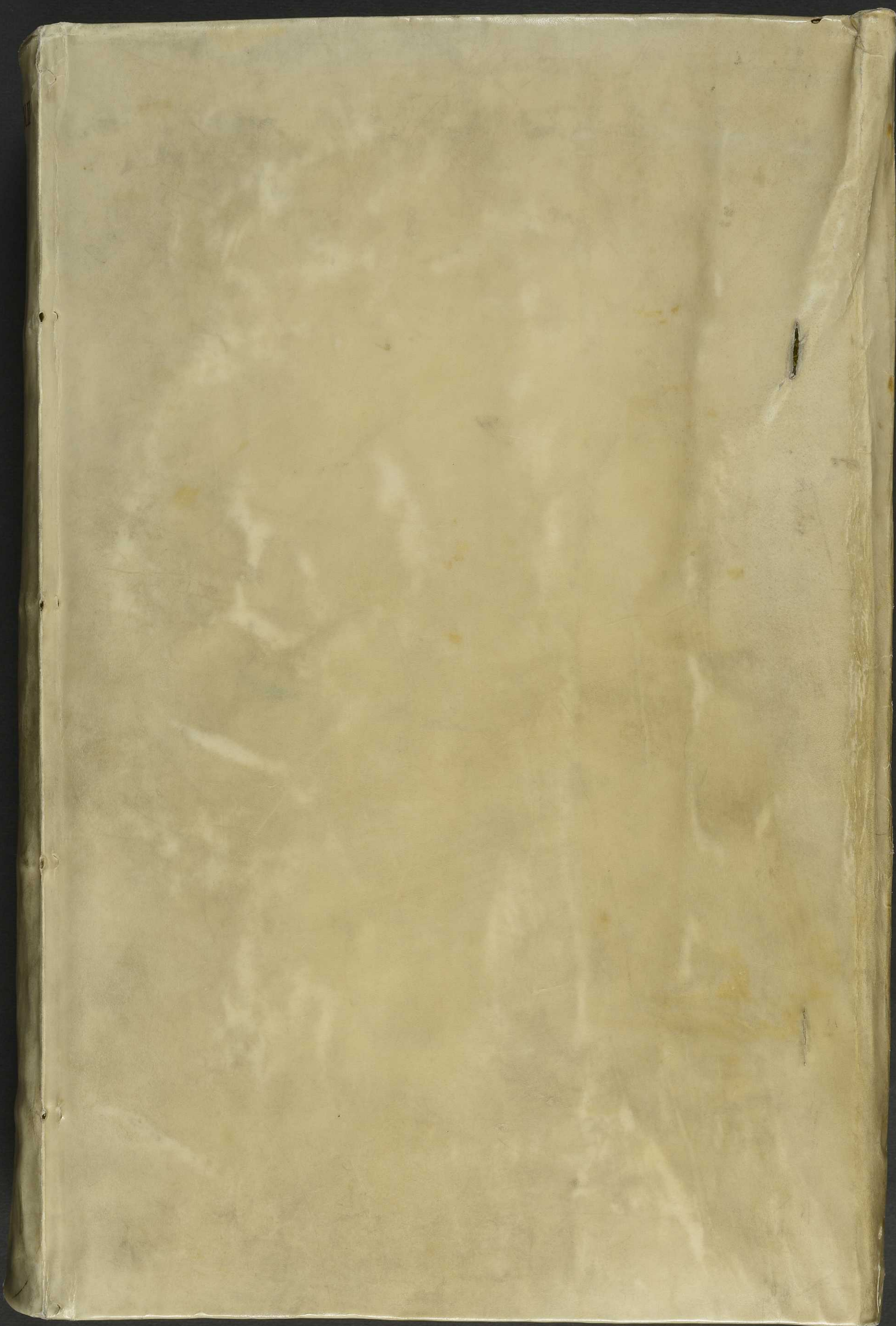

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

[Folgt
Nard.]

(Fol.) 1600-talut
Lv.

Carl Fredsky

OLF RUDBERGS
ATLAND
Eller
MANHEIM

Dedan

Japhes afkomne/de förnämste Kyserslige och Kungelige
Slechter ut till hela werlden/ henne att styra utgångne äro/
så och desse efter följande Folck utogade/ nembligen

Skyttear/ Borbarn/ Usar/ Zettar/ Giotar/ Phrynger/ Trojaner/
Amatjor/ Frazer/ Lyber/ Maurer/ Tassar/ Kaller/ Kiempar/
Kimirar/ Saper/ Gerinen/ Swear/ Longobarder/ Wandaler/
Herular/ Gepar/ Tydskar/ Anglar/ Paktar/ Danar/
Sidskampar/ och flera desomt werket wisas skola.

OLAVI RUDBECKII

ATLANTICA
Sive
MANHEIM

Vera JAPHETI posterorum sedes ac patria, ex qua
non tantum Monarchæ & Reges ad totum fere orbem reliquum
regendum ac domandum, Stirpesque suas in eo condendas, sed etiam

Scythæ, Barbari, Asæ, Gigantes, Gothi, Phryges, Trojani, Amazones,
Thraces, Libyes, Mauri, Tusci, Galli, Cimbri, Cimmerii, Saxones,
Germani, Svevi, Longobardi, Vandali, Heruli, Gepidæ,
Teutones, Angli, Piætones, Dani, Sicambri,

aliique virtute clari & celebres populi olim exierunt.

Editio Secunda

Multis in locis emendata & aucta

Accedunt

Judicia Cl. Variorum Doctorum insignium

UPSALÆ

Excudit HENRICUS CURIO S. R. M. & Academix Upsal. Bibliopola,
A. 1679.

CLARISSIME
VERELI,
in paucis dilecte.

Ärlige och Redelige
Herz VERELI
Synnerlige gode wänn.

Quod Tibi nunc inscribere aggredimur opus, iduni Tibi acceptum ferendum esse lubentes profitemur. Manus enim ei ut admoveremus, Tu nobis primus auctor fuisti: Tu nos ad ultimam manum operi imponendam assidue & vehementer compulisti. Alii forte mirabuntur unde nobis aliena à præsentī instituto per omnem vitam professis, hic de rebus inter vetustissima ultimæ antiquitatis rudera sepultis tam libere & copiose disputandi animus aut facultas. Tu, Vereli, rursus aderis & nodum solves. Meministi enim cū Historiam Hervorianam, quā nihil in hoc genere inque patria nostra nobilius & limatius, cum ob res inde ab Arini (Odini) secundi, qui vivente Alexandro M. in patriam revertēbatnr, temporibus in eā repetitis, tum ob diversos & clarissimos nostrorum cum Græcis Latinisque Synchronismos, maxime vero ob lingvæ veteris genuinum cultum, & Scaldorum veterum non infrequentia carmina, a Te doctissimis commentationibus illustrata, exiit: meministi, inquam, cum Historiam Hervorianam in publicam lucem emittere velles, tuo potissimum arbitratu, mappam Geographicam Sveoniæ, ad majorem Historiæ lūis lucem à nobis confici ceptam. In eo autem negotio ut & in Hervorianis istis cum Græcorum Latino- rumque rebus conferendis occupati, ac subinde nonnulla hominum, gentium, & locorum nomina huic pertinentia & à nobis apud alios scriptores ante lecta, memoria repetentes latius aliquanto quam initio constitueramus cogitationes nostras fundere capimus. Quæ res effecit ut neque nos Tabulam promissam tam brevi temporis spatio conficere, neque tu eventum consilii nostri aut operis incæpti finem præstolari posses: Historiam igitur Hervorianam adeo erudite &

Detta mîr ringa werck til
Skrifwer iag Eder / i Ty
att j åre både första orsak
till des begynnelse / så och att det
år kommit så hastigt i liuset. Och
såsom andra låra undra / huru
tag kommer til att tenckia på så
danna gamla handlingar / som
andra sysslor handterar / så kunna
j sielf detta bårt bewiina : att när
såsom j låte i liuset komma Herva-
ra Saga / som sannerlig utaf alla
de wärck nonhin dro här i wårt
Fädernesland utgångne / år det
edelfsta / både för Sagans eller Hi-
storiens ålder / i det hon begynner
af den tiden Auden (Oden) kom
tilbaka wid pås Alexandri Magni
tid / och wisar många tillsammans
stemningar med de Græfers och
Latiners Historie : sedan för språ-
kens Ålder och de gamla Skalders
der i finnas ; så och för de merkelige
anteckningar som j til den gjort haf-
wen. Då / säger iag / begårte i
af mig att iag en Landtafla öfwer
hela Sverige girda wille / som
tiåna skulle til denna Eder Herva-
ra Saga. Hvilken när iag tog
på att utarbete / och hwad iag i
Hervara läste / Jämförde med de
Græfers och Latiners Historier,
ran mig i hufvud / att iag något i
min ungdom / hade idem läst som
kom öfwerens med rum / ställen /
Personers och folkz namn / nu
fundne i Hervara. Ty fattade
iag

tag i pennan mina ringa tankar /
och I hinc så inte förbida min
Tasla/utan låte Ederes werck gå fort
ut i Luset. När jag då hade den
första tanken om våras gamblas
handlingar fattat / och sådan som
hon war / ännu en gång rens
skrifwen eller af mig sielf igenom-
läsen / låt Eder se / och läs så fattas
de I der om goda tankar / och bode
att jag wille och det Doct. Locce-
nio wissa / hwilken inter skred från
Eder goda ombdne / utan begge
dreswo att det motte i Luset kom-
ma / såsom stycken af edra bres till
H. Hög Grefl. Excellens Rikz
Cancell. MAGNUM GABRIELEM
DE LA GARDIE det utwisa / och äro
desa Cl. D. Loccenii ord.

Prof. Rudbeckius hafwer sammanstrefwit
ett werk om Sweriges första upkomst och
ålder / med sådan flit och förstånd / at Swe-
rige uti sådana handlingar aldrig hafwer
set här tilldagz des lste d. 28. Dec.
1673. Edra ord lyda sålunda. Medan
Prof. Ol. Rudbeck, hafwer haft sitt werck
uti Sweriges gamla handlingar under
händerna att fullborda / hafwer jag det styck-
wis igenomläst; och betyggar det i sanning
att jag aldrig förmodat han skulle så wida
komma der med sem han gjort hafwer; i det
han icke allenast af de ringa grunder som
de små saker gifwa kunnat / som reda i
Luset framkomme äro / många förnämbliga
slutt och fullkombliga stäl (deductiones) in-
fört hafwer / utan och af sin egen snålhet /
många sturke stycken påfunnit / och uti
wåra fäderneslandz sakers tidsräkningar /
om hwilka härtilz har warit aldrig at för-
hoppas någon wis bet / har han af en säker
grund wist en sådan sammanstemning emel-
lan våra gamla och de älska Gräkernas
Sagor / jämwäl och en wis och stadigt till
sammanhängande ordning af våras han-
lingar / bekräfter / tider / Romingetaat och
des Släktestammar / at man sig ther
öfwer hafwer att förundra: nyteknandes
der bredwid många seel och willor som
Saxo Grammaticus och flere hans listar /
till wårt Fädernes-landz förångwettandes
och wiliandes uti sina skrifter infört haf-
wa. hwilket alt mig så mycket tidsräre
warit hafwer / som tet tilluar till en säker
stadfästelse och beträffning på det ringa tag
tillfärende hafwer kunnat komma tillwaga
med. Twistlar och intet att Ederes Hög
Grefl. Excellens ställ hafwa sit förstånd
der af. Och emådan alt detta merkelig-
tiä.

em ante prodierant, multas & illustres deductiones protulit; sed etiam singulari sua industria, plurima alios
in hunc diem fallentia, ex tenebris eruit. In Chronologia vero rerum patriæ re omnibus desperatissima
ex certa & vix fallente hypothesi, cum inter historias patriæ nostræ præcæ, & Græcorum monumenta an-
tiquissima consensum, Tum & certam & continuam seriem rerum temporumque in historia & genealogia
regum veterum monstravit, ut nemo non admirari possit industriam ejus & laborem indefessum. In aperto etiam
ponit haud pauca quæ Saxo Grammaticus consimilesque alii, in præjudicium patriæ nostræ, præter fas & ve-
rum, monumentis suis studio inseruere, Quæ omnia eo mihi fuere chariora, quod exigua illa, quæ per me lu-

accurate à Te expositam & illustratam
sine destinato Tabulæ nostræ adjumento
publici fecisti juris, Teque mox ad nos, qui
tum primum nostram de his rebus mentem
aperueramus, urgendos contulisti, nec an-
te destitisti quam tibi copia facta fuisset eo-
rum, quæ a nobis ruditer & ut temporum
istorum occasio tulerat, literis consignata
fuerunt. Quorum pleraque Tibi, partim
communium studiorum amore, partim nos
ad majora excitandi proposito, confestim
ita probabantur & arridebant, ut simul eo-
rum, virum consultissimum & in hoc studio-
rum genere facile principem, atque ut ita
loquamur, veteranum Dn. Johannem Loc-
cenium fieri cuperes participem, cujus ac-
cessione nos instigatorum nostrorum nume-
rum illico crevisse lenseramus. Interim vos
ad artes novas dilapsi, ac forte veriti ne Nos
plura de hoc argumento scribendi consilium
quacumque de causa abiiceremus in partes
vocandum esse censuistis, qui non solum
auctoritate, sed etiam suo erga bonas artes
amore, deque nobis, & omnium ordinum
literatis hominibus meritis amplissimis,
nos non paulo vehementius cogere ac coer-
cere posset, Celsissimum Comitem, & magnum
Regni Sveciæ ut & Academiæ Upsalensis Cancellar-
ium MAGNUM GABRIELEM
DE LA GARDIE, ad quem has ille
de nobis literas die 28. mensis Decembris
A. M. DC. LXXIII. dederat:

Elaboravit Professor Dn. Olaus Rudbeckius opus de Regni
Sveciæ origine & antiquitate tanta cura & industria, ut ei par
in isto argumento Sveciæ hæcenus non viderit; nempe post-
quam Tu tuas die 30 mensis & anni eorundem exarastis:
Dum in adversariis suis condita, & ad res patriæ præcæ per-
tinentia excutere, & in ordinem redigere ac elaborare satage-
bat Clariss. Dn. Professor Olaus Rudbeck, eorum perlegendor-
um potestatem mihi fecit. Fateor autem ingenue, incredibile
mihi visum, in impedimentissimo hoc itinere eo usque cum progredi
potuisse. Non tantum enim pauculis istis, quæ aliorum labore in lu-

tem publicam adspexere; robur inde & stabilimentum accipiant. Nec dubito, Illustriss. Excellentia Tua, ut merentur placitura. Atque ut honori patriæ hæc consecrata sunt, voto publico satis fieret, si Typographi opera quamprimum publicari possent, Vider autem Illustrissima Excell. Taa majoris rem impensa esse, quam ut facultates Clariss. Dn. Rudb. eam sine damno sustinere queant: Pollicemur interim nobis omnes, Illustriss. Excell. Tuam pro suo erga patriam amore, rem istam ad optatum finem provecturam.

Quanti vero ab hoc communi Mæcenate nostro, post tam prolixas commendationes vestras, maxime vero post ejus ipsius de plerisque hujus libri argumentis, quæ oculos illius subierant judicium proprium, hæc nostra facta sint, non tantum verbis multis, sed etiam ipso opere & singulari quadam munificentia ipse erga nos testatus est. Quod autem ad hujus scripti cultum & concinnationem pertinent, multa sane in his rebus a nobismet ipsis desiderantur. Utinam vero singula scripto primum, & quidem ordine debito comprehendere, & comprehensa, ante prælum iterum iterumque perlegendo polire licuisset. Nihil autem horum Tu ipse, mi Vereli, nunc passus es, sed partim de mortis, partim de calamitatis alterius interventu sollicitus, qualiacumque demum essent, quæ primo quovis tempore a nobis corradi possent, ea publicæ luci sine omni mora potius donanda, quam prætextu quovis, incertis casibus servanda esse censuisti. Constitueramus etiam in sermone patrio solo acquiescere, maxime cum idem hoc tempore, a plerarumque aliarum gentium scriptoribus, in talibus argumentis satis religiose observatum videremus. Spes quoque fuit, si modo res ipsæ album mereri possent calculum, non defuturos qui eas latine, gallice, aut alio modo interpreterentur. Sed audiendum potius fuerat, etiam

hoc in negotio consilium tuum, & quorundam aliorum, qui visis nonnullis scripti hujus capitibus, interpretationem Latinam confestim a nobis exigere cæperunt. Vires in eo genere nostras neque nunc extollimus; neque etiam ultra modum deprimimus; certe majoris a nobis omni tempore factam esse solidam rerum notitiam, quam verborum apparatus & anxias illas Grammaticorum curas diffiteri non possumus. Huc accesserunt cum temporis angustia, tum etiam Tuae, mi Vereli, multorumque aliorum sa-

tiânar till Gädernes Landets heder och beröm voro önskeligt at det ju för ju håller komme på trycket. Men E. G. Excellens kan det wäl tänkia / att det wäl falla Profess. förswäre sådant med sine egne medel utfdra. Doch är iag uti den wise tillsförsicht / af det ulise E. G. Excellens drager om Gäderneslans heder / att E. H. G. Excellens warder det till en god fortgång befordrandes. d. 20. Dec: 1673.

Hwad Ömdöme som H. Gref. Excellens hafwer både på C. D. Loccenii och eder täncka / så och af det H. G. Excellens sielf styckets hafwer der af läst / hafwer H. G. Excellens både med ord och gerningar merkeligen wist. Jag hade wäl önskat att så först werket så fullkombligen fulborda / att för än det hade kommit på trycket / iag det några gånger sielf hade fått igenomläst och låtit wäl renskrifwa. Men min gode H. Vereli J hafwa der uppå drifwit / at det såsom i första utkastet sattas war / motte i Liuset komma / ty J hafwa innet trodt att iag skulle så länge leswa / att det skulle komma til en rätt fullkommenheet som sig borde. Sedan / hafwer iag och tänckt det allenast låta utgå på wåre Modersmål / såsom många andra Lärda giordt hafwa i de saker som deras Gädernesland hafwer angådt / och om det woro af något wårde skulle wäl sedan finnas de / som det på Latin / Fransyska / eller annat språk skulle tolka / så som det är skedd med andra måns böcker. Men såsom både E. gods ömdöme / så och andras somdes stycken hafwa genomläst / antea ligen står det på / och det werde rat / att en Latinist tolkning der jempte strax skulle föllia / den iag och gerna hade sielf giordt / fast det någon lång tid hade utdragit / emes dan

dan iag nu många år det språket
 så väl som andra ringa cultiverat
 hafwer / alltid högre verderandes
 att bekoma om många saker
 en noga och wis kunskap / än
 länge bryt sig hufvud med de
 Grammatiske curiositeter. Ty
 hafwer iag på Eder och andras
 inrådande wunnit en god wän der
 utinnan som förste omaket i tofs-
 ningen på sig tagit hafwer. Och
 till det tride / hade ända alle rich-
 gare kunnat gådt / der som det
 hade blifwit wid det första urkastet
 men såsom i medler tid många
 merkellige wittnefbörder wärdt så-
 dernesland angående / mig dageli-
 gen af de gambles skriffier för-
 bönnen komne äre / mofte iag alle
 både i annan form och ordning för-
 ra / än första urkastet war /
 och större delen som skriffit
 är lemna till werckes till-
 lägning / eller snarare sage andra
 deel : så att / som i sielf och andra
 wetta / och trycktiarna skola bewit-
 na / hafwa de allenast sat ark effter
 arke och mången gång hafwer iag
 turet hint att dem lefwere rarena
 Copier. Detta lägger iag något
 widlöffstelligare ut / än iag behöfde
 gifrat / på det att om alle icke är så
 wäl och rent i trycket / så pryd-
 sampt och Zirligen tale / eller alle-
 skådes i den form och ordning som
 iag gerna hade önskat det sket war-
 rit / så mofte i min goda H. Vere-
 li draga halfwa lasten / som der
 på drifwit hafwer. Doch förmo-
 dar iag hwad sielfwa hufvudsaken
 angår / att det skall wara Eder och
 den gunstige läsaren til godt nöje.
 Alltså / som iag först sade / är
 det orsaken hwij iag Eder min goda
 H. Verelij detta mitt ringa
 werck tillskriffwer / effter i ären
 den som först mig hafwer kommit
 åstad mina tankar om sådana
 gambla handlingar låta utgå.
 Sedan hafwer iag detta mitt ringa
 wärck ingen mechtig hög och för-
 näm

meritas pænas sumat. Vincat sane nos in his levioribus. quisquis volet, deque nobis
 quantum & quamdiu volet, triumphet, causa equidem & argumento, Tibi quo-
 niam

tis frequentes & assiduæ, de hoc libro in lu-
 cem quantocius emittendo admonitiones,
 quibus per versionem Latinam a nobismet-
 ipsis adornandam, votis & expectatione
 vestra multo ferius tardiusque latistacturi
 videbamur. Ergo tum consultißimum, eti-
 am hortatu vestro visam hos labores cum
 amico quodam nostro communes facere.
 Denique si nobis integrum fuisset eas, quas
 primum vidistis, schedas nostras, sine
 proluxioribus curis, chalcographiæ com-
 mittere, nullum est dubium quin omnia
 multo & promptius & expeditius lucem
 visura fuissent: atqui in istis componendis
 & ordinandis occupati primum quidem
 testimoniorum ex omni scriptorum genere,
 deinde quoque rerum ad hujus argumenti
 illustrationem pertinentium numerum sic
 crescere deprehendimus, ut nova operis
 forma omnino opus haberemus. Eaque
 omnia quoniam uno volumine a nobis com-
 mode comprehendere non posse videbantur,
 de operis auctario vel potius parte illius se-
 cunda, in quam reliqua conferri possent,
 cogitare cepimus.

Qua vero festinatione in his quæ nunc publicata
 sunt, utendum nobis fuerit, præter Te & alios,
 ipsi quoque, qui nobis præsto fuerunt, Typogra-
 phi sciunt. Nullam enim scripti hujus partem, an-
 tequam prælo subijceretur, ad finem perducere
 aut perlegendo ulla ratione limare licuit, sed ca-
 lamum prælo in singulis quaternionibus continua-
 re coacti fuimus: adeo ut sine fuco confirmare que-
 amus scriptiorem nostram & Typographorum
 operas uno eodemque die finem sortitas. Alia vero
 nulla de causa hæc nunc tam fuscæ repetenda duxi-
 mus, quam ut nævi siue nostri, siue Typographo-
 rum in stylo & verbis, in periodorum dispositione
 & ordine, in vocum scriptiõibus, aut ad versuum
 finem Sectionibus, & id genus aliis, aliquam apud
 Te & omnes bonos, quos vel in levissimis rebus in-
 viti offendimus, in venire possent excusationem;
 sin autem quis tam in humanus foret ut hæc levice-
 la & minuta nullo modo nobis indulgenda aut con-
 donanda putet, uti tum non minus de Te, mi Ve-
 reli, cui nulla festinatio visa est nimia, ac de nobis

niam jam pridem probata sunt, æque facile non cedemus. Et quoniam ad scribendum Tu nobis primus auctor fuisti, jam quoque voluntatis tux fructum, qualiscumque is demum fuerit, tibi habeas soli. Defensorem potentiâ vel opibus insignem non hic quarimus, ne quis ea quæ de patriæ nostræ dignitate, jure & merito à nobis tenenda fuerunt, metu, gratiâ aut munerum affectione nos scripsisse arbitretur. Ac ne quidem hujus scripti vindicem vel assertorem ullum postulare audemus, ne vel erroris nostri apud alios, contra omne fas & decorum, quæsisse patrocini-um, vel si, ut confidimus, vera sunt, in auctoritate aliorum quam in ratione plus præsidii posuisse videamur. Quidquid igitur sub hoc clypeo latere nequit, conculcationi pateat omnium, omnisque defensionis expertus esto. Tu vero, mi Vereli, in amore ac benevolentia tuâ veteri persta & perdura, æternumque Vale.

nåm man / en håller Rist och friförlig welat tillfrifwa / på det iag icke skulle synas wånta gäfwor och stender / eller den som skulle sit Fädernesland nogot med flaterning och stymptande tillfrifwa / eller den som skulle sökia ynnest och gynnst / eller sökia den / som mitt ringa werck motte förswara ; och kanstie seel öfwerstyla. hwilket alt iag intet söker.

Ly kan intet saningen det förswara / wil iag ingen höfstafl skal förswaras. Ly förmodar iag at I detta mitt ringa werck / i bästa måttan / för den hastigheet som stedd är / upragen.

T. T.

OLAUS RUDBECK.

Günstige Läsare.

Här förebbringar jag hos
honom något Gammalt
nytt/ eller Nytt gam-
malt; bediandes honom der han
intet hafwer tijd/ att detta wer-
ket en gång igenomläsa/ han
och interblad der afläser/ och
der han intet hafwer tijd det tijo
gångar igenomläsa/ intet håller
läser en gång, särdeles/ der han
om det sina goda tankar sam-
ningen til styrktio giswa wil/
hvilket mig mycket tiårkommet
wara skall. En hela werket är
som en teed/ på hvilken om en
långt är förglömd/ så binder
hon intet/ fast hon aldrig så
stark wore. Hopandes och/ att
den günstige Läsaren/ han går
sachta igenom werket/ ty så
som jag hafwer tilbudit at up-
röja den wägen som för 3 eller
4000 år sedan är igengrod/
med sträffeliga stora och höga
trän/ som Pindarus i sin Pyt.
Od. 10 pekar på/ och jag nu har
knappett hugga mig igenom/
men ståa wäl en deel stubbar
qwarar/ och wägen än ojämn/
för än han blifwer wäl nött och
brukat/ hvilket jag hoppas alt
med tiden genom Gud; dens
högstas hielp/ skal sig låta gids-
ra. Orsaken att jag detta swä-
ra wärket hafwer mig företa-
git/ kan den günstige Läsaren
inhämta af min Dedication
eller Skrifte til Cl. Prof. Verel.
Så och werkes slut uti det 40.
Capitel. När med önskar jag
honom mycken wälsignelse.

Lectori Benevolo S.

Utrum Vetera sint, an verò potius rebus
recentibus annumeranda hæc quæ Tibi
legenda censendaque committimus, ipsi sanè multum
ambigimus. Interim oramus sedulo, ut nisi Tibi
satis otij fuerit ad hæc omnia à capite ad Calcem
pervolvenda, à Singulis quoque hujus operis parti-
bus pagellisque, & manus tuas & oculos prorsus
cohibeas; atque etiam, nisi ea semel, iterumque
aut sæpius relegendo altius imbibere sustinueris, ne
quidem semel perlegendo degustes. Quod si te om-
nino ea semel tantum perlegendi desiderium tenuerit,
ut tum calculo tuo, atro an albo, plane parcas ab-
stineasque, etiam atque etiam contendimus. Sunt
enim omnia inter se sic connexa & concatenata, ut
si memoria tua unum exciderit, in partes diversas
reliqua facile dilabantur, non secus ac catenam fere-
ream quantumvis fortem, uno annulo soluto, om-
nem stringendi vim amittere cernimus. His autè
conditionibus, & quidem solius veritatis inveniendæ
causa si Te ad hujus libri censuram paraveris, nihil
nobis gratius acceptiusque feceris. Sed lentis passibus
in eo negotio ut progrediaris, ipsi de tuâ quoque famâ
soliciti, sine fraude ac fisco monemus. Viam enim
primi quasi aperuimus, à tribus aut quatuor annorum
millibus desertam, ac proinde Pindaro in Pyth. Ode
10, non immeritò admirandam dictam, certe
sylvæ, dumis, spinis que ita obsitam, nihil ut illâ
difficilius obvenire nobis potuerit. Nec Te Le-
ctor Benevole, iter hoc novum & nullius vestigijs a
tot annorum millibus tritum vel calcatum, quoniam eti-
am stipitibus, tesquis & lacuinis residuis satis adhuc
invium asperumque moveat, vel a proposito avertat.
quantum enim & animi, & virium, & instrumento-
rum nobis antebac, ei aperiundo fuerat, tantundè ear-
um rerum omnium, ad reliqua quæ te terrent vel of-
fendunt, æqvanda & complananda nobis adhuc supe-
esse progressu temporis videbis. Causas denique quæ
nos ad hæc audenda sive invitaverunt, sive compule-
runt, ex Epistola nuncupatoria ad Clarissimum Vere-
lium, in operis fronte, ut & ex Scriptis hujus Epilogo
ad calcem Capitis XL, abunde cognosces. Vale.

OLAVI RUDBECKI
ATLANTICA
SIVE
MANHEIM.

C. Plinio Sec.

BANNOMANNA

Hodie

SVEONIA.

CAP. I.

*De rebus ad justam antiquitatis
notitiam parandam necessariis.*

REbus in humanis quoties aliquid occurrit, cujus rimandi vel explicandi rationem, ipsi non tenemus, propterea quod presentibus esse, & oculis id ipsum contueri non licuit, ad id utique in lucem proferendum & rite explicandum, aliorum fide atque auctoritate opus habemus. Quo autem in unaquaque re, & frequentiora hominum fide dignorum testimonia, & plures, quibus peracta fuerit, modi concurrunt, eò etiam plus illi veritatis inesse merito arbitramur. Præterea si quid usquam aliorum auctoritati fideique tribuendum erit, certè in earum rerum, quæ multò ante nos acciderunt, explicatione id ipsum fieri omnino debet. Quapropter ad ea quoque omnia, quæ priscis temporibus gesta sunt, inque his, patriæ nostræ cultum & veteres incolas probè cognoscendos, tamquam idoneis testibus utendum erit: inprimis TRADITIONE, cui etiam omnis historia, quam literis con-

signa-

CAP. I.

*Om de ting som fordras att
komma till en rett kunskap i de
gamblas handlingar.*

Al ting uthi
Werlden /
som ey ige-
nò ens nårs
warelse och
åffadande
kunna till
sin råtta och
egentliga be-
staffenheet inhämtas /
bestrifwas / fattas och dömas / the
måste igenom andras bewittnande
låta sig uthi liuset föra och råta
teligen af dömas. Nu ju flera wite-
nen och omständigheter till sam-
ma tingz uplysningh finnas / ju
troligare är thet till sin sanningh.
Om uthi någon saak wittenen be-
höfwas / äro the wißerliga aff
nöden / när man will handla om
thet som uthi gamla tidher är hände
och stede. Hwarföre till att någon
kundskap winna om the Gamblas
handlingar uthi Werlden / särdes-
les om wårt Fäderneflans bebygg-
nadt och des Inbyggare / moste
man fly till thesa wittenen / som äro /
först / en SÄGNA / (traditio) eller
berättelse / hwilcken är grunden
till the skrefna Sagor eller Histo-
rier. Och finna wij ingen skrifwen

A

(S)

för Mosis tids / fast några stenar kunna kan ske finnas för hans tids med bokstäfwer hugne / antingen the äro Egyptiske / Phæniskiske / Græchiske / Chinesiske / Chaldæiske / eller Gidiskiske / om hwilkas ålder the sin emellan twista / så äro dock på theminga fullkomliga Historer utmärckte / och myckit mindre tidserna ther till satte. Alla måste christianna Mosen iblandh the äldsta som skrifwit hafwa / och hwadth han berättat wara skedd för Syndafloden / så och effter in till sin tids / thet kunna wij inter annars finna / än han thet igenom **S A G N** måtte hafwa / fast det honom igenom Gudh then Högsta sielff är berättat. Kan och till äfwentrycks hända / att endeel aff samma handlingar honom igenom Heliga Menniskior äro förkunnade. Myckit mera måste man tillstå / att the Græcher, Latiner och andra / hafwa sina gamla handlingar uti senare tids her alt effter åldriga Menniskiors berättelse affattat och uti Liuset låtit komma / det man utbryckeligen seer aff theras egna bekännelser. Herodotus som kallas alla Historiske Scribenters Fader / han bekänner det offta / säijandes (vid. Steph. Apolog. pro Herodoto) som iag har hört / som de förtellia / som the tåhla. Ja man skall ännu uti vårt Fadernefland sådana Segner / hoos gemena man / som hwarcken kunna läsa eller skrifa / finna / hwilka råmmeligh när skola drabba in medh the främmande Måns gamla skrifter / som om vårt Faderneflands firdna inbyggare / des Gudzdyrkan och seder handla / fast the äro gemene man heel okunnige. Hwilcket iag här och ther / när man kommer till våra handlingar att tala / införa skall.

II. Thet andra är een beskrifwen **S A G N** (Historia) hwilken ju äldre hon är / och närmare in till the tidsers handlingar / hon omrörer / ju

signatam habemus, innititur. Talem verò Historiam qui nobis reliquerit, neminem nunc habemus Mose priorem, ut ut in cippis, forte vetustiores Agyptiorum, Phœnicum, Græcorum, Sinenfium, Chaldæorum, aut Gothorum inscriptiones invenire liceat; quarum quantacumque sit, ad mentem illorum quide ea inter sese disceptant, antiquitas, tamen neque historias exhibent integras, neque temporum rationem tradunt. Itaque scriptores inter antiquissimos omnium consensu est Moses, qui res ante Diluvium, & inde ad sua quoque tempora gestas, atque à se descriptas, sine dubio traditioni debet. Ac licet Deus ipsi plurima aperuerit, sanè non pauca quoque ab ore piorum hominum profecta credimus. Quanto igitur verosimilius ipsos quoque Græcos, Romanos aliosque in monumentis majorum suorum pandendis ab aliorum narrationibus pependisse? Ac ne quidem hoc ipsum diffiteri sustinet Pater Historiæ Herodotus, cui, teste H. Steph. in Apolog., satis hæc sunt frequentia verba: *ut audiui, ut narrant, ut ajunt*. Etiam inter nostros quam plurima sermone vulgari ac fama circumferuntur, & in ore versantur hominum planè rudium expertiumque doctrinæ, quorum, licet nihil usquam legerint, mirus tamen est cum antiquorum scriptis de veteribus patriæ nostræ incolis, de Deorum cultu, de gentis moribus consensus: id quod suis locis ostendendum veniet.

II. Deinceps, HISTORIA quæ quo vetustior & rebus narratis tempore propinquior, eò etiam fide dignior esse perhibe-

hibetur: nam quemadmodum fama eundo crescit, rebusque ipsis non rarò falsam speciem obtendit, sic quoque rebus olim in literas redigendis cum aliis de causis, invidia puta & adulatione, tum vel maximè ob rituum ac literarum, quibus veteres usi fuere, ignorantiam plerumque aliquid deteritur. Ac proinde hoc in negotio, antiquissima quæque proderunt maximè. Videndum tamen quo pacto historiis uri conveniat: Nam veteres non ideo mutandas vel repudiandas existimamus quia recentiores nonnumquam diversum tradunt: frustra enim de rebus olim gestis lucem expectaverimus ab seculis remotioribus, si priora illa & rebus ipsis maximè vicina tempora prorsus excutiisse credimus. Aut si quid inveteribus omninò emendandum esse videbitur, utique in partes vocandæ erunt historiæ plures temporum eorundem, atque etiam secundum rationum pondera suffragiorumq; numerum adversus unam sententia nonnumquam ferenda. Huc accedit quod scriptoribus domesticis, externi vulgo posthaberi soleant, eo quod hi difficilior quam illi, nec sine multa aliorum opera, in ea, quæ genti familiarissima sunt, penetrare valeant.

Restat adhuc illud, cum de Traditione, tum de Historia ipsa dicendum, quod apud veteres partim aperto sermonis genere, partim sub fabularum & diversorum ænigmatum involucris, quæ aut difficulter, aut nulla prorsus ratione nunc explicari queunt, prodierint. Unde factum est quod nonnullorum etiam eruditissimorum virorum iudicio, hæ fabulæ pro meris habeantur nugis. Atqui his ego in memoriam nunc revoco notissimam hujus ipsius temporis & ab illo veteri instituto non multum recedentem consuetudi-

ju troligare synes hon ward / ty gementligen såsom rycker the wäxer / så är thet och beskaffat med Sagorna / hvilka ofta uthi senare tider / antingen igenom afwund förwärras / eller hycklande förblomsmeras / eller igenom sådana / som the gamblass sät / och boofstämmer till att skrifa / ey förstå / rätt afskrifwas. Thersfore ju äldre skrifte man in till sin tid finner / ju bättre. Sedan är och thet achtandes / huru man skal bruka thesa Sagor. Innet måste man ändra the gamblass igenom thesas som senare hafwa skrifwit: ty hafwa the inet som lefde in emot the gamblass tidens handlingar hittat på sanningen / huru skulle the råkat på som några hundrade år senare hafwa lefwat. Hwarfore om man will berispa seelen uthi the gamblass skrifte / måste det skee igenom thesas som nido samma tid lefwat hafwa: och då bör flera skäll och witnen meera gälla / än ens. Thet är och till märckandes att thesas Sagor sem äro uthi ens egit landh skrifna / gementligen meera troos än främsmandes / som sina berättelser måste igenom mångas tungor och öron hafwa.

Dege thesa ungs witten som är S A G N och S A G A äro aff the Gambla på tweggchanda sätt handterade / antingen flarligen medh gemena uthydliga ordh / eller igenom listnålser och fördälda gåter som fallas Mythologier, hvilka äro swåra att finna sigh uthi; och många kan skee alsdrigh kunna uthgrundas. Hwar af många Menistior än i dagh / ja och ibland the Lärda / finnas / som meena att thesa fördälda Sagor äro idelig lögn. Men iag will draga them till minnes / hwadh the uthi thesa tidher self-

wa görä / när the uthi sina Almenackor skrifa / Leijonett lär rer speela uppå Harpan / men wackte sig att icke strängen springer af och slår uth ögat. Ther igenom asmalandes Hollendares Krig / som förer in Leijon uthi Wapn / medh Engelandh som hafwer Harpan. Med sådant fylles icke allenast Böcker och skrifter / uthan och Kopparstick / asmalutningar och Pasquiller: sårdeles behöfwas the intet medh lius sölias effter uthi Holland / ther the meena hafwa then frijsheten att alla Konungar och Potentater på sådant sätt asmåla. Men thet finnes icke allenast Menistior / som intet troo / sådana fördolda Sagor wara wissa och säkra tingh / uthan och twiska om sådana som medh klara och tydliga ordh äro framförde: aff orsak att the finna them aff åtskilliga beskriwa / och det således / att den ena en kommer öfwerens uthi alt medh then andra. Sådana will iagh fråga / ther the sielfwa een ting för een annan skulle åtskilliga reesor förtällia / om the thet kunna görä medh samma ordh / samma omständighetter / intet utlåtandes / intet tilläggjandes ? ingalunda. The fyra Evangelister, fast the till sielfwa Sanningen och sakens beskaffenheet skrifa ett / lijkwäl äro the intet uthi alla ord och omständighetter ett. Konunge och Crönike Bockren uthi gamla Testamentet beskriwa samma tids Historier, dock hafwer then ena booken stundom thet then andra intet hafwer / och wissa således sigh in på hwar andra. Therföre moste een som will sölia sanningen uthi en tingh / wara der medh nögd att han får hufwudsstycket der ushur / såsom

wij

tudinem, quâ (ut sub exemplo satis obviore patefiat) ad eventum belli Batavos inter Britannosque designandum, quorum hi Cithara, illi Leone pro insignibus utuntur, nonnemo popularibus insertum ivit ephemeridibus; Leonemisto anno Citharam pulsaturum sed tamen esse ei cavendam, ne disruptis ac resilientibus fidibus, ipse sibi oculos confodiat; & alii quoque alia negotia sive eodem scribendi genere, sive etiam picturis, ænigmatibus aut obscurioribus cavillis perstringere amant: in qua re plus ceteris, & nimis sanè multa sibi permittunt Belgæ, quibus hæc ipsa Reges Principesque exteros excipiendi ratio pro libertatis, cujus sunt amatissimi, magno est fructu. Verum enim vero & alios reperire licebit, quibus non tantum hæc abstrusa scribendi ratio, sed etiam clarissimis verbis omnia proponens Historia maximè si diversos scriptores in nonnullis rebus ab invicem discrepare contingat, pro inani commento erit. Quid si his talibus, rem unam eandemque diversis temporibus narrandi necessitas imponatur, an credimus eos semper eodem ordine, totidemque verbis, nec non rerum quarumvis minutissimarum enumeratione pari, ad ungvem usuros esse? Minimè. Profecto ne quidem inter sese hoc modo quatuor Evangelistæ consentiunt, ut ut in veritate & in omnibus doctrinæ cælestis capitibus admirandus sit eorum consensus. Libri quoque Regum & quos in veteri fædere Paralipomenon vocant, etsi temporum eorundem acta notent, verbis tamen & rerum copia nonnunquam ita discrepant, ut ad historiam plenè perfectèque tradendam, alteri alteris mutuam quandoque operam præbere teneantur. Itaque ad veritatem eruendam, suffecerit sanè primaria rei capita indagasse; in ceteris enim levior est scriptorum dissensus, quam ut ve-

rita-

ritati, sua luce radianti officere debeat: id quod illustri exemplo adhuc uberius declarandum veniet. Moses diluvium longè accuratissimè nobis delineavit, & occasionem, causas, modos, temporis moram, hominesque post illud superstites diligentissimè notavit. Eadem postmodum res sub fide Traditionis ad ipsos quoque paganos evulgata est, verum & temporis longinquitate, & sublesta narrantium fide, multos magnosq; hiatus, nonnunquam etiam interpolationem, ut & mutationem multam accepit. Quæ igitur Chaldæorum ea de re fuerit opinio docebit nos Syncellus p.m. 30. qui Noachi, sub Xisuthri nomine, his verbis meminit:

Ardate defuncto, Filius ejus Saris octodecim regnum tenuit: eoque regnante contigit diluvium. Hoc autem ordine refertur. Saturnus ei per somnium visus, mensis Dæii decimo quinto homines diluvio prædixit extinguendos. Rerum itaque cunctarum principia, media & extrema literis consignata, & in terram defossa in Solis urbe Sissaris reponi, tum navigium compingi jubet eoque cum amicis & consanguineis conscenso, alto mari sese credere. Obsequitur, commeatum omnem parat, cibos & poculenta congerit, animantia quoque volatilia & quadrupeda convehit: mox cunctis ita dispositis, rogatus quo navigat? ad Deos, inquit: atque ita prospera hominibus precatus est. Divinis itaque monitis obsequutus fabrefecit navigium longitudinis stadiorum quinque, latitudinis duorum: cuncta vero comparata imposuit, Uxorem, Liberos, amicos adjunxit. Ingruente tandem diluvio, & confestim cessante, volucrum aliquas Xisuthrus emisit, quæ non invento cibo, nec loco quo consisterent, rursus in navim sunt reversæ. Spatio dierum aliquot interjecto, Xisuthrus iterum dimittit aves; illæ verò pedibus luto infectis redierunt: tertio vero exclusæ navim nullo-

*vis här till Exempel villia in-
draga. Moses beskriver klarligen
huru Syndafloden skedde; hu-
ru länge hon stodh uppå; och
huru många Meniskior uti Ar-
cken voro. Si om detta hade och
Hedningarna igenom Sagu/Man
effter Man / hafte någon fund-
skap: men för många åhrs för-
fallande skull alltid något bort-
glöms eller tillagh / aff them som
skulle för hvar annan Barn effter
Barn förtållia. The Chaldeers
Saga finner man uti Syncello
fol. 30. der Noach beskrives
under Xisuthri namn således.*

När Ardates, var död regerade hans Son uti 18. Sars, (NB. är een stadsles (Chaldeers stadsledning) och uti hans Regemente kom Floden. Hvilken förtålles ved denna ordning. Saturnus syntes honom uti en dröm / förkunnandes förut att Meniskiorna skulle förgråas igenom Floden på then 15. dagen uti Dæii månadh. Ty befaller han alt som var uti the första / senare / och yttersta tidsber uti bestafwen antecknat / skulle uti Jorden nedergräfwes / och läggas uti Solens stadh Sissari: befaller så itt Skepp byggas / och när han hade stigit der uppå medh sina Wänner och Släkt / skulle han gifwa sig till Sids. Han lyder thetta råd / bereder all spijfning / samman samlat maat och drick / så och aff Diuren både Fogel och Få: strax när alt var sålunda förordnat / tillfrågader hwart han skulle segla? till Gudarna svarar han / och blider them så fara wäll. Effter Gudarnas råd byggde han ett Skepp 5. stadier långt / och 2 stadier brede och alt hwadh han hafwer sammanstafat / förde han der in uppå / Hustrun / Barnen och sina Wänner. Omfidher när Floden kom / och som hon hasteliga wände igen / utfände Xisuthrus några Foglar / hvilka ingen maat finnandes / icke eller rum ther the kunde hwila uppå / wände the om tilbaka at Skeppet. När några dagar woro förbi gånge / utfände åter Xisuthrus Foglar / men the igenkommo gnetliga om förter: na: the som tridie gånge utsläp- res kommo ingalunda igen till Skeppet.

En förnam Xifuthrus Jorden uthaf
watnet sig uppficka: och affriswandes een
deel aff Skeppet hynade thet/och förnim-
mandes sig föras till thet nästa berget/
utstiger han thet med Hustrun/ Doe-
tren och Syster mannen/ tillbeder Jorden/
upbyggder itte altare / och offerar Gudar-
na; hwilket er när thet war utdräat / syn-
tes han iniet mehra på Jorden/ eller the
andra som medh honom woro.

Lucianus om the Syrrers Gu-
dinna kallar NOACH DEUCA-
LIONEM SCYTHAM, och
medh thessa ord förtällier Floden.

Therföre berättar många att Scythia
Deucalion hafwer Helgat Templet,
nembligen then Deucalion, uthi hwil-
kens tid watnfloden kom. Men hoos
the Græcher hörde iagh/ hwadh the säija
om Deucalione: medh hwilcens Sagn
är soledes bestaffat. Thetta menniskios
Slächte/ som nu är/ hafwer ingalunda
warit aff begynnelsen/ uthan thet som rå
war blef aldeles förgångit. Men the som
nu lefwa / äro uthaf then andra Slä-
chten/ som på nyo aff Deucalione haf-
wer blifwit till ett stort Folk. Om the
förre Menniskior förtällia the thetta:
the woro stora försmädare / och gjorde
thet ondt war / i thet ingen eedh blef aff
them hållin; och inga fremmande gäster
togo the emot; en heller ledo the then öd-
miska. För hwilken orsak the hafwa
kommit uthi en stor öfverflöd: en
Jorden utgick hastigt mycket watten/
stora regnflurar kommo hopetals /
streckliga strömar flöde / och bleff thet
aff ett så stort Naaf / att alt war watten/
och alla förgingos. Men Deucalion bleff
allena aff thet Slächte qwar / för sin
försigtigheet och gudfruchtigheet. Och
bleff bewarat på thetta sättet. Han
sögh uppå ett stort Skepp / hafwan-
des med sig Hustru och Barn / / så
och Wildswijn / Hästar / Leijon / Dr-
mar / och andra Djur som södas uppå
Jorden / ett par uthaf hwartera slaget.
Hwilca alla fast han them emot togh /
stodde the honom dock iniet / uthan thet
war iblandh them igenom Gudarnas
förhyn en stor enigheet: och the fördes
alla medh Skeppet / så länge watten
warade. Thetta förtällia the Græcher
om Deucalione.

Den Nordländska Edda thop-
dragen aff the aldraälska Stal-
der/

latenus repetierunt. Coniicit Xifuthrus terram aquis
denudatam eminere: tum rupta compagis parte, na-
vigium aperit, & ad proximum montem impelli se
animadvertens, cum Uxore, Filia & gubernatore
exscendit, terram adorat, aram extruit, Dus im-
molat; quibus peractis, cum ipse, tum ii, cum quibus
exilierat, haud amplius in terris visi.

Lucianus de Dea Syria NOACHUM
DEUCALIONIS SCYTHÆ no-
mine insignit, & Diluvium sic narrat:

Complures igitur Scytham illum Deucalionem,
eum puta Deucalionem, cuius temporibus aquarum
diluvium fuit, templum hoc consecrassse tradunt.
Apud Græcos autem, quod illi de Deucalione di-
cunt, audiui: sicque se habet fabula. Hanc homi-
num generationem, quæ nunc est, ab initio nequa-
quam fuisse, sed eam, quæ tunc fuit, totam interiuf-
se. Hos autem homines, qui nunc sunt, secundi ge-
neris esse, quod rursus à Deucalione, in multitudi-
nem excrevit. De illis autem hominibus hæc
tradunt: eos, cum essent admodum contumelio-
si, nefaria perpetrassse, iuramentum non obser-
vando, hospites non recipiendo, supplices non
ferendo. Quam ob causam in magnam calami-
tatem incidisse: quum terra proinus aquam mul-
tam effudit, imbres magni ingruerunt, fluvii mayo-
res decurrerunt, atque in tantum intumuit mare, ut
omnia essent aqua, & omnes perierint. Deucalion
autem solus hominum relictus est in secundam gene-
rationem, prudentiæ, & pietatis gratia. Servatus au-
tem fuit hoc pacto. Magnam quandam arcam,
quam ipse habebat, Liberis & Uxore in eam imposi-
tis, conscendit. Ingredientem secuti sunt Apri, Equi,
Leones, Serpentes, & alia, quæcunque in terra
pascuntur, bina cuncta. Quæ omnia excepit: nec
ipsum lædebant: sed magna inter eos divinitus erat
contordia: unaque in arca omnes navigarunt, quam-
diu aqua superavit. Atque hæc quidem de Deu-
calione Græci tradunt.

Edda populorum septentrionalium
ex vetustissimorum poetarum nostrorum
hym-

hymnis carminibusque eruta, Noachum vocat BERGELMERUM, deque diluvio ita loquitur. Mythol. 6.

Filii Bori Ymerem Gigantem occiderunt. Tantis autem ex vulneribus cadentis effusus est cruor ut hoc diluvio universum genus Hrymtussorum submergeretur, Præterunum quem Gigantes BERGELMERUM vocant, qui cum Uxore & familia scapham suam ascendens vitam ibi conservavit.

Ovidius Deucalionem & ipse appellat, eumque solum cum Uxore sua periculum illud evasisse tradit, Metam. Lib. 1. v. 318.

Hic ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor) Cum consortē tori parva rate vinctus adhæsit, Corijcidas Nymphas, & numina montis adorant. Hoc diluvio totum terrarum orbem inundatum vult idem Poëta Metamorph. lib. 1. v. 291.

Jamq; mare & tellus nullum discrimen habebant. Omnia pontus erant: deerant quoque littora ponto. Cum ex adverso alii certas tantum orbis regiones aquis suffocatas fuisse arbitrentur. Fl. Joseph. nonnulla quoque de diluvio è Chaldæorum aliorumve monumentis, sed suppressis nominibus profert, antiq. Lib. 1. Cap. 4. f. 8.

Hujus autem diluvii & arcæ meminerunt omnes barbaricæ Historiæ scriptores, & in his Berosus Chaldæus. Narrans enim de hoc diluvio, sic ferè scribit: fertur autem & navigii hujus pars in Armenia apud montem Cordyæorum superesse, & quosdam bitumen inde abrasum secum reportare: quo vice amuleti loci ejus homines uti solent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum scripsit, & Mnaseas, & alii plures. Quin & Nicolaus Damascenus libro xcvi. de his rebus narrat in hæc verba: est super regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo mul-

Spalder / fallar Noach BERGELMERUM / förmålades om floden salunda. Mythol. 6.

Bores söner dräpte Ymer Jätte / och så mycket blodh föll utur hans sår när han föll / att all Rymthussa Slechteh der uti drucknade / undantagandes een som kom undan med sin Hustru och Barn / then Jättarna falla BERGELMERUM han föor med sin Hustru i een båt / och aff honom äro komne Rymthussa Ätter.

Syner Bors drapu Ymer Jotun / em so mycked blodh bliop utur Særum hans er han föll / ad medh thui drectes off att Rymthussa / nema ciru komst undann medh sinu Histe / thann falla Jotnar BERGELMERUM han for a Baat sin / og kona hans og hieffst thar / og eru aff hann komne Rymthussa Ätter.

Ovidius utri sin första Boof Metamorphos. v. 318. nämner Noach igenom Deucalionis namn / och säger honom allena medh sin Hustru blifwit behållin.

När Deucalion med sin lilla Båt / uti hwilken han fördes medh sin Hustru / stadnade / (nembligen uppå the höga berget Parnasso förty warne hade elstet ale the andra öfweräctt) tillbeder han de boofeliga konstens Gudinnor Mulas, som the berget innehade.

Thenna floden säger Ovidius hafwa dränckt heela Werlden / hwilken sombliga hafwa meent alle näst gât öfwer några Riken.

Och nu war ingen äftildnadh emellan hafwet och Jorden: ale war haf / och hafwet uthan strander.

Josephus Flavius l. 1. c. 4. f. 8: antiquitatum, förmåler aff the Chaldæers och andras skrifter om samma flodh / men uthan theas namn som äro öfwerblefna.

Thenna Syndafloeden och Arcken komma alla Barbartiska Historiers Scribenter ihogh / och ibland thesa Berosus Chaldæus, hwilken salunda här om skrifer the såges een deel aff thetta Sleppet hafwa warit qwar uti Armenien widh the Cordyærs bärgh / och föra några med sig sådan beket som the affstrapa: hwilket the brula till lätedom emot förgiff. Thetta kommer och Hieronymus Ægyptius ihog / som beskriver the Phæniciers gamla handlingar / Mnaseas, och andra flera. Ther till medh förtället och Nicolaus Damascenus uti then 96. booken om samma händelse med thesa ord: uti Armenien widh the Minyers landh är tre store

stoor Bergh / benämte Baris / uppå hwilket the säija många haswa sht undan Floden / och een haswa blifwit qwar uppå högsta tullen tije fördd uthi een Båat / hwars öfwerleswor haswa warat een lång tidd. Thenna synnes warit then samma / om hwilken Moles the Judars Lagförare skrifwer.

Uff dessa så och andra seer man klarligen att the komma öfwerens om een stoor Flodh som hafwer fördränkt Werlden / och een Man medh några allenast undan kommen / den Gudz ordh kallar Noach, de Chaldæi Xisuthrum, Græci Deucalionem, Lucianus Deucalionem Scytham, andra Ogygem, wåra Gothiska Sagor *B E R G E L M E R*. Hwilket oss påminner / hwadh man bödr i acht taga uthi äfkilliga Historiers läsande / nemligen att fast the inter alltids komma öfwerens uthi personernes namn / och andra omständigheter / wisa the listwål aff thet förnämsta huswudstykhet the innehålla / saken wara enahanda till des sanningh och wisheet. Then thetta ey will uthi acht taga widh Historier, han må inter sätta troo till något eller någon Historie läsa. Ja man skall äfwen sådan äthfildnat finna uthi thessa tidens och dagars Sagor / ty om man will läsa the berättelser som förtäلت om de drabningar nu äro skedde emellan Fransosen och Hollendarn eller oss och de Danska / så skall man ibland hundra ey 2. finna (ja uthaf sina egna) hwilcka uthi alla omständigheter och Personers namn skola holla ett.

Gannerligh den som litet detta öfwerwåga will / han skall besinna en otrolig tingh / listwål sann / att then oemigheet som finnes uthi alla Sagor är then wissesta enigheet. Och detta som een Gudz försyn. Ty then som will alla the Lærdas Skriffter igenom läsa / han skall utheryckeligen finna / honom som een ting med samma

ordh

tos profugos diluvii tempore servatos ferunt, & quendam arca vectum in hujus vertice hæsisse, ac reliquias lignorum ejus longo tempore duravisse. Qui fortassis is fuit de quo etiam Moses scribit Judæorum legislator.

Omnes igitur orbem terrarum magnâ aliquâ inundatione quondam submersum fuisse docent, uno tantum homine cum paucissimis suorum servato, quem literæ sacræ Noachum, Chaldæi Xisuthrum, Græci Deucalionem, Lucianus Deucalionem Scytham, alii Ogygem, majores nostri BERGHIELMERIUM appellant: Quæ res efficacissimè evincit & inculcat, sola nomen apud diversos historiarum scriptores occurrentiū varietate non esse metiendam totius negotii fidem cum in istis persæpe discrepent, quorum de summâ rei consentiens & una quasi vox est. Qui ad hæc minus attenderit, ei sanè cum omnia suspecta, tum etiam labor omnis, qui legendis historiis impenditur, inutilis atque supervacaneus futurus erit. An etiam illa, quæ singulis propè diebus, de conflictu Callorum cum Belgis, deque nostris armis Regi Daniæ obversis narrantur, sic prorsus vel constante in ore omnium famâ, vel scriptis consentientibus ad nos deferuntur, nullâ ut in re ab invicem horum nuncii abeant? Certè in tanto hæc talia ad nos deferentium numero, exactissimum aliquem vix duorum aut trium consensum sperare licebit, neque tamen eo minus salva manet veritas, salvus item horum omnium de primariis rei capitibus consensus.

Quid? quod hæc ipsa penitus perpendere volenti jam illud, ut nemini antea cogitatū ita fidem omnem superans patefiet, inesse his scriptorū inter se discordantibus narrationibus, certissimum quoddam consensus ac etiam veritatis ipsius fundamentum, divina

divina veluti providentia positum: nam ut eos qui rem eandem, iisdem plane verbis, & eodem ordine ac apparatu narrant, pro alienorum laborum (unum excipe, qui reliquis tempore fuerit prior) compilatoribus habemus; sic quoque si Chaldæi, Scythæ, Græci & Ægyptii, cum ipso Mose, vel alio diluvii scriptore verbis ac rebus prorsus consensissent, hanc eandem censuram effugere neutiquam potuissent: ac tum quidem non Multorum sed Unius, tota hæc res stare videretur testimonio atque fide. Verum quoties unam aliquam rem, de qua inter se conveniunt, diversi diversa ratione explicant, facile apparet eandem à pluribus conspectam aut perceptam, sed non æque certâ ab omni parte fide, nec etiam diligentia pari ab omnibus ad posteros propagatam fuisse. Interim tamen id, in quo rei cardo vertitur, & plurium testimoniis confirmatum manet, & nos quoque de se minus dubitare finit.

III. Tum etiam GEOGRAPHIA, quæ orbis terrarum loca diversis populis habitata monstrat. Verum hanc peritâ mentorum manu, juxta Geodæxiæ regulas, nobis delineatam vellemus; quæ diligentia paucissimis tantum terrarum spatiis, ob summam rei difficultatem tributa est: cum interim loca reliqua longitudinibus latitudinibusque suis viatores, ut potuerunt, descripserint, postquam illa sive diurnis itineribus terra marique factis, sive connumeratis miliaribus, quorum nihilominus apud diversos populos diversa est ratio, sive inspecta poli altitudine, sive dierni solstitialium longitudine aut brevitate vel denique solis ortu occasuque observato, dimensi fuerant. Id autem hic vel maxime observandum venit, quod harum rerum intuitu (modo veteres omnia ritè observarint) loca vel nullam, vel prorsus exiguam

ordh och omständigheter beskrifwer som den andra / straxt dömas hafwa det aff den andra stult. Och altså om the Chalder, Scyther, Græcher, och Ægyptier skulle hafwa ordh ifrån ordh folge Molen, eller någon aff them som Synodastoden beskrifwa / skulle de komma under samma dom och således allas deras bewitnande hållas för ens witne / och såsom een otrolig ting. Men äro the oentghe / inthet stemmandes öfwerens utthi alla ordh och omständigheter / utan allenast uti huswudstykets / då hålles the före hafwa däre samma aff andras äckstillas berättelser förnummit / hwilla här och där i Wårlden hafwa fått någorlunda kundskap om samma merkelige händelse / till hwilken man då sätter fullkomligare troo.

III. År Jordennes beskrifningh (GEOGRAPHIA) nödigh / som utthiwar hwar äckstilige folck hafwa bode hwilket borde wål wara giord igenom eens egen försarenhet / effter Jorda mätare konst / men för des swårhet full / äro såa orter på sådant sätt i pännan fattade; utan större dehlen äro till sin längd och bredd beskrefne af resande Personers berättelse / effter theas dagsresor till Lands eller Sids / eller mislatalet / som doch hoos alla slags folck äro olika / eller effter Nordstjernans högd / dagens längd och lörthet om midasommar och medwinter / Solennes upgång och nedgång. In är så achtandes att orterna till desse förtalde omständigheter (allenast the aff dhe gamla äro rätt utthi acht tagne) hafwa inter eller ringa förändring tagit / där icke

stora floder eller Jordbäfwningar
 hafwa någon ombytelse giordt;
 men offta till namnen förändra-
 de / särdeles the som äro igenom
 stora Krig offta underkufwade.
 Ty uti förstone effter Syn-
 floden / när hela Wärlden såg
 uch såsom een will Fog / blefwo
 icke straxt alla orter bebygde / och
 altså woro the icke eller namn-
 gisne; men sedan när Folcket be-
 gynte på någon orth mächa för-
 klas / och lifszmedlen seeltes / bröte
 thet up med man och huuse och
 flytte till andra obebygde orter /
 theför the och kallades Noma-
 des; eller och igenom Wapn och
 Wärior fördrifwos aff thet ena
 Landet till thet andra / hwarföre
 och offta ortherna förbytte sina
 namn / och gafs ett nytt effter
 thet Folck som der inkom. Offta
 och blefwo de som der inkommo /
 och woro doch aff annan här-
 Pompst / Språk och Tungomähl
 kallade wid thet namn som the
 hafwa burit / hwilka the woro
 uthdrefne. Ja the hade offta 3/
 4 / och 5 / namn / antingen aff
 Förnähme och myctit widt be-
 römde Konungar / och deras
 Eläkt pålagde / eller och på
 Fremmande Språk annorledes
 nämbde / eller aff särdeles gär-
 ningar och bedriffter med nya
 namn begäfwade. Hwilka namn
 äro och mächa aff Främmande
 Stribenter förwärrade / af den
 orsak att the intet hafwa kunnat
 them effter sin egen Tap uthala /
 såsom Pomponius Mela ibland
 de gamla berättar (lib. 3. cap. 3.
 fol.

quam subierint mutationem, exceptis op-
 pidò paucis, quæ eluvionibus aut terræ-
 motu aliam forte induerunt faciem. Quod
 verò ipsas locorū appellationes concernit,
 nihil his inconstancius, præsertim apud eos
 populos, quos bella & commutatæ do-
 minorum externorum vices justo frequen-
 tius vexarunt. Cum enim, cessante diluvio,
 per universum terrarum orbem vasta esset
 solitudo, loca sanè omnia simul atque se-
 mel occupari non potuerunt, nedum cer-
 tis suis nominibus distingvi; sed crescen-
 te unius loci incolarum numero & defici-
 ente pastu, saltem aliquos unà cum pee-
 dibus atq; domesticis, nonnunquam etiam
 tuguriis ad alia & habitationibus vacua lo-
 ca petenda ipsa necessitas impulit, quos
 eam ob causam Nomades appellatos fuisse
 constat. Ita verò dispersos & numero
 insigniter auctos homines rursus inter se
 commisit ambitio vel avaritia: ex qui-
 bus rebus factum est, quod multi suis lo-
 cis vi & armis depellerentur, regionesque
 quas inhabitarent, ad victorum libitum
 nomina sua mutare cogerentur. Nec ta-
 men inficiari possumus, aliquando & eos
 ipsos qui vicissent, utut diversissimæ essent
 & originis & lingvæ, gentium tamen à se
 devictarum profligatarumque nomina re-
 tinuisse. Huc accedit, quod aut in lauda-
 rissimorum Regum posterorumque ab his
 descendentiū memoriā, aut ob res
 præclarissimè gestas, aut denique popu-
 lorum externorum ad suæ lingvæ genium
 alios appellare cupientium voluntate, gen-
 ti nonnunquam uni, tria, quatuor, quin-
 que aut plura nomina imponi contigerit.
 In quibus nominibus proferendis, variis
 modis postmodum hallucinati sunt scri-
 ptores exteri & lingvarum, unde hæc no-
 mina desumpta essent, imperiti, adeò ut
 Pomponius Mela. Libro 3. capite 3. diser-

tis verbis fateri cogatur, se multa nomina Germanica vix eloqui posse ore Romano, id quod suo loco pluribus verbis ostendetur. Veris igitur locorum nominibus inveniendis maximè conducunt ea, quæ monumentis aut viva voce ipsorum indigenarum continentur, quibus saltem hoc concedi poterit, quod ipsa nominum impositio ab eis olim facta, suspicione adulationis vacet, utut virorum insignium ob res præclarè gestas, vel etiam loci alicujus ob amœnitatem suam, celebrationes eâ persæpe non careant. Ac propterea quam diligentissimè fecerni debent prisca regionis alicujus incolæ, priscaque illius nomina, ab illis cum incolis tum nominibus, quibus postmodum vel hodieque celebrari cœpta est. Veteres proinde Geographos & historiarum Scriptores magna afficiunt injuria, qui ad eos reprehendendos nimis proni sunt, quoties in eorum scriptis gentē hanc vel illam, alii, quam in quo nunc habitat, loco assignatam legunt: habitationes enim cum tempore facillè mutari potuisse, & mutatas esse dubitat nemo. Si tamen veterem Geographum erroris convincere omninò juvabit, alius sanè Scriptoris, qui ætate & auctoritate par ei vel superior fuerit, testimonio, aut etiam rationibus in ipsâ loci naturâ, quæ mutari plerumque nescit, fundatis conficienda res erit: commenti enim in nostro cerebello nuper enati, & ad opinionem à nobis animo jam ante conceptam compositi, partes plane nullas hic esse volumus. Denique admittimus etiam orbis terræ loca omnia à Græcis Latinisque scriptoribus minimè quidem eâ diligentia aut felicitate olim expressa & delineata fuisse, quâ usi sunt his nostris temporibus in Atlante suo, viri incomparabiles Blavius Jansoniusque: verum sufficere debere contendimus, si modo apud

veteres

fol. 52.) sigh inthet alla ord angående Tyskland kunna ut-säja med een Romersk tunga.

Hvilket alt skal på sitt rum wi-dare bewissas. Åro thesfore wis-sesta witnen till orternas rätta namn / der man them kan hafwa aff Inbyggjarnas egna Sägor eller Sägner: ty utt namnet kan inthet befruchtas sådant hys-lande, som der the eens Persons bedrifter eller rums skönheet och lustigheet hafwa afmählut. Hwarefore måste man wäl tillsee / med hwadh Folck och med hwadh namn en orth hafwer varit uthi förra tijder / och med hwad Folck och namn han uthi senare tijder är bebyggd och nämnd. Ty giora the illa som alt för lätt the gamla Geographos eller Historicos lasta för det att the sätta årfstilla-ga Folck på andra rum än dhe wid denna tidsken skinnas / som alt effter een lång tid hafwer funnat ombyttas. Och man vill man een gammal Geographi mening full-fasta / så måste det see igenom dem som wid samma tidsken lefwat hafwa och ortherna beskriswit / och andra stora stähl / som uthi Naturen åro såsom oombytliga. Ty intet galler hwadh wij willa effter wår Hierna updichta. Man måste icke heller aff dhe gamla Greker och Latiner wän-ta dhen fullkomligheten till or-ternas beskrisning / som man nu i dagh them hafwer uthi Blau och Jansonii Atlante, utan när man finner dhem hoos the gam-

bla till Nor / Öster / Väster
och Söder så affsatte / att the
något så när swara emot andra
tidens Sagor / så kan man them
effter the skäl och vittnen som
fordras till een ords fullkomliga
beskrifning ändra.

IV. Är det bewitnande som
sielfwa Naturen här om gifwer:
Ty ju mera naturen tyckes hafwa
welat lifla såsom draga eller låta
Solcket till een orth / ju lifmä-
tigare är det att den orthen fram
för alla andra är worden intagen
och bebyggder. Nu består detta
lätandets förnåmbligast uthi sköne
lågheeter med Mark / Skog /
Gille och Joglefänge / Diure-
jachter / och mehra sådant / som
Naturen till Menniskjornas up-
pehälle och nödtorffter utan hena-
nes Handwårck skaffar uthaf-
fig. Och är det mycket lyft / att
Menniskjorna i förstone / då
Länder ännu låg obrukadt / och
alla dchel konster förborgade / them
man sedhermehra till Bårgwerks /
Åkerbruks / Handwårcks och han-
dels försäctiande upfunnit haf-
wer / grepo genast till desse för-
talde näringsmedlen: Eller och /
åth minstone / så frampe de alle
desse konster strax förskodo / twi-
gades de ju lifla fullt till att up-
söka först och främst sådana orter
som gäfwö närningen; och der de
sin wetenskap eller konst kunde
anläggia uppå.

V. Ett Lands fullkomliga be-
byggadt är och ett witne till des-
ålder: ty såsom man aff unga
Trån och andra sådana lifla / dö-
mer een Trågård nys wara an-
lagd; men aff stoor / måfåga
och lummuga tråån / honom wa-
ra gammal och aff stoor ålder;
sltså skattar man aff gamla
mu-

veteres, locus aliquis juxta mundi plagas,
Orientalem, inquam, occidentalem, bo-
realem aut meridianam ita descriptus vel
collocatus inveniatur, ut sequentium tem-
porum Historiis quodammodo responde-
at. Tum enim accedentibus rationibus &
testimoniis reliquis, ad perfectam loci ali-
cujus delineationem necessariis, erroris,
si quis inest, emendatio non adeo diffici-
lis futura erit.

IV. Inde SUFFRAGIIS NATURÆ:
Quo enim plura sunt beneficia, quibus
natura homines ad locum aliquem occu-
pandum invitatur, eo magis de loci illius cal-
tu & habitatoribus, horumque vetustate
suspiciari licet. Ad hæc autem invitamenta
referimus terræ fecunditatem, varia syl-
varum commoda, piscium, avium fera-
rumque copiam, ut & alia multa, quæ ad
vitæ sustentationem & generis humani
emolumentum, ipsa natura absque homi-
num ope suppeditat. Quas res vitæ suæ
tuendæ ac conservandæ causa homines
statim arripere coacti fuerunt; maximè
primis illis temporibus, quibus terra incul-
ta jacebat, nec dum excogitatæ erant
omnes illæ artes, quas postmodum ad ef-
fodienda metalla, ad agros colendos, ad
opificia & mercaturam exercendam inge-
nium humanum adinvenit. Aut si quis eas
artes una cum hominibus ipsis protinus
exortas fuisse contendat, nihilo tamen se-
cius loca cum victui parando, tum arti-
bus illis exercendis idonea, primo quoque
tempore ab eis quæri & occupari debuif-
se planum est.

V. Inde ÆDIFICIORUM (maximè
veterum) FREQUENTIA: quemadmo-
dum enim arbores tenellæ hortum recens
constitutum, proceræ autem, patulæ & ca-
riosæ arbores vetustatem ejus ostendunt;
ita rudera veterum ædificiorum & antiqua

monimenta regionem diu cultam & habitatam fuisse testantur.

VI. Et denique CIPPIS, quibus prisci homines literas suas, aut certas quasdam notas imprefserunt, quas æstus, frigus, ignis imbresque exedere non valuerunt, sed potius, ad vetustatem designandam, muscus hodieque regit.

His igitur sex viis atque rationibus ad primos cujusque gentis natales commodè perveniri posse contendimus.

Atqui ulterius dispiciendum jam veniet, quid præsidii, causa nostra, in singulis hisce rationibus habere queat; quippe quas etiam huic nostro labori, quem nunc favente Numine aggredi animus est, vice fundamenti substernimus.

1. Quod itaque TRADITIONEM & ea, quæ vivâ hominum voce circumferuntur, concernit, ita sanè homines nostri his rebus abundant, & eâ quoque diligentia easdem posteris suis inculcant, ut alios omnes his nominibus propemodum vincant. Neque verò hæc talia, cum tempore, adeò facilè mutari aut corrumpi potuerunt; propterea quod patria nostra à vi & dominatione populorum externorum semper immunis fuerit; minusque sæpè Mercatores & exteri ad eam olim commearint, quorum consuetudine, sermone aut moribus hæc nostra depravari potuissent.

2. Ab HISTORIA minus equidem instructi sumus: verum sitne hæc res cum majore nostro commodo an detrimento conjuncta, nondum liquet. Certè si omnia, quæ ad rem nostram faciunt, Nostri literis consignassent, jam minorem apud externos fidem mererentur, & fortassis adulationis suspicione laborarent. Scimus Græcos, Romanos, Ægyptios & Chaldæos in rebus suis enarrandis liberales, in alio-

rum

murar / borgar och andra sådana ting ett landskap aff urminnes tider vara bebyggdt.

VI. Stenar med gamla boof / ståfwer eller ofiände märcken huga re / de som med massa åro öfverwårte och hwarfen af hetta / fiöld / elld eller varm förbårfwade / åbro och witten till ett Landskaps ålder.

Thesse 6 witten åro the förnåmsta / som gifwa een wed handen och fullkommeligen betygga / att ett Landskap och aff urminnes tider är bebyggt.

Nu willia wij tillse hurudana desse ting eller witten kunna finnas hoos of / der på iag täncker bygga / nåst Gudz hielp mitt rindga wårck.

1. Först hwad SÄG N E N anlangar / så gå de hoos of ibland gemene Man / så wål som i alla andra land / dageligen; och trooe iag nappast att i någon ort de så behållas från Slechte till Slechte / som hoos of: åro och mindre genom tiderna ombytte / än hoos andra: aff de fiäl / att wårt Land aldrig aff fremmande Herskap är öfwerwåldigat; icke heller med handel och wandel så öfwerhoopat / som andre / hwar igenom wåras Sägner åro då minst med fremmandes beblandade eller förfalskade.

2. Hwad SÄG D R N A anlangar! så måste wij bekänna dem fåå hoos of finnas. Doch weec iag ey om det icke är mera till wår heder än wanheder: ey om alt worre aff of sielfwa antecknat / skulle dhe fremmande mindre of troos lifka såsom skrifwie till wår egen heder. de Greckors, Latiners, Ægyptiers, Chaldeers Skriffter tala högst / berömligast och mest

om sina egna / minst om Fremmande / hwadh wij doch sätta tro till / hwadh som de om sina Landzmän skrifa; huru mycket mera må man troo det de om Fremmande eller oss förmåhla! särdeles i det som stemmer öfverens med hwad som våra gamla Förfäders Skrifter eller Sägner sielfwe betyga.

3. Hwad Jordennes beskri- ning anlangar / finnes den intet särdeles aff någon aff våra gamla antecknat på det sättet såsom Ptolomeus, Mela, Strabo, eller andra hafwa gjort / utan hwad som här och där i Sagorna och Mytheologierna kan vara synkretals gjort; Hwarföre äro wij åter der utinnan lyckelige / att de Fremmande Egyptier, Græcer och Latiner hafwa desse orter beskriwit / ehuru wäl de icke aldeles hafwa sat våra orter och Folck i den ordning som de både fordom dags och ännu äro till sinnades; så kan man dem likwäl i detta måhl tryggeligen råtta: ty wij hafwa den förmohn nästan för alla andra i heela Wärlden / att aldrig / såsom för är sagdt / och widare här effter skall bewisjas / något fremmande Folck är inkommit i vårt Land / som hafwer omhyrt des Folcks och orters namn / hwilket är mähta betänckeligt.

4. Hwad ortens bequämligheet anlangar för människorna / här ät bo / och sig föda / skall det wissas här och där i sielfwa wärket.

5. Gamble förfalne Borgar äro här mehr till synandes / än i något land. Hwilka ju ensaldigare /

rum pocos fuisse: cum vero & in istis fidem eis habere soleamus, magis utique conveniet his, quæ tam modicè de rebus aliorum & nostris prodiderunt, assentiri; maxime vero si eis monumenta à Majoribus nostris relicta, vel etiam publica fama suffragetur.

3. REBUS GEOGRAPHICIS qui parem cum Ptolomeo, Mela, Strabone aliisque horum similibus operam impenderit, majorum nostrorum neminem habemus: neque tamen eos omninò nihil egisse, cum historiæ, tum fabulæ, quas nobis reliquerunt, evincunt, in quibus id quoque muneris, quantum eis visum est necessarium, per partes exsecuti sunt. Sed est tamen quod nobis prolixius gratulemur de exterorum, & in his, ipsorum Ægyptiorum, Græcorum atque Romanorum in talibus rebus studio atque diligentia, quæ ad has quoque terras sese extenderunt. Ut ut autem in locis cuique populo assignandis, atque etiam locorum horum situ definiendo, nonnunquam & hi Scriptores à vero aberrarint spem tamen felicitis & securæ emendationis hi errores non penitus arumpunt. Nobis enim una res præcipue favet, quæ nescio an ulli præterea genti in toto terrarum orbe obtigerit: nempe quod, sicut ante innuimus & posthac planissimum faciemus, nullius externi populi dominationem patria nostra sic agnosce-re coacta sit, ut locorum vel gentium suarum nomina, ad illius libitum mutare necessum habuerit: id quod palmarium & observatione longe dignissimum judico.

4. De NATURÆ MUNERIBUS, quæ hic proveniunt & victui hominum habitationibusque adprimè conducunt, passim in hoc opere agendum restat.

5. RUDERA & parietinæ præsertim arcium antiquarum, in his locis multò quam

quam apud gentes alias frequentius occurrunt. Et hæc monumenta e rudi tantum materia congesta præcipuè commendat operis maxima simplicitas, quæ ultimæ vetustatis certissimus index est. Romanos quidem arcus triumphales & alia magnifica ædificia post se reliquisse, e ruderibus, quæ passim adhuc conspiciuntur manifestum evadit: atqui temporibus antiquissimis ea operis elegantia minimè respondet.

6. CIPPORUM deniq; numero parum aut nihil Romanis concedent Sveones, si modò omnes investigare & exscribere libeat; cum vicissim illi his, cipporum antiquitate permultum concedere teneantur, ut suis locis clarissime patebit.

CAP. II.

De Ratione faciendi discriminis inter gentes.

VIdimus modos inveniendi apud gentem unam quamque, prima cultus initia habitatoresque primos; nunc quibus rebus innitantur discrimina inter gentes, quæ aut olim constituta fuerunt, aut hodieque observantur, considerandum veniet. Inprimis autem æquum censetur, omnes eos uni genti annumerari, qui ab eodem capite vel auctore descendunt: qua ratione, quoniam ab uno Adamo vel etiam Noacho omnes originem nostram trahimus, omnes quoque gens una erimus. Quod si verò potius habenda esset ratio filiorum Noachi, tres omnino gentes forent; si Nepotum, plures; si denique posterorum reliquorum, innumerabiles; adeò ut hoc tempore singulæ propè domus singulas gentes constituerent. Verum si fortè cui in Noachi nepotibus subsistendum, gentesque horum numero definiendæ videantur, non equi-

dem

gare / och af gröfre ämne de äro gtorde / ju äldre stättas de. Ty att icke de Romare hafwa allestädes lemnat effter sig åminnelser med Triumph-portar / och andra hårsliga Byggningar twiflar ingen och synes aff dem effterdömen och sörfalna stycken allestädes i Werlden: Men när man åskodar des arbetes skönheet / wissar wäl det sig en wara af de äldsta stycken i werlden.

6. Märdre stenar-stal och Swerje wäl så många knunnas som de Romaret framtee / der alla woro aftagne; och fast de en woro så många / stola de doch wissa een högre ålder / som på sina rum stalla wid löffrigare uthföras.

CAP. II.

Om åtskillnaden på Folket.

Här till hafwer iag wist hwad som synes witesgilt till att bewissa ett land wara aff gamla tijder bebyggt / nu wil man tilsee hwad det är som gifwer åtskillnan på Folket uti hwart Land både i de gamla tijder / så wäl som dessa: Först plåga de erkennas för ett slags Folk som äro aff een Fader eller Hufwud. Och så wijsa wij äro alla Adams och Noachs barn äro wis och ett slags Folk. Will man skiffa alt Folk effter Noachs Söner så blifwa der aff tre slag / och åter efter deras Söner så många de woro / så blifwa där än flere slag. Och på detta sättet kan man göra oändeliga Slächter och Folkslag; ja än upi på denna dag / så att hwart huus skulle bli ett Folkslag. Will man och stadna uti Noachs Sonasöner / och räkna allenast så många slag Folk / som de till talet woro /

så

så wore det en een oliff saak; men huru många Folck i werlden kunna till wisso råfna sina Gudsfäder tillbaka in till Noachs Sonasöner? Jag weet ingen mera än Judarna. Chineserna wilia wäl langt tillbaka råfna sig och sina Konungars Släcte / ja in till Noachs tid / om icke längre / men de wetta intet nämpna deras Husfudr aff Noachs Sonasöner. Hwad som Schynterna eller Götherna förmå / wilia wij tillse. Några Slechten finna wäl husfudren / eller sina första Fäder i Gudz ord / men så äro åter intet lederna antecknade: såsom Moses i sin 1. Book 10. Capitel säger aff Nimrod de Babylonier, och aff Canan de Cananeer wara komne. Effter såsom således såå Folf kunna wiisa sina första husfudr Fäder / så lærer man och intet komma långt der med att deras ättfildnad igenom detta mediet igen söfka: Josephus lib. 1. Antiq. Chronic. Alexandr. och andra de ställa fuller fram een hoop Folfes första Fäder / men större delen aff gifning / i det Fädernes namn / öfwer ens stemma med folkens namn / hwilket de lärda reda hafwa märckt / och wij een del på sinarum skola indraga. Äro icke heller de samma Skrifwenter öfwerens om Slächternas första Fäder.

II. Den andra och största ättfildnan synes språket göra: ty hafwa utt alla tisdre de ärtiendz för ett annat Folf som hafwa hafte ett annat Språk. Språken de äro mångahanda / och hafte een underlig begynnelse / såsom man skal i det 3. Capitlet widare omtala. Hwille stillas mehr och mindre

och

dem id absolum putabimus: quousque autem est populorum hac tempestate vigentium, qui majores suos à Noachi nepotibus certa & constanti serie repetere valeat? Judæi, credo, soli id valebunt. Sinenses quidem in Regum suorum stirpibus enumerandis ad Noachi tempora, & fortè ulterius ascendunt; primum tamen auctorem Noachi nepotem non nominant. Quid Scythi aut Gothi largiri conveniat, alio loco docebitur. Quarundam vero gentium auctores primos literæ quidem sacræ nominant, verum successionis seriem ac gradus non computant: unde juxta Mosén Gen. 10. Ægyptii Nimrodo, & Cananæi Canaano, utut ignotis successionum gradibus, originem suam debent. Cum igitur populis tam paucis de vero conditore suo constet, incerta sanè, & prorsus invalida erit omnis illa discriminis inter eos constituendi ratio, quæ huic fundamento imponitur. Josephus antiquit: Lib. 1. Chronicon Alexandr: Scriptoresque alii multarum quoque gentium conditores produnt, in plerisque tamen, suis niti videntur conjecturis à similitudine nominum, quæ gentibus & auctoribus communia deprehenduntur, desumptis: id quod eruditi jam pridem observarunt, & nos locis suis exponemus amplius. Taceo hic scriptorum horum inter se, de toto hoc negotio, maximum dissensum.

II. Secundum ergo & priore aliquanto certius securiusque discriminis inter gentes faciendi fundamentum erit LINGVÆ: pro extraneis enim semper habitae fuere qui lingvis ab aliquâ gente discreparunt. Lingvæ autem numero sunt complures, & ortum habent admiratione dignissimum, de quo in capite 3. fusius acturi sumus. Et habet lingvæ unius ab altera discrimen suosque gradus, adeo ut lingvæ

aliæ

aliæ ab aliis magis minusque distent. Sed reliquarum Matres vocare solemus eas, quæ ita ab invicem distant, ut verborum, quæ in ipsis occurrunt, planè nulla sit similitudo; sicuti contingere videmus in nostro *Golt* / quod cum latina voce *Gens*, rem eandem designante, nullam literam communem habet: nisi quis id sibi licere existimet, quod in se recepit Cluverius, qui Germaniæ suæ Lib. 1. cap. 26. p. m. 225. è vocabulo *Theut* formavit *Dan*, & *Dan* vicissim in *Godh*, commutavit. Quid si pari jure usus, *Equum*, *Hircum*, *Verrem*, *Ursum* aut *Lupum*, ex eodem etiam fonte produxisset? Nugæ! istæc enim quidvis pro lubitu commutandi licentia, lingvarum in universum omnium summam & turpissimam pareret confusionem. Demum, quæ Cluveri est audacia, aliquis certè, mutatis F in G, O in E, L in N, K in S, ostendere posset invitâ, licet veritate à Gothico *Golt* / vocabulum latinum *Gens*, originem suam traxisse.

Interim fatendum erit voces syllabarum plurium, ad pronunciationem accelerandam, nonnunquam contrahi & ad pauciores syllabas redigi solere, quod factum fuisse agnoscimus in *Tioderick*, qui postmodum appellari cæperat *Dirk*: quæ res difficulter cui quam persuaderi posset absque consensu scriptorum, qui aliis atque aliis temporibus, unius ejusdem viri, sub tam diversis nominibus meminerunt. Namque Procopius Lib. 1. f. 207. Regem Gothorum *Teudericum* vocat, *Jornandes* cap. 34. p. 659. *Theodoricum*, & mox *Theodericum*, veteres cum nostri tum etiam Germanorum poëtæ, ut & Johannes Magnus Lib. 9. cap. 15. p. m. 281. *Didericum*. Nos hodiè communiter scribimus *Dirich*, at in sermone familiari, quo alios compellamus, aliquanto brevius efferimus *Dirk*.

Pari

âth. dem kallar man hufvudspråk / som heelt och hållit så stillas / att det ena ordet är intet lyft det andra / såsom *JDLK* på Swenska / heter på Latin *Gens*: uti hwilket ord man ser icke den ringaste bokstaf / wara i det ena ordet lyft den andra bokstafwen i det andra: med mindre man will icke göra / som Cluverius i sin Germania Lib. 1. Cap. 26. fol. 225. gör / i det han drager och byter *Theut* i *Dan* / och *Dan* i *Godh* / iag undrar att han icke byter det än uti flera / såsom *Häst* / *Bäck* / *Galt* / *Viörn* / *Trol* / *Barg* / att det på sidstörne stannar i en *Burm*. Och får man så byta / så kan man göra alla *Epråk* till ett / och ett till alla såsom wändh F, uti G, O uti E, L uti N, och K uti S. så har du aff *JDLK* det ordet *Gens*.

Det är fuller wist att orden hafwa ifrån första begynnelsen i alla *Epråk* / som hafwa antingen består aff många stafsvelser / dragis (genom det man hastigare hafwer welat utnämbe dem) tillsammans till kortare ord: såsom *Tioderik* kallas nu *Dirk*: hwilket ingen skulle troo / men sådane måste man bewisa genom åtskilliga *Skrifbenter* / som i förra och senare tider samma ord nämbe hafwa: såsom uti *Procop.* Lib. 1. fol. 207. kallas *Götharnas Kung Theudericus*, uti *Jornande* Cap. 34. fol. 659. *Theodoricus*, och på samma blad *Theodericus*, uti gamla *Swenska* och *Tyska* wissor så och *Joh. Magn.* Cap. xv. Lib. 9. fol. 281. *Diterich*, nu *Skrifwes* han med det namnet *Dirich*, och när man ropar een med det namnet / säger man *Dirk*.

C

öfwer

äfwen så *Franconoword*, uthi *Luitprando* Lib. 3. fol. 116. *Francofurt*, *Annal. Rer. gest. Carol. Magn.* fol. 29. sedan *Francoford* uthi *Riccard. Barthol. Austriad.* fol. 593. Skrifwer nu *Francfurt* uthi *Atlante* och andra taster. Bthi alt detta moſte man och tillſe hwilka bookſtåwer ſom äro byteliga / och det alt aff *Naturen* och goda *Hiſtoriska* *Skribenter* bewiſa: ſåſom förſt äbro alla (*Vocales* och *Diphthongi*) ſielsliudande bookſtåwer aldrafſtaft ombytelige / och kommer myckit der aff / ſåſom man ypnar munnen till att dem utro- pa: ty när man ſtorſt gapar kom- mer A fram / och ſom man ſedan ſåller munnen i hoop / och ſät- ter mehra och mehra ut truten / bliſwa de andra ſkapade / ſåſom *Æ, E, I, Å, O, Ũ, U, Y.* det man på ſig ſielf allid förſö- lia kan. Derföre där wi ſäja *Kung* / ſäja de *Danſke Rång* / de *Tyſke Rönig* / de *Engelſke Ring*. Detta ſeer man och hoos *Skribenterna* / hwilka töra uti ſamma *Capitel* och på ſamma blad ombyta *Vocales*, ſåſom *Mikil- burg*, *Helmold. Lib. 2. Cap. 3.* fol. 219. *Mikelenborg*, och måna ga annorſtådes / *Miklinburg*, *Me- klenburg*, *Mekelenbyrg*, &c. Det *Norſke Hirdſtrå* haſwer *Cap. 2.* fol. 15. *Uttini* / *Uttine* / *Uttien* / ſaſt det är i liſla händelſe ſkrift. De medliudande bookſtå- wer (*Conſonantes*) bytas och offta om / ſärdeles de ſom äro aff een liſla näſtan natur: ſåſom *B. P. F. W.* (*C. K. Q. och G.*) (*I conſ. och G.*) (*D. och T.*) (*L. och R.*) (*M. och N.*) &c. ſå- ſom ſees aff näſtſöljande liſta och offtare ſhall wiſſas här och där i wärdet.

(*C. K. Q. G.*) (*I. G.*) (*D. T.*) (*L. R.*) (*M. N.*) &c. Quam rem partim ſequenti catalogo, partim aliis hujus ſcripti locis ubertius illuſtrabimus.

Pari modo apud *Luitprandum* Lib. 3. p. 116. *Franconoword*, in *Annal. rer. gest. Caroli M. p. m. 29.* *Franconofurt*, apud *Ric- card. Barthol. Austriad.* p. 593. *Francoford*. occurrit; hodieque in *Atlante* & mappis *Geographicis* legitur *Francfurt*. Habenda vero eſt ratio literarum, quæ vel natura ſua ad mutationem aptæ ſunt, vel etiam ſcrip- torum fide ac testimoniis, inter ſe com- mutari ſolent. Inprimis autem vocales & diphthongi mutationem aliquam facili- mē admittunt, ob hanc ſine dubio cauſam, quod cum in ſingulis locum præcipuum habeat certus oris hiatus, ipſæ quoque di- verſo ſaltem hiandi modo ab invicem dif- ferre videantur. Ac proinde ore maximē diducto A efferimus, eodem vero magis magisque compreſſo & labris ſenſim pro- minentibus vocales diphthongosque reli- quas hoc ordine damus *Æ, E, I, AO, O, Ũ, U, Y.* id quod pronum erit unicuique experiundo diſcere. Hinc eſt, quod com- muni cum nonnullis aliis populis nomine. Regem designaturi, nos eum vocemus *Kung* / *Dani Rång* / *Germani Rönig* / *An- gli Ring*. Idem quoque ſcriptoribus fami- liare, qui vocales unius ejusdemque verbi, uno in libri loco vel capite ſæpius mutant, quorum in numero eſt *Helmold.* qui Lib. 2. c. 3. p. m. 219. *Mikilimbürg*, & mox *Mekelenborg*, ruſſumque *Miclinburg*, *Meclenburg* & *Mekelenbyrg* ſcribit. Lex quo- que avlica *Norvegorum*, ut ut eodem pla- nē ſenſu res eſſetendā veniat; nihilominus *Ættin*, *Ættine*; & *Ætten*, nominat. Conſo- nantium quoque literarum aliæ in alias tranſeunt, præſertim vero in eas, quæ na- turā ſuā quamproximē ad mutandas acce- dunt, quarum quædam quaſi cognationes conſtitui poſſunt hoc modo: (*B. P. F. W.*)

F ock & P		K ock C		R ock L		T ock L	
Fist	Pisck	Kidr	Carus	RRita	KLita	JeTie	JeLie
Riffelzberg	Riphei montes.	Kanna	Cantharus	GRist	GList	PiTier	PiLier
Alf	AlP.	Krona	Corona	GARDen	GALen	SyTior	SyLior
Fader	Pater	Krita	Creta	StARde	StALE	RuTunge	RuLtung
YFwer	Hypergraz	Korp	Corvus	ARdesci.	ALdeski	StATier	StALier
YBer	Super.	Kraka	Cornix	GRina	GLina		
PaFwen	PaPa.	Karra	Carrus	RRema	KLemma		
Fan	Pan	Karpeberg.	Carpatus mons	GRating	GLetting		
Fdr	Pro	Kolle	Collis	GRotug	GLotug		
Fyr	Pyr gr.	Kranhys	Carambyca	GARD	GdAL		
Fat	Patina	Knut	Canutus	Watnstiur	Watnstiuz		
Fem	Pente grac.	Karl	Carolus				
F ock B		K ock G		L ock N		N ock D	
Strifwa	Scribere	Kesta	Gesa	KLubba	KNuthe	PenNinge	Pen. Dinge
AF	AB	Kante	Gata	G ock I		Forban Na	Forban. De
HaFwer	HaBoo	AKer	AGer	GRema	Jemra	SanNing	San Ding
Alf	AlBis	Stake	Stage	SeGer	Seler	SiNaGun.	SiDaGun.
GaFFel	GaBlin.	Wiken	WiGen	WoGen	Wolen	Narstog	Darstog
	(Danst.)	Haken	HaGen	Gid	Joo	MunNen	MunDon
TaFla	TaBula	IsK	IsG	SeGa	Sela	MinNer	MinDer
duFlig	diBlig	BeweKla	BeweGen	SeGlak	Sellak	MynNig	Myn Dig
	(Eyst.)	DraKen	DraGen	PleGade	Plelade		
		leKa	leGe	HöGid	Hölid		
		TillKa	TillGe	FöGa	Föla		
		Meht	MeGe	EGendom	Eimon		
		Saak	Saag	GalGen	Gallen		
				leGre	leGre		
V ock B		T ock D		G ock F		C K eller G uti N	
Vnf	Bycus	KristuaT	ErstneD	MaGer	MaFwer	Takla	Danfen.
KranVnf	CaramByce	laTa	laDe	WaGa	WaFwe	Franker	Franfen
EneValdur	EneBaldus	Joot	Jood	GaGn	GaFn	LaCoobardi	LaNgobardi
DVis aa.	OBins fl.	WaTn	Wand	Trondela.	Trondila.	JGawe	JNgawe
		DispriT	Adspred	Gen	Fwen	IGeyones	INGeyones
		loT	loD	JdGnade	JdFnade	CaGanus	KaNg
		WaTjme	WaDjme	StoGen	StoFwen	AGathyr	ANgathyr.
		SwTe	SwDe	HardmaGe	HardmaF.		
		XT	AD		we		
		WThi	WDi				
		Yutland	JoDeland				
		ATa	EDere				
		SeTia	SeSaDe				
		Tinum	SeDere				
		Tuna	Dunum				
P ock B		P ock V		G ock E		B som utalas Tsh uti Z	
DPpe	DBe	KorP	CorVus			B quod in pronuncia-	
Dofas	Dobis	G ock E				tionem vim eandem ob-	
KtoPa	KtoBe	WoGa	WoE			tinet cum Tsh & Z,	
APee	KaBee	TruGa	TruEde			vid. Cl. Verelii Runogra-	
GrPa	GrBe					phiam.	
SPen	ABen						
ScopP	ScobB						
KaPa	KaBe						
laPyar	laBe						
HooP	HoeB						
GrePa	GreBe						

Ustortate ord
Verba quæ Syncopen
Patiuntur

Rader	Far
Moder	Moor
Nafwer	Nar
Giswer	Geer
Zager	Zaar
Storer	Stdr
Forer	Fodr
Spörjer	Spodr.

Tilbake satte bokstaver
Verba quæ metathesin admittunt.

Grema	Giemra	Wlear	Juniar
Wain	Wand Danst.	Vitungi	Jutungi
ALdeio	Ladeio	Jete	Eet
Grif	Gire	Fruchta	Forda
GRecus	Gire	Krop	Korpus
Fogete	Fogee		
Wicka	Wge		
Wicka	Jucka		

Förslänge Ord aff de Græces
och Latiner

Verba Syllabarum numero is
sine aut medio crescentia.

Knut	CANUTUS
Dif	OLAVUS
Ludwig	LUDOVICUS
Kranwit	CARAMBYCUS
Carl	CAROLUS
Estolder	SCOLOTIS
Heltin	HELENA

Det hvilka ord är til aktandes att der Latini eller Græci finna twenne dubbel-lit^r unde bookstäwer tillsamman; såsom uti Kⁿut K N, settia de strax een sielffliudande bookstaf emillan / som här är A. Äfwen så i de andra orden. Flera bookstäfvers ombytande kan man läsa hos Priscianum och andra Grammaticos, men särdeles de som angå de Norrka Språk finner man i Skinneri Angliska Lexicon. Jag hafwer allenast det förnemsta wårt Språk angående indragit / intee här till att wijsa hwilket Språk / Ord / äro aff hwarannan komne / utan hwaraföre bookstäfwer allenast bytas / antingen inom ett Språk eller uti flera / i samma ord.

Här aff synes klart nog / att alla dhe Språk / som ingen annan ärfilnad hafwa / än att deras ord uthalas igenom hårdare eller lenare bookstäfwer / som bytelige äro / de hafwa tillförene warit ett Språk / och funna än i dag igenhämtas aff sin första grund. Och äro allenast genom tidsken der igenom förbytte / att när sådana swåra ord äro till främmande orter komne / hafwa de dem ej funnat så uthala som sig borde. Och derföre äfwen så förwårlat des bookstäfwer / som Pomponius Mela bekänner.

Hårdare bookstäfwer kallas de som med yppen munn eller med stort wäder måste utföras såsom A. U. Y. Äfwen så Cons. F. K. R. M. P. S. T. P. Man måste icke heller tänckia det att något Hufwudspråk så fullkomligt och reent i världen är / att det icke hafwer några ord / som och i ett annat Språk brukas / emedan några sådana finnas / som lyda nästan tiffa / och hafwa samma bemärkelse i det ena Språket som i många andra /
hvilka

De quibus hoc præcipue tenendum erit quod Græci latinique consonas geminatas interpositis Vocalibus distingvere ac separare ament: unde literis K N in nomine Kⁿut interserunt A, eandemque in multis aliis rationem observant. Qui plura de literarum inter se permutatione nosse cupit, adeat Priscianum & reliquum omne Grammaticorum agmen. Ad lingvas vero populorum septentrionalium pertinentia quã plurima in Lexico suo Anglo-Saxoni co nuper adtulit Schinnerus. Ego vero lingvæ nostræ partē perexiguam minime tamen postremã nunc attingi, non ut ostendã quã lingva alteri suam originẽ debeat, sed ut litterarũ inter se mutandarum ratio in verbis quæ vel ejusdẽ vel etiam diversarũ sunt lingvarum quodãmodo patefiat.

Hæc igitur abunde comprobant Lingvas eas, quæ nullã aliã re quam asperiorum aut leniorum, interque se cõmutabiliũ literarum vocibus, ab invicem nunc discernuntur, olim minimẽ distinctas fuisse, & etiamnum ad eosdem fontes revocari posse. Ab una igitur lingva solum tempus reliquas postmodum produxit ac discrevit, eo quod exteri voces asperioris soni, ut ingratas aut pronunciatiu difficiles mutarint, sicuti ingenuẽ id ipsum Pomponius Mela fatetur.

Asperiores autem literas hic vocamus eas, quæ majorem oris vel hiatus vel halitus requirunt, cujus generis sunt A. AO. U. Y. ut & hæ consonæ F. K. R. M. P. S. T. P. Lubente tamen animo fatemur nullam, ne quidem earum lingvarum, quas reliquarum matres communiter appellare solemus, ita prorsus expertem esse omnis cũ aliis lingvis commercii, ut non habeat aliquas cum eis voces communes, quæ quoniam sonum atque significatum eundem in tam diversis lingvis retinent, tales
sine

sine dubio in singulis, à tempore migrationis gentium quæ Babelone primum facta fuit, permanserunt. In his esto vox Gothica **Sack** / cui respondent Hebræorum **שק** Sak, Græcorum **Σάκος**, Latinorum **Saccus**, Ungarorum **Sak**, quibus adde, si libet, Gallorum **Sac**, Italorum & Hispanorum **Sacco**, Germanorum & Belgarum **Sack** / Britannorumque **Sak**.

Compluribus etiam verbis exoticis apud gentem aliquam locum fecit Mercatura, quæ unâ cum mercibus isti genti ignotis vocabula quoque peregrina advexit. Itaque nostri suum **Meiran** à Majoranâ, **Pionâ** Pæonia, nec non virorum nomina **Petter** à Petro, **Pål** à Paulo habent. Taceo reliqua quorum nullus propè modus esset. Hæc talia verò lingvæ genti propriæ nemo jure annumeraverit, sed potius illa, quæ vulgus pro sua loquendi consuetudine, ad designandas res in vita communi maximè necessarias & obvias constanter retinuit, & adprobavit. Horum autem verborum sicuti longè maximus in unaquâque lingvâ numerus est, ita quoque si literis & sono ab aliarum lingvarum vocibus res easdem denotantibus quam longissimè recedant, nullum erit dubium quin lingvæ ipsæ toto genere differant. Cui rei nihil sanè obstabunt voces illæ quæ literis ac sono in diversis lingvis eadem, sensu tamen & significato longè sunt remotissimæ. Itaque nec Hebræorum **באס** Baas, *fatuit*, nec **אגגן** Aggan, *Crater*, cum nostro **Baas** / *Verbere*, & **Aggan** *Coercitione*, nec id genus alia, qualibus coacervandis operam suam impendit **ESTIENNE GUVICHARD** confundi debent.

III. Nonnunquam etiam limitibus & regionum spatiis discerni videmus populos, quos nihilominus lingvæ communis usus conjungit. Sed hæc res ad præsens insti-

hwilla synas wara behåldne uthi Babyloniska förbistringen / och altsedan. Såsom **Sack** fallas på Hebraiska Sak, på Greska **Saccos**, på Latin **Saccus**, på Franzöiska **Sac**, på Italienska och Spaniska **Sacco**, på Tyska och Hålländska **Sack**, på Ungerska **Sak**, på Engelska **Sak**.

Många ord äro och införde utt ett annat Språk genom dhe ring / som genom handel och wandel äro inkomne utt ett annat Land / så som till Exempel **Meiran** aff Majorana, **Pioner** aff Pæonia, **Petter** aff Petro, **Pål** aff Paulo &c. Hwillet alt ey moße inråknas till ett Moderhmåhl och råttia Landyspråk. Utan det allenast / som aff gemene man fordras wara i bruk / till att kunna hwar annan i dageligt umgenge förstå. Och altså genom de måsta orden / som tette Språk äro / helt och hållit åtskilde från ett annat till sina bookstäfwer / de fallas åtskilde Hufwudspråk; så och de ord som kunna wål wara bytte till sina bookstäfwer / men hafwa i hwart sitt Språk heel åtskillige bemärkelser; såsom utti **Estienne Guichardz Etymologier** **Baas** på Hebraiska betyder **Kutna** på Swenska **Hugg**: **Aggan** på Hebraiska är (*Crater*, *Phiala*) ett **Kårl**, på Swenska **Kegera** eller **Estraffa** een.

III. Skiljas och Jolkten genom Landen fast de kunna hafwa ett Språk / men det synes att den åtskilnan gör måchta ringa

till saken. Såsom här i Sverige een Wesman stilles från en Suderman eller Bplänning, fast de hafwa ett språk.

IV. Skillias Folken och äth genom Lagh / Ordningar / seder och Regemente. Och synes att dhe som sig hafwa sammanknippat att lesa under een Herre / eller Öfwerheet / och hafwa sine särdeles Lag och seder / kallas ett Fylke. Desse fyra sätt / genom hvilka Folken stillas / gifwer Gudh sielf an genom Moses uti sin 1. Books 10. Cap. 5. v. 20. v. 31. wesen / der som Moses säger att desse äro Semer, Hams, och Japhetz Baarn / i thesas Släkter / Tungomålom / Landom och Folkom.

V. An gifwes ätskillnad på Folket till deras skapnad: Till storleken finnas the antingen långa eller ståtliga / såsom Israels bespetjare tala om sig emot Enakims Baarn i den 33. och 34. v. af det 13. Capitlet i 4. Moses Book: Och alt thet Folk som wi ther inne sågo / är ganska långt Folk. Och wi worom för war ögon såsom Gråshäppor / och så worom wi och för thesas ögon. Afwen så talar Cæsar de Bell. Gall. lib. 1. S. 9. Lib. 2. S. 8. Om Tyskarnas och Fransosernas storleken mot de Romarar. Så att Fransoserna inthet kunde fördraga Tyskarnas storleken och deras skarpa öfryn. Och äter de Romaners Elena wext till Kroppen war i föracht hoos de Fransoser / som woro större till wexten än de. Eller och finnes ätskillnad till andra lemmar på Kroppen / som Ögon / Öron / Mun / Näsan &c. Alla Tartariske Chineser äro småögda och aflånga / det wi kalla Rishögda / det man kan läsa i de Chiniske Historier.

VI. Gågan på Hull och Hår gör och een särdeles skillnad på Folket / hvilken förorsakas af Landemon och wäderleken / som ombyta eens hull och hår. Dru-

institutum parum aut nihil facere videtur: neque enim ad discrimen hujusmodi, quo in hac patriâ nostrâ Wesmannus à Sudermanno aut etiam ab Uplando sejungitur, quippe quos locis separatos lingua communis unit, hic adrendimus.

IV. Evidentius autem Discrimen populorum faciunt leges, instituta, mores & diversa imperandi ratio: eos enim qui sub uno aliquo Principe vel magistratu in societatem cojerunt, suisque legibus, institutis ac moribus seorsim frui cæperunt, non immerito in unam quoque gentem coaluisse dicimus. Horum quatuor discriminum jam à nobis enumeratorum ipse quoque Deus meminit. Genes. c. 10. v. 5. 20. 31. ubi Semi, Chami & Japheti posteros juxta singulorum Familias, Lingvas, Terras Gentesq. enumerat & distinctas fuisse dicit.

V. Corporum specie & statura alios ab aliis multū vinci, docent nos exploratores à Mose in terrâ Chanaan emissi, qui ut habent verba Numer. c. 13. v. 33. 34. reversi dixerunt. *Et omnis populus, quem vidimus in medio ejus, viri procera statura sunt. Et eramus in oculis nostris sicut locustæ, & sic eramus in oculis eorum.* Nec ab hoc sensu multum discessit Cæsar, qui de Bell. Gall. Lib. 1. S. 9. Germanos ab ingenti corporum magnitudine laudat, quorum ne vultum quidem atq. aciem oculorum Galli ferre potuissent: & rursus Lib. 2. S. 8. *Plerisque hominibus Gallis pro magnitudine corporum suorum, brevitatem Romanorum contemptui fuisse fatetur.* Præterea ab oculis, auribus, ore, naso & reliquis corporis membris homines non rarò dignoscuntur. Et Tataros Sinenses oculos habere parvos & compressos, qui nobis prurientes dicuntur, historiæ memorant.

VI. Porro gentes alias ab aliis distinguimus diversis cutis capillorumque coloribus, qui à natura loci cælique temperie pendent. Certe in his locis bruma

Lepo-

Lepores & Ripheas aves quotannis nive candidiores reddit, quibus æstas denuo colorem pristinum, id est, murinum restituit: quam mutationem Germania, Gallia, Hispania & australes orbis partes penitus ignorant. Imo ursos, vulpes, corvosque albos terræ ad septentrionem magis vergentes producunt. Hominum etiam plerique apud nos corpore & capillis sunt albis, cum ex adverso Itali aliique atrum gestent crinem. Æthiopibus capilli sunt breves crispique tonsarum instar ovium, & præterea corpora una cum ipsis capillamentis nigra. Proinde opinione sua valde deceptus fuerat Hornius, qui lib. 1. De Origine Gentium Americanarum f. 25. hanc ipsam capillamentorum varietatem non tam naturæ loci, quam certæ alicui parentum vel familiarum virtuti & semini adscribendam duxit. Quis igitur Noachi crinibus color inerat? albusne an flavus, rufus, fuscus, ater, cinereusne? præterea crispusne an demissus hic crinis erat? Totidem enim crinium genera reperiri nemo negabit. Profectò de quocunque horum affirmare sustinueris, adhuc dicendum restabit, unde cetera crinium genera provenerint. Est igitur in Noachi posteris crinium, colorum, staturæ, magnitudinis rerumque aliarum insignis & prorsus admiranda varietas; quam nos diversis diversorum locorum conditionibus non male adscribi posse, amplius in sequentibus ostendemus. Huc tamen accedunt Temperamentum, ratio victus, vivendi fors, morbi & id genus alia. Neque nobis exempla desunt hominum adhuc superstitem, qui solius naturæ viribus album corporis colorem cum nigro ita commutarunt, ut parum ab Æthiopibus differre visi sunt. Est mihi olitor & nomine & facie notus, qui cum cæsariem coloris cinerei & valde promissam aluisset, & in morbum gravissimum aliquando incidisset; ab

ren här i Sverige / såsom Hattar / Sudripor / och andra / hvieta na om Winteren / och gröna om Sommaren / det de intet göra i Tyskland / Frankrike / Spanien / och andra Öderland. Sedan längre Norr finnas Björnar / Råfvar och Korpar hvieta. Menistjorna är här alla hvieta til hull och hår: tuårt emoe uti Italien och de orter / äro måst alla swarta til håret. Vthl Æthiopien hafwa de så stäckt och knorlut hår som en ny klipptacka och kohlsvar / äfwen så är deras hy. Dersöre far Hornius nitfin i. Book fol. 25. om Americanernas ursprung wil / som säger at håres åtskilnad kommer intet aff Landes art och natur / utan aff Elächten. Så wil iag fråga honom hwad Noach hade för ett hår: Antingen måste det hafwa warte Hwitt / Gåalt / Rött / Aftefärga / Brunt eller Swart / slätt eller knullrut / ty så många slags hår gifwas? war det hwiit / hwadan äro de swarta? War det swart / hwadan äro de hwieta; Allså seer man att Noachs afkomne hafwa bytt hår / färg / längd / storlek etc. Effter hwart och itt landz natur / såsom iag widare här och där bewissa skal. Det är wist / at Temperamentet gör mycket der til / så och maaten / ens lefwerne / sjukdomar etc. Såsom iag will wissa i några Personer / dhe ännu lefwa / som aff särdeles naturens besläffenheet äro wordne aff hwieta så swarta nästan som en Murian: En Trädgårdsmästare / som hade fört aftefärga och slätt hår / föll i een

besig siukdom / och lopp håret
måst aff honom / lemnandes al-
lenast något up i skallen / när
han blef bättre / så seck han stå-
cket / knorlet och kohlswart hår
alt rundt nedan kring hufvudet /
och det som quarr war up i skal-
lan / växte sedan som förr långt /
stätt och affefärgadt. Smeder
och andra / som lefwa där hetta
och mycken röd är / svartnar och
håret tåmmeligen / så wäl som
huuden. Men detta kommer
som tag sade / alt aff särdeles
orsaker / lika som man och i
Italien / Ethiopien finner stin-
dom de som gåalt och hett hår
hafwa / men öfvermåton sål-
lan.

VII. Kläden / Wapn och
Wärior / Huus och Wäntu-
gar / och mehra sådant hafwer
och giordt åthskilnan på Folck.
Men detta måste man och achta
om dessa ting / såsom om Lag och
Seder / att man aff Historier-
ne wäl sig underrättar och till-
ser / om alla Folck tillika haf-
wa en sådan Lagh / Seder /
Klåder och stift haft / eller den ena
aff dhen andra genom tidherna
tagit. Ty wij kunna intet säjas
Abrahams Slächte effter fiöte-
ret / fast wij hafwa nu både La-
gen och Evangelium, och bära
och många Judenta nampn /
såsom Solomon / Dawid / Jo-
nathan : uthan i Andanom
kunna wij wara Abrahams aff-
komme.

Om nu något Folck i wärld-
den har kunnat bewissa sig stillas
i forna tijder ifrån andra genom
Språk / Sedher / Skapnadt /
Lag och Rätter : Så äro wis-
serlig de Swenske eller Scyth-
ske. In Sverige är aldrig aff
fremmande Härskap underkuf-
wat

illo conualefcens, mox etiam capitis sui or-
nata ita spoliatus est, ut pars tantum ejus,
in summo vertice reliqua maneret. Succres-
centibus autem in amissa casariei locum,
erinibus brevibus, crispis & valdè nigris,
quædam quasi corona tempora & frontem
illius nunc tegit, cum interim crinium pars
altera in vertice residua veterem seruet co-
lorem atque figuram. Fabri aliique ad fo-
cos & in multo fumo victitantes homines
persæpè etiam crinibus & toto corpore ni-
grescunt: verum, uti paulò ante innui, eve-
niunt hæc talia certis singularibusque de
causis, quæ quoque locum habere possunt
in Æthiopibus rufis aut crines albos gestan-
tibus, quales in istis locis, utut rarissimos,
invenire tamen licet.

VII. Denique si quis de habitu, armis
ut & diversis habitationum generibus, qui-
bus gentes ab invicem abire solent, inter-
roget, ei omnino tenendum erit id, quod
circa leges moresque communiter obser-
vari solet nempe historias esse diligentissi-
mè consulendas, videndumque utrum lex
aliqua, consuetudo, aut communis sese ve-
stiendi ratio, apud gentes complures, si-
mul ac eodem tempore viguerit, an verò
gentes aliæ ab aliis has ipsas res cum tempore
mutuatæ sint. Non enim, quoniam Legis &
Evangelii observantes sumus, aut nomini-
bus aliquando appellamur ipsorum Hebræ-
orum Salomonis, puta, Davidis, Jonatha-
nis aliorumque, dici quoque possumus, jux-
ta ordinem naturæ consuetum filii Abra-
hami, cujus tantum posteritas sensu quo-
dam sublimiore sumus.

Si quæ igitur gens totius orbis verè offen-
dere valebit se ab aliis gentibus olim di-
stinctam fuisse lingua, moribus, externa
specie, legibus vel institutis, ea certè Sveo-
num sive Scytharum gens erit, quoniam à
nullo hoste externo, in patria sua penitus
sub-

subjugata fuit, & rarissimas cum exteris negotiationes semper exercuit: unde factum est, quod ei invitæ aliorum idola, lingvæ, leges, mores & instituta obtrudi nequiverint. Inspiciantur modo ceteri populi, & mox patebit Germanos in lingvam suam multa vocabula peregrina recepisse, & mores, leges atq; instituta sua mutasse, idque sub ipsorum Romanorum Sclavorumq; dominationibus, qui maximam Germaniæ partem tempore benè longo sibi obnoxiam habuerunt. Quis præterea nescit idem aliis accidisse populis, nempe Gallis, sub Romano, Gothico, Vandalico, Græcoq; jugo gementibus; & Græcis Romanorum, Gothorum, Hunnorum aliorumque potentiam agnoscere coactis; alio verò tempore Africæ sub Romanorum, Græcorum, Phænicum, Gothorum & Vandalorum potestate redactæ; nec non Asiæ à Græcis, Romanis, Gothis, Tataris Turcisque occupatæ & afflictæ? Quæ sanè omnia & singula scriptorum fide ac testimoniis abundè confirmari possunt. In hac igitur lingua nostra Sveonica, quâ hodieque utimur, idipsum observatione dignissimum judicamus, quod à veteri illâ, quæ in antiquissimis cippis ac monumentis Runicis habetur non nisi sola pronunciatione & unius alteriusve literulæ permutatione discrepet: quoniam *Fader* / *Pater*, veteribus dictus est *Fadur* / *Fodur* / parique modo reliqua sese habent. Ac proinde in originibus vocum Sveonicarum inveniendis multò sumus feliciores Scriptoribus illis, qui idem in lingvis suis Græcâ vel Romanâ conati fuerunt. Hos enim innumera vocabula peregrina turbant, à diversis populis, qui Græcos atque Romanos sub potestate sua habuerunt, introducta & usu postmodum accedente, Græca vel Romana quasi civitate donata.

Quoniam verò eruditorum omnium consensu, pro adstruendo gentium aliarum ab aliis

vat / ey heller alt förstor han-
del fördt med dem / är alltså
ey nödgat til att mothaga
fremmande Asgudar / Språk /
Lag / Seder / Rätter. Men se wi
til andra / hwem är som icke
weet att Tyskland många frem-
mande ord i sitt språk hafwer /
Seder / Lagar och Rätter
ombytte / hwilket aff de Roma-
rer och Slawer är skedt / hwil-
ka Tyskland till större delen ha-
de sig underkufwat. Äfwen är
sådant i andra Länder skedt.
Frankrike war aff de Roma-
rer, Gothen, Wandalen och
Greker infrestat: Hispanien,
Italien af Graker, Gothen,
Wandalen; Græcia aff de Ro-
marer / Göther / Hunner &c.
Africa af de Romarer, Graker,
Phœnicer, Gothen, Wanda-
len besatt: Asia af Graker,
Romarer, Gothen, Tartar-
er, Turkar &c. Hwilket alt
finnes klart hos alla Chris-
tenter. Dersöre är märkeli-
git att det Swenska språket /
wi nu tabla / skilles allenaft
från det gamla / som finnas
på de aldraldste Runstenarna /
uti utalande / såsom *Fader* /
Fadur / *Fodur* &c. Der-
före wi och den förmon hafwa
för andra at wi lättare finna
wåra / i denna tid gångse /
ordz ursprung igen i det gam-
bla Språket / än Græci och
Latini uchi sitt. Hwilla der-
före nödgas, årkänna många
ord wara fremmande / och igen
finnas i de ähskellige slags
Folcks språk / som hafwa de-
ras Land härjat och öfwerfals-
lit.

Såsom då de lärda ingen
åställa emellan Follen årkänna
D för

Större uthaf desse 7. upräknas
de / än språket / effter Gudh
den högsta sielfwer skilde dem
från hwar andra / uti Baby-
loniska tornet genom des för-
bistring; ty wil tag något fram-
föra som är där wid betänckeli-
gheit: de gambla lärda / så wäl
som de senare / tyckia sig ingen-
ting finna wissare / til att be-
wisa det ena Folckets wara kom-
mit ifrån det andra / än genom
Språket såsom till effterdöm-
me: Een stor deel aff de lär-
da mena att Celta som sutto
uthi Hispanien och Gallia,
förr än de Romarers komme der
in woro ett med Tyssarna och
Götherna / emedan många ord
aff des Städer och Byar / så
och i sielfwa språket wid de it-
der fundne / äro Göthiska och
Tysska. Och åter / emedan nu
sedermera större dehlen aff de
Spaniorers och Fransosers
ordh komma öfwerens med de
Latiniska / ty tro de fulfast
dem wara dyt införda aff de
Romarers och Latiner / när de
sedan desse land underkufwade.
Sammaledes är och deras me-
ning om Gudarna / des namn
och dyrkan; så att där någon
Afgudh är dyrkats uti Æthi-
opien wid ett Grefiskt namn /
mena de honom wara ifrån
Gråfland kommen.

Hafwa nu de lärde den frija
heeten til att bewisa det ena fol-
kets ursprung aff det andra /
så och Afgudarnas eller Ro-
nungarnas dyrkan från det
ena Riket till det andra aff
blotta orden / hwil skulle det
mehra wara mig förmeht än
dem / att wissa åthskillige Af-
gudar / Folck och seder här is-
från komme / allena genom det
Göthiska språket. Men hwad
uthwäg skal man finna / när
de lärda twissia sin emellan /
om ett ordz ursprung / och hwar

och

aliis discrimine, fortius reliquis militat ratio
à lingvis ducta, quippe cui divina suffragari
videtur auctoritas, eo quod Deus ipse ad tur-
rim Babelonicam, homines simul viventes
lingvarum diversitate separarit, & ab invi-
cem in diversas orbis partes quasi discedere
coegerit; etiam nobis circa rem eandem
aliquid observatione dignum in mentem ve-
nit. Scriptores enim cum veteres tum recen-
tes, ad indagandas populorum origines, ni-
hil usquam securius vel accommodatius ju-
dicarunt accurato lingvarum examine; ita-
que & plurimi illorum, Celtas Hispaniam &
Galliam ante Romanorum adventum inco-
lentes, eosdem cum Germanis Gothisque
fuisse arbitrantur, propterea quod valde
multa pagorum & oppidorum nomina vo-
cesque aliæ illis usitatæ Gothicæ vel Ger-
manicæ sint. Et præterea cum hodieque
permagna lingvarum Hispanicæ Gallicæque
cum lingua latina sit convenientia, illas ab
hac, siquidem Romani posterioribus tempo-
ribus his populis dominati leguntur, ortum
suum traxisse constantissime credunt. De Diis
eorumque nominibus & cultu idem omnino
fieri solet judicium; adeò ut si vel in ipsa
Æthiopia idolum aliquod Græco veniat no-
mine, e Græcia quoque ad eas terras alla-
tum putent.

Hæc ipsa verò de gentium originibus, de-
que Deorum & Heroum cultu ab uno popu-
lo ad alium translato, e solis verbis lingvis-
que statuendi libertas, quo, quæso, jure de-
negari poterit mihi nunc e lingvâ nostrâ
Gothicâ demonstrare volenti majores no-
stros & idola, & incolas, & mores plurimis
aliis terris nationibusque olim suppeditasse?
Sed audio obloquentes alios & mox à me
consilium exquirentes in maximo & acer-
bissimo illo virorum doctissimorum de ve-
ris vocum originibus dissensu aut potius liti-
gio, in quo unus quisque pro partium sua-
rum

rum studio, verba, de quibus lis est, sibi aut lingvæ suæ vindicare nititur, utut tela quæ torquentur, sæpenumero acerbitati animorum non respondeant, sed emissâ risu potius vel contemptu, quam umbone excipimereantur. Ad horum igitur animos sedandos hæc mihi, pro ingenii mei modulo, in promptu sunt consilia:

1. Lingvam aliquam genti propriam esse vero fiet similitum, si vulgus ea constanter usum fuisse noverimus: verbum quoque ad istam lingvam omninò pertinebit, quod juxta primam & genuinam notionem suam rebus pluribus accommodari, & in certas quasdam cognationes, quas Grammatici Conjugata vocant, distingvi potest; maximè verò si cognatorum horum, primum & commune vinculum, id est radix ex qua reliqua oriuntur, rem aliquam vel *Actionem* designet: id quod in Hebræâ lingua diligentissimè observatum videmus. Tale erit nostrum *Byggia* / *Ædificare*, actionem denotans; unde proveniunt *Bygningh* / *Ædificium*; *Bygd* / *Rus*, id est ager una cum ædificiis; *By* / *Pagus*, civitas, quorum ntrumque ex ædificiis componitur; *Byaman* / *Civis*, qui ædes istas inhabitat; *Byswân* / *Civitatis minister*; *Bywissa* / *e Civitate ejicere*; *Byamål* / *Fundi habitati portio*; *Byamoot* / *Conventus civium*; *Bygmåstare* / *Ædificator*, *Architectus*. Quæ omnia à prima sua radice, *Byggia* / h. e. *ab Ædificando* ita dependent, ut si nullo in loco *Ædificaretur*, jam neque quid *Ædificium*, vel *Ædificator*, vel *Pagus*, vel *Civitas* ædificata essent, scire possemus. Contrario vero modo se habet vocabulum peregrinum, quippe quod rebus pluribus, à vulgo quidem, aptari non potest, quoniam talium vocum vim atque originem vulgus plerumque ignorat. *Petrus*, etiam apud nos viri nomen est, sed peregrinum, cujus vim aut significatum cum vulgus non intelligat, id verbi ad res plures, sive sub eadem,

five

och en vill draga det til sit språk / fast det stundom stier så laamt / att man må lee sig fördärfa der öfver / eller wännas der wid. Jag kan ingen annan utbråg finna till at stilia de lärda äch än genom desse fåa reglor.

1. Först synes det årlämnas för ett moders måls ord / som allgemene man bruka / och aff des ordz rätta förstånd kunna låmpa det till ärfstliga ting / och särdeles om ordets ursprung kan dragas aff ett sådant ord / som ett wärkande betydder / hwilket och de Hebræer achta i sit språk. Till Exempel: *Byggia* det är ett wärkande. Där af är *Bygning* / *Bygd* / *By* / *Byman* / *Byswen* / *Bywisa* / *Byamål* / *Byamoot* / *Bylagd* / *Bygmestare*. *Bygdes* aldrig / woro ingen *Bygmestare* / ingen bygning aff / mycket minder *By*. Tuärt om: kunna gemene man ett fremmande ord ey bruka eller låmpa til allehanda ting / emedan de ey hafwa någon grund till des betydning och ursprung. *Petrus* är hoos öf i denne tid ens mans namn / men fremmande / och såsom des betydning är ofunnig / låmpas det ey till flere ting. Men woro des ordz kraft kuning / att det betydde en *Klipa* / skulle det wäl snart låmpas till andra ting. Gård

D 2

fallas

kallas hoos of een Stad eller By / så och hoos Ryssarna och andra / som på sitt rum skal wissas; men det synnes wara fremmande hoos dem / medan det intet länkas til andra ting / en heller hafwa de des ursprung af ett wärkande / som kistwål är af människo arbete uprunnit. Derföre är det klarligen itt Götthist ord: En **Giärda** är inlångta / förwara och omgirda en ting. Dädan **Gård** **Månans-gård** / **Solens-gård** / **Giärdes-gård** / **Giärzel** / **Giärde** / **Wijn-gård** / **Trägård** / **Humblegård** / **Råålgård** / **Spehgård** / **Garde** / **Storgård** / **Mislagård**. Synes altså det ordet wara wisseligen ens modersmåls / som upsprungit är af ett wärkande / och hafwer många betydningar i samma språk.

2. **Mätte** / och det ordet wisseligen wara ens modersmåls / som länkat till en annan tingh uttrycker des rella natur och egenkap: altså emedan hoos of dått ordet **Må** / är dått samma som de Latiner kalla *Valere*, *posse*, och **Macht** (*Potentia*) hafwer sitt ursprung där utaf / ty kan och icke något ord på wårt Språk närmare uttrycka en *Segeherres* / den sina fiender winner / eller en *Ronungs* som öfwer sit *Göld* härskar / eller och en mans egenkap som öfwer sit sinne råder / än detta ordet **Mächtig** (*Potens*). Ja / när det länkas til *Godh* warder han kallat *Allmechtig* / offt betydes

sive sub diversâ terminatione transferre nequivit: id quod sine dubio factum fuisset, si vim & latentem sub illo *Rupis* aut *Petræ* significationem cognitam habuisset; uti omnino fecerunt illi; quibus hoc in patriis est vocibus. Rursum, **Gård** nobis urbs est aut fundus habitatus. Vox eadem Muscovitis aliisque in usu est, quod deinceps patebit; sed apud hos peregrina est, qui proinde rebus pluribus eandem aptare nequiverunt, nescientes veram illius originem, quæ nihilominus actionem & quidem satis molestam ac etiam cum tempore ab hominibus excogitatam in se includit. Nos igitur juxta regulam à nobis propositam Gothicum esse ostendemus: nam **Giärda** nobis est *Sepire*, munire, circumcundare; inde oriuntur **Giärde** / *Conseptus ager*; **Giärdesgård** / *Sepes*; **Giärdesel** / *Materia sepium*; **Wijn-gård** / *Vinea*; **Trägård** / *Hortus*; **Humblegård** / *Råålgård* / *Roswegård* / &c. loca pro *Lupulo*, *Oleribus*, *Rapis* & omni satorum genere, *Sepimentis* quibusdam munita; **Månansgård** / **Solensgård** / *Halones*, quoniam his *Luna* & *Sol* ambiuntur; **Spehgård** / *Militum hastatorum corona*; **Garde** *Corporis custodes*, quibus *Reges* & *imperatores* stipari solent. Atque hunc in modum patrii sermonis verba esse constanter afferimus illa, quæ ab aliquâ in eadem lingua voce, rem vel actionem denotante oriuntur, vel etiam ipsa aliis à se exeuntibus & res diversas significantibus vocibus originem præbent.

2. Nec immerito pro genuino lingvæ aliqujus vocabulo habendum erit, quodd rerum, quibus impositum est, indolem & naturam exprimit. Cum igitur in lingua nostra **Må** / *Valere*, *posse* significet, & ex eo **Macht** / *Potentia* descendat, quid, obsecro, secundum lingvæ nostræ genium, vel de victore hostium suorum, vel de rege in cives suos potestatem habente, vel de homine, qui sibi suis-

fuisque affectibus imperare valet, dici poterit aptius, quam si **Mächtige** / i. e. potentes appellentur? adeo ut eadem vox Deo aptata, summum quoque ejus adtributum, **Allmächtigheet** / *Omnipotentiam* designet. Quā ego rationem, quoties in nominibus Deorum propriis locum habere potest, aliis omnibus antereferendam judico.

3. Vocabulum quoque patrium erit, quod in quamcunque formam conversum, nihilominus scriptorum & monumentorum fide ostendi potest omni tempore fuisse lingvæ & genti alicui familiare, ad alias verò gentes translatum pro incognito & peregrino habitum. Hanc regulam uno illustrare juvabit exemplo. *Venus* in compluribus quidem terrarum locis pro conjugii & amoris habita est Dea; origo tamen nominis multorum eruditorum fatigavit ingenia. Alii eandem nescire malunt, quam ineptè conjectando aliis ludibrium debere. Alii *Venerem* verbum latinum putant. Qui autem Ciceronem Romanorum disertissimum aut fugere, aut multum torquere potuisset ortus hujus nominis, si latinum fuisset?

Certè insulsum foret ei, qui quid *Scribere* significet non ignorat, anxie laborare aut hærere velle circa formationem vocis *Scriba*: idemque de *Venerè*, si latinæ fuisset originis, sentiendum arbitramur. Cicero tamen Deam hanc à Romanis coli cernens, & nomine latino insignitam arbitratus, tandem etiam eam à *Veniendo* nomen accepisse pronuntiat. Quid igitur impedit quo minus eodem jure Deos Deasque reliquas, & res in universum omnes tam venientes, quam eas quæ venerunt aut venturæ sunt, *Veneres* appellemus? Sed ad hujus Deæ cum ingenium tum etiam munus exprimendum quam ineptum id verbi sit, omnes eruditi facile perspiciunt. Dicant præterea Romani quot rebus diversis *Veneris* nomen aptari queat, & à quo

des där igenom en aff hans förnämsta egenheter. Och synes mig detta stål vara aff det värdest/ att ehvar det kunde finna sit rum uti Gudarnas egne namns uprinnelser och deras upletande / så böör det framför alt annat giälla och tagas i act.

3. Är det ordet och wissertigens *Möders-mähl* / som kan bewissas aff alla tidher genom skrifter och Monumenter brukat / men infördt sedermåra uti andra Land / är det främmande. Wij willia framdraga ett effectdöme: *Venus* ärkennes för en *Ufgudinna* uti många delar aff världen / den *Ahtenskäpet* stichtade och kärleken. Dhe lär dra fråga stitigt effter det ords ursprung. Många finna det ingestådes igen / ty låta de heller det stå / än att de skulle förgripa sig / och blifwa mångant til åthblide. Doch hålla några des för ett *Latinsk* ord. Cicero som sielf war en så höglärd ibland de *Latiner* / och det språket hans *moders-mål* / hwil skulle icke han sunnit des rätta ursprung / eller hwad behöfde han det sökas

Ty en skulle lee / om man wille göra stoort wäsende / och fråga hwadan *Scriba* är kommen / effter allom är bekant ordet *Scribere*. äfwen så woro *Veneris* namn ett rätt *Latinsk* / skulle man strax wetta des ursprung. Men Cicero menandes effter *Venus* dyrtakades af de *Latiner* / att hon woro til sitt namn *Latinsk* / och menat derföre det wara kommit af *Veniendo* eller *venire* / det är kommande eller kommit. Men på detta sättet skulle alla *Gudar* och *Gudinnor* / och alla andra ting / som komma eller äro kommande / kallas *Venus*. Döme nu alla lärda i hela världen huru detta ordet öfwerenskommer med *Veneris* natur och

egenſkap. Sedan / wiſſa de Latiner up huru många ſårt Veneris namn lampas til andra ring i des ſpråk : wiſſa och de Latiner huru länge det namnet är hoos dem brukat. Eller om dâtt ordet / war urâf Venus ſit urſprung förmenas hafwa/betyder något aff den krafft och egenſkap ſom denne Gudinnan tilkommer. Wij willic alſå tilſe hwad det betyder i wårt Gœthiſka ſpråk / och om det icke ſkal uppfylla Veneris egenſkap.

Wen /

Wen /

Wenas /

Wenſkap /

Wenſkapas /

Wenamô /

Wenapitter / Wenapilter / Cupido.

Wenlig /

Wena-dis /

Wân /

Et contra.

Owen /

Owenſkap /

Owenligen /

*Amicus eſt & amica.**Uxor, teſte Ulphila.**Amare.**Amicitia.**Amicitiam contrahere.**Virgo deſponſata.**Familiaris.**Venus Dea.**Venustus.**Inimicus.**Inimicitia.**Inimice.*

Der till med finnes detta ordet aff âlder i bruk på våra Runſtenar / de äldſta Ekälder / Ulſilas Nya Teſtament och hoos gemene man / ſom alt vidare ſkal wiſſas i Capitlet om Gudinnorna. Quänt om hoos de äldſta Latiner bekräftas Veneris namn hwarken hafwa war rit hoos dem kunnigt i äldſta tider / icke heller en gång Latinſt eller Gœthiſt til ſpråket. Macrobius l. 1. Saturnal. cap. 8. fol. 48. talar ſåledes.

Cingius uti ſin bock om deras Helgedagar / ſäger : ſomliga mena Aprilmånan hafwa ſit namn aff Venere, men det ſter aff deras oförſtånd / ty ingen Helgedag eller nogot ſtort offer ſter Veneri til åra i hela den månen. Ja: uti de gamla

Eåls

quo tempore primum apud eos innotuerit: aut denique originis loco verbum ostendant, in quo numinis hujus ſive potestas ſive indoles concluda lateat. Nos autem è lingvâ noſtrâ gothicâ illud eruemus, & quidem ita, ut conditiones à nobis ante proſeſtas ab omni parte impleviſſe videamur. Nobis igitur.

Ab antiquiſſimis quoque temporibus apud nos in ulu fuiſſe, docebunt, cippi runici, poëtæ veteres, Ulphilas & vulgaris loquendi ratio, quæ omnia capite de Deabus, uberior tradenda venient. Contra vero, latinoꝝ vetuſtiſſimis Veneris nomen incognitum, & ſub Regibus apud Romanos ne quidem latinum aut Græcum fuiſſe teſtatur Macrobius Saturn. Lib. 1. cap. 12.

Sed Cingius in eo libro quem de ſaſtis reliquit: ait imperite quosdam opinari, Aprilem menſem antiquos à Venere dixiſſe, quum nullus dies feſtus, nullumque ſacrificium inſigne Veneri per hunc menſem à majoribus inſtitutum ſit. Sed ne in carminibus quidem Salio-

rum.

rum, Veneris ulla, ut cæterorum cælestium, laus celebratur. Cingio etiam Varro consentit affirmans nomen Veneris ne sub Regibus quidem apud Romanos, vel latinum vel græcum fuisse.

Cum igitur Veneris nomen neque Græcæ, neque Latinæ, neque Hebraicæ, neque Chaldaicæ, neque Ægyptiacæ sit originis, inter has gentes peregrinum esse oportebit. Nos autem Deam hanc unâ cum nomine Gothico, a Gothis ad alias gentes translata esse, suo loco evidentissimè monstrabimus. Numquid etiam huic Deæ, si Latinis prius cognita vel culta fuisset, nomen idoneum in Lingvâ latinâ deesse potuisset, ab amore, conjugio, aut aliquo ad amorem vel conjugium spectante negotio deductum?

4. Neque hic prætereunda erit illa doctorum de lingvarum ortu sententia, quâ lingvas quæ quamplurimas habent unius Syllabæ voces reliquarum fontes esse contendunt. Certè quam sit lingua nostrâ Sveonica, præ ceteris, talium vocum dives, luculentissimè ostendit in Monosyllabis suis doctissimus Dn. Rughman, cui tamen plura addi possunt.

5. Præterea volunt eruditi, interque eos Fl. Josephus, ea verba, quæ pluribus lingvis facta sunt communia, pro peregrinis habenda esse apud eos populos, à quibus syllabarum numero aucta, vel potius corrupta fuerint. Sic enim de vocibus Hebraicis syllabarum accessione, vel etiam nova terminatione immutatis apud Græcos loquitur Fl. Josephus Antiquit. lib. i. cap. 7.

Nomina ista decoris causa in Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. Nostrates enim hujusmodi forma non utuntur: sed eandem apud nos perpetuò speciem obtinent, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noe qui Græcis Nochos diceretur, eaque forma nullam variationem admittit.

Pari

Sållars Stalder finnes icke engång Veneris namn (såsom de andra Gudars) berömmas eller nemnas. jempte Cingium beträffar Varro dät och / säjandes: Veneris namn adrig vara neme under de Römerska Konungars tids / hwarken på Grækeska eller Latin.

Är icke då detta flarare än Solen / att emedan det intet är Gråkiskt / eller Latinsk / en heller Hebräiskt / Caldäiskt / eller Ägyptiskt / att det då hoos dem är fremmande / och altså med Götherna denna Gudinna dijt fömin med sit Götska namn / som än vidare skal wissas på sitt rum. Ja om Latini skulle förr hafwa henne dyrkat / mon de intet skulle hafwa funnit ord i sitt språk henne lämpeligit / såsom Coniunx af conjugio, conjugete, amor af amare; eller något annat / det äcktenstaps arten på något sätt hade utmärckt.

4. Är och äcktenstaps hwad de lärda säja om Språkens ursprung aff hwat andra / nembligen at de som hafwa de mästa orden aff Monosyllabis, det är aff en stafwelse bestående / de äro grunden til de andra språken. Inter språk kan wissa flera Monosyllaba än det Swenska / det man kan se aff Rugmans Monosyllabis ehuru wäl der intet alla äro införda.

5. Wissa och de Lärda / och beshinnerligen Joseph. Flavius, at de orden som äro med flere stafweller i det ena Språket än i det andra / äro intet annat än aff dem fördärfwade / eller med flere stafweller tillöfte. Så talar han Antiq. lib. i. cap. 7. fol. ii.

De Hebreers namn skapas hoos de Græker effter deras sätt i utalande / på dät de må lyda en wäl i öronen: men wil [nemliga de Hebreer] bruta det inthet: utan orden lyftas altid med lita liud i wad händelse de tanna komma. Adamus fallas hoos of Adam. och Noe som de Græcer falla Nochos. bytes på inthet set hoos of om.

Äfwen

Äfwen är så de Latiner's Venustus förökt af vårt Væn, som är itt Monosyllabum.

6. Måste och de Lärda gifwa effter at de orden / som hafwa dubble eller tredubbla liudande Bookstäfwer i ett språk / och der fullkomligen uthalas til sitt rätta liud / äro ursprungel til samma ord i ett annat språk / som hafwer förwändt den dubbla eller tredubbla liudande bookstafwen till en enfaldig / off orsak / att de eheller förmått den dubbla fördes swårheet full uthåla: ty ingen byter ett lenare ord sått at uthåla i swårare / utan swårare i lenare / som dageliga förfarenheeten medgifwer. Lius är på Latin Lux, på Hollenska Licht / på Tyska Liecht. Mior är på Latin Mare, på Tyska Mär / Ryska More. Hade nu wij off Latinerna desse orden / kunnade wij wäl uthåla både Lux och Mare, såsom wij finna i andra sliska ord: Lus / Lucht / Lust &c. Madr / Man / Markatta &c. eller off Tyskarnas Lieht och Mär: såsom Lim / Lil / Lytta / Lida / Lyda &c. Märkia / Märsta / Meer. Men se denna tweliudande bookstafwen IU, IO, IE, IÆ. effter en consonantem ståendes kunnat inga Latiner / Tyskar / Fransöser eller många andra uthåla / utan antingen måste de gifwa twenne stafwelser der af / såsom Tio-de-ric uthåla Latinerna Ti-o-de-ri-cus, eller utlåsta de O, såsom Tyskarna / Tideric, i ordet Lius utlåsta

Latins

Pari modo Gothicum Wān syllabarum numere auctum, latinam vocem, *venustus*, peperisse dicimus.

6. Et denique concedere necessum habent omnes Etymologi verba, quæ vocales in una syllaba geminas vel ternas, hoc est, diphthongos vel triphthongos, & quidem integro plenoque lingvæ sono proferendas habent, si quoque in aliis lingvis, sed mutatis diphthongis aut triphthongis in vocales simplices recurrant, his originem omninò dedisse; eamque mutationem ideò factam esse, quod exteris diphthongi pronunciati nimis visæ fuerint difficiles. Nemo enim promptam & expeditam pronunciandi rationem in difficiliorem commutat, sed contra: id quod experientia confirmat. Iam verò nostrum Lius / Latinis *Lux*, Belgis *Licht* & Germanis *Liecht* suppressa vocali posteriore dicitur; item lingvæ nostræ veteris verbum *Mior* / latinis *Mare*, Germanis *Meer* / Muscovitis *More* vocatur. Quod si homines nostri è lingvâ latinâ vel Germanica hæc hausissent, quid nobis pronius quam vocalium simplicium sonos in singulis retinere, nempe eadem in vocibus, *Lux*, *Mare*, *Licht* & *Meer* pronunciandis facilitate usuris, quâ *Lucht* / *Lusst* / *Madr* / *Man* / *Markatta* / *Lim* / *Lida* / *Lilwål* / *Märke* / *Märstad* / vel etiam *Meer* / efferimus. Contrario autem modo res sese habet cum Romanis, Germanis, Gallis, aliisque exteris, quorum nemo propemodum est, qui nostras diphthongos præcipue vero has IU, IO, IE, IÆ, Consonanti in eâdem Syllabâ postpositas, gemino sono efferre valeat. Itaque easdem vel per diæresin in duas syllabas resolvere, Exemplo Latinorum, qui nostrum *Tio-de-rik* *Thi-o-de-ricum* vocant, vel etiam vocalium alteram excludere coguntur id quod Germanis usu venit, qui litteram O exturbantes, eundem *Tiderich* appellant. In Compluribus quoque aliis vocibus rationem eandem

dem observari exemplis sequentibus confirmatum inus. In vocabulo *Lius* / ejiciunt latini litteram I. Germani U.

Gothice.	German.	Latin.
<i>Lius</i> / <i>Lints</i> .	<i>Lite</i> / <i>Liete</i> .	<i>Lux</i> .
<i>Biörn</i> .	<i>Beer</i> / <i>Bors</i> / <i>Berendt</i> .	<i>Bero</i> . nomen viri.
<i>Biarmia</i> .	<i>Permia</i> .	<i>Permia</i> .
<i>Biesse</i> .	<i>Besse</i> .	<i>Bessus</i> .
<i>Spjut</i> .	<i>Spik</i> .	<i>Spiculum</i> .
<i>Biðra</i> .	—	<i>Gerere</i> .
<i>Miðla</i> .	<i>Malen</i> .	<i>Molere</i> .
<i>Mega</i> .	—	<i>Mingere</i> .
<i>Kiesia</i> .	—	<i>Gzsa</i> .
<i>Stutte</i> .	<i>Schytten</i> .	<i>Schytta</i> .
<i>Stiälla</i> .	<i>Schelten</i> .	—
<i>Tiodan</i> .	—	<i>Titan</i> .
<i>Mior</i> .	<i>Meer</i> .	<i>Mare</i> .
<i>Skion</i> .	<i>Schon</i> .	—
<i>Giöther</i> .	<i>Gothen</i> .	<i>Geta</i> .
<i>Raud</i> .	<i>Roth</i> .	<i>Ruber</i> .
<i>Gauthe</i> .	<i>Gothé</i> .	<i>Guta</i> .

Gothica.	German.	Latin.
<i>Etotarnäs</i> .	—	<i>Lytarmis</i> . Pro-montorium.
<i>Lusa</i> .	—	<i>Lucere</i> .
<i>Biuda</i> .	<i>Bitten</i> .	<i>Peters</i> .
<i>Stöð</i> .	<i>See</i> .	—
<i>Stö</i> .	—	In Græc.
<i>Lius</i> / <i>Phs</i> .	—	<i>Dew</i> , <i>Δις</i> , <i>Ζωρ</i> .
<i>Hiarta</i> .	<i>Derh</i> .	<i>Cor</i> , <i>Kagedia</i> .
<i>Kiär</i> .	—	<i>Catus</i> .
<i>Stiöld</i> .	<i>Schilt</i> .	<i>Συλοπης</i> .
<i>Linga</i> .	<i>Eugen</i> / <i>Stegen</i> .	Posteriore vocali E inter pronuntiandum suppressa.
<i>Stuf</i> .	<i>Stech</i> .	—
<i>Jag</i> .	<i>Jet</i> .	<i>Ego</i> <i>Eγώ</i> .
<i>Tuf</i> .	<i>Dich</i> .	<i>Typho</i> . nom. pro-
<i>Stu</i> .	<i>Semen</i> / <i>Etben</i> .	<i>Septem</i> . (prium)
<i>Diup</i> .	<i>Tieff</i> .	<i>Dubii</i> . fluvii nom.

Latinerna I och sätta Lux, och Tyskarna U sätjandes Liete / äfven så i flera ord.

De his quoque consulere juvabit Clarif. Verelii Runograph. cap. 9. Addamus, si liber, testimonium ab experientia ipsâ, quæ Germanis, Gallis, aliisque exteris hominibus in patria nostrâ vicesimum, tricesimum ac etiam sexagesimum annum jam viventibus, has diphthongos rite pronunciandi facultatem negatam esse ostendit, nisi forte aliquem reperire liceat in tenerrima ætate sua huc ad-vectum, vel etiam incredibili diligentia studio & felicitate in lingua nostra versatum. Ad has igitur regulas oppido paucas cum-primis respici volo, quotiescunque de vo-cum originibus in hoc opere disputatio ali-qua inciderit.

CAP. III.

Quo tempore, & à quibus habitari primum capta sit Sveonia.

DE requisitis ad evincendam gentis ali-cujus vetustatem, locique veterem cultum necessariis, ut & de gentium inter se discriminibus egimus; nunc iisdem vestigiis insistendo, quando & à quibus primum ha-bit-

bita-

CAP. III.

När Sverige är först be-bygt och aff hwad Folk.

Härtils äro wägar och medel framtedde / genom hwilka man kan någon kundskap / om ett rikes gamla handlingar och des bebygnas ålder bekomma / så och hwars igenom det ena Folket ifrån det

E

an-

andra synes skillas; nu wil jag genom samma medel och wägar iaktsökia / när Swerrie är först bebögt / och af hwad Folk: om samma Folk det än bebor / och genom hwad de skillas ifrån andra; Wil altså först begyuna aff Syndaflo den wid Noachs tid. Ty om något Folk för floden hafwa settat i Swerrie eller innet / gifwer oss hwarken Guds ord / eller någon annan aff de gamla Scribenter tillkenna / icke heller finnas andra wissa tecken der til. När Syndaflo den war så förgrickts allt menniskjökönet med Fånaden / Erskande Diur och Foglarna / såsom Moses i det 7. Cap. sin 1. Book säger / undantagandes Noach med sina Söner deras Hustrur och de Diur / som han til sig tagit hade. Floden hon steg uti 150. dagar för än waternet begynte aflöpa / så att ifrån den tiden Noach ingick / och in til des han gick ut / förlop sig ett Åhr. Man kan nu wäl iaktsökia när denna Floden förbi war / huru Jorden såg ut: först är likt at all grönska aff Örtar och Gräs war förbårswat; ty när man allenast nu ser en liten flod om Wären upstiga på 2. eller 3. alnar högt / så kastar hon gylltia uppå landet på 1. 2. 3. fingers hög: hwilken i förstone täcker wäl gräsgrästen / men giöder öfvermåttan sedan landet / det allom är bekant stie i Egypten, hwilken allenast genom strömens Nili flödande både warnas och gödes. Stiger hon högre på 3 eller 4 och mera alnar / och står länge uppå / så kastar hon gylltia på enhalf eller heel foot dimp / så att det första / ja och andra åhret ingen gräs wext der uppå är / utan några små piggar stieka sig up; som sedan aff den goda gödzlen med tiden wäldigt tiltaga. Jag märk-

bitari cæpta sit Sveonia, num quoque ab eadem gente adhuc teneatur, & denique quibus rebus hæc ipsa gens ab aliis discreper, videndum erit. Initium autem tractationis hujus sumpturi sumus à magno illo Noachi diluvio: quid enim huic terræ ante id tempus acciderit, utrumve incolas habuerit nec ne, e Sacris literis, vel ex historia, vel ab aliis indubitatis signis sciri non potest. Planissimum vero facit Moses Genes. cap. 7. quod in hoc diluvio una cum hominibus, bestię, reptilia avesque perierint, excepto Noacho cum uxore, filiis, nuribus & animantibus illis, quas ipse ad se jam ante receperat. Etiam diebus CL. continua imbrium & aquarum accessione diluvium hoc invaluisse constat, ac tum primum decrescere cæpisse; adeo ut annum integrum Noachus in navi sua sese continere necesse habuerit. Finito diluvio quæ terræ facies esse potuerit, facile intelligimus omnes. Inprimis credibile est periisse herbas & arbores: levis enim inundatio quæcunque, & tempore verno quotannis recurrens, ubi in altitudinem duorum saltem aut trium cubitorum excreverit, virentibus campis limum inducit vel unius vel duorum vel trium digitorum, quo primū herbas omnes operiri, deinceps terram egregie fecundari cernimus: Idque præsertim in Ægypto contingit, quam Nilus fluvius hoc modo & rigat & stercoret. Quod si verò aquæ cubitorum fiant quatuor aut plurium, tardius utiq; subsidere, limumq; pedis vel dimidiati vel integri post se relinquere solent. Actum quidem limus anno uno vel duobus herbas operit, nisi quod rarissima quædam germina hinc inde erumpant, quæ postmodum ob nutrimenti copiam lætissima capiunt incrementa. Memini me, Anno M. DC. LXXIII. post inundationem quandam, in locis ab impetuvorum liberis, & ab aquâ stagnante irrigatis limum vidisse congestum in altitudinem

nem pedis Romani unius. Taceo nunc arenarum colles, ab æstu oceani, in Hollandiæ aliarumque regionum littoribus excitari solitos. Profectò ante annos circiter octo, in hoc nostro frero *Slyttisund*/ cui finus *Ekolen* per unicum modò milliare Svecanicum exporrectus adjacet, vi ventorum & aquæ congestum vidimus dorsum e sabulo, in latitudinem pedum *xxiv*, in altitudinem vero pedum trium. Quam igitur mutationem toto terrarum orbe factam fuisse putabimus, cum omnes illius campi, colles montesque sub aquis tanto tempore delitescerent! Quantum quæso limi, arenarum, & sabuli campis tum induci oportuit? Quæ demum & quam diuturna esse debuit, post tot incommoda, terræ sterilitas?

Arbores autem tum corruptas fuisse nemo dubitat, nisi qui nescit eas, paucissimis exceptis quæ loca palustria amant, inundationis omnis ita impatientes esse, ut ne quidem radice tenus per mensem unum vel alterum aquis immergi sustineant. Quid igitur his factum credemus in diluvio, ubi non tantum radices, sed etiam truncos ac vertitices undæ texerunt, ac forte plerisque in locis limus & arenæ penitus obruerunt?

Et si vero his omnibus ratio atque experientia suffragentur, tamen adferre lubet de rebus quibusdam diluvio obrutis & cum tempore in lucem productis, testimonium Dn. Nicolai Witzens in suo de navibus fabricandis opere c. i. p. m. 3. Scilicet anno M. CD. LXII. in Helvetia prope Bernam, e fodina quæ centum ulnas in terram descenderat, navigium quoddam nostris haud ita multum dissimile una cum ossibus cadaverum humanorum *xl*. erutum fuit. In abditissimis terræ visceribus prope Montalbanum urbem Galliæ, ancoræ repertæ sunt. In Peruviana regione Americæ, e quadam auri fodinâ satis profundâ, navis vetus extracta fuit. Hu-

te 1673. åhrs flod att på somb-
liga orter hade gytian satt sig 2
qvarter diup / der hon intet aff
strömen eller wädret fördes.
Man seer wed *Hafsastrander-*
na / når stora stormer åro /
hwad för höga bänkiar och bas-
kar de kasta op aff idelig stien
och sand / särdeles wed *Holland*
och andra orter. Här för 8.
åhr sedan wid *Sundet*/ der ale-
nast *Ekolen* en wijsl år aff en
mils längd / kastede watnet en
sandbänk up genom stormen
tolf alnar bred / halfannan hög /
Hwad skulle för omvändelse /
å Jorden hafwa warit når alla
Dalar / *Backar* och *Bärg* öf-
wertäktes med wain. Huru
mycket i gytia / sand / stien skulle
då sig hafwa satt effter waines
aflöpande / och der af i förstone
föliande ofruchtsamheet.

Allt all trån då hafwa för-
därswars / kan den wäl tänkia /
som weet att trån når de alenast
några månar aff en liten wat-
flod stå til roten under watnet / så
förgås de / undantagandes några
waintrån : såsom *Wijl* / *Sålg*
etc. Hwad skulle då här hafwa
skedd? der de icke alenast til ro-
ten / utan hela stammen hafwa
dränkis / och kanske större delen
heelt öfwehöltis med sand och
gytia.

Allt detta sant wara wijsar
sielwa förståndet och förfaren-
heeten : men til öfwerflöd wil iag
indraga det D. Nicol. Witzens
i sin *Skeps-byggerijs boof* cap.
1. fol. 3. wijsar wara genoi-
Synndasfoden aff Jorden täckt.
Membligen at åhr 1462. år wid
Bern i *Swiçherland* / hundrade
fambnar diup neder i jorden / i
en grufwa funnits en *Skuta* /
ey mycket olijl / de som nu bru-
kas / och 40. Memstfjors beens
ragel der uti. Wed *Montaban*
i *Frankrike* åro och *Skeps*-ankar
fundna / långt under jorden. uti

Peru i Väst-Indien hafwer
 och funnits ett Skep/ långt ne-
 der i en Gulgruswa/ på hwilket
 war en obekant skrift skurin.
 Sådant slift säger han och för-
 telias aff Strabone: I Mexi-
 co äro fundne diupt neder i
 Jorden Elephant ränder/ der
 likwål uti hela Väst-Indien
 inga Elephanter finnas. Ty
 motte den wara aff andra or-
 ter genom Syndafloden dift
 förde och så aff gytian blifwit
 öfvertäckt. Mera sådant kan
 man hoos D. Nicol. Witzens
 och andra läsa. Hwad nu alla
 Meniskior Diuren och Fogs-
 larna är öfvergångit/ synnes
 farligen aff Gudz ord. Hwad
 war då Meniskian effter flo-
 den til hennes bästa och största
 föda behållit? Fisker hwilken i
 floden ey med alla andra för-
 gick: utan då ingicks han stör-
 sta lust/ förkofran och sötesta
 gästebod. Ty woro nu oänd-
 liga aas aff Meniskior och Säu-
 nat/ förutan hwad aff Frucht
 och Frön/ aff Orter och Trän
 honom gifna till spilles och
 spijs/ icke heller blef han då i
 sina lekar aff Fisktiarena brydd
 och förödd/ när nu Fisktiarena
 sielf wordo honom gifna til
 maats. Ty hwad Diuren an-
 langar/ som Noach hade med
 sig i Arken/ kunde de inter göra
 tilfyllest för Människians föda
 effter Syndafloden/ medan som
 Noach tog alenast ett par aff de
 orena Diuren/ och siu par aff de
 rena/ til att uppehållas i Arken/
 hwilka effter floden behöfde sig i
 sitt Släkte så wäl föröka som
 Meniskian i sitt. Och så my-
 cki mera som nu meniskior na
 woro fyra par/ de innan fore
 mäckta till Barn och Barna-
 barn föröktes/ och war los gifwit
 att äta kött: vid. lib. 1. Mos.
 cap. 9. v. 3. der Adam alena
 med sin Hustru war föresat att
 äta

jusmodi aliquid à Strabone memoriæ quoq;
 proditum fuisse dicit. In regione Mexicano-
 rum inventum aliquando fuit ebur in imis
 terræ recessibus, licet elephantos America
 non gignat. Ab aliis igitur locis, diluvii be-
 neficio, ebur forte una cum elephanti cada-
 vere illuc allatum & multo limo obrutum fu-
 isse suspicari licet. Qui hujus generis plura
 desiderat, ipsum Nicolaum Witzens altis-
 que qui similia prodiderunt adeat. Certè ho-
 mines, bestias & aves hoc diluvio interiisse,
 nullo modo nos habitare sinunt Sacræ literæ.
 Rebus igitur omnibus per diluvium aboli-
 tis, & in hac summa per non mediocrè tem-
 poris spatium terræ sterilitate, quid quæso
 hominibus tum superstitibus in escam & ali-
 mentum cedere debuit? Pisces. Hi namque
 ab illo communi animalium reliquorum in-
 teritu tantum absuerunt, ut potius multò
 commodissimam cum vivendi tum etiam sui
 propagandi rationem illo tempore invene-
 rint. Habebant innumera hominum be-
 stiarumque cadavera, ut & arborum herba-
 rumque fructus, quibus vesci poterant. Ne-
 que tum aderant, qui eos generi multiplican-
 do vacantes disturbare vel ex aquis extrahere
 possent, cum potius piscatores piscibus esca
 fierent. Animalia quidem certè à Noacho
 in arcam recepta, hominibus etiam post di-
 luvium alendis sufficere nullo modo pote-
 rant, cum immundorum paria tantum sin-
 gula, mundorum autem septena paria, &
 quidem speciei conservandæ causâ intro-
 missa fuissent. His igitur, finito diluvio,
 non minus quam hominibus ipsis necessaria
 fuit sui propagandi copia & facultas; eoque
 sane bestiis magis necessaria, quod homi-
 num jam essent paria quatuor, quibus liberi
 ac nepotes primo quoque tempore accedere
 poterant, ac interim omnibus tum esset con-
 cessa carnibus vescendi libertas, teste Mose
 Genes. c. 9. v. 3. cum tamen Adamus jussus
 fuis-

fuiſſet unâ cum conjuge ſuâ comedere de fructibus terræ, Genef. c. 1. v. 29. 30. ut beſtiis ad ſpecies ſuas augendas temporis aliquid ſuppetere poſſet. Quid ſi Adamus annorum ſpatio centum, poſteros mille relinquere potuiſſet, numquid eâdem ratione ſervatâ, Semus, Chamus & Japhetus, totidem annis, liberorum ac nepotum numerare potuiſſent millia tria: Nihil jam dico de mundis animalibus in ipſâ arcâ durante diluvio abſumptis, vel poſtmodum a Noacho ad Sacrificia adhibitis. Saltem inficias iturum eſſe neminem arbitramur, quin præcipuam ac potiffimâ meſcæ humanæ partem, illis temporibus, pisces conſtituerint, quorum non tantum nihil in iſto diluvio interierat, ſed potius numerus, ob cauſas a nobis ante allatas, in immenſum excreverat.

§. II. Quod nunc rationibus ab ipſa rei natura petitis confirmatum dedimus, multò magis admittere videntur verba Moſis, Genef. c. 11. v. 1. *Erat autem univerſa terra labii unius & verborum eorundem. Et fuit quum profiſcerentur de oriente, invenerunt campum in terrâ Sinar, & habitaverunt ibi.* Ex quibus verbis facile apparet neminem adhuc in toto terrarum orbe certam ſibi ſedem fixiſſe, vel agrum colere cæpiſſe: nam ſi domos ſtruxiſſent & agros hortosque coluiſſent, vel id genus alia in uſus domesticos inſtituiſſent, quis credat eos ſua ſponte ædes cum fundis deſerturos, & nullo hoſte pellente, alia loca inculta, deſertis prioribus, petiuros fuiſſe? Cum igitur rerum ſuperius enumeratarum nihil apud eos circa hæc humani generis initia in uſu eſſet, ipſos agminatim una cum nonnullis armentis ac pecudibus, quas fætus cauſa ſecum ducebant, inceſſiſſe probat vivendi ratio cum ipſius Abrahami, tum etiam Lothi Genef. cap. 13. ut & Herodotus aliique ſcriptores, qui homines loca mutantes paſcutorum vel piſcationis gratia, Nomadas appellarunt.

alenast äta frucht. vid. cap. 1. lib. 1. v. 29. 30. på det Diuren förökas mätte. Vil man då ſtälla ott der Adam på 100. åhr hade förökas til 1000. Mennti ſtior / ſå förökas Sem / Ham och Japhet på 100. åhr til 3000. eſſter att, tala uti en jempnförd liſnelle. Man vill ändå det förbiſgå / hwad Noach äat i Arken / och offrade ſedan han kom der ut / af de rena Diuren. Synes alſå klart nog / att Fiſken war den förnemſta ſpiſſen / hwilken all war behållen / och nu aff förberöide orſaker oendeligen tilltog.

§. II. Hwad iag aff naturliga ſtial haſwer här talt / ſynes Gudz ord widare medgifwa genom Moſen lib. 1. cap. 11. v. 1. Och all werlden hade ena handa tungo och måål. Tã the nu drogo öſter ut / funno the en plan i Sinear landh / och bodde thär. Aff deſe orden ſlutes klarligen / att ånnu ingen i hecla werlden hade fåſt ſig något ſäte / eller brukat någon åker: ty hade de bygt huus / brukat åker / planierat trågårdar / och mera ſådant / der aff de kunnat haſſe ſitt uppehålle: Hwem ſkulle tro det / at de ſielfkråfwande ſkulle öſwergtſwa ſina Huus och Åkrar / ſärdeles då / när ingen trångde dem att ſöſia hiſe och diſt eſſter andra plaker. Men eſſter de i förſtione ſådane intet brukade / fölgdes de alla åt / och till åſwentyr hade med ſig några hemtambde Diur dem wiſ ſå och Boſkap falla / at upfoſtra till åſwel / ſåſom aff Abrahams och Loth leſwerne kunnige är. (vid. 1. Moſ. lib. cap. 13.) ſå och aff de gamlas Sagor / ſåſom Herodot. och andras: de ſådana / ſom flytte hiſe och diſt för god beet och fiſke ſkul / kallade

Nomades. för sådana orsaker drog de (som Gudh ord talar) till en Plan uti Sinear land. Hvilken ort är både fiske- / som synes aff Herodoto: hvil- / ken säger att hela Eläcter sutto der sedan / som lefde alenast wed fiske Lib. 1. fol. 36.

Detta är de Babyloniers seder / aff hvilka 3 stora Slechter / aff ingen annan ting lesa en af fiske. Hvilken de torla i solen och sedan i mortar sönderstöra: och der såsom midsöl utlinposar förwara / der aff de sedan baka sig bullar / och såsom annat bröd greda.

Sedan war och den orten slät och plan / tienlig för Boskap / Åkerbruk / Trägårdar / och att bygga der sig en Stad / hvilken och stödde. Och war detta den första ort / effter floden / som blef bebyggt och bebodt / der de till förenne bodde i Tial / som synes aff Noach / hvilken / när han war drucken / låg i ena hyddo eller Tial. 1. Moses B. Cap. 9. v. 21. Widare synes aff Gudh ord i den 1. och 2. v. cap. 11. att hela världen war församlat till denna lustiga Planen: sedan aff de ord / som äro i 6. v. Och HXren sade: **Eij thet är enahanda Folf och enahanda måhl.** Hade då varit Folf på andra orter / eller Noach för sig allena / eller med någon aff sina Söner / eller des Slekti sutit affides / hade Gud wisseligen tagit dem undan / och intet nämbt enahanda Folf. An vidare synes aldrastlarast aff 9. och 10. v. Ter Gudh säger: **Th att Herren tår förbisstrade all landztungomål / och spridde tem uti all land.** Woro all landz tungomål förbisstrade / så war och intet landztungomål undantagit. Hvilket och synes aff hela thet 10. Cap. ty thet står i 5. 20. och 31. v. att Gudh skiffar alla Sem / Nam /

larunt. Et his maximè de causis, profecti fuerunt, teste verbo Dei, ad campum quendam in terra Sinar; quæ regio non solum piscibus abundabat ex sententia Herodoti, qui familias integras in his locis collocat solis piscibus victitantes, Lib. 1. pag. m. 36.

Hæc sunt Babyloniorum instituta, quorum tres sunt familie (tribus) quæ nullo alio nisi piscibus victitant. Quos captos ubi arefecerunt ad solem, hoc faciunt; in pilam coniciunt, ac pistillis pinsunt: deinde linteis conservant, unde quisquis vult conspergit, offamque facit, quam in modum panis torreat,

Sed etiam campestris atque rei pecuariæ, rusticæ & hortensi, nec non civitati condendæ, quod etiam accidit, aptissima erat. Hic ergo locus primus omnium à tempore diluvii coli habitarique cæpit, cum antea in tentoriis habitatum fuisse evincat vel ipsius Noachi exemplum, qui inebriatus in tentorio somnum cepisse dicitur Genes. cap. 9. v. 21. Præterea ostendunt Sacræ literæ Genes. cap. 11. v. 1. 2. omnes omnino homines ad istum locum congregatos fuisse: idemq; volunt verba v. 6. Dixitq; Jehovah; *En, populus UNUS & labium UNUM est omnibus istis.* Si enim alibi quoque homines habitavissent, vel Noachus sive solus, sive una cum aliquo filiorum suorum familiaque ipsius, seorsim constitutus fuisset, sine omni dubio Spiritus S. cum aliqua horum hominum exceptione ista verba protulisset, nec unius tantum populi in hoc Scripturæ S. loco meminisset. Verum clarissimè omnium hanc rem confirmat v. 9. *Quoniam illic confudisset Jehovah labium universæ terræ, & inde dispersisset eos Jehovah super faciem universæ terræ.* Ac proinde si confusum isto in loco fuit universæ terræ labium, alterius sanè terræ labium vel lingua, quæ excipi posset, non inventa fuit. Addantur his, capitis 10. v. 5. 20. & 31. in quibus DEUS omnes posteros Semi, Chami, & Japheti ab invicem discrevisse legitur *Secundum fami-*

familias suas, juxta lingvas suas, in terris suis, in gentibus suis, neminem excipiendo: adeo ut videre non possim quo fundamento nitantur, qui vel Hebræam, quod facere studet Genebrard. Chronol. Lib. 1. p. m. 33. vel Schythicam lingvam excipiendam ducunt.

Quid igitur his omnibus, in campo Sinar negotii fuit? urbem, id est domos, in quibus habitare possent, ædificare studebant, ut & turrim cujus vertex sidera feriret, idque nominis augendi causa, uti nos verba v. 4. & 5. docent. Civitatem verò habitationis causa extructam, vel turrim, Deo usque adeò displicere potuisse non arbitror; vix enim majoris impensæ hæc esse potuerunt opera, quam fuit templum Salomonis, vel aliud aliquod ex insignioribus ædificiis, quæ posterioribus temporibus terrarum orbis vidit. Turrim autem revera ad cælos evehendam, & ex illa adversus Deum vel Deos, ex mente paganorum, pugnandum fuisse, nemo cum ratione credit. tamen enim fundamenti loco futurus fuisset globus terrenus integer, eidemque decem orbes alii paris magnitudinis imponendi venissent, vix tamen ad lunæ corpus, nedum adsupremas cæli partes sedesque Deorum, opus iturum fuisset. Aut si (quod tamen absurdum) fieri idipsum omnino quivisset, nihil tamen periculi Deo creatum fuisset, quippe qui, ab hac illorum sive urbe sive turri, nullam sibi metuendi causam habere poterat.

§. III. Quid igitur Deum ad lingvam eorū confundendam, eosque per terræ orbem dispergendos movisse putabimus? Haud equidem nostrum esse arbitror divinorum consiliorum recessus excutere, sed nec prohibitum vel nobis negatum statuo eas, quas nobis divina bonitas largita est, intelligendi sapi-

endi-

Ham / och Japhets barn till åtskilliga effier hwar sitt m il / Glächte / folck och Tungomål / och tager så ingen undan. Kan iag så intet se hwad skäl de hafwa / som wilia antingen taga det Hebraiska språket undan / såsom Genebrardus i sin Chronologies 1. Boof fol. 33. eller det Skythiska.

Hwad gjorde nu alla Människior / när the kommo til Sinears plan? the bygde ther en Stad (det är huus att bo uti) och ett Torn / hwars högd skulle räckia up i Himmelen / att de måtte göra sig ett stort namn / som synes aff den 4. och 5. v. At byggia en Stad kunde intet wara Gudh emot / för dem att bo uti / icke heller ett Torn. In iag kan intet tro / att större omkostnad skulle hafwa warit på det / än som det war på Salomons Tempel / eller något annat stort wärk i werlden gjort. Men de som tänkia / att de hafwa welat göra det så stort / att de skulle hafwa kommit upp i himmelen / och trätt med Gud / eller Gudarna / som Nednigarna tala / de hafwa för barnsliga tankar. In fast de hafwa tagit då hela Jordennes frez til grundwal / och hafwa hafte än andra 10 så stora bällar som Jorden är / och satte dem uppå hwar andra / så hafwa de intet hint up til Männen / och mycket mindre up til Gudz såre: och om det än hade warit möjligt / som doch omöjligt för människan är / så hade de Gudh doch ingen stada funnat gjort. Hwarföre behöfde Gudh icke fructa hwarsken för deras Stad eller Torn.

§. III. Hwad synnes då listet wara / hwarföre Gudh skulle förbistra dem deras tungomål / och förskingra dem i all land? Of bör fuller intet stiga up i Gudz rådslammar / doch hwarer Gudh intet

innet förbudt att effiertänckia
något hwad som han gifwer
Människan nåd och anda til
att förstå / alenast det innet för-
felenar Gudz namn och Ahra-
Mig faller före när de bygde
denna stora Stad och Torn /
såsom de der stora Huus och
Gårdar upfättia / och råntan
der in under år ey så stor / att
man kan hålla sönstren med
macht. Se hwad desse togo sig
före? Nykonna woro de til
denna ort / landet fring hela
werlden war obruskat / ingen
handel och wandel war med an-
dra: ey te bodde alla här. An
war hwarken Åkerbruk eller
Bärgzbruk komnit i stor / the
hade knapt sielfwe thet te kun-
de leswa aff / och likwal byggia
de Torn / som stulle nå up i
Himmelen. Hwarföre Gudh /
som den rätta Konungen och
Huushåldz mannen war / han
såg deras stora säfångia / och
wiste för alla / att Åker / Ång /
och hela werldennes upbrukande
war nödigare än en stor
Stad och högt Torn.

En wårðylig Konung han
låter innet gärna en Stad i ett
riste blifwa alt för stor / och
alt folket med Handwårk och
Åkermån sättra sig på en ort.
Ty då blifwer det / de måste
leswa aff fördrut / genom den
långa wägen och stora beswär-
ligheten att alt dist föra / utan
han skiffar ut det ena handa-
wårket och åkerbruket til den or-
ten / och annat til en annan /
såsom orterna kunna wara be-
lägna til / såsom Fiskarener
til sina sidar / Bonden til åker /
Bärgzmånnen til grufworna /
Smederna til strömarne etc.

En Trågårdzmästare / som
wil rätt anlågga en Trågård /
han sätter innet träna så rätt til-
samman / såsom de på första /
eller

endique vires experiri in illis rebus, quæ sal-
vo honore divino à nobis tractari possunt.
Mihi facè recentibus his urbis turrisque ædi-
ficatoribus idem omninò accidisse videtur,
quod usu venire solet eis, qui sumptuosissi-
ma erigunt palatia, nullâ habitâ ratione redi-
tuum, quorum perlæpè tanta est tenuitas &
angustia, ut tam splendorum operum rimis,
aut fenestris reficiendis vix sufficiant. En igi-
tur novorum horum civium stultissimos cona-
tus; iam nuper in hæc loca ingressi fuerant, in
quibus omnia passim inculta jacebant; nullus
adhuc cum aliis commerciorum usus vige-
bat quoniam quicquid erat hominum uno hoc
continebatur loco nullus agrorum cultus,
nullæ metallorum fodinæ tractabantur; ad-
hæc victus pertenuis & corporibus alendis
vix suffecturus, haberi saltem poterat: inte-
rim tamen extruenda fuit turris ad cælos us-
que. Hanc eorum stoliditatem Deus, Rex &
paterfamilias longè prudentissimus obser-
vans, diligentem universæ terræ cultum,
magis necessarium & è re ipsorum futurum
judicavit, quam urbem magnificam velex-
cellam turrim.

Solent alias principes difficulter admittere,
nimia unius urbis incrementa, ac etiam
nimiam opificum & agricolarum in uno lo-
co frequentiam: idque metu nimix annonæ
caritatis, quam multorum hominum indi-
gentia, viarumque, per quas commeatum
advehi oportet, longinquitas vehementer
augere solent. Consultius itaque ducunt sin-
gula opificum & agricolarum genera suis assi-
gnare locis, & quidem pro cujusque loci na-
tura atque situ, nempe piscatores lacubus,
rusticos agris silvisque, fossiores metallorum
montibus, fabros fluminibus, alios denique
aliis & arti cujusque convenientibus locis.

In hortis quoque conserendis non minor
haberi solet intervallorum ratio inter ipsas
arbores, quas nemo, prout viderit primo

tempore germinantes, ac tum quidem exiguo terræ spatio ob ramusculorum, frondium, radicumve teneritudinem conclusas, relinquit; sed potius habitā futuræ magnitudinis ratione ita ab invicem distantia locorum removet, ut cum ad justam proceritatem perductæ fuerint, cōmodè & sine mutuâ noxâ crescere queant. Secus enim, & altera alteri alimentum suffurabitur, & rami inferiores exarescent, & denique arbores ipsæ non sine totius horti detrimento peribunt.

Tale aliquid in genere humano, pro infinitâ sapientiâ suâ Deus jam ante futurum prospexit. Nempè in magnam multitudinem Noachi posterii hoc tempore excreverant; nemo adhuc agriculturæ vacabat; mercaturæ exiguus aut nullus usus erat; urbem nihilominus & præaltam turrim ædificare in animo habebant. Adeoque in hoc loco jam quieturi erant omnes, unde post extructam domum, nemo cessurus videbatur. Nec tamen (humano more loquendo) unus iste locus ferre potuisset omnes; sed deficiente pastu, oriri primum oportuit summam annonæ caritatem, inde morbos, tum lites, & denique promiscuas cædes. In hoc casu summum & immortale Numen de orbe terrarum civibus quam primum augendo cogitans, & per alimenti inopiam alterum alteri obstaculo futurum cernens, optimam sanè eos ab invicem separandi rationem, linguarum confundendo adinvenit. A turri extruenda averti facilè potuissent tempestatibus, fulmine, terræ motu, vel aliis modis, qui Deo ad molem illam subvertendam nunquam deesse poterant; verum ad homines ab hominibus segregandos nihil hac linguæ confusione validius aut promptius, sicuti ex adverso nullum convictus atque conversationis humanæ vinculum ipso sermone fortius esse deprehendimus.

§. IV. Quærat aliquis, utrum in hac confusio-

eller andra åhret aff Kiärnan uplupne kunnat hvar andra effter grenarnas / löfwens och rötrens widd fördraga / utan han sätter dem så wida från hvar andra / att de en måge / när de till sin fullkomlighett äre wårte / märkeligen ståda hvar andra: gör han annars / så taga de strax musten från hvar andra / grenarna under träna för torkas / och på sidsione hela trädet / så att sielfwa trädgårderna der aff slämmas.

Allt detta hafwer Gudh den högsta mycket bättre förut sedt. Desse Noachs söner som wore nu mäckta föröfste / hade ingen Åker och Äng / eller Handel och wandel stort än brukat / men bygde en stor Stad och torn. Alla satte sig neder på en ort / och när de hade där sig fast med bygnat / hwem skulle wäl wisla undan för den andra. Där hafwer omöjeligt varit att för dem alla lesa effter naturligt sätt. Utan när födan hafwer beghnt fecla / hafwer ånreligen följt dyr tid / siukdom / tråtor och blodzugitelse. Ders före Gudh den högsta / på det werlden / som en stor Trädgård / snart skulle blifwa planterat / och den ena icke taga födan från den andra för bittigt / skingrade dem til all land / och det aldars bäst genom språkes förbistring: ty til att hålla dem från Forns bebyggande / hade Gudh kunnat genom en storm / Jordön eller Jordbäfning kasta det öfwerända / eller något annat / som Gudh den högsta hafwer tusende utwägar til. Men genom språkes förbistring war det bästa medel att hålla den ena Meniskian ifrån den andra: såsom eliest ett enligt språk / det binder alla Meniskior tillsammans både i handel och wandel.

§. IV. Widare är til frågan-

des / om och uti förbistringen
språken så heelt och hallit skildes/
att icke ett ord ur det ena språket
får sig igen i det andra / på det de
ey hwar annan skulle förstå?

Detta synes inter wara af
nöden: ty när man nu hör en
som talar Swenska / wilja half-
parten / eller twåtridiedelar eller
triflerdedelar der til inlåsta lati-
niska eller Gråkiska ord / så för-
står ingen honom / som alenast
Swenska kan: altså till att skilja
Folket och skingradem / behöf-
des intet att hwar ord skulle
embryas: derföre synes många
ord än wara behåldne uti mån-
ga språk / som nästan lika lyda/
och hafwa samma bemärkelse /
såsom tillförene är sagdt om or-
det *Säck*.

§. V. Det synes och wara wårt
att fråga om denna förbistrin-
gen stog alenast på en dag eller
några / såsom ett undertekn att
förskingradem och de alla sedan
komme til sit förra språk igen /
som Herr Stiernehielm menar.
Hwilket sedan genom de långa
tiderna är ombytt til åtfylliga
språk eller dialecter, såsom til
ett efterdömnne.

Wij wilja sätta att det He-
braiska språket skulle hafwa
warit deras Moders-mål för
än förbistringen skedde. Nu när
förbistringen kom / skildes alla
åt / och drogo wida från hwar
andra / som bliga långt in i Asi-
am, til Chinam, til Africam,
til Europam. Och när de tijt
kommo / menas / at de skulle
hafwa kommit til sit Moders-
mål igen / nembligen til det He-
braiska språket. Detta kan jag
ey see wara lifft sanningen: ty
om de hafwa kommit til sit förra
Moders-mål igen / hwil skulle
icke hwar och en hafwa det kun-
nat bewara i sit Slächte så reent
såsom de Hebreer i sit. Sedan
huru kunde Guds ord då blifwa
sant /

fusione omnes omnino voces ita mutatae fue-
rint, ut plane nulla inter ipsas similitudo ex-
stiterit?

Id quidem minimè necessarium fuisse vi-
derur; Gothicae namque linguae si quis tan-
tundè, vel etiam plus Graeci latiniq; sermonis
admiscuerit, nemo ipsum loquentem intelli-
get, nisi qui has linguas omnes calluerit. Ad
homines igitur hoc modo separandos, omnium
omnino vocabulorum mutatione non fuit
opus. Unde factum est quod plurimae voces in
diversis linguis sub eodem significato adhuc
remaneant, eodè prorsus modo quo idipsum
in vocabulo *Saccus* à nobis antea ostensum est.

§. V. Quæritur porro, num ista confusio
unum saltem vel alteri diem duraverit, tam-
quam singulare quoddam hominum abinvi-
cè segregandorum instrumentum, hominesq;
hac ratione segregati postmodum, sicuti no-
bilissimus Dn. Stiernehielmus prodidit, ad
linguam veterem & communem redierint,
quæ nihilominus cum tempore in varias abi-
erit dialectos pepereritque omnes eas, quas
vulgus hodieque pro linguis toto genere dis-
crepantibus falso habeat.

Exemplo forte res evadet clarior: linguam
hebraeam, ante confusionem, omnibus ho-
minibus communem, & præterea interve-
niente confusione, homines in diversas orbis
partes Asiam, Sinas, Africam & Europam
abivisse concedamus: verum ubi ad loca de-
stinata homines pervenissent, omnibus &
singulis pristinae, id est, hebraeae linguae usum
restitutum fuisse contendamus, à quâ de-
mum reliquæ omnes quæ nunc inter homi-
nes vigent, tanquam dialecti progressu tem-
poris manarint. Id autem à vero longissime
recedere videtur. Si enim populi per orbem
errarum dissipati denuo Hebraicè loqui cœ-
pissent, quæ debuit his, quam Hebraeis ipsis,
hujus linguae retinendæ & conservandæ ratio
difficilior videri. Quid præterea sacris lite-

ris fier, quæ, sicuti ex cap. 5. Mos. innuimus, tam sæpè Semi, Chami, & Japheti posteros juxta lingvas suas discretos fuisse inculcant, qui quidem, usu veteris lingvæ reddito, lingvis ab invicem discerni non potuissent? Sed nec per diversorum populorum frequentationes aut commercia, lingvarum metui potuit corruptio, cum omnibus ad lingvæ veteris usum reversis, unus idemque sermo esse debuerit. Quid denique in lingvarum mutatione tempus valeat, id vel unius lingvæ Italicæ exemplo sciri poterit, in qua præter nonnullas voces, quas Gothi, Indi, Afri aliique partim negotiationum, partim bellorum interventu in Italiam introduxerunt, reliquæ omnes, lingvæ sunt Romanæ veteris ante annos bis mille florentis, utut ratione soni, terminationum & compositionis mutationem aliquam subierint: lingvam quoque nostram si cum veteri Gothica, quæ in cippis ac monumentis ante mille aut bis mille annos exaratis legitur, contuleris, post levem consonantium aut vocalium asperiorum mutationem, qualis ea est quæ in *Sapur & Sader* occurrit, eandem esse mox deprehendes.

Si proinde lingua Romana vetus, cui & negotiationes satis frequentes cum Hebræis, Græcis, Syris, Afrique, & vastationes Italiæ ab Afriis, Gothis, Wandalis, Longobardis, Gallis aliisque institutæ, nimium quantum officere debebant, etiamnum, id est, post annos bis mille in lingvâ Italicâ, per omnia comparet, qui, quæso, potuit Hebræa lingua gentibus per orbem terrarum dispersis

denud

sant / som åstfällige resor / som förr är sagt / af det 5. Capite. i 1. Moses book / at Sem / Ham och Japhets barn de äro åstfällde genom hwar sitt Tungomål / hafwa de kommit til sit tungomål igen / så hade ingen åstfällnad mera varit. Jette heller kunde deras afkommande / när handel och wandel begynte komma på gång / ståmma hvars annars språk; emedan the hade alla kommit til sitt förra Moders-mål / och hade ett språk. Jette heller kunna wij säga at de genom de långa tiderna sielfwa hafwa det så stort förändrat. Ty om man wil nu taga ett språk til exempel Italienska / ochranska efter alla des ord / så skal största delen (undantagandes några Gotiska / Indianiska och Africanske etc. ord / som antingen genom Krig eller handel och wandel äre inkomna) vara de samme / som för 2000. år taltes uti Italien / och Stilia alenast något på ordens lyktande och uttalande / eller tillsammans ståande. Åfwen så det Svenska språket: wil man taga de ord / som nu talas / och jämföra med de som i de gamla skrifter och på våra Runstenar för 1. eller 2000. år äre skrefne / skal man de samma til sit ursprung igenfinna / fast de uti de sielfstjudande bookstäfverne eller i de hårdare och wärfare medludande bookstäfverne äre ombytte / såsom *Sapur Sader &c.*

See nu hafwer på 2000. år det Latinska Språket intet så mycket ombytt / der så många främmande hafwa haft sin handel / såsom de Hebræer, Græcer, Syri, Africani, så många frig förds in uti deras eget land / såsom af de Africaner, Goter, Wandler, Longobarder, Galler &c. Hvilka alla woro aff andra språk / att

man icke ännu granneligen igen-
känner det Latinska språket uti
Italienskan: huru skulle då mö-
jeligit hafwa varit / at alla de
förströdde folken / der de skulle
hafwa kommit til sitt förra mo-
dersmål igen / skulle det så hafwa
i de förra 2000 åhr näst effter
förbistringen så ombytt / ja så
att många språk äro de / som icke
i ett ord komma öfverens med
det andra / där likwäl ingen han-
del nästan och wandel war dem
emillan / utan bodde wida från
hwar andra / lemnandes stora
skogar och ödesmärker sin emil-
lan / inga stora migrationer eller
frig ån då å färde woro / un-
dantagandes några små som uti
Asia kunde wara förelupne.

Hwarföre synes klarligen
att hade de då alla talt Hebräiska
effter förbistringen / hade hon
wifferligen i de första 2000.
åhren / förr ån man hörde stort
aff handel och wandel / och att
hela landskapen bruto up af den
ena orten / att taga sig säten uti
andra land / behållit sitt språk / til
det ringesta så wida att man kun-
de så grunden igen uti det He-
bräiska.

Wisswer tag alltså wid dessa
skäl inragin / att alla Hufwuds-
språk äro skedde i förbistringen /
men Hufwudspråkens afkomne
och små ånskilningar äro skedde
genom tjderna / i det folken ge-
nom frig / handel och wandel äro
blandade / eller nya ord updich-
tade til Konsters och Handels
wårks förfrämjande.

§. VI. Emillan Syndafloden
och Babels stadz byggning haf-
wer man och lust att estertentia /
hwar på Jorden widare skied-
de: Tiden som war millan flo-
den och Babels stadz bebyggnat /
war wid på 100. åhr somliga
sättia flere åhr (wid. Voss.) som-
liga mindre. Folket de fölgdes nu

denuð concessa & restituta, intra totidem
annos post confusionem sic degenerare, ut
complures ex descendantibus ab illa lingvis,
ne quidem verbulo inter se conveniant, cum
nihilominus inter populos sylvis vastisque so-
litudinibus illo tempore discretos minus fre-
quentes mercaturæ & aliorum ad alios com-
migrationes fierent, rarissimè quoque bella
gererentur, nisi si quos ex incolis Asiaticis
inter se collidi contigisset.

Patet igitur linguam Hebræam, si post
confusionem omnibus populis restituta fu-
isset, primis istis bis millenis annis merca-
turæ & migrationum propemodum exper-
tibus, ita penitus aboleri non potuisse, quin
reliquarum fontes in eâ saltem ostendi nunc
possent.

Stat itaque sententia, omnes linguas pri-
marias, hoc est, reliquarum matres aut fon-
tes, ab ipsa confusione initia sua ducere;
dialectos verò cum tempore exortas esse,
postquam bella, mercaturæ, & migrationes
novarum sedium causa factæ populos diver-
sos commiscuerant, artesque novæ nova vo-
cabula postulare cæperant.

§. VI. Helt quoq; considerare lubet eâ;
quæ à diluvio usq; ad ædificationem Babelo-
nis inter homines acciderunt, quod temporis
intervallum annorum esse poterat centum.
Alii tamen plures, teste Vossio, computant
annos, alii vero pauciores. Homines autem
omnes per id temporis spatium unâ vixisse,
jam ante à nobis ostensum est. In toto terra-

rum orbe passim succrescebant arbores, ut eas omni tempore, & quidem sua sponte per agros camposque, cessante cultu, germinare cernimus. Harum maximè communes sunt abies & picea vulgaris, quippe quarum feracia sunt, aut esse possunt, propè omnia terræ loca. Post has frequentissimæ sunt betula, quercus, Coccus aliæque complures, quas terra multò producit celerius quam malum arantiam, vitem & id genus arbores alias, quæ frugum instar, assiduum cultum postulant. Singulis vero annis augmentur arbores plus minus uno pede, imo experientia me docuit quasdam arbores uno anno capere posse incrementa pedum quatuor aut quinque. Nobis autem de eo, quod sylvestribus arboribus plerumque accidit, hic sermo est, quarum ætas annorum XXX. in altitudinem totidem pedum eas excrescere facit, cum aliquo tamen discrimine pro cuiusvis arboris diversa indole & naturâ.

§. VII. Terram proinde, quam seculo integro, præter Noachi posteros uni campo Sinar inhærentes nemo coluerat, valde horridam fuisse meritò suspicamur. Et ædificatâ Babelone, qualis, obsecro, reliquæ terræ facies esse poterat? vastissimæ, opinor, instar solitudinis, densissimis sylvis, & arboribus centum annorum quæ totidem, aut minimum LX, vel LXXX pedum essent, undiq; obsitæ. Hanc solitudinem feræ tenuerunt, sua quæque latibula pro fætibus commodè educandis quærentes. In quem verò numerû pisces, quorum indiluvio nihil interierat, his centi annis per omnia flumina oceanumq; excreverint, cogitatione comprehendi nequit, nedum ut quis se istius rei rationem inire possesperet. De hominibus id tantum concedi posse videtur, quod rationibus bene subductis nunc ostendemus. Demus, si libet, Noacho & singulis filiorum ejus, per annos centum, totidem liberos. Hos quoque omnes su-

alla åt/såsomnog bewist är: alla orter i världen bewäxtes då med träån / såsom man i alla tider / och än i dag seer / att där någon Åker eller Äng lägges öde / så begynna strax Tråån at växa; och är det gemenast af alla Furu och Gran/hwilla nästan på alla orter i werlden triffas / sedan Björkar/ Ekar/ Coccus trån / och en stor hoop andra; Hwilla jorden snarare från sig gifwer / än Pomeranßer / Wijntrån och sådant / hwilla wilia hafwa såsom såden sit bruk / där de til någon ymnogheet skola växa. Och wåra gemenliga trånå hwart åhr til i sex högd / doch somliga mera/ och somliga mindre. Ja tag wet de som hafwa skurit på 4 och 5 fötter på i. åhr. Men man tager den gemenliga wårten på skogstrån / hwilla när de hafwa stått 30. åhr / åro de i 5. alnar eller 30. fötter wed på höga / doch effter arten af trån.

§. VII. Nu kan man wäl tänkia huru öde Jorden war / som ingen bebogde på 100. åhr / förr än alle Noachs barn / som woro tillsammans på en ort / och bebogde då allenast Sinears plan. Huru skulle och då wid den tiden/ Babels stad bygdes / Jorden sett ut? Jo / som en stor wilmark och ödemark aff stora skogar beklädd / 100 åhrs gamla trån / 30, 40, och 50. och mera alnar höga. Alla diur sökte effter sin art och natur / orter och rum som dem tienlige wöro att förökas på. Giffen huru han skulle hafwa i desse 100. åhr tiltagit / hwilken war i floden behållin / är otroligt att tänkia / myckit omöjeligare att uträkna. Men skan kan intet på första 100. åhren naturligen säjas wara fruchtsamligare förökt / än om man wil medgifwa att Noach så wäl som hans Söner

skulle hwart år på desse 100. år fått 1. Barn / hwilka man willeftergifska alla lefwat / och wid sine 15. års ålder blifwit giffte / och de åfwen så bekommit hwart år 1. Barn / och åfwen så deras Barnbarn / in til de 100. år woro förslupne / så skulle Noach med sine Barn och Barnbarn wara wid pass til 115720. stycken / som då bygde Babel. Men man kan wäl tänkia / at hwarcken lefde alla / icke heller är troligt att en qwinna skulle kunna föda 100. Barn / ja hwart 50. särdeles uti desse Österländer / där alla qwinsolet gemenligen äro ofruchtsamma mot dem som här norr äro: ty off Gudz ord finner man sällan de Hebræers Hustrur hafwa haft ofwer 5 / 6 / eller 7. Barn / utan måste parten 2 / 3 / ja och många inga. Där här norr de gemenligen bekomma 8 / 10 / 12 / 16. Barn / ja offta till 24 / ja och till 30 och 34 / de iag weet att nämpna / och sällan finnas de som heelt ofruchtsamma äro. Hwarföre kan iag intet hoos Österlänningarna ställa naturligen högre än effter den fruchtsamheet som här norr i werlden är / med mindre man icke wil sättia at Gudh då hafwer giordt öfwer naturen / det intet troligt är. Ja det wore nog / att man skulle gisfa Noachs barn den fördöning / som Gudh särdeles wisste på Abraham och hans barn / demhan uttryckeligen wille för alla andra i werlden till den myckenheet såsom Stjärnorna i himmelen och sanden i hafwet wälsigna / och låt derföre genom Mosén uti sin 4. Books 1. och 2. Capitel särdeles wissta och aneckna / huru starka de woro ingångne i Egypten och huru starka utgångne / på det man ögonstijnligen skulle se Guds under och wälsignelse.

Wij

perstites mansisse, & anno ætatis quinto decimo matrimonium iniisse, nec non singulis annis novâ prole auctos fuisse concedamus: idemque de nepotibus ac posteris reliquis per hos centum annos largiamur. Certe hoc tempore elapso plures esse non poterant hominibus 115720, qui urbem Babelonæ ædificarent. Atqui neque omnes supervixisse, neque unam mulierem centum liberos parere potuisse crediderim, cum ne quinquaginta quidem liberi ab una fæmina in istis locis Orientalibus expectari debeant, ubi magis ad sterilitatem quam in oris borealibus mulieres propendent. Scriptura Sacra mulieribus hebræis admodum rarò plures quam quinque, sex, septemve liberos assignat, plerumque vero binos, ternos aut nullos; Apud nos octo, decem, duodecim vel sedecim liberos pariendi ratio valde communis est: etiam matres, quæ 24, 30, & 34 Liberos in lucem dederint reperire licebit, quas suis, si ita res postularet, nominibus nunc designare possem: steriles autem mulieres longè rarissimas habemus. Orientales ergo populos istos ut his nostris hominibus septemtrionalibus fæcundiores fuisse putemus, nulla suadet ratio, nisi quis homines ultra naturæ modum à Deo tum productos fuisse arbitretur, id quod fidem difficulter inveniet. Puto autem Noachi liberos & nepotes haud feliciora capere potuisse incrementa, quam postmodum Abraham posterique ejus ceperant, quos Deus disertis verbis, ad modum stellarum in cœlo, & arenarum oceani, aucturum se promiserat, atque ut eo conspectius foret, hoc cœleste beneficium tendentium eorum in Ægyptum indeque redeuntium numerum iniri curaverat. Numer. c. 1. & 2.

Heic

Heic quidem abs rē alienum non fuerit Jacobi Patriarchæ progeniem usq; ad Mosen & exitum ex Ægypto paulò accuratius expendere. Jacobus ex duabus uxoribus, totidemq; ancillis filios tantū duodecim filiamq; unam susceperat. Genes. c. 29. & 30. Filiorum unus erat Levi, hic genuit Kahath, hic vicissim Amram, qui pater fuit Mosi & Aronis, quorum hic genuit Eleazarum, à quo natus est Pinehas. 1. Paralip. Cap. 6. v. 1. 2. 3. 4. Hic Pinehas Israelitis ex Ægypto, per desertum, in terram promissam tendentibus interfuit, teste Mose Numer. Cap. 25. v. 7. ac etiam judicum temporibus vixit, ut videre est Judic. Cap. 20. v. 28. Pinehas igitur à Iacobo seprimo distabat gradu. Erantque tum Israelitæ ex Ægypto in desertum delati, numero 603550, singuli annorum minimum viginti, mulieribus non connumeratis, ut videre est Numer. Cap. 1. & 2. Hos tamen omnes Moses Numer. c. 11. v. 21. & Exod. c. 12. v. 37. rotundo numero dicit fuisse 600000. exceptis Levitis, quos si quis pariter cum tribu Judæ crevisse concesserit, jam ad priores illos - - - 603550. addendi venient Levitæ - - - 74600. eritque tum numerus virorum 678150.

Præterea ut rudi calculo inveniamus, quantum creverit sexus virilis generationum gradibus à Iacobousque ad Pinehas, filiis primum Iacobi, deinde nepotibus ac posteris ordine reliquis dabimus sobolem masculam novenam singulis, usque dum venerit ipse Pinehas idque hoc modo:

Wij wilsta så för oss taga Patriarchens Jacobs släktts föröfelse til Mosen och hans utgång utur Ægypten. Jakob med 2. Hustrur / och 2. Frillor hade insett mera än 12. Söner och 1. Dotter / som synes aff 1. Mosi's bok's 29 och 30. Capitel. Jacobs Son war Levi, Levi Son war Kahath, Kahath's Son war Amram, Amram's Söner woro Mose och Aron, Aron's Son war Eleazar, Eleazar's Son war Pinehas, som finnes 1. Krönike book. c. 6. Denne Pinehas war med i Skeden / när Israels barn drog ur Ægypten, att intaga det förlofwade Landet / den Moses nämner i sin 4. book's 25. Cap. lesde och så i Domarens tid / som synes aff Domarebook's 20. Cap. Woro altså ifrån Jacob til Pinehas 7. leder. Hwilka då woro i öfne utöfne aff Ægypten 603550. allena män / utan qvinnor / räknade ifrån 20. år och der utöfwer (4. Moses book 1. och 2. Cap.) Hwilka Moses i den 4. Book 11. Cap. v. 21. och 2. Moses book 12. c. v. 37. utnämner med ett runt tal 600000. undantagandes Leviterna. Hwilka om man wille tilstålla den samma wälsignelsen / som Judæ skedde / nemligen til 74600 / och lägga dem til alla de andra Israels barn som woro 603550. så blir hela talet 678150. Mankion.

Til att nu enfaldeligen uträkna huru stor förökning skulke til mankionen / i hwar led hafwa fallit / ifrån Jacob til Pinehas, så gifwer iag Jacobs 12. Söner war sina 9 Söner / undantagandes Dottrar / och afwen så hwar ledh in til Pinehas, såsom effterskildande räkning utwtsjar.

1. Jakob - - - 1. Jakobs
2. Ieden Lewi - - - 12. Söner / gif-
wes hwardera 9. Söner.

3. led. Rahas giör 108.

4. led. Amram - - - 972.

5. led. Aron - - - 8748

6. led. Eleazar - - - 72732.

7. led. Pinehas - 708588.

Blifwer så effter denna uträk-
ningen 30438. flera / än som
den förra effter Mosés anled-
ning gifne summa utwijsar.
Will man derföre allenast gifwa
8 Baarn til hwar leds fördel-
ning / så stiger åter summan för
liten: nemligen alenast til 393216.
ty kommer altså det 9 talet när-
mast at denna uträkning giöra.
Nu war millan Noach och Pe-
leg / under hwilken den Babels-
nisse förbifringen skedde 6. Le-
der 1. Chron. cap. 1. och 1. Mos.
c. 11.) Hwilka wis wilja til-
ställa samma wälsignelse / ehuru
intet troligt är / att de så för-
dres / såsom Jakobs Baarn /
dem Gudh särdeles för andra
wille fördela.

1. Noach - - - 1. Noach
2. Noachs - - - 3. Söner / gifwes
hwardera 9 Söner.

3. Arphaxad - - - 27.

4. Salach - - - 243.

5. Eber - - - 2187.

6. Peleg - - - 19683.

Men en kunde här säja och in-
wenda / att Noachs baarn och
Barnabaarn til 4 och 5 leder

lefa

Generationum gradus *Viri.*
1. Jacobus - - - 1. Jacobi
2. Levi - - - 12. Filii, quorum sin-
gulis conceduntur 9 Filii.

3. Cahath - - - 108.

4. Amram - - - 972.

5. Aron - - - 8748.

6. Eleazar - - - 72732.

7. Pinehas - - - 708588.

Hæc verò summa numerum e Mosi scriptis
superius erutum superat hominibus 30438.
Atqui si filios tantum octo, gradibus singulis
assignaverimus, jam numerus exorietur justo
minor, nempe virorum 393216. Ergo hæc
nostra de novem filiis singulis generationum
gradibus tribuendis conjectura ad veritatem
quã proximè accedit. Porro Noachum inter
atq, Pelegum, quo vivente confusio Babelo-
nica contigit, 1. Paral. c. 1. v. 19. Gen. c. 11. nu-
merantur gradus sex, quibus eandem cum Ja-
cobi posteris sæcunditatem, pro lubitu tri-
buemus, ut ut justo liberalius id à nobis fi-
eri videatur, propterea quod Deus singula-
ria quædam incrementa his, præ aliis po-
pulis omnibus, se daturum prædixerit:

Gradus. *Viri.*
1. Noach - - - 1. Noach.
2. Noachi filii - - - 3. quorum singulis
tribuuntur filii 9.

3. Arphaxad - - - 27.

4. Salach - - - 243.

5. Eber - - - 2187.

6. Pelegi - - - 19683.

Oriri tamen potest aliqua de hac supputatio-
ne dubitatio ex eo, quod ætas posterorum
Noachi in quatuor illis aut quinque gradibus

præ-

prioribus, teste Mose Genes. c. 11. extendere se nonnunquam ad annos 60. cum Abrahami posterum sum mum adtigerint annos 61. habuerintque hoc nomine illi quam hi multo maiorem sui propagandi ansam & facultatem. De longioribus vitæ terminis Noachi liberis ac nepotibus concessis lubentes assentimur; temporis tamen ratio longè diversissima fuit, cum à Noacho ad confusionem Babelonicam annos modo centum, aut quod excedit, computemus, in hunc modum:

Sem genuit Arphaxad anno diluvii - -	2.
Arphaxad genuit Salach anno ætatis - -	35.
Salach genuit Eber anno ætatis - - - -	30.
Ebergenuit Pelegh anno ætatis - - - -	34.
anni igitur erunt 101.	

Ac licet ab hoc tempore ad ipsum confusionis Babelonicæ annum vel diem, liberos quoque genuerint, hi tamen ante natis, & præcipue turris Babelonicæ ædificatoribus annumerari non possunt. Maneat igitur ille à nobis antea collectus posteriorum Noachi lexus virilis numerus - - - - 19683.
cui totidem filias nunc addimus: - - 19683.

& erunt capita 39366.

Concedamus denique una cum liberis, omnes quoque parentes superstites fuisse, maxime cum illâ tempestate hominum ætas per aliquot centurias annorum extendetur: Actum quidem res hac ratione conficienda veniet:

Gradus.

homines.

Noachus cum uxore - - -	2.
Tres filii cum uxoribus - - -	6.
Arphaxad cum fratribus, sororibus ac patruelibus suis - - -	54.
Salach cum suis - - - - -	486.
Eberi gradus - - - - -	4374.
Pelegi gradus - - - - -	39366.

Homines igitur tum fuerint in toto hoc universo. - - - 44288.

Et

lesde längor (såsom Moses 1. Book 11. Capitel talar /) ja til 400. år; ån som Abrahams baarn och barnabarn / hwilkas ålder ey högre kom ån til 150. år wid pass / och altså måste de förra mehra hafwa afstadi: Det är sant. Men här tages åter inter större tidd til / ån de 100. år wid pass til förbistringen: ty Sem fødte Arphaxad effter Floden - - - - 2. år
Arphaxad fødte Salach på sit - - - 35 år
Salach fødte Eber på sit 30 år
Eber fødte Peleg på sit 34 år
hwilket gör tilsammen 101 år

Hwarföre ehuruwäl de fødte Baarn / effter dessa förste 100. åhren förflutne in til Babelons förbistring / så kunde de inter räknas med dem som för woro fødte / och skulle byggja Tornet. Lågger man nu

til dessa 19683 Söner afwen så många

Dötrar 19683 så blifwer Summan 39366.

Will man nu medgifwa / att alla Föräldrarna ån lesde / emedan då deras ålder steg högt til några 100. år / så lågger man alla Summorna tilsammen således.

Noach med sin Hustru	2.
Sem, Cham, Japhet med sina Hustror	6.
Arphaxad med alla sina Sønner och systänbarn	54.
Salach afwen så	486.
Ebers led - - - -	4374.
Pelegs led - - - -	39366.
44288.	

G

Hwila

Hvillet synes nog vara /
 wid den eliden / der Jorden
 war obrukat / ingen handel och
 wandel / inga Städer bygda /
 utan de flytte af och an / ate så
 många kunde stå tillsammans på
 een ort och taga sig een sådan
 floor bygning före / och sinna
 där / der de kunde lefwa off. Ty
 man seer nu i heela Werlden /
 om en Krigshärd off 40000.
 man skulle stå på en ort / där
 inga Städer woro bygda / inga
 Åkrar / Trädgårdar och Wisn-
 gårdar brukade / ingen handel och
 wandel woro / ingen spissning
 eilsförene sammansörd / huru
 länge skulle wäl de der kunna
 stå i Gudh den högsta när han
 förde Israels Baarn ur Ägy-
 pten, fast der yd alla sibor om
 den landet war så upbrukt /
 at det kallades flyta af Wärlde och
 Honung / spissade Gudh dem una-
 derligen med Man och Aker-
 höns / emedan de allestädes ey
 kunde af sina Fiender bekomma
 spissning til liöps / och i sådan
 nöden som behöfdes.

Så wil ännu en enfaldig
 räkning framställa: Gif No-
 achs 3. söner hwart ähr aflas
 Barn / alltså hafwa de 3 söner
 i 30. ähr bekommit 90. barn til-
 samman / hwilka ey göra mera
 än 45. par ty de moße taga sina
 Syster til Hustrur / effter ey
 andra funnes. Gif dessa i nästa
 kommande 30. ähr / doch effter
 handen / såsom de woro gifte
 wyne til / 30 barn hwart paar /
 gör det 1350. baarn. Dessa
 göra ey mera tillsammans än
 675. paar. Hwilla man åter
 wil gifwa i nästkommande 30
 ähr / 30 baarn til hwart paar.
 Blifwer så Summan på 90.
 ährs tid 20250. / hwilka göra
 10125 paar: gif den på de reste-
 rande 10 ähr i de 100 ähr til
 Babylons torns bygning 10.
 Baarn hwart paar / gifr det
 20250. menniskior. Här är
 Sum-

Et profecto majorem hominum nume-
 rum, unus aliquis terræ præsertim incultæ
 locus, hoc tempore capere aut ferre non po-
 tuisset: ad eum enim omni cultu & ædificiis
 vacuum tot homines ante hac vagabundi &
 palantes, sine justis vel ex mercaturâ, vel et-
 iam aliunde sperandis vitæ adminiculis sese
 nunc contulerant, statimque ad urbem ma-
 gnâ cum excellâ turri ædificandâ ani-
 mos suos adiecerant. Quid si exercitus
 40000 militum, locum aliquem hodieque
 occupet ædificiis & omni agrorum, horto-
 rum vinearumque cultu, nec non annonâ &
 com meatibus aliundè parabilibus carentem,
 an ei commodam vel diuturnam in eo man-
 sionem futuram esse arbitrabor? Deus ipse
 populo suo ex Ægypto in desertum tendenti,
 licet eos loca ambirent lacte & melle fluen-
 tia, de victu prospexit, suppeditando eis
 manna & coturnices, quoniam necessaria ab
 inimicis quoties vellent, & pro ipsorum indi-
 gentia, sperari nulla ratione poterant.

Juvabit rursus rudi Minerva rationes sub-
 ducere. Detur quotannis singulis filiorum
 Noachi fatus unus, & annis 30, responde-
 bunt liberi 90, seu liberorum paria 45, fratri-
 bus enim sorores tum temporis matrimonio
 jungi oportuit, ob uxorum aliarum penuri-
 am. Deinceps singulis his conjugum pari-
 bus, annis 30. proximis & à nubili cujusque
 ætate numeratis tribuantur liberi 30, erunt-
 que homines 1350, seu paria 675. Eadem
 ratione adhuc servatâ, dabuntur annis 90,
 homines 20250. seu paria 10125. Annis vero
 decem residuis & ad ipsam usq; turris Babe-
 lonicæ ædificationem excurrentibus, demus
 paribus singulis liberos 10, & ex his omnibus
 numerus orietur superiore illo 44288. plus
 quam duplo major, nempe 101250, quia d
 calcu-

calculus à nobis primo eductum 115710. quamproxime accedit. Ubi tamen hoc juxta observandum venit, quod matres omnes singulis annis parere, hominumque nemo his centum annis mori debuerit: id quod fidem nullam invenire potest. Si quis illos plures habuisse uxores contenderit, is sciatur maritorum numero tantundem detrahi oportere, neque posse cuique matri, singulis annis plura uno puerperia, vel annis triginta, plures quam triginta liberos obtinere. Quid? quod hac ratione longè supra Abrahami sortem crevisse dicendi erunt Noachidæ. Denique licet de pluribus uno partu liberis editis aliquid suspicari possimus, restamen illa rarior est, quam ut incensum venire debeat.

His itaque modis genus humanum augeri potuisse deprehendimus; re autem ipsâ & diligenti naturæ locorum orientalium examine instituto, arbitramur primis istis centum annis elapsis, vix ultra octodecim aut viginti millia inventa fuisse hominum, qui ad paria 10000 redacti, per universam terræ orbem ejus incolendi sui que generis propagandi causa, dissipati fuerunt. Ex his tantum quatuor aut quinque paria unâ ivisse, & ad unum locum simul retendisse arbitramur, ut orbis terræ tantò citius ab omni parte incolas nancisci posset. Alii pro numero linguarum duarum & septuaginta, quas in confusione primitivas factas fuisse volunt, in totidem quoque partes cærum illum hominum divisum fuisse autumant; qua ratione, uni comitatui ad aliquem terræ locum occupandum misso, homines plus minus 270. inesse debuerunt. Fruatur quisque suâ de hoc negotio sentienti statuendique libertate; nobis equidem rem totam probabili ratione adumbrasse suffecerit.

§. VIII. Per universum autem terræ orbem fuisse eos dispersos ostendi potest, 1. Ex verbis
Mosis

Summan dubbelse mot 44288. och kommer nermast til första uträkningen som war 115710. Men så är och här beräknat en Hustru hwart år ett Baarn / och at alla hafwa lefwat / som är otroligt. Om en wille seja de hafwa hafte flere Hustrur den tiden / så måste man åter sätta mindre Män / ty man kan ändå intet gifwa högre än hwart år 1. Baarn / och 30. för en Hustru. Hwilket stiger högre än Abrahams wälsignelse / sa fast twillingar och trillingar skulle stundom efterlätas / så är det doch en sällan händelse.

Men om iag skulle min ringa mening säga lifast efter den Österländiska ortens natur / at de sörosas skulle / kan iag intet se / at de woro öfwer en 18. eller 20000 Menniskior på 100 år födte / hwilka giöra en 10000 paar Folek / som nu alla skingrades att bebyggia hela werlden / hwilka när de förskingrades / en måtte hafwa flera folgdä at / högre än till 4 eller 5 paar / att werlden bebyggia / der hon skulle snart på alla orter blifwa besatt. Några mena att hela hoopen hafwa skiftas i 72. delar efter de 72 Hustrudspråken / som somliga wila i förskone hafwa warit. Och således efter det förslaget och uträkningen en 270. menniskior fölgt at till hwar sin ort. Men här utinnan kan hwar och en tycka det som lifast är / allenast man hafwer en liten skugga af hela wärket.

§. VIII. Wijdare at de hafwa wida omkring werlden skingras / bewijses först af Guds ord som

frå tiden 8. v. och 11. Cap. 1. Mos. Book. Att Gudh stingrade tem tådan i ALL land. Åfwen så den 9 versen. Och spridde dem tådan i ALL land. Åfwen synes detta i det 10. Cap. 3. 20. och 31. v. Der Sem / Ham och Japhes baarn skilias til sina Land / Zungomål / Elect och Folk. Bore nu ALL land besatte / så wore intet något undantagit. Intet så förståendes at all Land blefwe upfylte: ty det är ännu icke i denna dag skiedt / och lär och intet blifwa för werldennes anda; ty skulle hela Jorden wara öfvertäckt med Huus wed huus / så wore ingen åter för Menneiskans föda / ingen Ång för Bostad / ingen Skog til byggningar / wed och brand / och mycket mindre kunde detta då skee / när än så menneiskior woro födde / utan det förstås att en; två eller flere par menneiskior blefwe satte i hwar Land at der sig föröka.

2. Synes det af de orden förströdde och spridde. För ty det war intet förströ och sprida / där somliga skulle bode qwar i Babel och strax utan för Staden på 1/2 / 3 / eller 10. milj skulle de andra hafwa satt sig; ty då kan man än i dag säga / at alla menneiskior äro förströdde och utspridde. Utan det synes at de til 100 / 300 / 600 / ja 1000. Milj hafwa flyde ifrån hwar andra.

3. Wisjes det och der af / som för är bewist / att der de skulle så när settat hwar andra / antingen blifwit alla i Babel / och sedan småningom där ifrån satt sig ut på landet / hade / genom det att Folket mäcka förökres / och ingen welat öfvergifwit sina Fäders arf och egendom / oundwärligen der på följdt / tråtor / dräp / örlig och krig / sukkdomar /

dyr

Mosis Genes. c. 11. v. 8. *Dispersit itaque eos Jehovah super faciem UNIVERSÆ terræ. & v. 9. Et inde dispersisset eos Jehovah super faciem UNIVERSÆ terræ: cum quibus coincidunt ea quæ cap. 10. v. 5. 20. 31. leguntur de Semi, Chami & Japheti posteris distinctis in TERRIS suis. Si proinde terra *Universa* incolas accepit, nulla utiq; illius regio prorsus exsors esse poterat. Neq; tamen existimandum erit nos velle omnia omnino terræ loca incolis statim fuisse repleta, id quod ne quidem adhuc diem fieri potuit, nec fortassis umquam fiet, cum ista dominiliorum habitationumque frequentia primum quidem agros cum magno hominum detrimento, deinde pascua armentorum & ferarum usibus destinata, & denique sylvas pro ædificiis, & focus faciendis relictas excluderet; quod equidem incommodum minime omnium ab ista hominum paucitate metui vel sperari poterat: Sed per homines per universam terram dispersos potius intelligi debere pauca quædam hominum paria regionibus singulis ad terræ cultum & generis humani multiplicationem destinata.*

2. *E dividendi & dispergendi vocabulis quæ de remanentibus in urbe Babelone, aut saltem ab illa binis, ternis vel etiam denis milibus passuum remotis hominibus capi & intelligi nulla ratione possunt: nam hoc pacto pro divisis & dispersis hominibus habendi etiamnum forent, qui tamen pro conjunctissimis habentur. Centum igitur aut sexcentis vel etiam mille milliaribus, istos ab invicem separari atque sejungi oportuit.*

3. *E ratione quadam superius allatâ: Si enim vel unius urbis manibus omnes conclusi mansissent, vel etiam extra eandem, pedem ad vicina loca paulatim promovere debuissent, certè propter crescentem unum cum hominibus ipsis, avitarum possessionum amorem omnes agre loco cessissent aut sanè*

res ista jurgiis, cædibus & bellis non caruisset, fortè quoq; incommoda aliqua ex morbis, annonæ caritate & fame secum traxisset. Et hoc quidem pacto ad orbem terræ incolis replendum tempore nimis longo opus fuisset. Quapropter Deo rerum omnium moderatori optimo visum fuit, homines ab invicem longius remove, ut in otio & quiete tutius commodiusque augeri possent.

4. Ex eo, quod flumina & lacus omnes piscibus illo tempore abundarint, quibus juxta divinam constitutionem ab initio mundi factam, jam denuo domini præficiendi fuerant, in quorum usus cederent.

5. Ab historiis gentium diversarum, quæ hominum ab invicem longissimè remotorum vestigia satis manifesta produnt. Sinensibus enim Reges sui, istiusque regionis primi cultores indigenæ, id est, in eodem, quem incolunt, loco nati dicuntur. Idem de suis Ægyptii, Græci atque etiam homines nostri, quod suo loco planum faciemus, probant. Hos igitur omnes multis centenis millibus passuum ab invicem disjunctos, loca sua post confusionem Babelonicam illico occupasse extra omne dubium est, utut in computandis annis ipsi nonnumquam errent & ab invicem seculis integris abeant. Veterum enim temporum monimenta ex majorum narrationibus olim conflata a veritate exactissimâ quandoque recedere notissimum est.

6. A summâ temporum illorum primorum tranquillitate & beatitudine, ob quas factum est quod ista ætas historiis & rerum gestarum expositionibus facillè carverit. Quid enim adrinuit tum historias scribere, cum habitarent hinc illinc homines oppidò pauci & negotiis suis domesticis, venationibus, piscationibus aliisque ad rem familiarem curandam pertinentibus officiis tantum dediti, apud quos quid rerum aliis in locis gereretur, plane ignorabatur? In orbe

toto

dyr tid och hunger / och således skulle mähta lång tid gått ut för än werlden skulle hafwa blifwit upfylt med Golt. Hwar förre / som för är sagdt / Guds som en all wijs Konung / och en wälsörsaren Trågård, mästare / satte dem långt från hwar andra / på det de des snarare i fred och roo förökas skulle.

4. War och hela werlden upfylt i alla Sidor och Strömmar med Fisk / dem Gud wille nu sättia herrar öfwer / såsom de i första Kapellen word Menissian undergifne och hene till nytta.

5. Synes och af andra Follas historier, at de hafwa wida skingras och skilla ifrån hwar andra: ty de Chineser bewijisa sina Konungars historier och Landz beboende ifrån första uphosmet varit der på orten: äfwen så de Ægyptier och Græci, äfwen och Wij / det sedan på sitt rum skal widlyffteligare bewijisas. Åro så alla desse förtälgte / många i 100 milj från hwar andra skilde / och i första tiderna effter förbistringen der sig nedsatte / fast deras tiders uträkningar intet drabba aldeles öfwerens / utan är ärfittnat på 100 eller flere åhr. Men så weer man at de gambla tiders skrifter / hwilka i förstone åhrö tillsammansatte genom Förfädernas sägner / aldrig så just hafwa kunnat drabba sanningen.

6. Den gyllende och rolige tiden som i förstone war / hwilken förorsakade att inga historier skrefwes / gifwer och anledning / at de måtte hafwa varit länge ifrån hwar andra skingrade: ty hwad skulle då skrifwas / när här och där sutto allenast några par Foll / som inga stora bedrifter hade för händelser / utan allenast gjorde / hwad som til ens huusbehof tarfwades med skutande och siffande och

sådant mera / som til dageligit uppehålle fordrades. Den ena wiste intet aff den andra. Hwar före war werlden i förstone så som död / in tildes de så föröfke woro / at deras gränser togo på at nalkas hwar andra / menniskiorna begynte umgås med åkerbruk och Trågårdzplantering / skåders bebyggjande / metaltallers upfinnande / och allahanda handwårk / war igenom öfwerflödigheten tilwårte / och der igenom förorsakades / att de som intet hade / och förnummo hwar werlden war riskare / och bättre upbrukat / lände effter dessa med wapn och wårfor / och infrestade sig deras land. Och då begynte Historici få lif att skrifa något / ty måst deras skrifter gå ut på sådant: man seer af alla tider / att der Konungar hafwa warit / som stilla hafwa lefwat / är antingen om dem licet skrifu / eller och deras namn helt förglätne. Men hafwa de fördt örlig och krig / är det icke allenast hoos deras egna effterkommandom ihogkommit / utan och hoos andra främmande folk blifwit antecknat och kring hela werlden rissbar. Se G: Bdz ord; hwad talar Josua, Domare / Konunga böckren / och Cronikorna om annat än krig? måchta så Capitel uti dem tala om sådana / som hafwa byggt / såsom Salomon, eller något annat giort.

Synes så af alle dessa skåhl at menniskiorna i förstone skingrades ifrån Babel / och ut til werldens ändar / såsom blodet uti en Menniskas hierta; hwilken när fostret blifwer först slappat / gifwer sig der ifrån / genom pulsåderna ut til yttersta delarna / och hinnarna / uti hwilket det ligger: och såsom det kommer omfider tillbaka til hiertat igen / och så föres o. h blandas kring hela Kroppen / afwen så komma ses

toto omnia tum alto sopori similima videbantur, donec auctâ hominum multitudine & crescentibus populorum finibus, ipsi incolæ sese contingere & mutuis conversationibus inter se jungi cæpissent. Interea agricultura, res hortensis, urbes, metallorum effusiones, opificia varia & nonnulla luxuriæ instrumenta ac fomenta in usu esse cæperunt. Inopes denique homines, cognitio aliorum opibus & ubertate soli, indigentia suæ levandæ causâ, hos armis impetere & locis ac possessionibus suis nudare instituerunt. Atque tum primum enata est historia, cujus utramque, quod dici solet, paginam hujusmodi negotia faciunt: Reges enim pacificos sicuti vix nomine notos habemus, ita bellatores fama domi forisque ad ipsos usque cælos evehit. Consule, si liber, historicos vel ipsius Sacricodicis libros. Quid Josuæ, judicum, Regum Chronicorumve libri nisi bella narrant? paucissima sanè in eis reperire licebit de regum ædificiis, quale fuit illud Salomonis, deque Regum operibus aliis.

Hæc igitur evidentissimè probant homines Babelone profectos ultima terræ loca, instar sanguinis è corde ad extremas corporis partes emissi, statim petiisse. Quemadmodum enim in primâ foetus formatione, is e corde per arterias ad remotissima membra, imò ad ipsas tunicas quibus fœtus obvolvitur exit, & denuo ad cor revertitur, ac interea toti corpori miscetur: ita Scythæ, Gothi, Vandali, Hunni, Sarmatæ, Tataři relictis ulti-

mis terræ locis ad ipsum quasi cor, unde olim exierant tandem revertisse leguntur, postquam præcipuas hujus vitæ delicias opesque, orbis terrarum, ut ita loquar, cordi, pulmonibus & jecinori, id est, Ægypto, Chaldæa, Græciæ & Italiæ, talium rerum, fide & testimonio historicorum omnium, plenissimis regionibus, adhæsisse intellexerunt.

§. IX. Videndum nunc erit, quorsam homines, primo tempore post confusionem Babelonicam tetenderint, quibusque viis ac itineribus ad loca sua occupanda perrexerint. Qui torvam & ingratam terræ, circa hæc tempora, faciem animo suo subicere sustinet, cum adhuc omnia cultu & ædificiis, præter unam Babelonem destituerentur, pleraque sylvis vastissimis tegerentur, ferarum esset numerus valde modicus, ut & agricultura paucissimis cognita, is certè homines tum temporis ad piscationes exercendas necessitate quadam ineluctabili adactos fuisse deprehendet. Unde ortam facile videmus illam Ichthyophagorum appellationem, vetustissimis scriptoribus tam familiarem. Hinc ergo studio deditos homines, ad sese confestim invitarunt flumina & lacus: mari enim & majoribus ejus sinibus, in istâ rei navalis imperitiâ sese nullâ ratione committere poterant. Arte verò navigandi multò eos inferiores fuisse his nostris hominibus, facile ostendi potest e Græcorum, Latinorum, Sinenfium ac etiam nostrorum hominum navigiis, quæ tam exigua fuerunt, etiam aliquantò post belli Trojani tempora, ut illis litora maris virtutè legi possent. Mari igitur his omnino

bermera alla Schypher / Goshher / Bandaler / Dunner / Earamater / Tattarer ifrån världens ändar / och sökte åter in till hiertat igen / då de först voro utgångne / när de förnummo at wällust och risedomar hafwa in wed detta världens hierta / lungor och lefrar sig sati / som war till öfverflöd uti de Ægyptiers, Chaldæars, Græcers och Romärens land / det alla Historier betyga.

§. IX. Nu wil man tillsee / hwat de förstingrade menniskior effier Babylons förbistring sig alsa först nedsatte / til hwad orter de först sökte / genom hwilla wägar och medel de fortkomne. När man beträcker huru grym werlden såg ut wid Babylons torns förörning / när hon annu intet war bebrukat och bebögd / mera än wid Babel / utan all öfwer med Slog bewäre / såsom till förenne kunnigt är. Diuren woro än icke stora förörte / åter bruk war en än wida för sig kommit / så måste menniskiorna hafwa hållit de orter sökt / där först war / derföre de och mångstades off de gamla Stribenter kala las Ictiophagi (det är Fiskesfrätare) och uplette sådana Stöar och strömar / där sågelligt war at fiska: Först öfwer det stora stormande hafwet / eller på stora yppna stöar / torbes än ingen wäga sig / såsom troligt är / emådän ändå stips-byggertil intet war kommit i så höge wärde och fullkomlighett / såsom det nu är. Man seer allena på de Gräfers / Lattuers / Chinesers och wära egna gamlas rader / at de icke större farfökar hade wed Trojans tids / och än länge der effier / en sådana som de knapt tordes hålla sig all ut med lande och in om stödar. Derföre war intet för dem at fiska ut i stora hafwet / utan i strömar och holmiga stöar /

där alltid war godt at taga hamnen / wände sig wädré aldrig så offta om dagen / och med hwad storm det wille / så kunde de altid nåka landet. Där til med så är gemenligen weed Sidar och strömmar / dalar för becc at Boskap / och första lågenheet at bruka åkerbruk: derföre seer man och fring det medel-ländska hafwet folk sig först nederfärd / såsom de Græcer och Egyptier; mid det Persianiske hafwet de Chaldæer; fring det Ostindiske hafwet de Chineser; fring det Östra hafwet de Schyther. Hwilla alla råtna sig wara de äldste af all folk. Åro och desse haaf mycket rikke af holmar och lustige orter / och fiskrika wägar / som widare blifwer fram-
bättre omtahlt.

§. X. Men huru Människian kan wägar up til desse land / och när hon råfäde uti willa marker där ingen wacker och nyttig ort fanns / måtte hitta wäg tillbaka / eller någon annan ort upförlia / det är swårare at omtala. Den tid wiste man intet at leda sig effter Compasen, såsom allom kunnigt är. An war en heller Stjernkonsten i sådant bruk / at gemene man kunde sig der effter råtta. Och der hoos är och offta himmelen i många dagar så med moln beklädd / att man intet weet / hwart ut Solen är / mycket mindre Månen och andra Stjernor. Inga wägar woro än uthuggna och updrufade / emedan werlden war all igenwärt. Derföre står intet mera igen för människian att heune hafwa ledsagat / utan strömmarna / hwilla sina lopp fort hålla dag och natt: utur dem hade människian sin föda på resan / genom dem kunde hon see / om hon widare reste fram eller tillbaka: der uti hade han lust at profwa först sina små farloster.

Hwad

abstinendum, & in fluminibus, lacubus, & ad insulas piscandum fuit, ubi ad quamvis ventorum mutationem & tempestatis subito ingruentis vim, de portu securi esse possent. Huc accedit quod fluminibus ac lacubus plerumque campi aut valles adjaceant, ad pascua vel arationem idoneæ. Unde ad mare mediterraneum consedissem primum cernimus Egyptios & Græcos, ad mare Persicum Chaldæos, ad mare Eoum Sinenses, ad mare Balthicum Scythas, qui omnes se pro antiquissimis populis venditant. Hæc quoque maria insulis, promontoriis satis amænis, ut & Sinibus piscatu celebribus abundante, de qua re in progressu hujus operis plura videre licebit.

§. X. Qua autem ratione singuli viam ad loca sua invenire, vel etiam ad loca inhabitalia forte delapsi exitum inde reperire & ad commodiora tendere potuerint, non æquè est in propatulo. Acum magneticam illis temporibus pariter ignoraverunt omnes, nec Astronomia adhuc ita vulgaris erat ut ad cynosuram incedere possent. Ne jam dicam cælum per dies complures ita obnubilari potuisse, ut omnem prorsus Solis, Lunæ, siderumque adspectum eis ademerit. Nullas quoque per densissimam nemora vias industria humana patefecerat. Nihil proinde hominibus advias commode inveniendas reliquum erat præter flumina, quæ & cursus suos nocte dieque constanter servabant, & iter facientibus alimenta suppeditabant, & utrum quis progrediretur an verò itinere per errorem verso pedem retro moveret, clarissime ostendebant, & denique hos ipsos viatores antiquissimos ad quoddam navigationis periculum faciendum invitare poterant.

Hic

His igitur rationibus à natura rei petitis, & aliam ejus conficiendæ rationem vix admittentibus, addimus jam exemplum Argonautarum in Tanai & fluminibus aliis navigantium, de quibus postmodum plura dicendi locus erit. Addimus quoque testimonia, in primis Herodoti in Melpom. p. m. 100. qui *Commerios in fugam à Scythiis actos iter semper secundum mare tenuisse affirmat*; deinceps Cæsaris de B. gall. Lib. 6. *Gallos plerumque fluminum propinquitates petere solere notantis*. Qui de Hispanorum, Lusitanorum, Britannorum, Belgarumque profectioibus in Indias & orbem novum, consulere voluerit Itineraria summâ diligentia in lucem edita, sæpissime eos ad loca incognita ope fluminum, aut locorum fluminibus adjacentium penetrasse deprehendet.

Orbis igitur terrarum in locis ab invicem longe distantibus, maximè prope flumina & lacus piscibus abundantes, habitatores illo tempore accepit.

§. XI. Porro neglectis reliquis terræ partibus Asiâ, Africâ & orbe novo, quippe quas ad institutum nostrum nihil pertinere judicamus, de unâ tantum Europâ ejusque veteribus incolis nunc agemus.

Ab initio tria hominum genera Europam occupasse deprehendimus, utut eruditum, qui hoc tempore de his rebus scripserunt, nonnulli quatuor, alii quinque aut sex constituent, de quo negotio consuli poterit Schinnerus in suâ ad Lexicon præfatione, alique complures. Nobis nihilominus veteres historias consulentibus, tres tantum populi antiquissimis illis temporibus per Europam late dispersi obvenire poterunt, *Græci, Celtae atque Scythæ*, quos etiam lingvæ diversissimæ ab invicem separant, ad quas vel præcipuè in populorum constituendis discriminibus, respiciendum esse, omnibus illis qui harum rerum co-

gnos-

Hvad tag här nu hafwer af naturliga skäl wißt i första tider ei annars kunnat ske / det wißa de gamla Skribenter om Argonautarum resa up genom floden Tanaim och andra strömmar / der om tag uti ett särdeles Capitel widlyffteligen handla skal. Herodotus lib. 4. f. 100. Säger at Commerii, när de flöda de för Scytherna / höllo de all wägarne wid Hafstranderna. Cæsar lib. 6. säger at Galli sökte alltid att bo in wed Strömmarna. Läs man och om Epamorerne / Portugiserna / Engländerne / Holländerne och wäras resor til Ost- och Wäst-Indien uti de Americaners, och Ost-Indianers landz beskrifningar / finner man det samma at de många gånger hafwa ledt sig up i land det genom och wed Strömmarna.

War alltså werlden först här och där wida från hwar andra besatt wid flittriske flödar och strömmar / som gåfwo bästa födan.

§. XI. Wijdare wil man tillse hwad för Folk satte sig uti den delen af werlden / som kallas Europa, förbigående de tre andra Asia, Africa och America, emändand det är nu intet mitt förbehållande.

Trenne slags Folk finner iag af första begynnelse hafwa satt sig uti Europa, ehuru wäl de Lärda som enkannerligen der om wid denne tiden skrifwit hafwa / sättia fyra / somliga 5 eller 6. (se Schinnerum i förtalet på sit Lexicon, så och andra.) Men när iag går til de gamlestas Sagorna / finner iag intet mera wid de äldsta tider wida i Europa utspredde / än 3. nemligen Græcos, Celtas, och Seythas. Det och de 3. Huswud-språken medgifwa / hwilka förnemtligast göra Folks sens åtskilnat / och någon wiße

H

heer

heet gifwa dem som derutiinnan
Kundskap söka.

Hvad de Slaver anlangar /
under hvilka Ryssarna / På-
lackarna / Ungrarna höra /
så finner man dem i älska tider
intet sutrit i Europa. Om de
Cambro-Brittanner och Can-
tabrer, eller Vasconer, som
Schinnerus förmåler / kan iag
intet säga: effter hwarken
de gamlestas authores något
särdeles om det Folket förmå-
la / eller des språk. Om man
skulle söka det Europiska Fol-
kes ärsfilnan allenast igen uti
des första Fäder af Japhes af-
komne / så är det något owist /
emådan de gamla Scribenter
äro mycket oense der utiinnan.
Särdeles när andra omständ-
igheter af orternas och Fol-
kens namn / seder och språk
ey stämma in der med / såsom
man tillförene här om talat haf-
wer. Jag wil så först gå til de
äldsta Sagorna: Herodotus
som lefde 3490. talar således
i sin 2. Book Euterp. f. 102.

Ister (nu kallat Dona) han be-
gynner flyta hoos de Celter och stä-
den Pyre, och går nit igenom Eu-
ropam. De Celter boo utom Her-
culis stötter nermast Cynesios, och
äro de yttersta aff alla / som sitta
väster i Europa: hwilken när hon
hafwer flutit de Istrianer [som äro
komne från de Milesyer] förbi /
går hon in uti Stön Euxinum.
Äfwen så talar han lib. 4. Mel-
pom. f. 240. Genom hela Euro-
pam flyter Ister / begynnandes af
Celtis, som äro de yttersta moth
Solens nedgång i Europa näst
de Cynesier, och när han hafwer Eu-
ropam heel igenom lupt / går hon
wäre in i Scythiam.

Här wisar Herodotus at
Germaners och Kallers namn
war intet i hans tid på de or-
ter bekant / tede heller heet den
orten som floden Ister (den
och kallas Danubius) hafwer sit
ur-

gnosendarum auiditate aliqua tenentur,
antea monuimus.

Quod Sclavos, qui sub se Moscovitas,
Polonos, Ungarosque complectuntur, con-
cernit, hos sanè in Europâ sedes suas tem-
poribus antiquissimis habuisse non reperio.
De Cambro-Britannis & Cantabris seu Va-
sconibus, quorum Schinnerus meminit, ni-
hil habeo dicere, cum illorū apud scriptores
veteres nullam mentionem factam esse sci-
am. Si quis de gentium Europæarum nu-
mero & differentiis, forte existimaverit esse
aliquid certi definiendum secundum nomi-
na vel numerum primorum conditorum à
Japheto descendendum, jam obscuritate
& incertitudine maximâ ista quoq; res labo-
rabit, non tantum ob veterum scriptorum de
illo negotio maximum inter se dissensum, sed
etiam ob ipsa locorum gentiumque nomina
diversa, ut & mores atque linguas permul-
tum inter se discrepantes, quarum rerum
omnium rationem habendam esse jam ante
docuimus. Consulendæ igitur ante alia
omnia hic erunt historiæ veteres, inprimis
illa Herodoti qui anno mundi 3490. vixit, in
Euterpe, p. m. 102.

Ister namq; (hodiè Danubius) fluere incipiens à
Celtis atque urbe Pyrene (Celtæ autem sunt extra
cippus Herculis, Cynesius finitimi omnium in Europa
ad occasum habitantium ultimi) mediam Europam
scindit: totamque permensus quam Istriani Milesiorum
coloni incolunt, mari Euxino finitur. & in Melpom.
p. m. 240. Omnem enim Europam Ister emetitur
(sumpto ex Celtis initio, qui omnium in Europâ ad
solis occasum extremi sunt, post Cynetas) totamque
permensus Europam ex transverso ingreditur Scythi-
am.

Ex quibus verbis apparet Herodoti tem-
pore, Germanorum vel Gallorum nomine
in his locis venisse neminem, neque regio-
nem quam Ister, hoc est, Danubius præ-
terlabitur, appellatam fuisse Germaniam
vel

vel Galliam, sed Celtiam, ipsosque incolas, Celtas. Istrum verò fluvium in mediâ prope Germaniâ scaturire omnes norunt: atqui Celtas ea loca tenuisse, & in ultimo occidentem habitasse tradit Herodotus. Scylax Caryadensis Herodoto vetustior, & ipse Gallos Germanosque ignorat, Celtarum verò miminit p. m. 6. his verbis: *Post Tyrrhenos est Celtarum Genus;—Post Celtas Venetorum est natio.*

Equidem de Celtarum sedibus ad Istri fontes assentientem sibi Herodotum habet: quidam enim fontium ejus versus Alpes, quæ Venetis imminent, sese extendunt. Xenophonis, cujus ætas in annum M. incidit 3500, hæc sunt verba Lib. 7. Hist. p. m. 483. *Simul atq. gesta hæc fuissent, auxilia lacedæmonius à Dionysio missa, nimirum plures quam xx Triremes, appellebant. Ea Celtas & Iberos cum quinquaginta ferine equitibus advehebant.*

Quibus verbis Iberos à Celtis secernit, Gallorum autem nusquam meminit: Hi enim postmodum id est, anno M. 3600. quo tempore Aristoteles vixit, innotuerunt ubi incursiones fecissent in Germaniam & Galliam, quas uno Celtæ nomine venisse & indicatum est & probabitur amplius. Eodemque seculo Galli Romam occuparunt, quod tum ostendemus, cum de Gallis agendi occasio erit. Aristoteli mare quod Gallos alluit memoratur Lib. de Mundo. c. 3. p. m. 850.

Mare vero quod super Hyrcaniam est, vastum illum obtinet locum, qui est super Maotin paludem. Tum autem qua parte Scythas Celtasque complectitur, sensim astringit orbem terrarum, ad usque Sinum Gallicum, supradictasque columnas (Herculis): Nextra quas Oceanus terram fluctibus suis oberrat. Quo ipso in mari, insule duæ sitæ sunt quam maximæ quas Britannicas appellant, Albion & Ierna.

ursprung då Gallia eller Germania; utan Celtia och Folket Celte. Efter han hafwer sin begynnelse / som allom kunnige är / nästan mit uti Tyskland / der nu Herodotus säger Celtas hafwa bodt och altralångst i väster af Europa. Scylax Caryadensis, som äldre var än Herodotus, han nämner icke heller de Kaller eller Germaner / men Celtas kommer han ihog f. 6. Efter de Tyrrhener är det Celtiska folket &c. Efter de Celter äro de Veneder.

Detta kommer och öfverens med Herodoto, at Celte de sutto in med Istri flods begynnelse / ty hon sträcker och nära grenar mot de bärge Alpen; som ligga öfwan Venetianerna. Xenophon hwilken lefde A. M. 3500. Skrifwer l. 7. f. 483. När detta war förättat / sändes de Lacedæmonier hielp aff Dionysio, nemligen mer än 20 Styr (Triremes med namn) dessa förde med sig Celter och Iberer wid på 500. Rytare.

Xenophon han gör nu åtskillnad emellan Iberer och Celter / men de Kaller nämner han ingenstades. Ty deras namn blef sedan beaktat. Hvilket skeddde A. M. 3600. wid Aristotelis tid / då de först inkommo uti Tyskland och Frankrikes: hwilka bägge landskap / som sagdt är och vidare bewissas skal / kallades Celtia / uti hwilken måns ålder eller Seculo de och intogo Rom (se Capitel om Gallis.) Aristoteles nämner det Folcks Naafs namn således lib. de mundo: cap. 4. f. 850.

Det stora hafwer som är öfver Hyrcaniam, begriper den stora widda som är öfver det Mæotiska träsket. Men sedander haar infattat Scythernas och Celternas land/drager det småningom werlden tillhopa in til de Galliske wiken och de förnäm de Herculis Stottor. Wi hwilket Naaf äro två. stora öar / som de kalla Britanien: Albion nemligen och Jerna.

Aristoteles låter temligen väl se här/huru de Celtae sutto/ ty först nämner han Scythas och des haaf ofwan Mæotin, sedan Celtas, och ytterst wid Herculs Stötor den Kalliske wiffen.

Diodorus Siculus, som lefde A. M. 3890. sedan Galli hade infommit i Tyskland / Frankrike / och Italien / han bekänner uti sit företal / sig hafwa reest med största fara genom större delen både aff Asia, och Europa, och talar således / i sina gambla handlingars 6. Book / c. 9. f. 139.

I forna tider regerade (såsom de föräldra) en märkelig man öfwer de Celter / hwilken hade en skön och stor till kroppen för andra Dotter. Denna för sin styrka och skönheet skuld förachtade alla stjärner / ingen erkännandes sig nog god. I medler tid när Hertolr förde krig mot Gerionem, och kom in i Celtiam, och bygde den staden Alexiam: förundrade hon sig öfwer hans storlek och dygder / och begärde aff sina Föräldrar tillstånd at hafwa med honom lågersmål. Blifwer så hon hafwande aff honom / och föder en wed namn Kalle: hwilken alla sina jämnlika öfwerget i sinnes och krops styrka. När han warte man / och hade sit Fädernes-lands styrka och rikke emottagit / lade han under sig många när omträngliggande lanthap med härskap. Hwar aff när han ett stort namn bekommit hade / kallades alla hans underfatarer aff honom Kaller / och landet Kalland. emdan många stora floder igenom Kalland flyta / somliga aff djupa träsk / somliga aff bärgen: så falla en del af dem i stora haafwet / en del i wärd haaf (medelhaafwet) den största som faller i medelhaafwet är Rhodanus, hafwandes sit ursprung i bärgen Alpibus, och faller så i haafwet med fem Dos eller nyningar. Men de som flyta in i stora haafwet är Donau och Rheen: öfwer hwilken i dessa dagar wär Keisare hafwer slagit en bryggia och dragandes sit Foorseled öfwer / lagt de Kaller som på andra sidan Rheen bos under sig.

Dio-

Profecto ad Celtarum sedes cognoscendas nihil his Aristotelis verbis illustrius esse potest: imprimis enim Scythas & illorum mare supra Mæotim collocat, inde Celtas, & denique ad columnas Herculis finem Gallicum.

Diodorus siculus, qui quidem & vixit anno M. 3890, post Gallorum in Germaniam, Galliam & Italiam adventum, & in Bibliothecæ suæ præfatione, fatetur se non sine maximo periculo per majorem cum Asiæ tum Europæ partem iter fecisse, tandem etiam in hæc verba prorumpit Lib. 6. c. 9. f. 139.

Celticis olim imperavit, ut ajunt, vir egregius: ex quo filia corporis magnitudine ultra naturæ modum decoremque ceteras excellens, orta est. Hæc tum viribus, tum specie elata, omnes qui eam uxorem expetebant, contempsit, existimans neminem suo matrimonio dignum. Interim cum Hercules bello adversus Geryonem moto venisset in Celticam, inque ea civitatem Alexiam condidisset: admirata tum virtutem Herculis, tum corporis præstantiam, permisso parentum ejus concubium appetivit. Junctæ illi filium genuit, nomine Galatem: Qui coævos suos tum virtute animi, tum viribus corporis excessit. Vir factus, cum paternum regnum suscepisset, plures oras sibi subdidit propinquas, præclaris rebus bello gestis. Cum ejus gloria efferretur, subditas omnes à suo nomine appellavit Galatas, ex quo omnis ea regio Galatia dicta est. — Cum plures magnique fluvii per Galatiam vario cursu fluant, hi è profundis stagnis, hi ex montibus: partim in oceanum, partim in nostrum mare decurrunt. Eorum qui in nostrum mare labuntur, maximus censetur Rhodanus, qui in alpibus fontes habens, quinque ostiis descendit in mare. Qui vero in oceanum defluunt, maximi habentur Danubius ac Rhenus: quem diebus nostris Cæsar pontibus miro modo junxit: pedestribusque traditis copiis, Galatas ultra Rhenum habitantes in potestatem redegit.

Hæc

Hæc Diodori verba nos amplius dubitare non sinunt, quin & GALLIA, quæ hodieque Alexiam ab Hercule conditam habet, ALISE dictam, de quâ Ortel. Thes. Geograph. in Alexia, itemque Ferrar. Lexic. Geogr. & GERMANIA, quam Danubius Rhenusque permeant, nomine CELTIÆ olim venerint, postmodum autem ab Herculis filio vocatæ sint GALLATIA sive GALLIA, incolæque earundem GALLI.

Certè Germaniam Celtiam appellatam fuisse docet Libro 3. c. 11. p. m. 61. Hecateus quidamque alii oppositam Celtis juxta Oceanum esse insulam non Sicilia minorem ponè Arctos tradunt: habitarique ab his quæ Hyperborei appellantur.

Per insulam hanc omnino Sveoniam intelligi debere docti viri censent, cum & e regione Germaniæ seu veteris illius Celtiæ sita, & polo maximè vicina, & ipsa Sicilia non modo non minor, sed multo sit major. Quæ tamen omnia pluribus rationibus à nobis firmabuntur, ubi de Hyperboreis agendum veniet. Cum autem Hecateus circa annum M. 3400. vixerit, certe vel illo ipso tempore Germaniam Celtiæ nomine insignitam fuisse, omni dubitatione caret.

Nonnulla quoque, sed sub titulo rerum suo tempore paucis cognitarum, huc facientia profert Diodorus Siculus Lib. vi. c. ix. Nunc quod à multis ignoratur, scribetur: Ultra Massiliam qui mediterraneas regiones, qui quæ juxta alpes & montes Pyrenæos incolunt, Celtæ appellantur. Ultra hos qui ad notum Oceanum versus pertinentes oras, & Hercinium montem, quique deinceps ad Scythiam usque habitant, dicuntur Galatæ. Quas omnes gentes communi nomine Romani Galatas appellant. Idem Hispanos Celtiberorum nomèn accepisse docet his verbis. Nunc Celtiberos recensamus. Iberi quondam Celtæque pro agris bello certan-

tes;

Diodorus visar aff detta rum uttryckeligen at det land / som nu i dag kallas Frankrike / der som Hercules bygde staden Alexiam hwilken än i dag är behållin mit i Frankrike wid pass / nu kallar ALISE. see Thesaurum Geograph. Ortelii sub Alexia, och Ferrarii Lexicon Geogr. f. 15. så och Tyskland der igenom Danubius och Rhenus flyta / kallades bägge fordom Celtia, men sedan af Herculis son / äro de samma landskap kallade Galatia sive Kalland / och Folket Kaller.

Widare att Tyskland kallades fordom Celtia, talar han och l. 3. c. 11. f. 61. Hecateus och några andra förmåla att mit mot de Celter ligger uti stora Haafwet en Ö / intet mindre än Sicilien när in til Norstjärnan: och beboos af dem som kallas Yswerboorne &c.

Denna Ö funna de Lärde ingen annan erkänna wåra än Swerie: ty först ligger hon mit mot Tyskland / som då kallades Celtia, sedan är hon närmast under Norstjärnan / der til med är hon en mindre än Sicilien, utan mycket större / som vidare skal bewisjas uti Capitlet om de Yswerboorne. Hecateus lesde wid pass Anno 3400. af hwilken man seer än då Tyskland varit kallat Celtia.

Widare kommer Diodorus Sic. fol. 141. och wil tala om det som wid hans tid aff mångom en wistes / såjandes: Nu wil jag strifwa det som mångom en är kunnigt. De som bo utom Massilien mit i landet / och bredö wed Alpes, och de Pyreniske bergen kallas Celter. Men de som bo äro wästerhafwet / och den stora stogen Hartswald / och alt in til Schyrien / heeto Kaller / men de Romarer kalla dem nu alla tillsammans Kaller. Widare talar han om huru de som nu kallas Spaniorer / hero då Celtiberi. Nu wil jag förmåla om de Celtiberer / de Iberer och Celter förändes

H 3

61

en gång fris om Åter och Ång / hvoem dem skulle besitta: när de omföder fluro fred och inråttade ährensflaps förbund med hvar andra / så och hnege landen sin emellan / singo de detta thoopsatte namnet aff bägge parternas namn / och kallades så Celtiberi. Desse två starka Fölleslag uråttade så mycket detta feta landet boendes / at de Celtiberers namn blef namnfullt.

Strabo som lefde mid CHRISTI tid talar således af Ephoro, som några 100. år war för Strabonem lib. 1. f. 33. Efter de gamla Gräters meningar talar lag detta / at de Fölles som woro bekante nordan till de kallades alla med ett namn Schyther eller Fœles-fölles (såsom Homerus dem kallar) och i senare tider när de som väster delarna bebode / woro bekante / kallades de Celtar: Iberer eller af dessa förbundande föll blandade Celtiberer och Celto Schyther / medan de tillförrinne af det man ingen rått kundskap om dem hade / alla med ett namn nämndes. Eswen så de som hoo söder åt wid hafvet / kallades alla Ethioper.

Wisdare fol. 34. säger han: Ephorus talar af en gammal Saga om de Ethioper, i sin Oration om de Europæ / säjandes Himmelen och Jorden warit skiftat i 4. delar. Den som öster åt är (nemligen från Græcen) bebod af de Indianer: söder åt / af de Ethioper: väster åt / af de Celter: när åt / af de Schyther: säjandes Ethiopien wara större än Schythien. En del synes at de Ethiopers föll sträcker sig från Solens upgång om vinteren till des nedergång: och wänt emot dem äro Schytherne belagne.

Utermæra i sin andra Boof fol. 75. säger han: Dessförutan säger Hipparchus at mid stoden Borythenem, och hoo de Celter lyser solen hela natten / från nedergången till upgången / och om vinteren stiger hon trettio öfwer 9 armbogar högt på himmelen. Hwilket är dem klarstegen / som hoo från Matilien (norr ut) 6300. Stadier: hwilka han menar kallas Celter men lag (Strabo) Britanner. hwilka äro 1500. Stadier från de Celter.

Än

tes, pace demum constituta, communicataque invicem patria, cum mutua connubia permisissent, dicuntur hæc rerum commixtione id nomen sortiti. Dua igitur robuste nationes in patria fertili conjunctæ effecere, ut magnum esset Celtiberorum nomen.

Strabo, cujus ætas initiis Christianismi propemodum respondet, ex mente Ephori, qui aliquot seculis ante illum vixit, ita loquitur Lib. 1. p. m. 33. Nam de priscorum Græcorum sententia hæc dico, quod sicut nota versus septentrionem gentes uno prius nomine omnes vel Scythæ vel Nomades (ut ab Homero) appellabantur, ac postea temporis cognitis regionibus occiduis, Celta, Iberi aut mixto nomine Celtiberi ac Celto-Scythæ dici caperunt, cum prius ob ignorationem singulæ gentes uno omnes nomine afficerentur: ita, quæ ad oceanum versus meridiem sita sunt, omnia Ethiopia appellatione fuisse notata.

Et mox p. m. 34. Ephorus quoque antiquam de Ethiopia opinionem refert, in Oratione de Europa, indicans celi ac terræ locis in quatuor ductis partes, eam quæ est versus subsolanum, habitari ab indis: quæ versus Austrum, ab Ethiopibus: quæ versus occasum, à Celtis: aquiloni obiectam, à Scythis: additque Ethiopiam Scythia esse majorem. Videtur enim, inquit, gens Ethiopum protendi ab ortu hyberno usque ad occasum: eique opposita est Scythia.

Ejusdem Lib. 2. p. m. 75. hæc leguntur verba: Præterea Hipparchus tradit ad Borythenem, inque Celtica totis noctibus æstivis solem lucere, & ambire ab ortu in occasum, sub brumam solem non attolli ultra IX. cubitos: idque multò magis evenire apud eos, qui a Massilia VI. c. ccc. stadiis absunt: quos ille ipsos quoque Celtas esse putat, ego autem Britannos, versus septentrionem a Celtica stadiis c. l. d. remotos.

Es

Et denique Lib. 3. p. m. 153. de Hispanis. *Habitant circum Celtici, cognati eorum Celticorum qui sunt ad fluvium Anam.*

Ex quibus omnibus Strabonis verbis, quæ tamen ipse è scriptoribus se multò antiquioribus Homero, Ephoro & Hipparcho hausta esse fatetur, nos jam hæc tria potissimum elicimus: primum quidem antiquissimis illis temporibus nullum in istis oris populum, Gallorum vel Germanorum, sed potius Celtarum, Celtiberorum, & Celto-Scytharum nomine venisse; Deinde omnes eà tempestate ad septentrionem habitantes homines, Scythas vocatos fuisse, id quod & observatione dignum putamus, & ubi de Scythis agendi fuerit occasio, fusius explanaturi sumus; Et denique Scythas, maximè Hyperboreos Græcis multò antè innotuisse quam Celtas habitatores regionum occidentalium. Idipsum quoque firmant navigationes Orphei, Pythæ, Ulyssis aliorumque, qui se magnam Scytharum hominumque septentrionalium notitiam habuisse demonstrant, Celtarum verò & eorum qui ad occidentem habitarent, planè nullam. Ex qua re firmissimè concludi posse arbitramur ea loca, quæ Græciam & Sveoniam veram Hyperboreorum patriam interjacent, nempe Muscoviam, Germaniam, Poloniam, & præter has Daniam, Galliam Hispaniamque antiquissimis istis temporibus aut nullos aut rarissimos incolas habuisse, quorumve ea esse debuerit rerum gestarum tenuitas, ut Græcis ne quidem nomine vel famâ noti esse potuerint, nedum ut sapientiâ, religione vel rebus aliis cuiquam innotuerint; id quod locis suis multò uberius probandum veniet. Namque proficiscentibus in has terras Græcis hominibus, nostrisque vicissim ad eos commeantibus, (quod frequentissimè accidisse alio loco monstrabitur) aut itinere orientem versus

directo

An säger han Lib. 3. f. 153. om de Hispanter: de Celter bodder runte om / och äro sthlla med de Celter som sitta wid steden Anam.

As alla dessa rum som aff Strabone äro tagne / och han åter erkänner sig hafwa aff dem som många 100. åhr för honom lefde / såsom Homero, Ephoro, Hipparcho, är märkiandes först / såsom och förr är sagt / at inga solck wore i de fösta tider på de orter nämde Kaller och Germaner utan Celtæ, Celtiberi och Celto-Scythæ. Sedan säger han at i de äldsta tider wore de alla som nor bodde kallas de Schytter / hwilket tänck wärdigt är. Der om man wijdare uti Capitlet om de Schytter talar. Sedan at Schythernas / särdeles Hyperboreorum namn och solck war långt förr hoos de Græker wida bekant / än de Celters / som bodde wäster ut / hwilket man och kan see af Orphei, Pythæ, Ulyssis och andras resor at de hade stor kundskap om dessa Norste Schythers folk / Men intet om de Celter / som bodde i Väster. Hwar aff man nogsampt sluta kan / at de orter som wore emellan Swerrie och Græciam. såsom Ryssland / Tyssland / Påländ / Danmark / Frankrike / Hispanien / måste hafwa i de samma ålra äldsta tider måst öde warit / eller med ringa solck alenast här och där bebode / de som hwarken något märkeligit hafwa uträttat / där igenom Græci hafwa kunnat hafwa orsak att dem i sina skrifter ihogkomma / icke heller något uti wijsdom / Gudsdyrkan / och mera sådant låtit sig see / såsom widare på sina rum wiisat skal. Ty Græci som forro hie til oss / eller wära / som forro dje til dem / moste antingen öster genom Ryssland och Påländ / eller och söder genom Danmark

mark

mark och Tyskland / eller och
 således kring Holland / Frank-
 rike och Spanien kommit til
 hwar andra / och alltså har något
 Folk varit här emellan hoos
 hwilka de något tänkwardigt
 hade funnit eller hört af / wis-
 serligen hade de antecknat dem.

Derföre säger Strabo att i
 de senare tijder när de wästra delar
 woro belant / funno de Celtas
 Celtiberos och Celto-Scythas.
 Det war Folk som antingen
 woro blandade med Iberis af
 Græcien, och kallades Celtiberi,
 eller och Celtæ allenast / eller och
 de som woro Scythæ til sielfwa
 Folkslaget / men succo uti den
 wäster-nor delen af Celten,
 och wordo kallade Celto-Scy-
 thæ. Äfwen så talar Josephus
 i sin 1 Book mot Appionem
 fol. 831. om allahanda Folk
 som woro myckit äldre och för-
 ra belant i Europa än de Cel-
 ter / Hispaner och Kaller.
 De Thracier (säger han) äro för
 gransktaper skul / och de Scythæ hoos
 dem som besegla siöen Pontum. Länge
 belant: ja och alla wed hafwer boen-
 des Historie skribenterne nos sampt
 kunnige. Men de som boo långt up i
 landet från Haafwet woro i långa
 tider obelant. Och det synes hafwa
 skedd de Europeer / emedan hwarken
 Herodotus, Thucydides eller nå-
 gon annan / hafwer en gång i de tje-
 der skrifwit om de Romarer / som så
 råmligen begynte att härsta: urhan
 deras bedrifTERS kundskap tom sent
 till de Græker. Men om de Celter /
 Kaller och Hispanorer / hade de /
 som litwål meentes wara de alra-
 flesta / så ringa kundskap (såsom
 Ephorus) at de höllo de Iberer
 [Spaniorer] som ett så mächtig store
 land i wäster bebo / för en Stad ale-
 nast. Och de förtälja om dem såda-
 na seder som de aldrig hafwa brukat /
 eller andranångin om dem skrifwit.
 Af detta och slift annat sluter
 Woll. l. 1. c. 7. de Hist. Græc.
 Att om de Wästerlândingars Folk
 som äro nu både Spaniorer / Fran-
 sofer och Tyskar då kallade Celter /
 ängo de Græker effter långa tider
 först kundskap.

Der.

directo per Moscoviam & Poloniam, aut ver-
 sus austrum per Daniam & Germaniam, aut
 denique mari, circum litora Belgii, Galliæ,
 Hispaniæque eundum omninò fuit. Quod
 si homines in his locis virtute & famâ illustres
 tum inventi fuissent, quis credat eos horum
 magis quam reliquorum populorum me-
 moriam neglecturos vel abolituros fuisse?

Hinc Strabo tum demum cum occidentales
 terræ partes detegerentur, inventos ait Celtas,
 Celtiberos & Celto-Scythas, id est populos
 Iberis in Græcia oriundis permistos, dictos-
 que Celtiberos, vel etiam Scythas Celtæ
 loca ad occidentem atque septentrionem
 vergentia occupantes, indeque Celto-Scy-
 thas appellatos. In eundem sensum Josephus
 de populis Europæ, ipsos Celtas, Hispanos
 Gallosque antiquitate & famâ vincentibus
 acturus, hæc profert verba Libro 1.
 contra Appion. p. m. 831. *Thracæ autem
 propter vicinitatem, & Scythæ ab his qui Pontum
 navigant, cogniti sunt: & omnino universi juxta
 mare vel orientale vel hesperium habitantes, aliquid
 conscribere volentibus cogniti facti sunt. Qui
 verò superius habitabant, & procul à mari, multis
 sunt temporibus ignorati. Et hoc apparet etiam circa
 Europam contigisse: quando de Romanorum civitate
 tam longo tempore adepta potestatem, tantaque bellâ
 consciente, neque Herodotus neque Thucydides, nec
 ullus qui fuit cum istis, fecit aliquam mentionem: sed
 sero tandem & vix ad Græcos potuit eorum venire no-
 titia. De Gallis enim & Hispanis sic ignoraverunt hi,
 qui putantur diligentissimi conscriptores, quorum est
 Ephorus, ut unam civitatem esse arbitrarentur Ibe-
 ros, qui tantam partem occidentalis terræ noscuntur
 inhabitare. Et mores eorum, qui neque sunt apud eos
 neque dicuntur, referunt. Ex his horumve simi-
 libus scriptorum testimoniis concludit Vos-
 sius de Histor. Græc. Lib. 1. cap. 7. Rectè
 colligisse Josephum, sero admodum eorum qui occi-
 dentem colunt, notitiam ad Græcos pervenisse.*

Quân

i. Quantulum, quæso, illud est, quod Herodorus scriptor antiquissimus omnisque historiæ, etiam ex veterum mente, pater, ut & Diodorus Siculus, qui veterum acta sibi ex professo tractanda sumpsit, de Celtis nobis exhibent? nihilò certè proximum. Conati equidem sumus maximo cum labore & diligentia, ex omni veterum scriptorum genere de Celtarum rebus gestis, moribus & religione aliquid eruere, verum cum nihil fere tale apud eos reperiretur, frustra fuimus. Quod autem recentiorum hominum scripta de religione & moribus apud eos postmodum vigentibus concernit, ex his utique illorum pleraque ad eos inuenta & introducta fuisse clarissimè liquet, unà cum diversis illis populis, quibus succumbere & suas regiones habitandas concedere necesse habuerunt, nempe Gallis, Cimbris, Tuscis Græcis & Afris, quos omnes Celtis permistos fuisse colligere licet, non tantum è ratione nominum, sed etiam à singulorum legibus, moribus ac institutis inter ipsos Celtas repertis, quæ omnia suis locis clarius uberiusque proposituri erimus; interim consulere juvabit Tabulæ primæ Fig: 1.

2. Deinceps consideratione dignum iudicamus, quod Asiæ, Europæ & Africæ nomina vetustissimis scriptoribus planè ignota fuerint. Inprimis enim illis carent antiquissimi quique sacri codicis libri. Deinde Græcorum antiquissimos orbem terræ, teste Strabone ex Ephoro, in partes quatuor divisisse constat, quarum quæ orientem spectabat India, quæ meridiem Æthiopia, quæ occidentem Celtia, quæ septentrionem Scythia vocata est. Scythiam quoque è regione Æthiopis sitam esse idem Strabo docet: unde luce meridianâ clarius evadit Scythiam hanc Sveonicam veteribus notissimam fuisse, de quo tamen negatio, ubi de Scy-

1. Dersföre se på Herodotum, som Fadren är för alla Historieskrifvare och den äldsta / så och Diodorum Siculum, den inkom tog sig före at skriva om gamla handlingar. Hvad hafva de om Celtis att skriva? Nästan intet. Jag hafwer med största flit hoos alla Skrifvare sökt / om deras handlingar / seder och Gudzdyrkan / men nestan intet funnit. I hvad de senare Historier / om deras seder och Gudzdyrkan i senare tider förmåla / kan man uttryckeligen see det wara mestadelen inkommet med de många slags Folk som infrehtade sig deras ländet och der sig nedsatte / som woro de Kaller / Kiempar / Tiusar / Götter / Germaner / Romaner / Græker / Afrikaner / hwilka gjorde med de Celter en blanding / så att man icke allenast till namnen kan alla dessa Folk igen hoos de Celter utant och lagh / Seder och Retter / hwilket wis här och der skola anteckna. See 1. Taflans 1. Figur. Hwar dessa Folk äro belagne.

2. Är det och märckeligt / at Asien, Europa och Africa namn / woro intet bekante hoos de äldsta / såsom det först synes aff den N. Skrifte / der dessa namn i de älsste böcker ej nämnas: sedan aff de älssta Grækers Skriffter finner man att werlden war skiffat / som Strabo indrager af Ephoro, i fyra delar: Österdelen Kallides India, söder delen Æthiopia, västre delen Celtia, och norre delen Schythia. Hwilken han säger liggia mit mot Æthiopiam. Hwar af så klart är som solen / att de gamla hafwa rätt wetat aff denne Svenske Schythia, det jag vidare wiser i Capitlet om
I Schy-

Schythia. Ty Schytingz-
bårg / som ligger wid Kimmers-
nås eller Nortkap / det som är
det längsta nåås i noord af fäste
landet (see 1. Tafl. 1. Fig.) och
fallas aff de gamla Scythicum
promontoriū. Det ligger i sam-
ma meridian med Æthiopia och
Cap. de bon. Esperance, längst
söder. Det man kan see aff alla
Geographiske taflor.

3. Wiisar han af Hippar-
cho, at på 6300. Stadier ifrån
Massilien i Frankrike til norr
600 Celtæ, der Solen gifwer
om Wiffommar litus om natten.
Men Strabo menar Britannos
der hafwa sitt säte. Hvilket til
hägge delarna är sant. Ty
ifrån Massilien i norr 6300
Stadier / det är wid på 12
och enhalf grad / stiger öfwer
Pommern i Tyskland och mit
på Britanien eller Engeland.
Aff alla dessa skrifter / som
för Strabonis tids lesnat
hafwa / är nu klart att de
woro Celtæ och så kallade
som bodde i de orter / som nu
nämnas Spanien / Frankrike
och Tyskland. Hvilket och Dio
Cassius, som lefde 200. år
der effter klarligare än alla an-
dra talar / Lib. 39. fol. 113.
Floden Rhen hafwer sitt ursprung
lite öfwan för Rhætien, aff de
Celstiska Alpes, ständes väster
åt / hafwer på vänstra sidan de Kal-
ler / och des land / på högre sidan de
Celter / och faller så in i stora haaf-
wet (westerhaafwet) hwilken är ett
landmärke emellan desse land / ifrån
de tider at de fingo särdeles namn.
Ty i gamla tider hetto hægge slags
Folcken / som bodde på båda sidor
om Rhen / Celter.

Hwad kan nu klarare af al-
la skribenter framdragas än
dessa / att i de älsia tider hade

warit

Scythia agerur, plura afferemus. Certè
Schytingbårg id est, promontoriū Scytharū,
adjacens Kimmernås id est, promontorio
Cimmeriorum vulgo Nortkap dicto, parti
hujus continentis in septentrionem maximè
protenfæ, (vid. Tab. 1. Fig. 1.) veteribus di-
ctum est Promontorium Scythicum, & eidem
meridiano, cum promontorio Æthiopiæ,
Capite bonæ spei dicto & versus meridiem
maxime procurrente subjacet, quod è map-
pis Geographicis omnibus manifestum fit.

3. Tertio loco esse poterunt ea quæ Stra-
bo ex Hipparcho adfert de 6300. stadiis,
quibus à Massiliensibus in Galliâ, septentri-
onem versus distant Celtæ, ubi sub æstivo
solstitio totis noctibus Sol refulget. In qui-
bus locis Strabo Britannos sedes suas habuisse
arbitratus est. Nos neutrum illorum falsum
fuisse dicimus: stadia enim 6300 ab urbe
Massiliense versus septentrionem connume-
rata respondent gradibus ferme duodecim
atque dimidiato, & usque ad Pomer-
niam regionem Germaniæ, ut & Britanniam
mediam pertingent. Omnium itaque ho-
rum Scriptorum, præsertim Strabone vetu-
stiorum testimoniis satis superque nunc patet
Celtas quoque nominatos fuisse incolas ea-
rum regionum quas hodiè Hispaniam, Gal-
liam & Germaniam appellamus. Dionis ta-
men Cassi, qui Strabonem annis ducentis
secutus est, omnium clarissima sunt verba
Lib. 39. p. m. 113. *Rhenus ex alpihus Cel-
tarum, paulo supra Rhætos oritur, inde versus occidentem pro-
fluens, ad sinistram, Galliam ejusque incolas, ad dex-
tram Celtas dividit, tandemque in oceanum exit.*
*Hic enim limes in hunc usque diem earum regionum
habetur, ab eo tempore, quo diversa nomina adeptæ
sunt. Siquidem antiquitus populi, qui ex utraque par-
te Rheni habitabant, Celsæ uno nomine appellati sunt.*

Quidquam ne ex omni scriptorum nu-
mero produci poterit his verbis clarius &
evidentius, ad ostendendum populis ab

utraq

utraq̃ue Rheni parte habitantibus, olim idem & genus & nomen fuisse? Ubi verò Galli ad australem Rheni partem consedis- sent, impositum isti regioni Gallia nomen fuit. Dioni tamen antiquum Germaniæ nomen, Celtiam retinere, & incolas ejus Celtas appellare placuit, utut ducentis ante illum annis Germani vocari cæpissent omnes illi, qui ad septentrionalem Rheni partem usque ad promontorium Scythicum habitabant.

Scriptores Strabone posteriores, quales sunt Mela, Plinius, Ptolomæus aliique Celtas variis nominibus distingvere amant, imponendo eis eorum populorum nomina, à quibus devicti & subjugati, regionesque illorum occupatæ fuissent: unde Hispanorum, Gallorum, Germanorum & id genus aliarum appellationes natæ sunt, de quibus passim plura trademus.

§. XII. De altero gentium Europæarum genere, Græcis horumque sedibus, eò nunc brevius agemus, quo ea, quæ huc pertinent, notiora magisq; perspecta sunt omnibus, & unius tantum scriptoris vetustissimi Scylacis utemur testimoniis. Qui plura de his cognoscere volet, legat Herodotum, Strabonem, Plinium, Melam, Ptolomæum, Pausaniam & reliquos, ut & è recentioribus Hornii Atlantem veterem, Ortelium aliosque. Præter Græciam potissimam illam Græcorum patriam ad eos quoque urbes, per omnia maris mediterranei litora, maxime ea quæ Europæ adhærent, spectabant. Eorum itaque in Galliâ, Emporium & Massilia fuere; in Hispania, Iberi, teste Scyl. p. m. 1. & in Campania Italiæ, Cumæ (p. 3.) & Neapolis præter bonam Italiæ meridionalis partem, quæ Magna Græcia dicta fuit; in Pannonia seu, ut olim, Illyrico, Heraclea

teste

varie på bägge sidor om Rhen etc. Folck och ett namn. Men sedan de Kaller/satte sig neder på söder sidan om Rhen / blef den delen kallat Gallia eller Kalland. Här behåller Dio det namnet som Tyskland hade i förra tider och kallat dem der bodde alt Celtas, fast de kallades Germani reda för 200. åhr för hans tid / så wäl som i hans tid / de som bodde norr om Rhenströmmen alt in til Schyrtingz-bärg.

De Skribenter som effter Strabonem lesde som Mela, Plinius, Ptolomeus och andra / de kalla nu desse Celter äro stilligt effter deras namn / som dem sig underkufswade / och deras land inkreftrade / såsom Hispaner / Kaller / Germaner etc. Om hwilket wij här och där något skola förålia.

§. XII. Hvad det andra slagz Folcket aulanger / som kallas Græci, och hwar de sutro / så wil jag korteligen der om förmåla / emådan det allom är ögonstigneligen bekant / och det giora allenast aff den älsste / nembligen Scylace: ty den wijdare wil om dem kundskap hafwa / han kan läsa Herodotū, Strabonem Plinium, Melam, Ptolomeum, Pausaniam &c. Och aff de nyare Hornii den gambla Atlantem, och Ortelium. Græci förutan det att de bodde i det allom befandta land Græcia, hade de och sina Städer ut med alla strander i det Medlänstka haafwer: särdeles de som kommo Europam til. Emporium och Massiliam i Frankrike. Iberos uti Hispanien / see Scylacem f. 1. 2. Cyne, fol. 3. och Neapolis i Campania aff Italien: förutan det at den större delen af Italien mot Sicilien kallas Magna Græcia. Vthi Pannonien / som de kallades Illyrien, hade de Hera-

I 2

cle-

cleam. Scyl. fol. 8. Epidamnum f. 9. Appolloniam. f. 10. och flera andra. Sedan ofwan för Græciam i Thracia woro Gråfiske städer Amphipolis, Phagres, Galepsus, Oesyma, Sagium, Neapolis, Abdera Sc. f. 26. och en stor hoop andra som där nämnas. Sedan uti Scythia wid sjön Euxinum, Niconium, Ophiusa Chersonesus emporium, Thedusia, Cytra & Nymphæa, Panticapæum, Myrmæcion. Sedan wid Mæotin war Hygris och wid floden Tanaim Exapolis. Ptolomeus Tab. 8.

Deffa orter hade alt Græci inne wid stranderna i Europa, förutan uti Asia och Africa, som länscer uti Scylace och andra.

§. XIII. Det 3. slags Folck Scythæ hwar de hafwa först bot/är forteligen reda af indragnum wißt/ nemlig långst Norr wårt mot Æthiopien, uti samma Meridian, som man hoos alla Geographos och Lantastor finner: och är Sverige / hwillets yttersta udd Pallas Skyttings-bårg / hwars Folck sedemera hafwa sträckt sig in til det Mæotiska träffet / där som Europa hafwer sin ända/uti den floden Tanai, som de gamla ha ment komma från de Riphæiske bårgen. Hwilket klarare och widlyffteligare skal wißas uti Capitlet om de Skythæ och Riphæiske bårgen / dijt iag wißar den gunstige Läsaren / på det icke en ting må alt för offra til ledfamheet framdragas. Hafwa altså de gamlestä inter erfländt i Europa mera än deffa 3. slags Folck Skythæ / Celtæ och Gråker. Deffa see upå 1. Tassans 1. Figur.

Wij

teste Scyl. p. m. 8. Epidamnum p. m. 9. Apollonia p. m. 10. aliaque complures. Supra Græciam habuerunt Græci Thracicas urbes Amphipolim, Phagres, Galepsum, Oesymam, Sagium, Neapolim, Abderam, & quas ordine recenser Scylax. p. m. 26. Scythicas verò ad pontum Euxinum, Niconium, Ophiusam, Chersonesum emporium, Theudosiam, Cythæam, Nymphæam, Panticapæum, & Myrmeciona. p. 28. Et denique teste Ptolomæo Tab. 8. ad paludem Mæotin Hygrida, prope Tanaim, Hexapolim.

Has urbes ad Europæ litora tenuerunt Græci, præter alias multas in Asia & Africa, de quibus consulendi erunt Scylax Scriptoresque alii.

§. XIII. Ubi tertium hominum in Europa genus, Scythæ primis temporibus habitarent, ex allatis scriptorum testimoniis jam liquet, nempe in locis maximè septentrionalibus, è regione Æthopiæ, & quidem sub communi cum illa meridiano, quem Geographi omnes eorumque mappæ ob oculos ponunt, & terram ipsam Sveoniam esse ostendunt, cujus ultima pars promontorii Scythici nomen hodieque retinet. Ab hoc promontorio populi deinceps habitarent usque ad Mæotim, terminumque Europæ Tanaim, quem veteres è Riphæis montibus descendere arbitrati sunt. Nos autem explanationem hujus rei uberiolem pollicemur in capite hujus operis peculiari de Scythiis & de Riphæis montibus, quo Lectorem Beneuolum nunc ablegamus, ne quod illi cædium ex eadem re sæpius repetitâ suboriri queat. Firmum itaque fixumque manet, Scriptores omnium antiquissimos, præter Scythas. Celtas & Græcos, populam in Europâ nullum agnovisse. Illorum autem trium populorum situm Tabulæ nostræ primæ, figura prima exhibebit.

Videa-

XIV. Videndum nunc erit quot lingvæ primariæ apud Europæos olim in usu fuerint. Hæc autem res difficulter expediri potest propterea quod lingvarum suarum monumenta literis comprehensa, omnes primis illis temporibus post se non reliquerint. Græcarum quidem inscriptionum, historiarum & carminum bonam habemus copiam; Scythicæ quoque, hoc est Gothicæ lingvæ, in lapidibus & hymnis, inque ipsorum Græcorum scriptis non pauca supersunt; Celticæ autem veteris perexiguum est, quod haberi hoc tempore possit. Verum tamen Celticum id appellabo, quod etiamnum in Latina, Hispanicâ & Gallica lingvâ comparet. Tametsi vero omnia horum populorum scripta periissent, tamen de lingvis eorum primariis quædam, nec incommodè dici decernique possent, in hunc modum: Lingvæ duæ sunt, quarum singulæ, voces habeant 100000. Utriusque autem lingvæ vocabula ab iisdem originibus descendant, literis verò & terminationibus nonnihil discrepent, idque hac ratione.

Sveon. Jag kan så wål rida som du.

Danic. Jeg kan saa wål ride saam du.

German. Ich kan so wol reiten als du.

id est Equitandi arte valeo aequè ac tu.

Hæc ego omnia non trium diversarum sed unius lingvæ ab initio fuisse judico.

Porro inter lingvas vocabulorum 100000. esto vocum saltem 100. aut 1000. discrimen, non secus ac Uplandorum nostrorum Piga/ & Smolandorum Grebba/ quorum utrumque & Sveonicum est & ancillam notat, differre videmus, sanè ob tam paucorum verborum discrepantiam lingvas istas in cæteris convenientes, toto genere ab invicem distare non dicemus. Demum lingvarum

duæ.

§. XIV. Wij wilia nu tilse huru många Hufwudspråk i de gamla tider äro uti Europa brukade. Dem til at igenfinna är wål något swårt/ emedan intet hoos alla i första tider äro skrifte utgåne. Hvad Gråfiskan anslangar/ hafwer man wål både Stenar/ så och Sagor och Skalder aff gamla tider behålna. Det Schythiska/ som intet annat är än Gödiska/ finner man och än på många gamla Stenar/ så och Skalder/ och många des ord ibland de Gråfiska authores, som wissa nogsamte des åtskilnat från det Gråfiska. Men aff det Celtiska finner man ringa: doch kallar tag det Celtisk/ som är än idag behållit hoos de Latiner/ Spaniorer och Fransoser. Och om än skrifterna skulle wara förgåne/ tyckes ändå gifwas medel at finna de gamla Hufwudspråken igen/ på detta sättet: nemligen om tu språk hade hwar sina 100000 ord/ och alla orden kommo öfwerens uti ursprunget/ men skildes något at genom de sielfliudande eller medliudande boofkåswerna/ såsom til exempel.

Deffa orden håller tag för ett språk af begynnelsen hafwa warit.

Skulle och ibland 100000. ord allenast 100. eller 1000. åtskilas/ såsom Piga i Uplandska språket/ såges på Smålandska Grebba/ hwilka likwål både äro Swenska/ så kan iag af sådant icke strax döma det ena språket vara heelt och hållit skildt ifrån det andra icke heller/ om

100. eller 1000. ord woro behållne uti 3. Språk / såsom **Gäl / Gader / Moder / Broder etc.** Finnes i **Latin / Gråkiska / Persiska / Swenska / Franskiska /** och alla de andra orden skildes åt / kan iag giora alla tre eller flera språk til ett / för de 100. eller 1000. ord som komma öfwerens. Men om till Exempel, ett Språk hade 50000 Tyska ord / och 50000 Franskiska / så kunde iag kalla det Gallo-Germanicam linguam, eller den / som det kallar / Semigermanum, Semigallum, såsom man kan se af Strabone och andra / och är i dag brukeligt än att giora / ty der man finner några tala halfparten Franskiska eller Tyska mot Swenska / kallar man honom half Tysk eller half Fransk. Derför till att finna in-ter mera än 3. Språk warit i Europa synes än giorligt / om man wil utdraga alla orden som ännu talas i hela Europa, så och de man finner af alla tider warit i penman fattade / och dem söra til sina ursprung / så skal man finna att de äro antingen **Gråkiska / Celtiska / eller Skytiska.** Vidantagandes de ord som kunna finnas qwar effter förbistring / eller de få som äro af Österländigarna inkomne genom Handel och wandel eller Religionen införda / eller och Handwärlz updichtade namn. Men nu är frågan hwilket är **Skytiskt / hwilket Greliskt / hwilket Celtiskt.**

§. XV. Om det **Gråkiska** hafwer man intet at twifla / såsom och derutinnan alla lärda fömja öfwerens / att det som finnes hos de **Gråkiska** äldsta **Skriften** för 3000. år så och senare **Skriften** / är det rätta **Gråkiska** språket / kommer och öfwerens med deras monumenter anten

duarum aut plurium summa esto dissimilitudo, ita ut vocibus tantum 100. aut 1000. inter se conveniant, quemadmodum his verbis, *Saccus, Pater, Mater, Frater,* & quibusdam aliis Romani, Græci, Persæ, Sveones, Galli pluresque adhuc populi tanquam communibus utuntur, certè ob tam levem & exiguum consensum, omnes illæ pro unâ lingua haberi non merebuntur. Si vero lingua daretur è vocabulis Germanicis 50000, totidemque Gallicis composita, hanc non immeritò Gallogermanicam & homines eâ utentes Semigermānos aut Semigallos voceremus, uti fecerunt Strabo aliique & ipsa quoque experientia ratum facit, quâ nostros homines tantundem Gallicæ vel Germanicæ, ac lingvæ nostratis affectantes Semigermānos aut Semigallos joco an seriò, certè non ineptè appellare solemus. Tres autem lingvas toto genere discrepantes in Europâ olim viguisse, vel hac ratione ostendi posse confidimus. Referantur modò omnia linguarum Europæarum tam recentium quam veterum & in libris adhuc superstitem vocabula ad origines suas, statimque aut Græca, aut Celtica, aut Scythica esse apparebit, exceptis oppidò paucis, quæ vel post confusionem ex lingvâ primigeniâ & communi superesse potuerunt, vel à populis orientalibus commerciorum atque religionis interventu huc inuenta sunt, vel denique unâ cum artibus atque opificiis ab hominibus postmodum excogitanda fuerunt. Atqui præcipui sanè laboris erit ostendere, quænam illorum ad Scythicam, vel ad Græcam, vel ad Celticam linguam pertineant.

§. V. De Græcis vocibus eò nunc est dubitandi occasio minor, quo promptior & major est omnium eruditorum consensus, ea quæ ab annis ter mille usq; ad hæc tempora à scriptoribus Græcis prodita sunt, ad linguam Græcam reapse pertinere, quoniam & cum

veteribus Græcorum monumentis, in Saxo vel numismate adhuc superstitibus conveniunt, nec à loquendi ratione in Græcia nunc recepta prorsus aliena sunt. Etsi verò lingua hæc recentior valde sit corrupta & intellectu difficilis, iis præsertim, qui Græcam linguam è probatis scriptoribus addidicerunt, pleræque tamen voces illius ex græcâ veteri, non secus ac lingvæ nostræ Sveonicæ vocabula ex veteri Scythicâ erui poterunt.

§. XVI. Scythiæ quoq; hoc est Gothicæ vel Sveonicæ lingvæ, eadem prorsus, quæ lingvæ Græcæ est ratio: nam & illam non solum hymni ac scripta veterum, sed etiam monumenta varia in Saxis, membranis atque lignis exarata ad nos transmiserunt. Ac licet à sermone Sveonibus & Norvagis nunc usitato aliquantum discreper, tamen pro diversa ratione locorum, discrepantiam hanc majorem minoremve esse observamus. Dale-Karli enim & quicumque in confinio Lapponiæ habitant, & præter hos aliqui Norvagorum una cum Is-landis ad linguam è Saxis & scriptis antiquissimis erutam, sermone suo quam proxime accedunt. Sveones vero australes & Dani longius ab illâ abeunt, utut verborum plerorumque origines in lingua veteri reperire sit perfacile. Scythas quoque ad pontum Euxinum habitantes, sicuti ab his locis profecti fuerunt, ita quoque eandem cum nostris linguam retinuisse, in capite de Scythiis prolixè docebimus. Ea verò Scytharum horum pars, quæ inde in Asiam penetravit, & genus suum cum Tataris, Slavis Indisque miscuit, veteris quoque lingvæ usum tantum non penitus amisit. Scytharum tamen nomen retinuit, & cum Tataris Slavisque postquam eos subjugasset, communicavit, utut huiusmodi istius verbi ad hanc usque diem ignorent.

anten i Stenar hugne/ eller på Mynt gutne/ så och än i dag bruka uti Græcia. Det fast det myntet är fördärft/ och svårli- gere förstås aff den / som efter booken staswen hafwer lärt Grækska / doch kan man måstadeln af des ord draga til sit ursprung af den gamla Grækskan / lika som vår Svenska af den gamla Swenskan.

§. XVI. Hwad det Skyska/ Gotiska eller Svenska språket anlangar/ så är det äfven så färd som med Grækskan/ at man finner det igen af gamla Skalders och skrifter så wäl på stenar och pergament, som uti trå infattade. Hvilket stiles wäl ifrån det som nu i Swerie och Norietalas / doch mehr och minder tyde i Dalarna boo/ och öfwerst moth Lapland / så och en del i Norie och Ysland / de komma närmare in till det / som finnes på de äldsta Stenar och skrifter. Men de som boo neder i Sweriemot söder / och sedan de i Danmark / komma längre ifrån det gamla Språket; doch kan man måst alla orden finna till sit ursprung igen i det gamla Språket. De Skyther som sutto wid Pontum Euxinum, och woro här ifrån komne/ brukade och samma Språk / som uti Capitelom Skytherna widlyffteligen skal wißas. Men den delen af dessa Skyther som drog der ifrån / vidare in uti Asiam, och blandades med Tatarer/ Slawer och Indianer / förlorade mestadels sitt Språk dock behöllo de namnet / och fingo deslikes de Tatarer och Slawer / af det de woro af Skytherna underkufwade / heter Skyther. Men de/ wetta intet än hwad det namnet Skyther är en gång / eller har at betyda än i denna dag.

§. XVII. Hvad det Celtiska anlangar / så är det alräsvarast att döma om / emedan man inga tecknade stenar af de älska tider / icke heller skrifter hafver / derföre finner iag ingen annan / väg / til at gå / än denna. Bras allo Gråkiste och Latinskä sagor sinna wi / som endels wist är / at Græci sutto icke alenast uti den ort / som wi här till dags kalla Græciam, utan och alt up til Tanaim fring alla Siölanterna / så och hela Italien / östersidan på Frankrike och Hispanien / hwilket at så wisda sig utsprida medgas sielfwa ortens lägenheet wed medelhafwet. Hwillet en war så stort och farligt att besegla som wästerhafwet. Största delen aff Zealten blef för de Gräkers beboende kallat Græcia magna. De Gräker som kommo ifrån Trojaniska slaget och foro wilse aff och an / menandes när de kommo til Italien att finna annat slags Folk / funno de fina landzmän Gräker. Seer man och til det Latinskä och Italienskä / Fransöskä och Spanskä språket / så är nestan halfwa parten af orden / effter mångas meningar / Gräkeska.

Dessa språken erkiänna alla lärda hafwa en moder eller ursprung / doch af Latinen : men iag menar Latinen sielf tilliska med de andra wara ett afföde af det Celtiskä / och det Celtiska språket efter någon tid af de Gräker ombytt så artder till måsta orden består af det Celtiska egenteligen så kallat / och det Græskä / och förhensfull nu ingen annorstädes är än uti det Latinskä / Spanskä och Fransöskä språket till finnande. De Latinskä authores, som sielfwa hafwa om sit Moder smältskrifvit / och de Romerskes handlingar / erkiänna först en stor del

war

§. XVII. De veteri lingvâ Celticâ judicium multò difficilior & majore cum periculo instituitur, quoniam monumentis ac libris hac lingvâ conscriptis prorsus destituimur. Nihilominus ad veritatem inveniendam, his præsertim passibus tuto contendere ac perveniri posse putamus. Scilicet ante omnia ponderandum erit, quod juxta historias Græcas atque Latinas, Græci non in una tantum Græciâ confederint, sed hinc, secundum maris litora usq; ad Tanaim, illinc in Italiam & ad Orientales Hispaniæ Galliæque partes sese extenderint: cui dispersioni ingens illa in mari mediterraneo navigandi commoditas occasionem præbuit, ut potè in quo multò minora quam in ipso oceano pericula navigantibus metuenda obveniunt. Itaque & bona Italiæ pars, propter advenas Græcos, Magnæ Græciæ nomen nacta fuit; adeò ut Græci post Trojani belli tempora, ad Italiam appellentes, loco hominum ignotorum, populares suos passim invenerint. Deinceps observari meretur quod lingvæ latinæ, Italiæ, Gallicæ & Hispanicæ prope dimidium, ex suffragio plurimorum doctissimorum virorum, planè Græcæ sit originis.

Non equidem ignoramus harum linguarum, omnium, unum eundemque ab eruditis fontem constitui, sic tamen ut latinæ ceteris ortum dederit: Nos verò non minus latinam linguam, quam tres reliquas, lingvæ veteris Celticæ sobolem esse contendimus. Celticam autem veterem aliquo tempore integram Græci mutaverunt, à quo tempore tot fermè vocabula Græca quot Celtica admittere & latina vocari cepit, nec usquam nisi in latina, Hispanica & Gallica lingvâ, quas peperit postmodum comparuit. Heic nobis (quod tertio loco notamus) subsidio veniunt Scriptores Latini, qui de lingua sua patria rebusque Ro-

ma

maiorum gestis acturi, ingentem Græcarum vocum in illa copiam reperiri uno ore agnoverunt & professi sunt. Quarto itaque loco quærere lubet, demptis Græcis vocibus quid omnino de reliquis statuendum sit? Hebraicæ certè non erunt, exceptis paucissimis: nec Scythicæ aut Gothicæ præter eas, quas sive *Tusci*, *Volci*, *Cimbri* & *Teutones* introduxerunt, sive post CHRISTUM natum *Gothi*, qui in vastatione Italiæ occupati, de lingua latina fecerunt Italicam qua nunc utimur, cujus tamen partem præcipuam lingua latina constituit, de qua re suo loco fusius acturi erimus: Nec denique pro Arabicis vel Æthiopicis habendas arbitror. Illud igitur omne quod in his quatuor lingvis, post ea, quæ excipienda esse diximus, reliquum manet, verè Celticum vocaverimus, maximè quoniam ita visum fuisse videmus doctissimo & accuratissimo antiquitatum Romanarum Scriptori Dionysio Halicarnasæo, qui populi Rom. initia & linguam, Libro I. haud ita procul à fine sic describit, ut dicat Romam quidem à Græcis primum ædificari cæpisse, sed auctâ per adventum peregrinorum civitate, linguam eorum ita turbatam & mutatam fuisse, ut neque Græca, neq; Hispanica vel Gallica, hoc est, veteri more loquendo, Celtica dici posset. Sed ipsa scriptoris verba audire præstat: p. 55. *Ac mirum quidem hoc multis esse videretur, verisimilia considerantibus, quoniam pacto non tota (Græcam puta linguam, de qua ipsi modo sermo fuit) Versa est in Barbaram, susceptis Opicis, Marsisque & Sabinis, Etruscis & Brutis, umbrorumque & Ligurum & Hispanorum & Gallo-* rum tam multis millibus.

Cumque simul ostendisset Græcos, ubicunque inter gentes barbaras habitarent, linguæ suæ oblitos, peregrinas addidicisse, eandem etiam de Romanis ita loquitur: *Romani autem sermone nec prorsus barbaro*

wara Gråkiska ord. Nu när man uttager alla de som äro Gråfiska / hwad skal man kalla de andra? Hebreiske äro de inre / utan några så: Skythiske eller Gothiske / icke heller / utan några som antingen med de Tiussar / Jyller / Riempar och Tiodaner äro inkomne / eller och sedan effter Christi tid / när Götherna kommo der in / som med Latinen gjorde Italienskan / doch så att Latinen är måstendels i Italienskan behållen. Hvilket skal på sit rum wiisas. Icke heller äro de Arabiske eller Æthiopiske. In falsk iag alla öfrige ord Celiske med den mycket lärde Dionysio Halicarnasæo, som de Romerskes första ursprung och Språk således beskriver i de Romerskes gamblas handlingars första book wid slutet / der han först säger att Roms första bebyggat är wäl af det Gråkiska folket begynt / men sedan när Staden tiltog genom så mycket främmande / blef så språket blandat och ombytt / at det intet war Gråkiska / icke heller Spanska och Franskiska (det fordom kallades Celtiska) så lyda hans ord: Det skal mången mächta underligt kalla som wilja lista händelser öfwerlägga / hwar förre wårt språk (nemligen det Gråkiska / som han nest tilföresne omtalar) icke aldeles blef icke Barbarisk eller fremmande / i det att inuti Staden Rom / mottogs de Marser / Sabiner / Etrusser / Bruccer / Umbrer / Ligurer och sedan af de Spanier och Rader många tusende människor.

När han nu vidare på sammarum wiiser / att de Gråker hafwa äfwen på andra orter boendes hoos de Barbarer aldeles förglömt sit språk / och lärde det främmande / säger han då om de Romarer således: Men de Romarer hafwa hwarken det Barbariske

språket / icke heller det Gråtiska reent
behållit / utan glöret ett Språk
blandat af bägge.

Hvad han förstår genom de
Barbarer är klart af föregående
orden / der han säger at de Span-
nier och Kaller satte sig til män-
ga tusende i Rom / förutan de
andra han upräknar / hwilka som
tillförendet wißt är off alla älsta
Skriften kallades Celtar.
Men Dionysius kallat dem nu
med de namn / som wore bru-
kelige i hans tid. Wil man nu
det latinske språket wäl nagels-
fara / så skal man finna måst al-
la des ord grundas i det Gråti-
ska och Celtiska nu kallat Span-
ska och Fransyska språket.

Cluverius i sin Germania
och alla andra lärda / så många
sag har kommit öfwer / willa at
Fransyskan och Spaniskan så
wäl som Italienskan äro af La-
tinen komne / när de Romarer
infråchtade sig deras land. Men
huru wilia wi skrifwa mot dem /
som sielstwa i så gamla tider
hafwa lefwat / och wore insöde
de Romarer / hafwandes så måne-
ga stäl af gamblas skrifter /
de nu alla äro förkomne. Sedan
wil och Cluverius att Spaniska
och Fransyskan war ett med
Tyiskan / Engelskan och Gödis-
kan / hwilken han alla tilsam-
mans kallar det Celtiska / och
wil då bewiisa af några få ord /
som äro i alla dessa språk lika
finnandes. Såsom til exem-
pel, af ordet Tunum eller
Dunum hwilket betydde en
stad på gamla och nu was-
rande Swenskan / och emedan
stadder i Spanien / Frankrike /
Tyssland / Sverige finnas /
som heet Lugdunum, Carro-
dunum, Sigtunum, för de Ro-
marers ingång i Spanien /
Frankrike och Tyssland / ty wil
han derföre att alla dessa språk
har warit ett. Men det följer
intet /

nec absolute Græco utuntur, sed ex utroque mi-
sto.

Quos autem barbaros hic nominet ex
ante dictis facile patet: Hispanorum enim
& Gallorum multa millia Romæ consedis-
sit, præter alios complures populos, quorum
ibi mentionem fecerat, quosque à vetustissi-
mis scriptoribus Celtas appellatos fuisse jam
ante probavimus. Hos tamen Dionysius
nominibus suo tempore receptis insignien-
dos duxit. Sed repetendum adhuc vide-
tur quod omnia ferme lingvæ latinæ voca-
bula ad lingvæ Græcæ & Celticæ,
quam Hispanicæ & Gallicæ nunc dici-
mus, referri queant.

Cluverius in antiquâ suâ Germanicâ ali-
ique viri docti, quotquot videre licuit,
non minus Gallicam & Hispanicam quam
Italicam lingvæ, è Latinâ ortum traxisse
dicunt; idque illis potissimum temporibus
accidisse contendunt, quibus regiones eo-
rum populorum à Romanis occupatæ sunt.
Verum, quid tum scriptoribus Romanis
antiquissimis & in veterum monumentis
scriptisque quæ nunc abolita sunt versatissi-
mis, diversumque tradentibus faciendum
erit? Pergit tamen Cluverius & operose
contendit Gallicam hispanicamque lingvas
easdem cum Germanicâ, Britannicâ & Go-
thicâ esse, omnesque has unius Celticæ lin-
gvæ nomine venire debere, pro fundamen-
to arripiens pauca quædam vocabula omni-
bus his lingvis communia: in quibus *Tunum*
sive *Dunum* quod Sveonibus cum veteribus
tum recentibus urbem designat & præterea
nonnullis Hispaniæ, Galliæ, Germaniæ,
Sveoniæque urbibus pariter impositum esse
deprehenditur: Etenim *Lugdunum*, *Carro-*
dunum, *Sigtunum* multò ante adventum Roma-
norum in Hispaniam, Galliam vel Germa-
niam nomina sua acceperunt. Hoc, inquam,
fundamento omnes has lingvas pro unâ ha-
ben-

bendas esse ducit. Verum qualia hæc sint, quisque videt. Primum enim Hispanis Gallicisque æquè ac nobis, id verbi nunc in usu, aut saltem vim ejus perspectam & cognitam esse oportuit: deinde lingvæ latinæ dimidium quod Dionysii tempore Hispanicum Gallicumque erat, simul etiam Gothicum atque Germanicum esse debuit. Atqui neutrum horum ita esse, vident omnes.

Quapropter ea nos ratio, quam ante adtulimus adhuc movet: non posse lingvam Hispanicam & Gallicam eandem esse cum Gothicâ & Germanicâ ob paucissima quædam vocabula communia, cum ad eam rem vocabulorum longe plurimum, aut minimum partis eorum dimidiæ consensus requiratur.

Unde igitur, quærat aliquis, tot urbium, fluminum, pagorum, montium & populorum nomina Gothica in Hispaniam, Galliam & Italiam, id est in universam Celtiam, etiam ante Romanorum imperium tam latè protensum, introducta? Si Cluverius ad historię Græcæ latinæque lectionem, par quoque studium historię lingvæque nostræ adjunxisset, facile ei fuisset cernere hæc nomina eo inuenta esse à Gothis, Cimbris, Tuscis, Gallis aliisque peregrinis populis, qui non modò ante Romam conditam, sed etiam postmodum usq; ad Imperatorum tempora Hispaniam, Italiam, Galliam & Germaniam de populati sunt, inque his ipsis regionibus sedes sibi fixerunt, quod passim in hoc opere amplius inculcandum restat.

S. XVIII. Ceterum cum ad iudicium de lingvæ ad alias gentes translatione accuratè instituendum, magnâ circumspectione opus sit, nobis utique ad eam rem recte perficiendam omninò necessarium esse videtur, ut novi advenæ vel veteres incolæ penitus expellant, quæ ratio ad lingvæ jam introdu-

cendæ

intet: ty först Skulle Spaniorerna och Fransoserna ån brukat det ordet / eller och till det minsta wetta des betydning / såsom wil Swenske: sedan skulle och i det gamla Latinska språket wid Dionysii tid halsparten orden / effter de woro ett med Spaniska och Fransiskan / wara Götska eller Tyska. Men hwar finnes thet?

Hwarföre såsom tilförendet widlyffteligen är bewist / at intet språk kan kallas wara det andra / med mindre det icke till det ringesta hafwer halsparten af det ord: altså kan icke heller den gamla Spaniskan eller Fransiskan kallas Götska och Tyska / för någre så ordh skuld.

Men hwadan äro då de Scåders / Strömars / Byars / Wärgs och Jodels Götska namn inkomne i Spanien / Frankrike och Italien det är hela Celtiam / för ån de Romare kommo så högt / att de alla sig underlade? Hade Cluverius wäl läst de Grækers och Latiners historier igenom / och jemfört med wåras och wårt språk / skulle han förnummit att de ord äro inkomne med Götter / Rempar / Tussar / Kaller och andra / som både för ån Rom bygdes / och sedan allt in till Keysernas tid / stöflade och plundrades och sig nedsatte i de Spaniers / Latiners / Fransosers och Tyskars land / hwilket wi här och där skola framdraga.

S. XVIII. Såsom det är något tåckwärdigt om ett språks införande i ett Land att döma / altså wil man widare något der om handla. Skal det görligt wara att föra ett Språk in uti ett annat land / så måste antingen det Folket som det införet och är af annat tungomål / hælt och hållt utdrifwa det Folket aff landet / som för det besitter / om

K 2

dei

det språket skal blifwa behållt
rent / som dñt införes : eller och
moste til det ringesta mera Gold
med Huftrur och Varn der in-
komma / än det som där förbesö-
ter / så att myckenheten förtager
de förra inbyggjarer sit språk /
eller och moste så många Can-
cellier och Scholar inrättas att
icke alenast Mansfolcken utan
och Qwinsfolcken motte twin-
gas att lära de fremmande språk-
ten. Ty fast än alla Mansfolcken
i ett rikke både Adels och Bodel /
Prester / Borgare och Bönder
lärde ett fremmande språk / så
kan ändå det intet ombytas / så
länge mödrarna tala der inländ-
ska språket. Hvilket barnen lif-
sa som med mjölken insupa /
och tillika med lifwet behålla.
Dessför och ett infördt språk
måchta wacker kallast ens Mo-
dersmål / (lingva materna,) och
och intet Fadersmål.

Nu hafwa intet de Roma-
rer / när de begynte föra krig
på Spanien och Kalland / alla
Inbyggjare utdrött : det som
nitryckeligen är at see aff deras
Historier / i det offra de Kaller
och Hispanier word de Roma-
rer och Latiner affällige / och
förde åter krig emot dem. All-
så kunde intet det Latinska
språket på det sättet der inkom-
ma : icke heller kunde myckenhe-
ten det göra / om wis wilja sätta
att de Romarer skulle hafwa fått
mehr Gold in i Hispanien och
Kalland / än där förr wore. Ty
först är alenast Kalland så stort /
att om alla inwånare af Italien
hade dñt inrest / så hafwa de in-
set kunna upfylt halfwa Kal-
land / mycket mindre heela Kal-
land med Hispania. Sedan hu-
ru skulle Romani kunna så
mycket i andra deras språk / som
alenast hade Kalland och Hispan-
iam under sig på een 400. år
wid på. Der Riemperne och

Teu-

cendæ puritatem retinendam præcipuè con-
duceret; vel eisdem numero superent, quo
veteri lingva utentes multitudine sua obru-
ere possint; vel denique ludos literarios &
quædam quasi grammatophylacia, tam fæ-
minis, quam maribus erudiendis, institui
curent. Ita enim plerumque comparatum
est, ut tametsi mares omnes lingvam pere-
grinam promiscuè addiscere vellent, lingva
tamen genti propria, quamdiu eâ faminz
uterentur, aboleri non possit. Lingvam
enim infantes à matribus una cum lacte ha-
bent, & non nisi cum virâ deponunt. Hinc
quoque lingva genti propria non tam Pater-
na quam materna dici solet.

Constat autem Romanos in Hispaniam
& Galliam irrumpentes, veteres incolas non
prorsus expulisse: hos enim a Romanis post-
modum non rarò defecisse, rursumque in
ordinem redactos fuisse historiarum memorant.
Hac igitur ratione, lingva latina istis re-
gionibus familiaris reddi non potuit. Nec
multitudine sua eos vincere vel obruere po-
tuisse, quoniam Galliarum solius ea est magni-
tudo, ut si vel maximè eam ingressi fuissent
Itali omnes, vix dimidium ejus implere,
nedum Galliarum & Hispaniarum universarum cives,
numero æquare valuissent. Huc quoque
pertinet, quod Romani annis saltem CD.
quo fere temporis spatio Gallos & Hispanos
sub iugo tenuerunt, lingvam eorum prorsus
mutare vel abolere nequiverint; præ-
sertim cum videamus, neque Cimbro &

Teu-

Teutones, qui longe ante Romanos his populis dominati leguntur, neque Gothos, Vandalos, Longobardos, Svevos, Normannos & regno Galliarum Franciæ nomen impertitos Francos, qui eosdem propemodum annis mille sub imperio suo habuerunt, vel lingvam eorum veterem & quidem ex mente Cluverii ipsis Gothis, Vandalis atque Longobardis cum istis populis communem custodire, vel etiam amissam, postquam nimirum à Romanis latinam addidicissent, recuperare & restituere valuisse. Sanè quod isti populi tanto temporis spatio præstare non potuerunt, an à Romanis tempore tam modico sperandum fuit? Etiam Græcos & complures populos Asiaticos subjugaverunt Romani, antequam Hispaniam vel Galliam invaderent; nusquam tamen consuetudo tam diuturna cum Romanis, ut isti lingvam latinam vulgo reciperent, efficere valuit.

Nec denique eam in Romanis observare licet diligentiam, ut per omnia oppida, pagos vicosque, in usum non minus faminarum quam virorum, ludos literarios instituerint, vel etiam matres familias cum ancillis atque nutricibus, in lingvâ latina erudiendas, certis præceptoribus & magistris commendarint. Vix enim, crediderit quisquam eos id fecisse quod nunc plerique fecerunt populi Europæi & ante omnes Poloni atque Germani, qui Ludos literarios, Gymnasia & Academias in urbibus, in pagis verò vicisque quamplurimis Scholas, vulgo triviales dictas, lingvæ latinæ discendæ causa extrui curaverunt, adeò ut rarissimos nunc invenire liceat in Poloniâ rusticos homines lingvæ latinæ prorsus imperitos.

Quantacumque autem fuerit hæc ipsa in exoticæ lingvæ cultu diligentia, nullam tamen inde damnum Germanicæ vel Polonicæ lingvæ creatum cernimus: remanet enim

utri-

lioharne så många åhr förr än Romani dijt inkommo / och sedan de Goether / Wandaler / Longobarder / Sveal / Nortmanner och Francker / af hvilka de än i dag heeta Fransosier och hade dem under sig i 1000. åhr wid pass / intet kunde antingen bewara deras Modersmål / der Hispaner och Kaller skulle hafwa talat samma språk med de Goether / Wandaler / Longobarder etc. eller och omå bytt dät på nys / der de hade lärdt Lattn af de Romarier? Där till med begynte de Romarier förr intaga Græciam och andra Österländer än Spanien och Kalland / hade och de orter längre under sig. Hvil icke icke de Græcker och Österlendingar snarare Latin / som många 100. åhr längre hade de Romarier hoos sig.

Icke heller finner man att the Romarier hafwa så idkelsamma varit / at de i hwar Stad / Bondby och Torp hafwa uprättat Scholar at lära både Manfolck och Qwinsolck Latin / icke heller at the till hwar Maatmoder hafwa sätt en Romersk Cantalist / och til hwar Wiga och Alma en Romersk Soldat att den på sådant sätt samma sit språk lära. Ja tag är försäkrat at de intet hafwa giordt det som nu heela Europa och särdeles Påländ och Tyskland hafwa uirettat / at alla Städer hafwa sina Academier, Scholar och Gymnasier, och är nästan intet Torp / där icke en Barnschola är at lära Latin läsa och skrifa / och är ingen nästan bonde i Påländ som icke kan något af det Språket.

Doch litwål är omöjligt / att utrota det Pålmska och Tyska språket. Wan Polneska och Tyska blir som det är /

K 3

och

och Latin / Latin: fast än man dageligen mer och mer blandar de Latiniske orden der in: ia fast i Tyskland nu öfwer 800. år det Latiniska språket är infört med den Christna Religionen / är det ändå behållit / fast det i talande är något åtskilt från det Gambla Tyska språket.

Hafwe inter bofeliga konster detta kunnat giort / mycket mindre kunde handel och wandel eller Krigsmakter der tjöra. En om Italien som hafwer varit såsom ett Hjerta i heela werlden / dit alla slagz Folck och Tungomåhl äro offra såsom en watsnod komna både för handel och wandel skull / så wäl som at undra på des stora härligheeter och upkomps / iades förutan af de Riempar / Teutoner / Gothes / Hunner / Wandaler / Heruler / Longobarder offra intagit / och länge besutit / liksom hafwer en så mist sit språk in till denna dag / at icke det som nu talas och kallas Italienska kan lätteligen utan stor möda af en Italien på en mächna kortan tid / till alla orden nästan föras til sit ursprung / af den Latinen som talades och skrefs för 2000 år sedan. Huru mycket mindre kan någon inbilla mig at de Romarer skulle på 300 eller 400. år ombytt de Spaniorers och Frankosers språk / att dätt som tillförenne effter Cluverii mening skulle varit ett med Göthiska och Tyska / skulle på så kort tid blifwit en art af Latin: utan snarare tvärt om / hade de Spaniorers och Frankosers språk ett varit med det Göthiska och Tyska / så skulle det än idag varit behållit / emedan de Gothes och Tyskar icke allenast sielfsträfwiandes drogo offra der in / utan och man läs af Cæsare och andra Latiniske Historier at de Romarer förde många rufende

utrique illarum, non secus ac lingua latinæ, suus adhuc genius suæque facies, nisi forte in illas vocabula quædam latina, magis tamen quorundam novandi studio quam necessitate irreperint. Ac licet in Germaniâ ab annis DCCC, quo tempore Christiana fides in ea primum innouescere cepit, latina lingua viguerit, Germanica tamen illæsa manet, utut à veteri aliquantum mutata sit.

Quod itaque artium liberalium studia in hoc negotio exequi non potuerunt, frustra sanè a mercatura vel re militari expectabitur. Si proinde Italia, ad quam veluti cor mundi, homines undique partim mercaturæ studio, partim elegantium & magnificorum operum admiratione confluxerunt, & præterea Cimbri, Teutones, Gothi, Hunni, Vandali, Heruli & Longobardi, vel ejus vastandæ vel sedium in ea occupandarum gratia tam sæpe accesserunt, linguam suam latinam è Græco & Celtico sermone cum tempore compositam, sic amittere non potuit ut in Italica in quam postmodum mutata est, non compareant omnium prope vocabulorum Latinorum ante annos bis mille usitatorum clarissima vestigia: quis quæso crederet seculis tribus aut quatuor Romanos ita abolere potuisse Hispanicam & Gallicam veterem, quæ ex sententia Cluverii Gothica simul atque Germanica erit, ut tam breui temporis spatio in latinam ab illa altera toto genere discrepantem transierit? Mihi sanè contrarium longè videtur veritati proprius, nempe linguam veterem Hispanicam & Gallicam si eadem cum Gothica & Germanica fuisset, nulla ratione aboleri potuisse: Gothi enim & Germani partim suâ sponte in istas regiones transierant, partim etiam agminatim & diversis temporibus è Germania supra Rhenum & Danubium, teste Cæsare, a Romanis habitationis & cultus gra-

tia transducti fuerant. Numquid igitur illis lingvæ suæ, quippe quam cum veteribus incolis communem habere debebant, conservandæ, quam Romanis tam brevi tempore rerum potitis, novæ alicujus lingvæ introducendæ ratio multò faciliior futura fuisset?

Quonam vero pacto, dicat aliquis, lingvæ suam Græcam Roma perdidit, ejusque loco aliam e Græca & Celtica compositam, quæ nunc latina vocatur accepit? Hunc nodum ipse Dionysius solvit, dum magnam peregrinorum hominum multitudinem, multaque Hispanorum & Gallorum, id est Celtarum millia recenset, qui Græcis Romæ conditoribus numero longè superiores, non cælibes aut regionis vastandæ, sed sibi suisque uxoribus ac liberis sedium quærendarum causa eo accesserant. Unde facile contigit ut partim sua id est Celtica partim Græcorum lingvæ loqui inciperent: quæ res latinum sermonem peperit. His itaque rationibus ut & auctoritate Dionysii facile inducor ut affirmem lingvæ Celticæ appellandam esse, quæ primis temporibus in usu fuit Italis & omnibus earum regionum, quas nunc Hispaniam, Galliam & Germaniam vocamus, incolis, quos Celtas olim vocatos fuisse ante demonstratum est. Hæc vero Celtica nominibus postmodum Latinæ vel Italicæ, Gallicæ, Hispanicæque lingvæ venire cæpit: sed è Germaniâ una cum incolis extirpata fuit, postquam eam regionem, pulsis civibus, frequentare cæperant Germani.

Quod lingvas reliquas & minoribus terræ spatiis conclusas, in primis verò Cambro-Britannicam concernit, quam inter reliquas Schinnerus enumerat, de eâ utique quid planè sentiendum sit, nunc non liquet, quoniam neque illius, neque populi qui eâ usus est, Scriptores vetustissimi usquam meminerunt, neque monumentum ullum integrum, unde

sciri

sende menniskior på dessilliga tider utur Tyskland öfver Rhen och Danubium till att der bo. Hvil skulle icke de snarare bevarat det infödda språket / som lijt war sit / än de Romarer / som ringa tidh det innehade / inför ett annat.

Huru (kunde en såja) miste då Rom sitt Grækska språk / och blef af det och det Celtiska och Latinska? Se hvad Dionysius sielf talar / han upräknar en stor hoop fremmande Folk / och der ofwan på många 1000 Spanier och Fransöser / som måst alla woro Celter / hvilka öfvergingo de Græker / och kommo icke djt såsom ogiffte Soldater at landet plundra / utan med Hustru och Barn satsa sig der neder at bo / hvilka se Moders-måhl endels behöllo / endels blandade med Grækskan. Hvarföre iag af alla dessa skäl / så wäl som Dionysii ord / intet annat seer / än at det Celtiska språket är det / som fordom talades af de Latiner och alla som bodde i de länder / som nu kallas Spanien / Frankrike och Tyskland / alt in till österhafwer. Hvilka alla fordom / som bewist är / talades Celtes / och nu i senare tider / fast det nå got förändrat är / talas under desse namn Italienska / Fransiska och Spanska. Men utur Tyskland är det / tillika med Folket utdrifwit / när Tyskarna mehr och mera kommo der in och sig föröfke / drifwandes de förra Inbyggjare undan sig.

De andra språken som antingen uti några små Landskap finnes såsom Skionerus uppräknar / såsom Cambro-Britanniska. Så kan iag minniga mening intet utblåta / såsom det intet af de älska Sager nämnes / icke heller hvad Folk det varit hafwer / icke heller hafwer

iag

Jag kunna bekomma någon heel skrifte der af / at man kunde se med hwilket språk af desse tre wida i Europa utspridde det Sverens kommer. Men hwad Finlan anlangar / under hwilken kommer Lapska / Estiska / Biarmeska: och Slaweska / vil hwilket de lärde råfna Rysskan / Polenskan / Ungerskan / Bemiskan / och Moldawiskan / så synas de småningom med sina Folck hafwa trängde sig österifrån / öfwer floden Obium, Volgam och Tanaim, som här och där skal widare uti wärket omtalas.

Är så både utaf alla gamla Historier eller Sagor / så och af sielfwa Språken bewiist att tre allenast store och mächtige Folck hafwa i första tiden efter förbifringen satt sig i Europa, de SKYTHER längst norr här i Sverige: de CELTER wäster i Tyskland / Frankrike / Spanien och en del i Italien: och de GRÆKER öster i Europa, uti Italien / Græcia magna och den rätta Græcia alt uti til Tanaim. vid. Tab. 1. Fig. 1.

CAP. IV.

Hwad som har lockat Meniskian dessa längsta orter norr at at bebo.

Jag hafwer här till wiist af Gudz ord som är en orygagelig och fast grund att Språkens förbifring wid det Babyloniska tornets förstöring war det förnembsta medel (naturligen at säija) at skingra alt Folck wiida från hwar andra. Jag har och wiist at de som skingrades / kunde intet hafwa följt många at / emådän då Meniskioskicket war intet

sciri posset quanta ipsius esset cum aliquot trium suprâ enumeratarum similitudo, ad manus meas deferri contigit. De lingvâ Finnicâ, cui annumerandæ sunt Lapponica, Esthonica, Biarmica, & Slavonica, quarum huic docti rursus accensent Moscoviticam, Polonicam, Ungaricam, Bohemicam, & Moldaviam, id teneri posse videtur, quod una cum populis suis, Obium, Volgam & Tanaim fluvios transeuntibus, ab oriente in Europam sensim penetrarint: qua de re plura tamen in hoc opere passim occurrent.

Fide igitur historiarum nec non diligenti lingvarum inquisitione satis superque nunc ostensum & confirmatum esse arbitramur, tres tantum illustres & potentes populos, primis illis à confusione Babelonicâ temporibus, in Europâ consedisse, ad Septentrionem SCYTHAS in Sveonia: ad occidentem CELTAS in Germania, Gallia, Hispania & parte quadam Italiæ: verlus orientem GRÆCOS in Italia, Græcia magna & Græcia vera usque ad Tanaim: de quo tamen negotio consulendam esse ducimus Tabulæ primæ Figuram primam.

CAP. IV.

De septentrionalium orbis partium invitamentis, quibus homines ad sedes in eo capiendas allecti sunt.

TRIA potissimum è superius allatis huc pertinent, quorum primum est quod è Sacris literis, quæ indubitata sunt veritatis, eruimus, nempe lingvæ confusionem circa tempus subversæ turris Babelonicæ humano generi supervenientem, primum, nostro loquendi more, instrumentum fuisse hominum ab invicem quam longissime removendorum. Secundum, homines ita

dispersos, magno numero ad unum aliquem locum tendere, vel omnia orbis terrarum loca à tam paucis hominibus repleti non potuisse. Unde inter singulas eorum familias aut cœtus vastas quasdam solitudines intercedere omnino necessarium fuit: quarum multas vel ipsius Herodoti tempore super fuisse, cum ipsius tum aliorum vetustissimorum scriptorum historiæ nos docent.

Tertium denique, homines, cum terrâ sylvis, quæ annis centum à diluvio usque ad confusionem Babelonicam elapsis excreverant, undique vestita esset, in alimentorum suorum parte præcipuâ pisces habuisse, tempore diluvii ab interitu immunes, cum interim bestiarum numerus valde modicus esset, & agricultura mercaturaque nondum invaluissent. Nunc investigandum superest, quid sit illud, quod homines ad sedes suas ut & reliqua vitæ subsidia in hoc orbe boreali quærenda invitarit, maximè cum apud omnes externos, tam sterilis, asper, horridus, frigidus & ponendis in eo domiciliis ineptus audiat. Sed quam aptè & verè hi de orbe nostro judicent, sequentibus ostendere conabimur rationibus.

1. Sicuti neminem, qui Geographiam primis saltem labiis degustavit, fugere potest, orbem terræ ex aquis & humo, vel ut Sacre literæ loquuntur, ex humido & arido compositum, secundum Equatorem induas partes æquales dividi, quarum altera septentrionem, meridiem versus altera protuberat: ita nos singularem observationem mereri judicamus, quod tamen Sol super ambabus æquali, hoc est semestri spatio feratur, & calore suo ferarum, piscium, avium, arborum, herbarumq; proventus in utraq; æqualiter promovere videatur, divina tamen providentiâ factum sit, quod ad borealem Equatoris partem Terra, quantum quidem in hunc

intet stort föröfke / kunde och det före intet werlden öfwer alt besättias. Nwar af klarligen är at sluta / at stora ödes-pläßer hafwa warit emilian den ena Slächten och den andra / hwilket war ännu wijs Herodoti riidh / som synes af hans och andras älsta Sagor.

Jag hafwer och wijs at Menniskian då sökte (emedan Jorden nu war full af stora Skogar / upwäxte effter Syndaflo den på de 100 åhren / wid pass för förbistringem) att niuta til sin söda Fiske / som war i Syndaflo den behållin / när ännu Diuren intet wore så mycket föröfke / eller Ålterbruk / handel och wandel för sig komne. Ty wil man nu fråga / hwarsföre at några af Menniskiorna skulle entligen hys på dessa norrska orter sökt sin söda och hemwist / emedan många utlänkska hålla denna orten för en ofructsam / bärghattig / swår och mächtsa fall / så at ingen skulle hafwa lust på en sådan ort nångin bo. Denna deras mening wilja wi tillse om han någon grund hafwer.

1. Allom är kunnigt som någon smak hafwa fått om Jordens bestrifning (Geographia) at hon är heel rund / beständes af watten och land : eller som G. V. d. ord talar / det wäta och torra / och at den ena halfwa delen wänder sig i norr / den andra i söder. Nu är / det mächtsa märckeligit / at ehuruwäl Solen wistas halfwa åhret öfwer den södersidan / och andra halfwa dehlen af åhret öfwer norre sidan / så att hon med sin värma synes så wäl besfordra alla Diurs / Fiskars / Foglars / Träns och Örters förkofran på den ena halfwa delen / som den andra / dock hafwer G. V. d. behagar låta större deel af det torra och sielfwa Jorden beboos

på den norre sidan / än på den södra som allom kunnigt är.

2. Guds satte sielf Adam uti Paradtis / som af allom lärdom menas wara der Syrien är / och Euphrates förbi går med de andre tre floderna: hwilket all är på norre sidan om medellinien.

3. Afwen blef Noachs cret stadnader på norre sidan / och wid Ararat.

4. Guds egit / Golt Jorden wara det förlofwade Landet gifwit / som war lifsa som en tiärna af hela Werlden på norre sidan om medellinien.

5. Alla Monarchierna hafwa warit på den norre sidan. Altså har den norre delen af hela Werlden warit lifsa såsom mera ansedt til menniskians och alla Diurs boning än den södra.

6. Jag hafwer lätt se / att Jorden de hafwa warit menniskians första söda i förstonne effter floden. Går man och tilser hwar deras första lust är / och Natur at sökfras / så äro inga orter i hela werlden moth dessa norste / hwad för Sill / Lax / Strömming / Gaddor / Stj / Zorff / Wärgen / Zorff / Walfisfar och andra sådana / äro all ifrån Hollendiska sidan / och igenom den öster och västersid / all up under Island / Kan ingen Menniska beskriwa / och huru många land och Golt der med södes.

7. Will man tilse de slag Föglar som uti hela werlden äro Menniskian måst til södo Papade / som Aror / Ander / Gås / Swanor / Starar / etc. Och der til andra som Tranor / Lommar / Strandknipar: Så är deras första föröknings rum här i Sverige och de norsta orter / men särdeles här för de

CAP. IV.

hunc usque diem percipere licuit, multo frequentius habitetur.

2. Deus ipse Adamum in Paradiso collocaturus, ei rei, juxta communem doctrinam quorumvis sententiam, Syriam Euphrate ceterisque fluminibus rigatam & ad partem Aequatoris borealem sitam delegit.

3. In eadem mundi parte & quidem in montibus Ararat arca Noachi diluvio jactata conquevit.

4. Terra quoque Indæis promissa & ob fecunditatem pro parte præcipua totius orbis habita, ad boreale Aequatoris latus sita est.

5. His addi poterunt quatuor Monarchiæ, quibus borealis terræ pars celebris evasit. Adeoque ex his rebus omnibus facile apparet, hominibus animantibusque recipiendis & alendis borealem orbis terreni partem magis quam australem destinatam fuisse.

6. Quemadmodum pisces, primis à diluvio temporibus, præcipuam opsonii partem hominibus suppeditasse jam ante ostendimus; ita septentrionem præ aliis locis omnibus, ad sobolem propagandam eis arisisse, & adhuc arridere, partim immensus ille & omnem fidem humanam superans halectum, Salmonum, halectularum, luciorum, asellorum tam minorum quam majorum, balænarum & piscium aliorum australibus populis incognitorum, qui è mari Balthico ut & oceano, inter Belgii litora & Islandiam exerantur, numerus, partim etiam immanis hominum, qui his victitant & aluntur multitudo comprobatur.

7. Nec obscuriora hujus rei documenta ab avibus peti possunt, præcipuè illis, quas, esui & usibus totius generis humani natura largita est, in quibus sunt omnis generis Anates, Anseres, Cygni, Sturni, nec non Grues Fulicæ, Mergi, aliæque innumerabiles. Has

enim soboli daturas operam, borealem mundi plagam, in primis autem Sveoniam petere cernimus ob innumeros in ea amnes, lacus, stagna, paludes, flumina, sinus & insulas, quibus rebus quamcunque orbis partem spatio & magnitudine se non superiorem facile vincet.

A natura igitur, sicuti herbae, radices, aromata & varii fructus in regionibus calidioribus felicius pullulant, ita septentrio ferarum, piscium, volucrum, hominumque fecunditatem & sanitatem magis juvat promoverque. Ac veluti à Deo nihil animantibus tributum est amore levius, sic illo ad earundem conservationem nihil efficacius. Cumque dici vulgò soleat, Venerem sine Cerere & Libero frigere, certe non minorem Loci atque Temporis rationem habendam esse nos existimamus. Itaque longè maximam ferarum, piscium, volucrumque partem, verno tempore, quo sol orbem hunc borealem propius illustrat sanguinemque in corporibus eorum calore suo vehementius ciet, in amorem ruere deprehendimus. Adeoque locis his borealibus aliquid omnino à naturâ inesse oportet, quod has bestias Veneri in totius generis humani sustentationem vacaturas, è regionibus calidioribus eliciat, & huc potius quam ad alias orbis partes tendere faciat.

8. De lumine, quo hæ regiones irradiantur, nonnulli veterum absurdissimè iudicarunt, cum dicerent omnia hic profundis ac penè perpetuis tenebris condi. Ex adverso enim, Luminis, quo unius anni spatio hic fruimur, moram multo quam apud eas gentes quæ Equatori propriores sunt, longiorem esse, alio loco clarissimè monstrabimus.

9. Cum-

oändeliga många Stödar / Ju-
stör / Moras / Kiärr / Stör-
mar / Holmar / och Viskar.
Hvilka här äro flera än på nå-
gon ort i werlden / när man vil
en lilla stoor del af henne moth
Sverige jempsföra.

Ja det är så klart som So-
len at afstaga / det i naturen motte
något särdeles sig insucka / at
såsom i de heiligare ländren /
hafwa örter / och allahanda frukt
och rötter sin bättre växt än i de
norre / så hafwa åter Diur / So-
glar / Fiskar och Memustian sin
större fruchtsamheet / sörföring
och helsa i de norre / än i de so-
re: ty hwad har Gudh i naturen
liufligare skapat än kärleken /
som wed macht håller allt afwel
och heela werlden. Nu weet
man at sine Cerere & vino fri-
get Venus, dåt är / kärleken är
fall utan wijn och Sogel / ja
utan sin rätta tids och rum.
Ty man seer att största delen af
alla diuren / Fiskar och Foglar /
de hafwa sin leck om wären / när
Solen med sin liufliga värma
nalkas de norsta orter / och up-
qwickar blodet i deras Kro-
par. Hwad är då som lockar
så många otaliga Diur fly de
wärmare länder / och nalkas de
norre. Det motte wissertlig ut-
tesse norsta orter något wara af
naturen implantat / som lockar
dem at bruka den lufte
kärleken här til heela werldens
upphållning mera än annor-
städes.

8. Går man til liuset och
des liufligheet / så finner man
det intet sant wara som de gam-
la hafwa ment / at här skulle
wara ett oändeligit mörker. Ty
här är mera dag hos oss och räk-
nandes heela året igenom än
för alla dem som närmer bo
alt in til medellinen / om hwil-
ket widare uti ett annat Capitel
talas Pal.

L 2

9. När

9. När vintern är / så rådes här all Jorden / Bårg / Skogar / och Dalar med Snö / och der af sådan Klarheet / at man kan reesa nätter och dagar / der i andra länder natten så mörk är / at man ej kan leda sig väl / där icke Himmelen är stjernklar eller månlust: och åter här når månlust är / eller och fast måln är på Himmelen / och hon är i sylte / så kan man af des wederskien moth snödn se at låsa / det något groft Kristwic är eller trycke. Ja man kan här med största nytta och lust resa dag och natt öfver Land / Stöar och Strömar / där man i andra Lånder / såsom Tyskland / Frankrike / Spanien / Italien etc. mothe resa i största mörker / orenthligheten under buken på Håsten / och i en ofund dimba och lucht. Ja snödn gör här det gagnet / att många örter / som hiet af fremmande land äro införde / håller snödn varme uti Jorden / där de uti Tyskland / Holland och Frankrike af en torr köld fördärvas / det tag hafwer sielf uti många ting försökt. Hvem skulle af alla wåra försåder tro der de upsego / ja de gamla Medici och Philosophi, såsom Æsculapius, Hippocrates, Plato och Aristoteles, at under den 60. Grad af Norstjernans högd / skulle Pomme-ranger / Citroner / Laurus, Myrtus, Ficus Indica och andra sådana funna en gång wåxa / och här blommas: ale kan hållas här för underligt nog / som utan från kommer af stöna ädla Stenar / Kläder / Tyg och Diur / så och hårliga utarbetade werck af Silfwer / Gull /

Elf-

CAP. IV.

9. Cumque bruma omnes campos, montes, sylvas & convalles nostras nivibus tegat, nunquam ac ne noctu quidem deesse potest peregrinantibus idoneum lumen, quo tamen in aliis regionibus nocturno tempore planè destituuntur, adeò ut nisi sereno cælo astra fulgeant, vel Luna coruscet, gressus suos regere nequeant. Apud nos verò luna vel tantillè splendens vel etiam cælo in tempore plenilunii nubibus obducto, sic sanè tenuem hanc lucem nives adjuvant & adaugent, ut excusos typis paulò majoribus libros nocte intempestà propemodum sine omni molestià legere queamus. Quid, quod brumali tempore, quo flumina lacusque gelu constricti jacent, itinera non solum cum magno viæ compendio, sed etiam cum insigni euntium voluptate instituantur, cum interim in Germanià, Gallia, Hispania, Italia, ceterisque regionibus australibus, noctes densissimis tenebris, viæ profundissimo cœno, & aër ipse pestilentibus nebulis atque pruinis scateant. His deniq; addimus aliud a nivibus nostris proveniens cōmodum: nempe complures herbas exoticas, quas siccum illud Germaniæ, Belgii, Galliæq; gelu corrumpit, in terram nostram hiberno tempore defossas, a nivibus quendam quasi calorem egregiè temperatum inducentibus foveri ac conservari, ipsa nos experientia sæpissime docuit. Profectò si majores nostri, vel potius Medici ac Philosophi veteres, Æsculapius, Hippocrates, Plato, Aristotelesq; reviviscerent, mirarentur sane Malum arantiam, Malum citream, Laurum, Myrtum, Ficum Indicam & id genus arbores fruticesque alias, sub gradu LX. elevationis poli, non tantum nunc virere, sed etiam gemmas floresque protrudere posse. Admirationi quidem apud nos non immeritò sunt ab exoticis terris allatæ gemmæ, vestes, panni, animantes ut & aurea, argentea, eburnea, non-

qua-

nunquam etiam lignea toreumata: atqui nostrâ sententiâ multo magis in stuporem nos dare deberent tot herbarum millia ab universo prope orbe, in unum apud nos locum collecta, & partim naturæ partim artis beneficio eò perducta ut flores, fructus atque semina statis temporibus post se relinquant. Ut multa paucis compectamur, huc sanè non malè quadrabit loquendi formula ipsi Deo aliquando usitata de hyeme atque æstate tempestivè concedendis. Hyeme enim frui nobis conceditur ut plurimum serenâ, tum etiam valdè commodâ atque salubri, Æstate verò ob calorem adprimè temperatum, lucemque propè perpetuam ita gratâ & amœnâ, ut nihil in hoc genere habeant populi australes saltem comparatione dignum.

10. Firma quoque corporis valetudo, quâ homines in his locis plerumque gaudent, non parum septentrionem commendat: A morbis enim contagiosis, peste puta, leprâ, febri acutâ & similibus, multo sanè rarius hic quam in locis australibus, in quibus singulis propè annis recurrunt, vexari contingit. Quapropter etiam homines in septentrione habitantes ad longiorem ætatis terminum quam australes, vulgo provehuntur: id quod veteribus Græcis atque Latinis jam pridem observatum legimus, quippe qui *Macrobios* appellarunt ob vitam per annos centum aut mille transactam, testibus *Orpheo*, *Festo* aliisque. Atque huc sanè plurimum facit natura soli, aëris temperies, ut & nutrimenti bonitas, quibus rebus omnibus & vires augeri, & corpora in majorem molem excrecere necesse habent, quorum utrumq; non tantum scriptores exteri, quotquot sunt, jam ante agnoverunt, sed nos quoque in *Capite de Jothunheim* fusius probabimus. Interim *Strabonis* verba lib 4. p. m. 196. hic adduxisse juvabit: quo magis ad Septentrionem & Oceanum vergunt, eo sunt bellicosiores.

Elffenbeen och äffälligt fremmande Tråwercke. Hvilket dock kölden ey kan fördärfa. Men allt detta är intet så underligt som det / at här på en ort / så mång tusend slags örter aff hela werlden samblade / kunna genom naturen och konsten bewaras och förkofras. Här kan man seija tryggt ske det Guds talar / att iag skal gifwa dem Winter i sinom tid och Sommar i sinom tid. När winteren här är / är han klar / sund / nyttig och frisk: är här och Sommar / är han nate och dag så ljuflig / at ingen ort söder til är med honom at jemnsföras.

10. Seer man här till menniskian sielf / wed hwad hålsa hon är / så har man wist at tacka Gud / att sållan är här besmitteliga sjukdommar / såsom Pestilencia / Spettelska / Glect feber etc. Med hwilka söderländerna nästan årligen måste dragas. Hvarsöre och menniskian här i gemen till en mæckta hög ålder stiger fram för de som i Söderländren bo / som och de Gambla Gråker och Latiner wetta at bewitna / hwilka dersöre kalla dem *Macrobios*. effter de hafwa lefwat til 100. ja 1000 åhr / det som sees Pant af *Orpheo*, *Festo* och andra. Denne ortens natur både till Jorden och Lufften / så och städiga södan / gifwer dem en större styrkia än i Söderländerna / så och större Kroppar / det alla fremmandes skrifter bewitna / och widare i *Capitlen om Jothunheim* skal wissas. ty säger *Strabo* uterpycteligen lib. 4. f. 196. At Golsten ju länger de bo norr / ju manhaftigare och stlidsammare äro de.

11. Seer man til Menniskians upphålle här på orten och friska maga det at förtära / så ita de här dubbelt och tredubbelte mocht dem i Söderlanden och en stadigare maat. Ty der de äta allehanda slags frucht / såsom Castanier / Aplen / Walsnötter / Morötter / allehanda slags Salater / och sällan Rötter och Fisk. Här äter man allehanda slags Wilbråd / Drötkött / Färskött / Gläsk / Skinka / och otalig Fisk. Ja om alla Swenska skulle wara en dag uti Italien / skulle det santerlig (angående sådan stadig maat) allenast wara en frukost för dem.

12. Går man till fruchtsamma heeten / så skall man finna sellan / såsom seer af Gud; egit Jolek. at i Söderländren en qwinna skall hafwa 4 / 5 / 6 / Baarn; men här är gement att aflla 5 / 6 / 8 / 10 / 12 / 14 / Baarn / och äter många som bekomma till 18 / 20 / 24 / 28 / ja 30. Hwarföre når man nu alt detta betäncker och wåll öfwerwäger / så skall ögonstienligen finnas att uti the norrska orter sticker något särdeles som både Menniskian och många diur lockar till att sig här förkosra. Och så mycket meer: drages diuren hit ifrån Söderländren / som råknas för mycket skönare och hårligare än the norrska orter / hwilcka dock uti en förstånd det giora. Hwij icke meera Menniskian? som kan besinna hwad till hennes Kropp nyttia / styrckia / krafft / helsa och sundheet tienligit och gångheligit är. Thet är mächtatänckwärdigt att alla land hafwa sin särdeles natur och egen skap / så att alla Diur så wäl som Menniskian triffwes intet uti alla orter liffa. Utthi Dingen och flera sådana orter / sostras bästa Hästarna af sin stoor-

leef

11. Quod ad cibum & alimenta, stomachique nostri vires adinet, illa utique a nobis non tantum solidiora, sed etiam in multo majore copia, quam a populis australibus, sumuntur. Cum enim hi nucibus castaneis, pomis, juglandibus, radicibus, lactucis & aliis fructuum generibus saturentur, piscibus autē & carnibus parcissimē utantur, tum nostris hominibus caro ferina, Bubula, Ovilla, Suilla, Laridū & innumera Piscium genera in quotidianis sunt dapibus: adeo ut a veritate non multum abiturus sit, qui diceret: Si vel semel invitare vellent Itali, omnes Sveonas, non habituros esse unde in crastinum opsonari possent.

12. Denique ob fecunditatem a nemine, ac ne quidem ab ipsis Sacris literis quæ mentionem faciunt populi Dei, adeo, insigniter celebrari videmus mulieres orientis, quippe quas quater, quinquies aut summum sexies peperisse accepimus; cum ex adverso nostræ ut plurimum, 5. 6. 8. 10. 12. vel 14. aliæ quoque nec infrequentes, 18. 20. 24. 28. & 30. liberos in lucem edant. Hæc igitur omnia qui diligentius secum expendere volet, sanè deprehendet, his oris borealibus aliquid inesse, cujus vi & homines & animantes ad sedes suas in eis occupandas fortissimē rapiantur. Si quoque feræ rationis usa destitutæ, relictis australibus regionibus, quas omnes pro amœnioribus & habent & venditant, huc concedunt, quis homines suarum rerum, virium, corporis & sanitatis cum ratione providos huc sese contulisse mirabitur? Enimverò nunquam satis expendi potest id, quod singulis regionibus diversissimum inest, & impedit quo minus animantes ac etiam homines omnes, omnibus in locis commodè vivere queant. Numquid enim ut Hungaria equos generosissimos, ita Frisia Hollandiaque vaccas, & Persia oves, aliæque regiones, res optimi generis alias producant? Horum ve-

rò si quis aliquid ad alia & longè diffusa loca, sobolis ex eo habendæ spe, transferre studeat, rem utique translatam in singulis generationum gradibus deteriore fieri, & cum tempore ad naturam loci, in quo est, accedere intelliget. Itaque & nostros homines experientia jam pridem docuit, Equos, Tauros, Oves, fructusque exoticos in Sveoniam illatos sensim decrescere seseque ad hujus loci genium accommodare, adeò ut si quis talibus rebus sine ullo detrimento frui velit, is novas earum species, post annos centum, ducentos aut plures, advehendas curare teneatur. Et hujus quidem ordinis, etiam inter homines ipsos, Natura fuisse videtur observantissima, quæ Gothos Scythasque corpore & animo, ut ostensum est & suis locis ostendetur amplius, populis australibus longè fortiores vegetioresque, post aliquot seculorum decursum, iteratas expeditiones in terras australes, ad genus humanum nimio solis æstu cibusque tenuioribus quæ macie contrahescens instaurandum, facere coegerit: in quam rem omnes omnino Historici uno ore consentiunt, ipseque Jornandes & cum eo multi alii digitum intenderunt, cum *Sveoniam Vagina gentium* titulo exornandam esse ducerent.

Sed arbitramur sufficientissime nunc ostensum esse, hæc loca borealia, non minus ac reliquas terræ partes, à confusione Bælonica, saltem aliquos sine mora incolas accepisse: idque non tantum ob verbi divini auctoritatem, quæ tamen una ratio instar omnium haberi meritò posset, sed etiam ob naturam loci homines ad se invitantem multiplicibus suis utilitatibus atque commodis: quæ illo præsertim tempore non ædium aut palatiorum magnificentia, non vestimentorum elegantia, non denique opum atque nummorum acervis, quibus rebus hominum alii aliis sese nunc antehabendos putant,

æsti-

leek och styrckia / uthi Holland the största Rona / som bäst midleka / uthi Persien the bästa Gären och altså wijdare / aff hwilka orter när man förskrifwer thessa diur för sin skönhet / stoorleek och andra dygder / att på andra fremmande orter plantera / så behålla the wällen i tidh sin art / men i hwart och ett af komne Slächte effter slächte / så bliffwa the alt mindre. Sålön wij dageligen försara det här uti Swärie / at Hästar / Drar / Går / Äpplen / Påron: the afftaga til sin stoorleek / och the före efter 100 / 200 / eller flera åhr måste nya förskrifwas där man will hafwa them med samma art och stoorleek. Äwen så hafwer Naturen skickat med the Gothiska eller Elythiska folcket som större och manhafftigare både till Kropp och sinne hafwa warit än Söderlennins garna / som wiist är och på fire rum wijdare bewissas skal / att the altijd effter några 100 åhrs förlopp / måste hafwa giordt stora utog att uprätta the södre orternas Menniskioslechte / som igenom the orters stora hecta / och wecka maat äro aff sig komne / hwilket man seer sant wara aff alla Historier. Hwarföre hafwer Jornanders och andra intet oäkent kallat Sverige Vaginam gentium, det är många Folks moder.

Är så nogsampt bewist / icke allenast af Guds ord att detta / Land så wäl som alla andra äro straxt effter förbiftringen med några Menniskior först bebodade: uthan och aff thessa ortens egentliga Natur / som Menniskior na hysat lockat hafwer / hwilken då en stod uti stora Palaher / högfärdiga kläder / stora rijses domar och penningepossar: utant

aff

uti lågelige plåger för Mennis-
fions froys uppehålle som war
Skytterij och Jägerij / och sår-
deles rijskt och lågeligit Fiskerij /
i hwilket Sverige för alla uthi
werlden hafwer förmon. Thet
uthi Capitlet om Sveriges
fruchtsamheet skall wijdare om-
talas.

CAP. V.

Sveriges ålder bewijses
aff de första tijder som
des Inwånare hafwa
begynt sin åhrfråkning.

Såsom alla Konstet och we-
stensfaper uthi werlden haf-
wa haft en ringa och enfal-
dig begynnelsen / och igenom tija-
derna tillwext och komit till stö-
re fullkommenheet / altså är det
och gångit med tijdråknigen.
Jag will inter här tala om Ju-
derna / eller the Hebreer / som
somblika lärda meena hafte sin
tijdråkning effter Gudz ihens
högstas anledning / sielff igenom
Mosen gifwen / ifrån första skä-
pelsen / då Solen förmeenas haf-
wa stått uti medellinien / och gjort
öfwer heela Jorden dag och natt
lika / och när Solen hafwer
gångit både till norr och söder en
gång och komit tillbaka igen till
samma rum / uti middagslinien /
gjort ett åhr. Här om låås Cl.
Cell. Comp. Eccles. c. 8. fol.
159. Bihan tag will tala om
them som hafwa effter natu-
rens anledning / sett effter So-
lens och Månnens upgång och
nedergång / och igenom hwad
medel the hafwa thet åiort och be-
gynt sina åhr att räkna. Jag
troor inthet att man uthi aldra
första tijder hafwer haft några
sadana tyg och redskap / som man

CAP. IV.

æstimabantur; sed potius locorum oportuno situ ad parandam omnium rerum ad humanæ vitæ sustentationem necessariarum copiam, hoc est, ad aucupia, ad venationes & ad piscationes instituendas. Quorum postremū Sveoniam præ ceteris omnibus orbis terrarum partibus vel præcipuè commen- dat, & a nobis in capite de fecunditate Sveonix, uberius explicandum erit.

CAP. V.

In quo Gentis Sveonica vetustas ex antiquissimo illius Computo confirmatur.

Sicuti artium & scientiarum omnium rudia tenuiaque semper initia fuerunt, ita temporum rationibus idem accidisse merito existimamus. De Hebræis non loquor, quos cruditorum multi annorum suorum rationem à Deo per Mosen habuisse arbitrantur, à primordio mundi initam, quo tempore Solem quoque in Equatore constitutum fuisse, & diem nocti per universam terram æquasse, ac etiam declinationibus modò septentrionem modò meridiem versus semel factis, ad idem Equatoris punctum undè primum profectus erat revertisse, annumque unum absolvisse volunt, de quo negotio consulendum duco Cl. Celsii Computum Eccles. cap. 8. p. m. 159. Sermo igitur mihi nunc erit de illis, qui vulgarem naturæ ductum secuti in ortum & occasum Solis atque Lunæ inquiverunt, deque modo istarum observationum, ut & de annorum numerandorum initiis. Sed antiquissimis temporibus Astrolabia aut Quadrantes Astronomicos, quorum beneficio homines nostri corporum cœlestium motus examinant, in usu fuisse, vix quisquam mihi persvaserit. De aliis &

magis rudibus artibus idipsum libentius largiar, maximè vero talibus, quæ rusticis nostris hodieque notæ sunt, & ab eis adhibentur, vel ad implendas vices scipionis, hoc est, fastorum Runicorum, quorum nunc per plurimi sunt imperiti, vel etiam si hunc tempora computandi modum norint ad fastos juxta verum Solis Lunæque cursum examinandos. Hi proinde ex certo aliquo villarum suarum loco tanquam centro, ad peculiariora montium cacumina vel arbores insigniores & à se longissimè remotas Solis Lunæque ortum & occasum observare adsolent: idque ea certitudine, ut ex his observationibus de singulorum annorum mensibus, diebus, horisque decernere possint. Deque observationum harum justâ ratione, quid est quod magnoperè ambigamus, cum nescire nequeamus quantillum sit, quo distat Astrolabii limbus ab ejusdem centro, spatium relatum ad distantiam horizontis terreni ab intuentis oculo, uni terræ loco firmiter adhærenti? Eandem utut vulgarem, in motum Solis atque Lunæ inquirendi, nec non de anno & partibus illius constituendi rationem inculcat Claudianus, de sene Veronensi ita canens: Epigram. 2. p. 860.

Indocilis rerum, vicinæ nescius urbis

Adspectu fruitur liberiore poli.

Frugibus alternis, non consule, computat annum:

Autumnum Pomis, ver sibi flore notat.

Idem condit ager soles, idemque reducit,

Metiturque suo rusticus orbe diem.

Ingentem meminit parvo qui germine quercum,

Æquævumque videt consensuisse nemus.

Numquid etiam M. Paulum venerum, qui orbem terræ longe lateque peragravit, elevationem poli cubitis dimensum fuisse, ab itinerario ejus Sinensi discimus?

Verùm simplicissimum illum Rusticorum nostrorum, in viam solis, & anni durationem, inquirendi modum, clarius ob

nu brufat / de man fallar Astro-
labier och Quadranter; uthan
the hafwa gått then wägen som
många Bønder uthi Sverige
än uthi dag bruka / hwilcka intet
förstånd hafwa på Runstafwen /
och ehuru wäl de och des Run-
skap hafwa / lijkwäl tillsee om och
Solens lopp sig hafwer / såsom
the then efter Runstafwen uträka-
na. Hwilcka uthaf wissa rum
såsom aff en medelpunct på
sina Gårdor och heemwist /
merckia emoot wissa Vergzflin-
ter och särdeles märckte Trän-
uti skogen / Solens och Månens
up och nedergång; Ja så wist
att the ährligen hafwa der af
märckte timar och stunder / til dag-
gar månar och åhr. Och må
man intet råfna detta nå ot-
owist / ty saunerlig man kan in-
set Astrolabium eller Quadrant
hafwa / som hafwer een sådan
widd / moot sitt Centrum, så-
som Horizonten hafwer moot
ens öga wid en wist punct. The-
synes att andra uthi werlden haf-
wa och utmärckte på thetta geme-
na sättet Solens och Månens
gång / ähret och tidernas om-
lopp: såsom Claudianus talar om
en gammal man uthi Verona.

Den Slårda Landeman och på
Stadsfæder oflof / han nyrtlar heller
det fria felt och Himmelen bara.
Han retnar inhet ähret efter Wals-
burg / uthan effter andersiden. Hö-
sten aff Fruchten / och Wären af
Löfwen: war Solen mot Stogen
neder och upgår / der effter måter hatt
dagen och ähret. Den stora Etem-
mins han liten / och när af Bussars
är blifwen storan Stog.

Marcus Paulus Venerus som
wisda uthi werlden hafwer rest /
hafwer utmärckte Norstier-
nans högd på himmelen effter
armbögarna / såsom man lääp
uthi hans reeså til Chinam.

Till at enfaldeligen wissa hu-
ru våra Bønder de märckta
Solens gångh och ähret längd /

¶ An man see den 4. Tab. 10. Figur. nembligen: lijfasåsom L thet wore en Bøndegård eller backa/och skogen thet runt om / wore alla the puncter som der omfring åro gjorde. S wore söderut och N norr. Om Solen nu upginge om Winteren wid berges högsta full D långst söder den 11. December, och neder in emot F, och dagen effter (12. Decemb.) stiger hon längre norr up något ifrån D, och altså fort in til des hon Missomars tid / synnes emot berget C upstiga/ och neder moot I. Sina go åter effter Midsommar mot Hösten och Winteren tillbaka til des hon åter upstige moot berget D och der ewillan wore 365 dagar förlupne / det falla Bønderna ett år; nembligen når Solen kommer moot samma rum och ställe uti Skogen igen att synnas / en gång om året. Ty uti the andra rummen som åro emellan the 2 puncter eller ställen som längst norr och längst söder åro, synnes hon två gånger hwart år att siå / nembligen uti framgången och bakgången. Men menniskior-na hafwa intet alla begynt på samma tid om året / eller moot samma Himmelens wäder och skogh att räkna sin första års dagh och Solennes första stånd-utthan såsom Simplicius öfwer Aristotelis Phisic. 5 Book säger: att the Aethienser hafwa begynt sitt år aff Midsommar; de som uti Asia bodde af Hösten de Romare af Winteren / och the Araber och Damascener af Wären.

§. II. Af hwad tisd våra hafwa begynt räkna åhres begynnelse / hafwer warit winteren når Solen kommer till oss tillbaka igen / ty 1. år thena åhrens tisd fallat Juul / såsom Doct. Loccen. Uti the Swenskas

gam-

ob oculos ponet Tabulæ 4. Fig. 10. in qua litera L villam aut collem, unde observatio fit, designat: Limbus villam ambiens è meris punctis compositus, Horizontem è sylvis & montibus repræsentat: S meridiem, N Septentionem notat. Die igitur XI. mensis Decembris Sol oriatur ad solstitium brumale constitutus, id quod fortè fortuna contingere videbitur juxta montis cacumen D, occidatque ad cacumen alterum F. Die sequenti qui duodecimus est mensis ejusdem, Sol rursus oriatur, sed in puncto proximo versus septentrionem, eandemque progrediendi rationem perpetuo servet, donec pervenerit mense junio ad eas cæli partes, quæ Solem ostendunt orientem è regione montis C, occidentem vero juxta oppositum Horizontis punctum I. A quo, durante autumno & quâdam hyemis parte Sol paribus intervallis revertatur ad montem D. Sitque totum hoc itas reditusque spatium, dierum 365. Id Rustici annum vocant, Solis reversionem ad illud punctum, quod annuo spatio, tantum semel attingit, designare volentes: nam puncta reliqua, quæ duo Solstitia interjacent, à Sole quotannis bis attinguntur. Verum anni motusque Solis initium, neque ab eodem anni tempore, neque à Solis in eodem cæli vel Horizontis puncto orientis conspectu, gentes omnes desumpserunt, sed potius sicuti Simplicius in Arist. lib. 5. Phisic. ait; *quidam circa solstitium æstivum ut apud Athenienses: vel circa æquinoctium autumnale velut in Asia modo dicta: vel circa brumam quod Romanis: vel deniq. ineunte vere, quod Arabibus & Damascenis in usu est.*

§. II. Nostris verò principium anni idē atq; brumæ fuit, à Sole ad hiberni solstitii punctum constituto indeque cursum suum septentrionem versus dirigente desumptum. Quoniam 1. illud ipsum anni tempus, à conversione Solis, lingua nostrâ, Juul five

Juul/

Juul / id est *Rota* dicitur, teste Consultissimo Dn. Loccenio Antiquit. Sveogoth. c. 5. p. m. 33. & pro sententiæ suæ confirmatione, rectè eo in loco Bedæ, qui circa annum Christi 730. vixit, verba allegante ex libri ejusdem de rat. temp. cap. 13. *December Giali eodem nomine quo Januarius vocatur, dicti à conversione solis in auctum Diei.*

Quemadmodum enim ea pars rotæ, cui ipsa insistit, deorsum vergit, rotâ vero circumactâ, sursum fertur, & mox ad priorem locum suum prope terram reducitur; ita Sol hyberno tempore parti Sveoniæ maximè septentrionali, horizonti vicinus conspicitur, ac etiam Scytici promontorii accolis per dies **XXC.** vel **XC.** sub terram condit videtur, à quo loco deinceps attolli & supra horizontem sensim evehi incipit, ita ut ad summum seu solstitiale cæli punctum æstivo tempore reductus totidem noctibus supra horizontem compareat: quo cursu peracto, rursum priora illa & horizonti vicina vel etiam eodem inferiora loca, imminente Brumâ repetit. Unde majores nostri solstitia mense Decembri & junio recurrentia, quibus Sol sursum deorsumque revolvitur in fastis suis Runicis, rotæ signis expresserunt. Causam verò ob quam solstitium hybernum potius quam æstivum *Juul* / h. e. Rotam appellarint, mox aperiemus.

2. Principium anni ab ingressu Solis in Signum capricorni circa *Juul* aut festum natiuitatis Christi ductum fuisse clarissimè ostendunt Fasti Runic veteres recentesque, in quibus annus à scipionis capulo ortum suum trahit, indeque ad imam istius lateris partem protenditur, perque latus alterum & priori obversum à parte ejus infimâ sursum versus usque ad ipsum capulum revertitur.

3. Idem manifestè comprobant dies XII,
yul-

gamla handlingar eller Antiquiteter c. 5. fol. 34. uthaf Bedæ bewissat som lefde wid påß A. CHRIST. 730. den uthi sin boof om tidernas bestaffenhæet säger således: December heeter *Juul* så wål som *Januarius*, bågge månår så kallade af thet / at Solen wender tilbåta at förlångla dagarna.

Ly såsom then *Julen* deel upå på hwilket thet ståår år nederst / och når thet omwålsfwer kommer högst moot Himmelen och åter tilbåta til Jorden. Allså synnes Solen särdeles hoos of öfwerst uthi Sverige om winteren / icke allenast stå in wed Jorden / uthan och dem som boe wed Echyngsbårg på 80 och 90. dygn wara under Jorden / hwilcken sedan småningom och småningom welsfwer sig till of att hon öfwer samma orter om Somnaren icke allenast år högst på Himmelen / uthan och så högt at hon på åfwen så många dygn intet synnes gå neder / och sedan åter wålsfwer sig emot Winteren söder neder åth till Jorden. Thersföre och wåra gamla Gæder på sina Runstafrar hafwa satt itt *Juul* til the tiderna som han wender om at hwålsfwa sig up emot Himmelen eller tilbåta moot Jorden / som år *Juul* och *Midssommar*. Men hwarföre the särdeles hafwa kallat Solens omwändningh om wintertiden *Juul* och en somnaren skall straxt omtalas.

2. Sedan når wij gå til alla the gamla så wål som nya Runstafrar åhro thetas tiders begynnelse når *Julen* om winteren når Solen stiger i Steens bocken / först sturin up wid handlaget på skafwen / gångandes uthföre på then ena sidan och åter tilbåta upföre ått andra sidan / till des åres ånda stadnar wid handlaget.

3. Åhr klarligen at see åhres
M 2 begyn-

beantfelle warte om Jul af de 12. MÆKKEdagar som te hafwa tagit uti ahte ifrån första Juledagen at råfna / att såsom the hafwa ståte sig till wäderlecken / så hafwa the af them dömt hwar månad uti följande åhret sig wilja infinna. Thetta bewitnar och Vormius uti sina Faktis Danicis första book 13. c. f. 59. Thes. förutthan hafwa (Kunstas rerna) sina mercedagar / af hwilka then första är Juledagen med the 11. efterföljande / så och många andra / af hwilka om wäderlecken ställer sig klar / eller med regn / eller storm blandas / så afhemtar den försigste åltermannen der aff huru wäderlecken heela åhret sig ställa wil / så och annat som lärer til Bondens eller Landmans hanteringar.

4. Gaffz och om Juletiden Nyåars-gåfwor / hwilket än i denna dag brukeligit är / medh en lyckönskan till thet nya Åhres ingång så och utgång / hwilket och Snorro Sturleson bewitnar uti gamla tider brukeligit med thessa ord. Kongen gjorde ett floort gleskebud i Juul / och många af hans bästa mend wera hoos hanem. Hand gief i det huus / som hand hafde kosteliga Klenodier och andet sadant inde / som hand wilde efter sin sedwana skiente sine goda mend den siunde dag Juul. Afwen finnes uti Gretla c. 18.

Efter Jolen blots
förfinnar til Heimfer-
dar; of leyfti han mar-
ga med godum giosum i
brut / Pa er han hafdi til
sin bodit.

Efter Jolen bödd
förfinnar til at hemfer-
das; och låt han månaa
fara bort med goda gåf-
wor och ständer / de han
hade til sig budit.

Finia commessatione Jolenst, domi-
tionem parabat Thorfinnus, dimissisque ami-
cis ab se invitatis xenia & tanta dona distri-
buit.

Buchananus scriswer Skot-
tarna samma sed brukat / uti sin
semte Boock om Kung Arthur
fol. 152. Hwilken när han war
öfwer winteren qwar i staden York
upproges ytterst i December må-
nar / de gamle Julelekar (Saturnalia)
som bestodo i drickande och der
af följande ofeder / hwilka dagar då
förubblades / men hoos de höga höl-
los de tredubbele längre än wane
war: På hwilka dagar ingom lofit-
git

vulgo dicti Mercedagar / id est Notabiles & à
die primo Juul seu festi Nativitatis Domini
Jesu Christi connumerari cæpti; ex quorum
dierum tempestatibus, de singulorum men-
sium totius anni ratione vaticinari veteres
soluerunt. Quam rem latius persequitur
Vormius Fast. Danic. Lib. 1. cap. 18. pag.
m. 59. his verbis: Quosdam præterra Notabiles
seu Mercedagar vocant, cujus generis est Natalis
Domini cum sequentibus undecim, alii que quam plu-
rimi, ex quorum serenitate, aut pluvius, ventisque per-
missa tempestuositate, tum aeris temperiem per totum
annum, tum infinita alia rem Rusticam spectantia, baud
insulsa conjectura prudens colligit Agricola.

4. Circa idem anni tempus à veteribus
mitti quoque Strenæ solebant. Quam con-
suetudinem hodieque retinemus, strenis vo-
ta pro felici rerum successu quotannis ad-
dentes. Sed olim id in usu fuisse testatur
Snorro Sturlesonius his verbis: ex Version.
Cl. Skefferi. Upsal. antiq. c. 16. f. 300. Rex
in festo Juliorum splendidum convivium præparaverat,
secum que multos ex viris suis præstantissimis habebat.
Aliquando ibat in conclave illud, in quo varias res pre-
ciosas servare solebat, quas ex consuetudine sua volebat
donare amicis suis septima die Juliorum. Idem Gret-
la confirmat cap. 18. ex veris Cl. Verelii in
notis ad Herv. S. cap. 4. f. 61.

Buchananus rerum Scoticar: Lib. 5. p. m.
152. Scotis eundem morem mansisse indicat,
ubi de Rege Arthuro quædam narraturus ita
scribit: Cum Eboraci Arthurus Rex hyemaret, ex-
tremo Decembri, omnibus latis & potationi cæterisque,
que ex ea nascuntur, vitis deditis, renata est vete-
rum saturnalium imago, sed numero dierum a duplicato
& apud potentiores triplicato: quibus diebus propè nefas

habetur aliquid serie rei agere. Munera mittuntur, fit mutua & proluxa inter amicos invitatio; à ministro- rum castigatione abstinetur. Nostri JULIA id festum vocant.

5. Rem eandem confirmat annos ætatis humanæ ab unâ hyeme in aliam numerandi ratio, secundum quam ipsâ nocte festum Julium præcedente annus complementum suum accepisse dicebatur. Hunc morem clari- ssimè indicat Historia Gothrici à Clariss. Verelio in lucem data p. m. 21.

Actum quidem Starkaterus trium fuit brumarum (annorum,) novem autem brumis (aîis) in Fenbringia unâ cum Hrosbarsgrano.

Då war Starkater tre åhr gammal; och nise åhr war han i Fenring med Hrosbars grana.

Då war Starkater tre metra / han war i Fenring med Hrosbars grana.

Et Vormius Fast. Danic. Lib. 1. c. 12. his LL. Is-landicarum verbis:

Vormius i sina Fastis l. 1. c. 12. af Islandz lagarma.

Id est; Vigenarius vel viginti annos natus censetur qui xx. noctes Julias vixit.

Han är tjugu åhrs gammal / som hafwer lefwat 20 Julianätter.

Sa er tivitugur sem hafwur 20. Jolanatur.

Gothos extra patriam constitutos ean- dem quoque consuetudinem habuisse docet:

Götherna utom lands öfwad de samma räkning: se Ulphil.

Ulphil. Luc. c. 2. v. 42.

Et cum esset Brumarum (annorum) XII.

Luc. c. v. 42.

Och då han war tolf Wintar. (det är tolf år.)

Luc. c. 2. v. 42.

Jah bi so wara twa lib winterus.

Math. cap. 9. v. 20.

Et ecce mulier Sangvis fluxu laborans brumis (annis) XII.

Math. 9. c. 20.

Och si en Qwinn som hade blodgång i tolf wintar (år).

Math. 9. 20.

Jah saj Qwino blod- varinnader twalib win- truns.

Et hæc quidem nemini dubitare permit- tunt quin ab unâ brumâ ad aliam, imo, ab uno festo Julio ad aliud veteres annum suum numerarint. Itaque si cui die festum proximè præcedente nasci, paulò verò post sive etiam Vere vel Æstate festum proximè sequentibus mori contigisset, is annum integrum vixisse dici non poterat. Sin annum spatium vivendo ex- plevisset, vixisse dicebatur ad Julamoot / id est ad Juliorum occursum vel reditum, aptâ sanè & idoneâ in lingvâ nostrâ loquendi ratio- ne ad veteris anni circuitum designandum, cum hujus finis & sequentis anni principium invi- cem quasi occurrere & obviam ire videantur.

Åf hwilket man seer at åhree är räknat från winter til win- ter / och Julenatt til Julenatt- en om en skulle hafwa varit född på Juleaffton / och straxt der effter död / eller alenast den Winteren in til Wären eller Sommarens lefwat / kunde han intet räknas för åhrs gammal / med mindre han lefde åhree ige- nom. Ty sådes de rätteligen lef- wat til Julamoot (det är som lefde til åhres omlop) / hwilket är ett beqwemligt ord / af de gamla åhres omgång gifwit / emedan det gamla åres utgång lika så som möter det nya åres ingång.

Swilket man kan see af ett stycke af de gamla Lagarna / som min Swäger Dn. Lundius mig meddelade. Orden lyda således.

Kan then made ueritls föddr vara / som dräp in är / kumme arwt hans innan natt of jämlonga med breswom of fullom stialom / thena arf taka of böter frässa. Kume han eig innan natt of Julamoth / ta a Runungu arf hans iata / ter är / dainarf.

Uhr gamblom Lagom. Julamoot / thet är / Åhrsmoot / när åhret wendes af Juul.

Derföre ock ännu gamla Bönder i lyckönsningen på det nya åhret / önska hwar andra sådan hellsa och sundheet / at de måga råka hwar andra i många Julamot. Våra Gåder och många än i dag / beskriswa menniskior nas gärningar genom andra tider om åhret / såsom när de säja : han soor 12. Somrar i härnadt eller wifing : Han war 6. Höstar i fiske : Booskopen haar gått 3 Somrar eller åhr på gräse. Men detta tages alenast för wissa tider hwar åhr. Ty brukar skofart i dessa orter / så och beeta booskap / skeer alenast om Sommaren / och det största fiskerit mot Hösten. Och fast heela året uti sådant fall siundom nämnes / så weet doch hwar och een / att Booskopen går alenast om Sommaren på gräset : och tages således här åhret alenast för en wiskidh aff åhret. Men när ens lefnas ålder är worden räknadt effter åhres omlopp / så är den wampgisswin genom wintern / Juulnatten / eller Juulamoot.

6. Twänne märkelige teln hafwa de och brukat förutan de på Runstaswen sattes / som skulle

In hanc rem honoratissimus affinis & collega meus Dn. Carolus Lundius particulæ LL. antiquarum copiam mihi oportunè fecit:

Si alienigena occidatur, hæresque verus intra noctem & annum compareat cum literis & plenis documentis, hæreditatem certito, multamque exigit. Si vero intra noctem & annum vententem non adveniat, Rex hæres esto. Hæc est hæreditas vacans. (extincta).

In Cod. vet. MSS.° Julamoot / seu festi Julij recursus, idem est cum åhrsmoot / sive anni circuitu, quoniam rota instar sese vertendo, Annus revertitur.

Hinc quoque manarunt, in Rusticorum nostrorum votis pro salute & incolumitate mutua circa novi anni principium fundendis, verba, quibus invicem precantur occursum mutuum ad multa Juulamoot / spatia complurium annorum significare volentes. Non autem diffitemur ut olim, ita nunc usu receptum esse nostris, quarundam actionum humanarum tempora reliquis quoq; anni partibus definire, dicendo hunc piraticam exercuisse æstatibus XII, illum piscationi operam dedisse autumnis VI. & deniq; armenta æstatibus vel annis III. in pascuis fuisse. Atqui non tam anni totius decursum, quam iteratas expeditionis aut aliarum hujusmodi rerum vices, vel veteribus in mente fuisse, vel nobis esse, ex eo patet quod in his locis, piraticæ & pascuis nisi per æstatem, piscationibusq; majoribus nisi per autumnum vacare nemo possit: adeo ut si vel maxime ad istarum rerum tempus designandum anni vocabulum, uti nonnunquam fit, adhibeatur, pro certâ solum anni parte, in qua res istæ exercentur, accipiendum sit. Annorum verò ætatis humanæ numerus, semper iniri solitus est per hyemes, perq; festi supra memorati noctes, & deniq; per Julamoot / id est certas festi Julii revertentis vices.

6. Præter illud anni in orbem circumacti signum, quod in fastis Runicis expressum habet

habemus, alia ejusdem rei monimenta duo Majores nostri nobis reliquerunt, quorum unum est *Juulebulla* / certum puta placentæ genus ab hoc anni tempore nomen sortitum, cujus figuram exhibet Tab. 15. fig. 69. 1. 2. 3. 4. ubi limbus exterior totius anni circuitū, crucis autem forma quatuor anni tempora denotat: alterum *Juuleklubba* dicitur, estq; clava quædam exigua, quæ tenui funiculo à summatecti rrabe suspendi atq; ita demitti solet, ut ad sedentis sub illa hominis frontem vel tempora pertingere queat. Ad hanc verò clavam, qui olim, gentis ritu, sive in memoriam Deorum ob beneficia ab eis accepta, sive in venturæ, cum anno novo majoris felicitatis omen craterem hordeaceo potu repletum evacuaturs erat, accedebat & ad bibendum compositus, unius impulsu manus clavam in aere liquido pendentem ita concitabat, ut ambitu quam maximo circa sedentis caput rotaretur, ipseque interim ab omni clavæ ictu aut verbere immunis craterem, sed sine magnâ morâ, exsiccare posset. Si verò quis eam ita imperitè circum egisset, ut ad aliquâ capitis partem, cratere nondum exhausto, allideretur, ei duplum prioris bibendum fuerat. Hæc clavæ rotatione, annum solis motum veteres repræsentare studuerunt. Nos quoque eundem bibendi morem, sed abjectâ veterum superstitione adhuc retinemus, cui quoq; homines peregrini, dum apud nos sunt, animi causa persæpè nec illibenter indulgent.

7. Procopius Græcus scriptor & in aulis nonnullorum Imperatorum summæ dignationis vir, qui post CHRISTUM natum seculo quinto vixit, nonnulla de hoc festo, circaque illud anni nostri principio, memoratū dignissima profert Hist. Goth. lib. 2. p. m. 260. *Est Thule ita ingens insula ut decuplo Britanniam vincat, distans ab ea longo intervallo in septentrionem; magna pars insule inculta squallet. Qua habitat in tredecim nationes divisa est, & suis unicuique rex.*

Skulle betydä åhres onlop: som var Juulbullan och Juulklubban. Juulbullan bakades / som du seer af 15. Tafl. 69. Figur. 1. 2. 3. 4. Hvilkes omkrig betyder åres omgång och forset de fyra åres tider. Juulklubban hon hängdes under taket med en lång strång / och den som skulle dricka Gudarnas skålar och lyckönskan til ett nyt år / han måste sätta sig mit under henne / och swengia henne så Cirkelrunt om sig hufvud at hon intet motte honom röra; Imidlertid hon så fritt swängade sig fring hans hufvud / måste han dricka ut skålen; men råfode han henne ey rätt at swängia / utan hon råfode honom någorstädes; måste han å nyö dricka skålen. Denne swängning betydde en annat än dagarnas och Solens omlopp i åhret / som de gamla berättade. Denna sed brukas ån i dag / som många fremmande de höge och låge hafwa och försökt / men utan den förriga widskæppelse.

7. Procopius, som var en Gräk och förnäm man hos Keisarena och lefde i det 500. årtalet efter CHRISTUM, han talar mäktigt wacker om denna Juulhögtid och åhres då begynnelse och slut / i sin Gøthiska histories andra Book fol. 260. således:

Det är en stor Gø benämnd Thule, hwilken 10. gånger i storleken öfvergår Britannien (Engeland) och ligger långt ifrån henne i norr. En stor deel af samma Gø är öde: men där hon är bebyggd är hon stiftad i tre eller fjolles land / hwilka hafwa hwar sin konung. Där låter sig åhrigen en underlig saak synas. På den tiden om Som-

mas

maren / som oss starbragde år / så går Solen dem på 40. dygn aldrig neder under Jorden / utan stijn dem stadeligen hell och klar. 36 Månar der effter / då wi hafwa winterenså år hon dem på åfwen så många dagar osnaltz öfwer hela Dön / så at ett oäteltigt och stadigt mörker håller Folket der ifrån den wanliga gemenskap och umge. Fast mig ingen lägenheet har gitt wi at resa till samma Dö / ehuru stor ära och långan lag då till haf / hafwer jag dock gran-neltgen frågar af dem som där ifrån komme / huru där med all ting bestaffat är / mot de tider som Solen går oss up och neder. De hafwa berättat på god troo / at om mildsom-mar på 40. nätter / så glömer Solen sig aldrig undan deras åsyn / som för är sagt. Men litwål är Solen inter alltid på samma Himmelens sida / utan stundom i öster och stundom i väster. Och när hon omsider hafwer så ofta hwälfte sig om in till den Jordennes punct i sköpen / då dan hon först om åhret plågar upstiga / råfna de alla åhrs dagar och nätter hafwa gått om. Och när då det långwarachtige mörket kommer / råfna de dygnen effter månans upgång och nedergång / då han synnes och när 35. dygn åhro förbi / uti hwilka de i ett stadigt mörker hafwa ferat / sendes några effter en urmtines gammal wana / till de högsta tullar af Bärge an tilse när Solen skal upkomma. Hwiska när de af högsta tullen så se Solen / förkunna de dem / som på flåta såte / eller dalarna boor / at innan sem dagar / så så de se Solen. Dessa fulla af glädie för de goda och nya riender / fast de än sita i mörket / komma tillsammans i stora samqwem. Och den dag är dem som boor på denna Dö Thule. den största Sakt och hålg. Jag tror derföre att denna Döns inwånare fructa att Solen inter kommer mera igen (derföre de henne derta till åhra glöra) et urumål sådant åhr igen hoos dem ålbrager. Bras alla slags Göt / som boor på denna Dö; så lesa Skridfin årna såmbst / inter länge från sem andra wildtur.

Denna Dö / som Procopius kallar Thule, erkänna alla Lärda wara Sverige hwiskas stäl jag alla framdrager i det

Capite

CAP. V. §. 2.

Res mira quotannis ibi cernitur. Sol per æstatem, quo tempore nobis solstitium est, quadraginta dierum circuita nunquam sub terras se mergens, sed perpetuo exstans fulgore: sex mensibus serius cum brumam dicimus, idem totidem spatio dierum nulla parte insulae apparens, ita ut immensa nox argeat populos & velut ferales tenebrae nulla inter ipsos humani moris commercia permittant. Mihi quanquam in magno desiderio adire insulam & oculis illi conspiciere non est datum. Sed ex iis qui inde ad nos venerant percunctatus sum, quæ ibi esset rerum facies, quo tempore apud nos Sol oritur occiditque. illi fida retulere, quadraginta æstivos per dies Solem non auferri quidem conspectui, ut jam diximus, lucere tamen non ex eadem semper cali parte, sed modo ab ea quam nos ortum, modo ab ea quam occasum dicimus. Ubi igitur ad illud finitoris punctum se circumegit, unde cætero anni emergentem contueri solebant, noctem diemque transusse intelligunt. At obumbrante terras longa illa caligine, Luna, quæ conspicua est, meatibus dierum vices numerant. Atque postquam triginta quinque dies continuis in tenebris exiere, MORE VETERI in summa montium juga mittuntur speculaturi: qui cum ab edito Solem conspexere, nuntiant infra manentibus, quintum intra diem Solis jubar exstiturum. Illi vero læti nuntio, quanquam in tenebris, conventus Solemnes celebrant: idque tempus Thulitis maxime festum est, credo quod ejus insulae cives subeat metus ex malo quanquam anniversario, ne Sol reverti ad ipsos negligat. Omnium quæ Thulen colunt nationum uni Scripto finni vitam agunt ferina haud absimilem.

Insulam hanc, quæ Procopio Thule vocatur, omnes eruditi Sveoniam esse dicunt, quorum rationes in capite de Thule recensere constituimus. Sed Procopius claris verbis docet

docet, in hac insula annum ad finem vergere, quando Sol hyberno tempore ad illud Horizontis punctum declinat & sub illo conditur, ex quo sequenti anno rursus emergere videbitur. Addit præterea Solem æstate supra Horizontem conspici diebus ac noctibus perpetuis XL, totidemque diebus ac noctibus perpetuis hyeme sub Horizonte latere. Quod autem dicit hoc ipsum toti insulæ pariter accidere, idequidem cum rationibus Astronomicis & ipsa experientia non congruit: parti enim insulæ tantum uni, quæ alicui ex circulis parallelis, certâ quadâm ab Æquatore distantia remoto subjacet, id evenire necesse est. Loca verò reliqua ab utraque circuli hujus parte sita, quò septentrioni vel meridiei sunt viciniora, eo pluribus vel paucioribus noctibus per æstatem habitura erunt solem conspicuum, & per hyemem omnia his contraria. Quapropter hæc de Sveoniâ Procopio sine dubio narrata sunt ab hominibus sub isto, cujus mentionem modo fecimus, circulo parallelo habitantibus, quemque nunc investigandum nobis sumere animus est. Pars autem Sveoniæ sive Thules versus septentrionem atque in oceanum glaciale maxime protensa pomontorium erit vel Cimmerium vel Scythicum, aliis Nortkin dictum, quorû situm sub grad. circiter 72. Elev. Poli, Tabula prima exhibet: Et his quidem in locis, juxta id quod accuratiores globi artificiales nobis ostendunt, Sol æstate supra Horizontem diebus ac noctibus continuis ferme LXXVI. circumagi debet. Verum cum ex sententia optimorum Mathematicorum Sol Horizonti vicinus multò, quam revera est, elevatior conspiciatur, ob radiorum ejus refractionem in Atmosphærâ, cujus versus Horizontem major videtur spissitas, utique ad pomontorium Cimmerium æstate conspici illum oportebit diebus ac noctibus continuis pro-

Capitlet om Thyle. På hvilken Sö Procopius uttryckeligen wißer / at åhres omgång är / när Solen om vinteren kommer til samma punct i skogen / och där sig fördöllet / på hvilken hon i det nya nåstföljande åhret upgår. Och at hon om midjommaren är stadigt uppe på 40. dygn / såsom hon om vinteren är stadigt på 40 dygn under Jorden. Procopius säger wäl / att Solen i de 40 dygn om wintern / på ingen ort af hela öhn synes. Men derutiän wißer Procopius sin osöfarenheet uti Eterneligheten. In det kan intet wara mera än en rät rand från öster til väster på hela öhn / som Solen rät just är 40 dagar heel uppe om midjommaren / och helt borta om medwinter. Alla de andra orter / ju längre norr de äro belegne om denna rätta rand / ju flera dagar hafwa de Solen uppe / och ju längre de liggia söder ut / ju mindre dagar synes dem Solen stadigt uppe om sommaren / och twärt emot om wintern. Hwarföre måste Procopius allenast hafwa fått kundskap genom de Personer / som hafwa wistås här i Swertige på den ort / som ligger under samma Himmelens rand / hvilken wi nu wilie upsökta. Det längsta nås i Swertie eller Thyle, som sträcker sig mot nor i hafwet / är Kimmernäs / Nortkin eller Skyllings-berg (se första Zafsan under norstjernans högd 72. grad.) denna ort af Swertie skal hafwa effter Globens anwising Solen wid pas 76. dagar meer eller minder stadigt uppe om Sommaren. Men såsom Solen effter Mathematicorum mening synes när hon är wid skogen altid högre up på Himmelen än hon borde / för des strimors afbrytande i tiocka lufsten / som altid mera är in mot

Stogen / ty lärer hon där wid Kimmernäs om sommaren synas stadigt uppe på en 80 dagar wid pass. Hollendarne som sökte den nya vägen åhret wid pass 1596. at komma til Chinam och Ost-Indien / ofwan för Kimmernäs / och måste för wintern skuld liggia stilla på den ny upfundna öhn / kallat Nova Zembla (see 1. Tab. fig. 1. det man kan läsa uti Ostindiske sagornas tridie dehl tol. 118.) sågo först den 24. Jan. det öfwersta af Solen sticka sig up öfwer Stogen eller Horizonten, hwilket är 45 dagar effter Solens ingång i Stenbocken / eller den kortesta dag / som man kallar / om vinteren. Och altså har hon och varit 45 dagar borta under Jorden / för än hon steg i Stenbocken / hwilket gör 90 dygn tillsammans.

§. III. Gotankyle / som ligger i Sverige emellan den 67. och 68. Norrkiernans högd / och skulle effter globens anledning hafwa Solen stadigt om sommaren uppe til 28 dagar wid pass / men effter Solens strimors afbrytande wed Stogen på 32 eller 34 dagar / synes der / af dem som där bo / hwilket de här studerande Lappar och Skridfinnar mig sielf berättat hafwa / uti 90 dygn stadigt uppe / så at desse som likwäl liggia mera söder / nemligt som sades under den 67 Norrkiernans grads högd / hafwa 5 dagar Solen för uppe / än de som liggia under yttersta Kimmernäs / som äro under 72 grad. Och bo 4 grader längre norr. Och altså hafwa de wed Gotankyle 10. dagar längre Solen stadigt uppe midt sommors tisd hwilket sträfwärmer all Globens anledning. Jag kunde icke heller tro det sane vara / för än jag betänckte at Gotankyle ligger högst up mot Ställarna / så att ströarna /

som

propemodum 1xxx. Batavi certe anno 1596. novum iter ad Sinas & Indiam orientalem, supra promontorium Cimmericum aperturi, sed hyemis causâ ad Novam Zemblam insulam nuper de tectam quiescere coacti (vide Tab. I. Fig. I. ut & Histor. Indic. Orient. part. 3. p. m. 118.) partem disci solaris superiorem, ante diem 24. mensis Januarii supra Horizontem conspicerere non potuerunt. Hic autem dies, à Solis in signum Capricorni introitu,, qui brumali tempore in diem totius anni apud nos brevissimum incidit, diebus abest 45, totidem igitur diebus ab eodem Horizontis puncto ad initium Capricorni Solem jam ante sub terram descendisse oportuit: unde facile apparet tempus omne quo Sol sub Horizonte latitaverat dierum naturalium continuorum 90 fuisse.

§. III. In Sveoniâ quoddam est territorium Gotankyle dictum sub gradibus 67. & 68. Elev. poli situm, quod juxta globi artificialis ductum, per æstatem Sole frui deberet supra horizontem diebus ac noctibus continuis fere 28, juxta rationes verò Astronomicas ob radiorum Solis refractionem in Atmosphæra, diebus ac noctibus 32. aut 34. atqui constanter affirmarunt adolescentes quidam Lappones & Scritofioni, qui ad hanc Academiam Musis litant, Solem in isto loco totis diebus naturalibus XC. conspici, ac etiam, licet Gotankyle sub gradu 67. Elev. poli situm, magis ad meridiem vergat quam promontorium Cimmericum, quod gradui 72. Elev. poli subjacet, & minus à septentrione distat gradium quatuor, Solem nihilominus aperire sese illius loci habitatoribus diebus quinque antequam se Cimmericis conspiciendum det. Quæ res universam Globorum artificialium constitutionem & omnes, quæ ex illis capi solent, observationes penitus convellere videtur. Parum equidem absuit quin hæc tanquam frivola, ipse reiicienda puta-

rem, sed in mentem mihi venit, territorium **Gotanfylle** in summis montibus situm esse, à quibus ingentia flumina hinc in sinum Botnicum, inde in Oceanum septentrionalem seu Cronium descendunt: horum itaque montium altitudine effici posse iudicavi, ut eorum incolæ solis supra horizontem adspectu multò diutius fruantur quam qui in campis aut æquâ planitie versantur. Idemque in aliis locis observatum esse docet Vossius ad Pompon. Mel: lib. 1. c. 1. p. m. 91. *cujus hæc sunt verba:*

In provincia Tazatai montem esse testatur Vincentius Albus Massiliensis in nupero itinerrario, è cuius vertice Indi omnes affirmabant Solem conspici posse duabus, vel etiam tribus horis, antequam oriatur. —

In provincia Xantung mons est altissimus Tai dictus à Seribus. affirmant illi, teste Martinio Iesvita, viro certissimæ fidei, ex ejus vertice Solem videri posse ad primum Galli cantum. Sed profecto nimii erimus, si plura congeramus exempla, rei notissimæ Alpium & montanis gentibus, iis nempe qui summities Alpium incolunt in Rhætia & alibi. Solstitiali tempore est illæ aurora perpetua, vixque tunc ad breve tempus Sol occidit. Hæc nec intelligunt, nec credunt, qui in planis vivunt, ac regulis Geometriæ adversari existimant.

Solem igitur montibus prius oriri quam campis, plurimumq; ad eam rem facere radiorum Solis in Atmosphæra refractionem, ex his quæ allata sunt, manifestum evadit. Nunc ad locum in Sveoniâ investigandum, qui verbis Procopii respondeat, nos confereamus.

Urbi Tyrne/ hodie Torne aut Tornås/ vicina & ultimo sinui Bothnico adjacentia loca sita sunt sub Grad. 66. & 67. Elevat: poli, ac proinde juxta vulgaria in globo artificiali problemata, Solem æstate supra Horizontem videbunt diebus naturalibus continuis haud paucioribus quam 20, nec pluribus quam 30, sed ob insignem montium altitudinem, ut & luminis in Atmosphæra refra-

som isfrån de Tidllar springa / falla endels i Botn af österhafswet / och endels i norrhafswet / eller Grannwikan: och af denna orsaken / at bårget så högt är / synes Solen 66 dagar länsgår uppe om sommaren / än så som där woro en slät plan utan bårge. At detta således sker på andra orter / wisar Vossius uti sina anteckningar öfwer Pompon. Melam. til des 1. Book. 1. cap. fol. 91.

Uti landet Tazatai bewitnar Wincentius Albus Massiliensis i sin utgågne resebok / ett Bårge så högt wara / at man af des öfwersta full / kan see Solen 3 timar för än hon neder på slätten synes / det alla Indianer bekänna. — Uti landet Xantung är ett mächta högt bårge Tai benämndt / på hwilket de säija (såsom Martinus Iesvita een rorwårdig man bewitnar) at Solen af des fullt synes wed första hönsesgale. Wi skulle wara alt för ledesamma / om man flere exempel skulle framdraga; det är / allom bekant som bo i de Alpfste bårgen / särdeles up på de högsta uti Rhætia och annorstädes / at wid Sommarstarebragde / är där wid natten en stadigwarande rönn på Himmelen / och Solen alenast på en kort tid om natten nedre. Detta hwarén ero de / eller det förstå som bo neder på slätten / och mena detta stråwa aldeles mot Eternitetskarens och Jordmåtarens regler.

At alt detta seer man nu huru såsom Solen synes altid på bårgen för än på slätten / och myctli mera för des strimors afbrytande af wädres rickheet mot skogen. Wi wilja så se närmare hwar detta rummet skal finnas i Sverige / som träffar in med Procopii ord.

De orter / som liggiakring Tyrne och nu kallas Torne eller Tornås / hafwa Norrriernans högd af 66. och 67. grad. der som Solen effter Globens anledning om sommaren bör wara emellan 20. och 30. dygn

stadigt uppe / men för Wärgens
 flul / och Solens strimors af
 brytande / är på de högsta bärge
 40. dygn uppe / och neder i dalar
 napå 30. dygn: desse orter äro de
 Procopius hafwer fått kunskap
 om / til hwilket han förutan or
 tens lågenheet som wißt är / sielf
 a. ledning gifwer: ty af alla slags
 Guld på öhn boendes / nämner
 han inga wed sina egentliga
 namn / mera än Skridefinnar
 na / hwilka begynna wed Tor
 nås och sträcka sig alt in til Kim
 mernås.

§. IV. Uaf desse Procopii ord
 är nu klart / at ähres begynnelse
 hafwer warit när Solen hon
 först om wintern af högsta bär
 gen syntes / som war 15. dagar
 effter hennes ingång uti Sten
 bocken / och 20 dagar där effter
 syntes hon neder på slätten / då
 största Julfesten firades. Hwila
 let nu är den 30. December,
 effter såsom Solen instiger först
 i Stenbocken / och då wänder
 sig tillbaka / som är den korteste
 Dag o. h. längste natt.

§. V. Men här kommer en
 mäktig tänckwärdig fråga /
 hwarföre alla våra Sagor och
 sägner bewitna att in wed Kung
 Olofs Skottkonungs tid / som
 lefde Anno Christi 1000.
 uti den 10 mans äldren / haf
 wer denna högsta fast / som i her
 dendomen här i Sverige firas
 des / och kallades Jul och war
 ähres begynnelse / då höles wid
 påß den 24. Januarii. Hwila
 ten sedermera när de blefwo
 Christne / blef tillbaka förtd til den
 25. Decembris, och det nya
 ähres begynnelse til den 1 Ja
 nuarii, som strax wisas skal.
 Wäras / de Norßas och Dan
 ßas gamla Sagor wetta intet
 at tala mera än om 3. stora

Jester

refractionem diebus ferme 40, in vallibus au
 tem & spatiis depressioribus, diebus tantum 30.
 Hæc igitur Thules insulæ loca præ reliquis
 Procopio innotuisse oportuit. Cui rei, præ
 ter locorum naturam atque situm, fidem quo
 que facit ipsa Procopii narratio, in quâ nul
 lius populi in hac insula, præterquam Scito
 finnorum nomen occurrit. Atqui horum
 propria & perpetua sedes ab urbe & territo
 rio Tornensi uique ad promontorium Cim
 merium semper fuit.

§. IV. Ergo quantum ad hoc illustre &
 magnificandum Procopii testimonium, du
 bitari sane non potest, quin hi populi annum
 hyeme inceperint, & quidem ab illo temporis
 puncto, quo sol è summis montium altissimo
 rum verticibus primum conspici poterat,
 quod die decimoquinto ab illius in Capri
 cornum introitu accidit, cum vicesimo de
 cimum die in æqua terræ planitie constitutis
 appareret, quo tempore summa inter homi
 nes festi (Jul) celebritas viguit: idque circa
 diem 30. mensis Decembris, quoniam Sol Ca
 pricornum ingreditur mensis ejusdem die 11.
 qui totius anni brevissimus est & solem ad
 nos reverti facit.

§. V. Hic se insignis difficultas expedien
 dam offert, nempe qui fiat, quod juxta Hi
 storiarum nostrarum omnium fidem, circa
 tempora Regis Olavi Skautkonungs / qui
 seculo post natum Christum decimo vixit,
 summum & celebratissimum totius Sveoniz
 adhuc paganismi tenebris obruta festum,
 Jul dictum & cum anni novi principio
 conjunctum inciderit propemodum in diem
 24 mensis Januarii, sed post introductam
 religionem Christianam retroactum sit ad
 diem 25 mensis Decembris, initium verò
 anni in die 1. mensis Januarii hæserit, uti
 mox clarius patebit. De tribus tantum festis
 & sacrificiis insignioribus, cum nostræ tum
 etiam Norvagicæ Danicæque historiz lo
 quuntur

quod

quuntur, quorum festorum summum & celebratissimum fuit, Jutul / in mediam brumam incidens. Ita enim Hist. S. Olavi habet: cap. 109. ex vers. Cl. Verelii.

Mos illorum est sacrificare in autumno, ad propitiandam hyemem: deinde media hyeme: tertium in aestate, ad excipiendam aestatem.

Capite vero 117. in hunc modum:

Consevit Sigurdus tria sacrificia peragere qualibet hyeme (anno): unum in autumno, alterum media hyeme, tertium ineunte aestate. Postea vero quam Christianus factus est Sigurdus, consuetum morem retinuit, quoad commensationes: ita ut in autumno amicos ad se invitaret; media vero hyeme commensationes Iolenses, invitatis quam plurimis, celebraret; tertiam vero pascatis tempore commensationem institueret, & eam quidem hominibus satis frequentem.

In his verbis convivium & Sacrificium media hyeme institutum nomine venit, Iolabod / quod multitudine convivarum valde infigne, & per omnem Sveoniam vulgo caput omnium Sacrificiorum dictum fuit, pacis & victoriæ obrinendæ causa celebratum. Tum quoque nundinæ & judicia publica habita, ad quæ omnes accedere tenebantur. Videatur Hist. S. Olavi cap. 69.

In Sveonia mos antiquus fuit, in gentilismo, ut februario mense, universale Sacrificium Upsalæ perageretur. Sacrificandum tunc pro pace & victoria Regis; coeundumque illuc ex universo regno. Peractum simul universale iudicium; nundinæque & mercatus frequens per integram septimanam instituti. Sveonibus vero ad Christianismum conversis, nihilominus iudicia & nundinæ servabantur.

Ät det seder deras / at de offra om Hösten at sagna Wintern. Sedan mitter i winteren. Tredie gången moor Sommarren / at sagna sommare.

Cap. 117. Talar han således:

Stigurd war waner hafwa 3 stora Offer hwore ähr / ett om Hösten / det andra om Medwinter / tredie om Sommarren. Men sedan han blef Kristen höll han gambla leden så wida det gale att hålla Geste-båden. Så at han om hösten bød goda Wenner. Men om Medwinter höll han stora Julæstebod och bød drefselig många. 3. gången höll han moor Påsta och bød en temlig hoop.

Er kad sidr betra ad hasa blot ad Haufti of sagna Weert / annat q midium weert / tredia at Sumri: ka sagna betrumart.

Stigurd war but wanr / medan Helnd war / ad hasa fren Blotwern weert: ett at weert nettum: annat ad midium weert / tredia ad sumri. En sidan er Stigurdur tot wid Kristni / helean teitum hett um weikleriar: hasdi han a haust winabod / en Jola bod a weitin / of haud haen til sin morgum monnum; treidum weiklo hasdi han um Pasta of hasdi ka en siolment.

När kallades det Offret och gästböd som stod om medwinter Iolabod / då han bød måsta wännerna / hwilket så store höls i Sverige at det blef kallat Hufwud-offret / och blef då offrat för fred och seger. Marknat och almen ring höls / och måste alla af Rikket komma nje Så talar Olofs Saga Cap. 69.

I Sverige war en gammal sed / medan det war Hednist / att uti Gdiemänat / (eller at Gdia) stude ett hufwudoffer på uti Upsala. Då stalle offeras för god fred och at Rungen morre hafwa Seger. Det mooste då alla af hela Rikket sötta och moote då ett almennelegit Ringwara; där war of marknat / of stor löpslagning som stod en best wicka.

I Switlodo war kad forn Landisidur / mehan kat war Helnd / ad haufudblot stldi wera at Got at Upsalium stldi ka blora ill stldar of ill Sigrs Kongst sinum. Stldu men ka kangar sätia um ale Switawellid: ka stldi of almennelegit Ringwera; kat war of marknat / of mikil laupstefna of stod stldu. N 3 Men

Enn er Kristin war
Switiod / þa hefk þo
Langfing of markadr.
Enn sidan alfsida war
Kristni i Switiodo /
of Kongar afstáust of
sitia ad Dypsaulum þa
war forðr markadr /
enn hafdr Kyndelmes-
su. Hest þad halðist
alla ást sidan / of er
nu hafdr et meir / en
Stendr 3 nárr. Enn er
þad þing Swia of
satta þeir um alt land
ell.

Men sedandei Sverige
blefwe Kristna / så hölk
där allenast Lagattug och
marknan Menäter / när
hela Sverige eller alla
blefwo Kristna / och Ro-
nungerna wände igen at
sitia uti Dypala / blef
marknans tidren oombyt
och hållin wid Kyndel-
messa. och efter den tiden
är marknan hållin altid
wid sagðá tisd / men alle-
nast på 3 dagar til sama
ting ár och hela Swe-
riges almoga kommen.

tur. Sed postquam ubivis in Sveonia
obtinnit Christiana religio, & desierunt
reges Upsalæ morari, mundinarum tempus
immutatum fuit, & in purificationis fe-
stum collatum: Quod semper deinde ser-
vatum, sed per tres tantum dies. Ad
forense iidem iudicium illuc coibat regni
communitas.

Hervarar Sagar talar cap. xiv.
fol. 138. således / om K. Heidrick.

Hervara Saga cap. 14. pag. m. 138.
hæc habet verba, de Rege Heidricho:

Han blotadi Freyru
of tignadi hana mest af-
ollum sinum Gorum.
Þad war sidwonia ad
taka ein Golt / þam
stástan fíet / of stíldi
ala han / of gísta Freyru
til arbotar / i upphafi
manadar þes er Fe-
bruarius heitir: þa stíll-
di blot þafa til farfáll-
dar. Kongr sagdi ad
þest Goltur wári suo
henlagur / ad menn stíll-
de fyrir þetta offur kun-
na ad þáma um oll stor-
mal. Jola aptan stíllde
leida þenna sama Golt
til Konge: logdu menn
þa hendur iser þurft
þans / of freingdu heit.

Han gjorde stort blod-
offer til Gudinnan Frig-
ga / och dyrkade henne
måst af alla sina Gudar.
Och war ibet sidwonia /
at taga den största Gale
man kunde få / at göda /
och offra honom til Frig-
ga för god lycka och ährs
wärt uti begynnelsen på
Göjemånat. En så skulle
man göra blodoffer til
lycka och wälgång. Ro-
nungen sade / at tenne
Galt wore så hellig / at
man för des offer skul /
skulle kunna rått dömma
uti alla swårasaker. Ju-
laastön skulle Galtan
framledas för Konun-
gen: så lade te händerna
öfwer hans bröstet / och
gjorde löffe.

Magnum obtulit Sacrificium Deæ Frig-
gæ, eamque præ omnibus Diis suis maxi-
mè coluit. Mos autem obtinnit ut verres
omnium maximus deligeretur saginandus
& Friggæ pro felici rerum successu ut &
uberiori annonæ proventu immolandus in
principio mensis Februarii. Tum enim
pro prospero rerum eventu Sacrificandum
erat. Hunc verrem Rex tam sanctum
esse dicebat, ut perpetrato ejus sacrificio,
de causis omnibus gravissimis rectè judi-
cari posset. Vespere autem Juliorum in
conspectum Regis verres adductus fuit,
ubi manus suas ceteris ejus imposuerunt &
& vota conceperunt.

§. VI. Af þessarum ár forst
márkíandis / at det förnemsta of-
ret stedd til lyckdússkan af Fred
och Seger til nestfóliande nya
Áhr: såsom án klarare kan sees
af K. Nagans uti Norie les-
werne / uti Snorre / från fol.
74. til 79. Der Wónderna wille
stinga honom at hålla Jul som
hans Fader / och at Kongen skulde
offra dennem til tre gode Áar / det
är för Jordenes gróde och til
fred.

2. Ser-

§. VI. Ex allatis testimoniis sequentia elici
possunt rerum momenta: 1. Sacrificiū omni-
um maximum, pro pace aut victoria in an-
num sequentem obtinenda, institui solitum.
Quam rem multo tamen clarius persequi-
tur Snorro in vita Haquini Regis Norvegiæ
pag. m. 74. & sequentibus, ubi rustici Regem
ad festum Julium sicuti ante ipsum pater ejus fece-
rat, celebrandum adigere voluisse leguntur, & ab
illo postulasse ut in gratiam illorum profelici anno,
hoc est, pro annonâ & pace sacrificaret.

2. Fest-

2. Festum Iulium ad id temporis in principio mensis Februarii celebrari solitum, post introductam in Sveoniam religionem Christianam per mensem Lunarem unum aut dies circit: 30. retroactum fuisse, ita ut in Decembrem inciderit: cum interim nundinæ iudiciumque Disanum propè festum purificationis, hoc est in principio mensis Februarii remanserint. Atqui magis hoc ipsum innotescere poterit e duobus Fastorum Runicorum canonibus, qui vertente Clariff. Celsio in Comp. Eccles. p. m. 65. Ita habent: *primi qui post festum Epiphaniarum init mensis plenilunio, celebrantur nundine Disanæ, ut & Luna quæ in cælo lucet Epiphaniarum die, Luna Iuliorum dicitur. Hanc Luna Disana excipit.* Cum tamen ante illa tempora Luna Iuliorum & Luna Disana eadem esset, id quod verba superius allata Clarissime indicant, & præterea Rusticus quidam Andreas in Rösslunda Fastorum Runicorum cum veterum tum recentium peritissimus mihi confirmavit.

Norvagos etiam Iulia retro egisse Snorro innuit p. m. 74. *Haquinus Rex bonus erat Christianus cum in Norvegiam perveniret: verum quod omnes cives pagani, & optimates idololatriæ sacrificiisque paganis nimium dediti essent, ipseq; Rex multis civibus, nec non omnium amore ac benevolentia egeret, Consultissimum duxit religionem Christianam sibi soli, clam reliquis servare: interim tamen legibus caveri iussit ut eodem tempore, quo Christianorum, Iulia festa celebrarentur.*

Exteri quoque homines non plane nesciverunt Iulia aliquando celebrata fuisse mense Ianuario, post solemnia nativitatis Christi apud Christianos. Ditmarus enim Chronic: lib. 1. pag. 12. ita scribit: *Est unus in his partibus locus caput istius regni Lederun nomine in pago qui Selon dicitur, ubi post novem annos mense Ianuario, post hoc tempus, quo nos Theophaniam domini celebramus, omnes conveniunt, & ibi diis su-*

2. Sedan at Juulhelgen / som da stod mot Februarii begynnelse flyttes en helt Tugget tilbage til December måned / hvilket gør vid på 30. dygn. Sedan hela Sverige blef Christet. Men Distingmarken nat med Tugget blef behalvet vid Ryndelmåssa / som är i Februarii ingång. Detta sees utryckeligen af Runstafs reglorna:

1. När tractandags nred i fulla sabb
A Disa ting i Upsala star.
2. Ther Tugget som lyser på Him-
melen om trettonde dag Juul är
Julatugget: och ther på fölter Dis-
satugget. Der tilförenne Jul-
tugget och Disatugget var
ett / såsom dessa orden nog klars
gifwa tillkänna / och mig en
mycket klof Bonde benemd An-
ders i Rösslunda visste af Run-
stafvarna / som hade kunskap
både om de gamla och nyare.

De Norriska hafwa äfwen dragit Jultiden tillbaka / som Snorro Sturleson bewitnar fol. 74. der han skrifwer: Rung Hagen war en god Christen / där han kom til Norrige / men fordi alt Landis folket war Hedenske / of de nyperste i landet oppeholte store afguderij och Hederste offer / och Kongen hade megit Jols behof / of hwar mands yndest och menskap / da tog han det rad for sig at hand hölt den Christen Religion hemmelig hoos sig sielf / dog besalte hand at sette uti leugen at holde Juulhoitid på ten tid / som de Christne den hulde.

De fremmande hafwa och wettat / at denne Julfest är hållin uthi Ianuario efter Christi födelse fest begängin hoos de Christna såsom Ditmarus i sin Cronika lib. 1. p. 12. talar: Der är ett rum wed dessa (Norriska) orter och des Riikes hufwudstad benemdd Lådre uti en by benemdd Sola / der som efter hwar niofonde år uti Ianuario, efter den tiden som wi begå Christi födelse / alla komma tillsammans / offrandes

sina

sina Gudar 99 Mennisklor / och så många Hästar med Hundar och i Jaldars ställe / Suppar.

Wthi detta indragne rum blandas många saker som löra åtskillias: nembligen de offren som somlige hälle på alla rum om Julen uti sårskilte huus / med de som skulle hållas wid Konungarnas hof / så och här wid Upsala: sedan och blandas te som åhrligen skedd i Januario eller Juulen med det som höls hwart nionde år; där om på sina rum skal ihogkommas: Allenast man här utur märker den tiden att det höls i Januario effter de Christnas Juulhålg / hwilken hoos sombliga lyctades den 13. Juuldagen / som war den 6. Januarii: hoos andra 20. Juuldagen / som är S. Knuts dag den 13. Januarii, där af ordspråket: Knut fiör Julen uth.

Detta bekræftar och Beda, i det han säger af för indragne rum at December fest och kallas Julmånat så wäl som Januarius. Af ingen annan orsak än denna: at sedan såsom åhrs begynnelse flyttades ut Januario som war Juulmånat / til December effter de Christnas sätt / ty fest han heta sedan Julmånat den förre och Januarius Juulmånat den senare. Och kallas hoos of nu allenast December Julmånat / men Januario är det namnet fräntagit / behållandes allenast det namnet Thor och kallas Thors-månat.

Her Rugman Is-landus berättade mig och / at Isländerna wetta än i dag at förtälja / at Januarius hafwer hoos dem kallad i gamla tider den förre Juulmånat / och Februarius den senare / hwilket utwiser at Juulen motte hafwa hållits

pterfi

ismet LXXXX. & novem homines & totidem equos cum canibus & gallis pro accipitribus oblati immolant.

Hæc Ditmari verba, multas quidem res sua natura distinctas confundunt, nempe Sacrificia privata, quæ Juliorum tempore passim in ædibus singulorum fieri poterant, cum Publicis ad aulas Regum ut & Upsalæ celebrandis, itemque Sacrificia annua in ipso festo Iulio & mense Ianuario fieri solita, cum illis quæ post annos novem elapsos, de quibus suis locis acturi erimus, recurrerunt: nihilominus Sacrificandi tempus ritè designant, mensem, inquam, Ianuarius, cum jam festum nativitatis Christi præterisset, quod festum ita computari solebat, ut a nonnullis dies ejus 13. in 6. Ianuarii, ab aliis dies 20. in 13. Ianuarii incidens pro ultimo haberetur, quarum numerandi ratio posterior, hoc peperit dictum: Canutus festo Iulio finem imponit.

Ad hæc sanè digitum Beda intendit, quando ut e superius allato loco liquet, Decembrem, mensem Juliorum, æquè ac Ianuarius vocatum fuisse ait: id quod nulla alia de causa factum erat, quam quod anni initium a Ianuario, qui verus mensis Juliorum erat, in Decembrem, Christianorum instituto, retroactum esset. A quo tempore December mensis Juliorum primus, Ianuarius verò mensis Juliorum secundus appellari cæpit. His vero temporibus nostris, Soli Decembri nomen suum a festo Juliorum (Juulmånat) remanet, Ianuario vero ademptum est & alterum illud, a Thoro Deo (Thors månät) reliquum ei factum.

Dn. Rugman Is-landus pro ea qua instructissimus est rei Gothicæ veteris peritia, mihi certò affirmavit, vel ipsorum Is-landorum confessione adhuc confirmari id, quod de mense Juliorum primo & secundo olim ita dictis, in quorum locum December & Ianuarius successerunt, adtulimus, quæ res

certo certius evincit festum Iulium in dies postremos Ianuarii, vel in primos Februarii mensis tum incidisse. Qui autem rationem & causam translati festi Iulii in Decembrem scire volet, nihil cause habet cur suspicetur illud accidisse ob affectatam aliquam à Christianis concordiam Religionis cum nostris Majoribus, qui pagani tum erant propemodum soli omnium Europæorum: nec etiam valere potuit hæc ratio post dissipatas tenebras paganicas; nam cum ad extirpandas reliquorum duorum Festorum majorum, quæ æstate & autumno celebrabantur, reliquias tam proni essent, idem omninò huic festo accidere debuisset verisimile est. Verum cum esset huic festo annexum Anni principium, res indifferens, & in dies ultimos Ianuarii incidens, sine scrupulo retineri & retroagi potuit ad initium anni Christianorum, id est, ad diem 1. mensis Ianuarii, ut hac ratione ceremoniarum Ecclesiasticarum Sveoniæ ad religionem Christianam conversæ cæterorumq; Christianorū conformitas quædā haberi posset. Si proinde plenilunium Disanum ad eosdē dies retroactum fuisset, canonibus illis supra memoratis non fuisset opus. Atqui cum Disanæ nundinæ ad Ecclesiastica negotia non spectarent, eas consveto tempore, id est, circa principium mensis Februarii aut festum purificationis, testibus veterum historiarum locis supra recensitis, retinere maluerunt; & ut plenilunium illud Disanum in fastis Runicis commodè inveniri posset, istos canones adinvenerunt. Itaque & hoc tempore, in ipso plenilunio solennis sit apud nos nundinarum istarum per præconem indicatio, ut ut forense iudicium exoleverit, quod tamen primis ab introducta religione christianâ temporibus aliquamdiu retentum fuerat. Sed & illud juxta observandum duco, quod hæc antiquissima & omnem memoriam humanam superans consuetudo nunc solis Upsalensis,

ytterst i Januario eller först i Februario. Men hvarföre nu Juul fördes tillbaka / kan man ögenskänligen se / at det intet skedde til att införa en jämlikhet i Gudztiensten emellan de Christna och oss / ty våra Gæder woro Hedningar / och de andra Europeer måst Christne: icke heller war rimligt at giöra sedan / när våra afslade det Hedniska wäsendet; utan snarare / såsom de inga afleswor wille låta blifwa qwar af de andra två stora fester / som hölles om Commaren och Hösten: altså wille de icke heller at något af denna Fests widspelpelle skulle qwarlemnas / men åhres begynnelse som war en wilkorlig ting / och med denna Fest höls ytterst i Januario, den kunde de trngt utan någon widspelpelle föra tillbaka / til de Christinas åhres begynnelse / som war den första dag i Januario, på det en jemlikheet skulle blifwa i alla Kyrkie-ceremonier. Och hade då Distings-runglet solgt med tillbaka / så hade de näst tilförende omratte reglor inte giordis behof. Men såsom Distingen ingen Rikrtiosed war / och landet wille behålla Distingen / som af indragne Sagors rum förmåles wid sin gamla tid / nembligen emoe Rydelmessa eller Februarii begynnelse; och på det då Distings fulle tungel skulle igensinnas på Runstafwen / giordes föresagde reglor. Och håles han wäl in til denna dag / så at marknaden uer fylle lysas / men det almenneliga tinget är nu aflagdt / som doch först i Christendomen wid samma tid höls. Denna urgamla sed är alenast här i Upsala af hela Swertge / ja hela Europa. jag töör seja hela Werlden än i dag allmenneligen

och uppenbarligen behållin /
den Tacitus för 1600 år
sedan beskriver således hoos
och då gångse. Lib. de morib.
German. c. 2. De samma tillsam-
man på vissa dagar (der icke något
hastigt och olyckligt är förhanden)
när månen aningen rändes eller
kommer i fylle. Ty till at några vich-
tiga ärenden för sig taga hålla de då
lyckligast. Fara de föreda Nor-
ske och Isländske Sagor nå-
got willa derutinnan / att de
sättia Distingen eller des mark-
nadt hafwa stått den 1. Februa-
rii på Ryndelmåssa / hwilket in-
tet bör förstås om den dagen /
utan om det fylle / som faller
nåst förr eller effter 1. Februa-
rii. Hvilket ny först tendes
effter tråttonde dagen. Det-
ta will tag låta dem enfaldigom
se af alla dessa års Almnackor
hwilket och blifwer så stadigt
här effter warande. Ty hwart
19. år kommer Distings-fylle
på samma dag som det war tilfö-
renne: men huru många timar
de stiga på 200. eller 300.
år tillbaka / kan man läsa Cl.
Celsii Comp. c. 2. s. 14.

sibus, & nulli præterea, non dicam Sveoniæ
sed, ut arbitror, totius orbis loco remaneat.
Apud Corn. verò Tacit. de morib. Germ.
cap. 11. ante annos M. DC. descriptam legere
licebit, his verbis: *Coeunt, nisi quid fortuitum &
subitum inciderit, certis diebus, cum aut incoatur luna
aut impletur nam agendis rebus hoc auspiciatissimum
initium credunt.* Idcirco Norvagicæ & Islandicæ
historiæ nonnihil à vero recedunt, cum Disa-
nas nundinas diei primo mensis Februarii vel
etiam festo purificationis strictè alligatas vo-
lunt: ad tuendam igitur illarum fidem præ-
stabit, non de die, sed de plenilunio diem 1.
Februarii proxime vel præeunte vel sequente
ut & à novilunio quod Epiphaniam excipit
pendente, hæc accipere. Nunc in gratiam
vulgi & rudiorum ea quæ de plenilunio Disa-
no diximus, illustrabimus factâ pleniluni-
orum collectione ex Ephemeridibus nostris
vulgaribus. Ubi simul tenendum erit ean-
dem semper fore rationem cyclorum sequen-
tium, cum post annos 19 plenilunium Disa-
num ad diem eundem revertatur: de hora-
rum vero discrimine, quod anni ducenti vel
trecenti demum producant, consulendus erit
Clariss. Celsii Comp. Eccles. c. 2. p. m. 14.

Distings		O sive plenilunium Disanum.	
Cyclus Lun.			
1.	1648. Dist.	29. Jan.	1667.
2.	49. —	17. Febr.	68.
3.	50. —	6. Feb.	69.
4.	51. —	26. Jan.	70.
5.	52. —	13. Feb.	71.
6.	53. —	3. Feb.	72.
7.	54. —	22. Jan.	73.
8.	55. —	10. Feb.	74.
9.	56. —	31. Jan.	75.
10.	57. —	18. Feb.	76.
11.	58. —	8. Feb.	77.
12.	59. —	28. Jan.	78.
13.	60. —	16. Feb.	79.
14.	61. —	4. Feb.	80.
15.	62. —	24. Jan.	81.
16.	63. —	12. Feb.	82.
17.	64. —	1. Feb.	83.
18.	65. —	19. Feb.	84.
19.	66. —	9. Feb.	85.

Patet ergo omnia plenilunia Disana inter diem 21. Ianuarii, & 19. Februarii accidere, ita ut neque festo nativitatis Domini propria fieri, quam admittit dies 21. Ianuarii, neque ultra diem 19. Februarii ferri possint. Quemadmodum autem Disanum plenilunium olim ad initium anni, quod in mediam brumam incidit & festum Julium vocatum fuit, semper accidebat, ita nunc plenilunium Iulium (quondam cum Disano idem, jamverò menstruo spatio ab eodem remotum & retroactum) inter diem 21. Decembris & 21. Ianuarii versatur. Hinc est quod fasti Runic recentiores festum Julium à die 21. Decembris auspicentur, cum veteres circa tempora Regis Olai *Eftotsonungz* à die 21. Ianuarii, illud deducant.

3. Festi Julii appellatio *Medwintreblot* hoc est, *mediæ brumæ Sacrificium*, illud in diem 24 aut 25. Ianuarii, qui mediæ brumæ competunt, incidisse arguit: namque à die 11. Decembris, quo sol Capricornum ingreditur, & itinere converso dies sensim producere incipit, bruma initium capit, & usque ad 25. Ianuarii, dies numerantur 45, totidemque dies postmodum sequuntur usque ad 11. Martii, quo diè sol arietem ingressurus diem nocti æquat, primumque veris initium constituit. Itaque & dies 25. Ianuarii vulgò mediæ brumæ dies vocatur, testibus Fuhrmanno in Ephemer. Anni 1668. & Voigto in Ephem. Anno 1670. 1671. 1672. & Enhornio in Ephem. Anno 1677.

§. VII. His rationibus satis superque confirmatum dedimus, festum Iulium seu anni principium à majoribus nostris, seculo post Christum natum decimo, numeratum fuisse à brumâ mediâ, seu 24. vel 25. die Ianuarii, post introductam vero religionem Christianam in aliud tempus retroactum fuisse. Verum non dum à me reddita est ratio, ob quam Iulia celebrari cæperint die 24. Ianuarii, cum

Pro-

H^s seer man at inom den 21. Januari och den 19. Feb. falla alla *Distingzshyllen* / så at de cy närmare kunna komma *Juulen* nu i Christendomen än til 21. Jan. och cy heller långre fram än 19. Feb. Och såsom då *Dissa-rings* solle altid kom inom åhres begynnelse / emådan åhret begynnes då af medwinter / och kallades *Juult* altså kommer nu *Juultunglet* (som då war ett med *Distingz-tunglet* / men sedermera kastat en heel måna tillbaka) alltid emellan 21. Decemb. till 21. Jan. ty seer man och at på de senare *Kunstaftrar* / begynner *Juulen* af den 21. Decemb. der de gamblas begynnes af 21. Januarii.

3. Visser denna stora *Juult* festis namn / i det han kallades *Medwintra-bloot* at han stog ved den 24. eller 25. Jan. Hvilket är mit i wintern. Ty ifrån den 11. Decemb. når Solen wänder tillbaka stigandes i *Stenbocken* / och begynner från den kortesta dag dagarna at förlänga / då begynnes wintern / och alt in til den 25. Jan. äro 45. dagar: och åter där ifrån in til den 11. Martii, når Solen stiger i *Wäduren* görandes dag och nat lika ingår wären. Swars före ännu i dag samma 25. Jan. kallas medwinters dag / såsom sees af *Jurmans Almanack*. på år 1668. och *Voigtens* 1670. 1671. 1672. *Enhorns A.* 1677.

§. VII. Aff alt detta är nu wist att *Juulen* eller åhres begynnelse är ved påß. A. C. 1000. hållit i medwinter wid påß den 24. eller 25. Januarii och hwarföre *Juulen* sedan är i Christendomen flyttat tillbaka; men ännu har jag cy swarat der uppå / hwarföre *Juulen* är kommit till at hållas den 24.

O 2

Janu-

Januarii, der Procopius säger hanne hållis 20 dagar effter Winter-stårbragde/ nembligen wid påsken 30. Decembris.

§. VIII. Wij wilja altså tilse uti alt hwad som wåras Sagor stamma in med Procopio om denna stora Juulstef / och i hwad de stellas år / och om det kan följkas. Hårutinnan komma wåras Sagor öfwerens med Procopio: 1. att Julen är åhres begynnelle / och begynnes räknas om wintern.

2. När Solen först lyser på Warggflinten säger Procopius så få de 5 dagar effter se henne neder på fälte. Hwille åro behodelse och beredelse-dagar till den femte / då största Jåsten angick. Hwille icke alle näst Segnera än i dag wetta bewitna / utan de gamla Runstafwar utmärkta desse 5 dagar för den största Juuldagen / hwilken betecknas med ett dubbel horn / på hwilka de berede de sig til denna stora Hålg / med små lustiga samquem och alla handa det til Helgens offer och lust hörde. Dersöre den första dagen aff de 4 Beredelse-dagar hafwer ett uprectt horn / se Runstafs figuren utdragen af Verelii Herwarar Saga. Tab. 14. Fig. 55. der under n. 1. är den första beredelse-dagen och den 5 med 2 hoorn i kors är största Juuldagen. Desse 4 dagar hafwa Pallas Syrir Zool (see Cl. Verelii notas til Herwarar Saga c. 4. f. 60.)

Beredelse-dagar eller dagarna för Juulstef: Och dådan är der gemena ordspråket än i dag brufeligit / at hwem som kommer i ett huus / där ostötor är och Golket löpa af och an / at det reent gåra och åro bestålsamma til någon måltid eller samquem / säger man: Hår seer ut som dagen för Juulstef.

3. Pro-

Procopius id factum fuisse dixerit die 20 post Solstitium brumale id est, circa diem 30 Decembris.

§. VIII. Videamus igitur quibus in rebus Historiæ nostræ cum Procopio conveniant, vel ab illo discrepent. & utrum conciliari possint. Conveniunt autem inter se: 1. De Iuliis hyeme, & in principio anni celebratis.

2. De Solis, primum quidem in summis montium cacuminibus, post dies autem quinque in locis depressioribus conspectu. Hos dies Festi parasceven fuisse, non tantum Historiæ confirmant, sed etiam fasti Runic veteres, in quibus ante diem primum Iuliorum, duobus cornibus decussatim positus notatum, hi dies præparatorii excavati reperiuntur, qui olim inter modicas commensationes & sacrificiorum aliorumque hilaritatis instrumentorum apparatus consumi solebant. Itaque & horum dierum *ἡ ἑσπερία* primus in fastis Runicis supra se erectum cornu habet, quod videre licet in fastorum illorum fragmento à Clariss. Verelio in notis ad Herwarar Saga c. 4. p. m. 56. edito, & inde ad Tab. nost. 14. Fig. 55. translato, in quo numerus 1. primum diem parasceves indicat, quem deinceps quinto loco, sub binis cornibus decussatim positus, dies festus primarius excipit. Hos quoq; dies, teste Cl. Verelio in notis ad Herwarar Saga cap. 4. p. m. 60. vocaverunt Syrir Zol / q. d. *Ante-Iulia*, seu dies ante vespere Iulium: adeoque ab hac re manavit tritissimum illud adagium, quo apud illos, qui nobis aut in ordinanda supellestile domesticâ, aut in mundandâ domo, aut denique in lautioris cænæ apparatu occupatis inopinato superveniunt, excusare solemus istam, quæ tum esse solet in domo nondum satis benè composita, rerum faciem dicendo: *Hic cine tibi in domo nostrâ dies esse videtur ante vespere Iulium?*

3. De

3. De maximâ hujus Festi celebritate & præ ceteris prærogativâ: Unde in historiis nostris & Norvagicis Sacrificia tempore Juliorum fieri solita, dicuntur *Universalia*: idque propter majorem, quam in reliquis Festis, rerum ad cultum divinum & ad hilaritatem facientium copiam magnificentiamque. Quam rem non obscurè indicat Olafs Saga Cap. 144. & Olafs Trygvasons Saga.

Et instantibus Iulius magnus fiebat apparatus. itemque Apparata erat commessatio Iulia, & compotatio de Symbolis.

Sed hæc Buchanano, Snorrone & Ditmarso jam ante observata sunt.

4. De festi Iulii fine ac scopo: Procopius enim in honorem Solis illud institutum ait, procul dubio à metuentibus ut Sol ad ipsos reverti & in eorum commoda novum annum auspiciari vellet: idemq; Sacrificiorum à majoribus nostris institutorum ratio confirmat, in quibus non tantum Sol invocari, sed etiam in ejusdem honorem animalia curru ipsius trahendo destinata offerri solebant. Id testatur Heidricks Saga, ut & Clariss. Verelius in notis ad Gotriks Saga p. m. 50.

Rex sacrificavit Frejio verrem, quem sciebat se opportunissimè daturum esse Frejio. Hunc dixerunt tam sanctum esse, ut super setas ejus manus componerent & in causis gravissimis iusjurandum ederent. Is verres Soli maculandus erat. Festo vespere adducendus erat Solis verres in aulam ante conspectum Regis: ibi setis ejus manus imponebant & vota conceptis verbis nuncupabant.

In his verbis verrem & Frejio, & Soli immolandum fuisse legimus; unde Soli nomen Freji tributum apparet: cui observationi adstipulatur Edda Mythol. 22.

Och när det led till Jul så var det mycken förberedelse — där voro många Juula gästeböd och stoor tillfördel.

3. Procopius säger detta wara den största Fest som de hade / äfwen såsom våra och de Norste wiina / och derföre kalla Julens offer Hufvudblot och at då på all ting war mera öfverflödigt / än på någon annan Fest i hela året til det som höfdes til Gudtjensten / lust och glädje: så talar Olafs Saga Cap. 144. och Olaf Trygvasons Saga.

Det er tom at Jolum ra war par mistil fyrte bunadur. — Par war Jolawektia mistil of samburdar aul.

Detta är och af Buchanano, Snorrone, Ditmaro; och andra framfört.

4. Procopius säger at denna stora Julfest war giord Solen til åra / effter de fruchtade honen annars skulle komma igen och begynna dem til nytta ett nytt år / hwilket och våra förfäders Hedningars offer utawissa, icke allenast derutinnan / at hennes namn nämnes / utan och at de Diuren hwilka sades wara Solens wagns dragarer / henne til åra offrades. Så talar Heidricks saga / vid. Cl. Verel. notas in Gotricks saga fol. 50.

Rungen han offrade Frejen Galt: den han wiste Frej mest elsta. Denna hölle de så heliga at urbi de swäresta saker aflades ced / med händers leggiande öfwer hans bröst. Denna galt gaafs Solen till offer och skulde han Juulafest ledas in för Konungen. Då lade de sina händer öfwer hans bröst / och gjorde sina löften.

Kongr blotadi Freir þan Galt er meri wita þan skildi gifwa Freir / kalladu þan swa helgan wera arfver byrst þans skyldu händur laggia / of sweria at aul storma li. Skildi þeim golet b'ota ad sonar blot Jole li aptan skildi leida sonar galti i hant fyrte Kong. laggia men þa hender öfwer byrst þans of freingia beit.

Här säges at Galten offrades til Frej och kallades Solans offer / hwar utaf man seer at Solen heet och Frej / det widare sees af Edd, Mythol. 22.

Frei han råder för / Frei han råder för / *Frei pluvias & dies serenos sub potestate*
 regne of sine Solar. / Regn och Soolstin. *sua habet.*

Derföre gafs honom Galten
 til at lugka med fring himme-
 len effter han höls före at star-
 fare löpa än något annat diur.

Så talar Edda:

En Frei gaf han Gaul. | Frei gaf han Galten
 ein of sagdt at han mun- | of sade att han mände
 di renna note of dag me- | renna mera dag och nat
 lrenen etr Hestur lopt. | än någon Hest.

Der til med offerades hästar
 Solen til åhra / hwilket hoos
 ondra Hedningar war och i
 bruk / såsom Solens wagn med
 4. Hästar afmalades. Olafs
 saga Cap. 107. således:

Var war dreptu naut | Dder wore offerade
 of Hrosse. | Nödt och Hästar.

I desse 4. puncter kosta wä-
 ra Segner och Sagor öfwerens
 med Procopio, men där uti skil-
 jas / at Julen begynnes effter
 Procopii mening yttarst i De-
 cembri, och effter Sagorna
 wid R. Olafs Skotkonungs
 tid yttarst i Januario, hwars
 orsak wij wilja nu tilse. Proco-
 pius han lefde effter Christi
 födelse wid pås 530. eller 540.
 om nu Julen skulle då hafwa
 stått / som han säger / när So-
 len hade varit 40 dygn härto
 det år 20 dagar effter längsta
 nat / och hennes ingång i Sten-
 boken / så har hon stått (som
 offta sagdt är) den 30. De-
 cember.

Emillan Procopii tid och
 R. Olafs war med pås 500
 år. Nu måste i R. Olafs tid/
 anringen afwen på samma sätt
 achtas uppå bården effter So-
 lens första upgång om wintern/
 och hafwa de då der giort / skulle
 och Julen på samma tid i De-
 cembri begynns: eller och mot-
 te de ifrån Procopii tid begynte
 at räkna åhret effter dagarne /
 som äro 365, sedan de genom
 många åhrs försarenheet af
 Solens lop / hade märkt att hon
 på

Ideo autem verres illi Sacratus fuit, quo-
 niam animantes reliquas omnes cursu vince-
 re putabatur. Edda

*Frejio verrem donavit & dixit eum
 nocte dieque velocius equo cursurum.*

Sed & Equos inhonorem Solis immo-
 larunt more aliorum omnium paganorum
 apud quos Solis currus quattuor equis junctus
 depingi solebat. De hoc negotio ita fatur
 Olafs Saga cap. 107.

Ibi armenta & equi immolati fuerunt.

His quattuor rebus consentiunt Historiæ
 cum Procopio, de die autem in quem Iulia
 inciderunt dissentiunt, cum Procopius de
 postremis diebus Decembris, Historiæ vero
 quæ res circa tempora Regis Olai Skotkon-
 ungs gestas describunt, de postremis die-
 bus januarii loquantur; in cujus dissensus
 causas & rationes nunc inquirere lubet. Vixit
 Procopius circa annum Christi 530. aut 540.
 Si proinde Julium festum, ut ipse vult tum
 celebrabatur, cum Sol postdies 40. quibus
 abfuerat rursus comparere cæpisset, id est,
 die vicesimo à solstitio brumali, ejusque in
 capricornum introitu, utique & in diem
 30 Decembris quod sæpe a nobis dictum est,
 illud incidisse oportuit.

Inter Procopium & Regem Olafum, an-
 ni circiter 500 effluxerunt: aut igitur tempo-
 ribus Regis, eadem ortum Solis hyberno
 tempore de montibus observandi ratio ser-
 vata fuit; ac tum quidem Iulia in finem men-
 sis Decembris pariter ac antea incidissent: aut
 circa Procopii tempora primum iniri cæpit
 ratio Anni secundum numerum dierum 365,
 intra quos Solem ad eundem ferè locum, un-
 de prius exierat, reverti complurium an-
 no-

rum experiētiā didicerant; & tum certē Iulia festa sub Rege Olavo, ad mensem usque Iulium retroacta fuissent, ob neglectos quar-ri cujusq; anni dies interclares. Nos motum Solis rudioribus ingeniis ex Tab. 14. Schem. 11. patefieri posse putamus. Nempē Sol, ex sententiā vulgi, suum ab ortu in occasum, singulis diebus, cursum peragit, atque simul hyberno tempore, australes mundi plagas per quendam quasi motum spiralem relinquens, septentrionalibus locis per æstatem fit propinquior, rursumque itinere converso, priora spatia ingruente vicissim hyeme repetit. Hæc omnia ex appposito schemate haberi possunt, utut in eo paucorum tantum dierum spatio totus Solis cursus absolvatur, cum reliquorum anni dierum eadem sit ratio. Sol igitur die 11. Decembris, qui totius anni brevissimus est, oriatur ad monticulum A, & eodem die, sed cursu versus septentrionem paululum inclinato occidat juxta bb. Deinceps itinere nocturno, meris punctis in tabella designato, semperque ad septentrionem leviter inclinato feratur ad ortum diei sequentis, id est, 12. Decembris, apparebitque tum Sol oriens, paulò quam pridie fuerat, septentrioni propior. Eandem porro in motu suo rationem observet usque ad diem 11. Junii, a quo tempore septentrionem deserere & versus meridiem sese conferre incipiet, motu priori contrario, reddendo se in dierum singulorum occasu, aliquantò quam in ipso ortu fuerat, locis australibus vicinior, quale ejus iter in tabella exhibet linea ortus & occasus diei 26 Novembris ceteræque ordine sequentes lineæ usque ad diem 11. Decembris, unde primum motus initium hyberno tempore adsumpsimus. Ad hunc Solis circuitum absolvendum deprehenderunt Rustici nostri dies 365 requiri; verum absolutis hoc modo annis 4, conspectus demū fuit Sol die 11. Decembris non ex eodem quo

ante

på 365 dagar kom så när til samma rum igen om wintern dådan hon först upgick. Hvilket om det hade stödt / så skulle Julen hafwa stigit tillbaka / at hon wid R. Olofs tid hade stått uti Julio / effter de inga storta åhrs dagar hafwa ackat / ty det hänger så tilhopa med Solens lop / såsom tag dem ensfaldigom wil af den 14. Taflan 11. Figur wisa. Solen såsom gemena man mena hon går up dageligen från öster til väster / men dragandes sig sneckewijs ifrån söder om wintern / til norr mot sommaren / och åter igen til söder / mot wintern / såsom uti föresagda tafla wises / der hennes lop alenast wid pass en manas tid är afmålat / effter där af nogsamti kan förstås hennes gång öfwer hela året, til exempel: Solen hon stalles wid den aldrakortesta dag om wintern upgå den 11. Decem-ber, wid Bärghsullen A från öster / och nedergår 11. Decem-ber mot väster / sneckewijs him-melen / så at hon ett streck mot norr mera är i nedergången än i upgången. Om natten är hennes gång med puncter afmålat / där hon åter ett streck längre sneckewijs kommer up i öster / än där hon gick neder i väster / upstiger så den 12. Decem-ber. där den numeren står / och far så alt fort in til den 11. Junii, då hon wänder tillbaka från norr til söder således / at hon då åter twäre om i nedergången är ett streck mera i söder än hon war i upgången / såsom sees af 26. Novemb. i öster mot 26. Nov. i väster / på hwilket sätt hon så löper alt in til den 11. Decem-ber dådan hon först om wintern upgick: Til denna hennes lops om-gång / så hafwa Wöndren märkt henne behöfwa 365. dagar / men när fyra åhr hafwa gått förbi / är han worden af dem sedder

upgå

uppgå mot Skogen på den 11. Decembr. efter dagräkningen / där hon för 4. åhr tillföremme uppgick den 10. Decembr. wid bårget eller trädet B, och alltså bles den dagen kallat den 11. Decembr., som borde heta den 10. och den 9. kallas den 10. och den 8. den 9. och alltså fort.

Hwarföre på det den dagen på hwilken Solen uppgår af samma rum / och nedergår / och gör kortaste dag som förra åhret må så samma tahl och nummer igen / måste de tillägga en dag eller fördubbla och upräkna den 10. Decemb. två gånger i detta fjärde åhret / hwilken de kalla *märkedan* och året *Skotåret* efter denna dagen skulle märkas och antecknas och i detta åhret inskrutas ibland de andra. Och således består detta åhret af 366. dagar / hwar af då Solen synes komma up i samma rum som tillföremme / nemligen den 11. Decemb. mot A. Här af slöte de att til hennes hela åhrs omlopp behöfdes hwar åhr 365 och en fjerdedels dag: hwilken fjerdedels dag efter han en hwar åhr kunde inskrutas / alltså spardes 4 fjerdedelar tillsammans att de kunde göra en heel dag och så inskröts hwar fjerdde åhr. Men utaf delårda år omsider märkte Solen åter twåret mot / af det til hennes hela omgång gafs 365 och en fjerdedels dag / har efter 132. åhrs wid påß lop / stigit en dag längre fram / så at hon synes på den 11. Decembr. efter dagtalet upgå mot Skogen C, där hon för 132. åhr upgick den 12. Decemb. och således fect den 12. Decemb. kallas den 11. och den 11. den 10. Decemb. och alltså bort åt. Hwar af detta förorsakas att wid hwar 132. åhr wid påß (somliga särtta några åhr meer / sombliga minder) bör en dag utkastas. Af detta

ante annos 4 oriebatur puncto, sed ex alio quodam loco ascendere, ad collem puta vel arborem B, unde ante quadriennium die 10 Decembris oriri visus erat. Iuxta consuetam igitur dierum numerationem cum motu Solis collatam hic decimus dies appellabatur undecimus, & nonus decimus, & octavus nonus, & pari modo dies ordine reliqui.

Ut itaque Soli ad eundem horizontis locum orienti & occidenti, ipsique solstitio, idem semper dies respondere posset, anno huic quarto dies unus addendus, & quidem dies decimus Decembris his repetendus visus fuit, qui propterea *Märkedag* / id est, *notabilis*, & annus *intercalaris* vocatus est, eò quod hic dies tum maximè notandus & huic anno intercalandus esset. Accepit ergo hic annus dies 366, & Sol pristinum suum locum in tabella signarum litera A, die 11. Decembris repetere potuit. Indeque judicatum est ad integrum Solis circuitum, Astronomis annum tropicum dictum requiri dies 365 & horas omnino 6, quæ cum singulis annis commodè addi nequirent, ex istis quater collectis dies unus quarto cuique anno addendus conflatus fuit. Deprehensum autem fuit postmodum à Mathematicis peritioribus, hæc 6 horarum integrarum ad annos singulos adjectione unicuique anno nimium tributum fuisse, & Solem post annos 132. motu suorum numerum anticipaturum esse die uno, futurumque ut Sol die 11. Decembris conspiciendum se daret juxta illum horizontis locum C, apud quem ante annos, 132, die 12, Decembris constitutus fuerat: unde dies duodecimus Decembris pro undecimo, & undecimus pro decimo, & pari modo reliqui dies totius anni, pro diebus se proxime præcedentibus habendi forent. Ad hanc igitur confusionem vitandam, anno cuiusvis 132, (alii annos paulò vel plures vel pauciores volunt) unus dies adimendus fuit. In summa,

hæc Astronomorum diligentia justum denique aut certè justo proximum temporis spatium, intra quod Sol veterem suum locum repetit, in lucem produxit, nempe dierum 365 horarum fere 5½, aut secundum accuratiores Astronomos, de quibus videatur Cl. Celsii Comp. Eccles. c. 7. p. m. 124, horarum 5, min. prim. 49, min. secund. 4½. Ostendit quoq; Schema nostrum intervallum quo temporis ratio à vero Solstitii puncto, ob sex horarum neglectum, singulis annis distat: namque anno primo Sol cursum suum auspicatus die 11. Decembris à monticulo A, elapsis diebus 365, pervenisse tantum videbitur ad num. 1, punctum mediæ noctis, ante diem 11. Decembris: Anno secundo, ad num. 2, punctum occasus diei 10 Decembris juxta montem aa: Anno tertio ad num. 3 punctum meridianum diei 10 Decembris: Et quarto demum anno ad punctum ortus diei 10 Decembris juxta montem B. Qui dies licet vere sit decimus, tamen undecimus vocatur, & dies nonus, diei decimi nomen vicissim accipit, ob sex istas horas singulis annis neglectas. Diem ergo decimum, aut quemvis alium diem, hujus vel priorum mensium bis hoc anno numerare conveniet, quò Soli ad verum Solstitii locum properanti, adhuc diei naturalis unius spatium suppetere possit, à monte, inquam, B ad ejusdem diei occasum versus aa, indeque ad sequentis diei ortum propè monticulum A; quocursu peracto solstitium cum die 11 Decembris quam fieri potest exactissime congruet.

Huic diei intercalari nonnulli locum fecere post diem ultimum Decembris, ita ut proximè anteverteret anni recentis initium, quod Fig. 55. Tab. 14. num. 12. planum facit geminatis literis P P. veteres autem fasti Runicum pridie festi Julii, hoc est, die 24 Decembris intercalationem admiserunt. Romani veteres ad finem mensis

haswa då de lärda uemärkt huru stor tid rätteligen Solen behöfver til sin åhrs umgång / på det hon må synas just i samma rum igen / nembligen 365. dagar 5. timar och fem sextedelar wid pass af en tima / eller sasom du seer nogare uträknat af de lärda (se Cl. Celsii Comp. c. 7. f. 124.) så är det 49. minut. och 4½ Secund. af 1. tima. Af indragne figur kan man nu se huru mycket det förgångna fjerdedels dygnet gör hwarit åhr / nembligen at på det 1 åhret hinner Solen alenast löpa från 11. Decemb. wid A. efter 365. dagar & lop til n. 1. til des dagz midnas wid pass: och på det andra åhret til nedergången af 10. Decemb. wid bärget a a. Och på det 3. åhret til middags puncten af 10. Decemb. n. 3: och på det 4. året til uppgång af 10. Decemb. wid bärget B. Hvilken dag fasti han är rätteligen den 10. Decemb. kallas nu den 11. och den 9. kallas den 10. för de förgångna 6. timar eller en fjerdedels dygn i hwarit åhr: hwarföre denna 10 Decemb. som sadet böör två gånger nämnas / eller och en annan dag af de föregående dagar i samma månat eller en annan af de förflutne. Hvilket när det sker / så hafver Solen ett dygn ån at löpa / nembligen från bärget B til nedergången a a och uppgången wid bärget A. Hvar igenom hon tillsamma rum igen kommer / och då bekommer den dagen sit förra rätta namn igen at kallas den 11. Decemb.

Denna Märkedagen hafwa våra instutit den yttersta Decemb. dagen för nya åhrets ingång / sem du seer af Fig. 55. Tab. 14. der under n. 12. två gånger P P äro tillsammansatte. Men på de gamla Runstafvarna är han Juul affson instutin / som nu är den 24 Decemb. efter

de Romarers Calendarium seer man han institutes urt Februario, utan twifwel af den orsak / at de gamla Romarer hafwa begynt sitt år af Mars-månas dag när Solen gör dag och natt lika öfwer hela werlden. Men Numa Pompilius förde dem sedan åhres begynnelse til wintern / när Solen begynner komma tillbaka nor åt : på hwad tid eller måna andra infasta sin märkedag / kan man läsa deras skrifter / som der om widlyffteligare handla. Af detta ser man då om man förgårer insiuta denna Märkedan eller Skättårsdan / så seer man at Juulsen eller Nyåhres begynnelse stiger alt mera och mera tillbaka mot Hösten och Sommaren / så att om han woro på 40. år der effter förgåten så skulle åhret begynnas wid den 1. Decemb. Af detta åter at man kastar in hwart fjerde år en heel dag / som år nästan förmycket / och skulle alenast wara 23. timar och en trediedeel wid pass af en tima / så kan man se på samma Fig. att Solen kommer effter 365 $\frac{1}{4}$ dag på första åhret om morgon den 11. Decemb. ståendes wid. n. 1. och 6. år där effter wid n. 6. och altså fort til des hon på 33. år om middags tid den 11. Decemb. är wid num. eller talet 33. och på 66. år wid nedergången och Värget bb. den 11. Decemb och på 99. år är om minnattes tid wid n. 99. emellan den 11. och 12. Decemb. och på det 132. åhret wid upgången på den 12. Decemb. mot värgen C. Och altså fort. Derföre om man wil hafwa Solen wid samma dag mot samma rum upgå som hon upgick för 132. år sedan den 11 Decemb. wid A, men nu synes den 12. Decemb. wid B, och likwål kallas den 11. så bör man borttaga den 10. Decemb. dags

sis Februarii intercalarem diem rejecerunt, ob eam sine dubio causam quod annum suum ab æquinoctio verno, mense Martio in-ceperint. Numa vero Pompilius initium anni facturus ad solstitium hybernium respexit. Reliquarum gentium consuetudines & intercalandi rationes, è scriptoribus qui hæc talia ex professo & fusius tractant, haberi possunt. Id modò ex iis quæ allata sunt discimus, nulla habita ratione diei intercalaris, festum Iulium sensim retroagi oportuisse in autum-num atque æstatem, & post decursum anno-rum 40, primum anni diem in diem primum Decembris incidere debuisse: adjectione ve-rò diei unius integri ad quemvis annum intercalarem, nimium ei tributum fuisse, cum horæ tantum 23 & circiter una pars tertia tribuendæ forent. Schema igitur ostendit Solem post dies 365 $\frac{1}{4}$ oriri debuisse Anno primo, die 11. Decembris ad num. 1; Anno VI, ad num. 6; Anno xxxiii, ad punctum meridianum, num. 33; Anno lxxvi, ad pun-ctum occasus juxta montem bb; An-no xcix, ad punctum mediæ noctis inter diem 11 & 12 Decembris, num. 99; Anno cxxxii ad punctum ortus diei 12 Decembris, juxta montem C. & pares servaturum fuisse anticipationes per annos sequentes. Idcirco ut loco Solis juxta montem A, idem qui ante annos 132, respondere posset dies, unde-cimus puta Decembris, qui Soli pro die 12 Decembris in puncto B occursurus erat, abiiciendus omninò fuit ab hoc anno dies 10 Decembris & nono statim subjungendus dies 11. Tum enim omninò futurum erat,

ut dies consuetus pristino Solis orientis loco ad montem A, exactè congrueret.

His verò neglectis, initium anni, quod jam diei 11 Decembris assignatum habemus, post annos 500, in diem 15 Decembris non potuit non incidere, & diebus quaternis à die priori remotius evadere. Has autem minutias, seu potius, exactissimam hanc motus Solis cum anni temporibus atque diebus commensurationem, vulgus deprehendere non potuit. Quis enim è vulgo annis continuis 132, his observationibus, quæ hyeme & brevissimo totius anni die peragi debuerunt, tam constanter adesse & ortus solaris tam exigua discrimina notare potuisset, præsertim cum hoc temporis spatium, hominis ætatem plerumque superaret? Et certè mutationes locorum in ortu Solis, quæ annis 4, 6, 8, 10, aut paulo pluribus acciderant, oculis patere vix poterant. Sed majora illa spatia, quibus Sol à vero loco singulis annis per quartam diei partem, quaternis autem, per diem integrum removebatur, diligentiam nostrorum hominum fugere prorsus non potuerunt.

§. IX. His igitur in gratiam imperitiorum, de motu Solis propositis & rudi penicillo delineatis, ad id, quod ante nobis explanandum sumpsimus, deveniendum erit: nempe si Nostris circa tempora Procopii intercalandi ratio ignota fuisset, festum eorum Iulium vel anni initium tempore Regis Olai *Stautkonungz* / sine omni dubio in mensem incidere debuisset Iulium. Atqui cum & constanti asseveratione historiarum omnium, festum illud tantum à retrogradatione illà abfuerit, ut potius ad postremos Ianuarii mensis dies sese promoverit, extra omnem erit controversiam non fuisse dies vel annos intercalares ab illis ignoratos, vel neglectos. Præter hanc à nobis allatam rationem utut indubitata, clarius tamen id ipsum fasti Runici

verre-

dags namn/ och strax effter den 9. Decemb. nämna den 11. så swarar både dagens namn Solens gång och rum mot bårget A, när hon där upgick.

Achtas inter detta så kommer på 500. wid påß åhrs förlop / åhrs begynnelses dag den wij nu til ett exempel stadigt falla 11. Decemb. tittil den 15. Decemb. på 4. dagar längre fram. Denna Solens ringa omstiffning eller snarare sagdt / granlaga tids räkning mot hennes stadiga lop på 132 åhr wid påß / hafwa gemene man inter actat: ty hwem af Bøndren eller andra wille uti 132 åhr hwar dag / särdeles om wintern när stæfse dagen är / och åhret begynnes / acta uppå hennes upgång / emedan en år icke försåkrat om så lång tid at lefwa / och den ringa mon hon på 4 / 6 / 8 / eller 10. åhrs tid gjorde i sin upgång mot samma Bårzskull / kunde ingen så gran märkla: men den fierde deel af dagen som bortogs och infästades til skotåhr / han war strax synlig.

§. IX. Såsom nu aff detta Solens lop / klarligen / så wida göras kan för den enfaldigom / framsört är, så wilja wij komma til det förra som sadet; nemligen at der wåra wid Procopii tid mer hafwa actat märkedana eller Skotåren / så hade Juulen eller åhrs begynnelle kommit tillbaka wid påß in uti Julii månat uti K. Olafs Storkonungs tid. Men såsom af alla Sagorne wises att Julen hafwer stigit längre fram in i Ianuarium: så bewiser det uttryckeligen at wåra Bønder hafwa granneligen actat märkedana i Skotåhret / hwilket des förutan wåra ålfsta Runer staswar bewisa / och til öfwerflöd

Diodorus Siculus, som lefde för 1700 år sedan och skrifwer om wäras handlingar för Trojanernas tid / som war A. M. 2700. wid påß / 1000 år efter floden / säger uttryckeligen Lib. 3. c. 11. tol. 61. at wåra Norrka hafwa acktat de 19. års lop af månan mot Solen: därigenom nytänningar och fylle på hwart 19. år komma igen på samma dag / som wist är / och widare uti det Capitlet skal wissas / där som omtalas at de Swenska Solens wissare lop och månans och års-räkningen förr hafwa acktat än de Egyptier, Græker / Latiner och andra. Hwilka 19. års omlop af månen mot Solen / inter swarade hwar andra / om flodåhren hade warit borta eller de fjerdedels dygn uti alla åren ey i ått tagen och de i flodåhren inkastade.

§. X. Hwarföre til att förlissa Procopium med åra Saggor wilia wij tilsee / så at deras sågner bågge kunna blifwa ståendes. Man weet än i dag af sågner at wåra Fäder hafwa som Procopius säger / acktat Solens lop af bårgen / som och andra i werlden hafwa gjort lās Cl. Celii Comput. och andra lärda som om sådant förmåla.

Men detta är inter skett i Procopii tid / utan såsom hans egna merkelige ord hafwa att betyda / de han nemper / MORE VETERI, det är en Öhrminnes gammal wana / har warit att således ackta efter Solens lop; hwarföre / när hon först begynner / wilia wij nu efter söka. Det är nogsame wist / och widare kan sees af Cl. Verelii anteckningar öfwer Herwara Saga att

wid

veteres & rusticorum per omnem Sveoniam manibus olim teri soliti confirmant. Imo ne quid desit, è Diodoro Siculo qui ante annos 1700. vixit, & res à majoribus nostris ante tempora Trojanorum, id est, ante annum mundi 2700, vel etiam circa annum à diluvio 1000 gestas describit Lib. 3. cap. 11. p. m. 61. idem confirmatum dabimus. Ille enim disertis verbis testatur populos septentrionales cyclum Lunarem annorum 19, cum motu Solis contulisse, ut eo expleto redirent lunationes ad pristinam in Calendario sedem, juxta illud quod paulo ante innuimus, & de cetero exposituri erimus copiosius in capite, quod ostendet volente Deo, Sveones motum Solis, Lunæ, ut & totius anni rationem multo accuratius & prius tenuisse, quam Egyptios, Græcos, Romanos aliosque. Id tantum hic monendum ducimus, de lunaris cycli cum motu Solis conciliatione nequidem cogitari quidquam potuisse, sine observatione diei intercalaris.

§. X. Procopium ergo cum historiis nostris ad concordiam redigi posse arbitramur, adeo ut utrisque sua fides & auctoritas salva maneat. In primis autem ob historiarum cum Procopio consensum, nemini quidem dubitare licebit de observationibus motus Solis per Majores nostros in summis montium cacuminibus institutis, quam ipsi consuetudinem cum aliis multis populis communem habuere, uti nos Cl. Celsius in Comp. Eccles. alique viri talium rerum peritissimi docent.

Atqui sciendum erit, hoc ad Procopii tempora non esse restringendum: Singularem enim attentionem merentur ista Procopii verba, MORE VETERI. Nam in motum Solis hoc pacto inquirere antiquissimi fuit instituti, cujus initium nunc investigare lubet. Est autem à nobis ostensum, & disci poterit uberius e noris Cl. Verelii in Hervarar Saga, primum diem pasceves in 20. aut

21 Ianuarii, festum vero ipsum annique initium in 24. aut 25. diem incidisse. Idque deficientibus aliis probationibus hæc una ratio satis confirmare posset, quod Luna Julia a Luna Disana tempore R. Olai separata fuerit & per integrum mensem retroacta, adeo ut sicuti plenilunium Iulium inter 21 Decemb. & 19. Ianuarii, ita plenilunium Disanum inter 21 Ianuarii & 19 Februarii diem vagetur. Præterea quemadmodum in fastis Runicis dies 21 Decembris diem primum parasceves, & dies 25 festum ipsum habet, ita olim cum die 21 Ianuarii dies parasceves & cum 25 die festum ipsum coincidebat diebusque quinis à primo die parasceves, quod etiam Procopius indicat, distabat.

Cur autem Festum hoc tempore Regis Olai ad diem usque 25 Ianuarii pervenerit, ex iis quæ de motu Solis paulò ante à nobis allata sunt, facile constare poterit: nempe id adeo accidisse quoniam post annos 132, dies unus sicuti requirebat vera computandi ratio ejectus non fuerat. Si proinde diem unum post annos 132, nunc exterminare liberit toties, quoties ita facto opus esse videbitur usq; dum festum Iulium ad pristinum suum diem Procopio memoratum reducat, facile quoq; annorum & numerum & initium, à quo Sveones anni sui rationem juxta motum Solis primum inire cæperunt, quis inveniet, & Sveoniam eadem tempestate incolas habuisse intelliget. A die 11 Decembris, ad 1 Ianuarii, dies numerantur 20. A die 1 Ianuarii ad 21 mensis ejusdem in quem Parasceve incidit, dies sunt 21, vel potius a 1 Ianuarii ad mediam brumam & ipsum festum Iulium, dies sunt 25. Ex his 25 diebus Ianuarii & 20 diebus Decembris exsurgunt dies 45. Ab his rursum subducendi veniunt dies 20 post Solis introitum in signum Capricorni elapsi, quibus cives Tornenses in tenebris habitant, uti docet Procopius, qui tametsi dies enumeret 40,

tamen

wid pass den 20 eller 21 Janu. år fyrir Jool hållen: och den 24. eller 25 sielfwa stora Juldagen och åhres begynnelse / hwilket öfwer alla framdragna stål/detta ena nogjamt går til fyllest att Juultunglet från Distingztunglet war wid R. Olofs tid stilt / och just en måna dragit tillbaka / så at som Juultunglets fylle nu kommer altid emillan 21. Decemb. och 19. Jan. så kommer Distingztunglet emillan 21 Jan. och 19 Februarii och såsom på Runstafwen nu står fyrir Jool på 21 Decemb. och Juuldagen på 25 Decemb. så kom då fyrir Jool på 21 Jan. och Juldagen på 25 dagar effter som och Procopius talar.

Men hwarföre dess Jest och dag / war wed R. Olofs tid så långt / nembligen til den 25 Jan. framkommen / så är nu orsaken snart til at förstå / aff den underwisning som är framstelt om Solens lop / att den ena dagen som på hwart 132 år wid pass borde utkastas / är inthet i ætt tagin. Hwarföre når man nu tillseer / huru många dagar böra utkastas / så får man den retta tiden igen / når första åhres begynnelse är effter Solens lop här i Sverige ættat / och åter der af sees huru lenge Sverige är bebod. Emillan 11 Decemb. och den 1 Ianuarii äro 20 dagar: ifrån 1 Jan. til den 21 Januar. som war fyrir Jool äro 21 dagar / eller från 1 Jan. til medwinter eller den stora Juuldagen äro 25 dagar. Legger man dess så tilhopa med de 20 i Decembri så blir det 45. Nu moste man afdraga de 20 dagar effter Solens ingång i Stenbocken / på hwilken wåra Tornåshöf sittia i mörket / som Procopius säger (hwilken wål nemmer 40 dagar / men då räknas 20 för och 20 effter stickestä dagen eller

Solens ingång i Stenbocken) och efter den 20 höls största Julelen. Hvilken sedermera är 25 dagar framtigen til Kung Olof Skautfonungs tid / aff den orsak / att invånarne inhet hafwa kunnat merckte på några få åhr / den lilla eller ringa årtilnat på Solens uppgång eller nedergång mot Fogen / och som hon framåt än går och till at gapa der effter på 132 åhr war alt för ledsamt: dersfore när de hafwa merckte hennes omgång ssee på 365 och ensierdedels dag / och den stora och merkelige årtilnan som hon moot Fogen gör tillbaka på 4 åhr / nemligen en heel dagz mon / ändrat genom en dags in skjutande wart 4 åhr / så hafwa de heela hennes gång infört på Runstafwen / och heller sedan den brukat / än af Bergen acta Solens lop / emedan då är swår om winteren / både för köld och frost skul och inter Himmelen altsid klar. Och effter so som de inhet hafwa actat eller förstått / att i det de gåfwo Solen til sitt åhrs omgång 365 och ensierdedels fyllest / det är 6 timar / der de allenast skulle gifwa henne fem settedels timar / så borde de och på hwart 132 åhrs omlop / åter en dag utskjuta. Och so som de en detta gjort hafwa; altså til att finna huru många 132 års omlop äro af dem förgåttne att för hwart omlop en dag utkasta / kan man strax see aff Juulens framsteg ifrån des första setning effter Solens lop och achting af Berger; nemligen effter hon effter Procopii och wåras segner är aff urminnes seed / första gången sedder 40 dagar effter hennes bortgång om winteren / dett är / 20 dagar effter hennes ingång i Stenbocken och förestä dagen / som nu swarar mot den 11 Decembr. och då på den

tamen ex his, dies 20, solstitium præcedere totidemq; illud sequi debere quivis intelligit. Post 20 autē à solstitio diem festū Iulium demum celebratū fuit. Verum quod circa tempora Regis Olai Skautfonungs festum Iulium pristinā suam sedem anticipaverit diebus 25, in causa fuit, quod incolæ paucorum annorum spatiis exigua ortus atq; occasus Solaris mutationē quæ antrorsum fiebat, observare nequiverunt; nimis autem molestum videbatur rei, quæ non nisi annis 132 percipi posset, constanter invigilare. Itaq; Solis ambitum diebus 365 & quarta unius diei parte definivisse, & insignem illam ortus occasusq; mutationem quæ singulis quatuor annis ad oculum ostendi poterat, diei unius ad annum quartum accessione correxisse contenti, ad hunc quoq; modum annum in scipionibus suis qui fastorum loco eis fuerunt, descriptum habuerunt. Quos fastos deinceps loco observationū de montibus non sine maximis incommodis cum ob vim frigoris tum ob intervenientes sæpe nebulas institutarum habere & consulere maluerunt. Cum itaque de cœlo observandi consuetudo in usum fastorum transisset, & singulis annis ad motum Solis relatis nimium tributum fuisset eo quod loco 6 horarum supra dies 365, non nisi horæ 5½ tribuendæ fuerunt, aliter fieri non potuit quin annis 132 elapsis, ad conciliandum anni tempus cum motu Solis, dies unus esset omittendus. Quem cum non omiserint, non jam erit difficile indagare numerum omnium istarum periodorum, ex quibus ciiciendus fuerat dies unus, si attendere voluerimus ad festi Iulii progressionem à prima sua sede quam juxta observationes ortus occasusque solis in montibus institutas habuerat. Cum igitur juxta Procopium & Historias nostras moremque gentis hujus veterem, Sol prima vice oriri visus sit post dierum 40. tenebras hoc est post dies 20. à Solis ingressu in Capricornium, & die totius anni bre-

brevissimo diei 11 Decembris nunc respondente, & præterea in eundem 20 à solstitio diem, qui nobis est 31 Decembris festum Iulium annique initium incideret, quod circa tempora Regis olai **Stautkonung** usque ad diem 25 Ianuarii promotum fuit, & denique indubitatum sit annos motu Solis æstimatos, post spatium annorum 132, veterem terminum anticipare die uno, utiq; etiam in propatulo erit ab tempore observationum, quarum sub titulo MORIS VETERIS meminit Procopius, usque ad Regem Olauum **Stautkonung** absolutam fuisse istam annorum 132. periodum vicies quinquies, totiesque diem unum periodis memoratis adimendum fuisse. Anni igitur 132 multiplicentur per numerum 25 & erunt anni 3300, quibus revera à temporibus R. Olai distat initium moris illius veteris, juxta quem montium cacuminibus Solis motum & anni initium indagare majores nostri solebant.

Sed vixit R. Olaus **Stautkonung** circa annum à Ch. nato 1000; à mundi vero origine, juxta Hebræos, ad Christum elapsi sunt anni ferme 4000. qui prioribus additi, annos faciunt 5000. His auferantur anni 3300, & erunt residui anni 1700, qui ab ortu mundi numerati plane pertingent ad seculum Turris & confusionis Babelonicæ, quam secuta est hominum per terrarum orbem distributio. Utor autem ut plurimum in his supputationibus numero rotundo, propter eruditorum inter se de certo annorum numero dissensum; & levem illam discrepantiam instituto meo nihil officere posse omnes vident. Huic ergo tam firmo & ut arbitror immoto fundamento innititur assertio de Sveoniâ à temporibus turris & confusionis Babelonicæ statim habitatâ, cum illo tempore mos iste principium anni e primo Solis ortu de montibus hyberno tempore observato deducendi initium suum acceperit, Deinde verba

quo-

den 20 dagen största Julufesten och åhres begynnelse hållin / hwilket swarar nu mot den 31 December, hwilken Julufest och åhres begynnelse sedermere är in til R. Olofs **Stautkonung** tid 25 dagar framslegen uthi Januario och såsom åhret på hwart 132 åhr skuter i dag fram: altså är 25 gånger 132. åhr omloppne / för hwilkas hwar dera omgång en dag borde utfastas. Hwarföre fördubbladesse 132 åhr / med desse 25 dagar / så får du 3300 åhr igen / hwilka wisa tig tiden tillbaka ifrån R. Olofs tid til det första året / på hwilket / denna urminnes **GAMLA SEDEN** är i akti tagen att merlia Solens lop och åhres begynnelse aff Bergen.

R. Olofs **Stautkonung** lefde wid påß Anno 1000 effter Christum: werlden steg effter de Hebreers refning för Christum wår Jressare wijsd påß 4000. åhr. Hwilka giöra tillsammans 5000. Drag der aff 3300 så får man 1700 igen / från första Skapelsen / hwilket träffar uthi samma åhrs ålder som Babelons torns förbistring skedde och hela Werlden war utdelat bland Mennefftiorna att bebyggas. Jag brukar uthi denna refning alltid rundt taal / effter såsom de lärda icke aldeles på några så åhr komma öfwerens i tidrefningen / men det giör ingen merkelig afstignat til mit förhastwande. Allså seer man aff detta fasta stål / at Sverige är strax effter Babelons torns förbistring bebyggt / emedan årets ingång här i Sverige är då först genom Solens lop och första uppgång om winteren aff Bergen actat / och således Procopii ord om den urminnes **GAMLA**

GAMLA EEDEN förklaras / att det iniet skedde wid hans tid / utan 2500 åhr wid pass för honom ; eliest hade omöjliggen Julen stigit så länge fram / nembligen til den 25 Januarii uti R. Dlofs tid. Eliest är och detta merkeligst / att en sådan tillsammans stämning är emillan Gudz ord / de Hebreers års utreckningar / och denna wår tideräkning efter Solens lop. I det Gudz ord wisar att på det 1700 åhret effter Skapelsen blef alla Folck i werlden utspredda at den bebod / och at på samma 1700 wijses här Solens lop och första åhrs ingång i acttagin / och Sweriget blifwit bebod.

§. XI. Är nu således genom dessa Procopii ord / nåras Saggor och segner och Runskrifwens utreckningar hwad åhret angår förklart. Wil man på samma sätt igenfölja når de Romarer hafwa först begynt rekna sitt åhr / om winteren / så skal det eswen igenfinnas.

Den 1. Januarii eller åhrens begynnelse i detta Julianiske Calendario är nu 20 dagar effter den 12. December. fördubbla 132 åhr med dessa 20 dagar / så får man 2640 åhr sedan de Romarer begynte föra åhrens begynnelse til Solens ingång i Stenbocken : aff hwilket taal / ner man drager detta innewarande åhr 1677 / så blifwer 963 åhr för Christi födelse. Drag desse 963. af werldenes ålder för Christum som äro 4000 / så blir det åhret effter Werldenes Skapelse 3043. Hwilken infaller wijs Romuli tid 200 åhr wid pass för Numam Pompilium.

Den

quoque Procopii, (MORE VETERI) lucem accipiunt, cum ex declaratione nostrâ facile appareat nihil tale vivente Procopio, sed ante illum annis circiter 2500 factitatum à Majoribus nostris fuisse; alias enim festum Iulium indiem 25 Januarii, tempore R. Olai incidere nullo modo potuisset. Nec hic prætereundus esse videtur clarissimus verbi divini, & ipsorum Hebræorum, de ratione temporum consensus cum hominibus nostris, qui illam ad motum Solis exegerunt: nam ut auctoritate istorum facta est hominum per terrarum orbem dispersio circa annum à mundo condito 1700, ita circa idem tempus observationes motus solaris in his locis factas juxtaque illas de anni principio judicatum fuisse, & quod inde sequitur homines hic habitasse ostensum est.

§. XI. Ita quidem Procopius, Historiæ nostræ, Fastique Runici, quantum ad anni rationem, inter se conciliari possunt: si quis autem ad eundem modum, investigare velit quamdiu Romanis cognita vel usitata fuerit annorum ab hyeme incoandorum ratio, ad hæc sequentia animum advertat.

Dies primus Januarii qui & totius anni juxta Calendarium Iulianum princeps est, viginti diebus abest ab 11 Decembris: multiplicentur itaque anni 132 per numerum 20, & exsurgent anni 2640, qui elapsi esse videntur ab illo tempore, in quo Romani principium anni ad Solis introitum in signum Capricorni primum retulerunt. His rursum detrahantur anni 1677. à C. N. jam elapsi & patebit Romanos numerationis suæ principium facere cæpisse anno ante Christum natum 963. Qui anni 963, ab ætate mundi quæ ante Christum annorum facta est 4000 detracti, ostendunt eam consuetudinem exortam fuisse anno mundi 3043, quo vixerat Romulus Sylvius annis prope 200 ante Numam Pompilium.

Hic

Hic autem Numa Pompilius Rex Romanorum primus fuit, teste Plutarcho in quæst. Rom. p. m. 268. anni à solstitio hyberno numerandi vel incipiendi auctor; Plutarchi vero hæc sunt verba:

Verum hoc considera, an non potius Numa anni principium sumserit nostræ naturæ magis accommodatum. — sed arbitrio hominum aliis aliud temporis statuit initium. Optime vero, qui post solstitium hybernum anni exordium faciunt, (Id autem majores nostros fecisse cum Procopius, tum historiæ nostræ docent.) quando Sol progrediendi sine facto convertitur, & ad nos cursum reflectit. tunc enim in ipsa quoque natura conversio quædam fit, quæ luminis tempus auget & tenebrarum minuit, nobisque propius admo- vet principem atque dominum universæ fluxæ naturæ.

Sed vixit Numa Pompilius anno 200 aut 150 post Romulum Sylvium, itaque offendere quemquam poterit differentia hujus calculi ab eo quod scriptores Romani de Numa tradunt. Nobis tamen hoc intervallum oppidò exiguum esse videtur, ejusque rationem satis clarè reddi posse arbitramur ab observatione Solis brevissimo anni die orientis minus accuratè institutâ: notum enim est distantiam punctorum ortus Solaris in ipso Horizonte, quamdiu Sol remotissimus est, multo difficilius observari posse in Italia, quam in Sveonia, quâ de re acturi sumus prolixius in capite de majori apud Sveones quam apud alias gentes in motum Solis inquirendi commoditate deque observationum harum apud eos antiquitate. Cum igitur dies illi qui à Solstitiali puncto hyberno quam proxime absunt tanto difficilius ab invicem discernantur, quâto est meridiei propinquior is, qui motum solis observat, facile evenire potuit, ut in dierum, qui discerni vix poterant, discrimine faciendo, die uno vel paulò amplius erra-

Denna Numam Pompilium som var de Romarens Konung säger Plutarchus i sina Romerska frågor fol. 162. hafwa varit den första/som förde åren begynnelse til Solens omvändning om vinteren. Så talar han:

Se man till om icke Numa Pompilius hafver visare glörelse i det han hafver tagit årens begynnelse efter Naturens egen anledning. — andra ställa på andra tider årens begynnelse/men de göra flölast och förstärktast/ som begynna åren vid Solens vinter starbragd (Såsom är visst aff Procopio och våra handlingar att våra gamla Fäder hafwa gjort) när Solen lyktas att gå lenger söder och vänder sig tillbaka til oss: en då är en naturlig begynnelse af åren/ när både liuset och dagen förökas/ mörkret och natten tager aff och det som är upphövet (nemligen Solen) til all Naturens förökning och förökning/ nära vare till oss kommer.

Numa Pompilius han lefde som sades på 200 eller 150 år efter Romulum Sylvium och altså kommer icke aldeles uträkningen öfverens med de Romerska Skribenters Säger/ men det är dock merkelig att de så när träffa hvar andra till sanningen och tiden. Och det lilla manglet menar jag stå der uti/ att Solens uppgång då om vinteren/ på detta kortesta dagen är inthet just äktat; ty man weet att uti Italien/ Solen inthet så stora steg från morgon til morgon mot skogen eller Horizonten spunes giora/ om kortesta dagarna i starbragde som här i Sverige/ där om vidare skal talas/ i det Capitlet tag nemde/ att våra hafva för andra i werlden besta legendeten att merka Solens gång/ och åre de förste som den äktat hafwa. Och af denna orsak att de 2 eller 3 stekaste dagarna/ åro/ ju lens gre man söder kommer/ ju swårare att klia hwilken kortast är/ dy är där af kommit af efter på

et eller tu dygn/ingen nästan åt-
 Filnad är i Solens uppgång och
 nedgång/är lätteligen en dag
 misräknat. Och då strax för ett
 dygn full/ så blifwer uti räk-
 ningen 132. åhr att afslå. Det skrif-
 wes och om Julio Cæsare, att
 han skulle ändrat deras Calen-
 darium, effter som uti det en wil-
 farelse war kommen om deras
 Helgedagar och stättår. Men
 det synes klarligen at han en haf-
 wer des åres begynnelse/ fört til-
 baka till Solens ingång i Sten-
 boken: en hade han det giort/
 skulle uti hans Calendario nu
 wid denna tiden som skrifwes
 1677. nyåret som är den 1. Jan.
 falla på den 22. Decemb. 11.
 dagar effter Solens ingång i
 Stenboken efter 12 gånger 132
 åhr äro omlupne efter hans lifs-
 tid/ och der till 93 åhr wid på-
 som göra 11. dags framsteg på
 årens begynnelse. Hwar af man
 seer at Julius Cæsar har alenast
 lagat/ at det Calendarium, som
 i Numæ Pompilii tid war in-
 rättat/ och nu i någon wilfarelse
 af oflösa räkat/ kom alenast til
 sit förra lagigen. Delårda/ som
 nättast synes hafwa uträknat
 Solens omgång/ sättia wäl at
 på 133 åhr skal 1 dag utslutas.
 Men iag hafwer satt 132/ för
 wigheten full/ att sönderdela
 hennes åhr utan bråk för de en-
 faldige/ effter på några 1000 år
 allenast 1 dag skiljes/ som in-
 går til saken.

På det de enfaldige än klara-
 se må detta förstå/ skal iag/ der
 Gudh mig helsan unner/ wid
 wårkes ända genom en Figur
 bättre ale wijsa. Eliest huru
 langt fram/ wår åhrs begynnelse
 eller Julfäst skulle hafwa stigit/
 om wij den hade behållit effter
 den gamla uträkningen effter
 Runstafwarne/ lemnar iag den
 gunstige Läsaren eller Strå-
 kälaren widare sielf at uträkna/

så

retur. Dies autem unus, huic calculo an-
 nos minimum 132 auferendos esse monet.
 De Julio Cæsare quoque traditur quod is Ca-
 lendarium Romanum ob festa & bissextos
 emendandum in se receperit: atqui anni
 principium ab illo ad introitum Solis in Ca-
 pricornum non fuisse reductum clarissimè ap-
 paret ex eo, quod hujus anni 1677 initium in
 diem 22 Decembris, qui undecimus est ab in-
 gressu Solis in Capricornum non inciderit;
 quod tñ. factum futurum tum omninò fuisset,
 quoniam à temporibus Cæsaris ad hunc an-
 num nostrum, duodecies elapsi sunt anni 132.
 & præter hos anni quoq; 93, qui principium
 illud anni Juliani sine omni dubio progredi
 fecissent à primâ suâ sede diebus 11. Alios
 igitur errores, quibus Calendarium Roma-
 num quorundam imperitorum vitio post
 Numam scatere cæperat, ex eo sustulisse Ju-
 lium Cæsarem & in ordinem pristinum illud
 reduxisse planissimum, uti arbitramur, feci-
 mus. Nec denique nos fugit ab eruditissimis
 viris factam esse hanc periodum, tam sæpè
 à nobis memoratam, annorum non 132,
 sed 133: Nobis tamen prior iste numerus ma-
 gis arrisit partim ob faciliorem calculi ratio-
 nem, quem, si fractionibus vacaret, à rudio-
 ribus felicius intelligi posse judicavimus,
 partim etiam quod differentia inter hunc
 nostrum & illorum calculum tam exigua sit
 futura (nempe diei unius post aliquot anno-
 rum millia) ut attendi vix mereatur.

Sed ne quid rudioribus desit, ad operis fi-
 nem, volente DEO, Tabellam dabimus his
 rebus percipiendis multum profuturam. Quæ
 autem festi Julii vel anni principii apud nos
 futura fuisset progressio, si fastos Runicos
 continuè secuti fuissetmus, Lectoris Benevoli
 & Astronomiæ periti diligentia commenda-
 mus, certi tamen retrogradationem plenilu-

nio-

niorum, quæ annis 300 diei unius differentiam facit, & his annis 600 à Rege Olao usque ad nos elapsis differentiam duplo majorem paritura videtur, calculum à nobis antè subductum non multum turbaturam esse.

§. XII. Sed memini me Lectori Benevolo adhuc debere explicationem rationis, ob quam de *Rota* nomine, *Juliorum* appellatio Solstitio hyberno potius quam æstivo tributa fuerit, ipseque Sol festo tam celebri atque Solenni tum maximè coleretur, licet utrobique quædam quasi circum rotatio illius fieret.

Sicuti amicorum nostrorum reditus majorem in nobis excitare solet hilaritatem, quam eorundem à nobis discessus; ita majores nostri in tenebris paganismi oberrantes & nihilo secius cernentes una cum Solis ad ipsos propiore accessu dies crescere, calorem intendi, nives ac glaciem solvi, herbas & arbores germinare, animantes sætibis augeri & denique res omnes reviviscere, Solem utique redeuntem honore maximo prosequendum esse statuerunt, absque quo ut Sol ad ipsos redire vellet, juxta Procopium, subditare videbantur. Deinde cum Sol hyeme diebus 40 absuisset, & supra Horizontem jam paululum efferri cæpisset, ad certum aliquem Horizontis locum, statò tempore, reversio ejus valdè commodè observari poterat: ex adverso autem cum Sol æstate diebus ac noctibus perpetuis 40 supra Horizontem commoraretur, sereno cælo & nullis astris vel signis aliis notabili non peræquè commodè adverti poterant oculi hominum ad illius vel motum vel circumrotationem. Unde neque tam manifesta appellationis *Juliorum* ratio, neque tam insignis aut tam necessaria hilaritatis publicæ materia, tum adesse videbatur.

Præterea quod *Julii* festi nomen concernit ejusq; ortum sive à *Juul* & *Jula* om/ hoc est

Rota

så och den åtskilnan/ som tunglen fylles tillbaka stigande på hwart 300 år wid påß giör en dag/ och der af flytande åtskilnan emillan & Olofs tid och nu/ som är wid 600 år/ hafwer kunnat giörte; hwilken är ringa och intet stort ändrar i hela denna uträkning.

§. XII. Jag påminner mig hafwa lofwat att gifwa skal der till/ hwarföre Solens omvändning om vinteren warë kallat Jul/ och henne så så stor fest til åhra höla/ och en om Somnaren.

Jugen frögdar sig öfwer sin wäns bortgång/ uthan hans tillkomst; så gjorde och wåra försäder Hedningarna; the sågo att igenom Solens återkomst förlängdes dagarna/ wera man tilltog/ Snön och Isen för smälte/ Gräs/örter och Trän blomstrades/ Diuren föröfles och alting blef som lefwande/ ty gjordes hennes återkomst denna fest til åhra/ den the elliest fruchtate aldeles skulle blifwa borta/som och Procopius säger/ der icke detta hade skedd henne till ett offer. Sedan när hon om vinteren war borta i 40 dygn och åter stack sig up öfwer Jorden/ hade the ett wist rum emoe skogen och der aff en wist dag utmärckte/ när hon återkom eller hwelste sig tillbaka: men om Somnaren när hon på 40 dygn war stadig uppe/ kunde the intet moor klara Himmelen/ effter så som om dagen inga stjernor synnes/ en eller något annat tecken på Himmelen finnes/ så handgripeligen mercka hennes tilbakawendning/ eller när hon julade om/ såsom hon gjorde mot skogen så hon war borta och återkom. Af dessa skal seet thenna tiden på året hwarken heter Jul en eller firas med någon lust och glädie.

Ellest hwad min mening om denna Julfestz namn anslagar/ antingen hon heter *Juul*

Q 2

af

af Zula om / det är / wenda och
hwellwa om / eller af Zola /
Zula / Zala / det är wara lu-
stlig och glad. Så bestänner
iag begge komma öfwerens med
denna Jests egenfkap.

Iag war wäl först i samma
mening med Cl. D. Loccenio
när hans Antiquitates Sveo-
Gothicæ först utgingo / att Jul
heter af Solens omwändning /
men när iag en tid the effter
såg Cl. Verelii stål af alla Hi-
storier utdragne at Juul höls
piterst uti Januario, så kunde
iag intet see huru Julhelgen kom
de hafwa sitt namn af Solens
omwändning / emedan then reda
för 45 dagar war skedd i Decē-
ber: ty drefwo alla stål mig til
att bifalla Herr Verelii me-
ning / att Julen hade sitt namn
af Zola det är wara glad och
hålla sig lustig. Äter när iag
tog mig före thetta wäretet att
skrifwa och iag såg aff bågge
desse Lärda mäns skrifter / att
the låta af hierta gärna hwar och
en sin frilheet uti detta och an-
dra mål att mena hwad listast
är / hafwa och offta sielfwa an-
drat sina meningar / och iag wis-
dare öfwerlade moot Solens
gång alla våra Sagor / Seg-
ner / Procopii ord / och våra
Xunstafrar / så såg iag at Ju-
len hade sitt namn rätteligen
af Solens omwändning.

1. Emedan Julens Jest höls
uti the älfsta tider wed Solens
omwändning / men af förberö-
de stål är så länge framstigen.

2. Eedan the til med / eme-
dan Beda uttryckeligen säger
henne the af hafwa sitt namn /
hwilken för 1000. år lefde / i
then tiden som Englendarena
först begynte blifwa Christne
och wiste rätteligen bewirna
hwad Hedningarna gäfwö för
stål till detta ordz ursprung.

3. Står

Rota & rotando, siue à Zola / Zula / Zala / hoc
est hilarem se præbere, fateor equidem
utrumque ad rei naturam & indolem desi-
gnandam valde accommodatum esse.

Cum itaque Consultiss. D. Loccenius in
sua Antiq. Sveogoth. editione primâ, Ju-
lium festum à circumrotatione Solis ita di-
ctum esse ostenderet, arrisit mihi plurimum
viri sententia. Verum cum postmodum Cl.
Verelius allatis ex historiâ veteri testimoniis
compluribus palàm fecisset Iulia celebrata
fuisse postremis Ianuarii diebus, prioris sen-
tentix fundamentum mihi prorsus evanuisse
visum est: qui enim nomen accipere posset
festum hoc à Solis conversione, à quâ diebus
45 aberat? Quapropter Cl. Verelio, qui Iuli-
um festum à Zola / id est *Hilaritatem exercere*
derivandum censuit, assentiri cæpi. Denique
cum & ipse animum ad aliquid in hoc gene-
re scribendum appellerem, sciremque eum
ambobus hisce viris clarissimis inesse cando-
rem, qui veter ipsos ægre ferre aliorum, de
his talibus rebus prout visum fuerit sentiendi
libertatem, quippe quâ & ipsi in rebus multis
exercuerunt, & deniq; historias, traditiones,
scripta mythologica, Procopium, fastosque
Runicos cum motu Solis accuratius conferre
inciperem, intellexi sanè festum Iulium a
Solis conversione lingua nostra, appellatio-
nem suam recte sortitum fuisse.

1. Quia temporibus antiquissimis cum
Solis conversione festum illud conjunctum
fuit, licet postmodum, ob rationes supra
memoratas, ad tempus aliud sese promo-
verit.

2. Quoniam sententiæ huic suffragatur
Beda, qui ante annos 1000, quo tempore Bri-
tanni facti sunt Christiani, vixit nec qua de
causa pagani id festo huic nomen impolu-
erint, ignorare potuit.

3. Ob

3. Ob signum rotæ in compluribus fastis Runicis ad festum hoc indicandum, clarissimè expreßum.

4. Verisimile quoque fit non magis huic, quam festis duobus reliquis nomen ab hilaritate imponi debuisse, propterea quod ista res estis omnibus communis esset. Tantum igitur abest ut a *Jola* descendere putem *Juul* / ut potius quia festum Iulium quod a conversione Solis nomen accepit, cum singulari quadam hilaritate præ reliquis anni temporibus conjunctum fuerat, & adhuc durante Christianismo conjungitur, à festo nomine *Juul* / verbum *Juula* originem suam traxisse affirmem. Itaque & hilaritati nimis assidue vacantes homines notare solemus his verbis: *Juul* och gode dagar / id est, *Iulia* sive *hilaria*. Itemque *Jula uth*. hoc est, *Iulia* absolvere.

CAP. VI.

In quo gentis Sveonica vetustas ex antiquorum tumulis seu collibus sepulchralibus colligitur.

Globus terrenus è duabus partibus insignioribus, Aquâ & Terrâ componitur. Ad terram referimus Petras, Saxa, Lapides, Sabulum, Arenam, Pulverem & Argillam. Ex horum aliquo aut certè pluribus inter se permistis vel compositis, omnes fundos constare necesse est. Verum cuicunque sit fundus, plerumque tamen dimidiati pedis cortice ex *Atrâ*, ut vocant, *Humo* tegitur, quam Rustici nominantes *Humum cibantem*, ob fecunditatem ac etiam diversissimam à partibus terræ sub eâ latentibus naturam, appellant. Hanc ipsam humum in terræ gremio aut visceribus, sicuti reliquas ejus species, nusquam

inve-

3. Står och på många Runstafrar ett Juul. Om vid åhres och denna Fests begynnelse.

4. Synnes och ey oliskt / art the andra 2 Fester om åhret / på hwilka våra Fäder höllo sig lustiga / Skulle och heeta Juul / der detta namnet skulle komma aff *Jola* (wara glad.) Hwilket ord tag twert emot menar komma af denna stora Fests namn Juul / emedan på ingen tid om heela åhret större lust och glädie höls / och nu hålles E H X Jsto till åhra / och der af säjes den som alltid sia lustigt och frälsliant håller Juula ut / hafwa Juul och goda dagar.

CAP. VI.

Eweriges ålder betwijses af des inwånares Uttebackar.

Hela Jordennes frez eller boll består af twänne stora delar / såsom är det wata och tårta / eller Watnet och Jorden. Til det torras art och natur räknas Bergen / Stenar / Klappur / grof och grand Sand / Mosjord och Lehr. Alla orters grund bestå af endera dessa / eller och någras des sammanblandnig. Oswan up på dem finner man en skärpa wid påß i quarteer diup / som man kallar Swartmylla / och gemena Landman kallar Matjord / medan hon är fructsam / at såå uti / och uttryckeligen skilles ifrån den slags Jord / som under är. Denna Swartmylla eller Matjord finnes mo-

Q 3

gens

genstådes undet Jorden / såsom de andra: utan det icke af andra händelser är skedd / att Hafwet hafwer någon onaturlig storm gjort / och hafwit utaf des botn sand in på landet / och täckt hene / eller stora stormar och watnfloder / eller och Menneflor med flöte til att jämka backar och fullar / för Byggningar / Trädgårdar och sådant / kastat uppå denna svartmylla / Sand / Steen / Klapur eller annat. Men de andra slagen finnas så ombytte med hwar andra / at det är undrandes uppå. Stundom finner man några alnar sand ofwan på leran / leran ofwan på klapur / klapur ofwan på stenar: stundom stenar ofwan på klapur / klapur ofwan på leran / leran ofwan på sanden / och så artigt kastade effter linien uppå hwar andra / såsom man än i dag allestädes in wed hafwen seer stie / där som wid en straud / hwilken ligger rätt för ett östans wäder / en stor storm sig uphafwer / och kastar en grand sandbänk up: åter kommer östfunnan och kastar en gröfre eller grannare sand af annan färg: än kommer östnolan / och drifwer tillands en annan art. Wil man sedan / när hafwet har stadnat / gräfwä denna sandbacka igenom / skal man så artigt se hwart slags sand effter sine linier liggia uppå hwar annan. Detta skal man uttryckeligen finna uti alla våra Sandbackar / och i sielfwa jorden / såsom iag sielf förfarit hafwer uti Ronungens trädgårdz aff planering / der iag i 8 alnar diupt af högsta Fullen hafwer låtit nedergräfwä. Afwen så hafwer iag detta wid Jacobshädaals / Carlshärgs / Ekolsunds / Lagårdens planeringar och flera städes märckt och här wißes af den 31. Lasta 120. Fig.

invenire licebit; nisi fortè in locis illis, quæ vel inusitatus aliquis maris æstus & imbrium eluviones arenâ obruerunt, vel etiam, humana industria, ad Solum ædificiorum, hortorum aut alterius rei gratia complanandum, sabulo, saxis, lapidibus vel alio terræ genere contextit. Reliquas terræ species admiranda varietate inter se confusas cernimus: aliquando enim arena argillæ, argilla lapidibus, lapides saxis majoribus, & vicissim saxa lapidibus, lapides argillæ, argilla arenis in altitudinem modò plurium modò pauciorum pedum incumbit; idque eadem æquabilitate qua litora maris quæ Euro vehementius spiranti patent, arenis complanantur, & mox exoriente Noto his arenis sabulum vel etiam arena coloris alterius inducitur, rursumque Aquilone furente istis novum & a prioribus diversum arenæ genus affunditur. Hos enim tam diversos arenarum ordines si quis maris æstu subsidente fodiendo perforare velit, eos sibi invicem admiranda complanationis æquabilitate incumbere deprehendet. Idipsum in omnibus apud nos arenarum collibus ut & in ipsis terræ visceribus clarissime conspiciere licet: imo, ab experientiâ idem & ipsi didicimus in complanando horto regio Upsalensi, ubi præaltum collem à summo vertice ad imas radices pedum 36 effodiendum curavimus, itemque in complanationibus locorum aliorum, qualia fuere Jacobshädal / Carlshärg / Ekolsund / Bluna &c. Verum de hac re videatur 120. Fig. Tab. 31.

Has autem diversorum terræ generum tam æquabiles coagmentationes factas esse arbitror sive per diluvium, cujus in tali opere perficiundo per magna esse poterat vis, sive à DEO ipso in prima humidi à sicco separatione, cum terra primum apparere inciperet. Verum sive eminentiora sive depressiora loca quis effodere velit, humum atram, ut ante diximus, nusquam sanè nisi in terræ extimâ superficie inveniet, sub quâ quodcumque demum reliquorum terræ generum condatur, nihil interest. Sciendum tamen in agris, viis, hortis, & ubicumq; terram effodi aut versari contigerit, inque montibus præaltis & abruptis, humum atram non conspici, sed tantum in locis vel planis & ad horizontem directis, ubi crassitiem habet digitorum 9, vel declivibus, ubi pro acclivitatis gradibus diversis crassitiem obtinet 7, 6, 5, 4, 3, 2, & unius digiti, gradum verò acclivitatis 35 nullam hujusmodi humum admittere comperimus. Petrarum vertices ut sæpenumero plani sunt & æquabiles tamen quia ventis vel imbribus assidue verruntur aut eluuntur, tali humo carent: sin autem arboribus vel quibusdam partibus supra reliquas extantibus quibus ventorum vis infringi potest, distincti fuerint, non minus in his petrarum verticibus quam in locis ex argillâ, Sabulo vel alio terræ genere compositis, atram humum reperire est. In convallibus & locis palustribus crassitiè est 10, 12, 16, 20, aut plurius digitorum. Hanc ipsam humum, teste experientia & omnium qui ipsam consulere sustinent assensu, herbæ, arborum folia ac etiam trunci nonnunquam computrefacti, nec non pulvisculi ex agris viisque publicis ventorum videlati aut cum nivibus pluviiisque delapsi producant. Quod de pluviiis ac nivibus pulvere permistis, etiam ex mente Philosophorum aliorum hic protulimus,

ab

Så att man uttryckeligen der kan see at denne fastningen synes vara skedd / antingen när Nox flod war eller och uti första Skapelsen / när G:ddh skilde watnet ifrån thet torra att det synnas måtte. Ibland alla dessa fastningar finnes inge swartmylla som iag sade / antingen man gräfwet thet högt eller lågt år. Vthan hon är allenast öfwerst på Jorden ware sig Moo / Sand / Gryttie / Bårg / Leer eller annat inunder / allenast der Åkerbru / wegar eller Trågårdar åro / hwarest man ofta röder / omwänder eller af-förer Jorden / eller och thet höga och tvåra Berg åro / finnes hon intet. Men der Jorden är slät / wågar rett och till ingen sida lutar / finnes hon högst 9 tisondedelar / af 1 qwarter eller 9 twerfinger diup: der som slutning år / år hon mindre / såsom Jorden slutter til / nembligen til 7 / 6 / 5 / 4 / 3 / 2 / 1 / finger; men der slutningen år reda så twår nembligen til 35 grader / där år hon ingen til finnandes: Åfwen så och på tvåra eller och släta bergh / där watnet och wådret alstid stölier henne sin foos. Men der släta bergh åro innom lung stog eller andre fullar / så att hårde wåder får en föra henne bort / finnes hon åfwen som på leer och sand. Emillan backar der som the sluta sig alla tillsammans / thet finnes hon til 10 / 12 / 16 / 20 och flera finger / som uti moras och klår. Thenna swartmylla år intet annat / som alla Meniskior för ögonen see och dageliga försarenheten gifwer / ån det som uthaf gräset på marken / utaf bladen och baren på trån / så och af rutnade och kulsarne trån / som förrutna årligen til mul / så och af det granna dambet som antingen blåser af åkrar och wågar om Som-

mas

maren/ det som följder snön och regnet är: ty ingen snö eller regn är så reent/ som icke hafwer jord med sig/ det iag så wäl som andre Philosopher hafwa merckt och funnit. Jag samlade en winter/ snön på et rum och i et högt färl/ der han sielf inbläste på 3 alnar hög och i quarter bred/ och när han war smält/ sattes wid born en swart jord/ sedan watenet war uttorfat/ tunnare än thet grannesta löfblad. Thenna granna swartmylle synnes och på all snö när han om wären smälter/ i thet/ när det öfwersta på snön som aff Solstrimans wärma är smält/ siger sig igenom then andra in till Jorden/ lemnas alltid en swart affa eller mull uppå den osmelta snön. Afwen wetta alle the som hafwa rest öfwer våra högsta stället huru swart den snön är om sommaren som ey hinner alt affsmältas/ och åter om winteren när der kommer ny snö uppå blifwer han hwit. Thetta är det som Adamus Bremensis uthi sin bock om Danmarckz legenheet/ talar om stee på Is-land f. 34. Att isen är så swart och torr för des ålder skull att han icke brinner. Hwilket intet måste förstås om sielfwa isen/ ty om han än wore ifrån Adams tid/ så smälter han uthi watten: uthan detta är den seeta swarta jorden/ som lemnas quar effter den delen som affsmältes aff snön och isen om sommaren och ligger quar ofwanupå på den isen och snön som ey hinner smeltas. Thenna swartmylla är then samma som utför backarna uti Stogen och eliest på sluttastälter flyter tillsammans i flåren/ och gör den seeta Jorden/ af hwilken på sombliga orter uti Sverige/ men särdeles uthi Holland och annorstädes til stoormyckenheet upgräfwes uti torfwar/ och brukas att brännas

uthi

CAP. VI.

ab experientia habemus. Nivem enim caelo labentem & vi ventorum agitatam vase pedes 6 profundo, & pedem dimidium lato aliquando excepimus, in cujus fundo post nivem liquefactam limum observare licuit verum longe infra arborum folii tenuissimi crassitiem. Idem observare licet apud nos publicè in nivibus verno tempore per campos omnes liquefcentibus, quarum partes superiores calore Solis liquefactæ & aliæ post alias per nivium inferiora versus terram colatæ residuæ in superficie nivis pulverem quendam terreum clarissimè conspiciendum post se relinquunt. Ob hanc quoque causam in summis jugis Alpium nostrarum septentrionalium nivem æstate atram cernimus, quæ hyberno tempore nive recenti contexta albedinem suam recuperasse videtur. Itaque & verba Adami Bremensis de glacie Islandorum in ipsius de situ Daniæ Lib. p. m. 34. *Quod eadem glacies ita nigra & arida videatur, propter antiquitatem, ut incensa ardeat, minimè accipere conveniet de ipsa glacie, quæ tametsi vetustate sua ipsum mundum æquaret tamen admoto igne non posset non in aquas resolvi, sed potius de pingvissima quadam humo, quam glacies nivesque æstate liquefactæ, in glaciei residuæ & non liquefactæ superficie relinquunt. Hæc quoque humus per abrupta collium sylvestrium, ut & è campis leviter inclinatis defluens paludibusque recepta materia fit pingvissimarum cespitum, quæ inde extrahi & in nonnullis Sveoniæ locis maximè tamen in Belgio pro lignis esse solent: harum vero cespitum pingvedinem cum odor sulphuris tum ipsa flamma commonstrat. Quæ de nive a nobis allata sunt, de pluvia non minus*

minus

minus intelligi debere contendimus. Quam vero minuti sint pulvisculi, qui nivem aut pluviam hoc pacto comitantur, uno tantum experimento, in quod ante annos complures forte fortuna incidimus potius quam studio delati fuimus, perspicuum faciemus. Accidit enim ut nonnulli in hac urbe cives domos suas ligneas cretâ rubrâ extrinsecus obducerent nullâ admistâ pice aut balenarum adipe: supervenit hyems magnam nivium copiam frequentibus tempestatibus & procellis de cælo demittens: mansit tum nivium acervis per omnem hyemem color natus & albus; Vere autem & calore superveniente liquecentes sensim rubere cæperunt & pro diverso liquefactionis modo ac gradibus, in dies majorem majoremque rubedinem induere, usque ad 60 ac etiam 80 pedem ab ipsis ædibus protensam. Ubi vero nix omnis jam colliquefacta fuisset in ipsâ terrâ idem hæsit color tanto fortior quanto ædium parietibus propinquior. Hic igitur color non aliunde nivibus adspergi potuit quam ex floccis nivalibus ad parietes adtritis, & mox refractis eundemque ad terram secum deferentibus.

§. II. Pulveris autem terreni, liquefacta nive, copiam tanto majorem conspiciere licebit, quanto fuerit ipse nivium acervus profundior. His ergo modis ista, de quâ dicere cæpimus, humus augetur, sed pro locorum diversitate, colorem nonnihil mutare, deque suâ pingvedine aliquid remittere solet. Nam densioribus sylvis obsita loca, quoniam pulverem & arenulas vi ventorum circumferri solitas non admittunt, humo nigerrimâ pingvissimæque conteguntur: colles & campi aperti humum minus atram & arenis permistam habent: Convalles, prata & ejusmodi loca, ad quæ tenuior argilla arenulæque, unâ cum eluvionibus post

uthi ställe för wed/ hwilken hwaru feter hon är wisat thes swafwelachtiga lucti och låga. Ålfwen så lemnar och regnet ett swartmylla effter sig. Huru grant detta döfftet är som snön och regnet med sig förer / skall jag gifwa ännu ett exempel af försarenheten. För några år sedan när några här uti Staden hade färgat sina huus uthan till med rödfärga / uthan tiära eller tran blandat / som winteren och föll nog snö then ena tiden effter then andra med starkt urwäder: hela then tiden synes ingen den ringesta ferg på snön der han låg på gatan / hwartken på den första som om hösten föll eller om winteren. Men om wåren när den öfwersta begynte smälta / fast han ifrån bygningen på 30 och 40 alnar låg / begynte han synas röd / ju mera han smälte bort / ju rödare synes den öfsmälta / till des att han all war bortsmält / så låg qwar på markten en röd ferg / hwilken ju närmare hon war in till bygningen ju tiockare. Se denna färg hafwer snön med sig strapat och tagit af wäggarna / när han af stormen war emot wäggien drifwen / och der ifrån studzlat ut på gatan och markten.

§. II. Ålfwen så finnes den swarta myllan på snön om wåren / att ju diupare snön är som smälter / ju meera swartmylle finnes uppå honom. All thenna swartmylla samblar sig årligen meer och meer / men hafwer på åtskilliga orter någon åtskillnad til sin fetma och ferg. Ty then uti stöora stogar finnes och en aff gran sand och dam genom stormwäder blandas / som den som på släta felter är / är mycket swartare och fettare / men den uppå backar och andra plåsar är / finnes något sandachtig

gare och en så sware: men den som
 uti dalar / englar och sådana
 orter finnes är något blefne /
 emedan till dem / flyter af bac-
 karna den granna leera och sand
 den med slagregn eller flöding
 af snö som smälter. Allstädes
 där nu jämn jord är / så att den
 na matjorden hvarken afflyter
 eller tillflyter / uti han hon får sig
 sambla och festa / der finner jag
 att hon på lifka lång tid hafwer
 sig lifka öft / så att jag på nå-
 gra öfwer 1000 rum pröfwa-
 de / hafwer funnit henne lifka tiot
 eller så ringa äfkillnat att man
 föga den hafwer funnat merckte.
 Swilcket jag och igenom andre
 hafwer på äfkilliga orter lätit
 försökta. Jag hafwer sielf sökt
 de orter som aldrig hafwa fun-
 nat aff någon menniska beboos /
 och dist jag med största möda
 hafwer funnat tillkomma ibland
 bergh / alff / flapur och grytie /
 och hafwer dock funnit henne al-
 lestädes lifka tiot / der Jorden
 aldrig sedan floden ähr rörd.
 Swilken som jag sade / håller sin
 tiot heet till 9 finger wid pass.
 Om nu uti andra hetsigare
 Land der meera löff trån fin-
 nas / som stå med gröna bladh
 hela året / och all effter handen
 falla the gambla som blefna sin
 loos och rutna till mull / och
 der som mindre snö faller eller
 meera regn / eller och meera
 storm som dam drifwer / denna
 swartmylla skulle finna sig hö-
 gre eller lägre hafwa satt / skul-
 le jag gärna önska någon wille
 det försära. På sombliga orter
 uti werlden weet jag att Jorden
 stadigt ombytes / såsom någor-
 städes uti Indien / Agypten of
 in moost Westfalen / der jag sielf
 uti min ressa till Holland med
 mina ögon såg att hwhita sanden
 gr / som här hoos of snö och
 drifwer / så att den ena dagen
 låg han der / den andra der /
 på

imbres aut nives in aquam resolutas de col-
 libus descendunt humum aliquanto pallidio-
 rem gestant. In locis deniq; planis quæ hanc
 ipsam humū neq; alio difluere patiuntur, ne-
 que aliunde affluentem recipiunt, pari tem-
 poris intervallo paria illam incrementa cepis-
 se animadvertimus; adeo ut observationibus
 à nobis factis in locis plusquam undecim
 millibus, eandem ubique illius altitudinem
 invenerimus, aut certe differentiam aliquam
 vix oculis notabilem. Sæpe quoque ad hanc
 rem accuratius indagandam aliorum ope-
 ra usi sumus: Sed ipsi tamen ad complura
 loca a nemine usquam habitata nec post di-
 luvium turbata, itineribus valdè salebrosis,
 arduis & molestis penetravimus, & eandem in
 omnibus, nempè digitorum circiter novem
 humi hujus altitudinem invenimus. Utrum
 vero humus hæc crassior vel tenuior sit in re-
 gionibus nostrâ calidioribus, ubi major ha-
 betur arborum frondosarum perq; hyemes vi-
 rentium & folia marcida continuè demitten-
 tium copia, minusque quam apud nos nin-
 git, plus vero imbrium est atque procella-
 rum pulverem & arenulas agitantium, ab
 aliis discere malumus. Non tamen ignora-
 mus in quibusdam Indiæ Ægyptique locis
 terram frequentissimè mutari, non secus ac in
 nonnullis West-Phaliæ conterminis regioni-
 bus accidere ipsi in itinere nostro versus Hol-
 landiam directo constituti vidimus, ubi are-
 nulæ vi ventorum abreptæ ad singulas illo-
 rum mutationes alias post alias regionum istarū
 partes condunt obruuntque. In hujus-
 modi autem locis frustrâ tentabitur hic no-
 ster in humum atram inquirendi modus:
 nam hætere hæc humus in planitie nequit,
 nisi argilla tam tenax & arenulæ tantæ mo-
 li

lis fuerint, ut a ventis abripi non possint; arenarum enim intervallis aut poris tanquam receptaculis primum eget, illisque recepta herbas tenuissimas mox germinare facit, quarum cauliculi & folia postmodum immunes a vi ventorum faciunt pulvisculos supervenientes, puta vel a ventis illuc delatos, vel post nives imbresque relictos, vel è gramine, foliis aut arboribus putrefactis productos. Hæc nos ab experientia didicimus, ad quam eos omnes, qui de re cuivis è vulgo notissima nunc dubitant, remittimus. Ne autem locorum remotiorum longinquitas ipsos ab hoc labore deterreat, jam in propriis ipsorum domibus & intra parietes suos de hujus rei certitudine ac veritate securi fieri poterunt Speculo aut alio corpore itanneo, argenteo vel lapideo modò polito, in camera per annum, si placet, integrum semel tantum reseranda collocato, quod, licet omnia per id temporis spatium in isto loco quietissima fuerint multo nihilominus pulvere adspersum invenient: quem tamen, si domus verratur, copiosiore habitori erunt.

§. III. Qui rem eandem facto extra ædes suas experimento cognoscere volet, diversos tumulos, alium è scrupis, alium è sabulo, alium ex arena, alium ex arenulis albicantibus, ex argilla alium congeri faciat: tum equidem quanto tempore ad tumuli Scrupei poros tam tenui humo replendos opus sit, ita ut herbæ in eis germinare possint, deprehendet confestimque discet multò idipsum evenire citius in tumulis ex arena tenuiore vel etiam argilla congestis, modo non ita tenuis sit arena ut a ventis dissipari queat. Præterea in arena rubra, cinerea vel alba ut & argilla albicante, humus hæc quoniam atra est, quamprimum confederit, clarissimè & nullo negotio conspici & ab istis discerni potest: ab argilla vero nigricante aut terra pluviis vel alio humore aqueo imbuta visu

på sådana orter är såfångt proff at giora. Ty han kan intet festa sig på slåta såttet / der icke först leeret och sanden så grof är / att den ey aff wädret bortföres / emellan hwilkens små håål hon sig först insmuger / strax begynner der smått gräs att wäxa / och når det är stede / så kan det damb som åhrigen sedan der inblås / eller effter regn och små lemnas / eller aff ruttit gräs och trån samblas och sig insieter iblandh gräsets stielar och blad / blifwa behåne för blåsten / som den nu ey kan fördrifwa. Detta hafwer jag ögonseentligen profwat och den det icke troo wil som nu hwar Bonde uthi Swerige weet och troor / han kan thet profwa. Och fast han aldrig komme uthom sitt huus kan han det se innom sina wäggjar / in i det huuset som aldrig ån då sopas eller något röres / om man will allenast en gång om åhret der ingå / och först der inleggia en spejel eller polerat Lenn Eilfwer eller Steen så skal han sinna innan hwart åhrs omgång huru myckt damb där skal sig uppå sättia och desto mera når der offta sopas eller röres.

§. III. Den som åter wil på marken profwa / han låte upfåsta några Backar / en af klapur / en af grofsand / en af gran sand / en af hwit sand / en aff leera / så skal han så se huru lång tid det behöfwes innan hållarna på flaspuren fylles med detta damb eller svartmylla och gräs kan komma til att wäxa. Och at det snarare stier på de / som grannare sand och leer hafwa / effter denne mindre hållar hafwer att fyllas / ån den som gröfre åhr. Allenast sanden icke så grand är / at han af wädret bortblås. På röd / grå / hwit sand eller leera / där hon sig sätter / är hon håst at stilia / ty hon är altid swart : men där hon så

ter sig på en svart blålera / och en pr ofwar när regnväder är / eller Jorden är igenom våt / så är det något svart at genom färgen skilja den ena från den andra. Ty af regnet seer leran och Jorden svartare uth. Utan då måste man låta liggia torkmen och torkas / och när hon då är torr blifwin / blifwer leran gråachtig / men denna svartmylla är ändå svart. Des förutan lännes hon äfkiid från den andra Jorden med fingren / såsom sammet från klåde eller fins klåde från groft / i det denna är miul / men den andra sträs och hård.

§. IV. Nu emådan såsom ifrån Noe stod alt in til denna dag äre förlupne wid påß 4000. åhr / och ifrån ten tienden all svartmyllan / som sig ofwan på Jorden satt har / af det som af gräs och blad förrutnat är / och af det dofft och regn har lembnat / och det damb / som vådret har fört / intet hafwer högre stigit än till 3 eller högst 9 tiyondeelar af 1 quarter / så hafwer iag där efter giort en mätstas och skiftat den i 10 delar / den iag hafwer altid med mig haft / och effter den delning / så belöper sig på hwart 1000 åhr i femtedeel / och på hwart 500, i tiyondeel / som du seer af 31. Tafl. 104 Fig.

§. V. Til at denna försarena heeten vidare bekräfta / hafwer iag sökt att jämföra de orter / som iag säkert weet wara för 10 / 40 / 80 / 100 / 200 / ja 800. åhr omfästade / och huru hög svartmylla där hafwer sig satt. För 10. åhr sedan lät iag omfästa watnkonsten uppföre äth Elottet / och finner ännu intet att man kan med ögonen märkla någon svartmylla sig satt / utan nogast att där hafwer wäxt gräs uppå / och röttern stucka sigh emellan sandmullan som där är. För 40. åhr sedan / som Herr Ingel-

brechts

visu non ita facile distingvetur, quoniam illæ propter liquorem intervenientem, ad colorem atrum & cum hac ipsa humo communem quam proximè accedunt. Hoc igitur in casu cespitem primum arefacere oportebit, & accipiet argilla colorem cinereum, humus autem atra colorem retinebit suum. Quin etiam tactu a reliquis terræ generibus distingvetur, non secus ac holosericum a panno lanco, itemque pannos subtiliores a communibus digitorum attritu dignoscimus: namque humus atra lenior, reliquæ autem terræ species asperiores esse deprehenduntur.

§. IV. Porro cum a Noachi diluvio ad hanc usque diem anni circiter 4000. elapsi sint, & humus atra ab illo tempore, in terræ superficie e plantis arborumq; foliis putrefactis, nec non è pulvere partim post nives pluviasq; residuo, partim a ventis allato, collecta in altitudinem saltem digitorū octo vel novem creverit, scala vel bacillo mensorio in digitos 10. diviso loca omnia dimensus sum, & humum singulis annorum millibus digitos duos, quingentis autem annis digitum unum; juxta id quod Tab. 31. Fig. 104. exhibet, crevisse intellexi.

§. V. Ad majorem vero harum observationum certitudinem atque confirmationem loca quædam ante annos 10, 40, 80, 100, 200 & 800 ligone versata inter se conferre aggressus sum, ut cernere possem quantum in singulis locis ab illis temporibus atra crevisset humus. Inprimis igitur in aquæductu Upsalensi ante annos 10 a me resecto & arenis recentibus cooperto, nullam ad huc atram humum oculis observare possum, nisi quod herbulæ quædam radicibus suis inter arenulas sparsim hærare videantur. Deinde retulit mihi arcis Upsalensis quondam prætor Dn. Ingelbertus Swensson viam veterem, quæ ab urbe ad villam Ultunensem ducit.

cit.

cit, ante annos 40 reſectam, & ad replendas illius lacunas magnam arenarum vim, prope viam ipſam in ſylvis effoſſam fuiſſe: atqui ſpecus aut foveas unde arena extracta fuit, humus atra nunc regit quæ craſſitiem tenuiſſimi folii vix exæquat, utut herbis teneris aliquantulum vireat. Nemo denique ignorat partem quandam arcis Upſaleniſi à Rege Sveoniæ Johanne 111. Guſtavi 1. filio ante annos circiter 100 adjectam, & arenam multam pro ædificii fundamentis ex iſto colle ad partem arcis occidentalem egeſtam fuiſſe, quam nunc humus atra & herbis obſita regit craſſitie partis quintæ digiti unius. Cum autem pro horto Regio nuper à me exſtructo aliquid ex hac ipſâ mole arenariâ auferendum eſſet, perforatâ primum tenui hac humo, & deinceps arenis in profunditatem unius, duorum aut trium pedum pro aliâ atque alia veteris collis declivitate ejectis, alia quædam humus atra quæ collem olim texerat patefacta fuit, cujus craſſities digitorum erat fere octo. His ergo obſervationibus valdè nunc confirmor in ſententiâ meâ de hujus atræ humi incrementis ſecundum temporis intervalla metiendis, & quidem ita ut annis 100. pars quinta digiti unius propemodum reſpondeat.

Huc accedit quod omnium conſeſſione per totam Sveoniam invaluerit Chriſtianorum religio ab annis 700 aut 800, & ab illo tempore conſuetudo cremandi mortuos eorumque cineres magnis terræ tumulis aut molibus obruendi exoleverit. Atqui tumuli vel colles ſepulchrales recentiſſimi, quorum ego 16000 effodiendos curavi, humo teguntur atrâ minimum quidem digitos craſſâ duos. Collium quoq; omnium eminentiſſimorum, qui ad Upſalam veterem congeſti ſunt, nulliusque cineres aut ſepulturam ab introductâ in Sveoniam religione Chriſtiana, hoc eſt, ab annis 900 aut mille

admi-

brecht Swenſon mig berättade / lagades den gamla vägen öfver ſandåſen till Lagåſen / där nu bredvid vägen in i ſtaden ſkogen warde ſand utgräfwid och kaſtat in på vägen till at ſyſla där han war låg. I de ſamma gropar och diſken kan man knapt ſe ſwarimyllan ſig haſwa ſom ett löſblad tunt ſatt / och ſmått gräs öfwan på. För 100. år wid paſ under K. Johan. Guſtavi 1. Son bygdes Slotet här till en dehl / hwilket ſtår på en Sandbacka / och den ſanden ſom upgrofs för grunden kaſtades en deel åt väſterſidan / på hwilken iag intet ſan högre ſwarimylla än enſemtedel af en finger / och där öfwan på gräs. När iag den låt bortkaſta så nya Trädgården anlades / så ſåns neder i Jorden på 1. 2. och ſomliges 3. fötter diuſt / alt ſåsom den gamla wallen ſluttade ſig / den gamla ſwarimylla uppå ſandbackan / ſom war 8 tiſondedelar wid paſ af 1 qwarter / hwilket wiſſte wiſſheten af ſwarimyllans tiſtthet mot tiſderna / ſom iag hade uträknat / att på 100. år ſätter hon ſig en mera än enſemtedel af 1 finger.

Allom år kunnigt at för 7. å 800. år ſedon är hela Swerige worden Chriſti / och ſedon inga brände och högade. Går man till de yngſta ättebäckar / ſom iag till 16000. proſwar haſwer / så ſår man ingen tunnare ſwarimylla på dem / än 2 tiſondedelar. Vthi de högſta Konung. högar wid gamla Upsala / åro inga ſenare beſgräfne än wid paſ 900. till 1000. år då Chriſtendomen inkom. Deſſas högſta fullar hålla 2 tiſondedelar off 1 qwarter

R 3

ſwarer

swartmylla. Allt detta bekräftar denne uträknings wisshet på swartmyllan / att hwart 10 deel aff 1 qwarter gör wid på 500. åhr. Och ensempredhel aff ett finger 100. åhr.

§. VI. Detta hafwer iag på flere orter besunnit / dem iag för bi går för widlyftigheet skull: en will iag allenast indraga som den 31. Tafl. 107. Fig. wiser / hwilken iag fan under sandhögen utkastat i R. Johans tijd. Boka stäfwerna d d d wisa den tunna swartmyllan / som hade sig sätt sedan R. Johans tijd / som war ensemtedhel af 1 finger / hwilken gör 100. åhr. När backan nu aflastades til afstättningarna i Konungens Trägård / hwilka finnas på 37 Tafl. 137 Fig. och den grofwa sanden war bortförd / räskade wi på en ny swartmylla som är afritat under boofstafwen n n n. Där iag strax låt stäta backan mit igenom / och fan där wara en Attelbacka. Den nas swartmylla emillan n n och c c som war öfwerst på Attelbackan / där han war slät och wägrätt / hon war tiotåre som i Figuren synes / nembl. 4 tjondesteclar: men på slutningen af Attelbacken tunnare af de förberörde orsaker / ty när denna Attelbacka stod i fria wädret / för än som i R. Johans tijd sand war öfwan på honom kastat / så hafwer swartmyllan sig intet på honom såst så wäl där han slutt war / som öfwan på der han war slät / ty ju sluttare backa / ju mindre swartmylla. Under denna swartmylla fans uchi sanden / brända Beenköhl och Jernpillar / som synes fring boofstafwen a, emillan den öfre swartmyllan e, och den undre swartmyllan o. Denna undre swartmyllan emillan o, och i, war så när och 4 tjondeste delar på ensempredhel när af ett finger.

Der

admiserunt, vertex humo teguntur duorum digitorum. Proinde rursum adigor ad asserendam hujus calculi certitudinem, qui annis 500 digitorum circiter unum, annis vero 100 digiti unius partem tantum quintam atræ humi assignat.

§. VI. Idem pluribus in locis a me institutæ observationes corroborare possent, verum brevitatis studio ex omnibus istis unam tantum adducere lubet, a nobis in Tab. 31. Fig. 107. delineatam, cui occasionem præbuit folio molis arenariæ sub Rege Johanne e colle arcis Upsalensis egestæ. Literæ ergo d d d tenuiorem illam humum a temporibus R. Iohannis adhæc nostra concretam designant, quæ partem tantum quintam æquat digiti unius & annis 100 respondet. Cum autem pro substructionibus, quibus gradationes horti regii (vide Tab. 37 Fig. 137.) inniti debebant, aliquantum sabuli ex eodem colle adhuc ejectum esset, in aliam incidimus atram humum, n n n, & fodiendo ulterius sepulchralem hunc intelleximus esse collem, cujus humus atra in vertice summo inter n n & c c ostenditur, quidem in locis illius planis & secundum horizontem directis crassior, nempe digitorum 4, in declivibus vero & inclinatis tenuior, quam rem in apposito Schemate clarius expressimus, hîc autem allata ratione sic confirmamus: Cum esset collis iste ante tempus R. Iohannis nullis superinjectis arenis obrutus, sed æri libere spiranti expositus, humo atra, secundum id quod ante exposuimus, ex tenuissimo pulvere concrecente circumdari ipsum oportuit, tenuiori quidem in lateribus, crassiori autem in ipso vertice, qui utcumque planus erat: namque quò latera collium magis ad abruptum accedunt, eò pulvisculi difficilioris eis adhærent. Sub hac ipsa humo ossa igne cremata una cum sagittis ferreis conssepulta

jacu;

jacuerunt, qualia nos in Tabella nostra circa literam *a*, inter humum atram superiorem *e* & inferiorem *o* conspicienda damus. Humus autem inferior inter *o* & *i* digitorum ferme fuerat 3te. Iuxta collem hunc sepulcralem reperta fuit humus atra digitorum 8, sub qua arena longe compactissima, sub hac vero argilla comparuit. Hoc igitur Schema atram humum a tempore diluvii crevisse docet ab *iii* ad *ooo*, id est digitis 3te qui annis 1900 respondent; hisque annis elapsis eo in loco cremata atque sepulta fuisse quorundam Scytharum cadavera, uti sagittæ & nos quoque in capite de sepultura veterum Scytharum monstrabimus, horumque ossibus, cineribus urnisque cumulum arenarum injectum, cui postmodum immoto manere licuisse declarat humus atra ipsum regens inter *n* & *e* crassitie digitorum circiter 4, & æqualis isti humo atræ quæ juxta collem inter *nn* & *oo* accreverat priori ac vetustissimæ humo inter *oo* & *ii* quæ ipsi telluri a temporibus diluvii sese agglutinaverat. His igitur ex atra humo concretis quasi corticibus & cum ipsi terræ tum etiam colli sepulchrali inductis magnam molem arenariam Rex Iohannes adiici curavit, quæ & ipsa cum tempore quandam ex atra humo crustam contraxit crassitie partis quintæ digiti unius, quanta quidem annis 100. coagmentari poterat. Ad humum igitur atram ipsi terræ inductam inter *i* & *n*, quæ annorum est. 3900. addatur humus suprema & arenariam molem regens, quæ annos habet 100. eruntque anni 4000. pari modo ad atram humum sub collis sepulchralis basi, inter *i* & *o*, quæ annorum est. --- 1900. addatur humus atra collem regens inter *n* & *e*, quæ annos habet. --- 2000. Itemque humus molem arenariam colli aggestam cingens *dd*, quæ annis creverat 100.

Eruntque denuo anni 4000.

Verum

Der som ingen Attebacka war upkastader / utan denne Attebackan lyctade / nemligen emillan *nn* och *i* där war swartmyllans tjonde dñel. In under denna swartmylla war fasta hårda sand / och der under stalla spickeleran. Beaf denna Sigur seer man först / att effter Noe flod hafwer först sät sig från *ii* i swartmyllan til *ooo* på 4 åttende dñlar så når på *i* tjonde dñel af *i*. finger / hwilket gör 1900. åhr. Då hafwade brende några Skynhar / som wissas af pjlarna / där om widare uti Capitlet om Attebackarna och de Dödas begrafningar skal talas / och ofwan på deras aska och been och krukor hafwade kastat en sandbacka / hwilken sedermera är inset rörd / som syntes af swartmyllan / hwilken lika sedan hade sat sig ofwan upå Attebackan emillan *n* och *e* til 4 tjonde dñel / som gör 2000. år / åfwen så högt som den swartmyllan emillan *oo* *i* som tillförrenne sig hade satt på fasta Jorden. Uppå dessa swartmyllor som finnas både på fasta Jorden och Attebackan / så hade R. Johan låtit kasta sanden / uppå hwilken effter hans tid hade swartmylla satt sig i semtedñel af ett finger / som gör 100 åhr lägg detta all tillsammans / nemligen fasta Jordens swartmylla emillan *i* och *n* som gör 3900 åhr / till denna ofwersta / wid d. som är 100. så får man 4000. åfwen så lägg Attebackans grundz swartmylla som är emillan *i* och *o* / som är 1900. Sedan Attebackans swartmylla emillan *n* och *e* 2000. sedan sandbackans swartmylla *dd* 100.

Så gör det 4000 åhr.

Ed

Sådane *Ättebackar* / som hafwa Jordenes *swartmylla* under sig äro sållan till finnandes af denna orsak / att när de hafwa brändt de döda / ähre Jorden af bälän / på hwilken de Döda brändes / fladder och blandadt med de dödas aska / och rörder / när askan och benen uphempades / hwilket grant märkes / när man en sådan backa skär tvärt igenom. Men där de Dödas bein är ihophemtade / och i kruslor satte / och förde till en annan ort / och på släta backan / som ordrer har varit / nedsatte / och strax der in med eller något där ifrån / annan sand eller lera tagin och kastat up / till en fulle öfwer kruslan / där synes den förra *swartmyllan* klar och ordrer / så att när man der lägger hennes ålder til *Ättebackans* ålder / får man heela *Werldenes* ålder igen ifrån *Noetijd* in til närwarande tijd. Man kan och *filia* desse backar grant ifrån de andra / ty där sand är tagin annorstädes ifrån / *filias* han gemenligen ifrån den sand och grund / up på hwilken han är kastat til fulle eller *Ättebacka*.

§. VII. Ät inter alla hwar om annan / gemena med höga / den ena släkten med den andra / hafwa sätt blandas / brännas och begrafvas på alt en *Ättebacka* / wiser *Ättebackarnas* myckenhet bredwed hwar andra på en ort / ät skilnaden i högden och bredden på backarna / så och stenarnas sätning rundt om backarna / som sees af 9 *Taf.* 27. fig. Qb. d. n. E. och 31 *Taf.* 114. 117. 119. Fig. Där så hafwer händt / at uti en ålder några äro brende och i alt en *Ättebacka* insatte / och der ofwan på *swartmylla* sig sette hafwer / och åter några hundra de ähre der effter andra der ofwan på äro insatte / och åter på några 100. ähre ingen insatt: så fins

nes

Verum rarò invenire licet colles sepulchrales atram humum sub basi habentes, quoniam in cremationibus cadaverum, à rogis, flammis & cineribus quassari vel turbari eam contigit, maxime ubi post cremationem cineres & ossa legenda fuerunt: Id quod collium talium intersectiones orthographicae, hoc est, per planum ad perpendicularum factae clarissime commonstrant. Quoniam vero nonnunquam accidit ut aliis in locis crematio ossiumque in urnas collectio fieret, in aliis vero humatio perageretur arenam vel argillam e locis aut vicinis aut remotioribus extrahendo, & urnae super terram collocatae iniiciendo, donec aggestus ipse in magnam molem aut tumulum excresceret; certè sub horum tumulorum basi, humum atram terrae olim adhaerescens integram cernere licebit, cujus quoque aetas ad collis annos adjecta, terrae aetatem à diluvio ad tempora nostra, facile indicabit. Colles autem sepulchrales ab aliis facile discernit arena, quae aliunde advecta illa quae sub collium basi in terrae superficie vel gremio continetur, plerumque multum discrepat.

§. VII. Omnibus verò promiscuè, nobilibus puta & ignobilibus, vel etiam familiis diversis simul cremari aut uni tumulo inferri non licuisse planum faciunt cum collium horum in uno aliquo loco juxta se positorum ingens numerus, tum etiam diversa eorundem altitudo & vastitas, nec non sepimenta lapidea radices collium ambientia, quae omnia à nobis in *Tab.* 9 *Fig.* 27. Q. b. d. n. E. & *Tab.* 31. *Fig.* 114. 117. 119. exhibentur. Si denique plures intra seculum unum, uni tumulo inferri, rursumque post aliquot secula aliis his imponi contigisset, ita ut per temporis intervallum utramque sepulturam distingvens, postquæ sepulturam ultimo factam humus atra pro ratione sui temporis in singulis arenarum aggestibus crescere potuerit, ex his ipsis

ipsis atræ humi differentiis non minus prompte aut expeditè, quam ex superioribus temporis ratio colligi poterit: istæ enim differentiæ inter se collectæ, & atræ humo sub collium basi latenti, sive ea 100, sive 1000, sive plurium sit annorum adjectæ, annos 4000 semper conficient: cui experimento à nobis instituto Regni & Academiæ nostræ Cancellarius, Illustrissimus & Excellentissimus Comes, MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE aliquando interfuit. In tumulis autem frequenti & assiduâ ossium urnarumq; illatione, postque annos 10, 20, 40, 80, 100, 120, 160 aut 200, repetitâ turbatis, nullam aut perexiguam & visu vix discernendam atram humum, instar lineolæ tenuissimæ deprehendimus: quæ res efficit ut de talium collium ætatibus nihil certi constitui queat, nisi quod humus extrema tempus à sepultura postremum facta elapsum certissimis indicibus prodatur.

§. VIII. Denique in adjecto diagrammate monstrare lubet, & genuinam atræ humi altitudinem, & accretionis initia in quibusdam locis, ob pororum magnitudinem, inventu paulò difficiliora, & exiguas quasdam istius humi differentias: ubi sermo nobis tantum erit de illâ humo, quæ in planis collium verticibus, æquis montibus, sylvis, tumulis, campis aliisque hujus generis locis invenitur, in quibus eam eluvionibus neque autam neque imminutam fuisse, sed modis supra memoratis annuatim crevisse certò scire possumus. De humo in paludes, stagna, lacus & valles è locis eminentioribus derivata, alium quæremus dicendi locum: imo, alia complura suo modo huc pertinentia, quoniam ad præsens institutum nostrum non planè videntur esse necessaria prætermittimus, quæ tamen aliâ forte occasione, si Deus vitam viresque largitus fuerit, in lu-

cem

nes åfwen en sådan klar uträtning på hwar svartmylla / att när hwarderas ålder tillhopa läggies / gör det alltid moat 4000. åhr / der nemligen / som jag sade at grundens svartmylla är behållin reen / antingen hon ey högre är än till 100. eller 1000. och flere åhr / såsom Hans Excellenz Rikz-Cancern Magn. GABRIEL DE LA GARDIE såg uthi en Åttebacka med gamle Bysala. Men der som offta nya frukter och ben äro inlagde / så at ey längre tid har varit emellan de dödas bränning än 10 / 20 / 40 / 80 / 100 / 120 / 160 / ja och stundom 200 åhr / där synes väl stundom i högen een liten svart rand tvärt öfver / men så gran at man föga wist kan der af hafwa någon underrättelse / mera än af den yttersta svartmyllan / hwilken ofelbart wissar när den senaste är bränd eller där inlagd.

§. VIII. Vi wilja nu wissa uti afmålningar huru högt den svartmylla finnes / och hwar hon är swårast till sin begynnelsen at beräkna / och hwad ringa åtfyllnad kan uthi henne stundom finnas / wisandes allenast här (som sagt är tilförenne) deras högd och art / som finnes uppå Högar / Berg / Kullar / Eskogar / Glätter och flere sådana orter / der man ett säkert prof kan hafwa / aff det / att hwarken af dem något stort bortflyter en heller tillflyter genom regn och floder / uthan det som årligen tillåtes / blifwer behållit. Men om det som finnes i Moras / Kiär / och Eidså är eller Dalar / där hon aff åtfylliga höga orter mer eller mindre tillflyter / skal jag på sitt rum ihogkomma. Förbigåendes här och andra tveckwerdige ting detta angående / emedan de intet tånanu till mig upsä / uthan sparas till annan tid där Gudh

S

hij

lifswet och hållan unnar. Vithi den 31. Taftans 32 Figur är först ett moot afritat/ wid påsen half foot/ eller i quarter flitrat i 10. deelar eller 10 finger. Der hoos är en swartemylla afmålat som är funnin uti den aldrahögssta gryttia dit ingen Menniskia kan komma uthan beswär/ icke heller nogon Boskap/ hwilken hafwer sig satt uppå små steen eller klapur som finnes wid A. uppå hwilken man seer hennes tiockheet alt up in till Gråswallen/ wid pås 9 rizon dedeclar högh/ hwilkens första begynnelse är swår att beräkna efter hon hafwer satt sig först ibland hollarna/ som finnas ibland stenarna. Denna swartemylla war nederst wid nogot blekare/ mit uthi nogot swartare/ som finnes moot B/ åter der ofwanföre nogot blekare, åter up moot gråset nogot swartare och den randuger/ af det att barden och barren af trån war somt oruttin/ somt halfruttin/ some heel ruttin/ dock syntes han lika som en falska effter ett brent papper eller lüne att fast den synnes heel effter ens brand/ dock likwel när man henne rör eller blås uppå/ går hon till dofft. Denna understignat synnes hafwa stee/ såsom iag på andra orter förfarit hafwer/ när nogon stogh är afbrend/ är swartmyllan bliswin sedan blekare aff det hon allenast är tilfate af upblåst dam/ regn och snös afleswor: eswen såsom den som altsid på feltet finnes/ hwilken aldrig är så swart som den i Skogen bliswer satt. Och såsom sedan Skogen har tillagit/ är åter swartmyllan bliswin swartare och swartare. Mit uthi seer man her och der nogra Sandborn/ som synnas wara komne af Foglars disörande/ eller Skogsdjur/ under hwilkas flo och klof-

cem emittere constituimus. In Tab. 31. Fig. 32. Primo loco scala cernitur dimidiati fere pedis, in 10 partes vel digitos divisa, juxtaque hanc atra humus in scruposo quodam & ob altitudinem suam vix hominibus, nedum pecudibus accessibili loco quæsitæ & inventa, à lapillis A ad ipsas usque graminum radices ascendens crassitie digitorum ferme 9, cujus primorum crescendi initiorum inquisitio nonnihil difficultatis habet ob accretionem in capacioribus illis lapillorum intervallis primum fieri cæptam. Hujus humi pars infima pallidior, huic proxima nigra, alia rursum pallidior, & denique suprema nigra fuit bracteisque nonnullis versicoloribus distincta quas genuerant folia, corticulae & putamina arborum pro diversis putrefactionis gradibus in pulverem plus minusve resoluta, quæ cum chartarum & linteorum crematorum favillis hætenus conveniunt, quod figuram veterem utcumque servare viderentur, sed vel tantillum commota in tenuissimos pulvisculos abirent. Causam verò palloris intermediæ eandem omninò arbitramur esse cum eâ, quam locorum aliorum observationes nos docuerunt, in quibus post sylvas igne exustas humum atram ob allatum à ventis pulverem (ut jam de pulvere post imbres nivesque residuo nihil dicamus) aliquantulum expalluisse comperimus: nihil enim certius aut constantius quam campos patentes humo contegi pallidior quam sylvarum fundos. Hinc etiam consequitur sylvis denuò succrescentibus, humum istam pallidiorum aliâ quadam humo nigricante rursum sterni debuisse. Arenulam unam vel alteram si quis in hac humo repererit, eam vel ab avibus ad ferri vel

calcantium vestigia pedesque sequi potuisse
sciat.

Deinde Scemate Carenam albam, tenuem & bene compactam pro atræ humi fundamento conspiciendam dedimus, quæ à subjacente arenâ tam facilè discernitur, quam extrema lineæ nigræ penicillo in albâ tabulâ ductæ, à suo plano dignoscuntur. Nihil ergo hîc impedit, quo minus & crescendi initium, & vera humi crassities haberi possint. Hujusce vero humi infima pallidiora fuere, crescente postmodum sursum versus nigredine; quæ res planum facit, germinantibus post diluvium herbis & arboribus liberiores fuisse pulveris à ventis, pluviis & nivibus ad ea loca allati accessum, minusque eum pulverem aut pingvem aut succosum fuisse pulvere illo qui cum tempore advenerat & pingvescere omnino debuerat ob causas varias, quas ut enumerare nunc non vacat, ita Lector benevolus à seipso easdem haut difficulter impetrabit.

Exhibet tertio loco figura D atram humum sabulo incumbentem & in locis pascuorum investigatam, aliquanto plus sabuli habentem lapillorumque literâ E designatorum, quos homines atque jumenta diversa terræ loca obambulantia secum attulisse, aut assiduâ & frequenti calcatione è subjacente sabulo eruisse vel alio quocunque modo illuc translata fuisse contendimus.

Quartum denique & exiguum Schema collem sepulchralem è sabulo congestum ob oculos ponit, in cujus visceribus carbonēs a & gladii veteris unâ cum ossibus olim humati frustum c aliquando deteximus. Sabulum erit bb, humus vero atræ ei incumbens dd, digitorum ferme trium, hoc est annorum circiter 1500.

§. IX. Porro inter humum quæ campos regit, & eam quæ sylvarum locis propemodum inaccessis reperitur, aliquam differentiam re-

spe-

flofwar stundom sandkorn fastna och åter her och der effter dem steypes.

Wthi den 2. afmålningen C är bara hårda och hwita sanden / på hwilken swartmyllans första jecning är meckta flar / lika som man med en swart ferg och pensel stryker ofswan på en hwijt ferg ett streck / hwarest man wist och net kan taga des första beghynnelse och följande högd eller tiotleek : dennas swartmyllans färg är blekast nederst / och swartare uppåt / hwilken nogsam wiser att i förstone når träen och örter woro än sinäwexta effter Noe flod / war icke alt damb som i wädret / regn och smö fans och sig saite / så fett / marigt / drut och musigt / såsom det sedermera är blifwit aff åtskillige orsaker de den gunstige Läsaren wäl sielf kan efftertenka och tag spar för widlyffigheten skul.

Den 3 afmålningen wid D wiser en grossand och der ofswan på swartmyllan hwilken fans allesteds där Boskap gick i beet / och hade nogra sandkorn E i sig små steen / sampt efftersåsom att Golt och boskap sådant offta af allehanda försagde orsaker inkastat eller med sig förer.

Den ytterste lilla afmålningen wiser en Årtebackas upå fastades högd af gross sand / der utinnan kullen a fans och ett stycke aff en wårja C som war inhögder med den Dödas been och kåål. Denna Årtebackens grofwe sand står afmålat emillan bb, och der ofswan på swartmyllan dd. hwilken är 3 finger wid påß tiot / det är 1500. åhr wid påß.

§. IX. Årtilian emillan Swartmyllan som finnes ut på slätten är wid påß aldråhöft till

3 tifoldedelar / och den i willesta
 Fogen dit ingen kommer uthan
 möda / wid påß 9 tifoldedelar.
 Hvilken är alltid litet lösare så
 at när man stiger hårdt på henne
 ger hon sig i hoop så att hon gör
 föga mera än 8 tifoldedelar: men
 den på släta fälter / på backar /
 kullar och högar finnes / är
 alltid hårdare / så att hon föga
 sig sätter när man på henne stig-
 ger. Hwar af man kan see att äls-
 deren litet annorledes på swart-
 myllan beräknas i Fogen än på
 landet / dock är det en stoort när
 man achtar jämförningen: och
 söder man här inga år / månar
 och dagar / uthan åtskilnat på
 nogra mans åldrar / huru gam-
 malen Ättebacka är.

§. X. Thenna swartmylla
 hafwer en lård man benemd
 Josephus Barbarus afgesande
 ifrån the Venetianer till den
 Persianiske Reisaren / år 1438.
 merckte och achtat i sin resa igenö
 Turekiet wid floden Tanaim /
 på en Konungz ättebacka / der
 Gøtherna eller Skytherna för
 hafwa settat: under hvilcken
 först fanns låål och been / sedan
 hrita sanden / hwar aff backen
 war upkastadt och giordt. Men
 det är stada / att han intet hafwer
 merckte swartmyllans tiöcklek /
 så wäll som kälens / benens och
 andra sakers / samt heela backens
 högd och widd. Dock will man
 hans ordh derföre indraga / att
 man kan see åtskilnan som war
 emillan den upkastade Ätte-
 backens fundne låål och been /
 så och att man kan aff dessa Ät-
 tebackar see huru de träffa icke
 allenast in medh waras / (som till
 en otalig hoop än i dag här uthi
 Sverige finnes) anseende uthan
 och innan / uthan och med det
 som säges om de statter som föro-
 menas i många wara nederlag-
 da / äro och sannerligen fundna
 det wij uthi Capitlet om waras

bren-

specu crassitie reperire licet, cum illa com-
 munitur ad digitos 8, hæc ad 9 accedat: ve-
 rum tenendum simul erit minus densam aut
 compressam esse eam quæ in sylvis habetur,
 ac propterea si conculcetur ad parem cum
 priori crassitiem redigi; cum ex aduerso hu-
 mus illa quæ campis, collibus, & tumulis in-
 strata cernitur, multo sit firmior & vel pedi-
 bus calcata condensationem vix admittat.
 Unde apparet humum sylvestrem, in anno-
 rum supputatione, paulo aliter quàm eam,
 quæ in campis patentibus nascitur, conside-
 randam esse. Verum tamen quantilli sit mo-
 menti discrimen illud, ex eo intelligere lice-
 bit, quod in eruendâ ætate collis sepulchra-
 lis, non tam ad annos, menses aut dies, quam
 ad secula integra attendamus.

§. X. Hanc quoque humum vir Doctus
 Josephus Barbarus Reip. Venetæ ad Persas
 legatus anno Christi 1438. in suo per Tur-
 ciam transitu prope Tanaim observavit: id-
 que in Regis cujusdam veteris colle sepul-
 chrali (hæc loca Gothi seu Scythæ quondam
 tenuerunt) in quo carbonēs & ossa, arenis
 albis in tumulum congestis consépulta jacu-
 erunt. In hujus tamen humi profunditate
 collisque altitudine & vastitate dimetienda,
 ut & carbonibus, ossibus ceterisque rebus
 describendis & delineandis diligentiam ei
 defuisse meritò dolemus. Verum verba ejus
 audire juvat & ex illis cognoscere primum
 quidem clarissima collis sepulchralis vestigia
 in carbonibus & ossibus, deinde horum col-
 lium cum nostris, qui magno numero adhuc
 supersunt, maximam, sive externa sive inte-
 riora respicias, similitudinem, & denique
 opes hujus-modi tumulis utrobique conclu-
 sas: namque de collium nostrorum opibus
 ac thesauris, non semel inde erutis plura di-
 cemus

cemus in capite de crematione & sepultura veterum.

Ita verò loquitur Barbarus. In ea monticuli inveniuntur manu facti, qui ostendunt, monumenta & sepulturas olim fuisse. Habent autem in summitate aliqui eorum grande saxum, cum foramine certo in loco facto, in quod coniiciunt crucem ex integro alio lapide fabricatam: & ejusmodi ibi innumerabiles sunt. In modo dictorum monticulorum uno ingentem absconditum esse thesaurum, accepimus.

Quid præterea huic legato sociisque ejus, quorum centum & viginti junctis viribus collem effodiendum aggressi fuerunt, acciderit, quomodo ve opere bis tentato, procellis, lapidum jactu & ligonibus à manu extortis inque fodientium terga & capita conversis, inde non sine multis vulneribus vibicibusque abacti fuerint, ex ipso scriptore disci poterit: nobis enim sola collis descriptio inserviet: Hic inquit, monticulus quinquaginta altus erat passuum: supra vero planus. In plano illo alium sustinebat monticulum birreto rotundo similem, qui lapide circum circa munitus erat, tam lato & spaciofo, ut duo in margine ejusdem homines, alter alterius applicatus lateri, tuto incedere posset. Atque hic alter monticulus duodecim passus in altitudinem tendebat. Forma autem illius circularis tanquam si circino dimensa fuisset, octoginta diametro suo passus includebat. Inter alia, terræ collis inferior is à naturâ facti, tantam fuisse duritiem docet, ut ligonibus ac ferramentis vix cesserit, in cuius visceribus terra aliquanto mollior, rursumque ita dura & impervia inventa fuit, ut opus in coeptum relinquere necesse habuerint: Reversos autem cum 150 hominibus aperuisse collem minorem, & in utriusque penetralia sese insinuasse, ibique ea quæ sequenti narratione continentur invenisse: Admirabile ait, in primis visum est nobis, quod solum nigrum erat propter herbas, inde infra ubique carbonēs erant, quod

brennande / högande och begrafvande skal talas.

Således talar han. Vthi detta landh finnes fullar igenom menniskio arbete gjorde / hvilka vilja at the äro Attetackar och teckn effter the Dödas begrafsningar. Sombliga af dessa fullar eller höggar/hafwa öfverst uppå en stor Sten / med ett hål på ett wist rum gjordh / vthi hwilket the inkasta ett korb gjorde aff een heel steen: och sådana äro the ocaligē. Vthi en aff dess högar sades en stor flata vara nedergräfwen.

Huru denna Afgesändt med många andra till 120 Personer hafwa gjordt skriftteligit förbund att denna Attetacka igenom gräfw / och twenne gånger tijt reest / och på sidstönne igenom en ohörligh storm / så att stenarna äro dem flugne i ögonen tillika med spadarna / måste sedan sargade och särade fly och detta arbete affsä / kan man där wijdare läsa: här wil jag allenast införa / huru denna Attetackan såg uth. Här war en stor Backa (säger han) 50 stegh hög och flåat öfwan uppå. Wppå denna flåten war en annan kulle trind som ett Juul / hwilken war rundt om med steen belagd / så witt och breitt at två menniskior kunde gå i bredd runde om. Denna lilla backa war 12 stegh hög / så rund war han lijka som han med en Strel hade warit gjort / och innehöl 80 stegh wthi sin inuerleet. När han sedan hafwer beskrifwit huru hård Jord han först fan uthi den undre större backan / inwed den lillas grund / så att the knapt kunde komma der igenom med hockor och spadar / funno the sedan en lösare / åter der under en så hård att the moste draga der ifrån. Sedan kommo de igen med 150 man och begynte på att utgraswa den lilla backan och när the hade kommit i begge dlypt in beskrifwer han alt hwad der sans/nembligen: Först (säger han) sans der en swärnilla / som såg swart ut effter hon war aff förroinat gräs / der nest sans der

låd. Swilket kunde lätteligen skeer emedan där näst hoos war små stögh som de kunde hafwa huggit och burit uppå backen att brenna. Sedan fans der aska till en twer hand / som synnes och listt att den war brendh aff de näst der widh wårande hwas. Ther under war hirs. gryns skal till zwerhänder eller halfannat quarteer stöck. — Ther under fans fistfiel aff Råtor och andra sådana ringh till en twer hands högd. — sedan funno the en hwijt och hård Jord och när the hade sammit 5 stögh diupt ned / funno the några Steentrutor / aff hwilka somblige höllo aska / sombliga låål / sombliga woro roma / sombliga hade fistbeen och annat sådant : der funno the och ett stycke Silfwer på hwilket war inryckt eller skapat som ett ormhuswudh.

Nuru lista thenna Attebacka är till des utwärtas skapnat / storleek / högd / bredd / wåra och alt som der uti fans / undansagandes hirs-gryns-skalen / skal som sagt är wijdare på sitt rum wissas / allenast den gunstige Läsaren seer att här tas las både om backens hwjta och hårda Jord / hwar af han war upkastat och giordh / och der åfwan uppå bränd aska och låål / och sedan öfwerst der uppå igenom then långa tiden tillsatte swartmylla aff gråses förurumande som Herr Josephus Barbarus allena för thes ånne antager.

Han wissar här inter hwad först hafwer sig satt ibland låålen och åstån / der utinnan gråser hafwer sig rotat och sedermera tilltagit och tillika med snitsås / regnes och wådres dofft samt gråses åhrliga förurumande De öft denna swartmylla / utthan detta hoppas iag aff mig wåra nogh förklarar uti förgående orden.

§. XI. Till att nu wissa Sweriges första beboende / hafwa wij inter klarare och wissare skal ån aff wåra Förfäders Attebackar / der theas been antingen

quod equidem fieri facile potuit: nam in proximo habentes saliceta, facile ex iis ignem in monte extruebant. Inde cineres reperti ad palmi profunditatem: quod ipsum etiam possibile satis est. Siquidem vicina habentes arundineta, igne ex iisdem facto cineres habere potuerunt. Deinde conjecta ibi fuere milii corticula, itidem unius crassitiei spithami exequantes. — Sub his posita erant suammæ piscium, sive Rajarum, & id genus aliarum, palmi unius instar crassa. — Et hoc molientes, reperimus terram albam & duram. Inferius autem cum circa passus fere quinque descendimus, reperimus in loco illo vasa aliquot lapidea, eorum quedam cinerem continebant, quedam carbones, quedam erant vacua, quedam vero tergoribus ossium piscinorum plena. Ibidem etiam inuenimus dimidium Ramini parui argentei, cui supra impressum fuit velut serpentis caput quoddam.

Quam prope igitur collis hic sepulchralis figurâ, mole & rebus in eo latentibus, milii putamine excepto, ad nostros accedat, ab illis, quæ de majorum nostrorum sepulturis alio loco dicemus, uberius cognoscendum relinquimus. Obseruet modò Lector Benevolus in verbis allatis & terræ durissimæ in tumulum congestæ, & cinerum, & carbonum, & ossium, & humi ex putrefactis herbis, cum tempore atque ex ipsius Josephi Barbari sententiâ concretæ mentionem factam esse.

Etsi verò modum quo supra carbones cineresque humus ista colligi cæperit, collectaque herbas protulerit, & denique pulveris non modo post imbres nivesque residui, sed etiam à ventis allati & ab herbis putrescentibus producti accessionibus annuis creverit, verba ista non explicent, nulli tamen dubitamus, quin totum hoc negotium explanatione nostrâ satis superque jam innotuerit.

§. XI. Proinde non immeritò assertum imus ad indagandum tempus, quo Sveonia, primum habitari cæpta sit, nullum evidentius aut certius argumentum, quam majorum nostro-

strorum colles sepulchrales inveniri posse, in quibus ossa ipsorum partim urnis asservata, partim saxi circumdata, partim arenis puris condita & superinjectis molibus terrenis contumulata jacent; quosque nunc humus atra duorum, 3, 4, 5, 6, 7, aut summum 8 digitorum, juxta scalam à nobis in Tab. 31. Fig. 32. delineatam operit.

Hujus autem generis colles Upsala nostra vetus undique oppidò multos habet, quorum nos 12370, saltem milliari proximo ab Upsalâ vetere quaquaversum protenso, & numeravimus & admoto ligone rimati sumus; adeò ut affirmare non vereamur, tantillo terræ spatio plura vetustatis monimenta, vix usquam gentium aut locorum nunc superesse. Loca vero hujusmodi collibus frequentius obsita, & res in collibus, quos penitus scrutati sumus, inventas, aliâ occasione enumerabimus. Interim Sveoniam incolæ accepisse elapsis à diluvio seculis duobus, id est, à mundi ortu seculo decimo octavo aut undevigesimo, antiquissimi nostri colles sepulchrales, qui atra humo digitorum 7 aut 8 teguntur, clarissimè evincunt. Eoque fortior hæc ratio nobis videtur, quo & Librariorum inscitia, & Typographorum oscitantia, & sublesta scribentium fides, & aliquis pseudoBerosus minus in eam potestatis obtinent: natura enim ipsa hic loquitur, quæ nullius examen refugit aut deludit, sed monimenta sua posteris ac majoribus eadem libertate perpendenda relinquit.

§. XII. Quid? quod hoc ipsum naturæ testimonium non tantum observatione dignissimum sit, sed etiam acerrimi teli vicem obeat ad confodiendos errores eorum, qui aut mundum æternum & nullo diluvio summa imis miscente obrutum fuisse arbitrantur, aut a diluvio ad nostra tempora 6, 7, 8, aut 9 anno-

rum

gen uthi frufor lagda eller inom fringlagda steenar för gömbde / eller och uthi klara sanden nedergräffne / och der äfwan uppå fastader sandhögdz uppå hwilken sedermeera denna swartmylla sig satt hafwer till 2/3/4/5/6/7 och högst inmoot 8 tjondebdelar / som mååstaswen uthwisar på 31. Taff. 32. Fig.

Sådana Utebackar äro här allenast fring gamla Upsala på 1 miil om alla sidor öfwer 12370 de tag räknat och profwat hafwer / så att iag troor näppeti i hela werlden / så många märken skolaså quara effter the gambles tijder och lefwerne. Hwar största hooparna finnes tillsammans / gifwer iagh på hwar sin ort tillkiänna / och hwad som tag uthi them som genom gräfwne äro funnit hafwer. Men af de aldraälsta / hwilka swartmylla stiger till 7 tjondes och moot 8 tjondebdelar / wisses nu klarare än solen at Sveriges rike är besatt på 200 åhr effter Syndafloden. A.M. 1800 eller 1900. widh påß. Och är detta skäl wissare än alla wåras / Gråfers / Latiners / Ägyptiers och Chaldæers sagor. In här bedrages ingen aff Skrifwarens penna / Tryckarens boofstaaf och swarta / eller Historie Skribenternas troohet / eller någon falsk Berölo; ty detta wisar naturen sielf och står än hwar och en i denna dag att profwa. Har warit för oss och blifwer effter oss oföränderligt.

§. XII. Åhr och detta naturlige profwet / en meckra tånckwärdig ting och ett orpggeligt skäl moot alla dem / som troo werlden eller Jorden hafwa stått aff ewigheet / ingen Flodh hafwa henne öfwergått / dem som skulle hafwa henns öfwersta mull / och sandbackar omwendi så och dem / hwilka skrifwa werl-

den

den sedan Noe flodh wara 6. 7. 8. eller 9000. åhr gammal. emedan denna årliga tillsatte swartmylla uthryffeligen wissar Jordennes dageliga föråldring/ och at deß tillwäxt högsta ålder är wijd på 4000 åhr gammal/ sedan Jordens stoora ombytningh eller förflådning igenom floden stedd/ hwilket swarar emot the förnämsta Tiderålnares eller Chronologorum uthräknigar/ som föllia Gudz helga ord och de förnämsta den Christeliga församlingens Lärare effier.

Dens uthi detta Capitle inbragnes 122 Figurs/ på den 31 Zafsta bokstäfvers bemerkselser förgetne blifwa nu här förklarade.

A H. Är en stoor Sandbacka igenom graswin.

A B. är den fundna Swartmyllan 8 twersfinger

B C. är grof Sand.

C D. är en grannare Sand.

D E. är Sand med Klapur.

E F. är Mojord.

F G. är Leera.

G H. är är gran Sand.

H. är grof Sand.

Alla dessa slag Sand och Jord syntes från öster till wester dressna.

rum millia numerant: humus enim attri-
cuti annuis suis incrementis mundi senium
omnium optime distingvit, ita profunditate
sua, terram post immanem illam rerum
omnium conversionem tempore diluvii fa-
ctam, non ultra 4000 annos durasse, clarissi-
mè commonstrat; quo nomine hæc suppu-
tatio nostra cum peritissimorum Chronolo-
gorum calculo e Scripturis Sacris & ortho-
doxorum Theologorum scriptis eruto egre-
giè coincidit.

Atqui omissa penè fuisset à nobis figuræ
121, Tab. 31. justa explanatio, quam ne quid
desideretur heic damus.

A H. Collis intersectus.

A B. Humus atra 8 digitorum.

B C. Sabulum.

C D. Arena.

D E. Arena cum scrupis.

E F. Pulvis.

F G. Argilla.

G H. Arenulæ.

H. Sabulum.

Hæc autem omnia ab oriente occiden-
tem versus jactata fuisse apparebat.

CAP. VII.

Sweriges ålder bewisas
uthaf de älste Ägyptis-
ers/ Gråkers och La-
tiners/ så och Wäras
Ekrister. Indrages
her åtskilliga namn/
och aldrasförst Åtland.

J Aggh behöfwer inhet här be-
wissa att alla Drter i hela
werlden hafwa haft åtskillige
namn och dem offta ombyt aff
de orsaker som uthi det 2. Cap.
är

CAP. VII.

*Gentis Sveonica vetustas ex antiquissi-
mis Egyptiorum, Græcorum, Roma-
norum & nostrorum hominum scri-
ptis eruta. Nomina varia, in primis
autem Atlantica appellatio Sweo-
niæ tributa.*

L Oca variis nominibus olim insignita
fuisse, & nomina sua ob causas Cap. 2.
allatas persæpe mutasse, non est res
operosæ disquisitionis. Qui vero notitiam
hujus

hujus rei solidiorem desiderat, virorum doctorum scripta & præcipuè Ortellii Ferrarii-que Lexica Geographica consulat.

§. I. Insula est aut peninsula veteribus Ægyptiis, Græcis atque Romanis Atlantica dicta, cujus magnitudinem, incolas, mores & instituta copiosissimè Plato delineavit, pluribusq; sanè notis quam ullam aliam orbis tum temporis cogniti partem dignoscendam reliquit. Valdè igitur miramur quî Geographi, quorum primarium fuit institutum regiones orbis inquirere, in hujus ipsius loci investigatione cæcutire potuerint: maximè cum alia loca innumera, scriptorumque veterum de his sententias tam feliciter inveni-rint & interpretati sint, sæpè unâ aut duabus tantum rationibus nec adeò validis, sæpè etiam nudis conjecturis ducti. Cujus generis esse possunt nomina Scandinavia, Baltia, Elixo-ne, Bannomanna, & Basilia, sine magno aliquo rationum & indiciorum apud veteres scriptores numero, Sveoniæ imposita. Atlanticam verò insulam, doctorum perplurimi sicco pede prætereunt, alii testibus Ortellio & Ferrario pro Americâ habendam esse ducunt. Et hos quidem in eam sententiam maximè adduxit unus Platonis locus, quem nos tamen notis 20 aut pluribus, quibus Plato eam sensu contrario depingit, minime præponendum esse contendimus. E re igitur fuerit primo loco verba Platonis, quibus isti tueri sese student, audire ex ejusdem Timæo pag. m. 24.

är nempe / uthan den som wida-
re der om will läsa han söke de
Lärda's skrifter och korteligast
finner en det hoos dem som haf-
wa dragit tilsammans flöora räk-
gister öfwer alla orters namn
i världen / såsom Ortellius i sin
Thesauro geographico, Ferrar-
ius och andra.

§. I. Det är en Ö eller ett Näs
som de gamla Ægyptier / Gre-
ker och Latiner kalla Atlant /
Atlesiar (Atlanticam insulam)
hvilken flöore / Jöde / Eder
och Retter serdeles Plato be-
skrifwer så widlyfteligen / at-
tingen ort i hela världen uthaf de
tider han setter henna hafwa
warit namkunnigast / finnes med
så många kennemerken beskri-
wen. Hwarföre hafwer jag en-
tilfyllt kunnat undra hwil de
Lärda som de gamblas Jorden-
nes beskrifningar hafwa enkom-
ragit sig föreat utolka / icke skulle
hafwa råkat på henne / der de om
många andra orter / hafwa de
gambla Skribenters meningar
och namn / offta utaf ett eller tu-
ringa skäl / ja många gånger
uthan skäl / allenast af en giss-
ning rätt träffat / såsom till
esterdöme: de kalla Sverige /
Scandinaviam, Baltiam, Eli-
xonam, Bannomannam, Basi-
liam. Hvilka namn och orter
med så kennemerken utföras
hoos de gamla Skribenter.
Denna Atlantiske Ö / hafwa
många aff de Lärda förbigåt /
men somliga hafwa meent henne
wara Americam såsom man kan
korteligen see aff Ortellii The-
sauro Geographico och Ferrar-
ii Lexicon. Skälet der till är
allenast ett / som de finna i Pla-
tone, hwilket inthet är moot de
många och 20 kennemerken som
Plato henne afmålar med. Will
tagh så först indraga ded rym
som de stödia sig uppå. Således
talar Plato i sin Timæo fol. 24.

De 'gamblas'. Kristfer förmåla huru stort wäld eders Stad (Athen) hafwer kunnat emotstå aff det impetula Goltet dem till föröndat / som uthi en hån hafwa rusat till och ödelagithela Europam och Asiam, komandes nhr detta Atlantiske hafwet. Ty då war det Atlantiske hafwet öppet. Men den (Atlantiske) Öd hon har legat wid ett Dos af hafwet / och wid en tillgång af ett trängt Sund som i kallas Herculis stabbar: Öns seges hafwa warit större än Libya och Asia ifrån hwilken Öd till andra Sijar är mycket lön att öfwerfara: ifrån dessa Sijar är och öfwerfart till det fasta landet som ligger twert öfwer uthi dätt hafwet som kallas egenteligen ΒΟΝ (Pontus) ty wid desser orter luman om det tränga Sund / är en smal och lång wijk: men det landet som omfattar det watnet eller Sion som egenteligen kallas Haaf (Pelagus) är det stora fasta Landet.

§ II. Uthaf de orden som Plato uthi indragne rum framförer att denna Atlantiske Öd war större än Asia och Libya / så mena några af desse tidsers Lärde män / att dät är America. Men wij wilja detta skäl skärskåda. Asia hoos de gamla Stribenter / togo egenteligen för den lille Asia hwilken stretcher sig från söder / wid det medlensta hafwet in till norr mot Born Euxinum till 8. eller 9. grader nembligen från den 36. wid pass mot den 45. som sees af den 2 Fig. 2. Tassla emellan 55. och 60. middagzlinien / och kallas Asia propria. Widlyftigare kan man här om läsa uthi Ortelii Thesaur. Geog. der han indrager alla gamla Sagor och sluter således. Detta är aff mig i ack tagit hoos alla gamla Gråtesta och Latinske Stribenter att när Asiaz namn nemmes / förstås allenaast denne delen.

Libya den som egenteligen således kallas / war och intet större än mot 9 grader emellan den 22 grad til den 31. i norr in wed Ägypten / emellan den 50 och 60 meridia. som sees i 1 Tassla 1 Fig. Libya: och i andra Tasslans 2 Fig. kallas Scytharnas land Scythica Regio. Här om kan wijdare läsas Ptolomeus uthi sin 4 books begynnelle fol. 92. der han skiffar Africam i åttio ställige delar och der ibland upräkna

Scripta enim illa narrant quantas olim vires vestra Civitas compescuerit, eorum hominum qui e mari Atlantico erumpentes, uno impetu vastitatem in universam Europam & Asiam importabant. Pervium enim tunc erat Atlanticum mare. Insulam autem in ore maris adituque ad eas angustias, quas vos Herculi columnas vocatis, existisse. Illam vero insulam Libya & Asia majorem atque ampliorem: ex qua ad alias insulas facilis esset trajectory: ex insulis vero illis ad eam quoque Continentem qua e regione sita est in illo quidem mari, quod proprio & peculiari nomine Pontus nuncupatur, nam ad eum locum intra maris illius angustias, apparet portus arcto quodam & tenui aditu: ea verò terra qua mare illud proprie quod Πέλαγος vocatur, cingit ambigue, versò Continens appellatur.

§ II. Quod Plato insulam Atlanticam Asiæ & Libya majorem fuisse dicat, id equidem viris doctis aliquid de Americâ suspicandum præbuit. Ut autem inveniri queat hujus argumentationis robur, sciendum erit inprimis Asiæ vocabulo apud scriptores veteres intelligi Asiam minorem seu, ut appellari solet, propriam à meridie Mari mediterraneo, ad septentrionem vero Ponto Euxino comprehensam, 8 aut 9 gradus latam, nempe gradu 36 & 45 latitud. Geograph. conclusam, uti ex Tab. 2, Fig. 2, liquere potest, & denique in longitudinem à meridiano 55 usque ad 60 meridian: protensam, quam in Thes. Geograph. Ortelius fusius describit, suam commentationem adductis undequaque veterum scriptorum testimoniis illustrans & his demum verbis finiens: *Observatum hoc à me, veteres utriusque lingvæ historicos cum Asiam nominant, hanc tantum velle.*

Deinde Libyam proprie ita dictam 9 gradibus non esse majorem, cum intra 22 & 31 gradum latitud: Geographicæ, in longitudinem vero, intra 50. & 60. meridianum contineatur. Quam olim quoque Scythiacam vocarunt regionem, & Ptolomeus fuse descriptam nobis dedit in principio Lib. 4. p. m. 92, ut & Africæ Tab. 3. dum Africam in certas partes dividens inter eas.

Libyæ

Libyam proprie ita dictam, & aliam Libyam majorem enumerat. Cui Ortelius plura veterum testimonia aliunde conquisita addit. Sanè ex his planum evadit quorsum hanc Atlanticam cum terris aliis comparatione Plato respexerit: nam Asiam minorem & Libyam proprie ita dictam eum intellexisse ex eo adparet quod insulam aut peninsulam appellet, imo, à continente terram clarissimis verbis distingvat. Quid autem terra continens erit nisi Asia major Tartariam, Indiam, Persiam & Turciam includens & a 1. gr. latit. Geograph. usque ad 70. grad. extensa? vel Afrorum regio Libyam utramque, majorem puta & proprie ita dictam involvens ut & in latitudinem a 35 grad. latitud. borealis usque ad 35. gr. latit. merid. juxta mappas Geographicas recentiores sese diffundens? Si proinde Plato Atlanticam nomine Americam, a meridie septentrionem versus per 130 gradus diffusam intellexit & insulam aut peninsulam vocavit quod obsecro Asia aut Africa tum fiet? Insulae certè & hæc dicendæ erunt, nihilque omninò in toto terrarum orbe supererit, quod terræ continentis nomine jure venire possit. Præterea de Asia & Libya proprie ita dictis Platonem hinc cogitasse ex verbis ejus in Critia p. m. 118. colligimus, quibus insulam hanc supra metropolim stadiis 3000, & infra eandem usque ad mare stadiis 2000, totamque adeò longitudinem ejus stadiis 5000 metitur. Atqui cum stadia 500, uni gradui respondeant, consequens erit stadia 5000 gradus 10 æquare & insulam Atlanticam uno vel sesquialtero gradu Libyam vel Asiam superare: id quod exactè cum verbis Platonis congruit, insulam hanc regionibus istis aliquanto majorem pronuntiantis. Nec est quod quisquam hæc Platonis verba de Libya & Asia simul sumptis accipiat, cum ei rei repugnet primum exactus ille

räknar Libyam egentligen så kallat och den andra Libyam. Så och hans Africa. Tafla: eswen så af andra gambla Stribenter wissir Ortelius. Stoff detta seer man klarligen nog moor hwilka orters storlek i werlden Plato han räknar denna Atlantiska Dö / eller Näs / och att han inthet annorledes hafwer förstått wissir detta först at han henne kallar en Dö eller Näs och skiljer henne från det fasta landet: nu / hwad wil man kalla fasta landet om man inthet will taga det wij nu nemna den stora Asiam, som inbegriper Tartarnas / Indianernas / Persianernas och Turarnas lender / som stiga ifrån den 1. grad in till den 70. och de Africaners uthi hwilken den stora Lybia och den egentligen så kallade Lybia begge ligga / och strecker sig ifrån den 35 grad nor om medelinien / till söder om linien till den 35 wid pass. Som sees aff de nya Landtaflor: och stulle då den Atlantiske Dö förstås af Platone America, som är från söder 130 grader till nor och så kallas en Dö eller Näs / så måste wissirig Asia tillika med Africa kallas och en Dö / och worde så inthet fast land att nemnas i hela werlden. Sedan wissir Plato uttryckeligen anhängingen annan Asiam och Lybiam hafwer jemföre mot denna Atlantiska Dö / än de som egentligen så kallas / ty uthi sin Critia fol. 118. säger han uttryckeligen att hela öön oswan för des hufwustad war 3000 stadier och nedansföre till hafwet war hon 2000. Alltså war hela öns lengd 5000 stadier. 500. stadier / de giöra nu en grad / och alltså är så denna Atlantiske Dö just på 1 eller halfannan grad större än Lybia eller Asia såsom Plato talar at hon war något större: och at

Plato intihet förstår dem begge tilsamman mot denna Dö / kan man uttryckeligen aff dessa orden taga / att han först nemner 5000 städer / så och der aff att det ena låg emellan Bort Euxinum och det medlensta hafwet och det andra uthi Africa. Och må ingen tenckia att Plato hade icke varit så klof att han hade sått ett så stort land eller flera som hafwa tilsamman legat med hwilket han kunde henne jemuföra / uthan han skulle taga det ena här och det andra där.

Wijdare wil iag här fråga intihet de Lärda / Kloka och höga i werlden / uthan gemena Båzmen huru lift de skulle hålla att för några 1000 år sedan när ån ingen wiste att segla efter Composen / ingen torde med nogon farkost wäga ifrån landet / inga stora Skep bygdes som kunde på det stora willa hafwet utstå de bølhor / att någon så stor flotta skulle gå ifrån America, hist och intaga heela Europam, Asiam och Lybiam, och fört krig med de Gråker, iag fructar om iag sådant en gång för Båzmen skulle framställa skulle de lee mig uth. Låås alla Amerikaniske Sagor / så får man se hwad fartyg de ån i dag hafwa / och huru widt de resa. Nå ett så stort sammanhengiande land / skulle förgått att byggta så stora Skepp / om de för hafwa dem brukat / eller må de skulle hafwa förgetit den konst att segla efter Magneten om de den hafwa haft? Ingulunda tror iag det.

§. III. Theß-förutthan strider detta emot then Helga Skrifte och alla the gamla Lärda Skrifter att den Atlantiska Dö skulle wara America. Then Helga Skrift talar uthi Mose books 9 Cap. 26 och 27 wersen att Noach welsignade Sem och

Jaf

ille stadiorum 5000 numerus, deinde loci unius ab altero longinquitas, Asiam enim Pontus Euxinus & Mare mediterraneum includunt, Libyam Africa continet. Platoni vero hanc ruditatem quis imputaverit, ut portionem terræ sufficientem aut saltem regiones plures juxta se positas, quas cum Atlantica sua conferret, invenire nequiverit? Nos certè tanto Philosopho indignum putamus, ad hujusmodi comparisonem faciendam plures terræ partes longissimè diffitas hinc inde quasi in unam contrahere voluisse.

Quærere tamen lubet non quidem a viris sapientia, eruditione aut splendore suo celebribus, sed a nautarum vulgo, qua facilitate ante aliquot annorum millia, cum acus magnetica nondum inventa, nec naves quæ litora deserere & undarum oceani æstum sustinere possent, ædificari capræ essent, classis tanta ab America in hanc continentem nostram, ad Europam, Asiam & Libyam occupandam bellumque Græcis inferendum transmitti potuerit? Sed vereor ut jam nautæ risum teneant. Legatur modo rerum Americanarum historia ut sciri queat quo genere navium, quibus item armamentis & denique qua navigandi peritia locorum istorum incolæ hodieque instructi sint. Quod si quis & navibus idoneis & acu magnetica olim usos fuisse contendat, monstrat quæsumus quæ orbis iste tam longo terrarum tractu cohærens istas artes dediscere potuerit. Nos equidem qua ratione id factum sit, dispicere non possumus.

§. III. Ipsi quoq; Scripturæ Sacræ & doctissimorum virorum in eam commentariis planè adversantur, qui Atlanticam pro America habent: Noachus enim juxta verba Genes. cap. 9. v. 26. & 27. Semo atque Japheto benedixit, sic tamen ut huic felici-

tas secularis & habitatio in tentoriis Semi expectandæ forent; Chamo vero imprecatus est ejusque posteros fratrum posteritati in servitutem addixit. Deinceps Japheti posteris Europa, Semi Asia, & Chami Africa ex sententia plerorumque eruditorum, quam nos quoque aliquando pluribus rationibus fulcire conabimur, obtigit.

Americam igitur qui Europæ, Asiæ & Africæ dominam faciunt, spem quoque Japheti posteris factam illi penitus transcribunt. Atqui contrarium ostendunt omnes omnium temporum historia, quæ Europæis non tantum Monarchias, quibus Europa Asia & Africa obnoxie fuerunt, assignant, sed etiam imperium in complura Indis orientalis & Africæ loca, ut & in insulas antehac incognitas concedunt, ac ne quidem ex hoc numero Americam eximunt, quippe cujus partem longè maximam missis classibus Europæi subjugarunt, & coloniarum ope in fide atque officio adhuc retinent: cum ex adverso de Americâ in scriptis veterum altissimum sit silentium, adeo ut neque regionis magnitudinem, neque populorum naturam, mores, lingvas, religionem aut quidquam hujus generis ex illis percipere liceat; quarum rerum aliquas saltem reliquias habituri omninò fuisset, si Americani Europæ, Asiæ Libyæque domini aliquando facti fuissent, quales Plato Atlanticos suos extitisse tradit. Nihil autem, ut modo diximus, horum omnium de Americanis legere licet. Itaque quæstio de Americæ populis multos viros eruditos fecit omnis consilii inopes & expertes. Unde quoque Blavius postquam ea quæ præcipua fuere in Atlanticâ Platonis, Americæ nulla ratione competere vidit, rectissimè de ea ita judicavit Americæ suæ pag. m. i.

Infinita alia in Critia occurrunt, ex quibus evidenter apparet, aut fabulosam esse illam de Atlantiide narrationem:

Japhet/ dock Japhet utt werdziggan mättu således / att han skulle komma til at boe i Semis hyddor/ men Ham förbannades med dessa ord att hans efterkommande skulle blifwa bägges trålar. Japhes efterkommande bebygde Europam, Sem Asiam, och Ham Africam. som sees af de Lärda's skrifter och iagh på sitt rum wij dare bewissa skall.

Skulle nu America twingat hela Europam, Asiam och Africam. så skulle då der ifrån Japhes släkt komma: men wij finna tvärt om uthaf alla tidens Sagor in till denna dag att the Europeer hafwa icke allenast uprettat de största Monarchterna utt Europå, Asia och Africå. uthaf och sedermeera med sina mechtiga flöflottar underkufwat stoora land utti Ostindien / Africa och andra för obefante Djar / och sedan större deelen aff heela America sig underlagt / och med folck besatt. Theß föruthan finnes om America ingen den ringeste kunskap utti the gambles skrifter hwarken om dess stoorleek / Goldz / Papnat / seder / språk / Gudz dyrctan och meera sådant. Och skulle de utti gamla tidens hafwa underkufwat sig Europam, Asiam och Lybiam såsom Plato talar om denna Atland / så skulle sannerligh några aff-lefwor wara quat effter dess språk / seder / lag / reter / Gudzdyrctan och sådant: der lijkwel icke der ringesta finnes. Ther uthaf åro sombliga lärda der han komme / att the intet weeta hwar the willa giöra aff detta Americanista Goldet. Blau sluter / derföre retteligen i sin America fol. 1. Sedan han hafwer öfwerlagt det förnemsta som finnes i den Atlantiske ödus af Platone beskrifning / systemma öfwer ens med America, således.

Dendeliga andractingfinnas i (Platonis) Critia af hwilka man ågonstentligen ser / att

antingen är det en del som talas om Atl-
land: eller om där är sant / så måtte genom
henne förstås ett annat Land eller Ö.

Widare: hwar vill man igen-
finna de andra tecken som Plato
beskrifwer Atländ meduti Ame-
rica, nembligen Herculis stötor;
den smala wiken som henne på
thenena sidan omslyter / egentel-
ligen kallat Bort: Ther Ame-
rica twert om på båda sidor om-
slytes medh stora willande haf.
Hwarföre såsom ingen tingh aff
alt thet Plato skrifwer finnes igen
i America, willa wi henne låta
sara / och igenom Platonis ord
och alla Lärdaes skrifter igenstå
thet rätta Atländ.

§. IV. Plato kallar henne på
Grækska Νῆσος (Nēso), hwilket
gemenligen hoos de Gräker tages
för en holma / men liksomwål intet
altid / såsom man seer aff Pello-
poneso, hwilken är intet en hol-
ma / uthan ett Näs / som hänger
fast wed Græcien och fallas som
man seer aff Hornii Geogr. An-
tiqu. i Janson. fol. 121, aff
en Konung Pelops benänd /
Pelops Ö. Att Plato här in-
ter förstår Atländ en Ö / wissar
nog hans beskrifning uti Critia
fol. 118. der han säger.

Detta nåde längd så wista det sträcker
sig till den ena deelen war det 3000 sta-
dier, men ifrån des medla deel till hafwet
war det 2000 stadier.

Om detta nås hade warit en
Ö / hade Plato wissertligen sagt
att på then ena sidan till hafwet
war det 3000 stadier / och på then
andra sidan 2000. Men här sä-
ger han hafwet hafwa slutit en
enda / och den andra sträckia sigh
till then andra deelen / hwilken
kan en annars förstås ån om fasta
landet / som han talte om uti
Timæo, hwilken stilles allena
från Nässet med en smaal och lång
wisk. Hwilka ord bekräfta hwar
andra / ty ter en wisk år / år altid
ett nås / och fasta landet. Detta
seer man klarare af Maximo Ty-
rio uti hans 38 Zaal. fol. 290.

aut si vera sit, alium aliquem terra tractum aut insulam de-
signari.

Quis denique reliqua à Platone de At-
lanticis commemorata, nobis in America
ostender? Columnas opinor Herculis, &
sinum insulam ab una parte claudentem,
Ponti nomine: America enim utrimque ab
immenso alluitur oceano. Cum ergo ni-
hil horum quæ Plato recenset in Americâ
reperiatur, hanc missam faciemus & cum
Platonis tum aliorum virorum doctorum
vestigia legentes, Platonis veram invenire
conabimur Atlanticam.

§. IV. Plato lingvâ suâ Νῆσος appellat,
quam vocem pro peninsula aut Chersoneso
nonnumquam usurpari solere norunt, qui
Græce sciunt, cui observationi saltem non
repugnant Geographi, inque his Cl. Hor-
nii in Geograph. antiquâ apud Jansonium
p. m. 121. cum Peloponensum quæ peninsula
est Græciæ adhærens, quasi πέλοπον-
νήσος dictam voluit. Ac ne quidem Platonem
ipsum pro insulâ habuisse Atlanticam,
verba ejus in Critia pag. m. 118. clarum
faciunt:

*Ejus (Atlanticæ) longitudo quanta erat in alteram partem
protensa, ter mille stadiorum erat: à medio autem supra, ad
mare usque millium duorum.*

Sanè si insulam putasset, longitudinem
ejus utrimque usque ad mare extendisset:
atqui nunc parte una mare collocat, parte
alterâ protensam dicit, sine dubio conjun-
ctam intelligens cum illa continente terrâ,
cujus fecerat in Timæo mentionem, quam-
que deinceps, ab hac peninsula longo quo-
dam sinu sejunxerat: revera enim hæc duo
se invicem confirmant, nam finis fere
omnes chersoneso & terrâ continente com-
prehenduntur. Verum clarius hac de re
loquitur Max: Tyr. Serm. 38.

Hesperii Libye terram incolunt angustam, in longum diffusam, mari cinctam undique. Hujus faucis summum circa verisicem exterius dividitur mare, multaque aquarum vi & voracibus marinis terram amplectitur. Hæc hominibus sacer est Atlas.

Tres igitur insignes Atlanticæ notas prodiderunt Plato & Maximus Tyrius: 1. Longitudinem, nempe stadiorum 5000, id est graduum decem. 2. Mare eam ab una parte cingens. 3. Ab alterâ parte sinum, nomine *Pontum*. Ergo nunc universum terrarum orbem perlustrare & insulam vel peninsulam, cui hæc notæ convenient, inquirere juvabit. Britanniam mare ab omni parte claudit, habetque ea in longitudine gradus 9 in latitudine grad. 5. vid. Tab. 28. Fig. 95. PP. Nos autem hîc ad latitudinem & longitudinem geographicam respicimus, quarum illa a meridie septentrionem versus protentitur, & exactè sciri potest, hæc autem ab occasu in ortum vergit, & ob dissensum eruditorum de primo Meridiano unde numeratio fieri debet incertissima est, ac propterea à Batavis, qui orbem circumnavigarunt, in designationibus locorum omissa.

Hibernia in latitudine 3 gradus numerat, ac præterea non minus quam Islandia mari undique ambitur. Italia Chersonesus est sed in mari Mediterraneo sita, & in longitudine habens gradus 8, in latitudine vero duos. Cetera hujus generis loca veteres aut plane ignorarunt, aut parum cognita habuerunt. Cuba ad Americam insula 11. est graduum in longitudinem & in latitudinem vix duorum, ac præterea ab omni parte mari cincta. California lata est gradus 21, longa verò 5 aut 6. Madagascaris ad Africam insulæ latitudo est graduum 14. latit. 5. Sumatra longitudo grad. 3. latitudo grad. 13. Borneo lata grad. 12. longa grad. 10. Reliquæ insulæ minores sunt quam ut in hunc censem venire mereantur. Verum quid orbem terrarum tam operosè pervestigandum sumimus

De Hesperistæ Elbyer / säljer han / boo på ett land / som är om en längh och trång bals / dragit uti länghen / och med haaf omsluttet (ty hafvet deelas i tu inwed des bals eller nåås begynnelse / och fattar så om landet med sin watu) dessa Solckas gudh är Atle.

Wij hafwa altjä här reeda aff Placoe och Maximo Tyrio om detta Nås 3 märcken. 1. Des längh 5000 stadier som är 10 grader. 2. Att på den ena sidan är ett stort haaf. 3. Och på andra sidan en wîsk och den som egentligen kallas Botn. Wij willia nu sârdas werlden omkring och sôlia hwarest wij ett sådant nåås eller Dö kunna finna. Engeland är heel omsluttit af stoora hafwet och hafwer en meera än 9 grader i bredden och 5 i länghen. Se Tafl. 28. PP. (NB. bredden sânes ejtten Nordmâtarnas konst at tala ifrån Nor til Söder / om hwilken the altijd en wîsk kundskap hafwa / men länghen sânes ifrån öster till wâster / hwilken är altijd öwîsk / och derföre konna the Lârda en öfwereus om des första middags linie hwar ifrån lengderna begynna räkna / in uthlâta 5 allenså fôrorterna som heela werlden hafwa beseglat alla orters lengder / och the andra Jordnâtarena äro sin emellan här om skillichege.

Irland är aff stora hafwet omsluttit så wäl som Island / och är Irland 3 grad i bredd. Italien är wäl ett nåås / men ligger uti medel hafwet och är allenast 8 gr. wid på i länghen och 2 i bredden / see Tafl. 28. §. 95. NB. alla esters föliande hade the gamb la ingen kundskap om / eller mehta ringa. Cuba i Westindien är en 2 i bredden och 11 i länghen / heel omsluttit. California är 21 i bredden och 5 eller 6 i länghen. Madagascar wid Africa ähr 14 i bredden och 5 uti länghen. Sumatra är 13 i bredden och 3 i länghen. Borneo är 12 i bredden och 10 i länghen. The andra alla diar äro så små / att the en kunna komma att beräknas. Men wij behöfwa

höfwa ey så wisda söfia fring
werlden/ emedan Diodorus Sicu-
lus uttryckeligen wisser hwart ut
Græcien hon ligger och des Folt.
Så talar han om them uthi sin
3 Bookz 5 Cap. fol. 87.

The innebade en stor deel aff werlden/
serdeles de orter som lågo lengst nord-
west.

Intet så skoot Nääs ligger
westernor åt/ från Gräkeland/ ja
och ifrån the andra orter der the
Lårda hafwa settat och skrifwit/
meera än det nu kallas Sverige
och fordom Ueland. see Täst. 1.
Fig. 1. Hwarföre willia wij nu
stiga till och wissa att alt det the
Lårda skrifwa om detanäs/ haf-
wer alt fordom sunns här uthi
Sverige och än här till första
deelen finnes/ och på ingen an-
nan ort/ hwarken fordom eller
nu till sinnandes. Och aldras
först thet som angår ortens lä-
genheet/ storleek och meera så-
dant som intet gärna i Naturen
förändras/ icke eller skribenter-
na mycket gylla med. Wij willia
och några ordh som Plato effter
the gambas sätte att skrifwa/ med
förståfka ord framsörer/ förkla-
ra/ så och några så stridiga rum
ense gifra.

§. V. 1. Att Ueland eller Swe-
rige är ett nåäs/ såsom Plato och
Maximus Tyrius tala/ det seer
man aff alla Geographiste tafflor.
See Täst. 1. 2. 28.

2. Att det är 5000 stadier till
sin sträckning och sörlängningh
Pola wij wissa aff alla de wissesta
Jordmätarens tafflor. The
hals/ som hänger wid fasta lan-
det/ är på södre sidan Torne/
och sträcker sig westsöder til Skå-
ne/ der des östersöder ända är.
Torne ligger effter.

Blau Atlant.

Vol. 2. fol. 1.

fol. 3. fol. 25.

V. 1.

Piscatoris Tab.

Cluver. Germ.

Burej.

Janson.

Under mid-
dags linien } 41.
41.
41.
50.
45.
45.
46.
46.

Till höghden } 65
65
65
65
65
66
66
66

Skåne ligger under middagz-
linien } 30
40
35
35
34
35

Till höghden } 55
55
55
56
56
56
56

Sub Elevat. } 55
55
56
56
56
56
56

mus, cum ipse Diodorus Siculus Bibliothe-
cæ suæ lib. 3. cap. 5. p. m. 87. mundi plagam
ab ipsa Græcia designet, & locum a nobis
desideratum quasi digito commontret,
inquiens.

*Tenuisse quoque (Atlantides) magnam orbis partem, maxi-
mæque loca ad occidentem atque ad septentrionem sita.*

Peninsulam vero hujus magnitudinis,
ea mundi plaga, quam græcia vel alia qua-
cumque scriptorum veterum patria ad oc-
casum solis æstivum respicit, nullam habet
nisi Sveoniam, olim dictam Atlanticam,
ut est in Tab. 1. Fig. 1. Quapropter osten-
dere nunc in animum induximus ea omnia,
quæ de hac peninsula veteres prodiderunt,
in Sveonia quondam inventa fuisse & maxi-
mam partem adhuc superesse, in aliis vero
regionibus frustra quæri. Ubi primum qui-
dem loci magnitudo, situs & ea quæ muta-
tionem aliquam vel scriptorum arbitria dif-
ficulter admittunt, expendemus; deinde Pla-
tonis verba, more veterum, involuta & pa-
ulo intricatiora enodare, pugnantisque lo-
quendi modos conciliare nitentur: itaque.

§. V. 1. Atlanticam five Sveoniam, qualem
eam Plato & Maximus Tyrius nobis descri-
ptam reliquerunt, Chersonesum esse omnes
mappæ geographicæ ostendunt, quibus &
hanc nostram addere licebit. Tab. 1. 2. 28.

2. Esse eam in longitudine 5000 stadio-
rum, optimorum geometrarum diligentia
patefecit. Isthmi autem, quo continenti
adnectitur, partem meridianam efficit
urbs Tornäs/ a qua versus occasum solis
hibernum peninsula hæc ad ipsam usque
Scandiam exporrigitur, inque ea finem ha-
bet. Sita vero est Tornäs juxta Blavii Atlan-
tem vol. 2. p. m. 1.

Hinc quoque patet Geographos de locorum longitudinibus, utpote secundum seriem meridianorum computandis ab invicem dissentire, adeo ut 4, 5, 6, aut 10 gradibus alteri ab alteris saepenumero abeant. De locorum autem latitudinibus vix ultra gradum unum discrepare, de gradibus vero 10, id est, 5000 stadiis hujus peninsulæ cum Platone omnes facere: nam qui Scaniam sub gradu 55 locant, iis Torna sub grad est 65; Quibus Scania sub gradu est 56, hi Tornæ sub gradu 66 locum faciunt. In Tab. 6 Fig. 14. optimæ fidei Geographos secuti sumus & sub quoto latitudinis gradu quæq; hujus peninsulæ extremitas sita sit diligenter expressimus.

Ejusdem Isthmi pars septentrionalis dicitur promontorium Cimmerium, Nortkin, Nortkaep, seu promontorium Seythicum, quo continenti pariter adhæret, atque deinceps ultra promontorium Söderhoof cujus partes extremæ sunt Kin & Ornal / versus occidentem excurrit. Horum locorum latitudinem Geographicæ omnium optimè Britannorum Batavorumque mappæ cum hydrographicæ tum geographicæ exprimunt.

Aff	Blau Atl. Vol. 1. Orb. Ter. Tab.	Kimmernäs	50	Högd	71 ¹ / ₂	Söderhoof	30	Högd	61 ¹ / ₂
	Orb. Ant. f. 1. Vol. 1.	ligger	40		71 ¹ / ₂	wid Kin	—		61 ¹ / ₂
	Vol. 2. f. 1.		43		71 ¹ / ₂	ligger	21		61 ¹ / ₂
	Hindrik Donkerz Tab. 3.	under Mitt-	—		71 ¹ / ₂	under Midd.	—		61 ¹ / ₂
	Du Vals.	dagglinien	—		71 ¹ / ₂		—		61 ¹ / ₂
	Ortel.		40		72 ¹ / ₂		26		62
	Mercat.	Promont.	50		72	Promontor.	28		63
	Burej.	Cimmer. sub	50		71 ¹ / ₂	Hook sub	24 ¹ / ₂		61 ¹ / ₂
	Theunis Jacobson.	meridiano	—		71 ¹ / ₂	merid.	—		61 ¹ / ₂
	Lucas Vagenar. in Marg. Not.		—		71 ¹ / ₂		—		61 ¹ / ₂
	Johan von Loon.		—		71 ¹ / ₂		—		61 ¹ / ₂

Quibus annotationibus rursus clarum evadit Batavos & Britannos, quorum navigationibus hæc loca quotannis frequentantur, certâ longitudinum designatione neglectâ, latitudines tantum prodere, de quibus ita plerique inter se conveniunt ut extremitatem hujus peninsulæ unam quæ orientem æstivum respicit, & alteram quæ occi-

Aff detta seer man / att om deß middagglinier kommo de ey öfwerens uthan stillia sig på 4 / 5 / 6 / och 10 grader / men uthi deß högd är intet meera än en grad, åställa / dock treffa de alla ther utinnan att längden blifwer än då med Platone 10 grader deß är 5000 stadier. Ty de som sätta Skåne på 55 grad. the hafwa Torne på 65. Och de som sätta Skåne på 56. the hafwa Torne på den 66. Vthi den 6 Tafl. 14. Sig. hafwer iag fölgt de aldras wissesta Landtaflor uthi hwilken strax wisses under hwad grad begge orter stå.

Atlandz eller Sveriges hals norre deel kallas Kimmernäs / Nortkin / Nortkap eller Eke-tingzberg / igenom hwilken deß ihoop hänger med fasta landet och sträcker sig till westerödruden / som kallas Söderhoof / hwilken yttersta holmar äro Kin / och Ornal. Dessas högd seer man wissest aff alla Engelska och Hollenska Siöfort / så och de Geographiska Landfort.

Aff detta seer man att the Hollenska och Engelska som altid förbißegla åhrigen dessa orter sätta ingen middagglinies wissehet / uthan allena högden / uthi hwilken de komma måstedes öfwerens / så att bredden emillan bägge ändar den wässföder och öfnorr / äro och 10. grad. Åhr således just effter Platons strife

detta Näsens Streckning både på väster sidan som den öfver 10. grad. det är 5000. stadier.

3. Ligger detta Näs / in med entrångh wijk eller hamn som Plato talar / hwilken egentligen heter Botn och hafwer inter annat tilnamn. Bypå alla Land och Siöfört så finnes inga Botnar som egentligen så nemnas / meera än denna / som ligger emellan Sverige och Finland / uthan de andra som beskriswas hafwa sina tilnamn såsom den Eurimiske Botn / Finste Botn emellan Finland och Liffland / och Eräne-Botn. Thenna Botn skrifwes äfkilligt effter allahanda språk / art och uttalande.

Theunis Jacobson.
Vagenar.
Pitter Clas M. S. Perg.
Johan von Loon.
Tab. Anon. Gust. Adolf. dedic.
Anon.
Al. Anon.
Sanfon.
Olaus Mag.
Finones.
Svionas.
Thesaurus lingv. Lat.
Aristotiles.

Ferrarius far dersöre will som will ändra dens mening som Thesaurum lingvæ latinæ hafwer tillsammansat / för det han sätter Sverige eller Skandiam wara en Hö widh Pontum, hwilket är rett: ty Thesaurus nemner allenast den Stön som egentligen såsom Plato talar kallas Pontus. Men hade han lagt Euxinum till hade Thesaurus farit wil. (Jag skal uti ett särdeles Capitel äfkilliga ordh såsom Näs / Botnen &c. framdraga / och wiisa att the äro nämmare till wara Godes thesta ord än Gräfska.)

4. Ligger detta Näs som Plato och beskriswer till ett trånge sund / hwilket i dagh kallas Drefund / som sees aff min 6 Last. och des 14 Figur.

5. Ar

sui hyberno responder gradibus tantum 10, hoc est 5000 stadiis ab invicem removeat.

3. Sinui quoque angusto, vel ut Plato loquitur, portui qui nullo alio nomine adjecto Pontus vocatur, peninsula hæc adjacet. Tales autem Pontos præter hunc unum, qui Sveoniam à Finniâ sejungit, nusquam reperire est; reliqui enim tres Ponti à Geographis descripti cognomina sibi adjecta habent Finnici, Euxini & Cronii. Pontus autem noster secundum diversas diversorum populorum lingvas & pronuntian di modos, nomina quoque diversa accipit.

}	} Skrifwer	Bodem.
		Boddicus.
		Pontus.
		Boddem.
		Boddia.
		Botner se
		Bonten.
		Golfe de Botnie.
		Pionthen.
		Pionthen, Pienten, Piontem.
		Potten, Botn, Botten.
		Pontus.
		[Pontus amnis apud Scythas.

Idcirco lapsus est Ferrarius, cum auctorem Thesauri lingvæ latinæ reprehendere vellet, propterea quod Sveoniam insulam Ponto vicinam fecerit: revera enim Ponto propriè & ex Platonis mente sic dicto adjacet, eundemque pontum Thesauri scriptor intellexit: si verò Euxinum pariter vocasset, ab errore non fuisset factus immunis. Nobis autem propositum est certo capiti N^{ov}, Pontum & complures id genus voces alias includere easdemque non tam Græcas esse quam Gothicas, certis rationibus ostendere.

4. Etiam, uti Plato voluit, peninsula hæc arctum quoddam fretum adjunctum habet, quod nos Drefundh vocamus & Tab. nostra 6 sub certo typo conspiciendum offerre.

5. Major

5. Major quoque est, idque juxta Platonem, hæc nostra peninsula Asiâ proprie sic dictâ, aut si mavis Libyâ, quoniam hæc, ut ante ostensum est, 8 vel 9 gradus non excedunt. Illa autem ad 10 gradus extenditur.

6. Plato quoque hujus peninsulæ mensuram, tam ab unâ metropoleos parte versus isthmum, quo continenti annectitur, quam ab alterâ parte versus mare sive fretum, diligentissimè expressit in Critia, pag. m. 117.

De antiqua igitur illius urbis statu, quæ tunc dicta sunt, hæc repetimus memoria: deinceps vero cetera regionis naturam & cultum conabimur commemorare. Principio universus locus admodum editus & à mari præruptus dicebatur. Regio vero quæ circa urbem erat, facili planitie exposita, quæ hanc circumdabat, ipsa vero continuus montibus à mari surgentibus, molli quodam & æquabili situ circumdabatur. Ejus longitudo quanta erat in alteram partem protensa, ter mille stadiorum erat: à medio autem supra, ad mare usque, millium duorum.

Huc saltem verba Blavii ex Bureo pag. m. 17. adijcere lubet quæ Upsalam temporibus antiquissimis Sveoniæ metropolim fuisse docent, cujus urbis reliqua capite peculiari persequi animus est. Verba autem hæc sunt:

Stockholmia succedit Upsalia quondam totius Septentrionis Regia (unde Upsala Rönung/ Regius erat titulus) & metropolis antiquissima sedes nempe regia, sacerdotalis, & judicii supremi.

Certè Upsala, juxta Platonis verba, à mari quod ultimam Scaniam ambit, stadiis 2000 sive gradibus 4, à Tornås autem, quâ parte continenti jungitur hæc peninsula & pontum terminat, stadiis 3000 id est, grad. 6, remota est: de qua re amplius consuli poterunt mappæ accuratiores, ut & Tab. 6 Fig. 14.

Blavii Atlas Vol. 2. fol. 1.

fol. 3.

fol. 27.

fol. 19.

Sanfon de Abbeville.

Piscat.

Ståne ligger i
högden.
Scandia sita sub
Elev.

55
55
55
56
55

Gambla Upsala
huswudstaden.
Antiqua Upsala
metropolis.

59
59
59
60
59

Tornås

65
65
65
66
65

Hujus

V 2

2ff

5. Åhr detta Nääs något större effter Platonis ord/ån Asia egenteligen så kallat eller Libya, hwilka som för är uttist / en högre stiga ån till 8 eller 9 grader / men detta Nääs till 10 grader.

6. Beskrifwer och Plato huru långt thetta land war ofwan deß huswudstad/in till fasta landet der det fast wid hängde/och sedan huru långt det war nedan ifrån Stad den in till stora hafwet eller sundet. Så talar han i sin Critia fol. 117.

Thetta är som wij om thetta gamla Stadens byggnat och wäsende kunna och ån panna / aff det wij om honom hörde hafwa talas: nu wilia wij beskrifwa heela landets natur och egenkap. Först war hela landet höglendt och myctit brant och twert inwed hafwet. Men den delen som l. gh fring huswudstaden war myctit slät och plan / men sielswa landet / omgiordades ifrån hafwet med en stadiglöpande och jämlikt utsträckt bergzrygg. Landets längd (nembligen ifrån staden) så wida der sträcke sig in til den andra deelen (nämbligen fasta landet) war det 3000 stadier / men ifrån deß medla deel (eller huswudstad) neder till hafwet war det 2000 stadier.

Jagh will här allenast forteligen indraga Blaus ord af Bureo fol. 17. att Upsala har warit den gamelleste Sweriges huswudstad / emedan jag uchi ett särdeles Capitel om deß lågenheet widare handlar. Så åro hans ord:

Näst Stockholm är Upsala / hwilket till förenne alla Nordesta länders Rönungsfäte war / (dådan Rönungz tyttelen / at han kallades Upsala Rönung) så och den älste huswudstad / der Rönungsfädet / öfwerste offret / Prestestolen så och högsta Rätten stod.

Denna huswudstad ligger just effter Platonis ord / 2000 stadier det är 4 grader från stoora hafwet der Skåne lichter österhafwet / och 3000 stadier det är 6 grader från Torne der Boen lichter och Nässet sitter fast wid fasta landet. Se detta aff de förnemsta landets kort och min 6 Tafl. Fig. 14.

Aff Nicolas Sanson seer man klarast / fast han en stoort skilier ifrån the andra / dock är hans reckning uthan bråk: nemligen ifrån 56 till 60. år 4 grad. och ifrån 60 till 66. 6 grader.

7. Plato säger huru högländt detta Nääs eller land war. Wil wiltä åter reesa kring heela werlden / och wijsa att intet land meera sådant är. Uthi Tyssland / som alla Rödpmän werta / och mig nu de Danska sångna Officera re / som der reest hafwa / berättade / att Oder beseglas moot 60 miil ifrån Ratibor till hafwet. Elswen / har allenast en Glys wid Magdeburg och seglas ifrån Prag till hafwet på 70 miil. Rhen ifrån Lauffenburg till hafwet moot 80 miil. Donau har två motteliga fall wid Pressburg och Lins / och beseglas alt in till Blm på 200. miil. Rodanus i Frankrike seglas up till Lijon / som är 40 miil. Seine och Loire faras på 50 a 60 miil. Och Garonne på 70 miil / så att Konungen uthi Frankrike låter nu henne grefwa igenom landet ifrån Tolosa till Narbona, att man må kunna fara uhr medles hafwet uthi westerhafwet. Spaniske floderna kunna åswen så faras up och neder / som Rödpmännen mig berätta / till 40 / 50 / 60 miiler. Po uti Italien såsom Maginus berättar / beseglas på många miiler up i landet. Tams och Midvag uthi Engeland / beseglas på 20 eller 30 miil om icke meera. Om dessa Engelske / Franske / Spaniske och Italienske floder werta resande personer att berätta / efftersom man intet stoort om

Hujus vero loci magnitudinem clarissime omnium Nic. Sanson Abbavillæus indicat, qui nonnihil à reliquis abeundo, gradibus integris eandem definit, extenditque a gradu 56 ad 60, cui Upsala subjacet nempe 4 grad. indeq; ad grad. 66, id est, spatio graduum 6.

7. Editum & a mari præruptum locum Plato vocat. Rursum igitur per orbem terrarum excurrendum erit videndumque utrum editior aliqua, quam apud nos regio usquam inveniri queat. In Germania, Odera fluvius mercatorum & complurium Tribunorum, Centurionum aliorumque præfectorum militarium Germanorum apud nos post cæsum Danorū exercitum in captivitate detentorum testimonio ac fide, Ratiboria usq; ad oceanum, spatio 60 milliarium navigabilis est, Albis unam tantum propè Parthenopolim cataraetam habet, & navigia admittit Praga quæ a mari 70 milliaribus distat, venientia. Rhenus Lauffenbergæ in pago Tigurino, qui locus a mari milliaribus 80 remotus est, navigari incipit. Danubius prope Possonium & Lintzium cataraetis duabus sed modicis obnoxius est, Ulmâ vero quæ ducentis a litore milliaribus abest, naves in mare deducit. In Gallia Rhodanus Lugdunum usque milliaribus 40 & amplius, Sequana & Ligeris, 50 vel 60 milliaribus, Garumna milliaribus 70, naves in oceanum deferunt, quem nunc Rex Galliarum, ducta ab urbe Tolosa Narbonam usque fossa, cum mari mediterraneo conjungere decrevit. In Hispania, flumina complura reperiuntur, quæ, hominum in istis locis mercaturam exercentium fide, 40, 50, aut 60 milliaribus navigari possunt. In Italia Padus, teste Magino in descriptione Italiæ, supra Augustam Taurinorū & Carinianum, navigia vehit. Idem in Britannia Tamesis, Medovagus & alii fluvii, 20 aut 30 à mari milliaribus præstant. Verum de Britannia, Gal-

Galliæ, Hispaniæ & Italiæ fluminibus non tantum Geographi sed etiam diligentiorum hominum itineraria consuli merebuntur. In Africâ Nilum à Meroensi tractu, spatio milliarium 300, navigabilem Diodorus Siculus aliique faciunt. Nigrum milliar: 200 navigari posse itineraria recentia perhibent. De Euphrate milliaribus 150 navigabili legendus erit Arrianus in Indicis, pag. m. 588, 589. De Indo Curtius Lib. 9. cap. 8. & 9. De fluviis Sinensium qui ducentis a mari milliaribus naves ferunt, Nieuhof in descriptione Legationis Holland: ad Magnum Tataricæ Chamum. De Volga, Tannai, Wina, Borysthene & Duina Moscoviæ fluminibus, qui 100, 200, aut 300 milliaribus naves patiuntur, vid eantur Olearius, Blavii Atlas, Hebersthenius & rerum Muscoviticarum scriptores alij. In quadam Americæ regione Virginia fluvius Pawhatan milliar: 200; Pameunke milliar: 70. Toppanok 130, Patavonke milliar: 140. de quibus Blavius p. m. 9, & Plata fluvius milliaribus 300 navigari possunt. p. m. 10. Hæc flumina facile ostendunt omnes istas regiones a mari sensim assurgere: quæ autem sit Sveoniæ Norvagiæque hanc nostram peninsulam constituentium ratio nunc patebit. Per Norvagiæ flumina in ipsam regionem, ultra 3, 4, aut 5 milliaria propter cataraclas, ascendi non posse, imò, maris litora a summis montium verticibus, non pluribus quam 5, 6, 7, 8, aut summum 20. milliaribus sejungi, notissimum est. Gotalus ab ostio usque ad cataraclam Trollhætta sex tantum milliaribus navigari potest, Motala fluvius Ostrogothiæ compluribus cataraclis Norcopiam pergit, & ab urbe innavigabilis, in sinum maris, effunditur. Dalorum Albis maximus post Gotalum cataraclam suam Elfskarlbyensem haud ita procul a Ponto habet: Cujus quoque generis sunt

omnem dem utri Landfortens beskrifningar finner. Nilus beseglas i Africâ ifrån Meroe, på 300 miler som man seer aff Diodoro Siculo och andra. Äfwen floden Niger moot 200 milj / som man seer aff de nya Reseböcker. Euphrates beseglas öfver 150. milj / som man läås af Arriani Indtäniske handlingar fol. 588. 589. Äfwen på så många milj säres Indus neder till hafwet / som läsas kan hos Curtium uti Alexandri den storens reesa lib. 9. cap. 8, & 9. The Sinesiska floders besegling öfver 200 milj läås Nieuhoff uti the Holliska Legaters reesa till den stora Tatar-Rungen. Om Volgas, Dons, Vinias, Borištenis, Dynas uti Ryssland strömmar / hvilka faras up och neder på 100, 200 och 300 mijler / läås Olearium, Blaus Atlantem, Hebersthenium och andra / som Moscau beskrifwa. Uti Americas land Virginia kan floden Pawhatan beseglas till 200 mijler: Pameunke till 70 milj: Toppanok till 130 milj: Patavonke till 140 milj; Se Blau fol. 9. Plata floden till 300 milj. fol 10. Aff alla desse floder kan man nu se huru heela werldzens landskap smänningom stiga i sin högd. Men nu willa wi komma till Sverige och Norge som detta Nääs giora. På norra sidan weet man att en intet på 3 / 4 eller 5 milj kommer up i strömmarna / för än stora fall möta / och är måst sedels ifrån sielswa hafwet / eller Ekären / till högsta Jitelrygen ey meera än 5 / 6 / 7 / 8 / och högst 20 milj. Gotalwen kan ey beseglas spilest 6 milj ifrån Ekären till sitt stora fall Trollhettan. Motala hafwer fall in wedh Norröpingz hafz / stjär och kan intet beseglas. Dale-Äfwen som är den största näst Gotalwen hafwer sitt stora fall wed Elfskarlby

straxt in wed Bortn. Eswen äro så de andra floder som falla uti Bortn / hwilcka en högre än till 3/4/5/ eller 7 milj kunnat beseglas. Af alt detta seer man / som Plato uthryckeligen talar / huru höglent thetta landet är.

8. Att det är allestädes twert och mächta brant in wed hafwet / det wil iag en widlyffteligen bewissa / uthan man kan fråga alla Engelska / Hollenska / Tyska och Skotteiska Bosmän / de skola wäl säjja / att stranderna mestadels seer intet uth såsom man skulle segla till något land / uthan såsom man skulle fara in uti berg och klippor.

9. Then sköne Slätten som Huswudstaden ligg upå / behöfwer iagh för ingen Swensk eller Fremmande / som uti Sverige varit hafwer / beskriswa : emedan den allom är bekant / att ett sådant slätt sålt är intet skönare uti Sverige att besee / dock wil iagh allenast en af de fressande Skribenters ord indraga / nembligen Alberti Kranzii hwilka så rätteligen äro aff Meslenio uti Sveopentatropoli förswensskade: f. 25.

Görty Rytician (med des Huswudstad) ligger på en wid och stor slätt / som med berg är omkringswarst. Saxo lib. 1. f. 13. Kallar theuna ort lussig och skön.

Widare hwad som detta Felt skön het anlangar kan såsas Cl. Schefferi Uplala antiqua c. 3. och aldrabest sees uti min 19 Taff. 84. Fig. der thet på alla sijdor om gambla Upsala sträcker sig på 18000 aln. det är 36000 fötter.

10. Berget som alt ifrån hafwet omgiordade heela landet effter Platonis ord / de stä och än i dag orörde. Plinius beskriswer them nestan lifla i sin 2 Books 13 Cap. sol. 67.

Sewa berg är der streckeligt stort och långt / intet mindre än de Risselsta bergen / sträckandes sig uth alt in till Rimmernåas (Nortkin) och der med infattandes en stor Bortn. Äfwen så och Damastes. Ifrån the Risselsta bergen / sträcka sig the norsta bergen in till det andra hafwet.

Ada-

sunt reliqua in Pontum labentia flumina, quæ tantum 3, 4, 5, aut 6 miliaribus navigia patiuntur. Quid autem hæc omnia nisi evidentissima Platonice descriptionis, quæ hanc terram valdè elevatam sive Editam perhibet vestigia?

8. Esse à mari adeo præruptam non tam eget operosa probatione quam nautarum ex locis peregrinis ad litora nostra adpellentium testimonio, quorum hæc una & consentiens vox est, non arbitrari sese in regionem aliquam, sed in montium altissimorum quasi penetralia deferri.

9. De amœnitate planitie, quæ circa metropolim est, non est quod multa dicamus præsertim apud eos qui Sveoniam & hæc loca usquam adspexerunt; quorum utique nemo erit, qui locum in Sveoniâ his nostris campis Upsalensibus amœnitate parem se vidisse dicet. Labet tamen ex scriptoribus peregrinis audire Albertum Crantzium in Sveciæ Chronic: præfatione pag. m. 204.

Nam templum (una cum metropoli) in planitie situm, montibus ambiunt. Et Saxonem, qui lib. 1. pag. m. 13, Locum hunc amœnum & jucundum vocat.

Plura quantum ad loci planitiem & amœnitatem dabit Cl. Scefferus in Upsal: antiq. c. 3. Nos quoque Tab. 19. Fig. 84. campos hosce utcumque expressimus ab Upsalâ veteri undique exporrectos in longitudinem uln: Sveon: 18000, sive ped. 36000.

10. Etiam montes illos continuos, quibus peninsulam hanc Plato circumdatam fuisse ait, quoniam nihil eorum interiit, adhuc cernere licet. Eisdem similem fere in modum Plinius hist. lib. 2. cap. 13. p. m. 67. describit.

Sevo mons ibi immensus nec Riphaei jugis minor, immanem ad Cimbrorum usque promontorium efficit Sinum. Similiter Damastes. Supra hos (Riphaeos) vero montes protendi Hyperbæos ad alterum usque mare.

Ada-

Adamus tamen Bremensis desitu Daniæ p. m. 27. aliquanto clarius rem eandem sic inculcat:

Incipit autem (Norvegia) ex prominentibus scopulis hujus freti, quod Balticum appellari solet: deinde reflexo in Aquilonem dorso, postquam ferventis Oceani marginem suo circuit ambitu, tandem in Riphæis montibus limitem facit.

Sed omnium clarissime haberi poterit ipsorum situs è mappis geographicis & Tabulâ nostrâ 6. Fig. 14. Quæ Sveoniam his montibus secundum Platonis verba circumdatam eorundemq; in Sevenfi territorio initium, finē vero in Finlandiâ prope Aboam, contuentium oculis exhibet. De his ipsis autem montibus plura addere constituimus in capite de Montibus Riphæis & hyperboreis.

11. Plato quoque ab hac peninsulâ ad alias insulas minores facilem fuisse trajetum in Timæo p. m. 24. affirmavit: Annon etiam his verbis fidem faciunt Selandia, Finonia, Langelandia, Lalandia, Falstria, Mœna, Femera, Hwena, Olandia, Gothlandia, Oselia, Dageronia, Alandia, Vermdonia & insularum minorum myriades, quippe quarum multitudine hæc Chersonesus omnes alias totius terrarum orbis partes, uti in descriptione piscationis ad litora Sveoniæ amplius ostendemus, longissime superat.

12. De montium horum summâ celebritate rursus audiendus erit Plato in Critiâ

Montes autem quibus circumcingebatur & multitudine & magnitudine & pulchritudine supra eos omnes qui hodie supersunt, maxime celebrantur.

Hic sanè me dies prius quam rationes deficerent, cum apud Poëtas veteres nihil Atlante nostro, nihil Riphæis aut hyperboreis montibus sit celebratius. Quid autem historix de iisdem montibus habeant, capite peculiari in lucem proferemus. Illud denique hic præceteris rebus observandum ducimus quod, nusquam nisi in Sveonia tantus terrarum tractus continuis uti Plato vult, & in circulum quasi dispositis montium jugis cingatur.

Adamus Bremensis talar nås got klarare uti sin boof om Danmark; lågenheet fol. 27.

Thet begynner (Norte) aff de stoora bergzuddar som stija in emoot sundet / (Dresundb) aff det Baltista hafwet / eller Botn: och sedan Kröter det sig med sin bergzryg moot nordan / och sedan det hafwer westerhafwet stoora fräsande wågar i runiden bemdet / så lyctar det uthi de Risselsta bergen.

Dessa berg seer man best aff alla landkort / och min 6. Tafl. 14. Fig. huru just the effter Platonis ord fringwerfwa Sverige / besgynnandes ifrån Sewehårad / och lyctar uthi Finland moot Aboo / såsom i en Cirkel. Om hwilka berg wi dare skal tala uti Capitlet om the Risselsta och Bores bergen.

11. Plato säger i sin Timæo fol. 24. att ifrån detta land war mycket låt att fara till andra små Njar. Detta bewiener icke allenast Zeeland / Jyn / Langesland / Laland / Falsster / Moen / Femeren / Hwen / Oland / Gothlandh / Osel / Dagero / Aland / Vermdon / urhan ousläteliga många tusend / så att heela werlden tillijka hafwer inga stæder öjar / än thetta nååß omfig / såsom wi uti Sweriges bestrifwelse til deß stöna fiskeij skola omtala.

12. Plato ropar af huru namnfullige dessa bergen woro.

De bergen som omwelswa detta landh / wiste alla att omtala / för deß långd stul / storleet och högd.

Huru sant det är / woro förö långt att indraga / ty nästan ingen skal är / som icke införre uthi sina wijsor Aileberg / Risselzberg och Bores-berg. Många sagor wetta och om dem att tala / hwilket ale widlyffteligare skall utur dem indragas uthi ett särdeles Capitel. Här är och meckta märckeligte / att uthi heela werlden finnes icke ett Dergh som med en sådan hoophängiande rygg / rått som uthi en Cirkel omhwelsa wer effter Platonis ord ett land / meera än detta.

13. Plato beskriver des lägen-
heet och utstreckande således:

Det sträcker sig med en ända åt söder/
men des högländigare ort war norr äth.

Se detta uthaf alla Taflor. Tafl.

1. 2. 6. wijser hwar des ena ända
Skåne/ ligger uti söder med Öst-
götaland och Westgötaland/ och hvar
ru i Westergötland bergen begyn-
na först stiga / alt mot Nortkin
eller Rimmeruds som ligger längst
norr/ till bergen / meer och meer
wäxa och floderna stridast falla /
för landes högd full.

14. Thess Skapnat förtäller
Plato således.

Sielfwa landet är sydhörligt / dock mee-
ra uthdragit i längden/ och rätteligen rätt/
där icke Skärarna eller wiskarna des skap-
nat runt om något afbröta och förtröta.

Ericus Olai uti sin första bock
om de Swenskas handlingar fol.

6. beskriver Sverige med samma
ord de Messenius cap. 4. uti sit
Skåderorn rätteligen förswenskar:

Thetta Riset är aldeles sydhörligt.
Se Tafl. 6 Fig. 14. der thess sy-
ra hörn äro alla uthmärkta / och
falla just effter Platonis ord /
och hans för indragne menning om
des längd uti hwilken afmålning /
man kan se hwar Skärarna afbröta des
rette skapnat.

15. Plato beskriver widare
Skären och kallar henne Gras-
war / äfwen såsom han af oss ka-
llas Skär off Skär och ingras-
wa: och såsom wi stilla hafwet
ifrån Skären / i det de som segla
innom henne / säjes segla innom
Skärs / och the som uthom fara/
segla uthom Skärs och uti hwar
hafwet / så beskriver och Plato

Henne att han säger henne wara närmest
landet som en gras och uthom henne Skön / så
att floderne falla uti Skären / och Skären
uthi hafwet.

Och synnes aff Platonis ord
att den som hafwet honom alt
detta förtäle / hafwet williat in-
billa honom att hon heter Skär /
aff dat hon igenom menniskio
stige och arbete skulle hafwa warre
gräs

13 De situ vero Plato in hunc modum:

*Situs autem uniuersa ad austrum vergebat, à locis uero sub-
limioribus septentrioni obuersa erat.*

Idem omnes mappæ uolunt, ut & Tabulæ
nostræ 1, 2, & 6 in quibus terminum ejus
australem Scania, Ostro-Gothia & Westro-
Gothia constituunt. Accipiunt autem mon-
tes in Westrogothiâ initium suum, à quo uer-
sus boream usque ad promontorium Cim-
merium (Rimmeruds) perpetuâ acclivitate
assurgunt, unde quoque flumina in his bo-
realibus & elevationibus partibus majore
cum impetu de montibus descendunt.

14. Figuram illi hæc Platonis uerba tri-
buunt:

*Ipsa regio quadrata erat figura, recta ut plurimum & pro-
minenti longitudine, nisi fossa circumquaque in orbem eruta in-
teruentu, recta illius figura conformatio impediretur.*

Totidem etiam uerba de Sveonia ex Eri-
ci Olai Hist. Lib. 1. p. m. 5. Messenius adfert,
Regnum uero istud quasi quadrilaterum. Quibus
addatur Tab 6. Fig. 14. in qua quatuor ejus
anguli planè juxta uerba & dimensionem
Platonis comparent, ut & fossæ, id est,
sinus illi minores quibus ob insularum
multitudinem tota hæc peninsula cingitur,
*quorumue interuentu recta illius figura conformatio impo-
ditur.*

15. Præterea Plato innumeros istos si-
nus, qui peninsulam hanc circumdant,
sub fossarum nomine describit, sensu à
more loquendi nostro non valde diverso:
nos enim sinus illos minores Skär voca-
mus, a Skär h. e. Secando, excavando. Ma-
re quoque a sinibus hisce discernimus, cum
litora proximè legentes intra hos sinus, in
aperto autem mari constitutos, extra eos-
dem navigare dicimus; planè sicuti Plato

*Fossas campo proximè circum ductas ait, & extra easdem
mare collocat, imo, fluentia ex montibus demanantia primum
fossis excipi, deinceps e fossis in mare effundi docet.*

Hæc Platonis uerba docere uidentur eum,
a quo Plato istæc omnia habuit, persuadere
ei uoluisse sinus hos a nostris hominibus tale
nomen accepisse, quod eos arte & industria
humana.

humanâ factos esse subindicaret. Nobis tamen vero videtur similitimum Platoni istam opinionem adhæsisse ab aliquâ peninsulæ hujus descriptione mythologica, ad eum ex Ægypto, uti velle videtur confessio ipsius propria, ad Ægyptios autem ex his locis allatâ; cujus generis descriptionem lacus Meleris sinuumque ejus adhuc superstitem habemus in Edda veteri, Myth. r. p. m. 131.

Dea vero Gefione è boreali parte Jotunheim quatuor accepit boves se & Neptuno gigante illo genitos, quos aratro junxit: Aratrum vero sulcos tam latos atque profundos duxit, ut terra eruta boves extra mare sequeretur; qui cum in frato consisterent glebas istas Gefiona ibi consolidavit usque Selandia nomen imposuit: sulcos autem aqua impleverunt quas Syogæ & Augerit vocant, quæ adhuc fossæ (sinus) retinent exacte respondentibus promontoriis & insulis Selandia.

Atqui Plato omnium consensu vir Doctissimus, ipse sane negat fieri umquam potuisse tantum opus quantalibet hominum industriâ, vel etiam, quantislibet viribus absolvi quivisse, cujus proinde de his sinibus verba omnia exscribi forte merebuntur:

Ipsa regio, quadrata erat figura, recta ut plurimum, & prominenti longitudine, nisi fossa circumquaque in orbem eruta interventu recta illius figura conformatio impediretur. Cujus profunditas, longitudo & amplitudo incredibiliteras magnitudinis. non enim fieri unquam potuisse videtur tantum opus quantalibet hominum industriâ & quantislibet viribus absolvi quivisse unquam. id tamen quod hac de re audivimus non est cunctandum proferre. Jugerum unum erat profunditas, latitudo omnium stadii. quum vero fossa circa universum campum circumducta esset, factum est ut ejus longitudo fuerit stadiorum decem millium. Fluens vero ex montibus emanantia suscipiebat.

Quin etiam aliis viris doctis & exteris sinus hos mirabiles innotuisse, eosque vel propterea utrum mare, an sinus an amnes essent, dubitasse comperimus. Pomp. enim Mela Lib. 3. cap. 3. p. m. 52.

Super Albin (inquit) Codanus ingens Sinus magnis partibusque insulis refertus est. Hac re mare quod gremio litorum accipitur, nusquam late patet, nec usquam mari simile, verum aquis

gråswin / men lifare år / att Plato hafwer fått then tanctan aff denna Döns eller landz till en deel fördolda och Mythologiska beskrifvelse utthur Ægypten / som han annorstädes sielf beft inner / och the Ægyptier här ifrån / hvilket nogsame bewisser Målarens och thes Skårs fördolda beskrifning aff then gamla Edda i. Myth. fol. 131.

Gudinnan Gefion hon tog fyra Drar nordan utur Jotunheim och the gur Drar / nordan ur Jotunheimum / woro Nectens den Jettens och hennes eum ihad woru Syner Jotuns Dö Eöner / och spenbe dem för en plog: Åurs og bennar / og sette the fyre men plogen gic så bredt och diuvt i Jor. Plog / en Ploguren gic så bredt og den / att han upröpte landet / och diuvt / ad uppleiste landet og drog drogo Drarna landet ut om Hafwet ur arner thad land utum hused / og och höllo stilla utbi Sundet / der fette namn stadur i Sundet notu / thar Gefion landet / och gaf thet namn sette Gefion landet / gaf Dlafu og och kallade thet Seland. Men thet kallade Selund. En thar sem landet som landet stas up / der kom watu hafde uppgeinget thar war efter wain / in / hwilket sedan i Swertige kallas thad er nu Fogurenn kalladur i Swise Augern / och ligger der nu sådana thiod / of liggia sa wistur i Reiges stidrar eller wistur / som uddar och inum / sem Des i Selunde.

Men Plato, så som en myt icke öfwer hela werlden för sin lärdom bekant ter man / säger wara omöjeligit / att om än alla Wennistior skulle hafwa ett sådant wärde tagit sig före / hade thet ändå warit dem omöjeligit fullborda. Wij willia så hans ord om heela Skåren indraga.

Sielfwa landet är sprednigt / dock meera nedragit utbi längden / och tåmmeligen rätt / der icke stidarna eller wistarna des skapnas rundt om något afbräta och förtröta. Hwille är otrolig stor till sin diuphet / längd och bred: ty spunes omöjeligit wara att något Golt warit så kloft / förständigt / och så mektigt / som det och någonsin hade kunnat warit / hafwer kunnat det någonsin förstådiga Jag wil listwål säga hwad iag hafwer hört. Skåren war diup ett jugerum (det är 100 alnar) bredden måstede en stadie (300 aln) och emedan Skåren strecke sig kring hela landet war hon 10000 stadier utbi sin längd. Och the stidmar som föllo utbas bergen / tog hon emot.

Om denna underliga Stån hafwa och andra gamla Lärda fremmande utbi werlden haft kunskap / och derföre intet wettat / om de skulle hafwa hållit den för Haaf / Stån eller Åar. Så talar Pomp. Mela utbi werldens beskrifning / lib. 3. cap. 3. fol. 52.

Öfwan Elfsöen ligger Gotha Skårens en stor inwist / upspalter med stora och små Holmar. Och är hafwet der iuwed stranderna meckra smalt / så att det intet är listigt ett haf /

uthan effter de skärer sig bjät och djät / längz och twert effter / emellan holmar och wiskar / är det listare åar.

Swär af och Aristoteles menar denna Botn wara en stor Å / der utinnan Glets eller Brensten finnes / förtälliandes uthi the sällsamma werldenes ring beskriweller fol. 731. således :

Det säjes att wed de Skyber / Manheim och Thracier är en Flod som the tälla Botn / uthi hwilken finnes Brensten (Glets) hwilket hafwer en natur twert emot brinnande kåål / ty när man blåser på denna Brensten när han brinner sloctnar han / men ständer man watn på honom / såser han och lågar up.

Uthi detta gör han listan som Liåra / Beck och Råda / och finnis denna steen uthi hela östersjön / men särdeles wid Fryßen och up uthi Kiårr och moras wid norra Botn.

Längden på denna Skären wissar Plato effter längden på Dön / ty såsom han sade tilförendne at Naset war 5000 stadier altså effter Skären skal gå på både sidor / gör han henne dubbelt så stor / nembligen till 10000. Här ser man att Plato ættar alenast effter orternas längd mot norstjernans högd / som för sagt är / där om Jordmätarena kunna hafwa en wiß kundskap : men inret längden mot middagzlinierne. Eliest må ingen tro Platonem warit så tokot att effter han gör henne fyrkantig / nästan lika lång och bred / att han icke skulle hafwa sått mot 15000 stadier Skärens widd / effter såsom på den ena sidan som hon hänger i hoop med fasta landet / är ingen Stiår. Denna Skärs Skapnar ser man alrabäst af 6 Tafl. 14 Figur.

16. Plato skrifwer Skären wara diup ett Jagerum (der är 100. alnar / hwilket gör 33 famnar : eller som andra uträttna det på 120 alnar / hwilket är 40 famnar) : detta träffar och dräffeligen in ; ty ifrån strandernas och Klippernas öfwersta / måst fring hela Sverige / och till sielfwa botn i Skäran / är gemenligast 30 eller

aquis passim interfluentibus ac saepe transgressis, vagum atque diffusum facie annuum spargitur.

Hinc Aristoteles quoque in suo de mirabil. auscult. libro pag. m. 731. hunc Pontum pro insigni & succini ferace amne habet, cujus proinde hæc sunt verba :

Fertur & circa Scythas Medosque Thracia fluvium, quem Pontum vocant, lapides deferre arduos, contraria omnino natura prunis ligneis, quippe qui agitati sufflatique restinguntur, aquis autem respersi exardescant resplendantque.

Certè hæctenus succinum eandem cum pice atque gummi naturam habet ; invenitur autem per omne mare nostrum, præcipue tamen prope litora Borussia, & in paludibus Ponti septentrionalis.

Hos autem sinus Plato juxta peninsula longitudinem metitur, atque ut huic 5000 stadia, ita illis peninsula utrimque ambientibus duplum, id est stadia 10000 assignat. Ex quibus verbis apparet Platonem de loci latitudine geographicâ tantum cogitasse, quippe quæ per elevationem poli, a Geometris sciri poterat exactissimè, longitudinem vero geographicam planè prætermisisse. Alias enim quis a Platone viro doctissimo expectet peninsula in longitudinem stad : 5000, & pene quadratam, non habuisse in circuitu, minimum quidem, stadia 15000, nam ab illa parte quâ per isthmum continenti adhæret, non est quod de sinibus uilis cogitemus. Verum quales sint hi sinus, è Tab. 6. Fig. 14. omnium optimè cognosci poterit.

16. Quod Fossas profundas jugerum unum, id est, pedes 200 sive orgyas 33, vel ut alii malunt, ped. 240 sive org. 40 Plato faciat, id a litorum sive scopulorum proximorum summitatibus usque ad sinium fundos computandum venit; reverà enim, vel hoc ipso tempore, 30 aut summum 40 orgijas illa spatia complectuntur. Inprimis autem regio ipsa, uti certè non rarò experti

sumus, & post nos alii experiri possunt, supra aquas 20 aut summum 30 orgyis eminet, deinceps aquarum 10 aut summum 20 orgyarum habetur profunditas. Ea vero loca quæ sub aquis 50 orgyis habent rarissima esse, insignis in gente nostrâ navium gubernator, Johannes Månson in descriptione maris Balthici, ut & mappæ hydrographicæ Vagenarii, Antonii Jakobson, & Claudii Peter nos docent. Id autem peculiare est quod de Sveonicis & Finnicis sinubus habet Johannes Månson, nempe profunditatem eorum ab aquæ superficie quaternis aut pluribus orgyis contineri, 20 vero orgyis non excedere, exceptis sequentibus:

Freto Nemstidæ per quod Aboam navigatur, quodque in profunditatem 30 orgyis habet; sinu inter Bantæ & Landjort qui orgyarum est 30; Sinu inter Landjort & Witstæen qui org: est 35. Sinu inter Witstæen & Molska org: 35.

Præter illum Vagenarius sinus omnes Gothicos, inde a Röll prope Swederö & Scaniam, usque ad Herhals & Herhammar prope Landjort exploravit, deprehenditque in eis profunditatem orgyar. 6 & plurium, nunquam vero talem, quæ 22 org. excederet.

Petrus Glas ab Herfollæ prope Swederö usque ad Herfollæ prope Landjort 6 & plurium orgiarum, nusquam vero majorem quam 20 orgyarum profunditatem invenit.

Antonius Jakobson a freto Oresundensis usque ad Marstrand/ indeque per omnes Norvegiæ sinus navigans, maximam in eis profunditatem org. 30 observavit. Quid denique de ipso mari Balthico dicemus? Certè hujus ipsius Antonii ut & Johannis Loens fide, ipse pontus Finnicus ubi profundissimus putatur, 40 orgyis non superat; maris quoque inter Boringam insulam & Ræsfollen profunditas maxima orgyarum est 28, inter Boryngam & Oelandiam prof. max. org. 38; inter Rugiam & Scaniam prof. max: org. 35; inter Gotlandiam & Oelandiam prof. max: org. 50.

40 samnar. Si elswa landen högd såsom iag sielf erfart hafwer och allom står til profwa/ år gemenligast 20 eller 30 sampnar till waternes öfwersta: och wärnet till sielfwa botn år från 10 till 20: mycket sällan skal man finna Ståran wara under öfwersta wärnet 50 sambnar / såsom man ser af Johan Månsons Strymans beskrifning af Östersjön eller de Baltiska hafwet; så och af Vagenars, Theunis Jakobsons/ Clas Petters Sjöfort. Af Johan Månson ser man att alla Stårar i Swerje och Finland / stiga gemenligen en diupare under wärnet / än från 4 till 20 samnar. Och alenast desse efteröliande stiga till 30 och 35 samnar.

Nemstærs sund åt Åbo 30 samnar/emillan Bantæn och Landjort 30 samnar/ emillan Landjort och Witstæen 35 samnar/ emillan Witstæen och Molska 35 samnar.

Vagenar hafwer hela Götha Ståren från Röll wid Swederö och Skåne / till Herhals och Herhammar wid Landjort från 6 samnar til 22.

Petter Glas från Herfoll wid Swederö til Herfolls wid Landjort / hafwer Stårans diupheer från 6 till 20 samnar.

Thunis Jakobson hafwer från Sundet til Marstrand från 7 til 30 samnar/ och sedan alt up på Nordiska sidan i Wästersjön en högre än 30 samnar. Ja sielfwa Östersjön / såsom man ser af honom och Johan Loon så år Finsta botn en diupare mtruppå än 40. samnar: emillan Bornholm och Ræsfoll en mera än högst 28. emillan Bornholm och Gland 38 samnar. emillan Rygen och Skåne 35 samnar. emillan Gothland och Gland åhr 50 samnar.

Här af seer man nu klart att i all Skärs diups mätning har Plato tagit öfwerst från strandens högsta och til det diupesta i Skärran: såsom och skal wisas i den Skärran som han räknar ifrån Östravars til fjön Etolen / dijt wij si xyt låra komma / så och aff de ord han talar fol. 115. Holmarnas strander de hade sin wissa högd öfwer hafwet.

17. Bredden aff Skärran säger Plato wara en stadie / det är 600 fötter eller wåra 300 alnar. Af hwilket rum man kan see Platonem hafwa alenast här räknat de smärste och trängsta Skärrar som närmast landet äro. Men de widare och bredare Skärrar nämner han fol. 115. De wij skola straxt framdraga. Och är det sant at de trängsta äro en mera än 300 alnar wid pass / såsom synes aff Theunis Jacobsons Taffla emillan Landzort och Dalarna där man med Båtar far igenom: Men den breda Skärran som stora Skieppen upfara är på en half mysl Swenskt. Afwen så den smala Skärran emillan Dalarna och Stockholm der Jachtarna gå så och annorstädes Pring hela Sverige / är söga mera de små Skärrer eller emillan de små holmarna än som Plato talar / nemligen 300 alnar wid pass.

18. Plato beskriwer och de större Skärrarna både till watnets wislar så och holmarnas storleek / men något mera effter en Dratorisk art / så att han utsmycker dem lifla såsom de woro alt så just gjorda effter mått / snöre och Cirkel; där han likwål bortglömmer sit förra tal som han hade om dem / där han beskref hela landets skapnat och sade: At landet är råmlig rått der teke Skärrarna här och där afbryta eller förtröfia des strander. Wij wilia likwål indraga hans ord och see huru när de

Träff-

Extra controversiam igitur omnem erit, Platonem in designanda horum sinuum profunditate, intellexisse spatium à litorum summitatibus usque ad maris fundum: id quod ei quoque in descriptione sinuum inter Östravars & lacum Etolen usu venisse mox ostendemus. Interim adferri poterunt in hanc rem hæc illius verba pag. m. 115. *Terrenorum aggerum labra justâ altitudine mari prominebant.*

17. Latas fuisse fossas ait Plato stadium unum, hoc est, ped: 600 sive ulnas Sveon: 300, quæ verba de fossis angustissimis & litori proximis capienda erunt; de majoribus enim fossis & mox videbimus, & p. m. 115. Plato ipse egerat. Angustioribus autem fossis sive sinibus hanc mensuram Platoniam adprimè convenire ostendunt mappe Antonii Jacobsons / quæ sinum inter Landzort & Dalarna parvis navigiis tantum pervium, circiter ulnar. Sveon 300 faciunt, cum sinus illi, qui naves maximas admittunt, dimid. milliar. Sveon. pateant. In summâ, non tantum de minoribus illis, qui Dalarna & Holmiam interjacent, sed de omnibus prope sinuosis maris flexibus, qui scopulos & insulas litori Sveonico proximè adjacentes involvunt id constanter teneri poterit, parum ipsos aut omnino nihil a dimensione Platonica recedere.

18. *Majores fossas* descripturus Plato, non solum ad sinus sed etiam ad insulas earumque magnitudines respicit; ubi tamen cum directionis tum loci ipsius ornatui justo liberalius indulget, ac si omnia ad regulam & amussim composita fuissent: in quo negotio sui quodammodo immemor videtur verborumque, quibus totius regionis formam explicaturus, *rectam ut plurimum vocat, nisi fossa circumquaque in orbem eruta intervenitu, recta illius figure confirmatio impediretur.* Sed audiendus primum erit Plato, & deinde quantum verba

illius

illius naturæ loci respondeant videndum. Sic autem ille pag. m. 115.

*Tumulos item sive aggeres terra, quibus gyri illi maris dis-
tinguebantur, pontibus secuerunt, ut una triremi navigare ex
alia in aliam liceret: & supra etiam texerunt, ut inferius per
alveum trajectus esse posset. Terrenorum uidelicet aggerum labra
iuxta altitudine mari prominebant: maxima vero fossa in gyram
dextera, per quam inundabat mare, latitudine stadia comple-
bat tria. Proximus huic orbis terra prorsus aequalis: sequentium
vero duorum, aquæ quidem orbis stadia duo, terreus autem,
humido rursus æqualis: stadium porro unum is qui ipsam insulam
in medio positam circumcingebat.*

Insulam hanc proxime cingens orbis is est cujus Plato & longitudinem, & latitudinem & profunditatem p. m. 118. copiosè descripsit, notque num. 17, pro virili explanavimus. Reliquos orbis duos mappæ Johan. Loon & Antonii Jacobsons præsertim ad Norvagiæ litora à Druithem usque ad promont: Cimber: spatio 100 milliar, clarissimè exhibent: ubi tamen à Maalsfroom/ orbis exteriores tam aqueum quam terreum ceteris majores & insigniores, nempe 2 aut 3 milliar: germ: conspiciere licebit, quos Plato trium stadiorum facit; cum interior orbis dimidium solum milliare germ. in latitudinem habeat, cui Plato stadia 2 largitur; atqui horum sinuum orbis intimus ad Platonis descriptionem quam proximè accedit. Neque pauciores sinuum orbis Holmensia litora vel etiam pontus noster borealis habet. Certè ad litora Sveoniæ eos ita passim multiplicatos videas, ut alii alios binâ 3, 4, 5 & 6, serie ambient, Finniâ vero 10, 12, 13 & 14, ordinibus cingant. Hos Plato nimio facundiæ studio ita ordinare nititur ut legentibus quam amænissimi videantur: ubi tamen hoc juxta notandum venit quod nulla in toto terrarum orbe peninsula præter hanc nostram talibus & tam multiplicibus sinuum orbibus cingatur, quodque mirandum est magis, litora Germaniæ ac Livoniæ quæ eidem Ponto, sed e regione Sveoniæ adjacent, talibus sinibus prorsus denudata sint: id quod utrumque ex Tab.

6 Fig.

träffa in med sielfwa orterna.

De Backar (säger han fol. 115) Holmar eller Jordhögar genom hwilka hafsweg skärrar woro stilde ifrån hwar annan/ woro allestädes igenom sturne att man kunde fara med en tryttugsskä från den ena till den andra: och bryggjorna som woro lagda emellan Holmarna woro så gjorde at man kunde roo under dem. Backarnas eller Holmarnas stränder hade sin wisfa högd öfwer watnet: den största Skäran som gick rundt kring hela landet / in i hwilken hafswet flödade war 3 stadier bred. Skären aff Holmarne som der näst woro / hade lika bred. Den watnsskären som åter där näst war hade 2 stadier i bredden Men Holmskären som war närmast hela Landet och der infattade hade alenast en stadie i breddan.

Denna närmaste Skären är den samma som Plato har f. 118. widlyffteligen beskrifwit til sin längd diupheet och bredd och nu förklarar är. De andra twänne äro florest til att see/ först på norra sidan ushi Johan Loons och Theunis Jacobs Sköfart alt ifrån Druithem in till Kimmersnäs på 100. misler/ särdeles från Maalsfroom/ där den yttersta Skäten aff watnet och Skären aff Holmarna äro störst / men stiga på 2 eller 3 Tyska misler / der Plato sätter dem på 3 stadier. Den indre är på en eller halfannan Tyskmisl som Plato sätter på 2 stadier/ Den innersta kommer närmast hans beskrifwelse: äfwen sådanna många slags Skärrar finnes wid Stockholm Skäran och up i Botn som norr ut är. Eljest är här och där kring hela Sverige 2/ 3/ 4/ 5/ 6 dubla Skärrar/ men i Finland öfwer 10/ 12/ 13/ och 14 dubla Skärrar. Detta hafwer alt Plato welat effter sin are at skrifwa som dem Lärdom är beskand/ Irackligen utsmpecta. Wid detta alt / är likwäl undrandes och märckandes / at i hela werlden finner man intet något land kringa flutit / som med sådana skärrar är omwårst: ja det som mera undrandes är/ att Tyskland och Liffland som ligga wid samma Botn/ hafwa moot sin sida inga sådana Skärr / uthan alenast Sverige med Finland / hwilket kan sees af

W 3

min

min Tafl. 6 Fig. 14. Men dåck
klarare af Johan Loons / Theu-
nis Jacobs och Peter Clas Stö-
rck där desse Skärer äre bättre
i ackte tagne; och är iag säker att
där de rätt effter Jordmätarkonst
skulle aftagas / skulle de än bättre
swara mot Platonis beskrifwelse.

Wtas desse 18 merkelige kenne-
tekn med hwilka Plato beskrifwer
detta land / är icke ett som sträfwet
moot Sveriges än i dag beskrif-
fenheet: utan såsom det war för
4000 år sedan / så är det än /
och alla dessa Platoniska känne-
tekn träffa än nu in med des lå-
genheet och omständigheter / och
kan til ingen annan ort i hela
werlden lempas.

19. Nu wilia wij komma til
des Hufwudstad och besee först
om des platz med sin widd / längd /
bredd / Backar / Kullar / Rån-
marban / Strömar / År / Ham-
ner / som inret med tiden så turs-
na förändras / som Huus / Byg-
gningar / Kläder / Seder / och mo-
ra sadant / äro icke än till denna
dag beholne effter Platonis egen
beskrifne måtning. Så talar Pla-
to om Hufwudstadens ställe och
platz fol. 113.

In wed Hafz-stranden eller Hafzudset /
och mit uppå detta Näs war en stön Elät
som sådes wara öfwer alla detta Landz or-
ter den wäcstesta och fructsamme.

Wtas Platonis förra ord att
Staden ligger 2000. stadier från
Eunde och 3000. från Torne /
såsom man seer aff 6. Tafl. 14.
Fig. så ligger det såsom mit uppå
Näset / så och in wed Hafwes oos /
aldeles / som Plato talar. Ty må-
laren som är hafwes wijs / som
du seer af alla Landtaflor så och
mina / löper up til Hufwudsta-
den Upsala.

20. Att denne Hufwudstadz
platz är den fructsamme / aff
Sveriges orter / är nog samt alla
Svenska bekande: men wij wilia
dock det bewissa aff gambra Is-
ländska och Norska Sagor:

6. Fig. 14. clarius tamen e Iohan: Loons,
Antonii Jacobson & Petri Glassons map-
pis hydrographicis patere poterit, quas ut-
ut isti diligentia summa composuerint, ta-
men si cui secundum rationes geometricas
in eas inquirendi otium esset, audemus sane
spondere descriptionem Platonis in multis,
cum vero locorum situ exactius convenire.

Itaque nunc 18 signa vidimus, quibus
Atlanticam Plato nobis dignoscendam re-
liquit, quorumve adeo nullum est quod cum
Sveoniae situ atque conditionibus pugnet.
Eadem enim adhuc est, quæ ante annos
4000 fuerat, loci hujus facies, atque adeo
earum quas ex Platone jam protulimus,
notarum nulla, quæ non illi adprimè conve-
niat, in reliquo autem orbe frustra quærat.

19. Ergo ad metropolim nunc accedendum
erit & dispiciendum quantum loci, in quo sita
est, latitudo, longitudo, vastitas, colles, tu-
muli, hippodromus, flumina, amnes & portus,
quæ omnia domibus, ædificiis, vestibulis, mo-
ribus & id genus aliis rebus durabilia sunt,
cum Platonis dimensionibus delineationi-
busq; coincident. Ita vero Plato pag. m. 113.

*Ad oram maris & in ipso maxime insula medio aqua erat
planities, qua omnium speciosissima feracissimaque dicitur ex-
tuisse.*

Antea certè a Platone didicimus metro-
polim à freto stadiis 2000, à Torne vero sta-
diis 3000 abesse. Jam quoque locum hunc
in insulæ fere medio atque etiam ut Plato
vult, ad oram maris reperiri, Tabula 6 Fig.
14 declarat. Etenim Meleris lacus quem si-
num maris esse Geographi omnes sciunt &
testantur, Upsalam prope contingit.

20. De soli circa hanc metropolim pul-
chritudine & fecunditate, quibus rebus
reliquis Sveoniae regiones vincit, sufficere
nobis indigenarum omnium consentientia
suffragia possent; in majorem tamen hujus
rei fidem, e veteribus Norvagorum Is-lando-
rumque monumentis quædam testimonia
desum.

desumere malumus, inprimis è Snorronis Chronic. pag. m. 225.

Decima Provincia (Tiendeland) totius Svecie fertilissima & quam maxime culta est: in qua Upsala & sedes Archiepiscopalis, eaque pars opes Upsalensium appellatur (Upsala. aud.).

Deinde ex historiis Regum Norvagiæ §. 68.

Decima Provincia fertilissima Svecie optimeque culta, totius Regni Asylum. In qua Upsala, Regia Sedes.

Ex his tamen omnibus nihil haberi potest, quod ad mentem Platonis propius accedat verbis Erici Upsaliensis, quæ quoniam cum Platone prorsus faciunt, nunc adscribemus.

Extat in lateribus aquilonis regio amplissima, Gothia quidem famosus, sed Svecia nunc vulgarius nominata, in cuius quasi medio locus est quidam amarus & eminens, tanquam insignior ob decentiam in caput Regni à primo mox incolatu post diluvium extiterat, constitutus. Est enim locus ipse multorum in circuitu fontium scaturigine circumfluus, habens à latere fluvium quendam labentium omnique decursus aquarum in se colligentem, & in stagnum juxta posuim deferentem. In circuitu vero ac ambitu longe patentem florigerorum camporum distensam habet planitiem, unde adventantibus a longè, facile loci venerandus largitur aspectus;

21. Planities in medio, inquit Plato, p. m. 113. Monerat brevis, stadiis 50 (a mari distans.) In eodem monte paulo ante ut & pag. m. 116. & 117. templum atque arcem regiam collocarat. Nos illum in Tab. 19. Fig. 84, unà cum Upsalâ vetere, quæ illi imposita fuit expressimus: medium enim planities hujus Upsala vetus adhuc occupat, non vero Upsala nova, quippe quæ, juxta figuram eandem, in quodam hujus planities cum sylvis confinio hæret, & mox rationibus pluribus a præsentis negotio penitus amovenda veniet.

22. De montis ejusdem magnitudine hæc in Platone p. m. 115. & 116. leguntur verba: Insule vero ubi regia erat, diameter erat stadiorum 5. Id est, Uln. Sveon. 1500. Sane qui circino distantiam in Tab. 9. Fig. 27. sumere volet inter veterem arcem regiam, quæ nomen suum (Konungsgården) hodieque retinet

&

Snorro den Isländska Skribent talar i sin Chronika fol. 225.

Tiendeland är den mest fruktbare part i Sverige och best bebyggd: der är Upsal och Erke-Biskops staden / och kallas denne part Upsale Rikdom (Upsala. aud.).

Norste Kungz Sagorna tala lifska §. 68.

Tiendeland är förnämst och best bygt i Sverige / ther hafwer beläxist sin tillst. Öber är Upsala / hwarest den Konungslige staden är.

Ericus Ulai kommer nu som för / nermast in til Platonis ord / denne del at beskrifwa i sin Swenska Sagas 1 book fol. 1. Dersöre och iag dem indraga wil / sårdeles / medan det Plato tilförrenne / och det han här effter / om denna ort talar / är hans samptilste.

Öthi nor är ett stort Land / hwilkes namn Gotaland är riktbarare / men nu gemeintligare kallas Sverige / och är såsom mit up på detta land en stön och höglätt ort / och såsom den förnämste för alla andra / utwäld strax effter Syndafloden till Nijtes bywudstad / detta rum är omsluttit med ållor och Beckar / hafwandes å en sida en flod som inbemptar de andra på alla sidor omslytande strömar och dem förer i ett Klår eller Stjär. Nunt om är en mäktig stön & låter af blomstrand ring och åter / så att de resande Personer longe ifrån seendes des stönbeet / wetta detta rum att wörda och berömma.

21. Öppå denna Slättens medelsta rum / säger Plato fol. 113. war åter en stactot Backa som war 50. stadier i rån Stön. Öppå hwilken han förmåler nest tillsörrenue så och fol. 116. 117. Templet och Kungzsalen står. Denna backa är ingen annan än den du seer uthe 19. Taflans 84. Fig. 5. m. gamble Upsala står up på. Hwilken är som Plato talar mit på denna stecten / och kan så inter wara de nya Upsala som strax af flere stial skal wisas / hwilket ligger å ena sidan på denna slåt och strax wid skogens begynnelse. Som sees af samma Tafla.

22. Denna Backas storle be skrifwer han fol. 115. och 116. Holmen eller Backan (på hwilken Kungz-Salen stod) war 5. stadier. Det är 1500 Swenska alnar. Iag Cirkelen och mät samma backa på 9 Tafl. 27 Fig. effter des ursatte alntal ifrån bokstafwen I där

Kungz

Kungssalen stod of än i dag kallad Kungsgården / in till bockstäverna n, p, så finnes just samma Platonis längd / och sluter han sigh på alla sidor. Såsom seer af s. Tafl. 23. Figur der N är den norre slutning. S den södre / och emellan begge dessa ändar är 1500 alnar effter det understående olntalet. K är Kungsgården. A V det gamla Templet. H de Kungliga ätebackar. I Kungshögen. XX många små Ättebackar. Vthi den 24. Fig. är W denna backas Wester slutningh. O östre slutning / all effter wägens afmätning. Ingen sådan Backa hwarlen til längden eller slutningen finnes wid nya Upsala / ty osen som begynnes i Sierdingen och lycktas wed Uluna är 3000 alnar eller 26 och tvåtredjedels stadier. Och sluter alenast mot Ådn öster til / men wäster åt är han måstjedels lista med Jordmän / hafwandes alenast wed S. Olofs dyke så och in mot Uluna en slutning wästan til. Ett stycke aff denna långa Ås seer man i den 22 Fig. der Stadzens deel Sierdingen står på en deel aff honom emellan e e, och sedan strecker sig under Elottet till p och all fori in til Uluna hamn som seer på 19 Tafla 84 Figur ifrån B in i Uluna hamn.

23. Denna backa (säger Plato fol. 113. at Mikudur bebodde och omstängde och wäl befästade. Ty han lät gräfwäkring om honom och lätta Jordhögar up och lät söra wätn i gräfwarna att det blef som ett Klot eller Träst ståendes. Jordhögarne stälte han runt kring somliga större somliga mindre.

Vthi de nestföljande Platonis ord hwilka hoos honom funna läsas / blandar han dessa Backar och gräfwar med dem som han talade om fol. 113, som äro i hafwet och gå kring hela Nässet eller Dön / och iag wthi det 16 / 17 / och

& lit: I designatur, & lit: n p, non solum dimensionem Platoniam, sed etiam monticuli ab omni parte prærupti speciem inueniet. Namque in Tab. 8. Fig. 23. N Collis est acclivitas septentrionalis. S acclivitas ejusdem meridiana. Hæ autem ulnis Sveon. 1500 ab invicem distant. K arx est regia. A V. Templum vetus paganicum. H Colles sepulcrales Regum veterum. I Collis in quo forum judiciale. XX Colles sepulcrales minores. in Tab. 24. W Acclivitas occidentalis. O Acclivitas orientalis. Hæc autem omnia ad normam & perpendiculū emens sumus. Talem vero collem, undique puta præruptum & magnitudine suâ Platonis delineationi respondentem, ad Upsalam novam nequicquam quæsierimus. Dorsum enim quod à quadam urbis parte, quæ Sierdingen vocatur, exit, & usque ad Ultunense prædium excurrit, ulnarum est Sveo: 8000, hoc est stad: 26 $\frac{2}{3}$ & Orientale tantum latus quo secundum amnem exporrigitur, præruptum habet, a parte vero oppositâ campis adjacentibus æquatur, nisi quod prope fossam quæ collem hunc intersecat & a S. Olao nomen habet, itemque apud Ultunense prædium aliquantum acclivitatis retineat. Hujus dorso partem aliquam Fig. 22 exhibet cumque eâ urbis partem (Sierdingen) illi insistentem inter e e, à quâ dorsum hoc sub arce Upsalensi usque ad p, indeque in Tab. 19. Fig. 84 à lit. B usque ad portum Ultunensem exporrigitur.

23. Hunc ait amplius Plato, pag. m. 113, collem Neptunus incolebat, qui eum circumsepit, & quidem ita ut firmi munimento eum circumvallaret: nam & fossa & aggere munivit aquamque injecit, qua circumquaque restagnaret, & terra aggeres alternatim quasi in gyrum interposuit, alios quidem minores alios majores.

Verbis autem sequentibus Plato cum his aggeribus & fossis, ea quæ pag. m. 115. de aggeribus & fossis marinis totam chersonensum cingentibus, & à nobis num: 16, 17,

& 18 explicatis habet, planè confundit, utrobique constituendo & duos aggeres sive insularum orbes, & tres fossas mari vicinas, ipsaque insulâ sive chersoneso quam ambiunt ab invicem separatas. Idcirco caute & cum diligenti locorum inter se collatione Plato de his rebus legendus erit: aliàs enim inter se pugnantia non uno loco protulisse videbitur, uti sane fecisse eum apparet cum pag. m. 113. *nulla neque navigia, neque navigandi artem tum inventam fuisse affirmaret*, & mox pag. m. 119. *classem 1200 navium hominibus qui eam planitiem incolebant assignaret*: quæ duo nos tamen si ad diversa tempora referantur, uti referri oportere mox docebimus, vera esse posse putamus.

Videamus igitur aggeres & fossas metropoli vicinas, quas utut Plato arti & viribus humanis adscribat, seipsum tamen pag. m. 118. corrigit, uti num: 15. innuimus. Nec vero nos illas tantæ vel profunditatis vel magnitudinis esse perhibemus, ut industriâ humanâ, si fors ita tulisset, egeri nequiverint: interim tamen quæ fuerit ipsarum vastitas ante annos 500, quo tempore templum Upsalense paganicum novi templi accessione à Christianis hominibus augeri cæperat, Tabula 8 Fig. 21, ostendit, quam inter viri Cl. Martini Stenii Mathes. in hac Academiâ quondam Profess. schedas apud Johannem Sten: M. F. reperimus, e Regni tabulario depromptam, in patris usus, cui tum Rex gloriosissimus Gustavus Magnus mapparum totius Sveoniæ conficiendarum provinciam demandaverat. Nos autè istius tabulæ opportunè admonuit Vir Spectatiss: Hadorphius. Et esse eam satis vetustam ex eo colligimus quod templi accessiones duas alteram quidè ad occasum ante R. Gustavum I. alteram sub Gustav. 1. ad ortum factas ichnographica illius

och 18. stället förklarade: ty han talar både där och här fol. 113. om twenne Skårar aff Jordbackar eller holmar / och 3 aff warr / sedan säger han uti båge rummen / dessa stårar wara wid hafwet / och att Dön eller Nåset håller dessa stårar jämpt från hwar andra / och att Nåset ligger mitt emellan dem omflutit. Hwarföre måste man med stor flit / betenkande och öfverwågande hans ena rum med det andra låsa / eliest skulle man sälja honom stiftwa mot sig sielf: åfwen som han fol. 113. talar / intet Stieps byggieri då warit än påfunnit / icke heller några fartostar warit i bruk wid denna Dö. Der han twäre mot fol. 119. säger / dem hafwa haft 1200 st. Hvilket kan till båge sant wara / men på åtskillige tider som strax wisas st.

Wij willia nu tillse hwad för grafwar och backar Plato här inwed Staden menar; Han talar wäl här / såsom de wore med menniskio händer gjorde; men han fulslår det fol. 118. sielf / såsom iag uti det 15. stället har wiist. Thuru wäl möjeligit woro att dessa grafwar / som runt om den högen äro funde med menniskio flit wara grafne; emedan de en möjelig längd / bredd och diupheet hafwa. Thuru stora de hafwa warit behåldna för än 500 år / då den ena delen af Christna Kyrian i gamla Upsala tillsattes till den Hedniska / Kan man se aff den 8 Tafla 21 Figur. Hvilken war genom Martinum Stenium Prof. Mathem. uttagen aff gamla Archivet, och fans efter hans Söns Johan. Stenii död ibland andra gamla handlingar / efter såsom honom blef pålagdt af glorwürdigste R. Gustavo Magno at göra Landtaflor öfwer hela Riiket. Öppå desse Taflor gaf Secret. Hadorphius mig anledning. Och synes Taflans ritning wara gammal

emedan de 2 Ryskians tillställning
gar den ena väster åt / för Gusta-
vi I. tid / och den andra öster åt
af Gustavo I. tilgjord / stå en på
gambla Temples grundritning /
hvilken är utmärckt med boofstaf-
wen A. Jämför denna Tasta som
är rånmeligten slät afritat / mot
den 9 Tast. 27. Figur / hvilken
med största flit aff mig sielf och
6 Matheseos Studiosis är afta-
gn. Dena wiser huru nu med dessa
tider / alla graswar befinnes / och
huru såsom de på öster och norra
dan äro måst igenfaldne / men på
söder och västersidan beholne.
Hwarföre de på östersidan och
norr äro mera för salne synes or-
saken wara Åkerbruket som sluter
ifrån en rånmelig högd in til
graswen eller diket YYH 00 på
9. Tast. 27. Figur och derföre
med floderna jorden som alltid up-
plöjes och lds göres tillflyter och
upfyller graswen och diket. a a
är Åkeren som sluter från Kungz-
högarne QQ. b b. in till gras-
wen eller diket YY. ZZZ är
Åkeren som sluter på andra sidan
från gambla Stadens backar til
samma diket. Åsken så är det wid
dikerna H och 00. Men träsket
eller graswen c c, h, k. liggia uti
ånge och klärwall i, i, i, i, där
jorden intet så lds är och upbru-
kat / hwarföre ifrån henne intet så
mycket in gyttia tilføres: är icke hel-
ler så slut / utan jämlådg. Åkeren
ff på andra sidan träsket c c
sluter mera der ifrån åth ångtar-
na och åån B. ån som til träsket:
hvilket alt synes bäst af linierna
på Figuren / hwart de sig witta.
Dessförutan äro tre wänganger
wid bofstafwen m, under den hö-
ga Riddaråsen g, där alt watnet
med en stark strömm / löper in under
åsen både om Wären och Hösten /
men när man dem förstoppar / står
watnet högt up i diket YY, X, p,
h k. Hvilket man och utan tilstop-
ning kan se på samma tider / när

stor

illius delineatio A non repræsentet. Con-
feratur quæsumus hæc tabula rudi sanè
manu depicta cum Tabulâ 9 Fig. 27, quam
nos adjuvantibus sex adolescentibus in re-
bus Mathematicis non perfunctoriè versatis
accuratissimè delineandam curavimus una
cum fossis collem ambientibus, quæ nunc
ad orientem & septentrionem ferme sunt
abolitæ, ad occidentem vero & meridiem
veterem figuram utcumque servant. Quas
diximus abolitas, has terra ex agro vicino &
acclivi assiduis arationibus eruta & per elu-
viones annuas ad inferiores partes YY, H,
00 delata propemodum operuit: inspicitur
modo Tab 9 Fig. 27. Scilicet a a ager erit
à collibus sepulchralibus regum veterum
QQ, b b, versus fossam YY descendens. ZZZ
ager e regione prioris, à collibus metropo-
leos ad eandem fossam declinans. Eadem
quoq; ratio est fossarum H & 00. Paludes au-
tem sive fossæ c c, h, k per prata & loca quæ-
dam uliginosa i, i, i, i decurrunt, nec tam fa-
cilè à terrâ quippe quæ circa eas & solidior,
& minoribus commotionibus obnoxia, &
denique in loco æquabiliore posita est,
obruui possunt. ff ager paludes c c ab alterâ
parte claudens non tam paludibus, quam
parti adversæ, quæ per prata ad amnem B
excurrit, obvertitur. Hæc tamen omnia ex
ductu lineolarum in ipso schemate clariora
evadere poterunt. Præterea tres sese cana-
liculi ad lit: m aperiunt, qui sub colleg, in
quo est hippodromus labuntur & aquas Ve-
re Autumnoque in his fossis exundantes sub
collis radicibus non sine multo strepitu ad
amnem deferunt: qui si obturentur, aquas in
fossis YY, X, p, b kaugeri & assurgere necesse
est; quas tamen non rarò sine canaliculo-
rum obturatione in magnam altitudinem
crescere videmus, iis præsertim anni tem-
poribus, in quibus aquæ imbribus ac nivi-
um resolutione nimis auctæ, per angustos
hos

hos canaliculos servata eadem proportionem exonerari non possunt. Nec est quod quicquam paludes sive fossas *c c & k* his meatibus subterraneis penitus exsiccare posse arbitretur, cum fossarum fundi istorum meatum orificiis depressiores sint.

Hæc loca cum mense Iulio M. DC. LXXVII. una mecum inspiceret Clariss. Celsius conjecturam illico fecit de navigatione per fossas has majores, olim inter urbem & amnem institutâ, nempe antequam Rex S. Olaus isthmo ad partem meridianam urbis Holmenfis effosso, Melerum lacum etiam, hoc urbis latere emitteret: unde non tantum flumen illud australe quo Holmia nunc alluitur exstitit, sed etiam aquæ Melerenses multis pedibus subsederunt. Vera igitur causa urbis à veteri suâ sede ad hanc novam translatae fuit illud navigationis impedimentum, cum post illa tempora, per amnem Syringdån / navibus ad superiora ista loca amplius appellari non posset. Hæc denique fossæ, quæ veteris Upsalæ collem undique cingunt, eique quoties omnia eluvionibus aquarum scatent, insulæ speciem præbent in qua Arx regia, Templum & antiquorum Regum sepulcra adhuc visuntur, apud Platonem pag. m. 117. gyri angustioris, collis autem p. m. 113. Insulæ nomine venit Stadiorum 5, id est, uln. Sveon. 1500: quæ dimensio, sicuti supra à nobis argum: 21. & 22. ostensum est, cum ipsa re tam exactè congruit, ut si par exstitisset veterum Geographorum in reliquis orbis partibus delineandis diligentia, nostræ nos in his investigandis operæ tam sæpe non poeniteret. Insula vero hæc sive colliculus in Tabulâ 19 Fig. 84, literis *a, m, o, r*, & in Tabulâ 9, Fig. 27, paludibus sive fossis *b, c c, X, o o, H, Y Y* includitur. Fossas tamen has olim multò fuisse latiores ex Tab. 8. Fig. 21, & literis *N, M, H, P, O*, clarissime patet. Ergo si jam circinò primum distantia *p, l*, in Tab.

för flod är och wätnet en hünne löpa undan genom dessa tre wätngänger / hu ilka sora samma wättnet i åhn dock kan aldrig träffet eller grafwen *c c* och *k* utgrämas / emedan des botn diupare ligger än dessa 3 wätngänger.

Cl. Professor Celsius som nyligen war ute med mig 22 Julii 1677. menar at man utur dessa största grafwar eller träsk hafwer farit in i åhn i de gamla tider för än S. Olof utgröf Mälaren på söder sidan om Stockholm då södre ström först seet sitt namn / och der aff hela mälaren på många alnar sig saue. Och af den orsaken blef gamla Upsala flytt til det nya emedan farfästerna sedan en kunde så högt komma up i Syrtins-åhn / uthan moeste stanna i Östet. Dessa grafwar hwilka lika som i en cirkel omfatta denna gamla Upsala backan / och när för flod är gifwa honom ett anseende såsom en Holma / på hwilken Kungsgården Templet och de Kungliga begrafningar än i dag qwar stå / kallat Plato den mindre omkris sol. 117. (Gyrum) och sol. 113. en Holma af 5 stadier det är 1500 alnar: hwilket så just är treffat som wißt är i det 21 och 22 skälet at om alla de gamblas Geographiske Skribenters afmåningar på andra delar i werlden / woro så nått och rätt afstagne skulle man en så wil fara om de gamla orters igenfinnande. Denna Backa eller holma synes i den 19 Tasla 84 Figur inom de 4 bokstäfwerne *a, m, o, r*, och i den 9 Tasla 27 Figur inom Träsken och Dikerna *h c c, X, o o, H, Y Y*. hwilka fordom större woro som synes i den 8 Tasla 21 Figur inom Träsken eller grafwerne *N, M, H, P, O*. måt på 9 Taslan med en Cirkel från söder wid bokstafen *p*, till Iuchi nor / effter des tassas alntahl / och afwen så

på den 19 Tassan effter dess Scal eller alentahl / ifrån 1 til 2, så finner man just Platonis mätning. Sådana grafwar / som just effter denna mätning insluta någon backa wid nya Upsala / är säfångt at igenjölia.

24. Den större omkrifsen aff strömmarna som Plato och stundom kallat grafwar / tillika med den mindre omkrifsen / beskriswer han och nämner på ätthillige rum. Så talar han fol. 117. där han den gamla stadzens bebyggnat afmålar: Där woro många Offerplassar / Trågårdar / öfning eller tuchthuns / endels för Golt endels för Hästar / beggie särskilt bygde upp på de twänne bärs omkrifsar / men wid på mitt upå den större omkrifsen eller Dön (som gick ut om den mindre) war en rundad och stor högd, hwilken bredd war en stadie / men des längd så stor som han fordrades til ett ringgränande eller torngränande med Hästar. Men rundt om denna rännbarn bodde Hirdmännen eller Hofmännen. Dem trognesom aff dem som singe wara tunan om den mindre om krifsen in wed Kungens gård wart wackten betrodt. Men dem alratrogna som war in på selswa Kungens gård rum tillstälte.

Denne större omkrifsen säger han fol. 118. hafwa består af strömmar / dem han understundom kallat grafwar / således :

Strömmarna som fölle aff Bergen toga Stävarna emot / hwilka gingo genom det stora saltet eller slätten hit och dit / och lika som i en ring omsattandes Staden (uguto sig omsider i sidan). Men äfwansföre ifrån staden gingo grafwar eller äar 100 fötter breda rätt igenom landet grafne / som fölle i den grafwen eller stäran som war närmast sidan. Den ena ifrån den andra war 100 stadier belägen. Det flottades wed eller timber till staden af bårgen och stögarna och andra saker på sina tider och således at twänne farkostar singo rum i bredden i desse grafwar. Dessa grafwar mötte hwar andra suet efter wid staden. Vthi detta rummet är Plato nägot mörk / derföre och hans uttolklare leggja til de orden som stå inom de två krockarna () med latinsk styl / at göra honom nogot tydeligare : men det gör intet store til saken. Ty man ser först Platonem säga : Strömmarna falla af bårgen in i stäran / som sant är. Sedan att weden flottas aff bårgen til staden genom grafwar. Hwar aff Plat är att Plato stundom förstår genom grafwarerna äar. Ty det är

Tab. 9. itemque distantia 1, 4, in Tab. 19. accipiantur & ad Scalam appositam exigantur, certè cum dimensione s latonicâ prorsus coincident. Hujusmodi vero fossas collem aliquem ad mentem & mensuram Platonis ambientes, si quis ad Upsalam novam requisierit, frustra erit.

24. Alterum & majorem circumlabentium aquarum gyrum, qui fossarum quoq; nomine quandoque venit, Plato passim inducit aut describit, cujus verba pag. m. 117. ubi simul urbis veteris faciem depingit, hæc sunt:

Ubi multa deum delubra, multi horti, multa Gymnasia exstructa sunt, partim hominum, partim equorum, sorsim in utraque gyrorum insula: sed circa mediam majorem insulam erat circus eximia quadam magnitudine: cujus latitudo erat unius stadii, longitudo per omnem circulum porrigebatur ad equestre certamen. Circa vero circum utrinque erant stipatorum adificata domicilia. fides quidem militibus intra ipsum angustiorum gyrum a ci proximum demandata erat custodia: iis vero quorum inter ceteros maxime probata erat fides, in arce ipsa circa reges tributa erant habitationes.

Majorem illum fossarum gyrum ex illabentibus in eum fluminibus (quæ tamen & ipsa fossæ aliquando vocantur) exstitisse dicit Plato pag. m. 118.

Fluenta vero ex montibus demanantia suscipiebat, perque planitiem ad urbem in circulum acta hinc atque hinc perveniens, (illæ tandem sese in mare effundebar.) Desuper autem ab ipsa fossa centum pedes latitudine, & recta excisa per agrum rursus in fossam mari proximam demittebantur. Altera vero ab altera stadiis centum distabat. Deducebantur ex montibus ligna in urbem, & alia quoque res omnes suæ quæque tempestatibus, & quidem ita ut duabus una navibus iter esset per illas fossas. Fossarum enim tractus oblique ad urbem usque sese intersectabant. Sunt equidem hæc paulo obscuriora, ac proinde Platonis interpreti digna visa quæ nonnullis, parum vero aut nihil ad rem facientibus & à nobis huic signo () inclusis verbis interpolarentur. Hæc tamen in eo clarissimè scripta leguntur: fluenta ex montibus demanantia ab istâ fossâ suscipi, in quâ re Plato minimè falsus est: item ex montibus ligna in urbem per fossas (flumina sine dubio fossarum nomine hîc intellexit) deduci, id quod annis singulis ad Upsalam cum novam tum veterem

rem adhuc fieri solere novimus omnes: tum etiam à majore sinuum orbe fossam ad urbem pervenisse, ibique in circulum actam hinc atque hinc eam clausisse; quæ verba uti simul velle videntur aquam e mari per sinus ad hanc fossam, imo ad urbem ascendisse, secus ac superiora illa Platonis verba de fluentis ex montibus ad sinus meatu & per naturam proniore & frequentiore descendentibus habent; ita non existimandum erit Platonem sine omni ratione ita scripsisse: namque ea maris Balthici est natura ut spirante vehementius & per dies aliquot continuos Coro, oceanus per fretum Balthicum eo illabatur sinusque maris ejus omnes ita repleat, ut non modo duo illa Holmensia lacus Meleris ostia, sed etiam Stekensæ fretum, hocque nostrum Sthytisund alias satis magno cum impetu ad mare tendentia restagnent. Quid, quod accedentibus uti fieri nonnumquam solet, sub idem tempus eluvionibus è superiori- bus hujus regionis locis, pratum quoque regium huic urbi maxime vicinum & in Tabula 19, Fig. 85. literis C C designatum, aquis profundissimis semel, bis aut ter, annis prope singulis contegi videamus. Ad has igitur aquas diversis anni temporibus stagnantes Platonem respexisse arbitramur, cum modo mare, modo flumina ex montibus dimantia his fossis aut sinibus recipi diceret. Eorum autem quæ à Platone de hac urbe clarissimè sunt tradita, primum est quod *Fossæ* in circulum actæ hinc atque hinc illam ambient; cui addi poterit id quod statim subjungitur: *Fossarum etiam tractus oblique ad urbem usque sese interscabant.* Nos igitur in Tabulâ nostrâ 19, has fossas ita conspiciendas damus: Amnis *Teenstaå* e lacubus Oerbyensibus exiens a septentri- one versus meridiem labitur & ad Upsalam veterem rectâ pergit: 20 vero stadiis supra urbem in eum oblique illabitur amnis

Styte

ån i denna dag samt / at wed och rimber flottas genom dem / både til gamla och nya Upsala. Sedan beskriver han: *Stiåran* lita som att henne skulle gå en graf / den hiet och dijt såsom i en Cirkel inflo- staden / och således skulle af Naf- wet watnet infloða genom *Stiå- ran* eller grafven up til Staden; där han för säger at watnet flyter af bergen in i *Stiårarne* / som nas- turligare är och oftare skeer; dock är det andra som Plato talar / en- aldeles utan skäl: ty det är så be- stäffat med öfversjön att när i wå- sterhafwet starkt wåsinolan up- blåser / och i några dagar pågår / så drifwer hela wåsterfjön in ge- nom *Bresund* / int öfversjön / och då faller hafwet högt up i alla *Stiårar* / så at nor och söderström i *Stochholm* / som måstedels fal- la starkt ut / falla då tillbaka och göra af sött wanten salt; Då fal- ler och *Gråkes* ström tillbaka / så och strömen här i sundet / så at när flod är af landet / och hafwet då tillika drifer tillbaka / tåckes hela *Kungången* med watern / hwilken är utmärkt på 19 Tafel 85 Figur med C C. Men detta sker intet ofta om året / utan 1 / 2 / eller 3 gånger alenast. Detta motte wara som Plato här och annors- städes inblandar / der han siger at hafwet gluter sit watern in i *Stiå- ran*; och åter *Stiåran* tager emot watnet af *Värgens* floder. Wi- wilja af hans ord det tydligast förstå utdraga / som elenar til den- na *Huswudstads* omständiga- heet / nembligen att han låg innom en omkref af *Uar* eller grafwar hwilka effter hans ord / hiet och dijt såsom en cirkel omhwelfde Staden. Detta beskriver han strax där- hoos nästan med samma ord: Och grafwerne måtte hwar annan snede effter tring Staden. Dessa åar eller grafwar wilja wi förstå föra- klara på 19 Tafeln. *Tensta* ströms kommandes från *Orby* sidar / faller ända räre ifrån nordan til

X 1

söder

söder på gamla Upsala / i hvil-
ken snede infaller Skredån 20.
stadier ifrån gamla Upsala /
men inmot gamla Upsala faller
den märkliga ån Eamuaa /
snede in i samna ström / wed hvil-
ken sordom det yppersta Folket af
helaristet församlades när något
på galt / eller särdeles saker för-
hender hades: der af bræter sig
Ån som Plato säger i en Cirkel
ty hon stiger först ända nordväst
in til Blfwafal / dådan åter i sud-
väst / til des Junktisåån snede
effter möter / genom hvilken det
måsta timber och wedh flottas.
Effter deras tillammanslöding
faller hon södost in til Sstraarose
eller nya Upsal / der henne möter
Swarbäcken F ifrån nordost /
hvilken är skilnan emellan gamla
Upsala stadz ägor och Waxala
ägor. Slutet så sielfwa Fyringz-
åån största omkrissen / eller 3 delar
af honom / bring gamla Upsala /
och Swarbäcken med Samnaan
alenast den 4 delen. Denna Swar-
bäcken war sordom större / och
lopp genom ett Träst / det tilfö-
renne så stort war / at det med far-
poster upfoors / så och hela öster-
sidan af nya Upsala / som synes af
de flute kölar som finnes wed Lars
Markussons Zorp beläget in wed
boofstafwen F. då der Jistedam-
mar grofwes / det och Cl. Schef-
ferus i sin Chronic. Episcop.
fol. 27. bekräfftar sittandes:

Det synes bewitna (at emellan gamla
och nya Upsala har varit träst) de höga
wägar stenlagde och stöten af båtar fund-
ne och med jord öfvertäckte.

Ja och i nya Upsala äro fund-
na Skutkölar här och där i Stads-
den när brunnar och källarer äro
grafne / och än i dag när stora flo-
der äro / ser det som i detta åhret
1677. skedde / at watnet steg upp
i nya Upsala norr på och flödde
öfwer större delen af detta gamla
trästet / bring ladorna / och up i
halfe

Eftad / rursumque ab adversa parte & qui-
dem prope urbem alius, & ob conventus
regni in causis & negotiis gravioribus apud
eum olim haberi solitos longè celeberrimus
annis Samnaå in ipsum obliquè decurrit.
Hac conjunctione facta tum demum alveus,
juxta verba Platonis, in circulum agi inci-
pit, & primum quidem versus occasum solis
æstivum usq; ad Blfwafall / inde ad occasum
solis hibernum donec amni Junktiså qui
ligna multò quam reliqui copiosius defert,
jungi ipsum contigerit, inde versus ortum
solis hybernum usque ad Sstraaros / vel ut
hodiè, Upsalam novam tendit, ubi simul ab
orto solis æstivo venientem rivum Swar-
bäcken insignem illum fundorum Uplala-
sium & Vaksalensium limitem ad se recipit.
Hujus itaque circuli partem maximam am-
nis noster Fyringzåån constituit, eo quod
Upsalam veterem à partibus tribus, Swar-
bäcken autem & Samnaå reliquum ejus ur-
bis claudant. Rivum hunc Swarbäcken
olim majorem fuisse & per paludes quon-
dam navigabiles decurrisse, omnesque cam-
pos qui nunc ad Orientalem Uplalæ novæ
partem visuntur, sub profundissimis & navi-
um patientibus aquis delituisse arguunt ca-
rinæ prope prædiolum civis cujusdam nostri
Laurentii Marcussons ad litt: F inventæ,
cum ante annos plusculos illis in locis pisci-
næ effodiendæ venissent. Quam rem Cl.
Schefferus in Chron. Episc. p. m. 27. etiam
annotare sustinuit, his verbis:

Videnturque confirmare (inter antiquam Upsalam & novam
locum uliginosum ac palustrem fuisse) via lapidibus postea strata,
cymbarumque tabula hic illic jacentes, terra fere contecta.

Hujusmodi carinas in diversis quoque
Uplalæ novæ locis, fossiles puteorum ca-
vearumque invenerunt. Nonnumquam et-
iam contingit id, quod anno currente 1677
factum vidimus, in quo septentrionalis
Uplalæ novæ pars unâ cum palude modò
memoratâ, urbis horreis, horti Academici
par

parte dimidiâ, & compluribus privatorum hominum ædibus aquis per nivium solutarum eluviones exundantibus immersa stabat. Huc accedit quod ante annos 700, cum alterum illud lacus Melerensis ostium ad Holmiam Rex Sveciæ S. Olaus nondû aperiri curasset, (vide Snor. Sturl. f. 184. & Regum hist. c. 21. f. 23.) loca plurima lacui vicina quæ nunc lembis aut scaphis vix pervia sunt navibus transiri potuerint. Tale fuit iter ex parochiâ Sunbo / per amnem Danmar-chensem & parochiam Lagga usque ad Nærtuna / inde in Garen & mare balthicum, cujus itineris fidem faciunt & constans apud homines ætate provectos fama & veteres mappæ, inprimis Vplandiæ Iansonii, Burei & hæc nostra quam Tab. 43. exhibet. Præterea navigabile olim fuerat flumen nostrum Syringgård usque ad Vlsva / quod iter prope fluminis ostium molendino quodam, ad Vpsalam novam anno 1282. extructo interclusum fuisse ostendit Cl. Schefferus Vpsal. Antiq. c. 15. p. m. 290, ita tamen ut rursus supra urbem locus ante memoratus navibus peti queat. Ex lacu Etolen patuit olim navigiis majoribus transitus per Dresundh ad lacum Torstunensem, quo nunc scaphis exiguis vix perveniri potest. Itaque fretum Dresundh retento veteri nomine transitum commodum navigiis majoribus quidem polliceri videtur, ad eas tamen angustias hoc tempore redactum est ut ponte junctum cernere liceat. Exemplis pluribus consulto supersedemus. Tales vero & tam multiplices sinuum amniumque gyros majores minoresque, qualibus veterem Atlanticæ metropolim Vpsalam cingi videmus, in circuitu Vpsalæ novæ nemo habiturus erit. Vnde clarissimè patet Ericum Olai valdè fuisse deceptum cum pro Vpsalâ veteri hanc novam habere vellet: neque enim quidquam propriis ejus verbis illi magis ad-

vera

halswa Academiæ Trägård / och många der hoos belägne gårdar / där til med för 700 år sedan / för än Mälaren upgrofs af S. Olof (see Snor. Sturl. fol. 184. och Rungssagorna c. 21 f. 23.) funde alla dessa orter kring Mälaren beseglas / som nu kunna knäpt med en liten båt upfaras / nemligen ifrån Sunbo genom Tattmarks ån / ut genom Lagga till Nærtuna / Garen och in i Estersjön / som gamla Män wetta at berättat och på gamla Landtaflor den utfarten finnes afritader. Se Jansons Vpland; tafla / och Burei, och min 43. Tess. Sedan upfoors Syringgård in til Vlsva / denna är wid ofet i nya Vpsala med en Damb och Öwern igenstångd / Anno 1282. vid. Schef. Antiq. Upsal. cap. 15. fol. 290. dock sates åsivan denna damben dist med små båtar. Brur Etolen for man fordom genom Dresund till Torstuna sjön / men nu knäpt med små båtar. Och behåller wäl Dresund sitt namn hwilket ord betydder en wijk / som är så skoor / att hon seglas up och bär med färjeryg öfwerfaras. Men är nu så smal / att en bro är öfverlagin. Flere exempel funde indragas men spars för widlyfshigheten. Sådana dubbla större och mindre omkrisar innom hwat andra aff År och grafwar / hwilka lika som i en cirkel infatta Atlants gamla Huswudstad Vpsala / finnes ey kring nya Vpsala. Hwarföre kan man ögonstentligen see att Ericus Olai hafwer varit förledd att mena det nya Vpsala hafwa varit det gamla. Ty hans egna indragna ord röija honom där han säger:

och

Detta rum är omflutet med Källor och Bäckar hafwandes å en sida en flod. Nu seer hwart haarn ett på den ena sidan om gamla Upsala går Floden och på de andra sidor Samnan och Swarbäcken för utan de ärtillige Kiärren. Men om nya Upsala gå hwarken Bäckar eller Floder utan mit genom Staden går Ån vid. Tab. 34. Fig. 128.

25. Åsman för Staden / säger Plato, woro twänne grafwar genom hwilka timber och wed fördes. Här äro icke heller mera än 2 äer / som sticka sig in i Stadzens omfris nembligen Junkils ån / der ärligen ännu föres timber och wed / och den andra Tensta ån / hwilken nu ey stort wärke kan föra / emedan Eleby och Edzhammars damb och qwarn det förhindra / och flera Jernbruk där ofwan före uprättade som werket behöfwa.

26. De woro så breda / förmoder han / att 2 Farkoster kunde gå i bredd / förståendes de största han där beskrefwer som woro trytiugseffor / lika till storleken med dessa tiders Yachter. Han uttrycker wijsdare Åns bredd, genom 100. fötter (det är 50. alnar) hwilket befinnes allsant än i denna dag. Se 9 Tafla 27. Figur BB. Där hennes 50. alnars bredd finnes / så wäl som flerestådes / ofwan och nedan gamla Upsala: på så orter är hon bredare wot 60. alnar / såsom wed hänge broon i nya Upsala / som man kan se aff des asmålning och alntal. Fig. 128 Tafla 37.

27. 100. Stadler det är 30000. alnar / säger han / war emillan bågge Årna: tag Cirkelen och mät emillan Junkils ån och

versum, adferri potest: Est enim locus ipse multorum incircuito fontium scaturigine circumfluit, habens à latere fluvium quendam &c. Atqui nunc omnes facile vident Upsalam veterē hinc fluvio, inde fluentis Samnaā & Swartbeckens à nonnullis quoq; partibus meris paludibus cingi, quarum rerum apud Upsalam novam ne vestigium quidem occurrit, nisi quod fluvius urbem mediam interfecet & quasi in duas æquales partes dividat, sicuti id ipsum Tab. nostra 34 Fig. 128. conspiciendum dat.

25. Supra urbem fossas duas pro tignis ad urbem deducendis Plato constituit. Nos certe fluvios totidem ad circulum illum circa urbem constituendum inter se coire adhuc cernimus: quorum unus est Junkilsåå per quem ligna & trabes annis singulis ad nos deferuntur, alter Tenstaåå cujus iter minus nunc expeditum reddiderunt molendina Edzhammar & Elebyqwarn una cum suis aggeribus & Claustris, nec non officinæ quædam ferrariæ quæ omnem istam materiam ligneam ad usus suos trahunt.

26. Has quoque fossas tam latas facit, ut duabus una navibus per illas iter sit, ubi sine dubio triremes, naves illo tempore maximas intelligit, quæ cum horum temporum celocibus non immerito conferri possunt. Addit præterea, fossas has 100 pedes, id est uln: Sveon: 50 fuisse latas, in quo negotio verum prorsus attigit cum, uti ex Tab. 9, Fig. 27. videre est, fluvius hic non tantum ad lit: BB sed passim tam infra quam supra veterem Upsalam latitudinem 50 uln: servet, rarissimis autem in locis ad ulnas 60 pertingat; qualis ipsius esse potest latitudo ad pontem pensilem Upsalæ novæ, cujus proinde & delineationem & mensuram Tab. 37. Fig. 138. damus.

27. Centum stadiis, id est, 30000 ulnis Sveon: fossarum harum alteram ab altera distare vult. Sumatur igitur circino distantia inter Junkilsåå &

& *Tenstaä* in Tab: 19, Fig: 84, habebiturque spatium a Platone designatum.

28. *Fossarumque tractus obliq; ad urbem se intersecare tradit.* Namquid etiã in eadem tabulã, & *Tenstaä* a septentrione & *Junkilsä* ab occidente venientes, dimidiam fere citculi istius partem nempe duobus illis ostiis fluviorum *Samnaä* & *Junkilsä* / quorum hoc *Ämote* vocamus, comprehensam absolvunt, & priusquam in circulum agi incipiant rectã uti Plato vult, per planitiem ad urbem deveniunt?

29. Sed & aquas ab his fossis in *Fossam mari* proximam demitti docet, cumque eo consentit *Ericus Upsaliensis*, qui *fluvium labentium omnique decursus aquarum in se colligere & instagnum juxta positum deferre scripsit.* Stagnum vero hoc tabula nostra inter duos portus *Syringhamn* & *Kungzhamn* contineri lacui *Ekolen* valde vicinum esse ostendit. De alio verò aquarum harum ad mare exitu non est quod cogitemus: nam tametsi lacus *Oerbyensis* qui originem dat fluvio *Tenstaä* / simul quoq; alium fluvium propè *Elstärby* versus ortum solis æstivum, in Pontum emittat, uti nos *mappe* & *Burei* & *Jansonii* & tabula nostra 43. docent, adeò ut tam à parte septentrionali quam meridianã *Vpsala* vetus exitum ad mare per fossas suas inveniat, tamen quas in circulum hic agi diximus aquas stagnum illud quod duobus portibus *Syringhamn* & *Kungzhamn* continetur nunc excipit: id quod etiam fluviorum istorum cursus versus hanc partem directus, lignorum item ad urbem deductio, & deniq; *Platonis* verba mox sub incudem revocanda validissimè confirmant, quorum hæc, ne quid ad totius hujus rei explanationem deesset, istius sinus qui a lacu *Ekolen* ad exteriorem illum circa metropolim circulum ducit, & longitudinem & latitudinem & profunditatem indicant.

30. Etiam pag. m. 115. hæc in Platone leguntur verba: *Fossam enim à mari ad exitum circulum deduxerunt, qua tria jugera in latitudinem protendebatur,*

Tensta / så finnes det på 19 *Tafel* 84 *Figur*.

28. Dessa tvenne åar / talar *Plato*, måtte hvar annan snede effert: Detta seer man aldraklarast på samma *Tafel* / der den ena *Tensta* åän kommer ifrån nordan / den andra från *Junkilen* väster / och göra de halftva kroken från *Samna* åäns inlopp / til *Junkils* åäns oos som kallas *Ämote*: de gå och rätt igenom det slåta laude eller åkeren för ån de denna kroken göra / som *Plato* talar i samma rum.

29. Deras wårn / säger han / falla i den *Graswen* eller *Stiäran* som är närmast *siön* / åsven som *Ericus Olai* han talar / uti för indragne rum / att *Floden* inhempar de omflytande strömmar och dem förer i ett *Kiäre* eller *Stiär*. Hvilket på *Tafeln* är emellan *Syringhamn* och *Kungzhamn* och är närmast *siön* *Ekolen*. Och kan här intet förstås en annan utväg i *hafwet* än denna; ty ehuru wäl at *Tensta* åän kommer up ur *Örbysiön* / aff hvilken en annan löper östernorr in mot *Elstärby* i *Börn* / som sees af *Burei* *Tafel* och min *Tafel*. 43. och *Jansons* / så att all en gång är emellan *Ekolen* och *Börn* / och både norr om gamla *Vpsala* / så och söder om / synes dessa åars wårn kunna ledas til *hafwet*: dock flyter detta allenast til denna *siär* / som är emellan *Syringhamn* och *Kungzhamn*: hvilket utwijser wårnes lopp och wårkes slättande till *Staden* / så och andra *Platonis* ord / som wij strax skola framdraga / hvilka til öfwerflöd uttryckeligen wisa denna *Stiärs* längd / högd och bredd / igenom hvilken de ennu fara up af *siön* *Ekolen* in till den yttersta omkris aff *Staden*.

30. Så talar han fol. 115. Ty de gjorde en *Stiär* eller *gras* in till den yttersta omkris / som hade 3 lugera i bredden / 100 fötter i högden och 50. stadiet i längden / på det / uthaf *siön* in till den yttersta

tersta omkris / lifa som til en hampn farkosterna kunde anlägga. Sielfwa hampnen gjorde de med så stor yppning at de största farkoster kunde där ut och ingå och hafwa en trygg hampn.

Plato beskrefwer denna Skärs samma längd ifrån sidön / och till denna yttersta Huswudstadens omkris uti det indragne rum af fol. 113. i mit 21. Stäl / så lyda orden: Mit uppå denna stätten war en backa (der Kungz-gården låg uppå) 50 stadier ifrån sidön. Tag med Cirkelen på 19. Zafans 84. Figur ifrån Kungzhampn wid sidön in til Östraoset / eller nya Upsala / där gamla Upsala ägor strax innan för den beskrefna Cirkelen / som Springzåån wed Swartbecken å söder göra / så får man just Platonis 50. stadier igen det är 15000 alnar. Att gamla Upsala ägor där begynnas bewijses yttermera aff den R. Commission som af deras Excell.^{te} Rijkens Råd Herr Sten Bielke Rikets Skattemästaren / och Herr Clas Kålamb Gouverneur i Stockholm / och flera som höls Anno 1664. Däeffter alla gamla Rl. Brees / och documenter erätan emillan gamla Upsala och nya Stiles / att gamla Upsalas jord och åhor ära in til Springzååns oos och Swartbecken. Der den yttersta gamblas Upsalas omkris lyctas.

31. Breddan af denna Skär säger han wara 3 jugera det är 300. eller effter sombligas uträkning 360. alnar. Widdenna mätning håller hon sig alt ifrån Tylesundz broo / och up til Bltunahampn / hwar hon begynner widga sig på 500 til 700. alnar / in til Kungzångian: där ifrån hon sedan ymslar sin bredd alt in til Springzhol-

men

tur, centum pedes in altum, in longum stadia quinquaginta. Atque ut ex hoc mari ad circulum illum, velut ad portum, applicare naves oportune possent, portum ita effecerunt, ut diductio ore, maximis etiam navibus pervium esset iter, illisque excipiendis capax statio.

Hujus quoque sinus longitudinem à lacu usque ad exteriorem metropoleos circulum verbis p. m. 113. & a me allegatis num: 21. designare voluit: *Ad planitiem in medio mons erat brevis (Regiæ sedes) 50 stadiis (ab ora maris) distans.* Admoto ad Tab. 19. Fig. 84. circino, tantam omnino esse portus Kungzhampn qui lacui adjacet, ab Östraaros sive Vplalå novâ distantiam reperien. us, nempe 50 stad: sive uln: Sveon: 15000. Est autem ea circuli pars quam Springzå & Swartbecken conficiunt, quæque Vplalam novam stringit vetus & immotus fundorum Uplalæ utriusque limes, de quâ re nos dubitare non finit sententia inter Vpsalæ veteris ac recentis incolas anno Christi 1664. per iudices extra ordinem datos illustrissimos regni proceres Dn. Stenonem Bielke Regni nostri Thesaurarium & Dn. Claudium Kålamb Regni Senatorem & urbis Holmenis summum præfectum, aliosque complures lata, quâ post inspectas diligentissimè tabulas regiâ manu olim signatas deprehensum fuit confluentes aquas Springzåå & Swartbecken veros & antiquos esse fundorum utriusque Vpsalæ limites, qui à nobis pro exterioris illius circuli Platonici circa veterem Atlanticæ metropolim parte nunc non immerito habentur.

31. Latitudinem hujus fossæ jugerorum facit 3, id est, uln: Sveon: 300 vel ut alii malunt 360. Et sanè eandem adhuc latitudinem hic fluvius à Tylesundzbroo usque ad Bltunahampn retinet: post aliquousque ad pratum puta regium Kungzångien latiori, nempe 500 aut etiam 700 ulnarum labitur alveo: hinc denique ad insulam Springzholmen quæ in Östraaros sive Upsalå nova sita

rem

est, sursum versus protensus, modo majorem modò minorem, pro diversis inundationum gradibus latitudinem accipit: continetur enim per hoc spatium à parte orientali, prout regio valde depresso & inundationes facile admittente, uti ex lit. CC videre est. Verum cum a Tylesund usque ad Ultuna ripas habeat utrinque præaltas, propter inundationes latitudo ejus insigniter augeri nequit, ac proinde ad mensuram Platoniam in hoc præsertim loco semper quam proximè accedit.

32. Altitudinem fossæ pedum 100. sive uln: 50 esse scribit, nempe à riparum summis usque ad alvei fundum: ita enim de fossis vel sinibus maris antea locutus est. Conferantur cum his ea quæ supra num: 16. à nobis allata sunt. Certè ea plane est riparum hujus nostri fluvii altitudo a Kungshamn usque ad Ultuna: inde vero à parte solum occidentali ripa eandem servat altitudinem usque ad eam Upsalæ novæ partem, quam Gierdingen vocamus, cum ab orientali parte contineatur prout regio satis humili ac depresso loco. Rursus de ripâ ejus occidentali id quoque tenendum, quod parem ubique servet altitudinem exceptis locis paucissimis quæ ceteris elevatiora sunt, ejus generis collis est cui nunc arcem inædificatam cernimus & præter eam forte duo aut tres alii qui ad pedem 55. aut summum 60. assurgunt, de quibus videri poterit Tab. 8. Fig. 22. Verum in his rebus, quas Natura ad amissim, perpendiculum aut normam exasciare non solet, rotundo numero contenti sumus; id quod etiam Platoni in talibus negotiis valde solenne fuisse observamus.

33. Circa mediam majorem insulam, inquit Plato p. m. 117. Circus erat eximiâ quadam magnitudine. Et certè in ejus insulæ, quæ supra memoratis fluviiis rivoque ambitur, medio eundem circum adhuc cernere licet planè sicuti

men eller Arosen / såsom warnet meer eller mindre floddar: emedan på den öfre sidan som Kungshamn belägen är / är ett höglände land / som sees wed bostadsfven CC. Men ifrån Tylesund til Ultuna är höglände på båda sidor / så at når watnet floddar wår och höst gör det ingen merkelig åtskillnad / utan håller sig lika effter Platonis utgifsna bredd.

32. Skårans högd säter Plato 100 fötter det är 50 alnar. Hvilken här af Platone är tagin öfverst från bakkans högd / och til botn / åfven som han har mått hafvens stjär: See mter 16. Stjär / och träffar detta just in: ty ifrån Kungshamn och til Ultuna är 50 alnar jordmånnen / eller åsen på begge sidor / och sedan är han allenast på västersidan alt in til Gierdingen af nya Staden wid samma högd. Men på östersidan är den låga ångien. Västersidan är måst allestädes lika hög / undantagandes några orter såsom där Elotten står och än då 3 städes där emellan och Sundet / som stiga til 55 och 60 alnar / see 22. Figuren 8 Taslan. Men en måste här / såsom uthi alla naturliga ting / hwilka inter åro giorda effter Byggmåstarens art / de där bruka lod / snöre / winkelbåsa / och linjal / taga alt så noga / utan effter ett rundt taal / såsom ded sig måstadeles hafver i naturen och man seer Platonem sielf här det samma öfwa.

33. Kännarbanan som Plato af indragne ord. fol. 117. beskriwer hafwa varit wid pås mter uppå den större Ön eller omkrisen / finner man än qwar ståendes aldeles effter Platonis ord / mitt uppå samma omkris / aff förbenämnde Strömar och bäckar begripin /

wid boockstafwen K på 19 Tafl. 84 Figur.

34. Kennarbanens bred / säger han / wara en Stadie / det som just finnes på 9 Tafl. 27 Figur wid boockstafwen g : så och 8. Tafl. 25 Figur emillan ff. Och hade denna Kennarbanens bredd wäl kunnat med tijderna förminskas eller förökas / der det hade varit giort eller ombyggt / på en stor slät plan : men det är på en stor sandhögd / som hafwer altstadigt behållit sin längd och bredd / och är en lätteligg at förändra : denna är brukat til ringrennande och sperriande in til K. Johans och K. Carls tid / hwilka det nya Upsala Slott bygde tillika med ett nytt Kennarbaan : doch hafwer K. Carl brukat ringrennande några gånger på denna gambla Kennarban / som twänne til 98 åhr åldrigemån / mig wiste berättat. Nembligen Ingelbrecht Swensson Upsala Slog Befalningzman / som under 7 Konungar har lefwat och under 5 aff dem tient / och Gösta Larsson min Swärmoders Fader. Denna Kennarbans högd finnes af Herz Dwerstens Trops egne curiose afsmåttning / och de andra förnåme Officeraters flitige besökning / med desse ord :

Die Königlige Kennarbanu besehen wir auch / welche 59 ellen hoher war als der Morast. Man künnte da noch sehen die kreis und tummelplaz der Pferdten. Ingleichen die drey große hügel wor unter die Heidnische Könige sollen begraben liegen. Item drey zugefallene brunnen / und noch treffeliche viel kleine hügel : so auch unterschiedliche dar unter begraben liegen / wir sahen auch ehliche Aborn und Aschenbäume / so gehen westen stunde vor dem alten Tempel.

Elieft är denna Kennarbaan ifrån foten 45 alnar högt som sees aff samma 25 Figur och des längd af den 26 Figur der under alntalet står. N är des nordista ändan / S des södre / W wästre. N war

ti nos illum in Tab. 19. Fig. 84. ad lit: K depictum dedimus.

34. Hujus circi latitudinem stadii facit unius, id est, 300 uln: Sveonicarum. Atqui talem eum adhuc superesse Tabula 9, Fig. 27. lit: g, ut & Tabula 8, Fig. 25, lit: ff clarissime docebant. Mutari fortè potuisset cum tempore magnitudo hujus circi, si in planitie fuisset factus: jam verò quoniam collis in quo situs erat, mutationem nullam admiserat, iste quoque veterem suam cum longitudinem tum latitudinem retinet. Imo aliquis etiam illius usus utque ad Regum Sveoniæ Johannis III. & Caroli IX. temporare mansit. Sub his enim regibus ad Upsalam novam alia regia domus aliusque hippodromus ædificata sunt. Nihilominus sub Carolo IX. in veteri illo equestribus exercitiis non una vice operam navatam fuisse, à viris duobus provectæ ætatis, nempe annorum 98 accepimus: horum alter Dn. Engelbertus Swänsson arcis Upsalensis quondam prætor, qui septem Sveoniæ Reges ordine vidit sub quinque autem regibus munia & honores gessit; alter autem Gustavus Larsson civis Upsalensis & uxoris mæx avus maternus. De altitudine vera totius collis omnium optimè testabitur nobilissimus Troppius equestrium copiarum in exercitu Danico præfectus, & qui cum illo in eam justâ diligentia inquirere sustinuerunt, quorum hæc sunt verba:

Vidimus hippodromum regium, palude adjacente excelso rem ulnæ Sveon: 59, inque eo diversorum gytorum quos equorum ungula arenis impresserant vestigia. Vidimus etiam tres colles majores, quos veterum Regum sepulchra esse ferunt, tres item patuli jam penè collapsos, ut & ingentem numerum collium sepulchralium minorum. Vidimus denique templi vetustissimi partem occidentalem nonnullis aceribus fraxinisque obumbratam.

Verumtamen à radicibus ad summitatem collis pedes tantum 45 numerantur juxta figuram nostram 25. Longitudo autem e Fig. 26, cui Scala apposita est, desumi potest. In eâ vero N terminus ejus est septentrionalis.

trionalis, *S* australis, *W* occidentalis. Gyri quos ungulae equinae aliquantò profundius in terram egerunt, rarioribus & humilioribus herbis operiuntur: *a* collem reginae notat, *i* Regiam sedem quæ duo mihi venerabilis Dn. Ericus verbi Divini in Upsalâ veteretum comminister, hoc autem tempore Pastor Erentunensis indicavit. Hunc ipsum hippodromum in Fig. 21, lit. *K* expressimus.

35. Ab Regia Atlanticorum ad tres portus qui eam inter & maris aditum olim inventi fuerunt, Plato sese confert p.m. 117, his verbis:

Atque hic quidem erat Regiarum aditum apparatus: at vero tres portus qui extra erant prætergresso, ad maris aditum, apparebat extructus in orbem murus, stadiis quinquaginta ab amplissimo gyro & portu undique distans, qui fuisse ad maris ostium vergentis continuo quodam tenore circum cludebatur. Omne autem spatium illud frequentibus edificiis erat munitum: sinus autem ipse & capacissimus portus navibus erat plenus, & mercatoribus undique confluentibus. Ita ob magnam commercantium frequentiam variis multiplicibusq. sonitus noctes atq. dies exaudiebantur.

Ac primi quidem portus jam ante (pag. m. 115.) meminerat, ubi circulo aqueo majori vicinum facit.

Is autem est portus *Syringzhampn* ad insulam *Syrisholmen*. vid. veterem Urbis hujus ichnographiam in Tab. 38 Fig. 140. P P. Hic portus jam pene abolitus est, adeò ut præter duas piscinas n. 8 & 9 Tab. 34. Fig. 128 quarum illa in *Adolphzholmen*/ hæc in ædibus e regione positis conspicitur, ut & breve illud spatium quod numeris 1 & 2 in eadem Tab. & Tab. 38. Fig. 139. lit. *Q* continetur, nihil habeat reliquum. Majorem eum fuisse & meminit & sæpe memoravit Reverendiss. olim Archiepiscopus Upsal. Johannes Lenæus; Sed collabi eum oportuit postquam, uti ante dictum est, Meleris lacus sub Rege S. Olao novum Holmiæ ostium accepit: ab illo enim tempore aquæ in his locis ita subsederunt ut hunc portum nulla navis amplius ingredi potuerit. Ante annos igitur 40. aut 50, ad pontem Monachorum Tab. 34. naves substitisse accepimus, quæ nunc ab illo ulnis 100,

Hvar uppå alla sporren effter Håstarnas tumlande synes diupare i marken och mindre gråstuxone än Jorden deromillan. 2 år Drottningens högd och ställe; i Konungs sate/ der och alt mig berättade Herr Erick då warande de Caplan der i Kyrkian/ nu Kyrkioherde i Grutuna. samma Kennarban finnes på 21 Figur wid bokstafwen K.

35. Sedan Plato hafwer bestrifwit Kungsgården f. 117. talar han om de 3 *Syringzhampn* där ifrån in till siön belagne / således:

Sådan war Kungsgården: men sedan man hade ifrån honom förbitarit 3 hampner in till siöns ingång / war der en mur / som war 50 stadier / på alla sidor ifrån den yttersta omtrifsen och hamnen belegen / hwilken inslögs af liar som gingo till hwarwæ munning eller inlopp. Den slätten som således war insluttin / war nog bebyggd / men keltwa inwiskan och hampnen war full med Step eller fartastar och Köpmen som kommo ifrån alla orter / ty hördes för den stora insidels och wäsende / flammer och buller både natt och dag. Den första af desse 3 hampner bestrifwer och Plato i de för indragne rummen aff fol. 115. wara in wid den största omtrifsen / hwilken kallades *Syringzhampn* och *Syrisholmen*. See Stadzens gamla grundritning på 38 Taff. 140 Fig. P P. men nu är denna måsteds igenfallen: dock synes effter honom än twänne dammar / den ena på den delen som nu kallas *Adolphzholmen* wid num. 8. på 34 Taff. 128 Figur. och den andra i gården n. 9. och endeel / som behållin är ifrån qwarnen 1. in till n. 2. på denna Fig. och på 38 Taff. 139. Fig. wed *Q*. Denna han war ännu mer behållen uti St. Archiep. Lenæj tid som der wiste berättat / men sedermera mer och mer försallin emedan såsom / sedan Mälaren wid södra ström i *Stolholm* aff S. Olof utgrofs som för är omtalt / och han der af sig sattet / hafwa farkosterna sedan intet så högt här up i strömen kunnat komma / och denna hampn der till nyet ta wara. För 40 å 50 år sedan kunde man komma up till *Munkbroon* wid bokstafwen u på 34 Taff.

men nu måste de anläggas på 100 alnar nedan Munkbroon 400. alnar från Fyreshamn. Hwarföre emedan här nu ingen hamn är för farkosterna / och de största skadan lida åhrligen när Isgången är / ty nödgas både tag hafwa Jachthuis för mina postjachter att dem der updraga / och de andra i staden måste draga sina uppå landet hwar höst. Och är icke allenast denna hamn försfallen / utan hela strömen och hela öfre och nedre flödet wallar sig dageligen / ty årligen effter floden sätter sig gytian til ringesta etthalf qvarter det är enfiertdedels för det tag nu i 14 åhr fliteligen har låtit pröfwa: i detta åhr som större flod war än ellest / satte sig gytian på Förefsee Tafl. 19. TT, til i qvarter der diupest war och til i singers tiöck öfwerst in wed landet. Wihi Archiep. Lenzi, Engelbrecht Swensson och Gösta Larsson ungdoms tid war hela Rungengien C C en sid som nu alt är land / fast hon war och höst öfwerflödas tilendeel. Detta ut för man något widlyffteligare / på det man må see huru årligen alla Strömar / Insidar / Kiärr och Moras alt blifwa mindre och mindre och förfalla / aff den årlige tilflutne Swartmyllan och Gytian / hwar aff man kan döma hwad på några 1000. åhr kan ombytas. Denna första Platonis hamn / Fyreshamn benemd belägen in wed gamle Vpsala största omfria är 500. alnar / frå nu. 1 til 8 på 34 Tafl. 128 Fig. och synes hans rundning wid desse nu. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; och på 38 Tafl. 140 Fig. finnes hon wid boofstafwen PP. Men Fyresholmen R som inlöt hamnen / blef sedan omwend til Academiens plaz och grund af Erchiebiskop Jacob / som kan läsas uti Messenii Sycopentropol. cap. 9. fol. 46.

Och

a portu Syris hamni ulnis omnino 400 abesse coguntur. Adeoque deficiente nunc portu, ne navibus nostris glacies verno tempore soluta detrimentum adferat, & celoces meas navalibus in terra ædificatis ipse recipere, & qui his destituuntur naves suas in siccum subducere coguntur. Nec solus tamen portus hoc incommodo urgetur, nam superveniente singulis annis limo aliquid profunditati stagni Fyriensis tam superioris quam inferioris decedit, nempe pars quarta pedis unius, id quod annorum quatordecim experientia nos docuit. Hoc autem anno ob eluvionem inusitatam, stagni (vide Tab. 19, TT,) istius fundum in locis depressioribus pede dimidio, ad ripas autem fluvii, digito 1 crevisse didicimus. Præterea pratum regium sub aquis penitus latuisse meminerunt Archiepiscopus Lenæus, Engelbertus Swensson & Gustavus Larsson / quod nunc licet vere & Autumno inundetur, æstate tamen falcem cum magno messorum favore patitur. In his vero tradendis prolixiores sumus, ut appareat flumina, lacus, paludes & stagna cum tempore decrecere, & limo singulis annis adveniente veterem suam profunditatem paulatim amittere, ac propterea mille annorum spatio magnam & vix credibilem alicui loco accidere posse mutationem. Denique primus hic Platonis portus, qui nobis est Syris hamni circulo aqueo majori Vpsalæ veteris adjacens ulnarum est 500 a num: 1. ad num. 8. in Tab. 34 Fig. 128. ubi oram ejus numeri 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, designant, in Tabula 38. Fig. 140. ad literam PP, portum ipsum reperire licebit. Insulam vero Springzholmen R quæ portum ab unâ parte claudebat, Academia postmodum exornavit Jacobus Archiepiscopus Vpsal. secundum Messenium in Sveopent. cap. 9. pag. m. 46.

Et

Et ipsa Academia adificia eo loco splendide construxit, & ponte versatili, portisque firmissimis undique communivit, ubi hodie secus molendinum serra Regia Majestatis aquatica reperitur.

A quo tempore, teste Clarissimo Scheffero Upsal. Ant. c. 14. p. m. 268, cui suffragantur Olai Petri chronicon & R. Caroli IX, Constitutiones de alumnis regiis, insulam Studioforum vocatam fuisse constat.

36. Portus secundus extra gyrum majorem circa Upsalam veterem, cujus Plato meminit, erit Ultunensis (Ultuna hamn) cujus iconem videre licet, Tab. 19. Fig. 84. Hic à superiore illo portu stadiis 27. vel uinis Sveon: 8000 remotus est, & in longitudine ulnas 1000 in latitud: 500 aut 600 ulnas continet. Ad hunc portum ultra 700 colles sepulcrales numeravimus, eorumq; plurimos aperiri fecimus. Ante quinquennium vero & nos & Dn. Ingelbertus Otto geometra regius alii-que complures, in his collibus effodiendis occupati urnas invenimus complures, quarum singulis tres, 4, 6, 8, 10, 40, aut 50. inerant clavi ferrei navales, quorum veram delineationem ostendit Tab. 7. Fig. 15. Nempe horum extremitas una capitata est, altera vero per laminam exiguam transmissa & à parte ejus adversa malleorum ictibus ita complanata ut laminæ à clavis divelli nullâ ratione queant. Ea quoque in laminarum situ obliquitas adhuc observatur, quam olim curvæ navium costæ aut latera requirere poterant. Et apparet sane hunc portum nautarum sepulturis olim valdè frequentatum, cumque horum cineribus istas navium, quæ rogorum loco fuerant, reliquias in hos tumulos illatas fuisse: de quâ re plura dicturi sumus in capite de veterum sepulturis.

37. Hunc portum excipit tertius Platoni quoque memoratus, quem Regium (Rungshamn) vocamus. Is ab Ultunensi 17 stad. aut 5000 ulnis distat, & in longitudine 2000. uln. in latitudine 500 aut 600 uln. habet. In hoc portu villam non ita pridem extrui curavit Regni

Och upbyggde han Academiæ byggning ganska hårligen / med starka murar / vindbro och med portar / och rundt omkring med en starkan ström aldeles väl bewarat / på thet rumet hogs Konungens qwaren thet Konungens Sägeqwaren nu står.

Här af blef denna halmten sedan kallader Studente holmen / som Cl. Schefferus i sin Upsal. Antiq. cap. 14. fol. 268. wisar af Olai Petri Krönika / och R. Carls den 9. ordning / om Studenternas Communiter.

36. Den andra hamn som man förbi far / ifrån den yttersta gamla Upsala stads omkris / effter Platonis ord / är Ultuna hamn: hwilken är på 19 Tassa 84. Figur till sinnandes på 27 stadier / eller 8000 alnar wid pass / nedan för Jyreshamnen. Denna hamn är 1000. alnar lång och 5 eller 600 bred. Wid denna hamn äro till sinnandes öfwer 700 Attetastar / af hwilka tag en hoop lås igenomgraswa / för en 5. åhr sedan med Ingelbrecht Otto Ronans Ingenteur och andra / och fan i större delen af de dödas krukor / öfwer 1000 Skeppnaglar / i sombliga krukor 3 / 4 / 6 / 8 / 10 / sombliga öfwer 40 / til 50. des Papnat seer man Tabula 7. Fig. 15. Hwilkä på den ena endan hade ett stort hufwud / och på andra endan woro genom en stark plåt nådader: dessa woro alla winda effter bolens rundheet. Synes altså at wed denna Ultuna hamn måstadelen Siömän hafwa blifwit brände med deras skep / som sordom wanen war / och widare skal wisas i Capitlet om de dödas bränning och begrafsningar.

37. När man denna hamn förbisfar kommer man til den tredje som Plato calar / hwilken kallas Rungshamn / 5000. alnar eller 17. Stadier ifrån Ultuna hamn / hwilken är mot 2000 alnar lång / och 5 eller 600. alnar breed. Denna lät Hans Excell. Ryskrædet Bidræfloo för några åhr

åhr bebyggia / och gaf detta Säterij samma namn / nembligen **Kungzhampn** / och när en hans Bonde där grof / fan han ett stycke af en Guldfåd / hwilkens länslar woro tiocka som ett finger / det Hans Excell.^{te} många wisse och berättade. Wid denna hampn / effter han låg rått i Sidmun / lastades fordom alla Konungens skiep til stridz med steen / der hela landet måste dise föra / så stora som man kunde med handen kasta / och finnes där än i dag öfwerst på holmen at norre ändan / en ousäifelig stor hög af några tusende tusende last / som iag sielf sedt hafwer / alla af en lifla nåstan storleik laglig at kasta af starcka Karlar.

38. När man / effter Platonis ord / hafwer söbisarit alla desse 3 hampnar / hwilka hwarcken mindre til talet eller flere kunna wara / som man seer af sielfwa ortens beskaffenheet / så war där en mur / säger han / som giet runde kring hela landet eller ståtten / på 50 stadier / det är 15000. alnar ifrån den yttersta Huswudstades omkris. Om denna orts afmätning är Plato måckta ricktig / så at han 3 gånger dån indrager / först fol. 113. som är wißt i det 21 stället / och fol. 115. i det 30. stället / och i desse indragne ord / som fol. 117. finnes / hwilka alla beräkna stadigt 50 stadier / ifrån den första hampn in wid stadens största omkris / och in til den yttersta hamnen och muren. Och är detta märkeligit hwad Plato säger / att dessa 3 hampner lågo alla uthom yttersta Stadens omkris och Kungsgården. Hwar af åter sluttes att det nya Upsala kan inthet wara det gamla: ty nu ligger den första hamn ofwan för Slotet eller Kungsgården i det nya Upsala in om sielfwa Staden / ja mit i Staden.

Reg. Senator Excel. Dn. Mathias Björnflod nomenque illi a portu indidit **Kungzhampn**: sæpè quoque aliis retulit & certâ fide confirmavit auream catenam à fossore quodam in isto loco inventam fuisse cujus annuli digiti humani crassitiem fermè æquarent. Ad hunc denique portum vastissimo lacui vicinum & imminentem olim appellere & saxis missilibus onerari consueverunt Regum Sveoniarum naves bellicæ, in quem finem cives adhuc locum hujusmodi laxa undique convehere tenebantur: quorum immensus cumulus in septentrionali parte istius insulæ adhuc superest, ubi cernere licet lapides omnes magnitudine ferme æquales, aut certe non majores quàm qui robusti hominis laceris commodè torqueri proliciq; possint.

38. At vero, inquit Plato p. m. 117, tres portus qui extra erant (plures non inveniri locus ipse docet) prætergresso, ad maris aditum, apparebat extructus in orbem murus stadiis 50, id est 15000 ulnis, ab amplissimo gyro & portu undique distans, qui fossæ admiris ostium vergenti continuo tenore circumcludebatur. Profecto nusquam inventus est Plato constantior aut accuratior quam in hac ipsâ dimensione, cujus memorandæ occasionem cum ter invenisset, nempe pag. 113. nobis num: 21 & p. 115, nobis num. 30, & denique p. 117. quam hîc adducimus, semper eundem retinuit numerum, 50 puta stadiorum a portu primo qui gyro majori circa metropolim adjacet, usq; ad portum ultimum atque murum. In his autem præcipuum est, quod Plato omnes tres portus extra majorem metropoleos gyrum, eoque nomine extra arcem quoque regiam inveniri dicat: nam sic rursus apparet Upsalam hanc novam, quam incolimus, pro veteri haberi neutiquam posse, primus enim portus supra ipsam Upsalæ novæ arcem regiam ascendit & in urbis ipsius meditullio habetur.

39. Quid Plato murum vocarit ex eorum hominum, qui diluvium proximè secuti sunt, instituto facile apparet. His enim montes & sylvæ pro muris, montiumque fauces pro portis erant; Ac proinde quoribus apud scriptores murorum, mænium, munitio-
rum & fossarum mentio fit illis præsertim temporibus, quibus loca arte muniri nondum experant, aliquando etiam post illa tempora, tum certè *Montes, Petras, Lacus & Flumina* intelligere licebit. Neque enim muros ante bellum Trojanum arte fabricatos fuisse agnoscunt eruditi ex Thuci-
didide lib. 1. & aliis atqui hoc bellum longe anteverunt ea quæ de Atlanticâ Plato memoravit. Tacemus hîc Lacedæmonios qui ex instituto Lycurgi viros fortes pro muris Spartæ quondam habuerant, quorumve unus, ut est in Plut:
 Apopht. Lacon: *interroganti cur Sparta muris careret, cives commonstrans armatos, istos esse dixit Spartæ muros. Et alteri de hac ipsâ re percunctanti respondit, urbes non lapidibus & lignis sed virtute inhabitantium debere esse munitas.* Revera enim viris fortibus deficientibus mænia montesque nihili sunt & ignavissimo cuique superabiles. Et Alexander hostium suorum stupiditatem meritò risit, cum se Ciliciæ faucibus, ubi lapidibus ipse exercitusque ejus obrui & ad unum deleri nullo negotio potuissent, non exclusum cerneret. Ac ne his quidem temporibus istam murorum significationem quâ viros designant fortes planè exolevisse, hostium nostrorum post pugnam

39. Hvad Plato förstår genom denna muren villia vilj tilsee: de Gambla uthi första tiderna effter Gloden / hafwa inthet brukat andra murar fring stora plaser än sielfwa Bergen och Skogarna / och des öppningar eller trångar vågar genom bergen / hafwa de kallat Portar. Derför desse ord: **Murar / Wallar / Gårdar / Fåsten / Grafwar /** förstås hoos de gamla Skribenter för de tider som Murar och Grafwar med Wennissio hender gjordes / Ja och ofta uti senare tider / om naturlige Berg / Klippor / Sidor och Strömmar. Inga murar med Wennissio händer villia de Lärda tilstå warit gjorda för emot det Trojaniske kriget / som man widlystteligen läås hos Thucydidem fremst i hans första book / så och hoos andra. Hvad Plato skrifwer om detta Åtland och des murar / det war långt för de Trojaners tid / som här effter skal omtalas. Man wil här icke tala om de Lacedæmonier som höllo sina stridbareste Män för de bästa murar: hwarföre och en aff them effter Plutarchi ord uthi Apopht. Lacon: När han wardt tilspord om Stadens Sparta murar / pekade med sin hand uppå Worgskapet som då stod i gewehr; såsom och swarade enom androm i samma årendet / att Stadens rätte murar intet woro sammansatte aff steen och bielkar / uthan bestode i des oförskatte och wälsfwade manstap. Och är det så i samning ty der detta felar / så är med de högste murar eller bärge alzmick bewändt. Hwarföre och Alexander med retta / när han såg sig och sin Krigshår wara ofstade komne igenom de Cilisiske bergsklyffor / log åt sina Fienders stora försummelse och oförstånd / emedan han der med blåtta stenar hade kunnat nedergiordz eller förhindras. Att och wäl i denna dag årlige Stridzmen kunna bära den Tittelen aff ett Landzwärn och murar / dat wiisa oss wåra egne

Fiender / hwille effter det sidst
håldne Slaget wid Lund i Skåne
emillan war Stormeckrigeste Kō-
nung CARL den XI. och Kō-
nungen af Danmark / då å war
sido allenast Swenske och meste-
delen myskrifwit Goldt / dhem Fi-
enden för den orsaken skul mycket
försmådde / såtkade likwist emot
sina Fiender / som bestodo icke alle-
nast af Danske / utan och Keyser-
ske / Brandenburgiske Lüneburgi-
ske och Hollenske wål öfwade och
gamble / ja och til taler wide öfwer-
gående Soldater / så wål / och ge-
nom Gudz nåd lyckeligen att Fi-
enden wijla moste och dem sedan
detta berömet förunnas. Coppens
Hagen von 22 Decemb. 1677.

Was für eine blutige Battallie zwischen
beiden Nordischen Armeen vorgangen / ist
fast unbeschreiblich / wir dan fast alle Cava-
lliers gesprochen das wolche 50 a 60000
man an ein ander gewesen / un so scharf nicht
hergangen als in diesem treffen. Die Schwed-
en begärten kein qwartier / hatten gestan-
den als ein Eiserne Maur.

Gård säges om Menniskjorna
når de beringia een Stad och kalla
las Mangårdur se Lexc. Runic.
Wormii fol. 81. af Eglä:

Romus kelt bar fyrer Dag /
eg stou Mangård um bånn /
dru sijdan heropp / wotunda
kelt wid bad er inne woru:

De kommo dist för dager och slog
en Mangård om Byn / ropade så
heropp / hwar af de wotnade som in-
ne woro:

Eoque summo mane acceperunt
urbem obsidione cinxerunt: Ubi
vero clamorem militarem sustul-
sent, omnes obsessi expergescebant.

Naturliga Bårg / Backar
och Dalar kallar Josephus i sin
7. Boof 25. cap. fol 812. om
det Judeiska kriget / klarligen
kallar och Grafwar så diupa
som asgrunden / hwilla lågo kring
en hög Bergsklint och der på
festningen Machuron, således:
Men på det man icke stulle komma in til den-
na Festningen / hade Naturen henne wål
föresedt och med Wallar och Grafwar på alla
sidor befest / hwilkas högd man kunde icke
satta med ögouen: icke heller war der lätt at
komma öfwer / icke heller war det möjligt
att fulla dessa Grafwar. Ammianus
Marcell. i sin 15. Boof fol. 429.
kallar om de Alpiske bårgen att de insluta
Grandriksellka som en Mur den med konst
wore gjord. De trånga ingångar ge-
nom Bårgen kallas Portar så-
som man seer af Curt. lib. 3. c.
4. p. 54. om de Ciliciske Bergens
Por-

å fortissimo Rege nostro CAROLO XI.
cum Rege Danorum FREDERICO IV. ad
Lundam in Seaniâ initam confessio nupera
ostendit. Tum enim soli nostri, (ut per con-
temptum hostis eos appellare sustinuit) Ty-
rones & quidem modico satis numero cum
exercitu Danico, cui tum multa militum
veteranorum manus ab Imperatore Rom:
ab electore Brandemb. à Principibus Lun-
burg. & à Belgis submissa aderat, longe alio
ac hostes putarant eventu pugnauerunt,
& nos eâ de re Hafniâ die 22. Decemb.
M. DC. LXVI. ita perscriptum accepimus.

Quam cruentum inter septentrionales illos certamen fuerit,
dici vix potest: saepe enim exercitus quinquaginta aut sexaginta
millium hominum strage minore inter se commissos fuisse
restantur complures in bello exercitatisimi viri: Quippe Sen-
ones contemptâ morte instat abenei muri immoti stabant.

Gårdh / id est septum ad homines rela-
tum, coronam qua cingi solent urbes de-
notat, unde Mangårdur id est obsidio: vid.
Vormii Lexic. Run: pag. m. 81.

Montes, petras & valles à natura factas
pro mænibus & fossis habet Joseph. de Bell.
Jud. Lib. 7. c. 25. p. m. 812, ubi de Machæ-
runthe illi sermo est: Sed ne vel accedi possit eo
natura excogitarat, quæ vallibus eum ex omni parte
vallaverat, quarum altitudo oculis comprehendi non
posset: nec transire erat facile, nec aggestu ullâ ratio-
ne compleri possibile. Nec multò aliter de Alpibus
Amm. Marcell. Lib. 15. p. m. 429. Quas appellat
munimina, quæ undique claudunt Galliam natura velut
arte circumdatam. De Ciliciæ faucibus supra egi-
mus quibus illud addi potest nunc ex Curt.
1. 3. c. 4. p. 54. Ubi Alexander M. felicitatem suam,
obru-

obruī potuisse vel saxis confitebatur, si fuissent qui in subeuntes propellerent. De Susarum portis idem Curtius lib. 5. c. 3. pag. m. 286. Ubi Alex. M. cum pudore exercitum lapidibus obrutum, retro evadere ex augustiis jubet. His addantur Pylæ Caspiæ, Herminia, Amanicæ quarum mentio fit apud alios, ut & montium hyperboreorum, qui Sveoniamâ Norvagiâ sejungunt, portæ quas **Skarpsdøren** vocamus & in Tab. 43. Fig. 149. cernere licet.

Ex sylvis mania murosque facit Strabo Lib. 7. p. m. 292. *Hercynius saltus, inquit, densior est, magnisque confitus arboribus, locis naturâ munitis magnum includens circulum: in cujus medio est regio, apta habitationi egregiæ. Hæc regio est Bohemia Germaniæ.*

Denique & secundum Math. Dögen / Archit. milit. p. m. 3. Britannis oceanus, & juxta Coring. Thes. rerump. part. 2. p. m. 245. Nobis hoc mare nostrum pro *Fossis* erunt. Verum quid peregrina sectamur in hæc rerum domesticarum copiâ? Sane poëtis nostris veteribus ut & Eddæ perfamiliale est in suis montium Nominibus, *Montes* pro gigantum *Munitibibus*, *Sedibus*, *Domiciliis* & *Arcibus*, in fluminum vero Nominibus flumina pro *Fossis* venditare. Huc quoq; mirum quantum facit, quod in notis Cl. Verelii ad Hervar. Saga c. 1. p. m. 18. occurrit de Mari Balthico, quippe quod & balteum, & fasciam, & Zonam, & cingulum, & vaginam, & helcium, & annulum, & torquem & monile, & compedes & habenas Poëtæ non uuo loco vocare amant. Utrum verò hic murus non arte sed â naturâ factus cum Platonica dimensione congruat, nunc videndum erit. Ex montibus eum constitisse Crantzii nos supra docuit: ex quibus autem montibus constituatur Tabula 19 Fig. 84 declarat, in quâ petras una cum densissimis Sylvis surgere & juxta fluvium **Läby** protendi cernimus ad **Läby** & **Wän-**

ge /

Portar / der Alexander Magn. Sade all sin lycka hafwa kunnat förspilja / der någon hade funnit / som alenast med Stenar hade velat de Portar förswara. Om de Susidisse Värge portar läs man Curt. l. 5. c. 3. f. 286. Der Alexander M. med sin måste gå tillbaks af bara stenar slagen. Om flera sådana Portar finnes uthi många gambla Sator: såsom de Caspiske / Herminiske / Amaniske / Bergzportar. Äfwen så kallas den tränga ingång uti Fjällarna emellan Norge och Sverrie Skarpsdøren vid. Tab. 43 Fig. 149.

Stogar kallas och Murar eller Fästningar / som man seer aff Strabon. i sin 7. Book fol. 292. Stogen-Harshwald som består af stora trån insluter af Naturen såsom en Mur en stor rund widd / hwar som mit uthi är en läglig plats att Boo. Detta är Behmen i Tyssland.

Mathias Dögen i sin Architect. militari förutan det som sage är / kallar stora Haswet fring England en graf fol. 3. Contringius i sin Thek. Rerump. pag. 2. fol. 245. kallar vårt Haaf en Graf / äfwen som Plato nemner alla våra Skäror. Men wij gå fäsänge öfwer Ån efter watten: läs våra egna skalder / och Edda uti Steen och Bergzkenningar / hwilka der kallas Dvergarnas Festen / Land / Säten och Slott / och Södar sampt Äar uthi Söders kenningar Grafwar och Dijken. Des uthan kallas vår Östersjö Velte Bjordel / Umgjörd / Boga / Ring / Riad / Fjättror som seer aff Cl. Verelii notis till Hervar. cap. 1. fol. 18. Wij willia så till denne naturlige Muren som Plato nemner / om han swarar mot hans förestrefne afmätning. Äf Krantzii förindragne ord seer man honom kallas Värge / hwilka de äro see 19 Taf. 84 Figur; der de upstiga med Gräberg och Skog besblandade och följa Läby ån ale

Z 2

up

up til Låby och Wångie / sedan
 till Junkil / från Junkil til Skut-
 tunge / Lenna / Kåbo / Frötuna /
 Funbo / Danmark / och lyf-
 tas i Kungzhamn. Dessa insten-
 gia och umgiorda denna Slätten
 rundt om på 50. Stadier ifrån
 Husvudstaden eller gamla Ups-
 sala yttersta omkris efter Platonis
 ord det är 15000. alnar. Hwar
 aff åter wises intet kunna det nya
 Upsala wara det gamla / ty för-
 utan det som wißt är / at det nya
 Upsala ingen hwarken mindre
 eller större omkris af watten haf-
 wer / så faller än då denna mät-
 ning det nya cy til på: ty ifrån
 Slottet B til Stön eller Kungz-
 hamn äro allenast 44 stadier / som
 skulle wara 50 förutan den stö-
 re omkrissen. Ifrån Slottet til
 Junkil äro 66 stadier. Til Skut-
 tunge Hambrarna äro 80 stadier.
 Til Frötuna och Funbo Ham-
 brarna äro 70. Stadier / faller så
 nya Upsala mätning heel utur
 Platonis 50 stadier / som gör
 Husvudstaden med dess stora om-
 kris som en medelpunct af hela
 Slätten. Dessa Wärg och Sko-
 gar som i en ring insluta gamla
 Upsalas stora slätt berättade
 Hans Excell. Riksrådet Ga-
 briel Oxenstierna mig aff sin
 Sal: Faders och andra gamblas
 Måns berättelse / när iag ho-
 nom fölgde til Bluna effter
 Hans Kongelige Mz. mig gifne
 Skrifftelige befolning att uprät-
 ta denna gamla Kungsgården
 Bluna / ännu kallad gamla Up-
 salas Murar / och des Portar
 den tränga wägen som löper ge-
 nom de två stora Klippor som
 stå högst på åsen in mot Bluna /
 när man farer den gamla wägen
 som i alla tider är brukader / för
 än

ge / inde ad Junkil / inde ad Skuttunge /
 Lenna / Kåbo / Frötuna / Funbo / Dan-
 mark / & demum in portu Kungzhampn fi-
 nem accipere. Hi enim montes planitiem
 illam, in cujus medio metropolis Upsala ve-
 tus sita est, undeq; cingunt, & à gyro aqueo
 majore istius metropoleos quaquaversus, se-
 cundum Platonem, 50 stadiis, hoc est 15000
 ulnis Sveon. distant. Unde nova exurgit ra-
 tio quæ Upsalam novam pro veteri haberi
 prohibet: præterquam enim quod nullo gy-
 ro aqueo, ut ante monuimus, ambiatur,
 prorsus etiam ab hac Platonis dimensione
 muri ejus abeunt. Namque ab arce Up-
 salensi novâ B usque ad sinum maris sive
 Kungzhampn tantum stadia 44 numeran-
 tur, cum interim à gyro ejus aqueo majore,
 si modo is usquam esset, 50 stadiis portus
 hic abesse deberet. Præterea ab arce B
 usque ad Junkil stadia 66, ad montes
 Skuttungenses stadia 80, ad Frætunenses
 vero & Funboenses montes stadia 70 com-
 putamus. Quæ omnia à Platone metropo-
 lim & gyrum ejus aqueum majorem quasi
 ad hujus planitiei centrum collocante ni-
 mis recedunt. Et habent hi quoque muri
 portas suas, quas mihi aliquando, secun-
 dum id quod à patre suo alii. que viris fide
 dignis acceperat, commonstrare dignatus
 est illustrissimus Comes & Regni Senator
 Dn. Gabriel Oxenstierna / cum ab hac ur-
 be versus Regiam veterem Ultunensem cu-
 jus instauratio a S. R. M. mihi tum tempo-
 ris demandata fuerat, iter una facere-
 mus, & in via veteri quæ per dorsum collis
 ducit constituti haud procul ab ipsa Regiam
 duas insignes petras viæ utrinque imminen-
 tes incideremus, quæ aliquanto angustiore
 meatu homines illac proficiscentes trans-
 mittunt & murorum portarumque veteris
 Upsalæ nomina hoc tempore servant. Itur
 quidem adhuc hac via sed non publicè ut
 olim

olim, propter viam novam, quam per sylvas priori vicinas ab arce Upsalensi usque ad portum Rungshamn recta ducentem Illustrissimus Dominus Benedictus Skytte ante annos aliquot aperiri fecit.

40. Denique montibus sive muris Plato flumina vel fossas adjungit. Idem prorsus in Schemate nostro occurrit: namque murorum horum partem unam sequitur flumen Wänge & Låbyå magna & memorabili strage Danorum priscis temporibus celebre factum; partem aliam comitatur flumen Sunboå insigni de Moscovitis victoriâ paulo supra Frötunensem agrum obtenta nobilitatum; in agro denique Danmarkensi clades alia Danos olim excepit ad pontem Salebro / a quo tempore omnis iste ager in hujus rei memoriam Danmark vocari cæpit.

41. Visis igitur apud Platonem rationibus XL, quæ Sveoniæ ejusque metropoleos situm, dimensionem aliasq; circumstantias exactè monstrant, paucis quoque opes ejus naturales utpote mutationi minus obnoxias inquirere lubet. De his Plato pag. m. 114. *Quam plurima vero suis incolis insula subministrabat, quæ quidem ad vitam commode transigendam pertinerent. Nihil hoc Platonis de Sveonia testimonio verius, nihil orbi notius. Loquatur ergo pro nobis peregrinus. Is est Adamus Brementensis in suo de Daniæ situ. pag. m. 18. Nullis itaque egere dicat Sveones opibus, excepta quam nos diligimus, sive potius adoramus superbia. Omnia enim instrumenta vana gloria, hoc est aurum, argentum, soni pedes regios, pelles Casterum, & marturum, quæ nos admiratione sui dementes faciunt, illi pro nihilo ducunt. Quorum verborum postrema de his quoque temporibus nostris cave ceperis.*

42. Ita vero Plato amplius: *Primum quidem omnia quæ ex terra visceribus eruuntur, & quæ solidam habent naturam, & quæ fusilem, & illud metallum cujus hodie tantam retinemus nomen, Orichalcum videlicet, erat illis temporibus nominatissimum, & ex multis insula locis effodiebatur. Hujus vero maxime erat gratia post aurum tunc temporis. Aliqui certe videntes in tanto pretio habitum hoc metallum, ex auro & ære conflatum*

ån som Hans Excell: Bengt Skytte den nya försärdigade / som går uti en rät linie från Stortet B til Rungshamn.

40. Plato förmåler och om Åar / eller Gråswar / som folge desse bärg eller murar åt / hwilka och wisas just effter hans ord på samma taffla. Den ena kallas Wänge och Låby åå in wed hwilken de Danska blefwo en gång slagne; och den andra Sunbo åå wed hwilken åfwan för Frötuna Ryssarna och nedan mot Danmark wid Salebro de Danske hwar sin gång blefwo slagne.

41. Vidare effter såsom wij nu hafwa öfwerwågit 40. märkelige ting / som alla beskriwa Sveriges örn och des Huswudstads lägenheet / effter Platonis mätning och des omständigheter: så willa wij nu komma til de naturliga rikedomar och häfwor hwilka intet heller glårna förändras. Detta Nås eller land säger han fol. 114. Underhölt sina Junånare med alt nestan som de behöfde til en nödorrstigt spising. Detta weet hela Werlden / och behöfwer intet widlyfteligen aff mig bewisat / uthan tag wil alenast en gammal Fremlingz Adami Brementensis kosteliga ord indraga af hans Skrift om Danmarks lägenheet f. 18. de så lyda: Ingen kan säja at Sverige någon ting behöfwer til sit uppehälle och ågodelar / undantagandes Högsåden den wij ålsta / eller snarare sagt tilbida. Ty alla de Ting som höra den säsånga åran och högsåden til / så som Gull / Silfwer / stora Kungliga Håstar / Båfwerstin och Mårdar / hwilka til des ålstande göra oss galna / detta alt hålla de för skarn och intet. Dessa Adami yttersta ord actra du tenker en om dessa tider.

42. Vidare talar Plato: Görst alt hwad som utur Jorden gråfwer / och har en fast och hård Natur / eller som låter sig smälta finnes där. Och särdeles det Metall af hwilket wij nu säga hafwa mera ån namnet qwar / nembl. Koppar / war der öfwerflödig / och upgrofs då allstades i Landet. Detta Metall war den tiden nermast i wärde mot Gullet. Några hafwa gjort sig den meningen at effter det höls så högt i wärde, at det skulle hafwa

warit ett Metall aff Gull och Koppar blandat / men läs Pancirollum och Vossli Etymol. så får man see dem wisa af de gamblos skriffter att det war aldrig sådant Metall til utan Koppar / hwilken war då i sådant högt pris / emedan i de första tider ingen annan Metall war brukelig til allehanda Krigstyg och Hushållsaker / och Gullet war til sådant föblöt / och Järnet en då intet upfunnit / som widare skal på sit rum wissas. Hwarföre och i de älfsta Attebackar än i dag finnes Koppar Krigspadar / Kopparswärd / Pislar / Knifwar &c. Det är så fångt at wisa någon ort i werlden wara sårt af Koppar som Swerige / emedan alla land genom Hollendarenas / Engelandarenas / Frankosernas / Hispaniorernas och wäras seglationer bespissas af den Swenska Kopparen / ja och West-Indien Läs der om de stora resebökren. Wij wilia alenast draga några ord af Botero således aff Messenio i sit Skådetorns cap. 14. fol. 11. förswentade.

De sambla och så utaf Bärghbrufen härliga stättar / förty Bruken gifwa allt sådant rifteligen Bly / Koppar / Silfwer / och något Gull / at slätt intet Riste eller Land uti ganska Europa synes Swerige härutinnan öfwergå: Conring. uti indragne rum fol. 237. säger at Swerige är den rikaste ort aff Metaller / serdeles Jern och Koppargrufwor / hwilka äro i sådan myckenhet / att de kunna aldrig uttöas.

Ja / jag kan en försäkra at om alla Järn / Silfwer / Bly och Kopparsstrel skulle uptagas som här finnas woro omöjligt at hela Sweriges skog hinte där til / deroföre måste och många ligga öde.

43. Öfwerflödiga Skog / förmåler Plato, war der åå Näset til allehanda byggerij / och drefslig myckenhet af Diur / så och riftelig föda för hemtamda och willa Diur. Hwad skogens öfwerflödighet anlangar wil jag låta den gunstige Läsaren sielf öfwerfånfia och döma / när han weet 1. At alla huus i hela Swerige äro af Timber bygde undantagandes Kyr-

tum putavere. Atqui ex veterum scriptorum locis Guido Pancirollus & Doctiss. Vossius nusquam repertum fuisse ostendunt. Sed fuisse æs nostrum vulgare, antiquissimis illis temporibus tantoperè laudatum, propterea quod ex eo solo arma & utensilia vasa fieri possent: aurum enim molle nimis & ferrum eâ tempestate incognitum, uti postmodum patebit amplius. Hac quoque de causa in tumulis sepulcralibus vetustissimis ligones, enses, sagittæ & cultri ænei inveniuntur. Supervacaneum denique foret multis verbis probare Sveoniam plus ceteris orbis partibus isto metallo abundare: facient idipsum cum meliori successu & fide Batavi, Britanni, Galli, Itali, Hispani, & Mercatores nostri qui æs Sveonicum navibus suis ad remotissimas orbis partes, imo, in Americam devehere solent. His saltem addimus Boteri verba apud Messenium in Speculâ cap. 14 pag. m. 11. *Ex mineris Sveciæ thesauri eruuntur: Minerarum enim plumbi, æris, argenti, & aliquantulum auri, adeo dives est, ut nulla Europæ regio illam superare æstimetur: ut & Conring: loc. cit. pag. m. 237. Metallorû feracissima, & ferri ac inprimis cupri inexhausta vena. Illud certissimum est omnibus nostris ferri, argenti, plumbi ærisque mineris eruendis, Sylvas nostras utut ingentes & vastas minime suffecturas esse, nosque ob eam rem multas quoque mineras negligere aut deserere cogi.*

43. Jam ea, inquit Plato pag. m. 114. *Materies quam Sylva producit ad Architectorum opera, ex ea insula abunde suppetebat. de hac re ambigenti hæc pauca expendenda relinquimus. 1. Edificia per omnem Sveoniam Templis, Arcibus & quorundam ditiorum hominum Palatiis exceptis, lignea esse. 2. Immenfam lignorum vim ad frigus, quod in* hac

hac boreali mundi parte valde intenditur, arcendum requiri. 3. Innumerabiles prope modum esse metallorum officinas in his locis, quæ incredibilem lignorum copiam singulis annis absumunt. 4. Ad picem & resinam non solum in usus totius Europæ sed etiam nonnullarum regionum Asiæ Africæque excoquendam, Sylvas continuè cædi. 5. Malos, trabes, asseres omnemque navium & ædificiorum materiem ad exteras nationes quotannis sine modo exportari.

44. *Quam eximias, ut Plato loquitur, animales cicuras atque feras, quæve in copiâ easdem Sveonia Norvegiaque producant, quoniam hæc talia fidem omnem superant, nemo satis explicabit. Nobis quidem eâ de re alius erit dicendi locus, ac propterea hîc tantum audire juvabit Adam: Bremens: pag. m. 30. In eisdem montanis (inquit) agrestium tantum est copia ferarum, ut plurima pars Regionis ex solis vivat Sylvaticis. & pag. 17. Sveonia ergo regio est fertilissima, ager frugibus ac melle opimus, extra quod pecorum fætu omnibus antefertur. Unde cum hominibus infimæ sortis in Hispaniâ & Italiâ profecta sint lactucæ, cucumeres, melones, cucurbitæ, nuces castaneæ, avellanæ & alia, tum ruricolæ nostri carne leporinâ, bubula, ovilla, gallis sylvestribus majoribus minoribusque, ut & avibus riphæis pascuntur. Boterus sanè apud Messen: p. m. 13. suo tempore Regem Sveoniæ pro Decimis, 18000 boum tulisse fatetur.*

45. His 44 momentis persecuti sumus ea quæ secundum Platonem in Athlantica nostra sive Sveonia nullam aut saltem exiguam mutationem subire potuerunt, quoniam a loci forma situque pendent: supersunt ea quæ cum tempore vel prorsus aboleri solent cujus generis homo est, quem nihil nisi memoria in literis & historiis conservata ab interitu vindicat, vel saltem mutari valent, qualia sunt locorum nomina, leges, con-

tiorna/Slotten/ok några Städer och Herrhuus på Lande. 2. Sverige ligger längst norr som många dubbelt mera ved moste brännas än de andra Länder för kölden skul. 3. Hvad ved och kohl alle de oändelige Bergzbrufen draga. 4. Hvad ved bortbrännes til Tiära / som bespisar hela Europam ja och en del af Asia och Africa den Halländarna och andra utmångla. 5. Hvad master / timber och bråden utföres til Skiepbyggertj och andra Bygningar i Europa.

44. Hvad för ymnogheet i Swertge och Norie fins af Wildjur och hemtanda diur / det är stroligt / dock wil tag på sit rum något widlyffteligare här om skrifwa ochalenast här indraga Adami Brem. ord fol. 30. Byt Bårgen och Stogarna är där så mycket wildbråd / att större delen af landet föder sig allena där med. fol. 17. Sverige är det fructsamme land / rîkt af Såd och Horing / förutan at det för alla öfvergår med öfverflödighet af Vostap; Ja för Sallat / Gurkor / Meloner / Pumpor / Hwitelöf / Moreller / Cassanier och Nötter som den Spaniska och Italienska Bonden han äter / så äta våra Harar / Järpar / Orrar / Liädrar / Sindrör / Dylöt och Järklöt. Boterus skrifwer at i hans tijder så hade Konungen alenast til tionde aff Dyar 18000. stycken Mell. f. 13.

45. Således är nu Aeland eller Swertge till 44. omstendigheter af Platone beskrifwit hwilke in til denna dagen äro beholdne / emådan de ey gärna låta sig ändra / hengiandes af Jordens egen skapnat och beskaffenheet. Nu willa wij komma til de ting / som antingen heelt och hållit med tijden afgå / såsom Menisfian hwilkens ihogkommelse alenast i Sagor och seguer behålles / eller de ting som med tijderne offta förändras / såsom orternas namn Lagar / Rätter / Seder / Bygningar och Kläder / och willa så tilse hvad

hwar som af sådant är förändrat eller än behållit. Plato talar först om de Mennessior som detta Land bebodde och deras namn / sedan han hafwer beskriwit sina de Atheniensers tilstånd / således fol.

112.

Nu wil iag förtälla eder mina goda Wänner / hurudant deras wäras Stenders tilstånd war / med hwilka wår Stad (Athen) uti des första upkomst och tider förde Krig / förutau det som kanste oss / är fallit utur minnet / sedan wij det ut wår Barndom hörde förtällas. Doch är det ä wårde eder forteligen först tillkunnat gifwa / för än iag denna Saga begynner förtälla at icke eder skal underligen falla / när i så höra en större del af de Barbariska namn utföras på Grätska. Men af hwar orsak detta är händer / stoler i så höra. Solon när han tändte dem inför i sina Skalter / utransfaderade han hwar deras namn hade att betydä / och fan det at de gamla Ägyptiska sagors Stribenter hade förwändat dem til sit Språk / och åter Solon begripandes wårt och ett namns betydelse gaf dem namn effter wårt språks art. Ty om i så höra deras namn / såsom de här nu nämnes / moste i inset där öfwer undra : ty i hafwa nu hörde des orsak. Det behöfdes ett långt tabl / om iag skulle uprepa af första begynnelsen / det som tilförene aff mig är förtäldt, nembligen huru Gudarna lottade / när de skulle stifta hela Werlden sin emellan / en del i större delar / en del i mindre : där de sedan sina Hoff (Tempel) och Gudstienster inättade. Ty seer Necur detta Atlantiska Näs eller Ö / der han satte sina Söner / dem han aflade med en dödelig Mennessia.

Nähi dessa införda Platonis ord / är detta först til märkians des / att de Atlantiska Fölks namn / som han och rätteligen kallar Barbariske / äro större delen förwändade til Ägyptiske / och sedan til Grätske. Hwar aff man först seer Platonem här stilia emellan Gräker / Ägyptier / och wåra Jäder / dem han kallar Barbarer : der eliest (som man seer af de Lärda skrifter) offra de Ägyptier / så wäl som alla andra slagz Fölks som inter woro Gräker / kallas Barbarer. Men om detta och detta ordz ursprung / skola wij tala widare på sitt rum. Sedan gifss här aff Platonis märkeliga ord en anledning at effterseendia / hwarföre de Lärda hafwa inter kunnat råta på denne Atlantiske Ö : nembligen / ingen annan än att större delen aff Konungarnas så och andra tings namn äro förwändade från sit rätta Språk til Ägyptiska.

consuetudines, mores, ædificia & vestimenta. Ac Plato quidem de hominibus Atlanticam incolentibus deque eorum nominibus, postquam Athenienses suos descripsisset, ita loquitur pag. m. 112.

Jam vero quoniam status fueris eorum hostium cum quibus bella gessit nostra prima illis iniit civitas, (nisi forte ea qua pueri audivimus memora exciderint) vobis amicis in medium communia deponemus. Illud autem paucis est vobis significandum, priusquam novum hunc sermonem aggrediar, ne, quum plurima barbarorum hominum nomina Græce audieritis mirum illud vobis videatur. Causam enim cur id acciderit, audieritis. Quum enim Solon cogitaret illa carminibus suis inferere, vim ipsam nominum perscrutatus: invenitque, primos illos Ægyptios harum rerum scriptores, in linguam suam ea nomina transfuisse. Ita & ipse rursus uniuscujusque nominis notionem assumens, ea nomina nostri sermonis quasi veste donavit. Si igitur talia audieritis qualia hic sunt nomina, ne mirum sane vobis videatur, cur enim id evenerit intellexistis. Longa vero oratione fuerit opus, si à principio commemorarem id quod jam est prius a me explicatum. De Deorum sortitione, ut universam terram inter se distribuerint, partim in ampliores portiones, partim angustiores: & sana & sacra sibi instituerint. Ita Neptunus insulam Atlanticam sortitus, liberos suos è mortali muliere susceptos in quodam insula loco collocavit.

Ex his Platonis verbis colligimus: 1. Atlanticorum hominum nomina, quæ Barbaricè rectè vocantur, aut certè illorum pleraque in linguam Ægyptiacam translata, indeque Græci sermonis quasi veste donata fuisse. Quæ res clarissimè ostendit Platonem, Græcos & Ægyptios a majoribus nostris ita discernere ut hos Solos Barbaros appellet, quo nomine alias & Ægyptii & omnes in universum populi exceptis Græcis venire solere, eruditissimum est. De vera autem Barbari origine & significato nos suo loco plura dicemus. 2. Causam, quæ eruditos hactenus impedierit, quo minus Atlanticam veram invenire quiverint, nempe hanc nominum, quibus & reges & aliæ res complures insignitæ fuerunt, in linguam Ægyptiacam atque Græcam translationem; ex quibus lingvis nemo illa postmodum ad linguam patriam reducere, vel ex historis dome-

domesticis eruere conatus est. 3. Rationem veram cur Platoni poeticum loquendi genus nonnumquam in his rebus amatum fuerit. Indicat enim ipse Solonem exemplo Aegyptiorum, vim ipsarum nominum fuisse perscrutatum, & uniuscujusque nominis notionem assumpsisse, Græcique sermonis veste donasse, cum illa cogitaret carminibus suis inserere. Et præterea semel iterumque orat eos qui hac Barbarorum hominum nomina Græciaudituri essent, ne illud mirum eis videretur. Atqui quæ sit Poëtarum in sermone libertas cum nemo ignoret, facile quoque mirari desinemus hæc in Platone vocabula minus propriè scripta, nempe pro mari aut flumine fossam (quem morem Edda & poëtæ nostri veteres constanter retinent, ipseque, si modo eum in hoc negotio audire lubet, Lucretius Lib. 5. v. 483.)

— — — terra repente

Succidit & salso suffodit gurgite fossas

Ut & Promisulis aggeres, proque Sylvis & montibus muros, aut denique Neptunum fossas istas egressisse, & aquam quæ circumquaque restagnaret iniecisse. 4. Non esse mirandum, quod Plato in descriptione hujus insulæ nonnumquam aliquid humani patiatur: nam ipse se hæc talia puerum audivisse fateretur, & aliquid memoriæ excidere potuisse agnoscit. His igitur n. i. his, Platonis descriptionē cum historiā nostrā conferamus. Facta, inquit Plato, Deorum sortitione, terram universam ita inter se distribuerunt, ut Neptunus insulam Atlanticam sortitus sit. Cum his consentit Hesiodus, Apollodorus, & propemodum omne Poëtarum Historicorumq; veterum agmen, quorum una quasi vox est Cælum pro uxore Terram habuisse & ex eâ genuisse liberos multos, quibus pereuntibus, unus saltem remansit, nomine Saturnus. Hic pari modo cum multis suscepisset liberos, omnes ipse devoravit, ex periculo servatis Jove, Neptuno & Plutone. Et his quidem scriptoribus, licet abstrusus ille, hoc est, sub ænigmatibus

Agyptiska/ och där ifrån til Græciska / och ingen hafwer tagit sig den mödan uppå att draga desse ord til sin rätta språk igen/ och genom Sagorna sökt hwat de funna rätteligen igenfunnas. Til det tredje wißer Plato här klarligen nog orsaken til sin Skaldiske art att skrifa; i det han bekänner af Solon, hwad han hörde af de Agyptier/ när han hade förnummit deras ordz betydelse / förwende han dem til Græciska / och införde dem så i sina Skalde: Veder så ingen förundra sig här öfwer. Allom är nu bekant Skaldernas art att skrifa wa / ty må och ingen förundra af Plato attskillige ting gifwer förblommerade namn / såsom Hafwet / Etöar och Ålar / kallar han Grafsvar och Diken / aldeles såsom wißt är af våra Skalde/ Edda och andra / och än widare til öfwerflöd af Lucretio l. 5. v. 483. som säger af naturen grof diupa Grafsvar för det saltet warnet. Dolmar kallar han Wallar: Bär och Skogar/ Murar: Necken tilegnar han hafwa gräfwit Grafwerna och insläpt warn / och mera sådant / som i flera efftersöliande ord skal wißas. Til det fierde moste man och intet undra om Plato uti hela denna Atlantiske Hönsseller Näsens beskriwelse foro något will / emedan han bekänner sig detta hörde om bene fortälles i sin barndom/ och alt så lätteligen något kunnat fallit honom utur minnet. Wij wilia så widare komma til hans ord/ och tilse huru de stämma in med våras Sagor. Han fortälles af när werlden stiftades / sef Neccur (Neptunus) denna ö. Det är nu allom bekant af Hesiodo och Apollodoro, så och alla andra Skalde och Sagor att Himmelen hade Jorden til Husfru / och födde många Barn / men serdeles bles en effter de andra asgång behållin / benemd Sadur, hwilken aflade och många Barn/ men swälgte dem omsider alla up / 3. bles en omsider beholne / som war Jupiter, Neccur och Blott. Thuru nu genom

&

As

sa

sådana fördolda och Mythiologi-
ska Sagor och gåtor / de Lärda
hafwa infattat de älssta tidens Hi-
storier / såsom wist är af begynnel-
sen i detta mit wärld / så kan man
och af detta wist nog see att de ge-
nom Himmelen förstogo & Vdh
den högste / som af Jorden stas-
pade Meniskian. Hvilka när
de hademäcktta förökn / blefwo de
på sistone för sina stora synder alla
bortagna / så at ingen blef mera be-
hållin än Sadur, som war Noach /
det och de Lärda tillstå / se Boscardz
Phalegs 1. Cap. hwilken feck
och många Barn effter Hedmäs-
garnas Sagor / men swälge dem
sielf up / hwilket intet annat war
än när Syndafloden dem dränck-
te / undantagandes de 3 sina Sö-
ner Jopitr, Neccur och Blotr.
Hvilka war Sem, Japhet och
Cham. Jopiter och Neccur sin-
ge många Barn / men Bloter in-
ga / utan han stöttes til afgrun-
den / och skulle taga mot de döda /
hwilket synes afmåla Sem och
Japhetz wälsignelse / och att
Cham skulle wara deras Träl.
Neccur eller Japhet feck så uchi
Jordens delning alla Djar att
råda öfwer / som och Gud; ord
sielf talar Moses 1. book 6. Cap.
Ibland desse Djar upräknar
Boscart Sverige / som sordom
 kallades Scandia eller Skåne.

Lijkmåtigt detta talar nu war
Edda med Voluspa af Skalderna
at Bure söner smidde Himmel och
Jord / hwilken hade en Son be-
nämnd Bore. Denne aflade 3.
Söner Atin, Vile, och Ve. Jag
spar här at införa alla dessas går-
ningar / huru de swara mot de
Gråfers och Latiners sagor / och
i hwad de stiliat : utan wil ale-
nast wisa / huru just de träffa här
til talet och lederna. Jag wil och
alenast här påminna den som läs
Edda och Yslandarnas der öfwer
uttolkningar / att man märker
grant at det woro flera Atin än
en.

& diversis fabularum involucris latens hi-
storiam tradendi modus, cujus nos in initio
hujus operis mentionem fecimus, arriserit,
nihilò tamen secius apparet verissimè eos
tradidisse Deum, quem Cali nomine desi-
gnant, ex terrâ produxisse homines, eos-
que ubi ad ingentem numerum excrevis-
sent, ob delicta sua abolitòs fuisse exceptò
Saturno, quem eruditissimi quique interque
eos Bochartus in Phaleg. cap. 1. pro Noa-
cho habent. Hic quoque cum sobolem ge-
nuisset, & quidem ex sententiâ paganorum
satis numerosam, ipse eam devorare dictus
est, cum diluvio interciperentur tribus ex-
ceptis Jove, Neptuno & Plutone, id est,
Semo, Japheto & Chamo. Præterea Iupi-
ter & Neptunus multos genuisse liberos di-
cuntur, Plutone orbo factò & ad inferos ad
Manes mortuorum excipiendos detruso.
Quæ res pulcherrimè delineat benedictione
divinam quæ Semo atque Iapheto obigit,
cum ex adverso Chamus ob maledictionem,
reliquis duobus fratribus in servitutem ad-
diceretur. In divisione autem orbis terra-
rum Neptunus, secundum eos, insulas
omnes accepit, id quod de Iapheto Deus
ipse Genes. cap. 6. tradit: interque has insu-
las Bochartus Sveoniam quæ Scandia sive
Scania olim dicta est, recenset.

His valdè consentanea habent Edda &
Voluspa ex pœtarum carminibus hausta,
nempe quod Burei filii cælum & terram fa-
bricati sint, eorumque unus appellatus fu-
erit Boreas, qui tres genuit filios Atinum,
Vileum & Vejium. Horum res gestas enu-
merare aut cum historiâ Græcâ Latinâque
conferre & in quibus ab his discrepent ob-
servare jam non libet; quis autem sit nume-
rus & quæ ratio graduum generationis co-
rum, id nobis hoc loco præcipue indican-
dum veniet. Ubi simul Lectores Eddæ ejus-
que interpretum monemus non unum tan-
tum

tum sed omnino plures fuisse Attinos. Consulendi etiam super hoc negotio Gudm: Andreæ Islandus in Voluspa, Nobil. Stiernhielmius in responso dato Cl. Verelio & notis hujus Hervorianis inserto cap. 1. p. m. 5. & 6 Cl. Scheff. Upsal. Antiq; c. 7. p. m. 84, 85. Cl. Verel. not. ad hist. Gothr. p. m. 40. Nos denique in capite de Genealogiâ Attini clarissimè monstrabimus minimum 4. aut 5. usos fuisse hoc nomine tanquam proprio, alios vero reges potentia insignes, pro certo quodam honoris titulo illud affectasse. Porro **Bur** lingua nostrâ Regum vel Deorum aulam denotat, unde **Gudzbur** / cælum quasi aula Dei: **Gudzfatebur** / Mundus Ierem. 50. v. 25. **Rungens Fatebur** / fiscus aut penu regium Ierem. 38. v. 11. **Signildzbur** / Signildæ arx, apud Messen. **Bore** / Boreas, idem cum **Sadur** Saturno est, quæ duo nomina multorum liberorum genitorem designant: originem vero eorum nominum capite de Diis latius proponemus.

Atinus & **Vejus** imperium orbis retinuerunt, **Vilius** autem sive **Valius** mortuorum manibus apud inferos excipiendis destinatus est, quod capite de Diis amplius monstrabitur.

Hic est **Attinus** quem **Asiâ** & **Oriente** duobus fratribus relicto, ad hunc orbem nostrum borealem profectum ait **Snorro** p. m. 3. quemque ex his locis numquam postmodum exiisse constat. Quapropter & ipse **Snorro** nonnumquam errat, hunc **Attinum** priscum à juniore non satis benè distingvendo: nihil enim vel ex ipsius **Eddæ Mythol:** 6. & 7. clarius quam hujus **Atini** patrem fuisse **Boream**, & avum **Bureum**. Alterum vero **Atinum** qui sub finem **Monarchiæ Græcæ** huc advenit filium fuisse **Fridulphi**, nepotæ **Freavini** & gradibus plus quam 40 ab **Atino** prisco seu primo remotum: id quod **luculentius** in capite de genealogiâ **Atini** ostendemus

en. (Läs Gudmundum Andreæ Islandum öfver Voluspa. Sedan wäras skrifter såsom N. Stiernhielms svar til Cl. Verelium uti hans Herwarar Saga, c. 1. fol. 5. och 6. Cl. Skef. Ubl. Ant. c. 7. fol. 84. 85. och emu Cl. Verelii not. til Gættis Saga fol. 40.) Vti Capitel om Attins hela Släktregister skal tag wida lyffteligare wissa / att de woro til det ringesta 4 eller 5 som hade dect tanampn / såsom ett egenteligt: ehuru det eliest brukades til en äres tytel för andra Konungar / som woro mäktiga. Bur på wärr språk är Konungars och Gudars gård och Hoff: derföre Gudz Bur, är Himmelen. Gudz Fatebur / hela Werlden. Jerem. 50. v. 25. Rungens Fatebur / en Skattekammer Jerem. c. 38. v. 11. Signilds Bur / hennes Borg eller Slott. Mess. Bore är Sadur. Hwilla bägge ord betyda den som aflar många Barn. Desses ordz ursprung wisses uthi Capitlen om Gudarna.

Atin och **Vei** de behöllo regementet på Jorden / men **Vili** eller **Vali** är den som tager mot de dödas Siälar under Jorden. Här om läses mera uthi samma Capitel.

Denna **Atin** är / som reste hjer nor / som **Snor.** talar tol. 3. och lemnade Österriften eller Asien at regeras aff sine 2. Bröder / hwilla stiftade hela Riket sin emellan. Denna **Atin** kom en mera uthur landet. Derföre far **Snorro** will som blandar denna **Atin** med den andra: ty utaf hans **Edda** är klart at denna **Atins** far war **Bore** och farfar **Bure**, see den 5. 6. och 7. **Mythiol.** Men denna **Atin** som kom in / när **Alexandri M.** **Monarchie** lyftades / och de **Romars** tog wed / han war **Fridulfs** Son / och **Freavins** Sonson / och hade mera än några och 40 förfäder / led fran led

if: än den första Actin, hwilket sees i Capitlet om hans Elechregisier. Under den första Actin talas om huru förra Werlden af en stor flod förgicks / den nya Werlden förändrades och utdelades / och huru des Regemente anstältes / dock alt genom förblommerade Gator. Men under denna senare Actin huru hans Söner komma at regera i Ryssland / Danmark / Engeland / Tyskland och Frankrike. Om alt detta skal här och där i hela wärket widlyftigare handlas.

Äre så desse twänne länge åtskillige Actin. Denne första Actin hade 12. namn (se Ed. 3. Myth.) ibland hwilka det 4. war Nikur eller Nikudur, som betydde en sådan / som wistas både på landet och i watnet / äfwen somde Gräfers och Lättners Skalder försmåla honom til land befästa Städer / dem och bestrida och fullslå / så och til Siös föra krig och styrå hafwet. Snor. fol. 5. och 6. afmålar honom med samma Färgor / som många af gemene man i Sverige offta inbilla sig honom see / nembligen at han gör sig til en Häst / Fogel / Orm / Fisk / eller Wemnistia / stundom ridandes stundom roendes i en Båt eller Skia / och at han stillar wäder och watn. Edda i hans åtskilliga namn num. 64. fallar honom Hlefreir, det är Herre öfwer hafwet. Necken och Noccen kallat Cl. D. Loccen. i sin gambla Swenska handlingar c. 3. fol. 18. Wormius i de Danske Monum. 1. Boog c. 4. fol. 12. Säger af ett M. S. att Noccen regerar öfwer hafwet såsom Neptunus. detta ord skrives åtskilligt Nockur, Niccur, Necker, Nikudur. Ståmma så Plato, Snorro och wåras Segner mæcta öfwerens / at han sett denna Dö at regera.

46. Pla-

demus. Sub Atino primo orbis diluvium; ejusque reparatio, divisio, & imperiorum ordinatio, sed sub fabularum involucris memorantur. Sub Atino verò juniore, quo patet Moscoviam, Daniam, Britanniam, Germaniam, & Galliam filii ejus sub suam potestatem redegerint & in eis regna constituerint, explicatur. Verum de his omnibus plura in hoc opere passim dabimus.

Duos igitur Attinos & quidem longè diversissimos esse apparet, quorum priori Edda Mythol: 3, duodecim nomina tribuit, inter quæ quarto loco occurrit Nifur sive Nifudur / quod hominem designat in aquis & in terra æquè commodè viventem: planè ad mentem poëtarum Græcorum Latinorumq; qui Neptuno artem muniendarum & oppugnandarum urbium in terrâ, præliorum item maritimorum rationem, nec non totum maris imperium adscribunt. Snorro quoque p. m. 5 & 6, iisdem coloribus eum depingit, quibus vulgus nostrum se Neptunum (Necfur) hodieque stultâ licet persuasionè, cernere credit modò sub equi, avis, serpentis, piscis aut viri formâ, modo equitantis, modo in cymbâ vel lembo navigantis & imperium in mare ac tempestates exercentis habitu. Inter alia quoque nomina ejus Edda num. 64. habet Hlefreir id est, maris dominum (Neptunum) Consultiss. & b. m. Doct. Loccen. Antiq. Sveog. c. 3. pag. m. 18. Necken vel Nocken vocat. Wormius in monumentis Dan. c. 4. p. m. 12. c. veteri Manuscripto hæc adducit verba: Noffen mari imperat pro Neptuno. Neq; quam turbare debet diversa hujus vocis scriptio Noffur / Niffur / Neffen / Nifudur. Constat igitur communibus & prorsus consentientibus Platonis Snorronis & historiarum traditionumque nostrarum suffragiis facta orbis divisione hanc insulam Neptuno regendam celsisse.

46. Ei-

46. Etiam *Fossas*, id est sinus circa insulam egestisse cum Plato docet p. m. 113. Idem ex Eddæ Mythol. 1. jam ante ostendimus. Interpretem igitur Eddæ latinum similitudo vocis *Nofur* cum *nogor* aut *nofor* quæ aliquem denotant, decepit ut pro *Neptuno* in versione suâ scripserit *aliquem*. Qui nostras Rûnas didicerunt, illi sciunt inter G & K nullum esse discrimen sed haberi pro unâ literâ. Huc accedit primarius istius mythologiæ scopus, quo docere nititur istas fossas à filiis gigantis cujusdam egestas esse. Id autem muneris soli *Neptuno* competere, Græcorum, Latinorum nostrorumque poetarum una & constans est sententia.

47. Collem eum, quem à *Neptuno* sive *Atino* habitari & 50 stadiis à mari abesse, jam ante num. 21 docuimus. Plato p. m. 113. tradit habitatum fuisse Ab eorum hominum, qui à principio terræ sunt nati, quodam cui nomen esset *Evenor*: eumque ex *Leucippe* uxore *Clitonem* filiam unicam genuisse; & cum jam nubili ætate esset puella, ipsius parentes mortuos, *Neptunum* vero ipsius amore captum cum eâ se miscuisse. Paulo autem superius Plato *Neptunum* Deum, uxorem vero ejus mortalem fecerat, idemque sibi voluisse videtur, cum ipsam & parentes ejus in *Atlantica* constitutos à principio terræ natos diceret. Sanè in eundem sensum Edda loquitur dum *Neptunum* sive *Artinum* peregrinum fuisse & a Diis huc advenisse, uxorem vero ejus, quoniam terrâ nata fuisset, *Terram* uxorem *Atini* appellatam, & in parte *Atlantica* vel *Sveoniæ boreali*, quæ *Jotunheim* dicta fuerat, educatam tradit. Videatur Edda in variis Terræ Nominibus, ut & Mythol. 8. Quemadmodum autem observatu longè dignissimum est quod *Atlantica* ante *Neptuni* adventum à *socero* & *socrui* ipsius habitata fuerit, ita e re fuerit genuina Eddæ verba ex optimo & vetustissimo codice membraneo, quem Illustrissimus Excellentissimusque Comes, & Magnus Regni hujus Cancellarius DN. MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE pro suo erga literas amore & munificentia Bi-

46. Plato afförindragne rum fol. 113. Säger honom hafwa gräfwit Siön eller Gräfwerna fring landet / äfwen såsom det wistess af Edda 1. Mythol. ders förefan iag inter annat se / än at den som henne på Latin öfversatt hafwer / och för Nofur sätter Nogor hafwer farte wil / ty man weet at i de gamla Runorna är Koch Gen boofstaf / och hela den Mythologien går ut på Gräfwar och wallar / som af en Jortens Söner gräfwes / hwilket ämbete ingen annan tillkommer än Necken, som alla Gräfwä / Latiniska och wäras Stalder wetta tala.

47. Den bäckan som Neccen eller Atin bebodde warande 50. stadier ifrån Siön / som wist är i det 21 stället / säger Plato fol. 113. Att andra Menistior (för än Neccen dikt inkom) bebodde / hwilka woro födde från första begynnelsen af Jorden / och heet en Evenor. Hwilket af sin Hustru Leucippe födde en dotter benämnd Clito. När hon war man wuren dödd hennes Föräldrar. Därför fick behag til denna Jungsfru och tager henne til sin Hustru. Detti de förra orden gifwer Plato Neccen en Gudomlig natur / och hans Hustru en Jordis / såsom han och gifr i desäsa / at han säger henne och hennes Föräldrar wara af första begynnelsen på denna Atlantiske Ös aff Jorden födde. Äfwen wistess detta af vår Edda, at Neccen eller Atin war en fremmande utaf Gudarna inkommin. Men Hustrun hans / effter hon af Jorden war född / kallades hon och Jord / Atins Kona (see uthi Edda Jordens ätfilliga namn) hwilken war upfödder uti Aelands eller Sweriges norre del / som kallades Jotunheim (see Ed. 8. Mythol.) och såsom det märkeliget är att Island eller Sverige war för bebyggd af Neccens Swärfolk / ty wil lag indraga Eddas ord aff rätta originalet på gammalt Pergament i Friswä / och af Hans Excell. & K. Cancelleren MAGNO GA-

BRIEL DE LA GARDIE til Aca-
demiens Bibliothek skänkte /
hvilket med nogle mærkelige ord
dette nemner / som en finnas i
den trykte Resenii Edda.

Nori Jotun bygde først Jo-
tunheima. Dotter hans var
Nott: Hon var svart & hon gi-
pits Naglfara; sonn þeira hét
Audr. Sibian var hon givi
Onar. Og var Jotun þeira dor-
tir. Hana atti Deglingr; og
var Dagr son þeira. Han var
sagr sem fader hans. Þa tók
A fader Nott og Dagr, og setti
a Himin og gaf þeim 2 Hesta og
Kerrur / og ri þa þau umhverfis
Jordina. Nott rider Hrim-
faxa; han daugvir Jordina med
meltropum sínum. Dagr a lkin-
faxa; og lyser lopt og Jotun af
fari hans.

Denne fördolda Gátan / som
här under de gamla Jörfäders
namn / rör om världens för-
sta Skapelse / äfven såsom de
Gräfer under sine Mythologier
äro wane att göra / Skola wi i sitt
rum förklara / och här alenast wi-
sahwad som stämmer öfweens med
Platone: som är först att landet
war för bebyggt aff Neccens
Swärfolk för än han kom där in /
hvilket skedde af Nord, som aff
Edda säges wara den förste.
Det ordet Jörste finnes en iden
tryckte Edda / dock / uti des 3. Ca-
pitulet af förtalen är sligt at mär-
ka där så står:

Þæt stinn skrifad i fræde bo-
kum / ad Niordur hafwer þeir
þin förste Swia Konga.

Nemligen den Jörste som
den andra Oden gaf sig namn
effter / och lät sig kalla Niorder.
Af hwad orsak skal annorstädes
omtalas.

Denne Saga är och ingen annan /
än den Edda i sit förtal beskriwer
under Toor at han kom in i Sverige /
och fick sig där Sif, det är Jorden
(see Jordens äffstilla namn i Ed-

Nord Jette bebygde alderförst
Jetteland. Hans dotter war Nat-
ten: hon war svart / och giftades med
Nagelfara. Deras son het Ode.
Sedan giftes hon Anar (Konung)
och war Jorden deras Dotter. Hennes
fett Degelig / och war Dager deras
Son. Han war sager som hans Fa-
der. Då tog Allader Natt och Dag
och satte dem på Himmelen / och gaf
dem 2 Hästar och Kiärror att fara
runt om Jorden. Natten far för-
ut med den hvita rismita Hästen /
hvilken daggar Jorden med fraggan
som kommer aff behleg tuggande.
Dagen rider den stjande Hästen /
och lyser Wädder och Jorden af hans
maan.

bliothecæ Upsalensi donavit, adducere,
maximè quoniam notabilia nonnulla in eis
occurrunt quæ a Resenio in editione Eddæ
chalcographica prætermissa videmus:

Nordr gigas primus omnium in-
coluit Jotunheim. Ejus filia Nott.
Hec quoque atra fuit & nupsit Na-
gelfare. Horum filium vocatus est
Ode. Deinceps nupsit Anar /
(Regi) factaque est Terra filia
eorum. Hanc duxit Degelig /
(pulcher) factusque est Dies filius
eorum. Hic pulcher erat uti pater
ejus. Tunc Pater omnium tulit
Noctem atque Diem & imposuit
calos deditque eis equos duos & cur-
ras ut circumirent Terram. Nott
prior decurrit cum equis albis &
pruinosis, qui rigant Terram spu-
ma è morsu freni decedente. Dies
insidet equo fulgenti qui jubæ suæ
atherem terramque illustrat.

Hunc reconditum historiam veram tra-
dendi modum, quo majores nostri sub certis
primorū hominū nominibus orbis creationē
comprehendere conati sunt, nos suo explana-
bimus loco: in præsentī enim quis quantusq;
sit eorum cum Platone consensus ostendere
decrevimus. Ante omnia igitur de hac terrā
a locero & socra Neptuni ante adventum
ejus habitata inter se conveniunt. Et omni-
nò in ea habitaverat Nordr, qui secundum
Eddam primus fuit. Licet enim vocabulo
Primus editio Resenii destituatur, ex præfa-
tionis tamen capite 3. non obscurè id ipsum
colligere licebit, cujus hæc sunt verba.

En fins skrifvit i de gamla bö-
cker / att Niordur hafwer betat den
första Kung i Sverige.

Ideoque scriptum invenitur in
veteribus historiis quod Nordr vo-
catus fuerit primus Rex Sveonia.

Primum puta, cujus nomen Attinus se-
cundus in se recepit sese Nordonem appel-
lando. Qua de causa id fecerit alio loco
docebimus.

Eandemque historiam repetit & incul-
cat Edda in præfatione, cum ait Thorum
in Sveoniam accessisse & Sifam, id est Terram,
secundum Eddam in nominibus variis Ter-

rx, in uxorem duxisse, cum ipse originis esset ignota. Hanc tamen historiam unā cum reliquis nos suo loco enucleare & cum sacris literis nostrisque historiis conferendo eas inter se conciliare studebimus. Hic enim, quod repetendum arbitramur, Platonis, Eddæ & historiarum nostrarum consensum de Arini sive Neptuni adventu ad hanc terram nostram, deque uxore ex indigenis capta, illustrare constituimus.

48. Filia NORDONIS NOX erat, quæ Equum accepit pruina album. Cumque iuba potissimum talis videretur, vocatus est Rijnfare. Etiam morem Poëtarum & Solonis institutum secutus Plato LEUCIPPEN appellavit, id est album equum habentem.

49. NOX nupserrat ANARO id est ei qui supra alios esset aut plus aliis polleret. Certe Ana Supra denotat Ulphil. Matth. 5. 15. 45. Anast & Ansa / Curare Cl. Verelii Lexic. Goth. Anabiuda præcipere, regere, imperare. Ulphil. Joh. 15. 14. Marc. 1. 27. Luc. 4. 10. Anabusne Preceptum, Jussum, Mandatum, Math. 5. 19. 27. Anagard Principum Regumque aula, Marc. 15. 16. Thiodan populo imperans, Rex Cl. Verel. not. Hervar. c. 17. p. m. 164. Anas Dux, moniment: Runic. 18. Ana / monim. Run. 225. Anar / Anas far / Rex, Superior, in M. S. St. Anacharsis Rex Scytharum. Herod. 14. fol. 109. Anaks quod virtute singulari Sceleritate summa fit, subito, Ulphil. Marc. 9. 8. Luc. 2. v. 13. Anamactigada vis, violentia. Matth. 11. 12. Anses / Reges, Principes, Dii, Jornand. c. 14. fol. 630. Apud Platonem vox quoque Evenor ceteris potentior notat.

50. ANARI & NOCTIS filia unica Ter-
ra

i Edda) till Hustru / hvilkens Slægt ingen wiste. Hvilken Saga nti tillika med de andra Klarare på sit rum göra skola / det wij alla dessa rum skola med den Helga Skrifte och andras och wäras Historier jämföra och til enighet komma. Ty söfer iag allenast at wisa Platonem med Edda och våra stämman öfwerens at Arin eller Neceen kom här in / och fick sin Hustru här af dem / som för Sverige bebodde.

48. Denna NORDON dotter war NAREN / hvilken hade en Häst som war all öfwer hwijt af rijn / särdeles manen / derföre kallades hennes hest Rijnfare. Platon uttrycker derföre hennes namn effter Skaldernas art / och kallar henne Leucippe, det är den som hafwer en hvitstän Häst.

49. NAREN fick til man ANAR / hwilket betyder den som är öfwer en annan / eller mera förmär / eller starkare. Ana, öfwer. Ulphil. Math. 5. 15. 45. Anast och Ansa, stöta Cl. Ver. Lex. Goth. Anabiuda, öfwerbiuda / regera eller befalla Ulphil. Joh. 15. 14. Marc. 1. 27. Luc. 4. 10. Anabaust, befalt. Luc. 14. 22. Anabusne öfverbod / anbud / befalning Math. 5. 19. 27. Anagard Öfwerstars och Konungars hus. Marc. 15. 16. Thiodan den som är öfwer folket en Konung Cl. Verel. not. in Hervar Saga Cap. 17. fol. 164. Anas Öfwerste 18. Kunst. Ana 225. R. Anac, Anachar Konung / öfwerman M. S. St. Anacharsis Skytarnas Konung / Herod. 1. 4. fol. 109. Anaks det som genom serdeles starkheet och krafft hastigt stier / Ulf. Marc. 9. 8. Luc. 2. v. 13. Anamactigada öfvermact / öfverwäld Math. 11. 12. Anses Konungar / Öfwerstar / Gudar Jornand. c. 14. f. 630. Lika betydelse har Evenor hos Platonem nembligen den som mera förmär än andra.

50. ANAR och NAREN enda Dotter war
JAN

JORDEN. Äfwen säger och Plato at Evenor och Leucippe de hade en mera än en Dotter.

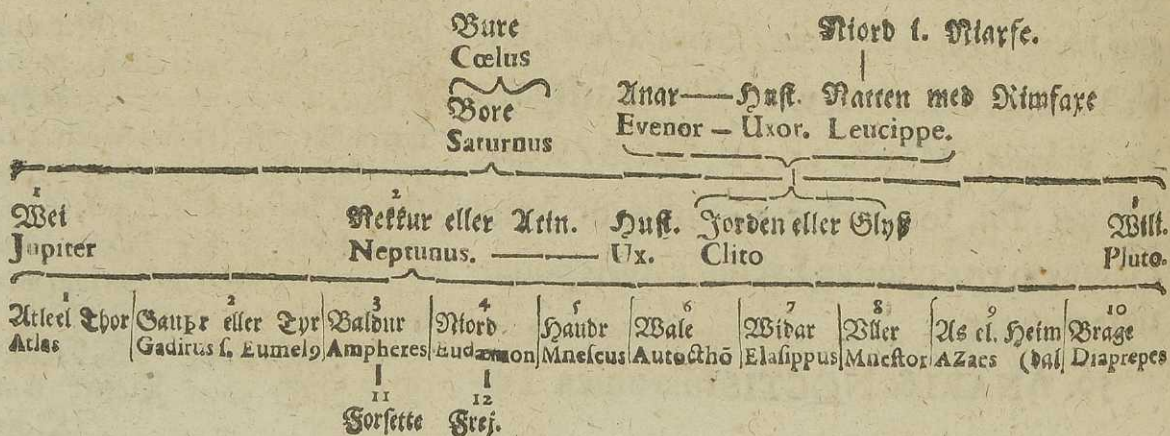
51. Denna fect Neccen til Hustru som här nu kallas efter Skaldernes art Deglinger / hwilket synes wara hans 120. Kenningsmann (see Attnas ur Edda) Teckur / Teckelig / Deglig. Hans Hustrus förnämsta Arceiel eller Penning efter Skaldernas art är Glyß (see 50. Kennigar Edda) det är den som glittrar och mycket skinner / eller är förnämblig af Læt. (illustris) Äfwen så kallar Plato henne Clito det är skinnande. Här är icke heller stor åtskillnad emellan sielfwa ordets boobstäfwer och ljud Glyß of Clito som Anar of Evenor.

52. Neccen aflade med denna sin Hustru 5. gånger Barn / och hwar gång Twillingar / hwilket nogsampt wijfer de Norstas art / som aff Fremmande beropas så fructesamma / at de offra så Twillingar och Trillingar. Platonis ord lyda sålunda: Dessförutan aflade [Neccen] Twillingar / de han upfostrade. I den Gråtestta Texten är detta klarare / der så står: Han aflade 5. gånger Söner och hwar gång Twillingar / blefwe så 10. Söner. Af Edda hafwa wij wäl detta tallet / men intet att de föddes alle Twillingar / dock finnes det urhi andra gamblas Segner: hwarföre wilita wij alla til sina namn inför en liten Taffla at man ögonfärligen kan see tilsammans stämningen af hela Släkten of Swägerskapet efter Platonis, Eddas och wäras Segner.

ra fuit. Ita quoque Plato Evenori & Leucippe unam tantum filiam tribuit.

51. Hanc in uxorem duxit Neptunus, qui juxta Poëtarum institutum dictus est Deglinger idest Pulcher. Videturque id nominis ei tributum in Edda, Nomine 120, nempe Tecker / Teckeligh / quæ duo pulchrum quoque notant. Uxoris ejus præcipuus honoris titulus erat Glyß / valde Splendidus, coruscans, ut & illustris: idque juxta Eddam Nom. Uxoris 50. Idem vult Clithonis vox apud Platonem, ut hîc jam de literarum quadam affinitate inter Glyß & Clitho, inter Anar / & Evenor nihil dicamus.

52. Ex hac uxore suâ Neptunus liberos & quidem gemellos quinquies suscepit, sane in argumentum maximæ fecunditatis, quâ septentrionales hæ regiones apud omnes plurimum celebrantur. Verba Platonis ita quidem habent apud interpretem: geminos filiorum partus & suscepit & educavit: atqui græca verba clarissimè quinquies ipsum masculos & quidem gemellos suscepisse indicant, qui deinceps recensentur numero decem. Hunc eundem liberorum numerum Edda quidem agnoscit, de modo tamen nascendi silet, quem nihilominus ex historiis aliis cognoscere nunc licebit. Interea temporis hac sequenti tabella genealogica ex Platone, Eddâ, & historiis nostris erutâ, captui & memoriz legentium consulendum duximus.

står till Mytan-
pung up till Swi-
namad / Aste mid
till Spilwespång
fö och så till Örebro
Torsfilia / Streng-
gånäs / Björko och
äter till Dillga.

copiam, inde ad
Swinewadh, Aske-
lundam, Lacum
Gylfaspangentem,
Örebroam, Torsfi-
lam, Stregnesium,
Birkam & denique
Tillegam.

Gullspånga / Dar-
gerström / Lydes-
vikt / Rutesiel /
Tranestrand / Sa-
xewall / Norresjö-
Befman / Amun-
gen / Kaalbed /
Aroos.

gium Dager flui-
um, Lidesvicham,
Rutsheldum mon-
tem, Tranebran-
dam, Saxewallam,
Borealem, Saxoni-
am, Vefmanniam,
Amungam, Kaalflu-
vium, Arosham usq;

sa Gottha / Skären
utföre / med Got-
land och Öland till
Wej och des ström
up till Gantarid-
holm / Junaå /
Bifingjöö / Aste-
fund och Kallemore-
den till Mytan-
pung.

Gothlandiam &
Oelandiam, inde ad
flumē Vejum, Gau-
tharidam, Holmiam,
fluviumq; hiumam,
tota ad insulam Vi-
ngiam, Askelun-
dam, sylvam Cal-
mardiam & Nieopi-
am usque,

Sierdunda.

4.
Vefmanland
och Dalarna/
Sewaström Gol-
tern och alt Nor-
dan om Dala Est-
wen / Lina / Lyby-
fiel / Hunneshdaal of
alt nordan om alf-
wen utföre till Os-
wanfö Håstunda
Sawaa Euföping
Sewaström.

Reg. Quarta.

IV.

Vefmannia cum
Daliā, A flumi-
ne Svevo ad Folke-
rium per ripas Se-
ptentrionales Albi-
Dalenfis ad Limam.
Lybios montes,
Hunneshdaal, &
linere converso a
parte Septentrionali
fluminis usque ad
oswanfio, Håstun-
dam, Sawam amne-
Enecopiam & deni-
que flumen Svevū.

Sörgöland som
är Småland och
Skåne. Juna-
bet / hela Ganta-
rit / Hallarid /
Wej / Simber-
hawn / Skånör /
Elsingborg / En-
glaland / Helleland
Simmerid / Grim-
merid Sigglarid /
Bordarid / Mufar-
rid / Beharid / Ju-
nabet.

V.
Sodrgothia id est
Smalandia &
Scania, A flumine,
Juna, per totam
Gautharidam, Hal-
landiam, Veijum,
portum Cimbricum
Scanotam, Elsen-
burgum, Engalan-
diam, Hellelandi-
am, Cimmericam,
Grimmeridam, Sig-
glaridam, Bordari-
dam, Mullaridam,
Beflaridam, usq; ad

6.
Vefsigöland of
flume al Wer-
meland / Aste-
fund Weiter till
Juna- / Vefsa-
rid / Mufarid /
Bordarid / Grim-
merid / Simmerid
och hela Vefstää-
ran till Glammien
och Marferså till
Gielh Eydeswitt
Dagerflod till An-
gelshamn.

VI.
Vestrogothia cu
parte Verme-
landia. Askelunda
supra Veterim la-
cum, ad flumen lu-
nam, inde Befari-
dam, Mullaridam,
Bordaridam, Grim-
meridam, Cimmeric-
am per sinus Oceani
usque ad Glammien
fl. Markaridam, in-
de ad montes, Li-
desvicham, flumen
Dagenum & deniq;
portum Anglicum.

Stuhunda.

7.

Vefman-
land och
Jernbernläs
Wester om
Sewaa till
Aros / Swe-
wif / Vefma-
ne an up är
till Sarekule-
len up till Ly-
byfiel och alt
Söder om
Daalefwen
till Folkerna
of Sewaa ut-
före.

R. Septima.

VII.

Vefmannia
& Iernber-
landia. A flumi-
ne Svevo Aro-
liam, Sveviam,
per flumen Vef-
mannorum us-
que ad dorsum
Saxonum, &
montes Lyby-
os, inde per ri-
pas australes al-
bis Dalenfis, us-
que ad Folke-
rium & flumen
Svevum.

Öttunda.

8.

Ötland of
Rudlag
från Kung-
hamn vid E-
fölen Dan-
mark ja upfö-
re Lagga / S-
stuna / Ed-
bro / Valos
Simbernäs /
runt om Öt-
netuna Stä-
ren till Her-
hambra och
Tilga / Vef-
lön / Minn-
ö / Hatuna /
Sigtuna /
Aarud /
Kungshamn.

Reg Octava.

VIII.

Uplandia &
Roslagia.
A portu Regio
prope lacum
Ekolen per am-
nem Danmar-
kensam usq; ad
Laggam, Ofu-
nam, Edzbroä,
Valunam, Cim-
bernelium, per
sinus & litora
Mannerunensia
ad Herhamniū,
Tilgam, Atlan-
tis insulam, Mi-
nois insulam,
Hatunum, Sig-
getunū, Arnoā
& portum de-
deniq; Regium.

9.

Örman-
land Hef-
singeland fö-
ter Lydse
från Born till
Herulbäl och
och så hela
Stellen till
Nifvelftigen
of så Övena-
ström i Born.

IX.

Normannia
& Helsingi-
flumen sequi-
tur Lydenfe
Ponto usque a-
Heruldalā, in-
iuxta montes
usq; ad Riph-
os montes & flu-
men faminarū
sive Amazo-
nū donec pon-
tum attigerit.

Tiunda.

10.

Ötland
Kung-
hamn / Öter-
Rusfärra /
land / Harbo-
Hessunda /
Öfwanfö
Blåfval med
Öfsholmar-
na / Ham-
brung och så
Born utföre
till Glyfudde
Simbernäs
Öter Tielga
Sansta / Al-
munge / Sun-
bo / Kung-
hamn.

R. Decima.

X.

Uplandia.
A portu
Regio ad Ake-
rian Nyferrā,
Alandiam,
Harboā, Hå-
stundam, Öf-
wanfio, Elyth-
um, Campo-
que Elythos,
Hamburiam,
indeque juxta
pontū ad pro-
montoria Ely-
thum atq; Cim-
merium, Til-
gam borealem,
Fanstadum,
Almungam,
Funboam &
denique portum Regium.

Äf denna Taffla synes hwilka
Landfkap behölo än sina namn /
af hwilka uti Blau och Jansonii
Tafflor Sierdunda / Öttunda och
Tiunda stå insatte. Men hwilka
af de andre / som är Sörgö-
land / Sörgöland / det är Små-
land och Skåne / Westgöland
och Vermeland skola rätteligen
kallas Triunda / Femunda / Sex-
unda och Niunda kan man ey
wift se / efter namnen äro utlä-
na / och står olenast ofwan them
numrar.

Dhi

Hic index regiones ostendit, quarum
nomina haberi possunt, ex quibus Regio-
num IV. Sierdunda / VIII. Öttunda & X.
Tiunda in mappis suis Blavius Iansoniusque
expresserunt. Quæ autem nomina singulis
reliquarum, nempe Ostrogothia, Sudergo-
thia i. e. Smalandia cum Scania, Vestrogo-
thia & Vermelandia competant non æq; in
confesso est, ac proinde unamquamque illa-
rum numeris potius quam certarum Regio-
num designationibus distingvere maluimus.

In

In historia S. Olai (cujus codicem membraneum Gothicâ lingvâ scriptum præter alios complures pro suo, uti paulo ante diximus erga patriam amore, Academiæ nostræ reliquit Celsissimus Comes & Regni hujus Cancellarius supremus) & quidem pag. 61. s. 8. septem Regionum fit mentio, duarum in Gothiâ, in Sveoniâ verò reliquarum quinque ex quibus omnibus tantummodo tres Regionibus juxta divisionem veterem suis nominibus designantur, nempe X, VIII. & IV. Eadem nos historia docet hujus regni partes sive regiones aliquam tum temporis mutationem subiisse pro diverso numero ac limitibus sedium Episcopaliū. Et denique partem australem totius regni nostri in duas portiones majores divisam fuisse tradit, Gotiam puta & Sveoniam propriè sic dictam: de partis vero septentrionalis divisione prorsus silet. Verba autem illius hæc sunt:

Sveonia in partes plures divisa jacet: quarum una Vestrogothiam, Vermelandiam, Marchiam sive Marcomanniam & qua huic adjacent complectitur. Estque hac hujus regni portio tanta ut soli ejus Episcopatus 1100 parochia subsint. Altera Ostrogothiam comprehendit, & Episcopatum alterum. Huic annexantur Gotlandia Oelandiaque, qua omnia simul Episcopatum priore multo ampliorē efficiunt. In Sveonia propriè sic dicta pars una Sudermannia dicitur, in qua unus est Episcopatus: pars alia Vestmannia appellatione venit & Regionis quatuor, cui iidem Episcopatus unus inest: pars tertia Regio vocatur decima, pars quarta Regio oitava, & denique pars quinta Sialandia cum sibi adjacentibus locis. Hac Orientem spectat & mari est vicina.

Apud Snorronem Sturlæsonium p. m. 214. ut & in vitâ R. Ingialdi astuti p. m. 26. legimus quoque Regem Ingvorem Regionis quarta, itemque Regem Siurdum Regionis-

Bei S. Olofs Saga på pergament med gamla Göthiska Skriftnin / och af Hans Excell. Rikz-Cancelleren tillika med många andra gamla skrifter af sin stora rike til Jäderne Landes heder / och Sauningens uplysning i de gamla handlingar / til Academien skänkte / ser man s. 3. fol. 61. sin delar uppräknas: två uti Götariket / och fem i Sveariket / under hvilka 3. delar äro til sin namn effter den gamla delningen ihogkomne / nemligen Tiunda / Ottunda / och Siurdunda; man ser och af des ord / delarna ved den tiden i Riket varit något förändrade effter Biskopssäterna / och delar han Riket söder dehl i 2 stora delar / nemligen Götha-Riket och Svea-Riket egenteligen så kallat / förbigående norra delen af Riket. Så lyda orden:

Sveariket ligger i många lottar. En lott är Västgötsland / Vermeland och Hedemarsken och det som der til ligger. Hvilket är så stort Rike at under det ena Biskops-döme äro Elfva hundrade Rytterier. Den andra lotten är Östgötsland: det är nu det andra Biskops-döme / her til hörer Gotland och Öland / och är alt tillsammans merett större Biskopswälde (en Västgötsland) 3 sielfwa Sverige är en lott / som heter Södermanland / där är ett Biskops-döme. Ther heter och en lott Westmanland och Siurdundaland / ther är och ett Biskops-döme. Then tredje lotten heter Tiundaland. Den fjerde lotten Ottundaland. Och den femte Siöland och det som der til ligger hvilket är belägt effter uwidhafwet.

Swia welldt ligger i morgum hlurum: ein lutr er Westra-Gautland / oc Vermaland / oc Markr / oc tad er þar ligger til: oc er þad swa mikil Riki at under Biscups þeira / er þar er yfer / ero 11 hundruet Rikina. Annar hluti lands er Enstra-Gautland; þad er nu annar Biskupsdomur. Þar fylge nu Gotland oc Eyland oc er þat alsamman myklu meira Biscups welldi. i Swiþiod sialfrt er ein hluti lands / er heite Sudermanland / þar er en ein Biskupsdomur þa heite Westmannaland of Siadrundaland / þad er en ein Biskupsdomur. Þa heite Tiundaland ein friðr hlutr Swiþiodar þa heite en flordi hlutr Ottundaland. Þa er en fimt Stoland / oc þad er þar ligger til: þad ligger ett Osttra mod hafno.

Detta finnes och uti Snorro Sturleson f. 214. Ellest uti hans beskrifning af R. Ingialds Jtras des lefwerne f. 26. finnes at R. Ingwor war Höfdinge af Sierra

dundaland och R. Sturd af Dundaland. Snorro Sturleson utaf Isenderna fol. 29. Joh. Martin. i sin Norff. Cron. fol. 11. utur Norge och Messenius i sin gambla Swerska / dock af de Norffes utdragna Cronika / såja at Sverige är skiftat uti 10. delar effter R. Auni Jorundz sons tio Söner / hwilken lesde i 300. år / 200. år wid pass effter Christi tid. Nio hans Söner offrades up til Gudarna / på det han skulle få länge lewa / men den tionde nekades af hela Riket at han offras skulle / Och skulle gifwas en part af landet namni effter hwar sine söners thal / som offrades. Men när wi se wåras Cronikor igenom. Eric. Olai l. 1. fol. 17. Mess. cap. 19. f. 39. Cl. Locc. Hist. Sv. l. 1. fol. 33. så het R. Jorundz son / den effter honom steg til riket en Auni / utan Håkon King / hwilken en hade så många Söner / men lesde wäl mot 300. år som Snorro säger / och wåra bewitna at han måtte födas på sistone som ett Barn. Hwarföre håller iag så före att Atin eller Necken / som lesde i den tiden strax effter Floden / då än Wennissiones ålder gemenligen steg til 4. å 500. år / som sees af G. Bdz Helga ord / han war den rätta Auni. hwilken 9 Söner dödde alla / och brändes för än Atin sadren dog. Och Niord den tionde allenast öfwerlesde / effter hwilkas tahl landet war / som Plato säger / skiftat i 10. delar och namngifne; hwar om och Snorro endels fol. 5. talar:

Och Atin gaf sin Guder (Sönerna) boniger i landet hoos sig: Niord gaf han Noatum of frej Upsal / of For Frudwanger / Heiner gaf han Håndberg of Balder boede paa Bredeblid. Of ligo så gaf hand alle de andre gode Boliger.

Nu

gionis octava præfectos fuisse. Præterea ex Islandis Snorronem p. m. 29, ex Norvagi Iahannem Martin. Cron. p. m. 11. & ex Iohannis Messenium in veteri suo sed e Norvagorum scriptis desumpto Sveoniae Chronico habemus qui Sveoniam in partes decem divisam fuisse testentur, pro numero decem filiorum R. Auni Jorundi filii, qui seculo post Christum natum secundo, annos CCC. vixerat, & per immolationem filiorum 9, tantam ætatis suæ accessionem à Diis impetraverat: decimum enim filium cum cives unanimi consensu huic legi subtraxissent, simul etiam ad numerum filiorum jam ante immolatorum, certis regni partibus nomina exco-gitarunt. Atqui ex Chronicis nostris, præsertim Eric. Olai lib. 1. p. m. 17. Messen. c. 19. p. m. 30. ut & Cl. Loccen. l. 1. Hist. Svec. fol. 33. alia omnia colligere licet, nempe filium & successorem Iorundi non appellatum fuisse Aunium, sed Haquinum King / qui quidem tot filios non numeraverat, annos tamen CCC Snorroni memoratos vixerat, adeo ut secundum nostros quoque repuerascens talibus eguerit fomentis qualibus renelli infantes excipi solent. Quapropter nostra hæc est sententia: Atinum sive Neptunum cujus ætas in proxima diluvio tempora incidebat cum adhuc ætas hominum etiam juxta Scripturam Sacram CD aut D esset annorum, verum foisse Aunium, cujus filii novem cum Diem suum ante ipsum obiissent & cremati fuissent, tum Niordus filiorum decimus patri superstes factus est, regnumque pro filiorum numero in partes 10 divisum & partibus ejus singulis nomina imposita fuerunt. Ab hoc negotio ipse Snorro p. m. 5. non multum recedit, dum ita scribit:

Atinus Diu suu. (Filii) habitationes certas in regno juxta se assignavit. Niordo Noatum. Frejo Upsalam. Toro Frudwangeriam, Heineru Hundbergam; Balderu autem Bredebligiam occupavit. Pari quoque modo cetera omnibus de idoneis habitationibus proflexit.

Quare

Quandoquidem autem antiquissimæ historiæ nostræ poëticum dicendi genus in multis redolent, quantum quidem ex superstitibus earum reliquiis adhuc cognoscere licuit, id quod Plato quoq; Solonis exemplo, Tacitusque in suâ Germaniâ confirmant, utique non sine ratione suspicari licet poëtam aliquem in Haquino Xing inusitatum illis præsertim temporibus vitæ spatium observasse, ac propterea honoris ergo illi veteris istius R. Auni & vitam & res quoque gestas attribuisse: non enim poëtis tantum nostris, Edda teste, usu venit alicujus sive Regis sive Dei nomen & actiones pluribus communes facere sed etiam Græcis, qui Herculi ad Trojam pugnanti nihil non largiti sunt facinorum eorum, quæ ab aliis eodem nomine venientibus & multis seculis illum antevertentibus patrata fuisse omnes eruditi agnoscunt. Hanc sententiam meam non parum fulciunt verba Snorronis p. m. 9.

Tum moriebantur omnes Dii & cremebantur, quibus postmodum sacrificia fiebant. Niordus morbo decessit, cum ante in se idem quod Attinus signum recepisset. Cremarunt ergo eum & magno honore affecerunt, in id pro Deo coluerunt.

Ex his clarissimè apparet novem Attini filios ante patris obitum mortuos & crematos fuisse: namque i. Nisi ita fuisset, tum vel Tori natu maximi (Atlantis) vel alterius alicujus ex ætate provectioribus & apud Sveonas in majori honore habitis filiis nempe Tyri (Gadiri) aut Balderi mentio post parentem facta fuisset; cum tamen post Attinum, mox solius Niordi, regnum commemoretur.

II. Attini longissimam senectutem facile arguit illa regni inter suos divisio, qua Frejo Niordi filio Upsalam ad filium primo genitum spectantem regendam Snorro tradidit.

III. Scribit quoque Snorro pag. mih. 8. *Attinum in Sveonia morbo extinctum fuisse, & jam morti vicinum in se recepisse signum Geirg. odde / id est, passum fuisse carni suæ incidi novem vulnera veluti totidem cuspides in orbem dispositas. Quæ res quid aliud quam designatio*

Nu såsom alla våra gamla Sagor äro först i Skalde art förtälad / som och de öfverblefne äro i dag så se låta / Plato här af Solone och Tacitus i sin Germania det och bewienna; så hafwer wisselig någon Skald skrifwit Någon Xing til åra effter han så länge i denna senare tiden lefde / och gifwit honom den gamla Aunis namn och hans bedrifset honom tilågnat. Hvilket icke allenast hoos våra Skalder brukelig är (se Edda) at gifwa den ena Konungen och Gudens den andras namn och bedrifset / utan och de Græcer: ty hwad är det icke tillskrifwa sin Herculi, som lefde wid Trojanernes tid / det de Lärda måste erkänna / komma de andra Hercular til / som lefde några hundrade åhr för honom. Denna min mening styrkes af Snorres egna ord fol. 9 der han så talar. Då dödde alla de Gudar och blefwo brände / och siden öfrede mand til denem. Niord blef södd of lod til förenne merke sig lige som Oden. De brende hannem of glödde hannem en stor begengelse effter hans död of halde hannem för en Gud.

Se här är klart at alla 9 de andra Atins söner hafwa blifwit döde och brände för än Atin dog / eliest hade hans förstfödda som Toor eller Atle Regementz tid warit näst honom beskrifwin och omrördz / så och någon af de andra som äldre och altid förwämligare woro af de Swenska haldne en Niorder, såsom Tyr (eller Gaute) och Baldur. Men nu fölter Niords etwäldz Regemente och des beskrifning strax in på Atins.

II. Atin hafwa lefwat länge wises der af att han gaf Niorda Son Frej Upsal til at styra / som war den förstfödda Sons deel. se Snorro.

III. Det Snorro f. 8. talar at Atin blef södd i Sverige / och der han stulle dö / lod han merke sig med Geirg. odde (det är han lod flere nio hml på sit tiöd uti nio odde) Hwad stalle denna Gata betyda / annars än det / han des

erfnade sinen iö Söners död / dem han trodde alla nu Gudar wara / och wilia dem til sig taga efter sin död / så wäl som alla andra effter den dagen / som höllo sig manligt såsom Snorros ord widare lyda : *Of eignaðe sig allo döde menn som salde i strid : dem wilsð hann herberga effter döden.*

IV. Atin han lefde icke allenast mäcka länge här på Jorden / utan de Swenske trodde och / såsom Snorro säger / honom lefwa ewighet : ty trodde och tilbodo de honom så länge ju mera. Hwarföre kallades han rätteligen Auni ; hwilket ords ursprung iag håller före wara af A, Ai, Au, Æ, som betyder länge wara eller ewigt från Æ ell Æ. in aivins iewigheet / säger Ulfil. Matth. 6. 13. Hvilket ord tages för många mans åldrar / som hoos Luc. 20. 34. *Sunius this aivis*, denne werldennes eller ålders Barn. Marc. 2. 12. *Thati aivis*. idetta lifwet eller denna ålderen. *Aunifot*, Ålderdoms död / Snor. fol. 20. och dedan är ded gemena ordspråket kommit / at den som mäcka länge lefwer och af ålder döer / han säises dö *Aunifot*.

V. Atin eller Neccen kallas för sin stora ålder uti den 70 kennitagen af Edda, *YOLRX* / det är den gamle : äfwen så *Aunin gamle* Snor. fol. 20.

VI. För Hökons KINGS tids / som bekom til åretytel af Snorro Aunis namn / war reda länge sedan Swerige skiftat i 11 delar som på sitt rum wisas skal / altså war ey han / utan Atin den rätte Auni.

VII. Plato lefde både för den senaste Atin, som kom tillbaka från den ytre Skythien in i Swerige wid Alexandri M. Monarchies tids / så och för Håkon KINGS tids / och bekräftwer det som hände straxt effter floden / och

tio esse poterat filiorum novem morte amissorum, quos ipse Deos esse crediderat & ad se post mortem ejus venturos, una cum aliis omnibus qui post eam diem in bello fortiter cecidissent; verba enim Snorronis ita porro sonant: *Sibi autem omnes qui in prælio occubissent vindicavit. Hos ad se post mortem recipere voluit.*

IV. Nec solum in his terris diu supervixerat Attinus, sed etiam ex sententia Sveonum, uti Snorro habet, *æternum vixerat*: in qua opinione magis magisque confirmati eum quoque adoraverunt. Rectissime igitur & Aunius est vocatus, quippe cujus vocis origo, meo quidem iudicio erit A, Ai, Au, Æ quod diuturnum vel ævum notat, uti & nos ab Æ ad Æ durare dicimus id quod æternum esse volumus. Imo in *Uivins* / id est in æternum habet Ulfil. Matth. 6. v. 13. quod temporis spatium multarum putatur esse hominis ætatum juxta id quod legitur Luc. 20. v. 34. *Suning this aivis* filii hujus seculi Marc. 2. 12. *Thati ain* in hac vita, hoc seculo. *Aunifot mors sera & in senectute obtingens* Snorr. p. m. 20 Hinc denique solennis ista loquendi ratio, *dö aunifot* post multam ætatem & quasi in decrepita senectute mori.

V. Attinum sive Neptunum Edda Nominis LXX. ob senectutem suam *Yoltur* id est antiquum appellat, non secus ac Aunium priscum vocat Snorro p. m. 20.

VI. Sveoniam multo ante tempora Regis Haquini King quem Snorro honoris causa Aunium vocat, in partes XI divisam fuisse suo loco clarissime monstrabimus: Nusquam ergo fieri potest ut ille, sed ut Attinus, verus fuerit Aunius.

VII. Vixerat quoque Plato ante Attinum ultimum qui ex ulteriori Scythia in Sveoniam circa Alex. M. tempora revertebatur, ut & ante R. Haqvini Ringii ætatem, easque res quæ diluvium proximè secutæ sunt

nec non Atinum sive Neptunum filiosque ejus decem qui cum eo vixerant, planè ad eundem modum quo Edda describit. Unde rursus apparet à Snorrone Attini ultimi & intermediorum res gestas cum factis Attini primi, filiisque ejus confundi qui tamen a nobis in Chronologiâ nostrâ accuratissimè separandi venient. Est quoque notissimum omnibus Atinum ultimum in se filiosque suos, Attini primi filiorumque ejus nomina recepisse, de qua re videri poterit Edda in appendice Mythol. 49. qui locus plurimam sanè lucem fænerabitur ex ipso codice manuscripto, qui ita habet:

His auditis perceptisque nomina sibi Asa imposuere Deorum à Gylvönne commemoratorum: ut longo procedente tempore, non dubitarent homines credere unos eosdemque esse & eos Asas sive Deos de quibus retulerat Gyluo. & hos qui ex Asgardia (Scythia minore) venerant in Sveoniam. Atque tum Thorus tonans vocatus est Thorus Asiaticus.

Hæc omnia clarissimè ostendunt Snorronem utut de Sveonum rebus optimè meritum, vel in scriptis Poëtarum cespitasse, vel a librariis corruptum esse. Eddam enim ipsius qui cum ejusdem Chronico conferre volet, inter se pugnancia non uno in loco deprehendet: illa enim Atinum filiosque ejus diluvio proximos facit, hoc vero eosdem ferè ad tempora Christi reijcit. Nos non levem his erroribus ansam præbuisse arbitramur istam Attini ultimi filiorumque ejus cum veteribus promiscuam nominum usurpationem. Interim observatione dignissimum judicamus insignem illum Platonis cum Norvagorum, Islandorum & nostris Historiis consensum de decem Attini filiis, de regni hujus in totidem partes divisione & denique de partium singularum ex hoc numero desumptis nominibus.

54. Valdè quoque signanter Plato dicit *Neptunum maternam habitationem, amplissimam illam*

och den Atin eller Neccen och des 10. Söner / som då lefde / äfwen såsom Edda. Dersöre wisses åter hura Snorro han blandar den senastes och de medlestas Atins gåraningar med den första / så och hans Söner / hwilka alla skola äro Filias widlyffteligare i Chronologien. Och är der allom bekant / at den senaste Atin gaf sig och sina söner namn effter den förra Atins och hans söner. Läs Edd. uthi 49. Mytholog. tillegning och mycket klarare af Originalen där så står.

När Gudarna (Konungarna) hörde detta såjas gesswo de sig de Gudars namn som Gylfe hade förtelt: på det at ingen en lång tid der effter skulle twiå att de icke woro de samma Gudar (om hwilka Gylfe hade talt) och dessa som nu kommo utur Asgard (minst Gylphien) till Swertge. Bles så Atethor kallat Asathor etc.

Det er Äfrent heira Fættä sagt / såso þeir ser þest norn Asanna: Þa er langat stundit þli / esadit menn ecki / at allit þeri elutr / Þer Äfir er nu et fæfagt / of þesir Äfir / er nu woro. Det war Audokor kallaðer Asakor.

Asalt detta synes nu att Snorron intet hastwer i alt wäl fattat Skaldernas art / ehuru och Swerige honom mycket skyldig är; eller är han af någon förwärrat; ty i många stytten wissar hans egen Edda det som är mot hans Cronika / såsom uti denna Atin och hans Söner. Wi Edda såges de ha lefwat siwar effter floden / men här inmot Christi tid: fann och myckin irring komma där af / som jag rätt nu sade / at den senaste Atin gaf sig och sine Söner den förras namn. Är så nu detta märckta märckeligt at både Platonis, de Norffas / Islandffas och wäras Sagor stamma öfwerens om Atins 10 Söner / landes där effter delning / och Landsskapens namn effter deras tal.

54. Märckeligen talar och Plato i det han säger / at sin förstfödde Son gaf Necten sin moders art och det land

det som wad det fructsammeſte. Med hwilka ord han åter å nyo bekräfter at Sweriget eller Aeland war för bebyggt af hans Swärfolk / som wiſſt är i det 47 ſtiälet: ſedan at den tionde delen eller hans Huſtrus arf war den fructſammmeſte / ſom förklarar är i det 20 ſtiälet och at hans förſifödde Son ſkulle wara Enwäldz eller Öſwerkonung för de andra Bröderna / ſom woro Jarlar och Lagmän / detta bewittnar klarligen Snorro fol. 25.

Öt hafde Wpſale Konger altid werit enwäldes Konger öſwer Sverige / frä Ödins tid / of indt til Agnar hin Rige döde. Siden blef Landet ſkitt wed arff / ſaa at hwer ſitt ſin part / ſom han arfwede / of bliewe ſa mange Konger i landet. Dog war Wpſale Konger öſwer dem alle.

Öti deſſe ord ſtämna Plato och Snorro öſwerens / at från förſte Atins tid war altid Tiundaland eller Wpſala Kung enwäldz Konung och öſwer Konung för de andra: men uti ſine ſenare ord måſte Snorro förklaras / der han ſäger landet hafwa gått til arfs effter R. Agni Hin-riſes tid / ſom war wed paß Anno Chriſti 100. (ſe Chronol:) och ſåledes många Kungar bliſwit / liſa ſom inga ſmå Konungar eller under Kungar hafwa warit tillförene. Hwilka ord böre ſå förſtås: för R. Agni tid woro de andre Konungarna aldriz flere til talet än effter landſkifningen och de Kungar eller Kungebarn / ſom intet Land hade / foro i Härnad och woro öſwer Konungen underdånige / ſom Plato talar / hwilken i de tider lefde / och Herwara Saga / Gotriks / Boſe och fleras wäras uttryckeligen wiſſa med Cl. Verelii klara anteckningar. Men effter R. Agni tid wille hwart Konungebarn / ſå wäl enwäldz ſom under Konungarnas hafwa arf och der om fullkomligen råda ſåſom enwäldz

Kung.

illam & longe optimam sortem primogenito attribuiſſe: quibus verbis denuo confirmat Sveoniam ſive Attlanticam å Neptuni ſocero jam ante habitatam fuiſſe, ſimulque fatetur uxoris ejus ſortem fecundiffimam potiſſimamque habitam quorum utrumque nos ſupra §. 47. & 20. attigimus. Quod autem ſumma poteſtas etiam in fratres reliquos, qui tantum principum ac legumlatorum inſtar erant, ad primogenitum ſpectaverit, id clariffimis verbis Snorro p. m. 25. teſtatum facit:

Fuitque ſemper Rex Wpſalensis Rex totius Sueonia å tempore Attini uſque ad Agnari divitis mortem. Inde diviſum fuit Regnum in certas quaſdam portiones, quarum ſingulas ſinguli jure hæreditario ſibi acquiſiverunt; crevitque hoc pacto Regum per hæc loca numerus. Fuit tamen Rex Wpſalensis ſuperior habitus reliquis. Conſentiunt equidem inter ſe Plato atque Snorro de Regibus Wpſalensibus, qui Regioni X imperitaverant, in majori dignatione habitis inde å temporibus Attini primi, ſed verba tamen Snorronis quæ ſeqvuntur explicatione aliqua egent. Quod enim poſt Agnium, ut ipſe vocat, Divitem cujus ætas in annum Chriſti circiter CX. juxta Chronologiam noſtram incidit, regnum in certas quaſdam portiones hæreditarias diviſum, Regelque quam plurimos tum exortos fuiſſe dicit, id non capiendum erit de nullis ante iſta tempora Regibus inferioris ordinis, ſed potius de Regum multitudine ſaltem respondente Regionibus å nobis ante enumeratis: cum qui prætereå ſtirpis eſſent Regiæ, ſub Regis aſpicio ad exercendam piraticam abire ſoliti eſſent. Regi autem ſuperiori eos omnes paruiſſe Plato iſtis temporibus ſuperſtes ſuo loco ſatis indicavit, præterq; cum Hiſtoriæ Hervoriana, Gothrici, Boſæ aliorumque Cl. Verelii notis illuſtratæ abunde confirmant. Verum poſt R. Agnium quicumque Rege aut ſummo aut inferiore nati eſſent, ſtatim jure hæreditario ſuas ſibi portiones poſcere ceperunt

runt

runt eodem plane modo regendas & administrandas, quò Rex primarius sive Monarcha antea suæ imperitaverat Regioni: Et hæc res Regem Ingialdum Astutum ad Reges VII in convivio dolose capiendos & cremandos impulit. Quod facinus numquam sanè patravisset si eos pro lubitu potestati suæ obnoxios habuisset: namque præfectis eum in solidum carere potuisse, non est credibile. Videatur super hoc negotio Snorro in vitâ R. Ingialdi pag. m. 25. 26. 27. De supremâ quoque potestate Regum Upsalensium Historiæ Regum Norvag. s. 61. p. m. 61. agunt, ubi R. Olai Skautafonungz dedignantis affinitatem S. Olai R. Norvagorum, verba referunt:

Vir iste crassus Rex Olavus, in aulam nostram minimè advocandus erit: neque enim tanti est, quanti ipsum multi sine ratione faciunt. An Tibi vero hic gener me facere satis dignus videtur? sum enim x (lege xxx) Regum Upsalensium qui ex stirpe nostra descenderunt & jam ordine benè longo summum in Sveonias & populos alios complures imperium tenuerunt, superioresque exstiterunt aliis Regibus omnibus totius Septentrionis.

Quod autem R. Olavus xxx. aut xxxv. fuerit stirpis Gylfsonianæ, cujus primus auctor tempore R. Attini qui juxta Chronologiam nostram anno mundi 1700 huc accesserat, id Snorro pag. m. 208. satis superque docet & demonstrat his verbis: Ego vero Upsalensium Regum sum trecesimus, quorum unus post alterum summum tenuerunt in Sveoniâ & regionibus aliis imperium, multumque prælati fuerunt reliquis hujus nostri septentrionis regibus. Hi autem xxx aut xxxv Reges unius ejusdemque stirpis fuere, itaque & R. Olavus suæ stirpis meminerat. Ceteros autem Sveoniæ Monarchas qui ante Gylfoniem vixerunt silentio involvit, sive quod eorum nomina vel numerum ignoraret, sive etiam quod ejusdem non essent stirpis. Tenendum quoque non Reges tantum minores sive principes, sed etiam Regionum Prætores sive Legiferos Upsalensi sive Regionis x Regi tanquam capiti summo subsuisse; id quod clarissimè perhibent Historiæ Regum s. 68. p. m. 68. Legiferi autem reliqui Legifero Regionis x morem gerere tenebantur.

Rung. För hwilken orsak Rung Ingiald Strade böd tillsammans sin Rungar/ och brände dem alla inne. Hvilket han en hade behöfde at göra der de hafwa varit honom hulle/ trogne och underdånige/ emedan alla Landskap kunde ändå en war utan Höfdingar. Detta läses i Snorro fol. 25. 26. 27. uti R. Ingialdz lefwerne. Om Upsala enwäldz; Runga-wälde tala och de Norsta R. Sagor s. 61. f. 61. der R. Olof Skötkonung således säger/ när han höle Konungen i Norge S. Olof för ringa at få sin dotter:

Jefe skal den bigra mannen (Konung Olof) kallas i mitt Hoff. Det är och intet så myckit om honom som många löpa der med: Men tig of så tycta / som iaggsejer / at temu Wägsämja kan intet wara listmätig: förtu tag är ten tione (läs trettionde) Konung af Upsalom / ther hwar efter annan af våra Gränder hafwa tagit enwäldz Konunga wälde öfwer Sverige och många andra stora länder / och hafwa alla varit Öfwerkonungar öfwer andra Konungar här i Norlanden.

At R. Olof war den trettionde (ja den 35.) ifrån Gylfes afkomme hwilken lefde i den R. Atins tid som insom A. M. 1700. (se Chronol. Taffan/ wissar och Snor. fol. 208. om honom sålunda talandes: Men tag är nu den 30. Könge i Upsal som hafwa mand efter mand varit enwäldz Konung öfwer Swerig of andre lande / of hoit attede öfwer alla andre Konungar i Norlanden. Dessa 30. eller 35. förstås af en Gläckt derföre säger R. Olof af våra Gränder. De förra enwäldz Konungarna (nemligen för R. Gylfes tid) förtiger han / såsom öfwer om deras taal och namn eller om de woro af samma stam Och woro icke allenast de små Konungarna eller Jarlerna / under Upsalas eller Lumbalands enwäldz Konung / utan och Lagmännen / såsom sees af Konung. Saga s. 68. fol. 68. Och alla andra Lagmän skola wara then Lagmannens undermen som i Tiondeland är.

§ 5. Plato kommer vidare och talar hwad namn Neckens eller Atins Söner de finge f. 114. således:

Han gaf dem hwart sit namn. Den förstfödde kallade han Atle, hwilken war enwäldig Konung och Herre (som tilförene sagt är) öfwer hela Ödn. Af hwilken landet seck sit namn / och hafwet som går der omkring. Den andra som samma gång föddes / och belom til lot den yttersta delen aff Ödn eller Naset som är in wed Hercols Stabbarna kallade han på deras Moders mål Gautir (hwilket på Gråfsta heter Eumelus) och blef landet af honom kallat Gautar. De Twillingar som i den andra födzlen kommo i luset / kallade han den ena Baldur (Ampheres) den andra Njord (Eudemus.) tredje börden gaf den förste Hauder (Mneſeus) den andra Wale (Autochthon.) den fjerde bördens första war Widar (Elasippe) den andra Wller (Mæstor.) den femte börden gaf den förste As (Alaes) och den andra Brage (Diaprepes.)

Såsom Plato säger i sina förra ord at större delen af Neckens söners namn de woro omwända från deras modersmål til Ägyptiska / och där ifrån til Gråfsta / undantagandes dessa 3. Atle, Gauter och As, som klarligen igenfinnas i sit modersmål. Gautir bekänner Plato sielf heter Eumelus på Gråfsta: ty är det något så svårt at igenfinna de andras rätte namn i Modersmålet / och så mycket mehra som Staldernas art war at gifwa Gudarna tiugu / trettio / fyratio / ja hundrade namn af deras gärningar och andra tillfällen / och der til med emeddan ut i Edda sedan Lockes namns Reningar / äro besträfne finnes at Wianernes (Gudernas) namn må rätteligen så byras / at nemna den ena Guden med den andras namn / och gifwa honom öfrenamn (efternamn) utaf hans egentliga gärning eller släkt. Dock wil iag här göra mte bästa at närmesta kunna träffa samningen. Den förstfödda / säger Plato, kallades Atle: hwilket är mycket märkeligt. Af Edda ser man at Thor war den förstfödde / och nämnes där inter Atle. Men uti Langsegdataal nämnes Atle, der alla / både den större och senast Atins söner upnämnes.

Se

§ 5. Etiam Neptuni sive Attini filiorum nomina Plato p. m. 114. recenset hoc ordine:

Singulis porro imposuit nomina. Primogenitum quidem vocavit Atlantem totius insula, (uti diximus) Regem ac Dominum, unde & regio ipsa & mare quod eam circumcingit, nomina invenerunt. Eum vero qui eodem parvo statim est subsecutus, extremanque insula partem qua est ad Herculis columnas in sortem habuit, patria vocabulo Gaditum, (Gautir) cui vox Græca Eumelus respondet, appellavit: ipsamque regionem ex ejus nomine Gadatiticam (Gautarib.) Secundi partus gemellos unum quidem Amphorem (Balbur) alterum Eudamenem (Njord) vocavit; tertij, primum natum Mneſeum (Hauder) secundum Autochthonem (Wale.) quarti vero, Elaspum quidem priorem (Widar.) posteriorum Mnestorem (Wller:) quinti denique primum Azacem (As) secundum vero Diaprenem (Brage.)

In superioribus confessus est Plato plurima Neptuni filiorum nomina e lingvâ Barbarica, id est patria in Ægyptiacam, & ex hac in lingvam Græcam translata fuisse. Adeo ut tria tantum excipi posse videantur, Atlas, Gadirus & Azæes quæ nos pro verè Gothicis ac patriis nominibus sine ulla difficultate recipimus agnoscimusque. Gadirum tamen Plato Græcè interpretatus est per Eumelum. Et reliqua quoque nomina licet difficulter e sermone patrio quis eruerit, hanc tamen difficultatem mirum quantum Poëtæ veteres auxerunt, apud quos Dii nonnumquam XX. nonnumquam XL, imò C. veniunt nominibus, e factis quibusdam clarioribus vel etiam aliunde probibitu desumptis. Cum his Edda quoque facit, quæ post Lochæ Nomina non obscure indicat: *Licuisse quondam Azarum [Deorum] nomina inter se confundere & pluribus Diis eadem nomina promiscue tribuere, modo singuli cognomina sua a propriis rebus gestu vel etiam a stirpe, ex qua orti essent, petita seorsim haberent. Quæ cum ita sint, nos tamen difficultatem hanc superare & singula nomina veris suis fontibus reddere pro virili annitemur. In quo negotio, id nobis per oportunè videtur accidisse, quod fatente Platone, primogenitum suum Neptunus Atlantem appellavit. Hunc eundem Edda Thorum vocat, de Atlante vero silet. Atqui in Langsegdataal / ubi omnium tam prioris illius*

quam posterioris Attini filiorum fit enumeratio, Atlantis occurrit mentio. Conferantur cum his Illustrissimi Cancellarii codex M. S. & Cl. Verelii in Herv. Sag. Notæ p. m. 44. Rursus in alio Stenii M. S. Attini primogenitus Atlas, non autem Thorus vocatur, & ex adverso Academia hujus M. S. Fragmentum eundem Thorum, non vero Atlantem appellat. Quæ diversitas nobis persuadet primogenitum nomine proprio Thorum, cognomine autem & quidem satis honorifico Atlantem appellatum fuisse, sive æmulatione parentis sive etiam ad jus primogeniti designandum. Namque patri ejus præter nomina XII in 3 Mythologiæ recensita, alia quoque, juxta Eddam in Nominibus Attini, tributa ipsi fuerunt numero 120, ut jam nihil de istis dicamus nominibus quibus ab aliis Poëtis insignitus fuerat. Primarium tamen & cæteris omnibus notius erat Atinus. Quid igitur Atinus & Atlas in recessibus suis habeant, jam videndum erit. A, lingvâ nostra possidere notat, de quo significatu consuli merebitur Cl. Verelii Ind. Scand. Unde *Atte Son / Filium possedit*, Hervarar Saga Cap. 1. p. m. 1. *Attin / Pater* Ulfil. Luc. 1. v. 62. *Atta unsar / Pater noster* Marc. 6. v. 9. Inde quoque pro summo honoris titulo, tam Deo quam Regibus tributum olim fuit nomen Atini, ut & ipsi Neptuno, sicuti nos Mythol. 3. docet, quamquam ne quidem Neptuni nomen proprium illi fuerit, sed tantum honoris causâ & ad potentiam ejus terrâ marique latè patentem designandam impositum. Quale verò proprium illi nomen datum fuerit Chronologia nostra ex verbo Dei & profanis historiis eruenda, suo tempore monstrabit. *Attiss*, Sata Marc. 2. v. 23. Luc. 6. v. 1. *Att / Stirps*, genus, prosapia. Vilkinæ Hist. p. m. 38. *Attadur* his majoribus vel hac progenie ortus. Olai Hist. cap. 6. *Attalaggr* Linea haredum proximorum

Se Hans Excel. Rikz Cansel. M. S. och Cl. Verelii anteckning til Hervarar Saga fol. 44. uti est annat St. M. S. finnes *Atle* den älsas *Atins* första Son och intet Tor. Ut est annat af Acad. M. S. fins Tor och intet *Atle*. Hvar af är klart nog at Tor war den förstföddes egentliga namn / men *Atle* en ähretytels namn effter Fadren och den förstföddz förätt. Fadrens namn woro förutan de 12. förnämste / som seest i 3 Mythologien, öfwer 120 namn (se Edda uti *Atins* kenningar) förutan de / som andra Skaldar och Wissor hos nom gifwa. Men det aldras förnämsta namnet war *Atin*, hwilket och måstadeles brukades. Wi wilja så tilse hwad *Atle* och *Atin* har at betyda. A är *Äga* / se Ind. Scand. Cl. Verel. *Atte son*, *Atte* eller *Ägde son*. Cl. Verelii Hervarar Saga c. 1. f. 1. *Attin*, *Fader*. Ulfil. Luc. 1. v. 62. *Atta unsar*, *Älfader* Marc. 6. v. 9. Dädan är Gudh den Högsas och stora Konungars äretytels namn *Atin*, såsom och Necce ns förnämsta namn war *Atin*, (*Älfader*) se 3 Mythologien. Hans namn Neccen war icke heller det egentlige / utan en äretytel / såsom en stor Konung til siös och land. Men hwad hans egentliga namn war wilja wi tilse / när wi komma at jämföra af Gudz ord och de andre Saggor Chronologien. *Attisk*, *Sad* Marc. 2. 23. Luc. 6. 1. *Atte*, *Släkt* / *börd* / *Vilkinæ* Saga p. 38. *Attadur*, född af de och de Fäder eller *Släkt*. Olofs Sag. cap. 6. *Attalaggr*. *Släktlinie* Dstg. 22. Edsoris. 18. *Attar*

Ulf Affomne / Barnbarn. Ulf Uggas. S. cap. 11. Attarbragd, der man brår på Släkten. Rosnunge S. pag. 124. Attbalker. Slektstam Frostatingz LL. Landbygð. cap. 1. Attbogi, Attstam, Släktelinie Trojoman. S. pag. 29. Attaböter, de böter som Dråparens Släkt / måste förlåda den dreynas Slekt med. Skanll. 1. 5. Attborin tilrikis, den som är födder at årswa Riket: Förstfödde Rungson. Dlofz S. c. 49. Attland, ~~ATLAND~~ / Attbaga. Fädernesland. Epit. Ol. S. c. 17. Atterni, Släkt. Ol. S. c. 34. Attmen Ol. S. 32. 25. 38. Attingar Släktingar Brett. Strengl. Atska, Släkt: Sstg. LL. Ryrk. 15. Attstor, af stor Släkt: Ol. S. c. 5. 17. 43. Attleda, taga en utur Tråldom och gådra honom til en förnam Släkt arfwinge. Sstg. LL. Arfd. 20. Westg. LL. Arfd. 21. Dessa alla ord äre af Cl. Verelii Ind. Scand. dragne / där man widh Inffreligen finner dem af de gamlas Mens skrifter indragne. Här af seer man nu klart hwad Aele är / såsom både wij på wårt mål tala och Plato uttryckeltigen säger / nembligen / den förstfödde Rungens Son / som seet det namnet effter han til Arfgrätten af Fädren sattes til Herre öfwer hela Riket och de andra Bröderna. Och war detta ordet i 3500. år brukat til en äretytel allena för Konungar och Konungars Barn / som stego til Riket efter arfgrätten. Detta wij först af fremnandes skrifter och sedan våra egne skola wissa. Henrick Spelman som i sit förtal för sit Glossarium bekänner med andra Lärde Ängländerna wara komne här ifrån Göterna / säger f. 10. at Ängländerna eller de Britanter kalla den URCHRICHIAD som Göterna / Sacerne och Longobarderna kalla Aeling, hwilken skal taga arfgrätten til Riket efter Konungen / och wördas han uti Häfwer högst näst Rungen och Drottningen. Han wissar och på huru många

morum LL. Ostrogoth. Tit. de viol. Jur. Reg. c. 18. Attarlijd posteri, progenies, Ulf. Uggas. Hist. c. 11. Attarbragd / posteris ingenta ingenita indoles majorum. Hist: Reg. p. m. 124. Attbalker ramus genealogicus LL. Frostating: Landbygð. cap. 1. Attbogi / Attstam linea cognationis, Trojan. Hist. pag. 29. Attaböter / multa occisi cognatis solvenda Skanll. 1. 5. Attborinn / Clara stirpe genitus. Hist. Olai cap. 5. Attborinn till Rikes Princeps hereditarius, primogenitus Regis, Hist. Olai c. 49. Attland / ~~ATLAND~~ / Attbaga / patria Epitt. Hist. Olai c. 17. Atterni / Stirps, cognatio, Hist. Olai c. 34. Attman Hist. Ol. c. 32, 25. 38. Attingar Consangvinei, Brett. Strengl. Attsta Stirps LL. Ostrogoth. Tit. de jure Sacror. cap. 15. Attstor / numerosa stirpe natus. Hist. Olai cap. 5. 17. 43. Attleda aliquem ex fervili conditione in amissam familiam recipere LL. Ostrog. Tit. de hæredit. c. 20 LL. Westrog. Tit. eod. cap. 21. Hæc nobis ex Ind. Scand. suo Cl. Verelius suppeditavit, apud quem plura scriptorum veterum de his testimonia legi poterunt. Atlas igitur lingvâ nostrâ etiam fatente Platone, Regis filium natu maximum & patri in imperio, cum pleno jure in cives atque fratres suos succedentem denotat. Mansitque adeo deinceps Reges Regumque filios omnes, jure hæreditario regnum tenentes, hic titulus per annos 3500, id quod partim externorum partim etiam nostrorum hominum testimoniis uberius firmandum veniet. Henricus Spelmanus qui in præfatione sui Archæologi unâ cum aliis doctissimis gentem Anglicam Gothicæ esse originis agnoscit, disertis quoque verbis pag. m. 10. fatetur Britannos appellare eum URCHRICHIAD, quem Gothi, Saxones & Longobardi Adelingum nominant. Qui post Regem habet succedere, præ omnibus qui sunt in curia præter Regem & Reginam honoratur. Præterea docet & inculcat varios hanc vocem

tem scribendi modos: *Adaling/ Eadeling/ Eðhiling/ Eðling/ Edling/ Edel/ Edelan*. Historiæ Regum in codice membraneo conscriptæ habent *Attle/ Atlla*: Cippus Runicus T. 31. F. 110. *Attle*: Grotius in suo vocum catalogo ex historiis Gothorum collecto adfert *Adalingi/ Athalingi*. Ex Gothofr. viterb. Chron. part. 17. ad annum Chr. 776. de Longobardis, desumpsit quoq; Henric Spelmanus hæc verba: *Omnes Reges illi fuerunt Adelingi/ id est, de nobiliori prosapia, quæ apud illos dicitur Adelinga*. Idem ex legibus S. Edvardi sequentia nobis dedit: *Rex vero Edvardus Edgarum filium eorum secum retinuit & pro suo nutrit: & quia cogitabat heredem eum facere, nominavit Adeling*. hoc vocabulum luculenter videmus ejusdem esse originis & significationis cum Cl. Verelii *Atleda* ex Gothicis scriptis eruto & paulo ante notato. Hinc Edda iu Regum marinorum nominibus, primo loco Regum filios rei pyratice incumbentes *Atlantes* appellat. Paulus Diaconus Lib. 1. c. 21. postquam plurimos Longobardorum Reges & eorum filios recensuisset; tandem ita concludit: *Hi omnes Atlingi fuerunt: sic enim apud eos quedam nobilis prosapia vocabatur*. In veteri quoque Chronico Britannorum apud Bedam Reges piraticos e Sveoniâ, Norvagiâ Daniaque advenientes, ut & Regis Britannix fratrem aut filium imperio, post patris obitum destinatum *Ethlingos* perpetuo vocatos fuisse reperimus. Hanc vocem licet interpres latinus nonnumquã per *Clitones* reddiderit, tamen cum id verbi per omnia ipsi satisfacere non posset, propterea quod Gothici vocabuli significatum non exprimeret, sæpiusculè in versione sua *Ethlingos* retinere maluit. Ne autem sine idoneo aliquo testimonio hoc protulisse videamur, inspicere poterit annus Christi DCCLV. p. m. 522, 523, 557, 560. ubi hoc inter cetera memorabile occurrit, quod in eâ voce

hæret

sått detta ordet *Skriswes/ nemblis* gen *Adeling, Aðaling, Eadling, Eðhiling, Eðling, Edling, Edel, Edelan*, uti R. Sagorna på gamla Pergam. finner man *Attle, Atlla* och på Runsten T. 31. F. 110. *Atle*. Grotius uti sine namn utdragna af de Bøthers Sagor hafwer *Adalingi, Athalingi*. Af Gotfrid. Viterb. Chr. part. 17. An. Chr. 776- som Skriswer om Longobardis hafwer Henrick Spelman detta. Alla Konungar wore *Aplingar*, det är af en hög *Ætt*, hwilket hoos dem kallas *Ætlingur*. Braf gamla S. Edvardi Lagar talar han så: *Kung Edvard han beholdt hoos sig deras son och upfostrade hanom för sin: och efter han rænkte at gøre honom til Rikarsvinge/ kallade han honom Adeling; Se huru klarsligen detta kommer Skwerens med Cl. Verelii ord af våra Børeske safer dragha Atleda, den som tages i råtta Arfwingars och Faders eller Attrins stælle. Der af seer man och at Edda uti Siðkonungarnas namn wiiser att alla Konungebarn som drogo ut i Siðarøfwerii singo heta Atle. Paulus Diaconus ute sin första Bock 21. Capittel når han hafwer upræknat åttifilliga Longobardiska Konungar och des Børn/ siurer han: Dese alla wore *Ætlingar*: ty så kallas hoos dem en stor hög *Ætt*. Se den gamla Angleste Chrønikan uti Beda, så finner man at de Siðkonungar som här isfrån/ utur Norge och Danmark komo och brukade der Siðrøfwerii/ så och at Konungens Broder eller Son som nærmast war til rege ment i Engeland kallas alle *Ethling*: hwilket ord der siundom finnes på Latin uttolkt *Clito*. Men tolfen hafwer sedt sig inter rätt uttrykka detta ordens egenkap/ ty har han behållit sombligstades uti Latinen *Ethling*: lās det som är hånne A. C. 755. fol. 522. 523. 557. 560. och Skriswes det altid med*

Ce 3

wär

wår gamla bookstaf *þ* och *Æ*.
Ebeling. Ut de Norffas och Is-
 ländffas Kung-Sagorna är en
 mäktta tänckwerdig händelse be-
 skrifwit med påß *CHRIST. 1000*.
 Hwarutinnan finnes at Kung
 Olof i Sverige kallades genom
 en Gåta *Atti*: genom den andra
 gåtan *Gautr*: genom den tredje
 gåtan *Atle*, och at han och hans
 Släkt war kommen af sielfwa
 Gudarna. Der man får igen de
 de 3 förnemste namnen som *Pla-*
to hafwer / nembligen *Atles* eller
Atlantis den förstfödda *Sons*
namn / och den andra *Sonens*
Gautirs (*Gadiri*) och dessför-
 utan andra ting som merkelige
 äro och *Plato* på sinna sår be-
 skrifer. Så lyder Historien som
 läsas kan / förswenskat af gamla
 Götterkan genom *H. Rugman*
Islandum. Kung Olof Skötko-
 nung / hade en Dotter benemd
Ingierd / den friade en *Cristen*
Konung i Norie S. Olof efter /
 men *R.* Olof Skök. förackade
 honom til ståndet / emedan han
 hade ett litet rikke / så och dersöre
 att han med wåld hade underfla-
 git sig *Noriges* Rikke som Kung
 Olof Sk. *Sweriges* Konung
 tillkom / det man kan läsa widlys-
 rigt af de *Norffas* egne *Sagor*.
 Men igenom *Upsala* ting blef
 lifswål slutit at *R.* Olof i *Swert*
 geskulle gifwa *R.* Olof i *Norige*
 sin dotter (se *R. Saga c. 62. fol.*
62.) Men Konung Olof tog sin
 ord tillbaka som han på *Tinget*
lofwade och gaf åt *R.* *Jarislef* i
Holmgard (nu kallat *Ryssland*)
 sin dotter. Der på seck åter *R.*
 Olof i *Norige* *R.* Olof, frille-
 dotter *Astrid* til sin *Drottning* / do-
 moot *Fadrens* willia / hwar öfwer
 han blef meckta förörnat och ära-
 nade föra *Krig* på *R.* Olof i *No-*
rige. När *Wesigöthena* det för-
 nummo som lågo nemnest til
Norige / wetrandes at the alltid
 motte stå före som gränshade nem-
 mast

litteræ ejus merè Gothicæ *Æ* & *þ* constan-
 tissime serventur. In Regum Norvag. &
 Islandic. Historiis itidem aliquid circa an-
 num *Ch. 1000*, memoratu dignum habetur:
 nempe *Olaum Sveoniæ Regem* *Ænigmati-*
bus tribus aliquando tentatum fuisse, in
 quorum singulis diversa ei nomina, in pri-
 mo *Atti*, in secundo *Gadiri*, & in tercio
Atlantis obtigerunt: illum præterea cum
 universa stirpe suâ progeniè *Deorum* de-
 scendisse. Atqui nunc apud *Platonem* tres
 omnino legimus *Deos*, qui his nominibus
 veniant: *Atinum* sive *Neptunum* patrem,
Atlantem filiorum ejus natu maximum, &
Gadirum filium ab hoc secundum. Tace-
 mus reliqua huc spectantia quorum *Plato*
 non minus etiam accuratè meminit. Ve-
 rum historiam integram ex veteri lingvâ
 Gothicâ in recentem a præstantissimo *Dn.*
Rughmanno *Islando* translata, hic tibi
L. B. verbis latinis, ut possimus, dare non
 gravabimur. Rex *Sveoniæ* *Olaus Skötko-*
nung filiam habuit nomine *Ingierdim*.
 Hanc ambire cæpit *S. Olaus R. Norvegiæ*,
 homo Christianus. Sed affinitate suâ indi-
 gnum judicavit *R. Olaus Skötkonung* /
 partim quod tam pusillo regno præset,
 partim quod per vim sibi illud extorsisset:
 quam rem prolixè persequuntur *Historiæ*
Norvagorum. In comitiis tamen *Upsalen-*
sibus decretum fuit ut *Olaus R. Sveoniæ* fi-
 liam suam in matrimonium daret *Olo* Re-
 gi *Norvagiæ*, quod *Historiæ* *Reg. cap. 62.*
p. m. 62. testantur. Verum fidem in comi-
 tiis datam sefellit *Olaus R. Sveoniæ*, fili-
 amque suam in uxorem dedit *Jarislao* Re-
 gi *Holmgardiæ* (*Russiæ*). Tum *Olaus R.*
Norvagiæ aliam sed extra legitimam tho-
 rum natam *Olai R. Sveoniæ* filiam nomi-
 ne *Astridam* invito parente nactus est. Qua
 re pater offensus bello *Olaum R. Norva-*
giæ aggredi & ulcisci constituit. Id cum
 Vek.

Vestrogothi Norvagiæ maximè vicini intelligerent & belli incommoda præceteris sibi metuenda esse conspicerent, actis diversis conventibus inter se de sedandâ Regis irâ deliberarunt. Itaque & precibus adhibitis à Legifero suo Emundo Skarundenfi obtinuerunt ut Regis conveniendi partes in se susciperet. Is eo profectus tres præcipue fabulas comminiscébatur, quæ Regis interrogandi ansam ei præberent, quasi deficientibus circa has causas Legibus Vestrogothicis, ipse ad Regis sententiam ex Legibus Uplandicis promendam, pro istorum temporum consuetudine, confugisset. Quibus tamen commentis Regem ad semetipsum condemnandum inducere studuit, non secus ac Nathan Propheta Davidem suâ illâ de viro, qui centum oves possederat, & nihilominus unicam vicini sui pecudem cupiebat, confictâ narratione. Prima vero fabula hæc fuit:

Atticus Versutus quem nos pro sagacissimo habemus venatore, aliquando in montibus & campis Vermelandia cum arcu & soleis ligneis errabat. Cumque in istis locis tantam sibi parasset pellium copiam, ut plaustrum suo avehere majorem vix posset, domum redire constituit. In itinere autem Sciurum adhuc in silvis offendit, quem sagitta licet emissâ ferire tamen non potuit. Quam ob causam animo commotior factus, deserto plaustrum sciurum persequi capit. Is autem per nemora densissima labens modo circum radices arborum discurrébat, modo in ramis hærebat, modo ab una arbore in aliâ saltum dedat & quamvis destinatis ictibus ab Attino peteretur, tamen sagittis hinc inde aberrantibus incolumis evasit, fugiendo tamen ex Attini conspectu elabi numquam potuit. Huic ergo venationi quamvis & opéra plurimum & diem impendisset integrum, præda tamen potius non est. Itaque tenebris demum ingruentibus in mediis nivibus prostratus, inter cali pruinas pernoctavit. Manè autem cum plaustrum suum repetere omni ope anneretur, nusquam illud reperire potuit, sed præda vacuus domum reverti coactus fuit. Hæc sunt, o Rex quæ tibi narrare habeo. Cui tum Rex respondit: Equidem hæc valde sunt minuta, nisi hic plura attuleris.

Atqui nobis fabula satis est docta & elegans, quippe quâ Emundus totam regni ipsius faciem, & propositi eventum ad vivum delineavit: In ea igitur observamus, quod

mast / höllo the at stilliga Ting / rådsländes huru the skulle komma R. Olof i Sverige utur detta sinne. Öfvertala så Westgötherna deras Lagman Emund af Skarund / at han skulle draga til Konungen / hwilken och det glödde: updictades sig således 3 Gårår eller förblommerade frågor / hwilka han ställte för Konungen / såjandes sig intet kunna dem efter Westgötha Lagen döma / uthan bad Konungen skulle dem sielf: effter Uplandzlagen afgöra / såsom det war stadgat af fordom Konungar. Wiliandes igenom dessa förblommerade frågor komma Konungen att döma sig sielf / äfwen såsom Propheten Natan han ställte för K. David en Gåta / om den som hade många Gårår / och lifswäl tog bort det endesta som den andra hade. Den första Gåtan war sådan.

UZZ den Dölsti / hwilken wistalla den besta weideman / for i winter på Gjellen och marker i Wermland med sina Skiar och Bogar. Han hade sat på Ställen så mycket gråwärt at han hade upfyllt sin Skotslåda / som han måst kunde föra med sig / och wende se han hem igen aff markten. Han blef wäse i Skogen en Ekorn / effter hwilken han stödt och träffade inbet: han blef så wred / släpte sladan löds och rände effter Ekornen / men Ekornen for alt ther som Skogen war trängast / stundom wid rötterna och stundom up i grenarna: Så språng han emellan qwisstarna i ett annat träd; och när UZZ stödt at honom / såg pilen stundom ofwän och stundom nedan om honom / lifswäl for Ekornen aldrig så / att UZZ ju icke såg honom. Lade han altså mycket sin slift på thenne weidstapen at han drog ther effter, hela dagen / och fick lifswäl intet Ekornen. När thet nu bleff mörkt / kastade han sig i snön och låg ther om natten: men wärdet war snödachtigt: Om morgonen der effter soor han at leeta effter sin Skotslåda / men fan honom aldrig sedan och för ther med hem. Elfska tiender kan jag säga. Konungen swarade: Dinga tiender äro dessa / om tu icke hafwer mer att säga.

Denna Gåta är heel artig / in Emund befref aldeles R. Olof regemente och huru honom skulle widare gå. Och är her uthinnan achtandes / at han först låter see sig

sig hafwa igenom denna Gåtan en Konung förstår / i det han säger Atte, såsom de förnembligaste och berömdaste Enwaldskonungar i Sverige nemdes. (Andra M. S. hafwa Atte och Actin, och Snorro Otte, effter Danste uthållningen.) Men på det Konungen icke skulle straxt förstå hwem han meente tillade han wedernamnet then Dollki, thet är den falske / effter Kungen intet höl sina ord. Sedan kallar han Kungen en Weideman, det är / en stor Jägare / såsom Nimrod kallas af Mose en stor Jägare för Herran. Vidare wijsar han att han hade mycket Jägar och fått / det är / många Land / Riken och Konungar lagt under sig: och sedan for efter en Ekorn / det war en ringa Kung nemligen S. Olaf / den han icke en gång feck fast / som och skedde. Mist så sin släda der i alt hans förra willbråd lög / den han en meera fan igen. Hwilket hände / när han moke stiga ifrån Riset och det öfvergifwa åt sin Son / fast han än sielff lefde / som alt sees aff Sagan. Emunder han swarade åter straxt och förtälde en annan Gåta / effter han märckte Konungen denna intet förstå / och sadet:

Thet tildrog sig för en kort tid sedan / hwilket tag må wäl kalla tiende / att Gaute Tiofvalson for med fem Härstep up åth Gantelf / och som han lög på Ekeron (Eiker eigum Oggezigium, Oggyrscia) kommo Dansta ther med fem stora Ridskepp / aff hwilcke Gaute / med sina män straxt bemäktade sig fyra Skepp och miste ingen man / urban fick öfvermåttan byte. Thet senke Skeppet kom söder ut på hafwet och så till segels. Gaute for effter thet med ett Skepp / och gick först sacht: då begynte wädrer att fördras / så att Ridskeppet gick fortare / och hade förmanen i seglaken: Då wille Gaute wenda om / men stormen werte till att han bröt sitt Skepp wid Lesbo / och förlorade han ther sitt godz och måste deelen af Goleket. Thet andra hans föllte skulle bida emedlertid wid Ekeröden / hwarest de Danste då kommo med 15 Skepp / dräpte them alla och togo alt godz thet som the tilföreune hade fått. Så gick thet med hans girtgheet. Konungen swarar / thesse äro stora tidender och wårde til att om talas / men hwad ärender hafwer tu hys?

quod fabulando Regem intellexerit, & quidem sub *Attimi* nomine, quo laudatissimi quique Sveoniæ Monarchæ tum venire solebant, quos tamen nonnulli codices *Attenos*, Snorro vero in linguam Danicam translatus *Ottos* appellat. Ne tamen a Rege mox apprehendi posset, cognomen adjecit *versuti*, quo fractam a Rege fidem occultabat. Venatorem autem appellavit eodem planè sensu quo Moses Nimrodum fortem coram Domino Venatorem vocat. Per prædam istam tam insignem & copiosam, regiones, regna regesque quos suæ fecerat potestatis designavit, quorum postremus quia pusillus erat cum sciuro comparatur quem tamen, vel ipso rei exitu hoc docente, capere omnino non potuit: sed potius plaustris suis multâ præda onusti iacturam ita fecit, ut amplius nusquam illud recuperarit: quæ res tum demum verè accidit, cum is regno cedere, locumque superstes filio suo facere cogeretur: qua de re Historia nos uberius docere poterit. Tum Emundus viso Regis stupore mox aliam subjecit fabulam:

Accidit non ita pridem ut Gadirus Tiofæ, id est furis filius cum quinque navibus bellicis vela faceret in Albi Gothico, jactisque ad Ekeronam insulam (Eikorigum, Oggezigium, Oggyrscia) ancoris, quinque naves onerarias Danicas conspiceret adventantes: quas cum aggredereur mox quatuor earum suæ fecit potestatis magnamque ex illis prædam, sine ullius militis sui interitu relinquit. Quinta verò navis oneraria meridiem versus in altum non nihil propecta vela expandere cepit. Huic Gadirus cum una navi insabat, sed lento primum cursu: mox autem surgentibus magis magisque ventis oneraria navis iusto celerius se subducere cepit, & vela faciendo bellicam anterevertit. Tum Gadirus ad suos reverti quidem constituit, verum parentibus nimium procelu naufragium apud Lesbo insulam fecit, ubi prædam suam cum maximâ nautarum parte amiserat. Reliquos autem ipsius commilitones, qui ad Ekeronam eum revertentem præstolabantur, Dani cum navibus xv. obruerunt, illisque ad internecionem deletis omnem quam ante paraverat prædam deripuerunt. Hunc igitur avaritia ejus exitum habuit. Tum Rex respondit: Hac mihi alicujus videntur esse ponderis, & memoratu digna: verum quid tibi hic est negotii.

Denna

Hac

Hæc rursus fabulâ quasi digitum in Regem intendebat, ipsum nomine ATTINI Regis secundo GADIRUM vocans, quod hario-lum, id est inventorem aut interpretem Enigmatum significat: namque tum aliquid de solertiâ Regis in hoc ænigmate solvendo suspicabatur. Ne tamen confestim id solvi posset, Gadiro adjungit patris nomen Tiofam, id est Furem sive piratam. Inde Regis victorias ut & prædam, quam navium suarum beneficio consecutus erat, commemorat. Et denique cum in unius navigii persecutione occupatus esset, nec eam consequi valeret, suas quoque naves cum universa præda ipsum amisisse docet. Quæ res prorsus accidit cum ipse Rex Olaus navibus impositus & fugiens per omnem lacum Mælerum oberraret, filius autem ipsius Regno potiretur, uti hæc omnia latius Historiæ persequuntur.

Sed Rex nihil eorum quæ dicerentur adhuc odoratus Emundum interrogat quâ de causâ ad eum accessisset. Tum Emundus: ego sanè huc accessi ut sententiam audirem tuam de causis nonnullis gravioribus de quibus nostra & Upsalensium Leges inter se dissentiant. Cui Rex: quid igitur istuc quod nobis adfers? respondit Emundus: Duo viri erant pariter Atlantidæ, (hoc est Regi genere oriundi), & pari indole, fortunis, formaque præditi: Hi de certis quibusdam agris inter se litigarunt & damna utrimq; dederunt, majora tamen ille qui majoribus instructus erat opibus, donec lis eorum finiretur, sententia in Conventu judiciali ordinum Regni lata, quæ potentiorum impensas præstare jufferat. Hic ergo præstituto die pro anserem gallinam, pro sue porcum, pro marcam integram auri igne purificati dimidium tantum ejus, itemque pulverem & argillam persolvit, ac prætere a minis in eos invehebatur qui ista ad se reciperent. Quid autem vobis Domini, hac de re nunc videtur? Tum ei Rex respondit: solvat multam in solidum juxta sententiam latam, Regique suo triplum. Et nisi intra annum ac noctem solverit, extorris esto, bonaque ejus fisco cedant, quorum semissem Rex, semissem alteram actor capiat.

Fabulam hanc tertiam eâ fini maximè proposuit, ut sententiam Regis audiret. Reges autem ambos ipse fabulando tetigit, cum appellaret eos *Atleborne* / id est Atlantidas sive Atlante genitos. Ex Regum enim Sveoniæ sanguine ortum suum traxisse S. Olaus Rex Norvegiæ, genealogiæ Regum ostendunt Norvagicorum: vid. Tab. Chron. Ne-minem

Denna andra Gåtan pekar åter på Konungen och fallar honom med thet andra ATTINS Konunge namn GADIR, det är en Spåman eller den som kan sätta Gåtor fram och dem uplösa / menandes Konungen vara så slug att han denna Gåtan skulle finna. Men på det at Konungen skulle inthet straxt merckat / up-diktat han Gautes Faderns namn Tiofa, det är / en Tyf eller Sids-röfware. Beskrifwer så huru Konungen hade mycket vunnit i sin Riske med sina skiep / men på sidstonne jagade effter ett / det han en fick / uthan moste sina förlora of alt det han hade vunnit. Hvilket sedan skedde när Kung Olof moste fly med sina skiep upi må-laren och Sonen tog moost Riske / som læses af sielfwa Sagan.

Konungen som ännu en kunde begripa Gåtan / frågar Emunder hwad ärendet han hade: där på Emunder svarade. Jag är hittkommen at få dom på några besvär / the som är årtistulan emellan vår Lag och Upsala Lag. Konungen sade: hwad är thet så du wil klaga: Emund svarar: Thet word två män lista Adleborne [Atleborne] lista af art / Egendom (Ugandum) och Skaplundi: the trätte om Jordegodz och gjorde hwar annan stada / dock then mer som riskare war / för än theas trätta stillades / igenom doom på Alzhargarting / och blef then styldig til at betala stadan som riskare war. Men på första förlagda dag gaf han Sagl för Gåås / och Grijs för gammalt Swijn och för en marc bränt Gul / gaf han en half marc Gul / leer och mul / och deß föruthan hotade han med trugande / then som detta togo i sin skuld. Hwad dömen i här om Her-rar? Konungen svarade / han skal gälda honom ut full gälden effter som dömt war / och sin Konungh tre gånger så mycket. Men om thet intet är innan jambilånga utghil-det / så skal han gioras Biltiger och mista all sin egendom: tager Konungen en deel och Måls-egaren then andra.

Denna tridie Gåtan ställer han så fram att han wil på henne hafwa dom och pekar in på hånge Konungarna i det han faller dem Atleborne (Atlantides s. Atlante progeniti) ty S. Olof i No-rige / som wißes af deras egne Eröniskors Electregister war af Swenska Konunge blodet. vid. Tab. Chron. Denna domen som

Nd

Ko.

Ronungen selte/ gick ut på honom sielf så at han först blef biltoger och miste rislet. Jag behöfwer intet utbläggia Gätan/ ty hon är klar i sig sielf om bägge Ronungarna som trätte om Norge. När nu Emunder hade om morgonen bortrest/ begynte Ronungen tänka på Gätarna/ som Emund dagen tilföre hade framställt. Kallade derföre till sig sina 12. Rådmän/ och frågade hwart Emundz lagfrågan gick ut på. The swarade at Ronungen kunde det sielf wäl tänkia. Ronungen kunde och så straxt besinna at han förstog genom Atleborne sig och Kong Olof i Norge/ effter inga singo heeta meer Atle än Ronungarna. Thersföre swarar R. Olof sina 12. Rådmän således. The Atleborne män/ som han omfalte/ at oense hafwa warit/ och then ena rikare än then andra/ och hwar gjorde annan skada: the sade han om mig och Olof Digre. R. Olof hade intet funnat tänkt enkom detta gälla sig och R. Olof digre i Norge/ af det at två hafwa warit oense/ den ena rikare än den andra och de gjorde hwar annan skada: Ty detta hafwer kunnat hände ibland alla andra i hans Rike/ men af det ordet Atleborne/ som han wiste allenast komma Ronungarna til/ der af förstog han Gätan. Detta bekräfta widare Ronungens högsta Råd/ när the widare inrådde Ronungen hwad han giora skulle/ då Arnwid Blindesade at Ronungen:

J lofwade Olof Digre Ingerd eder Dotter/ hwilken kommen är af Upsala Konunga Rik til all sin Släkt/ then the ypperst är här i Norlanden/ förty hon är kommen af sielfwa Gudarna. Nu hafwer R. Olof fått Astrid/ och ändock hon är Ronunge Barn/ så är listwål hennes moder Amboc och the til ifrån Wenden. Stoor ättilnat är upå the Konungar/ the ten ena tager list til tåka: the är och icke at förundra/ ty enthet kan en Nordman jämsföras med Upsala Kung. wi willa förthenstull giora en spildigtact sätjelse/ at the må så länge wara/ ty Gudarna hafwa länge haft omsorg om sinna Släktingar.

Åf detta seer man nu klarligen/ Det Plato sätter at Atlantides eller Atleborne de woro af sielfwa

Gud

minem vero potius quam seipsum Rex hanc sententiâ suâ condemnauerat: adeoque & ipse extorris factus est regnoque privatus. Sed nihil adtinet hanc fabulam luculentius exponere cum satis clare de ambobus his Regibus inter se de regno Norwegiæ certantibus agat. Ubi autem mane discessisset Emundus, cæpit Rex penitus secum expendere pridie narratas ab eo fabulas, convocatisque ad se Consiliariis XII, ab his, quid sibi quæstio Emundi vellet, sollicitè quæsiuit. Hi responderunt, id Regi obscurum esse non posse. R. igitur Atlantidarum nomine & le & Olaum R. Norwegiæ, subindicatos fuisse faciliè intellexit, cum Atlantis nomine, nisi qui Rex esset, nemo tum venire posset. Unde quoque Consiliarios suos Rex ita allocutus est: Ergo duo isti Atlantidæ, quos inter se contendisse, & damna invicem dedisse, & imparibus opibus instructos fuisse memorabat, Ego & Olauus crassus sumus. De le autem & Olao Crasso R. Norwegiæ, qui posset ista omnia suspicari dicta potius esse quam de quocumque alio Regni sui cive, nisi eos Atlantidas vocari audisset, cum ista appellatio solis tum competeret Regibus. Hæc igitur appellatio ad id quod fabula in recessu habuit eruendum, quasi manu ipsum duxit. Idem mox Regis Consilarii confirmarunt, maximè cum inter deliberandum quid Regi optimum factu foret, Arnvidus Cæcus in hæc ad Regem erumperet verba:

Tu equidem, o Rex, filiam tuam Ingierdim Olao Crasso despondisti Regum Upsalensium stirpe, ex utroque parente oriundam. Ea autem stirps quoniam a Diis ipsis originem suam trahit, in toto septentrione clarissima est. Jam vero Rex Olauus Astridam duxit, quæ tamen si filia sit Regis, tamen matrem habet servam & quidem Vandalam. Formulæ quoque discriminis intercedat oportet inter Reges illos quorum alter injuriam talem aequi bonique consulit. Atqui nec hoc ipsum magnopere nunc miramur, quia Normannus nullo pacto cum Rege Upsalensi componi meretur. Grati ergo sumus & voveamus istuc ut diu duret, nam Diis progenies ipsorum nusquam non cura fuit.

Hinc patet verissimum esse quod Plato tradidit de Atlantidarum primâ origine ad Deos relata. Adeos quoque ultimam pro-

voca-

vocationem & causarum maximè arduarum supremam dijudicationem pertinuisse nos docet Emundus Legislator Westrogothiæ quæstione suâ quam Rex ipse solvendam in se recepit. Præterea neminem vocatum fuisse *Atlantem* vel *Atlantidam*, nisi qui Rex aut vera & legitima Regis proles esset, Historiæ Regum c. 89. p. m. 92. luculenter tradunt. Nam cum Uplandi in eo essent, ut alterum filiorum Regis Olai in Regem eligerent suum, tum sic deliberasse feruntur:

Olaus filius habet duos, quorum alter in Regem a nobis eligendus omnino erit. sunt tamen hi in dispari conditione, namque illorum alter Atlantida est & stirpis planè sveonice, alter verò serva natus & tota stirpe sua Vinverdensis. Ubi notamus quod tamen si filius R. Olai secundo genitus, patre natus esset Atlantida & matre Comitissæ filiâ, tamen Atlantida (Attleboren) ipse appellari nequiverit: talem enim & materna & paterna stirpe ex progenie Deorum descendisse oportuit. Et profectò si vel aliis omnibus destitueremur testimoniis, tum hoc unum e Norvagorû & Islandorum historiis desumptû satis superq; ostendere potest per insulam Atlanticam solam Sveoniam perque Atlantidas solos Sveoniarum Reges esse intelligendos. In Esthonorum literis in membrana olim scriptis & ad R. Ericum Victoriosum filiumque ejus R. Olavum missis, hic habetur in fronte titulus, Attle och Yfverborne Konge/ qui salva verborum significatione quæ plerosque adhuc fugit, sic reddendus erit: Atlantice & hyperboreæ Rex. In literis quoque Revaliensium ad Valdemarum R. Daniæ, scribitur Adde/ Eddle/ Adlaste/ id est, ut jam nihil de eo dicamus quod in horum verborum recessu latet, Atlantice, maxime Atlantice. Præterea circa annum CHRISTI M. CCC. LXXXVII. teste Snorronne p. m. 853. hoc etiam modo Reges salutari solebant, Högborne och Adle Konung/ id est celsa stirpe genite & Atlantice Rex, Olav Haquini F. Hinc etiam præcipuus

Gudarna. Hvilka och hade högst storsten i Domarna/ såsom vi ses af Emunds Lagmans fråga från Westgötländ / den Konungen sielf afstömde. Sedan at ingen sielf kallas Atle eller Atleborne (Atlas l. Atlantides) mera än Konungarna och deras rätta Barn. Som vi ses vidare af Konung Sag. c. 89. f. 92. När Upländs Konungarna rådgjorde / hvilken the af Konung Dlofz Barn skulle tagga til Konung / der de således talas Dlof hafver två Söner / vi vill ta taga en af dem til Konung / oansen på them är stor afstämning: then ena är Atleboren och Swensker til al sin Herkomst / then andra är en Amboriz Son och Vinwerdz til al sin Herkomst. See här fast R. Dlofz andra Son hade nu en Atleboren Fader / och en Jarls (Grefwæ) Dotter til sin Moder. Ick ändå intet Sonen heeta Atle eller Atleboren, uthan han både til Moderne och Fäderne war af Gudarnas Slækte. Om nu intet mera woro än detta ena rummet af de Norskas och Islandiskas Saggår / så wiser det nog samt at ingen Atlantidis Insula war mera än Sverige och inga Atlantides Reges meera än de Konungar. Utas de Estländiskas bref på gammalt Perg. skrifne til Kung Erich Segersålla / och hans Son R. Dlof / seer man tytelien Attle och Yfverborne Konge. Af de Reswelskas til Kung Waldemar uti Danmark finnes Adde, Eddle, Adlaste. Annu An. CHR. 1387. bære Konungarna den tytelien. se Snorro fol. 853. Högborne och Eddle Kung Dlof Hagensson. Der af hetre och Konungens förnämste Tjenare Adel-Skalk

(Kungzman / Kungens tienare)
 se Engelske Riddarens Henrici
 Spelmanni Lexicon f. 11. och
 Kungz Sagorna Original. f. 229.
 verl. fol. 484. §. 539. **Atla-**
Skalm (för Skrifwas Scalc.)
 Churu nu **Atin** och **Atle** det
 är en Fader och den af stort Fä-
 derne kommit är / och således är
 en ens egenteliga namn / utan
 äretytel som wist är / dock är
 det somligom gifwit som ett egen-
 teliget; äfwen såsom Fader /
Broder / Mår / (det är en
 Jungfru) kommer alla till i ge-
 men som sådana äro. Dock äro
 och de stundom ens egenteliga.
 Fader står på 35. och 102. Kung-
 sten. Brudur 109. och finnes
 de än i Sverige som kalla Broder
 till egenteliget namn. Mår het
 Kung Ingas Hustru i Verel.
 Herv. Sag. c. 22. f. 182. Äf-
 wen så hafwa 4 eller 5 Konungar
 heter **Atin / Atle / Adel** till sitt
 egenteligit namn: se Kungz-
 Eläkten i Chronol. Eläst har
 Edda uti 75. Mytholog. **Kung**
Atle. Snor. f. 34. **Atle** Jarl.
 Här skal man och märkja att
Abel. och **Able / Atla / Ab-**
las är alt ett ord / men böckstaf-
 wen e sättes ytterst och mit i ordet
 som händelsen (Casus) är till. han
Ablas. **Abla** en. den **Able**
 han är **Ablat**. nu är **Abel**.
 Här afår nu klart att se huru de
 fara wil som en Filia emellan

ex Regum Aulicis dictus fuit **Adel-Skalf**
 hoc est Regis minister aut famulus uti est
 apud Henr. Spelm. Brit: in Lexic. p. m. 11.
 nec non in Hist. Regum manuscriptis
 pag. 229. in linguam vero nostram conver-
 sis p. m. 484. §. 539, ubi tamen pro **Atla-**
Skalm legendum erit **Skalf**. Tan eiti ve-
 ro **Atinus** sive **Atlas** patrem vel eum qui ab illustri
 paterna stirpe prognatus est, designet, eoque pa-
 cto non tam pro cujusquam nomine pro-
 prio, quam honoris titulo haberi debeat uti
 ante à nobis ostentum est, nihilominus qui-
 busdam accidit eodem tamquam nomine
 proprio insigniri, planè ad eundem mo-
 dum, quo **Fader** Pater, **Broder** Frater, **Mår**
Virgo, nomina communia & ut Grammati-
 cis vocantur, appellativa nonnullis homini-
 bus propria facta fuisse leguntur. Etenim
 hac significatione **Fader** in cipp. Runnic.
 35. & 102. **Brudur** in cipp. R. 109. ut & in
 hodierno apud nos usu reperiantur. Regis
 autem Ingonis Uxorem **Mår** appellatam
 fuisse docet nos à Clarif. Verelio in lucem
 edita Hist: Hervar, c. 22. p. m. 182. Quid?
 quod Reges in Chronologiâ nostrâ aliquan-
 tō daturi erimus quatuor aut quinque qui-
 bus **Atini**, **Atlantis** aut **Adlantis** nomina
 fuere propria. Nunc tantum in transcursu
 Edd. Mythol. 75, ubi Rex **Atlas**, & Snorr.
 p. m. 34. Ubi Comes **Atlas** nominantur, re-
 censere lubet. Ad hujus igitur rei veram
 & solidam perceptionem, tenendum erit
 has voces **Abel / Able / Abla / Atlat / &**
Ablas minimè esse diversas sed in eis literâ
 E transponi vel mutari, pro diversis unius
 ejusdemque vocabuli apud Grammaticos
 casibus, temporibus aut modis. Dicimus
 enim **han Ablas** / sit *Illustris*, **Abla en** / *facere*
aliquem illustrem, **han är Atlat** / *factus est illustris*,
den Atle / *illum illustrem virum*, **Able** / *illustris*.
 Proinde qui has tres vocum classes,

1. Adel / Adle / Adelsman /
 2. Od / Odel / Odalsman /
 3. Edel / Edelman / inter se confundunt vehementer errant. Primi enim generis titulus neq; donari, neq; ullo pretio redimi potest, quia olim à regio sanguine ortis competebar. Secundus autem & donari & hæreditario jure capi & numeratâ pecunia acquiri potest, quia *Odal bona avita & allodium* Hist. Olai c. 2. & 8. unde descendunt *Odalman legitimus fundi aviti possessor*. *Odalonu legitima & vera uxor*. *Odalborin bonis avitis & hæreditariis gaudens* Hist. Ol. cap. 8. 36. *Odalsmadur / legitimus hæres*. LL. Guleþingens. Landabygd. *Balsk* c. 4 LL. Dalens. Ting: *Balsk*. 20. *Odalbonde / in fundo proprio habitans colonus*. LL. Scanens. *Odalbrut damnum alieno fundo illatum* LL. Ostg. Bygn. B. 29. LL. Suderm. Jord. B. c. 9. *Odalsfast / plene & legitime ab alienatum* Ostrog. Egnasal. 16 fl. De his omnibus videri poterit Cl. Verelii Index Scandicus. Tertius neque vendi, neque hæredibus relinqui, neque ab hominibus concedi potest, sed Dei est beneficium, & virtute cujusq; propria bonarumq; artium studiis parari tantum potest: Talibus enim modis bonam & honestam famam sibi acquirunt multi quibus neque illustre genus neque census est: namque *Edli / Edle /* uti in Ind. Scand. suo Clariss. Verelius ex Spec. Reg. II nos docuit, naturam, indolem & præclaras cujusque dotes designant. LL. Gulating. c. 16. LL. Frost. c. 18. LL. Island. 13. quibus addi poterunt Damascen: p. m. 191. hæc verba *Att och Edli / id est genere & indole illustris*.

56. Ex modo allatis Platonis verbis, & Regionem ipsam, & mare quod eam circumcingit, ab Atlante nomina sua habuisse discimus. In hujus autem principio Capituli nonnulla de mutatis Regionum nominibus diximus, & præcipue in 5. 5. de diversis Sveoniæ appellationibus

age.

1. Adel / Adle / Adelsman.
 2. Od / Odel / Odalsman.
 3. Edel of Edelman.

Det första namnet kan ingen gifwa enom en eller köpas / ty det betydde sordom den som är kommin af Kunglig blod. Det andra kan skänckas / ärfwas och köpas. Ty *Odal*, *Odol*, är ens ägendom eller egis arf. Olofz Sag. c. 2. & 8. Och der af är *Odelman* som har egen Jord: *Odalkon* egen Hustru. *Odalborin* Ol. S. c. 8. och 36. den som är födder af ärfwa sina fäders egendom. *Odalsmadur* rättas Arfwinge Guleþingz LL. Landabygd. *Balsk* cap. 4. Dal. LL. Tingb. 20. *Odalbonde*, den man som har sin egen egendom: *Skåne* LL. *Odelbrut*, Åwerkän på ens fästa egendom. Ostgot. LL. Bygn. 29. Sudermantl. LL. Jordabalk 9. *Odalsfast* den egendom som rätteligen är enom fräntagan och enom androm fast; Ostg. LL. Egnasal. 16. fl. se alt detta i Cl. Verelii Indice Scandico. Det 3. kan hwarken köpas / ärfwas eller af menniskior skänckas / utan Guds den högsta enom af nåde skänker och en genom sin stora flit / Studiers och dygdz öfning bekommer ett *Edelt* namn / antingen han är *Adelsman* eller *Odalsman* eller intet dera / ty *Edli*, *Edle*, se Cl. Verel. Ind. Scand. af Spec. Reg. 11. är natur / art / egenkap / höga gåfwor. Gulatingz LL. e. 16. Frost. LL. c. 18. M. LL. 13. Damasc. p. 191. *Att och Edli*. Förnem af släkt och höga gåfwor.

56. I de samma indragne orden säger Plato at af Arle nimbdes landet Arland, och hafwet det Atlantiske Daaf. Dethi begynneisen af detta Capittel är ointalt / huru offra ett land byter om sina namn / och utt des 5. 1. huru många namn Sverige hafwet haft: såsom nu ett måsta märkeligt rum finnes

Dd 3

utt

uti den gamla på Pergament
Priswin Vilkina Saga om så-
dana namns omskrifningar / ty
finner iag nödigt des ord indraga
fol. 76.

Wiltin Konungur sit nu i sinu
Rike / agder af sigursålo of breift:
han eignadist med Rikinu / of
hernadi þad land / er kallad war
Wiltinaland: en þad heitir nu
Swiþiod / of Gaurland / of alt
Swiaweldt / Staneij / Sialand /
Jueland / Vinland / of all þau
Rike / er þar til hallda: sua wi-
da stod riki Wiltins Kongs / sem
land er iwdkent. Of þad er hattur
frasagnar i þessart Saugu / að af
heitir ens fyrsta haufðingia / telt
þans riki nafn / of su þiod er þan
stjornar sua er þetta riki kallat
Wiltinaland / af nafni Wiltins
Kongs; of Wiltina men su þiod
er þar bygger: alt þar til er önnur
þiod kemur til rikis (st) þetta land
of skiptas ka af nijo nafn.

Når af seer man huru Swe-
rige offta hafwer ömbyt sina
namn / hwilka de äro / skola wi
neskommande Capitlen ihogkom-
ma: ehuru nu detta i ansende till
hela Riket skede är / så är det dock
märkeltigt at stora och förnemst-
ga Landskaper eller Hårader altid
hafwa behållit sina namn effter
des förnemsta Gudar / Konungar
eller Kungebarn / såsom af Uller
Ulleråker / af Seminge / Seming-
gehundrat; af As / Asunda:
Baldr / Balingehårad: Manen/
Manheim / Wefmanland / Eo-
dermanland etc. Ogger / Ögne-
hårad / Öggehundari: Frej /
Fredzåkershåradt: Nore / No-
rike / Norunda: Asfe / Asfehårad
Askemanshårad: Dager / Da-
gahårad: Jo / Jonaåker: Tiodr /
Tiushårad: Tiuse / Tiusehå-
rad / och flere sådana. Det må-
ste och här achtas / såsom det må-
ga gånger hörs andra i werlden
är skedd / at antingen af en Per-
son / som ringesta delen af ett stort
land hafwer sedt och sig bemäcktig-
gat / har likwel hela Landet fått sit

namn

agere capimus. His nunc insignem locum
ex veteri MSS. membraneo Hist. Vilkini
p. m. 76. hanc ipsam mutationem nominum
concernentem lubentes addimus:

Konung Wiltin sitte nu i sit
Rike / stor och namtunnig af sin
styrka och många segrar / hwilken
med sin mægt och härjande har un-
derlagdt sig alt Wiltinaland / som
nu kallas Sverige / Östhaland /
och alt det under Sverige ligger;
såsom Skåne / Seland / Jutland /
Wenden / med alla des underlig-
gande land / hwilka alla singo
namn af honom. Ty är det af den-
na Saga ahtandes / at af den första
enwåldz Konunge får hela Landet
sit namn / så och Folket. År således
detta Riket kallat Wiltinaland af
Kung Wiltins namn / och Fol-
ket som här bod / Wiltinamen: til
tes en annan stor Slækt tilkom-
mer at regera Landet då bytes
namnet om.

Vilkinus Rex in regno suo sedet,
victoriis & fortitudine celebris,
qui regia potestate & armis omnem
ditionem Wikinaland sibi subiecit,
quæ jam vocatur Sveonia, Gothia,
& quicquid Sveonibus pareat; Scania,
Selandia, Jutia, Vinlandia
[Vandalorum terra] cum subje-
ctis ditionibus, quæ quæque patent,
nomen ab eo traxero. Ea enim est
deductionis ratio in hac historia,
ut a nomine primi, Principis, di-
tio ejus dicatur, & populus quem
regit Itaregnum hoc vocatum est
Wikinaland, de nomine Vilkini
Regis & Wikinamennis populus
qui hoc incolit; usque quo alia pro-
genies rerum potitur. Cum iterum
mutantur nomina.

Plus igitur simplici vice nomen suum
Sveonia mutavit: quæ autem nomina ejus
fuerint, capitibus sequentibus cum curâ
ostendemus. Etsi autem Sveoniæ in univer-
sum consideratæ id acciderit, præcipuè ta-
men in ea regiones & territoria nomina sua
a Diis, Regibus, aut Regum filiis accepta
ferè sine ullâ mutatione retinuerunt: cujus-
modi sunt ab Ullero Ulleraker, à Semingo
Seminghundra / ab Asa Asunda / a Balde-
ro-territorium Bålinge / à Manno Man-
heim / Westmannia, Sudermannia &c. ab
Oggero Ögnehårad / Öggehundari / à
Frejo territorium Fredzåker / a Noreo No-
rike / Norunda / ab Asceo Asfehårad / Asfe-
manzhåradt / a Dageno Dagehåradt / ab
Jone Jonåker / à Tiodero Tiushåradt /
a Tiustione Tiusehåradt & id genus alia
complura. Deinceps heic quoque conside-
randum venit aliquid Sveoniæ cum aliis or-
bis regionibus commune, nempe quod ab
uno aliquo insigni viro, qui partem regio-
nis perexiguam tantum vidit aut tenuit, Re-

gio

gio tota nomen adipisci potuerit. Sicuti enim ab Americo Vesputio quarta orbis pars, cujus portionem valde parvam ipse attigit, dicta est America, ab Asia minore Asia major, à Scania Scandia, & denique à Sveoniâ propriè ita dicta, quæ juxta Hist. Reg. p. m. 61. §. 8. aliosque Scriptores Albi Dalico silvisque Calmardiâ & Tivediâ terminatur, totum Sveoniæ regnum nomen accepit bonæ quoque parti Germaniæ, Russiæ, Tartariæque, quod suis locis monstrabimus, olim tributum: ita quoque cum plerisque territoriis nostris comparatum est, quippe quæ à partibus suis quas parochias vocamus, & hæ vicissim a pagis præcipuorum virorum domiciliis nomina sua traxerunt. Et enim, quemadmodum Ullerus Attini filius nomen imposuit aulæ Regiæ vetustissimæ & adhuc superstiti *Ulcuna* / & hæc vicissim territorio *Ulleråker* causa fuit nominis; parique modo cuidam Haro nomen suum debet pagus *Hatuna* & huic suum parochia nominis ejusdem, à qua territorium *Habo* suam demum appellationem sortitum est; ita ab Atlante est vetus illa sed nunc abolita sedes regia *Ufelunda* / ab hac parochia nominis ejusdem, indeque territorium *Utlunda* / & denique ab hoc territorio totius regni vetustissimum *Atlantica* nomen. Hinc quoque manavit acceptio vocis *Atlantica* (*Utlunda*) lingua nostra, pro *Patria*, quam Cl. Verel. perspexit & in Ind. Scand. suo annotavit: nec sine ratione, cum primus gentis nostræ parens, consentientibus ea de re historiis nostris cum Platone & nonnullis aliis scriptoribus Græcis vocatus sit *Atinus* liberique & progenies ipsius *Abelingi*. Hoc tempore *Ufelunda* scribitur brevius *Ulund*. Atqui in hujus regni libris Rationum, inque vetustissimis M. Stenii manuscriptis, nec non Cl. Schefferi Chronic. Episc. legere licebit pag. 3. *Udlundum* / p. 157, *Ud-*

nampn / såsom af Americo Vesputio nemdes hela America, som är fierde delen af hela werlden / såst han minsta delen af henne besåg. Af den mindre Asia, seck hela stora Asia sit nampn. Af Skåne har hela Sverige Pallas Skandia. Af Sverige som egenteligen är allenast det som ligger emellan Daleelfwen / Kolmorden och Thaweden / som sees af indragne rum af Konge-Sagor f. 61. §. 8. och andra Historier; hade hela Ryket sit nampn / och sordom en stor del i Tyskland / Rykland och Tartarij / som på sitrum wissas skal. Således är och mångastades besaffat med häraderna / at de hafwa nampnet utaf Solnen; Solnen af förnemsta byn / som Högdingen hafwer bodd uti: såsom af Uller / den en Atins son war / är det gamla än i dag Kungssäte Ulcuna / och där af Uller Åfers härad nämndt. af Har / Hatuna By / der af Hatuna Soln / der af Habo häradt. Åfwen så af Atle är det förstörda Kungssäte Udelunda nämndt / der af Udelunda Soln och dådan Utlunda häradt / och sordom hela rikets namn Utlunda. Och är der afkommit / at en Färdernesland på vårt mål Pallas Utlunda som sees af Cl. Verelii Indic. Scand. emådan våra alla Sagor så och Platonis och flera de Gräfers som widare här efter wissas skal / bewittna at vår första Fader het Atin och alla des Slächt Utlingar. Ufelunda skrives nu i dag Ulund. Men se Eronans Jordböcker de gamla St. M. S. och Cl. Schefferi Chronicon Episcop. der finnes fol. III. *Udlundum* fol. 157, *Udlestum* fol. 159. *Udlestum*, *Udlestum*

lestum, Adbelustum, fol. 191. 212. Canoniam *Adelunda* fol. 222. *Adolestum*. Sten. M. S. *Atlunda Heradt, Attalunda* Sochn: uti *Blaus och Janson*. Uplandia, *Alunda*. Jorandes, sedan han alla slags Folk uti Sverige c. 3. fol. 612. *Hafwer* uptrånat / och af dem 4 slag / (Som äro de starkesta och bäste at sätta och föra Krig) råtnat för de förnämste / så sätter han ibland dessa 4. i första rummet de *Atle*, hwilket på Latin står *Athelnil*: men detta ordet är som alla de andra *Ewenstahos* honom något orätt skrifvit / af orsak at de Latinska Skribenter ey kunde de Göthiska ord rätt uttala / låsa eller skrifa / det P. Mela och andra Lärda tillstå. Eliest såsom de Lärde uptraga för ett stort stäl at wisa ett land hafwa haft ett sådant namn / eller någon des förnemd Konung der regerat / så och des ord warans moders mål / där många orter i samma land finnas effter det namnet nämnda / alltså kunna wij många orter här i Sverige wisa effter *Atle* kallade / såsom *Atleby* i *Trsta* af ett gammalt bref på pergament af H. Hadorf meddelat Anno 1411. Skrifwes nu *Alby*. *Adelsö*, *Atlesö* i Mälaren (se St. M. S.) Skrifwes nu *Alsnö* / *Atlesfial*, *Atlesö*, *Atlest* i Jemptsland. *Atlesford* i Norge ofwan *Malsström*: se *Blau och Janson*. *Atled* i Norge Snor. fol. 46. och än många flera / som wij ytterst af detta wärket skola tillägga. Wraf alt detta kan man och see effter såsom Sverige ännu är kallat i senare tider

lestun / p. 159 *Adlastun* / *Adlestun* / p. 191, 212, Canoniam *Abelunda* pag. 222. *Adolestum* / & præterea in MSS. Stenianis territorium *Atlunda* / parochiam *Attalunda*; apud *Blavium* vero & *Jansonium* in Uplandia, *Alunda*. Jorandes cap. 3. p. m. 612. facta enumeratione diversorum Sveoniæ populorum tandem inter quatuor populos præcipuos quos acce genus hominum & ad bella promptissimum vocat, primo loco constituit *Atlantidas*, quos tamen ipse, corrupto vocabulo, *Athelnil* adpellat; qui error illi communis est cum aliis multis Scriptoribus latinis, quibus, fatente Pomp. Melâ aliisque viris eruditissimis, verborum Gothicorum pronuntiatio longè semper fuit difficilima. Verum enimvero siquidem apud omnes eruditos ad verum vel Regionis vel Regis alicujus potentioris nomen inveniendum sive etiam ad vocabulum patrium eruendum semper valuit ista ratio quæ a locorum complurium nominibus ab illo superiori descendentibus peti solet, utique & in negotio præsentis eadem ratio nos minimè destituet: namque in Sveoniâ pagum habemus *Atleby* / in parochia *Trsta* situm / cujus meminerunt Literæ in membranâ scriptæ Anno Ch. 1411. mihi que per Spectab. Dn. Hadorphi-um communicatæ. Nos eundem pagum nunc vocamus *Alby*. Estque nobis insula in lacu Meleri, nominis *Adelsö* / *Atlesö* / in MSS. Stenianis memorata, & hodiè dicta *Alsnö* Sic quoque *Atlesfial* / *Atlas Mons*, *Atlesö* / lacus Atlanticus, *Atlest* nomen pagi in Jemptsland, & *Atlesford* sinus Atlanticus ad Norvegiam supra *Malsström* cujus meminerunt *Blavius* & *Jansonius*. De *Atlesö* / insula *Atlantis* in Norvagiâ legi poterit Snorrop. m. 46. Plurium hujus generis locorum indicem ad finem hujus operis daturi erimus. Ex his quæ allata sunt patet, quod ante secula tria vel quatuor, R. Valdemarus

in Epistolâ quadam suâ scriptâ Anno Ch. 1340, & unâ cum Chronico Rythmico à Spectab. Dn. Hadorphio in lucem emissâ, Sveoniam peculiari titulo ornaturus appellet *Udla-Riket* / id est, *Regnum Atlanticum* seu mavis *generosum*, unde Reges & eorum liberi aut posterii vocati sunt *Ulingi* id est *Atlantidæ* sive *generosissimi*, quas voces Britanni, ut ante ostendimus, vim earum nescientes latinè reddiderunt Clithones. His autem Sveoniæ ejusque Regum titulis non minus ac rationibus ante recensitis faciliè nunc inducimur ut credamus Adamo Bremensi & Saxoni hos Upsalæ titulos vere Gothicos & antiquitatem redolentes *Udla-salen* / *Udla-staden* / omninò in animo tunc fuisse, cum *Nobilissimum templum* & *Nobilissimam civitatem* scriberent: maxime cum accuratius exprimere non possent Upsalæ nomina apud vetustissimos poëtas nostros frequenter occurrentia *Atins=heim* / *Atins=sal* / *Ubles=sal* / *Udels=ad Upsalum* / *heimsala* / *Atins* / quæ voces *Atini* & *Atlantis domicilium*, *aulam ac templum* designant & legi possunt in *Langsegdataal* / in Regneri Lodbrofs poëmatibus, inque Mart. Stenii Nominibus ad tabulam Upsalæ veteris.

57. Etiam mare apud Platonem vocatur *Atlanticum*. De hujus maris magnitudine discrepantes variorum opiniones recenset Ortelius in Thes. geogr. Omnium tamen una est sententia de situ ejus ad occidentale latus Europæ Africæque cujusmodi quoque situm Blavius & Jansonius in mappis suis illi tribuerunt. Ex Zosimo autem Ortelius ostendit *Atlanticum mare ad occidentalem partem Europæ situm esse quod nunc vulgo vocatur Germanicum atque Norvegicum*, in quod flumen Rhenum excurrit. Attamen multo id ipsum clarius proponit Plut. in vita C. Cæsar. pag. m. 719. *At expeditio ejus (inquit) in Britanniam nobilis fuit audacia. Primus enim*

för 3 eller 400. år sedan (Se R. Waldemars bref Anno 1340. i H. Hadorph. Rikskr. 2 del) det Udla riket: så äro och Konungarna och des Barn of Slecttingar / Edlingar kallade wordne / hwilket de Angelska som nu wißt äro / hafwa uttryckt på Latin Clito, hwilket innet wißer rätta egenskapen af detta ordet. Afwen så menar tag Adamum Bremensem och Saxo-nem hafwa kallat Upsala den *Upla-salen* / *Udla-staden* / *Nobilissimum templum*, *Nobilissimam urbem* effter de en hellsa hafwa funnat uttryckt det ordet annorledes på latin / hwilket de hafwa funnit i våra gamla niofor och skalder kallas *Atins=heim* / *Atins=sal* / *Ubles=sal* / *Udels=ad Upsalum*. *Heimsala* *Atins*. see *Langsegdataal* / *Regner Lodbrofs Stald*. och *M. St. Alfkilliga namn öfwer gamla Upsala Taffla*.

57. *Hafwet* / säger Plaro, är och af hans namn kallat *Atles=haaf*. Huru ätskilliga meningar äro om detta Haafz storleek kan man läsa Ortelii Thesaurum Geographicum. Doch komma de alla öfwerens at det ligger på västersidan om Europa och Africa. Såsom och syns af Blau och Jansonii tafflor. Men man ser af Zosimo den Ortelius in-draget / at det kallas *Atles haaf* / det som ligger väster om Europa, och heter det *Enska* och *Norska* *Hafwet* / i hwilket Floden *Rhen* flyter / hwilket än Plarare synes af Plutarcho, som så talar öfwer C. Cæ-larem fol. 719. Hans (Kæpsarens) tog til England war ett stort wägaude. To han war den förste som förde en *Steyffotta*

(venstligen från Italien genom medelhafvet) uti stora västerhafvet / och förändres än Krigsbår genom det Atlantiska haaf fördes der Krig på England. Af detta ser man at Plutarchus kallar västerhafvet / det som begynnes wid Narwa sund / ytterst i Spanien och ale up mot England / och det som der ofwansföre är nordan til / Atles haaf. Ja man finner ingen egentlig wiss eller hamn af detta haaf weh namn / mera än ofwan Maalsströmen / som än kallas Atlesfiord. Hwilket och ingen bättre kan bewitna än Orpheus, som i de äldsta tider sielf den har beseglat. Hwilken när han med Argonautis war nu komen aldrångst nor / och de / aldrig kunde beskriwa all den möda och arbete / de hade utstått / inför han Skeppet sålunda talandes : f. 377. Om i ide fören mig in på dese hettiga Klippor / och hem til vårt bærj dammar / så föres jagutom detta willande Atlantiska haaf. Om detta Haaf skal widare talas uti Orphei och Argonautarum resa.

58. Den andra Sonen säger Plato hafwa hetat på wåart moderz mähl Gadir och på Gråfsta Eumelus. Gautz, Gautir eller Gadir betyder på vårt Språk den som framställer fördolda gåtor på skal de art. Gata och Gauta är fördolt taal eller skal. se Cl. Verel. Hervar. S. cap. 1. 143. Bera gatur up. goder gata bin. fol. 144. Gietider gatu. fol. 145. Smacka nu gauturnar. Wåras Segner och witsor sitta att Tyr Atins son / som och behedrades hoos Skalderna med Gaders tyttel Atin, han heet Gautz, som sees aff Cl. Verel. notis till Gotr. S. f. 35. &c. Atin effter han war den fördolde skaldes konstens upfinnare kallas han uti den 26. sin Penning Gautir (se Edda). Edda tillegnar och detta Brage den tionde Atins son hwilken Hustru Idun förwarade de sköne gyllenne Äpplen. Hwad dessa gyllenne Äpplen betydde skola wij på sitt rum föra flara, Plato säger nu att Gadir

classen Oceano Occidentali induxit, accitoque per mare Atlanticum excecitu ad bellum ibi (in Anglia) faciendum naavigavit. Ergo Plutarchus oceanum occidentalem à freto Herculeo (narvensi) in ultima Hispaniâ usq; ad Britanniam & ultra versus septentrionem, pro mari habuit Atlantico. Quid? quod sinum aut fretum ejus quidem nominis habemus nullum, præter unum illum Atlesfiord sinum Atlanticum supra vorticem Maalsström. De toto autē hoc negotio testem habemus omnium evidentissimum scriptorem Argonauticorum Orphei iter suum per hæc loca vetustissimis illis temporibus instituentis. Cum enim ad loca maxime septentrionalia Orpheus cum Argonautis delatus esset, easque molestias quæ fidem omnium superarent pertulisset, tandem navis hæc ad eos verba fecisse fingitur: Nisi enim me sacris intorquentes scopulis in sinum terræ profundique maris nostri duxeritis, supra oceanum Atlanticum extrinsecus ducar. Verum de hoc mari in explicatione errorum Orphei & Argonautarum plura dicemus.

58. Filium secundum Plato lingvâ Barbaricâ Gadirum Græcâ vero Eumelum appellat. Lingvâ nostrâ abstrusarum fabularum poetarum vel ænigmatum inventor olim Gautz / Gautir ac etiam Gadir vocatus est. Gata & Gauta ænigma aut poema notat, de qua re videnda Cl. Verelii Hervar. Saga ubi c. 15. p. m. 143 hæc habentur sequentia bera Gatur up / Ænigmata promere, item god är gata bin / Ænigma tuum probum est. pag. m. 144 gietider Gatu / Solubile est Ænigma pag. 145. Smacka nu gauturnar vilescunt jam Ænigmata. Historiæ autem ut & cantilenæ nostræ veteres nos docent Tyrum Atini filium, qui Poëtis aliquando etiam patrio nomine Atinus dicitur, Gadirum sive Gothum vocari solitum fuisse, cum quibus facit Cl. Verel. in not. ad Hist. Gotr. p. 35 &c. Præterea Atinus cum optimus esset fabularum

poëticarum conditor, in Edda nomen accepit 26 *Gadirum*. Eadem Edda Brago decimo Atini filio ejusq; Uxori Idunæ custodiam malorum aureorum attribuit. Quid autem mala aurea sibi velint suo loco planum faciemus. Insuper Plato *Gadirum* Græcè vocat *Eumelum*, id est nostrâ quidem sententiâ, *pulchra mala habentem*. Hanc rem supra allatis rationibus commoti nos Tyro potissimum adscribimus uti ex Tab. apparet, quoniam huic quam Brago Gadii titulus & frequentior & familiarior fuit. Heraud. Hist. c. 1. f. 1. evidenter *Gadirum* Attini filium appellat: verum eum cum Gadiro Patre Ringonis posterioribus seculis vivente confundit, de quo prolixius in Chronol. nostra agetur.

59. Hic est *Gadirus*, qui *extremam insule partem*, ad *Herculis columnas*, in sortem accepit. De his columnis Plato quoque in *Timæo* p. m. 24. egit, dicendo: *Insula autem (Atlantica) in ore maris adituque ad eas angustias, quas vos (Athenienses) Herculis columnas vocatis, existit*. Nempè ad eum fermè modum Plato scribit, ac si *Herculis columnæ* quarum meminerant Athenienses, aliæ prorsus essent ab illis, quas vulgo ad fretum Hispaniæ reperiri creditum fuit. In eâ tamen sunt sententiâ plerique eruditi horum temporum, & olim quoque fuere nonnulli veterum *Herculis columnas* pilas esse aut moles Saxeas instar pyramidum, ad fretum *Herculeum* quod *Africam* ab *Hispaniâ* sejungit. Nos autem operæ pretium ante omnia hic ducimus veterum ea de re sententias scrutari. Strabo L. 3. p. m. 169. 170. 171. ita scribit:

Hinc ortum quod *Columnarum* vocabulo: 1. Alii freti claudstra intelligant. 2. Alii insulam *Gades*. 3. Quippiam ultra *Gades* situm. 4. Nonnulli pro columnis habent *Calpem* & *Abilam*, qui est mons ex adverso *calpe* in *Africa* situs. 5. Alii insulas exiguas utrique monti propinquas. Quidam etiam *Planctas* & *Symplegades* petras huc transferunt existimantq; has esse *Columnas*, quas *Pindarus* voces portas *Gadiridas* dicens ultimè ad eas pervenisse *Herculem*. 7. Alii denique *Columnas* intelligi volunt atrox ætæ cubitorum columnas, qua sunt *Gadibus* in *Herculis* delubro.

Verum hos omnes opinionibus falli, vel

heet på Gräfska *Eumelus* det är efter des utolckning / den som förwarar sköna Äpplen. Hafwer så iag efter förberörde stål tillagnat detta Tyr, såsom sees af taf-lan fol. 200. efter han offrate be-hedrades med Gautes namn an Brage. Herauds Sag. c. 1. fol. 1. fallar Gauter uthtryckeligen Atins son / men hon blandar honom med den Gaute som i de senare riter lesde och hade Ring til sin Son om hwilket widlystigare hand-las i Chronol.

59. Denna Gaute seck til lott den delen af Sön som låg in med *Herculis* Stabbar. Om dessa *Herculis* Stabbar talar han och i sin *Timæo* fol. 24. således: Denna Sö (Atles Sö) låg wid ett hafz och trängt sund / som tj (Nemligen de Athenienser) kalla *Herculis* Stabbar. Plato talar här lifsa såsom det woro andra slagz *Herculis* Stabbar, hwilka de Athenienser ihogkommo / ånde som sades wara wid det Spaniska sundet. De lärda mena i denna dag så och många furdor / at *Herculis* Stabbar woro innet annat än pelarer eller stenhoopar / höga och spessoga ihoopkastade / som skulle stå in med *Herculis* sund / som är emellan Spanien och *Africam*. Men wij willa tilse hwad de gamla tala här om. Strabo l. 3. fol. 169-170. 171. upräknar åttifil-ligas meningar / hwad desse Stab-bar skulle wara för slag / efter inga funnes der af stenhoopar giorda / som de gamla mente. Dersöre säger han fol. 170. Dädan är kommit at genem Stabbarna föringo / 1. Semsiga uddarna af Landet / som gjorde Sundet trängast. 2. Andra / den Holmen som kallas *Gades*. 3. Andra / något som låg langt utom *Gades*. 4. Semsliga hölla bärger *Calpe* och *Abila* för Stabbar. Af hwilka detta Bärget (*Abila*) som låg i *Africa* war twärt mot *Calpe* i *Hispanien*. 5. Andra / hölla de små Öarna för Stabbar / som lågo ut för desse bärger. 6. Semsiga mena at klipporna som kallas *Planctæ* och *Symplegades* skulle wara de rätta Stabbar / hwilka *Pindarus* kallas *Gadiriska* portar tit *Hercules* alrånstg har kommit. 7. Andra mena de Kopparsfedar otta armborgar höga / som stå i *Herculis* Tempel på Sön *Gades*. Men dessa meningar woro

alt såfånga: ty Strabo uppräfnar några gamla Gråker / Dicæarchum, Eratosthenem och Polybium, och många flera af de Gråker / som inständeligen beträffa at de woro uti ett Sund. Nu emedan hela werlden har varit bekant dessa Stabbar hafwa varit stenröfior / som woro brukeliga at såtta der stora Krigzmen hafwa lyckat sit Krigzrog eller deras Rike hafwa haft sine gränzer / som Strabo wiser af åtskillige Följeder / och Alexandri Mag. stora Krigzrog / som kan läsas fol. 171. altså kunde intet uddarna af landet Pallas Stabbar. Derföre säger Strabo vidare fol. 107. At de Spasiorer och Afrikaner mena dem wara öhn Gades: emedan inga ting som någon liknelse hafwa til Stabbar finnas i sundet. Är så den första meningen af inwånarna fullslagin / som bodde på båda sidor om sundet. Den andra meningen stöter Strabo sielf öfwer ånda fol. 172. Emedan Gades ligger intet upå någon udd / utan uti en inwyf af wästerhafwet. Se den 2. Tafla 2. Fig. Den 3. meningen at de lågo i wästersjön longt utom Gades, war wälsann / men de wiste intet hwar. Den 4. meningen at de stora Bärger Calpe och Abila skulle wara de samma / är icke heller likt / emedan de lågo något longt in på lande (se samma Tafla) der til med woro de intet med händer giorda / icke heller stogo in wed sundet / som alla hafwa dem beskriwit. 5. De små öarna / menar Strabo (om entligen Herculis stabbar och sund skulle wara på den orten) woro likast der til / emedan de äro i Sundet / och äro ey stora i sin wild / tunna och hafwa sått namn af några Stabbar eller stenröfior / som der på hafwa varit fordom giorda / eller och af de Bärger som syntas öfwer dem / likaså som stora Stabbar. Men detta är alt Strabonis gissningar mot inwånarens hars egen bekännelse och de gamla

Gräs

ipse Strabo planum facit recensendo Dicæarchum, Eratosthenem, Polybium & plurimos Græcorum, qui columnas ad fretum esse asseruerunt. Cum igitur confessione omnium columnæ hæ acervi fuerint Saxorum, quales in iis locis, ultra quæ victorias suas proferre nolent Hæroes, aut etiã in Regnorum limitibus erigi olim soluisse, ex diversarum gentium moribus ut & expeditionibus Alexandri M. Strabo p. m. 171. luculenter ostendit, tum certè freti alicujus claustra, id est prominentia litora Columnæ dici non possunt. Quæ res etiã fatente Strabone p. m. 170. Hispanos & Afros permovit ut Gadibus eas vindicarent, quia nihil columnarum simile haberent ea quæ sunt ad fretum. Ruit ergo conjectura prima, vel ab ipsis freti accolis fortissimè convulsa. Conjecturam secundam ipse Strabo p. m. 172. destruit his verbis: Ceterum Gades non talibus in locis sitæ sunt, quæ extremitatem aliquam denotent, sed jacent in medio quodammodo maritimi sinuosi litoris, de quo videnda est Tab. 2. Fig. 2. Opinio tertia de harum columnarum situ ultra Gades, hætenus equidem veritati est conformis sed adhuc desideramus locum certum quem illi juxta designare non valuerunt. Sententia quarta de montibus duobus Calpe & Abilâ, a vero planè recedit, partim quia secundum Tab. 2. Fig. 2. ut & omnes Geographos in ipsa continente terra siti sunt, partim quia opera & industria humana non sunt congesti, nec ad fretum ullo modo spectare videntur. Quod autem quinto loco adfertur de insulis exiguis, quas Strabo (si modo in istis locis Columnas Herculis una cum freto intelligere licebit) columnis similimas judicat, eò quod faciliè circumscribantur & quasi punctum representent nec ineptè columnis comparari possint: deinde abolitis monumentis illis manuum operâ conditis nomina eorum locis inherint: vel incumbentes freto montes eminentia sua Columnam siue Columellam referant; id ex mera Strabonis conjectura profectum est, & non minus cum accolarum confessione

fessione, quam veterum Græcorum descriptionibus pugnat. Sextum quod attinet de Symplegadibus, quas sive ad mentem Homer. Od. M. v. 61. in freto Siculo, sive ut volunt alii interque eos Ovid. Trist. lib. 1. Eleg. 9. in Bosphoro Thracico constituerimus, sanè Columnæ Herculis esse non poterunt, quia non ad extremas sunt orbis partes, neque etiam termini victoriarum Herculis. Postremo ad ipsas in fano Herculis positas columnas æneas nomen columnarum referendum esse, negat ipse Strabo, vel idèò, quod inscriptio earum non sacri donarii dedicationem, sed summam impensarum inducens rationem illam impugnet: adeò ut de sententiis reliquorum omnium Strabo p. m. 170. rectè vereque sic concludat: *Id autem ratione non caret, quod dicitur insulas istas aut montes non referre columnarum formam, & quod quærentur columnæ propriè sic dictæ, quæ sint FINIS MUNDI & expeditionis Herculeæ nota.* Nostram proindè nunc faciemus verarum Herculis columnarum indagatorem, in qua & ex veterum Græcorum descriptionibus, & denique ex monumentis nostris domesticis, hæc primum notæ talium columnarum aut molium a nobis constituendæ erunt. 1. Turres ac lapideas columnas, non minus Historicorum nostrorum quàm ipsius Strabonis testimonio, aut in memoriam susceptæ expeditionis, aut ad designandum victoriarum terminum, aut ad naves in securum portum deducendas, aut pro tropæis vel limitibus, aut denique ad arcendos hostes erigi soluisse: ea tamen lege, ut quæcumque illarum phari esse deberent, nocturnis ignibus in gratiam navigantium portumque petentium collustrarentur, quæ hostium causa positæ essent, exstructas pyras quæ hoste adventante accendi debebant, gestarent. 2. Eas autem quæ *Herculis columnæ* verè dicerentur, pro victoriarum ejus metis, quas transgredi non poterat, omnino habendas esse. 3. Etiam

finem

Gräfers beskrifningar. 6. De Symplegadisse klippor som lågo efter sombligas mening (lås Homer. Odysl. M. v. 61. mid Sicilien) eller efter andras meningar wed det tränga sund / som geet til Pontum Euxinum, se Ovid. 1. Trist. Eleg. 9. kunde icke hellar wara desse Stabbar / emedan där ingestådes war Jordenes åndar / och Hercules yttersta Krigztåg. 7. De kopparstodår som stodo i Herculis Tempel, säger Strabo intet kunnat wara (fol. 172) emedan på dem inga Hercules gåringar äro antecknade / utan huru mycket Templet har kostat at upbyggas. Derså re säger Strabo fol. 170. rätteligen om andras meningar således: Det är intet utan stål sagt at de Bårgen och Holmarne som äro mid sundet hafwa ingen liknelse til några stabbar eller stodår / eller sådana stabbar som det namnet rätteligen bära / och stola wara til ett märke där werlden lyftas / och Hercules tag hafwer en ånda. Wij wilja detsföre tillse hwar desse Stabbar ära. Beaf Strabonis egit omdöme af de äldsta Gräfers beskrifwelse / så och waras Sagor och segner / äro dessa märken och teken at ackta wed sådana stabbar och stenröfstor. 1. Det wilja wara så wäl som Strabonis ord at där Här drog af Lande / eller där Härén stannade och widare ey komma kunde / eller der Härén Skulle komma trygg hem i hamn / eller der Härén satte segertekn / eller det Landastifter och Landamäres woro / eller der landet frucktade för fremmande Härars infall; der sattes stora höga Torn eller stabbar up af steen; hvilka woro märken til något sådant. Uppå dem som skulle wara teken hwar Skeppen skulle löpa tryggeligen in sin rätta led eller i hamn / höls eld uppå om nåtreen som och många stades än i dag stier. Men på dem som skulle gifwa teken när någon Fiende kom / gjordes stora Wolar som då tändes. 2. Sådana stabbar som nu woro satte Herculi til ära / de skulle wara ett sådant teken at Hercules han kunde intet komma längre i werlden. 3. De skulle

E c 3

och

och betydta af Werlden hade där en ända. Man talar här intet om en sådan ända / som intet gifz på en rund boll / som Jorden är: utan en sådan / der man intet vidare kunde komma för natursens mots stråfwande / och der ingen menniska mehra kan boo. See / desse Pannetecken / de woro säsånga af söfia igen uri det Spanska sundet / ty intet war där Werldens ända / hwilket bewisna Argonautarum, Ulyssis, Pythææ och andras många resor hela wåsterfjön uppföre nor ät med alla des uddar / holmar / som mycket längre sträcke sig ut än Spaniens och Africæ uddar. Sedan war Africa af Hannone och andra beseglat söder ut / och ingestådes där förböd dem naturen at vidare fortsara. 2. Strabo gifwer sielf en hårlig anteckning af det swar som Gaditani singo af Gudarna at intet kunde Herculis stabbar och werldens ända wara wid detta Spanska eller Narwa sund. Så talar han: Huru öhn Gades blef först bebyggd / är en sådan sagn: De Gaditaner förtälja / at af de Tyrrers Gudar war dem swar gifwit / at de skulle sända ut Golt / som skulle byggja in wed Herculis stabbar. När de nu sände dem som orten skulle beståda / och de kommo til Sundet in wid bergen Calpe, menandes där wara ändan aff werlden som bebyggd war / och Herculz utogz yttersta stelen / de yttersta uddar af Landet / som sluter Sundet (hwilka Gudarna skulle hafwa kallat hans stabbar:) kommo de inom Sundet der de Britaners stad är / och när de hade där gjort sin Gudstienst / af hwilken de förstogo Gudarna tåtet meent denna orten / foro de heem igen. En tid der efter sände de dem å nyo stad / och foro så utom sundet på 1500 stadier / kommo så till en ö som war helgat Hercollen, och låg mit moot Onoba en stad i Hispanien: menandes der wara Herculis stabbar: men förståendes utaf den Gudstienst de där gjorde att den orten war ey heller den rätta / brogo och heem äth. The som tredie gången reeste / bygde Gades. Här af är klart att när dessa som i så gamla tider reeste til detta sund / och funno då där inga Herculis stabbar / hwarken aff Goltet där boendes sagner / ey heller Gudarnas och deras presters ingifwelse och swar. Och icke heller funno de der werldens ända / ey de reeste sielf längre ut at Her-

culis

finem orbis terrarum in eoloco indicari. Frustra equidem de inveniendō fine in aliquo globo laboratur: unde per finem orbis terrarum intelligere licebit hujusmodi locum, quem naturā prohibente, homines transgredi vel incolere nequeant. Hæc autem signa si quis in freto Hispanico quæsierit, incassum laborat. Qvis enim terræ finem in eo constituerit loco, quem Argonautæ, Ulysses Pijtheas & alij complures transgressi fuisse leguntur, institutis per omnem oceanum septentrionalem profectioibus, & quidem ultra ea litora, insulas, ac promontoria, quæ Hispaniæ Africæque oras longissimè excedunt? Numquid Africam Hanno aliique versus austrum circumnavigarunt, etiam nullo, si modo ulterius tendere constituerent, naturæ impedimento prohibiti? Ipse Strabo observationem planè singularem nobis suppeditat dum Gaditanos responsum à Diis tulisse commemorat de Herculis columnis ad fretum Hispaniæ irritō conatu quæsitis, his verbis: *Ceterum Gades si fuerint condita, talia feruntur: Memorant Gaditani, oraculum Tyriis datum, quod eos juberet ad columnas Herculis coloniam deducere: missos loci videndi causa, cum ad fretum apud Calpen pervenissent, opinatos finem terra habitata & Herculeæ expeditionis esse ea quibus fretum illud clauditur, extremâ, (qua oraculum Columnas vocat) appulisse intra angustias ad locum, ubi nunc est Axitanorum urbs, ibi cum re divina facta non perlitarent, domum rediisse. Aliquanto post tempore missos, extra fretum progressos ad 150 stadia, ad insulam venisse Herculis sacram, e regione Onoba Hispanica urbem sitam: ratosque ibi esse Columnas, Deo sacrificasse: rursumq; victimis non addiscentibus, domum se recepisse. Eos qui tertio navigaverunt, Gades condidisse.* Columnas igitur Herculis cum vetustissima illa tempora, neque fama apud incolas, neque Deorum vel sacerdotum indicij aut responsis, eo in loco invenire possent, tantumque abesset ut finem orbis homines ibi collocarent, ut potius columnarum Herculis inveniendarum causâ longè ultra fretum illud tetenderint, quis fidem habiturus erit eis, qui Strabonis ætate & Herculis colum-

nas

nos, & fines terræ in hoc freto somniarunt, præsertim cum singulis propemobum annis, ea quoque tempestate, ultra illud alia loca navigando peterent. Qva propter de ultimo terrarum fine, deque Herculis Columnis clarissimè omnium loquentes audire iuvabit Corn. Tacitum, Pindarum poetam vetustissimum, ut & Pedonem Albinovanum. Inprimis autem descriptionem Sveoniæ his verbis claudit Tacitus Germ. c. 45. v. 1. 2. *Trans SVIONAS aliud mare, pigrum, ac prope immotum, quo cingi CLUDIQUE TERRARUM ORBEM hinc fides: & paulo post. ILLUC USQUE (& fama vera) TANTUM NATURA.* Ita quidem ille veteres terminum orbis ad septentrionalem Sveoniæ partem collocasse ostendit, cum ad ea quæ sub ipso essent polo propius accedere nequirent, uti nec his temporibus in ea quisquam satis inquirere valet. Neque enim ad eam plagam orbis terræ ultra Scandiæ Promontoria habitabilis est, nec Hercules, cujus ibi columnæ habentur, ultra tendere potuit. Qvis autem Hercules iste fuerit à nobis suo accuratius declarabitur loco. Verum de columnis sic quoque Tacitus. Germ. c. 34. v. 2. *Utraque (Frisiorum) nationes usque ad Oceanum Rheno prætexunt, ambiuntque immenses insuper lacus, & Romanis classibus navigatos. Ipsum quin etiam Oceanum illa tentavimus: & superessi adhuc HERCULIS COLUMNAS fama vulgavit: sive adit Hercules, seu quicquid ubique magnificum est, in claritatem ejus referre consuevimus. Nec defuit audentia Druso Germanico, sed obstiter Oceanus in se simul atque in Herculem inquiri. Mox nemo tentavit: Sanctiusque ac reverentius visum de Actis Deorum credere, quam scire.*

Satis igitur patet apud Frisios Romanis aliquid de Herculis columnis innotuisse maxime vero, quod in locis magis septentrionalibus inveniendæ forent. Qvo sine dubio respexit Cluverius Germ. l. 3. c. 17. p. m. 72. *ergo in ipsius oceani aliqua insula Hercules columnas esse fama divulgaverat: non vero in medijs Frisiorum finibus. Etiam Drusi iter descripturus Peto Al-*
bino-

lis stabbar uppsöta: hwad wille dö de andra som lesde wijs Strabonis tijd inbilla sig där på orten några stabbar eller werldennes ändar wara / då årtigen seglades långt utom detta sund. Hwarföre gifwer ingen klarare öf tillänna hwar werldennes ända och dessa Herculis stabbar äre än Tacitus, den gamla Poëten Pindarus och Peto Albinovanus. Tacitus i sin Germania, c. 45. v. 1. När han har beskrifwit Sverige sluter han således: Utom Swearna är ett annat haf som står stilla och nestan orörligt (ty der är all stadigtis) med hwilket Werlden hört lyckas / och slutet såsom alla det troo. Åter strax der hoos. Der är werldennes ända såsom wij hafwa af ett wist rykte. War alltså Werldennes ända af de gamla hållin här norr om Sverige / ty de kunde intet lengre komma at uppsöta hwad som rätt under Norstjernan war / och har ännu ingen ditt kommit. Icke heller boor Folk högre up än wijs wårt yttersta nås emot Nor: och långa kunde och intet Hercules komma; (hwilken den war / Skola wij uti sit Capitel omtala) hwars stabbar här stodo; om hwilka Tacitus cap. 34. v. 2. sålunda talar. Dägg (de Grifste Goltén) boor ofwan Rhensströmen in til westerhafwe / och streckas sig wijsa in wijs störa hafwen / hwilka de Romare hafwa beseglat. Stj försöte och ate detta haaf besegla / och förnummo af almenne rykte at Herculis stabbar woro än lenger bore tillsinnandes: antingen Hercules hafwer ditte togat / eller någon annan manlig gerutng (såsom wij plåga glöra) är honom där till ära satt. Det fattades inder Druso Germanico att den wägen wåga: Men hafwet stog honom emot at eftersöta hafwet ändar / och Hercolz stabbarna. Sedan hafwer ingen det wågat: då synes större bellighet och wördnat wara / troo hwad Gudarna hafwa utdrättat / än det eftersöta.

När synnes af Tacito at de hoos Griferna hafwa fått någon funn stap om Herculis stabbar att the woro längre nor: ihersöre och Cluverius uti sin German. l. 3. c. 17. fol. 72. sluter således. Iherföre nås ic genom ryktet utkommit at på någon dö i det Norsta hafwet woro Hercules stabbar. Och tåte in wijs Grifland. Peto Albinovanus som talar om samma Dru-

Drusi reesa fallar och denna Sweriges deel / werldennes yttersta Bräddar och sluter så hans reesa med dessa ord: Gudarna falla eder tillbata / hwilka förborda att de Dödeliga Meniskior må så med sin dgon se werldenes ända. Theridre och ten gamla Skalden Pindarus rätteligen i sin Olymp. fol. 118. där han och talar om de Norste; således berättar om Therone. Nu har Thero som med sina dygder är högst stigin / kommit till Herculis stabbar: ty hwad som utom dem är / är både dem wissom och sätunnigom obekant. Jag kan ehersidre om ingen ting wistare bort i werlden skrifa. Ty jag woro säjeng. Nu ar äro då sådana steenrösfior eller stabbar tillfinnandes i Sverige? dessa fina na wis behåldna utide Holländskas och wåras Sidkört / först de / som wed det sundet som löper till Stockholms och Lylge Skärar / kallas Hertoll. Se Pet. Clas Sidkört / St. M. S. Herhals och Herhambra Wagenar fol. 127. Herhambra och Herkshool Theunis fol. 137. min 6 Taf. 14. Fig. Sedan wed sundet / som löper utur Östersjön i Wästerhafwet är Kollen. Se Johan von Loons Taf. 8. Wagenar f. 117. Koll / Kolberg Theunis Jacobson f. 23. Koll kallas Hercoll af P. Class. se det i 6 Skället. Wiestabben står med 2 höga Stenrösfior i Petter Clas. och ST. MS. Wiestabben har Theunis Jacobs. med 2. höga Spessar fol. 23. Om desse / så och de som stod på den höga sandåas / på hwilken sedan Helsingborgs Slott bygdes / äro behåldna wet jag en / ty man har af gamla Män att i des ställe woro 2 höga Torn bygde / hwilka och nu säjas wara nederrefne till speßen. På Belands sidan har jag ingen wis kundskap / utan hwad sombliga mena at der nu Helsingör är stulle

och

binovanus hanc ipsam Sveoniæ partem ultimam oram mundi vocat & descriptionem suam his concludit verbis: *Dij revocant, rerumque vetant cognoscere finem mortales oculos.* Idcirco & Pindarus poëta satis uerustus inter res alias populorum hyperboreorum sic rectissime de Therone canit Olymp. F. in fine p. m. 118. *nunc utique ad extremum Thero virtutibus perueniens, attingit e domo, Herculis columnas. Quod ulterius vero est, est sapientibus inaccessum & insipientibus. Non igitur persequar. Vanus enim essem.* In quâ igitur, quæsumus, Sveoniæ parte Columnas has inuenire licebit? Eas nobis cum Batavorum tum etiam nostræ mappæ hydrographicæ exhibebunt. Nempe primam ad ostium sinus illius, qui Holmiâ & Tilgam protenditur, ubi est Hertoll Hercules, ut eum scopulum appellat Peter Classen & Ms. Stenianum, eundem Vaguenar p. m. 127 Herhals Hercules collum & Herhambra Hercules scopulum; Antonius vero Iacobson p. m. 137. ut & Tab. nostr. 6. Fig. 14. Herhambra Hercules scopulum & Herkshool Hercules collem vocant. Deinde in freto quod oceanum cum mari Balthico committit, apud Joh. Loon. Tad. 8. Kollen Columna occurrit, & apud Wagenar. p. m. 117. Koll Columna, Kolberg Columnarius mons, itemque apud Anton. Jacobson p. m. 23 Koll Columna legitur, quam Petrus Classen Hertoll Herculem aut Herculis columnam nominat: cui nunc addi possunt ea quæ hujus paragr. num. 16. habentur. Præterea Petrus Classen & Stenian. MS. duos habent lapidum acervos quos Wiestabben Pyrales columnas appellant. Has vero Anton. Iacobs p. m. 23 Wiestabben vocat & Columnam facit Bicipitem. Utrum vero hæ columnæ unâ cum illis, quæ olim in isto colle, cui nunc Arx Helsingburgensis inædificata est, positæ fuerunt, adhuc supersint, nobis equidem non liquet. Id tamen ex ore quorundam

pro:

provetioris ætatis hominum habemus, duas illic turres columnarum loco exadificatas fuisse, quas nunc quoque fama fert magnam partem dirutas esse. Quid è regione hujus loci in litore Sialandico reperiatur, me planè fugit. Quosdam tamen intelligo suspicari duas saxeas moles in eo loco quondam erectas fuisse, ubi nunc urbs est Helsenora. Ex istis autem molibus sine dubio saxum illud prodigiosæ magnitudinis extractum est, quod anno M. D. Lxxx. Fridericus II. veteri suo loco dimoveri fecit addita inscriptione quam Ionas Lauritson Wolfius Descript. Daniæ p. m. 516. inseruit. *Fridericus II. Rex Daniæ hunc lapidem à primo suo loco ad hunc dimoveri, inque ejus locum alium reponi fecit. Denique ad oram Sveoniæ maximè septentrionalem Ehtingzårg promontorium Scythicum, in insulâ Maggeruniâ, ad Rimmernås promontorium Cimmerium, duo sunt montium cacumina, quæ Petro Classen & MS. Steniano dicuntur Herfoll Stabbarna Columnæ Herculis. Has quoque apud Anton. Jacobs. Tab. 79. & Buræum in Tab. majore nec non Blavium vol. I. Norveg. tab. 2. videre licet. Sic tamen Petrus Classen in descriptione sua habet: qvatro sunt Columnæ Herculis: Stappen / columna: Storestappen magna columna: Hougstappen / Excelsa columna: Borestappen Boreæ columna. Antonius Jacobs. p. m. 79. eisdem hunc in modum recenset: Stappen / Storestappen / Hausstappen / Baurvestappen. Sed omnes simul ipse cum Vagenario appellat Matrem cum filiabus propterea quod statuarum instar in oceano procul à litore conspiciantur. Blavius eas quæ in promontorio sunt Cimmerio appellat Baurvestappen / tres autem reliquas in oceano Housstappen / Stoerestappen / & Stourestappen. Antonius Jacobs. son in ipso oceano quatuor numerat, præter eas quæ in Promontorio sunt Cimmerio.*

At-

le och ståit 2 stenröfior / och den största sten af den samma skulle R. Frideric den II. Anno 1580. låtit föra af sit rum / och der på låtit dessa ord uthugga / som finnas i Jonas Lauritsons Wolfs descrip. Daniæ p. 516. Grederik den II. Danmarks Konung låt denna sten af sitt första rum föra in til detta rumme / hwarest åter en annan sten är satt. Sedan hterst wid Ehtingzårg (se 6. Tafl. 14. Fig.) äro två på Maggerd wid Rimmernås som kallas af Petter Classon och St. MS. Herfoll Stabbarna. Dessa seer man och i Theugnis Jacobs Tafl. 79. så och Burci den stora och Blaus vol. I. den II. af Noriges Taflor. Men Petter Clas säger nogot annorledes i sin beskrifning. Wir find Herfollstabben. Stappen / Stoerestappen / Hougstappen / Borestappen. Theugnis Jacob f. 79. hafuer Stappen Stoerestappen / Houssestappen / Baurvestappen / och kallar de samme åfwen som Wagenar Moer met de doekters / Emedan de synas i siön såsom stora belåten langt ifrån. Blau kallar dem som stå på Rimmernås / Baurvestappen / och tre allenast i siön / Housstappen Stoerestappen och Stourestappen. Men Theugnis Jacobs son har fyrat Siön förutan de som stå på Rimmernås. Wi den afmåling som Modren med sina Doekter stå ritade / siñas hoos Theugnis

Ff

och

och Wagenar allenast 3. så måne
ga har och Johannes von Loon uti
sin 5. och 6. Taffla / men två namn
allenast **Stappen** och **Houfe-
stappen**. Hvilka af desse 3 slags
stabbar Plato nu menar är klart/
nemligen de som äro i Gresund: ty
först behåller Landets yttersta del
det namnet / som Plato det kallar/
nembligen **Gautarid** / och är ses-
dan den delen wid ett **Tränge
sund** af stora wåster hafwet. Och
är Sundet de samma Portar / som
Strabo af indragne rum säger
Pindarum kallade **Gautirs por-
tar** (Plato *Portas Gadariticas*)
Men de Pindarus i sin Skald tas-
lar om äro de som stå wid Kimmers-
näs / ty der äre den bebodde werl-
dennes ändar. Behåller så Swe-
rige än i dag ortens lägenheet af
werldzens ändar / så och sådana
stenröstor som de gamla hafwa
beskrifwit / och sielfwa namnet/
nemligen **Kollar** och **Stab-
bar** / som på Latin äro *Columnas*.
En sållsam händelse måste iag och
Porteligen förrätta / at för en 2 eller
3 år sedan / när Hans Hög
Gresl. Excell. & Rikz-Cansleren
MAGNUS GABRIEL DE LA
GARDIE tracterade uppå Wen-
negarn Fransyska Ambassadeu-
ren Mons. Le Marquis de FEU-
QUERE of hans Conseiller Mons.
Le Picqvittiere och såsom Am-
bassadeuren hade lust af det Hans
Excell. Rikz-Cansleren talte
om detta arbete iag under händer
hade och sade mig wilia wissa af de
gamblas **Skrifter** att **Herculis**

Stap-

Atqui in delineationibus *Matris cum filiabus*,
Antonius & Vagenarius tres tantum repræ-
sentant, totidemque loh. Loon Tab. 5 &
6. habet, licet duobus tantum nominibus
Stappen & **Houfestappen** eas insigniat.
Tria igitur cum jam exposuerimus Co-
lumnarum loca sive genera, obscurum esse
non poterit Platonem ad eas Columnas re-
spexisse, quæ in freto fuerunt Balthico.
Inprimis enim ea terræ continentis ora
quæ ad fretum vergit, idem quod Plato
ipsi tribuit, nomen adhuc retinet, dicitur-
que **Gautarib** *Gadaritica*. Deinde mare quo-
que occidentale ad eum locum in angu-
stum fretum cogitur, quod non male portas
refert, quas Strabo loco supra citato opina-
tur Pindarum vocasse *Gadiricas*, & Plato Ga-
dariticas nominat. Verum Columnæ, qua-
rum Pindarus in Ode sua paulo ante allegata
meminerat, aliæ non sunt quam quæ in pro-
montorio Cimmerico cernuntur: hoc enim
orbis habitabilis pars est ultima. Ergo jam
Sveonia & ratione sui situs, orbis terrarum
qvendam quasi finem in se continet, & eti-
amnum saxæ ejusmodi moles, quales à
veteribus descriptas habemus ostendit, &
istarum quoque molium nomina, **Kollar**/
Stabbar / id est *Columnas* servat. Heic sanè à
præsenti negotio minimè arbitramur futu-
rum esse alienum, si oblatam forte fortuna
cum perillustri & eruditissimo viro super
hoc negotio colloqvendi copiam paucis
exposuerimus. Nempe cum ante annos cir-
citer tres a cellissimo Comite & Regni Can-
cellario magno, MAGNO GABRIELE DE LA
GARDIE, in quadam ipsius villâ quæ **Wenne-
garn** dicitur, convivio quodam pro more
exciperetur Regis Christianissimi Legatus
Illust. de FEUQUERE ejusque consiliarius Dn.
Le Picqvittiere faceretq; tum Regni Can-
cellarius, præsentibus reliquis, aliquam
hujus instituti mei mentionem, maximè
ejus

Ejus, quo Columnas Herculis ad fretum Balthicum olim creditas fuisse, ex veterum scriptis ostendi posse in me receperam, non ingrata aut injucunda visa est oratio ista, mox quoque a Legati Consil. prolatus fuit Cornelius Tacitus formâ, ut nunc loqui solemus, minori editus, in cujus margine idem se sua manu, cum fretum illud transiret & omnia accuratius circumspiceret, jam ante notasse ostendebat. Proinde alia nulla de causa opinio de Herculis columnis ad fretum Hispaniæ, apud plurimos homines invaluit, quam quod ad fretum positas audissent, quod illis de Hispaniæ freto quam Oresundensi pronius fuit intelligere. Unde quoque Plato singulare aliquid in animo habens ita scribit: *ubi vos Athenienses Columnas Herculis esse putatis.*

60. Quam Plato vocat *extremam insulam partem, ad Herculis columnas (fretum) dictam ex Gadiri nomine Gadariticam*, eandem nos vel hoc ipso tempore *Gautarid* appellamus, alii tamen levi Syllabarum transpositione *Rid gautaland* / de quâ voce Cl. Verel. in not. ad Herv. Saga c. 10. p. m. 110. Atqui MS. Sten. ut & veteres Libri rationum Cameræ Regiæ, habent *Gautarid*. *Gatarid* parsest præcipua Regionis quintæ. *Giotarid* occurrit apud. Cl. Verel. ad Herv. Saga p. m. 116. qui *Rid esse terram, quæ excisis sylvis ad culturam apta facta est*, simul docet. Unde *Gautarid* erit Regio à Gadiro primum exculpta.

61. Tertium Attini sive Neptuni filium Plato *Ampherem* dictum fuisse scribit, id est, *habentem navem remis utrimque instructam*. Hunc Edda *Baldur* vocat, cujus in eâ Nomen aut titulus quartus est *Eigande Ringhorna* / id est, *possidens magnam illam navem quæ ab omni parte remos habet*. Videatur Mythol. 43.

62. Quartum *Eudamonem*, hoc est, *Fortunatum*. Hunc Edda *Niorder* appellat, cui

Stappar wore här i Öresund tog Monst. Le Picqvittiere hastigt up Taciti German. 1 12 tryckt / och wiste sig reda noterat, när han for genom Sunde att der måtte wara Hercols Stabbarna. Af detta seer man nu / hwarföre många hafwa ment Herculis stabbar wara uti det Spanske sundet / nemligen af ingen annan orsak än at de hafwa genom ryckte hört dem wara wed ett Sund / och altså tagit det spanska sundet detsföre / hwilket warliktwel detta oresund: ty legger Plato merkeligens til dessa ord: Det i Atheniensers mena Herculis Stabbar wara.

60. Plato säger vidare att det yttersta af Landet som låg in wed Sundet seet af Gaute sit namn / och kallades Gautarit / hwilket än i dag så kallas; så och Rid. Gautaland / se Cl. Verelii Notas til Herv. Saga c. 10. fol. 110. Gautarid hafwa St. MS. och Cron. Jordböcker. Gatarid läses uti den fempte Sweriges del. Giotarid skrives i Verel. Herv. fol. 116. Rid är uprödd iad Jord af Elog. Gautarid. Det är Gautirs land upröddat.

61. Den tredje Atins eller Neccens Son kallar Plato Ampheres, hwilket på Gråkissa så mycket betyder / som den der äger ett Slep som på både sidor har årar; denne kallar Edda Baldur / hwilken i den 4 Kenningen kallas Eigande Ringhorna. Det är den som äger det stora Slep-pet / som rundt omkring är med årar besatt. Läs 43. Mythol.

62. Den fjerde Sonen kallar Plato Eudamon, det är / den som gifwer lycka och fortgång. Denne heter af Edda Niorder, hwilken i 3 sin Kenning kallas Seglasa Gudh / det är / den Guden /

som gifwer Agodelar och Lyfles lig fortgång: se 21. Mythol.

62. Den fempte nämner Plato *Mneseus*, det är/ den som bör ihogkommas. Denna war Hauder hoos Edda, hwilken kallades *Minnums Gudh*/ såsom Edd. 26. Mythol. talar:

Thui hans handawerk munn
leinge hafd wera ad Minnum
med Gudum og Monnum.

Thui hans handawerk måtte länge wara
i höge minne hoos Gudarna och
i he myndige.

Quoniam operum ejus quam diu-
tissime meminisse tenebantur Dii
hominesque.

Alf den orsak i ty at han war blind / och sköt likwäl med boga i hiål *Waldur*/ det ingen förmodde: see 43. Mythol.

64. Den 6. kallar *Autocton*, det betynder / den som är född af Jorden. *Eburu nu* alla Bröder- na woro födde af Jorden så seck doch denna (se Edda) heta *Vale* af Jorden. Hwillet ord stundom tas ges för en slät Plan/ stundom för en Ekog / stundom för de dödas Wäringar under jorden / såsom *Syringzwal Principum campus*, *Glesifwal Elysi campi*, *Walefal Campus stragis*, *Walhal aula Odini subterranea*.

65. Den 7. upräknar Plato *Elasippus*, det är/ den som drifwer och agar Hästar. Efter *Waldernas* art at tala/ war *Wargen* den wärsta Trollkonarnas häst/ som gjorde Gudarna skada. Denna bröt på sidstonne *Vidar Atins* son Hästarna sönder på / och dräpte honom. Se Edda 49. Mythol.

66. Den 8. kallas *Mnestor*: i *Gråfessan* står *Mestora*, *Μηστωρ*, det är / den som är illur eller illslug och förfaren at slå. Denna är i Edda *Ullur*. Hwilleken war den bästa Skytte af alla Gudarna så att ingen gick up emot honom / så och at åka på *Etidor* / och hade alt / det den bästa Krigzman bör hafwa. Dersöre kallades han i enwiggkamp: läs 26. Mythol.

tertium in eâ Nomen est *Segiosa Gud*/ *Deus opum*, & *omnis prosperitatis* vid. Mythol. 21.

63. Quintum *Mneseum*, quasi *memoriâ dignum*. Hic *Eddæ Hauder* dicitur, & *Deus* erat *memorabilis* de quo hæc leguntur Mythol. 26.

Nec sine ratione: is enim oculis orbus contra omnium spem atque expectationem arcu & sagittis, *Waldur* (*Ampherem*) interemit, ut habet Mythol. 43.

64. Sextum *Autochtona* id est *terrâ natum*. Etsi vero nomen hoc commune meritò videri posset fratribus omnibus, tamen huic, juxta Eddam, à *terrâ* tributum præcipue fuit nomen *Wale* / quod & *campum*, & *silvam*, & *sedes inferorum* aut *Manium* sub *terrâ* denotat. Unde suam quoque traxerunt originem *Syringzwal Principum campus*, *Glesifwal Elysi campi*, *Walefal campus stragis*, *Walhal aula Atini subterranea*.

65. Septimum *Elasippum* hoc est *agitatore* aut *domitorem equorum*. Equidem genere loquendi poetico, *Lupus* *sagarum* *eqvuse* erat maxime *effrenis* & *Diis* *ipsis* molestus. Sed huic denique *Vidarus Atini* filius *maxillas* confregit, eumque necavit uti legere est Mythol. 49.

66. Octavum *Mnestora*. Græcus habet *Μηστωρ*, peritum. Unde *Μηστωρ* *αὐτῆς* ingenio acri & *versuto* ad pugnandum instructus. Talis fuit secundum Eddam *Ullur* jaculandi & in soleis ligneis, quas *Skjyder* nostri vocant, decurrendi peritissimus omnium Deorum, & præterea omni instrumento militari instructissimus. Quibus rebus effectum est, ut opem ejus potissimum implorarent, quicumque duello cum hoste configere constituissent, uti Mythol. 26. nos docet.

67. Nonum *Azaem* cuius ut & *Atlantis* *Gadirique* nomina Plato sine mutatione ullâ retinet. Hic est *Heimdalur* / quem Edda Nomine 3 *album Asam* vocat, Manibus defunctorum excipiendis destinatum.

68. Denique etiam decimum Atini filium plato nominat *Diaprepem* id est insignem, egregium & supra ceteros eminentem. Hic *Bragur* est, quem Mythol. 24. *Agâtaflur* id est insignem & præcipuum dicit, uti observat Cl. Verel. in indic. Scand. Erat enim sapientiâ & facultate dicendi instructissimus, necnon verborum poëticorum inventor accuratissimus. Hæc igitur, quantum ad decem Atini filiorum & numerum & nomina, cum Platone non malè convenire aut coincidere nobis videntur. Ac tamen si ratione nominum minor esset convenientia, nihil tamen ea re perturbaremur, cum poëtarum in fingendis & immutandis Deorum nominibus licentia major sit quam ut cuiquam ignota esse debeat. Nos certe aliquid de eâ cap. 1. §. 2. jam ante monuimus, ubi Noachum modo Xisuthri, modo Deucalionis, modo Ogygis, modo Berghielmèri, modo aliis apud alios Scriptores nominibus venire ostendimus. Quæ nomina licet res diversas designent uni tamen homini imposita esse jam nemo nescit. Ac licet Edda Resenij in Mythologiis non nullos recenseat Atini filios suppresso patris nomine, id quod accidisse putandum erit *Þoro* filio ejus primogenito: tamen cum ipsum proxime sequatur *Baldur* / quem Edda disertis verbis secundum vocat filium, þorum pro primo habendum esse nemo non videt. Accedit quod uterque Atini dicantur filii, in eo Eddæ loco, ubi omnes & Atini primi & secundi & forte plurium filii promiscuè recensentur; deinde quod in singulorum Nominibus, quis Atini fuerit filius clarè indicetur. Eddæ paginas hic allegare non

est

67. Den 9. heet *Azaes*, hvilas tens namn Plato så väl som *Atles* och *Gautirs* har behållit. Denna är *Heimdalur*, hvilken i sin 3. kunning af Edda kallas den wite *As*, hvilken tog mot de dödas *Stälar*.

68. Den 10. kallas af Platone *Diaprepes*, det är / den som är ypperst / förnämlig / högachtat. Den är *Bragur* hvilken i 24. Mythol. kallas *Agataflur*, det är / den ypperste / förnämste: se Indic. Scand. Cl. Verelij, Effter det han war den wisseste och wältaligste / och fan flokt uppå de ord som tiente i Skalderna. Allsâ stamma alla Atins 10. söner både til talet och nammens betydelse öfwerens med Platone. Och om de än intet stämde til namnen ihop / så skulle man dock intet det undra / effter Skalderna hafwa den friheten / att på många sätt Gudarnas namn ombyta / såsom wist är och klarligen sees af Cap. 1. §. 2. där Noe kallas både *Xisathrus*, *Deucalion*, *Ogyges*, *Berghielmer*, och mera sådant / hvilka ord intet alt ete betydta / och äro dock en Person. Resenij Edda förgäter skundom i Mythol. att Palla hwar och en Atins son / såsom man seer af for, som war den förstfödda; men när han kommer til *Baldur*, så säger han: denna war den andra Sönen; allsâ war *Þor* den första. Men man finner dock annorstädes igen af Edda, at de kallas hans Söner / såsom på det blade / der alla Atins både den första och den andra Atins, och kanstie fleras Söner ihop blandas och upräknas / så och i hwar och ens kunning / talas och om hvilken är Atins son. Jag kan intet upnämma bladen /

efficer de Intel dro teknade af Boof-
tryckaren. Ut Originalen MS.
så och af ärfvilliga Langsegdataal
finer man dem alla 10. fallas
Atins söner. Allenast man kom-
mer i hog att skilja emellan den för-
sta Niorder, den andra och den
senaste. Den första war Atins
Swärmohrs Fader / som wist är.
Den andra war Atins Son (se
Chron.) Men den senaste war sate
af Vanerna den Atin til Giflan/
som inkom wid Alexandri M.
Monarchies ända: se Snor. Sturs-
leson fol. 3. I taflan har iag
och de 2 Atins Sonesöner insatt.
Forsette som war Baldurs
Son/och Frej Niordson/ efter
alla Sagorne / Edda, och Lang-
segdataal det bewitna / hwilka sedan
kommo att räknas bland Gudarnas
när de worto 12. Om hwilka
läs 22. och 26. Mythol.

69. Vidare säger Plato f. 114.
Dessa alla och theas ätt / bodde där i många
mans åldrar / och hade Regemente öfwer
många andra öar / utwidgade och siwa
Riftes landhändar (såsom wij för hafwa
ealt) in i Egypten och Hetrurien i Italien.
Detta hände när thes stoor och
första uthöget skedde / wijs then
tjyd / Israels barn woro i Ägypten /
som wijsdare aff wåras och
de Gräkers och Latiners Sagor
skal wissas i sitt Capitel. Och är
det som Edda uti den 68. My-
thol. pekar på / när Gudarna gjorde
ett uthögt tring hela werlden.

70. Atles ätt / war uti stoor och högh
wördnadt (säger Plato) och uti må-
nga tider efter tider / ärfwade stadigt den
äldres Söns äldre Son / Rifset efter hwar
annan / genom hwilken ordning Rifset be-
höls i sit Rike genom långa tider och många
mans åldrar. Detta bewitna alla wå-
ras Sagor / de Danstas och Norstas /
och har warit ifrån Noachs

est nobis integrum propter five editoris five
Typographi incuriam per quam numerus
paginarum omisus est. In Eddæ verò Ma-
nuscripto ut & compluribus in locis Lange-
segdataal hos decem, Atini filios appella-
ri planum est; modo quis inter Niordum
primum, secundum & postremum discer-
nere meminerit. Quippe quorum primus,
ut ante à nobis ostensum est, pater erat so-
crus Atini: secundus Atini filius, quem no-
stra Chronologia recenset: postremus au-
tem à Vannianis obses datus Atino circa
Monarchiæ tertiæ finem huc advenienti,
de quo Snorro pag. m. 3. videndus erit. In
Chronologiâ nostrâ notatos quoque inve-
nies duos Atini nepotes, ex Baldur For-
sette & ex Niorde Frejum, idque ex Histo-
riarum Eddæ & Langsegdataal perpetuo
quodam consensu. Hi quoque postmodum
inter Deos relati fuerunt & accessione sua
Deos effecerunt XII, de quibus Mythol. 22.
& 26. consulendæ erunt.

69. De expeditionibus horum hominum
Plato pag. m. 114. sic scribit: Hi porro omnes
ipsorumque posteris multa per secula ibi habitaverunt, & in mul-
tes alias insulas imperium usurparunt, propagatis etiam (quem-
admodum diximus) ad Egyptum usque & Hetruriam imperii
finibus. Accidit autem hæc migratio tam in-
signis circa ea tempora quibus Israelitæ in
Egypto detinebantur, de quo negotio ex
historiis nostris, itemq; Græcis ac Latinis suo
loco plura afferemus. Rem quoque eandem
Edda myth. 68. tangit, ubi Deos expeditionem
per universum terrarum orbem fecisse commemorat.

70. Ordinem quoque succedendi in im-
perio a Platone traditum & descriptum his
verbis, in magno quippe honore passim erat Atlantis gen-
ti, & continua multarum atatum successione, rex natus major filio
nato majori relinquebat imperium quo ordine factum est ut re-
gnum multa per secula conservaretur, Historiæ non mo-
do nostræ sed etiam ipsorum Danorum
Norvagorumque luculentissimè confir-
mant, & à Noachi temporibus ad hanc usq;
diem

diem observatum fuisse declarant. Uti fuisse idipsum probarunt. Clar. D. Locc. Antiq. Sveog. l. 2. c. 1. fol. 13. Cl. Schef. Ups. Ant. c. 17. fol. 330. 331. Cl. Verel. Gautr. Sag. c. 16. & Herv. Sag. c. 20. fol. 190.

71. Quod de regni opibus Plato narrat in hunc modum, *Tanta vero illi suppetebat divitiarum ubertas, quanta nullis antea regibus extiterat, neque facile fuerit in posterum extare. Magnus illis erat omnium rerum apparatus, quæ vel in urbe fieri vel ex alia regione importari in Urbem solent, in eo suffragantes sibi habet latinos græcosque cum historicos tum poetas, quorum testimonia in capite de Norvagiis & Sveonibus iusto ordine & numero conspicienda dabimus. Etenim sub integumento fabulæ de Griphis hyperboreis immensam auri vim asservantibus, totum hoc negotium continetur. Sanè *gripnir* piratam designat teste Edda, *Grip aurum ablutum, Gripur res pretiosas*. Hist. Ol. cap. 109. 165. ideoque & templum paganicum de quo mox plura dicemus, auro inductum fuisse legitur, sæpeque e tumulis sepulcralibus armillas, torques & nummos aureos erui contigit. Neque defunt qui verba Jobi cap 37. v. 32. *Ab Aquilone aurum venit & ad Deum formidolosa laudatio ad hanc rem accommodare sustineant. Temporum certè ratio isti observationi minimè repugnat, uti Chronologia amplius ostendet.**

72. Quemadmodum supra num 21 ac. 22 ex Platone ostendimus in insulâ sive colle qui in longitudinem stadiorum erat quinque, regiam tantum fuisse Atini sive Neptuni sedem atque templum: ita hodieque, licet ex ædibus in eo quondam positis, nihil præter templi veteris & ornatu suo spoliati, de quo mox plura dicemus, ruinas supersit, idem observare licet. Horum singula videri possunt in Tab. 9. Fig. 27. ubi ab *I* ad *p* longitudo cernitur collis totius stad. 5. *A* *p* ad *P*, regum veterum & illustrium virorum sepul-

tijd in till denna dag. See Doct. Locc. Antiq. Sveog. l. 2. c. 1. fol. 13. Clariss. Schefferi Upsal. Antiq. c. 17. fol. 330. 331. Cl. Verelii Gautr. Sag. cap. 16. och Her. Svaga c. 20. fol. 190.

71. Sådant stoor öfverflödighet (såger Plato) war där af rikedomar / att inbete till förenne hafwer sådan hast / och kanske inbete här efter lærer någon bekomma. Gört tyder war en stoor ibtande af alla ting / aningen af de / som i Staden gjordes / eller ifrån andra orter infördes. Detta betygar nog sampt alla de Græfska och Latiniska Sagor och Skalders / de wij på sit rum uti Capitlet om de Norske och Swenske skola indraga / hwilka genom Gåtor / stads se tala at de Norska Gripur förwara en otalig hop med Guld. Gripnir är Sidoröfwerij / see Edda Grip, är Gullet / som de röfswades / Gripur, fallas alla dyrbara ting. Ol. Sag. cap. 109. 165. Sedan bewitnar och det Hedniska Tempel / som alt öfwerdragit war med Guld / om hwilket wij strax skola förmåla; så och de många Arkebæckar upgrafna uti hwilka stora Armetior / Redar / och gamla stora Penningar af guld äro än i dag fundna. Äro och de som mena at Hiob stöter in på det samma / där han i sit c. 37. v. 21. säger: Ifrån norban kommer Guld den försträckeliga Guden till äbra. Jobs tijd swarar och mot den tiden / som Plato försmåier / hwar om sees vidare i Chronol.

72. Ut det 21. och 22. Skildet seer man af Platone, att den Holmen eller Backan / som Accin eller Necken bodde på / war 5 stadier / och uppå honom war Tempel allena med Kungsgården byggt. Det samma kan man än i dag uthtricketligen märka och see / fast alla de Kungliga byggningar äro förstörda och allenast det gamla Tempel i behåld ehuruwäl icke med sin gamla prydnad. Ty af den 9. Tafla 27. Fig. ser man hela Backans längd från *I* till *p*. wara

tuff

Just 5. Stadier ifrån p till P åro idelig Kungars och des Atts Atteba-
tar / dee ingen hafwer tordt röra
hwarfen förr eller sedan / eller der
på byggia / ty hoos dem war intet
heligare än Attebackarna: se Conf.
Doct. Loccen. Ant. c. 26. f. 164.
P är Ringkullen den och helig war.
Från L til O är Templet som der
än står och de gamla grundar som
finnas effter några stera des tilhö-
rige huus eller murar: från O til
I. är den ännu i dag kallas Kung-
gården / ehuru den nu är til andra
bortgifwin / och består af ringa
träbygningar. Är så intet på
denna backa änderligit wordit se-
dan Platonis tjd til sielfwa grun-
darna.

73. Plato talar f. 116. vidare

Den inslutta Gården eller Slotte war såle-
des in om Kungsgården bygder mitt uthi war
den aldrabelgaste Salen Necken och hans
Hustru til ädra giord / hwilken war rundt
omst ingd med en gyllene gård / på det gemena
maney skulle komma där in. uthi detta allra-
belgaste / som war af begunnelsen en yppen
Saal / blefwo de 10. Kungebarns Släkter
afslade. Plato förmåler här at Nec-
kens eller Attins byggnad war en
yppen Saal / och derföre med en
gård instängd / på det ingom skulle
stå fritt ingå när han wille. Han
wisser och på samma bladh honom
wara byggd på pelarer / hwilka ord
sedermera skola införas. Åfwen
så talar Edda 7. Mytholog.

Thar i borgen (Åsgardur)
er ein stadur er Hlidkalf, he-
ter ok thá er Odin sátiest thar i
hafate / så han um alla heima och
hwarz mans atháse.

Lijka lyder det i 15. Mythol. och
i 32. Mytholog. säger Edda huru
såsom Frej som war den tridie efter
Atin i Regementet / steg up i Hlid-
skalf at se kring sit Rike. Hlid-
skalf utholkar Cl. Resenius rät
och kallar det på Latin darrande
Portar. Hlid kallas hoos gemes-
ne man i Sverige Portar och
Grinder med stolpar giorde / och
Hli-

pulturæ, a nemine umquam violatæ aut in
ædium fundos conuersæ: quoniam hujus-
modi loca pro sacris & inviolabilibus olim
habita fuerunt, uti observavit consult. D,
Loccen. Antiqu. Sveog. c. 26. p. m. 164. P
collis aut locus est judicialium conventuum,
& ipse sacer. Ab L ad O templi vetustis-
simi comparent reliquæ unâ cum funda-
mentis quorundam ædificiorum & septo-
rum templo inservientium. Ab O ad I vete-
ris regis fundus nomen suum adhuc reti-
nens conspicitur, licet in priuatorum homi-
num usus cesserit & humiles ligneasque ca-
sas nunc ferat. A Platonis igitur ætate ad
hæc tempora nullam plane hic collis aut po-
sita in eo veterum ædificiorum fundamenta
mutationem subierunt.

73. Et hujus arcis penetralia Plato sic
decribit p. m. 116. *Arx igitur intra ipsam regiam ita
erat constructa. In medio sanctum erat sacellum Clitoni & Nep-
tuno dicatum, septo aureo circumdatum, vulgoque inaccessum.
In eo, quum initio pervium esset (maiores) decem Principum
regiorum genus procrearunt. Domum igitur Neptu-
ni sive Atini perviam & apertam facit, ac
præterea septo circumdatam ne ad eam
omnes pro lubitu accedere possent. Mox
quoque addit, superstructam fuisse colum-
nis de quibus plura mox afferemus. Cum
hac descriptione Platonis planè consentit
Edda Mythol. 7.*

Där i Gudarnas Borg eller Gård
är en Saal / som kallas Hlidskalf /
och när Odin där sitter i hög säte / så
seer han om alla rikten / och hwarz och
ens athäfwor.

*In arce Dearum atrium est, nomi-
ne Hlidskalf (porticus tremens),
in cujus anteriori parte sedens Ati-
nus omnia regna & omnes omnium
actiones oculis suis perlatrat.*

Huic simile aliquid in Myth. 15. Legitur:
atqui in Mythol. 32. quomodo Frejus ab A-
tino tertius in imperio, locum hunc Hlid-
skalf / omnes regni sui partes inspecturus as-
cenderit, docetur. Vocem autem Hlid-
skalf Cl. Resenius recte vocat portas trementes.
Et vulgus nostrum Hlid appellat portas aut
lancas cancellatas Columellis tamquam
possi-

postibus annexas. Præterea **Hlider** recta sunt 4, 6, 8, aut pluribus Columnis suspensa, itemque a lateribus undique pervia & aperta loca, quibus currus suos & reliqua instrumenta rustica villici nostri ab imbris, ne putrescant, recondunt, & si pluviis madefacta fuerint, propter liberrimam ventorum & æris transpirationem siccanda exponunt. Nonnumquam etiam **Hlider** pro tentoriis accipiuntur, æstivo tempore in campo patenti pluviarum causa fieri solitis, uti ex Ulphil. Luc. 9: 33. discimus, ubi discipuli Christo, Mosi & Eliæ **Hleibros þrins** / tentoria tria erigere cogitaverunt.

Eodem pacto palatium Atini dictum fuit **Hlider** / id est porticus, aut si mavis, *tedum columnis suspensum sine parietibus* : quod Eddæ non sine ratione tremere dicitur, sine dubio in honorem Deorum, quorum præsentiam ac majestatem columnæ ferre non possent, non secus ac Græci tremere faciunt olympum. Eiusdem planè significationis est vocabulum UPSAL. Namque **Sal** nostri majores vocarunt magnificam aliquam Deorum Regumque domum, uti legere est in Eddæ Myth. 12 & 15. Poetæ quoque Cælum, Deorum & Planetarum atrium appellant, quale est **Solens Sal** / *solis atrium* in Voluspæ vers. 5. Nos etiam Dei & Christianorum hominum palatium Cælum vocamus in hymno, quo festum nativitatis Domini celebrare solemus, ubi hæc occurrunt verba **Alt giöra of arfwingar i sin Saal** / id est, *ut bæredes nos in palatio suo (cælis) constituat*. Porro nec poetis insolens est sepulcrales colles, in quibus ossa & cineres defunctorum delitescunt, **Salar** atria vocare. Testis erit Herv. Saga c. 6. p. m. 86.

In insula est Samsuná, sub magno colle terreno, Angantýrs atrio, ad partem meridianam.

*Står uppá Samþó
& en stóor mullhög
Angantýrs Salar
Þá sððre síðan.*

Denique & his nostris temporibus nuncupamus **Salar** / præcipuas & vastissimas cum palat-

Hlider / där Bøndren insättia sina wagnar och allehanda åfetyg / hwilka äro bygde på 4 / 6 / 8 / eller flere stabbar eller stälpar med taak of swan och alt yppet under emillan stabbarna / at de må wijgt kunna ut och införa sina wagnar och redskap / så och at där de af regn och släst äro wäta blifne / snartigen genom af och an blåsande wäder skola torckas och en röckas. **Hlider** kallas och **Hyddor** som om Somnaren göras ut på frisa fältet / och allenast of swan täckias för regn / såsom man ser af Ulphila Luc. 9. 33. der Lärjungarna wille bygga Christo Mosi och Eliæ tre **Hyddor** der så står (**Hleibros þrins** / det är / tre **Hlider**.) Sålledes kallas och Atins saal **Hlider** / det är / ett yppet Huus på stälpar satt. Hwarföre det af Edda såhes **Stålswa** / stier det til Gudarnas åhra / listasåsom att **Þealarna** skola darra af deras höga närwarelse och stora härlicheet / åfwen såsom Græci tala om den darrande Olympo. Samma betydning har och det ordet **ÞPa Sal**. **Sal** kallas stora och herderliga Wåningar där Gudarna och Konungarna äro uti. Se Edda uti 12. och 15. Mythol. där af bruka Skalderna at kalla himmelen Gudarnas och Planeternas **Saal** / såsom **Solens Saal**. see Voluspæ 5. vers. **ÞÞðj** och de Christnas **Saal** kallas Himmelen uti den Herliga Juul Psalmen: **Loftwat wære tu Jesu Christ / som giör of Arfwingar i sin Saal**. Sedan bruka Skalderna at kalla de dödas Jordhögar der uti de liggia brända och begrafne **Salar** / se Herwar Saga cap. vi. fol. 86.

*Stendur Angantýrs
Austinn molbum
Salar i Samsetti
Sunnan werðrið.*

Åfwen så cap. 7. fol. 93. Salar tagas och nu i dageligit bruk för

Gg

det

der förnembsta och största rummet
både uti Konungars / Herrars /
si och gemene mans wåningar /
der de Fremmande blifwa und-
fågnade och plågade / så och där
de fordom lades att sofwa uti.
Se Havamal 88. Gretla c. 17.
Enorro uti Ingialdz lefwerne.
Dch i Konungz-Eloft kallas nu
Rikszalen / Maatsalen / Audiens-
salen de största och förnembsta
rummen. Samma ord hafwa
Götherna införde med sig i Ita-
lien / der af Architecterna än i
dag kalla Saal det största rummet
och Salotto de mindre Salar.
Men de små rum och samrar
nånnas aldrig Saal hwarken
hoos oss eller dem. See Archite-
cterna och Octav. Ferrar. om det
Italienfke Språkes ursprung.
Der af ser man att Romani eller
Latini, såsom sees af den stora
Bygmästaren Vitruvio, som lef-
de i första Krensarenas tid intet
wistet i af det ordet SAL för
än Götherna infommo. Det or-
det Vpp / eller Öfwer / bru-
kas hoos oss att bindas med åts-
killiga andra ord och får då de
varieranda bemärkeller: såsom
Vppperste / Vpperste / Öf-
werste / det är den förnembste. Luc.
22. 24. Vpphofzmen / Förnems-
te män / Damascen. Vppfwear /
de Swenske som äro öfwer de an-
dra i Riket / och hafwa mera i
en saal att råda; se R. Sagorna. §.
89. l. 92. Vppsynzman / den som
hafwer öfwer andra att råda och
besälla. Sedan brukas det i de
ord / som betyda att stiga up åt /
eller och tiltaga i höghet / lärdom
och ålder: såsom Vppstiga /
Vppfylla / Vppgräfsa / Vp-
högja / där om många flera ord
finnas i dat Edla Clarif. Verelij
Ind. Scandico af gamla Göti-
ska

palatiorum tum etiam privatarum ædium
partes, quibus hospites excipi & pro digni-
tate haberi nunc solent, & majores nostri
pro cubiculis usi fuerunt, docentibus id-
ipsum Havamal 88. Gretla c. 17. & Snorone
in vitâ Ingialdi. Numquid etiam in palatiis
Regum nostrum, & Rikszalen atrium regni, &
Maatsalen cænaculum Regis & Audiens Sa-
len / atrium in quo legatos exterarum gentium Rex
admittere solet, habemus ita potissimum ob
majorem præ cæteris ædium partibus vasti-
tatem nuncupata? Sanè id vocabuli Gothi
qvoq; in Italiam advexerunt, & architecto-
nicæ rei peritos homines, atrium majus at-
que minus appellare docuerunt Sala & Sal-
lotto cum interim partes ædium minores &
angustiores istis nominibus neque apud nos
neque apud illos usquam veniant. Fidem
hic appellamus rei Architectonicæ post illa
tempora Scriptorum omnium, ut & Octav.
Ferrarij in orig. Ling. Italicæ. Quibus il-
lud tamquam observationis singularis nunc
addimus, quod incomparabilis ille in hoc
scriptionis genere Vitruvius qui primorum
vixit temporibus imperatorum vocem Sal
penitus ignoret, nempe quia nondum per
Gothos in Italiam penetrarat. Deinceps
vocabulum Vpp vel öfwer / supra pro diversa
indole verborum, quibus adjungitur, va-
rias quoque significationes accipit: nam-
que Vppperste / Vpperste / Öfwerste supremum
notant Luc. 22. v. 24. Vpphofzman supremos
maximosque viros, apud Damascen. Vppfwear
Sveonum præstantissimos potentissimosque, in Hist.
Reg. §. 89. p. 92. Vppsynzman in aliis imperium
exercentem. Habet quoque Vpp locum
suum ante verba quæ ascensum & cujuscum-
que generis incrementa designant. Itaque
Vppstiga ascendere, Vppfylla adimplere, Vppgräf-
wa effodere, Vpphöja exaltare, multoque
plura hujus generis vocabula leguntur a-
pud Cl. Verelium in Indice ejus Scandico,
emo;

e monumentis Gothicis longé antiquissimis summâ curâ & felicitate eruto, opere egregio &, siquid aliud, prælo dignissimo. Denique & hoc nostrum *Ypp* connecti amat cum verbis aperiendi actum aut modum significantibus: itaque *yppdo* patefacere, in volusp. v. 4. *Yplâsa* referare, *Yplufa* aperire *Yplâta* idem in *Dlofs* Saga habentur. Heic quidem minime absonum videri posset per *Ypsal* domum excelsam, aut â præstantissimis habitata intelligere: verum cum â lingvæ nostræ genio fermè abhorreat hic significatus vocis *Ypp* / quoties domorum, atriorum, currium aut montium nominibus per compositionem annectitur, lanè nunquam cum illo congruere poterit explicatio vocis *Ypsal* per atrium excelsum: maximè cum ad designandam altitudinem in promptu semper fuerit vocabulum genuinum *Ha* sive *Sög* / *Altus, excelsus*, quod in compositione cum vocibus aliis jam pridem peperit *Hasa* hól *Excelsum atrium*, in *Edda Myth.* 2. *Hasáti Locum anteriorem aut honoratiorem in domo*, *Myth.* ead. *Has* lágge *Alta crura habentem*, apud *Snor.* p. m. 51. *Hatuna* / *Haby* / *Excelsam civitatem*, *Habo* / *Hågárd* *Egregiam villam*, *Hasaal* *Atrium, arcem, aut domum excelsam*, *Habarg* *excelsum montem*, *Haborin* / *Celsa stirpe genitum*. Rebus autem apertis & patentibus omnium elegantissime rectissimeque tribuitur hoc nostrum *Ypp*. Unde *uppet Fönster* / *aperta Feneſtra*, *uppet Slot* / *patens Arx*, *yppen Stad* / *patens Civitas*, *yppen Kyrkia* / *patens Templum*, *yppit Land* / *patens Regio*, *yppen Gård* / *patens Villa*, *yppit Huus* / *patens & aperta Domus*, *Ypswalar* / *quasi yppne Swalar* / *patentes Porticus*, ante fores partium superiorum in ædibus nostris fieri solitæ & vestimentis aut linteis in aëre libero exsiccandis plurimū apud nos inservientes, quæ quoque peculiares quasdam domos suppellectili nostræ asservandæ destinatas, nonnumquam ab omni parte, peristyliorum instar, ambire & amplecti solent. In his vero & harum similibus vocibus literæ *U*, *I*, promiscuè sumi ac efferri consueverunt, non secus ac *Yfar* / *super*, apud *Vlphil. Math.*

fla *ſtrifter* *udragit* / *hvilket* *för* *många* *andra* *ſtrifter* *är* *vårde* *i* *huset* *komma*: *ſedan* *bindes* *Ypp* *med* *de* *ord* *som* *bemärka* *Ypna*: *såsom* *Yppdo* *Yplâta*. *Volusp.* 4. *veri*. *Yplâsa* / *Yplufa* / *uplâta*. *ſe Dlofs* *Saga*. *Nu* *ſynnes* *inhet* *oljfe* *att* *Ypsalar* *ſkulle* *betyda* *ett* *sådant* *Huus* / *som* *ſår* *högt* *uppe* / *eller* *det* *som* *de* *Ypperſte* *bo* *uthi*. *Men* *såsom* *vårt* *ſpråk* *brukar* *intet* *gårna* *att* *binda* *det* *ordet* *Ypp* *i* *den* *menin* *gen* *med* *Huus* / *Ealar* / *Torn* *och* *Berg* / *ty* *håller* *iag* *ey* *likt* *at* *Ypsala* *ſkal* *betyda* *en* *Hög* *Saal*. *En* *når* *man* *wil* *haſwa* *ett* *sådant* *förſtånd* *om* *deſſa* *ting* / *så* *bindes* *man* *dem* *tiſſammans* *med* *Ha* *eller* *Hög*. *såsom* *Haſe* *wahall* / *hög* *Saal* *Edda* *Myth.* 2. *Hasáti* *Hogsäte* *Edda* *M.* 2. *Halegge* / *Högbent* *Snor.* f. 51. *Hatuna* / *Haby* *hogſtab*. *Habo* *Hagården* / *Förnemd* *Gård* / *eller* *Säre*. *Hasaal* / *hög* *Eaal* *högt* *Huus* / *Habarg* / *höge* *Berg*. *Haborin* *Högborin*. *Men* *med* *de* *ting* *som* *yppne* *åro* *bindes* *Ypp* *altid* *såsom* *uppit* *Fönster* / *uppit* *Slot* / *yppen* *Stad* / *yppen* *Kiörkia* / *yppit* *Land* / *yppen* *Gård* / *uppit* *Huus* / *Ypswalar* *Ypna* *Swalar* *der* *Klåden* *ſettas* *att* *torkas* *och* *åre* *med* *pelare* *bygda* *gemenligen* *ſting* *Fatebna* *rar* / *och* *flera* *sådana* *ord*. *U*, *Y*, *och* *I*, *brukas* *åſkillige* *att* *utalas* *och* *bytas* *för* *hwar* *andra* / *som* *ſees* *af* *Yfar* / *uti* *Ulfila*

Math. 10. v. 44. *Ufer* Herv. S. f. 60. of *Ufir* fol. 109. Menar *altå* tag *Upsala* sejas af *Uþna* *Salar* / både för den orsak att det komne öfwer ens med *Platonis* egna ord som kallar det en *Uppen Saal*; med *Edd.* ord som kallar dat *Hlidstjalf*; och med sielfwa bygningen som än wises i dag bygd på 8 pelarer med 8 stora *þpna* portar / nu i *Christendomen* först igenmurade. Det til öfwerflöd / bewises alt detta af *Ulfila* nya testament öfwer 1300. år med *Silfwer* bokstäwer skrivit hwilket *Hans Excell. MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE* med stora penningar löst ifrån *Holland* (dock för ntur *Sverige* i *Drottning CRISTINÆ* tid utfört) och nu i rent drifwit *Silfwer* band inbundit / til *Academien* skänkt. *Uthi* hwilket *Joh. 10. v. 23.* läses.

Jab huarboda
J A I S U S in *Alh*
in *UBIZALI*
(NBIZMI)

Salomonis. Först är här merkeligt at *Ulfila* kallar hela *Templet* med *Gårdarna Alh*; äfwen såsom *Gudarnas* hela tempel med *Gårdarna* / så och *Konungarnas* hela *Hoff* eller *Gårdar* hoos of *Salas* uthi *Edda*, *Rung*; *Sagorna* och andra gamla *Skrifter* *Hall*, *Holluni* / *Hollini* / *Hollin* / såsom *händelsen* är til / se *Edda Myth. 2: 30. 36. 63.*

Quæ nos hodiè sic reddimus:

Och atc *Jesus* i *Templet* i *Salomonis* förhuus.

Anglo Saxones autem in hunc modum:

And se haled on þam temple on Salomonis Portice.

Quæ omnia latine sonant

Et ambulabat *Jesus* in Templo in Porticu Salomonis.

10. v. 44, *Ufer* in Herv. Sag. p. m. 60, & *Ufir* p. 109, eodem planè sensu leguntur. Ac proinde meâ quidem opinione *UPSALA* nihil aliud in recessu habiturum erit quam *ypensal* / id est, *patens sive apertum atrium*, primum quidem ob clarissimam confessionem ipsius *Platonis* pervium illud & accedentibus quasi undique patens appellantis; deinde ob nomen illius in *Edda* occurrens, *Hlidstjalf* id est, *porticum tremientem*; & denique ob ipsius ædificij adhuc superstitis formam, quæ octo ingentibus Columnis lapideis, totidemque capacissimis aditibus absolvitur, quos tamen aditus homines *Christiani* templum hoc in usus suos convertentes, novis muris postmodum obstruxerunt. Insuper etiam rem eandem pulcerrimè confirmat *Ulphilas*, cujus hic habemus novitamenti codicem, literis argenteis ante annos M CCC descriptum, & *Academiæ Upsalensi* ex munificentia celsissimi Comitum Regnique hujus Cancellarii *MAGNI GABRIELIS DE LA GARDIE* relictum, postquam illum ex *Sveonia*, regnante *CHRISTINA GUST. M. filiâ*, avectum, ingenti pecuniarum summâ à quodam Belgâ redemisset & involucro argenteo solido affabreque cælato contegi curasset. Hujus, inquam, codicis hæc sunt verba *Joh. 10. v. 23.*

In his autem verbis ante omnia notandum venit quod *Ulphilas* templum unâ cum areis *Alh* vocet; ad eundem planè modum quo *Edda*, *Historiæ Regum*, & alia complura monumenta vetera *Deorum* templa una cum areis suis, itemq; *Regum* aulas, prout diversi *Nominû* casus ferunt *Hall* / *Holluni* / *Hollini* & *Hollin* appellant, cujus rei testis erit peculiaris *Edda Myth. 2. 30. 36. 63.* alte-

Alterum consideratione dignum est nomen porticus Templi columnis innixa & apertæ apud Ulphilam nempe UBIZALI, quod Latinus & Britannus interpretes exactissimè sunt assecuti appellando *Porticum* & *Portike*, sed fugisse hanc vocem UBIZALI virorum clarissimorum Junii atque Stiernhielmii industriam & perspicaciam ex eo facile apparet quod illorum neuter in indice suo explanationem originis ejus attingere sustinuerit, utut reliqua verba Gothica ferè omnia felicissime explanarint. Nobilissimum vero Stiernhielmium sine dubio mendosa Codicis hujus per Cl. Derrerum descriptio decipit, cum ipsum circa hujus vocabuli descriptionem adeo hæsitasse deprehendamus, & indici suo inseruisse modò UBIZAI modò UBIZUA, quorum neutrum sanum est. Ipse Cl. Derrerus argentei codicis descriptor, in animum quidem induxit officio suo ita defungi, ut paginæ paginis & literæ literis accurate respondeant, irrepsit tamen apud ipsum UBIZYLI, quam vocem ut & alias complures in isto libro postmodum emendavit Cl. Junius, reponendo UBIZALI. Et hanc emendationem nunc firmat ipse argenteus codex, in quo literis satis claris legitur adhuc UBIZALI, cujus loco Cl. Junij Ulphilas prælo subjectus habet UBIZUAI, pro quo si habuisset UBIZUAL, minus utique aberrasset à vero. Atqui vocis hujus explanationem neq; Junius neque Stiernhielmus ullo pacto tentavissent nisi in Latino respondentem illi *porticum* & in Britannico *Portike* invenissent. Quod autem liber impressus retineat UBIZUAI, contra & veterem codicem & exemplum ex eo descriptum, in quorum utroq; legitur UBIZALI, non alia de causa factum arbitramur, quam quod in vocabulo penitus ignoto & semel tantum obvio literarum similitudo eos facile decipere poterit, quippe quæ in Ulphilæ codice perma-

Sörhuset på Templet som stod på pelarer och var allt uppsett på Ulfila rätteligen UBIZALI, såsom Latinske tolkaren kallar dät *Porticus* och den Engelska *Portic*. Detta ordet UBIZALI hafwer varit både för Cl. Junio så och Herr Stiernhielm märkt / emedan ingendera uthi sit Glossario hafwer mågat på att utdraga dess ursprung / såsom de likwel hafwa med stor flit gjort uthi störste delen af de andra gamla Östthiske orden. Herr Stiernhielm / hwilken synnes hafwa följt en oret correction uthi Cl. Derreris afskrift af Ulfilæ original, hafwer twiflat om dess rätta skrifning / och derföre sätt både UBIZVAI och UBIZVA uthi sin Indice. Hvilket intet dera är rätt. Cl. Derrerus som den original afskriften gjort hafwer efter dess rätta Skrifver bokstafwer just blad efter blad / och bokstaf efter bokstaf / hafwer UBIZYLI, men Junius som mångstädes hafwer ändrat denna Derreris afskrift / hafwer sat UBIZALI och således finnes dät i sielfwa originalet med temlig klara Skrifverbokstafwer framför de sombligstädes äro / der denna nestan ingen läsa kan. Men uthi de tryckta Cl. Junii Exemplaren, står det UBIZVAI. Hade han sat UBIZVAL, hade det intet så orätt varit. Cl. Junius så och Herr Stiernhielm hafwa intet kunnat uttolka detta ordet / der de icke i den latinske tolkningen hade sett swara der emot *Porticus*. och i den Engelska *Portic*. Hvarföre nu uti Trycket är inkommit UBIZVAI, där både i Originalet och Copian är UBIZALI, kan jag ingen annan orsak se / än denna att de lätteligen hafwa kunnat läsa den ena bokstafwen för den andra / särdeles när det hafwer varit för dem ett obekant ord / och intet uti andra rum förfallet / och så mycket snarare såsom i Ulfila finnes

Woolstafwer som äro hwar annan (reflig lyfa och der til med af älderen mycket morka. Säsom detta ordet och flerstädes är **A**

(a) och **A** (L) tagna för hwarandra för des likheet skul. Äfwen der Cl. Verel. i sin affskrift hafwer Math. 9. v. 24. rätteligen läst *Sævit*, har Cl. Derrerus i sin affskrift *Sævit*. Men Cl. Junius läst *Slapit*, **A** (L) för **A** (a)

P (p) för **P** (u). Detta är och stedsomunge annorstädes i Derreri och Junii affskrifter för Woolstafwernas likheet skul / och de andra förberörde orsaker / som på sina rum skäl tillkemma gifwas: men detta är inthet Cl. Junio förtänkandes / som fremmande hafwer varit i vårt språk. Bland Sverige är lika fullt mycket ära och beröm honom skyldig för det stora arbete och flust han hafwer gjort att först låta Ulfila komma genom Tryck i luset. Det är och merkeligt att UBIZALI i Ulfvila är med vårt gamla Göthiska eller Runiska B skrifwit (fast det utalas såsom P och B, se Cl. Verel. Runographi) efwen som UBIZALA fins ristat på våra gamla Runstenar som sees af 31. Tafl. 106. Jga. af Cl. Vormii monument. Dan. tagen. Widare om UPSALA skulle betyda ett högt Huus / eller det höga Personer och Konungar beboo / så skulle nehi wäras gamla Sagor / både vårt Konungz huus / så och de andra Konungars här i Sverige / Danmark och Norge kallas UPSALA. men det är en sket: uthan de kallas Galar / och detta endesta upna Templet / alenast UPSALAZ. såsom sees af Snor. Sturleson fol. 26. Och led (Kung Ingiald) bygga och berede der til en up Saal / mycket större en den Runetige Saal i Upsal

gna est & in errorem ideo facilius impellit, quod per vetustatem nitore literarum multum decesserit. Non ergo huic uni, sed aliis quoque vocibus compluribus ista literarum **A** (A) & **A** (L) similitudo obfuit. Affinis huic est error in quodam loco Matth. c. 9 v. 24. detectus nuper per Cl. Verelium, rectissime legentem *Sævit*, pro Cl. Derreri *Sævit*, & Cl. Junii *Slapit*: cujus erroris alia origo nulla præter similitudinem literarum **A** (l) & **A** (a), itemq; **P** (p) & **P** (u). Sed non sunt pauci exempli istius Derreriani nævi, pluribus enim scater, quorum plerique literarum similitudini reliquisque causis supra recensitis debentur, & suis quoque locis amplius indicandi venient. Hæc vero à nobis cum Cl. Junii injuria dicta putet nemo, quippe cui vitio verti nullâ ratione potest, si quid in hâc lingvâ nostrâ nescierit vel assequi non valuerit. Ex adverso autem pro studio & laboribus, quos Ulphilam edendo in lereceperat, patria nostra nunquam illi gratias condignas referre potest. Memorabile sane est quod UTIZALIUM Ulphilâ scriptum reperiatur, Gothicâ & antiquissimâ literâ B quæ latinum P & B sonat (vid. Clariss. Verelii Runographiam) quâ scriptione prorsus consentit cum cippis Runicis, qui UBZALA exhibent, & Tab. 31. fig. 106. ex Cl. Vormii monument. Dan. descripti delineatique sunt. Præterea si UPSAL, domus alta dici deberet, vel ea in qua Reges aut magnates habitarent, sine dubio Historiæ nostræ veteres, cum nostrorum, tum Daniæ Norvagiæque regum aulas & palatia omnia UPSALAS vocassent. Secus autem factum esse deprehendimus, cum **Sal** regia sit vocata domus, & nihil UPSALÆ venerit nomine in his locis præter unicum illud templum undiq; pervium & apertum instar porticus. In quam rem egregiè & percommode Snorro scribit p. m. 26. *Carayng, Rex*

regium eius rei causa extrui & apparari novum atrium, multo capacius atrio regio Upsalensi. Et crexis in eo thronos septem & appellavit atrium septem Regum.

Nempè discernunt hæc verba atrium Regis a templo quod UPSAL vocabatur & nomen suum impertiebat urbi propterea quod primarium in ea esset ædificium. Vnde Ad. Brem. de sit. Dan. p. m. 23. templum ipsum UBSOLA nominat. Ne autem quemquam diutius in admiratione detineat illa Deorum templa vel Regum atria, apud veteres fabricandi ratio, quæ hæc talia ab omni parte patentia & aperta fieri sinebat, operæ ducimus pretium aliquanto diutius in explicatione huiusrei hærere. Ex Eddæ Mythol. 7. 15 & 32 supra ostendimus ea loca undique patuisse, ut Dijs Regibusque ad omnes orbis partes & terminos libere prospiciendi esset facultas. Eoque pacto vigilantiam ipsorum quam nulla pars vitæ civium, nullæ inimicorum molitiones latere poterant, notare & ostendere studuerunt. Nihil vero in hanc rem illustrius est Eddæ verbis Mythol. 16. ubi atrium Lochi habuisse dicitur

Ostia quatuor, ut is ex eo in omnes mundi plagas speculari posset.

Spra dörrar på det han kunde se aff huset på alla orter eller Rikens stior.

Ipse Vitruvius rei architectonicæ sub imperatoribus Iulio & Augusto, quo tempore in flore suo Roma fuit, peritissimus habitus, ac præterea institutis per bonam orbis partem itineribus, de ratione templorum paganorum etiam extra urbem Romam factorum probe edoctus, rem eandem clarissimis verbis comprobat. Lib. 1. cap. 2. pag. m. 6. Jovi (inquiens) Fulguri & Cælo & Soli & Luna, ædificia sub divo, hyperbrique constituuntur. Horum enim Deorum & specierum effectus, in aperto mundo atque luceni, presentes videmus. Quomodo autem magnificè & cum ornatu extrui possent, simul docet l. 4. c. 7. p. m. 76. De Vulcanis rationibus ædium Sacrarum. Fiant autem ædes rotunda, è quibus alia Monoptera sine Cella columnata constituuntur, alia periptera dicuntur. Quæ sine cella sunt, tribunal habent & assensum ex sua diametri tertia parte. Insuper stylabatas columna constituuntur eam altitudinem, quam ab exire

et gjorde der udi 7 Kongelige Sæder og talade dem sin Konges Saal. När stilier Snorro emillan Konungens Saal och templet UPSAL, af hvilket Staden är kallat UPSALA såsom af det förnämsta Huset. Ty kallar Adam. Brem. l. de sit. Dan. fol. 23. Templet sielfwa renteligen UBSOLA. Och på det ingen skal falla underligt att de gamlas Salar eller Tempel/Gudarna och Konungarna tillegnade wore yppna / motte tag här något widlystigare vara sådant att bewisa. Af Eddas indragne 7. 15. och 32. Mythol. seer man att de wore yppne bygde på det Gudarna eller Konungarna motte see ut til alla landsens wäder och åndar: hwar igenom de wille förstå / dem böra hafwa ett wakande öga på alla sina Undersåtarer i landet och sina Grannars eller Fienders företagande / så i nor som söder / öster som wester. Derföre talar Edda Klarligen i den 46. Mythol. om Lockes Saal at han giordes med

Stora dyr / at han måtte stå i sin Husinum eller Åtter.

Vitruvius den store Bygmästaren som lefde i Julii Kæjsarens tid och Augusti tid / då Rom stog i högsta flor / hvilken hade wida rest och sett så många Afgudars Salar eller Tempel förutan de i Rom uero / han talar åfwen så i sin första Bok 2 Capitlet fol. 6. Thor / Thordén eller Oskan / Himmelen / Solen och Månen bygges Salar både öfwan och på sidorna yppna. Ty dessa Gudars skapnat och wärfande / se wij alla udi yppna werlden / och klara sinnet närwarandes. Widare wi ser han huru de skulle byggias jararligen i sin 4. Book 7. c. f. 76. Om Gudarnas Tempel efter den 2. skänstte areen. Derunda Salar byggias / antingen med en omgång af Stabbar (Pellarer) uthan nogen kammar in udi / eller med en kammar innom pellarnas omgång. De som byggias uthan kammar / de settas på en högh foot och hafwa trappor til en tridde deel höga af hela Salens bred. Sedan yppa pellarens eller stabbarnas fötter / settas sielfwa stabbarna så höga eller långa / som breda

Dan

dan är emellan fötternas yttersta wegg eller omgång / och så tiocka som en tionde deel är aff Stabben refnat med sina kiedar (lister) och hufwuden.

Den gunstiga Läsaren som en så kunnig kan wara uti bygningens konsten / wil iag korteligen ansöra genom en afritning på det han ser dan lättare kan förstå de gambas bygningars afritningar som ståas på mynt / Taster eller Stenar. På den 41. Tastan är den 146. Fig. en Afgudz Tempel eller Bp. pensal ståendes effter Vitruvii ord på en hög foot från 1 til 2. af stabbarna är en antefnat med 4 och 6. 4 är stabbens foot. 6. är sielfwa Stabben. 3 och 4 är Salens bred emellan stabbernas fötters yttersta wegg. Emellan 1 och 2 är trappornas högd en tredie del af Salens bred / som synas kan af alnralet bredewed stående. Hufwud på stabbarna kallas det öfwersta på dem wid 10. kieder eller lister på stabben äro de streck som gå fring hufwud wid 10 / neder på stabben wid 6 och under stabbens foot wid 4. Kiedorna som binda alla stabbarna tillsammans under taket / kallas den 13 Architraven: den 12 Frisen: den 11 Carnisen. 7 är pynan på Salen ofwan. 8 är pynan nedan så att en allestädes kan gå ut och in / twert och endalång och således urhan Kammar bygd. Huru Salar med Kamrar skola byggas talar Vitruvius widare således. Om Salen bygges med Kamrar och fring om kammaren pelarer eller stabbar så skal han hafwa två trappors upgång / och strax följa af grunden stabbarnas fötter / och skal kammarens wegg ställas innan för stabbarnas fötter wed på en femte deel af hela Salens bred / och mit på honom lemnas rum för dörrarna. Och skal kammaren hafwa så stor bred föruthan weggian och omgången (hwilken är utan til emellan kammarens wegg och stabbarna) så stor som stabbarnas längd är ofwan föttern. Stabbarna som ställas runt om kammaren skola hafwa samma afdelningz art och jemförelse mot hwart annat som tillförene är sagt. Efterdöme til ett sådant Tempel hafwer man af den 147 och 150. Figur på 41 Tastan effter Bygmästarens Antonii Labacci afritning

min stylobatarum parietibus est diametros, crassa altitudinis suae cum capitulis & spiris decuma pars.

Hic quoque in gratiam illorum, quibus rem architectonicam tractare nullum otium fuit, pauca quaedam ad faciliorem scenographiae in nummis, Tabulis & saxis veterum, intellectum pertinentia afferemus & ex Tab. 41. Schem. 146. illustrabimus. Templum in eo paganicum, sive atrium ubique patens & perivium apparet, & quidem iuxta Vitruvium fundamento satis alto ab 1. ad 2. subnixum. Columnarum una partibus suis distincta cernitur, nempe stylobata. n. 4. scapo n. 6. Capitulo n. 10, & spiris quas lineolæ paulo infra capitulum, & ad basin columnæ, sub. n. 6, itemque ad imam partem stylobatæ sub. n. 4. ductæ exprimunt. Templi diametrum ostendunt stylobatæ 3 & 4. Scalarum, quibus templum insitit, altitudo erit ab 1 ad 2, pars nempe tertia modo memoratæ diametri, cujus rei explorandæ causa scalam quoque geometricam schemati apposuimus. Fasciæ sub tecto. conspicuæ & columnarum capitulis incumbentes eaque inter se perpetua serie connectentes sunt, Epistylum n. 13, Zophorus n. 12, & Coronix num. 11. Foramen late patens in tecti fastigio n. 7. Ab omni denique parte patentes aditus expressimus n. 8, qui facile ostendunt templum hujus generis sine cella constructum fuisse. Quomodo autem templum cum cellâ extruenda forent amplius docet & inculcat Vitruvius eod. loc. *Si autem peripteros ea ades constitueretur, duo gradus & stylobata ab imo constituentur, deinde cella paries collocetur cum recessu ejus à stylobata circa partem latitudinis quintam, medioque valvarum locus ad aditus relinquatur. Eaque cella tantam habeat diametrum, præter parietes & circuitionem, quantam altitudinem columna supra stylobatam. Columna circum cellam iisdem proportionibus symmetricis que disponantur. Tale nos templum in Tab. 41. ex Antonii Labacci Architect. desumptum exhibemus: ubi Fig. 150. Ichnographiam illius, Fig. 147. frontispicium & introitum, A K. scalas;*

EE & DD seriem columnarum simplicem ad latera cellæ *G*. *BBBB* seriem columnarum duplicem pone cellam. *CCCC* seriem columnarum duplicem ante cellam. *FFFFFF*, cellæ parietes. Introitum *H* ostium. *EF* recessum parietis à stylobatis columnarum ad constituendam porticum, quæ juxta Vitruvium partem latitudinis quintam habet, & in Fig. 147, inter numeros 1 & 2, 3 & 4, conspici potest. *FIF* ut & 2, 3, cellæ latitudinem columnarum longitudini a 2, ad 5, parem ostendunt. In hæc Vitruvii verba sic commentatus est Philander: *Templorum quanquam alia sunt quadrata, alia sexangula, alia multorum angulorum, Cui naturam imitati veteres, imprimis rotundis sunt delectati. Eorum vero quæ sine cella sunt, sed columnis tantum circum vallata, monoplera dicuntur, quod genus est Vesta Corinthium, ad forum boarium: quæ cellam habent columnis obseptam, periptera vocantur. Horum exemplar antiquum nullum est Romæ sed Tiburti vetustissimum.*

Ætate igitur Philandri oppido pauca superfuisset necesse est templa ad modum illum omnium antiquissimum extructa. Romæ quoque multa nunc visuntur templa, quæ incendiis olim vastata & postmodum restaurata quondam murorum inter columnas interpolationem nacta sunt, ut usibus & institutis hominum Christianorum inservire possent adeo ut præter unum illud Jani templum ab omni parte pervium & apertum, cujus iconem Tab. 13 Fig. 47 dedimus, aliud Romæ reperiatur nullum. Qvalia proinde Vitruvius ac Philander in suis scriptis nobis hæc templa reliquerunt, talia nos ex veterum Nummis ac monumentis exhibebimus:

I. *Rotunda & undique sine cellis.* In Tab. 22. *G* Templum Martis columnarum XII. ex du Choul. p. m. 207. *L* Templum Vestæ cum scalis sive aditibus IV. ex Rosin. Antiq. Rom. lib. 2. c. 11. p. 136. *T* Templum rotundum columnis 6 vel 8 innixum, unâ cum arâ & sacrificio ante templum,

ningi i Rom. Den 150 Fig. wiser grundritningen och den 147. Fig. des utwertes Skapnat på gäsväsen och ingången. *AKK* är uppgången. *EE* och *DD* är en rad stabbar fring kammaren *G* på begge långsidorna. *BBBB* är två radar stabbar bak om kammaren och *CCCC* två radar fram om. *FFFFFF* är kammarens väggar. *I* är ingången *H* dören. Från uthan sidan *L* på Stabbarna / till *F* kammarens vägg / är breddan för den nyia gången ensmededeel efter Vitruvii ord / hwilken gångs bredd sees och uti den 147. Fig. emellan 1 och 2 / 3 och 4. Kammarens bredd emellan *FIF*, eller 2 och 3, är så stor / som stabbarnas längd från 2 til 5. Öfwer dessa Vitruvii ord så talar Philander

således. *Templen eller Gudarnas Salar de äro antingen fyrkantiga / sexkantiga / eller med många kanter / och hatwa de gamla kallat der med efterfölja Himmels Skapnat / och särdeles derföre kallat dem som rundas gjordes. De som äro uthan kantar / och allenast byggde på pelarer / kallas Monoplera det är nyia Salar med en rad pelarer / aff hwilket slag / ett Tempel / Westa til ära med Corinthiske stabbar står wid opetorget (i Rom) men de som byggas med kantar in uthi basmandes runt om stabbar / de kallas Sterna Salar med pelarer. Af detta slag finnes inthet gammalt mönster i Rom/utan wid Tibur. Där aff ser man reda wid Philandri tids huru så Tempel woro qwar efter de gamlas art att byggas och derföre de som nu stå qwar i Rom efter många brander äro förbättrade / och deras nyningar igenmurade och särwände til de Cristnas Rikstior / Kloster eller andra Public och Privat Huuß / så att inthet är bättre behollit mera än Jani, som är på alla sidor nyper. se 13. Fig. 47. Tasta. Efter terdömen til dessa Vitruvii och Philandri ord skal tag förreligen wisa.*

I. *Runda nyia Salar* see på den 22 Tasta / penningen *G* som är *Martis Sal* på 12 pelaren bygt af du Choul. fol. 207. Penningen *L*, wiser *Vestæ Saal* med 4 uppgånger. Rosin. Antiq. H h Rom.

Rom. fol. 136. Penningen T. hafwer en rund Saal på 6 eller 8 pelare bygd / med ett Altare utom der Ofret hålles Kol. fol. 774. Junonis Saal hel rund finnes på 41. Tafla 15 3. Fig. på fyra pelarer bygd. Hvilka alla fyra synas efter det i perspectiv är gjordt / och wordt otroligt detta Tempel rundt wara / utan heller fyrkantigt / där icke taket och liåstarna der om fring det utryckeliggen wiste. Oudam Romsk. Mog. 30 Tafl. Ciceronis Penning Fig. 65. Taf. 15. wiser en Saal på 8 pelarer som swarar just till sin upgångs högd / pelarens längd och Salens bred / effter Vitruvii beskrifning dat merkeligt är, i en så liten afgräntning. Goltz. Fig. 192.

II. *Runda Salar med kamrar* se på Penningen A Taf. 22. Aug. Caesar. med dörr mit på Goltz T. 73. Penningen C wiser Martis Ultoris Saal med kamrar mit uti och en gång runt omkring med 6 eller 8 pelarer. Goltz. T. 39. Penning I hafwer en Sal med en kammar hwilken hafwer mindre stabbar fring sig in på sielfwa weggian och en dörr mit på och sedan större stabbar utom fring sielfwa gången. Denna Saal om han med Cirkel afmättes swarar han och emot Vitruvii ord. Choul. fol. 214. Herculis Saal Tafla 41. Fig. 151. af Donato fol. 204. med kamrar och dörr mit på / menppen öfwerst i taket wid num. 4 / så och på sidorna wid 3 / 3 / omgången är med pelarer wid 1 / 1 / och swarar effter Vitruvii anordning.

III. *Fyrkantiga öppna Salar* på otta Pelarer seer man Apollinis på Taflan 41. Fig. 157. af Bossardz M. S. och Donati Rom. fol. 227. 342. som stog i Circo Maximo. Afwen slijkt är Jo-

plum, ex Rosin. Ant. Rom. Lib. 4. cap. 7. p. m. 774. In Tab. 41. Fig. 153. Templum Iunonis planè rotundum & columnis tantum IV suffultum. Quæ omnia ex templi huius testique delineatione scenographica clarissime cernuntur; apud Oudam *Romerst Mog. T. 30. In Tab. 15. Fig. 65. Nummus* habetur Ciceronis cum templo columnarum VIII, ex Goltzio p. m. 192 desumptus. De quo nummo id nunc vel præcipue annotamus, quod in tantillo ejus schemate, templi & introitus & altitudo & latitudo, & columnarum longitudo dimensioni Vitruvianæ exactissime respondeant.

II. *Rotunda cum cellis.* In Tab. 22. A Templum Augusti Cæs. cum ostio ex Goltz Tab. 73. C. Templum Martis Ultoris cum cellâ, & porticu circa cellam columnarum 6 aut 8 ex Goltz. T. 39. I Templum cum cellâ & columnis minoribus cellæ muro adhærentibus, alio item columnarum ordine, ad constituendam porticum, à cellæ parietibus recedente, ex du Choul. p. m. 214. Hoc quoque templum circino mensuratum cum Vitruvii præceptis accuratè congruet. In Tab. 41. Fig. 151 templum Herculis cum cellâ, ostio, fastigio aperto n. 4 patentibus undiq; sub tecto fenestris n. 3, 3 & porticu n. 11, plane iuxta Vitruvii regulas dispositis & commensuratis ex Donati Romæ vet. & recenti l. 2. c. 25. p. m. 204.

III. *Quadrata & undique aperta sine cellis* In Tab. 41. Fig. 157, Templum Apollinis columnarum octo, in circo maximo positum, ex Bossardi M. S. & Donat. Rom. vet. l. 3. c. 2. p. 227. Cui persimile est templum Iovis Ammonis Veronæ erectum, ex Onuphr. Panvin. p. m. 97. In Tab. 41. Fig. 154. Templum Neptuni ex Donat. Rom. vet. c. 2. p. m. 224, 342, 328, & Ioh. Swiz. p. m. 29. 80. B Tab. 22. Templum Iovis Tonantis ex Goltz. Tab. 73. F nummo Ant-

nini pii Templum quatuor columnis conspicuis quidem sed perperam delineatis innixum, apud du Choul. pag. m. 64.

H Templum in cuius medio tres homines uni aræ adstare cernuntur, ex du Choul. p. 64.

K Templum columnis quatuor scenographice positis suspensum, ex du Choul. p. 83.

M Templum Apollinis cum ejus imagine & duobus griphis in ædis fastigio, ex Goltz.

Tab. 73. S Templum Iovis Capitolini columnarum IV, ex du Choul. p. m. 38.

V Templum columnarum IV. cum imagine, cumque arâ ante templum positâ, ex du Choul pag. m. 261.

T Templum apertum, & tres homines adorantium habitu, ex du Choul. p. m. 262. In Tab. 41. Fig. 149. Templum Iovis apertum, in frontispicio columnas octo, & ante se aram habens ex Goltz. Tab. 74.

IV. *Quadrata cum cellis:* in Tabul. 41.

D Templum Iani Clausi columnarum IV, ex Goltz. Tab. 39. Q Templum Iani multo clarius delineatum & expressum, apud du Choul. p. 17. In Tab. 41. Fig. 152. templum Iunonis cum cellâ & ostio ex Goltz. T. 73.

V. *Sex vel octo angulorum templa undique aperta sine cellis.* In Tab. 22. nummo E Templum Martis ultoris cum tecto rotundo, fasciis vel ornamentis sub tecto sexangulis, & fundamento totius ædis rotundo, ex du Choul. p. 206. In Tab. 15. Fig. 72. templum sexangulum undique apertum cum arâ in medio, & adstantibus rem divinam facientibus, ex Ioh. Sauberto de sacrif. vet. c. 18. p. m. 412. In Tab. 22. X Templum sex vel octo angulorum, cum idolo intra templum posito, & arâ cum sacrificantibus super

ea

Jovis Ammonis hypna Saal uti Verona som fins i Onuphrio Panvin. l. 3. c. 7. fol. 97. Neptuni Saal på fyra stäbbar Fig. 154. Taf. 41. af Don. fol. 227. 342. 348. och uti Joh. Sviz. f. 29. 80. Jovis Tonantis eller Tordöns Saal är på penningen B i 22. Taf. af Golt. 73. Taf. På Anton. Pij penning F är en Saal på fyra pelarer / hvilka alla synas / dock i ett örent perspectiv afritade. Choul. fol. 64. På penningen H synas mit i Salen tre Menniskior stå mid ett Altar. Choul. f. 64. Penningen K wiser en Saal på fyra pelarer hvilka alla i ett rete perspectiv synas. Choul. f. 83. På penningen M är Apollinis Saal med hans Beleter och två Grispar deröfver Golt. Taf. 73. Penningen S wiser Jovis Capitolini Saal på fyra pelarer Choul. f. 38. Penningen V wiser Klarliden en Saal på fyra pelarer med Belete in uti och Altare utan. Choul. fol. 261. Penningen Y wiser en hypen Saal der tre stä och tilbida. Choul. f. 262. Penningen på den 149. Fig. 41. Taf. wiser Tors hypen Saal / framman med 8 Pelarer och ett Altar utom mit framför gäfwelen. Golt. Taf. 74.

IV. *Fyrkantiga Salar* med kamrar på fyra pelarer wiser penningen D Taf. 22. som är Jani slutet Saal. Goltz Taf. 39. och Pennig. Q än klarare. Choul. fol. 17. Den 152. Fig. på 41. Taf. wiser Junonis Saal med sin kammar och en dörr mit på. Goltz Taf. 73.

V. *Sextantiga eller otte-* kantiga hypna Salar wiser penningen E Taf. 22. Martis Ultoris hwilket hafwer rundt tak / sex eller otte kantig tak för med listerna och foten åter rund. Choul f. 206. Den 72 Fig. på 15 Taf. tagin af Jah. Saubert c. 18. f. 412. wiser klarligen en sextantig hypna

Hh 2

pen

pen Saal med ett altar inuti där de offra. Penningen X på 22 Läst. wiser en sex eller ockantig yppen Saal med en Åsgud inuti och ett Altar der de offra urhom Sælen. Rosi. A. R. l. 4. c. 7. f. 774.

VI. Salar sexkantiga med samrar / wiser Vespasiani Tempel. Fig. 148. Läst. 41. af Donat. fol. 112.

VII. Slutna Salar bygda med yppna Salar frammanföre / sees af penning O Marc. Agrip. Läst. 22. som är en rund Saal sluten / med en fyrkantig yppen Saal frammanför ingången. du Choul. f. 7. Penningen P Tiberii wiser äfwen en sådan Saal dock den med sin yppna Försaal all fyrkantig. Choul. 63. Nu / förutan att af så många mynt / så och af Vitruvio, Philandro och andra är bewist många Gudars Salar warit yppna / så willa wij eil öfwerflöd wisa det af andra Gräfska Sagor. Den öfwermosten netta Gräfslandz beskrifwarsen Paulanius i sin 6 Book f. 392. förmåler om ett Tempel som stod på torget i staden Elea, således. Det war en mottelig hög Saal uttan weggar. Taket war af Ekenårte som stöddes af swartwade Stabbar. Äfwen så i sin 8. Book fol. 504. Talar han om Jovi. Lycej Saal : Eil hwillet ingen wäg eller dörr behöfdes. Ty alt hwad som in uti Templet war, dät syntes allem uttan til. Dio skrifer / det som meckra tenckwerdigt är l. 53. fol. 515. Att Agrippa bygde Neccen til ähra en yppen Saal för sin kger han hade til Sids. Ähr så inthet undrandes att Plato säger att här i Sverige Neccens Tempel war en yppen Saal. Hwillet uchi andra rum här och där i derta wår skäl wisas wara det älska som i werlden är byggt och än är behollit / dock af Saulo blifwit Paulus.

ea hominibus, extra illud constituta ex Rom. Antiq. Rom. l. 4. c. 7. pag. m. 774.

VI. Sexangula templa cum cellis. In Tab. 41. F. 148. Templum Vespasiani, ex Donat Rom. vet. p. m. 112.

VII. Templa cum cellis, & in harum fronte collocatis porticibus. In Tab. 22. O Templum à M. Agrippa instauratum cum cella rotunda, & quadrata ad introitum porticu, ex du Choul p. m. 7. P nummo Tiberii, templum quadratum, cum quadrata ad introitum porticu, ex du Choul pag. m. 63. Ne quid autem huic negotio deesse videatur, rem tot veterum nummis, tamque insignibus & multis Vitruvii, Philandri aliorumque verbis confirmatam, ulterius firmare lubet certissimis Græcorum scriptorum testimoniis, ex quibus denique certo certius intelligere licebit complura apud paganos Deorum templa caruisse cellis & undique pervia atq; aperta fuisse. Sane Pausanias diligentissimus rerum græcanicarum scriptor l. 6. p. 392. de templo quodam in foro urbis Eleæ constituto sic scribit: *Modica est ædes altitudinis, sine parietibus, tectum e quercu dolatis sustentibus tibicinibus.* Deque templo Iovis Lycei lib. 8. p. m. 504. *Quo nulla (inquit) ducit semita; nam quæ sunt intus, in conspectu sunt omnia:* Dionis quoque verba valde sunt insignia & ad hanc rem facientia, in lib. 53. p. m. 515. *Agrippa autem PORTICUM NEPTUNI propter victorias navales extruxit.* Nemo igitur miretur, templum Neptuni in Sveonia olim exstructum, à Platone pervium & apertum dici. Nos quoque illud ipsum, templorum omnium quotquot in toto terrarum orbe nunc reperiuntur, antiquissimum esse, rationibus passim productis uberius confirmare nitemur, in maximis divinis beneficiis reponentes, quod nunc in illo, de veteri superstitione, vera & sincera pietas serio ac secure triumphet.

74. In hoc templo pervio & undique patente, decem principum regionum genus procreatum fuisse, Plato p. m. 116. tradit. Quæ verba neque de publica cum uxoribus consuetudine, licet eam Scythis Gothisque nonnulli Græcorum veteri, & in his apud Herodotum in Euterp. p. m. 39. nonnemo adscribant, neq; etiam de uxoribus partu capienda sunt. Platonem igitur cum aliis veteribus Græcis Latinisque scriptoribus, hac occasione sic conciliamus. Ab annis 3000 ant 4000, ac etiam post introductam ad nos Religionem Christianam, imo, usque ad annum ab hoc præsentitricessimum, constantis & perpetui apud majores nostros moris fuit, in re nuptiali ritum illum tanquam præcipuum & longe sacratissimum observare, quo novus maritus, præsentibus omnibus ad nuptias convocatis, thalamum suum ingredi & novæ nuptiæ assidendo vota adstantium excipere, vel etiam sub religione Christianâ sacerdotis alicujus preces atque hymnos exaudire tenebatur, de quo negotio plura legi possunt apud Ol. Magn. l. 14. c. 10. p. m. 553. Erat autem hic thalamus primum quidem in spatiosi cujusdam atrii medio exstruendus, deinde ab ipso solo sic elevandus ut certis ad eum gradibus ascendi, inq; illo omnia solennia quæ omni prorsus turpitudine vacabant, à circumstantibus ritè conspici possent. Ante omnia verò locum insignem ex Hist. Herraud. à Cl. Verelio in lucem editâ & notis doctissimis illustratâ, hic adducere juvabit, cap. 10. p. m. 45.

Rex atrium exstrui curaverat tam vatum, ut in eo ostia essent centum, parvis intervallis ab invicem distantia, & gulæque intervalla sedibus centum binum sufficerent. Ad ostia singula duo cubabant janitores. & in atrii medio, thalamus erat quinque gradibus solo elevatus, in quo sponsus cum sponsa requiescebat, excubantibus circum allum anticum reliquis. Quippe tantum terroris Heraldus atque Rosa aditus incusserat.

Romingen hafwer lätit glöra en Saal så storan/ att der på äro hundrade dörrar och lika långt emellan hvar dörr; och tunnare vel ere hundrade manni stättia emellan hvar dörr. Endå dörrar värdar äro vid hvar dörr: En sång står mitt på Salsgolfvet så högt att man måste stiga fem trappor uppför/ ther uti Brud och Brudgumme hvilas och Hoffolket hålla wackert omkring. Ty så fruchtig te för Herrodz och Rosas antomst.

74. Idemna nyina Salen (säger Platon) att dessa 10 Romingars Barn de afstades. Detta bör inter förstås så plump / att de der skulle belägras sina Hustrur i alla mans åsyn / såsom många af de gamla Græker såja wara Skythier och Gothier hafst för sed; som sees af Herod. Euterp. l. 2. fol. 39; icke heller att Hustrurna der födde; utan wijs willia både Platonis ord och de andra gamla Grækers och Latiners / här aff denna lägenheet förklara. Hos våra Jäder i 3 å 4000 år / ja och sedan Christendomen infom / in till wat tid nu för 30. år sådan / har den seden varit (särdeles hos våra Jäder hedningarna) att inter heligare band band war uti Ahtenskapz ståndet / än att Brud och Brudgumme skulle uthi allas närward som kallades till Gesebudet / ledas till Brudsängen / uthi hwilken de satte sig och dem Lyckönsfandes: sedan Christendomen infom / steds de Lyckönsfningen af en Präst som några Böner läste och en Psalm sång / derom kan läsas Ol. Magn. l. 14. c. 10. fol. 553. denna Brudsång skulle wara byggd mitt uti en Saal / högt up med trappor / på det att alla menniskior skulle see denna heders gärningen / och hwad då förhänder hades. Hwarföre will iag indragga ett märkeligit rum af den gamla Herauds Saga med sköna anteckningar aff Cl. Verelio utgången / den så talar c. x. fol. 45.

Hesur Konge lätit glöra siet el na hall/ so stora ad å hennit era hundrad dör/ Jafnlangt er imillum allra döranna: hundrad mans ma störela mille hwerre dörre: ewer dörre worder era wid hwerre dör: sång stender amidtu hallar golfnu so hal ad sim trappor ero up ad gunga hwar stulu hwilast Brudur of Brudgum: en hirdmen skullu wata i fring so eru þeir hradder um sig of grun samet um þa Herraud of Rosal ad þeir munt forna:

Denna sång var bered för R. Gunmunders syster Ledur som skulle hafwa Sigger / men blef uti högsta Bröllops glädien bortröfwat af Smider, dock lifwäll fastade han hennes Brudhustru först up i sången och sedan ledde henne effter wanan up i sången / satte henne så uti Sigurs Harpa och lät draga henne up genom glugen som war mitt på taket som kan der wijslyfftigare läsas / wistandes intet blifwa ett lyckeligt Aftenskap fast det nu stödde genom röfswande / med mindre både hoon och hennes Brudhustru skulle wara wälsignat genom Bruds och Brudhummens sång. Nihusenare tider som jag och andra årtunnas minnas / war sången yppen med fladda stolpar på hwilka fordom Brudgummens sköld och wapen hengdes som är bekant af en gammal wissa; och inleddes i Brudsalen först Bruden af hofriddarena / och alla Jungfrur / Fruar och Husfrur följde / ledsagades henne upp i sängen / sedan kom Brudgummen med sitt fölge / och ställte så Hofriddarena sig för sängen / hållandes händren i kors war uppå Brudgummen stulles springa up i sängen / sättandes sig wid Bruden och när lyckönskan war giord / tog han Cronan af Bruden och satte wid fötten: sedan plågades de / så wäll som hela sällskapet / hwilka och med dansande sig förlustade och på sistone Gånge en wissa när alla stildes / dånskandes Brudsolket lycka / hwilken stög med detta ordsätt:

Gläd

Hic thalamus Siggero quidem & Leduræ R. Gudmundi sorori destinatus erat: accidit autem ut novam nuptiam sponso suo eriperet Smiderus, cui nihilominus religio fuit ritum hunc negligere. Itaque & mundum sponsæ thalamo primum iniecit, inde sponsam ad eundem adduxit, & denique lyræ Siguri inclusam per summum & apertum recti fastigium extrahendam curavit, uti historia latius hanc rem persequitur: idque eam ob causam, quia & sponsæ & mundo ejus omnia fausta portendere putabatur hic thalamus. Sequentibus autem temporibus ut & memoriâ nostrâ thalamus hic ab omni parte apertus erat, habebatque quatuor columellas panno obductas & singulas singulis angulis erectas, quibus ut est quoque in cantilenâ veteri, insignia sponsi olim appendi solita fuerunt. Ad hunc thalamum primum quidem sponsa, per paranympnos adducebatur, præcedentibus eam virginibus, & a tergo sequentibus matronis, quarum in conspectu, illa tum medio sedem suam cepit thalamo. Adveniens inde sponsus & pedem intra limina ponens, magno cum impetu ad thalamum procurrit & paranymphorum manibus partim exceptus partim adjutus, in ipsum thalamum prosiluit atque ad sponsæ suæ latus cum lætissimâ omnium acclamatione confedit. Supervenerunt mox vota & ad stantiû acclamationes, quas inter sponsus coronam novæ nuptæ capiti detraxit pedibusque admovit. Circumferri tum phialæ cyathique mulso spumantes, quibus convivæ aliquamdiu liberalius excepti, tandem ad choreas quoque ducendas semet accinxerunt. Ubivero convivij tempus omne reliquum hilaritate pulchram transigissent, inter postrema solemnâ fuit Cantio votorum prosperorumque vinum plenissima, & hoc versu intercari frequentissimè distincta:

Procul

*Procul faces lucernaeque,
Nupti somnos amant aequae.*

Cum ex adverso sub ipsum festivitatis con-
nubialis initium, inter concentus musicos
haec creberrime exaudirentur verba:

Date tædas. Amor turgēt.

Sponsus tori fœdus urget.

Quæ igitur fuerit illa veterum Scytharum
Gothorumque uxores suas ad thalamum
publicè ducentium consuetudo, cujus non
solum Plato sed etiam alii meminerunt ex
his facile perspicui posse arbitramur. Vide-
tur autem vulgus lecto undique patente &
in atrij medio quatuor columnis erecto
utens, morem suum traxisse à Regibus qui,
quoniam ex Deorum progenie ortos se ar-
bitrabantur, pro geniali lecto, templo uten-
dum esse duxerunt, rati nuptias in æde Deo-
rum immortalium, hoc est, majorum suo-
rum contractas auspiciatissimas futuras. Tan-
ti ergo hoc nostrum UPSAL etiam apud
exteros Reges habitum fuit, ut Deorum de
fecunditate interrogandorum causâ ad id
aliquando tenerentur, quod fecisse dicitur
Haldanus Rex Daniæ apud Saxon. Dan.
Lib. 7. p. m. 137.

75. Aureum septum, quo templum circumdatum
fuisse Plato scribit, quid aliud esse potuit
quam aurea illa catena, cujus & Crantzius,
& Svaningius, & Johannes Magnus memi-
nerunt, ac etiam Clar. Scheff. Ups. Antiq.
c. 3. p. m. 19. Quicumque autem pro
aurea torques stant, & templum illa undi-
que cinctum fuisse autumant, hi mihi
decepti esse videntur vocabulo Gothico
Rietta / sepe, septo, cui simile est Germani-
cum Rette / catena, torques, cingulum, ut &
nostrum Ried / catena, torques, ex quo descen-
dunt Riedar / Riedowærel / epistylia in do-
mibus vel ornamenta quæcunque tectorum
imis partibus subtenso & domos ambientia.

76. De magnitudine templi sic Plato
scri-

Släkt luset i Cronan /
Tag Bruden i samn;
Såsom en annan wissa uchi in-
gången i Brudsalen sönz och
slös med det ordsätt:

Sått luset i Cronan /
Tag Bruden i hand.

Således är nu förståendes det både
Plato och andra skrifa om wåra
Etythers eller Odethers seder / att
de uppenbarliga ginge til säng
med sine hustrur; och synnes denne
sed höf de gemene warit uptagin
att göra sig en säng som slog på
4 stolpar wppen mitt uti en Saal/
effter den sed som Konungarna
brukade uti denna Gudarnas
hyna Sal, hwilken allena war
för dem behållen / effter de själ-
we wille rekna sig af Gudarnas
Nåde; och derföre på det Aikens
skäpet så mycket lyckosammare och
frucktsammare och med större wäl-
signelse måtte skee / wille de det haf-
wa gjort uti Gudarnas deras första
Faders huus: wardt derföre denna
Upsal / så helig hållen att och
främmande Konungar / hufvud-
mo att söka Gudarnas råd om
afwel / som kan läsas höf Saxe
Danst. lib. 7. fol. 137 om Kung
Haldan i Danmark.

75. Den gyllende Rietta eller Gården
som Plato säger hafwa instengt hela tem-
plet det är det samma som Crantzius
Svaningius, Johan. Magnus och
andra hafwa beskrifwit warit en
Gullkied / som hafwer hängt om
kring Sallen eller Templet; der om
kan wijdare läsas Cl. Schef. Ups.
Antiq. c. 3. fol. 29. hwilka syn-
nas hafwa warit bedragne af det
ord Rietta hwilket beryder alt det
som omgiordar en annan ting / så-
som en Gård eller stengsel / och
der af (på tyfste Riette) det som
omgiordar ens meniskors kropp.
Åfwen så Pallas och listerna under
takfoten och nedan på ett huus fies
dar och Riedowærel.

76. Temples och dess Gårdz
storlek beskrifwer Plato således:
Nec

Nereens tempel war en stadielångt/bredt trenne jugera: högt / såsom längden och bredden det fordrade dock till sin skapnad något plump efter deras art till att byggja. Längden som här säges wara 1 stadie det är 300 alnar förstås både om det heligaste rummet den yppna Salen / så och des hela Gård hwilken war så utstreckt / att altarna hade där sina ställen / så och Lunden uti hwilken de som skulle offeras hängdes och blodbrunnen där de dränktes / på det att Folket som skulle beståla om offren måtte hafwa rum nog. Hooß Judarna war Tabernaklet 20 alnar widpas långt / och 12. wid pas bredt när man ser efter Tapeternas och brädernas storlek / och Taket laglige slutning. Gården der om fring / war 100 alnar lång och 50 bred som läses 2 Mos. 36 och 38. Cap. äfwen så war det aldrabeligaste uti Salomons Tempel 20 alnar långt och bredt / förutan de andra delarna / Gårhuset och Gårdarna / som läses. 3. Reg. c. 6. hwilkens afritning som i de store Bibliske böckerna finnes / best all utwisar. Sådana Tempel med Gårdar finnes och äfwen hooß Hedningarna / såsom Ammonis offerites uti Curcio, och hooß Servium af Varrone läses klarligen att för utan Templet skal wara utomkring en stor Gård till Gudstjänsten der offren stollas. Således hafwer detta Upsala eller Afsjudatempel här warit byggt hwilken heligaste rum finnes intet mycket större i synligt hafwa warit än Tabernaklet i Mosi tid / och Choren eller det aldrabeligaste i Salomons tid: wårt Afsjudatempel grundritning see 45. Fig. Taf. 12. Gården sielfwa är wäl länge förstörd / men så gifwer sielfwa ortens än i dag lägenheet wiser mäktigt just efter Platonis mätning. Plato gifwer längden 600. fötter / och bredden lika stor efter somligas uträkning på jugera. Således finnes det och / ty öfwan ifrån / på 9 Taf.

scribit p. m. 116. Erat ibi Neptuni templum stadium longitudine, latitudine trium jugerum: altum vero quantum longitudo ejus latitudoque postulare videbatur: aspectu tamen ipso forma barbarica. Stadium unum 300 ulnas Sveonicas aut pedes Rom. 600 propemodum exæquat, capique hic omnino de templo ejusque areâ simul debet. Area vero & ararum passim dispositarum, & luci in quo victimæ suspendebantur, & putei sacri in quo victimæ nonnumquam suffocabantur & denique omnium in faciendâ re divinâ occupatorum hominum capax erat. Scimus equidem apud Iudæos Tabernaculum Domini in longitudinem circiter xx, in latitudinem xii, fuisse ulnarum; id quod ex aulæorum & asserum magnitudine ut & justâ in testo fastigii elevatione deprehendere licebit. Arcam quoque ejus in longitudinem C, in latitudinem L ulnarum fuisse ab Exod. c. 36. & 38. fit manifestum. Parimodo Sanctum Sanctorum templi Salomonis, demptâ porticu & areis, in omnem partem xx ulnarum fuisse legimus. 3. Reg. c. 6. ubi simul vulgaris hujus templi delineatio nonnullis sacri codicis exemplis inserta inspicere merebitur. Hujusmodi quoque templa cum areis, paganos habuisse testis est Q. Curtius Iovis Ammonis templum describens, & Servius ex Varrone hæc habens notatu digna: *in præter adem area sit, adsumpta Deorum causa, id est spacia relinquantur, juxta aream ministerii causa, ad sacrificia peragenda.* Tale quoque & hoc nostrum Upsalense templum fuit, quippe cujus aditum longitudine latitudineque suâ Tabernaculo Mosi aut templo Salomonis non multo fuisse majus facile liquet ex horum descriptionibus collatis cum templi Upsalensis ichnographia quam Tab. 12. Fig. 45 exhibemus. Ac licet areæ sepe verustas consumpserit fundus tamen & reliquiæ adhuc superstites non obscure dimensionem Platoniam confirmant. Nempe cum Plato illi in longitudinem

dinem pedes DC, & in latitudinem, si iugera secundum non nullos spectemus, ferme tantundem tribuat; utique ex Tab. 9. Fig. 27, ab *LL* parte septi hodierni orientali quod præcipitium excipit ducens ad veterem fossam *H, Y*, usque ad præcipitium ei oppositum & occidentale, ubi est littera *T*, & *S* nota putei sacri, atque etiam lucus Sacer *R*, plane 300 numeramus ulnas Sveonicas. Deinceps à veteri quoque regia *K*, quæ septentrionalior est, ad primum Regum sepulcrum *Q* versus meridiem totidem ferme ulnarum spatium esse deprehendimus.

77. Quod Plato *Formam* templi hujus *Barbaricam* vocat, id neminem moveat: primis enim à diluvio temporibus, illa postmodum excogitata lateres coqvendi aut saxa scalpendi ratio, ignota fuit. Ad ædes igitur exstruendas saxis rudibus tum utebantur, eademq; inter se vel sine argillâ vellea solâ, vel arenis per mistâ committebantur. Qui ædificandi modus nulla in saxis ornamenta admittebat præter illa quæ per tabulata lignea extrinsecus affixa & auro argentoque inducta, accedere poterant. Verum barbaricam illam templi formam à Platone memoratam nos Tab. 12. Fig. 44. conspiciendam proponimus, eamque inter certissima ultimæ vetustatis indicia atque notas computamus: idque omnium eruditorum & in rebus antiqvis scrutandis versatorum hominum consensu, quibus quoties de omnium antiqvissimis operibus instituitur quæstio, maxima ruditas pro summæ vetustatis argumento lemper haberi solet. Equidem si istis temporibus cognita fuisset usquam artificiosa illa ædificandi ratio, quæ postmodum vel Salomonis vel Græcorum aut Romanorum temporibus familiaris facta fuit, non est credibile majores nostros, pro advocandis ta-

lium

27. Figur isfrån *LL* der nu östergården eller Kyrkobacken är / sluter backen twert uti höfde öster ut til den gamla grafven *H, Y*, och in til westerflumningen af backen *T S* der *S* blotta brunnen är / *R* den helga Lunden och backen på westerfjidan lyftas / är juft 300 alnar. Sedan emellan Kungsgården *K* som är nordan til / och första Kungshögen *Q* som är sunnan til / är och 300 alnar / wid påß.

77. Placo säger och att denna hynna Saal war något plump bygdes efter wår art: hwilket intet skal sälla någon underligt / emedan uti den första tiden straxt efter floden / man då intet wiste här eller mången annorstädes af att bränna tegel eller hugga steen / utan Grästen tog sådan han fann / och antingen utan leer eller med leer och sand bandz tilsammans. Hwar igenom eh möjligt war att några Stråter med gråasteenar gödra / utan hwad sedermera hafwer funnat steen med fodring utan på af timber och bråden / och der utan på Gul och Silfwer / hwilket låt sig wäl gödra. Sådan des ensaldige Skapnat seer man uti den 44. Figa. i 2 Taf. efter sådan grofhet som Placo den beskriwer. Hwillet är och ett stort stiel til des ålder. Ty alle Lärda ärkenne sådana wärk af ju större ålder wara / ju ensaldigare och af gröfre åinne de äro bygde; samerlig hade den tids bygningkonsten warit i det tilstånd som hon war i Salomons, eller de Gräfers och Romaners

Li

tijd

ettid / wisseligen hade de så wäl
beslutat sig att så en Bygmästare
som efter det fremmandes art
hade byggt dem ett Tempel / som
det att de så mycket Guld / Silf-
wer och annat roos til des ut-
wärdes prydning införskaffade /
och så wäl då det kunnat gjordes
som nu i dennatid / efter här ämne
nog til regel / så och allehanda
hwijs / swart / röd / grön och bro-
tor marmor öfwerflödige finnes :
Ja det hade och wäl kunnat sedermes-
sa stett / men wyrdnan til det
gambla deras Afgud; huus / har
warit så stor att de det intet hafwa
evillat kulkasta / utan heller hwad
de hafwa kunnat utan til dått föro-
bättra / med öfwerdrag af alla-
handa kostelige och dyrbara Trän/
Silfwer / Koppar och Guldet haf-
wa de gjort / som widare skall
förmålas.

78. En så talar Plato : Sa-
lens yttre delar eller wäggjar bedrogo de
öfwer med Silfwer / förnthan de öfwerst
Kedjorna (listerna) hwilka wore med Guld
bedragne. In uti wat tåttet beprydt med
Silfwenbeen / Guld / Silfer / och Koppar
utarbetat / men wäggjarna / pelarna och
gelfwet war allt med Koppar öfwerdragit.
Edda instemmer med Platone uti

§. 5. Mytholog. Att Attens Saal war
byggt af klara Silfwer. Men Ada-
mus Bremensis som lefde i den
tiden de ännu slog wed macke /
näst för än det af R. Inge af-
brändes / säger fol. 23. Att det war
allt off Guld. eswen så Joh. Mag.
l. 1. c. 8. f. 11. Des wäggjar / hwälf
och pelare glämnade utaf Gul. Wor-
mius, Hvitsfeld, Crantius, Eri-
cus Olai bewisna det samma
som sees af Cl. Schiff. Ups. An-
tiq. c. 4. f. 28. Hwar af synnes
att

lium rerum peritis uiris, ullis sumptibus ma-
gis parciuros fuisse, quam fecisse ipsos pa-
lam est, cum tam magnam auri argentique
vim, & penè omnem suam de hostibus præ-
dam reportatam, ad externum hujus tem-
pli ornatum liberalissimè profunderent.
Nec est quod quisquam defectu materie id
fieri potuisse neget. Annon enim lateres eā-
dem quā nunc & facilitate & copiā coqui
poterant? Annon atrii, candidi, rubicundi,
viridis, & diversis maculis distincti marmo-
ris tantundem majoribus nostris, ac No-
bis, in promptu fuit? Nec mirari conve-
niet, qui temporibus sequentibus, cum ele-
gantior ista ædes struendi ratio innoresce-
ret, majores nostri veterem illam & bar-
baricam formam non mutarint: plerum-
que enim accidit ut religione commoti, &
plus majestatis in veteribus ac rudibus, quam
recentibus ac politis operibus inesse arbi-
trati, illa his commutare vereantur. Unde
Nostri quoque ædificio veteri parcere & in
adiiciendo ornatu cultuque externo omne
suum studium collocare maluerunt, pro
tabulatis conficiendis ligna pretiosissima
conquirentes, proque splendore reliquo,
nullum sibi in ære, argento & auro conge-
rendo finem aut modum proponentes, de
quo negotio erit nobis mox commodior di-
cendi locus.

78. De ornatu enim templi sic loquitur
Plato; Exteriores porro templi partes argento inunxerunt,
præter fastigia quæ auro illita emicabant. Intus autem la-
quearia tota aburnea, auro, argento, orichalco, variegato opere
celata conspiciebantur. Verum parietes, columnæ, pavimen-
ta orichalco exornarunt. Cum Platone facit Edda
Myth. 15. Attens domus ex puro fuerat argento.
Et Adamus Bremensis, qui proximo tem-
pore antequam hoc templum ab Ingonie
Rege exureretur, vixit, lib. de sit. Dan. p. m.
23. inquit: totum ex auro paratum est. Item-
que Joh. Magn. l. 1. c. 8. p. m. 11. Nihil (ait) in
eius parietibus, laquearibus, & Columnis, nisi aurum, splendens.
Et

Et denique Vormius, Huitfeldius, Crantz-
ius, Ericus Olai, quos omnes diligentis-
simè consuluit Cl. Scheff. Upsal. Antiq.
c. 4 p. m. 28. Horum omnium descriptio-
nes inter se collatæ ostendunt templi hu-
jus parietes, ante tempora R. Grimi, qui
juxta Chronol. nostr. vixerat A. Ch. 200,
illud quæ teste Joh. M. lib. 4. c. 3. p. m. 103.
omni ornatu suo spoliare non verebatur,
juxta Platonis Eddæque verba argento in-
ductos fuisse, post vero illam cladem, usque
ad R. Ingonem, qui secunda vice illud de-
prædatus est & subjecto igne delere tenta-
vit, auro coopertos. Adeo ut Plato & Ed-
da ceteris antiquiores, de temporibus ante
R. Grimum, Adamus vero Bremensis re-
liquisque, de templi post R. Grimum in-
staurati ornatu & splendore accepti, nullo
modo inter se pugnent, sed verum undi-
quaque profiteantur. Verissimam quoque
esse Cl. Schefferi Ups. Antiq. p. m. 29. sen-
tentiam de tabulatis ligneis templi hujus
parietibus, uti factum erat templo Solymi-
tano, extrinsecus affixis & aureis laminis
obductis, res ipsa nunc loquitur & ad ocu-
lum planissime declarat. Et enim anno 1674.
cum mihi aliisque nonnullis operam suam
Vener. Dn. Ericus Piscatorius, ad veterem
hippodromum & alias ad hujus templi ve-
tustatem illustrandam pertinentes res inve-
niendas commodaret, reperimus sane pas-
sim, ad partem templi exterioriorem in pro-
fundioribus murorum rimis, quas rudia saxa
inter se commissa non poterant non relin-

quere satis laxas & hiantes, carbones plurimos, quorum nonnullis clavi
ferrei vetustate ac rubigine propemodum exesi tum quoque inhæserunt.
Observavimus item recentioribus temporibus, cum templum olim ex-
ustum instaurandum venisset, muros illius calce novâ illitos fuisse, qui
eandem rimis suis, pro diversa tamen illarum profunditate, duorum, trium
vel quatuor digitorum crassitie exceperant; ubi in parem fere cum saxis
duritiem calx ista concreverat, & locis suis extracta, aliam quandam
materiam, qua prisce illi templi hujus conditores usi fuerunt, detexerant,

att in til R. Grims tid / hwilken
röfwade all Temples pyrdnat /
som läses uti Joh. Magno l. 4.
c. 3. f. 103. och lesde effter min
tjideräkning Anno. Ch. 200. wid
pas / hafwer Templet warit eff-
ter Platonis och Eddæ ord mest
med Gullwer / men effter des tid
intil R. Inges som det andra gån-
gen plundrade och afbrände / wa-
rit som Ad. Brem. och de andra
witna med Gul beprydt / of således
både Platonis ord med Edda, som
äro de älske des befrimare för
R. Grims tid: Och Adami Bre-
mensis med de andra som effter
Grim lesde / begge sanna. Det Cl.
Schefferus Ubl. Ant. f. 29. men-
nar att det war äfwen såsom Salo-
mons Tempel med bråden först
beslädt och sedan der uppå Guld-
stwor / det har man nu af wis-
siga ögonstänliga tecken sumit san-
nara. Ty Anno. 1674. när Herra
Erik Piscatorius mig tillika med
andra wisse det gamla Kungliga
Konnarban och något mera som
der wid Kyrkian war til att alla
sunne wi stora käl / och somliga af
dem med spikar igenom / som sät-
tati på murarna emellan gräs-
narna in uti källbanden. Denna
kalken som war slagen utan på ef-
ter Kyrkiens brand / til att de
förbetera / han satt allenast emellan
grässtenarna ytterst uti muren til
en twerhand wid pas diupt in /
mer eller mindre / alt såsom den
förre kalken eller lere hafwer fal-
lit ut til / och denna nyare kalk har
war hård som en steen / men den som
innare

innan före war med hwilken Uf-
gud; Salen eller Templet är up-
bygd/ war så lds att han somligstas
des kunde med fingren utriswas /
och fans uti honom små matkål /
se 42. Fig. 11. Taf. hwar af synes
att då Templet eller Salen är först
upbyggd hafwa de antingen aldeles
intet wettat af käl / eller medta
ringa/ ty sådanna matkål of andra
ting plåga intet triswas i kälken
utan förtåras. Sedan An. 1677.
om wåren fan Borgmest. Tomas
Lärman med andra långt uppå
muren med en stega sötländes/ käl
emellan stenarna. 20 Aug. war Cl.
Celsius Math. Prof. Dn. Tornwal
Antiq. Stud. och en hoop karlar /
som iag brukade att söfja effter
grundes diupet och des art/ så fan
Cl. Celsius ett synke Silfwer i
hoop smått och järgut / det iag lät
af W. Petter Yng. Gullmed prof-
was och fans årskilligt / så att
sompt war finare / sompt war med
Koppar belandat / hwilket gaf ett
tecken at det war ingen reen bländ-
ning utan en sådan som genom
wädelid war stede: fans des utan
en ofegelig hoop kreffar / tänder/
och sötter af Hestlar / Smijn /
Drar / och Hundar brända och
obrända. Detta gaf oss en stor an-
ledning att wijsare söfja. Hwar
före den 6. September reste
Cl. Andras Norcopenfis Prof.
Eloq. Dn. Wallerius vice Bibl.
och några andra til att med flit
söfja i alla winclar och wrår / fun-
no så stora kälstycken i muren och
i Jorden der koppar/ Gull/ Silf-
wer hadelupit til hopa med; så och
många käl som klara Gull och
Silfwerdräppar lütte uti; sompt af
silfret war så fint at intet af dem
brulas geet der up emot. Åfskil-
lige

ita friabilem & malè cohærentem, ut solis
digitis facilè comminui & everri posset, ple-
nam quoq; minutissimarum cochlearum,
quarum Tab. 11. Fig. 42. icones dedimus.
Horum autem postremum in istam senten-
tiam facilè nos impellit, primis illis templi
conditoribus calcis coquendæ rationem
aut valdè tenuiter aut nullo modo cogni-
tam fuisse, cum ejus loco alium quemcum-
que pulverem animalculis & vermibus gi-
gnendis aptum adhibuerint: in calce enim
hæc talia non modo non exoriri possunt,
sed si vel maximè in eam inciderint, sine
magnâ morâ consumuntur. Denuo cum
anno 1677, medio vere Spectab. Dn. Tho-
mas Lärman Consul. Upsalensis & unâ cum
illo alii complures admotis ad templi muros
scalis, superiores illorum partes rimaren-
tur, carbones itidem plurimis in locis inve-
nerunt. Cumque die 20 mensis Augusti
Upsalam veterem una mecum Cl. Celsius
Math. P. Pr. atque etiam Dn. Petrus Törn-
wal Antiq. Stud. profecti essent, & in ege-
rendâ humo pro detegendis inspiciendis-
que templi fundamentis fossiores plurimi
diligentissimè occuparentur, frustum invenit
argenti Cl. Celsius igne liquefacti & ærugine
multâ obducti, quod cum lapidi Lydio affri-
candum traditum fuisset, urbis hujus auri-
fab. Petro Ingemanndi, aliis partibus purum;
aliis ære permistum reperit: ex quo certò
certius potuit intelligi non arte sed incen-
dio & forte fortuna, ista duo metalla in
unam massam coaluisse. Præterea magnam
quoque vim mandibulorum, dentium &
talorum equinorum, porcinatorum, bubu-
lorum & caninorum partim igne cremato-
rum partim cremationis expertium detexi-

mus. Quæ res ad majorem majoremque hæc loca pervestigandi diligen-
tiam vehementer nos incitavit. Die igitur 6 mensis Septembris, assumpto
in societatem itineris Cl. Dn. Andrea Norcopense Eloq. Prof. Pub. ut &
Dn. Haraldo Vallerio Biblioth. Acad. vicario aliisque nonnullis, ad eadem
loca

loca diligentissimè perscrutanda perreximus. Ac tum quidem partim in murorum rimis, partim in egesta circum templi fundamenta humo massas invenimus complures, ex calce, ære, argento, & auro coalitas, carbonisque valde multos, quibus auri argentique purissimi guttulæ adhæserant, quarum nonnullæ præsertim vero argenteæ, omne argentum, quo nunc utimur, puritate suâ vincunt. Nummos quoque veteres diversi generis ex istis locis eruimus. Quascumque etiam saxorum igne crematorum particulas terra condiderat, hæ aciei cultellorum nostrorum non magis quam caseus recentior resistere poterant. Plura aliis locis recensebimus. Rursus die 13 mensis Octobris ad locorum distantias magnitudinesque dimeriendas missus Dn. Petrus Törnswal / inde secum retulit clavum ferreum ingentem, incurvarum, multâ ferrugine obductum & nonnullis ex auro purissimo guttulis distinctum, cujus delineationem habet Tab. 16. Fig. 78. lit. A, ubi 2222 guttulæ sunt aureæ, b aliquid instar arenularum aurearum in ipsa ferrugine hærentium, 000 guttæ ferreæ vi incendii primum fusæ deinceps coagulæ, & nunc per limam a nobis exploratæ. Adunca vero illius cuspis facile indicat eum per asserem aut tabulatum ligneum adactum & saxo forte obvio exceptum, muro impingi non potuisse. Massarum quæ apud nos sunt reliquiarum nonnullæ valde sunt insignes promiscuo illo argentearum, ænearum & aurearum

lige gammalt mynt fans der ock; den brända gråsten som war nederfallen uti branden / och låg bland jorden war så wel / såsom minst oft / och lät sig så skåras. Förutan många andra ting / som på sina rum skole förmålas. 13. Octob. war Dn. Törnswal der ute att afmåla något / och fan en stor frolig spiss / som medta råstig war och här och der i råsten sätto små Guldtråppar / hvilka effter profwen woro helt fina. Se A 19. Fig. 78. Taf. 16. 2222 åro guldröppar / b är såsom gulfand i rosten insmelt. 000 är Jerindröppar af sielfwa spissen smelte och i hoplupne / det som med filen profwades. Denna spiss twåra kror wisar att han hafwer varit slagen genom ett brände och en kunnat gådtutti muren / rålandes emot någon steen: och åro somliga stycken af den smälta slaggen rätt artiga till att see / hvilka iag alla förwarat hafwer / uti hvilka stycken sitta både silfwer / koppar och guldråppar om hwarannan / såsom sees af det lilla artiga runda slaggsstycke / uti Fig. 78. B Taf. 16. der på des öfre sida h i f åro koppar droppar / e Silfwer / n Gull; på undre sidan är S Skåål i slagget insmelt / u Koppar. t Silfwer och den lilla punctten emellan s s är guldröppa. Detta Temples fordom herliga prydnat / bekräftas och Diod. Siculus l. 3. c. xi. fol. 61. som säger At detta de Morsas Tempel war med många stora guld och herliga ting öfvermåttan beprydt.

Ar

guttularum situ, quem in Tab. 16. Fig. 78. lit. B & C expressimus, ubi in parte superiori figuræ B litteræ h i f guttas æneas, e guttam argenteam, & n guttulam auream denotat, in C vero quæ massæ ejusdem pars est averfa, S S carbonum sunt particulæ una cum scoriis metallo adhærentes, u gutta ænea, t guttula argentea, interque S S guttula quædam aurea, exiguo puncto notata. Veterem quoque templi hujus magnificentiam Diod. Siculus lib. 3. c. xi. p. 61. tetigit: Græcos inquires ad Hyperboreos profectos, dona sumptuosa in templo eorum apposuisse. Quibus verbis sicuti

Är således nog bewist detta Temples herligheter hwilken så wäl som Salomons är asplundrat och förbrändt / dock likwäl lemnar detta benen heller skofwer qwar / hwilkes skapnat skal uti ett särdeles Capitel widlyftigare förklaras.

79. Twenne store sammankomster skedde af hela Riket / och alla Underkonungar wid Upsala / den ena ärligen såsom Plato fol. 116. talar : Ditt (till Upsala eller Neckens Saal) komma ärligen aff dessa 10. Riketen eller Länder med det folk / att de skulle på alla derestter sedwara ett stort Huswudoffer. Detta bewitnar och Olaf. S. c. 69. (se här c. 5. §. 2.) i Sverige war en gammal sed / emedan det war hednist / att uti Götamånat (eller öth Gosa) skulle ett huswudoffer stå uti Upsala / då skulle offras för god frid och att Konungen måtte hafwa seger. Ditt måste då alla af hela Riket söka / och måtte då ett allmenneligit Ding wara. Der war och marknan och stor tidspåning.

80. Den andra sammankomsten beskriwer han fol. 119. således : De (nembligen under Konungerna eller Lagmannen) måtte hwart 5 och hwar annan gång hwart 6 år komma till Upsala eller Neckens Saal. Hwad de der då förhänder hade säger han strax nedansföre / nembligen att ranssaka huru de hafwa Lagen förstått och efterleswat så och hålla det stora offret. Den na. meckta stora tillsammankomsten beskriwer Adamus Bremensis i sin bock om Danmark f. 23. hafwa sket hwart nionde år således : Det plågar och efter hwart nionde år hållas af alla swäriges landstap en stor sammankomst / ifrån hwilken ingen får sig andandraga : Konungarna så wäl som Folket / alla och hwar och en måste då stå på häfwer till Upsala. Detta styrcker och war Ericus Upsalensis lib. 1. fol. 2. Att af alla Riketen i Sverige och de som wore af Götiskt blod måtte ditt komma at offra wid denna hwat nionde års sammankomst. Här är wäl Plato något skiljaktig från de andra ; i det han säger hwart 5 eller 6 år / war uti minnan han synnes fähra will / nio mindre man icke will ténka detta

hanc nostram de hujus templi ornatu commentationem claudere destinavimus, ita nunc illud saltem addimus, contigisse templo Salomonis & huic nostro non prorsus dissimilem exitum, eo quod utrumq; igne & avarorum hominum manibus perierit: fata tamen hujus aliquanto quam illius benigniora saltem eo nomine fuisse quod insignia & egregia ejus rudera ad hanc usque diem supersint, quorum & figuram & descriptionem alio loco daturi sumus, quantum per vires nostras licuerit, & perspicuam & diligentem.

79. Uti conventuum Regni majorum, in quibus Reguli omnes Upsalam convenire tenebantur, duo fuerunt genera, quorum alterum quotannis observari solebat, ita de eo Plato sic loquitur pag. m. 116. *Eo (Upsalam sive ad sacellum Neptuno dicatum) & quotannis e decem Regni tribubus conveniebant ut solenni pro more sacra peragerent. Cum eo consentit & institutum hoc multò clarius explicat Hist. S. Olavi cap. 69. In Sveonia antiquus mos fuit, dum obtinuit gentilismus ut Upsala universale sacrificium perageretur mense Februario: sacrificandum tunc erat pro pace & victoria Regis, coeundumque illud ex universo Regno. Peractum simul universale judicium: nundinaeque & mercatus frequens per integram septimanam instituit.*

80. Alterum verò genus conventuum Plato p. m. 119. in hunc modum describit: illi (Reguli) quinto & alternatim sexto quoque anno conveniebant. Cujus autem rei gratia idipsum facerent, mox quoque indicat, ut de Republ. deliberarent & quaestionem haberent an quis adversus leges aliquid peccasset; & aliquanto inferius, ut sacrificia pro more peragerent. Et sane hic est conventus ille longè celeberrimus, quem Adamus Bremensis de Sit. Dan. p. m. 23. nono quoque anno habitum fuisse tradit: *Solet quoque (inquit) post novem annos, communis omnium Sveonia provinciarum solennitas celebrari. Ad quam videlicet solennitatem, nulli praestatur immunitas. Reges & populi omnes, & singuli sua dona ad Upsalam transmittunt. Cum quo facit etiam Ericus Upsal. lib. 1. p. m. 2. Prater hac (ait) instituta fuerat quadam solennitas generalis de novennio in novennium exactissime celebranda ad quam omnis multitudo provinciarum Gothica nationis venire & donaria tenebatur offerre. Non diffitemur Platonem in designando annorum numero a*

ceteris recedere, quem nos proinde errori judicaremus obnoxium, nisi credibile foret ipsum ad tempora prima & moris hujus initium respexisse: namque de conventibus actis singulis annis novenis, deque illorum summâ vetustate dubitare nos non sinunt alii scriptores Græci fide dignissimi, ex quibus alio loco ostendere conabimur istos conventus non multo post diluvii tempus agi cæpisse.

81. Quod de calidis lavacris hyberno tempore usitatis Plato refert p. m. 117, id probatione aliâ, quam eorum testimonio, qui vel de Sveonum moribus aliquid scripsere, vel in his locis peregrinati sunt, non eget.

82. Emanantem vero laticem, (inquitt Plato) ad Neptuni lucum deduxerunt, ob soli fecunditatem arboribus pulchritudine & altitudine quasi DIVINA eximiiis confisum: inde in exteriore circuitu per aquæ ductus ad pontes derivantur. Hic ipse lucus est quem Diod. Sic. lib. 3. c. 11. p. m. 61. *Amænum* & *magnum* vocat, quemque multò latius Adam. Brem: in desc. Dan. depingit p. 24. *Ex omni animante quod masculinum est, novem capita offerantur, quorum sanguine Deo talis placari mos est, corpora autem suspenduntur in lucum, qui proximus est templo. Is enim lucus tam sacer est Gentilibus, ut singula arbores ejus, ex morte vel cibo immolatorum DIVINÆ credantur.* His nunc Iohannes M. & Ericus Olai, ac etiam illa possunt addi quæ nos in hoc capite mox de Upsalâ dicturi sumus. situm vero luci hujus ostendunt cum vetus illa delineatio Steniana Tab. 8. Fig. 21. G, tum hæc nostra & recentior Tab. 9. Fig. 27. R.

83. Fontes vero laticum illorum qui ad lucum per aquæ ductus derivati, indeq. sub pontibus ad exteriores aquarum, circa Uplalam, circuitus deducti dicuntur, licet nunc ferme exaruerint, tamen vere & autumnò clarissimis indicibus sese produnt. Fama quidem fert ex Brdalsbrunn Fonte judicari certo ductu ad Minursbrunn Fontem Regis vel sapientie aquas olim deferri consuevisse: Verum perierunt nunc istius alvei vestigia.

Stedt straxt effter Gloden / ty lâne gre fram skal iag aff andra Gräfer wisa / att denne hwar nionde åhr sammankomst war temlig gammal och intet långt effter Gloden hoos oss brukelig.

31. Det Plato fol. 117. säget att de brukade warma Badstugur om vintern en det behöfwer iag intet bewisa. Ty nästan alla som hafwa beskrifwit Sveriges Inwånare ses dher eller des land besökt / wista der om tala.

82. Uppringande Rättas eller Brunnns watten / ledde de in till Atins eller Nectins lund / som på en fructsam Jord war med skidna och heliga från planterat: dedan watten äter genom disten ledde till de yttersta wattenz omgänter eller där under bryggora. Denna helga Lund kallar Diodorus Siculus en Sten och stor Lund lib. 3. c. 11. fol. 61. men Adamas Bremensis i Danmarkz beskrifning talar widlyftigare om honom / således: fol. 24. Af alla slagz Diur som mantion är offras nio stycken / genom hwilkas blod de mena Gudarna blidkas. Deras kroppar hängas i en Lund som är sträckt in wid Templet denna Lund hålles före wara så helig att hwart och ett år troös blifwa heligt aff det att de som skulle offras måste först up i dem hängas. Om denna lund kan widare läsas hoos Johan. Magnum och Ericum Olai, så och här efter i Capitulo om Upsala. Hans rum finnes efter M. St. gamla Tassan fol. 92. Taf. 7. G och min nya Fig. 27. Taf. 9. R.

83. Bruntien utbur hwilken watten leds des till Lunden genom disten / och under broar till seltwa yttersta Upsalas stadregors wattenz omkrifas och är / wises ånnu klarligen höst och war när högsta floden är / fast de mestedelz äro förfalne. Der seges wäl at watten först ifrån Brdalsbrunn är genom disten ledt in uti Minursbrunn / men man kan intet stort se någon liknelse efter dått disten / men ifrån Minursbrunn til Blotas brun / och dedan til begge wattenz omkrifas beständes af träst grafwar och ån / finnes ån ett dyse och

och det öfwer en liten spång / att gå öfwer när wätnet höst och wår flödar / hwilket wäl hela ärestuls le hafwa af alla Pärren eller den indra omkrifsen / der sin utgång / der de hållen worto förstoppade som sebermera hafwa sturit sig under Rungens renneban / genom hwilka nu mässta wätnet i yttersta omkrifsen eller åhn utflyter. Om dessa Brunnar skal widare talas i Cap. om Upsala.

84. Om landet; Fructu fol. 118. Friswer han således: Twå gånger om året sambla de sin fruct. Med lika ord skrifu och andra Græker om wår norrska Dö / såsom Diod. Sicul. l. 3. c. 11. fol. 61. Dn (på hwilken desse norrska Mån bo) är ymnig och fructsam / på hwilken fructen mögnar twå gånger om året. Detta af skrifu / hafwer dem der til bracht att de hafwa förnumit hoos öf såås twenne slag; Råg / den ena kallas Wår-rög den andra Höf-rög / af hwilka den ena mögnar bitigare den andra senare. Hwillet intet år bructeligit i de andra söländerna: här om widare talas skal i Capit. om de Norrska eller Hyperboreis.

85. Widare kommer Plato och talar om Landets utdelning som till åter brukelig war / således: På det (Konungen) skulle hafwa ett wist mantal på sitt Krigsfolck af dem som brukade åter och slättmarken / war en sådan ordning / att Höfvingarna måtte wara sättra om hwar sin underhafwande; Hwiska bestodo af Herradernas utdelning. Hwar Herrades storhet innehölt 10 gånger 10 stadier och woro så 1060. Herrader. Men de som bodde i Berg och Stogar / woro en öfvermåttlig hoop / de som åter bodde i Byarna uthi de utdelade Herrader / woro alla utskifade under hwar sin Höfdingar. Denna folkes delning af landet är ännu / ty de som bo up i Bergen och Skogarna / som bruka skytter / fiskeri / bergz bruk / komma intet i

A Minusbrum autem ad Blotabrum Fontem Plutonis, indeque ad utrumque aquarum gyrum, fossam puta amnemque, alveus ad huc ducit, ripas habens exiguo ponte junctas, per quem homines Vere Autumnoque, ad inundationes evitandas transeunt. Neque dubium est ullum, quin quicquid in adjacentibus paludibus hoc est, gyro aqueo minore, continetur laticum, eadem via effluere posset, si modo quis exitus illos quos postmodum aquæ sub hyppodromi colle invenerunt, obturare vellet: per hos enim in exteriorem illum gyrum sive amnem præterfluentem, maxima pars laticum istorum nunc sese subducit. Denique de his fontibus in cap. De Upsalâ plura aperiemus.

84. De Atlanticæ sæcunditate id quoque Plato p. m. 118. perhibet: *Bis quotannis fructus colligebant.* Idem sane de Scandiâ nostrâ alii ex Græcis scriptoribus habent, inque his Diod: Sic lib. 3. c. 11. pag. m. 61. *Insulam vero (Hyperboreorum) fertilem ac fructuosam tradunt, ut in qua fructus annui bis nascuntur.* In hanc sententiam scriptores istos sine dubio pertraxerunt duæ illæ sementes quarum alterâ aliam secalis speciem autumnino, alterâ aliam ejusdem frumenti speciem in sequenti vere, in terram spargimus, & illa julio hæc Augusto messores admittit. Est hæc res terris australioribus minus cognita, ac proinde à nobis in capite de Hyperboreis aliquanto diligentius explicanda.

85. De agris & eorum dimensione ac limitibus, hæc in Platone occurrunt: *Ut autem militarium hominum qui eam planitiem incolebant, constaret census, hic ordo adhibebatur, uti dux de sibi subjectorum numero fidem faceret. Qui quidem census ex sortium sive cardinum distributione fiebat. Sortis autem sive cardinis magnitudo erat decies decem stadiorum: universorum autem numerus*

millessexaginta. Sed eorum qui montes & alia loca incolebant, infinitus erat numerus. Per loca autem & vices ad has sortes, quasi cardines, certorum ducum imperio omnes erant distributi. Idem hominum census adhuc viget: quicumque enim montes & vastissimas sylvas inhabitant, venationibus, piscationibus & quæstu ex metallorum effossionibus

bus visitantes, ratio & non nisi summa urgente necessitate ad bella vocantur, ad quæ solenniter & secundum leges accedere tenentur quicunq; agros incolunt. Agros autem distributurus Plato, partes singulas stadiorum facit decies decem, id est, *centum*. Et profectò appellationem suam ab hac veteri agrorum divisione acceptam, multæ partes adhuc retinent. Ea vero appellatio est *Hundari* / *centuria*, *centum pagi*, aut *centum partium*. unde dictæ sunt *Lagga-hundari* / *Erling-hundari* / *Sunbo-hundari* / *Ogge-hundari* / *Lugi-hundari* / *Nerwingz-hundari* / *Emnonge-hundari* / *Ewea-hundari* / *Nore-hundari* etc. Quantum igitur agri, uni colono, ad sustentationem suam familiæq; suæ olim tributum fuerit, nunc videamus. Secundum Platonem erit ager iste omnino stadii unius quadrati, id est ulnar. Sveon: 300 in se ipsas multiplicatæ, unde orientur ulnæ Sveon: quadr. 90000. Has si retulerimus ad mensuram nostram *Dresland* sive *Tunneland* / deprehendemus juxta veterem quidem mensuram, quæ in longit: habet perticas 10, in latitudine perticas eoridem, singulas ulnar. Sveon: 10, efficitque ulnas Sveon. quadr. 10000, unum stadium continere 9 *Tunneland*: juxta mensuram intermediam, quæ in longit: habet pertic: 18, in latitudine perticas 9, singulas ulnarum novem efficitque uln. Sveon. quadr. 13122, unum stadium completi paulo minus quam 7 *Tunneland*: juxta mensuram novissimam & ante paucos annos receptam, quæ in longitudine habet pertic. 14, in latitudine perticas 10, singulas ulnarum 10, efficitque ulnas Sveon. quadr. 14000, ex stadio uno emergere 6, *Tunneland*. Utrumq; autem hæc inter se connumeraverimus, res eodem recidet; tantundem enim agri semper manebit, quod ad explendam unius coloni sortem olim sufficere visum erat, cujus centuplum

majo-

den ordinarie roterung til Friag / der icke nöden tränger / utan de som bebo flata landet. Hvilket Plato säger vara skiffat til sådana delar at hwar del håller 10 gånger 10 / det är hundra. Hwar af och alla delar eller Herrader sordom och ännu många kallas *Hundari* / såsom *Lagga-hundari* / *Erling-hundari* / *Sunbo-hundari* / *Ogge-hundari* / *Lugi-hundari* / *Nerwingz-hundari* / *Emnonge-hundari* / *Ewea-hundari* / *Nore-hundari* etc. Wij vilja så tillie hvaru mycket löper på ett mantal / att hålla sit hus / med hustru och Barn / och der af hålla Konungens Knekt / eller uigiswäffatt. Efter Platons utrekningsfäler 1 stadie / det är 300 alnar i längd och bred / hvilket förordnblat (multiplicerat) i hwar annan / gör 90000 alnar. Hvilka om de bytas med ett *Dresland* eller *tunneland* åter / som efter de gamla räkning håller 10000 alnar i fyrkant effier 10 alnars stång utmätt i bredden och längden 10 gånger / så gör det 9 tunneland åter men efter de senares bruk såm måta med 9 alnars stång / 18. i längden och 9. i bredden / så löper det 13122 fyrkantiga alnar på tunnelande och blifwer så något mindre än 7 Tunneland på 1 del eller mantal. Äter efter det målet som för några år sedan infickat med 10 aln stång / 14 i längden och 10 i bredden löper 14000 aln på 1 tunneland. Hvilket deromian tager att äfwa effier så är liffa / ty det gör än då så mågen åter hörs of / att der bör i så finas / ä ett helt hemman och helt mantal / och således hundra

K k

100

sådana delar och mantal giordt Hundari / det är hundrade Markland för hundrade Bønder och byar. Ty om man til seer / och jemnförer dessa öresland utrekningar mot Platonis 1 stadie och wårt markland / wilket altid efter gamla Lagen böör hafwa 3 öres land / så får en stadie efter första utrekningen som gifwer efter 10 alnars stång 9 öres land / mera än 1 markland / och efter de andra senare utrekningarna och utmetningarna för en stadie noget mindre än ett markland; war as iag fullkomligen intet annat kan seer än att 1 stadie i fyrkant är just ett markland / men ändringen der utt öfwer eller under är skedd af jordens legenheet såsom hon frodigare eller swagare hafwer warit / ty de gamla hafwa gärna så wela lagat / såsom då ånt dag seer at en tunn sådh skulle utgå på ett öres land. Nu att en stadie eller ett markland efter Platonis ord hafwer warit nog för ett helt hemman eller Heelbonde som wij kalla / bewitna våra gamla Laggar / hwilka af Kyrkio Biskops tilsetning i förste Cristendomen tilstå att en Präst skal wara wed hwart Hundari och han en mera hafwa af Hundari än en mark jord som är just Platonis en stadie af 100 stadier: så lyda Gambla Upslandz Lag. Kyrkiobalkz ord i 2 Glock. 1. §. Nu är Kyrkin byrtat med grundwall of lyftat med hwi. Tha skal han Bol hafwa / ther Presten skal byggja. Ther skal wara mark jordar undt hundaris Kirtio hwarit. Alltså seck en Präst intet fordom mera hafwa i Hundari än en laglig Bonde dock seck han den jorden frif utan att hålla Cronan Knekt eller Skatt gifwa / men hade han mera jord skulle han

maiores nostri vocaverunt Hundari id est centum pagum (hæc enim jungendo res manifestior evadet) quia centum ei inerant Markland / id est, agri marcâ unâ auri censeri soliti & centum colonis alendis sufficientes. Si quis enim nostrum Örisland / id est fundum uno solido censum cum Platonis stadio & cum superiori illo Markland / cui juxta veteres leges nostras constanter respondent 8 Örisland, conferre voler, deprehendet uni stadio, juxta rationem computandi primam per perticas x ulnarum, competere 9 Örisland / sive 1½ Markland; secundum reliquos autem computandi modos paulo minus uno markland. Unde planissimum evadet unum stadium quadratum exacte respondere uni nostro markland: illam vero diversitatem, quam hodie inter has fundorum portiones observamus unicè pendere à majori vel minori agrorum fecunditate, cujus in hac terræ divisione magnam veteres habuerunt rationem, id operam dantes, (sicuti hodieq; contingit) ut uni Örisland tantum segetis iniici posset, quantum tonna Sveonica (mensuræ genus est) comprehendere valeret. Seminatio autem in solo fecundo parcius, in sterili uberius. Verum quod stadium unum juxta Platonem, vel unâ marcâ census ager secundum nostros, uni colono alendo suffecerit. id leges nostræ in Titulo de sacris abunde confirmant, ubi cavetur ut singulis Hundari centum pagis, singuli adsint Sacerdotes, quorum singulis pro vitæ sustentatione unâ tantum marcâ census ager, hoc est ex stadiis centum, stadium unum tribueretur. verba LL. Upland. hæc sunt. Si ab imo templum testis consummatum appareat, fundus habitationi Sacerdotis competens dicatur: possessionibus fundum versus directus ex asse (ad mensuram marcæ) si Ecclesia sit centena, id est centum pagorum. Apparet igitur nemini Sacerdotum plus agri quam uni colono in centum pago possidere licuisse: Liberum tamen illum ob oneribus & triburis fuisse: quod si plus agro-

agrorum sibi comparasset tributo & oneribus obnoxium eadem fecerunt leges. Tam exactam vero terræ hujus in portiones æquales distributionem non est quod hoc tempore expectemus, postquam emptionibus, permutationibus & hæreditatibus veterem illam agrorum divisionem conturbari contigit. Per multorum quoque diligentiam, qui Sylvis telisque excisis & amotis plurima loca pro sterilibus ante habitaculum tempore arare ceperunt, factum est ut multi coloni hoc tempore 8, 10, 12, 16. Tunneland & quidem ultra arent. Atqui dimensionem Platoniam & vetustissimum illud majorum nostrorum institutum, quo singulis colonis suæ agrorum sortes æquæ, & harum centum, uni parti majori quæ Hundari vocabatur, tributæ fuerunt, omnium maximè destruxit consuetudo, quæ post investitam ad nos religionem Christianam invaluit, de quâ in operis hujus progressu plura dabimus. Saltem nunc poterunt hæc, quæ allata sunt, aliquid lucis adferre verbis J. Cæs. bell. Gall. lib. 4. c. 1. p. m. 30. *Svevi centum pagos habere dicuntur.* Quæ verba quantam crucem fixerint viris longè eruditissimis & ipsi quoque Cluverio, satis percipi potest ex illorum in Cæsarem commentationibus, ut & ex hujus Germaniæ veteri. Nempe res omnibus visa est obscurissima. Etenim 1, *Pagorum* nomine, urbes aut loca, ad magnam hominum multitudinem simul continendam, muris vel ligneis septis clausa, intelligere non poterant, quia apud Svevos, passim & prout loci hujus vel illius commoditas ferebat habitantes, nihil tale tum temporis in usu fuisse didicerant. Per familiarem quoque nobis eandem habitandi rationem adhuc esse cernunt: id quod ex Græcis quoque & latinis scriptoribus prolixè & eruditè Cluverius inculcat, Germ. lib. 1. c. 13. pag. m. 13. Plato quidem unius meminit metropoleos, quam in modum urbis constructam fuisse ab ejus

han af det Fættæ lilla som en Bøndes som sees i samma Lag. En sådant just urdelning / visat Plato med våra Lagar instemmandes / fördom hafwa varit / men nu i denna tiden äro många hemman genom köp / arf / eller der dugelig Jord hafwer varit att mera uphöjda / blifwit större / så at många hålla 8 / 10 / 12 / 16 / och mera Tunneland: såsom nu sordom hwar hemman hölt just sin mätning / så war det och med Hundari / hwilket allrig höll öfwer 100 Mantal och gårdar effter Platonis ord / och våra Fädrens bruk: men nu sedan Cristendomen inkomt något ändrades / som längre fram skall omtalas. Här igenom kan man nu komma till att förstå det Rensaren Julius Krifwer lib. 4. c. 1. f. 30. om de Swänste att de hade hundra de Byar. Hvilka ord så hafwa plågat de Lärda som kan sees af deras åtskilliga utolckningar / och Cluver. i sin Germ. så att de intet hafwa wettat hwad de af dem giora skulle / ty om de skulle hafwa förstått genom det ordet Pagos Byar / eller Städer / der många boo tåte tillsammans / och med en mur af trä eller sten omgiardas / så war det intet i bruk hooft dem utan de bodde alla hwar för sig här och där / såsom Landsens legend heet medgaf / hwilket man seer ännu öfwer hela Sverige wara i bruk / det Cluverius widlyffrig och wäl af alla gamla Gräfers och Latiners skrifter bewiser l. 1. c. 13. f. 103. Plato beskriver och allenast en Stad här i Swärge som war effter Städers art bygd / ehuru wäl han tol. 119. nemner att här woro än då 9. stycken / men

Kk 1

men röret intet om deras art / om de woro rätteligen Städer eller Byar: om hwilket wij så wäl som om Huswudstaden widlystigare i annat Capitel förmåla willia. 2. Jcke heller kunde de förstå genom Pagum en By eller ett hemman der en Bonde allenast bodde uti / ty Cæsar säger lib. 4. c. 1. fol. 10. **Utt af hwar By glorde de åhrligen 1000. man.** 3. Jcke heller kunde de der igenom förstå ett helt Landskap / ty Cæsar säger lib. 1. c. 8. fol. 10. med samma ord som han l. 4. c. 1. talar / **Utt de Swenske kommo Hundari byar til Rhenströmen / öfwer hwilka ord Cluver.** l. 3. c. 5. f. 19. rätteligen talar / att om igenom byar Skulle förstås Landskapen / så Skulle nu alla Hundrade Landskapen flyttat til Rhen / och sätta sig öfwer / det som war orimligt. Sluteligen / då kunde hwarken igenom de ord förstås Byar / Städer eller Landskap / såsom Cluver. i samma rum f. 17. rätteligen skrifwer / ty Semnongarna (af Tacit de moribus German.) som woro en listen deel af de Swenske / hade allena ett hundari byar / såsom det och än i denna dag Lallas Semnong-hundari / och Hillefingarna Plin. l. 4. c. 13. såges hafwa Semnhundari. Woro så wisserligen orimligt att troo / endel af Landet hafwa flera Byar än hela landet. Hwar förre de Lärde mena att Cæsar och Tacitus och de andra hafwa orät skrifwit / eller och intet förstått detta rätt: wij willia så tillsee detta

sunt opinionem, Cæsarem & Tacitum non adeo feliciter rem hanc assecutos fuisse, ac proinde rem non satis perspectam verbis obscurioribus aut minus aptis involvisse. Nos hic pro viribus hæc involuta evolvere & planissime explicare conabimur. Ante omnia vero tenendum est, & quidem indoctorum pariter ac doctorum hominum confessione, lingvis singulis suos esse loquendi modos, unicuique illarum valde familiares ac pro-

novem aliæ urbēs minores intelligendæ videntur in verbis quæ p. m. 119. leguntur. atque cum obscuriora sint illa, quam ut ex eis de harum urbium verâ constitutione aliquid certò statui possit, nos illas unâ cum metropoli alio loco nobis explicandas sumemus. 2. Nec vero pagum appellare quiverunt, unius coloni sortem, quia Cæsar mox addit, ex singulis pagis singula millia armatorum, bellandi causa quotannis educla fuisse. 3. Ac ne quidem regionem integram designare poterat pagus quia Cæsar de bell. Gall. Lib. 1. c. 8. p. m. 10. Pagos centum Suevorum ad Rheni ripam consedisse narrat. Ex quibus verbis Cluverius lib. 3. c. 5. pag. 19. recte colligit significationem regionis, a pagi vocabulo, prorsus esse alienam, nisi quis credere malit centum regiones integras ad Rhenum consedisse, quod quam sit absonum nemo non videt. In summa, per pagos, neque urbēs, neque rusticorum villas, neque regiones integras apud illos scriptores intelligi posse, jam pridem Cluverius l. 3. c. 5. p. m. 17. rectissime vidit & declaravit; maxime ideo quia & Semnones, qui pars tantum una Suevorum fuerunt, centum pagis habitasse tradit Tacit. de mor. Germ. c. 39 §. 5. & eorum sedes nomen suum hodieque apud nos obtinet Semnong-hundari. Iuvant quoque ipsa verba Plinii lib. 4. c. 13. De Hillevionum gente, quingentis incolente pagis: quæ si de regionibus accipiamus, jam pars Sveoniæ multo plus obtinebit regionum & agrorum quam Svevia integra, quod nimis quoque absurdum erit. Unde eruditi in eam facile compulsi

proprios, quos dum student interpretes in alias lingvas convertere, idonea & rem, uti decet, explicantia verba vix invenire possunt. Ac licet verbis pluribus nonnumquam eo pervenire laborent, sæpissime tamen fortuna ipsos destituit. Ex hoc genere sunt Cæsaris verba: cum enim is intellexisset Svevos terram quam incolebant, in *Hundari* / hoc est in certas partes quarum singulæ sortes æquas privatorum hominum centum continerent, divisisse, iudicavit hanc terræ distributionem omnium compendiosissime per *centum pagos* exprimi posse. Atqui non sunt hæc verba ita capienda, ac si voluisset Cæsar totam Sveviam in centum partes, quarum singulæ pagorum venirent nominibus divisam fuisse. Sed in *Hundari* / id est, pro more loquendi nostro, partes ejusmodi, quarum unaquæque centum sortes, pro totidem colonis alendis complectebatur. Istatum autem partium nihil opus erat certum aliquem numerum definire, cum in tot regnum dividi posset *Hundari*; hoc est *centum pagos*, quos terræ spatium ac sæcunditas admiserant. Plauto hujus generis partes omnino facit mille & sexaginta. Unde quoque Cæsarem, Tacitum ac Plinium non prorsus male scripsisse constat. Nec istis tantum temporibus per centurias numerandi ratio hic viguit, sed ad huc quoque viget. Quotusquisque enim est ex plebe nostrâ, qui per millenarios numeros aliquid computet? an non enim cum ad mille pervenerit, diverso à Romanis aliisque populis instituto, mox decies, xi, xii, xiii, xiv, xv, xvi, xvii, xviii, xix, & pro duobus millibus xx centum numerat, pergendoque ulterius donec ad quatuor millia pervenerit, hæc bis vicies centum, itemque decem millia, *quingvies vicies centum* appellat? illustre profecto hujus numerationis exemplum in carmine quodam veteri

Gothi-

ihetta beirre at förklara. Allä i ända som olårda velta att hware språk hafwer sin art att tala och skriva / hwilket när det skal på ett annat tungomål utföras / skeer det oftå med sådana ord som intet kunnå rått uttrycka des ord, egenkap och reita förstånd / och kommer intet heller allid til lampa / när det genom många ord skal ske. Såsom i desse indragne ord af Cæsare: Willen när han hade förutnått de Sverisks åre att skifta sit Land och Goldt genom Hundari / så hafwer han det intet kortare kunnå giort / än igenom de orden Centum Pagos, men det mottå inte så förstås såsom hela Smeriget hade alenast wårit skiftadt i Hundrade delar eller Hundrade Wpart / utant at det war deras sed / att skifta hela Landet ut til Hundari / det är / til många Hundari så långt det kunde nå och brukeligt Land sans: huru många sådana Hundari de blefwo / säger Plato klarligen / nemligen ettusend och sextio: Hwar allså här Cæsar, så wel som Tacitus och Plinius råt / hwilket widlyftigare på andra rum wisas skal. Och wat icke allenast den tiden de Sueisks sed att utföra all sin räkning genom Hundari / utan och nu / ty mången af gemene man wår intet hwad tåsende är / utan når de til tio Hundari komma / så räkna de ettusend efter de Romares och andras art / utan tioghundra / elfwa Hundra / tolf Hundra / treston Hundra / florton Hundra / femton Hundra / sexton Hundra / siutton Hundra / aderton Hundra / nitton Hundra / tiugu Hundra eller ett tiog Hundra wilket är 2000 / och sedan begynnå de å nån til des de så 4000 wilka de och nemna efter Hundari nemligen til tiog Hundra och 10000 nemna de 5 tiog Hundra eller Hundra hundari. Merckelligt

Kk 3

Exempla

exempel hafwer man der af i den gamla skalden som indrages i Cl. V. Herv. Saga. c. 17. fol. 163.

Tolf hundrad gief eg æter manna;
Tolf hundrad mara
Tolf hundrad Skalka
Þeirra er stíold þera

Tolfhundra gisfver tag til Mán
Tolfhundra Márar
Tolfhundra Dránglar
De som stíold bára.

*Duodecies centum tibi dono viros
Duodecies centum equos,
Duodecies centum adolescentes,
Arcus & arma gestantes.*

Här nemner intet Skalden ettusend och tuthundra/ utan alle tolfhundra. De funnos wäl/ som kommo til att räkna tusend/ men de woro hoos of så/ och war deras tusende tal; räkning annorledes än hoos de Romare som kan läsas i Cl. Vereli Notis til Herv. Saga. cap. 17. Hwar och en kan nu see/ huru de orden skola förståas/ där Cæsar säger lib. 1. c. 8. f. 16. Att han fruktade för de Swenske/ när Treviri bebodade honom att Hundari af dem hade sät sig wed floden Rhen och wille gå öfwer. Hwilket intet kan förståas om hundra Personer/ för hwilka fåsängt war honom att rådas. Jefe heller hundrade byar/ Städer eller landskap som intet flyttades/ utan att hundra Hundari/ år 10000. eller några tiog Hundari wille draga öfwer til att förenna sig med Ariovisti Folk. Merkeligst är nu detta att Plato och de Gräkeffa och Latinske Sagor stemma nu alla öfwerens med waras Skrifter och Lagen som allestedes nemna Hundari och än idag brukas/ at af alla dessa Norste folk i Tysland och Sverige/ war nu detta egenteligen allenast de Swenskes bruk att Land och Folk skita och rekna til Hundari: där om än widlyftigare skal handlas när wi komma til det Capitel som handlar om vårt Fädernes Land/ och des Folks namn Sweariske och Swear.

Gothico occurrit, apud Clar. Verel. in Hist. Hervar. cap. 17. p. m. 163.

Heic poëta non mille ducentos, sed duodecies centum numerat. Ac reperti quidem sunt, licet oppidò pauci, etiam inter nostros qui olim per millia numerarint; verum alio sensu & ratione longè aliâ quam apud Romanos, id factitatum fuisse ostendit Clar. Verel. in notis ad Hist. Hervar. cap. 17. Iam igitur expeditam quoque fore arbitramur rationem explicandi verba Iul. Cæsar. Bell. Gall. l. 1. c. 8. p. 10. quibus ipse se vehementer commotum fuisse fatetur cum relatum ei esset a Treviris pagos centum Svevorum ad ripam Rheni consedisse, qui Rhenum transire conarentur. Nempe de centum colonis aut viris verba illa capi cum ratione non possunt, quippe quò Cæsarem tam vehementer commovere potuisse non est credibile. Nec de oppidis, urbibus aut regionibus accipienda esse, vel ex eo liquet, quod hæc talia locis suis dimoveri & ad Rheni ripas transferri non potuerunt. Voluerunt ergo Treviri indicare hundra Hundari/ id est centum centumpagos aut decem millia armatorum, seu quod idem erat juxta Svevorum linguam, sem tiog Hundari quinquies vices centum milites adesse ad ripam Rheni, qui se cum Ariovisti copiis conjungere velent. Sane hic Platonis reliquorumque cum Græcorum tum Latinorum scriptorum, cum nostris non tantum scriptoribus, sed etiam legibus antiquis, quæ Hundari id est centumpagorum passim & constanter meminerunt, consensus nos in hujus rei expla-

natione desudantes non mediocriter confirmat aut recreat: præsertim cum ad istas ex veteribus depromptas rationes usus accedat hoc ipso tempore apud nos vicens, qui non modo veteris istius divisionis populi terræque in centumpagos vestigia servat, sed etiam ex omni populorum septentrionalium numero, Sveonibus solis eandem vindicat, de qua re plura afferemus in capite de Sveoniâ & Sveonibus.

86. Planè verò singulare est apud Platonem, quod hunc ordinem adhibitum dicat, ut militarium hominum, qui eam planitiem incolebant constaret census. Idem namque apud nos ita observatur, ut eo nomine ab aliis gentibus omnibus, & hæ vicissim a nobis recedant. Et enim dum alii populi oblatâ mercede, vel adhibita vi milites nautasque colligunt, nihil nostris hominibus usitatus est, quam viritim, centumpagatim, aut secundum centumpagi partes prout majorem aut minorem numerum postulat necessitas, & quidem sponte sua, quia leges ita fieri jubent, milites ad bella emittere.

87. Univerforum autem, inquit Plato, cardinum id est centumpagorum numerus erat 1060, quorum singuli cum partes sive prædia colonorum 100 in se habeant, orietur prædiorum numerus 106000. Super eodem negotio si consulantur publica regni nostri rationaria vetera vel recentia parum utique ab hoc Platonis numero recedent; alia enim 96000, alia 103000, alia 107000, alia denique 112000 prædia numerant. Ejus autem diversitatis alia non est ratio, quam quod prædia sua coloni multi nonnumquam deferant, alii alio tempore illa instaurent, vel quæ nusquam fuerunt existent, multa denique in virorum nobilium villas quæ per stadia complura plerumque extenduntur, conversa sint. Nec multum Messenius in speculâ suâ Anno 1612. in lucem publicam emissâ, ab hoc Platonis numero abit; cap. 7. f. 18. Neque mirum, inquit, tantam parochiarum in regno Suecia Gothiaque existere frequentiam, cum in eodem prædia numerentur ccc1000. Idc. Lxxxviii Rusticorum præter curias Magnatum. Abit ergo

86. Merckeligt är och det att Plato uthi indragne ord säger orsaken hvarföre Landet var alltså utstiftat/ nembligen på det att Konungen skulle hafva ett wist mantal till sin Krigsbår. Hwilket än i dag är här brukeligt/ der uti andra land Krigzmen/ Soldater och Bogsmån antingen wårswas eller pressas. Men här altesster Hundart och mantalet som nöden fodrar mera eller mindre/ frivilligen utgår.

87. Plato seger i samnta orden at Hundari de åro 1060. om man nu fördubblar det talet med Hundra/ som han säger rätteligen wara i ett Hundari/ gör det 106000 delar/ mantal eller Qvars när iag detta jemuför med alla våra gamblare och nyare Jordböcker/ så finner iag att denna räkning temligen swarar. Ty uti somliga åro 96000, i andra 103000/ 107000. 112000. och kommer äta skilnan där af att stundom blifwa hemman öde/ andra tagas up/ somliga wändas til Gäteri. En häller går Messenius i sitt Skådetorn Anno 1612 skrifwit/ lange ifrån samnta Platonis taal där han så talar cap. 7. f. 18. Och är icke förundra/ så många Ryttsioctnar uthi Sverige och Göthaland at wara aldenstund i Sveriges Rikse bekñnes öfwer ccc1000. Idc. Lxxxviii. (100688.) Bentehem/ förutan Herrsfächer: Skiljer så Platonis reknung och Messenii uthi 5312; hwilket intet är stort/ när man ser til Hundra Tusende talet/ och kommer denna öfskillnad der af att i Messenii tid lag Skåne/ Halland och Blekinge under Danemark/ hwilket nu til sit råtte af alla tider och naturen lagda Rikse åro igenkomna/ hwillas Byetal när man

go Messenius a Platone tantum numero prædiorum 5312, ad quem non magnopere respici oportere arbitramur in centum millium summa; præsertim cum Messenii tempestate, tribus integris provinciis Scania, Hallandia & Blekingia destitueretur hoc regnum nostrum quas nunc ad veterem suum & quasi ab ipsa naturâ confirmatum possessorem ac dominum belli fortuna revocavit. Harum igitur provinciarum prædia rustica si quis a Mel-

man tillägger stemmer det helt in med Platonis taal.

88. Vidare säger Plato hwar Höfving af hwar Hundari skulle utgå till Landznect; stånde i Wagnar/ Hestar/ Kytar/ Skingare/ Stenastärer och mera sådant. Hvilken ordni. g emedan hon län- gesedan hoos ofår ombyt/ icke heller hafwer tag der på en Fun- na funnit nogot skrifteligit af wår- ra Sagor icke heller af gamla Männi nogen segn / ty kan Gunn- sigge Läsaren det läsa i Platone, och wil allenast här indraga de öfwer- mortan merkelige ord han hafwer om Rikets stöpflottas utrustning / huru många Skep skulle af hwar Hundari utgådras / nembligen: 4 Skep (af hwar Hundari) att uppfylla Kungens flotta som bestod af 1200. Skepp. I Gråfiska Texten står wål Skepparer / men man kan ut- tydke den see att där är förskrif- wit Skepparer för Skep / ty här talas om Skep och des hela taal til flottan / och inga Wännen eller Skepparer och des taal. Se detta är klarligen i wår gamla Dpl. Lag Konungsbalk. x. Floct.

De naves quatuor, quia de navibus & earum supplemento, non verò de nautis hic est sermo, planeque confirmant hanc observationem nostram Leg: Antiq. Upland. Tit. de Jure Reg. cap. x.

Om Konungens ledung af hans Skipwiser §. 2. Thet är laga lebhunger / sughur Skip af Hundari warju.

89. af Platonis ord så wål som wåra lagar och stadgar / kan man nu sluta huru många Hundari låge til Skepflottans utrustning och huru många låge til Landz- Kneks ständes utrustning / nemli- gen efter såsom hwar Hundari skal gådra 4 Skep och flottan bestog i 1200 Skepp / att så löper 300 Hundari der til / och wore så 760 Hundari behåldne til landz Kne- tars stånd. Afwen samma ord bning är i dag fast flottan består nu af andra Skep / att til Siöstaten eller Ammiralitetet äro de Hun-

a Messenio notatis adjecerit, omne discrimen hunc inter & Platonem penitus evanescet.

88. Ista autem leges quibus ut Plato loquitur, constitutum erat ut Dux in bellum inferret certum numerum currum, equorum, sagittariorum, fundisorum & id genus aliorum armatorum hominum, ita nunc exoleverunt, ut ad hanc usque diem ne vestigium quidem earum in historiis aut legibus nostris reperire potuerimus. Non verebimur tamen, Lectoribus benevolis Platonis verba de classium apparatu plane singul- aria & observatione digna commendare, præsertim cum quid centumpagi singuli ad rei nauticæ emolumentum conferre debu- erint, ex illis deprehendere liceat: Sic au- tem verba sonant: nautas quatuor, ad ducenta- rum & mille navium supplementum. Græcus nautas quidem habet, sed nullo aut prorsus inepto sensu: ad navium enim, quarum certus esse debebat numerus, supplementum quid fa- cerent nautæ quatuor? Omnino igitur, et- iam in Græco, pro nautis quatuor, legi debent

Om Konungens utrustning til Siöds / och hans Skepslof §. 2. Thet är laglig utrustning / att fyra Skepp tagas af hwar Hundari.

De Regis armatu navali ejusque commeatu nautico §. 2. Hic legitimus armatus esto, uti quatuor naves de- sumantur ex quolibet centumpago.

89. Plato quoque non minus ac leges nostræ nos in centumpagorum ad navalis vel terrestris militiæ supplementa destinato- rum numero eruendo juvat. Nam cum centumpagi singuli naves quatuor suppeditare tenerentur, classis autem esset navium mille ducentarum, isti utique rei centumpagos tre- centos tributos fuisse liquet: reliquos autem centumpagos qui numero erant 760 terrestri militiæ sustentandæ relictos. Annon enim licet à classibus navibusque veterum hæ no- stræ plurimum discrepent, eadem tamen ad- huc remanet onerum inter centumpagos &

cives distribuendorum ratio? namque ex centumpagis ad orani maris sitis supplementa nautarum in usus militiæ navalis etiam hoc tempore petuntur, unde quoque locis nonnullis nomina vetera adhuc relicta sunt *Rodeslagen* sive *Kooslagen* remigum vel nautarum mansio, *Stepslagen* navium mansio: ex istis autem centumpagis qui a mari sunt remotiores, equites peditesque colliguntur.

90. Ille quoque navium à Platone definitus numerus mille ducentarum, omnino meretur observationem. Erat enim apud majores nostros numerus duodenarius, & quicumque ab illo initium suum capiebant, quales erant 120, 1200, 12000, 120000, solennis atque sacer, uti amplius in hujus operis progressu patebit. Etiam hoc tempore hic numerus nomen obtinet decadis majoris quia duabus decimis partibus minorem decadem superat. Centuria quoque major vocata, quæ 120, & Chalias maior quæ partibus 1200 constabat, de quibus omnibus doctissime disputantem vide Cl. Verel. in not: ad Hist: Hervar. c. 18. p. m. 168. ubi quoque p. m. 167. notari debet vetustissimi poetæ carmen, de ætate equorum, quibus R. Humlo in prælio uti constituit, hæc habens verba:

Cum nostro duodecim
Et duorum annorum equo.

Med två två
Och tolf åhrs gamla Fola.

In quibus Poëta, neglectâ Græcorum atque Romanorum numeratione, in qua post denarium quemcumque numerum, novum fit ab unitate numerandi initium, suam & suæ gentis retinuit consuetudinem, progrediendo ad numerum duodenarium & tum demum unitatem reliquosque numeros repetendo, ita ut duodecim & duos maluerit quam decem & quatuor sive quatuordecim annos numerare. Nec prætereundum videtur illud, quod paulo ante adtulimus, ex poetâ quodam veteri enumerante

mu-

dari tillagda som alle ligga med sidpanten / hvilka der til moste giöra sit Bohmanzhöld och Skerpmist / och nemnas derföre än i dag mid de gamla Sjöslag namnen Rodeslagen (Kooslagen) af Rodeshamen eller Båshmen / och Skerslagen: Men de andra som liggia up i landet äro til Rytтары och Footneekters underhöld och utgiörande.

90. Det talet på Konungens Sker som Plato seger vara 1200 är och mycket tænkwerdigt / efter såsom allt taal hoos oss som begynnes med 12, såsom 120, 1200, 12000, 120000 war det fullkomligaste och såsom ett heligt taal / der om vilstiftigare länger fram skal förmålas: och kallas allt detta taal en i dag uti tiso / det Stora tiso eller tolfsten / uti Hundra det Stora Hundra eller 120. uti tusend det Stora tusend eller 1200. Der om mera kan läsas Cl. Verel. Not. til Herv. Sag. c. 18. f. 168. deraföre seer man den gamla Skalden i samma cap. f. 167 där han beskriver huru åldriga hästarna skulle vara de som Humle ville utrusta til Krig / seger han

Med tolf war gamlum
| Det två werrum Fola.

Hwar af man seer att Skalden intet håller talet för fullt / när han kommer til tiso / såsom de Romarer och Græker gjorde / hvilka strax efter tiso begynte fördubbla talet på nio / från ett och altså fort; urhän han far fort til tolf och så åter begynner af ett / seijandes tolf och två / der han efter de andras are skulle seija tiso och fyra / det är fiorto. Detta märkes och af den nest för indragna Skalden / der Kung Angantyr biuder sin Broder til förlikning att winna fred /

L1

1200.

tolfhundra Karlar / tolfhundra Håstar / tolfhundra Drengiar. Til samma taal / war och efter Platonis, våra gamla Lagars och Kempewisars ord / Konungens manliga Skeppflotta tolfhundra. Man seer och att Konungarna i Danmark och Norige sedan de blefwo öfwer samma Rik / en enwäldz Konningar / dragandes sig undan Sweriges gamla enwäldz wälde / hwilket skedde wid påß Anno CHR. 900. att de höllo Skeppflottar till samma taal / som sees aff Kung Harald Gormson i Danmark hwilken drog til Norige med 1200. Skepp. som låses i Snorre St. i R. Hagens Karls lesverne f. 127. Om detta 1200 talet kan och Saxo Gram. lib. 5. p. 87. och Steph. 1. Stephan. Notæ der öfwer fol. 122. läsas. Huru starka våra Gøther och Sclither hafwa varit förutan denna ordentliga Konungz flotan som höls til landes försvar / kan man see aff Zosim. l. 1. f. 363. der de i Keyser Claudii tids fore in i Pontum Euxinum med 6000. Skepp. Dersöre talar Tacitus rätteligen i sin Germania om de Swenske / hwilka han allena ibland dessa norrska Folck som bodde i Sverige / Norige och Island då wid sin tids boendes / seger att de Swenske äro mektige til Landz och Siöds.

91. Ytterligare talar Plato fol. 119. Hwar och en aff dessa tio Konungar rådde öfwer hwar sitt Land och förestod des Lag och Rätt med stor myndighet / och efter en god rådmans tyktio afstraffade de brotliga. Att hwar Land / som af dessa ord sees / hade hwar sin Lag och Rätt / bewiser han tydligare fol. 120.

scijana

munera, quibus R. Angantyrus fratris sui gratiam sibi conciliare studuit, duodecies centum viros, duodecies centum equos, duodecies centum iuvenes. Eadem plane ratio numerandi retenta fuit in designanda navium multitudine, quæ Regiam classem quotannis constituere debebant, uti Plato, Leges nostræ antiquæ, & vetusta quædam epinicia testantur. His nunc addimus instituta Regum Daniæ & Norvegiæ, qui cum excusso jugo Sveonico, quod factum est circa annum Ch. 900, Regibus Sveoniæ amplius obnoxii esse nolent, sed ipsi suis seorsim plenâ potestate imperitare inciperent, classes statim instruere aggressi sunt pari numero navium, uti fecisse legitur Haraldus Gormonis filius R. Daniæ, qui prout Snorro Sturl. in vit. Haquini larli p. m. 127. narrat, in Norvegiam tetendit cum navibus mccc. Addantur & illa quæ Saxo Grammaticus habet l. 5. p. m. 87. ut & Steph. Stephan. in notis suis ad eundem locum p. m. 122. Quæ autem veterum nostrorum Gothorum sive Scytharum fuerint vires in re navali præter classem eam quam in munimentum securitatis publicæ quotannis instructam & paratam habuere, clarissimè indicat Zosim lib. 1. p. m. 363, ubi imperante Claudio ad pontum Euxinum navigasse dicuntur cum navibus 6000? Eamque ob causam Cornel. Tacitum ut vera loquentem omninò audiendum esse contendimus cum Germ: cap. 44. §. 1. solos ex omnibus Sveoniæ Norvegiæ & Germaniæ habitatoribus Svionas præter viros armaque CLASSIBUS valere affirmat.

91. Præterea unusquisq; ait Plato p. m. 119. decem Regum in sua provincia & iis in urbibus quæ sue ditionis essent, & suis hominibus, & legibus summa quadam præerat auctoritate, & pro arbitrio in quemlibet statuebat supplicium: Uti ex his verbis percipimus singulis suas fuisse leges & instituta, ita multo idipsum clarior percipere licebit ex iis, quæ mox p. m.

120. habentur: multæ porro aliæ leges in singulorum Regum templis privatae erant, ab unoquoque nimirum singulatim latae. Cui rei valdè nunc concinunt illa quæ a Bureo in Descript. Sveon. p. m.

21. publicata sunt: Fuerunt olim in Regno Sueciae uniusque provinciae sua jura legesque propria, quarum varios fuisse perhibent auctores, quorum nomina majori ex parte ob vetustatem ignorantur. Multò verò magis remeandem confirmant historiae Reg. Norvegiae, §. 68. pag. m. 68. In qualibet regni (Sveonia) parte peculiaris lex viget. Uniusque legi suus adest iudex, cujus in agricolis maxima est potestas: nam legis vim ARBITRIA ejus obtinent. Adeoque idipsum est quod Plato innuit, dum pro ARBITRIO in quolibet statuisset ipsos supplicium affirmat. Harum legum plerasque in membranis olim scriptas, nostrorum hominum diligentia nunc investigavit, & bonam earum parrem in lucem publicam dedit, Uplandicas, Vestrogothicas, Ostrogothicas, Sudermannicas, Vestmannicas, Helsingicas, Scanenses & Dalicas, reliquæ duorum tantum populorum leges nos adhuc fugiunt.

92. Plato verò sic ulterius pergit: Mutui autem imperii quod inter primarios erat, communitas ex discessu Neptuni Mandatus, qui hac de re certis legibus cauerat, designabatur. Ea leges in orichalcea columna excisa erant perpetuis litterarum monumentis mandata ad memoriam sempiternam, & ea in medio insula erat in Neptuni fano. Ac licet Plato legum de hac mutui imperii communitate latarum capita disertis verbis non proponat, facilè tamen ex legibus antiquis Triade promi poterunt; primum quidem ex LL. Upland. Tit. de Iur. Reg. cap. 1. §. 1. ubi Regis, qui in cæteras omnes imperium ageret nominandi potestatem ante reliquos acceperunt Upsalenses.

In eligendo Rege, 3 Sveonia regionum (Folklandiarum) primæ partes sunt: Hoc est, Tiundia (Decima provincia) Orundia (Octava provincia) & Fiedrundia (quarta provincia). Penes judicem Vplandiae primum ad Vpsalam esto suffragium Regis inaugurandi: sine vitio sequentibus cæteris, Sudermannia, Ostrogothia, Tiuharidense, Vestrogothia, Nericia & Vestmannia Juridicis provincialibus.

Quamquam autem inter x regiones Sveoniae Helsingia computetur, nullam tamen illius hic factam mentionem observamus; forte

setiandes: der wore och särdeles lagar för hwar Landstap uti Konungarnas Åtgärdar huss förwarade / som af dem wore särdeles gjorde. Detta stemmer in med Bureo i Sweriges bekräftning fol. 21. Sordom hafwer varit så bestaffat i Sverige att hwar Landstap hafwer haft sin Lagh och rätt / hwilkas instickare förmålas åtfylliga hafwa varit / men äro mestdeles deras namn genom den långa tidens skuld förgåne. An mycket bättre bekräftwa de gamle Norrskas Kungasagor detta §. 68. fol. 68. I hwar och en deel af Landet / (i Sverige) är en särstelt Lag: öfwer hwar Laag är en Lagman / och råder han mest med Bönderna / förty det skal wara Laag som han säger. Det är som Plato talar / at han efter en god och rättwis tyckia affstraffade de brotliga. Alla dessa gamla Lagar äro mästeden / på gammal Pergament skrefne / igenfundne och då och då efter handen i huset utgåne. Såsom 1. Vplandzlagen 2. Westgotalagen 3. Ostgöta-Lagen. 4. Söderman-Lagen. 5. Westmannia-Lagen. 6. Helsinga-Lagen. 7. Ståne-lagen. 8. Dale-Lagen. Om de andra twenne har man än ingen kunskap.

92. Der näst far Plato fort setiandes: Det war och en almen Lag af Atin eller Necten gjord / angående allas deras regemens sammanknipning och band. Hwilken Lag war uti en Kopparstabe med bootsstäfwer utgräfwen til en ewig äminnelse / och den samma war förwarat uti Atins Saal som war mit på Öhn. Fast Plato nu wiet utnemner hwad detta war för en Lag / som gick dem och alle des länders an / så kan man dock det see aff våra gamla Lagar / såsom först uti Kungbalk. 1. Cap. af Vpl. Lagen / att Upswearnna hade makte först nempna endwoldz Konungen som öfwer de andra skulle regera.

Nu tarfwas Lande en Konung at wälta / så lola 3 Landstap först Konung taga / ther är Tiundaland / Attundaland och Fiädrundaland. och Vplandz Lagmannen han råder först til Konunger döma wid Upsala: ther nest hwar Lagman efter amnan / såsom Södermanna / Ostgöta / Tiuharad / Westgöta / Nericia och Westmannia.

Nu thorwa Land Konnung wälta / tha skulu ern Folkland fyrst Konung taka: ther är Tiundaland / Attundaland of Fiädrundaland. Vplanda Lagmader a han wid Upsala först til Konunger döma: ther nest war Lagmader åptir adbrum Sudermannia / Ostgötha / Tiuharad Westgöta / Nericia of Westmannia.

Helsingaland som war ett ibland de tio Landstapen nempnes här intet / Kanste af den orsaken som somblige mena / att des Konnung i sordom

dagar hade gjort sig skickelig / och blef omsider med Krig öfvermunnin / och alltså förlorade sit fria waal. Men likwel moste de honom ärkienna för enwaldz Konung som man seer af 11 Flocken Helsinge LL. Kongebalk. Och hade detta Konungz weljande endels Arfzrät endelz Waalzrät. Ty så länge nogon skickelig fans af Kungligt blod til Regementet så togz han och waaldes / men fanns han odogelig gingo de til des nesta Fränder / som alt kan synnas af Sagorna / så och uti Doct. Locc. Sweo: götiske gamla handlingar. 1. 2. cap. 1. fol. 39. och att Upswearna hade mæckt för andra att welja / synes af Kungz Sag. f. 92. §. 89. hwar af de och singo heta Upswear. Man seer och off Snor. 27. c. f. 25. som tilförenne i det 34. Skälet är indragit att Upsala Kongen war altid enwaldz Konger eller öfwer Kung / öfwer de andra i Rikket / antingen det skiftades til arfz eller att andra under Konungar eller Jarlar öfwer des delar sattes. 11. Til det andra så hade Upsala Konung högsta Rættz rätten / at hwar de andra Lagar i landen ey kunde afsömma det stog honom til. Eäsom sees uti det 54 Skälet f. 27. i detta Capitule / af Emunder Westgöta Lagmannens frågan. 111. Til det tredje war det som Plato f. 120. wäl säger hafwa stadt i hwars och ens Konungz sårdeles Laag / men sannerlig war den förnembsta almene lag / och högsta bandet emellan dem alla / hwilket hafwer gjort Swearna och Gidtherna i alla tider för hela werlden förskreckelige in emot K. Erik Segerselles tid / då dessa norste Folk begynte söndra sig och hwar för sig wille wara en wäldz

forte quoniam Rex aliquis Helsingiæ, uti nonnullis visum, adversus communem legem insurgens & bello devictus jus suffragandi amiserat. Et sane obnoxios fuisse Helsingios Regi Upsalensi, LL, Helsing. Tit. de Iur. Reg. c. 11. declarant. Hujus quoque Regni habenas partim Iure hæreditario, partim electionis beneficio ad successores derivari consuevisse, & in electionis negotio primum quidem sobolis regiæ si scepro videretur apta, sin minus propinquorum & agnatorum Regis habitam fuisse rationem, multis exemplis Historiæ Regum comprobant, ut & consult: Doct. Locc. Antiq. Sveogot. l. 2. c. 1. f. 39. Ad Upsalenses in Regum electionibus primum suffragium semper spectasse Hist. Reg. p. m. 92 §. 89. pariter ostendunt: unde eos Upsvionas quoque dictos constat. Ex Snorrone denique cap. 27. p. m. 25 cujus verba supra quoque a nobis §. 54. adducta sunt, discimus Regem Upsalensem verum semper fuisse Monarcham & in ceteros singularum Sveoniæ partium Reges potentiam suam quodammodo exercuisse, sive hi regna sua Iure hæreditario, sive etiam collatarum in ipsos præfecturarum nomine & ritulo possiderent. Secundum legis caput ad regem Upsalensem in omnibus causis difficilioribus, quæ ceterorū legibus dirimi non possent detulit provocationem; uti nos Emundus Legifer Vestrogothiæ supra §. 54. a nobis adductus docuit. De tertio licet Plato p. m. 120. dicat *leges extitisse Regum singulorum privatas & ab unoquoque singulatim latas*, tamen non ab his sed potius a communi isto societatis inter ipsos initæ & confirmatæ vinculo, sive ut Plato loquitur, *mutui imperii inter eos communitate* pependit omnis illa vis & auctoritas Gothorum Sveonumq; , ad cujus vel famæ solam totum terrarum orbem omni tempore contremuisse legimus, donec Norvagi Danique, ætate Erici Victoriosi, primi omnium a reliquis discessionem

nem facerent, & res suas etiam constituto seorsim Monarchâ nemini obnoxio, sibi habere inciperent, cujus quoque societatis instaurationem adhuc vehementer metuunt omnes Reges Principesque exteri, in eo unice allaborantes ne quandoq; coalescat & ad antiquum robur redeat vinculum illud, quod olim sub uno Monarcha omnem septentio-nem continuit. Lex hæc apud Platonem sic descripta habetur: *Ne alii in alios arma ferrent umquam, at omnibus mutuo opem auxiliumque ferrent, si quis aliqua in civitate regium ipsorum genus delere conaretur.* Imo, in hoc uno potissimum fundatus est nostrarum, Norvegicarum & Islandicarum Histor. consensus de Regis Upsalensis supra ceteros auctoritate. Huc quoque poëtæ Græci collimant dum in parte felicitatis veterum Hyperboreorum reponunt, quod bella civilia ingnorarint, de quo negotio alias plura memoraturi sumus.

93. De ratione sacrificiorum quæ ante comitia peragi solebant, hæc quoque Plato pag. m. 119. tradit: *Ita autem ad judicia accedebant, ut hoc se juramento obligarent prius Quum jam in ipso Neptuni sano soluti essent tauri ad sacrificium destinati, decem illi Reges, quum seorsim precati essent, uti Deo gratum esset hoc sacrum quod sine ferro peracturi essent: tum contra & funibus victimam eam venabantur. Quem vero taurorum cepissent, ad columnam adductum in ipsius columna vertice, in ipsa pens literarum inscriptione, victimam mactabant. De eodem negotio agit Snorro c. 9. p. m. 13. Domaldus patri suo in Regno successit. Eo autem regnante fames in Sveonia exoriebatur. Tum Sveones magno & Solenni sacrificio, tauros plurimos sub autumnum immolarunt UPSALÆ. Rursus idem cap. 20. p. m. 21. Mos erat in Sveonia taurum Atino immolandum saginare donec in rabiem propemodum verteretur. Accidit autem quodam tempore ut huiusmodi taurus e stabulo erumperet, & silvis sese abderet, hominesque illac transeuntes non sine multorum exitio infestaret. Tum Rex Egilius solertissimus alias venatorum cum suis ad venationem exercendam exiens, & pradam persecuturus a comitatu suo divulsus fuit, inque taurum hunc solus incidit. Cumque cursum suum ad eum confodiendum direxisset, obvium illum sibi habuit, atque simul venabulo suo nonnihil aberrans proposito suo frustratus fuit. Taurus vero cornibus suis equi latus petens, ipsum unâ cum sessore humi prostravit: unde Rex sese confestim allevans & manum suam ensis capulo admoturus, mox à tauro exipitur & in pectore graviter per cornua ejus vulneratur. Superveniunt venatores reliqui & taurum necant. Ipse quoque Rex moritur & tumulo sepulchrali ad Upsalam inferitur. Nihil equidem ad Platonem illustrandum*

his

wäldz Konung / och är då som alla Potentater sedan then tiden hafwa sökt och åni dag sökt / att Swertge ey må mera komma til ett sådant enwäldz Regemente som det ha varit / och til det bande och almenne Lagen som Plato nemner / hwilfens ord så lyda: Ingen af Konungarna skulle gripa til wapn mot den andra / utthan alla hwar annan hielpa om någon fremmande wille deras Konungssliga ätt föröda. Detta är dett wärade Norstas och Yslandssas Sagor bewitna att Upsala Konung war öfwer Kung. Och det de Gråfers Skalde utropa att man aldrig hörde wapn eller krig föras sin emellan hoos de Norste / som på sitt rum widare skal talas.

93. Der effter kommer Plato att förmåla huru först deras Offer angett / och sedan att tinget förestogs; säijandes: Sålædes kommo de till detta Altherars Ting (nu kallas Herredag) i ty de måste först afsläggia en Edd. Och när de uthi Atins Tempel hade löst de bundna Drar som wero ärnade till Offers / och de 100 Konungar hade hwar för sig hållit bödn / att detta offer skulle wara Gudh behageligt det de utthan något hwast skulle förrätta / så måste de dessa Drar till offers ärnade / effterjaga med reep och stödrar / och den de då först fingo / den ledsagade de til Altaret och öfwerst uppå altaret / ja öfwer fieltwa kagsens bofstäwer slachtade de honom. Om detta finnes och underrättelse i Snor. c. ix. fol.

13. Den så talar: Demald tog Nifket effter sin Fader / uthi hans tid blef hunger och dyrtid uthi Swertge, då offrade Swederne många Drar uthi ett stort offer om Hösten uthi UPSALA Åther c. xx. f. 21. Det war sedt i Swertge att föda den Tiur som offras skulle till Atin in till han blei maldom: och det hände sig en gång att sådan Tiur flet sig löds / och kom til stogen och gjorde Golt stoor skada. Kong Egil war en god Jägare / och som han en dag war på jakt / förfolde han ett Tiur / och red seån alt sitt Golt / och blef den Tiur warse och red till honom att han wille sälla honom / Tiuren wände sig emot / och Konungen stact på honom med sitt spint / men det sattade icke rått och Tiuren lop siina horn i Hestens sida så att han föll til jorden med Konungen / och dber han sprang up igen / och wille draga sitt swärd / stact Tiuren sitt horn igenom hans bröst / och Konungens män kommo och dräpte Tiuren: men Konungen døde der aff och blef lagd i en hög wed Upsal. Detta är ett mäktigt tennswärdigt rum aff Snorre / som

L13

[wa=

swarar så wäl emot Platonis ord/
emedan Plato säger att tiuren war/
bunden: hwarföre? i ty Snorro sä-
ger att de skulle födas och gådas til
thes de blefwo såsom halfgalna / när
de sleptes lös. Därföre säger Plato
at de sedan måste med tog och staf-
wrar jaga honom til des dhe singo
fate honom / hwilket intet giordes
behof der tiuren war hemsam
och wan gå ledig. Här merker man
och af Snorro såsom Platone, att
i första tijder ofrades inga mennis-
skior / intet för än i Domaldz tid
när den skräckelige dyra tiden war/
och effter de då genom wänligit of-
fer af Oxar / intet blefwe bödnhörde
hoos deras Gudar / begynte de på
Menniskior att offra: och effter de
sågo det intet tog lag offrade de sin
egen Konung. Denna Domald är
intet den som efter den sanna
Atin lefde / utan den förra / det iag
wisser i Cronologien / och andra
rum bättre fram.

94. Der nest säger Plato:
på sielfwa Stabben eller Altaret / war en swår
Edd med bockstafwer / förutban de förtälde
Lagar / utgräfwen / med en förbannelse öfwer
dem som alt detta intet höllo. När nu offren
effter sedwanan wero bestälte / och de des de-
lar med blod hade utur lautbollerne eller
blodkettlarna besprengt / då kastades en deel
af köttet up i elden / och Altaret beströkt alt
omkring med blodh. Här talar Plato
om Kettelen som blodet uptogz
uthi / om Ellen til offrandet / och
huru de på alla sidor om pelaren
som Lagen war skur in uthi / ströfke
blodet. Detta bekräftar Snorro
fol. 75. således. Och det blod der kom
af (Offret) blef kallat Laut / och bollerne som
blodet blef tagit uthi kallades Lautboller-
ne. Och lautenerne ware gjorde med en
wist eller swamp på enden och der med stulle
man lindria och bestryka Stolene (Altaren)
och alla Huusweggene / uthan och innan
med samma blodh. Watzhyrna säger
att Kettelen war af koppar.

A dhettm Stallet skildt og stände
holla / inleg af Koppar.

På Altaret stulle och stå en
Kettil af koppar.

In arā positus erat crater
aeneus.

his verbis aprius: nam cum is *tauros ad sacri-
ficium destinatos solvi soluisse agnoscat*, nunc sanè
intelligi potest quā de causā vincere eos con-
sueverint: nempe ut multo pastu onera-
rentur, & ut in tali casu fieri solet, efferatio-
res evaderent. Ac proinde Plato contis & fu-
nibus victimam illam ab eis tamquam venatoribus
actam fuisse, indicat: quo genere instrumeto-
rum minimè fuisset opus, si victimam de me-
dio grege, ubi per convictum cum ceteris
armentis mitescere potuisset, desumissent.
Etiam ex Snorrone & Platone nunc disci-
mus primis illis & antiquissimis temporibus
victimas humanas in usu non fuisse: quippe
quæ sub Rege Domaldo, ad avertendam
famem, quæ tum Sueoniam omnem torserat
primum adinventæ fuerunt, postquam ma-
jores nostri victimis taurorum apud Deos
suos se nihil proficere intellexissent. Atqui
cum ne sic quidem malum istud cessaret,
tandem & Regem ipsum immolarunt. Non
autem is est Domaldus qui post Atinum
juniozem vixerat, sed qui Atinum illum Se-
niorem secutus fuerat, uti amplius id ipsum
in chronologiâ nostra planum faciemus.

94. Inde Plato subjungit: *In ipsa autem co-
lumnâ, præter eas leges, erat iurandum diris eos devovens
qui his præceptis minime paruissent. Quum autem sacrificiis
pro more peractis expiassent omnia tauri membra, tum in ea
singulatim è cratere grumam sanguinis infundebant: tum carnis
partem in ignem porriciebant, perlustrata undique columna.*
Quæ Plato habet de cratere quo sanguis
excipi solitus erat, deque igne in quem li-
batum fuerat, ut & de ritu cruore adper-
gendi omnia illa quæ circa columnam legi-
bus inscriptam reperirentur, ea omnia Snor-
ro p. m. 75. confirmat: *Cruor verd qui ex victimâ
emanabat dictus fuit Laut / crateresque quibus cruor iste excipie-
batur Lautbollar: sed aspergilla (Lautenerne) in summo spongiis
aut aliquid scopis simile habuerunt, quibus exceptus cruor, aris
postmodum & parietibus omnibus intus forisq; inungebatur.*
Hunc craterem Watzhyrna æneum facit:

95. Insuper hæc addit Plato p. m. 120.

His peractis haurientes è cratere phialis aureis & in ignem libantes, jurabant se ex legum columna inscriptarum præscripto iudicatos, in eumq; animadversuros qui leges transgressus esset: tum vero nunquam se scientes volentes literarum illarum præscriptum transgressuros: nec se vel imperaturos quicquam vel imperanti præcipiente quid piam adversus patris leges, ullo modo obtemperaturos. Ex quibus planissimum evadit, istis temporibus, ad legum observantiam jureiurando non tantum cives sed etiam Reges adactos fuisse. Quem morem leges nostræ provinciales luculenter confirmant Tit. de Jur. Reg. ubi in cap. 4. Iuramenti Regii formula, & in cap. 5. Iuramentum à præfectis ac Iudicibus provinciarum, quorum illi in Regum tributariorum locum successerant, ut & a civibus reliquis præstari solitum legi potest. Ex quo Iuramento ea tantum quæ præcipua sunt, hic loci damus: quod fidus esse debes omni populo suo, ita ut nullum pauperem vel divitem perdat in corpore vel membris: nisi legitime convictus & condemnatus sit, secundum scriptas Svecia Leges. 7. §. quod Rex debet Svecia leges, quas populus spontanea voluntate & consensu accepit, tueri, firmare & defendere, sic ut nulla iniqua Lex aut prava consuetudo prævaleat iustæ legi.

Hac potissimum de causa poëtæ Græci Hyperboreos Iustissimos appellavere omnium mortalium. De quo negotio plura a nobis alio in loco afferenda erunt.

96. Sacrificio peracto, bibisse ipsos & phialam Deo consecrassè tradit Plato, p. m.

120. *Hac unusquisque illorum sibi ipsi posterisque precatus, ubi & bibisset & phialam consecrasset Deo, tum se ad canam & ad res necessarias convertit. Ante phialæ consecrationem Deo factam, consuevisse eos Iuramento non solum semetipsos, sed etiam seros ac nondum in lucem editos posteros suos Neptuno (Regi) obstringere, tradit Plato; & eandem consuetudinem se suosque obstringendi adhuc vigere evincunt leges nostræ provinciales, quarum in Tit. de Iur. Reg. c. 4. §. 8. hæc sunt verba: Et debet Rex elevatâ manu suâ, Deo & populo suo fidei ac securitatis iuramentum tenere, tam juvenibus, quam senibus tam non natis, quam jam natis.*

97. De phialâ Snorro in vitâ Rex Haquini Adelften pag. mihi 75. hæc habet: Ignem in templi medio accendi, & craterem super illo de ca-

95. Här in på talar Plato mera således fol 120. När detta var sket / togo de med gyllende Skålar bloden utur Rietelen / giutandes den up i Elden / och gingo edh / att de skulle alla måla / döma efter den Lagh som på Altaret var skrefwen eller ristat / och den at straffa som Lagen öfwerträdde: sig och aldrig skola wretandes eller willandes den förskrefne Lagen öfwertråda: sig icke heller willia något besalla mot Lagen / eller och lyda den som något wille mot honom besalla.

Här wiser Plato att Konungarna så wäl som undersåtarna mosse swåria sig til Lagen. Detta finner man widlyffteig i Landz-Lagens Rung. balk. 4 Cap. der som Konungen aflegger sin eed och uti 5. Cap. der Lensmannen som i senare tijder i Skatkonungarnas ställen woro satte / så och Lagmannen och almogen afflegga sin eed: iag wil allenast det förnemsta af 4 Cap. 3 Art. indraga: Der Konungen swår / att han skal trygger och trogen wara allom almoga sinom / swå att han skal engin fattigan eller ritan förderwa lijf eller lemi: uthan han se lagliga förmunnin och bönder effter Sweriges skrifnom Lagom. 7. §. At Konunger skal och Sweriges Lagh the som Almogen med goda willia och samtyctio wedertagit hafwer / hålda och styrtia och weria / swå att engia Dlag, gånge öfwer rätt lagh: Här aff hafwa de Gråfesta Skalder fåt orsak i sine Skaldedictter falla de Norste råtsferdigeste ibland alle folk / som wå dare på sit rum förmålas skal.

96. När offret war beståle såger han att de drucko Gudarnas Skålar f. 120 således: När hwar och en hade nu swurit edh för sig och sina efterkommande / så ochdruckit Gudarnas Skålar / höllo de en aftonmåltid och sedan gingo til andra deras högnöddiga lyslor. Förän Plato talar om Skålarna / så säger han att eden han swors så wel på deras efterkommandes wegnar hwilka ennu woro öfödde / som på deras wegnar som nu lefde. Detta seer man af wår Landzlag Konungsbalk. 4 Cap. der så står: Of äger Konungen med uphåldno hand sine Gudi of Almoga sinom å triggio troo lofwa edh sin hålda wid allan Almoga sin / ungan of gamblan / öföddan som föddan.

97. Sedan hwad Skålan anlangar talar Snor. Sturl. f. 75. uti R. Hagen Adelfstens lefwerne således. Idem skulle wåro gjort mit på Gålfa

Såfvet i deris Ålgud; huns / och tiedlene
hengeder diwer / så skulde de bære fult / det
är / de fulstientte eller isfientte skale eller Bå-
gere omfring Jlden / och den som hwar Höf-
ding idr Offergildet / skulle signa Goltet och
all Offerkosten / så skulde först dricka Ödens
(Atins) Bågere deras Konge til Sejer of
Rikes förmering. Der eff er Niord; of Freis
staler för Jordens grøde / of för gått år of
fred. Åfwen seer man fol. 77. där
Sigurd Jarl på det andra ringet
äret effier drack Konungen och
Signade den skålen Atin.

98. Att måltiden höls om af-
ton efter Platonis ord seer man af
Snor. f. 78. då Wöndren entligen
wille truga sin ny blefna Cristne
Konung Hagen att giöra affat /
äta och dricka af deras Hednisse
offer. Så talar han: Den nestdag
mot aftonen / der de giingo til borde / da sögre
Wönderne på Kongen / of sagde / att han skul-
le äta Hestfidt / men han wilde det ingalunde
giøre; de bade honom drecke Gøddet / han
sade of nej der til: de bade honom äta Slaadet
eller det seet sam war saden der af / men Kon-
gen wille det icke giøre.

99. Widare säger Plato att
Konungarna och Höfdingarna
woro klädde i blå klåden / när de
stego til Ting;: således: När det
nu ledd länger in på mörka natten / Offer-
elden war utsläckt / affan kälmat / och de uti
sedna långa blå tiortlar i klådde / hwilka
framborne woro när eden wid Offret af-lades /
och de wid de halsfreude benen som öfwerblef-
ne woro efter Offren satte sig på Jorden / och
hwar aff elden än lefwande war blef helt ut-
släckt. Då när detta alt war bestält / togo
de sig före tingsfater at afböma. Denna
blå kleeningen hafwa waric Ko-
nungarnas och Domarenas / så
och hela Rikets ferg wises af äta
stilliga effierdomen. Öppå gamla
Upsalas altartafsla / som är en
ibland de älfsta / är bak på des luffor
asmålat / huru Martyrerna här i
Swerte / då Cristendomen först
infördes / dömas / och sedan allahan-
da straf och plågor undergå. På
den ena luffan sitter en Hedniff
Domare på Doomstolen / med en
meckta lång blå tiortil / åfwen som
han af Platone beskrives / hwilken
uti 79. Fig. 16. Tafl. B är asmålat.
Öppå den andra Taflan står en
Höfdinge hawandes en staf i han-
den /

renis suspendi oportuit. Tumque liberalissime, id est in magna
copiâ mulsum pateris atque phialis affusum & circa ignem stan-
tibus exhibitum. ubi verò Antistes sacrificii hujus, & popu-
lum & victimas expiasset, primum quidem circumferri ca-
perat phiala Atino consecrata, quam pro felicibus Regis armis,
ut & amplificatione terminorum regni sui ebiberant. Hanc ex-
ceperunt phiala Niordi & Freij, quas pariter pro terra frugi-
bus, annona ubere & pace exficarunt. Huc faciunt,
& illa quæ p. m. 77. habentur de Sigurdo
Jarlo qui in comitiis secundis anni insequen-
tis Regi phialam propinavit Atino consecratam.

98. Hæc sacra vespertino aut cænæ tem-
pore peracta fuisse, præter Platonem Snor-
ro testatur p. m. 78. ubi expositurus quo
pacto agricolæ Regem Haquinum ad regni
gubernacula nuper admotum ac præterea
Christianorum sacris addictum ad defectio-
nem sollicitarent, & ad vespendum idolot-
hytis adigere vellent, ita scribit: Insequenti die
circa vespæram, inter cannandum postulare caperunt agricola
à Rege suo, ut carne equinâ vesceretur. Ille autem nullo modo
eâ vesci voluit. Tum petierunt, ut jusculem equinum potaret:
quod ille facere omnino quoque recusavit. Denique oraverunt
ipsum ut pinguedinem, qua coctis carnibus supernabat degu-
staret. Rex autem se gustaturum pernegavit.

99. Reges & Duces in vestibus cæruleis ad
judicia accessisse Plato sequentibus docet
verbis: Noctæ vero longius progressâ, profundo tenebrarum
silentio, & igne victimarum plane extincto & ejus cineribus frige-
factis, singuli pulcherrimam cæruleo colore induti vestem oblon-
gam, ad hostiarum quas jurissurandi causa adhibitas fuisse diximus,
reliquias semiambrustas humi sessitabant. & si quid ignis remansisset
prorsus extinguebant. His ita peractis ad judicia se converterebant.
Hunc colorem Regibus, ludicibus, & toti
Regno Sveoniæ valde familiarem fuisse, ar-
gumentis plurimis evinci potest, in templo
veteris Upsalæ ad aram maximam Tabula
quædam est, longe vetustissima, in cujus
aversa parte cernitur pictura referens varios
& horrendos, circa religionis Christianæ
in his locis prima auspicia, martyrum cru-
ciatus. Adest ibi ludex Paganicus in tribu-
nali suo sedens & oblongam cæruleo colo-
re vestem indutus, prorsus sicuti Plato viros
suos principes descriplerat, & nos illum in
Tab. 16. Fig. 97. B delineari curavimus. E
regione hujus, Dux sive centurio comparet,

manu scipionem tenens & supplicia ordinans, cum veste talari cæruleâ & pectorali candido atque ad pedes demisso, forte ad Iustitiæ cum sanctitatem tum integritatem designandam. Hujus etiam iconem habet T. 16. Fig. 79. A. In tapetibus, quibus templi Cathedralis Upsalæ novæ hemisphærium, tribus festis majoribus, quotannis exornari solet, depicta est historia S. Erici R. Sveoniæ, ubi Rex ipse, minimum sexies, conspicitur cum tunicâ cærulea, superinjectâ trabeâ Regali auro distinctâ, & in Regum inaugurationibus olim adhiberi solita, ut & pileo cæruleo, (1. 3.) ad modum pileorum nostrorû nauticorum formato, in quo tamen fasciæ frondeæ (2.) coronas ambientes aureæ sunt. Nos hæc omnia in Tab. 41. Fig. 56. conspicienda damus. Demum ubi supplicio admo- vendus & capite multandus venit Rex, braccas gestat caligis adhærentes & cæruleas, quales a nobis in Tab. 25 Fig. LL. in Rustico expressæ sunt. Si veterum consulimus hymnos, ex his unus Reginæ Ingæ quondam inscriptus, & vestimenta & stragula omnia cærulei coloris ei attribuit. Unde rectissimè Olaus M. lib. 14. c. 2. p. m. 544. *Olim, inquit, Glauco coloris vestitus, quasi portentosus in Aquilone videbatur: nunc vero & ille tanquam splendidior, & alia petulantes vestium scissura, exotica vanitate admissa, signum infallibile scisse castitatis & pudicitia ostendunt: Porro pro insignibus Sveoniæ, tres coronas aureas in campo cæruleo, monumenta cum vetera tum recentia ostentant, ut & Blavius in Atlant. Vol. 2. p. m. 13. Numquid etiam cærulea sunt vexilla omnia nautica, & maxima quoque nautarum pars cæruleis vestimentis indacta incedit? Ex adverso autem apud gentes alias, cum in vexillis navium bellicarum, tum in vestimentis nautarum, promiscuus etiam aliorum colorum usus conspicitur? Sane in triremibus Regis Galliarum omnes nautas vestimenta rubra*

gesta-

den som handhafwer Domen/Plådd i en lång blå Kiortil / och framman till ett hvitt förkläde / som synas betyda rettens heligheet och oskyldigheet. See hans Skapnat på. 16. Fig. 79. Last. A. Vthi S. Erick; Konungens gamla Tapeter som årligen här uphängas i Coren i Domkyrkan / på de 3 största Helgedagar / där står R. S. Erik på 6 eller 7 ställen / allestädes i en blå underkiortil hafwandes uthan på honom en gyllendor; Cröning; Kiortil / och en blå Bågmans-mössa som sees uti 56. Fig. 41. Lastan (1. 3.) uppå hwilken allenast den löfwärck;franken (2) som Cronorna omgjordar är af Gull giort. Sedan der Kung Erik han blifwer en Martyr och halzhugges / hafwer han blå brackår med blå strumpor tillsammans-gjorde uthi ett stycke / på samma sätt såsom en sådan dräckt står afmålat i LL. Fig. 22. Last. Vthi de gamlas wisor / såsom Drottning Ingas / beskriwes hennes kläder så och sängekläder alla warit blå. Ty säger Ol. Magnus rätteligen lib. 14. c. 2. f. 544. Att den blå blåfärgen hade fordom i Swerigen ågor särdeles betyda / och war en så allmän: men nu blifwer han hoos hwar man / så wäl som andra fremmande införde klädedräcter i gemen bruk / som är ett stort tecken till wår leetheet i kläden. Widare / Sweriges wapn som är tre gyllende Kronor i blått felt / finnes uthi alla gamblare och nyare ritningar och monumenter / så och i Blaus Aelante V. 2. fol. 13. Och en i dag Sweriges Slep;flaggor alla blå botn / och des Wäpnen alla blåklädde / hwilka uti andra Stömlender der örlig; flottar brukas / hafwa åtskillig färg på flaggorna så wäl som klädderna / och de som i Frankrike sångas och brukas på gallejorna till Wäpnen åro alla röfleda / om hwilket iag nogsamte hafwer förfrågat af åtskillige Stömen: eliest hafwer Sweriges Konung; hiffrege-

M m

men

mente til häst och foot af ålder brukat blå kläden och fordom hela Armenen / såsom seer af gamla wisor: är således denna blå färga en serdeles Atins eller Neckens och des efterkommandes / samt Ristes dräck färga efter Platonis och wåras bewitnande. Huru andra Konungar fordom hoos de Latiner och Græker hwilla hafwa warit merens delz i Purpur och Gullfärg kläde / när de nogon segerwinning muta til Sids / då denna wår elsta Konungz Atin eller Necken (den sedan höltz för en stoor Gud) til åra hafwa i Triumpher klät sigh uti blå kläden / skal tag på sit rum förmåla.

100. Efter alla offers förretande / säger Plato, att de stego til tingz att afböma allahanda oför-rätter; så äro hans ord: När detta allt hwar förettat stego de til tinget / och efter lag afbömda dem som lagen hade öfwertradt; och när domarna woro efter sedwanan och rättegångz ordningen utropade / bleswo de på gyl-lende tafflor lustrefne och tillika med de blå kläderna / efterkommandom til en ewig ämtnelse wäl förwarade. Att tinget höls efter offret / seer man klarligen af Kong Dlofs Saga c. 69. indragin här c. 5. §. 5. f. 101. Der hon förmåler at Offret först höls / och sedan det almenneliga tinget / och sist marknaden.

101. Ytterligare säger Plato att högste myndigheten och wälde / uti hwad som skulle slutas och dömas af alla Konungarna i gemen / det stog hoos den Atlantiske flekten den som regerade den Tionde delen af landet der Neckens eller Atins tempel war. Orden lyda således: Och när almenneligen / såsom af de öfwersta och förnemsta i Riket / skulle något om Krig eller andra saker rådgöras / så steg högsta Rätten / domer eller utslaget til Wles Elef eller astomme. Detta seer man af det iag för hafwer framdragit af Uplandzlagen i 90 Skålet / att Uplandz swear hade makt först welia Konung för de andra Landes s. öfvingar. Hwilket och styrkes af en tenkwerdig Historia eller Saga

uchi

gestare ex fide dignis & rei nauticæ peritis hominibus accepimus. Quid de custodibus corporis Regis Sveoniæ dicemus, quos omnes, siue equo mereant, siue ex peditum sint ordine, cæruleis vestibus ab omni memoriâ contegi solitos fuisse notissimum est: olim quidem etiam exercitum omnem cæruleas gestasse vestes poetæ nobis testatum fecerunt. Atini igitur siue Neptuni qui semper habitus est color, eundem nostrum esse ex Platone & nostris nunc discimus hominibus. Quod Reges atq; Imperatores exteri, Græci ac Romani, quibus purpurâ & auro exornari solenne fuit, suum post obtentas victorias navales vestitum mutarint, & triumphaturi vestes cæruleas, in Atini siue Neptuni Regis nostri antiquissimi, postmodum vero inter Deos relati honorem induerint, aliâ occasione fusius monstrabimus.

100. Quomodo peractis sacrificiis ad ludicia se converterint, sententiasque de sonituum criminibus tulerint, Plato his verbis exponit: *Hic ita peractis, ad iudicia se converterebant & ex legum formula de eo sententias ferebant qui legum violatorum accusaretur: sententia pro iudiciorum more legumque formula in fontes latis postquam illuxisset, insculptas in aurea tabula sententias, una cum vestibus, monumenta posteris futura dedicabant.* Iudicium sacrificio posterius fuisse apertissimè monstrat Hist. Olai. cap. 69, à nobis ante adducta cap. 5. §. 5. p. 101, ubi sacrificium primo, iudicium universale secundo, & denique nundinæ loco tertio commemorantur.

101. De maximâ in deliberationibus atque judiciis omnibus autoritate generis Atlantici, quippe in cuius potestate pars Decima totius insulæ, una cum Atini siue Neptuni templo fuerat, Plato hæc scribit: *Et quum in commune quemadmodum superiores de bello deque ceteris actionibus deliberassent, summam imperii dignitatem Atlantico generi attribuebant.* Idipsum ex legibus Uplandicis ante confirmatum dedimus n. 90. ubi Uplandensibus in Regum veterum electionibus partes præcipuas vindicavi-

cavimus. His nunc adjiciemus locum illustrem ex Hist. Reg. Norvag. §. 89, p. m. 92. de Upsalensibus in deturbando de solio suo Rege Olao Stötkonung ejusque filio Iacobo in locum patris sufficiendo, occupatis: Ego quidem (Freividus) sic arbitror. In gravissima hac causa, qua Olao Erici F. regiâ sede depellendum concernit, Nos Upsveones praesides agamus. Mos enim vulgo sic obtinuit, ut quidquid Praefecti Uplandia decrevissent, id ratum haberent reliqui omnes. Numquam sanè majores nostri necesse habuerunt emendicare consilia Westrogothorum de negotiis regni administrationem concernentibus. Quid igitur ita degeneres nunc sumus, ut ad Emundi consilia confugiendum esse ducamus? Profecto nostris & nostrorum affinium consiliis potius standum esse censeo. His diebus statim omnes assensum praeberunt, & rectè prolata esse judicant. Totus quoque catus suffragantium in Praefectorum Uplandia sententiam mox ibat, Freividus autem Arnvidusq. praefecti populi totius tum erant. Id cernens Emundus, quorsum hac res concessura esset, secum ipse expendere, & ad fratres suos conversus cum his quid factio opus videretur deliberare capit. Freividus Emundum interregat, quid ipsi videretur, quemque ipse, sublato è medio Olao Erici F. regni habenis admoveendum putaret. Respondit Emundus, cum quem omnes isti rei aptissimum judicarent, ac perinde fore utrum is regiâ stirpe ortus esset, aut secus. Regerit Freividus: sunt Olao filii duo, Regni capaces licet diversissima sit utriusque conditio. Alter enim illorum Atlantida est & avitâ Sveonum stirpe genitus, aliter serva natus & materno genere Vinverdensis (Vendicus) In hanc sententiam illico omnes descenderunt. Posthac Freividus & Arnvidus, Regis filium in publicum produxerunt, Regemque renunciarunt. Cui sum Sveones Amundi nomen imposuerunt, ab illo ad finem vitae retentum. Erat autem cum rex crearetur annorum decem vel duodecim. His verbis multa continentur memorabilia & cum Platonis narratione valde congruentia; quorum primum est, major Upsveorum (Hyper Svevorum) quam Sveonum reliquorum auctoritas, cum quicquid illi censuissent, id Westrogoti & reliqui plerumque ratum habere tenerentur: Secundum est, Regiæ dignitatis in stirpe Regum Upsalensium conservatio, quam quoque Platonis verba volunt pag. m. 114. In magno quippe honore passimerat Atlantis genus, & continua multarum aetatum successionem Rex natus major filio nato majori relinquebat imperium. Ut & illa p. m. 120. summam imperii dignitatem Atlantico generi tribuebat. Tertium est Nominis Christiani in paganicum mutatio; etenim

pro

uthi de Norstas Konunga Sagorna §. 89, f. 92. der Upsvears Höfdingarna vilja affärna Kung Olof Stötkonung och taga hans Son Jacob i ställe til Konung. Så skrives där: Så tycker mig (Freivid) om dessa höga ärenden skola gå för sig / att taga Olof Erikson aff Riket / at wij Upsvear komma til att stå för saken: thet hafwer så gementligen varit / att der som Upsvears Höfdingar hafwa sin emellan stadfäst / thet efter hafwer hela landet gåt. Inthet bedhöfde våra Fäder att tiggia Råd af Westgötharna om Landens styrelse. Nu wille wij inthet wara så wanseeltiga / att Emund måtte gifwa oss Råd: Jag wil att wij och våra Fränder giora Råd samman. Här til bejakade alla / och tyckte wara wäl talt. Efter detta wände hela menigheten sig til detta förbund / som Upsvears Höfdingar hafwa sin emellan / och woro Freivid och Arnvid Höfvingmän öfwer hela menigheten: När nu Emund detta besant / tänkte han wid sig self / wart ut thetta wille gå / förthenstul går han til Bröderna / och talar med them. Freivid frågar Emund / hwad honom tyckes här om: Om Olof Erikson blifwer tagen af daga / hwilken the sedan wille hafwa til Konung? Emund svarar: Then som wij bäst tyckia wara thet tillfallet / hwad han rå är aff Konunglig Släkt / eller en. Freivid svarar: Inthet vilja wij Upsvear att Konungadömet skal gå i hr Upsala Konungars ätt i våra dagar / emedan wij nu hafwa så godt förråd. Olof hafwer två Söner / wij vilja taga en aff dem til Konung / oansedt på them är stor ättkilnat: Then ena är Udelboren och Swensker till all sin Herkomst: Then andra är en Ambas Son och Wisdwerst til sin halswa ätt. wid thetta beslut hölls alla mycket / och wille att Jacob blifwo til Konung tagen: Efter detta läto Freivid och Arnvid leda Konungens son fram / och gifwa honom Konungz Namn / och thet til kallade Swearna honom wid Amundz namn / efter hwilket han sedan blif kallad så länge han lefde: han war tio eller tolf år gammal. Af detta rum sees ättkilliga renckwårdiga ting som instemma med Platonis ord; såsom först / at Upsvearna hade den förmon / för de andra i hela Riket / i det att sådan sedh war att der Upsvearna stöte det moeste Westgöterna och de andra landeri i Riket hålla för gätt: sedan att de intet willa at Konunga walet skulle gå från Upsala Konunga eller Langfogda ätt / hwilket bekräftar Platonis ord f. 114. der han säger: att Attins ätt war i största wördnat hos dem och Son efter Son ärfde Riket. Så och der han f. 120. talar; att största myndigheten i Riket för andra stog hos dem och deras ätt. Til det tredje att de bortlade Konung

M m 2

nurs

nungens Cristne namn Jacob/och Paulade honom ett Hednist/nemligen Anund eller Almund. Denna förmån hade och Acles ätt och Upswerna uti rättegångz saker/så att hwad de andra Skatte-Konungarnas Lagar intet kunde afböma (sijom och Plato talar) för alla handa orsaker skul/det skulle rättas efter Upsala Lag: såsom Kung Sägorna §. 68. fol. 63. tala: Men ält det om Lagen är stiller / så lät rättas efter Upsala Lagh: och alla Sagmen stola wara then lagmannens undermen. Om detta är ett merkeligit exempel för indragit uti den frågan som Emund Westgötha Lagman stelte för K. Olof Skötkonung; see det 55. skälet fol. 217.

102. Ytterst talar Plato om Lifz-saker angående Konungarna och des Barn / sejande: att de intet kunde bömas af Acles ätt/ det är Swerkingen / utan att en nämnd sättes af alla 10 Konungarnas Råd. Så lyda orden: Dräpmål som anginge Konungens ätt / tillåte de honom en afböma / uthan den afgjordes efter de 10. Konungars reszting / då flera en halfsdelen aff rätten stämde til samman uti domer. Efter öne til detta har man af K. Olof uti Kungz Sagor §. 87. f. 89. för här indragit uti det 55. skälet p. 215. der man ser att Emunder tordes intet böma om K. Olofz af Sverige och K. Olofz Digres af Norges tråta/ uti sit Lagmans döme/ eller efter Westgötha Lagen / icke heller på Upslandz gemenliga ting/ utan stelte sin frågan fram på Albertars ting/ der Konungen sielf satt med Skattekonungarna / eller som det war i K. Olofz tid med Jarlarna hwilka då woro Höfdingar i Konungarnas ställe och Lagmen öfwer de andra delarna i Riket / warandes då elofwa stycken / hwilka uti första tijder som Plato säger woro allena i sig; om hwilken omfästning widare i annat rum talas skal. Til dessa Höfdingar och Lagmen talar Emunder i gemen om intet allena til Konungen seijandes: Hwad bömen i här om Herrar. Och strax

pro Jacobo dictus est Anundus sive Asmundus. Nec minus in Iudiciis prælati fuerunt Atlantidæ & Upsviones ceteris, quoniam deficientibus apud Reges tributarios legibus dirimendæ fuerunt causæ secundum leges Upsalenses. Huc maxime spectant verba Histor. Reg. §. 68 p. m. 68. *si quid lege dirimendam venit Leges Upsalenses pro norma sunt: omnes quoque iudices, huic iudici parent.* Clarum hujus rei exemplum jam ante §. 55. pag. m. 217, ubi Emundus Iudex Westrogothiæ, Regem ænigmatē tentat, attulimus.

102. De cognitione criminum sive Regis sive cognatorum ejus, quippe quæ non ad solum genus Atlanticum sed ad collegium omnium Regum tam tributariorum quam Upsalensis spectabat, hæc planè singularia habet Plato p. m. 120. *Necis tamen potestatem adversus cognatos principes minimè ei concedebant, nisi ex illo decem regionum principum collegio plures quam pars dimidia in eandem sententiam convenisset.* Exemplum suppeditant Hist. Reg. §. 87. p. 89 à nobis supra n. 55. p. 215. adductum. Emundus enim litem inter Olauum R. Sveoniæ & Olauum Crassum R. Norwegiæ in sua provincia secundum leges Westrogothorum dirimere non potuit; nec ad Iudiciū ordinariū Upsalensē eam referre sustinuit; sed potius in communi illo conventu, ubi unā cum Rege Upsalensi, decem Reges tributarii, vel etiam, uti sub R. Olao contigit loco Regum tributariorum iam abolorum totidem Duces aut provinciarum Iudices adesse tenebantur, cognoscendam ac finiendam proposuit. Fuere igitur tum iudices xi, qui tamen a Platone x numerantur. Atqui nostrum erit istius discrepantiæ rationem alio loco reddere. Saltem id nunc volumus, Emundum non Regem Upsalensem solum sed omnes iudices allocutum fuisse, cum diceret: *Quid autem vobis, Domini, hæc de re nunc videtur?* Quibus hæc mox subjungun-

tur:

tur: *Emundus hanc cognovit causam una cum præstantissimis, qui tum aderant, iudicibus, & quidem secundum Leges Upsalenses. Sententia, igitur, in quam plures parte collegii Iudicum dimidia consensissent, rata fuit, eademque Iudiciorum apud nos adhuc servatur ratio. Verba legum antiquarum de eo negotio clara sunt, præsertim vero illa quæ in legibus nostris provincialibus Tit. de iure Regio cap. 35. §. 1. habentur: Quem igitur isti duodecim, vel septem ex illis damnant, &c. ille damnatus esto. Ex quibus, Collegium illud iudicum (nostri Nämnden vocant) haud plures quam xii Iudices continuisse appareret, quorum si tantum sex reum condemnassent, reliqui autem sex absolvisent, lis indecisa mansit, si autem septem vel plures, nempe quia tum plures erant parte dimidia, ipsum condemnassent, vel absolvisent, sententia rata fuit. Antiquissimis quoque temporibus parem Iudicum numerum eligendi copiam habuerunt partes inter se litigantes, de quare videndæ sunt leges antiquæ Upland. Tit. De Iudiciis cap. 2. §. 3. *Dimidia pars Nemda sive Iudicum ab actore, altera dimidia ab reo eligetur: si alter in iudices eligendos consenserit, alter non his damnatus esto. Si vero ab altera parte plures cum suis suffragiis stent, ille defensus & absolutus esto, qui plura suffragia obtinet: illa Nemda nunquam retractabitur.* Profecto quotiescumque hujus legis recordor, mirari simul desino illud Pomp. Melæ l. 3. c. 5. p. m. 53. de hyperboreorum Iustitiâ & æquitate Iudicum. Quid enim Iustius excogitari umquam potuit hac Iudicum per partes litigantes electione æquali? Quod si pars altera Iudices eligere nollit pro certissimo id agnitum fuit testimonio conscientiæ de causæ injustitiâ loquentis ac prohibentis ne turpitudine ista lucem aspiceret: unde quoque causâ suâ pars illa iure cecidit. Ecquænam autem promptior vel certior esse poterit litis dirimendæ ratio, quam ea cui apud adversam partem, & mortuus conscientiæ & facti pudor, qui luci publicæ nihil libenter committunt, suffragari videntur? Denique sicuti partium litigantium singulis concessa fuerat facultas eligendi Iudices sex, ita si ad hos ex ad-*

strax der efter står således. Emund Rärstottade denna doom under alla de ritaste (upperste) Mån som der woro / och Rärstottade efter den Lagh som brukelig war på Upsala ting. Af hwilket man ser at den domen är kendes giltig / den flera än halsparten af nemden föllo på / som än i dag steker i Sverige. Detta synnes och klarast af wåra Lagar / såsom Landlagen Kon. Balk. 35. c. 9. 1. *Hvem thesse tolf eller 3 af them sekate. Den skulle wara sätter. Af hwilket rum synes at Domarenas nemd worden högre än tolf och alltså när 6 selte en / och de andra 6 frälste honom så blef ingen Dom af: men selte 7 eller flera in til 12, så woro strax flera än halparten som stemde öfwer ens och således domen giltig. Jäldsta tids der sänge de och wålia sielf halwa nemden; såsom sees af den gambla Uplandz-Lagen / Ringmal Balk. 2. Gluf. 3. §. *Nådhi halwi nämnd hwar thera sum wider delas. wille annar nämna och annar ty / Tha är then fallin ey wil nämna: den annan mågh steri / tha är then warden steri sylghia: The nämnd må aldri åter brytas. Så ofta iag tenker på denne Lagen såm är den rättferdigaste i werlden så undrar iag intet at Pomp. Melæ l. 3. cap. 5: f. 53. med många andra kallar detta Norsta selket de Rättferdigaste. In hwad kunde först rättferdigare uppenbåras än begge parterna singo welia sig war sina sex Domärer. Sedan / wille den ena parten intet welia Domärer / så wiste han i sitt samwet att hans saak war oret / och tordes så intet låta komma henne i liuset / derföre blef han Lagligen sätter; of på intet bättre sätt kan ens saak dömas än af ens eget samwet när man intet törs den låta för hela werlden see. Til thet tridie welde de hwar sina sex / och om en eller flera föl til de andras**

ser

sex samman-stemmig i domen / så kunde intet den som dömdes eller fältes vråta domen / ty han dömdes af sina egna utvalde / dem honom stog frislatt welia; derföre stuter och Lagen rätteligen: **Then nämnd må aldrig brytas.** D hwilka lycksaliga tider: och må inga undra att de gamla Gräfer förutan det de hafwa kallat de Norrka de rättferdigaste / så hafwa de och kallat dem de lycksaligaste. Således äro de kosteliga Platonis ord om wäras nemd uttryckeligen af wäras edla Lagar förklarade.

§ 6. Det kunde ännu något mera finnas i Platonis edla skrifter om vårt Acland eller Sverige / som med wäras skrifter och andra främmandes bekräftas måtte / såsom om des byggor / hamnar / art af skop; men wij skola sådant här och där i wärket / på sina rum ihogkomma / til at undsky här alt för stor widlyftigheet. Något är och i bonnom / som man nu ingen kundskap kan hafwa om / såsom om Huswudstadens inre murar / och Kungs gårdens / effter hwilka inga qwarleswor finnas / antingen de hafwa varit gjorda af steen eller trä allena / eller steen och trä tillsammans / såsom än finnas på andra orter i Sverige sed hafwa varit sina borgar befästa. Och är detta intet underligt / emådan när det nya Upsala byggdes / och den stora Kyrkian med många andra Kyrkior / så och ett så stort Slott upställes / så togo alt hwad som har funnat bortföras från gamla Upsala / och fördes hit til dessas bebyggande. Ja de hafwa intet skonat deras **Ättebäckar** / hwilka alla hafwa wa-

rit

versæ partis Iudicibus unus aut plures suffragia sua contulissent, sententia de reo lata rescindi amplius non poterat. Cum enim ipse in eos Iudices a quibus condemnatus esset sponte sua consensisset, querelæ causa suberat nulla. Unde lex quoque nostra rectissime hæc verba subiunxit: *illa Nemda nunquam retractabitur.* O tempora fortunata, & à veteribus græcis non solum ob Iustitiam, verum etiam beatitudinem suam merito celebrata! saltem ea quæ Plato de Iudicum collegiis apud nostros verissime consignavit, ex nostris legibus, pro ratione temporis atque instituti hujus, nunc explanavimus.

§. VI. Plura quidem ex hoc aureo Platonis libello ad Sveoniæ illustrationem pertinentia erui & nostrorum aliorumque scriptorum testimoniis confirmari possent, qualia sunt quæ de pontibus, portibus, navibus & id genus aliis rebus in eo occurrunt: Verum ad evitandam nimiam hujus commentationis molem, ista omnia aliis locis occasionibusque in hoc opere reservare maluimus. Inveniuntur quoque nonnulla vetustate, aut aliis casibus sic labefactata, ut omnem nostram diligentiam plane fugiant, cujus generis esse possunt interiores illi murorum circuli quos metropolim & arcem Regiam Plato circumdedisse narrat, quorum murorum plane nulla vestigia nunc cernuntur, ac ne quidem certo sciri potest utrum toti faxei vel lignei, an vero partim faxei, partim lignei fuerint, cum utraq; hæc ædes atq; munimenta extruendi ratio, Nostris semper in usu fuerit. Ista vero nunc desiderari non est quod magnopere miremur, nam cum Upsala nova extruenda, inque ea

templum cathedrale, aliaque templa minora non pauca una cum monasteriis & amplissima quadam arce sive domo regia erigenda venissent, sane quicquid ab urbe veteri transferri ullo modo potuit, huc allatum est. Imo, nequidem collibus & tumulis sepulcralibus parcitum, quippe quibus & adempti fuerunt lapides, radices singulorum collium ambientes & qua-

quasi in circulos dispositi: id quod saxorum ablatorum vestigia nec non tumuli adhuc illasi & superstites ad partem Vpsalæ veteris australem siti & a nobis in Tab. 9. Fig. 27. nnnn depicti clarissime docent. Quid? quod etiamnum semper aliquid inde auferatur, & superioribus temporibus auferri solitum fuisse Petrus *Osten*son civis Ups. C fere annos natus, partim ipse meminit, partim à patre suo, qui in villâ quadam veteris Upsalæ, quondam habitarat, audivit. Is quoque mihi narravit, ex Regiæ veteris aliorumque ædificiorum fundamentis, caveis & aliis partibus subterraneis magnam vim saxorum partim rudium partim cæsurum extractam & pro arce nostra Vpsalensi exædificanda huc translata fuisse. Idem testantur templi Cathedralis fundamenta, quæ ex elegantissimis cippis Runicis ab urbe veteri aliisque locis circumjacentibus advectis, ut & e saxis communibus, marmoreque affabre cæso ac e certis patriæ nostræ locis de prompto composita sunt.

§. VII. Hæ centum rationes, quæ apud Platonem sub Atlanticæ nomine pro Sveoniâ palam militant, si cum illis quæ apud scriptores cum domesticos tum externos super eodem argumento occurrunt, conferantur, illicò patefiet ac in proclivi erit discernere illos omnes atque singulos & rerum varietate, & verborum pondere, & dictionis elegantia, & narratorum fide, ab uno Platone, immane quantum! vinci atque superari. Placet igitur, hac præsertim occasione, deliberandum relinquere orbi erudito, numne conveniens sit, scriptoribus veteribus, qui nobis Regionum populorumque descriptiones reliquerunt, majorem læpenumero fidem quam recentibus habere. Nonequidem desunt etiam ex viris doctissimis, qui & scriptorum non indigentium multitudine, & accuratiori quam

ante

rit rundt omlagda med steen, som ännu synes af stenarnas ledigarum och de några Åttebackar än behållna in emot söder / som sees af 27. Fig. 9. Last. n n n n. Och sker det än i dag på dessa qvarlemnade / hwilket alt man hafwer af gambas lägner / och än nu en gammal Borgares / benämnd Per. *Osten*son / som är sine 100. Åhr och född där i gamla Upsala / hwilken berättar mig / at uti hans Faders tid fördes ännu stenarna bort af Kungsgårdens källarer och andra murars grund / som war alt af tålgsteen lagd / hyst til nya Upsala Slott: detta bewisar och wäl stor Kyrkans grund / hwilken alt af de sköneste Künstenar / som hafwa funnit i gamla Upsala / och här rundt omkring / är lagder / med mycken annan Marmor och tålgsteen / som är alt här i Landet lagin.

§. 7. Utas alla desse 100. och någre omständigheter / med hwilka Plato såsom klara dagen beskriwer vårt Arland eller Sverige / kan man see / såmnsörandes hans mor wåras och alla andras främmandes skrifter / ware hwars det wil / at ingen så många omständigheter tillijka / så koret / så wäl och nått / så klart och sant hafwer tillsammans satt om vårt Jäderne-land / såsom bemålte Plato. Hwarföre iag här för hela Werlden och alla de Lärda daste will en fråga framställa. Om icke de gamla i fordom tider hafwa många gånger samare och wisare beskriwit ett Land och des seder / än de som i senare och dessa tider lewa? de Lärda sätta wäl at werlden är nu så genom de Lärdas skrifter / och allehanda Landastor så öfwerflödliga uplyst / genom handel och wandel / Rtg och örlig / och så många Studerande Personers öfwer alla Land bewandring bekant / så att den som intet wil en gång sätta

tta

cia sin foot utan flugudörren / och fast han där äfwan uppå woro blind / så kunde han nu en sådan kunnat sig om alla Länders tillstånd / deras Regementers form / Follis seder / Gurztienst / Återbruk / Handwärk och mera sådant förskaffa / med en sådan sanning och wijsheet / såsom han det sielf alt hade besedt och förfarit / och stode för honom såsom i en spegel afmålat : hwilket de Lärda mena fordom en hafwa kunnat skedd / emedan Handel och Wandel / Krig och Örlig / studerande Personers resor / och lärda Mäns skrifter och mera sådant / då på widt afbeläggne orter en war så i gång och i sådant flor / som det nu är. Ja detta är wäl sant ; men följer intet alltid att det som nu af så många i dessa lusa tider skrives / är sant / och det fordom i de mörka tider / då ringa och måstedels genom gåtor och förblommerat taal skrefs / är osant. Ett ögonstänligt efterdöme wil iag här först indraga af det Plato hafwer i så gamla tider skrivit om Sverige / hwilket iag har så stått för de Lärda ögon at de alla kunna se de många omständigheter / som han om det förmåler / intet uthaf en eller två wåras skrifter bekräfta sanno wara / uthan det genom många wåras / Norstas / Danstas / Isländares / Tyskars / Engeltas / Latiners och Gräkers skrifter stadfäst / den ena puncten af dens / den andra af en annars / så att ingen i denna dag hafwer så fullkomligt giordt det / och i så många stycken råfat sanningen / såsom Plato. Twärt om wil iag taga två lärda Män til exempel, som iag menar ännu i dag lesa / nemligen Cl. Vossium uti Holland boendes / som i sine lärda Notis til Pomp. Melam lib. I. c. 19. f. 106. säger: Det är märkligt att uti alla Norsta orter är intet Bärgr / som hafwer någon synnelys högd.

Och

aut hac geographiæ cognitione, & negotiorum frequentioribus inter se commerciis, & armis per orbem terrarum passim circumlatis, & denique assiduo ac prope nimio peregrinandi studio commoti, his temporibus eam lucem & in Regionum populorumque notitiam penetrandi facultatem tribuunt, ut de diversarum gentium Rebus publicis, moribus, religione, cultu, opificiis & aliis negotiis omnes prope cæci surdique jam non incommode statuere possint: Et ex adverso scriptores antiquos omnibus istis præsidiiis si non prorsus destitutos, attamen minus instructos, ac proinde quasi minus & oculatos & ad veritatem tradendam aptos despiciatui habent. Atqui non ea de causa vel vera erunt omnia, quæ in hac temporum recentiorum luce prodeunt, vel usquequaque falsa quæ prioribus, atque ut illi volunt, tenebricosis istis temporibus per læpè sub doctissimarum fabularum & ænigmatum involucris evulgata sunt. Exemplo sit Atlantica sive Sveonia de qua multo plura nobis cognoscenda reliquit unus Plato, quam reliqui omnes; adeo ut ad ea, quæ in Platone habentur, confirmanda non unus vel alter scriptorum nostrorum sufficiat, sed necessarii esse videantur penè omnes Norvegicarum, Danicarum, Islandicarum, Germanicarum, Britannicarum, Latinarum & Græcarum rerum scriptores, quorum singuli seorsim aliquid habent, nemo omnia, aut saltem tam multa & quidem veritati consona, ut Platoni ulla ratione æquari possit. Contrâ, videamus ex recentioribus scriptoribus saltem unum vel alterum: & si placet, virum eruditionis fama clarissimum Jsaacum Vossium Belgam & adhuc, uti arbitror, super stitem. Ab hoc sane audiemus in doctissimis observationibus ad Pomp. Mel. Lib.

I. c. 19. p. m. 106. tamquam observatione dignum, in toto septentrione non esse montes, qui insignè habeant excelsitatem. Et

Et mox ea, quæ in septentrione de excelsis narrantur montibus, meras esse fabellas. Imo, mirandum esse, qui Scaliger ac alii seculi nostri Philosophi autem his fabellis commoda-verint. Tum etiam, licet Norvagici montes omnium qui sunt in septentrione altissimi esse credantur, attamen illorum nullum esse, qui ad duorum stadiorum (600. uln. Sveon.) perpendicularum assurgat. In reliquo septentrione raro vel unicum aquata stadium, hoc est. 300. uln. Sveonicas. Et denique in septentrione flumina non e montibus, sed a lacubus & aquis in plano stagnantibus plerumque profluere. Post hunc vertamus nos ad Clarissi: Joh. Hoffmannum, nisi fallor, Germanum & Lexici eruditissimi nuperimè in lucem emissi scriptorem, cujus hæc sub Sveciæ vocabulo sunt verba: p. m. 393. *Aratri apud illos usus ignotus, integris Sylvis incensis, cineribus semina inspergunt, biennio post divite messe potiti: & hæc quoque Episcopatum in Sveonia enumeratio, pag. mihi 318. 319.*

1. Aboa. 2. Arboga. 3. Arosia. 4. Lincopia.
5. Scara. 6. Stamethia. 7. Stragene. 8. Vellintum.
9. Wexio. 10. Upsala & Upsalis.

Hæc talia dedit quidem in publicum, oculatissimum hoc seculum nostrum, in quo, ex sententia multorum, omnia sunt tam clara luce circumfusa, ut in rebus hujusmodi vix locus ullus errori esse queat: nihilominus falsissima esse, quis nostrum nunc non videt? Certè pueris pastoribusque nostris nos ludibrium deberemus si superiora illa publicare vel eis persuadere vellemus. Hujus generis errores plures, alio in loco detegere constituimus. Interim tantorum virorum pace hæc nunc dicta sunt, & reliqua dicenda veniant: nihil enim laudatissimo eorum instituto vel in rebus exoticis explanandis diligentia detractum volumus, sed cum permagni intersit quo cum judicio & discrimine veterum ac recentium scriptorum taxetur fides saltem ostendendum omnino fuerat posse oculos nostros nimio isto horum temporum jubare subinde præstringi ut parum aut nihil videant, cum ex adverso veteres in suis tenebris plerumque Lynceos aut, si mavis, felinos servaverint oculos. Eamus quoque ad scriptorem antiquissimum Herodotum. Is nos docebit lib. 2. p. m. 37. *Caspium mare per sese esse, nec ulla cum alio mari*

Och undrar i samina rum att den Lärda Scaliger wille hafwa trodt deses lögnen som hafwa sagdt där woro stora Bårg. Och säger vidare att af de Nordsta ställar / som hållas före de högsta Bårgen / är intet så högt som kommer til 2 stadier (det är / 600. alnar.) och de andra i norr / äro sällan 1. stadie det är / 300. alnar. Låggandes detta fol. 107. til / att inga strömmar falla därtre af Bårgen / utan komma af stora Klärr. Den andra är den Lärde Joh. Hoffmannus iusti Tyssland boendes / som ett berömligit Lexicon nu Anno 1677. hafwer låtit utgå / hwar han under Sweriges namn fol. 393. Säger; att ingen weet i Sverige att bruka plogen / utan de tända elden på belse Stogen / och kasta säden up i astan / och då äro där effter så de ymnig frucht. Dessför utan fol. 318. 319. säger han att Sverige hafwer 10. Biskopps säten; 1. Åbo / 2. Arboga / 3. Åros / 4. Binköpen / 5. Skara / 6. Stameth / 7. Strängnäs / 8. Wellingum / 9. Wexio / 10. Upsala. Gannerligom iag skulle se detta wilia någon inbilla sans vara / som likwål är skrifwit i denna högt uplysta tiden / som de lärda mena intet möter mera hafwa / så skulle alla såkullor och wallpoikar i Swerige lee åt mig. Om hwilkas wilsfælle uti siterum vidare skal talas / dock desse lärda män hwarken här eller där til wanheder / ty deras gods uppsat uti sina skrifter att främmande de orter beskriwa skall lika fullt vara berömt och tack wårt. Allenast man wil här låta see at i denna tids aldraktaraste Gotskyn kan man blifwa snöblind / och at de lärda sordom dagat i det röda möra Pret hafwa stundom haft Lættedgon. Ett lika effterdöme skal iag och wissa af Herodoro, hwilken war den äldsta af de Gräfers Historie Skribent / och så finnes Lärda i hans tid / hwilken lesde A. M. 3500. Han beskriwa det Caspiske hafwet l. 2. f. 37. At det war en insö som

Som inte hängde i hoop med någor haaf. Men Strabo, Pomp. Mela, och andra som lefde 500. år där effter med den tiden / som werlden öfwerflödde med lärdom och lärda män / såja att detta Caspiska haaf är en inwänt af det Norrsta hafwet. så foro och de i den tiden blinda i tuset / och måste nu hela werlden bekänna att den gamla Herodoti sågn är sann. Ingen skal heller undra / at Plato som war en Gräk / och hade wida rest / så stor kunskap hade om Swerige : ty se alla de gamla Græcers skrifter och Skalder igenom / hwem är som icke weet något förståia om det Norrsta folket och dess orter / de wis uti nåsfoliande Cap. skola indraga. Hwarföre Diodorus Siculus, som lefde näst för vår Frälsares Christi tid / den med flit alla werldens gamla handlingar hafwer tillsamman skrivit, säger lib. 3. cap. 11. fol. 61. Att Delii af de Gräker / men särdeles de Atheniensis idkade en öfvermåttan wänskap med de Norrsta.

§. 8. Nu wilja wij komma til 3 omständigheter som Plato helt och hållet hafuer effter Skalda art om vårt Aeland eller Swerge indragit: nemligen 1. Att han säger der hafwa vårt wijn. 2. Att der fangs Elephanter. 3. At öhn omsider dränktes af en flood. Tilförende / uti de indragne omständigheter af Platone om Aelands lägenheet och Folk / äre ätskilligt städes wißt / huruså som han sielf bekänner sig hafwa dessa alla tagit af Solonis Skald. Hwarföre är och wißt honom mångstädes såsom våra egna och de Gräkers Skalder på skaldeart hafwa tilånat Necken / att han groof sig äro och Nafstjärar / dem han kallat grafwar; bårgen och backar kallat han wallar och murar / och mera sådant / äfwen såsom Ad. Bremensis talar (f. 35. de situ Daniæ) om Islandarna / mede hafwa sina bårge för städer / och kallar

commisceri. Hanc sententiam, pro suorum temporum luce, valde infelicitè emendarunt, qui post secula demum quinque exorti fuerunt Strabo, Pomp. Mela, aliique *Caspium* appellantes *maris septentrionalis sinum*. Annon enim hi quoque in luce mediæ cæci deprehensi sunt, & vel totius orbis suffragio, istis omnibus antiquior Herodotus verum perspexit ac professus est? Mirari vero ne utquam conveniet, qui Platoni homini Græco & perigrinationibus diu multumque assuetam multa de hoc nostro septentrione innotescere potuerint: in Scriptorum enim & poetarum Græcorum veterum propè omnium monumentis aliquid saltem de Hyperboreis & de eorum situ rebusque legendum occurrit; quam rem in capitibus proxime sequentibus latius persequi animus est. Unum modo hic audiamus Diodorū Siculum temporibus Christi priorem & in rerum antiquissimarum expositione diligentissimum, cujus hæc sunt verba, lib. 3. c. 11. p. m. 61. *Hyperborei Græcis sed Atheniensibus maxime Delisque societate ac benevolentia juncti sunt.*

§. VIII. Juvabit quoque ea nunc aggredi in quorum explanatione Plato maximè Poetarum sequitur scribendi morem. Sunt autem tria: VINUM, ELEPHANTI & INSULAE SUBMERSIO. Est equidem a nobis supra non uno in loco ostensum Platonem id consilii, quo se Solonis carmina in multis spectaturum esse pollicitus erat, strenuè secutum fuisse, maximè vero cum ad morem veterum Poetarum sinus ac flumina, fossas à Neptuno excavatas, montes vero collesque muros ac mænia vocaret. Cui hoc nomine persimilis est Adamus Bremensis, qui in lib. de situ Daniæ p. m. 34. *Islandis montes pro oppidis & fontes pro delitiis (dulcissimo vino) fuisse memorat.* Unde & Plato paulo accuratius secum expendens horum sinuum fluminumque ingentem profunditatem, facile perspexit ac

etiam libere confessus est hæc talia nulla arte aut viribus humanis perfici potuisse, cum potius ad poëticum loquendi genus attendere debuisset. Certe in his tribus rebus eandem nunc scribendi rationem servat, & primum quidem sed sub docta quadam periphrasi, de VINO loqui videtur, *svavem simul ac siccum vocando fructum*. Circa hoc negotium si modo vinum potius quam frumentum intelligi debeat, diffiteri non possumus vinum e locis longinquis ad nos & olim illatum fuisse, & his quoque temporibus adferri, uvasque rarissimè in his locis ad maturitatem suam pervenire: attamen nisi quis in veterum poëtarum nostrorum scriptis valde fuerit hospes, perspiciet sane Platonem ex istis hanc Zythi aut mulsi appellationem hausisse. Itaque & in Hist. Hervor. c. 17. p. 161. *Vini mulsi*que nomine venit potus ex hordeo confectus, ut & Steph. Olai in Voluspa. Quibus addi potest Edda in zythi nominibus, ubi inter alia *vinum, mustum, mulsum, vinum aromaticum, itemque diluvium* & omnia maris nomina occurrunt, cum aliquo tamen discrimine capienda, prout ex diversis Scyphis aut cornibus hauriendum venisset *zythum*. Hinc Athenæus lib. 1. p. 34 *Vinum ex hordeo vocat*. Ne tamen poëtis solis hoc loquendi genus in suis regionū laudationibus familiare fuisse quis existimet, sacras addeat literas quæ Palæstinæ fecunditatem appellatione *fluentorum lactis & mellis* designant. Tale aliquid, sine omni dubio, Adamo Bremensi quondam persvaserat insulam esse in ultimo septentrione sitam, mari glaciali vicinam, vini feracem, & ea propter, fide tamen Danorum, *Vinlandiam* dictam prout ipse in de situ Daniæ p. m. 37. fateri non dubitat. Sed deceptum eum hac sive Danorum fide, sive credulitate suâ planum facit affine isti vocabulum *Finlandiæ* provinciæ ad Regnum nostrū pertinentis, pro quo apud Snor-

ronem

fallar för wälsmatande wijn. Hwarföre Plato när han öfverlägger deße Hafsstråters och åars stora widd och diupheet / bektänner sielf det wara ett ogörligitt wårk / fast aldrig så många Menneflors kraft och konst skulle där til brucas: intet betänkiandes att detta war Skaldernas art / sådant att skrifa. Alltså far han i deße 3 Omständighetter och så fort / sätandes / under förtäcktte ord / här wexa den söta / ljufliga och torra fructen / den utolkaren kallat wijn. Det är wäl sant (om genömt den söta fructen skal förstås wijn) at både sordom och nu infördes wijn / wexer och planterat / men selan mogte. Hwarföre moße man acta att Plato talar och här / effter wåra Skalders art / och förstår Dhl och Midö / såsom Herv. c. 17. f. 191. gör / hwilken nemmer **Wijn och Midö** / och förstås det som brygges af Kornet / det Cl. Verelius och Steph. Olai uthi Voluspa förklara. Detta seer widlyfftigare af Edda uthi Dhlkenningen / der Dhl brukas af Skalderna / Kallas Wijn must / midö / Droft / gildt / klaret / wainstod och alla Hafs namn / allenast der tillägges bågaren eller hornet / u. u. hwieler det drickes. Dersföre och den gamla Græcen Athenæus l. 1. p. 34. kallat det **Korn Wijn**. Och hafua icke allenast Skalderna genom sådant fördoldt tal beskriwit och berömt ett lands skönheet / uthan och andra / såsom Gudhord beskriwer Canaan Årshra af Midö och Hannong. Af sådan eller sligt orsak måtte och Adamus Bremensis wißerligen warit inbillas wijn wåxa här längst norr på een Stö efter de Danskas egen berättelse / hwilken skal liggia rätt in med Jisshafwet / och dersföre kallas **Wijnland** / som han sielf f. 73. de sit. Dan. bekänner. Men sannertlig fixeras af de Danska af

Nå 2

wår

vår Dhs namn *Sinland* / som
och *Strifwes* i gamla *Sagorna* äro
stillige städes *Vinland* / såsom
sees af *Snor.* och *Kungs Sagor*
na / och ligger med sit *Näs* längst
norr / in mot *Ysshafwet.* Dhet
andra talar *Plato* fol. 114.
om *Elephanter* at här fans en stor hop af dem.
Elephanter ähre oftast förda i
Sverige / men aldrig här i mps
kenhet sedda / och derföre förstås
här genom *Elephanter* *Olifar* /
ih man lär af *Edda* wist *Diurs* s
namn / att man må falla dhet ena
diurer wed *derandras* namn / alle-
nast det skal igenkännas wid sina äro
hafwor / och natur / eller wid sit bo
och hemwist / såsom där läses att en
Muus kallad af *Skalderna*
Wildbasse eller *Wildswijn* /
g. lter. Men då skal tilläggas
hennes boning som hon måst wi-
stas uti / som är *wäggian* /
och kallas han således *wäggiae*
galt. Äfwen så i en gammal wisa
sa kallas en *Lus* *Särkelesant* :
en arrig *Skaldeart* att genom
gåta afmåla det aldraminsta diu-
ret i werlden genom det aldrastör-
sta / af det hon wistat i *Skåderna*.
Ingen skall heller undra öfwer
dessa *Skaldernas* *helfswaid* / ih
likare är att kalla en *Muus* en
wilgalt / och en *Lus* en *Elefant* /
emedan begge hafwa diurs *skap*-
nat och gå med sina fötter : än det
Stiernekifarena gindra som til-
samman settu *hwilla* *stjernor* dem
helt behaga / och nemna dem wid
Skep / *Jufars* / *Diurs* / *Foglars*
och *Wienstfjors* namn / der list-
wel icke den ringesta liknelse är til
sådana. Derföre och *Ulphila* *Marc.*
i. v. 6. kallar en *Camel* en *Olfa*
ond (*Elephant*) som sees af *Cl.*
Junij *Glossario.* Itt nu här aff
Platone *Olifar* kallas *Elephanti*
ter på *Skaldeart* / wissas itor af
Platonis efter öllande ord / i *hwil-*
la han kallar det *diurst* det. *skåle-*
sta.

ronem & in *Hist. Regum* non semel occurrit
Vinlandia nomen, cujus promontorium ad ul-
timum septentrionem & usque ad mare gla-
ciale sese extendit. Secundum genus rerum
abstrusarum constituunt *Elephanti*, quorum
ibi ingentem copiam esse *Plato* scribit. *Elephan-*
tos quidem *Sveonia* vidit aliquando, sed
aliunde advektos, nec in magnâ copia. Pro
his igitur *lupos* (*Olffwar*) capere licebit. Id
nobis *Edda* in diversis animalium nomini-
bus indulget, permittendo promiscuum nominum u-
sum, modo gestibus, indole & latebris in quibus delites-
cunt singula animalia ab invicem rite distingvantur.
Quo jure utentes poëtae *Murem*, & *belluam* &
aprum & *verrem* sed adjecto loci, in quo ple-
rumque habitat, nomine *Verrem* *parietinum*
vocat, quoniam in parietibus latere solet.
Pari modo ludit quispiam veteris cantilenæ
scriptor *pediculum* appellans *Elephantum* *vestia-*
rium, joco vel ænigmate non ineleganti,
duo di versissimæ molis & staturæ animalia
nomine tenus inter se confundens, sed ta-
men habitationis adjectione discernens. Nec
est quod quemquam ista poëtarum licentia
plus æquo commoveat: minus enim a vero
recedunt, qui *murem* *aprum*, & *pedicu-*
lum *Elephantum* vocat, cum hæc omnia &
vitam & ambulandi facultatem commu-
nem habeant, quam *Astronomi* qui *astra* in
naves, pisces, animantes, volucres, & ho-
mines, quorum tamen nulla in celo vesti-
gia comparent, commutare non sunt veriti.
Eadem libertate usus *Ulphila* *Marc.* i. v. 6.
Camelum vocat *Elephantum* uti est in *Cl. Junij*
Glossario. Omnem denique de hac re dubi-
tationem tollere videtur ipse *Plato*, qui
paucis verbis interjectis voracissimum appel-
lat. Inter omnes autem constat ob ferita-
tem truculentiamque suam male audire leo-
nes, ursos, pardos & alia quæcumque ani-
malia rapacia; nullum tamen ob voracita-
tem magis infame esse *Lupo*: adeo ut *lupina*
vora.

voracitas in proverbium abierit, factaque sit lupi appellatio quodam modo communis omnibus bestiis rapacibus; imo ipsi quoque tempori omnia consumenti in Eddæ Myth. 48. Denique & hominibus avaris, truculentis, fortibus & animosis imponi cæperunt ab eadem forte radice provenientia nomina: Olavus, Ulphilas, Olaus, Ulpho, Ylpho & his similia. In quodam etiam hymno sacro Antichristum Lupum nominamus, exemplo & imitatione piâ nostri Servatoris qui Math. 7. Pseudoprophetas Lupos nuncupavit. Hac aut simili de causa Itali quoque Elephantos primum a se inspectos vocavere *boves*, ut Afri Leones Elephantosque *ursos*, cum veros ursos Africa non gignat, teste Plinio commentatoribusque ejus ad lib. 8. c. 59 p. m. 577. & c. 37. p. m. 536. Nos lupum vocamus *Blfwer* / *Wargar* / *Tusse*. Quam vero diversa sit vocis *Blfwar* in lingvâ Gothicâ & Saxonicâ scriptio, ex Iunji indice in Ulphilam, ut & ex Cl. Verelii Ind. Scand. disci potest. Eiusdem sanè originis esse videtur cum vocabulo *Elephas* quo Græci utuntur & Latini, ejusdemque significatus, cum immanibus & truculentis belluis utrobiq; sit impositum. Tertium illud, insulæ puta submersionem & interitum, Plato hoc quidem in loco, ubi de Atlanticâ planè agere decrevit, non descripsit, sed in Timæo p. m. 25. his verbis:

Post autem quam diluviorum & terræ motuum intemperies extitisset, unius noctis & dies spatium, omne illud bellicosorum hominum genus in terram absorptum fuit, illaque etiam Atlantica insula maris fluctibus plane obvoluta omnino disparuit. Unde & illud mare trajetum difficile est, quum lutum adhuc copiosum ex insula illius reliquiis remanserit. Atqui verum diluvium non intelligi; sed potius diluvio primam illam & maximam Atlanticorum in alias orbis partes migrationem adumbratam esse, rationibus sequentibus

sta. Det är nu hela werlden bestående att intet diur är snålare af alla grymma och snåla / såsom Lejon / Vidnär / Varder / och sadana / än som Blfen. Dersöre och icke allenast sadanna willa diur som andra jaga eller fråta kallas Blfwar / utan och tiden / som alt förtår / kallas Blfwen: see Edda 43. Mythol. Giriga Mennistior / grymma Tyranner / stridsbara Konungar / och andra starke Krigzhieltar / kallas Blfar / Blfar / Olof / Blf / Blf etc. sedanuti en wår Christeliga Psalm kallas Antichristus en Blf. såsom och Christus sielf kallar de falske Propheter Math. cap. 7. Blfar. Af somma handelsse äro och Elephanterna i Italien när de först dit inkommo kallade Orar / och i Afrika Lejon och Elephanter / kallade Vidnär / där likwål aldrig någon Vidn finnes / läs Plin. l. 8. c. 59. f. 577. c. 37. f. 536. och des uttolkerer. Elieft kallas hoos of Blfen / Warg / Tusse och flera sadana namn. Huru ätskilligt detta ordet Blf skrives hoos Gotherna och de Anglosaxiska / kan läsas i Jun. Indico öfwer Vlfvilam, så och Cl. Werel. Ind. Scandico. Och synes detta ord wara af ett ursprung med Græskan och Latinen / och brukas til att således i ämna ätskilliga grymma och stora diur. Det i ridie som Plato talar om / nemligen huru denna Ö öfwerflöddes och fördränktes med en flod finnes intet uti hans Atlantica. då han inkom wårt Arland eller Sverige bestrifwår / utan uti hans Timæo, det orden så loda fol 25. Sedan de stora watnfloder och Jordbäfningar ginge öfwer Jorden / så blef detta månbastiga och stridsbara Mennistio Elefret på en natt och dag af Jorden upswelgt / så och denna Arland; Ö af bassens wågar fördrent / så at man intet sås hemme merå ell. Hwarföre och det hafwet nu är swart at öfwerfara / emedan ennu den öfwerblefne Ö an utaf samma Ö öfwerflödig är i hafwet. Detta intet wara någon watnflod

utan en artig gäta / som beskriver
 Sveriges första och största uttog
 skola wij endels här och endels flö-
 restådes här i värket bewissa. Ty
 först weet hela werlden och alla
 Lärds skrifter att bewittna ingen
 flod hafwa gått öfwer världen /
 och henne heel och hällen / eller och
 ett så stort land drängt / såsom At-
 land eller Sverige är / sedan Noe
 flod war. 2. Alla Lärda stödia och
 sig på de Guds helga ord som sa-
 stare äro än alt / de som talas uti 1.
 Mol. Book 8 c. 21. v. 9. cap. 8.
 versen / der Gud utlofwar att ingen
 sådan flod skal mera förderfwa Landet.
 Man talar här intet om sådana
 floder som flie på de Land / som
 liggia i hafwet och mångstädes lå-
 gre än fielfwa hafwet / de som med
 wallar mot hafwet förwaras / och
 menniskan fielf wägar på at bebo /
 hwilka stundom af hafs storm öf-
 werända kastas och fördrenkias /
 såsom flie i Holland och andra
 stönder : utan stora och sträckeli-
 ga floder som stora och fasta Land
 kunna fullkasta / hwilka intet flie
 utan Guds sårdeles under och
 straff öfwer naturen. Hwarföre
 de stora floder som de Greker och
 Egyptier beskrifwa äro intet an-
 nat än Noe flod som wißt är
 cap. 1. §. 2. och endels bebländade
 med gätor som betyda Krigsfloder
 som i sina rum wißas skal. 3. Huru
 kan denna dö vara af en wateflod
 förgången / som til sin längd / bred
 Berg / Sidar / Haf / Hufwudstad
 och til 100 omständigheter än sin-
 nes behöllin effter Platonis egna
 ord här tills framdragna. 4. Huru
 kunde det i så många åhr föra Krig
 med de Atheniensar så och utsträc-
 ka sitt regemente öfwer hela Eu-
 ropam til Etrurien i Jealien och
 Egypten, som han både i sin
 Timæo och Atlantica talar. 5.
 Vete heller kan han genom denna
 floden förstå syndefloden / ty han sa-
 ger fol 110. att detta frig flod på
 uti Cecropis, Erectei, Erectony

och

evinci posse confidimus: 1. in confessio-
 est apud omnes eruditos, nullum diluvium
 excepto Noachico, usquam contigisse,
 quo tantum terrarum spatium, quantum
 Atlanticæ suæ Plato, & nos nostræ Sveo-
 niæ vindicavimus, submergi potuerit. 2. Ab
 istius periculi metu orbem terrarum libe-
 rare videntur sacræ literæ, quæ spondent
 Gen. c. 8. v. 21 & c. 9. v. 11. non esse
 futurum ultra diluvium ad disperdendam terram.
 Non equidem ignoramus loca mari vicina &
 illo depressiora, aggeribusque tantum ad-
 versus fluctus marinos munita nonnun-
 quam ruptis repagulis inundari secumque
 magnas hominum strages trahere, quas
 Hollandia & aliæ nonnullæ regiones aliquan-
 do expertæ sunt. Nobis autem nunc sermo
 est de locis elevatioribus & regionibus inte-
 gris in ipsâ terrâ continente sitis, quas nul-
 lum diluvium sine peculiari & consuetum
 naturæ ordinem vel excludente vel mutan-
 te irâ divina perdere potest. Unde quidquid
 perhibeant Egypti, Græci aliique de im-
 manibus & cum exitio generis humani con-
 junctis diluviis, id omne ad diluvium Noa-
 chi, quod isti per tenebras viderunt, refe-
 rendum esse supra cap. 1. §. 2. probavimus.
 Belli quoque calamitates apud eos inundatio-
 num nomine venisse mox fusius declaraturi
 erimus. 3. Insulam à Platone secundum
 longitudinem, latitudinem ac etiam una
 cum montibus, fluminibus, sinubus, me-
 tropoli & centum prope notis aliis descrip-
 tam adhuc reperiri in superioribus ostendi-
 mus, quis igitur interiisse illam dicet? 4.
 Nec tam brevi temporis spatio ingens illud
 bellum cum Atheniensibus confici, nec im-
 perium per omnem ferè Europam, usque
 ad Etruriam in Italiâ, ut & Egyptum, quo-
 rum Plato in Timæo & Critia luculentet
 meminit, extendi potuisset. 5. Nec diluvi-
 um erit Noachi, quoniam p. m. 110. bellum

hoc

hoc ætate cecropis, Erectei, Eriſthoni & Eriſſthonis geſtum dicitur. Hos autem Moſis ac Joſue temporibus vixiſſe omneſe ruditi agnoſcunt, noſtraque Chronologia aliquando monſtrabit. Stat igitur ſententia per hanc inundationem non intelligi verum diluvium, ſed potius aliquam belli molem, quæ ſi juſto gravior excitata fuerit, adeo ut per eam nimia quædam hominum multitudo veleducenda vel expectanda videatur, Regio tum inundari devaſtarique non in commode dicatur. Suntque hi loquendi modi, non ſecus ac proverbialia, veteribus poëtiſtis noſtris in uſu ſatis aſſiduo: idque Edda in ſagitta, arcus & belli Nominibus indicat, quorum poſtremum nebulam vocat, & pluviam, itemque tempeſtatem, grandinem & diluvium. Nec tamen ſolis Poëtiſtis, ſed etiam literis ſacris tale aliquid frequentatum videmus. Itaque & Num: c. 24. v. 7. Iſrælitarum multitudo per aquas deſtinentes ut & aquas multas deſignatur: & Eſa. c. 8. v. 7. Rex Aſſyriæ una cum ſuis copiis veluti aquæ fluminis fortes & multæ tranſituri dicitur per Juda, & inundaturi & uſque ad collum venturi; & cap. 7. 18. Rex Egypti muſca, Aſſyriæ autem apis vocatur; & Jerem. c. 46. v. 8. Egyptii tanquam fluvius, cujus aquæ veluti flumina moventur, aſcendere perhibetur; & denique apud eundem c. 47. v. 2. hæc occurrunt verba ſatis clara & inſignia: Ecce aquæ aſcendunt ab Aquilone, & erunt in torrentem, inundabuntque terram, & plenitudinem ejus, hoc eſt urbem & habitantes in eâ: clamabuntque homines & ululabit omnis habitator terræ. Quibus alia multæ in ſcripturis ſacris conſonant, quorum afferendorum non eſt otium. Quantopere autem Sveoniam hæc inundatio illo tempore vaſtaverit exhauſeritque quamque latè per regiones alias ſeſe diffuderit, omnium optimè ex verbis Platonis paulò antè memoratis intelligere licebit, quæ per omnem Græciam perque totam ſerè Europam, uſque ad Etruriam, ac etiam in ipſam Egyptum Atlanticos arma ſua circumtuliffe docent. Per lutum illud copioſum, quod ex iſula reliquiis remanſiſſe, & mare quoque trajectu difficile, imo uſque

och Eriſſthonis tid / hvilka lefde mid Moſis och Joſue tid / ſom af alla de Lärdaſ ſkrifter och min Chronologia bewiſſas ſkal. Åhr ſå detta intet förſtåendes om en wainſlodh / utan ſom iag förſt ſade om en ſtör Krigs ſlod och Krigzhår / hvilken när han går alt förſtor af ett Land / eller och förſtoor öfverfaller ett annat Land / ſejes landet af ſtora floder dränkias och bliſwa öde det ſom meckra wanligit är hoos våra Skalder at tala och gemene ordſpråk / ſåſom de låſas tå uti Edda i Hilens / Bogans of Druſtu eller Krigstenuſingar / der det tallas Dimba / Regn / Wäder / Hagel / Flod. Och är detta icke allenast Skaldernas art / uthän och Gudhjelga ord ſåſom ſees 4. Moſis Book 24. c. 7. Där Iſræls Barns ſläktes ſtora förökning liknas mid ſtore wain. Jeſaj. 1. v. 7 kallas Åhrten ett ſtordt och mycket Stormwain / ſom öfwer Juda flyta ſkulle och det förhärta och c. 7. c. 18. Kallas Egypti Golt Flugor och Aſſurs Golt Diſn: Jerem. 46. v. 8. Kallas Egypti ſolt en ſtröm och böllet / och i 47. c. 2: v. kallas det Nordiſta folket ett ſtore wain och en wainſlod / ſom ſkal landet med dem ſom der på bo / och Ståderna mid dem ſom der i bo ſitt wäg bortdrifwa / ſådan låſes och i många andra rum. Huru öde den ſtora ſlod gjorde Sverige den gängen / och huru wida hon flödde öfwer andra land ſees här fortelligen af Platone, nemlig / att hon förde (ſom rät nu af honom ſades) Krig öfwer hela Græcien hela Europam in til Etrurien och in i Egypten. Genom den dyn och örenligheten ſom flödade ſedan i Hafwet af öns eſterleſwor / och gjorde det ſtordt at öfverſæra ännu i Platonis tid / ſom lefde öfwer 1000. åhr efter Moſis och

Cec-

ad

Cecropis tid / då denna Kriggsflod
 flödde / war inter annat å det stas-
 diga flödsfverij / som wåra ärligen
 sedan höllo / som uti Capitlet om
 wår flödsflod och flödsfverij skal
 talas. Om denna flödsflod dytalar och
 Plato fol. 108. således: Minu utaf
 Jordens stora basningar äro så mycket dyt
 och Jord i hafwet / som igenstänger all wä-
 gen / så at de som willa badan eller dista res-
 ar den dem aldeles i wägen och förtager all
 seglationen. Se åter huru flat gatan
 här är / hwem skulle segla ifrån
 Græcien och dist til Atland / eller
 från Atland och til Græcien / och
 wåga sig i det hafwet om Dhr
 wåre förgången. Sedan hwem
 wil rånfia att Plato skulle hafwa
 warit ett sådant baarn / hwilken
 intet skulle förstå / att den gytian
 som för 1000 år för honom af
 hafwet och floden updröes och
 fringsföres / skulle sedan på så
 lång tid en hafwa sig satt: det kunde
 intet större flod hafwa warit än
 Noe / som räkte hela Jorden 15.
 alnar öfwer högsta Bärigen / och
 altså aldrig större gytia och dy sig
 med watnet blandat / doch ser man
 af 7 Cap. 18. versen at Urken dref-
 der uti. Ur altså omöjelig om det-
 ta skulle hafwa warit en watnflod /
 at gytian skulle i 1000. år / och
 än i Platonis tid wåra så nock / att
 ingen kunde segla i hafwet från
 Græcien til Sverige eller Atland.
 Dersöre tycker Plato sielf fol.
 111. betänckteligit wåra om det-
 ta skulle hafwa warit en watnflod /
 den af de höga orter förde Jorden och tyen
 utbörd. Hwarföre icke någorlades Jorden
 åter skulle sig hafwa sammansatt i en hög
 backa / såsom det plågar sie: uthan skulle
 all draga sig til hafvens botn. Th / som
 iaa sade / år detta en gäta af-
 målandes dhett stora flödsfverij /
 som wåra stadigt höllo efter den
 första stora Kriggsfloden / hwilken
 gior-

ad tempora sua, hoc est per annos M. post
 Mosen ac Cecropem, sub quibus ista belli
 inundatio contigerat, redidisse tradit, nihil
 aliud intellectum voluit quam diuturnam
 & assiduam illam piraticam, ad Sveoniæ li-
 tora postmodum exerceri solitam, de qua
 in capite de classibus & piraticâ leorsim ali-
 quid afferre animus est. Adscribere tamen
 juvabit ea quæ apud Platonem pag. m. 108.
 leguntur: Nunc verò terra concussionibus, ingestam esse ma-
 gnâ ceni, iter undiquaque obstruentis copiam ita ut hinc illuc
 altum mare potentibus obex maximus opponatur, qui omnem
 navigationem impediat. Ex his verbis, lucis ali-
 quid huic abstrusæ narrationi denuo vindi-
 care licebit: cum enim homines navigatio-
 nem ex Græciâ ad Atlanticam adhuc ten-
 tasse audiamus, quis insulam penitus sub-
 mersam fuisse crederet? Quis item Platoni
 eam rerum imperitiam adscripserit, ac si li-
 mum a marinis undis concitatum, suo tem-
 pore, hoc est, post annos M. subsidere de-
 buisse nescierit? Certe nullum diluvium No-
 achico majus cogitari potest, quippe quod
 supra summa montium altissimorum cacu-
 mina quindecim cubitis assurgens, incredi-
 bilem quoque ceni lutique vim, supra id
 quod valitura videntur alia diluvia omnia,
 excitasse & secum vexisse non est dubitan-
 dum: attamen aræ in eo jactatæ omnino
 navigabile fuit, uti nos Historia ejus Gen.
 c. 7. v. 18. instruit. Adeo ne speciem
 quidem veri obtinet ista limi in vero aliquo
 diluvio per annos mille jactatio, & quidem
 tam copiosi crassique ut navigationem ex
 Græciâ in Atlanticam impedierit. Itaque
 & Platoni p. m. 111. minus congruum vide-
 tur de vero diluvio, quod limum e locis su-
 perioribus abradere secumque ad inferiora
 deferre solet, hic aliquid suspicari: miratur

enim qui tum fieri potuerit ut nulla telluris pars e locis sublimioribus defluens, in
 tumulum alicujus momenti, ut aliis in locis solet, se erexerit, sed semper desidens in profundam
 occultetur. Omnino igitur hocce lutam quædam erit adumbratio istius pira-
 ticæ, cui majores nostri se totos, post primam illam & maximam ex his
 locis

locis migrationem, dediderunt omnia maris istius litora sic infestantes & turbantes, ut ex Græcia in Sveoniam nemo sine maximo periculo & difficultatibus summis navigare posset. Huc facit vulgaris ille nostrorum hominum loquendi modus, quo Mare Limpidum vocant, quando nullis sive glaciei frustis sive scopulis sive piratis scatet; contra vero turbidum & impurum, quando his rebus impeditum cernitur. Illud quoque unius noctis & diei spatium, quo hanc diluviorum & terræmotuum intemperiem viguisse Plato in Timæo p. m. 25, tradit, de anno integro capiendum esse, annorum verò millia novem, ab isto diluvio, hoc est bellis cum Atheniensibus & Græcis gestis, ad suam ætatem elapsa & à Platone in Critia p. m. 108. & 111, memorata de totidem mensibus intelligi oportere, in operis hujus progressu ostendimus, atque simul admirandum Nostrorum cum Ægyptiis, Græcis, Latinisque scriptoribus consensus de tempore eruptionis istius ex his locis in universum fere terrarum orbem indicabimus: quibus rebus brevitatæ studio nunc supersedemus, fidem à nobis datam persolaturi liberalius in capitibus de prima majorum nostrorum migratione, de variâ variorum populorum Anni ratione, ut & in nostrâ chronologiâ. Quamquam autem ex his quæ nunc allata sunt satis superque liqueat Insulam hanc nullo vero diluvio penitus submersam fuisse ne tale diluvium post illud Noachi usquam contigisse, nec mare tam cænosum reddi posse ut navium in eo cursus impediatur, nedum ut limus in eo per annos mille supernatet; ex adverso autem diluviis, terræ-

gjorde hafvet orent och osäkert att andra intet tordes resa emillan Grecien och Sverige/ Och är det i gemena ordsätten att sola hafvet vara rent och fritt / då ingen is där går / eller Klippor åhro / eller inga sjödjöfvarer eller Caprer finnas: Och tvärt om orent / när isen drifwer / eller sjödjöfvarer det trubla. Det Plato säger att denna flod skedde på en natt och dag / det är och Skaldernas art at förstå om ett helt år: och där han säger att det var 9000 år wid påf för Solonis tid när denna frigg-flod skedde och friget med de Athenienler och Greker hölts / såsom Låses f. 102. och 111. det är månads år til förståendes / såsom alt wissas skal längre fram / så och huru en öfwer måttan samman stämning af de wåras / Ægyptiers, Græcers och Latiners skrifter / är til sinnandes om denna tiden / då denna stora Krigz-floden utgiöts af wåra fring hela världen. Alltså til at här spara widlyffthigheten / finner gunstige Läsaren detta igen i Capitlen om det första wåras uttog / om årtskilligas tideräkningar / och sedan uti Kronologien. Är således wißt ingen ö förgången / icke heller någon sådan watnflod sedan Noe tid varit / icke heller nånzing sådan dy funna vara i hafwet som Skeppen skulle hindra / mycket mindre påstå i 1000 år / utan detta vara en gäta om wåras första och största uttog och sedan stadige warande sjödjöfwerij. Nu wilt wi af Platonis klara ord och andra Gräker wiisa att denna 9000 år behållin. När Plato sluter denna Döns eller Atlands beskrifning

talar

motibus ac luto adumbratam esse partim primam illam & maximam ex his locis in alia migrationem, partim etiam inde & per multa secula continuatam piraticam; tamen ostendere jam libet ne quidem ipsam Platonem aut scriptores alios Græcos tenuisse illam de vera insulæ submersione sententiam. Etenim Plato in Critia p. m. 120. & 121. plurima

talar han många och märkliga ord således. En sådan stoor och dräfflig mæchte som på de orter den tiden war / hafwer Gudh genom en wijs tijdz ordning och omgång / åter på de samma orter instättat / genom en sådan händelse såsom det förmanles: genom många mans ådror / så länge. (1) Gudfructan war hoos dem (2) De lefde efter Lagen. (3) De ålskade sin ätt och Släkt som war af sielfwa Gudarna (4) De hade endrätteliga och manliga tankar uti sinu sinuen (5) Och brukade måtteligheten med försigtigheten til att möfsta allehanda lyckans och olyckans tillstånd. (6) Företändes al ting / undantagaudes dygden / och lade så intet stort på hierta de tidsers tillstånd / eller den stötte. (7) Jæf heller blefwo de der öfwer högmödige. (8) Bthan åtwen såsom Gull och Silfwer och andra kosteliga ting / kunde det måtteligen och med ett ödmult hierta bära. (9) Jæf heller af sådana kräfteliga ting blefmo de söfwarer / och såsom af wijin fülle. (10) Bthan lefde nyfset / märkandes at genom försigtigheet och en allgemn kärlek och wenskap dygden tilltog. (11) Och att der de til fremmande ting skulle stta hierta så / och dem högt wärdera / och deras såsångeliga wäsende högt ålska / skulle de tilllita med dem förgås. (12) Men twärt om så länge de betänkte att dygden och Gudfructan skulle hoos dem så råda skulle all ting som nu äro uprättade hoos dem stå i stor. Men sedan såsom dygd och ärligheet blef blandat med allehanda menniskliga begärelser / toghon af och laster togo öfwerhanden; Då när de intet längre kunde draga de goda dagarna / kommo de på fall. Men honom som allting seer och dömmar såsom de böra wara / blef nu detta Goltet i för hans ögon ledt: men dem / som intet kunna förstå den rätta lycksaligheters wäg / syntes detta Goltet wara det härligaste och lycksaligste / som nu så med mæcht / öfbrätt och wäld kunde andra tuinga. Då kom alla Gudarnas Gud Toor / som Lag och Rätt förswarar / genom hwilken han mæcht och wäld hafwer öfwer alla Meniskior / och seer alla ting; när han såg at det ädla Goltet wille fördärwas / och han i wijs lag öfwer dem sättia wille / att de åter skulle komma til dygd och sedigheet igen / så kallade han alla Gudarna till deras egie land / hwilket heligt och namnkunnige war / of af hwilket han såsom af en thron mit i werlden / kan se alt hwad som stier of händer. D / D hwilka härliga ord / som wiisa ett Lands upkomps och fördärf. Här ser man nu huad Plato hafwer förstått genom Floden och dyn: nemligen / huru de hafwa begynt at öfwer andra Länder härja och Regera med wäld / så att Thor måste åter alla Konungar som utrikes foro kalla tillbaka / och sättia dem strängare Lag före. Hwad tid det nu skedde och hwad genom Tor förstås / skola wijs län-

gre

super hoc negotio confignavit satis memorabilia: Talem itaque tantamque potentiam qua in illis locis tunc erat, Deus certo quodam & destinato ordine ad hæc rursus loca reduxit, huiusmodi quadam, ut perhibetur, occasione: Multas per arates, (1) quamdiu nimirum divina natura in illis efficax fuit, (2) parebant legibus, (3) & suum ipsorum genus, divinum quidem illud, amice complectebantur. (4) Germana enim & vera, & omnino magna inerant ipsorum animis cogitationes: (5) Et modestia cum prudentia conjuncta ad omnes fortuna casus inter se utebantur. (6) Itaque ceteris rebus præter virtutem neglectis, præsentem rerum statum parvipendebant, (7) neque idcirco animis efferebantur, (8) & tanquam onus auri & argenti, ceterarumque prætiosarum possessionum, temperato & facili animo ferebant: (9) neque deliciarum illarum copia ebrii, & illo mero temere furentes insultabant, (10) sed sobrii, perspicaci prudentia animadvertebant, omnia hæc communi amicitia cum virtute crescere: (11) quum autem in rebus illis externis nimium studii & cupiditatis positum fuisset, illisque honor nimius tributus, tum vero ita eas dilabi atque marcescere eosque illos rerum fluxarum admiratores eodem cum ipsis exitio involvi. (12) Contra ex hac ratiocinatione, & in iis vigente divina natura, omnia in iis crescere qua prius commemoravimus. Postquam igitur divina sors, multis mortalium cupiditatum sordibus immixta, infirma & debilis in ipsis extitit, & mos humanus invaluit: tum vero, cum præsentem rerum statum non ferre possent dedecori succuberunt. Ei vero qui rerum, ut vere existunt, naturam videre posset, illi homines in eo statu, turpes perspicue videbantur: quum videlicet rerum præstiosissimarum pulcherrimas amisissent: at iis qui veram ad felicitatem viam inspicere nequirent, tunc vero hi & pulcherrimi & felicissimi censebantur, qui injusta quadam autoritate & potentia abundarent. Tunc sane Deus Deorum Jupiter, legum vindex atque custos, ex quibus summum habet in homines imperium, qui has omnes res potest perspicere, quum generosum animantium genus animadverteret depravari, & certum quoddam ius vellet illis imponere ut ad temperantiam conformati, moderatiores compositioresque evaderent: Deos omnes in suam ipsorum sedem, augustissimam illam, convocavit, ex qua, veluti ex medio mundi throno, quacumque generationi subiecta sunt perspicit, atque notat.

O verba cedro digna? quippe vera & primaria fundamenta salutis vel exitii imperiorum omnium. Diluvium igitur ac lutum apud Platonem, violentam Atlanticorum in regiones alias irruptionem & acerbam dominationem adumbrant. Quâ de causa Iovi demum visum fuit Reges inde profectos ad sedes veteres revocare, & legibus multo, quam ante factum fuerat, rigidioribus constringere. Quo autem id acciderit tempore, quidve per Iovem hic intelligi debeat, post docebimus; namque ad hæc rite percipienda, Regum omnium genealogias,

expe

expeditiones, & in patriam reversiones exacte novisse conveniet. Saltem id nunc confirmandum suscepimus, Platoni de insulæ hujus vera submersione nihil usquam in mentem venisse: secus enim, in hæc verba minime fuisset prolapsus p. m. 120. Talem itaque tantamque potentiam, quæ in illis locis tunc erat (non ita multò post diluvium Noachi) quæque crescentibus postmodum vitiis & injustitiâ, debilis ac infirma facta fuit, Deus certo quodam & destinato ordine ad hæc rursus loca reduxit. Huc accedit Homeri de Atlanticâ insulâ saltem belli Trojani tempore non submersâ auctoritas, de qua in capite proxime sequenti plura consignabimus. Demum juvant nos duo inter se pugnantia instituta, cum primis illud Atheniensium, quod Blavius in America pag. 1. ex Theophrasto & Aristotele elicuit docens, *senatum Atheniensium prohibuisse ne cives in Atlantidem navigarent, patriamque suam desererent.* deinde aliud Majorum nostrorum, in antiquis LL. Vestrog. Tit. de Iur. Hæred. c. 12. §. 2. exhibitum: *qui in Græciam profectus fuerit sedis in eâ figendæ causâ in capiendâ hereditate heic exsors esto.* Quis igitur insulam tum submersam aut penitus abolitam credet? Ergo nunc Lector benevole, mirari desine tam frequentem apud Græcos Latinosque poëtas hyperboreorum mentionem, tam arctam Atheniensium cum Hyperboreis amicitiam, Diodoro siculo, Homero & Plutarcho sæpius memoratam, & denique tam illustre Atlantidos insulæ in toto terrarum orbe nomen ipsi Platoni tanti visum, ut centum aut ultra in ea notatu digna invenerit. Quam etiam antiquum sit regnum Atlanticum, ex his cognoscere licebit præsertim ex eo quod Plato ætate sua tot leges, tot instituta, tam multiplicem Deorum cultum, tam accuratam terræ in centumpagos divisionem, tam justam metropoleos adeoque omnis insulæ dimensionem, tam rite explo-

ratas

gre framvissa / sedan som alla Romungars slächter / uttog / och återkompt på sina tider åro wisse / chert kanden gunstige Läsaren intet rätt sig här utinnan vileda. Ser man så klarligen af Platone att Atländintet war förgången / ty af begynnelsen i dessa ord och i slutet säger han att den mækt och hårtig- het som der i landet war uti första tider / (nemligen / effter Noe flod) / och hwilken sedan genom laster / wåld och orätt afrog / lät Gud effter wiß tids förlepp åter komma til sitt förra stånd.

2. I nästa Capitel skola wij och wissa af Homero, att hon stod wid mækt i Trojæ förstöringz tid

3. Vthi Blaus America f. 1. wissar Blau af Theophrasto och Aristotele, att i Athen blef af hela rådes förbudt att des Lands inbyggjarer och Borgare de Gråker intet skulle öfwerge å sin Gädernesland / och så många sätta sig neder i Atländ / åfwen såsom twärt emot i wår gamla Wästgöthelag Årsdabalk.

c. 12. §. 2. biudes at den som reeser til Gråkland och sig där sätter / han skal intet åfswa i Sverige. Huru kunde då detta land wara förgångit? Vndra så intet nu gunstige Läsare / at alla Gråker och Latiner tala så mycket om de Nordiska i sina Skalder. Vndra intet at Diodorus Siculus säger at de Atheniensier hade en särdeles wänskap med de Nordiska / hwilket rätt nu af Homero och Plutarcho och andra widlysteligare skal wissas. Vndra nu intet heller öfwer detta ädla landes stora namnkunnigheet och beröm / emedan Plato der med 100 och några omständigheter beskriswer. Hwar af man kan se huru åldrigt Kiste det hafwer varit / när man öfwerlägger att det ett sådant nått Regimente förde / hwarutinnan des Lagar / ordningar / Gudstjenster / Landes indelning til Hundari / Hufwudstadens och hela Kistets så nåte afmåning / Skidrens diupheet och widd / Skipsflottans storlek /

Oo 2

och

och mera sådant / der emot Plato så mäkta ringa hafwer att kala om Athen och des Regemente / ehuruwäl han säger sig der wila effter yttersta förmågen beskriswa / hwilkes beskrisning iag wil forteligen til alla sina omständigheter indraga / på det den gunglige Cäsaren der af kan döma och se / huad stor äfkillnad det måtte hafwa varit på både Regementets åder / Konstlers / Lagz / Seders / Krigsständes / och mera sådant / idkande och bruk / och där af följande i äldsta tider namnfunnighet och beröm.

§. 9. Först säger Plato f. 109.

Att de Gudarna Vulcanus och Minerva emedan de woro födda af en Fader / lade och sig bage på wissdom och allehanda konstler och desförde följ lottien på dem att det landet betomma såsom lägligt och bequämligt til sådana konstlers idkande.

2. Sedan säger Plato f. 110 att Cecrops, Erecteus, Erichonius Erichthonius lefde i den tiden som detta Atlants folk i förde Krig med de Atheniensis och Græker / länge för Teleum. Deras namn och tid wisses bäst i Cronologien och des taffla.

3. Widare beskriswer han de Grækers sligt att lägga sig på allehanda Handewärk och återbruk / och att det war en ynnigt Land för såd / Wostap och andra Dyr; men nämner intet hus ru offta de sådde / eller fruchten mognade / såsom han gör i Atlants beskrisning.

4. Afmålar Plato Landets widd eller huru wida deras Regemente sträcke sig / nemligen / att först war deras Land wäde in til Isthmum / och dån til Epirum, och högst in til Cithæronem och Parnehem. Sedan war deras gränser på höger til Oropiam, på wänster til hafwet in mot Alop, som ey wa de Grækers stad. Men beskriswer intet des längd och bredd med stadier såsom han gjorde om Atlant.

5. Säger han att där woro några Bärq / som öfwe flodigt gåfwo sådana gräs som woro tialliga för Wifnens föda / och intet myct in lång tid för honom ba wer där och huggits stora trän til byggningar.

6. De

ratas sinuum & profunditates & latitudines, tam magnas vires maritimas & id genus alia, quæ regno alicui novitio minime convenire possunt, in eo invenerit, cum ex adverso de rebus Atheniensium, licet eas præcipue tractandas sibi sumpserit valde pauca proferre habeat, à nobis equidem iam aliquanto curatius indaganda, ut ex his lector benevolus tanto promptius & expeditius cernere queat quantum & ætate, & artibus, & legibus, & consuetudinibus, & armis & rebus aliis, & deniq; nominis ac famæ magnitudine hæc duo regna populiq; ab invicem distent.

§. IX. Plato igitur de Atheniensibus, in Critia p. m. 109. hæc prodit.

1. Vulcanum & Minervam, quum communem habeant naturam, tum quod eodem essent patre, tum quod sapientia artiumque omnium communi quodam studio ad res easdem aspirarent, ita communem hereditatem hanc regionem sortitos veluti virtuti & prudentia propria quadam & peculiari natura ratione accommodatam.

2. Pag. m. 110. Cecropem, Erectheum, Erichoniam & Erichthonem, belli ab Atlanticis adversus Græcos & Athenienses, & quidem longe ante Thesei ætatem gestis tempore vixisse. Istorum autem & nomina & ætatem justam Cronologia nostra expediet.

3. Græcos in artium operibus & agriculturâ versatissimos fuisse, Græciamq; cum quavis regione fructuum & copia & bonitate & ubertate pascuorum alendis animantibus per commodorum certare, licet quoties sementem facerent, aut fruges maturescerent non perinde ut in Atlanticâ tradiderit.

4. Istius regionis terminos eo tempore ad Isthmum usque pertinuisse: isthinc autem versus Epirum, ad summum Cithæronem atq; Parnehem, qui fines ipso descensu dextrorsum ad Oropiam inclinent, sinistrorsum vero ad mare, Alopo excluso. Atqui stadia, uti in Atlanticæ dimensione factum est, non numerat.

5. Pag. m. 111. Esse montes nonnullos quibus alimentum tantum modo ferant: non tamen longum elapsum tempus ex quo accisa essent arbores proceræ, ad maximarum ædium structuras aptissimæ.

6. Athe-

6. *Athenarum arcis aliam quidem fuisse, quam tunc erat, dispositionem: quæ autem illius fuerit & longitudo, & latitudo & fundamenta, & vastitas, quæ omnia in descriptione Regiæ Neptuni templique ejus accurate observata sunt, non recenset. Præterea omnem in circuitu regionem glebosam fuisse, paucis locis exceptis, & à superiori parte planam. Exteriora ejus loca ad lævam occupata ab artificibus & agricolis qui proxime agros colebant. Superiora militares illos homines solos seorsim à ceteris hominibus tenuisse circa Minervæ & Vulcani templum unius septi ambitu, veluti unius ædis horto, undiquaque conclusi.*

7. *Pag. m. 112. A publico autem apparatu, sive ædificia extruenda essent, sive religionum ritus peragendi aurum & argentum summotum fuisse, quorum tamen præsertim ad ornatum templi sui Atlanticos homines valde prodigos fuisse perhibet.*

8. *Fontem unum eo in loco, ubi nunc sita arx est, fuisse; eoque propter terræ motus exhausto, exiguos quosdam rivulos circum relictos.*

9. *Hoc vero unum etiam atque etiam cavisse eos (nota peculiarem quoque Platonis diligentiam in hoc uno circa res Atheniensium) ut & virorum & mulierum idem semper esset numerus, ut præsto esset ad bellicas administrationes: jamque & ad futuros eventus duas maxime sepositas fuisse myriadas. Satis igitur & perspicuè & prolixè nunc ostensum arbitramur quantum & imperandi modo, & legum æquitate, & Deorum cultu, & artium frequentia, & rebus aliis, sed ante tempora Mosis & Cecropis, Atheniensibus antesteterint Nostri. Nec plura nunc addimus, magis Lectoris benevoli industria & diligenti locorum à nobis ante allatorum examine, quam studio nostro confisi, modo illud memoria firmiter teneatur, in hac nostrorum cum Atheniensibus comparatione, respici à nobis ad tempora ante bellum Trojanum: quæ enim imperii Atheniensium potentia & majestas post il-*
lud

6. Begynner han beskriwa des stad Athen och säger wäl/ det store annorledes hafwa då warit tilstått än i hans tid/ doch icke huru stort/ långt eller bredt det war/ eller des grunds storlet/ såsom han gjorde om wår Atins storts och kyrkos grund til sin längd och bredd. Men huru folket der omkring bodde talas han således: Alle landet der omkring war leractigt/ undentagandes så orter/ och ofwan til remlig stätt: Des yttre plåker på wånske sidan bebodde handwårkärer/ och de som brukade åkeren. De högre rummen innehade Soldaterna stilde ifrån der andra folket inneslute med en gård rundt om Minervæ och Vulcani tempel/ litasåsom uti en trågård.

7. Ytterligare säger han: De brukade in i store wåsende in antingen där skulle något hederligt byggnas eller och til deras Gudsstenar så stallas så hade de inter gul eller silfwer där til såsom han skrifwer öfwerflödigt i sin Atlants beskriwelse hafwa hoos of warit/ sårdels wed wår Afgudatemplets beprydnat.

8. En Räll war där förr som Elorren nu är/ säger han/ hwilken af jordbåfningen är urödder/ så att nu allenast några små ådrar finnas/ som flyta.

9. Det förnämsta som han om de Atheniensers tilstånd skrifwer/ hwilket är genom något wist tal eller refning utmärkt/ är detta: de höllo den ordning stadigt och fast/ att alltid taler på deras inbyggjare til Manolf och Qwinolf war lista fullt/ på der de för tillkundande Krig skulle hafwa en wif riggbår/ och derföre stadigt uppehöll/ att emå så något feidel 20000 man. Nu kan man ögonförmågan se hwad afstignadt det har warit i de första tider för Mosis och Cecropis emellan wår och de Atheniensers Regements form/ seder/ Guddyrkkan/ Konster/ och alt annat/ och i hwad stor all sådant hoos of hafwer warit och hoos de Atheniensers än i ringa upkomst/ hwilket iag inter behöfwer uprepa/ utan lemnar den gunstige Läsaren det vidare att eftertänka

utas alla indragna rum och stäl.
 Förty om de Aethienses rege-
 mens upkomst och flor effter
 Trojanernes tid / talas här inhet
 utan det kan hoos alla de Gaäkers
 skrifter söktas. Denna Atlantiske
 dösom ingen uti några 1000 år
 hafwer wägar att igen söka / för
 den swära dy / många södröswater /
 oendeliga holmar och klippor / och
 farande drifits som des Atlantiske
 haaf trubblat hafwer / och gjort dem
 resandom wegen både mörk och
 swär / att henne igenfinna / hafwer
 jag nu wägar genom Gudz hielp
 med en Bått bestående af 102
 Platoniska ädrar igenom fara och
 henne igenfunnit.

CAP. VIII.

Handlar ännu om Eweris
 ges namn Atländ så käl-
 lat af Homero och andra
 gamla Skribenter / af
 hwilka en dehl det och kalla
 Ogyrphen eller Ogyö.

§. I.

WXi hafwa nu stilla rode
 med Platone och igen-
 sökt Atländ / nu willa
 wi tilse sedan wegen är öpnat med
 fulle segel dist fara med Homeri
 Ulysse. Homerus den mycket
 gamla Gråfsta Stalden talar
 således i sin Odysssea A. v. 48.
 där Minerva beder Gudarna för
 Ulysse, at han måtte komma heem
 ifrån Atländ eller Ogyphen där
 han nu i 7. år hade varit så lyda
 orden: Mit hierta det dänger i mig och
 plågas för den olyckelige Ulysse, hwilken
 sannerlig mycket ondt utstår ibland männer
 på den omsluta och stogsfulla Öhu där som
 Hassens näste är (Haafz-swalget)
 där Ale boor / som hafwer kundskap om alla
 Haafzdiup och grunder / och är den som håller
 de höga stubbar som uppehålla Himmel och
 Jord: hans dotter den Gudinnan som och
 der boor / hon qwarhåller den förande olycke-
 lige Ulyssen.

Här

lud bellum fuerit, ex Græcis scriptoribus
 abundè sciri poterit. Denique cum per ali-
 quot annorum millia nemo ferè sit inven-
 tus, qui hoc iter ad Atlanticam insulam
 canoso, hoc est piratis, scopulis & multà
 nonnumquam glacie turbato mari circum-
 datam tentare vel ingredi fuerit ausus, no-
 stra hæc navis centum duobus remis Plato-
 nicis instructa, omnia ista obstacula, per
 Dei gratiam, perrumpere ausa est, inque
 portum satis, uti speramus, tutum, & tran-
 quillum deducta, ex illo insectantium se
 belluarum rictus & latratus secunda lata-
 bundaque respectat.

CAP. VIII.

*De Homeri & aliorum
 quorundam Scriptorum
 antiquorum Atlantica
 vel Ogygia.*

§. I.

Sic sensim & subtimide, ad Platonis Cy-
 nosuram, iter in Atlanticam insulam
 aperuimus quo semel patefacto, nihil
 jam vetat plenis velis cum Ulysse Homeri-
 co ad eam accurrere. Viam verò nobis an-
 te alios omnes pandet Græcorum poetarum
 antiquissimus & facile princeps Homerus,
 qui dum Palladis pro Ulysse in Atlanticà si-
 ve Ogygiâ constituto & post septem anno-
 rum errores, reditum ad suos anhelante,
 apud Deos intercedentis preces repræsen-
 tare studet, ita canit Odyss. A. v. 48.

*Verum mihi pro Ulysse bellicoso cruciatur Cor
 Infelice, qui sane diu ab amicis calamitates patitur
 Insula in circumflua, ubi umbilicus est maris,
 Insula sylvosa: dea vero intra domum habitat.
 Atlantis filia multiscii, quique maris
 Omnes profunditates novit, sustinet autem columnas ipsa
 Longas, qua terramque & calum amplectuntur:
 Ejus filia infortunatum lugentem detinet.*

Qui

Quibus in verbis Homerus insulam hanc domum filiae Atlantis vocat, & præterea v. 85. Insulam Ogygiam ad quam Mercurius internuncius missus erat, ut celerrime Nympha pulchricoma ediceret firmam (Deorum) voluntatem, Reditum prudentis Ulyssis, addens insuper Odyss. E. v. 272. Ulysses sedisse & contemplatum fuisse Ursam quam currum cognomine vocant, quæ ibidem vertitur, & sola exper: est aquarum oceani. Huic jam ad jungendus videtur Plutarchus in libro de facie Lunæ p. m. 941. carmen ex Homero afferens:

Ogygia huic longe vasto jacet insula Ponto.

Atque simul ab aliis antiquis Scriptoribus græcis multa ad hujus insulæ constitutionem pernoscendam idonea adducens, inprimis autem hæc tria: 1. *Abesse illam à Britannia quinque dierum itinere.* 2. *Prope illam esse sinum Mæotide haud minorem.* 3. *Solem illic per dies xxx. saltem unius horulæ spatio sub terrâ condi.* Equidem non diffitemur multò plura apud hos duos scriptores inveniri ad hanc rem facientia: nos tamen ex omni illorum numero sufficere arbitrati sumus hæc quinque, quæ jam nobis pyxidis nauticæ instar erunt, nosque inter navigandum ab omnibus cum erroribus tum scopulis tutos ac immunes facile præstabunt. Prima igitur novæ hujus pyxidis linea est, quod in hac insulâ conspiciatur ursa sive Currus, sese vertens, & omnino exper: aquarum oceani. In globis cælestibus cum Jansonii tum Blavii videre licet septem stellas insigniores ursæ, quæ currus sive plaustrum nomine veniunt circumrotari intra elevat. grad: 51. & 64. quæ distantia habet sibi respondentem in globo terreno omnem illum terræ marisque tractum qui est à Mechelburgo (Mugilonibus) in Germaniâ, usq; ad Vinilalandiam (Vinnilos) in Sveonia, quorum situm exhibemus in Tab. 2. Fig. 2, adeò ut totius Sveoniæ metropolis Upsala medio propemodum currui subjaceat, præterque illam loca omnia quæ eidem circulo

para-

Här fallar Homerus *Thi Utiles* *Sö* på hvilken han bodde / men uti den 84 versen kallar han henne *Oggursey* med ett annat heders namn / der han så talar: *At Mercurius skulle på Gudarnas vägnar resa til Oggursey och låta den vackra Gudinnan veta att Ulysses måtte resa heem.* *Uti* den delen E. och 272. versen / talar han om under hvad *Stjernor* hon låg / der han beskriver Ulysses heemresa derifrån / hvilken då sagt och bestämdes *Stjernen* / den de der på orten kalla *Karlwagnen* / hvilken öfver deras hufvud der sig vänder / och aldrig går under jorden eller *Horizonten*. Plutarchus uti sin bock om månans ansichte f. 941. indrager en vers af Homero, nemliken denne / *Og en ligger längst här ifrån i villande hafvet / och af åtskilliga andra gamla Græker och lärda Män beskriver flera hennes omständigheter / men särdeles med 3. kännetecknen* 1. *Att hon var 5 dagresfor til siös från England.* 2. *Att hon låg wid en stor hafv inwijsel som intet var mindre än Mæotis.* 3. *Och sedan att Solen där syns om året uti 30 dygn / allenast på en timma gå under Jorden.* *Wånga flera kända tecken hafwer väl både Homerus och Plutarchus denna Sö anseendes / men wi vilia intet först taga mera af före / än dessa 5 effter hvilka wi vilia ställa compassen / så att ingen skal fara will om vägen eller föra sig på någon flippa som tänker dist att segla.* *Det första känneteknet är att hon ligger under Karlwagnen / den han säger wända sig rätt öfver deras hufvud / och där aldrig gå under deras Horizont.* *Af himmelens floot både Jansonii och Blaus kan man se att de 7 stora stjernor som lifnas wid Karlwagn de gå omkring ifrån den 51 grad och in til den 64.* *Sywilket är emellan Meklenburgs (Mugilonen) i Tyskland och Vinilaland (Vinili) uti Sverige se 2. Taf. 2. Fig. så att gamla Hufvudstaden Upsala kommer nästan*

mit

mitt under desas 7 stora stjernors gång: men icke allenast Upsala utan och allade orter / som liggia i samma cirkel / som finnas i Liffland Ryssland och Tattarijs. Sedan är det och märkeligit att allom dem som bo i Sverige alt in til yttersta udden i Skåne under den 55. grad/går ingen den ringesta stier-na i Vidnen eller Carlwagnen neder under Horizonten. Men strax man kommer in på Tyska sidan i Pomeran / Mecklenburg / Holsten / Wäland etc. synes den ena foten af Vidnen eller Carlwagnen gå under / och ju mera man söder åt kommer / ju flera stjernor gå derunder Horizonten af samma Carlwagnen. Hwar af den gunstige Läsaren klarligen ser / att den som wil igensöka denna Atles eller Ogygö / han måste ställa sin Compas och resa entligen norr åt och til det ringaste söka henne ofwan den 55. Graden eller den cirkel af himmelen / som Skåne ligger under : och hwar man således fått igen effter de Lärda Jordbestrifuvarers art / denna org bredd. Men såsom när man kommer under den 55. Graden / många orter / som tag sades / liggia söderutan Sverige der under såsom Liffland / Ryssland och Tattarijs / så och den ytterste norre deel af Wästindien see 1. Taf. 1. Fig. den dock de gamla en wiste af / så måste man tilse widare / hwart compassen skal ställas ; Hwilket til det andra wissas skal af Plutarcho, nemligen / dñt Solen hon om längsta dagen är 23. timar i 30 dygn uppe. Detta ser wid norra stjernans högd af 66. Grader och här i Sverige är wid Taurne see 1 och 2. Fig. 1. och 2. Taf. Hvilket och kan sees af Cluverii Geogr. l. 1. Cap. 6. så och Joh. Magni Sveriges Histories förtal / och andra Geographiske Skribenter. Men fast man nu weet huru långt man skal fara norr åt / så är man

intet

parallelo in Livoniâ, Moscoviâ, Tataria-
que subsunt. Est & hoc notatu dignum,
quod nulla Ursæ nedum Currus stella cui-
quam Sveoniæ parti occidat: conspici enim
possunt omnes illius stellæ supra horizon-
tem etiam ab ultimis promontoriis Scanen-
sibus, quibus elevatus est polus gradibus 55.
At Pomeraniæ, Mechelenburgo, Holsatiæ,
Poloniæ & aliis e regione Sveoniæ jacenti-
bus terris pes ursæ occidit unus, partesque
ejus reliquæ ceteris & ad meridiem magis
magisque vergentibus regionibus. Extra
igitur omnem est controversiam ituris ad
Atlanticam vel Ogygiam cursum dirigen-
dum esse versus septentrionem, & minimum
quidem usque ad elev. Pol. grad. 55. id
est ad circulum paralelum Scaniæ ita ut la-
titudinis ejus geographica nos amplius non
fugiat. Verum cum gradus 55 communis
sit Scaniæ, ut ante diximus cum multis &
Livoniæ, & Moscoviæ, & Tataria & Ame-
rica septentrionalis, ut ut veteribus incogni-
tæ, locis juxta Tab. 1. Fig. 1. iterque omni-
no ulterius dirigendum esse videatur, jam
in nauticâ nostra pyxide secundo loco le-
gere licebit ex Plutarcho aliquid de xxx.
diebus longissimis quorum singuli circiter 23 horarum
sunt. Id autem in ea Sveoniæ parte contin-
gere, quæ gradui 66 subest, & Torne voca-
tur, Tabula nostra 1. Fig. 1. Tab. 2. Fig. 2.
Cluver. Geogr. l. 1. c. 6. Joh. Magn. Præ-
fat. ad Hist. Sveonum, alique Geographi-
excellentes clarissime ob oculos ponunt.
Verum latitudine cognitâ, incertum adhuc
manet quousque versus orientem aut oc-
cidentem cursum flectere conveniat. Ergo
rursus inspicienda pyxis erit, ut & illi a
Plutarcho hæc inscripta verba: *distare insu-*
fulam

lam a Britannia quinque dierum itinere. Ita certe nautæ omnes maris spatium illud nunc mensurant, & nos in illa sententia valde confirmavit maris præfectus Nobilissimus Dn. Klerck qui navem e portu Britanico Gravesandensi solventem si venti secundi vehementius illam urgeant & impellant, ad fretum Oresundense quatuor dierum spatio deferri posse affirmavit. Satis equidem exacte hæc omnia nunc respondent iis, quæ apud antiquissimum Herodotum lib. 4. pag. m. 111. leguntur *de stadiis 1083 unius diei noctisque spatio in mari, si venti secundi afflaverint, facile conficiendis, qui stadiorum numerus gradibus 2½ æquari potest.* Nam cum a portu Gravesandensi, aut, si mavis, ab ostio Tamesis usque ad fretum Oresundense, facto circum promontoria Iutiæ circuitu numerentur gradus x1, diebus autem singulis juxta Herodotum tribuatur navigatio circiter grad. 2½ omnino vera erunt verba Plutarchi de distantia Sveoniæ a Britannia quinque dierum itinere maritimo. Eoque pacto in hunc sensum minime omnium veniet orbis novus, quippe qui minimum xxx dierum itinere a Britannia versus occidentem remotus est, quod ex globis terrenis Iansonji, Blavji aliorumque haberi nullo negotio potest. Nimis quoque versus orientem remotæ videbuntur Finnia, Livonia, Moscovia & Tartaria. De Islandiâ vero accipere ea verba vetat distantia dierum circiter octo. Nihil ergo in occidente toto præter unam Sveoniam superest, de qua ista Plutarchi verba capi queant. Ut autem gubernatori nostro omnis planè scrupulus eximatur, intueatur quæsumus verba Plutarchi huic pyxidi quartæ lineæ loco inscripta, & reperiet hanc insulam sitam esse *prope ingentem & ipsa Mæotide haud minorem Sinum.* Quæ verba sicuti insulam hanc Mæotide majorem intelligere non prohibent, ita cundo per omnia totius le-

pten-

ån intet wiß huru länge man skal resa i öster och väster / ty gifwer til det tredje Plutarcus det til anledning med klara ord / såljandes / fem dagresfor ifrån England. Att segla ifrån England 5 dagresfor / är just effter alla Skepparers berättelse: och särdeles mig af Herr Admiralen Klerck meddelat / så är det från Gravesand i England med den bästa wind / allenast 4. dagar till Drefund i Skåne. Hvilket mäktiga stämmer in med den äldsta Erdfreskriventens Herodoti uträkning om de gamlas seglarton på dygnet / som läsas kan lib. 4. fol. 111. nemligen att natt och dag seglas i skön med god wind 1083. stadier / det är / 2½ wid påß grad. Nu är emellan Gravesand eller Lundens i England Hufvudstadz stodz oos / in til Drefund i Sverige med fröken om Juslandz udden 11 grader och löper så 2 ock ensfietredel wid påß effter Herodoti uträkning på hwar dag / och blifwer så 5 dagar att segla effter Plutarchi ord från England til Sverige. Hwar igenom slutes reda ut hela Västerindien väster å / ty dijt ifrån England är den alraförsteste wäg att resa 30 dygn / se detta på Janlonij. Blaus eller andras iordennes bolls afriening. Sedan öster å / slutes ut både Finland / Liffland / och så myckit mera Ryssland och Tartariet / som de längre bort öster åch liggia; slutes och uth Jissland / ty ifrån England skal man til det ringesta på 8 dygn dijt segla. Åhr så på väster ingen ort meer til finnandes ån Sverige. Men på det den gode Skepparen inthet skal ånnu twiska att ställa compassen, så så lågger Plutarchus ånnu ett mäktiga klara tecken / nemligen / att hon ligger wid en stor hafswilt / den in et mindre är ån Mæotis. Igenom hvilka ord förstås suarare större: söl nu fring hela landzsidan här om nor / ja in til Indien på

Pp

1. Lase

1. Taff. 1. fig. alt ofwan 50. grader till 80, så finnes ingen hafswist mera än desse två / Östersjön (Pontus) och Granwist (Cronius Pontus) Granwisten kan iniet Plutarchus förstå / ty hon ligger wäl 20. eller mera dagresfor ifrån England. Är så ingen mera till finnandes än östersjön. Jette heller ligger wid Granwisten någon holma / som kommer under den 66 graden att stå / ty Cranö / som ligger uti munnen på denna inwist är under 68. grad. Alltså hafwer den gunstige Läsaren reda östersidan af samma Stö / som fluges af denna wist östersjön (Ponto eller Botn). Huru man skal tänna henne igen af wästres sidan / så wissat det til det 5. Homerus med herliga ord / nämligen / där som hafv Swalget eller Haffens Nassa är. Hvilket namn hafwet där än i dag behåller / och ligger wid wästres sidan af Sverige wid Norges strand / kallad och så Maalströmen / Myrströmen / Åsgrund. se 16 Fig. 14 Taff. liggandes in wed samma litzie / som Plutarchus säger att de hafwa 30 dagar solen stadigt uppe på en tima när. Med samma namn som nu Homerus gifwer detta hafvswalg / nämner och Paulus Diaconus (hwilken lefde efter Christi tid 800. wid pass) der han beskriver de Longobarders utgång af Sverige och des örtes beskaffenhet kommer han at tala om Finnarne / säjandes således c. 6. fol. 747. Jette långt ifrån deima (Finnarne) strand som wij hafwa omtalt emot wäster / der wästerhafwet synes ingen ända hafwa / är detta diupa hafvswalget / som man allment kallar Haffens Nassa / där watnet synes 2 gånger om dognet / såsom upswälgas och åter upkastas / hwilket pröfwat stic genom Haffens hastiga flod och ström til och ifrån des strander. Åhr wid pass 1496. hafwer Storsfurstens tolf i Ryssland Istoma rest til R. Johan i Danmark / hwilken sin resa han före

ptentrionis litora usque ad Indias a gradu 50 usque ad grad. 80 in Tab. 1. Fig. 1. nullus sane apparebit maris sinus major mari Baltico (Ponto) & sinu Grandvico (Ponto Cronio): quorum hic tamen a Plutarcho designari nullâ ratione potuit propterea quod a Britannia xx aut plurium dierum itinere distet. Solum ergo mare Balthicum hic intelligendum venit. De sinu Cronio id quoque observandum quod nulli adjaceat insulæ sub elev. grad. 66. namque Cranö Cronia insula quæ in ostio ejus reperitur respondet Elev. gr. 68. De latere igitur insulæ Atlanticæ orientali nullum amplius dubium superesse potest, quin mari Balthico (Ponto) alluatur. Ad invenendum vero latus ejus occidentale novam & quintam in pyxide nostra signavit lineam Homerus oceanum monstrando, in quo *umbilicus est maris*. De hoc autem eo nunc minus ambigimus, quo vel his ipsis temporibus notior ac vulgatiores est illius loci cum situs tum appellatio. Situs enim est ad littus occidentale Norvegiæ, & lingvâ communis vocatur Maalström (vortex) Åsgrund. (Acheron sive Baratrum) item Myrström. In Tab. 14. Fig. 16. cernere eundem licebit accedentem quam proxime ad istum parallelum, in quo secundum Plutarchum Sol supra horizontem per dies xxx, horis 23 commoratur. Umbilicum maris una cum Homero vocat Paulus Diaconus seculo post Christum octavo superstes, cap. 6. p.m. 747. ubi Longobardorum ex Sveonia migrationem, & hujus loci situm descripturus, tandem etiam in Finnarum mentionem incidens sequentia prodit verba: *Nec satis procul ab hoc (Scito-v. innotum) de quo premisimus littore, contra occidentalem partem, qua sine fine Oceanum pelagus patet, profundissima aquarum illa vorago est, quam usitato nomine MARI S UMBILICUM vocamus, qua bis in die fluctus absorbere & rursum vomere dicitur, sicut per universa illa littora, accedentibus & recedentibus fluctibus, celeritate nimia fieri comprobatur.* Porro anno Christi 1496. miserat Magnus Dux

Dux Moscoviæ ad Iohannem R. Daniæ legatum suum nomine Istomam, qui redux & inter alia quæ ipsi in hoc itinere acciderunt expositurus coram Heberstenio Cæsaris legato in Moscoviam, hæc quoq; de *maris umbilico* narrare sustinuit, Heberstenio nunc in descriptione Moscoviæ memorata p. m. 87. *Sese vix magno labore renitentibus remis, evasisse huius gurgitis vim, quem alii Umbilicum maris alii Carybdem dixerunt.* Idem Ortelius Geographus solertissimus in Lexico suo confirmat dicendo hoc barathrum à Nautis peritissimis *hafwel der zee* / hoc est *Umbilicum maris* vocari. His igitur quinq; signis, Atlanticæ sive Ogygiæ situm, magnitudinem, & terminos tam certò & evidenter constitutos ac definitos esse arbitramur, ut si quis ad eam investigandam animum suum tempore alio conferre velit, haud ita multum in itinere hærere vel de parte in quam flexendus erit cursus, dubitare necesse habeat. Oprandum quoque esset ut scriptores veteres pari cum diligentia consignassent terminos, situm & notas regionum omnium reliquarum, tum equidem longe minore cum temporis & operæ dispendio, quam nunc fit, in earum explanatione versari fuisset. His denique & illud sine omni cunctatione nunc addimus, Eis, quibus in Atlanticâ sive Sveoniâ designandâ, fluxa vel dubia videatur hæc Homeri, Platonis & Plutarchi fides, tam constans & consentiens inter ipsos, tamque crebris cum nostrorum tum aliorum Historicorum suffragiis roborata, omnino satius esse ab omni locorum præterquam unius casæ quam eis incolere concessum est, investigatione apud sive veteres sive recentes scriptores abstinere. Inventæ igitur huius nostræ pyxidis beneficio Atlantica, studeamus nunc eandem aliis rationibus, patriæ nostræ constitutionem & mores concernentibus, ex Homero, Plutarcho & nostris illustrare, initio tamen factò ab abyssò sive Barathro, cuius in superioribus facta est

förteäljer för Herr Heberstein den Kaysersliga Legaten i Moskau, som læses i Hebersteins boof om Ryssland fol. 87. Huru såsom han med stor lifsfara hafwer detta hafswalget förbisarit / och säger det kallas Hafsens nassa / och af andra Hafsvalg (Carybdis). Detta beskrefwar Ortelius i sitt sköna Lexicon at detta asgrund ån i dag af de försarne Skeppare och Styrmän kallas Havel der Zee, det är / Nassen af hafwer. Af dessa 3. Länmärken / som äro både i bredden och längden stälte / kan man nu tryggeligen segla nor åt / att igenfinna det gamla Sveriges namn **Atlant och Ogs** **djar.** Och wore önsandes att alla orter i werlden / som nämnas i de gamlas skrifter / wore med så skynbara tecken beskrefne / som Sverige / då skulle man en så farawill i uttolningen öfwer deras skrifter. Och kan man sannare legen tryggat säga / om Homerus, Plato och Plutarchus hafwa intet råkat sanningen om vårt **Atlant** och **Sverige** / sannerligen så lærer ingen Lärde man ifrån werldens begynnelse en heller här efter in till åndan / råka sanningen i någon orts beskrefning som på iorden nu är / eller varit hafwer. Sedan nu Compallen så fast är stälte / att ingen kan twifla om sielfwa orten / wilja wij andra märkliga omständigheter indraga af Homero, Plutarcho och andra / som tillika med våra skrifter wissa vårt **Sveriges** lägenheet och des folks seder / och altså begynna af detta hafswalget / at wissa andra af de Græker och Latiner hafwa om det hafse kundskap. Orpheus som beskrefwer sin och de Argonauters siöres

sa hyst nor och lesde under Israels
Domarers tid / århifran världens
nes skapelle wid pas 2600 (se
Chronol.) nu öfwer 3000. år
sedan / någon tid för än Ulysses
hyst reste / han beskrifwer detta hafz
swalg mycket klarare än alla an-
dra och tykast sanningen / såsom
det af någras förwætna i dessa tider
är bepröfwat / säijandes nthi den
1205. wersen att sedan de hade
kommit Rimmernäs förbi /
stego de til landz och gingo til fog / komman-
des så til en stor klippa / och en klar strand /
där som den gulleme asgrunden såsom en
sträckelig diup watnherwil brusar up af
det kalla thupet. Demas blåachtige klara
wågar iumånger ibland det mörka och grum-
luga inwiste watnet / och stränderna dun-
dra af des strömar och swallande.

Til att nu see huru när han träffar
sanningen / wil iag Herr Peter
Klassons ord af hans Nories be-
skrifwelse indraga / som war en
Eochne Präst i Budal utt No-
rise / och kunde bäst der om haf-
wa underrättelse: så lyda orden

c 14 fol. 109. En wissst (eller mijsl)
nord nordost från Weroc / ligger Den Mo-
stoc / och boor intet Golt der på / men äre
månge hundrade säär på samma St / som
solket på Loffoden särtia der ut. Och en half
wissst nordan från denne / ligger det näs
Moskonäs på Loffoden / emillan hwilket näs
och Moskon är den försärlige ström Mo-
stostrom / sem liknas wid ett hafzswalg.
Ty när det är flod / och watnet wärer / då
löper det strida in emot landet / emillan
förskrefne Mostoc och Mostenes / och när
watnet faller ut / löper det så stridet ut igen
mot hafwet på samma ställe / som den för-
ligaste och högst brnsande forß eller watnsal
emillan klippor kan gå / och det så wäl i
stilla wäder som i storm / så att man kan i stilla
wäder höra det brusandet nå ra mijsl långt
der från / och watnherwilana / som der
strömma / äre så diupa och stora / att om
der kommer något Skep uthi / då måtte
det nedfuncka och undergå / ware så stort det
wil. Och emillan begge land är detta swel-
gandes diup / at hwad der uthi kommer /
blifwer det med strömen neddragit til botten
och der på skarpa klippor / sem på grunden
äro / uthi stycker slagit / så at när Skip kom-
mer der uti at undergå / då komme de opp i
små stycker igen när watnet stillas och är
denne ström aldrig stilla / undantagandes
så ofta som watnet är i högsta flod / eller
när der är det lägefte watn / och det är
rätt stilla wäder / då är där ingen ström /
och icke längre än på en steredebils tima /
in til det wänder sig igen.

Widare beskrifwer han huru man
på en mijsl måste hålla sig ifrån
strö-

mentio. Hoc Barathrum Orpheus, qui tem-
pore judicum Israeliticorum & quidem cir-
ca annum mundi 2600, hoc est annis plus
quam 3000 ante ætatem nostram, imo, an-
te Ulyssis ad hæc loca adventum vixerat,
in Argonauticis suis clarissime omnium de-
scripsit, & quod curiosorum hominum oculi
postmodum observarunt atque deprehen-
dunt, ad ungvem inde a promontorio Cim-
merio delineavit v. 1205:

*Digressi hinc igitur, pedibusque ea littora mensi,
Venimus ad scopulum fortem, litusque serenum.
Vorticibus fluvius decurrens inde profundis
Aureus e gelidis Cherone perlabitur oris.
Hunc primum vitreis currentem interfecat undis
Nigra palus, raucoque sonant hic murmure ripa.*

Ut autem tanto evidentius constare queat
quam prope is ad veritatem accesserit, au-
diendus hic erit venerabilis Dn. Petrus Clas-
son, Sacerdos & pastor Undalensis in Nor-
ragia, cui proinde hæc omnia multo quam
aliis notiora magisque perspecta esse pote-
rant. Ejus autem in descriptione Norvegiæ
cap. 24. pag. m. 109. hæc sunt verba:

Uno milliari à Veroc, versus aquilonem sita est insula Moscona à
nemine habitata, sed ovium gregibus in eam à Loffodensibus mi-
ri solitis pascendis tantum apta. Ab hac, milliari dimidio ver-
sus boream distat promontorium insula Loffoda Moschonesum di-
ctum. Inter hoc promontorium & insulam Mosconam non sine
stupore cernitur fluxus ille maris qui Mostostrom / (fluxus Mo-
schonius) appellatur & immanem aliquam aquarum marinarum
voraginem representat. Nam affluente mari & crescentibus un-
dis, tanto cum impetu Moschonam inter & Moschonesum, ver-
sus litora, feruntur aqua, & rursus mari subsidente per eundem
locum inde refugiant, ut stridore ac fremitu suo cum fluminibus
inter scopulos & saxa velocissimè labentibus certent. Virum verò
procellosum an placidum sit mare, perinde est, saltem in mala-
cià contingit ut à multis milliariis horrendus iste sonitus exau-
diri possit. Illi etiam aquarum in circulum actarum vortices
qui tum conspiciuntur, tam sunt vasti ac profundi, ut navem
quantumvis magnam in eos sorte incidentem ad maris fundum,
cum exitio ejus precipitent. Interq. duo ista loca ante memorata
ingens illa vorago est, quæ quicquid in eam inciderit, ad fundum
rapit, & scopulis acutissimis in fundo extantibus allidit inque
frusta comminuit: adeò ut si navem quandoque deferri contingat,
illa non nisi tranquillo demum mari & quidem in minutissimas
partes redacta restituatur. Neque usquam quiescentem videre licet
hanc maris concitationem, nisi cum vel elevatissimum est vel etiam
maximè depressum, idque cessante omni vi ventorum: tum enim
per borula quadranteem omnia lenia & tranquilla sunt, donec
facta conversione mare inalteratam partem denuò rueri incipit.

Idem porro iuculcat teneri nautas mini-
mum

num uno milliari hinc abesse, quo exitium evitent, itemque balænas scopulis illis disrumpi, & clades suas maximis boatibus restari ut & pinus abjetæque proceras ad maris fundum detrusas ramis suis omnibus, truncari, indeque sic nudas, ac si cortex toro detracta fuisset, reverti. Denique variorum profert sententias super hoc negotio, maximè illorum, qui terræ hiatu mare in istis locis excipi, & rursus emitti contendunt, quibus tamen & ipse experienciâ longâ & multiplici eruditus suam quoque subjungit:

Esse in mari fundo acutissimas & maximas rupes, iis quæ in litore Norvegico comparent persimiles, quibus mare adlabens rursusque a litore recedens ita conturbetur atque exastuet: inprimis autem se ita judicaturum perhibet, ob hujus æstus cum consuetudo illo 6 horarum fluxu & refluxu, qui in mari est, convenientiam.

Unde vero Orpheo tam ritè innotescere potuerit hic maris vortex, præsertim cum propinquior ad eum accessus nautis omnibus sit prohibitus, ipse declarat mentione factâ exscensionis in terram sine dubio Loffonam, cujus extremum promontorium Moschoneum oceanum excipit atque in gyrum contorquet, cujus etiam Orpheus meminisse videtur sub vocabulo *fortis scopuli*. His planè similia, Cl. Dn. Andræ Norcopensi collegæ meo, ante annos non ita multos, Italus quispiam Dn. Franciscus Neri Ravennas aperuit, in Sveoniâ, Daniâ & Norvegia diu versatus, & præter alia hujus æstus marini contemplator diligentissimus, qui mare hoc in loco sex horis furere, inde aliquantisper quiescere affirmavit, insuper etiam quiescente mari cymbis ad eas insulas trajici posse, & nisi ad loca destinata appellere queant ante novæ æstuationis initia, trajecturis satius esse ad proxima quæq; littora cursum accelerare, inq; eis totidem horarum spatio subsequentis æstus finem operiri, ac tum demum redeunte maris quiete propositum iter absolvere. Idem Neri nullam ibi Carybdim esse asseverabat, quæ mare absorberet aut revomeret, sed omnem istius rabiei causam in scopulos & insulas, quæ mare modo versus septentrionem modo versus meridiem decurrens

strömmen / och huru de stor^{de} Hvalfissarna slås sönder i strömmen med stort råmande och bölande / så och huru suru och grantrån / när de komma i botn / mista både quistar och barken / och när de komma up åro de lita såsom aff smarswade. Der effter uprecka nar han des meningar som mena hafwet der fara in under jorden / och åter komma up igen / men sluter af försäkerheten med sin mening / Att der åro stråfliga och skarpa klippor i grunden / lita som där i Norie åro på lande / hvilka försäta sådana strömmens buller och brusande när hafswatnet faller in och ut / och det besynnerlig / effter denne strömm stictar sig effter Elb och Glod / der är hafswatners lop ut och in / på hwar sin 6 timar.
Huru Orpheus nu hafwer funnat så nått detta beskrifwa / effter ingen törst på en mil när / komma strömmen / Kan man sluta af hans ord i det han säger / att de gingo till land / och således upstigit på Loffon / där des yttersta Näs och Klippa / som kallas af Petter Elafson **Moskondö** / är den som högst möter och kastar strömmen. Den Orphens kallar en stark klippa. Således hafwer och en i Italien bekändt för Cl. Prof. Andr. Norcopensi uti Rom / benämnd Francesco Neri, hvilken hafwer sielf alla förnämsta orter här i Swertige besökt / och berättade at när watnet är stilla emellan hwar 6. tima / så låter man sig roo ut med en liten båt på holmen; men hiärer man en ut till klippan på den lilla stunden / moste man strax man ser hafwet begynna wåra roo sig in till närmesta land / till des åter 6 timar åro förbi / så får man roo fort. Han war och i den meningen at hwerfwelen förorsakas aff klipporna och öjarna som hafwet möta och der lita såsom hop-

maris quiete propositum iter absolvere. Idem Neri nullam ibi Carybdim esse asseverabat, quæ mare absorberet aut revomeret, sed omnem istius rabiei causam in scopulos & insulas, quæ mare modo versus septentrionem modo versus meridiem decurrens

hopträngtas. Sedan nämner Orpheus äfwen så denna *Watnshwirflar* såsom Petter Claßon / fallar och sielfwa diupet Agronde, Acheron effter wårt mål / doch effter Gråfesta arten att uttala något ombytt / hwilket och Cl. Ortelius hafwer för mig märkt / som ses i hans Thesauro Geogr. under ordet Hyperborei (de Norra). Hade det varit Gråfesta / så hade de Lärda intet haft swårt att igenfinna des ursprung / swarandes emot ortens lägenheet och natur: men nu hafwa de äfskillige meningar / som ses af Svida, Vossio och Hofmanno, antingen det skal wara af Hebraiska Acheron, som betyder en ting långt bort / eller af Gråfesta *α* och *χαίρω* det är en olustig wäg / eller af *αλγος* och *πέω*, det är / där sorg flyter. Men huru det kommer med rusties rätta betydning öfwerens / så och huru wäl de Gråfesta orden kunna bindas / kan wäl war och en see; ty säger Ortelius rätteligen att rummet och hafssualgets natur wisar detta ordets ursprung / nemligen grond är botten / och agrond / det ingen botten har. Ja Virgilius wisar mächtige samma ordz egenkap der han 7. Aeneid. 312. wersen säger: Kan iag intet böja med böner dem som i högden bo / så skal iag röra dem som bo i agronde. Af dessa tuänne wersen mot hwar andra stående rum / kan man se huad Acheron är / fast Virgilius kan seer heller wiste des ursprung utan up tog detta fremmande ordz betydelse / såsom det war i de Gråfers och Latiners gamla skrifter inkommit / emedan både Plato och Aristoteles och andra för honom skrifa om des omäteliga diupheet. Detta är och tänkwärdigt / at Orpheus ihogkommer det som alla Scribenter effter hans tid in til denna dag / så många iag hafwer funnat öfwer komma hafwa förgått / i det han säger at de klara bassens wägar blandas stundom med en inslös grumloga wain. Hwarföre på det

exciperent & in Gyrum cum fremitu contorquerent, conjiciebat. Adhæc Orphæus locū ita describit, ut omnino in eum quadret vorticis appellatio Petro Claßon usitata, & profundum quod hic lingvâ nostrâ agronde / ille paucis pro Græcorū more literis immutatis acherontha vocat. Acherontem autem non Græcum esse sed verè Scythicum agron / ante nos vidit Ortelius in Thes: geogr. in *Hyperborei*. Nam si græca vox fuisset Acheron qui posset eruditos tantopere fatigare idoneæ & loci cum naturam tum suum ritè exprimentis originis investigatio? Dissentire autem eos plurimum inter se manifestum evadit ex Svida, Vossio & Hofmanno, aliis ad Hebræorum אחרון, posterior, novissimus, aliis ad Græcorum *α* privativum & *χαίρω* gaudeo, aliis ad *αλγος* dolor & *πέω* fluo recurrentibus. Verum quam parum ista aut rei conveniant, aut ratione compositionis vocum defendi possint, nemo non videt. Unde Ortelius rectissimè sensit & judicavit: Eimōn, inquit, vocis locus & natura hujus loci sat ostendunt. Acheronta enim nihil aliud est, si interpretaris, quam sine fundo ab *α* privativo articulo & grōndt fundus, nec minus appositè cecinit Virgilius Aeneid. lib. 7. v. 312.

Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.

Ex qua superiorum & Acherontis oppositione, hujus vocis vera & genuina vis maximè fit conspicua, ut ut Virgilius de verâ ejus origine nihil forte cogitarit, sed vulgari ejus apud Græcos & Latinos scriptores usurpatione retenta, cum Platone & Aristotele eam ad immanem aliquam profunditatem designandam adhibuerit. Ante omnia verò memorabile nobis videtur illud ab Orpheo solo observatum, à cæteris autem, quotquot nobis videre contigit, vel neglectum vel oblivioni traditum de *argenteis maris undis nigra palude intersectis*. Quod quoniam explicatione eget, iam tota vorticis hujus ratio

â nobis aliquanto fusius & accuratius explicanda erit. In Tab. 6. Fig. 14. inter circulos parallelos 65. & 66, quædam quasi insularum parvarum congeries occurrit sub nomine Heligalandiæ. Ab his insulis, peritissimorum hominum ore & fama, scopuli in fundo maris, continua & sub aquis latenti serie protendunt sese usque ad insulam Tranogiam, ubi supra aquas eminere incipiunt, rursusque se condentes ad insulam Veroem tendunt. Huic porro adjunctæ sunt insulæ & scopuli satis confertim supra aquas eminentes usque ad insulam Moschonam, quam inter & Moschonesum immane est profundum nobis Ugrånde vocatum, inter altissimos scopulos sese ultra fidem hominum demittens & celebri isti aquarum vortici locum faciens. Denique a Moschoneso ad Tranefundam perpetua quædam est quasi concatenatio scopulorum & insularum, quæ una cum litore terræ continentis longissimum maris sinum efficere videntur. Huc igitur cursu suo tendens & sex istis horis ad continentis terræ litora properaturum mare, per insulas has scopulosque ei obstitentes remoram experitur maximam. Unde in altum assurgere, perque hunc cæteris latius patentem aditum, qui inter Moschonam est & Moschonesum magna vi, ac etiam ob scopulorum asperitatem incredibili cum fragore irrumpere necesse habet. Quoniam vero ipso sinu Mare multo est altius, jam quoque hac viâ non tam accedere quam ruere videbitur. Atque hi sunt illi maris *argentei fluctus* Orpheo memorati, ut & aquis dulcibus, quales in sinubus, lacubus atq; fluminibus reperire est, multo limpidiore. Tales enim esse & experientia & peritissimorum nautarum fide scimus, quippe quibus etiam aliquot milliariû spatio â litore remotis, satis proum est aquam fluiatilem ab aquis marinis solo limpiditatis discrimi-

den gunstige Läsaren skal detta väl förstå / vil tag grundeligare wissa huru denna stora wattenhwirfvel skiet. Af den 6. Taff. 14. Fig. ser man först hwar emillan den 65 och 66 Cirkelen ligger Helligeland / hwilket är en stor hoop med holmar / och der ifrån neder i boten går stadigt klippor utmärkt med små puncter / som mig af en wiss man ähr berättat alt in til Tranög / der de sticka sig åter up och ifrån Tranög til Veroo, hwar ifrån sedan idel holmar och klippor åro in til Mustö; emillan Mustö och Mustenes ähr sträckeliget diup / och diupa klippor der agronde och wattenhwirfvelen häfwer sig. Sedan ifrån Mustenas in til Tranefund äro åter alt holmar och klippor / hwilka alla instängia en wiss såsom en insid. Nu når hafwet stiger up på de 6 timar til landet / så förhindra dese holmar och klippor hafwets fart / och såsom hafwet då utan söre är högre / så drifwer det starkast genom den yppningen emillan Mustö och Mustanas / och gör där det sträckeliga brusande emillan klipporna / och då synes hafwet / effter det mycket högre å. utan til än innan i wiken / såsom det skulle störta neder genom denna yppning emillan klipporna / och det är det klara hafzwatnet / som Orpheus säger / kommandes af saltâ stön / som altid på många alnar synes i boten klarare än det i twiſkar / insidar och strömmar finnes / som allom seglandom är bekande / hwilka stundom kunna på några mil märkia hwar flodernas watten gå uti hafwet. Men sedan på de andra 6. timarna / når hafwet faller ifrån landet / såsom det då äfwen så hastigt skiet / såsom når det faller til / kan alt watten som är i de förra 6. timar genom Mosteström komma / ei alt i samma hast utur wiken utfalla uti hafwet genom denna tränga gång / ty synes det då

högre innan til uti wijsen / än utan
 til i hafwet och således lifa såsom
 det skulle gifwa sig up afgrunde
 och Jorden / och altså med en hastig
 ström fara åter ut : och såsom då
 det watnet / som emedler tid af alla
 strömar och åar som falla af landet
 och alltid är gyttert / hwilket är blif-
 wit innehållit / på de 6. timar när
 hafwet dref til lands / så blandar det
 sig nu med des watn / och faller så
 tillifka ut genom Mosseström i
 hafwet / och då blifwer det gyttert i
 swalget. Är så denna inwijsen
 den infid / som Orpheus säger /
 blanda sit mörta watn med det klara
 hafswatnet. Rätteligen talar och
 P. Clafson at på 1. fierdedels tima
 effter hwar 6 timars flod / så är al-
 tid lungt / där icke wädret stormar
 ty när wijsen hafwet gifuit ifrån
 sig sit watn / och hafwet skal nu be-
 gynna stiga tillbaka / då blir det
 wågrått i sielfwa yppningen emil-
 lan Moskenås : åfuen så och när
 hafwet hafwer fylt inwijsen och
 står som högst och skal begynna gå
 til baka / så är och på 1. fierdedels
 tima stilla. Jag undrar storligen
 att ingen så förwetten hafwer wa-
 rit / som en så märkelig ting / och i
 alla tider af så gamla Scribenter
 är ihogkommit / skulle icke rät-
 teligen i afmålningar med des alla
 holmar / klippor och strandar /
 så och hafwet med des inwijs / stör-
 sta högd af warne / så och lägsta
 utfall aftagit / och i liuset låtit kom-
 ma / så kunde man kanstke bättre
 här utinnan gifwa den gunstige
 Läsaren ett nöje. Klippan som
 Orpheus talar om / sätter Orte-
 lius (i sin Thesauro) mitt i swalget
 eller huerfwelen / men jag kan det
 inter se af Orpheo och Petter
 Clafson. Heberstein kallar klip-
 pan som lutar utöfwer hafzswal-
 hafwer

ne dignoscere. Deinceps post sex horarum
 spatium, revertente à litore oceano, & qui-
 dem pari cum impetu atque celeritate ac eo
 allapsus fuerat, fieri omnino nequit ut om-
 nis aquarum vis, tanto tempore in sinum
 collecta, inde per meatum tam angustam
 temporis momento exeat. Iam igitur sinus
 multo altior videbitur Oceano, speciemque
 præbebit fundi marini aquas in magnâ co-
 pia evomentis, seseque exonerantis illa
 parte oceani, quam paulo ante allaben-
 tem visceribus suis excipere & condere
 visus erat. Præterea cum toto illo tem-
 pore, quo sinum Oceanus implet, mul-
 ta quoque flumina amnesque ut pluri-
 mum cænosi & lutulenti in eum sese effun-
 dant & marinis aquis misceant, minus uti-
 que limpidum erit quidquid per eundem al-
 veum Moschonium in oceanum effluit. A-
 deoque jure proinde Orpheus scripsit *argen-
 teas Acheruntis undas interfecari nigrâ palude*. Sin-
 gulos quoq; sex horarum æstus, Petrus Claf-
 son horulæ quadrante ab invicem recte di-
 stingvit: nam evacuato, quantum par est,
 sinu, Oceanoque ad æstum se componente,
 omnia quæ inter Moschonam sunt atque
 Moschonesum, æquilibrium servant; pari-
 que modo sinu, quantum fieri potest, reple-
 to Oceanoque refluxam parante, rursus ad
 æquilibrium per quadrantem horulæ omnia
 rediguntur. Miramur autem neminem ad-
 huc inventum, qui rem tam insignem & à
 veteribus scriptoribus diverso tempore stu-
 diosissimè notatam, justa diligentia deline-
 arit & insulas, scopulos, litora, mare, si-
 num unâ cum maxima aquarum in eis ele-
 vatione ac depressione, in lucem emisit,
 quibus adminiculis si nunc suffulsi essemus
 forte plura & his quæ allata sunt præstan-

tiora super hoc negotio consignare possemus. Scopulum denique ab Or-
 pheo nominatum Ortelius in Thesauro suo mediis in faucibus ac vortice
 collocat: atqui nullo fundamento secundum Orpheum & Petrum Clafson
 minen-

Hebersteinus scopulum vortici imminentem, & nasi formam habentem, *Nasum sacrum* appellat. Ortelius vorticis diametrum 40000 pass. hoc est, 8 mill: Sveonic: facit. Revertamur igitur ad Homerum & indagemus causam ob quam ille *umbilicum maris* vocarit. Aquas enim eo in loco cum impetu attolli, rursumque, uti ante dictum est, subsidere cum audisset, facile aliquid de hiatu in fundo maris suspicari poterat, per quem aqua delapsa ad remotiora quædam loca vel maria decurreret, indeque aliis viis reversa, statim tempore per eandem specum profiliret; non lecus ac sanguinem, quo fœtus in utero materno nutriendus venit, per umbilicum ejus venasque umbilicales corpustenerum ingredi, & ad hepar ipsumque cor deferri, rursumque bona sui parte per umbilicum & arterias ad matricem secundinasque ejus exire novimus. In qua Homeri comparatione multum quidem agnoscimus elegantiam, diffiteri tamen non possumus ad veram loci delineationem multo propius accedere Orpheum: Homerum tamen plerique doctorum secuti esse videntur, inprimis Plato, qui Acherontem cum vase pensili comparat in Phædon. p. m. III. Est autem (inquit) ipsam illud pensile vas propter hujusmodi quandam naturam unus aliquis ex biatibus terra: omninoque maximus est. & utrinque per universam terram trajectus atque pertusus, quod quidem Homerus

Longius hic patet immensam tellure barathrum, Quem & alibi ille alique poeta Tartarum denunciarunt. Ad illum enim hiatum & omnes fluvii confluant & ex hoc omnes vicissim effluunt. Quæ Socratis fuerit sententia indicat Aristoteles in Meteor. lib. 2. c. 2.

p. m. 779. Inquit enim Socrates plerasque cavitates esse qua omnes sub terra sibi invicem obviant, irrumpuntque: esse vero aquarum omnium fontem atque principium, vocatum Tartarum, quandam nimium circa medium aquarum multitudinem, à quo tam profluunt quam stabiles aqua omnes emanant. Sed Adamus Brem. lib. de Situ Dan. appellat hoc profundum voraginem *Abyssi*, in quo fama est omnes maris recursus, qui decrefcere videntur, absorberi, & denuo revomi.

get / effter den en nåsas lifnelse hafwer den heliga Nåsan. 40000. steg säger Ortelius, att wænhwirsweleu är i sin yttersta widd / det är / på en 8. Swenska mist wid pass. Nu willa wi komma tillbaka til Homerum och se hwad dan han hafwer tagit den lifnelsen at han kallar detta swalget Haffens Nassa / nemligen det af att emedan han hafwer hört wænet med sådan ström stundom stiga up / stundom falla ned / såsom nu wißt är / så är han worden förorsakat mena att alt Haffens wænet det skulle falla neder uti eller genom Jorden i ett annat haaf och åter där utur föras up; lika såsom blodet som forstret uti modren förer / flyter genom naslan och des blodådrar up til lefren / och så up til hertat / hwilken åter större delen far utföre til modren / och des hinner genom naslan och pulshådrarna tillbaka. Hwilleu lifnelse är måcka wacker / men hwål intet Homerus träffat så när samtigen som Orpheus. Homeri tanckar synas de andra Lärda Gråfer solgt / såsom Plato i sin Phædon fol. 111. Hwilleu lifnar det wid ett hängiande kåril / talandes således: det är (detta Haffswalg) som ett hängiande kåril / och såsom ett stort swalgas Jordenes hollar: och är detta det aldreastörsta / hwilket går på bägge sidor twärt genom hela Jorden. Hwilleu Homerus til sin art således beskriwer: långt här ifrån (nemligen Græcen) är det omåteliga Jordenes haffswalg belägit. Det han anser stades tillita med andra Staller kallar Agronden, ty til det samma gapet flyta alla haaf och floder / och åter där ifrån utflyta. Aristoteles uti sin Meteorol. lib. 2. cap. 2. fol. 779. Beskriwer således om Socratis mening: Socrates säger at större delen af Gloderna och hollarna möta hwar andra under Jorden och åter utspringa: men deras och alt wænet kåriller och första ursprung är det swalget / som de kalla Agronden (afgrunde) där såsom uti en medelpunct alt wænet samblas / och då dan åter alla Strömar och Står utflyta. Adamus Bremens. i sin boof om Sverige och Danmark fol. 38. Kallar det Agronden Haffswalg / om hwilket allmenna ryktet är / Alt haffens wænet upswalgas och åter utflyter.

6. Homerus kallat henne af ins-
dragne rum en omsluttn dö /
äfwen såsom af Platone är wißt
här c. vii. §. iv. f. 150. och sedan
§. v. i 1. 2 och 3 skålet fol. 151.

7. Homerus säger henne vara
Elogfriter / lika som Plato
henne uti c. vii. §. v. 43. skålet
fol. 190. afmålar.

8. Homerus bewitnar Ulys-
sem där vara uphållen af **Atles**
Dotter. Ulysses lefde i det Tro-
janiske Kriget / som stod wid pås-
A. M. 2700. (see Chronol.)
alltså kunde intet denna dö vara
förgången i Cecropis tid som lef-
de Anno 2300 wid pås.

9. Homerus kallat Konungen
och wed den tiden **Atle**: Alltså seer
man det sant vara som Plato och
jag af otaliga wirtnebbörd i det
vii. c. §. v. n. 55. f. 210. 211 etc.
wißer att detta war våra Konun-
gars största äretytel ifrån Noachs
tid in til denna tid uti Sverige för
3400. år sedan. Hvad Ho-
merus förstår genom det att Atle
säjtes hålla sielf de pelarer som
Himmel och Jord umwärfwa /
skal jag bättre fram förklara.

10. Homerus säger att Atle wi-
ste alla Hafs diupheet / bredder och
längder. Wiå således ingen undra
att Plato som wißt är uti det vii.
cap. 16. och 17. skålet fol. 162.
och 164. så nått bestrifwer Swe-
riges eller Atlants hafstärars
bredd / diupheet / längd / och i de
andra rummen eller skålen. 2. 6.
24. 26. helalandet / längd med des
strömmars diupheet och bredd.

11. Homerus hafwer kallat
henne uti A. vers. 52. f. 234. **At-
les dö** / af Neccens som och hela
hans efterkommande Konungars
äretytels namn; men i den H.
243. versen f. 281 / gifwer han
henne så wäl som flerestades ett an-
nat / nemligen **Oggyrsey** af
Neccens den 116. äretytel ibland
hans kunnigar / se Edda der som
strif-

6. Homerus in verbis modo allatis *cir-
cumfluam insulam* vocat, & suffragantem sibi
habet Platonem à nobis adductum atque
explicatum cap. vii. §. iv. p. m. 150, ut
& §. v. n. 1. 2. 3. p. m. 151. & sequentibus.

7. Etiam *hylvosam insulam* hanc esse dicit
Homerus, & illi assentitur Plato apud nos
cap. vii. §. v. n. 43. p. m. 190.

8. Præterea *Ulysses illic in domo filie Atlan-
tismoras* neccentem facit Homerus: atqui
cum Ulysses bello Trojano circa annum
mundi 2700 interfuerit, quis Atlanticam
ætate Cecropis, hoc est, circa annum mun-
di 2300 penitus submersam fuisse dixerit?

9. Suo quoque tempore insulæ hujus
Regem Atlantem vocat Homerus. Annon
igitur verissimum erit quod Plato & nos cum
illo rationibus quam plurimis, in cap. vii.
§. v. n. 55. p. m. 210, 211, &c, asse-
ruimus, docentes id nominis solenne & om-
nibus Sveoniæ Regibus à tempore Noachi
commune fuisse, atque ante Secula tantum
tria vel quatuor in usu esse desisse? Quid au-
tem sibi velit Homerus per *Atlantem susinen-
tem columnas, quæ terramque & cælum amplectuntur*,
alio loco monstrabimus.

10. Atlanti quoque ab Homero *omnium
maris profunditatum* notitia tribuitur, Ergo mi-
rum nemini videri debet, quod imprimis
omnes sinus juxta longitudinem, latitudi-
nem & profunditatem suam, uti nos in cap.
vii. §. v. n. 16 17, p. m. 162. 164. ostendere
conati sumus, deinde quoque Regio ipsa una
cum fluminibus, de quibus n. 2, 6: 24. 26.
egimus, Platoni tam accurate cognita &
perspecta fuerit.

11. Insulam porro de nomine, quo Ne-
ptani filius omnesque adeo Reges ab illius
stirpe descendentes, tamquam titulo perho-
norifico & vere regio insigniri solebant, *At-
lanticam* appellat Homerus A. v. 52. f. 234.
alio vero loco H. vers. 243. f. 281, & pas-
sim

sim Ogygiam. Quorum posterius à Neptunico nomine 116, in Eddâ occurrente peritum est, ubi Neptunus *Ygge* id est, *formidolosus* vocatur, quod in Nominibus Regum maritimorum *Hogne & Dgne* scribitur. Apud Cl. Verel. in ind. Scand. occurrunt ex Syrac. c. 1. v. 8. *Ognarlegur*, itemque ex Hist. Olavi *Ogurlegur / Dgn /* quæ *formidolosum & terribilem* designant. Ab eadem origine est filix immanis istius Gigantis *Starkateri* nomen *Dgn Alfafostri* hoc est, *horrenda forissimi viri soboles*, in Hist. Hervor. cap. 1. p. m. 2. Quid? quod insigniores aquarum confluentes lingvâ veteri gothica dicantur *Agier / Ogier / Angur / Wogur / Ogur* in Edda & Cl. Verelii Ind. Scandico. Una verò omnium videtur esse radix *Oga* *perterrefacere*. Unde in Hist. Olai *Huogar of / tunos terres*, & plura apud Ulphilam Luc. 18. v. 4. Math. 20. v. 26 & 28. occurrunt. Cumque omnibus tam sacris quam profanis Scriptoribus usu veniat ea, quæ ad terrorem hominum sunt composita, non tam cum igne, aëre, vel terra, quam cum aquis, diluvius, inundationibus *Esfluctibus omnia submergentibus & suffocantibus* comparare, utique & Neptuno potentissimo heroi & maris domino à re plurimum horrenda & immani, exastuante puta Oceano, nomen haud immerito impositum est *Oggur*: a quo deinceps in Sveonia & Norvagia multa locorum nomina descenderunt, cujusmodi sunt *Oggeröd*, *Ogygia* insula in lacu Meleri, *Oggeheradet /* unus ex centumpagis a nobis in c. vii §. v. n. 85. p. 275. recensitis, *Oggelbo* pagus in Helsingia, *Oggelsta* pagus in Uplandia. *Önd /* in Chron. Episc. p. m. 206. *Aggaholm* in Uplandia, juxta Chron. Episc. p. m. 110. *Oggeröd / Aggaröd / Ekaröd*, Consult. Loc. Hist. p. m. 81. *Ognerheim* in Norvegia apud Snorr. p. m. 607. *Oglo* apud Snorronem p. m. 93. &

Strifwos Ygge (försträcktlig) *Weni Eridonungarnes kanning* *Strifue Hogue och Dgne*. aff Cl. Verel. Ind. Scand. *Strifwos Syrac. 1. v. 8. Ognarlegur. Oluf sag. Ogurlegur / Dgn.* som alt betyder försträcktlig. *dadan kallades och i Hervara saga c. 1. f. 2. den stora Hielkens Starfotters dotter Dgn Alfafostri / det är den försträcktliga starkas Foster.* Wam och strömmar där de rusa tillsammans eller församlas kallas och *Agier / Ogier / Angur / Wogur / Ogur* se Edda och Cl. Verelii Ind. Scand. Och synes dessa orden komma af alt etc ursprung af *Oga /* det är / *försträcktia*; *Huogar of / Döis Saga 113. det är / tu försträcker of.* see och Ulphilam Luc. 18. 4. Marth. 20. 26. och 21. och Emedan såsom man seer af *Guds Helga ord* och andras skrifter / att man sällan afmålar någon menniskias försträcktelse genom de andra tre elementen såsom *Eld / Väder och Jorden /* utan *Watnet*: såsom *Wamflodas stormvägar /* hafsbörior och mera sådant / de dränka och försträcktia en. Dersöre och insom gafs Neccen såsom en försträcktlig Hielte / stormandes såsom ett swallande hafswatn / of warandes haffens Herre / detta ordet til äretyttel *Oggur*. En nemptas många orter i Sverige of Norrige effter honom såsom *Oggrön i Mälaren. Oggeharadet* ör upnämndt c. 7. § 7. n. 85. f. 275. *Oggelbo i Helsingeland. Önd* Chron. Episc. f. 206. *Aggaholm i Upland. Chron. Episc. f. 110. Oggerön / Aggarön Ekarön. D. Loc. Hist. f. 85. Ognerheim*

uti Norie Snor. f. 607. Oglö Snor. f. 93. och flera som uri särdeles Capitel skola indragas.

12. Homerus skrifwer i den 169 versen af Z fol. 275. huru länge Ogyen hon låg ifrån Phæacum. Då den Ulysses besökte i sin hemresa; nemligen 20 daggresor. Somliga af de gamla Gräker mente att hon låg i västerhafwet / såsom synes af Strabone, l. 1. f. 26. hwilken indrager Homeri ord / såjandes Att de bodde 1. i det salta hafwet / 2. långst ut / och 3. heelt allena / 4. hafvandes ingen handel med dem nemligen de Gräker och des grannar. Men Strabo nämner sielf intet hwilka öjar desse skulle wara i västerhafwet / utan af Homeri ord synes dessa öjar wara de som Pallas Fortunata, ty de swara mycket väl mot Homeri beskrifwa längd ifrån Swertge eller Ogyen / i det han säger att i 20. dagar med en stark wind kommo de dit. Ifrån Sweriges Dalas röö som ligger under 59. graden wid O see 28. Taf. 95. Fig. och in til 30. graden FF där dessa öjar stå afmålade äro 29 grader; Och när man räknar Proken om Juthlands udden til sundet blifwer det mot 36. grader; när man nu räknar 2. grader om dagen att segla / stiger det til 17. dagar. 2. Sedan liggia dessa i salta hafwet / som altid Pallas väster siön. 3. der til med lågo de allena i Västerhafwet niterst väster / som ses af samma tafla / ty af Västindien wiste då ingen at tala. 4. Sedan hade de intet med de andra / som woro i medelhafwet eller Europa någon handel. Äro och dessa öjar mycket fructsamma / såsom Phæacum öjar af andra Skaldar / nemligen Ovidio, Juvenali och Propertio beskrifwas (se Hofmanni Lexicon). Plinius åter l. 4. c. 12. f. 210. gifar Homerum mena Coryram som ligger wid Itacha, se 2. Taf. 2. Fig. under 36. högdz grad.

och

alia multa quorum alio in loco diligentius inituri sumus rationem.

12. Subjungit Homerus v. 169. Z. fol. 275. aliquid de Ogygiæ ab insulis Phæacum, quas in transitu visitaverat Ulysses, distantia, nempe itinere xx. dierum. Has veterum nonnulli in Oceano occidentali sitas esse putaverunt, quod nobis Strabo l. 1. f. 26. suggerit, Homeri testimonium adducens, cui hæc quatuor inesse videntur Phæacum notæ satis evidentes: 1. quod degant ad vada salsa maris, 2. Extremi Hominum. 3. seorsim. 4. nec miscant negotia nobiscum. Ac licet Strabo eas insulas nomine suo non designet, tamen Homeri descriptio ad insulas Fortunatas non incommode referri posse videtur. Etenim i Ogygia ab insulis Phæacum apud Homerum tantum distant, quantum nunc ab Dalarönsi freto insulæ Fortunatæ absunt. In Tabula enim 28. Fig. 95. ad lit. O. fretum est sub elev. pol. gr: 59; itemque ad lit. FF. Insulæ fortunatæ sub elev. pol grad. 30. unde ista duo loca gradibus 29 ab invicem distare necesse est. Cui distantia si porro addatur curvus ille circum Juthiæ promontoria ambitus, æquabit totum illud iter longitudine sua grad. 36. Horum vero si duos tantum gradus adnumeraverimus singulis diebus, jam navigatio diebus xviii. absolvi poterit, quo nomine minimum sane ab Homeri mente nos abesse liquet. 2. In mari Salso, quo nomine oceanus Occidentalis semper venire solet, sitæ quoque sunt insulæ Fortunatæ. 3. Ab aliis quoque orbis partibus remotæ sunt & maxime occidentales, nam de orbe novo nihil suspicati sunt veteres. 4. Nihil etiam Phæacensibus cum Europæis & maris mediterranei accolis olim negotji fuit. Facunditate quoq; sua omnes pariter celebratæ, nam de Phæacum proventibus satis idoneos habemus testes Ovidium, Juvenalem & Propertium

tium

rum, Hofmanno in Lexico suo memoratos. Atqui Plinius lib. 4. c. 12. p. m. 210. Homerum censet capiendum esse de insula Corcyra Ithacæ satis vicina, uti videre est in Tab. 2. Fig. 2. sub latitud. gr. 36. & longitud. grad. 45, sed rationem explanationis suæ vel ex Homero vel aliunde, vel etiam ex proprio cerebello nullam adfert, ac ne quidem ad notas, quibus ab Homero designatur & nos tuto rem definiri posse contendimus, verbulo responderet. Namque 1. A freto Dalarön Ulisipponem in Lusitaniâ, præfecti maris Nobiliss. Dn. Klerkz aliorumque fide, diebus & noctibus 13, aut 13½ appellari potest. Id verò emporium situm est sub elev. pol. gr. 38. A freto autem Dalarön ad Gaditanum, si ventus strenue urgeat, iter est dierum & noctium xii. A freto Gaditano abest Corcyra gradibus 30, hoc est, itinere circiter dierum 14; adeo ut navigatio ex Sveoniâ ad insulam Corcyram minimum dies 29. aut 30. requiratur. 2. Neque in Oceano sita est Corcyra. 3. Neque in occidentem maxime protensa, cum se occidentales habeat partem dimidiam Europæ & Africæ, itemque Siciliam, Sardiniam, Corsicam, Baleares & reliquas Hispanico litori adjacentes insulas. 4. Et denique cum omnibus maris mediterranei accolis mercaturam exercet satis magnam & frequentem, ut prorsus nihil in ea reperire liceat cum Homeri vel Strabonis descriptione conveniens. Frustra quoque est vir doctus, qui ultimam oram Sardinie Pachiam dictam pro insula Phæacum habendam esse suspicatur: inspicatur modo loci hujus situs in Tab. 2. Fig. 2. sub Elev. pol. gr. 37. longitudinis autem gr. 31. His de causis veterem nostram adhuc tuemur sententiam, per insulas Phæacum, apud Homerum, omnino intelligendas esse insulas Fortunatas, pro qua sententia ferme nobis se subduxissent rationes duæ ab Homero suppeditatæ, & ut arbitramur, veritatis immotæ: quarum prior habetur Odyss. E. v. 280. Cum vero Ulyssi apparuerunt montes umbrosi terræ Phæacum, obvium ha-

och 45. middagz lin. men ligger intet skäl till hvarken af Homero eller andra / ei heller sina: och det förnemt är svarar hon intet til någon af de omständigheter som Homerus henne bestrifwer med. 1. En ifrån Dalarön i Sverige seglas til Lisbona effier Herr Ammiralens Klerks och andras berättelse högst 13. dygn eller 13 ett halfe dygn. 2. Wilken ligger i Hispanien wid den 38. högds grad. och ifrån Dalarön til Narwasund seglas 15 dygn med den starkeste wind. Nu der ifrån til Corcyra om det skulle vara Phæacum öar / så är ändå 30. grader wid pas / der til behöfves til det ringesta 14. dygn / och gör så 29. eller 30. dygn. 3. Ligger hon intet i salta hafwet. 4. Jätheller ytterst ut i väster utan hafwer halfwa Europam och Africam fram för sig med många öar såsom Sicilien, Sardinien, Corsica och många andra. 4. Hafwer och handel med alla de folk der om kring bod. Är såingen hennes omständigheten som svarar emot Homeri ord af Strabone indragna. Jätheller om man skulle gå till yttersta delen af Sardinien som Kallas Pachia skulle efter en Lård mans gifning vara Phæacum Ö; se 2. Taf. 2. Stg. under 37. högds grad 31. middagz lin. Hvarföre blifwer min mening Homerum mena Fortunatas, och särdeles af ännu twenne oryggeliga skäl / de tag hade så när sörgått / hwilka Homerus sielf gifwer mig anledning til. Först det han säger i den 280. E. versen Att när Ulysses seet i ögon sigtiet Phæacum Öar / så mötte honom Ne-

Neptunus kommandes ifrån Æthiopien, hwar af hwar menistia kan se / att detta war wid de Fortunatiske öjar / som han nu kallat Phœaces, ty de liggia för Æthiopien, och just effter Neptunus kom söder från / och Ulysses nor från / så mozte de der mötas: ty wid Medelhafwet ligger ingen Æthiopia, myckit mindre i Græcia att der ifrån möta Ulysses 2. segr Homerus uti 275. vers. Att Ulysses seglade i 17 Dugn och på 18 Dugnet seet han see Phæcum bärgh såsom ett litet måln mot himmelen. Efwen så bekenner Ulysses H. 265. versen för Konungen der på Dön att på 18 dygn seet han se deras berg öfwerfla uppar. Bthi Z. 169. versen segr Ulysses sig warte 20 dagar på wegen innan han han kom til Dön. War alle så 2. dygn emellan då han såg Bergen och til des han kom in til sielfwa Dön. Tu dygn som för är wiist af Herodoto giöra 4. grader att segla / det är 60 tyssta milj. Alla Siömen som årligen af hela Europa segla til öst och west indien och til Ætiopien, och fara dessa Fortunatiske eller Canarie öjar altid förbi / wetta berätta at inga Berg i werlden högre äro än de två som på den ena öhn aff de siu Canarie öjar wid namn Teneriffa finnas: (se Loons Taf. 27. of Lucas Waghenar f. 70. 71.) och kallas Bergen Pico, Picco, af andra Pheico, Peico, see Pieter Claßon. Hwilka synnas 60 milj / det är 2. dygns reesa uti siödn. Så att när en är uppå den högsta kullen / kan man rekna alla Camarie öjar och se fasta landet / som liggia 30 / 40 / 50 och 60 milj der ifrån / när himmelen är klar / som läses af Hug. Lindscotan. Ind. Occid. 3. part. c. 5. fol. 27. Ptolomeus sätter en Dö som han kallat Phæa inett långt ifrån Pico

(se

30, att 60 milliaribus à monte absunt, prout hæc observata sunt ab Hug. Lindschot. in Ind. Occid. part. 3. c. 5. p. m. 27. Quibus addi merebitur Ptolemæus, non adeo procul à monte Pico insulam Phæam locans

buit ex Æthiopum terrâ redeuntem Neptunum. Quæ verba de alio loco quam de insulis fortunatis capi vel intelligi nullo modo possunt, quia venienti ab Æthiopiâ transeundas esse nemo ignorat. Cumque a meridie Neptunus, a septentrione veniret Ulysses, ad has insulas sibi invicem occurrere necesse habuerunt, namque in mari mediterraneo vel in Græcia nulla sita est Æthiopia, ex quâ Neptunus in occursum Ulyssis venire posset. Posterior ratio legitur Odyss. E. v. 275. Septendecim quidem navigabat dies iter faciens mari-num; octodecima verò apparuerunt montes umbrosi terra Phæacum. & apparebat veluti scutum in obscuro ponto. Quibus accedunt nonnulla ex Odyss. H. v. 265. Septendecim quidem navigabam dies per mare iter faciens, decima octava verò apparuerunt montes umbrosi terra vestra (Phæacum), ut & ex Odyss. Z. v. 169. Hæc vigesimo effugi denum die nigrum pontum. Inter igitur primum insulæ conspectum, & appulsam navis in portum, duo elapsi fuerunt dies. Ostensum autem est ex Herodoto duorum dierum navigationem respondere 4. gradibus, hoc est 60. milliaribus germanicis. Et est omnium rei nauticæ peritorum hominum, maximè illorum, qui ad Indiam utramque tendentes, insulas Fortunatas sive Canarias prætervehuntur, consensus, non esse in toto terrarum orbe montem excelsores istis duobus, qui in septem Canariarum insularum una, nomine Teneriffa reperiuntur, in Lonji Tab. 22. & Waghenar pag. m. 70. 71. delineati nominatiq; Pico, Picco, aliis vero Pheico & Peico de quibus consulere juvabit Petrum Claf. Hi vero montes undiquaq; per Oceanum à 60. milliaribus, hoc est, ab itinere duorum dierum conspici possunt, uti ex adverso de summo montis vertice ad insulas Canarias reliquas, ut & si cælum sit serenum, ad ipsam terram continentem prospectus patet, quorum locorum alia 30, alia 40,

locans, quam videre licet in Tab. 28. Fig. 95. A T. subelev. pol. gr. 32. nautis nostris dictam Maderam. Unde non sine ratione conjicimus montem Pico, Piecko sive Theico esse Ptolemæi Phæam & Homeri Phæacen sub elev. pol. gr. 29, in eadem Tabula A V, quippe cui omnes notæ ab Homero, Strabone & Ptolomæo diligenter consignatæ adprimè conveniunt. Porro ab insula Dalarænsi in hac nostra Ogygia sive Sveonia, usque ad Teneriffam sive insulam Phæacum juxta Homerum iter est 20 dierum, juxta nostros autem & Herodotum, dierum 18. vel 19, ita ut calculus alter ab altero uno tantum die discrepent, cujus discrepantiæ, in tanta doctorum virorum de terræ dimensione & viarum longitudinibus discrepantiæ, non adeo magna haberi debet ratio. Nos tamen in his accuratius excutiendis, nulli operæ aut diligentix, quantum in nobis est, parcemus in Capite de erroribus Ulyssis.

13. Hunc quoque Pontum nostrum Homerus *nigrum* & *obscurum* vocat, & illius rei causam reddit Vossius de orig. Idol. lib. 2. cap. 69. p. 335. *linum a nivibus liquefactis & fluminibus innumerabilibus advectum*. Cum interim Oceanus nautarum omnium testimonio sit longe limpidissimus.

14. Atlanticæ sive Ogygiæ partem septentrionalem, hoc est, Lapponiam una cum gente moribusque ejus, hic etiam descriptam nobis reliquit Homerus memoraturus prædictionem Ulyssis factam de illius in insulam Ogygiam ejectione, si boves solis in Sicilia temere occidisset. Verba autem Poetæ hæc sunt in Odyss. A vers. 119. *Prosciscere deinde accepta fabrefacta nave, donec ad illos perveneris qui non sciunt mare viri, neque sale conditum cibum comedunt. Neque sane hi sciunt naves proræ rubricatas habentes: neque fabrefactos remos, quique ala navium sunt*. Vitam equidem Lapponum nemo rectius depinxerit: nam 1. Sale eos non uti testis est Heberstein. pag. m. 18, & Cl. Scheff. in Lapp.

(se 28 Tafl. 95. Fig. A T.) under den 32. högdz grad. Den Sidmennerna nu kalla Madera. Hwar af iag uogsamt sluter att Pico, Piecko eller Pheico, är den retta Phæa Ptol. och Pheace Homeri som ligger strax der hoos under den 29. högdz graden. A V. i samma Tafla / ty henne komma alla Kennetech af Homero, Strabone, och Ptolomeo til / och äro 20. dygn att segla ifrån Dalarö på Daggurzen nu kallat Sverige och in til Teneriffa då kallat Phæacum öd efter Homeri uträkning / och efter denna dagz seglation och Herodoti räkning 18 eller 19 dygn och skiljer såbegges räkning på 1. dygn / wilket ingen skilnat är / när man anser det alla Lärda nogot twista i landes utmätning efter deras resor både til Landz och Watn. Och skal mera talas om alt detta i Cap. som handlar om hela Ulyssis resa.

13. Homerus kallar vår Botten eller öster sidn mörk och svart af den orsak såsom man ser af Voss. de orig. idol. l. 2. c. 69. f. 335. Att så oändeliga Gleder sitta honom hwilet gifr honom mycket svart och grumlig / der hela Västerhafwet hafwer ett mäkta klart watn / som allom Skepparom bekant är.

14. Beskrifwer Homerus Sveriges Arland eller Dagsö / af des alralängsta del nor at Lapland med des folk och seder / när han för-måler huru det blef Ulyssi föres-spådt / att der han dräpte Solens orar på Sicilien, så skulle han blifwa siödrifwen til Daggurs es. Så lyda orden i 119. vers. af A. Sedan skal Ulysses warda drifwin med se nybyggda Skepp til des han kommer til dem / som intet wetta bruka hafwet / icke heller någon salt mat / icke heller skepp med röda utstofferade stammar / eller hafwa årar och segel. Wåtre kan i dag intet Lap-parnas lefwerne wara afmålat. Ty först bruka de intet Salt som läses af Heberstein fol. 88. Cl. Scheff. Lappon. c. 18. fol. 218. och Herr Martiniers nyligen egen

förfarenheet i hans norrsta reses
bock Cap. 17. f. 28. 2. De bo ma-
ret wid hafwet icke heller bruka de
det / mycket mindre att segla til
fremmande orter / utan de boo alt
up i Skogarna och bårigen för Re-
narnas föda skul / och att fiska i
strömmar och insjöar: men wid
hassstranderna boo alt norst och
Svenskt folk. 3. De bruka och in-
ga skep eller skutor / utan små bår-
tar som de sy tillsaman med senor /
som ses i Cl. Scheff. Lapp. c. 21.
f. 253. hwilka äro så små att
de båra dem på hufwude ur den
enafion i den andra / som Mont.
Ingelbrecht Otto och andra där
födda mig berättat hafwa. Och
bruka så hwarken segel eller ådrar /
utan ett mynde. 4. Icke heller
fåga de sina båtar.

15. Vestrifwer Homerus
Sverige af Björnens namn som
de här kalla Wagnen (Karlwa-
gnen) och aff Ulysses tilbaka re-
sa / att han skulde hålla Carlwag-
nen altid på wänstra handen så
hnda orden i den 270. v. af E.
Ulysses sittandes i sit Skepp torde intet
söfwa / utan såg på Stjärternas och
Booten. Så och Björnen den de kalla Karl-
wagnen hwilken öfwer deras hufwuden der
sig wänder: han achtade och på Orion.
Men Karlwagnen är den som intet går der
under hafwet eller Horizonten. Ty befallte
honom den ädla Gudinnan Calypso at när
han nu seglade från Bortu (Osterön /)
skulde han altid hafwa Carlwagnen på
wänster handen. i 7 dagar seglade han i
hafwet / på den 18. sedt han se den mörka
Björghullar af Phœacum land / rikt wägen
låg fortast.

Jag behåfwer intet bewisa att
Björnen hoos oss kallas Karl-
wagnen / emedan alla barn
(som man plågar tala) det wetta.
De gamla hafwa des förutan kal-
lat honom Tors wagn såsom
sees af Messenii gamla utgångna
Svenska Cron. l. 4. f. 9. Tors
liknelse (eller beläte) war som ett nafte
Barn

Vulgus alio nomine nota est.

re, uti nos docet Messen. in

Lapp. c. 18. p. m. 218. nec non Mar-
tinierus, qui id expertus nobis adtulit in
itinere per septentrionem cap. 17. pag.
m. 28. 2. Nec quid sit mare sciunt, ut
pote ab illo remotiores & omnis ad exterar
oras navigationis expertes: nam Sylvas
montesque incolunt ut Rangiferis suis pa-
bulum habeant, ipsi interim piscibus e flu-
minibus & lacubus extractis victitantes,
cum interim litora maris obsideant Norwa-
gisveonesque. 3. Neque Navibus utuntur,
sed cymbis quarum tabulata nervis consuunt
uti observavit Cl. Scheff. in Lapp. c. 21.
p. m. 253. quæ cymbæ tam sunt exiguæ
ut humeris suis ab uno lacu ad alium eas ge-
stent, quod nobis juxta alios in istis locis
natos & aliquamdiu educatos Ingelbertus
Otto confirmavit: ac proinde nullus apud
eos vel velorum vel remorum usus est, utri-
usque vices obeunte exiguo quodam guber-
naculo quo cymba & regi & simul, quan-
tum satis est, impelli valet. 4. Nec denique
cymbas suas ullis coloribus inducunt.

15. In descriptione Ogygiæ Homerus
ursæ meminit & ab istis populis currum co-
gnominari docet, adjecta monitione ad
Ulysses jam reversurum facta de cursu ita
dirigendo ut eam ad sinistram manum ha-
beret. E v. 270.

*Ceterum ipse remonem gubernabat artificiose
Sedens neque ei somnus palpebris incedebat,
Pleiadesque contemplanti, & tarde occidentem Booten,
Ursamque quam & Currum cognomento vocant.
Quæ ibidem vertitur atque Orionem observat.
Sola vero expertus est aquarum Oceani.
Etenim ipsum jusserat Calypso diva deorum
Ponto navigare ad sinistram manum habentem;
Septendecim quidem navigabat dies iter faciens marium,
Oktodécima vero apparuerunt montes umbrosi
Terra Phœacum, quæ proximum iter erat illi.
Apparebat veluti scutum in obscuro ponto.*

Ursam à nostris hominibus Currum appellari
probatione multa non eget, vix enim apud
Majores nostri currum Tori (Jovis) vocave-
re, uti nos docet Messen. in Chron. Svec. l. 4. p. m. 9. Jovis statua erat

nuda

nuda, quæ currui (ursa) insidens manu pleiades tenebat.

16. Iter Ulyssi ad suos reversuro ab Atlantis filia monstratum, omnes nautæ agnoscunt: nam si quis à litore Sveoniæ solvens & in Oceano occidentali navigaturus Currum ad dextram habere vellet, is utique ad Americam appelleret. At habenti Currum ad sinistram Europæ litora semper aderunt, quem quoque cursum ut illis temporibus, quibus pyxis nautica nondum in usu fuerat, tutissimum Ulysses monitu filiaë Atlantis observavit.

17. Novam Ogygiæ sive Sveoniæ notam nobis nunc aperiet Plutarchus in lib. de facie Lunæ: in quo libro tametsi multa occurrant ad hujus insulæ illustrationem facientia, quorum partem aliquam ante attigimus, tamen his paucissimis nunc contenti erimus: p m. 941. Ogygia (inquit) quinque dierum navigatione distans a Britannia versus occasum: tres autem alia eodem spacio & inter se distita ante eam jacent, maxime versus occasum solis astirum ad Græciam vel Italiam si referantur. Idque confirmat Ptolemæus de Scaniâ & Sveonia cap. 2. p. m. 55. ab Orientali inquiens parte Chersonesi quatuor Scandiæ nuncupata, tres quidem parva, una vero quæ maxime orientalis, & proprie Scandia appellatur. Tres insulæ minores sunt Fionia, Langelandia & Letria quæ hoc tempore Zialandia appellatur & in Tab. 6. Fig. 14. occurrit. Ubi tamen observandum istas à Ptolemæo intra latitudinis grad. 58. & 59. collocari, cum reliqui omnes & quidem rectius easdem magis a polo boreali removeant & grad. 55. & 56. includant. Letriæ quoque & Langelandiæ Plinius meminit, uti postmodum amplius patebit.

18. Quod insulas has paribus intervallis ab invicem distare dicat, ei rei experientia non adeo multum refragabitur, uti ex Tabulâ eadem colligere licet.

barn / och satt uppå Karlwagnen / och hade Stufsternorna i händerna.

16. Det Atles Kungz-dottren wistte Ulyssi. som Homeri ord lyda / att han i hemresan skulle altid hafwa Karlwagnen på wänster sidan / år och allom Skepparom belande / ty wil man resa ifrån Ewerige i Wästerhafwet och håla la honom på höger / skal man komma ut i willande hafwet / och på sidstone til Wäst-Indien / men håller man Karlwagnen på wänster / följer man alt Europæ strand åt / hwilket är tryggast / sårdeles fordom när de intet wiste af compassen.

17. Det 17 Eweriges eller Ogses kännetekn wilia wij nu taga af Plutarchi Boof bestrifwandes Månans besläffenhet: i hwilken boof många denna döds omständiga heter afmålas / der af några reda för indragne åro / och dessa effters följande skola förklarås: såsom först der han säger att (Ogsurses) hon är 5. dagresfor från Engeland / och ligga där 3 små öjar fram för henne / nästan lika länge emellan hwar andra mot solens nedergång om sommardiden (räknandes detta i anseende mot Græcien och Italien). Detta stads sätter Ptolemeus om Skåne och Ewerige c. 2. f. 55. såsandes på öster sidan om (Jutland) nålet åro 4. holmar / 3. små / men den största är den egentligen kallad Skåne. De 3 smärre är Fyn / Langeland och Letre nu kallat Zeland. se 6. Tafl. 14. Fig. Och sätter dem Ptolemeus längre nor / än de åro / nemoligen emellan den 52. och 59. högdagen / der de af alla andra såcnas som sanningen är emellan den 55. och 56. Langeland och Letre kommer och Plinius thog der om längre fram vidare talas.

18. Dessa öjar säger han / vara lika länge från hwar andra / hwilket och rätteligen träffas som ses af samma tafla.

19. Att dessa holmar liggia mot Solens nedergång om sommarens / för de Gråker och deras land / hwilket är nord nord väst / det kan man se af samma 2. tafla 2. Fig.

20. Plutarchus säger vidare att det stora fasta landet / som går träng om hela stora hafvet / är intet longe ifrån dessa andra tre öar / men ifrån Ögö är det 600 stadier / dit man med bekvämliga Skepp måtte fara. Att de små öarna nemligen Fyn / Langeland och Zeländ intet äro långt från Holsten och Jutland / som äro ett fast land med Tyskland / är allom bekant och synes af 2. Tafla 2. Figur. men emellan fasta landet Jutland och til Ögö eller Sverige äro 600. stadier / det äro 13 Tyska eller 12 Svenska milj. jag hade aldrig funnit inbilla mig att de gamla så nått skulle hafwa berättat af våra landzorter / såsom här nu åter wissas af Plutarcho och för af Platone, och altså måro tillägga det Homerus sade / att Atehan weet alla sidars och stöders diup / längd och bredd. Ja just effter Plutarchi ord wilja wij detta bewiisa / en först / (som ses på 6. T. 14. §. äro mellan Scagens yttersta udd på Jutland och tudre öfwer til Gideborg wid Gautals 600. stadier eller 18. milj / Sedan emellan Warshårg och Limfjord är litet meer än 600. stadier. Emellan Ebeltoft och Röll är och 600. stad. Summan / all hafvet emellan Jutland och Sverige är 600. stadier undantagandes där wiskarna sig instära. På andra sidan från Tyskland; fasta land och til Sverige eller Ögö udd Scanör eller Falsterbo är 600 stadier. Från Östede til Strålsund är 600. stadier: der öfwan före blir wäl Östersjön bredare. Men Plutarchus talar intet om des bredd mera än wid öfwerfarten / som låg närmast in til dessa 3. öar / Zeländ / Fyn och Langeland / och på båda sidor om dem. Dock är större delen

af

19. Eas quoque ad æstivum solis occasum, si ad Græciam referantur, sitas esse Tabula nostra 2. Fig. 2. planissimum facier.

20. Pergit adhuc Plutarchus. *Magnam vero Continentem, a qua Magnum mare in orbem cingitur, a reliquis minus distare, ab Ogygia autem ad stadia DC, cum quidem remigio aptis navibus eo sit eundum.* Insulas has, Fioniam, puta, Langelandiam & Sialandiam non adeo procul ab Holsatiâ & Jutia Germaniæ & terræ continenti annexis, distitas esse & norunt omnes, & Tabulæ nostræ 2. Figura 2. ostendit. Inter jutiam vero sive terram continentem, & Ogygiam sive Sveoniam 600. stadia, hoc est, 18. mill. germ. aut 12. mill. Sveon. numerantur. Profecto horum locorum situm veteribus tam accuratè cognitum ac perspectum difficulter credituri fuisset, nisi cum Plutarchus & Plato tam exactè delineassent, adeo ut non sine ratione Homerus Atlantem omnium sinuum profunditates, latitudines longitudinesque scivisse scripserit. Quæ igitur Plutarchus habet, ea nos in Tab. 6. Fig. 14. sic ostendimus: a promontorio juthiæ Schagen ad Gutalvum Sveoniæ fluvium, cui adjacet Gotherburgum 600 sunt stadia: itemque Warlbergâ Limfjordum 600 fere stadia: & ab Ebeltoft ad Röll stadia totidem. In summa jutia & Sveonia, demptis sinibus, 600 stadiis ab invicem distant. Ab alterâ quoque harum insularum parte, à Germaniâ jungitur Ogygiæ sive Sveoniæ promontorium Scanora vel Falsterbo 600. stadiis Ystadio quoque abest Strålsunda intervallo pari. Huic observationi nihil derogat illa maris Balthici dilatatio, quæ ultra loca jam enumerata cernitur: nam Plutarcho isti tantum maris trajectus notati sunt, qui tres illas insulas Fioniam, Sialandiam & Langelandiam quam proxime attingunt & prætercurrunt. Addimus nunc maris Balthici partem

majore

majorem, nempe Borealem Finnicumque pontum satis esse angustum & in trajectu saltem 500 aut summum 600 stadia habere.

21. Subjungit Plutarchus causam, quæ navigaturis in Ogygiam sive Sveoniam, na-
ves solidas & idoneas fabricandi studium commendavit, nempe quia lentum trajectum esse ma-
ris dicunt & canosum ob fluminum multitudinem, qua per
magnam terram effluant, terramque aggerent, ac mare cras-
sum & terrenum efficiant: unde etiam opinio insinuaverit,
esse ipsum concretum. Certè in his Plutarchi ver-
bis ipsum Platonem nobis audire vide-
mur de maris hujus luto ac cæno disse-
rentem & a nobis in cap. 5. §. 8. p. m. 293.
explanatum: veletiam Homerum, apud
quem hoc mare *nigrum* & *obscurum* audit.
Ac licet Plutarchus hoc mare ob limum at-
que cænum, quibusdam quasi frigore con-
cretum videri dicat, existimetque longe re-
ctius ea verba de innumerabilibus insulis ac
scopulis ad litora & fluminum ostia positis
capi posse; tamen non prorsus falli eos cer-
tum est, qui de glacie aliquid suspicari sunt:
nam non minus in vulgiore, quam Poëta-
rum scriptis mare impurum & turbidum au-
dit, quando vel à multa glacie, vel à scopu-
pulis, vel à piratis est obsessum. Adeoque
neminem in his oris verlatum fugere potest
dimidiam maris Balthici partem, id est, Bo-
realem Finnicumque pontum una cum om-
nibus sinibus quotannis frigore & glacie ita
constringi, ut nemo per illud sine maximis
difficultatibus iter facere queat.

22. De navibus Plutarchus notat quod aptæ
esse debeant remigio in eo mari. Ratio hujus rei est,
quod in mari Balthico undæ sint breviores
quam in mediterraneo, vel in Oceano; ac
præterea in illo insulæ & scopuli innumera-
biles angustique sinus, cui rei nautæ nostri
omnium optimè fidem facient. Unde quo-
que Tacit. Germ. c. 44. §. 2. de Svioni-
bus agens ita scripsit: *forma navium eo differt,*
quod utrimque prora paratam semper appulsui frontem
agit.

af östersjön så trång till sin öfver-
fart / såsom man kan se af hela
Norborn och Ginn botn / hvilka
äro måsteds tuårt öfver emillan
300. och 600. Stadier att öfver-
fara.

21. Vidare förmåler Plutar-
chus orsaken hvarföre de som till
Ogged eller Sverige vilja resa /
måste hafwa bequämliga Skepp / ty hafwet
deras är segt och gyttigt för de många Gloder
som af det stora landet falla / och drifwa så
Jorden tillsammans till Holmar / och gör så
hafwet tloft och gettigt: dåden hafwa mån-
ga fått den tanken / det vara i hopfrust.
See här får man just Platonis
ord igen indragne i det 5. cap. 5.
8. fol. 293. som lifva beskriwer
wårt gyttiga och tlofta haaf / så och
Homeri som altidkallar det ett
tloft och mörkt haaf. Här säger
Plutarchus att sombliga utryda
detta om Jisen / ehuru orden flars-
ligen wisja detta om de oråfneliga
Holmar och Skärar som här in-
wed stranderna och der floderna
utlöpa / böra förstås: så får han
dock intet vill i den andra mening-
en: ty som jag Platonis ord före-
klarade / så kalla Skalderna haf-
wet örent både när jisen där drif-
wer / så och när många holmar
och klippor där finnas / så och
när det fullt är med Störöfwarer:
och är det hela werlden bekande
att halfwa Öster-sjön / nemligen
Botn och Ginnsta fläden åhriligen
igenfrusa / så och alla Skärar /
hvilket alt gör Hafwet swårt
att öfverfara.

22. Skeppen / säger Plutarchus;
de stola vara särdeles bygdä till at ro-
fig fram i detta vårt nordesta haaf:
Orsaken är det / att wägan är for-
rare i östersjön än som i medelhaf-
wet och wästerhafwet; sedan oän-
deliga holmar / klippor och trån-
ga skär / det allom sidfarandom är
bekande. derföre säger Tacitus i sitt
Germania Parligen c. 44. f. 688.
de Swenskas Skepp stillas ifrån allas
andras / i det stammarna äro så bygdä / at
med hwilken dera man vill / tan man
fara til och från lands. De öfwer så

Intet när hafst är på färde/eller där
trängt är dem att wända. Orsaken
ell denna art skal widare wissas
uti särdeles Capitel länger fram.

23. Ytterligare förmåler Plu-
tarchus, at på sista landet in wed hafwet
bebos negra orter af de Gråter in wid en
hafswist / som intet mindre är än det Meo-
riske träsket / hwilket hals ligger twär
emot mun på det Caspiske hafwet i en rät linia.
Denna hafswisten är förr i detta
Capitlet i den andra omständighes-
ten eller skålet / som Sweriges
eller Oggey lägenheet beskrefwer /
indragin / der bewist är / att hon
ingen annan är än östersjön / som
och nästföljande Plutarchi ord på
samma blad klarligen betyga af det
att han säger henne liggia så länat
nor / att solen är der 23. timar up-
pe. Nu wil man tilse huru hon swa-
rar emot det Caspiske hafwets mun
hwilket synes orimligt effter denna
tidens Jordenes beskrefwarer. In
östersjön begynnes wed den 54.
högds graden / och stiger til den 66
och der Caspiske hafwet ligger e-
mellan den 40 och 50 högds grader
Sedan säger Plutarchus det Cas-
piske hafwet hafwa ett oos eller mun:
ty måste det då hafwa ett stort utlopp
i ett annat stort haf / ty det fallas
Mun eller Oos på Haaf / Riddar /
Sidar / Floder och Elskar / der som
warner utgiuter sig i ett annat större
haf / eller sjö. Hwarföre måste man
något widlyftig wara att igenfö-
lja sanningen om detta hafs egen-
skap. De äldsta Scribenter såsom
Herodotus uti sin 1. Bok fol. 37.
säger att floden Araxis fluter och ymnar
sig i det Caspiske hafwet / hwilket haf är
förr sig sielf / och förer intet sitt watten i
något annat haaf. se 1. Taf. 1. fig.
emellan 40. och 50. högds grad.
Äfwen så talar Aristoteles lib. 2.
c. 1. f. 775. Det Hyrcaniske och
Caspiske hafwet äro skilda ifrån det stora
hafwet / och hafwa runde om sig in-
wånarar. Aristoteles far härur in-
nan wil / i det han nämner listla som
wärdne haaf / som äro ty mera än
ett det alla bewisna / och Ptolomæ-

agit. Ex qua re factum est quod in casibus su-
bitis ut & locis angustioribus convertere il-
las non esset opus. Sed de hoc navium ge-
nere alio in loco pluribus agemus.

23. Pergit Plutarchus in hunc modum:
Continetur porro partes ad mare habitari a Græcis circa finem
Maoticæ hand minorem, cujus fauces ori Caspii maris è regio-
ne maxime jaceant & ad rectam lineam. Hunc sinum
in capitis hujus num. 2 protulimus ostendi-
musque alium non esse quam mare Bal-
thicum, præsertim cum in eodem loco di-
cat Plutarchus solem die longissimo supra
horizontem versari horis 23. Atqui non
æquè proclive est ostendere quo pacto
sinus hic ostio maris Caspii respondeat, præ-
sertim si res ad recentiores Geographos re-
feratur: idque ab rationes geminas, quarum
altera hæc est, quod mare Balthicum in la-
titudine gradibus 54 & 66, Caspium vero
gradibus 40 & 50 comprehendatur. Altera
quod Plutarchus huic ostium adscribat. nam si
ostium habet, utique etiam in aliud mare
se majus & vastius exonerabitur, cum ostia
marium minorum, paludum, lacuum, flu-
minum & amnium dicantur ea loca, per quæ
aquæ in eis contentæ sese in majores aliquas
aquarum aliarum moles exonerant & effun-
dunt. Necessum igitur est ut in explicatione
maris Caspii paulo simus prolixiores. Inter
scriptores antiquos primas facile deferimus
Herodoto, cujus in lib. 1. p. m. 37. hæc
sunt verba: *Araxis fluvius per apertum fluit in ma-
re Caspium, quod mare per sese est, nec ullo cum alio
commiscetur.* Cui addi poterit observatio ex
Tab. 1. Fig. 1. in quâ mare Caspium intra
latitudinis gradus 40 & 50 continetur. Post
hanc admittimus Aristotelem metereol.
c. 1. lib. 2. pag. m. 775. ita scribentem:
*Hyrcanum & Caspium mare ab extero mari sejun-
cta esse, & circum quaque incolas habere.* Ut ut ipse
in eo errarit, quod Hyrcanum & Caspium
maria, contra mentem plerorumque &

optimorum Geographorum, diversa esse tradat. Et denique Ptolomæus lib. 8. pag. m. clarius ceteris omnia sic exprimens: *Hyrcanum mare quod & Caspium, undique terra cingitur, per contrarium insula in morem, Hæc veterum opinio veritati prorsus est consona: namque nullum habet mare Caspium ostium, nedum sinui maris Balthici sub latitudinis gradu 66 ubi dies longissimus horarum est 23, respondens. Idcirco ulterius consulendus nobis erit super hoc negotio Pomp. Mela Herodoto atque Aristotele posterior & circa Christi tempore vivens, cujus hæc sunt verba in lib. 1. cap. 2. p. m. 3. Asia ex Scythico mari Caspium recipit: & ideo quâ recipit angustior. Melæ sententiam secutum esse Plutarchum, ex jis quæ ejusdem libri pag. 944 prodidit, cognosci potest: sicut nostra (inquiens) terra sinus habet profundos ac magnos, quorum unus per columnas Herculis (ad fretum puta Gaditanum) huc ad nos (italiam & Græciam) infunditur, alter foris est maris Caspii ac rubri: sic in Luna etiam cavernæ sunt & profunda. Unde Cluverio Germ. Ant. 1. 1. cap. 1. p. m. 20. verosimilimum visum est Plutarchum, Melam & omnes eos, qui Caspium mare pro Oceani sinu habuerunt, in eam sententiam adductos fuisse, quod Obio fluvio exonerante se in oceanum septentrionalem, Rymnicoq; meridiem versus in mare Caspium decurrente interque se commissis, mare hoc cum Oceano connecti crederent: idque creditu tanto visum est facilius, quod isti duo fluvij linea propemodum rectâ a septentrione versus austrum ducta sibi invicem respondeant, in quo situ eos quoque delineavit Cluverius lib. 1. Tab. 1. p. 1. Quis autem Obium fluvium veteribus cognitum fuisse ostendet? certè Rymnicum Ptolomæus solo nomine sibi notum fuisse ostendit. Præterea ne quidem his temporibus satis exploratum habemus Obium, est-*

quo

us l. 8. f. uttryckeligen säger / det Hyrcaniske hafvet / som och kallas Caspium är runde ombelagdt med fasta landet / lika låsomen öfver haaf. Denna de gamlas mening är fullt komlig san / och altså hafwer det Caspiske hafvet ingen mun eller Dos / mycket mindre som kan swara mot öfvarsions half under den 66. graden. där solen är 23. timar uppe. Hvarföre villie wij sökia vidare: Pomp. Mela, som lefde wid Christi tid långt effter Herodorum och Aristotelem han säger lib. 1. cap. 2. fol. 3. att ut det Skythiske hafvet / hafwer det Caspiske sitt utlopp / och mottager des watten genom ett trångt oos. See denna mening hafwer Plutarchus folgd så som synes i samma hans bock f. 644 där han så talar: Såsom hela jorden hafwer stora inwijslar ifrån haafwet / af hwilka en är som sig ingiuerer emellan Herculis stöter (de som förmenas wara wid Spanska sundet) till wår land (nemligen Italien och Græci-en) den andra är utom wår land / såsom den Caspiske inwijslan och röda hafwets inwijs: altså är det och stora inwijslar uti Månan och diupa gropar. Dersföre Cluv. Germ. Antiq. 1. 1. c. 1. f. 20. gissar så att Plutarchus, Pomp. Mela och andra som denna meningen hafwa att Caspiska hafwet är en inwijs / skulle hafwa tagit den floden Obium, som förer sitt watten nor ut i det norra hafwet / och Rymnicum som för sitt watten söder ut i det Caspiske för tuenne tilhoppa hängande strömar / genom hwilka det Caspiske hafwet skulle hängia tillsammans med det Norra / effter dessa strömar nästan stå i en linie från nor till söder emellan bägge hafwen / och således afmålade Cluverius det i sin 1. Tafel f. 1. Men / hwilken af alla de gamla hafwer wettat af floden Obio, och Rymnicum nämner allenast Ptolomæus: ja Obij gång är än i dag mycket omis och måckta ringa be-standt / så och Rymnicus, hwilken är där till med en ringa flod så os-

Hon intet långt up kan beseglas /
 förutan det / at stora bång ligga
 emellan dem både. Dessa bångge
 floder finnas i den 1. Tafla 1. figur
 emellan 70. och 48. högds grader-
 na och emellan den 90. och 100.
 middags linierne. Dersöre kan
 omöjliggen floden Rhymericus kom-
 mit de Lärda i den tancken at han
 skulle hafwa bundit det Caspiska
 hafwet i hoop med det norsta; utan
 Volga, hwilken är en ibland de stör-
 sta floder i werlden / och i alla ri-
 der beseglat / och är så bred och diup
 at stora skeppen med 2. a 3. masten
 segla henne up och neder på 200.
 och mera Tyska misl / och är som-
 ligtådes 1. och 1. misl bred / så-
 som man widlystteligen kan läsa i
 den Holstenska Legatens Olearij
 resas beskrifning / den henne sielf
 beseglat och myckt nätt afritat.
 Dersöre hafua de gamla intet håls-
 lichenne för en strömutan inwist af
 hafwet / mot hwilken Rhymeri-
 cus är en mäcka ringa bång. Hon
 hafwer och 3. stora oos eller ypp-
 ringar i det Caspiska hafwet / och
 2. små något långt ifrån de andra
 som myckit klara stå afritade i O-
 leario och här i mindre skapnat
 som sees i 2. Tafl. uti 48. högdz
 grad. och 80. middagslinien med
 hwilken Volgas beskrifning Pomp.
 Mela dräffligen instämmer hals-
 landes henne wisserteligen för Caspi-
 ske hafwets ingång i det norsta /
 som af hans 3. book 5. Cap. f. 53.
 läses / der han så talar: Det Caspiske
 hafwet hafwer ett mäcka långt och trångt
 sund / hwilket först flyter genom landet som
 en flod / och när som det begynner flyta
 enda fram / grenar tet sig i 3 stora wistlar /
 (som gå i Caspiska hafwet) Huru detta
 Sund nu yppnar sig i det norsta /
 ser man af Pomp. Mel. ord näst
 förr indragne. An klarare be-
 skrifwer Plinius detta sund / som
 intet annat är än Volga flod uti
 sin 6. book 13. Cap. f. 324.
 det Caspiske Horkaniske hafwet kommer ut
 af det Scythiske (Norsta) hafwet wårt mot
 Asien. Och f. 325. Dock kommer det med
 en trång bång / som mäcka sträcker sig i

lång-

que Rymnicus ita exiguus ut brevissimo tan-
 tum spatio ob parvitatem suam navigetur.
 Taceo montes adeo magnos & excelsos
 qui Obium a Rymnico sejungunt. Conspici
 autem possunt in Tab. 1. Fig. 1. intra la-
 tit: gr. 48 & 70, & longit: gr. 90 & 100. Nul-
 la igitur ratione admitti potest, doctos cen-
 suisse mare Caspium sese in Oceanum exo-
 nerasse per Rymnicum, sed potius per Vol-
 gam, qui ut inter fluvios in toto terrarum
 orbe maximos merito computatur, ita om-
 ni tempore navigabilis exstitit, eamque ha-
 bet & latitudinem & profunditatem ut na-
 ves majores per 200. mill. german. & am-
 plius admittat, multisque in locis uno aut
 sesquimillari in latitudinem pateat, juxta
 testimonium Olearji legati Ducis Holsatiz,
 qui fluvium hunc & navigando sæpè tenta-
 vit & multa cum diligentia delineavit. Ob
 vastitatem itaque suam à veteribus non tam
 pro fluvio quam pro maris sinu agnitum fu-
 isse credimus, cum interim Rymnicus ad
 Volgam relatus saltem torrentis aut rivuli
 habeat speciem. Habet quoque Volga O-
 stia tria majora, & duo minora a ceteris tri-
 bus longo spatio remota, per quæ in mare
 Caspium illabitur, quæ omnia ab Oleario
 clarissimè, a nobis autem ut cumque in Tab.
 2. Fig. 2, inter elev. grad 48. & 80. expre-
 ssa sunt. Cum hac Volgæ descriptione pro-
 prius coincidunt verba Melæ, quibus ille flu-
 vium hunc omnino habuisse videtur pro o-
 stio maris Caspii in lib. 3. p. m. 53. *Mare
 Caspium (ait) ut angustio, ita longo etiam freto pri-
 mum terras, quasi fluvius, irrumpit: atque ubi recto
 alveo influxit: in tres sinus diffunditur.* Quomodo
 freti hujus decursum Mela explicet, ex ver-
 bis ejus cuilibet primum erit videre, atqui
 multo clarius rem eandem exsequitur Plini-
 us, qui de Volga omnino capiendus esse vi-
 detur lib. 6. cap. 13. p. m. 324.

Namque (inquit) Caspium & Hyrcanum mare erumpit Scythien

Ocs-

Oceano in aversa Asia. ut & p. m. 325. Irrumpit autem arctis faucibus, in longitudinem spatiosus. At ubi capis in latitudinem pandi, lunatis obliquatur cornibus: velut ad Meotim lacum ab ore discedens, Scythici arcus (ut auctor est Varro) similitudine.

Quæ si cum Volgæ delineatione in Tab. 2.

Fig. 2. conferantur evidentissima evadent; nam Volga ortum capiens e palude Fronovo, ut est in Hebersteinio & nos amplius in capite de expeditione Argonautarum monstraturi sumus, sub latitud. gr. 55. longit. autem gr. 59, orientem versus labitur, usque ad Casanam sub longit. grad. 80, ubi instar cornu adeo properè sese incurvat ut hoc nomine nullus in toto terrarum orbe fluvius præter unum Tanaim cum eo componi mereatur, cursumque suum versus occasum Solis hybernum dirigit, quasi in paludem Mæoridem sese exoneraturus, verum ad fossam Scythicam inter ipsum & Tanaim ductam perveniens, arcus Scythico fit similis, & se in diversam partem contorquens in mare Caspium effunditur. Malè igitur Cluverius hunc fluvium, cum tantos habeat circuitus atque flexus, in mare Caspium recta immittit. Imo vero locum ei prorsus alienum assignat, dum eum versus ortum ponit, Volga enim cursu arcuato occidentem potius respicit, quasi in Meotidem illabi vellet. Verum ubi nunc exitus illius in Oceanum septentrionalem, cum ex paludibus Frenovenis oriri ipsum constet? Certè Plinius illud ostium sive fauces maris Caspii Oceano Scythico in quem illud exonerari vult, e regione Asiæ constituit. A nobis autem sicuti supra in capite VII. §. 2. p. m. 146. indicatum est Asiæ nomine potissimum venire Asiam minorem, ita ex Tab. 2. Fig. 2. aspicere licebit sub communi cum Asia minore meridiano circulo, alterum illum insigniorem Moscoviæ fluvium Vinam, in sinum Cronium (Granvicum) sese exonerantem, & non minus quam Volga est, navigabilem. Etenim quicquid pellium aut mercium aliarum Moscovitæ ex Siberia adducunt, id Vinæ flumini com-

längden. Och när den begynner vilda sig / kröter han sig som ett horn / och när han synes vilka friga mot Mæotiske träsket / mun flyter han åter der ifrån och gör en frook som en Skyttes boga / såsom Varro det bewitnar. Hvad kan klarare skrifvas se 2. Tafl. 2. Figur / der Volga hon begynner uti det stora träsket Fronovo, som läses i Hebersteinio och iag vidare talar i Capitlet om Argonautarum resa (under 55. högd graden och 39. middagslinien) och flyter så från väster till öster der hon vid Casan i den 80 middagslinien kröter sig som ett horn / såvårt / at ingen flod i världen der mera görer än hon och Tanais, sedan flyter hon något västföder lika såsom hon skulle villia falla till det Mæotiske träsket genom Tanaim, men när hon kommer til de Ephyers graaf som är gjordt emellan henne och Tanaim, böjer hon sig som en Skyttes boga till det Caspiske hafwet. För så Cluverius vill som gör detta sund ända rätte fram / hwilket nu så uttryckeligen bekrifwes med stora bokst: och sedan helt och hållet sätter det på annat rum mera i öster / der likuäl Volgas Frok är i väster mot det Mæotiske träsket. Men huru så wi igen öppningen i norska hafwet / ty wi se att Volga kommer utur sidn Frenono? Plinius säger att öppningen skal swara i det skyttiska stora hafwet mte mot Usien. Till förnne c. VII. §. 2. f. 146. är bewitt at Usien togs egenteligen för den mindre Usien. Nu när wi se på hene uti den 2. Tafl. 2. fig. så swarar mot des middagslinte den andra största floden i Ryßland Vinia utur Granviksen / hwilken flod äfven så beseglas / såsom Volga. Och föra Ryßarna genom denna flod alla sina skinnwaror som de bekomma utur Siberien upi landet och sedan skaffa dem landvägen til en

10. miss in i Volga, genom hwilken alla waror sedan föras endels in i floden Tanaim, och så i det Medeländske hafwet / och endels ända i det Caspiske hafwet / där om wida lyfftigare skal handlas i Capitlet om de Argonauters resa. Nu att de gamla Scribenter intet annat oss hafwa med Caspiske hafwet förstådt i denna norra Elvethiska sjön än Grandwisk och Winia synes klart af Strabonis beskrifwelse L. 11. f. 507. Som säger: det Caspiske hafwet heter och Hyrcanum. Och är en inwisk af stora Norra hafwet ständandes sig mot söder: hwilken i förstone är trång / men bättre in widgar sig til en 600. stadier. Ingången intil den innersta wiken är kånstie något längre / sedan går han genom det land som är mycket öde. Widare beskrifwer han Caspiske hafwets storleek til några 1000. stadier som der kanläsas. När man nu tager den 2. Tafla 2. Figur för sig / så seer man ingen inwisk warasom swarar mot Mæotiske träsket / och mindre Alien:iske heller någon mera finnes i hela Norra sjön / än denna Granwiken / ifrån hwilken warorna / som sades / flöppas genom Winia in i Volga. Hafwer och Granwiken effter Strabonis ord först en trång ingång / och widgar sig sedan til 600. stadier / som är 18. Tyska miss (1; grad) som kan tagas af missmåttet eller Scalen och är nettast affritat på 6. Tafla 14. Figur. Och beskriwer intet Strabo twifla att hon ifrån ingången in til sin ända wäster ut kånstie är något längre än 600. stadier / ty hon finnes så i sanning af alla Hollendarer som i deras Eidfort / så wal som Blau och Jansonius i sina Landfort / der bewitna. Sedan säger han henne gåå igenom landet (Ryssland) som mycket öde är in til det Caspiske hafwet / men beskrifwer intet

des

Unde quoque & hi in mappis suis hydrographicis, & Jansonius atque Blavius in Tabulis geographicis latiore sinum illum faciunt & Strabonis suspicionem certam faciunt. Addit Strabo has fauces postmodum per

regio;

mittunt, ejusque beneficio ad interiora Moscoviæ deferunt, tum vehiculis aut jumentis eas merces imponunt & superato Isthmo, qui 10 milliaria in transitu habet, Volgæ tradunt deferendas partim ad Tanaim & mare Mediterraneum, partim ad mare Caspium: de qua re nos in cap. de expeditione Argonautarum plura dicemus. Veteres autem Geographos per ostium sive fauces maris Caspij ad Oceanum septentrionalem nihil aliud intellexisse quam sinum Cronium cum illabente in eum fluvio Vinaâ planissimum facit Strabo lib. 11. p. m. 507.

Mare (inquit) hoc (Caspium) etiam Hyrcanum nominatur. Sinus est mare illud, ab Oceano versus meridiem editus: ab initio satis angustus, intus autem dum progreditur in latum se pandit, maxime in intimo ad stadia etiam alicubi 100. Introitus usque ad intimum recessum fortasse aliquanto est major, jam quodammodo terram habitatoribus carentem attingens.

Quæ ibi præterea de maris Caspij magnitudine habentur, legi quoque poterunt. Inspiciatur nunc Tab. 2. Fig. 2, & patebit nullum prorsus inveniri in Oceano septentrionali sinum, qui Mæotidi Asiæque minori respondeat præter unum sinum Cronium, ex quo Moscovitas merces suas in Vinaam, indeque ad Volgam transferre solere modo scripsimus. Addimus nunc sinum Cronium angusto esse aditu, interiora autem ejus ad 600 stadia, h. est 18 mill. germ. sive grad. 1; patere, plane ad mentem Strabonis. Nec difficile nunc erit latitudinis istius interioris certam rationem inire juxta Tab. 6. Fig. 14 in cujus designatione aliquanto quam in Tab. 2. Fig. 2. fuimus accuratiores. Et sanè nihil causæ fuit, cur dubitare debuerit Strabo de majore ejus sinus latitudine quam 600. stad. versus occidentem, cum satis superque nunc deprehensum sit studio & industriâ Belgarum ad ea loca quotannis navigantium majorem illius esse vastitatem:

regionem vastam & valdè desertam ad
 mare Caspium pertigisse, sed de latitudine
 alvei ejus prorsus filet, quam tamen alij viri
 eruditi non occultant, dum omnia in his fa-
 ucibus fluvio alicui persimilia faciunt. Hi
 igitur sine dubio ex ore peregrinantium ac-
 ceperunt Volgam (Rha) fluvium in longitu-
 dine continere 30 gradus, & a mari Caspio
 versus septentrionem abesse insignem illum
 oceani septentrionalis sinum, Cronium di-
 ctum, gradibus 20. Unde mox probabile
 visum amplissimum hunc fluvium Volgam
 illa parte se in oceanum exonerare, & 10
 gradus, quibus Volga distantiam marium
 superaret, ad istos flexus & circuitus facien-
 dos requiri. Verum quantum a verò recesserit
 hæc veterū conjectura, planum hoc tem-
 pore faciunt Olearius, Blavius, Iansonius,
 Hebersteinus & alii, qui Volgam quidem
 ab oriente in occidentem per 20 gradus ex-
 tendunt, sed a mari Caspio versus septentri-
 onem vix 10 gradibus remonent. Qui ergo
 ad sinum Cronium qui 20 gradibus inde ab-
 est pertingere potuit? Hinc patet ab oceano
 septentrionali usque ad mare Caspium nul-
 lum sinum excurrere, sed potius Strabonem,
 Melam, Plinium & Plutarchum deceptos
 fuisse mercium ab ultimo septentrione ve-
 ctura per Vinaam & Volgam usque ad mare
 Caspium, indeque ad Medos & Persas: cu-
 jus quidem alvei ostium veteres isti scripto-
 res fecerunt sinum Cronium, & alveum ip-
 sum, qui mare cum oceano committeret,
 putaverunt esse Vinaam atque Volgam. Vi-
 deamus porro quo pacto, secundum Plutar-
 chum, maris Caspii ostium respondeat si-
 nuui maris Balthici, qui Mæotide non mi-
 nor est, & diem longissimum 23 horarum
 habere dicitur. Hanc difficultatem expediet
 Tab. 1, Fig. 1, in qua maris Balthici sinum
 satis angustum reperire est sub latit: gr. 66.
 Ubi dies quoque longissimus 23 horarum

cen-

des bredd / utan såsom vijsse af de
 andra Lärde mäns skrifter förre
 indragne / så lifnas hennes gång
 wid en flod. Och såsom de hafwa
 utan tusswel af resande personer
 förnummit Volga floden löpa 30.
 grader i sin längd. Och emellan
 Caspiske hafwet in til Granujsken
 är allenast 20. graders land från
 Nor i söder. Så är intet oliskt at
 de där af hafwa tagit den tanctan
 om Volga at hon skulle löpa ända
 up i Granujsken och allenast på 10
 grader gjorde sin krol. Men om de
 ras tankar skulle sådane hafwa war-
 rit / så hafwa de farit wil / ty man
 finner nu af Oleario, Blau, Janlo-
 nio, Heberstein och andra at hon
 löper ända från väster i öster på
 20 grader / och allenast från nor i
 söder 10 grader / och alt så en hino-
 ner sträckta sig i nor 20. grader /
 som sades wara emellan Granujsk
 och Caspiske hafwet. Är så ingen
 rått siadig nyppen gång och intus
 ifrån norsta hafwet in uti det Cas-
 piske / utan Strabo, Mela, Pli-
 nius och Plutarchus äro alla bes-
 dragna af det at handeln är gån-
 gen / som han än i dag skiter genom
 dessa floder Vinia och Volga ifrån
 de norste och til de Meder och Per-
 ser, som boo wid det Caspiske hafa-
 wet / hwilka de således hafwa mene-
 fullkomlig hängia tilhopa / och
 Granujsken wara oöset / och Vi-
 nia med Volga sielfwa gången som
 skulle binda det norsta och Caspi-
 ske hafwet tilsamman. Nu willa
 wi tillse huru såsom efter Plutarchi
 mening Caspiske hafwet mun eller
 oos skal swara i en linia med öster
 siöns wijs / den intet mindre är än
 Mæotis, och det uti samma linie den
 solen gör 23. timars dag om som-
 maren. Ja detta är klart af första
 taflan / där man ser at Östersiöns
 tränga hals som är Born sträcker
 sig just til 66. högds graden / der
 Solen gör 23. timar lengste dag /
 och swarar mot Granujske Oos
 eller mun / den Plutarchus med

S s

Stra-

Serabone och de andra höllo för Caspiska oöster hvilket ligger i samma 66 höjdy graden och hafwer man inga flera wisfar här nor att wälja / ja allt in til Indien än dessa två Granwisfen och östersjön. Således är nu denna omständigheten förklarad och kan så Cluverii Obius fluvius på intet sätt dragas til Strabonis märkeliga ord och mening om Granwisfen icke heller hans flod Rhymanicus til Volga.

24. Af indrage ord i den 23. omständigheten säger Plutarchus at denna Dgjetiläg wed en wist / som inter war mindre än Mæotis. Hwarföre måste man först thogkomma som offta nu är bewist / at inga wisfar mera äro i hela världen fordom eller nu bekante i Africa, Asia och Europa än dessa 5 / 1. Den Medeländske hafswisfen. 2. Den Arabiske som kallas det röda hafwet. 3. Den Persianiske. 4. Den som nu Plutarchus nämner of Plato kallar med wårt Swenska ord egenteligen Botn (sefter de Norskas uttal Bonde) och Homerus den swarta Botn. 5. Den som kallas Cronwisfen. Och den 6. som somliga mente och så wara en inwist af norska hafwet kallar den Caspiske / hwilken är nu wist ingen inwist wara / utan de komne i den tanckan af det at handel och wandel fördes från Norska Granwisfen til Caspiske hafwet genom Vinia och Volga. Dessa wisfar sees af 1. Taf. 1. Fig. Nu är wist i den 1. §. f. 105. af detta Capitel at denna Plutarchi wist / in wed Dgjetil kan ingen wara annan än Östersjön eller Botn: hwarföre wiltu tilse huru han swarar mot Mæotim. Mæotis han säges af Herodoto lib. 4. fol. 111. flyte i Pontum Euxinum och intet myctit mindre wara än Pontus (Euxinus) Huru stor nu Euxinus är / såger Herodotus nemligen 11100 stadier

est minorem, quæ Mæotis appellatur,

censetur. Is sinus exacte respondet ostio sinus Cronji, quod Plutarchus, Strabo & reliqui pro maris Caspi ostio habuerunt, itidem sub elev. gr. 66. Plures autem sinus quam Balthicum & Cronium, tametsi quis litora totius septentrionis usque ad Sinarum regionem perlustrare vellet, non reperiet. Unde falsus omninò est Cluverius, qui verba Strabonis soli sinui Cronio convenientia, ad Obium fluvium refert, & pro Volgâ Rymnicum nobis obtrudere nititur

24. Ex verbis Plutarchi à nobis n. 23 alatis apparet quoque *Ogygiam sitam fuisse prope sinum Maotide non minorem*. Quorum verborum occasione meminisse nos oportet in toto orbe veteri nusquam inventos fuisse plures sinus majores, quam hos quinque 1. Mare mediterraneum. 2. Sinum Arabicum sive mare rubrum. 3. Sinum Persicum. 4. Sinum Plutarcho nunc memoratum, & Platoni vocabulo proprio & septentrionalibus populis notissimo dictum *Pontum* ac etiam Homero *nigrum pontum*. 5. Sinum Cronium. Quibus forte nunc sexto loco addendus videretur, secundum nonnullos, maris Caspi sinus, nisi jam ostendissemus eum a sinu Cronio non esse diversum, sed quosdam veterum de eo aliter sensisse, propterea quod viderent merces e sinu Cronio ad mare Caspium per Vinaam & Volgam transferri. Hos autem quinque sinus in Tab. 1. Fig. 1. conspiciendos dedimus. Cum itaque in s. 1. p. m. 105. hujus capitis satis declaratum existimemus Plutarchi sinum, cui insula Ogygia adjacet, non esse alium quam mare Balthicum, sive hunc nostrum Pontum; superest jam ut eum quoque ad mentem Plutarchi, cum Mæotide comparemus. De Mæotide autem hæc habet Herodotus l. 4. p. 111. *Quinetiam pontus Euxinus paludem habet influentem in se, non multo quam ipse & mater ponti*. Etiam Euxini magnitudinem defini-

definit Herodotus 11100. stad: hoc est, fere 22 graduum, quem tamen aliquanto minorem faciunt nostræ ætatis Geographi. Mæotim quidem Euxino Herodotus non exæquat sed, qualē eam suo tempore deprehenderit, paulo vult angustiores. Inde quoque magis magisque cum tempore coarctatam fuisse fusē & evidenter probat Polybius, omnem istius arctationis causam conferens in Tanaim, Borysthenem, & reliqua per molles Sarmatiæ campos labentia flumina quæ vim immensam limi cænique in Mæotidem secum deferunt. Ptolemæus in Tab. 8, eam suo tempore, 7 gradus habuisse ostendit. Plinius ætate suâ ab ostio Mæotidis ad Tanais ostium, 365000 pass. hoc est, 6½ gradus numerat in lib. 4. cap. 12. p. m. 222. Tempora nostra adhuc multo minorem eam deprehendunt, nempe 3 graduum. Nec mirum hoc videri cuiquam debet, cum Nilus Ægypti fluvius pari modo multos maximosque maris mediterranei finis limo impleverit, & cum Strabonis tum aliorum fide, quædam loca Homeri tempore navigabilia, in continentem terram mutarit. Est autem hoc ipsum familiare omnibus fluminibus majoribus per mollioris ac pingvioris terræ loca labentibus in lacus ejusmodi quorum ripæ planæ sunt & depressæ: cum ex adverso parum aut nihil tale efficiant aquæ fluviales, per aspera & saxosa loca in mare quod abrupto & montoso litore cingitur, decurrentes. Saltem igitur hoc firmum immotumque manebit, ætate Herodoti paruisse Mæotim 9 aut 10 gradibus, & dimidiam ponti Euxini partem tum æquasse, quamvis ipse dicat illam hoc haud multo minorem extitisse. Atqui cum mare Balthicum, omnium Geographorum consensu, à latitud. 55 gradu ad 65 gradum extensum, minimum 10 gradus obtineat, jam vera erunt Plutarchi verba, quibus Pontum nostrum Mæotide non minorem esse tradidit.

stadier det är 22. grad wid pass / som är något längre än han af desse dags Scribenter afmåtes. Så stor är intet Mæotis, utan något mindre effter Herodoti ord och wed hans tid / hwilken sedermera hafwer måkta satt sig och blifwit mindre / hwilket widlystigen och rätt märkeligen kan läsas i Polybio af de orsaker som han förmåler: att des floder / som är Tanais, Borysthenes och andra (som flyta genom Påland och Ryssland / hwilka äro heel flåata / flåta och af löös Jord bestående land) föra således årligen en otalig hoop gytia i Mæotim. Hwarföre ser man reda i Ptolemæi tid af hans 8. Tofsa at han war då allenast wid 7. grader lång och af Plin. l. 4. c. 12. f. 222. war han ifrån sitt oos til Tanais oos 365000. steg / det är / 6½ grad wid pass. Der han nut denna tid är myckit mindre / och allenast stiger in til 3. grader wid pass. Och är detta intet at undra / ty åfwen så hafwer Nilus giordt uti Ægypten, hwilken hafwer fylt stora wjkar af medelhafwet / och giordt der land / som wid Homeri tid war siö och då beseglades / wilket kan läsas af Strabone och andra. Och stier detta särdeles der stora floder falla genom lööst / fett och gytigt land / och in i sådana siöar der stranderna äro flåta och sidlenta. Men intet eller mekta litet der floderna falla genom stenogt land. Och hafwet hafwer bågorta / diupa och tuåra strandar. Allså synes at Mæotis til det ringesta wid Herodoti tid har warit på en 9. eller 10. grader stor / och således wore han ei mera än halfparten mot Pontum Euxinum effter Herodoti räkning / hwilken likuäl säger Mæotim söga mindre wara än den Euxiniske Born. Nu är Östersjön af alla i dag warande Jordmåtare befandt wara til det ringesta 10. grader från den 55. gradens högd til den 65. Allså swarar han mot Plutarchi ord att han intet är mindre än Mæotis.

25. Af samma Plutarchi ord ser man och att de Gråter bebo några orier af fasta landet in wed samma wijs men i de orden som båt tre neder på samma blad i Plutarcho talas / synes så som de Gråter skulle of boo in på sielfwa öarna. Nwarföre hafwer jag med flize sökt / om några namn skulle wara behåldna effter de Gråters säten i Sverige / som är en utöde eller nåas / men än inga funnit / utan i Finland / som hänger med fasta landet finnes in wed sinste Glåran Girkflåt / Girknås / emellan den 60 och 61 högdz graden : Girkby i Blaus Finl. beskrifning.

26. Plutarchus förmåler samma fol. 941. och. 942. att de som boo på denna Ögzei förmena att landet / som de boo på / är fast / men hela iorden de som de andra beboo hålla de före wara en ö / som rundt omkring infattas af hafwet. Af dessa Plutarchi ord / så och de som i den 20. omständigheten äro indragna / kan man wäl se att han hölt med andra Lärda i världen / att sielfwa iorden som bestod af Asia, Africa och Europa skulle inbegripa hafwet / och inte hafwet iorden; så som man och ser af Herodoto, der han lib. 4. f. 100. säger: att somliga mena fuller hafwet beghnandes wed Solens upgång flyta rundt kring iorden / men de tunnaimter det bewiisa. twärt om wiisa hans ord / att våra Fäders här på Öggurs ej eller Swierige boendes mening hafwer varit / att hela werlden är omflutit med wain / hwilket bewisses af vår Edda den så talar uthi 28 Mythologien :

Thwi sände Alfader til Gudin at tala Borgen og sara fier / og er thau komu til hans / tha kastade han Drimurum i hin diupa Sta / er liggur um all land / og er så Drmur sa at han liggur i midiu hafinu um land af og bitur i spord fier.

Där af ser man at i hafskemningar kallas hafwet Belte / Band Gård / Men / Hring / Boga Tun etc Och således Plutarchi

ord

25. Ex eodem Plutarchi loco discimus quoque Græcos nonnulla loca ad hunc sinum, in ipsa terra continente tenuisse: ubi quoque verba mox sequentia verosimile faciunt Græcos aliquos in ipsis insulis habitasse. Quæ res ad locorum nomina diligentius examinanda nos impulit, quorum tamen quæ Græcæ essent originis nulla in Sveonia quæ peninsula est, adhuc reperire potuimus: sed in Finniâ quæ pars est continentis, & quidem ad sinum Finnicum inveniuntur Girkflåt Campus Græcorum, Girknås promontorium Græcorum, intra latit. grad. 60 & 61. Girkby pagus Græcorum apud Blavium.

26. Etiam Plutarchus p. m. 941. & 942. hæc habet: Hos (Ogygiæ insulæ incolæ) in ea esse opinione, se continentem incolere, hanc autem nostram (in quâ Plutarchus) esse insulam, ut quæ in orbem a mari circum alluatur. Ex quibus ut & illis quæ a nobis n. 20 exposita sunt certo colligere possumus Plutarchum unâ cum alijs eruditis viris non paucis credidisse orbem hunc veterem ex Asia, Africa & Europâ compositum circumdedisse Oceanum, non autem ab oceano circumdatum fuisse. Cui adstipulatur Herodotus lib. 4. p. m. 100. Oceanum (inquiens) ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant. Cum ex aduerso majorum nostrorum in hac insulâ Ogygiâ sive Sveoniâ aliam fuisse sententiam, idem Plutarchus adstruat, nempe orbem terræ ab Oceano cingi: quam sententiam luculentius Edda Mythol. 28. explicat.

Idem Deus Deorum Deos emisit ut liberos ad se adducerent. Cumque ad illum accessissent, tum Draconem in presundum mare projecit, quod omnes regiones cingit. Facet igitur nunc Draco in medio oceano circum omnes terras & eandem suam ore mordet.

Unde hæc fluxerunt maris nomina: Balteum, Cingulum, Sepes, Monile, Annulus, Arcus, Septimentum. Sententiam igitur majorum no-

stro-

strorum de oceano terram ambiente recte vereq; in lucem protulit Plutarchus, atque simul, ut ut inscius & invitus, confessus est majores nostros veram orbis terrarum notiam multo ante sibi parasse quam Græcos. Nec stomachari debent qui hæc legunt, cum & Plato illorum in consignandis tam insulæ quam sinuum longitudinibus, latitudinibus & profunditatibus industriam atque diligentiam noter, & Homerus Atlanti notitiam magnitudinis & profunditatis omnium marium assignet; & Plutarchus scribat, *forte electos fuisse, qui immensum illum oceanum longissimo temporis, 30 puta annorum spatio navigando explorarent, ex quorum numero idem Plutarchus p. m. 942, eum quoque fuisse tradit, qui hæc Syllæ, a quo Plutarchus ista habuit, exposuerat. Cumque ad Ogygiam reversi essent, qui isto modo orbis notitiam sibi acquisierant, & ibi commorati fuissent, dies xc, honorifice comiterque tractati, & sacri crediti atque appellati sunt. Sed pluribus hæc omnia declarabuntur, cum ad Regni Gothici per mare mediterraneum, perque Africam, Æthiopiam & Indiam extensi amplitudinem deventum fuerit. Quod autem Plutarchus scribit eos, qui hanc insulam inhabitarent, existimasse se in terrâ continenti versari, id sine dubio eis falso adscriptum est; nam & ipse Plutarchus insulam passim vocat, & scriptores nostri veteres in eundem sensum loquuntur & denique hoc mare nostrum modo baltei, modo cinguli, modo ponti nomine venit, quæ nomina aquis insulas ambientibus, juxta Clariss. Verel. not. ad Hist. Herv. cap. 1. p. m. 17. vere competunt.*

27. De incolis hæc nobis Plutarchus refert: *Ceterum neminem istas incolere insulas, nisi ipsos, & quos in coloniam mittant. Licet enim navigio inde avari, postquam Deo decimum tertium rite sacra fecerint. Utrum dies an vero annos 13. velit Plutarchus, non usque adeo liquet: nos tamen utrumque*

ord samma om våra fäders mening att hafwet omfattar torden. Hvar af man kan see at våra fäder hade förr/ en wiß kundskap om jordennes och hafwets beskafenhæt ån de Gräfer. Hwilket ingen undra skal / när man åter sig påminner/ det tillförenne af Platone här är indragit att de hade så just ösmått denna ö med des skärars längd / bred och diup; och af Homero att Aile han wiste alla haafs bredd och diupheet / så och när man öfwerlägger Plutarchi ord på samma blad / där han säger / at det fastades lott på dem / som skulledet stora willande haaf uti en lång tid besegla / nemligen uti 30. åhr, som Plutarchus och f. 942. förmåler honom warit händt / som detta alt hafwer för Sylla förtåldt / och Sylla för Plutarcho, wilka när de kommo hem / och hade sig så stor kunskap förskaffat om jorden och hafwet/bedrades de i 90 dygn och höllos sedan för helige. Detta skola wij widare omtala när wij komma til at beskriwa det stora Regemens te / som våra hade öfwer hela werlden / i medelhafwet / fring Africa of i Æthiopien alt in til Indien. Men de orden som Plutarchus säger / at de som bo uppå denna ö / mena sig bo på fasta landet / måtte wara förskrefne; emedan Plutarchus sielf beskriwer henne för en ö / så som måskedels emflutin / och alla våra gamla skriffter det samma bewitna. Dersöre och detta vårt haf egenteligen kallas **Belte / Bonde / och Botn** / och flera sådana märkelige ord / alla betydandes ett wath / som omständiger och omhuärfwer öön / som läses i Cl. Verelij notis til Hervara Saga c. 1. f. 17.

27. Plutarchus förmåler wi dare att ingen boor på denna ö / utan de som der iufödde äro / och de som af de Gräfer dist såndas. Hwilka åter så lof at dådan ressa / när de hafwa sin Guddyrfan til tretton dygn eller åhr fullgjerd. Plutarchus nämner wål intet antingen detta talet tretton / skal förstås om dygn eller åhr / dersöre hafwer tag bå

de satt / emädan af våra gamla wissor och sagor förnimmes att bågge idernas tal hafwa varit brufelige hoos oss: såsom först när Jwl höltz / och hela riket war til sammankallat / så måste på de 12. första Juledagarna offras alla 12. Gudarna / hwilka dagar togos i så gran acht / och så heliga hölles / att effter deras skick spådde de huru alla 12. mänarna i äfret skulle sig ställa / wore och dersöre kallade de 12. märkedagar / som reda är om tale här i det V. Cap. §. 2. f. 92. och för fest ingen resa bort. Sedan när fremmande antogos tilienst at låra våra lag / ordningar / frigg seder och mera sådant / så måste de utstå 12. åhrs tid / ty detta talet war ett ibland det aldrabelgaste / som widare på siterum wissas skal. Effterdöme af detta hafwe wij uti Ewen Danmarks Konungen / som fol. 17. uti Adami Bremensis bock om Danmarks lägenheet beskänner sielf at han i 12. års tid niente i Sverige under Konung Jakob til friggtoz / hwilken Jakob sedan kallas Anund / och war Oluf Skotekonungz son / den för år om talder här uti 7. Cap. n. 101. f. 183. Och förmenar iag at detta war och Ulyssi pålagt / som skal omröras när man kommer til det Capitlet / som allena skal hela hans resa beskrifwa; dersöre wachte Minerva at det war nog när han i 7. åhr hade här stått ut sin schola.

28. Widare talar Plutarchus säijandes (1) att större delen af de fremmande blifwa heller på denna ö som quarra: en dehl dersöre at de äro wänte wid ortens lägenheet och folkets seder. (2) en dehl / emädan de allting som behöfwes til Offren och (3) deras Gudzienst / som med stor lust och säng anställes bekomma utan möda / och de så lof stadigt at lägga sig på wärdzlig och andelig wijsdom eller Philosophi. Att större delen af de fremmande blifwa här quarre / än de reesa bort / det wiser icke allenast denna dags tilstånd / utan alla våra historier / de här wore för långt at indraga: op är här ingen Stad / ingen Socken /

inter

que posuimus, quia utrumque loquendi genus nostris poetis familiare fuit. In festo enim Julio & conventu totius regni, primis duodecim diebus aut feriis, Diis XII sacrificandum fuerat, & ex istis 12 diebus de ratione 12 mensium qui annum constituere debebant, aliquid ominari soluerunt. Unde dies dicti merkedagar Notabiles, uti supra cap. V. §. 2. p. 91. ostensum est, quibus nemini ab isto conventu discedere licuit. Nam cum Exteri sese apud majores nostros sive Legum & institutorum, sive artium militarium, sive rerum aliarum percipiendarum gratia in disciplinam dare velent, ad id 12 annorum spatium ex solenni more, gentisque præscripto requirebatur. Quippe numerus XII in plerisque rebus sacer habebatur, de quo suo loco plura adferre animus est. Exemplum talis disciplinæ in Svenone Rege Daniæ habemus, qui apud Adam. Brem. de situ Dan. p. m. 17. ipse de se confitetur, quod Jacobo R. Sveonix, postmodum Anundo dicto, & Olai Skotekonungz filio, a nobis in cap. VII. §. 5. n. 101. p. m. 283 memorato, in bello per annos 12 hac ratione servierit. Et ab eadem consuetudine provenisse arbitramur annos 12 Ulyssis Tirocini præfinitos, quos tamen ad annos 7 Minerva conata est redigere.

28. Dignissima quoque sunt observatu hæc Putarchi verba: plerisque tamen (advenarum in Ogygiam) malle ibi manere (1) quia ad se verint: (2) alios, quia circa laborem & occupationem ullam omnia abunde suppeditantur ad sacrificia & (3) chororum instructionem & philosophari perpetuo conceditur. Quod autem Exteri hæc loca semel ingressi exitum reditumque ad suos adeo difficulter & raro inveniant, experientia & Historiæ certatim confirmant, utraque certe exemplorum multitudine, ut ita dicamus, laborat. Nulla enim civitas, nullum oppidum, nulla parochia, nulla metallorum fodina, nulla

cho-

cohors militaris mari vel terrâ, nullum mercatorum hic est collegium quod non aut Hispanis, aut Gallis, aut Britannis, aut Scotis, aut Germanis, aut Belgis, aut Danis, aut Moscovitis, aut Polonis, aut aliis peregrinis hominibus refertissimum. Quos omnes ad manendum invitat partim aeris temperies & salubritas, partim incolarum candor & probitas quibus virtutibus hi apud Græcos Latinosque scriptores omni tempore celebres exstiterunt, partim rerum ad victum & amictum necessariarum copia, partim etiam, quæ superioribus istis longe ducitur melior, promptissima & expeditissima hominibus præsertim ad questum faciendum ingeniosis ditescendi ac lucri comparandi facultas. Et hoc postremum nos omnino arbitramur esse eum ipsum loci genium de quo Plutarchus:

Quibusdam etiam, (inquiens) cum avari in animum inducissent, GENIUM LOCI impedimento esse: ostendentem eis se tanquam familiaribus & amicis, non per somnia modo aut tesseras sed palam visui audiri se exhibentem.

29. Deinceps quæ fuerit majorum nostrorum in cultu Deorum suorum promovendo & ornando munificentia, templi Upsalensis mirus olim splendor & elegantia facile testabuntur, de quibus præter illa quæ nos in cap. VII. §. 5. n. 78. p. 258. Ex Platone Eddâ alijque attulimus, hæc quoque habet Adam. Brem. de situ Dan. p. m. 26: *Adalwardum relatum est, cum primum Sietonam accessisset ad unam missarum celebrationem, (puta sub initium Christianæ apud nos Religionis) ad manum sibi oblatas LXX marcas argenti (h. est 1120 imperiales) Tantæ enim devotionis sunt omnes populi arcticæ plagæ.*

30. Tertio loco, concentus eorum musicos inter sacra confirmat Diodorus Sic. lib. 3. p. m. 61. *Esse quoque ejus insula homines veluti quosdam Apollinis sacerdotes, cujus laudes & hymnos quotidie in cantu celebrent, summeque eum honorent Deum. Item: Urbis ei sacra est, ejus incolas majori ex parte ajunt esse citharistas, continueque in templo sonare canentes hymnos in Apollinis laudem, cantuque ejus gesa exornantes.*

inter bårgebruk / ingen handtering i Krigz Militientil Landz eller Siös / ingen Handel; dår icke Spaniorer / Fransoser / Enges ländarer / Tyskar / Holländarer / Danska / Ryssar / Wälactar och andra finnas. Hwiska att här boos / loctar endels den friska och funder lufften / Golder och enfoldige / goda och fromma natur / som dem af alla Gråker och Latiner städze til beröm är gifwit; endels att alt hwad de til födan behöfwa / gifwer orten / och det förnämsta som är / en wacker winst. Hwillet är wäl den rätta tompregubben / som bör förstås genom effterföltande Plutarchi ord der han så säger: Någre / når de hade tänckt resa dådan / så hafwer Tomptregubben warit dem emot: Hwiltken hafwer dem sig wißt / såsom deras synnerlige wåner; icke allenast genom syner och drömer / uthan uti daggluset både med talaude och swarande.

29. Til det andra huru williga våra fäder fördom hafwa warit af skänkt til Gudstiensten / synes wäl af Upsal. eller Atins saals herlicheet / som här uti VII. Cap. §. 5. n. 78. f. 258. af Platone, Edda och allas wåras skrifter är bewißt / så och af det Adamus Brem. lib. de sit. Daniz f. 26. säger at Bistopen Adalwård / når han första gången war kommen til Stetuna / och dår gjorde Mässa (hwilket skiedde når våra fäder först blifwo omwende til den Christna Religionen) så seer han för en Messa 70. mark Silwer (dæ år / 1120. Riksdaler effter den nwidz wicht och räkning) Så frilostige äro alla de Nordste i sin Gudstienst.

30. Til det tridie. Att Gudstiensten med lust / sång och speel anställes / kan man och se af Diod. Sic. lib. 3. fol. 61. Der han talar således om våra fäder de Norska: At denna öns Jwånare äro endel af dem Baldurs (Apollinis) Präster / hwiltens Wijsor of Stalker de honom til beröm dageligen slunga / och denna Guden äbra de högst. Strax der effter säger han: Deras Huswudstads hålles helig och säll / hwars Jwånare måst spela på Sootharpor (Långspel) hwiska altid i deras Upsal slunga och spela wijsor til Baldurs ära / och med sången bepryda hans märkelige gärningar.

31. Till det 4. i samma indragne ord säger Plutarchus att den fremmande står fæter på denna ös att lög-
gia sig på värdigt och andelig wi:shet
eller Philosophi. Detta bekräftar
han och fol. 942. genom den frem-
mande mannen som allt detta Syllæ
förtälde / att han skaffade sig en sådan
kundskap om Himmels och Stjernornas
lopp och natur på denna ö / ja så stor / som
den som en lång tid hade studerat uti
den Mathematiska eller Geometriska konsten.
Detta bewisar det tag tillförene
här Cap. 5. §. 6. etc. hafwer wi
om den kundskap som våra inter
långt effter Noæ flod hafwa haft
om årrens och månarnas tider efter
Solens och Månans / lopp uträk-
nade / hwilket skal widare uti ett
serdeles Capitel bewisjes / så och at
våra i de äldsta tider hade om So-
lens / Månans / Planeternas och
Stjernornas lopp och kraft / större
kundskap än andra. Korteligen til
att sätta / rese hwem som wil kring
hela världen / så finner han ingen
ort mera / än denna wär ö / där
Böndren wetta skära sig sielf ru-
nestaswar / på hwilken de wiisa so-
lens och månans lopp / så och de-
ras samman-stämning hwart 19.
år / och åtskilliga andra ting /
som angå Stjernornas kundskap /
hwilka nu begynna afläggas / e-
mådan de Lärdes Almenackor nu
irrektas öfwerflödeligen. Sedan
den kundskap som våra hade om
naturlige ting / jordens och haf-
wets beskaffenheet / lag och rätt /
goda seder / Krigskonsten til land
och watn : så och om andeliga ting /
såsom jordens på sidstone förbräns-
ning / och en ny tides ställe / Siä-
larnas odödeligheet / de godas lön
och ondass straff / Guds dyrkän och
mera sådant / skal allt här och där
uti wärfet kungöras / och sedan i
serdeles Capitel framdragas.

32. Widare talar Plutarchus
att denna ö hade en underlig ägenskap
och natur / och des wärdet mått sa sund.
Hwilket allom är bekant / dersöre
äro här neder i Sverige sällan /
och på de norre orter aldrig smittes
sam-

31. Quod quarto commemorat Plutar-
chus: omnibus aduenis philosophari perpetuo liberum
esse, id postmodum uberius roborat exem-
plo ejus, qui hæc omnia Syllæ narraverat
p. m. 942: Et sibi tantam astrologiæ parauerat ibi
peritiam, quantam geometria fretus aliquis Et longi-
ssime procedens adipisceretur. Hæc quoque robur
addunt jis, quæ nos ante in cap. V. §. 6. &c.
attulimus de solertiâ majorum nostro-
rum in ratione temporum secundum So-
lis Lunæque cursum definiendâ, inde ab an-
nis diluvio proximis, uti peculiari capite
prolixius exponemus simul probaturi eos A-
stronomiæ & Astrologiæ notitia ante alios
omnes excelluisse. In summa, peruestiget,
si cui lubet, omnes orbis terræ angulos, nus-
quam sanè nisi in hac insulâ nostrâ Agrico-
las inveniet, qui totius anni calendarium
scipionibus suis manu propriâ incidere
sciant, una cum accuratissimâ designatione
cursus Solis atque Lunæ ut & cyclorum ali-
arumque rerum ad penitiorem siderum cog-
nitionem spectantium. Quæ omnia nunc,
postquam calendaria typis evulgari cæpe-
runt, magis magisque exolescunt. Quid
præterea de rebus naturalibus, de terræ ma-
risque constitutione, de legibus & juribus,
de bonis moribus, de militiâ terrestri & na-
vali, deque rebus spiritualibus, mundi puta
exustione, novi mundi productione, anima-
rum immortalitate, bonorum post mortem
præmiis malorumque pænis, cultu Deorum
& id genus pluribus rebus senserint, passim
in hoc opere aliquid annotabimus, plera-
que tamen in peculiarem hujus scripti lo-
cum conferemus.

32. Persequitur reliqua Plutarchus Mi-
rabilem (inquiens) esse insulæ naturam, Et lenitatem
aeris ambientis. Hæc res omnibus est notissi-
ma, & partium Sveoniæ borealium salubri-
tate vel præcipuè confirmata, quippe quas
morbi contagiosi quales sunt pestis, mali-
lig-

na febris & horum similes numquam aut valde raro infestant; ex adverso autem vita & valetudo longa beant, ita ut homines in eis invenire liceat non paucos, qui annos 100, 120 & 130 vivendo attingant. Verum forte præstabit audire veterum scriptorum de hac re testimonia, imprimis illud Martiani Capell. l. 6. Geom. p. m. 141. *Post (Riphaos) montes trans Aquilonem Hyperborei, apud quos mundi axis continua motione torquetur gens moribus, prolixitate vita, Deorum cultu, æeris clementia semestri die, sine etiam habitationis humana prædicanda.* Quorum verborum summam expressit Adam. Brem. in elegantissimo lib. suo de sit. Dan. p. m. 10. Deinceps aliud Pomp. melæ l. 3. c. 5. p. m. 55. ubi *Hyperboreos cultores justissimos appellat qui diutius quam ulli mortalium & beatius vivunt.* Tum Solini Polyhist. l. c. 16 p. m. 36. *Hyperboreis de celo magna clementia: auræ spirant salubriter: nihil noxæ flatus habent.* Item *Ægritudine non inquietantur.* Quibus addendus Festus qui ait *Hyperboreos vivere ad annum centesimum.*

33. Ceteris non minora sunt quæ habet Plutarchus p. m. 942. *Scribens insula incolæ, ut pote suapte natura divinos multa vaticinari: maxima autem & de summis rebus prædicere, dum somnia Saturni renunciant: huic enim in somniis observari, quidquid Jupiter medietur.* Profecto nullus in scribendo finis aut modus foret, si omnia repetere vellemus, quæ historiæ nostræ habent de superstitionis cum majorum nostrorum, tum etiam, quod dolendum nonnullorum præsertim in septentrionalibus Sveoniæ locis adhuc superstitum, hominum vaticinijis, de quibus videri possunt Olaus Magnus, Clarissimi Scheff. Lapponia, Clarissimus Verel. in Hervaræ, Gothrici & Bosæ Historiis, & denique recentissimus septentrionalium rerum Scriptor Martinierus. Quapropter unum tantum hic allegasse suffecerit Adam. Brem. de situ Dan. pag. m. 12. *Ha quindecim insula (Mönlund, Imbra, Falster Laaland &c.) Danorum regnum aspiciunt, omnesque jam Christianitatis titulo decorata sunt. Sed & alia interiora sunt, quæ subjacent Sveonum Imperio. Quarum maxima est illa, quæ CURLAND dicitur.*

bens.

Samme siukdomar / såsom Pestilensier / Fleck febrer / och sådana. Aldern mäcktä stor / ja mången än i denna tiden lefver in til 100 / 120 / och 130. år detta bekräfta många andra gamla stämmande Skribenter såsom Martianus Capella säijandes l. Geom. 6. f. 141. På den andra sidan om Niphestigen boe de Nordsta / hoos hwilka Himmelen fring Nordstjernan sig wänder / hwilket är ett sådant Golt / som i de sina höfliga Seder / mäcktä stora åder / härsliga Guddyrtan / sunda wäderlef / hafwandes nästan halfwa åhree stadigt dagzlius / boendes ytterst i werlden / af allom myc it prisas och berömmås. Summan af dessa Martiani ord indrager och Adamus Bremensis uttryckeligen om Smerige och Norige i sin hærtiliga book fol. 10. Pomponius Mela lib. 3. cap. 5. f. 35. Kallar wåra Fäder de Nordsta de rærsfærdigaste / hwilka lefwa både längre och lycksaligare än alla andra. Solinus Poly hist. Cap. 16. fol. 35. säger att de nordsta baswa ifrån Himmelen en sund lufft / och gifwer han där en hellsam wæderlef / hafwandes ingen sêrgiftig stant. Och strax där hoos. De bewåras intet där med många Siukdomar Festus säger att desse Nordsta lefwa in til 100. år.

33. Fol. 942. Säger Plutarchus at de som boe på denna Ö / baswa dræffliga spådomar / emådan de alla oro af naturen från Gudarna komne. De sêrtuna om stora ting och allas regementer när de inleggja Döres eller Gadurs drömmar: ty i drömmen komer honom sêr alt hwad för högesta Guden wiltaga sig fêre. Det skulle fattas mig både papper och panna / om jag af allas Hiforter skulle indraga denna wåra Fæders konst / och ånnu intet i dag af alla (Gudbättre) på des långsta bort nor at belågne orter fêrgått. Hwillek kan låjas widlystetigen i Olao Maguo Cl. Schefferi Lapponia. Clariss. Werel. Hervara Saga / Gothrics, Bose och flera andra / så och nyligen af Martiniers resa här nor offskring. Hwarfêre wil jag allenast indraga de kostelige orden som Adamus Bremensis uti sin book de S. Dan. f. 12 talar. Dessa femton wero de Danstas djar (Möu / Simren / Falster / Laaland &c.) Hwilka nu alla äro Christne worder.

T c

ne.

ne. Men der äro andra som liggia bättre in
 uti österhafwet / som liggia under de Swen-
 skas regemente. Ut hwilka den största heter
 KYRO. Hwilken man på 8 dagar skal öfwer-
 fara. Där är ett mätte grymt Golt och fly
 många dem för deres gräsliga Afgudadyrtan.
 Mycket gull finnes där / och starka Hästar:
 Alla huus äro fulla med Spåmän / Afgudas
 dyrtarer och Trostkarlar / hwilka gå klädda
 som Mantar. Ifrån hela werlden / men al-
 dramäst af de Gråter och Spaniorer sökes der
 swar och spådom om tillkommande ting. Den-
 na ö menas uti Ansgarii sefwerne bestrif-
 ning kallat Eborisö. Se huru wächta
 dessa ord instämma med Plutar-
 cho och widare skal detta be-
 kräftas när wij komma til att ut-
 wissa hwad Orpheus, Ulysses,
 Perseus, Aeneas och andra hafwa
 här gjort: och at denna ö / är den
 samma / som kallas Finland / der
 Kyro, Corelen och det rätta Cu-
 mæ liggia / den de gamla höllo al-
 deles för en ö / effter hon måst är
 omflutit. Således ser inan / at än
 uti Adami Brem. tid sökte hela
 världen och särdeles de Gråter
 och Spaniorer hift. Och är Fin-
 land eller Kyro som Adamus Bre-
 menlis omtalar i från Grifflåt /
 där Gråkernas säte war in wed
 Finska skären / se 6. f. 14. Taf. in til
 Cajane träff / som sluter Finland
 på norre sidan 8 goda dagz resor /
 hwar dags-resa räknandes 6. a 7.
 mil / som gemenligen af de Lärda
 bestås / och mötas Sverige och
 Finland under den 66. graden / där
 Solen / som Plutarchus förmåler
 är på 30. dagar uppe i 23. timar.
 Det hafwa de lärda som man ser af
 Cluverij Germania, och hans 1. 3.
 och 2. hållit henne för en ö all-
 med sig omflutit / wilket och meren-
 dels sig så förhåller; ty på söder
 har hon Finska skären / på väster
 sidan Botn / på norr Cajane stora
 ström med Blo sig eller Träff / och
 på öster idelig sidar / som samman-
 hängta och alla flyta genom den sto-
 ra floden Voxen in uti Ladoga
 sjön. Wit Ortelio och Blau Geog.
 Antiq. f. 186. kallas denna ös
 folk Skyri / men uti Adamo Pris-
 wes Kurland / nämmandes således

tur iter Octo dierum habens. Gens crudelissima, propter nimium
 idololatriæ cultum fugiunt ab omnibus. Aurum ibi plurimum,
 equi optimi: divinis, auguribus, atque necromanticis omnes
 domus sunt plena, qui etiam vestitu Monachico induti sunt. A
 toto orbe ibi responsa petuntur, maxime ab Hispanis & Græcis.
 Hanc insulam in vita S. Ansgarii Chori nominatam credimus.
 Quam hæc istis quæ Plutarchus habet, simi-
 lia sunt? Nostamen ad eorum explicatio-
 nem plura adferemus, ubi in causas, quibus
 Orpheus, Ulysses, Perseus, Aeneas, & alij
 adducti has oras visitarunt, inquirendum
 veniet. In quo loco simul etiam ostendemus
 insulam Kyroniam esse nostram Finlandi-
 am in quâ & Korelia & veræ Kumæ sitæ
 sunt, quam veteres pro insulâ habue-
 runt, quod ab omnibus ferè partibus aquis
 cingatur. Etiam ex Adamo Bremenfi con-
 stat vel ætate ejus hæc loca advenis ex toto
 fere orbe ac præsertim Græcis Hispanisque fre-
 quentata fuisse. Habetque Finlandia sive
 Kyronia (Kurlandia) Adamo Bremenfi
 memorata in longitudinem à Girschflåt/
 campo Græcorum ita dicto quod eum in Sinu
 Finnico Græci occupassent, usque ad palu-
 des Cajanenses, quæ Finniæ latus septen-
 trionale claudunt, tantum terræ spatium
 quantum 8 dierum itinere, singulis autem
 diebus 6 vel 7 milliaria conficiendo quis
 emetiri potest. Itaque & limites qui Finlan-
 diam à Sveoniâ sejungunt sub latit: gradu 66
 inveniuntur, ubi Sol juxta verba Plutarchi
 23 horis per dies xxx supra horizontem
 commoratur. Testatur autem Cluverius
 Germ. lib. 1. Tab. 1. 2. hanc regionem
 doctis semper insulam visam, in quâ senten-
 tiâ eos non multum deceptos fuisse liquet,
 quia ad meridiem sinu Finnico, ad occiden-
 tem Ponto, ad septentrionem flumine Ca-
 janâ & paludibus Ulenfibus, & denique ad
 ortum meris lacubus & fluviis inter se cohæ-
 rentibus & per insigne flumen Voxium in
 lacum Ladogam se exonerantibus alloitur.
 Ortelio & Blavio Geogr. antiq. p. m. 186

incolæ hujus insulæ Skyri dicuntur; sed Adamus Bremensis terram ipsam Kurlandiam vocat, ab una regionis parte toti regioni nomen imponens, quod doctis non raro usu venire scripsimus in c. VII. §. 5. n. 56. p. 222. Eandem Blavius in Atlant. vol. 2. p. 3. Kyroniam, & nostri rationum publicarum Antiq. libri Kuro / Kyrland / Kurej / Kyrio / Kyrohörad scribunt sitam inter latitud. gr. 62. & 63', uti cernere licet in Tab. 6. Fig. 14.

24. Postremo loco refert Plutarchus: f. 942. *Hospitem hunc, omnia hæc Syllæ referentem, circumactis xxx annis, (postquam sine dubio totum mundum cum illis istius insulæ incolis ad id sorte lectis, de qua re antea dictum, perscrutatus erat, cumq. successores venissent domo (ex Græcia) salutatis amicis avectum esse, modico aliquin apparatu, sed ingens viaticum in aureis poculis secum portasse. Ex quibus verbis robur accipit Adami Brem. testimonium de immensâ auri vi in hac insulâ Kyroniâ sive Finlandia, quam sibi comparaverant incolæ, partim piraticâ partim responsis & vaticiniis; de quibus rebus in capite de Antiquorum opibus per piraticam acquisitis prolixius acturi sumus.*

§. 11. Quod reliqua concernit a Plutarcho commemorata, qualia sunt: 1. Saturni vincula: 2. Thori sive Iovis in regnum successio, ut & paulo infra sinum Cronium & mare glaciale sedes: 3. Græcorum ab hac insula, duce Hercule, profectio, & per consociationem cum Saturnijis populis, lingvæ, legum ac institutorum eorum abolitio, donec ea omnia in his locis corrigeret & instauraret iterata novorum ex Græciâ colonorum missio: 4. Major honos Herculi quam Saturno habitus: 5. profundissimus Saturni in quodâ anero somnus, eique potus ab avibus allatus, 6. Scripta recondita literæque Sacræ: hæc, inquam, omnia, præmissâ tamen commen-

hela Finland af en des Stads och Landskaps del / såsom offta stier af de Lårda / det som wiist år VII. Cap. §. 5. n. 56. fol. 222. Hvilken uti Blau Atlant. vol. 2. f. 3. skrifves Kyroo, och i våra gamla Jordböcker Kuro / Kyrland / Kurej / Kirro / Kyrohörad liggandes emellan. 62. högdz grad in til 63'. se 14. Tafl. 6. Fig.

24. Plutarchus förmler nerst: att denna här fremmande gästen (Gräken) som alt detta hade Syllæ föräldat / när han nu i 30. år hade der varit / och utan twiswel beseglat världen / följandes de personer af ödn / hwilka / som tilförenne år nåmdt / woro der til genom lore faldne: Och andra sommo hemman ifrån (nemligen Gräkeland) utt hans ställe / så tog han affed af sina wänner och drog der ifrån med möjeltg omkostnad / doch hafwandes med sig ett härligt wägnas af stöna Gullstalar. När med bekräftas Adami ord om det myckla guld som war i Kyro eller Finland / hwilket de til större delen fingo genom det stora siödsverij / och endels för sina spadosmar / om hwilket och widare skal talas i Capitlet om våra faders stora häfwor / som de genom siödsverij sig förskaffade

§. 2. Det nu Plutarchus talar i sammanrum / såsom 1. at Sadur war här bunden på en öd / 2. Toor hade fått Regementet effter honom öfwer ödn och bodde på henne ett stycke nedan för Cranwiken eller ißhafwet. 3. At de Gräker som i senare tider följandes Herculem, hafwa blandat sit sällskap med detta Sadurske Folket / och der i genom måst förlorat sit språk / lagat och sedet / woro nu åter såsom förnysade / nemligen genom de Gräker / som sedermera hijt reste. 4. At Hercoller görs större åra än Sadur. 5. At Sadur han söfwer i ett diupt hool och foglar föra honom dricka til handa. 6. Och hwad han talar om de heliga skrifter och boockstäfwer: detta skal

länger fram til sina rum föras /
när såsom det blifwer tilförene tale
om de äldsta Gudarna eller mens-
skorna och des afgudadyrkan /
som här på Sveriges öd bodde.

§. 3. Wij wilie nu komma til
andra gamla Gräfer / och se hwad
de tala om detta Atlant eller Ogs-
ö. Maximus Tyrius han skrifwer
således: Dissert. 38. c. 225. f. 373.

De Hesperiske Lybier beboe ett smalt Land /
hwilket är såsom en lång balt eller nås ut-
sträckt / och med haf omsluttit: ty hafwet det de-
las i tu af des balt öfwersta / och omgräper så
med sitt rum och stora wärmdwirlar landet.
Af des inwånare hållas Atlas för en Gudh /
och är des bärg i ställe för hans beläte: Och
är Atlas liksom ett utswälst Bärge myckit
högt / glordt af naturen at omhwarfwa haf-
wet / liksom de store städbyggningarna
(Theatra) insatta i lusten. Mitt uti Bärget
är ett rum som en kort daal intet myckit bred /
dock frodig och ymnog af trä: uti hwilken om-
en af högden torar / menar man sig se i den
blimpsta brun / och kan man intet gå neder i
honom för des twärhet stull / skrutand / at
sådant för des helighet stull är förbudit.
Men det som wed denna ort är underligt /
är det / at när hafwet / som med stark fart
drifwer til stranden / och gör stora inwirlar.
När det kommer in til Atlas bärg / stiger det
up som en mur / så at det intet faller / icke be-
ler stödes uthaf jorden. Men dessa så-
ord / som endels efter gäre art
äro skrefne äro många märke-
liga ting / som Maximus Ty-
rius indrager / af hwilka en del
synes honom såsom underlige / och
otroligen förbringade. Hwarföre
wilja wil tilse att kunna gifwa dem
ett rätt lius och sannting. De gamla
Scribenter hafwa hafte äfkilliga
mentingar om det Atlantiska bär-
get / hwilket somliga hafwa ment
liggia uti Africa. somliga på wår
Atlantiska nordiska ö: en del efter
de hafwa hört det liggia wed ett
Landskap / som heet Lyby / och uti
Africa fans ett sådant med sliffet
namn / mente de wist detta bärget
der liggia. Ptolemæus han afritar
tvänne bärge i Africa, som man ser
af hans 1. Karta. Det ena kallar
han det större Atlas bärg / det andra
det mindre / bägge sträckandes sig
allena med en ända til hafwet.
Men at dessa äro ingendera de rät-
ta Atlantiske bärge / utan allena
det

ratione de verustissimis Sveoniæ cum Diis
tum incolis, deque idololatriâ Sveonum,
cum majori curâ & studio suis locis exponemus.

§. III. Quid deniq; Græci scriptores alij
de Atlanticâ sive Ogygiâ sciverint, ac prodi-
derint, nunc videamus. Maximus Tyrius in
diff. 38. c. 225. p. m. 373. hæc habet:
*Hesperii Lybæ terram incolunt angustam, in longum diffusam, mari cinctam undique. Hujus sancti summum circa verticem exterius dividitur mare, multaque aquarum vi & voracibus mari-
nis, terram amplectitur. Hæc hominibus sacer est Atlas. Hunc vicem statua habent. Est autem Atlas, mons cavus satis altus, qui mari patet, sicut theatra aeri. Quod in medio montis patet spatium, vallis exigua est, terra amena, arboribus confita. Itaque & fructus ex arboribus pendentis videas, nec aliter è summo culmine contemplanti apparet, quam si in puteum disspicias profundum. Descendere autem nec possumus, locus enim præceps est, nec per religionem fas sit. Nihil tamen magis mirandum videtur, quam pontus ipse, qui undarum vi maxima littori incum-
bit, inque patentes ubique campos diffunditur: circa Atlantem ergo assurgunt fluctus, suoque pondere muri ad instar stat aqua, ut nec in prærupta terra descendat, nec ab ipsa humo fulciatur.*

Utut autem nonnulla in his verbis ænigma-
ticum scribendi genus sapiant, plurima ta-
men observatione dignissima, licet ipsi Ma-
ximo Tyrio mira ac propemodum incredi-
bilia, inde erui possunt, quibus nos lucem
aliquam adferre nunc in animum induxi-
mus. Veteres quidem de Atlante diversas
foverunt sententias, aljis cum pro monte
Africæ, aljis vero pro hujus insulæ nostræ,
puta, Atlanticæ monte habentibus cum in-
terim nonnulli audito Libyæ nomine atque
simul scientes aliquam ejus nominis regio-
nem in Africâ inveniri, de situ quoque At-
lantis in Africâ non amplius dubitandum
esse existimaverunt. Ptolemæus duos in A-
frica Atlantes, majorem atque minorem recen-
set, & in Tab. 1. utrumque illorum extre-
mitatibus suis usque ad Oceanum decurre-
re facit. Atqui neutrum horum montium
verum esse Atlantem, sed reperiri illum in
Sveoniâ, primum quidem ex diversorum

Scri-

Scriptorum veterum atque recentium testimoniis, deinde ex ipso Max. Tyrio ostendimus. Namque 1. Qui hoc & superiori seculo ad Indiam orientalem & Gvineam in Africa navigarunt, montesque hos in transiit aut viderunt aut ascenderunt, Atlantis appellationem incolis eorum plane ignotam esse confitentur, testibus illis omnibus qui Indica vel Asiatica itineraria nobis reliquerunt. Etiam Scriptorum qui circatempera Christi vixerunt, confessione incolæ Africæ penitus ignorarunt vocem Atlantis, quam tamen eruditi eis obtrudunt. At illi montem eundem Dyrin vocarunt. Audiatur modo Strabo lib. 13, p. m. 825. *Extracolumnarum fretum procedenti ita ut ad sinistram sit Africa mons est, quem Græci Atlantem nominant, barbari Dyrin, & Plinius lib. v. c. 1. p. m. 250. Dyrin, inquit, esse Atlanti nomen eorum lingua. item Solin. Polyh. c. 24. p. m. 46. Mauros, ait, Atlantem Adderim nominare: in quibus verbis Salmasius pro Adderi Dyrin legit. & denique Mart. Capell. lib. 6. p. m. 142. Nec longe mons Atlas de gremio cacumen proferens arenarum. Hunc incolæ Adirim vocant. Hunc montem Tab. 2. Fig. 2. sub latitud. gr. 32 & longit. gr. 7 habet. Ptolemæus eundem Diar vocat sub latit. gr. 34 quem proinde neque Atlanti ejus majori a latit. gr. 26' & longit. gr. 8 usque ad latit. gr. 28. & longit. gr. 12 extenso, neque Atlanti minori intra latit. gr. 33. & longit. gr. 7, itemque latit. gr. 30 concluso respondere planum facit Ptolemæi Afric. Tab. 1. Cum autem eruditi in istis locis aut nullum, aut non tam latè patentem, aut saltem non ejus nominis montem invenerint, jam Æthicus suspicari cæpit aliquid de monte quodam sub latit. gr. 31 & longit. gr. 8. in Tab. 2. Fig. 2. cui nomen est Atrixis, apud Orosum Asteixis, de quo Ortelius in Thes. geo. gr. plura habet. Alji tamen Dioscoridis*

det / som här i Sverige är vilia
vi nu wiisa först af åtskillige äldre
och yngre Lärda Scribenter, och
sedan af Maximi Tyrii egna ord.
1. Bekänna de / som denna tid hafwa
leswat / och oräkneliga många
gångar til Ost indien och Guine-
am i Africam rest / och dessa bärg
förbi seglat / ia och besedt / att
ingen weet där någor bärg nämnas
Atle / såsom man kan läsa uti de
Ostindiske och Asianiske resors be-
skrifwarer. De gamla Scribenter
som näst för Christi tid och näst
der effter leswat hafwa / bekänna
att det härget som lågi i Africa och
af några Lärda warit kallat Atle /
war af ingen Africæ inbyggjare
wed det namnet erkändt / utan
då som där är kallat af dem Dyrin,
såsom först Strabo l. 13. f. 825.
med dessa ord bewittnar / när man
refer ut om Hercols Sund/hafwandes
Africam på wänster så är der ett bärg
som Gräterna kalla Atle / men Inwå-
narena Dyrin. Äfwen så talar Plini-
us l. 5. c. 1. fol. 25. At Atles bärg
kalla Inwånarena på sit språk Dyrin.
Solinus Polyhist c. 24. f. 46. så-
ger: Detta warit tale om Atles bärg / det
Modernerna kalla Adderim. Salmasius
menar böras för Adderis skrifwas
Dyrin. Martianus Capell. l. 6. f.
142. talandes om Africa framfö-
rer detta: Icke långt här ifrån är Atle
bärg / som består af en stor sandhö-
g. Denna kalla Inwånarena Adirim.
Detta härget ligger / såsom man
ser up i landet af 2. Taf. 2. Fig.
under den 32. högds grad / 7. mid-
dagslinien / och i Ptolomeo kal-
las Diar; liggandes under 34.
högds graden / hwilket intet swarar
mot hans större Atles bärg / som
begrinner i 26. högds grad / 8 mid-
dags-linten / och sträcker sig til 28.
högds grad och 12. middagslinien:
icke heller mot hans lilla Atles bärg
som begrinner wed 33. högdz grad.
och 7. middagslin. och sträcker sig
söder til 30. högds grad. som ses i
Ptolomæo af hans Africæ 1. Taf.
men såsom andra lärda hwarken

förnummo iust på de orter något
 bärg wara / icke heller så länge
 sträckia sig som Ptolomæus dem
 afmålar / icke heller som det
 namnet boro: ty gifår Æthicus,
 at bärget Afrixis som ligger wid
 den 31. högdz graden 8. middags-
 lin. se 2. Taf. 2. Fig. skulle wara
 det samma. Hwilket och Orosius
 kallar Alteixis, som alt sees af
 Ortelij Thesauro Geograph.
 Andra mena åter det som Diolco-
 rides kallar Tmolum, Leo Afri-
 canus och Blau kalla Temnella,
 som ligger upi landet wid 27. högdz
 grad. 9. middags-lin. Andra det
 Augustinus Curio kallar Han-
 chila, liggandes upi landet wid.
 33. högdz graden 13. middags-
 linien kallar af Leone Africano
 och Blau Benichelen, eller det
 som Leo Africanus säger wara
 wid Messa under den 26. gradz
 högden emellan Sala floden Pro-
 lomæi (Subus Leoni) och Claros
 montes, hwilka af andra kallas
 Ptolomei stora Atles bärg. Mar-
 molinus menar att det större Pro-
 lomei Atles bärg skal wara Iduacal
 eller Aituacal liggandes under
 28 högds grad 6. middagslin. och
 det mindre wara Errif, liggandes
 långt upi landet wid 32. högds
 graden och 14. middags-linien.
 Men såsom alla dessa bärg intet
 sträckia sig til hafwet / såsom alla
 gamla det hafwa beskriwit / så
 menar Mercator at det lilla nåset
 som ligger i Africa under 30.
 högdz graden mot Vala wid 6.
 middagslinien skulle wara det
 samma / och kallas Cabo de Geer
 eller de Algeer. Men åter / såsom
 hwarken detta nås / icke heller alla
 de andra bärger äro af det värde
 eller högd / som de gamla hafwa
 Atles bärg afmålat / utan uppå
 deras högsta fullar och ryggjar äro
 flådderna och slotien bygde / och all
 öfwer med stönesta Bjintrån /
 Fiskon / Dadler / Mandlar /
 Pomeranjer / Citroner och an-

dra

Tmolum, Leoni Africano & Blaviodi-
 atum Temnellam in interioribus regionis
 ejus partibus sub latit. gr. 27, & longit. gr. 9
 situm respiciunt. Rursus aliis probatur Han-
 chila apud Augustinum Curionem, itidem
 in interioribus Africæ locis sub latit. gr. 33
 & longit. 13 situs & a Leone Africano Bla-
 vioque Benichelen appellatus aut forte ali-
 us quidam mons eidem Leoni Africano
 memoratus prope Messam, sub latit: gr. 26
 inter fluvium qui Sala Ptolomæo & Subus
 Leoni dicitur, montesque Claros, quos item
 nonnulli pro Ptolomæi Atlante majore ha-
 bent, situs. Marmolinus arbitratur Atlan-
 tem Ptolomæi majorem esse Iduacal sive Ai-
 tuacal sub latitud. grad. 28. & longit. grad.
 6, minorem vero Atlantem, Errifum in in-
 teriori Africâ sub latit. grad. 32. & longit.
 gr. 14 situm. Verum cum horum montium
 nullus omnino sit qui extremitate suâ, uti vo-
 luerunt veteres, mare contingat, in eam
 facilè sententiam adduci se passus est Mer-
 cator, per hunc Atlantem intelligi debere
 parvum illud Africæ promontorium subla-
 tit. gr. 30 & longit. gr. 6. è regione Valæ si-
 tum, quod his temporibus Cabo de Geer, sive
 Algier vocari cæpit. Atqui cum neque hujus
 promontorji, neque montium reliquorum
 ea sit altitudo, quam veteres Atlantii tribue-
 runt, sed in verticibus suis urbes, arces, vi-
 neas, hortos, & præterea ficus, palmas, a-
 mygdalos, malos arantias medicasque ut &
 alias id genus arbores, teste Leone Africa-
 no qui omnem Africam pervagatus est;
 utique nihil horum Atlas erit, quan-
 tamcumque det operam Leo Africanus in
 gratiam eorum qui Atlantem in Africâ om-
 nino quærunt, ex omnibus pene Africæ
 montibus etiam longissimè ab invicem re-
 motis Atlantem conficere eâque ratione

jun-

jungendo inter sese montes magnis fluminibus campisque discretos teste ipso Leone & Dappero in descr. Afr. p. 11. Atlantem reddere Ptolemaico illo multis partibus majorem. His succedit Plinius ceteris aliquanto clarior, cui in Lib. 5. cap. 1. à freto Hispanico, ut est in Tab. 28. Fig. 95. MM, usque ad Zilin sunt 6 milliaria, inde ad Lixin prope fluvium literis MM in Tab. 28. proximum, 8 mill: inde ad fl. Subam 12 mill. & denique ad Salam 12 mill: ex quibus omnibus sunt 38 mill: quæ gradus 2½ paululum excedunt. Atqui huic loco fama communis Atlantem assignavit, haud ita procul à Ptolemæi Atlante minore, cujus & mentionem in superioribus fecimus, & situm in Tab. 2. Fig. 2. ad latit. gr. 32 & long. gr. 12. expressimus. Verum incertissima esse ista omnia idem Plinius ingenuè mox fatetur; namque Polybius a Romanis ad orbem circum navigandum emissus, notaverat a magno quodam monte usque ad fluvium Aratin esse 120 mill. indeque ad Lixum 50 mill: ex quibus oriuntur ferè gradus 11½, qui locus montibus AX in Tab. 28. Fig. 95 sub elev. grad. 121 signatis responder. Pergit adhuc Plinius dicendo Agrippam factâ locorum dimensione deprehendisse a Lixo distare Rutubin 80 mill. hinc Barcen 160 mill: quæ si connumerentur facient gradus 16 extendentque sese usque ad Regionem Æthiopum, in qua fluvius est Bambolus plenus Crocodilis & Hippopotamis, & prorsus idem cum eo, cui nunc totius regionis, per quam labitur, nomen inditum est Tombolus, qui & eandem cum altero habet latitudinem geogr. & eadem monstra, Blavio, nautis & omnibus qui Africam descripserunt testibus, alit, &

deni-

dra fructibare trån bewårte/såsom Leo Africanus, willen uti hela Africa warit hafwer, det bewitnar. Alltså kan intet dera af dese wara Atles bårge/hurumål Leo Africanus, til at deras mening förswara/som tånkia Atles bårge der i Africa wara / gör större delen af alla bårgen där äro til Atles bårge / fast det ena ligger här och det andra där / och långt emellan hwar andra/som synes af hans egna ord / så och af Dappers Africæ beskriwning fol. 11. och blifwa så dese om man wil binda dem tilsamman / fast de af naturen äre skilde med stora strömmar och flättar / mycket längre och större än Ptolomeus dem afmålar. Anklarare kan man detta se hos Plin. l. 5. c. 1. efter hwilkens uträkning ifrån Spaniska sundet (se 28. T. 95. Fig.) MM. til Zilis är wid pas 6. milj dådan til Lixis 8. milj: hwilket ligger wid den första floden uti 28. T. 95. strax under MM. dådan til floden Subur 12. milj dådan til Sala 12. milj / hwilket gör tilsamman 38. milj / det är 2½ grad wid pas / och der in wed säger han at talet har gått Atle bårge wara: hwilken uträkning stämmer nestan in med det mindre Ptolomæi Atles bårge / som för är ömmålt och sees i 2. T. 2. Fig. under 32. högdz grad 12. midnagts lin. Men Plinius säger strax der nedan före at det är all omist / ty Polybius som war inkom sånd af de Romarer at besegla werlden / han säger at ifrån et stort bårge in til floden Aratin äro 120 milj / of dedan til Lixum 50, det gör wid pas 11½ grad och det swarar mer de bårgen / som äro uti 28. T. 95. Fig. under 21. högdz graden wid Ax. Åter säger Plinius att Agrippa hafwer mått ifrån Lixo til Rutubis 80. milj / och sedan in til Barce 160 milj hwilket gör sexton grader. Hwarest de swarta Muritaner bo in wed en stor flod Bambolus, där i många Crocodilar of Siöhästar

fin-

finnas / hwilken ingen annan är än den nu kallade Tombolus af hela landskaper namn som han går igenom / och detta stämmer in både til namnet och högdz graden med alla de nya landtaslor / så och med de grymma wildur / som alla siömän och Blau i sin Atlante, så och de andra Africaniske Scribenter wetta at tala om finnas i denna ström : så och med de suarta Murianer der bo / nemligen emellan 15. och 18. högdz graden (jj) Dädan säger Plinius seglas i 10. dagar til yttersta westerförudden / (Promont. Hesperium) hwilket är Cap. des palmas uti den 5. gradz högden och den 10. middagz lin (ie 28. Z. 95. Fig AZ) hwilket gör 20 grader och med de fötra 16 ifrån Lixo 36, när man räknar wägen til siöds effter den stora Bogten på Africa: och stämmer så det närmast in med Ptolomæi Cornu Help. och är så intet Capo de Verde som somliga mena / ty det swarar hwarken mot Plinii eller Ptolomæi ställning / liggandes för ändan på samma flod Bambolus eller Niger, hwilka floder äro alt en / fast hon några stora äfkilliga wos hafwer. Mitt uti detta rummet sätter Agrippa såsom Plinius förmåler Atle härget / hwilket blifwer då det härget / som än i dag alla Ostindie och Guinesiske fara män wetta at tala om / och är så stort at det synes i siön som sees af Philip. Piga fetta i hans Africa c. 1. f. 1. beskrifning / der han säger: Dessa äro de widt erömbde och wäceta höge Bärger / som Portugiserna kalla Sierra Lyonna. Och af denna orsaken att de synas i siön och sträcka sig in til stranden / så hafwa nu somliga ment dem wara de rätta Atles härger; ty alla de andra hafwa intet af dessa känneteknen / så mycket iag har funnat ers fara af de som de Africaniske resor beskrifwa / hwilket berg af Agrippa hafwer hållit för Atles berg som

denique ab Æthiopibus inter latit: grad. 15 & 18. // accolitur. Ab hoc ad promontorium Hesperium 10 diebus navigari posse, Plinius denuò docet. Id nuuc est *Cabo des Palmas* sub latit: gr. 5. & longit. gr. 10. in Tab. 28. Fig. 95. AZ. quod spatium est 20 graduum, qui ad priores illos a Lixo gradus 16 adjecti efficiunt gradus 36, veram longitudinem totius flexus in Oceano circum incurvatum hoc Africæ litus, & quam proximè attingentem Ptolomæi cornu Hesperium. Nullå igitur ratione erit *Cabo Verd*, quæ quorundam est sententia; nam id quidem minime omnium cum Plinij vel Ptolomæi descriptione congruit, juxtaque se hinc illinc latissime divaricata Bamboli sive Nigri, (unum enim flumen est) ostia habet. Sed inter utrumque hoc promontorium & quidem pari ab ambobus intervallo Atlantem, teste Plinio, Agrippa esse voluit: nempe ubi nunc est mons altissimus & omnibus ad Indiam vel Gvineam navigantibus conspicuus ac Philippo Pigafetta in descript. Africæ memoratus cap. 1. p. m. 1. *hi (inquit) sunt alpes immensæ altitudinis, magnæq; celebritatis, quæ Sierra Liona à Lusitanis vocitantur.* Eam igitur ob causam quod navigantibus appareant & sese ad ripas extendant aliqui eos pro vero Atlante habuerunt, cum reliqui hisce notis careant, in quantum ego ex Africæ descriptoribus intelligere potui. Quos montes etiam Agrippam pro Atlante agnovisse ex Plinio patet: lib. 5. c. 1. p. m. 249. *in medio eo spacio Atlantem locavit (Agrippa) a cæteris omnibus inextremis Mauritaniæ proditum. id est, ad fretum*

Gaditanum ubi Mons Errif situs est. Adhæc monet plinius ab incolis pro Atlante haberi montem Dyrin 6 gradibus remotum à flumine Sala boreali ad latit. gr. 33. Quo pacto non jam intelligere licebit Ptolemæi Diur, sed potius montem Durdum in interioribus Africæ partibus situm ad latit. gr. 27 in Tab. 2. Fig. 2. & Tab. 28. Fig. 95 B A. Denique & hoc addit Plinius: Svetonius Paulinus (quem Consulem vidimus) primus Romanorum Ducum transgressus quoque Atlantem aliquot millium spatio, prodixit ultra hunc montem fluvium Nigrum esse ad quem Æthiopes degunt, & saltus elephantorum, ferarumque & serpentum, omni genere referti sunt, Eoque nomine Atlas erit ad latit. grad. 20. in Tab. 28. A X. de quo in superioribus nonnulla quoque attulimus. Ob hunc igitur Scriptorum inter se dissensum & sententias in omnem partem vacillantes de situ Atlantis, ac etiam ob notarum, quibus verus Atlas à vetustissimis Scriptoribus designatus est, defectum in omnibus Africæ montibus, jam de toto hoc negotio desperari ceptum est a multis viris eruditis, qui quidquid apud veteres Scriptores Græcos de Atlante, de montibus Hyperboreis & de hortis Hesperidum occurrit, id omne pro ingeniosis fabulis habere malunt, quod etiam innuit Clar. Vossius observ. in Melam p. m. 36. Atqui si cum majori studio ac fide inspexissent Homerum, Hesiodum, poetarumque reliquos, nec non Platonem & præ ceteris in hoc genere insignem Apollodorum scriptorem sane antiquum, eisdemque cum scriptoribus nostris & naturâ situque hujus regionis conferre valuisent, nullum est dubium, quin Atlantem verum sine multo negotio, & quidem non in Africâ sed in Sveoniâ & in hoc nostro Septentrione inventuri fuissent. Ita vero Apollodorus habet lib. 2. p. m. 126.

som synnes af Plinio. l. 5. c. 1. f. 249. såjandes: här stället (Agrippa) Atle bärger der andra sätta det ytterst i Mauritania; det är in mot Spaniska eller Narwa sund / der Errif ligger. Vidare säger Plinius at åter Jmånarena hålla bärget Dyrin som effter Plinij uträkning stiger ifrån Norre Sala flod / liggandes under 33. wid pass högds grad til 6. grader wid pass. Och då blifwer detta bärget intet Ptolemæi bärger Diur benämnd utan Durdus, som ligger under 27. högdz graden långt up i landet. see 2. Tafla 2. Fig. så och 28. Tafla B A. Ytterligare säger Plinius att Svetonius Paulinus som Borgmeistare war i Rom i hans tid / hafwer sagt att när man öfverfar desse Bärger / som han menar kallas Atle / så kommer man til den stora floden Nigrum, der Mauritanerna / Elephanterna och andra stora wildiur och Ormar äro / och således blifwer det bärget / som ligger wid den 20. högdz graden i Tafl. 28. A X. kallat Atle som för är omtalt. Nu af det at en sådan öfverfart om detta bärger namn och lägenheet finnes hos Scribenterna, och at de kunnat se som de äldsta hafwa om des skrifte / stemma intet in med något bärger i Africa, så äre många Lärda komne i den meningen / at detta bärger skulle wara updräkt af Gråfarna / så wäl som de Hyperboreiske eller Norske bärger / och de Hesperiske lustgårdar / som läsas kan i Cl. Vossij notis til Pomp. Mel. f. 36. och annorstädes. Men sannerlig hade de bättr sedt uppå de äldsta skrifte / såsom Homeri, Hesiodi och de andras städer / samt Platonis och de märkelige Apollodori ord som och wed de äldsta eider lesde / och iämnfört med wäras skrifte och landz-orter / så hade de utan möda funnit det rätta Atles bärger / intet uti Africa utan här i Smerti ge hos de Norska. Så talar Apollodorus lib. 2. f. 126. der han beskriver Hercols bedrifter.

Det elffte swära arbete som wart Hercolle af Eurytheo pålagdt / war det at han skulle taga utur de Hesperiske Guldarna de gyllende Äpplen. Dessa woro tñtet / som somligas menning är uti Elysa / utan wed de Norsta höga Atle bärgen / hwilka äpplen luno gaf Thor til en ärtenslaps gäswa. Dessa äpplen förwarar en odödelig Drake / som hafwer hwar drade hwarwiden Typhons och Echidnas son. *Atidare* säger han folio 130. När nu Herfuller kom til de Norstas Atle / och han tilförende war genom Promethei försättigheet rädder / at han intet skulle sielf resa til at taga desse gyllende äpplen / utan begära at Atle wille det göra / och att han sänge så länge stå i hans ställe och hålla himmelen på sina skuldrar. Hwilket stöder. När nu Atle hade tagit nyr Asparlun in de gyllende äpplen / och kom til Hercolle en, hwilken tyckandes at det war något swårt att hålla och håra himmelen / och deröfver wille göra at sig en hufwudkudda / på det han kunde lättare draga en så swår börd. Atle detta hörande lade in ån sig de 3 gyllende äpplen / och tog til sig igen himmelen. således rest Hercolle äpplen / med hwilka han reste sin föss. Men der äro andra som säja at Atle intet förstafvar de dem at Hercolle, utan Hercolle drap Dracken / tagandes dem sielf och stänkte dem så Eurytheo. Hwilken gaf dem åter Hercolle igen / af honom sit sedan Minerva dem / hwilken förde dem åter til de Norste / ty det war oheligit at annorstädes dem förwara. Detta bekräftar nu war gamla Edda widlyfftigare / fast icke aldeles med samma ord och omständigheter / ty det må man aldrig wänta uti ens tings beskrifning stie / och så mycket mindre / som den uti de äldsta tider är härdrasom för c. 1. §. 2. f. 3. är wist. Jag wil först forteliagen indraga summan af Edda, hwad tilfälle war til dessa gyllende äpplens röfswande / effter de widlyfftiga äro uti Edda, och sedan sielfwa Eddas ord / när man kommer til det som är märkeligast at införa. Ut 51. Mytholog. för målås / att när de 3 Gudar Atin eller Atle / Loke och Heiner warandes tillsammans på en resa / sladderade en ofra / hwars fört wille intet kofas. Då kom en örn och sade att der de wilia gifwa honom så mycket han kunde blifwa mätt / skulle det wäl kofas. Örnen lofwandes detta men när han grep med sina klor til kofgrutan / tog han för snält til / hwilket Loke förtröt / och slog örnen med en stång. Örnen fattade stångens ena ända med klona / och

wid

Undecima arumna ab Euristeo Herculi imposita fuit ut ab Hesperis aurea mala reportaret. Hac vero non, ut quorundam est sententia, in Libya erant, sed in Hyperboreorum Atlante, qua Juno fuit in nuptiis Jovi muneri dedit. Ea draco immortalis Typhonis & Echidnae (filius) centiceps asservabat. Item fol. 130. Post autem quam in Hyperboreas ad Atlantem pervenit, ac Promethei prudentia commonesactus est Hercules, ne ad Hesperidum mala proficisceretur, sed ipse Atlanti in subsidio succederet, illumque pro se mitteret, persuasus ex cepit. Atlas autem decerpis ex Hesperidum hortu tribus malis ad Herculem redit. Qui, cum calum habere subitus geret, cesticillum inquit se velle facere suo capiti imponendum, (quo commodius tantum calis pondus ferre posset.) Quod ubi audiuit Atlas, depositis humi pomis calum recepit: atque in poma Hercules consecutus discedit. Sunt vero qui dicant, hoc non ab Atlante habuisse, sed ipsum caso dracone custode decerpisse, qua secum delata dedit Euristheo. Tum ille accepta Herculi Condonavit, a quo cum Minerva accepisset, ea rursus reportavit, quoniam religiosum erat, ea alibi collocari. In eundem quoque sensum, licet verbis diversis Edda loquitur: nam quid de diversitate verborum & nonnullarum circumstantiarum, præsertim apud scriptores vetustissimos sentiendum sit, in cap. 1. §. 2. p. m. 3. declaravimus. Ergo nunc ea quæ in Edda de aureorum malorum raptu fusæ proposita sunt, nos in compendium mittemus, sic tamen ut ubi opus omnino fuerit Eddam ipsam audire, verba illius retineantur. In Mythol. 51, Dji tres, Atinus sive Atlas, Lochus & Heinerus in itinere quodam constituti bovem mactaverunt; Cujus carnes cum elixari non possent accessit aquila promittens se effecturam ut elixari possent, si modo quantum ad satietatem sui requireretur, inde decerpere liceret. Id aquilæ concessum fuit. Quæ injectis in ollam ungvibus, cum justo rapacius sese gereret, à Lochus hanc ejus rapacitatem indigne ferente fuste excepta fuit. Illa vero fustis extremitatem alteram ungvibus corripiens, jam alteri extremitati ejus adhærentem Lochum secum

secum in sublime sustulit, superque loca aspera & salebrosa volitans, non ante destitit quam Locho brachia obtorpere inciperent. Is proinde ad preces conversus, aquilam tamen ante exorare nequivit quam ipse spondisset se ex aula Deorum educaturum esse Idunam malorum aureorum custodem. Id autem, verba sunt Eddæ,

præstaturus Lochus, Idunam blandis persuasibus aggreditur petra-
bitque secum in sylvam quandam extra Asgardiam, dicendo a se illic inventa esse mala pretiosissima, & orando ut ipsa quoque sua secum adferret mala, ut cum & se inventis conferri possent. Quo cum perducta esset Iduna supervenit ei Thiaffus gigas mutatus in aquilam qui Idunam rapuit, raptamque secum ad nidum suum quod in Trymheimio erat, detulit.

det uträttade Loke på föreståndan tith / såtandes Iduna ut om Asgard i en skog / och säger att han hafwer funnet Epplen som kosteliga woro / och bad att hon skulle hafwa sina med sig / att jämnsföra dem med hans. När hon kommer ut i Skogen / så kom Thiaff Jätte i Dens hamn och tager Idun och flyger bort med henne i Trymheim til sitt bo.

mid andra ändan fastnade Loke. Ornen stög så sin väg och släpade Loke öfwer Alf och Klapur så at armarna begynte för honom wärkas; dock wille ornen intet släpa honom på sin bödn för än han moste loswa honom sig wilta skaffa Idunam. ut af Gudarnas Saal med sina gyllende äplen / de han förwarade. Nu fölia Eddas ord

enn ad å luedenne Kefnu teiger Loke Idunne ut um Asgard / i skog nocturn / och seiger ad han heftur fundet Eple thaug er henne mune gripur i thitta of bad ag hun skal hafwa med sier sin Eple / og bera saman mid hin. Thiaff mur thar Thiaff jetun i Arnarham of refur Idune / og singur bure med hana i Trymheim til Dussyns.

In Mythol. §2 ut primum ablata essent mala aurea, canescunt & senectutis incommoda percipiunt Dii, ac proinde conventus agere incipiunt de illorum recuperatione deliberaturi. Fit decretum de Locho cruciatibus subiiciendo, nisi Idunam una cum malis aureis quantocyus reducat. Is ergo negotium in se recipit & assumptâ Frejæ Accipitris specie in Iotunheimium avolat, ubi ad Idunam accedens, eam in Hirundinem mutatam unâ cum malis aureis ad veterem locum reducit. Quid porro acciderit ex Edda cognoscendum relinquimus. In Mythol. 24 malorum aureorum hæ dicuntur esse vires, ut illorum esu senectutem suam juvenili & vegetâ ætate Dii commutent. Ex his videmus multa de malorum aureorum raptu a nostris scriptoribus tradita esse, quæ ad aures Græcorum non pervenerunt, multarum quoq; personarum nomina apud utrosque diversa legi: de præcipuis tamen rebus magnum eorum consensum deprehendere licebit, nempe 1. de malorum aureorum raptu. 2. de eorundem restitutione ac reductione ad veterem locum. 3. De loco, insula

Bei den § 2. Mytholog. læses huru såsom strax / når disse Äplen woro bortröfwade / blefne Gudarna gamla och grå / och derföre rådslågo huru de skulle få dem igen: blef så slutet at Loke skulle plågas til des han skaffade Idunam til baka med äpplena. Hvilket han gjorde tagandes på sig Frejas walshamn och stög til Jotunheim och wände Idunam i en Ewalas liknelse förandes henne tillbaka med äpplena. Hvad vidare sedan hände / kan där læsas.

Bei den 24. Myttolog. seer man disse gyllende äplens dygd hafwa varit / at når Gudarna åldrades och de bete af dem / blefwe de såsom unge. Så många om så. Digheter som wåras skrifter och sägner om dessa gyllende äplens röswande förmåla / äro intet til de Grækers öron komne: skilla och deras och wåras skrifter något i personernas namn / dock komma de öfwerens i det som förnämst är / nemligen så st / at de gyllende äplen bortröfwades. 2. at de måste leefweras på sit rum igen. 3. och at detta allt är här på vår Atlantiska ö öfstedt / där både landet / bärget och floden

Callas effter Atles Konungens namn / som nu nödlystuligen af Platone Homero, Plutarcho och Apollodoro är wißt. Dersföresäger och Appollodorus rätteligen / at de fara wil som en annan mening om alt detta hafwa / än denna som förtalder är. Hwad de ha gyllende äplen hade at betyda ~~en~~ hwad deras krafft war / skola wi långre fram betyga. Wij wilja nu Appollodori mening stadfästa af Maximo Tyrio och sedan af de allraäldste Græcers Skälder / så wäl som andra Lärda mäns skrifter :

1. Beskrifwer Maximus Tyrius uti de indragne ord at det war ett smalt land utsträckt som en lång hals eller näs / hwilket tillförendet uti c. vii § 4 f. 150. är af Platone bewißt och klarligen synes af 1. och 2. Taflan. Kan således intet vara Africa del / hwilken intet sådant näs hafwer / hwarken i öster / väster eller nor / såsom Europa och Asia, utan hafwer jämna stranden såsom sees af alla landtaflor och endels 1. och 2. Tafla kan utwijsa.

2. Säger han hafwet omgräpa denna Ö med sira wadm och stora wadmhwirflar. Denna stora wadmhwirwel är nu nogsampt af Homero, Platone, Aristotele och andra bewißt wara den / som änni dag det namnet tillhålla med andra öknamn effter de gamla tider behåller.

3. At denna öns inwånare hålla la Atle för en Gud / är nogsampt bekant och widare skal wißas uti Capitlet om Atin :

4. Beskrifwer han mäktiga näer och klarligen wårt Atle bärg / det han säger wara som ett uthwälfde bärg högt / och det omhwarfwa ett haf / lika som de stora skådebygningarna infatta lufften. Den som hafwer sedt de stora skådebygningarna (som de kalla Theater) uti

la puta Atlanticâ, adeó ut & regio, & mons, & mare nomina sua ab Atlante sortita sint, quam rem luculentissimè ex Homero, Platone, Plutarcho & Apollodoro ante ostendimus. Estque omninò memorabile quod Apollodorus eos prorsus errare & decipi affirmet, qui ab istis, quæ hac de re in superioribus allata sunt, diversum sentiunt. Quid per aurea mala veteres intellexerint & quas eis vires tribuerint, deinceps patefiet. Nunc Apollodoro suppetias impetrebimus a Maximo Tyrio, à vetustissimis Poëtis Græcis, aliorumque virorum eruditorum monumentis.

Ac 1. quidem in verbis paulo ante allatis Maximus Tyrius faretur regionem hanc angustam & instar colli vel peninsulæ protensam esse. Talem eam in Cap. VII §. 4. p. m. 150. ex Platone eruimus & in Tab. 1. ac 2. oculis subjecimus. Planè igitur a vero discedunt, qui de ullâ parte Africæ hic cogitant, quippe cui nullum est sive versus ortum, sive ad septentrionem, sive etiam ad occidentem promontorium simile illis quæ in Europâ & Asia inveniuntur, sed ab his partibus omnibus æqua litora, in mappis cum aliorum nostris 1. & 2. exposita & delineata.

2. Eam quoque mari & magnis vorticibus cingi prodidit. Nos autem magnum illum vorticem ex Homero, Platone, Aristotele & alijs jam ante protulimus, nomen suum unâ cum cognomenis quibus olim auctus fuerat, adhuc retinentem.

3. Atlantem ab incolis pro Deo & Numine coli: id quod partim ostensum est, partim ostendendū veniet amplius in cap. de Atino.

4. Atlantem adeo accurate describit, dicendo montem esse altissimum & excavatum, qui mare cingat in modum Theatri quod auram liberius spirantem, cui expositum est, complecti videtur. Qui igitur Theatra Romæ vel alijs in locis vidit, is

ea omnino semicirculum aut literam C referre, & instar montis gradatim assurgere, idque in usus spectatorum qui ex locis elevationibus ad inferiora oculos convertere debent, minime ignorat. Et sane felix fuit ista montis hunc pontum nostrum five mare Balthicum cingentis cum theatro comparatio. Nam in Tab. 6. Fig. 14. primum observare licet ingentem & probe excavatum quasi quendam illius arcum, deinde ponti partem borealem ab illo tamquam theatro ambiri. itaque & scriptores alij idem loquendi genus amaverunt, imprimis Plato, qui à nobis in cap. 7. §. 5. p. m. 159. n. 12 adductus insulam hanc montibus circumcingi docet; dinde Plinius item a nobis in testem vocatus cap. eod. p. 158, n. 10. immanem ab hoc monte sinum effici scribit. Quibus nunc addimus Adam: Brem. de sit. Dan. p. 27. *Mons Hyperboreorum reflexo in aquilonem dorso postquam ferventis Oceani marginem (sinum) suo circuitu ambitu, tandem in Ripheis montibus libitum facit* & pag. 17. *Nordmanuia sive Alpihus circumdat Sveoniam.* Eamus nunc igitur, si libet, per universum terrarum orbem, profecto Mare montibus in semicirculum aut in formam falcatae Lunæ vel theatri dispositis ita cinctum, ut est hic pontus noster, nusquam inveniemus. Nihilominus accepit hic mons nomina etiam apud nos diuersa præsertim in partibus suis: nam & Riolen / Carina, & Stållen montis jugum, & Sylen Columna, & Sessurt Sevo mons, & apud Atlefiord sinum Atlanticum, Atlesiel jugum Atlanticum ad lat. gr. 68. Tab. 6. occurrunt. Præterea alium quendam ramum nomine Atlesiel prope Atlesio lacum Atlanticum & Atleåå amnem Atlanticum in Iemptiam mittit, ad latit. grad. 63.

4. Adeo quoque mirandum esse contendit Max. Tyrius quod Mare ad hanc insulam montemque, regionem & litora ut aliis in locis fieri solet, non inundet, sed instar muri assurgat & a terra non suffulciatur.

Equi-

uti Rom eller annorstådes / så finner han den halfrunda såsom ett stort C. alt ppå uti sielfwa lusten och med trappor som ett bärge upbygda / på det alla åstådare som dem upsliga / stola kunnas se hwad för hender hafwes neder uppå ståtten. Alrig kan våra bärge som omgiorda östern eller Botn beträffas / ty tag först 6 3. 14. Fig. så ser man at det är först uti hwälsdt som M. Tyrius säger som ett hwälf: til det andra omhvärfwer det Botn eller Österns norre dhel lika som ett theater. In beskrifwa och andre historie Scribenter detta bärge omhvärfning med sliffa ord / såsom af Platone här c. 7. §. fol. 159. n. 12. för är wiist / hwilken säger / de namnkunnige bärge omhvälfwa ödn. Åsa men så i samma c. f. 158. n. 10. talas af Plinio at Cefz (Atlas) Bärge omhvärfwer en siert hafswil. och Adamus Brem. de sit. Dan. p. m. 27. säger. At de höga norsta bärge / ndr de hafwa krötsigmet nor och infattat af wästerhafwet en stor lund wiist lycta de i de Ripselsta bärge. folio 17. säger han att Norge med sina höga bärge omhvärfwer Sverige. Om man nu wil söta hela werlden omkring finner man inter haf med bärge såsom i en half cirkel / halfmåna eller theater omhvärfwas / mera än vår Botn. Detta bärge hafwer åtskilliga namn hos oss i gemen och des grenar många såsom stillet namn; det kallas Riolen / Stållen / Sylen / Sessurt / och in wed Atle Fiord / Atle Fiål under. 68. gr. i 6. Last. så och den grenen / som stiger in i Jämtens land / kallas och Atleståll in wed Atlestån och Atleåå wid 63. högdz grad.

4. Säger M. Tyrius at det är underligt / at hafwet wid denna ö och bärge stiger up som en mur och faller intet in på landet och des strander / icke heller stödes utaf iorden. En mäktig wacker

Vv 3

gåta

gåta befriswandes wära issbårg
som måstedels finnas nordan före /
hwißka stiga up särdeles om wäran
såsom bårg och murar / och stöds-
ias intet af landet / ty de nå intet
grunden / utan af strömmarna och
wågarna i hafwet drifwes de til-
samman. Den om detta har lust
widare kunnspap hafwa / han läse
här til Martiniers norßa resor och
Hålländerers besegling nordan
om til novam Zemblam. Hwad
den heliga dalen eller diupa groven
har at betydä / som M. Tyrius
formåler wära uti detta bårget /
ßola wiß förklara lärer fram. Nu
wißta wiß tilse hwadan det falska
rychtet är kommit / som hafwer
inbillat somliga af de lärda mena
det Atlantiska bårget wära uti A-
frica belägit. Utas Platone är til-
förcäte wiß c. 7. n. 69. f. 238. At en
Atle med sit stora uttog lade under
sig måst hela Europen in til Hertus-
rien i Italien / så och til Ägypten /
då många af wära fäder där sig
sätte / och af dem finge många orter
sitt namn i Africa, såsom Scythe-
land (Scythiaca) wid Ägypten :
see Ptolom. Africa 3. Tass. wär
2. Tass. 2. Fig. under 29. högd
grad 57. Middagslin. Maures-
fars land (Mauri) uti Ptol.
1. Tass. och wär 2. Tass. uti 32
högd grad. 14. middagslin. Giotu-
land (Gatuli) uti Ptol. 4. Tass.
och wär 2. Tassa uti 28. högd
grad. 14. Middagslinien. Lybys-
den eller Lyby (Lybya) uti Ptol.
1. och 4. Tass. och wär 2. Tass. uti
27. högd grad och 25. middagslin.
Hwißka ord som äro helt och hållet
Swenska eller Gödska / intet al-
lena wißa wära fäder där fordom i
Africa sig ned satt / utan och an-
dragambla Græcer och Latiner,
förutan hwad Plato talt hafwer /
betyga det samma / såsom sees af
Dyo-

sedes in istis locis indicant, & præterea invictum robur accipiant, a con-
sensu plurimorum scriptorum veterum cum Græcorum tum latinorum
qui rem eandem satis assidue inculcant: in quibus est Dyony. Alexandr.

Equidem ingeniosa hæc est montium gla-
cialium apud nos adumbratio, de quibus
omnino constat, quod ad littus insulæ hujus
boreale, verno maximè tempore instar mu-
rorum altissimorum assurgere soleant, nullo
fundamento subnixi propterea quod ad ma-
ris fundum non pertingant, sed a fluctibus
& congerantur & ab uno loco ad alium pel-
lantur. De quibus qui plura cognoscere vo-
let, is Martinieri itinerarium & Battavo-
rum navigationes ad novam Zemblam con-
sulat. Quid porro vallis sacra, profundissi-
maque in hoc monte specus, quarum Max.
Tyrius meminit, sibi velint alio docebimus
loco. Unde igitur ista fama ortum duxerit,
quæ eruditostam diu ludificata est & ad ve-
rum Atlantem in Africa quærendum im-
pulit, nunc dispiciendum erit. In cap. 7. §. 5.
p. 238. n. 69. a nobis, Platone tamen
præeunte, ostensam est, quendam Atlantem
expeditione suscepta, omnem propemodum
Europam subjugasse usque ad Etruri-
am in Italia, & ipsam quoque Ægyptum.
Non exiguus igitur hominum qui una
cum illo ex his locis exierant, numerus, in
peregrinis & devictis regionibus remansit,
nominaque locis non paucis imposuit. Ita-
que & Scythiaca Scytheland prope Ægyp-
tum apud Ptolom. in Afric. Tab. 3. ut & in
Tab. nostra. 2. Fig. 2. ad lat. gr. 29. longit.
gr. 57. & Mauritania Mauresfarsland apud
Ptolom. in Tab. 1 & nos in Tab. 2. ad lat.
32. longit. gr. 14. & Getulia Giotuland ap.
Ptol. Tab. 4. & nos Tab. eadem ad lat. gr. 28.
long. gr. 14. & Lybya Lyby five Lybygden ap.
Ptol. Tab. 1. & 4. ac etiam in nostr. T. 2. ad
lat. 27. long. 25. in Africa reperiuntur. Quæ
nomina sicuti merè sunt Gothica aut Sveo-
nica, ita majorum nostrorum præsentiam &

p. m. 81. *Nempe habitant boum nutricem circum Erytheam, Atlantis circa undam (Atlanticum ad mare) pietatem in deos colentes Ætiopes, Macrobi-
orum filii inculpati, qui olim advenerunt Gerionis post mortem superbi. Quinam sunt apud Dionysium Macrobi, neminem ignorare sinunt Poëtæ Græci veteres interque eos primo loco nunc ponendus Orpheus, qui omnes hoc potissimum nomine populos septentrionales a reliquis distingvunt. Idem vult Eustathios in suis ad Dionysium commentariis. Nemo tamen clarius hac de re testimonium perhibet quam Priscianus in perieg. p. m. 512.*

*Æthiopes habitant Erythiam pedore iusti,
Atlantem juxta longevi sinibus olim
Venit Hyperboreis qua gens, post fata perempti
Gerionis, domuit quem virtus Herculis ingens.*

Gothi quoque non ita multo post tempora Christi in Africam irrumpentes, de majoribus suis aliquid hujus generis professi sunt, ut est apud Isidor. Lib. 9. p. m. 211. *Getuli Getæ dicuntur fuisse, qui ingenti agmine à locis suis navibus conscendentes, loca Syrtium in Lybia occupaverunt: Quia ex Getis venerant: derivato nomine Getuli cognominati sunt. Unde opinio est apud Gothos, ab antiqua cognatione Manros consanguinitate propinquos sibi vocare. Denique & horum populorum in Africâ nomina mere Sveonica esse, & natales suos his locis debere ostendemus. In primis autem consentientibus, rerum Moscovitarum scriptoribus, & confirmante id ipsum Ilaci Massæ tabulâ a Janssonio edita extra omne dubium est Sveonas, Norvagos Danosque appellari *Mauromân* id est, *Maris viros*. Nam lingua Sveonicâ & Moscoviticâ *Mior* / *Moor* & *Mâr* Mare denotant. Nec immerito majores nostri appellati sunt *Normân* / q. d. *Neptuni populi*, ob tam frequentem & assiduam piraticam in mari agi solitam. Mare quoque septentrionale illis *Morremanskoi* *More* / id est *marinorum homi-**

Dyonisio Alexandrino hwißken säger fol. 81. Att de Æthioper eller Africaner som ho fring den søn Eurytheam äro Gudfructigt folk / och äro dät länge lefwandes (Macrobiorum) och råtttrådige soltets afkomme och barn hwilka sordom wid Gerionis den Stor-
mæchtige Konunges död dijt tommo och sig neder satte. Hwad Dionysius förstår genom det länge lefwande och råtttrådige folket / är allom af alla Græske skaldet bekant / således Orpheo, att det war de Morer / så som denne årethytelen boro till ånfilnade från annat folk / hwilket och ses af Græcens Eustatij uttol-
kning öfwer samma ord / men uttyckeligen af Prisciani Periegesi f. 512. således talandes: De råtttrådige Æthioper sem bebo Erythiam, och äbro långlifwade wed Atlantisk bårret tommo sordom ifrån de Nordiske yttersta ändar / när Hercules gjorde af med Gerione. Detta bekräfta och wara Göter sielf / som inter långt effter vår Frälsares J. Christi tid drogo in i Africam om sina gamla försäder. Der om Isidorus lib. 9. f. 211. således talar: Görungarne de säjes wara de Göters afkomme / hwilka til en mæcta stor hoop kommandes med en Skerpflocca intrago de Ehyters strandet och emedan de tommo af Gö-
therna / kallades de Görungar. Ar och de Göters mening at de Mourer äro af gamla tider och deras blod; förwanter. Wif wilia och wissa dessa folks namn / som rät nu sades wara Swenska / och här hafwa sine namn / rum och säten. Af de Ryßka folks Skribenter uti Hebersteinio, så och Ilaci Massæ tafla / genom J. Janssonium utgången / ser man att de Swenska / Norßka och Danska kallas Mouramänner, det är / Siömân / ty på Swenska och Ryßka är *Mior*, *Moor*, och *Mar* haaf och wara fäder kallade *Moremén*, såsom Siögudens Neckens afkomme / de der alltid wistades i sidöfwerij: Hafwet / som nordan Sverige är / kallas af dem *Morremanskoi more*, af Plinio *Moremarusa*, och de Swenska Lappar /

Mouromanskoi Lopporid. Den stora Engian / som våra Konungar fordom waldes uppå kallas *Mouremannens engian* / nu *Moraengian*, förutan många andra orter i Sverige. Lyby är på wåre mål ett land där gemene man eller underåttarer boor / *Lydur*, *Lyderni* är *Golk* / *Wilkni Saga* p. 3. *Dlofs Saga* c. 40. *Lydur* hafwer sitt ursprung af det gemena ordet *Lyda* det är / gjöra som befalles. *Lydbisoper* den som under *Archiebisoper* pen är. LL. *Rungsb.* c. 23. p. 6. *Lydskylde*, underdånig. *Dlof. Saga* cap. 127 dådan äro många orter i Sverige kallade *Lydharat*, *Lyby*, *Lyddö*, och särdeles inwed *Atlefiäl* uti *Jetteland* eller *Jemptland* äbro *Lyby*, *Lydaan*, *Sör Lydan*, *Fin Lyan*, *Lydzjaal*, *Lybyar*, *Nor Lydan*, *Lybyfiel*. Af byggia är *Bygd* / *By* / som tas ges för *Stad* / *Förp* och *Landskap*. *Byman* / *Borgare* / *Byswen* stadzens ttenare *Bylag* (bilagines *Jornandis*) *Stadylag* och *Landylag*. Och af dessa tu ord *Ly* och *By* är *Lyby* tillsammans satt / hwilket är som sades / ett folks land och såte. Om *Scythernas* och *Göthernas* namn skal längre fram blifwa omtalt. Af dessa *Moremen* / *Giother* / *Scythar* *Lyder* och *Barbarer* / som droge in i *Africam* och där sig nederste / som nu af de *Græcers* *Skrifter* wißt är / och framhåttre af våra och andras än widlyftigare wißas skal / singo de *Gräfer* genom långt rymte en *kundskap* / att *Atle Bårg* war hoos de *Lyder* uti deras *Lyby* / som här nor war / det somliga sedan upstogo / såsom det skulle hafwa warit hoos dem och deras *Lyby* som nu sutto i *Africa* och woro här nor från komne. Afwen såsom de orätt förstodo om

de

num vel si placet, *Neptuniorum* populorum mare vocatum, *Plinio* autem *Morimarusa*: & *Lappones Sveonici Morimanskoi Loppore* appellatur. Etiam insigne illud & veterum Regum *Sveonicorum* electionibus celebre pratum *Moremanes Eng* / & hoc tempore *More Eng* / ut alia taceamus loca, aliquid ex antiquissima ista appellatione adhuc retinet. De indelinguâ quoque nostra *Lyby* terra subjectorum est. Nam *Lydur* / *Lyderni* populum notat in *Hist. Vilk.* pag. 3. & *Hist. Ol.* cap. 40. *Lydur* autem à verbo *Lyda* obedire originem suam habet. Inde *Lydbisoper* *Episcopus Archiepiscopo* obedientiam debens. LL. *Provinc. Tyr.* Reg. c. 23. p. 6. *Lydsfylde* subjectionem debens. *Hist. Ol.* cap. 127. Ex eadem origine multa quoque in *Sveonia* provenerunt locorum nomina, qualia sunt *Lydharat* / *Lyby* / *Lyddö* præcipue vero propè illa juga *Atlantica* quæ in *Jemptia* sive *Jættelandia*, hoc est, terra gigantum, *Lydbby* / *Lydaan* / *Sör Lydan* / *Finlydan* / *Lydzdaal* / *Lybyar* / *Nor Lydan* / *Ly* / *Lybyfiel* (*Lybia* montes). Sed a *Byggia* adificare oritur *Bygd* rus, *By* pagus, nonnumquam etiam civitas, villa & regio; *Byman* civis, *Byswän* famulus publicus in Civitate, *Bylag* Leges tam municipales quam provinciales, *Jornandi Bilagines* dictæ. Ex his autem duobus *Lyda* & *By* compositum est *Lyby* / græcis ac Latinis *Lybya* id est terra vel regio subjectorum aut civium. De nominibus *Scytharum* & *Gothorum* alium captabimus dicendi locum. Interim ab his *Mauremannis* sive *Mauris*, *Gothis*, *Scythis*, *Lybycis* & *Barbaris* in *Africam* venientibus & sedes suas in ea figentibus quæ omnia partim ex *Græcis* scriptoribus probata sunt, partim ex nostrorum aliorumque hominum monumentis adhuc probanda restant, per serum aliquem rumorem ac famam discere contigit *Græcis* esse apud *Lybias* in ipsorum vera *Lybya* montem quendam

non

nomine Atlantem. Quam narrationem nonnulli nominum similitudine decepti, facile de Lybyâ & populis Africæ septentrionalium istorum colonis accipiendam duxerunt: Non secus ac in vero Columnarum Herculis loco investigando, eos graviter errasse constat, cò quod audio freti nomine, mox nimis præcipiti iudicio Hispanicum illud elegerint, cum potius re diligentius examinata ad hoc nostrum in mari Balthico respicere debuissent. Ac proinde Appollodorus rectissime falsitatis arguit omnes eos, qui Atlantem septentrioni debitum in Africæ Lybyâ quærun.

§. IV. Quanquam autem insignem hunc Appollodori locum testimoniis Homeri, Platonis & Max. Tyrii satis ante corroboraverimus; adhuc tamen nonnullos ex ordine poetarum veterum Græcorum Latinorumque in arenam producere lubet; i. horum recentissimum & circa Christi tempora viventem Virgilium, qui *Æneid. Lib. 6. v. 795* ita canit:

— jacet extra sidera tellus

Extra anni solisque vias, ubi califex Atlas

Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Equidem neminem arbitramur ita stupidum usquam fuisse, ut aliquam terræ partem inveniri posse putarit, quæ nullo sideri sublit. Omnino itaque Virgilius his verbis ostendere voluit Atlantem situm esse in aliqua regione a XII signis cœlestibus, per quæ Solem transire novimus, averfa: id quod verba illius postrema non obscure indicant & confirmant. Sane idem confiteri coacti sunt Servius, Taubmannus & reliqui Virgilii interpretes: neq; enim tellus datur quæ sideribus non subjaceat. Intelligit autem (Virgilius) Cancrî & Capricorni tropicos qui sunt metæ itineris solaris in Zodiaco.

Optimè autem noverunt omnes Nautæ & quicunque ad Indiam orientalem navigare consueverunt, ut hic doctissimorum mappas & scripta fileamus, unam esse Africam, quæ in hoc orbe veteri XII signa cœlestia & Solem per ea transcurrentem supra verticem habeat: cum interim Asia ad partem

de råita Hercols stabbarna / hvilka ha här nor woro i wårt Sund / och ey wid det Spaniska / ty säger den gamla Gråken Appollodorus rätteligen dem fara wil / som sättna Ate bång hoos deha Lybyer i Africa, hvilka woro hoos de Norrka.

§ 4. Deha dråffiga Appollodori ord / förutan det de nogsampt äro stadfäste och styrkte af Homero Platone och Maximo Tyrio, skola wij än vidare af flera de aldra äldsta Gråleska och Latinska Skalden bewissa / doch wil iag begynna af den yngsta nembligen Virgilio, som in wed Christi wår Jresares tid lefde / och sedan kommar til de äldre. Virgilius uti sin 6. book *Æneid. Skrifwer således v. 195* Det ligger ett land ut om stjernorna / så och Solens och åhrets gång / der som Ate den Stjernedragaren stöder med sina axlar himmelens ax: In en mennistia i wårlden är så såfunnit den som tänker någon ort eller land finnas som intet ligger under stjernorna / utan Skalden Virgilius wil här med sina ord wiisa att Ate bårget det låg långst bort i wårlden utom de stjernor som giöra de 12. Himmelska teken / uti hvilka Solen hafwer sin gång / såsom hans egna senare ord det bewitna. Derföre och Servius, Taubmannus och andra / som uttolka deha orden måste sielfwa detta bektänna; såjandes: intet land gifwes / som icke ligger under Stjernorna. Ty förstår Virgilius det land / som är inom Solens gång i Zodiaco, och utom Stenbockens och Kräftans Cirkel. Nu är allom bång män bekande / som årligen fram och tillbaka resa från Indien, förutrandet allas Lärdas Böcker och Landraflor bewitna, att Africa är det endesta Land / som ligger

mitt under Solens gång och alla 12 Himmelsstrecken / ut hvilka hon om året går. Där hela Asia större delen ligger nor om Solens gång / och en del allenast under des norre 6 Himmelska tecken: Men Europa än längre bort nor åt / utom Solens gång som synes af 1. Taflan 1. Figuren. In högst sitter Kræftens / och Twillingarnas Stjernor in til den 33 wid pass höjds graden och Cirkelen. Alltså är ingen Atlas at igensöka uti Africa. Nu ehuru detta rummet så klart är af Virgilio, liksom hafwer Gud behagat hålla Bandet för alla ögon in til denna tiden. In måste den Lärde Taubmannus öfwer desse Virgilij ord säga. Man må med under läsa huru uttolkarena ärsfulliga meningar och sällsamma tanke-lar hafwa om dessa Virgilij ord:

2. Virgilius tillegger än nu ett annat härligt tecken hwat Atle skal igenfinnas / nemligen der som himmelens ax är. Nu är Wallherdars na reda bekant / at Himmelens ax är Nordstjernan / som synes allom stillastå / fast hon dem Lärdom är bekant hafwa en liten wändning / men alla de andra Stjernor / in längre de komma der ifrån / och särdeles de som äro uti de 12. Himmelska tecken / de synas hafwa den största och hastigaste gång. Och är denna liknelse tagen af ett ax på ett hjul / hwilket axstock står stilla och uppehåller hela hjulet / huars delar in längre de ifrån axen äro / in större språng synas de göra. Hwarföre / såsom Atle nu är under Nordstjernan / och där såjas wända och hålla himmelens Axestock / så är inu såfångt honom igensöka i Africa. Detta bekräftar of Euripides i sin Hyppolyt. fol. 292. v. 732. såandes: Atlas han håller den yttersta ändan och puncten af Himmelen. Och Æschylus fol. 605. v. 243. Atle han står och håller Himmelens och jordens axestock på sina skuldror / ett swårt wärk. Detta stads

sätter

Æquatoris borealem sita, aliqua saltem parte sua VI signis borealibus subit, & Europa prorsus a via Solis versus septentrionem sit remota quæ omnia in Tab. 1. Fig. 1. cernipossunt: Namque signa Cancri & Geminorum latit. graduum 35 non egrediuntur. Verum igitur Atlantem in Africâ quærere nullo modo conveniet. Ac licet tam clavis & perspicuis verbis illum ab Africâ removerit Virgilius, tamen oculos omnium in hunc usque diem fatalis quædam caligo ita obsedit, ut exclamare necessum habuerit ad hæc Virgilii verba doctissimus Taubmannus. *Videantur, tamen interpretes, qui mira & varia in hunc locum annotarunt.*

2. Aliam quoque notam, ex qua dignosci queat Atlas, priore non minus claram adtulit Virgilius dicendo Atlantem esse sub axe celi. Notissimum autem est omnibus, celi axem propè stellam polarem desinere, quæ tametsi eruditis parvum quendam in cælo ambitum habeat, vulgo tamen quiescit, reliquis omnibus stellis prout magis magisque a polari remotæ fuerint, majores majoresque in cælo circulos facientibus, interque illos signis xii Zodiaci cursu omnium maximo & rapidissimo circum terram se rotantibus. Et sanè diligenter observanda erit hæc cum axe comparatio; nam quem admodum Axis rotâ sese vertente suum semper locum servat & rotam sustinet, cujus partes quo ab axe remotiores sunt, eò majora conficiunt spatia & motu vehementiori circum aguntur: ita quoque Atlas sub polo constitutus celi axem sustinere, aut cælum vertere veteribus non malè aut ineleganter dictus est. Saltem ex eo nunc apparet eum minime omnium in Africâ ex mente veterum, quærendum esse. Ita sanè de eo quoque Euripides in Hippol. p. m. 292. v. 732. *venerandum limitem (Neptunus) habens celi, quod Atlas sustinet.* & Æschylus p. m. 605. v. 243. *Atlas*

Atlas, celi & terræ columnam, onus non leve, humeris sustinet. Sed evidentissimè omnium Ovidius l. 4 f. 101.

*Hic hominum cunctis ingenti corpore prestans
Iapetionides Atlas fuit. Ultima tellus
Rege sub hoc, & pontus erat, qui solus anhelis
Æquora subdit equis, & fessos excipit axes.*

cujus verba verè aurea solstitium æstivum nobis depingunt, in quo Sol cursu peracto per dies circiter 14 quiescere putatur, eo quod dies istos neque multum producat, neque etiam coarctet, sed uni quasi lineæ aut circulo firmiter inhærere videatur. Plura ad hujus rei explicationem non addimus, quoniam non rudibus aut cæcis sed suo iudicio & acumine utentibus & faciliè omnia cernentibus hæc scribere adgressi sumus. His igitur missis, antiquissimum & quidem ante annos 2500 viventem consulere præstabit Hesiodum Theog. v. 506. ita canentem:

*Puellam porro Japetus pulcræ oceanidem
Duxit Clymenem, & eundem lectum conscendit
Ipsa verò ei Atlantem magnanimum peperit filium.*

Quibus verbis, pro more loquendi suo, ostendere voluit eum cum suis in insulâ quadam oceani habitare, & maris factum esse dominum, quem alias Neptunum vocare consueverunt. His valde consonant literæ sacre Genes. cap. 10. quæ in orbis divisione terram continentem Semo & Chamo, insulas autem gentium Japheto tributas fuisse narrant. Per Africam vero Asiam & Europam omnes omninò terram continentem intelligunt, at Sveoniam five Scandiam nemo ferè est veterum, qui non insulam, æquè ac Britanniam putarit. Præterea sicuti Chamo Africa, Semo Asia, & Japheto Europa cessisse putatur communi omnium aliorum consensu, ita quoque Historiæ nostræ idem tradunt, & quantum ad primam gentis nostræ originem certè a Japheto Scythas Gothosque exortos memorant: de quo negotio plura scripsit Consult. Loccen. in Antiqv. Sveog. Lib. 1. cap. 3. & nos quoque in alia hujus operis parte luculentius agemus. Quod verò apud Hesiodum & Platonem diverso veniat nomine

såster ännu med hårtigare gyldens ne ord Ovidius, lib. 4. f. 101. såjandes. Den förste och mächtigaste Konungen af alla menniskior war Ate Japhets son. Swillens land och Heradöme är den ytterste delen af jorden / och wid hwars Boen eller Hof Solen hwilar sina trötta Hästar och umdöda wagns arlar. Det är / när Solen om Somnaren gör starbraket / och synes lifsa såsom sig hwila på en 14. dagar i det ingen åtskillnad är på dagens förlängning eller förförtning / utan synes såsom gå stilla i en linie. Detta ädla rummee behöfwer iag intet en gång för de blinda uelägga / mycket mindre för de seende / utan wil allenast ån draga ett rum af den alra äldsta Skalden Hesiodo, som lesde för en halftid tusend år sedan / och ett rum af Guds Ord / som är det aldras wißaste. Hesiodus säger i sin Theogonia 506. v. att japhet han tog Hafwet i sin Hustru / och födde så Ate. Hwarigenom betydtes att han med sin slæcht bodde på en holma eller ö i hafwet / och war en siögud eller Neckur. Så tala och Guds ord / att när världen delades / som ses af 1. Mosi B. 10. C. så seck Sem och Cham fasta landet / Japhet seck öarna i hafwet att beboo. Nu kallas Africa, Asia och Europa både af Guds ord och alra skriffter det fasta landet / men Sverige uti alla gamlas skriffter / såsom och England en ö / och tillägnas Cham Africa, Sem Asia och Japhet Europa, som för är wißi / och wißa wåra gamla Erönnor om wåra Fäders ursprung det samma / at af Japhet äro komne Skytar och Götar: se Consult. Loccenii Antiq. c. 1. f. 3 hwilket widlyftigare längre fram skal wißas. Här kallas Ate Japhets son

och af Platone som wißt är / här e. 7. f. 196. Nechurs son / hwar af sees at detta war hans äretytel / efter han war en siöman / och hade tigit sig hafwet til hustru / effter Skaldernas art att tala. Är ju således största säsångheren at sökia Atle och hans bång i Africa. Och säger widare Hesiodus i den 516. v. fol. 472. At Atle war pålagdt af högsta Guden uppehålla himmelens orkestrer ytterst wid världens ändar. Hwar den är / är af förra ord / så och uti c. vii. §. 5. n. 59. f. 231. nogsampt bewiist.

3. Öfvermåttan är detta märckeligt at våra Atle / som war Neckurs första Son / som och kallad Thor, som sees af 7. Cap. §. 5. n. 53. f. 210. Han står afmålat med 12. Stiernor uti en Cirkel kring hufwud från den ena skuldran til den andra / hwilken för de andra dyrkades för den högsta Guden. Hwilkä 12 Stiernor intet annat hade at betyda / än de 12 Himmelstiecken / uti hwilkä Solen hafwer sin gång / och de 12 Månars / som giora året. Såsom hans afmåling fins uti Stephanii notis öfwer Saxonem f. 139. och här uti 10. Taf. 32. Fig. Vorm. l. 1. Mon. c. 4. f. 16. utaf Versteigano. Joh. Magn. l. 1. c. 9. f. 11. Ol. Magnus l. 3. c. 3. f. 96. som sees i Cl. Scheffer. Upl. c. 5. f. 41. Wi den ena handen hade han (Atle eller Thor) en spira / och i den andra Siu-stiernor / sittandes på Carlwagnen / som låses i Olai Petri Crönikas förtal / och uti Messenii gamla Crönika näst tilförende indrages. De siu stiernor synas betyda de 7. dagar i weckan: och Carlwagnen / at hans säte är här under Nordstiernan och Carlwagnen / som af Homero wißt är: hwarföre han och kallas stiernekonstens upfinnare af de

Atlantis genitor, ab illo Japetus, ab hoc, ut est in cap. vii. §. 5. p. 196. n. 45. vocatus Neptunus; Ea sanè nominum diversitas planissimum facit Japetum à nonnullis isto excipi consuevisse titulo honoris ergo, non tamquam nomine proprio, Neptunumque appellatum fuisse ad insignem ejus in mari potentiam & latissime patentem dominationem designandam, quam poëta pro libertate suâ, nec inuenisse per affinitatem cum oceano junctam exprimere maluerunt. Absurdissimum itaque fuerit hunc Atlantem aut montem illius in Africâ investigare. Hoc multo planius adhuc fiet ex Hesiod. Teog. v. 516. *Atlas vero calum latum sustinet dura ex neceßitate Finibus in Terra.* Ubi terræ fines sint, modo scripsimus & nunc addenda censemus ea quæ in cap. vii. §. 5. p. 231. n. 59. habentur.

3. Sed ante omnia memorabile esse ducimus, quod Atlas Neptuni filius primogenitus cui & nomen est Thorus in cap. 7. §. 5. n. 55. fol. 210. stellas habeat xii. supra caput in circulum dispositas, inque majori quam dii reliqui fuerit honore. Etenim stellæ, signa caelestia xii Soli quorannis percurrentia, vel etiam xii anni menses denotabant. Ita vero depingi eum solitum fuisse testantur & Steph. in not. ad Saxon. p. m. 139. & Tab. n. 10. Fig. 31. & ex Vergeßano Vorm. Mon. lib. 1. cap. 4. p. m. 76. & Joh. M. Lib. 1. cap. 9. p. m. 11. & Olaus Mag. Lib. 3. cap. 3. pag. m. 96. quorum pleurosque in testes etiam vocavit Clariss. Scheff. Upsal. cap. 5. pag. m. 41. ubi hæc adduntur verba: *Formarunt (Atlantem sive Thorum) sedentem in vehiculo, ad modum plaustris Jyderis fabrefacto, unaque manu tenentem sceptrum, altera stellas septem.* Et hæc ex Olai Petri Proömio Histor. Svec. ut & Mess. Ant. Hist. Svec. Nempe pleiades ad septem dies in Hebdomade, & Currum ad ejus sub polo boreali situm designandum accepisse videtur: quorum posterius ex Home;

Homero antè protulimus. Denique & in eadem sententiâ esse videntur eruditi omnes qui Atlantem pro inventore Astronomiæ habent, de quâ re suo loco plura consignare in animum induximus. Verum itaque Græcorum & latinorum Atlantem fiderunt. gestatorem a nobis demùm inventum esse arbitramur, de quo ut rem super ceteras memorabilem repetere non gravabimur quod Solus ex omni idolorum apud Chaldæos, Ægyptios, Græcos, Romanos, Afros, Asiaticos, Indos & Americanos numero, cælum & sidera humeris gestare fingatur.

4. De eodem Euripides in Hippol. v. 743. Ubi Neptunus Marinus rector purpurei stagni non ulterius concedit viam nautis, venerandum limitem habens celi quod Atlas sustinet, mare intelligens glaciale; quod ultra gradum 81, ætate vel hyeme nullas naves admittit. Tale enim esse omnes balænarum piscatores ex Daniâ, Hamburgo, Hollandiâ & Britannîâ quorundam ad ea loca tendentes, constanter referunt. Denique & apud Euripidem, perinde ut apud Platonem, hic terrarum tractus imperio Neptuni & Atlantis nobilitatur.

5. Quod Atlantis cælum sustinentis locum concernit, hunc sane voragini Maalström / quam veteres scaturiginem aut fontem maris esse putaverunt, vicinum facit Euripides Hippol. v. 743. *Fontesque Ambrosii scaturiunt apud cubicula aule Iovis ubi beata dona donans & valde divina fert Tellus beatitudinem Diis.* Hunc Plutarchus facit insulam Ogygiam sive Sveoniam & Iovis sedem prope maris fontes sive insignem illam voraginem appellat; quam Hesiodus Teog v. 734. latius describit in hunc modum:

*Illic Gyges, Cottus & Briareus magnanimus
Habitans, custodes fidei Jovis agida habentis
Ibidem terra tenebricosa: & tartari opaci,
Pontique instructuosi, & Cælestelligeri,
En ordine omnium fontes & fines sunt.*

de Lärde. Hvar ommerat ett särdeles Capitel. Nafwa wi så här igenfunnit den gamlade Græcers och Latiners stjernedragare Ate / och som iag sade / måchta märcklig git är / at ingen (det iag än har funnat märckit) af allade gamla Calders, . . . gyptiers, Græcers, Latiners, Africaners, Asianers, Indianers eller nu Americaners afgudar finnes / som står afmåladere bårandes eller dragandes Himmels stjernor / mera än denne wår Ate eller Thor.

4. Euripides uti sin Hyppolito fol. 292. v. 743. Säger Ate hålla Himmels ända och arestör / der Necken / som regerar i blå Nafwa / intet tillåter någon widare at segla. Det är det nordsta Ishafwet / som Sommar och winter förbjuder dem seglandem länger komma än till den 81 wid pass högds graden / som allom hualstfångiarom är bekande / hwilka dist årligen från Danmark / Hamburg / England och Holland resa. Beskrifwer och Euripides detta rum både af fadren Necken / och hans som Ate / som för af Platone wißt är.

5. Den stodiande Ates rum / beskrifwes och af Malsstråmen / der de mente haffens källor wara / som ses af följande Euripidis ord uti 743. v. som så lyda: Där haffens källor upspringa in i wed Tors Salar / där i orden här en såll wåning för alla Gudar. Wiaf Plutarchi ord här n. 11. f. 339. indragna / ser man och at Sverige eller Dageri kallas Tors sate / där som haffens källor eller hafs-sualget är. Hwillet Hesiodus widlystigare i sin Theogonia f. 475. v. 734. således beskrifwer.

Där bor Gyger / Jätte / och Bristarren som achta up Ate tor. Där äro de mörte wårldennes ändar / och det rumpa hafs-sualget / det döda ofruchtsamma is-hafwet / Himmels och alla Strömmars / Hafs och Källors begynnelse och ända / suara och grusa samme watnehverflar / som och Gudarna ep äro myckit behagelige / ett besfelligt gaep.

Så at den som kommer nedert i det gapet / han
läser nappast se Solen det året: utan hafvet
håller sig med en förskräckelig förs och bris-
sande hjert och dijt. Ja detta obörliga Hafs-
sual är Endomen förskräckeligst och är där
in wed / mörkrets våmmingar. Det in wed
står Atle Iaphets son / som utan återvända
inert trotnas wid med sitt Hufvud och axlar
stöddia Himmelen.

Hvem skulle kunna effter Skalde-
art bättre beskrifwa Mälström-
mens brusande / så och många
andra Sweriges orters lägen-
hees härliga kännetekn / än Heli-
odus här gör / de oss lå ngre fram
bättre skola komma til pass. Här
säger nu Hesiodus Atle hafwa sit
säte.

6. Hesiodus af indragne rum
nämmer två gånger Atles ort
kännetekn af det stora mörker här
nor är. Det är allom bekant att
dessa nordsta orter beskrifwas
hoos de Lärda af tvåne tefn
som äro mot hwar andra: det ena
af des stora mörker / och det andra
af des stora liuus / emådan rätt
under nordstjernan är halft året
Solen uppe / och åter halft året
Solen bärta och stadigt natz de or-
ter af Sverige / som närmre äro
in til nordstjernan / de försara
(som Cap. 5. §. 3. wißt är) på 20/
30 / 40 / 50 och 60 dagar Solens
stadigt uppenbarande om Som-
maren wid ändan på Atle siel / och
på lika många dagar om vinteren
hennes bortto warande.

7. Härligen beskrifwer och.
Ovidius, Virgilias och Silius
mått Atlebärg med synnerliga tefn /
Ovidius lib. 4. fol. 101. talar
på Skalde art huru Rung Atle
blef förwänd urt Atlebärg / såjan-
des: Dwad för skräckeligst stort bärg
blef af denna storr Konningen Atle / ty
stågget och haret wändes i stög: Wä-
gen blefwo til stuldror of deras högsta
tullor til hufvud. Således fins han
afmålat af Ortelio och här i 7
Fig. Tafla. 16. 2, men än klarare
af ett gammalt Landymärke som
fins

*Molesti, squalidi, quos oderunt dii
Hiatus ingens. Nec vero integro anno
Solum attinget, ubi primum portas intra veneris:
Sed sane huc & illuc fert impetuosa procella,
Molesta, horrendumque etiam immortalibus diis
Hoc monstrum, & noctis obscura domus horrenda
Stant, nubibus obtecta nigris.
Hæc juxta Japeti filius (Atlas) sustinebat celum latum
stans capiteque & indefessus manibus
Firmius: —————*

Profecto voraginem sive umbilicum maris
una cum aliis Sveoniæ locis nemo Poëta-
rum accuratius depingere valuit Hesiodo,
cujus testimonium alio in loco å nobis di-
ligentius excutiendum erit, modo nunc ob-
servetur quid de Atlantis sede cecinerit.

6. Bis quoque meminit Hesiodus tene-
brarum, easque tamquam singulare aliquid
ad hæc Atlantica loca notat. In confesso au-
tem est omnibus, duabus præsertim rebus
inter se pugnantibus celebrari solere apud
eruditos septentrionem, nempe vel caligine
vel etiam luce nimis diuturnâ. Namque in
locis sub ipso polo boreali sitis semestris u-
triusque est duratio; quo autem loca quæ-
que polo magis minusve vicina fuerint, eo
pluribus vel paucioribus diebus continuis,
uti a nobis in cap. 5. §. 3. pag. 98. osten-
sum est, solem æstate supra horizontem,
brumâ vero infra eundem habitura erant:
aded ut in aliis aliisque partibus, Sveonia 20/
30, 40, 50, & prope finem Atlanticorum
jugorum 60 diebus continuis solis aspectu
æstivo tempore fruatur, & vicissim media
hyeme totidem diebus illo careat.

7. His subjungi merebuntur Ovidius,
Virgilius & Silius Italicus, pictores Atlantis
prorsus egregii, interque hos admittendus
videtur primum Ovidius Metam. lib. 4

*Quantus erat mons factus Atlas, nam barba, comæque
In sylvas abeunt, jugæ sunt humerisque manusque.
Quod capus ante fuit, summo est in monte cacumen
Ossa lapis sunt. —————*

Talem eum utcumque expressit Ortelius, & nos quoque in Tab. 7.
Fig. 16. 2. delineavimus: sed faciem illius clarissimè omnium exhibet ve-
ræ

tustum quoddam sigillum aut regionis aliqujus insigne inter schedas Stenianas ex Archivo Regni depromptas inventum & forte Vestmanniæ nostræ quæ adhuc tricipitem in insigni suo servat montem, tribuendum. Secundo loco audiendus videtur Virgilius Æneid. Lib. 4. v. 248.

*Atlantis, cinctum assidue cui nubibus atris
Piniferum caput, & vento pulsatur & imbri:
Nix humeros infusa tegit, tum flumina mento
Precipitant senis, & glacie riget horrida barba.*

Fructus hos quis non videt diversissimos esse à malis arantiis, citreis, ficis, avis & amygdalis non ex abiete aut pinu legendis, nec frigoris ullo modo patientibus, quorum pleni sunt Africæ montes secundum omnes eos qui per Africam peregrinati sunt ipsumque adeo Leonem Africanum utut ipse in communi de Atlante errore verberetur. Postremum legendus Silius Italianus lib. 1. ubi de Atlante hæc habentur:

*Canet barba gelu, frontemque immanibus umbris
Pinea sylva premit.*

Verborum horum explicatione lubentes super sedemus, ne doctorum virorum patientia abuti videamur. Ut tamen appareat quanto studio, quavæ felicitate Poëtæ latini Nostros in Atlantis descriptione secuti & imitati sint, paucissimis verbis mentem nostram hac de re aperiemus. Nulle lingvæ nostra verticem & hominis & montis notat; Var quoque modo barbam hominis, modo frondes pineas, abiegnas, juniperinasque designat. Hinc occasio tam prona poëtis ad promiscuum verborum horum usum rerumque ipsarum inter se confusionem: in quo negotio quanquam satis assidui & elegantes sint Græci ac Latini, assiduitatem tamen nostrorum poëtarum nondum assequi valuerunt. Audemus quoque nostra fide interposita palam profiteri neminem usquam in veros & intimos poëtarum Græcorum Latinorumque sensus penetraturum, nisi cui lux aliqua ex nostrorum poëtarum ingenii scriptisque affulserit. Ad meliorem quoque hujus argumenti explana-

tionis ibland M. Stenii utriusque gamla Archivotagna handlingar. Nattliker iag förmenar hafwa warie Westmanlandz förre wapa / då nu bår trenne bårge. Virgilius 4. Æneid. Säg: at Atles fullar eller hufvud som stå fulla med SWAR & RÅN / råttas alltid med swarta och mörka moln / bläst och rågn / och des dalar eller årlar fulla med SNÖ / af haten eller bårgefoten utlöpa ströda strömmar / och SKJÄSSET är styft af IS. Detta är annat slag än Pomerantz / Citroner / Gifon / Wjndruswor och Dadlar / som intet wåpa på Jnrustrån / utan på löstrån som stå gröna winter och Sommar / hwilka och tåla ingen köld / och alla resande personer wetta dem finnas på de bårge i Africa, som widloffugen läses i Leone Africano, ehuru han med de wilsfarande kallat de bårge i Ale. Lika så beskrifwer och Silius l. 1. Sägandes att Ale Bårgepanna rådes med försträcktliga stora mörka SWAR & RÅN / hans stägg är grått af is. Iag ides intet utläggia dessa orden / att iag icke må synnas skrifa för barn: dock til at wissa huru artige de Latinska Skalder hafwa folgede wåre Skalders ord at / och sielfwa wåre Atles bårge beskriwing / måste iag något tala. RÅLE är på wåre mål både en menniskios hufud / så och det högsta af bårge; RÅN är både stäggat på menniskian / så och barren på Juru / Gran och Enbår. Där af kan man satra de andra ordens förstand of Skaldernas konst att beskriva det ena med det andra / hwilka om wårling aldrig så hopeals finnas hos de Græcer och Latiner som uti wåra gamla Skalder. Och sannerlig ware hwen det wil / så lærer han aldrig fulkomligen förstå de Græcers och Latiners Skalder

Der / der han han det får en kunds
skap och liuis af våra Skalde /
hwad sielfwa saken angår. Stelf-
aw härger afmåling / som iag ge-
nom M. Brandberg, M. Sve-
berg, och M. Samuel Otto med
egen omkostnad ögonstintligen
hafwer lårit Anno 1675. afstaga /
sinnes Tafl. 30. Fig. 101. där
som sees at sielfwa fullen ståtes
med moln / och i dalarna lig-
ger Snön: Skogen som Skåge-
get är / står nedan på haken af
Wärger / der floderna utlöpa. Wi
den 30. Tafl. 101. Figuren / är
e Neptuns fiel / f Jdra fiel. g
Vllerzhögen / h Walefiel / b Sa-
lafiell / o o snön på skuldrorna
eller dalarna / m skägget eller sko-
gen / l en flod Sid / den som löper i
Dalaålfmen. Fig. 102. A. Atlefiel
så egenteligen kallat. H H H de
tre Hellicons fiel / D Dyle fiel /
T Maije fiel / H V Hunne fiel och
det som näst ofwan före är Drum-
men / dijt Tiasle foer med de gyl-
len äpplenhan röfwade. R Ruten
fiel. S K Skarsfiellet och der hoos
Skarsdören / S Sylefiellet. a
sion Avern, som ligger mitt på
fiellen. Fig. 123. ff är Syle-
fullen / som och kallas Seve Rula-
len. g g g Molnen som gå neder
om honom. m Herculs högen /
l Hunne högen. b Ilus högen.
c Stortwalen. h Lybysfiel. d Garz-
fullen. o Salafiell. i Riphelz-
fullen. e e e är Snön / och ne-
danföre Jurrusfogen.

8. Den eden / som våra for-
dom / och en del än i dag bruka / i
der at de önska sina oränner at
draga til fiels (dra för Atle fiel /
rikt för Atlefiel) iaktandes sig
innet kunna wärre och längre bort /
en önska än mörkret och fiölden är /
dem samma hafwa och de aldrad-
sta Gräter brukat / såsom sees af
Euri-

tionem, sumptu nostro, per honestissimos
& doctissimos adolescentes Dn. Olaum
Brandbergh / Dn. Danielelem Swedberg /
& Dn. samuelem Otto / Atlantis partem
aliquam anno Chrilti 1675 delineari cura-
vimus in Tab. 30. Fig. 101. ubi verticem nu-
bibus obrectum, valles sive humeros nivi-
bus impletos, partes ejus infimas, quæ
mentum referunt, sylvis veluti barbâ orna-
tas & ex his flumina erumpentia cernere li-
cet. Præterea in Tab. 30. Fig. 101. occurrunt
e Neptunzfiell Neptuni jugum. f Jorasiell Ida
mons. g Vllerzhögen Ulleri collis. h Walefiell
Plutonis jugum. b Salafiell Sala vertex. o
nives in vallibus & humeris. m Sylva sive
barba. l Ingens lacus in flumen Dalaelf sese
exonerans. In Fig. 102. habentur: A Atlefiell
Atlanticum jugum proprie ita dictum. H H H
Tre Hellicons fiell tres Heliconis vertices. D
Dysfiell / Dianæ l. Disæ jugum. T Maijefiell
Majæ vertex. H V. Hunnefiell Humorum
vertex supra quem proximè eminet vertex
alius Drummen dictus, ad quem Tiasus
cum Idunâ & malis aureis perrexerat. R
Rutenfiell Rutenus mons. S K Skarsfiellet
Scardus mons una cum pylis suis quas no-
stri Skarsdören appellant. S Sylefiellet /
vertex columnarum. a Avern lacus avernus, in
montis ferè medio situs. In Fig. 103. conspi-
ciuntur: ff Sylefullen columnarum vertex aliis
Seozfullen seva mons dictas. g g g nubes verticem
subeuntes. m Herfulshögen / Herculis collis.
l Hunnehögen Humorum collis. b Isus högen /
Isidis collis. c Stortwalen / magnus. Plu-
b Lybysfiell Libyca juga. d Garzfullen Do-
mini mons. o Salafiell / Sala vertex. i Ri-
phelzfullen / Riphæus collis. e e e nives & intra
has piniferæ sylvæ.

8. In usu etiam fuit apud majores no-
stros, nec dum penitus exolevit certa quæ-
dam imprecationis formula quâ inimici ultra Attefiell id est, juga vel terminos
nos Atlanticos ablegantur, ac si nihil molestius aut tristius eis accidere posset,
his

his tamen remotis, tenebricosis & frigore torpentibus locis. Eandem formulam temporibus antiquissimis Græcos habuisse testis est Euripides in Herc. furente. v. 233.

*Quod si essem juvenis, & adhuc valerem corpore
Arrepta hastâ flavum hujus capillum
Cruentarem, ut ultra Atlanticos
Terminos metu fugeret meam hastam.*

Certe hos ipsos terminos qui ficis, malis arantiis, citreis, sinensibusque, aut etiam amygdalis per totum annum obsitos esse arbitrantur, eos plurimum falli necesse est; Talium enim fructuum loco, pinus Atlantica nil nisi stirias, sæpe etiam in longitudinem dimidiati hominis, una nocte concretas dabit, ipsaque arbor simul tantillo temporis spatio canescet, uti fusius rem eandem inculcarunt Ovidius Virgiliusque. Hos autem fructus si quis in lebetem conjecerit, non erit ei difficile, igne subjecto, ex malis singulis aliquot aquæ purissimæ libras repetere.

9. Denique pluribus verbis Atlantem celebrat Euripides in Herc. fur. v. 394.

Et ad puellas muscas venit (Hercules) in hortos Hesperios aureis a foliis ramisque, pomiferum fructum manu decerpiturus. Dracone rubrum habente tergum qui circum in accessum & convolutum anfractum excubabat interfecto. Equosque maris Sinus ingressus est, mortalibus Columnas ponens remis. Atlantis domum accedens.

item Æschylus in v. 343. Testimoniis igitur & autoritate vetustissimorum poetarum fides & sententia stat Apollodori de vero Atlante, malisque aureis. Quid autem per hæc posteriora veteres intellectum voluerint, alio à nobis aperietur tempore atque loco: interim dissertationi nostræ de Sveoniæ antiquis nominibus Atlanticâ & Ogygiâ finem imponimus.

Euripide uti sin Hercule furente. fol. 155. vers. 233. där han säger: Om iag wore än unger / och hade än mina krafter / så skulle iag så rata ditt gula hår / att du skulle för min värtia dra utom AEEJEE. Sannerlig denne ort måste intet vara som iag för sade där Skon / Pomeranger / Citroner / Eineske äpplen och dadler sittia på tråna winter och Sommer / utan wissertlig där som fructen växer på Furus tråna omen nat til en half mans längd / och tråna gråna där wed / som Ovidius och Virgilius för måla. Och när man will fructen Roka / får man några Skålpund klart waen utur hwardera äpple.

9. Wid detta namnfullnige Alepbårg säger Euripides i sin Hercule fol. 558. v. 394. Att Hercules kom til de luffiga Sangerstor uti de röna Asparlundar / där han willo taga de röda äpplen af de gyllende grenar och blan / där han den röda Draken / som låg i krot rundt om at dem forwara drap / och drog in att de hafvens wistlar / där som ändan är satt för Menistorna at widare til haafz fara. Där kom han til Atlas salar. Detta kan och sees af Ælcyllo uti 343. v. f. 603. Ar således nog sampt af aldraäldsta Skalderna bewist Appollodori ord janna / hwar som det råtte Ale bårg / och de gyllende äplen äro til sinnandes / sparandes / som läswat är / bäter fram utläggia des betydning. Ware så nog sampt sagdt om Sveriges namn Atland eller Atles ö och Dgöö.

Om Sveriges namn
kallat de Nwerbornes
Ö.

§. I.

Alla länder i hela werlden/
så wäl som des Foll/ Has-
wen och Wädrén hafwa
fått åtskilliga namn af åtskilliga
omständigheter/ såsom Rödahaf-
wet af den röda sand; Iskhafwet
af des is/ som stadigt där finnes.
Wästerhafwet och Österhafwet/
at de ligga i öster och väster. Wä-
drén kallad af de Latiner och Grä-
ker antingen af Solens up- eller
nedergång/ eller af de Land då-
dan de synas blåsa. Såsom Afri-
cus, det är sönnan ifrån Africa,
hwilket land förmenes af somligom
kallas effter en Konung benemd
Ifric, &c. Phenicius Östsumnan
ifrån Phœnicia, och den ort effter
några mening/ af sin Konung
Phœnicæ. Aswen så Trasci-
as, eller Treicius, från Thra-
cia, som nämnes af Tyras. Hel-
lespontias af Helleponto. Och
flere sådana som låsas kan hoos
Plin. lib. 2. cap 47. och andra.
Folket hafwa til en stor del tagit
sina namn effter fäderna/ såsom
Juderna af Juda/ Israeliterna af
Israel. Stundom af des förnåms
ma Keisarers och Konungars äres-
tytlars namn/ som än i dag bru-
keltigt är/ såsom Keiserste kallas
alla den Romerske Keisarens Sol-
dater och landzfolk/ fast de äro in-
tet Keisarer; Påweska alla som
den Religionen bruka/ fast de intet
äro Påwar. Sedan af åtskilliga
wapn och wårior/ som de brukade
i Kriga singo de hela Scythar, af
Skyttbogar/ Keltar af Keltor,
Saxer af Saxerna (enbakar)
Slungarer af Slunger/ såsom
denna tiden Musqueterarer af
Musqueter/ Piquenerarer af
Piquer. Och på samma sätt haf-
wa

De veteri quodam Sveonia nomine,
Insulâ Hyperboreorum.

§. I.

Nominibus Regionum, populorum,
marium & ventorum res plurimæ, &
longe diversissimæ occasionem de-
derunt. Namque uti ab arenâ rubrâ Ru-
brum mare, & â glacie Glaciale, itemque a
situ, Orientalis Occidentalisque oceanus no-
mina sua acceperunt, ita quoque ventos vel
abortu & occasu Solis, vela Regionibus
unde provenire videbantur, vel etiam ali-
unde, Græci Latinique Scriptores appella-
vere; ab Africâ quidem cui secundum non-
nullos nomen est a quodam Ifrico istius loci
Rege, *Africum*; a Phœniâ â quodam Rege
suo Phœnice ita dictâ, *Phœnicum*, â Thraciâ
quæ â Tyresîâ nomen habet, *Trasciam* vel
Treicium; ab Helleponto Hellepontiadem,
& ab aliis rebus alios, de quibus omnibus
fufius agit Plin. Hist. N. Lib. 2. cap. 47.
aliique. Eadem quoque ratione populorum
alii a primis suis genitoribus, ut a Judâ *Ju-
dæi*, ab Israele *Israelitæ*; alii a Ducum suorum
titulis, ut a Cæsare *Cæsareani*, â Pontifice
Pontificii quamquam in eis nemo præter so-
los Duces Cæsar sit aut Pontifex; alii a certo
quodam armorum genere, ut a *Skyttbogar*
id est arcubus *Scythæ*, â *Gesior* id est gælis,
Gesati, â *Saxer*/ id est ensibus non ancipiti-
bus sed una tantum parte aciem habentibus,
Saxones, nec non a fundis *Funditores* ut nunc
a sclopetis *Sclopetarii*, ab hastis *Hastati* de-
nominati reperiuntur. De Regionum nomi-
nibus ad eundem modum plurima dici pos-
sent, sed brevitatis studio his contenti eri-
mus, & ea tantum quæ tempus & occasio in
hujus operis progressu nobis suggerere po-
terunt, pro re nata adferemus. Accidit au-

tem omni tempore ut auditis & non bene perceptis aut intellectis populorum aliorum nominibus, homines ea quacumque ratione ad linguam suam accommodare studuerunt; ex qua re non pauca & satis enormia cum vocabulorum tum etiam rerum ipsarum monstra sunt enata. Interque omnes in hoc genere, audacissimi teste Vossio de Idol. gent. Lib. 1. cap. 27. p. m. 102. semper fuerunt Græci, de quibus nihil ut sine ratione protulisse videamur, ecce *Fanesios* gentem septentrionalem & inter majores nostros computandam, cujus nomen diversis modis scriptum apud auctores, notante Ortelio in Thes. geogr. & Salmas. notis ad Solin. c. p. m. 219, legitur, nempe apud Plinium *Fanesii*, Solinum *Phanesii*, Isidorum *Panotii*, Ptolemæum *Phanones*, & apud Salmasium *Panvati*, *Farnatli*que in septentrionali insula, quæ alia quam Sveonia esse nequit, habitantes. Hoc nomen audientes Græci veræ ejus originis in lingua Gothica rudes, & nihilominus omnia præpostero studio ad suam linguam trahere volentes, mox ad τὸ πᾶν *omne* & τὰ ὠτα *aures*, recurrerunt, & sola vocis ab eis confictæ vi, sineque ullius idonei testis fide vel auctoritate commenti sunt peculiare quoddam genus hominum auribus tam laxis patentibusque, ut corpori penè pro amiculis vel integumentis esse possent. Cujus tamen generis homines aut verius monstra non naturam sed græcorum vel inscitiam vel petulantiam nobis peperisse certum est. Ad istius igitur vocabuli inveniendam originem veram, non jam lingua Græca sed Gothica egebimus; namque utut in talium vocum scriptione Græci Latinique sæpe non aberrarint, vim tamen earum plerumque ignorarunt. Nobis vero *Fan* / ut singulari & prorsus eleganti libello nuper ostendit Clarissimus Verelius, Dominum & Deum norat, & eodem usus est constantissime, in novi testamenti versione Ulfthilas, quoties Dei nomen lingua

wa och landen fått namn. Hvilket här wordt alt för långt at upräkna / Pal likwål somt ihogkommas / när lågenhet gifwes om sådana namn at tala. Nu är offra händt / att när det ena folket hafwer hört andra folks namn / och intet kunnat utgrundat des betydelse / hafwa de gärna wändt det til sit språk / och gjort der af underliga dtur / således hafwa de Gråker haft det för sed såsom sees af Voithi Idol. l. i. c. 27. fol. 102. och andra Lärda mansk omdömmen. Til effterdöme wilja wij indraga ett af våra förfäders namn / hwilket de på åtskilligt sätt skrifwa / som läses i Ort. thesaur. Geograph. och Salmas. notis til Solin. fol. 219. nemligen / *Fanesii* Plinius, *Phanesii* Solin, *Panotii* Isidorus, *Phanones* Ptolomeus, och än flere i Salmasii notis nemligen *Panvati*, *Fanatli*. Hvilka hafwa bodt på denna nordiska dö / som de ingen annan wetta än Sverige. Hvilket ord de se nare Gråker inter förståendes des betydning på vårt moderntal Götteskan / hafwa dragit det til Gråteskan / såjandes det betydactt folk / som hade så stora bron / att de täckte hela Kroppen / dragandes då af Gråteska ordet *πᾶν* stor / och *ὠτα* öra. Således hafwa de skapat genom oförstånd af menne skior wilddtur eller snårare troll. Hwarföre måste man söka des ordz ursprung hos det Götteska folket / der de finnes. Ellert äro des så ord måstedelen af de Gråker och Latiner til sielfwa boofstafwen rätt skrefne / men ey til förståndet. En *Fan* är hos oss (såsom mäcktta wärlert der om läses utaf Cl. Verelii utgångne boofden Herre eller Gud / och därföre uti Ulfhila måstedelen Gud den högsta der med nämnd / ehuru nu den onda der med nämnes sedan

sedan wij blefwe *Christine. Otin.*
Atin, Atle, As, Asir woto de för-
 nämsta *Gudars Erennitar* / som
 endels är reda bewijst uti *Cap.* om
Atland / och endels längre fram
 wißas skal. sådeles war det *Krigs-*
hiältens Tyr (*Marci*) eller *Atins*
 namn. Och af desse ord äro efter-
 följande thopsatte / *Fan Atin, Fan*
Otin, herren *Oden* : *Fan Atle, Fan*
Atli. *Adle* Herren: *Fan As* Herren
Gud : *Fan Asir*, *Herrar Gudar*.
 Sedan äro och många byar i
Sverige kallade JANESTA /
JANGÄRD / JANBY /
JANETUNA / JANE-
ETOMPTA / JANEXUM /
JANESMARBO / och flera
 sådana hwilka wij spara med andra
 orters och byars rum till ett sårdels
Capitel. Der af är *Sweriges* dö-
 hoos de *Gräfer* kallat *Fanesiorum*,
Faneotins och *Fanatins* dö / hwilket
 är så mycket som *Herrarnas* *Gus-*
darnas dö / såsom alla de andra
 namnen / som de *Gräfer* och *La-*
gner henne des för utan gifwa / ha-
 wa det samma at betyda / såsom är
Basilis, *Balthia*, *Bannomanna*,
Hyperboreorum Insula, *Affilia*,
Elixona, *Beatorum insula*, *De-*
orum Insula, *Atlanticorum In-*
sula, och *Fanskite* flere sådana /
 hwilkanamn här efter skola uttol-
 kas. Och äro alla desse namnen
 gifne af den orsak som endels reda
 af *Platone* och andra widlysteligem
 är wißt och widlysteligare här efter
 wißas ska / at i första tider efter
 floden war *Atles* afkomne altid öf-
 werkonung öfwer alla de andra
 nordesta *Konungar* / och hade un-
 derlagdt sig hela *Europam* in til
Etrurien och uti *Africa* in til
Agypten.

nostra reddendum fuerat, utut post inve-
 tam in hac loca religionem Christiano-
 rum, *Satanæ*, mundi aut seculi hujus Prin-
 cipi vel Domino idipsum tributū esse vide-
 amus. Deinceps *Otinum*, *Atinum*, *Atlan-*
tem, *Asam* & *Osirim* inter præcipuos ma-
 ximorum *Deorum* titulos fuisse partim in
Capite de *Atlantica* probavimus, partim
 & quidem uberius alio loco probandum in
 nos recipimus: imprimis autem id nominis
 nostro *Tyresis*, hoc est *Marti* convenisse cer-
 tum est. Et ex his duabus vocibus coaluerunt
Fan Atinus, *Fan Otinus*, id est Dominus *Odi-*
nus, *Fan Atlas*, *Fan Atli*, Dominus *Generos*.
Fan As. Dominus *Deus*, *Fan Asir* Dominus
Dii. Ab eadem origine plurima quoq; sunt
 pagorum apud nos vetustissimorum nomina.
Janesta / *Jangärd* / *Janby* / *Janetuna* / *Ja-*
netompta / *Janerum* / *Janesmarbo* & his si-
 milia, quæ alii hujus scripti loco reservan-
 da ducimus. Haud itaque difficile nunc erit
 cernere *Fanesiorum*, *Faneotinorum* & *Fa-*
natorum insulam *Græcis* memoratam nihil
 aliud esse vi nominis quam *Dominorum*
Deorum insulam. In quem sensum reliqua
 ejus apud *Græcos* *latinosque* scriptores no-
 mina fere omnia conspirant, ut pote *Basilis*,
Balthia, *Bannomanna*, *Hyperboreorum insula*, *Afi-*
lia, *Elixona*, *Beatorum insula*, *Deorum insula*,
Atlanticorum insula, & forte plures atque in
 sequentibus uberius à nobis explanandi
Sveonæ tituli. Hos autem tam amplos ma-
 gnificosque titulos unde & quibus de causis
 ea *Regio* nata sit, partim ex *Platone* &
 aliis supra demonstratum est, partim in se-
 quentibus demonstrabitur amplius; nempe
 quia primis illis & diluvio proximis tempo-
 ribus, inter omnes totius septentrionis *Re-*
ges eminuerunt *Atlantidæ* omnem sub im-
 perio suo *Europam* habentes usque ad *Etru-*
riam in *Italia* & in *Africa* *Agyptum*.

§. II. Pedem nunc promovere lubet ad aliud Sveoniæ nomen, *insulam* puta *Hyperboreorum*, ad cuius vocis veram originem nos deducere videtur Diodorus Siculus de Scythis in ultimo Septentrione habitantibus, præcipue vero de illa Scytharum parte, quæ Hyperboreorum veniebat nomine, agens lib. 2 p. 130. Nam inter antiquitatum scriptores (inquit) Hecateus, & nonnulli alii, tradunt contra Galliam in Oceano Insulam esse non minorem Sicilia, Arctis subjectam, quam Hyperborei incolant, sic vocitati, quod Boreo vento sint remotiores. Et mox: Urbis imperium & summa templi cura penes Boreadas, progeniem Boreæ, qui gentili successione Principatum ineunt. Ex quibus Diodori verbis percipere licet:

1. Regionem Hyperboreorum esse *insulam aut peninsulam* in vastissimo mari. Talem vero ex Platone, Homero & aliis in cap. 7 & 8. Sveoniam nos ante eruimus.

2. E regione Celtiæ sitam esse. Celtiam vero Galliæ Germaniæque inter longit. grad. 30. & 40 in Tab. 1. Fig. 1. a nobis delineatarum vetus nomen esse in cap. 3. §. 11. p. m. 58. & seq. probavimus: cumque iisdem gradibus versus septentrionem contineatur Sveonia, jam e regione Celtiæ sitam esse liquet. Hæret quidem Rhodomannus indicis in Diodorum forte concinnator, dum in hæc probabitur verba: *Vide nunc de Angliâ intelligi q̄veat.* Atqui oblitus videtur eorum, quæ Diodorus mox subjungit de Urfa, cui Sveoniâ a latit. gr. 55. ad gr. 66. uti in cap. 8. §. 1. p. 303. declaratum est, directe & ad perpendicularum subjacet.

3. In patris locum, ad regni habenas, filium succedere, eosque omnes ex Borei stirpe descendere. In Capite autem 7. §. 5. n. 52. ex Platone & Edda satis firmiter à nobis probatum esse arbitramur Boreum esse Saturnum, Buri filium, Neptuni patrem, & Atlantis avum. Unde quoque Arngr. Ion. in Rep. Island. p. m. 383. ex nonnullis fragmentis veteris Historiæ Norveg. inter majores Niordi, à quo Norvegia nomen accepit, quendam

sum-

§. 2. Wij wilia såkomma och til detta Sweriges namn *Hyperborenes* öd / hwadan det sit ursprung hafwer / och först indraga Diodori Siculi kosteliga ord / hwilken uti det Capitlet / som han beskriver de *Scyter* / som bod långst nor / säger ibland dem wara ett slags *Folk* / som kallas *Öfwerborne Scythar*. Och ibland de *Scyter* benter som förmåla om gamla händingar / är en benämnd *Hecateus*, och några andra som skrifa at mitt mot Celtiam är ett nås eller öd uti stora hafwet liggandes under *Widruen* / hwilken de *Öfwerborne* bebod / således kallade af det de äro längre bort än nordanwärdet. Och något der efter / säger han: deras *Hufwudstad* regemente och *Afgude* *Wysals* styrfel står hoos *Bores* ätt / hwilka äro af *Bore* födda / och Son efter Son taga regemente.

1. Kallar Diodorus desse *Öfwerbornes* land en öd eller nås liggandes i stora hafwet äfwen så som Plato, Homerus och alla andra Sweriges öd beskriwa som nogsampt i 7. och 8. Capitlet är wiist.

2. At hon ligger mitt mot Celtiam, hwilken fordom kallades *Thysland* och *Frankrike* liggandes emellan 30. och 40. middagslinien se 1. Fig. 1. Figur uti c. 3. §. 11. f. 58. är klarligen förmålt / och såsom Swerige ligger emellan samma middagslinier längre nor / ty ligger hon och mitt mot Celtiam. Rhodomannus som utan tuiswel hafwer gjort registret öfwer Diodor. Siculum, säger uti registret: Se til om denna öd kan wara England. Men han hafwer ei kommit ihog at Diodorus strax i föliande orden säger / at hon ligger under *Widruen* hwilken som wiist är uti 8 Cap. §. 1. f. 303. går mitt öfwer Swerige / särdeles emellan 55 / och 66. högdz grad.

3. Säger han at de som der regera stiga son efter son til regemente och ära af *Bores* ätt och slächt. Detta är uti 7. cap. §. 5. n. 52. nogsampt af Platone och war Edda bewist / at *Bore* *Saturnus* war *Burs* son och *Neckurs* fader

Xx 3

och

och Atles farfader: derföre Isländarena / såsom ses af Arngrimi Jonz Rep. Island. f. 383. där han talar om Niords förfäder / af hvilken Norge hafwer sit namn / sägia / att uti gamla skrefna stycker af deras Sagor / finnes at en mäktig förnem Konung af Niords förfäder war / som het Pore (Bore) hvilken hafwer rådit öfver Götterna / Finntarna och Dwenland. Vtas dennas namn är kommit den Ättstyttel / som Diodorus säger / at alla regenter och des barn kallades Bores ätt / såsom de uti gamla Stalder och sagor hoos oss kallas Borne, Ätteborne, Bördig, Byrdig, såsom än ses af gamla bref mig af H. Scerret. Hadorf. genom Ericum Vennæsum meddelte / så och gamla tyttlar af S. Stenii M. S. uti dragne. Hvilket ord hafwer sit ursprung af B A R A / det är föda: dådan B A R N och B A R B A R N / släkt och afkomne (på Norrka Born) B A R D födsel / B O R E Fader. Äfwen såsom tilförenne är wißt af A T T E fader / är A T T E släkt / och A T T E / den af stor släkt är kommen. Och lika så af Y N G J A föda / är Y N G A R / Y N G J A R / barn och afkomne. Hvilket ord och togs til konungarnas och des barns ättstyttel / såsom ses i Snorro och Edda at Niordz son het Y N G E / och af honom Y N G J A N B A R / Kunglige familien: hvilken tyttel på stidstone kom til de förnemsta i riket och des barn / hvilka kallas Y N G B A R / Y N G R A R / Y N N A R / och quinfolck Y N G E R A R / Y N G E R A R / alt in til denne tid för en 20. år sedan / så lades denna tyttelen af / så att bland mansfolkas / men quinsfolken behålla det än. Således och / kallades fördom / som sades / all Kunglig barn

B A R

summæ potentie & auctoritatis Regem eruit nomine Poreum, nobis Boreum, sive Boream, cui Gothi, Finni & Amazoniz incolæ olim dicto audientes fuerunt. Ab hoc Boreo honorificus ille Regum nostrorum veterum & totus prosapiæ regie, secundum ipsum Diodorum, titulus manavit, quo Borei stirps aut posteritas dici amaverunt. Apud veteres nostros poëtas & Historicos, cum maxima laude Reges audiunt Borne / Ätteborne / Bördige / Byrdige Hujus quoque rei exempla habent literæ quædam & diplomatæ antiqua, quorum nobis copiam fecit Spectab. Dn. Johannis Hadorfius per amicum suum Dn. Ericum Vennæsum. Ut & tituli selectiores in manu scriptis sive Schedis Steniamis occurrentes. Denique quantum ad originem & fontem hujus tituli, erit ille vocabulum Bära / gestare, itemque parere: Inde Barn / liberi, Barnbarn / nepotes, poster. Norvagi scribunt Born. Hinc quoque Börd, partus, & Bore pater: non secus ac, uti declaratum est in superioribus, ab Atte patre, descendit Ätt / stirps, genus, & Ätti / clara stirpe oriundus: itemque ab Yngia parere, derivantur Yngar / Yngwar pulli fetus liberi, quas voces in numeris clarissimorum titulorum suorū recipere non dedignatos olim fuisse Reges testantur Snorro & Edda, in quibus Niordi quidam filius occurrit dictus Ynge / a quo tota regia stirps & posteritas vocata est Ynglungar Ingevoles Plinio memorati. Hos imitati deinceps fuerunt viri in toto regno nostro primarii eorumq; liberi, qui si mares essent Yngwar / Yngtarar / & Yngfarlar / sin famellæ aut virgines Yngesruer / Yngesruer / dici voluerunt. Quem morem usque ad annum, ante hunc circiter vigesimum, omnes mares constantissimè retinuerunt, & virgines nostræ ad hanc usque diem servant. Omnes igitur uti a nobis ante ostensum est, Regum filii

in

in hoc nostro septentrione, titulo honorifi-
 centissimo appellati olim fuerunt **Vor-**
ne / Vaarne & Varoner / cujus rei testes
 habemus idoneos **Norste Hirdstrå c. 8. p.**
63, & Spelmannus p. 76. qui etiam p. 81.
 latino vocabulo *Baroni* suum in hoc septentri-
 one natalem locum assignat, postquam p.
 76 & 77 in ejus inquisitione viros doctos diu
 frustra deludasse docuerat. Hunc titulum a-
 lii postmodum ad se rapere cum veriti non
 essent, non nihil vilescere cepit, ita ut regio
 fastigio amplius, sine vocibus quibuldam
 præfixis, aptari non posse videretur. Ena-
 tum itaque est **Ysverboren / Ypboren Hy-**
perboreus facta compositione vocabulorum
yswer supra & Boren geniti. Ab horum altero,
 nempe **Yswer supra**, descendunt **Yswerheet**
magistratus, **Yswerman / Yswerman victor**, aliis
superior, **Yswerste supremus**, *præfectus*, **Ypper-**
ste præstantissimus &c. itemque **Ysverbodars-**
nir magistratus, in **Nord. Hirdst. c. 13. p. 87.**
Yswerkonung Rex Upsalensis, monarcha a-
 pud **Snorr. p. 25.** **Ysverborne Kung hyperbo-**
ree, aut si mavis *celsißima stirpe genite* Rex in E-
 sthonomliteris ad R. Olauum, **IPDRERII**
clara stirpe genitus in cippo quodam Runico
 camporum Ekholmentium. Hinc quoque
 Regum multorum nomina propria **Yswer /**
Ysvar Supremus, **Hist. Reg. p. 28. & apud**
Snorr. p. 28. & 185, **Ysirsogn** *suprema Pote-*
stas, in **Hist. Reg. Cod. MS. p. 27. & 62. &**
Hist. Ol. p. 37. **Ysvargudian summus Deo-**
rum aut sacerdotum, apud **Ulfil. Marc. X. v. 33.**
Ysrit / valde, *supra modum*, **Yferweldi** *suprema*
potestas, *Regia potestas*, **Gretl. c. 17.** **Yfirrad**
victoria, *summa potestas*, **Hist. Goth. c. 24,**
Yfergnapa superinenere, **Ol. Tryg. 45.** **Yferbo-**
di supremus, *imperio clarus*, in **spec. R. 73. & Vilc.**
p. 46. Plura recenset **Cl. Verel. in Ind. Scan-**
dico. Ab altero autem nempe **Boren** facta
 multorum aliorum vocabulorum adjectio-
 ne oriuntur **Fylboren / Fylboren legitimo toro**
 natus

VDXNE / VUAXNE /
Varoner (*Nordste Hirdstrå c. 8.*
f. 6. 5. och Spelman f. 76 hwi-
 let ord **Spelman f. 81.** erkänner
 wara här ifrån wara *Nerska*
 Kommit och är det som i dessa tider
 på Latin kallas *Baro*. Och ha-
 wa de lärda mächta sökt efter
 des ursprung / men ey funnat
 sinna såsom ses af **H. Spelmanni**
Lexic. f. 76. 77. &c. hwilken tyte-
 tel / sedan han kom att blifwa ge-
 men / så är han ihopsatt med an-
 dra ord til att gifra åtskilna på
 dem / som äro högre och förnäm-
 mare / såsom **YFVERVDX-**
NE / YFVDREN / af **YF-**
VER / som betyder hög / och
VDREN född. Af **YFVER**
 är sedan **YFVERNEET /**
YFVERMAN / YFVER-
MAN / YFVERSTE **YF-**
VERSTE &c. **YFVERD-**
DARNA **Ysweheet** (se *nors-*
ste Hirdstrå c. 13. f. 87) **YF-**
VERDORNB / *Uplala*
Kungen. Snor. f. 25. **YFVER-**
VDXNE *Kung. Estlenska*
bref til R. Dlof. IPDRERII *fin-*
nes på Estholms släts runsten.
 Dada många *Ronungars* egente-
 liganamn **YFVER / YVAR.**
R. Sag. f. 28. Snor. f. 28. fol.
285. *Ifirsogn.* **Yswersta** *wälde*
(Suprema majestas) **R. Sagor**
Orig. f. 27. c. 62. Dlof. S. 3.
7. *Yfar Gudian.* *Högsta af Gu-*
darna eller Presterna. **Ulfila**
Marc. x. v. 33. **Ysrit. Cl. Sag.**
Häffigt och starkt. **Yferweldi** **Gret.**
c. 17. **Yfverrad** **Gaut. S. 24.** **Yfer-**
gnapa. Ol. Tryg. 45. *den som hö-*
ger är än den andra. **Yferbodi.** *den*
högste. **Spec. R. 73. Vilc. p. 46.**
 och flera läses uti **Cl. Verel. Ind.**
Scandico. Sedan bindes **VD-**
REN med många andra ord /
 såsom *Fylboren*, *Fulboren*, *Äkta*
son och endesta: se våra Langoba-
ridessa lag. 1. 2. T. 14. uti Spel-
manno. *Haboren.* **YFVERD-**
REN. *finnas allestädes i Snor.*

Sturl.

Sturl. och gamla Kungliga bref. **W E I B D R E N W E I B D R E N** / **W E I B D R E N** / (liber baro) **W E I B D R E N** / **W E I B D R E N** finnes i alla dagliga tytlar. *Borin Kongs*, *Kungsson*. Herv. S. Scald. f. 166. *Borufgos*, *Föräldrar* Ulfil. Luc. 2: 27. *Frumaborin*, *Förstfödde* Son. Luc. 2: 7. Af honom / nemlig *Bore*, fect nu hela landet sit namn / och blef kallat **W E I B D R E N** (Terra borealis) och hafwet *Borsfiord* (Mare boreale) see 14 Fig. 6 Taf. och många orter i *Swertge* / såsom *Bord*, *Boreklubben*, *Bores-sjön* / *Boresmük* *Borren*, *Boristelle* och flera som *Skola* indragas effter loswen i ett sårodeles Capitel. *Nordan* wädret som här ifrån blåste mot söder / blef sedan kallat effter landets namn af de *Gräker* och *Latiner* *Boreas*: såsom twärt om sunnan *Africus* ifrån *Africa* det näst tilsörenne om andra wäder wißt är. Och undrar iag huru *Diodorus Siculus* hade kunnat komma til att sedan draga folkets namn *Yfuerboren* af *Gräfskan* / att det skulle komma af ordet *Hyper* som är *öfwer* eller *öfswan* / och *Boreas* *nordan* / emådan han sielf tilsär *Konungarna* där kallas alla *atsborne*, eller *Bores* att (*Boreades*) af den första *Konungen* *Bore*, och önnliggia mitt mot *Celtiam* under *Wörnen* / som är än icke en gång rätt under *norstjärnan* eller *norax* och mycke mindre *öfswan* eller *öfwer* den *nordessa* punkten. Ty om *Swertge* låge under *norstjärnan* / ta mit under punkten och det *nordessa* wädres första begynnelse / så skulle orten kallas / *Hypoboreas* effter *Græcernas* art at tala / det är under *nordan* eller *norstjärnan* / eller något sådant / som de / som bätter *Gräker* äro äntag kunna sätta sådant ord *thopsetria* och mig låna. Och är det mächta tänkwärdigt hwij icke

Grä

natus, filius unicus in LL. Longob. 2. Tit. 14. apud Spelman. *Naboren* / *Högboren* *celsa stirpe* genitus, apud Sturlason. passim, ut & in literis Regiis antiquis, *welboren* / *welbördig* / *Friiboren* *liber Baro*; *Ehreboren* / *Byrdig* *bonestissimo loco natus*, nunc in usu apud omnes. *Borin Kongz* / *Regis filius*. Herv. Sag. Poem. f. 166. *Borufgos* *Parentes*. Ulfil. Luc. 2: 27. *Frumaborin* / *primogenitus filius*. Luc. 2: 7. Toti quoque Regioni est a *Boreo* nomen *Boresland* / *borealis terra*, itemq; *mari Boresfiord* / *mare boreale* quorum utrumque in Tab. 6 Fig. 14. occurrit. Nec alia hic desunt loca ab eodem *Boreo* nomen sortita, *Boreo* / *Boreklubben* / *Bores-sjö* / *Boresmük* / *Boreen* / *Borestelle* / de quibus ut & horum similibus aliis, alio in loco fidem a nobis ante datam aliquando exsolvemus. Adhuc ventum ab hac terrâ boreali spirantem, solius loci unde venit intuitu, *Græci* *Latini* que *Boream* vocavere, sicuti ex aduerso *Africum*, quem ab *Africa* ad se accedere deprehenderunt. Nec mirari satis possumus quâ vero sensu tam facile excidere potuerit *Diodorus Siculus* & relabi ad veterem ac communem *Græcorum* errorem *Hyperboreorum* nomen lingvæ suæ vindicantium, quasi *Wæg* *supra* & *öfwer* *aquilo* id constituerent, præsertim cum paulo ante disertis verbis ipse testatus sit, peculiare fuisse *prosapie* *Regum septentrionalium* ut de *Borei stirpe*, aut etiam quemadmodum ille vult *Boreades* a primo Rege ipsorum *Boreo* dicerentur; nec dissimularit insulam *hyperboreorum* e regione *Celtiæ* & quidem sub ursa sitam esse, ideoque & a polo boreali vel axe ejus satis adhuc remotam, ut *prospas* absonum sit eos facere polo superiores, qui eundem a multis gradibus non attingunt. Ac si vel maximè terra *Hyperboreorum* polum supra verticem haberet, tamen inepta foret hæc appellatio, cum potius *Hy-*

per

poborei, nisi forte cui nobis Græcè doctiori hæc audacia nostra nimia videatur, nominandi forent. Est autem sententiâ nostrâ notatu dignissimum, quod hæc appellatio a nemine usquam Græcorum vel Latinorum scriptorum Terræ ipsi fuerit tributa, eam ut Hyperboream vel Hypoboream vocare sustinuerit, sicuti alias Græciæ, Africa, Galliæ & aliarum regionum omnium communem cum incolis facere solemus nomen originem. Et certè nomen Hyperborei sensu Græcorum multo convenientius futurum fuisset Regioni quam hominibus: quia sub polo aut, si fas est dicere, supra eundem nemini hominum ob frigus & alia incommoda habitare licet; nihil autem impedit quo minus Terra sub polo sit, & ob situm suum nomen inde ferat. Atqui certissimum est & notissimum omnibus neminem adhuc inventum esse, qui hunc titulum fecerit regionis sed solorum hominum: nempe quia vera & genuina ejus notio in lingvâ gothicâ nihil quod terræ, sed quod hominibus competere posset, in se continebat. Usus igitur ejus verum acceperunt ac retinuerunt Græci, sed vim vocis amiserunt, & ineptâ allusione suâ in animis plerorumque oblitterarunt. Movit sane hæc res Herodotum Græcorum scriptorum antiquissimum, ac penè consilii fecit ancipitem. Nec immerito; namque non poterat non mira ei videri habitatio supra boream aut polum. Unde is in lib. 4. p. m. 104: ait: *quod si quis sint Hyperborei, (id est superaquilonares) erunt & alii Hypernotii, id est superaustrales*. Neminem autem tam in his rebus hospitem arbitramur, ut ignoret sub polis, ob intensissimum frigus usque ad latit. graduum 82 regnans, neminem usquam habitasse, nedum ut quicquam supra polum aut in aere suspensus habitare possit. Idcirco Strabo He-

rodotum ista Græcorum allusione decipi se aut turbari passum taxat l. 1. p. 62. Quod cum ita sit, id in Herodoto erat reprehendendum, quod eos existimavit vocari Hyperboreos, apud quos non spirat Boreas. Nam tametsi fabulosius poeta ista dicant, atque eorum interpretes, id tamen audiendum erat quod est rectum: scilicet Hyperborei, ut ajunt, ii dicuntur, qui maxime sunt omnium septentrionales.

Gräferna eller Latinerne hafwa kallat sielfwa landet *Hyperboream* eller *Hypoboream*, äfwen såsom de kalla andra land/ *Græciam*, *Africam*, *Galliam*. &c. ty fast ingen menniska kunde / eller nongin kan boo under eller öfwer den norre wände punctten på iorden för des us och köld / så kunde tu lande wara der lika sult och dår bestå. Och altså ere sådant ord bättre lampas til landet / än til folket / som allestädes kunna flyttia. Men nu kallas af Gräferna och Latinerne allenast folket *Yfwerborne*, of icke landet: hwar af man klarligen ser detta namnet wara det norsta folkis egenteliga moder småls ord / och derföre wäl wärdt at begrunda det som Herodotus l. 4. f. 104. talar / som mycket äldre är än de andra Gräfer / och hafwer kommit at tuisa om Hyperborei skulle wara til / ty det måtte wara en underlig ort / som skulle wara öfwer wände punctten / och derföre säger han: om det finnas sådant folk / som skal boo öfwer nordan wädrat / så måste och wara sådanna som boo öfwer sunnan wädrat. Men nu weet hwart barn att ingen menniska hafwer kommit ifrån världens begynnelse hwarken under norre eller söder wendepunctten en heller nångits komma kan / mycket mindre at der skulle wara något rum up i lufften för den odrägeliga köld som der är winter och sommar in til den 82. wid pas högdz graden derföre säger Strabol. 1. f. 62. öfwer Herodoti mening sålunda: Detta är til straffandes i Herodoto at han mente dem derföre kallas *Yfwerborne* eller *öfwerworste* / at de skulle boo så högt / at nordanwädrat icke en gång boos dem kunde blåsa: ty ehuru wäl Stalberna och deras utolkarar tala genom gåtor om dem / så är det dock til troendes / hwilket är och rättare som de säga / at de kallas *Yfwerworste* (*Yfwerborne*) som långst bort nordan at boo. Hwar af man

ögon

Ögonfijnligen kan see af de Gräfsers egre twiflande / att de hafwa farit will om detta ordets ursprung och betydning / menandes det vara Gräfska / som är gamla goda Swenskan / och betyder / som nu är sagdt / de högst i riket / som nu kallas HÖGSDÖRNE och JORDÖRNE JYMERDÖRNE och bleswe af dem / där deras säte war / des landzskaps folk och så kallade alla tillsammans JYMERDÖRNE / såsom fins i en gammal wissa / som sluter sit ordskåd /
De Yfwerborne SWEDAR /
Som herresta alla LAND.

Och äro de samma / hwilka de norrska Kung-Sagor kalla JYMERDÖRNE SWEDAR och UP-SWEDAR / och landet der af Uppland / emådan de uti alla Rönungarnas och hela Sveriges riket / sampt alla Skattekonungarnas från uthomlands tillsammans kompsst hade mera at säta och besalla / såsom widlystteligen wißt är c. 7. n. 54. n. 92. ty UPPLAND kan sänterligen intet säjas af det / at det ligger högre / emådan det är det lägsta land i Sverige in wed hafwet och Mälaren / där de andra stiga högre of högre up mot siällarna / och hafwa intet sådant namn: lika såsom JYMERDÖRNE eller HÖGSDÖRNE kallas det som husbonden of den förnembsta besitter / fast det intet altid är högre bygdt. Dersöre är och detta landet UPPLAND och des folk af det de JYMERDÖRNE i riket med des JYMERDÖRNE Kungar och barn där hade sit säte / rätt kallade JYMERDÖRNE / såsom af Keyserer de Keyserste / fast de intet äre Keyserer / som tilsförens de är sagdt. Wij willa nu komma widare både af Diodoro Siculo och andra Stribenter årskilliga här.

sibi sedes & habitationes suas delegissent, titulum *Hyperboreorum* lucrata est, non secus ac Cæsari morem gerentes Cæsareanos appellari nunc videmus,

Quid quælumus, hæ vacillationes aut sententiarum divortia sunt, nisi clarissimæ confessiones ignorantix existimantium origine Græcum esse vocabulum suapte natura Gothicum, quo non sedes aliqua supra polum, sed claritas generis notatur. Quos enim sermone vulgari nunc Högsborne dicimus, eos maiores nostri Yfwerborne vocaverunt. Ubi autem hi sedem suam fixerunt, ad ejus quoque Regionis cives & incolas ille honoris titulus sese diffudit: id quod ex fragmento seu versu intercalari veteris cantilenæ colligere licet:

*Et Sveonas Hyperboreos
Totius terræ dominos.*

Eos, puta, Sveonas, quos historia Reg. Norveg. *Hyperfvionas* aut *Upsvionas*, regionemve quam incolunt *Uplandiam* appellant, propterea quod in majoribus regni conventibus, in quibus una cum Rege Upsalensi omnes Reges tributarii adesse tenebantur, *Upsvionum* præcipua esset auctoritas, juxta id quod a nobis supra in c. VII. n. 54. p. 207. n. 92. p. 275. declaratum est. Namq; Uplandiam ab elevatori situ ita dictam esse, non est quod quisdam existimet, cum ea mari & lacui Melero vicina ceteris regni hujus partibus præcipuè montanis multo sit depressior: adeo ut eadem prorsus hic valere debeat ratio, quæ alias in domibus nostris privatis obtinere solet, ubi Yfwerfåte seu Högsåte / id est, *locus superior & Honoratior*, ex veteri nostræ gentis more nunc tamen in plerisque locis evanescente, patrifamilias debitus, non adeo hoc nomen consecutus est, quod ceteris sit altior, sed solum ob honorem majorem! Ac proinde Uplandia sibi suisque civibus non aliam ob causam, quam quod Clarissimi quique totius regni viri, una cum Regibus Hyperboreis liberisque eorum in ea

är / hafwa de / som hafwa aldranogast be-
 strifvit Jorden / delt henne i 3 delar. 1.
 Grän Tanassioden genom Moecotiske träsket
 inneslutit de Earmater med hela floden Do-
 rystene och de Dacer / en del af Tysland /
 Granfrife och wästerhafwet. Hvilken deel
 hafwer längst dagen 16 timar. Denna
 deel som man seer af min tafla och
 Claverii uträkning är emellan 49.
 högdz graden / och til den 54. som
 går genom Jernis (Irlandz) nor-
 sta udd wid Darnios, och millan
 England och Skotland i Britan-
 nien wid Camulodunom, och så
 mitt i österfön genom Burgunda-
 holm (Bornholm) och ända ge-
 nom Occa Reca, flod / och Volga
 i Ryssland. Vidare går den
 andra delen / säger Plinius genom
 de Yswerborne och Britannien (titten deel)
 som hafwer 17 timar. Och den yttersta delen
 är den de Skyther bebo / begynandes med
 Rifejbärgen til Thyle / der Solen på mån-
 ga dagar är stadigt uppe / och ewärt emot om
 vinteren många nätter borto. Af desä
 ord är klart nog huru långt de
 Yswerbornes landmond sträcker
 sig / nemligen / efter Claverii och
 alla andras uträkning ifrån 17.
 timars längste dag och in til det
 att Solen är stadigt några da-
 gar uppe / så är det ifrån den
 54. graden / der den förre delen
 lyktade / och in til den 66. / som
 går genom Ysland (Tule Ptole-
 mæi) och det yttersta af Botn
 (Pontus) Cajanea, Amaiflona,
 Riphella stigen och Cronwiken.
 Och hwad som sedan oswan före
 är / som är de Skyters säte med
 isshafwet in til nordstjernan / där
 hafwer Solen / som sagdt är / på
 2/3/5/10/20/30/60/90/132.
 dag stadigt uppe. Är så mächa
 flarligen hela Swerige med Nor-
 ge som ett här tust inslutit ifrån
 Sunde och in til Zorne aldeles som
 Plato denna wår yswerbornes och
 Atlantiske ös hafwer beskriwit.
 Och således mächa fåfängt af de
 Gräker och Latiner göres / som
 söka detta Göteska ordets urs-
 sprung igen i Gräkeskan. Ptole-
 mæus han sätter och de Yswerbor-
 nes haafs begynnele wid Jlands
 nord

torium insulæ Iernis (Irlandiæ) prope Dar-
 nios, limitesque Angliæ & Scotiæ in Britan-
 niâ prope Camelodunum, tum etiam in ma-
 ri Baltico Insulam. Burgundorum (Burgundaholm aut Bornholm) & denique flu-
 vios Moscoviæ Occa Recam atque Volgam
 stringit. Posthæc pergit loco citato: *Alterum*
(segmentum) per Hyperboreos & Britanniam ho-
rarum decem & septem. Postremo Scythicum à
Riphæis fugis in Thulem in quo dies continuaren-
tur, (ut diximus,) noctesque per vices, æsta-
tem, puta atque brumam. Quidquam
ne hoc Plinii testimonio clarius aut cer-
tius habituri erimus usquam de latitudine
Terræ Hyperboreorum, quam nunc ejus
fide & auctoritate Claverius & alii a circulo
diei longissimi horarum 17 usque ad circu-
lum dierum aliquot aut noctium per vices
continuatarum, hoc est, a latit: grad. 54.
usque ad. 66, rectissimè extenderunt, quo-
rum graduum posterior circulum mittit per
Islandiam, Ptolemæi Thulen, perque par-
tes supremas & ultimas nostri Ponti ut &
Cajaniam, Amaizonam, Ripheos mon-
tes & finum Croninm. Quod superest terræ,
versus septentrionem, vel a Scythis tenetur,
vel oceanus est glacialis, vel sine incolis us-
que ad polum excurrit, & pro minori vel
majori ad polum propinquitate dies 2, 3, 5,
10, 20, 30, 60, 90 aut 132 continuos, to-
tidemque noctes continuas per vices adspi-
cit: Adeo ut huic spatio Sveonia & Norve-
gia freto Baltico & urbe Tornâ conclusæ
accuratissimè respondeant, non secus ac
Atlanticorum & Hyperboreorum insulam
illis competere ex Platone supra planissi-
mus fecimus. Ut proinde illorum qui Hy-
perboreorum nomen origine Grecum esse
putant opinione nihil sit à vero magis alie-
num. Ipse Ptolemæus maris Hyperboreo-
rum initium ad Irlandiæ promontorium bo-

reale constituit: Non equidem male, si modo Irlandiam vero suo loco posuisset: Cum enim Geographorum recentiorum omnium testimoniis & consensu boreale promontorium Hybernix (Irlandix, Iernis) adlatit. grad. 55. saltem pertingat, Ptolemæus illud adlatit. grad. 61. in cap. 2. l. 1. Tab. 1. Europæ male promovet his verbis: *Hybernix insulæ septentrionale latus ab Hyperboreo Oceano alluitur. ad lat. 61.*

6. Etsi vero insula Hyperboreorum sive Sveonia, non possit ob suam latitudinem aut proquinquitatem poli, inhabitabilis aut inaccessa censerī, tamen Græcis & aliis populis australibus semper visa est remotissima, adeo ut ob negatam ulterius navigandi facultatem pro termino quoque mundi habitata sit. Unde Mart. Capella l. 6 p. 142. post *Ripheos montes trans Aquilonem Hyperborei, apud quos mundi axis continua motione torquetur.* Certè eadem apud Martianum hujus terræ notæ occurrunt, quibus Atlanticam montesque illius Platonem delineasse ante ostendimus. Qua de causa notis cæteris Martianus hanc quoque addit: *finem habitationis humane.* Huic adsentiantur Plinius lib. 4. cap. 12. f. 227 *Apud Hyperboreos creduntur esse Cardines mundi, extremique siderum ambitus.* & Solinus cap. 16. p. 36. *Sunt igitur in Europa Hyperborei apud quos mundi cardines esse credunt & extremos siderum ambitus.* Quibus verbis Solinus insulam Hyperboreorum Europæ accenset, una cum aliis viris doctis, utut alii Asiæ eandem adscripserint teste eodem Solino in verbis præcedentibus, Plinioque in lib. 6. cap. 13. f. 324. *Hyperboreos aliqui (in Scythia Asiatica) posuerunt, pluribus in Europa dictos.* Quorum utrumque verum esse arbitramur, rem penitius considerantes: namque terra Hyperboreorum communes cum Europa meridianos habet à longit. gr. 10. ad gr. 60. dividente eam à reliqua Europa mari Balthico: & nihil-

omi-

norsta udd / som är effter alla dena na dags Lårdas både skolors och landtaflors beskrifning wid den 55 högdz grad / ehuru Ptolemæus far wil sättiandes den wed den 61. där han c. 2. l. 1. Tab. 1. Europ. beskrifwer Hybernien (Irland eller Iernis) såjandes den norre Jlands udden / han stöter på de Ysverbornes haaf / wid den 61. högdz graden.

6. Fast de ysverbornes öd Sverige meet låg rätt under norstjernan / dyt ingen komma kan / eller någon boor / liksom så låg hon så langt bort från de Gråter och andra / att effter de intet längre kunde komma för sig full nor åt / så höllo de henne för världens ända i ansende både til himmelen och iorden / såsom Mart. Capella l. 6. f. 112 säger: at strax wed Riphels bårgen äro de **YPERBOREANS** / där hela världens arestos sig wänder. beskrifwandes deras land med samma kännemärken / som näst tilhörende uist är Skalderna brukat at beskrifwa Arland och des bårge mådan de äro alt ett. Dersföre lågger ännu M. Capella til ett kännemärke / at där är ändan på mennistornas boningar eller den bebodde världen. Plinius bekræftar detta med siffa ord / l. 4. c. 12. f. 227. wed de Ysverbore tros af allom at världennes wänderpuncht är / och stjernornas Yttersta ända. siffa talar Solinus Polyh. c. 16. fol. 36. Dese Ysverbore äro ytterst i Europa. der hela Jordenes wände puncht är och Stjernornas yttersta måål. Här räknar Solinus de **YPERBOREANS LAND** til Europam med många andra Lårda / ehuru somliga räknade dem til Asiam, som sees af Solini näst förgående ord / och Plin. l. 6. c. 13. f. 324. der han så talar: Somliga hafwa sätt de Ysverbore uti den Asiatiste Stychien / men större delen uti den Europiste Stychien. Swillet är bågge sant / när man ser rätteligen til saken: ty Emeriges **YPERBOREANS** sate är uti samma midde

Y y 3

dagz

Daglinie belägit med Europa
nemligen ifrån 10. middagslin. til
den 60. allenast östersjön stillet
henne ifrån Europam. men med
Asiæ rygg hänger hon tillsammans
genom Riphels bärge. hwilket
bärg alla gamla Skribenter sette
gränzen emellan Asiam och Euro-
pam. Se 2. Tafl. 2. Fig.

7. Martianus Capella wiser
och at denna öd låg näst öfwan
Tysland. ty säger han i samma
rum / at när man på wänter (i aus-
seende til Italien och Græcien,
där han wistades) refer ifrån Riphel-
bärge uti norra hafwet / så far man
först Tysland / sedan Frankrike och
Spanien förbi til des man kommer i
Spaniska sundet. Detta är allom sö-
farande bekant.

8. Ett märkeligit kännemärke
lägger och Damastes til / som läs-
ses i Cluv. l. 1. Ger. Ant. sitan-
des. öfwan Aristmeunans dyo de Ri-
phelske bärge / dådan nordan wädrer
blåser (til Græcien) och på hwilka
aldrig fattas snö ifrån den sträckia sig
de Yfwerbornes bärg ifrån det ena haf-
wet in til det andra. Om man går
nu til den 2. Taflan 2. Figuren /
ser man huru lutt i en rätt middags
linea Grækeland ligger med Ri-
phels bärge och således sant det
Damastes bewitnar at nordan
blåser dem ifrån desse bärge.

9. Ifrån dessa ända säger
Damastes at de Yfwerbornes land
med des bärg taga wed / hwilket
synes klart af 6. Tafl. 14. Figur.
der som inwed de Riphelske
bärgens ända de Yfwerbornes
fjällar (hwilka hafwa ätskillige
namn / som näst tilförende wiist
är) begynna / och sträckia sig
ifrån Wästerhafwes del Yshaf-
wet och Bore fiord / alt in til östers
hafwes ända söder / såsom Dama-
stes säger / från det ena hafwet til
det andra: ty andra haaffs ätskil-
nad är här inga alt ifrån Spanien
och in til nordan / än Wäster och
Österhafwet at söta.

10. De namnkunnige Yfwer-
bo-

ominus cum Asiâ cohæret montibus Ri-
phæis, quos Asiæ & Europæ limites fece-
runt consentientia omnia scriptorum ve-
terum suffragia, & præterea Tab. 2. Fig.
2. ob oculos ponit.

7. Id etiam in Martiano Capella singula-
re est, quod insula hæc proximè supra Ger-
maniam sita dicatur: Si autem leuorsum (Italix
puta & Græciæ in quibus ille versabatur in-
tuitu) post Ripheos montes redëas per Oceani septen-
trionalis tractus, te denique per Germaniæ, Galliarum-
que & Hiberos populos in Gaditanum ostium reuo-
cabis. idque ita esse jam omnes nautæ sciunt.

8. Nec minoris faciendum uideretur testi-
monium Damastis apud Cluver. lib. 1
Germ. Ant. supra Arimaspos ajunt esse Ripheos
montes ex quibus aquilo spiret (versus Græciam) ni-
vem vero eos nunquam deficere. supra hos vero montes
protendi Hyperboreos ad alterum usque mare. Græ-
cia vero secundum Tab. 2. Fig. 2. eundem
cum Riphæis montibus meridianum habet,
ut proinde verissimum sit quod Damastes de
vento boreali ab his montibus ad Græcos
spirante adtulit.

9. Quod Damastes porro dicit a Riphæ-
orum montium finibus initium suum cape-
re terram montesque Hyperboreorum, id
abunde declarat Tab. 6. Fig. 14. in qua Ri-
phæos montes excipiunt Hyperborei variis
nominibus insigniti & ad mare glaciale pri-
mum excurrentes indeque ad orientale pro-
tensi, juxta verba Damastis utrumque oce-
anum ab invicem secernunt: à freto enim
Hispanico usque ad mare glaciale præter
Occidentalem & Orientalem oceanum,
quod divisionem istam admittat, nihil oc-
currit.

10. Ad pleniorum Montium Hyperbo-
reorum descriptionem pertinebit antea non
semel à nobis inculcatum, Poëtis & Histo-
ricis antiquissimis majorem in plerisque re-
bus fidem quam scriptoribus recentioribus
de-

deberi. Idque novo nunc documento roborandum veniet. Diodorus Siculus Ptolemæo & multo antiquior & rerum in toto orbe antiquissimarum scriptor diligentissimus, Regionem Hyperboreorum INSULAM vocat, eregione Celtiæ (Germaniæ) sitam. Hanc vero Ptolemæus Geographus ætate sua celeberrimus & eruditus omnibus, propterea quod solus ex illis qui orbem in Tabulas redigendum suceperant, superstes mansisset, probatissimus, Hyperboreos in Tab. 1. rerræ continentis in Asiæ limite solis occasum æstivum respiciente locat. Hujus sententiam utut falsam per secula XIII, propterea quod alium & illo celebriorem in Geographicis antesignanum ad manus non haberent, cæco plane impetu secuti sunt eruditi, reliquorum scriptorum ut & Historicorum nostrorum planè immemores. Quæ autem communis istius cum Ptolemæo erroris causa & origo fuerit nunc aperiemus. Ante omnia vero laudamus singularem illū Ptolemæi candorem, quo in proëm. lib. 2. cap. 2. p. 30. pauca sibi de locis remotioribus & rarius peragratis liquere agnoscit, ut proinde in assignandis eorum longitudinibus latitudinibusque facile potuerit labi: *se quoque in Tabulis suis spatia inania reliquisse fatetur ab aliis se peritioribus & magis expertis, ex historiis & aliunde supplenda.* Deinde in eo quoque notandum quod pro arbitrio suo regiones orbis occidentales ad sinistram, orientales vero ad dextram constituat. Pro concessa igitur aliis omnibus ab illo de nævis suis statuendi libertate dissimulare non possumus satis gravem illius, quantum ad Europam, lapsam esse, quod longitudinem geographicam Trojæ, etiam primo meridiano extra Hispaniam constituto, in Tab. 1. faciat graduum 55, quam recentiores Geographi certissimis experimentis deprehende-

bornes bārg wilia wi nu förklara. Jeg hafwer här i detta wärket ofta tillföremme wißt at de aldra älssta Skaldar eller Poeter så och Historie skribenter bättre hafwa träffat sanningen mången gång än de yngre Scribenter. Alltså wilia wi och i detta stycke wi så. Wi af Diodori Siculi ord hwilken lesde en god tid för Ptolemæum, och således tog sig före at beskrifwa de aldra älsste handlingar i werlden / ser man att de Nijwerbornes land war en ös liggandes mit mot Celtiam (Sjyska land) men Ptolomeus som hafwer Jordens landskap honom wid den tiden bekandte / lät utgå i Rastor / hwilka de lärde betiena sig med / och af de gamlas skrifter de endesta som äro behåldne / han sätter dem på fasta landet uti Asiæ begynnelse långst wäster nor in wed sidan ren / där nu Finland afmålas / som synes af hans 1. Rastor / hwilken bestifwelse de lärda sedan i 1300. år folget hafwa / efter han war den endesta / hwilken rastor wore behåldne / intet öfwerläggandes de andras Lärds och wäras gamblas skrifter. Hwar för wilia wi alle orsaken til den Ptolemæi och de andras wilsfærlse. Först erkänner Ptolemæus sielf / hwilket måchta wackert är af en Lård man / uti sin 2. books förtal cap. 2. f. 30 att om de orter som liggia longe bort / och intet ofta utan ållan bewandras / hafte han intet kunnat noga kundskap bekomma / och der för ey dem så rätt beskrifwit til sin högd / bredd och längd / som sig borde: der för säger sig lembuorum på papperet wid orternas beskrifning til breddan och längden / at om några förändringar af wißsare historier kunnat finnas / så måge de tillättras. Sedan säger han det som och märkandes är / at alla de wästerordennes delar räknat han på nånster handen / och de öster på höger handen. Wil jag så korteligen efter hans egen önskan wi så

huru han först far wil i Europa, den han ifrån sin första middagslinie utom Spanien gör til sin längd in til Trojam på 55 grader som fins i hans 1. Tafla der han af alla dessa tidens landzfort och sidfort / de som alraråttaste äro utgångne ey mera är än 40. grader wid pass see 1. Tafl. 1. §. Africam hwilken uedan för middagslinien wid 10. graden i höghden mot söder ey mera är än 40. grader wid pass breed / som nu alla Ostindisfarer och Guinesiske bågmän bekande är / gör Ptolomeus til 90. grader wid pass stor. Asiam den ifrån Troia middagslinien in til Sinæ begynnelse uti Indien af alla dessa dags Ostindisfarers bekräftningar intet längre sig sträcker än til 100. wid pass grader / gör han til 130. grader. Sedan wider han sträffelig alla nordsta orter från wäster i öster / så at de som skulle ligga i en middagslinie iusti nor och söder / de ligga mot hwar andra i wästsunnan och östnordan. Hvilket intet är til undrandes emådan om orternas bekräftelse til wäster och öster är mycket swårare att kundskap bekomma / effter den til sin wisshet bör sie efter ärtilligas upwackande när Solens eller Månans förmörkelse sie: til exempel, de som så Månans högsta förmörkelse ft. 12 om midnatt / de ligga alla under en middagslinie / antingen de bo i Europa eller Africa. Nu ser man af Ptolom. att Spaniens yttersta wästre udds middagslinie är ifrån Skånes udds middagslinie 40. grad. der af allom menniskom och söfsarandom är bekant att bägges middagslinier äro intet mera än 20. grader från hwar andra. Således sneder han sin korts alla delar der efter i Asia, så att Sina som skulle lycta 20 grader ofwan för jämmidagslinien (æquatorem) mot nor / hon stiger 20 grader längre söder om jämmidagslinien: detta hafwa

och

runt non maiorem esse gradibus 40, secundum id quod in Tab. 1. Fig. 1. exhibetur. Africam porro circa latitudinis australis gradum 10, in longitudinem, omnium ad Indiam & Gvineam navigantium testimonio tantum gradus 40 habentem, Ptolemæus graduum 90 faciat. Et denique in Asia Trojama principio Sinarum haud pluribus quam 100 gradibus remotam, ipse 130 gradibus distare scribat. Deinde à Ptolemæo ab occidente versus orientem omnia septentrionis loca adeo detorta esse liquet, ut quæ uni Meridiano subiacere debebant, per lineam ab occasu Solis hyberno ad ortum illius æstivum ductam se invicem respiciant. Eo autem minus hanc ejus hallucinationem ægrè ferimus, quo est difficilior veræ locorum longitudinis investigatio, quippe quæ per Eclipsium Solis atque Lunæ longè accuratissimas & a quam plurimis simul atque semel in diversis locis instituendas observationes absolvenda venit; adeo ut quæcumque gentes maximam Solaris vel Lunaris disci obscurationem eadem diei vel noctis horaprehenderint, uni eidemque meridiano quantumcumque illæ ab invicem distent, subiacere patentur. Apud Ptolemæum vero promontorium Scaniae, à promontorio sacro in Hispania secundum longitudinem geograph. gradibus 40 distat, cum inter illa gradus tantum 20 intercedere temporum horum industria certissimis documentisprehenderit. Hæc quoque aberratio locis suis omnes reliquas Asiæ partes ita detruxit ut Sinarum latus australe sub latit. boreal. gradu 20, Equatore superato ad latit. austr. gradum 20 pertingat: id quod etiam Ph. Brietio in parall. Geogr. part. 1. lib. 5. c. 3. & aliis jam pridem observatum videmus. Præterea licet Diodorus Siculus Sveoniam sive Insulam Hyperboreorum aut Regionem Upsvionum Siciliâ nullo modo

mino-

minorem faciat, & Plinii testimonio veteres illam magnitudinis suæ causa pro altero orbe habuerint, tamen insulam esse ostendit Ptolemæus finibus tam angustis constrictam ut in latitudinem gradus tantum 2, hoc est, 30. mill. germ. aut 22 mill. Sveon. in longitudinem vero gradus 5 pateat. Id ipsum autem doctissimus Hondius Ptolemæo tam indignum putavit cum reliquorum & se vetustiorum scriptorum monumenta, in quibus tot & populi & partes insulæ hujusangebantur, ignorare non potuerit, ut culpam in alios qui Ptolemæi scripta, tabulas ac numeros corruerint, conferre maluerit. Est autem longe evidentissimum, Ptolemæum legentem veterum de hoc nostro septentrione scripta & simul audientem insulam esse Isthmo aliquo Asiæ annexam, minus probabile aut conveniens judicasse tot populos uni credere insulæ, intra tam angustos terminos ab illo redactæ, ac proinde alios illorum ad litus Ponti nostri orientale, & in fronte quasi aut principio Asiæ locasse, alios per Germaniam, Iutiam & Islandiam, quod suo loco amplius probaturi sumus, distribuisse. Ex quibus omnibus hoc loco eos saltem, quos aut ipse, aut ut Hondius placet corruptor ejus in Asiâ ponendos censuit, attingemus. Minime vero tibi, Lector benevole, ingratam hanc operam nostram futuram arbitramur, cum præsertim ante nos, in septentrione & Asia graviter errantem Ptolemæum, nemo in viam reducere, aut regiones singulas veris suis locis restituere adgressus sit. Si proinde has orbis partes a Ptolemæo orientem versus contortas, in partem contrariam aliquousque reflexerimus, jam & patriam nostram, & Moscoviam, & Sinarum Regionem locis suis restitueamus, & cum eruditorum scriptis optime congruere faciemus. Primum igitur Sina-

och andra Lärda reda märkt såsom läses hoos. Ph. Brier. Geo. Pt. I. l. 5. c. 3. och andra. Til det tride/ der Diodorus Siculus säger att Sveriges eller de Nyswerborne och Nyswer-Swears land är inter mindre än Sicilien utan hålits af de gamla / som läses i Plinio, så stor att de hafwa ment henne wara den andra **WÄRDEN**. Så gör Ptolomeus Sveriges öd til en liten holma (som ses af hans 4. Tafla) hafwandes 2 grader i höghden/på 30 Lysse/eller 22 wid på Swenste misl och 5. grader i längden. Hwarföre den Lärde Hondius menar att Ptolomeus aldrig hafwer kunnat warit så oflof/ emådän för honom så många lärda män bättre och wissare om denna Sveriges öd hafwa skrifwit / så iandes mätta många slags folk henne bebo och uti många landstæper delat, utan Ptolomæi skrifter/ uträkningar och afritningar wara genom andra fördärfwade: ty ser man uttryckeligen efter såsom ingalunda hafwer kunnat warit Ptolomæo fördoldt / hwad de förra om dessa nordsta örer hafwa skrifwit och han utan tuiswel hört att Sverige war wäl en öd / och af andra åter hänge ihoop genom en trång hals med Asia, ty hwad som han då hafwer af de slags folk utlätit att sätta i Sverige på des öd / den han nu så liten gör / som sades / ei högre än til 30. Tyska misl / dem hafwer han satt främst i Asia wid Sveriges östersjöes östersida eller Botn och en deel i Tyskland / Zetland och Island / som på sitt rum wisas skal: men här wil jag allenast uptaga de folk / som han hafwer / eller som Hondius menar / de / som hans skrifter fördärfwat / satt uti Asia. Och tror jag detta skal den gunstige Läsaren en wara ökiärt emådän ingen af de Lärda intil denna dag hafwer dessa nordsta öter så wäl som Asia uti Ptolomæo bekymrae

sig at hielpa til råtta. Hwarföre
 måste man först wrida Ptolomæi
 sneda värld til råtta / så skal man
 snart få både våra och Nyharnas/
 sampt Sinelarnas råtta rum igen/
 att den skal inståmma med alla
 Lårdas skrifter. Ty drag först af
 det talet / som Ptolomeus hafwer
 ifrån Skånes öds begynnelse til
 Sinas begynnelse / som han gide
 140. grader / och alla andra Geo-
 graphi allenast mot 110 / så
 kommer Sina tillbaka på en 30.
 grader : för sedan Skånes öd på
 en 20. grader mera tillbaka i väster
 efter allas landkort / så får man
 Indiam med Sina och hela Asien
 redapå en 50. grader tillbaka; hwar
 igenom Sina kommer helt och hål-
 lit i sitt råtta rum. Om Tattarien
 wiste Ptolomæus intet / som sees af
 hans böcker. Galle så de 2. floder/
 som är Occhardes och Bautiscus
 att blifwaut Nyhland ståendes /
 något så när öfwer Occhareca
 of Bautza, hwaras begynnelse Pto-
 lomeus wäl hafwer afmålat men
 intet deras ända / utan steller dem
 flyta nor ut / doch intet hwart / eller
 i hwad haaf. Nu wil man tilse
 hwad för floder dessa äro. Af
 Ptolomei taflor ser man at hans
 flod Rha kommer ända nor ifrån/
 den de Lårda mena wara Volga,
 som är wäl sant / så nämnd af Rhas
 väster green / som kallas egentelig
 gen Volga, den Ptolomeus en
 nämner / utan den norre gren /
 som heter än i dag Rhoia, Rhoa,
 Raalva: see P. Claf. och Joh.
 Massæ myckit nätta tafla. Hwilken
 Ptolomeus afmålar / men intet den
 stora väster frofuga grenan / som
 begynnandes söder i Nyhland lö-
 per nor ut och sedan flyter tillsam-
 mans med Volga, och sedan i
 Rha, hwilken kallas Occa Keca
 och är nu uttryckeligen den som
 Ptolomeus kallar Occhardes, ty
 först inståmmer sielfwa namnet :
 sedan sielfwa oren / när Ptolomæi
 sneda world blifwer ändrat. 3. fly-

ter

rum Regio apud Ptolomæum gradibus 140,
 apud reliquos autem Geographos gradibus
 tantum 110 à Scaniz promontorio sejun-
 cta, reducenda erit versus Scaniam per gra-
 du 30. Deinde Scania quoque una cum
 omni illo terrarum tractu suis locis antea
 moto, retrahi debet per gradus 20 versus
 occidentem, ita ut Indiæ, Sinæ, & ultimæ
 illæ partes Asiæ, a pristino suo apud Ptole-
 mæum loco gradibus 50 remotæ videantur;
 ac tum denique Sinæ verum suum locum
 obtinebunt. De Tataria vero verbum nul-
 lum habet Ptolomæus. His ita constitutis,
 jam flumina sient Moscoviæ Occhardes &
 Bautiscus, cum Occa Recâ & Bautzâ tum
 fere coincidentia. Horum tamen posterius
 Ptolomæus integrum non habet, sed utur
 versus septentrionem id ipsum dirigere vide-
 atur, tamen ostia ejus non commonstrat.
 Accuratioris autem investigationis causa
 sciendum erit flumen Rha Ptolomæo a sep-
 tentrione versus meridiem recta decurrere,
 nec malè ab eruditis appellari Volgam,
 modo sciatur id nominis ei impositum esse
 à ramo illius occidentali cui nomen est Vol-
 ga Ptolomæo una cum ipso ramo ignotum.
 Ramum vero alterum a septentrione de-
 scendentem & à Ptolomæo delineatum,
 vel hoc ipso tempore nomen Rhojæ, Rhoæ,
 & Raafvæ retinere testantur Petrus Claßen,
 & in accuratissimâ Tabula sua Johannes
 Massa. Quod si denuo ad Volgæ ramum oc-
 cidentalem respexerimus, reperiemus in
 quadam meridionali Moscoviæ parte exo-
 riri fluvium tendentem versus septentrio-
 nem, seque cum Volga conjungentem,
 atque deinceps una cum illo properantem
 ad flumen Rha, nomine Occa recam, prorsus
 eundem cum Ptolomæi Occhardo, cum
 ob nominum similitudinem, tum ob situm
 maxime post orbem Ptolomæi in justam for-
 mam redactum nec non ob cursum a meri-
 die

die versus septentrionem qualem ei Ptolemæus tribuit, & denique ob locorum, quorum Ptolemæus ad eundem meminerat, quique nusquam præterea occurrunt, viciniam, postquam Oechardem, Occa recam, Rha, & Rhoam in unum flumen rationibus firmis certisque coaluerunt, ut ut Ptolemæus loca ad Oechardem, inverso nonnullorum ordine quod Geographis etiam excellentissimis quandoque accidit, memoret. Sunt autem illa: I. Regio Ptolemæo Ottorocora, nostris Ostrogora & Ostergord, Agathia lib. 5. Utigora, Procopio Utturgari, & Adamo Brem. de sit. Dan. pag. m. 9. Ostrogardia Russia dicta, in longit. a grad. 60 ad grad. 90 & in latit. a grad. 50 ad 60 extensa, Hebersteinio quoque Ottowera & aliis Ottorgora vocata, vulgoque pro primaria totius Russia regione, quippe metropolim ejus Moscoam ambiente, habita. II. Regio, Civitas & montes Cassiorum, quæ omnia ad Occa recæ & Volgæ cum Rha confluum in regione Casan hoc tempore invenire licet. III. Sara urbs hodie Sarra flumini Rha satis vicina. IV. Asparace populi nunc iidem cum incolis Asparchartæ. V. Batæ, Moscovitis ipsis Batzgora, vulgo Petzora cum fluvio Bautzora quem Ptolemæus Bautam & interpretes Bauthissum atque Bautissum appellant. VI. Auxazia, hoc tempore, Aofasola ad fluvium Witzgodam infra Bautzoram. VII. Orosana, nunc dicta Oursum & Orosani prope fluvium Viaxeam in Rha excurrentem. VIII. Chauranii, quorum regionem nostri Ocrania vocant ad occidentalem partem regni Casanensis. IX. Seta, nostris Sesta Koof supra Casanam. X. Palliana, eadem cum nostra Pallian, Polin, prope Damasum fluvium in Obium sese ad latit. grad. 93. exonerantem. XI. Damne quod nomen populo quondam commune adhuc in fluvio Damen vel Dumen

rema-

der hon från söder til nor / som och Ptolomeus henne afmålar. 4. Alla orter sitta in wid dessa floder igen / them Ptolomeus nemner / of ingen annorsfades / när nu Occardes, Ocea Reca och Rha (Rhoa) blifwa alla ett / fast Ptolomeus stundom sätter den ena orten ofwan för den andra i nor / der han borde wara i söder / det intet är til undrandes / emedan detta selet sker wäl än i dag af den som troo sig wara de bästa Geographi. th I. det landes skapet som Ptolom. kallas Ottorgora, och allas waras skrifter Ostergora, Ostergorden; Agathias l. 5. Utigora, Procopius Utturgori, och Adamus Brem. de S. Dan. l. 9. Ostrogard Russia, är alt ett / emellan 60. och 90. middagelinien och 50. och 60. högdz grad / den i dag kallas af Hebersteinio Ottowera och andra Ottorgora det förnämbsla landskap i Ryssland fring Moscou. II. Casy land / Stad och bärg äro de som än i Ryssland kallas Casan wid Rha och Ocea Recas of Volgas tillsammans stöande. III. Sara stad den än i Ryssland kallas Sarra liger wid Rha floden. IV. Aspacara Ptol. liggia strax in wed / och kallas nu Aspacarti. V. Patæ Ptol. de som Ryssarna kalla Patzgora, Petzgora och floden Pantzor, som Ptol. kallar Pantes, of uttolfarena / Pauthissis, och Pautissus VI. Auxazia Ptol. den nu kallas Aofasola wid Witzgodas floden nedan för Pantzora. VII. Orosana Ptol. den nu heter Orosani wid Viaxe floden löpandes i Rha. VIII. Chauranii äro de nu kalla Karaine och Ocraine wäster om Casan. IX. Seta Pt. den som nämnes Sesta Koof ofwan Casan. X. Palliana Pt. äro de idag kallas Pallian, Pollin, in wed Damas floden / som löper i Obium wid 63 wid pas högdz grad. XI. Damas Ptol. de som liggia wid Dammen eller Dumen flod. 12. den ena grenan af Pt. flod med des stad benämnd Sola-

na är en gren af Oby flod benämnd i dag *Solareca* under 97 högd's graden. XIII. *Itaguros* sätter Ptolemæus längst öster om *Solana*, hvilka idag kallas *Igyri*, *Iughuri* och *Ioughori*. Således blifwer / nu icke allenast en tillsammans stämning med alla de orter som i Ryssland finnas än nu i dag behållne / utan och med dem som längre nor öfwan Ryssland äro / så i väster som öster / och det som märkligt är med Plinii, Melæ, Solini och andra gamblas skrifter / såsom (til det XIV.) dem Ptolemæus kallar *Essedones* och *Iffedones* liggandes västan för *Ostrogorden* (Ryssland) på hans samma ottande tafla äro de / som wi kalla *Estar* och landet *ESTLAND* / och Plinius l. 4. c. 12. f. 66. Klarligen säger *Oswan* floden *ВВ* (se 30. högd's 50. mid. lin) öfwer det *Mäoniske* träffet äro de *Sarmader* och sedan *Estar* hvilka Herodotus och Pomp. Mela nämna med samma namn / och Tacitus i sin *Germania* c. 45. f. 692. säger: att på den högre sidan om *Svenska* hafvet bo *Estarna*. Äfwen sätter dem *Jornandes* på samma rum med *hafs stranden* kallandes dem *Estar*. XV. Öfwan för dem sätter Ptolemæus östernor *Zyzyges*, hvilka nu kallas *Zeczhygora*, *Cezychogora* wid 67. högd's gr. 75. middagslin. XVI. Längst öster sätter han från dessa *Rabbaneos*, som i dag kallas *Raubaneia* wid *Obi* floden. XVII. Öfrån dessa i västernor sätter han *Annibii* berg och *Abyos Skytas*, hvilka inga andra äro än *Oby ВАРБ* wid floden *Obium* och landet *Obdora*. XVIII. Ödån i östernor sätter Ptole. *Garineos*, dem *Piscator* i sin *Taf.* kallar *Caran* och *Massa Corigena* under 69. högd's grad. wid 82. middagslin. XIX. Öfwan dessa sätter han *Anthrophagos*, det är / *ДЕЕ СОН АИ ДОК* / hvilka på *Ryska* kallas *Sarnietz*, och haf-

wer

remanet. XII. Alter quoque ramus fluminis Rha apud Ptolemæum, cui urbs Solana adjacet, ramus est fluminis Obii, hoc tempore Sola reca dictus, ad lat. grad. 67. XIII. Quos porro Ptolemæus ad partem orientalem Solane Itaguros constituit, hi nunc Igyri, Iughuri, & Ioughori sunt: adeo ut non solum Russiæ sed etiam omnia regionum illi a septentrione, ab ortu & ab occasu adjacentium loca, nunc in vero suo situ reperire sit perfacile, prorsus uti illa Plinius, Solinus, Mela aliique veterum nobis descripta reliquerunt. XIV. Ad partem occidentalem Ostrogardie (Russiæ) in eadem Ptolemæi Tabula Essedones aut Iffedones, nobis sunt Esthones, & regio Estonia. De his quoque Plinius l. 4. c. 12. p. m. 66. A Buge (fluvio) supra Maotim (ad latit. grad. 50) Sauromate sunt & Essedones, qui apud Herodorum & Melam idem nomen retinent. Tacitus vero ad nostram appellationem propius accedit in Germ. cap. 45. §. 3. Ergo jam dextero Sveci maris litore Aestyorum gentes alluuntur, cui planè accedit Jornandes, qui hunc populum eodem loco ad maris litus assignat & Aesthones appellat. XV. Supra hos versus Aquilonem inveniuntur apud Ptolemæum Zyzyges, quorum regio nunc erit Zeczhygora aut Cezychogora ad latit. gr. 67. & longit. gr. 75. XVI. Ab his versus orientem recedunt apud Ptolemæum Rabbanei quorum sedem tempora nostra Raubanejam ad obium fluvium appellant. XVII. Hos versus Caurum, montes Annibii & Abii Scythæ claudunt, qui alii esse nequeunt quam Obii montes ad fluvium Obium in regione Obdora XVIII. His versus aquilonem succedunt Garinei, quos Piscator in Tabulâ suâ Caram, aut Massam Corigenam inhabitare tradit ad latit. gr. 69. & longit. gr. 82. XIX. His demum superiores vult Ptolemæus Anthrophagos, qui Russorum erunt Samojeda, cum Samiedz lingvâ Russicâ, testibus Anglis in descript. Moschou.

chou. apud Heberstein. p. m. 168. humanis carnibus vescientem notet. Ultra hos, nihil habet versus septentrionē Ptolemæus, neq; etiam Moschovia nunc ascendit: adeo ut loca omnia apud Ptolemæum occurrentia, in Moscovia nobis invenisse videamur, excepta *Asmirea*, cujus nulla adhuc deprehendere potuimus vestigia. Nihil itaque clarior aut certius, quam regiones, Ptolemæi Tabula 8 comprehensas & pro contorto apud illum totius orbis situ, ad orientem nimis rejectas, ita ut Sinas, Tatariam & insignem quoq; maris Eoi partem inter longit. gradus 140 & 180 occupent, hoc modo reductas nempe inter longit. gradus 50 & 100 in veteri & vero suo situ futuras esse, & tam limitibus quam locis suis interioribus, aliorum omnium Geographorum mappis pulcerrime responsuras. Namque & in limite occidentali pro *Essedonibus* *Æsthones*, & in ultimo septentrione pro *Antropophagis* *Samojedæ* erunt. Reliqua autem usque ad orientem loca ut olim, ita nunc nos penitus latent. Vastas enim solitudines ab Obio fluvio usque ad Tatariam magnam nemo adhuc descripsit, ut proinde doctissimus Conringius in Tatar. §. 49. p. m. 430. rectè & prudenter scribat, *Septentrionalem Asiæ Angulum, nullis humanis viribus hætenus rectè exploratum* & incertum etiamnum esse ubi nam Asia versus illam partem terminetur, & quæ terrarum supra Chinam facies sit. Diversorum quidem mappæ in lucem prodierunt, qui Ptolemæi septentrionem & Asiam ab oriente in occidentem vera & legitima ratione reducerunt; nemo tamen inventus est, qui locorum nomina hoc aut superioribus seculis residua, ante nos, investigare & in unum colligere sustinuerit. Idcirco ne vastissimæ illæ solitudines, quæ inter Moscoviam, Tatariam atque Sinas continentur, quasque prædones & vagabundi homines obsident,

wer det samma antbetyda / som läses i Anglendernas *Kyßlandz* beskrifning uti Heberstein f. 168. der lyctar Ptolemæus *Kyßland* nor / och länger up finnes hött icke heller i dag. Åro så alla orter Ptolemæo igenfundna / uadantagandes en landort benämd *Asmirea*, den tag än icke hafwer funnit hwilken den skal wara i dessa tider. Och således klarligen som iiusa dagen / hela Ptolom. 8. Tafla / som effter hans sneda jordennes afmålning wridning af förlängt i öster emillan 140. och 180. middagslin. är sätter / och faller öfwer Sina och Tartariet och sedan föra hafwet emillan Öst och Väst Indien / som sees af 1. tafl. 1. Sig. middagslinier på 140. och 180. Kommer nu heel til rätta och faller emillan den 50. och 100. middagslinien / instämmandes til alla gränzor och landstap med alla andras taflor / så at Estland blifver Estland i väster / Samieds eller Antropophagi komma i sitt rum nor / och de obekandte delar i öster blifwa de / som än i dag äro allom obekandte: ty de stora ödeplatser / som äro emillan Öbyflod och in til stora Tartariet, weet ingen beskriwa / såsom och rätteligen den Lärde Conringius uti sin Tartar. §. 49. f. 430. talar / säiandes. Den norra Afrikas del har ingen menniska än i dag kunnat rätt förfara / och är än öfwiß / hwar hon rätt lyctas / och hwar landstap öfwan Chinam är: utan några landtaflor äro utgångne / som hafwa fuller rätteligen derutinnan ändrat Ptolemæum, at de såmlig hafwa ryckt tillbaka hans alltför långt bort satta orter / men de hafwa intet upsoekt hwar de orter och des namn nu i denna tid och fordom i andras tider äro tilfinnandes / och derföre intet annat gjort / än på det de stora ödemarsker emillan *Kyßland* och Tartariet och Sinam, som beboos af de största wande Tattarer skulle upfyllas med några namn hafwa de dem således

dijt sate. Först de Swebiske bärge
under 100. midd. hwilka Ptol.
äro under 150. och Annibiske bär-
gen under 125. mid. som Ptolom.
har under den 160. och så Imaum
under 120. midd. den Ptol. sätter
under 140. och kunna icke det rine-
gesta det bewissa af något stäl.
Hwarföre hade warit bättre intet
röra Ptolomæum såsom Hondius
i sit förtalsäger / än föra hans or-
ter på andra rum; der man ingen
liknelse til något namn / orter
strömar &c. eller andra Scriben-
ters bewisande och sammanstäm-
de hafwer. Och på det dem gun-
stige läsaren än ett bättre nöije skal
af alt detta hafwa / wil tag indra-
ga de två berömlige män som de
längsta orter öfver nor för några
hundra år sedan hafwa besökt /
som är / Marcus Paulus Venetus
och Haithon Armenus, hwilka
nogsampt skola bewisa at det stora
bärget Imaus, hvars mahan Pro-
lomeus til sin längd uti hela wärld-
den intet på andra orter afmål-
ar / cy äro uti de orter finnandes hwar-
ken effter den middags-linien som
Ptolomeus dem afmål- / icke hel-
ler der som de dem stält hafwa / som
hafwa dem ryckt tillbaka. Ty efter
Ptolomæi ställning är reda wißt /
at alla hans orter på öfversidan om
Imaum, som han emellan 145. och
180. middagzlin. hafwer / finnas
alla igen i Ryssland / förutan det at
Sina och Tartariet falla efter hans
ansättning där som nu hafwet är
utom Sina of Indien, of intet land /
som mycket wäl kan sees af And.
Mylleri Griffenhagy Charaje-
ika eller Tartariske träffa öfwer M.
P. Venetum och Haithonem, der
han rätteligen hafwer af alla Lär-
das skrifter wißt Sinan cy längre
komma än til 150. middagzlin. och
Tartariet til 60. högdz grad / och
efter de wilsarädes mening at Cam-
balu Tartariens hufwudstad skulle
stanna mitt i hafwet. Widare efter
M. Paul. Veneti of Haithonis re-

prorsus vacuæ relinquerentur, in eas conji-
cere ausi sunt montes Svevicos ad longit.
grad. 100, Ptolemæo ad grad. 150, & mon-
tes Annibios ad longit. grad. 125, Ptole-
mæo ad grad. 160, ut & montem Imaum ad
longit. grad. 120 Ptolemæo ad grad. 140;
sine tamen omni ratione & fundamento.
Unde satius omnino fuisset, vel ipsius Hon-
dii iudicio, emendatione Ptolemæi prorsus
abstinere, quam regionum apud eum oc-
currentium nomina ad ea loca transferre in
quibus nulla neque nominum, neque situs,
neque fluviorum neque aliarum rerum ad
istas regiones spectantium signa aut vestigia
haberi possunt, ac ne quidem ullius idonei
scriptoris testimonium adest, vel plurium
consensu firmata fides & auctoritas. Sed ut
de Te, Lector benevole, adhuc prolixius
mereamur; paucis quoque in duorum cele-
berrimorum virorum Marci Pauli Veneti &
Haithonis Armeni, qui partes orbis ver-
sus aquilonem à nobis remotissimas, superi-
oribus seculis diligentissimè perlustrarunt,
peregrinationes & scripta inquirere consti-
tuimus. Et hi faciliè fidem facient montem
Imaum, quo nullus apud Ptolemæum in to-
to orbe major est, in istis locis non inveniri,
& omnino frustra tam secundum Ptolemæi
Emendatores, qui orbem istum ad veterem
suum situm reduxisse, regionesque omnes
Veris suis sedibus se restituisse arbitrati sunt,
quam secundum ipsius Ptolemæi tabulas
quæri. Etenim quantum ad Ptolemæum, a
nobis ante ostensum est, loca omnia ad par-
tem orientalem montis Imaiab illo inter
longit. grad. 145 & 180 delineata, in Mos-
covia reperiri, ut hic taceamus Tatariam
secundum illum ultra Sinas & Indiam veram
in mari Eoo quærendam esse, de quâ re nos
amplius dubitare non finit And. Mylletus
Griffenhagius in Tabula Cataiæ sive Ta-
tariæ M. P. Veneto & Haithoni adjuncta, in
erran-

qua juxta communem doctissimorum quorumvis sensum Sinæ in longitudinem, gradum 150, Tataria vero in latitudinem, gradum 60 non egrediuntur. Itaque si quis errantem Ptolemaum sequi vellet, ei Cambala Tatariae Metropolis in medio mari investiganda foret. Præterea ex M. Paul. Veneto ut & Haithone liquet a longitudinis gradu 110 ad gradum 150, supra latitudinis gradum 60, vastissimas solitudines esse, inprimis autem Cariae desertum supra Corasmiam regionem maris Caspii litori boreali vicinam: quod desertum Haithoni in cap. 3 & 4, p. m. 3 & 4, in longitudinem patet 100 dierum itinere, hoc est 600 mill: aut 40 gradibus, ita ut toti spatio, quod inter longitudinis gradum 110 & 150 est, exactè respondeat, sine ullis montibus, etiam apud P. Venetum, collibus vero campisque refertissimum. Verosimile autem est hujus desertiferè partes esse tria illa Paulo Veneto memorata, quorum primum est desertum Lop, in longitudinem habens iter dierum 30. lib. 1. c. 44. p. 36. Alterum desertum Ezinæ iter habens dierum 40. l. 1. cap. 50. p. 43. Tertium denique desertum Belgians in longitudinem patens iter dierum 40. l. 1. cap. 73. p. 32. quæ spatia inter se conjuncta in longitudinem habitura erunt viam sive iter dierum 100. In his desertis nonnulli locum fecerunt immani isti Ptolemæi monti Imao, utut in eis camporum steriliū & collium omnia sint plena, montes vero nulli. Neque enim apud Haithonem alium habemus montem quam Cocam (Caucasum) inter mare Caspium & Pontum Euxinum omnibus Poëtis & Historicis notissimum & Haithoni quoque cap. 5

& 9, nominatum, nec non montem Armeniæ Ararat in cap. 9. recensitum. Paulus quoque Venerus montis quidem altissimi in Vocia ad latitudinem gradum 40 intra Sinas & regionem Sinæ meminit, ut & aliorum quorundam montium inter Sinas & Tatariam prope desertum Belgion, quorum

tamen

foris bestrifuelse ser man at ifrån 110. mid. och nor om 60. högdz graden äro de stora ödemarkerna: såsom först Care ödemark / som ligger nor om Corasmim landskap liggandes wed Caspiske hafwets norre strand / som sees af Haithon 3. och 4. cap. f. 3. 4. hwilken ödemark han säger wara 100. dagresfor lång / det är 600. mil eller 40. grad. och sluter så in hela den widden från 110. midd. til 150. uti hwilken inga bärg nämnas / icke heller af P. Veneto utan backar och måst sands bedar. Och synes denna ödemarken innesluta större delen af de P. Venetus nämner wid namn / som är Lop ödemark 30 dagresfor lång / l. 1. c. 44. f. 36. Ezinæ ödemark 37 dagresfor lång c. 50. f. 43. Belgians ödemark 40 dagresfor lång. c. 37. f. 32. hwilka göra tillsammans 110 dagresfor: och uppå dessa ödemarker hafwa somliga sate Ptolomæi sträckeliga långa of stora bärg Imaum, där likwål intet annat är än sandbedar och sandbackar / och nämnes inga andra rätta bärg hos Haithonem än Cocas c. 5 och 9. (Caucasus) liggandes mellan Caspiske hafwet och Pontum den och alla Poëter och Hist. Skribenter wetta at tala om / och Ararat i Armenien Cap. 9: Afwen så hos Paul. Venetum nämnes det höga bärget uti Vocia wid 40. högdz graden / emellan China och Sins land / och sedan de som liggia emellan Sinam och Tartariet mot ödemarken Belgion, hwilka äro allenast små bärg och åfskilda / så att murar äro emellan dem gjorda at umhuerfwa Sinam. Äro således inga sådanna makalösa långa och tillsammans

håu

hängian de bärgfrösta såsom en bogga eller ett C eller Δ såsom Ptolomæus dem afmålar / til at finna emillan den 110. och 150. graden i öster / icke heller med sådant namn nemde; hvarsöre willia wij söla i wäster. Wester om 110. graden och dessa ödemarfer nämna när P. Venetus Cumanos ett stort landskap l. i. c. 61. f. 52. såsom widlyfteligen beskrifs af Haithone c. 5. f. 5. hwilken säger det wara ett mäckt stort land / och dråftigen slår / så att inga tränder finnas / utan några få inwed några gårdar planterade. Jolkei boo uti tält och bränna dyngia / såsom i Holland / för wed. Och att detta landet sträcker sig så långt i nor / at om wintern bör der ingen menniska / utan flyttia dådan / och om sommaren är där mäckt hett / och ofäteliga myggar och flugor: til endel på nor sträcker detta landet sig theop med Cossia land (hwilket ligger wid floden Cossia löpandes i Obium wid 66. högdz graden / 90. midd.) och i söder med floden Etil, hwilken eliest kallas Volga of Rha, som synes af alla Geographis, och i det att han nämmer henne wid det Caspiske hafwet of bärgget Cocas (Caucasus) liggandes emillan Pontum Euxinum och Caspium mare. Hufwdstaden i Cumania säger han heet Sara. den fordom mäcktastoor och berömlig war / men af Tatarne sedan mås rededes förstörd. Af dessa Haithonis ord ser man huru wäl de träffa in med Ptolomæo sedan hans orter blefwo til rätta förde / ty hans mycket berömlig stad Sera som han ställer öster för Ottorocora, Ostrogord eller Rysland är den samma som än i dag der ligger östan före Ostrogord wid Rha (Etil Volga under 58. högdz graden och 85. mid. och

fals

ordinem redacto, planè convenire videntur: namque Sera urbs primaria à Ptolomæo ad partem orientalem Ottorocoræ, Ostrogordæ sive Moscoviæ constituta, est horum temporum Sera aut Sarra ad partem orientalem

tamen hi valde sunt exigui & ab invicem longis spatiis discreti ita ut ad arcendam a Sinis Tatarorum vim & irruptionem muro inter se conjungi debuerint. Tales proinde & tam, ut vult Ptolomæus, immanes, continui, in modum arcus, aut literarum C vel Δ inflexi, aut denique ejus nominis montes, inter longit. gradus 110 & 150 vel etiam ultra eosdem, versus orientem haberi non possunt. Convertamus igitur nos ad occidentem, ubi ad hanc partem desertorum horum, & quidem ante longitudinis gradum 110, Paulus Venetus l. i. c. 61 p 52. Cumanos in vastissima quodam regione collocat, cujus amplissimam descriptionem Haithon c. 5. p. 5. nobis reliquit, Regionem appellans adeo magnam, campestem, & sine arboribus, exceptis illis, quas nonnulli apud ædes suas plantarunt. Insuper etiam addens, incolas in tentoriis habitare, & Belgarum more fimo pro lignis uti; regionemque ipsam versus septentrionem tam late excurre, ut homines hyeme in illa versari nequeant, ac propterea ad alia loca occupanda cogi; æstate vero calore Solis supra modum torreri & ab infinita culicum & crabronum multitudine infestari. Præterea ad septentrionem cohærere illam cum Cossia regione, quam alluit Cossia fluvius, cum Obio ad latit. gradum 66, & longit. grad. 90. sepe conjungens: à meridie attingere flumen Etillum, quod & consensu omnium Geographorum, & suo ad mare Caspium montemque Cocam (Caucasum) situ, aliud a Volga sive Rhâ esse non poterit. Denique & Cumanix metropolim Saram vocat, urbem olim amplam & magnificam, postmodum autem a Tataris solo fere æquatam. Hæc Haithonis verba cum Ptolomæo, verum in

Ostro-

Ostrogordæ prope fluvium Rha (Volgam, Etillum) ad latit. gradum 58, & longit. gradum 85 sita. *Cumania* quoque Haithonis, reliquorum scriptorum est *Lucumania*, *Lucumoria*, ad cujus latus occidentale siti sunt montes *Camene Pojas*, hanc regionem a *Moscovia* secernentes. Tatari denique sive hujus regionis incolæ, quibus in more adhuc positum est loca septentrionalia hyeme deferere, versusque meridiem proficisci, *Kolmaki* vocantur. Quam migrationem *Moscovita* eleganti fabula, apud Alexand. Guagninum in *Lucumoria* descript. p. m. 169 adumbrant: Porro de quibusdam populis (inquit) in *Lucomoria* habitantibus, portentosum & dictu incredibile quiddam refertur, quasi illi quotannis 27. mensis Novemb. die, velut *Hirundines* & *Ranae*, præ intenso frigore brumali moriantur. Postea redeunte Vere 24. April. die, eos de novo reviviscere ajunt. Nempe cum in his locis planis & ad pascua tantum aptis nulli sint montes aut sylvæ, & ea propter homines boreæ frigus atque inclementiam tempore brumali arcere nequeant, ad meridiana & sylvestria loca quotannis concedere, inque iis æstatem præstolari tenentur. Huc quoque accedit Henric. Hondii & Johan. Massæ auctoritas, quibus utique in accuratissimis eorum mappis trans Volgam & Obium, præsertim ad hæc loca nulli sunt montes, sed ingentia deserta sylvæque modicæ. Ultimam hujus regionis partem versus septentrionem Paulus Venetus Bargu (Barscol) vocat, & montium expertem itinere 40 dierum facit. Hanc nos in longitudinem, à gradu 100 ad gradum 120, quod spatium 40 dierum itineri fere respondet, concludi & comprehendi, rationibus sequentibus

fallas *Sera* och *Sara*, och detta land som Haithon kallar *Cumania*, är det / som andra kalla *Lucumania*, *Lucomore*, och de bärg som nämnes om dem finnas kallas *Comene pojas* liggandes emellan *Rysland* och detta land / och de Tattarer som detta land bebo / flyttandes hit och dit från de Norste orter om vintern til de södre kallas *Kolmaki*. Dersöre och *Ryssarna* denna deras flyttning från nor til söder om vintern ärtigt genom en gata hoos Alexand. Guagninum uti sin *Ryslands Lucomories* beskrifning fol. 169. afm ålar / säiandes att Goltén på den orten de dö bort den 27. Novemb. äfven så som *Swalorna* och *Nlossorna* / och den 24. April. så de lif igen / hwilket intet annat är än om vintern efter där inga bärg eller skogar äro att aswärja nordanvädrer / mycke mindre wed att bräma och värma sig / utan allenast ångemark för boskapen / ty flyttia de mot vintern dådan söder ut i *Skogelandet* til desommaren återkommer. Dess förutan seer man och af *Henrici Hondii* och *Johannis Massæ* mycke nåtta räsor / att inga bärg uti detta land på andra sidan om *Oby flod* och *Volga* asmålås / utan ödemarkar med någon skog. Det ytersta af detta land nor åt kallar *P. Venetus Bargu*, och *Bargscol*, och säger det wara mäcka slätt utan bärg 40. dagsresor långt. Detta land liggia emellan 110 middagslinien och 120. som gör oss 40. dagsresor / gifwa estersöitande

ffial: 1. at de bruka Xenar att åla och rida med / hwilket stier af dem / som bo på båda sidor om Oby flod / åfwen som af våra Lappar / som sees af alla Rysslands Scribenter. 2. at Diuren flymist bore om wintern för des föld 3. At när man hafwer rest detta Bargu land öfwer / kommer man til mörka hafwet 4. Och til de hårg som Galkarna måcka Yngla uppå: dessa hårg ser man wara de samma / som Heberstein i sin Rysslands beskrifning f. 61. Joh. Fab. f. 198. säger liggia wäster om Obium, men intet sträcka sig ut före med floden Obio, utan alt in wed hafsidan in til Duina, der före och fallas af Ryssland **ЮЖНОЕ БАН** Deller **ЮЖНОЕ** / på hwilka Galkarna finnas / som föras til Storfurstens och andras hof at iaga med. 5. Säger han at der in wed åro de stora öjar / som de Christina beboo / hwar som **ОЗЕРКА** finnas / som föras til Armenien och Cumanien, som närmas dem åro. Hella världen är kunnigt / at Sverige / Norge och Island åro Christina öjar / och där finnas Gripfalkar / hwilket ord / som helt Götiskt är / stadfäst M. Paul. Veneti saga ty de kallades således af det / att man med dem **ОЗЕРКА** andre foglar och diur. Sedan de som wid dessa bergen bo emellan Duina och Oby floden åro mest hedningar / som sees af alla Ryssa Scribenter. 6. Beskrifwes Swertges öds yttersta nås / åfwen så af P. Veneto, som det af de gambla Græker utropas / nemligen at liggia så langt nor / så att norstiernan synes litla som at luta til söder. Nästa wij så intet hårg fäte igen än af något värde / som kan suara mot Imaum, som är en tillsammanshängande rygga / och sedan hafwer en stor fro

tibus confirmatum imus: 1. quia accolarum Obii fluminis, ut & Lapponum nostrorum more Rangiferis pro jumentis, omnium rerum Moscoviticarum scriptorum fide, utuntur. 2. Quidquid in ea est animantium, id ob frigoris hyberni vim intolerabilem, inde sese subducit. 3. Supra se habet Mare tenebricosum aut pigrum dictum. 4. Montibus terminatur, in quibus Falcones magno numero nidos exstruunt pullosque excludunt. Sunt autem hi montes ab Hebersteinio in descript. Moscho. p. m. 61 & Joh. Fab. p. 168. ad occidentalem Obii partem collocati, quos tamen Obii fluminis ripas in longitudinem sequi, non est existimandum, sed juxta maris litus ab Obio usq; ad Duinam extendi, ac proinde a Moschovitis *terrae Cingulum vel compedes* appellari, atque etiam in illis Falcones capi & ad magni Ducis Moscoviæ aliorumque virorum magnorum aulas, in usum venationis adferri. 5. In vicinia esse dicuntur insulæ Christianorum satis magnæ, in quibus Gripfalcones capiuntur, ad proxima loca, Armeniam puta Cumaniamque mitti soliti. Sveoniam vero Norvagian & Islandiam Christianis teneri & Gripfalconum feraces esse nemo ignorat. Etiam Griphi vocabulum mere Gothicum, historiam a M. Paul. Veneto propalatam confirmat, namq; à nostro griipa / *capere deducta est vox Gripfalcon* quia hoc avium genere ad alias aves ut & animantes capiendas uti solemus. Taceo nunc quod apud hos montes inter Duinam & Obium pagani & idololatræ ut plurimum habitent, testibus rerum Moscoviticarum scriptoribus omnibus. 6. Ad eundem quoque modum ultimum Sveoniæ promontorium à Paulo Veneto descriptum legimus quo Græci veteres illud delinearunt, qui versus septentrionem illud excurrere faci-

som

unt,

unt, adeo ut stellam polarem quasi ad meridiem inclinatam adspiciant. Nullum itaque montem adhuc invenire licuit tam magnum ut Imaum referre possit, qui dorso immani cohæret & in formam Λ circumagitur. Hi enim ab invicem distinctissimi sunt & interlabentibus fluminibus Duina, Pinegâ, Potzora, Obioque in partes divelluntur tam exiguas ut singulæ illarum paucarum horarum spatio transiri possint. Nobis equidem quantum ad hoc negotium Martinierus *αὐτομης* fide videtur dignissimus, qui se eos pag. 44. & 50. horis 12, & p. 54. jugum eorum altissimum horis 6. superasse fateatur, ad ostium fluminis Barsgunæ, cui nomen ex regionis Bargu nomine apud Venetum occurrente impositum arbitramur. Ita quoque sejunctos esse hos montes, ex alterius cujusdam itinerario testatur Heberstenius pag. m. 61.

Ultra fluvium Petzora altissimi montes ad ripas usque protenduntur; hiesi variis in locis varia habent nomina communiter tamen Cingulum mundi vocantur. In his montibus nidificant Gerosalcones (Gripsalcones) de quibus infra, cum de Principu venatione verba facturum sum. Atque in principis Moscovia ditione hi montes soli visuntur, qui veteribus Riphei FORTE vel Hyperborei montes visi sunt. Idem porro faterur secum aliquo collocutum fuisse, qui diebus 17 in his montibus iter faciendo, ad verticem eorum summum quem Stolpe / columnam vocant, pervenire nequirit. Quæ verba sine dubio de omnibus horum montium partibus intelligenda erunt: namque à Duinâ ad Obium, ubi hi montes, unâ cum vertice modo memorato prope Barzugæ fluminis cum Obio confluentem, in longitudinem exporrecti jacent, numerantur 140 milliaria, 18 aut 20 dierum itineri respondentia. Partes vero singulas non usque adeo magnas esse, sed tempore mediocri transiri posse, Martinus satis evidenter ostendit. A quo non discedit Math. Michovius de Reb. Polon. p. m. 209. in Moscovia prope mare montes esse referens mediocris & molis & altitudinis; minime vero tam inmanes ut transiri nequeant, quales eos plerique esse tradiderunt.

som ett Λ . ty hwad dessa bärge anlangar / så hängia de intet till samman / utan stora floder såsom Dvina, Pinega, Potzora, Obius skilia dem åt att man på några timar kan fara hwardera förbi / såsom man aldrig bäst tror Martiniers, som sielf hafver dem besökt / och läses f. 44. f. 50. at han på 12. timar hafver rest öfver dem / och f. 54. att han på 6. stunder reste de allrahögsta förbi där floden Barsguna utlöper / hwilken jag menar hafwa samma namn med Venetilandz namn Bargu. Heberstein f. 61. bewittnar och deras skilnad såändez: Drom floden Perzora synas höga bärge (såsom han berättar af enz resebook) som sträcka sig wid hafvstranden / hwilka på årtulligarnas hafwa årtulliga namn / dock uti gemenskap kallas tordennes band. Där finnas mycken heet af Gripstallar / som Gerskarna brukta i lacht. Och äro dessa de endeste bärge / som finnas i hela Storfurstens Herradöme eller riket / hwilka / kantske / de Gambla hafwa ment wara de Yswerbornes bärge eller Skibhällar. Sedan säger han / at en hafver berättat honom / hafwa uti 17. dagar rest på detta bärget / och än intet kommit til fullen / som kallas Stolpe. Detta måste förstås om alla des delars lågd / ty mellan Dvina flod och Obium, där de liggia / och Stolp des högsta fulla som är emot floden Barzuga flytandes i Obium, äro 140 miil / hwilket gör en 18 eller 20 dagsresor. Och af Martinio ser man dem intet hwardera wara mycken stora / utan städze kunna öfverresas / hwilket och Matthias Michovius f. 209. i sina Poländska handlingar bewittnar / såjandes in wed hafvet i Ryssland äro där bärge af mottelig högd och storleek / intet såsom somlige gamla sagor förmåla / att de äro osköljiga stora / så at ingen kan dem öfverresa. Är alltså inga sådana bärge

Bärg / hvilka med en rygg tillsamman hängta på 30. eller 40. grader till sinnandes i hela Ryssland / Poland eller Tartariet som Ptolemæus dem afmålar. De Lärda hafwa om detta Imaus bärg äfkilliga gissningar som ses af Ortelio; i ty at Gerh. Mercator menar det vara Inisa ett Gullfverbärg mot Indien. Jacob Castaldus Altai, det som ligger i Tartariet der deras konungar begrafnas. Rancusius menar Belgian der ödemarken är. Postellus menar Sephar, som nämnes i den H. Skrift. Castaldus Dalangven och Nangracot. Montanus det de Hebreer kalla Abimac. Theverus som Indianerna kalla Copizath. De gamla såsom Strabo och Plinius sätta detta bärggå genom hela Asien, så att alla des små bärg äro lika som des grenar / hvilka hafwa sått sedan äfkilliga nampn. Der af Ortelius, Hoffmannus och andra mena Imaum Plinii och Strabonis cy vara allt / ty Ortelius säger at Ptolemæi Imaus begynnes af berget Tauro och går up til isshafwet. Summas hwarcken till namnet / eller storleken / eller des skapna / eller des yttersta ända / får man på detta sättet något bärg / som heter Imaos: hwar förre såsom iag är nu kommen ibland wilsarande bärg / wil iag tillse huru iag kan genom Guds nåd komma der ut och wil så först indraga några radar af Plinii l. 5. c. 27. f. 289. Det bärget Taurus, säger han / kommer des ifrån Indiens Strandar går egenom oräfneliga landstap / och på sidstomne ipektar med sin troot uti Rippels bärgen / och hwar han utsticker sina grenar / så får han nya namn / des första begynnelle och deel är Imaus, sedan Emodus, Paropanifus, Circius, Chambades, Pharphariades, Choatraz, Orages, Oroandes, Niphates, Taurus och Caucasus, och hans armar äro Sarpedon, Coracesius, Cragus, och åter Taurus. Och der han ypnar sig och lemnar wäg för dem resandom / på det hans ryggebast luter må vara sonderdel / hålls desse ypnungar allena för portar / sedan äro hans grenar på höger / Hyrcanus Caspius, på wänster Pariedrus, Moschius, Amazonicus, Coraxicus, Scythicus. Slera hans armaras nampn finner

ut proinde montes continuo dorso, per 30 aut 40 gradus exporrectos, quales eos esse voluit Ptolemæus, in Moscovia, Polonia aut ulla parte Tatarix neutiquam inveniri merito contendamus. De Imao monte multas recentet Doctorum conjecturas Ortelius, quales sunt Gerh. Mercatoris de Inisa, Indiæ vicino monte & argenti mineris celebri; Jacobi Castaldi de Altayo Tatarix monte & imperatorum sepulturis claro; Ramusii de Belgiano deserto; Postelli de Sepharo in sacris literis memorato; Castaldi de Delangveno & Nangracotio; Montani de Hebræorum Abimaco, Theveti de Indorum Copizatho. Veterum autem & præcipue Strabonis Pliniique sententia fuit Imaum montem per totam Asiam extendi, atque in varios ramos divisum nomina diversa sortitum esse. Neque tamen de eodem monte utrumque horum sensisse aut scripsisse, sibi persuaderi patiuntur Ortelius, Hoffmannus aliique: Ortelius enim Ptolemæum ait initium posuisse Imai in monte Tauro, & finem ad mare glaciale. In summa, neque nomine, neque magnitudine, neque figura, neq; finibus aut terminis, ullus erit in his locis Imaus. Verum enim vero ut in difficilimum incidimus labyrinthum, unde per Dei gratiam eniti oportet, pro filo Ariadne inprimis sumemus Plinii verba l. 5. c. 27. p. m. 289.

Taurus mons, ab Eois veniens litoribus; Imminus ipse, & innumerarum gentium arbiter; flexuosus evadit usque ad cognata Rhipheorum montium juga, numerosis nominibus & novis, quacunque insedit, insignis; Imaus prima parte dictus, mox Emodus, Paropanifus, Crivius, Chambades, Parphariades, Choatraz, Oreges, Oroandes, Niphates, Taurus, atque ubi se quoque exuperat, Caucasus: ubi brachia emittit, subinde tentans maria similis, Sarpedon, Coracesius, Cragus: iterumque Taurus, etiam ubi dehiscit, seque populis aperit: portarum tamen nomine unitatem sibi vindicans, qua alibi Armonia, alibi Caspia, alibi Ciciilia vocantur. Quin etiam confractus effugiens quoque maria, plurimis se gentium nominibus hinc & illinc implet: a dextra Hyrcanus Caspius, a lava Pariedrus, Moschicus, Amazonicus, Coraxicus. Scythicus appellatus. Qui plura ramorum ejus nomina volet, Ortelium, Hoffmannum, Ferrarium & alios adeat. Interim nos filum

Plinianum ulterius sequimur, lib. 6. c. 17. p. m. 335. Emodium montium promontorium Imaus vocatur, incolarum lingua nivolum significante & porro iisdem vestigiis in Indiam, & quidem ad Gangem concedimus. Porro Plin. l. 7. c. 2. p. m. 395. Super alios autem, ait, Antropophagos Scythas, in quadam convalle magnâ Imai montis, regio est, que vocatur ABARIMEN, in qua sylvestres vivunt homines; avertis post cruraplantis, eximia velocitatis, passim cum feris vagantes. Hos in alio non spirare celo, ideoque ad finitimos reges non pertrahi, neque ad Alexandrum Magnum pertractos, Beton itinerum ejus mensor prodidit. Priores Anthropophagos, quos ad septentrionem esse diximus decem dierum supra Borystenem annem, osibus humanorum capitum bibere, cutibusque cum capillo pro mantelibus ante pectora uti. Hæc Plinii verba vel levissimè expendendo, Imanû montē per illa patefieri posse arbitramur. Nam 1. Antropophagos in populis septentrionalibus numerat, adeo ut à Plinii patriâ ad eos concessuris ortum, occasum aut meridiē nullo modo spectare liceat. 2. Supra Borysthenē itinere 10 dierum eos constituit. Borystenes autem ad latit. grad. 56. in Tab. 2. Fig. 2. locaturit. A quo loco cum Finlandia & Moscoviæ interiora, quæ sinum Cronium attingunt, itinere 10 dierum seu mill. 70, (id est 10 gradibus) absint, in illarum alterutra Anthropophagos inveniri necesse est. 3. Supra hos habitare ait, quos Imaus instar convallis undique circumdat. In Sveoniâ vero aut Moscovia cum investigandus omnino veniat Imaus, tenendum utiq; erit Sveoniam in septentrionē magis excurrere quam Moscoviam, atq; etiam uti in Cap. 8. p. 348. & præter nos omnes mappæ ostendunt à montibus, velut convallem ambiri, cum in Moscovia nihil tale reperiatur. 4. Huc accedit quod in Sveonia immane & perpetuum montis habeatur dorsum, nullis fluminibus intersectum, plurima tamen cum in Oceanum occidentalem, tum in Mare Hyperboreum, Balthicumque à vertice aut lateribus suis descendere faciat; cui nomen etiam hoc tempore est *Uma berg* / id est, mons Imaus, cum quo Uma regio & pars Laponiæ commune nomen habet & in latitudi-

man uti Ortelio, Hoffmanno, Ferrario och andra. Ut Plinii 6. Book 17. Cap. fol. 35. säses att det Emodisse bärgets yttersta nås är Yma bärge / hwilket på des inwånares språk betyder ett bärge med snö belagdt. Sedan kommer Plinius til Indien med des strek. Vidare uti sin 7. B. 2. c. f. 395. säger han: Osman för de Scythar som äta fött (Samojedene) är ett macta stort land och daal / som limeslutes af Yma bärge / hwilket land kallas *ABARIMEN* / uti hwilket lands Stegar fött bo / som wända föten tilbaka / och äro obärligit snabba att löpa / och wislas bland wildduren. Deha fördraga intet andra landstaps wäderslet / derföre låta de sig intet dras til andra Konningar och Swrtar / icke heller kunde Alexander magnus så några af dem til sig / såsom Beton hans iordemätare förmåler. Dehe försagda Goltätarar / som boo långt nor ått 10. dagsresor ofwan floden Borystenem, de dricka utaf menniskio huswäsklar / och bruka huden med håret til bröstlappar. På stan lärer iag råka på med Plinio hwar Ima bärge är til finnandes / när man får öfwerläggia hans ord / ty I. säger han att Anthropophagi de boo nor ått / så måste man fuller intet ifrån Plinii ställe söka öster / wäster eller söder. II. 10 dagsresor ofwan Borystenem, hwilken flod begynnes wid 56. högds graden / se 2. Tafl. 2. Fig. och altså 10. dagsresor der ofwanförre (som gör 70. mill / det är 10. grader) hwilkee stannar just uti Finland och Ryssland fring Granwicken / måste Anthropophagi wara. III. Säger han at där ofwan före bo de / som bärget Imaus omhwälfwer / såsom en daal / hwarföre måste det wara antingen Sverige eller Ryssland. Sverige går myckit högre up än Ryssland och omhwälfwes af bärge som en daal / som klarliken för är wist Cap. 8. f. 348 och finnes på alla landtaflor / men icke Ryssland. IV. I Sverige får man då det stora bärget igen / som med en stadigwarande rygge / hwilket alla floder utwisla / som det intet sönderfåra / utan på bägge sidor falla där ifrån i wäster / norre och österhafwet / och kallas

YMA bärg m; hela YMA land och Lappmark altifrån 64. högds grad til den 70. som är 105. YMA misl/ såsom läses i Cl. Schefferi Lapponia c. 2. f. 14. Landet kallar Pl. *Abarimen* (*Abarimon*) dåt han skulle kalla des folk; hwilket äfwen är ett fördräfwat Götskt ord / såsom Yfwerborne; och är de högstas ärenittel i Riset/ hafwer och lika att betyda/ och skrifwes rätteligen *Habarnemen*: ty H utläta Gråferna offta / såsom det ses af *Abaris* den wideberömda Skyren/hwilken hoos of kallas *Habor*. Äfwen så den namnfunnige Konung / som friade effter Signil, skrifwes *Abor* och *Habor*, äfwen såsom *Abold* och *Habold*, *Esum* och *Hesum*, *Orpa* och *Horpa*, *Yfwer* och *Hyper* och flera sådana. Detta ordet är ihopsatt af *Ha*, hög/ och *Boren* föd. Dädan *Habarnemen*, *Hogborne* men (*Yfwerborne* men) och är ännu alla högstas Konungars / Förstars och Jarlars tytlar i Sverige. Detta wårt Skyffsa ords ihopsättning wissa och de Gråfiska Skrifter omden förnåmliga *Habari*, tyhoos Scalig. Animad. in Euseb. f. 93. läses han *Baris*, och hoos Herodotum *Abaris* äfwen som hoos of YMA K E N och YMA B D K E N.

6. Beskrifwer han detta land; Skogsmån Lapparna genom en artig gäta / såtandes dem i wända förtrens sulor tilbäla / och 2. löpa outhärligen hastigt / och 3. det ibland willdiur. Man weet at människior nas Foot är bredare fram / som kallas sulan / och smälare baal / som heter Hålen. Twärt om äro Lapparnas Skidor / som de löpa på / baal ärt större / och bredare / som och kallas

pernecitatem incredibilem, & 3. vitam inter feras eis attribuit. Notissimum autem est pedum humanorum plantas antrorsum versas & calcaneo latiores esse. Verum Lappones sumptis soleis ligneis, quæ pone pedes multo & longiores & latiores aversas pedum plantas repræsentant, ha-

tudinem extenditur à gradu 64 usque ad grad. 70. per mill: germ: 105, uti vult Cl. Scheff. in Lappon. c. 2. p. m. 14. Verum hanc regionem Plinius vocat *Abarimon* (*Abarimen*) populi potius quam terræ nomine; namque *Ubarimen* gothicum est, & communiafata cum altero ejusdem significationis vocabulo *Yfwerboren* expertum, Utrumq; enim in præcipuis illustrium virorum titulis olim fuit, & apud externos populos magnam corruptionem passum est: videturque prius illud omnino scribendum esse *Habarnemen* / cui Græci pro more suo primam literam H facile eripuerunt, uti fecisse ipsos planum est in *Abari* nomine viri inter Scythas celeberrimi, quæ nostri *Habar* appellarunt. Eandemq; scriptionis diversitatem in aliis nominibus observamus; namque & magnanimus ille Signildæ proculus *Abor* atque *Habor* vocatus est, uti promiscue usurpata legimus *Abold* & *Habold* / *Esum* & *Hesum* / *Orpa* & *Horpa*, *Yfwer* & *Hyper* & id genus alia. Est autem hoc nostrum *Habarnamen* ex *Ha* / *altus*, *celsus borengenitus*, & *Man* vir Unde *Habornemen* / (*Yfwerbornemen*) viros notant illustri profapia oriundos, & honoris causa in Regum, Principum, Ducumque Sveonicorum titulis adhuc leguntur. Hanc vocis gothicæ compositionem ipsi quoque Græci conprobant in suis de celeberrimo viro *Habari* relictis monumentis, Ille enim apud Scalig. in Euseb. p. m. 93 *Baris* vocatur, sed apud Herodotum *Abaris*, plane ad eundem modum quo viri tales apud nos & *Borne* & *Haborne* dicuntur.

6. Incolas quoque regionis hujus id est Lappones descripturus, pulcherrimo ænigmate, 1, plantas pedum retrorsum actas, 2,

harum beneficio tantâ inter feras, rangi-
feros puta, Lupos, urfos, Alces & vul-
peculas, quas venari solent, velocitate
feruntur, ut res nisi apud intuentes fidem
vix inueniat. Legentibus tamen & satis-
faciet Clar. Scheff. in Lappon. cap. 20.
p. m. 248, ubi simul lucem multam accepit
Adamus Brem: qui cum Solino eos Himan-
topodes nominare non veretur, hoc est,
implicatis & recurvis pedibus incedentes:
hice enim incessus nostris Lapponibus dum
soleis lignes impositi per nives celerrimo
quasi lapsu feruntur, optime convenit: Post
certas enim ad cursum concitationes altero
pede factas, alteri cui major solea suffixa est,
toto corpore innituntur perque campos in-
credibili cum celeritate avehuntur. Ad col-
les autem superandos pedibus ambobus in-
sistere necesse habent. 7. Montem Imaum
Plinius cum Riphæis coniungit, ad eum
plane modum, quo nos in Tab. 6. Fig. 14.
istam conjunctionem expressimus, & cla-
rius in cap. de Riphæis montibus ostensuri
sumus. Dispiciendum igitur erit primo un-
de Strabo, Plinius, Ptolemæus & alii haue-
rint istam sententiam de Imao monte per
totum orbem terrarum ramos suos disper-
gente, non secus ac ab arboris trunco in
magnam vastitatem exeunt; quod tamen in
Asia, Moscovia, India, Sinis, Perside, lo-
cisque aliis falsissimum esse omnes qui hæc
loca peragrarunt, adprime testantur. Dein-
de, unde nomen suum Imaus habeat, cum
nemo adhuc inventus sit qui id ipsum pro
domestico agnoscat. Et denique qui fiat
quod partes ejus eminentiores Tauri vocen-
tur. heic sane Græci rursum declarant se
aliquid ex antiquissima poësi nostra de
montium productione & nominibus degu-
stasse, ne tamen omnia rite affecutos esse.
Ita vero poësis nostra habet: Mundum ma-
jores nostri vocaverunt gigantem, cui no-

men

las Sulan / och smolare fram /
och altså kallas sälan stå på om
hålen hwilkens afriening med deras
outsädeliga hastiga löpning / ibland
Vildbirren / Renar / Wargar /
Björnar / Älgar och Råfvar
som de jaga / kan läsas och ses uti
Cl. Schefferi Lappon. c. 20. f.
248. hwilken och c. 2, f. 10. myket
wål utlägger Adamum Bremen-
sem, som kallar dem *Himantopodes*
med Solino, det är sådana som lö-
pa eller hoppa på en foot / det
Lapparna och göra / när de löpa
på sina Skidor / eller på Skrid-
sko / ty då sätta de up den ena fot-
ten / hwar gång som de skiuta sig
med honom fram / och med den an-
dra stå de stilla uppå den större
Skidan / den som de åka med /
undantagandes när de fara backar
uteföre / då åka de med både.
7. Säger Plinius att Ima
Bärg hänger tilhoppa med Ri-
phæsbärgen / det ser man af 6.
Taf. 14. Fig. och klarare skal
wisas i Capitulet om de Riphæiske
bärgen. Nu wilja wij tillse hwar-
dan Strabo, Plinius, Ptolemæ-
us och andra sätt den mening /
och sage detta bärget Imaum löpa
genom hela nästan wärlden med
alt tillsammanshängande grenar
såsom en krep eller trä / det lik-
wål utaf alla andra som hela
Asiam, Ryssland / Indiam, Chi-
nam, Persiam, och andra orter
sielfwa hafwa igenomrest / och nu
bewist är / befinnes ingenslades på
de orter sådana finnas. 2. Hwar-
dan det är wordet kallat Imaus,
och likwål ingenslades sådant
namn är kunnigt. 3. Och hwar-
eföre des större delar kallas Tau-
rus. Ty måste wij åter låta se /
at de gamla Græker hafwa wål
fått någon smak af våra urgam-
la sagor och gåtor om bärgens i
världen skapnad och des namn /
men intet aldeles den förstått och
fattat. Sådant är sagan: Hela
världen hafwa våra gamla föra-
fäder liknat wid en Jätte / kallan-

des

des honom Yme, hwilken Bores tre
söner dräpte / och ran så mycket
blod af af honom / att alla men-
niskior drunknade der uti / un-
dantagandes en / som med sin hu-
sfru kom i en båt undan / såsom
Eddas ägna ord lyda. i 6. Myt.

Totu Bor syner Yme Jo-
tun / og sluttu han mit i Giv-
nunga gap oc giordu af Gräu
hans jordena / en af blode hans
Gäen og worten. Jorden war
giord af holdinu Bjorgen af
beinum / Grior of urd af tonnum
og iorlum og beinum er broten
weru / af haus hans giordu
their himenn. etc.

och såsom widlyfftigare detta fins
uti en gammal Saga så äro nu
bärger alla tillsammans-hängiande
såsom benen i kroppen. Men så-
som benen intet allestädes kennas
til / utan up i Kallan / där allenast
huden täcker hufwudskälen / och
sedan där lederna äro / och sär-
deles Ryggkotorna / där des ud-
dar kallas torn / Tauru på La-
tin Spina, äfwen såsom på Ro-
senträ de hwassa taggar kallas
torne (Spinæ) stickandes sig
utom bladen och småkarna J.
lika måtto så wil gatan förstås
att alla Bärger in i jorden hän-
gia tillsammans / men sticka sig
allenast här och där ut / hwilkas
uddar kallas Tauru, hwar af de
Gräfer och Latiner hafwa skapat
ordet Taurum, och af Ymes been
Imaus bärg / men hängiandes
dem alla tillsammans uppe på
jorden / intet fattandes gätans för-
stånd / at de äro inne uti jorden /
och allenast sticka ut sina iden.
Dadan är det och Ovidius kom-
mer att utropa uti det för indrag-
na rum / huru af Atle blef ett
måckta stort bärg / intet heller
förståndes hela gatan att Atle
giorde af Ymers been Bärger.
Widare talar war saga att af
Ymers hufwud blef Yma bärg i
Sverige / effter det ligger högst

men esset Ymo. Hunc è medio sustulerunt
Borei filii tres, tantumq; sangvinis ex vulne-
ribus ejus effluxit ut eo submergeretur genus
omne humanum, excepto uno qui cum uxo-
re cymbam ingressus periculū illad effugit.
His Edda sequentia addit verba: Myt. 6.

Sedan togo desse tre bröder Atin
Wile och We denna Jätten Yme,
och kastade honom uti Mablströ-
men eller Agrunden / och skapade
utaf hans döda kropp Jorden /
men af hans blod flöu och watnet /
Jorden blef giord af flötter / Bär-
ger af benen / Stenar och Klip-
por af tänderna och de små sönder-
slagna stycken / utaf hufwudet eller
hiärnan blef himmelen giordt /
etc.

Inde à tribus istis fratribus Atino,
Vilio & Vejo conjectum est Ymi gigan-
tis cadaver in maris abyssum, quam
Acheronta vocamus. Factaque tum
fuit ex corpore ipsius terrenus globus,
& ex cruore Oceanus, ita ut in tellu-
rem caro, in montes ossa, in saxa &
scopulos Dentes, & denique crani
comminuti fragmenta, cerebrique sub-
stantia in calum conversa sint.

Ac prout verus habet fabula, montium
non alia videtur esse quam ossium in anima-
lis corpore ratio: quemadmodum enim os-
sa in ipso corpore cohærent, & in certis
tantum corporis partibus ac locis eminent
aut percipiuntur, in cranio puta quod sola
cute tegitur, in membrorum articulis, ac
etiam in dorso spina cujus summæ cuspides
nostra lingua Torne / Taurne / id est, spine
dicuntur, propterea quod instar spinarum
seu aculeorum, quæ in rosis ultra folia & ra-
mos sese protendunt, exstent & emineant:
ita montes in terræ gremio unum corpus
sunt, per ramos autem terræ superficiem
hinc inde egrediuntur veluti spinæ, quæ cū
nostris hominibus olim dicerentur Torne /
Taurne / Græci statim atque Latini ad om-
nia peregrina vocabula lingvæ suæ confor-
manda paratissimi, id verbi in taurum muta-
vere, & ex Ymi ossibus Imaum fecere mon-
tem. In eo autem mentem nostrorum asse-
cuti non sunt, quod Imaum spinalque ejus
sive Tauros extra terræ superficiem con-
jungerent, qui tantum in terræ visceribus
cohærent, extra vero terræ superficiem pro-
tensi longissimis spatiis ab invicem distant,
Adeoque hinc est illa Atlantis in montem
mutatio apud Ovidium, qui tamen fabulam

hanc non ritè percepisse videtur, cum nostri Poëtæ hujus fabulæ primi auctores & inventores Atlantem potius Ymi ossa in montes transmutasse dixerint. Hujus vero fabulæ reliqua hæc sunt: quod Imaus Sveoniæ mons ex Ymi cranio sit factus, cum versus septentrionem, supra reliquos montes, qui ex ossibus ceteris prodiisse dicuntur, se maximè attollat, adeo ut Plinio Lib. 5. c. 27. *Imaus reliquorum ab illo enumeratorum montium prima pars dicatur: quodque Ymi lacrimæ nivium & pluviarum factæ sint materia, uti quoque disertis verbis nives pluviasque Ymi lacrimas Edda in Nomin. pluv. appellat, & nos adhuc Ymi / & Xym pruina, rorem aut vaporem, Lapponesque & Finni Ymi atque Xumi nivem vocant. Rectissime igitur & valde ad propositum nostrum Plinius l. 6. cap. 17. scripsit per Imaum montem, incolarum lingua, montem nivosum significari. Fabula autem mundi prioris interitum, & novi productionem generisque humani per tres Noachi filios, Semum, Chamum & Iaphetum, instaurationem adumbrat. Tot igitur Geographorum consensu, cum montium tam vastorum tamque longo & continuo tractu excurrentium omnino expertes sint Moscovia, Polonia, Tatariæque, & ex adverso Plinii, Eddæ, Geographorum omnium recentiorum, viatorumque auctoritate ac fide in Sveonia habeatur montium vastissimorum & excelsissimorum tam longa, continua & incurvata series, qualem ante descripsimus, quamque tot flumina ab utraque parte descendunt ut & accolarum confessiones apud Pet. Class. p. m. 6. arguunt & confirmant, jam tota hæc peninsula una erit rupes radices cavernasque suas pulvere terreno conspersas habens. Quibus ita visis, ad Ptolemeum reverti lubet & emendationem ejus experiri. Cum enim & ille contra fidem & consensum reliquorum omnium*

nor mot alla bärg i hela världen / derföre och Plinius fallar Imaum allas bärgs första deel / som han c. 27. l. 5. upräknar och af de andra beenen äro de andra bärgen i världen wordne gjorde. Sedan af Ymers tårar är snid och regn wordet / såsom man och ser af Edda i Kungz Kenning att **Snid och Regn** fallas Ymers tårar och än idag kallas Ym, dagg och dunster: **Rim**, frosten; och **Yma** och **Lumi** på Finska och Lappiska **Smo**, och alltså mäktia wackert af Plinio sagt att effter Ynwänarens språk heter **YMI XUM** så mycket som ett bärg med snid öfwerdragit. Hela gätan inne håller elliest förra världens syndaflod och fördränkning och den nyas bebyggning genom de 3. Noachs söner Sem, Cham och Japhet. Sedan wij nu således hafwa wist af många Landzbeskrifwarer inga sådana tilsammanshängiande stora och mäktia långa bärg finnas uti Ryssland / Pöland eller Tattariet: utan klarligen af Plinio och vår Edda sampt allas i dag landtaflor och resande folk / att i Sverige är det långa höga och tilsammanhängiande bärg / hwilket / som för är sagdt / alla floders fall på bägge sidor i hafwen utwisa / och såsom de Norska sielf bewittna / som ses af Pet. Class. f. 6. Så är hela denna ö en Klippa / som med tord allena näst är öfwerströdd neder med röttern på Klippan; en wilia wij åter komma til Ptolemeum, och wissa huru wackert han kan nu föras til rätta / emedan såsom han tydt mot alla andra icke den ringesta bärgsklippa sätter i Sverige eller Skåne / utan alla uti Asia. Och när nu detta skier / så skal man finna at såsom alla orter och folk / dem han hafwer satt på öster sidan om det stora bärget Imao,

äro nu igenfundna i Ryssland / så blifwer klart att såsom Sverige uti väster är närmast Ryssland / så är och Imaus des lands bärg / och alla de orter som äro på des väster sida / de låra finnas igen i Sverige. Hvilka til att nu uplösa wij oss skynda willa: dock först willa wij taga detta i äche / at man kan aldrig effter de gamla Skribenters afriiningar / som sielfwe intet hafwa besede ett land / utan det beskriwit effter andras sagn / igenfinna orternas wißheet bättre än af bärg / floder och haaf / en folcken flyttia offta / men de andra tingen / särdeles de stora bärgen danða intet gärna utur sinarum. Ij willa wij äfwen här af Ptolomæo wißsa att alla de bärg han sätter i Pålant och Ryssland / der des lands egna inbyggjare bekänna inga wara / såsom sees af Blas Atlante, Hebersteinio, Matthia Michovio och andra / at de samma äro i Sverige ell finnas des med des omfringsboende folk. Wij willa först tilse Imai Skapnad uti Ptolomæo, som sådan är A, eller som ett krofugt C, äfwen så är hela vårt Yma bärg / se Tafl. 6. f. 14. II. Öfwerst up ifroken sätter han ett slags folk / som kallas Byltæ, äfwen så är hoos oss Byelte, som ses af St. M. S. och Stön Pieltoierfwi See Schef. Lapp. c. 8. f. 84. under 68. högds gr. III. Strax der under uti samma bärgs bogt sätter han Torna, hvilken äfwen så skrifwes och sättes af alla Geographis emellan 66 och 68. högds gr. Och är detta landskap och des Stad hoos många Historie skribenter bekant / af den orsak att österhafwet der sluter sig. IV. Der in wed sätter han Gomari.

Hvil-

tit. grad. 69. III. In eodem angulo apud Ptolomæum Torna legitur, totidem nunc literis apud omnes Geographos intra latit. grad. 66. & 68 occurrens, Estque hæc regio una cum urbe sua apud Historicos celebratissima quo-

nium, ne minimam quidem rupeculam in Sveonia sive Scandia agnoscat, sed montes omnes adeoque & Imaum ipsum in Asiam transferat; & nos paulo ante ostenderimus omnes cum populorum regiones ad orientalem Imai montis partem à Ptolomæo descriptas in Moscovia reperiri, nullum amplius superesse potest dubium quin cum Sveonia Moscoviam ab occidentali latere claudat, & ipse mons Imaus, & quidquid ab occidentali ejus parte positum fuerit, in Sveonia reperiatur. Ad hæc igitur loca investiganda animum nunc adpellimus: sed ante omnia fundamenti loco hic ponimus, Nullam esse posse ad veteris alicujus Geographi, qui loca ipse numquam vidit, sed ex aliorum relationibus totus pependit, scripta examinanda aut emendanda, regulam magis certam aut tutam, quam quæ ex montium, fluminum aut marium situ ac vicinia exstruitur: hæc enim suis locis ac sedibus plerumque fixa manent, cum interim gentes ac populos integros non raro ab uno loco ad alium deferri contingat. Itaque & ad examen vocatus Ptolomæus, in Polonia & Moscoviâ montium fere expertibus, ut ipsi incolæ & præter eos Blavius, Hebersteinus, Mathias Michovius referunt, montes plurimos collocat, quos una cum circumhabitantibus accolis in Sveoniâ sine ulla difficultate ostendere possumus. In reliquis ut ordine progrediamur: I. occurrit apud Ptolomæum hæc Imai montis figura C vel A, quam Imai nostri esse ex Tab. 6. Fig., 14. intelligere licet. II. In penitissimo istius anguli recessu Ptolomæus gentem habet nomine Byltas. Cui respondet in Mss. Sten. Byelte & apud Clar. Schefferum in Lapp. cap. 8. p. 84. lacus Pielto Zerfwi ad latit. grad. 69.

quoniam maris balthici ultimum sinum claudit. IV. Inde apud Ptolemæum habentur *Comari* qui nostris sunt *Romarö* ad latit. grad. 71. apud Perr. Clafl. & Blav. in Atlant. Tab. Norveg. p. 11. V. Tum Ptolemæo *Massagetæ* memorantur, iidem prorsus cum *Masajotis* ad latit. grad. 63, in Finniâ habitantibus, usque ad Moscoviæ fl. *Mesam* sub latit: grad. 66, ubi lacus est *Mesensko*. Taceo hic quod Finni & Lappones seiplos *Mesar* appellant, in memoriam *Miescogeschæ*, à cuius stirpe ipsos descendere docet Clar. Scheff. in Lappon. c. 6. p. m. 46. VI. Ad hos versus occidentem collocat Ptolemæus *Carates*, qui in Tab. Ant. Svec. *Caradjocki*, & Cl. Scheffero in Lappon. c. 34. p. 372. *Cardioki* ad latit. grad. 60. dicuntur. VII. Omnes autem hos communibus & planè gothicis nominibus *Saxonum* & *Scytharum* Ptolemæus insignit, & præterea sylvas montiumque cavernas inhabitare ac etiam ab uno ad alium locum pascuorū gratia tendere docet, quæ omnia in populos à nobis modo recensitos optimè quadrare monstrat Olaus Mag. Cl. Scheff. & quicumq; præter eos de his populis aliquid literis consignarunt. Etiam porro apud Ptolemæum plurimæ inveniuntur horum montium partes sive rami quorum alios cum *Imao* coniungit, alios ab eodem separat & avellit, in quibus sunt VIII. *Ascatanei* montes accolæque eorum, quibus nostrum *Asstetuna* in Angermanniâ & quidem in *Ustersöchn* atque *Härad* ad latit. grad. 60, responder. IX. Ab his septentrionem versus Ptolemæus proximè abesse facit montes *Anareos* eorumque accolæ, qui adhuc apud Blavium in Atlant. p. 25. Jura audiunt *Anara*, prope paludem *Anaram* ad latit. grad. 70, ubi *Enacharæ* habitant. X. His conterminos Ptolemæus facit *Svebos* montes, quos Lappones *Svepavari* (quippe *Vari* lingvâ illorum montem significat) appellant: Nostri autem homines *Sveva* & *Svevabärg* id est *Sveonum*

hvilket är *Comaro*, Se P. Clafl. och Blaus Atl. Tab. Norv. fol. 11. under 71. högds gr. V. Strax der hoos sätter han *Masa Getar*, hvilket är *Masagjotæ* wid 63. högds grad. i Finland alt in til *Mesa* floden i Ryssland osman 66. högds gr. der siön *Mesensko* är / och kalla sig *Finnarna* och *Lapparna* *Mesar* af *Miescogeschæ* afkomne / som ses Cl. Scheff. Lapp. c. 6. f. 46. VI. *Carates* sätter Ptolemæus sedan i väster från dem / äfwen så äro dei *Sve-rige* wid väster *Yma* bärg och kallas *Caradiocki* se Ant. Tab. Svec. och uti Scheff. Lappon. *Cardijocki* c. 34. f. 372. under 60. högds gr. VII. Alla dessa folk kallar Ptolemæus i gemen *Saxar* och *Scythar*, som äro egenreligen *Göthiska* ord / och säger dem boo uti *Skog* och *bärgskulor* / och *flyttia* med sin bostap af och an / hvilket stier än i denna dag på alla dessa orter / såsom läses i Ol. Magno, Cl. Scheff. Lappon. och allas våras skrifter Sedan hafwer Ptolemæus äfvensåliga grenar af dessa bärg af hvilka han målar en deel aldeles hängig hoop med *Yma* bärg; endel något der ifrån lösa / som är til det VIII. *Ascatanæ* bärg och des folk / hvilket är *Ascetuna* up i *Angermanland* wid *Ascers* *Sockn* och *härad* (se *gambla iordsböckren*) och ligger under 60. högds gr. IX. Längre nor sätter han *Anarei* bärg och folk hvilket är *Anara* siäll wid *Enara* träsk och *Enachara* folk. Se Blaus Atl. f. 25. under 70. högds grad X. Där in wed sätter han *Svebi* bärg / hvilka *Lapparna* kalla *Svepa* vari (ty vari är bärg på *Lappiska*) men af våra kallas *Sveva* och *Seva* bärg och såsom vår Sve-

Svear på Latin *Scythi* Svevi och på *Greckska* Svebei med β , äfwen så *Scythi* och *Ptolemæus* detta bärg / hwilket eliest *Plinius* kallat *Sevo*. XI. Sedan sätter han något bättre söder / bärgen och folken *Tappurei*, hwilka och söder åt äro i *Sverige* och kallas *Tappavari* och landet *Tappajour* och *Torpajour*, se *Schff. Lap. c. 4. f. 27.* XII. Wid dessa bärgen sätter han *Saxerna*, och således finnas deras namn än i dag från 59. högds graden in til 64. högds graden / såsom *Saxebärg* / *Saxefön*, *Saxeval*, *Norfaxen*, *Sorfaxen* &c. se. 43. *Taf. 149. Fig. 60.* högdz. grad. XIII. Förer han *Alanos* och deras bärg väster om dessa / som äro lifwål på höger / hwilka äro *Uland* och des kallade bärg wid 60. högds grad *Taf. 6.* XIV. Strax ofwen dem sätter han *Masseos* rätteligen / hwilka åter äro *Finna* under 61. högds graden wid *Masecki* således af of kallade / men sig sielfwa *Maser*, som vidare på sitt rum wisas *Tab. 1.* Lika såsom de kalla of *Saxamæ* och en *Svenske*. XV. Der näst ställer *Ptolemæus* *Satianos* på väst nor / äfwen så *Satagunda* emellan 61 och 64 högds graden. XVI. *Mologeni* sätter han der ifrån i wäster nor / som hoos of kallas *Mälanger* / se 69. högds grad och *Clariff. Scheff. Lapp. cap. 12. fol. 153.* XVII. *Rhymnis* bärg är *Rymshyl* (*Syl* är ett högt bärg på gammal *Svenska*) som ligger i *Angermanland* under 63. högds graden / of hwilken *Rhymnis* flod flyter. Detta bärg kallas och *Rhamnesyl*: see *Jordbökren*. Efter dessa tidens landbeskrifwärer finnas wed *Caspiske* hatwet *hwar* sen flod eller bärg som heter *Rhymnicus* utan floden *Jaks* den

scendit. Hunc montem *Rationum* libri *Rhamnesyl* appellant, prope mare vero *Caspium* nullum habent *Geographi* recentiores sive montem sive flu-

aut *Sevum* montem vocant. Ac sicuti nomen *Svionum* à nonnullis scriptoribus Latinis mutatum est in *Svevos*, cui *Græci* rursum interserunt β , sic etiam *Ptolemæus* eandem literam *Græcam* in hujus montis nomen intulit; *Plinio* tamen *Sevo* dicitur. XI. Iuxta hos *Ptolemæus* versus meridiem montes *Tapurejos*, eorumque habitatores constituit. Hos nunc *Tappavuros* & regionem ipsam *Tappajour* ac *Torpajour* appellat *Cl. Scheff. in Lapon. cap. 4. pag. 27.* XII. His montibus *Ptolemæus* adjungit *Saxones*, quorum nomina hodieque à latin. gradu 59 ad gradum 64, in *Saxebärg* monte *saxonum*, *Saxefön*, lacu *saxonico*, *Saxeval* campo *saxonico*, *Norresaxen* / *Saxonia boreali*, *Sorsaxen* / *saxonia australi*, & id genus aliis locis, quorum nomina in *Tab. 43. Fig. 149. lat. gr. 60.* habentur, remanent. XIII. Et si vero *Ptolemæus* ad partē horum sinistram *Alanos* cum montibus illorum constituat, ad dextram tamen reperiri eos certum est, in *Alandia* insula, quæ montes habet calce viva referatissimos *T. 6. ad lat. 60.* XIV. Supra hos retissimè *Masseos* locat, qui *Finni* sunt ad lat. gr. 61. prope *Masechi*. Hos utut *Finnos* appellamus, se tamen ipsos *Masos* appellant, & præterea nos non *Svionum* sed *Saxonarum* nomine indigitant. XV. His versus caurum proximos facit *Ptolemæus* *Satianos*, quorum sedes inter latin. grad. 61. & 64 erit *Satagunda*. XVI. Ulterius versus caurum *Mologeni* locum tribuit *Ptolemæus*, quorum patria nobis est *Mälanger* ad latin. grad. 69. meminit vero ejus *cl. Scheff. in Lapon. cap. 12. p. m. 153.* XVII. Mons *Rhymnicus* *Ptolemæi*, noster est *Rymshyl*: nam *Sollingvå* veteri gothicā montem notat. Est autem *Rymshyl* mons *Angermanniæ* ad latin. grad. 63, ex quo fluvius *Rhymnicus* descendit. Hunc montem *Rationum* libri *Rhamnesyl* appellant, prope mare vero *Caspium* nullum habent *Geographi* recentiores sive montem sive flu-

vium nomine Rhymericū: reperimus tamen
 fluvium nomine *Zais* / quem potius Ptole-
 mæi *jaxartem* esse arbitramur quam *Chefelem*.
 XVIII. Quos Ptolemæus præterea versus
 meridiem *Norobes* habet una cum *Norobis*
 montibus; hos nunc intra latit. grad. 59 &
 60 in territorio *Norobärgslagen*, hoc est
 montanis *Norobium* agnoscimus. XIX. Post
 hos succedunt montes populique hyperbo-
 rei quos Ptolemæus *Rhobosc* vocat, & nos
 quoque hoc tempore *Rhobor* terramque
 quam inhabitant *Rhoborlandet* / quæ vox
 ejusdem est significatus cum *Rhodeslagen*
 nomine omnibus locis maritimis olim apud
 nos communi. XX. *Sammitæ* Ptolemæi no-
 strum impleverunt *Sämmingehärad* ad lat.
 grad. 59. XX. His addit Ptolemæus *Pani-*
ardos & *Asmannos* quos c. 9. l. 5. p. 131. *Asæos*
 appellat, quem titulum nos viris in hoc re-
 gno summis olim proprium fuisse in Capiti-
 bus de Regibus & Diis demonstrabimus.
 XXII. His proximi *Svardones* apud Ptole-
 mæum, sedes olim habuerunt suas in
Svartohärad territorio Sudermanniæ ad
 latit. gr. 59. XXIII. De *Modocis* nihil habe-
 mus dicere, forte quia nomen hoc ita corru-
 perunt tempora sequentia ut agnosci ne-
 queat. Atqui sub montibus Hyperboreis
Basilicos inveniri dicit Ptolemæus & nomen
 ipsum per *Regios* interpretatur viros quos
 majores nostri *Bassas* appellare consueve-
 runt. In eo autem nomine non obscure
 continetur *Basilæ* appellatio patriæ nostræ o-
 lim tributa cujus quoque Plinius atque Dio-
 dorus meminerunt. Sed pro genuino Sveo-
 niæ titulo in Thes. suo geograph. Ortelius
 agnoscit, & nos quoque habendam esse o-
 stendimus in cap. de *Basilæ*. XXIV. *Sali*
 apud Ptolemæum eam Sveoniæ partem
 olim tenuerunt, quam nos *Salahärad*, id
 est, *Salense* territorium ad latit: grad. 60
 vocamus. In hujus vero loci designanda la-
 titu-

rätteligare är Ptol. *Jaxartis* än
 floden *Chefel*. XVIII. *Norob-*
es som han sätter i söder med sina
Norobärg mot dessa förra up-
nåmndabärg / liggia äfven så än i
 dag emellan 59. och 60. högds
 graden / och kallas hela landet
Norobärgslagen. XIX. Efter
 dessa bärg kommer han til de *Yf-*
werbornes bärg / och des folk /
 som är *Rhobosci* hvilka wij kalla
Rhobor, *Rhobolande*, hvilka äro
 alt ett med *Rodeslagen* / ty så käl-
 las de i gamla tider / och ännu
 alla / som bo i med hafvet och
 bruka stén. XX. *Sammitæ* är
Sämminge härad wid 59. högds.
 graden. XXI. Sedan sätter
 han *Panniardos* och *Asmannos*,
 dem han f. 131. c. 9. l. 5. kallar *Asæos*
 hvilka äro de högstas *Tyrtlar* i
 riket / som vidare skal visas /
 när wij komma att tala om fo-
 nungarna eller Gudarna.
 XXII. Sätter han *Svardones*,
 som är *Svartohärad* i *Södera*
manland wid 59 högds graden.
 XXIII. Sedan sätter han *Mo-*
docos, hvilka de äro / kan jag
 ej finna / utan namnet måste
 vara heelt fördärwat. Och
 strax der hoos *Basilicos* rätt und-
 der de *Yfwerborne* bärgen / thed
 är / som han sielf utyder / de
Kungliga männen / som fordom
 af våra kallades *Bassar*. *Jwilt*
 eet ord uttryckeligen wissir *Swe-*
riges namn *Basilæ*, det Plinius
 och Diodorus bewitna / och den
 lärda Ortelius uttryckeligen i sin
 thesauro geographico erkänner
 för *Sverige* / och wij vidare uti
 Capitlet om *Basilæ* skola bewisa.
 XXIV. Derhos sätter han *Salos*
 hwilket är *Sala* härad under den
 60. högds graden / och hafwer här
 Ptolomeus tämligen rätt räkat
 på orternas högd: ty *Sala* hää-
 radet sätter han wid 60. högds
 graden / som det i dag är / och
Svartohärad wid 59. högds
 graden / som rätt nu och wisses.

Och Basilicos de kungliga of wid 60. högds graden / det är fring Upsala uti Vpland. XXV. de Yfwerbornes eller Ypswears bärge som stilia Ypswearna ifrån Helsingarna och Norlennigarna äro de som i denna dag begynna wid 62. högds graden / wid Wästersdal Elswen / och sösta henne alt nästan in til hafwet emellan 60 och 61. högds graden på en 10 grader efter middagslinien från väster til öster. Detsa hafwer Ptolemæus så rätt afritat och träffat äfwen til samma högd och längd / att iag med förundran hafwer dem i hans tafla äfslådar: ty han begynner dem äfwen wäst nord måst wid 62. högds grad och sneder dem mot sydsyd öst in emellan 60. och 61. högds graden; doch til middagslinien på 3. grader länger af den orsak som altid är påminn att om dem hafwer man ei wis kundskap / derföre och mähta orätt afmålat Volga hafwa af detsa bärge sit ursprung och Tanaim af Riphels bärge / som nu är bekant af alla Ryssar / och Hebersteinio, Paulo Jovio, Blau och alla andra / at både Volga, Tanais, Borysthenes, Dynafomma alla utur stora träsk mitt i Ryssland / der icke det ringesta bärge är: hwar af de lärda en stor del hafwa fattat den tanken att inga Yfwerbornes eller Riphels bärge äro til / utan updichtade af de Græker. XXVI. Sedan sätter han Riphels bärge under 59. högds graden / de som skulle komma öfwer 62. högds graden / och emedan wij uti Sverige hafwa twänne Riphelsbärge / det ena som stillet Ryssland och Finland åt / der om wij uti särdeles Capitel skole tala / och det andra som är emellan Dalarna i Sverige in
wed

vero in Sveoniâ duo sint Riphæi montes, quorum alter pro limite est inter Moschoviam atque Finniâ, & alio in loco materia scriptionis nostræ fiet, alter majori minorque lacubus Riphæis vicinus, Daliâ Sveoniæ Re-

titudine prorsus accuratum fuisse Ptolemæum deprehendimus; & pari quoque felicitate usum in Svartoniis sub latit. grad. 59. collocatis, ut & Basilicis hoc est, Regis populi, quos ad latit. grad. 60, ubi nunc habitant Upsalenses, constituit. XXV. Montibus quoque Hyperboreorum seu Upsvionum, quibus Hi ab Helsingis & populis reliquis septentrionalibus separantur, initium facit apud occidentalem Dalalim ad latit. gr. 63. qui cum eo deinceps ad mare inter latit. grad. 60 & 61 excurrunt & in longitudinem per 10 gradus extenduntur. Hos autem montes Ptolemæus mira dexteritate & certitudine delineavit, initio eorum facto versus circum ad latit. grad. 63 & postmodum fine eis imposito versus Euronorum inter gr. 60 & 61; ubi tamen observandum venit, Ptolemæum in longit. geogr. versus ortum, gradibus 3 aberrasse, ob causas ante memoratas, ut & minus sufficientem omnium locorum notitiam. Ac proinde nihil usquam absurdus erit illa fluminis Volgæ delineatione, quam Ptolemæus habet, Volgam ab his montibus, uti a Riphæis Tanaim, descendere faciens. Utrumque enim flumen una cum Borysthene & Dvina in Moschoviæ paludibus, ad quas nullum montis est veltigium scaturire jam omnes Moschovitæ, Hebersteinus, Paul. Jovius, Blavius aliiq; & noverunt & communi suffragio testantur: adeo ut vel hic solus Experientiæ ab assertionem Ptolemæi dissensus multos viros doctos in eam impulerit opinionem, montes Hyperboreos atque Riphæos nusquam inveniri, sed pro inanibus Græcorum commentis habendos esse. XXVI. Inde montes Riphæos ad latit. grad. 59 collocat, quos supra gradum 62 evehere debuisset. Cum

gio.

gionem à Norvagia separat, nostrum utique erit ostendere Ptolemæum de his ipsis montibus scripsisse. Inprimis enim excurrere facit Riphæos suos a Libonoto versus Aquilonem, eodem plane modo quo nostri in Tab. 43. Fig. 149 delineati cernuntur. Deinceps longos facit gradus 2, quam mensuram nostri non modo non supergrediuntur sed vix explent. Præterea ab his montibus *Tanaim* usque ad *Meorim* deducit, in quo negotio sine dubio vehementer fallitur, verum deceptus ipse similitudine nominis *Tanae* rami sinistri ac etiam fontis vastissimi fluminis *Dalæ Albis*, quo borealem *Sveoniæ* partem ab *Upsvionibus* sejungi mododiximus. Denique & Riphæos montes ab omni parte claudit Ptolemæus iisdem, quibus nunc cinguntur, regionibus, pagis & montibus, quos inter esse poterunt, XXVII. *Idra* Ptolemæo versus *Eurum* posita, hodieque ad latit. grad. 62. nomen suum retinens. vid *Blav. Atl. Vol. 2. Tab. 1.* XXVIII. Montesque *Alaunii*, qui hoc tempore sunt *Malungz fiällarne* / id est, juga *Malunia*. XXIX. Ab his versus occidentem *Budini* montes, qui locum veterem adhuc servant nomenque *Budebårg* / id est, montes *Budæ*. XXX. Ultraque hos versus eandem mundi plagam montes *Galindæ*, quos tamen versus austrum depingere debuisset, ubi nunc *Gallinswald* / id est *sylva Gallinica*, ut & *Galleåån* / amnis *Gallius*. XXXI. Et *Atricum* versus *Tranomons*, qui nomine veteri servato *Tranebårg* dicitur ut & *Tranestrand*, id est *Trane ripa*, aut *ripa gruum*. XXXII. Ad occidentem ab his, sed plus justo remoti *Sulanæ*, à quibus nomen accepit *Sulabårg* / id est, mons *Sula*. XXVIII. Ad caurum juxta montes Riphæos *Nasci*, qui hoc tempore *Nårste* / XXXIV. Ad partem eandem *Pagiritæ*, qui a nobis *Baggar & Baggejotar* / incolæ *Norvagiæ* lempitiæque saluantur. XXXV. Et juxta mare

med den större och mindre Riphelsa siön emellan *Dalarna* i *Swærige* och de *Nordste* / altså milia mig här låta se att Ptolemæus dessa menar: ty först målar han detta Riphels bårg stiga från sud sudväst til nord nordost / äfwen så gör det / se *Taf. 43. f. 149.* sedan gör han det en mera än 2. grader långt / och det är intet mera utan något mindre. til det trië die säger han *Tanaim* komma der ifrån / som flyter uti *Wäonijfe* träsket / bedragen af *Tanaån* / som är den västre gren och ursprung til den stora älfwen / som jades skilja hela *Nordland* från *W. P. SWEXNA*. Sedan bewittna alla landskap / bårg och enar / som nu efftersölja / och han sätter rundt om detta bårg det samma som är til det XXV II. *Idra*, som han sätter öst söder om Riphelsbårgen / så finnes det än i dag wid 62 högds grad. se *Blaus Atl. Vol. 2. 1. Taf. XXVIII.* Sedan för dessa sätter han *Alaunsbårgen* / hvilka äro *Malungz-fiällarna* XXIX. Vi väster från dessa sätter han *Budins-bårg* / hvilka i dag stå än qwar i väster / och kallas *Bude-bårg*. XXX. Sätter han väster för dessa bårg *Galindæ*, men rätteligen borde stå i söder / och kallas *Gallins-wald* of *flod Gallen* XXXI. I väst söder sätter han *Tranebårg* / som är *Tranebårg* och *Tranestrand* än i dag. XXXII. Sätter han *Sulanæ* väster / men nästan för langt bort som är det stora *Sulabårg*. XXXIII. Sätter han på väster nor sidan om Riphels bårgen *Nasci*, hvilka äro de *Nårste*. XXXIV. Sätter och på samma sida *Pagiritæ*, hvilka äro *Baggarna* och *Baggejotar* uti *Norie* och *Jempeiland*. XXXV. In med hafwet under 64. högds grad id est, *Norvagi* appellantur. XXXV. Et juxta mare ad

Den sätter han *Hofios*, som än i dag finnas litet högre up under 62. högds graden och kallas *Hofio*. XXXVI. Under 63. högds graden sätter han *Carboner* som Hondius menar vara *Lapparna* / som synes i Ptolom. c. 5. l. 3. f. 75. men äro just *Scarboar* som äro in mot *Scars-fjäll* och *Scars-dören* / ty den är under samma högds graden. Sedan in wed hafwet sätter han til det XXXVII. Under den 57. högds graden *Wendiske* wiskan / den Hondius erkänner vara *Finska* / ty öster sidan hafwer en mera än de 2. stora / Bort och *Finsk* wiskan: hwilket och beskrifvas der af att han sätter strax in wed samma wisk *Phinnarna* / och til thet XXVIII. *Phinske* bärigen som en än i dag hafwa hoppat af sina rum. På väster sidan om dem sätter han *Giytoner*, som är *Giotum* heim / så kallat af alla *Norssas* och *Islands* / och wäras *Sagor* den wästre delen om *Finland* / om hwilket skal widare talas i särdeles *Capitel* och ses af Cl. Verelii *Hervara* saga c. 1. XLI. På östersidan sätter han *Chronus*-floden med en liten haafswisk / hwilket är *Chrann* wiskan med *Eranän* / som och kallas *Vinia*, och än i dag ligger på östersidan om *Finland*. XLII. *Oswan* för denna flod sätter han *Rubes* flod / hwilken är i *Ryßland* / och än i dag kallas *Rubens-koreca*, men liggandes under 60 högds gr. 70 mid. 2 *Lafl*. XLIII. Näst *oswana* före sätter han floden *Turuntum*, hwilken är *Torne-flod* under den 67. högds graden i 6 *Lafla*. XLIII. Röring denna floden sätter han på väster *Savaror*, som än i dag äro på väster wid floden *Sava*, och bärigen *Savari* under 67. högds grad. XLV. På öster sätter han *Agathyrlos*, hwilket är wäras och *Lapparnas* sordom *Konungars* eller *Gudars* *äretyllars* namn som och ses af Clariss.

ad latit. grad. 61. *Hofii*, quorum sedes est ad grad. 62. *Hofio*. XXXVI. Ad latit. grad. 63 *Carbones*, quos Hondius ad Ptol. c. 5. l. 3. p. 73. putat esse *Lappones*; Nos autem *Starboar* / qui nunc juga & pylas *Scarenles*, id est *Starssfiäll* & *Starisdören* ad latit. gradum eundem tenent. XXXVII. Iuxta mare ad latit. grad. 57 sinus *Venedicus*, quem Hondius pro *Finnico* agnoscit mare enim *Balthicum* præter pontum & sinum *Finnicum* nullos habet sinus. Cui explicationi robur addunt XXXVIII. *Finni* ad hunc sinum à *Prolemæo* appositi, nec non XXXIX. *Finnici montes*, quos locis suis nulla vis adhuc dimovit. XL. Et juxta hos ad occidentem *Giythones*, quorum patria nostris olim dicta est *Giotunheim* / hoc est, *terra gigantum*, quo nomine insigniri videmus apud *Norvagorum* *Islandorū* & nostros *Historicos*, quidquid est terrarum quod ab occidentali parte *Finniam* claudit, uti *latini* eam rem explicuit *clar*. *Verel*. in not. ad *Hist. Herv.* cap. 1. & nos quoque alio in loco explicaturi sumus. XLI. Ad partem hujus terræ orientalem *Chronus* fluvius una cum exiguo maris sinu, quæ omnia sinum exhibent *Chronium*, fluviumque *Viniam* in eum illabentem quorum uterque ad partem *Finnicæ* orientalem invenitur. XLII. Supraque hunc, flumen *Rubeum*, quod in *Moschovia* habetur, nomine *Rubensco* *Reca* ad latit. gr. 60. long. 70. Tab. 2. XLIII. Et hoc superior fluvius *Turuntus*, qui nunc est *Torneflod* / id est fluvius *Tornænsis* ad latit. grad. 67. Tab. 6. XLIV. Ad hujus ripam occidentalem *Savari*, qui nunc fluvium *Savam*, montesq; *Savaros* ad lat. gr. 67. accolunt. XLV. Rursumq; versus orientem *Agathyrsi*, in quo nomine veterum *Sveoniæ* & *Laponiæ* Regum *Deorumve* titulus latet, teste *Hist. Hervor.* à Cl. *Verel.* edita aliisq; *De Idolis Laponum* *Uctie* / *Tyr* / *Uctetyr* / *Uggathyr* / *Tyrreas* &c. plu-

plura habet in Lapponia sua Clar. Schefferus, & nos quoque suo loco plura his adiciemus. XLVI. Post hos *Acibi*, quo nomine idolorum Lapponicorum loca vel Sacra-ria adhuc veniunt. In ultimis quoque parti-bus versus ortum *Vibiones*, qui nostri sunt *Viburgenses*. XLVII. septentrionem versus ad latit. grad. 58, *Borufci* per quos utrum intel-ligendi veniant nostri *Boresienses*, ad latit. grad. 67, an vero qui *Boreshäräd* incolant juxta *Boreträsk* paludes *Borenses*, *Boreån* amnem *Boreensem*, & *Boreflubben* montem *Boreum* ad latit. grad. 64. aut denique *Borufcia*, quæ Regi Poloniæ nunc paret, ad latit. grad. 54, ipsi adhuc incerti sumus. XLVIII. Ultra hos versus eandem partem mundi flumen *Chersinum*, cui quid hoc tem-pore in patria nostrâ respondeat, nondum reperire potuimus: quos tamen versus cau-rum ultimos facit *Ptolemæus*, eos hodieque appellamus *Valtas* ad latit. grad. 68, prope fluviam *Kalliam*, de quibus videndus *Blavii* Atl. Vol. 2. Tab. 25. latit. gr. 68. XLIX. Sub his *Aorfi*, quos ætas nostra *Aoraoas* ad latit. grad. 65, appellat, de quibus Clar. Scheff. in Lapponia cap. 10. p. 103. In-ventis igitur in Sveoniâ populis omnibus quos *Ptolemæus* intra *Imaum* habitare scripsit (nam tria quatuorve nomina quæ ex-plicari nondum potuerunt, vel ita corrupta ut à nobis agnosci nequeant, vel etiam dili-gentiam nostram sic fugere arbitramur, ut alio tempore forte inveniri possint) nihil superest nisi ut verissimè dictam esse fatea-mur à *Plinio* Scandiam tam vastam, ut ve-teres ob hominum numerum & regionum multitudinem alterum crediderint orbem esse. Singularem vero meretur observatio-nem, quod tametsi *Ptolemæus* per errorem hos populos in terra continenti propè Finni-am collocarit, Sveoniæque in perexiguam insulam redactæ eos ademerit, singuli ta-

men

Cl. Verelii Harvara saga och an-dra at de Kallas Aganchyr, och är Lapparnas Afgudar *Akie*, Tyr, *Acketyr*, *Tyrvas*, *Tyrmes* &c. som seës i Clar. Scheff. Lapp. och vidare skal wisas om dessa på annat rum. XLVI. Sedan hafwer han *Acibi*, såsom än Lapparnas Gudars Eäten kal-las och än långst öster *Vibiones* hwilket är *Wiborg* och des landskap. XLVII. Länger nor sätter han under den 58. graden *Borufcos*, hwilka kan nu twiflas antingen det skal wara *Boresi* under den 67. högds graden eller *Bores häräd* wid *Bore träsk* / *Bore-ån* och *Bure flubben* under 64. högds grad. eller *Pryffen* i *Påland* under den 54. högds graden. XLVIII. Sedan längre nor sätter han flo-den *Chersinum*. hwilken den skal wara kan jag ej än finna / men folket som han sätter längst wäster nor / finnas wäl / som än i dag Kallas *Valta* under 68. högds gra-den wid *Kalls flod* / see *Blaus* Atl. Vol. 2. East. 25. 68. högds gr. XLIX. Sedan för dem sätter han *Aorfos*, hwilka hoos of nu Kallas *Aoraoas* under den 65 högds graden: Cl. Scheff. Lapp. c. 10. f. 103. Således äro nu alla de folk igensfundna i Sverige som liggia innan före detta stora *WMA* eller *WME* bärge (undantagandes 3. eller 4. namn / de jag menar wara orätt skrefna / eller ännu of af mig igensfundna. Således be-fråstas nu igenom allt detta *Plinii* ord / som säger *Sweriges* ös varit så stor / att hon af de gamla är hållin för den andra världen för des många folk och land skull. Och är detta märkeligt at fast *Ptolemæus* han hafwer satt alla dessa folk af willfarelle på fasta landet wid *Finland* och dem affskur-rit af hela *Sweriges* land gibran-des det til en måttla liten ös / så äro doch alla folk just wid hwar-sina bärge så när igensfundna och

Ccc

lat.

latte merendels såsom de än i dag
finnas / fast några äro til summa
orter förflytte / och således flart
som jag för sade / att bärigen äro
ett ibland de wissaste / hwar ige-
nom man någon underrättelse
kan hafwa om ländernas och des
folks ställning. Med tu ord wil
jag komma / och min mening
sätta hwad Ptolomæus har kom-
mit att så fara will. Det är wäl
först intet undrandes / at när man
wil göra landtaflor effter andras
berättelse / att således stier: ty
jag wille sielf en gång detta för-
söka til att der igenom förstå
hur Ptolomæo och andra måtte
hafwa gått. Kallade förden skuld
til på hwar sin dag hwart land-
skaps Studenter / som här wid
Academien woro / och frågade
så hwart ut den och den orten låg
uti det och det landskapet / när
den ena sade wäster / sade den an-
dra wäst-söder / den ena 2. mil / den
andra 4. mil / och det intet at un-
dra på / emedan mislen räknas olif-
ka / den ena hade rest den wägen /
den andra en annan: och fast jag
då hade understöd af de förra Bu-
rei gjorde landkort / så blef det
doch ett underligt diur af / när jag
effter hwar och ens berättelse satte
den ena orten hif / den andra dist.
Huru skulle nu Ptolomeus bättre
råkat / som satt i Egypten, och
effter åtskilligas gamblas skrifter
och andras berättelse målade sina
taflor / som han bäst kunde. Och
sedan är intet undrandes at Pto-
lomæus hafwer stupat full Imaus
bärg / så at des högsta Krof är kom-
men rätt för ändan af det Caspi-
ske hafwet / emedan honom der
til de gamlas skrifter nog anled-
ning hafwa gifwit / i ty at han
allas meningar synes welat folgd
de som beskrifwa detta haf. He-
rodotus säger det Caspiske haf-
wet / som för är wißt / wara en
insjö / såsom och Ptolomæus de-
skrifwar: men andra / som Plutar-

chus

men montibus suis adhuc adhæreant, & ve-
terem viciniam seruent, nisi quod aliqui illo-
rum non exakte secundum verum situm po-
siti sint. Quem proinde usum in digno-
scendo regionum populorumque situ mon-
tes habeant, ab his rebus optimè intelligi
posse arbitramur. Verum & in erroris Pto-
lemaici causas paucissimis verbis inquiren-
dum erit. Non miramur eos, qui de loco-
rum situ ab aliorum narrationibus toti pen-
dent, in gravissimos errores incidere: Nam-
que & ipsi, ut scire possemus quid Ptolemæ-
o eveniret, vocatis ad nos alio atque alio
tempore diversis ex ordine Studiosorum
adolescentibus, ab his de natura regionum
locorumve situ multa, sed tam ratione pla-
garum cœli, quam ipsarum distantiarum
cum ab variâ milliariâ mensurâ tum
quod alius hac, alius illa ad eundem locum
viâ perrexisset, valdè diversa & ab invicem
discrepantia accepimus. Quæ cum in ta-
bularum redigere conaremur utut clarissimi
viri Andr. Burei opere geographico multum
adjuti, mera tamen monstra in lucem datu-
ri videbamur. An igitur Ptolomæo in Æ-
gypto sedenti, & solas veterum descriptio-
nes, una cum recentiorum narrationibus ad
manus habenti meliora fata fuisse crede-
mus? Nec forte mirari conveniet à Ptole-
mæo ita versus orientem devolutum & qua-
si projectum esse montem Imaum, ut arcu
suo extremum maris Caspii finem ambiat,
cum & à veterum nonnullis in istam senten-
tiam facilè pertrahi potuerit, & ipse quoque
omnium sententiis de mari Caspio quo-
dammodo satisfacere studuerit. Herodo-
tus quidem pro magno quodam lacu ab om-
ni parte clauso habet, cui quoque Ptolemæi
delineatio suffragatur. Verum Plutarchus
aliique maris septentrionalis sinum, aut ali-
quid cum sinu Cronio conjunctum putave-
re. Ad sinum vero Cronium cum pertingat

una

ona cum omnibus suis ramis mons Imaus, jam satis habuisse videtur causæ Ptolemæus cur maris Caspii ultimo fini montis Imai arcum obijcere debuerit. Quo facto Sinæ quoque ultra locum debitum, versus orientem, 40 gradibus mittendæ omnino fuerunt. Redactus itaque in ordinem est Ptolemæus atque simul una cum montibus Hyperboreis, populi locaque reliqua insulæ aut magnæ isti peninsulæ vindicata, cujus descriptionem aliquanto accuratiorem Diodorus Siculus nobis reliquerat. Hæc proinde missa nunc facimus & ad alias à viris doctis proditas illius notas nos convertimus.

8. Abiisdem Plinii verbis accolas Imai, quos in soleis ligneis celerrimo cursu ab uno loco ad alium ferri, atq; inter feras habitare modo diximus, à regionibus peregrinis penitus abhorrere, & si aliquo ferantur, per impatientiam novi cœli emori adeoque ab Alexandro M. deferri non potuisse discimus. His sane similima sunt quæ de eis in Lapponiâ c. 8. f. 71. Cl. Schefferus habet.

9. De Terrâ Hyperboreorum nonnulla quoque. ex Aristæo attulit Herodotus Lib. 4. p. m. 101. *Aristæus memoravit se Phæbo instinctum venisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos: & super hos esse Hyperboreos ad mare pertinentes. & p. 102. ibi ajunt Issedones esse homines unoculos & Grypes auri custodes. & mox: Omnis autem quam dixi Regio, adeo infestatur hyberna sævitia ut octo mensibus tollerari non possit. Esi vero ante ostenderimus ab Issedonibus teneri orientale litus maris Balthici, haud ita procul a sinu Finnico; tamen rem eandem plurium testimoniis roborare jam non gravabimur, imprimis Pomp. Melæ lib. 2. cap. 1. p. 25, qui Scythas Europæos ab ultimo septentrione usque ad Mæotim enumeraturus ita fatur: Proxima (Ripheis) cadentes assidue nives adeo invia efficiunt, ut ultra ne visum quidem incedentium admittant. Deinde est regio ditis admodum soli, inhabitabilis tamen; quia Gryphi,*

chus, och flera hafwa ment det med sin ånda sträckta sig in till vårt Norska haaf och Granwikken / där vårt Ima berg ligger med alla sina grenar / hvar af Ptolemæus hafwer fått orsak att iust för Caspiske hafweis ånda sätta detta Yma berg / och således intet under att han hafwer fördrift Sinam 40. grader längre söder / än det är. Är således Ptolemæus til rätta fördrift / och hans Yfverborne berg med alla lands och folks namn fördrift in på den stora ön eller näset / såsom Diodorus Siculus med de äldsta henne afmålar och beskriver. Och vilja wij nu således komma til de andra omständigheter / som hon af de Lärda beskrives med.

8. Af Plini indragne ord finner man att det folket in ved Yma berg / som wij hafwa wist af des hastiga löpande på skidor och wistande bland wildiur intet vilja låta föra sig til andra Länder / utan döds sin loos / intet kunnandes fördraga annan lust / så at Alexander Magnus kunde ej heller dem där til bringa. Detta står än i dag / såsom läses af Cl. Scheff. Lapp. c. 8. f. 71.

9. Herodotus uti sin 4. bock f. 101. berättar Dessas Yfverbornes land af Aristæo, hwilken berättar sig hafwer genom Phæbi inrådanne kommit til Estarna, och öfwer dem boe Arimænen, och sedan de Yfverbornes / som sträckta sig in til hafwet. Dessa Arimænen säger han f. 102. att Estarna beståna wara de samma / som hafwa ett öga / och gripar / som förwara Gull. Och strax där hoos säger han att där är en sådan flod / att på 8. månader kan man den iniet fördraga. Hvar Estarna boe är tillförne wist / nemligen öster om östern hafwet in wed Jusska Skären / och wil iag det än af flera bewisa. Pomponius Mela talar om de Europiske Scythar begynnandes uprätta sina folk i 2. c. 1. f. 25. längst norifrån / in til Mæotiske träsket / således: De orter som äro in wed Xi-

phelste bårgen / täckas med så mycken
is / att ingen kan längre bort resa /
ja icke hålla up ägonne för såld och urwäder.
Sedan är där ett kosteligt och riktland /
som heter beboos: ty griparna som är itt
hårdt och grympe diur / gräfwä mycket
guf up af iorden / och låta inga andra
dett från sig röfwa. Folket / som där boe /
kallas Skytar / och af dem ett slag som heter
Arimen. hafwandes ett öga. Redan får dem
begynna Estarna / som sträcka sig in til det
Mötiste träset. Plinius begynner
äter från söder til nor att tala
om dessa såjandes l. 4. c. 12. f. 227.
Ifrån floden Bug ofwan det Mötiste
träset äro de Sarmater och Estar, och wed
stranden allt utt med Tanaim de Meder af
hvilka Träset hafwer fått sitt namn:
de yttersta som boe ofwan för dem
(nemligen Estar och dessa Meder)
äre Arimennar, och strax heos dem de Ri-
phelste bårgen. Dyonysius beskri-
wer dem boe in wed isshafwer
med dessa ord i sin 30 v. f. 664.
Hafwer som är längst nor der de rasande
stridzbarn Arimen boe / kalla de sielfwa
isshafwer och Saturs haaf. Af dessa
ffäl äro likwål de Lårda denna
tiden så wide komne / såsom man
ser af Hofmanno och Ferrario
uti sina Lexicis, at de mena Ari-
mennen til det ringesta boe uti In-
germanland. Men såsom Inger-
manland ligger i samma högds
grad / med det som nu kallas Est-
land / nemligen wid 60. högds gra-
d: icke heller är där 8 månar odrä-
gelig fiöld: icke heller de Riphel-
ste bårgen: utan Estarna efter He-
rodoti ord beskänna sielfwa at de se
Arimennen boe längre nor öfwer
dem / och äro Skytar; altså ser
man klarligen / att de boe uti Fin-
land och Sverige in wed Riphel-
ste bårgen / som äro i bäggie dese
land / der ena reda kunnigt giorde
uti Sverige / och det andra i Fin-
land som widare efter loswen wisas
ffäl / hwar fiölden öfwer 70.
högds graden står uti 8. månars
tid / som ses af Holländernas
Östindiska resors beskrifwelse til
Indien nor om / uti des 3. del f.
113. att den 4. Septembris war
reda en sådan fiöld wid Nova
zembla som ligger i samma högds
grad med Sveriges yttersta nås /

att

ferum & pertinax ferarum genus aurum terra penitus egestum
mire custodiunt & amant, & sunt infesti attingentibus. Ho-
minum primi sunt Scythæ, Scytharumque quis singuli oculi
esse dicuntur, Arimaspi. Ab eis Essedones usque ad maotia.
Deinde Plinii qui ordine ioverfo eoldem a
meridie versus septentrionem enumerat lib.
4. c. 12. p. m. 227. *A Bugæ super Maotin, Sa-
uromatæ & Essedones at per oram ad Tanaim usque
Meotæ, à quibus lacus nomen accepit: ultimique à
tergo eorum (Issedonum ac Maotarum) Ari-
maspi, mox Riphei montes.* Post hunc Dionysii
35. qui ad oceanum glaciale eos collocat:
*desuper ad boream ubi pubes marte furentium Arima-
porum pontum ipsum vocant congelatum Saturnium-
que.* Tantamque rationum harum vim fuisse
intelligimus, ut viri doctissimi testibus in
lexicis suis Hoffmanno & Ferrario, Arima-
pos saltem in Ingriâ vixisse credant. Atqui
cum Ingriæ Esthoniæque communis sit pa-
rallelus circulus nempe in latitud. grad. 60,
multumque & illa absit cum à diuturno illo,
octo puta mensium frigore intensissimo, tum
etiam a montibus Riphæis, & præterea se-
cundum ea quæ ex ipsorum Issedonum con-
fessione Herodotus habet, Issedonibus se-
ptentrionalior sit, atque à Scythis teneatur,
certe Arimaspos in Finniâ ac Sveoniâ prope
Riphæos montes inquirere conveniet. Ri-
phæos autem montes in Sveoniâ sitos esse
ante ostendimus, in Finniâ quoque reperiri,
secundum datam fidem alio in loco proba-
bimus. Et esse in his locis, maximè supra
latit. grad. 70, octo mensium frigus inten-
sissimum, ipsorum Belgarum navigationes
ad Indiam per septentrionem clarissimè o-
stendunt part. 3. pag. 113 ubi legere licet,
die 4 Septemb. ad novam Zemblam, quæ
ejusdem cum ultimo Scandiæ promontorio
est latitudinis, eam fuisse vim frigoris, ut
præglacie & nivibus ulterius institui non
posset navigatio, quæ verba cum Herodoti
& Pomp. Melæ observationibus prorsus co-
incidunt: die 24 Septemb. ob frigoris vehe-
ment

mentiam nequivisse eos mortuorum cadavera in terram defodere, eaque de causa in cavernas montium ea projicere coactos fuisse. Et denique usque ad diem 3 Maji, portum omnino tenendum fuisse, propterea quod tum primum glacies in Oceano nondum navigabili solvi atque comminui cepisset: diebus vero 5, 6, 7 Maij tantam vim nivium cœlo delapsam fuisse, ut omnem exitum intercluderet. A Septemb. igitur ad Majum, menses octo computare licet, quibus intolerabili hyemis sævitiâ regionem istam infestari Herodotus tradidit: namque mense Junio demum facta fuit Belgis ab istis locis discedendi potestas. Quamquam autem Herodoti, Melæ, Plinii multorumq; aliorum testimonio auctoritateq; Arimaspi versus septentrionem ultimi sint Scandiæ populi inter Riphæos orientales & occidentales ad promontorium Cimmerium siti, tamen de his non minus evidens nobis testimonium suppeditat Lucanus Bell. Civil. lib. 3. v. 280.

*Hinc & Sitthonia gentes, auroque ligatas
Substringens Arimaspe comas.*

Horum Sittonum meminit quoque Tacitus Germ. c. 45. v. 11. *Svionibus Sittonum gentes continuantur.* Hanc scriptionē per *t* aut *tt* potius ea quamvis non genuina sit sed quæ per *g* & *t* scribitur tamē hoc seculo Pontangin descrip. Sveon. p. m. 702. in eadē voce *Sittuna* retinuit.

10. Et ex Svionum gente fuisse hos Arimaspos, non vero ex Finnis, Lappoibus aut Moscovitis, ipsum nomen docet. Herodotus enim indicat lingua patriâ ita dictos quasi *unoculos*. In explicatione hujus fabulæ ante omnia de vera nominis scriptione sollicitos esse conveniet. Hofmannus eos in lexico suo ex Dionysio vocat *Arimannos* & *Arimanios*; Lucanus, Plinius, Strabo & Herodotus *Arimaspos* appellant; Ortelius secundum Arianum *Agriaspos*, & secundum Orpheum *Arimastas* nominat. Ex his omnibus Orpheus

at de intet kunde komma längre för is och snö som Herodotus och Pomponius Mela tala: den 24. Septembris var sådan köld / att de intet kunde nedergräsa sina döda / utan måste fasta dem i stenklyftor / och in til den 3. Maij måste de all ligga stilla / då hafwets is syntes först upnas / men dock ey kunde de det besegla. den 5 / 6 / 7. Maij föll en sådan stark snö att de ey kunde gå utom dören. Alltså warade ifrån 4. Sept. in til Maium 8. månader aldeles som och Herodotus talar denna odregeliga winter och kommo Holländerna ej til att segla dädan för än i Junio. Nu ser man utryckeligen att Arimennen äro de som efter Herodoti, Melæ, Plinij och andras bevitnande ligga längst nor i Sverige emellan de östre och västre Riphæus bärgen in til Kimmernäs / hwilket för alla klarast Lucanus bel. civil. l. 3. v. 280. säger: Där bo Sigtuna folket / och Arimennen som upbuda sig här med gull: Dessa Sigtuna boor seer man Tacitum uttryckeligen nämna uti Sverige uti sin Germ. l. 45. f. 694. thoop med de Swenska bo Sigtuna folket. Och såsom de bägge hafwa skrifwit Sigtuna med tvåne *t* och *g*. som dock rättare är / så skrifer och Pontanus uti sin Sweriges beskrifning f. 702. Sittuna.

10. Att detta folk war af Swensk härkomst och ey Finnar / Lappar eller Ryssar / wisar sielfwa namnet. Ty Herodotus berättar att där war deras språk / och betydde så mycket som enögda. Denna gåtan wilkom wij och uttolka / men först se til huru ordet skrives. Hofmannus i sitt Lexicon af Dionysio kallar dem *Arimaner* eller *Arimanier*, men Lucanus, Plinius, Strabo och Herodotus kallar dem *Arimaspos*, Ortelius af Ariano säger dem kallas *Agriaspos*, och af Orpheo *Arimastar*. Af dessa hafwer Or-

phæus och Dionysius närmast träffat / ty när man om en talar såges det Arimäder och Arimannen om många Arimennen. De Lärda som Vossius idol. l. 3. c. 99. f. 630. bekenner att såsom dessa våra fäder Skytarna brukade skjuta med ett öga / alltid tillstundandes det andra / gaf det Skalderna orsak att kalla dem endögda. Äfwen detta gillar Hofmannus, och Car. Stephanus i sina Lexicis, hwilket alt både de gamla och dessa senare Lärda Schribenter än bättre hade träffat / om de hade haft våra gamlas Scalders, och förstått vårt språk. Oden (Mars) som war hufwud för Krigsmännen / han kallas af oss Arimäder, och Krigsmän Arimen, af Aur, som är ett Skätt (se Ed. i Aur fänning) Aur och Aurf, pisl / skätt se Cl. Ver. Ind. Scand. af R. Sagornar: Aurdrag, så langt som ett pislstott. Aurfa Skard, krigsmäns tillammanzfallning. Aurfaring, Krigzting Ol. S. c. 137. Aurugur, Manhaftig i Krig Grecia. c. 27. Och dådan än i dag Arisboga det de skjuta med. Orasta, DRIG / är Krig och blodutgjutelse. Och Arniss och Harniss det som möter Polswana och pislarna: der af de stridsbara jättar (se Edd. i Jottans fänning) kallas Aurgelmir och Aurgripnir. Dådan och ätstilligas egenteliga namn äro komne såsom på 81. Runstenen såses Ari det är krigzman 18. Run. Arisaster, fäst och ståndachtig i krig. 120. R. Arigaut 161. Run. Arigutr, Krigzgud. 183. Run. Ariulf, som en warg til krig 10. Run. Arbiörn som en biörn i krig. Sedan af Aur och Mader är Aurmader, Arimäder och Arimen kallade Skytar af det de skjuta med ARIGUTUR och Aur (pisl) och således rätteligen af Herodoto och de andra sagde at Arimennen woro Scytar. Och af det de brukade allenast med ett öga

syfo

atque Dionysius ad descriptionem veram quam proximè accedunt: namque lingvâ nostrâ unus eorum erit *Ariman*, plures vero *Arimen*. Audiamus igitur Vossium inde I. dol. Lib. 3. cap. 99. p. 630. fatentem Scythis majoribus nostris usu receptissimum fuisse altero oculo clauso ad scopum arcu collimare, eamque rem occasionem dedisse fabulæ de unoculis. Eadem quoque conjectura est Hofmanni & Caroli Stephani in Lexicis ipsorum, quibus omnibus hæc multo clariora futura fuissent, si eam lingvæ gothicæ peritiam habuissent, ut poëtas nostros veteres introspicere valuissent. Etenim Odinus (Mars) lingvâ nostrâ veteri appellatur *Arimäder* / & milites *Arimen* ab *Aur* / telo, de quo videatur Edda in nominibus *Aur*: certè *Auri* & *Aurf* / telum, sagittam notant, ut ex Hist. Reg. clar. Verelius in Indic: Scandico annotavit. Ab eo descendunt *Aurdrag* / teli jactus; *Aurfa Skard* militum conventus; *Aurfaring* / militare judicium; Hist. Ol. c. 137. *Aurugur* / fortis in Bello. Gretl. c. 27. Etiam hoc tempore usitatum est *Arisboga* arcus ex quo sagitta emititur, *Drusla* / Orlig / bellum, & cædes cum effusione sanguinis, *Arniss* & *Harniss* / lorica ferrea in munimentum corporis inventæ. Hinc quoque manant bellicosorum Gigantum nomina vel epitheta in Eddâ occurrentia *Aurgelmir* & *Aurgripnir*. Quorundam etiam nomina propria ab hac radice pullasse cernimus, qualia sunt in cippo Runico 81. *Ari* id est miles, in cipp. 18 *Arisaster* / in bello firmus & immotus, in cipp. 120. *Arigaut* & in cipp. 161. *Aurgutr* belli Deus; in cipp. 183 *Ariulf* / in bello Lupus; in cipp. 10, *Arbiörn* / in bello instar urfi. Porro ex *Aur* & *Mader* conflata est vox *Aurmäder* / *Arimäder* / & de pluribus *Arimen* / id est jaculatores, quialio nomine sed rem eandem significante dicuntur *Skythar* / latinis Scythæ,

quo-

quoniam ad jaculandum *Aristiboga* id est arcu & aur id est sagitta uti consueverunt; ut proinde nihil dici possit verius aut convenientius quam quod protulit Herodotus, *Arimaspos* esse Scythas. Quod autem inter jaculandum, alterum semper oculum clauderent, alterius autem solius ope tela sua certissimis ictibus ad scopum mitterent, *unoculi* dici ceperunt. Sed nacti sunt Poëtæ Græci ingeniosum hoc commentum a Nostreis, qui *Odinum* belli Deum, uti ex *Eddæ* Mythol. & *Nominibus* *Odini* planum fit, *Unoculum* vocare consueverunt. Hæc observatio fundamentum sternit verbis Saxonis l. 2. p. 37.

Et nunc ille ubi sit, qui vulgo dicitur *Othin* *Armipotens*, uno semper contentus *Ocello*

Neque enim ei, qui ictu certo destinatum scopum ferire velit, ambobus oculis uti licebit. Quod cogitasse videtur *Æschylus*, dum in *Prometh. v. 777*, satis equidem appositè ad genuinum lingvæ nostræ sensum, *Arimaspos exercitum* vocat *unoculum*. Ac licet Herodotus id verbi pro Scythico agnoscat, nec repugnet quo minus in jaculationibus suis uno saltem oculo tela ad scopum destinarent, tamen quantum circa nominis originem à vero aberret, dum *Arima* Scythiis unum, & *Spu* oculum designare contendit, nemini vel tantillum in Scythicæ lingvæ studio versato ignotum esse potest. Nec est quod quis de Finnica, vel Moscoviticâ aut Slavonicâ lingvâ quidquam suspicetur: namque lingvâ slavonicâ & Moschoviticâ arcus *Luf* & sagitta *fireli* / & jaculari *firela* / & jaculator *Streletz* / *Polisenik* / Finnica vero lingua arcus *Joutz* / lorica ferrea *Rauta paita* / jaculator *Joutzmes* & jaculari *Ampoa* dicuntur.

11. Verba quoque Herodoti ac *Melæ* aliquid de Hyperboreorum *Griphs* auro inhiantibus habent. Cum his facit *Solinus* c. 15. & *Cassiod.* variar. lib. 9. c. 3. p. 502, quorum posterioris hæc sunt verba: *Gryphes aurum* jugi

syta / sades de cy mera hafwa än ett öga / hwilket de Gråfiska Skaldar finge af wåras Skaldar / som kalla *Oden* / som war alla Krigshärrars Anförare / (som ses af *Edda* i Mythol. och *Odens* Plåningar) *EN D G D E R*. *Dadan* Sax. l. 2. f. 37. säger Den wåchtige Krigshjelen *Othin* som altid är nögd med ett öga. ty man får då intet bruka tu om man wil skjuta rätt: derföre och den gamla Gråfiska Skalden *Æscylus* i sin *Prometh. v. 777*. kallar *Arimennen* den enögda Krigshärran. *Swermåttan* wäl träffar wårt språks rätta förstånd. Och således Herodotus fast han erkänner *Arimennen* för ett Skythiskt ord / och at de bruka ett öga til att skjuta pilen / så far han dock galit om des ursprung af *Arima* som skal betyda *ETZ* och *Spu* *EN*. Att Finnarna / Ryssarna och Slaverna intet woro dessa eller des afkomne / wissir deras språk: ty på Slaviska och Rysska är *Aristiboga* *Luk*; pil / Skäte *Streli*; Skjuta / *Strele*; och Skytt *Streletz*, *Pelisenik*; på Finnska är *Aristiboga* / *joutz*; *Arnist* *Rautapaita*; *Skytt*; *Joutzmes*; *Skjuta* / *Ampoa*.

11. Utas Herodoti och *Melæ* indragne rum ser man att hoos de *Hyperborne* finnas *GRYPHAR* som röfwade Gull detta bewittnar och *Solin.* c. 15. och *Cassiodorus* l. 9. c. 3. f. 502. säger att *Griparna* gråfwa stadigt up Gull. Och *Claud. Epist.* f. 816. säger. De *Hyperborne* *Gripar* som altid föra Gull. *Æscylus* kallar dessa *Gripar* *Tors Hundar* / uti sin *Prom. v. 27*. Detta hafwa

wa de gamla Gråter afmålat genom ett slags foglar / som hade fyra fötter som ett Lejon / men intet uttydte gåtan / effter de hwar-ken hafwa förstått vårt språk / eller hwad det hade att betyda / des ras råtra afbild synnes upå ett gammalt drickshorn 3 quarter stort / som sees af des mått på Tasta 7. Fig. 17. med en krona på baakfooten. Vossius hafwer så widakommit i sin Idol. 3. bok cap. 99. Att han säger detta order Gri-pa måtte vara ett Skythiskt eller Swenskt ord : ja det brukas än i dag. derföre man och kallar på skåmpurys Profossar. Grip-homines och Math. XXVI. v. 17. står och de gripo Jesum. Alla våra fäder drogo ärligen uti siö-rosfwerij om wåren ut / och om hösten in / såsom ses af dan ärliga til rustning de effter den G. Up-lands Lagen Kungb. x. flock. skulle göra til siös. Och de som bodde uti på Skären / låto sig staddigt där til bruka / hwilka kallades GRIPAR / derföre och många djar hafwa där af namn / såsom GRIPES HD M gammalt kungsligt säte i Mälaren under 59 högdz gr. 40 midd. 43 Tast. Och hela Södermanland som ligger all wid stora hafwet och Mälaren förer en Grip i sit wapn se 7 Tast 17. Fig. Nu Norge heter de djar som liggia under 64 högdz graden och så Gripp / förutan många andra. De stjärka Jättar / som altid foro i sådant siörsfwerij kallas Gripnir, Gripar, Aurgripnir, Gripstutur, Gardgripur, Widgripur (se Edda i Jotnes känningar) Gripdeiddum, roof

nem litora maris, & ab altera parte lacum Melerum sequitur, pro insignibus est Gryphus in Tab. 7 Fig. 17 a nobis delineatus. Ad Norvagian insulæ sunt Gryphorum nomine ad latit. grad. 64. Mittimus loca reliqua conferimusque nos ad fortissimos Gigantes piratas quorum hæc ad nos pervenerunt nomina, Gripnir / Gripar / Aurgripur / Gripstutur / Gardgripur / Widgripur / quos Edda in Gigantum Nominibus recenset.

jugiter leguntur effodere ; itemque Claud. Epigram. p. m. 816.

*Caucaseo crystallæ ferunt de vertice lynces
Gryphes Hyperborei pendera sulva soli.*

Sed Æschylus in Prometh. v. 27. appellat eos *Jovis Canes*. Hanc rem Græci veteres, per certum genus avium quadrupedum & corpore Leones referentiū delinearunt: fabulam vero partim ob linguæ nostræ, partim obeorum quæ in recessu fictionis hujus latuerunt ignorantiam, nusquam explicarunt. Iconem autem Griphi, qualis ea in poculo cornuato, pedis unius cum semisse, in Tab. 7. f. 17. occurrit, delineavimus una cum corona femori posteriori impressa. Ac Vossium quidem de Idol. l. 3. cap. 99. perspexisse videmus vocem *Gripa* Scythicæ ac Sveonicæ esse originis. Certe hodieque illa utimur. Annon enim per jocum Lictores ad comprehendendos facinorosos emitti solitos, *Griphomines* vulgus nostrum appellat? Annon Matth. 26. v. 57. hæc habentur verba *the grippo*, id est, *comprehenderunt Iesum*? Usu vero receptum fuit majoribus nostris quotannis Vere ad exercendam piraticam proficisci, & Autumno domum reverti, id quod ex apparatu maritimo annuo, cujus in LL Upland. Tit. Reg. cap. x. fit mentio, liquere potest. Quicumque igitur in litore aut sinibus maris habitant, horum opera semper ad hoc vitæ genus paratissima fuit, quibus proinde *Gryphorum* titulus optime convenire poterat. Et ab his forte compluribus insulis ea mansit appellatio, qualem nunc in veteri sede Regia *Gripsholm* ad latit. gr. 59 & longit. gr. 40. Tab. 43. audimus. Toti quoq; Sudermannicæ quæ in longitudi-

Porro Gripeid est præda apud Clariss. Verel. in Indic. Scand. Gripur quoque aurum denotat, argentumque & opes alias quæ in prædam cedere solebant. Ipsam quoque piraticam, ut & auri custodes per Gryphos majores nostri satis doctè adumbrarunt: cujus rei exemplum Cl. Verelius in lucem protulit, Herraudi Bosæque Historiam edendo, in qua hi duo in Biarmiam ad expilandum Lumalæ fanum retendisse memorantur. Ubi peruestigatis omnibus Fani locis, ovum denique aureis literis ab omni parte insignitum, tantamque insuper auri vim, ut ei avehendæ vix pares viderentur, in vulturis sive Griphi (utrumque avis ejusdem nomen esse Edda in avium Nominibus nos docet) nido invenerunt. Qui his rebus delectantur, historiam ipsi a nobis omissam, ex Clariss. Verelii editione legant. Rursum Græci verba quidem fabularum nostrarum poeticarum se didicisse, ab interiori autem illarum sensu se remotissimos fuisse monstrant. Et sane multi hoc tempore dum Græco vel Latino epigramate alios ornare student, in suis ad veterum fabulas allusionibus verba quidem tenent, mentem vero aut secretiorem sapientiam peræpè non attingunt; eadem prorsus in imitando infelicitate, quâ Græcos nostrorum Poëtarum æmulos & imitatores laborasse cernimus. Et habemus de hoc negotio ingenuam confessionem Herodoti lib. 3. cap. 66. p. 206. *Ab Extrema Europa itaque ad nos venit stannum electrumque. Ceterum ad septentrionem Europa quam plurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat, ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamen id a Gryphibus auferre Arimæsi, viri Unoculi. Quod nec ipsum crediderim, ut viri nascentur unoculi, ceteram naturam habentes aliis hominibus parem.* O verba vere aurea? An cuiquam Plutarchus nunc fallus videbitur, cum, ut ante vidimus, de facultate proficiendi in omni scientiarum genere, deque sublimiori philosophiam in his locis tractandi ratione quam ut a Græcis singula rite percipi possent,

roos Cl. Verel. Ind. Scand: G, i-
pur kallas Guld / silfver och alla
Elenodier som röfswades. Och
hafwa våra sielfwa asmålat detta
röfwerij och dem som förwarade
och förswarade Gullet genom
Gripur som mächta häriligen sees
af Cl. Verelij utgågne gamla
Herrauds och Bosæ saga / hvilu
ka foro til Biarmeland at röfwa
Jumala, och sunno uti Gammens
eller Gripens bod ägger (ty Gam
och Grip är ett som och sees af
foglarnas fänningar i Edda) så
de ransalade Kyrtian / och war
ägger alt öfverristat med gulds
boståfwer / och finge så mycke
gull som de nånstn orka de bära.
De som lust hafwa til de gamla
handlingar kunna läsa sielfwa
Sagan / som är the wäl wärd / ef-
ter iag ey för widlyftigheten skul
här kan indraga både den gamla
Evenskan och Cl. Verel. nya för-
Svenskning. Se här hafwa åter
de Græcer fått uti våra Mytho-
logier, som de sielf ey hafwa för-
stått / utan sannerlig / såsom män-
ga ännu i dag skrifa en til åhra
en Latinss och Græss vers, och
förstå dock sielfwe intet Mythologi-
en som the indraga af de Græcers
och Latiners' art / fast the förstå
orden. Äfwen så gjorde de Græ-
cer, och tillsammans satte sina
Skalder af våra Myrthologiske
Skalder tagna / och förstodo män-
gen gång intet Mythologien, så-
som wij en mächta härilig bekrämel-
se hafwa af Herodoto i detta styk-
ket l. 3. c. LXVI. f. 206. Äfrån
de yttersta Europæ åndar kommer til oss ten /
och ras eller glyß / men långst nor der i
Europa är säkert / att der finnes en stor
myckenheet af Gull: men huru de det så /
kan iag / (säger Hero dotus) intet bestima.
Det låges att Arimennen, som hafwa ett
öga / gripa det af Griparna det iag intet
tror / att menniskior skola södas enöga /
och i alt annat wara menniskior lifsa.
O hwilka kosteliga ord! mon intet
Plutarchi ord på stan blifwa sanna
för indragne / att här stod allom
fritt att lägga sig på all wärdzig
wissheet / så att och de kloka

Græcer en kunde dem alla begripa / och den Sylla detta berättade / som han sielf bekänner lärde så mycket uti Stiernekonsten och Philosophien i kort tid / som den der länge hafwer i de Mathematicke konster studerat. Men det icke och blifwer sant / det våra sagor och de Nordstas witna / att här fordom hafwer varit omåtteligen mycket Gull tillammanröfwat / det man nu sericke allenast af Herodoto, utan och Plinio, Mela, Lucano, Solino, Adamo Bremensi och alla Gråleska Skaldar / och det Gud; ord genom Hiob talar / att ifrån nordan kommer Gull / så och det Plato i sin Atlantica hafwer / och våra med honom och de andra bewitna / om våra fordom Asguds Tempels stora prydnat af idelig Gull of Silfwer: sådant röfwade debåde af de Æthiopier utur Guinea, så och Indien, som på annan tid / om Gud unnar mig lesa / och den kosteliga Sagan komer i liuset / som H. Rheenhiehm under händer hafwer med wackra anteckningar / hwilken handlar om våra Förfäders resor uti Indien, ty om jag nu skulle alt införa / blefwo märket för stort.

12. Vidare bekräftar Diodori Siculi ord / at de Yfwerbornes Ld eller Sverige ligger under Kalwagnen / Lucanus bel. civil. l.

5. v. 23. f. 206. såtjandes de Yfwerbornes land under den ijsfulla Karlwagnen.

13. Diodorus säger widare l.

3. l. 61. Attwid denna ö synes Månen (stundom) mätta när in wed jorden / och hafwa stora backar uti sig / äfwen såsom de som på Jorden finnas. Det är allom kunnigt som någon kundskap hafwa af Månans löpp / att ju närmre någon ort ligger nor / ju längre och närmare synes Månan dem gå in wed jorden / när han wistas uti de söder himmels-
tecken / så och hafwa snedare uppgång / och derföre följa jorden i uppgången och nedergången längre åt och närmare / och derföre när han

sent, scriberet? An mendax erit; qui apud eundem Plutarchum, ab his oris reversus Syllæ narravit se breviori temporis spatio majores in Astronomiæ studio progressus fecisse, quam qui Mathematica studia diutissime tractarunt? An denique nunc ridenda erunt Historiæ cum nostræ tum Norwagicæ, quoties immensas opes & penè incredibilem illam auri vim commemorant à majoribus nostris per deprædationes aliorum olim congestam? Equidem de his rebus neminem amplius dubitare sinunt Herodotus, Plinius, Mela, Lucanus, Solinus, Adamus Bremensis, Poëtæque Græci: à quibus nullo modo abire videntur sacræ literæ, etiam in Jobi libro auri ex septentrione venientis memores. Nobis denique & plurimi videtur faciendus Platonis cum Nostris aliorumque scriptis consensus summus de aureo, argenteo & omnem fidem hominum fermè superante fani veteris apud Atlanticos, hoc est, majores nostros ornatu. Tantam vero auri argentique copiam Nostris ab Æthiopibus & Indis tulisse alio loco, Numine favente probabimus, ac fortè subsidio nobis tum veniet elegantissima illa profectio in Indiam à majoribus nostris susceptarum Historia, quam nunc sub incude sua Nobiliss. Dn. Jacobus Rheenhiehm habet, & doctissimis commentationibus illustravit. Omnia enim huc spectantia nunc congerere neque licet neque expedit.

12. Diodorus Siculus Hyperboreos disertis verbis sub ursâ locat, canitque præter illum Lucanus de bello civil. l. 5. v. 23. *Hyperboræ plaustrum glaciale sub urse &c.*

13. Addit porro Diodorus Lib. 3. p. m. 61. *Ferunt insuper Lunam in hac insula videri præter a terra distantem, ac terrestres quosdam veluti cumulos habentem in se manifestos. Quibus Lunæ motus vel tantillum cognitus est, hi*
igno-

ignorare nequeunt Lunam in signis australibus constitutam tanto propiorem videri Horizonti vel terræ, quanto sunt spectatores ejus versus septentrionem magis ab illa diffri. Quæ res simul efficit ut oblique oriendo & occidendo Luna Horizonti diutissime adhærere videatur, perque Atmosphæram delata faciem triplo aut quadruplo majorem, quam in summo cælo accipiat; ac proinde montibus & convallibus in corpore ejus, nihil illlo tempore sit conspectius.

14. Duæ quoque res inter se toto genere repugnantes insulam hanc Græcis Latinisque scriptoribus commendarunt. nempe tenebræ profundissimæ, de quibus Mart. Capell. Lib. 6. p. 248. *Tunc Riphei montes & regio caligantibus tenebris inumbrata. Et Petr. Clasen. cap. 27. Tempore hyemis ibi per nonnullos menses mera densaque nox est, excepto eo, quo ipsi lucet Luna, ubi exeunt piscatum ad Lunæ lumen, cæteraque expediunt, quæ extra domum veniunt expedienda.* Has autem tenebras pars ejus ultima versus septentrionem, quam Laponiam vocamus, quotannis experitur tempore Hyemali.

15. Res altera Lux est, de quâ apud Hyperboreos hæc habet Pomp. Mela l. 3. c. 5. p. m. 53. *Ubi Sol non quotidie ut nobis sed primum verno æquinoctio exortus autumnali demum occidit: & ideo sex mensibus dies & totidem alius nox usque continua est.* Arqui Plinius Lib. 4. c. 12. p. 227. *Semestri luce & una die solis adversi, non ut imperiti dixerit ab æquinoctio verno in autumnum: semel in anno solstitio oriuntur iis soles, brumæque jemel occidunt.* Cum quo consentit Solinus Cap. 16. p. m. 36. *semestrem habent lucem, adversum uno tantum die solem, quamquam existant, qui putant non quotidie ibi solem, ut nobis, sed vernali æquinoctio exoriri, autumnali occidere.* Quantum vero negotii hæc Plinii ac Solini verba eruditissimis viris creaverint, ex doctiss. Salmasii observationibus in Solin. c. 16. p. m. 207. intelligi poterit; ubi in hæc verba erumpere non erubescit: *nihil absurdius fingi potest, quam quod heic a Solino dicitur. Pro certo & comperto ponit semestrem lucem apud Hyperboreos esse, adversum tantum uno die solem; cum hac ita sint tamen existere ait, qui putant, non quotidie ibi solem ut nobis, sed vernali exoriri, autumnali*

han så går i det upstigande rym och dunstår af storden / synes hans ansichte 3 eller 4 dubbelt större än när han är högre up på himmelen / och således / när han så stor synes / märkes hans dalder och fullar så mycket större.

14. Denna vår Öbessreswo de Gråker och Latiner och så af ruänne mot hwar andra warande ting / nembligen först af ett stort mörker / såsom sees af Mart. Capel. l. 6. f. 248. In wed Ripheis bårgen är landet öfverdragit med ett mäcra mörker / såsom den Nordiska Pet. Claud. l. 27. sielf bewitnar / säijandes: Om wintern vågra månader är der ibel mört natt / undantagandes att Månan lyser för dem / så att de då äre ute att fiska wed Månstinet / och göra annat hwad de hafwa at beställa. Detta stier på de längste orter nor i Sverige / nemligen Lappmarken om wintern.

15. Om det stora luset och Solens gång öfver våras Öfwerbornes land skrifwer Pomp. Mela lib. 3. cap. 5. fol. 35. att Solen inter dageligen dem upgår såsom of utan när honom wår tiden upgår / så blifwer hon alt stadigt uppe in til des hon nedergår / och således uti 6 månar hafwa de stadigt dag / och åter (om wintern) i 6 månar hafwa de stadigt natt. Men Plinius

säger l. 4. c. 12. f. 227. att de hafwa halfwa året lusst / och Solen en dag stadigt uppe / inter såsom de oförståndige tala ifrån första wårdag / in til första höstdag: en gång om året wid starbraket är Solen dem stadigt uppe / och en gång om wintern stadigt under Jorcen. Afwen så Solinus c. 16. fol. 36. ett halft år hafwa de stadigt lusst / och Solen en gång stadigt uppe: fast än de sinnas / som mena att Solen dem ep upgår dageligen / såsom of / utan allenast en gång upgå första wårdag / och en gång neder första höstdag. Huru dessa Plinii och Solini ord hafwa brydt de lärdsas hiärna / kan man klarligen see af den lärdsas Salmasii anteckningar öfwer Solin. c. 16. fol. 207. där han så talar: Hwad kan vara oförståndigare sagdt af Solino än detta: Han sätter förwiffo att de Öfwerborne hafwa halfwa året lusst / och Solen en dag aldeles borto. Och emedan det så är / likwäl säger han Lärda män sinnas som mena Solen inter gå up och neder dageligen / såsom det stier heos of / utan om första wårdag upgå / och om hösten nedergå. Men samuel lig om de hafwa halfwa året lusst / hwad kan wiffare vara än Solen ingalunda kan

dem upgå och nedgå som of; utan hon måste dem vara halfwa året stadigt uppe. Hwarföre sluter Salmasius att Plinius och Solinus hafwa varit rill / och Mela allena sagdt sant. Men sannerlig hade Salmasius något bättre sedt på Plinij, Solini och Melæ ord / och varit sielf här i Sverige / så skulle han förnummit dem alla sagdt sant: ty Salmasius hafwer här glömt att filia emellan DAGEN och NACHTEN: DAG kalla wij ifrån Solens uppgång til nedregång; men NACHT / antingen Solen är uppe eller nedre. Därföre säja wij det är en DAG NACHT / men en DAG NACHT. Dagn kallas af of; när Solen har kommit mot samma strect på himmelen / som hon stog dagen för / det är 24. timar. Nu wilja wij låta se alla dessa gamla Lärda hafwa sant. Mela han säger att de hafwa 6. månar dag och 6. månar natt / nemligen på den orten / som är rätt under nordsternan / der ingen menniska boor eller kan bo som offta är bewijst. Och det är sant att Solen när hon går up / så är hon uppe från 11. wid påß Mars, och in til 11. Sept. och det är en dag: och åter en natt all stadigt under från 11. Sept. in til 11. Mars. Om den ändring som lusten för skaffar utaf sig / talar man nu inter. Men Plinius och Solinus tala öfwer måttan märkeligen om de rätta Njwerbornes land i Sverige / nemligen

1. Att de hafwa halfwa året liust. 2. och en dag solen stadigt uppe wid starbraket. 3. en dag om vinteren stadigt borta. 4. Och inter som de oförståndiga tala all stadigt uppe från första wårdag til första höstdag. Til att förstå detta måste man först betäncka / att Solen när hon är 18. grader nedan för Eklogen / som wij kalla / eller Horizonten, så begynner hon gådra morgonrodnan / och då begynner lysa på himmelen / derföre dem som boor under middagslinien /

och

occidere. Atque si semestrem habent lucem, quid certius quam non posse iis quotidie solem exoriri ut nobis? Ea igitur

Salmasii mens est, errasse & absurde scripsisse Plinium atque Solinum, & vera professum esse Melam. Atqui potuisset sanè vel à diligentiori rei ut & verborum apud hos scriptores occurrentium pensitatione, vel etiam ab experientia, in his locis obvia, doctissimo viro innotescere, neminem horum scriptorum à veritate deflexisse: sed potius sibimetipsi e memoria excidisse discrimen, quod inter *LUCEM* atque *DIEM* intercedit. Nempe *DIEM* appellari quamdiu Sol inter puncta ortus & occasus supra horizontem manet; ad *LUCEM* vero non omnino requiri ut Sol supra horizontem sit constitutus. Ac proinde multos in patria nostra quotannis numerari *NOCTES LUCIDAS*, quas tamen *NOCTES DIURNAS* appellare non conveniet. Addimus *Diem Naturalem* etiam nobis dici spatium temporis quo Sol utrumque hæmilparium semel perlustrat, & ad eundem circulum positionis unde discesserat, redit, quod 24 horis fieri notissimum est. Mela igitur de terræ puncto, quod polo directe subjacet & a nemine habitari potest acceptus, verissimè scripsit: namque ab IX. die mensis Martii, usque ad XI. diem mensis Septembris Solem illi supra horizontem esse, & semestrem diem efficere, & ex adverso sex mensibus reliquis sub horizonte conditum æqualem isti diei noctem producere notius est, quam ut demonstratione egeat. Quid atmosphæræ causa eveniat hic non attingimus. De terra vero Hyperboreorum sunt hæc apud Plinium & Solinum non minus doctè prodita. 1. semestrem ibi lucem esse. 2. Semel in anno, nempe solstitio, Solem nocte non occidere. 3. bruma uno die solem esse aversum. 4. non ut imperiti dixerunt, ab æquinoctio verno in autumnum. Hæc Salmasio tam mira & absurda visa, captu erunt facilima

si primum cogitaverimus Solem 18 gradibus infra Horizontem constitutum, auroram hoc est Lucis initium spargere, ac proinde eos, qui sub æquatore habitant & ascensionem Solis rectam observant, auroram habere horæ 1^æ; ceteris autem qui ad æquatoris latera siti sunt pro majori vel minori locorum latitudine geographica, & magis minusque obliquis Solis ascensionibus lucem oriri ante Solem duabus, 3, 4, 5, 6, aut pluribus horis. Cum igitur inter latit: grad. 56 & 73, uti ex Tab. 6 Fig. 14 liquere potest, sita atque comprehensa sit Sveonia, certe qui ad latit. grad. 72, hoc est, in Lapponiâ Cimmericorum habitant, his Sol tempore æquinoctiorum non ultra grad. 18 sub horizontem depressus erit, factaque ab æquinoctio verno majori in dies singulos progressionem versus septentrionem, omnia quæ de illo apud Hyperboreos scripserunt Plinius ac Solinus ad unguem implebit, hoc est, SEMESTREM LUCEM producet, non autem SEMESTREM DIEM sive Solis supra horizontem moram atque circumrotationem. Secundo loco notandum ducimus solem solstitii tempore diebus continuis 90 supra horizontem conspici, de qua re supra in cap. 5. §. 3. p. 98. egimus, & præterea fidem nobis faciunt Pet. Clasen in descr. Norvag. c. 27. ubi Solem per aliquot menses supra horizontem circumrotari ait, & Heberstein. qui p. m. 88. diebus 40 continuis, imo, pluribus aut paucioribus diebus pro minori majorive locorum à septentrione distantia, conspici eum supra horizontem affirmat. Adeo igitur DIEI CONTINUI nomine apud Plinium & Solinum venit mora Solis continua supra horizontem sive illa duobus, sive tribus, 4, 6, 10, 20, 30, 40, 60, aut 90 diebus Naturalibus respondeat. Tertio quoque observandum, bruma uno die Solem ab Hyperboreis adverti, eamque aversionem pari modo de mansione Solis sub horizonte, media bruma, intelligendam esse, sive id diebus continuis duobus,

och Solen går rätt up och neder / de hafwa 1² tima liust för än Solen upgår / men sedan allom androm / som boo mera och mera nor åt / och Solen nu mera och mera går snedare up / de hafwa 2/3/4/5/6/ och flera timar liust för än hon upkommer. Nu ligger Sverige emellan den 56. och 73. högds graden / som ses af Fig. 14 Last. 6 de som nu beboo den 72. högds graden kimme Lappmark / de hafwa medellinten som Solen går uti höst och vår 18 grader under Horizonten. hvarföre när Solen kommer til denna medellinie / så gör hon dem alt det Plinius och Solinus tala / nemligen först halwa **ÅR** **ET** **EN** / ty Solen kommer alt mera och mera öfver medellinten / men icke **DAG** / det är alt stadig warande Sool uppe på halfe år. Til det andra wid starbracket så gör hon dem en stadig warande dag på 90 dagn / som för c. 56. 73. 98. år bewijs / och ses af P. Classons Noriges bekrifvelse 27 Cap. at de i några månar hafwa Solen uppe: så och af Hebersteinio f. 88. att hon är på 40 dagar uppe / och som de liggia längre söder eller nor i Sverige / så är hon flera eller mindre dagar uppe / och kallas således en stadig dag af Plinio och Solino den tiden som so len är stadig uppe wid Starbracket / antingen det är 2/ 3/ 4/ 6/ 10/ 20/ 30/ 40/ 60/ eller 90. dagn. Til det tridie hafwa de äfwen om wintern / henne en dag böra / hvarken är äfwen så råknandes ifrån hennes aldeles bortgång til hennes upgång om medwinter / antingen den består af 2/ 3/ 6/ 10/ &c. dagn. Til det 4. så är det och sant som

Som Plinius säger / intet som de o-
förståndiga sätta / solen dem vara
stadigt uppe från första vårdag til
första höstdag / utan gå up och ne-
der såsom hon gör annorstädes /
undantagandes den ena långa da-
gen wid starbraket. Derföre ser
man nu klarligen Plinium aförde
afskillnad emellan DAGEN och
LJUSSET: ty söder i Sveri-
ge går den solen dageligen up /
som i andra länder / men för hen-
nes sneda upgång hafwa de 4 /
5 / 6 / månår stadigt lius hela
natten att läsa och skrifa / men
ei stadig dag / allt som de liggia
mera nor eller söder til. Men wid
Tornæ, där begynna de och så
den långa dagen wid starbraket
som Plinius och Solinus tala om.
Och således är åter af dessa mår-
feliga rummen bewist / att de
Hfwerborne äro intet hwarken
under eller öfwer norstjernan / ty
då skulle de effter Melæ ord hafwa
en stadig dag / det är / Solen
stadigt uppe på halfw. året.
Och såsom jag senast i den 3 puncten
f. 365. förगत annu ett stiel att
bewisa detta ordet Hfwerborne
intet vara Gråfist / så kan man
det åter här see af Plinio och So-
lino, så och af det som alraförnämst
är att Plinius, i det för indrag-
na rum där han beskref des land
och ställe mot nordan / så säger
han att de Hfwerbornes och Eng-
låndarers land begynnes där som
Solen gör 17. timar in til des hon
begynner vara stadig uppe / och at som-
liga sätta dem Hfwerborne uti Asia,
men större delen i Europa. Nu
skulle de kallas Hfwerborne effter
Gråfesta ordets förstånd / så
skulle intet Plinius ställa dem ifrån
Englendarerna / icke heller att de
woro antingen i Asia eller Europa:
utan alla / antingen de äro i Eng-
land /

Græcorum dicendi fuissent quasi supra boream, aut sub boreali polo, vel
etiam huic proximi, aut denique maximè boreales populi, quid utique
attinuit eos à Britannis sejungere, vel etiam disputare utrum in Asia an
Euro-

3, 4, 6, 10, 60, aut pluribus accidat. Quarto,
sciendum verissime scripsisse Plinium non
esse hanc continuam Solis mansionem su-
pra horizontem numerandam, ut imperiti
dixere, ab æquinoctio verno in autumnum, sed oriri
& occidere Solem, quemadmodum apud alios,
excepta una ille die ceteris Longiori circa
Solstitium. Nihil itaque manifestius est,
quam Plinium inter LUCEM atque DIEM
distinguisse, frustra & immerito à Sal-
masio exagitari, præsertim cum australibus
Sveoniæ locis Sol singulis anni diebus more
communi & oriatur & occidat, hoc autem
peculiare sit, quod pro majore minoreve
obliquitate Ascensionis Solis pluribus pau-
cioribusque mensibus lucem etiam noctur-
no tempore adspiciant, quæ hic tanta est,
ut lectioni aut scriptioni, si ita lubet, vaca-
re possimus. Quoniam vero lucem eam &
longiorem & clariorem habent, qui versus
septentrionem magis excurrunt, certe Tor-
nænsibus jam quoque longior illa dies cir-
ca Solstitium æstivum Plinio ac Solino me-
morata exoriri incipit. Arbitramur igitur
hæc tam illustribus scriptorum maximorum
testimoniis satis superque ostensum & con-
firmatum esse Hyperboreos neque sub polo
neque supra eundem positos, neque de
his Melæ verba, quæ DIEI SEMESTRIS
mentionem faciunt, capienda esse. Sed in
origine nominis Hyperboreorum deducen-
dâ ex lingua potius Gothica quam Græca,
una ratio nobis excidit, quam nobis superi-
us adducta Plinii ac Solini verba suppedi-
tant, maximè tamen illa Plinii, quæ Hyper-
boreorum clima 17 Horarum describunt, usque ad
Scythicum in quo dies continuantur noctesque per vi-
ces. Item: Hyperboreos aliquos posuisse in Asia,
plures in Europa. Etenim si Hyperborei sensu

Europa fiti essent? Numquid enim & Britannia, & Sveonia, & Moschovia, & Tataria, & America, & Islandia, in summa, Asia atque Europa loca habent versus septentrionem pariter progredientia, & ob parallelum communem pari jure sibi vindicatura nomen à vicinia poli borealis desumendum? Veterum itaque in hoc arctoo orbe describendo diligentiam & felicitatem quo magis intuemur, eo majori illorum & amore & admiratione capimur, cum ex adverso quorundam doctissimorum virorum ex recentioribus cæcitas ac supini errotes magnum nobis fastidium creent. At si quis est, cui hæ veterum scriptorum rationes, ex cæli solique situ depromptæ non satisfaciunt, huc quæsumus accedat, & Sole terraque intra veterem modum manentibus, etiam immota hujus assertionis fundamenta inventurus erit.

16. Nec minoris facienda videntur quæ Plinius eodem capite de latu & messibus Hyperboreorum in semestri luce constitutorum refert his verbis: *Hyperboreos serere matutinis, meridie metere, occidente sole fatus arborum decerpere, noctibus in specus condi tradiderunt. Quorum verborum explicationem ex ingenio Doctiss: Vossii in Melam Lib. 8. cap. 5. pag. 239. quam nostro adferre malumus: Vere namque (inquit) gloriari possunt Lappones & Norvagi illi, qui intra Arcticum habitant circulum, adeo se benigne cuperi solem, ut uno die fruges ipsi maturecant, quod ne in media quidem contingit Æthiopia. Mane enim oriente sole serunt, meridie, id est media astate, aut saltem vespertino tempore sub finem nempe astatis, fructus, si qui frigoris sint patientes, colligunt: Addimus saltem gloriam hanc non solum esse Lapponum qui Sole supra horizontem diebus 10, 20, 30, 40 aut 90 fruuntur, sed esse eam nobis, qui meridia-*

nam Sveoniæ partem incolimus, cum Lapponibus communem minimeque nos à Plinio ab illâ excludi, quippe qui constitutis in semestri Luce hæc omnia promulgavit. Res denique ipsa fidem facit, cum Aprili exeunte, quo tempore nocturnæ consequimur lucis initium, sementem facere. Augusto vero, à quo tempore nocturnæ lucis nihil habemus reliquum,

land / Sverige / Ryssland / Tartariet. America, Island / Asia eller Europa de skulle alla kallas yfverborne / som hade samma Solens gång / och bodde likanår under Norstiernan. År således wißt huru träffeligen wäl och rätt de gamla hafwa wårt land beskrifwit och illa förstods af de Lärde. Och den detta intet wil tro / han kan resa hit i Sverige / ty Solen och Jorden hafwa intet än siort sprungit utur sinarum.

16. Plinius skrifwer och artige om wåras art at såå och inbarga såden / och annan fructe wed detta halfwa åres stadigwarande lius / i det han säger of så om morgonen / skåra om midtdagen / och wid Solens nedergång barga in fructen af tränen / och om natten förwara dem i gropar och Bårgstreswor / hwilket iag behöfwer intet uttolka / emådan Vossius öfwer Mela f.

239. Detta wäl utlägger : så såntes att Lapparna och de Norsta / som boo in em den nordesta Cirkelen / kunna wißerligen sig dår af berömma / att de hafwa en så fruchtsam wåderlef af Solens stadiga uppewarande / att på en dag så mogenar dem deras fructe / hwilket intet skier dem som boo mitt i Ætiopen. ty om morgonen når Solen upgår / så såå de / om midtdagen det är mitt i sommaren / eller och mot aftonen / som är wed ändan på sommaren så försambla de sin fructe / den som tål tidlden. Detta skier icke allenast Lapparna som hafwa Solen stadigt uppe på 10 / 20 / 30 / 40 / til 90. dygn / utan och of / som längre söder boo i Sverige efter Plinii ord som tala om det stadigwarande liuset ty yterst i Aprili såå wiß hår / och då begynna reda nåtten wara liusa / och i Augusto skåra wiß / då liuset om natten astager. Och hwad fructen anlangar / hafwa wåra Fäder dem giömt i jordkulor åfwen såsom än i dag skier med rof.

rofwor of andra rötter. Det är wist
at tw längre nor tw fortare mogna
hon / så att när wår rågen eller
kornet såas ytterst i Majo, eller
först i Junio, så är det stundom
mogat på 6. eller 7. wckorstid ytt
erst i Julio.

17. Såsom nu nogsampt klart
är wist / hwar som de Hyperbor-
nes land och sate är / ty wil tag
forteligen af Diodori Siculi ådla
rum indraga de återstående detta
folk; kiänneteken af des seder / Gud;
dyrkan / ålder / lefwärne och me-
ra sådant / emådan tillförene en-
dels i det 7. och 8. Capitlet af an-
dra gamla Gräfers och wåras
sagor är förklarad / och endels
här effter uti lägligare rum lä-
rer stie: såsom det Diodorus
säger att den åliga fruchten hon mog-
nas hoef dem twa gånger /
samma ord brukar Plato, som ses
af wårt 7. Capitel § 5. f. 264. n.
84. Och gaf dem orsak sådant
skrifwa / först detta att wi så twå
gångar om året rågsåden / som är
höst råg och wår-råg. 2. at wår såd
mognas och upwäxer på mycket
fortare tid / än det stier dem som
bo i de södre ländren. 3. att stun-
dom när här är myggewinter /
som de Norffa tala / det är måca-
ta blid winter / så at myggarna
synas / så plågar icke allenast kornet
mognas twå gånger / nemlig det /
som är sådt i Martio, är mognat
först i Junio, och det / som är sådt
i Junio, är mognat i Septemb.
som mig af en Norff / benemd
Olof Ersson / södd i Jämtland
berättat; utan och träna burit twå
gångar frukt / Jår och Gietter
afst twåne gånger fostren / så of
wildfoglar lagt twåne fullar /
såsom

metere soleamus. Quod fructus concernit
noctibus in specus condi solitos, adhuc
sanè rapa & omnis generis radices hyeme
in cavernis terra asservamus. Quo autem
sunt loca septentrioni propiora, eo fit
æstivi temporis angustia major, major-
que segetum ad maturitatem festinatio:
adeo ut frumentum exeunte Majo vel
etiam sub initium junii in terram sparsum
non raro post dies 50, hoc est ante finem Ju-
lii istis in locis falcem admittat.

17. De terra & sedibus Hyperboreorum
nullam amplius dubitandi ansam vel occa-
sionem nobis relinquunt tam certæ claræ-
que virorum maximorum auctoritates in-
victis rationibus annexæ; itaque & insignem
Diodori Siculi de aliis Hyperboreorum no-
tis, moribus puta, religione, ætate, vita
id genus aliis rebus locum breviter expen-
dere lubet, præsertim cum in cap. 7. & 8.
plurima ad earum rerum explanationem à
nobis allata sint ex Græcorum & Nostratū
Historiis, multa quoque suis locis copiosius
dicenda restent. Nihilominus planè sicco
pede præterire non possumus quod Diodo-
rus habet de fructibus anno eodem bis enatis. His
equidem similia ex Platone, in cap. 7. §. 5.
n. 84. p. 264 ante elidimus: atqui non u-
na est ratio quæ ipsos adhuc talia scribenda
impellere poterat. Inprimis gemina semen-
tis, quæ duo diversa genera secalis, alterum
Autumno, alterum subsequenti Vere in
terram spargimus, quorum utrumque eo-
dem tempore metendum venit. Deinde
quod non sine admiratione quadam audiant
regionum australiorum incolæ, tam brevi
temporis spatio segetes apud nos ad maturi-
tatem perducunt. Et denique quod, si quandoque contingant hyemes mi-
tiores, quas Norwegi *culicarias* vocant, eo quod tum præter consuetum mo-
rem culices per aëra volitent, non solum hordeum in istis locis, una æstate
his nempe a mense Martio ad Aprilem, indeque denuo ad Septembrem,
fide cujusdam civis Jempricænsis Olai Ericksonii, exerceat; sed etiam arbo-

arbores bis fructum ferant, oves capræque
bis pariant, & aves feræ totidem vicibus
pullos excludant. His rebus accedere po-
test Sn. Sturlæsonii p. m. 607. fides, ut &
testimonium ab ipsa experientiâ quæ anno
superiori 1677 multa hujus generis nobis ob
oculos posuit. Ipsi quoque pyra anno uno
iterum ex arbore enata & collecta, inque
hujus rei memoriam â nobis exsiccata ad-
huc asservamus.

18. Quod præterea Diodorus de Latona habet: *Fabulantur Latonam Appollinis matrem in ea natam: Unde & Apollo ibi præ cæteris Diis maxime colitur. Esse quoque ejus insulæ homines veluti quosdam Apollinis sacerdotes, cujus laudes & hymnos quotidie in cantu celebrant, idâ nobis in capite de Diis, præsertim ubi ad Balderum (Apollinem) deventum fuerit, explanabitur diligentius.*

19. De luco in honorem Deorum confi-
to, cujus quoque meminit Diodorus aliqua
â nobis superius ex Platone allata sunt in c.
7. s. 5. n. 81. p. 263.

20. Reliqua Diodori de *Templo forma rotunda* egregio multisque donis atque ornamentis cumulatopartim lucem habent ab illis, quæ ex Platone, Edda aliisque in cap. 7. §. 5. n. 73. p. 240. adtulimus; partim in capite De UPPSALA enucleabuntur amplius, ubi simul reddenda veniet ratio ob quam templum quod nunc quadratum esse cernimus, Diodorus rotundum appellet.

21. *Beatam sacramque illorum Urbem vocat*
Diodorus. Et à nobis in cap. 7 §. 5. n. 73. p.
241 explicata est ratio, cur templo huic im-
positum sit nomen: UPSAL: jam quid
Saal lingua nostra propriè denotet inquire-
mus obiter. Non potest quemquam, qui superiora illa vidit, fugere præ-
cipuam & amplissimam ædium partem inprimis autem eam quæ in aulâ
majoribus Regum vel Deorum conventibus destinata fuerat, à Majoribus
nostris appellatam fuisse **Saal**: Cælo quoque, Dei & angelorum domici-
lio, nec non defunctorum & post mortem beatorum, imo, & Heroum vi-

såsom läses uti Snorre Sturles
 son f. 607. och här nu Anno.
 1677. år Mædte. Jag hafwer
 sielf ännu förwarat upförkat fructe
 af Pårontrån / som andra gån-
 gen / äro tilwårta.

18. Diodorus berättar att
Iatona som var Baldurs moder / skal vara
hår södder / och han för alla Gudar
högst dyrkat. Och att en del af öns inbyg-
gare äro såsom Baldurs Präster / hwars
beröm de dageligen svinga med sina wisor/
och mähta äro denna Guden. Detta
alt spares til Capitlet om Gu-
darna och särdeles Baldur.

19 Den sköna lunden som
 var Gudarna till ära planterat /
 och Diodorus förmåler om / är för
 af Platone beskrifwen / som läses
 här c. 7. §. 5. n. 81. fol. 263.

20. SALÉN / som Diodo-
rus säger hafwa varit Ha-Baldur till
dra bngde rund och med många och här-
liga prydningsar utsmyckt / är endels
tillförene af Platone, Edda och
andra c. 7. s. 5. n. 73. fol. 240.
och 253. omrörde / och skal uti
Capitlet om Wpsala widlyfftel-
gen förmåles: så och hvarsföre
Diodorus säger Salén varit
runder / den lifwål än finnes wa-
rit fyrkantig.

21 Diodorus säger att deras
Hufvudstad war salig och helig.
som tilförenne Cap. 7. §. 5.
n 73. fol. 241. är wißi hwar-
före templet eller Salen hett
W P S A L: Men nu willa wi
wißsa ordets S A L S betydelse.
I nämnde rum är nogsanp-
wißt / att S A L alltid for-
dom är tagit för det förnemb-
sta rum och särdeles der Konun-
garna och Gudarna äro tillsam-
mans kombne / så och himmelen /
där Gud och Änglarna wistas /
så =

såsom och de af-sompuades Sål-
las grafvar / som mål och rid-
derligen sig hafwa hållit. Der-
före tages ännu i dag aldrig
SÅL hoos oss för gemena
huus / utan de största och hederli-
gasterum / som pyntas och rena
hållas för fremmande. Men
Huus / Bodar / Bygningar /
Stugor / Kamrar / Kojor /
Hybbel / och sådana mera ord /
tagas för allehanda slags wåning-
gar. Hwar af man lätteligen kan
se/hwadann ordet SÅL är tagit.
SÅLLA är rensa en ring af sin
örenlighet såsom Christus säger til
Petrum, att Satan begärde
SÅLLA honom såsom hwete.
Dådan Sål / Sicht. SÅLL /
den som är rensat och ren från son-
der / så och den sund och frister är
och den lyktan fordrar. SÅLL
ett rent och hederligt rum. Och
dådan kallades Odens Prester /
Odens SÅLLAR. Christus
upräknar och Matth. 9. c. 75.
alla / som rätt SÅLLGE
kunna kallas. Och af detta kalla-
des Gudarnas och Konungar-
nas rum SÅLL / såsom ett
prydeligt och rent rum från skam
och laster / åfwen såsom deras
Pallas och säten, kallas of så Hoos
af HÖSWAS och HÖS-
LIGHEET / såsom ett rum
där alt bör rätferdeligen / Heligen
utan laster och skam tilgå. Der-
före och på gamla Swenska kalla-
las lika så Himmelen Hoos / som
ännu är behållit i det Engelska
Fader wår. Wras SÅLL såsom
ett reent och heligt rum seck nu af
Gudahuset heta BPSÅLL.
och hela Stadender af BPSÅLL
och Håradet SÅLL / nu
WARSÅLL / och altså rättfer-
ligen af Diodoro sagdt / att sta-
den war Sål och Helig.

22.

rumque circa eam Sala / (Sali Ptolomeo) hoc tempore Walsala / ut
proinde rectissime & ad genuinum nominis significatum urbem sacram
Diodorus appellatur.

rorumque fortissimorum sepulcris id no-
minis tributum fuisse. Vilioribus igitur
sive ædibus, sive ædificiorum partibus
numquam imponimus appellationem
Saal / cum ea loco torius domus hono-
ratissimo, amplissimo, & hospitum re-
cipiendorum gratia cultissimo unice com-
petat. Reliquas autem domos vel domo-
rum partes vocamus Huus domum, Byg-
ning ædificium, Bod granarium, Stugu cana-
tionem, Kammar conclave, Kojia casam,
Hybel tugurium & id genus nominibus aliis.
Originem vocis nunc invenire non erit us-
que adeo difficile. Namque nobis Salla est
cribrare, & frumentum à paleis aut fursure secernere,
quo genere verbi usus est sacrorum biblio-
rum interpres Sveonicus in reddendis verbis
Christi ad Petrum de Satanâ, qui eum instar
tritici Salla id est cribrare discipiebat. Ab eo
ortum est Sål cribrum; Sål sanus, fortunatus,
à peccatorum sordibus mundatus; Sal / domus
ampla & benè mundata; Inde quoque sacer-
dorum Odini nomina, XII Sallar id est,
Salii. Quosque Matthæus cap. 9. v. 7, be-
atos recenset, hos interpres Sveonicus Sa-
lige vocat. Nec immerito regia domus aut
templum Deorum Sal audiunt, cum non
tantum a sordibus & quisquiliis sed etiam ab
omni vitorum turpitudine purgata esse de-
beant. Regum quoque palatia nobis Höf-
dicuntur, ab Höswas decorum esse, & Höfwe-
ligheet / bonis moribus, quoniam in illis præter
justitiam boni quoque mores & vitæ sancti-
tas habitare debeant. Etiam cælum lingvâ
veteri Hoos vocatum est, quæ vox nunc in
Anglorum lingvâ superest, uti ex eorum
oratione dominica apparet. Ab hoc igitur
Sal / id est loco puro & sancto, templo Deo-
rum apud Hyperboreos impositum est no-
men Bpsal / & urbs Upsala vocata territo-

22. De majorum nostrorum consuetudine pulsandi Citharam (*Goteharpan / Långharpan / & Nyckelgigan*) in honorem *Apollinis in templo ejus*, ex veterum hymnis fabellisque res est notissima, quam nos quoque ex Plutarcho in c. 8. §. 1. n. 30. p. 335. utcumque illustravimus. Qui plura desiderat Cl. Verelii notas ad Hist. Gottr. p. m. 64. consulat: Quanti vero apud externos Gothos factum olim sit hoc Citharæ genus ex Cassiod. Lib. 2. Ep. 40. p. 126 intelligere licebit, ubi *Rex Francorum convivii a Theodorico celebrati famâ plectus, citharæ dum ejus magnis precibus ad se mitti postulat.*

23. *Scythis Hyperboreis Lingvam propriam assignat Diodorus, id quod à nobis in cap. 3. §. 16. p. 71 assertum ivimus.*

24. *Eisdem Græcis sed Atheniensibus maxime Delisque societate ac benevolentia junctos fuisse memorat Diodorus, quam rem ex cap. 7. §. 7. p. 290, ut & ex cap. 8. §. 23. p. m. 324 nunc repetendam non ducimus.*

25. Quæ apud Diodorum de ornatu templi leguntur his verbis: *Etenim Græcos quosdam dicunt cum ad Hyperboreos transissent, dona sumtuosa in templo apposuisse ab illis, quæ in cap. 7. §. 5. n. 78. p. m. 258 notavimus lucem habitura erunt.*

26. Mentionem quoque facit Diodorus inclyti illius *Habaris*, cujus nos quoque in hoc capite §. 2. n. 5. p. 390. meminimus, eumque in Græciam venisse & veterem cum Delis amicitiam renovasse narrat. Quis autem iste fuerit *Habaris* in Chronologia nostrâ planum faciemus.

27. Et observationem merentur hæc Diodori verba: *Dicunt quoque eum Deum per annos unde viginti adire insulam in quibus astrorum revolutiones perficiuntur. Ob eam rem hujusmodi annorum tempus à Græcis Metonicus annus nominatur. Quid autem in Astronomicis majores nostri sciverint, in cap. 5. §. 6. p. 104. §. 9. p. 115. prolixè notum fecimus.*

22. Att våra fäder större detten kunde & PELÅ på HÅRA VÅR (*Goteharpor / Långharpor och Nyckelgigor*) och detta Baldur till dra uti hans Saal / det är allom kunnigt af visor och sägner / och tilförenne af Plutarc. c. 8. §. 1. n. 30. f. 335. omrörde. Ratt och låsas Cl. Verelii beräneliga anteckningar til Gottriks saga fol. 64. Huru våra Gøder utom lands detta slags harpor i värde höllo / ses af den Rømerske Rådman Cassiod. 1. 2. Ep. 40. f. 126. som säger / att den Franste Kungen bekommandes rygte af Gotha Kungen Diodricks stora gåstebod / med många böner förmådde at få til låns af honom hans Harpanit.

23. Diodorus förmåler at desse Yfverborne Etatar hafwa sit egie språk / detta är nogsamte bewijst c. 3. §. 16. f. 71.

24. Det til med idlar med dee Athenienter och särdeles de Delier en stadig wänstap ifrån de äldsta tider / hafwa wij nogsamte kungiorde i dee 7. c. §. 7. f. 290. c. 8. §. 23. f. 324.

25. Så och det Diodorus förmåler att de Gråter hafwa hånge uppå wåras Yfverbornas Åsgudars Bysal, hårliga och dörbara gåswo / är nogsamte c. 7. §. 15. n. 78. f. 258. erkundigat.

26. Förtället och så Diodorus den namntunniga Habor, den tilförenne uti detta Cap. §. 2. n. 5. f. 390. är nämnd; kommit til Græciam och den gamla wänstapen med de Delier instickat nu å nye stadsåst. Hvilken denne Habor varit hafwer / wilja wij uti Cronologien efftersöka.

27. Diodorus berättar och huru såsom deras Gud Baldur (nemligen Solen) på hwart 19. år kommer igen til öen / på hwilken himmelens lopp hafwer haft sin omgång. Kvarföre och de Gråter falla detta året annum metonicum: denna våra sö faders stora kundskap om himmelens / Solens och månans lopp är tilförenne c. 25. §. 6. f. 104. §. 9. f. 115. bewijst.

28. Han förmåler och at isfrån vartiden in til Widsommar så lefa de / springa och dansa på natten / hwilket deras Gudar och Renungar skal wara mäcka behagelige / efter det sker deras Seger och manliga bedrifter til ähra. Detta behöfues inter bewijja / ty ännu i denna dag / så sker detta fast icke någon afgud til ära / utan effter en gammal wana för de lustigalijna natten och stadigt siungande foglar som locka ungdomen ut att lefa / således Widsommar natten / hwilket alt widlyffteligen läses i Olao Magno om *MAJCEPERA* *MA* l. 15. c. X. f. 571. hwilka Majelekars slut war Widsommars natten / då de uti alla lustigalundar och ångiar dansa / springa och spela på harpor / siungandes anehanda gamla tidampewisser / Gudarna och de stridbare Heltar til ära / och somliglåsdes giora de ex stora eldar: inter för mörkret skull / ty det är ljust som dagen / utan där skogar äro / att med röken bortdrifwa myggarna.

29. Att Boreæ ätt tager son efter son Regementet / som Diodorus i sitt edla rum skrifwer / är reda af Platone mäcka flarligen / och waras lagar / stadgar och sagor wissi c. 7. n. 70. f. 238.

30. Om waras Yfwerbornes fäder / säger widare Pl. l. 4. c. 12. f. att det är ett lycksaligt folk / som lefwa mäcka långt. Afwen så Mart. Capell. l. 6. pag. 248. det är ett folk af stor ålder. Pomp. Mela l. 3. cap. 5. pag. 53. säger de lefwa lenger än alla andra menniskior. Festus förmåler dem lefwa til ett hundra år / derföre kallat Orpheus dem effter Skalde art i den 1104. versen Macrobios de som draga sin lifstid ut til många mans åldrar / så att somliga lefwa til 1000 år. Om denna waras ålder hafwa de förnumit genom Orpheum och af alla Argonautis, Perseo, Ulyffe, Pythea och flera som i äldsta tider Sverige hafwa besökt / så och af waras sagor om Aunio hñ gamble / om

28. Quod Diodorus porro habet: *In hac Deum apparitione cithara psallere noctu, & choreas agitare continue ab Aequinoctio verno ad plejadum usque ex ortum, suorum se laudibus successuum oblectantem, id explicatione nullâ eget, cum instar probationum omnium sit consuetudo vetus & adhuc superstes. Sed abest hoc tempore ab his ludis omnis superstitio, solaque remanent gaudia, ad quæ addolescentiam & vetus consuetudo, & nocturna lux & avium cantus invitant: inprimis autem eam celebritatem vigilia S. Johannis Baptiste habet. Sed præstat de his majalibus festis consalere Olao M. Lib. 15. c. 10 p. 571. qui eos tradit in omnibus tam sylvis quam pratis & campis virentibus pro Choreis tripudisque excercendis concurrere solitos, vetustorum Heroum domis forisque magnifica gesta ubique in orbe peracta, saltando decantare, idque ignibus in camporum plantis accensis. Quos ignes tenebrarum causa præsertim in ea noctium luce quæ diurnum æmulantur splendorem, accendi non est quod quis suspicetur, cum potius partim lætitiæ partim etiam culicum avertendorum causa ardeant.*

29. De Boreæ filiorum successione in locum parentum Diodorus planè consentientem habet Platonem, Leges, instituta, Historiasque nostras in cap. 7. §. 5. n. 70. p. 238. a nobis adductas.

30. Beatos quoque Hyperboreos ob longissimam vitæ spatium Plinius l. 4. c. 12. p. vocat Idem Mart. Cappella Lib. 6. p. 248. habet Gens prolixitate vitæ prædicanda & Pomp. Mela. Lib. 3. c. 5. f. 53. *Diutius, quam ulli mortalium vivunt. Et Festus, vivunt ad centesimum annum. cum quibus facit Orpheus v. 1104.*

Venimus ad dices, omnique ex parte beatos Macrobios, facilem qui vitam in longum trahentes sæcula, millenos implent feliciter annos.

De longissimo autem vitæ spatio fama ad externos per Orpheum, Argonautas, Perseum, Ulysses, Pytheam & advenas alios, perque Historiam de Aunio longævo cujus nos quo-

quoque in cap. 7. §. 5. pag. m. 206. meminimus, ut & de Gudmundo & Starkatero itidem multæ ætatis hominibus, quorum in Chronologiâ nostra mentio fiet, evulgata est. Multos hodieque numeramus, qui annos a Festo memoratos & ultra attrigerunt. Estque nobis in promptu decrepitorum senum index, quem nobis frater & Episcopus Arosiensis Dn. Nicolaus Rudbeckius ex diversarum parochiarum albis, in quæ nascentium, morientium, & Christianorum lavacro tinctorum hominum nomina referri solent, etiam sub fide ipsorum sacerdotum consignandum curavit. Ex quo indice deprehendere licebit intra ambitum parochiarum XII, repertos fuisse homines 232. partim mortuos partim adhuc superstites qui annum 90 & ultra, usque ad annum 140 attigerunt, initumque esse horum hominum numerum saltem ab Anno CHR. 1600. usque ad annum 1673. Præter hos autem duo maximè videntur memorandi. Israel in Hofwesta qui annos vixerat 156, & Thorus Blfsson qui annos natus 260, abnepotes suos horumque liberos & nepotes viderat. In Parochia Tuna saltem 74 huiusmodi decrepitæ ætatis senes invenire licuit. Ut proinde hominem centenarium saltem non oporteat in his locis pro magno quodam prodigio habere, quemadmodum apud exteros fieri didicimus ex quodam libello in Germania publicato cum hac inscriptione: *Miscellanea curiosa medico-Physica*, in quo quasi res stupenda memoratur ætas cuiusdam Johannis Ottelii von Hohe nati annos 115. In iisdem parochiis homines septuagenarii & octogenarii, ultra 860 erant. In recenti quoque memoria est apud omnes hujus urbis cives, brevi temporis intervallo tres occubuisse Senes ætate ferme pares & centenariis proximos, Dn. Iohannem Lenæum Archiepiscopum Upsalensem

om hwilken tilsdrenne c. 7. §. 5. fol. 206. är förmålt: sedan Gundermunder hin gamble / Starckoter hin gamble / och flera / som i Cronologien skola wissas. Och leswa många ibland gemene allmogén ån i dag wed den åldern / som Festus säger och ån wida öfwer. Om hwilket til att få noga kundskap sökte iag af min Broder D. Nicolao Rudbeckio Biskop i Wästraås / att han wille uti sitt Biskopsdöme låta uttaga af Kyrkostöckren de äldstas ålder / när de äro födde och Christnade / och sedan döde / hwilkas register måstedes med Kyrkostöckerdernes egne händer äro antecknade / och fan iag att ifrån tolf allenast sofnar woro 232. personer / som endelz döde / endelz ån leswande / woro öfwer 90. in til 140 år gamble / emellan Anno 1600. til 1673 / förwran tuåne / nemligen / Jo sraeli Hofwesta / som war 156. år / och Tor Blfsson / som war 260. år / hwilkens Darn uti den 6 / 7 och 8 leden lesde tilliffla med honom. Tuna Sofn hade allenast 74. sådana åldriga. Och således hålles inter här för något underwårk / att til 100. år komma / såsom de utom lands glöra / det man ser af den ny utgångne boken / i Tyssland som kallas Miscellanea curiosa medico-physica, der man för under skul hafwer infördt en benembd Johan Ottel Von Hohe, som är född 27. Septembris 1542. och döpt 27 Decembris, hwilken wid denne tiden ån leswer / warandes 115 år. Ellest ifrån samma sofnar äro öfwer 860 antecknade / hwilka alla äro emellan 70. och 90. år gamla. Det är intet länge sedan här i staden tre wid en lika ålder affomnade nemligen mot hundra år / såsom war / den berömlige Archiepiscopen Doct. Lenæus, af 96 år / Besalningssman Ingelbrecht Swensson / och min Swärmo s

fader Gösta Larsson / den året / för år han död / af den styrktan war / att han gick til Kopparbårgen / som år 16. Svenska milt / och wid 25. Tyfka. Om Lap-
parnia / som bod i den norre delen af Sverige / benämnar och Cl. Scheff. i sin Lapon. c. 21. f. 310. att de äfwen til sådan hög ålder komma.

31. Plinius säger att våra Jä-
der de äro *WJDEVEN* DE. Detta är nu nog sampt be-
kändt af föregående alla Scriben-
ters ord / och vidare skal följä /
särdeles när wi komma att wissa
huru många Keisarer / Konungar
och Hieltar hafwa sitt Jädernes
ursprung af Sverige / så och
huru många slags folk hädan haf-
wa utfarit / andra land hitagit /
och där sig nederfätt.

32. De *Wjwerbornes* eller
Wjswears land säger Plinius
lib. 4. c. 12. fol. 226. wara
fruchtsampt och skönt. Lika så
talar Pomponius Mela l. 3. c. 15
f. 53. Hvilket och nog sampt här
utid c. 7. §. 5. n. 9. f. 158. n. 20.
f. 166. och c. 8. §. 1. n. 32. f. 336.
är bewist.

33. Plinius i samma rum sä-
ger våra Stordste bedt i skogar och
lundar / det är / under trån.
Detta beäktar uttryckeligen
Tacitus i sin Germania c. 46. f.
896. såjandes deras barn med Wo-
stapen och wildturen iniet hafwa någor
annat skul / än det som af granqui-
star är tillsammans bundet (som än i
dag hoos de fattiga sees) där under
roo sig de unga tillsammans / och de
gambla taga sig hvilja.

34. De samma uti en stoor mycken-
het tillsammans / när de skola hålla sin
Gudstienst säger Plinius och Mar-
tianus Capella i samma indragne
rum / hwilket nog sampt här cap.
7. §. 5. n. 79. f. 262. af Platone
och wåras historier är bewist.

35. Pomponius Mela för-
måler och med Plinio om deras
hädanfärd / att när de äro mera mätta
af

sem annos natum 96, Dn. Engelbertum
Ewensson arcis Upsalensis præfectum,
Dn. Gustavum Larsson civem Upsalensem
& uxoris meæ avum maternum, quorum
postremus anno, qui mortem ejus præcels-
rat, tam integris fuit viribus, ut ab hac urbe
Falunam pedibus iter faceret, quod in lon-
gitudinem 16 habet mill. Sveonica, quæ
15 mill. germ. respondent. De ætate Lap-
ponum videatur Clar. Scheff. Lapon. cap.
28. p. m. 310.

31. Plinius quoque de fama & celebratione
nominis ipsorum Hyperboreorum aliquid
habet. Id autem partim ex frequenti & perho-
norifica eorum apud optimos quoque scrip-
tores mentione, partim ex Imperatorum,
Regum & Heroum in Sveonia oriundorum
serie a nobis alio hujus scripti loco publi-
candâ, & deniq; ex populorum ad sedes &
regna in aliis orbis partibus paranda, ex hoc
nostro septentrione proficiscentium mul-
titudine ac rebus gestis intelligi poterit.

32. *Regionem illorum apricam & felici temperie*
vocat Plin. Lib. 4. cap. 12. idem de illâ per-
hibet Mela lib. 3. cap. 15. pag. 53. Et
nos quoque aliquid de eodem negotio
scripsimus cap. 7. §. 5. n. 9. p. 158. n. 20.
p. 166. & cap. 8. §. 1. n. 32. pag. 336.

33. *De nemoribus & Lucis* quibus eos pro
Domibus usos fuisse ait Plinius, consensien-
tem habet Tacitum in Germ. cap. 46. p. 96.
Nec aliud infantibus ferarum imbriumque suffugium,
quam ut in aliquo ramorum nexu (ita pauperiores
hodieque habitant) contegantur. Huc redeunt
juvenes, hoc senum receptaculum.

34. *Deorum*, inquit Plinius, *cultus virum*
gregatimque. Similia apud Marr. Capell. oc-
currunt, & a nobis in cap. 7. §. 5. n. 79.
pag. 262. ex Platone & aliis prolata sunt.

35. Cumque his Plinianis, *Mors non nisi*
satietate vitæ, epulatis delibutisque semibus luxu ex
quadam rupe in mare salientibus obvenit. Hoc genus
sepul-

sepultura beatissimum, prorsus eadem sunt quæ Pomp. Mela habet, & ante omnia huc pertinet accuratissima hujus instituti explicatio in Clariss. Verelii notis ad Hist. Gothr. cap. 2. pag. 12. occurrens, ubi Regis Gotherici socer Skarpnatungerus postquam suis exire-mum dixisset vale, & ultimam voluntatem suam exposuisset omnibus, jam senio gravis una cum uxore rupem altissimam Gyllingzhammar / adjuvantibus eum gressusque seniles & tar-dos regentibus liberis conscendit; in summo autem vertice montis, quem Attestapull ipsi vocaverunt, constituti parentes, mox se precipites dederunt & lati lubentesque ad odini aulam concesserunt. Hunc ipsum Attestapul id est, Atlanticum verticem Maximus Tyrius in cap. 8. §. 3. p. 340. sacrum vocat, quoniam illis tantum qui ad Odinum migrare vellent attingen-dus videbatur.

36. De moribus & justitia Hyperboreo-rum hæc scripsit Martianus. Gens moribus prædicanda. Pomp. autem Mela Cultores iusti-ssimos eos appellat. Sed Orpheus clarissime omnium: v. 1112.

*Arridenique illis facies, oculique sereni
Patribus ac pueris, tum vero menti, animoque
Justitia cultus & inest prudentia verbis.*

Suntque hæc omnia mera Platonis verba à nobis adducta & nostrorum Historicorum suffragiis roborata in cap. 7. §. 5. n. 94. p. 279, & n. 102. p. 285.

37. Ignotam illis discordiam fuisse memorat Plinius. Id autem Mela sic effert: non bella no-vere, non iurgia. Plato vero utest à nobis in cap. 7. §. 5. n. 92. p. 277, & §. 8. p. 298 declara-tum, pro Legum nostrarum præcipuâ parte habet, quod alii in alios arma ferrent numquam; at omnibus mutuo opem auxiliumque ferrent, si quis aliquam civitate genus eorum regium delere conaretur. Quamdiu autem hæc inter septentrionales hos populos concordia duraverit, præter il-la quæ ea de re ante attulimus, plura in Chronologicis nostris adferenda venient.

38. Nulla eos ægritudine inquietari nihil noxiû flatus habere, de calo autem magnam clementiam auræ spirare salubriter certatim te-statum eunt Plinius, Solinus & Plutarchus, quibus & addi poterunt observationes nostræ in cap. 8. §. 2. n. 32. p. 337. ac etiam Clar. Verelii notæ

af lefwante åu ledyna / så stiga de uppå åttstapulen och med glädje störta sig neder i hafvet. Detta är märkeligen af Cl. Verel. i hans utgågne R. Gömricks Saga cap. 2. f. 12. där R. Gömricks Svärfader Skarpnatunger / när han hade talat till sig som han wille och trochte / (för sin affärd) stego de alla uppå Gyllings hammar / och ledsagade barnen sin Fader och Moder upp ått åttstapulen / och fero så glade och lustige til Oden. Denne Attestapulen eller Atlefbårg är den Maximus Tyrius här c. 8. §. 3. fol. 340. kallar HELIG och DYPPEL / att ingen feet gå neder i honnem / ty han war för dem som wille fara til Oden.

36. Om deras seder och rättes rådshæer säger Martianus, att de äro för deras seder widtberömda. Pom-ponius Mela kallar dem de alra rättredigaste af menniskor. Orpheus uti den 1112. versen säger rättes lian om dem / de hafwa ett årbart ansichte både fäderna och barnen och med hjer-ta och sinne ålsta de hwad som rätt är / och äro kloka i munnen / förändes förstå-tiga ord. Här så wij igen Pla-tonis ord tillförande indragna / och med wåras gamlas sagor be-kännte c. 7. §. 5. n. 92. f. 279 och n. 102. f. 285.

37. Plinius och Solinus säga dem intet sin emellan örliga / äfwen så Pomponius säjandes dem intet föra frig sin emellan / en heller föra tvåtor. Detta är som Plato här uti det 7. c. §. 5. n. 92. f. 277. of 293. bestrefwer at ett af de föra nembsta stycken i wåras lag war det / att intet föra frig på hwar annan utan endrächteligen på sina fiender. Huru länge denna endrächtrighe-ten hafwer stått i desse Nordiske rikken / skal förutan det tillförne här och där är omördt widare wijsas wid Cronologien.

38. Inga stora sjukdomar / ingen förgiftig lufst här finnas / utan en hel-sosam wäderlek / bewittnar Plinius, Solinus och Plutarchus af in-dragi.

dragne rum / hwilket Plutarchus instämmer med här c. 8. §. 2. n. 32. fol. 337. och märkeligen Clar. Verelii Hervara Saga cap. 1. fol. 2. säjandes om den norre Sveriges del således: de modde at i hans (Gunnunders) rike war de ödödeligas boning / nemligen ett sådant rum / att af hwar och en som rikt komme försman sjudom och älderdom / och måtte ingen tår dö. Om de orters längst nor i Sverige belägnas sunda lust kan och läsa Cl. Scheff. Lapp. c. x. f. 308.

39. Solinus säger att trån de gifwa dem söda. Detta är ännu i dag brukeligt på de norre orter / att fast de så den stönaste säd / så af-läggia de ändå aldrig den seden att blanda den med bark / på det de / när för hastig frost full eller stor hetta miswäxt stier / må wara wana wid barken. Af våra lagar ser man och att ällon på Ekarna hafwa brukas med Säden att blandas så och Sumlröttern / det än i dagh stier / därföre Orpheus i sin 110. vers säger / at af orter och trån-taga de sin söra maat. Hwilket och Tacitus i sin Germania bewithar om Jinnarna / säjandes: Orter är deras maat / stinnen deras fläden / och torden deras säng. Således / wore nogsampt sagdt om de Hyperborue / deras land och under-hafswande.

notæ in Hist. Hervor. cap. 1. p. m. 2. quorum hic postremus de septentrionali Sveonia parte hoc habet peculiare, quod intra regnum Gunnundi mansiones immortalium esse crediderint, eo quod morbi & senectus omnes ad ea loca venientes desererent, neque fas esset cuicumque in ista regione mori. Denique de salubritate ultimarum Sveoniae partium non pauca collegit Clar. Scheff. in Lapp. cap. 10 p. 308.

39. Victum denique ab arboribus subministrari Solinus refert. Nec sanè quidquam hoc tempore præsertim in istis locis borealibus notius, ubi quancumque demum optimi frumenti copia fiat, mos tamen inolevit cum frumento miscendi corticem ex arboribus detractam & in pulverem comminuatam. Idque eo libentius homines isti, etiam nullà urgente necessitate faciunt, ne difficilius temporibus & quacumque de causa superveniente fame, victum hunc tolerare nequeant. Etiam glande quernâ & radicibus Filipendulæ misceri soluisse massam procoquendo pane Leges nostræ evincunt. Unde Orpheum cecinisse arbitramur v. 110

Sed capiunt dulcesque cibos terrestribus herbis,

& Tacitum quoque in Germ. cap. 46. p. 4. hæc de Fennis prolocutum esse: *victus herba, vestium pelles, cubile humus.* Plura de Hyperboeis & regione ipsorum nunc non addimus.

CAP. X.

Om Sveriges namn Synthia.

§. 1.

Fast allom insöddom Swens som är bekant af deras sagor och sägner att Sverige är den rätta Scytharnas Dö eller Scythe ey, doch wilia wi det af de gamla Græcers och Latiners skrifter / och sielfwa ordets ursprung betydelse och än dageliga bruk

CAP. X.

De Scythiâ, genuino quoque Sveonia nomine.

§. 1.

Etsi neminem nostrum dubitare finit Historia patria, quin sedes Scytharum ut & Scythia merito vocetur hæc nostra Sveonia; tamen & ex Græcorum Latinorumque scriptorum consensu, & ab origine vocis, & ab usu significatuque hodierno idipsum

sum uberius confirmare lubet. Ante alios omnes Strabo à nobis in cap. 3. §. 11. p. 62. in testem vocatus, hic quoque nominandus erit, qui ante Secula sedecim, quo tempore vixerat, ex Ephoro se multo antiquiori & à se multo antiquioribus edocto retulit Scythiam regionem aquilonarem Æthiopia oppositam esse. Cui descriptioni horum temporum observationes adprimè respondent, quæ Sveoniam longitudinis gradibus 30 & 50 comprehensam è regione Æthiopiæ, ut est in Tab. 1. Fig. 1. sitam esse demonstrant.

2. Æthiopum gentem Ephorus ab ortu Solis hyberno, prout Græci eum notarunt, usque ad occasum protendi ait. Græcis autem hyberno tempore Sol oritur propè summam partem maris Erythræi inter longit. grad. 60 & 70 versus Eurum, occidit autem inter longit. grad. 20. & 30, ubi Æthiopia, quæ postmodum Africa vocata est, finem habet versus Africum. Et eandem omnino latitudinem hoc ipso tempore Æthiopia servat.

3. Valdè igitur egregium & observatione dignum est, quod Ephorus Scythiam Æthiopiâ minorem esse dixerit. Nam si habet Æthiopia in longitudinem gradus tantum XL Scythiam omnino in longitudinem gradus pauciores numerare oportebit, quæ tum quoque si modo fides habenda Ephoro, qui eam e regione Æthiopiæ versus Aquilonem collocat, longitudinis gradus 20 & 60 nullo modo egredietur.

4. Jam quoque Ptolemæi sed à nobis in ordinem redacti consensus cum veteribus in lucem prodit: namque Occhardus fluvius à Ptolemæo ad Scythiæ terminos positus, in optimorum Geographorum mappis sub longit. grad. 60 invenitur, & Scythiæ sit limes orientalis, communemque cum Orientali Æthiopiæ termino meridianum accipit. Secundum vulgares autem & erroribus multiplicibus scatentes Ptolemæi tabulas

brus wissa att ingom andromer ma-
mer det landet och namnet til.
Serabo, som sielf öfwer 1600 år
gammal är / han wiser det uti
indragne rum här c. 3. §. 11.
f. 61. af en gammal Gråf benemdd
Ephorus, som åter sin fundstap
hafwer af de aldradsta / at Scy-
thia ligger mitt mot Æthiopen,
hvilket än i dag wises af alla sant
wara / nemligen / Sverige den
rätta Scythia, liggia emellan den
30 och 50. middagslinen mitt mot
Æthiopen se 1. Taff. 1. Fig.

2. Säger Ephorus att Æthi-
opien är så stor at hon sträcker sig
från Solens uppgång (i ansende til
de Gråfer) om vintern och til hen-
nes då nedergång. Solens up-
gång om vintern faller för de
Gråfer mot röda hafwes ända
emellan den 60. och 70. middags-
linien i öfssöder och hennes neder-
gång millan den 20 och 30 der
Æthiopia, som sedan kallades A-
frica, lyftas uti wässföder / och
samma bredd finnes hon än i dag
hafwa.

3. Säger Ephorus det mächta
märketligt är / att Scythia är
mindre än Æthiopen. At nu en
Æthiopen större än på 40. och nå-
gra grader bred / så moste Scy-
thia til det ringesta vara på en 30
och några grader / och alt så klar-
ligen ingalunda stiga utom den 20
och 60. middagslinien / om hon
skal stiga som Ephorus säger / mit
mot Æthiopen långst nor / och
mindre vara än Æthiopen.

4. Nu ser man huru mächta
wål Ptolomeus inträffar med de
gambla Gråfer / som långt för
honom lefde / sedan iag honom haf-
wer fört til rätta: ty floden Occhar-
des, som är ändan för de Scyther
effter hans egen beskrifvelse / hon
är under den 60. middagslinien
effter alla Lärda s taffor / och slut-
ter således i Egyptarna i öster / som
samma mid. sluter Æthiopen i
öster: eliest om Ptolomei stora wils-
farelse effter sina middagslinier
Fff fful-

skulle stå / så kunde ingalunda hvarken Scythia liggia mitt mot Æthiopien, icke heller wara mindre utan 3 gånger större / som hans 1. Tafla utvisar.

5. Plinius träffar och mårha wäl in med Ephoro l. 6. c. 13. fol. 324. såjandes Stythien sträckta sig från den längsta udden i nor / hwilken än i dag kallas på Blas. Jans. Burej, och fleras landtskolor Skyttingz bärg wid Kimmernes eller Nort kim under den 72 högst grad 6 Tafl. Fig. 14. och in til Solens upgång om Sommaren i Östernor / hwilket är rätt: ty för Plinio som war en Italien är Solens sommar upgång i Östernor wid floden Ochar-des, Occa Rheca eller den 60. middagslinien. Och alltså kommer ingen Scythia utom 60. och 70. middagslinien.

6. Detta bekräftar än flares Herodotus, som mycket äldre är / såjandes uttryckeligen l. 4. f. 102. På andra sidan om floden Tanaim äro inga Scythar eller Scythars land / utan strax taga de Sörmader eller Sarmader wed.

7. Scylax, som än äldre är / bewitnar det samma i sin Periplus. f. 28. De som segla det Mäotiska träffet uppföre / finna på wänster de Skytar och (från det nordsta hafwet in til Mäotiska träffet (på höger) beo de Sarmater wed floden Tanaim / som skiljer Asiam från Europa. Strax der effter säger han: På andra sidan om Tana floden begynner Asia, och des första folck wid den Euxiniska born / som kallas Sörmader.

§ II. Är således wißt att inga Skytar / eller deras land och rikke stadigt bestående war på andra sidan om Tana floden. Ty hwad dem antangar som drogo in til Indien och kallas Indo-Skytar / och ströfwade här och där kring det Calpiske hafwet / som woro dessas Skytars afföde och frändessa orter komne / skola wij längre fram om tala. Men nu willa wij tilse hwilka hero rätt Skytar af dem som

suto

bulas, non modo non opposita foret Æthiopia Scythia, sed etiam illa triplo major.

5. Cum Ephoro consentit Plinius Lib. 6. c. 13. p. 324. *Scythiam ab ultimo versus septentrionem promontorio, quod Blavio, Janssonio, Bureo & aliis Scythicum dicitur, Cimmericio sive Nortkin proximum, sub latit. grad. 72. in Tabul. 6 Figur. 14. usque ad ortum Solis æstivum versus aquilonem protendens; in quo negotio minimè fallus est: Plinio enim in Italia sedenti Sol æstate versus aquilonem, & quidem ad eam terræ partem oriebatur, in qua fluvius Occhardes sive Occa reca ad longit. grad 60 labitur, ut proinde per hunc scriptorem terminos Scythiæ ultra longit. grad. 60 aut summum 70 extendere nulla ratione liceat.*

6. Idem multo clarius effert prioribus istis scriptoribus antiquior Herodotus l. 4. p. 102 *ultra Tanaim neque Scythas neque Scythiam ullam, sed meros Sarmatas esse docens.*

7. Etiam Scylacis Herodoto antiquioris testimonium in Periplus p. 28. eodem collimat. *In hanc paludem (Mæotidis) naviganti, sinistram versus quamprimum obvii sunt Scythæ. Pertingit enim mari extero super Tauricam usque Mæotim paludem (ad dextram) gens Syrmatarum & fluvius Tanais Asiam & Europam dividit. Et mox: Post Tanaim fluvium incipit Asia, & prima ejus gens in Ponto est Sauromatarum.*

§ II. Certum igitur est ultra Tanaim nullam olim creditam fuisse Scythiam vel regnum Scytharum: nam quod concernit Scythas, qui domo profecti loca mari Caspio vicina depopulati fuerunt, & ad Indiam quoque delati Indo Scytharum nomen tulerunt, eos à nostris Scythis ortos & ab his locis exiisse in sequentibus probabimus. Nunc quinam illorum, qui cis Tanaim habitant jure & merito Scytharum nomine veniant, quidve de illorum cum regione tum moribus habeat Herodotus, di-

spi

spiciendum erit. Id autem ut ordine fiat, recensendi a nobis erunt populi quos Tanaim inter & Danubium usque ad mare glaciale habet Herodotus Lib. 4. p. m. 101. Hi autem sunt 1. *Callipidæ*, de quibus Herodotus in hunc modum scribit: *Ab emporio Borysthenitarum (hoc enim ex maritimis) ad pontum puta Euxinum (totius Scythia est maxime medium) primi incolunt Callipidæ, id est, e Græciæ facti Scythæ.* Hi videntur esse *Callibornii* juxta fluvium Dnister, quos Hornius & ipse secutus Herodotum in Atlante suo ad occidentalem partem Borysthenis ad latit. grad. 48. & longit. grad. 51, juxta dimensionem Massæ in Tabula Moscoviæ collocat.

2. *Super hos, inquit Herodotus, aliud est genus eorum, qui vocantur Halizones. Horum utriusque cum in cæteris servant ritum Scytharum, tum in serendo atque vescendo cape, allio, lente, milio.* Hos Massa ad latit. grad. 49 & longit. 49. constituit & appellat *Halitz*, Isacus autem Hondius *Halucz*, quibus adhuc in usu esse milium Blavius in Atlante suo Tab. Borysth. p. m. 60. testatur.

3. *Supra Halizones incolunt Scythæ aratores, qui non ad panem conficiendum serunt triticum sed ad illud torrendum.* Hi Poloni sunt Livonique qui quotannis in usus aliorum populorum magnam vim annonæ suppeditant.

4. *Supra hos incolunt Neuri, qui hoc tempore ad ramum Vistulæ orientalem Nereu, nec non urbem Nuru altero istius fluminis ramo Buk vicinam habitant.* Forte quoque hi Neuri erunt nostri Narvenses; namque secundum Plinium lib. 4. cap. 12. p. 227 *apud Neuros Borysthenes oritur*, qui in duos divisus est ramos, quorum altero qui occidentalior est, urbem Nur, fluviumque Nareu attingit, altero qui septentrionalis censetur Narvam & Narvense territorium respicit: habetque posterior hic ramus haud ita procul à fonte suo urbem Hniperisco sive

suto på denna sidan om floden Tanaj, och altså mæske huru Herodotus beskriver deras land och folk. Wij villia så först skåda alla dem som räknades på norre sidan om floden Danubio, och söder om Tana floden alt up til Issaswet / efter Herodoti anledning af hans fjerde bock / der han f. 101. säger / ifrån de Borystheners hufvudstad / hvilken är lika såsom medel punchren af Sthearnas land wed flodstranden (nemligen Pontum Euxinum) der boe Callipidæ / de är; Græker af Sthearna underkufwade. Dessa synas warade nu kallas Callibornii wid floden Dnister, såsom och Hornius i sin Atlante dem sätter wäster om floden Borystene efter Herodoti följande ord wid pass under 48. högdz graden och 51. middagz linien efter Massæ tålla.

2. Omwan dessa är ett annat slags folk (säger Herodotus) kallas Halizones, både dessa bruka Sthesta seder / men eliest så de Hirs / stas och El. Dessa äro de i dag kallas Haliz af Massa wid 49. högdz graden och 49. middags. och af Isaco Hondio Halucz. Och bruka de på den orten mycket Hirs, såsom ses af Blaus Atlant. öfwer Borysthenem f. 60.

3. Öfwer dessa boe de Sthear / som så mycket hwete inter til bröd är sig / utan att sälla. dessa synas wara der nu på land och lifland är / ty den sed. n brukas der än at försälla sin såd til många andra land och riken.

4. Öfwer dessa boe Neuri, hvilka äro de nu i dag finnas wid flodens Wistulæ stora öster gren Neren, och des andra gren Buk hwars stad kallas Nuru: eller de som boe wid Narven, ty af Plinio lib. 4. c. 12. f. 227. ser man at under dessas grenar har Borysthenes sitt ursprung. Hvilken hafu er 2. grenar / den ena i wäster / som löper når in til Nur of floden Nareu, och den andra enda nor / mot Narven och des land / hvilken begynnes wid Hniperisco (Daiperico)

och kallas floden sedan Hniper och Dniper, hvilken iag fullkomlig menar vara Herodoti Hypanis.

5. Sedan kommer Herodotus på andra sidan om floden Borysthenes, sålunda: Tre dagsresor i öster och elwa dagsresor i nor. enda floden uppträde boe de Skytar / som äro sandboar; men öfwan dem är landet sedan mäkta vidt öde och ödehmart. hwilket faller / der än i dag de stora kärren och moräsen äro i Ryssland och alla floderna där sit ursprung hafwa / nemligen wed träsket Fronovo under 56. högds graden och 57. midd. ty der in nio stammar Borysthenes 11 dagsresor nor är.

6. Öfwan dessa boe Androphagi, det är / de som äta folk / hwilket folk ingalunda äro af Skytarna: utom dem är sedan allt öde / och boer intet folk mera. När ser man huru mäkta wäl detta inträffar med Ptolemæo, sedan han är förd til rätta / och med Ryssarnas egna lands beskrifningar som sätta dessa under 68. högds grad. om hwilket är för talt c. 9. §. 2. f. 386.

7. Sedan kommer Herodotus tillbaka i söder / och talar om de Skytar / som boe öster om den floden Panticape, allt in till floden Gerrum 14 dagsresor långt / som hwarken få eller plöja / utan flyttas af och an med bestar. Om hängge dese floder kan iag än ingen rätt kunskap få / hwar de stola liggia ty somliga sätta dem wed Pontum, somliga wid Litoven, somliga wid Riphæsbärgen / hwar för iag dessa spar til annan tid.

8. På andra sidan om floden Gerrum boe de kunglige Skytar / som hålla de andra för sine underhållande / och strättas sig i söder til det Tauriska landskap (48 högds gr. 61. midd) och i öster in til gräfven / som de blidas barn (eller Skytarnas trålar) grofwom emellan floden Volga och Tanaim wid 52 högds gr. 58. midd) och till Mæotiske träsket. Huswudstad Cremni hwillets deelt sträcker sig in till floden Tana. Detta rum är intet öde att igenfinna / ty i dag kallas och de Tattarer, som kommo i dessa Skythers land af samma ort Cremnisse Tattarer.

9. De

vocatur Cremni, quorum pars ad flumen Tanaim porrigitur. Hujus plagæ investigatio eo minus habet molestiæ aut difficultatis, quo notiores sunt hoc tempore illam Scythiæ partem tenentes Tataři Cremnenses.

Dniperfco, ipse autem Hniper aut Dniper vocatur, quem nos Herodoti Hypanim omnino arbitramur esse.

5. Transmisso Borysthenes, cum tractum qui vergit ad auro-ram trium dierum itinere, cum vero qui ad ventum aquilonem, undecim dierum navigatione, Scythia agricola tenent. Tractum autem qui ulterior est in multum sane spatii desertus est. Hanc

dimensionem secuti in vastissimas Moscoviæ paludes, ex quibus omnia propemodum istius regionis flumina scaturiunt, imo, in ipsas paludes Fronovenles ad latit. grad. 56, & longit. gr. 57. incidemus. Ad hæc quoque loca Borysthenes 11 dierum itinere versus septentrionem exporrectus, ferme accedit.

6. Ultra hanc solitudinem habitant Androphagi, id est virorum carne vescientes, separata natio, ac nequaquam Scythica. At supra hos deserti jam procul dubio omnia, nec ulli gens, quantum nos scimus. Optimè sanè hæc omnia cum Ptolemæi sed à nobis emendati, ut & aliorum Moschoviæ descriptionibus conveniunt, in quibus, uti a nobis in Cap. 9. §. 2. p. 380 declaratum est, hos homines ad latit. gr. 68. collocatos cernere licet.

7. Converso deinceps versus meridiem itinere apud eundem Herodotum occurrit Plaga quam Scythia transmisso flumine Panticape, auro-ram versus, quatuordecim dierum itinere, ad Gerrum usque flumen incolunt, neque ferentes quidquam neque arantes sed cum pecudibus pascuorum gratia loca semper mutantes. De vero horum duorum fluminum situ nihil nunc afferimus, sed inter discrepantes aliorum sententias, quorum alii ea Ponto vicina faciunt, alii in Lithuaniam collocant, alii ex Riphæis montibus descendere docent, hærentes, quid nobis vero videatur similimum alio tempore significare malumus.

8. Trans Gerrum autem sunt ea quæ vocantur Regia, & Scythia optimi pariter & plurimi, & qui suos servos esse ceteros Scythas arbitrantur: a meridie quidem ad Tauricam regionem (ad latit. grad. 43. longit. gr. 61.) pertingentes, ad auro-ram vero, ad fossam quam duxerunt illi, qui e cæcis geniti, (i. e. Scytharum mancipia fuerunt, inter volgam puta & Tanaim ad latit. grad. 52, & longit. gr. 58.) usque ad emporium paludis mæotidis quod

9. At qua superiora sunt ad ventum aquilonem Scythis re-
giis, ea incolunt Melanchlani, alia gens, non Scythica. Et su-
pra Melanchlanos paludes sunt, & deserta hominibus regio, quan-
tum nos scimus. Cum his non male conferri posse
videntur Moschovitæ quotquot latitudinis
gradibus 55 & 60, item longitudinis gradi-
bus 55 & 60 comprehenduntur, in quo ter-
rarum spatium hæc quoque loca reperiuntur
Melagona, Mologa, Megrina, Smolensko
& id genus alia. Paludes autem quarum su-
pra illos facta est mentio, aliæ non erunt
quam Ilmena, Ladoga & Onega, cum præ-
ter has aliæ in istis locis non habeantur.

10. Trans flumen autem Tanaim non est regio Scythica, sed
incolunt tractum illum versus aquilonem, iungere dierum 15,
sauromata. Hunc igitur tractum apparet 6 esse
graduum, & ad latit. gradum 56 ascendere.

11. Supra hos habitant Budini, terram colentes totam
omni genere arborum abundantem. Sed plagam ho-
rum Budinorum multò accuratius ex-
pressit Herodotus eod. Lib. 4. p. m. 114.
Ibi est lacus ingens & multus, & palus ac multum circa arundi-
nis. Ex quo lacu lutra capiuntur, & castores, & alia fera,
forma oris quadrata, quorum pelles ad venones faciendos consu-
untur, & testiculi ad Medelam. Non potuit fanè ul-
lo pacto diligentius describi maris Balthici
sinus borealis quem nos bothnicum vulgo
appellamus. Nam α Solus ille est qui in i-
stis locis lacus ingentis appellationem me-
reri potest: id quod & ante à nobis indica-
tum est. β Servant hodieque ripæ & regio-
nes ab utraque parte ejus, nomen Bothniæ
& accolæ quoque Bothnienles vocantur.
γ Tot quoque in orientali Bothniâ sunt pa-
ludes ut isto nomine reliqua totius orbis lo-
ca facile vineat: id quod Tab. 6. Fig. 14.
satis superque ostendet. δ Tantum etiam
arundinis ferunt ista loca, ut casas & grana-
ria sua meris arundinibus contegere soleant
incolæ. ε De lutris, earum pellibus & ore
quadrato, deque testiculis & horum in me-
dicina usu testis optimus erit Olaus Magnus
Lib. 18. cap. 16. p. m. 693. Lutra quadrato ore mordaces,
ut Castores: quibus similes in pellibus triplo tamen longiores &
in septentrionalibus aquis præsertim superioribus Suetia, Hel-
singia, Medelpadia, Angermannia, Fempsia & Bothnia utri-
usque

9. De sem åro ofwan floden Tana och de-
ssa Kunglige Skytar nor ätt / kallas Melan-
chlani, hvilka åro nitt Skytar / utan ett
annat slags folk. Hwad som ofwan deras
Träst är / är ödemark. Dessa stannas
wara de i dag liggia i Ryssland
emellan den 55. högdz gr. till den
60. och emellan 55. och 60. midd.
der dessa orter stannas Melagona,
Mologa, Megrina, Smolensko
&c. och de stora Träst som ofwan
dem nämnas / åro inga andra än
Ilmen, Ladoga, och Onega, ty
andra åro der intet.

10. Sedan kommer Herodo-
tus på andra sidan om Tana flo-
den östernor / senandes: att der boe inga
Sytar/utan Soremén 15 dagleder nor är:
hvilket gör 6. grader / och stig-
ger mot 56 högds graden.

11. Ofwan dessa boe Botenkarar /
hwar allibanda slags stog är. Hwar
dessa Botenkarar boe / wisser
han klarligen f. 114. såjandes:
Inwed en mähta floer så och många tiår
och träst / där mycken hwass wåter. Af
hvilken så fångas Böttrar och Båtrar och
andra wildur / hafwandes en fyrantig mun
hvilkas skin tillsammans sys til reupåsar /
och Båfwerglåll til latedom. Med hwad
klarligare tekn kunde nånsin wår
Östersjöds norre del Boten beskri-
wes: ty först är här ingen stor
sjö mera än han / som månaestå-
des för är wißt. Sedan kallas bäg-
ge landen om honom Botten /
och folket Botenkarar. Til det tris-
die åro särdeles i Östern så
många träst / at i hela världen fin-
nes ingen ort med så många begås-
wat se 6. T. 14. Fig. Til det 4. at
här finnes mycken hwass / det är
allom Bötter bekant / hvilka
täckta sina Huns och Lador med
dem. Til det femte / Böttrar med
des fyrantiga mun och båfwarar
med Båfwerglållen och des lates-
dom beskriwer han med samma
ord såsom Olaus Magnus l. 18.
f. 693. c. 16. såjandes de Hwastånd-
ta uttrarna med deras fyrantiga mun /
åro såsom Båtrar lika til skinet. men tre
gångar längre / och stannas uti de norste sidar /
särdeles wid Håsingland / Melpa / An-
germanland / Jämtland och bägge Botten:
hwars skin så wål som Båstrarnas och an-
Ftf 3 Dra

dra diturs uti stor myckenheet föras til Ryss-
sarna. och sedan längre bort til Tartarna.
Och är här til märkandes / att
såsom Herodotus beskriver dem
finnas wid Botten / altså skrifer
och Olaus Magnus, in söder i
Sverige uti samma stö finnas de
de sållan. Til det sierte säger
Herodotus där finnas andra
wildtur i stor myckenheet / hvilka
äro Siälar; huru de fångas uti
Botten och Finland wiser Ol.
Magn. l. 20. c. 4. f. 752. Til det
siuende brukas de och til Keenpelsar
aldeles som Herodotus säger.

12. Omwan desse Botnfärar något mera
på öster / 8. dagresfers ödemark wid pas (säger
Herodotus) boo Thyssagiotar, hvilka
äro solfiska och leswa utaf lägerij.
Desse 8. dagresfers ödemark äro
de många träsk och skogar uti Ca-
relen och Savolax, öfwer hvilka
desse Tyssar, Giotar, Tyssagiotar,
Tiassar och de som in wed Gran-
wijsten boo och af Ryssarna kallas
Tiescar, och en ort wid namn
Tiescaiageba emellan 50. och 70
middagel. och 60. och 70. högds
gr. Der til med leswa dessa intet af
annat än i dag / än lägerij och
fiskerij / som Herodotus säger /
in der växer ingen säd.

13. Wed dessa boo och de / som kallas
Jyrca, hwilka och leswa af Jagt.
Desse äro de som boo i Ryssland/
och kallas Jyrgovitz, Jyrce, Jor-
rie, Juri &c. emellan 57. och 63.
N. grad. 60. och 70. midd.

14. Grän dessa i öster boo andra slags
Skjtar / som hafwa gjort uttog ifrån de
Kongelige Skjtar och der sig satt. Desse
äro de / som hafwa satt sig wed
Holmegård wed Vinea, wid 65.
högds gr. 65. midd. som vidare
skal wisa / när wi komma til at
tala om alla de folk / som äro
utur Sverige utgånga.

15. Alt in til dessa Skjtar (säger Hero-
dotus) äro alla Skjtarne risen ett släte
land af stark lera eller jord / men det land /
som sedan föllet / är idelig bärg och klippor.
Om aldrig Herodotus hade wa-
rit til / utan allenast de andra läro
da / som senare lesde / särdeles
Ptolomeus, hvilka hafwa På-
land och Ryssland beskrifvit med

usque reperiuntur: quarum pelles, ficius Castorum, atque alio-
rum animalium mira multitudine versus Moscovitas & exina
versus Tartaros exportantur: In quibus verbis hoc
vel præcipuè observandum duci nus, quod
non minus ac Herodotus Lutræ sinui Both-
nico assignet; in partibus enim maris
Balthici australibus rariuscule inveniun-
tur. & Meminit quoque Herodotus ferarum
aliarum in bonâ copiâ, per eas sine dubio in-
telligens canes marinos, quorum capien-
dorum rationem multis verbis explicuit
Olaus M. Lib. 20. c. 4. p. m. 752. Pelles
denique in usum vestimentorum cedere re-
ctissime & suffragante etiam horum tempo-
rum consuetudine, Herodotus ante tot se-
cula scripserat.

12. Supra Budinos ad aquilonem statim excipit solitudo octo
dierum itineris. Post hanc solitudinem incolunt Thyssageta, natio
copiosa & e venatu victitans. Hanc solitudinem octo
dierum itineris, sylvæ & paludes Careliæ
Savolaxiæque constituunt, supra quas habi-
tant Tyssi, Getæ, Tyssageta, Tiaffi, & re-
liqui Cronii sinus accolæ, quos Moscovitæ
Tiescos appellant, apud quos loci cujusdam
nomen est Tiescaiageba intra longit. gra-
dus 50 & 70, latit. vero gradus 60 & 70 &
victitant hi homines adhuc more veteri, id
est, solis venationibus piscationibusque,
quoniam frumento penitus destituuntur.

13. His contigui & in eisdem habitantes loci ii, quibus
inditum est nomen Jyrca, & ipsi e venatione victitantes
Hi Russiæ partem nunc tenent & dicuntur
Jyrgovitz, Jyrce, Jorie, Juri horumq; similes,
inter latit. grad. 57 & 63, longit. vero grad.
60 & 70.

14. Super hos auroram versus incolunt alii Scythæ, qui a re-
giis Scythiis deficientes, ita in hunc locum pervenerunt.
Hi alii non sunt ab incolis Holmegardiæ
prope fluvium Viniam ad latit. grad. 65. &
longit. gr. 65, de quibus plura scripturi su-
mus, ubi de Colonia veterum Sveonum
agendi locus erit.

15. Ad hos usque Scythas (inquit de cetero Herodotus) omnis
regio Scythica est campestris, & spissi Soli, reliqua de hinc lepi-
dosa & salebrosa. Profecto si nullum nobis ver-
bum

bum hac de re Herodotus reliquisset, Ptolemaeus & alii Herodoto recentiores, qui Poloniam & Moschoviam montibus immanibus, sed falso repleverunt, & eadem fingendi potestate Tanaim, Borysthenem, Volgam reliquaque flumina, ab istis montibus qui nulli tamen erant, descendere fecerunt, Me quoque, si modo Mutæi mei latebræ, & qualiscumque in diversorum scriptorum sententiis corradendis diligentia ad ferendum de his talibus rebus iudicium mihi suffecissent, nihil autem ipse experiundo vel tractando discere tentassem, & præterea illorum, qui regna & provincias percurrendo res & monumenta antiqua cum cura inspexerunt, operam præ meo studio contempsissem, nullo negotio decepissent, aut saltem, quoniam ex horum temporum scriptoribus & Geographis optimi quique, uti à nobis in c. 9. §. 2. p. 398. indicatum est, tam constanter negant & pernegant, in istis regionibus montes Ptolemaicos reperiri, eosdem si fas est dicere, vel terræ hiatu ab sorptos, vel alio casu abolitos credere coëgissent. Atqui cum Herodoto Historico antiquissimo, in harum plagarum descriptione subveniat certissima & à nemine nisi valde pertinaci spernenda horum temporum experientia, certè non adhuc mutare lubet sententiam ante conceptam de majori, quantum ad orbis arctoi constitutionem, luce apud antiquissimos Græcorum Poetas & Historicos, quam sequentium ætatum homines.

16. Cujus regionis magno transmissio spatio, incolunt sub excelsorum montium radicibus homines qui ab ipso natali dicuntur esse calvi, mares pariter & femina, simis quoque naribus & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes Scythicam gestantes Vestem. Hi Lappones sunt & Sveonum ultimi, ad radices habitantes altissimorum montium quorum cacumina hyeme ob frigoris vim nemo, teste Clariss. Scheff. in Lapon. c. 16. p. 192. tenere potest. Calvitiem vero, quam in eis ab ipso natali Herodotus notat, inficiari non possumus, propterea quod

så många hisseliga och stora bärg af hwilka både Tanais, Borysthenes, Volga och de andra floder skulle hafwa sitt ursprung / så skulle jag låta locka mig / (om jag wille söfka effter gamla handlingar allenast in om min fluguwäg utur höckren / och intet tro mig sielf och andra resande personer) at troo / alla dessa bärg af Ptolemeo på hans taflor afritade skulle hafwa varit effter hans tid nedersunkna eller af flugur förtårde / emedan nu af alla resande / Lärda som olårda / och alla Ryplands beskrifwarer enhälleligen finnes / inga för tiden bärg på de orter wara / såsom och för år wißt c. 9. §. 2. f. 398. Men såsom Herodotus, den äldsta sagornas beskrifware / instämmar med sielfwa orternas bestaffenheet i Rypland / som de ånt dag åro / i naturen bestaffades / så styrkes jag åter i denna min mening / at alla Gråfsta äldsta Skalde / så och andra des sagedichtare sanningen mera träffat hafwa / än de som wid senare tider hafwa lefwat.

16. När man nu hafwer rest en lång wäg öfwer detta land / så boo der menniskior nordan före stora bärg uti dalarna och floderna / hwilka södas flussallotta / mantelt som quinselt / med flata nåsor och lång basar hafwandes sitt eget språk / men bruka kläder som Skytarna. Dessa åro Lapparna och de Swenske / som boo ytterst nordan i Sverige under de stora bärigen / ty ofwan på dem kan ingen wara för stor köld skull om wintren / såsom of låses uti Scheff. Lapon. c. 16. fol. 192. Hwad det anlangar att han säger dem södas flussallotta / så är sant / att barnen offta sådanna hår södas / eller med mäkta tunt och hwitt hår / så at de synnas såsom de intet hår hade / där söderlänningarna södas med större of swartare hår.

Doc

Doct är intet olöfvt at Herodotus
 finare afinalar här de norffas
 stora och höga alder genom de
 fluffallota menniskior / såsom
 det gemenligen fter båret Stald-
 wijs och ordspråk hos oss att tala.
 Målas och så alid den yttersta och
 högsta menniskioernas alder genom
 en fluffallug gubbe. Lapparnas
 flata ansichte och näsa sampt stora
 haka beskrifwer Herodotus med
 samma ord som cl. Scheff. uti
 Lapp. c. v. f. 31. framsör:
 de hafwa flat ansichte / toma kinder och lång
 haka / ty kallat och Paulus Jovius
 det ett nedertryckt ansichte. Att de hafwa
 fit egit språk och kläder som Skye-
 tarna eller Swenske / och höfwer
 intet bewissas / utan läses sådant
 widlysteligen uti Olao Magno och
 Cl. Schefferi Lapponia. Hero-
 dotus säger at de hafwa och sin föda af
 träna: hwilket stal beta Ponticus, store som
 Sifonträ / och hafwa frucht lång som de
 Egyptiska böner / hwilken när hon mogna
 trysta de utur henne en saft / som är swart
 och tiot den kallandes Aschii, den de äta
 och med milt blandat dricka / och af det tiota
 gåbra de offar af att äta. **Bei detta**
rum måtte Herodotus antingen
illa hört eller förstått hwad detta
för frucht och mat är. Det är
sant att träna / af hwilken barken
tages / kallas på Finnska och Lapps
ka Pou, och Pau, och barken
Potteio, och hafwer träna frucht
så stora som Sifon eller Egypti-
ska böner / som kallas af oss tall och
grånkottar; men der aftages ingen
saft / den iag weet / utan barken
han torckas / och när han lägges
på glöden swäller han up och blis-
wer swart / hwilken malat / ba-
kas til bröd / blandas och med milt
dem som bruka gåbra offskar.
Widare säger Herodotus dem intet
bruka myel in bostap / som och sant är.
Sch dem ligga uti stegen under träna /
dem de om wintern hatta med en hwit
hatt. Men om Sommaren utan hat.
Nuru de af träspråtor och grå-
rijs

que enim multum est eis pecorum; quâ re nihil verius aut certius ab eo prolatum
 confitemur. Itaq; & mox in Herodoto legere licet: Sub arbore quisque cubat:
 per hyemem quidem ubi arborem pileo albo firmoq; contexerint, per æstatem verò sine hoc pileo.
 Quo

quod infantes sæpissimè calvos, aut ob
 crinium raritatem albumque colorem cal-
 vis similes nasci videamus, cum ex ad-
 verso in locis australibus bene capillari &
 crinibus atratis in lucem edantur. Fortee-
 tiam Herodoto cum hæc scriberet in men-
 tem venit illa septentrionalium hominum
 ad multos annos provehi solita senectus,
 quam nostri poëtæ & vulgaris loquendi
 consuetudo calvitie potissimum perstringe-
 reamant, provectæ ætatis homines calvos
 senes appellando. Quod Lapponum concer-
 nit simas naves & ingens mentum Herodoto me-
 morata, eorundem meminit Cl. Scheff. in
 Lappon. c. 5. p. 37. Faciem habent planam,
 genas macilentas, menta longa. itemque P. Jovi-
 us qui hæc omnia vultum contusum vocat,
 De lingua ipsorum propria ut & veste Scy-
 thicâ testes habemus idoneos Olauum M. &
 Cl. Scheff. in Lapponiâ. Pergit autem in
 narratione suâ Herodotus; Ex arboribus victitant,
 cui generi arboris nomen est Ponticum, magnitudo ferè eadem
 qua fico, fructus Faba instar nucleum habens. Id ubi maturue-
 rit Vestibus exprimunt, & quod ab eo crassum & nigrum destitit
 nomine Aschy, id & lingunt & lacte commistum potant, & ipsi-
 us quoque crassitudinis face massas ad esum compèunt.
 Hujus fructus aut cibi naturam Herodotus
 haud dubie minus rectè assecutus est. Ar-
 boribus enim quæ lingvâ Finnicâ & Lap-
 ponicâ Pou & Pau dicuntur, detracta cor-
 tex quæ Pottejo vocatur, istis hominibus in
 escam cedit. Præterea ferunt arbores istæ
 fructum ficui aut fabæ Egyptiacæ aqua-
 lem, quem nos conos aut Nuces pineas vel
 abiegnas appellamus, nullum tamen hujus-
 modi succum emittentes. Ex cortice verò
 igneo calore tostâ & atrum colorem indu-
 ente atque in pulverem comminutâ panem,
 nonnunquam etiam admisto lacte placentias
 nomine (Aschy) Osti conficiunt. His ad-
 duntur ab Herodoto sequentia verba: Ne-

Quo pacto ex perticis ligneis & ramis pineis Lappones tuguria sua construant, partim ex Cl. Scheff. Lappon. c. 16. partim ex Tacito de moribus Germ. haberi poterit. Nos autem in admirationem rapit quod potuerit Herodotus ignorare materiem vel usum pilei istius albi, quo arbores hyeme contectas fuisse tradit, maximè cum p. m. 103 se satis superque percepisse declaret quid Scythæ nostri olim intellectum voluerint per pennas, quibus aërem apud se oppletum esse tradiderunt: De pennis autem quibus ajunt Scythæ oppletum esse aërem & idcirco non posse prosequi longius continerem, nec ulterius transiri, hac est mea sententia: Quod ultra eam regionem, assidue ningit, & (ut credibile est) minus æstate quam hyeme. Nam nix pennis assimilis est: Eoque opinor, pennas nivem esse interpretantes Scythas ac circumjacentes gentes, ita loqui. In veterum quoque fabulis hym-

nisque ut & sermone nostro quotidiano nihil fere usitatus quam nivem cum plumis, lanâ pennisque conferre, imò, majores illos nivium floccos qui Vere apud nos decidunt, ob lanæ speciem quam præferunt, agnam nivem appellare. Et sane mirum omnino est intelligentem hujus rei fuisse Herodotum, atque simul ignorasse penitus quis esset albus ille pileus, qui nostras domos, Lapponum tuguria arboresque in universum omnes hyeme contegit. Nempe is est operimentum illud niveum & glaciale quod tectis omnibus arboribusque hyeme apud nos incumbit, æstate verò per Solis calorem in aquas resolutum & dissipatum nusquam, ut ait Herodotus, compareret. Hinc illa *Nivis* & *glaciei* in Edda ex verustissimis Poëtis nostris collecta Nomina: *Tectum*, *Galea*, *Vestimentum*, *Tentorium* & his similia. Neque hîc prætermittendus videtur adultiorum apud nos hominum cum tenellis infantibus jocus, sponfas sponfosque eis promittentium modo albis, modo viridibus vestimentis iudutos, & digitum intendentium in virgas betulinas, quibus castigari solent, hyeme quidem in sylvis multâ nive obductas, æstate verò frondibus vestitas. Tendit autem in suâ descriptione Herodotus ulterius:

Hic nemo mortalium injuriam infert; Sacri enim dicuntur esse, nihilque Martiorum armorum possidere.

rijs gjöra sina föjor / Kan endels läsas uti Cl. Scheff. Lapp. cap. 16. så och utaf Taciti Germ. som för är indragit / förslås. Wien iag undrar at Herodotus intet hafwer hittat uppå hwad denna hwitja hatten betyder när han fol. 103. hafwer råfat uppå hwad våra Skotar förstogo genom de fliggande fiädrar / där han så talar. Om fiädrarna som Skotarna säga wärdet vara så upfylt med långst norr att man intet kan för dem hwarfen see längre bort / icke heller widare resa / så är detta min mening: att ytterst deras land så snidgar det altid / dock mindre om sommaren är om wintern. Och emedan snidn är liff si drar / å utolka Skotarna genom hwita fiädrar och dun / snidn. Ja än i gamla sägner och wissor / så och dageliga ordspråk kallas han *DBN / BIGNON / LAMBA ENJO / JADNAN* / särodeles den stora / som faller om wännen. Hwarföre undrar iag att Herodotus intet hafwer hittat på hwad den *HBJE HATZEN* är / som om wintern täfker våra huus och Lapparnas hyttor / samt trån i Fogen / hwilken intet annat är än snidn och jisen. Denna hwita hatt / han är borta om sommaren förtärd af Solen: derföre hafwa våra Skalder lifnat Snidn och Jisen wid Huus / Hielm / Kläde / Tält &c. se Edda uti Jyskensning. Afwen är och detta man med barnen skämtar / när man säger deras fästman eller fästmo wara nu hwitflädd och nu grönaflädd / förståendes risjet i Fogen wara öfwerdragen nu med snid / nu med löf. Widare förutlär Herodotus att med detta Golt förer ingen Krig / ry de kallas Helige / icke heller föra de Krig och Trätor sin emellan / utant

men de ställa sina grammars tråtor åt / och
 den som till den styr / han blifwer där försvarat.
 Se / här blandar Herodotus de
 Upswecborues Swenskas seder ihöp
 med Lapparnas / ty af de Nor-
 skas Rungsagor / Platone och
 wäras sagor / som wißt är c. 7.
 §. 5. f. 282. komdet Upswecar-
 na til att afgöra och forlifa det
 som intet kunde genom de andras
 Landzlagar skillas emellan de tult
 stände. Men det andra / som är /
 at de kallas HEEJGE / kommer
 hela Sweriges Dö til / som och
 sees af Pomponio Mela, hwilken
 kallar henne ett heligt land : så och
 at de intet sielfwa örligade eller
 trätte sin emellan / som är nogsampe
 för wißt c. 7. §. 5. f. 277. Dessa folk /
 säger Herodotus kallas Arkippar,
 hwilket är alt ett med Arismader och
 Arimen. Och är det ihoorsat af
 Aur, pisl / och Kippas, Kiempa
 (see Herv. Sag.) det är / den som
 uti skjutande Kiempas med en an-
 nan / med ett ord sagde / en Scytte.
 Dessas land här i Sverige beskrif-
 wer Herodotus huru det ligger
 både från söder / nor, öster och vä-
 ster / så at man omödieltigen kan trol-
 ka det wara annat än Sverige ; ty
 han säger : til dessa sin skalluta gamla gub-
 bar äro många land och folk att fara öfwer
 ända ifrån floden Borythene och den Euxiniske
 Botn / ty Skytarna som resa til dem der
 ifrån / de fara genom sin slags folk / ätstille
 til des språk / och måste derföre så många tolke-
 far hafwa. Se nu på 2. T. 2. Fig.
 finner man ända mot floden Bory-
 thenem swara Sweriges yttersta
 nås. Sedan de 7. slags språk /
 som Skytarna boendes wid Mæo-
 tiske träfte behöfde tolkar til / innan
 de kommo hit uti Sverige til sina
 fäder / finnas än i dag behåldne /
 såsom Pälenska / Ryska / Lit-
 towiska / Estiska / Fin-
 ska / Lappiska / hwilka fast de
 äro allenast af tuänne grundspråk
 komne / som de Lärda vilja / nem-
 ligen Pälenska / Ryska och Lit-
 towiska / af det Slawiska ; af det Fin-
 ska Lappiska och Estiska / så äro des
 ätstilmad i uttalande så stor / att
 man

*Idem & finitimerum controversias dirimunt & quisquis ad eos
 confugit, is à nemine latur. Quibus verbis Up-
 svionas cum Lapponibus aliquanto incau-
 tius ab Herodoto confundi planum est.
 Nam & ex Historiis Reg. Norvag. & ex
 Platone & ex scriptoribus nostris in cap. 7.
 §. 5. n. 101. p. 282. satis declaratum ivimus so-
 lorum Upsvionum fuisse lites eas dirimere
 quæ secundum leges reliquorum & inferi-
 orum Regum dijudicari nequiverunt. Sa-
 cri autem titulum ad omnes omnino Svio-
 nas pertinuisse ipse præter Herodotum Me-
 la confitetur appellans Terram Augustam.
 Et expertes fuisse bellorum civilium in
 c. 7. §. 5. n. 92. p. 277. probavimus. His quo-
 que nomen Herodotus tribuit Argippæorum. Id
 lingvâ veteri majores nostri extulerunt
 Arkippar / quod ejusdem planè notionis
 est cum Arimader / Arimen / quippe com-
 positum ex Aur telo & Kippas certare, quo-
 rum utrumque in Hist. Hervor. legitur,
 conjuncta verò sagittarium, id est Skytte
 denotant. Horum porro Argippæorum re-
 gionem secundum omnes orbis plagas He-
 rodotus ita definivit & delineavit, ut extra
 Sveoniæ limites ne cogitari quidem possit.
 Nam ad hos, inquit, calvos ingens quoquo versus prospectus
 est regionis & gentium, qua in conspectu sunt ex Borystheni
 atque ex aliis ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos comme-
 ant, per septem interpretes totidemque lingvas proveniunt.
 Inprimis ex T. 2. Fig. 2. perspicuum evadit
 à meridiano Borysthenis extrema Sveoniæ
 parum aut nihil abesse: deinceps Lingva-
 rum septem, quarum causa Scythæ ad Pon-
 tum Euxinum habitantes, quoties huc ad
 majores suos commigrare in animū indux-
 erunt, sibi totidem interpretibus opus esse
 videbant, plerasq; adhuc sapere esse constat,
 Polonicam, Moschoviticam, Lithuanicam, Estho-
 nicam, Finnicam & Laponicam: quas etsi ab
 eruditis ad duas primarias lingvas & quasi
 reliquarum fontes reduci non ignoremus,
 tres puta priores ad Sclavonicam, reliquas
 autem*

autem ad unam Finnicam, tanta tamen est singularum harum dialectorum diversitas & discrepantia, ut unius tantum dialecti peritus sine interprete in ceteris obmutescere teneatur. Cum præterea cognitum sit linguam Tataricam postmodum huc invec̃tam esse, septimam quidem illarum quarum Herodotus meminit non constituet, neque nobis quænam ista fuerit, nunc indicare in proclivi est. Saltem hic repetimus Borysthenem Sveonibus ad meridiem in conspectu esse. Ita porro Herodotus: *At quod supra illos calvos est, nemo pro comperto referre potest. nam montes editi atque prærupti transitum interdiciunt, quos nemo transcendit. Isti tamen calvi referunt, (quæ apud me fidem non habent) incolæ montes ab hominibus capripedibus: quos ubi transieris, esse alios qui senos menses dormiant. quod ego imprimis non admitto.* Nos equidem veterum Poëtarum nostro ingenium hic non mediocriter delectat, quo Græcis opinione sua propria mortalium omnium sapientissimis, & inter eos doctissimo Herodoto tam densas offundere valuerunt tenebras. Etenim sagittarii & venatores, ob miram velocitatem, quâ in præruptis montibus oberrant, caprinos pedes habere etiam hoc tempore dicimus, vel propterea quod capræ, maximè autem sylvestres per invias & aliis inaccessibles rupes gressus suos facilimè ferant. Deinde per sex mensium somnos satis quoque argute plagam Sveoniæ maximè borealem & polo vicinam, cui sex mensium tenebræ continuæ quotannis incumbunt, descripserunt. Neque tamen hoc iplum de climatibus solum ultimis & inaccessibles capiendum erit, cum etiam intra latit. grad. 67 & 73 Solis supra horizontem morata brevitas (horar. 2 vel 3) sit, ut ob caliginem istis sex mensibus maximam partem ibi regnantem, hæc quoque loca pro tenebricosis haberi & sub eundem cum plaga obsecurissimâ censum venire mereantur, uti latius a nobis hæc omnia in cap. 5. pertractata sunt. Vidimus igitur quousque veram investigantibus Scythiam, versus polum ascendere conveniat: nunc ad in-

man måste bruka toll. Tatarste är sedan infkommen i de orter / och kan derföre cy råfnas ibland deras / som där sutto wid Herodoti tid. Hvarföre tag åninet kan se / hwilket war det siunde språket. År således i söder Borysthenes belägen mot Sverige. Hwilka land eller folk nor om Sverige äro / säger Herodotus således: Swad som ofwan dessa flustalliga gambla gubbar är / kan ingen förwist säja / ty där äro stråcelliga böga och tuåra bärg / som förbinda enom resa där öfwer. Men de gambla flustallota gubbar säja det iag Herodotus intet kan tro) att uppå bärgeu boo menniskior / som hafwa getasföter: och när man kommer öfwer dessa bärg / äro åter solt / som säja i 6 månår / det iag (Herodotus) ingalundatantro. Huru mäkta wackert hafwa våra gambla wisa försåder genom sina Skalder och Gåtor lurat de Læda Gråker / som inbillade sig wara klofåre ån alla andra. Här förstår åter Herodotus intet våra Skalder. Alla Skptar och idgare som iaga och springa uppå bärgeu / de säjas ån i dag hafwa getasföter / emådan de såsom getten stolla allestädes flysja up i bärgeu / dijt inga andra diur komma: der af år och ett slags stogsgetter hoos of kallas de stengetter. Sedan genom dem som säjas sista sex månår asmalas den längsta orten i Sverige nor ut / som hafwer sex månår mörkt om wintern sårdeles det som år under norstjernans punkt. eliest i de 6. månår / emellan 67. och 73 högdz graden / år allenast om middagstiden på 2 och 3 timar ett mäkta ringa lius af Solen / och alltså af mörkret / som större tiden utdrager / berållnas ortens beståffenheet. Hwilket alt widlysteligen år i det 5. Cap. utla. ut. År således Sverige åter här / förutan af sina stora bärg / flar

farligen besträfvit til sin norre del mot norstjernan. Til öster och väster säger Herodotus vidare. Men det landet som dessom stinstallotem är i öster / beboes utom någon ringesta tuffwelsmål utaf Estarna. Ja det är ännu i dag utan någon twiflan / ty öster på Finsta sidan kallas hela landet Eſterboten / och på Lifslands sidan kallas det ännu Estland. Hvad Herodotus talar i samma book om de Hſwerborne Skytar och Arimennen, är reda i nästföljande Capitel förklarad.

§. 3. Wij wilja nu tillse hwilka utaf dessa alla / woro rätta Skytar til *ΕΥΒΟΙΑ* / *ΕΒ* och *ΣΕΔΩΝ* / och hwilka siugo bära det *ΜΑΩΝΕ*. Herodotus han säger af indragne rum först / at Sarmaderne woro inga Skytar / icke heller Melanchleni / icke heller Androphagi. Callipiterna woro Gråfesta. Skytar / och detta bekräftar han f. 153 vidare såsandes at Androphagi hade särdeles språk; Melanchleni och Neuri de woro särdeles folk / fast de brukade Skytiska seder / och att de Skytar som bodde mid det Mäotiske träsket / när de skulle resa til de andre Skytar långst nor / så mosse de bruka 7. tolf ar. Alltså talte alla som der emellan bodde ingen Skytiska / men för det att de tiente och woro de Kunglige Skytars underskandade / ty siugo de bära det namnet / hvarsför Plinius rätteligen l. 4. c. 12. f. 65. säger. At Skytarnas namn tillägnades både Estarna och de Sarmader, som nu äro Ryssar och Wälskar. Man måste och grandiakta / när man läs Herodotum, at man skiljer väl emellan dessa folks rätta säten / och emellan deras

owis-

matas atque Germanos, quorum illi nunc Poloni vocantur atq; Moschovitz. Ante omnia vero distingvenda venit apud Herodotum vera Scytharum sedes, ab illis locis ad quæ depræhensi sunt Scythæ nonnumquam sive bel-lorum causa, sive piraticæ commodius excercendæ gratia, præsertim autem æstate, & versus meridianam orbis plagam concessisse; De his Scythis va-

veniendam pariter justam illius longitudi-nem Geogr. non parum conducent nobis sequentia Herodoti verba: Sed tractum illum, qui ad auroram calvis est, ab Iſſedonibus habitari si-ne ambiguitate compertum est. Ita est sane: nam quidquid ad partem sinus Balchici orienta-lem in litore Finnico & ultra est regionum, Bothnia dicitur Orient. sive Eſterbotn ab ad-versa autē parte & in litore Livonico Iſſedo-num est terra quæ hodieq; Esthonica dicitur. De Hyperboreis & Arimaſpis ex Herod. in cap. proximè præcedenti à nobis actum est.

§. III. Quinam autem horum omnium ratione lingvæ, morum & institutorum, no-men Scytharum jure optimo gestare vale-ant de cetero inquirendum veniet: Hero-dotus disertis verbis Sarmatas negat esse Scythas, idem de Melanchlænis & Andro-phagis statuit. Callipitæ Græci fuerunt Scy-thæ. Addit porro Herodotus p. m. 153 Androphagos propriam habuisse lingvam, Me-lanchlænos & Neuros diversos a Scythiis populos fuisse licet Scythicis moribus ute-rentur. Ex eo autem quod Scythæ ad Mæo-tim habitantes cum ad Scythas septentrio-nales iter facere vellent idipsum ingredi aut conficere commodè non possent sine se-ptem diversissimarum lingvarum interpreti-bus, jam facilè apparet non fuisse genuinos Scythas qui Mæotim inter & hunc nostrum septentrionem habitavunt, Scythico ta-men nomine omnes donatos & comprehen-sos propterea quod in servitutem a Regiis Scythiis redacti, jugum sibi impositum pa-tienter ferrent. Quam rem probè observa-se videtur Plinius Lib 4. Cap. 12. p. m. 65.

Scytharum, inquit, nomen usquequaque transit in Sar-

gis & nullo certo loco hærentibus capiendus Strabo l. 11. p. m. 507. *Scythæ & Sarmatæ qui inter Tanaim & mare Caspium sunt incertis plerique vagantur sedibus.* Confundit autem ista Scytharum horum discursatio non parum locorum nomina apud scriptores, cujus quidem rei testem habemus Herodotum Lib. 4 p. m. 114. *Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini isti, non rectè vocantibus.* Hanc quoque observationem nostram egregie confirmat Historia de Scythis & Dario: Cum enim Scythæ ad Mæotim habitantes à Dario R. Persarum bello tentari essent, ad reliquorum Scytharum septentrionalium opem confugerunt, & interim Dario cedentes in ipsam septentrionem tamquam veram patriam aut asylum antea notum se magis magisque insinuarunt, relictâ Dario regione ad Mæotim domiciliis pagisque penè vacuâ. Hæc urbium & locorum munitorum vacuitas facile evincit Scythas in istis locis neque perpetuo neque satis firmiter habitasse. Aliter enim si factum fuisset, parcius utique in istis locis Darius urbes suas crexisset, quarum longam satis Herodotus seriem pertexuit. Ex sedibus itaque bellorum, de gentium ipsarum sedibus nihil usquam certi statui potest; nihilo sanè magis ac si quis Sveoniam in superiori Germaniâ constituere vellet, propterea quod per annos benè multos Sveones in illa sub Gustavo Magno & aliis maxima prælia gesserint. Sed clariora fient omnia si primum diligenter attenderimus ad ea quæ consignavit olim Herodotus de Scythis regiis eorumque sede apud Mæotim, in cujus sedis longitudine latitudineque explicanda ipse se occupatissimum fuisse ostendit. lib. 4 pag. 113. *Nam ab istro (scythia) decem dierum est iter, tantundem a Borythene ad Mæotidem paludem. Amari Mediterranea versus, usque Melaneblanos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputantur autem a me in singulos dies itineris ducena stadia. ita transversa Scythia erunt quævor millia stadiorum: recta qua ad mediterranea ferunt totidem stadiorum.*

ld

ovissarum / hwilka de hade söder ut om sommaren både för Prig och röfverti skul / såsom man ser af Strabone libr. 11. fol. 501. arde Skytter och Sarmater / som bodde wid floden Tana och det Caspiske hafwet / de flytta af och an och hafwainga wissa ställen. Der af och namnen på deras Landzorter offta förwäxladet / såsom ses af Herodoto l. 4. f. 114. der han säger / ar de Græter kallade Borentarrarna Gelonos / som intet war rätt. Detta bekräftas och der af / at när som alla dessa slags folk blefwo påkallade af de Skytter som sutte wed det Mæotiska träffe / at de skulle hielpa dem mot Darium, och när Darios kom / drogo de sig alt undan / (han följandes efter från den ena orten til den andra) alt länger och jänger noråt / såsom til sin rätta fädernes bygd / lemnandes honom tomlandet. Hwar af man kan se at de der intet hade många wisa och fastarum eller städer. Chast hade och Darius intet haft behof sedan där byggia så många städer / hwilket i Herod. kan widlyffteligen läsas. Och altså bör grant æktas / när han nämner något slagz folk som sögs med det andra / att strax war icke där deras säte / äfwen såsom der våra Swenska söde under den stora R. GUSTAVUM friget up i Tyskland / så war där icke strax Sverige. Detta millia wij nu widare wissa i dessa fungliga Skytter / som han omtalar / hwilka han säger hafwa haft sit säte eller lägre wid Mæotim, och bekräftwer des längd och bred mäktanätt / f. 112. Scythia säger han / ifrån Donau floden til floden Borythenen är 10. daggresor / och äfwen så långt ifrån Borythene til Mæotiska träffet Sedan ifrån träffet up i landet til Melaneblanos somboo näst öfwer Skytarna är det 20. daggresor. Och räknar iag (säger han) 200. stadier på en dagresa är så deuma Skytien både långt och tvärt efter 4000. Stadier. Det är / 8. grader hwilket faller på 2. 2. 1. Fig. emilan den 56. och 64. middagzlinien / och sedan

Ggg 3

från

från 48 höghz graden til den 56. Hvilket land kallas derföre den lilla Skytien såsom ses af Strabone l. 7. f. 311. och där satte de sig altid för des stora begärlighet att bruka siöreswert / som ses af Strabone f. 308 / och nu i denna tiden stier af Tattarna och Cassacherna, som sedermera tillkommo. Nu att dessa / som Herodotus kallar Kungliga Skytar / word allenaft utstieckade Skytar af de Kungliga eller Öfverborne Skytar / som bodde i Sverige / hvilkas oss af de gamla Diodoro, Plinio och andra kallas den Kungliga Skytiskadn / wiset.

1. Jornandes cap. 4. f. 613. såjandes när våra fäder hade gjorde uttog af Sverige / och det samma folket hade satt sig wid floden Obium, och slagit de Spaler, (hvilket måtte vara Pöler) så kommo de til den Euxiniske Botten / och där sig satte. Äfwen så talar han och cap. v. fol. 616 om Silmader den store / att när han utdrog af Sverige den stora Skytia / satte hon sig med sin stora friggår wid Mæotiske Träsket och Euxiniske Botn.

2. Xenophon den mycket berömliga Gräfska Skribenten / som lefde näst in til Herodoti tid A. M. 3590 en 400. år för Christu födelse / bekräftar detta merkeligen der han talar om de förnemsta Regementen i hela världen: så säger han l. 2. Memorab. f. 581. Att Asien regera de Perser / i Europa är hela Regementet hos Skytarna / och de / som boo fring det Mæotiske träsket / måste och lyda deras Regemente: uti Africa (Lybia) regera de Carthaginienser. Alltså bekräftas måckta härligen våra ägna Historier (hvilka här wore nu för långa att indraga) af Jornande och Xenophonte och Platone (se c. 7. §. 3. f. 295.) att de Öfverborne / ädle och Kungliga Skytar de förde Regementet öfver hela Europam til Egypten, Hetrurien

Id terræ spatium gradus habet 8, & secundum Tab. 2. Fig. 2. longitudinis gradibus 56 & 64, latitudinis vero gradibus 48 & 56 comprehenditur, Scythiæque minoris nomine insignitur apud Strab. Lib. 7. pag. m. 311. in quo libentissimè ob piraticæ exercendæ oportunitatem & olim Scythæ, ut est apud Strab. Lib. 7. p. m. 308. & hoc tempore Tatari Cassackique sedes sibi faciunt. Hos autem ipsos Scythas utut Herodoto dictos *Basilides* (regios) colonos tantum fuisse Scytharum *Basilidum* id est Regionum & Hyperboreorum in Sveoniâ, quorum insulam Diodorus, Plinius & alii *Basiliam* id est Regiam vocant, plenissimè docent

1. Jornandes de Reb. Getic. cap. 4. p. m. 613. majores nostros ex Sveonia migrasse, & ad Obium confidentes cum Spalis (sorte Polonis) prælia conseruisse, sedesque demum suas juxta Pontum Euxinum posuisse referens. A quibus non recedunt ea, quæ apud eundem Jornandem l. 1. c. 5. p. m. 616. de Filimero ex Sveonia sive Scythia majori exeunte cum exercitu validissimo, & ad Maotim Pontumque Euxinum confidente leguntur.

2. Laudatissimus Græcorum scriptorum Xenophon ad Herodoti tempora quam proximè accedens, annum puta Mundi 3590, id est annum circiter 400 ante natum Christum, cujus inter alia de summis orbis terrarum imperiis, hæc quoque verba sunt l. 2. Memorabil. p. m. 581. *In Asia persa imperant: in Europa penes Scythas est imperium, Mæotæ parent: in Libya Carthaginienses dominantur*, ut proinde ad fidem faciendam Historiis nostris, quas brevitatis studio hic repetendas non ducimus, nihil sit aptius validiusque auctoritate Jornandis, Xenophontis & Platonis, ex quibus in cap. 7. §. 8. p. 295. ante docuimus *Hyperboreos, Atlanticos, sive Regios Scythas totam Europæ usque ad Egyptum & Etruriam, et*

tique Scythiæ minori ad Mæotim dominatos fuisse: id quod Herodoto in descriptione belli Scytharum cum Dario minimè displicuisse cernimus. Nam si Melanchlæni, Sarmatæ, Neuri ceterique juxta Herodorum ulla ratione obnoxii fuissent regiis Scythiis ad Mæotim sedentibus, sine dubio ab his in auxilium vocati contra Darium, imperata fecissent: Atqui resistisse eos imperatis ex Herodoto discimus, vix alia de causa quam quod hos Scythas utut Regios reliquorum Scytharum regionum in Scythiâ verâ sive Sveoniâ habitantium colonos esse sciverint. Unde quoque Darius hos ad Tanaim usque insecutus, quem deinceps Bothnia & Budini excipiunt, eos amplius urgere non sustinuit.

3. Scytharum ipsorum confessio apud Herod. Lib. 4. p. m. 99. qua se *ultimos agnoscunt eorum Scytharum, qui ad Mæotim ante illa tempora desertam confederant; idque annis mille ante Darii adventum.* Quæ tēporis designatio, cum expeditione in Hist. nostris notata & a nobis in Chronologia amplius explicanda, prorsus coincidit. Ut proinde nullo modo de Scythiis ad Mæotim intelligi debeant verba Justinii vel aliorum, qui Ægyptiorum cum Scythiis de antiquitate certamen commemorant, in quo Scythæ, verum Hyperborei, superiores exstiterunt, quippe quos mortalium antiquissimos non solum Plato facit, sed etiam vetustissimi quique Poëtæ Græci, quorum nemo est qui populum Hyperboreis antiquiorem norit.

4. Consensus Ptolemæi de regionum Scytharum sedibus ad montes Hyperboreos, ad latit. grad. 60, quos montes Sveonia adhuc vero loco sitos ostendit, cum ex adverso Sarmatia ad illam latitudinem nullos montes habeat.

5. Populorum a fontibus Borysthenis versus septentrionem habitantium certa

enu-

rien och öfwer de Skytter/som bodde de wid Mæotiske träsket / det som och medgifwes af Herodoto, der man öfverlägger hans ord om det kriget som hölls med Dario; ty woro de Melanchlæner, Sarmater, Neurer, och de andra effter Herodoti ord / de Kungliga Skytters underhafwande / som sutto wid Mæotiske träsket / så hade de nu strax måtte lydt dem / när de befalte att siöta tillsammans mot Darium; men de nekade emådant dessa Kungliga Skytter woro intet annat än ett utskott och uttog af dem / som sutto på dem Kungliga Skytiska öden Sverige. Derföre och Darius intet länger wågade än in til då han som öfwer Tana floden in mot Boten til Botenflorarna så wände han om.

3. Bekännade dessa Skytter sielfwa hos Herodotum l. 4. fol. 99. sig wara de senaste / som där hafwa sig satt in wid det Mæotiske träsket / som då war ödes och det ey längre än 1000 år för Darii tid / hwilket öfvermottom instämmer med allas våra Historier om den tiden som detta uttog skiedde / som wisas skal wid Chronologien, och alltså kunde de intet wara de samma / som Justinus och andra säga / hwilka trätte med de Ægyptier om äldren och wunno att de woro de äldsta: utan dese öfwerborne Kungliga Skytter äro de samma / som nogsampt af Platone och alla äldsta Gråfesta wises hafwa warit de äldsta: ty hwad är äldre som de Gråfesta Skalders werta tala om / än om dem?

4. Nu förutan detta så wises klarligen af Ptolomeo att de kungliga Skytter sutto strax under de öfwerborne bergen under den 60 högdes graden / som är i Sverige än wid samma berg. Ty inga berg äro i Ryssland wid den högden mot norrriernan.

5. Sedan af Plinio, som upräknade dessa folk från söder ifrån

Bo-

Boristenes Riddor alt nor är / så-
fandes l. 4. c. 12. f. 227. Neuti
boo där Borystenes hafver sitt
ursprung / sedan Geloni, Thusta-
giotar. Botiskarrar / de Kungli-
ga Skotar / och Agathyrsi med
sit blå hår.

6. Hwarföre såsom inga Sky-
ther hade sit råttia Jäderne-
mland mera än i Sverige / ty nämner
och Orpheus med alla Argonau-
tis inga Skythar in wed hela den
Euxiniske botn och det Mäotiske
träsket / eller Tanaim, eller i hela
Ryskland / för än han kom i Swe-
rige ty wed den Euxiniske botn
uppräknar han efter den 1040 wer-
sen de Gymner, Bunomier, Arcyer,
Cercetecer och Sinter. Sedan efter
den 1055. wersen uppräknar han
dem som suto wid Mäotiske trä-
sket och Tanastoden / nembligen
de Soramader, Giotar, Gymner,
Cecryper, Asopar, Arimaster.
Men när han kommer i Sster-
frön / uppräknar han effter den
1665. wersen Baggarna, Nor-
ska, Leuler, Torner, Skytharus,
Riselslegen, och sluter dem med
Granwiken och Fisschafwet, hvil-
ket och klarare skal wisa i Capite-
let om de Argonauters och Or-
phei resa.

7. Detta är nu den större
Skythia hwilket och af Dionysio
Alexandrino bewises / hwilken
utryckeligen skiljer dem ifrån de
andra två slagen / som här ifrån
kommo och satte sig at ströfwa
wid Mäotiske träsket och Indis-
en. Så talar han fol. 90. Flo-
den Tanais flyter öfwer de Stuckista
änglar. Amasonar och Skythar
bebo nu denna floden. Dessa äro
de Jornandes, Herodotus och Xe-
nophon sågia som wijs är wara de
stora och Kungliga Skythar un-
derdånige och des afkomne. Wis-
dare sågar han f. 99. Men de Sky-
thar som boo längst nor / det är ett mäs-
sa stort och riist Kollet: där urwäder och
wintern alt förstärkt regera. Detta
är nu vår Scythia som Orptheo

egen-

enumeratio, a Plinio lib. 4. cap. 227. insti-
tuta, Neurorum puta ad ipsum Borysthe-
nem, tum Gelonorum, inde Thyssagetarum,
inde Budinorum & denique Basilidarum,
id est, regionum Scytharum, caeruleoque
capillo Agathyrsorum.

6. Suffragium Orphei, qui quamquam
una cum Argonautis & Pontum Euxinum,
& Mæotim, & Tanaim, & Moschoviam in
expeditione sua viderit, nusquam tamen
Scytharum extra Sveoniam, id est, veram
Scythiam meminit. Etenim ad Pontum
Euxinum v. 1040. Gymnos, Buonomos, Arcyas,
Cercetitos & Sintos; ad Mæotim vero & Tana-
im v. 1055. Sauromatas, Getas, Gymnaeos, Cecry-
phos, Asopas & Arimastras enumerat. Denique
ad mare Balthicum Pactos Baggarne /
Ardeios Norste / Lelios Leuler / Scythas
Skyther / Hyperboreos Niswerborne / & Ri-
phaas valles Riselslegen habet, tandem
etiam ponto Cronio Granwiken / & mari mortuo
Fisschafwet / narrationem suam claudit; qua-
rum rerum omnium explicationem uberi-
orem in capite de Argonautarum & Orphei
expeditionibus nunc promittimus.

7. Ex his quoque partibus Scythiam
majorem constitui docet nos Dionysius
Alexandrinus Scythas septentrionales a reli-
quis duobus generibus Scytharum qui præ-
dæ causa Mæotim & Indiam petiverunt cla-
riss. verbis secernens, primum quidem v. 664.

Vastus autem Tanais hinc inde

Conatus Scythicos currit super campos

quippe Tanaim Soli Scythæ tenuerunt &
Amazones, quos omnes Jornandes, Hero-
dotus & Xenophon, uti ante demonstra-
tum est, pro magnorum & regionum Scy-
tharum colonis aut servis habent. Deinde
v. 758.

Alii item Scythæ sunt numerosi, qui possident

Extremities: circum vero ipsos

Tellus, quam venti infestant, est porrecta

Hybernus ventis obiecta atque grandinibus

quæ vera est Scythia, Orptheo ita dicta, ad

ma-

mare glaciale, & secundum scriptores reliquos, *Hyperboreorum, Calvorum senum, Arimassarum, Scytharumque* regionum patria etiam nomine *Basilæ* insignita. Denique v. 1088 de *Scytharum* genere tertio:

Indum ad fluvium australes Scythæ habitant.

Hi vero sunt qui prædæ dediti aurum in magna copia huc asportarunt, de quo negotio alio in loco plura consignabimus.

8. Error *Sturlesonii*, quippe cui contra omnem omnium tam Græcorum quam nostrorum Historicorum fidem, hæc nostra *Scythia*, minor est, qui tamen titulus verius competebat sedi *Scytharum* ad *Mæotim*. Atqui *Surlasonium* de recto tramite deiecit recentiorum scriptorum a vero aberratio, quæ ut his quam Græcis antiquissimis familiarior fuit in plerisque rebus aliis, ita quoque in limitibus *Scythiæ* constituendis, quibus omnem & *Moschoviam* & *Tatariam* & *Sarmatiam* comprehendi voluerunt; eadem plane de causa, quam *Plinius* lib. 4. cap. 12. reddit, dicendo nomen *Scytharum* transisse in *Sarmatas* & *Germanos*; verum falso, cum aliis prisca illa appellatio non durarit, quam qui extremi gentium harum ignoti prope ceteris mortalibus debebant.

9. Descriptio *Plinii* Hist. Nat. lib. 6. c. 13. p. 324. *Ab extremo aquilone ad initium orientis æstivi Scythæ sunt.* ultimum autem promontorium versus septentrionem, ad latit. grad. 73. habetur, & quidem in *Sveonia*, cui in reliqua *Europâ* vel etiam in *Asiâ* nihil est æque boreale, id quod ex Tab. 1. Fig. 1. observare licet, appellaturque *Scythicum, Skjningbårg* non modo a *Blavio*, sed etiam a *Buræo*, *Ziglero* & *Jansonio*, sicuti hoc *Plinius* l. 6. c. 17. describit, qui gentes *Scythicas* facto ab occidentalioribus initio, enumeraturus ita progreditur: *Inhabitabilis ejus (insulæ) prima pars a Scythico promontorio (ad latit. grad. 73, longit. grad. 50) ob nives: proxima*

egenteligen fallas *Scythia* in wed Nisshafvet / och af de andra fallas Nisshorne Skithar / Skistalluga Gubbar / Arimen / Kungliga Skithar / och fullwa Den Kungjodn. Sedan fol. 133. de Södre Skithar hafwa satt sig wid floden Ladum. Dessa äro de som röfwade där guld och förde hit in / som vidare äro norrådes skal wissas.

8. Af detta ser man nu att Snorro far vill / som kallar wäl fol. 8. Sverige Skythiam / men han säger henne wara den mindre Skytia / mot alla wåras och de Gråfers sager / som kalla den / som war wed det Måotissa tråffet den mindre Skytien. men han är bedragen af de senare Lärda som mindre hafwa tråffat samningen än de äldre Gråfer / och kallat hela Nysland och Tartariet med alla Sarmader Skytaland / af samma orsak som *Plinius* säger att Skytarnas namn det tilågnades både Tysarna och Sarmaderna, men orätteligen och off öfverstånd / emådan / säger han / de hade ingen rätt kundskap om dem / som lågo up mot världens ända

9. Vidare säger och *Plinius* l. 6. c. 13. f. 324. Att ifrån den yttersta udden i nordan och till Solens upgång i öster boo Skytharna. Yttersta udden i nordan / som är under 73 högds graden / han är uti Sverige / och är ingen längre mot nor och fasta landet / hwarfen i Europa och Asia än i dag / som ses af 1. 2. 1. Fig. och fallas denna udd än i dag SKYNINGBÅRG. se *Blaus* Atl. V. 1. *Ziglerum*, *Buræi* och *Jansonii* Täfver / aldeles såsom det af *Plinio* fallas l. 6. c. 17. f. 311. där han begynner af samma udd upräkna Skytarnas folk / gåendes från väster till öster / således: den första delen ifrån SKYNINGBÅRG är måst obbyggd för land skid (73 h. gr. 50. mid) och den der näst / för det grymma folk der boo (60. hög. gr. 60. mid) H h h der

der näst äro de som äro Folt (Samoiederna, Androphagi) (60 högdz grad. 80. middagzlunien) där näst äro mächtige stora ödemarker. åter igen äro Skytar boendes (dessa äro de som Herodotus sade hafwa gjort uttog från de andra Skyster och Iornades säger satte sig wid Obium (Obium floden) hvars udd och Plinius firar här hoos Kal-lar Tabin, säijandes: åter äro ödemarker in til udden Tabin (se i Taft. Fig. 1. 110. mid. 71. högd. gr.) Och sedan bor inter folt / för än man kommer halftva östnordan delen förbi. Och det första folket man då får / äro de som bruka bomul och silke. Detta äro nu Sina och Indien under 30. och 60. högdz grad. och 130. och 160. middagzlun. Här af ser man klarligen huru Plinius begynner af Sveriges udd **SKYTAR** / der de första Skyster bo / och går alt öster at såsom Ländren ånt dag finnas / och tag cap. 9. widlysteligen har klart gjordt.

10. Våra Skytars landjort beskriwer och Plinius l. 6. c. 34. f. 108. af des landz lågenheet mot Solens långa uppevarande om sommaren / och bortowarande om vinteren / idet han säger att Skytarnas landz lågenheet är ifrån de Riphelste Bärge in til Tule, där dagarna och nätter äro så långa at de wärla mot hwar annan / om winter och sommar / det är att Solen är $2\frac{3}{4}$ / 10 / 20 / 30. &c. dagar uppe om sommaren / och så många borta om vinteren.

11. Pomponius Mela talar och mächtige klarligen här om l. 2. c. 1. f. 25. upräknandes folken nor från i Europa til söder således:

De alra första menniskor / som nor at bo / der ingen kan komma fram för snö och urwäder kul och de Riphelste bärge stå / äro Skytarna / och de endöda Skytarna / som kallas Arimen sedan bo Estarna alt in til det Mä-otiste träffet

12. Adamus Bremensis uti sin boof om Danmarks lågenheet / beskriwer alla Sveriges folk från söder och til nor således fol.

inculta sevitia gentium (ad latit. grad. 60, longit. grad. 60) *Antropophagi Scythæ* (Samoiedæ) *insident humanis corporibus* *vescentes* (ad latit. grad. 60, longit. gr. 80.) *Ideo juxta vastæ solitudines, ferarumque multitudo. Iterum deinde Scythæ.* Hi vero Scythæ sunt à reliquis ad prædandum emissi, quos Iornandes ad *Ovium* id est *Obium* fluvium consedis se narrat, quorumve promontorium Plinius nomine suo designat verbis proximè sequentibus: *iterumque deserta cum belluis, usq. ad jugum incumbens mari, quod vocant Tabin, in T. 1. F. 1. ad lat. gr. 71. long. 110. delineatum.* Nec ante, inquit porro Plinius, *dimidiam ferme longitudinem ejus ora, qua spectat astivum orientem, inhabitatur illa regio. Primi sunt hominum, qui noscantur, Seres lanicio Sylvarum nobiles.* Hi Sinenfes sunt & Indi ad latit. gr. 30. & 60. & long. gr. 130. & 160. Nihil ergo verius aut evidentius quam Plinium enumerationis suæ initium desumisse a sveoniæ nostræ promontorio Scythico, & versus orientem tendisse eodem planè ordine, quo se invicem hoc tempore loca omnia excipiunt, & nos quoque in cap. 9. singula excussimus.

10. Mora solis æstate supra horizontem, & hyeme infra illum occultatio, quas Plinius lib. 6. c. 34. p. m. 108 indicat: *Postremum (segmentum) Scythicum a Riphæis jugis in Thulen, in quo dies continuarentur, ut diximus, noctesque per vices, hoc est, sol æstate per dies 2, 3, 4, 10, 20, 30 & plures non occideret, hyeme vero totidem diebus abesset.*

11. Series populorum Europæ à Pomp. Melâ in lib. 2. c. 1. p. m. 25, facta à septentrionalibus initio, diligentissimè pertexta, dum *Hominum, apud quos omnia cadentes assidue nives adeo invia efficiunt, ut ultrane visum quidem incedentium admittant, & apud quos Riphæi sunt montes, primos esse Scythas dicit, Scytharumque queis singuli oculi esse dicuntur, Arimasas. Ab eis Effedones usque ad Maotida.*

12. Diligentia Adami Bremensis in eadem populorum serie annotanda, in lib. de fit Dan.

Dan. pag. 11. *Supra Scaniam tenso limite Gothi habitant, usque ad Bircam; postea longis terrarum spatiis regnant Sveones, usque ad terram feminarum. Supra illas Vilzi (Velta) Mirri (Virri) Lami (Lima) Scuti (Scythia) & Turci (Turka) habitare feruntur. In qua denuo finem habet ille Sinus. Itaq; lateo- ra illius ab Austro Slavi, ab Aquilone Svedi possederunt. Asserunt etiam periti locorum a Sveonia terrestri via quosdam usq; in Graeciam permeasse, sed barbara gentes qua in medio sunt, hoc iter impediunt. Ex quibus verbis discimus non solum Scythas vocatos, eos qui Sveoniam septentrionalem tenuerunt, sed etiam viam majorum nostrorum in Græciam, & ad Mæotim Pontumque Euxinum, cujus etiam Herodotus atque Iornandes non obscurè meminerant, per Slavoniam duxisse.*

13. Mathias Michovius p. m. 207. ait *Moscoviam tendere usque Scythiam & Permiam, hancque Scythiam esse proximam. Furam autem & Coreliam esse in ipsa Scythia. Carelia vero ad latit. grad. 49 & longit. grad. 61. Tab. 6 Fig. 14. sita est.*

14. Historicorum nostrorum cum Græcis, Latinis, Germanis, Moscovitis & Norvagis, quorum testimonia ante vidimus, consensus mirificus. Quid enim ad veram Scythiam inveniendam fortius aut promptius istâ Historiola a Messenio edita p. m. 2? *Ibi appellantur Scythæ & Sveones qui habitant in Helsingelandia supra sylvam Tyvedh & Kollmord. ad latit. gr. 58. long. 38. in Tab. 6 Fig. 14. illique Gothi, qui sunt ad partem australem harum sylvarum usque ad Fretum Oresundense quod est inter Oceanum & Mare Balticum. & pag. m. 4. Rex Philmarus ducebat exercitum in Scythiam qua est Svecia supra sylvam Tived & Kollmord & omnes Helsingones sibi subiecit. adeo ut parte Sveoniæ australi seposita, solam septentrionalem pro Scythia verâ & propriè ita dictâ habendam esse, nemo amplius ob istum recentiorum cum veteribus consensum, ambigere possit.*

15. Atque his rationibus omnibus deficientibus, ibi tamen Scythiam esse ipsa vocabuli origo notioque nos docere possent; quippe quod Sveonicum vel Gothicum esse, cum Lapponibus, Finnis, Essedonibus, Polonis, Moschovitis & Tataris prorsus insolens sit & inauditum, planè contendimus. Eaque sine dubio de causa, & quidem recte

fol. 11. *Osman Scane hoo Götarna alt in til Biorko, sedan regera Svecarna öfver mächta stora land / öfver dem hoo Vilzar, (Weltar Mirri (Virri) Lami (Lima) Skysbar och Turkar in til des Ryssland begynnes. Hwar som öfverhöns betn han sedan lyctar. På söder sidan om denna Bortn så bo de slaver och nor om de Sveciska. Och de som äro bekandte på dessa orter säva / att många hafwa rest och hafst väg til landz ur Sverige i Gracien, men nu förhindras det af dett Slawiske folket. Vtas denna rummet ser man och / att Skytarna kallas de som bo nor ut i Sverige; och det som märkandes är / den vägen som våra fäder altid hafwa haft in i Gracien och til det Mäoriske träffet / och Euxiniske Bortn som Herodotus och Iornandes peka på.*

13. Mathias Michovius f. 207. säger och att Ryssland sträcker sig up til Scythien och Permia (Biamia) är närmast Skythien. Men Lura och Carelen de äro uti Skythien. Carelen ligger under den 49. högdes gr. 61. mid. T. 6 Fig. 14.

14. *Är således nogsampt wist af de Gräfers / Latiners / Tyskar / Ryssars / Norrsars sagor / hwar den rätta Skythien är. Nu wilja wij wisa af waras / huru träffeligen de instamma med alla dessa / som ses af den gambla lilla utgångna sagan genom Messen f. 2. The kallades då Skyster eller Svedlotter som byggia i Helsingland och osman Tyved och Kollmord (under den 58. h. gr. 38. mid. T. 6. Fig. 14.) och de kallades Götar / som bygde nedan förbenämde stogar och til Oresund emellan östre hafwet och västra. Detta bekräftes och f. 4. der han säger: Philmar drog in i Scythiam som är Svidioe osman Tived och Kollmord och wan alla Helsingar under sig. Här instamma nu aldeles waras skrifter med de gamblas / att den norre delen kallas egenteligen Skytia / och icke den södre i Sverige.*

15. *Om alt detta woro fåfängt; så bewinnar sielfwa ordets egenhet hwar de rätta Skyster äro / hwilket är ett Sveciskt eller Götiskt ord / och intet engång försås eller brukas / hwarken hoo Lapparna / Finarna / Estarna, Pälackarna / Ryssarna eller Tattarna: derföre och Herodotus rätteligen alla des lands folk utsluter från Skytia namne. Och*

wisar Orpheus såsom han wore en boren Swenskt märkeligen Scytar namnets ursprung / där han säger i 1072. vers. At när han kom längst nor i Sverige / såg han boga Scytarna, äfwen såsom det står i vår Swenska Bibel Jerem. cap. 50. v. 29. Belägger Babel alla **BOGA SKYTAR** / det är / de som skiuta med Bogar Dersöre och den Lärde Ortelius måtte i sit Lexic. erkänna / att dett är rätt ett Swenskt ord / som allenast här brukas / och säger dersöre af Jul. Polluce l. 8 om de Atheniensier, att hoos de Gräfer uttydes ordet Scyte rätteligen om dem som bära **SKYTTEBOGAR** / hwilket och den Lärde Vossius stadfästet / säjandes att **SKYTAR** kallas af **SKYB** **U**. l. 3. Idol. c. 99. f. 630. Hwad Lapparna / Finarna / Ästarna Palastarna / Ryssarna / Tartarna och andra kalla på sina språk **Skiuta**, **Skytar**, **Skyttebogar**, det är endeles indragit c. 9 §. 2. f. 407. och widare kan sökas i deras Lexicis. Dersörutan brukas hoos of än i dag att kalla alla Cronans tar / sedan alla Cronans betiensta / Jägarer och Fogleskiutarer **SKYTAR** / som städerna utgöra till sköfaten / kallas **B Y E SKYTARE**. sedan stadzens **SKYT** och **SKYTTEHUS** läses i de gamla Kungelige brefsren. Allstädes brukas och detta ordet i den N. Skrift särdeles I. Reg. 31. v. 3. Och striden wore hård emot Saul, och **SKYTARE** drabbade på honom med bogarna / och han wardt illa sådr af **SKYTARE**.

16. Går man till deras första fader och Konung / den och sedan dyrkades för en Gud nemligen Necken / som nu widlysteligen är wißt af Platone och wäras skrifter emådan de bodde på en sådan ö / som måcka ful war med hamnar och stenklippor / och längst borta från

rectè Herodotus horum populorum nemine Scytharum titulo dignum habuit. Orpheus autem, ac si Scythia fuisset, veram vocis originem, attingit v. 1072 *arcum ferentes sive jaculatores Scythas*, Sveon. **Bogeskytar** vocans. Quo genere loquendi interpretes quoque Sveonicus, Jerem. c. 50. v. 29. usus est: **Congregate contra Babel Bogeskytar** / id est *jaculatores & tendentes arcum*. Itaque & doctiss. Ortelius in lexico suo, Scytham pro Sveonio habet vocabulo & à Polluce Lib. 8, de Atheniensibus, *Scythæ vocem à Græcis rectè explicatam fuisse docet de gestantibus arcum*. In quam sententiam Vossius quoque descendit Idol. L. 3. cap. 99. p. m. 630. Scythæ vocabulum à *skiuta jaculari* derivans. Quid *jaculator, teli jactus, jaculari, jaculatores & arcus* Lapponibus, Finnis, Esledonibus, Polonis, Moschovitis, Tataris aliisque dicantur, partim à nobis in c. 10. §. 2. n. 10. p. 407. indicatum est, partim ex istorum Lexicis peti poterit. Nos quoque *venatores regio* vulgari nomine **Skytar** / & bonam partem militum, quos urbes in copiarum maritimarum supplementum emittunt, **Bogeskytar**, appellamus; Etiam in nonnullis antiquissimorum Regum literis, **Stadzens Skytt** och **Skyttehus** id est *urbis arma & armamentarium* leguntur. Nec infrequentes istæ voces sunt apud sacrorum Bibliorum interpretem Sveonicum, uti videre est I. Reg. 31. v. 3. *Et aggravatum est prælium contra Saulem, quem cum venissent jaculatores (Skytarne) viri cum arcu, & timuit sibi valde à jaculatoribus (Skyttarna)*.

16. Primus gentis hujus auctor & Rex Neptunus, ab eis quoque, uti ante ex Platone & nostris scriptoribus prolixè declaratum est, divinis honoribus affectus. Cum enim insulam incoherent, portibus & rupibus undique circumdatam & à ceteris terræ partibus sejunctam, atque ea propter exercendæ piraticæ valde oportunam, hanc quo-

quoque artem eos naviter factitasse testantur historiæ omnes, & indicium non leve aut contemnendum præbet de Griphis Hyperboreis apud scriptores fide dignissimos celebrata narratio. Quidquid sit, Neptuni cultus Scythas Regios fuisse indicat, namque Herodotus l. 4. p. m. 107. Deorum Scytharum enumeratione factâ, tandem à reliquis Scythiis Regios hoc nomine discernit, quod *hi Neptunum colerent*, melioris auspicii caulâ in piratica, quam strenuissimè exercuerunt.

17. Mare Scythicum, quod aliud à Balthico non fuisse docet Adamus Brem: de sit: Dan: p. 8. *Sinus ab occidentali Oceano versu orientem porrectus ab incolis appellatur Balticus, idemque mare Barbarum seu pelagus Scythicum.* Et in Hist. Eccles. Lib 1. In ostio Oddoræ qua Scythicas alluit paludes, nobilissima civitas *Jumna* celeberrimam præstat stationem barbaris, & Græcis. Radevicius quoque Frisius Poloniæ descriptionem daturus L. 1. cap. 1. p. 261. *Poloniam inquit habere à septentrione Ruthenos & mare Scythicum.*

18. Denique veram & propriè dictam Scythiam hic esse (ut multa & varia in breve compendium mittamus) quis cum ratione inficiabitur, postquam intellexerit non modo prius quam ceteras Europæ partes nostram patriam habitatam fuisse, & ab illa in reliquum orbem genus Scythicum exisse seseque diffudisse, sed etiam hoc ipso temporis puncto, in ea & lingvam Scythicam in usu esse, & Scythæ nomen diversis modis inflexum variisque locis, pagis & territoriis impositum retineri, cum apud Exteros quidquid a Scythiis qui eo cômigrarunt nomen acceperit, jampridem deletum & abolitum sit. Ubi enim jam est *Scythiaca* Ægypti à Ptolemæo memorata? Ubi *Scythopolis* Libyæ apud Stephanum? Ubi insula *Scythica Delos* in quam Apollinis Hyperborei sacra primum omnium ex hoc septentrione delata fuisse alio in loco ostendemus? Ubi *Scythia* ad Mæotim? ad Obium? ad mare Caspium? Ubi denique *Scythia Indica* vel *Gangetica*? nomina hæc omnia, acceptis novis incolis certè perierunt. Sveonia autem

från andra / som gaf dem en dråflig lågenhet att bruka siöröfverij som alla historier utvissa / och de norrsta gripar nogsampt betygga så bewitnar och detta att de woro de Kungliga Scytar som Herodotus f. 107. sedan han hafwer upräknat årtulliga Gudar / som Scytarna äro och tilbida säger / til en årtullnad från de andra Scytar, nemligen detta: de Kungliga Skytar dyrka *NEEREN* / såsom den deras siöröfverij skulle lyckosampt gådra.

17. Sveriges haaf östersjön fallas och den Scytiska sjön såsom sees af Adamo Bremens. d. 3. Dan. f. 8. såändes denna stora haafs witan som begynnes ifrån wäster och går til öster / fallas af inwånarena Bälte / Worsars sjö / och Skytars sjö: äfwen så i sin Ryrkio-historiers 1. Book: wid Öderströmens oos / som faller i den Skytiska sjön / ligger Jomsborg. Radevic. Frising l. 1. c. 1. f. 261. beskriwandes Påländ säger / det sig sträckta mot Rykland och det Skythiska hafwet.

18. Ytterst; Må icke då den wara den rätta Scythia? som är den äldsta / af hwilken de andra Scyter äro utkomne / som ännu hafwer och bär des språk / och brukar det ordet i mångsaldiga händelser än i dag / som och hafwer många orter / härader och byar af samma namn än i dag fast stående / där alla andra orter och städer / som de utomlands upbyggde sic namn til äminnelse / äro förgångne / hwilka wi alla wilia upräkna. Hwar är nu Scythaland i Ægypten, som Ptolemæus nämner? hwar är *Scytahole* uti Jsraelsland / som Josephus och andra omröra? hwar är *Scytahole* uti Lybja? som Stephanus nämner. Hwar är nu den Scytiska ön Delos? dijt den norrsta Ha-baldurs

afguderis först fördes / hwilket
wisas skal uti hans Capitel. Hwar
är nu den Scythia wid Maotiska
träsket? hwar är nu den Scytia
wid floden Obium? hwar är nu
den / som war wid Caspiske haf-
wet? hwar är nu den Scythia
som war in wed Indien och floden
Gangem? alla äro nu med annat
Folk besatte / och annat namn
begäfwade. Men här i Swe-
rige är än genom Gudz nåd /
först / både Folket / Språket
och många orter i synnerheet be-
hållna / såsom begynnandes från
söder til nor / är först uti Skåne
Scytz-härade under 59. högdz
grad 35. middagz. 6. T. 14. Fig.
uti Westgötland är Scyttes Skena
i Mark. Iri Gödermanland är
Scyte Tompta emellan 58. och 59.
högd. gr. 39. Mid. se 43. T. 149.
Fig. Scytteholmen under 59. högdz
gr. 40 Mid. Scytlinge uti Wes-
manland. Scytter-dön emill. 59.
och 60 högdz gr. 38. mid. Iri
Upland Scytteunge, under 60. h.
gr. 40. Mid. och den mindre
Scyttungeby. Scyttunge up i Das-
lar under 70. högdz gr. 37. mid.
Scyttenes i Norie under 59. högdz.
grad 26. Mid. 6 T. 14. Fig.
Scyttingz bärg ytterst udden wid
71 högdz grad 46 mid. för-
utan många andra som i särdeles
Capittlen effter Ioswen skola indra-
gas. Nu antingen Sverige är
fallat Scytteei effter en sönam man
eller Ronung / hwars stora högd
är nu uti Scytunge fallat Skytes-
fullen se 3 T. 7 Fig. Eller af det de
måst brukade i frig Scytebogar, så-
som Saxerna kallas af sina Saxar /
och nu Pqenerare af Piskar &c.
ställas hwar och en att tro hwad
behagas. Ware nog om Scytia,
stutandes allenast med detta / som
Jornandes säger c. 2. att de som boo
uti Sverige / och där ifrån äro utgångne /
bära rätteligen sit Skpta namn både til or-
det och härkompsen.

CAP.

per divinam gratiam, & genus civium Scythi-
cum, & linguam, & complurium locorum
Nomina Scythica adhuc servat, quorum non-
nulla facta à meridie versus septentrionem
progressione hic enumerabimus: In Scania
est Skyttingzhärade / centumpagus Scythicus ad
latit. grad. 56 & longit. grad. 356. Tab. 6.
Fig. 14. In Westrogothiæ Marchia est Skytes
Skena. In Sudermannia est Skyte Tompta
pagus inter latit. grad. 58 & 59. longit. grad.
39. vid. 43 T. 149 Fig. item Skytteholmen,
insula ad lat. gr. 59. & long. 40 & Skytting-
ge parochia. In Welmannia habetur Skyte-
taröön insula, inter latit. grad. 59 & 60 &
longit. grad. 38. In Uplandia est Skyttes-
unge parochia ad latit. grad. 60. & longit.
grad. 40. & Skyttungeby pagus. In Da-
lia quoque Skyttungeby ad latit. grad. 70. &
longit. grad. 37. In Norvagiä Skyttenas ad
latit. gr. 39. & long. gr. 26. T. 6 Fig. 14 & de-
niq; extremum totius insulæ promontorium
Skyttingzbärg / Scythicum dictum. ad latit.
gr. 71. long. 46. Plurium locorum Scythici
nominis copiam alio tempore, & occasione
alià facturi sumus. Utrum vero Rex vel He-
ros, re & nomine SCYTHA, cujus tumulum
(Skythefullen) in parochia Skytunge ad-
huc cernimus, & iconem in Tab. 3 Fig. 7
damus, Regioni primus SCYTHIÆ nomen
imposuerit; an vero à sfiuta id est, jaculando,
& à Skyttebogar, id est, arcubus suis gens ip-
sa SCYTHÆ, indeque Regio ipsa SCYTHIA
vocata sit, non secus ac SAXONES & SAXO-
NIAM a certo quodam ensium genere Sax-
ar / ut est Hastatos ab hastis suis nominatos
scimus, quisque pro sua judicandi libera-
te statuat. Interim observationes nostras de
SCYTHIA claudimus elegantissimo Iornan-
dis ex Josepho allato testimonio de R. Get.
cap. 4. nempe Sveonas stirpemque eorum Scythas
& natione & vocabulo appellandos esse.

CAP.

CAP. XI.

De alio quodum Sveoniæ nomine
Basilîa.

§. I.

Videmus equidem viros doctissimos, Orteliū, Hofmannū & Carolū Steph. in Lexicis suis agnoscere Sveoniæ insulam, veterum esse Basiliam sed rationem appellationis ab his hominibus juxta nesciri: proinde collectis primum veterum scriptorum testimoniis, sententiam deinceps de vocis origine nostram aperiemus. In fronte autem ponendus videtur Diod. Siculus, qui Lib. 4. p. m. 302. post magnas oceani Septentrionalis insulas Britanniam & Hiberniam, tandem etiam ad Sveoniam accedit, his verbis: *E Regione Scythiæ (Finnîæ & Esthoniæ) supra Celtiam (Germaniam) in oceano insula jacet quam Basiliam vocitant: in hanc succinum longe a fluctibus excipitur, alia nusquam in orbe terrarum sese exhibens. Quanta sit succini in mari Balthico, & succini nigri in nonnullis Lapponiæ lacubus copia, notius est, quam ut explicatione proluxa egeat. Ergo Diodori verba confirmantem audire præstat Plinium Lib. 4. c. 13. p. 23 insulam immensa magnitudinis Baltiam (Apolliniæ insulam) Pythias Basiliam nominat. Feruntur & Ovæ, in quibus ovæ arum & avenis incola viitant. Diodori fabulam de Phaetonte in hac insula Solis currum infeliciter & cum multarum cœli partium exustione moderante, alio loco enucleabimus nunc contenti nudam Basilîæ vocem ex scriptis recentiorum explicuisse, quos inter erit & Hebersteinus qui hanc insulam p. m. 85 Bassam nominat.*

§. II. Est autem hoc ipsum insulæ hujus nomen mere Gothicum, & ejusdem ferme notionis cum superioribus, *Atlantica, Ogygia & insula Hyperboreorum: Basa nobis est imperare, punire, coercere. Unde Basse / Biesse / Buse / Besse / Deus aut Rex. Feræ quoq; bestiæ quæ in ceteras animantes tyrannidē vel imperium*

CAP. XI.

Om Sweriges namn
Bassej eller Kungö.

§. I.

Af de Lärdes Skrifter / såsom Ortelij. Hofmanni och Caroli Stephani lexicis ser man att de erkänna Sweriges öo hoos de gambla bårarätteligen detta namnet / men wetta intet des ursprung; hwarföre wilja wij först indraga de gamblas skrifter och sedan namnets ursprung utleta. Diodorus Siculus l. 4. 302. sedan han hafwer talt om de stora öjar i norra sön / och beskriver England och Hibernien, komer han til Sverige / såandes: mit mot Skotien öfwer Celtiam (Dysland) ligger Kungöön (Basilîa) till hennes stränder så drifwes stor myckenhet aff Brånsten eller Glys (Rav) som intet på andra orter i världen ses. Detta är nu hela världen bekande / huru mycken Glys tages i östersön / så och ett swartare slag up i Lapmarken i de stora insidar / så att tag behöfwer intet detta vidare att utlägga: detta bekræftar och Plinius l. 4. c. 13. f. 23. såandes: den omäteliga stora öön / som kallas Baldurs ö (Apollinis insula) kallar och Pythias Kungöön (Basilîa) där ligger och Dland / där som folket bekomma myckenhet af fogelägg och basra som de lesa wed. Den gåta som Diodorus Siculus hafwer om / huru Phaeton på denna öo regerade illa solen / och der igenom många delar af himmelen förbrändes / skola wij längre fram wisa / och allenast än vidare af senares skrifter bekræfta des namn Kungöön: såsom af Heberstein, hwillken och kallar denna öo f. 85 / Bassam.

§. II. Söns namn är Gidriffe och hafwer nästan samma at betyda som de förra namnen / nemligen Atles-ei, Ogs-ei, Yfwerbornes-ei in Basa är regera / straffa / aga. Dädan Basse, Biesse, Buse, Besse Gud poetas

Gud eller Konung. Således kallas
lades och af Skaldarne de grymma
diuren/ som nämndes Konungar öf-
wer andra diur: som Ed. 1. Börn
Länningar/ kallar honom n. 2. Basse
n. 11. Basse. Äfwen så de grymma
Widsmjn Wilbasse. Alla slags
Klempar kallas Bussar, Bassar,
Hugg-biesser, och uti Saxone l. 1.
f. 7. en klemp mid namn Bieffe: det-
ta hafsra och wära Longobarder i
sina lagar l. 2. Tit. 39. §. 3.
brukat/ kallandes de högsta och sör-
nämsta i landet Bassar, der så står:
Om våra Bassar detta innt fulsotta / sto-
la de mista både lönen/ tiensien och den
höga äran de hafwa. Dädan äru i dag
hoos oss kallas Sagan wårdenes
herre Buse, Bieffe och Basse, och
Lapparnas afgudar Passar och
Bassar, som ses af cl. Scheff. Lap.
c. x. f. 96. och således hela denna
ö Basse-er, det är / Kungs-öön
eller Gudarnas ö/ emädan wåras
sagor och de Gräfers instamma at
de äro här ifrån komne: och äro så
dessa de rätta Kungliga Scyter så-
som detta och igenom en hårtlig
gåta hoos Græcerna afmålas / i
det de äro norstads kallas en drott-
ning (Basilia) och moder til alla
Kungar eller Gudar / hwilket wij
uti Capitlet om Gudarnas up-
komst och utgång widlysteltigen
skola wissa. Här af äro och många
orter i Sverige kallade Bassar.
Basseby i Öppunda uti Sörman-
land. Bassadaal i Östgötaland. Bas-
saboda i Småland. Bessa i Wä-
ster haninge Besserby i Garn. Bas-
setorpet i Åker. Bassebo i Bålunge.
Beslinge i Roslagen Bassestad i We-
holm. Bassarby i danmora. Bassar-
by i Tegelsmora / och många an-
dra de som sparas til sit rum. Ada-
mus Bremens. de S. Dan. der han
ärfyllige slagz folk beskriwer bo-
endes här i Sverige och Kring
born/ säger han/ ett slag wara stora
och långa som kallas Busar. Och
ware så nog sage om detta Swe-
riges Kungliga namn Basseb.

CAP.

Busos ab incolis appellatos & explicationi vocis Basiliæ finem imponimus.

poëtas nostros eodem nomine venerunt;
itaque Edda in Nomine urfi habet n. 2.
Besse & num. 11. Basse. Ferus aper-
etiam dictus est Wild Basse/ & vete-
rum pugiles Bieffar/ Bassar/ Huggbi-
sar. Saxo quoque lib. 1. p. 7. pugilem
quendam nomine proprio Basse designat.
Quid? quod Magnates suos nostri Longobar-
di Bassar vocaverunt in Leg. 2. Tit. 39. §. 3.
Si Bassi nostri hoc non ad impleverint, beneficium &
honorem perdant. Et nos Sathanam hujus mun-
di principem Buse/ Bieffe & Basse appella-
mus: uti quoque idola sua Lappones Passar
& Bassar nominant teste Cl. Scheff. in Lap-
pon. c. 10. p. m. 96. Totam igitur insulam
Basiliam, hoc est Regum vel Deorum insulam
dictam esse affirmamus propterea quod
Græcis pariter ac nostris scriptoribus suffra-
gantibus ex hac insula Dii Regesque pri-
mum exierint ad alia orbis loca, in quibus
ob eam quoque causam celebrari ceptum
est nomen Scytharum Regiorum. Videnturque
Græci hanc rem omnino indicare voluisse
titulo insulæ hujus tam honorifico, Basilia,
quippe quo eam pro Regina & matre omnium
Regum & Deorum agnoverunt, id quod am-
plius in capite de Deorum ortu & migratio-
ne declarandum veniet. Multa quoque lo-
corum in Sveoniâ sunt nomina ab ista origi-
ne provenientia: Basseby pagus Suder. in
centumpago Öppunda. Bassadaal pagus
Östrogothiæ. Bassaboda pagus Smalandiæ
Bessa pagus in paroch. Westerhaninge.
Besserby in paroch. Garn, Bassetorpet in
paroch. Åker. Bassebo in paroch. Bålun-
ge. Bållunge in Roslagia. Bassestad in paroc.
Weckholmen. Bessarby in paroch. Danmo-
ra. Bassarby in paroch. Tegelsmora / & his
similia, quorum alio in loco uberius fiete-
numeratio. His demum addimus Adam.
Bremensem de sit. Dan. p. m. 16. inter alios
Sveoniæ cives recensentem homines longos

CAP. XII.

De Balthia.

§. I.

Etsi Ortelius, Hofmannus & Carol. Stephanus ex scriptis Veterum ante nos colligere potuerunt Balthiā antiquum Sveoniæ nomen esse, tamen istis veterum monimentis longe plura observatione digna adhuc inesse arbitramur, ad quæ illi non respexerunt. Inprimis igitur ex verbis Plinii in superiori capite a nobis adductis discimus Insulam hanc à Xenoph. Lampfaceno qui inter antiquis. Scriptores vixerat, dictam fuisse Balthiam & immensæ magnitudinis. His aliud Plinii testimonium succedit in l. 37. c. 2. p. m. 704.

Pytheas credidit Guttonibus Germania genti accoli æstuarium oceanis Mentonum: (Men-tunum) nomine spatio 6000. stadiorum: ab hoc diei navigatione abesse Abalum (Habolz-dö) illo vere fluitibus advehi & lectrum & esse concreti mari purgamentum: incolas pro ligno ad ignem uti eo, proximisque Teutonibus vendere. Huic & Timæus credidit sed insulam Balthiam (Baldurs-dö) vocavit. Plurima sane memorabilia in his verbis continentur, quale nos judicamus esse apertissimum illud discrimen inter Germanos & Teutonos, quos tamen ut & omnes Sveonas, Norvagos Danosque uno Germanorum nomine complectitur, Germaniamque usque ad Galliæ limites extendit Corn. Tacitus licet eum veritatis vis fateri cogat in de Mor. Germ. cap. 2. Germaniæ vocabulum recens esse, & nuper additum, aut forte ex viri doctissimi conjecturâ, auditum. His quoque verbis nostra sententia, quâ Germaniam à Græcis antiquissimis Celtiam vocatam fuisse in cap. 3. §. 11. p. 59. declaravimus plenum robur accipit: imo, in rationum fortissimarum numero quoque est vocabuli hujus apud Germanos hodiernos summa peregrinitas: nam neque in usu apud ipsos est quotidiano, ita ut verborum familiarium more rem aliquam per illud designent, neque scitur adhuc ab ullo Germanorum vera illius origo; nec denique locus ullus in Germaniâ totâ occurrit, qui hujus tamquam genuini &

CAP. XII.

Om Eweriges namn Baldurs-Ej.

§. I.

Fäst nogsampt Kunde vara flart af Ortelij, Hofmanni och Carol. Stephani Lexicis Eweriges dö detta namnet bära af de gamla Skribenter / dock är något mera i deras Skrifter / som faller betänckelstgit och af de andra iniet i acht tagit / ty willia wiß komma til Pliniam, of hwilken erdi nåsiföregående Capitel fins honom kalla henne effter den gamla Græcis Xenophontis Lampfaceni bekänneelse / hwilke lesde ibland de älska Skribenter / Baldurs-Ej, en omätelig stoor dö. Sedan af Plin. l. 37. c. 2. f. 704. Skrifwes detta: Pythias säger at af Germaniens folk / som kallas Giotar, beboes en strand / der hafwet faller ut och in / som kallas Mentunum, hwilken är 6000 stadier: ifrån denna hafsslod är en dagresa til en dö / som kallas Habolz-dö Abalum / där in web upstas af wågarna in på stränderna Glys, hwilket skal wara en hoop ystet safft utaf hafwet: Gelfee som härboos / de bränna den / och försälja til sina nästa granne Tyskarna. Detta trodde och Timæus, men kallar denna dö Baldurs-Ej. Här äro märkelige ord / såsom först / att Pythias skiljer emillan Germanen och Tyskarna. Men Tacitus kallar både de Swenska / Norska / Danska och Tyskarna all in til Frankrike German / och alla deras land Germanheim, dock uttryckeligen bekänmandes fol. i 89. att det ordet war ett nyt ord då först inkommit hoos Tyskarna: hwilket bekräftar det iag tillsörmne c. 3. §. 11. f. 59. hafwer widerlyffteligen af alla älska Gräker bewiist / att Tyskland kallades fordom Celtia, och styrker mig så mycket mera detta ordet wara ett fremmande ord hoos Tyskarna / emådan det hwarcken hoos dem är brukeligit / icke heller finna de dess ursprung / icke heller någon ort i Tyskland med des namn. Ty

- först 1. dem tvifla om ordets ursprung / set man af Cluv. Germ. Vossii Etymol. och Stephani Lexicon, der de bekänna det antingen skola wara af Latinska språkets ord Germanus, som är så mykt som en föglig broder / eller af Germinando, det är fruchtsamme / eller af Tyska ordet Gar, det är / heel / och man en Kar / det är / en heel man. Men detta är hwarken brukeligt uti nu warande / eller det gamla Tyska språket / och orimligt att draga det til Latinen / det hwar och en seer / som något förstånd hafwer. Men uti vårt språk är Gerra och Gwerra Kriga dersöre och Ericus Olai brukar det i sin Historia twänne städes lib. 1. fol. 14. och 15. Dådan Geir, Epiut och Lans; Göttrifs Saga cap. 7. och Edda i spiuts fänning. German Krigzman / men egentligen nu en Pilnerare. Geirlaukur, greslöfen emådan han är smal på bladet som spiut. Hervar. Sag. c. 15. Gervilegur, den som är en Hälte til krig och sinne Ol. Saga Cap. 101. mera finnes uti Clariss. Verelii Indic. Scand. dådan många personners egentliga namn finnas på Runstenar / såsom Germunder Krigs förste / mäktig i Krig. Geirtruder, Krigzherre Geir 17. och 68. Runsten. Geiriller i krig 31. Runst. Geirfrider, Krigz förste 39. R. Ger, 133. Runst. Geirfaster, i krig ständachtig och fast 164. R. Geirdiarfr, diarswer att Kriga / 189. Runst. Gertoler, rohlig i krig / 396. R. dådan Fallades och grymma diwr Geir, hwilka upfråta de andra / såsom Wargar / se Edda i Wargz-fänning / så och Gammar och Gripar. Fallas Geir, se Edd. i Foglars fänning.

quoque bestię & ad reliquarum laniatum pronę, quales Lupi sunt, Geir dicebantur, uti Edda habet in Nomin: Lupi. Etiam vultures & Griphos eo nomine venisse docet nos Edda in Nomin: avium. Ex Sveonā igi-

patrii nominis vestigium servet. Verum de singulis aliquanto fusius agendum nobis videtur. Nam 1. Veram vocis GERMANI originem a Germanis ipsis ignorari planissimum faciunt Cluverius in Germania, Vossius in Etymol. & Stephanus in Lexico, dum eam vel latinam faciunt à Germanis quasi fratribus aut a germinando vel Teutonicam ex gar toto & Man viro, ut Germanos viros ab omni parte perfectos & absolutos esse per eam vocem conser. Atqui a vocibus istis latinis id verbi non descendisse omnes, quibus vel tantillum in his rebus sapere datum est, facile vident. Derivationi quoque ex verbis istis Teutonicis plane repugnat communis loquendi usus, qui neque olim in lingua Teutonica veteri, neque hoc tempore usquam talem Solæcismum feret vel admittet. In veteri autem lingua Sveonica Gerra & Gwerra militare significat, utiturque his vocibus Ericus Olai bis in Hist. scā Lib. 1. p. 14. & p. 15. Inde Geir hasta in Hist. Gothr. c. 7. & in Eddā inter Nomina hastę. German miles, hoc tempore miles hastatus. Geirlaukur porrum seclivum, cujus folia gracilia sunt & instar hastarum in cuspidem desinunt. Hist. Hervor. c. 15. Gervilegur animo & corpore fortis. Hist. Ol. c. 101. plura in Ind. Scand. Clariss. Verelius dabit. Virorum verò nomina propria ab eadem origine venientia non pauca exhibent nobis cippi Runici, qualia sunt. Giermunder Dux belli, bello potens. Geirtruder in bello imperator. (druida) Geir in cipp. 17. & 68. Geiriller in bello astutus in cipp. 31. Geirwider / in bello princeps, in cipp. 39. Ger (bellicosus) in cipp. 133. Geirfaster in bello constans, in cipp. 164. Geirdiarfr / in bello audax, in cipp. 189. Gertoler / in bello patiens, in cipp. 396. Ferz

igitur & Gothiâ in Italiam & Galliam profectæ sunt voces *la guerra* & *la guerre* id est, bellum, unâ cum derivatis suis: sed nominis GERMANI origines ceteras, hi populi nesciunt pariter atque negligunt.

2. Neque ad hanc usque diem apud Geographos reperire licuit ullam in Germaniâ Regionem, provinciam vel urbem, cui nomen sit, à nomine Germanorum, proprium. At in Sveoniâ maxime septentrionali complura hujus generis loca adhuc numeramus, utpote *Germanshundari* Germanorum centumpagum sub latit. 65. long. 41. Tab. 6. Fig. 14 *Germanshudden* Germanorum promontorium sub lat. 65. *Germanshögd.* insulam Germanorum lat. 65. *Germanshäräd* / Germanorum territorium lat. 60. long. 36. *Germanshöö* Germanorum villam aut sedem. *Gerboda* & *Germanshoda.* in eodem territorio.

3. Hanc Germanorum patriam & Aristoteles in Mirabilibus suis, & Apollonius secutus Eudoxum (fide tamen Car. Steph. in Lexic.) ad ultimas Sveoniæ partes removerant, & commento satis ingenioso, quod die cæcutirent, Sex mensium tenebras vel ut loqui amat Herodotus, somnum eorum semestrem notarunt. His enim rebustantum obnoxij esse possunt qui ultra latit. grad. 66. positi, per aliquod dies aut dierum hebdomadas sole carent: inter quos sunt quoque qui Germanorum nomen adhuc retinent. Etiam Jotunheimii incolæ, quos Historia Hervoriana in ultimo septentrione ad finem Cronium constituit, in hymnis veterum *Geirmen* atque etiam *Geirödder* / id est, vastatores & hastis velensibus omnia prosternentes vocatos fuisse Edda in Gigantum Nominibus docet. Non igitur accurata solum sed & plane necessaria fuit Pythæ distinctio inter Germanos & Teutonos. Ast quo tempore Germani Teutoniam invaserint, eique nomen recens, fatente C. Tacito, imposuerint & addiderint, tum de-

ningar. Och är detta ordet sedan kommit i bruk genom Götarna och de Svenske i Italien och Frankrike / som nu bruka kalla Krig *Gerra*, *Guerra*, *Garra*, men alla de andra ursprungen veta de ej af.

2. I hela Tyskland har tagit sig någon / som de Geographiska orden har tillhopasamlat / än funnit något land / häräd / eller Stad heta af Germennerna, men i Sverige äfven tillika / således norut / hvar detta ordet synes mera brukeligt såsom *Germanshundari* vid 65. högdz grad 41. mid. 6. *Tasla* 14. *Fig.* *Germanshudden* vid 65. högdz gr. *Germanshögd* vid 65. högdz grad. *Germanshäräd* vid 60. högdz gr. 36. Mid. *Germanshöö* / *Gerboda* och *Germanshoda* i samma heräd.

3. Sedan beskriver Aristoteles i sina Mirabilibus och Apollonius af Eudoxo som ses i Caroli Stephani Lexico mäcka wackerer dessa *German* land ytterst i Sverige / där som orten nu wist är / genom en gåta / såsandes, *Germania* selket se intet om dagen. Äfven måsandes de 6. Månars mörker om wintern / det Herodotus beskriver genom 6. månars sömn / hwilket ingen annan kommer til / än dessa / som ligga öfwer 66. högdz grad / där Solen är borta några dagar och wäcker om wintern / och än behålla *German* namnet: derföre och Jotun lands inbyggare som af Hervara beskrifwes längst nor i Sverige mot *Grænvisken* / kallas i gamla wisor *Geirmen* och *Geiröddar*, det är / de som slå öda med spjut och swärd / hwilket och ses af Edda i Jotnas Låmningar. Hwarföre och Pythias nu rätteligen skilte emellan Germennerna och Tyskarna. Men hwad tid desse *German* äro komne i Tyskland / hvar af sedan och Tyska land

land seet sit namn / som Tacitus
bekänner / wilia wij tilsee i de
Sweissas uttog.

§. 2. Pytheas säger at *Gauterna*,
som äro ett slags folk af dessa Ger-
men / beboo stranden på 6000. stad.
där hafwet drifwes up och ut.
Cluverius i sin *Germania* han wil
betienasig af Phtolomeo och gids-
radeha Giotar til Pryhar / som
hafwer rätteligen sat dem bo i
wed Finnarna / och äro de som
Pallas Giotar af *Giotunheim* men
af oförstånd satt dem öföder, om
östersjön tillika med de Finnska
bärgen och Finnska städen / som
wißt är af c. 9. §. 1. p. 400. och wil
så där af Cluverius gidsa sina
landsmän til Giotar in wed Dan-
sig / så och af detta Pytheas rum-
emådan han talar om Glys, som
där finnes / intet betänandes at
Glys finnes i hela Östersjön / fast
han nu i denna tiden måst uptages
wid Pryßen. Men Pytheas är
honom emot / det Clav. l. 3. c.
34. f. 128. sielf bekänner: ty Gids-
tarnas strand / som Pytheas säger
wara 6000. stadier / kan intet /
säger Cluverius, lampa til hans
Fädernes land / fast man skulle må-
ta där ifrå til Lifflands yttersta
ända / icke heller finnes där haf-
wet hafwa någon af och an flod.
Den lärda Dalecampius han så-
ger böras i Plinio, som Pytheas
indrager / skrifwas för Gutones Gu-
ze, hwilka Ptolomeus sätter i Swe-
rige. Men detta behöfwes intet / ty
bägge slags folken finnas i Swe-
rige / nemligen *Gauterna* i söder
udden och *Gioterna* i norre udden
som Ptolomeus sätter wid Finnska
bärgen: förutan / at detta af alla
Nordstas / Isländares och wä-
ras sagor wißes / sees klarligen af
gambla Nplands lag. Konungs-
balken 2. fluck. §. 9. Eba är the Rungar
til land och ritis lagliska med Upswien och
Suder.

ex Historijs Norvagorum, Islandorum & nostris planissima esse, nulla
tamen ratio potior illa, quam suppeditant L L, Upland. veteres Tir. 2.
§. 9. Tum Rex regno legitime admotus censetur, Upswionum, puta Sudermammorum, Gut-

mum cum ad Sveorum migrationes per-
ventum fuerit, a nobis indicabitur.

§. II. Obseruari quoque meretur quod
Pytheas à Guttonibus Germaniæ gente accoli dicat
æstuarium oceani, spatium 6000. stadiorum. Hos
ipsos Guttones mutare studet Cluverius in
Borussos, secutus Ptolemæum qui recte
quidem eos ad Finnonum latera collocavit,
nam Jotunheimium reapse incoluerunt, sed
in eo tamen lapsus est, quod ipsos una cum
Finnicis montibus ac sinibus, ad illam
maris Balthici partem, quæ eorum respicit,
constituat vide c. 9. §. 1. p. 400. Niritur vero
Cluverius per hanc rationem Guttones in
populares suos transformare, locumque
illis prope Gedanum (*Danzick*) facere, ali-
am priori rationem addens ex Pythea, nem-
pe quia succini meminerat. Atqui pugnantibus
cum proposito ejus rationibus omni-
bus reliquis, non poterit sanè ex solâ succi-
ni collectione firmum causæ præsidium ex-
spectari: per omne enim mare Balthicum
succinum comparet, utur in pari copiâ
id genus mercium nemo colligat, quo id-
ipsum hoc tempore colligunt Borussi. Etiam
Pytheam Cluverius sibi adversum esse ag-
noscit l. 3. c. 34. p. 128 eo quod Guttonum
litus Pytheas 6000. stad. faciat, quam lon-
gitudinem non admittit patria Cluverii, vel ab ultimis Livo-
nia partibus facta dimensionis initio. Æstum quoque maris
obscure videt, quo minus ad patriam illius hæc
verba referri queant. Doctissimus Da-
lecampius in Plinio pro Guttonibus
Guttos, quos Ptolemæus in Sveonia
ponit, legendos censet, sed præter om-
nem necessitatem; utrique enim in Sve-
onia sunt, hi ad plagam ejus australem,
illi ad leptentrionalem, ubi juxta Ptole-
mæum montes quoque Finnici habentur.
Quamquam autem hæc omnia videantur

tonum, & Gothorum & omuium Smalandorum. **Giotar** sunt Gyttones, quorum patria est **Giotunheim / Totunheim**: nam ꝑ veterum per G ꝑ efferri debere ab Ulphilæ lectione didicimus. Hos Ptolomæus Latinorum & Græcorum more, quibus nostras Diphthongos in vocales simplices commutare, solenne fuisse ante diximus, Gytonas appellat. **Gutar** sunt Ptolomæi *Gutæ*, & Pythæ *Guttones*, quos Historiæ nostræ veteres **Gautar** id est *Gothos* vocant. Totamque adeo Sveoniam & **Giotunheim / & Gautland** vocatam fuisse, ab Erico Olai Lib. i. p. m. i. & aliis constat. Minimeque postremum habendum videtur hoc ipsum Pythæ testimonium: A freto enim Balthico, Tornam usque excurrit maris Balthici sinus, quem litus ab hac parte claudit, cujus anfractus sinuosi, juxta verba Pythæ 6000 stadiorum sunt; id quod ex mappis omnibus ac etiam Tab. 6. Fig. 14. deprehendere licebit; at secundum Platonem qui latitudinem loci per lineam rectam secundum elevationem poli dimensus est, 5000. tantum stadia habet.

2. *Æstuarium* Pythææ memoratum & oceano Atlantico familiarissimum, in mari Balthico vix reperiemus, excepto illo æstu, quem annis singulis semel iterumque experitur lacus aut maris porius sinus Meleris: quoties enim à Cauro Oceanus impellitur, ultra communem modum aquis impletur mare Balthicum, cui lacus Meleris angusto quodam exitu annexus est, ad urbem Holmensem, ita ut affluentes maris undas subito excipere nequeat; necessum igitur est ut angustiam loci compenset aquæ præterlabentis celeritas, quæ tum flumen sive æstum repræsentat & lacum proximum aquâ salstatæ, loca vetera aquæ superflue repetunt, & gustiis, per quas lacus vastissimus suam quodammodo tenere aquam, flumen sed motu priori

Swermannum / Giotum och Gutum och
 aller Smalandingum. Giotum, är Giotunheim eller lotunheim, (ty wårt gamla I år G 1, som och synes af Ulfvila,) hwißa Ptolomæus kallar Gytones effter Latinernas och Græcernas art / som för år wißt / de där wår dubbla vocal göra til en enfaldig bokstaf. Gutum äro de Ptolomeus kallar Guta, och Pytheas Guthones och wåra gamblas sagor Gautar. Är och hela Swerige fordom kallat Giotunheim och Gautland (Gothia) som sees af Erico Olail. i. f. i. och andra / och här måcka bekräftas af Pythea: ty ifrån Bredund in til Zorne / är denna Östersjö eller twiwt / når man följer des strand åt effter Pytheas ord 6000. stadier / som sees af alla landkort och wår 6. Tafla 14. Figur: men effter Platonis ord / som går effter Norr stjernans högd genom rätlinie från söder til nor 5000. stadier just.

2. Warnets ut och inlof / som Pytheas förmåler / skier intet hela östersjön på det sättet / som västerhafwet gör; utan emellan Östersjön och Mälaren skier ett särdeles aflof och inlof några gånger om året / nemligen när västerhafwet af wäsnordan drifwer in i östersjön / så blifwer hafwet högre / och emådan mälaren hafwer ett trängt utlof wid Stockholm / ty när Östersjön blifwer hög / och kan intet strax genom det tränga utlopet flyta mälaren / faller der en stark ström tillbaka / och då blifwer watten något salt : när åter Östersjön faller ut / kan icke heller Mälaren strax utlöpa sit waten / ty blifwer der åter en stark ström ut åt. Sådant aflof är intet mera

mera Pring hela Östersjön emellan
tuåstoro waten / än detta.

3. Sielfwa aflopet eller den af
och angående flod / säger Pyteas
Dem kalla Mentonoman, hwilket
är af Plinio eller Pythea titet rät
farradt ty antingen är detta ordet
förståendes om hela Sverige /
som kallas i gamla sagorna *Man-
tuna*, *Manheim*, eller och den ön
som ligger framför detta hafwets
af- och antop / och kallas *Men-
tuna*, *Mendöön*, nu *Nemadöön*, se
59. högds grad. eller och om hela
Östersjön / hwilken som ses af Cl.
Verelii notis til Herv. Sag. c. 1.
och Edda i siöe kunnigar kallas
Men, *tunum*, *belte*, *Gard* & c. och
Pyteas af de wänne ord *Men*,
tunum gjordt *Mentonomos*.

4. Ifrån denna ström eller
wains af- och anlöp säger han en
öä wara / som kallas *Abalum*,
den Timeus kallar *Balthiam*. Ef-
ter wäras uttal äro bägge rät /
ty *Baldur* af hwilken ön heter
Baldurs ej kallas och *Habaldur*,
Chabaldur, *Kobaldur*, som ses af
Martiniers *Yslandska* *Asgudz*
namni fol. 73. och *Petter* *Class*
son / och wäras gamblas wissor.
Ifrån denna *Baldur* räknas *Wästa*
göta Konungarna sin *Härkompst* /
som ses af *Jorn*. 9. R. Get. c.
5. f. 617. och kallas *Baldurs* släkt.

5. Glyset, som Pyteas säger
finnas här i Östersjön / bekräft-
tar Plinius mächna klarligen sedan
han ätstilligas gamblas meningar
hafwer upräknat / hwilka hafwa
sarit willa om des orter / och
sluter så l. 37. c. 3. fol. 706 och
l. 4. c. 13. fol. 221. således :

Det är wist att det finnes wä öarna i
Norra sjön / och af Germanen kallas en
af des öar *Gleswal* det Reisaren wid
namnet *Germanicus* hafwer försarit / när
han war dit up ät med sin flotta / men in-
byggslatena kalla henne *Austeröä*. Detta
ord måtte antingen wara *Öster-
sion* eller *Estland* / ty som offta
sagt

ob id *Glossarium* appellatum *Germanico* *Casare* ibi *classibus* remgerente *Austraviā* a barbaris dictam.
In *Austraviæ* vocabulo, aut nostrum *Österstö* / mare *Orientale*, aut *Esthonia*
late:

Hajusmodi æstum ad alia maris *Balthici*
litora, quod non æquè ac illa *Melerensia*
depressa sint, frustra quæsieris.

3. Etiam *Mentonomon* nominari illud oceanii
æstuarium *Pytheas* affirmat. Certè non om-
nia ad ungvem cognita fuisse *Plinio* aut
Pythæ, hic locus ostendit. Namque in-
certum est utrum eis aliquid inoleverit de
totius *Sveoniæ* nomine in *Historijs* vete-
rum occurrente *Mantuna* / *Manheim*: an
vero indicare voluerint insulam huic æst-
uario objectam *Mentuna* / *Mendöön* /
quæ duabus saltem literis transpositis no-
men suum hoc ipso die servat *Nemadöön* /
ad latit. grad. 59. & longit. gr. 41. an deni-
que totum intellexerint mare *Balthicum*,
quod in *Clar. Verel.* notis ad *Hist. Her-
var.* capit. 1. & in *Eddâ* in *Nomin. Maris.*
Men / *Tunum* / *Belte* / *Gard* & plures
nactum est titulos, ex quibus hi duo *Men*
& *Tunum* / facilè *Pytheam* ad scriben-
dum *Mentononum* inducere potuerunt.

4. Porro ab hoc æstuario insulam abesse scri-
bit diei navigatione nomine *Abalum*: quam *Ti-
maeus* *Balthiam* vocavit. Linguâ nostrâ no-
men utrunque benè habet, quoniam *Bal-
dur* à quo insula dicta est *Balthia*, jam quoq;
Habaldur / *Chabaldur* / & *Kobaldur* apud
Martiner in *Itiner. Island* p. m. 73. item-
que apud *Pet. Classon* ut & in veterum
hymnis audit. Hunc *Baldur* Regum *Wi-
figoth.* principem facit *Jornandes* de R.
Get. cap. 5, ubi *Familiam* *Balterum* in *Wisigo-
this* nominat.

5. De maris *Balthici* succino, *Pythæ*
assentitur *Plinius*, qui post diversorum
Veterum, sed à vero aberrantium senten-
tias enumeratas tandem ita Scribit *Lib* 37.
c. 3. p. m. 706 & *lib*. 4. c. 13. p. 231.
Certum est gigni in insulis *Septentrionalis* *Oceani* & a Ger-
manis appellari *Glessum*: itaque & a nostris unam insularum

latere videtur, Latinis Græcisque, ut ante a nobis monitum, ad voces peregrinas lingvis suis conformandas maxime pronis.

6. Qvem Pytheas Oceanum vocat Guttenum nostri hoc tempore a freto oresundensi Holmiam usque sinum appellant Gothicum, Gautastflåren / quem deinceps sinus excipit Sveonicus, Svenske flåren. Eundem sinum Plinius Lib. 4. c. 13. p. 231. Codanum vocat refertum insulis quarum Clarissima Scandinavia est. Etiam Pomp. Melæ. Lib. 3. c. 3. p. 52. Codanus sinus dicitur.

7 Baldur filium Neptuni fuisse in cap. 7. §. 5. n. 61. p. 235. ostendimus. Id nominis multi deinceps Reges susceperunt, quia Regem Dominumque potentem denotat. Et conversum denique est in titulum omnibus Regibus communem, adeo ut ad ipsam quoque Solem, quia Deorum putabatur maximus, & omnium Cæli astrorum ac planetarum Rex, pertinuerit. Sed hoc tempore inter veri & immortalis Dei titulos insigniores occurrit, cujus rei exemplum in sacro quodam hymno habemus, ubi generis humani Salus ipse Christus een Konung Bold / id est, Rex potens appellatur. Pluribus hæc res firmanda veniet testimoniis in aliis hujus Scripti locis, ac tum quoque in vocis originem inquiramus diligentius. Nonnullorum tamen locorum nomina à Baldur orientia hic recensere lubet, cujusmodi sunt: Balingz-hunda / id est, Balderi Centumpagus ad Uplalam veterem ad latit. grad. 60. & longit. grad. 40. Balingstad parochia in Centumpago Hagundensi. Baldåler paroch. in Centumpago Niordingensi. Balinge in Suderman. in territ. Kunchårad. Baldenås in Gestrícia. Baldursta in territ. Bobergz-håradh. Ballersta / Ballarid in Smalandiå. Ballefors in Westrogoth. in territ. Waskbohåradh. Balun in territ. Walehårad. Balinge in territ. Kollanshårad. Ballebygd / Centumpagus. Balderstorp in Centump. Gauchemensi. Bollstada in Dalia. Baldboö / Centumpagus. Baldzfiord sinus ad lat. gr. 69. & long. gr. 38. & hujus generis alia innumera suis locis reservanda.

sagdt är / måtte man turet undra öfwer de Latiners och Gråfers art at förwända wåras ord til sitt språk.

6. Denna Skåran / som Pytheas kallar Gautastflåran / behåller det namnet än i dag alt i från Greswud in til Stofholm / där Svenske flåran begynner / och är den Plinius kallar l. 4. c. 13. f. 231 Gota Skåran / som all upfylt är med holmar / af hwilken den största kallas Ekåne. Således kallas och detta haaf Gota flåren af Pompon. Mela lib. 3. cap. 3. fol. 52.

7. Baldur heet Neckens som / som wijst är c. 7. §. 5. n. 61. f. 235. Och war detta namnet sedan brukeligt til många Konungars egenteliga namn / emådan det betyder en mächtig Konung eller herre / så och ätt alla i gemen til en äretyttel / så och Solens / såsom deras förnemsta afgud til åra / hwilken råknades för en konung öfwer alla Himmelens Gniårnor och Planeter / och nu hedras den rätta Guden med den tittelen / såsom siunges i den Psalmen: Wij lofwont Christ en Konung W D D / och i många andra. Om hwilket alle skal talas på sinarum längre fram / hwar och orders ursprung skal framwiffas. Allenast til ett flut wille wij framtee många orter / som i Sverige kallas effter hans namn / såsom först Balingz Hunda-dari strax wid gamla Upsala under 60 högdz gr. 40 midd. Balingzstad i Haunda Hwud. Baldaker i Nitordings Hundari. Balinge i Kunchårad Sörmanland. Baldenes i Gestriland. Baldursta i Bobergs hårad. Ballersta, Ballarid i Småland. Ballefors i Wästgöeland Waskbo hårad. Balun i Wala hårad. Balinge i Kollans hårad. Ballebygd Hundari. Balders. Torp i Gauchems Hundari. Boldstad i Daal. Baldbo Hundari. Wals fiord under 69 högdz grad 38 midd. och otaliga flera / de til sitt rum sparas.

Om Sveriges namn
Manheim.De Manheim (Bannomanna) iti-
dem veteri Sveonia titula.

§. I.

§. I.

Uthaf den gamla Her-
vara Saga genom Cl.
Vereli flora list med
hårliga anteckningar utgången / ser
man uti des 1. c. f. 1. Sverige
två åne gånger nämnas Manheim.
Refarna togo sig hit. Nisar feingit sig i den
strut ut Manheim. na ut Manheimum.

Och strax der efter

Arngrimer han tog Arngelmur han nam
utur Sverige Ama ur Manheimum Amt
Imofs dotter. Imofs dotter.

Detta Befræffar Snorro Stur-
leson fol. 8. säjandes: då blef den
na Scythia (Sverige) kallad Manheim
Sverige hafwa af äldsta tider
det namn burit / wiser Plinius
af Timæo, som långt för ho-
nom lefde lib. 4. cap. 12. fol.
229. der han begynner att up-
räkna Europæ ytre delar lengst
nor ifrån in til Spannska Gunde
sedan han alla Europæ indre delar
har beskrifwit / säjandes således:
wis willa ni gå utom Europæ: på det
wi må upräkna alla des ytre delar; och
alltså stiga öfwer Rippels bårgen / och bår-
wa så nordsta hafwets stranden på wäster
handen / alt in til man kommer til Span-
nska Gunde Gades där äro mähta många
öar / som man intet weet alla namn på.
Daf hwilka en ligger fram idre Scythien
som kallas Bane-Mans på en dag ifrån Scy-
thien att segla / där man får Ölis såsom
Timæus förmåler. De andra strander äro
intet så wist afmålte detta nordsta haaf kallar
Hecatzus Amalchium, ifrån frömen Pa-
ropamiso, hwilket på deras språk betyder
bara isen. Men Riemparna kalla det Mo-
rimarus, som Philemon förmåler / det är/
döda hafwet. Alt in til Nifelsnäs / sedan
är Granwifsen. Denna dö kallar Xeno-
phon Lampfacenus Baldurs ej 3. dagresför
ifrån Skyrarnas strand och Pythias Baf-
feci. Bri hans 37 l. c. 2. läses och /
att Baldurs dö kallas Bane-mans.
Wi wilia följa Plinium at från
längsta nordsta udden alt söder ut of
dessa hans märkelige ord förklara.
Först säger han sig wilia stiga
öfwer Rifels bårgen hwilka intet
äro de som wis uti c. 9. §. 2. p. 373.
nende och liggia wid Idro de som

Pto-

IN Historia Hervorianâ, quam publica
luci commissam & doctissimis notis illu-
stratam Clariss. Verelio debemus & qui-
dem cap. 1. p. m. 1. bis legitur pro Sveonia
vocabulo Manheim: Et gigantes uxores dux-
erunt ex Mannenheim. Et mox: Arngimus
duxit ex Mannenheim uxorem, Amam Imosi filiam.
Ita quoque Sturlæonius p. m. 8. Atque tum
Scythia (Sveonia) vocata est Manheim. Etiam
ab antiquissimis temporibus id nomen illi
fuisse Plinius ex Timæo Scriptore se multo
vetustiore probat Lib. 4. c. 12. p. 229. ubi
partibus Europæ interioribus enumeratis,
eas quæ ultimum septentrionem & fretum
Hispanicum interjacent, hoc ordine recen-
set: Exeundum inde est, ut extera Europa dicantur, transgressique
Riphaeos montes, litus Oceani Septentrionalis in lava, donec
perveniat Gades, legendum. Insula complures sine nominibus co-
traduntur. Ex quibus ante Scythiam, quæ appellatur Banno-
MANNA, abesse à Scythia dici cursu, in quam veris temperie flu-
vibus electrum eiciatur, Timæus prodidit. Reliqua littora incerta
figura fama. Septentrionalis Oceanus, Amalchium eum
Hecatzus appellat, à Paropamiso anime, quæ Scythiam aluit,
quod nomen ejus gentis lingua significat congelatum. Philemon
Morimarum à Cimbris vocari, hoc est, mortuum mare, usque
ad promontorium Rubens; ultra deinde Cronium. Xenophon
Lampfacenus, a litore Scythiarum tridui navigatione in-
sulam esse immensa magnitudinis, Baltiam tradit.

Libro quoque 37. c. 2. Baltiam Bannomanniam
vocat. Sed erunt nobis Plinij vestigia ab
ultimo septentrione miridiem versus sedu-
lò premenda. Is autem se Riphaeos montes
transgressurum pollicetur, non equidem il-
los, qui a nobis in cap. 9. §. 2. p. 373.
juxta parochiam Zora / ex Ptolomæo de-
scripti sunt, sed potius eos, qui extremi-
tate suâ boreali, ad latit. grad. 72, & lon-
git. grad. 46. in Tab. 6. Fig. 14. promonto-
rium Cimmericum, australi vero Aboam
primariam Finniæ urbem, ad latit. gr. 61.

&

& longitud. grad: 45. attingunt & Sveoniam a Moschoviâ dividunt, de quibus tamen alius erit commodior plura dicendi locus. Est autem montium horum finis septentrionalis, (etiam ad Plinij mentem) initium lateris occidentalis totius Europæ ejus finis frerum est Hispanicum. Idem montium horum terminus, initium est Asiæ, juxta evidentissima Plinij verba lib. 6. c. 13. p. 323. ut & Tab. I. Fig. I. Adeoq; ad hanc ipsam montium horum extremitatem oceanus septentrionalis nomen obtinet *Riphæi Ponti*, & sinus aliquanto maior *Riphæus sinus* appellatur, lingvâ nostrâ *Risfelzfiord* / de quo consulendi P. Classen, Blavius in Atlante Vol. I. Tab. Finmarc. Buræus, & Tab. 6. Fig. 14, ad latit grad. 71. & longit. grad. 43. Et merebitur fore notari quod Blavius illum *Risfjorden* / hunc *Risfjord* nominet.

2. Sub *Riphæis* montibus *Scythiam* constituit, quam quoque in cap. 10 n. 9. p. 441. a nobis ante adducto, vicinam fecit ultimo septentrionis promontorio, *Scythico* dicto: ita ut alia esse nequeat quam *Finnia*, ex qua in *Sveoniam* sive *Manheim* / uno die, per *Pontum* trajicere licet.

3. Et *Bannomannam* Plinius vocat, quam nos rectissime *Mannes-bane* / *Mansbanar* / *Mansboe* / *Mansbygd* / *Manheim* / & *Manneruna* lingvâ nostrâ efferimus. Plinius autem verba transponit, & Latinorum more id præmittit, quod lingvâ nostrâ loco posteriori constituendū fuerat, non est tamen illa verborum transpositio *Sveonibus* septentrionalibus prorsus ignota, quibus utique non insolens est Romanorum & a lingvâ nostrâ genio prorsus alieno ritu *Oloff Kung* id est, *Olaum Regem* & his similia proloqui, cum alias nos, *Kung Oloff* id est, *Regem Olaum*, concinnius dici existimemus. *Bane Territorium* est

sive

Ptolomeus habuerit nâmdt / utande som med sin norre udd vid 62 högdz grad 46. Middagz. 6. T. 14. Fig. sitta up mot *Cimmernas* och med des södre arm sitta söder åt mot *Ubo* i *Finland* under 61. högdz gr. 45. Vid. *Stilandes Sverige och Rykland*. Om hvilka wij uti *Sändes Capitel* stela handla. Derta *Bärgen* norre ud är den / som är begynnelsen til hela *Europam* i *Väster* / som *Plinius* säger: ty der ifrån til *Spaniska* sundet slutet hela västre ytre sidan af *Europa*, är och så begynnelsen til *Asia* norre sida / som *Plinius* uttryckeligen talar I. 6. c. 13. f. 323. som all det klarliggen ses af 1 *Tafla* 1 *Fig.* der med fallas och *Norrska* sidon omwändenne udden *Risfjorden*. och en stor wiss *Risfjorden*. se P. Cass. *Blaus Atl. V. 1. T. Finmarc. Burei Taf. wår 6. Taf. 14. Fig. under 71. högdz grad. 43. Vid. lin.* Vti *Blaus Atlante Vol. 1. Skrifwes Tab. Finmarc. f. 11. Risfjorden och Repsfjorden*.

2. Strax under desse norste *Bärgen* nämner han *Scythiam* den han tillsörenne af *Indragnerum* c. 10. n. 9. f. 441. säger wara med längsta norste udden *Scytingsbärg*. hvilken / försås den delen / som nu fallas *Finland* / ty der ifrån öfwer *Botn* är iust en dags resa til *Manheim* eller *Sverige*.

3. Säger *Plinius* henne heta *Banno Manna*, det wij rettelligen falla *Mannes-bane*, *Mansbanar*, *Mansboe*, *Mansbygd*, *Manheim* *Manneruna*. Men *Plinius* brukar att södra de orden föråt / som wij offrare sätta effter åt / ehuruål detta och brukas af de *Svenska* / som *boe* nor ått. In der wij säga *Kung Oloff* / såsom säga de *Oloff Kung* / såsom *Latinerna* *Olaus Rex*. *Bane* är ut land eller ort der man wistas.

Kkk

Com

Som sees af Edda uti *Jordzkenning*/såsom ock uti *Spelmani gambla Engelsaxiska Lexicon* f. 73. *Dádan Rannarbane, Wediobane*: således betydter *Manheim*, det är *Mannens land och hem, Mantuna, Mansby, Marnestad, Mans-bo, Mannens-gård* &c. Och är således detta *Banno manna* eller *Mans-banne*, ett land och ort der en af de första wåras *Fäder* benembo *Man* eller *Mader* hafwer sig satt. Detta bewittnar *Tacitus* mycket klarligen uti sin *Germania* §. 2. fol. 588. säiandes om wåra *fäder* således. De berömma och befrifwa genom gamblas *Scalder* (på hwilket sår allenast alla deras *Sagor* förwaras) att en *Gud* är upwert af *Jorden* / benämbo *Tasse* hwilken har haft en *Son* benämbo *Man*, af hwilken deras *folckeslagh* är kommit. De gambla *Skalder* som *Tacitus* här nemner äro de samme som alla wåra *sagor* hängta uppå; såsom *Man* seer i *Hervara Saga*, *Bose Saga*, *Gotriks Saga* *S. Olofs Saga*, *Kungs Sagorna* och hela *Edda*, hwarföre willia wi se huru *Edda* genom en gäta ofmälur huru denne *Man* bleff til som sees i 7. *Mythol.* nembligen: att *Bore* 3. söner *Skarade* af ett trä in wid stranden en *MAN* och kallade honom *Ask*. Hwilken gäta wi skola förklara lengre fram allenast wisandes här/hwar af *Sweriges* *Dö* är kallat *Mansheim* och ännu i dag behålla alla dess deler det namnet såsom *Vestermanland*, *Södermanland*, *Normanland* och *Ostermanland*, hwilkes medelpunct är *Upland*. Och såsom man hör af gambla *sågner* och *wisor*/så synes hantillhika med många sina efterkommande liggia högder uti de *Kullarna* som finnes *afritade* 3 *Tafsta* *Fig. 7.* och kallas än i dag *Mannekullar*, och ligia uti *Skytinge* wid *Sky-*

Septentrionalis Mannia, *Ostermanneland* / *orientalis Mannia*, quarum partium quasi centrum est *Uplandia*. Veterum quoque Traditiones & Hymni non obscura præbent indicia sepulturæ hujus Manni posterorumque ejus in collibus à nobis in *Tab. 3. Fig. 7.* delineatis, qui hoc ipso tempore *Manne-*

five *plaga*, in qua homines commorantur, idque cum *Edda* in *Nomin. Terræ*, tum *Spelmanus* in *Lexico Anglo saxon* p. m. 73 declarant. Ab eo nostrum est *Rannebane* / *Wadiobane* / *Circus ludis* & *discursationibus equestribus destinatus*. Itaque & *Manheim* / *virorum habitatio* erit, quam si quoq; *Mantuna* / *Mansby* / *Mannestadh* / *Manzbo* / & *Mansgards* vocaverimus, res eodem recidet. Præterea *Bannomanna* siue *Mansbana* regio vel *plaga* erit, cui nomen fecit aliquis ex majoribus nostris & antiquissimis huius terræ habitatoribus *Man* aut *Mader* id est, *Vir* dictus. Qui hujus rei testes desiderat, ei utius instar omnium, ob testimonij sui perspicuitatem, esse poterit *Corn. Tacitus*, de *M. Germ. c. 2.* *Celebrant*, inquires de majoribus nostris, *carminibus antiquis* (quod unum apud illos *memoriæ* & *annalium* genus est) *Tuistonem Deum terræ editum* & *filium MANNUM*, *originem gentis conditoresque*. Poëtarum verò carmina, quorum meminit *Tacitus*, præcipuum omnis *Historiæ* nostræ fundamentum sunt: id quod ex *Hervorianâ*, *Bosæ*, *Cothrici*, *S. Olai*, *Regumque Historiis*, ut & *Eddâ* liquet. Itaque & *originem* hujus *MANNI* ex quadam *Eddæ* *fabulâ* cognoscere juvabit, *Mythol. 7.* *Tres Borei filii ex quodam ligno, prope litus, MANNUM formaverunt, & vocaverunt ASCHUM*. Quid *fabula* hæc in recessu habeat, postmodum indicabimus, contenti hoc in loco *rationem* reddidisse *nominis* *Manheim* / quo insignita olim fuit *Sveonia*, & hoc tempore omnes illius partes, adjectis cæli plagis secundum quas se invicem respiciunt insigniuntur: quales sunt *Westmanneland* / id est, *Occidentalis Mannia*, *Sudermanneland* / *australis Mannia*, *Normanneland* /

nefullar / id est *Manni colles* dicuntur, in parochiâ *Skjthaa* siti. Ejusdem amnis Snorrop. m. 12. meminit prope Upsalam, ut & Vanlandi Regis juxta eum sepulti. Hæc res sanè nobis persvadet his collibus, *Mannefullar* / & regioni circum illos jacenti, deberi nomina illarum, quarum modo meminimus Sveoniæ partium quatuor: *Wesmanland* / *Södermanland* / *Normanland* och *Eistmanland*. Ipsi quoque hos colles inspeximus numero 468; reliquos agricolarum juxta habitantium arationes absumerunt. Sed majorem collium superstitum partem sylvæ nunc contingunt, inter quas in ipsâ terrâ truncos invenimus putrefactos duorum, lesquitrium ac tritium pedum diametro. Ex atrâ, quâ teguntur, humo facilè nobis fuit deprehendere omnium collium, quos nobis cernere contigit, quorumve ab hac urbe quaquaversus spatium unius mill: Sveon: 12600. numeravimus, hos antiquissimos esse. Inde quoque urnas, ossa igne cremata, cineresque mortuorum eruiimus. Cum eis tamen antiquitate certant colles Forkarbyenses, Ultunenses, Lennenses, & Ekolfundenses, quorum postremi in sylvâ Encopiensi comparent. Istorum vero collium inspicendorum occasionem nobis præbuit rudis & antiqua Sveoniæ mappa cerussa & atramento delineata, in quâ pleræque patriæ nostræ regiones descriptæ cernebantur, & ad parochiâ *Skjthunge* hæc verba: *Antiquissima Sveoniæ regio, ex scriptis veterum*. Quæ a nobis tamquam perexigui momenti neglecta & sprete fuissent, nisi de illis vir celebris admonuisset, ac etiam in eis lucem aliquam nobis prætulisset. Missus igitur a nobis primum fuit, cum aliis duobus arcibus Upsalæ, asserum Sector ad vulgi

Skjtea. den åhn och Snor. nämner fol. 12. in mot Upsal och wid honom en Konung begrafven benämnd *Vanlaud*, hwilket / interrius ga bewitnar detta att iust om dessa *Mannefullar* och des Landz ort är Sverige skiftat til alla sina delar som nu sagt är i *Vestermanland*, *Södermanland*, *Normanland*, och *Eistmanland*. Desse Fullar hafwer iag sielf beset hwila åro tillsammans 468 stycken behåldne förutan de som äre upfiörde i åker och öfwer större delen står Skog wext / uppå hwilka iag fan några stubbar i Jorden märknade af 4. 5. 6. quarters rockleef. Och wisse dessas swartmulla att de åro de älssta uti Sverige och af alla de iag profwar hafwer som åro til 12600 allena på en mijsl fring Upsala. Nedder uti dessa fan iag stycken af de dödas krukor och brendabeen / samt aska. Inga fullar hafwa warit äldre än dese och några wijsd Forkarby / wijsd Utruna / Lenna och Ekolfund på Enköpings Skogen. Om denna ort fan iag först anledning af een gammelt Tasta med blyars och bleck ritat / på hwilken den största delen af Sverige war utkastat / och war således antecknad wid *Skjtinge* : den älssta Ort i Sverige aff gamla Striffier. Hwilket iag i förstone tötet stort lade på sinne / för än en förnämnd person der boendes gaf mig underrättelse der om / då iag först uisshetade Cronans Eägare med två andra at taga af gemene man wispare fundskap om alla dessa orter: hwilka när de om ett och annat hade fat noga fundskap / reste iag sielf med några andra dyt ut och afritade alla orter allena efter ögenmättes som ses i 7 Sig. Hwar och Skjtesful-

Upsalæ, asserum Sector ad vulgi
Quibus reversis nec prorsus aspernanda referentibus, ipsi demum assumptis comitibus illoc profecti, loca omnia prout solo oculorū aspectu ruditer notari poterant Fig. 7. delineavi-
K k k 2 mus.

fullarna fñies / dedan Skyttinges
byn och Soeknen ännu sit namn
hafwer. Der wore och tre stora
högar uti hwilka Kung Hage
liger brender. De älsta högar af
Mannekullarna stego til 3700
och 3500 åhr.

4. Sveriges norre deel heta
Scythia bewisar ennu Plinius af des
Noriska haf säjandes att det kallas
af Hecateo Amalchium hwilket är
Hamalsion och Magghe fiord
som ligger emellan Maggerö och
Borelaa. Det är emellan 43. och
49. midnattslin. hwilken Skidlier
in på Seyternas strand (seger Plini-
us.) den ädön eller hafswiken säger
han kallas Paropamisus och betyda
på Skytternas språk Bara isen.
Som och sant är / fast detta ordet
är något förderfwat af Plinio. In-
der tager Jshafwet wed / och alt
hwad wi willa befriswa wara af
alt ett ämne / eller stoor myckenheet
läggia wi altid det ordet Bara til /
såsom der är Bara Berg / Bara
Stog / Bara Eön / Bara Isen /
Bara Äter / Bara Eng. Hade Go-
ropius warit bekant i wårt Språk
så hade han better råkat på detta
namnes ursprung / der hangibar
hafwet eller än heta af fara uppå
Isen.

5. Att detta är samma haaf lig-
gandes wijsd Kimbernäs wisar
Plinius straxt af Philemons be-
wittande / hwilken säger at Kiem-
parna (som boe wid Kiempenes,
hwars heela land kallas Kimmi,
och den wenske udden Nortkin,
Kimmernas wid den 71. högdz
grad och 46 mid. och den öster
wijsd 71. högdz grad. 50. mid-
dagglinien. Kimbarnas, Kibbar-
nas) kalla detta haaf Morima-
rusa. Så kallas det än i dag /
nemligen Moremanskoj more,
som sees af alla Taster särdeles
Mas-

orientale verò Cimbricum ad latit. gr. 71. & longit. grad. 50. hoc mare
Morimarum vocari tradidit. idque nominis nunc recurrit in Morimans-
skoi More / omnibus mappis geographicis ac etiam ipsius Massæ satis fami-

mus. In eodem tractu colles quoque Scy-
thici, Scythefullar / reperiuntur, ex qui-
bus pagus atque parochia Scythunge no-
men habent. Præter hos, tres ibi cernun-
tur colles alii, quibus cineres & ossa Haqui-
ni Regis reguntur. Atqui inter MANNI
colles, qui omnium sunt antiquissimi, an-
nos 3500 & 3700 habere videntur.

4. Partem Sueoniæ septentrionalem,
Scythiam olim vocatam fuisse Plinius ab
oceani septentrionalis apud Hecateum occurrente no-
mine Amalchin probat, quod nostrum est
Hamalsjö & Magghefiord / nomina sinus
marini inter Maggerumnam & Borellam, ad
latit. grad. 43, & longit. grad. 49. Hunc
sinum Scythiam alluere & vocari paropamisum ait
Plinius, quod nomen lingvâ Scythicâ significat con-
gelatum (Bara Isen). Qua observatione ni-
hil verius, utat nomen non nihil Plinius
corruerit. Ultra istum enim sinum oce-
anus est glacialis: quidquid autem unius
generis est & in magna copia reperitur ad
id lingvâ nostrâ indicandum designandum-
que plerumque voce Bara utimur. Ita-
que Bara Bærg perpetui montes, Bara
Stog mera sylva, Bara Eio nihil nisi aquæ.
Bara Äter / Eng / immensi agri campique &
Bara Isen omnia congelata nobis dicuntur. Si
proinde Goropius lingvæ nostræ peritiâ ali-
quanto magis valuisset originem veram vo-
cis Paropamisi sine dubio invenisset: conje-
cturam enim illius videmus hanc esse; Paro-
pamisum dici a fara på isen i.e. vehi per glaciem.

5. Hoc mari promontorium Cimbricum
allui testatur Plinius loc. cit. ex Philemone,
qui à Cimbris promontorii Cimbrici accolis,
quorum regio Cimbrica est hujusque pro-
montorium occidentale Nortkin five Cim-
merium ad latit. grad. 71. & longit. gr. 46.
ad latit. gr. 71. & longit. grad. 50. hoc mare
Morimarum vocari tradidit. idque nominis nunc recurrit in Morimans-
skoi More / omnibus mappis geographicis ac etiam ipsius Massæ satis fami-

familiari, & a nobis in cap. 8. §. 3. p. 351. obiter explicato. ut & in hodierno maris istius nomine *Mördemiore* id est, *mari mortem inferente*, qvi titulus cum Pliniano illo, *Mari mortuo* ferme convenit. Ita vero dictum videtur sive quod frigore suo longe intensissimo omnia quasi enecet, sive quod semper congelatum mortuo similitimum jaceat.

6. Etiam hoc mare Plinius usque ad promontorium Rubeas, nobis *Rissnäs* / *Martiniero Ruxellam* extendit, ubi insula *Rupa*, ultra pontum *Riphaeum*, supra finem alterum montium *Riphaeorum* ad latit. grad. 71. & longit. grad. 44. sita est.

7. Præterea affirmat Plinius *ultrâ*, versus aqvilonem puta & supra *Cronium* finem, sive *Carambycum*, mare *Cronium* esse, de quo nomine cum Plinio consentit *Dionysius*. v. 48. ut & *Orpheus* v. 1077.

Oceanumque intrat Saturnius (ἡγεμὼν) ipse vocatus Pontus Hyperboreis a genibus, & mare mortuum.

8. *Xenophon* item, apud *Plin.* l. cit: *aliove Scytharum, tridui navigatione, per pontum, insulam esse Baltiam* (*Banomannam, Manheim*) tradit. Iter hoc ab *Estoniâ*, quam *Scythiæ* partem esse ante monstravimus, versus *Sveoniam* intelligendum omnino erit, totidem enim diebus vento secundo confici potest, & hac quoque viâ trajecisse eos, qvi olim iter in *Græciam* moliri fuerunt, alio loco probabimus. Præter quatuor igitur illas *Sveoniæ* partes majores, quæ ex *MANNI* nomine acceperunt sua, non pauca quoque in eâ inveniuntur loca minora, in quorum nominibus memoria *Manni* adhuc servatur, qualia sunt, *Wesman* / *Lacus Wesmanniæ* ad latit. grad. 60. long. 37. in Tab. 43 Fig. 149. *Manna Eng* / ad *Calmaniam*. *Manslada* / paroch. *Vestrog*. *Manhammar* pagus in insulâ *Oggeruniâ*. *Manswisk* pagus parochiæ *Turingiæ*. *Mansåtra* / pagus in insulâ *Wermdö*. *Mansbo* / in *Bålinge Uplandiæ*. *Mannebyle* / pagus in *Fundbo Uplandiæ*, & alia hujus generis, sed suo tempore attingenda.

Massæ och för år wißt c. 8. p. 35. så och *Mördemiore*, hwilket på vårt språk betyder ett *Haf* / som mördar en och dödar / som *Plinius* säger *Mare mortuum* för des swära köld och is / och att hafwet är sielf såsom dött / emådan issen der aldrig afgår.

6. Detta hafs sträckning wiser och *Plinius* westeråt til *Rissnäs* som *Martiners kalla Ruxella* (*Rubeas promontorium*) där *Rups* ö ligger strax utan före uti *Rissbotten* ofwan ändan på *Riselsbårgen* under 44. midd. 71. högdz grad.

7. Sedan säger han / det som ligger nor är / nemligen öster nor / kallas *Cronhafwet* ofwan *Granswiken* / såsom *Dionysius* det och kallar i den 48. vers. och *Orpheus* mähta härligen t sin 1077. vers bekenner at de *Öfwerborne* norste folket kalla sielf detta hafwet *Cronwiken* och den *Döda sjön*.

8. *Xenophon* han räknar 3. dagresfor öfwer sjön ifrån *Esthien* til *Manheim* eller *Baldurs ö* / det är förståendes ifrån *Estland* / som och räknades under *Estlertens* na / som för år wißt; hwilket träffar in med en laglig wind; Hwar alltid öfwerfarten war in til *Gracien* som ligger fram til *Wissas*. Förutan nu att hela *Sverige* är skiftat efter *Mannens* namn uti 4. stora delar / så finnas många rum / som och bära detta namn och såsom en stor sjö i *Wesmanland* wid namn *Vel-man*, und. 60. högdz grad. 37. mid. 43. *Taf. 149. Fig. Manna* engen wid *Calmar Manslada* i *Wesgödeland* *Manhammar* i *Oggerön* *Manswisk* i *Turinge* *Mansåtra* i *Wermdö*. *Mansbo* i *Bålinge*. *Mannebyle* i *Fundbo* och många flera / som til sitt rum sparas.

Om Sweriges namn
Ösirs- ej det är Gudar-
nas Öö.

§. 1.

Den samma öön / som Plinius med de andra lärda til förenne hafwer kallat Baldurs- ej, Balle- ej, Ogs- ej, Manheim, Yfwerbornes- ej. Atles- ej, wid hwilken glijs finnes / och är dräflig skogrikt / som Plato och Homerus bewitnade / den kallas och Plinius l. 37. c. 2. f. 705. OSERRICTAM. Hwilket är effter deras art något ombyt ifrån vårt / som uttalas / ESIR-REKS-Au, det är / GUDARNA / KONUNGARNA öö / hwilken ligger mot Tysklands stranden / säger han / och är bewuxen med Gurntrån / af af hwilka glijs / det är / kådan smälter och faller in på klipporna. Blas de gamla beskriwer ingen bättre effter deras mening än Corn. Tacitus huru detta glijs eller ras växer / och det uti Sverige / som kallas den wästre stora öö / och huru det faller uti hafwet neder af trån på klipporna / och sedan af stormen drifwes in til andra stranden / som kallas östre sidan / det är / Estland och Österland / hwilken taslar i sin Germania f. 682. således På högre / det är / östresidan wed det Swenska hafwets strand hos Askarna: hwilka seder och klädebräcker äro såsom de Swenskas / men des språk kommer närmare in til det Engelska. De ransaka hafwet / och utaf alla äro de endesta / som uti stranderna uphåmpta Rav / som de kalla Ellis / icke heller är androm så bekant des natur och ägestap / och huru det växer / som det är dem selfwom det har och legat ibland andra hafvens wraf onyttigt / til des wäras letheet och öfwerflödighet har kommit det i wärde och bruk: ty hos dem äckas det intet: det söres til öfwarbetat / så groft / som det tages; och de undra öfwer det / att wij så dyrt köpat. Men man skal förstå / att det är en saft eller kåda af trån; hwilket kånnes der af / at in uti Gylfet ligger sand / strån och slugor / hwilka baswa utan tuiswel kommit der in / när kådan hafwer warit min / och de fastnat der wed. Hwarföre såsom i Österlandet (Indien) balsam och andra safter sweteas utur deras trån / alltså uti dessa wä-

fire

De Oserictâ, sive insulâ Deorum, inter
veteres Sveonia titulos referendâ.

§. 1.

Quæ Plinio aliisque viris doctissimis Balthia, Basilia, Ogygia, Bannomanna, insula Hyperboreorum & Atlantica dicta est, ac præterea ob succini copiam & sylvarum vastitatem ab Homero & Platone celebratur, eam Plinius lib. 37. c. 2. p. m. 705 Oserictam quoque appellat, vero ejus nomine in lingua nostrâ veteri, Ösir Ketz au / id est, Deorum Regum insula, in illud commutato, insuper addens insulam eam esse in Germaniæ litoribus, cedri genere sylvosam: inde defluere in petras. De succino ad mentem veterum nemo feliciter commentatus est ipso Cor. Tacito, qui expositurus quo pacto & in magnâ insulâ occidentis sive Sveoniâ nascatur, & ex arboribus in mare aut subiectas petras defluat, & denique vi ventorum ad adversa litora orientalia puta sive Esthoniæ propellatur, hæc in Germ. cap. 45. §. 3. verba habet: f. 692. Ergo jam dextro Syevici maris litore Æsthorum gentes alluuntur: quibus ritus habitusque Syevorum, lingua Britannica propior. Sed & Mare scrutantur, at soli omnium succinum, quod ipsi Glesum vocant, inter vada atque in ipso litore legunt. Nec qua natura quæve ratio gignat, ut Barbaris, quæstum compertumve. Diu quinetiam inter cetera ejectamenta maris jacebat, donec luxuria nostra dedit nomen. Ipsi in nullo usu, rudis legitur; informe perferitur, pretiumque mirantes accipiunt. Succum tamen arborum esse intelligas: quia terrena quadam atque etiam volucris animalia plerumque interlucent, quæ implicita humore, mox durecente materia, cluduntur. Fecundiora igitur nemora lucosque, sicut orientis secretis, ubi Thura balsamæque sudantur, ita occidentis insulis terrisque inesse crediderim; quæ vicini Solis radius expressa atque liquentia in proximum mare labuntur, ac vi tempestatum in adversa litora exundant. Idem Plinius censet in cap. 3. libri ejusdem, ubi succinum arboris succum esse contendit, præsertim autem pinæ, ob pineum ejus in attritu, vel etiam cum accenditur odorem, atque etiam liquidum destillare, ob res diversas intus transluen-

tes

tes, quas inclusas fuisse indurescenti arbitrat-
 tur. De succini ortu, utrum videlicet opi-
 nione veterum ab arboribus defluat, an ve-
 ro sententia recentiorum succus sit ex terra
 scaturiens, non jam nostrum est agere, itaq;
 talium rerum amatores ad eruditissimū opus-
 culum a Ph: jac. Hartm. nuperrimè in lucem
 editum ablegamus. Nobis autem curæ erunt
 verba & sententiæ veterum de regione, un-
 de succinum proveniat, nempe hac ma-
 gna, ut loqui amant, *Insula*. Nam præter
 Taciti sententiam clarissima habemus Di-
 odori verba de succino ad *Basiliam* ejecto. Illa
 quoque Plinii l. 37. c. 3. *Cum intumescens æstus
 rapuit ex insulis CERTÉ in litora expellitur*, val-
 de nobis memorabilia videntur, vel propte-
 rea quod Cluverio in Germ. l. 3. c. 44. p. m.
 197. vocula CERTÉ tam vehementer dis-
 pliceat, utpote fatenti quidem veteres opi-
 natos fuisse in Sveonia inveniri succinum, &
 ad illorum mentem scripsisse ista Plinium,
 sed simul perneganti p. m. 199 *usquam in
 Sveonia inventum fuisse*. In quo negotio falsissi-
 mus est ipse Cluverius, & in errore suo ni-
 mium pertinax. Nam præter illas succini
 partes, quas nos ipsi e lacu Meleri, utut ra-
 riuscule id ipsum acciderit, extraximus, alias
 complures partim ostenderunt nobis, par-
 tim dono dederunt alii prope insulam *Gräs-
 dö* / & *Glys-uddén* id est, promontorium
Glessarium, itemque *Viörk-dö* / *Swartsid* /
Minnurdz-dö / *Aggar-dö* / *Arn-dö* / *Tälge* /
Ekyth-dö / & alia hujusmodi loca collectas.
 Vir quoque spectabilis Dn. Joh. Hador-
 phius frustum succini nobis monstravit
 prope Birkam, (*Viörk-dö*) / inventum. Ve-
 rum enim vero nemini nunc litem movemus
 de loco, quem succinum in maximâ copiâ
 celebrat, quippe quem litus esse Borussię
 nemo negat; sed animus nobis fuit saltem
 indicare veterum hanc sententiam fuisse, in
 Sveonia ejusque litore & sinubus nasci succi-
 num

stirre diar och land / tror jag / äfwen sådane
 stie / hwilken af solens hetta smält / faller
 och dryper af träna i hafwet / och sedan
 med stormen drifwer in til andra stranden:
 nemligen at Lissland och Prysßen.
 Plinius l. 37. c. 3. menar och att
 glyset kommer af sådan / emådan
 hon lustar som råda / när hon
 brännes / och efter allchanda
 orenligheet finnes in uti henne / så
 som nu Tacitus detta bewitnade.
 Men jag är här intet bekymrat /
 hwarken om glyset kommer af så-
 dan / eller såsom andra i denna ri-
 den mena henne wara en safft som
 springer utur torden. Om hwil-
 ket den gunstige Läsaren kan läsa
 den nyss utgångne lärda skrift af
 Phil. Jacob. Hartman. Bräu
 wij wilta tilse de gamblas me-
 ningar / huru de beskrefwo den
 orten / hwar ifrån hon kom / nem-
 ligen / ifrån vår Stora dö. ty /
 förutan det Tacitus således talar
 säger Diodorus äfwen det samma /
 at ifrån Basse- ej uthäfwes detta Glys.
 Äfwen så Plinius l. 37. c. 3.
 Hatzens stora storm röfwar ifrån djarna / och
 förer öfwer hafwet in til andra strande wiser
 ligen detta Glys. Detta ordet Wisser
 ligen wil Cluverius i sin Germ.
 l. 3. c. 44. f. 197. ingalunda hafwa /
 intet nekandes / at icke de gamblas
 mening war / at hon här i Swes-
 rige skulle finnas; men han säger
 sielf fol. 199. at hon aldrig någgin
 fans i Sverige. Hvilket sträfwes
 emot all sanning: ty förutan de
 stycken / som tag sielf hafwer fått
 i Mälaren / fast det är sällan hände
 så äro stora stycken mig gifne och
 wisse / tagne både wid Gräsön /
 Glys-uddén / Viörk-dö / Swarts-
 sid / Minnurs-dö / Aggarön /
 Arnön / Tälge / Ekyt-dön &c.
 det och Herz Hadorphius mig
 tedde taget wid Viörk-dö. Men
 det twistat inter om här / hwar
 det måste deles tages: ty det nekar
 ingen / at det icke stier wid Prys-
 sßen i största ymnogheet / utan / som
 jag sade / huru de gamblas mening
 war / at hon här i Swertge och
 des öfar och stärrar wäxte / och
 med

med hafswågen fördes öfwer til
 Pryphen / som widare ses af wår
 egen Göta Rungz Tiodriks bres
 til Estarna ifrån Rom skrifwit
 således: Til eder drifwer. hafssens wåg
 den lätta och lusa färdan / såsom i self-be-
 klänna / men i wetra self tutet hwadan hon
 kommer eller huru hon wårer. Men Cor-
 nelius han skrifwer / att uti de öfarna /
 som ligga länge bort i hafwet / flyter en
 fåda af träna / den han och kallar safft /
 hwilken smänkingom sedan torkas genom so-
 lens hett / och när hon är fallin i hafwet af
 träna / renfas hon och blifwer klar af det hon
 drifwes af och an i wågan / och förmenas
 sedan kastas in på edra strander. Alltså
 seer man de gamlas mening wara /
 att Glys skulle här wåxa / men ge-
 nom hafwes storm och wågar ren-
 fas och föras til östersidan Estland
 och Pryphen. Nu / som wißt är af
 Plinio kallades då i Sverige *Aseri-
 za*, det wi kalla *Äsir-rek* ej. *Hwil-*
ket ordz ursprung wi wiltia tilse:
 hos öf kallades alla Gudar AS i
 gemen / såsom allestädes läses i Ed-
 da och Cl. Verelii notis, men sär-
 deles Atins eller Atles: of skrifwes
 detta ordet efter händelserna ätstil-
 ligt / såsom uti Edda Orig. f. 14.
 Tolf äro Äsir. Tolf äro Gudar AS i
 Eigt ero Alynior (*Äli*) och intet är
 obelgart Atin er Gudumorna (*Äli-*
 attstor og elster Atin är Adlast och
 Alanna. Alanna) elst af Gudar AS
 (Alanna)

fol. 15.

For kallade er Ala. För kallades Ala-
 for eda Aulothor. tor eller Aulothor.

fol. 17.

En er Äsirner toll. Och när Gudar AS
 do ej lensa han ka (*Äsirnerne*) äp wil-
 er en Als er Tyr do lösa honom så kom
 bettir. en Gud (Als) som
 heter Tyr.

fol. 5.

Hwer er attstor e. Hwer är Adlast el-
 da elste med Äsum. ler elst med Gudar
 AS (*Äsum*.)

Her. Sagas gamla Skald

c. 7. fol. 92.

Så lät As sig Waretig Odin (As)
 heilan i Haugt. så hull i Högen.

Nu Verel. notis fol. 101. uppå
 Herenheeds Kunsten läses:

Swa hifir Osa Så tager icke Gue-
 As tätt Mun sum darnas Gud (Osa
 Qwin. As) nu mot Mannen
 som Qwinan.

Uppå 71. 207. 376. Kunst.
 skrifte

num, postmodum autem undarum benefi-
 cio ad Borussiae litora deferri. Quam senten-
 tiam clarissimis quoque verbis effert Theo-
 doricus R. Gothorum in suis ad Eshedonas li-
 teris: ap. Cassiod. l. 5. Ep. 2. *que (succina) ad vo-*
oceani unda descendens, hanc levissimam substantiam, sicut &
vestrorum relatio continebat exportat: sed unde veniat, incogni-
tum vos habere dixerunt, quam ante omnes homines, patris va-
stra offerente suscipitis. Hoc, quodam Cornelio scribente, legi-
tur in interioribus insulis Oceani, ex arboris succe defluens
(unde & succinum dicitur) paulatim solis ardore coalescere. In-
de cum in mari fuerit delapsa confinio, astu alternante purgata,
vestris litoribus tradatur exposita. Adeo ut nullum su-
 peresse queat dubium, quin veteres eo, quo
 diximus modo, succinum & nasci & deferri
 existimarint. Atqui ad Plinium reverti lu-
 bet qui Sveconiam Osericam vocat, ling-
 vâ nostra *Äsir-rek* / in cujus nominis
 ortum nunc inquiremus. Deorum igitur
 omnium apud majores nostros nomen fuit
 commune AS de quo fidem facient Edda
 & Cl. Verelius in suis ad veteres historias
 notis, præsertim autem Atini sive *Atlantis*.
 Illud autem pro diversa inflexione, variam
 scripitionem atque terminationem accipit.
 Testatur id ipsum Edda in orig. p. m. 14.
Duodecim sunt Äsir / (Dii.) His *Äsynior*
(Dea) minus sanctæ non sunt. Atinus est Generosa
stirpe natus, & maximus natu Äsanna (Deorum).
 pag m. 15. Torum vocavit Äsa for divinum
 Thorum sive *Aukothorum*. p. m. 17. Quando
Äsirner (Dii) nolent ei opitulari; tum adfuit Als
(Deus) qui Tyrus (Mars) vocatur. pag. m. 5.
Quis est æquè numerosa stirpe natus, aut æquè an-
nosus cum Äsum (Dii)? Hist. Hervor. carmen
 p. m. 62. *Tam sit tibi AS, Deus propitius in tu-*
mulo. Cl. Verelius id notis ad Hist. Hervor.
 p. m. 101. ex cippo Hærenhedensi: *Non sic*
accipit Osa Äs (Deorum Deus) virum ut fæ-
minam. Præterea in cipp. Run. 71. 107.
 376. leguntur *Äsur & Äsir Dii.* In cipp.
 170. & 361. *Äsa Deum* in cipp. 187. *Äsiva*
 Deo in cipp. 398. *Äsir Dii.* Haic voca-
 bulo annexum *Äet / regionis, populi vel*
exer-

exercitus Rector est a verbo *Rexa/ regere, curare, efficere*, ut est apud Clariss. Verel: in not. ad Herv. Cap. 7. pag. 102 & in Ind: Scand. derivatum. Idem multi Sveonum & Gothorum Reges in nomina sua recipere gestierunt, ut sunt, *Tioderex, Theodericus*, id est *populi Rector & Princeps, Eigerex, Segericus*, i. e. *vicloriam in potestate habens, Friderix, Fridericus*, i. e. *pacis arbiter & moderator, Oferec, Osericus*, i. e. *Deorum Rex*. Ejusdem cum *Rex/* significationis esse *Rix/quod Regem & Regnum* notat, Cl. Verelii Index Scand. probat. Denique *Au/Ei/Dö/ regio vel insula* est, quod notum arbitramur omnibus. Hæc autem tria verba in occurrente apud Plinium *Oserida* nomine adsunt, cujus hæc in lingua nostra verissima est scriptio, *Oserix; au/ id est Deorum regia insula*. Porro ab *Aß/ Deorum* nomine communi, multa Sveoniæ loca nomen habent; nempe, *Asarid* prædium Smalandiæ à Cl. Verel. in not. ad H. Herv. c. 10. p. 115 inter alia ejus generis enumeratum, *Asynnä* centumpagus Sveoniæ in omnibus veterum agrorum Albis publicis primo loco scriptus, atq; inter latit: gr. 60 $\frac{1}{2}$ long. 40 & in T. 43. Fig. 149. *Osirsmo/* paroch. in Holmensi territ: ad lat: gr. 59 lon. 41 *Osiby/* præd. in territ: *Valentzhärad. Osikala* præd. in centump. Tylonensi Finlandiæ. *Aoskala* paroch. in centumpago *Hermiongers* ubi sedem suam olim habuisse Idololatricam Lapporum Cl. Scheff. observavit in Lapon. c. 4. p. 27, & c. 8. p. 69. jam vero templum in Christianorum hominum usus exædificatum est. *Asbo* paroch. in territ: *Gästringzhärad. Asedö* pr. in territ: *Opwidingshärad. Asbo/* centumpagus & *Asbo* parochia Sudermanniæ. *Osibo* centumpagus in Smalandiæ. *Aß/* centumpagus in Westrogothia. *Asa/* prædiolum loci ejusdem, itemque *Asunga/ Asarpa, Asarela. Asapitte/* centumpagus. *Asa* centum-

pa-

Asur och *Asr.* På 170. och 361. *Asa.* På 187. *Asva.* På 398. *Ofir.* Det andra ordet uti Plinio, som är tillsammans bundit med *Ofir.* är *Rex.* hvilket hoos of kallas den som förstår et land / folk eller krigshår. Af *Rexa,* *Röta/ regera/ styrja/* och mera sådant, som ses i Cl. Verelii notis f. 102. til Hervar. Saga, så och i hans indice Scandico: dådan många Swenska och Göteska Konungars namn lyktas på *Rex,* såsom *Tioderek,* folkets regent och styrjel/ eller Kung: *Sigerek,* den som segren drifwer och hor henne om händer / Segrens Konung. *Friderex,* den som drifwer och ålskar freden / Fredlig Kung. *Oferek,* den som är Konung öfwer Gudarna. Samma betydelse har och *Rik,* som ses af Cl. Verelij indice Scandico. *Au, Ej, S/* är ett land eller holme/ såsom nogsampt behandt. Af dessa tre ord / är nu detta ordet thoopsatt *Oserida,* som rätteligen bör skrivas *Oseriklau,* det är / *OSERIDAS RINGES Dö.* Af detta Gudarnas namn *As* äro nu många orter i Sverige nemde/ såsom *Asarid* i Smaland. Cl. Ver. not. in Her. S. f. 115. *Asynnä* Hundari det sörsta som nemmes i gamla Jordböckren / och än i dag emellan 60 $\frac{1}{2}$ högdz gr. 40. mid. 49 $\frac{1}{2}$. 149 Fig. *Osirsmo* uti Stockholms län 59. högdz gr. 41. mid. *Osiby* i Valentuna Hundari. *Aoskala* uti Tylo Hundari i Finland / *Aoskala* til Hermiongers Hundari / där Lapparnas *Asar* eller *Asgudar* fördom uppå ett bärg dyrkades/ se Scheff. Lap. c. 4. f. 27. c. 8. f. 69. hwar nu en Christen Rytelia är. *Asbo* i Göstringhs härad. *Asedö* i Opwidingska Hund. *Asbo* Hundari och *Asbo* Söfn i Södermanl. *Osibo* Hund. i Smaland. *As* Hundari i Westgötaland der och *Asatorp/ Asunga, Asarpa, Asareka* finnas och *Asapitte.* Hund. *Asa* Hund. i Wermeland

LII

och

och många flera sådana. Kallas och så i gamla visor hela Sverige / Åfwen som af Plinio, *Oserö*, *Asaheim*, *Asala*, *Azagard*, *Astuna*, *Afby*, *Osby*. Hvilka alla här at indragaworo för långt. Af detta hafwer nu Ptolomeus satt wid de Yfwerbornes bärge / som omtaltes Cap. 9 §. 2. fol. 397. *Asmenen* och de *Asar*. är och dådan kommit at de gamla twiflade om de Yfwerborne skulle räknas til Europam eller Asiam, in tet wetandes att Asia, som fordom kallades India, som bewijst är c. 3. §. 11. n. 2. fol. 65. wardt sedan kallat Asia af wåras Afars eller Konungars och Gudars stora uttog / hwilket wi för la klarare göra / när wi om detta uttog talandes warda.

§. 11. Was indragne rum ser man / at de Græker och Latiner bewitna / of på wårt språk kalla *Ravallus* / hwilket *Lyffarna* / såsom Cluv. i sin Germ. l. 3. c. 44 f. 199. Kirkmejerus in Tacitum och andra mena heta af *G L A S* / emådan det är klart. Men hwar dan är gläs? ty intet dera är ursprungjord. Här fattas åter dem både det gamla Swenska och nu warande språkets kunnskap. *Glisa*, det är / det som lyser / så och det / som är holugt. Dådan *Gliffstån* / den tånderna lysa emellan. *Glitter* / alt det som lyser. Dersföre hoos gamla *Stalder* kallas *Gull* / *Baar Glas*; se Edd. i *Guls* *Pänningar*. *Baldurs Saal* kallas *Gles Saal* och *Glitner*: se Edd. i 15. Myth. och den gamla *Baldurs wissa* / mådan hans *Saal lyfte af bara Gull*. Sedan i 12. Mythol. kallas *Gudarnas sate Glesheim*, efter det

pagus in Wermelandia. Sunt præterea veterum cantilenis, æquè ac Plinio, hæc totius Sveoniæ nomina satis etiam familiaria: *Oserö* / *Asaheim* / *Asala* / *Asagård* / *Astuna* / *Afby* / *Osby* / & alia plurima quæ itudio brevitatis nunc transmittenda ducimus. Eodem fundamento, sine omni dubio, Ptolomæus montibus Hyperboreis, uti a nobis in cap. 9. §. 2. p. 397. declaratum est, *Asmannos* & *Aseos* adjunxit. Veterum quoq; dubitatio de sede Hyperboreorum, essetne illa in Europâ, an vero in Asiâ constituenda, ab hoc fonte profluxisse videtur. Nescierunt enim Asiæ nomen vetustissimis temporibus ignotum fuisse, vocatamque eam orbis partem Indiam, uti a nobis in cap. 3. §. 11. n. 2 p. m. 65. fusius indicatum, quæ postmodum, nempe a tempore magnæ illius *Asarum*, hoc est, Regum vel Deorum nostrorum expeditionis, de qua alio loco plura dicturi sumus, *Asia* nomen suscepit.

§. 12. Ex allatis Scriptorum diversorum testimoniis satis liquere putamus succinum, tam Græcis quam Latinis scriptoribus approbantibus, lingua nostra *Glessum* dici; quam vocem Germani, præsertim vero inter illos Cluverius Germ. Lib. 3. c. 44. p. 199. & Kirkmejerus in Tacitum aliq; ex patrio vocabulo *glas vitro*, quia pellucidum est, deducunt: atqui & hujus ipsius vocabuli fontem merito desideramus, nec non in his viris alias doctissimis linguæ Sveonicæ cum veteris tum hodiernæ justam peritiam. *Glisa* nobis est, quod Latini *lucere* vocant, itemque multis poris uel intervallis pervium esse: hoc sensu posteriori *glifstån* appellamus eum, cui dentes inter se non adeo bene compacti sunt. priori vero *glitter* / quidquid nitet Poëtis quoque veteri-

bus aurum dictum est *Barglāsis* i. e. *fructus arboris auriferæ*, quod in Edda legitur. Etiam Balderi sive Apollinis templum, *gles Saal* / nitidum templum, & *Glitner* / *nitor*, in Edd. Mythol. 15. & veteri cantilena in honorem Apollinis: *arcemque tenet puro nitentem auro*. Ipsam quoque Deorum arcem Ed-

da in Mythol. 12. *Glásheim* vocat, propterea quod intus forisque multo fulgeret auro. Et denique partem Sveoniæ septentrionalem, quam Gudmundus Rex olim tenuit, in Hist. Herv. cap. 1. p. 1. appellatam legimus *Glesifswall*, id est, *Glesarios vel Elysios campos*, inter latit. grad. 61. & 71. & longit. gr. 40. Cui regioni adjacent insulæ *Glásisholmar* ad latit. grad. 61. & longit. grad. 41. Plinio Glesariæ dictæ. Has insulas Ortelius in Lexico, pro Orcadibus, in oceano versus occidentem, a Sveoniæ litore valde remotis habet; in quem errorem, sine dubio, Historiarum nostrarum ignorantia illum abduxit. Nominis tamen *Glásifswall* non præbuit occasionem *Glis* / *succinum*, ut eo regio ista non penitus destituatur; sed a lucidis noctibus & serena lalubrique tempestate id nominis accepisse regionem illam, alia occasione monstrabimus. Postremo loco monendum ducimus veteres *succinum* pro gummi Sveonico ex arboribus defluente, & ad litora Borussæ una cum undis marinis delato habuisse, inque eam sententiam facile fuisse adductos, quoniam flante Cauro, vi fluctuum marinorum, ad litora Borussæ in maximâ copiâ ejici deprehensum fuerat.

CAP. XV.

De Elixoia, sive Beatorum insulâ, Sveoniæ inter reliqua competente nomine.

§. I.

Inter omnia Sveoniæ nomina originis domesticæ, quæ quidem ad Græcorum aures usquam pervenerunt, & eorum scriptis inserta sunt, nullum magis integrum legitur *Helixoia*, de quo Stephanus: *Elixoia, est insula Hyperboreorum, minor quam Sicilia juxta* flu-

det war utan och innan med Gull. Ii Hervara Saga c. 1. f. 1. kallas Sveriges norre del / der R. Gundmund bodde *Glásifswall* emellan 61. och 71. högdz gr. 40. mid. Holmarna der utanföre kallas *Glásisholmarne* under 40. högdz grad 41. mid. hwilka äro de samma / som Plinius kallar *Glesarias*, de Ortelius hafwer förment skulle wara Orkenejar, som sees i hans Lexico. de der liggia wäster om Sverige / men lartit wil af det han ingen kundskap hade af wäras sagor. Hwilket land *Glesis* val intet bär namnet af *Glis* / som är Rav fast det stundsom der finnes / utan af des lufsa nätter och helsosamma lufft: som i sit Capitel skal funnigt göras. Sift är til merkiandes hwarföre de gamla hafwa ment att *Gliset* skulle här i Sverige wexa och falla som en löda af fururena i hafwet och så drifwas til öster söder sidan som är *Prissen* och der uphentas / nemligen efter det hemtas der aldramest när wäsnordan wädret blåser här ifrån / och hafwet drifwer genom wägen up *gliset* af dusspet in på stranden / hwar af de denna mentigen hafwa fattat.

CAP. XV.

Om Sveriges namn
Heligs Dö och de lyck-
saligas Dö.

§. I.

Utas alla namn / som Sverige hafwer warit bekedrat med / och til de Gråfers öron och i deras skrifter inkommit är intet rättare til sielfwa bokstäfwerne än detta namn *Helixoia*, såsom sees aff Stephano hwilken således

des talar: Elixoia, är den ön som de Yfwerborne bebo / min dre än Sicilien in med floden Granwiken. Den denna Gräfen Stephanus hade förstått wärt språk / hade han en på nytt behöft kalla henne en ö / eller holma / eller ösa / ty ösa är en holma. Sedan säger han henne wara mindre än Sicilien förändes med Ptoleomeo wil / der Diodorus säger henne en wara mindre än Sicilien, hwilket han hafwer af den mycket gamla Gräfen Hecateo, efter egen bekännelse. Eljest bestrifwer han henne rätteligen in med Granwiken / hwilken han här kallar en flod / men andra en wijk under den 65. hög. gr. Äfwen som Aristoteles kallar war Botn en flod / som är dock haaf hwilket för är wijk. c. 7. §. 5. n. 3. f. 155. denna ö säger han beboas af de Yfwerborne / hwar om nogsampt är talt i det 9 Cap. alenast willia wij nu komma til namnens ursprung. HELA / det hafwer många betydelser / nemligen att låta en / förlåta en sina brott / gifwa en fred och roo. HELA mig Herre säger Dawid i den 6. Psalm 3. vers. HEL Maria / säger Engelen Luc. 1. v. 28. det är / Gudz frid wari med henne. HELG är till lyckes sampt och fredigt lefwarne Grecl. c. 42. Dädan kallades Gudarnas / och de förnemdskas / så och Barnföderskors säten / HELG A / emädan ingen måtte der något öfwerwäld föröfwa / såsom Dalalag. talar i Gipt. mål. Balk. §. 3. dreps lina i HELG W setum borts attie med LXXX Martum &c. Äfwen så kallades Brudaminnen och Bruden HELG E H JON på deras heders dag / som ses i samma balk §. 2. Sedan alla förnämna Skalder; som den helige Homerus uti Trojeman. Sag.

sa
trimonium etiam inituros Helgehon /

Leges, §. 2. Nec insuetum Poetas præstantissimos eodem titulo dignari,

flumen Carambycam. Sanè si Stephanus lingæ Sveonicæ fuisset peritus, deprehendisset utique frustra ad Elixoiam Insule vocabulum addi; literæ enim postremæ Oia siue Eia insulam notant, etiam hoc tempore Oia & ö appellari solitam. Quod autem minorem Sicilia eam esse dicat, in eo una cum Ptolemaeo plurimum fallitur, & contravenientem sibi habet Diod: Siculum qui Sicilia minorem esse negat. Apud Diodorum verò valuit auctoritas Hecatei scriptoris antiquissimi, ut ipse ingenuè fatetur. Recte tamen Stephanus eam vicinam facit Cronio, non equidem ut ipse vult, flumini, sed sinui, ad latit: grad: 65. Atqui flumen pro sinu scripsisse Stephanum non magis miramur, quam pontum nostrum ab Aristotele vocatum esse flumen, qui tamen Mare satis vastum nobis repræsentat, de quo videantur plura in cap. 7. §. 5. n. 3. p. 155. Nunc insulam esse Hyperboreorum ait, quæ cujusmodi sit in cap. 9. luculenter exposuimus: properamus itaque nunc ad vocis originem. Hela apud nos plura notat, nempe medelam corporis vel animi, condonationem culpæ, ut & pacificum atque tranquillum vitæ statum, qualem aliis optare solemus. Unde præter usurpationem hujus vocis vulgo notam; interpres quoque Sveonicus has habet in psalm. 6. v. 3. Sana me (Hela mig /) & Luc. 1. v. 28. Ave (Hella) Maria, in qua salutatione omnis generis prosperitatem & tranquillitatem contineri scimus. Heligi beata & tranquilla vita dicitur Grecl. cap. 42. Solia quoque Regum itemq; magnatum & Parturientium Sellas, quoniam ab omni injuriâ liberæ & immunes esse debebant, Helige / id est, sacrosanctas vocant LL Dal. Tir. de Matrim. §. 3. Si parturientem in Hålgum Sätum (sacrâ sede suâ) occidi contigerit, mulcta esto marcarum Lxxx. Ma-

adeo ut Homerus sacer audiat in Hist. Trojan: & Diis Deabusque in Eddâ idem contingat. Hoc tempore Angelos & martyras pieque defunctos homines, Helige id est, beatos vulgo nominari notissimum est. Erit igitur Helixoia idem cum nostro Heligöia / id est Beatorum insula, ita olim dicta quod Deorum, & hominum, ob iustitiam & concordiam quibus dediti fuerunt, Beatissimorum sedes in ea esse crederentur: de qua hominum felicitate, nonnulla in cap. 7. §. 5. n. 92. p. 277. ex Platone, & in cap. 9. §. 2. n. 36. p. m. 423. ex Orpheo, Plinio, Mela & Solino adduximus. Ex quibus apparet elegantissima esse quæ de Druso Germanico cum classe suâ supra Scythiam & orcales ad litus Sveonicum appellente olim cecinerat Pedit Albinovanus.

*Quo ferimur? ruit ipse dies, orbemque relictum
Ultima perpetuis claudit Natura tenebris.
Anne alio positas ultra sub cardine gentes:
Atque alium libris intactum quarimus orbem?
Dii revocant, rerumque vetant cognoscere finem
Mortales oculos, aliena quid æquora remis,
Et sacras violamus aquas, Divumque quietis
Turbamus sedes?*

Pomp. Mela lib. 3 cap. 5. p. m. 53. Terram vocat augustam, & Cultores quam ullos mortalium beatius viventes. Solinus cap. 26. Gentem beatissimam appellat. Euripides Sveoniam ab Atlante, Neptuno & voragine maris describens & a nobis in cap. 8. §. 4. n. 5. p. 357. inter relictos alios adductus, tandem etiam in Hippol. v. 750 in hæc erumpit verba

Vbi beata dona donans & valde divina feret.

Tellus beatitudinem Diis.

Pindarus quoque Olymp. Od. 3. Hyperboreorum gentem Sacram vocat. Festus Avienus, insulam sacram appellat. Verum cum apud hunc ipsum Avienum plura occurrant observatione digna, ab aliis tamen prætermissa, non gravabimur iter Himilconis Carthaginensis in Sveoniam ex illo exscribere, de quo tamen itinere hæc nobis ex Plin. Lib. 2. c. 67. prius afferenda videntur;

så och Gudarna och Gudinnorna / som ses af Edda, uthi näst för indragne rum. Nu kallas Gud Englar och Martyrer HELLIG. Kallades altså denna HELLIGÖIA / af det att hon höll af de gamla för Gudarnas sätte och de lyssaligas wåning / för deras rättfärdiga och fredsamme lefwarne / som widlystetigen af Platone c. 7. §. 5. n. 92. f. 277 och c. 9. §. 2. n. 36. f. 423 af Orpheo, Plinio, Mela, Solino är bewissta. Dersöre måsta wakert Skalden Pedit Albinovanus sluter sin Skald til Keisaren Drusum Germanicum, när han kom med sin flotta ofwan Skotland och Orkes djarnain mot Sverige ropandes: hwart han / hwart han? hwart fdras wi? dagen styr of undan / och naturen sluter här med ett ewigt mörter iordenes anda: må wi willa upfötia annat slags solt här under norstjernan? eller något land / som al rig är omröddt de gambias böcker? Gudarna kalla of tilbata / som förbinda of art upfötia wårldenes anda. Hwad skola wi med wåra årar grunla deas heligas haaf / och de HELIGA Gudars rolliga och fredliga sären. Pomponius Mela kallar dersöre och de yfwerbornes land lib. 3. cap. 5. fol. 53. ett HELIGT Land / och des Inbyggare lyssaligare än alla andra Menniskior. Solinus kallar dem c. 16. f. 36. de LYSSALIGARE. Euripides i sin Hyppolyto beskriwandes Sweriges fännem i fela af Alle / Necken och Malsströmen / hwilket rum är indragit c. 8 §. 4. n. 3. f. 357. sluter här med / såjandes v. 750. der jorden hon gifwer Gudarna lyssalige gåfwer och ett lyssaligt lefwarne. Pindarus i sin Olym. Od. 3. kallar de yfwerborne ett HELIGT Golt. Festus Avinus kallar och ders ta wårt Sverige den HELIGA LÖA / och emädan han några tånfwärdiga rum der framter / som andra förbigå / ty wil jag hans ord indraga / och den resan han förtället / som Himilco hafwer gjordt ifrån Carthagine i Africa hit til Sverige / om hwilken och Plin. l. 2. c. 67. f. 78. således talar: Hanno, när som Cartago stod i största stor /

seglade han ifrån Spansta eller Narwasund
föder om/ alt intill Arabien / och bestref den
resan; såsom Himilco samma tije blef sänder
att uplösa Europæ ptersta ända nor åt.
Hwilken resa Festus t. 431. så begyn-
ner förstålla. På wänster om det landet
Lybia (Africa) så stormar under den här-
da och fallå nordesta. Stierman på ett mist
rum hafvens ända (HAGGEBARCE)
och der (WIDEH NORDEN) upstis-
ger udden eller husvudet på ett mädda siert
Värg/ som sträcker sig ända ätt söder hwilket
de gamla hafwa kallat Ostrymnen under
dessa härge ända och högsta nås utwid gar sig
en stor hafswilt / som af inwånarna kallas
Ostrymnen (Osternhö) uti hwilken wist
äro många Holmar / som kallas Ostrymni-
des / liggandes wid frän hwar andra / rita
af Wyl och Ten. des Golt är starkt / drifstigt /
stormodigt och arbetsamt Golt / uti wändes
en stor handel / och mö små båtar / som waga
ger / drifsta de sig ätt det stormande haf / och der-
ta gramma wasserhaf och hafswalg öfvere
fara Dessa künna intet att af Gull och
Erän wissa sina boel till båtar / utan / som äro
mächta mörkligte / de sätta dem tillhops
med läder och sener / och med sådant Läder-
step draga de öfwer hafwet / på 2 dagar så
resa de öfwer den ifrån till den Ödn / som af de
gambla kallades HEGG / den kastar må-
nga helmar och står af sig i hafwet / och be-
boo henne de Wywerborne. Intet lönge der
i rån är Skotland de Spansta inbyggas-
ter / så och de Carthagensiske Borgarer / och
det folk / som wistas i medelhafwet wed des
Herkuls stabbar / de handla uti deras Öster-
haf. Till hwilket att segla fram och tilba-
ka intet stier liggare än på 4 månår / såsom
Himilco det self hafwer pröfwat; ty haf-
wet drifwes der ey ofta af stort wäder /
ja / det står ofta säsondöet och stilla. Och
uti stidarna äro där så mycket bassegräs och
Gås / att steppen de hållas qwarra / råtti som
med togar / och reep. Och är hafwet der
itit dnupt / utan mångestades tättas klip-
porra och resorna knapt med wain.
Och altid drifwes der af och an wildtur i
wägan / och måste båtarna / som satta nog
der segla / wäga sig ibland dessa hafstrol.
Med hwad för hårliga künnetecken
bessriswer Festus Avienus, som
han säger af de urminnes gamlas
sagor / wår Östernhö / Esland /
Swerige / den Heliga Ödn /
och de andra holmar här nor /
fast han något mörkt effter Skals-
dearten blandar dessa orrer.

1. Först märkes det att både
effter Plinii och Festi Avieni ord
wardt Himilco pålagdt att up-
lösa Europæ ända som längst
nor war / hwilken ingen annan
är /

nii testimonio intelligere licet Himilconem jussu superiorum in se recepisse
iter ad investigandos ultimos Europæ versus septentrionem fines, quos

Et Hanno. Carthaginis potentia florente, circum vectus a Gadibus
ad finem Arabiæ, navigationem eam prodidit scripto: sicut
ad extera Europa noscenda missus eodem tempore Himilco.
Cui jam succedit Festus Avienus v. 431.

— — — — — lava dicti cespitis
Libya propinqua stalia duro perstreperunt
Septentrione, sed loco certa tenent,
Et prominentis hic jugi surgit caput,
(Oestrymnin istud dixit avium antiquius)
Atollesque celsa saxei fastigii
Tota in tepentem maxime vergis Notum.
Sub hujus autem prominentis vertice,
Sinus debet in incolis Oestrymnicus,
In quo insula sese exerant Oestrymnides
Laxe jacentes. & metallo divites.
Stanni aque plumbi: multa vix hic gentis est,
Superbus animus, efficax Solertia
Negociandi cura jugis omnibus.
Nolusque cumbis turbidam late fretum
Et beluosi gurgitem Oceani secant.
Non hi carinus quippe pinu texere
Facere morem non abiere, ut usus est,
Curvant fasello: sed rei ad miraculum
Navigia junctis semper aptant pellibus,
Corioque vastum saepe percurrunt salum.
Ast hinc duobus in Sacram, sic insulam
Dixere prius, solibus cursus rati est.
Hac inter undas multum cespitem jacit,
Eamque late gens Hibernorum colit.
Propinqua rursus insula Albionum patet.
Tartesisque in terminos Oestrymnidum
Negociandi mos erat, Carthaginis
Etiam coloni. & vulgus inter Herculis
Agitans columnas, hac adibunt aquora:
Quæ Himilco Pænus mensibus vix quatuor,
Vt ipse semet rem probasse retulit,
Enavigantem posse transmitti adserit.
Sic nulla late flabra propellant ratem,
Sic segnis humor aquoris pigri stupet
Adhuc & illud, plurimum inter gurgites
Extare facum, & saepe vingulti vice
Retinere puppim. Disit hic nihilominus
Non in profundam terga dimitti maris,
Parvoque aquarum vix supertexi solum,
Obire semper huc & huc ponit feras,
Navigia tenta & langvide repentiæ
Inter natate beluas. — — —

Non equidem vulgaria sunt signa quæ nobis
ex veterum Historiis, de Mari Baltico, de-
que Estonia, Sveonia & insulâ sacra, in poë-
mate suo hic Festus Avienus reliquit, utut
more poëtarum nonnulla obscurius proferat.

Namque 1. Tam Avieni quam Pli-
nii testimonio intelligere licet Himilconem jussu superiorum in se recepisse
iter ad investigandos ultimos Europæ versus septentrionem fines, quos

nusquam nisi in Sveonia creditos fuisse, jam ante ex Hesiodo, Virgilio & Ovidio in cap. 8. §. 4. p. 353 ac sequentibus, & ex Mela & Plinio in cap. 9. §. 2. n. 6. p. 373. fuisse probavimus, & omnium optime in Tab. 1. Fig. 1. & Tab. 2. Fig. 2. oculis cerni posse arbitramur.

2. Insulam hanc sub duro, id est, frigido & congelato septentrione sitam esse, etiam ex Homero, Diod: Siculo & Plutarcho in cap. 2. §. 4. p. m. 125. & cap. 8. §. 1. p. 303, & n. 15. p. 320 ostendimus.

3. Gurgitem oceani sub aspero & vehementi Boreæ flatu litoribus nostris vicinum esse, itidem ex Hesiodo, Homero & Euripide in cap. 8. §. 1. p. 306. & §. 4. p. 359 declaravimus, quem Festus Avienus secundum narrationem Himilconis p. m. 440. denno delineandum suscepit, eum & interminum S nullius carinis tentatum S caligine conditum, S maris parentem vocans.

4. De montium nostrorum summo capite in ultimo septentrione constituto, partibus ceteris in tepentem Notum vergentibus cum Platone & iis, quæ à nobis in cap. 7. §. 5. p. 160 & cap. 9. §. 2. n. 6. p. 392. 398. allata sunt, Festum quoque prorsus consentire videmus.

5. Quod montem a veteribus Oestrymum vocatum fuisse tradit, id utique inter Clarissima veritatis vestigia nonnihil obscuritatis nunc tamen à nobis tollendæ & dissipandæ, habet. Namque ex cap. 9. §. 2. n. 6. p. 392. plane constat montis nomen fuisse yma / Imaum. Hanc ergo qui transire conabantur, illi transitum sive iter suum lingua patria appellaverunt öster um Riölen ad orientalem partem carinæ, öster um Yma ad orientalem partem ymai, & öster um Siellen ad orientalem partem montium, quos loquendi modos servant, cum Petrus Classen in descript. Norvag. p. 138. Catillus jempta fugiebat Oestrum R. aut potius Tyrannum Sveonum, Austrum Riöl / id est, ad orientalem partem carinæ, sive uti hæc verba cum explicatione quadam reddidit Petrus Classen, ad orientalem partem istius Stelletz id est, montis; tum

är / än Sverige / som är bewijst af Hesiod. Virgil. Ovidio, här c. 8. §. 4. f. 353. &c. och af Mela, och Plinio c. 9. §. 2. n. 6. f. 373. och ses bäst af 1. Taffla 1. Fig. och 2. Taffla 2. Figur.

2. Detta land liggia under den hårda / det är / Palla och tiffuga norstiernan / är wißt af Diodoro Siculo, Plut. och Homero c. 2. §. 4. f. 125. c. 8. §. 1. f. 303. och n. 15. f. 320.

3. Hafs SWAGET wid våra strander liggia under samma skarpa och Distra nordanwäder / är af Hesiodo, Homero och Euripide fungjordt c. 8. §. 1. f. 306. §. 4. fol. 359. Hwilket Festus Avienus å nya effter Himilconis berättelse beskrifwer f. 440. Kallandes dett ett Smalg utan ånda eller born / det ingen tors besegla / hwilket mördret beräcker / hwilket är alla haafs och watns moder.

4. Hufwudet på wårt bärg stå längst norr och sträckia sig mot söder / talar Festus, åfwen som Plato om hela landet med des widerberömbda Bärg / som ses af c. 7. §. 5. f. 160. c. 9. §. 2. n. 6. f. 392. 398.

5. Bärget säger han kallas af de gamla SÖDER-YMAN / uti hwilket han något hafwer farit wil: ty bärget som wißt är c. 9. §. 2. n. 6. f. 392. kallas Yma / men när de norflaresader öfwer / såja de sig fara öster um Riölen / öster um Yma / öster um Siellen / som sees af Petter Classens Norges beskrifwelse fol. 138. Kiettil Jamti flydde firi Döstein Running Yrada Ewia Konung Austrum Riöl. hwilket uti P. Claud. version utlöres Öster öfwer det Siäll. Ut S. Dlofz

Wijsa
Can-

Wisa står **OSTERYM**
YMA. Vthi Kung S. och Snor.
 låses *auster um Riolen ætilligstā*
 stādes / hwar af de gamla Grāfer
 och Latiner hafwa nāmbdē hela
 bārgēt *Ostrymnium*.

6. Wår hafswijf bestrifwer
 han mächta klarligen med samma
 ord som M. Tyrius här c. 8. §. 3.
 n. 4. f. 348. nemligen wid bārgen
 Hufwud och boge så ypnar sig en stor
 haafs-wijf / hwilket ingen annan
 är än wår *Ostersjö*: ty anuan sin-
 nes ey i nordan af hela wārlden /
 som af bārg umgördas: det nog-
 samt sees af 8. Cap. utur M. Ty-
 rio: hwilket man kan iāmsföra
 med det som strifwit är c. 7. §. 4.
 f. 151. §. 5. n. 10. f. 158. af Plin.
 Damaste och Adam. Bremeñt. så
 och c. 8. §. 1. f. 305. af Plut. och
 n. 24. f. 330.

7. Sielfwa hafzwifwen kallar han
Osterrymnicū, den wij uti wāra *Sa-*
gor och *Skalder* kalla. **OSTER-**
RYMDIN / som låses uti *Yfwar*
Widsarnes wissa: **OSTER-**
WEG uti Herv. S. cap. 13.
 f. 133. **OSTERLEDEN** /
OSTERESJN / **OSTER-**
HAFWET / kallas det af os och
 alla *Franska* / *Engelska* / *Hollend-*
ska / *Spanska* och *Danska* *Skep-*
pare. Och är ordet ihopsatt af
OSTER / i anseende til *Wāster-*
hafwet. **RYMD** och **RYMD**
 är ett wide begripit wān eller
 flāt land.

8. Han säger och att holmar-
 na där kallas *Osterrymnides*. *Oster-*
gard kallas en ort af *Gotlandz-*
ödn / se *Blau*, *Burei* och *Janto-*
nij tafflor. *Ostfilia* kallas *Ösel* i
R. Yfvars wisa / förutan andra små
 öar. Hela den sidan / som är
 öster om *Ostersjön* / kallas *Osterom*,
 och *Osterland* in til floden *Bug*. och

ad huc servat. Et *Oestfilie* nomine insulam, quam nunc *Ösel* appellamus,
Ivari Regis cantilena insignit. Insulas alias minores hic tacemus conten-
 ti indicasse litus maris *Balthici* orientale vulgari sermone nostro dici
Osterom & *Osterland* usque ad flumen *Buge*: *Livoniam* quoque dici

Cantilena *S. Olai* in qua *Osterum Yma* legi-
 tur; nec non *Historiæ Regum* & *Snorro*,
 in quibus *Austerum Riolen* satis frequenter
 recurrit: adeo ut *Græci* *Latinique* veteres
 hunc loquendi modum pro montis nomi-
 ne arripuerint, & ex *Oestr* & *Ymao* fecerint
Oestrymnium.

6. De sinu quoque nostri maris eadem
 apud Festum quæ apud *Max*: *Tyrium* a no-
 bis in cap. 8. §. 3. n. 4. p. m. 348. adductum
 leguntur nempe ad montis hujus arcum,
 magnum quendam maris sinum debiscere, quem
 non esse aliam a mari *Balthico* ex eo facile
 evinci potest, quod in septentrione toto nul-
 lus alius sinus montibus circumdatus inve-
 niatur. Hæc cum *Maxim. Tyr.* cap. 8. con-
 ferri ea poterunt quæ ex *Plinio*, *Damaste*
 & *Adamo Bremeñsi* in cap. 7. §. 4. p. 151.
 & §. 5. n. 10. p. 158, & cap. 8. §. 1. p. 305.
 ex *Plut.* quæque n. 24. p. 330. configura-
 vimus.

7. Porro Sinum ipsum *Oestrymnicum* Festus
 nominat quem *Historiæ Poëtæque* nostri
Osterrymden appellant, quæ vox in cantile-
 nâ *Ivari Widsarne* legitur; & præter illam
 nomen, huic affine *Osterweg* habetur, in
Hist. Hervor. c. 13. p. 133, itemque *Oster-*
led / *Ostersjö* / *Osterhaaf* / omnia nunc vulgo
 nostro, ut & omnibus ex *Gallia*, *Britannia*,
Belgio, *Hispaniâ* & *Daniâ* huic advenienti-
 bus *Nautis* familiarissima. Compositamque
 perfacile est cernere vocem hanc, ex *Oster* /
orientis quia *occidentali oceano* hoc mare
 nostrum quasi oppositum est, & *Rymd* /
loco late patenti, sive *campus* sit sive *æquor*.

8. Et *insulas Oestrymnides* dictas ait. Cer-
 tē in mappis *Blavii*, *Buræi* & *Iansonji* pars
 una *Gotlandiæ* insulæ nomen *Oestergardie*

Estland & Finniæ Eſterbotn: id quod præter illa quæ nos in c. 9. n. 10. p. 380. annotavimus, hodierna loquendi conſuetudo ſufficientiſſime comprobatur & confirmatur. Adeoque hoc eſt litus a Græcis olim occupatum utri in c. 8. §. 1. n. 25. p. 332. vidimus, & nunc quoque ex Feſt. Avien. p. 433. diſcimus:

*Graſorum in agro hæc dicta primo Oeſtrymniæ
Locos & arva Oeſtrymniæ habitantibus
Poſt multa, ſerpens effugavit inſolas
Vacuamque glebam nominis fecit ſui.*

Non hic integram **Æſthoniam**, ſed partem ejus australem tantum intelligendam ducimus, quam Herodotus lib. 4. p. m. 113 a Neuris teneri ſcripſit, & nos in cap. 10 §. 2. n. 4. p. 427, **Nur** urbi Poloniæ ut & **Narvenſi** territorio in **Æſthoniâ** reſpondere diximus. De incolis inde fugatis & ejeſtis à ſerpentibus ipſe quoque Herodotus aliquid conſignavit, hodieque magna eorum vis in iſtis locis habetur, ſed pars ſepteuſtrionalior quæ trans ſinum eſt **Finnicum**, & **Oſterbotn** id eſt; *orientalis Bothnia* dicitur in locis plerisque ab hoc incommodo libera eſt; qualem etiam **Lapponiam** **Clar. Schefferus** nobis reliquit.

9. De **plumbi ſtannique** proventu omnia ſunt notiora quam ut multis probari debeant: conſuli tamen poterit **Cl. Scheff.** in **Lappon.** cap. 22. pag. m. 264, ubi *ſtannea fludacentes*, & inter alia ab ornandas omnis generis veſtes arte **Phrygiorum** his utentes **Lappones** deſcripti ſunt. Et metallorum divitem eſſe **Sveoniam**, nos quoque ex **Platone** aliisque in cap. 7. §. 5. n. 42. pag. 189 ut & ex **Herodoto**, qui ab extrema **Europa** venire **ſtannum** ſcripſit, in c. 9. §. 2. n. 11. p. 409 docuimus.

10. De negociandi cura ante Feſtum ſcripſerunt **Plato** & **Plutarchus**, quorum verba in cap. 7. §. 5. n. 35. p. 181. & n. 71. p.

239. atque etiam in cap. 8. §. 1. n. 28. p. 334. explanavimus.

11. Eſi vero à Feſto, qui duobus in ſacram hanc inſulam **Solibus**, id eſt, diebus conſummati eſſe ſcribit, Græci reliqui, quorum in c. 13. §. 1. p. 456. n. 8. p. 461.

Estland kallas **Estland** och **Stiland** **Oſterbotn**, ſom beviſt är c. 9. §. 380. ſom beſkrifvnan är allom bekande wið hwilken **Oſterbotens** ſida **Gräſerna** ſig endeles ſatte / ſom wiſſt är af **Plutarcho** här c. 8. §. 1. n. 25. fol. 332. hwilket och **Feſtus** fol. 433. beviſnar / ſöjandes / att den orten / ſom **Gräſerna** endeles bebodade / kallades **Oſter** om eller **Estland** / der **Gräſerna** hade ſitt hemwiſt / hwilka måſte omſider ſittit der ifrån för myckenheet af ormar. Denna delen är intet hela **Estland** / utan den ſödre / ſom **Herod.** 1. 4. f. 113. ſäger de **Neurer** bebo / hwilken ort jag wiſſte c. 10. §. 2. n. 4. fol. 427. wara mot **Nur** i **Påland** / och **Narven** i **Estland** / hwilken och **Herod.** ſäger **Inwånarena** måſte röbia för ormar ſkul. finnes och än i dag af dem myckenheet på de orter / men den norre delen på andra ſidan om **Stilla Skidaren** / ſom ſades kallas **Oſterbotn** / är tämlig frij från dem / ſom ſees af **Clar. Scheff.** **Lapponia**.

9. **Wly** och **Teen** här finnas / behöfves intet beviſas / emådan det nogſampt bekande är / och kan ſees af **Cl. Scheff.** **Lap.** c. 27. f. 264. huru artigt **Lapparna** med rånderna draga det til trådar / pryndandes alt ſitt arbete der med. **Est** i eſt huru riſt **Swerige** är med alſehanda **Metall** / är för af **Platone** och andra beviſt c. 7. §. 5. n. 42. f. 189. ſå och af **Herodoto**, ſom ſäger / af **Europæ** ytterſta del ſom är nordan / **Teen** ſomma öſwerſtödig: ſe c. 9. §. 2. n. 11. f. 409.

10. Att här ifrån ſtor handel drefs / kan ſes af **Platonis** ord de ſom förklarade äro c. 7. §. 5. n. 35. f. 181. n. 71. f. 239. och aff **Plutarcho**. c. 8. n. 28. f. 334.

11. **Oſterſjön** wara allenaſt 2. dagzresor at öſwersfara / ſäger **Feſtus**, in til den heliga holmen / ſom

som är Sverige / ser man af de andra Gråfers Feskrifvelse c. 13. §. 1. f. 456. n. 8. 461. hwilka stundom sättas i dag / stundom 3. af orsak att öfversjön är somligstädes bredare / somligstädes smalare.

12. Festus beskriver och Lapparnas båtar tämligen nått / i det / de äro en större än waggor eller små fängiar / och ihopshyde med senor / eller med läder öfwerdragne såsom är wiist c. 8. §. 1. n. 14. f. 391. och widare läses i Ziglero och Ol. Magn. l. 4. c. 10. sådana bruka och inwånarena här nor i Nova Zembla under 70. högdz gr. 90. middagslin. som ses af Martin nordiska resa f. 64. hwilka äro på 7. alnar lång / en aln breda af fiskeben gjorde och med fiskehud öfwerdragna / dem de bära på hufwud / från den ena orien til den andra / äfwen som Lapparna. Lika nästan sådana bruka de och i Grönland. Swarföre säger Festus, at med en stor förundran må man ässåda / huru de i dessa nordesta haf kunna fålas i wilande wägar med dessa små waggor. Om hwilka och Plin. lib. 4. cap. 16. fol. 234. talar.

13. En som Pallas helig efter Festi ord är främst i detta Capitlet nogsame af andra gambla Scribenter bewist. och til öfwerflöd ser man af det 8. Cap. §. 1. n. 30. f. 335. och c. 9. §. 2. n. 21. f. 417. att Diodorus fallar des hufwudstad / som är Upsala, helig och af Herodoto c. 10. §. 2. f. 433. beskedras inwånarena med den tyttelen / att de fallas alla helige / ty de föräinga tråtor eller frig sin emellan / och andra / som fly til dem / blifwa och förswarade. Dersöre säger Adamus Bremensis de situ Dan. f. 18. Att ehuru alla Norste äro sådana / som dräffligen säga främmande / så öfwergå doch de Swenska dem alla der utman / hwilka hålla för största stam / nekta någon resande gästherbärg: ia så att de tråta om hwem skal wara wärdig at taga dem främmande til gäst / och när wården hafwer bewist den främmande alla höstigheter och

nomina recensuimus, hætenus dissentiant, ut nonnulli uno, alii tribus diebus transitum illum peragi posse tradant, tamen non convellitur eo pacto Festi fides cum non eadem sit in locis omnibus maris Balthici latitudo.

12. Prorsus autem elegantia sunt quæ de cymbis Lapponum habet Festus, quas illi cunarum vel lectulorum magnitudinem vix excedentes, non ex pino vel abiete faciunt sed rei ad miraculum junctis semper aptant pellibus, corioque vastum sæpe percurrunt salum. De hoc genere navium legantur nostra in cap. 8. §. 1. n. 14. p. 319, itemque ea quæ Ziglerus habet, & Ol. Magn. lib. 4. cap. 10. Idem navicularum genus in usu esse apud novæ Zemblæ incolas ad latit: grad: 70 & longit: grad: 90. in itinerario suo testatur Martinierus, p. m. 64. quæ 7 pedes longæ & 2 pedes latæ sunt, ex pinnis balænarum confectæ & pellibus earundem obductæ, ita leves ut humeris ab uno loco ad alium deferri possint. Ab his Scaphæ Groenlandorum, non multum diversæ sunt. Ut proinde Festus non sine ratione dixerit istorum hominum cumbis turbidum late fretum, & beluosi gurgitem Oceani, rei ad miraculum secari. De hisce vitilibus navigiis corio circumfusus lege Plin. l. 4. c. 16. fol. 334.

13. Insulam præterea Festo sacram dictam in fronte hujus Capituli ex aliis scriptoribus satis illustravimus. Addi tamen istis poterunt ea, quæ in cap. 8. §. 1. n. 30. p. 335. & in cap. 9. §. 2. n. 21. p. 417 ex Diodoro urbem (UPSALAM) beatam sacramque vocante erui-mus, quæque in cap. 10. §. 2. p. 433 ex Herodoto attulimus, cui incolæ sacri dicantur quoniam eis nemo mortalium injuriam infert, si quis autem ad eos confugerit, is a nemine leditur. Maximè vero insignia sunt Ad. Brem. verba de S. Dan. p. m. 18. Quamvis omnes Hyperbori hospitalitate sint insignes; præcipue sunt nostri Sycones; quibus

est omni probro gravius negare hospitium transeuntibus, ita ut certamen habeant inter se, quis dignus sit hospitem recipere. Cui omnia exhibens humanitatis jura, quot illic commorari voluerit diebus, ad amicos suos illum certatim per singulas dirigit mansiones. Hac illi bona in moribus habent. Hæc, inquam, vera

pacis, amoris & beatitudinis, in vocabulo **Heligheet** latentis signa esse contendimus.

14. Porro sic Festus canit:

Hæc inter undas multum cespitem jacit.

Quæ verba de insulis capienda sunt, & illustranda testimoniis Platonis ac Melæ, à nobis in Cap. 7. §. 5. n. 15. p. 160 adductis, ut & Plinii l. 4. c. 13 p. m. 231. qui *Codanum sinum* (**Göthasfjåren**) *refertum insulis memorat.*

15. Quod autem scribit Festus:

Eamque late genus Hybernorum colit,

id nontam de Hibernis vulgo ita dictis, quam de Hyperboreis intelligendum venit. Utrum vero vox *Hyperboreorum* in *Hibernorum* per artem poëticam, metri causa, contrahi possit nec ne, non magnopere laboramus; id saltem volumus ab eâ insulâ, quæ *Hiberniæ* nomine vulgo nunc venit, omnia signa à Poëta diligentissimè annotata prorsus aliena esse. Præterea apud omnes scriptores veteres insula hæc *Fernis* & Ortelio teste, *Juvarna* atq; *Iverna* audit, nunc quoque *Ferland* & *Irland* nominator: *Hibernia* vero appellationem nonnullis recentioribus scriptoribus, tantum per conjecturam placere capisse deprehendimus.

16. Et esse ei propinquam insulam *Albionum* uti vul. Festus, ex Tab. 1. Fig. 1. liquet, in qua ratione propinquitatis nihil obstat, quo minus hæc verba æquè de *Sveoniâ* ac *Iernida* capi queant, præsertim cum huic reliquæ omnes notæ repugnent.

17. De *Tartessorum* (*Hispanorum*) in terminos *Oestrymniidum* negociandi more omnia apud Adam: Brem: a nobis in cap. 8 §. 1. n. 23 p. 328 allegatum clarissima evadunt.

18. De eodem more *Carthaginensium*, cum nostræ tum *Norvagorum* Historiæ luculenta præbent testimonia, cum in eis nihil frequentius mentione *Sarkaland* / & *Sarketuna* / quæ Græcorum est *καρχεδών*. Præ-

terea
wålplågningar de utantia funna / trågar han huri många dagar hantänter på den orten wistias / så förer han honom lewande den ena gästgästwaren till den andra. Detta hålla de för det högsta goda / och förminsta dygder och seder. Och är detta sannerlig den rätta wårdzliga freden och heligheeten / såsom och wist är ordets betydelse innebära.

14. Många Holmar och Stjär / säger Festus, att hafwer der upflastar / hwilket Plato och Pomponius Melabewittna c. 7 §. 5. n. 15. f. 160. derföre säger Plinius l. 4. c. 13. f. 231. att Gota Stjärren är upfylt med holmar.

15. Wäre förmåler han att de Hybner denna od beboo / hwar som tyckes böra låsas Yfwerborne, ty detta ord synes wara efter Skaldernas art ihopdragit / emedan det af alle andre Skribenter finnes ty så skrivas: innt kan heller här förstås Irland och thes inbyggare / ty hon swarar til innt af denne öns rätta känneteckn: är och hon af alle äldste kallader *Iernis*, *IuWarna* *Iverna* (se Ortel) och än i dag *Ferland* och *Irland*, fast några af de senare tidders Skribentar kalla henne *Hibernien*.

16. Denne Heltige önc ligga länge ifrån Stäntland (Albion) synes af 1. Tafl. 1. Fig. hwilket kannes tecken / kan så wäl lämpas til Sverige / som Irland (Iernida) hwilket samma Tafla uttyddar / men alla de andra åra Irland emot.

17. Ut Spaniorerna hafwa hase sin handel och wandring hjet / är tilförene af Ad Bremen. c. 8, §. 1. n. 28. fol. 328. funnit gior.

18. Carthaginenserne, förmålär han och här handlat / hwilket många sagor och de Norssas nogsampt synes medgifwa; emedan de stedze
tala

tala om Sarkaland och Sarketuna (det de Gråker kalla Charcedon) och om wåras och de Norffas sist reesande genom Narwasund/ som låses i Rungsfagorna och Snorre Sturlson.

19. Nu kommer Festus och wisar af Himilcone huru långt denne Dö läg ifrån Cartagine, nembligen: at reesa dit och dedan krasdes 4 månar. Carthago ligger under den 35. högdz gr. 34. mid. 1. I. 1. Fig. och dedan in til Spansta nåhet är wid pass 20 grad. och efter sombligas taffor 25. det ifrån til Cimmernæs lengst norr i Swerige äre goda 40. grader om icke mera/ äfwen gör det och genom funde up genom Östersjön til Torne för des krosar 40 och några grader. Årså til det ringesta ifrån Cartagine til att segla lengst nor 65 grader/ som fram och tilbaka gör 130. grader; hwilka till tet högsta ey kunna starkare seglas än 2. grader om dygnet. Och dett gör 2. Månar och 5. dagar widh pass; men såsom Himilco sielf beflagar reesans swårhet för Siögräset/ Sewen/ de farliga Wiltur i Siön/ många holmar och Klippor så är intet undrandes att han fordrar 4 månar. Til Irland som är reen Siö behöfwes ey mera än 30. dygn eller högst 40 dygn.

20. Men här kommer ännu ett Plart tekn som han beskriswer Sweriges Dö af/ nembl. af ded döda och stillastående hafwet med hwilken titel och kennetecken af alle ishafwet behedrades/ såsom wist är c. 13. §. 1. n. 5. fol. 460. af Plinio och brukar Tacitus uttryckeligen samta ordesform/ sejandes i sin Germania c. 45. §. 1. Dtom Sverige är ett annat haaf dödt eller stilla stående der alla tro werlden hafwa sin ända.

reade nostrorum majorum ut & ipsorum Norvagorum versus Carthaginem & Narvense frerum susceptis itineribus plurima in Histor. Reg: & in Starlæsonio leguntur.

19. Quam remota sit hæc insula Carthagine verba Himilconis apud Festum ostendunt.

*Qua (æquora) Himilco Panus mensibus vix quatuor
Vi ipse semet rem probasse retulit,
Enavigantem posse transmitti asserit.*

Etenim Carthagine, quæ ad latit. gr. 35, long. 34, in Tab. 1. Fig. 1. sita est, usque ad fretum Hispanicum 20, aut secundum alios 25 sunt gradus: inde ad promontorium Cimmeriū in ultimo septentrione gradus 40, & amplius; aut si cui per fretum Balthicum in mare nostrum ingredi & Tornam se conferre placeat; is sane ob sinuosos itineris ejus flexus toridem gradus esse comperiet. Ut proinde Carthago ab ultimo septentrione, gradibus 65 distet, & itus reditusque inter ista loca graduum sit 130. Quorum si duos assignaverimus singulis 24 horis jam navigatio ista mensibus duobus & diebus quinque absolvi poterit. Atqui respicienti ad itineris ejus impedimenta à Festo recensita, nulla flabra, segnem humorem, æquor stupens, plurimum fucum, virgulta puppim retinentia, solum aquis vix contactum id est, scopulos & Syrteis, & denique ponti feras beluasque inter navigia lenta & langvide repentiā natantes, mirum certe nullo modo videri poterit ab Himilcone menses quatuor numeratos fuisse: cum interim Carthagine usque ad Irlandiam & Oceanus omnium istorum impedimentorum expers sit, & iter 30 aut summum 40 diebus absolvi queat.

20. Nullum vero signum pro Sveoniā

21. fortius certiusque militat, quam mare pigrum, quod omnium consensu Oceanus est glacialis, de quo ante in c. 13. §. 1. n. 5. p. 460. ex Plinio quædam attulimus, hic autem audire lubet C. Tacitum de M. Geran. c. 45. §. 1. eadem cum Festo verba proferentem: Trans Sviōnas aliud mare, PIGRUM ac prope immotum, quo cingi cludi que terrarum orbem fides est.

21. De sinibus fuci & virgultorum, hoc est arundinis plenis, cum Festo consentit Herodotus, à nobis in Cap. 10 §. 2. n. 10, p. 429. explicatus.

22. Per illa quoque Festi,

— — dicit hic nihilominus

Non in profundum terga demitti maris

Parvoque aquarum vix supertexti solum

incredibilis illa scopulorum & Syrtium multitudo depingitur, ob quam Pomp. Mela nobis in cap. 7. §. 5. n. 15 p. 161. 162, memoratus, una cum Aristot. hunc nostrum pontum amnem esse quam mare credere maluit.

23. De obeuntibus semper huc & huc ponti feris atque inter navigia natantibus belluis, supra quoque in cap. 10. §. 2. n. 10 p. 429 ex Herodoto aliquid allatum est, quibus adjungi merebuntur Belgarum tentatæ navigationes ad Indiam supra promontorium Cimmerium, ut & Martinieri itinerarium, quorum fide in mari nostro Balthico, Oceano glaciali, sinuque Cronio Castoras, canes, equos, ursosque marinos atque etiam alia multa ferarum australi orbi ignotarum genere vivere discimus. His igitur ut & aliis compluribus in hoc scripto collectis signis satis superque patet, nullam aliam insulam quam Sveoniam veteribus dictam fuisse sacram atque beatam, nec ulli alii loco ea signa aptari posse, illorum autem pleraque in Sveoniâ cum coeli tum Soli ratione adhuc superesse. Per sanctitatem vero atque Beatitudinem Veteres nihil aliud intellexerunt quam gentis justitiam, longum vita spatium, Fortitudinem, Facinora, Robur, bonam ætæ temperiem, Lucidas noctes, sanitatem corporum, tranquillum, concors & quietum vita genus, nec non Hospitalitatem summam. Quibus rebus Poëtæ nostri veteres permoti in hac insula formarunt sibi & immortalium mansiones sedesque, ut est in Hist. Hervor. c. 1. & Deorum campos Elysios, & Hortos Hesperidum, quorum meminit Homerus cumque illo vetustissimi quique Poëtarum, à nobis in operis hujus pro-

gres-

21 Detta hafz städar vara fullt med HÄGGRAS och SÄG / det är och af Herodoto förklarad uti c. 10. §. 2. n. 10. f. 429.

22. Hafvet vara så grunder / at det knapt mångstades täcker jorden / der igenom asmalandes de oufsäliga många klippor och sandrefslar / bewinnar och Mela, hwilsefens ord här cap. 7. §. 5. n. 15 f. 161. 162. äro införde / hwar igenom han hafwer hållit det lifare för en åä / med Attidotele än ett haf.

23. Allchanda slags wildiur drifwa här i hafwet som och försträcka dem resandom / är af Herod. c. 10. §. 2. n. 10. fol. 429. bewijst / och kan ytterligare ter om läsas i de hållenstas reesor til Ost-Indien Norr om wår Ridd Kimmernäs / så och Martiners reesa. In både långst norr i wår östherhaf / så och i sjöhafswet och Tranwifsen finnas biuwar / Stålar / Sjöhästar / Sjöbidnare &c. hwilke man inter weest af söder ut. Wtas så många fånneteckn / både i detta Capitlet så of the förre / kan man nu ögonstima ligen igenfinna / ingen annan Döwara HELLIG och WERSAIG kallat och bekräftwen / en eller till thes fånneteckentil någon annan kunna lämpas / en eller i sielfwa naturen och på Jorden äro finnas / än Swerige: hwilsefens lycksaligheet och helighet te bekräftwo / bestå uti ett Gudsfruchtige och Rätträdige leswarne / uti en hög och stor ålder / uti deras manhaftiga och stora wårt / uti deras styrka / uti en frist och heligam lust / uti de ljustiga och stadiga lufsande nätter / uti en sund och frist kropp / uti ett enigt / stilla och religit leswarne / uti serdeles häfligheet och wälwilligheet emoot främmande / hwar af de aldra ålsta wåra Skaldeder här sade wåra dee DEDDELIGAS wåningar / som uttryckeligen sees af Hervara Saga cap. 1. så och Gudarnas Glesifwald och heliga Asparlandar / hwilket Homerus och the aldra ålsta Skaldeder bekräfta / som iag strax i sina Capitel wijsdare wijsa skal. Tersöre och Swe-

Mmm 3

riges

riges dö hoos dem är Pallat
te *LYCKSALIGAS ÖJ-
AN.* Men tee seene Lärda/
som intet hafwa förstått våra och
the Gråfesta Skalders art / hwad
som de förstodo genom den lufstiga
wederleken / sunda lusten och me-
ra sådane / wände detta in på Ca-
narie *Öijarne* / der som Pome-
randjer / Cicroner våra öfwerflö-
deligen / der man kan lefwa ofläd-
der / och ingen frost är / hållan-
des denna frutimbers wållustan
för de lycksaligas högsta Skatt.
In ter hugkommandes den stråfwa
helt och hållit moot de werldzliga
wissas tanckar om den rätta lyck-
saligheeten; utan bedroge sig af de
förblomerade ord som Skalderna
bruka i sina skrifter; såsom än i dag
många Christna göra att asmåla
ten ewiga glädien / taga lufstelse
af de lufstigaste ting / som te nu
finna här i werlden att asmåla ten
tillkommande. See / sådana ord
brukar och Plutarchus till at be-
skrifwa dessa lycksaligas *Öijar* i
sin Sertorio f. 571. der han säger
honom hafwa haft lust at öfwer-
gifwa sitt stora wålde och frigg-
wäsende / och sätta sig att bo på
dessa lycksaligas *Öijar*. Om
hwilka beskaffenheet han fick
kunskap genom någre resande per-
soner / hwilka kommo der ifrån til
Sertorium då han låg uti Spa-
nien / utom Narwa sund wid
wåsterhafwet. Så talar Plutarchus:
här (till Boetiske Landskapet i Hispanien)
kommo någre Skippare till Sertorium ifrån
Atlas *Öijar* / gwikta äro Skypde wid ett
trångt Sund och äro ifrån Africa 1200000
færg / och kallas te lycksaligas *Öijar*.

1. Hwar Atlas dö är till sin-
nandes / är widlyfceligen wist af
heela 7. c. och 8. Capitle.

2. Intet trångt sund / siñas fram-
för en haafzwiß / som är 1200000
færg från Africa, mera än ore-
sund

cap. 7. & 8, copiosissimè declaratum esse arbitramur.

2. Etiam in confesso est nullum reperiri Oceani perangustum fretum
1200000 passibus ab Africa remotum præter hoc fretum nostrum ore-
sun.

gressu amplius examinandorum, & deni-
que insulam ipsam beatam sacramque aut etiam
Beatorum appellaverunt. Hæc videntes po-
steriorum temporum Eruditi, nimis sanè
improvide omnia ad insulas detorserunt Ca-
narias, propterea quod has magno malo-
rum arantiorum, citreorum & fructuum ali-
orum proventu abundare, hominesque nu-
dos nullo in eis frigore torqueri cernerent,
Eoque pacto his mollium & effæminatorum
hominum deliciis, isti Beatitudinem à ve-
teribus tam operosè celebratam malè æsti-
marunt, & quidem contra omnium sano-
rum hominum mentem, qui justitiam,
Fortitudinem, Concordiam, veramque
beatitudinem cum istis tam inanibus corpo-
reæ voluptatis illecebris raro aut nusquam
cohabitare posse nobis facilè concedent.
Nec est quod quisquam sese phaleratis Poë-
tarum verbis tueatur, aut nimis comptà illo-
rum oratione deceptum dicat, cum istoc pa-
cto meris quoque deliciis metienda forent
gaudia in cœlis, omnibus vere piis & beatis
hominibus in sacris literis promissa & per ea
quæ corpori grata sunt atque jucunda, non
uno in loco perfunctoriè adumbrata. Idem
scribendi genus amasse videtur Plutarchus
insulas Beatorum descripturus in Sertor: p.
m. 571. ubi Sertorium in Hispaniâ extra
fretum Gaditanum in oceano constitutum,
audita harum insularum descriptione ab o-
re nonnullorum qui inde venerant, *mirifico
desiderio eas insulas incolendi, & dominatu bellisque
fuiti, in quiete vivendi captum*, narrat. Sunt au-
tem hæc Plutarchi verba quæ observari
vel præcipuè merentur: Hic (in Hispania Batia)
nauta quidam conveniunt eum, modo ex insulis Atlanticis adveni-
sunt hæc duæ per angustum divulsa freto & distant ab Africa 1200-
000 passuum, & Beatorum appellantur.

Nempè 1. ubi Atlantica sita sit insula in

sundense dictum, & Sveoniam five Atlanticam ab insula Zelandia & reliquo orbe australiori divellens: De freto vero Hispanico hæc Plutarchi verba neutiquam capienda esse, vel inde liquet, quod Sertorius illud transmisisse & ad Hispaniarum dextrorsum flectens, in Nautas qui ex insulis Atlanticis five Beatorum venerant, incidisse legatur. Præterea cum Hispanicum fretum Hispaniam ab *Africa* dirimat, non poterit sanè ab hac passu uno, nedum 1200000 passibus abesse. Longe denique majorem freti nostri quam Hispanici angustiam esse novimus.

3. Quod insulæ hujus ab Africa distantiam concernit, planum est 1200000 passus efficere 10000 stadia, id est gradus 20. Est autem summum Africæ promontorium una cum freto situm ad latit: grad. 36: fretum quoque orefundense ad latit. grad. 56, ac proinde ab Africæ litore remotum gradibus 20, ita ut dimensionem veterum hæc nostra ad unguem respondeat. Nihil autem est horum omnium quod ad insulas Canarias accommodari queat: primum enim nulli per angusto adjacenti freto; Deinde ab Africa solum 7000 pass. five 58 stadiis vel duobus fere mill: germ: absunt secundum Plin. Lib. 6. c. 32. p. 303, ut ut hoc tempore duos numerent Geographi gradus, id est 30 mill: germ: ac etiam à continentis litore ad insulas remotissimas gradus quinque. Tertio, insulas Beatorum, adeo opulent civibus & incolis scriptores omnes; cum ex adverso Canarias propemodum desertas & hominibus vacuas Plinius L. cit. faciat, *unam tantum adiculam ex lapide in harum insularum una, & in aliâ apparentia vestigia edificiorum* tamquam res miras & observatione dignas commemorans.

4. Deniq; & ab eodem Plinii capite discimus ne quidem eo ipso tempore omnia viris eruditis circa Fortunatas insulas satis liquida fuisse. Inter Canarias

sund wid Sweriges Atlas öf förre hwar man wiss theela werlden / för ty Spaniska Eunde försås här intet / emedan Plutarcus nämper det näst förr / att Sertorius för der igenom uti till Spaniska Eundan / på höger / der han råklade desse Skeppare. Sedan ligger det emellan Africam och Spanien och kan så tife war ett steg der ifrån mycket mindre 1200000: icke heller är det så trångt som vårt Sund.

3. 1200000 steg det görä 10000 stadier / det är just 20 graders nu ligger Africa med sitt Sund och öfwersta Näs och sjöda under 36. högdz graden och Sweriges eller Atlas Sund wid 56 högdz grad / hwilket gör just 20. grader såsom det wore mått i den nedag. Intet af detta kan lämpas till de Canariske Öjar: ty först liggia te intet wed något Sund. 2. Är emellan dem och Africa en meera än 7000 steg / det är 58 stadier som är mot 2 Tyske mil / som sees af Plinio lib. 6. cap. 32. fol. 383. ehuru de i dag räknas på 2. grader der ifrån / det är mot 30 Tyske mil; men några af dem som liggia längst ut / äro mot 5. grader från landet. 3 De lycksaligas öjar räknades mähta folkrika / som sees af alle Skrifter: men Canarie öjarna ne wore alle öde som läses i samma Plin. Capittel / och allenast en stades eller två / hade de funnit lite fennerecken efter ett hybell eller twenne.

4. Man kan och see klarligen af samma Plinii rum / at de Lärda den tiden reeda hafwa blandat desse öjor tillsammans: ty ibland te lycksaligas och Canarie öjarna / nämner han en som skulle heca Smöön af det / at den altid war rådt med Smöö; ingen Båhman i dag finnes

nes / som ärligen reeser Canarie
 öfvarne Förby / som någensin detta
 bevitnar eller der finner någon öf-
 till det namnet eller till sådant ut-
 seende / som är och omöjligt /
 emedan the liggia alla lifa under
 en Himmelens ousäjelige heeta.
 Utan **SNÖLAND** är
ISLAND / som så är kallat
 fördom / vilket sees af Arngrimii
 Jonæ Island cap. 1. som Således
 talar : fol. 357. Först hafwer Is-
 land heet **Snöland**. Och det är den
 rätta **SNÖ** / som må-
 stedeles / heela året är be-
 täckt med **Snö** / och ligger mo-
 der Atlas ej. De andra orden / med
 hvilka Plutarchus afmålar desas
 lyssaliga **Dijar** / såsom är des
 at hela denna Sveriges öf fallas
 des af degambla **Gräfer Heligödn**
Fruchtsamheet och ljustiga wä-
 derlet skola wis widare förklara
 i Capitlet om **Glefs Wald** och des
Aspartundar. Förutan nu och de
Lyck-saliges **Dö** och des Inbyg-
 gater **Lyck-salige** och **Helige**, så äro
 och många des orter således näm-
 de / såsom den namfunnige **Helge-
 ådn**, som åstfälligstades uti **Norste**
R. Sag. §. 148. 150. fol. 165. och
Snor. fol. 273. nämnes / uti hvil-
 lens oos med **R. Anunds Olofs**
Stottfungs sons makt **S. Olof**
 i **Norige** slog **R. Knut Englands**
 och **Danmarks** **Ronung** / hvilken
Heliga å ligger under 56 högdz gr.
 35. middagz-lin. 2. 6. fol. 14.
Helgenes kallar **Heberstein** f. 87.
 den stora klippan wid **Agronde**
 eller **haffswalget** / den eliest kallas
Moskenas under den 68. h. gr. 32
 midd-lin. Under den 65. h. gr.
 och 32. midd. ligger och **Helige**
 land som läses uti **Snor.** f. 80. och
 i **Rungz Sag.** **Helgesnabben**
Elgesnabben kallas den första
Skepshamn / när man far af
Österhafwet in åt landet under

59.

flectentibus aperiens ad latit: grad: 59. & longit: grad: 41. in Tab.
 43. Fig. 149. quem portum **Blavius** in **Atlant: Tab. Svec. & omnes**
Lonii

narias enim & Nivariam quæ hoc nomen accepit a
 perpetua nive, recenset. Atqui nullam insulam
 hujus vel nominis vel indolis juxta Canarias
 nunc reperire possunt qui illuc navigant.
 Quinetiam frustra quis inter eas & sub
 tam fervente Solis æstu quæsierit insulam
 perpetua nive obductam. Nivariam igitur
 potius appellemus Islandiam, cum ob suffra-
 gium Arngr. Ionæ, in Island. part. 1. Sect. 1.
 Hic (Naddodus) Snoelandiæ (Nivariæ) no-
 men insulæ, a nive indidit; tum ideo quod nix
 illam toto ferme anno tegat; & denique
 quod Atlanticæ objecta sit. De reliquis in-
 sulæ Beatorum virtutibus quarum Plutar-
 chus mentionem facit, fecunditate puta So-
 li & clementiâ cœli, in Capite de Campis
 Elysiis horumque hortis prolixius agendum
 restat. Sveoniam igitur totam Græcis He-
 lixoiam (**Heligzöja** / id est, Beatorum insu-
 lam) & incolas ejus Beatos sacrosque vocatos
 fuisse percepimus: Ejusdem quoque appel-
 lationis vestigia in nonnullis ejus partibus
 occurrunt, quales sunt **Heligedå** / sacer amnis
 in Hist: Reg. Norveg. §. 149. 150. p. 273.
 memoratus, cujus in ostio Anundi Regis
 Olai **Stöthkonungz** Regis filii viribus S.
 Olaus Rex Norvegiæ Canutum Reg. Bri-
 tanniæ Daniæque cecidit. Situs autem
 est hic amnis ad latit: grad. 56. & longit:
 grad. 35, in Tab. 6. Fig. 14. Inde **Heligenåds**
 sacrum promontorium quo nomine apud Heber-
 stein: p. 87 veniingens ille scopulus prope
 Acherontem five maris umbilicum, quem
 alii **Moskenåds** vocant, ad latit: grad: 68,
 & longit: grad: 32. Inde **Heligeland** / sacra
 regio apud Snorr. p. 80, & in Hist. Reg: ad
 latit: grad. 65, & longit: grad: 32. Tum
Heligesnabben five **Helgesnabben** / portus sacer
 in mari Balthico primum sese naviganti-
 bus & cursura versus interiora regionis

Lonii, Anton: Jacobs. P. Clafenii Vagenariisque mappæ hydrographicæ repræsentant. Post *Heligeö* sacra insula quæ est *Helgekonsö* sacrarum musarum insula, & *Jungfruö* virginum insula dicitur, inq; Buræi & Blavii mappis ad latit: grad: 61; & longit: grad: 41, ut & in Tab. n. 6. Fig. 14. expressa est. Et denique *Heligfons* fiåll *Heliconis mons*, ad latit: grad: 63, & longit: grad: 43. Plura hujusmodi loca occasione alia recensēbimus.

CAP. XVI.

De Scandia sive Scandinavia, indubitatis apud omnes Sveoniæ nominibus.

§. I.

Inter recentiorum temporum eruditos homines nemo est, testibus Ortelio, Hoffmanno & Carolo Steph. in Lexicis, ut & Cluverio in sua Germ. l. 3. c. 41. p. 172. & Pont. in Desc. Dan. p. 669. qui per veterum Scandinaviam, Sveoniam Norvegiamq; intelligendas esse negat; interim tamen cum in veterum scriptis plurima occurrant locorum nomina insigniora, à viris doctis prætermissa, aut non satis feliciter indagata, nobis certe aliquid in eo genere tentandum visum est, adjumentum sumpturis primum ex Plin. Lib. 4. c. 13 p. m. 230. insulam Xenophonti Balthiam (*Baldursö*) dictam Pytheas Basiliam (*Bastey*) nominat. Feruntur & Oona (*Öland*) in quibus ovium & avenis incolæ vivant. Alia in quibus equinis pedibus homines nascantur, Hippopodes appellati: Fannesium (*Fane*, *fit*) alie in quibus nuda alioquin corpora pragrandes ipsorum aures tota contegant. Incipit deinde clarior aperiri fama ab gente Ingevonum (*Ynglingar*) quæ est prima inde Germania (*Germennen*). Sevo mons ibi immensus, nec Riphæis jugis (*Ripshelsbårgen*) minor, immanem ad Cimbrorum usque promontorium (*Rimmernås*) efficit sinum, qui Codanus (*Stöthaståren*) vocatur, refertur insulis: quarum clarissima Scandinavia [*Standö*] est, incomperta magnitudinis, portionem tantum ejus quod sit notum, Hillevionum gente [*Hillefingarne*] 500 incolente pagis [*Hundart*] quæ alterum orbem terrarum eam appellat. Nec est minor opinione Eeningia (*Owenland* / *Finland*). Quidam hæc habitari ad Vistulam usque fluvium

Weiß

59. högdz grad 41. middagzlin.
43. Taffa 149. Fig. som ses af
Blaus Atl. Tab. Sveciæ, och alla
Holländska sidfort / såsom Lons,
Thunnis Jacobs, P. Claf. och
Vagenari. *Helgion*, som och kallas
Helgekonsö och *lung-fruön* se *Buræi*
och *Blaus* tafflor liggandes under
61. h. gr. och 41. midd. 6. Taff.
14. Jttg. sedan *Helikonsfiel* under
63. högdz gr. 34. midd. 6. T. så.
och 43. T. förutan många an-
dra / som til sit rum spares.

CAP. XVI.

*Om Sveriges namn
Standö.*

§. I.

Det är nu ingen af dessa tids
ders Lärda män / såsom ses
af Ortelii, Hofmani och
Caroli Stephani Lexicis, så och
Cluv. 3. c. 41. f. 172. Pont. Desc.
Dan. f. 669. och andra / som nefar
att icke de gamblas *S* benämnd
Scandia, är Sverige tillika med
Norie. Men såsom uti de gamblas
skrifter många andra rum på samma
Sö nämnas / som äro märkliga /
och likväl af de sennare Lärda för-
bigångne / iniet vettandes hvar
de stola igenfinnas / hvar före vilka
vill sådane uppsöka / och först för
och taga Plin. l. 4. c. 13. f. 230.
som således talar: Denna *Sö* som
Xenophon kallar Baldurs ö / kallar Pytheas
Basteej, hvar och *Öland* ligger / der folket
leswa af Fogelägg och Hasra. Där äro och
andra öjar / der folket baswa hästeförter / och
kallas Hästfotade. Andra orter äro och / hvar
folket kallas Fannesi / hvilka äro nakutta /
menderas öron så stora / att de täcka hela
troppen. Sedan är der ett mäktig berömbd
och befañdt folk / som kallas Ynglingar /
hvars land är begynnelsen til alla German-
nen; där är det stråfeligå långa och böga bår-
get Sevo, intet mindre än Riphels bårgen /
hvilket stiggandes altin til Kimmernes gård
och instänger en stor baswiß / som kallas
Götesfiären / upfyllt med holmar: af hvilka
den sörnåmbsta är selwa *Standö* / af en
obefañdt storleef. en del af henne / som befañde
är / bebo Hillefingar na til 500. byar (eller

Noo

Hun-

Hundari) hvilka kallas denna ö den andra wården. Är icke heller mindre tanta ont Quenn-land (Finland): somliga sä ätt bou bebos alt intil Vettla floden af de Sarmader, Veneder, Kyrer, och Hirer. Stora hafswisten kallas Gylfes skär eller wist. Den i des oos eller sund ligger den Lære stræt der hoos är Langelands skär/ intet långt från Kimbrerna. Detta Kimbers nås löpandes långt ut i hafwet gior det list ett nås hwars udd kallas Gautarit. Tingu tre öar äro der ifrån de Romerskas waru bekante/ af hvilka den namnligaste är Burkon som af oss kallas Wöndön af den slagz frucht / som sielfsträfwandes der wäxer/ list bönor. der ligger och Glessis holmarna. Den som läs detta Plinii Capitel så och det 16. han skal mena/ som och orden medgifwa / att denne stora ö / som kallas Basse-ey och Baldurs-ey, skal wara skiftat i många stora delar och öar / såsom det uttryckeligen ses af det 16. cap. fol. 234. der han säger: det äro de som strifwa om andra öar / såsom Scand, Dumsö, Bergen: och den största ibland dem Norie, ifrån hwilken seglas til Thule. Dessa alla länser / som Plinius hafwer ment, wara sårskilta öar / äro ett helt land / eller en ö / eller nås / som hwar människa nu i dag weet / och widare skal wijjas: öfwer hwilket man intet undra måste/ emådan de gamla al sådan kundskap om de längst bort från sig liggande länser hade/ igenom ärskilligas berättelser / hwilka hafwa desse orter besökt / och den ena hafwer den delen besökt / den andra en annan: hwar af man kan se att det är icke heller under / att Ptolomeus hafwer giordt hela Ewerige eller Scand til en liten ö allenast af 2. grader / det är 30. mils längd / och alla des andra delar satt somliga på öster sidan i Finland / somliga i Ryssland / somliga i Tyskland / och somliga i Danmark. Wij wilja altså komma til Plinijs ord / och dem förklara.

1. Säger han denna ö kallas både Baldurs-ey, och Basse-ey. hwilka namn äro uti det 11. Cap. och 12. Cap. förklarade.

2. Wid henne säger han ligga en holma benämnd Öna/ hwilken är Öland / ty ingen annan holma i he-

(Weistflododen) / à Sarmatis (Sarmader) Venedis (wänder) Scyris (Kyrer) Hirris [Hirer] tradunt. Sinum Cylipenum [Gylfis Skär eller wist] vocari: & in ostio ejus insulam Lærim [Lære]. Mox alterum sinum Lænum [Langelands skär] conterminum Cimbris [dhe Kimbrer] promontorium Cimbrorum [Kimbersnås] exurrens in maria longe. peninsula Romanorum armis cognita. Eant nobilissima Burkon [Borkum] Fabaria [Wöndö] a nostris dista a frugis similitudine sponte provenientis. Item Glessaria [Glessis holmarna.]

Qui hæc Plinii verba diligenter perlecta cum illis, quæ in cap. 16 habentur, conferre sustinet, insulam hanc magnam, quæ Basilia & Balbia vocatur, in partes siue insulas complures divisam esse suspicabitur: id enim verba cap. 16. p. m. 234 plane voluit: Sunt qui & alias (insulas) prodant: Scandiam, Dumniam, Bergos, maximamque omnium Nerigon, ex qua in Thulen navigetur. Verum quas Plinius insulas putat esse separatas, unam esse regionem, insulam vel peninsulam norunt omnes, & à nobis suo tempore probabitur amplius. Veteres autem aliter sensisse non est quod nos magnopere commoveat, cum ex narrationibus aliorum, qui hæc ultima terræ borealis loca visiterunt toti pependerit, istorum autem alii alia septentrionis loca viderint. Ex eodem fonte promanavit error Ptolemæi qui satis habens Scandinavia in longitudinem duos tantum gradus siue 30 mill: germ: assignare, reliquas ejus partes siue loca, vel ad orientem in Finnam & Moscoviam rejecit, vel ad meridiem in Germaniam & Daniam transtulit Hanc igitur verbis Plinii lucem nunc affundimus:

1. De Basiliâ & Balbiâ in cap. 11. & 12 omnia facta sunt planissima.

2. Ad Basiliam, inquit, feruntur & Ona, id est Öna & inde Öland. Nulla enim in toto Balthico insula est, præter hanc unam, cui nomen sit proprium öd id est insula, quippe quod in reliquis nomini proprio appensum legitur. Quod de avium avis & avis habet, id experientia hodierna confirmat. Onarium quoque Mela Lib. 3. c. 6. pag.

p. 57. & Solinus c. 30 meminerunt, quorum hic posterior Sveoniam quoque *Abalchium* (*Habalddö*) appellat.

3. *Insulæ vero, in quibus equinis pedibus homines nascuntur*, in septentrionali sitæ sunt Bothniâ, & à piscatoribus tenentur, qui hyeme frigoris arcendi gratia, soccos ex fetis equinis confectos gestant & ea propter non male Hippopodes in fabulis appellantur.

4. *Fanneli*, Dii sunt & Reges, ipsique magnates in hoc orbe septentrionali uria nobis in cap. 9. §. 1. p. 363. fusius declaratum est.

5. *Clarioris famæ gentem vocat Ingævonum*, quos tamen alii codices Pliniani, ut ait Salmasius in solin. p. m. 229, *Incyæones* vocant. Sed Ptolemæus consentiente quoque Salmasio, *Igylliones* appellat, Tacitus vero *Ingævones*. Nisi Comentatores, doctissimos alias viros, Norvagicarum, Danicarum, Islandicarum, Bremensium & nostrarum rerum noticia Historiarumque lectio destituisset, neutiquam eos celeberrimorum horum *Ingævonum* (*Ynglingar*) origo latere vel fugere potuisset. Videmus equidem magnorum virorum conatus in eruenda vocis *Ingævonum* origine ex *In in*, & *wāningh* habitatione, ac si *Ingævones*, *inhabitatores* & *incole* essent. Atqui hac ratione omnes totius orbis incolæ, *Ingævones* appellandi forent. Certe parum attendisse videntur viri docti ad singularia illa Plinii verba, de *clariori fama gentis Ingævonum*, quæ genus illorum illustre & magnis facinoribus celebratum indicant. Miramur quoq; eos non attendisse ad verba Taciti de M. Germ. c. 2. §. 4. in quibus, ex uno filiorum *Manni* ortos esse *Ingævonas* tradit, adeo ut conditor hujus gentis nepos fuerit Tuistonis (*Tysse*) quem alias *Atinum* & *Neptunum* uti filium ipsius *Niordum* & *Mannum* appellare consueverunt, cujus filius *Frejus*, alius autem *Ingvo* dictus fuerat: id quod

par-

i hela Östersjön finnes / som hafwer det namn / såsom ett eget telt / utan alla hafwa tilnamn / hwar och myckenheet af fogelågg finnes / och än brukar så mycken hafra. Denna *Dö* nämner och Pomp. Mela l. 3. c. 6. f. 57. strax in wcd *Scand*: och Solinus c. 30. f. 39. där han kallar *Emeriges* *Ö* *HAbaldsö* (*Abalcium*)

3. De *öjar* / som Plinius säger beboas af folk / som hafwa hästafötter / äro de / som beboas merendels i Norbotten af fiskarne / och bruka om vinteren / för fiölden skuld / för af hästafötter / hwila å äro mäkta warma och lenna / hwar af de kallas hästfotada i segnerne.

4. De *Folket* / han nämner *Fanesir*, äro *Gudarna* / *Ronungarna* och de högsta i *Riket* / hwilket är vidare förklaradt c. 9. §. 1. p. 363.

5. På denna *Sweriges* *Ö* nämner Plin. ett mäktigt berömdt *Folk* / släkte wid namn *YNGE-LYNGAR* / hwilka efter Plinii skrifts ort nämnas *Ingevones*, men uti andra Plinii exemplar, som sees af Salmasio öfwer Sol. f. 229. nämnas de *Incyæones*, hwilka Ptolemeus (det och Salmasius medgifwer) kallar *Igylliones*, och Tacitus *Ingævones*. Hade de lärda / som öfwer dessa ord hafwa skrivit sina anteckningar / läst waras / de *Norssas* / *Danssas* / *Yslands* och *Bremessas* sagor / hade de intet farit wil om dessa widberömda de *Ynglingar* namns ursprung / hwilka mena den således kallas af ordet *YN* och *WÄN* / det är / *boning* / och betyda så mycket som *Inwånare*. På hwilket sätt alla människior / som i världen bo / kunna kallas *inwånare* (*Ingevones*) men de hafwa ringa betänkt Plinii ord / som säger at dessa äro högt berömda / det är / af en hög och förnem härkomst / och undrar jag at de hafwa

N n n 2

inter

änter bättre sedt uppå Tacitū hwilken i sin Germ. c. 2. f. 589. uttryckeligen nämmer den ena Mannens Son Ingve, hwilkens Farfar war Tyffe, den eliest kallades Atin och Nicudur, och sonnen Niord, den och kallades Man, hwars Son het Frei, den och kallades Ingve, hwilket endels af c. 7. §. 5. n. 52. f. 200. och skal vidare förklarad uti Cronologien och Konungarnas Släktregister. Allenast wilja wij här korreligen wissa att af denna Yngve som Tacitus och Plinius nämna / äro hela den Kungliga Släkten i Sverige kallad Yngstaätt / att aff hwars Faders namn Man / hela Sverige het Mannheim / som wißt är cap. 13. Om Sveriges Kungars Ynglingarätt / talar Edda f. 123. Ystlandaren Snorro Sturleson uti sin Sagas förtal uppräknar ättförliga Scaldar, som bestrefwo Ynglingarnas släkt / såjandes således: Tiodulf af Hwine war Kung Harald Harfagers Skald / hand gjorde en wisse om kong Rangwald af Heidinge, hwilken hand talde Ynglingar taal. Kong Rangwald war Kong Olofs son på Gierstad / som blef kallat Alf och war han Haldan Swartes broder. Wi denne wisse upreknade han trettio af hans förfäder och bestref deras dödd / begrafwelse och lågerstad: der war en hed Fiolner, Inge-frodís (Ingve-freis) son / som Swenstke dyrkade så länge; af honom blef de sedan kallade Ynglingar. Sedan seger han att Eivin Skaldaspil uti sin wisa Heleigatal / upreknade Hakon Karls den Norrskas släkt och Fäder alt ifrån Hakon Semnungson / som war och Ingwe Freis son / Fiolners broder; han säger och en Skald hetat Tiodulf, som alla Ynglingarnas bedrifter hafwer upreknat / hwilken han i sin saga efterföljer. Wi sin Cronika eller Saga om de Swenstkes Konungar fol. 9. seger och Snorro således: Freis hustru war Gerdir Gymnes dotter / hwars son war Fiolner Frei, hwilken kallades med sitt tillnamn Yngwe: hwilket namn hans afkomne lenge beholde för en åres Sköld / och kallades Ynglingar. Detta bewisnar

och

partim ex Cap. 7. §. 5. n. 52. p. 200, partim ex sequenti Chronologiâ nostrâ Regumque genealogiâ haberi poterit uberius. Hoc loco tenendum saltem erit ab Ingvone, quem Tacitus atque Plinius clarissimis verbis agnoscunt, genus omne regium in Sveonia nomen accepisse Ingævonum [Ynglingar], sicuti ab Ingvonis parte Manno Sveonia tota Mannheim appellata fuerat, qua de re in cap. 13 proluxius à nobis actum est. De regia vero stirpe Ingævonum in Sveoniâ, hac habemus ipsâ loci meridiana clariora testimonia, in Edda pag. 123. Snorro Sturlæsonius Islandus in præfatione ad Historiam suam complures enumerat Poëtas, quorum carminibus stirpem Ingævonum ipse celebratam fuisse norat, Tiodulphus Hvinaw, inquit, Regis Haraldi Pulcritomi Poeta, de Ragvaldo Heidungia Rege oden composuit, quam Ynglingar taal id est, seriem Regum Ingævonum appellaverat. Ragwaldus Rex olai Regis in Gierstad filius fuit, postmodum Alfo dictus, Haldan Nigri frater. In eadem Ode ex majoribus illius, 30 enumeravit patres quorum etiam mortes, sepulturas, tumulosque descripsit. Hos inter unus erat Fiolnerus INGVEONIS frodi sive Ingvonis freii filius, divinis honoribus a gente Sveonum diutissime affectus a quo postmodum nomen Ynglingar (INGEVONUM) natum est. Narrat

quoq; Eivinum Skaldaspil in Heleigetaal / id est, Beatorum Ode, Haquini Iarli Norvagi posteros & Majores recensuisse inde ab Haquino (Semnonis; filio) qui Ingvonis Freii filius & Fiolneri frater fuerat. Insuper cujusdam Tiodulti poëtæ mentionem facit, qui res gestas Ingævonum eâ fide composuerat, eum ut in Historiâ suâ sequi non dubitaverit. In Historiâ vero sive Chronico Regum Sveoniæ p. m. 9. memorat Snorro, uxorem Freii fuisse Gerdir Gymneri filiam, ejusque filium Fiolnerum Freium cognomento Ingvonem, quo cognomine posterij ejus, tituli honorificentissimi loco, diu fuerunt usui diutiusque Ynglingar (Ingævones.) Huic rei ad stipulatur Hist. Reg. Norvag. p. 4. ut & Adamus Brem: qui regum Norvagorum originem ex stirpe Regum Sveonicorum

corum repetiturus in Hist. Eccles. Lib. 2. c.

15. ita scribit: *Hakon iste crudelissimus ex genere Ingvar & giganteo sagvine descendens, primus inter Normanos, Regnum asripuit, cum ante a Ducibus regerentur. Plura de hac stirpe regia in Genealogiâ Regum profere-*

6. Apud *Ingævonas*, inquit *Plinius*, *Sevo mons imensus, nec Riphæis jugis minor, immat-*
nem ad Cimbrorum usque promontorium efficit suum,
qui Codanus vocatur. Sunt hæc evidentissima
Ingævonum & regiæ stirpis, nusquam nisi in
Sveoniâ, investigandæ signa. Etenim in eun-
dem plane sentum scripsit Solinus cap. 32.
mons Sevo ipse ingens, nec Riphæis minor collibus,
initium Germaniæ facit. Hunc Ingævones tenent, à
quibus primis post Scythas nomen Germanicum consur-
git. Hunc montem omnium eruditorum, ac
inprimis Ortelii, Hoffmanni, Caroli Steph:
& Hornii in Geogr. Antiq. Tab. Europ. f. 185.
consensus eundem judicat esse cum jugis
Sveoniam a Norvagiâ dividantibus, quæ no-
bis vulgariter Stjellar hoc tempore dicuntur:
nesciunt tamē illi vocis originem, quam nos
hic sumemus investigandam. In Westrogo-
thiâ ad latit: gr: 57, & longit: gr. 35, in Tab.
6. Fig. 14. situs est centumpagus Sewo-hun-
dari / & lacus Sewa-siö / quorum posterior
in mappis quoque Janlonii & Hondii com-
paret, atque etiam mons Sewa-berg qui ca-
put est & initium totius montis sive dorsi in
de versus septentrionem procurrentis, sed
prope Gotalum & ad latit: grad: 58 ita
(non tamen ad imas usq; radices aut æquam
terræ planitiem) intersecti, ut per istam ri-
nam aquas suas ex diversis & satis magnis
fluminibus collectas, lacus Veneris in oce-
anum effundere qveat: idq; per flumen illud
rapidissimum & toti antiquitati celebratissi-
mum Gotalum cujus undæ per hunc alveum
præcipitatæ cataraetam efficiunt à nemine
sine horrore maximo aspiciendam, quam
Historia Hevor: Effrasos / nos autem

Troll-

och den Norste Kungz Sag. f. 4.
Adamus Bremensis han be restar
och det samma om de Norstes
Förstar / att de woro af samma
Swenskas Kungslæcht / i sin
Kyrkio h. stories 2. boof. 15. cap.
saiandes: den Norste försten Hakon,
som war en mäcta grym herre / war aff
Ingves slæcht / och lättarnas blod / han
gjorde sig först til Konung i Norie / som for-
dom af förstar regerades Dennes
slæchte skal wisas i Släktregistres
Zaflan.

6. Sedan sägar *Plinius*, om
dessas Ynglingars ländz stora Bårg at det
heter *Sevo* hwilket är intet mindre än
Ripbels bårgen stigandes alt in til Rime-
mernäs / hwar igenom det instenger en
stor hafswijt som kallas Götha Stären.
Med hwad hårligare tækn kunde
YNGLINGARNAS Swes-
riges Konungars Att och Land
bestrifwas / hwilka och *Solinus*
med desse ord cap. 32. fol. 40.
stadfästet / seiandes: dett stora *Sevo*
bårget intet mindre än *Ripbellarna* / är
begynnelsen til *Germanheim*, och des Golt
Ynglingarna besitta detta bårget / boandes
strax utedan för *Skjutharna* ifrån hwilka
Germanernas namni hafwer sin första be-
gynnelse. Detta bårget *Sevo* är-
känna de Lärda och denna tiden
wara wåra stora stjellar som sees af
Ortelio, *Hofmanno*, *Carolo*
Stephani, så och *Hornii* *Geo-*
graphia antiqua Europ. f. 185.
Zafl. Men de wetta intet bårgetz
namns ursprung / det wij nu wil-
ja förklara: *Wti Wästergötland*
under 57. högdz graden / 35.
midd. 6. 3. 14. Stg. ligger *Sevo*
Hundari och *Seva-siön*, hwilken och
finnes på *Joh. Janlonii* och *Hind.*
Hondii taflor / och *Seva* bårge,
som är sðasta begynnelsen af detta
stora bårge / stigandes alt ända nor/
och når det kommer til den 58. högdz
graden til *Gaut elfuan*, gifwer det
en boge / doch icke in til *Slåta* tor-
den / utan så myck ic att *Weners*
siö / som mäcta många stora elf-
war och strömmar til sig tager /
får der slåppa fram alt sitt wass
in i wåsterhafwet genom denna hos
de gamla Scribenter namnefunni-

ga ström Gautalven fallandes öfver detta bärge bogt / och görandes det namfunniga hiffeliga saltet / som i Hervara saga kallas Effra Fos / men eliest Trollhättan / som ses i Blaus Atlant v. 2. T. Goth. f. 27. och uti Janson och Hondii taflor. Denna stora Gautalven nämna de gamla Skribenter såsom Plinius och Solinus, hvilken flod de nyare Scribenter intet wetta hwar de flodlingen sinna; Althamerus menar henne vara Oder i Tyskland / men H. Junius och andra swara der til at den nemmes hooft Ptolomeum och kallas Viadrus derföre menar H. Junius Gutalum vara floden All i Pryssen, men Cluv. i sin Germ. l. 3. c. 49. fol. 228 kullslår detta säijandes / denna floden löpa i floden Prægolam, eh heller vara af den namfunnigheet som Plinius och Solinus tala. Mycket mindre kan hon vara Gudings-å / en liten bäck uti Jutland / som är wid pås 1. Swänst milt som Blaus Atlas v. 1. f. 41 setter under den 56. h. graden. Ty talar Cluv. rätteligen af Plinio och Solino at Gutallus är ibland de äldra största och namfunnigste Ålflwer upptecknader. Ty skulle de gamla hafwa upräknat alla små åar och bäckar som falla i hwar annan eller äro allenast 2 / 3 / 4 / 10 / eller något meer amilt långa / hade ingen ånda varit på deras böcker. Wan de gamla hafwa allenast antecknat de största floder / största Berg / största Skogar och största Sidar / haaf och wijkar / att något så när gifwa de förnämsta folckens landh och landamärcken til känna. Ty willia wij först låta see af Plinio huru måcka nåt han alla de namfunnigaste floder i sin ordning från norr till Söder setter l. 4. c. 14. folio 232. säijandes Namfunniga ålwar äro dessa som flyta in i wästerhafwet Gutalven, Væifel, Alven, Væfer, Acms, Rhen, Mosa. Går

Trollhättan vocamus, & Blavius in Atlant. v. 2. Tab. Goth. p. 27. itemque Jansonius & Hondius in mappis suis delinearunt. Hujus Guthali sæpè, & cum laude meminerunt scriptores veteres, & in his Plinius ac Solinus, utut de loco ejus recentiores in diversas abierint sententias. Althamerus eundem cum Oderâ fluvio Germaniæ esse credidit; Sed confutavit eum H. Junius aliique ostendentes Oderam fluvium Ptolemæo & notum, & alio nomine designatum, dictumque fuisse Viadrum. Existimavit igitur H. Junius per Gutalum intelligendum potius esse Allium fluvium Borussia: Verum & hanc conjecturam destruxit Cluverius in Germ. Lib. 3. c. 49. p. 228. dicendo Allium, saltem Prægolæ fluminis ramum esse longeque infra eam famam quâ celebris est apud Plinium ac Solinum Gutalus. Eadem quoque ratio militat adversus, non dicam fluvium, sed potius rivulum Iutix Gudingså / qui in longitudinem tantummodo sesquimilliare Sveonicum habet; & conspicitur apud Blav. in Atl. v. 1. f. 41. ad latit. grad: 56. Itaque ex Plinio ac Solino rectissimè confecit Cluverius inter altissima & famosissima flumina omnino habendum esse Gutalum. Si enim diligentiam suam veteres ad amnes & rivulos quoscumque, duorum puta, 3, 4, aut 10 milliarium, extendere voluissent, librorum ac voluminum nullus modus aut finis futurus fuisset. Pro comperto igitur habendum erit flumina, montes, silvas, lacus, maria, & sinus tantum insigniores, tamquam regionum populorumque præcipuorum limites, à veteribus scriptoribus consignatos esse. Idque ita esse Pinius Lib. 4. c. 14. p. 232. declarat ubi in enumerandis fluminibus, non tantum ordinem a Septentrione versus meridiem accurate observat, sed etiam de clarioribus describere proficitur: Amnes CLARK in

in oceanum defluunt, *Gutalus*, *Vistillus* sive *Vistula*, *Albis*, *Visurgis*, *Amisius*, *Rhenus*, *Mosa*; quos in Tab. 2. Fig. 2. aut si mavis, apud Blav: Vol. 1. in Tab. Europ. ubi omnia typis accuratioribus descripta sunt, eodem ordine delineatos reperies: nempe *Gutalum* (*Gautalum*) ad lat. gr. 57. lon. 36. *Vistulam* (*Weissel*) ad lat. gr. 55. long. 42. *Albin* (*Elbe* / *Älfsven*) ad lat. gr. 54½. lon. 28. *Visurgin* (*Wefer*) ad lat. gr. 54. long. 26. *Amisium* (*Nems*) ad lat. gr. 53½. long. 24. *Rhenum* (*Rhein*) ad lat. gr. 53. long. 22. *Mosam* (*Mosa*) ad lat. gr. 52. long. 21. In hoc uno tamen lapsus videtur Plinius quod *Vistulam* in Oceanum effluere dicat, cum in mare Balthicum sele potius effundat, nisi forte quis Plinium hoc nomine excusandum ducat, quod mare Balthicum nihil aliud quam oceani occidentalis finum constituat. Præterea ex Solino observavit Claverius *Gutalum* flumen esse altissimum h. e. valdè editum. Id ita verum esse contendimus ut nulli flumini magis comperere possit. Est enim tribus aut summum quatuor milliar. Sveonicis ab ostio *Gutali* ingens illa & nemini non audita cataracta, cujus altitudinem vel ex eo metiri licebit quod navium malos quantumvis proceros & crassos peream ad oceanum demitti solitos, ita à summo præcipitet, ut inter labendum sui per ambas extremitates semel circumrotandi spatium & facultatem habeant, ac etiam ad fluminis infra eam currentis fundum altilios non raro in plurimas partes disrumpat. Certè inter flumina reliqua à Plinio recensita nullum est, quod tam brevi spatio per Cataractas in altum elevetur, cum ea omnia à milliaribus multis navigabilia sint, juxta id quod ipsi in Cap. 7. §. 5.

n. 7. p. 156. annotavimus, & unusquisque, modo ita libeat, per experientiam novisse potest. Etiam inter clariora & celebriora flumina numerandum esse *Gothalbam* sive *Gutalum*, monet nos Ad: Brem: de sit: Dan: p. m. 17. Ibi in Sveonia etiam est *Albis* fluvius, de quo *Lucanus* meminisse videtur, qui oritur in prædictis Alpibus, perque medios *Gothorum* populos currit in Oceanum, inde & *Gothelba* dicitur.

man till min 2. Taf. 2. Fig. eller til Blaus 1. Europ. Vol. 1. der de noget nettare äro afmåade / så finner man dem i samma ordning: och först den stora *Gautalven* (*Gutalum*) under 57. högdz grad 30. middagslinien *Veiselen* (*Vistulam*) 55 h. gr. 41. m. *Alven* (*Albin*) 54½ h. gr. 28. m. *Vefer* (*Visurgis*) 54 h. gr. 26. m. *Nems* (*Amisius*) 53½ h. gr. 24. m. *Rhen* (*Renus*) 53 h. gr. 22. m. *Mosa* (*Mosa*) 52 h. gr. 21. m. Och får så Plinius allenaft vill der uti at han säger *Veiselen* falla i västerhafvet / som dock faller i Österhafvet / fast det är en vill af väster hafvet. Sedan säger och Claverius af Solino att *Gautalven* fallas en treffelig hög flod; hwilket sannertlig henne kommer til för alla: ty 3. eller 4. Swenska mil ifrån hafvet är hennes strälfeliga och widberömda fall / deri mähta långa och stora mastetrån moste försökta / när de til hafz såndas / hwilka en gång uti fallet sig omkasta / hwilket / om de uthålla / komma de öfverabba fram / hwar och icke falla de i många stycken sönder. Sedan uti fal hafvet ingen annan af de stora upnåmbde floder / utan kunna på många mil seglas uppföre som wißt är cap. 7 §. 5. n. 7. p. 156. och allom nogsampt funnigt. Til det tridie at denna flod är namnfunnig; wises det af *Adamo Brem.* d. S. D. fol. 17. som säger Der i Sverige är *Älven* / om hwilken *Lucanus* talar hwilken begynnes up i deras *Alv* eller *Giall* / och löper igenom *Gotalandet* in i västerhafvet / och derföre fallas *Gotalven*. *Nthi Kungz-Sagorna* fol. 88. §. 87. *Pallas* hon *Gautalv* i *Kung Olof Eriks* tid: så och af

af Snor. f. 32. uti K. Godricks den gambles tijd: och många annorstädest i våra sagor emådan Konungarna plåga där hålla sina sammankomster. Ut Västergöts land en mycket långt ifrån denna Gautelf / är en ort benämnd Gautala / som nemnes uti det register som står backeffter gamla Westgötlagen f. 96. och uppräknar de första Westgöta Biskoper / war den och nämnes som upbyggde första Kyrkian i Gautalum. Här kan nu den gunstige Läsaren se / att uti vår gamla Swenska Skrifwets detta ordet altid med dubbel vocal *au*, hwilken de Latiner hafwa wändt til en enfaldig / antingen *u* eller *o*, såsom det nu af oss i dag fördräfwat skrifwets. Af Gauter, har Ptolomeus giordt *Guter*: af *Gautalv* har Plinius och Solinus giordt *Gutalum* och Adamus Bremensis *Gothalbin*: af *Gautastären* har Mela giordt *Codanum sinum*: af *Gauthadna* har Mela giordt *Codanonia*: af *Gauthar* gödra och wij nu Götar, med ett *o* och två punchter öfwer. Wij willia nu åter komma til wårt *Sevabärg* / sedan wij hafwa wiist det något böcka sin ryg för den widt berömbda *Gotalalven*, att det går widare ända up nor ät / alt in til Kimernes under 71. högdz gr. som Plinius märkeligen säger; och nämnes des namn *Sevo* wid åtskilliga orter / såsom emellan *Wernland* och *Norie* under 60. högdz grad 36. midd. 43. Last. 149. Jtg. är en des bergz arm eller gren som kallas *Sevabärg* / och en stor ström wid namn *Sevaan*. Ut Blaus atl. 2. f. 3. står *Sesaa*. sedan under 62. högdz gr. är *Sevasiel* / som och kallas *Svevossiel* *Svecossiel* / wid *Lybysiel* emellan *Heruls dalen* och *Norie*. Ut *Rungz* ^{Ca}

diam & Norvegiam situs ad latit: grad 60. & longit: gr: 36. in Tab. 43. Fig. 149. item *Sevao* / ingens fluvius, quem Blavius in Atl. 2. p. 3. *Sesaa* appellat. Tum etiam *Sevasiäl* / aliis *Swevosiäl* aut *Swefofiäl* certa montium

Ex Hist. Reg. p. 88. §. 87. fluvium hunc tempore Olai Stotkonungz / *Gautalf* id est, *Gutalum* vocatum fuisse discimus. Idem nos, sub Rege Gothrico prisco docet Snorro p. m. 32. Historiæ nostræ reliquæ testimonia plura hujus rei facile suppeditabunt, ut & claritatis ejus causam, nempe *Conventus publicos prope flumen hoc, a Regibus haberi solitos*. In *Westrogothiâ* haud ita procul ab hoc *Gothalbi* sive *Gutalo*, locus est *Gautala* dictus, quem index *Legibus antiquis Westrogothorum* suffixus p. m. 96 nominat, ubi inter primos *Westrogothiæ* *Episcopos* aliquis nominandus venit *primi templi conditor in Gautalum*. Ex his facile apparet majores nostros in hac voce usos fuisse diphthongo *au* / quam latini in vocalem simplicem *u* vel *o*, una nobiscum non sine nominis aliqua corruptione mutarunt. Ita quoque *Ptolemæus* ex nostro *Gautar* fecit *Gutas*, uti *Plinius* ex *Gautalf* / *Gutalum*, quem *Adamus Bremensis* *Gothalbin* vocat. Porro ex *Gautastiar* id est *Gothico sinu*, *Mela* formavit *Codanum sinum*, & ex *Gauthadna* / hoc est, *Gothica insula*, *Codanoniam*. Nos ipsi deniq; pro veteri vocabulo *Gautar* / hoc tempore *Göthar* scribimus legimusque, diphthongum *au* in *ö* mutantes. Sed ad montem *Sevonem*, quem dorso non quidem penitus intersecto, verum aliquousque depresso, clarissimo flumini *Gothalbi* sive *Guthalo* transitum supra se patefacere, ante diximus, jam revertendum erit. Hunc montem *Plinius* versus septentrionem ad *Cimbrorum* usque promontorium excurrere ait; & nos quoque in diversis partibus nomen ejus adhuc observamus, inter quas numeratur merito *Sevabärg* / quidam hujus montis ramus inter *Vermelandiam*

rium iuga propè *Snybsfjäll* montes *Libycos*, inter *Herulzdalen* / id est, vallem *Herulorum* & *Norvegiam* ad latit. grad: 62. surgentia. In *Histor. Reg: §. 183. 184. pag. 105.* mentio quoque fit asperrimi montis nomine *Sesj-urt* / id est *Sevonis montis* quem *S. Olaus Rex*, ex *Norvegia* in *Sveoniam* iturus, primus omnium superavit & immani cum labore penetrabilem fecit. Denique & in *Lapponiâ* supra fluvium lacumque *Sevam* ad latit: grad: 67, & longit: grad: 39 mons est *Saivonari* (sacer mons). Verum ad originem vocis *Sevo* accedere præstat. *Sesj* / *Säf* nobis *scirpus* est, & *Iuncus*. item *Seve* / *quietus*, *felix*, *probus* in *Eddâ* & *clar*. *Verelii Ind: Scandico*. Inde *Seweligh* / *modestus*, *pius*. Etiam *Lappones*, quidquid sanctum est, *Saiva* vocant teste *clar: Scheff.* in *Lappon. cap. 34. pag. m. 375.* Unde facile liquet montem hunc olim *Sevo*, & *Saivo* dictum, quoniam ab accolis *Lapponibus* nondum *Christianis* factis, pro *Sancto* quodam *Deorum* receptaculo ad hanc usq; diem habetur: & in eodem errore versatos fuisse majores nostros postmodum ostendemus. Et Montē igitur & *Insulam* tam *Græci Latiniq;* quam nostri scriptores *sacram* vocaverunt.

6. Hunc montem maris sinum efficere tradit *Plinius*. Idque ex *Tab. 6. Fig. 14.* tam conspicuum evadit, ut nulli, extra hanc nostram, orbis regioni aptari queat.

7. Et sinum *Codanum* appellat, qui nomen suum inde à freto *Holmiam* usque, hoc ipso die servat. Inde sinus eum *Sveonicus* excipit. Etiam *Mela l. 3. c. 3. & 6.* *Codanum* vocat.

8. Addit quoque, insulis eum sinum esse refertum. Idem *Mela* refert *l. 3. c. 3. p. 52. Super Albin [Germaniæ] Codanus (Gödehustären)* ingens sinus magnis parvisque insulis refertus est. Hac re mare quod gremio litorum accipitur, nusquam late patet, nec usquam mari simile, verum aquas passim inter fluentibus ac sæpe transgressis, vagum atque diffusum facie amnium spargitur: qua litora attingit, ripis contentum insularum non longe distantibus, & ubique pene tantundem, ut angustum & par freto, curvasque subinde se longo supercilio inflexum est. In eo sunt *Cimbri [Klämparna]* & *Teutoni (Teutarn)*: ultra, ultimi *Germania (Sveodansheln)* *Hermiones*

Sagorna §. 183. och 184. f. 105. kallas de värsta bärg och fjällar som *S. Olof* for öfver från *Norie* til *Sverige* / *Sessurt* (*Sevo mons*) der ingen för hade varit fram och han lät röda. Sedan up i *Lavland* / öfver *Sava* *Floden* och *Siön* wid 67. högds grad 39. middagslinien kallas ett bärg *Saivonari*. Nu vilja wij komma til ordets ursprung. Se kallas den långa hvarsen i *Siön* och *strömarna*; *Seve* kallas och den / som *stilla* / *lycksalig* och *from* är / se *Ed. och Cl. Wer. Lexicon Scand.* dådan *Seweligh*, den *from* och *gudfruchtig* är *Lapparna* kalla än alt det / som *heligt* är / *Saivo*, såsom ses af *Cl. Schef. Lapp. c. 34. f. 375.* dådan kallas detta bärget *Sevo*, och *Saivo*, ty uti dem mena ännu de *Lappar* / som en *Christina äro* / deras *Gudar* *boo* som och våra förfäder trodde / hwilket på sit rum wisas *Kal. 2r* alt således hvarwa bärget af oss och de gamla *Gråkiste* och *Latinsk* *Scribenter* kallar *heligt* så väl som hela ön.

6. Sedan säger *Plinius* at detta bärget instänger och såsom om hvarfwer en stor hafswik: detta ses af samma 6. *L. 14. Fig.* och kan intet lämpas til någon annan ort i hela världen.

7. Hafswiken kallar han *Göta Elfären* / såsom hon ännu i dag kallas / alt up mot *Stockholm* / der *Svenska fläde* wedtager: så nämnes hon och af *Mela l. 3. c. 3. c. 6.*

8. Denne wara upfylt med holmar och klippor säger *Plinius*, äfwen såsom *Mela l. 3. c. 3. f. 52.* talar / således: *Öfwan Älven* (nemligen *Elfwen* i *Östland*) är *Göta fläden* en mäktig stor hafswik / upfylt med stora och små holmar. Ja så at hafwet in wed stranderna har aldrig någon wid eller rymd / elser är litt något haf / utan af des man / som flöter både längs och tvärför / hit och dit / är det likare äro och *strömar* / och der det stiger är *stranderna* / innehålls det af de många holmar / som intet äro langt från hwar andra / och allestädes såsom många fläder / hwilket omfärdt böjer sig med en stor tref. Ut den *Göta fläden* bo *Klämparna* och *Teutarna*,

och längre bort de yttersta af Germaniæ heim/
Hermännien. I 6 Cap f. 57. säger han
emot German heim ligger Wetahed / uti den
hafswiken / som wij tillförnde kallade Gota-
flåren. Wetahed (diar) är Stånö den
förste och ynnigaste / in på hwilken än Teu-
tharna eller Thioderna bo.

9. Af Sveriges yttersta del /
som än i dag kallas Scand / kallar
nu Plinius och Mela hela Sverige
Scand / hwilket intet omant är
allom Lårdom / som här ofta wißt
är och låsas kan äfren så om andra
orter: der om wij och något för-
mått hafwa uti 7 och 9 Cap.

10. Endel af Scand säger Pli-
nius, Helsingarna bebo til 500 hün-
dari eller byar. Helsinglandz storleek
läses i Blaus Atlante v. 2. f. 21.
af H. Knut Jonssons drottens bref
gifna i Tilga A. 1328. At det war
ifran dala alen under 60. högdz
graden alc up öfwer 67. högdz gr.
och tilbaka öfwer Bortn in til Ca-
iane träff under 65. högdz gr. der
det lyckades. War således nästan
hålfwa Sverige / och såsom Plato
säger at hela Sverige (som förfla-
rat år c. 7. §. 587. n. 87. f. 271) /
war skiffat uti 1060. hündari / så
träffar detta wäl in / att Helsing-
geland hafwer 500. hündari / em-
dan det är i estan hålfwa Sverige.

11. Stämmer och wäl der emot
det Plinius säger / att Quenland
eller Finland är intet mindre / ty
det begynnes och under 60. h. gr.
och lycktar wid Caiane träff mot
Helsingeland / och öfwer nor mot
hafwet. Detta ordet skrives
ätskilligt hoos de gamla. Eningia
har Plinius, Fennos Tacitus, Phin-
nos Ptolomeus, Scritofinnos P.
Diac. Finnos Jornandes. De andra
flags folks orter / som han kallar
Sarmader, Vender, Scyrer (Kyrer)
och Hirrer äro endels för uttolka-
de 8 och 9 Cap. och spares some
til annan lägenheet.

12. Plinius säger och at denna
stora hafzwiken kallas Gylfeskär
hwilket Plinius hafwer af Edda

My-

ptuni operâ terram hanc aratro scidisse memoratur, ita ut sulci sinus, &
gle

(Hermännien) & cap. 6. p. 57. Contra Germaniam Vella
(wetahed) in illo sinu quem Codanum diximus. Ex iis Scandona-
via (Stånö), quam adhuc Teutoni (Teusterna sive Etuderna)
tenent, ut magnitudine, alius, ita facunditate antestat.

9. Ab ultima Sveoniæ Australis parte
Scaniâ, Plinius & Mela toti imposuisse vi-
dentur insulæ nomen Scandinaviæ, more
eruditis perfamiliari, & aliarum regionum
exemplis â nobis passim, maximè tamen in
cap. 7. & 9. confirmato.

10. Portionem ejus ab Hillevionum gente D
incolente pagis teneri ait. De magnitudine &
limitibus Hillefingia videndus Blavius in
Atl. vol. 2. p. 21, ut & literæ â Regni nostri
Drotzeto, Dn. Canuto Jonsson A. C. 1328.
scriptæ, in quibus termini Hillefingia con-
stituuntur, ab una parte Dal albis, & inde
facto versus septentrionem usque ad latit.
gr. 67. arcu perq; sinum Bornicum transitu,
ab altera parte paludes Cajanenses ad latit.
grad. 65. Cum igitur hac ratione Hillefi-
gia Sveoniæ partem ferme dimidiam olim
occuparit, utique & si nunc probe attenderi-
mus ad veterem Sveoniæ totius in 1060 cen-
tumpagos divisionem, nihil erit verius aut
evidentius, quam Hillevionum gentem eo
tempore portionē insulæ, D pagorū tenuisse.

11. His probe conveniunt reliqua Plinii
verba: Nec minor Eningia. Namque tantun-
dem ferè loci erit inter latit: gradum 60, &
paludes Cajanenses, sinomque maris ver-
sus Aquilonem, veros Finniæ limites. In
nominis autem scriptione veteres varii sunt
& inconstantes. Plinius enim Eningiam, Ta-
citus Fennos, Ptolemæus Phinnos, p. Diac:
Scritofinnos, & Jornandes Finnos appel-
lant. De populis reliquis, Sarmatis, Vene-
dis, Scyris & Hirris nonnulla in cap. 8. & 9.
allata sunt, plura vero suo tempore dabimus.

12. Hanc quoque sinum Plinius Gylipennum
(Gylfersfiär) vocat. Id ex Eddæ Mythol. i.
primo delumptum est, in quâ Geofiona Ne-

glebæ ex fulcis evullæ insulas effecerint, qua de re in cap. 7. §. 5. n. 15. p. 161. prolixius à nobis actum est.

13. In ostio ejus insulam *Latrim* collocatam scripsit: Hanc insulam hoc tempore *Sialandiam* vocamus, sed *Lætriam* olim à metropoli suâ dictam fuisse memorat Saxo lib. 2. p. 31. Metropolim etiam delineavit Step. in not. p. m. 15. & ex ea Reges Daniæ, Reges *Lætriæ* olim appellatos fuisse Saxo Lib. 4. p. 59. nos docet: Verum *Edda* in Mythol. insulam hanc ex glebis à Neptuno erutis, & à *Gefione* consolidatis confingit.

14. Mox id est prope *Latrim* sinus est *Lægnus* (*Langelandsfjär*) / quem haud ita remotum à *Cimbris* intelligere licet. Est autem sinus hic ad sinistram partē *Lætriæ* sive *Sialandiæ*, ad latit: gr: 55, & longit: grad: 32. in Tab: 6, Fig. 14, conterminus *Cimbris*, quorum sedes initium capiunt in *Cimbrica* & ad portum *Cimbricum* in *Scaniâ* ad latit: gr: 56, long. 36. Verum de *Cimbris*, *Cimbrica*, *Cimbrico* promontorio & *Gadariticâ* in capite de *Cimbricâ* plura afferemus.

15. Inde inquit *Plinius*, XXI. 1. sunt insule, Romanorum armis cognite: Nempe in oceano occidentali juxta litora *Iutiæ*, ad *Albim* usque fluvium, insulas 8, & inde *Texeliam* usque 15, aut secundum alios 16 habemus insulas, quas à classiariis Romanorum olim conspici & numerari potuisse, facile admittunt Historici, cum interim ad *Herculis* columnas pervenisse ipsos & *Tacitus* & *Albinovanus* negent. Qui harum insularum numerum inire studet, hunc nos ad *Batavorum* mappas hydrographicas ablegamus.

§. II. Et hæc quidem *Plinio* magistro didicimus, nunc quid nos *Solinus* ac *Mela* doceant, audiamus:

1. *Solinus* omnia quam *Plinius* clariora habet cap. 32. *Mons Sevo* initium *Germaniæ* facit. Hunc *Ingvones* tenent, à quibus primis post *Scy-*

Mythologi. hviſſen för c. 7. §. 3. f. 161. är indragen / der *Gylfe* genom *Näcken* lår upplösa landet / och af des forar / blef hafves flåsar / och af folkorna / holmar.

13. I denna wiſſe ock säger han *LÆTRI* liggia / hviſſen är nu *Zeland*, men kallades fordom *Latre*, som ses af *Saxone* l. 2. f. 31. af des gamla *Hufwudstad* / hviſſen *Stephanus J. Steph.* i sina notis f. 75. har afmålat / och dådan de *Danſkas* Konungar fordom kallade *Lætrrs* Kongar / som ses af *Saxon.* l. 4. f. 59. hviſſen öf Ed. Tytholog. säger wara diſe för af *Neckens* orar.

14. Strax in wed *Lætre* nämner han *Langelands* flår när in til *Kiemparna*. Detta *Skår* är på väſter ſidan om *Lætre* eller *Zeland* ån i dag behållet under 55. högdz graden 32. midd. T. 6. f. 14. och när in til *Kiemparna* eller *Cimbrerna* hviſſas ena landzånda är *Cimers* och *Simers* hafven i *Skåne* under 36. midd. 56. högdz graden. Om deſa *Kiempar* / deras land / ud-den *Kimmernås* och *Gautarid*. ſkal widlyſteligare i capitelet om *Sweriges* namn *Kimmernås* talas.

15. Der ifrån *Langelands* flår / säger *Plinius*, åre 23 öjar / de *Romerſka* wapn funnge / nemaligen / råfhandes i väſterhafwee 8, utan före *Zuland* in til *elvan* och 15. (somliga ſätta 16) ifrån *Elvan* in til *Texel* i *Holland* / ty ſå langt kommo de *Romarer* med ſin flotta / ſå att de alla deſa holmar råfna Kunde / som deras *Scribenter* beſiånnu; men in til *Hercols* ſtabbarna kommo de intet / som ses af *Tacito* och *Albinovano*, deſa holmar ses aldrabåſt i de *Holländſke* ſjöforten.

§. II. Wi tänſia och här / ſe dan *Plinij* alla ord åro förklarade / der ſamma göra med *Solini* och *Mela* indragne rum.

1. *Solinus* säger ſåſom *Plinius*, dock klarare att *Sevo* bårget

det är begynnelsen til *Germanheim* och *Ynglingarna* bebo det/strax nedan för *Elyterna* / och ifrån dem hafwer *Germanus* namnet sin första begynnelsen. Hvilka ord bekräfta det wij tillförenne uti 12 och 13. cap. om *Manheim* hafwa talt af *Aristotele*, de *Yslands* / *Norss* / och *wåras* Historier, at *Sweris* go är det rätta *Germanheim*, som af *Plinio*. *Hervara* och *Snorro* kallas *Manneheim*, och seck *Tyskland* / som fordom kallades *Celtia* / först det namnet någor för *Taciti* tid / som han det bekänner / då ett stort utoch af *Sverige* skedde. Sedan stämmer *Solini* ord och in med *wåras* sagor / att egenteligen kallades den norre delen i *Sverige* *Scythia*, som wisttes af *Messenio* uti c. 10. §. 3. f. 443. ehuru hela *Sverige* det och så kallades *Scythia*.

2. *Melæ* ord ser man / att in wed *Götaflåren* / och in på *Gotharnas* ö (som af alla *Lärda* tagas för hela *Sverige* / med *Norige* / som wist är) bodde *Kiepparna* (om dessa skal talas / som lofwat är / i särdeles Capitel) så och *Teustarna* eller *Tioderna*. Dessa folk erkänner *Cluv.* i sin *Germ.* l. 3. c. 40. f. 168. 169. at *warahär* nor / men sätter dem på *Zeland* och *Jyn* i *Danmark* / bytandes *Dan* i *Theut*, hwilket iag mycket undrar / emådan han erkänner / först af alla *Lärda* / *Sverige* och *Norgie* vara *Scand*, och *Melæ* *Gotharnas*ön, hwilken uttryckeligen sätter *Teudarna* uti *Gotharnas* ö. Erkänner och *Cluverius*, att *Jornandes* kallar dem *Theustarna*, hwilken och uttryckeligen kallar *Sverige* *Scanzön*. Hwarföre wilia wij låta se / huru *Cluverius* nästan ingen kundskap hafwer hafte om *Sweriges* beståenhet och des språk / och att de gambla mycket

bättre

Scythas nomen *Germanicum* confurgit. Duo nobis *Solinus* in his verbis clarissime proponit, quorum alterum sententiam nostram sed ex *Aristotele*, *Islandorum*, *Norvagorum* & nostris historiis erutam & in cap. 12 & 13 propositam valde confirmat, quā veram Germaniam *Plinio* *Bannomannam*, *Historiæ* vero *Hervorianæ* ut & *Snortoni* *Manheim* dictam, in *Sveoniā* quarendam esse statimus, atque simul docuimus Germaniam vulgo nunc ita dictam olim appellatam fuisse *Celtiam*, paulo verò ante ætatem *Corn. Taciti*, in quam magna quædam ex *Sveoniā* in terras alias migratio inciderat, Germaniæ nomen ab advenis accepisse: alterum est, *Solini* cum historiis nostris consensus de *Scythiæ* nomine parti *Sveoniæ* septentrionali imposito, cui rei fidem ante fecimus ex *Messenio* in cap. 10. §. 3. n. 14. p. 443, ut uti tori quoque *Sveoniæ* idem nomen à multis impositum fuerit.

2. *Melæ* verba *Lib. 3. cap. 3.* perhibent ad *Codanum* sinum, & in *Codanoniā* quæ omnium eruditorum iudicio *Sveoniam* complectitur atque *Norvegiam*, habitare *Cimbros*, de quibus ut & de *Teutonis* in capite peculiari nos acturos promissimus. Quod *Teutonos* concernit, eos equidem *Cluverius* in *Germ: L. 3. c. 40. p. 168. 169.* populis anumerat septentrionalibus, sed locum eis in *Sialandiā* & *Fionia* insulis *Danorum* facit in eam sententiam pertrahere studens alios stupendā illa formatione vocis *Theut* ex vocabulo *Dan*. Miramur autem unde illi hæc & circa vocis originem libertas, & de re sententia, præsertim cum ipse agnoscat omnium doctorum iudicio, *Sveoniam* & *Norvegiam* veterum esse *Scandinaviam* ac etiam *Melæ* *Codanoniam*; de *Codano-*

nia autem *Melæ* dicat quod eam adhuc *Teutoni* teneant. Deinceps neque diffiteri sustinet *Cluverius* eos a *Jornande* appellatos esse *Theusthas*; atqui & hos in *Scanzia* locat, & *Scanziam* verbis clarissimis pro *Sveonia* habet.

Aude-

Audebimus igitur profiteri perexiguam aut nullam rerum Sveonicarum lingvæque nostræ peritiâ Cluverio fuisse, scriptoresque veteres dignissimos esse qui Cluverio in his rebus longe præponantur. Clar: Vossius in suis ad Mel: 1. 3. c. 6. observationibus p. 256. pro *Codanonia* legi vult *Scandinaviam*. Atqui non est necesse lectionem probam, & cum ipsa re locorumque situ optime congruentem sollicitare: maxime cum ad sinum Codanum id est, Gothicum, & in terra quoque Gothorum Teutonos adhuc habeamus, quorum patria in veteri quadam Sveoniæ mappa gloriæ mem: Regi Gustavo Adolpho dedicata *Tviscia*, a Blavio in Atl: vol. 2. p. 31. *Tiustia*, a Iornande de Reg. Get. c. 3. *Theusthia*, in LL. nostris provinc: Tit. de jur: Reg. c. 11. §. 1. *Tiust*; in veteri Regionum Albo *Tiust* & *Tiusto* appellatur. Etiam totius Scaniæ Smalandiæque nomen *Tiodhäradh* satis est frequens in veterum cantilenis, & in veteribus Regionum Albis, atque adeo in ipsis LL. Upl. antiquis, ubi in Tit: de jur: reg: cap. 1. in Solenni Regis, post coronationem, per regni provincias itinere, post Uplandos Regem excipere jubentur Sudermanni, deinde Ostrogothi, tum *Tiodhäradh* / (Teutonia) inde Westrogothi, inde Nericienses, & denique Vestmanni; & in cap. 3. tit. eod: rursus fit post Uplalenses initium à Sudermannis, indeque progressio ad Ostrogothos, Smalandos, & Westrogothos. Hujus quoque regionis nomen occurrit in LL. Suderm: *Tiuhärada* / in LL. provinc. *Tiohärad* in LL. Upland. *Tiuhärad*. in Westrogothia adhuc centumpagus est, *Tiudhärad*, & silva *Tiodhewegen*, & amnis *Tiudää*. In calce LL. Westrog: ubi Regionis limites designati sunt, fretum nomine *Tiudmarasund*. (Teutomari fretum) legitur. Ortum est nomen hoc a vocibus Gothicis *Tiuna* / *Tiona* & *bia* / pro quibus nunc utimur *Tiena* / *servire*, & *ödmiska sig* humilem se præbere, quæ videri possunt apud interpr. Gen: 16. v. 9. & in Hist. Ol. cap. 8.

bättre weßkap der om hafwa hafst. Vossius wil i sin observationer, f. 256. til Pomp. Mel. c. 6. l. 3. attför *Gothanab skal* / *skrifwas* *Scand* / hwilket inter behöfves / ty Melx ord träffa bäst med samningen och orternas beskaffenheet ån i dag / emådan dessa folk liggia wid Göta skären på Götarnas land / och kallas deras landzorde upå den gamla Sveriges rassa Gust. Adolpho dedicerat *Tviscia*, uti Blau Atlant. v. 2. f. 31. *Tiustia*. utaf Iornande l. c. *Teustia*. uti Landslag Kungzball. 11. cap. 9. 1. *Tiust*: i gamla Jordbok: *Teuste* och *Tiusta*. sedan kallas hela Skåne och Småland *Tiodherad* i Wifor-na och gamla Jordbok: / så och i gamla Uplandzlagen: ty i första flocken af Kungzball. der Konungen skal rida fring hela Riket / när han tager mot Regementet / ser man / att effter Upland nämnes *Södermanna* / så *Ssta* götar / så *Tiudherad*, så *Westgöta* / så *Nerikia* / och sedan *Westmana*. Strax i andra flocken nämnes näst *Upsala* eller *Upland Söderman* / så *Sstgöta* så *Smålamningar* / så *Westgötar*. I *Södermanlagen* kallas de *Tioherada*, i landlagen *skrifwes* *Tioherad*, uti Uplandzlagen *Tiuberad*. I *Westgotaland* / har man *Tiudherad*, och *Tiodwegen* oc *Tiudaa*: effteråt uti *Westgotalagen* der des Rådmerken stå / finnes *Tiudmarasund*. Ordes ursprung är *Tiuna* och *tiona*, *bia*, det är som nu säjes *Tiena*, förödmiska sig: Genes 16. Olofs S. c. 8. dådan *Tion*, tånare hirdsca c. 1. *Pianing* trälerij Psalm 107. *Tioder*, *Golf* / ges

Ulfi:

menem man / hwilket *Frifwes* uti
Ulfvila med *u* Joh. 10. v. 10.
Tiuda *Folk*. *Marth.* 6. v. 7. *Tiuda*,
Folket: *dadan* *hafwa* de *Latiner*
giordt *Teutones*. På *wåra* *Run-*
stenar *Frifwes* och med *u* *såsom*
sees af *deras* *nampn* som *Cl. Ver-*
rel. *baad* för *Bole* *Saga* *haf-*
wer *utdragit* / *hwar* *Tiudmund*
finnes / *det* *är* / *Folkets* *Rung.*
Tiudborga, *Folkets* *borg* och *förs*
swar. *biadan*, *Herv. Saga.* c.
 17. *biadans* *Ulfvil.* *Marth.* 27. 11.
folkens *Rung* / eller *dem* som *AN-*
SAX *folk.* *biuden* *af* *us* *M.*
 6. 10. *biudan* *gardi* v. 13. *biad-*
land. *Dlof S.* c. 173. 219. *det*
är *Folkets* *land* och *Rike.* *biadbraut*
uti *Havamal*, *biadgata* uti *Gretl.*
 c. 55. *är* *allmunweg.* *biadhagar* *en*
Timmerkar eller *Smid* som *alla*
tienar. *Orm Snor.* p. 63. *Tiuda*
folkets *Syrare* eller *förste.* *biad*
Kongur, *folkets* *Rung* / *såsom* *ses*
i *R.* *Sagor* *fol.* 133. *att* *R.* *Rnue* *i*
England *tog* *Skat* *af* *tre* *Tiodland*
det *är* *tro* *flora* *folck* *land* som *war*
Engeland / *danmark* och *Norie.*
Och *series* *intet* *altid* *d* *ut* / *i* *detta*
ordet / som *sees* *i* *den* *gambla* *Skat-*
den *af* *R.* *Sagorn.* f. 308. *en* *Tio*
brende / *det* *är* / *folckets* *hårtade* och
brende. *Det* *Frifwes* och *utan* *o* *så-*
som *i* *Herv.* *S.* c. 17. *En*, *tjänare.*
 och *i* *Edda* *Al-thydu*, *alt* *Folk.* *Nu*
fäst *detta* *ordet* *kommer* *alla* *Folk*
i *gemeen* *till* / *så* *har* *lyfwäl* *en*
del *af* *Östgöta* *landet* *och* *sedan* *hela*
Görgöta eller *Småland* *med* *Skå-*
ne *egentligen* *kallas* *Tiodaland.*
Tiothem. och *Tiust* *hwadan* *sedan*
Teudskarnas *nampn* *är* *kommit.*

3. *De* *yttersta* *af* *Germani* *hem*
seger *Mela* *kallas* *Hermioner.* *hwil-*
ka *så* *nemnas* *än* *i* *dag* och *sitria* *i*
Skilnar *emillan* *Skjethaland* och
Manheim *egentligen* *så* *kallade* /
 efter

3. *Ultimos* *Germania* *Mela* *lib.* 3 c. 3. *Hermionas* *vocat.* *Hi* *nomen* *suum,*
quod *Mela,* *Solino,* *Plinio* & *Messenio* *testibus,* *consecuti* *sunt,* *sedesque*
 in

Inde *font* *blon* / *servi,* *in* *Hirdfrä* c. 1.
blanung *servitus* *psalm.* 107. *bioder,* *vulgus*
in *Ulfil.* *Joh.* 10. v. 10, *ubi* *tamen* *per*
u *scriptum* *legitur,* *Tiuda* / *populus,* *Marth.*
 6. v. 7. *Tiudo* / *populi,* *ex* *qua* *voce* *La-*
tini *nomen* *Teutonorum* *formaverunt,*
Cippi *quoque* *Runici* *pro* *o,* *literam* *u* *sæpe*
in *hac* *voce* *ostendunt,* *in* *cujus* *rei* *fidem*
ad *cippos* *a* *Clar:* *Verelio* *ad* *calcem* *Histo-*
riæ *Bolæ* *publicatos* *provocamus,* *in* *quibus*
legitur *Tiudmund* / *populi* *Rex,* *Tiudborga* *po-*
puli *propugnaculum.* *His* *addantur* *biodran* *populi*
Rex *Hist.* *Herv.* c. 17 *biadans* *idem* *Ulf.* *Marth.*
 27. 11. *namq.* *Ansä* / *curare* & *regere* *notat.* *biu-*
dimasus *populi* *Regio,* *Regnum,* *Marth.* 6. v. 10.
biudangardi / *idem* v. 13. *biotland* / *idem* *in*
Hist: *Ol:* c. 173. 219. *biadbraut* / *via* *publica,*
in *Havamal.* *biadgata* / *idem* *in* *Gretl.* c. 55.
biadhagar / *faber* *publicus* *sive* *communis,* *Snorr.*
 p. 62. *Tioderek,* *populi* *Rektor;* *biadkongur* /
populi *Rex* & *princeps,* *in* *Hist:* *Reg:* p. 133,
ubi *simul* *exponitur* *quo* *pacto* *Canutus*
Rex *Britanniæ* *tributum* *a* *tribus* *Tiodland* /
id est, *Regnis* *aut* *magnorum* *populorum* *Regionibus,*
Britannia, *Dania* & *Novegia* *exegerit.* *In*
hoc *quoque* *vocabulo* *literam* *d* *quandoque*
omitti, *vetus* *carmen* *in* *Hist:* *Reg:* p. 308,
Et *Tio* *id est,* *populus* *incendio* *vastavi* *aperte*
monstrat *Etiam* *literam* *o* *nonnumquam*
neglectam *fuisse,* *biu* *servi* *in* *Hist.* *Herv.* c.
 17, & *althydu* *omnes* *populi* *in* *Edda* *decla-*
rant *Etsi* *vero* *hujus* *nominis* *sensus* *tam* *la-*
te *pateat,* *ut* *de* *populis* *in* *universum* *omni-*
bus *intelligi* *possit;* *tamen* *ab* *his* *quæ* *nunc*
allata *sunt,* *ad* *Ostrogothiæ* *partem* *una-*
cum *Smalandia* *Scaniaque* *integris* *olimi-*
ta *restrictum* *fuisse* *liquer,* *ut* *omnes* *simul*
uno *nomine* *Tiodeland* / *Tiudheim* / & *Tiust*
Teutonia *venerint,* *quibus* *vocibus* *nomen*
Teutonum (*Teudstar*) *incunabula* *sua* *debet.*

in Scythiæ Bannomannæque (five Germaniæ veræ) confinio, in centumpago *Hermionger* ad latit. grad. 62. & longit. grad. 41. in Tab. 43, adhuc retinent. Ad eos quoque spectant *Herminzö*! *Hermionum insula*, & *Hermionsand* / urbs quædam *Hermionum*, ad latit. grad. 62. & longit. grad. 41. *In sinu Codano insulam quoque Vælam* Mela habet. Per hanc non solum intelligenda venit Sialandia in qua urbs est non ine Vetzora, sed etiam Lalandia, Falstria, Fionia, Möna, insulæque reliquæ sub nomine *Vetalaheed* olim comprehensæ, eo quod in eis *Witar* five *Vetar*, i. e. pyræ erectæ essent in custodiam regionis, quippe ut ad H. Herv. cap. 10. p. 113. clar. Verelius annotavit, sub adventum hostium aut piratarum accendi solitæ. Idem nomen toti Daniæ olim impositum fuisse Stephanus in notis ad Saxonem agnoscit. Duos quoque cippos Runicos Buræus edidit n. 133 & 156, in quibus Oresundense fretum *Wita Wadum* appellatum legitur. Quantum ad nominis hujus originem *Witan* verbum est Gothicum antiquum, in cuius locum hoc tempore *wacta* / *förwara* / *hålla wact* / *custodire*, *munire*, *excubare* successerunt. Itaque apud Ulphilam Matth. 27. v. 64. 65. *sepulcrum Christi Witan*, id est, *custodiri* jubetur, & Luc. 2. v. 8. *pastores gregem Witan* / id est, *custodire* dicuntur. Pyræ igitur five lignorum strues, quibus sub hostilium aut piraticarum classium adventum, ignis olim subijci solitus erat, eo quod tum excubitorum atque custodum instar essent, *Witar* & *Vetar* dictæ fuerunt, quarum etiam in LL. Upland. Tit. de J. R. c. 12. in LL. Helf. Tit. eod. cap. 9. in LL. Westman: Tit. eod. c. 8. & in LL. Suderman: Tit. de J. R. cap. 12. mentio fit uberior. Ab eodem fonte descendant *Witaward* / *excubie*, in LL. Gulabing. *Landward* cap. 4. *Wita-wardal* / *pyrarum excitatio* & *cura*, in LL. Bergens. *Witafarl* *pyrarum*

ester *Mælæ*. Solini, Plinii och Messenii gamla Cronikas bewittnande och är des land *Hermiongr* *Hundari* under den 62 högdz gr. 41. midd. 43. *L. Hermins-dön* och *Hermionsand* under 62 högdz grad 41. mi. uti samma Götaffår säger Mela mot *Germanenheim* liggia en dö benemd *Væla*. Hvilken är icke allenaast Zeland hwar uppå *Wetoor* ligger / utan fordom kallades och *Laland* / *Falster* / *Jyn* / *Moen* och de andra *Djar Væta* heed. Emedan på dem *Vitarna* eller *Veterna* stodo / hvilka pårändas måste der någon fremmande flotta eller siödröfware wille fara in i Östersjön såsom sees af Cl. Verel. notis til Herv. S. C. X. f. 113. der han och indrager *Stephanii* anteckningar til Saxonem som bekänner att Danmark fordom således kallades. detta bewittna och 2 Runstenar af Butæo utgågne den 133. och 156. som kalla *Drafsund Vita-wadum* : och är orden ursprungh *Witan* förwara / upwachta / hålla wact / som är brukat i gamla Götheffan; see Ulfvilsa Mach: 27. 64. 65. der *Juderna* begiära att *Erstij* graf och *Lekamen* *Stulle* förwaras (*Vitan*) Luc. 2. 8. *Iag Vitan dans wahtoon nahts usaro haardai seina*. Det är / och höllo de wact om nattens öfwer Norden sin. Dadan kallas alla bolar *Vitar* och *Vetar*, de som uprändes uti Skärarna när Siödröfware wore förhänder eller fienden / som sees i Vpl. LL. R. B. 12. Fl. Helf. LL. 9. Fl. Wåhman. LL. 8. Cap. Suderm. LL. R. B. 12. Fl. *Vita-ward*; *Wardhåldz* *Gulabing*. *Ladnward*. c. 4. *Vita-wardhal*, när som *Vitarna* hållas / *Bergo* l. *Vita Karel*. R. S. den man som acttar wårdarna. *Lande Vettar* och *Lande vittar* kallas de som sådane

custos

dant *fföta* / så wel som *sielfwa*
Bålen / som sees af *Snor. Starle-*
son fol. 128. der af kallades som
 sagt är *Danmark* med *Jutland* /
Vittalahed, Vetalahed, och Vitar-
land, och äro många orter der
 behåldne änt dag wid detta namn /
 såsom sees af *Blaus, Atlant.*
 Vol. 1. Bypå *Jutland* är *Hoet-*
bo Heret med 57. högdz grad.
Hvarns Heret yttersta udden på
Jutland. Hvilket ord hafwer
 lika at betyda. *Vitzriip, Hvarnum*
Herrat. Vitberg. Kasseberg. Vitz-
borg. Varde Kassium. Kasted. Vet-
stede 55. h. grad. *Vithe, Vitzort,*
Vitmolt, Vetebergen, Kassevarde.
Kassehagen och många flera som
 der kunne sötiås. Bypå *Æland* är
Vetbeck, Vitzbor, Varadö, Varing-
borgs, alt ut med *Siösidan.* Bypå
Syn är *Kassegård, Hoethelm,*
Kasseland, doch icke så många på
 alla dese diar som på *Vuland,* nu
 kallat *Jutland.* I *Ekåne* wid
Siösidan är *Hvideby, Kasseberg,*
Kassesta, Kasselösa, Kassar. Var-
dar, Vitar och *Vetar,* hafwer alt ett
 betyda / som allom funnit är. Och
 wari nogsampt sagt om *Sweriges*
 namn *Scand.*

custos in hist. Reg. *Sandwettar & Sanda-*
wittar / tam *pyrasquam curatores earum* deno-
 tant, apud *Snorr. p. 128.* Ab hoc etiam
excubiarum genere toti *Daniæ Jutiæque*
 nomina imposita fuerunt *Witalahed We-*
talahed / & Witarland / quorum vestigia
 plurimis istarum Regionum locis nunc
 quoque adhærent, Namque *Blavius* in
Atl. Vol. 1. in *JUTIA* exhibet *Hwetbo-*
hårad ad latit: grad: 57. *Hwarus-hårad*
 extremum *Jutiæ* promontorium, & præ-
 ter hæc *Wizriip / Hwarnumhåradt / Wit-*
berg / Kasseberg / Witzborg / Wardesåsum /
Kasted / Wetsfede ad latit: grad: 55; *Wet-*
se / Wizart / Beetmolt / Witebergen / Kas-
swardt / Kassehagen & id genus alia. In
SIALANDIA *Beetbeck / Wihar / Wardö /*
Waringborg / & quidem in litore hujus in-
 sulæ hæc omnia. In *FIONIA* *Kassegårdh /*
Hwetholm / Kasseland; Talium vero loco-
 rum multitudine, has insulas, *Jutia* longe su-
 perat. In *SCANIÆ* litore *Huideby / Kasse-*
berg / Kassesta / Kasselösa. Denique ad ple-
 nio rem horum nominum perceptionem te-
 nendum erit, in lingua gothica per *Kassar /*
wardar, witar & weetar / hujusmodi *pyras*
 peræque intelligi, quibus plura hoc tempo-
 re non addimus

CAP. XVII.

Om Sweriges namn
Göthaöna.

§. I.

Det är nogsampt funnit /
 både af dagelige sörfarenhe-
 ten / de *Lårdas* skrifter /
 af det iag här til / och vidare här
 efter lærer framsöra / att af een
 del uti ett land / såc många gån-
 ger hela landet st namn såsom af
Scand den yttersta *Sweriges* lö-
 dre

CAP. XVII.

De Gothiâ sive Codanoniâ, uno ex
illustrioribus Sveoniæ nominibus.

§. I.

Non arbitramur e re esse, id amplius
 aut operosius quemquam docere,
 quod experientia passim loquitur, eruditorū
 hominum libri produnt, & nos ipsi denique
 partim exposuimus, partim alia & forte com-
 modiori occasione exposituri erimus, nem-
 pe

pe regiones integras non raro a partibus nomina accepisse. Id enim Sveoniæ accidisse extra omnem est dubitationem, quippe quæ sed juncta Norvegiæ, & ab australi parte sua Scaniâ, Scandinaviæ, & a Scythiâ parte sua boreali, Scythiæ, & ab Hyperboreis medium regionis tenentibus populis, insule Hyperboreorum, & a partibus aliis alia nomina retulit. Eodem prorsus modo etiam a Gothis qui occidentalem Sveoniæ partem incolunt tota appellata est Gothia, vel ut Mela lib. 3. cap. 6. eam vocat, Codanonia in sinu Codano sita. Rem eandem Ericus Olai. lib. 1. p. 1. confirmat. *Extat in lateribus Aquilonis regio amplissima, Gothia quidem famosius, sed Svecia nunc vulgarius nominata.* Multo tamen exactius apud Plinium, à nobis in cap. 12. §. 2. p. 452 allegatum, Pytheas hoc negotium tractat, sinui Codano Sveonicoque inde a freto ore-lundensi Tornam usque, veram suam longitudinem (6000 stadia) assignans, ex qua re facillè liquet illi sub Gothiæ aut Guttonum nomine de tota Sveonia sermonem fuisse. Tam clari vero nominis originem, in cap. 7. §. 5. n. 58. p. 226. exposuimus ostendimusque a voce gothicâ Gauta / Gata / Gâta / i. e. docta fabula vel enigmate secundum filiorum Neptuni Gautir, & apud Platonem, Gadirum dictum fuisse, hoc est, *enigmatum rerumque abstrusarum aut futurarum interpretem vel explicatorem* Qua de causa & Atinum ipsum nomen hoc inter titulos honorificentissimos habuisse Edda in Nomin: Atini probat. Quoniam vero res in occulto latentes aut futuras indicare vel prædicere planè divinum est, hinc factum arbitramur quod Gothi Deum ipsum Gaut & Gud appellarint. Etiam olim hic fuerat Idolorum, Regum & virorum in hoc regno principum titulus, quorum hi quoque in Hist: Reg. p. 142. Giödingar (Gotini) audiunt. De Atino prisco qui & ipse olim a Poëtis vocatus fuerat Gaute, omnia clara facit Snorro in sua ad Skulerum Norvegiæ Ducem responsione p. 68. Deniq; & immortalium

dre del / är hela Sverige med Norige kallat Scand. Af Sveriges åter norre del / som egentligen kallades Seytadn, kallas hela Sverige Seyteheim; af de Yfverborne / som miri i Sverige woro / är hela Sverige kallat de Yfverbornes öd / och så vidare af de andra orters namn. Afvenså af Götarna / som boowäster ut / är hela Sverige kallat Gotaöna, så som Mela af indragne rum i nästförgående Capitel henne kallar / liggandes wid Gota Skären. Detta bewitnar och Ericus Olai, såtandes l. 1. f. 1. Bei den nordista ändan på wärlden är ett stort land / som af större richte och ålder är kallat Gotaöna / men nu nämnes äftare Sverige. Detta är och tilförelse Cap. 12. §. 2. p. 452. af Pytea genom Plinium mäktta härligen bewist / som dråfligen nåt hafwer mått hela Gota Skären medh Swenska Skären från Drefund til Zorne / såtandes den wara 6000. stadier / hwar af man ser honom kalla hela Sverige Gautaöna. Wij wilsta så tilse se namnes ursprung. Hwad Gauta, Gata, Gâta har betyda / läses c. 7. §. 5. n. 58. f. 226. Dädan den andra Neckens son kallades Gautir. af Platone Gadir, det är / den / som alla lönliga eller tilkommande ting kan uppenbara. Dersöre och detta war Atins förnemsta ärethet (se Edda i Atins 26. kenning) Och såsom ingen är / som alla fördolda och tilkommande tings kunskap bättre kan uppenbara / än den rätta och Ewige Herren / alltså kallas han Gaut och Gud hwilken tyttel fordom gafs Afgudarna / så och Konungarna oc de förnämsta i Riket / såsom ses af Kung Sages p. 142. der de högsta kallas Giödingar. Att den äldsta Atin kallades

Gau-

Gaute af Skalderna / ses af Snorro Sturlesons (f. 68) swar til Hertug Skules frågani Norige. Sedan kallas alla ödödelige / Gautar, såsom de der de fördolda och tillkommande ting kunde hafwa kundskap om. Detta orden Gautas betydelse har och varit den gamblom Gråfom bebandt / såsom ses af Herod. l. 5. f. 127. som säger: att giötarna de hålla sig för ödödeliga. Hwar af nogslamt flart år (fast intet fläl woro mera til sinnandes) at dessa våra Giötar / och de Giötar / som satte sig wed Mæouffe träffet / woro ett slags folk: ehuru om denna våra förfäders tro / angående ödödeligheten / och att bägge dessa Gotar woro ett slags folk / skal fram bättra widlyffeligare wissas.

§. II. Yttersta södernäset af Swerige / kallar och Plinius af näst för indragne rum främst i föregående Capitel / *Gautarit (Caris)*, äfwen såsom Plato utan *u* skrifwit / som wißt år e. 7. §. 5. n. 60. f. 235. af hwilket man nu ser / att detta Sweriges namn *Gotaöna* betyder det samma / som *Oserikau*, *Atles ej*, *Bassej*, *Baldursey* &c. nemligen Gudarnas och de högfästas Land och Ö.

commune fuit nomen *Gautar*, (Dii) propterea quod hi soli res abstrusas atque futuras ritè cognoscere crederentur. Hujus quoque augustissimi nominis verum significatum ne quidem ipsi Græci videntur ignorasse: absque eo enim qui potuisset Herodotus Lib. 4. p. m. 127. scribere: *Geta immortales agunt*? quæ verba sola & sine aliarum rationum ope vel accessione, sufficientissimè probant Gothos nostros a Getis ad Mæotim habitantibus genere vel origine non discrepasse. Porro de doctrina immortalitatis apud majores nostros, deque communi stirpe Gothorum & Getarum alius erit aprior ad plura dicenda locus.

§. II. Ab ultimo denique Sveoniæ versus meridiem promontorio Plinius lib. 4. cap. 13. *peninsulam effici ait*, quæ *Cartris (Gautarib)* appellatur. Hanc Plato relicta quoque littera *u*, *Gadariticam* vocat, uti in cap. 7. §. 5. n. 60. p. 235. ante notavimus. Nunc saltem monemus in nomine *Gothia* sive *Codanonia*, idem placè quod in *Oseriæ*, *Atlantica*, *Basilæ*, *Balibæ* & reliquis Sveoniæ nominibus, contineri, nempe *Deorum & maximorum virorum Regionem sive insulam*.

CAP. XVIII.

Om Sweriges namn
Kallgau eller Kal-land.

§. I.

Ortelius, med de andre / erkänner Swerige af Solino kallas *Kallgau*, och det uti hans gamla skrifne exemplar, men andra läsa i Solino *Gangau*. Utj wilia först indraga Solini ord e. 20. f. 40. den ön *Kalgau* mit mot *Germansheim (Eysland)* söder ett *Diur* / som kallas *Alg* / hwilken ben / äfwen som *Elephanterna*, hafwa inga leder: derföre lågger det sig intet / när det söfwer / utan står / luttandes sig mot ett trä / hwilket trä / som det är

CAP. XVIII.

De Galliâ, Galatiâ, sive Galgaviâ
Sveonum.

§. I.

Sveoniam a Solino *Galgaviam* appellari, præter alios agnoscit Ortelius, inque majorem hujus rei fidem, quibusdam in Solino *Gangaviam* legentibus, ille ex veteri codice manu exarato *Galgaviam* restituit. Hæc autem Solini ex melioribus recensitionibus sunt verba cap. 20. pag. m. 40. *Galgavia (Gangavia) insula e regione Germaniæ emittit animal quale alces, sed cujus suffragines, ut elephantis, flecti nequeunt: propterea non*

non cubat, cum dormiendum est, tamen somnolentum arbor suffinet, quæ ad prope casuram secatur, ut fera dum assvetis sulmentis innititur, faciat ruinam. Ita capitur: & paulo post: de Germanicis insulis Galgavia maxima est: Ab eo autem

quod Galgavia e regione Germaniæ sita sit, & de Germanicis insulis maxima vocetur, Alcesque mittat, jam pronom erit Sveoniam agnosere. Sed Alces Solini, Adam Brem. de S. Dan. p. 30. Elaces appellat; Plinius vero lib. 8. c. 15. vocabulo corruptissimo Machlin, aut ut in variis est lectionibus Achlin, quod genus animalium ille nihilominus in Scandinaviâ insula notum esse, & una cum Solino, nullum suffraginum flexum habere, claris verbis faretur, utut hoc posterius prorsus absonum & a veritate alienum sit. Videntur tamen eruditi in hunc errorem, de nullo suffraginum flexu, deque accubitu & somno nullo, nisi quem animal hoc acclive arboribus capiat, incidisse per nomen ejus malè intellectum, & infelix illud quorundam, voces barbaricas in Græcas vel latinas transmutandi studium. Quibus rebus nonnulli ex commentatoribus Plinianis effectum esse arbitrantur, quod aut Plinius aut alii ante illum, audito nomine animalis hujus gothico *Ulgen* sive *Ulgin* mox ex eo fecerint Achlin, cujus uti magna est affinitas cum voce latina, *acclivus*, atque etiam cum Græcâ ἀκλινός, *rigidus* & qui flecti nequit, ita quoque facile oborta est, reliqua omnia de hoc animali comminiscendi ratio. Sed unde Sveonia nomen Galgaviæ vere acceperit, jam dispiciendum erit. Omnibus in universum Islandis, Norvagis, Sveonibusque lingvæ nostræ veteris vel tantillum peritis notissimum est, per vocem *Kalle* / id olim intellectum fuisse, & in

partibus Sveoniæ septentrionalis adhuc intelligi, quod in his locis meridionalis *Karle* & *Karl* vocamus, nempe *virum*, cujus rei in Edda, Historiis Regum, & antiquis legibus exempla sunt innumera. Inprimis autem id nominis tributum fuisse videmus Gigantibus, quos Edda & cantilenæ veterum scriptione promiscua, & *Callorum* & *Gallorum* nominibus designant. Etiam magna pars Jothunheimii, id est, *terræ gigantum* quæ quoque

är want stå ved / afbugges af tågarna så när / att / när Ulgen åter dñt kommer at der på sig luta / falter han med trådet öfver ånda / och så fångas han. Näst der efter säger åter Solinus: den första öd af Germania heims öar är *Kalgau*. Vtas det att Solinus skrifer mit mot *Thysland* vara ibland alla öar den första / benämd *Kalgau*, och der på finnas *Elgar* / kan man igen känna henne vara *Sverige* / hwilket och Ad. Brem. de S. Dan. wiser f. 30. Kallandes *Elgarna* på Latin *Elaces*, som Solinus kallat *Alces*. Men Plinius l. 8. c. 15. f. 301. *Machlin*, och i andra exemplar *Achlin*, som är mächta galit förwändt / som ses af de lärda anteckningar öfver Plinium, hwilken eliest uttryckeligen säger dem finnas på *Scand* (*Sverige*) beskriwandes dem af sammanatur / som Solinus, att de hafwa inga leder / som dock esant är. Men här synes några af de Lärda hafwa tilägnat Ulgen detta och honom luta sig mot trån / när han sofwer / af det de hafwa gjort hans Swenska namn til *Latin* eller *Græciska*. En af de Lärda anteckningar kan man se dem mena Plinium eller någon för honom gjordt af *Ulgen* eller *Ulgin*, *Achlin*. hwilket kommer öfver ens med *Acclivus* det är / det som sig lutar; eller *Achlinos* den inga leder har. Hwadau *Sverige* kallas *Kalgau*, wita wij tilse. Det är ingen af Isländerna / de Norske eller wära som i det gamla språket bekante är / som icke weet hwad *Kalle* är; hwilket ord än i dag i de norre landzorter är brukeligt / nemligen / den wij här nedre kalle *Karle*, *Kar*, *Karl*, det är en *Man*.

hwil-

hvilket sees både af Edda, R. sagorna / och våra gamla lagar. Och kallades särdeles Jättarna Kallar och Gallar, som sees af Edda i Jotnas kenning / så och gamla wissor: och heter en stor del af Jötunheim, som är den norre delen af Sverige Galland, som ligger inmot Granwiken / som ses af Edwards Vrigtz Tafla, sedan Kalland emellan Paicko, Torne och Kimmerne under 66 och 69 högdz gr. 41 middagzlinta / hwar och Kalis Stad / Kalis Flod / Kallis Träsk liggia. Af hvilka orter hela Sverige kallas af Solino Kalgau. Gau, Gatz, och Gio, är ett Land och Jord / som ses af Spelmans Lexicon. Och betyder så Kalgau, Kalland, Kalhem, Jätternas eller Männernas land. Detta är det / som Diod. Siculus påpekar / och är för indragit cap. 3. §. 2. f. 61. der han säger sig wilja något tala / det som han i de gammalas handlingar hafwer upsocht / och emånga wiste af / att de / som bodde längst nor mot Scythien, kallades Kaller och des land Kallend. Hvilket namn gafs sedan de Celter i Tyskland / för än de fingo heta Germani och Tydskar / så och de Celter, som bodde i Frankrike / för än de fingo heta Franzoser; om hvilket wij widlysteligare skola tala / der wij warda befrifwands Kallernas utgång af Sverige / då ännu klarare skal göras / at de första Kaller och des älsta land är Kalland ofwan Kallis stad / längst nor i Sverige och låter sig den gunstige Läsaren sålängenoja med detta.

pars Sveoniæ septentrionalior est, Galatland / Gallia vocata fuit sinui Cronio vicina, in Tab. Edward. Vrigtz. Gallia quoque (Kalland) regio est inter Paictonam, Tornam & promontorium Cimmericum ad latit: gr 66 & 69 & longit: gr. 41. sita, in quâ & urbs, & flumen, & palus quæ Kalis nominatæ memoriam veteris Calixæ sive Gallix adhuc servant, inveniuntur. Hæc autem omnia toti Sveoniæ nomen Galgaviæ, quod apud Solinum legitur, imposuerunt. Cumque Gau / Gou / & Gio per regionem vel terram explicet Spelmanus in Lexico, Galgavia, Gallia, Galatia, & Galland / sive Gallheim / Gigantum virorumque fortissimorum Regionem denotabunt. Hæc igitur cum verbis Diodori Sic: lib. 6. c. 9. à nobis in c. 3. s. 2. p. 61 explicatis collata, inde lucem accipient & vicissim dabunt longè maximam: Nunc inquit ille, quod a multis ignoratur, scribetur: ultra hos (Celtas) qui ad notum Oceanum versus pertinentes Oras, & Hercinium montem, quique deinceps ad Scythiam usque habitant, dicuntur GALATÆ. Quas omnes gentes communi nomine Romani GALATAS appellant. Nempè qui Primis temporibus Celtæ in Germaniâ confederunt, hi postmodum Galatæ, ultimo autem Germani & Teutones appellati sunt, non secus ac in Francia primi omnium Celtæ habitaverunt, qui postmodum Galatarum sive Gallorum, & denique Francorum nomen consecuti sunt. De his ipsis autem nominum mutationibus, cum bona lectoris veniâ, disputationem nostram differemus ad caput de migrationibus Gallorum eorumque primo ex Sveoniâ exitu, ubi simul monstrandum veniet Gallorum veram & antiquissimam patriam, esse Kalland sive Galliam hanc nostram in ultimis & maximè septentrionalibus Sveoniæ partibus, una cum urbe suâ Kallis / Gallisia sitam.

CAP. XIX.

De veterum Thule, quam nos Sveoniam faciemus.

§. I.

Non equidem nos fugit, ab annis fere 2000, litem inter eruditos de Thule viguisse, aliis eam pro Sveoniâ & Norvegiâ cum Procopio, aliis pro Islandiâ cum Ptolemæo, & rursum pro insulâ quadam perexiguâ (Hitland) inter Orcades, habentibus aliis. Hanc litem dum componere aut dirimere studemus, primum quidem in ea, quæ occasionem illi præbuerunt, inquiremus, deinceps viam & rationem, qua finiri queat, indagare conabimur. Esse illam in septentrione quærendam, nemo ambigit, vera autem ejus latitudo geographica plerosque tenet sollicitos. Nos veterum judiciis, etiam hoc in negotio, tutissimè stari posse existimamus, ex quibus non modò turpiter hallucinatos esse recentiores, imo, ex recentissimis scriptoribus plerosque, sed etiam per Thulen intelligi debere Sveoniam, aperte constabit. Bochartus in Phal. p. 2. L. 1. c. 40. p. m. 728. narrat quendam Anton. Diogenem hominem Græcum, ætate Alex: M: post expugnatam Tyrum, descriptionem Thules libris xxiv. comprehendisse, & ad eam rem usum fuisse tabulis sive monumentis cyparissinis in Tyriorum sepulchris inventis, in quibus inter alia, multa quoque de Tyriorum ad Thulen navigationibus, inque ea insulâ mansionibus continebantur. Fidem hîc vestram, quicumque hæc nostra à capite ad calcem perlegere eademque cum veterum scriptis, in quibus tam multa tamque honorifica de Atlantica, de insulâ Hyperboreorum deque Gothis & Sveonibus tradita sunt, conferre sustinetis, fidem, inquam, hic vestram imploramus atque ingenuitatem, ut postquam magnam hanc

CAP. XIX.

Om Sveriges namn Tylo eller Tulo.

§. I.

Det är en stor och lång tråta Dupwuxen emellan de Lårda / ja snart warat i 2000. år / hwilket land skulle wara Tulo, antingen Sverige med Norge, såsom Procopius wil / eller Is land som Ptolom. eller en liten ö (Hitland) in med Orkøjarna som andra nyssare Scribenter mena. Denna tråtan är än intet slutet som mig synes / alltså wil jag tillse alienast orsakerna här til / och om möjeligit är råka någon utväg. Att alla Lårda årtienma henne wara här norr / är intet twifmål / men huru långt nor / det twifas om. Jag wil taga för mig de aldra elsta på det at man af dem kan see huru uttryckeligen de yngre och yngste Scribenter hafwa åter farit wil om detta Tylos land och stelle / och wissa den ingen anan wara än Sverige. Bozzard uti sin Phal. 2. Del 1. Book; 40. c. f. 728. erkenner att en Gammat Gräf benemd Antonius Diogenes hafwer wid Alex. Magni tid då Tyrus staden af honom förstördes / skrifwit 24. böcker om den då Tule som han hafwer tagit af gamla Cypresiske tafflor fundne uti de Tyers grafwar / hwar uti förmåles om de Ihriffe Borgare / som hafwa seglat til Tule och det en tid wistås. Jag wil här intet meera tala för förståndigt och klokt Jolk / när de hafwa utläst detta med ringa wårk och jämsför det mit alla de gamla skrifter / som så mycket och hederligt hafwa talt om wår Arles ej. de Yfverborne, Gotar, Swear etc.

än

än begära att de sielf döma antingen denna stora Sveriges Dö / den de gamla hafwahälsit för den andra werlden / af hwilke de erkienas så många skrefeliga stora utog skedt / som hafwa förde sitt regementen nistan öfwer heela werlden / skal wara wärd 24 Böfers skrift; eller Island som aldrig war bebodt för än Anno 800. efter Christi tide wed påß / efter alla Isländares egna Historier: eller den lilla Guda Hildland som är 2 eller 3 mil till sin storleek / liggandes ibland de små Örnejar. Om inter wore mera än den ena skälet och tecken / så tror jag den som wid sitt förstånd är / skulle det hålla för giltigt nog att bewisna Sverige wara den reita widberömde Tulo. Men til öfwerflöd willia wij framdraga fleras skrifter.

2. Strabo och de andra gamla Scribenter hålla Pytheam före / hafwa updictat något om denna Tyle, emedan han sätter henne så långt ifrån Borysthene. Men sannerlig när man will tillsee Pytheas ord / och af Strabone indraget i. fol. 63. äro de sanne / och moste man först wäl acta hwilken middagzlinie de gamla hafwa actat och mått jorden med / nembligen den som geet genom Meroe och Alexandriam och floden Borystenem som Strabo f. 62. således beskriwer: widare ifrån Meroes till Alexandriens middagzlinie är Jorden til sin högd eller bred nor 10000. Stadier. Sedan til Hellepontum 8100. Stad. dedan till Borystenem 600 / dedan till den Cirkelen som går ytterst genom Tule (hwilken Pytheas sade wara ifrån Engeland 6 dagresfor mot Norden / när in til Jisshafwet) äro 11500. stadier Stray der under säger Strabo: men hwem will troo / den som wid sit förnuft är / att så långt är ifrån Borysthene till Tule: emedan Pytheas som hafwer skrifwit Historien om Thule, är den största lögnare. An bättre neder uprepar Strabo samma längd från floden Borysthene till Thule nemligen 11500. stadier. Byrå samma blad will Strabo kullstå Pytheas ord / i det han menar Thule, om hon skulle

finnas

insulam å veteribus pro orbe altero habitam, & ex ea tam frequentes magnasque ad condenda vel occupanda totius orbis terrarum imperia migrationes factas esse legistis, libere tandem judicetis utrum Sveonia illo librorum xxiv opere dignior censenda sit, an verò Islandia, quam ante octavum å nato Christo seculum a nemine habitam fuisse ipsi indigenæ agnoscunt, sive etiam Orcadum una, quæ in latitudinem longitudinemque duo vel tria milliaria tantum habet. Certè una hæc ratio instar plurimarum esse posset omnibus ratione suâ rectè utentibus: ne autem quisquidquam jure desiderare possit, veterum Thulen, nostram esse Sveoniam, plurimum scriptorum testimoniis obtinere lubet.

2. Strabo una cum scriptoribus istius ævi, *Pytheam hominem mendacissimum* vocat, ob intervallum quod a Borysthene ad Thulen ponit. Atqui Pytheam non mentitum esse, verba ejus å Strabone L. I. p. m. 63. adducta facile evincent, si modo legenti Strabonem in memoriam venerit, veteribus primum Meridianum dictum fuisse eum, qui eodem Strabone teste p. m. 62. per Meroen, Alexandriam & Borysthenem descriptus fuerat; ita enim Strabo: *Porro latitudinem terræ definiens, a Meroes meridiano pronuntiat usq. ad Alexandrinum esse 10000. stadia: inde ad Hellepontum 8100 stadia, hinc ad Borysthenem 600 stadia, deinde ad circulum qui per Thulen transit, quam Pytheas å Britannia insulâ ait 6 dierum navigationem abesse versus septentrionem, vicinam congelato mari, alia 11500 stadia. Et mox: Quis autem mentis compos intervallum quod a Borysthene ad Thulen ponit, pro vero judicabit? cum & Pytheas, qui Thulei historiam retulit, homo mendacissimus sit inventus. Verum paulo inferius denuo intervallum illud inter Borysthenem & Thulen repetit 11500 stadiorum. Totus autem hic in extenuandâ Pytheæ fide occupatus est Strabo omne disputationis suæ præsidium & fundamentum in eo ponens, Thulen si modo inveniatur, insulam esse Britannicæ vicinam, & communem cum eâ meridianum habere, ideoque non posse ad eam*

ver-

verba Pythææ accommodari. Sed Strabonem geminâ ratione deceptum fuisse apparet, quarum altera est oblivio veri meridiani Pythææ descripti, per Meroen puta, Alexandriam, Hellepontum, & Borysthenem, altera vero ignorantia veri significatus nominis Gothici Thules. Ut igitur singula ordine tractentur, jam in Pythææ meridianum ac dimensionem inquirendum erit. Si animus esset Ptolemæum sequi, jam quidem intra Meridianos sive longitudinis gradus 55 & 65 erunt Meroë, Alexandria, Hellepontus, Borysthenes, & insulæ Hyperboreorum pars sinistra sive occidentalis, quam tamen pro parte illius dextrâ sive orientali ab eo per errorem positam esse in cap. 9. §. 2. n. 10. p. 375 & seqq. ostendimus. Alias recentiorum mapparum magnus inter ipsas consensus est, utut segmentum illud globi vel mapparum aliquanto latius sit, quippe meridianis 50 & 65 comprehensam in mappis Iansonii, Blavii, Piscatoris, Hondii & aliorum. Si proinde standum omnino erit, uti censent omnes, verbis Pythææ, Thulen in eodem cum Meroe, Alexandria, Helleponto & Borysthene, Meridiano constituentis, alia certe quam Sveonia, ipsi quoque Procopio Thule dicta, esse nequit. Namque ad Islandiam spectabit minime, nimis unique ab hoc Borysthenis Meridiano versus occidentem remotam, stadiis puta 20000 juxta plerorumque mappas, & secundum Ptolemæum intervallo quod inter Meridianos 30 atque 60 interjacet, cujus tamen in hoc orbe septentrionali versus ortum nimis flectendo errorem, in cap. 9. §. 2. n. 10. p. 375 & seqq. deteximus.

3. Quod ad dimensionem Pythææ attinet, profecto nisi ea à Strabone tam gravi & vehementi illius adversario, nomine ejus publicata fuisset, nuper institutam & à falsario Straboni insertam crederemus. Tam evidens enim majoris apud veteres quam recentiores scriptores, in his rebus, cer-

finnas vara en Sö mid England / liggandes uti des middagzlinie / men far hela wägen wil / intet acftandes hwad middagzlinie som Pytheas sätter hanne uti nembligen Meroes, Alexandria, Helleponti, och Borysthenis. Sedan att Strabo intet märcker hwad Gotheska ordet Tylo har att bethyda. Hwarföre wilsta wij först tilsee Pythææ mätning om den är sann / så och hans middagzlinie. Går man til Ptolemæum, så finner man att uti den middagzlinien som är emellan den 55. och 95. middagzlinien ligger Meroe, Alexandria, Hellepontus, Borysthenes, och de Nfwerbornes landz westre sida / som skulle warades högre som för är wist c. 9. §. 2. n. 10. f. 375. Går man till alla de nya och nästesta Taslor / stemma de tillsammans / dock ähr middagz strecker något bredare hoos dessa nembligen emellan den 50 och 65. som sees af Jansonii, Blaus Piscat. Hondii &c. Taslor. Alltså om Thyle skall efter Pythææ ord / som alla sig beropa på / ligga uti en meridian, så kan den ingen annan vara än Swärige / den Procopius uttrefeligen Thyle Palmar / och ingatunda Island, emedan det ligger uti en annan merid. att för långt wester från Borysthenis meridian, nembligen til 20000 stadier / efter allas taslor / och efter Ptolemæi, uti den 30 / som är dock långt ifrån den 60. mid. hwilken wilsarelse att wrida hela weridens nes norsta. Deel förlängt öster / wist är c. 9. §. 2. n. 10. fol. 375.

§. III. Gå wij til mätningen så kan iag sannerlig säija / att om icke Strabo, som är Pythææ wederpart i detta målet / bewitnade sielf som denna Pythææ mätning / skulle iag tro att

att någon i dag skulle hafwa sielf
försökt denna mätning och henne i
Strabone inskrifwit. Ty tag hade
sielf tillförmåne aldrig kunnat troo
att te gamla skulle hafwa rättare
räkat sanningen än de nyare. Ty
förf. säger Strabo at ifrån Meroe
til Alexandriam äro 10000. sta-
dier / hwilket gör 20. grader; Me-
roe begynnes wid 11. N. gr. och
lycktar wid 15. uti 60. min. (se
Ptolem. Africæ Tab. 4. se och
Horn. Geogr. Ant. och min 1. 3.
1. Figur. Alexandria ligger under
31 högdz gr. Är så just 20. grader
från den 11. til den 31. Sedan ifrån
Alexandria säger Strabo äro
8000. til Hellespontum, som gör
16 grader / hwilket skal förstås bas-
de om Hellesponto. Propontide
och Ponto; elliest är mätningen
falsk. Sedan til Borysthenem floden
600. stad. som gör 1. grad. är så
ifrån Alexandria til Borysthenis
flodz 608 17. grad. Alexandria
ligger under 31. högdz gr. som sades /
och Borysthenis 608 under 48. grad
som sees af Ptolem. Eur. 9. T.
och alla andras och min 1. 3. 1. 3.
Hwilket är just 17. grad. Ifrån Bo-
rysthenene til Thyle effter Pytheæ
mätning är 11500. stadier det är
23. grader / hwilket intet annat
är än Procopii Tyles nås / det är
Sweriges ystersta nås Rimmer-
nås / i sista middagzlinie / hwilket
ligger under 71. högdz gr. som sees
af alla Taslor indragne cap. 7. §.
fol. 153. ty när man tager 48. gr.
ifrån 71. så blifwa 23. gr. igen.
Om en wille nu gå uppå höger
eller wänster om denna middagz-
linien / så gör man mot Pytheæ och
alla Mathematicorum mätning
när de uilia beskrifwa tordenes
högd eller bred från söder til nor.
Ty då får man intet wijsa på hö-
gre

certitudinis ac diligentia specimen num-
quam sperare poteramus. Inprimis enim à
Meroe Alexandriam usque Strabo 10000
stadia, id est, 20 gradus numerat. Meroe
autem initium capit ad latit: grad: 11, &
finem, ad latit: grad: 16, in longitudinis
grada 60, juxta Ptol. Afric. Tab. 4. Hor-
nii Geogr. Antiq. & Tab. nost. 1. Fig. 1. &
Alexandria ad latit: grad: 31. sita est, di-
stantia igitur horum duorum locorum 20e-
rit graduum. Deinceps Alexandria distat
Hellespontus secundum Strabonem 8000
stadiis, id est, 16 gradibus. Hellesponto
Propontidem atque Pontum ipsum hic ad-
jungere oportebit, & optime sibi constabit
calculus, inde vero ad Borysthenem 600
stadia sunt quæ gradum 1. efficiunt, adeo
ut ab urbe Alexandrina usque ad Borysthe-
nis ostium gradus 17. habeantur. Alexandri-
a vero, uti modo indicatum, ad latit. grad.
31 sita est, & ostium Borysthenis ad latit:
grad: 48. secundum Ptol. Europ. Tab. 9,
aliorumque omnium, nec non Tab. n. 1.
Fig. 1. Apparet igitur spatium inter hæc duo
loca, graduum esse 17. Porro a Borysthene
usque ad Thulen Pytheas 11500 stadia, id
est, 23 gradus numerat, quæ justa est pro-
montorii Thules a Procopio memorati sive
promontorii nostri Cimmerii a Borysthene
distantia; illud enim & communem cum
hoc flumine meridianum habet & ad latit:
grad: 71. situm est, secundum omnes
præcipuorum Geographorum mappas &
nobis in cap. 7. §. 5. n. 2. p. 153 recensitas.
Detractis igitur gradibus 48. vera latitudi-
ne Alexandriæ a gradibus 71. vera latitudi-
ne promontorii Thules, iam inter utrum-
que horum locorum, 23 gradus intercedent.
Ne autem quis putet hunc tramitem sive

meridianum deserui posse & sive ad dextram sive ad sinistram ejus Meridi-
ani, dimensionem aliam institui, primum hic monemus eo pacto & ver-
bis Pytheæ & omnium Mathematicorum instituto magnam vim fieri,
cum

cum in locorum latitudinibus longitudinibusque designandis recta semper linea, in his quidem ab occidente versus orientem, in illis ab æquatore versus polum ducta sit utendum, idque sine ulla ad sinistram vel dextram partem declinatione. Deinde si vel maximè in alterutram partem quis declinare vellet, tamen alia impedimento ei futura esse: namque ad sinistram concedendo in litora Norvegiæ versus meridiem magis magisque inclinata incidet, & quo longius a vero Meridiano deviaverit, eo brevius & a sententia Pythææ magis dissonum alienumque iter inveniet: idemque ad dextram ob Lapponiæ Finniæque litora versus meridiem decurrentia experietur. Multoque sanè absurdior erit, qui dimensionem hanc usque ad Islandiam extendere volet, partim ob multo minorem ejus quam promontorii Cimmerii latitudinem; hæc enim illam superat gradibus 6, in Tabulis omnium ut & Tab. n. 1. Fig. 1. & Tab. 2. Fig. 2. partim ob nimiam illius a Meroes, Alexandriæ, Borysthenis & Thules Meridiano longinquitatem, nempe graduum 40 aut 20000 stadiorum, quibus Islandia versus occidentem ab isto meridiano distat. adeo ut promontorium illius ultimum gradibus 30 & amplius a Borysthene removeatur: id quod mappe accuratiores futurum ostendunt. Itaque & hoc in loco singularem illam veterum in orbe dimetiendo diligentiam ac felicitatem suspicere admirarique libet. Quidquid enim locorum Pythæas eidem cum ultimo hoc promontorio Thules sive Sveoniæ, Meridiano incluserat, id ab eo verissimè prolatum esse, omnes hujus temporis Mathematici Nautæque fateri coguntur. Ex adverso autem judicis iniquissimi notam Strabo contraxit, qui Pytheam hominem mendacissimum appellare non est veritus, ipse interim in negotio suo non adeo acuto visu præditus, dum in eodem ferè scripti sui loco insulam Iernin ab Hibernia distingvere nescit. Ita enim de Hibernia Strabo.

ger eller väster utan ånda nor och söder: äfven som nåt man måter tordennes bred så får man intet vitska på någon sida i Nor eller Söder / utan ånda fram / från öster til väster. Sedan / om ån det med goshes / så blifwer straxt denna metning mindre och tressar intet. Zy först på väster viker Norges sida alt mer och mer söder: går en på öster / så viker Lapplandz och Finlandz sida alt meer och meer söder. Wixet et mindre kan man följa att måta til Island, som både länge ligger nedan för denna högz grad / nemligen til en 6 grader meera söder en Sveriges yttersta nås / som af alla Taster sees och min 1. och 2. Tasta 1. och 2. Jtg. der til 40. grader / som är 20000. stadier / utur wägen från Meroes, Alexandria, Borysthenis och Tyles middagzline. Sedan blifwer Islandz längsta utd på 30 grader från Borysthene, och ån då mera effter de närteste Taster. Hwar af man nu seer de äldstas ousäneliga stora flit att afmåta Jorden och huru nått Pythæas hafwer träffat in uti en middagzline alla dessa orter och Sveriges eller Thyles yttersta nås / det ingen Mathematicus eller sjöfaren Man kan nelsa ån i dag sig så i sanning hafwa. Och wll iag här låta se / huru illa Strabo gior / som fallar Pytheam den största lögware / der han sielf på samma blad sanningen icke alt för wäl hafwer uthsee kunnat / i det han Irland ifrån Hibernien ey hafwer förmatt afskilia / der han säger. *Ute*

Ät der i frän/nembligen mitt i England/til Hibernien är 4000. stadler / där reeda beel annan lust och wäderleek är: så att utom den kan ingen menniska bo/ der list wäl han (Pytheas) hawer sätt Thule. Äf dessa ord kan man uttryckeligen se det iag i c. 15. n. 15. f. 475. wiste att Hibernien är intet Irland / utan Sverige/ och är ett förderfwat ord af Yfwerborne. 2. By Strabo går alt norr äth uti hela det rummet och blas det och talar om Jordennes bredd/ altså kan han intet gå frän mitt i England twert wester ät der Irland ligger/ ty det är Jordennes längd/ som sees af 2. Taffa 2. Fig. 2. Wiser och detta honom gå norr ät: i det han will wisa huru långt werlden kan för köld beboos. 3. Kan intet här genom Hibernien förstås Irland/ efter Strabo uttryckeligen säger heelt och hållit en swårare wederleek wara i Hibernien än i Engeland. Nu ligger Irland i samma höjdz grad med Engeland och mera söder en Engelandz yttersta nåås som är Skottland/ altså kan der ingen swårare lust wara än i England / utan måtte Hibernien wara de Yfwerbornes land. 4. Säger han utom Hibernien kan ingen Menniska bo. Hwiska ord uttryckeligen wisa Hibernien wara Sverige: ty ingen ort i hecla werlden af alla som bekante äro och fastalandet beboos längre nor än Sverige / som nu alt för ofta är bewist. 5. Älså när wij föllita efter Massiliz middagzlinie/ som är den 25. middagzlinien / och gå i samma linie mitt ifrån Engeland

Asque Britannia media non amplius xv. stadiorum progressus millia, terram inveniet, cujus diversa sit habitationis ratio, nempe ad Hiberniam, ut ulteriora ista, in qua ille (Pytheas) Thulen reiecit, non jam habitari possint.

Hæc autem omnia talia sunt, ut quamquam ille de Ierni insula cogitarit, nusquam tamen nisi ad Sveoniam, quemadmodum nos etiam in cap. 15. n. 15. p. 475. obiter inuimus, referri possint, ut proinde non prorsus absena a vero sit conjectura, errori ansam præbuisse facilem transitum vocabuli Hyperboreorum in nomen Hybernorum, hujusque postmodum affinitatem cum Iverna & Iuverna, insulæ Iernis nominibus apud antiquos etiam occurrentibus. Sed ut omnia clariora evadant, sciendum erit: 1. propositum Straboni ante omnia in isto loco fuisse Regiones secundum ipsarum latitudines, hoc est, majorem majoremque cum polo boreali viciniam describere: ita ut cum insula Ierni nihil ei tum commercii esse potuerit, quippe quæ Britannia nullo modo vel septentrionalior est vel australior, sed potius lateri ejus occidentali objecta ac proinde secundum longitudinem potius quam latitudinem ab illa distingvenda, uti Tab. 2. Fig. 2. declarat. 2. Et hoc ipsius propositum ex eo vel maxime conspici, quod tam sollicitè notet in his ultimis terræ partibus frigus cujus gratia ulterius nemo habitare possit. 3. Iplam quoque Hiberniæ descriptionem reliquam a Strabone adjectam prorsus prohibere ne de Ierni accipiatur insula: nam quæ poterit in hac insula fingi diversa habitationis ratio ab illa quæ in Britannia est, cum ejusdem sint

latitudinis, ac etiam Iernis, ultimo Brittanniæ promontorio in Scotia multo australior, ut proinde frigori majori vel etiam majoribus cœli injuriis, quam est Britannia, exposita esse nequeat? Totum autem hoc negotium de insula Hyperboreorum verissimè dicetur. 4. Nullam rem pro Sveonia stare fortius, quam quod dicat Strabo *ultra illam habitare neminem posse*. Etenim ultimum terræ cognitæ & versus septentrionem habitatæ terminum Sveoniam esse, ad rædium usque inculcavimus, & probatione non eget.

eget. 5. Ei qui secundum Meridianum 25 sive Massiliensem, per mediam Britanniam, quæ ad latit. grad: 55 spectat, indeque versus septentrionem, 4000 stadiis, hoc est, gradibus 8 pergere volet, omninò ad latit: grad: 63, sive in mediâ Sveoniâ & quidem in summis montium Hyperboreorum jugis subsistendum esse: à quo loco insula jernis retrorsum, hoc est, versus meridiem 8. gradibus remota jacet. Adeo ut nihil verius aut manifestius sit, quam ætatis intermediæ scriptores locorum nomina inter se non numquam commiscuisse, & inter alia, insulam Orpheo aliisque ultimæ vetustatis scriptoribus Iernindictam, cum Hiberniâ sive Hyperboreorum insula confudisse.

4. Eandem cum Pythea dimensionem ab ostio Borysthenis ad Thulen, alius quoque scriptor antiquus nomine Isidorus invenit, utut fidem ejus Plinius, æque ac auctoritatem Pythæ Strabo, suspectam habeat. Plinius vero Lib. 2. c. 108. post consignatam terræ latitudinem ab Æthiopia secundum Meridianum Meroes, Alexandriæ & locorum aliorum usque ad ostium Tanais, tandem ita scribit: *Isidorus adjecit* (ab ostio Tanais) 12150 stadia, id est, circiter, 24½ gradus, usque ad Thulen: quæ conjectura divinationis est. Tam parvam igitur apud recentiores illos & circa tempora Christi viventes scriptores, veterum illa dexteritas & summa diligentia fidem invenit. Atqui si rem hanc ad experientiæ examen revocare lubet, certè his quam illis multo majorem debemus fidem atque reverentiam. Neque enim Isidori calculus ab illo Pythæ majori quam unius gradus spatio recedit, quod Isidoro facile indulgeri potest, cum alium, nempe 65. meridianum secutus ab ostio Tanais dimensionem suam ordiatur; est autem hic Meridianus ab illo ostii Borysthenis Meridiano quem 5; ante nominavimus, 10 gradibus remotus. Manemus igitur adhuc in per-

land som är under den 55. högdz grad norr åt 4000 stadier / det är / 8. grad. så stadna vi uti den 63. graden / som är mitt i Sverige / på des högsta fiellar / hvar ifrån Irland ligger 8. grader mera i söder / som ses af alla rassior. Af detta ser man åter / huru de senare gamla Scribenter hafwa reda blandat orternas namn / nemligen Irland / som är Orpheus och andra äldstas Jernis, med Hibernien, som är Hyperboreorum eller Ysverborenes ö.

4. Samma mätning / som nu Pytheas hafwer funnit emellan Glodens Borysthenis öos / hafwer och en gammal Skribent Isidorus lifa funnit / fast Plinius äfwen nästan så litet tror honom som Strabo Pythæ, så säger Plinius l. 2. c. 108. f. 1116. sedan han hafwer antefnadt werldenes bredd sångst söder från Æthiopien uti samma middagslinie / nemligen Meroe, Alexand. &c. Maxotid. öos / och in til Glodens Tanais öos / att Isidorus lägger til (ifrån Tanais öos) allt in til Thule 12150. stadier / det gör 24½ gr. wid pass / hwilket jag tror / säger Plinius, är en gissning / som Gudarna hafwa. Se / så illa trodde de reda med Christi tid de gamlas stora lärdom och flit; men samerlig / när man tillser sielfwa dageliga förfarenheten / hafwa de / råkat samningen. Ty här är intet afstignad på Isidori och Pythæ mätning mera än en grad. Men det måste man intet undra; ty Isidorus har på en 10. grader mera afstreckt i vägen från middagslinien nemligen räknandes från Tanais öodens öos / som ligger under den 65. wid pas middagslinie / der Borysthenis öos ligger under den 55 midd. linien. Hwar af man åter ser huru temmelig

meligen råt wåg de hafwa sökt att mäta Jordens högd eller bred från norr til söder. Sedan (det som är märkeligt) att de hafwa sökt den längsta udden i norr af fasta landet / hwilken ingen annan är / än Sweriges Kimmernæs, som offta wißt är / och sees af 1. Tafla 1. Figur der til med utslutes myckit mera Island / som länger ligger från Tanais oos midd. och på 5. eller 6. grader mera i söder än Kimmernæs, och på 50. grader i wäster helt och hållit utur samma middagzlinie. Ty har jag lust se huru den middagzlinie skal ut / som skal gå ifrån yttersta Æthiopien genom Meroen in til Tanais oos / och så wäster ut til Island / och der ifrån til nor wäns depuncten / det blir wißt sannertlig Archimedis sneckta af. Är så intet / hwarken i Pythea eller Isidoro att finna någon annan Tulo än Sweriges yttersta udd / ty alla de andra uddar / nås eller Tiular på torden / som här nor äro / stiga mera i söder / och liggia längre från middagzlinten / den de mått hafwa / som uttryckeligen ses af alla landtaflor och stöfvert / så och 1. Tafl 1. Fig.

6. Isthafwet beskriwer Pytheas, som ofwan Sverige eller Tylo är artigt / som sees af Strabone l. 2. fol. 104. såjandest där är hwarken land / ey heller haaf / eller wäder / utan sådant / som woro af alla dessa tre tilhopa blandat / lika såsom hafslungor / der som iorden och watnet spinas stå högt uppe / och där wara såsom hela världens band / dijt man kan hwarken komma til soj eller med bår. De som läsa Martiniers resa til Spitzbergen / och höra deras berättelser / som nu årligen resa / til att fänga Hwalsfisar / men åter fara dådan samma Sommar / tyckiest dö de bort om Winteren / det som är för

petua illâ admiratione veterum ob singularem illorum in designandis horum locorum latitudinibus & longitudinibus industriam atque diligentiam; in qua re (notandum hoc maxime) semper illis quasi cynosuræ loco fuit ultimum terra habitabilis promontorium versus septentrionem, quod aliud à promontorio nostro Cimmerio esse non posse sæpè diximus, & Tab. n. 1. Fig. 1. clarissime ob oculos ponit. Prorsus autem ab hoc censu excluditur Islandia, utpote à prædicto tramite nimium discedens: namque & promontorio Cimmerio 5 aut 6 gradibus australior est, & à Meridiano ostii Tanais fermè 50 gradibus versus occidentem separata. Lepidi sane sunt homines qui quem ignorare nequeunt, saltem non debent Thules meridianum, ab ultima Æthiopia per Meroen, usque ad ostium Tanais, & inde versus septentrionem ad Islandiam, indeque ad polum borealem ducere non verentur, monstrum potius meridiani, aut si mavis, Archimedis cochleam, quam Meridianum nobis exhibentes. Ex Pythea igitur vel Isidoro aliam Thulen quam Sveoniæ promontorium ultimum versus septentrionem excurrans, nemo exsculpere valebit, atque adeò præter hoc unum, nullum est in toto orbe promontorium, sive ut lingua nostra veteri vocatum reperimus, *Tiule*, non illo australius, aut alterius quoque meridiani, testibus omnibus omnium mappis ut & Tab. n. 1. Fig. 1.

5. Oceani Glacialis descriptionem plane singularem Pytheas reliquit apud Strabonem Lib. 2. pag. 104. neque terram inquit ibi porro esse, neque mare, neque aerem, sed quippiam ex his concretum, pulmonis marini simile, in quo terra & mare

sublimia pendeant, atque universa, hocque esse quasi vinculum universi, neque pedibus accessum, neq. navibus; Qui Martinieri navigationes ad Spitzbergam legerunt, vel etiam ex piscatorum, qui quotannis ad ista loca, ea tamen lege tendunt, ut ante hyemem, nisi perire malint, revertantur, ore aliquid acceperunt, illi sine mora fate-

fatebuntur, Spitzbergam insulam, cui communis cum promontorio nostro Cimmerio Meridianus est, & præterea latitudo à gradu 76. usque ad 80, una cum oceano & terris adjacentibus aereque ipso, vix ullam sive terræ, sive maris sive aëris speciem veram præ se ferre. Quis enim terræ vultus sine arboribus, sine viventibus? Quæ montium vestigia sub altissimis nivibus & immanibus glaciei crustis omnia obducentibus? Quæ facies oceani densissimis & quasi ad cælum elevatis molibus glacialibus constrati? Has moles Pytheas non inepte cum pulmonibus comparari posse putavit; imo, Norvagi ipsi, testibus Adamo Brem: de S. Dan. p. m. 38. & Pontano in Descrip. Dan. p. m. 747. hoc mare *Leberse* id est *Iecoreum* vocant. Nec mirum Oceanum in istis locis sui tam dissimilem videri, cum ultra latit. grad: 80, neque navibus ob frigus, neq; pedibus ob lubricitatem montium glacialium iter institui possit. Rectè quoque terram illic oceanumque acclivem vocat: nam cum ea marium reliquorum sit indoles, ut frigore constricta complanentur, hunc oceanum ex adverso, glaciei crustæ, quarum aliæ sub alias se demittunt & superiores illas in altum trudent, prorsus inæqualem & montosum efficiunt: adeo quidem ut inter immanes illos montes glaciales, qui huc illuc à ventis aguntur, nautæ & piscatores balænarum non sine maximo vitæ discrimine versentur. Accidunt vero hæc omnia intra latitudinis gradum 80 ultra quem omnia glacie perpetuâ constipata lunt. De crasso aëre & raris in illâ oceaniparte tempestatibus quod attulit Pytheas, id explicat Martinierus p. m. 32. quando ob frequentiam & altitudinem montium glacialium Oceanum eo in loco vix cieri, nedum attolli aut jactari posse memorat.

§. 6. Ex Pythea & hæc desumpsit Strabo lib. 4. p. m. 201. *Thyle omnium insularum,*
qua-

sökt med deras liffs-spillan / han skal väl sitta / denna ö Spitzbårgen / hwilken ligger i samma middagz-linje med Sveriges kimmernäs, som ses af allas siöfart / från 76. til 80. högdz graden / at hon tillika med Hafwet / Jorden och Wädret / är intet liff / hwarken Land / Haf / eller Wäder: ty landet är sig intet liff / emådan inga trån finnas / ingen menniskia der boo / bårgen äro måst täckta med skofwel-iss / och isbårgen stå up utue hafwet som iholuga lestrar / lungor eller fragga / dersöre lifnar Pytheas det wid lungor / och falla de norsska det lestrerhafwet / såsom sees af Adam. Bremens. de sit. Daniæ f. 38. och Pont. Dan. Desc. f. 747. hwarföre är och intet hafwet der sig liff / emådan ingen widare oswan den 80. gr. norr ut kan (det som Pytheas säger) besegla icke heller gå til foot / för des skrofiga och hala iss-bårgs ty synes / säger han / rätteligen så som Hafwet och Jorden der stogo högt uppe / emedan gemenligen i werlden alla andra haaf med des iss äro slåta: men här drifwer han under hwar annan och i detta samma uphöjer han de högsta isarna at de stå som stora bårg / ibland hwilka de med siörsta liffsfara segla som bruka Hwalsiff-fängerij / hwilket är förståendes för än de komma til den 80. graden: ty sedan är bara issen och inga ypnitgar men på denna sidan om 80. högdz graden / drifwa stora isbårgen af och an i sion at man kan segla emellan dem. Wädret är der töckte och sållan blås där / och fast det blåås / så stormar hafwet intet / emådan isbårgen afwåria wädret. Som sees af Martin. f. 32.

6. Strabo utaq; Pythea sätser widare l. 4. fol. 201. Att Pytheas bewitnar Thyle wara nemmast mot norstjernan af alla diar som då woro bekante. Afwen så Plinius l. 4. c. 16. af alla diar är Tule längst bort.

Kan nu Island wara Thyle, ty antingen hon war dem bekant eller intet / så är hon intet långst norr / ty / som offta sagt är / är hon 5 a 6 grader längre söder än Sveriges yttersta nås.

7. Widare säger Strabo af Pythea l. 4. fol. 201. att på Thule finnes intet af den bästa slagz frukt; något af de hemtande däuren. Men af hirs och andra trågärdz safer / frukter och rötter lewa folket. På Sverige finnes både hirs och allehanda trågärdz frukter och rötter såsom allom är kunnigt / och hwad Sverige kan tåla och draga / kan sees af mitt trågärdz register / där öfwer 2000 slagz rötter fördraga denna lufften / doch under Sveriges söder deel; men intet något sådant i Island / som kan läsas af Martinier f. 14. ia inga trån / utan allenast smått björkfris och selg som kan med händern upryckas: der mig M. Rugman Islandus hies hafwer bekent / så och läsas kan af Dn. Brynolf. Svenonis skrift / en inföd Isländare / till D. Ottonem Krage K. Dan. Secretar. och Arngrim. Jon. Descript. Island. cap. 6. 412.

8. Widare säger Pytheas uti Strabone: att the hafwa der Korn och Honning / war af de bryggia dricka och efter kornet eis får stå länge ute / emedan der intet är stadig torcka / föres dett i stöora labor och uttryckas; elliest skalle regnet skemma det. Utaf hwad klarare selen wil en menniska igen kienna Sverige / ty än har iag intet läst någon som bewittnar denna mölkan af Korn och honning bryggias annorstödes / än här i Sverige och särdeles än i dag / i westergotsland som läses och af Olao Magn. l. 13. c. 25. f. 523. men uti Island finnes hwarken honning eller Korn såsom sees af Martiniero fol. 74. och Isländarnas samtliga bekennelse och de förbenämde Lärda Personers bewittnande utan de dricka moste wasla som sees af Brynolfo. Ehuru de några gånger hafwa försökt att så der någon såd / så hafwa de dock måst lagt åkeren

quarum feruntur nomina maxime versus Septentrionem est diffusa. Idem Plinius habet lib. 4. c. 16. Ultima omnium, quae memorantur, Thule. Islandi- am igitur sive cognitam habuerunt veteres, sive secus, neuiquam illa Thule erit, quoniam uti jam saepe dictum, latitudinem habet 5 aut 6 gradibus quam ultimum illud Sveoniae promontorium minorem.

§. 7. Rursus secundum Pythae descriptionem pergit Strabo l. 4. p. 201. fructuum mitiorum nihil animaliumque mansuetorum parum ibi nasci, milio & aliis ceteribus, fructibus & radicibus homines vesci. Certè milium & omnis generis fructus hortenses ac etiam radices in Sveoniâ provenire omnibus jam notissimum est; quidve talium rerum ferat hæc tellus, amplius ex catalogo plantarum horti Academici Upsalensis â nobis in lucem edito sciri poterit, ubi ultra 2000 radicum quarum hæc patria nostra ferax esse potest, enumerantur. Nihil verò tale in Islandiâ se observasse Martinierus ait p. m. 14. jmo, nullas ibi arbores proceras, sed virgulta tantum betulina & saligna provenire retulit nobis Dn. Rugman Islandus, cujus testimonio, ne quid desiderari possit, nunc quoque aliud ex literis Brynolfi Svenonis Islandi, ad Ottonem Krage Regis Daniæ Secretarium addimus, & ex Arngr. Jon. descr. Island. c. 6. p. m. 12.

8. Porro à Pythæa apud Strabonem discimus frumentum & mell ibi provenire, & inde potum fieri: Frumentum, quia Soles non habeant puros, compotatis magnas in domos spicis contundi: alias ob Solis defectum & imbres reddi inutiles. Hæc maximè genuina Sveoniae sunt signa: de potu enim ex hordeo & melle, quem nostri Mölsta vocant, apud alias gentes nihil usquam legere licuit. Hunc autem Westrogothis in deliciis esse, præter experientiam testatur Ol. M. lib. 13. c. 25. p. m. 523. Sed in Islandia neque mel neque hordeum provenire scripsit Martin: p. m. 74, & omnes Islandi confessione suâ comprobant. A vulgo autem serum lactis bibi

Brunolphus agnoscit. Et si quoque non semel olim ab Islandis frumenti habendi causa tentata fuerit agricultura, valde tamen exiguo cum successu ob defectum justitiae maritimitatem caloris id factum esse fateretur Arngr. Jon. p. m. 416. Cum his collata Solini verba c. 35. *Habudes quidem & Orcades sylvae vacare, junceis tantum herbis inhorrescere, a nudis arenis rupibusque teneri, & denique non nisi piscibus & lacte incolae suos alere, at Thulen largam esse & diutina Pomona copiosam nos docebunt.* Hoc postremum de Islandia nullo modo dici posse, vel ipse Pontanus qui Islandiam alias pro Thule habet, p. m. 745 fateri coactus est.

9. Verba Melæ lib. 3. c. 6. *Thule Belgarum litori opposita est, Geographorum sensu capienda sunt, de locis eidem Meridiano subjectis. Quo nomine hinc prorsus removenda venit Islandia quippe quæ Meridiano subest, cum Belgium sit in Merid: 30 situm, habeatque sibi oppositum Norvagiæ quæ nostræ Thules pars est, promontorium Lindes-næs in Tab. 1. Fig. 1. expressum.*

10. His non sequiora sunt, quæ Melæ superioribus mox annectit: *Thule Græcis & nostris celebrata est carminibus. In ea quod ibi Sol haut longe occiditur, breves utique noctes sunt, sed per hyemem sicut alibi obscura, æstate lucida, quod per id tempus jam se altius elevans, quamquam ipse non cernatur, vicino tamen splendore omnia illustrat: solstitium vero nullum, quod tum jam manifestior non fulgorem modo, sed sui quoque partem maximam ostendunt.*

Horum pleraque Plinius lib. 4. c. 16. multo clarius explicat ultima, inquit, omnium, quæ memorantur, Thule: in qua solstitio nullas esse noctes indicavimus. Cancris signum Sole transeunte, nullosque contra per brumam dies. Hac quidam senis mensibus continuis fieri arbitrantur: Quo vero pacto hæc ad Islandiam pertineant, sanè non videmus, nisi forte quis novus Archimedes insulam totam versus septentrionem magis promoverit, & ejusdem cum ultimo Sveoniæ promontorio latitudinis fecerit. Itaque quæ sit vera Islandiæ latitudo jam novisse proderit. Ptolemæus lib. 1. cap. 3. pag. 34. promontorium ejus septentrionale ad latit. grad. 62; locat.

pag.

åter öde/ efter såden ey har mognas eller willat fort/ som sees af Arngr. Jonæ fol. 416. Efwen bewitnar och Solinus om Thule sedan han c. 35. f. hafwer bekrifwit de många Hitland och Orkneyjarna ofwan före Skotland och Engeland / på hwilket a han säger Ingen stog finnes ei heller någon såd / utan wara idellig sand och klippor: några endaste som af dem bebos söda foctet med fisk och mjölk / åfwen såsom Island. Men Thule säger han wara öfwerflödig af fructe och såd / hwilket ingalunda kommer Island til / der och Pontanus f. 745. måste bekenna / ehuru han wil Island wara Thule.

9. Thules beliggande mitt mot Hollandz strander / förståendes efter Jord-beskrifwarne så uti en middagzlinje / bewitnar Pomp. Mela. l. 3. c. 6. f. 57. hwilket ingalunda kan förstås om Island emedan då ligger i den 10. middagzlinjen men Holland / i den 30. hwar mot svarar Noriges nås eller wære Thules, kallat Lindeknås uti samma middagzlinie. See 1. Taffla 1. Fig.

10. Vidare säger Melæ Denna Thyle är medta berömd uti de Grækska och Latinska Skaldern. På denna dö äro mycket korta nätter / i det Solen får icke wäl stiga neder för än hon upgår. Om vinteren är der mörka nätter som annorstädes / men om Sommarens lusa / medan Solen uti den tiden stiger högre mot Horizonen, och fast hon ey synnes / så lyser hon dock up natten af sin närmeste närwarelse med en stadigwarande rödma. Det Starbraket är der ingen natt / ty hon wiser då icke allenaast sig Steen eller rödma / utan och heela kroppen. Detta utförer Plinius bättre uti sin 4. book; 16. c. fol. 234. setandes: af alla öar sam bekrifwas och nemopnas / är Thule den yttersta: Det hwilken när Starbraket är / in till des Solen hafwer gåe genom Kräftans tecken / inga nätter äro / och twert om uti vinteren inga dagar. Detta meena sombliga stec uti 6 månars tid. Huru detta kan lämpas til Island / seer iag intet / med mindre man icke med Archimedis konst / wil fruswa Island så långt norr som Swertige: hwarföre willia wij tilsee Islandz högd efter de lärda skrifter. Ptolomeus setter lengsta nor

nor udden 62; grad 1. 1. c. 3. f.
34. Ysendarua sielfwa såsom
Arngrimus Jonæ f. 364. 66;
Brynolfus Svenonius M. S. 66;.

Nollendsta och Engelfta
Sidsforten.

Joh. von Ion. T. 3. 66;.

Therzais Jacob. fol. 97. 66;.

Petter Claszon m. s. 66;.

Edvard Wrigt f. 114. som
allas willfarelser uti Sids

Forten har lagat til rättsta. 66;.

Blav. v. 1. T. 1. 67

Georg. C. Fland. i Bl. f. 43. 68.

Äf Ptolomei sättning seer man
honom mycket varit wil / om han
hafwer meent genom Ysland Tyle,
emedan han setter hennes längsta
norre udd / under 62. h. gr. hwar
längsta dagen ey lengre är i starbra-
fet om Sommarens än 19; tima
ser Joh. Magni Svernske Histories
förtal och Clav. introd. Geog 1.
1. f. 3. Blan och Carolus Fland. set-
ta åter Ysland längre nor än hon
i dag af allas de nerieskas metnin-
gar är funnin. hwilka / som nu wist
är alla instemma i den 66; graden
der som just norstjernans Cirkel
räknas och sluter 24 timar längsta
dagen. Hwilket alla Yslanderna til-
sä hwar före kan Ysland intet wara
Tyle emedan såsom uttrycket eligen
efter Plinius ord Solen är stadig
uppe öfwer den retta Tyle så länge
hon går genom kräftan. Och alt-
så kan mycket mindre Ptolomei
Thylö / wara den retta Tyle. Men
med Sveriges Thylö treffar det
mechta wäl in / ty det ligger icke
allenast under den 69; hög; graden
der Solen efter J. Mag. och Clav.
Närakning är 62. dag. eller 2-
månar uppe til des hon har gått ige-
nom Kräftan / utan des ytterst /
Thylö. ligger under 71; h. grad se
cap. 5. §. 2. f. 97. hwar Solen är
75 dagar uppe / förutan hwad som
wädrer & refraction gör som wist
är cap. 5. §. 3. fol. 98. Och
et Plinius säger sombligamena da
gen.

Ipsi Islandi interque eos Arngimus Ionæ
p. m. 364. ad gr. 66; Ex Batavis & Britannis.

Joh: Lonius Tab. 3. ad grad: 66;.

Anton: Jacobs. pag. 97. ad gr. 66;.

Petrus Classon M. S. ad grad. 66;.

Edvard. Vrigt, qui mapparum hydro-
graphicarum omnium menda corri-
genda in se recepit, p. 114. ad gr. 66;.

Blavius v. 1. Tab. 1. ad grad: 67.

Georg. Car. Fland. in Blavio p. 43. ad gr. 68.

Si proinde ptolemæus per Thulen Islan-
diam intellexit, jam nimis crassus error
illius erit. Ad latit: enim gradum 62, cui
ille Islandiam subjecit, solstitio dies lon-
gissimus horarum 19; erit, de quo negotio
Iohan. Mag. in suâ ad Hist: Sveog: præfa-
tione, ut & Cluverius in introd. ad Geo-
gr. lib. 1. pag. 3. plura habent. Blavius ve-
ro & Car. Fland. Islandiam versus septen-
trionem nimis prom ovent, contra omnium
emendatissimarum hujus temporis mappa-
rum fidem & consensum, quippe quæ de
gradu 66; inter se conveniunt. In hunc quo-
que gradum circulus arcticus incidit, qui
diem longissimum 24 horarum admittit,
in quem quoque omnes Islandi consentiunt.
Verba igitur Plinii de die æquante Solis in
signo Cancris moram plane obstant & impe-
diunt nequis Islandiam pro Thule habeat,
imo, ipsum Ptolemæum erroris ante alios
omnes convincunt. Atqui ad Sveoniam re-
lata, optimè sibi constabunt. Hæc enim
non solum latit: gradui 66; responder, ubi
juxta Joh. M. & Cluverium Sol diebus 62
continuis supra horizontem versatur, & in-
tra hoc temporis spatium signum Cancris
percurrit, sed etiam ad gradum 71; perti-
git juxta verba nostra in cap. 5. §. 2. p. 97.
qui locus solem aspicit diebus continuis 75,
& forte ultra ob refractionem luminis in
Athmosphæræ, juxta nostram quoque in
c. 5. §. 3. p. 98 observationem. Sed senum
men.

mensium dies continuos apud Plinium, noctes quoque lucidas sine Sole includit, quas à die proprie ita dicto omnino distingvendas esse in cap. 9. §. 2. n. 15. p. 412 docuimus. Secundum utramque igitur sententiam Sveonia Thule erit, secundum neutram Islandia.

11. Claudit descriptionem suam Plinius his verbis: *A Thule unius diei navigatione mare concretum, à nonnullis Cronium appellatur.* Ab ultimo Sveoniæ promontorio, septentrionē versus, Spitzberga, juxtaque eam initium maris concreti, tribus gradibus, in Lonii, Anton: Jacobs. & Vrigtii mappis absunt, hoc est, itinere sesquidiei. Atqui inter Islandiam & Spitzbergam intercedit spatium graduum 7, five iter dierum 3 atque dimidii. Et negat ipse Arngrimus Jonæ Islandus p. m. 264. Islandiam Thulen esse, ubi inter alias sententiæ suæ rationes, insulæ hujus à mari concreto five glaciali longinquitatē recenset

12. De Islandiâ constans est in nostrorum, Norvagorum, Danorum, & Islandorum scriptis fama, eam à nemine ante tempora Haraldi Pulcriconi habitatam fuisse, affirmantibus id ipsum Snorrone, Petro Claud. Arngrimo Jonæ, Brynolfo & aliis; ac proinde desertam jacuisse usque ad seculum anato Christo octavum liquet. Quamquam autem historiæ Islandorum non diffiteantur nonnullos ante illa tempora ad Islandiam navigasse, & in eâ piscatorias casas invenisse, sciendum tamen erit nullam his piscatoribus in illâ fixam sedem fuisse, sed eos finita piscatione inde ad suos rediisse. Quibus de causis Arngrimus Jonæ reliquique ex doctioribus Islandis plane absonum judicaverunt Islandiam pro Thule veterum habere, quippe cujus tot in illorum scriptis laudes leguntur, cum ob insulæ magnitudinem, tum ob numerum incolarum, ut & mellis, fructuum, annonæque copiam. Conatur quidem Pontanus p. m. 753. huic rationi poplites succidere, dicendo Ludovi-

gen wara i 6. månar det är förståendes om de lusa netter / hwilket som wiist är cap. 9. §. 2. n. 15. pag. 412. skola stillas ifrån råta dagen / det är / så länge Solen är med sin kropp uppe. Och är således begge meningarna samma om Sverige / men ingendera om Island.

§. 11. Plinius sluter i indragne Capittel / seifandes / att ifrån Thule seglar man på en dag i tilshafwet som af andra kallas Grohafwet. Andä ifrån Sveriges yttersta udd Tyle, intil Spitzbergen / der isshafwet begynnes / är 3 grader som sees af Loons. Theunis Jacobz, och Vrigtz Siöfort / hwilket gör 1² dagresfa. Men ifrån Island är 7 grader / det är 3¹ dagresfa. Hwar före Arngrimus Jonæ Islandus nefar fol. 264. Island wara Tulo af många stäl / tillika genom det at Island ligger ey wid isshafwet ey heller så när som de beskrifwar.

12. Af alla wåras / de Norssas / Danskas och Isländers cenhålliga skrifter / är Island aldrig rät bebyggt / för än i Haral Harfagers tid / såsom sees af Snorro, Petro Claud: Arngrimo Jonæ, Brynolfo, och andra hwilket stedde / uti den 800 alderen efter Christt tid. Men några hafwa wäl tilförene tijt seglat / som sees af de Islenskas Sagor och sumte der allenast siffeslutor / och dersföre når de och hafwa brukat sitt sifferie / reest dedan. Dersföre säger Arngrimus Jonæ och de andra Lärda Isländarna / at det är omöjligit att de gamla hafwa meent genom Thyle Island / hwilket så ofta och berömligen är ihogkommit i de gamblas skrifter / at dett war en mäktta stoor Stö / mäktta Golek

Soldat / *ymnig* af allahanda Såd
frucht och houning och mera så-
dant. Men Pontanus vill fullstå
detta skälet / seijandes fol. 753. att
efter Keiser Ludouicus gaf fulmace
Ansgario Anno. 835. at förfordra
den Christeliga religion i Swer-
ge / Norige / Danmark / Island
och Grönland / så måste Island
warit bebyggt för Anno 874, hvil-
ket åretal Islenderna nemna des
första bebyggnat warit skede under
Harald Harfagers tid. Detta
word ett starkt skäl nog / men
Pontanus måste tillsee de Norðas /
wåras och Isländernas tidsräk-
ning / att icke en koster rätt öfwer-
eens om Harald Harfagers rätta
tid / utan sombliga sårta flera år
sombliga mindre efter Christi tid /
men alla komma öfwer ens om den
800 ålderen. Och synes att Is-
land och Grönland då först blifwit
Kypfaren bekante / emedan då flyt-
ningen från Norige till Island och
Grönland stod starkast uppå / för
de swåra frigen som hölles i Nor-
ie och der af följande Landflych-
tigheet och stora rychte kring näst
liggiande land.

12. Nu wilt wi tillse sielfwa ordet
Tylo som lofwades. Hooß de gamla
skrifwes / *Tulo*, *Tylo*, *Tile*, *Thyle*: uti
wåra språk är *Tiule*, *Tiel*, *Tielnar*
der yttersta på ett land / så och an-
nor ting / såsom yttersta topparna på
Trån / Greenar och Rötter / så och repen
på Gistnoter. Så och yttersta gränsar-
na på ens Land och egendem; såsom lå-
ses i gamla Wästgötalagen
Bygda Balken 2. Fl. der som
Landzendarna / Landamärcken och
råådsteenarna kallas *Tialdrustnar*,
Tialdrur, *Tyaldræ* och i Ryrktos
Balk 27. Fl. skrifwes *Tielde*.
Dedan många orter och yttersta
holmar och nåås i Eliären så och
ytter-

limites *Tialdrustnar* / *Tialdrur* / & *Tyaldræ* appellantur, & *Tit*: de jure
Sacrorum cap. 27, ubi res eadem *Tialdr* nominantur. Hinc est quod pluri-
ma Sveoniæ promontoria, insulæ, & regionum in eâ limites adhuc no-
mina ex Thule derivata servant. Itaque & prope ultimum illius in Ore-

cum Imperatorem in mandatis dedisse Ansgario, anno Christi 835, negotium ampliandæ religionis Christianæ per Sveoni-
am, Norvagiam, Daniam, Islandiam & Groenlandiam, ac proinde habitatam om-
nino fuisse Islandiam ante annum Christi 874, quem habitationis & cultus hujus in-
sulæ primum faciunt annum Islandi & qui-
dem sub Haraldo pulcricomo Rege. Nec
diffitemur magnum videri nobis hujus ar-
gumenti robur esse; atqui cum nulla res
tam sit dubia & incerta in Norvagorum,
Nostrorum & Islandorum veterum scriptis,
ac temporum ratio, præsertim vero ætas
Haraldi pulcricomi, quam alii Christitem-
poribus propinquiorem faciunt, alii inde
magis remouent, id unicum saltem ex hoc
dissentia firmiter concludi poterit, nempe
in seculum octavum eam incidisse, præter-
rim cum in hoc uno, circa reliqua dissen-
tientes, inter se convenient. Ac tum pri-
mum Islandia Groenlandiaque Imperatori
innotuerunt, cum isto maxime tempore fre-
quentarentur transfretationes, ex Norva-
giâ in has insulas, ob bella sævissima cum
Norvagens gestis, quæ non tantum in exilium
abeundi necessitatem summam imposue-
runt, sed etiam magnitudine famæ regiones
omnes circumjacentes penitus impleverunt.

13. Quid igitur Thule significet, hoc loco
disquirendum veniet. Apud veteres scribitur
Thule, *Tyle*, *Tile*, *Thyle*. Lingvâ nostrâ
Tiule / *Tiel* / & *Tielnar* extremum est regionis alio-
jus promontorium, itemque arboris apex, nec non extrema partes
ramorum atque radium. Aliqui etiam funes extremis partibus
retium alligatos ita vocant. Pro limitibus sive ultimis partibus
regionum, quibus hæ ab invicem secernuntur,
voces has accipere videntur Leges Westro-
gothorum Tit. de iure ædificandi c. 2. ubi

sundenſi freto promontorium, quod Oceanum respicit occidentalem, inſula jacet **Tulôô** (Thule) dicta, etiam Pontano p. m. 214, mappisque hydrographicis Lonii, Antonii Jacobs: Vagenarii & aliarum memorata, nec non Nautis illam præternavigantibus nota, & denique à vulgo pro Westrogothiæ Smalandiæque limite habita, ad latit: grad: 57. & longit: grad: 33. in Tab. 6. Fig. 14. Præter hanc **Tielga** (Tilga australis dicta) occurrit, quam Historia Hervor. cap. 19. p. 174. **Tilgam** nominat. Urbs est Sudermanniæ & Regionum primæ octavæque limes, ad latit: grad: 59, & long: gr. 43½ in Tab. 43, P. 119. Huic ordine subjungimus **Tulogarn**/ Regiã veterem, ad latit: 58½, cujus meminit Starkatheri cantilena. Inde **Tilgam borealem**, urbem in limite Regionum VIII. & X. ad latit: gr. 60, & longit: gr. 42. Ast **Tylesundz broo**, nomen est pontis cujus in LL. Upl. Tit. de Jur. ædific. 23, fit mentio; quiq; Regionem VIII. à X. determinat, & unus est ex quatuor illis pontibus majoribus, quos secundum leges reficere & instaurare tenebantur centupagi complures. Hunc pontē Sp. D. Hadorph. ad **ſlytisund** esse putat, seq. illud in literis antiquis vidisse dixit: alii ad **Tilgam austr.** locant. **Tyllinge** Regionis IV & VII limes prope flumen Svevum, quod Upsvionas à Westmannis dividit. Hic limes in Cron. Episc. p. 168. **Tyllinge** dicitur. **Tulo** in Fionniã, **Tavastios** à Finnis separat sub latit. gr. 61. & long. 46. Postremo loco nunc ponemus **Tylenås**, ultimi Sveoniæ versus septentrionem promontorii nomen. Est autem hoc promontorium, insulæ **Tulô**/ quam ultimo Sveoniæ versus meridiem promontorio objectam esse paulo ante diximus, quasi oppositum, inque insulâ **Maggeruniã** situm, & promontorii quoque **Cimmerii** nomen habens. Lonius certè & An. Jacobs. **Tonås**, sed P. Class. **Tiulnås** appellat.

Eo.

yttersta landa måren heeta **Tylo**; såsom in emoot **Sveriges Söder ud Drefund**/ når man far in i västersjön / ligger yttersta **Holmen Tylo** den Pontanus nemner fol. 214 och är bekant i alla **Stöckorten** / såsom sees af Lons, Theunis Jakobsons och Vageners. Emedan den af alla **Sidmän** förbifares och är yttersta landmäre emellan **Westgötaland** och **Örgötl.** under 57. h. gr. 33. m. T. 6. f. 14. Sedan **Söder Tielga** som kallas i **Hervara Saga** cap. 19. fol. 174. **Dilga**, och nügenligen **Tiullgio** som är landmäre emellan landet **Otrunda** och **Oppunda** under 59. h. gr. 43½ middagz linien T. 43. fol. 119. där strax in wed uti hafwet ligger **Tulogarn** det gamla **Rungaliga Säte** som nämnes uti **Starkoters wisa** **Sådan Nörr Telga** som är landmäre emellan **Otrunda** och **Tiunda** land moot 60 h. gr. 42. midd. lin. Sedan **Tylesundzbro** nemnes i gamla **Bylandz Lagen Vidarboda** Valck 23. **floden** bland de 4. förnembste **Brodar**/ den flera hundart byggia **ſtull** och låg emellan **Tiunda** land och **Otrunda** såsom **Hetr.** **Hadorphius** mig sagt hafwer af gamla **breef** **Andra mena** och at **Tylesundz broo** **ſtulle** heeta den broon wid södre **Tielge** w. Sedan **Tyllinge** som är landmäre emellan **Tierbunda** och **Snunda** land liggiandes moot **Sevaa** som **ſtilliar** **Bpswearna** från **Westmanna**/ denna kallas i **Cron. Episc.** fol. 186. **Tyllinge**. Sedan **Tulo** uti **Finland** som är landmären emellan **Tavastarna** och **Finnarna** under 61. h. gr. 46. middagz linien. Ytterst är **Tylenas** yttersta udden af hela **Sverige** nor åt / såsom det första **Tylo** war söderåt / och ligger på **Maggero** som och kallas **Kimmernås**: detta kallas af **Loon** och **Theunis**, **Tonas**: mån af **P. Cl.** **Tiulnas**, och med samma bemärkelse kallas och de yttersta **holmar** och **länder** **Lappar**, der

Rrr 2

af

af Lappland har sit namn och ödn Lappen liggandes under 71. högdz gr. och 40. middagz linten. Hvilket ord / på Jnska och lappiska betyder ändan uppå ett ting / såsom sees af Joh Tornæo uti Cl. Scheff. Lapp. Cl. f. 4. så och på Swenska alt det som *Parfwas* / och nästes til en annan tings ända: Elliest kallas många andra orter i Sverige *Tyle*, såsom *Tylsa* i Westgot. *Tylsbo* i Helsingeland och flera många. Där man uti Island inga orter än hafwer funnit wed det namnet. Af alla dese indragne orter / seer man klarligen att ordet det bemärcker den yttersta ort / och enda. Och altså hafwer Virgilius intet så orät råkat uppå ordets betydelse när han uti sin Georg. 1. önskar att det *Yttersta Tyle* motte och komma *Reysaren Augusto* til tiens. Kallas och så rätteligen Sverige *Tiulöö* det är den yttersta ödn af heela werlden som och Strabo säger l. 2. om Pythea den henne siels besegnade att han for nor om Europa till merdenes yttersta ändar. Och altså till ett flutit kommer af alla dessa 13 tecken som de älska hafwa beskrifwit *Tylo* med / intet dera Island till / en heller någon annan ort i werlden / utan alenast Sverige. Och hafwer ingen af de gamla / som lefde en långt effter Christi tid bättre beskrifwit henne än den *Reyserska* Procopius, den alla lärda erkänna mena fullkomligen Sverige. Hvilken beskrifning är till en del indragin cap. 5. §. 2. n. 7. f. 95. som där kan läsas. Hwad willa wij nu då säga om Ptolomei *Tylo*, den de senare lärda folgt hafwa? intet annat än att hon är Island / fast han henne hafwer satt alt för långt söder / emådan storleken rätteligen svarar / men

til *Thulen* concernentium bonam partem ante in cap. 5. §. 2. n. 7. p. 95. attulimus, & legentium oculos nunc ad illa remittendos censemus. Sed de Ptolemæi, cujus auctoritas apud recentiores potissimum valuisse

Eodem prorsus sensu, nempe pro Regionum vel insularum ultimis partibus capiendum erit vocabulum *Lappen*; unde Lappones & Lapponia, atque etiam insula *Lappen* ad latit: gr: 71. & longit: gr: 40 sita, nomina acceperunt sua. In lingua quoque Finnica & Lapponicâ vox eadem rei cujusque extremitatem, teste Joh. Tornæo apud cl. Scheff. in Lapp: cap. 1. p. m. 4. denotat. Nos quoque quidquid larcendi causâ, vestibus laceris assuitur, *Lappar* appellare solemus. Præter hæc, plurima sunt in Sveoniâ loca, ex Thule denominata, qualia sunt *Tylsa* in Westrogothiâ, *Tylsbo* in Helsingiâ & id genus alia innumera. Contra vero in Islandia nomen hujusmodi invenitur nullum. Est autem ea omnium locorum a nobis ante enumeratorum ratio ut facile appareat per vocem Thules nihil aliud quam Regionis extremum intelligi. Recte proinde & quasi vim verbi penitus cognitam ac perspectam habuisset Virgilius cecinit:

— *Tibi serviet ULTIMA THULE*

Nullum denique nomen Sveoniæ rectius impositum videtur, quam *Tiulöö*. (Thules) hoc est, extremæ totius orbis insulæ. Talem enim Strabo lib. 2. ex mente Pythæ illam fecit, hic inquires, Septentrionalem Europam universam, usque ad FINES MUNDI se perlustrasse dicit. In summa, Nullum est horum XIII signorum, quibus veteres Thulen delinearunt, quod Islandiæ aut ulli alii orbis parti, quam Sveoniæ tribui aptarique possit. Nullus autem veterum saltem eorum, qui post tempora Christi vixerunt, accuratorem ejus delineationem nobis reliquisse videtur quam Procopius Cæsariensis; atqui hunc per Thulen Sveoniam intellexisse omnes eruditi agnoscunt. Verborum autem Procopii partem ante in cap. 5. §. 2. n. 7. p. 95. attulimus, & legentium oculos nunc ad illa remittendos censemus. Sed de Ptolemæi, cujus auctoritas apud recentiores potissimum valuisse

vide.

videtur, Thule quid erit nobis statuendum? Ea sanè Islandia erit, utur hanc Ptolemæus versus meridiem nimis reduxerit; nam magnitudinis ratione utcumque congruet. Atqui si nomen illius respexerimus, hæc Plinii erit insula *Nivaria*, quo nomine & apud suos hæc insula olim venerat, cum *Eniölandh* appellatam fuisse, ipsorum Islandorum testimonio constet. Iuxta hæc cum Plinio fatentur quoque omnes Islandi hanc insulam nudam & ab incolis vacuum olim fuisse, ob piscationes nihilominus apud eam exerceri solitas, aliis gentibus non præsus ignotam. Nam Flocco Norvagus, qui juxta Brynolfi monumenta tertius illam adierat, etiam anno Christi 414. desertam invenit. De hac ipsa *Nivaria*, non nulla quoque in Cap. 15. p. 480. dicta sunt. Neque vero mirandum erit à Ptolemæo nomen *Thules Sveoniæ* ademptum & *Islandiæ* tributum esse: nam, juxta ea quæ à nobis in Cap. 9. §. 2. n. 10. p. 375. prolata sunt, totam *Sveoniam*, quæ a *Thule* sive promontorio *Cimmerio* australi usque ad *Thulen* sive promontorium *Cimmerium* boreale gradus continet sedecim id est, 240 milliaria, Ptolemæus ad 30 milliaria redegit, & partem longe maximam regionum *Sveonicarum* per *Finniam*, *Poloniam*, *Moschoviam*que distribuit. Alia vero in *Daniam* *Germaniam*que conjecit, de quibus alio loco acturi erimus. Non, inquam, mirandum erit Ptolemæum ita sensisse, cum in eodem errore hæserint illorum temporum eruditi omnes hac unâ re ut arbitramur potissimum de-

cepti, quod *Sveoniæ* nomina tam diversa apud diversos scriptores repererint, aliis *Scandiam*, aliis *Thulen*, aliis *Norvegiam*, aliis *Balthiam* aliis alio nomine eam appellantibus. Quæ nominum diversitas incautis veterum scriptorum lectoribus facile imposuit, ita ut ex insulâ unâ plures fecerint: id quod *Salmasius* in suis ad *Solinum* notis p. m. 233. se quoque vidisse multis & elegantibus verbis ostendit, ubi *Plinium* communi illo erro-

til nammet är hon *Plinii Smioland*, som hon och fordom af *Islandare*na är kallat: och som *Plinius* skrifver / henne varit öde / så beklåna na och alla *Islandarer* / men liffwål varit något bekant för fiskeriskul. Ty *Flocco Norff* effter *Brynolfi* skrifte / som war den 3. uti deras sagor / som henne funnit och besökt hafwer ödeliggjande skedde A. 414. Om detta *Smöland* är något förmålt cap. 15. fol. 480. Och måste man intet undra / att *Ptolomeus* hafwer tagit *Sweriges* namn *Tylo* och det *Island* gifwit / ty det är tillförenne wist c. 9. f. 375. huru *Ptolomeus* har giordt hela *Swerige* / som är ifrån söder *Tylo* til nor *Tylo* eller söder *Kimmeriæ*s til norre *Kimmeriæ*s på 16 grader långt / det är / 240 mil / allenast til 30 mil. och fört större delen des landskap och namn på *Ryska* / *Finska* och *Wåländska* sidan: men hwilka han hafwer fört til *Danmark* och *Island* / skal widare fram bättre wissas: ja / detta är intet undrandes uti honom / ty de andra Lärda / som wid Christi tid lefde / hafwa äfwen så farit wil / af ingen annan orsak / en denna / att när de hafwa läst de äldstas skrifter / hafwa de besunnit den ena kalla *Sweriges* ö *Scand* / den andra *Tylo*, den tredje *Norrige* / den fjerde *Baldurs* ö &c. och derföre af en / giordt mångga / såsom *Salmasius* märkeligen uti sine anteckningar til *Solinum* folio 233. således talar öfwer *Plinii* wilsfärfse.

Pli-

Plinius han gör och seand till en annan. Dö An Gothaön / farandes mähta vill och är det så hans se; ty emedan han hafwer sammandragit sit wärk utaf åtskilliga gamla skrifter / så skiljer han offra årt de ting / som äro ett / emedan åtskilliga Scribenter hafwa samma ting eller land gifwit åtskilliga namn: såsom han och skiljer Bergen (i Norge) Dumno (yttersta Nor i Sverige) Seand (ytterst söder i Sverige) och Norgie från hwar andra / såsom åtskillige djar / som som doch alla göra en dö. Och ware så noghsampt sagdt om Tylo.

CAP. XX.

Om Sveriges namn
Wargeön.

§. I.

Ut af den Lärdes Orteli Lexico, ser man ibland Sveriges åtskilliga namn / som der indragas det och så kallas / af Mario Nigro, Vergion, Joh. Magnus uti sin histories förtal f. 4. säger / Sveriges dö hafwa somliga kallat Baltiam, somliga Vergion. Ut af P. Claßon kallas hon Wargeön. Sveriges haf Östersjön kallas och så af Ryssarna Wargehafwet / som ses af Heberstein Rysska handling f. 2. och de Swenske kallas Wargar f. 4. som widare skal wij sas af Storfurstarnas i Ryssland Släktstam utur Sverige / när wij där til komma. Hwad an Sverige det a namn har bekommit / är wäl begrundat af Cl. Verel. i sina notis til Hervara Saga cap. 1. f. 19. nemligen af det stora siödröfweri de förde: w Wargur är den som röfwar och härjar til siös och land; Gretla c. 64. Vargur är föm i Eyna, det är / siödröfwaren hafwer stigit up at plundra ön. Vargur i Veum är den som röfwar Gudarnas tempel och helgedom Olof Tryg c. 12. då dande menniskior som trolle ellet på annat sätt göra ondt / kallas Brennevargur. Nordbrennare i Island; lagen

Kax-

re laborantem doctè taxat & reprehendit: Idem Plinius Scandiam ab hac (Codanoniâ) diversam facie manifesto errore. Atque ita mos est ejus. Quum enim e diversis opus suum compilarit, sæpenumero res easdem quas varii auctores diverse nominarunt, ipse separat ac sejungit. Sic autem scribit de insulis oceani Britannici: sunt qui alias prodant Scandiam (meridianam partem Sveoniæ) Bergam (meridian. part. Norvegiæ) Dummam (septentrionalem part. Sveviæ) Nerigon (Norvegiam). De Thule dictum satis.

CAP. XX.

De insulâ Vergion, quæ quoque nostra erit Sveonia.

§. I.

Doctissimus Ortelius in Lexico suo, inter alia Sveoniæ nomina, etiam ex Mario Nigro Vergion recenset. Joh: Magnus in præf. Hist: p. m. 4. Sveoniam ab aliis Baltiam, ab aliis Vergion appellatam fuisse tradit. At P. Claß: nomen hoc genuino modo effert, Sveoniamq; Wargeön, Pyratarum & prædonum insulam nominat, à cujus mente non recedunt Moschovitæ, qui teste Heberste: de Reb. Moschov. p. m. 2. mare Balticum, Væregum Wargehaf / i.e. Pyratarum mare, & p. m. 4. Sveonas ipsos Waregos Wargar / id est Prædones vocant, de quo negotio, cum ad Magnorum ducum Moschoviæ stirpem ex sveonibus deducendam pervenimus, plura in lucem daturi sumus. Quæ vero nominis hujus origo & causa esse poterit, omnium optime declaravit, cl: Verel: in notis ad Herv. c. 1. p. 19. nempe quia Scandiani continuâ ferè piraticam exercuerunt, & wargur in lingvâ veteri prædonem & hostem omnia devastantem notat. Itaque in Gretl. c. 64. wargur er fömen på Cina i.e. prædo ad insulam vastandam exscensionem fecisse dicitur: & in Hist: O. Tryg: c. 12. wargur i veum / in sacris latrocinia exercens occurrit. In L. L. quoque

que Island: ubide maleficis est sermo, Brennewergur incendiarium notat, & Rarnawargur atque Giorwargar pro genuinis maleficorum nominibus habentur. Sub nomine igitur Wargur nihil aliud latuisse certum est, quam quod per Grip/ sive Griphi nomen olim intellectum fuisse in cap. 9. §. 2. n. 11. pag. 407. docuimus, nempe Prædonem aut Piratam, quorum vitæ genus pro turpi aut illegitimo istis temporibus habitum non fuisse ex Thucyd. de Bello Pelop. L. 1. c. 4. discere licebit. Quoniam vero Sveoniam, Insulam prædonum, & milites nostros in classibus stipendia facientes, Prædones olim vocatos fuisse audimus, non pigebit nos ab antiquissimis temporibus ad nos derivatam & in omnium ore adhuc versantem fabulam explicare, de hominibus in lupos olim conversis, deque trium, ut est in veteri apud nos proverbio, mensium lupis, & denique de integris hominum agminibus ad nuptias celebrandas convenientibus, non raro in lupos transmutatis. Mittimus hic illos, qui homines in lupos verè transformari potuisse contendunt, hosque sua de hoc negotio statuendi libertate frui sinimus: id saltem non sine causa ab eis quæri posse videtur, quæ mutationem istam semper in lupos, numquam vero in Leones, ursos aut alias feras factam fuisse perhibeant. De Solis enim lupis vulgata est fabula, quam quoque ad aures Herodoti ante annos 2000 pervenisse, ex verbis lib. 4. p. m. 113. non male colligimus:

iiidem (Budini ad lacum ingentem) periculum faciunt se homines esse maleficos, quod dicuntur a Scythiis, & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis, semel quotannis singuli ad aliquot dies effici lupo. & rursus in pristinum habitum redire quod tamen dicentes mihi non persuadent: nihilominus tamen illi ajunt, ita esse, ac deierant. Si vero Herodotus cognitum ac perspectum habuisset quid Wargur aut Lupi vox in lingvâ nostrâ veteri denotarit, quidve de annuo classis Sveonicæ ad piraticam apparatus in L.L. Uplandicis, Helsingicis, Sudermannicis & Westmannicis olim cautum, & denique quid de trimestri illa expeditione navali per constitutiones alias decretum quondam fuerit; sane

Kanne Vargur, Stig. L.L. Giorwargur. Är således intet annat Warg än Grip/ det är en Röstware som wißt är c. 9. f. 407. hwilket hoos de gamla hedningar intet höls för någon odygd/ utan för Krigsmans dygd/ att i främmande land heria och röstwa hwad som man öfwerkom; som kan såsas uti Thucyd. bel. Pelop. l. 1. c. 4. Och såsom Sverige är kallat Wargön / och deras södmän Vargar så har iag lust här att uttolka den gamla sagan och gatan / som än i dag wißtias i allas mun / att menniskorna fordöm här i Sverige hafwa suppit Varg, och hwadan det wißorder är kommit at man kallar en 3 månars Varg, så och hwadan det ordspråket är kommit / att hela Brudstjälaren är wänd til Wargar. Wij gå förbi deras mening / som fullkomligt tro / att menniskorna wändas i Wargar, hwilket i Leion / Vidranar och andra diur? och tembna det dem / som sådant behaga. Summan är det / om Wargar är gemena talet / hwilket och den gamla Herodotus hafwer hafte fundskap om / för 2000. år sedan / talandes så om våra fäder l. 4. f. 113. att Bornetarlarna / som bo up wid Born / de blifwa af de Skyster så och de Greter / som bo der hos Skyterna / gjorda til Wargar wart endesta år / uti många dagar / och blifwa åter på nytt Golt. Hwillet iag Herodotus) intet kan tro / likwål såja de det och swäria där uppå. Om Herodotus hade förstådt wårt språk hwad warg är / och sedan läst Upsalazlagen Kongbalk x. §. så och Hels. Söderm. och Westmanna lagen om den årliga söds utrustning til södröfwerij och ordningarna om 3. månars skepswißt / så

hade

mi-

hade han samerligen tret at män-
 nstjorna hafwa wänds till War-
 ger på många dagar och åter
 blifwit folk mot wintern. Dädan är
 kommit / att Vlsuen fallas och
 Warg, såsom den girtgaste af alla
 andra att röfwa diur / och tiläg-
 nas honom äfwen i 3. månar wara
 girtig på rof / som kan läsas i
 Olao Magn. l. 16. c. 20. f. 607.
 Att brudar med hela brudstaran
 äro wände i Wargar, är intet an-
 nat än det stråffelliga Brudrof-
 wet / som fordom stredde / hwar
 om läses i de Gråfers och wåras
 sagor / huru Bore Konungen
 här ifrån Nordan röfswade Ory-
 theam. Pluto Proserpinam &c.
 Och är Saxo och allas wåras
 sagor fulla med sådant. Derföre
 i gamla lagarna blef särdeles för-
 budit att ingen skulle Brudfolket
 något wåld göra / utan toges i
 så högt förswar i lagen / att icke
 alenast Brud och Brudgumme
 hölles för heliga / utan och hela
 deras följie / såsom läses i Dal.
 lag. gipt. bok. 6. 2. Nu är bryllöp
 bruggt / men redit brudfärd sinä / täd är
 förste Brudgumme / annur Brud / tredje
 Brud / ta / fjarde Nedumanni / femte / sätte och
 siunde Brud kalla. Thåssum äru helggion.
 Swar them missfyrir i thåssum wäg i
 farum ella bartagum / ella drapt / war i boot
 halfwa högri / te som gen tunnu rida /
 stullu henne hem warda siu allum missfal-
 lum / tär til hon a blöis och bostir kombir /
 ta är Brud i Wendans fins wardnadt.
 Det är och nogsampt tånckwår-
 digt att Herodotus talar inkom-
 om Botnkarlarne / ty de hrowid
 skäran / och hafwa warit de stör-
 sta sjöröfwarer. Där af och
 många öjar hoos dem fallas
 War-

mirari quoque desisset homines in his locis
 exuta & deposita per aliquot dies aut men-
 ses omni humanitate pyriticam i. e. lupinam
 egisse vitam, & rursus ingruente brumâ ad
 mitiorem & hominibus magis convenientē
 indolem reuersos fuisse. Fera quoque bestia,
 quam nostri *Biff* vocant, ob summam rapa-
 citatem suam commune cum prædonibus
 nomen (*warg*) accepit, inque illa nimiam
 quandam rapacitatem, singulis annis trime-
 stre inueniri, Olaus M. Lib. 16. c. 20. p.
 607 annotauit. Quod novarum nuptiarum
 atque adeo integrorum agminum eas comi-
 tantium conuersiones in lupos concernit:
 per eas nihil aliud, quam detestandi illi
 & a veteribus nimis frequenter instituti
 sponsarum raptus intelliguntur, quorum
 pleni sunt omnes tam Græcorum quam no-
 strorum hominum libri. Quis enim nescit
 Orythiam a Borea Septentrionis Monarcha
 & Proserpinam a Plutone, & alias com-
 plures ab aliis huiusmodi raptoribus per
 vim abductas fuisse? Certe & Saxo & reli-
 qui rerum septentrionalium scriptores ex-
 emplis talibus abundant. Etiam in Legibus
 nostris antiquis cernere licet vim novis nu-
 ptis inferri solitam severissimis verbis prohi-
 bitam esse, & quidem sponsum cum sponsa
 omnemque illorum comitatum sacrosan-
 ctos iudicatos. In L. L. Dalens. Tit. de iure
 matrim. c. 2. hæc habentur verba: *Epulo ad*

nuptias parato, & pompa quoque nuptiali instructâ, primum
quidem sponso, deinde sponsa, tertio loco pronuba, quarto para-
nympho, quinto, sexto atque septimo loco sponse ductoribus
sive satellitibus: hi omnes sacrosancti sunt. Qui hæc, in
hac via constitutis damnum intulerit, pro vulnere aut verber,

aut eade duplo multetur. Qui juxta eam equitare possunt, ab omni injuria immunem seruent, donec ad
stratum thalamumque suum perducta fuerit. Inde sponsa sue custodiam maritus agat.
 Plane quoque memorabile nobis videtur quod Herodotus solorum me-
 minerit Bothniensium. Hi enim litori maris proximi inter piratas semper
 agmen duxerunt. Quæ res sine dubio multis quoque illorum insulis no-
 men Vergionis (*Wargdön*) imposuit. Namque ad ponti litus orientale
 est *Wargenäs*, Pyrarum promontorium ad latit: gr. 61; & *Wargdö* Pyra-
 rarum insula ad latit: grad: 63; alia item insula *Wargdö* ad latit: gr. 65.

Ad litus ponti occidentale *Bergöö* ad latit: grad: 65. nec non *Wargö* / *Pyrtarum insula*, & *Blissö* *luporum insula*, ad latit: gr. 63, & alia plura hujus nominis loca, quæ nunc non recensemus; De his autem quæ à nobis enumerata sunt consuli poterunt *Blavius Tab. 33.* & *Iansonius*, *Petrus Classon* aliique. Postremo loco sciendum erit *Vargiones* *Ptolemæo* ad flumen *Rhenum* collocatos, non esse alios quam hos nostros in *Sveoniâ* habitantes. Apud *Cæsarem* enim, *Tacitum*, *Plinium*, *Strabonem* & *Historicos* reliquos, quicumq; demum sint qui bella à Romanis imperatoribus trans *Rethum* gesta descripserunt, de *Vargionibus* altissimum est silentium.

*Wargö*n, såsom på östre sidan i *Botn Vargenes* wid 61. högdz graden. *Wargö*n wid 63. h. gr. *Wargö*d wid 65. högdz grad. på västre sidan i *Botn* är *Vargö*d wid 65 h. gr. *Wargö*n och *Blissö*d wid 63. högdz gr. och många flere / de man förbi går. se dessa i *Blaus 33.* *Tenn.* och *Jans.* och *P. Clas*on *Taslor.* De folken / som *Ptolomeus* sätter up wid *Rens*strömen / och kallar *Vargiones*, äro inga andra / än de här i *Sverige* boendes: in af *Cæ*lare, *Tacito*, *Plinio*, *Strabone* och alla andra *Historie* *Scribenter*, som beskrefwo *Reisarenas* frig på andra sidan om *Rens*strömen i *Öst*land / weta af inga *Wargar* eller *Vargioner* at tala eller nämna.

CAP. XXI.

De Cimbrica Chersoneso, verâ quoque Sveonum sede.

§. I.

UT scriptorum recentiorum plerisque jampridem *Ptolemæus* persvaserit *Jutiam*, *Cimbricam* esse *Chersonesum*, tamen in communi hos omnes errore versari, ex scriptoribus *Ptolemæo* antiquioribus ostendere nunc annitemur. Vidit quidem hunc errorem ante nos *Vænusinus* *Historicus* *Danus*, cui & latitudo loci, & tenebræ, & montes, & *Cimbrica* nomina quæ huic *Chersoneso* à veteribus assignata sunt, prorsus impedire videntur, ne quis *Jutiam* pro *Cimbricâ* terrâ, cum ratione capere possit: lubet tamen & hic scriptores intueri veteres, ac imprimis *Orpheum* qui una cum *Argonautis* suis totam olim circumnavigavit *Sveoniam*, interque navigandum eundem fere, quem nobis in *Atlante* veteri *Hornius* descripserat, cursum tenuit: nam *Hornius* *Cimbros* sub *Finnia* collocavit, qui, quod

CAP. XXI.

Om Sveriges namn Kiemparnäs.

§. I.

Större delen af de Lärda i denna tiden mena at *Kimbernas* är *Jutland* / följandes *Ptolomæum*, men att de med honom fara will / wila wi nu åter wiisa af de gamla / som alla lefde för *Ptolomæum*. Ja / de *Dans*as egen Lärda *Historiescribent* *Vænusius*, erkänner hwarken ortens lägenheet mot nor / eller i anseende mot det mörker / som de gamla henne beskrefwo med / eller de härigen / som på det Näset finnes / icke heller / att der något Landz namn finnes / som kan bewitna *Jutland* wara *Kimbernas* eller *Kiempnas*. Hwarföre willia wi först gå til den aldraäldsta af *Skallberna* / som är *Orpheus*, hwilken tilliiffa med *Argonautis* hafwer beseglat *Swertge* / hwilfens resa *Hornius* uti sin gamla *Atlante* något så när hafwer afmålat / och satt dessas *Sols* *Kim*

Kimmerne in mot *Finland* / som ses af 4. T. 8. Fig. der han skulle sätta dem öfwan för *Finland* / hwilket wi skola widlystteligare wissa i ett särdeles Capitel om *Orphei* resa. Men det är intet undrandes emådan *Hornius* intet war en *Swens* / som hade kundskap om våra landzorter / hwilka *Orpheus*, som dem sielf hafwer bewandrat / uti samma ordning sätter / äfwen som de än i dag finnas / hwilken ordning wi til det utlöswade Capitel spara / och här in draga allenast *Kiemparnas land* / de *Orpheus* af efterföljande uppens barliga tecku beskriwer: såsom först af det döda ishafwet / såjandes Vers. 1074. Sedan wi i tifo dagar hafwa rest och dragit vårt stöp genom *Riphels dalen* / så tomma wi genom ett trängt haf in uti stora hafwet / som de *Ysverborenkalla* *Grehafwet* / och det döde hafwet. Om detta haf är seer talat c. 15. n. 20. f. 476. Hwar ligger nu *Finland* wid *Is*hafwet?

2. Ut den 1101. vers. beskriwer han de länge leswandes *Ysverbornes* seder / hwilka hans ord äro indragne c. 9. §. 2. n. 30. f. 420. Och är detta det andra tecknet hwar *Kiemparnas land* ligger.

3. Det 3. märkelige tecknet / äro de långa och mörka nätter / hwilkas orsak han til en del skuter / effter *Skaldearten* / in på norrska och *Finnska* *Stellarnas* högd / de han så nått beskriwer / att ingen hwarken för eller effter honom detta hafwer gjorde / såjandes i den 1117. vers. Wi ginge til fog wid stranderna / och drogö vårt stöp til *Kiemparnas land* / dessa äro / som intet så se den glimmande *Solen* / ty på öfre sidan ligger det höga *Riphelsbärget* med sin höga *Kalk* (tuppen på bärget) som borttager mörkelsen / och på wätre sidan äro de höga *Alfwer* / som förtaga affton *Solen*. Hwar äro några bärg i hela *Finland*? seke det ringesta. Men see *Tafel*. 6. Fig. 14. der finner man huru just hela landet *Kimmi* i *Swes*rige emellan 66 och 70 högdz gr. 43 middagzlinien der *Kimmerne* bo / med des *Kimmerne* ligger mit emellan *Riphelsbärgen* /

quod in Capite de *Orphei* expeditione fufus probandum veniet, supra illam collocandi fuerant. Verum non miramur *Hornium* hominem exterum aliquid fugisse eorum, quæ *Orpheus* oculis à se usurpata, & quidem eo plane ordine, quo hodieque omnia digesta cernuntur, consignauerat. Sed missis & ad loca sua rejectis rebus cæteris, de *Cimbricâ* nunc agemus. In ea vero *Orpheus*,

1. *Viciniam maris mortui* notavit vers. 1074.

Atque ubi diu diem iam clarum aurora reuexit
Riphæas valles attingimus. inde repente
Profluit angusti puppis per littora ponti
Oceanumque intrat. Saturnius ipse vocatur
Pontus Hyperboreis a gentibus & mare mortuum.

De hoc mari quædam ante in cap. 15. n. 20. p. 476. notauimus; Et quis huic mari *Justiam* admoverit?

2. *Mores & beatitudinem Hyperboreorum* *Macrobiorum* celebravit, idque verbis a nobis in cap. 9. §. 2. n. 30. p. 420. adductis & explanatis.

3. *Longas & obscuras noctes* descripsit, quarum causas, utut pro sua & poetis omnibus concessa in scribendo libertate, altissimis montibus assignarit, hos tamen eadem opera tam egregie & accuratè delineauit, ut aliorum omnium industriam vicisse videatur, vers. 1117.

— — — ipsa pedestri
Littora transgimus gressu, tum Cimmeriorum
Velocem ad littus navem propellimus. hi sunt
Phæbæ totos expertes lampadis annos.

Quæ sequuntur ad verbum sine metro sic sonant: Etenim *Riphæus mons* & *Calpius vertex* lucem matutinam arcem, incumbitque ingens & prope meridianum aerem obscurans phlegre, *Vesperinam* vero lucem occultant summa *Alpes*. His hominibus tenebra incumbunt semper.

Quis tales in *Iutia* aut vidit aut visurus erit usquam montes? Ex aduerso autem *Regionem Kimmi* in *Tab.* 6 *Fig.* 14 inter latit: 66.70. & longit: gr. 43. a *Cimmeriis* habitatam, una cum promontorio *Cimmerio*, montes *Riphæi* alio loco uberius describendi ab una *Alpesque Norvegicæ* (sic enim *Adam. Brem.* l. de *S.D.f.* 17. *Orpheus* & nostri vocant

vocant) ab altera parte ita claudunt, ut illi a latere ejus orientali siti, Solem orientem, hæ ab aduersa parte occidentem excludant.

4. Post Orpheum audiendus videtur Homerus, in descriptione errorum Ulyssis, alio in loco à nobis plenius tractandorum, similes quoque in Cimbrorum terrâ tenebras notans de Odyss. **Δ v. 11.**

Hujus autem tota die extendebantur vela per pontum iter facit. Occidit autem sol, obscurabantur autem omnes viæ, (cientis illa ad fines pervenit profundi Oceani.

Hic vero Cimmericorum erat virorum populusque civitasque. Qui caligine & nubibus tecti sunt, neque eos unquam sol lucidus aspicit radiis.

Neque cum convertitur ad cælum stelliferum.

Neque cum in terra de calo desertur.

Sed nox perniciofa supervolavit miseris mortalibus.

Vellemus sane in Iuriâ locum nobis aliquem monstrari, cui Sol per dies aliquot aut non oriatur aut non occidat: quorum utrumque promontorio nostro Cimbrico per dies continuos 10, 20, 40, 80 aut 90 contingere in cap. 5. §. 2. p. 27. solide, ut arbitramur, demonstratum est. Sed ne argutulum aliquem hic forte offendant Orpheus, Homerus, cæterique Poëtæ, qui liberiori calamo, Cimmericas has tenebras perpetuas, & nullo Sole interstinctas scripserunt, sciat volumus ab hoc loquendi genere ne quidem Geographos ipsos omnia serio tractantes abstinuisse. Etenim Plinius l. 2. c. 68. *Perpetua ibi [sub polo] caligo, & maligna ac pruina albicans lux*: Idem in partem contrariam lib. 4. cap. 12. *apud Hyperboreos lux semestris*. Quibus inter se pugnantibus judiciis, id omnino probat, quod ante non semel à nobis inculcatum est: nempe uti continuata per æstatem dierum multorum lux, Poëtis de luce perpetua fabulandi occasionem præbuit, ita quoque ex adverso multorum dierum tenebras, per brumam, non raro apud eosdem æternæ noctis nomine venire.

gen / som äro på öster / förtagandes mårkonsolen. Om hwilket / som löswat är / ett särdeles Capitel skal handla / och på wånsier äro de stora norrska Ålster eller bårgen / som Adamus Brem. uttrycketligen fallar Alpes, eswen som Orpheus och wåra än idag dē nemna / förtagandes affkonsolen.

4. Ifrån Orpheo milia wij konnna til Homerum, som af samma mörker beskriwer Kiemparnas eller Kimmernas land uti Ulyssis resa / den wij besöfutan ett särdeles Capitel skola gifwa / såjandes i sin Odis. **Δ. v. 11.** Hela tiden så låg en god wind uti wåra (Ulyssis och hans medförlies) segel / medan wij foro öfwer hafwet / in til des wij dijt kommo / som wij siuge op se stort af Solen / alla hamnar woro för och mörka / och steket kom til det diupa haffens ånda (nemligen der ingen för us mera segla kunde) här bo de manhaffiga Kiemparna, och det är deras land / som täckes med mörker och dimba / dem lyser nästan aldrig solen / hwarken när hon up- eller nedergår. Hwar är någon ort / der Jutland icke får se Solen winter och sommar / både när hon up- och nedergår: men wid Kimmernas i Sverige är Solen / som wiisse är cap. 5. §. 2. fol. 27. til 10. 20 / 40 / 80 / moor 90. dygn borta. Och måste ingen undra att Orpheus och Homerus och flera Skaldar effter Skaldeart skrifwa wid Kimmernas wåra stadigt mörker / och Solen der aldrig upgå: ty och Historiescribenterne och sielswa iordenes beskriware / bruka samma ordform / såsom ses af Plin. l. 2. c. 68. f. 24. som så talar. Wid den nordesta wändepuncten under nordstjernan är ett stadigwarande mörker / och aldrig något solskin / utan litet lins af solen. Quare om skrifwer samma Plin. l. 4. c. 12. f. 66. Wid de Öfwerborne / der nordesta wändepuncten är / är halfwa året stadigt lins. Och är så achtan-des det iag offta sagt hafwer / att af solens stadige uppewarande gång och lins uppå himmelen i några weckor om sommaren / långst norr i Sverige wid Kimmernas, hafwa

Skalderna efter sin art sagdt der wara stadigt lius / och åter af Solens bortomarande i några wickor om wintern hafwa de beskriwit samma land af ett ewigt mörker.

5. Strabo erkänner l. 1. f. 7. Homerum wettrat af dessa långst nor boende *Kimmer* såjandes: *Homerus* wiste af de *Kimmer* som bodde wed *Bosphorum* (under 42. högdz grad 54. md.) ja icke allenast dem / som wid hans tid eller något för drogo ifrån *Bosphoro* och stråswade in til *Ioniam*, utan och af den landzort / som *Kimmer* bebodde / dem han bestre swer genom särdeles omständigheter / nemligen / der mörkret är / och solen aldrig lyser / utan de mörka nätter omgjorda des landskap.

6. Strabo l. 12. f. 552. och 573. så och l. 13 f. 676. l. 14. fol. 643. säger att *Cimberne* de *Kallas* och *Trennes*. se *Burei*, *Janlonii* och *Blaus* *Taslor* så och min 6 *Tasla* så finner man att *Kimmer* *Lapmark* *Kallas* både af oss och *Kysarna* *Trennes*, *Tornes*, *Terseana* *Volki*.

7. *Plinius* lib. 4. cap. 13. fol. 231. beskriwer ju uttryckeligen huru wårt stora och ousäteliga långa bärge *Sevo* stel stiger ale in til *Kimmernes* insluttandes hela den stora *Gotha* *Stären*. Detta kan utan toll förstås och utan glasögon sees af 63. 14. Fig.

8. *Plutarchus* uti sin *Mario* f. 411. talar således: Några skrifa att *Kimmerarna*, som de *Græker* wiste tala om war allenast en liten deel af *Kiemparnas* stora manskap / hwilka word af *Schytherna* antingen glorde landztychte / eller för upror skuld utdrefne / och genom deras anförare *Lougramur* foro de genom *Maotiske* träsket in uti *Asien*. Men den retta / stora och manhaftiga hopen af *Kiemparna*, bodde wid den yttersta stranden wid hafwet / och bebodde stora och mörka skogar / som sträcka sig in til *Hartzwald*. Deras land / lufft och wäderlet ligger så när under norstjernan / att hon nästan synes stå öfwer deras huswud / och dagen stundom så lång / och stundom stå så fug / att han synas stå äret i 2. lifa delar. Denna landzorts ägenskap hafwer gifwit *Homero* tillfälle att skrifa och tala deras land iordenes ända och afgrund. Ifrån detta land är detta *Barbars* *Golt* kommit til *Italien*, som *Kallas* först *Kimrar* och sedan (af andra) *Kiempar*. Denna nordstjernans högd och wärldennes yttersta ända är långt ifrån *Jutland*.

9. Af *Mela* rum cap. 16. n. 8. fol. 469. indragit är klart att *Kiemparna* beho *Sverige*.

5. Ipse quoque *Strabo* lib. 1. p. m. 7. claris verbis fatetur septentrionales hos *Cimmerios* *Homero* probè notos fuisse. Ita enim verba eius habent: *Cimerium* etiam *Bosphorum* novit (ad latit. gr. 42. long. 54.) ac *Cimmerios* ipsos, non nomen modo eorum, qui ipsius arate aut paulo ante a *Bosphoro* incursiones fecerunt. Inclinationem quoque regionis quam incolant *Cimmerii* per ambages significat caliginosam scilicet: cum scribit:

*Hos aer nebulaque tegunt: neque splendidus unquam
Illustrat radiis illos & lumine Titan,
Sed tristes noctis sese extendere tenebra
Desuper.*

6. Apud eundem *Strabonem* l. 12. p. m. 552. 573. lib. 13. p. m. 676. lib. 14. pag. m. 643. *Cimmerii* *Trenones*, vocantur: Etiam in *Tabulis* *Burei*, *Jansonii*, *Blavii* & nostra *Tab. 6. Fig. 14.* *Kimmer* regio tam nobis quam *Moschovitis* *Trennäs* / *Tornäs* *Terstana* folcke / & aliis hujusmodi nominibus appellatur.

7. *Plinii* verba lib. 14. c. 13. pag. 231, *Sevo* mons ibi immensus, nec *Riphaeis* jugis minor, immanem ad *Cimbrorum* usq. promontorium efficit sinum, qui *Codanus* vocatur, clariora omnino sunt quam ut interprete egeant. vid. *Tab. 6. Fig. 14.*

8. Ad hanc rem faciunt quoque *Plutarchi* verba in *Mario* p. m. 11. Alii autumant *Cimmerios*, qui primi a *Græcis* cogniti quondam sunt, partem exiguam fuisse universi, tantum catervam quandam profugorum vel seditiosorum ab *Schythis* compulsam, à *Maotide* palude in *Asiam* ducere *Lygdamio* trajicere. Maximam eorum multitudinem & bellicosissimam in ultimis oris ad *Oceanum* habere sedes. Regionem incolere ob profundas & densas sylvas quæ ad sylvam *Herciniam* introrsum pertineant, caliginosam, nemorosam, opacamque Cælum sortitos, qua polus septentrionalis, ex parallelorum inclinatione sublimis, parum distare videtur ab imminente incolarum vertici puncto, ubi dies brevitate & prolixitate pares nobis in partes duas secant anni tempus. Vnde argumentum suppeditasse *Homero* fabula de inferis sribenti. Atque inde *Hofsee* *Barbaros* in *italiam* movisse, qui primum *Cimmerii*, tunc non absente *Cimbri* dicti sunt. Quam vero ista poli elevatio finesque mundi procul à *Jutiâ* absint, quis non videt?

9. Nemo autem magis perspicuis verbis quam *Mela* à nobis in Cap. 16. n. 8. pag. 469. ante adductus, *Cimbros* in *Sveoniâ* constituit.

10. His tam eximiis veterum & gravissimorum Scriptorum auctoritatibus, ut & ipsius Ptolemæi numquam satis laudandâ indulgentiâ subnixi, haud equidem verebimur errorem ejus detegere & emendare, quo ipsum loca plurima ex Sveoniâ in Iutiam transcripsisse deprehendimus. Nam cum audisset Sveoniam a plerisque insulam vocari, Iutiam vero sciret longam esse peninsulam Germaniæ adhærentem, convenientissimum forte judicavit esse, nomen Cimbricæ Chersonesi, quam quoque peninsulam esse audierat, Iutiæ assignare. Interim Sveoniam quæ in longitudinem habet 240 miliaria, intra terminos insulæ multo angustioris & in longitudinem 30 tantum miliaria habentis compulit, & ex adverso Iutiam 45 miliarium, usque ad 60 miliar produxit. Veram autem Sveoniæ magnitudinem mappæ recentiorum, & inprimis Lonii Tab. 8. habent. Sed Ptolemæus in Lib. 2. c. 11. p. 53. ultimos Sveoniæ terminos ad latit. grad 58 min: 30 locavit, ubi nunc Venneris est, lacus Westrogothiæ: Iutiæque promontorium ultimum p. m. 52. ad latit: grad: 59. min: 30. constituit, adeoque Iutiam Sveonia septentrionaliorem fecit. Quis autem hoc tempore tam est stupidus, ut hunc errorem cernere nequeat? Certe Sveoniæ ultima totis 14 gradibus septentrioni propiora sunt Iutiæ promontorio.

11. Cumque fateatur Ptolemæus p. m. 53. Cimbroso hominum septentrionalium ultimos esse, nullo equidem jure nomen hoc vindicabunt Iutiæ. Porro qui Ptolemæi Lib. 2. c. 11. p. 52, ut & Tabulam ejus IV inspicere sustinent, deprehendent verissimum esse quod ante monuimus de hoc orbe septentrionali a Ptolemæo ab occidente

in orientem valde contorto: alterum enim Iutiæ finem prope ostium Albis ad longit: grad. 32. & alterum ad longit: grad: 41 locando, eam peninsulam ab occidente in orientem per totos 9 gradus extendit,

10. Af alla dessas äldre Lärados märkelige bewitningar wilia wij efter Ptolomei egen dygdiga och höfliga begiäran / ändrahans wilfarelse / och af hans egna ord låta se honom tagit det Sverige tillkom / och förde in på Jutland. Hvilket honom der till hafwer lockat / i ty att han hafwer hört af de gamla / Sverige måstedeles kallas en öd / men Jutland en udd af Jyskland / och såsom Kimmernäs är en udd af fasta landet / gjorde han Sverige till en liten öd / en 30. mijslång / och satte Sveriges Kimmernäs fast wid Jutland och gjorde det således till 60 mijsl land / som är dock en mera än 45 mijsl land / mot Sveriges 240 mijsl land / som ses af alla taflor / särdeles Lons 8. Tafla. Så skrifwer Ptolomeus om Sverige cap. 11. lib. 2. fol. 53. des att längsta ändan norr är 58 grad 30 minut. detta stiger en längre än mot Veneris i Westergötland. Men Jutlands yttersta nås sätter han fol. 52. vara längst nor 59. 30. minuter. Och blifwer så Jutland längre nor än Sverige. Men hwem är nu så blind i hela världen som icke ser denna wilfarelsen / och icke weet att Sveriges nås är 14 grader längre norr än Jutlands.

11. Ptolemæus bestänner sielf f. 53. att af alla folk är Kiemparna de som bo längst nor. Alltså äro Jutaranallångt därifrån. Af samma Capitel f. 52. så och hans fjerde tafla kan man och se huru han hafwer (det tag offta tillförenne har / påmint) wridit hela världen å sne / i det han sätter Jutlands söd västre del wid Alfvins oos under den 32. middag. och des öster nor

Del wid 41 middagzlinia som göra til 9 grader från väster i öster landet suedr. Der dock efter allas sjöfart och landrafert / hela Jutland ligger under en middagzlinie see 2 Tafla 2 Fig.

12. De folkstagen som Ptolemæus där sätter finnas större delen icke en gång på Jutland igen / såsom Konungens i Danmark Lärda Historiescribent Venuus sielf öfwer Ptolomei ord beskänner i sit M. S. utaf Stephani Bibliothek, således: Dessa Ptolomei landznam hwar de äro til finandes / eller hwad de betyda / kan jag icke engång säga; dock tillbyder Venuus genom gifningar om icke Sigulones stola vara Marfi: Sabalingi, Salinge: Chali, Haleburgum: Charudes, Arus. Men om Cobandis och Phundusis säger han / hwad dessa stola vara för ditt / kan jag icke en gång drömma. Om Cimris säger han sig icke ett namn finna i hela Jutland / icke heller swara mot des lägenheet i nordan såjandes. Fast Ulyssys hade rest wärd Jutland förbi / så är intet här bassens ända. Och samerlig wärd Jutar / om de skulle wärd Cimri, så är ingen dag / som icke dem solen upp och nedergår: hwar af Venuus sluter / ingalunda Jutland wärd Ptol. Cimbrica Chersonesus.

13. Hwarföre såsom af allas skrifter är wißt att Kimmernäs är Sverige / alltså wißt wißsa om de älskliga landzorter icke och der finnas / som Ptolomeus upnämner. Först ifrån den 66. in til den 71. högdz graden finnes hela landes namn Kimmi och folket kallade Kimmerne. under 66 högdz graden ligger Kimmi stad. under 71. högdz gr. är Kimmernes, Nort Kim, som Lappana kalla Nortkam, see Schefferi Lapp. c. 2. f. 12. och under den midd. Ribbarnes under 70. / hwilket gör ifrån 66. til 70. iust 5: grad langt land / som nämmare kommer in til Ptolomei mätning / (med oräta gifwen Jutland /) nemligen ifrån 56. h. gr. til 59: hwilket är

dit, quam tamen uni eidemque meridiano integram subjectam esse constat, & Tab. 2. Fig. 2. monstrat.

12. Quos in Iulia Ptolemæus populos collocavit, horum nullum se in ea reperire potuisse affirmat doctissimus rerum Danicarum scriptor Vænius, cujus hæc sunt ex quodam ejus Manuscripto libro in Bibliotheca Stephani verba: *Et hæc quidem (Ptolemæi) regionum nomina quid significant, ego diuinare haud possum.* Tentavit tamen Vænius ex Sigulone Marfos, ex Sabalingis Salinge, ex Chalis Haleburgum, & ex Charudibus Arusiam facere; ulterius ait, qui Cobandi sunt, qui item phundusi conicere haud possum. At Cimbrorum vestigium plane nullum in Iulia esse ait, loci quoque latitudinem prorsus alienam. *Nam quamvis, inquit, ad Cimbricam usque Chersonesum navigasset Ulysses, Oceanum tamen fines non attigisset: Et sane illi Cimmerii nullo non die solem orientem vident.* His verbis Cimbricam Ptolemæi Chersonesum Iulis penitus eripit & abjudicat.

13. Tot igitur & tantorum virorum auctoritatibus, Cimbricæ Chersonesi nomine Sveoniæ vindicato, jam quoque in Regionum & populorum ei terræ a Ptolemæo assignatorum nomina inquiremus: ubi primum Kimmi / regionis vastissimæ & a latit: gr. 66. usque ad gr. 71: extensæ nomen occurrit. In ea regione Cimri adhuc habitant urbsque habetur Kimmi ad latit: gr. 66. Sed ad latit: gr. 71 est Kimmernäs / Cimmerium promontorium, aliis Nortkim & Lappo-nibus teste Cl. Scheff. in Lapp. c. 2. p. 13. Nortkam dictum. Sub eodem meridiano ad latit: gr. 70: est Ribbarnäs. A gradu vero 66. usque ad gr. 70: gradus sunt 5: quod intervallum proxime accedit ad dimensionem Iuliæ a Ptolemæo per errorem attributam, is enim a latit: gr. 56, usque ad gr. 59: id est per gradus 4: eam extendit; cum interim Iulia omnium consensu

gradus 3 non excedat. Huc addi poterit, quod ultimum Iutiae promontorium Skagen appelletur, nomine omnibus Nautis noto & familiari, Sveoniae autem promontorium Ribbarnäs five Kimmernäs / id est Cimbrium promontorium hodieque vocetur.

15. In parte Sveoniae australi, quae Scania dicitur, *Summers* och *Simers* hafwen, id est, *Cimbrica* & *Cimbricus portus* loca sunt ad latit: grad: 56. longitud. 36. & ipsi Pontano pag. m. 649. nota ac memorata. Verum de hoc promontorio Cimbrico australi non est quod quis verba veterum capiat vel intelligat, cum hi in animo semper habuerint promontorium illud boreale, cuius nomen etiam in adjacenti regione *Kimmi* adhuc superstes est, & situs densissimas illas tenebras admittit. Multum tamen conferunt ad nomen Cimbricae Chersonesi Sveoniae vindicandum haec duo promontoria sibi opposita & Sveoniam claudentia, & nomina sua ex Cimbro- rum nomine adhuc retinentia. Recte proinde Tacitus de Morib: Germ: Cap. 37.

Eundem Germaniam sinum (mare Balticum) proximi oceano Cimbri tenent, parva nunc civitas sed gloria ingens, veterisque fama late vestigia manent. Utraque ripa castra & spatia (Cimbricus portus, Cimbrica australis, & Cimbricum promontorium boreale) quorum ambitu (240 puta milliarum) nunc quoque metiaris molem manusque genius & tam magni exercitus (qui Romam exierat) fidem. Militum

vero in hoc exercitu numerum consignavit Plutarchus in Mario pag. m. 411. nempe virorum 300000, mulieribus & infantibus non adnumeratis. Qui autem verba Taciti cum Iutia conferre aut conciliare volet, is frustra erit, ut & qui viorum 300000 in Iutia requisierit. At ex Platone & ex nostris Rationum publicarum libris, in sequentibus facile ostendemus 200000 Sveonum, ex singulis praediis legendos singulos, cogi posse, in quem censum venturi tamen non erunt qui effodiendis metallis & instituendis venationibus destinati sunt. Verum ad

4. grad. där Jutland af allas bewithande är en mera än 3. grader. Sedan heter Jutlands norrsta udd Scagen allom bågman bekande / der Kimmernäs i Sverige heter Ribbarnes och Kimmernes.

15. Iri Sveriges söder del Scand ligger Cimers och Cimers hafwen / under 56 h. gr. 36 uid. hwilka orter den Danskas Pontanus f. 649. och så tillfår. Men denna söder Cimmers-udd / hafwa de gamla Scribenter en föflät utan den norre delen / hwar hela landet heter Kimme, och de mörka nåtter åro. Doch ser man här af bågge Sveriges åndar och nås söder och norre / hela Sverige båra detta namnet. Hwarföre Tacitus i sin Germania, där han talar uttryckeligen om de Swenska / som och vidare i deras Capitel skal omtalas / rätteligen säger §. 37. f. 672. den stora hafs wisken (Östersjön) wid Germanheim bebo Kiemparna när in till wästerhafwet / hwilka åro nu intet så mächtige / doch af store beröm. efter des gamla och stora rykten synas än efter dömen / wid bågge des landz åndar och stränder sinas deras orters namn och ställen / (nemligen Kimmers hafwen och Cimmers i söder / och Kimmernäs i nor) Af hwilkas widh ifrån hwar andra (hwilken är 240. mi.) kan man göra förslag om deras stor mæche och frighår (som utkom til Rom). Huru stor denna Krig-håren war / kan man se af Plutarci Mario f. 411. som säger at de wore 300000 bewåpnade / förutan Qwinnor och barn. Jag wil ingen Lård bidia att iånnföra dessa Taciti ord med Jutland: icke heller tror jag någon tänkia att Plutarci ord skola kunna låmpas til Jutland / att det nångin kunde göra 300000. man / men af Platone och wåras än i dag iord böcker kunna wij wisa att Sverige kunde göra 200000. man / råknandes en af byn /

loco-

byn / oräknandes Värghymen och
 Skyttar. ; Hvilket skal wisas i sit
 Capitel klarare. Des förutan är
Kimbertuna härads under 60 högdz
 grad 40 mid. 43 Zast. som i
 Cron. Episc. kallas *Simbetuna*.
 I Västgotland är *Simrid*; i Vp-
 land är yttersta nåset i hafwet mot
 Jutland som kallas *Simbernas* och
Kimbernas under 60 högdz grad.
 Vp hörs *Kimmerne* är *Kimi* flod/
Kimislad, *Kimi* Träst / *Cimiberg*.
 Pontanus s. 649. gifår att ett här-
 rad / som nitt i Jutland är beläget /
 och heter *Hammerum*, det han me-
 nar heter *Himmerum* skulle wara
Cimmerne, men om det än woro /
 som dock intet är / så är den or-
 ten intet närmare til att wara det
 rätta *Cimmernas* än det som lög-
 wid Bosphorum eller det som lig-
 ger på Corsica eller uti Italien: ty
 ingen dera svarar til alla de gam-
 blas angifna kännecken; och de
Kiempar som komma til Bospho-
 rum, så wäl som til Corsicam och
 Italien / äro dessa i *Kempars* af-
 komme / som Plutarchus talar / med
 Homero och Strabone; och wij
 widare uti des uttog wisa skola.
 Sedan är intet härads i Jutland
 benämnd *Himerum*, såsom Venu-
 sij skriffter witna / så och Nicolai
 Hedvaderi utgångne lista 1634.
 på alla härader och socknar i hela
 Danmark / så och Atlas Blaus
 och Jansonii, Zastor / hwarest in-
 tet *Himmerum* finnes / utan
Hammerum, det är / ett skoguge
 och stenogt härads / ty *hammar* är
 en stenug skogsbäck / såsom
 många orter här i Sverige äfwen
 så kallas. Och skulle man göra
 af *Hammerum* *Himmerum*, och
 af *Himmerum* *Kimmerum* så
 lunde iag upräkna många orter
 här i Sverige / och dem göra
 äfwen så til *Kiemperne*.

Sin autem quis admittere vellet transmutationem nominis *Hammerum* in
Himmerum & deinceps in *Kimmerum*; certe exemplorum copia ad vindi-
 candos nobis Cimbrós, in hac patria nostra quasi laboraremus.

locorum ex Cimbris nomina sua habentium enumerationem revertentibus nobis
 occurrunt adhuc *Kimbertuna* *Centumpagus*
 ad lat: gr: 60 long. 40 Tab. 43. quem Chron.
 Episc: *Simbertuna* vocat. Item *Simrid*
 in Westrogothia, & *Simbernas* aut *Kim-
 bernas* ultimum versus Finniam promon-
 torium ad latit. grad: 60. Apud ipsos de-
 nique Cimbrós & fluvius, & urbs, &
 mons, & lacus diversis tamen in locis
 occurrunt, quorum nomina sunt *Kim-
 mi*. Atqui in medio Iutiae territorium est
Hammerum, quod Pontanus p. m. 649.
 olim dictum fuisse arbitratur *Himmerum* /
 & nunc non male pro Cimbrorum sede ha-
 beri posse contendit. Ut ut sit; solum hoc
 provinciae Iutiae nomen (quod tamen
 nullum est) non magis vindicare posset Iu-
 tiae titulum Cimbricae Chersonesi, quam
 eodem gavissus est aut Bosphorus, aut Cor-
 sica, aut Italia, quae ut ut a Cimbris horum
 Cimbrorum colonis habitatae aliquando fu-
 erint, numquam tamen Cimbricae Cherso-
 nesi nomen possederunt, cum praesertim re-
 liqua in veteribus scriptoribus occurrentia
 verae Cimbricae signa ab eis, ut & ab ipsa
 Iutia tam sint remota atque aliena. Imo
 vero nullum usquam in Iutia territorium in-
 ventum fuisse nomine *Himmerum* ipse fate-
 tur Wænius, cum quo consentire videtur
 Nicolaus Hedvaderus in indice omnium
 territoriorum & parochiarum totius Daniae
 edito anno Ch. 1634, ut & Blavius in At-
 lante, Iansoniusque in tabulis suis, apud
 quos nullum exstat *Himmerum* / sed *Ham-
 merum* hoc est, territorium sylvosum & saxosum:
 namque *Hammar* collis est saxosus & arboribus
 sylvestribus confitus, cujus generis & loca &
 nomina complura in Sveonia reperiuntur.

16. Quos vero Ptolemæus in promontorii Cimbrici dorso *Saxones* collocavit, hos facilius in æthere aut in medio mari, quam in Iutia reperiemus. Quis enim in istis locis tam nunc hospes erit, ut nesciat Iutiam Hollariamque regiones esse maximam partem palustres, in locis autem ceteris campestris, sine montibus, sine jugis? His adjungi potest, quod *saxonum* nomen in Iutia numquam invenerint aut pro domestico habere ausi fuerint Pontanus aut Vannusinus. Contra, ad Sveoniam qui respicere volet, *Saxones* inveniet in toto illo tractu locorum qui inter Vermelandiam & Angermanniam intercedit & altissimorum montium dorso absolvitur, pleno fodinis & officinis metallicis in quibus olim *Saxa* (genus est ensium a quibus *Saxones* nomen habent) cudi solita fuerunt. In Tab: igitur 43, Fig: 149 habetur *Saxebytta* ad latit: gr: 59, & long. gr. 36. inde *Norsfaren* & *Södersfaren* id est, Saxoniam borealis & australis, ad log: gr: 37. itemque *Saxewal* / *Norsfaren* / *Södersfaren* / *Saxebyttari* *Saxonum* centump. *Saxebyttari* ad lat. gr. 60. & inter longit. gr 36 & 37. *Saxebyttari* ad latit. gr. 61½ & long. gr. 37. *Saxewal* & *Saxen* ad latit: gr: 63½ & longit: gr: 35. Plura alio tempore loca recensēbimus.

17. *Sigulones*, nostri sunt *Siggelungar*, qui Tacito dicuntur *Sithones* à vetustissima & in Norvagorum, Islandorum, nostrisque Historiis celebratissima urbe *Sigguduno*, eique adjacenti regione *Siggulandia* ita dicti, de quibus plura in Capite de Corn: Taciti Sveonia adjungemus.

18. *Fundusios* in Iutia nemo adhuc reperire valuit, in Sveonia vero & Norvagiâ latissimè patentem habemus *Findomarchiam*, à latit: gr: 69, & longit: gr: 36. in Tab. 6. Fig. 14. usque ad promontorium Cimbricum. Præter hanc in Norvagia, insula quoque satis vasta habetur, nomine *Findausia* ad latit: gr: 59, & longit: gr: 25.

16. Saxerna som Ptolomæus säger bebo en stor bergzrygg uppå *Cimmiernes*, den finnes inte mera uti Jutland/ än han finnes uppå slåta hafvet / ty hwart barn weet att heela Holsteen och Jutland är ett mäktta morasigt / och det öfriga ett slätt land / utan ringesla berg / mycket mindre bergzrygg. Der till med ärkiemer Pontanus, så och Vannusius, sig intet namn mera på den orten heeta *Saxe land*. Men kommer man till Sverige/ så stoner man att ifrån *Vermeland* land up till *Angermanland* öfwer heela den stora bergz ryggen / som Ptolemæus så kallar / sitta *Saxer*, ty det är idelig jern bergaland / der som *Saxar* (*Enbakar*) smiddes / hwar af de singo nänet. Är så först på 43 T. 149 Fig. *Saxebytta* under 59. N. grad. 36. middagslinie *Norsfaren* och *Södersfaren* under 37 mid. *Saxe-wald* / *Nor Saxen* / *Söder Saxen* / *Saxebyttari* / *Saxebyttari* under 60 högdz grad. emellan 36, och 37 mid. *Saxen* under 61½ h. grad. 37. mid. *Saxewal* och *Saxen* under 63½ h. grad. 35. mid. och många flera de man spar til annat rum.

17. *Sigulones*, äro *Siggelungarna* och de som Tacitus kallar *Sithones*, här i Sverige nemde af den widd berömda och gambla staden *Siggutuna* och des *Sigguland* uti alla *Sagor* bekant / sam wij dare skall wijssas när wij komma till Taciti *Swea* rikke.

18. *Fundusios* finna de intet igen på Jutland / men uti Sverige och Norgie hafwer man heela Finde marken ifrån 69. högdz graden 36. mid. T. 6. Fig. 14. att in til *Kimmiernes*. Och sedan i Norige är *Findaus* en stor öd wtd 59. h. grad 25. mid.

18.

Tit

18. Sa-

19. *Sabalingi* är *Sawalinge* wid 68 h. grad/emillan *Lingerna* / som äro wid *Lingznäs* och *Lingzbotn* in wed den 70. h. grad. 39. mid. och *Sawa* under den 67. högdz gr. 41. midd. linen.

20. *Cobandos* weet iag icke til sinna / der icke för *Cobandi* skall stå *Codani* som *Mela*, *Solinus* och andra hafwa och äro *Giötarna*.

21. *Chali* är iust wårt *Calis* i *Sverige* under 62. h. grad. nemmast *Cimmerna*, äfwen som *Ptolemæus* och dem sätter in mot *Cimmerna*, mera nor.

22. *Charudes* är *Charudal* eller *Scarudal*, wid der stora fiellen *Scarssfiel* i *Norge*. Är således innet annat *Cimmernäs* än *Sweris* ges yttersta *Cimme*, hwar af heela riket hafwer fått sitt namn hoos de gamla.

23. Wij willia nu komma til ordets ursprung. Utaf de gamla seer man den uttryckeligen hålla *Cimberne* och *Cimmerne* för ett ord / och det hafwa lifka på sitt moderzmal att betyda / nembligen / så mycket som en warg / eller siöröfware eller den som röfwar land och folk. Hvilket sees af *Plutarco* och *Festo*. Det är sant att *kämpernas* namn kommer något så när in til denna betydning / men intet *Cimmerne*, fast dett är alt ett folk och land. En *Cim* är på wårt språk mörker / *Cimmut* wäder / när dagen afdimba och iöfn är mörck. Sedan *Cim*, soot i stårsteen: och *Cimröl* den swarta mörka färgen. Sedan betyder och *Kymi*, ett telt såsom alla *Lappar* boo uti / see *Gretl. cap. 54. Kimboar*, de som boo uti sådana telt

toriiis habitant. Utraque significatio *Sveonibus* in ultimo septentrione habitantibus æquè competit, quia per *Cimmerios*, hoc est, *Kimrar* aut *Kimboar* intelligere licebit homines in tenebris, aut etiam in tentoriis habitantes. At *Cimbri*, id est *Kiempar* a voce Gothica *Kippa* / hoc est cer-

19. *Sabalingorum* sedes erit *Sawalinge* ad latit: grad 68, inter *Lingones* prope *Lingznäs* & *Lingzbotn* ad latit: gr: 70, & longit: gr: 39, & *Savam* ad latit: gr. 67, & long: gr: 41.

20. *Cobandos* in venire nondum licuit, nisi forte pro *Cobandis* legendum fuerit *Codani*, quo nomine apud *Melam*, *Solinum* & alios *Gothi* veniant.

21. *Chali* nomen suum adhuc retinent, ad latit. gr. 62 *Cimbris* proximi, uti quoque eos *Ptolemæus* *Cimbris* adjungit & his paulo septentrionaliores facit.

22. *Charudes* locum olim tenuerunt, quem nos *Charudal* aut *Scarudal* hoc tempore vocamus, altissimis *Norvagiæ* jugis, *Stargfiellen*, vicinum. *Cimbrica* proinde *Chersonesus* nihil aliud erit quam ultimum *Sveoniæ* *Kimernäs* / aut *Cimmerium*, à quo toti denique peninsulæ veteres nomen hoc imposuerunt.

23. Ad nominis igitur hujus originem accessum nunc facimus, atque in initio notatur *Cimbros* & *Cimmerios* pro gente unâ & eâdem à veteribus habitos fuisse, horumque nomina lingvâ ipsorum piratas aut regnorum vastatores designasse, uti *Plutarchus* & *Festus* volunt. Neque nos diffitemur *Cimbrorum* nomen istius fere notionis esse, at nomen *Cimmeriorum* utut iidem cum *Cimbris* sint, longe tamen aliud in recessu habere contendimus. *Kim* enim lingvâ nostra quidquid tenebricosum est, notat, unde *Kimnot-wäder* tenebricosus aer qualem nubilis diebus observare solemus. *Kim* / fuligo. *Kimrööl*, quædam atrii coloris species. Præterea *Kim* tentorium est *Lapponicum* in *Gretl. c. 54. & Kimboar*, qui in huiusmodi tentoriis habitant.

tando, pugnando, rapiendo, depradando, violenter attrahendo, quæ significationes in H. Ol. p. 68. 98. 207. 208. & in H. Gothr. c. 35. occurrunt, nomen habent. Haud igitur male Plutarchus & Festus Cimbrorum nomine Latrones intelligendos esse duxerunt. Porro *Kieppas* quod vulgo *Kiempas* dicitur, id est certare, pugnare in H: Herv. cap. 4. legitur. Inde *Kiempe* / *Kampe* & *Stiempe* pugil in H: Gothr. c. 20 & H: Herv. Cap. 7. pag. 96. & *Kappar* sive *Kimpar* aut *Kiempar* / *pugiles* in H: Herv. c. 7. Pluræ huius generis derivata Cl. Verelii Index Scandicus habet. Denique *Sidkampar* / Latinis *Sicambri* dicti *piratæ fuerunt* & *militēs classarii*. Græci hoc nomen per *K*, Latini per *c*, Nostri per *k* efferunt. Cumque Latinorum *c* pronuntiatione sequiori nonnumquam sonum literæ *s* fere accipiat, hinc factum est quod nomen hoc per *s*, *sc*, *c*, & *k* apud diversos scriptum reperiatur. Bonam igitur partem locorum Sveoniæ a Ptolemæo in Jutiam & Islandiam translatorum, a nobis, veterum scriptorum ope, terræ pristinæ vindicatam atque restitutam esse non immerito nobis gratulamur.

CAP. XXII.

De Acheronte, Inferis, & fine Terræ, inter Sveoniæ nomina apud veteres occurrentia, infimo loco non habendis.

§. I.

In superiori Capite ex Plutarcho didicimus, Homero de tenebris Cimmeriorum canenti, enatam fuisse occasionem nonnulla de *Inferis* sive de *fine Terræ* ut & de *Acheronte* in medium proferendi, quæ nunc a nobis excipienda & uberiori commentatione

telt och flyttta af och an. Af begge dessa ordz bemärkelse / kallas våra Swenska som boe norr åt rätteligen både *Kimrar* oc *Kimboar*, det är de som boe der mördret är och under telt. Men *Kiempar* hafwer sitt ursprung af *Kippa* det är rycktas / slås / draga till sig / röfwa. see *Dloss* S. 68. 98. 207. 208. Gautr. c. 35. dedan hafwa Plutarchus och Festus rätt / att *Kiempar* kallas röfware. *Kieppas* är secta eller *Kiempa* med hwar annan Herv. S. c. 4. *Kiempe* är samma som *Kampe* och *Stiempe* Gautr. S. c. 20. Herv. S. c. 7. *Kappar* är *Kimpar* / *Kiempar* / Herv. S. c. 7. och många flera som finnas uti Cl. Verelii Lex. *Sidkampar* äro de Latiners *Sicambri*, det är de som röfwa eller fäcka till sig: och skrives detta ordet hoos de Gräfer med *k* som swarar mot vårt *k* och Latinernas *c*, hwilket uttalas som halft *s*, hwar af ordet skrives och stundom med *s*, *sc*, *c*, och *k*. Således är nu wiist huru Ptolemæus hafwer en stor deel af Sweriges orter sått på Jutland och Island / hwilka nu äro föra de til sina rätta rum i Sverige af de aldragissas skrifter.

CAP. XXII.

Om Sweriges namn. *Midium Gard* det är asgrund / *Hell* / eller *Jordennes* nedersta / och enda.

§. I.

Efter såsom uti näst förgående Capitel / Plutarchus sade / att Homerus hafwer såte tilfälle / af *Kiemparnas* landz mördet / tala om den yttersta *Jordennes* ända eller asgrund / hwat före wilsta wi samma Homeri

tanke fullförlia. De gamla Scribenter hafwa mycket talt om en ort / benämnd Inferus, det är / den nederste jordennes del eller ända / och de som der bodde kallades de ytterste / hwar af somliga hafwa tagit den tanken / att Poeterna hafwa ment och förstådt / genom Inferos, de döda eller deras själar / som skulle bo mitt i torden. Men den något förstånd hafwer / han ser wäl huru fåfängt det wore / att tala om sådana Inferis emådan alla Poëter och sagor äre fulle med förnåmliga Personer / som hafwa rest til inferos, eller dessa yttersta landzändar / och kommit tillbaka igen / och nåmpnas alla orter til söds och landz / som de hafwa varit igenom / hwilka att tänka och beskrifwa under torden / är fåfängt / än mycket fåfängiare att säga dem komma tillbaka: ty af hufwudet är ingen förlossning. Dersöre wilja wij tilse / hwad för folk de hafwa förstådt genom Inferos. Hela jorden / som är rund / hon uplyses af solen / hwilken gång effter det wauliga sättet att tala / är i Zodiaco drageligen ifrån öster til väster / dragandes mot sommaren sig mera til nor / och mot wintren til söder / doch så att hon aldrig kommer mot nor öfwer Tropicum Canceri eller Kräftans Circel, så at hon om middagen eller någon stund på dagen kan komma ståendes lorätt öfwer ens hufwud / af alla dem / som bo i Europa och större delen af Asia: dersöre effter hon altid om middagen / när hon som högst är ända synes altid wara söder att / hafwer den jordennes del / som syntes wara hennes högd närmare / Pallas (Superior terra facies) den högre och öfwer jordennes del / och den som längst war ifrån Solen för det mörkret skul / som de Lärde mente henne småfwa uti / Pallas inferior pars eller inferus, det är / den nedre eller

un-

ne illustranda venient. In scriptis antiquorum sæpè quidem loci, cui nomen erat *Inferus*, factam esse mentionem cernimus, per eum vero *finem* aut *infimam partem* terræ isti intellexerunt, habitatoresque ejus *inferos* appellavere. Quibus alii supervenientes singula Poëtarum dicta de inferis, ad mortuorum Manes, quibus in terræ centro locus erat factus, retulerunt. Quod quam temere & imprudenter fecerint, vel ex hoc solo deprehendi poterit, quod Poëtæ, & Historici qui nobis inferorum aliquam notitiam reliquerunt, refertissimi sint exemplis virorum illustrium, qui ad *inferos* retenderunt, indeque ad suos reversi sunt, interque eundem complura apud Inferos loca terra marique visiterunt. Quæ omnia in terræ gremio illi prorsus inepte concipiunt & cogitant, sed multo ineptius reditum ab inferno aut squalido illo damnatorum carcere, unde nulla redeundi spes est, somniant. Quoniam ergo per Inferos antiqui scriptores verè intellexerint, nunc aperiendum veniet, Orbem terræ Sol illustrat in Zodiaco constitutus & diurnis rotationibus ab oriente in occidentem circumactus, ita tamen ut æstate septentrioni, brumâ vero austro propinquior fiat, donec ad Tropicos utrimque perveniat, quos ultra progredi numquam valet. Ad tropicum igitur Canceri delatus, nemini illorum qui ultra eum circulum versus septentrionem in Europâ & maximâ Asiæ parte habitant fieri potest verticalis. Cum itaq; his populis omnibus Sol in Meridiano constitutus ad partem mundi Meridianam inclinet, inde ea quoque terræ pars, ut Soli visa propior, ita quoque *SUPERIOR*, altera vero & huic opposita terræ pars ad septentrionem ob tenebras suas, quibus eam docti semper involutam esse crediderunt, ut & ob majorem à Sole distantiam *INFERIOR* appellata est, eodem planè fundamento, quo

quo partem Germaniæ australem, *superiorem* & borealem, *inferiorem* Germaniam vulgo nunc vocari audimus. Etiam in hac inferiori terræ parte ex sententiâ hominum communi, non solum *tenebræ* regnarunt, sed etiam *finis terræ* constitutus fuit, quorum utrumque veterum scriptorum testimoniis nunc firmandum erit: Plin. Lib. 2. c. 68.

p. 79 hæc nobis suggerit: Nam cum sint terræ quinque partes, quas vocant *zonas*, infesto rigore & aeterno gelu premitur omne, quicquid est subiectum duabus extremis utrinque circa vertices, hunc qui septentrio vocatur, eumque qui adversus illi, *Austrinus* appellatur. Perpetua caligo utrobique & aeterno molliorum siderum aspectu, maligna, ac pruina tantum albicans Lux. His verbis Plinius docet nos, ad verticem mundi septentrionalem perpetuam esse caliginem, quo nihil usquam dici potuit absurdius aut falsius, adeo ut seipsum Plinius Lib. 4. c. 12. refellere non dubitarit, in descriptione Hyperboreorum, his verbis: *ibi creduntur esse cardines mundi extremique siderum ambitus, SEMESTRI LUCE*, de qua in c. 2. §. 2. n. 15. p. 411. plura verba fecimus. Resigitur eo recidit, ut quomodocumque scribat Plinius, semestrem tamen in his locis Diem, semestremque noctem agnoscat, quod de locis ipsi polo subiectis verissimè dictum arbitramur. Nec sane mediocriter nos delectat ista cum Plinii, tum Poëtarum omnium in septentrione describendo libertas, quâ quoties rei alicujus deformitas exagitanda obvenerat, mox noctis hujus semestris memores, cum cælo Hyperboreorum, cum tenebris Cimmeriis, cumque ultimâ Thule eandem conferre ad gressi sunt, & contra, ubi quid eximium & laude dignum fuerat visum, in mentem quoque venerat illa Hyperboreorum Lux, quam tam ultra modum benigni, non semestrem, qualis erat, sed perpetuam & æternam vocare: His ergo rationibus Plutarchus clarissimè demonstrat Homeri *Inferos* aut *Cimmerios* alios ab incolis ultimi septentrionis non

esse,

under delen: äfwen såsom Tysklandz öfre eller södre del kallas Superior Germania hög Tyskland / och den längre norr är inferior Germania, neder Tyskland. Der som denna nedersta iordennes del war / höllo de icke allenast före wara mörker / utan och wärdennes ända / såsom wij nu wilja wissa af de gamla Scribenter. Plin. l. 2. c. 68. f. 29. talar således: Emedan iorden är stiftat i 5. Band eller delar / så är 2 af dem iordens yttersta ändar wid wändepuncterna / hwilka med ewig kold och frost tryckas den ena kallas nordan ändan / den andra söder ändan. Wib bägge är ett ewigwarande mörker / och intet solskin / utan ett ringa lius af skön. Eee här / säger Plinius, att under norr där Vertex eller wändepuncten står / är ett ewigt warande mörker / som är mot sanningen / hwilket Plinius sielf l. 4. cap. 12. f. 66. wissir om de Niswerborne / sijnandes: der äro iordens wändepuncter / och himmelens kris ända / och halfwa året lius. Hwillet är till för nne c. 2. n. 15 f. 411. om de Niswerborne vidare talt. Erkenner så Plinius halfwa året wara en stadiga warande dag / och halfwa året natt (som och sannerligen är rätt) under norstjernan. Ty ser man här af uttrycket / huru artigt Poëterna (äfwen som Plinius) hafwa beskrifwit de norska orter / nemligen / att när de wille en ting eller ort lasta af des mörker / framdrogo de strax de Niswerbornes land / Rieiparnas land / eller den yttersta iordennes ända / af det Solen så många weckor och månar war stadigt under iorden. Äfwen så / när de någon ting wille af sitt lius berömma / drogo de åter fram de Niswerborne af en ewigwarande dag / fast han en war mer än halfwa året. Här af wiser och Plutarchus ögonstjäligen / att Homerus hafwer intet annat förstådt genom inferos och Cimmerios än de som alralängst och närmast under nor bodde / disse de stora Gråfiska hielkar hafwa

Ttt 3

reest

reest som än i dag kallas *Cimme* Lapmark och des udd *Kimmernär*, som i nödförgående Capitel är wist klarligen af allas skrifter / så och Plutarchi ord.

2. Med mächta härliga ord beskriver Orpheus detta wärdigst och benedigsta jordenes land / när han blef af Argonautis ombesörd / att han äntligen skulle följa dem / när de wille resa hit nor / och besegla hela Europam rundt om / för ingen annan orsak än at han för hade varit på dessa orter: detsför tala de således til honom uti 83 vers.

Argonaut. Tu gode Herpare / böp dina öron till vår bön / och war intet obeswellig. Ty ingen kan nu segla til Barbars land och ryften utan din styrkel / hwilken ibland så många Menestior är den endesta / som hafwer besökt de *ΕΛΛΑΣ* *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ* länder / och där Jordan hafwer sett *ΕΥΡΩΠΗ* *ΑΝΔΡΑ* / och åter kommit der ifrån. Denna Orphei resa bewitnar och Virgilius, och tillägger ändå där til detta kanneret / att denna jordennes ända war hoos de *Υπερβόρνη* / såjandesl. 4. Georg. v. 517. Tu Herpare war den endeste / som hafwer dragit öfwer de *Υπερβόρνη* ishaf / och den isugn Tanaioden och hafwer besökt Nibels bärgen / som aldrig äro utan Snö och is / söttandes sin bortrösta hustru Euridicen och tyles härliga Aften. Dessa orter kallas nu Orpheus sielf inferos, när han beskriver den fula och skräckeliga *Μακίστρα* / den likwäl de Norstetorde roo förbi med små båtar / der en man allenast satt uti / och än i dag brukas / hwilken en förre är / än han kan på huswud bäras / som allom i Finland och Lapland är bekant: så talar Orph. v. 1137. De föra der den arma själan med en liten öfbeck öfwer de grusweliga strömar och stränder / och strax der in wed liggta deras land och *ΙΟΥΔΑΙΩΝΕΣ* *ΠΕΡΣΕΑ* *ΑΡΑΒΙΑ* och *ΕΘΝΑ* *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ*. Dets landz möder talar han om äfwen så v. 38. Måhet har jag sedt och talt om / när jag drog til *ΠΕΡΣΕΑ* *ΒΕΛΛΕΝΕΣ* *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ* *ΑΡΑΒΙΑ* / distandes på min Harpa / när jag stulle söta min R. hustru.

3. Ännu klarare fallar Pedro Albinovanus dessa våra Norstet

esse, ad quos Principes & Heroës Græcorum iter olim facere consueverunt, quorumve sedes hoc ipso tempore Kimmi & promontorium Kimmerndis / ut ante a nobis ostensum est, dicuntur.

2. Valde quoque elegans est Inferorum descriptio apud Orpheum, quem dum Argonautæ ceteri de itineris societate compellant, & ad morem sibi gerendum hæc potissimum ratione, quod ante has terras ipse viderit & peragrarit, pertrahere student, in hæc apud Poëtam erumpunt verba: v. 3.

*Orpheu quas o fave capitis, & percipe grato
Qua loquar auditu, nec inexorabilis esto.*

& paucis interjectis, v. 89.

*Nam neque mens dare vela viris in barbara regna
Te sine, qui TENEBRAS de tot mortalibus unus
Accessi horrentes, & qua rudis VLTIMA RERVM
Abdita se posuit tellus, atque inde redisti.*

Hoc laboriosum & arduum Orphei iter Virgilius quoq; celebrat, aliis & clarioribus signis adjectis, ex quibus sciri possit fines terræ apud Hyperboreos positos fuisse Georg. Lib. 4. v. 517.

*Solus Hyperboreas glacies, Tanaimque nivalem,
Arvæque Riphæis nunquam viduata pruinis
Lustrabat, raptam Eurydicen atque irrita Divis
Dona quarens.*

Sed hæc loca Orpheus ipse inferorum vocavit, ubi describendus veniebat immanis Acheron sive maris Umbilicus, quem nihilominus accolæ levibus cymbis & olim trajcere noverunt, nec hodiè superare verentur, vestri scaphis portatilibus, quarum apud Finnos & Lappones magna est copia. Ita vero Orpheus cecinit. v. 1137.

*Namque anima tenui vecta per flumina cymba
Traiunt ripas, visuntur proximus arbes
INFERNIQUE fores valida, somnusque profundus*

Has tenebras denuo attigit: v: 38

*Multaque præterea mihi visa & cognita dixi
Cum peterem TENEBRAS pallentis Tenaron Oris
Confusus cithara chara pro conjuge nostra.*

3. Clarissime tamen omnium septentrionalia hæc loca per ultimos & obscurissi-

rissimos mundi fines depinxit Pedit Albinovanus in itinere Drusi qui Britanniam, Orcades & Albin Germaniæ una cum exercitu Romanorum præternavigans ultima quoque septentrionis loca, quoad perveniri posset, cum classe adire in animo habuit. Ejus itaque nomine Poëta canit:

Iam pridem post terga diem, solemque relictum,

Iam pridem notis ex terris fugimus oris

Per non concessas audaces ire TENEBRAS

Hesperii metas, EXTREMAQUE litora mundi,

Et mox

Quo ferimur? ruit ipse dies, orbemque relictum,

ULTIMA PERPETVIS claudit Natura TENEBRAS.

Anne alio positas ultra sub cardine gentes:

Atque alium libris intactum quarimus orbem

Diis revocant, rerumque vetant cognoscere FINEM

Mortales oculos.

Pedonis itaque confessione, qui cum Druso versus septentrionem navigabant, Solem à tergo habuerunt. His quoque locis & obscuræ per hyemem noctes, & ultima Oceani litora, & habitationes sub polo competunt.

4. Unde Tacitus de Mor. Germ: Germ: c. 45. *Trans Svitonas mare illud pigrum, ac prope immotum esse scripsit: Tale enim jure vocari poterat mare, quod glacie perpetua constriktum aut oppletum cernebatur; & olim ita ab accolis vocatum fuisse, testis est Orpheus, qui illud navigando ipse tentavit. In Tacito hæc porro habentur: illuc usque (Æ fama vera) tantum Natura. Hic (ex edit. Cluv.) Sveciæ finis. Quid his clarius aut verius dici potuit verbis? Certe Famam veram in testem vocando omnem dubitandi ansam & occasionem Tacitus præripere & occludere conatus est.*

5. Et si vero ad vindicandum Sveoniæ Inferorum nomen, nihil amplius requiri videatur, lubet tamen rationē novam huc arcescere, a vivendi modo in his locis olim recepto

sta orter DEN HÆEREN
SEA och DRUSKÆSEN
JORDENES ANDA
där han beskriver Drusi resa /
som allom bekande är / hwilken /
när han med de Romorer hade
seglat England / Orkejarna och
Elfwen i Tyskland förbi / wille
änthigen komma med sin flotta så
långt han kunde nor / såjandes:
Nu låta wij Solen bak för ryggen på oss och
dagen; nu draga wi ifrån de bekante rum /
och waga oss dristigt att fara til det JORDENS
MÖRKRE VÄNDE /
der JORDENES ANDA är /
och hela wärldens HÆEREN
SENDER. Särar der effter
talar Pedit Albinovanus vidare /
såjandes: Swartbån / hwartbån? dagen
går förbi / och wij fara från de bekante
landen / til den ort som Jorden hafwer
beslutt MED MÖRKRE. Nå wij
sola upsäta annat slags fött under jordens
(norre Wändepunkt / eller sådant land /
som ingen har beskriwit? Endarna kalla oss
tilbaka som förbinda oss att bekomma någon
kundskap om WÄNDENES ANDA.
Här nämner Pedit, som iag til-
förenne har talt / att solen och da-
gen war dem på ryggen / när de
seglade hit nor / (som hwar
menniska weet sant wara): här
wara de mörka winternätter: här
wara yttersta hafvens stränder: här
wara de folk som bodde under
Himmelens wändepunkt &c.

4. Hwarföre oc Tacitus der han
uttryckeligen i sin Germania talar
om de Srenska / hwilka han med sit
än i dag brukliga namn nämner /
såger: at wed deras landjanda norr at
är detta DSDA och DRUSKÆSEN
HÆEREN som för den isen skull /
som där aldrig afgår / bär sådant
namn med retta: såsom och Or-
pheus bewittnar oss der således kalla-
la / när han wed des gränshar war.
Där til med såger Tacitus; werlden
och hela naturen så och Sverige där ha wa-
sin ANDA och der hafwa wij genom ett wist
rykte. Hwad wil man nu vidare oc
klarare begära af alla. En sluter han
sit tal med dessa ord / & fama vera.

5. Fast af detta är nu ale-
nog bewist inga andra inferos
förstås af de gamla / än Swe-
rige / doch wista wij af wåre
landz

landz regemente / som wid de äldsta tider och änt denna dag brukliga är / widare bewisa of de samma wara / och intet annat folk i hela världen. Plato talar öfwer alla / såsom han och af alla höls för den wifeste / märkeligen om våra faders regemens form / både sådan som han war här på iorden / så och sådan som våra fäder hade dicteat honom wara heos deras odödeliga siälur effier döden under iorden / uti sin Axiocho 3. tom. f.

371. Men (säger han) om du wilt höra ett annat tal / som Gobrias i förleden mig förtalde / hwilken war en mächtig Lärde och klok man / så hör här uppå. Han hade en sarsar wed samma namn / som war med i det stora krigz tog / Xerxes hade för händer til Græcien, och blef af honom sånd til Deldu / att han skulle förswara / den hwilken war en ditta namntuansig af de twänne Gudar (nemligen Balder och Difa) på den ön förwarades twänne toppar taster / som wero fordom förde ifrån de Nwerbornes land och bärg genom Opim och Hecærgam / hwar uppå han sade detta effier föllande hafwa stått ristat: nemligen att när siälen och kroppen de stillas at genom döden / så far siälen til ett ofbulig ritum under iorden / der som Blutmaders Sal intet är mindre än Tors sal. Jorden mena de wara mist i världen. Himmelen wara och rund / hwars hälfta del de stora Gudarna innehafwa / den andra delen innehafwa de ringare Gudarna / hwilka äro de andra endeles bröder / endels barn. Garstugun för Blutmaders Rungelliga sal / är sårwarat med terngaller: Hwar som man och råtar på Agrunder: sedan Kokys å. Hwilka när man hade förbräst / föres man til Minnor och hans Rademen, uppå tingz plaggo / där domarena sittia / hwilka fråga effier huru en hafwer lefwadt / hwad embet eller hanterning en hafwer haft / mådan han lefde / och där får han intet luga. De som nu hafwa följt den goda andans ingifwande / och lefwadt ärligt / som Gudarna / de komma til Elis wal / de Saligas bouing. Där är myckenhet af allehanda Nidun frucht / de stånaste watnållor / och alla ånglar fulla med wålluchande och stidna blomster. Där äro de wisas rätta Skolar / Skaldernas salar / och allehanda linsliga sänger och firångiaspel / och wid sina wisa tider hårliga gästebod / med allehanda råter / en ewig glädie och obörligt linsligt lefwarne. Ty där är ingen olidelig klöd eller olidellig betta / utan en medelmättig waderslet. Och de som där tagas emot / och utstöt sin proffspån / så hafwa dereda någon tienst att förestå: och där offras Gudarnas rätta offer. Men tag underar hwad orsak är / att en i tehafwer fått någon tienst där / emadan du är af Gudarnas släkte? ty de säia att Hercoler och Frei för än de singo braga til Blutsalen, måste de och utstå förest sin proffspån / och gaf Guduman Lussi dem mod / att sig

den

& ad hanc usque diem continuato petitam, quæ titulum Inferorum à veteribus descriptorum nobis tantum adscribet, & præterea genti in toto terrarum orbe nulli. Ipse Plato mortalium doctissimus semper merito habitus, hunc vivendi ordinem ac modum non tantum inter superstites diligentissime observatum, sed etiam apud defunctorum Manes à majoribus nostris constantissime creditum, accuratè exposuit in Axiocho, Tom. 3. p. 371.

Aiqui (inquam) si & alium quoque sermonem audire velis, quem mihi Gobrias olim referebat, vir cum primis eruditus & Magi etiam nomine illustris, na habeto. Is avum suum & cognominem dicebat, in Xerxis memorabilia illa in Græciam expeditione, in Delam missum ut insulam tueretur: quæ quidem insula duorum Deorum natalibus celebris est. Ibi ex ænæis quibusdam Tabulis, quas ex HYPERBOREIS montibus opis & Hecærgus detulissent, hac se intellexisse commemorabat: Quum videlicet animi & corporis facta esset solutio, animum ad inconspicabilem quendam locum proficisci, sub terraneum quidem illum: in quo Plutonis regia non minor Jovis aula sit sita: terram mundi universi medium obtinere: cælum globosum esse, cujus dimidiam partem cælestes majorumque gentium dii tenerent: alteram inferi, quorum alii fratres essent, alii eorum liberi. Vestibulum autem quo aditus patet ad Plutoniæ regiam, claustris ferreis firmari atque sevari: tum vero fluvium Acherontem occurrere, deinde Cocytum: quibus trajectis ad Minem & Radamantum deduci oporteat, in eum locum qui Campus veritatis appellatur. Ibi iudices sedent, qui quam quisque vitam egerit eorum qui illuc veniunt, quibus in studiis versatus sit dum in corpore esset, quæstionem habent. At nullus ibi mendacio relictus est locus. Illos vero qui boni demoni ductum auspiciamque sequuti vitam essent imitari deorum, beatorum piorumque sedes incolere. Ibi temperata anni frugum omnis generis copia & ubertate abundare, fontes aquarum limpidissimi scatere, herbis variis præta convestiri, illi philosophorum scholas esse, theatra poetarum, & circulares choros, musicas auditiones, opportune composita convivia, & dapes quæ ultro ex ipso loco suppeditantur, & immortalem latitiam, omni denique jucunditate persusam vitam. Non enim vel iniquum frigus vel intemperatum calorem ibi dominari, sed bene temperatum aerem diffundi, subtilibus solis radiis illustratum. Ibi vero ipsi initiatis quendam esse principatum, & sacra dii rectè fieri: Quid ergo cause est cur tu primus hunc honorem minime consequare, quum sis stirps & progenies deorum? Herculem enim ferunt & Liberum patrem prius quam ad inferos descenderent hic initiatos esse, illiusque itineris suscipendi fiduciam in ipsorum animos ab Eleusiniâ instillatam. Quorum autem vitæ per scelera traducta esset, raptari à Furiis ad Erebum & Chaos per tartarum. illic imitiorum profligatorumque sedem esse destinatam. Ibi Danaidum perpetuas esse aquationes, & Tantali sitim, & Tityi viscera, & sisyphum saxum versari, sudantem nitendo neque proficere hilum: cujus nimirum exitus sit novorum laborum primordium. Ibi eos feratam laniata, & ignis flammis perpetuis,

omni

omni supplicio affectos, æternis penis cruciatibusque vexari. Atque hæc quidem ego à Gobria audiui: tu autem, Axioche, de his prudenter statueris! Aurea lane verba & nulla umquam oblivione abolenda. Sapientiæ enim non vulgaris magnum nobis Thesaurum Plato hic aperuit, in quo

α. Nihil nimio orationis ornatu corruptum, nihil vana fingendi libidine corruptum, nihil denique ob sublestam autoris fidem incertum aut suspectum, sed omnia a Gobria, qui hæc ab avo suo audierat, qui in insula Delo tabulas æneas, Hyperboreorum literis sapientiæque inscriptas & ad Græcos translatas legerat, profecta.

β. Vestigia non obscura deprehenduntur literarum priscis illis temporibus ab Hyperboreis inventarum, & deinceps ad Græcos translatarum, quod quo tempore acciderit, in capite de Runis fufius explanare constituimus.

γ. Signa clarissima occurrunt sententiæ majorum nostrorum de immortalitate animæ, quam eis & Herodotus à nobis in cap. 17. p. 498. allegatus, & cæteri scriptores Græci uno quasi ore tribuunt. Inter memorabilia vero non postremo loco habendum videtur, quod omnem illam judiciorum formam, quam in aulâ Platonis sub terra, vel etiam in aliis à Platone commemoratis locis servatam fuisse audimus, ad eum planè modum, quem Sveones antiqui in constituendis iudiciis, in definiendis officii partibus, in designandis iudiciorum locis, tam in jure sacro quam profano observarunt, compositam & tractatam fuisse deprehendamus. Quod ut eo clarius evadat, in Platonis exactissimum cum Poëtis & scriptoribus nostris consensum paulo diligentius inquiremus.

§. II. n. i. Nam quod de Animarum à corpore

den resan företaga. Men de menniskor / som ha illa lefwadt / och gjordt allehanda skälmstycken / de röfwat bort af de onda andar / och föras til Nifolks im, där som alla skälmars och egudachtigas säte är. där är gräseligt dåän af stort wät / och Tanan li oändeliga törst / och Tirys inälsker och Sisyphi stora klippor / som arbetas uppå / och intet uträttas / utan när det synes någont vara gjordt / är det först såsom det af nya begynnes. där äro riswande och bitande wilst / och en ewinnerlig och outsläpelig brännende eld / som dem plågar stadigt. Och detta hafwer jag self hört af Gobria förtales. Men du Axioche, hwad tycker dig om detta? **H**willa gyllende ord / som wårde äro i hårdan sten ingräfwat / och med gull iafattas! Plato han låter här oss stora ting märkta.

i. Först att dessa ord äro intet förblomerade / eller updichtade / eller af någon omis man talte / utan af Gobria, hwilken det med egna öron hafwer hört förtales af sin farfader / som i egen person hafwer warit på ön Delingö / och läst denna Måssingztafla / hwilken hafwer warit gjord hoos oss här i Norlanden / här skrifwin eller ristat med förbenembde wijsdom / och så utfördt til de Græcer.

ii. Att de Yswerborne Norsska i en så gammal tid hade sina bokstäfwer / hwilla här ifrån äre komne til de Græker / som widare skal wissas i särdeles Capitel om våra Runer, och uppå hwad tid det är skiedt.

iii. Att denna mening om de dödas Siälars odödelighet war våra faders mening / som Herodotus näst för indragne rum c. 17. f. 498. och alla andra Græker bewitna: så och att de / som das mare woro i **ΒΕΒΕΣΑΙΕΝ** under iorden / så wäl som de orter / hwilla uti hela detta Platonis rum nämnas / äro dichtade efter samma Personers Embeten och orters namn / som uti Sverige ofwan uppå iorden finnas / och i werdzliga och iordiska rätter beklådas. ty wilia wij nu gå alla Platonis ord i genom / och se huru de endräckteligen instämma med våra gamla skilder och skrifster.

V v v

§. II.

§. II. n. 1. Först säger han att själen / när hon skiljes ifrån kroppen / kommer til Bluta salen in under iorden / som intet är mindre än Thors Saal (Jovis Herresäte) om Odens eller Thors (Jovis) Saal / läs den 7. Edd. Mythol. hwilken är beskriwen c. 7. n. 73. f. 240. wilken kallades *Asgard* och *Lidzkialf* det är *Byr Saal*. Om Plutonis, Odens eller Blutmaders saal / som war gjord under jordens / läs den 6. Mythol. där så står.

Emi syrer innan a Jordenne gjorden teir Berg umhwert heim spri ofride Jotna etc. o kallada tha Berg Midgard (centrum terræ)

Och in uti Jorden gjordes en Borg rundt om / att wara säker för Jättarna Hwiltet kallades Medelgarden.

2. At iorden / som Plato säger / med himmelen är trind / finner man i 6. Mythologien, där himmelens / *Guärnornas* / wädrans *Bärgens* och *sidarnes* *skapnad* beskriwes widlysteligare än af Platone af wår Hyperboriska *Tasla* tagit. Om iorden står således i Myth.

Ringlot er jord Jorden är trind och och thär uthannum uthom henne ligger ligger hindupe son den diupa söd.

Förrestigun til Bluta Saalen / säger Plato wara förwaradt med järngaller.

lisa så talar Edd. 28. Mythol. Hana thar mylla Han ägde där än Wolstade of äru gar många salar och wäddar hemar forskonar utgar / och äro där hafwer og grinder stora förhus med starstörar.

Äfwen talas i 44. Mythol.

Eba reid Hermo. Får reid Hermader, dur thär til han kom til teg han kom til helfad helgrindum of be meres ferngrind och sturen blöps sua snart hästen sprang öfwer yfwer gryndena.

4. Strömarna / som Plato uppräknar / liggia in med Plutonis rife / finner man hos Edda 4. Mythol. hwarest tolf stycken uppräknas. Plato uppräknar här intet mera cutuå floder / *Agronden* och *Kofys* flod. Men Edda uppräknar i 4. Mythol. *Hwergelmer* (*Agronden*) dedan alla floder hafwa sit ursprung sedan *Kvol*, *Gundra*, *Fimbul*, *Thul*, *Slidur*, *Hrid*, *Sylgur*, *Tigur*, *Wid*, *Gioll*, (*Gal-*

pore separatarum migratione ad aulam Plutonis quæ sub terra & quidem non minor quam aula Iovis credita fuerat, Plato habet, id Edda Mythol. 7, prodit, ubi Aula Iovis appellatur Asgard (Deorum aula) Lidz(kialf sive Upsal (Porticus tremens). De Plutonis aulâ subterraneâ legi quoque poterit Edda Mythol. 6, cujus hæc sunt verba: *Fæcla que fuit in terræ gremio aula undique munita ad vim Gigantum arcendam, cujus aule nomen erat medelgard / h. e. meditullium terræ.*

2. Quod Plato de cœli globosa figurâ narrat, id in Mythol. 6, habetur, ubi cœli, Astrorum, Aëris, Montium & Aquarum figuras multo luculentius descriptas cernere licet, quam factum est a Platone, qui tabulam Hyperboreorum secutus erat. De terra singulare aliquid legitur in Mythol. 6. *Terra globosa est & profundo mari circumdata.*

3. Vestibulum aut Porticum aule Plutonis, claustris ferreis munitam atque circumseptam esse Plato refert. Idem Edda narrat Mythol. 28. *Ibi vero Cænationes & ædes amplissimas complures possidet, quibus vestibula adjuncta sunt claustris ferreis bene munita. Et Mythol. 44. Tum equitabat Hermannus usque ad portas ferreas Inferorum, quas equus celerrimè transiit.*

4. Fluvios quoq; ad Plutonis aulam à Platone enumeratos Edda in Mythol. 4, habet, imo plures. Namque Plato solum nominat *Acherontem* atque *Cocytum*: at Edda loc. cit: dnodecim enumerat; *Hwergelmer* / id est, *Acherontem*, omnium fluviorum fontem ac scaturiginem, inde *Kvol* / *Gundrâ* / *Fimbul* / *Thul* / *Slidur* / *Hrid* / *Sylgur* / *Tigur* / *Wid*, *Leiptur* / *Gioll* sive *Gallara* / id est, stygem portis Inferorum proximum. Hos omnes in terræ superficie currentes Sveonia hoc tempore agnoscit, invitis Poëtis nonnullis qui eos in terræ gremio finxisse videntur. De hac re suo loco plura consignabimus.

5. *Hu fluminibus*, inquit Plato, *trajectis*, ad *Mnoem* & *Rhadamanthum* deduci oportet, ubi *judices* sedent. Noverunt apud nos pueri in solennioribus judiciis nostris adesse Præsidentem (Lagmannen) & collegas vel senatum (Rådsmännen); nihilominus Exterorum causâ in hac re prolixioribus esse conducet. Scribitur autem vocabulum *Man* five *Minnur* apud nos diversis modis: nam & vocales A, E, I, U, hinc promiscuè adhibentur, & consonantium quoque pro diversis vocis hujus inflexionibus aut Calibus, permagna est varietas. In veteribus L L. Upland: hæc de duello habentur verba: Si *Mader* / id est, *vir maledictus laceraverit Manni*, id est, *virum*, dicendo; *du är ei Mans* / hoc est, *Tu non es vir*, & quæ sequuntur. Cippus Run: p. 101. Cl. Verel: notis Hervor: adjectus, *Mun* habet. Cippus Run: 106 *Man*. Snorro p. 737, Magnum Bergeri F. Regem Sveoniæ *Mande-skiöld* & *Man-skiöldh* vocat. In indice judicum ad calcem L L. Westrog: habetur *Minn-skiöld* & in Regis hujus Genealogiâ veteri *Minner-skiöld*; sed in Conf. D. Loccenii Hist: Sveog: l. 2. p. 74 *Minne-skiöld* / quæ omnia viri vel Regis clypeû notant. In Hist: Regum Norvegicarum p. 348. cujusdam etiam Islandi fit mentio, cui nomen erat *Miski Mader* / h. e. adeo aut prorsus vir. In cipp: Run: 98. occurrit *Munde*: In Cip: R. 113. 158. *Munder*. Apud Snorr: p. 298 *Mund*. At vocabulum *Mader* brevius scribi solet, præsertim vero in aliarum vocum fine, *Mar* / *Mer* / & *Mir* / quod cernere licet in nominibus propriis Ingemaro, Ingemiro, Valdemaro, Valdemero & Valdemiro, quæ notiora sunt quam ut exemplorum enumeratione illustrari debeant. Originem vocis *Man* quod concernit, ea secundum adducta ex L L Upland: verba, sine dubio erit *Må* / *Ma* / id est, *valere*, posse.

(Gallaran, Styggean) huiusmodi ar-
närmast till hellsmitis grundar. All-
la dessa floder äro i Sverige öf-
wan jorden / huiusmodi Skalderna
hafwa och dichtet under jorden /
som till sit rum spares.

5. Vidare säger Plato, att
när man hade rest öfver dessa floder / så kom-
mer man till Minnur och hans Rådsmän att
stå för rätta. Thet är intet barn i
Sverige / som icke weet hwad
Lag-man och hans Rådsmän af-
wer att betyda / men för dem
Främmandom måtte wij här wa-
ra något widlyftiga. Först willa
wi tillse / på huru många sätt
detta ordet Mann eller Minnur
skrifwes. 1. Angående sielfständans
de bokstafwen / så skrifwes det med
a, e, i, u. 2. Byres dubble lydans
de bokstafwer om / såsom handels-
sen är til. På gamla Uplandz
Lagen om ewiges kamp. läses:
Swer Mader Dquåbins ord Manni
Du är ei Mans &c. På Run-
sten i Cl. Verel. notis f. 101. til Her-
var, läses Mun. På 106. Runsten
läses Man. På Snorro Storchlon
f. 737. Fallos Magnus Byrgerhson
Sweriges. Rung Mande-skiöld och
Manskiöld. Men uti gamla West-
gota lagens Register på des Lags-
men står Minne-skiöld. På hans
gamla Slefs register / läses Min-
nurs skiöld. På Locc. Hist. l. 2. f.
74. står Minne-skiöld. På norfska
k. s. f. 348. läses en Mådares
namn Mikle mader, där är en
meckta man. På 98. R. läses
Munde. På 113. och 158. Run-
sten Munder. Snorro f. 298. Mund.
detta ordet ihopdragit skrifwes
Mar, Mer, Mir, serdeles när de
bindas med andra / såsom Inge-
mader, Inge-mar, Inge-mir, Vald-
Mader, Valde-Mar, Valde Mer,
Valde-Mir, Hvilket allestädes
hoos Sribenterna finnes och iag
skattar såfångt att alla rum indra-
ga. Ordes ursprung wises nog-
samt af Uplandz-lagens indragne
rum / nemligen af Må / Ma, det
är förmå och kunna uträtta något

Dedan macht / myndigheet / myn-
dig / minne / minnug see Edd.
Mythol. 2. 8. dedan våra Longo-
barder i sina lagar 1. 2. T. 14.)
26. falla ens macht och wälde
Mundi, (myndigheet) så och Rip-
var. 2. 58. §. 12. Konungens
wälde Mundebyrd: det och Gro-
tius i sit Register öfwer våra Götis-
ka handlingar utom landz f. 579
bewitnar / upreknandes / Munde-
byrd, Mundebyrd, Mundebyrd.
Mundebyrd (rättare Mundebyrd) den
som är född att regera och herska.
Hwarföre kommer detta namnet
egentligen 1. Konungarna til / så-
som läses mehta merketigen i den
7. Mythologien som Edda fram-
drager seifandes (effter Origina-
let)

Da er Betr gengu med siðwar
strondo Borei syner / fundo beir
trá in / of stopo þu af Mann:
gaf in fyrsti ond / annar lið /
þríst beira og syn; og het Mobe
Uffr/en tenan Emla: of þa þan
af Manfinkin / er bygd war
gefin undr Midgarði: þan
gere o beir i Midium heimi Af-
gard. Þar bygd þu Atin og áttir
þeitra er wárar áttir ero fra
kommir. En sagði þar: þar er
ein stapr er. Hliðstall þer. Og
er Alfader sef þar i hliðstall /
sef þan um heim allan / och hvers
mans atháfi. Rona þans er Frig
Friggans dóttir og af þerit átt er
Afa átt er bygd Afgard in forna.

Snorro som hafwer sammandra-
git af álsta Skalderna denna book
som kallas Edda, han wísser háf-
som många annorstádes att han
inter hafwer fattat allt id rátt wáras
Mytologier och sielfwa Skalder-
na. Dee ord iag her indrager haf-
wer / áro af det áldraásta Ori-
ginal som synnes af des skrift: men
nár man iámsörer denna gamla
skrift / med det utgágne tryckta
exemplar genom Cl. Resenius i
Danmark skift / finnes i det mycker
tillagt som i wårt exemplar af
hans Excel. Rikz Cancell. til
Acad. gifwit en finnes: icke hel-
let áro de exemplar lifka som
Cl.

se. Ex quibus descendant Macht potestas,
Myndigheet, vis, auctoritas, myndig / gravis,
majorennis, minne / memoria, ingenium, sapien-
tia vid. Eddæ Mythol. minnug / memoria
valens, ingeniosus. Porro in L. L. Longobard:
L. 2. Tit. 14. 26. Mundi / pro potestate,
& in L. L. Ripuar. 1. 58. §. 12. Munde-
byrd / pro Regia potestate scripta leguntur.
Grotius in Indice ad Hist: rerum à Gothis
gestarum apud exteros. p. 579 reconsec
Mundebyrd / mundebyrd / & mundebyrd /
sed mundebyrd rectius scribetur Munde-
byrd, id est, ad imperandum natu factusque. Ergo
Regibus hic titulus præcipuè competebar,
cujus rei illustre habetur testimonium in Ed-
dæ Mythol. 7.

Borei Söner gingu wid sið-
stranden och minno in trá och
skapade þar af Munden. För-
sta Borei son gaf bonom andan /
den andra liðwe / och den tredje
hörsel och syn; och blef Man-
nen kallat Ask, och Konan
Emla; och tadan ár Man-
töns kommit och war den
boning gifwen under Jorden
mitt uti / sedan bygde de mit
i landet Afgard. Þer bygde
Atin och þans Atlingar / der
ifrán war Átt ár kommin. och
er tär ett fáte som kallas Hlið-
stall: och nár Alfader der sit-
ter i hög fáte seer þan om alt
land och hvars och ens átháfi-
wor. Þans hustru betar Frig
Friggans dóttir och af þessas
átt ár Marnas stette som byg-
de det gamla Afgard.

Cum ad litus Oceani ambularent filii
Borei, invenerunt ibi ligna duo, ex qui-
bus creaverunt MANNVM. Primus ei
spiritu indidit, alter vitam, tertius audi-
tum & visum. Et vocatus sunt Mannus iste
ASCHVS, Mulier autem EMLA. Inde
sexus masculinus originē traxit: habitatio
vero ei tributa fuit sub terra in ejus medi-
tullio. Hi autem in medio terra Afgardiam
exedificarunt. Eam incoluit Atinus cum
stirpe sua ex qua stirpes nostra orium su-
um trahunt. Dixerat porro magnificam
sedem ibi esse nomine Hliðstall (portu-
cum trementem) ubi Atinus in excelsa sede
collocatus omnem terram circumspexit.
omniumque adiones intuetur. Ejus uxor
Frigga dicitur Friggundis filia, ex quo-
rum stirpe nati sunt Asa, (Dij) qui Af-
gardiam olim extruxerunt.

Hanc Eddam Snorro ex antiquissimorum
quidem nostrorum Poëtarum carminibus
compilavit, ita tamen ut in hoc aliisque
compluribus locis verum fabularum poëti-
carum sensum, ipsum fugisse appareat.
Verba Eddæ à nobis huc allata ex antiqui-
ssimo Codice Manuscripto, quem Cellsi-
mus Comes & hoc tempore Regni Can-
cellarius Academiae Upsalensis reliquit, de-
sumpta sunt in non paucis ab edito in lu-
cem Eddæ libro per Clar: Resenium Da-
num, discrepantia. Hic enim & multa adje-
cit in Codice nostro non inventa, & varias

quoque variorum Codicum lectiones se reperisse fateatur. In gratiam igitur lectoris, fabulæ hujus sensum verum, ipsorum Poëtarum nostrorum ope & adminiculo eruere conabimur. Est autem maximè observandum, primam hominis productionem cum Deorum tam Superiorum quam Inferorum ortu confundi. Id enim verba ejus satis clare indicant, quibus sedes hominibus tum concessa fuisse dicitur in Terræ meditullio aut gremio, ubi aula Platonis esse fingebatur, juxta illa quæ ex Mythol. 7. modo attulimus; & mox urbem in medio regionis, in lopesficie terræ certis suis limitibus designatæ ac circumscriptæ, condidisse memorantur, cui nomen esset Asgardia, sive Deorum civitas, quam postmodum Atlas sive Atinus cum Atlanticis posteris suis incoluerat, planè sicuti in cap. 7. ex Platone Neptunum in Atlanticæ insulæ medio urbem sibi & suis construxisse vidimus. Hanc ipsam Asgardiam nonnulla Eddæ exemplaria, & inter alia illud Resenii, cum Troja confundunt: à quâ tamen confusione codex noster immunis est. Ergo nunc istas majorum nostrorum fabulas, ab his locis ad Delum insulam, teste Platone, delatas & tabulis æneis inscriptas interpretari, atque etiam Hesiodo, qui omnia sua de Diis, à majoribus nostris hausserat, quod alio loco plenius probabitur, lucem adferre adgrediemur. Ante omnia vero hic scire opus fuerit, ætatem mundi à Poëtis nostris in aliquot secula sive spatia majora divisam fuisse; quorum primum vitæ hominis in Paradiso respondet, quod Edda in Mythol: 3. innuit, dum Ymo dormiente, quendam ex corpore ejus sudorem manasse, & sub axilla sinistra marem atque fæminam prodiisse narrat. Qui plura de hoc negotio desiderat, Eddam inspiciat. Certè formationem Evæ ex costâ sinistri lateris Adami tici hæc verba clarissimè indignant. Eandem

qui

Cl. Resenius hafwer folgt / som han sielf bekåner. derföre måste iag något grundeligen underwise den gunstige Läsaren af wåra ægnas skalders Mytologier och sagor / denna Mytologies förstånd. Edda blandar här in menniskians skapelse / med Konungarnas och Gudarnas både deras som öfwer oc under iorden sådes hafwa sin boning; så som strax sees af hans ægna ord / i dâ han säger att menniskan wardt gifwen att bo under i Midium gardi (det är under iorden i Helder Blutsalen war) som wist är af indragne. ytol Strax derhos säger han åter / att te gjorde sig sedan en stad mi i lande som war öfwan på Jorden / och kallades Asgard (Gudarnas stad den Atin bebodde och hans Athingar) atdeles som Plato talade om Atlanticis. der han säger mit på Dön bygde Nicodur eller Atin. det widlyftige wist är 7 Capitlet. Denna Asgard blanda åter andra Snorros exemplar med Troia som sees af Resenii Edda oc en finnes i wår. hwarföre wilia wi wåras faders fördålda gåtor / hwilka Plato uttryckeligen säger wåra här ifrån komna till Delo och i skäppar utgräfne / genom Edda och Hesiodum förklara / hwilken alt det han om Gudarna hafwer skrifwit / är här ifrån kommit / som endelz här och endelz fram bättre widlyfteligare skal till ån i gifwas. Först skifta wåra gåtor och Sagogor werlden i några stora åldrar eller tider. Den första är / när menniskan bles skapat / och lefde i Paradis / den Edda talar om i 3. Mytol. att när Yme soff / Ewets tades han / och under hans wens fra arm kom man och qwinna fram / som der widare kan lasas. Hwilek war när Eva skapades medan Adam soff af hans wänstra resbeen. Denna menniskians skapelse införer han och i 7. Mytol.

V v v 3

men

men blandar der denna första ålder med den tredje som war efter floden / som en annan gång wisas skal. Om denna 1. åldern talar Hesiod. f. 447. der han beskriwer gyllende tiden som war i Paradis. Den andra åldern war när menniskio fönet blef så genom synd fördärwat / att Gud måtte straffa dem genom synda floden / hwilken Edda beskriwer i 6. Mytologien, der Yme Jonen blef dräpt och så mycket blod ran af hans kropp att hela Menniskiofleschet förgefz der ut / undantagandes Bergelmer med sin hustru / som kommo undan i en Bått. Denna åldern beskriwer och en war Saga mechtia wacker tillleggandes huru lata menniskior na woro för floden att deras barn didde tillres de woro hundra år / hwilka ord tag hafwer i hast så fattat.

Ja / mechtia stödt föll detta war
När gäben lik stor med sin far
Du spelt hade hundra år
Stog lita wed moderens lår
Och didde des hängande pap
Till läppen blef som en Skolap.

Hwillet och Hesiodus beskriwar i sin 1. 30. vers / der han efter gyllene tiden beskriwer silfwer tiden / i hwilken sonen han grisade hoos modren sin / til des han war hundra år / och när han skulle bli manlig / do han i sanner och ålende. Och såsom menniskior na alt ont gjorde inter fruchtade Gud. Sy war Gud under på dem och tog dem alla bort. Hwar igenom han pelar på synda floden. Tredje åldern afsmålas i 6. och 7. Mytol. der som Skaldens flöthet och kånst mechtia lyser att först genom Bores 3. söner afsmålas Noakz 3 söner som för år wiist c. 7. n. 45. f. 194. och sedan huru de skapa en Konung och friggz förste / hwar för willa wij komma til Eddas ord. Först wista wij tilsee / hwad dese tre Bores söner hafwa att betyda i ansende til denna ena Mannen de gjorde som de kallade Alc. den första Bores son war Atin som kallas Nicadur, det är / den som regerade med mæchte

quidem hominis creationem in Mythol. 7. attingit; atqui narrationi huic quædam ex seculo tertio post diluvium, admista esse alio loco ostendemus. In hoc quoque seculo primo describendo occupatus est Hesiodus in Op: & Dieb. a versu 108. Seculum alterum complectebatur homines eos, quos ob flagitia sua Deus effuso diluvio enecare coactus fuerat. Eò quoque Edda in Mythol: 6. respicit, dum Ymum gigantem occisum tradit; ex cuius vulneribus tantum cruoris manavit, eo ut genus humanum submersum fuerit, excepto Bergelmero, qui una cum uxore sua, in navi quadam, periculum illud evaserat. Hujus quoque seculi mores corruptissimos, & inprimis hominum socordiam ignaviamque non ineleganter alius quispiam ex Poëtis nostris taxavit, dicendo homines centenarios ne tum quidem ab uberibus matrum dimoveri potuisse. Hanc rem neque nos sine risu commemorare nunc possumus: nam

*Cernere tum licuit, centenis mæribus actis
Materno in gremio, siccantes ubera labris
Longos Encelados, queis duro plurima mento
Barba stetit niveo contrescens rore. Quid estis?
O Di! dixtis enim sudoribus omnia vendi:
Hi tamen annosam gratis sumpserunt senectam.*

Idem Hesiodus Op: & Dieb: vers. 130, in ista gente notavit cum centum annorum pueros apud matrem sedulam nutritos, & valde rudes domi sua crescentes, depingeret, & mox hæc verba subjiceret: Cum vero adolevisset & ad pubertatem venissent, pauxillum vivebant ad tempus dolores habentes ob stultitiam. Injuriam enim pravam non poterant a se mutuo abstinere, neque Deos colere volebant. Hos quidem deinde Jupiter abscondit iratus. Quæ verba, hominum delicta diluvio pensata ad vivum exprimunt. Tertium seculum in Eddæ Mythol: 6. & 7. depictum cernitur, ubi Poëta ingenio & acumine suo multo plus valuisse videtur: nam tres illi filii Borei, totidem repræsentant Noæ filios, quorum inter se comparisonem in c. 7. n. 45. p. 194. instituimus: & Manni quoque per eos formatio, Regis aut Imperatoris creationem adumbrat. Sed

vertendos arbitramur oculos ad ipsa Eddæ verba maxime vero ad tres illos Borei filios, ut & Mannum ab eis creatum nomine Aschum. Etenim primus filiorum dictus est Atinus sive Neptunus, id

id est, terra, potissimum tamen mari potens; secundus Vejus five Torus, id est, sanctus & omnia secundum Leges administrans; Tertius Vilus five Pluto, id est, sacrorum antistes & victimas humanas in potestate habens. Hi tres virum creasse dicuntur, quâ creatione monere voluit Poëta Regem his tribus virtutibus Pietate, Justitia & Fortitudine præditum esse debere. sed pergit Edda dicendo virum illum ex ligno formatum fuisse. Historiæ nostræ ligni nomen addunt & *Uss* / id est, fraxinum vocant. Duo autem sunt genera arborum, quas veteres cæteris sacratiores esse putarunt, quarumvè apud nos maxima est copia. Nos alterum illorum *Ussar* / id est, fraxinos alterum *Usspar* / id est, populos vocamus: utrique autem generi nomen, à communi illo Deorum nomine *As* impositum esse videtur. Præterea sub fraxino Dii jus dicere consueverunt teste Mythol. 14. Et instrumenta bellica una cum navium armamentis fraxinea esse oportuit. Enses igitur veteribus *Ussar* / & lanceæ *Ussæddar* in LL. Westmā. T de Homic. c. 26. dicuntur. Telū quoq; *Uss*, in Eddā, in Teli Nomin. 14. & Ensis *Ussur* in Eddā in ensis Nomin.: & naves *Ussur* in Navis Nomin.: appellantur. Hinc *Ussæmān* Nautæ & *Pyrate* & *Ussæmāns* herodh centump. Westrog: ad latit: gr: 57. long. 34. Totius igitur fabulæ de hoc *Manno Fraxineo* scopus fuit, partim innuere illam Gothorum five Deorum originem à Iapheti nepote *Aschenazo*, de qua suum perhibet testimonium Eusebius lib. 1. pag. 8. *Iapheti filius Gamet. Filii Gamet Ascanaz gentes Gothicæ*; partim docere, Regi certam quandam durtiæ competere: nam sicuti ad omnes fere usus belli fraxinus adhiberi potest, ita quoque Regi nihil intolerabile aut nimis molestum videri debet. Et hujusmodi aliquid ad aures Hesiodi pervenisse, non sine ratione auguramur, præsertim cum de seculo terro

til land och wæn men särdeles siö-
Den 2 war Vei kallat Thor, det
är den helige / som styr Skulle alt
rike genom Lag och ordning / Den
tridie war Wili, som war Blot-
mader densom Skulle all Gud-
tienst förstå och emottaga de men-
niskiorna som woro ärnade til of-
fers. De ha tre skapade en *MAN* /
det är / dessa tre dygder göra en
Konung / hwilken skal wara Gud-
fruchtig / retdig / och en krigs-
man til Siös och Landz. Wi-
dare säger Edda at te gjorde honom
af trä och kallade honom *Aiskur*,
wara Sager förmåla och sielwa
trädet heia *As*. Det woro inga trä
hålna heligare fordom en tvenne
slag / som här hoos of wära /
nembligen *Usspar* och *Ussar* / bå-
ge nämde efter Gudarnas namn
As. Under *Ussætrå* höllo Gudarna
sin Ringzpläs / som Låses uti 14
Mythol. *Ussætrå* gjordes alt
det som til krigzrustning behöf-
des / så til siös som Landz / derföre
wärlfor och spurt kallas *Usser* och
Ussædder, se gamla Westmanlagen
Manhelg. B. c. 26. *Pilar* kallas
Ussar af Ed. i des 14 kenning.
Sword kallas *Ussur* af Ed. i
Sword kenning. Så och *Stiepa*
pen *Ussur* i *Sting* kenning. *Ussæmān*
Ussæmān skippmän och *Ussæmāns*
Härad uti Westgötaland under
57. h. gr. 34. mid. och lefer hela
gatan dher uppå / att först wisa
Götarna eller Gudarna wata
komme ifrån *Iaphet* stam *Usscanaz*,
ti så talar Eusebius lib. 1. f. 8.
Iaphet son är *Gamet*, *Gamet* son är *Ussca-*
nas dedan det Götiska folket. sedan at
en Konung här bör wara hörd som
et *Ussætrå* / och såsom det brukas
til all krigz tyg til land och wat /
så måste han och wara fatter. See
detta här och kommet til Hesiodi
dron derföre han meckta herligen
bestrifwer wårt Götiska Folk af
det

det hårda Affetrå skapat. scijans
Des v 143 Men Tor han skapade ther tribie
slagz folke / hårt som fäppar / olift det för-
silrade slaget / utaf bara Affetrå / grymt
och hårt iolt. Hwilka lade sig på intet annat
än at föra frig och slås. De åte intet /
utan både hårdare. Herta än en Demant:
stora och stygga woro de. Mehta starka
woro de och / baswandes, o öfwerwinneliga
lemmar / förandes koppar wäpn. Hwem
kunde wackrare beskriwa våra
Aschemen til deras grymheet /
storlek och frigs utog / som de eff-
ter Platonis och wåras skrifters
ord / förde efter Noe flod wid
Patriarchernas tid öfwer hela
werlden / som widlyffigare län-
ger fram wisas skal. At således
nyssamt wist att den förnämsta
Konungs tytel war att kallas Man,
såsom och sees af Edda i Konungz
Penning. Mannmyndur kallas och en
tyran eller hård konung: lades och
detta ordet ofta til ens egenteliga
namn att beteckna honom wara en
Konung / såsom sees i Herv. Sag.
c. 20. f. 182. att Inge som war Ko-
nung i Sverige han nemnes up-
på samma blad både Inge och In-
gemunder. det är Inge konung. En
äfwen såsom af Runna (det är) förnä-
utretta en manlig ting) kallas en
Regent Konung / som det och rät-
teligen i gamla Upl. Lagen skrif-
wes / och icke Konung: alt så
kallas och af Må / retteligen en
Konung Man, Myndig och Minnur
af det han bör wara mechtig i wi-
dom sinne / reträdigheet och styrka.

ij. Sedan kallas alla Konun-
gens förnämsta betienta / wilka
fordom woro uti hans resstetning /
Kungens Rådmän / men uti
hwart och ett Landskap woro de
Landz-Män oc Lages-Män / såsom
sees

entjå, ingenio, justitiå & fortitudine instructissimum esse oportet.

β. Idem nomen in primariorum quoque Regis ministrorum titulis in-
ventum: nam qui Regiæ inquisitionis iudicium apud nos olim constitua-
erunt, Kungens Rådmän / h. e. Regis Consiliarii; qui juri per provincias
dicando præstuerant, Lagemen / h. e. Judices provinciales, qui ea quæ
sententijs latis continebantur à reis præstari curaverunt, Lensmän / h. e.

scripserit in Operibus & Diebus v. 143.
Jupiter verò pater aliud genus variè loquentium hominum
anum fecit, omnino argenteo dissimile, è FRAXINIS, ve-
hemens & robustum, quibus Maris opera cura erant luctuosa,
ac injuria: Neque ullum cibum edebant, sed adamantem habebant
duriorum animum, Deformes: magna vero vis & manus in-
victa ex humeris provenerant super validis membris. His erant
anea quidem arma.

Quæ omnia de nostris Aschemannis verè
dicta sunt: ponunt enim ob oculos nostros
& crudeles illorum animos, & vastam cor-
porum molem, & expeditiones ab eis post
diluvium, viventibus Patriarchis susceptas
perque totum orbem dilatatas, quarum
Plato Historicique nostri abunde memine-
runt, & nos quoque suo loco prolixius me-
minisse constituimus.

Ex his autem, quæ dicta sunt, intelli-
gi facile poterit: α. Unum ex præcipuis
Regum nostrorum titulis fuisse Man /
quem proinde Edda in Nomin: Regis
enumerat. Quo referri etiam potest Man-
mynder / tyrannus, & Dominus sive Rex justo
asperiore. Etiam Nominibus Regum propriis
hanc vocem, ad potestatem Regiam deno-
tandam, adjectam reperies, cujus rei exem-
plum insigne Hist. Hervor. c. 20. p. 182.
habet, ubi Ingo Rex Sveoniæ, paulò post In-
gemundus, hoc est, Ingo Rex appellatur. Sicu-
ti enim ex Runna / aliquid posse, aut rem diffi-
cilem præstare, ortum ducit Konnung / omnino
rectius isto modo olim scriptum, (vid. LL.
Upl. T. R. c. 1.) ac nostrum Konung / quo-
rum utrumq; Regem denotat, ita à verbo Må /
valere, potentem esse descendunt, Man / Myndig /
& Minnur / Græcis Latinisque Minos, id
est vir & qui virilis est auctoritatis. Inprimis au-
tem convenit hoc nomen Regi, quem sapi-

provinciarum Praefecti & Executores publici, in Legibus nostris antiquis, ut & in Eddâ in Nominibus Regis audiunt. Tanti denique à veteribus, hi olim facti fuerunt, quanti nos Principes Comitesque nunc facere solemus. Ac etiam *Sende-mân* vocati sunt, quoniam sapientissimi iustissimique habiti fuerunt omnium. Sed *Minnur* & *Mimer* id est Minoës ob eam maximè causam dicti sunt, quod teste Snorr. p. m. 3. cum *Dij Vannis* & Praefectum *Heinerum*, & iudicem virum omnis juris scientissimum *Minoem* dedissent, plerumque tum acciderit, ut absente *Minoë* in causis difficilioribus cœcutierit *Heinerus*, ac propterea conversus ad Collegas *Radamantos* sive consiliarios suos dicere consueverit: Vos igitur, Collegæ, litem dirimite. Unde postmodum remansit & ad nos pervenit vulgatum illud; ABSENTE MINOE GESTUM, cui adagio locus est apud omnes eos iudiciorum Praefides, qui per ignorantiam suam isto munere indigni, in Collegarum suorum sententiis, *Heineri* more, acquiescere coguntur. Huc accedit, quod *Attinum* singularem quandâ rerum abstrusissimarum scientiam sibi comparasse veteres crediderunt, per solam possessionem Capitis *Minois*, quod ipse à corpore avulsum balsamo condiverat; quâ de re Snorro p. 3. sed sub verâ Historiæ fide plura narrat; cum interim nihil nisi fabula quædâ sit, in recessu tamen res maximas habens, quas alio tempore eruere & explicare animus est. Eiusdem indolis esse videtur id quod in Mythol. 14. de *Minois* fonte habetur, ex quo cum bibisset *Atinus*, incomparabilè quoque scientiam una hauserat. Memorabile quoque est quod inter tres fontes sacrationes, qui ad Upsalâ antiquam prope locum in quo iudicia exerceri solita fuerunt, unus reperiatur *Minnur* & *brûn* h. e. *Minois* fons dictus, de quo plura in capite de Upsalâ exhibitori sumus.

7. Viris quoque fortibus & in magno aliquo honore constitutis tributum fuisse; non nunquam etiam animosioribus fæminis, cuius rei exempla alio in loco nobis non deerunt,

sees af våra gamla Lagar och bress / så och aff Edda uti Rongars namn / hwilka då räknades så högt / såsom nu Jörstar och Grefwar / och kallades Lendermen såsom de wisse och förståndigesta att Rista lag och rätt. De kallades derföre *Minnur* och *Mimer*, som man kan se af Snorro Sturl. f. 3. att när Gudarna gosse *Vanerne Heiner* till en Högding / och *Mimer* dhen wisse till att döma alla tråtor på ring så står der / att när *Heiner* war på Tinget / och *Mimer* war icke hos honom / och der komma swåra saker före / då sade *Heiner* till sina Rademen! Rader nu i andre. En wisdomen war nu borta. Dedan är det Ordspråket än i dag behållet / att man säger *Minnurs* huswud wara borta / när på tinget någon oförständig Lag. Man sitter / som brukar *Heiners* ordspråk till Tolsten / ity han sielf hafwer intet att seija. Atin sades och sioor wetst ap i många fördälda ting bekomma genom *Minnurs* huswud som war afhuggit / det han sedan balsamerade / som läses uti Snorr. Sturl. f. 3. hwilket Snorro gör till en Historie och är doch en fördäld gäta / den wij på sitt rum förklara skola. På samma sätt sades och Atin blifwa wiss när han drack af *Minnurs* brun som läses i 14. Mythol. En sådan brun wart och kallat *Minnurs* brun wid Upsala der Tinget stod ibland de 3. helte brunnarna. Der om i Capitlet om Upsala handlas skal.

iii. Kallades och andra som woro starka / manhaftiga / eller något embete hade Mân: ja och *Qwinnot* som manliga woro / hwilket spares till anan lägenheet.

6. Af

6. Af detta är nu klart hwar
före att Konungar kallad Man
och Minnur så och alla Lagmen.
Nu villia wij komma til des
bisittiare som Plato kallar *Radamantum* uti Singulari Nume-
ro lika som han wore allenast en;
der hwel der hoos off offiare tages
för alla tolf Rådemen. *Radamen*
kallas ännu idag alla bisittiare
på Ringet / Rådflugun / så och
Konungens Råd: hwilket kan
sees af Stadz LL. Konungz
B. 1. Cap. och gamla Uplandz
Lag. *Manhelggis* Balk. 22. floct.
och bära ännu Konungens och
Rikssens Råd denna tytel efter
alla de gamla bruckeliga orden /
nembligen Konungens och Rikses
Truin (*Druida*) *Man* (*Minos*) och
Råd (*Radamantus*). Af R. Sag.
88. Cap. fol. 90. seer man klar-
ligen hwarföre de kallades *Lag-
geman* och *Radamen*. När de woro
hoos Konungen och sutte i Retten
med honom til att afgjöra alla sa-
ker / som intet kunde dömas wid
Landztingen / kallades de Råde-
men / och Konungen sielf *Man* el-
ler *Minnur*. Men när de drogo til
ringz / som der låses / att 6. drogo
ifrån Konungen att tincra / och 6
woro qwara / då woro de på hwart
sit rum *Man* eller *Minnur* kallade
och deras bisittiare af almoagen wo-
ro *Rådemen*. Och när Lagar-
na wid hwar och ens Lagman dö-
me fråfde någon förmering eller
förbättring / så tordes intet Lag-
Mannen der ändra utan måste fö-
ra sin frågan til Konungen wed
det alheriars ting som stod hwart
nionde år / som sees af *Adamo
Bremens.* och *Erico Olai* indra-
gne c. 7. n. 80. f. 262. så och af den
frågan som *Westgöta Lagman*
Emun-

titulus *Man* aut *Minnur* h. e. *Minois* tributus fuerat, adlecti verò ex
vulgo *Consiliarij Rademen* vocabantur. Sique forte Legis mutationem
aut etiam Legem novam, necessitas vel novus aliquis casus exegisset,
nihil tale iudici sive *Minori* inferiori præstare licuit, sed ad Regem Iovem
sive

6. Viså igitur causa, ob quam veteres Re-
gem, *Man* (*Mannum*) & *Minnur* / (*Mino-*
em) iudicemq; inferiorem *Lagman* appella-
rint; accedendū nunc erit ad eos, qui Regi
aut iudici in Iudiciis olim assederunt, quos
omnes Plato rem tantum per tenebras ad-
spiciens, singulari numero *Rhadamantum*, ac si
unus homo essent, appellat, cum nihilomi-
nus duodecim fuerint. Ante omnia *Rada-*
men eos dici certum est, qui aut Iudici pro-
vinciali in provincialibus Iudiciis, aut Con-
suli in urbiū Curiis, aut Regi in Senatu Re-
gni, Iudicandi causa assident. Qui huius rei
probationem desiderat, adeat LL. municip.
tit. de iur: Reg. cap. 1. & LL. Upl. vet. tit.
de pace publ. c. 22. Nec mos ille verus ad-
huc expiravit, cum Senatorem Regni ex
veteri & Solenni formulā *truin man* och
Råd / h. e. *fidum virum* & *Senatorem* Vocemus,
ex quibus vocibus veteres & exteri *Druida-*
rum, *Minois* & *Rhadamanti* nomina effecerunt.
Cur autem *Lagmen* & *Rademen* appellati
fuerint, Historiæ Regum nos capite 88.
pag. 90. docent. Ex quibus observandum
quoque venit, hos tales Regi litium gravio-
rum, quæ in Iudiciis territorialibus & inte-
rioribus decidi nequiverant, finiendarum
gratiā assidentes nominatos fuisse *Rada-*
men / i. e. *Consiliarios*, *Senatores*, sed veteribus
Radamantum, Regem verò ipsum *Man* aut
Minnur / h. e. *virum potestate instructum*, quem
veteribus *Mannum* aut *Minoem* appellare pla-
cuit. Cum verò ex Senatu suo Rex certos
quosdam *Consiliarios*, ac pro temporum il-
lorum conditione Sex, ad exercenda in
diversis locis Iudicia inferiora misisset,
Singulis illorum ob summam, quā quisque
in iudicio suo seorsim polluit, auctoritatem,

five Minoem supremum totum illud negotium referendum fuerat: Huic enim in more positum fuit singulis novenis annis testibus Ad. Brem: & Erico Olai à nobis in cap. 7. §. 5. n. 8. p. 262. allegatis, ut & Emundo iudice Westrogothiæ super huiusmodi negotio Olaium *Eftöföningh* consulente, Conventus Regum universales habere, inque eis quid sibi super talibus causis videretur, publicare. Plato verò hoc temporis spatium intra 5. aut 6. annos coarctavit respiciendo ad tempora ante magnam illam Gothorum expeditionem per universum ferè orbem factam: nam post eam expeditionem non poterant Reges intra tam breve temporis spatium ex Africâ, Tusciâ, Thraciâ & alijs locis longinquis, inter se legum emendandarum causa coire, sed annis minimum novem ad eam rem opus esse judicabant. Hinc inter Græcos celebrari cæpit *descensus Minois in antrum Iovis per novennium, ut ab illo præcepta acciperet quæ ad homines deferret*, ut est apud Val. Max. l. 1. c. 2. & Strab. l. 16. p. m. 762. Nec forte alio respexit Homerus *Odyss. T. v. 176.*

Ter ternos Jovis auditor Minos fuit annos

In hoc ipso conventu omnes Reguli & tributarij cum tributis & muneribus Monarchæ Uplalensi exhibendis adesse tenebantur, inque usus sacros, pro victimis, homines, equos, canes, porcos & Accipitres e regnis suis allatos suppeditare, de quo negotio nonnulla in cap. 7. n. 80. p. 262, sed in alio huius scripti loco plura dabimus. Interim ex Marmore Arundeliano apud Marsham: in Chron. Can. p. 281. testimonium satis illustre arcessimus, quo Athenienses nono quolibet anno Minoi nostro septem juvenes totidemque virgines in sacrificijs mactandas exhibuisse dicuntur. Rem eandem Plutarchus in Theseo p. 6. narrat. Ad hoc vero tributum pendendum coegerat ipsos vastum illud *Jovis Minois*, (Mino Tauri) siue Minois imperium per omne mare Mediteraneum,

Emunder stelte framför R. Dlof Sköföning. Men Plato uti samma Capitel säger att detta ting skog hvar 5. eller 6. år / hwilket skall förstås efter wåras Saker för år det stora utog skedde. ty sedan vår Götternas Regementeså wida tiltog / kunde intet Lagmän så ofta / ifrån wirt belågne orter komma in / såsom ifrån Africa, Tuscia, Tracia, och andra orter att taga någon Lagförbättring / utan hvar 5. eller 6. år. Sedan kom dett ordspråket hos Gråfarna att Minur sades resa til Toor wirt 5. eller 6. år / att taga lagarnas förbättring och kungdra dem gemmene man. som låses i Val. Max. l. 1. c. 2. Strabone l. 16. f. 762. så oc det Homer. i sin Od. T. v. 176. segrer at Minur ifrån Creta han wirt 9 år hos Thoor at låra lagen. Wed samma hwar 5. eller 6. år de åhrs Alheriars ting / moste och alla Skatte Kongar och Lagmen afseggia Skatt och hafwor til Enwaldz-Kungen i Upsala / och til Ofrens underhåld af Folk / Hestar / Hundar / Ewin / Höfkar som offrades / och woro uptagne af deras land; som endelz wißt är cap. 7. n. 80. f. 262. och wåsdore lengre fram wåsas skal: hwilket och bekräftas af Marmore Arundeliano uti Marshams Cronol. fol. 281. Der som talas om de Atheniener hwilka motte hwar 9 år utgifwa sin Skatt til vår Minur som bestod och i mens mæsto offer aff 7 Unglingar och 7 Jungfrur / som låses i Plutarch. Theseo. f. 6. af den orsak att Thor Munder eller Minur då hade underlagt sig hela Medelenska hafwet / de Gråker / Greter och hela Europam och en del i Africa in til Egypten, som Plato talar uti wårt cap. 7. §. 1. fol. 146. §. 8. fol. 295. om wåras Aulingars Krigh med de Grå-

Gråker. hwilket war det första
wåras uthog och frig / som klas-
rare wisas skal uthi ett särdeles
Capitel och uthi Cronologien.
Det som Edda uthi 43 Mythol.
talar om Odens Ring / som hwar
nijonde natt dröp af sig 8 Jemingo-
da gulringar / menar iag inthet an-
nat betyda / än denna hwarre nijon-
de åhrs sammankomst / då Ko-
nungen ransakade domar och lagar
och dem förbättrade / så och uptogh
sina 8 rättigheeter / som hela riket
och alla stätte Kungar honom efter
lag / och Kungabalken skyldige
woro / hwarföre står afmålat eff-
ter Konungens afstigningh uthi en
gammal Lagbook på pergament
skrifwen / en stoor wälknut medh 8
hörn / som åfwen detta betydde /
see Tabula 25. Figura 92. k k.
Homerus beprisar och med en
skön åretyttel Minnurs macht i
Guerige åfuen som Plato i sin
Axiocho när han beskriwer
Ulysses resa Odys. A. v. 567.
Iag såg och (säger han om Ulysse, som war
hoos den som boe ytterst wid wårdannes
ända) Minnur Thors son / som bär den
Gyllende spiran och släppar lag och rätt öf-
wer de döda / hwilken sitter på sin Lag-
Mans stol: jämbliga sätto och fring stelswa
Konungen uti den wita Blusalen och hade åt-
skilliga saker för honom. Wi detta ädla-
rum wisar Homerus sig uttrycke-
ligen haft kundskap om wåras ret-
tegångz ordningar åfwen som Plato
uti c. 7. n. 99. 100. 101. 102. f. 280.
nemligen om Lag-Mans tinge som
uptog andra gången allas klage-
mål med des 12 Rådemän / och se-
dan Kungens restfeting som stod
wid Blutasalen i Upsala / som sees
af Kungzlag och Snorr. och wist
är c. 7. n. 102. fol. 282. derföre
skall man acta som sagt är när or-
det Minnur förstås om Konun-
gen eller Lag-Mannen. Då för-
stås det om LASMANEN
der

Graciâ, Tusciâ, Cretâ, magnam
partem Africæ & ulque ad Ægyptum di-
latatum. Tale imperium Plato quoque à
nobis in cap. 7. §. 1. pag. 146. §. 8. pag. 195.
adductus & in belli inter Græcos & Atlan-
ticos gesti descriptione occupatus verbis
haut obscuris agnoscit; perque illud pri-
mam illam & maximam majorum nostro-
rum expeditionem per universam ferè or-
bem factam intelligi debere, in peculiari
quodâ hujus libri loco, ut & in Chronologiâ
nostrâ rationibus idoneis firmare nite-
mur. Porro per Eddæ Mythol. 43, in qua
ex annulo aureo Odini singulis novenis noctibus,
octo annuli paris cum illo & magnitudinis & pretii stillare
dicuntur, nos majorem hunc Regum con-
ventum adumbratum esse sine ullâ dubi-
tatione affirmamus: tum enim Rex su-
premus & Upsalensis in vitam & senten-
tias inferiorum Iudicum inquirens, le-
gesque emendans, simul etiam octo genera
redituum a ciuibus & Regibus tributariis,
vi legum in tit: de iur: Regio exegit. Huc
quoque respexisse arbitramur eum qui post
iconem Regis in quodam Legum nostra-
rum codice membraneo manu descripto
ingentem nodum octo angulorum depinxer-
at, quem in Tab. 25. Fig. 92. k k delineatum
cernere licet. Cum Platonis verbis in A-
xiocho conferendum videtur ejusdem Ho-
meri testimonium de potestate Minois Re-
gis Septentrionis, in Odyss. A. v. 567.

*Ibi tum Minoa vidi Fovis splendidum Filium,
Aureum sceptrum gestantem leges ferentem mortuis
Sedentem: alij vero circa ipsum causas dicebant regem
Sedentes statuti per latam Plutonis domum.*

Profectò his verbis Homerus declarat æquè
notam sibi fuisse judiciorum nostrorum
formam, ac Platoni cognitam fuisse in c. 7.
n. 99. 100. 101. 102. p. 282. probavimus. Lites
enim à iudicibus ordinis infimi, quos vulgus instantiam primam vocat, per
appellationem ad iudicem provincialem ejusque duodecim consiliarios,
& demum postremo loco ad Regem ipsum qui Upsalæ in Plutonis aula jus
dice-

dicere solebat delatas minimè ignorasse videtur. Huius supremi & regij tribunalis clarissimum vestigium, collis regius ad Upsalam veterem adhuc seruat, & præterea testimonio suo comprobatur Snorro, cuius verba in cap. 7. n. 102. p. 282. exscriptimus & aliqua ratione illustrauimus. Probe verò distingvendum esse monemus inter has duas Minois significationes, quarum altera Regem, altera iudicii inferioris Præsidem concernit. De hoc Poëtis sermonem esse notavimus, quoties à Minoe ad Jovem reos provocasse tradunt, de illo autem cum sive Regis sive Thori nomen Minoi præfixum legitur, quale est *Thor-munder* / h. e. *Jupiter Minos*. Atqui novo quodam & indubitato signo *Rhadamantum* nobis vindicasse videtur Homerus Odys. v. 325. ubi *Rhadamantum flavos capillos habere* cecinit. Semper enim & quidem totius orbis consensu Sueones & Gothi flavis suis crinibus tamquam notâ maximè genuinâ à reliquis populis secretifuerunt. Nam quo sunt gentes australiores eò etiam nigriores in eis capillos observamus; adeò ut vulgus nostrum, quod res omnes novas, inusitatas & peregrinas pro mercibus habet germanicis, homines quoque atro capillo, sive Galli, sive Hispani, sive Itali sint, Germanos appelleret. Optimè igitur & Lucanus de B. civ. lib. 2. v. 52.

Fundit ab extremo flavos Aquilone Sævos Albis.

Et Claudianus in Eutrop. Lib. 1. v. 380.

— *Et flavis signabat jura Sævis*

Sed in ortum vocis *Rhadamanti* inqvirendum videtur: *Rada Consilium dare*, in frequentissimo adhuc apud nos est usu & nemini non notissimum, ut jure merito in Indice Scand: scripserit Clariss: Verelius milites eam vocem in scriptis Gothicis reperiri, & diversas habere significationes. Ab eâ uero ortum ducunt *Radam* Senator aut quicumque iudici judicandi gratia affidet. LL. municip. Tit. de jure Reg. cap. 1. *Rad* / *Senatus*, *Judicium Collegium* H. Ol.

der Skalderna både våra och de Gråfers tala / at dhe kårande / drogo sin saaf från Minnur till Thor; men då förstas det om Konungen när Skalderna tillögga Konungens namn eller Thor såsom Thor-munder. Homerus han lägger ännu itt tecken till / hvar manni skall igenfinna våra Rådman / i ty han kallar dhem i sin Odysl. verl. 325. de *GRADADE RÅDE MEN* Det Gula håret war särdeles de Swenskas kennecken / såsom hela verden bekant är / ty alla söder åt åro mer oc mer swarthårade. Derföre gemeneman här i Sverige når de see en swarthårat kalla de honom strax en Inse / fast han är en Fransos, Spanjor, Ethiop eller Italien, derföre qwäder Lucanus retteltigen l. 2. v. 52. ifrån den yttersta wardenes Norrka ånda / söree Eifwen och öfwer Huswut de Gula hårade Swenska. åfwen så kallar Claudianus dem i sin Eutrop. de *GRADADE SWENSKA*. Radamans Ordes ursprung är *RADA* / hwilket är i dageligt bruk / och barnen kunnigt Derföre säger Cl. Verelius retteltigen att detta ordet finnes tusend städes igent våra skrifter och har åtskilliga bemerkselser. Sedan Radamen Domarer. St. LL. R. B. Rad. Dom och Rad. Ol. c. 141. Rad, är det land en råder öfwer / såsom Gudmunde Råd. i Herv. Saga Radastuna och Radgast är Rådgjorda H. S: c. 13. Radagiord Gant. c. 3. Raduger, den kloster och förståndig är i dömande eller annat. Flera ursprungande ord til några och 30. stycken kunna läsas i Cl. Verel. Indic. Scandico. Af detta är nu intet att undra hwarföre Gråferna skrifuat Minnur och hans Råd, da,

damen de worode flofeste och wiserste Domare som och sees af Tatian. f. 174. der han säger att Minnur han war floot i al ting och satte allom lag. Plutarcus i sin Theseo f. 7. säger att dee gamla förmåla Minnur waritt en Konung och Lagens stichtare/ men Radaman warit hans Domare den lagen handhafwa stulle. Strabo l. 10. f. 476. seger / att Minnur war en skarp Lagens stichtare och den första som herffade öfwer alt hafwet. Hwarföre och många andra fingo detta til egenteligit namn som wises skal längre fram. Och hwad som denna första Minnur tilkom / det gafz och så (effter Scaldernas art att skrifu) till beröm samma namn. Nu fast ingen Edda, ingen Homerus, ingen Plato, ingen Orpheus, ta / teke någon af alla de Lärda Gräfers / Ägyptiers / Chaldeer Skolar nånzin hade warit til / som hade med så många teken bekrifwit / hwar det yttersta landet i werlden är til finnandes / hwar Minnur och hans Radaman stippa Lag och Rätt. Så witna sielfwa dessa tu orden Man och Radaman af hwilka det ena betynder den som framställer och afdomer de kändes tråta / och det andra Bistitiarena / som rådgiorde hwad för dom Lagmennen afsåja stulle / att de äro intet til finnandes annorstädes i heta werlden til dessa Embetes namn än här i Sverige / ty om de hade warit Hebræer, Græcer, Latiner, Ägyptier, Chaldeer, Perser, Indianer, Æthioper, så måste ju deras Domare i de äldsta tider / i de senare / och än i dag kallas Män och Rademän. Men detta finnes ingenstädes. Ty sökes dessa Män och Rademän såfengt utom Swe-

Pla-

c. 141. Rad / *jurisdictio*, qualis illa est Gudmundi *jurisdictio*, cujus fit mentio in Hist. Hervor c. 1. Radastuna & Radgast / *consultare* H. Herv. c. 13. Radagiord *consilium* H. Gothe c. 3. Raduger *consilio valens*. Plura ab hac origine provenientia vocabula Cl. Verel. index habet. Qvi hæc aliquanto penitius excutere non grauantur, facili vident quâ de causâ Græci Minoem & Rhadamantum pro solertissimis & æquissimis iudicibus habuerint, quod fecisse Tatian: p. m. 174. apparet, qui Minoem omnium rerum scientissimum, & legislatorem prudentissimum vocat. Plutarchus in Theseo quamvis inquit, Minoa ferant Regem & Legislatorem, iudicem Rhadamantum fuisse & juris ab eo sanciti custodem. Strabo l. 10. p. 476. Minoem ait fuisse bonum legum latorem, primumque in Mari imperium obtinuisse. Tantumque deinceps apud alios hæc ipsa celebratio valuit, ut multi non solum titulum hunc in nomina sibi propria converterint, quod paulo post probabitur amplius, sed etiam una cum nomine, primi Minois facta laudesque, per Poetarum licentiam ac libertatem nimiam, nunc possideant. Verum eminuerunt nullum hic esto Eddæ, Homeri, Platonis, Orphei aut ullius sive Græci, sive Ægyptii, sive Chaldaici Scriptoris testimonium, nulla quoque autoritas, unde tam evidentia de Minoe & Rhadamanto in hoc ultimo septentrione jus dicentibus signa haberi aut colligi possent, Annon, quæsumus, hæc duo nomina, Minnur Minos, & Radaman / Radamantus, quorum utrumque planè nostrum est, nec non ipsa utriusque officiorum ratio, quam nos adhuc integram, Minoe in iudicijs præsidem agente, & Rhadamanto consilium ac suffragia sua suppeditante, ser-

vamus, evincere valebunt omnia quæ de his iudicibus Veteres habent, soli Sveoniæ competere? Nam si Hebræorum, Græcorum, Latinorum, Ægyptiorum, Chaldæorum, Persarum, Indorum, Æthiopum aut alterius gentis iudices fuissent, quî potuissent illa muneris ab utroque gesti nomi-

na ita funditus perire, ut nullum illorum, in veteribus aut recentibus earum gentium lingvis vestigium occurrat. Atqui nostra gens, linguaque nostra solæ nunc sunt, quæ & eandem judiciorum formam & ipsa quoque judicum nomina, apud omnes alias gentes frustra quærenda agnoscunt. Ergo verissimè Plato in *Axioc*: p. m. 371. scripserat ex *aneis quibusdam Hyperboreorum tabulis ad Græcos delatis cognitum fuisse, ibi MINOEM & RHADAMANTVM cum summâ æquitatis laude & celebratione, iudices sedere quæstionesque habere.*

2. Dispiciendum nunc erit quâ de causâ majores nostri, teste Platone, eandem sub terrâ apud defunctorum Manes judiciorum formam, eademque judicum nomina, quibus alias in terræ superficie & in patriâ suâ uti consueverant, excogitarint. Hanc causam ex Historicis Poëtisque nostris ut & ex Edda cognoscere licebit. Cum reo dies esset dictus, coram iudice sistere sese tenebatur; ubi verò convictus & capitis damnatus esset, sine morâ ad Plutonis Sacerdotem qui talibus humanis victimis idola sua placare solebat, abripiebatur: alio enim in loco ostendimus ad Upsalam veterem nonnunquam uno sacrificio centum victimas humanas & ultra cecidisse, cujus quidem rei etiam paucis in Cap. 5. §. 6 p. 104. meminimus. Verum cum neque ab istorum temporum iudicibus prorsus alienum esset, habitâ ratione munerum, gratiæ, & calumniarum, reos quandoque absolvere & innocentes plectere, jam Sacerdotes ad supplicia præter meritum raptos homines his aut similibus verbis consolabantur, atque simul alijs persuadebant omnibus: Esse post mortem in futura vita alios & longè justiores *Minoem* atque *Rhadamantum* expectandos, apud quos nullus fieret iniustitiæ aut speciosis & in recessu nihil veri aut solidi habentibus rationibus locus. Persuassimum enim maioribus nostris fuisse, se esse immortales & aliam post hanc, futuram esse vitam, mox clarissimis rationibus pro-

rigte och alltså rätteligen sagt af Platone, att ifrån nordan äro de öfverbornes koppartasja kommen till de Gräfer / som talar om huru *MINOEM* med sin *RADEMANT* döma de Rättande.

2. Nu villia vi förklara hvarföre att våra Gåder som Plato i indragne rum talar / hafwa äfwen stått under Jorden sådana Domarer med samma embetes titlar behedrade / som de som ofwan Jorden äro / att döma de döda. Ja / detta är orsaken som jag förteligen vill till sin summa aff våra Sagor / Skaldar och Edda indraga / att när en Menniska war angifwin för någon grof misgärning / hades han för Domarena och straxt där han wardt dömd till lifwet blef han hafder till Blutmader / det är till den Åsguda Prästen som blotade (det är ofrade) Menniskorna. En fordom / som på sitt rum skall wijas / offerades stundom i Gambla Upsala öfwer 100 Menniskior tillika / om hwilket något är omtalt uthi 5. c. § 6. f. 104. Omfider befans att mångens saak genom mutor / råckter / och lögn / blef så bemantlat att de sluppo Domarens hand / och åter mången blef belugen och med orätta straffat: detsföre på det Åsguda præsterna skulle trösta dem som orätt ledo / ingoswo de Folket att efter detta lifwet kommo the till en annan *LAGMAN* och under andra *RADEMANT* der all bemantling war borta / der de en rättan doom skulle få. En våra Gåder som ofta wist är trodde fullkomligen sig wara odödelige / som strax widare wijas skal. Detta bekræftar Plutarchus måkta herligen uti sin trösteskrift till Apollon. fol. 120. Der han kallat dena

denna vår yttersta wårdenes Dö /
 de Lycksaligas Stjär / och beskri-
 wer wackert Blumaders flagan
 för Tor / att domarna föllo så orät /
 af dett att de som hade en orättsfär-
 dig och leed Siel / woro klädda
 med stön Kropp och kläden / så
 och sielfwa Domarena; det är / som
 wij än i dag sätta / bemanlat sin
 misgärning med falska ord och
 witten / och Domaren kladder
 med rässkin / och dersföre sluppo te
 domen. Hwar på Tor swarar /
 sig willia så laga att efter döden
 skal dem som bo uti Asia, en
 benämnd *Rademann* och dem i
 Europa en benämnd *Acie*, döma.
 Skulle och något wara / som
 desse två Domarer ey förstå /
 så will han gifwa Minnur så-
 som den wijsste macten att alt
 rätta / och afdöma / hwilka wo-
 ro wårde komma till de Lycksa-
 ligas wänningar / och de som
 skulle fara til *Nisulheim*. Efter
 rummet är widlystigt / kan den
 läsa i Plutarcho. Hwad denne
 Achi är / och hwarutinnan Plut-
 archus skiljer ifrån andra stifter /
 måste wij spara för widlystigheten
 skul til annan tid. Allenast willia
 wij åter wijsa det / som synes nå-
 stan otroligt och med förundran
 de / huru nått de Gråker hafwa
 wetat af vårt land / oc Regemets
 tilstånd. Uti c. 7. n. 45. f. 192.
 är wiist hwad Plato genom Solo-
 nem, och Solon genom de Ä-
 gyptiers gamla sagor / wiiste om
 våras Lagmens och Konnugars
 årliga / och hwar 5. och 6. års
 tillsamankomst under Atle eller
 Thor Enwaldzungen / så ock des
 sagars förnemsta punchter uti
 c. 7. n. 88. fol. 272. och serdeles
 af den punkten / att hwart Hwn-
 dari skulle göra 4. Skep uti till
 Rungens flottor: hwilket tag aldrig
 kan utan förundran läsa; men
 san-

pag. 272. nonnulla ex præcipuis Legum nostrarum capitibus - Pla-
 toni quoque notis recensuimus, inter quæ unum illud de classis
 Regi-

probare annitemur. Interim audiendum erit
 insigne illud Plutarchi testimonium, in
 Consol: ad Apollon: p. m. 120, ubi extremā
 hanc orbis insulam, Beatorum vocat, & præ-
 terea querelam Plutonis apud Jovem, de per-
 versitate judicum, elegantissimis verbis de-
 scribit. Nam quibus animus inerat pravus
 hi plerumque corporis specie & vestibus
 nitebant; & eadem quoque judicum ratio
 fuerat. Quid autem hæc omnia nisi facino-
 roforum hominum crimina sua, arte & præ-
 textu falso palliantium, nec non judicum
 donis inhiantium veræ & ad vivum expressæ
 imagines? His tamen querelis Iupiter re-
 spondit se Asiaticis post mortem, ludicem
 daturum esse nomine *Rhadamantum*, Europæis
 vero *Æacum* & si quæ lites occurrerent, quas
 dirimere hi duo ludices nequirent, eas se
 Minoi hominum sapientissimo traditurum
 unā cum potestate ultimā de illis sententi-
 am ferendi, cuius vi alii ad Elyfios, alii
Nisulheimium (*Tartarum*) concedere te-
 nerentur. Harum verò rerum expositio-
 nem prolixiorē plutarchus subministra-
 bit. Qvis autem sit *Æacus* iste, quibusue
 in rebus a scriptoribus reliquis Plutarchus
 abeat, nunc quidem brevitatis studio aperi-
 re non licet, alio tempore & loco commo-
 dius idipsum acturis. Sed inculcandum de-
 nuo videtur, ut ut fidem ante hac apud
 oppido paucos inuenerit, Remp. nostram
 veterem & imperandi modum Græcis pro-
 fus nota ac perspecta fuisse. Namque in
 cap. 7. n. 45. p. 192. quid Plato a Solone,
 quidve Solon ex Ægyptiorum monumentis
 de ludicum & Regum nostrorum Conven-
 tibus maioribus, quinto ac sexto quolibet
 anno, in Atlantis sive Thori (Iovis) Regis
 supremi aula repetitis didicerit, fuscè satis
 explanauimus. Deinceps in cap. 7. n. 88.

regiæ quaternarum navium supplemento ex centumpagis singulis colligendo, non sine admiratione maximâ legimus. Magis tamen miramur Plutarchum tres illos provocationum gradus tam exactè calluisse, à Rhadamanto, puta, ad Minoem, cuius cum auctoritas omnis à Jove penderet, hic illo & omnibus in iudicando superior habebatur, ac proinde quod ipse postremus omnium censuisset, ratum fuerat, quodque statuisset legis vim habebat. Jovem verò quem nostri Thorum & Atlantem vocant etiam pro summo septentrionis Monarchâ in veterum Scriptis habendum esse in c. 7. n. 55. p. 210. clare ostendimus. Eum supremam quoque in Regulos cæteros potestatem obtinuisse ex Platone in c. 7. n. 54. p. 207. docuimus. Atque etiam summum judicem Edda in Myth. 14. agnoscit: *Qvoties ad tribunal Thorus (Jupiter) pergit, hæc utique flumina Rormt / Ormt & Kierlanger / vadare tenetur. Perque hæc vada transire solet Thorus omnibus illis diebus, quibus ad jus sub fraxino dicendum accedit. Ad hanc quoque Thori summam in iudicijs auctoritatem sine omni dubio respexerunt Norvagi, cum, ut est in Hist. Reg. §. 110. p. 172. S. Olavo Regi suo ad Christianam fidem eos perducere volenti, in publico quodam iudicii loco, Thori imaginem proponerent intueendam. Porro à Thoro sive Rege supremo, auctoritatem suam omnes iudices inferiores cum suis Collegis, id est omnes Minoas cum Rhadamantis suis obtinuisse, Leges nostræ passim testantur. De ordine provocationum à Plutarcho tradito, à Rhadamanto, puta, sive iudicio nostro infimo, quod à XII. Collegis Præfidi adjectis Tolfsten appellamus, ad iudicem provinciale sive Minoem (Lagmannen) / & ab hoc (ut ut rarius accederit) ad Regem (Jovem sive Thorum) clara perhibent testimonia LL. Upl. Tit: de judic: c. 10. Leges item Westrog. Ostrog. & Suderm: Tit: & cap: eodem, clarissimum*

sanctæ huiusmodi Plutarchus hanc scribit / kan iag intet med ringare förundran läsa. Ty han nämner här tre ordningar / eller tre neder vädningar uti Domare rådsfendet / nembligen; första Domen säger han / skulle skee hoos Rådsmennene, och det dhe intet förskode / eller orätt dömdes skulle Minnare ändra / och den mækte han hade / gaf honom Thor hoos hvilkæn högsta råten slog / att domen ändra; och af honom utgå / Lagen / som wißt är af waras och de Gråfers Sagor. Att nu Thor och Ate är alteen / och war Enwäldig: Konung: är för wißt c. 7. n. 55. f. 210. Att hans regementen war störst hoos oss / synnes och af Platone c. 7. n. 54. f. 207. indragit. Att han war högsta Domare seer man af Eddas 14 Mythol. der så står. En Edder geingur

Och när Edder går till Tinget / så wadar han öfwer dessa strömmar / Rormt, Ormt och Kierlanger; ther skal Edder wada öfwer hwar dag när han går at döma under Afterrådgifastiz.	till domsinus och wader Ar: er swobeta tar Rormt / og Ormt of Kierlanger twer / thär skal Edder wada hworn dag er till domma geingur ad Afterrådgifastiz.
---	---

Äfwen hade det Tors welde i dömande betydta / när Norbaggarna satte hans Beläte på tinget för S. Dlof / som wille wända dem till Christendomen / som läses i Rung-sagorna §. 110. f. 112. Huru Thor, det är Rungen gifwer Lagmann och Rådsmennene eller Tolfsten sin mækt att döma / läses allstades i våra Lagar. Men att wedningen / som Plutarchus säger / gick ifrån nedersta råten / det är från Rådsmennene eller Tolfsten till Lagmannen / från Lagmannen till Konungen / som dock sellan skedde; wißes af alla våra gamla Lagar / såsom Upl. LL. Thungm. B. x. Glocken Westgöth. LL. och Ostgöth. LL. Sudermanns Lagen uti samma rum /

Tit: de judic: c. 10. Leges eodem, clarissimum rament

rum / men aldraflarast af gamla Westmanna - Lagens Ringmål. Balken 19 Fl. tittel den så lyder: Huru wedias från (1) Dömarandi (2) Lagman / från Lagman undi (3) Konung. Hwad elliest Edda förstår genom de 3 åar som Thor skall wada öfwer / hafwer iag en ån kunnat råreeligen råkat uppå.

8. Wij willia åter komma till vår Platonem, hwilken talar om hwad dom de singo som kommo under Minnur och hans Rådman / nemligen / att dhe goda och Rättfärdiga singo wistas i de Lycksaligas boningar / och de onda uti Niffulheim, det wij nu kalla Helwiti. Iag kunde här en lång wärs Saga mäcka wackert om alt detta införa / men till at insæt missbruka den Gunstige Läsarens tolamod / will iag allenast fört införa Eddas ord uti 3 Mythol. som så talar:

Og Enlu aller Män
lissa their riet en sda-
der / of wera med haud
[Atin] salfuom /
sem heiter Blinte edur
Wingols / en wonder-
Men fara till Hellsar
og thadan i Nifful-
heim thad er nður i
thau niunda heim.

Och Pola alla Män /
rättstunade och dyg-
dige wera med Atin
uthi den glimman-
de och lustiga wens-
nernas Saal: men
de onda fara till Hellsar
och thedan i Nifful-
heim thet är i det m-
ende landet (Hells-
wett).

Hwad för wällgåringar de niuta uti Valehal, som sig wäl hafwa hållit här på Jorden / sees af 33. Mytholog. der som förmåles om en stoor Skinka / som hwar dag stecktes / den de måttades af / och om qwällen war Skinkan lissa heil. Om sådana plågnigar läses i 34 och 35 Mythologien, så och hwad de Manhaftige Kämparne taga sig före / nemligen inter annat ån att dhe fiem pas och så hwar annan till död; / der dhe stiga åter lefwandes upp och gå sedan till måltijden och hålla sig lustiga / och så låta de hwar dag. Om detta more så sant / såsom det är osande / där icke en Gåta wore under / så skulle man

tamen censetur omnium, quod in LL. Westm: tit: de Indic: cap, 19. occurrit: in capitis enim argumento hæc habentur verba: De provocationibus à (1) Iudicibus infimis ad (2) Iudicem provincialem, & inde ad (3) Regem. Quid autem Edda per tria illa vada, quæ Thoro ad tribunal tendenti transeunda fuerunt, intellectum velit, nondum excogitare valuimus.

8. Ad Platonem nunc reverti lubet, qui sententiarum à Minoe & Rhadamanto latorum vim explicaturus, homines probos ad Campos Elysios, improbos vero Niffulheimium h. e. ad infernum mittendos fuisse narrat. Possemus equidem hanc rem prolixâ & satis eleganti historia ex Mythologys nostris perita illustrare, verum cum uideamus in molem nimiam hoc opus excrefcere, brevissima potius Eddæ verba in Mythol. 3. audituri erimus: omnes itaque probi & virtuti dediti homines unâ cum Atino in fulgenti illâ & amænâ erunt aulâ; pravi vero ad Hellen & inde Niffulheimium, h. e. ad regionem nonam (infernum) detrudentur. Quibus deliciis in ista Plutonis aula, ijs qui vitam secundum virtutem traduxissent, fruilicuerit, optimè ex Eddæ Mythol. 33. percipi potest, in qua mentio facta est ingentis petasonis, qui quotidie affatus ad satietatem sufficere poterat omnibus. Quamquam autem per convivium diurnum ablueretur, sub vesperam tamen rursus integer fiebat, ita ut ad insequentis diei epulas adhiberi posset. His similia habent Mythol. 34. & 35. ubi nonnulla quoque de Heroum vita & instituto leguntur. Quotidianis enim certaminibus cadentes & mox ad vitâ ac priores epulas reversi, per has pugnarû & conviviorum alternas vices geniis suis liberalissimè indulserunt, nullumq; omnino diem sine his exercitationibus præterlabi siverunt. Ut autè hic de secretiori fabulæ sensu nihil dicamus, certe si vera quoque essent ea, quæ

quæ in hujus fabulæ fronte geruntur, ne sicquidem defuturos arbitramur homines, qui hanc vitam verè cælestem putarent, pugnacibus enim animis hæc talia pronectare ambrosiaque forent.

9. Hinc apparet Maiores nostros eadem Regum Iudicumque officia & nomina, quæ in usu erant apud ipsos adhuc superstites, sub terrâ inter defunctorum Manes excogitasse, atque simul rudi plebeculæ doctrinam de duabus diversis conditionibus proborum & improborum post mortem, sedulo inculcasse. Superest ut videamus, quibus tyrocinis aut speciminibus se Beatorum sedibus dignos reddere possent, quamque profunde has Inferorum mansiones in terram demissas fuisse credere fas sit. Certe Plato Herculem & Liberum Patrem ad Inferos descendisse, indeque reversos memorat. Orpheus quoque binis ad illa loca factis itineribus, saluus nihilominus inde rediit. Perseum Pindarus, Ulysses Homerus, Æneam Virgilius & alios alij Poetæ eo concessisse tradunt, nemini tamen illorum ad suos redeundi viam præclusam fuisse legimus. Quid igitur ineptius quam hos terræ gremio vel cauernis credere receptos? Idcirco Inferi, ad quos hi tetenderunt supra terram constituti fuerunt: alias enim Plato nunquam miratus fuisset in Axiochum nullos ibi honores collatos. Prætereà in Historijs, Carminibus & Cantilenis nostris, quam frequentem observare licet mentionem servitii istius duodecennalis, quod pro specimine vel tyrocinio, omnibus initiandis, tam exteris quam incolis & civibus, incumberebat? Habemus sane Svenon. Regem Daniæ tale aliquid, apud Adam: Brem. de S. D. p. 17. confitentem. Etiam Plutarchum, cujus verba in c. 8. n. 27. p. 333. exscripsimus. Durante vero hoc xii. annorum servitio aut tyrocinio, in summè arduis & difficilimis negotiis occupari tenebantur. Inter quæ notare licet hæc sequentia.

mången ogudactig Slaozlempe och öfversittare öfsta sig detta himmelryffe.

9. Af detta seer man Klarlåggen / huru våra hedniska Jäder / hafwa samma Kongliga och Dödmare emberen / och des heders namn som woro stickete öfwan jorden / äfwen lika sticket under jorden / och att de hafwa inbillat gemene Man här i landet / under Jorden wara både de Lycksaligas boningar och Helwetit. Nu wilja wij wisa hwad det war för en proff, än som Plato säger / hwilken dhe moße stå uth / som wille blifwa ödödeliga och komma till the Lycksaligas boningar / och huru wijda de woro uthi dessa nedersta Jordennes rum. Af Platone seer man att Herculer och Frei woro hysarne och kommo tillbaka: äfwen så Orpheus två gånger: Om Perleo läses i Pindaro: om Ulyste uthi Homero: om Ænea uthi Virgilio, och om flera andra kan sees i de Gråfesta Skalder / som alla kommo tillbaka; och alltså woro de intet under Jorden / utan öfwan henne. Derföre säger och Plato, att han undrar hwi icke Axiochus seck någon tjänst där. Wtas våra Sagor / Skalder / och wisa för wijes det / att de / som hite kommo af andra land / måste utstå 12 åhrs tiens / så wål som de / som woro inuom la dz föda de / såsom man seer om Konung Swen i Danmarck / hwilken sielf detta tillstår för Adamo Bremens. de S. D. f. 17. Denna 12 års tiens beståstar Plutarchus härligen / hwilket är indragit c. 8. n. 27. f. 333. och måste de under de 12 åhren öfwa sig i allehanda manliga bedriffter / såsom war

i. Att kunna löpa Rapp med de qwickaste hästar / såsom läses om

om Harald Gille uthi Kungz-
Sagor §. 328. fol. 336.

ij. Springa öfwer diupestia
grafwar / och emillan stora bång /
såsom sees af Bole i Herrauds
Saga c. 3. fol. 8. Hvilken
sprang femton alnar neder af ett
bång i Steppet. Och uthi Tor-
steens Saga / där Wiking med
full wapn sprang emillan två bång
som woro tretio alnar frän hwar
andra / så och Kung Norrie och
Haldan, som woro lättflädda /
men Haldan hade så när fallit
tillbaka / där icke Wiking hade
fattat honom i axlan.

iiij. Fäcka med de bästa Kiem-
par / som läses i Starkotters
och andra Konungars handlingar.

itiij. Runna draga med hard-
niss neder till Siebotn och Flåda
der af sig och åter på sig; såsom
läses i Oluf Tryggesson Saga
Cap. 16. att Kung Oluf Tryg-
geson war waan summa med fullt
hardniss och draga neder till botn
och der afflåda sig sitt hardniss.
Om sådant mera läses det i 23.
Capitel.

v. Simma uthöfwer starka
strömmar / och der stora hafzswall
wore / som läses om Gretter nti
Gretla c. 61. hwilken for utföre
Wärgen på reep i 5 sammar diu-
p / under en gruswelig strömsfors
och effter det war omögeligt att
simma genom strömwirwelen /
fröp han på botn under wirwe-
len till des han kom på andra si-
dan upp.

vi. Xoo med en liten Båat
hafzswalget förbi / såsom läses i
Gylfes wissa.

vij. Kasta Resian / werjan eller
annat wapn ifrån sig högt upp i
wädret och taga dem igen med
hwilkendera handen man wille; som
läses om K. Oluf Trygg. c. 46.

viii.

sarsum proiicere, & alterutra manu commodè excipere. Id calluit pro-
be Ol. Trygesonius in Hist. c. 46. ¶ Cum inusitato robore arcum ten-
dere: namque in Hist. Reg. §. 27. p. 21, Einarus ligneâ & satis ob-
tula

α. Cum equis velocissimis cursu conten-
dere, quâ re ualuit Haraldus Gille, in Hist.
Reg. §. 328. p. 336. β. Fossas profundissimas
& spatia inter duos montes saltu superare:
Idque Bole potuit qui teste Hist: Heraud,
c. 3. p. 8. a vertice præalti montis uno saltu
in uenem, 30 pedibus cacumine montis in-
feriorem se dejecerat. Potuit & Vikingus
qui loratus & iustis armis indutus ab uno
monte in alium 60 pedibus distantem saltum
fecerat. Idemque Norrius & Haldanus
Reges, sed sine armis in Hist. Torst. tentasse
leguntur, in quo certamine lupinus tamen
de montis vertice recidisset Haldanus, nisi
Vikingus iniectâ humero eius manu, ru-
entem retinuisset γ. Cum uiris & bella-
toribus fortissimis duello congregari. Hoc
sapissimè ausus fuerat Starkaterus & alii in
numeri, in Hist. Reg. memorati. δ. Ma-
ris fundum petere inq; eo loricas ferreas
exuere, aut induere & enatare. Id præstitit
Olavus Tryggessonius Rex & fidem facit
Hist: eius cap. 16. Plures eodem robore &
animo præditos in cap. 23. eadem Histo-
ria recenset. ε. Flumina longè rapidissi-
ma, marisque uortices tranare. In quo
negotio exercitatissimus fuerat Gretterus,
qui testante Gretla c. 61. rudentem à mon-
tis latere ad fluminis rapidissimi fundum
per orgyas 30 demissam manibus compre-
hendens, celeri per eum lapsu ad fundum
perexerat, cumque nullâ vi per flumen ob
aquare impetum in aduersam ripam nata-
re posset, inter fundi saxa quasi sub flumine
repens ad alteram ejus partem emerle-
rat. ζ. Acherontem sive maris umbilicum
cymba perumpere, quod nonnemo in Gyl-
fonis cantilena fecisse perhibetur. η. Ha-
stam, ensen, aut aliud armorum genus

rusâ sagitta ex arcu emissâ, tergum bovis
crudum in aere libero ex perticâ suspensum
perforasse traditur. 0. In juris prudentiæ
studio aliis omnibus antecellere, quod
Ingvarus & Minos, in Hist. nostris & apud
Snorr. p. 3. nec non in Eddâ fecisse legun-
tur. 1. In arte poëticâ ita promptum esse,
ut alios familiariter secum colloquentes, re-
sponsione ligatâ æmulari posset. Huius in-
dustriæ exempla in Hist. Reg. passim inue-
niuntur, inter quæ tamen eninet Sigvardi
Poëtæ (Hist. Reg. §. 161. f. 173.) & Starkot-
teri (Hist. Gotric. c. 7. f. 33.) 2. Enig-
mata solvere aut componere, quo nomine
laudari merentur Heidrecus Rex & Gest-
on quorum specimina exhibet nobis Hist.
Herv. cap. 15. p. 142. 3. In Deorum
cultu & sacrificiis peculiarem quendam
zelum ostendere, ac præterea quidquid vel
in rebus naturalibus, puta cœlestibus, &
terrenis earumque productione, uel in ne-
gotiis humanis, nempe regnandi artibus
secretum atque reconditum esset, ervere
& explicare posse. Namque ista omnia per
fabulas, ænigmata & Runas, testibus Ed-
dâ, Voluspa, poëtisque aliis, vulgaribus &
plebeis animis subtracta fuerunt. Horum
Pleraque Plutarchus à nobis in cap. 8 §. 1.
n. 28. 29. 30. p. 334. citatus attigit. Solis
Lunæque motum ad unguem nouisse:
idque maiores nostros calluisse in cap. 5.
§. 6. & cap. 7. §. 1. n. 31. p. 336. planum
fecimus. Plura huius generis alio loco sup-
pedirabimus. Quid autem hæc omnia ni-
si xii. Herculis laborum specimina vel si-
mulacra, aut potius prototypi. Huc quo-
que referenda uidetur, apud Platonem de
Rep. c. 10. p. 614. occurrens fabula de quo-
dam Armeno cui nomen erat Herus, in
prælio occiso & post dies xii. in vitam re-
vocato, auditoribusque suis rum exponen-
te, quid toto illo mortis suæ tempore apud

Infe-

viij. Skuta med böga skarft
som lases i Kungz Sag. §. 27.
fol. 28. om Einnar / hwilke
stodt med enbalka kols genom en
råå Drehuud som hängde frif
på en stång.

ix. Wissa sig snäll uti Sag
och Rätt; såsom det lases om
Ingvar och Miunur uti wäras
Sagor / Snorro folio 3. och
Edda.

x. Kunna så färdigt Skalde-
konsten / att hwad en wille med en
annan tala / kunde han lätt och
fort göra på Skaldakonst / som en
annan gemenligen talar; som wis-
ses öfsskilligslådes i Runasagora-
na / och särdeles om Sigward
Skald i Kungz. §. 161. fol. 173.
och Starkotter i Gotrifz Saga
7 Cap. fol. 33.

xi. Uplösa alla Gåtor och all-
ting genom Gåtor framställa;
som lases om Kung Hædrif och
Gestion Blinde uti Herwara
Saga Cap. 15. fol. 142.

xii. Wära nitiss i offrande til
Gudarna / och förstå alla hemlis-
ga ting / hwilka antingen angå
go naturliga saker / Himmelens /
Jordens / Wrennskors eller diurs
Skapelse / eller Konungarnas res-
gemente etc. hwilket alt war för-
fattadt i Gåtor och Runskrifter /
och war intet gemene man med-
delt; såsom sees af Edda, Vo-
luspa, och andra Skalder / hwil-
ka sådant ianehålla. Detta kom-
mer öfwerens med det Plutarchus
hafwer talt om wära Fäder och
är indragit c. 8. n. 28, 29, 30,
f. 334. Att kunna uträfna So-
lens och Månens lopp / såsom
sees af cap. 5. §. 6. och c. 7.
n. 31. fol. 336. Om mera så-
dant att skrifwa spar man til an-
nan lågenheet / och äro dessa 12
åhrs profspåner slå / som Her-
culis 12 swåra arbeten han mätte
utstå. Jette heller är anmärledes
förståendes den Gåtan som Plato

Indrager uti sin 10. Book Rep. pag. 614. om en Armenian benemd Har, som hafwer uti en släckning blifwit dödad / och på tolfte dagen upstått igen. På dessa 12 dygn har han varit hos dem som boe wid Jordennes ånda och afgrund / och där sedt hela deras Regemente och Domars wäsende / hwilket han sedan för andra berättade / när han kom där ifrån / det som där widlyfteligen kan läsas. Hwilla 12 dygns warande tiens hos Inferos, eller de Yttersta på jorden / intet annat är / än de 12 års tiens / som de måtte här utstå. Af alle detta / som förmåle är / siue våra Fäder de Yfwerborne kallas de Rättfärdigaste / stridzbareste / bästa Skyttar / idlesamaste i Gudz fruktan / råttredigaste / bästa Spåmän / klokaste Stiernekittare etc. Hwillet til öfwerflöd är af de Gräker och Latiner här och där reda bewist. När nu någon af våra egne infödde eller af fremmande hade igenom gått sådana 12 års tiens / dömdes han wärdig någon hederlig och förnam tiens att förstå / antingen här i landet eller i sitt Fäders nes land / och förmåles af Plutarcho, som för sagt är / c. 8. n. 26. f. 333. att de som wägade sig wärdare sådant utstå / såsom att hela werlden inom 30 år att besegla / de höllas för Helige. Sådana wäl genomprofwade Personer / när de då omsider dödde / skattades de för Gudar och wärde att komma til de Lycksaligas boningar under Jorden. Denna profspåns-arten igenom gå / och allting genom Gator beskrifwa / säresdeles Gudarnas och Konungarnas hemligheter / hade Orpheus förde hädan med sig til Thracien, och Græcien som sees af Diod. Sicul. l. 4. p. 162. lib. 1. p. 60. Hwilla Diodorus menar honom endels hafwa lärt i Egypten / men det är twär mot Orphei egna

Inferos; hoc est ultimorum terræ finium incolas, & ad Acherontem, de illorum Republ. ut & iudiciis didicisset. Quâdere plura non exscribimus, sed Platonem ipsam legendum esse censemur: interim hanc XII. dierum apud inferos disciplinam nihil aliud quam laboriosa illa XII. annorum apud maiores nostros in hoc extremo mundi fine habitantes tyrocinia denotare contendimus. Adeoque his de causis Hyperborei sive maiores nostri, tam sæpe & constanter, apud Græcos pariter & latinos scriptores, samæ justitiæ, fortitudinis, armorum tractandorum peritiæ, religionis, æquitatis, divinationum, Astronomiæ & aliarum virtutum laudem retulerunt. His denique duodecennialibus tyrocinij, qui probè defunctus fuerat, is apud inferos initiatus venerat & legitimum virtutis suæ experimentum fecisse dicebatur, adeoque vel hic, vel in patria sua insigni aliquo honore dignus iudicabatur. Si qui autem, uti ex Plutarcho in cap. 8. n. 26. pag. 333. docuimus, adhuc majora & difficiliora fuissent ausi, vel etiam orbem terrarum, xxx annorum spatio circumnavigare sustinuissent, Beatorum accensebantur numero, cumque post tam illustria uirtutum Specimina diem obiissent, inter Deos & camporum Elysiorum sub terrâ incolas referebantur. Totius autem huius palæstræ formam modumque ut & Artem poëticam, inprimis vero Deorum Regumque arcana sub inuolucris fabularum tegendi rationem, ab his locis in Thraciam & Græciam primus secum abstulit Orpheus; id quod de illo confirmat Diódorus Sic L. 4. p. 162. & Lib. 1. p. m. 60. Ac licet Diodorus existimarit illum aliquid horum ex Ægypto attulisse, contrarium tamen ipse de se Orpheus affirmat vers. 40.

*Multaque præterea dixi à me visa & cognita
Tenebrarum cum peterem tenebroso itinere, in orco. id est
Plutonis aula. Certe verbis tam multis ac
magni-*

magnificis, nihil eorum quæ in Ægypto vel alibi viderat, extollit. Quamquam autem apud Græcos & Gentes alias in usu quoque fuerint palæstræ cum tyrocinijis, quibus uirtuti ac futuræ magnitudinis præludere potuerunt viri egregia indole præditi, uti benè Marsham in Chron. Can. p. m. 254. observauit, tamen & animo, & facinorum præstantia, & gloriâ inferiores semper habiti fuerunt eis, qui in his Beatorum sedibus & in hoc ultimo mundi fine apud Inferos tyrocinia sua edidissent, uti apud eundem Marsham, p. m. 255. ex Laertii Lib. 6. p. 147. legere est, cuius hæc sunt verba: *Apud inferos initiati priorem locum obtinent. Quam procul igitur à vero tramite aberrant illi, qui Orpheum hæc tyrocinia secum ex Ægypto adduxisse arbitrantur, vel ex eo liquet, quod ipsi Ægyptii nihil usquam Deorum Regumque nostrorum potentiâ magis metuendum duxerint, teste Marshamo p. m. 266. Cui accedit Herodotus Lib. 2. p. 136. Rampsinitum Ægypti R. descendisse narrans vivum sub terram eo ubi Græci opuntur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere aleâ luisse: & aliquando victorem, aliquando victum fuisse: & sursum iterum fuisse reuersum, munus ab eâ obtinentem mantile aureum.* Quam fuerint Reges Reginæque nostræ olim in alex lusu subtiles, Tacitus in sua Germania c. 24. §. 3. Historiæque Regum §. 90. satis indicant. Quantum item aureæ suppellectilis donorumque aureorum Exteri hinc avexerint, ex Plutarchi verbis in c. 8. n. 24. p. 339. percipere licebit. Porro quam severe à maioribus nostris prohibita fuerit cum arcanorum regionum tum mysteriorum divinorum revelatio, ex diligenti studio & testimoniorum collectione Marshami p. m. 206. intelligi poterit, ubi inter alia, hæc quoque Hieronymi pag. 219. leguntur verba: *Pythagoram ad inferos descendisse & vidisse Hesiodi animam columba arca adstrictam stridentemque; & Homerum animam ex arbore suspensam, serpentesq. circa eam; propter ea quæ de Diis dixerant.*

Equidem de Homero non prorsus silent traditiones nostræ quippe quem

egna märkeliga ord / de han talar uti 37. versen / såjandes / det är mycket / som jag hafver sedt / och det samma androm föräldt / som jag såg / när jag for til werldennes mörta ända / etc. sådana skræppe ord / utförre han intet om det han såg i Ægypten eller andra orter. Nu fast sådan prof-spåner sattes för de Græker och andra igenomgå / och deras feel att af två / som läsas kan hoos Marsham Cron. c. f. 254. så höllos de ända intet för så årliga / goda och ketta Karrar som de / hvilka här i Sverige uti de lycksaligas boningar hade utslå sin prof-spån / såsom Marsham fol. 255. af Laertii l. 6. p. 147. indrager seijandes: att de som hafwa utstätt sin prof-spån hoos de som bo wid werldennes ända / de hade förmon och högsäte för alla andra. Ty kan och intet wara sant att denna prof-spån fördes af Orpheo ifrån de Ægyptier, som somliga mena / ty de Ægyptier fructade sielf wåras Gudar och Konungar som sees af Marsham fol. 266. och förmåler Herodotus l. 2. c. 122. fol. 136. att Namses de Ægyptiers Konung for lefwandes under Jorden til den orten som de Græker kalla werldennes yttersta ända / och der spelade Terning med Grigga; si dom want han / siu dom tappa han / kom sedan upptil baka och hade fått tillfients / ett gyllende handkläde. Huru wåra Konungar och Drottningar hafwa snella varit i sådant spelande läses i Kungasagorna §. 90. fol. 93. och Tacitus i sin Germ. c. 2. §. 3. Hvad gyllende gäswor de hafwa fört hedan med sig de fremmans de / läses i Plutarcho cap. 8. n. 24. fol. 339. indragit. Dessa wåra Konungars och Gudars hemlighett upptäckta war och förbudt / såsom sees af Marsham fol. 266. der han af Hieronymo p. 219. indrager att Pythagoras hafwer och reest hit till werldennes ända / och sedt Hesiodi siäl bundin weden Kopparstabelle / och Homeri siäl af ett trå uphängd full med ormar om sig / för det de för mycket hafwa talat om Konungarnas eller Gudernas hemligheter.

Om

Hist.

Om Homero hafwa våra Sægor något att tala / såsom han och kallas den heliga Homerus, uti på vårt gamla språk Skrifna Trojomanna Saga. Men om Hesiodo weet jag mig intet än något hafwa hört. Hvad dessa deras straff betyda / spares till bättre lägenheet.

10. Ett märkeligt kännetekn Sverige angående hafwer Diodorus ännu / nemligen / om några Emberes namn / som de hade / hvilka tånke uti Odains rike med werldens ända / der han så talar lib. I. pag. 61. Andra ting äro och / som Grekerna skrifwa om / hvilka komma öfwerens med det / som hos Egyptierna talas och åter. Ty Båten eller Bären / (Barin) som de döda föras uppå / kallas Bäär / och han som för dem öfver / befommandes derföre en dagpenning / kallas Färtekaren (Charon) Det är intet barn i Sverige / som icke weet hvad Lijf-bäär är / hvarföre jag allenast för dem Främmandom indrager Evangelistens Lucæ ord 7 Cap. 14. wesen och CHRISTUS tog på Bären. Ordes ursprung har man i samma Capitel v. 12. Då bars ther ut en Döder / och kallas på gammal Swenska äfwen så en Bät / Bar Bording, Byrding, Barga, see Edda i Skepplämnig / och våra gamla wissor. Äfwen är och ingen i Sverige / som icke weet att alla / som Färia en öfwer wid alla Färiestäder i Sverige / kallas Färie-karar. Fara så de wil / som wilit göra dessa ord med Diodoro til Egyptiska / som dock intet äro der i bruk / utan äro

Swens

Quicumque igitur unā cum Diodoro, hæc nomina Egyptiaca esse putant, longissimè falluntur, cum in lingvā Egyptiorum radicem primigeniam nullam habeant, sed potius ex Sveoniā in Egyptum magnæ istius expeditionis beneficio delata sint. Ex Diodori eūm verbis clarissimè apparet, veterum Græcorum consensu, res his nominibus designatas populis ad ultimos terræ fines habitantibus adscriptas fuisse. Ab his autem Egyptii ea postmodum didicerunt, & ab his Græci. In summā, inter den-

Historia belli Trojani lingua nostra veteri conscripta, Beatum Homerum nominar. At Hesiodum in veteribus historiis nostris menondum legisse certum est: In Homeri Hesiodique pænas à Hieronymo memoratas prolixius inquirendi nullum nunc nobis est orium.

10. Ut postremam, ita forte omnium clarissimam nunc in lucem daturi sumus Sveoniæ nostræ notam ex Diodoro, qui nonnullorum ἐν τῷ ᾧδῳ h. e. Odaini (immortalium) regno ad orbis terræ ultimos fines, munera & officia descripturus, etiam hæc an-

notavit l. I. p. m. 61. Cetera quoque Græcorum de inferis commenta cum his, quæ etiamnum sunt in Egypto, convenire. Nam quod cadavera trans vehit nauigium, BARIN (Bären) appellari, obolumque portitori, quem CHARONTEM (Ferre. Karen) indigerant pro naulo solvi. Cum

autem nemo sit Sveonum, qui nesciat capulum aut feretrum, quo mortuorum hominum cadavera efferri solent, lingvā nostrā Bäär appellari, jam in gratiam saltem exterorum pro hac re firmandā verba Lucæ c. 7. v. 14 adducemus ex interprete Sveonico; och han tog på BÅREN / & tetigit feretrum. Vocabuli originem in eod. cap. v. 12. cernere licebit: och ther BÅRS ut en döder & efferebatur mortuus. In lingvā nostrā veteri cymba quoque bar / bording / byrding & barka vocatam fuisse, Edda in Nomin: Navis, atque etiam capulenz nostræ monstrant. Deinceps & hoc cunctis Sveonibus notissimum, Portitores siue eos que ratibus homines per freta ad alteram ripam transvehunt, nomine ex Färia rare, & Karen

Viro composito, Färie-Karar appellari.

fiffimås illas paganismi tenebras, in quibus Majores nostri vixerunt, sapientix non vulgaris argumentum erat tam constans & certa de animarum immortalitate, deque virtutum post mortem præmiis & remuneratione persuasio; cum ex aduerso in hac Christianorum hominum luce multi minus sapiant, & ore vel factis Cœlestia gaudia unâ cum pœnis infernalibus negent, atq; etiam se animas suas, brutorum more, amissuros arbitrentur. Majores etiam nostros credere fas est, primos fuisse, apud quos hæc sententia communiter, hoc est, nemine dissentiente, viguerit: id quod Edda satis clare indicat, ac præter eam Herodotus Lib. 5. p. 127. ubi Getas immortales agere affirmat, & hæc verba de immortalitate post hanc mortem explicat. Tam communem vero & familiarem hanc doctrinam Græcis, Ægyptiis, Latinis & aliis populis non fuisse certum est, cum eam eruditi saltem, aut potius aliqua eruditorum pars, reliquis dissentientibus aut eam contemnentibus, foverint.

CAP. XXIII.

De hortis Hesperidum Campoque Elysio in Sveoniâ.

§. I.

Et si multis videri potest ardua & difficilis Elysij campi Hesperidumque investigatio, rem tamen cum mediocri labore coniunctam esse deprehendent, qui probè Platonis uerba in capite superiori p. 336. occurrentia expenderint, ex quibus majores nostros ea loca & supra & infra terram constituisse apparet. Quoniam vero Scriptorum antiquissimorum, qui de his rebus multa cum facundia egerunt, mentem ac

ver-

Swenska / och med dem i deras uttog utkomne til Ægypten: ty af Diodori egna ord seer man at de gamla Græker hafwa detta egenligit skrifwit om de som boe ytterst i werlden / det de Ægyptier sedan wiste berättat. Af hela detta Capittel ser man / huru stor tanken våra Fäder Hedinarna hade om Siälarnas odödeligheet / och goda gärningars lön / och de ondas straff. Der mången Christen nu i dag är werre än dessa / hwilka tro hwarken Himmelriket eller Hellsfættit wara til / och deras siäl dö bort med sâna. Och woro våra Fäder de första / som hade denna meningen allgemæent både hoos höga och låga / såsom sees af Edda, så och Herodot. lib. 5. f. 127. som säger att Gøtharna tro sig alla wara odödeliga. Hwilken mening war intet gemen hoos de Græker / Ægyptier / Latiner och andra / såsom hoos oss / utan allenast hoos de Lârda / och än då icke hoos dem alla.

CAP. XXIII.

Om Sweriges Asparlunder och Glyfismal.

§. I.

Det är intet ondt att igenfinna / hwar Glyfismal och des Asparlunder äro / när man beträcker Platonis Edla indragna rum uti nästfölgande Capittel / them våra Fäder hafwa satt i Swerige öfwer och under Jorden. Men såsom de senare gamla hafwa intet rätteligen fattat de älsas ord / hwar igenom de afmålad de Asparlunder och Glyfismal; Ty togos de lustigaste och fructsamme or-

Y y y

1674

ter / som funnos på Jorden för
 dessa lundar / derföre sätter Pro-
 tolmæus dem inmot Ägypten un-
 30. högd; gr. 46. midd. där
 en skön och lustig Lund war utaf
 Palmar. Andra gissa dem wa-
 ra in på Canarie öarna; andra
 wed de updräktade Atlas bärg i
 Africa: andra uthi Hispanien,
 som låsas kan i Nathali Comi-
 re Myth. l. 3. c. 19. fol. 180.
 så och af Salmasii Notis til Soli-
 num, och Vollii notis til Pomp.
 Mel. l. 1. c. 8. fol. 37. Hvilken
 tillijka med Salmasio intet tror /
 att någon Glyfismall eller Aspar-
 lundar hafwa warit til / hwilket
 reda Strabo för 1500. åhr sedan
 hafwer haft i tankarna / af den or-
 sak / att reda wed hans tid woro
 så många omiffa meningar om
 dem. Hwarföre wilia wij åter gå
 til de gamla och aldraäldsta / och se
 huru klarligen de om dem hafwa
 skrifwit. Vollius och Salmasius
 ärkänna / att Appollodorus, en
 af de äldsta / beskriwer dessa
 Asparlundar wara här nor; men
 de tyckia det intet rima sig med
 dessa fälla orter. Men när wij
 betrakta / hwad de gamla för-
 stogo genom dessa Lundar / nem-
 ligen / intet någon fröslig och
 fröingewällust / utan dygdes-
 nes lust / den genom sadana
 fröslige lustars ordelätt afmålas
 des / så sträfwet intet ortens lå-
 genheet der emot. Wij wilia så
 ihogkomma Apollodori ord c. 8.
 s. 8. fol. 346. indragna / der han
 säger att Herculer han drog til dessa
 Asparlundar att hempta de gyllende Äplen
 hoos de Doriskas Hwerbornas Konung Atle.
 Se huru detta instämmer med
 Platone, som bekänner att Her-
 culer hafwer och dit farit. Romus
 gens tytel / som Appollodorus
 nämner *Ætæ* / den nämner

Plato

animosque vulgi facilius illabentibus & sese insinuantibus usi sint, respex-
 erint. Quo nomine neque loci natura præsentī negotio amplius repugna-
 bit, & sine ratione terra nostra utut multo gelu perusta quemquam à
 vera

verba, viri docti posteriorum seculorum
 non satis feliciter assecuti sunt, in eum
 facile prolapsi sunt errorem, ut crediderint
 hunc hortum Campumque in amanissimā
 aliquā longeque, fecundissimā totius orbis re-
 gione omnino quærendum esse. Ac pro-
 inde ad Ægyptum ubi insignis est palmarū
 lucus ad latit; gr. 30. & long. gr. 46. respi-
 ciendum esse Ptolemæus duxerat: Alij in
 insulas Canarias, alij ad Atlantem montem,
 in Africa fallò confictum, alij in Hispani-
 am eundem esse censuerunt: videriq; de his
 poterunt Nat. Com. Myth. l. 3. c. 19. p. 180.
 Salmasius in Solinum, & Vossius ad Pomp.
 Mel. L. 1. c. 8. p. 37. Quorum hi duo pos-
 teriores rei difficultate victi, omnia quæ de
Campo Elysio hortoq; *Hesperidum* leguntur, pro
 commentis & fabulis habere maluerunt: in
 quam sententiam ante illos Strabo, & ipse
 sententiarum de hac re diversitate atque
 multitudine perturbatus, ante secula MD
 inclinasse videtur. Nos autē in his ut in aliis
 plerisque rebus tutissimum esse arbitramur,
 ductum sequi Scriptorum antiquissimorum,
 apud quos omnia latis plana perspicuaque
 in hoc genere inueniemus. Fateri equidem
 coguntur Salmasius & Vossius, viri doctis-
 simi, ab Appollodoro scriptore satis an-
 tiquo hortos *Hesperidum* ita esse descriptos, ut
 eos in septentrione quærendos esse liqueat,
 sed obstat nimis intensum locorum horum
 frigus, quo minus fidem vel assensum
 ab eis Appollodorus impetrare valeat.
 Atqui non est hoc veterum sapientiæ vel
 instituto conveniens, in his hortis cam-
 pisque voluptates corporis & hominum
 effæminatorum delicias collocare, cum
 isti potius ad animi voluptates ex verā vir-
 tute proficiscentes, utut verbis in aures

verâ & in omium vetustissimorum scriptorum fide fundatâ sententia deferrebit. Sed videamus Apollod. verba c. 8. §. 3. p. 346. quibus ait *Herculem ad Hyperboreorum Atlantem atque Hortos Hesperidum pervenisse*. De Hercule eadem Plato narravit, nisi quod Apollodori Atlantem, Plato Minoem appellavit, pro liberiori illo Poëtarum more, qui, ut ante monitum, hanc Deorum nominibus promiscuè utendi veniam sibi indulgent, ea tamen lege, ut adiecto alio aliquo sive ex patriâ, siue ex stirpe, sive aliunde petito vocabulo, intelligi queat, sub tam diversis nominibus unum eundem que sive Deum sive hominem latere.

2. Ad Homerum autem conversi, tam illustria de *Campis Elysijs* & *hortis Hesperidum* & quidem in ultimo septentrione constitutis, apud eum habituri erimus testimonia, ut quin ita senserit & cecinerit nemo inficiari possit. Itaque & Ortelius & Natalis Comes de septentrione assentiri coguntur, licet, insulam digito monstrare vereantur. Præterea in Australi Orbis parte nullo pacto quærendos esse, contra Plinium & Ptolemæum, solidis rationibus Salmasius, Vossius, & alii demonstrarunt. In quâ sententiâ Natal. Com. Lib. 3. c. 19. p. 182. fuisse liquet, qui quoniam *Thebanus ager*, inquit, *neque insula quidem fuerit omnino, quo pacto beatorum insula esse potuit? aptius igitur creditur Homero qui scripsit in libro quarto Odysseæ juxta Britanniam non procul ab Herculis columnis, & in Gaditana (Gaurorum) regione beatas esse insulas & campos Elysijs*

*Sed te (Menelae) ad Elysiū campum & fines terræ
Immortales mittent ubi Flāvus Rhadamantus est,
Vbiutique facillima viuendi ratio est hominibus.
Non nix neque hyems longa, neque unquam imber
Sed semper zephyri suauiter spirantes auras
Oceanus emittit, per amana vireta*

Plato *Μινωαν* efficit *Staldernas* art / *hvilka* / som offra är påmint / *hvaria* lof att nämna den ena *Gudens* namn för den andra / allenast deras *Fädernes* bygd / eller *Släkt* namn / eller något annat egeteligit tilläggies / som visar dem vara all en Person / hvilken genom hvarichanda namn afmålas.

2. *Vilia* wij komma till *Homerum*, den alla ä. känna / att han hafver afmålat *Glyfswall* och des *Asparlunder* här långst ner / så som ses af *Ortelio*, så och *Nathale Comite*, fast de intet röres uttryckeligen såja / hvilken *Dö* här norr den skulle vara. Ty att de intet wero söder är / som *Plinius* och *Ptolomeus* mente / bewisa *Salmasius*, *Vossius*, och flera andra / och dersöre säger *Nathalis Comes* l. 3. c. 19. f. 182.

således: Men emådan de *Thebæis* land (i *Egypten*) intet är någon *Dö* / huru kan der vara de *Lyctæas* *Dö* eller *Glyfswall* dersöre tror man heller *Homerum* skrifa fant / den i sin 4. Book *Odysseis* förmåler att *Glyfswall* moste intet vara impetit långt från *England* och de rätta *Herculis* stabbarna uti *Gaurernas* land. så lyda *Homeri*

ord: *Odyss. Δ. v. 568*. Men tig (*Menelae*), wista *Eudarna* senda till *Glyfswall* / där *Jordennes* Yttersta ända är / der den gånbarade *Rådman* boor der mätta godt ärsatt leswa / der ingen *Snid* är / ingen *fiöld* och regn. *Wan* wästerhafwet blåser der öfwer ett lufstigt *summanwäder* öfwer des gröna *Engiar*. Dessa *Homeri* yttersta ord / att der ingen *fiöld* är och *snid* / det hafver be dragit *Strabonem* och andra senare att flyttia *Glyfswall* på södre werldenes delar intet ihogkommaides / som offra är påmint att *Stalderna* hwad lufstigt war beskrifwo de genom våra lufstiga lusa *Commarnätter* / och mätta milda

Hæc postrema *Homeri* verba de nulla nive, nulla hyeme, & imbre nullo, *Straboni* & recentioribus scriptoribus reliquis sine dubio imposuerunt, eosque ad *Elysiocampos* in Australem mundi plagam transferendos adduxerunt. Nam, ut jam non semel monitum, quidquid jucundum

milda då warande lufft: och åter hwad smärt och grymt war/ genom våra mörka winternätter och stora köld / som strax wissas skal af andra gamla Gråkiska Skaldar / som införa bägge kännetecken af Sverige.

3. Den ena ähr Sophocles hwilken Strabo l. 7. f. 295. in- drager / säjandes honom tala om vår Norska Konning Bore / som röf- made Orythiam ifrån Grefland med dessa ord: *Han (B O R E)* för öfwer hafwet til iordenes ytersta ända / der de mörka nätter äro / och den norre delen som ligger mot vår södra wäders lufft / til den gamla Habolds Olysis wald eller Asparlundar.

4. Den andra är Æscylus in dragen af Strabone l. 4. fol. 183. hwilken utför huru Promethe- us han wiser Herculli vägen öfwer det bärget Caucasum som ligger emellan Tana floden och Volga, eller det Mäotiske träsket och det Caspiske hafwet / och nor til des Asparlundar / säjandes så til Hercollen: Du lærer komma til de öfreste rächte Lugemän (det är stöman) med hwilka fast du är en öfwermåttan stridzman / så wet jag wist att du behöf- wer all din styrka til att strida med dem dig lærer effter som öde wil hafwat / fattas folkwar att sluta med och ingen stent lærer du / å att fasta med / ty de lära der wara alla fastfrusna. När Tor detta ser / lär han ymta sig öfwer dig / och således dra- gatt swart mola öfwer den mörka iordenes norre wändepunct / och låta stort hagel falla / där igenom lærer du winna desse Lugemäns frigg-macht. (stoppflotta) Af desse Skaldar ser man nu huru Asparlundarna beskriwas af ior- denes norre Wändepunct / af des mörker / fastfrusna stenar och stora hagel / och des folk / som kallas Lugemän / hwilka Tac- itus uti sin Germ c. 43. f. 685. nästan wid samma namn näm- ner ibland de Swenska / hwilka fordom bodde / särdeles fring Lougen, den nu kallas Mälaren / der Swertiges största macht till söds låg / som widare i sit rum wis- sas skal.

5. Strabo l. 7. fol. 199. gif- wer nogsampt tillänna af de gam- las

erat, id cum lucidis Hyperboreorum nocti- bus & suauiter spirantibus auris, & ex adver- so omnia dura cum obscura hyeme & inten- sissimo frigore nostro, Poëtæ veteres pro lubitu & re nata conferre amaverunt. In huius rei fidem hic duorum veterum & longe celeberrimorum Poëtarum Græco- rum testimonia nunc adducemus:

3. Primum Sophoclis quem de Boreâ se- ptentrionis Rege Orythiam ex Græciâ in hunc septen- trionem nostrum vi secum adducente Strabo lib. 7. pag. 295. cecinisse arbitratur his verbis:

*Superque pontum ad terræ fines extimos
Fontesque noctis, & cæli adversam plagam
Hortum veteremque Phæbi — —*

4. Deinde Æschyli, ab eodem Stra- bone in Lib. 4. p. 183. ubi Promethei viam Herculi per caucasum ad hortos Hesperidum monstrantis mentio fit citari

*Veniens ad impavidas ligurum quoque copias
Ibi bellicosus, etsi sis tamen (hoc scio)
Satis arduo tibi conflictabere pralio
Fato iubente destituite spiculis.
Tellure saxa nec poteris avellere,
Rigida soli superficie sidentia,
Miserabitur tuas Jupitur angustias
Videns, rotundorum & plenam lapidum nive
Nubem polo subtendet, atque umbra solum
Teget: hisce tu lapidibus armatus ferum
Facile ligusticum fundes exercitum.*

Certe cum hortis Hesperidum & polum borealem, & tenebras, & saxa soli super- ficie ob frigus sidentia, & duram de cælo ac nubibus grandinem, & gentem Ligurum, hi duo Poëtæ conjungunt: eamque gen- tem inter Svevos eodem ferè nomine Tac- itus in Germ. cap. 43. §. 4. recenset & Lygi- os vocat, ita dictos, quod circa Lougen Sveoniæ lacum, quem hodiè Mälaren ap- pellamus, ubi olim maxima pars classis regiæ in ancoris stare solebat, uti postmo- dum amplius patefiet habitarent.

5. Ex Strab. Lib. 7. p. m. 199. intelligi facile poterit veteres & scripsisse & sensisse Riphæos montes, Ogygium montem, Gorgonum ac Hesperidum domicilia in unâ eademque orbis pla-

plagâ constituta fuisse. Insulam verò montesque Ogygios in cap. 8. investigavimus, deque Riphæis montibus passim egimus, ita tamen ut de eis in peculiari quodam capite plura dicenda restent.

6. Quibus etiam in locis Hesperides Gorgonesque habitarent Hesiod. Theog.

v. 274 clare indicat: Gorgonesque qua habitant trans celebrem Oceanum, in extrema parte ad NOCTEM ubi Hesperides arguta, Sthenoque, Euryaleque, Medusaque gravia perpassa.

7. Idem lib. cap. v. 211. NOX præterea peperit Hesperides, quibus mala trans inclitum Oceanum aurea pulchra cura sunt. Et v. 517. Atlas vero cælum latum sustinet dura ex necessitate FINIBVS IN TERRÆ, e regione Hesperidum argutarum. Qvis populus sit Gorgonum, quæque tres illæ virgines Stheno, Euryale & Medusa alio in loco patrebit.

8. Suffragium Euripidis ex Hercule ejus furente, in Cap. 8. §. 4. n. 9. pag. 361. attulimus, ubi Herculem in hortos Hesperios venisse cecinit, ad æquorei maris sinum, ubi mortalibus remis columnas ipse posuit, Atlantisque domus est, & Draco hortos custodiens. Pergit autem pluribus idem Poëta in Hippol. v. 732. Excelsis sub latebris utinam essem, ubi me volantem avem in volatili grege faceret Deus. Tolleret enim supra marinum fluctum Adriatici litoris Eridanque aquam, (Scopulorum mare) ubi stillant purpuream in aquam, patris ter misera puella, Phætonis miseratione, lacrymarum ELECTRO pellucidos splendores. Et ad litus pomis plenum Hesperidum Nympharum conficerem iter, ubi Neptunus marinus rector purpurei stagni limitem habens celi quod Atlas sustinet, fontesque ambrosii scaturiunt apud cubicula aulae jovis, ubi beata dona donamus, & valde divina feret tellus beatitudinem Dijs. Quibus verbis ad hortos Hesperidum Euripides observavit 1. Eleurum, Balthici maris, quod verus est Euridanus, Sveon: Oredon h. e. scopulosum mare, færum. 2. Oceani fines ultra quo nemo naves suas agere possit 3. Neptunum. 4. Atlantem filium ejus. 5. Celi limitem, idest, polum. 6. Acheron sive umbilicum maris. 7. Aulam jovis. 8. Beatorum sedes, de quibus omnibus in cap. 7. 8. & 9. fusè à nobis actum est.

IX.

las skrifter att deras tanka hafwer varit / de Riphæiska bårgen / Ogygios bårge / Gorgons land och Asparlundarna / varit allt vid en ort. Hvar Lgygios Dö och bårge äro / år mist cap. 8. så och hvar Riphæiska bårgen äro / år n. glami här och där utlagdt / och vidare lärar Hiet sitt särdeles Capitel.

6. Hvar Asparlundarnas Jungfrur och Gerkonen voro / skrifter Hesiodus merkeligen i sin Theogonia v. 273. Gerkonen bebo ändan af västerhafvet / vid yttersta Jordens ända der mörkret är / hvarst de flösa Asparlundarnas Jungfrur Steen / Or och Mardusa mörket ont utstode.

7. Vid den 212. versen säger och Hesiodus att den mörka natten födde af sig de luffiga Asparlunda / och de gyllende äpplen / som äro utom västerhafvet ända. Vid den 517. versen nuser och Hesiodus det samma berättandes: Att han håller vid världens ända himmelens swära byrda / der Asparlundarnas Jungfrur bo. Hwad Gerkonen äro för Goll och dessa tre Jungfrur Steen, Or och Mardusa, spares til annat rum.

8. Euripides om Hercullers resa indragit har cap. 8. §. 4. n. 9. f. 361. säger: att Herculler var til Asparlundarna / der hafsens ända är / och ingen längre kan segla (nemligen för oss skul) och der Attelant bodde. Hwiska Asparlunda förvaras af en Drate. Afwen si berättar han dessa lundars lägenhet i sin Hyppolito v. 732. sålendes: Gud gifwe iag were under de höga bårge skrefwor / der skul Gud göra mig til en fogel / så at iag kunde fara öfwer det Adriatiska hafvet och der Eridaniske wänet (steruga hafwer) der de sorgbundna Jungfrur begråta Solen med glifsande gulltårar (Glys) och iag komme til de stränder / der Asparlundarna äro fulla med gyllende äpplen / där Neften regerar hafvet / och låter ingen vidare tillfå segla / der Jordens och Himmelens ända är / hwars wendepunct Attelant håller / der som Mals strömen är all hafsens Källa / der Förhafwer sit säte mistiffandes lyteliga och hälliga gåfwer och wars land är Gudarnas lyttsliga bönning. Här berättar Euripides Asparlundarnas lägenhet 1. Af gliset som finnes i östern som är det steruga och flippuga hafvet (Oredon. Eridanus)

Yyy 3

2. Af

2: Af haffens ända / som en
långre nor kan beseglas 3. af Nef-
ten 4. Af hans son Atle 5. Af jor-
dennens wändepunct 6. Walsfrids-
men 7. Lofs säte 8. De Lycksaligas
bomingar / hwilket allt är i det 7 / 8
och 9. Capitler utlagde.

9. Om denna Draken skrifs
mer och Solinus c. 24. fol. 45.
sijandes. Om de lustiga Asparlun-
dar och des trögärdzwachtare Draken /
på det icke det stora rykte / som genem
gätor här om utspides / må vidare tän-
kas vara en lögn / så hänger det så til-
hopa. Det är en dreslig stor frokug haffs-
wiit / som går utaf stora hafwet / hwilket
hafwet så många stälar och holmar som
frösta sig hit och dilt / att de enom /
(som dem langt ifrån af något högt rum
älsodar) synas såsom en hoop ormar och
drackar: dessa stälar omhulswa det land
som de kalla Asparlundar. och dådan är
hafwet kallat de gylende äplens wachtare
(en Drake) hwar af gatan är kommin. Men
denna drake / som ligger inom dessa frokuga
hafswitar / och des underliga stälar /
hafwer turet något stort / hwad med hen i
gamla tider ibogkommes mera än af Herculis
altare som der finnes och Selg ett slags trä /
som är litet Oleastro. Men förutan de gyllen-
de äpplen och Träu / som där finnas / så är
det större under att Jorden / fast hon där sy-
nes ligge än hafwet / så faller likwäl wat-
net inet in på landet / utan står som en mur
up / när det hafwer sig mot stranden: detta
motte förorsakas af en ferdles ortens natur /
att Jorden skal vara torr / fast hafwet är
mycket högre. Der är Sala stad / som ligger
wid Sala fiod. Der ifrån genom Aestlingar-
nas land är vägen til Atles flogar och ställ.
Atlestell stiger up i stora sand ödemarken och
synes willa stiga up emot Wärens himmel
och gång / och gömer sin kulle uti målnen.
Med hwad hårtligare tänk wille
en än i dag wenta att vårt Swe-
rige skulle beskrifwas / fast Soli-
nus af andra bedragen menar det-
ta vara i Africa. och särdeles
emedan där och en Stad ligger /
som heter SALA / af våra
Gidehar bygd uti det första utro-
get som i sitt rum wisas skal. Men
wis willa igenomgå de omstån-
dighetter / som aldrig finnas i
Africa, såsom först denna froku-
ga hafswiit med sine oändeliga
stälar finnas en i hela Africa,
ja icke i hela werlden / utan endesta
vårt österhaf / hwilket är så litet en
Drake / som någon ting: ty se den
1. eller 2 Zassan / så finnes där

först

9. De Dracone malorum aureorum cu-
stode, hæc habet Solinus cap. 24. p. m. 45.
*De Hortis Hesperidum, & pervigili dracone, ne fama li-
centia vulneretur fides, ratio hac est. Flexuoso meatu astuari-
um e mari feritur adeo sinuosis lateribus tortuosum, ut visentis
bus procul lapsus angveos fracta vertigine mentiat: idque
quod hortos appellare, circumdat: unde pomorum custodem
interpretantes, struxerunt iter ad mendacium fabulandi. Sed
hæc insula insinuata sinibus alvei recurrentis, & in quibusdam
aquoris spiris sita, præter arbores oleastri similes, & aram
sacram Herculi, aliud nihil præfert, quo propaget vetustas
tis memoriam. Verum ultra frutices aureos & metalla fren-
dentia, illud magis mirum quod solum inferiore licet libra
depressus nunquam tamen accessu freti superlabitur, sed ob-
staculo naturalis repaguli in ipsius marginibus hæret unda &
intimis orarum supercilis sponte structus ingruui resistuntur.
spectandum nimirum ingenium loci, planities maris sicca,
quamvis prona supervenient aquora. Sala oppidum imminet
Sala flumini. Ab hoc per Autololum gentem iter est in Atlanticas
solitudines. Atlas mons e media arenarum consurgit vastitate &
eductus in viciniam Lunaris circuli, ultra nubila caput condit.*
Qvisquamne Sveoniam depingere potuit
felicius Solino, utut ipse aliorum persuasi-
onibus deceptus ad Africam respexerit &
urbem ejus Salam, a Gothis post expeditio-
nem primam, in Africâ conditam, qva de
re alias plura, in animo habuerit. Nos ea
tantum in his Solini verbis repetemus, quæ
Africæ nulla ratione competunt: 1. Flex-
uosum maris meatum unâ cum innumeris
sinibus angvium more contortis, quorum
nihil usquam ad Africæ litora, ac ne qui-
dem in orbe toto, excepto mari Balchico,
reperire est. Hujus autem maris figuram
si quis accuratius in Tab. 1. & 2. contem-
pletur non malè de Dracone fabulatos esse
reperiet. Ostium enim, quo sese circa Syn-
disnäs / h. e. promont: Lytarmis, Jutiam inter
& Norvagiam, hoc mare pandit, caput
erit: Deinceps longior ille meatus versus
meridiem excurrent inter litora Jutix &
Westrogothiæ Hallandiæque collum re-
præsentabit: Propectore haberi poterit spa-
tium inter Pomeraniam & Ostrogothiam,
& pro ventre, quidquid Sveoniæ, Borussix
& Livoniæ litoribus comprehensum est:
Pedes denique sinus Finnicus, & caudam

Bot-

Bothnicus constituet. Ut proinde mirandum non sit Melam lib. 3. cap. 3. pag. 52. Adeoque mare hoc & baltheum, & annulum, & vinculum, & Draconem, & serpentem nostri Poëtæ appellant, non secus ac Oceanum ipsum, quoties de toto terrarum orbe, uti ante docuimus, sermo est. Præter hæc alius est Draco, malorum aureorum curam custodiamque agens, de quo in capite de malis aureis plura dicemus.

β. Mare supra terræ superficiem emittens & in marginibus ejus obstaculo naturalis repaguli hærens, quæle id ipsum ad Atlanticam, ex Max. Tyrio, ante in cap. 8. §. 3. p. 340. vidimus. Quod tamen si absonum & ipsi Naturæ adversum videatur multis, tamen septentrionalibus Sveonibus nihil notius; imo & nobis, qui meridianam Sveoniæ partem inhabitamus, ante quadrienium visum, quo tempore sinus quoque nostros, glaciales montes litoribus multo elevationes passim repleverunt. Has igitur notas nemo ulquam Africæ cum ratione adscripserit, nisi omnia olim contrario modo sese habuisse & Africam cum Sveoniâ locum his temporibus mutasse existimet, ita ut hæc quondam continens terra fuerit in orbe meridiano, nudo & aperto litore oceanum excipiens, illa ex adverso insulam inter sinuosos maris nostri flexus, interque Scopulos, & insulas minores innumerabiles, ut & multiplices sinuum illam ambientium spiras repræsentarit.

γ. Atlantem montem, quem nusquam nisi in Sveoniâ inveniri in cap. 8. §. 3. p. 340. fusè probavimus.

δ. Oppidum *Salam* ut & flumen nominis ejusdem, quorum utrumque Africæ cum Sveoniâ commune est. Etenim *Sala* centumpagus, *Sala* pagus, *Upsala* oppidum, & *Wassala* parochia est Sveoniæ ad latit gr. 60. & longit: gr. 40. T. 43. f. 149.

Sala

först den kroken som går Lydshäns förbi nor åt emillan Jutland och Norie är lijk hufwudet på Draken: halsen är den kroken / som sedan går söder åt emillan Jutland och Wästgötland och Halsland. Sedan är bröstet den kroken som åter går östernorr emillan Pomern och Ostgötland. Sedan buken / som är emillan Sverige / Prynßen och Liffland. Sedan benen Finladz Skären / och sterten Botn. Där före är intet under det Mela indrager l. 3. c. 3. f. 52. sågandes att detta haf för sina många stävar är likare åår ån ett baaf. Kallas derföre detta wårt haf / ett båste / ring / band / drake och orm uti Skalderna / så wål som hela wåster hafwet / i anseende til hela torden som tilförenne wißt är. Men det är en annan drake / som och förwarar de gyllende åplen / om hwilken wij skola tala / när wij komma til Gyllende åplens Capitel. Det andra teket utförer han på samma sätt / om wår Atlantiske Ö / som Maximus Tyrius, hwilket wißt är c. 8. §. 3. fol. 340. 346. nemligen / att hafzwatnet synes här skundom högre ån landet / hwilket är mot naturen / men intet när watnet är fruset til is / och drifwes till stora isbårg / som stå högt öfwer landet och stranderna / hwilket dock sker måstadeles norr åt i Sverige / men här sällan / såsom det skedde Anno 1673. eller 74. wid pass / då uti Skärarna stora isbårgen drefwo tillsammans. Intet dera af dessa kännetäcken eller omständigheter finnas i hela Africa, med mindre att icke werlden nu har wridit sig så / att Sverige hafwer fordom lågat i söder / och Africa i norr: att Sverige fordom har varit fasta landet liggiandes wid en slät hafstrand och Africa har varit en Ö / liggandes emillan östern hafwet kroliga stävar och stenklippor.

De

Det tredje kännetecknet är Atele-
bårget / om hwilket nogsampt är
talt c. 8. §. 3. p. 340. hwilket ingen
annorstädes finnes än i Sverige.
Det fjärde kännetecknet Sala stad
och Sala flod / kommer både Swe-
rige och Africa till. *Sala Hun-*
dari, Salaby, Upsala och Waksala
liggia i Sverige under 60. högdz
gr. 40. midd. 43. Tafla 149. Fig.
Sala i Africa ligger under 27
högdz gr. 4. mid. 2 Tafla 2 Fig.
Om Herculs Altare och Sälgen
spara wi till annat rum.

10. Aristophanes beskriwer i
sin *Rana* A. 1. Sc. 7. wårt hy-
tersta lands Glesiswall både af
Sotens stadige uppewarande / så
och genom *Agamemnon*
och *Kokysa*, och uti den 95. versen
talar hela Choren således:
Wi / som Gudarna der till ära willa resa
till de lustiga ängar och Apsarhundar / och
där dansa och springa / där stin och solen al-
tid lustig och klar / hwilka waga at utstå de
förelagda proffspanar där lefwa wi sedan
lyckelige och dygdige både mot des inwånare /
så och mot fremmande. Här yttar
Skalden på det *Diodorus Sici-*
lus hafst talt om wåras danßande
och springande uti de husa Mid-
sommars nättren / och det alla
Skalder med *Adamo Bremen-*
si förmåla om de Swenskas gif-
mildheet och höfligheet mot alla
fremmande: se c. 15. n. 13. f. 574.
Uti den 2. Acten I. Scena talar
han om Herculs resa hit nor till
samma ort / och beskriwer *Agro-*
den och *Cocysa*, som der låsas kan,

11. *Homerus* uti sin *Odys-*
sea beskriwer denna ortes kän-
netekn således v. 10. de komma till
Wästerhafwets Malsfröm / till Lokes klipp-
pa / der Solens portar äro / och de solten
bo / som altid sofwä: der komma de uti de
lustiga englar eller Apsarhundar / der Sker-
larna wistas. Malsfrömens rum är
för wist c. 8. §. 1. f. 306. *Loke* och
Sadur är alt en Person / och
klippan är det rummet som han
är bunden wed. Hwillet *Plut-*
archus har wist här i Sverige
wara / och wistas skal rummet /
när wi komma till Capitlet om
Gudar-

Sala quoque *Africae* urbs ad latit. grad.
27. & long. grad. 4. Tab. 2. f. 2. sita est.
De arâ *Herculis* & *Oleastro* aliam captatu-
ri erimus scribendi occasionem.

10. In *Aristophanis Rana* act. 1. Sc. 7.
Campos Elysios perpetuâ solis luce, ut &
Acheronte atque *Cocyto* delineatos cer-
nere licet:

*Eamus haec in florida,
Herbis referta prata:
Ecce nunc soluto pede
Istum lepidum chorum
Agamus: amica quem
Huc fata reducunt.*

*Nobis enim Sol fulgidus
Solis & hilaris est lux:
Sacris qui initiamur, &
Piam bene degimus
Vitam, erga & incolae
Erga & peregrinos.*

Nempe in animo forte tum habuit Poëta
choreas nocturnas *Diodoro* memoratas, ut
& hospitalitatem summam horum populo-
rum ab *Adamo Bremen-*
si laudatam, & a no-
bis in cap. 15. n. 13. p. 474. uberius expo-
sitam. Præterea apud eundem Poëtam
A. 2. Sc. 1. iter *Herculis* per septentrio-
nem in breve quoddam compendium mis-
sum, & in eo *Acherontem* atque *Cocy-*
tum legere permittitur.

11. Apud *Homerum* *Odys.* v. 10.
de prato *Elysio* occurrunt hæc sequentia:
Apud autem ibant oceani fluxus (Charybdi) & leucadem
petram (Lochi scopulum) Et apud Solis Januas & popu-
lum Somniorum ibant. statim autem pervenerunt in herbosum
pratam (Elysium) ubi habitant anime. De *Cha-*
rybdi sive *Acheronte* ante a nobis actum
est in cap. 1. §. 1. pag. 306. *Lochus* autem
idem est qui *Saturnus*, scopulo in *Sveoniâ*,
teste *Platarcho* alligatus. Hunc porro
Scopulum digito monstrabimus in capite
de *Diis*. *Solis* janua sive portas non im-
merito appellamus limites motus ejus in
hoc Cælo boreali, quos cum æstate in-
greditur, fit sine intermissione conspi-
cuis, rursumque egressus & priora lo-
ca per hyemem repetens, ex hominum
conspectu sese prorsus subducit. *Populus*
somniorum id est, quem *brumales tene-*
bræ in his locis involvunt. Quæ res in

causa quoque fuit quod multi Lapponas aliquot mensium somno obrui crediderint.

12. Fatetur etiam Apulejus in Asino aureo lib. xi. p. m. 1069. se in hoc ultimo orbe multa ad majorum nostrorum religionem cultumque Deorum spectantia & apud alios, quantum meminimus, non lecta vidisse, quorum uti nonnulla prodere in lucem licuit, ita plurima quoque alto silentio premenda fuerunt: Hæc autem Apuleii verba sunt: *Fecit ut audi, sed crede quæ vera sunt.*

Acceſſi conſinium mortis: & calcato Proſerpinae lumine, per omnia veſtus elementa remeavi. Nocte media vidi ſolem candido coruſcantem lumine. Deos inferos, Deos ſuperos. Acceſſi coram & adoravi de proximo. Ecce tibi retuli, quæ quamvis audita, ignores tamen neceſſe eſt. Ergo quod ſolum poteſt ſine piaculo ad profanorum intelligentias enuntiari, reſeram. Manè factum eſt & perfectis ſolemnibus, proceſſi duodecim ſacratus ſtolis, habitu quidem religioſo ſatis, ſed eſſari de eo nullo vinculo prohibeor: quippe quod rum temporis videre præſentes plurimi. Namque in ipſo adis Sacra meditullio, ante Dea ſimulacrum conſtitutum tribunal ligneum juſſus ſuperſtiti, byſſina quidem ſed floridè depicta veſte conſpicuus, & humeris dependebat pone tergum talorum tenuis præcioſa Chlamyda, quaquà tamen viſeres, colore vario circumnotatis inſignibus animalibus. Hinc Dracones iudicii, inde Gryphes Hyperborei, quos in ſpeciem pinnatæ alitis generat mundus alter: hanc Olympiacam ſtolam ſacrati nuncupant. Quamquam

autem hoc cum ceteris Historicis, ac Poëris Græcis latinisque Apulejus commune habeat, Sveoniæ ut tenebras notet, interim tamen & intempeſta nocte ſe clariffimum ſolem illic vidiffe affirmat. De XII vero Sacerdotibus Odini conſentientem ſibi Snorron. p. 2. habet: *Odinus ſummus erat Sacrificus (Pluto) id eſt, Dūs cum homines tum pecudes immolabat. Eratque in eo loco ara maxima, in qua Idolis victimæ ceciderunt. Ex ſenioribus autem deſecti fuerunt Sacerdotes XII qui ſacrificiis præeſſent, & populo jus dicerent. Hi patrio ſermone dñar / h. e. Dii aut divini, atque etiam Drotter id eſt Druidæ vocati fuerunt. Inque totidem partes diuiſus populus his ſervire tenebatur. Sanè ubi diſcuſſis paganismi tenebris, Chriſtianæ religionis Lux majoribus noſtris affulgere cæpiſſet, pri-*

Gudarna. Solens portar Pallas længſt nor der Solen om ſomnaren ſtadigt uppe wiſtas / och om wintern heelt förgömmes. Folkeh ſömn betydde de mörka winternätter; ſåſom man ſer Lapparna beſkrifvas med / i der de menas ſofwa några månar.

12. Apulejus i ſin Asino Aureo. lib. xi. fol. 1069. Han bekänner och ſig ſielf varit här wid Jordennes ytterſta ända / och lägger några ſärdeles omſtändiga heter och tecken angående väras Gåders afgudadyrkan / ſom andra / det iag mins / intet nämna. Säger och hvad ſom honom loſgifwit war af det han ſå och hörde / att för andra bekänna och i luſet låta komma / ſå och att mycket war / ſom honom förböds upptäckta. Sålunda talar han i Här uppå / och tro wiſſerligen detta ſant vara. Jag kom in till wärldens ändas mörker / ſedan iag hade ſarit genom land och watn / (det är många Rikſen /) och till Griggas ſalar / där ſåg iag Solen midnatts tiſd ſtadigt uppe häriligen och luſtigen lyſa. Jag kom inſör de högſta och lågeſta Gudarna / dem iag och wördade. Se iag hafwer något tig förtäldt / men det iag där hörde / det är nödigt att tu intet weet. Men det / ſom kan utan ſynd / och Gudarnas förörneſe androm förkunna / wil iag förtälja. Om morgon / när alt war tilredt att offra / ſeg iag fram / belgat med de 12 Afgudapræſter i en temlig helig ſtrub / dock är iag intet ſå bunden / att iag icke detta tor förkunna / ty på den tiſden wore der många / ſom alt detta ſågo. Mitt i Afundafalen / framför Gudinnans beläte / uppå en hög d ſtoel eller laſwe / af trä giord / beſattes iag uppliga / klädd med en brokug Silkeſtiortil / hwar på ſig ritade de Indianiſſe Drakar / och de Yſwerbornes Gripar den tiortil ſades vara Thors Holnis tiortil. Förutan det Apulejus med de andra väras och Gråkers Skalder / och Skribenter aſmålar Sveriges lägenhet genom des mörker / ſå aſmålar han och det genom des härliga Sommarnätter / i der han ſäger ſig ſede Solen midnatts tiſd lyſa. Sedan talar han om Odens 12 Präſter åſwen ſåſom våra Sagor tala / ſå oc Snorron f. 2. hwilken ſäger att Oden war en märkelig Blotmand / der är han blottades och offrade Golt och Sål till Afgudarne / och war ſammestådes en ſtor Blotſiab (det

är en Offerstab / som Hedenste Afgudars offer höls uppå / öfwer hwilket han stitade tolf Hedenste Präster af de äldsta / som stulle rada för offeret / och döma emellan Landzfolket: de blefwo kallade Diar (det är Gudomelige män) eller drotnar / det är Herrar och stulle allt folket stiftas till att tiena dem. När våra Gåder blefwo genom Gudz nåd af denna stora Afgudas dyrkan wände till den Christeliga läran / och de hade alenast inrättat 4 Präster till Domkyrkan i nya Upsala / som läses i den gamla Arkebiskops Cronika fol. 21. och i Cl. Schefferi notis der till lagde f. 30. tycktes dem wara nespigit / at våra Afgudar hade haft 12 Präster. Hwar förelade Arkebiskopen Fulco 8 till: som ses af hans lefwarne der bestrifwit. Af wäras Sagor och Apulei ord seer man att Snorro far will / at han menar den senare Oden först inrättat de 12 Präster / hwilken kom tillbaka wid Alexandri Magni tid ifrån de Göther / som hade satt sig wid Mæotiske träsket / som dock war den allraförsta Oden / hwilken desse 12 Präster stichtade / som längre fram widas re skal wisas. Till det tredje bestrifwer Apulejus war Gudinna Freja, den Tacitus och asmalas i sin Germ. c. 40 fol. 680. säjandes. Det är en mäktig helig Lund på den stora Ön i wästerhafwet / uti hwilken Lund en wagn är med kläder öfwerdragen / hwilken en allenaft af Prästarna får handtera. När han förnimmer att Gudinnan i den helga Salen är tillstådes / så neföres hon i sin wagn med ett par Ror / då är där en stor glädie och frögd på färde / alla som dist komma de plågas och bebras mäktig. Denna D är ingen annan än Swerige / såsom han och i det Capitlet talar om Swerige allenast / hwilket widlyftigare skal i nästgående Capitel wisas: ty sättes och i de ländas notis strax der hoos af Colero att denna D är Swerige. Huru Apulejus blef fågnat / wälplågat / och med gåfwor behedrat / kan läsas hoos honom uppå det 107. bladet. Till det fjärde bestrifwer och Apulejus våra Gåder genom de öfwerborne Grispar hwilka äro förklarade cap. 8. §. 2. n. 2. f. 407. och sedan de Indis

Gula

mum quidem 4 Sacerdotibus templum' Cathedrale Upsalæ novæ instructum fuerat, cujus rei fidem faciet Chronic. Episcop. p. 21. inq; illud notæ Cl. Scheff. p. m. 30. Post autem infra tantæ rei dignitatem esse videbatur, paucioribus quam fuisset res diuina paganorum, instructam esse Sacerdotibus. Unde alios octo Fulco Archiepiscopus Upsalensis, ut est in vitâ ejus, adiciendos curavit. Hic autem Apuleij cum Historicis nostris consensus, Snorronem Sacerdotes XII Odino juniore circa Alexandri Magni tempora à Gothis paludis Mæotidis acolis, ad hæc loca revertenti transcripserat, erroris manifestissimi convincit; istos enim Odinus senior instituerat, quod in sequentibus uberius declarandum veniet. Quod præterea Apulejus de Freja (Rhea) Dea adtulit id uberius exponit Tacitus Germ. 40 §. 4. Est in insula Oceani Castum nemus, dicatumque in eo vehiculum veste connectum, attingere uni sacerdoti concessum. Is adesse penetrati Deam intelligit, vectamque bubus feminis multa cum veneratione prosequitur. Læti tunc dies, festa loca, quæcunque adventu hospitioque dignatur. Insula hæc Sveonia erit; de ea enim Tacito in eo loco sermonem esse, in capite loquenri ritè probabimus. Idem inter eruditos Taciti commentatores Colerus sentit. Quæ autem populi in ea insula hospitalitas fuerit, quæque erga Apuleium liberalitas, ab ipso potissimum p. m. 1075. haberi poterit. Postremo loco in Sveoniâ notavit Apulejus Griphos Hyperboreos, de quibus in cap. 8. §. 2. n. 2. p. 407. egimus, ut & Dracones Indicos, quibus veteres piraticam ad Indiam usque & Guineam auri causâ olim extensam adumbrare voluerunt. Certe ab hoc instituto vulgatum illud nostrorum hominum in divites & avaros dictum; Dracones auro incubantes, manavit.

13. Novum Sveonix signum prodidit Homerus, Tiresiam varem præstantissimum in eâ constituens, a quo Ulysses fatorum suorum seriem prolixè audierat Odyss. K & A. Cumque eo consentire Edda Mythol. 23. ubi Tiresias Deorum Sapientissimus appellatur, à quo deniq; quicumque scientia vaticinandi præ ceteris emerent, **Tyrspakar** appellari meruerunt. Ab eadem origine sunt hæc Idolorum Lapponicorum nomina, **Turrisas** / **Tiur** / **Tyr** / **Tiermes** / **Thoor** / qualia legere est in Cl. Scheff. Lapp. c. 7 p. 58. c. 10. pag. 95. 100. c. 11. p. 127. Inde quoque jaculum ipsorum magicum, cujus iconem Cl. Scheff. pag. 148. cum amplissimâ descriptione dedit, nomina sua **Tyre** / & **Tyris** habet.

14. His succedet denuo Plutarchus de Orac. defectu, p. m. 419. ubi Deorum, Hero-umque insulam & Manium sedes in septentrione supra Britanniam verbis satis claris constituit, easque omnes insulas a Britannis pro sacris inviolabilibusque haberi contendit. Has autem insulas non alias esse quam Ogygiam cum innumera- bilibus circumjacentibus insulis & Syr- tibus Plutarchus iisdem verbis & requi- sitis, quibus eam in hoc Lib. cap. 8 §. 2. pag. 339. descripserat, hoc quoque in loco testatur, docens: ibi sane quandam esse in- sulam in qua Saturnus captivus detineatur a Bri- tæo, dormiens & adesse Saturno multos genios comites ipsius ac famulos. De Saturno vinculi- que ejus alio agendum erit loco. Interim rectè vereque senserat Natalis Comes Mythl. l. 3. cap. 19. pag. 182. Fortunatas insu- las, Camposque Elysios in ea parte Britannie de communi omnium sententia quæ est inter occidentem Britanniam & Thulen ad ortum solis dici. Quam- quam autem Natalis Sveoniam nominare non audet, tamen qui vel tantillum in re Geographicâ versatus est, ignorare nequit nullam aliam insulam, inter Islandiam &

anisse Drakar / hvilka småla Gullet / som våra Hverborne Gripas grepo och röfwade ifrån Indien och Gvineam, hvar af hoos och än i dag det gemena ordet språket är / att Drakarna liggia på gullet / och den Riser är på penningar / kallas en Drake.

13. Homerus han beskriver och vårt yttersta land af den för- träffeligaste och viseste Spåman Tyrilas, den som Ulyssis skulle spå alt hvad honom hända skulle uti sin Odyss. K och A som där vidlyffteligen kan lasas. Vthi Edd. 23. Mythol. seer man att Tyreas var den visaste ibland Gu- darna / och af honom singa alla visa och kloa Spåmän kallas Tyrspakar. Således kallas ännu hos Lappa- rna som Hedningar äro deras Afgudar **Turrisas**, **Tiur**, **Tyr**, **Tiermes**, **Thoor**, som sees af Scheff. Lapp. c. 7. fol. 58. c. 10. fol. 95. 100. Cap. 11. fol. 127. och der af deras Trollerii / som de ge- nom sin visdom och konst utgöra / som sees fol. 148. smålat / och den sticka i andra Menniskior / kallas **Tyre**, och **Tyris**.

14. Plutarchus i sin Book de Orac. defect. fol. 419. beskri- ver med klara tecken nog / att denna Ön som Gudarna och de dödas Stä- lar bebodde / var norr at osvan England. Hvilka distar Englands- darna kalla Heliga / och sådana / som ingen törs röra. Inga andra dessa vara / än vår Sveriges Dg-Ö med des oändeliga små- distar och Skärar / bewiser Pla- tarchus här i detta rum af sam- ma omständigheter och tecken / som han för uti vårt 8. c. §. 2. f. 339. Capitel hafver beskrifvit Sveris- ges Dg-Ö med / såntandes: Sammelig der är den Ö / uppå hvil- ken Sador han ligger bunden af Bry- taren, och tieta honom många Andar och Stälar. Denna Sador och hans band skola wi förklara uti hans Capitel. Slutet derföre och Na- thalis Comes l. 3. Mythol. c. 19.

fol. 182. rättellgen att de Iyssa-
ligas boningar och Glysswall äro
emillan England och Thule (den han
håller för Island) uti öster/ effter
alla de förnämsta Scribenters under-
rättelse. Här törs intet Nach. näm-
na Sverige; men ingen har nå-
got ringast lärdt i lantasthorna som
icke weet att ingen annan Dö är
mot öster emillan Island och Eng-
land / än Sverige.

15. Natalis Comes årskän-
ner och l. 7. c. 7. f. 481. att de
gambla Scribenter hafwa af ryph-
te förmålt: Atle Konungen om-
hvarfde de lustiga Asparlundar rundt
om med bärge. Ingen dö / wara
omhvarfder med bärge mera än
Sverige / år för wiist af Maxim.
Tyr. c. 8. §. 3. n. 4. fol. 348.

16. Af Nathali Comite l. 3.
c. 19. fol. 181. finner man och ho-
nom af de gamblas skrifter hafwa
utdragit / att i Glysswall / är ingen
ålderdo / ingen slutdom / en helsosam luste
och mera sådant. Hwilka alla
kennetecken Placo och de andra
hafwa tilförenne beskrifwit war
Atles-Dö med / och des Folk /
som särdeles sees i 7. 9. och i
10. Capitlet och har ingen det
fortare gjordt än war Hervara
Saga / som beskrifwer cap. 1.
Glysswall den norre delen af Swe-
rige liggandes öfwer den 60
högd; grad med desse ord.

Gudmunder hiet Gudmund heet en
Hofding i Jona- Höding i Jättabem,
heimum; här hans hans by kallades
heet a Grund; en hie- Grund; och härade
radad Glysswall. Han
han war rikur ma- war en rikt och wijs
dur oc witur / oc man / och war så gam-
ward swo gamal / mal / och alle hans
oc aller hans menn / män / att de lefde
ad betr lifdu marga många mans ådrar.
mans aldra; kui tru- Of ty trodde the i He-
du Heidner men ad- dendomen / att i hans
i hans rikste munde rikste war the ödödelis-
Odains afur (sa sta- gas boning / nemst-
dur / er af hwarium gen / ett sådant rum /
manni / er här tiem- som tist kom / förswan-
hwerft sott oc ellt oc ma etagid dena). slutdom och ålderdom
Se här är alt det Homerus och of mätte ingen där dö.
alla Gråker hafwa skrifwit om /
och

Britaniam versus orientem intercedere,
quam Sveoniam.

15. Huc accedit quod Nat. Com: l. 7.
c. 7. p. m. 481. veteres Scriptores per famam
accepisse narret, *Atlantem Regem hortos He-
speridum montibus cinxisse.* Ita verò muni-
tam & ab omni parte circumdatam insulam,
præter Sveoniam non reperiri, ex Max.
Tyr: in huius libri cap. 8. §. 3. n. 4. p. 348.
monstravimus.

16. Ab eodem Natali Com. l. 3. c. 19.
p. m. 18. veteres credidisse percepimus ita
cum Elysio campo comparatum fuisse, *ut ne-
mini senectus suagravis esset, nullius corpus morbis
obnoxium, sed omnia in eo salubria & amana.*
Atqui hæc omnia Atlanticis Platonem &
reliquos vindicasse in h. lib. cap. 7. 9. & 10.
docuimus. Ista vero in compendium egre-
gie missa videmus à Scriptore Historiæ Her-
vor: c. 1. ubi partem Sveoniæ Septentriona-
lem ad latit: grad: 60 campum vocat Elysi-
um, deque illo hæc narrat: *Gudmundus Pra-
ses erat Fotnabeimii, hoc est, terræ Gigantum. Is
in pago Grund / inque territorio, cui nomen erat
Glyssis-wall / hoc est campus Elysus habitabat.*
*Sapiens utique ac dives, cumque omnibus suis tam
profectæ ætatis, ut nemo fuerit non multorum seculorum.*
*Ob quam rem regnum ejus in paganismō pro immorta-
lium domicilio habitum fuerat, ubi morbis & senectuti
nullum in advenas imperium, ac ne morti quidem ullus
locus.* Hæc sunt partim Homeri partim alio-
rum Græcorum Scriptis de hoc argumento
prodita, in quibus illud observationem me-
retur præcipuam, quod Homerus locum
ipsum plerumque *ᾠδῆν* hoc est, *Odains* terram,
planè eodem modo quo Historia Hervo-
riana *Odains afur* / id est *immortalium agrum*
appellet, ceteris Scriptoribus nomina *fini-
um Terræ, & Cimmarum tenebrarum* retinenti-
bus. In his quoque locis veras Plinii insu-
las *Glyssarias* reperire est. Etiam ab hoc no-
stro campo Elysio Tacitus gentem in eo ha-
bitan-

bitantem Elysios, de quibus in sequenti capite plura, vocavit.

§. II. n. 1. In origines itaq; vocum Elysi & Hesperidum inqvirendum nunc erit. De vocabulis nostris *Eysa* aut *gljsa* hoc est, *Lucere*, ut & *gljs succino* & *glas vitro* ab istis verbis descendantibus in c. 14. §. 2. p. 466. nonnulla attulimus. Certe ab eadem radice regnum Odini vocatum est *Glysiswall* / id est *Campus Elysus*: quoniam Sol in eo noctes integras *Lucidus* est; idque nostri *Eysa* vocant. Deinceps ad eundem plane modum subterrâ regnum ejus lese habere credi captum fuit. E Gothico itaque vocabulo Græci campos dixerunt Elysios adeo ut neque Hebræorum *עליון* (*alats*) *latus est*, quod nostri *Ulla* vocant, neque Græcorum *λύσις*, *solvendi vim habens*, aut *λύσις solutio*, in hunc censum venire qveant, cum nullum horum cum præcipuâ illa loci hujus conditione, quam veteres in plurimâ longèque gratissimâ luce posuerunt, conciliari possit.

2. De sacra apud majores nostros *Populo*, sacrisque *populeis*, id est, lucis sive hortis populeis, nobis *Asparlundar* / non est, nobis nunc prolixè disputandum: adhuc enim per universam Sveoniam innumerabiles hujus generis hortos cernere licebit, quos excindere aut una saltem populo nudare nemo sane ex vulgo & rudioribus, quantacunque demum mercede aggredietur: idque homines nostros his temporibus magis inveterata quadam & fatuâ timiditate, quam superstitioso cultu facere certum est. Fuitque olim arbor hæc Diis & inprimis Veneri sacra, teste veteri cantilena, ob eam maxime causam quod populo nulla arbor in hoc solo Sveonico fecundior sit: unam enim qui populum plantaverit, post annos octo vel decem, teneram circa illam Sylvulam sponte sua ex radicibus ejus enatam,

och är det märkligt / att Homerus kallar detta landet *Odain* land och riket äfwen som *Hervara* det kallar *Odain* afur / der de andra måst beskrefwa detta landet af verdens yttersta ända och mörker. Här äro och de rätta *Glesis* öarna som *Plinius* nämner. Af våras *Glysis* wall kallar och *Tacitus* folket / som der bo / *Glyser* / som strax i nästföljande Capitel vias skal.

§. II. n. 1. Nu villia wi komma til ordets *Glysis* waldz och *Asparlundarnas* ursprung / Wi c. 14. f. 466. är wiist hwad *lys* och *glis* är och hwadan *Gly* och *Glas* är kommit: dådan är och *Odens* Räfte kallar *Glysis* wall af det *Solen* hon lyser hela natten om sommarens igenom / och der wid är och lifnat hans rike under iorden. Af hwilket ord de Græker hafwa gjort *Elysios* campos, och intet / som somliga mena af Hebreiskan *Alatz* som betyder wara lustig och wi falla på *Svenska* *Ulla* / icke helter af *Greiskan* *Lyfios* det som betyder *stilla* åt / ty intet dera träffar in med orrens lågenheet / och namnes retta betydande / den de gamla beskrefwo af det hårliga liuset.

2. Jag behöfwer intet bewisa at *Aspar* och *Asparlundarna* äro hos våra säder hedningarna heliga håldna / utan hwar och en gå ännu i dag til nägen bonde eller gemen man / och bådä honom hugga ut en *Asp* utur en *Asperlund* / så lär han sig swara / sig det intet wilia giöra / om en wille honom gifwa alt det en äger. Fast de nu der med ingen widspelle i denna dag hafwa / dock hänger detta än hos dem. Och war detta sordom *Gudarnas* tråd och särdeles *Astrildz* som de fiunges i en gammal wisa / af orsak att intet trä i hela Sverige förökar sig så öfvermåttan af rosten / som detta / ty innan 8. eller 10 år är af ett trä en heel små skog och sedan en heel hund och står dera

föret i vår reformerad e Christina Bylandz lag Ryrkball 1. Glos angin skal a Lundar eller stena troa. Och af Asparlundarna hafwa Gräferna gjordt Hesperidum hortos, int etas Atles barns eller dötrars namn / icke heller af Hesperos, det är wästerut / ty intet dera svarar mot dese heliga Lundars och Trågårdars beskrifvelse. Den som nu will rätteligen igenfinna Glysfiwall och det Rimuta mörkret / han måste sielf fara til Kimeland (ehuru högt Strabo det och nek ar wara till) och där jämföra / hwad tag i alla dessa Capitlen talat hafwer / och särdeles dessa tre ytterste Capitlen / ty hwad man först af androm spör och sedan sielf med ögon seer / det tror man säkrast. Så skal han och finna sant wara det Plutarchus, c. 21. n. 8. f. 524. säger om Homero at han hafwer rätteligen råfadt på att skrifa om inferis, det är de pitersta meniskior / som boe wid iordens mörka ända / af det att Norsternan hon är nästan mitt öfwer deras hufwad / och de hafwa halfwa året dag och halfwa året natt. Ty alla dessa telen som tag forteligen i samme wijs wil upräfna / äro orörliga in til des iorden förgås / eller Gud wil omwända naturen / och komma inga andra til / när de tilhopa tagas / än allena Sverige. Såsom

I. Wårt Kime landz mörker förorsakat af Solens bortawarande om winteren i några wickor och månår.

II. Wårt Glysfi wal af Solens stadige uppewarande i några wickor och månår.

III. Is-

quod is rectissime omnium de Inferis, id est, ultimi ac summe tenebrofi orbis incolis scripserit, eo quod hi Soli & polum fere supra verticem, & semestres modo dies, modo noctes habeant. Quod autem Cimmeriorum notas à nobis hoc in loco, in unum quasi fasciculum congestas concernit, eas utique arbitramur nemini, nisi converso aut turbato prius Naturæ totius ordine, fraudi futuras esse, conjunctasque nulli orbis parti, præterunam Sveoniam, applicari posse. Etenim I. Cimmerias tenebras, sole per dies continuos complures mensesque integros absente, gens ista brumali tempore experitur. II. In eodem loco,

tam, pauloque post lucum integrum videbit. Adeoque ad hanc superstitionem paganicam respexisse videtur Legum nostrarum Up-landicarum post introductam religionem Christianam latorum inventor & auctor, tit: de jure Sacr: c. 1. nemo inquam, lucos aut saxa adoret. Horum denique lucorum nomen patrium siye Gothicum Asparlundar / à Græcis conversum est in hortos Hesperidum: quæ nominis mutatio lingvæ nostræ imperitos & nihilominus veræ ejus originis scientiam affectantes, aliquid cum de filiabus Atlantis, cum de Hespero comminiscendum impulit, quorum neutrum ad lucorum siye hortorum horum naturam prout à veteribus tradita est, explicandam idoneum esse potest. Ut igitur quis exactè definire valeat, ubi terrarum olim positi fuerint Campi Elysi & gens Cimmeriorum, eum sanè ad Cimmerios (quis hoc Straboni alicui asseclisque ejus persuaserit?) se conferre, & in his tenebris Cimmeriis, nam visa lectis vel auditis immane quantum opitulantur, aliquamdiu versari oportebit; saltem donec ea veterum scriptorum testimonia, quæ nobis in his tribus Capitibus proximè præcedentibus pro face fuerunt, perlegerit. Quibus perlectis, quantum ad gentem Cimmeriorum inveniendam, in tenebris Cimmeriis, aut quam proximè apud illas, versato esse conducet, cum magno fructu suo deprehendet. Videbit quoque verum esse Plutarchus hoc Lib. cap. 21. n. 8. pag. m. 524. de Homero judicium,

loco, & quidem æstate, quoniam per dies mensesque totidem sol splendore suo omnia sine intermissione collustrat, campos merito vocaverunt Elysios. III. In mari nostro glaciali hyperboreo & balthico, aquam frigore constipatam & in montes altissimos concretam non raro ad litora, murorum instar assurgere & terrâ continente superiorem esse omnes novimus. IV. Heic quoque Atlas est sylvas glacie & pruinâ albican-tes alens. V. Etiam ad litora maris nostri innumerabiles illæ & instar angvium, vel Draconum contortæ sinuum spiræ. VI. Ad hæc mare perpetuâ glacie concretum nec ultra navigabile. VII. Maris item umbilicus, quem charybdin atque Acherontem vulgus vocat, mariumque & fluminum omnium Scaturiginem. VIII. Insuper Fines mundi, quoniam ultra eos humanis vestigiis nihil pervium. IX. Atque etiam Atlas ex Hyperboreis & Riphæis montibus compositus, à quibus tamquam arcu quodam vel theatro horti nostri Hesperidū Campusque Elysios cinguntur. X. Addere his licebit saluberrimam aëris temperiem. XI. Et ætatem provectam corporaque morbis minus obnoxia. XII. Et denique polum hominum verticibus ferè incumbentem.

Sunt nobis etiam alia utut injuriæ temporum magis exposita, nondum tamen, saltem in historiis nostris, prorsus abolita signa, ac proinde ad inveniendam & ostendendam in his locis Cimmeriorum gentem non prorsus inepta: nempe. I. Imperium Jovis sive Thori, à Majoribus nostris in summo honore semper habiti. II. Minois atque Rhadamanti Leges, tribunalia, & judicia. III. Provocationum ordo & series triplex, a Rhadamanto puta ad Minoem, & ab hoc ad jovem ipsum. IV. Præmiorum & pœnarum inter bonos malosque in hac vita justa distributio. V. Sententia communis & publica de animarum immortalitate. VI. Doctrina de proborum hominum præmiis & felicitate, post mortem in Campo Elysio sive Plutonis aulâ subterranea perfruen-
endis

III. Is hafwet/wårt norffa haf och österhafwet/ hwartissen drifwer som stora bång mot stränderne och står högre än landet.

IV. Atles bångz issuga furustrån.

V. Österhafwets stora och många troker/ skärat och flippar/ liagrandes som thopwicklade drakar och ormar.

VI. Is hafwets siadigwarans de beteckning af tis / som förbiuder dem seglandom längre att fara

VII. Malsströmen eller Agronden / som alla haafs och strömars ursprung är.

VIII. Jordenes ända / tylåne gre kan ingen komma.

IX. Atles bång / som och kallas de öfwerbornes och Riphæls bårngen / hwilla inhärfwa våra Asparlundar eller Elysios-wall / som en boga eller theater.

X. Sunda och friska lufft.

XI. Höga ålder och sunda kropp.

XII. Norstjärnans stående nästan mit öfwer Jwänarenas hufwuden.

Sedan följa dessa teken som alla Historier bewisna hos oss än i dag ståas / fast de hafwa kunnat lättas re förändras genom tiden / som är

I. Thors regemente / den af våra fäder högt dyrkades.

II. Minnur och hans Radamens lagar / Rättegångar och domande

III. De 3 wådningar som skedd de från Radamennen til Minnur och frå Minnur til Thor.

IV. De godas lön och ondass straff öfwer iorden.

V. Våra faders algemene tro om stålarnas odödeligheet.

VI.

VI. Om de godas lön effter döden i Glesis-wal eller valhal som war under iorden.

VII. Om de ondas straff i Niflheim effter döden.

VIII. Om Tyreas, som skades for den högste och wisaste guden och spåman.

IX. De yfwerbornes gismilde heet.

X. Odens 12. Prester.

XI. yfwerbornes gripar/som grepo de Indianiske drakar.

XII. Sadurs eller Lokes band uthi detta norrska Saturniske haf wid en klippa. Den som af så många säkra och wiså teken intet kan nu se Kimes land / utan inbils-lar sig wara stadder i Glesis-wal i ett stadigt lius / och intet wil wetta hwad Kimesland en gång är : han hafwer wissertigen blifwit af Solens Glys sniöblind / och så Kimsat utan och innan att han aldrig råkar ut af Kimmernas Kimmoga mörker.

endis. VII. Deque improborum pænis in Niphulheimio post mortem luendis. VIII. Tiresiæ Deorum sapientissimi & omnium vatum Coryphæi proluxa celebratio. IX. Hyperboreorum hospitalitas & munificentia: X. Duodecim sacerdotes Odini. XI. Griphi hyperboreorum in divites illos Draconum Indicorū nidos involantes, indeq; ungues bene deauratos per intervalla temporum referentes; XII. Saturni live Lochi ad quendam maris Chronii scopulum alligati vincula. Quibus denique hi radii ad tenebras, quæ veræ Cimmeriorum patriæ ad spectum ante hac impedierunt, discutendas minus sufficiunt, eos sanè tenebris suis relinquimus. Aut si forte Campos Elysios una cum ætherea luce à se solis teneri putant, videant quæsumus ne jubare nimio præstricti & occæcati multo sese crassioribus, quam sunt hæ Cimmeriæ Cimmeriorum, tenebris involvant.

CAP. XXIV.

Om vårt Lands namn Swearike.

§. I.

Iag kommer nu ytterst at indras i ga detta namnet Swearike / emådan det är det senaste / som landet och des folk är gifwit / ty uti de Gråfers och andras gamlas skrifter nämnes intet Swear eller Swearike / för än emot vår Frälsares J. Christi tid / och hafwer detta namnet sedan nestan så som utplånat alla de andra gamla namnen / och således detta nu allenast blifwit behållet. De af alla som Sveriges rike wid Christi tid hafwa beskrifwit gör det ingen båt tre än Corn Tacitus uti sin Germania. Hvilken wij wilja oss föreslaga och widare lius gifwa af andra

CAP. XXIV.

De Sveviâ, Patriæ nostræ nomine maxime solenni.

§. I.

Inter patriæ nostræ nomina, locum potestimum SVEVIÆ damus, quoniam huic regioni gentique post reliqua illud obligisse videmus: namque in Græcorum & aliorum veterum Scriptorum monumentis, haud ita longe ante Christi tempora solum legitur; verum semel receptum reliqua sic abolevit, ut hoc uno Scriptores sibi utendum duxerint. Inter omnes autem qui de veteri Sveviâ aliquid commentati sunt, facile eminet Corn. Tacitus in libro de Mor: Germ: cui proinde ex Scriptoribus illo & antiquioribus & recentioribus lucis aliquid affert

afferre in animū induximus in quo negotio ante omnia putamus attendendum esse ad peculiare illud Corn. Taciti institutum quo Sreviam & Germaniam simul atque eadem operā sibi describendas sumpsit. Etenim 1. Sub uno Germaniæ nomine, quod nihilominus origine Sveonicum esse in Cap. 12. §. 2. pag. 451. probavimus, & partim hoc in loco partim in sequentibus amplius probatori sumus, Sveviam (patriam nostram) & Germaniam limitibus suis usque ad Galliam, Danubium & Rhenum extensam complectitur: id quod à Cloverio, qui in Germaniā suā Corn. Tacitum datā operā explicandum sibi delegit, quoque observatum & probatum cernimus.

2. A libri initio usque ad Cap. 28. harum gentium primos conditores, mores, vestimentorum genera, instituta militaria, cultum agrorum, idololatriam & hujus generis alia complura recenset, quorum partem maximam, jure merito nostram facimus, propterea quod Legibus, Historiis, moribusque apud nos olim hodieque vigentibus pleraque illorum comprehensa videmus; cum interim ex adverso talium rerum in Germaniā aut nullum usquam vestigium exstiterit, aut si forte aliquando ullum exstitit, jampridem sit abolitum atque delictum. De qua re ad finem Capituli plura addemus.

3. Gentes ac Regiones facto ab australibus initio, indeque ad ultimum septentrionem pergendo enumerat, Germaniam Sveoniamque in duas simul partes, Orientalem & Occidentalem, dividens. Ab hac initium scriptionis suæ facturum pro termino Rhenum arripit, & narrationis suæ seriem pertexens usque ad Jutiam, capite demum 34 eandem his verbis claudit: *Haec lenus in occidentem Germaniam novimus. Ne autem obscurum esset, quorsum inde concedere vellet, En! protinus alia: in septentrionem ingenti flexu redit.* Quis autem ingens ille flexus

dra som nest för honom i hans tid / och nest efter honom lefde. Men man måste achta först Taciti are och sätt / huru han Sverige tillika med Tyskland beskriver; nemligen först att han under detsamma net Germanheim / som egentligen kommer Sverige til och år c. 12. fol. 451. bewist / och än här och flerstädes frambättre wissas skal / infattar både Sverige och Tyskland in til Frankrike / lyckandes wed de två stora strömar Donau och Rhen, hwilket och Cluverius i sin Germania, som inkom hafwer tagit sig Tacitum fört at förklara / medgifwer.

2. Sedan förmler Tacitus ifrån 1. cap. til det 28. f. 652. i gemen / om begge dese landz första säder / seder / flådräcker / krigs ordningar / åkerbruk / afguderij och mera sådant / hwilket doch större delen kommer oss till / så at wit än i dag kunna witna af våra gamla lagar / och skrifter och seder at detta varit fordom och ännu i dag hoos oss i bruk / men i Tyskland antingen aldrig varit eller och långesedan utur bruk kommit. Hwillet wij korteligen skola utföra wid endan på detta Capitel.

3. Måste man sedan grant achta / att han begynner uprekna alla slags folk och land ifrån söder til norr / doch skiffandes Tyskland mid Sverige lika som i 2 delar wäster oc öster / begynnandes således först af den wästre sidan wid Rhen, f. 653. lycktar han f. 669. c. 34. wid Jutland / sesandes. Hættis hafwa wij beskriwit Germanheims wästre del: där ifrån går han til norr / såjandes. Med en meckra stor wist tröter hafwet eller landet sig in til nordan. Med hwilket mäcka klara teken han beskriwer Sverige och des östersid / som är den stora fro

fuga

Aaa A inde

Fuga wiffan af westerhafwet som infattar Sverige / och kan intet til annat land lämpas. När han hafwer lyckat hela wäster sidan och des norre del c. 41. f. 681. Sluter han med dessa ord: Och detta är Sweriges del som längst bort är belägg. Sedan begynner han östersidan af Germanheim med dessa ord: Sålom jag nåst tilförennde folgte Rhenströmen up å: / så wil jag nu följa Donau flöden (den som är i öster) upföre. Kommer så åter til öster sidan i Sverige och sluter så c. 45. f. 689 des land med dessa orden. Womde Ew nsta år ut annat haaf dede och stilla stående / (liffhafwet) hwar med wården hon lichter och hafwer sin anda. här är Sweriges enda. Sedan går Tacitus f. 692. på öster sidan om Sweriges haaf til Estarna och Finnarna / hwar med han lycktar sit hela Germanheim / hwilka han twiflar wara af det slags folk och språk.

4. Wiste man och achta när man läser Tacitum och iåmuförer honom med Casare och de andra / at man skiller åt Folkens namn och gamla säten / och intet blans dar dem med dem / som foro utur sit land att friga med de Romarier / eller andra / och at hielpa sina grannar som Tacitus sielf beskriuer c. 14. f. 624. såjandes. Der något land har lång fred så draga des unga Swenner ut til andra land / hwilket är betungat med frig / til att hielpa dem / ty freden är dem obehagelig / och de wista gärna genom manligheter komma i wårlden fram. Sedan at man actar de rummen / som något folk först besutto / och sedan andra inbesutto / som ses af Tac. i hans annal l. 13. f. 899. att Emsboarnas land besutto firdom Chamavi, der efter Tubanti, och sedan Ulippii. Dersföre måste man oc skilla emellan Longobardernas sätet i Sverige / och det de foro igenom Tyskland och omsider satte sig i Italien, hwar

nomina sua unà cum dominis mutaverunt. Cujus rei exemplum habet Tacitus Ann. 13. c. 55. *Ansibariorum*, inquit, *arva quondam Chamavorum*,

in septentrionem, nisi litora, mare Balticum, hoc est, incurvatum illum Oceani sinum ambientia, frustra apud alios quam Sveonas quærenda? Hac igitur Germaniæ occidentali, illiusq; in Septentrionem flexus descriptione finita, rursum ad alia aditum sibi parat in Cap. 41. his verbis: *Et hac quidem pars Svevorum in secretiora, id est, longinquiora Germaniæ porrigitur.* Post illa partem Germaniæ orientalem adgressus ita fatur: *quo modo paulo ante Rhenum, sic nunc Danubium sequar, versus orientem puta; & ad orientalem Sveviæ partem demum perveniens rursus Historiam suam in cap. 45 abrumpt in hunc modum: Trans Svionar aliud mare, pigrum, ac prope immotum, quo cingi cludique terrarum orbem fides est: item, illuc usque (et fama vera) tantum natura. Hic Sveviæ finis.* Persequitur inde in maris Svevici litore orientali gentes & Æstorum & Finnorum, cumque his Germaniæ descriptionem claudit, & utrum Germanis lingua vel origine accensenda sint, dubitat.

4. Cum Iul: Casare quoque & aliis scriptoribus collatus hic noster, non minus ac reliqui summâ lectoris diligentia & iudicio egebit in populorum Nominibus ac sedibus antiquissimis aut recentioribus discernendis: ne forte homines in verâ patriâ suâ constituti, cum illis qui extrapatriæ suæ limites egressi, ad certamina cum Romanis aliisque miscenda, nonnumquam etiam ad opem vicinis ferendam properaverunt, confundantur. Huic cautioni ansam præbuit ipse Tacitus cap. 14. §. 4. *Si civitas, inquit, in quâ orti sunt, longa pace & otio torpeat, plerique nobilium adolescentium petunt ultro eas nationes, quæ tum bellum aliquod gerunt: quia & ingrata genti quies & facilius inter ancipitia clarescunt.* Nec minus in horum omnium lectione attentos esse decebit, quoties loca regionesq; obvenerint, quæ pulsas veteribus incolis,

mox *Tubantum*, & *post Usipiorum fuerunt*. Pari modo *secernendæ* veniunt à Longobardorum vera patriâ inter Sveonas, eorundemque sedes in Germaniâ, ut & in Italia, quarum hæc postrema regionem integram à Longobardis Longobardiam dictam habet; non secus ac Normannia Galliarum regio, expeditionis à Normannis id est Sveonibus, Norvagus Danisque olim in Galliam factæ memoriam adhuc servat. Idem denique sentiendum de Svevis sive Sveonibus in auxilium profectis vicinæ sibi Germaniæ novæ bello cum finitimis gentibus, post etiam cum julio Cæsare implicatæ, eaque occasione utentibus ad sedes sibi parandas in Svevia Germaniæ recentis regione in quâ hodieque Svevi atque Helvetii, alias Svizzeri dicti habitant. Inque eâ re suffragantem nobis habemus Cluverium, inter veros Svevos, & eorum colonos passim sedes sibi quærentes probè distinguentem, utut in generali totius Sveviæ aut Sveoniæ descriptione aliquid humani, quod mox pluribus verbis declarandum veniet, passus sit.

§. Nec prætereundum videtur quod Taciti liber de moribus Germanorum à Lipsio, & à Cluverio diversa ratione editus sit, quorum hic illo in locis nonnullis felicior fuisse videtur, eo quod locis in hoc nostro Septentrione occurrentibus aptius respondeat. In hac equidem brevitate & festinatione summa, exemplum unum instar omnium esse poterit: Cluverius inter urbes maritimas Svevorum, Sithonum recenset, & mox mare pigrum ad Sveviæ finem; Lipsius autem Æsthyones inter Svevos gentemque Sitronum sed perperam constituit.

§. II. Super sedendum forte alicui videretur enumeratione populorum a Tacito in Germaniâ novâ positorum, propterea quod Cluverius Danubium inter, Rhenum atque

hvar deras land än kallas Longobardia och Lombardi: Äfven så emellan vårt Normande-land / af hvilka våra fäder med Norske och Danste gjorde uttog och satte sig i Frankrike aff hvilka ett land i Frankrike blef sedan kallat Normandia och än i dag kallas Normandi. Äfven så och skiltis Swearike och des folk / som for ut och wille hielva sina grannar i Tyskland mot Kersaren Julium, och en tid der effter satte sig neder i det land / som kallades Helvetia och der om kring / hwilket land af dem blef sedan kallat Quatuorland (Svevia) och folket Svaber och Swaber hwilket och Cluverus l. 3. c. f. 16. wiser skiltandes emellan de rätta Suear och de / som sedan sig här och där satte; fast han något far wil em de Swenskas hela lands beskriwning / der wij råte nu wisa skolom.

§. Det är och achtandes at af Tacito äro 2. slags skriffter om Germanheim i luset utgångne; Lipsii och Cluverii. Clavern är i some bättre än Lipsii, ty hon swarar rättare mot några orter / som än i dag här nor at finnas: til exempel där som de Swenskas städer beskriwas wara belagne rät in wed stön / nämnes och Sigtuna / och stroyder effter skrifwes att der döda hafwet är Sweriges ända / där som i Lipsii utgångne skriffte Ästarna beskriwes emellan de Swenska och Sigtuna boarne.

§. II. Wij behöfde wäl nu intet at gå til de folken som Tacitus upräknar i Tyskland (Nova Germania) emåden Cluverius dem / som liggia emellan Rhen och Dona och Elyen måstedelen temligen rätt effter allas skriffter hafwer til sina rum ställt / utan strax stiga til at förklara de folken som

Albim, omnes eos veris suis locis reddiderit, ut proinde majus operæ futurum esset pretium, si

som komma Sverige til. Men på det man klarare må se Taciti sätt att skrifa och igenfinna Sveriges gamla gränzar och folk / willa wi forteligen uprepa alla folkens och des land från söder på väster sidan alt in til nor.

1. Uppräknar Tacitus längst söder Helvitarna boendes emellan Harfvald, floden Rhen och Mæn se 2. Taf. 2. Fig. 46. h. gr. 30. midd. som kallas i dag Suiker.

2. Öfwan dem sätter han Boiehem / som liggia under 50. h. gr. hwilket behåller sit namn än i dag Bamen.

3. Sedan fölter Tacitus Rhenströmen at i väster och nämner Treveros, som i dag och behålla sitt nam och kallas Trir under 50. h. gr. 28. Midd. och der hos Nervios, som några mena wara Oude Nard.

4. Sielfwa stranden af floden Rhen säger Tacitus bebo Vengiones, Triboci och Nemetes. Hwad dessa i dag kallas / twissa de lärda om se 51. h. gr. 23. midd.

5. Der näst nämner han Ubios och så Batavos, hwilka i dag kallas Hollander under 52. högdz grad 22. middagz lin. och här hos Mattiacos, som de mena nu kallas Marburg.

6. När Tacitus således hafwer följdt hela Rhenströmen in til hafwet / kommer han längre nor / doch alt wid västresidan / såjandes: ligger bort utom dessa begynda Catterna hafwa sit säte uti Harfvald den stora stogen och icke wed de morasiga och lågre orter / samde andra inwånare i Östland innehafwa. ty hos dem så äro här och där backar och kullar / och inbegriper hela den stora Harfvals stogen / dessa slags folk / så at han begyinner deras land så och lyftrar det. Detta slagz folk synes större delen af Östland innehafte / hwilket wises af des gränzer, så och der af / at Tacitus widlyffteligen beskriwer

confestim & sine mora accessum faceremus ad gentes eas quas nos ex istis omnibus Sveoniæ nostræ vindicare constituimus. Verum ut legentibus familiarior evadat scriptionis ratio & modus à Tacito adhibitus, atque etiam secundum illum facilior ad gentes singulas regionumque limites via pateri possit, omnes e Taciti libro populos repetere præstabit, inprimis autem eos quos ille in parte Germaniæ suæ occidentali, & quidem a meridie versus septentrionem serie non interrupta enumerat.

1. *Helvetios* (*Helwiterna*) lyfva Herciniæ fluminibusque Rheno & Mæno, ad latit: gr. 46. & long. gr. 30, in Tab. 2. Fig. 2. comprehensos, vulgo nunc *Svitzeros* dictos.

2. *Bojohæmos* ad latit: grad. 50 positos, quorum regio priscum nomen *Bohæmiæ* adhuc retinet.

3. Inde juxta Rhenum paululum ad occidentem declinando *Treveros* ad latit: gr. 50, & longit: gr. 28. quorum metropolis hodie *Erier* / *Augusta Trevirorum* appellatur; ac prope hos, *Nervios*, quorum urbem nonnulli hoc tempore *Oude-Narde* vocant.

4. Ad *Rheni ripas*, *Vangiones*, *Triboccos* & *Nemetes*, de quorum nominibus recentioribus, docti inter sese adhuc litigant: sit tamen esse videntur ad latit: grad. 57. & long. grad. 23.

5. *Ubios* & inde *Batavos* quos nostra tempora *Hollandos* vocant & ad latit: grad: 52. & long. grad. 22. constituit. Post hos, *Mattiacos*, qui nunc *Marpurgenses* esse creduntur:

6. His ita secundum *Rheni ripas*, usque ad illius ostia recensitis, fit progressio versus septentrionem ita tamen ut limites partis Germaniæ occidentalis nullo modo excedantur: ita enim Tacit: cap. 30.

Ultra hos Catti initium sedis ab Hercynio saltu incoant, non ita effusis ac palustribus locis, ut cætera civitates, in quas Germania patefcit. Durant siquidem colles paulatimque rarefcunt: & Cattos suo saltus Hercynius prosequitur simul atque deponit. Hi quidem maximam Germaniæ partem tenuisse videntur eo quod limites tam latè diffuderint, ac tam operose ipsos Tacitus

cirus in c. 30. & 31. describere sustinuerit, at-
tamen sciendum erit totum saltum Hercyni-
um à Cattis solis non fuisse occupatum, sed
partem tantum ejus occidentalem: idque
ut eo facilius percipi queat nonnulla de
Hercyniæ silvæ vastitate præmittenda e-
runt. De eâ vero Jul: Cæsar. de bell: Gall:
Lib. 6. cap. 21. hæc prodidit: *Hujus Hercynia
sylva, quæ supra demonstrata est, latitudo I X dierum iter expe-
ditopatet: non enim aliter finiri potest, neque mensuras itinerum
noverunt. Oritur ab Helvetiorum & Nemetum & Rauracorum
finibus, rectaque fluminis Danubii regione pertinet ad fines Da-
corum & Anartium. Hinc se flectit sinistrorsus diversis à flumine
regionibus, multarumque gentium fines propter magnitudinem
attingit. Neque quisquam est hujus Germaniæ, qui se adisse ad
initium ejus silvæ dicat, quum dierum iter LX processerit, aut
quo ex loco oriatur, acceperit.* Nempè australem sil-
væ partem, juxta Cæsaris verba, tenuerunt
Nemetes, Rauraci & Helvetii Rheni fon-
tium atque Danubii accolæ circa latit: gr.
48. in Tab. 2. Fig. 2. Latitudo quoque
silvæ cum dierum I X itinere confertur, ita
ut eam, in latitudinem, gradus I V patuisse
intelligamus, quo nomine latere suo borea-
li Pomeraniam & Ducatum Megalopolita-
num ad latit: grad: 52. continget. In longi-
tudinem vero L X dierum iter, hoc est, gra-
dus 28. habuisse dicitur, nempe quia ulteri-
us nemo iter hoc, illa tempestate explorave-
rat, cum interim ad initium ejus silvæ, fa-
tente Cæsare, nemo adhuc pervenisset. At-
qui a Nemetibus juxta Rhenum, ad longit:
grad: 27. habitantibus usque ad Vistulam
fluvium, Germaniæ Sarmatiæque secundum
Mel. l. 3. c. 4. terminum, ut & ad ultima Da-
ciæ & Borystenis loca, gradus 28. numeran-
tur, qui L X illis diebus respondent. Itaque
apud Cæsarem quæ porro leguntur de silva
sinistrorsus sese flectente multarumque re-
gionum fines attingente, ea sine dubio Polo-
niam, nec non Moschoviam usque ad flu-
men Obium excurrentem concernunt: per-
petuam enim per hæc loca omnia sylvam o-
lim sese extendisse, utut his temporibus pas-
sim

wer deras myckenheet af solf /
manligheet och seder / som låsas
kan i hans 30. och 31. Capitel.
doch moesse man inter här förstå at
dessa Catterna innehade hela den
skogen Harkwald utan den västre
delen. Och på detta moete vara
klårare / vilka wij först tilse den
na skogens storlek. Reysaren Jul-
ius uti sin boof de Bell. Gall. l. 8.
c. 21. f. 160. siger / att denna sko-
gen Harkwald är 9. dagzresor bred / för den /
som fort refer der öfver / och på annat sätt
måta de intet sina wägar. Den na skog be-
gynnes hoos de Helvitar, Nemerer och Rau-
racer, och sedan följandes ända rätt fram
Donau strömen in til de Dacers ända och
Anarter. Sedan böjer skogen sig på vän-
ster genom åtfylliga landskap / som ligga
ifrån floden donau, och går til många
landzändar. Icke heller fins någon i Tysland
som säger sig wetta begynnelsen på honom
fast han hade rest 60. dagzresor / icke heller
kunat sät kundskap i hwad landskap han
uprinner. Göder sidan på denna
skog wiser nu Reysaren Julius
wara de Nemeters, Rauracers
och Helvitar land / hwilka lågo
wid Rens begyndelse / så och flo-
den Donau, hwilka orter äro
under den 48. wid pas högdz gra-
den / som ses af 2. T. 2. Fig.
Skogens Bred säger Reysaren
wara 9. dagzresor hwilket gör 4-
grader och stiger / så in mot
Pomeren och Mecklenburg wid
österhafwer under 52. högdz gra-
den. Längden säger han vara
60. dagz leder / det är / 28. gra-
der / så långt som de då hade för-
sökt henne / fast de inter än då
hade råfadt ändan. Ifrån de Ne-
meters land wid Ren floden under
den 27. middagslinien in til floden
Wessel som stiler Tysland ifrån de Sar-
mater effter P. Mel. ord l. 3. c. 4. så
och in til den Dacers landskaps oc
floden Borystenis ända / så är det
just 28gr. der efter säger Reysaren /
att skogen går på vänster handen
genom många land / hwilka inga
andra äro / än Wäland / Rys-
land alt up til floden Obium. Ty
af alla des lands beskrifwarer fin-
ner man detta warit firdom alt en

skog / fast han nu är mycket utbyggd. Denna skogs rätta namn / så och en stor del af honom är än behållin uti Brunswijter land och kallas Hartzwald, der och en stad är liggandes i Skogen benämnd Hartzburg. Eliest äro här och där flera skogar anmärkades af Hartzwald beholdna / så som fring Behmen Behemwald, uti Turingen Dyringe-wald. Ut i denna västredelen / som är emellan Bemen och de nedrigare ländder / som ligga mot Fristland och Holland / lutto Catterna. Och finnes icke allenast namn effter dem uti Hessen och Turingen hwilka land äro emellan Veler och Elvan belagne de Cluverius l. 3. c. 1. f. 15. gibr allenast til Catter, utan deras säte war och mera söder in mot Ren / som Tacitus nogsampt påpekar / där som bågge landskapet Katzeellenbogen ofwan och nedan Ren finnes / så och Casel wid Ren / och Casel wid Kinigshoden / Katzbak. Ut i Edus förstendomen wid Ren Caizer. Caizer, Kaimik, Kaslerp, Katingau: In mot Bemen i Phalz är Katzwang, Katzdorf, Catzberg, Catzenhaumer. Ut i Meissen är Katzeben, Katzwitz Katzendorf, Katze, Katzen Cizen, Katzitz Catzeier, Katzen nordanom Eluen. Ut i Thuringe wald är Katzenham mer Katten pje, Katzenfod, Katz, Nordan om Bemen är Katzlar, Katzbak en ää / Katzdorf. Ut i Hessen är Katzel, Katzenada, Katzeheide, Katzvineel, Katter Kattersberg Katzegrab. Ut i Brunswijts södre del Katzelemborg. Katzenfau Hilla alla finnes uti Blaus, Jansons Ortelii och andras Taslor. Är så nog klart at dessa Catter esster Taciti ord hafwa upfylde Hatzwald wästan til om Bemer land. Och är det til märktandes / att där något folk sordom hafwa sättat / så äro och deras byars namn mera til finnandes effter dem nemde / på den ortende hafwa hast fit fastare säte / än die the hafwa flyttat / och en länge wistads. Man skal och det finna / att uti det ena landskapet lycktas deras städer och / byar mera på ett särdeles ord än uti ett annat: såsom hoos och här i

sim excisa & in magnificarum urbium agrorumque fundos conversa sit, omnes Geographi agnoscunt. Nomen autem vetus parsejus residua in Ducatu Brunswicensi, tantum servat, quæ Hartzwald / h. e. sylva Hercynia, in qua urbs est Hartzburg / appellatur. Plures silvæ hujus partes aliis in locis conspicuæ sunt, præsertim circa Bohemiam, quam Fehmerwald / h. e. Bohemicus saltus ambit, & in Turingiâ, ubi Dyringerwald / Turingius saltus adhuc superest. Quidquid autem sylvæ occidentalis inter Bohemiam & inferioris Germaniæ regiones Frisiam & Hollandiam intercedere poterat, id Catti olim tenuerunt. In cujus rei memoriam Cattorum nomen, non tantum in plurimis Hassiæ & Turingiæ locis, inter Visurgim & Albim fluvios, quibus solis Cluverius Lib. 3. cap. 1. pag. 15. Cattos completitur, reliquum mansit, sed etiam versus meridiem, haud ita procul à Rheno, quod & Tacitus innuere videtur, satis adhuc est frequens: intueamur modo ambas ditio-

nes Katzenelloburgenses, ad atramque Rheni ripam; Catfulam item ad Rhenum, & aliam Catfulam ad Rednitzam fl: necnon Catzbackium. Præterea in Archiepisc: Colonensi Catzelam, Cassulam, Katwicum, Katstorpium & Cattin-gam. In palatinatu juxta Bohemiam, Castvangiam, Katzdorfium, Catzbergam, & Catzenhammeriam in Misiia, Catzeliam, Katzvilam, Katzendorfium, Catziam, Catanejam, Catzenam, Katzi Zium, Catzeieram, Cattiam. Ad septentrionalem Albis fl: ripam in saltu Turingico, Catzenhammeriam, Catzenhytam, Catzenum fl: & Catziam. Ad borealem quoque Bohemia partem, Catzlariam Katzbac-kium amnem, Katzdorfium. In Hassia Catzulam, Catzeradam, Catzebeidam, Katzwinkeliam, Catteriam, Cattersbergam, Cattegravium. In Ducatu Brunsvicensi parte australi Cattelembutgum & Cattengfoam; qua omnia Blavius, lausonius, Ortelius & alii in map-pis suis Geogr: exhibent. Nullam igitur amplius nobis superesse potest dubium, quin Catti, ut Tacitus verè prodidit, occidentalem illam Herciniæ silvæ partem olim opleverint. Iuxta hæc observari quoque merebitur, quod non solum vera & antiqua populi alicujus sedes & patria, præ locis re-cens

eens occupatis, incolarum suorum nomen multo frequentius referat; sed etiam quod singulis regionibus peculiare quædam talium nominum terminationes ut plurimum in usu sint. Itaque Uplandi nostri in fine nominum urbibus aut pagis impositorum *By/ Stad/ Tuna & Backa* amant. In Centum-pago Atlantico pleraque locorum nomina in *Ingæ* desinunt. Sudermanni *Hytta/ Dalarenses Arpe/ Arff/ & Tecte.* Westrogothi *Tompta/ Rüd/ Rüd/ Torp/ Gård/ & Hult;* Wermelandi *Rüd/ Säter/ Marfen.* Ostrogothi *Rum/ Måla/ Heim/ & Verna;* Smalandi *Rüd/ & Rüp.* Dani *Rup;* Jutæ & Hollati *Roege;* Wittenbergenses in Germania *Heim & Ing;* Svevi in Germania *Rüd;* Hennebergenses & Valdecenses *Hausen;* Hassi *Råda;* Misnenses, Rugii & Moravi *Th;* Bavari *Bach & Haus;* Benthemenses *Kamp* sibi elegerunt. Quæ res eruditorum iudicio, ad populorum aliorum ab aliis, vel etiam communem plurimum originem ostendendam magno nobis adjumento esse poterit.

7. A *Cattis* ad *Uspios & Tenceros* Tacitus cap. 32. progreditur & *Rheni alveo terminat.* Horum nomina minus equidem frequenter in locorum nominibus occurrunt: nam præter *Usum* fluvium in Archiep: Treverensi, pagumq; nomine *Usam,* & in horum vicinia *Petterwald* nemus *Pettium* una cum *Pettendorfio,* ex quibus forte conflatum est nomen *Uspetum,* nihil invenire adhuc quivimus. In Veteravia tamen regione his satis propinqua flumen est *Ußium,* & urbs quædam *Ußingia* ad latit gr. 22. & long: gr. 23.

8. *Tenceri* quoque deficiunt, nisi quod in Episc: Monasteriensi, ad Rhenum habeatur *Tekelenburgum,* & in Palatinatu *Tenkenheimium.* Neque mirum tam exiguam nominis eorum memoriam nunc superesse, cum testetur Cæsar

de B. Gall. L4. c. 4. eos *Svevorum vim complures annos sustinuisse,* ad extremum tamen

Upland hystas de på *By, Stad, Tuna och Backa.* *Byhi* Atlandja härad på *Ingæ.* *Byhi* Edermanland på *Hytta.* *Byhi* Dalarna på *Arpe, Arf och Tekte.* *Byhi* Västergötland på *Tomta, Ryd eller Rüd, Torp, Gård, Hult.* Wermeland på *Råd, Säter, Marken.* Östergötland på *Rum, Måla, Heim, Verna.* Smaland på *Ryd och Rüb.* Danmark på *Rup.* Och Jutland och Holsteen på *Kege.* *Byhi* Wittenberg i *Thysland* på *Heim och Ing.* *Byhi* Sva-ben på *Rid.* *Byhi* Heuneberg och Wald och på *Hausen.* *Byhi* Hesse sen på *Råda.* *Byhi* Meisen och Rügen och Mähren på *itz.* uti *Bejeren* på *Back och Haus.* *Byhi* Bentheim på *Camp.* Hvilket efter de Lärds bewittande gifwer ett stort ståt / hvilket folk äro ifrån hwar andra komme eller hafwa varit af ett ursprung.

7. Från Catterna kommer Tacitus till Uspios och Tenceros c. l. 32. hvilka han säger hafva sin landzända wid Rensströmen. Efter dessa kan iag intet finna många orters namn behåldne / utan allena Ule flod wid Trier landskap och byn Ule, och der hoos strax Pete-vald och Petteldorf / af hvilkas bägge namn ordet Uspette kan ske är thopsatt. I landskapet Veterau som ligger strax där in til / är och en flod benämnd Uß, och en stad Ußingen, se 22. högd-grad. 23. mid.

8. Efuen så kan iag intet finna någon likuelse til Tenceros, där icke det är Teklenburg i Münsterland / som ligger wid Ren och Tenkenheim i Phalz; hvilket intet är undrandes emedan Rensaren Julius i sin 4 book säger / att de Swenska hafwa tagat dessa genom hela Thysland / så att de omsider hafwa satte sig wid Rhen se 52. h. gr. 24. mid.

9. Of

9. Om man dessa längre nor
sätter han Bructeros, til hvilkas
landskap han säger föräldras Chama-
vena och Angrivarena skulle hafwa
bostyttat. Bructerosas land är Bruc-
kenswisk, som nu kallas Bruns-
wisk / där dessa orter finnas /
som är Bruckesberg, Bruckswald, Bru-
chegrave, Brukebusen, Brakenses, Bru-
ken, Braukel, Brokbelie, Bruckebuss
Bruckstein. Hvilka ligga på båda
sidor om floden Ems (Amasis)
under 53. h. gr. 24. middagst.
Ac uti dessa land skulle sig hafwa
satt de Angrivarer, wises och lan-
dets namn än behållit Angeren,
och där in wed staden / Engern.

10. Chamaverna synes hafwa
bode wid Eluen och in til Oder,
emådan dessa namn där finnas
som är landet Chamme, Old, Gamme,
Nou Gamme in wed Chamaburg (Ham-
burg) sedan wid Nisa flod i Slesien
är Kamentz, Kamnig. Wit Pomeran
Camin. Wit Salastod. i Meisen är
Kameburg, Kamberg, och ett landskap
Kammenz.

11. Länger nor om dessa säger
Tacitus att Dulgibini och Casuarij
fluta landet, nemligen til Östers-
sien. Hvad Dulgibini äro för
slags folk / finna de lärda intet / som
ses af deras notis til Tacitum: icke
heller har jag funnat något tekn til
deras sätte råka. Men Casuvarer fin-
ner man särdeles i Holsten och
Jutland / oc alltsådes in wed Me-
sienburg och Pomeran / där ham-
nar och wisar äro / ty än i dag ka-
llas de Casuvarer, Witar och Weringar,
de som aceta båarna wid stökan-
ten / der fienden kan landstiga eller
hafwa hamn. I Pomeran finnes
Varin, Varnemunde, Kassin och sedan
Cassuben. På Rügen Cassevar och
Cassewitz. Men särdeles i hela Hol-
sten och Jutland är ifrån seder rå-
nandes til nor Kasselatke, Kassevar, Kas-
selo, Varder, Kasseles, Kassou, Kasseha-
gen, Kassedorp, Varendorp, Cassen Var-
der, Kassebergen, Kassenord Kassevard
Kasseberg och Vneklippan på Helgeland,
Kassemark, Varinschoft, Kassemoes,
Vardin, Cassve, Kassestrup, Varedom
Kassin, Kassum, Kasted, Kassel, Kas-
berg, Kasvoar.

agris expulsos, & multis locis Germaniæ triennium
vagatos ad Rhenum pervenisse; inspicatur mo-
do latit: gr. 52 & long. gr. 24.

9. Supra hos septentrionem versus Ta-
citus c. 33. Bructeros esse ait, quo tunc Cha-
mavi & Angrivari quoque immigrasse narrabantur.
Bructeris vero Bruchenvicenses, vulgo Bruns-
wicenses respondent, apud quos est mons
Bructerus, Bruchwaldia, Bruchs gravium, Bruc-
bussum, Bruchensenia, Bruchia, Brauchelia, Broc-
belia, Bruchebussum, Bruchsteinium, cis & ultra
Amisiam flumen, ad latit. gr. 53. & long.
gr. 24. Iohis quoque locis Angrivarios aliquan-
do confedisse, Angaria regionis, urbisque
Engerie nomina non obscure innuunt.

10. Chamavi Albim inter & Oderam
fluvios, sedem suam habuisse videntur:
namque regio ibi Chamnia vetus atque nova, in vicinia Chama-
burgi (Hamburgi) conspicitur. Inde prope Nisam fl. Silesia
Chamenia, Chamnigum. In Pomerania Camminum.
Iuxta Salam fl. Misnia Chameburgium, Chamberga, &
integra regio Chamenitia.

11. Hos, inquit Tacitus c. 34. à tergo clu-
dunt Dulgibini & Casuarii, qui quoque ad ma-
re Balthicum quam proxime accedunt. Dul-
gibinos à nemine adhuc investigari potuisse
facile concedunt, qui C. Tacito, commen-
tationes suas adjecerunt: Etiam nos gens ista
prorsus fugit; sed Casuvari in Holsatia, lu-
tia, Ducatu Megapolitano & Pomerania
sine dubio habitaverunt, maximè vero ad
harum regionum portus, sinus, fluminum-
que ostia. Qui enim pyrarum ad deregen-
dashostium vel piratarum naves, in litori-
bus excitari solitarum curam agunt, hi
Chaswärrar / Witar & Weringar dicuntur.
In Pomerania igitur numerantur, Varinnum, Varnemunda
Castinum & Castubia. In Rugia insula Cassevaria & Casse-
vizium. In Holsatia vero & Jutia facta a locis australibus ad
septentrionalia enumeratione Chasselackia, Chassevaria,
Casseloa, Varderica, Casselevia, Cassovia, Chassehaga,
Chassedorpium, Varendorpium, Cassenia, Varderica,
Chasseberga, Cassenora, Cassevardia, Casseberga, & Wi-
tenfis scopulus in Heligalandia Cassemarchia, Varnishofvium
Cassemolia, Vardinum, Cassoa, Cassestruvium, Varredom-
mia, Cassinum, Cassomum, Castadium, Caslebia, Calber-
ga. Calvaria.

12. *Chamavos*, ait Tacitus loc cit: a fronte Frisii excis-
piunt. Majoribus Minoribusque Frisiis vocabulum est, ex modo
viriis. Vtraque nationes usque ad Oceanum Rheno prae-
ambuntque immensos in super lacus & Romanis classibus naviga-
tis. Frisiorum nomen adhuc superstes est, Oc-
cidentalium & orientalium, ad latit: gr. 53.
& long gr. 23. septentrionaliumque, ad latit
grad: 55. & longit: grad: 28. His quoque
descriptionem partis Germaniae occiden-
talis finit Tacitus, *Hactenus*, inquit, in occiden-
tem Germaniam novimus.

13. Ab his ad septentrionem, nempe cir-
cum mare Balthicum in Sveoniam Tacitus
c. 35. perexit, in *Septentrionem*, inquit,
ingenti flexu redit. De continenti terra potius
quam de mari hunc flexum utut ambobus in
Tab. 2. Fig. 2. flexus satis ingens con-
veniat, capiendum esse, orationis sequela
probat: de Germania enim terra sermo illi
ante fait, cujus haec continuatio quaedam est;
Ac primo statim Caucorum gens, quamquam incipiat
à Frisii, ac partem litoris occupet, omnium quas ex-
posui gentium lateribus obtenditur, donec in *Cattos* us-
que sinuetur. *Caucos* vero ad utrumque maris
Balthicilitus, hoc est, in infima Sveonia, in
Dania, in Iutia & in Ducatu Mechelenbur-
gico in Germaniam reperire est. Etenim
in Ostrogothia habetur *Cauga Parochia Centumpagi Hanakin-*
densis, & *Kaugi parochia centump: Valkeboensis* & alia rursum
Cauga paroch. Centump: julbergensis. In Westrogothia centum-
pagus est *Coukindensis*, cujus incolae *Jornand: de Goth. Reb.*
c. 3. p. 612. *Cagenos* appellat. In Blekingia *Cangeroda*. In
Smalandia, *Caugius saltus*, *Cangerida*, *Caugius pagus*,
Caugia. In Sialandia *Caugia urbs*, & *Caugestrupum*.
In Iutia, Ducatu *Sleswicensi* & *Holsatia*, *Caugalinum*, *Cau-*
gholmia, *Caugia*, & alia complura loca in *Caugiam* desinen-
tia *CorneCavigia*, *Gotescaugia*, *Oldecugia*, *Newecaugia*,
Langhornecaugia, & his similia. *Holsatia* igitur
una cum *Mechelenburgo* ingentem illom
finem constituent, quo Germania in *Cat-*
tos redire dicitur. Non ignoramus *Ptole-*
maeum lib. 2. c. 11. p. 53. *Cauchos* inter *A-*
mismam & *Visurgim*, sed partem illorum
majorem inter *Visurgim* & *Albim* consti-
tuisse; verum cum tam exigua aut potius
nulla supersint nobis ejus rei indicia, non
dubi-

12. Rätt i mun på lande och
sielfwa stranderna i väster säger

Tacitus, att Griserne bo / både de
större och mindre / hvilka sträcka sig alt
ifrån Rhen och alt wid västerhafvet / så och
några mähta stora hafswitar / som de Ro-
marers stesflotta hafwer seglat förbi.
Deßas Grisers landznanen är än
behållit / såsom ost och väst Fris-
land / under 53. h. gr. 23. midd.
så och nor frisländ / under 55. h.
gr. 28. midd. Här med sluter Ta-
citus Tyslands västres sida såjans
des. Här til hafwa wi återbi oss
Germanheim bebandt alt uti väster.

13. Der ifrån kommer Ta-
citus till nor / nemligen värt
öfverhaaf och Sverige seijandes:
der kommer in til nordan med en mecha
stoor trof eller bogt. Denna trof
förstås häre om sielfwa landet
en om öster hafvet / emedan han
nestför talar om landet *Germanheim*
Churu de begge giora trefliga sto-
ra krockar / som sees af 2. T. 2.
Fig. och begynner han strax det att
widare beskriwa / seijandes:
först äro de Rauters folk / hvilka begynnes
boos de Griser och bebo en deel af hafsstran-
den och sträcka sig fram för alla deßa nest för
beskrifne folk / in til deß de åter böia sig
in til Caterna. Deßa finner man wid
begge österhafwes stränder som
är nederst i Sverige / Danmark /
Jutland oc Westfalen i Tysland.
I Östgötland är *Kaug Soln i Hana-*
kind Hundari. *Kaug Soln i Baltebo*
Hund. *Kaug i Gulberg Hund*. i
Westregötland är *Kaukind Hundari* /
hvilka *Jornand.R. Get c. 3. f. 612.* kallar
Cagenos. I Blekinge är *Kaugerod*. i
Smaland *Kaugshult*, *Kaugrud*, *Kaug-*
by, *Kaugstad*. På Seland är *Koeg-*
stad *Kaugestorp*. Ut Jutland / *Ele-*
wijt och *He sien* är *Kaugelige*,
Kaughels, *Koega* och meka månae som
lykta med *Koega*, som *Korn-Koeg*,
Gotteskoeg, *Oldekoeg*, *Neve Koeg*, *Long-*
horner koeg &c. och är således.
Holsien med Westfalen som
wijser sig in til Caterna. Ut af
Ptol. l. 2. f. 53. seer man honom set-
tia *Cauode* emellan *Ems* och *Weser*
och deras större land emellan *We-*
ser och *Elvan*, men iag finner
der till ringa efterdöme / utan

här utinnan / troor jag mer Tacito, så och Plinio hwilken wtrypfeliggen beskriwer deras land i Sverige af Mälströmin och i Holsten och Sleswisch af det skräkeliga sängta lande in wed hafwet; seifandes lib. 16. cap. 1. *Uti nor are Caucerna wilsta tallas de större och de mindre; där de boe är ett mecka stort hafswalg / der Westerhafwet två gånger om dygnet ohörligen och försträckeligen sig hafwer och glöwer en städse twitzmål wad detta i naturen mån wara; det är en tuitan om der stal wara haf eller watn, ty folket som der boe hafwa up stora bäckar mot hafwet flöd / &c.* med de förra orden beskriwes Sveriges rök af Mälströmen / och med de följande ord Sleswisch Holsten och Brämen och de när liggande orter.

14. *Cheruscos sätter Tacitus c. 36. f. 60. in wed de Catter och Chaucers landz-grensar: och som man ser af Dionel. 54. och 56. Paterculo l. 2. så synnas de hafwa settat emellan Weser och Elvan, men där finnes flera orter nor em Elvan och floden Oder som medgifwa des Säten / een öder om. Såsom Cheruz wid Elwan i Brandenburg / Croßow. Kerusaa, Croßen Görstendörmet wid Oder. Croßensta Croßenlin i Pomeran / Croßedorp, Creutzken, Cherussee flöd / Croße, Krousson och Kretz i Mettenburg.*

15. *Der nest beskriwer han Fosserna (Fosi) hwilka Cluverius wil göra til Saxer (Saxones) utthan skäl bytandes Furi S. O uti A, X uti S, och I uti ONES och setter dem i Jutland: men jag finner der inga; utan i Westgöts land in wed Elwan / är Fosse Hundart Fosi Soten / Fossende, Fosse och Fosseni och tallas den stora Erolberta Fossen uti Hervara Saga Efra-fos, och alla som der bodde bring elfwen kallades fordom Elfgrimar, Elfwingar, Fossar, utaf Strömen som sees i Sagorna. uti Bohuslän der boes / finnes Fossio, Fos, Fossela och Fose. Man ser och utaf Taciti ord som strax följia att Fosserna hafwa bott strax in wed Kiemparna, ty så talar Tacitus: samma stora hafswijt öster-*

dubitamur hic majorem fidem habere Tacito, ut & Plinio, quorum Cauchorum meminit hic partim in Sveonia Charybdis in eis apponens, partim in Holsatia & Ducatu Sleswicensi, de solo illorum ad litus maris valde depresso hanc memorans Lib. 16. c. 1. In septentrione visa nobis gentes Cauchorum, qui majores minoresque appellantur. Vasto ibi meatu bis dierum nocturnumque singularum intervallis, effusus in immensum agitur Oceanus, aeternam operiens rerum natura controversam: dubiumque terra sit an parte in maris: illic misera gens tumulos obtinet altos, aut tribunalia structa manibus ad experimenta altissimi aestus. Quorum priora, ad Caucos in Sveonia, propter Charybdis, posterio: a vero ad Caucos Slesvicenses, Holsatos, Btemenses & his proximos, ob nimis depressos habitatorum fundos referimus.

14. *In Cauchorum (attorumque latere, Tacitus c. 36. Cheruscos ponit. Dio quidem Lib. 54 & 56. una cum Vell; paterc: lib. 2. Cheruscos fluminibus Visurgi Albique concludit; atqui plura sunt loca Albim inter & Oderam quæ Cheruscos ripæ Albis fl. septentrionali vindicent, ubi Cheruzium ad Albim in March: Brandenburgico, Croßovia, Cherusius amnis, Croßonientis Ducatus ad oderam fl: Croßia urbs, Croßelinum in Pomerania, Croßedorpium, Cherusleria, Cheruslus lacus, itemque in Ducatu Megalopolit: Croßia, Croßonia & Cheresia.*

15 *Cheruscis Fosos gentem conterminam facit. Ex his Cluverius Saxonas formare studet, perfacili utiq; , si Diis placet, literarum F in S, O in A, S in X, & I in ONES mutatione, eolq; Jutia assignat. Atqui in jutia nullos tales reperire adhuc potuimus, in Westrogothia vero plurimos: Est ibi Fosi Centum pagus, Fosi Parochia, itemque Fossendia, Fossia, & Fossenia. Quid quod immanem illam Dalalbis cataractam historia Hervoriana Efra-Fos appellat. Historia reliqua fluminis ejus accolæ Elfgrimeros, Elfvingeros & Fosos, olim vocatos fuisse testantur. In territorio Bahusensi, quod limites Westrogothia contingit inveniuntur Fossius lacus, Fosus, Fossela, & Fosi. Quæ in Tacito mox sequuntur, Fosos Cimbris quoq; vicinos faciunt: Eundem Germaniæ sinum (mare Balthicum) proximi Oceano Cimbri tenent. Sinus autem utriusq; communis magnum vicinitatis argumentum est: de Cimbrorum vero,*

ro patria & sedibus in Cap. 21. å nobis actum est.

16. A *Fosis & Cimbris* ad *Suevos* dilabitur scriptor noster cap. 38, de quibus quoniam nunc dicendum & nobis erit, aliquanto prolixius hoc argumentum exequi constituimus. Ubi simul veris suis notis signisque eos in lucem protrahemus, & quo pacto ad certamina cum eis, extra patriam illorum, conferenda Iulius Cæsar devenerit, expediemus; Quæ res non poterit sanè cuiquam monstro videri similior aut magis prodigiosa, quam si recentiorum illum totius septentrionis Herculem Gustavum Adolphum hac tempestate in Germaniâ superiore & inferiore cum Ferdinando Imp. suis manus conseruisse legerit. De toto igitur hoc negotio, hæc tenenda erunt.

§. III. n. 1. Tacitum Germaniæ suæ descriptionem ordiri a parte ejus occidentali, & quidem a flumine Rheno, limite ejus australi progrediendo versus septentrionem, donec mare Balthicū, quod ingentem Oceani sinum vocat, occurrat; ac proinde Suevos, qui ultra sunt, hunc ipsum sinum, pro australi limite suo omnibò habituros esse.

2. Ex cap. 45. sciri posse dextro *Suevici maris litore Æsthyorum* (*Æstthonum*) gentes allui. Quibus dextrum h. e. Orientale maris litus tenentibus, certè in opposito, id est occidentali ejus litore Suevos habitare necesse est: adeò ut limes orientalis Sueviæ nos amplius fugere nequeat.

3. Ex eodem cap. 45. haberi *trans Svionas*, id est, ad latus eorum boreale, *mare pigrum ac prope immotum*, quo cingi cludique terrarum orbem fides est. Etiam illuc usque tantum Naturam.

4. Mari quoque nomen esse impostum å nemine accolarum reliquorum quales *Æsthi*, *Finni*, *Cauchi*, *Casvarii* aliique fuerunt, sed å solis *Suevis*, dictumq; fuisse *Mare Suevicum*, ex quo nomine non tantum ad

från bebo och Remparna. Stulle de den samma hafzwisken östersidn bebo/ så moße de wara när hwar annan. Hwar Rämparnas land är hafwa wij uti c. 21. noghsampt wißt.

16. Efter desse *Fossers* och *Rämparns* land/ så kommer nu Tacitus ån Långar nor til de Swenska 2 hwarföre willia wij här någøt widlyftigare wara och af wißa fiendets igen finna des retta land Gåten och folk / så och sedan förklara huru Kænsaren Julius kom att föra krig med tem och des folk / fast han intet war i deras land: hwilket inter underligare skal någon falla/ ån det/ at Kænsar Ferdinand. uti våra tider slo. 8 med våra Swenska och des Eridgbare Hercolle Gust. Adolph. både uppe och nedre i Tysland.

§. III. n. 1. Först seer man att sedan Tacitus hafwer beqynt gåå ifrån Kænströmen från söder och på wester sidan/ så går han ale nor och kommer in til öster sidan han fallar på latin een stoor hafzwijs: altså är hon den ena endan och landamerket på Sverige i söder.

2. Sedan cap. 45. f. 692. seer han: på högra sidan om de Swenska hafwen skander så boo Esterna. Do Esterna på öster om Swenska hafwet/ så moße de Swenska bo på wastersidan: och altså hafwa wij öster sidan igen af Sverige.

3. Sedan sluter Tacitus Sverige i nor med det ordliga Tyskafwet / som ofta är indragit / seijandes: här är Swergies ända.

4. Det är oc märkiandes at öster hafwet / intet hafwer hwarfen af Æstarna, Finnarna, Caucherna, Casvarerna eller några andra som bodde in til hafwet noqot namn/ uthan af de Swenska är det kallat Swenska hafwet: hwilket wißer icke allenast deras sätte/ utan och herradöme i

Bbb B 2 haf-

hafwet / som Tacitus och wittare sedan talar om deras makt til sjö.

5. Ther legger Tacitus et dräfligt kännemärke / som tittet aerna rubbas c. 43. fol. 685. såändes: hela Sverige delas och stiftas milt i två af enstadi löpande flöar / lång och hög bergryg / wed hwilken många slags folk bo. denna ena omsändigheten är kraftig nog at wissa hwar Sverige är. Hwarföre undrar iag på Cluverium som updickear en bergryg wid Weisselstoden som skulle Pillia Sarmaterna är och Zylarna / dem han der fallar en del af Swearna: der likwäl ingen stadi löpande hög bergryg nongin hafwer warit / ey heller nu finnes: och så mykit mera undrar iag på honom / såsom han sielf tillstår att största delen aff Taciti Svear är Swertze / såsom han talar l. 3. c. 24. f. 97. det är samerligen sant / det Tacitus skrifwer: ty tre gonger så stort land in hafwa Swearna / en alla de folk som här til är upräknade i Zylarn: ty de strätkä sig i öster alt ifrån elwan och in til Weisselen / och ifrån söder til nor / ifrån Donau strömen alt in til ishafwet: här infattor Cluverius öfver delen af Zylarn med hela Swertze / för Swearnas land: men i det 37. Capitel f. 151. talar han allena om Swertze såandes.

denna delen af Swertze som ligger wid öster flöan eller Sweiska hafwet / är mykit större land (än det nu bestrifwit är) men det är alt swårare til att en rett kunskap om det och des folk hafwa / emedan det ligger så mykit längre bort. Och ehuru det är halfwa delen utaf det gamla Germanheim: likwäl så uemner Tacitus där allena två slags folk. Och samerligt är det så mörkt och swårt at des land och folk bestrifwa / och de gambas der om skrifwer så tåbundna / att the knapt hänga til hopen: hwarföre är mig (säger han) en så stor swårhet up wuxen att dem bestrifwa / så at iag troor knapt mig kunna utreda. Samerligt hade Cluverius wel aftrat de fem rynchterna som iag först i Capitlet hafwer upteknat / huru Tacitus skulle rått såsas / så hade hans och de gambas skrifver så wäl hängt til hopen / som hela den bergryggen hänger til samman som Tacitus säger. Sista Sverige i två delar. sedan om Cluverius hade i hogkommit att

Uplena

mare ipsos habitasse, sed etiam maris dominium obtinuisse firmiter colligimus, maximè cum vires eorum maritimas Tacitus tam vehementer celebret & extollat.

5. Inter hæc signa longè clarissimum esse illud capitis 43. *Dirimit enim Scinditque Svegliam continuum montium jugum, ultra quod plurimæ gentes agunt.* Pereant modo in libris Taciti signa Sveoniæ reliqua, hoc unum sanè instar omnium erit. Miramur itaque audaciam Cluverii continuum hoc montium jugum ad Vistulam, & in Germaniæ quam Sveviæ partem esse credit, Sarmatiæque confinio, pro lubitu, & quidem contra omnem omnium temporum experientiam confingentis: eoque nos vehementius ista libertas percellit, quod ipse Lib. 3. cap. 24. pag. 97. non dubitet affirmare maximam partem Svevorum C. Taciti, Sveoniæ adscribendos esse, his verbis: *Ita sane est (ut Tacitus dicit) Triplo majorem parte illa qua hactenus explicata, obtinuerunt partem SVEVI; ut qui Albi ac Sala Chalusoque amnibus, ad VISTULAM flumen usque, inter occasum ortumque, inter meridiem vero ac septentriones à Danubio amne ad Oceanum usque glaciale extendi fuerunt.*

Nempe in his Cluverius partem Germaniæ novæ Orientalem unà cum Sveoniâ, pro C. Taciti Sveviâ habet. Sed in Cap. 37. p. 151. de solâ Sveoniâ hæc profert verba: *Part hac SVEVIÆ MVLTIO MAXIMA: ut cuncta, ut situ remotiora, sic fama obscuriora. Et quamvis alteram universa Germania antiqua partem occupent; tamen paucis eo absolvit auctor; duabus, non amplius, gentibus inibi commemoratis. Ac sane tanta est circa has regiones obscuritas, tamque implicita veterum auctorum traditio; uti vix sibi ipsis consent. unde mihi etiam tanta difficultas relicta, uti vix reperiam, quibus eas expedire atque illustrare satis commode possim.*

Profectò si Cluverio cordi fuissent ea, ad quæ nos in Capitis hujus initio præcipue respiciendum esse diximus, quæque adhuc ad genuinum Taciti verborum sensum eruendum maximè pertinere arbitramur, tam illi sine dubio & Taciti & reliquorum veterum scripta congruere visa fuissent, ac nunc perpetuum illud montium jugum, quo Tacitus Sveviam in partes duas dirimi scindique dixe-

dixerat, cohærere cernimus. Aut si modo Cluverio in mentem venire potuisset. No-
stros Uplandos, Ostrogothos, Welfmannos,
Finnos aliosque ductu & auspicio Gustavi
Adolphi Herois incomparabilis Regis que
Sveonum in Germania novâ satis diuturni
contra hostes suos bellum gessisse, nec ta-
men eam ob causam jure requiri posse ut
in istâ Germaniâ Uplandia, Ostrogothia,
Welfmannia, Finnia cum regionibus reliquis
sitæ sint; sique præterea paulo fuisset atten-
tior ad hæc Cæsaris de B. G. L. 4. c. 1.
verba *Svevi centum pagos habere dicuntur: EX QVIBVS
quottannis singula millia armatorum, BELLANDICAVSA
suis EX FINIBVS educunt; Cum quibus plane consentiunt
ea quæ ex Tacito paulo ante n. 5. attulimus. Sed pergit
Cesar de B. G. lib. 6. c. 3. f. 55. paucis post diebus sit ab
Vbiis certior, Svevos omnes in unum locum copias cogere, atque
in nationibus, quæ sub eorum sunt imperio, denunciare, ut
auxilia, peditatus, equitatusque mittant. Ex quibus ver-
bis Clarissimum colligere licebit discrimen
inter Svevos & populos Germaniæ Svevis
obnoxios tributaque pendentes. Verum
addantur his & reliqua Cæsaris verba cap.
eod. paucis diebus intermissis, referunt, Svevos omnes, postea
quam certiores nuntii de Exercitu Romanorum venerant-
cum omnibus suis, sociorumque copiis quas coegissent, penitus ad
extremos fines sese recepisse: silvam esse ibi infinita magnitudinis
quæ appellatur Bacenis, ac longe introrsus pertinere, & pro na-
tivomuro objectam. Sedes suas Cheruscos ante vi-
dimus habuisse, omnium Scriptorum con-
sensu, ad Albim fl: quo Hamburgum allu-
itur, quique orientem versus excurrit. Sylva
quoque nomine Bacenis (*Bäckestogen*) alia
non erit quam *Danewårte* locus inter Hol-
satiam & jutiam a Svevis in regni sui securi-
tatem adversus incursiones Cæsarum, post-
modum majori cura & arte munitus. Hunc
præterea Historiæ nostræ *Witebacken/ Gaf-
sebacken* id est, collem *pyrarum vel excubiarum*
appellant. Ad hæc, inquam, omnia si paulo
fuisset Cluverius attentior, numquam ei
tam difficilis futura fuisset discernendi ratio
inter Svevos ex veris & patriis suis in Svevia*

*Wpplenningar/ Ostgotar/ Welfman-
lenningar/ Finnar &c. förde un-
der den hielten G. Adolph krig i
Tysland/ och war likwål inter Wps-
land/ Ostgötaland/ Welfmanland
och Finland uti Tysland; så och
sett på de klara Keisarens Julij ord
som sielf war i Tysland och sine
krig beskref/ hwilka så lyda lib.
4. c. 1. f. 30. de Swänsta lända äro-
ligen ut af sina Hundar några 1000/
allenaft att öfwa sig i krig. Dessa ord
komma öfwer eens med Taciti ord
i 5. punctt indragne. widare säger
Keisar Julius i sin 6. Book c. 3 f.
55. några dagar der efter sät Keisaren
wetta aff de Wtler att de Swensta hatwa
sörsamlat til een ort alt sitt folk: så och
befalt att alla de land som de rådde öfwer
stulle och sticta hielp af sortfolk och Wppter li-
alt så war äfstillnan emellan de
Swensta och de land de hade skata-
lagt i Tysland. Strax der efter säger
han att te Swensta/ när de hade förnum-
mit af den Römiska Krigshären/ drog es
sig med de andra/ nästan ytterst in til sina
gränser: war som en stor bakte stog är wist-
ten stillet som en mur de Swensta ifrån
Cheruserna. war Cherusernas land
ligger/ är wist aff alla Scribenter
nemligen wid Elfwen der som
Hamburg är/ strekandes sig sedan
öster åt/ och synnes ingen annan
dena bäckestog wara/ Än den som
sedan kallas Danewårte/ emellan
Holsten och Tysland/ den de Dana-
ne widare besefde altid mot Kei-
sarens inlopp/ ty uti wåra sagor
kallas han *Witebacken, Gassebacken.*
Om Cluverius som tagt sate/ hade
alt detta betänkt/ så hade han rettes-
ligen kunnat ställa emellan Swear-
na som förde kriget i Tysland och
word utgångne af Swerrie/ och
emellan Swearnas land och des stä-
diat löppande bergz ryg. Wis
willia derföre widare komma til
denna bergz ryg och wissa huru
Cluverius tar wil om honom. Han
är kenne sielf att Swerrie är my-
cket större än Tysland det wij af
alla*

centumpagis, in Germaniam,
bellandi causa emissos, & Svevos ad perpetuum illud & domesticum mon-
Bbb B 3 tium

alla Taflor wiſſa wiſia. Tyslandz
begynnelse är efter allas bewitnan-
de wid Donau och Rens fällor
och des strömar/ hwilka liggia un-
der 46. högdz graden/ och strecker
sig allenast in til österhafwens strän-
der i nor/ som är under 54. h.
grad. alltså är Tysland ey mera än
8. grad. det är wid 120. mil.

Sverige begynnes wid 56. grad
och lyftar wid 72. hög. graden och
är så 16. gr. stort/det är 240. mil
och således två gånger större än
Tysland; ja så när så stort som Hi-
spanien/ Frankrike och Tysland
tillsäga: ty ifrån yttersta i Spanien
wid des sund som är mot 36. h. gr.
in til Pomeran/ är ey mera än 17.
grader. Huru kan nu Tacitus seia
at hela Sverige skiftes i tu af en
stadig warande bergz ryg/ om
han icke talar om wärd Sverige
som är två gonger större än Tys-
land/ och en i dag samma bergz-
ryg behölln/ som sees af 1. och 2.
och 43. Tafl. Sedan om der skulle
några bärg wara/ dee Cluv. i sin
3. bookz Tafla effter sin mening
hafwer ritat/ emellan Sarmater-
nas (Pälackernas) flod Veisl
och Tyskarnas flod Oder/ så
skulle Tacitus i begynnelsen der
han beskriwer Tyslandz grensor i
öster sålunda sagt: Tysland skil-
les ifrån Sarmaterna med en stor
lång bärgz ryg; der han nu talar
således Tyskarnas grensor emellan Sar-
materna och Dacerna bestå der uti/ att te an-
tingen äro redda för hwar andra/ eller äro der
berg. De bärg som han nu talar
om är Carpatu, nu kallat Crapak
wilket är allenast emellan Donau
och Wejselens begynnelſe/ strek-
fiandes sig från wester i öster på
2 eller 3 grader långt/ skiliandes
Sarmaterna och Dacerna, och an-
dra bärg erkenna intet Pälackar-
na/ icke heller resande personer/
som sees kan af Blas Arlanti. v.
2. f. myckit mindre kan man säga
de

aliis & Poloni & viatores in

tium jugum in patria sua remanentes. De
quo montium jugo quam item absurde
statuat Cluverius, jam paucis dicendum
erit. Inprimis autem Sveoniam Germa-
nia multo ampliorem esse ipse sua sponte
concedit; nec immerito. A fontibus enim
Rheni & Danubii, hoc est a latit: grad. 46.
usque ad litus maris Balthici hoc est latit.
grad. 54. versus septentrionem, Germa-
nia extenditur, quo pacto in latitudinem
gradus tantum 8, sive mill. 120 habitura
erit; Sveonia vero à latit: gr. 56. usque ad
gr. 72. h. e. gradus 16 patet, sive mill: 240
eoque nomine Germaniâ duplo majorem
ac propemodum Hispaniæ, Galliæ, Germa-
niæque connumeratis æqualem esse nemo
inficiari poterit: namque à freto Hispanico,
Pomerania 17 saltem gradibus abest. Idcirco
nullum verba Taciti de perpetuo montium
Sveviam dirimentium & in duas partes scin-
dentium jugo, fundamentum habitura e-
runt, nisi de Sveonia nostra quæ Germania
duplo est major taleque montium jugum,
in, Tab. 1. 2. & 43 depictum, adhuc servat
intelligentur. Quod si largiri vellemus Clu-
verio istos montes, quos cum in lib. 3. eique
addita mappa Geographica nimis licenter
inter Wislulam fl. Sarmatiæ & Oderam fl.
Germaniæ effinxisse videmus, utique Taci-
to in initio libri sui de situ Germaniæ, his aut
similibus utendum fuisset verbis: *Germania a*
Sarmatis Dacisque perpetuo montium jugo separatur:
quem tamen de tali jugo filere, ac potius
ita scripsisse animadvertimus: Germania
omnis à Sarmatis Dacisque mutuo metu Aut Mon-
TIBUS separatur. Nempe per montes eo in loco
Carpathum intelligi, inter Danubii Wislu-
læque fontes emergentem, & ab occidente
in orientem duobus aut tribus saltem gra-
dibus protensum, ac etiam Sarmatas à
Dacis potius separantem. De montibus
universum omnes, teste Blavio in Atlant.

Vol. 2. p. 3. & 4. reclamant. Nec vero ad alios in Polonia montes, utpotè justo minores, & duo tantum vel tria milliaria in longitudinem habentes Zensstocovam puta, ad Vartain fluvium qui in Oderam excurrit, item Cracovium montem prope Vistulam, nec non montem S. Crucis juxta Vistulam & Bodzentin respicere ullo modo licet. Hoc enim qui pro perpetuo aliquo montium jugo habere vellet, ludibrium sanè omnibus qui istas regiones visitarunt, deberet. Verum esto tale montium jugum, quale non veritus est confingere Cluverius à lati. gr. 50. usque ad gr. 54. ad long. gr. 12. nomine, Aschebergium, an hoc, utpote 4. graduum jugum, dirimere aut scindere valebit in duas partes Sveviam totam, quam Cluverius ipse a Danubio ad ultimum in Lapponiâ promontorium Cimmerium per gradus 23 extendit? Interim tamen Cluverii sententiam utcumque juvare potuisset brevis ille & quatuor tantum graduum Carpathus mons, si modò à meridie versus septentrionem exporretus jacuisset: nam ut Tacito Sveviam in partes duas dividendi satisfiat, jugum montis per mediam Germaniam à meridie versus septentrionem primum trajicere, deinde transmare Balhicum, cum jugis nostris conjungere oportebit: quo pacto invenire posset Cluverius aliquod sententiæ suæ de & Germaniæ & Sveviæ divisione patrocinium, sine ulla necessitate confingendi suum illud montium jugum, quo Germaniam à Sarmatiâ diremptam esse falso schemate persuadere studet. Cæterum cum nullum in Germaniâ vel Sarmatiâ perpetuum montium jugum reperiatur, sed montes saltem collesque hinc inde extent, et-

iam Tacito c. 30. f. 661. memorati, eaque omnia abunde confirmet experientia, jam nullum erit dubium quin Sveviæ tam accurata & proluxa descriptio apud Tacitum ad Sveoniam, patriam nostram, referenda sit.

de andra små berg för en lång bergsrygg / som finnes i Påländ allenast af 2 eller 3 myl lång / som är Zensstocova, vid floden Varta, som löper i Oder / Crakou som ligger vid Weisel och det helga Korsberget vid Weisel och Boda setin. Ja allaresande personer leedem ut / som villia en gång fråga om en sådan bergsrygg. Ja om man än skulle gifwa Cluverio den bergsryggen som aldrig är till finnandes / den han i sin booz tåla lifwål afmålar emellan 50. h. grad. in til den 54 / under 12. middagz. hwilken gör således allenast 4. grad. långt / den han kallar Ascheberget / huru kan då detta stifta hela Svearnas land i två delar / hwilket land han gör ifrån Donau til Laplandz Skunnernäs 23 grader långt / och hans berg är allenast 4. grad. Hade berget Carpatus streckt sig från söder i nor / så hade Cluverius någon hjälp för det af / fast det intet heller längre räcker än till på 4. grader. Och om det skulle göra tillfyllest att stifta hela Svearnas land i två efter Taciti ord / skulle bergsryggen gå till igenom tyssland från söder till nor / och sedan till igenom östern / och så komma till samman med våra stigar / och då hade hela Cluverii Svealand efter hans mening / blifwit i två stiftat / både i Sverige och Tyssland / och intet hade haft behof upp till en lång bergsrygg emellan Tyssland och Påländ. Hwarföre efter ingen stadigt löpande och till sammanhängande bergsrygg i hela Tyssland eller Påländ finnes / utan här och där backar efter Taciti egna ord f. 661. och landets en i dag warande beskaffenhet / in seer man klarligen Tacitum intet annat

nat Svealand förstår / än vårt
 Sweariske der den omärliga långa
 och höga bergz-ryggen är än be-
 hollen som det i två delar från sö-
 der i nor sönder delar / och der han
 lyftar med båda sina ändar / der
 lyftar och Sweariske. Och bru-
 kar Tacitus samma ordform
 Sweriges landz delning genom
 denna bergz-ryg beskriwa / som
 Dionysius Italien / hwilken i sin
 339. vers säger. Ett bärg Apenni-
 mus benämt / löpandes rätt fram skistar
 Italien mitt i tu / begynandes i nor af Al-
 pisee bergen och lyftar i söder wid Sicili-
 sunde. En så löper det ända genom
 Italien, fast det inter så långt / stort
 och högt är / som våra fiellar lö-
 pandes genom Sverige / hwilka
 och Plinius afmålar l. 4. c. 13. f.
 231. seiandes att Seva fiell (i
 Sverige) är omärligt långt /
 löpandes in til Rimmeruäs war is
 genom det insluter en stor hafz-wik
 som heter Gidöfästären (öster sidan)
 Hade Cluverius folgt Tacitum
 åt; först i wester ifrån Rhens ända
 up til Rimmernes i Lapland; och
 sedan öster från Donau til N-
 hafwet / så hade han rätt rakat på
 Sverige och många land såsom
 Arns, Mannheim, Glysis-wald,
 Hellefingarna och andra som han
 ingenstädes törns sätta i sina Taf-
 lor, om hwilka wij rätt nu skola
 tala.

6. Wij willia flera indraga
 som beskriwa Sweriges grän-
 sor. Aff Dionis 54. och 55. book / så
 och Taciti ord c. 34. ff. 669. så och
 Pedo: Albinovano och andra är
 klare / att Drusus kom til siöos in
 mot Orkeneierna, och ofwan
 Elvan, så och til landz / der in mot
 somnu Hamburg är; warföre seger
 Dio-

In eâ enim perpetuum illud montium ju-
 gum sese adhuc conspiciendum præbet,
 Sveoniam in duas partes ita dirimens scin-
 densque, ut parem cum ipsa regione, lon-
 gitudinem, communesque ad meridiem ac
 septentrionem terminos habeat. Id quoque
 observationem merebitur, quod non aliter
 de hoc montium jugo loquatur Tacitus,
 quam cecinerat olim de Apennino Italiz
 monte Dionysius in descript. Orb. v. 339.
*Italiam, inquit, mediam mons bifariam secat
 rectus, quem Apenninum vocant; E septentrionali
 vero Alpi incipiens, Siculo in freto desinit.* Par enim
 utriusque montis est ratio quoad situm &
 regionum divisionem, utut Apenninus no-
 stris jugis multo sit depressior. De jugis
 enim nostris verba fecit Plinius Lib. 4.
 c. 13. *Sevo mons ibi immensus immanem ad
 Cimbrorum usque promontorium efficit sinum qui Co-
 danus (Gidöfästären) vocatur.* Utinam verò
 Cluverius ad institutum C. Taciti diligen-
 tius attendisset, ejusque vestigiis insisten-
 do primum occidentalem Germaniæ par-
 tem à Rheno usque ad promontorium Cim-
 merium in ultimâ Lapponiâ, deinde par-
 tem ejus Orientalem, à Danubio usque ad
 mare glaciale, debitâ cum cura per-
 lustrasset, nulli equidem tum dubitare-
 mus quin & ipse in Sveoniam, in Arosiam
 in Maubeimium, in Campam Elysium, in
 gentem Hillevionum, id est, Hillefingos no-
 stros, & nationes alias complures recta
 via incidisset. Quibus cum ipse nullum in
 mappis suis locum tum assignare ausus sit,
 nos utique laborem istum haud gravatim
 subibimus.

6. Interim & Scriptorum aliorum suffra-
 gia percensebimus. Certum autem est ex Dion. Lib. 54. & 55. C. Tac.
 de M. Germ. c. 34. p. 669. Pedone Albin: ut & aliis Drusum navigando usq;
 ad Orcades insulas penetrasse, prætervectumque ostia Albis & Visurgis
 tandem exscensionem fecisse in eum fere locum, ubi nunc Hamburgum
 cernitur. Totum hoc negotium Dio L. 55. in summa brevitate clarissime
 nota-

notavit, Drusus, inquiens, in Cattorum fines ingressus, ad Svedos usque pervenit: inde in Cheruscos converso itinere, Visurgim transgressus omnia populando ad Albim usque perrexit.

7. De Sveviæ limitibus acturus Jul. Cæsar de bell. Gall: Lib. 4. cap. 1. Publice, ait, maximam putant esse laudem, quam latissime a suis finibus vacare agros: Hac re significari magnum numerum civitatum, suam vim sustinere non potuisse. Profecto non erat hoc cum Phrygibus sapere: vix enim tutior adversus ingruentem vim hostium murus excogitari & opponi poterat, tam vasta solitudine ad famem hostibus inducendam aptissima. Hujusque consilii vim suo cum malo & incommodo expertus videtur ipse Cæsar, dum in lib. 6. c. 6. queritur nullam se moram, ob frumentationum inopiam, amplius in Germania necere posse. Progreditur Cæsar ulterius & spatii quoque, quod omni cultu vacare debebat, magnitudinem, incolis ejus ex venatu, pastu & præda vivere jussis, definit: Itaque una ex parte à Svevis circiter millia passuum DC. agri vacare dicuntur. spatium vero 600000 passuum, 5000 stadia æquat, & 10 gradus continet. Omnem autem lapidem movit Cluverius Lib. 3. c. 5. p. 18. quo hæc Cæsaris verba corrumpere posset, ea potissimum fini, ut aliquam saltem Sveviæ antiquæ partem Germaniæ novæ adjudicare, & à se quoque excogitata atque conficta montium juga tueri ac defendere posset. In quam rem multum sibi profuturam videbat mutationem 600000 passuum, in passus 1000, contra omnium, vel ipso Cluverio fatente, Codicum fidem. Atqui nobis & major videtur verborum Cæsaris, quam voluntatis Cluverii auctoritas, & illius quam hujus de veris antiquæ Sveviæ limitibus cognitio plenior perfectiorque: Namque à fontibus Rheni inter Helvetios, à quibus (nempe à lat. gr. 46. in T. 2.) omnes eruditi Germaniam auspi-

Diod. Lib. 55. att Drusus kom til Chatternas landjendar / och alt in mot Sweariske. Wende sedan om til de Cheruscers land och ödelade allt emellan Veler och Elvan.

7. Reisaren Julius bekräftar sig i sin klarligen Sveriges gränser i sin 4. Boek. Cap. 1. seijandes. De Swenska hålla då för det största besvär / att så länge de någon kunnat försöka så villia de att intet land wid deras gränser skal brutas til åter. Hwar igenom de och låta se sin stora macht / att många land i nert hafwa kunnat stå dem emot. Detta (som man plagar i ordspår å se seija) hafwer ingen Narr dem lärt: ty ingen bättre mur är för ett land / een stora öde marker som snart kunna uchungra ens fiendes Krigz-hår / och war det orsaken att Keiser Julius som han bekänner l. 6. c. 6. f. 38. intet torde stå länge i Tyskland för medelösa på såd för sitt Krigz-folk. Sedan säger Reisaren Julius widare huru stort land de Swenska ifrån sina gränser förbödo att upptagas til åter / utan wille att folket skulle lefwa af Jegeri / Boskap / och Krigz-roof som sees af hans skrifter / Taciti och andras: så lyda Reisarens ord: 600000. steg är ifrå Swearnas gränser det landet stort som de förböda til åter upptagas. 600000 steg / de gifwa 5000 stadier / det är 10. grader. dessa ord wil Cluverius förderfwa l. 3. c. 5. f. 18. på det han skal så hafwa en del af Swearnas fädernes land i Tyskland och der sina updichtade långa berg förswara / och wil sättia för 600000 steg / allenast 1000. ehuru han bekänner att i alla Reisarens Julii Exemplar står 600000. steg: men wij blifwa wid Reisarens ord och til se huru nåt han träffat hafwer Sveriges gränser. Ifrån Rhenströmens första ursprung och Rällor der Helveticerna bo / dem Tacitus och alla lärda settia wid Tyslandz begynnelse warandes under den 46. högdz gr. och in til 56. h. gr. see 2. Last. som Sveriges nås Scand ligger under / är iust 10 grader / eller 600000 steg. Hwem skule tro att

Resaren Julius så net hade råfat
sanningen / om icke Rhenflodens
Källor uti de höga bergen Alpes
emellan Tyskland / Frankrike och
Italiens grensor belägna / och
Sveriges södra landzendar Skå-
ne än i dag woro beholdne.

8. Resaren Julius bekänner
fremst i samma Capitel att de Ufi-
peter oc Tendarer woro jagade af
de Swenska genom hela Tyskland
alt öfwer floden Rhen / på det de in-
genåker skulle uti Tyskland bruka /
och bode honom om land. Cluve-
rius tillstår l. 3. c. 10. f. 38. att desse
woro förda genom de Marsers,
Bruckters, Chamavers, Angrevars
och Amseboors land alt in til Rhen.
Marsernas land är än i dag i Hol-
sten och Jutland behållit / och äro
efter dessa Tendarers folk ännu strax
in wid Ditmarsen desse landzsorter
och byar til sina namn i Holsten och
Sles wile beholne / såsom Tenc-
terstad, Tenceters-Byttel, Tendarens
landskap (Tonderen) Tendarade.
Uspatis eller Uspii, som och woro
drefne af de Swenska genom hela
Tyskland och samma landskap / bod-
de strax hoos Tendarerna uti Mes-
slenburg / och Pomeran wed Ufi-
dom, Usmark. See Blaus och de
andras räsor. alla de andra or-
ter som dessa Tendarer flydde ige-
nom äro reda wiste och finnes på
2. T. 2. Fig. hwar af man ser hwar
för en meckta öfwerens stämning
det är emellan Resarens / Taciti
och de andres skrifter / sampt Swe-
riges legenheet än i dag.

9. Resaren Julius han skillic
dessa tre slagz folk åt uti sina bö-
cker klarligen. Uti sin 4. Bookz
1. cap. beskriwer han de Swen/ka
och des landzart / och sedan uti sin
6. Bookz 4. Capitel Fransoerna
då kallade Kaller och i det 5. Cap.
Tyskarna då kallade Germaner
så talar han om de Swenska:

Wif

fundamentum, quippe in Iul. Cæsaris, Corn. Taciti scriptorumque reliquo-
rum, cum hodierno patriæ nostræ situ & limitibus consensu atque con-
venientia positum.

auspiciantur, & usq; ad promontorium Scan-
niæ in lat. gr. 56, decem omnino gradus, si-
ve 600000. passuum numeramus: adeo ut fe-
licissima hæc Jul. Cæsaris diligencia merito
nos in stuporem vertere, aut potius, de fide
ejus dubios reddere posset, nisi Rheni fon-
tes inter Alpes in Germaniæ, Galliæ, Italiæ-
que confinio, & australis Sveoniæ nostræ
terminus in Scaniâ, locis suis adhuc im-
moti hærerent.

8. In eodem capite Cæsar Ufipetes &
Tenderos à Svevis bello exagitatos, agris
suis expulsos & per totam fere Germaniam
fugatos fuisse narrat, ne eis agriculturæ,
contra prohibitionem factam, exercendæ
otium aliquod esset; ideoque & profugos
hosce Rhenum transisse & cum Cæsaris ve-
nia securius illic habitasse. Neque eosdem per
fines Marsorum, Bructerorum, Chamavorum, An-
grivariorum, & Amfibariorum fugâ sibi consuluisse
diffiteri sustinet Cluverius Lib. 3. c. 10. pag.
38. Atqui Marsos in Holsatiâ & Jutia conse-
disse, Ditmarsie regionis nomen hodieque
retentum arguit? in quâ regione Tenchthe-
rorum memoriam adhuc servant Tenchtersta-
dium; Tenchterbutbelia, Tenchtera sive Tondera,
& Tenchteroda. De Ufipetibus sive Ufipiis, quos
itidem Svevicus terror per omnem Germa-
niam errare coëgerat, id tantum dicere
nunc habemus, quod sedes suas juxta
Tenchtheros prius habuerint in istis locis
ubi nunc ducatus est Megalopolitanus Po-
merania & Wedomia Usmarchiaq; Reliqua Bla-
vii & cæterorum Geographorum libri map-
pæq; ostendent. Quod reliquos concernit
populos, per quorum fines Tenchtheros &
Ufipetes fugisse audivimus, de istis omni-
bus & paulo ante vidimus & Tab. 2. Fig. 2.
consulendam ducimus. Adeo igitur egre-
gium & insigne est hoc sententiæ nostræ

9. Magnam quoque ad assensum nostrum impetrandum vim habent Cæsaris verba, quibus ille discrimen longè clarissimum evidentissimumque inter hostes populos, Svevos, Gallos, Germanosque posuit. Nam in Lib. 4. c. 1. de Svevis, in Lib. 6. cap. 4. de Gallis & in Cap. 5. de Germanis egit. De Svevis autem verba illius hæc sunt: Ea, qua secuta est, hyeme, qui fuit annus Cn. Pompeio M. Crasso Conss. Usipetes Germani, & item Tenctheri magnam cum multitudine hominum, flumen Rhenum transierunt, non longè à mari, quò Rhenus influit. Causa transeundi fuit, quod, ab Svevis complures annos exagitati, bello premebantur, & agricultura prohibebantur. Svevorum gens est longe maxima, & bellicosissima Germanorum omnium. Si centum pagos habere dicuntur, ex quibus quotannis singula milia armatorum, bellicandi causa, suis ex finibus educunt: reliqui, qui domi remanserint, se, atque illos, alunt: hi rursus invicem anno post in armis sunt, illi domi remanent. Sic neque Agricultura, neque ratio, neque usus belli intermittitur: sed privati, ac separati Agri apud eos nihil est. Neque longius anno remanere uno in loco, incolendi causa, licet. Neque multum scumento, sed maximam partem lacte, atque pecore, vivunt, multumque sunt in venationibus. Quæ res & tibi genere, & quotidiana exercitatione, & libertate vitæ (quod à pueris nullo officio, aut disciplina assefacti, nihil omnino contra voluntatem faciant) & vires aut, & immani corporum magnitudine homines efficit. Atque in eam se consuetudinem adduxerunt, ut loci frigidissimi, neque vestitus, præter Pelles, habeant; quatum propter exiguitatem, magna est corporis pars aperta: & laventur in fluminibus. Mercatoribus est ad eos aditus magis eo, ut, quæ bello ceperint, quibus vendant, habeant: quam quo ullam rem ad se importari desiderent. Quin etiam iumentis, quibus maxime Galli delectantur, quæque impenso parant pretio Germani, importatis non utuntur; sed, quæ sunt apud eos nata parva atque deformia, hæc quotidiana exercitatione, summi ut sint laboris, efficiunt. Equestribus præliis sæpe ex equis desiliunt, ac pedibus præliantur, equosque eodem remanere vestigio, asse: faciunt: ad quos se celeriter, cum usus posuit, recipiunt. Neque eorum moribus turpius quidquam, aut inertius, habetur, quam Ephippiis uti. Itaque ad quemvis numerum Ephippiatorum equitum quamvis pauci adire audent. Vinum ad se omnino importari non sinunt, quod ea re ad laborem ferendum remollescere homines, atque effeminari, arbitrantur. Publicè maximam putant esse laudem, quam latissimè à suis finibus vacare agros: hæc re significari, magnum numerum Civitatum suam vim sustinere non potuisse. Itaque una ex parte à Svevis circiter millia passuum DC agri vacare dicuntur. Ad alteram partem succedunt Ubii. Nisi Cæsari ipsi hæc confessio, ex quâ nihil eum in Germania aut hoc nostro septentrione, præter citeriorem Rheni ripam, eiq; proxima loca vidisse deprehendimus, excidisset, nulli sanè dubitarem una cum Natali Com. l. 3 c. 19 p. m. 183. profiteri eum quoq;

Sve-

Wihl den nest följande vintern / som war det åbret när Cn. Pompeius och Marc. Crassus de wero Borgmästare uti Diom / så komode Dyffar (Germani) Usipeterne och de Tenctherer med en mechts stoor hoop Golt och drogo öfwer Rhen / innet långt från basen i der Rhen inslytter. Orsaken war der till att i många år wero hyst och dilt jagade af de Swensta och genom frig undertrycke / och förbudne nå, en åter att bruka Deja Swenar åro mechts folkrika / och stridz barare än alla Dyffar. Deras land såges wara stiftat i hundar / utaf hwilka hundar några mindre årligen u draga / ifrån sina land och grångor allena att öfwa sig uti frig. De andra som blifwa hemma / de moste sig och dem söda. Deja som nu blifwa hemma reesa annat år ut / härkladda med sköld och wapn / och de andra blifwa åter på hemma / på det att alla så öfwa sig uti återbruk / och uti frigg konster. Men återen är innet hoop dem särdeles delat och lagt till ens egen nytta. Järe heller brukas han hwar år. Järe heller lesa de bara utaf såd / utan många utaf bokkap och milt / och de leggja sig moste på Jigari. Hwilket / tillika med deras slagg maat och den tropz dning de dageligen baswa / så och dett frila lesarne / gör dem moste hårdiga och starka / och streckeligen stora till werken / och baswa de så want sig wid tölden att uti de kallesta orter baswa de innet mera än en relz på sig / hwilken för sin fortbætt skull innet reter halfwa kroppen / och gåa upna i bringan och om benen. De bada sig i floderna. Körn ån komma till dem / på det de måga så sälla stt / som de i frig baswa bekonit: men innet blifwa de af de Swensta inwånare dit kallade. Ja / den Söna beskap som Franserna högt ålsta och Dyffarna innet wårdera / fast de till de Swensta föras / så bruka de dem innet / utan de hålla mer af sina sina och marga bokkap / hwilka de så dageligen tillbruka / att de åro starka och hålliga till att arbete. När de som best slä: till best / så töra de springa under af bållarna och slå till fott / så som tiden och innet fodrar / och så artigt baswa de want sina bestar / att te så quara i sina rum till hwilka de hastigt röfja sig eilbasas om så tränger och bella de för största skam att willa rida med sadel / utan att barbara. Wihl låta de ingalunda föra till sig / emedan der göder dem tierngachtiga och blödigga. Det hålla de för största beröm att innet riste eller land wid deras grånzer / så långt de kunna forsedrat / må bruka åter / hwar igenom de låta se att många landkap innet baswa funnat motstå deras macht. Dersöre på den mest dan om deras grenzer är landet 600000. sig långt som ingen åter brukas: sedan tige Wihl landskapet emot som är in med Rhen strömen. Om icke Kaysaren

Iulius sielf i sina skrifter bekände / sig innet längre baswa warit hyst nor är / en ett styck på denna sidan om floden Rhen i Tysland: så hade itaq samerligen med Natali Com. i te af hans l. 3. c. 19 f. 183. sagt / att Kaysaren hade här i Sverige

Ccc C 2

warit

marit / och besitt våra Bønder
små höns mot de stora Tyfsta skof-
welforade tupper / och våra små
suggor mot de stora Tyfsta swyn /
våra små Vaggsefolar och Glens-
ningar mot de stora Trisefla hestars-
na / våra små Kalfswar mot de stora
Hollensfka lona. Våra små fåår
mot de stora Tyfsta och langrum-
pade Engelsfka gumfar / effter
han så öfwer måtan nått wet skil-
la landet och des Golt / från hwar-
andra genom orternas infödda
natur och des småwexta boskap :
och förtynter mig sanneligen / att
intet någon af delårda skulle detta
öfwermåttiga och vombfyliga
fennemärket som landet och natu-
ren från werdeures begynnelse in-
till ändan ännu beholler / i ac-
tagit / som alltid wistas i de gamblas
skrifter och naturens utgrunda-
de / utan Kejsaren Julius skulle
idfesammare varit sådant att be-
trofka / den som lade sig mera på at
skifta wexian än pennan / och än
så mycket mera gör mig ondt att
de biuda til hans ord förderfwa
mot de älfsta utgångne skrifter och
sielfwa narreun / (rått såsom Clu-
verius gör med Kejsarens mäs-
ning ifrån Sveriges grensor in-
till Rhen) : ty så står det i de älfsta ex-
emplaren , att sådan boskap som Frans-
serna förlusta sig af / och Tyfstarna högt wer-
dera / dem wörda de Swensfka intet / fast de
föras til dem utan hålla af sin små boskap och
magra. Hwilla ord i de nyare ut-
gångne exemplar således äro förs-
wände. Den boskapen som Frankeriffet
elftar och högt werdera bruka intet Ty-
starna. Hwilket är twert mot Kej-
sarens hela Capitel / ty han talar
utryckeligen om de Swensfka iems-
förandes dem alltid mot Tyfstarna
och Frans. serna : sedan är detta förs-
wende mot hela Tyfmland och Swe-
riges land; natur; ty hwar äro
förs-

Sveoniam visitasse, & pro eâ, quam rebus in
omnibus adhibere solitus erat, diligentia
nostros & pallos Gallinaceos, cum cristatis
Germanorū gallis, & porcellos cum ventrico-
sis illorum scrophis, & pullos equinos, qua-
lium præ cæteris Oelandia insula ferax est,
cum immanibus Frisiorum equabus, & vitu-
los cum obesius Hollandorum vaccis, & deni-
que agnos cum benè caudatis Germanorum
Britannorumque vervecibus contulisse:
præsentiam enim scriptoris omnino require-
re videtur ista tam diligens & accurata lo-
corum horum delineatio, in qua, inter alia
natura illorum concernentia, etiam quam
in regionibus vicinis armenta & pecu-
des minores, studiosè notatas cernimus.
Proh! diligentiam ne & aciem tot tanto-
rumque virorum, in scriptis veterum &
contemplatione naturæ consenscentium,
hæc tam genuina, & ab orbe condito
in hanc usque diem servata, nulla que arte
post hac delebilis Sveoniæ nota fugere po-
tuit? An æquum est aut decorum, hos a bel-
li imperatore, cui arma potius, quam ca-
lamus, licet utroque genere satis valuerit,
curæ fuerunt, diligentia & acumine in his
talibus rebus vinci? Sed ferri aliqua ratione
posset illorū sive negligentia sive hebetudo,
modo Cæsari per eorum nonnullos liceret
esse veraci, ipsique manus suas à corruptela
cohiberent: sunt enim qui exemplo Clu-
verii, quem mensuram Germaniæ, à limitibus
Sveviæ, ad Rhenum usque à Cæsare probe
descriptam corrumpere studuisse supra o-
stendimus, hæc quoque verba contra vete-
rum & optimorum librorum fidem ac etiam
contra ipsarum rerum naturam depravare
conati sunt. Pro lectione enim veteri & ve-
ra, quin etiam jumentis, quibus maxime Galli dele-

*Elantur, quæque impenso parant pretio Germani, (hac unica interpunctione libri
quoque lapsi sunt) importatis non utuntur, recentiores editiones sed perperam
obtrudunt nobis, quin etiam jumentis, quibus maxime Gallia delectatur, quæ-*

que impenso parat pretio, Germani importatis non utuntur. Pugnathoc sanè cum totà Cæsaris narratione, quippe quem solos Sævos sibi describendos hic sumpsisse, & præterea hos à Germanis Gallisque in commentariis suis passim & sedulo distinxisse in confesso est. Pugnathoc item cum Regionis utriusque, Sæviæ puta, Germaniæquæ indole & natura. Nusquam enim æquè magnos ac in Germaniâ, præsertim verò Frisiâ, equos aut boves inveniemus; adeò ut nostris pictoribus, in tali argumento occupatis, semper jumentum Frisicum pro exemplari sit. Ex adverso autem jumenta parva his locis ita familiaria, ut vulgus nostrum in vaccam, scropham aut gallinam mole corporis nostras supergredientem, quales in Magnatum villis, sed aliunde ad eas importatæ sæpissimè conspiciuntur, incidens, mox exclamet Germanicas esse, utut ab Indis ad nos delatæ fuerint. Quin etiam experiuntur omnes illi, qui hoc ipso jumenta & pecudes ex Germania huc importandi studio nunc tenentur, eas in singulis generationibus ita degenerare & in prole ac fatibus suis exolescere, qua de re in Cap. 4. n. 12. pag. 86. nonnulla quoque dicta sunt, ut istis intra seculi unius spatium, ad parvitatem horum locorum naturæ convenientem redactis, illi stabulis, ovilibus, harisque suis novo aliquo mercatu prospicere teneantur. Sed verba Cæsaris, nimium quantum adulterare conatus est interpretes Græci, jumenta ad solos Equos restringens. Veterum igitur Scriptorum candori & diligentia, quibus nihil quod ad horum locorum naturam vel fæconditatem pertinet, subducere sese potuit, cedat, quæsumus, temporum recentiorum focus &

ignavia, atque etiam ob studium partium, non infrequens, proba veterum testimonia corrumpendi studium. Sunt autem hæc in C. Iul. Cæsare & Corn. Tacito scriptoribus satis gravibus & antiquis, Sveoniæ nostræ prorsus manifesta & firma, ne dicam perpetua & immota signa, limites ut &

förre bestar än i Tyskland / särdeles de Frisiska / hvilka de aldrig veta ta nog sampt mala stora: och om man beder en målare / småla en koo / tager han strax en Frisisk eller Hollandz koo för sig / och låter barn i Sverige år / som icke strax når det seer uppå Herrhofven (där som fremmande boskap stundom in förstrifvas) någon stor sugga / höna / eller best / som icke strax ropat: see rocken Tysk sugga / Tysk rup / eller Tysk best / fast han wore förder från Indien: Sedan är al om i hela Sverige bekant at al boskap som från Tyskland förstrifvas hwilket i a. c. f. 86. år omtalt / blifwer i hwar astring mindre och mindre. Hwar för de främmande som här bo / åller se som på herregårdarna ålsta sådan stor boskap / måste altid wed hwar mans ålder / förstrifwa ny boskap / der de samma art willia behålla. Den Grækeska tälken hafwer ånnu mera förderwat Kersarens ord / och talat ålenast om Håstar / där Kersaren talat om årstillig boskap. Hwar af man ser att de gambli icke ålenast bättre hafwa rålat sanningen / utan och idkessamare warit den efterlata; der de yngre icke ålenast försunna att ransaka naturen / des orter och boskap / som ån är behållen / utan och färdärwa det som fõrdom råt år skrifvit. Håswa wij således igenfunnit Sweriges oryggeliga och oömbryteliga kennemerk in angående des grentas far genom Kersaren Julium och Tacitum.

Som år först des stora land och hafz krol mot nordan som en kommer Tyskland til. 2. Des östersida wed Swenska hafwet. 3. Des norre ånda wid isshafwet.

met. 4. Des outseyeliga långa bårgrög / som skiffar hela Sweriges öd eller krook i två delar väster och öster. 5. Des södre grenor på 10 grader liggandes ifrån Frankrike. 6. Des små infödda boskap. Hvilka alla tålen i ingen motto komma Tyskland til.

9. Nu villia wij koma til defens nemerken som hafwa kunnat med tiden här ifrån til andre Folt försertias / som är Ordningar / Seder / Gudz dyrkan / men hafwa dock warit städje våra fäder til skrefna: och dersöre taga åter vår Tacitum före / hvilken således skrifwer sedan han hafwer talt om Riemparna hvilka och våra Sweriges Tjwänare woro / som wist är: 1. c. Nu villia wij tala om de Swenska / hvilka intet bestå i ett slagz Folt såsom de Catter och Tenterer: ty de innehåwa större delen af hela Germanheim / hwars Folt äro skiftade i särdeles landskap och namn / fast de alla igemen kallus Swear: desses sed och kenemärke från andra / är det att de slå en knut på sitt håår / således skillas de Swenska från Tyskarna: så skillas och de Swenska ifrån deras trålar: andra folt som antingen äro fleattingar med de Swänka / eller de som willia herma dem efter / de knyta och sitt håår med en knut på ändan / antingen baat i halvgrophen eller op i Skallen / hwilket de gindra alenast i sin ungdoms år / men de Swänka siels tu tit des de blifwa gråberige Subbar. Förstarna de pröda sitt här något mer / före dersöre att de skole behåga Wänsolken / utan att de må see stöora och skräfkelige ut för stunden. Cemuongarne råfna sig för de älska solken af de Swänka. Detta willia de wissa genom deras gamla Guddyrkkan. På en wiß tids möste af alla Swearnes landskap och des blod / des utstickas de förenemna sennigebed komma tillsammans uti en Lund / som är af urminnes tids helig / der de genom Menistio offer wisa deras gamla försträckliga Gudstjänst. Denne lund ster emu en annan wyrdnat. ingen får komma der in utan bundin / hwar igenuom hans domit: heet och af gudeus Ma efterligheet betefnas / och om han faller / får han intet stiga up utan de möste wälta sig intil lunden / och der in på petar hela deras afguda tiens / lika såsom der ifrån woro deras första faders begynnelse. der boor deras högsta Gud och Konung / och alla andra äro honom lydiga och underdåniga. Semneras stora lycka i frig det han gjort dem myndiga. De bebo och Hwondari / och för deras mact skul hållas de före vara alla Swears förmu: twert emot fast de Langobarder äro så / så äro de likwäl kettafatar / emedan de låta intet underkufwa sig / fast de liggia i bland mehtiga grannar. Sedan äro Reudingarna, Alvegimar, Angleboar, Varingar, Eudoboar, Svartungar, Niurungar, som doo wid Elskar och Stogar / icke heller är

interiora istius regionis concernentia, quæ ab omni corruptela servata cupimus: 1. Ingens ille maris litorumque flexus, in septentrionem sinuatus & ad Germaniam hanc novam nullo modo pertinens. 2. Litus orientale mari Svevico clausum. 3. Terminus ejus versus septentrionem, in mare glaciale excurrent. 4. Immane montium jugum totam regionem in partes duas orientalem & occidentalem dividens. 5. Limites australes x gradibus a Gallia remoti. 6. Armenta pecudesque cum vicinarum, gentium pecudibus collatæ, parvæ & deformes. Harum rerum omnium Germania nova nullam sibi jure vindicabit.

9. Ad ea igitur nunc progrediemur, quæ temporis progressu gentibus aliis fieri potuerunt cum hac nostra communia, nempe instituta, mores, & religionem, quæ omnia sic tamen apud gentes alias nunc inveniuntur, ut facile appareat, illa ortu suo nostra esse, majoribusque nostris à quibus desumpta sunt, deberi. De his rebus rursus audiendus erit Tacitus cap. 38, ubi finita Cimbrorum quos gentis nostræ partem esse in cap. 21. ostendimus descriptione, de Svevis hæc habet verba: Nunc de Svevis dicendum est, quorum non una est Cattorum Tenterorumve gens: majorem enim Germania partem obtinent, propriis adhuc nationibus nominibusque discreti, quamquam in communi SVEVI vocentur. Insigne gentis obliquare crinem, nodoque substringere. Sic Svevi à ceteris Germanis: sic Svevorum ingenui à servis separantur. In aliis gentibus seu cognatione aliqua Svevorum, seu (quod accedit) imitatione, raram & intra juvenia spatium, apud Svevos usque ad canitiem horrentem capillum retro sequuntur, ac sæpe in ipso solo vertice religant. Principes & ornatiorem habent, ea cura forma, sed innoxia. Neque enim ut amant amanturve; in altitudinem quandam & terrorem adituri bella comiti, ut hostium oculis, ornantur. Vetusissimos se nobilissimosque Svevorum Semnones memorant. Fides antiquitatis, religione firmatur. Stato tempore in silvam atuguriis patrum & prisca formidine sacram, omnes ejusdem sanguinis populi legationibus coeunt, casoque publicè homine celebrant barbari ritus horrenda primordia. Est & alia ludo reverentia. Nemo nisi vinculo ligatus ingreditur, ut minor & potestatem numinis præ se ferens. Si forte prolapsus est, attolli & insurgere haud licitum. per bimum evolvuntur. eoque omnis superstitio respicit, tamquam inde initia gentis, ibi regnator omnium Deus, cetera subiecta atque parentia,

ria. Adiciunt auctoritatem fortuna Semnonum. Centumpagis habitantur: magnoque corpore efficitur, ut se Svevorum caput credant. Contra Longobardos paucitas nobilitat, quod plurimis at valentissimis nationibus cincti, non per obsequium, sed pialis & perulitandotuti sunt. Reudigni deinde & Aviones, & Angli & Varini, & Eudoses, & Syardones, & Nuthones, flaminibus aut silvis muniuntur. Nec quidquam notabile in singulis, nisi quod in Commune Herthum, id est, Terram matrem colant, eamque intervenire rebus hominum, invahi populis arbutantur. Est in insula Oceani Castum nemus, dicatumque in eo vehiculum vestre contestum, attingere uni sacerdoti concessum. Fr adesse penetrati deam intelligit, vestamque bubus faminis multa cum veneratione prosequitur. Lati tunc dies, festa loca, quacumque adventu hospitioq; dignatur. Non bella inveniunt, non arma sumunt, clausum omne ferrum: pax & quies tunc tantum nota, tunc tantum amata, donec idem sacerdos satiaram conversatione mortalium deam templo reddat, mox vehiculum & vestes, & si credere velis, numen ipsum secreto lacu abluitur. Servi ministrant, quos statim idem lacus haurit. Arcanus hinc terror, sanctaque ignorantia, quid sit illud quod tantum perituri vident & hac quidem pars Svevorum in secretiora Germania porrigitur. Propior (ut quo modo paulo ante Rhenum, sic nunc Danubium sequar) &c. Ultima hæc Corn. Taciti verba, quibus septentrionalem Germaniæ veteres & occidentalis terminum descripsit, dicendo hos mores, hunc cultum Deorum in ea parte Svevorum receptos esse, quæ in secretiora Germaniæ porrigitur, nobis certo certius persuadent fuisse ei sermonem de Sveonia; maxime cum confestim addat se, pari modo sed facto à Danubio initio, orientalem Germaniæ partem perlustraturum esse usque ad ultimum illius versus septentrionem terminum. Qua descriptione finita, totum denique tractus ejus orientale latus percurrit, de quo postmodum acturi erimus, jam enim modo allatis Taciti verbis aliquam lucem explanatione nostra addere nitemur.

11. Cum Tacitus dicat inter Svevos gentem reperiri Semnonum, qui se Svevorum & vetustissimos, & nobilissimos, & caput sive principes, & denique indigenas vocant, in horum utique nomen inquirere pretium fuerit operæ. Nobis Samna convocare est, & Regi ac principi, præferriim convenit. Ab hac voce plures alias descendentes in indice suo Scandico Cl. Verelius enumeravit, quarum nos præcipuas & instituto nostro inservientes nunc eruemus. Sunt autem illæ

Samna

omnem något spinnerligt att förstå / utan att alla i gemen tycka Jorden som är alles moder / hvilken de mena regera alla menniskors sinnen På denna stora halbbu är en helig lund / der som en öfver text wagn är / den en prest allenast får röra / när han förnimmer att Gudhnan är tilstådes / så föres bon med ett paar loor / hwilken då mäcka bebedras. Då är där en stor fest / glädje och lust för hender och blifwa alla fremmande som dit komma wälplogade. Då tages intet krig / der / inga wagn måste då röra / all friggtyg är förgömd då är fred och roo i alla rum / och allenast wi dö denciden ålstat / in til des att Prästen han förer Gudhnan in till Tempel / mäter aff detta lustiga Gæstebudet Sedan erettas wagn / kläderna och fälska Ågubateidert uti en sid. De tiemare som detta företa de fara neder i grundet aff stö: deran upredies hoos gemene man en streck / och Helig sätum nighet / emedan allenast de som tagas aff daga / så det see. och detta seer hoos de Swenska som boe långt bort uti Germanheim. När in til oss är de Hermundur is land Och sasom tag hafwer gåt Rhenströmen och hans fido upföre / så wil jag nu följa Donau strömen. Utas Taciti slut som han gör på den norsska enda af hela Germanheim (den han begynte ifrån Rhen / gåendes alt i wester up til nor) i det han säger att dessa seder och Guddyrkan är hoos de Swenska som boe långt bort i Germanheim / så seer man honom klarligen tala om Sverige / ty sedan seer han sig äfwen så willia gå på öster sidan ifrån Donau til nor / der han åter kommer till Sveriges östersida: hwilka hans ord wi sedan willia taga oss före och nu desains dragna förklara

11. Tacitus säger ett slags folk af de Swenska wara som kalla sig Semner. Hwilka först mena sig wara de äldsta; til det andra förnämsta och ädlest för alla Swenska; til det tredje Förstar och husfruden för alla Swenska; til det fjerde / uti deras land folkets första ursprung wara / och mera sådant. Ty wilja wi först komma til detta namnets ursprung. Samna, det är kalla tillsammans / hwilket en Rönung / Förste eller Herre egentligen tilkommer. Af hwilket ord mäcka många andra hafwa sitt ursprung / som ses i Cl. Werelii Lexico. De förnämsta / som här nämna / wil jag indraga. Sammelde är ett Regemente med en annan del

delat. Ol. Trygg c. 42. *Samsæti* vid ena största *Hausdingia*, där förstarna i Riket komma tillsammans Vilc. S. p. 52. *Samråde*, där allas förnemsta Råd skutas tillsammans. Bret. Str. *Samd* är åra och beröm Ol. S. c. 141. Herv. S. c. 4. *Samdar-spiel*, årans förfleuning Specul. Reg. 82. *Semia Riki* / med lag och rätt styra ett rike Herv. S. c. 14. *Eirik Samdi riki*. *Sema* är en Domare / Borgmästare och Hertug. See Spelmannum öfwer ordet *Domsters* f. 207. Vtas detta fingo Konungar och Förstar sinna heders namn / såsom *Semung* Atins son / af hvilken *Semangs* *Hendari* står här in wed *Upsala* under den 59. h. gr. och 40. midlin. T. 43. f. 149. sed sitt namn / som ses af Cl. Verelii notis til Herv. Saga f. 41. *Ufdenna kom hela Kungliga släkten i Norge* / som ses af Snorr. förtal / så och sielfwa Cron. f. 8. hwar han kallas både *Sening* och *Semming*. i Edda, *Semingur*. Vthi Snorr. f. 429. läses och en förnam Norss kallas *Semunder*. Af de Engelske Konungar / som woro af Swenska stam / kallades en *Samma* och *Semna*, see Snorr. f. 116. och vår Cronol. Tasta. Således kallades och afgudarna i Sverige ; såsom den skippan in mot Malsströmen uti Heberstein nämnes *Semer*. Således fallar och Zozimus f. 389. våra Lougemens anförare och förste *Semnunger*, som Keisaren Probus slog med / kommandes Tyskarna til hielp / hvilka tvingades af *Semung* och hans folk in wed Rhen. En war detta ordet *Semung* ett allgemment namn för alla de förnemsta i riket / så och stundom ett egenteligit namn / och kallas derföre än i dag wid gamla *Upsala* den släta

ceps vero in nomen proprium à nonnullis conversum est: ita ut ad Upsalam veterem omnis ista planities, quæ, illam ab omni parte cingit *Semnewald* / hoc est, principum & illustrium virorum Campus, dicatur, eo quod hi tales tempore conventuum universalium in eâ

Samwaldi imperium cum alio divisum. Hist. Ol. Trygg: c. 42. *Samsæti* vid ena största *Hausdingia* conventus principum in Regno Hist. Vilc. pag. 52. *Samråde* consiliorum collatio, Bret. Str. *Samd* / gloria H. Ol. c. 141. Hist. Herv. c. 4. *Samdar-spiel* calumnia Spec. Reg. 82. *Semia-riki* / secundum leges regno præesse Hist. Herv. c. 14. ubi hæc habentur verba: *Eirik samdi riki*; *Ericus* juste regno suo præfuit. *Sema* / *Judicem*, *Consulem* & *Ducem* exercitus significat. Spelm. in voce *Domsters* f. 207. Hinc perhonorifica illa multorum Regum nomina, *Semungus* Atini filius, à quo *Semmingshundari* / *Semnonum* centumpagus parum ab hac urbe nostrâ remotus, & ad latit: gr. 59. & ad long. gr. 40. situs in Tab. 43. Fig. 149. de quo plura habet Cl. Verelius in not. ad H. Herv. p. 41. Ab hoc *Semungo* Reges Norvagiæ ortos esse, Snorro in præfatione suâ, ut & in Chronicis indicat, in quibus & *Senningus* & *Semmingus*, sed in Edda *Semingur* leguntur. Apud eundem Snorr. p. 429. alius quispiam ex viris principibus Norvagiæ nomine *Semundus* occurrit. Item p. 116. inter Britannię Reges aliquis sanguine Sveonico oriundas *Sammas* & *Semmas* numeratur, cujus & nos in Tab. nostris Chronol. meminimus. Eodem nomine & Idola nostra olim venerunt, ut & scopulus Charybdi imminens, quem Heberstenius *Semesium* appellat. Zosimus p. 389 Lygiorum principem *Semnonem* vocat, cum quo Probum Imperatorem Germanis ab hoc *Semnone* mililibusque ejus oppressis, in auxilium venientem manus ad Rhenum conseruisse narrat. *Semnonum* itaque nomen omnibus principibus in regno nostro viris, primum quidem commune fuit, dein-

convenire solerent. Flumen quoque istam planitiem præterlabens *Samnað* / ob eandem rationem ista dictum esse probat Cl. Verelius in not: ad Hist: Hevorianam; in quo loco planitiem eandem & *Syrifswald* vocatam fuisse docet ex Hist. Herv. cap. 4. p. 64. in quo nomine principatus significatio tam clare sonat, ac in *Syrifstier* / quod principem & ductorem reliquorum notat, in H. Herv. p. 87. 132. ut & in *Syri-Kongr* / h. e. Regni supremo in Hist. Gothr. nec non *Syringz* högarne / h. e. collibus Regum, in quibus cineres priscorum regum adhuc delitescant quorumve icones in Tab. 16 Fig. 77 expressimus. Totum igitur centumpagum rectè vocare *Salahundari* / h. e. beatorum regionem vel centumpagum, in cap. 5. §. 2. p. 417. à nobis amplius explanatum. Cum his appellationibus optimè consentiunt *Bälingz* sive *Baldurz* hundari h. e. Regum centumpagus, & *Ösahundari* / id est, Deorum centumpagus nec non *Semnehundari* / h. e. virorum Principum & maximæ dominorum centumpagus in quem ad conventus habendos, isti statis temporibus proficisci soliti fuerunt, qua de re idoneorum testimonium loco nobis sunt schedæ Stenianæ. Optimus proinde & sagacissimus priscorum gentis nostræ morum institutorumque indagator fuit Corn: Tacitus cum hos Semnonas pro Svevorum nobilissimis & reliquorum quasi capite, haberi voluisse tradidit.

12. Quod præterea Tacitus cap. 39 de his populis commemorat, nempe stato tempore in fidam auguriis patrum & priscâ formidine sacram omnes ejusdem sanguinis populos legationibus coisse; idem omnino supra in cap. 7. §. 5. n. 79. ex Platone attulimus, qui eo quottannis e decem regni tribubus convenisse hos populos tradiderat, ut solenni pro more sacra peragerent. Sane in eundem sensum sua quoque protulit Adam. Brem. verba p. 23. de lit. Dan. Ad illam solennitatem nulli præstatur immunitas. Reges & populi omnes, & singuli sua dona ad Ubsolam transmittunt. ut & Ericus Olai ad illam solennitatem omnis multitudo omnium provinciarum Gothica nationis venire, & donariate offerre; Qui plura de his scire avet, Hist.

Plan / som är där omkring / *Semnevald*, af det / at alla de förnämsta i Riket ditt kallades til Alheriars Ring / och des ström *Samna*, som ses af Cl. Vereli notis til *Hervara Saga*. hvar och samma ort kallas *Fyris-valdir*, *Hervar. Sag. c. 4. fol. 64. Fyri-hier*, är Öfversta Herren eller den förnämsta för alla *Herv. Sag. f. 87. 132. Fyrikonger* öfverste eller förnämste ibland konungarna; Gaur: *Saga. Fyris-högarna* Kungs högarna / där alla Konungar liggia begrafna uti / see 16 Tasta 77 Itgur. hvarsöre och hela det Hwmdart kallas *Sala Hwmdari* / det är / de sällas och saligas land som för är och wist c. 5. f. 417. så och *Bälingz* och *Baldurs* Hwmdari / det är Konungarnas säte: *A/a Hwmdari* / Gudarnas land: *Samna* Hwmdari de förnämstas eller Herrars land der de tillsammans komma. see St. M. S. Säger alt således Tacitus rätt / att detta landet eller Hwmdari war det / där de ädlestas och förnämsta tillsammans komma.

12. At til denna Samman tillsammans komma måtte ägater eller sanningebod af alla rikens folk / som woro af samma blod / som Tacitus talar / äro ju samma ord / som Plato här uti 7. cap. n. 79. f. 262 talar. Dit måtte ärligen af alla rikens mycket folk komma at hålla offer sedwanan der stora offer. Är icke det och samma ord / som Adamus Bremens. där talar n. 80. f. 262. Ifrån detta offeret får ingen sig undandraga / Konungarna så wäl som folket / alla och hvar och en måste då stifta hufwor til Upsala. Är icke samma ord / som Ericus Olai säger Atte alla som woro af Göthablodee måste hiit komma och bära til offers gåfwor. den mera begiär / han läs Ol. S. c. 69. här indragit c. 5. §. 5. f. 101. Verel. notas til Herv. Sag. K. Sag. och Snorr. huru

offra Olavi. c. 69. a nobis in cap. Hervor. Hist. Regum, ut &

offta de komma til denna *Samnan*, ses af Platone och våras sagor i sammarum indragne / nemligen / den ena Sammankomsten stiedde hwar år / och den andra hwar femte / Af den orsak / att de Swenske Skattekungar / som woro ut om lands / kunde en så offta komma för långa och beswårliga wågar skul / såsom ses af Platone c. 7. n. 79. f. 262. indraggen. Hvilket och Herodotus bekräftar l. 4. f. 172. såjandes : til Götarnas Gud Zamolxin sånda de Thracer eller Scyter altid hwar femte år / ett urstickadt sänningebod eller Legat / som där til genom Lott wältes / hvilken får befalningat förfråga sig i ett och annat / som dem angelägit är. Att våra fädernas afgud war Zamolxis, kan läsas af Strabo. l. 7. f. 297. och Doct. Locc. Ant. Sveog. cap. 1. & 16. om hvilken tag och längre fram något tala skal. Hwar af uttryckeligen sees / att de Schyter, Gotar och Tracer, som bodde in wed Mæotiska träsket effter allas våras och de Gråfers sagor woro dessa Götars underhafwande som i Sverige bodde / af hvilka de måste wänta råd och ordningar sit Regemente angående. Denna hwar 5. åhrs til sammas-kompi blef sedan bytt til hwar 9. år / för förbenåmbde orsak / som wiist är c. 21. f. 547. Hvad som hades för händer i dessa sammankompi / läses i 7. c. Ar således klart af att detta / hwarföre denna landzort wed gamla Upsala het *Samnahundarid*, *Samnewald*, och åän *Samna* af ingen annan orsak / än det Tacitus och alla de andra våras och Gråfers skrifter tala / att alla Skatte Konungar / Lagmän eller *Samnungar*, det är / de högste och förnämste i alla riken / och såsom

alluens *Samnaä*, h. e. *Semnonum* annis dicantur, nempe quia non solum Taciti, & omnium Græcorum nostrorumque Historicorum fide & auctoritate, sed etiam lingvæ patriæ vi, omnium Regum tributariorū præfectorum

Snorronem adeat. Duo autem Conventus horum genera fuisse Plato l. cit. historiarūq; nostræ docent, quippe quorum alterum quottannis, alterum quinto quolibet anno, ob itinerum & viarum molestias, quas Reges tributarii adeo procul etiam à patria nostra constituti, sine magnis suis incommodis crebrius superare non poterant, celebrabatur. Videatur de his rebus Plato à nobis explicatus in cap. 7. §. 5. n. 79. p. 262. quæ Herodotus l. 4. fol. 172. ex Hinric. Steph. edit. confirmat: *semper autem solent* (Traci s. Getæ) *quinto quoque anno quempiam e suorum numero sorte delectum, nuntium illi (Zamolxi Getarum Deo) mittere mandata ei dantes de iis qua sibi opus sint.* Inter autem idola majorum nostrorum Zamolxin computat cum Strabo lib. 7. pag. 297. tum & Consult. Doct. Loccenius Antiquit: Sveog. cap. 1. & 16. & nos quoque de eodem, suo loco pluribus commentabimur. Saltem nullum nunc dubium amplius superesse potest, de Scytharum, Gothorum & Thracum, ad Mæotim habitantium subjectione & obsequio Gothis in Sveonia sedes suas habentibus, utpote inter se eâ de re consentientibus omnibus Græcis nostrisque Historicis debito, ita ut consiliorum quoque suorum atque adeo omnem imperandi rationem ab his locis petere necesse habuerint. Quinquennales autem hosce conventus, in novennales postmodum certis de causis mutatos fuisse in c. 27. §. 2. p. 547. docuimus. Quid denique negotiorum in his conventibus gestum fuerit in c. 7. §. 5. n. 80. p. 262. legi poterit. Satis igitur ex his nunc constare arbitramur, cur territorium Upsalam veterem cingens *Samnahundarid* h. e. *Semnonum centumpagus*, & *Samnewald* / h. e. *Semnonum campus*, flumen item campum hunc

& Semnonum h. e. virorum totius regni præcipuorum, & ut Tacitus eos appellat, capitum conventus universales statis temporibus in hoc campo haberi soliti ipso quoque nomine utcumque designandi fuerunt.

13. Inde, ait Tacitus c. 39. §. 4. initia gentis, adeo ut non immerito se antiquissimos jactarint. His similima sunt quæ ex Platone in cap. 7. §. 5. n. 47. p. 197. & n. 53. p. 201. attulimus, ubi collem, in quo est Upsala, a Neptune & uxore ejus occupatum fuisse; uxorisque majores a terra in lucem editos: Neptunum item sive Atinum liberos suos genuisse memoravit, ex quibus postmodum enati sunt Atlantesida, hoc est, stirps regia, genusque regium ad reliqua orbis regna emissum: id quod ex cap. 7. integro ut & sequentibus luculentius disci poterit.

14. De luco sacro ejusque reverentia quidquid Tacitus bis terve repetiit, id omne lucem habiturum erit ex Platonis, Diodori Siculi, Ad: Bremensis, Ioh: Magni, & Erici Olai testimoniis à nobis in cap. 7. §. 5. n. 82 p. 263. collectis & enumeratis.

15. Et si Tacitus in libro suo de situ Germaniæ, quo Germaniam novam, Sveoniam, Finniam & Æsthoniam complexus est, populos LXII. & ultra enumerat, tamen hoc de Semnonibus singulare habet cap. 39. §. 2. quod caso publice homine celebrarint barbari ritus horrenda primordia, quæ notæ hos jam a reliquis populis omnibus tuto secernere licebit, in majus vero hujus rei firmamentum, in partes quoque nostras nunc advocemus saltem unius vel alterius ex gentium præcipuarum Historicis testimonium ac fidem. I. Ex nostris audire lubet Messenium in Ant. Cron. p. 10. Ad Upsalam instituta fuerat quedam solennitas Generalis unoquoque novennio, ad quam Rex & omnis multitudo omnium provinciarum venire tenebatur. Tunc 9. hominum capita offerebantur, & corpora in luco suspendebantur. Observatumque est 77 simul fuisse suspensa. Hic ante se Ericum Olai. L. 1. p. 2. Ioh. Mag: & Ol. Magn: in eadem sententia vidit.

II. A nostris scriptoribus ad Islandos eamus

som Tacitus säger / hvilka wäro hufwuden för de andra / måste komma til denna orten uti Alþeyrs Li ger.

13. Denna landjorten / säger Tacitus, wäro den / som aldrastöfäst hafwer varit bebodd / och derför des Folk wäro de äldsta af Swearna. Hvilket öfwermåttan instämmer med Platonis ord och wäro in Dragna skrifter c. 7. n. 47. f. 197. n. 53. f. 201. der han säger att den backen (som Upsala ligger uppå) bebodde Necken med sin hustru hwilkenes Jäder wäro där af Jord neder hwär som Necken eller Ånen aflade alla sina barn / som wäro ursprunget til alla Ästingar / det är / hela Kungliga Släkten och förnamsta uti alla des riken / som alt widriktelsen lises i hela des Capitel / så och de efftersöliande.

14. Den heliga Lunden / som Tacitus talar om / och 2 eller 3 gånger upnämmer / är den samma som Plato, Diodorus Siculus Adamus Brem. Joh. Magni, Ericus Olai hafwa beskrefwit här c. 7. n. 82. f. 263.

15. Tacitus uti hela sin book / (där han af Bystland / Sverige / Finland och Estland beskrefwer och upräknar 63. slags Folk) tillägnar inter Folket eller någon Landz-ort mera än denna Semnevald, där som Menniskior offerades af gudarna; igenom hwilket kännorcken / de såsom särdeles teknade wäro från andra Folk. Detta instämmer öfwermåttan med alla Landz-skriffter nästan såade bring hela werlden: ty wil jag begynna föst af wäras egna skrifter. Ut Mell gamla M. S. utgånga f. 10 skrifwes / att wid Upsala stulle hwart 9. år emot stie ett spunerligt samwäm / där Konungen och meniga folk af alla Sweriges landskap stulle tillsammans komma / och då offras 9. lefwande människo hufwuden / och kropparna hängas up i Lunden / och hängde där 77 mantroppar på en gång. Detta lases och i Erico Olai l. 1. f. 2. Joh. Mag. och Ol. Mag.

II. Ifrån wäras skrifter wilja

Ddd D 2

wij

wij nu fora fring hela världen / och sêst nor til Jfändningarna / af hwilka Snorre. Sturleson i sin Cron. f. 13. säger att de Swenska offrade människor och sin egen Konung Domaldur.

III. Ifrån Mant for tog til Norie d. i. Jersifer Mart. uti sin Cronika f. 6. att wåra Swälar wid Upsal offrade människor.

IV. Från Norie seglar tag til Danmark / hwar Saxo l. 3. f. 42. så talar: Fro, som war alla Gudars Konung / han hade sit sæt ei långt ifrån Upsala / hwilken den gamla alla människors sed / som är och forden brändes att offra (opar och anta dñr) wäntet ut ett ynfeligt och elofligt offerde / f. cy han begynte offra människor. Dwen denna Fro war / f. sola wij wisa / när wij komma til Gudarna och wisa hans rätta tid uti Cronologien. Men hans sate / som ei långt war från Upsala / heter än i dag *Frotuna* ett gammalt Jfråsegods under den 60 h. gr. 40 med lin. 43 J. 149 Jiz.

V. Från Danmark kommer tag til Tyskland och Bremen / där Adamus Bremensis l. 6. c. 8. d. sit. Danie f. 24. säger / at wid Upsala hängas up hundar och människor i den helga Lunden til offers.

VI. Från Tyskland komma wij til Italien / der Tacitus reda indragen är / såjandes / att till denna lund måtte forinna semitugebod af alla de Swenskas lundjandar och des Golt / som äro aff des blod / komma tillsammans der som de urbat Wäntstlo offer sin förfädelige och fastlige högtid begynte till att Jifra.

VII. Ifrån Italien seglar iag öfwer medelhafret til Jfrachternas land / och der råfar Procopium, som således talar l. 2. Hist. Goth. Öppå Thule (hwilken Thule alla Lärda erkänna wara Swerigae) äro de m. cheigt stitgeat offra och hålla Gndstent. Och det f. ernemsta af alla offer är Människan / den de offra Auden, som är deras högsta Gud. Der ypnas inter Människans hals med knif / när hon offras / utan hänges / eller kastas ibland törne / eller på annat sätt plågas till dödz.

VIII. Ifrån Jfrachternas land far iag til baka til de Gräkers och beser den gamlest Historie Scribent Herodotum som f. 107

lib.

eamus, quesinter Snorro primas facile tener. Hujus autem in Chron. p. 13. hæc sunt verba: *fames charitasque Sveriae ingruerat, ideo Svedi homines maculabant Et tandem Regem suum Domaldum.*

III. Inde in Norvagian, ubi præsto erit, Mart: in Chron: p. 6. Svedi (inquirent) ad Upsalam homines sacrificant.

IV. Post in Daniam navigemus, in qua Saxonem habituri erimus lib. 3. p. 42. hæc nobis bona fide narrantem: *Fro queq; Deorum Satrapa sedem haud procul Upsala cepit, ubi veterem litationis morem tot gentibus ac seculis usurpatum tristi infandoque piaculo mutavit. siquidem humani generis hostias mutare aggressus, feda superis libamina solvit. Quis hic ipse Fro fuerit in capite de Diis declarabimus, & ætatem illi Iustam in Chronologia nostrâ assignabimus. Regiam vero suam haud ita procul Upsala antiqua habuit, nomine Fro tuna nobile ad huc prædium ad lat: grad: 60. & long: gr. 40. Tab. 43. Fig. 149.*

V. Germania recens, inque ea Ducatus Bremensis hæc dabit nobis ex Adamo Brem: de situ Dan: p. m. 24. *Ad Upsalam in sacro luco canes cum hominibus suspenduntur.*

VI. Pro Italis satisfaciet nobis Corn. Tacitus de m. Germ C. 39. *Stato, inquirens, tempore in silvan auguriis patrum & prisca formidine sacram, omnes ejusdem sagvins populi legationibus coenat, Cæloque publice homine celebrant barbari ritus horrenda primordia.*

VII. Ex Italia, trajecto mari mediterraneo in Palæstinam ad Procopium quantocyus pergendam videtur. Is autem Hist. Goth: lib. 2. *Thulita, inquit, (Procopii Thulen omnes eruditi pro Sveoniâ habent) Diis crebra piacula sacraque faciunt. Hostiarum potissimum homo habetur, quem primum bello ceperint. cum Marti immolant, summo apud ipsos Deo. nec culiro utique jugulum aperire, sed & paritula affigere aut in sentes proicere, aut alio cruciatu devotum interficere fas creditur.*

VIII. Hinc itinere converso ad Græcos, quorum nomine suffragabitur Herodotus Lib. 4. p. m. 107. *Ex captivis centesimum quemque Marti immolant.*

IX.

IX. Neque Thraces hic prætereundi videntur, quorum Lumen Orpheus totam circumnavigavit Europam, & præterea bonam Africæ partem una cum Ægypto, nonnullaque Asiæ loca visitavit. In his utut populos CC & ultra viderit, nemini tamen illorum, præter Hyperboreos, Majores nostros, victimas humanas in usu fuisse agnoscit, Tauros illos appellans ab idolo eorum Toro. Ira vero V. 1070 canit Orpheus:

*Belligerosque [vidimus] Scythas, devotaque pectora Marti,
Funestos Toros crudelia sacra ferentes
Diva Hecata, humano complent cratera cruore
Quin & Hyperboreos Nomadas*

Ad gentes plures ituri merito essemus, nisi vereremur ne jam pridem itineris tam prolixitædium satietasque animum benevolæ lectoris occuparit. Id tantum monendum hoc loco ducimus, majores nostros in Expeditione prima, quæ temporibus patriarcharum acciderat, quocumque venissent, gentibus a se devictis, idolis suis victimas humanas mactandi necessitatem imposuisse, quæ de re in capite de migrationibus acturi fusius erimus; verum barbarum hunc ritum mox apud externos a legibus tam crudelibus & inhumanis abhorrentes exolevisse. Quæ de causa Plutarcus in Theseo p. m. Etenim

(inquit) perpetuo male Minos, & in theatris Athenis profectus est: neque ei vel Hesiodus profuit, summam Regem, vel Homerus, Jovis appellans discipulum: verum prævalentes Tragici, magna cum ex pulpito & scena macula ut truce & serum aspersere.

16. Quod Tacitus cap. 40. S. 3. habet de terra matre ab his populis in commune culta, quamquoque majores nostri Hiardum / (Herthum) Gio / Dissa / Freija / Frigga / & Sif vocant, id omne suo loco uberius tractandum veniet. nunc ab Hist: Ol cap. 69. hæc pauca modo arcessimus: sacrificium maximum Terræ fiat.

17. Et si vero nihil obscuri in se continere videantur ea Taciti verba, quibus in ca. 39 significat tantam Luco ipsorum reverentiam fuisse ut quieum, sive cultus causa, sive ut victi-

ma

l. 4. talar. At Odens förnemsta offer var Mennistlan / hwilken togs af hwar hundrade sänge.

IX. Ifrån de Gråker kommer jag till den alraäldsta Skalden Orpheum i Thracia, hwilken hela Europam hafwer rundt om färdt / så och en stor del folk i Africa och Ægypten besökt / så och många i Asia, hwilka allehanda folk han der öfwer 200. och några slag upräknar / från hwilka alla han stillet våra fäder med der skänket / att de ofrade mennistior / dem han här nor hos de Ysverborne råfadt / kallandes dem Torar, af afguden Tor, såkandes i den 1070. versen:

Der säge wij de skidbara Stjarn och grymma Tors folk / som Auden stitigt tien och offra Dissa det wedersuggliga och grymma offer / i det de upfylla offerkrattarna med Mennistiblod der bodde och de Ysverborne. Jag kunde än flera indraga / men jag weet den gunstige Läsaren blifwer trött att widare fring hela världen resa. Allenast til slut är detta öftrandes / at hwar våra fäder i det första uttåge de gjorde / som war wid Patriarchernas tid / kommo / så palade de det Folket / som de underkufwade / att sin afgud offra mennistior / som på si rum om det uttågeti wissas skal: men blef intet beständigt uti dee främmande landskapen / ty de flygdes wid en så hård lag och grymt offer / som ses af Plutarchi Theleo; der han säger att Minnur, hölzt intet af hoos de Athenienfer: och hjälpte intet / fast Hesiodus kallade honom den högsta Konungen / och Homerus, Thors lärjunge: utan de andra Skalderna wroko honom för sin grymma lag och offer.

16. Dett Tacitus säger att Svearna och des Folk igemen / de dyrkade alla Jorden: hwilken hade många namn / nembligen Gio. Dissa, Freja, Frigga, Sif &c. det spara wij till de h wij komma til hennes Capitel. Och allenast insöra af Ol. Saga c. 69. som säger Husvublot skulle vera att Gio.

Ddd D 3

Wij

17. Vidare säger Tacitus at de hängdes / bundes och wältrades eller ryllades till offerlagen / de som antingen offeras eller någon Gudstjänst wisja skulle. Hwillet / fast det nog klart är / och instämmer med Procopy, Adami Bremensis och de andras nu indragna rum / så wisja wis doch det uti annat rum vidare förklara.

18. När detta stora offret hölls / säger Tacitus, så war der en enätteligt stor glädie / alla frammande de plågades / intet Krig feet då spietagas / ingen tråta / utan allt war i fred och ro. Detta offret stog om wintern mid Jul / som wisst är cap. och då plågades alla / som disse sommo / Konungen och andra gäfwro ut nyårs-gäfwor och war då utropat Julfred / hwilken fred war så stor / att ingen feet en gång lagföra eller gå till råta med någon om han hade saak med honom / såsom ses af våra sagor och gamla lagar / men särdeles Helsingelagen Längm. B. 14 St. der som står: om Julfreden / wårfreden och andfreden Jhessum tridum (Julfredum) må ingen annan lag söta. Men i wårfridi och andfridi må man lag sörja. En bruktas ännu i dag här i Upsala att med trumma anslå Julfreden / men ingen annan hwarken andfrid eller wårfrid / icke heller Påst och Dingstfred / fast de nämnas i våra Cristeliga lagar. Hwad lust och glädie höll om Julen mid det stora offret / länkes af Cl. Verelij notis til Hervar. f. 52. så och af 14 Tass. 55. Figuren huru många drelz horn så afmålade den tiden på Runestafworna de icke sedan finnas hela året på någon tisd mera antecknade.

19. Vidare i samma indragne rum / säger Tacitus, att dela deras stora tillsammankomst på den orten går der ut på / att de der igenom wisja detta folkets gots första begynnels och ursprung wara wch denna orten. Se åter hwad för en mächta tillsammanställning är

ma caderet, ingressus esset, & forte prolaberetur, ei haud licitum esset atolli vel assurgere, sed per humum evolvi, imo vero Lucem habere queant ex Ad: Bremensis, Procopii, aliorumque a nobis ante hac adductis testimoniis, tamen alio in loco illa uberius declarare non gravabimur.

18. De sacrificii tempore hæc quoque Tacitus C. 40. addit: *Læti tunc dies, festa loca, quæcumque adventu hospitioque dignatur. Non bella ineunt, non arma sumunt, clausum omne ferrum, pax & quies tunc tantum nota, tunc amata. Certè bruma celebrari solitum fuisse hoc festum, appellatumque Julium, in cap. 5. docuimus; eo autem tempore omnes advenæ lautissimè excipiebantur, Reges, hominesque reliqui muneribus ac strenis se invicem ornabant, quove major esset omnium securitas, pacis & quietis studium publica præconis voce indicebatur. Nostri indictionem tam solennem, Julafredh / id est pacem juliam adhuc vocant, tanto in honore olim habitam, ut eâ durante, nemini litem suam coram iudice persequi licuerit; id quod ex legibus & historicis nostris fuscè probari posset, sed malumus, nam tantum legem ex codice LL. Helsing. tit. de judiciis, c. 14. depromptam audire. Ha pace (julia) durante, nemo alteri litem intendat. Pace vero verna & autumnali, litem intendere fas esto. Adroque non modo Upsalæ, sed etiam passim in hoc regno nostro, illa cum tympanorum strepitu, aut tubarum clangore, pacem juliam publicandi consuetudo adhuc remanet: reliquorum autè pacis generum utut in legibus nostris mentio fiat, tamen sine solenni aliquo ritu, statis temporibus pro indictis habentur. Qui plura de veterum hilaritate in hoc festo novisse desiderat, Cl. Verelii not: ad H Herv.*

p. 52. adeat atq; etiam fragmentum Fast Runic: in Tab. 14 Fig 55 inspiciat, ubi magnum cornuum, quibus pro poculis veteres usi sunt, numerum, pro genuina festi hujus hilaritatisque cum eo conjunctæ nota deprehendet.

19. Eoque, inquit Tacitus, *omnis superstitio respicit, tanquam inde INITIA GENTIS*. Quid hoc Taciti cum omnibus Græcis, Latinis nostrisque Historicis consensu, ad sententiā nostram firmandam validius haberi usquam potuit? In libri de moribus Germanorum initio Tacitus suos Germanos, h. e. Germaniæ recentis incolas, una cum Sveonibus, Danis, Norvagis, & (ut uno verbo omnes complectamur) populis 63 ordine ab illo recensitis, *Carminibus antiquis celebrare ait Tuistonem Deum terræ editum, & filium Mannum, originem gentis conditoresque*. In libri autem nostri cap. 13. Sveoniam *Manheimium sive Bannomanniam* ab hoc MANNO dictam esse probavimus, atque etiam *Manni cineres, in Collibus, qui dimidio milliari Sveonico, à Campo Semnonum, in quo sita est Upsala, tantum absunt conditos esse diximus*. At collem, in quo Upsala olim exædificata fuerat, Plato a nobis in Cap. 7. §. 5. p. 197. in testem vocatus, in *Atlantica insula* (etiam Tacitus *insulam* vocat) reperiri dixit, in longitudinem stadia V. habentem quem Neptunus cum socero socruque sua incolebat, & Atlantidis ex uxore sua susceptis impleverat, quibus denique originem suam debuerunt quicumque insulam istam pro vera patria habuerant. Deinceps ductis ab hoc loco tanquam centro lineis, Sveonia, cui tum nomen erat MANHEIMIUM, divisa est in Sudermanniam, Westmanniam, Normanniam & Estmanniam, quæ divisio apud nos adhuc receptissima est. si enim MANNUS, quem alias Atlantem, Neptunum, Thorum & Niordum vocari scimus, in Germaniā, Dania, Norvegia, Finnia, Esthonia, Moscovia aut Polonia sedem suam habuisset, jam non immerito ab eis divisionis talis vestigia exigere possemus. Id ut Manifestius evadat, concedamus Manno sedem in Æsthonia; certe tum Sveoniam pro Westmannia, Finniam pro Normannia, Moscoviam & Tatariam pro Estmannia & pro Sudermannia Poloniam agnoscere erimus, ac etiam omnia illa, quæ Tacitus, Plato cæte-

rique

emellan Taciti, de Grefers och allas våras skrifter. Tacitus säger i förstone af sin bock att alla Germanner / det är både Tyskar Swenska / Danska / Norska och alla de 63. slagz folk han under Germanheim begriper / och äro af ett språk / de bekänna sig vara komne af Mannen Tyffes son som var födder af Jorden. Bti 13. Capitlet hafwa wij wißt att Sverige kallas af honom Manheim. och hans begrafsningz backar kallade Mannekullar, som äro en half mil ifrån denna Taciti Samne vald, der Upsala ligger / på hwilkens backe / den Plato här i c. 5. n. 47. f. 197. punchten indragen säger varit mit på Atles ö (den och Tacitus in öö kallar) af 5. stadier lång / på hwilken Necken med sit swårst bodde / de som woro der födde af torvet och med sin hustru af de hela Atlingarnas släkt. Hwad an all des folk ursprung är här kommen. Ifrån hwilken ort / såsom af en Medelpunct Sverige då kallat Manheim wardt skiftat och än är / i Södermanland, Westermanland, Normanland oc Ostmanland. Hade nu denna orten / der Mannen (som eliest kallas Atle, Necken, Thor, Niord) bodde / varit i Tysland / Danmark / Norge / Ostgötaland / Finland / Estland / Ryssland eller Poland / så hade efter den medelpunchten landet varit skiftat i Westmanland, Södermanland, Normanland och Estland, såsom til Exempel, wij wilja ett dera taga: Om Mannen och hans efterkommande hade bodt i Estland uti Lissland / så hade Sverige blifwit kallat Westmanland; Finland / Normanland; Ryssland och Tattariet Ostmanneland; Poland Sörmanland. och icke allenast detta / utan alt det Tacitus Plato och alla de andra skrifa / skulle då och i Lissland finnas; såsom den stadiglöpande bärgryggen / som skulle skifta Lissland i tu. Lissland skulle heeta

Swea

Sverige. Liffland skulle vara en ö. Hon skulle vara 10 grader lång / och sedan alldet / som här til om Sverige skrifvit är / skulle der finnas. Afwen så om man wille gifva det vara i Tyskland / Påländ / Danmark eller Ryssland / så måste man alt det här skrifvit är / der bewissa finnas / hwilket är så omöjeligt som at wilja flytta norstjernan til söderstjernan. Swärföre klarare än Solen / af alla de gamla Lärdes bewittnande / och Sveriges orters längenheet med Semnevald och dess ort Upsala / til sina bärg / sidar / strömar och oändeliga här i hela wärket uppenbade kännetekn / ofelbart wisses / Mannen här bodt; här warit det allmenneltga offret och tillammanskomsten / och hela detta folkslags ursprung; det är / alla Suenckas, Tysckas, Norckas, Danskas, Isländas, Anglendars, Hollendars, och allas som samma modersmål bruka / första sådernesland.

20. Widare säger Tacitus af indragne rum / att wid samma ort hoos de Swensckes Semnevald sitter den Guden eller Konung / som alt regerar och alla andra land måste vara honom underdåntige och lydige: här förstås intet den rätta Guden / som är i himmelen / ty han behöfwer intet wist sätte på iorden / utan den Enwaldz Konungen, som satt i Upsala: ty de trodde sig vara af Gudarna allena / som ses af c. 7. n. 53. f. 201. och dyrkades för Gudar / som längre fram wiisas skal: der för seer man af Saxon l. 1. f. 12. att *ATIN* han fruchtades och dyrkades af hela *EWROPA* / men sit sätte hade han måst uti *WPSALA*: det är / som iag för af Platone och våra sagor hafwer wisse / att alla Konungar i Upsala kallades *ATIN* och *ATIN* / och hade måst där sitt sätte men när de förde stora Krig / torde de stundom sitta i Afrika / i Ereta / i Thrasia / i Italien och annorstädes / såsom

wä

rique de *Manni* patria scripserunt, Livonia repræsentabit, nempe immane montium jugum regionem in duas partes scindens, Sveviæque nomen; ipsa denique Regio insula vel peninsula erit, in longitudinem habens stadia decem, ut & reliqua omnia Sveoniæ a nobis, in superioribus capitibus, jure adscripta. Sin autem quis ad Germaniam recentem, Poloniam, Daniam vel Moscoviam respiciendum esse duxerit, idem omnino in his præstare tenebitur, quod tam illi prout promptumque erit, quam utriusque poli sedes inter se commutare. Idcirco omnium veterum scriptorum fide, ut & consentientibus experientiæ hodiernæ iussu in Sveoniæ situ, Magnitudine, sylva sacra, Campo Semnonum, montibus, lacubus, fluminibus & innumeris in hoc opere signis aliis, probè fundatis certo certius evinci posse confidimus & Mannum sive Minnoem Sveoniam incoluisse, & atrocem illum sacrificandi ritum in ea viguisse, & legationibus suis huc coysse omnes sanguinis ejusdem populos, & denique hos omnes *HINC INITIA SVA HABUISSE*, nempe *SVEVOS, GERMANOS, NORVAGOS, DANOS, ISLANDOS, BRITANNOS, BELGAS* & quoscunque lingua communis nobiscum uti videmus.

20. His subjungit Tacitus cap: eod: ibi (inter Semnonas) *Regnator omnium Deus*, cetera subiecta atque parentia. De Deo immortali qui nulli certæ sedi alligari potest, hæc verba capi non debent, sed de Monarcha Upsalensi, qui se Deorum progeniem esse crediderat, juxta ea quæ a nobis in c. 7. n. 53. p. 201. dicta sunt, & pro Deo quoque habitus cultusque olim faerat, quod in operis hujus progressu amplius firmabitur. Certe apud Saxonem hæc leguntur verba L. 1. p. 12. *Ea tempestate, cum OTHIN quidem, EWROPA falso divinationis titulo censeretur, apud WPSALAM tantum crebriorem diversandi usum habebat.* Idem ex Platone & historiis nostris ante erutum ostensumque est, nempe omnes in universum Monarchas Upsalenses *Atlantis* & *Atini* nomina

gef-

geffisse, sedemque suam Upsalæ habuisse; in majoribus autem expeditionibus suis occupatos plerumque in Asia, Creta, Thracia, Italia & aliis orbis locis conspectos fuisse, non secus ac à recentiorum temporum Regibus nostris bellorum sedes in hostile solū translatas ut plurimum fuisse novimus. Hæc Saxonis verba, cum elegantissimo illo Taciti loco collata, discrimen ex Herodoto, Strabone & Ptolemæo, in c. 10. §. 3. p. 438. erutum inter Scythas Regios sive domesticos, & Scythas externos, Sarmatas, Germanosque Regionum Scytharum servos aut tributarios, clarissimè confirmant. Inde quoque lucem accipiunt hæc Platonis, à nobis in Cap. 7. §. 1. p. 146. exscripta, quib9

Atlantici e mari Atlantico crumpentes uno impetu vastitatem in universam Europam & Asiam importasse dicuntur; ut & illa in Critia, itidem a nobis in cap. 7. §. 69. p. 238 adducta: Hi porro omnes ipsorumque posteris, in multas alias insulas imperium usurpantes propagatis etiam (quemadmodum diximus) ad Egyptum usque & Hetruri in imperii finibus. itidem quæ Herodorus l. 4. f. 112 loquitur: semper autem solent [Traci s. Scythæ] quinto quoque anno quempiam e suorum numero sorte delectum nuntium illi mittere, mandata ei dantes de iis quæ sibi opus sunt. Permultum quoque hæc omnia faciunt ad intellectum verborum Plutarchi & Adami Brem. apud nos in cap. 8. §. 1. n. 33. p. 337. occurrentium: A TOTO ORBE ibi responsa petuntur, maxime ab HISTANIS & GRÆCIS, nec non Diod: Sic: quæ in hujus operis cap. 7. §. 7. p. 290 leguntur, Hyperborei Græcis sed Atheniensibus maxime Delijsque societate ac benevolentia juncti sunt. pag. 261. Græci ad Hyperboreos profecti, dona sumptuosa in templo eorum apposuerunt. Verum quoque sensum aperiunt earum comminationum quas Deus per vates suos judæis, Chaldæis, & aliis Orientis atque orbis australis incolis significari curavit de vëturis afflictionibus ex septentrione, quam rem latius persequemur in capite de Expeditionibus. Saltem nunc hæc quæ allata sunt ad prodigiosam illa Sveonum atque Gothorum

poten-

våra Konungar ånnu måst gids-
ra / som frig föra: i ty de måst
sitta i de land / dår de föra friger.
Åf detta märkeliga Saxonis rum
och ådla Taciti ord / kan man nu
förstå den åffskilnan / som Herodo-
tu, Strabo och Ptolemeus, hwil-
ka indragne åro c. 10. §. 3. f. 438.
göra emellan de Kungliga Sky-
tar / och alla de åndra Sarmater,
Scytar och Germanner, som wor-
ro de Kungligas underhafwande
så och det Plato säger i sin Timæo
(hår c. 7. §. 1. f. 146) att Ållin-
garna kommandes utur wåsterhafwet
intogo med en høy hela Europam och
Asiam: och det han i sin Critia
(Cap. 7. §. 69. f. 238.) säger att de to-
go in hela Europam in til Hetruriam
och Africam in til Egypten, och förde
stort Krig med de Græker. så och det
Herodotus säger / at Skytarna med
det Måotiske träffet sånde hwart semie
til Gotarnas Gud Zamolzin, att
rådfråga hwad dem skår til att göra i
deras Regemente. Hår af kan man
och förstå intet under wåra som
Plutarcus och Adamus Bremen-
sis (c. 8. §. 1. n. 33. f. 337.)
såta att de i hela wården särdeles de
Græker och Spanier rådfråga Spå-
män i Sverige / hwad dem hända skal.
Hår af förstås hwad före Diodo-
rus talar (c. 7. §. 7. f. 290.)
att de Græker och särdeles de Delier och
Athenienler hade en öfvermåttan
wånskap med de Yfwerborne / och f.
261 att til dem fördes flera stånter.
Hår af förstås hwad Guds ord
genom Propheterna altid hotar
Judarna / Caldeerna och åndra
Öster och Östlänningar med det
NOXDES ET DERE / och
at ifrån Norden skulle alt endt komma.
Hwilket alt klarare skal wißas
uttalla wåras uttog. Hår af kan
man se hwad stor macht och wålde
Swearna och Gotarna hafwa
fordom haft: Derföre swarade
och Skytarna i anseende til de
Swenska Kroppars styrkia och
storlek / och des affkomme ifrån
sielfwa Gudarna och desas stora

Ecc E

macht

macht / rätteligen Kejsaren Julio
som han sielf bewitnar när han wil-
le föra krig på Tyskarna: l. 4. c. 2.
att deo hafwa intet gifwit Kejsaren orsak til
krig / icke heller äro de rädda / öre at slås med
honon / om de blifwa der til tvingne / ty de
hafwa intet af sina försåder lärdt krypa bak-
om bulten / utan stå som farrar. Men det-
ta witta de själja / som sant är / hit äro de
(nemligen in mot fienden Xen) komne obud-
ne / utdresne (af de Swenska) från sina
länder: Witta de Romarer hafwa dem til
sina wänner / kan det dem lända til nytta /
antingtn de Romarer willa skaffa dem åker /
eller att de så behålla den de sielf kunna med
krig intaga: eljest fructa de för inga mänts-
flor mera än de Swenska: med hwilka icke
de oddeliga Gudarna kunna en gång täm-
ras (nästan för högt sagdt): annars
är intet folk på jorden / som de icke (Ty-
SKARN) kunna wara öfvermåttige /
om det bäst til slags. Detta instäm-
mer med Taciti ord c. 41. f. 688.
de Swenska äro mächtige til sjös och lands
och Adami Brem. de S. Dan. f.
16. de Swenska äro folkrike och bidlar til
strid / och de bästa kämpar til häst och til
sjös: dådan synas de sönderbryta alla länder
och des folk / som här nor at bo. Deras För-
munga äro af en mähta gammal släkt.
Se / detta är det de Danska sielf-
wa bekänna / såsom ses af Sax-
ones Skald l. 2. f. 33. den Mele-
nius så förswenskat hafwer / och
är detta allenast slutet på Skal-
den / huru en Danskt berömmar
en Gothe /

Try slag iag får / för ett iag slår
Jag wärte mig bäst iag hinner
Så Goterna hugg / te luffa wår lugg
Så Någan om bråddarna rinner.

Och är detta listet det den Lärde
Danske Crönikekrifwaren Pon-
tan l. 6. Hi. D. f. 301. skrifwer och
der kan läsas. Det stora wäldet / som
Sverige fordom hafwer haft / haf-
wer likwål Gudh den högsta än in
til denna dag så bewarat / (för
hwilket Sverige aldrig kan den
Högste Guden tillfyllest tacka) at
det aldrig under främmande Här-
skap legat hafwer. Och är äns-
nu genom Gudh Nåd Enskarna
tämneligen starka / när man be-
sinnar det gamla ordspråket
(en mot en / två mot hinhåle)
en hwar har något krig warit i sen-
nare tider / som icke Sverige
mätte tillika hafwa 2 / 3 / 4 / 5 /
elleg

potentiam significandam sufficere poterunt.
Quæ res, juxta immanem corporum mo-
lem roburque, ut & per uersionem latis vulga-
tam de Sveonum origine ad Deos immorta-
les referenda facile Germanos commouit ad
hanc de seipsis coram Julio Cæsare per le-
gatos suos edendam confessionem, de bell.
Gall: lib. 4. c. 2. *Se neque priores populo R. bellum in-
ferre: neque tamen recusare, si laceffantur, quin armis conten-
dant: quod Germanorum consuetudo hac sit à majoribus tradita,
quicumque bellum inferant, resistere, neque deprecari: hoc
tamen d. cere, uenisse (ad Rhenum) inuitos, q. c. ctos (a S. uen-
do), suam gratiam Romani uelint, posse eis utiles esse
amicos: uel sibi agros attribuant uel patiantur eos tenere,
quos armis possederint: sese uniis S. uen- concedere: qui-
bus [præfiscini!] ne Diu quidem immortales, pares esse
possint: reliquum quidem in terris esse neminem, quem non supera-
re possint.* His ualde consona sunt uerba Corn. Taciti cap.
44 f. 688 *S. uen- præter viros armaque classibus ualent. & Ad.
Brem. de fin. Dan: p. 19. Populi Sveonum multi sunt, uiri-
bus & armis egregii, præterea tam in equis quam in navibus iux-
ta optimi bellatores. Unde etiam sua potentia ceteras aquilonis
gentes infringere uidentur. Reges habent ex genere antiquo.*
Neque spernendus hic omnino erit Poëta
Danus, qui apud Saxonem lib. 2. Hist. Dan.
pag. 33. de Gothorum in repellendis injuri-
is promptitudine, patrio sermone aliquid
cecinerat, quod sic reddiderat Saxo

Dans unum tres accipio sic mutua Gothi
Vulnera compensant sic dextra potentior hostis
Vindicat acceptam cumulatò sanore panam

Cui porro volupe fuit Pontanum scriptorem
rerum Danic. inspicere, hujus quoque ge-
neris emblema non inelegans lib. 6. Hist.
Dan p. 301. habiturus erit. Etsi uero limiti-
bus multo arctioribus, quam olim, con-
stricta sit hoc tempore Sveonum potentia,
divini tamen erga eos beneficii certissimū
erit argumentum, quod exterorum libidi-
ni, ad hanc usque diem, nunquam prorsus
patuerint. De viribus autem eorum illi de-
mum sententiam æquam ferent, qui adpri-
mè noverunt quid sibi uelit uetus illud & usu
diuturno satis comprobatur: *Ne Hercules
quidem contra duos.* Certe ad Sveonas doman-
dos quintuplo aut secuplo majori hostium
robore adhuc opus esse, secula hæc postre-
ma

ma docuerunt, & nummus in exequiis gloriosissimæ memoriæ CAROLIGUSTAVI REGIS SVEONIÆ, more gentis, cusus, ensemque senis mucronibus adversis circumdatum repræsentans, emblemate satis idoneo & ingenioso indicavit. Parum etiam abest quin hoc Magnanimo cuicumque Sveonum Regi fatale dixerimus, postquam & CAROLUM XI ex ephebis vix egressum, à totidem hostibus ad acq̃uendam virtutem ejus paratis circumdari videmus. Ad Cæsaris autem verba quoniam reverti nunc animus est, sanè qui cum Historiis Islandorum, Norvagorum & nostris bona fide contulerit, deprehendet utique Svevos, tempore Cæsaris, maximæ Germaniæ parti dominatos fuisse, eaque de causâ Cluverium orientalem Germaniæ partem Sveuiam appellasse. Ita enim Cæsar Lib. 4 c. 14. habet: *Vbi autem qui uni ex trans-Rhenanis legatos ad Cæsarem miserant magnopere orabant, ut sibi auxilium ferret, quod graviter ab Svevis premerentur.* inde cap. 19. narrat Svevos, postquam per exploratores pontem fieri comperissent, more suo, consilio habito, nuncios in omnes partes dimisisse uti de oppidis demigrarent, liberos, uxores, suaque omnia in silvas deponerent: atque omnes qui arma ferre possent, unum in locum convenirent: hunc esse delectum medium fere regionum earum, quas Svevi obtinerent, ibi Romanorum adventum expectare, atque ibi decertare constituisse. His lectis, quisquamne de eorum in Germaniâ late patente dominatione amplius dubitabit? Edda sane prorsus his assentietur, quippe quæ Atinum, Alexandri M. (alii volunt Pompeii) tempore Upsalam redeuntem Wegdegum filium Saxonie, Baldegum Westphaliæ, Schioldum Scaniæ, Siggonem Franconiæ, Sigurlamum Moschoviæ, & Semnonem Norvegis præfecisse narrat. Consentit quoque Mart: in Chron: Norv: pag. 1. qui ad Svevos, non solum Sveviam sive Sveoniam insulam, quæ & Svedia vocatur, sed etiam Germaniam, Poloniam & Moschoviã, usque ad Mæotim pertinere ait. Idem comprobatur in membrana exarata hist: Remundi

apud

eller 6 Giender/ som mächta wälfert genom 6 Wärdor mot en/ på den stora Håltens wår nu adbrändigaste Konung; Herr: Jans Saligs Skådepenning stå afmålade. Icke heller mindre böda måste nu wår nylige Öprundna Stridsbara Hertul CARL utstå / den Gud den högsta mildeligen Wälsigne och beware. När man nu alt detta öfwerlägger / och wäl wil betänckia Reisarens Julit ord / och dem iämsförä med de Yslandsas / Norßas och wåras sagor / så och Edda, så skal man finna at de Swenska / wid Reisarens tid / hade större delen af Ryßland under sig / hwar af Cluverius hade orsak fått / att kalla hela östre sidan / Swealand. In förutan de ord iag reda af Reisaren indragit hafwer / så säger han l. 4. c. 14. f. 34. Att de Ubyer, som lägo wed Rben / kommo och begärde hielp af honom / emådan de stråfveligen undertrycktes af de Swenska: Sedan säger han: At när de Swenska sngo genom ußfickade förnimma att Reisaren wille slå en broo öfwer Rben / så hölle beråd på sit sätt / och ußfickade budskap til alla länder / att Goltet skulle draga ur byarna med hustru och barn långst up i Stogen / och alla / som wapu bära lynde / skulle tillsammans komma på en ort. Denna utwälda ort han war mit utt bland alla de landstap / som de Swenska hade intragit och tunc hade. där wille de förwänta de Romarer. Af dessa ord är klart nog / hwad många länder de hade inne i Ryßland. Hwar före / när man ser til Edda, så instämmer detta märckeligen / hwilken säger at ten *UßN* / som wid Alexandri Magni tid (det näära mena wid Pompeji.) til Upsala kom / hant satte sin son Wegdek til Konung i Saxen i Ryßland / Baldog i Westphalen, Skiold uthi Danmark / Sigge öfwer de Francer, Sigurlami öfwer de Ryßarna / och Semnung öfwer de Norßa / hwilket och instämmer med Mart. Norßa Crönicka / som wiser f. 1. att af de Swenskas land är icke allenast denna Sweriges öö / som kallas Svea rike eller Svethioder; utan Ryßland / Pöland och Ryßland alt in til det

Ecc E 2

Mäo

& in regno Daniæ Estque Danorum nomē ortum à Gothico *Thana* / *Thena* / sive *Tiena* / id est, *serviendo*, unde inter varia servi nomina, qualia sunt *Skalk* / *Degin* & *Dake* etiam *Dan* legitur apud Spelm: in Lexico, ex quibus compositæ sine dubio sunt hæ voces, *Utel-skalkar* / *Udel-thanar* / & *Udel-degin* / h. e. *Regis servi aut famuli*. Ad hos quoque referimus *Witas* h. e. *excubitores* & *pyrarum ad litora* & *limites regionis alicujus*, *publicæ securitatis causa*, *erectorum custodes*, ex quibus totidemmodum juriæ Daniæque imposita sunt nomina *Wetalahæed* / & *Witarland* / de quibus in cap. 16. §. 2. p. 495, fusius actū est. Præterea cum in superioribus paragraphis ostensum sit ex Platone, Cæsare, Edda & Ormone Snorræsonio, imperii Sveonici terminos ultra Europam, usque ad Africam & Asiam vetustissimis illis temporibus sese extendisse; utique & in istis locis populorū plerorumque nomina, servitutis aut subjectionis eorum signa & notas clarissimas in se continebunt. Ad orientalem enim Sveoniæ partem habemus *Slavos*, *Clopos*, *Sarmatas*, qui nunc Russorum, Ungarorum & Polonorum veniunt nominibus. His quidē Reges sed ex domo & stirpe regiā Monarcharum septentrionalium d sumptos, atq; etiam Monarchis Upsalensibus obnoxios præfuisse docet Heberstein: & nostrum quoque erit in Chronol. tabulis uberius ostendere. Slavi autem dicti sunt a Gothico *Slāpa* id est à portandis oneribus, & à bajulando; unde *Slawe* / *servus*, & *Elo* / *pars infima plebis*. Pari modo

Clopiorum nomini originem dedit *Klopa*, i. e. *ruditer aliquid fabricari*, unde *Kloper rudis* & in negotiis vilioribus occupatus *opifex*, qualem Proverb. 26. v. 10. interpret Sueonicus nominat. Hac quoque de causa Moschoviam cernimus appellari *Clopigordiam* à veteri quadam ejus metropoli *Clopigardia*, quam Ptolemæus *Clepidavam* vocat, utot eam a vero suo loco non nihil removeat. In nomine autem ipso, notionem servitutis & subjectionis Scythiis debitæ latentem, ne quidem ipsi Moschovitæ, teste

Span / Folf som tienar andra / ursprungit af ordet *Thana*, *Tena*, *Tiena*. Sålom och seer aff Spelman i Lexicon, der een tienare kallas *Skalk*, *Dan*, *Degen*, *Dace*: såsom *Adelskalkar*, *Adelthanar*, *Adeldeginn* det är Kunglige tienare: *Vitar* är de som stola achta på wårdarna / der af heela Jutland och *Dona* marck är och så kallas *Vitalahæed*, *Vetland*: see cap. 16. §. 2. fol. 495. Och såsom wist är af nästförgående punct t / både af Platone, Cæsare, Edda, Orm Snorræson och andre / att Swertiges stora Rikse sträckt sig in i Africam, Asiam och heela Europam: altså seer man allestädes folkens namn betyda underhafwande. Sålom i Oster kallas fordom alla Ryske *Patalaskar* / *Bngrar* / *Slaver*, *Clopar* och *Sarmader*. In de hade *Wpsala* Rungen till öfwerkung och hans söner til underkungar / som ses af Hebersteino och skall wijdare wissas af Kunglige släkt register. *Slavar* kallas de af *Slapa*, det är *Arbeta* / *Tiena* / dedan *Slav* een *Tienare* / *Slögement* Folf. *Klopar* kallas de af *Klopa*, *arbete* / *Klopere* som gör gement arbete. see Salomons Ordspåk c. 26. v. 10. In kallas och så *Ryskland* *Clopigord* af en gammal Husbyudstad *Clopigord* den som Ptolemeus kallar *Clepidava*, fast han sätter honom någott af wägen. Hwilken *Rysarna* tillhöra af *Skytarnas* trålar / som ses af Heberstein fol. 55. och ännu bruka de högsta i *Ryskland* att kalla sig *Sarens Klopar* det är / *Tienare*: äfwen så betyder ordet *Sar-*

Sar-moder, en Kunglig man eller tienare/ det och Vanusinus tillsår i sitt M. S. *Sar*, *Ser*, *Sör*, *Sir*, det är på gammall Swenska een Konung eller Herre/ såsom *Sigurd Sir*, urprunget af ordet *Söria*, ty en Gud Konung eller Herre måste för alla *Söria* och för sorg draga. Och blef derföre den hunden som sattes de Norrke til Konung som läses i Saxone, Joh. Magno, Snorro och andra kallat *Sör*, och ödn som han bodde på *Sars-ö*. Ordet *Sarmader* skrives hoos de gamla med a, au, (hvilket är ö) och y som sces af Scylace, Herodoto och dee andra. *Tiudescar*, *Tydescar*, *Tiodar* (Teutones på Latin) i Tyskland som äro alle utur Sverigekomne/ det af Tacito och andra wist är/ hafwer oc betyda underhafwande. *Daker* som suto wid Donau betyda och dett sammat: ty *Dake* är en tienare och *Daka* (som än brukas nedre i landet) är en tienarinna och af Spelmano, *Adel-Degin* är en Kunglig tienare. *Sedan* i Phrygia äro *Lydi* (underdånige) och i Africa *Lybi*, af Götherna komne/ som eendelz wist är och widare i våra Fäders utog wissas skall / hwar igenom är noggsamt klart dett Tacitus säger att Svearna mena der dee boo / den högsta Guden eller Sonungen hafwa sitt säte och alla andra wara dem underdånige och lydiga.

22. Ifrån Tacito willia wij åter komma till Cæsarem och förklara hans indragne ord / och först dessa

fugere valent. Etenim *Dake* *servum* notabat & *Daka* id est, *ancilla*, ad huc apud Sveonas in usu est. Quibus adjungi merebitur Spelmani *Adel-degin* / Regis *Servus*. In Phrygia *Lydos*, h. e. *obedientes*, morem gerentes & in Africa *Lybias* hoc est *Terræ in servitutem redactæ incolæ*, habemus, quos Göthis originem suam debere in cap. 8. §. 3. p. 352, probare conati sumus, sed in capite de Expeditionibus plenius hoc negotium, volente Deo, exequemur. vere igitur scripserat Tacitus *Svevos* existimasse apud se *REGNATOREM OMNIUM DEUM ESSE, CAETERA SUBJECTA ATQVE PARENTIA*.

22. A Corn: Tacito ad C. Cæsarem oculos parumper flectere juvabit, &

Hebersteinio dissimulant; sed potius in magnatum titulis eandem vocem adhuc servant, Magni se Ducis *Ulopios* h. e. *servos* libere profitentes. *Sarmata* vero, quem nostri *Sarmader* appellant, *Regium hominem vel servum*, ipso quoque Vanusino in M. S. approbante, notat. namque *Car*, *Ser* / *Sör* & *Sir* / in lingua veteri Gothica, *Regem*, *Domnum* designant. Unde promanavit hic titulus *Sigurd-sir* id est, *Sigurdus Rex*. A verbo autem *Söria*, id est, *anxium esse*, curam agere derivatam credimus, quod boni Regis ac principis officium, in cura salutis suorum præcipue consistat. Ad hanc quoque tam solennem nominis hujus significationem sine dubio respexerunt, qui *Canem* Norvagiæ Regem constituentes, quod negotium Saxo, Joh. M. Snorro & alii latius exequuntur, *Sör* id est *Sarum* appellaverunt, insulamque in qua habitaverat *Sars-ö* h. e. *Sari insulam*. Porro *Sarmatarum* nominis diversam apud veteres scriptionem invenimus, nonnullis a retinentibus, aliis au, quod in lingua nostra veteri sonum habet literæ oe, aliis y præferentibus, cujus varietatis exempla suppeditabunt nobis Scylax Herodotus alique. De Teutonibus, qui lingua nostra *Tiudesser* / *Tydsfar* & *Tiodar*, nominis autem vi, *servi* dicuntur, ante egimus, Hos quoque ex Sveonia exiisse & sedes sibi in hac Germaniâ recenti quæsisisse, supra ex Tacito & aliis scriptoribus probavimus. Neque *Daci* Danubii accolæ hanc notam subter-

& obiter excutere quod ab ore Germanorū ipse audivit, lib. 4. c. 7. libere confitentium sese unis Svevis quidquam concedere. Equidem longissimè hæc absunt a præconiis inter vicinos; de populis autem procul remotis & potentia magnitudineque facinorum inclytis hæc talia facilius audierimus.

23. De Svevis l. 4. c. 1. Cæsar habet, quod ii centumpagos habere dicantur: id de solis Semnonibus Tacitus c. 39. commemorat. Rerum igitur nostrarum peritior Cæsar fuit quam Tacitus. De centumpagorum constitutione, ad cap. 7. §. 5. n. 85. p. 265. respiciendum erit.

24. Iumenta, inquit Cæsar Lib. 4. c. 2. apud eos nata parva atque deformia, quotidiana exercitatione, summi ut sint laboris, efficiunt. His nunc ab experientia quotidiana addere possumus, in stabulis Agricolarum nostrorū ab hisce exercitationibus iumenta ultra annum ætatis tertium minime liberali, sed pleorumque trima aratro plaustrisque jungi.

25. Eodem capite neque moribus eorum turpius quidquam aut inertius habetur, quam ephippiis uti. Hodie quidem ista de hujus facti inertia vel turpitudine opinio evanuit: interim tamen equitantes sine ephippiis tam famellas quam masculos passim & quotidie cernes. Ut jam nihil de eo dicamus, quod ad inertiam aut somnos nihilo magis nos invitent lignæ rusticorum nostrorum clitellæ, quam equitationes veterum sine ephippiis.

26. Id autem majoris momenti ducimus in Cæsare l. 4. c. 1. quod aliis bellandi causa, ex finibus suis eductis, alii domi manerent, pro se atque illis colerent: his rursus invicem anno post in armis constitutis, illi domi remanerent. Sic fiebat ut agriculturæ studium, & usus ratioque belli pariter apud omnes crescerent. Exemplorum plenæ sunt historiæ, imo, turpe tum visum fuit Agricolæ in geniali lecto, ut habent Hist. Regum, animam efflare.

27. In verbis Cælaris proximè recensitis hæc quoque observari merebuntur, quod illi qui domi manebant, pro se ac reliquis colerent. ita mos hodie quo

desa att Tyfarna beläade sig inder gifwa några Folt effier mera än de Swänste: hwar af man kan noggsampt sluta att Svearna inder hade sitt säte i Tyfmland / ty / när har man hört / den ena grannen så besörmma den andra: utan när man talar stort om någon / stier dat om dem som långt borto äro och hafwa någon stor macht.

23. Cæsar säger i dee Orden för af l. 4. c. 1. indragne; att Swearnas land är stieat i Hundader Tacitus allenast nemöner om Semnonge Hundari: hwar af man seer Keisaren Julium större kunskap hafst om Sverige än Tacitus, och är detta uti c. 7. §. 5. pag. 265. af Platone och wäras Sagor förklarad.

24. Wära små hästar säger Keisaren of strax bruta til at släpa / och draga: hwilket är sant än i denna dag: ty när Jolen är 2. och högst 3. år gammal / moste han gå får plogen och Wedlaspet.

25. Att wära Jäder hafwa ridit utan sadlar: dat stier än i dag både af Dwinfall och Mansfolk / fast icke så gement. Dock är inder blödare sitta i Ridsadelen som är af hårt trä gjort / än rida barsbåla.

26. Dat war ingen ringa ting som Keisaren säger / at dee som woro hema i Swertge det ena året och brukade Åler / dee moste dat andra året resa uti Krtg. Detta giord de alla Bønder goda Soldater / och alla Soldater goda Bønder: hwilket wära sagor noggsampt utwissa / och då ständes en Bønde dö på sängehalmen som står i Rosnunge Sagorna.

27. Dee som woro hemma / säger Keisaren / dee moste hålla dem kossen som foro utan landi. Detta stier än

in geniali lecto, ut habent

än i dag: ty Bønder (serdelest Dalarne och Norland) hålla sina wisa Soldater / och Ryttare Bønder sina Ryttare / där som i andra Land alt folk werfwas / och hålles af sina Konungar och Furstar för reda Penningar.

28. Widare säger Kepharen / att dee Swänksa draga ut af sina Hundart några 1000. årligen att öfwa sig i Krig. Datta instämmer med dät som Tacitus talar att de Swänksa älska och bruka ingen stöd / längder än som den stora Julas heiligen på står och des Julafreed. och är detta dät Plutarchus talar i sin Mario, f. 411. der han beskriwer Sweriges storlekt liksom vår Norska Martinus och Orm Snorreson: nemligen ifrån isshafwet alt in til Mäotiske träsket / Pallandes dät med Solino Kalland som wist är c. 8. p. 498. säjandes: sombliga säja att KALLAND är så stort att dät sträcker sig alt ifrån dät Norska hafwet alt in til dät Mäotiske träsket i Öster och til Euxiniske Bøtn. Dessa folk de resa int. tälla på een gång ut / utan årligen hwar war så draga dee i Hernad. Hwad kan klarligare talas af Kepharen Julio, Plutarcho och Tacito än det / som vår gamla Upplandz-Lag uti Konugz Bälk x. och xi. Capitel och de andra våra Lagar och Öndningar innes hålla / om den Ärliga ledung eller utrusing / som alla Hundari moste utgiöra / antingen öfwerkonungen wille sielf resa / eller han sände någon annan Semnare eller af dee förnämste med Hären / hwilken ledung skal utbiudas om Ryndilsmeja och Stådias på Lidzstämnan. Att Plutarchus talar uti detta rum om Sverige kan widare ut af samma hansboök läsas der han fallar dem Kallekytar: Kjämpar och Kimrar: och beskriwer ännu

que obtinet: namque & militum & equitum certum numerum in bello & militia sumptibus propriis armant Agricola per omnem fere Sveoniam Borealem habitantes. In Regnis aliis sumptibus publicis quidquid in eorum exercitibus equitum est aut peditum vivere pecepimus.

28. Svevi, ait Cæsar. C. 1. centumpagos, habere dicuntur, ex quibus quotannis singula millia armatorum, *BELLANDI CAUSA* suis ex finibus educunt. Cum his consentientia verba protulit Tacitus de M. Germ. C. 40. §. 6. *pax & quies tunc (nempe festo) tantum nota tunc tantum amata.* Nec abludit Plutarchus in Mario, pag. 411. ubi Sveoniæ eandem quam Martinus & Ormo Snorresonius magnitudinem tribuit, nempe ab oceaneo glaciali usque ad Mæotim, eam Galgaviam una cum Solino a nobis in cap. 18. p. 498. citato vocans, his verbis: *Sunt qui Galliam longitudine regionis & laxitate ab Oceano & septentrionalibus plagis ad orientem versus lacum Mæotin vergere & ad Scythiam Ponticam pertinere, atque inde illas commistas gentes. Has domo egres- sas non uno neque perpetuo impetu, verum quoque anno semper progredientes, sub ver arma circumferendo peragrasse continen- tem Europa.* Quidquamne his C. Iul. Cæsaris, Corn. Taciti ut & Plutarchi verbis proferri potuit magis conveniens cum mente aut uerbis Legislatoris nostri in LL. Upl. tit de I. Reg. c. 10. & 11. quibus non minus ac legibus & constitutionibus aliis cautum cernimus aliquid, de certo numero copiarum militarium ex quolibet centumpago, sub ductu & aspicio sive ipsius Monarchæ, sive alicujus ex Regum inferiorum & vicariorum ejus numero educendarum? idque his maxime verbis. *Expediitio Nautica* i Februarii indicetur & in populari conventu milites eligantur Plutarchum autem eo in loco de Sveonibus scripsisse ex eo facile apparet, quod eundem populū mox Gallo Scythas, Cimbro

& Cimmericos apeller; terram quoq; illorum polo subiciat. Paucis etiam hæc Plut verba in c. 21. §. 1. n. 8. p. 524. attigimus. sane istis quæ in c. 7. §. 5. n. 85. p. 267. de patriæ nostræ centūpag. sive præfecturis cōmentati sumus addi

merito debebat, Cæsari quā aliis, imo, commentatoribus ejus in universum omnibus, majorem ac pleniorē Svevicarum rerum noticiā fuisse, eo quod verba eius de centumpagis prolata cum legibus cumque ratione loquendi nostra tam exacte congruant, adeo ut qui Cæsarem imperitiæ vel erroris hoc in negotio arguunt, illi vitii utriusque rei teneantur, nimiumque se protervos declarent, dum quod ipsi non capiunt, Cæsari vitio vertere, quam hebetudini suæ propriæ adscribere malunt. Cæsar enim de Bell. Gall. l. 1. cap. 37. *pagos centum*, id est, præfecturas Svevorum ad Rheni ripam confedissee, & Rhenum transire conatas ait, homines e centumpagis Svevorum eductos intelligens, non autem ipsas regionis partes, quippe quæ locis suis moveri non poterant. Pari modo leges Upl. tit. de l. Reg. c. 10, ubi annuæ centumpagorum nostrorum expeditiones, eorum autem centumpagorum qui expeditionem facere detrectarent pænæ prolixè & accuratè expenduntur, sonant §. 21. *Sin autem centumpagus integer domi manserit, ab eo præfectus Fulklandia* (provincia) *una cum XII. quæstoribus Fulklandiarum, multam XL. marcarum, atque etiam commeatum nauticum exigito.* Nempe denuo id & dicendum & inculcandū venit, ad veterem Græcorum, Latinorum aliorūque scripta & libros ritè intelligendos, linguæ librorumq; Scythicorum cognitionem persæpe summè quoque necessariam videri.

29. *Sed privati* (verba Cæsaris sunt cap. 1] *atque separati apud eos agri nihil: neque longius anno remanere uno in loco, incolendi causa, licet.* In Germania recenti agros annis 4. 5. 6. aut 7. continuis, in nonnullis etiam locis, omnibus

annis conseri accepimus. In Sveonia vero sationem istam sequenti quolibet anno intermitteri, & durante ista cessatione alios agros ab Agriculis nostris arari notissimum est. Deinde cohabitantibus & uno aliquo in loco conclusis Agriculis pluribus, apud hos utique nihil agri separati invenies: Omnes enim agros minutis quibusdam terminis aut saxis, quæ limitum loco stant, distinctos una & communis maceria

flarare landet af des beliggjande nästan under Norstjernan / hwilka hans ord äro utlagde uti cap. 21. §. 1. n. 8. fol. 524. Och ett är merkeligit / det tag förgat uti 7. cap. n. 85. fol. 267. indraga / huru rätt och nåt Keisaren Julius hafwer hafse kunskap af våra Lagar och Ordsätt att tala om vårt Hundari och intet som dee Lärda mena at Cæsar skulle hafwa varit vill / när han säger att af de Swänsta kom Hundari till Rhen att fara öfwer. Hwille Ordsätt lika brukas i den gamla Uplandzlagen. X. flocken / der som handlas om våra Hundaris ärliga ledung och deras Straf som då försummade der så står §. 21. Sittar alt Hundarit Qwäde: Götia Fulklandi / ära med tolf fulklandi mannum ut siuråtig marker och Skipwistina med. Här kan man åter see att den som wil i dee gamla handlingar / göra anteckningar öfwer dee gamla Lärda Latiners / Gräfers / och andras Skrifteer han kan intet komma fort utan han icke een nogsam kunskap hafwer om vårt språk och gamla Skrifteer.

29. Alkrarna säger Cæsar äro intet stillbo från hwar andra / icke heller brukas hwart år / icke heller äro de ens egeneliga ägendom. Det är allom kunnigt att i Tyßland såas deras Åker 4 / 5 / 6 / eller 7 år å slag / och mångstädes altid hwart år utan uppehåld. Men här hwitlar åkren altid hwart annat år. Sedan / der många Bønder boe tillsammans / så är intet mera än een stängsel om alla Åkrar / och de bruka sedan dem stycke om stycke. Men det

Key

Keysaren säger deras åker intet vara deras ägendom / det är förståendes om Crono-åker / och en Skatte / Bördz-åker och Frelse.

30. Det våra Swenska lefwa af Jägerij / Fisk och Målt / behöfwer intet utläggas / ty det är allom i heela werlden kunnigt.

31. Att våra gå kleda i Pellsar är nogsampt kunnigt af vårt Norriska Folk och Lapparna / fast här neder i Landet nu den seden är aslagdt / hwilkas Pellsar som Keysaren säger äro stackuta / och kroppen här och där bar / sredoless Brickan / hwilket kan ses af deras Klädedräkt uti Cl. Scheff. Lapp. cap. 17. f. 214. afmålade.

32. Wijn säger Keysaren Julius låta de Swenska iugalmåda föra till sig / emedan de troo sig der af blifwa blödige. Nå! här slåår Keysaren temlig öfwer : men den gunstige Läsaren måste förstå att detta war i fordom dagar. Ty så tala de andra Scribenterna om Gioterna / att när de kommo i Italien, Spanien och Africa, och de begynte wänja sig med deras wij / Qwtus sold och Bastuswor / så blefwo de som des Inbyggjare blödiga. men det rörs finnas några kausse i denna tyden som troo sig inter blifwa Karar / med mindre de icke länge hafwa warit i Spanien, Italien, England och särdeles Frank-Rijse och haft nägre gånger snuswan.

23. Nu will iag komma tillbaka fatil vår Tacitum och upräkna de många slagz Folk han sätter i Sverige / såsom först de Longobarder, hwar utinnan man måste skilja de Longobarder som sutto i Sverige / och de som drogo ut / om hwilkas utog wij af Paulo Diacono, wåras och de Daniskas skrifter. Kolaj särdeles Capiteltala. Tacitus nämner intet mera än ett slagz Longobarder, men våra

comprehendit. Quod denique Cæsar de agro privato negavit, id de bonis Coronæ non autem de prædiis Nobilium aut fundis qui juri retractus gentilitii subjacent, aut de prædiis tributa solventibus capiendum videtur.

30. Quod vero maximam partem lacte atque pecore vivant, multumque sint in venationibus, id explicationem nullam postulat.

31. Etiam vestitus Veterum ex pellibus hodiè remanet præsertim apud Normannos & Laponas, sed in locis australioribus penè jam exolevit. Hunc vestitum exiguum & brevem esse, ita ut magna corporis pars aperta sit, pellicea Lapponum vestis a Cl: Scheff in Lapp. C. 17. p. 214 delineata facile admittet.

32. Vinum, ut est in cap. 2, ad se omnino importari non sinunt, quod ea re ad laborem ferendum remollescere homines atque effæminari arbitrantur. Vah! quantus hic Cæsaris lapsus! Enimvero nullus. Olim enim & fortibus illis temporibus, hoc indictum fuerat vino exilium. Postmodum autem Gothis Svevisque nostris in Italiam Hispaniam & Africam delatis, scriptores facile & vini, & veneris, & balnearum usum, & denique communem cum istis debellatis & devictis gentibus ignaviam concedent. Hoc quidem tempore nullum vini quantumvis delicati genus proscriptione dignum censerur, de verâ quoque viri fortitudine multi aliter ac veteres, nunc judicant, virtutis palæstram ibi potissimum constituentes, ubi deliciis ac voluptatibus homines turpiter franguntur.

33. Adhuc ex Corn. Tacito quædam videbuntur repetenda. Is enim inter Sveviæ populos longa serie enumeratos, cap. 40. Langobardos commemorat. Hos autem a Longobardis Italicis, quos e patriâ nostrâ olim exiisse, in capite de majorum nostrorum

Expeditionibus, ex P. Diacono & aliis probatum ibimus, sedulo ac diligenter distingvere oportebit. Corn. Tacitus unam tantum Longobardorum gentem habet. Nos genera illorum tria agnoscimus. Idem Pro-

lemæo in lib. 2. c. 11. pag. 53. visum. Primo enim *Longobardos* habet, deinde *Longibardos*, in scribendo hoc nomine usus gg, quarum literarum prior apud Latinos uti apud nostros in Igguone & Yggemundo, sonum literæ n accipit. Tertio loco *Laccobardos* memorat, per xx, quos latinus interpretidem, sed perperam, *Longobardos* vocat. Opere igitur premium ducimus veram horum vocabulorum originem indagare; ex duabus enim vocibus singula composita esse liquet. Gothis *Locka* est *allicere* sensu & probo & improbo acceptam, item *inescare*, in *Cassēs* pertrahere. Hinc *Lockes* fogell illex, quod tam de homine aliquid alicui caute facileque persuadente, quam de ave ad alias aves illaqueandas proposita accipitur. Et *Locke* *araneus*, quippe cujus & ars & vita in illaqueando positæ esse videntur. Itaque & poetæ Deo ac temporis omnia capientibus, ut & sapientioribus hominibus quales merito putantur Reges, principes & reliquorum domini, quorum est arte, consilio, prudentia nonnumquam etiam dolo alios capere & allicere, id nominis imposuerunt. Cum tempore vero in quorundam hominum nomen proprium transiit, quos Edda historięque reliquę descriplerunt. At *lång* *longum* notat. Cum autem longis & proceris hominibus plerumque etiam plus infirmitatibus, hinc factum ut Reges virique illustres hunc quoque titulum non repudiarent. Sed *Loug*, *Laug*, *Yng* & *Lug* aquam designat. unde lacum *Melerim*, & non nullos alios maris *Balthici* sinus Historię Regum sæpe *Lougen* vocant. Præterea *Lougman*, *lygar* & *Lugmân* Nautæ sunt militesque navales. Quod autem alteram nominis *Longobardici* partem constituit, est *Barda* / *verberare* *vulnerare*, in Histor: Vilks: p. 16. occurrens. Unde in LL. Westrog: titulus quidam occurrit *Bardaga Balter* / quam leges aliæ

Sär-

våra hafwa tre Ptolomæus nämbar och tre slag i sin 2. B. c. 11. f. 53. der han kallar det ena slaget *Langobarder* (*λᾱγγολᾱρδ*) det andra slaget *Longibarder* (*λᾱγγῖᾱρδ*) med twenne y skrifwit / af hwilket det förriga y uttalas genom n uti Latiniska uttolningen / åfven så som hoos of uti ordet iggve, ingve. Det tridie slaget kallar han *Laccobarder* (*λακκολᾱρδ*) med twenne n. hwilket den Latiniska uttolkaren skrifwer *Longobarder* med a. n. och g. men han far will. Ty måste wi försöka i gensöfka ordets ursprung / hwilket är af twenne ord ihopset. *Locka* det såjas om den som antingen til gott eller ondt kan en annan komma att gåöra / eller och i sin snara fånga. *Lockefogel* såges både om kloka och illsluga menniskior / så och Foglar i buurar. Dedan *Lacke* / *Locke* / det är en Spinnel / som genom sin konstiga nåd fångar alla flugor och Myggar: detta namn gaffs af Skalderna / Gud och tijden / som fånga alla Menniskior; så och alla kloka och illsluga Menniskior / Konungar och Herrar / hwilka antingen med goda Råd eller onsdåd / kunde gripa och fånga andra menniskior. Hwarföre war och detta namnet Konungars egenhetiget / som ses i Edda och Sagorna. Dedan är *Longt*, det som stort är. Och dedan *Longa* / *Man* stora och starka Menniskior som och gaffs Kungar och Krigsmän till Arystlar. *Long*, *Laug*, *Lyg*, *Lug* är watten / och dådan Pallas sårdels Melaren och andra inwiflar i Skrefion *Lougen* se R. Sagorna. *Lougman*, *lygar*, *lugmen*, kalles Siöman som altid strjda til Siös. Det andra ordet *Barda* det är slåa en / eller hugga och såra een / *Vilkim* S. p. 16. der före i vår gamle Wästgötdag talas den Balken *Bardagar* *Balker*, som i de andra kallas *Säramål* *Balcker*. Dedan *Bardagi*, *Krig*

Fff F 2

och

och Slagzmåål / Ol. Saga cap. 153. och Herv. Saga cap. 5. *Bardur*, slagen Gret. 65. *Hillebard* Krigs-spiut. Af order *Lakke* och *Barder*, är *Lackebarder* i hopsatt / det är den som med illsugheet och Konst kan meera uträtta än med *Smykia*. *Hwarföre* och *Tacitus* mähta klarligen *Beskrifwer* deras *Namns* rätta egenkap / fast han intet försted språker; där han säger att *Langobarderna* fast de äro så / så äro de berömda för sin manhartigheet och klot-beet / ty fast de ligga ibland mehta starka och folkriska *Landstap* / så äro de igenom sitt wä-gande och snälla *Krigzpus* listwål tryggga. *Det Sverige* ligga twänne *Hundari* / det ena kallas *Lakka Hundari* / det ena kallas *Lakka Hundari* under den 59. h. gr. 40. m. lin. 43. Fast och skrifwes med *tu k* eller *tu cc* på *Latin* så och *tu gg* som synes i dät gamla *Cron. Episc. Cl. Scheff. f. 108. 174 175. 183. 212.* Och kallas des *Soldater* i gamla *Sagorna* *Lackebarder*, *Lackeboar*. *Een Sochen* ligger och i samma *Hundari* som kallas *Lakka*. nu i dag kallas *Härade* *longe-Hundari* som sees af samma *Cron. fol. 108.* dät andra *Hundari* är i *Småland* och kallas *Longobardz Hundari* under 57. h. gr. 35. midd. lin. 16. Fast. dät tridie slaget äro de som inga wisa säten hafwa / utan kallas *Longobarder* ett slagz *Krigz-folk* af wåra *Swänsta* som bore de långa *Hillebårdarna*. Såsom wij tilförende hafwa wist c. 9. §. 2. n. 10. f. 375. huru *Pro-lomeus* (den första och älska som wist hafwa / af dem som *Landtaflor* har giordt) hafwer farit wist / dät *Cluv. i sin Bookz 1. c. morte* och *tilstå* / fast han intet förmår alla hans feel uprättia / i ty han gör *Sverige* som offra sagt är til een listen öf 30. myl lång / där list-wål hoön så stor är / som *Tyskland* / *Franckrike* och *Spanien* / och

cap. 1. perfecit, ita nunc animus est aliquanto pressius cum *Prolo-mæo* agere de situ *Sveonia* quam ille, utut *Germania*, *Galliâ* & *Hispaniâ* simul sumptis majorem, tamen intra insulæ satis augustæ, & in longitudinem mil-

*Sarmälaba*ffer h. e. titulum de *vulnerationibus* appellant. *Bardagi* bellum, pugna, *Histor. Ol. C. 153. & Hist. Herv. c. 5. Bardur percussus* Gretl. 65. *Hillebard / bipennis*. His ita præmissis primum quidem à *Locka* & *Barda* erunt *Laccobardi* h. e. non tam viribus quam prudentia & dolo pugnaces, quales eos *Tacitus*, non secus ac si vim vocis optime intellexisset, descriptos nobis reliquit. cap. 40. *Langobardos paucitas nobilitat, quod plurimis ac valentissimis nationibus cincti, non per obsequium, sed præliis & periculis tuto tuti sunt.* In *Sveonia* duos habemus centumpagos *Longobardorum*, quorum primus est *Lackahundari* ad latit gr: 59. & long gr. 40. Tab. 43. Scriptio per *kk, cc, aut gg.* promiscua est, qua de re consuli poterit *Cl. Scheff: Chron: Episc: p. 108. 174. 175. 183. 212.* Ex quo centumpago quicumq; olim milites bellandi Causa educerentur, illi in *Historiis nostris antiquis* *Laccabardi* & *Lacceboar* dicti fuerunt. In eodem centumpago parochiam nomine *Lacka* habemus. Mutavit tamen hic centumpagus hoc tempore Nomen suum *Lackahundari* in *Longehundari* / teste eodem *Chron: Episc: p. 108.* Alter centumpagus in *Smalandia* situs est, nomine *Longobardz hundari* ad lat: gr: 57. & long: gr: 35. Tab. 6. Tertium genus *Longobardorum* fixam sedem in his locis habuit nullam, sed genus erat militum a bipennibus suis, quas nostri *Långebårdar* / & *Hillebårdar* vocant, dictum *longobardicum*. Quemadmodum vero in cap. 9. §. 2. n. 10. p. 375. & sequentibus *Prolo-mæum* solum ex veteribus *Geographis*, qui mappas orbis confecerunt, nunc superstite erroris manifestissimi per totum septentrionem diffusi convicimus, idemque ante nos, sed sine sufficienti omnium errorum particularium enumeratione, *Cluverius. lib. 1.*

liaria tantum 30. habentis terminos coarctavit, eaque occasione plurimas illius regiones & partes in Moscoviam, Poloniam, Islandiam & Iutiam abiecit. Quibus nunc missis, saltem quid Germaniæ recentiori liberalitate nimis cæcâ, largitus sit, hic dispiciendum erit. Nempe imprimis Longobardos Sveoniæ ademit, Germaniæq; præterius & fas dedit; Atqui non erit nobis difficile hunc errorem in Tabula commissum ipsius Ptolomæi verbis de tegere ac forte emendare, ita enim l. 2. c. 11. p. 53. scriptum reliquit:

Interiores autem atque mediterranea gentes maxime sunt Svevi Angli, qui magis orientales sunt quam Longobardi, protensi ad Septentrionem usque ad medium Albis fluvii. Et versus Srevos Semnonas qui habitant post Albim a præfata parte versus ortum usque ad Srevum fluvium. Omnes autem erudiri

confiteri necessum habent nullum se Srevum flumen in Germaniâ novisse, sed meris conjecturis rem hanc inter doctos agi, aliis ad Oderam, aliis ad *Visurgum*, aliis ad *Vistulam*, aliis ad *Sprium* flumen, & ad *Penum* amnem, teste Ortelio, respicientibus aliis. Atqui in historiis nostris nihil hoc amne celebratius, quoniâ loco est limitis Upsvionas sive Semnonas, aut si mavis Hyperboreos, a reliquis populis occidentalioribus separantis. Idque nobis confirmat clarissimis verbis Regis Birgeri Jarli ad leges Uplandicas præfatio cujus hæc prima quasi verba sunt. **BIRGERUS MAGNI REGIS FILIUS**, omnibus illis qui inter oceanum, Srevum amnem & Od-mordiam Sylvam incolunt, salutem. Certè & Ptolemæus amnem hunc inter Semnonas (Upsvionas) & Srevos constituit, utut in eo erret quod Semnonas ad partem ejus occidentalem constituat, quia ab adversâ parte esse debebant. Atqui non adeo miramur Ptolemæum ita labi potuisse; decepit enim illū

Albis Germaniæ fluvius Hamburgum alluens, commune nomen habens cum omnibus fluminibus majoribus in patria nostrâ, præfertim autem cum *Albi* ex lacu Venneri exeunte & prope Gotheburgum in oceanum se præcipitante, atque etiam cum *Albi*, qui per Daliâ & tractum Elfcarle-

och huru han derigenom har sâtt en stor deel af de Svernska i Nysland / Påland / Island och Jutland. altså af detta tilfælde willa wij låta see / hwilka han hafwer sâtt i Tyskland: nembligen / först de þa Longobarder som sees på hans talsla. Men hans egna ord och beskriwning wiisa hans seel; ty så säger han lib. 2. cap. 11. f. 53. de folkem som boe lānger bort (i Germania heim) och äre mitt uppi landet / äro Svernske Angleboar / hwilka boe mera öster än de Longibarder / sträckandes sig i norr alt mot Altvans medlesta. Sedan boe de Svernska Semnarpfwan Alfven mot öster intil Sveaån. först moste alla Lärde kännas wid att ingen Svea åd är i Tyskland / utan några gissa henne wara floden Oder, andra Veler, sombliga Veilel: andra mena henne wara Spri, andra Pen, som sees af Ortelio. Men de fara will / ty densa na Sveaån / hon är i våra Saggor mecht namnkunnig effter hon kuller *Upsvearna*, *Semnesvearna* eller de *Ufwerborne* / ifrån de andra wāsterlanden / som sees af Byrger Jarlz förtal för Uplandz Lagen: der han så talar: Byrger son Magnusa Rununge allum them är bygga millum hafs och Sæwu ströms / och *Edmorda*. Alfven så gör Ptolomeus henne til *Semnas* eller *Upsvearnas* Landzānda / allenast han far der i will / att han sätter *Semne-Svearna* på wāstresidan / der de äro på öster. men är inter undrandes / ty han är bedragen af *Alvens* namn / hwilket är et algement namn som kommer alla stora floder till / men serdeles falla våra sagor den som löper i Tyskland til Hamburg *Elfvan*, så och den som löper utur den stora *Siön Venner* til *Stöteborg* i hafwet / den *Adam. Brem*: *Pallar Elfvan*, och sedan den som flyter

ter genom Dalarna och Elfsvar-Carleby. men på dät äfkillnate skal wara emellan dem så nämnes i våra Sagor Tyskland; Als-
wan *WERNES A I J* / och den andra *GYDA AEF-
WAN* och den tredje *DAIA
E I J WAN*. De andra alla Gollen som Ptolomeus räknar ibland de Swänska och på Tassan sin sät-
ter i Tyskland / skal iag spara til annat rum och fara fort i Tacito. hwilken hafwer under longobarderna infattat alla 3 slagen / som synes der af att han inga flera nämner.

34. Sedan upräknar han äfkilliga folk men gifwer dem in-
ter wiß ställe / såsom är de *Reu-
dingar*. Hwilket är *Reudinge Hun-
dari* i Westergötland / och *Reu-
veden* den allmenne bekante *Sto-
gen* som och nämnes i Wästgö-
telagen / hwilka äro belägne strax
ofwan de longobarder som sades
wara i Småland under 58. h. gr.
6. Latt. Dät är de *Reudinge hund.* i
Södermanland *Reurid* i *Kindhund.*
Reude i *Ascemans hundari* *Reudin* i
Gauthems hund. *Ruda* i *Kollans*
hundari *Reuda* i *Warmans-land.*

35. Nämner han *Abiones* eller
Aviones hwilka är *A B Y Hundari*
in wid *Awikan* wid Christian-
Stad under den 56 h. gr. 36 mid.
elliest är *Avio-Vari* Norr åt / under
den 69 h. gr. 44. m. See Scheff.
Lap. f. 27. 127. men det ligger
inter i samma ordning eller grenzar
effter Taciti upräkning.

36. Wid *Abi Hund.* sätter
Tacitus *Englarna* hwilka äro
Engla-Hundari i Småland un-
der den 60. h. gr. 34. mid. strax
in wed *longowarid Hund.* hwilka
Ptolomeus och så sätter wid *longi-
bardorna* i indragne rum och äro
äfkillige orter derkring hwilka så-
dan-

byensem labitur, de quibus Ptolemæus for-
te nihil cogitarat. Nostræ tamen historiæ
confusionis vitandæ causâ, Albim Germani-
cum vocant Bohemi *albin*, ceteros *Gutæalbin*
Dalalbin nominant. Effet quidem nunc
eundum ad populos reliquos in Ptole-
mæi Tabula, ex Sveonia in Germani-
am translatos: sed, his in locum alium
rejectis, in explanatione verborum Taciti
nunc pergere malumus. Ille sub uno *Longo-
bardorum* nomine omnia tria illorum genera
â nobis paulo ante recensita complexus esse
videtur, eo quod præter unos illos *Langobar-
dos*, alios ejusdem nominis recenset nullos.

34. Inde quidem plures enumerat popu-
los, nemini tamen illorum certum suum lo-
cum assignat. Sunt autem hi *Reudigni*. Sane
in Westrogothia *Reudingium* centumpagum
habemus, sylvamq; *Reudved* jam satis in his
regionibus celebrem, ac etiam in L. L. We-
stro-Goth. memoratam sub lat. 58. Tab. 6.
Horum locorum uterque supra *Longo-
bardos* est, quibus sedes suas in Smalan-
dia assignavimus. In Sudermannia alius
est *Reudingius* centumpagus. In Kindensi
centumpago est *Reuridia*. In Asceman-
nico centumpago, *Reudia*. In Gauthemenli
centumpago *Reudinia*. In Collanico centum-
pago *Reudia*, & in Varemanniâ *Reuda*.

35. *Abiones* five *Aviones* incolæ sine dubio
sunt *Abyensis* centumpagi ad *Awikiam* pro-
pe Christianstadium ad latit: gr. 56. long.
36. invenientur & in septentrionali Sveo-
niæ parte *Aviovari* ad lat. gr. 69. long. 44.
de quibus Cl. Scheff: in lapp. c. 4. p. 27.
egit: verum hi extra metas â Corn. Ta-
cito propositas constituti sunt.

36. *Anglos* Taciti in *Anglicano* centum-
pago in Smalandia ad latit: gr. 60. & long:

gr: 34. haud ita procul â *Longobardico* centumpago invenire licebit. Eos-
dem & Ptolemæus *Longobardis* adjungit. In vicinia plurima sunt loca ab
Anglis nomen habentia & in aliis Sveoniæ regionibus frustra quærenda.

In Smalandia quidem *Angloridia*, *Anglodorpi-*
um, *Anglistadiensis* centumpagus, *Anglobolmia*:
in Scaniâ, *Angloroa*, *Anglotoste*, *Engelbeckum*,
Angulsa, *Angelbeckum*, *Angelmenia* & *Anglobolmia*
Ac veluti *Anglos* magnæ Britannix incolæ
minime piget originem gentis suæ ex Sveo-
nibus ducere, ita jam quoque genitale solum
veramque veterum & *Anglorum* & *Saxonum*
sedem vident. Denique & *Wuas* una cum
Wutlandiâ, h. e. Iutia aliquo modo detexi-
mus, id ipsum amplius *facturi* in capite de
expeditionibus.

37. *Varinos* repræsentat principatus *Væ-*
rinensis in Smalandia. Eisdem *Ziglerus* p.
m. 491. ad lat: gr: 57. & long: 36½. Tab. 6.
collocat. Est quoque *Varimannia* (*Varma-*
land) ad lat: gr: 59 & long: gr: 35. ei-
que adjacentia *Loca Værinthunum*, *Værnemoa*,
& *Væringia*.

38. *Eudoses* dabit *Eudosiensis* centumpä-
gus in Ostrogothia, lat 58. long. 37.

38. *Swardones* habitarunt olim in *Svar-*
doensi centumpago, in Sudermannia ad lat:
gr: 59. & long: gr: 40. ubi finis *Swardoensis* &
Swardosea in Uplandia

40. Hucusque *Tacitus* seriem populo-
rum, latus occidentale *Semnonum* qui in
Sveonia quasi centro habitarunt, clauden-
tium satis exacte iniit, maxime si quis de-
scriptionem ab eo proditam, cum *Ptole-*
mæi *Tabulâ*, aut vetustâ aliqua *Sveoniae*
delineatione (in quibus eam plus justo qui-
dem ab occidente versus ortum, non autem
peræque a meridie versus Septentrionem
contortam cernimus) contulerit. Atqui
Niuthones, populis his occidentalibus addere
non debuerat. Verum tanto æquiori hic er-
ror ferendus erit animo, quanto frequentius
& gravius errasse videmus eos qui *Sveoniae*
Tabulas ante annos saltem 30, aut 40 composuerunt, quorum cæcitatem
quivis facile nunc deprehendere valebit. *Niuthonum* autem centumpagus,
nobis *Niuthängershundari* ad latit: grad: 62. & longit: grad: 40.
invenitur.

danna Namn bära och icke fleres
städes i Sverige/ såsom *Anglarid* i
Småland / *Anglatorp*, *Anglista-*
da Hundari, *Engleholm* i *Skåne*
Engelsru, *Angeltosta*, *Engelzbeck*,
Angulsa, *Engelbeck*, *Engelmen*,
Engleholm. Såsom nu *Engelander-*
na ärfkänna sin släkt utur *Swe-*
rige/ så finna de nu *Angeland* och
Saxeland rått igen/ och juia *Vuar*
utur *Vutland* nu kalladt *Iutland*:
om hwilket widare skal talas när
vi komma til wäras uttog.

37. *Wæringarna* sätter *Taci-*
tus der näst som är *Wæringdz* *Jörs-*
stendöme i *Smål.* de och *Ziglerus*
f. 491. nemner under den 57. h.
36½. mid. 6 ½. sedan hela *Vart-*
mans-land under 59 högdz gr. 35.
mid. och der inmot liggande orter.
Værintuna, *Værnemo* *Væringe*.

38. Der effter sätter han
Eudosi, hwilka äro *Eudosi* i *Hund-*
i *Ostgotland*. under 58 h. gr. 37.
middagzlinie.

39. Sedan *Swarternæ*, hwilka
bo i *Swarid* *Hundari* i *Söderman-*
land/under 59 h. gr. 40 mid. lin.
Swarid *Skeran*, *Swarid* i *Upland*.

40. Härtilz hafwer *Tacitus*
temeligen rått sig alt wid wäster-
sidan/ som hans sätt hafwer warit
att skrifa om medelpunchten af
Sverige/som war *Semnewald*: och
serdeles effter *Ptolomei* och de
gamblestas afriktning på *Sverige*
i der de draga det mera från wäster
i öster / än från söder i norr / men
här kommer *Tacitus* och lägger
Niuthonger til dessa som alla hafwa
warit i wäster: men man måste intel
undra detta; Ty man skal finna
mycket större feel på deras *Tasor*
som för 30 eller 40. år äro ute-
gångne / då gånstige *Läsaren* kan
sielf efftersee. *Niuthongers Hundari*
ligger under 62 högdz grad och
40 mid.

41. *Ge-*

41. A

41. Sedan nu Tacitus så hafver alla dessa Swenska slagz solten uprättat/ talar han om ofret och Julehelgen/ och säger detta stee hoos dee Swenska som långt bortt i Germanheim: och begynner så sedan af Öster i Germanheim/ nembligen wid Donau, der han sätter Hermundurerna emellan Donau och Elfwans Källor. Hwar och i dag wid dess ursprung i Bemer och Slesien in til Donau finnas Hermundsdorf, Hartmansdorf, Hermensdorf, Hermisdorf, Hermunitz, Harmondorf, Hermunslag och många som kallas Hermisdorf. Der näst sätter han de Noriske, hvilka äro Nordlingen och Norenberg och flera kan iag en finna effter dem: sedan sätter han Marcomennen, hvilka äro uti Landet Maren, der som orterna Marcauski, Marcisbe triba, Marcovitz, Markartz, Markau Mark och Markbek emellan Donau och floden Skren. der hoos sätter hande Quader, hvilkas namn finnas rå Donau alt up til Prytzen wid Sibkanten som är Quadz, Quadtzendorp, Quatan Quedlingborg, Quaditen, Quade, Quadenadorf, Quaxitz, Quador, Quedzou. Dessa alla säger han itaga framför Donau och bakföre sluta dem (moot Österhafwer) de Marsigner, och Burer, hvilka til Språkt och seder äro Swenska. Marsignerna äro hela dät låga och Morasiga landet wid Östersjön som är gamble Mark och Nye Mark med Pommeren och Meflenburg/ och en deel i Prynzen der alla desse orter finnas Marsingvise, Mæsendorp, Morin, Margenburg, Marienveden Marsingau, Margensfelt, Maring, Mariswalde, Marsinge, Moringa, Marsenou, Marvitzzen. Bura kan iag der inga finna utan utti Sverige under 64 h.gr. 40 mid. 6 Tafla är Burehundari, Borettrask, Bureslod, Bureklubben Buredd Boreby, Bureudden.

42.

long. 40. Tab. 6. Burus est centumpagus, Boria palus, Burium flumen, Burius mons, Boria insula, Burius pagus, Burium promontorium.

41. A populis Svevorum ad sacrificium & festum eorum pergit Tacitus, commutationemque suam his in cap. 41. verbis concludit: *Et hæc quidem pars Svevorum in secretiora, hoc est, magis abdita & remota, Germania porrigitur.* Incipit deinceps partem Germaniæ orientalem facto à Danubio initio, cui ut & Rheni fontibus proximam facit Hermundurorum civitatem, in quo loco hoc tempore inveniuntur Hermundorsum, Hartmansdorf, Hermensdorf, Hermisdorf, Hermunium, Hermisdorf, Hermanslagia & alia loco complura, quæ Hermisdorfi nomen gestant. In cap. 42. *Iuxta Hermunduros, Noricos constituit, ubi Nordlingam & Norimbergam tantum invenire potuimus.* Inde Marcomannos, Moraviæ incolas apud quos Marcauscia, Marchiskotriba, Marcovizia, Marcarzia, Marcavia, Marchia, & Marcobegia inter Danubium & Srenam. Tum Quados, quorum nomen satis frequenter recurrit in locis Danubio flumine & Borussia comprehensis, qualia sunt Quadia, Quatzendorpium, Quadavium, Quadlinburgum, Quaditenia, Quadia, Quadendorpium, Quaxizia, Quadovia, Quadzovia. Hos omnes populos Germaniæ quasi frontem esse ait, quatenus Danubio pergitur; retro autem id est versus mare Balthicum, terga Marcomannorum & Quadorum claudere Marsignos & Burios, sermone cultuque Svevos referentes. ex quibus Marsigni palustrem & depressam Germaniæ oram ad mare Balthicum incoluerunt quæ novæ veterisque Marchiæ, Pomeraniæ, Megalopoleos, & partis Borussia nomina obtinet, in quibus regionibus hæc reperire est urbium nomina Marsingvisiam, Marsendorpium, Morinum, Margenburgum, Mariavediam, Marsingoam, Margensfeldium, Maringiam, Marsvaldiam, Marsingiam, Moringiam, Marsenoam, Marvitzzeniam. Ast Burios in Germaniâ recenti invenire non potuimus: in Sveoniâ vero ad latit: gr. 64.

42.

42. His *Gothinos*, in cap. 43. adjungit, *lingva gallica utentes & in ferro effodiendo occupatos*. Id nominis adhuc retinent, quicumque ferè montana loca apud nos incolunt: Hos enim tales, partim ob corporum molem, partim ob virium magnitudinem *Giothungar / Zettar / & Troll* h. e. gigantes appellant cum auctor cantilenæ giganteæ *Hillevionum*, tum etiam *Olaus Petri* in præfatione chronici sui. Regio quoque totius *Sveoniæ* maxime montosa, ab his incolis *Giothunheimii* & *Jothunheimii* nomen accepit, quippe quod in *Hist. Herv. c. 1* occurrit. In eadem regione *Jothunlandia* sive *Jemptia*, atque etiam *Jothunenses insule*, *Jothundalia* & *Jothunborga* occurrunt, ad latit: grad: 66. & long: grad: 40. Lingva vero *Gallorum*, cujus in *Tacito* mentio fit, alia non erit ab illa nostrorum *Normannorum*, *Dalecarlorum* & *Norvagorum*, quæ à *Sveonum* reliquorum lingua in rebus nonnullis recedit, quod de negotio plura in capite de expeditionibus atq; simul de *Gallorum* ex his locis in *Franciam*, *Italiam* & *Asiam* migrationibus, annotanda venient. In *Germaniâ* alios invenire non potuimus *Gothinos*, quam *Gothingenses*, prope *Visurgim fl.* iidem in metallis extrahendis occupatos, quoru hanc nobis *Blavius* in *Atlant. p. 109* descriptionem reliquit: *Nec praterunda Gotha*, cui nomen a *Gothis* qui sexies *Italiam*, ex penitissimis ad mare *Germanicum* oris profecti, ingressi sunt, relicta quacumque iter faciebant, monumentis sue profectiois. Ergo ut *Gothingam* habet *Saxonia*, sic *Gotham*, *Gotleben*, *Althengothin* habet *Thuringia*. Atqui omnino & naviter discernere oportebit nostros *Gauthar Gothos*, à *Giotar / Gethaar & Zottungar / Gothinis* sive *Gigantibus*; quoniam *Gotunheimium* sive *Giothunheimium* pars est *Sveoniæ* septentrionalior, adeo montosa & inæqualis: sed *Gothia* *Gothorum* patria, regio est ut plurimum campestris inter mare *Balthicum* sita & oceanum, de cujus incolis *Tacitus* mox quædam subjungit. *Ossos*, inquit *Tacitus panonica lingua coarguit non esse Germanos*. Cum itaque *Pannoniæ* pars linguam *Slavonicam* admittat,

42. Der hoos sätter han *Giothungar* hvilka / han säger / brå in på dee *Kallers* språk och bruka arbete i Berg och Grufvor: således kallas hoos oss alla som bo i *Bergen* nembligen *Gietungar*, *lettar*, *Resar*, *Bergz-Resar*, *Troll*, hvilka äro starke och stoor / til att arbetas såsom sees af *Helsingarnas* *Jettar* wissa och *Ol. Petr. Cron.* *Företal*: dådan är hela det *Bergugaste* Landet i *Sverige* kallar *Götunheim* eller *Fötunheim* som sees af *Herv. Sag. c. 1.* der som *letteland* (*lembtland*) *Giotteholmarna*, *lettendal*, *lettenborg* wid 66 högd gr. 40 mid. ligata. De *Kallers* Språk är våra *Norlänningars / Dalkarars* och *Norsskas* / hvilket uti uttalet något skillies ifrån dee *Swensskas* / som wissas skal när wij komma till dee *Kaller* som komma här ifrån in i *Franckerike / Italien* och *Asien*. Det *Iskland* har man allenast *Gotingen* wid *Veser* floden der och *Grufvor* äro. Hvilka *Blaus Atlas f. 109.* säger vara afleswor af dee *Stöter* som längst *Nordan* ifrån / sex gånger hafwa gjort *Detog* til *Italien* och der (i *Iskland* wid *Veser*) några lemnate effier sig / som hafwa byge *Gotham*, *Gotleben*, och *Allen Goten*. Men det är *Skiliandes* som för är sagt emellan *Gautar* (*Stötar*) och *Giottar*, *lettar*, och *löttingor*. I *lotunheim* och *Götunheim* kallas hela den *Norsska* deelen i *Sverige* der dee höga *Bergen* äro. Men *Götar* och *Gautar* dee som booo stätten in moor *Oster* och wästerhafwet / om hvilka och *Tacitus* kommer sedan att tala. *Ossos* säger *Tacitus* bruka dät *Panoniska* Språket och intet vara *Germaner*. En deel af *Panonien* talar *Slawiska* och kallas der för *Slavonia* Göder om *Donau* och altså synnes dessa *Oser* vara *Ausi* wid *Bemen* /

Ossaua i Pryken / *Ossitz* i Påland / och flera sådanna på den orten der Slawiska talas / emådan Tacitus des förutan säger att de kallade stat en del åt Sarmaterna (Polakerna och Slaverna) och een deel åt Quaderna. Sedan sluter Tacitus dessa Foltslagens Lands beskrifning med dessa ord: att de till en deel beboe Slåta Fälten / men de andra Skogar och höga Berg; ty Sverige Skiftas och delas i tu med en mehta hög och städigslöpande lång bergrygg / hwar bort åt många slag Folt boe. At hwilka alla / han de Richtigaste vill upräkna såsom Arios, Killeconen. &c. här af ser man att Tacitus åter kommer i Öster till Sverige och Skiller Sverige och Tyssland genom dessa tre tecken 1. Bergen och 2. dåta Slåta Fälte och 3. Skogarna. Ty Mark / Pryken / Pomeran / Osau eller Påland är alltså land / der Hermundernas och Markers eller Morauers och Norenbergers är skogut och något backut. Men Sverige har den långa bergryggen till hwilkas Östre Folt i Sverige wij nu komma willia.

43. *Gidarna* heller *Giotungarna* som Tacitus sade bruka arbeta i bärge / de äro reda upprätt / så och *Burarna*; nu följa *Lugomennen* hwilka han säger / wara Foltstämsta och starksta och i många Landstapen delade: hwilket instämmer med waras Saggor; ty *Laugen* kallashela Mälaren se Snorr. f. 184. och R. Sag. f. 22. så och hela Skären in mot Småland och all Nordan der heela Konungens Macht stog till förs: derför säger Zigler f. 941. *Laugen* han är Foltstämst bebyggt. Och äro ätskillige härader af *Lugumennen* nembde / såsom *Luge-Hundari*, i Sörmanland / *Lugudun* Eothen / *Lugens Hund*. i Westmanland under den 59 högdz gr. 40 midd. *Luge-Hund*. i Bpland.

44. De ferit Ziglerus p. m. 941. *Laugen* frequens circumhabitatur. Ab his *Lygius*, id est nautis sive militibus navalibus, nomina sua acceperunt *Lygius* centumpagus *Lugidunum* parochia, *Lygensis* centump. in Mannia, ad latit: grad. 59. long. 40. & denique *Lygius* centumpagus in Uplandia.

voceturq; & illa Slavonia ad ripam australem Danubii sita, iam non videbitur absonum, *Ossos* pro *Assusius* ad Bohemiam sitis habere. In Borussia quoq; habetur *Ossauia*, & in Polonia *Ossiz*ia pluresque aliae hujus nominis urbes Slavonicae, de quibus omnibus id addit Tacitus, quod tributa patiantur: partem tributorum Sarmatae (Poloni & Slavi) partem Quadi, ut alienigenis, imponant. Atqui rursus descriptionem suam his verbis Tacitus claudit: omnesque hi populi pauca campestrium, ceterum salutus & vertices montium jugumque insederunt. Dirimit enim similitudine Sveoniam continuum montium jugum, ultra quod plurimae gentes agunt. Valentissimas nominasse sufficiet. His verbis facile declarat Tacitus sibi in animo esse alteram illam & orientalem Sveoniae partem persequi; ubi simul tribus rebus Sveoniam à Germania potissimum distingvit: 1. montibus. 2. Campis 3. Silvis. Namque regiones Germaniae, Marchia, Borussia, Pomerania, & Osiorum terra h. e. Polonia campestris & bonam partem palustres sunt. Hermundurorum autem regio una cum Moravia & Norimbergensi territorio sylvas alit; atqui immane illud & perpetuum montium jugum ad unam Sveoniam spectabit, quod populos ab orientali latere suo habent sequentes.

43. Nempe post *Gotinos* & *Burios* à Tacito paulo ante commemoratos, quorum illi ferrum effodere dicebantur, *Lygius*, quorum latissime patet nomen, in plures civitates diffusum. Cum his ipsis Taciti verbis optime consentiant Historiae nostrae, quae *Laugen* appellant cum primis omnem lacum Melerim: ita enim Snorro p. 184. & Hist. Reg: pag. 22. vocant; deinde omnes maris sinus inde a litore Smalandico usque ad ultimum ejus recessum versus septentrionem, qui maris tractus Regiis classibus viribusque maritimis olim pro navalibus erat. Adeo ut merito scrip-

44. Post hos, *Arios* gentem *Lygiorum*, ubi *Arosius* invenitur centumpagus, *Arosia* urbs, *Aria* regia, *Arius* centumpagus. Hos *Arios* *Jornandes de R. Get. l. 1. c. 3. p. 112.* *Arosbir- amos*, Corrupto sine dubio vocabulo, vocavit, intelligens *Arosheradi* id est, *Arosiensis* præfecturam vel centumpagum, quem ad lat. gr. 59'. & lon. gr. 38'. Tab. 43. & ad *Lygi- um* finem titum esse liquet. Alius præterea est *Arius* centumpagus in *Sudermannia*, itemque in *Uplandia* *Arlingius* centumpagus.

45. Tum *Helveconas* quos *Plinius* *Hille- viones* appellat, & in magnâ illâ *Sueoniæ* in- sula expressis verbis constituit. *Ptolemeus* autem *Ælvones* eos vocat. Hi ad lat. gr. 62. & long. gr. 39. olim habitaverunt, & hoc tempo- re *Helsingi* dicuntur, genitale vero solum eorum *Helsingia* in qua *Hillevius* est centum- pagus, *Hillebius* pagus, tres *Heliconis* colles, *Hellicus* amnis, *Hillebolia*, *Hillevardia*, & *Hillesea*.

46. Inde *Manimos* *Manheimii* incolas re- ctius primo loco constituendos. Per hos enim & *Wesmanni*, & *Sudermannii* & *Normanni* inter lat. gr. 58. & 66. long. 34. & 41. T. 43. intelliguntur, apud quos innumera sunt loca vetus illud *Manimorum* nomen referencia, quale illud *Manij* centumpagi, *Manneduni*, *Mameby* pagi, *Manstadii* & aliorum: quæ omnia ad lat. gr. 59. & long. gr. 41. reperire licet.

47. Tum *Elysius*, *Campi Elysi* habitato- res, de quibus ex *Græcorum*, *latinorum* ut & nostris historiis quædam in Cap. 23. at- tulimus. Siti autem sunt ad lat. gr. 63. long. 40. & sibi adjunctas habent *Glessarias* insu- las, *Glessarium* promontorium, *Elysius* fluv. (*Liusnan*) & *Elysiarum* insulam

48. Et denique *Nabarvalos*, quorum re- gio nomine veteri adhuc incluta est, dividi- turque in *Narvalam*, id est *Valam septentriona- lem*, ad lat. gr. 61'. long. 40. & *Sorvalam* id est *Valam australem*. Plura quo- que in his partibus loca inveniuntur, nomen vetus redolentia nempe *Wala*, *Walaboa*, *Sunovala*, *Vatebia* & *Narvalensis* centumpagus. De luco quem

44. De Tacitus kallar *Arios* ibland *Lugumennen* är *Aros* hunda- ri, och Staden *Aros* den nu hee- ter *Westra-Aros*, och der hoos *R B N G. Q R A* och *Ari-hundari* deßa kallar *Jornandes* i. de *Reb. Getic. c. 3. f. 112.* *Aros-biranni* hwilket motte wara förderfwat af *Aros* herade under den 59'. h. gr. 38'. mid lin. 43. Taffla och liggå som Tacitus säger wid *Longen*: se- dan är *Ari-hundari* i *Ööderman- land*, *Arlinge Hundari* i *Upland*.

45. *Helveconer* sätter Tacitus der näst/hwilkå *Plinius* kallar *Hil- leviones* uttryckeligen sätandes dem på *Sweriges* stora öd/ och *Ptolomeus* kallar *Ælvones*: äro de som boos under 62. h. gr. 39. mid- dag lin. och kallas *Hillefingeland* eller *Hellefingeland*, der *Hellewihun- dari* är/ *Hill-by*, de 3. *Hellekons* stiel *Hellecåå*. *Hillebola*, *Hilleward* och *Hilleöds*.

46. Der efter följier *Manne- heim* som borde stå förat/ hwilkee nu är *Wesmanland*, *Sörmanland* och *Normanland* emillan 58. och 66. högdz gr. och 24. och 41. mid- 43 Taff. der elliest många orter äro såsom *Manehundari*, *Mantuna*, *Manby*, *Mansta* &c. hwilka äro nu emillan 59. högdz gr. 41. middagz linie.

47. Der näst sätter Tacitus *Elysius*, hwilka boos i *Glysis-vald* som beskriswen är i *måraß*/ de *Gräfers* oc *Latiners* *Sager*/ som wißt är c. 12. och ligger under den 63. h. gr. 40. midd. der som *Glysholmarna*, *Glysudden*, *Glysan* (*Liusnan*) *Glyfö* liggia.

48. *Nabarvals* sätter han der näst/ som än kallas *Naarwala* och *Sörwala* under den 61'. h. gr. 40 m. hwar flera orter ä- nu af dät nam- net finnas: såsom *Wala*, *Walbo*, *Suns*

Vala, Valeby, Narvala bundari. men om den Lunden han der bestrifwer kan iag ingen wiß råttelße hafwa / der de tvenne Gudar af lijka betydelse som *Castor* och *Polux* hoos de Rommarer / Skulle wara dyrkade ; hwilka wiß dersöre spara til des man derutinnan något större Lius kan få: doch wil iag gifwa androm anledning som der nor åt boos wißdare efftersökia utaf dåt iag försunnit hafwer. *Castor* och *Polux* de fallas *Tyndarides* af Gräferna och sades wara treffelige *Sido* frigzmen och hafwa ödelagt *Störöswarna* / word och med *Orpheo* och de *Argonauter* här i Sverige / och af wåras sagor säijas dee nu synas genom een eld stå kring *Masterna* / den ena om morgonen den andra om qvällen / när stark storm wåntas. Det är till förende wiß att wåra Fäder wore skreckelige *störösware* och serdeles *Botnfkararne* / ibland hwilka dessa *Narvaler* boos strax in wed *stöön* / och kallades dersöre *Wargar* som wiß är c. 20. war och wid deras *Landzånda Wargöön* ligger 15. mist ofwan *Narvala*. Under den 62: h. gr. 40: midd. lin T. 43 / ligger *Tyndarida* och des öo *Tyndard* / som sees och af *Blaus Atl.f.* 3. och inter sådant namn finner tag merat Sverige: om nu *Castor* och *Pollyx* hafwa fått wedernamn af denna öön eller ön af dem / kan tag ingen underråttelße finna / utan

quoque *Wergionum* sive *Luporum*, & ab hac unâ *Sveonia* parte toti demum insulæ, *Vergionis*, id est, insulæ *Luporum* ut est in hoc lib. c. 20. nomen attributum fuerat. Imo vero ad horum ipsorum fines sive litora insula hodieque *Vergeonia* appellata invenitur. Porro supra *Nabarvalos*, & quidem milliaribus saltem quindecim nempe ad latit: gr. 62: & long. gr. 40: in Tab. 43. ab eis remotus jacet *Tyndareus* centumpagus, una cum *Tyndaria* insula, quam quoque in *Blau. Atlant.* pag. 3. cernere licebit: præterque hæc loca sola, alium ejusdem nominis in totâ *Sveoniâ* invenire potuimus nullum. Quid alii in tali casu facere soleant, haud equidem ignoramus, quorum si sequi vellemus institutum, jam utrum hos

maximopere *Tacitus* eo in loco celebrat, nihil adhuc, quod nobis satisfaciât, percipimus, præsertim cum in eo *Castorem* & *Pollucem* adeo solenni ritu cultos fuisse dicat. Liceat igitur nobis sententiam nostram de toto hoc negotio tantisper cohibere, donec ratio illius ad liquidum â nobis perducatur. Interim harum rerum Studiosis præsertim iis qui inter locorum istorum incolas reperiuntur quibus ad omnia facilius est aditus, hæc paucissima ex penu nostra nunc suppeditabimus. *Castorem* & *Pollucem* *Græci Tyndaridas* vocant, adduntque juvenes fuisse in bellis præsertim navalibus exercitatissimos fortissimosque, ut & ad coercendam piratarum omnium licentiam unice factos natoque. Eisdem & *Argonautis* annumerant, cumque his & *Orpheo* in *Sveonia* fuisse tradunt. Ferunt insuper historiæ nostræ ignes fatuos qui circum malos navigantium, ingruentibus tempestatibus vehementioribus oberrant, a nautarum vulgo pro his Numinibus haberi, præsertim cum hi ignes manè & vespere alternatim conspiciendos sese præbeant. Majores autem nostros piraticæ longe deditissimos fuisse ante a nobis ostensum est, & ut arbitramur, nemo nunc ambigit. Præ ceteris autem hoc vitæ genus amaverunt omnes *Bothnienses*, h. e. ad pontum habitantes, quorum pars aliqua sunt *Nabarvali* ponto proximi, quibus eam ob rem nomen

Heroas, interveniente illustri aliquo in eo certamine aut facinore, locus iste, an vero locum hunc illi nobilitaverint esset nobis audacter definiendum; sed malumus inde suspensio iudicio nostro nunc discedere, certi nihilominus ex Græcorum scriptis de Argonautarum expeditione in Sveoniam, nec non contenti iis, de quibus cogitandi ansam Tacitus nobis suppeditasse videtur.

49. Ad occidentem remeans Tacitus, Trans Lygios, inquit, (nempe ad Lygios referendierunt omnes hi populi postremum recensiti, quippe maris sinuumque accolæ) Gothones regnantur, paulo tamen adductius quam cetera Germanorum gentes, nondum tamen supra libertatem. Apertissime hæc verba demonstrant Germanos omnes Svevis subjectionem illo tempore debuisse; cum Gothones dicat a Svevis regnatos fuisse paulo adductius quam ceteras Germanorum gentes. Cum his pulcerrime coincidunt acta conventus istius universalis cujus in cap. 7. § 5. p. 283: meminimus. Namque cum de Olavi Skotzkönungh filio in Regem eligendo aliquandiu inter Gothos ab alia stirpe Regem desumere volentes, & Upsvionas disputatum esset, tandem in hunc modum peroravit Freivindus Ego quidem in hac gravissima causa, qua Olavi Erici f. de Regni solio deturbandum concernit, sic censeo. Nos Upsviones praesides agamus. Mos enim vulgo sic obtinuit, ut quicquid praefecti Vplandia decrevissent, id omnes reliqui ratum haberent. Nunquam sane majores nostri necesse habuerunt emendicare consilia Vestrogothorum de negotiis regni administrationem concernentibus. Nempe ab omni parte firmum est quod Tacitus de majori Gothorum quam reliquarum gentium Germanicarum libertate retulit. Hi Gothones utramque incoluerunt GOTHIA M orientalem & occidentalem, in quibus hæc quoque loca a Gothis nomen habentia occurrunt: Gotarumia, Gottala, Gotheimium, Gotharidia, Gothstorpium, Gothstadium, Gothmalia, Gothrupia, Gotharumia, & id genus alia. De nominis origine in cap. 17. nonnulla diximus, & ab his ad maris accolas Tacitus lese confert.

utan så mycket som nu Tacitus och de Gräfers gifna anledning om deras resa.

49. Nu kommer Tacitus till baka moor väster och säger: på andra sidan om Lagumennen (under hvilka han alla förberörda Folk räknat hafwer / hvilka och alla vid sidgar och hafvet boo) hafva Götarna sitt Regemente / hvilka äro något mera fria än de andra alla Germennens Folk / dock icke håller heel frij. Af detta rum är klart / som för är wißt / att alla Germennem mot Svearna, som Tacitus talar hafva räknat för Frälar och underhafwande; emådan han här säger att Götarna hafva något mera att säga än alla de andra. Se hwad för een mechtig tillammans stämning åter här faller med den frågan som Allhärars tinget hade förhänder att wellia Konung af Ol. Skott Konungz söner (indragin c. 7. §. 5. t. 283.) der Götarna wille taga een Konung af een annan släkt och Upsvearna wille dåt ey tillståda: så sade Ericus vid / Så tycker mig om dessa höga ärenden stola gå för sig att taga Oluf Ericsson af Nistet / att wij Upsvear komma til att stå för saken. Det hafwer så gementligen varit at dåt Upsvear höfdingar hafva sin emellan Stadsfäst / ther efter hafwer beela landet gått. Intet behöfde våra Söder tiggia Nåd af Västgötarna om Landzsens Styrfjell. Af detta ser man som Tacitus säger att Götarna word nogot frijare / oc hade mera at seija en de andra af Germennem. Dessa Götar bebo nu Östergötland och Westergötland / hwar många orter äro wedt sådant namn som Gotarum, Gottala, Götheim, Götarij, Gautstorp, Götsta, Götimala, Göttrup, Gautarum &c. hwadan de dåt namnet bära är wißt capite 17. Här ifrån kommer Tacitus til dem som boo lifa som in i hafvet och sätter så först Rugerna såjandes.

502

& id genus alia. De nominis origine in cap. 17. nonnulla diximus, & ab his ad maris accolas Tacitus

G g g G 3

50. In.

50. Strax in wid hafstranden äro Rugerna och Limoverna. Rugerna boö på landet Rygen under den 55 h. gr. 35 mid. 6 E. så och uti Norie wid dät stora näset Lytarnas, under den 59 h. gr. 28 mid. Lemoverna finner lag inga andra än Lemofjord och Lemosland i Jutland / hvilka i Snorrone, Konungsfagorna och allo våra sagor är mycket betänkt för den sköna Hamn för Söderware / och att arbeta dem up som wille fara utur Westersjön i Öster sjön / liggandes under 57 h. gr. 31. mid. der Lemovias stad är Söderlemovick, Lemmo och Lems-fjord är.

51. I Sielfwa hafwet ligga de Svenskas städer / säger Tacitus. hvilka äro mechtiga til Land och Sjö / och rikta på många Steep. Skapna på Stepen stillas ifrån andra derutinnan / att batstammen och framsammen äro lifva / så att de kunna fara med hvilken dea Stammen der villia til Stranden De bruka inga segell / icke håller äro årarna moot hvar andra och detta derföre på det de i Strömarne skola kunna wigt (urban wändning) fara up och neer/twärt eller snett före. Här kommer nu Tacitus til att stilla emillan Svearna och Upsvearna eller Swänksa äfwen såsom våra egna Historier och de Norske dät giora: ty här till hafwer han talt om heela Svearna; nu kommer han talandes om de Swänkske egenteskaen så kallade eller Upswearne. Äfwen som de Norske Kungsfagor. indrag. c. 7. n. 53. f. 203 tala: Sviavelde ligger i Margum lutum, Västergautland, Vermaland, Marker, Eista Gautland, Gotland, Eiland. Sedan tala de: Sviþiod Sialfoi är Sudermanland, Westmanland, Fiardrundaland, Tiundaland, Attundaland, Sioland (Lugland). Lijka så gior och Jornandes de Reb. Geti. c. 3. f. 612. äro stillnat emillan Svetans (Svear) och Svethidi (Svethiod Swenske) och såsom våra lagar giora äro stillnadte emillan Gautar (Goter) och Gutar, Giotunnar (Iettar) som wist är cap. 12. §. 2. fol. 453.

50. Initium autem facit a Rugiis, proximus, iniquens, ab oceano Rugii & Lemovij. illi Rugiam insulam ad lat: gr. 55. long. 35. Tab. 6. tenent ut & aliquam Norvegiæ partem magno promontorio Lytharmi vicinam ad lat. gr. 59. long. 28. hi forte ad Lemovium lacum ut & in Lemoslandiâ Jutiæ provinciâ habitant. Est enim hæc regio apud Snorronem inque historiis nostris commodissimo quodam portu multum celebrata. Etenim portus ille non tantum piraticis eorum navigiis tutum præbuit receptum sed etiam commode eam immittere poterat in omnes ex occidentali oceano in mare Balthicum navigaturos: situs præterea ad lat gr. 57. & long gr 31. prope Lemviciam urbem, Lemoviciam australem, Lemoviam & Lemovium lacum.

51. De inceptis Cap. 44. ad Svionas transit i Svionum hinc civitates ipso in oceano, præter viros armaque classibus valent. Forma navium eo differt, quod utrumque prora paratam semper appulsa frontem agit: nec velis ministrantur, nec remos in ordinem lateribus adjungunt. Solum, ut in quibusdam fluminibus, & mutabile ut res poscit, (nempe cum navis verti nequit) hinc vel illinc remigium. His verbis inter Svevos & Svionas sive Upsvionas Tacitus discrimen ponit, plane eodem pacto quod observant Historiæ nostræ. Cum enim ante hac de Svevis communiter egerit, jam de Svionibus strictè ita dictis sive Upsvionibus quædam narrat: ita quoque Hist: Norvag: in h. l. cap. 7. §. 5. n. 53. p. 203. Svevia in partes plures divisa tacet, quarum una Vestrogothiam, Vermelandiam, Marchiam, Ostrogothiam, Gothlandiam, Oelandiam complectitur. Et paulo post: Sveonia proprie sic dicta erit Sudermannia, Vestmannia, Fiardundalandia, Tiundalandia, Attundalandia, Sialandia. Pari modo Jornandes de R. Get. cap. 3 p. 612. Svethanos id est Svionas veros aut Upsvionas, a Svethidis h. e. Svevis communiter ita dictis, separat. Denique sicuti in legibus nostris diligentissimè distinctio à nobis in Cap. 12. §. 2. pag. 453. inculcata observatur inter Gothos, Guttones & Giothmos, Ita quoque Tacitus, Gothinos a Gothonibus secernit, ac etiam Jornandes

Gothos

Gothos à Gauris, ubi observandum obiter in exemplaribus nonnullis hæc duo nomina conjunctim Legi, & Gaurigoth, haberi.

§ 1. *Svionum Civitates in oceano esse*, Tabula nostra 43. declarat. Instar enim insulæ, aut potius, complurium parvarum insularum magno isto lacu *Lygio* sive *Meleri* ab invicem divisarum, hæc regio mari quasi immersa videtur. Quæ res ipsi quoque *Sialandia* sive *Lygilandæ* nomen olim dederat. Inque ea tres illæ longè antiquissimæ metropoles *Upsala*, *Sigtunum*, & *Birka* observantur.

§ 2. *Peculiarem sane præ ceteris 63. populis a se enumeratis, laudem Sveonibus Tacitus attribuit, ipsos, præter arma virosque & Classibus valere* dicens. Navium vero numerum in regiâ *Upsvionum Classe*, supra in c. 7. §. 5. n. 90. pag. 274. ex legibus nostris cum *Platonis* scripto collatis & mirè consentientibus eruimus: nempe collectis ex singulis centumpagis navibus quatuor, totam classem regiam navium 1200. fuisse factam. A quo negotio non abludit *Adamus Brem:* qui *Sveonas equitatu & Classibus plurimum valere* testatus est. Sane in *Hist. Norvag. §. 1, 1. pag. 168.* legere licet ab *Anundo. R. Sveoniæ*, suppetiarum loco missas fuisse *Olavo R. Norvegiæ* naves 420. quasi in *Supplementum Classis Norvegiæ* quæ tantum navibus eo tempore constabat. Navium harum formam exhibet *Tab. 11. Fig. 41.* de qua alio tempore in lucem plura edituri sumus.

§ 3. Porro est apud illos, ait *Tac: c. 44. §. 3. & opibus bonos, eoque V N V S imperitat, nullis jam exceptionibus, non precario jure parendi. Nec arma, ut apud ceteros Germanos in promiscuo, sed clausa (in armamentario) sub custode, (præfecto) & quidem Servo (Regis:) Quia subitos hostium incursus prohibet Oceanus. Otiosa porro armatorum manus facile lascivunt, Enimvero neque nobilem, neque ingenium, ne Libertinum quidem armis præponere Regia utilitas est: Trans Svionas aliud mare, pigrum ac prope immotum.*

Mirus equidem hic rursus occurrit de toto hoc negotio *Scriptorum* inter se consensus, imprimis autem *Platonis, Herodoti & Plutar-*

§ 1. så hafwer och *Tacitus* giort emillan *Gothones* och *Gotingos* och äfven så *Jornandes* emillan *Gaurigoth* och *Gott*, hvilka ord i sombliga Exemplaren äro i hoopt yttat för ett ord *Gauri-Gott*.

§ 2. Dessa Städer som *Tacitus* egentligen kallar *Sveiska* / de liggia och i sielfwa hafwer som sees af den 43. Taflan / der *Upsvearnas* Land Skuter sig ut i Hafwet som een öd: hwilket Land är intet annat än som holmar blandat med *Lougen*: hwarföre och större delen kallas *Sidland* (*Louland*) och der uti liggia de 3 fördom mechtige gamle *Hufvudstäder* *Upsala*, *Sigtuna*, och *Birka*.

§ 3. *Tacitus* för alla de 63 slagz Foll han uprecknat hafwer / gifwer han ingen den mæchten och *Cyrcian* såsom dessa *Upsvear*, nembligen at de woro mechtiga till Landz och till Sjöz. Huru stark Flotta dersföre *Upsvearnas* Konung har haft / är wist c. 7. n. 90. f. 274. af våra Lagar som samma ord hafwa som *Plato*: att 4 Skiep skulle hwart Hundari utgå; så att Konungens Flotta war 1200. Skiep. See detta instämmer med *Adam. Bremensis* indragna ord / som sade att de *Swänka* äro starka till Ryttari och Skiep. Och kan man see af de *Norðas* egna *Sagor* §. 151. f. 168. Att *Kung Aund i Sverige* undatte *R. Oluf i Norge* 420. Skiep / der han sielf allenast hade 6. Skieps pens Skaphat sees af den 11. Taft. 41 Fig. om hwilket wistänka något mera en annor gång skrifwa.

§ 3. Widare säer *Tacitus*. Hoos de *Swänka* är ristedemmar och så i ära / en *ENWALD* Konung tegegar där / som der til eo wälles / utan arfweligen kommer den äran: icke håller äro Rikens Wapnen och Werior der i gemene mans händer / utan i ett Wapnhus (Rustkammare) under en Marstall (Kungens Fianare) förwarade: ty de fruchtat luter för hastige infall af Fienden / emådan hafwer och öfverhödn är dem een trygg graf. Inger Arling boren / eller frifweros att förwara Wapnen / ty där är luter Konungen til uppta. Bortom dessa *Swänka* är då döda och stillastående isshafwet.

Hwad är här åter för en dräflig
tillsammans slämbning med Pla-
tonis, Herodoti, Plutarchi och
de andra skriffter: som är först
om *Upsvearnas* Rikedomar som
läses c. 7. n. 71. fol. 239. c. 9.
n. 11. fol. 407. 408. detta och
Adam. Bremens. de S. Dan.
f. 5. 12. Sedan att huds *Upsve-*
arna eller *Semnerna* hafwer settat
den *Enwaldz* Kungen som hafwer
alt Regemente / som Tacitus
säger i förre indragna ord / dem
alla de andra skulle vara under-
dånige: hwilket för af Platone c.
7. n. 53. f. 201. och Snorro n. 54
f. 207. 208. och Kungasagorna f.
209. wißt är / att fast ofta Landet
gick i deeling war alid *Upsala*
och *Upsvearnas* Kung *Svein*
Stor. Vår detta som Tacitus
här talar / att i Sverige satt denna
Enwaldz Konningen och af dät
att han utet förmålet i synnerheet
hwad alla de andra folken som han
under hecla *Germanheim* räknar /
hade för *Sveerheet*: utan hwad
han talar om dem alla i gemeen
c. 7. 11. och 14. att de hade För-
star eller Förståndare / kan man
nu nog klarligen se / at de woro /
som han säger / i ansende mot de
Svenske / des underhafwande;
så att fast hwart slagz folk stundom
gnabbades sin emellan / såsom
nu Förstarna i *Tyskland* / hwilka
wål föra små frig då och då sin
emellan: men när hela *Romer-*
sta Riket något angår / skola de
vara under *Keisaren* högsta rå-
dande. Alltså skedde och då / att
i saker angående hela *Germanheim*
måtte de komma til *Upsvearna* och
toga råd af *Enwaldz* Kungen hwad
göras skulle. Derföre fruchtade
och *Keysaren* Julius att *Sve-*
arna som kommo in mot *Rhen* /
skulle draga öfwer / dem andra til
hielp / som läses l. 1. c. 8. f. 10. och
är nu nästan de *Romersta* *Keysa-*
rens Regemente med Förstarna
sådana som *Svearnas* *Enwaldz*
Konun-

tarchi cum hoc nostro. Namque de Up-
svionum immensis opibus, earumque fon-
tibus & scaturigine legatur hujus l. cap. 7.
§. 5. n. 71. pag. 239. Cap 9. §. 2. n. 11. pag.
401. 408. quibus addi poterit Adam. Brem.
de sit. Dan. pag. 5. 12. De uno Uplvionum
sive Semnonum Rege, sine exceptionibus ul-
lis imperitante, & a ceteris Regibus tribu-
tariis obsequium exigente, actum est ex
Platone in cap. 7. §. 5. n. 53. pag. 201. ex
Snorro n. 54. pag. 207. 208. & ex Hist. Reg.
pag. 209. adeo ut quocunque modo divide-
retur inter principes hereditarios regnum,
suprema tamen potestas penes unum esset
Monarcham Uplensem qui Upsvionibus
imperitabat. Cum itaq; Tacitus apud solos
Suionas mentionem faciat Regis sine ullis
exceptionibus imperantis, & quidem unius,
de reliquarum vero Germanicarum gentis
Magistratibus seorsim nihil tradat (nam Re-
ges principesque qui cap. 7. 11. & 14. nomi-
nantur, illo inferiores erant) utique ex eo
firmiter colligere licebit *Suionas* rerum fuisse
Dominos ceteros autem omnes populos
Germanicos his obnoxios. Qui tamen in-
ter se nonnumquam bellis ignobilioribus
colliderentur, uti his temporibus Germaniæ
recentis Principes solent, tamen quoties
salus totius Germaniæ in discrimen voca-
batur, ad Upsvionas concedere tenebantur,
& ab eis rei peragendæ modum petere, non
secus ac Germaniæ principes in tuenda sala-
te communi totius imperii Germanici, con-
silio & auxilii causa ad Imperatorem con-
currere cernimus. Eaque de causa Jul. Cz-
sarem l. 1. c. 8. p. 10. timuisse legimus, ne
Svevi quia ad *Rhenum* pervenerant, feren-
dæ opis gratiâ, eundem transirent. Adeo-
que fas sit nobis affirmare eandem ferè utri-
usque imperii, Germanici hodierni &
Sveonici veteris faciem fuisse: quam enim
subjectionem Principes Germaniæ, domi-
&

& inter suos satis graves, Imperatori debent, eandem Reges & Principes totius Europæ, Upsvionum Monarchæ olim debuerunt.

54. Hos Svionas five domesticos five extra genitale solum consti utos Cluverius lib. 3. c. 24 p. 99. nomen suum vela *Sevo monte*, vel a *Sveva fluvio*, Upsvionas à reliquis Svionibus discernente accepisse arbitrat. Verum a scopo vero procul adhuc abest: Radices enim five fontes nominum plerumque verba sunt rem aliquam five actionem denotantia. In lingua nostra habetur *Swear* / *Swidia* / adurere inde *Swidio novale*, i. e. non vomere excisum sed silvis primum excisis, deinde igne absumptis, pingve factum solum, pro semen e facienda. Per comparisonem quoque ad res transfertur alias, imprimis quidem ad vindices nimis duos rigidosque, quos proverbiali locutione perstringere solemus dicentes eos *swidia alt thec som ludie år*. i. e. *levissimum quemque pilum adurere velle*: deinde ad eximios quoque bellatores, qui vastando omnia quasi adurunt. Ac proinde hos tales *Swidur* / *Brennur* i. e. *ustores*, *Hillebrandur* / *Fiol-swidur* / *Swidudur* & *Swidris* ab adurendo dictos legimus. Etiam Odino militarium virorum facile principi id nominis Poëtæ tribuerunt, de quibus consulenda erit Edda in Odini nominibus. In veteri quoque cantilena habetur *med Swear Swear Swidur* i. e. *cum Svevisurit Mars*. Quid? Quod enlem Odini ignem, lucem, ignem fatuum, astrum, & torrem Poëtæ vocaverunt, uti Edda notavit in nomin: *Ensis*; & denique bellum appellaverunt *ignem*, *torrem*, *belli torrem*, *belli flamman*. Insuper monemus nullum à nobis in Historiis five nostris, five Norvagicis, five Danicis, five Islandicis, five Græcis, five Latinis reperiri potuisse vestigium nominis hujus alicui five Regi, five populo attributi ante tempora, Christi Servatoris nostri nativitate proxime præcedentia: idque ex Cæsare, Tacito & aliis pau-

Ronung med alla Förstar och Jarlar hade ihela Europa i äldsta tiderna.

54. *Swarnas* namn / både deras som in om Sverige bodde och deras som drog outom Landz / menar Cluverius i sin 3 bok 24. cap. f. 99. vara af våra Ziellar / som kallas *Seva Ziel* / eller *dän Seva*, som stillet *Wpswearna* från de andra: men han träffar intet sanningen / ty man måste söka ursprungs orden gemenligen / af dem / som någon gärning betydä. *Svea* eller *Svidia*, det är / bränna: dådan *Svidios* land / der man slog bränner att så uti. Hvilket ord brukas och lämpas til andra ting / såsom när en är för hård att alting straffa / såges han / willa *swear* alt det som lude år. *Äfwen* så och den / som förer ett swårt Krig / han såges att *Svea*. *Swear* af mächtiga Krigz män kallas *Svidur*, *Brennur*, *Hillebrandur*, *Fiol-Svidur*, *Svidudur*, *Svidris*, ty gafz Oden såsom den största Krigshelten sådana namn af Skalderna / såsom sees i Edda uti Odens kenningar: dådan siunges i en gammal wissa / med *Swear Swear Svidur*. Det är miz de *Swear* brenner Oden all land. Der af kallas *Wärior* / *Odens Eld*, *liis*, *li mild*, *Stierna*, *Brandur*, see Edda i *Sverds kenning*. *Orlig* kallas *Eld*, *Brand*, *Krigs brand*, *Krigsgloa*. Wi finda nu intet af våra / de *Norssas* eller *Islandssas* sagor / icke heller af de *Gräfers* eller *Latiners* / att någon Konung här nor / icke heller Folket wära kallade *Swear* / för än mot Christi tid / som nu är wißt af *Celare* och *Tacito*, och andra: utan dett förmåles af wäras sagor at den Oden hetat egenteligen *Svidur* för

för sin stridbarhet (se Snor. f. 2.) som kom tillbaka ifrån Göterna / hvilka sutto vid Mäotiske träsket / hvilket instemmer med tiden och de Lårdas skrifter; och af honom kallades sedan våra fäder *Svear* det är Krigsmän / som alla wilia *Swea*-Landes namn och *Solskerz* / skrifwes åtskilligt til hans delserna. *Uti Herv. Saga c. 20* skrifwes på samma blad f. 181. *Swikiod, Swiar, Svenska, Swiariki. J. R. sagorna / Svea-veldi, Swiawildi, Svidiot Svejaland.* Det äro elieft åtskilliga orter nämnde af *Svea*, såsom *Sveahundari i Westmanland och Eochnen Svevi*, der 3. stora högar äro såsom *Fyrings eller Kungs högarna här i Upsala* (se 16 Tafl. 77 Fig.) under hvilka det menas denna *Svidur* liggia begrafwen. Sedan finnes *Swisla, Sveaby, Svedery Sveatorp* och flera / de här woro förlängd at upräkna.

55. Är således wiist *Sweriges* namn och såre af åtskilliga orngeliga kännere / sårdeles af des stadigtlöpande höga *Bärgrygg* / som *Tacitus* talar / hvilket ordset och *Plato* brukar c. 7. f. 155. och 158. *Max. Tyrius* med *Plinio* och *Adamo Bremense* beskriwa denna bergryggen omhvarfwa hela *Sverige*. Nu willa wi komma til åtskilliga andra ting / såsom är lagar / seder / klädedräkter / och sådant mera / de *Tacitus* säger wäl komma de *Germaner* til i gemen: men tag finner litet ellet inter utaf de *Lårdas* anteckningar / som öfwer *Tacitum* skrifwa att de kunna bewisa det af deras *Sagor* eller änt i dag uti bruk wara i Tyss-

lo ante uberius declaravimus. *Historiæ* autem nostræ perhibent nomen *Swidur* potissimum collatum fuisse in *Odinum* ii. fortitudine sua longe celeberrimum & *Snorroni* p. 2. notum, quem a *Gothis* ad *Mæotim* habitantibus in patriam nostram reversum fuisse novimus. Idem ratio temporum & eruditorum libri luadent. Et ab hoc *Odino* cui primo nomen militare *Swidur* impositum fuerat, *Svionum* quoque appellatio ad ipsum populum manavit, eodem vitæ genere celebrem & ad omnia bello quasi exurenda & absumenda natum. Nominis autem scriptio pro casuum diversitate diversa est: Namque in *Hist: Hervor. c. 20. p. 181.* habentur. *Swikiod / Swiar / Svenska / Swiariki.* In *Historiis Regum: Sweaweldi / Swiaweldi / Svidiot / Sweialand /* Varia quoque loca a verbo *Swea* nomen obtinuerunt; qualia sunt in *Welmania Sveciæ* centumpagus, & *Svevia* parochia, in qua tres colles sive tumuli inveniuntur, haud ita multo depressiores collibus *Regiis Upsalensibus* in *Tab. 16 Fig. 77.* delineatis, sub quibus *Odini* sive *Sviduri* cineres conditos esse existimamus. Est & *Swistadbius* pagus *Svedbyensis* pagus, *Svederidia, Sveatorpium*, & alia innumera.

55. Tot igitur & tam evidentibus signis conspicuam nunc fecimus *Sveviam* veterem, inter quæ tamen eminent perpetuum illud montium iugum, *Tacito* memoratum, ut & *Platoni* in c. 7. §. 5. n. 6. & 10. p. 55. & 158. Descripserunt autem illud jugum *Maximus Tyrius, Plinius, & Adamus Bremenfis*, totam regionem ab illo ambiri dicentes. Ad alia igitur, nempe leges, mores, Vestitum & his similia nunc veniendam erit, quæ tamen *Tacitus* de universa *Germania* pronunciarit, talia tamen sunt, ut neque ex illorum historiis, neque ab usu hodierno, quisquam commentatorum *Taciti* ea in *Germaniâ* recenti ostendere valuerit. De *Sveonibus* autem verissime dicta esse, cum ex legibus atque *Historiis* nostris, tum ex moribus hoc tempore vigentibus, nullo sane negotio probare

bare possemus, nisi in aliud tempus justam
hujus argumenti tractationem distulisse-
mus, cujus hic tamen prima tantum &
maximè rudia, ne spe sua benevolus Lector
prorsus excidat, lineamenta ducemus.

§. IV. n. 1. *Res gestas Heroum suorum car-
minibus*, inquit Tacitus cap. 2. *antiquis quæ pro
Annalibus fuerunt, celebrarunt.* Hujus instituti
exempla penè innumera supeditabunt histo-
riæ Regum, Edda, Hist. Hervor, hist. Ol. Re-
gis quæ 160. carmina continet & alia moni-
menta antiqua; cujus generis nihil omnino,
ad hanc usque diem, pro causa sua produce-
re valuerunt recentes Germani. Nam quod
doctissimus Taubmannus, in suâ ad Virgilio
culicem præfatione p. m. 6. ad levandam
Germanorū in his rebus summam inopiam,
poëma prodaxit, ante secula, ut ipse vult,
quinque conscriptum, cujus item particulam
aliquam, speciminis causa hic adscripsimus:

*Vir quidam prudens filium habuit
sibi valde dilectum, ut plerisque
(patribus) contingit. Hunc ille
erudire voluit artibus in bonis
atque sic allocutus est: Equidem
Te, mi fili, plurimum amo
& quidem sine omni furo
Donec vixeris; expedit enim hoc tibi;
Nam si alio docere sapere cogeris
Nescies sane, quo ille animo sit:*

idequidem nemini, vel tantillum in lingua
Germanica recenti versato imponere potest.
De antiquitate enim hujus poëmatis facile
tiro rectam sententiam feret. Verum enim-
vero nostra ipsorum sponte largiemur eis
poëma multo antiquius, seculorum nempe
octo, ex Othfridi Evangeliiis lib. 3. p. m.
253. depromptum, in quo Iudæorum de
Christo conjectura habetur.

*alii dicunt te
esse Feremiam.
Johannem alii appellant
& sapissime dicunt
alii pro certo
Heliam te esse virum*

Quod verba concernit, omnia ferè hic anti-
qua; Artis vero poëticæ veteris vestigium
Pla-

i Tyskland behållit 'men här/
kunde man det vidlystteligen gids-
ra/ der omtrångia skulle af våra
skrifter och än i dag seder: men
såsom iag tänker genom Gud
hielt det spara til annan tid/ så
will iagh allenast korteligen det
nu här giora efter min löfven/
på det den Gudsfræ Läsaren må
någon smak der af hafwa.

§. IV. n. 1. Tacitus säger
att våra Fäders bedrifter och
gierningar/ de äro genom Skald-
deqvåd eller Skaldewissor anteck-
nade: detta kan sees uti Edda,
Konungz Sagorna/ Hervara
Dlofz Saga som har 160 Skald-
der och många andra af hwilla wis-
inga afleswor finna i Tyskland.
Den Lärda Taubmannus han
menar att våra visor skulle sås
danna varit/ som han en införer
i sitt förtal til Virgilii Culicem
fol. 6. Skrifven för 500. år se-
dan/ hvar af iag wil allenast en
wers inhämta.

*Ein wiser Man hatt elken Sun/
Der was ihm lieb/ als manigem ist/
Den wolt er lehren rechte tun/
Buddt Sprach also: Min Sun/ du bist/
Mir Lieb och allen Balsen list;
Bin ich dir sam du selbe dir/
So Folge mir je dirre list:
Die welle du lebest/ es ist dir gut/
Ob dich ein frembder Lieben sol/
Du weist nicht wie er ist gemut.*

Den som någon Tyska kan/ och
set någon Wers/ så kan han wäl
förstå huru gammall denna qwas
deart kan wara/ men iag wil ändå
gifwa dät äldre år af 800 Åhr.
nembligen af Othfridi Evangelier
der som Judarna gifva hwem wär
herre och Jälsare Christus skulle
waral. 3. f. 253.

*Sume quadam dñent se uois/
Ebas thu Hieremias sis
Johannem sume ouch nemment/
Joh thih Zichin gijellent.
Duedent sum Giiu varo/
Helias sis ther maro.*

Här äro wäl orden gambla/ men
Skaldearten af de senare tider/
hwarföre will iag indraga allenast
ett Exempel af våra/ som finnas

H h h H 2 uti

uti Cl. Verel. notis tñ Hervara
Saga fol. 4.

⁶Ídur ³sa ²er ⁴ðatōn ⁵heittir
¹⁴Han ¹⁵ráttir ¹⁶lid/ ⁷bannat
¹³Jord ¹¹kan ¹²frélsa ²⁰fridum
⁸Fríd ¹rofs ⁹Rongur ²ofsa:
²²Stialfur ¹⁸rádr ²³alt ¹⁷och ²⁵Elfar
¹⁹Eirn ²¹stíllir ²⁴a-míllt
²⁹Gramur ³⁰ofgíft ²⁶ad ³²frémet
²⁷Gandwíltz ¹⁰Josur ²⁸landt.

Här är både Språket / bandet
och Qwåde gammalt. Här får
man intet binda dāt ena ordet med
det andra / som finnes i samna rad
eller i den näst följande / utan een
moste begynna i den fierde och så
till den första / allsäsom man seer
reckningen såå tilifrå 1. till 2. 3.
4. 5. &c. och detta äro de rätta
Skaldearter som Tacitus talar /
hvilka innehålla våra förfäders
bedriffter. Nu hwilkas ålder
man kan lätteligen döma / när man
besinnar att ingen Grätz eller La-
tius skald så gammal finnes / den
man icke till dāt ringesta något så
när kan uplösja til Banderemillan
orden / fast dāt intet kan skie til
gātan: men ibland wāras Skalde-
wisfar / finnes dee som hwarfen til
orden / bande eller gātan kunna
uplösas; hwarföre äre många åni
dag Duplöste; och all således / inga
gambla Skaldewisfor dee Tacitus
nemner / ånnu ur Tyskland wiste /
men många 100 kunna här
framtees / förutan Tusendetalz
moor sådanna som Ottofridus /
och Taubeman framställa / om
de skulle wara dee rätte.

2. Om Tyffe och hans Son
Man och Sonesonen Ingve, Hermi-
oder och Oeiffen. så och dee andra
Ta-

Plane nullum. Ergo nunc breve quoddam
carmen vetustatis genuinæ ex Clar: Verel.
notis ad Hist: Hervor. p. 4. afferemus:

⁶Facit ²ille ³qui ⁴Huginus ⁵vocatur
¹⁴Ille ¹⁵populum ¹⁶regit, ⁷prohibere
¹³Patriam ¹¹potest ¹²defendere ²⁰provincias
⁸Pacis ¹ruptura ⁹Rex ²insolentiam
²²Ipsemet ¹⁸administrat ²³omnia ¹⁷& ²⁵Goth-Albim
¹⁹Solus ²¹regit ²⁴inter
²⁹Rex ²⁰valde ²⁶virtuosus ³¹& ¹⁰pra ²⁸aliis
Gandvicum Terra Dominus provinciam

Quippe cuius & verba, & dictio, & ratio
metri & omnia vetustatem redolent; inter-
que ea observari quoque merebitur verbo-
rum series ita turbata & involuta ut sine
magna molestia & difficultate evolvi ne-
queat. In ordinem autem quo pacto redi-
genda sint, appositæ numerorum notæ in-
dicant. Etenim talia fuerunt carmina an-
tiqua, quorum Tacitus meminerat, quæ
annalium & memoriæ vicem illis temporibus
apud gentem nostram obibant: in qui-
bus inter vetustatis signa non postremum
tenuit locum ænigmatica illa vocum traje-
ctio, qua vetustissimorum poetarum Græco-
rum atque Latinorum scripta longissime su-
perant. Horum enim nullum exstat verbis ita
contortum aut flexuosum, ut oedipos non
invenerit, qui verba saltem ordinarint, licet
adhuc forte secretiores fabularum omnium
recessus excutere non valuerint. At in Car-
minibus Scaldorum (poetarum) nostrorum plu-
rima numerantur, & verbis, & verborum serie,
& fabula ipsa omnium captum vincuntia,
ac propterea in hanc usq; diem omni oedi-
peo acumine superiora. Germanis igitur ad-
huc carmina Tacito memorata prorsus de-
sunt, quorum aliquot centurias ex moni-
mentis nostris, si ita usus exiget, eruemus; talium vero carminum, qualia
in lucem protulerunt Ottofridus & Taubmannus, daturi erimus myriadas.

2. De *Tuifone* & filio ipsius *Manno* & nepote *Ingævone* deque *Hermione* & *Isthævone* in capite de *Dius* ut & in *Chronologiâ*, facile omnia expediemus.

3. Quis *Hercules*, *Mercurius*, *Isis* & *Mars* fuerit in eodem capite dicendum erit, ut & de nomine & officio *Druidum*. De *Ulxe* in hunc oceanum illato, quod habet *Tacitus*, in peculiari quodam capite lucem accipiet.

4. In cap. 3. memorat quoque *Tacitus* eos in *Italia* *ituros* carmina cecinisse, quorum relatu quem *Barditum* vocabant, animi accendebantur *præliantium*. Quam hic *Barditus* ingenia plerorumque eruditorum turbarit confuderitque, ex uberrimis eorum diversissimisque in *Tacitum* commentationibus liquet, aliis illi a *Germanico* wort, quod nos *ord* & *Latini* *verbum* appellant, deducuntibus, aliis *Þroð* & *Þagðis*, id est *tardissimo*, aliis rursus a *barriendo* derivantibus. Quorum verborum nullum ad rem facit. *Tacitus* enim non vocem aut clamorem *Barditum* vocat, sed ipsorum carminum relatum: addit quoque eos ipsos ita vocare hunc relatum, nempe lingua suâ propriâ, non græcâ vel aliâ aliqua. Est autem origo ejus vocabuli à *Gothico* *Barda* / *verberare*, *vulnerare*, *militare*, de quo hoc §. 3. n. 33. pag. 619. plura diximus. Huic adjectum est *dân* quod sonum cantumque notat, & in lingua nostra idem significantia habet vocabula *Liud* / *Dwåd* / *Sång*. Adeo ut *Barditum* merito vocemus *Barda* *dwåd* / *Barda* *sång* *Bardadân* h. e. *militare canticum*, sive *Epinicion*, hoc tempore *Kiämpewiisa* *Slagzwissa* / i. e. *carmen fortissimis viris & heroibus a poetis tribui solitum*.

5. Etiam *Germanis* *rutilam comam* *Tacitus* cap. 4. assignat. Atqui de unis *Svevis* hæc verba rectissime accipi, in cap. 22. §.

2. n. 6. pag. 549. probavimus, usi testimoniis satis evidentibus *Homeri*, *Claudiani* & *Lucani*, quorum hic postremus ita cecinit.

Tacitus uppräknar / skal iag tala uti *Capitlen* om *Gudarna* och i *Chronologien*.

3. Så och hwad *Herculer*, *Merkurs* *Madur* : *Is* eller *Disa*, och *Mader* more för *Gudar* och *Ronungar* / skal i samma *Capitel* förmlas : så wäl som om *Druiterne* *Em* *Vlyfjes* warande i *Þyskland* / som *Tacitus* säger / skal sparas till hans serdeles *Capitel* som offta lofwat är.

4. *Tacitus* säger i sitt 3. *Capitel* : att när de gingo till slag / så sungo de ett *Bardequæd* hwilket rigenom de upstånde deras sinne och med som ännu till fridz &c. huru detta ordet *Bardiquæd* plägar de *Lärda* / kan läsas i deras anteckningar : i dät sombliga mena dät komma af *Þyska* ordet *Wort* som är på *Swenska* *Ord*. Andra af *Græker* skän *Þagðis* den som är *Laat* och *Träger*, andra af ett *Latinskt* ord *Barre*, dät wij säga *Böra*, *Bola*, *Bräka*. Men intet dera kommer *Þfwerens* med sielfwa saken / ty *Tacitus* talar om sielfwa *Qwædetz* siungande och intet herst riet : sedan säger han / dem sielf kalla på sitt språk denna sången *Barde* *don* eller *Barde* *quæd*, hwilket har sitt ursprung af *Barda* som wist är §. 3. n. 33. f. 619. betydä *Feßta*, *Slag* och *Kriga*, och *Dân*, *Liud*, *Quæd*, *Sång*, och dädan *Bardequæd*, dät är en slagz wiisa / *Kempewiisa* den som sångz af de bästa *Barderna* eller *kempar* och *Skalderna*.

5. *Tacitus* säger : att de *Germaner* hafwa måst *Gult* bår / hwilket en kannerligen skal förstås om de *Swänsta* / såsom till örende c. 22 §. 2. n. 6. f. 549. är wist af *Homero*, *Claudiano* och *Lucano*, hwilken bestänner att ifrån det yttersta *Nordesta* landet komma de *gult* båriga *Swänsta* : detta med *göfwer* och sielfwa naturen / ty ingen af *gemes*

gemene man är som icke här i Sverige seendes någon med svart hår / icke strax utropar honom för en Tysk / emådan dee icke weta stort af Italianer och Frankosier, och man seer än i dag hela Tyskland igenom at de mera äro svart och brunhårade än gulhårade.

6. De Germaners froppar säger Tacitus, wara drefselig stora och starka til att arbeta. Kejsaren Julius i sin 2. Book 8. c. beskriver sielf att Frankoserna förachtade hans Romerska Krigsskolt / för des ringa värde: moor hwilka åter han förutaler lib. 1. cap. 39. att Tyskarna woro så långa och stora att Frankoserna icke een gång tordes see uppå dem. Ännu åter större hafwa fõrdom wåra Swänska warit: derföre den Norrbergachtige deelen af Swerige kallades *Lotunheim*, *Risaland* och af deras bleuding med dem som södre i Sverige bodde och de Gothar (Tyskar och Asianer) som kommo in med den Atin som lefde wid Alexandri Magni Tids / hlewso folket sedan mindre: som läses uti Cl. Verel. Herv. Saga c. 1. och ännu merkes dat att gemenligen äro alla Hålsingar / Gestricar och Angermån / större än dee som boe nedre i Sverige / hwilket iag profwat hafwer för eller 6. år sedan / både af den myckla ungdom som här Studerar / så och af des Soldater som här igenom Marcherat hafwa / at när iag hade 30 eller 40. som woro 3 aln 3: 2: 3: långa / så woro der en mera än 6. eller 10 som woro mindre än 3 aln: twert om / när af Stiggiöterna / Wästgiöterna eller andre Söderlänningar i Sverige 10 eller 12. wore öfwer 3. alner / så woro 30 och 40. mindre. Elliest hafwer iag fliteligen ransakat alla stora Attebackar der som sunnis hafwer huswud skålar och hela been

Fundat ab extremo flavos aquilone Sveyos Albi

His addi poterit non invalidum ab experientia testimonium. Namque homines quoscunque vertice & ore nigros, vulgus nostrum facillimè pro Germanis habet: Itali enim vel Galli parcius adhuc innotuerunt. in Germania vero color hic capillorum longe vulgatissimus.

6. Et magna corpora tantumque ad impetum valida largitur eis. Certe à Gallis Cæsar incipit, de B. Gall. L. 2. cap. 1. nam plerumque omnibus Gallis præ magnitudine corporum suorum brevis nostræ contemptui est. Deinceps Germanis quoque L. 1. c. 39. tam ingenti magnitudine corporum Germanos fuisse, ut Galli ne vultum quidem atque aciem oculorum ferre potuerint. His denique Sveonice septentrionalis sive *Jotunheimii* incolas majores fuisse, testis est à Clar: Verel. edita Historia Hervoriana cap. 1. quæ docet post factam incolarum *Lotunheimii*, h. e. terræ gigantum, commisionem cum incolis Sveonia australis, cumque Gothis (Tarcis & Asiaticis illis) in Sveoniam una cum Atino secundo, circa ætatem Alex. M. reversis, genus illud sensim minui & evilesce capisse. Addimus & observationem quandam nostram quæ ante annos non ita multos, convocata juventute hac Academica ex omnibus provinciis collecta, ut & diligenter inspectis copiis militaribus hac transeuntibus, septentrionales præ australibus, hominum procerorum multitudine valde abundare deprehendimus: adeo ut inter Helsingos, Gestricos & Angermannos plerique magnitudine corporum suorum, 6, 6', 6'', & 6''' pedes æquarent, pars tantum quinta aut sexta, infra illam magnitudinem esset, omnia verò inter Ostrogothos, Westrogothos & reliquos australes Sveonas contrario modo sese haberent. Etiam effossis & diligentissime excussis collibus nostris sepulcralibus ex Craniis & ossibus partim crematorum, partim aliâ ratione humatorum cadaverum, fa-

cilè percipere potuimus, tum pervenisse homines, utut rarissimè, ad magnitudinem pedū 10 vel 12; communem autem & vulgatissimā fuisse staturam pedum 8 vel 9 aut circiter. Sane scriptorum omnium consensu stat homi-

nes quo septentrioni propinquiores sunt, eo etiam procerioris staturæ, donec ad latit: gradum 68. perventum fuerit: inde rursus minui corporum humanorum molem: uti factum cernimus in Gente Lapporum, cujus rei causam ab ipsa stirpe ut & natura locorum peti debere asserimus. Ac veluti ante docuimus pecudes & jumenta majora ab exteris ad nos allata, in generationibus singulis decrescere, ita contra, complurium familiarum exemplis comprobari, si ita usus ferret, facile posset ab Italicis, Gallicis, Germanicisque parentibus liberos & nepotes prodiisse genitoribus suis multo proceriores. Rursus homines eximie staturæ magnique roboris hinc exeuntes, in peregrinis istis locis corpore & viribus evulvisse, omnium Historiarum fides adstruit.

7. De pecoribus improceris quod Tacitus in cap. 5. scripserat, id Sveviæ in §. 3. n. 9. p. 595 vindicavimus & quidem auctoritate Cælaris, ipsiusque loci natura. Armenta vero procera, quibusque, ut Tacitus loquitur, *suis honor aut gloria frontis est*, Germanis cedere cogimur.

8. Terram Germaniam humidiorē, qua Gallias (ubi Hollandia & Frisia) qua vero Noricum (Nurenbergam) & Pannonias aspiciunt, ventosiorē sive elevatiorē vocat. Ergo nunc manifestissimū ponit discrimen inter Germaniæ campos & Sveviam, cum de hac in cap. 43. §. 3. ita scribat: *Dirimit enim scinditque Sveviam continuum montium jugum.*

9. Ars militaris, qualem Tacitus in cap. 6. & sequentibus descriptam nobis reliquit, jam pridem exolevit & prorsus mutata est. Divisio autem regionis in centumpagos non prorsus interiit. Deque præfectorum electione in cap. 12. §. 5. hæc occurrunt. *Eliguntur in iisdem conciliis (a multitudine) & principes qui jura per PAGOS vicosque reddunt.* De di-

visio-

benragel antingen halfbrända eller hela uederlagde / så hafwa dee största warit på 5 a 6. alnar doch icke många / men etaliga har iag funnit af 4. alu längd och der in wed. Där är af alla Scribenter bekant at ju länger man kommer Norr alt in til den 68. graden så är folket och längre / men sedan mindre / serdeles Lapparna. Hwilla / både deras Släkt / affkomme och orsaken genheet görer att de ey storawera. Och såsom iag wisse att boskapen utan från förstrifwen blifwer här alt mindre oc mindre i hwar afsting / alt så twert om kan iag wissa af 10. Familier eller stæder der dat tidna stulle / hwillas förälldrar utur Italien / Frankrike och Tyskland komne äro / och des barn och barnabarn här alt blefwe större / och twert om / deras som här ifrån hafwa rest utom landz och der sig satt hafwa alt blefuit mindre och swagare til styrkan / som alla Historier wissa.

7. Boskapen säger Tacitus wara merendels mindre än som större / dee mindre forstås om dee Swäffas som wistur §. 3. n. 9. f. 595. af Cælare och ortenz lägenheet och Natur an i dag behållennende större komma Tyskarna til.

8. Heela Tyskland / säger han / wara antingen låg och Träst chig serdeles moor Grante Rite / som är Holland / Fripland och de orter / men dat som ligger mer Norellingen (Norenberg) och Panonien något högre. Hwar af man seer honom Klarligen stilla Tysklands Jälte från Sverige / dat han säger wara stiftat i 2 delar genom en stadiglopande Bergzrygg.

9. Hwad han talat om waras art til föra Frig / det är nu alt afslagt men om landets ufdelning til Hundart och att den som Hundart förstår / hwilken tallas Hundari. höfding säger han c. 12. f. 671. *DE WALLIS af NEMD GEN.* Om Hundarti ufdelning är tilförenne af Platone och war.

hand

Handlingarwist c. 7. §. 5. n. 5. f. 265. Om Hundaris Höfdingewalter/ kan läsas wärgamble Lagar och Landzlagen c. 2. der så står: På skal Herade (Hundari) nemna 12. man/ sitta tee willa/ och lagman wari trettonde. Och trettan skula Konung tve i waal leggja/ af tem i herade bo. Der tati Konungen en af (til Hundarihöfding)

10. Tacitus förmlär vidare att dät war een stor skam för een att lemna efter sig sin stöld i Krig/ der han fly skulle/ och att mången som hade lidit nedslag tyckte dät en sådan skam wara/ at han hängdesig. see sådant Läsas om Sweriges K. Hagen uti Snoro f. 17. hwilken/ fast han war segerwinare öfwer Forund/ likwel emedan han war så swag af de många sår han fått hade/ att han såg sig en länge tunna lefwa/ tyckte han wara skam att han skulle dö på fångten/ ty lät han lasta sit Stepp fult af wain och döda män och torr wed/ och lät sig lägga der uti halfdöd. Och stak segler upp och lade Norr i loof/ och för ut fringi Skären och stak selt eld på Steppet. Winden blåste från landet och Kung Hagen gick brinnande till söds och hafwet begrof honom. Den gering blef wida spord och mycket rosat. Intet blåste de sig i handen den tiden när Järnet war hett.

11. Uti 7. Capitlet säger Tacitus att Konungen han waldes af Kungligh skam (Arlingarna.) Detta är wist af Platone, Diodoro Siculo och wäras Skriffter c. 7. n. 70. f. 238. och c. 9. n. 30. f. 420.

12. Kungarna/ säger han/ hade intet ett Olageligt Wäde. Detta är och af Platone c. 7. n. 95. f. 279. och wära Lagar bewist; at Konungen skulle Swerria sig til Lagen/ och om han något Olagligt gjorde eller dät Alheriars tinget (Riksdagen) bestod/ en fullbordade/ Kunde Alheriars tinget honom der til förmlä/ som widlöffteligen läses af Kungasagor. §. 73. f. 72.

13. Tacitus säger att de hade en ga Tempel til sina Gudar/ icke häller be-låten offer mennisko stannadt gjorde/ ty de tyckte dät intet tiåna dem/ som äro större än Himmelen och Jorden att de skulle inom några wäggas slutas och sådanna Träbeleten. Detta talar

Taci-

visione Sveonia in centumpagos videatur h. L. C. 7. §. 5. n. 85. p. 265. Deque præfectorum electione consulantur leges nostræ provinciales Tit: de judiciis

cap. 2. Tum centumpagus XII. viros eligat, quoscumque voluerit, & iudicii præses tertius decimus esto. Hi XIII viri tres electos de his qui in centumpago habitant Regi exhibeant. inde Rex unum centumpagi præfectum constituat.

10. Ultima verba capitis 6. scutum reliquisse præcipuum flagitium; multique superstites bellorum, infamiam laqueo fini-runt, robur accipiunt ab Haquino R. Sveonia, qui apud Snorr: p. 17. uti Forundum vicisset, tamen cum acceptis vulneribus parum sibi vitæ superesse intelligeret, ne super stratum suum inglorius moreretur, navem suam armis, occisorum cadaveribus, multis lignis, denique se ipso onerari fecit; deinde ele-varis velis religatoque gubernaculo se suaque omnia mari com-misit: Vbi vero venti Regem in altum compulsi sunt, accensa navi conflagravit, atque etiam in mediis fluctibus marinis contumula-tus est. Cujus rei fama latissime sese diffudit, & in stuporem vertit, ad quoscumque pervenisset. Mirum equidem patientiæ specimen!

11. Reges ex nobilitate ut Tacitus cap. 7. sumunt. Ita factum apud nostros in cap: 7. n. 70. p. 23. & C. 9. n. 30. p. 420 ex Platone, Diodoro Siculo. & scriptoribus nostris demonstravimus.

12. Nec Regibus, pergit Tacitus, infinita aut libera potestas. Idem ex Platone & legibus nostris in cap. 7. §. 5. n. 95. p. 279 probavimus, certe & Reges juramento solenni legibus se alligasse, & si aut contra leges quid fecissent aut conventuum universalium decreta exsequi neglexisset, de his eum à conventu aliquo universali admoneri potuisse prolixè nobis indicant Historiæ Regum §. 73. p. 72.

13. Ceterum, inquit Tacitus cap. 9. nec cohibere parietibus Deos, neque in ullam humani oris speciem assimilare ex magnitudine Cælestium arbitrantur, qua cum Cælum terramque superarent, haud videri conveniens, domibus, imaginibus aut statuis eos includere. De omnibus in universum Germanis hæc quidem protulisse videtur Tacitus, interim ex verbis eius in hoc cap. §. 3. n. 9. pag. 599. &c. apparet in Svevia & templum & idolum erectum fuisse. Tenendum igitur erit, harum rerum Copiam non omnibus sed paucis ex Regum

tri

tributariorum numero indulgiam fuisse, ne scilicet, ut Joh. M. innuit, quidquam hoc nomine auctoritati ipsius Monarchæ deederet. ideoque & exterarum ac tributariarum Regionum nulli nisi certis gravissimisque de causis, res ista concessa fuerat: id quod evenisse putandum *Marfis*, quibus Tacitus Annal. Lib. I. C. 51. celeberrimum templum fuisse narrat, quod *Tanfana* vocabant. Marfos autem ad Amisium fl: Cluverius collocat, neque præter hoc unum in omni Germania nominari videmus templum, ac ne quidem in septentrionalibus regnis ullum reperire licuit quantumcumque Saxonem & Historias cum Norvagorum tum Danorum consuluerimus. Idola quidem aliquando eos populos habuisse in confesso est, maximè temporibus recentioribus, postquam Norvagia Daniaque suos sedes habere cæperunt Reges nemini amplius obnoxios. Etenim in Hist: Reg: mentio fit Thori idoli in publicum omnium Iudicum confectum apportati. Fatendum quoque erit de Gothorum templo cui idola centum inessent, quædam legi; atqui respiciunt hæc omnia annos initia Christianismi in hoc regno, h. e. seculum a Christo nato octavum proxime præcedentes. Qui ad tempora his antiquiora retrospexerit, & Platonem, Diodorum Siculum, Tacitum aut alium quemcumque ex historicis Norvagorum, Danorum, ut & nostris consuluerit, nullum sane templum insigne aut ullo modo in his locis celebratum, præter hoc Upsalense, reperiet.

14. De fortibus hæc habentur cap. 10. *Auspicia sortesque ut qui maxime observant. Sortium consuetudo simplex: virgam frugifera arbori decissam, in surculos amputant, eosque notis quibusdam discretos super candidam vestem temere ac fortuito spargunt. Mox si publicè consulatur, sacerdos civitatis, sin privatim, ipse præter familia precatur Deos Cælumque, suspiciens iter singulos tollis, sublatis secundum impressam ante notam interpretatur.* Harum rerum explicationem continent LL. Ostrogoth: Westrogoth: ut & veteres Uplandicæ, quarum postremæ in Tit. de hæreditate cap. 11. §. 7. hæc verba continent:

Tacitus wålt gemen; men dåt år wist af hans egna ord/ här S. 3. n. 9. f. 599. att mitt i Sverige war både Tempel och Asguda teldre/ men detta tilles intet allom under Romningom att hafwa/ såsom sees af Joh. Magno, på dåt att Enes waldz Kungens myndighet skulle icke der igenom falla ty tillån detta intet något annatt Land utan för serdeles orsaker skuld: såsom man läs af Tacit Annal. l. 1. at Janens Tempel war boes dee Marset/ som Cluv. menar sutte wid floden Ems. Elliest nemnes intet något Tempel i heela Tyskland. Annars faniag och intet summa af Saxons eller dee andra Norstas och Dansstas Sagor/ att något Tempel hafwer i älsta tijder warit i de Riksen/ men asgudabelaten hafwa dee stundom haft i senare tijder när Norie och Danmark fingo Enwåldz-Kungar/ som lases i R. Sagorna: där Lores beläte bars på Tinger. Hafwa och Gidarnas haft ett Tempel/ där 100 Gudar hafwa stått uti/ men först uti deha sensta tijder/ nesi för Christendomen begyntes wid 800 år efter Christum ty både af Platone, Diodoro Siculo, Tacito, alla Norstas/ Dansstas/ och n åras/ Sagor finna wi intet ntera Tempell warit Namnkunnigt än detta Upsala.

14. De bruka och mycket (säger Tacitus) att kasta lät/ och då skåra dee Quistlar af ett fruwibart Trä/ och der uppå skåra de merken/ hwilka de kasta på ett hwit Kläde. går detta någon allmän sak an/ moste Drotten (Kagmannen) wara tilfådes/ men går det allena ett hus an/ så tilbeder Husbonden Gudarna seendes up i himelen och tre gånger uplyfter käftarna eller sticket och uttyder så merkin.

Om dåtta kan wåra Estlands och Westgöta så och Upplandz gamla Lagar lases; särdeles demnas årstabal 11. fl. §. 7.

Thår

Thår åghu Mo-
dernis fränder lut
ståra/och Fåderne
a stöht balda och
modernis Fränder
lut oprata.

I detta måhl må
Modernes fränder
märta lätastarna
och Fåderne dem hå-
la i stidhe/ och mö-
dernes Fränder taga
så lottin.

15. Wårt Alheriars Ring be-
stirwer Tacitus hårligen/ så
wål som Lagmans och Hundari
ringen/ såjandes: Om de ringare
saler döma och handla Lagmen eller
Hundari höfdingarna/ men om ange-
lägna saler Alheriars Ringet. Om
begge dese är för af Platone c. 7.
n. 101. f. 282. och sedan af de andra
Gråferna och wåras Hist. wist.

16. Denna tillfammis kombst/ så-
ger han/ skal stee wld Myrning
eller fulmån. Datta är nogsampt
wist c. 5. och serdeles der 5. 6. f.
105. 106. af wår Disting/ som än
i dag hålles rätt i fylle: etiest hålla
gemene man än derta att ingen må
giffa sig/ hålla Bröllop/ Bryg-
gla/ Baka eller Twåta utan
emillan Ny och fylle.

17. Tacitus säger widare att wli
Råfna inter tiderna effter dagarna
utan nått en. Detta kan sees af
wåra gamla lagar/ så och dat som
af wåra Götter/ utomlandz stift-
ter och Jständerne är indragit
c. 5. §. 2. n. 5. f. 93. 94. dedan
ordeformen i Lagen och Rätte-
gångz Proseferna Kommen är:
innan nat och år.

17. När Ring hållas och Almogen
bullrar/ så klappa Drotterna eller
Presterna (Lagmen) Liud
och neder tytta Folket/ säger Ta-
citus c. 11. fol. 619. åfwen så
talar han c. 7. f. 607.
ingen agas/ bindes eller straffas
utan af Drotterna. Af Snorro är
wist att de som wore Prestler och
höllo Ofret/ de kallades Drotter
och Domare/ stiftandes folken
lag och Rätt/ afstraffandes de
brokliga. kallades dersöre/ sedan
wåra

*In tali casu cognati signa sortibus insculpant, sor-
tesque in sinum suum agnati recipiant, indeque eas
rursus cognati educant.*

15. Qui conventuum nostrorum univer-
salium, Iudiciorumque tam provincialium
quam centumpaganicorum rationem nosse
avet, fere ad Corn: Tacit cap. 11, mit-
tendus videbitur, ubi de minoribus, ait, rebus
principes consultant, de majoribus omnes. De his
rebus videatur h. l. Cap. 7. §. 5. n. 101. pag.
282. unde quid Plato, Græci reliqui, Histo-
ricique nostri sciverint & annotarint clarum
evadet.

16. Coeunt, inquit cap: eod: certis diebus
cum aut incoatur Luna aut impletur. Hanc coitio-
nem in cap. 5. maxime vero §. 6. p. 105.
106. pertractavimus, ubi Disanas mundinas,
in memoriam veteris conventus Iudicialis, ho-
dieque in plenilunio constanter celebrari do-
cuimus. Addi quoque his poterit persuasio
apud vulgus adeo inveterata de tempore à
nova Luna usque dum impleatur, quod
unice sibi caprandum & observandum es-
se ducunt quicumque hic nubere, aut matri-
monium inire, pinsere, Zythum coquere,
linteamina mundare vel alia hujus generis
negotia adgrediuntur.

17. Nec dierum numerum ut nos, inquit Tac-
itus, sed noctium computant. Nam agendis rebus
hoc auspiciatissimum initium credunt. id ex veteribz
legibus nostris, & ex veterum Gothorum
extra patriam constitutorū ipsorumq; Islan-
dorum monumentis, à nobis in cap. 5. §. 2.
n. 5. p. 93. 94. adductis clarissime appa-
ret. Inde quoque solennis illa juris Sveonici
formula ad certum temporis spatium defi-
niendum adinventā: intra noctem & annum.

17. Silentium (in isto iudicio) per sacerdotes
(Druidas, iudices) quibus tum & coercendi jus
est, imperatur. Cum his consentiunt ea quoque quæ Tacitus cap. 7. me-
moravit: Ceterum neque animadvertere, neque vincire, neque verberare quidem nisi
sacerdotibus permittitur. Ex Snorrone aut supra docuimus sacerdotes sive eos
qui

qui sacrificia curabant dictos fuisse *Dru-
idas & officio judicum partim jus dicendo, partim
penas a fontibus exigendo fungi solitos*. Ab eadem
potestate, templorum & reddituum ecclesia-
sticorum præfides sive Curatores, quales
post introductam religionem Christianam
in usu esse ceperunt, *Kyrkio/drottnar* in LL.
Westrog. tit: de jure Eccles. C. 24. voca-
ri contigit. Ad silentium imperandum vir-
ga sive bacillo usos fuisse, præter usum ho-
diernum, summæ quoque vetustatis in-
strumentum æneum, in Upsalensi Curia re-
lictum, cujus iconem Tab. 18. Fig. A A
exhibet, clare testatur. In quod etiam
notatu dignum, quod globum manu com-
prehensum color cæruleus, cujus quædam
reliquiæ nondum detritæ inter digi os ma-
nus eum complectentis conspiciuntur,
olim texerit. Eum autem colorem à Regi-
bus, Dynastis & judicibus Sveoniæ a na-
tum ac gestum olim fuisse in cap. 7. §. 5.
n. 99 p. 280. ex Platone & monumentis no-
stris, probarum ivimus. De hoc silentio con-
suli merebuntur Hist. Reg: cap. 72 p. m.
71. ubi conventum habuisse legimus Ola-
um *Stotkonung* R. Sveoniæ, cum filiam
ejus Olaus R. Norvagiæ anhibet.

18. Si dissiluit sententia fremitu aspernantur;
sin placuit, frameas concutunt. Honoratissimum
assensus genus est, armis laudare. Exemplum hu-
jus rei præbent Hist. Reg: loc. cit: cum
enim Toringius judex verba fecisset ad O-
laum *Stotkonung* & sedulo postulasset a
Rege uti filiam tuam in uxorem jungi pate-
retur Olao R. Norvegiæ, tum astans civium
cætus assensum aut desiderium suum multo framea-
rum strepitu significavit.

19. Proditores, inquit Tac: cap. 12. &
transfugas arboribus suspendunt. Ita quoque fures
& Latrones plecti solitos declarant, præter
exempla in Historiis occurrentia, leges nostræ veteres, præsertim Upl: tit.
de pace Publ. c. 49 quibus addi possunt LL. Westgoth: & Ostrogoth:

wära bleswe *Christne / Kyrkio-
werderna / som Kyrktians goda
skulle förestå / R Y R R Y B-
D R D I N A R /* see gamb.
West. 11. Kyrk. Balk. 24. Flock.
Klubban som Liud klappades med
är afriktat Tassl. 18. Fig. A A den
som är ett gamalt effterdömmne af
Metal här på Rådflugun förwa-
rat. Och hafwer åpleit inne uti
warit blått målat / som än synes
af den qwarlembnade färgen
emellan fingren / där hon intet
har kunnat bortmötas: hwilken
hafwer warit Sveriges Konun-
gars / Herrars och Domares färg
som wißt är af Platone och waras
handlingars c. 7. §. 5. n. 99. f. 281.
Liud klappning på ringet / sees af
det som står R. Oluf Stotkon.
hölt när Konung Oluf af Norje
frijade effter hans Dotter uti
Kung. Sag. c. 72. fol. 71.

18. Tacitus talar vidare cap.

11. folio 619. att der någon
menting på Alberiars Ring talas / som
turer behagas / då murra gemene man
men behagas hon / så stieer der ett
Wapne braat: det är dee stöta
tillsammans medh Skölderna
och sina wapn. See detta läses i
samma Rum af Kungssagorna /
när Torguns Lagman hade uttalt
til R. Oluf Stotkon. att han
skulle äntligen gifwa sin Dotter
åt R. Oluf i Norje / hwilken me-
ning behagade almoen: så gler-
de hela menigheten strax ett store
Wapnbraat och mycket gån.

19. Dee som woro förrådare eller
Diwer löpare / dee hängdes: detta ser
man af waras sagor / så och aff
lagarna / att tyfwar hängdes.
Uplandslag. Manhelt. B. 49.
W. G. II. Ost. G. I. &c.

20. Men dee / säger Tacitus, som woro
åländige / odugse / eller för grofwa mis-
gierningar beröptade / dee grofwe neder i
Jorden och kastades Steen uppå / eller
dräncktes i Träst. Datta / att dee
älen-

åländige och odughe skulle hafwa dränks / hålla de Lärde som an-
teckningar til dessa Taciti ord och
giort hafwa / för osanning:
hvilket och synnes för grofft af
dessa Norska Folket giort / som
hölles för de rättferdigaste. Hvar
före kan iag intet annat see at Ta-
citus här förstår / det Plinius och
Solinus här c. 19 §. 2. n. 35. f. 422.
och våra Sagor tala / att när
våras Fäder blefwo mehta gam-
la och mansföre / gingo de sielskräfs-
jandes uppå Åttstapulen och störte
sig neder i diupa sidar / Kiär eller
andra hålar och gafswo sig Oden/
menandes då lefwandes fara til
Valhal och der ewinnerligen lefwa.
Men då är sant / som Tacitus sä-
ger / att de som grofwa missternin-
gar gjorde de grofves neder i torden
såsom Bplandzlagen.
och Hefinge-Lagen. Manhelg.
Balk 32 Bl. talar. Så skal Rona
i jord quicka graswa: ey må Kus-
na stegla eller hängia.

21. Ytterligare kommer Ta-
citus att sätta: att När straffet går ey
utt på lifff utan böde / så stiftas då i 3.
delar / en deel får Konungen / den andra Sta-
den eller Hundari / den tredje Mälzåganden.
På stan Eror iag wist at Tacitus
hafwer låst alla våra Lagar / i
dessa finner man alt för offta uti
dem uprecknat i åtfylliga mål
och handelser / och at ey giöra Lä-
saren ledsen / förer iagen allenast
in af Bplandz. Ringmål. Bal. 2
Glocken / der som Bötes för Ringz
försummelse 3. marker. Tackt ena
Konungen / andra Hundarie / tredje
Mälzåganden.

22. Lagmenn (Drotterna)
Prester (Domarna) förmåler
Tacitus utväljas på Ringen / hvilka
stola uti Hundari stifta Lag och Rätt.
Om detta Läses i Bplandz lagen
Ringm. Balken 1. Glocken
nu skulo Domarna takes / tua skal Landz-
mader upstanda och Tolsmän nemua af
Hundari the tolf egn twa ther man til Do-
mas

judices) qui jura per pagos, vicosque reddent. De his L L. Upl. tit. de judic: cap. 1.
In eligendis iudicibus oportebit praefectum negotium hoc aggredi & viros XII nominare in eo centumpago.

20. Ignavos, eod. cap: & imbelles, & cor-
pore infames, caeno ac palude, injecta insuper crate,
mergunt. Hæc equidem verba nullam apud
Commentatores in Tacitum adhuc inve-
nire potuerunt fidem. Imo, ita atrox & in-
humanum est hoc institutum, ut Hyperboreis
mortalium iustissimis indignum videatur.
Arbitramur igitur hic idem Tacito in men-
tem venisse, quod Plinium, Solinum &
Historicos nostros, in hoc L. Cap. 19. §. 2.
n. 35. p. 422. retulisse memoravimus; nem-
pe inter majores nostros istum morem vigu-
isse, ut qui senio confecti ac debilitati fuif-
sent, ii sponte sua rupem fatalem sive sacrum
Atlantiæ montem (Åttstapulen) conscende-
rent, perque eum in subjectam sive paludem,
sive Voraginem quamcumque præcipites sese
darent, cum certa spe perveniendi ad Odi-
num & ad aulam Platonis, ubi se æternum
victuros arbitrabantur. infames autem caeno
mergi crate injecta declarant verba L L. Up-
landic. & Helsingorum T. de Homicid.
c. 32. femina non suspendi, vel cruci affigi debet
sed viva caeno mergetur.

21. Pars cap. eod: multa pro delictis levio-
ribus Regi, vel civitati, pars ipsi qui vindicatur, vel
propinquus ejus exolvitur. An igitur leges no-
stras antiquas ipse quoque Corn: Tacitus
aliquando edidicit? ita sane omnia in nu-
merato habet, ac si ea cum curâ legisset &
perscrutatus fuisset. Quodque hoc in loco
pronuntiavit, tam in legibus nostris fre-
quens est, ut testimoniorum multitudine
laboremus. Tædii igitur declinandi causa
unum ex L L. Upl. tit. de judic: cap. 2.
afferemus, ubi qui citatus non comparuerit multatur
marcis tribus, & earum unam Rex, alteram centum-
pagus, tertiam adversarius accipere jubentur.

22. Eliguntur, cap. eod. in iisdem conciliis
(judiciis) & principes (Druidæ, sacerdotes,
judices) qui jura per pagos, vicosque reddent. De his L L. Upl. tit. de judic: cap. 1.
In eligendis iudicibus oportebit praefectum negotium hoc aggredi & viros XII nominare in eo centumpago.

Hi XII. vivi duos judices eligant. Rex autem judicandi potestatem eis tradat. Hi judices singulis diebus judiciorum, jus reddant.

23. Mos est civitatibus (c. 15.) ultro ac viritum conferre Principibus aliquid vel armentorum vel frugum. Hæc uberius pertractavit Messenius in specula, ubi ex Botero annuos Regum nostrorum redditus appellavit decimas ex piscibus, armentis, pellibus, & aliis id genus mercibus; atque simul narravit Regi nonnumquam exhibita 18 jumentorum millia, ceteris rebus non connumeratis. De stipendio autem judicis agunt LL. Westrog. tit. de judic. C. 1. Iudex stipendium ex Mohensi centumpago colligat quinquies viginti boves singulis quaternis annis.

24. Nullas [cap. 16.] Germanorum populi urbes habitari satis notum est. ne pari quidem inter se junctas sedes. colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit. Vicos locant non in nostrum morem, convexis & coherentibus adificiis suam quisque domum spatio circumdat, sive adversus casus ignis remedium sive insidia adificandi. Hæc sine dubio tam Germaniæ quam Sveoniæ priscis illis temporibus facies fuerat. Hoc verò tempore, maxime tamen Germania, habitum mutavit. In Sveonia decem olim fuerunt metropoles majorum consiliorum ut & nundinarum causa exadificatæ, & quidem junctis inter se domiciliis, ut eis multitudo hominum advenientium recipi posset. utrum vero urbes hæc natura, an vero arte & mænibus lapideis munitæ fuerint, alterius erit disquisitionis: id saltem nunc monemus, his verbis Taciti adhuc per omnia Sveoniæ rura, locum esse.

25. Quod subterraneos specus & receptacula frugum, concernit nihil his pro rapis, raphanis & omnis generis radicibus ac fructibus hyeme asservandis usitatus. In Dalia quoque pisces condunt.

26. Tegumen (cap. 17.) omnibus sagum, fibula, aut si desit, spina confertum. Talis omnino habitus fæminæ Snotræ sororumque ejus legitur in Hist. Gothr. C. 2. p. 12.

27. Locupletissimi veste distingvuntur, non flui-

maræ nâmna: kunniger a tem dom i händes sätta: Se Domare Ägu Äng sötia & hwarem Ängsdag.

23. Cap. 15. förtelset Tacitus at Landet dåt gifwer Konungen och sina Lagmän bestap och sad til stat. Detta Låses af Melten. Skädetorn hwilken dåt tagit hafwer af Botero, säfandes: att Konningens ärliga inkomst är risonde af Fiff / Bostap / Stinwärer och andra sådanna saker. Och att Konungen undertijden bestommer 18000. nör förutan annat. Hwad en Lagman får / Låses i Westgödelagen Ängmål Balf. 1. Fl. lagmader äger Långstyld af mohärad / thet är fem tiog nör hwar fiend är.

24. Vidare talar han uti det 16. Capitel / säfandes: det är nog sampt bekant att uti heela Germanheim så bruka dee tute att bo i några Städer: ia dee lida icke een gäng att tute står i tute / utan hwar och een boor för sig från hwar annan / der någon Kella / wacker äng / eller Skog finnes. Dwar hafwa de wäl / men tute på de Romares sätt att huns är bygd wid huns: utan hwar och een omgerdar sitt huns antingen för Eldfara / eller att dee ey förstå bättre att Bygga. See således hafwer fordom heela Tyskland och Sverige sett ut: men nu har Tyskland andra Sgon. i Sverige hafwer fordom varit 10 Huswudbyar eller Städer af den orsaak att der höls deras stora ringz och Marknadz Plaser / och derfore moeste gårdarna varit tillsammans att herberga almoz: men om dee hafwa varit af naturen eller med någre Gråstensmur rar befeste / dåt spara wi til annat runt / allenast dåt Tacitus talar / är ännu på landet öfwer heela Sverige i bruk.

25. Öropar til att förwara fruchten / såsom Roswor Mordter och annan frucht och Såd bruas så ännu här i Sverige på några orter. Och kunniff up i dalarna.

26. Bri 17. c. säger Tacitus att deras kläder är sockor med ringar ihopsnörda eller med stöckor: detta wises uti Cl. Verel, Götrifz Saga c. 2. f. 12. der Snotra med sina syston togo sig wadmal och med stöckor spetade dåte fring om sig.

tana.

lii I 3

28.

27. De rissare säger han hafwa kläden /
 men nåtta ätt Kroppen / (då är Tröja
 och Bractor) så att hwar led synes / och icke
 några wida hängande kläden (Rokkar
 eller Klortlar) såsom de Perser och Polackar
 bruka. See denna dräkten bru-
 kas änni Sverige och Tyskland /
 hwar igenom de och änni dag skil-
 las från Ryssar / Polackar
 Turkar och Persier.

28. Några af dem som bo på andra stän
 in till Nden bruka stundom Pälssars men
 de som länger bo bort / oftare / emödan
 de ingen handel med andra sjwa / hwilka
 utwälja stöna Skinn och glöra dem brokta
 med fäcliar eller andra skinn (Hermelin
 Zablar och Mårdar) hwilka de betöm-
 ma längst bort in wed det obekante hafwet.
 Detta förra talas om Tyskland /
 och detta senare om Sverige, hwil-
 ket ligger wid det för dem Roms
 marom obekante isshafwet / ty in
 enuot Norge kommo de Romä-
 ner som tilsörrenne wist är.

29. Af då 18. Capitlet wijsar
 Tacitus, att våra Fäder hafwa varit
 nåfödelen förnöjde med en hustru / un-
 dantagandes så / som då intet gjorde för
 någon släktia / utan att de willia gierna
 wara gjire i Adlungarnas släkt. Män af
 Adamo Bremensi synnes att då
 hafwer varit gemensligare hwil-
 ket de Sic. Dan. folio 18. säger /
 hwar och een hafwer så många hustrur som
 han hafwer råd til / 2 / 3 / eller flera. Förstar-
 na och de rista hafwa otaliga; men om een
 belägrar ens annars hustru eller wäldtager
 een Jungfruo / eller röfwar ens annars
 goda / och gör wäld / då är alt Elfskaat.
 Hwilket och Tacitus bewisnar /
 såjandes att de hålla mycket och ärligt äh-
 tenskaper. Detta bekräftas af Gif-
 termåla Balken i alla våra Lagar.
 Att Rungar och Förstar hafwa
 haft många hustrur läses om R.
 Erik. wäder hatt / Oluf Skott-
 Konung i Sverige / och andra
 af våra Sagor; om Harald Har-
 fager i Norge af Kongssagorna
 och flera.

30. Morgongåfwor gifwer icke
 Hustrun Mannen / utan Mannen hu-
 strun / säger Tacitus: då läses
 i Tyskland. Gifterm. Bal. 4. §. 1.
 Hindra dagz wän morgin / Då äger
 Bonde hustru sina heder / och henni
 morgingläs giwa &c. Huru myk-
 ket gifwas skulle effter hwars och
 ens stånd läses i Landslag. Rung.
 Balk.

tante, sicut Sarmata & Parthi (Poloni & Persæ
 qui tunicati incedunt) sed stricta & singulos ar-
 tus exprimente, (thoracibus & Braccis). Res
 eadem Germanos & Sveonas a Muschovitis,
 Polonis, Turcis & reliquis Asiaticis hodieq;
 distingvit.

28. Gerunt & ferarum pelles: proximi ripa (Rheni fl.)
 negligenter, ultiores exquisitus, ut quibus nullus per commer-
 ciacultus. Eligunt feras & detracta velamina spargunt maculis
 pellibusque belluarum, quas exterior Oceanus atque ignotum
 mare gignit. Horum verborum priora Germa-

niam, posteriora Sveoniam concernunt, ma-
 ri Romanis ignoto h. e. glaciali vicinam;
 Hos enim fere ad Norvegiæ litora, nec ul-
 tra penetrasse ante vidimus.

29. Seli (cap. 18.) Barbarorum singulis uxoribus contenti
 sunt, exceptis admodum paucis, qui non libidine, sed, ob nobi-
 litatem plurimis nuptiis ambiuntur. Paulo tamen aliter vi-
 sum Ad. Brem. del. Dan: p. 18. Quisque secundum
 facultatem virium suarum duas vel tres vel amplius uxores simul
 habet; divites & principes absque numero: capitali vero multa-
 tur pena, si quis alterius uxorem cognoverit, aut vi oppresserit
 virginem, sive qui alterum bonis suis spoliaverit, aut iniuriam
 fecerit. Cum his postremis rursus facere vide-
 tur Tacitus in initio cap. 18. severa illic ma-
 trimonia, nec ullam morum partem magis laudaveris.
 Et addi possunt leges patriæ quotquot adhuc
 supersunt, in tit. de matrim. Regibus ta-
 men & principibus indultam fuisse polyga-
 miam exempla Erici Wäderhatt & Olai
 Skattkonung ex historiis nostris, nec non
 Haraldis Pulcrimoni Regis Norvegiæ, ex
 Historiis Regum desumpta confirmant.

30. Dotem (cap. eod.) non uxor marito,
 sed uxori maritus offert. Hanc Taciti observatio-
 nem roborant L. L. Upland. tit: de ma-
 trim. cap. 4. postridie nuptiarum mane tenetur
 maritus in uxorem suam honorem legitimum ut & do-
 num matutinale (morgengabium) conferre. quantum
 vero quisque pro vario vitæ genere conferre
 tenebatur, id in L. L. provincial. tit: de
 Matrim: c. 10. definitum cernere licet.

32. Interfunt (dotis sive doni hujus matutinalis sponsio-
 ni) parentes & propinqui, ac munera probant: munera non
 ad delicias muliebres quesita, nec quibus nova nuptia comatur:
 sed boves & frenatum equum, & scutum cum framea gladioque.
 In hac munera uxor accipitur. Atque invicem ipsa armorum ali-
 quid

quid viro affert. Hoc maximum vinculum, hæc arcana sacra, hos conjugales Deos arbitrantur. Ne se mulier extra virtutum cogitationes, extraque bellorum casus putet, ipsis incipientis matrimonii auspiciis admonetur, venire se laborum periculorum, que sociam, idem in pace, idem in prælio passuram ausuramque. Hoc juncti boves, hoc paratus equus, hoc data arma denunciant. Et si nobis semper visi sunt scriptores antiquissimi, cum Historici tum Poëtæ, de rebus antiquis, multo & veriora & saniora protulisse scriptoribus temporum recentiorum, parum tamen abfuit quin bonam partem istius laudis una quasi litura tum maxime deleveremus, cum illos tam constanter & audacter, imo, mirum in modum consentientibus inter se suffragiis *Amazonas*, h. e. mulieres in septentrione natas & ad promiscuum cum viris bellorum usum factas asseruisse videremus. Atqui nunc saltem minus suspecta aut ridicula videri incipiunt ista omnia, postquam & in Tacito morum institutorumque nostrorum adprimè perito scriptore tam insignia claraque hujus negotii vestigia, & in legibus quoque nostris tam gravia & indubitata testimonia deprehendere potuimus. Nam quod maritus novæ nuptæ dotis loco afferre tenebatur *frenatum equum* & *scutum cum framea gladioque* haud equidem *palati causa factum* videbatur, sed virtutis, cuius rei testis est ipse Tacitus. Audiantur tamen & nostræ L. L. provinciales tit: de Matrim c. 7. *Nec tamen sponsus loco dotis, sponse suæ plura dabit quam equum instructum ephippio & freno, itemque chlamydem & petasum. De Scuto vero & gladio hæc recentiores & sub Christianitate renovatæ leges prorsus silent; cum interim in veterum legum fragmentis, ut & in historiis nostris clare memorentur. Omnium autem testimoniorum instar esse poterit portiuncula cuiusdam Epithalamii Danici Hafniæ Danorum bis typis excusi, nempe annis 1632. & 1655, scriptique, ut illi volunt, in Nuptias Erici R. Sveoniæ, & Rikissæ Valdemari R. Da-*

Ball. 10. Cap. & c. Gistermåla Ball 10. Capitel.

32. När Morgongåswa glfves/ äro föräldrarne eller slechter tilstådes såsom witten (säger Tacitus) hwilka skola gifwa Morgongåswan. hwilken intet består i några lekra ting/ ni i en Kam och puderaf/ der med hon sig Smekta stall. utan uti ett par Drar/ en sadlat Quistän Håst/ med Sköld och Wäria pyrd. Med sådan gåfwa tages Hustru. Hon ständer och honom några wapen igen. Detta är då första rikten Lapsbaudet/ hwilket hafwer särdeles betyda. nembligen att hustru må intet täncka sig wara slängd ifrån/ att kunna sig werfwa framsteg genom manlig dygd/ utan hon snarare förmanas här igenom nu stiga til ett lifa oof i mot gång och medgång/ och mostt här efter undergå med sin man dåt honom öfwergå i frid och Rik/ detta betyder de två Drar under ett oof/ och den sadlade och bewäpnade Håsten och den Stencke sköld och Wäria. Thuru wäl tag nu i många rum hafwer wist att dee älfsta Historie Scribenter så och Skälder/ hafwa nemmare trefsat sanningen än dee senare/ lifa wäl hafwer tag warit nästan halfwäg i den meningen/ dem alla hafwa varit wil der uti/ att de så enheltigen hafwa skrifwit om våra Amailonar eller nordesta Dwinfolk/ hwilka skulle låtit bruka sig i Krig; der icke Tacitus den wid Christti tid lefde/ och så mycket hade årfarit om våra Lagar och seder/ och våra egna Lagar än behåidne/ detta bewittnade. Ty att mannen gaf sin Hustru/ Håst/ Sadel/ Sköld och weria/ war fuller intet i den mening att Hustru skulle låta bala Hesten i ett Paster. Så talar Landzl. Giff. 7. c. En må brudgumme fiera Göringa föra Brud sine/ ånen gångare/ Sadul/ Bekel/ Ermatappo och Hått. Sköld och wäria nämnes intet här/ ty detta är i den Christeliga här och der något ombytte lagen aflagt/ men i dee gamla stycker och våra Segner finnes dåe Klarligen/ såsom och ses af den Wissan som är giord i Danmark och der tryckt i Köpenhafn i des utgångne wisseboof Anno. 1632. och åter An. 1655 Öfwer R. Erich af Sverige som dee mena frjade til Frökin Rikissa Kong-

K. Waldemars af Danmark
dotter der som alla werfer stutas
med dessa ordstad **Dät hielper så
litet att Qwida.** Orsaken
hwarföre Fröken hon Quidde/
war dät att hon skulle effter dee
Svenske Amazonars sed sutia
til Häst och rida/ när hon kom til
Sverige der hon mente sig så åka
som hon war wan i Waga uti
Danmark. Jag wil allenast in-
draga dee förnämste werfer

16. — — — — —
Såledde de frem de heilige Örs /
Der weare med Söls och Guld beströdd
Dät hielper så litet att qwida.
17. De herlige Örs / de waare med
Söls och Guld beströdd:
Jfätter eder upp och hwiles har paa /
Stolte Jomfru i skulle icke längre gaa:
Dät hielper så &c.
18. Hwiles har paa Stolte Jomfru
J skulle icke längre gaa.
War iag i min Faders Land?
Dä sitta ieg karm och föreswend /
Dät hielper så litet att qwida.
19. Min Faders land dödsfick ieg
Karm och föreswend.
Der til swarade dee Svenske fruer /
J före och bid ingen Jutsta sed.
Dät hielper så &c.
20. De Svenske Fruer /
J före och bid ingen Jutsta Säder:
Sadel af Söls och förgylde mule/
Der med pläge Svenske Jomfruer atride
Dät hielper så &c.
21. Förgylde mule / der med pleje
Svenske Jomfruer att ride:
Sadel af Söls och langen Stangemule/
Så ride wij Svenske Fruer til gilde.
Dät hielper så &c.
22. Langen Spangemule / så rider wij
Svenske Fruer til gilde:
Och dät hafwer warit gamell såd /
Så länge wij lefwa wij blifwe der wed
Dät hielper ey längre &c.
23. Gammel seed / så länge wij lefwe
Wij blifwe der wed /
Ridder och Swenne, de ride til berredag
Fruer och Jomfruer de age med mag.
Dät hielper så &c.
24. Til berredage Fruer och Jomfruer de
age med mag.
Wore Skoldemör bäre för sig den
prijs /
Som rede i Krig efter fordom wijs
Dät hielper ey &c.
25. För sig den prijs / som rede i Krig
Efter fordom wijs:
När Dansta och Svenske såa
Tydste mans seed/
Så wee dem begge landstas wed
Dät hielper ey längre att qwida.
- Såsom våra Amazon eller
Sköla

norum filia, quæ veterem suam in carpentis
eundi consuetudinem depositura, & equum,
more Amazonum Sveonicarum, con-
scensura mutationem illam sine ploratu &
lacrimis subire vel pati non poterat. Quam
rem Poeta quoque adjecto & in versuum
singulorum sine repetito epiphonemate le-
viter exagitandam sumpserat. Nos autem
verba solum ad institutum nostrum faci-
entia inde excerptemus:

16. — — — — —
*En tibi magnanimum rutila sub veste caballum.
In cassum Lacrima!*
17. *Corripe lora manu, preme terga & coge superbum
Verberibus, virgo; quia gressum ferre negatur.
In cassum Lacrima!*
18. *Inclita si patria calcarem limina terra,
Me nunc Automedon raperet, senique jugales.
In cassum Lacrima!*
19. *Agmen AMAZONIDUM sic contra dicta parabat:
Mores cum nostris puticos confundero noli.
In cassum Lacrima!*
20. *Namque ferox sonipes, auroque nitentia frena.
Et labor, & campus vitæ pars maxima nostra est.
In cassum Lacrima!*
21. *Tergaque quadrupedum stratis vestita superbis,
Ad thalamos plerumque solent nos ferre jugales.
In cassum Lacrima!*
22. *Sveonicaque nurus sic intravere penates
Ante suos: redetque novos ediscere ritus.
In cassum Lacrima!*
23. *At, ait illa, trueem ferratâ calce virorum est
Pungere equum; ut lentis nostrum reptare quadrigis:
In cassum Lacrima!*
24. *Rursus AMAZONIDES: AT EQVOS FRENARE
LVPATIS
ET PIA BELLA SEQVI, MAGNUM & ME-
MORABILE NOBIS.
In cassum Lacrima!*
25. *CVMQVE SVOS MORES SVEONESQVE DANI-
QVE TVERI,
DESIERINT, CLARO REGNUM CVM NOMI-
NE PERDENT.
In cassum Lacrima.*

Verum enimvero quandoquidem argu-
mentum de Amazonibus curam atque scrip-
tionem multo prolixiotem postulat, quam
ut in hac festinatione summa, cui nunc ob-
nimis

nimis crescentem operis hujus molē indulgendum erit, sufficientem accipere queat explanationem, integrum illi caput, Bonum cum Deo, in hujus libri auctario tribuemus.

33. Illam quoque parentum & propinquorum in dote assignandā præsentiā, cujus Tacitus c. 18. meminerat, confirmant LL. Helsing: tit. de hæredit. c. 4. si dotem daturus, dedit res soli, donationem suam literis & sufficientibus instrumentis confirmet; si res dedit mobiles, fiat donatio præsentibus testibus legitimis. Legitimos autem XII. volunt leges nostræ provinciales.

34. Atque, ait Tacitus, invicem ipsa [uxor] armorum aliquid viro affert. Hanc rem eadem lex confirmat, ut & illa in LL. Upland: tit. de hæredit: c. 4. Quantum ille dotis loco dedit, tantum uxori in maritum suum conferre fas esto.

35. Paucissima, cap. 19, in tam numerosa gente adulteria, quorum pœna præsens & maritis permissa, id in LL. Suderm: tit. de matrim c. 4. habetur. si maritus adulterum una cum uxore in lecto invenit; sique is maritus eos ambos uxorem, atque adulterum, occiderit nullius æstimentur.

36. Accis cap. eod. criminibus nudatam coram propinquis expellit domo maritus, ac per omnem vicum verberare agit. Certe ab eodem fonte haustum ex quo illud in LL. Upland: tit. de hæredit. c. 6. Tumque adulteræ cirrus uterque accidatur, una cum auribus & naso, appelleturq. meretrix; ut & reliqua legum nostrarum loca, quæ vestimenta optima adulteræ detrahi, aut illam saxa gemina, quæ urbis vocaverunt, per totam civitatem publicè cum inde expelleretur, gestare jubent.

37. Heredes, cap. 20. successoresque sui cuique liberi: & nullum testamentum. si liberi non sunt proximus gradus in possessione, fratres, patrui, avunculi. De priori heredum genere, leges nostræ provinc: tit. de hæred. C. 1. de posteriori cap. 2 3. & 4. legantur; quas ob prolixitatem exscribere non vacat: saltem ex hac legum antiquarum ac etiam provincialum, quæ municipalibus legibus originem præbuerunt, cum his Taciti verbis collatione observare licebit egregium vetustatis

Sköldemöer för deras stora bedrif ter / och manliga mod / äro värde ett serdeles Capitel. Alltså skal iag spara dät til denna Bockz tillägning / emådan märket väger öfwer förmodan.

33. Dät Tacitus sade / att föräldrar eller släkten skola vara vittne til Morgongåfwan: dät läses öf Helsing-lagen Årfd. Balf 4. Floct gifwer han Morgongif i jorden / Ta gtwi med fastum och fullum Skialum. Gifwer han i döds- ärit / Ta gifwi med wittnum / sum lag sigla. Nemligen med 12. wittnen som Landz lagen / talar.

34. Att hustrun tilstedz / och sin man något gifwa / effier Taciti ord; dät bewitnar och summa lag så och Bpl. lag. Årfd Balf 4 H. Så mycket som morgongif är / Saa mycket ma Hustru Bonda sinum återgwa.

35. Der steer sålan hoor / säger Tacitus, to hoor konan straffas strax / och står detti Mannens wäld. Detta wiffes af Sudermanna lagen / Gipt. B.

4. Flocten. Saa mader tafa auman i sang med hustru sinnt. Dräper ten man bara samman / umuochman / tan dömes badin ogild.

35. Mannen må ståra häråctarna af henne / säger och Tacitus, och klöra henne nakug ifrån sig kring hela byn i släktens närwaru. Detta läses i Bplandz-lagen Årfd-Balf 6. Flocten. Saa miste hoortona läste sina / och örüm sin / och näsar / och bete a hoerstafta.

Och dät som i andra rum läses / at hon och miste sina hederskläden och moste bära stadens steenar kring hela byn / när hon udfrefz.

37. Widare säger Tacitus i 20. Capitel / att barnen ärftwa sina föräldrar / och intet brukas något Testament at gifwa: är der ingia barn / ärftwa Fädernes Gyston / eller går der i Sidoarf eller Bakarf. Om barns Arf läs Landzlag. Årfd Balf. 1. Capit. Om balfarf och Sidoarf läses 2 / 3. och 4 Capitlen / efter de äro för wid löftiga att införa. Af denna mer kelliga tillsatiansstämning emellan våra gamla Landzlagar som

som äro ursprunget till Stadz-lagen / oc dessa Taciti ord / kan man see att i Stadzlagen är först infört om Testamenten / sedan Christens domen inkom af de Romerskas Lagar / så och uti den förnyade Uplandzlagen.

38. Uti 21. Capitlet förmåler Tacitus : att våra Fäder de äro intet oförliklige Utan töra och laga böter i Lifsfater / af Gå och Bostap / hwilket skiftas til huset eller Arfwingarna. Detta läses i alla gamla lagar / och indrager iag så allenast af Uplandzlagen detta uti Manhelz Balk x. Stocken

Hwo sum man Drådt och rymir undan of Arfwingarna witsa taga förlikning och böte / så tages det af hans boo / hwad som Rätten medgifwer. Det är af Gå och Bostap eller fasta / der intet annat är.

Men hade han tätt i Penningar eller Bostap att böta så står i 9 St.

Hafwer han i 3 h Hafwer han i 3 h peninga til at böta / tha gåldti lif för lif. at så gånge lif för lif.

Uf denna til sammans stämning emellan Taciti ord och våra gamla Lagar / kan man åter see att uti Christendomen är i dee senare Lagar infört att Lif skal för Lif gifwas och ingalunda böte.

39. Der hoos förmåler Tacitus , att vår fäder de dswergingo andra Golt uti friske stigher mott fremmande oö att dem herbergera. Hållandes för största skam / att neeka någon huius utan suare alla som komme så gott de mat och dricka efter sin förmågo. Detta kunde af våra Sazor widlöfthagen bewisas / men wis willja allenast indraga Adami Bremenensis ord de S. D. f. 18. som säger. Gast alla de Nordiska äro Rostfrie och goda gestgiffware så dswergå dock dem alla / der Swänsta / hwilka hålla för stor odugd neka någon huius. Ja de tråta sin emellan hwilken som först skal få dee fremmande undfåga och herbergera. Med detta jemför Uplandz LL. Köpm. B. 11. St. och R. Mag. Ladulås breskalför Westgöt. lag.

40. Uti det 22. Capitlet säger Tacitus , att dee gå offta i warma Bostugur / emidan winteren

signum ab omissione legis de Testamentis desumptum , quippe quæ post inuictam demum Religionem Christianam , ex legibus Romanis in nostras municipales translata est , ut & in renovatas leges Upland.

38. *Net implacabiles , cap. 21. durant. luitur enim etiam homicidium certo jumentorum ac pecorum numero , recipitque satisfactionem. universa domus. Id omnes leges nostræ veteres admittunt. Nos autem ex omnibus unas tantum L. L. Upl. tit: de pace publ: cap. 10 adducimus: Si occisor aufugerit, & heredes satisfactionem ac multam admitterint, solvatur multa ex bonis ejus, id est, ex jumentis, pecudibus aut bonis immobilibus, si alia defint, idque juxta estimationem judicum. Sin hæc omnia defecissent, juxta cap. 9 plectendus erat: si defuerint ad multam nummi, vitam provita fundat, itaque cū Tacito veteres quidem leges consentiunt; at ab his abeunt leges recentiores, quæ post Christianismum sancitæ homicidas capite plecti, non vero per multam absolvi jubent.*

39. *Convictibus, cap. eod: & hospitius non alia gens effusus indulget. Quicumque mortalium arce-re tecto, nefas habetur. pro fortuna quisque apparatis epulis exipit. Hujus rei exempla ex Historiis erui possent innumera; verum unius Ad: Brementis de S. Dan. p. 18. suffecerit nobis testimonium: quamvis omnes Hyperborei hospitalitate sint insignes; præcipui sunt nostri Sveones; quibus est omni probro gravius hospitium negare transeuntibus, ita ut certamen habeant inter se, quis dignus sit hospitem recipere. cum hisce conferantur L. L. Upland. T. d. mercim. c. XI & Regis Magni Ladulås literæ, ad finem L. L. Vestrogot.*

40. *Lavantur, cap. 22. sæpius calida, ut apud quos plurimum hyems occupat. Id ex Platone in h. l. cap. 7. s. 5. n. 81. p. 263. ostensum est.*

41. *Sed, & cap: eod. de reconciliandis invicem inimicis, & jungendis affinitatibus, & adsciscendis principibus, de pace denique ac bello plerumque in con-*

vis consultant. Hæc omnia ex Platone & Historiis nostris in h. l. c. 7. §. 5 n. 98. & 99. p. 280. declarata sunt, imo, tempus legitimum his rebus assignatum in convivio primo festi Julii a quo conventus universalis ut & Nundinæ, solenni quodam more, auspiciis sumptuerunt suum.

42. Potui, cap. 23. humor ex hordeo atque frumento, in quandam similitudinem vini corruptus. Vinum hic agnoscimus Platoni quoque in h. Lib. cap. 7. §. 8. pag. 29. ut & Poëtis nostris sæpe memoratum.

43. Aleam c. 24. exercent tanta lucrandi perdedive temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac novissimo jactu de libertate & de corpore contendunt. Talium aleatorum exempla præbent Rampsinus, Herodoto in h. L. cap. 22. §. 2 n. 9. p. 559. ob alex lusum cum Freja (Cere) memoratus, item Erici R. Sveoniæ legatus in Daniam pro sponsa adducenda missus quippe quem jactu talorum sponsam Regi suo lucratum fuisse canit poëta & Epithalamii nuper a nobis citari auctor. v. 10. 11. & 12, Nec non Olaus Skotsonung R. Sveoniæ, ut & Olaus R. Norvagiæ, quos historiæ Regum §. 90. p. 93. de Hisingia insula alex lusu inter se contendisse narrant: Et denique inter Gothos moris ejusdem etiam extra genitale solum tenaces numerandus Theodoricus Rex illorū in Italia longe celeberrimus, de quo Sidon: Apollin lib. 1. Epist. 2. perhibet quod & in calculis arma tractavit, solaque illi fuerit cura vincendi &c. Animi igitur majorum nostrorum alex nimium addicti, sine omni dubio causa fuerunt prohibitionis post Christianismum factæ, & interdicti istius, quod adhuc in LL. nostris municip: de aleatoribus legitur.

44. Arva, cap. 26. per annos mutant. Idem ex Cæsare ante erutum est, deque majoribus nostris capi debere partim ex Cæsare partim ex Strabone colligere licebit, qui

Ger-

är rättmältig läng hoos dem / detta är förr af Platone bewist cap. 7. §. 5. n. 81. fol. 263.

41. Att våra Gæder förläste dem som öwenskap hade: Eldre om giftermål och förbind: utwäde Gustrar och Jarlar; Mådero om Grijd och Krig / då / när dee höllo sin största Gæstebod och sammanföster. Dät är Alt bewist af Platone och wåras Sager cap. 7. §. 5. n. 98. och 99. fol. 280.

Nembligen om Julen / då det största Julegæstebod war / effter hwilket höls Alherjars tinget och Warknan.

42. Bti 23. Capittel säger hant: att våra säder brygga utaf Malt een dryck som är nästan som Wijn till smaken. Datta är dät samma Winet som Plato uti wårt c. 7. §. 8. fol. 29. talar om och våra Skalde kalla Wijn.

43. Tacitus förmåler uti 24. Capitlet: att våra Gæder dee woro så snabba och enwettat terningspelande att när de mången gång hade spelat bort Wäst och fatt / forde dee och settia sin fristheet och tropp i spelet. Bti 22. c. §. 2. n. 9 f. 559. är af Herodoto wist att Rampsinus Kungen i Egypten hafwer här spelat Terning med Friggaa. utaf den näst för indragne daniske wissas 10. 11. 12. vers / sees att den Riddaren som R. Erich sände till Danmark att frisa för sig effter Konungens Dotter / han molle hemre med terning winna. Bti R. Sag. §. 90. f. 93. förmåles at R. Oluf Skotsonung af Swerige och R. Oluf af Norge spela de Terning omden bönn Hisingen. Detta hafwa och våra Gidter utom landz brukat / som sees af Sidonio l. 1. Ep. 2. hwilken så talar om wår stora Tioderik Konung i Room. Duffat tänkia han wiste och wisa sin Krigskonst uti Terning / ty han slog sig intet annat på än att winna. Hwar före emådan våra Gæder woro alt för en wetna här uti / och kommo hwar annan på obistånd: ty blef detta wid Christendomen afsagt genom dee senare Lagar / som synnes af Dubblare Wästen i Stadslag.

44. Åkeren bruka de i Sade och Fråde hwart annat år: detta år förr wist af Cæsar och förstås och detta om våra Jäder i Sverige: ty af Cæsar är wist / och kan då sammanläsas af Strabone att Tyssarne fingo inter för de Swenska bruka någon åker. Ty säger och Tacitus c. 31. l. 665. om *Caturna* som innehade större deelen af Tyssland af de brutade i gen åter. Huru länge våra hafwa åker brukat är wist af Platone cap. 7. §. 5. n. 85. fol. 264.

45. Året stiftade / säger Tacitus vidare / inter ucht 4 declar (som dee Rommare) utan uti tre / Winteren / Wären och Sommaren. Detta kan man nog sampt taga af de tre Huswudblot som hölles / och läses uti Blufz Sag c. 109. och waras Segner. Att ett stedd at sagna Winteren / där andra att sagna Wären / och tredje att segna Sommaren. Detta kan och inhemptas af dee tre almenne Frider som nemnes i helsing. II. Ting. B. 14. Glocken / nembligen: Jultid / Wärfid och Andrid.

46. Deras begrafningar / säger Tacitus, stier inter med stort prål / utan där achas at dee som hafwa varit Manhaftiga män / så bretnas deras Kroppar up med serdeles slagz trån, sielfwe bälén prydes inter med några wälluchande Krydder / eller kostbara Kläden. utan hans wäpn legglas der wid och stundom Håsten. Grafwen täckes sedant med en stor Jordhög. Detta behöfwes inter bewisas ty alla våra Sagor äro fulla med sådant / och äro ännu allenast här fring Upsala öfwer några 1000 behåldne / hwar utinnan finnas de dödes / serdeles med Ekfol brändabeen / antingen emellan några stenar lagde / som synnes af 3 Taffla 4 Fig. eller i Krukor inslagda / af hwilka en är uti 39 Taffl. 142 §. och 3 T 5 Fig. afmålat. Och äro de med sådanna fina Wäpn brände såsom dee Ambetet beflått hafwa medan de lefde. En Riddare med spårar / en Skytte med Pisl. hwars afskilliga Skapnat sees af A. H. K. uti 7. Taffl. 15. Fig. een Saxe med

Germanis agricultura per Svevos inter dictum fuisse restantur. unde quoque Tacitus cap. 31. de *Cattis maximam Germaniæ partem occupantibus*: Nulli agri. A quo tempore vero nostris in usu esse cæperit agrorum cultus, ex Platone in h. L. cap. 7. §. 5. n. 85. pag. 264. monstravimus.

45. Annum quoque ipsum, cap. eod. non in totidem digerunt species (quot Romani) hiems, ver & Æstas intellectum & vocabula habent. Itaq; & tria tantum sacrificia primaria in usu apud eos, quorum primum, teste Histor. Olavi cap. 109. ut & Histor. nostris hyemi, alterum veri, tertium Æstati placandæ adinventum fuerat. Ab eodem instituto pendet pax triplex in L. L. Helsing: tit. de judic. cap. 14. memorata, Julia, Verna, & Messoria.

46. Funerum, cap. 27, nulla ambitio, id solum observatur ut corpora clarorum virorum certis lignis cremantur. Struem regi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & equus adjicitur. sepulcrum cespes erigit. Hæc in tanta cum testimoniorum, tum etiam collium sepulchralium, quorum ad Upsalam solam aliquot millia adhuc supersunt, multitudine, probatione operosa non indigent. In horum autem tumulorum recessibus ossa defunctorum carbonibus quernis plerumq; permista, & vel saxis, ut est in Tab. 3. Fig. 4. vel urnis, ut est in Tab. 3. Fig. 5. & Tab. 39 Fig. 142. conclusa inveniuntur, juxtaque hæc illa armorum aut instrumentorum, genera quibus vivi maximopere inclaruerunt. Adeo ut equitem calcaria, militem s. Scytam spiculum quorum icones in Tab. 7. Fig. 15. A. H. K. dedimus & Saxonem quoddam ensis unam tantum aciem habentis genus nobis Sax dictum cujus in Tab. ead. lit. G. frustum delineavimus, commendet. Cumque Ascemanis sive Lygis h. e. Nautis consepultos fuisse clavos navales, ex eo colligimus, quod in navibus suis Balderum & Domaldum crematos fuisse legamus, ac præterea in collibus ad Ultunensem portum excitatis innumeros ha-

iusmodi clavos invenerimus, quorum unum in Tab. ead. lit. F. depictum dedimus. Plura hujus generis a nobis in aliis sepulcris & urnis veterum inventa eadem opera delineari fecimus, *capuli* puta summum nodum sive caput, lit. B. *Lapillum cæruleum* ac perforatum olim una cum aliis multis filo commissum & pro catena collo appensum lit. E, quod genus ornamenti integrum S. Ericus R. Sveoniarum in aulae templi Cathedralis gestasse cernitur. *Cultellum* lit. G. *Cotem* lit. I. *Manubrium scutum* ex ferro factum, lit. M. sed concavum & alii materiae superinductum propterea quod ad literas c, p, n, ferreis claviculis transmissum esset. Denique *cuspidem æneum* Fig. 19. quo genere armorum ante ferri inventionem vel usum homines inter se decertarunt. Idcirco Corn. Taciti descriptionem Germaniarum, una cum virorum doctissimorum *Lipsii*, *Cluverii*, *Coleri*, *Kirkmejeri*, *Gronovii*, *Pichenæ*, *Conringii*, *Rhenani* aliorumque, ut & cum his nostris qualibuscumque commentationibus, quicumque sine omni præjudicio, invidiarumque malo perlegerit, eaque omnia diligenter inter se contulerit, ei non usque adeo difficile & arduum futurum arbitramur definitum utrum *mores, leges, instituta* & reliqua a Tacito commemorata, *Sveonibus* quam *Germanis* recentibus, an vero his quam illis convenientiora sint. Nos equidem pro virili nostra parte, quidquid in illa descriptione Taciti allatum vidimus vel tantilla observatione dignum, id nunc Græcorum, Latinorum, Norvagorum, Danorum & Islandorum fide scriptisq; monumentis, nec non legum, institutorum morum & historiarum nostrarum propriarum, quarum hoc in negotio maxima & præcipua esse debet auctoritas suffragiis & consensu mirifico, nostrum fecimus: cujus quidem generis nihil ab eruditissimis illis viris adhuc profectum esse cernimus, à quibus alia potius omnia agentibus, in tali præsertim, argumento rationes expectassemus vel

med een Sax, som wi nu kalla enbacke (Wärfa) hwar af tag ett stycke fan i en dödas Kruka (see boockstafwen G. i samma Taf.) en Ulfeman / Lougman / eller Sidman med Skepnaglar / en dee brändes med sit Skepp som sees af Balder. och Domalder. Sådanna naglar sann tag oendeliga i högarna wid Bluna och stå målade i samma Taf. under Boockstafwen F. Allahanda sådanna wapn äro i samma Taf. afmålad / de tag uti årskilliga Krukor och högar sunnit hafwer / såsom B är een Swerdsknap af Steen. E är en blå ihålug steen som dee hafwa (många tillsammans på ett band) burit på sina halsar / der med och R. S. Erich står på gamla Ryrkiones Taper wäfwad. G är een Knif. I är een hwete tiesteen. M. är ett stycke af ett Jernfäste som hafwer warit öfwerdragit på något annat emne / emedan wid c. p. n. woro små järnnaglar behåldne. Ut i 9 Fig. wises een Kopparspada som dee fordom hafwa brukat att slå med för än Jernet war upfunnit. Den som nu utan afwugheet wil rateteligen läsa Taciti ord och dem jämföra med alla dee Lärds anteckningar såsom *Lipsii*, *Cluverii*, *Coleri*, *Kirkmejeri*, *Gronovii*, *Pichenæ*, *Conringii*, *Rhenani* och fleras / så och dessa mina Rättiga anteckningar / så skall han snare finna / antingen dee seder / ordningar / lagar och mera sådant som Tacitus beskriwer / komma de Swenska til eller Tyskarna. Ty intet är af något värde där Tacitus hafwer framdragit / det tag icke korteligen af dee Gråfers / Latiners / Norskas / Daniskas och Tyskas / och det som nu

här

här näst geller af våra egna laggar / ordningar och Sagor berättat hafver / och tillkomma. Hvilket ännu intet är skett af alla de uprinnande Lärda / att kunna visa af Tyskarnas Sagor / laggar / Skaldequād och Skriffter / dem tillkomma: ehuru att (såsom berättat är) deras första Fädernesland och ursprung Sverige är / och alltså synes de rätteligen samma seder och ordningar ha ut med sig fört / der de dem vid macht hållit hafwa. Såsom nu aff hela verket är wißt / att våra Upswear hafwa haft förmännen för alla andra Swear innomlandz / så och utomlandz / för de Norrka / Dancka / Tyskar / Sarmater eller Slaver, och Tracer, i ansende / att här vid Upsala war hela detta Folkstages ursprung / så och tagne herredöme öfwer de Sarmater och andra i Asia, Europa och Africa, som Plato och de andra förmåla; Så och i anseende til den stora afgudariänsken de hölle / så att hela Europa som Adamus talar litchijt. så och i anseende til deras macht och styrka / i det Tyskarne sielf bekände för Kejsaren Julio ingen kunna med de Swänska jämföras, Så och i anseende til deras Lagar och rättegångar / att hwad alla de andras Landzlagar en kunde afdoma / det skulle efter Upswänslagen eller wid des Albertars Ting dömas eller rättas / som K. Sagorna och Plato tala; Så och i anseende til den

för

cultus sedem concurrerit; quod potentia & viribus ceteris superiores fuerint, adeo ut Germani reliquarum rerum omnium atque inter eos potentiae quoque Romanae contemptores tamen coram Caesare ipso ingenuè fassi sint UNIS SESE SVEVIS CONCEDERE, quibus nemo omnium par esse posset; quod legibus & iudiciorum auctoritate omnes alias gentes ita superarent ut ab his ad illos provocatio fieret, aut saltem quod reliquorum populorum legibus definitum non erat, id à nemine, nisi ab Upsveonum iudice, dirimi potuisse crederent, uti Plato & Historiae Regum perhibent; ultimo quod omnium nostrarum legum antiquarum vi, in Monarcha-

ab Historiarum Germanicarum fide, vel à veterum legum auctoritatibus, vel ab antiquissimorum Poëtarum consensu, vel denique ab aliorum monumentorum testimoniis deductas, ex quibus clarè intelligere aut saltem probabiliter suspicari possemus Germanorum recentium potius quam nostra esse quae Tacitus de moribus Germanorum consignavit: utut dubitari non possumus hos ipsos Germanos, utpote ex Sveonia, vero illorum natali solo, quod ante probavimus, oriundos, eorundem & morum & institutorum participes eam ab causam merito censendos videri si modo illorum tenaciores esse voluissent nec tam facile illos apud sese passi fuissent obliterari. Denique ex diligenti eorum, quae antehac a nobis in hoc opere consignata sunt inter se collatione, facile apparebit nostros Upsvionas omnibus reliquis Sveonibus non solum intra Sveoniae limites sed etiam extra eos constitutis, Norvagis, Danis atque Germanis, ac praeter hos, omnibus Sarmatis sive Slavis Thracibusque longe olim praelatos fuisse: id quae his maxime nominibus; quod Dicitio Vplalensis omnium Sveonum primum & antiquissimum esset natale solum, ex quo Sarmatarum & reliquorum per Asiam, Europam & Africam populorum domitores, teste Platone & scriptoribus aliis exierunt; quod idololatria tam celebris hic esset, ut ad eam, teste Ad: Brem: totus orbis Europaeus veluti ad primariam omnis Deorum

charum electionibus, prima & præcipua suffragia Upsvionum essent. Quæ omnia, additis rationibus aliis in hoc opere passim signatis, etsi invicta nobis videantur, lubettamen in majorem & faciliorem hujus rei fidem ab ipsis rerum Germanicarum scriptoribus recentibus testimonium arcescere, ex quo Svevos concessam domi prærogativam, secum ad extera & peregrina loca adeoque in Germaniam, postquam eo concessissent, extulisse & usque ad Henrici I V. Imper: tempora, in quibus auctoritas illa deficere cepit, retinuisse apparet, ita enim Lazius de Migr. Gent. lib. 8.

pag. m. 453. *Svevorum privilegium vetus erat, in expeditione exercitum omnem Romani imperii, omnesque populos precedere: Meminit Lambertus Scafinaburgensis in Historia Henrici quarti Caesaris: Et quia nec situs loci, nec multitudo patiebatur ut uno eodemque tempore omnibus una fieret manus conferendi copia, datum negotium est duci Rudolfo, ut ipse cum suis prima acie constiteret, peculiari scilicet Svevorum privilegio, quibus ab antiquis jam diebus lege latum est, ut in omni expeditione Regis Teutonici, ipsi exercitum precedere, & primi committere pugnam debeant. In Sveoniâ mos ille adhuc viget; Cohortem enim Regiam, quæ instar custodum est corporis, in bello Upsviones sive Svevi propriè ita dicti, alias Vplandi, constituunt, quorum est in aciei fronte stare, & primo loco manus cum exercitu hostili conferere.*

förmån att effter alla våra gamla lagar / så hade de macht först nemna Enwaldz Konungen. I anseende / säyer iag / til alt detta och mera sadant / som i heela detta wärket förmåles / så belresta Tharnas egna senare skriffter att Svearne eller Upsvearne motte hafwa haft denne förmånen för andra aff de Swänstas Privilegier som de hadet Tyskland af samma art och Natur / den de innom Svea Ryke åtnöte / ännu wid Keyser Hinrici 4. tjd; wid hwilkens tjd (något förr och effter / des stora macht och myndigheet måst af tog. Så skrifwer här om Lazius de Migr. Gent. lib. 8.

f 453. De Swänsta hafwa haft ett mycket gammalt Privilegium eller förmån för andra / i det de i den Römiska Riksbären motte för alla andra Golt hafwa förtråde Lambertus Scafinaburgensis han i hugtommer detta i R Henrici den fjerdes Saga således. Emådan hwarken rummets trängsel eller myskubeten af Riksgolvet tillät / att alla kunne komma fram att åhta och stida / ty gah Hertig Rodolf tillstånd att han med sina stulle först träffa / effter een urminnes gammal härd och förmån som de Swänsta hade / att uti de Tyskars Rik / stulle de Swänsta gå främst uti baren / och wara de första som träffade. Detta är än i dag bland de Swänsta behållit / att Konungens Luff Regement äro Upsvearnas som egenteligen kallas Svear hwilka främst Marchera och först motte falla an.

CAP. XXV.

De Riphæis Montibus.

§. I.

Quoniam non semel a nobis facta est promissio explicationis uberioris Montium Riphæorum, istis promissis aliquando etiam standum erit. Riphæos igitur montes bona pars eruditorum, pro fabulis & peculiari veterum scriptorum figmento habet, ea potissimum de causa quod in loco, illis a Ptolemæo assignato, nempe in

Mol-

CAP. XXV.

Om Riphellarna eller Riksbårgen.

§. I.

Wij hafwa några gånger lofwat att tala om de Riphæiske Bergen / hwilka dessa tiders endels Lärda män mena wara af de gamla Scribenter opdiectade / emådan de intet finnas på den orten som Ptolomens dem sätter / nemligen mitt i Rykland; andra hålla sig fast med Ptolomeo. Hwarjore

wil-

willia wij framdraga dessa berg och dem af dee gambles skriffter förklara/ och först taga öf Ptolomeum före/ den dee Lårda merendels följa/ för hans Taflor skuld. Ptolomeus lib. 3. c. 5. f. 73. och den 8. Tafl. setter dem wid floden Tanais begynnelse/ 57. h. grad 63. mid. som är i Ryssland. Men honom hafwa varit will/ wijfar först Herodotus, som långt för honom lefde/ och säger/ hela landet osvan Mäotiske träsket wara ett flatt och flatt Land/ som wist är Caput. x. §. 2. n. 15. f. 430. der til med skrifwer Herodotus l. 4. f. 106. uttryckeligen att floden Tanais, hafwer sitt ursprung af een insjö/ och löper in i en annan insjö som mycket större/ wid namn Mäotis. Hvilket sig än i denna dag så förhåller/ som strax wissas skal aff de Ryssas Sagor. Om landets flathet/ säger och Strabo l. 7. f. 306. således. så wida wij nångin kunskap fåre hafwa/ så är hela dät Nordista landet emellan Germanheim (Swertze) in til dee Caspiske hafwet ett flät land. Rysslands Scribenterna Paulus Jovius talar således f. 124. De stora Trästen dro ursprungen til alla Strömmar i Ryssland i ställe för Berg: ty uti hela detta landet är intet Berg/ det och alla fremmande som dät hafwa bewandrat bewisna. Derföre förmenes att dee Rippelste och Ysberbornes Berg/ som de gambles Scribenter intet wetta noggsamt att berömma och beskrifwa/ äro af dem updichtade. Men utaf desse kårren/ hafwer floden Dvina, Occa, Mosca, Volga, Tanais och Borysthenes sit ursprung. Detta sees och aff Hebersteins begge Taflor. så och af min 2. Tafl. 2. Fig. Mån då Ptolomeus aldeles hafwer varit will? ja: så wijda att han hafwer sätt dem i Ryssland. Men han är bedragin af floden Tanais namn; ty i Sverige äro två floder som samma namn bära/ och är tilförenne wist att han alla Sweriges berg och des många länder hafwer flytt in på Ryssland/ och när således hans Risselz-Berg föres til Sweriges under den 32 högdz gr. 34 mid. der dee än stå qwararoup-

Moscoviâ non compareant. Alii sententiam Ptolemæi adhuc mordicus tuentur. Nos autem eos montes ex veterum scriptis in lucem protrahere conabimur. Principio hujus laboris consulendus tamen erit Ptolemæus, propterea quod ob suum in Tabulis conficiendis studium magni eum à doctissimis quibuscumque fieri videmus. Is autem in l. 3. c. 5. f. 73 & Tab. 8. lat. grad. 57. long. 63. ad fontes Tanais fl. in Moscoviâ montes Riphæos collocat. Atqui in eo vehementer falsum esse Ptolemæum Herodotus illo multo antiquior, in h. L. c. 10. §. 2. n. 14. p. 430. allegatus docet, cujus hæc sunt verba. *omnis Regio Scythica. (supra Meotim) est campestris & spiss. soli.* Præter hæc etiam lib. 4. p. m. 106. Herodotus ait, *Oraxus est, Tanais amnis; qui superne ex magne lacu profluens, in alium majorem effunditur lacum, nomine Meotim: adeoque rem ita sese habere ex rerum Moscoviticarum scriptoribus mox probabimus.* Deque planitie hæc Strabo scripserat lib. 7. p. m. 306. *Nam quantum est nobis cognitum regionis septentrionalis a Germania usque ad Caspium mare, id omne est campestre: Et ex Moscoviticis scriptoribus P. Jovius p. m. 124. Siquidem ea paludes pro montibus perenni scaturigine, humorem assatim præbent, cum nulli omnino montes in ea regione, multa etiam hominum peregrinatione reperiuntur: ita ut Riphæos montes & Hyperboreos toties ab antiquis celebratos, plerique Cosmographia veteris studiose penitus fabulosos esse arbitrantur. Ex iis itaque paludibus Dividna, Occha, Moscus, Volga, Tanais atque Borysthenes oriuntur. Volgam Tatari Edilum, Tanaim vero Don appellant; quibus addantur mappa Hebersteinii, & Tab. n. 2. Fig. 2. An igitur Ptolemæum erroris insimulare audebimus? Utique. Maxime tamen quoniam montes illos in Moscoviam transtulit. Etiam erroris causam perspicimus, nempe Tanaim, cui cum duobus Sveoniæ fluminibus commune nomen est; ob quam rem aliasque huic similes, multos ille & montes, & campos & regiones integras ex Sveonia in Moscoviam conjecit. Hos igitur montes si quis una cum Tanai illorum, duobusque Lacubus Riphæis, Idra & locis aliis illi à Ptolemæo recte adjectis,*

saltem in Sveoniam ad lat. gr. 32. long. 34. ubi hodieque hæc omnia conspiciuntur, reduxerit, cujus rei periculum in hoc lib. c. 9. §. 2, p. 398. ipsi fecimus, tum erroris prope modum expers Ptolemæus erit. Neque tamen ptolemæi montes iidem sunt, qui Plinii reliquorumque veterum. Namque horum montes *Riphei*, quos nunc tractandos aggredimur, ab ultimo promontorio *Cimmerio*, *Aboam* usque *Finlandie* urbem excurrunt.

§. II. Ergo nunc post Ptolemæum ad examen vocandus erit Plinius qui post enumeratas in libro tertio integro, ut & libri quarti capitibus tredecim omnes Europæ Regiones & insulas, tandem ita scripserat: cap. 13 pag. 229. Exeundum deinde est, ut extera Europæ dicantur, transgressisque *Riphaeos* montes, litus Oceani septentrionalis in lava, donec perveniat *Gades* legendum. iterum l. 6. c. 13. Nunc omnibus, quæ sunt interiora Asia, dictis, *Riphaeos* montes transcendat animus, dextraque litore Oceani incedat. Tribus hic è partibus cæli albens *Asiam*; *Scythicus* à septentrione, ab oriente *Eous*, à meridie *Indicus* vocatur; Ab extremo Aquilone ad initium orientis *Asiæ* *Scythæ* sunt. Extra eos, utraque aquilonis initia *Hyperboreos* aliqui posuere pluribus in Europa dictos. Primum inde nosciuntur promontorium *Celtica* *Lytarnis*, fluvius *Carambyris* ubi lassata cum fiderum vi *Riphaeorum* montium deficiunt juga. Hæc Plinii verba, i. planissimum ad *Riphaeos* montes iter nobis aperiunt. Quid enim Plinio dextrum, quidve sinistrum dicatur facile perspiciet is, qui Plinium in Italia constitutum animo, cum hæc scriberet, lineam a se in ultimum septentrionem (eadem autem Italiæ quæ *Sveoniæ* est longitudo nempe 30. & 40. gradibus comprehensa) duxisse cogitarit. In quo habitu illi quoque ab adversa parte, & quidem trans montes *Riphaeos* promontorium *Scythicum* sive *Cimmerium*, in ultimo septentrione respondisse deprehender. Eriam partem Europæ occidentalem inde à *Cimmerio* promontorio usque ad fretum *Hispanicum* protensam Plinio tum ad sinistram, Oceanum vero *Scyticum* *Asiam*que totam, eidem ad dextram

smållre / med samma ström och 2 stora *Ripphelsbäddar* sampt dra la. D. Skap / och andra som *Ptolomeus* der inwed beskriver / se c. 9. f. 398. så hafwa wij frälst *Ptolomeum* från ofanning: men desse *Ptolomei* *Riphellar* äro intet dee som *Plinius* beskriver och de andra gamla / ty deras ligata ifrån *Kimmernäs* alt in emot *Abo* i *Finland*. Hvilka wij nu vilja oss företaga.

§. II. Sedan *Plinius* i sin hela 3. book / så och 4. book alt in til 13. Capitle f. 229. hafwer upräknat alla Land / Riksen och Städer i Europa, så säger han: nu vilja wij komma till Europæ yttersta deelar och stiga öfwer de *Ripphelske* bergen / och söta hecla hafwen norre strand i wäster / in til des wi komma til Spanskä sundet.

Äter säger *Plinius* i sin 6. Boock 13. Cap. således. Sedan lag nu hafwer upräknat alla de orter som äro uti Asia, så vill jag stiga öfwer de *Ripphelske* Bergen och gå hafstrandén igenom på höger / hwilket haf ombwärfwar *Asiam* på tre sidor. Norden til det *Etyriska* / Öster til det *Eoiske* och söder til det *Indiske*. Ifrån den yttersta udden i nordan äro *Etyarna* sträckandes sig in mot *Solens* Nordost Wpång om *Sommar* ren. Dem hwilkas norre udd öfwerborne sepas bo / men större delen strifwe dem bo i Europa. På deras land är udden *Lytarnes* mot de *Celter* / och *Crawiken* der som de *Ripphelske* Bergen lyctas. Af desse *Plinii* ord är klarligen att igenfinna / hwar *Ripphelsbergen* de äro: ty han wissat först uttyckeligen / hwar hans wänstra hand och högra hand hon räknas. När man tager den första eller andra rassa för sig / och betänker *Plinium* som war een *Italian*, der södd och der död / seendes mot Nor / stå i en middagz linie med *Sverige* ty emellan den 30 och 40 middagz ligger *Italien* och emellan den 30. och 40 ligger och *Sverige* / så blifwer alt sant / såsom *Plinius* säger / at när han stiger öfwer *Ripphelsbergen* til den längsta *Norska* udd / som är *Etyringzberg* eller *Kimmarnäs* / så får han just på wänstre handen hecla Europæ wästre sida in til Spanskä Sundet / och åter på högre dät *Etyriske*

tisse hafwet som begynnes wid Skyringzberg och hela Alien. hwar af man klarli gen seer att intet annat berg kan wara Riphelz Bergen / fast heela Rykland och Tattariet woro fulla med Berg / än detta som in wed Sweriges yttersta Rimmernäs är. Zy wester sidan af Europa på wänster / och norre sidan af Asia på högre / (effter Plini ord) skola sörat den längsta udd i Norr moot hafwet tillsammans / och dat uti en middagzdlinte med Italien, hwilket intet annat är än vår Rihelz Bergz udd / mot Cimmernäs. 2. säger Plinius att mott Celtiam som wist är c. 3. §. 2. f. 58 af alla Gräfer wara kallat fordom Spanien / Franckeriske och Tyskland / är udden af de Nwerbornes land / kallat *Lytarmis*, hwilket än i dag heter *Lytarnas*, och *Lindefnas* aff Loon, Vagenar, P. Clas. och andra under 57. hög gr. 30. midd. se 1. 3. 1. Fig. och 6. 3. 14. Fig.

3. Den andra ändan på Sverige beskriwer han genom *Granwikan*, der än *Crån* ligger den Hervara Sag. kallar *Gandwikan*, såsom sees af Cl. Verel. notis c. 1. f. 5. under 63. h. gr. 60 middagzlin. 2. Taf. 2. Figur. Wid hwilken wist / han säger att dessa Riphelz Bergen lycka / hwilket Dgonstintigen sees af samma taf. lor och här med åter stadfästes Herodoti, Strabonis och dee Ryssa Scribenters ord / at inga Berg äro i Rykland.

4. Plinius följer och dee Gräfers skrifter effter och wijsar just under hwar middagzlin. dessa Bergen skola igen sökas / såsom des 1. 4. c. 12. f. ifrån steden Bug öfwer Maonisse träffet / boo dee Sarmader och Estar, och batom dem Arimennen, och sedan Riphelz Bergen: uti 2. T. 2. Figur ligger Bug under 50. hög gr. 50. middagzlinien / öfwer henne i samma middagzlinie ligga Estarna

tram posita fuisse videbit, atque simul perspiciet clarissime Riphæos montes, quantiscumque demum montibus Tattaria & Moscovia abundarent, alio tamen esse non posse ab illis montibus, qui cum hoc ultimo septentrionis promontorio, quod Cimmerium vocamus, conjuncti cernuntur. Namque pars occidentalis Europæ quæ sinistra dicitur, & pars borealis Asiæ ad dextram posita, isto in loco, & quidem sub communium Italia meridiano inter se coherent, & ab altero quoque fine montium Riphæorum eod excurrentium continguntur.

2. Versus Celtiam, sub qua Hispaniam, Galliam & Germaniam recentem comprehendit in c. 3. §. 2. p. 58 docuimus, promontorium reperiri ajunt Hyperboreorum nomine *Lytarmim*. Id hodieque *Lytarnäs* / *Lindefnäs* / *Lonius*, Vagenarius, P. Clasenius & alii ad latit: gr. 57. & long: gr. 30. in Tab. 1. Fig. 1. & T. 6. vocant.

3. Alterum Sveconiæ finem faciunt *Carambycen* ubi quoque insula est *Carania*. *Carambycen* Historia Hervoriana *Gandwiskan* i. e. sinum *Cronium* appellat, quæ de re consuli possunt cl. Verel: notæ in H. Herv. c. 1. p. 5. itemque mappæ Geogr. ad lat. gr. 65. & long. grad. 60. 2 Tab. 2 Fig. ex quibus ad sinum *Cronium*, montium *Riphæorum* juga defuere planum est. Iisdem Plinii verbis, Herodoti, Strabonis & Moscoviticarum Historiarum fides de nullis in Moscovia montibus profus confirmatur.

4. His alia Plinii verba, quibus verus *Riphæorum* montium meridianus designatur, ex lib 4. c. 12. subveniunt. *A Bugæ super Maotim Sauromatæ, & Essedones, ultimique a tergo eorum Arimaspi, mox Riphæi montes*. Atqui in Tab. 2. Fig. 2. Bugen habemus ad lat. gr. 50. & long. gr. 50. Supra illam in eodem meridiano *Essedonas* (*Æstthonas*) ad lat. gr. 57. inde *Arimaspos* ad lat. gr. 60.

ubi simul initium capiunt montes Riphæi, inde usque ad lat. gr. 70. sub eodem meridiano excurrentes. Quid his clarius? quid cum locorum situ hodierno, quem quoque Tab. 2. Fig. 2. ostendimus convenientius?

5. Aut si cui Damastis auctoritas pluris facienda videatur, verba ejus ex Cluverio addantur: *supra Scythas incolere Issedones & supra hos Arimassos: supra hos vero Riphæos montes esse ex quibus aquilo spiret: nivem vero nunquam deficere. supra hos vero montes protendi Hyperboreos ad alterum usque mare. Ubi sciendū erit Damasten de locis populisque eidem meridiano subjectis sententiam suam protulisse: qui enim ex Riphæis montibus in Græciam spirare potuisset gelidus Aquilo, nisi eodem semper meridiano è conceptaculis suis ad Græcos perrexisset, is autem longitudinis est gradus 50.*

6. Singularem quoque hæc verba merentur observationem: *supra hos Riphæos montes protendi Hyperboreos ad alterum usque mare. Mare igitur hoc versus meridiem Hyperboreos terminabit, eritque mare Balthicum in Tab. 6: Fig. 16. delineatum. Ubi simul Riphæi montes initium lumentes, ad meridiem & prope urbem Finniæ Aboam ad lat: gr. 61. & long. gr. 44. inde versus septentrionem usque ad Rixzbotn i. e. Riphæum pontum, Rixznäs i. e. Riphæum promontorium, ut & Kimmernäs i. e. Cimmerium promontorium ad lat. gr. 70. & long. gr. 44. excurrunt, atque etiam eo in loco, à montibus Hyperboreis excipiuntur, qui quoque inde, ut & à mari Cronio, per Norvegiam usque ad partes maris Balthici maxime australes, ad lat: gr. 58. & long. gr. 34. exporrecti jacent.*

7. Signis adhuc pluribus Riphæos montes agnoscendos dabit Dionysius v. 314. *Illic quoque Aldelsci, inquit & panticapa aque Riphæis in montibus separatim murmurant. Horum item juxta gurgites glaciale prope mare jucundo nitore lucens electrum nascitur: adamantemq; pelluentem in propinquo videas. Aldescus sive Ladescus lacus est urbi Aldejoburgo vicinus, Historiis-*
que

under 57. h. gr. och öfver dem äro Arimennen / under 60. h. gr. der de Riphæiske Bergen begynnas / och lyctas moor 70. högg graden / alt uti den 50. middaglin. hwad wil klarare begiäras? hwilket och sees uti 2. T. 2. F.

5. Detta bekräftar och Damastes, läggjandes til twänne andra kännetekn / sätjandes: öfver Etcharna [wid Wästhälske träsket /] boe Estarna / och öfver dem Arimennen. Öfver dem äro de Riphæiske Bergen; dedan Nordnordret blåst; aldrig fattas der snö; ofwan dessa Bergen begynna de Öfwerbornes berg som sträcka sig till dat andra hafwet. Här följer Damastes samma middaglinie / ty om Nordnord skall blåsa ifrån Rixelzbergen til Gräkelanden / så moste de liggia i samma middaglinie som är här den 50.

6. Det andra merkelige kenne tecknet / är det han säger: att der Rixelzbergen lycta / der taga de Öfwerbornes Bärgh wid / och sträcka sig till det andra hafwet / som är söderut til Östersjön; hwilket bäst sees af 6. T. 16. Fig. der Rixelzbergen begynnandes moor Abo i Söder under 61. h. grad: 44. midd. stiga up i norr til Rixzbotn, Rixznäs och Kimmernäs under 70. h. gr. 44. midd. der de Öfwerbornes berg twertmör i nor begynna / der dessa lycta och sträcka sig i söder: från det Nordessa Cronhafwet til det södra Österhafwet in til 58. h. graden 34. middagslinien.

7. Dionysius v. 314. fol. 42. lägger ännu fyra andra kenne tecken til / som dessa Rixelzbergz rum utwiisa / sätjandes: der wid Aldesco sijn så fräsa de många strömar utur Rixelz bergen. In wed dem är tiffhafwet; och der finnes dat Aldna gylfet så och Lysande Demanter. Sijn Aldesco som och Kallas Ladesco in wed den gamla staden Aldejoborg som Låses i våra gamla sagor och Hervara, han ligger under 60. h. gr. 53. midd. 6. T. hwilket rätteligare skrifwes Aldesco, ty Aldesco

da, är een Stö som gifwer stora wågar / see Edda i hafzkenningar / men *Laa* är det watten som gifwer inga wågar. Til denna Stö flyter en stor Elf benämnd *Woxen*, hwilken genom oändliga strömar til sig tager alt watten som i Östöder komer utaf Riphelzbergen. Detta bewitnar och Festus Avienis f.

seyandes: af de blå Riphelzbergz kullarne som ligga under den isiga Norstjernan flyta strömar i Adelsfjällen: så och Priscianus Grammaticus; af de Riphelzste Bergens löpa serstills de strömar som falla i Adelsfjällen så och i Botn / där som Gläns finnes.

8. Beskrifwer och Dionysius Riphelzbergen af isshafwet / om hwilket Lagenheet ofwan Sweriges yttersta udd Kimmernäs / är offta i detta werket omtalt; hwar igenom wij hafwa detta Riphelzbergen norra grensor igen.

9. Til dät tridie / beskrifwer han des Söder ända af Österfjorden der Gläns finnes: om hwilket wij tale hafwa c. 14. f. 462. Öster sidan hafwer Dionysius och än klarare Priscianus beskrifwit af Stöns Adelsfjällen / och wäster sidan af Botns floder / hwilka intet äro de watten som löpa i Euriniske Botn / fast de och på Gråfiska kallas Panticapæ (eller kanske rättare Ponticapæ) hwilket och Cluverius wisar l. 1. c. 1. f. 52. ehuru han far wil om dessa Bergens rätta rum / settiandes dem Nor i Ryssland.

10. Till det fjerde beskrifwer Dionysius dem af de Lyfande Démonter, hwilka så stora der uppe finnas (fast de äro intet så fina som Orientaliske / utan mera Chrystallactige) att ingen ställe der kunna tro. I dessa dagar äro mig der ifrån sende genom Dr. Samuel Otto der uppe söder / en stor hopar som äro $\frac{1}{2}$ / $\frac{3}{4}$ / $\frac{1}{4}$ foot store /

que nostris veteribus, & in primis Herv. notus ac præterea ad lat. gr. 60 & long: gr. 53. T. 6. positus, cui nomen rectissime imponitur *Aldescus*; quoniam *Alda*, lacus est, magnas undas ciens, apud Eddam in Nomin: maris. *Laa* vero Aqua quiescens & nullis undarum montibus concussa. In hunc lacum ingens flumen nomine *Woxium* sese exonerat, verum auctum prius aquis innumerabilium fluminum minorum ex montibus *Riphæis* descendit de quibus omnibus satis apposite cecinit Festus Avienus.

— Tum aquora panticapæ
Aldeſciſque ibi Caſo de vertice ſurgant;
Riphæi montes ibi dura ſape ſub Arcto
Densa pruinoſos eructant nubila nimbos.

Scriptitque Priscianus Grammaticus

Hic ſunt Adeſci quoque panticapique fluentes:
Dividui currunt Riphæis montibus ambo.
Immiſcent qua ſe ponti glacialibus undis,
Naſcitur electrum præfulgens luce nitenti.

8 Alterum signum à Dionysio exhibitum est, *Mare glaciale*, de cujus situ alveoque supra promontorium nostrum *Cimmeriū* in hoc opere passim egimus. De termino igitur montium *Riphæorum* boreali, satis nunc securi sumus.

9. Ab australi illorum latere Dionysius mare *Balticum* ponit, *electro suo*, de quo in cap. 14. pag. 462. facile agnoscendum. Ab oriente illos, præter Dionysium Priscianus *Aldeſco* Lacu, & ad occidentem, fluminibus in pontum labentibus claudit. Verum non esse hic *Euxinum* pontum intelligendum, aut flumina in eum labentia, utut inter illa Græci quoque *Panticapas* aut forte rectius *Ponticapas* aquas agnoscant, vel ipse perspexit Cluverius, & in lib. 1. c. 1. p. 52 testatus est, qui tamen in loco montibus *Riphæis* assignando vehementer lapsus ad ultima *Moscoviæ* eosdem transtulit.

10. Signum ultimum horum montium à Dionysio relictum *Lucidi sunt Adamantes*, quippe quorum adhuc in eis magna est copia & magnitudo incredibilis. De præstantia vero cum Indicis nullo modo contendere possunt:

sunt. Sanè his ipsis diebus humanissimus adolescens & in Geometricis versatissimus, Dn. Samuel Otto, ab istis montibus utpotè in patrio illius solo positus, ad nos diversos diversarum magnitudinum Adamantes misit, quorum aliqui in longitudinem, partem quartam, tertiam aut dimidiam pedis æquât, alios alio tempore inde retulit celsissimus Comes & magnus Regni Cancellarius, inter quos reperitur unus pedem integrum, in long. habens. Rectè itaq; Solinus c. 22. *Scandinavia Glessariam ait, succinum & Crystallum gignere.*

11. Post Dionysium suffragaturus P. Mela, ab his montibus *Tanaïm* fl. l. 1. c. 20. defluere docet: Aliis inde *Botniæ flavios* & *Aldescum* deducuntibus. Quorum nemo, re diligentius inspectâ, nobis errare videtur. In Tab. enim 2. F. 2 & T. 6 ex montibus *Riphæis* decurrere cernimus flumina adeo multa, quæ tribus diversis receptaculis majoribus excipiuntur: Nempe 1. *Mari glaciali* sive *Cronio*, *Tanaïs* quem *Belgæ* & *Britanni* adhuc *Tanam* vocant, portumque ejus *Tanabajum* ut & regionem, quam findit, *Tanabiam* ad lat: gr. 70 & 71. & long: gr: 48. Præterque *Tanaïm* *Kallus* fl. e paludibus *Anarensibus* scaturiens, ut & *Cimmerius*, aliique. 2. *Aldejo* lacu versus ortum hibernum, *Voxium* flumen cumque eo quidquid aquarum in eum ex *Riphæis* montibus præcipitur. 3. Hoc nostro Ponto *Cimmerium*, *Jo*, *Cajanense*, *Cyroense*, *Cumæum* & alia complura flumina ad eum cursum suos dirigentia. Errori igitur virorum doctissimorum de montibus *Riphæis* occasionem præbuit nomē *Tanaïs*, flumini in mæotim labenti cum hoc nostro & *Riphæo* commune. Qua re diligentius observata, jam doctorum dissidia componi posse arbitramur, concedendo & P. Melæ descensum *Tanaïs* ex montibus *Riphæis*, & *Prisciano* suos tam *Aldesci* quam reliquorum, ab iisdem montibus lapsus.

12. Quibus porro volupe est limites *Sveoniæ* ad ortum solis æstivum ex Ad: Brem. de sit. D. p. 17. cognoscere, illi pariter in montes *Ri-*

phæi / så och mindre. Hans Excellenz Rikz Canslaren hade dem der ifrån 1. Foot til län den. Skrifwer dersöre rettelingen Solinus cap. 22. om Sveriges Glesfwall att hon gifwer Gles och Crystall.

11. Af Pomp. Mela l. 1. c. 20. f. seer man Tana floden komma af dessa Bergen / der dee andra Lärda säga Botens floder och Aldeio strömar utflyta: hwilkas mening gar bägge äro sanna / när man sanningen tillseer / allenast man förstår de rätta floderna. Vid den 2. Stg. 6. Taslan seer man att af dessa Riphæzbergen utflyta floder na til 3 stora watten / 1. Norræ flyter in i isshafwet den stora floden Tanais som änn i dag kallas af Ängeländerna och Hållendarna Tana flod / och des hamn Tanabai, löpandes genom Landet Tanaby under den 70 och 71. h. gr. 48. midd. sedan den store floden Kallena utur Anara Träst / och sedan Kimenas under 68. h. g. 44. mid. och några flere / hwilka alla löpa i Norræ hafwet yshafwet eller Cronhafwet. 2. Östöder flyta alla från Riphæz bergen genom Woxen i Aldeio sön. 3. Väster flyter Kemiflod, Jo, Cajaneflod, Kyroa, Kumæa / och flera; hwar af man seer huru dee hafwa farit ut / som hafwa tagit den Tana floden som faller i Mæotisse träsket / för denna up i Lapmarken. Och således äro alla dee Lärdas skrifter förståfste / i dät att Tanas floden löper af Riphæzbergen som Mela och andra tala / så och serfult Bort floderna och Adelsfloderna som Priscianus talar.

12. Adamus Bremens. de S. Dan. f. 17. wissar Sveriges gränssar i Nordost wid sin tid in

wed

med Rihelz-Bergen således: Om Sverige tige inter de gamla Scribenter, Solinus nembligen och Orosius, hvilka säga att de Swenska innehafwa större delen af Germanheim / så och des Berg alt in til Rihelzste Bergen. Sedan f. 22. på dat wi måge göra een kort beskrifwelse af Swealand eller Swethiod / så hafwer dat uti öster Gotarna / och Staden Skara: norrat Bermeland / med Skdefinnarna / hwars förnämsta land är Helsingeland. Öderföre är det Baltiska hafwet / om hwilket wi för hafwa talat / der den stora staden Sictona är; öster så sträcker dat sig til Rihelz-Bergen. f. 27. Normanland begynnar af de höge Bergen som sträcka sig in mot Väststa Sundet: hwilka med sin höga Bergzryg / tröskandes sig mot norr / sedan dat hafwer omhwerfwat wästerhafwes inwit (österfön) lychar uti Rihelz-Bergen / der werlden hafwer sin ytersta ända. f. 36 der äro många andra öar uti westerhafwet / af hwilka inter den minsta är Grönland liggandes långt bort i hafwet / mit mot Sveriges berg eller Rihelz-Bergen.

13. Crantziius h. n. bewittnar det samma i Sveriges förval f. 203. Sepandes: Sverige hafwer Västarna och Staden Skara i Wäster / i Nor Wermanland / Skdefinnarna och Helsingarna / i öder Skane och österfön eller Baltiska hafwet och i öster de Rihelzste Bergen: luter där effter säger han: strax på andra sidan om Rihelzste Bergen boo Ryfarna som fordom streckte sig in til dat Mäoriske Träsket / men nu moße boo något tregre / sedan Tattarna hafwa intagit een stor deel af deras Land. Dessa Adami Bremensis och Crantzii ord finner man af Blas Jansons och allas Taflor sannas. Zy strax öster om Rihelz-Bergen / begynnas Ryfarnas Lapmark under den 67. och 28. mid. och sträcka sig in til Granwiklan.

14. Dat Damastes, Eustathius med de andra Skrifwa / att på Rihelz Bergen ligger snid Winter och Sommar / dert behöfwes inte bewissa / ty den detta inter wiß troo / han kan pröfwat.

15. Af Athenæo. l. 6. c. 4. Läser man at dessa Bergen kallades Alf och Olf / genom hwilka ord någre hafwa kommit i den wilsfarsen att de mente Bergen som ligga emellan Italien / Frankrike och Tyskland / som och kallas Alf / Skulle wara de Rihelzste Bergen / äfwen så bedragne som Ptolomeus af floden Tana / inter wetandes at Alf, Olf, är ett gammalt Gotiskt ord / som kommer alla Berg til i gemen öfwer

Riphaeos incident: De syconia vero non tacent antiqui Auctores, Solinus scilicet & Orosius, qui plurimam partem Germania Svevos dicunt tenere, nec non montana ejus usque ad Riphaeos montes. pag. 22 Igitur ut brevem Sveonia vel Svedra faciamus descriptionem: Hac ab occidente Gothos habet, & civitatem Scaranem: a borea Vermilanos, cum Scritofinnis: quorum caput Halsingaland: ab austro longitudinem habet illius Baltici maris, de quo ante diximus, ibi est civitas magna, Sictonia: ab oriente autem Riphaeos montes attingit; ubi deserta ingentia, ubi nives altissima. pag. 27 Nordmannia incipit ex prominentibus scopulis hujus freti quod Balticum appellari solet: deinde reflexo in aquilonem dorso postquam ferventis Oceani marginem suo circuit ambitu, tandem in Riphæis montibus limitem facit, ubi & lassus deficit orbis. Et p. 36. Sunt autem plures alia in Oceano insula, quarum non minima est Gronland, profundius in Oceano sita contra montes Svedia, vel Riphæa juga.

13. Cum illo quoque consentit Crantziius in Svec. præfat. p. 203. habet Svecia ab occidua parte sui Gothos & civitatem Scaranam, a Borea Vermilanos, cum Scritofinnis: quorum caput Halsingaland. Ab austro Scania & latitudinem Baltici maris, ab oriente Riphaeos montes attingit. & paulo post: A Riphæis in Austrum Russi morantur, gens magna olim ad Maotidas paludes extenta: nunc a Tattaris latissimos campos tenentibus, angustius habitare coacta. Descriptiones has ex Ad: Brem: & Crantzio allatas insigniter confirmant Blavii, Janssonii & reliquorum Geographorum mappæ in quibus orientalem montium horum partem statim excipit Lapponia Moscovitica ad lat: gr. 67 & long gr. 48. inde sese usque ad sinum Cronium extendens.

14. Quod de nivibus perpetuis Montium Riphæorum attulerunt Damastes, Eustathius & alii, id de his montibus planissime dictum esse apparet.

15. Singulari præbet ansam observationi II: Casaub. not. in Athen: lib 6. c. 4. ubi a quibusdam Riphaeos montes Alpes dictos memorat, eoque nomine deceptos alios pro Alpibus Italiam à Galliâ & Germaniâ separantibus eos habere cepisse, non secus ac in superioribus Ptolomæum nomine Tanais, in errorem abreptum fuisse monstravimus. Certè Alf & Olf vocabulum est Gothicum omnibus Petris & montibus majoribus commune, uti Don / Dan & Dni sonum a vehemēti aliqua tempestate aut vehe-

vehementiori fluminum Marisque motu excitatum designat. Inde Donaa amnis, Vehementer strepens, & *Ulf-aa* flumen per saxa cum magno sonitu præcipitatum. Præterea *Thordon* / *Tonitru*, *Hafz-don* / *maris strepitus*: quæ omnia vulgo nostro notissima sunt. Adeoque vi vocis non tantum *Danubium* *Donau* / sed etiam *Borystenem* *Don* / ut & *Tanaim* *Don* appellatos videmus, de quibus nominibus amplius consulere licebit eruditissimum *Ortelium*.

16. Neque parum pro hac sententia militat montium horum nomen, *Risshälla* i. e. *Ripham jugum*, in antiquissimis historiis nostris, præsertim vero in *Edda Myth.* 2. occurrens, ubi simul mentio fit *Gylfonis R.* eos montes transeuntis. Quid? quod hoc ipso tempore & ea maris pars, quæ termino ultimo ac boreali horum montium propinqua est *Riszbota* id est *Riphaeus pontus*; ipsumque promontorium ad lat: grad. 71. & long. gr. 43. T. 6. positum *Riphæum* appelleretur, quibus omnibus accedit parochia sive regio integra nomine *Ripbella* / in qua fretum est quoddam ad lat. gr. 65 & long: gr. 50 ratibus transmitti solitum, cujus ad radices *Moscovitz* & *Sveonesque* statis anni cujusque temporibus, mercatus causa, inter se convenire solent. In *Tabelâ Geogr: Burei* scriptum est *Repella*, apud *P. Claf: Ripbella* & apud *Jansonium*, nisi nos memoria fallit, *Ropolla*. In his ipsis montibus peculiare quoddam genus invenitur avium, gregatim hinc inde oberrantium, quas accolæ *Riper* / quasi dicas, *Riphaeus aves* vocant, quarumve iconem publicavit *Claf: Skeffe*: in *Lappon. cap. 30. p. 353* simul eas *Lagopodes* appellans.

17. *Nomini Riphæorum montium originē præbebit, aut Risshwa hoc est discerpere, dividere, unde Bergzrestwor / montium hiatus vel scissuræ; aut lingvæ Gothicæ veteris vocabulum in Ulfilâ. n. 6. 23. lectum Riwis id est*

åfven som Don, Dan, Dun är liud som kommer af Etoit wäder eller wain: och dedan Donaa, en å / som strömar stark / Ulf-aar / större År som öfwer Berg och Klipper falla Tordon, Hafsdon när Liungelden fräser eller hafwet / hwilket är gemene man bekant. Dersöre kallas Danubius Donau, Borystenis Dana ström, så wäl som Tanais, den och Don kallas; see *Ortelium*.

16. Namnet *Ripbella* bärade deßa Bergen i wåra älsta sagor såsom sees af *Edda Mytologia* 2. der som förmåles om *R. Gylfones* Risa öfwer dem; så och kallas än i dag de delar af hafwet / som wid deßa bergz Norre ända äre beleggne *Riszbota* / och udden af *Bergen* nemnes och *Risshälla* under 71 h. gr 43 mid. 6 Last. sedan och een stoor Sochn eller landskap kallas *Ripbella* / der öfwerfarten är under 61 h gr. 50. mid. och *Rissharna* ärligen med wåra handla / hwar som Bergat är lögst. Ut *Burei* i ossa står *Repella*, i *P. Claf. Ripbella*. I *Jansonii* menar iag *Ropolla*. Deee skredeliga många Foglar som infom yngla uti deßa Bergen / och Skocketals der finnes / hwilkes Stapnar är afmalat i *Cl. Scheff. Lapp. c. 3. fo 552. kallas Repor*.

17. Ordes ursprung synes antingen wåra ordet *Risshwa* / hwilket såses om all ting som sönderdelas. dedan *Bergzrestwor* / *Bergzskreswor*, de *Sunderkhusud* Berg: eller will man dät hafwa af det gamla *Gidreska* ordet *Riwiz* (see *Ulfvil. Mat. 6. 23.*) som betyder *Mörker* / dedan *Riwibellar* der är *Mörka Berg* / hwilket wäl nog instämmer med de gamblas *Gråfers* och *Latiners* Skrifter / som seya att deßa *Risshälla* berg äro under mörkret och deee swarta molnen belägnet såsom

såsom sees af Pl. l. 4. c. 12. och Festo Avieno. Af alla dessa klara och oemotsejeliga tecken ser man nu klarligen att de Bergen äro in tet de Riphæiska / som ligga emot floden Obium under den 50. och 60. högdz grad. 90. midd. I. Tass. såsom Gvagninus f. 167. menar / sträckandes sig från Norr i Söder / men några andra mena att de skulle vara Imaus: icke heller de updriftade Cluverij Berg emellan Obium och Grannijkan som sees af hans 1. Bookz första Tassa: ty af Martinier och de Hollenskas / Angeländares och Rybars egna böcker / ser man der inga vara: och om de än wro där / så äro der ändoch intet dessa redda Riphæiska bergen / ty först gjöra de intet den Bergzudden / som effter Plinij ord skall vara der werldens wäst ra deel och des Norre deel tillsammans Gröta.

2. Icke håller ligga de i den middagslina som alla lärda tillsammansstämma / stiga öfwer Italien Gracien, floden Bug och Estarna:

3. Icke håller faller af dessa någon flod benemd Tana,

4. Icke håller strömmarna som flytat Aldesco sidn.

5. Icke håller de många strömmar in uti Bohn / serskilz ifrån de andra.

6. Icke heller finnes in wed des Sidar och haf / Glys.

7. Icke heller Demanter eller Crystaller.

8. Icke håller kan nordan wädret från dem blåsa i Gracien.

9. Icke håller kunna de vara Gränken emellan Rykland och Sverige.

10. Icke håller bära de där Rifselska namnet / hwarken fordom eller än i denna dag. Är således såfengt att söka andra Rifselsberg än våra Swenska.

tenebra, caligo; unde Riphæellar tenebrosa jūga qualia his montibus Græci Latiniq; scriptores assignant, multa eos caligine ut & atris nubibus obducentes, quos inter Plinium lib. 4. cap. 12. & Festum Avienum numeramus. Tot igitur & tam clavis, tamque, ut arbitramur, invidiis rationibus satis nunc patet montes Riphæos, neque secundum Gvagninum pag. 167, apud Obium fl. inter lat. gr. 50 & 60, & ad long: gr: 90. in Tabul. 1. ubi alii Imaum posuere sitos esse: neque juxta Cluverii Tabulam 1. lib. 1. inter Obium fl. sinumque Cronium inveniri, cum illud terræ spatium, testibus Martiniero & reliquis rerum Moscoviticarum scriptoribus, montibus fere careat. Ac si vel maximè in eo montes essent, tamen pro Riphæis, haberi nequirent, quia:

I. Nullum Plinius Riphæum jugum nisi ubi orbis pars occidentalis cum boreali committitur, agnoscit.

II. Nullus ibi meridianus cum Italiâ, Graciâ, Buge fl: & Eshedonibus communis.

III. Nullus Tanais fluvius.

IV. Flumina nulla in Aldescum lacum labentia.

V. Nulla flumina Pontica à ceteris disjuncta.

VI. Nullum Electrum.

VII. Nulli Adamantes aut crystalli.

VIII. Neque inde in Græciam Boreas spirabit.

IX. Neque ibi limites erunt Sarmatiam a Sveoniâ sejungentes.

X. Nullum denique Riphæi nominis, ullo tempore, istis locis impositi vestigium. Frustrâ igitur alios quam hos ipsos Sveoniz nostræ, quippe quibus omnia signa adprimè respondent, montes Riphæos quæsierit quisquam.

*De Celebrî illâ Orphei & Argonau-
tarum Expeditione.*

§. I.

Nemo est eruditorum qui nesciat Orpheim & Argonautas olim aggressos fuisse circumnavigationem totius Europæ. Nemo quoque scriptorum est qui expeditionis hujus seriem accuratius majorique fide consignavit Orpheo, quoniam ipse itineri interfuit, ceteris scriptoribus Apollonio Rodhio & Wallerio Flacco, qui aliquot seculis interjectis post illum vixerant, ab aliorum narratione pendentibus, ac proinde errori non semel obnoxii. Nos igitur, pro more nostro, vetustissimorum scriptorû vestigiis, quia firmiora & magis secunda sunt, libentius, etiam in hoc argumento, in hærebimus. Videmus quidem Hornium in Atlante veteri, iter eorum peculiari quodam Schemate, a nobis etiam in Tab. 4 Fig. 8. exhibito delineasse, & eos rectè vereque in Oceanum septentrionalem immisisse: atqui dissimulare non possumus in Hornii diligentia desiderari flexum itineris istius per hæc loca nostra; cui omissioni sine dubio causam præbuit neglectus bonæ partis verborum Orphei, quibus tamen ipse satis clare indicavit eos in mare Balthicum pervenisse, indeque superatis montibus Riphæis, ad sinum Cronium penetrasse. Res eadem in causa quoque fuit, quod locorum aut populorum septentrionalium nullum, præter solos *Cimmerios*, quos tamen in orientem nimis longe, nempe ex *Finnia* usque ad fines *Moscorviæ* promovit, nominare sustinuerit. Sed ab homine limitum & locorum regni nostri ignaro, id commissum esse non miramur. Ad Orpheum igitur nos convertemus, ex quo primaria tantum itineris hujus capita, maxime vero loca patriæ nostræ eruere arque in lucem proferre conabimur. In

Om Orphei och de Argonauters vidbekante Resa.

§. I.

Allom Lärdom är kunnigt den Resa som de Argonauter med Orpheo sig föres togo / nembligen att heela Europam besegla. Och hafwer denna resan ingen bette beskrifwit än Orpheus sielf: ty dee som några 100 Åhr der effter lefde / såsom Apollonius Rhodius och Wallerius Flaccus, dee hafwa allenast effter segnderas resabest refwit och mysket derutinnan farit will. Hwarföre hålla wij Os effter wanen / hållit wid dee älste / som gemenligen bättre samningen träffa. Hornius i sin gamla Atlante han hafwer utlijat afmåla genom een Landtasta deras resa / hwilken tag hafwer och låtit affteckna / som finnes 2. 4. 3. 8. hafwer och der utinnan rått sitt / att de kommo med sin skeputi, Norrka hafwet / men han far wil om alla våra orter och intet seer på Orphei ord / att dee först kommo i öfersjön / och så öfwer Riphelzbergen in i Granwiskan / hwarföre seer man och af Hornio att han inga Landnamn antecknar / af de Orpheus här Norrnämmer / mera än Riffiern. det han sätter nästan för långt öster i Finland in moot Ryssland. Men man undrar på detta intet / effter han hafwer varit obekant om våra Landzändar. Ty willia wij komma til Orpheum den wij här heel och hållen intet indraga / utan Summan af resan och dåit förnämsta angående våra orter: hwarföre hafwa wij utiden 2. 1. 2. Figur

med stora runde Puncter
 utsätt hans reesa med de Argon-
 nauter, först ifrån Iolcos som lig-
 ger in moot 40. h. gr. och 49. mid.
 dedan de seglade Troja förbi un-
 der den 42. h. gr. 54 mid. och så up
 i den Euxiniske Botn (Pontus
 Axenis) hållandes alt på högre
 handen in til des dee kontino til Col-
 chos, som ligger under 45. h. gr. 70
 middl. hwarest dee röfwade Ros-
 ning Beas dotter Medeam, och
 det gyllende Skinner hwilket dee
 Lärda mena hafwa varit en stor
 fört med guld / i Skinsäckiar för-
 waradt: andra att dät skulle hafa
 wa varit den konstiga de Lärdes
 steen / hwar med man kan göra
 guld: andra mena något annat;
 hwilket alt man förtiger. När deta
 ta war skiede bekänner Orpheus i
 den 1032. versen. att den högsta
 Guden Zor som al ting seer han för-
 tönades streckeligen öfwer denna gter-
 ning / så att dee bleswe wäderdrifna ale
 meer och meer wäster nor från Colcos
 och kunde så luter sinna wägen heem / u-
 tan före Gymnos och Bunomas förbi
 under 47. h. gr. 67. mid. sedan
 up til Sintos under 57. h. gr. 63.
 midd. och kommo så up til det Ma-
 otiske träsket alt up til Asoph, och
 dee Saurmater som ligga under den
 49. högdz gr. 67 och 70. mid. Wis-
 dare säger Orpheus i 1061. versen.
 Men sedan (til alt detta onda) Gudarna så
 moctet straff och hade påbördat och wij genom
 långt bort belegna tränga strömar hade farit/
 tom och uppå det som än swårare war / att wij
 mocte släpa wårt temeliga stora skeep så att
 det gullade i stogen / til des wij genom och
 träng ström och oos / kommo in i ett haf un-
 der dee Nordiska Landzänder. Orpheus
 nämner här innet strömmarnas
 namn som dee foro igenom / hwar-
 före willa wij tilsee hwar Diodo-
 rus Siculus merkeligen talar i sina
 gamla handlingar l. 5. c. 3. f. 119
 hwilken så säger. Det äro många bär-
 de af dee älssta Scribenter så och yngre / ibland
 hwilka en Timæus är / hwilken bekänner at de
 Argonauter sedan de hade reswat det gyllende
 Skinet och dee rest hade öfwer den Euxiniske
 Botn / togo de sig en mecka underlig och drifsig
 gerning före / den wärd är i allas Historier
 ibogkommas. Ty dee foro floden Tanaim
 upföre alt in til des kessor / hwarest dee släpade
 sic

Tab. 2. Fig. 2. expeditionem totam Argo-
 nautarum punctis majoribus distinctam
 & in ordinem justum redactam, omnium
 oculis proposuimus, Orpheum secuti, qui
 locum, undi solverunt navem Iolcos appel-
 lat, ad lat. gr. 40. & long. gr. 49. Unde
 Trojam ad lat. gr. 42. & long. gr. 54. præ-
 tervecti, Pontum intraverunt Euxinum (Axe-
 num) inque eo dextram versus, Colchos ad
 lat. gr. 45. & long. gr. 70. appulerunt
 Hinc abducta secum Medea Aætæ R. filiâ
 aureoque vellere, quod alii saccos pelliceos
 auro repletos, alii lapidem philosophorum
 h. e. metalla in aurum verum transmutan-
 di artem, alii aliud & ad institutum no-
 strum æque parum ac priora duo faciens
 fuisse arbitrantur, surrepto, quid acciderit
 Orpheus indicat vers. 1033.

Sed neque fas neque cuncta Deum latuere videntem:

& mox v. 1037.

Remigio fulcant Colcho tellure relicta

Lymphati Minyx, cacosque profunda premit nox

Et medios fluxus stulti ignarique locorum

Currimus. At loca plena Colunt ea maxima circum

Gymni, Buonomaque — ad lat. gr. 47. & long. gr. 47.

Sintique superbi — ad lat. gr. 57. & long. grad. 63.

Hinc Maotas, Sauromatus Arfopasque

ad lat. gr. 49. & long. gr. 67. & 70.

Porro vers. 1061.

Ast ubi inexhausto contristavere labore

Nos superi, & vasta vada sunt transmissa paludis.

Vix tandem exitio eripimur, pulsantibus Argo

Demissu tabuli & jam stridente carina

aut rectius quantum ad hæc postrema:

— — — — — *compulsæque navis*

Vi fuit ingenti, & strepuit vastissima silva.

Inde sub arctoïis angusto rapta meatu

Finibus Oceanum versus prolabitur Argo.

Quamquam autem Orpheus fluminum ho-
 rum nomina non recenseat, tamen hoc in
 negotio subveniet nobis Diod. Siculus. lib
 5. cap. 3. pag. 119. Non enim pauci tum veteres
 tum posteriores scriptores, inter quos est & Timæus, tra-
 dunt Argonautas post raptum aureum vellus, quum nadibus ostia
 Ponti obsedissent, rem mirificam fuisse aggressos & historia dig-
 nam. Navigantes enim per flumen Tanaim ad ejus fontes, iuxta
 quendam locum navem per terram ad alium fluvium tracta, in
 Oceanum versus Arctum per ejus decursum delatos ferunt. Post-
 modum terra a sinistris relicta, cum ad Gades pervenissent, no-
 strum

flum mare ingressi, in patriam reverterunt. Hic Tanais
 fluvius situs, inter 49. & 54. latitud. grad.
 atque 65. & 79. longitud. grad. ad ducenta
 milliaria sursum versus septentrionem navigari potest, teste
 Heberstenio p. 48. & 49, originem ducens non ex Riphais
 montibus ut quidam prodidere: sed ex Ivanoosero hoc est Johan-
 nu lacu ingenti (ad lat. gr. 53. long. 67.) inque sylva qua-
 dam Okonitzkiolies. Ex hoc lacu Schat & Tanais magna duo
 flumina emergunt. Schat in occidentem, Vppast. in se recepto,
 Occa inter occidentem & septentrionem (ad lat. gr. 67. long.
 72) influit. Occa recipit quoque fluvium Mosiam qui 6 supra
 Mosaiske miliaribus, primum navigabilis esse incipit, ut est
 apud eund. p. 45. Certe Mosca fluvius fon-
 tes suos aperit, haud ita procul a paludibus
 Fronovensibus ad lat. gr. 56. & long. gr. 59,
 ubique Volga, teste P. Jovio ut & He-
 bersteinio p. 53. simul oritur, ejusque est
 magnitudinis ut naves trium malorum, spa-
 tio milliarium 400, ad mare Caspium de-
 ferre valeat; idque fide Olearii Legati Du-
 cis Holsatiæ, qui flumen hoc a se visum &
 navigatum optime omnium delineavit, de-
 lineatumque Blavio Atlanti suo inferendum
 post se reliquit. Etiam ex Tanai in Volgam
 patet accessus, per fossam a majoribus no-
 stris inter utrumque flumen ductam, quæ
 Tataris hodierni usui adhuc est. Ac proin-
 de punctis appositis in Tabula nostra
 diversas signavimus vias: unam quidem se-
 cundum Tanais fl.: ramum ad Ivano Oleram,
 inde per Scatum in Occarecam & denique in
 Moscoam; alteram ab Occarecâ in Volgam, & ter-
 tiam ex Tanai in Volgam. Harum enim viarum
 singulis iter à Ponto Euxino usque ad pa-
 ludes Fronovenses, inde per Lovatum & Vol-
 chovam flumina in mare Balticum, navibus
 institui potest. Omnium tamen commo-
 distime facilimeque eas Volga feret. Quæ
 res effecit ut Orpheum una cum Argonau-
 tis, præsertim suffragante nobis Diodoro,
 per Tanaim & Volgam usque ad paludes
 Fronovenses navigasse, indeque naves suas
 per paludes traxisse credamus.

2. Verba Orphei v. 1066. quibus innuere
 vide-

sit Skiep öfver ett stycke Land i en annan flod
 och tomno så i det Norsta hafvet. Sedan höllo
 de landet på vänsier och foro så genom
 Spauska Smidet in uti vårt Medellens-
 sta bass och så hem i stt Gädernsland.
 Denna flod Tanais som är emellan
 49. och 54. h. gr. och 65. och 79.
 midd. hon kan seglas på 200 Tyska
 myl uppföre / som Låses uti Heber-
 stein f. 48 / och hafwer stt ursprång
 intet af Riphelsta bergen som förme-
 nas; utanas en infid som heter Ivano-
 sero (under 53. h. gr. 67. mid.) Itagandes
 t en stor stog benembd Skonidhtiliet /
 (såsom sees f. 49.) ifrån hwilken
 Stidd och en annan flod benembd Skat flyter
 in uti occa Recca floden / hwilken faller in i
 Volga (under den 67. h. gr. 72 midd.) In uti
 denna floden Occa så flyter een annan benembd
 Moskta / som löper staden Moskau i östij (un-
 der den 55. h. gr. 60. mid.) hwilken flod
 såsom Hebersteinus f. 45. talar
 kan emyl reda öfwan Moskou beseglas.
 Denna Moskta ström hafwer och
 sina fellor in moot dee många
 Tråst som kallas Fronovo. under
 den 56. h. gr. 59. middaglin. der
 som Volga floden begynnes / som
 för är wiist af Paulo Jovio.
 så och kan låsas. I Hebersten.
 fol. 53. hwilken med stora Stepp
 af 3 master alt in uti det Caspijske
 hafwer på 400 myl långt kan beseg-
 las / som den Holstenske Legaten
 Olearius merkeligen sielf profwat
 hafwer; hwilken och des flod; hela
 afritning bäst gjort hafwer / och
 Blau i sin Atlante har infört. Man
 kan och komma utur Tana floden in
 i Volga, genom den grafwen som
 våra Gäder fordom hafwa låtit
 gråfwa / under den 52. h. gr. 78. m.
 linte / och än i dag brukas af Tat-
 tarna. Ty hafwer iag ifrån henne
 gjort puncter . . . både på Tana
 flodens gren up til Ivanoosero,
 dedan genom Skat i Occa,
 och dedan i Moskta flod; så och
 från Occa i Volga. så och från
 Tana i Volga. Ty hwilken vera
 man far / kan man komma till det
 tråstet Frenovo och dedan genom
 floden Loua och Volchova i öster
 siödn: men den gemenare och
 lättare farten är genom Vol-
 ga, hwarföre synnes lifast ate
 M m m M 2 Or-

Orpheus som Diodorus säger har farit genom Tanaim in i Volga alt up til Erenovu, der som de öfwer Trästen och morasen hafwa flapat & fepet.

2. Det Orpheus säger / att de hafwa flapat Skeppet öfwer en metta stor Skog / den tillstår och Hornius i sin gamla Atlante hafwa varit Harßwald (Hereynia filva) som sträcker sig alt ifrån Ryßland up genom Ryßland in til floden Obium, från 45. h. gr. 30. m. in til 70. h. gr. 80. m. seifandes f. 142. Några tillstå de Argonauters resa hafwa varit mehta widt omfång werlden / för an deestilbacta komma / hwilka sepa dem spyt ifrån Colchos på högre sidan up genom Bosphorum Cimmerium in i det Mäotiske Träster och så Tana strömen upiöre / hwar de up til des källor komue / drogo Skeppet genom een oändelig Skog som Orpheus talar *ἀπὸ τοῦ ὄλου* men Dionysius Afer *ἀπὸ τοῦ ὄλου* hwilken är den största Skog i hela werlden och i senare tider kallat Orcynia eller Hereynia och deran in i Cronus hafwet eller isshafwet der Carlwagnen / seger Seneca, sa högt på himmeten går at han iniet kommer att stiga under hafwet eller Horizonten. Och när de hade då seglat öfwer det Atlantiske hafwet / äro de komma genom Spannska Sundet / in i det Medelleniske hafwet in til sit Saderues land / hafwand des således hela Europam runt ombesglat. Därra fattett att släpa & feppen moste ingen falla underligt / ty alla wåras / och de Ryßas Historier bewittna sådant / än i dag se / såsom Heberstein f. 62 talar. De som resa utur Biarmia inuti Östing de fara floden Viscora upiöre / och des grenar dragandes sina Skep öfwer ett stycke land in uti andra floder / och komma så omsider till Östing som ligger 300. myl ifrån Biarmia. f. 59. Ifrån floden Plestcoia släpa de Skeppen öfwer 5. Werst (1. Myl) i två städer / dedan de komma i floden Rubico. (Rubeus Ptolemeo.) och så i floden Chircho f. 60. Andra bruka en annan fortare wäg släpandes sina Skep ifrån Stön strax in till Chircho. Ut Snor. Sturl. Cron. f. 294. Låses om R. Oluf i Norge att han drog med sin här igenom Ödesfogar och öfwer insöar / der de bore och släpade med sig Båtar och Serjor. f. 363. Låses om R. Harald att han tog wid Kungaballe (som ligger wid 58. h. g 34. mid.) små Skep / Yachter / Skuter och Båtar / och for up i Elfwen och lät draga dem op fring Gessen / och up i stön Wämner. Hwillet war mycket & wårare än dät Argonautæ hade att giöra allenast med ett Skep / emedan här

videtur Argonautas navem per immensam sylvam traxisse, ipsi quoque Hornio in Atlante veteri p. 142. placuisse cernimus: per silvam enim Herciniam quæ initio in Germania sumpto per omnem Molcoviam, usque ad Obium fl. h. e. à lat. grad. 45. & long. gr. 30. usque ad lat. gr. 70. & long: gr. 80. excurrit, eos transmittit: Nonnulli (inquiens) prolixiore itinere & longiore reditu circuitu circumducunt, Argonautas narrantes ex Colchide fuga se recipientes ab ostio Phasidis ad dexteram ripam navigationis cursum flexisse, per Cimmerium Bosphorum Maotim ingressos mox per Tanaim adverso flumine, cum ad fontes ejus pervenissent, asportatam humeris navem per immensam sylvā *ἀπὸ τοῦ ὄλου* vocat Orpheus (*ἀπὸ τοῦ ὄλου* Dionysius Afer, quippe maximam totius orbis, quàm posterior ætas Orcynium s. Hereyniam nuncupavit) densissime in Cronium mare, quod urbs veritum Mare Seneca vocat, Atlanticoque pelago superato per Herculis columnas in mare Mediterraneum remeasse atque ita tota Europa circumnavigata patrium solum repetisse. Nec est quod cuiquam adeo mira aut supra hominum fidem posita videatur illa navium per ficcum gestatio. In istis enim locis, eam hodieque in usu esse, præter alios omnes, testatur ipse Heberstenius p. 62. Ceterum qui ex Permia in Östing proficiuntur, iis adverso Visbora navigandum est: emensisque aliquot fluvii navibusq; terra quandoque in alios fluvijs translati ad Östing tandem 300 ad Permiæ miliaribus perveniunt & p. 59. unde (ex fl. Plestcoia) translatis per quinque Werst (1. mil.) in duos lacus navibus, gemina patent via: quarum altera parte sinistra in fluvium Rubico (Rubeus Ptolom.) per quem in fluvium Chircho pervenitur, ducit. Et pag. 60. Alii via altera & brevior, ex lacu naves recta in Chircho deferunt. Quibus addi poterit testimonium ex Snorr. Chron: p. 294. Ubi Olaus R. Norvegia exercitum suum per loca deserta lacusque traduxisse & ad eam rem naves ratesque portatiles adhibuisse memoratur. Apud eundem p. 363. Haraldus Rex, sumptis apud Kungebellam (ad lat. gr. 58. & long gr. 34.) navigioliis, cymbis & scaphis per Albim ascendisse, secumque ista omnia cataraclam prætervexisse, rursumque in Venerim lacum immisisse legitur. Quæ res utique majoris fuerat moliminis quam illa Argonautarum gestatio, cum una tantum his navis, Regiis autem integra classis humeris gestanda, & præterea his per loca satis ardua, lacus enim flumine superior est pedibus 120. juxta observat: Herbin: de Cataractis lib. 4. cap. 17. pag. 244. illis per paludes & loca plana transeundum esset Idem magnam Regem cum Norvagus suis facitasse, na-

vesque in Scotia per satrinos campos traxisse decent Historiæ Regum ut & Snorro p. 394. Aft p. 504. legere licebit *Sverrium Regem triremes suas ex lacu Raundensi in lacum Miosensem, qui inde milliariis quinque abest, per campos traxisse, & hoc pacto tramitem in istis locis post se reliquisse, cui nomen est via carinaria. Qui hodiernam Molcovitaram in gestandis navibus suis conlvetudinē intueri avert, ejus rei delineationem apud Olaum M. inveniet.*

3. Quanto terræ spatio navem suam Argonautæ traxerint, vel ut ex Pindaro & Trogo probare nititur Hornius gestarint, id ab iidem Hornii verbis discimus, nempe stadiis 400. sive passibus 50000, & quidem, ut eidem placet Hornio diebus 12. Locum vero alii fuisse putant inter Danubium & mare Adriaticum, præsertim cum per Danubium eos perexisse ex ponto crediderint; alii inter Lybiam & Africam. Sed vanissimas esse has conjecturas cum ipse Orpheus, tum antiquissimi quique scriptores evincunt. Imo, ratio quoque easdem refellit: quid enim attinuit per tantas tamque difficiles ambages mare quærere mediterraneum antea nemini illorum non longè notissimum? porro ista dierum 12. sive stadiorum 400. gestatio optimè quadrabit cum distantia fontium Tanais & Volgæ à Lovato flumine, quod per Ilmenum lacum tendens, Novogardiam præterlabitur, seseque in Aldejum (Ladescum) lacum ad lat. gr. 55 & long. gr. 55 exonerat. Inter lacum vero Fronovensem & Lovatum flumen omni tempore, testibus præsertim Oleario, Hist. Regum, Snorrone, Hist. Hervor. Heberstenio & aliis, navigabile, milliaria 12. aut 13. hoc est stadia 400. intersunt. Quibus addere lubet ex Heberstein, p. 53.

Quod Moscovitæ adhuc credant jactitentque ab Andrea Apostolo ex Grecia veniente hoc iter tentatum fuisse, nempe per Borystenem in Volgenssem [Fronovensem] lacum ex quo Borysthenes scaturit, inde per Lovatum flumen in Ilmenum lacum, fluviumque Volchovam, atque deinceps præter Novogardiam in Ladescum sinum, adeoque ipsum mare Balticum sive Germanicum Finnijam inter & Livoniam, & denique pervenisse eum Romam. Rem eandem P. Jovius p. 172 incu-

hår een heel flotta war tillsammans och wattenet Wenner ligger högre än Allfvan på 120 foot/ som sees af Herbinij ny utgångne boof de Cataraft. lib. 4. c. 17. fol. 244. men de Argonauter före öfwer år slätt land och Tråff Detta hafwer och R. Magnus med de Norstgiort och dragit sina Skiep i Skotland öfwer Sattis eid, som låses uti R. Sagorna och Snor. f. 394. och folio 504. Låses om R. Sverre att han tog alla Norstieper och Jachter i sion Raund och låt draga dem 5. mnl öfwer land / in up i den stora sion Mios der af wågen blef kallae Ridslågen. Elliest huru Ryfarna ån i dag båra sina Båtar från ena strömmen i den andra / kan man see af des afmålning i Olaa Magna.

3. Huru långt flycke Argonautæ släpade skepet / eller och boro / såsom Hornius vill af Pindaro och Trogo, sees af samma Hornij rum / nembligen på cccc stadier eller 50000 steg och det (som Hornius seger) uti 12. dagar: hwilken ort / sombliga hafwa gifatt warit emellan Donau strömen och in uti Adriatiska Sion / emedan der hafwa ment dem farit Donau upföre. Andra åter uti Lybia i Africa. Men allsådant är såfångt emoot Orphei och de alla flas skrifter; der till med kan hwart barn see des orimlighet / ty hwad trängde dem så sålas fram på de orter / der heela medeltenske hafwet war dem bekant. Dessa 12. dagars arbete och 400. stadier / stamma meckta wäl in med den Morasiga orten som är emellan Volgas och Tanais ursprång och Lovat strömen / den som löper genom sion jlmen, och den stora Staden Nougård förbi / in i Aldejo (Ladescum) sion / under 55. h. gr. 55. midd. ty efter allas Landkort så är emellan Fronova sion 12. a 13. Tyska mil hwilka gifra 400. stadier / och floden Lovat, den som i alla tider

är beseglat / som sees af Olearij resa / Rungssagorna / Snorro, Herv. Saga / Heberstein och andra / hwilken flod och Rysarna uti Heberstein f. 53. berömma sig af i sina Historier: i ty / att Andreas Apostlen kommandes ifrån Græfeland upföre floden Dorystenen in uppi Volga (Fronovo) floden / der Dorystenen har sitt ursprung / stalt hafwa sedan varit genom denna floden Lovati Zimer och så genom floden Wolchowo, Novogora förbi / in uti Ladoga floden / deran in i Östersjön (Varescomori) som och kallas Germanne floden emellan Finland och Estland och emföder till Rom. Detta bevitnar och Paulus Jovius fol. 171. Antingen man wil hålla denna Apostelens Andreas resa för san eller osan / så är detta nog / att man weet dessa Strömmar således beseglas utur Græcien in i vårt haf: nu tillår Heberstein f. 13. att både Dorystenen och Volga komma af Sjön Fronovo, så att Rysarnas waror ifrån Moskou och Clöpigård föras genom dessa floder in i Lithu- wen. Men om Lovat begynner af sjön Fronovo eller intet twilkar han. Hwarföre når man går til Orphei och de andras skrifter samt Pascharti Landtafla och Jansonii, kan man sluta at de intet komma af samma sjö Fronovo utan på 400. Stadier ifrån hwar andra / elliest hade Argonautæ intet haft behof att släpa sitt skep. Jag hafwer och af förwerenheet försökt om de 12. Dagars arbete skulle wara emot dessa 12. myl / så finner jag det treffar. Ty när man ser til deras Skep storleek så hafwer det intet längre varit än en Fyratingsska / det är en Yacht om 80. åhrar eller 40. paar. Ty så många wore de i alz som rodde / hwars namn Ortelius hafwer antecknad; och det kunde giöra en Yacht af 100 eller 120 foot hwilket war ett stort skep den tiden. Nu hafwer jag låtit bygga 5 Yachter af 50 foot långa / ifrån Sjön wid pås 2400 foot / och den ena lät jag bära neder til Sjön af 80. män / den andra lät jag

culcat. Utut sit, nostra solum interest scire, per hæc flumina navigantibus iter ex Græcia in mare Balthicum patere. Etiam hoc memorabile quod Heberstenius p. 13. Borysthenis quidem & Volgæ fontes in Fronovensi lacu constituat, fateaturque merces ab urbe Moschovâ ut & Clöpigardiâ in Lithuaniam per hæc flumina transferri, de Lovati vero scaturigine ambigat. Atqui ex Orphei reliquorumque scriptis, itemque Pascharti & Jansonii tabulis geogr. colligere facile licebit lacum Fronovensem non esse his omnibus communem, sed illa ab invicem stadiis 400. distare. Absque eo enim Argonautas ad navem suam per siccam trahendam nulla coëgisset necessitas. Incessit quoq; animum nostrum cupido explorandi utrum ullo pacto dierum 12 labores respondere possent vix in longitudinem per millia 12. exporrectæ; neque nos conatus noster destituit. Nam quod Argo navem concernit, eam a pluribus quam 80. remis sive 40. remorum paribus actam fuisse, non est credibile, totidem enim nautas sive remiges illius invenit & annotavit Ortelius. Hi in ordinem dispositi navem requirere poterant 100 aut summum 120 pedes longam, istis quidem temporibus visam satis magnâ & insignem. Ipsi quoque in usus nostros his annis naviculas actuarias quinque fabricari fecimus, pedes tantum 50 longas, quæ cum a litore pedibus 2400 remotæ starent, earum unam ab Homnibus 80, ad flumen deportandam, alteram supra factum ex stipitibus bene deunctis quendam quasi pontem, a viris 40, ad flumen trahendam, tertiam denique subjectis cylindris a totidem viris in flumen agendam curavimus. Experti autem sumus gestationē sive deportationem naviculæ nostræ reliquis duabus rationibus multo fuisse difficiliorem & raro-

diorem, eo quod illa tempus triplo longius posceret, videanturque & Argonautæ hoc pacto opus suum vix intra diem quadragesimum absoluturi fuisse, quippe quibus stadia 400 inter lacum Fronovensem & Lovatum emetienda fuerunt, idcirco viam faciliorem, per stratos ligneos pontes, ab eis potius tentatam fuisse existimamus. Viris enim 50, 1¹/₂ horæ spatio, navem suam trahentibus per spatium terræ pedum 2400, utiq; & Argonautæ numero 80, suam Argo, unius diei sive horarum 10 spatio, (tot enim horis operi eos singulis diebus incubuisse verosimile est) per unum milliare h. e. pedes 19200 promoveri potuerunt, adeoque diebus 12, per spatium pedum 230400, qui stadiis 400 ferme respondent, agere. Nihil igitur impedit quo minus navem suam, intra diem duodecimum per tantum terræ spatium Argonautæ deferre valuerint.

4. Postquam secundum Orpheum v. 1065: *acta sive impetu producta navis esset per densam silvam, angustis quoque ripis ea ad Oceanum borealem pervenisse dicitur. Cumque fluminis nomen reticeat Orpheus, præterque illam Diodorus Siculus, quorum tamen hic nobis faciem prætulit de Tanai flumine, usque ad silvam, per quam navis tracta fuerat, certe nullum aliud flumen huic rei idoneum, præter Lovatum erit, quod una cum Imeno lacu, & Volbova fl: in Aldelcum ad lat: gr. 60. & long: gr. 55. excurrit. Hac enim vulgo transitur. Hinc etiam illa Aldesci apud Græcos & Latinos, eum cum Tanai conjungentes celebritas: In istis quoque locis Aldesburgum est, urbs insignis & majorum nostrorum navigationibus in Hist. R. Snorr: & Hist: Hervor. commemoratis frequentata: ut & emporium vetus Novogardia omnis generis merces ex Græciâ, Persia & aliis regionibus Asiaticis per Tanaim, Borysthenem & Volgam ad se allatas, in ma*

tag släpa äfver smörde Luner af 50 män allenaft/ och den tredie låe tag gå öfver Kullor och så af 50 män. Gör dem som boro ut swäraft/ och behöfde tre timar mot en/ att släpas: så att effter denna utsräkning kunde intet Argonautæ uti 40. dygn hafwa kommit på 400. stadier emellan Fronovo och Lovat men med släpande hafwer dåt gått an att kasta alt luner för sig: ty på 1¹/₂. Tima släpade 50 män Jachten 2400 fot: och så kunde 80 Argonautæ väl hinna en Dyff myl om dagen / emedan på 10 timar om dagen (så länge som troligt är att de kunde arbeta) löper wid pås 19200. foot och i 12 dygn gör dett 230400. foot / hwilket är något mindre än 400. stadier / hwilka göra 250000 foot. så att lätteligen stod detta skepp / den wäg / på 12 dygn / öfver så stort land att släpa.

4. Sedan Orpheus hafwer förmått / att de genom den stora stogen sitt Skepp hafwa släpat / säger han / dem kommit i det Norsta hafwet / genom een flod / men nemner intet des Namn / icke heller Diod. Siculus, hwilken gaf oss anledning om Tanai in til stogen der släpningen skedde; hwad före kunna wij ingen annan finna denna flod hwarit / än såsom Lovat floden som med Ylmens flod / och Volchova ström / löpa in i Aldelco flod / under 55 och 60. h. g. 55. midd. emedan såsom wißt är / genom dem / wära den wärliga öfverfarten / hwilket och intet ringa bekräftar detta / att denna Aldelco flod hoos de Græker och Latiner är mechtig namnkunnig / så att de hafwa ment honom hängia ihop med Tanai. der in wed ligger och den gamle witsbekante Staden Aldesborg / til hwilken wära altid seglat hafwa såsom läses i R. Sagorna / Snor. Hervara Saga &c. Sedan den

berömelige och gamble handelssta-
den Neugord / genom hwilken
handelen utur Gräskland / Per-
sien och Asien genom Tanaim,
Borystenem och Volga hafwer
gådt in i Öster fridn och Sverige
i långa tider / som allom bekant
är. Hwarföre dee gamla hafwa
ment såsom Plinius lib. 2. c. 67.
fol. 78. uttryckeligen talar.
att det Mäotiske träffet hafwer varit
en iuwiß af dät Norra hafwet / så-
som många det troo / eller en mehra
ringa landzmon der emellan som kan
öfwerfaras. Detta sees och af
Helmodi Slav. Chron. L. 1. c. 1. f
1 den stora hafwitkan som kommer ut-
ur Wesser fridn och löper i öster / ta-
las det Belitste hafwet / imådan dät
som ett Belte mehra långt genom de
Skifta länder löper alt in i Gräßen.
Huru våra och dee Norrste hafwa
samma sömmar stedsf igenom se-
glat / Låses mehra klart af R. Ha-
rald uti R. S. f. 252. och 284.
hwilken länge tiende under Mono-
macum Kessaren i Constantino.
pel. och sedan for up genom swar-
ta hafwet (Euxiniske Dom) och
widare genom Tana floden in uti
floden Edela patra (Ædel pota-
mos) som af Tattarna Pallas
Ædel. af Ryßarna Volga, och
Ptol. Rha) att til des han kom til
Holmgard och sedan Sverige och
Norie. Åfwen så låses om Oluf
Trygges i Snor. f. 125. R. S.
och dee gamla wisorne. Åf denna
wåra Jåders Eidsort / som så
långt foro med sina Sklep int Grä-
cien, genom de ha upnemde wår-
gar / floder och Strömmar / och
åter til baka hjit up såsom dee Ar-
gonauter R. Harald och andra;
så hafwa dee gamla Scriben-
ter fattat den meningen / att icke
alienast Mäotiske träffet hafwer
haft sin upnad i wårt Norrsta haf-
som nu wißt är utaf Plinio och an-
dra; utan och det Caspiske haf-
wet / om hwilket widlöffteligen är
talt uti §. 8. c. 1. n. 23. f. 324.

5. Att nu Orpheus kom först

ider

re Balthicum & Sveoniam ab omni fere
hominum memoria transmittens: Hinc
quoque veterum illa apud Plin. l. 2. c. 67.
persuasio aut potius conjectura, qua paludem
Maoticam septentrionalis Oceani sinum esse crediderunt, sive an-
gusto discreti situ reflagnationem. Hinc illa descriptio Hel-
modi Slav. Chron. L. 1. c. 1. p. 1. sinus hujus maris
ab occidentali Oceano in Orientem versus porrigitur, appellatus
ideo Balticus eo quod in modum baltici longo tractu per Scy-
thias regiones tendatur usque in Græciam. Hinc denique
tam frequens & assidua majorum nostrorū
Norvagorumque per ista flumina navigan-
tium in Historiis veteribus memoria. Ete-
nim in Hist: R. p. 252. §. 284. Haraldus
R. in exercitu Monomachi Imp. Constantinopolitani diu mul-
tumque versatus & inde discessurus, per mare nigrum b. e.
pontum Euxinum, perque Tanaim in **ÆDELAM PATTAM**
(Ædel-potamon, quem Tatarī Ædelam,
Moscovitæ Volgam & Ptolemæus Rha vo-
cant) perrexisse legitur, donec Holmgardiam, inde
in Sveoniam & denique in Norvegiā reverteretur.
Plura hujus generis de Olao Tryggessonio
Snorro p. 125. Hist. R. ut & veteres can-
tilenæ referunt. His rebus omnibus, præ-
sertim vero tam facili & expedita majorum
nostrorum per hæc flumina in Græciam
commigratione, & ab istis locis per easdem
vias in patriam nostram reditu, forte etiam
ipsorum Argonautarum expeditione com-
moti vel inducti veteres scriptores crede-
re cæperunt non tantum Mæoticam palu-
dem, teste Plinio, sed etiam ipsam mare
Caspium Oceani septentrionalis sinum esse
quade re prolixius à nobis in cap. 8. §. 1.
n. 23. p. 324. actum est.

5. Orpheum autem in hoc mari nostro
navigasse, illa tam accurata locorum om-
nium enumeratio facile probat: Ita enim
Poëta v. 1067.

Novem quidem noctibus, totidemque diebus afflicti
Linquimus hinc illinc hominum immixta genera
Pastorum, Arcæorum gentem & Leliorum superbiorum
Et arcus gestantes Scythas Martis fidos famulos
Taurosque homicidas qui tristia sacra gerunt
Diana, ubi humano cingitur sanguine crater
Quæ & Hyperboreos Nomadas & Caspiam gentem.

Sanæ

Sanè nisi Bureum nostrum tribus millibus
 annorum anteverfisset Orpheus, hunc illius
 scripta legisse crederemus: populos enim hos
 eodem planè ordine in descriptione Sveon:
 p. 45. collocat, & institutum utriusque ex-
 perientia atque etiam Blavii Iansonique
 mappæ confirmant. Namque intra lat: g:
 65. & 66. & long. gr. 35. & 41. in Tab.
 2. & 6. *Pacti* siri sunt, quos nostri *Packar*/
Baggar / *Paiktar* / *Baggeboar* / *Pitar* &
Medelpactar / Britannii vero *Peiktar* ap-
 pellant & *Peictomum* tam eorum qui in Galliis
 quam qui in Britannia resident, genitores
 faciunt, de quo negotio plura in cap. de
 expeditionibus consignabimus. *Pactorum*
 vero terra præter *Medelpactos* & *Norvagos*,
 in longitudinem habet 65 mil. Germ.
 & in lat. mill. 15. Omnes autem hos uno
Arctæorum (septentrionalium) nomine
 complectitur Orpheus, cujus exemplum
 Græci reliqui Latinique scriptores ut pluri-
 mum sequuntur. His proximi sunt *Lelii* qui
 nobis *Leular* / *Lular* / & *Loular* dicuntur in-
 ter lat. gr. 66. & 67. & long. gr. 36 &
 & 41, quorumve regio in longitudinem
 mill: germ. 60. & in longitudinem mill:
 germ. 18. habet. Inde *Scythæ* quos in c. 10.
 & *Tauri* (*Taurnenses*) quos in cap. 9. §. 2. n.
 6 p. 394. & in cap. 24. §. 3. n. 15. p.
 605. descripsimus. Post *Hyperborei*, de qui-
 bus ut & de *Nomadibus* in cap. 9. actum
 est, hominibus vagis *Normanniam*, *Dali-*
am, *Helsingiam*, utramque *Bothniam* &
Lapponiam tenentibus, & pro ætatis bru-
 mæque vicissitudinibus, greges suos modo
 per Immanes sylvas agentibus, modo ad
 domos & stabula sua reducentibus, uti rem
 hanc latius clar: Scheff: in *Lappon.* cap.
 16. §. 189. explicuit. Ultimos horum &
 mari sive *Ponto* nostro maximè vicinos Or-
 pheus fecit *Cassios*, quos ad orientale ponti-
 litus, & quidem inter lat. gr. 63. & 65, &
 long.

i detta vårt haf / utvissar alla
 Landnamnen der in wed belägne /
 de wij nu willia upræckna: så ta-
 lar Orpheus: uti 9. dagar och nätter
 så fore wij hit och disti sion förbi dessa
 Norrsta Landkap / som war *Packo*, *Leulo*.
 och *Scyth* in som sina bogar bore Odens
 tregna slänare / och *Tomæ* boarne som offra
 Dessa menniskioffer / så och de Yfwerbornes
 folk som siotta hit och disti och sedan *Casby*
 Landjändar. Om icke Orpheus
 hade Lefwat 3000 åhr för Bure-
 um, så hade tag sagt att han hade
 läst hans boof: ty i samma ordning
 som han sol. 45. i Sveriges be-
 skrifning / sätter dessa folken /
 och dee än finnas i dag belegne /
 så och på *Blaus* och *Janlonij* taf-
 lor afstytade / så upræcknar dem
 Orpheus. Ty först emillan den 65.
 och 56. h. g. millan 35. och 41.
 ind. 2. och 6. ligga de *Packar*
 som wij kalla *Packar*, *Baggar*,
Paikter, *Baggeboar*, *Pitar* och
Medelpackar, och *Engeländerna*
 nemna *Peiktar*, dedan dee bekän-
 na deras *Peiktoner* wara komne in
 i Engeland och Frankertiske: om
 hwilket skall wissas i deras uttog.
 Hwillet Landkap förutan *Medel-*
pacta, och dee som i *Norie* boo är
 56. Tyfsta millar långt och 15.
 bredt. Dessa tillfika med de andra
 kallar och Orpheus det *Norrsta*
 (*Arctæos*) folket / såsom dee gemen-
 ligen af alla Græker och latin er
 kallas. Sedan upræcknar han *Le-*
lios de wij kalla *Leular*, *Lular*, och
Loular under den 66. och 67. h.
 gr. emil. 36. och 41. ind. hwars
 land är 60. Tyfsta mil långt och
 18. bredt. Skytarna som han der
 näst beskrefwer äro i det 10. Cap-
 titlet beskrefue / så och de *Tor-*
ner uti c. 9. §. n. 6. f. 394. och
 cap. 24. §. 3. n. 15 f. 605. dee
 Yfwerborne äro uti det 9. Cap-
 titlet förklarade / och des folk som
 flytta af och an äro alla dee som bo
 uppi *Normanland* / *Dalarna* /
Helsingeland / *Wester* och *Öster*
botn och *Lapland* / hwilka med sin
 bofskap flytta om sommaren länge
 up i *Skogarne* och winteren ned

til deras säten igen. Om hwilket kan och läsas Cl. Sæff. Lapp, c. 16, f. 189. De yttersta wid detta wårt Norrka haf eller Norrka Botten räknar Orpheus *Casby*, hwilket ligger på öster sidan om sion under den 63. och 64. h. gr. mellan 42. och mid. der som *Cascio*, *Cascurava*, *Casingoierwi*, *Kassa Trase* och *Kaspisid* i *Narpis*, liggia. Eljest ligger och på väster sidan *Kassaby* i *Grundfunds* *Kasbybäck* i *Hosid* / *Kassamarki* *Bmo* / så och *Kasödn*, *Kassamark* i *Skelefte* / *Kasby* i *Leulea*.

6. När Orpheus med de andra Argonauter hafwer de ha landz orter besett / säger han ut den 1074. versen: när nu på den 10 dagen af den lufsliga Wergonromman upran / kommo wij til de Riphelsta Bergen genom en trång flod och der ifrån i den Botten som de Norrka Öfwerborne kalla *Cranwijken* och det döda stilla stående isshafwet. Här utaf seer man och klarligen att han intet komförfst i *Cranwijken* och isshafwet som *Hornius* menar; utan förfst i *Norbotten* / och sedan öfwer *Riphelssbergen* i *Cranwijkan*. 17 Orpheus nemner utryckeligen 2. gånger sidarna som han kom uti så och deras stranders *Lanifkap*. Här nämner åter intet Orpheus hwad den floden heet som han for ut mot *Riphelssbergen*, icke håller den de foro utföre. Hwarföre hafwer iag med flit igenom deem som här studera ifrån *Cajania* föddede wid de orter / så och egentligen igenom *Adjunct. Mathes. Morik*, lättsförfråga (hwilken heela *Wester* och *Öster Botten* i *Commaris* runt om reste) om alla de strömmar / som plåga upfaras och sträckt sig tillsammans med andra strömmar / som falla i *Cronhafwet* eller *Cranwijkan* och nederfaras. Hwilken denna underrätelse mig gaf / instämmandes med andras ärfkilligas berättelser: att utur *Kallis* flod under den 63. h. g. 41. mid. far man med batar litet flycke öfwer land / och så i en annan flod

long. gr. 42 & 47, produnt nomina sequentia: *Cascioa*, *Cascurava*, *Casingoierwia*, *Cassie paludes*, *Caspisea* in *Narpis*. Item ad ponti litus occidentale *Cassabia* in parochia *Grundfunds*, *Caspibeckium* in parochia *Hosiensis*, *Cassamarkia* in *Umensi* territorio, *Cascioa*, *Cassamarkiaque* in parochia *Skelestenis*, nec non *Cassia* in *Lulensi* territorio.

6. His terris visis & salutatis, ita porro Orpheus inquit v. 1074.

Sed postquam decima apparuit lucem hominibus prebens
Ripæas ad vallis pervenimus statimque Argo (aurora.
Provecta fuit excurrens per angustum flumen
Et iniecit in oceanum quem Cronium vocant.

Fallitur itaque *Hornius*, qui eos mox in sinum *Cronium*, & mare glaciale immittit; cum eos ante & pontum cum *Oceano glaciale* vidisse, & *Riphæos* montes transisse audiamus, bis quoque & lacus quos ingressi fuerunt, & litora regionesque quas attigerunt, Orpheus reperat. Fatendum equidem est ab Orpheo neque flumen per quod ad *Riphæos* montes ascenderint, neq; illud per quod ab iisdem feremoverint, nominari; ac proinde eo majori studio atque diligentia visum est nobis inquirendum hoc iter, quod præter alios in istis locis natos & diutissime versatos juvenes, bonarumq; artium studiosos, doctissimus *Do. Murikius Mathes.* in *Acad. Upsal. Adjunctus*, qui ætate nuper immè præterlapsa utramque *Botniam* locorum explorandorum gratia circumierat, detexit. Is igitur de fluminibus navigabilibus a ponto versus *Riphæos* montes, ibiq; se jungentibus cum fluminibus aliis, quæ ab istis montibus in mare aut sinum *Cronium* excurrunt interrogatus, nobis & quidem consentientibus reliquis retulit, ex *Callisio* fl. ad lat: gr. 68. & long: 41. extrahi & per siccum, sed brevi tantum spatio, trahi oportere naves in flumen aliud unde in oceanum occidentalem mox patet exitus. Deinceps alium esse tractum ex *Cimmerio* fl. ad lat, gr. 67. & long:

long. gr. 44. in oceanum septentrionalem,
 ita tamen ut naves per aliquod terræ spa-
 tium trahendæ veniant. Tertium iter esse
 per *Fom fl.* ad lat. gr. 67. & long. gr. 45
 cujus fontes in iisdem paludibus ex quibus
Kola fl. ad lat. gr. 68. & long. gr. 47.
 oritur, scaturiunt; sed & hic opus esse na-
 vium translatione saltem per partem duode-
 cimam milliaris unius. Quarto loco tran-
 situm haberi posse magis communem &
 Moscovitis nostrisque Mercatoribus hoc
 tempore usitatissimum; per quem unque
 omnis generis aromata ex Hollandia ad ur-
 bem S. Mich: Archangeli advecta una
 cum pellibus ex Siberiâ Biarmique allatis,
 in Bothniam nostram quotannis in magna
 copiâ deferuntur. Cumque hoc transitu ita
 comparatum esse accepimus: Paret primi
 navigatio per paludes flumenque *Ulenſe*, per-
 que parochiam *Ripbellensem*, ubi quædam
 quasi interlectio est montium *Ripheorum* ad
 lat. gr. 64½. & long. gr. 49 in se lacum
 habens magnitudinis mediocris, ex quo in
Pontum, flumen illud *Ulenſe*, & à parte
 altera *Caspingium* fluvium in sinum *Croni-*
um excurrit: adeo ut nisi ætas aliqua rario-
 ris & minus usitata siccitatis obvenerit,
 nusquam opus sit naves per siccum deduce-
 re. Certum quidem est hæc duo flumina
 quarta parta milliaris unius, ab invicem ita
 in Burei, Jansonii, Blaviiq; tabulis remove-
 ri, ac si nullo modo ab uno eodemque lacu
 ortum suum sortirentur, quem nos eis in
 Tabulâ n. 2. largiri sumus: verum inter alios
 rem sic habere confirmavit nobis Dn. Mu-
 richius, idque fide & confessione propriâ
 viri reverendi M. Laurentii Lithovii Com-
 ministri Limningensis, qui nuper per hæc
 flumina iter suum fecerat. adeo ut ea de re
 nullum amplius dubium cuiquam merito superesse possit. Hunc postre-
 mum transitum tenuisse Argonautas ex eo maximè colligimus, quod
 Orpheus *Caspie* gentis meminertit ad ipsum hujus transitus aditum, eamq;

flodini i westerhafwet; sedan kan
 man och fara up genom *Kemflod*
 67 h. gr. 44. mid ututi *Norſka*
 hafwet; men *Batarna* moſte och då
 flåpas öfwer ett ſtycke land. Sedan
 til det det tridie / kan man och kom-
 ma genom ſo flod under 67. h. g.
 45. mid. ſom kommer utur alt ett
 Dräſt med *Kolaſtad* under den 68.
 h. graden 47. midd. der ſom *Bä-*
tarna lifwål moſte på : myt flå-
 pas. Den ſierde öfwerſarten är een
 allmen ſom *Ryſarna* och wåra ån
 i denna dag åhrigen bruſka och ſörö
 ſällſa allahanda fryddewaror från
 Halland til Archangel komme / ſå
 och *Stinwaror* frå Siberien
 och *Bjerna*, til heela *Norbotn*.
 Nemligen den ſom går up ge-
 nam *Vla Treſk*, och *Vla* ſtröm igen
 nom *Ripbella* och under *Ripbell-*
ſka Bergen gådra en ſwant under
 den 64 h. gr. 49. mid der ſom af
 een inſiöd denna *Vlaſtad* har ſit ur-
 ſprung löpandes in i *Norbotn* /
 och af ſamma inſiöd een annan be-
 nend flod *Kaſinge* kommer löpan-
 des i *Granvika* : ſå att man inſee
 behöfwer när icke des torrare ſom-
 mar år / att flåpa *Batarna* öfwer
 land; *Burei*, *Janſonius* och *Blau*
 gådra een mehta ſten på : mil ått
 ſkillna emellan deſa floder / ſå
 ſom dee icke rätt iuſt ſkulle komma
 utur alt een inſiöd / ſåſom utur
 min 2. Taſta ſees kan: men ſåſom
 D. *Murikeſter* M. *Laurent*. *Lit-*
tovii *Kaplaſ* i *Limninge* egen
 beſeendſe / ſom nyligen dee ſtrö-
 marne igenom ſarit hafwet / ſå
 kan man det han ſå ſäkert betyggar /
 ey neka. Genom deſa *Stindmar*
 hafwa nu *Argonautæ* ſarit / hvil-
 et wiſes förſt der af / att *Orphe-*
us nemmer *Casby* näſt för öfwer-
 ſarten / hvilket ligger söder om
 denna *Vlaſtad* : sedan nämner han
 in-

ngen släpning här hafwa brukas; hwilken mosteskee i alla de andra förbenemdde floder. 3. Är här den allmänna leden genom Rifelzbergen och Rifelja Sockn än brukelig. 4. Går och denna lile ström up til Rifelja Berget och Casings strömen utföre in Cranwiken, dit de sedan först kommo; men de andra flyta i stora hafwet. 5. Om Argonautæ hade farit genom Kimisflod eller Io, så hade Orpheus most nämpet Kimmernas landskap för än han kom i Cronwiken och i dät Döda isshafwet / ty de hade då faret igenom Kimmernas land. Men nu beskriswer han Cimmernas landskap / sedan han kom utur Cronwiken och på wäster sidan up till Kimmernas udden / som strax i hans nästföliande ord wissas skall. Om Cranwiken som kallas och af Plinio Mare Mortuum och af oss Morimarusa af Rypharna Möremannskoimöre är offta här och der i detta werket talt.

7. Der effier beskriswer Orpheus wåra Fäders stora Alder i gemen wåra 100 år / och effier Skaldernas art til 1000 år / så och deras rättserdigha leswarne hwilka ord äro för i c. 9. n. 36. f. 423. indragne.

8. Sedan / säger Orpheus uti 1119. versen. gingo wli till fooh in wed stranderna och drefwe wårt snabba Skitep til Kimmernas Landskap. Dessa äro de som intet offta så see den klara skinande Solen / ty de Riphelsta Bergen och des högsta kalf / aswerja morgon Solen / och står som en Röt för middag; Solen / men aftonsolen bortgömmtr de höga Åls och ställar. Dessa anemnistior hafwa altid mörkret. Dessa orden äro förklarade c. 21. n. 3. f. 522. Hwem Kunde / heller hwem hafwer af alla Lårda bätter beskriswitt Kimmernas Landskap och Kimmernas än Orpheus, som just emellan dessa Bergen är än idag belägit: ty under 68. h. graden 44.

mid

nos ad litus australe Ulenfis fluminis habeamus; deinde quod navium per siccum duatarum nullam hic loci mentionem fecerit, quam negligere non potuisset, si ad aliquam trium viarum reliquarum respexisset; tertio quod etiamnum per Riphæos montes perque parochiam Riphellensem homines tali ratione profectioes suas quotannis instituunt; Quarto quoniam Ulenfe flumen ab una, Kasungium vero ab altera parte montes Riphæos attingant, & hoc in sinum Cronium, illud in Pontum exoneret sese; prioribus illis in Oceanum sese præcipitantibus. Quinto, quod itinere per Cimmerium aut fons flumina instituto, Orpheus sine dubio Cimmerios nominasset ante sinum Cronium & mare mortuum sive glaciale, eundem namque tum per mediam Cimmeriorum regionem fuisset. Atqui Cimmerios ab illo demum observatos fuisse deprehendimus, post exitum è sinu Cronio, circuitumque ab eo factum occidentem versus, usque ad promontorium Cimmerium. De sinu Cronio quem Plinius mare mortuum, nostri Morimarusam, & Moscovitæ Morimanskioimöre vocant, multa a nobis in hoc opere passim dicta sunt.

7. Ætatem majorum nostrorum ab Orpheo seculo integro, more vero Poëtarum millenis annis definitam, ut & justitiæ laude percelebrem, quod concernit, ea lucem habitura erunt ab illis quæ in cap. 9. n. 36. p. 423. consignavimus.

8. *Litus*, inquit Orpheus v. 1119.

*Pedibus calcavimus, ac deinde ad Cimmerios
Navem velocem propulimus, qui soli
Iubaris expertes sunt ignem evomentis solis.
Etenim Riphæus mons & Calpius vertex
Lucem orientem arcant incumbitque ingens
Et prope meridianum ærem obscurans phlegre:
Vespertinam vero occultant lucem summa Alpes:
His hominibus tenebra incumbunt semper.*

Hæc omnia ante in cap. 21. n. 3. pag. 522.

â nobis declarata sunt. Equidem certum est neminem doctorum accuratiorem nobis in hanc usque diem dedisse Cimmeriæ vel promontorii Cimmerii descriptionem ipso Orpheo. Regio enim Cimmeriorum his duobus montibus plane inclusa jacet una cum flumi-

flumine paludibusque Cimmeriis ad lat: gr. 68. & long: gr 44; ad dextram sive versus orientem Riphæis montibus ad long: gr 47. ad sinistram vero sive occidentem Alpium nostrarum jugis inter long. gr. 32 & 43. obscurata, quas Adamus Brem: *Alpes Hyperboreas*. Orpheus verticem Ripheorum *Calpium* vocat. *Calpe* vox est Gothica, nostris hominibus *Kalf* appellantibus, id quod in re aliqua eminet & altius exstat. Unde *Beene* *kalfswar* *Musculi* pone tibias eminentes; *Kalfswar* *obices* cerarum ferrearum, *Kalf* cuspis sagittæ. *Kiolen*; *jugum montis*, itemque *Kalf* nomen quam plurimis Norvagiæ Sveoniæque montibus commune, cujus generis unum nominabimus ad lat: gr. 57. & long: gr. 28. In omnibus mappis geographicis *Koo* och *Kalf* & in Daliâ *Bispes-kalf* & *Klacken*.

9. A Cimmeriis ad *Acherontem* id est *Charibdin* navigarat Orpheus. Ille vero ad lat. gr. 67. & long gr. 31. situs est, inque hujus libri cap. 8. §. 1. p. 308. uberius explanatus.

10. Acheronte salutato, tum demum spe reditus Argonautas recreare cepit Ancæus oratione ad socios habita, in qua multa de incredilibus hujus expeditionis molestiis, deque reditus in patriam dulcedine & spe certissima commemorat, ubi simul Orpheus, pro ingenio & more poetarum, incrustandæ orationis causa, navem Ancæo prolixè respondentem introducit. Illi autem animo & viribus recreati navem denuo conscendunt, & ad *Irlandiam* (*Iernidem*) ad lat: gr. 52. & long: gr. 10. appellant: inde in *Britaniam* tum *Peuceffam* opinione eruditorum vocatam, in quam Pluto, secundum nonnullos, Proserpinam in Siciliâ raptam avexerat: denique ad Hispaniam, istis temporibus appellatam nomine cum quodam flumine Hispaniæ communi, *Thermesi-*
am ad lat. gr: 35, & long. gr. 15.

midd. år *Kimiflod*, *Kimi Træsk*, *Kimelandskap* och på högre moot morgonsolen år *Riphelska Bergen* und. 47. midd. och på väster mot aftonsolen våra *Flållar* och *Alfar* emill. 32. och 43 mid; som och Adamus Bremensis kallar *Alpes Hyperboreas*: Orpheus kallar och högsta fullen af *Risphellarna Kalf*, hwilket är ett Gudsiskt ord som betydär där högsta på en ting; såsom där högsta och tiotesta på Benen kallas *benkalfswar*: de långa och spisigaternen som sluta läsen kallas *kalfswar* / och den högsta och tiotesta enden på Pilen kallas *kalf*. Och många spesiga berg i Norge och Sverige kallas *Kalf*, såsom i Norge uti alla *Sidort* finnes *Kalf* och *Koo* under 57 h. gr. 28 mid. i Dalarna *Bispes Kalfswar* och *Klacken* &c.

9. Ifrån Kimmernäs landskap wißer sedan Orpheus huru de kommo til Mälströmen eller Ågrunden hwilka ord äro förklarade c. 8. f. 308. hwilken ligger under 67; högd; grad 31. midd.

10. När nu Argonauta hade kommit til denna ort / talar Orpheus om deras tillbaka resa och huru Ancæus gjorde ett wacker täl til folket / om denna underliga och mehta swåra resa; tröstandes dem att de nu kommo på återresan / och hoppas at de snart skulle wara uti deras Fädernesland; införandes uti den 1154. versen effter Skaldernas art huru *Steyet* swarar / hwilket alt der widlöfres ligen läsas kan. När då Ancæus hade dem alla tröstat och befalt dem stiga til *Stey* foro de til *Jrland* liggandes under 52 högst graden 10. midd. och så til *Engeland* som då kallas *Peuceffa*, hwilket sees aff de Lärdes skrifter / dijt Pluto förde först Proserpinam när han henne röfswat hade på Sicilien, som somlige mena. Sedan ifrå kofte de til Spanien som då kallades *Thermesi* of en flod der sammanstades af samma namn / under 35. h. gr. 15. m.

11. Sedan säger Orpheus uti den 2240. versen. Strax der efter kommo wij til Herculis stötor / de nembligen som sörmences wara i Spaniska Sundet / under 34. hög. gr. 12. mid. dedan fore wij / säger han / til Sardinien (under 38. h. gr. 31. mid.) och så til Ausonia och die Tyrbeniste hafstrander. som nu kallas Italien. Sedan säger han dem kommit til Trinacriam under 37. h. gr. 38. mid. som nu kallas Sicilien och des Brinnande berg *Etna*. Hwarifrån de drogo Gräkelands Nåds förbi och hem til *Folchos*. som widlöffstelligare kani Orpheo Låsas.

12. Vias denna resa och alla des orters beskrifning kan man nu see hwad förmon Sweriges Landzorter hafwer för de andra / wis heeten och Sanningen til styrkis / I ty alla de orters namn som Orpheus upräknar / äro än behållne / så att för utan ortens lägenheet beskrifwen af Solens länge bort warande och der af följande mörka dagar och nätter / ty hafweg stillastående / de Riphelste Bergen som i öster ligga och Stållarna i Väster &c. så äro och alla landznamen behållne. Men att Engeland har hetat *Peuceffa*, Spanien *Thermesia*, Italien *Ausonia*, Sicilien *Trinacria* &c. måste wij allenast troo. Scribenterna.

13. Det finnes wäl af de Lärde som mena att Orpheij resa med de Argonauter är allenast een dikt eller dröm. Samerlig iag skulle sielf döfwa detta sant wara ty då skattade iag Orpheij skrifte än mycket mera / i ty att han som war en Horpare, eller Spelman /

11. Porro canit Orpheus v. 1240.

Mox & ad Herculæas pervenimus inde columnas

eas puta, quas in Hispanico freto esse crediderunt, ad lat. gr. 34. & long. gr. 12. Inde vers: 1245. Sardiniam hinc petimus ad lat. gr. 38: & long. gr. 31. Et quos Ausonium, Tyrrhenumque abuit æquor, nempe Italiam. Tum in Trinacriam (Siciliam) ad lat. gr. 37. & long. gr. 38. ubi quoque Ætna flammæ vomere dicitur. deinceps & promontoria Græciæ prætervecti quo pacto Folchos patriam suam repetierunt, ab ipso poeta cognoscendam relinquimus.

12. Saltem nunc ab hoc itinere & ab hac tam diligenti locorum omnium enumeratione, ad eorum quæ de patriæ nostræ locis diximus, uberiores confirmationem, id unum tanquam patriæ nostræ peculiare reliquis autem regionibus prorsus negatum, arcescere possumus, nempe præter *Regtonis situm & naturam*, item *Solis absentiam*, indeque provenientes multorum dierum continuorum *tenebris*, & denique limites adeo celebres ad orientem, puta, *montes Riphæos*, & ab adversa parte *Hyper boreos* aliaque hujus generis, etiam adhuc in eâ superesse omnia ab Orpheo recensita locorum nomina, aut saltem clarissima & indubitata istorum nominum vestigia, quorum nihil in regionibus occurrit reliquis. Nam pro *Peuceffa* *Britanniam*, pro *Thermesiâ* *Hispaniam*, pro *Ausonia* *Italiam*, pro *Trinacriâ* *Siciliam* nos habere, non tam rerum testimonia, quam *Solæ scriptorum auctoritates* vel *conjecturæ* jubent.

13. Scimus quoque a non paucis omnem hanc Orpheij & Argonautarum expeditionem pro mero figmento poetico haberi, existimantibus Orpheum hæc loca tantum in latebris suis & per somnium adspexisse. Qui ita censent nobis sane multo prolixius, quam aut illi ipsi, aut nos sperabamus, favent: concedunt enim unius Citharædi somnio plus veritatis ac lucis inesse, quam multorum magnorum virorum sati assiduis & molestis lucubrationibus. Miram equidem hoc est somnium, quod omnia fere totius Europæ, inpri-

inprimis autem patriæ nostræ ultimique
 septentrionis loca, montes, flumina, pō-
 pulos & vias, eo prorsus ordine, situque
 posita, ac præterea naturis, nominibus-
 que suis distincta repræsentavit, quibus
 illa omnia sese hoc potissimum tempore
 maximam partem conspicienda & agnos-
 cenda præbent: adeo ut nemo fere Orpheum
 in his rebus castigavit, quin simul suam in
 rebus septentrionalium infantiam prodide-
 rit. Audebit certe Orpheus, utut poëta, &
 Musicus, & Somniator, quandocumque ita
 usus feret, in arenam descendere, & veli-
 tationibus suis Geographicis cum Mathematicorum principe, & adversæ
 partis ductore Ptolomæo concurrere, illique suam exprobare cæcitatem,
 quæ obstitit quo minus Sveoniæ montes, Regiones, Tenebras, mare ejus
 glaciale, magnitudinemque veram percipere posset. Unde factum est
 quod huic insulæ in longitudinem, XXX omnino milliaria, errore plane
 puerili assignavit, Sectatoresque ejus Orpheo perspicaciam suam sine ulla
 iusta causa invidiant. Sin adhuc pertendunt esse eum & Poëtam & Som-
 niatorem; certe undecumque ille igitur sua tam eximia cumque rebus
 ipsis convenientia hauserit, nos nihilominus tam vera & recta somnianti,
 potius & credemus & adhærebimus, quam illis, qui consulto aut saltem
 vigilantes *frivola Vaniloquo mendacia gutture jactant.*

CAP. XXVII.

*De Diis & Regibus Veterum Sveo-
 num, nominibusque eorum.*

§. I.

Vetera Sveoniæ nomina eorumque ve-
 ros significatus, per divinam opem,
 nos invenisse & in capitibus præcedentibus
 pertractasse confidimus, in quibus *Deorum,*
Regum, Atlanticorum, Hyperboreorum, Beatorum,
Fortunatorumque insula quoque occurrit. Ita-
 que nunc qui hæc legere non dedignati fue-
 runt, facile suspicabuntur ab hac forte in-
 sula Deos quoque ut & *Heros* paganicos in reliquis
 orbis partes exiisse. Certe qui superiora illa
 cum veterum scriptis amplius conferre vo-
 let,

CAP. XXVII.

*Om Gudarnas och Konungs-
 gars namns ursprung
 och Herkomst.*

§. I.

Wij hafwa nu genom
 Gudz Nåd / wist
 Sweriges älskliga
 namn / hurudanna de uti äldsta tids
 der varit hafwa / och hwad de haf-
 wa betydt: nembligen / att denna
 stora öö hafwer kallats *Gudar-
 nas / Konungarnas / Ut-
 lingarnas / Ufwerbornes /
 Heligas / Lycksaligas /*
 land och sate / hwar af noasapt kan
 förstås hwadan *GDARNA* och
RDRDRARNA til de andra
 Werls

Verdendes delar äro ifrånkomne;
 Och serdeles om man wil med detta
 som reda ifriswit är / jamusföra dee
 Lärdes gamlas Skrifter. men kan
 ssekdåt skulle falla den gunstige
 Läsaren beswärligit att sådant alt
 efftersökia. Ty will iag honom til
 trängst det forteltigen här gifra /
 emedan såsom wärket hafwer wärt
 öfwer förmodan / och twert om
 Pungen smälare blifwit än iag
 kunde troet. Ty dessa 26. Capitel
 woro årnade att blifwa alle-
 nast siederdeelen af hela wärket /
 och trycktas på et A B C D. hwil-
 letum hafwer intagit fyra. Dock
 skal iag / der Gud den högsta wil
 mig lifwet och hållan förumna / och
 Wännen wil åter stiga til fylle;
 då mera förklara uti een tilleg-
 ning eller annan Book. De
 Romare eller Latiner förmena
 merendeles deras Gudar och Ro-
 nungar kommit ifrån Græcien
 och Troja; de Gråker mena sina
 Gudar kommit ifrån Egypten
 eller och ifrån denna Atlantiske
 ö. Men wij willia först sätta den
 bästa och orörligaste Grunsteen
 som är Guds ord / hwilka så ta-
 las af Noach i 1. Mose Books 9.
 Capitel 27. versen. Gud förwidge
 Japhet och låte honom bo i Sems
 Hyddor / och Canan ware hans Träl.
 Hwilka kosteliga ord Syncellus i
 sin Chronolog. f 50. och uttyder /
 att Japhet skulle bo i Sems hyddor
 som war Asia. Men nycker och
 lifte / att genom samma ord kan
 förstås Evangelium / som ut-
 spridas skulle til Japhets esters
 kommande. Men det är twert mot
 orden / ty då skulle Prophetien
 warit att Sem skulle bo både i
 Japhets / och Sems hyddor /
 hwilket hade intet trälachtig rege-
 mente med sig / ty den hårliga
 Wijn-

let, ita omnino esse deprehender. Cete-
 rum conabimur & in hoc argumento talit-
 rerum amantes studiososque labore ac stu-
 dio nostro adjuvare. Ut autem quam bre-
 vissimis hoc ipsum verbis fiat, jam & libri
 nimium crescentis moles, & in dies magis
 magisque decrescens census sedulo hortan-
 tur. Quod enim aliis plerisque conceditur, id
 nobis denegatum fuit; nempe librum scri-
 bere inque annum nonum premere & de-
 mendo, mutando, vel addendo rerum om-
 nium accuratam, antequam edatur ratio-
 nem inire. Itaque facile evenit ut quod 24.
 quaternionibus comprehendi a nobis posse
 arbitrabamur, id nunc ejus fere quadru-
 plum expleat. Interim tamen ubi

*Candida & suum rursus compleverit orbem,
 Atque erit in nostro vividus ore color,*

libro huic subiiciemus mox Auctarium,
 in quo non tantum hujus ubius, sed alia-
 rum quoque rerum graviorum omnium
 plenior & uberior daturi sumus ex-
 positionem. Ad rem igitur ut revertamur
 Romanos equidem videmus Deorum & He-
 roum luorum plerorumque originem ad
 Græcos vel Trojanos, Græcos item Nomi-
 na sua ad Egyptios vel Atlanticos referre.
 Sed præstat primo loco huic dissertationi
 nostræ præcipuum illud & immotum ex
 verbo divino fundamentum supponere,
 votum puta vel vaticinium Noachi Genes.
 9. v. 27. Dilatet DEUS JAPHETH
 & habitet in Tabernaculis Sem sitque Canaan ser-
 vus eis. Quæ verba, ut ut Syncello in Chro-
 nol. p. 50 videantur hunc habere sensum:
 Japhetum universam Europam & magnæ Asiæ par-
 tem non modicam sibi tulisse: tamen & de Evan-
 gelii luce ad Japheti posteros cum tempo-
 re propagandâ, ea accipi posse arbitratur.

Atqui posteriori huic explicationi ipsa verba repugnant: tam enim omni-
 no vates dicturus fuisset; habitet Sem in tabernaculis Japheth, & Cana-
 an; prætereaque notum est Evangelium & Regnum Christi nemi-

ni servitutem, interminari, cum vera illa *Vitis* & generis humani *Salus*, liquore suo totum potius orbem, nemine hominum excepto, recreare & reficere satagat. Interim consentientibus Historiis omnibus, inde à prima hominum memoria facile erit ostendere crudelissima quæque bella & expeditiones quascumque insigniores, a posteris Japheth susceptas esse, quippe qui *patulæ instar arboris*, totum pene orbem potentia suæ ramis obumbrans, præcipuis illius regionibus aliquid fructu degustandum reliquit. Merito igitur Horatio Carm. Lib. I. Od. 3. *Audax Japheti genus dictum est*. Cum vero neque Syn-cellus, neque quod sciamus, alius ququam aggressus sit declarare hoc tam celebre & insigne vaticinium, ex Historiis profanis; in nos utique id oneris, sed obiter, recipere haud gravabimur. Ante omnia ex literis sacris patet Japheth possedisse insulas h. e. Sveoniam, Britanniam & Irlandiam cum adjacentibus insulis minoribus. Inter præcipua vero & ea quæ observationem merentur maximam ponimus, quod Semi posteros usque Redemptorem nostrum Christum, Scriptura Sacra enumeret, Japheti autem Chamique genus ad ea tempora minime recenset: ex adverso autem progeniem Iaphet, illa Semi neglecta, Historia profana contineat: quid enim aliud fere Historiæ nostræ Græcorumque quam acta & successiones posterorum Iapheti tradunt? Certe Atlantem Iapeti filium Hesiodus in hoc lib. c. 7. §. 4. n. 5. p. 356. vocavit. Atqui de Chami posteritate altum est in Historia tam sacra quam profana silentium; quæ res inter amaros fructus solennis istius execrationis, quam subire coactus est gentis conditor, merito reponenda venit instar *Urticæ* habitus est cujus semina nemo colligit. Deinceps attentione dignum

quo-

Wjndruswan Jesus han skrillar
sitt Wijn öfwer hela werlden / in-
gen ureslutandes men af alla
historier ifrån första werldenes tija-
der in till ändan / see wij klarligen
att alla stora Krig / och uttog /
äro skedde af Japhetz affkomne /
hwars Lunmuga och stora trä /
hafwer skadat sina äpplen kring
hela werlden. Dersöre rätteligen
sagt af Poeten Horatio l. i. Od. 3.
Det dristiga och manhaftiga Japhetz
flecte. Men såsom hwarten Syn-
cellus eller någon annan / det iag
en weet hafwer iagit sig den
mödan på / att förklara denna
hårliga Prophetian af alla dee
Lärdas Historier. altså tänker
iag nu det genom Gudz Nåd gö-
ra / doch korteligen som sagt är.
Af Gudz ord är klart / att Japhet
fick Djarna / hwilka äro Swerige /
Engeland och Irland / med dee
små deer omliggande. Nu är här
mechta tänkwardigt / att Gudz ord
hafwer antecknadt heela Sems
Släktregister in til vår Trälsas
re Christum / men Japhetz och
Chams Släktregister / till så långa
ga tider / nemnas icke. Äter weita
wäras och hedningarnas skrifter
intet af Sems slechte / men Ja-
phetz sinna wij igen som wisas
skall af wäras och dee Gråfers
skrifter. In Hesiodus och de andra
nemna uttyckeligen vår NLE
wara Japhetz Son som wist är
Cap. 7. §. 4. n. 5. fol. 358.
men om Cam tiga allas skrifter /
hwarutinnan en nog stor förban-
nelse reda sig sticker / och är som
en Näspla i en fryddegård / hwars
frö intet många inhemta: och såsom
af Sems Stam upran det andel-
ga riket och ständet i hela werlden;
så upran af Japhet det werdzliga i
hela werlden / och af Cham det
trälachtiga Wij willia så betrack-
ta Gudarnas och Konungarnas
namm / först i gemeen / så och
deras Härkomst / sedan hwars och
ens i synnerheet / och der efter heela

Ooo O

der

eras fleckregister. Braf Apollodoro, som infom hafwer skrifvit om Gudarnas flecht / arkänes ingen varit hemsöding i Gräkeland / mera än Cecrops, men om Pelasgo twiflar han: alla dee andra kallat han fremlingar såsom Saturnus, Jupiter, Mars, Mercurius, hwilka de Gräker så högt merderade att de dem effier töden dyrkade. Men Cecrops och Pelasgus nöte intet den äran. I warföre är det merkeligt det Herodotus skrifwer i sin 2. boof f. 48. om de Gräkers födsla afguderij / således: af alla Gräker äro de Aienienfer de första som lärde at guderij af de Pelasger, hwilka giorde Mercuri Maders betänt. Men dessa Pelasgi deoftrate och i förflone allahanda til Gudarna (såsom iag säger Herodotus. förnam wid Dodona) så dee intet hwarken hade namn eller tilnamn på dem / ty dee hafwa intet hört af någon afgud eller des namn. Men sedan dee fingo kunskap om dem / gosswo de dem tilnam af det / att dee alla Niften och laut skap hade stält till ära och i ordning. Men en mehta lång tid der effier fingo de kunskap om andra Gudarnas namn ifrån Egypten. Effier hwilka de åter en lång tid der effier finge kunskap om Dionysio. En tid der effier rådfrågade de sin afgud i Dodona, hwilken war den alldräststa heos de Gräker, och war alena den tiden som swar utgaf. Iwarföre när Pelasgi rådfrågade wid Dodonam denna afguden / om de skulle nemna Gudarna med de namn som Bors barnen dem kallade eller de Egyptier och Gräker) så swarades dem att dee skulle bruka Bors barnens namn / och ifrån den tiden oftrade de dem / kallandes dem wid sina namn / och ifrån Pelasgis som sedan afguderiet till de Gräker. Hwadani nu hwar och en afgud är, som min / eller om de alla tillfika a tid hafwa varit eller under hwad skapnat och art / dat är här tilz nog obetant / med mindre man må icke säga som man pågår att nyligen eller i går och förgår / hafwer man dat af hört. Ty Hesiodus och Homerus (hwilka iag menar / säger Herodotus, intet hafwa mera än 400 år lefwat för mig) de äro de första som til de Gräker indrogo kunskapen om Gudarna / hwilka bestrefwoderis Rampn / Sticketse och Heber. Af detta herliga rum seer man nu fuller att Gudarna hoos de Gräker wore fremmande / och fingo intet nämmas med Gräkers och Egyptiers namn / och att de Namnen som de Egyptier dem gosswo woro långt effier infomne. Derföre och den wisse Plato retteligen i sin Cratyllo fol. 409. der

han

quoque videtur, quod uti *Semi nepotibus regnum spirituale*, ita *Iaphethi posteris dominatio politica* & *Chamitis servitus*, auctoritate divina, adhæserit. Nunc demum ad Deorum Regumque nomina, & stirpes primum in genere, deinde speciatim, & denique ad ipsas eorum genealogias pertractandas accedere animus est. Ex Apollodoro, qui hoc argumentum seorsim sibi excutendum sumpterat, discere licebit neminem Deorum Græcorum, præter unum Cecropem, indigenam fuisse, nam de Pelasgo ipse dubitat Apollodorus, ceteros autem omnes fuisse advenas & peregrinos Deos, quales erant *Saturnus, Jupiter, Mars, Mercurius* & reliqui ordine longo, quos nihilominus in tanto honore Græci habuerunt, ut nusquam eis, etiam post mortem cultus defuerit, Cecropi quidem aut Pelasgo nusquam exhibitus. Idcirco prorsus egregia sunt & ad hujus totius negotii perceptionem adprime faciunt verba Herodoti lib. 2. *Euterpe pag. 48. de antiquissimis Græcorum Idolis: Itaque primi à Græcis Athenienses à Pelasgis edocti, statuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelasgi sacrum quendam sermonem retulerunt, qui in Samothracia Mysterius declaratus est. Idem antea in Deorum invocatione tum omnia immolabant, (quemadmodum ego apud Dodonam audiendo cognovi) tum nulli Deorum aut cognomen aut nomen imponebant, quippe quod nondum audissent. Quos autem cognominaverunt, eos ob id cognominaverunt, quod omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progressu Temporis aliorum Deorum nomina audierunt ex Egypto allata: post quos diu nomen Dionysii acceperunt. Itemque aliquanto post de illorum nominibus in Dodona oraculum petierunt. Nanque hoc oraculum omnium quæ apud Græcos sunt oraculorum vetustissimum esse existimatur, atq; adeo solam erat ea tempestate, consulentibus igitur Pelasgis apud Dodonam nunquid nomina quæ a barbaris advenissent asciscerent, oraculum redditum est ut illis uterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificaverunt Deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps à Pelasgis Græci acceperunt. unde autem singuli Deorum extiterint, ancuncti semper fuerint, aut qua specie hactenus ignoratum est, nisi nuper atque veri, ut sic dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor extitisse) fuere qui Græcis Theogoniam introduxerunt, eisque & cognomina & honores, & diversa artificia & figuras attribuerunt.*

Ex

Ex quibus clarissimum evadit Deos Græcorū in Græcia peregrinos fuisse nec licuisse eis Græca vel Ægyptiaca nomina Diis imponere, & denique nomina Ægyptiaca Græcis valde sero innotuisse. Unde Plato quoque in Deorum nominumque originibus investigandis diligentissimus, cum videret ea Græcis vocibus minime respondere, sermonem suum rectissime ita claudit in Cratylo p. m. 409. Ita enim in animum meum induso, Græcos alias quidam ipsos universim tum veto eos maxime qui Barbarorum ditioni subjectas regiones incolant multa nomina [Deorum] a BARBARIS sumpsisse.

Et si quis illorum vocabulorum rationem ad Græca lingua regulam exigat, & non ad illam linguam ex qua originem duxerunt vocabula, minime dubium est quin difficultate involutus habeat. His adjungimus ingenuam Platonis confessionem a nobis in c. 7. §. 5. p. 192. descriptam, nempe Ægyptios in linguam suam Deorum nomina (Barbarica & Atlanticis usitata) transtulisse, Solonemque ea nomina Græci sermonis veste donasse. His tamen omnibus de Deorum ortu in his locis septentrionalibus clarius scripsit Diod. Siculus Lib. 3. pag. 132. Jam postquam de Atlantis mentio facta est, non alienum ducimus adjungere, qua de ortu Deorum fabulose narrant, cum a Græcorum fabulis non multum dissonent. ATLANTII ergo oceani æcola, & FELICIS TERRÆ possessores: HOSPITALITATE OMNES FINITIMOS ANTEIRE existimantur. Et hi DEOS APUD SENATOS ESSE GLORIANTUR. Atque huic suæ assertioni illustrissimum Græcorum poetam adstipulari dicunt, ubi Iunonem sic interloquentem fingat

Longinquos ab eo fines invisere terræ,

Oceanum, Therymque patrem, matremque Deorum

Primi sibi Regem fuisse Vranum (Bureum, idest, Cælum) perhibent qui homines sparsim habitantes intra Urbis pomeria coegit, & ab exlege beluinoque viuendi more cohibitos, mites terræ & arborum fructus deponere ac usurpare docuit, aliaque non paucâ vitæ præsidia invenit. IS & maximam orbis partem, in primis vero qua ad occasum & septentriones spectant, in potestate habuit.

Quæ talia sunt ut aliena luce non indigeant: occasus enim Solis æstivus, nomen insulæ beatorum, incolarum hospitalitas, mundi fines, Thetis & terra Deorum omnium parentes tam certa & indubitata hujus nostri septentrionis signa sunt, ut ea nemo Græcorum vel Latinorum scriptorum inficiari sustinuerit: quod & ante in omnibus capitibus præsertim c. 7. & 24.

han med största flit vill uppsöka Gudarnas ursprung / men findandes dem intet rätt instemmas med det Gråtesta språket / således sluter sitt taal / att det Gråter många namn (Gudarne angående) hafwa tagit af Dorsbarnen: ty om een vill draga deras ordz ursprung til Gråtestan och des reglor / och intet til det språket hvar då sit ursprung hafver / skal man enteligen finna i hvad swårhet en sig skall inwetka. Af Platonis bekännelse cap. 7. §. 5. fol. 192. ser man: att Ægyptierna hafwa förwänt Gudarnas namn som woro på wår Ates öf / til Egyptes ste Språket och solon igen af det Egyptiska til det Gråtesta. Men Diodorus Siculus talar än mycket klarare / att Gudarna äro här ifrån komne / seijandes lib. 3. fol. 132. Eftter iag hafwer talt om Atlingarna / så tycker mig intet wara af wågen art här förmåla / hwad som dee i sina sagor sättså om Gudarnas upkomst / emedan det intet länat stillet ifrån det som Gråterna der om förmåla. Atlingarna dee bodde wid WILHELMUS och uti det WILHELMUS LANDER: hwilka alla menestior öfwerginge uti WILHELMUS att WILHELMUS & WILHELMUS. Deha de beröma sig af då at WILHELMUS hafwa der sin begynnelse. och denna deras deras mening sepa dee den förnämsta af alla Gråtesta Pörrer (Hesiodus) bisalla / hwilken och föförr Gudinnan Iunonem så kala: Jag refer till Yttersta Wærdenes Andar att besökta Wæsterhafwer / Tyffe eller Tets som war alla Gudars Fader och Gudarnas Moder. Dhe säya att Bure hafwer wärit deras Första Koning / hwilken hafwer lärt. Goltet som hift och dist förströdde woro boe tillsammans i Wpar och Städer / bruka och besä lander / och annat som tianar til det dageliga uppehället. Denna Bure han hade Regementet öfwer förre deelen af werlden / men serdeles bodde han och rådde öfwer dem som äro i Wæster Noor. Deha ord äro så klara at dee ingen utläggning behöfwa / ty deha kenne tecken Wæster nor af Werlden / dee luffsaligas öf / inbyggarnas gislindheer / Werldenes anda / Tyffe Gudarnas Fader och tor den des Moder / äro af alla Gråter och Latiner gifne wärit land och Fäder / som nogsampt wist är i alla förgående Capitel / men serdeles det 7. och 24. Det Gudinnan Iuno hon kallat Sverige Tyffes eller Tets yttersta Wærdenes rikt och Andar / det bewisser och Orpheus med Argonautis i noi.

O o o O 2 wer

bersen / när de ey längre kom-
ma kunde för Jfsen / seendes :
här är det stilla stående Jfsen och
är änden på den Heliga öen och Teris
Yttersta ritle. Och kallas än i
dag *Tetysfiord* hela Västerhafvet
ifran Mälströmen under 68. h.
gr. 33. midd. lin. alt up til *Varan-*
ger eller *Kimernæs*, som sees i
Blauz Atlant. så af dat fredz-
fördrag som skiedde emellan den
förra Konung Gustaf Adolf. och
Konung Christian. den IV.
Anno 1613 i 3 Puncten
der orden så lyda: dersöre och til
Natorlig god wille och wänslap af-
stå wij al den Jus, högber och Do-
minio maris, emellan Teris Fiorden
och Varanger. När utaf kan man
nu första hwarföre at Homerus
och Hesiodus skulle stå sitt straf
som Pythagoras förmåler / här i
Sverige / som wist är cap. 22.
§. 1. fol. 559. emedan de allades
Gudars och Konungars hemlig-
heter uppenbarade / hwilke /
hwad dat bestod uti / och hwad straf
det war / spares til annan lägenhet.
Om Gudarnas utgång utur
Swerige talar och Herodorus
med klara ord i sin 4: boof f. 103.
der han förmåler om det första
Baldars afguder / som fördes ut
til Grecien, seendes: att de twen-
ne Yfwerborne Morste Jungfrur O-
pis och Argis de woro de första (lång
tjid för de andra twänne Jungfruer
Hyperoche och Laodice som och norr
ifran foro til de Græker) hwilka kommo
til Delum med selska *WADIA*.
Hwilken afgud högst dyrkades
hooß Græferna i Delos är allom
bekant / nembligen den Yfwerbor-
ne Morstes Baldur, om hwilken
i sitt Capitel Hall talas. Det
är och heela werlden kunnigt
af alla Lärdas Skrifter / sär-
deles Hesiodi, Apollodori och
Diodori Siculi, att *Bure* eller
Vranos (Cælum) hade til Son
Saturnum, som kalladts alla Gu-
dars Fader / hwarf tre förnäm-
sta Söner war först *Tor*, *Jupiter*
2. *Necken*, *Neptunus*, 3: *Oden*,
Plu

â nobis declaratum est. Quod autem juno
apud Diodorum his utatur verbis: *longinquos*
ab eo fines invisere terræ Thetyos, id vere prolatus
esse Orpheus verl. 1101. docet per iuneris
obstacula, glaciem intelligens.

— — — perstat mare surdum,
Dittaque pars Helices & Thetyos ultima regna.

Certe *Tetysfiord* i.e. *Lacus Thetidis* pars
quædam est Oceani occidentalis prope A-
cherontem ad lat: gr: 68. & long. gr. 33.
versus Varanger sive promontorium Cim-
meriû: in cujus rei fidem non tantum Blavii
Atlantem producere parati sumus, sed etiam
conditiones pacis inter glorios. Memoriz
GUSTAVUM ADOLPH. REGEM
SVEONIZ & CHRISTIANUM
IV. R. DANIZ Anno Christi 1613.
initias, quarum in Artic. 3. hæc habentur
verba: *itaq; Sæculi rris concordiz amicitiaque causa,*
omni jure dominoque maris cedimus inde a Tetis-
fiord usque ad Varanger. Insuper percipere
jam pronum erit qua de causa Homerum &
Hesiodum, referente Pythagora, notanti-
busque nobis in h. L. cap. 22. §. 1. p. 559.
ad supplicium in his locis laendum damnatos
fuisse veteres dixerint, nempe quoniam hi
primi arcana Deorum Regumque nostrorû
revelarunt. Quæ autem ista fuerint arcana
quidve per supplicium illud intelligi debeat,
alio tempore enucleabimus. Sed ut ad Deo-
rum exitum ex Sveonia aliquanto propius
accedamus, memorabilia sane sunt verba
Herodoti lib. 4. p. 103, quibus Apollinis
cultum prima vice ad Græcos perlatum de-
scribit: *Atunt vero idem Argin & Opin virgines ex*
Hyperboreis in Delum (priors Hyperoche & Lao-
dice) una cum IPSIS DEIS advenisse. Neque
nesciri potest Apollini Hyperboreo inter
omnes Deos honorem præcipuum a De-
liis exhibitum fuisse, de quo Numine post-
modum plura dicemus. Omnium item
eruditorum præsertim Hesiodi, Apollodori,
&

Diod. Siculi consensu jampridem innouit quod Bureus sive Uranos i. e. Coelum genuerit Saturnum omnium Deorum patrem, cui inter alios filii præcipui fuerunt hi tres, *Iupiter, Neptunus & Pluto*; quorum *Iupiter*, sceptris manibus parentis extorto, eum in supercastravit, & in vincula coniecit. At qui hæc omnia in Sveonia accidisse clavis verbis monstrat *Plutarchus* in Lib. de facie in orb. Lun. p. 491. cujus quoque verba in h. l. c. 8: §. 2. pag. 339. occurrunt: *In hatum una insularum (ogysia) barbari Saturnum fabulantur a Jove fuisse inclusum: hunc, ut filium, custodiam egisse insularum istarum & Maris quod Cronium sive Saturnium dicitur, atque inferius paulo sedes habuisse.* Omnium itaque Regum ac Deorum parente, avo & proavo inventis, saltem primæ promissionis nostræ parti, de Diis nominibusque eorum in genere defuncti esse videbimur. Et hæc quidem donec ad enumerationem singulorum debito modo, nos accingere valeamus, Lectori benevolo satisfacere posse arbitramur.

§. II. Si nunc per singula quæ apud *Hesiodum, Apollodorum & Diod. Siculum* de Diis occurrunt, eundem nobis esset, utique & ostendere possemus ea omnia ex *Scaldis nostris* ut & *Eddâ* desumpta esse. Verum tantundem & operæ & sumptuum ea sola tractatio requireret, quantum illa omnia quæ hæctenus a nobis edita sunt. Cogimur itaque in aliud tempus pleraque differre nunc tantum speciminis loco declaraturi præcipuorum & maximorum Deorum nomina, Mundi vero creationem, & arcanas imperandi artes veterum Deorum sive Regum in aliud tempus reservaturi. A Saturno igitur initium fiat.

Pluto, så och att *Tor* han tog regementet ifrån sin Fader/ honom snepte/ bandt och fångslade. Derta alt stöder här i *Sverige* visar *Plutarchus* i sin boof *De Fac. in orb. Lun. f. 941. hwißas* ord äro mäst c. 8. §. 2. fol. 339. *sklarade/ seyndes: uppå denna Dags Dö/ seija Borebarnen att Sadur han är fångslat af Thor, och denna Thor hans son/ han regerar nu denna Dö och omlyggande öjar och dät hafwer som kallas Cronhaswer (Jhhaswer) hwar in wed eller strax nedan för det/ han (Tor) hafwer sitt säte. När den gunstige Läsaren här wee hwar alla Konungars och Gudars Far/ Farfar/ och Farfaders Far bodde/ så troor iag han gifwer sig til fredz/ om hwad wij om dem i gemeen nu här talat hafwa/ til des man kommer til hwat och een i Synnerheet.*

§. II. Om iag skulle för mig taga *Hesiodum, Apollodorum* och *Diodorum Siculum*, som inkom om *Gudarna* skrifwit hafwa/ så skulle iag wijsa att alt det dee hafwa/ är tagit af våra *Scalder* och *Edda*, men det allena fordrar dubbelt så mycket papper som här til är skrifwit: hwarföre der Gud och tiden så behaga/ will iag det söfja een annan gång göra/ allenast nu til een förmaaf förklara dee förnembste Gudars namn/ sparandes *Himmelens* och *Jordenes Skapelse*/ och alla dee fördolda gåtor/ som tala om *Gudarnas* eller *Konungarnas* fordom Regemente och hemliga heeter/ til den tiden. Wij willie så komma til *Satur*.

Om Gudur eller Bore.

De Saturno sive Boreo.

§. I.

§. I.

För än wij komma til att tala om Gudarnas och Konungarnas namn i synnerheet / moste wij påminna det som wij tilförr och något hafwa omrört / att deras namn gifwes och tiläggnas den ena för den andra / alles näst att något egenteligt som den Personen dee willia förstå / tilläggas / antingen af hans Gädernes Land / egenteliga rikke / släkte / synnerlig tjänst / eller bedrifter &c. såsom til exempel, dät än i dag brukeligit är / en Konung kallas **GD** den högsta, en Konung kallas en Herre öfwer sitt land och Rikke; en Konung kallas och en Riksherre. Nu til att förstå hwilken person som dee igenom Konungz namn willia skall förstås / så tillägges när man menar Gud / Himmels namn och såges så Himmelske Konung / och til en Regent Jordest Konung / och til een Riksherre Konung. Såsom Jordest Konungarna nu många äro / så lägges deras rikets namn til / såsom Sweriges Konung / Dansmarkz Konung: och detta hafwa Skalderna mycket brukat / såsom arwiserne giöra än i dag; hwilka sällan eller aldrig nemna Konungarnas egenteliga namn. Hwarigenom den willan är kommit alla tider / att Konungarnas gieningar äro mechtiga blandade / icke allenast sin emellan / utan och Gudarnas och Konungarnas. In alla Konungar kallas och Gudar / hwilken tyttel den Rätta Guden dem gifwer / såjandes i Psalmen: tag hafwer eder til Gudar sate. Hwarföre många af dee senare Scribenter, interc förståendes våra Skaldar och gåtor / dedan de Græcer, Latiner och Egyptier alt sitt hafwa / som endelz nu här / och

Quædam adhuc, ante specialem Deorum & Regum enumerationem, monenda restant; nempe 1. Nomina persæpe inter se confundi, distinctionem autem Personarum ab adjecto aliquo negotio petendam esse, puta patria, regno, stirpe vel insigni aliquo facinore: non secus ac hodieque apud nostros contingere videmus, quibus Regis vocabulū in usu est ad res varias denotandas, nempe *Deum, Principem terrenum & rei piscatoriæ præfectum* quos tamē appositis *Cælorum, Terræ, vel Retium* vocibus facillè erit dignoscere. Cum autem eandem inter Principes terrenos qui adeo multi exstiterunt, confusionem metuerent, eis regna, quibus præfuerunt, addere visum est. Unde Reges Sveoniæ, Reges Daniæ & aliorum regnotum vocari cepti sunt. Quam consuetudinem Scaldi nostri cum ita fecerint suam, ut, more illorum qui hoc tempore cum tabellariis publicis res gestas Regum atque populorum totius ferme orbis promiscuè divulgant disseminantque, rarissimè Reges nominibus suis propriis designarint, & Reges tantum, regni cui præfuerunt addito nomine vocarint; hinc suborta sunt illæ tenebræ, per quas adeo difficulter nunc inter Regum plerorumque acta discernere, & unicuique suum assignare valemus. Sæpe quoque cum Regibus Deos confundi videmus, cum utrisque idem fere honor habitus fuerit, uti quoque sacræ literæ promiscuam illam nominū horum usurpationem admittunt. Unde factum est, quod scriptores recentiores Scaldorum nostrorū poemata, ex quibus Græcos, Latinos & Egyptios omnia sua hausisse, nunc quidem sed alio tempore, si Deus vitam dederit, u-

berius probabimus, minus bene intelligentes, Regibus, Heroibus, & aliis viris fortibus ea persæpè tribuerint, quæ aut Deo vero, aut idolis aut saltem Regibus, præsertim antiquissimis merito adscribenda fuerunt. Idque saxonem, ubi sermo illi fuit de rebus nostris, non uno in loco fecisse, & res gestas nostrorum ac Novagorum Regum, Regibus Daniæ subdole tribuisse passim in hoc opere, sed prolixitate iusta in alio quodam opusculo clare demonstrabimus.

2. Aliquando etiam evenisse, ut Scaldi in laudes Regis alicujus effusiores facti, et sub titulo ac nomine ejus, quem præstantissimum novissent omnium, commendarent. In qua re Herculi sane, qui bello Trojano interfuit, fortuna favit; nam quæcumq; reliqui ante eum fortiter ac præclare gesserunt, ea huic uni nunc accepta feruntur. Etiam apud hujusmodi præcones qui carmina ultra vulgarem modum pangere didicit, levi negotio, Homerus & Hesiodus audiet.

3. Amplioris laudis causa Regibus adscriptos fuisse actus mere divinos, aut in primo rerum ortu observatos. Quæ res eo quoque valebat, ut cantando hæc talia edocerent Scaldi auditores suos atque simul de rebus antiquissimis commonefacerent. Itaque & Bureo Regi primo, cui & nomen erat *Uranos* sive *Cælum* creatio mundi, & Boreo hujus filio, rerum creaturarum multiplicatio; & *Atino*, *Vilio* ac *Vejo* nepotibus ejus imperia, de quibus nonnihil in c. 22. §. 22. n. 5. p. 543. plura vero alias dicemus, adscripta fuerunt. His aliisque de causis exortii sunt varii illi crassique errores in explanationibus rerum antiquarum, per quos Regibus vel illi non raro assignantur ea, quæ Scaldi de Deo (natura aut alio Rege) cecinerunt. Antequam vero in his rebus pergimus ulterius.

ter och vidare der Gud behagar mig tiden och hållan unna/ här efter visat skall / hafwa tillågnat Konungar / hieltar / herrar och andra då som kommer antingen den rätta Guden til / eller Asgudarna / eller dee första menniskior och Konungar som lefde. Det Saxo offta gör uti våra handlingar / tagandes våra och dee Norffas handlingar och tillågnar deras Konungar i Danmark / som här och der skal framdragas: men i ett serdeles wår fullkombligare.

2. Många gånger händer det och / at Skalden han wil berömma een Konung och lifnar honom wid een af dee som widberömligast hafwa varit i werlden: som Hercules den wid de Trojaners tid lefde tillågnas alt det som dee förre Herculler hafwa gjort. Den som är een skön Poet / han kallas strax Homerus, Hesiodus &c.

3. Detta hafwer och varit bruk hos våra Skalden / att dee hafwa gifvit Konungarna serdeles Namn / af dee ting som i första tider äro hände / och lifva såsom dem te händelser och gierningar tillågnat: på det at när Skaldwiforna sunas / skulle at örarna påminnas alla de gamla handlingar: såsom wår första Konung Bure som bar Himmelens namn / tillågnas Skapelsen / hans son Bore verdens föröfning / och hans Sonsöner / Atin. Vili och Vei Regementens uprättande och Skapelse som endes är wist c. 22. §. 5. n. 5. p. 543. och klarare i sin tid visat skal: Af sådanna orsaker och flera / äro dee många willor inkomne uti dee gamla handlingars utläggande och förstånd / menandes det komma den Konungen till / det Skalden förstog om den rätta Guden eller Naturen / eller någon annan. Såsom nu och skall visat / när wi först hafwa förklarar Sadurs Barbariske namns ursprung / effter såsom Dodons

Oraculi ord/ Herodoti och Platonis bewitna att Gudarna skul-
le nemnas med deras Barbariske
namn/ dedan de kommo från.
Saa är hoos oss utkastad såd uti
Jorden/ hwilket och tages för
alla menniskiors/ diurs/ Fög-
lar och Fiskar såd/ och Slächte/
såsom Låses uti 1. Moli book.
3. Cap. 15. versen: och Jag
skall sättra fienskap emellan dig och
Dwinnona/ och emellan tina Säd
och hennes Säd. Och Luc. 8.
Sädesman gick ut till att Saa sin
Säd. Här är ordets ursprung
Saa, som är een gierning; och
der af flytande Embes namn Sa-
dur, och fröet Säd. Nu kal-
lades hoos oss wår andra Ro-
nung Bore, Attin, Alfader, Sa-
dur, Gro, Frö eller Frei som
Låses i Actins Kentingar: så och
i wåra Skalder och wiser/ hwil-
ka alla namn hafwa een betydelse/
nemblig att genom sin krafft för-
ta alt Menniskie slächte/ och
derför betydder en Fader för alla ef-
terkommande: Således är igenom
dessas Konungars namn afmå-
lat hela naturen. Ty gaff samma
namn den rätte Gudhen/ så och
Adam/ Noat: Sedan alla huf-
wuden til stora slächter; såsom/
Japhet Sem/ Cham/ Abra-
ham &c. sedan alla fredliga Kon-
ungar/ som land och Rykle ge-
nom Menniskiors/ hofvads för-
skande/ och landz besående förme-
ra. See/ att detta är Sadurs
ordz rätta förstånd/ wissar här-
ligen Orpheus som hafwer bekant
sig mången fördold wissdom och
kunskap här i Sverige bekommit
sejandes i 12. versen. Sadur hafwer
föröft Werlden igenom sin många-
banda såds krafft. Utas dåtra ord
det Saa, äro många andra ord
komna/ såsom Saten (Virga Vi-
rilis) Sädning (Satio) Sades-
tyg

«. In Saturni, nominis barbarici originem
inquiremus, memores oraculi Dodonæi ver-
borumque Herodoti & Platonis, quæ om-
nia testantur, Deorum voluntate, retinen-
da fuisse nomina Deorum barbarica ex natali illo-
rum solo una cum ipsis Diis ad Græcos profecta. Saa
igitur seminare dicimus. Unde Sædh,
semen, tam plantarum, quam hominis &
animantium reliquarum. Itaque Genes. c. 3.
v. 15. Inter semen (Sædh) tuum, & semen
(Sædh) ejus & Luc. 8. v. 5. Exiit seminans
(Sadur/ Saturnus, Sædesman) seminare (at så)
semen (Sædh) suum. Hoc Lucæ testimonium
tria continet: verbum, quod actionem ipsam
connotat [Saa / seminare]; hominem in
ipso negotio occupatum (Sædesman semi-
nantem) & rem ipsam Sædh / semen.) At-
qui Regi Sveonum 11, imposita olim
fuerunt hæc nomina Bore/ Attin/ Alfader
Sadur/ Gro/ Fro/ Frei/ quæ omnia in Edda
in Nom: Attini, ut & in Scaldis cantilenisq;
nostris leguntur, & unius ejusdemque plane
sunt significationis: omnia enim ad homi-
num propagationem designandam compa-
rata sunt, & generis humani parentes deno-
tant. Ac proinde per hæc nomina, ipsam
naturam adumbratam fuisse facile percipi-
mus, Eaque de causa & ipsi Deo, Adamo,
Noacho, magnarum stirpium primis aucto-
ribus Semo, Iaphetho, Chamo, Abraha-
mo, & denique Regibus pacificis ob reg-
norum suorum emolumenta, per hominum,
pecudum & agrorum multorum accessio-
nem procurata, imponebantur. Hunc no-
minis hujus significatum plane confirmat
Orpheus qui multorum arcanorum & re-
conditæ sapientiæ participem se, in his lo-
cis, factum agnoscens v. 12. ita cecinit.

Deinde per innumeras Saturni semine vires
Æthera — — —

Ab eadem origine Saa/ plura derivantur nempe Saten/ virga virilis,
Sæning satio, Sædestyggh instrumenta satoria, Sædslist tempus sationi aptum,
Sæ

Sæde alterna sementis, Sædzboø horreum, Sædesgiærde conseptus ager, Sædar Palæa, Sædærla moficilla, quippe quæ in legetibus vivit.

B. Eiusdem cum Saturni nomine originis esse *Boreum*, in cap. 9. §. 2. n. 3. p. 365. monstravimus, cui rei nunc addimus a *Boreo*, teste Diodoro omnes ejus posteros *Boreadas*, & illustriores regni cives *Hyperboreos*, mare boreale, ventum boream, mare Balhicum *Barbaricum* dictū, patrum nostris longobardis *Barbanum*, teste Spelmano; adeoque & ipsi *Boreo* impositum fuisse nomen *Burbor* h. e. *Bureisfilium* de quo consulatur Edda in Attini Nomin. 3. Porro *Borei* filios appellavere *Borbarn*, quo nomine totum genus *Scythicū* postmodum insignitum fuit & mox a Græcis vim sonumque vocis non satis rite capientibus vel dijudicantibus, *Barbarum* dici ceptum est. Historias enim veteres legentibus planū fiet initio *Scythis* & ab his descendentibus *Trojanis* atq; *Persis* id nominis præcipuè tributum fuisse; deinceps vero *Græcos* & *Latinos* eo abuti cepisse, pluribus gentibus id communicando, & quasi pro discriminis nota inter se illasque habendo. Quid igitur antiquissimis temporibus de eo senserint priusci homines, id liquere potest, primum quidem ex verbis *Platonis* in li. lib. c. 7. §. 5. n. 45. p. 192. allegatis, quibus nostrorum Deorum *Barbara* nomina dicuntur in linguam *Ægyptiacam* & inde in *Græcam* translata fuisse: deinde ex responso *Dodonensis* oraculi, in cap. sup. memorato quo jubentur homines sepositis ac rejectis nominibus *Græcis* vel *Ægyptiacis*, Deos nominibus suis *Barbaricis* insignire. Proprium itaque & peculiare *Atlanticis* *Scythisque* fuit, ut dicerentur *Barbari*. De quo nomine rectissimè omnium judicavit *Plato* cum statueret frustra esse & inextricabilibus erroribus eos sese implicare, qui hujus nominis sensum vel originem in alia quam hac lingvâ nostra barbarica inquirere vellent: cum in *Græca* vel *Latina* nihil sit ex quo derivari queat, neq; etiam ad alia negotia

ing (*Instrumenta Satoria*) *Sædzligat* / *Sæde* / *Sædzboø* / *Sædzgiærde* / *Sædar* / *Sædærla*.

ij. Att *Bore* hafwer samma at beynda som *Sadur*, år för wijsse 9. §. 2. n. 3. f. 365. allenast *willia* wij här tillägga det wi der försåm made / nembligen att såsom aff samma *Bore*, som *Diod.* bekänner hela slækten sech hecra *Bores-att* *Boreades* och dee förnämsta i Riket *Isverborne*, hafwer *Bores-haf*, wädrer *Boreas*, österhafwer det *Barbare/ke* hafwet / ens *Farbroder* *Barban* hos wåra *Longobarder*, som och *Bore* sielf *Burbor* (det år *Bures* son) (see Edda i tredje *Acins* *Penninga*) *Borns* söner kallades ater *Borbarn*, och dedan hela detta *Skynska* slechtet kallade *Barbarn* det år *Barbari*. Ty när man läs allas sagor skall man finna att dee *Skynther* och deras affkomne de *Trojaner* och *Perser* kallades serdeles wid det namnet / men kom sedan i misbruk hos dee *Latiner* och *Græker* att och andra i ansende til sig med detta ordet stundom nembdes. Wij *willia* allenast 2. Exempel indragga / det ena aff *Platone* här framfört c. 7. §. 5. n. 45. f. 192. att wåra *Borbarns* *Gudars* namn dee more af *Ægyptierna* wände in på *Ægyptiske* språket och dedan in på *Grækska*. Det andra år i näst föregående Capitel infört af *Dodone* Oraculi swar att *Gudarne* skulle inter nemnas wid dee *Grækers* eller *Ægypters* namn / utan wid de *Borbarns* namn. Ar så här uti *Hællis* gen wåra *Aclingar* och *Scyter* kallade *Barbari*. Hwarföre må man rätteligen seia med *Platone* att de som *willia* sölia detta namns ursprung i något annat / än i wårt *Borbarns* språk / de wælla sig i stor wilfarelse. Ty inter ursprungz ord

ord hafwa det hwarfen i Gräfs-
flan och Larian; icke håller lämp-
pas då till några andra ting hoos
dem/utan til det som af de Barbarer
giöres. Dersöre och Vossius i sin
Etymol. råtteligen leer at de Port-
williga utgrundningar några
framsöra/ nembligen/ i ty som-
bliga mena det komma af Barba
Slägg och Rure Bygd/ lika så
som ingen mera hade Slägg än de
som boe på Bygden och alla Grä-
ser woro slägglösa: andra mena af
Barrire den som bölar som en Öre.

tiij. Atto, Atle och Atin är och
Sadur, det bekänner Edda i Atins
8. Kenning/ och hafwer samma art
betyda/ som wißt är cap. 7 §. 5.
n. 55. fol. 211. 212.

iv. Alfader som war och Sadurs
första namn/ see Edda i samma
rum hafwer och lista att betyda/ ty
Föda är ofla barn; se i Moli boof;
cap. 3. v. 3. dedan fosterbarn/ och
Fader den som aflar: dedan kallas
och Konungar Landsens Faar,
Fur, Fador, Fudur och Fader, see
Ränstenarna och Sagorna.

v. Gro, då är wera/ Gro och
Grom är frö / Gröda är årssens
sad och fruchte/ dådan är Fader
Gro och Groder kallats; Hafwa och
de gambla Eoxer kallat honom
Grodur, som sees af Vollij l. 2.
Idol c. 33. f. 243. hwilken det
bewijar af Crantzii Saxonia c. 12
och Saxone l. 1. och Georgio Fa-
bricio, hwilken säger: hans beläte
hafwa varit med een Elja i handen/
och i högra handen hafte ett Käril fullt
med roser/ och i wenstra ere Juul och
med Götren ståt på en fist som kallas
abbor.

vi. Fro, det är och wera/ dedan
Frö Såd/ Frodig wäl wäxt/
Frucht. dedan kallas Jorden Freia,
Fró, Frau och alla gista Qwina-
nor Fruar och Frear som Snor. f.
10. talar. Hufsfrear och Hufsbre-
ar som Låses i westgöta arfd. Walf
12. fl. Fraiu har Ulfv. Marc. 4. 3.
och 27. Joh. 8. 33. oc 37. Alla dessa
hans namn/ som så endrecteligen
flaxo

quam ipsorum barbarorum applicari soleat.
Nec sine causa clar. Vossius in Etymol. ri-
det vanissimas nonnullorum conjecturas,
existimantium vel a barba & rure id nomen
delumptum esse, ac si rustici soli barbati, re-
liqui homines imberbes essent, vel etiam a
barriendo, quod Elephantorum esse novimus
non hominum.

γ. Aua, Atlantis & Attini nomina, Satur-
no quoque imposita fuisse agnoscit Edda in
Atini Nom: 8. & ejusdem cum hoc signi-
ficationis esse, ipsi in cap. 7. §. 5. n. 55.
p. 211. 212. probavimus.

δ. Alfader inter Saturni nomina primum
facit Edda Loc. cit. ejusdemque cum eo
notionis esse evincit verbum Föda/ parere.
Unde Foster fetus, & Fader gignens sive pa-
ter. Hinc inter Regum titulos tam saepe le-
guntur in cippis Runicis Landzens Faar/
Sur/ Fader/ Fuder/ och Fäder i.e. Patres
pater aut patres. Idem Historiae agnoscunt.

ε. Gro lingvâ nostrâ est germinare, cres-
cere, unde Gro & Grom semen, Gröda fru-
ctus generationis accepti sive omne genus pul-
lulantium ex terrâ herbarum in usus huma-
nos. Huic Saturnum Kronum & Groderum
vocatam esse liquet. Veteres Saxones eum
appellavisse Groderum, Vossius Idol. gent.
L. 2. 33 p. 243. ex Crantzii Saxonia c.
12. probat, ut & ex Saxonis L. 1. Georgi-
gioque Fabricio, cujus hæc sunt verba: Qui
gentis annales ediderunt, numen populare memorant, Crodum
quendam, messoris specie, qui cinctum lineum gestas, dextera fer-
rens vasculum rosei repletum, sinistra erecta rotam currus. Pedibus
natis insistit pisci squammoso & aspero, quem Percam voca-
mus.

ζ. Froa/ crescere notat. Inde frö semen
Frodigh qui corpore est pleno, Frucht fru-
ctus, Fruar & Frear uxores, apud Snorri:
pag. 10. Hufsfrear & Hufsfroar ma-
tres familias in L.L. Weitrog: Tit. de
hered. Cap. 12. Traju/ Ulphilas ha-
bet Marc. 4. v. 3. & 27. Ioh. 8. v. 33. 37.
omni

omnia hæc in unum quasi conspirantia Saturni nomina cumque Orphei testimonio & imagine ejus adprime convenientia, secundum eum arguunt fuisse patrem, regnum suum multa prole & longâ posterorum serie augmentem. Hæc proinde factis & rebus gestis eodem pertinentibus illustrari merebuntur.

7. Frejum veteres invocabant & divinis honoribus prosequabantur annonæ, opum & pacis causa, ut est in Edd: Mythol. 22. Etiam regnante Frodo tanta hominum quies fuerat, teste Edda Myth. 66. ut ne quidem parricidia morte luerentur. Frodum quoque memorant molam habuisse, quæ circumacta, quidquid ipse vellet, suppedicaret PACEM, AURUM, & IPSAM FACILITATEM; quæ omnia nihil aliud sunt quam aurei sæculi ante & aliquanto post Noachi diluvium, sub primo Regum omnium Saturno, sive Boreo aut Frejo, viva delineatio: nondum enim bella & populorum diffidia audiebantur. Hunc Froum Saxo una cum Edda Relenii, Regem Daniæ fecit, & fere ad tempora Christi retulit; verum plane contra fidem & auctoritatem Eddæ cujus hic vetustissimus in membrana scriptus codex asservatur, nec non contra rei ipsius indolem atque naturam. Sane ab illa temporum felicitate quam nostri Saturno vindicaverunt suo, Hesiodus omnia depromsit quæ Op. & Dier. 120. habentur.

*Aureum quidem primum genus diversis loquentium hominum
Dii fecerunt, cælestium domorum incolæ.*

Ii quidem sub Saturno erant, cum in Cælo regnaret.

Sed ut Dii vivebant, securo animo praditi,

Plane absque laboribus & arumna; neque molesta

Senecca aderat, semper vero pedibus ac manibus similes

Delectabantur in conviviiis, extra mala omnia

Moriebantur autem ceu somno dormiti. bona vero omnia

Illis erant, fructum autem ferebat fertile aurum

Sponsæ suæ, multumque & copiosum; ipsique uliro

Quieti patri fruebantur, cum bonis multis.

8. Pari modo abusus est Saxo veteri quadam Traditione nostratum & ex illa nato inter majores nostros proverbio: Gro (Cronos) Siggonem clava debellat aurea, cujus verus ac genuinus sensus cum hoc versu coincidit.

Nulla salus bello, pacem se poscimus omnes.

Abusus, inquam, est Saxo ad confingendum Regem Daniæ, mutandoque primum nomen ejus Groum in Gramum, de inde victoriam illi assignando

klarligen till sammanse stamma med Orphei märkliga berättande / så och hans beläte att han inkom berönder en fruktig Fader / som sät rite med barn och blomma förklar / vilka mig visdare af des gers m. gar bestrifwa.

7. Frei han tillbadz derföre / att han skaffade god arfwegst / rikedommar och fred; som läses uti Ed. 22. Myth. och utaf 66 Myth. seer man att under Frodes tid / war en sådan roligheet / att ingen togz lifvet at fast han både slaget sin Fader eller Broder i hiel / och att Frode han hade een Quarn på hwilken han kunde mala sig hwad han önskade / således FRODO / O D E D och FRODOES, &c. hwilket all afmålar den gyllende tiden som war både för och efter Nox flod / under den första Konung Sadur Bore eller Jio / för än Krig och Orlog begynte i werlden. Hwilken Saxo, med Releny Edda gior til een Konung i Danmark / in mot Christi tid / men allt mot dæ gamlest Edd. M. S. som här förwaras / såsom och sielfwa saken utwissar. Här af hafwer Hesiodus tagit det han skrifweri sin Erga v. 120. den gyllenne tiden gjorde gudarna då när Sadur regerade. Hwille ta lifde som Eudæna sielfwa i mechtig god fred / utau arbete och betvär / allid lifsa friska på foeten / och gjorde sig goda dagar i wällust och gesterod. Ingen gjorde hwaraman ondt. De doge bort såsom i een semm. Allting war gott. Hirsus gröda warte af sig sielf.

8. Eswen så / af wår gamla sågn och ordspråk att Gro öfwerwiner Stigge med Gullklubba / det är / Fred och roo nåder / Fria förtärer / gior Saxe sig een Kung i Danmark och wänder Gro i Gram, hwilken skulle hafwa öfwerwunnit en Swenst Kung Sigitrug (rättare Sigi-

Sigetrud) och tagit hans dotter Gro til hustru; der heela wår saga talar om Gro som är Sadur, och Groa hans hustru Jorden/ hwilka när de sin fructsamheet framte öfwerwinna dee med des gyllenne flubba/ det är den gyllenne Jreden/ Sigge, det är Hercul, Mars, hwilken betydter Krig och örlig. Många sådanna konstler har Saxo brukat som i sin tid skall framwisas.

ix. Sadur han beskrifwes med åttio stilliga band i wåra Sagor: nemligen att han mot winteren bindes med ullband/ hwilket effter Julen uplösas. Ullbandet är sådant/ hwilket i wåras Sagor kallas Bl/ Jico drar Dun/ som wist är c. 10. f. 4; 3. det och Herodotus bewittnar. och Sadur, betydter här Jorden med Sæden som ligger nu frusen/ men efter Julen når solen kommer tillbaka/ uplösar hon det bandet. Detta bewittnar och Macrobius Saturn. l. 1. c. 2. f. 225. sepandes: Appollodorus säger Saturnen bindas med ett Ullband een gång om året/ hwilket uplösas på den tid som hans helg hålles/ det är uti Decembri månat. dedan ordspråket att Sadur har Ullende fötter/ hwilket skal betydta att såden i moderlifwer på den tionde månaden är mogen att födas. Men see här strax huru orätt Macrobius har förstått Gåtan/ som Hwarlen wiste att Blen betydde Enidn/ icke håller Sadurs råttanamn/ icke håller och tade att detta skeddde allenast i Decembri när Solen wände om.

x. När man och qwinna lefwa fiärligt tillsammans kallas dee Sæta; och hans hemliga/ Saten, och fröet Sæd. Hwarföre Sadur

han

habuerit, nec denique ad statum anni tempus, mensem puta Decembrem qui solstitialis est, attenderit.

.. Etiam conjuges invicem amantes nos uno vocabulo Sæta vocamus. Estque præterea Sæter/ Membrum virile, & Sæd/ semen. Ipse quoque Saturnus, ob fecunditatem, cum virilibus pingi sculpique sol-

de quodam Siggetrugo (rectius Siggetrudo) Rege Sveoniæ, cujus postmodum filiam Groam Gramus in uxorem duxerat. Atqui nostri per Groum nihil aliud intellexerunt quam Saturnum, qui uxori suæ Groæ, h. e. terræ adjunctus & fecunditatem suam expertus, aurea clava h. e. alma pace debellaverat i. e. exstinxerat Siggonem, i. e. Herculem sive Martem, aut potius bellum ipsum. Neque vero una hæc est Saxonis vatrities, quam enim in hoc genere callidus & versutus fuerit, exenplis pluribus alia occasione detegemus.

9. Præterea Saturnum vinculis adstrictum fuisse legimus, non unis, sed varii generis. Et enim imminente bruma Lanea dicuntur hæc fuisse vincula, post festum Iulium solvenda. Vincula lanea nivem denotant, quam lanam, plumas & lanuginem in historiis nostris vocari solitam esse in c. 10. §. 2, n. 16. p. 433. ostendimus & Herodoti quoque testimonio confirmatum ivimus. Saturnus terra erit gremio suo omnis generis semina ferens, ac præterea frigore constricta multiquenivibus obruta, verum post festum Iulium calore Solis recreata & laxationem vinculorum suorum expectans. In maiorem hujus rei fidem audiatur Macrobius Saturn. l. 1. c. 8. f. 223. Saturnum Appollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & solvi ad diem sibi festum, id est mense Decembri: atque inde proverbium dictum, deos laneos potes habere, significari vero decimo mense semen in utero admatum in vitam grandescere. Macrobius vero in explanatione hujus fabulæ tam insigniter lapsus esse non miramur, cum is neque per lanam intelligi debere nivem sciverit, neque vim aut significatum nominis Saturni cognitum

solitus erat. Cujus generis aliquid etiam in mente habuisse videtur Macrobius quando Saturnum lib. 1. c. 8. Ita scriberet: *Nostri eum Saturnum vocitarunt, ὁ δὲ τὸν Σάτυρον quæ membrum virile declarat.* Id autem verbi Gothicum esse paulo ante vidimus. Etiam in lingua Græcâ peregrinum esse arguit, quod nusquam in usu sit, nec alia derivata ex se gignere valeat: quorum utrumque in lingua Gothicâ contrario modo sese habet. Nam *Saa* usitatissimum est, habens derivata plurima *Sater/Sad/Sä* ta ut & reliqua a nobis ante explanata. Satis igitur de his nominibus *Sadur/Gro/Gro/Frei/Atin & Alfader* dictum esto, quibus majores nostri *Deum, naturam & terram* præcipue delineare voluerunt. Postmodum autem in eadem Regem Sveoniæ secundum & ceteros ordine Reges usque ad *Thorum, qui primus fulminajacere, h. e. bello & armis in alios grassari instituit, exornandos censuerunt: idque in memoriam suæ mæ felicitatis, & quasi seculi aurei, quod sub primis illis Regibus viguit. Regibus itaque ex re præsentis nomina tum imponenda visa fuerunt, non secus ac 1. Chron: 1. v. 19. Peleg, ab eo, quod in diebus ejus divisa esset terra nomen accipisse dicitur.*

§. 11. n. 1. Etsi vero pluribus vix ege-
re videatur rationibus hæc dissertatio nostra de Saturno Rege Sveonum secundo, tamen non gravabimur plurium scriptorum testimoniis adhuc ostendere quo pacto cultus Deorum ab illo inventus, Regesque reliqui eodem titulo quondam insigniti ad externos pervenerint. Equidem nemo est in nostra Patriâ nostrâ qui ignoret, nocte festum Julium incoante, candelas per integram noctem arsuras, in privatorum ædibus, nullius quidem ut olim superstitionis causa, sed veteris tantum moris ergo, accendi solere: harumque candelarum apud curiosiores homines formam eandem quæ trunci ex terrâ eminentis & in ramos tres sese dividens esse solet. Quo ritu majores

han och afmåladess med Saten / hvarigenom hans fruchtsamheer betyda skulle. Detta bemittnar och Machrob. fol. 45. våra alla Saturnum utaf det Gråtesta ordet *Satan* som är det hemliga. Att detta Gråtesta/ordet är *Gionstet* är reda wist / och hoos dhe Gråfer fremmande / seess der aff att det hoos dem intet är i bruuk / utan kalla Saten, priapum, och Sad. Sperma, utaf alt detta seess nu hwad ordet *Sadur, Gro, Fro, Freia, Atin, Alfader* hafwer att betyda / och att der igenom förstås både Gud / naturen och Jorden / men gaff den andra Konungen i Swertge och alla dee andra till ärenytel / in til des Toor begynte regera med sitt affebunder / som är frig och drlig: och at igenom Sadurs namn skulle i hugkommas den gyllenne tiden / då de första Konungar lefde. Äfwen såsom den helga skrift Cron. 1. bok 1. Capitel 19. versen / säger at Peleg seest det namnet tersfore at i hans tid war landet delat.

§. 11. n. 1. Fast inga skäl behöfdes flera än de i det nästföregående Capitel och detta äro in-
dragne / att *Sadur* war här den andra Konungen: i dock willja wissän aff flere wissa / huru hans Guds-
tänst / så och huru våra Konungar wid dee första tider med den ärenytel nemde / äre komna utom land. Det är hwart barn bekant / fast dæ intet til den widspelsen nubrukas at bresta Jul-litus om Julnatten / och at det göres af 3. Liuis / mite uppå sammanhåffade: hwilket betydde / att Solen hwilken och kallas *Sadur*, emådon hon uplöser Albandet och gifwer alt frö-
lijf

liff och war såsom *Iordanes* Man kom nu tillbaka / och wände våra mörka dagar til *Liusa* / som är wist af *Procop.* c. 5. f. 96. hwar förre wille de henne / med *Lius* sågna. Detta war främmande hoos dee Latiner och infom långt efter hoos dem / som *Macrobius* vittnar / nemligen effter den tiden *Sator* kom ejt seglandes och undsegnades af *Jano*; så talar *Macrobius* l. 1. c. 7. och 12. ifrån den tiden beymte dee hålla *Sadurs* fest / och sende hwar andra *Jule* *Lius*.

2. Våra fäder at afmåla den Enstali, he första tiden / då inga eråtor / ingen åreggrigheet / ingen högsfärd war / alla råcknade sig för hvars och ens broder och wån / brukade då / som än i denna stund brukas / att hålla *Julegästebod* och *Spela* *Kungz* lekar / der som war o h een tager sin sedel eller lott / hwilken skal wara *Kung* och dee andra hans *Rådgifware* / eller *Tjädnare* / eller något annat embere hwaras; och då får *Drängar* o h *Pigor* leka med / alla plågas då i sam na huus och Bord. Hwilket och den stormeckti ga war *Drot.* *CHRISTINA* hölt *An* 1651 här i *B* sala då *Hennes* *Mays.* beklädde een *Fammarpigas* tjänst och *Hans* *Konol.* *Mays.* *Glömyrdigaste* *CARL* *GUSTAF* med alla *Kassens* Herrar och *Adel* distilliga tienster förträdde; då tag och den åran hade att wara een Herde med een *Skallmeya.* Men hoos de *Gråter* och *Latiner* war dåt een stam att *Trålar* och *Drängar* skulle honom äta eller plågas med sina *Hufvönder* / som *Låses* i *Macrobio* och andra; ty erkänner *Macrobius* af een an-

num dictum, ad vincula quibus omnia terræ germina constricta jacuerunt solvenda, tenebraeque horum locorum discutendas, de qua re ex *Procopio* in cap 5 § 2. pag. 96. &c. nonnulla attulimus, redeuntem expere consueverunt. Eum morem *Romani* ut peregrinum, adeo sero nec nisi post adventum *Saturni* in *Italiam* regnante *Iano* addidicerunt, adeo ut dicat *Macrobius*. *Saturn.* lib. 12. cap 7. & 12. ex illo traditum ut cerei *Saturnalibus* nassitarentur.

2. Nec immerito conferri poterit majorum nostrorum institutum, quo illi ad priscam illam felicitatem, quæ rixis, ambitione, ira, & omni superbia carebat, repræsentandam utebantur cum recentiori latitiæ genere, quod commestationum juliarium nomine apud nos venit, in quibus nonnunquam etiam sorte ducta, patres matresque familias cum libris, famulis & ancillis munia sic partiuntur, ut durante convivio quisque fortuitum sive honorem sive servitium suum le dulo obire, & idoneis verbis, factis, gestibus, habituque corporis reliquo exprimere teneatur. Certe anno salutis humanæ 1651, regnante serenissima *CHRISTINA*, convivium tale *Upsalâ* celebratum v dimus, cui & *Regina*, & *Hæreditarius* *Regni* princeps, *Christinæ*que in regno successor, nunc gloriosissimæ memoriæ *REX CAROLUS GUSTAVUS*, ac etiam magnates plurimi interfuerunt, per fortuitam illam munerum sortitionem, ad partes fastigio & magnitudine illorum longe inferiores obeundas delapsi. Etiam nos inter fortunæ tenuioris homines ad eundem ludum admissi pastoris sustinuimus vicem, si-

stulaque nostra pastoritia, quantum potuimus, convivii istius celebritatem auximus. Quam vero promiscua hæc maximorum cum minimis, itemque Dominorum cum servis convivia Græcis Latinisque olim displicuerint & inprobata fuerint, id ex *Macrobio* hauriri poterit, qui alium pro se veterem scriptorem *L. Accium* adducens; hos ritus ab illis pro

externis & à moribus suis alienis habitos fuisse docet Saturn. lib. 1. cap. 7. f. 221.

*Maxima pars Gratum Saturno & maxime Athenæ
Conficiunt sacra, quæ cronis esse iterantur ab illis;
Iamque diem celebrant: per agros urbesque fere omnes
Exercent epulus lati: famulosque procurant
Quisque suos: nostrique iidem & mos traditus illinc
Iste, ut cum dominis famuli epulentur ibidem.*

Hinc quoque percipere licebit non sine ratione dixisse Diod: Sic. in h. lib. c. 9. §. 2. n. 24. 25. p. 419 Græcis, præsertim vero Atheniensibus magnam & frequentem cum Hyperboreis fuisse consuetudinem. Simplicius quoque in Aristotilem confitetur, Athenienses anni sui initium ab æstate duxisse, post vero receptam hujus festi julii h. e. Saturnaliorum celebritatem cepisse eos more majorum nostrorum a bruma anni capere initium.

3. Festi hujus tempore pacem quoque juliam soleoniter indici solitam fuisse in c. 24. §. 3. n. 18. p. 606. vidimus qua durante juxta LL. Helsing. nemini adversario suo diem dicere licuit. Nemini etiam, ut ex Historiis nostris &c. Tacito notum, bellum incipere aut gerere, cum certo alicui & publico custodi arma committi oporteret. Idem nunc Macrob. Saturn. lib. 1. cap. 10. f. 228 confirmat. Bellum, inquit Saturnalibus summere nefas habitum: penas à nocente iisdem diebus exigere, piaculare est.

4. Attini, Solis sive Saturni uxor fuerat Freia, Disa, Opis, sive Terra, quæ circa idem anni tempus festo quodam publico & solenni quod Disantum vocavere, colebatur, uti latius hanc rem exposuimus in cap. 5. §. 7. p. 106. Hoc quoque festum una cum Saturnalibus, ad Græcos, tempore Cecropis pervenisse, testis est. Macrob. saturn: Lib. 1. cap. 10 f. 231. Hanc autem Deam Opem Saturni conjugem crediderunt; & ideo hoc mense Saturnalia itemque Opalia celebrari: quod Saturnus ejusque uxor iam frugum quam fructuum repertoires esse credantur. itaque omni jam fetu agrorum coacto ab hominibus hos deos coli quasi vita cultioris auctores; Hujus dea sedentes vota concipiunt, terramque de industria tangunt; demonstrantes & ipsam matrem esse terram mortalibus appetendam. Philochorus Saturno & Opi primum in Attica

annan gammall Scribent Lucio Accio att denna Gudytienst war fremmande hoos dem / såvandes större delen af de Gråter och serdeles de Athenenser hålla een såst hwart år Gro till åra, då den dagen firas / så plåga Hushållnaren både i Städer och på Landet sitt Legosfolk: och denna sed är fremmande dist tommen att Drängarne så åta med Hushållndren. See / här kan man förstå hwarföre Diodorus Siculus i indragne rum c. 9. f. 419. såger att Gråterna men serdeles de Arentenser / hade een öfvermåten wänstap med de Ysmerborne Dorsta. Simplicius berättar att de Arentenser fordom begynte sitt år af Sommaren. men sedan hafwa de af denna Jules såst begynt året om Wintren / såsom våra fäder.

3. Om Julien utblåses Jules fred som wist år c. 24. §. 3. f. 606. och af Helsing. LL. att ingen more då en gång söra sin råderbroder till råta. Och af waras Sagor och Tacito, att ingen fick då något krig begynna / utan alla Wapn och Wårjor woro inlåsta. see detta bewittnar och Macrobius lib. 1. c. 10. f. 428. såvandes: Att Sadurs såst eller Julhelgen är olofligt något krig begynna. Ja det är olofligt att gå till råta med den brokligas eller begåra att han då skal straffas.

4. Attin Solens eller Sadurs Hustru war Freia, Disa, Asia Gio eller Jorden / och höls hennes såst Disting samma tisd som wist år c. 5. §. 6. f. 106. Den såst war utkommen tillika med Sadur till de Gråter i Cecropis tid wittnar Macrob. 1. c. 20. f. 461. således. Den Gudinnan Asia trodde de Gråter wara Sadurs Hustru / och dersöre i den Månaden när Sadurs såst höls / höls lo de och Asias helg (Disting) emådan hon war hans Hustru / och de trodde att de hade stunnit på al såd och Frucht. denna Gudinnan önska de lycka och wålsignelse striddes; då taga de inkom med handen på Jorden eller Asian / såvandes der med tillfånna och hon är allas Moder. Philochorus beskänner att Cecrops war den första i Grækeland som lät bygga altare till Sadur och Asian. Och dyrkade dem för Guden Tor och Jorden: Och då först gjorde den Lagen att Hushållndren när de hade uttröskat sin såd och all Frucht insamladt / skulle göra glåstebod för sin Drängar och Legosfolk: med hwilka de haf-

hafwa dragit dagens tunga att Jorden bruka. Ty denna Gudur sadur han behagar att Trälarna må och någon reo och iusthafwa aff sitt arbete Och är denna Lag och Gudztränst från fremmande Land infömen/ hwarsföre wi och denna Gudztränst särdräta med burt Hufwud. Äu denna Gudztränst war fremmande wissor och deita / att mången af de Gräfer fördröte att Trälarna skulle ära med Husbonden/ såsom Macrobius uti l. 1. c. 11. f. 292. talar / säpandes: att deras Hufwinge förachtade och loog åt denna Gudztränsten / lister som någon Gud skulle hafwa ett särdeles betimmer om Trälarna eller någon wiss och förständig mau wille een sådan stam legga på sitt hufw / att Trälarna skulle wara lister med Hufwbonden. Här vittnar och Macrobius dæ samma med Herodoto som uttrycker heligen sade att de Norffas Ysweborne Jungfru Asia hon kom ut med Gudarna/ ibland hwilka sadur och warl Plato talar om samma Asia här indragen c. 22. n. 3. f. 536. som ärförde med sig de Ysweborne Norffas Kopparskåla/ der al deras Gudztränst war påskrefwen. Swad tisd detta stiedde skall wissas i Chronologien.

§. Sadur eller Gro han Kallas des Jolsfader uti 73. hans Kenning af Edda, så och i den 2. Kenning. Aldasfader: begge betydä tidens och åres Fader: hwarigenom åter afmålades Solen/ som gör året ty hwilfwa och hwilfwa dät år kallas rundt om; dedan ordspråket/ året hwilfwer om. Wathhwilfswel. Waderhwilfswel. Och dedan Wil och Ful alla runda ting/ hwar dan och Solen Kallas Wil och Ful som sees af Ulfvil. Mar. lib. 32. och 13. 24. och sättes a för i många gånger i sådanna ord/ ty af Liudet Funna intet alla merka om i uttalas för u eller ey såsom i Wicka, Ficka, Witar, Jutar, Wika, Fuge eller Vge (Septimana.) Står derföre Gro Jul-

ditu discernere, quamnam illarum inter pronuntiandum alteram precedat, itaque & Wicka / Ficka / agitare sese Witar / Jutar / juxta incolæ juriæ Wika / Fuge & Vge hebdomas, promiscue scribuntur. Idcirco Cronum

statuisse aram Cecropem dicit, eosque deos pro Iove terraque coluisse, instituisseque ut parres familiarum & frugibus & fructibus jam coactis passim cum servis vescerentur, cum quibus patientiam laboris in colendo xure toleraverant. Delectari enim Deum honore servorum contemplatur laboris. Hinc est quod ex instituto peregrino huic Deo sacrum aperio rapire facimus. Præterea insuetum Græcis & a moribus illorum alienum fuisse hunc Deorum cultum vel ex eo colligimus, quod Græci promiscua servorum cum Dominis convivia averlati sint, nulloque modo pati potuerint. Unde Macrobius lib. 1. c. 11. fol. 232. Hos quidem, inquit, jam ferre non possum, quod Præteritus noster in ingenio sui pompam & ostentationem loquendi, vel paulo ante honori aliquis Dei assignari voluit, quod servi cum dominis vescerentur, quasi vero curent divina de servis; aut sapiens quisquam domus sua contumeliam tam sed a societatis adminat. Sane conspirant hæc Macrobius verba cum istis Herodoti, quibus septentrionalium sive Hyperboreorum Dea Opis una cum Diis inter quos & Saturnus erat, ad Græcos alata dicitur. De Opi Plato in h. lib. cap. 22. § n. 5. p. 536. narrat; quod ex Hyperboreis tabulam aneam secum extulerit, cui omnes illorum Religio inscripta erat. Quo autem tempore id ipsum acciderit, in Chronologia diceretur.

§. Inter Saturni sive Cronii (Cronii) nomina Jolsfader occurrit in Edda Nom. 73, cum quo plane coincidit Aldasfader/ Nominis 2. quorum utrumque temporis vel anni parentem designat. Hæc quoque Solis annum moderantis nomina sunt: quoniam hwilfwa & hwilfwa volvere significant. Unde loquendi modus: Åhret hwilfwer om / annus volvitur. Itemque wathhwilfswel vortex, waderhwilfswel turbo, Wwil / Ful / rota aut quidquid in orbem agitur, Wwil item Ful solem notant, apud Ulfil: Marc. 1. v. 32. & 13. v. 24. In hujusmodi enim vocibus facilis est literarum u atque i trajectio, cum non ita promptum sit au-

(Groum) Julsfader sive Atinum cum rota in sinistra manu, teste Vossio, pinxerunt veteres, & initium anni, quod cum solis conversione conjunctum erat, in fastis suis Runicis nonnunquam rota apposita signaverunt.

6. Nostros item annum suum auspiciatos fuisse à nocte, ex C. Tacito & legibus nostris, in h. lib. cap. 5. §. 2. n. 5. p. 93. & cap. 24. §. 4: n. 17. p. 642. planum fecimus, atque simul in festo julio, quod anni principio semper adhæsit, eandem rationem observatam fuisse monstravimus. Quamquam autem ex adverso, Græci Latinique à die, anni sui initium ducerent, tamen postquam eis *Saturnus* innotuerat, in honorem ejus, morem nostrum sequi annumque à nocte auspicari coacti fuerunt. Hinc solennis illa veterum formula apud Macrobi. Saturn. lib. 1. c. 4. *latine dici Saturnaliorum, noctu futura, & die crastini*

7. Etiam Græci sive Saturno majores nostros victimas humanas debuisse, eamque consuetudinem, utut lævam & inhumanam per annos ter mille retinuisse fide & auctoritate multorum Græcorum, Latinorum & nostratium in cap. 24. §. 3. n. 15. p. 603. 604. evicimus. Etsi vero eundem morem ad exteros translatum reperiamus, tamen neque diu neque adeo libenter retentum fuisse loc: cit: docuimus. Idem Macrobius Saturn. L. 1. c. 7. p. 219. 220. 221. confirmat, dicendo, *apud hos in talibus sacris oscilla potius & papaverum alliorumq; capita adhibita fuisse,*

8. Præter Diod: Siculum, Herodotum, Platonem, & Hesiodum, etiam Saturni sive Borei exitum ab Atlanticis Iornandes confirmat de Reb. Ger. c. 7. quando *Ber-ricum* (Boreum Regem, Saturnum Regem) primam expeditionem nauticam ex Sueoniâ tentasse memorat: id quod in c. 8. §. 3. n. 4. p. 351. uberius assertum ivimus, una cum Macro-

bius Julsfader eller Atin, som wißt är af Vossio med ett hjul i wensker handen och på wåra äldsta Runstafwar ett Jul med åren begynnelse / när Solen hwelstwer sig til oss.

6. Af Tacito och wåsa lagar c. 5. §. 2. n. 5. f. 93. och cap. 24. §. 4. n. 17. f. 642. är wißt / att wåra begynte året och tjdernes räknning aff natten: derföre denna stora Julefast med årens begynnelse af natten begynte / men de Gråfers och Latiners af dagen; men liksom wål moste dee denna Sadur til åra / sedan han til dem utkom / hans fast af natten begynda / dådan är kommit / som Macrobi. l. 1. Sat. c. 4. sätter / det ordspråket: att Sadurs Julefatar och Gestebed stola stiet natt och i mor gon.

7. At Fro eller Sadur oftrade menniskio offer här i Swertge / och honom sedan detta stadigt tillämnelse i 3000. år brukat / är widlysteteligen af alla Gråfers / Latiners och wåras skrifter wißt cap. 24. §. 3. n. 15. f. 603. 604. så och att denna seden med honom war utförde / men allestädes wederskyddes; som i samma rum läses / och kan der om vidare sees af Macrobi. l. 1. c. 7. f. 212. 220. 221. att i ställe för menniskiohuswuden gjorde dee träbeldæen eller och oftrade Walmogghuswuden / eller lödhuswuden.

8. Jöruthan det / Diodori Siculi, Herodoti, Platonis, Hesiodi, klara indragne ord / wißsa Satur, eller Bore kommit ifrån wår Atlantiske öd / så beskänner och Iornandes de Reb. Ger. c. 7. det samma att Berik (Bor-rek, Saturnus Rex) war den / som det första uttog gjorde til sig med Sleep ifrån Swertige; hwilket och är beträffat. cap. 8. §. 3. n. 4. fol. 341. och kan vidare stadfästas af dhe klara Macrobi ordh Cap. 7. lib. 1. fol. 217. der han säger:

Denna *Fantasi* när han hade tagit *Sadur* till gäst / som kom till Italien seglandes. Lärde han af honom / att föra gemene man i rån der willa lefw rne och att nu bruka landet och det besä / ty gaf han honom dersöre halfwa riket med sig. Swarföre ähr det klart som Cl. Rhenus Edda har / att *Satur* han kallade sig *Njord*, när han kom till Italien, af ingen annan orsak än att han wille låta heela werlden förstå sig kommit *Njordan* ifrån utur *Swerige*. En våra *Historier* bekänna med Edda och de *Isländskes* / att *Njord* war och den första wår *Konungz* namn. War alltså des *Sadur* fremmande hoos dee *Gräker* / fremmande hoos dee *Latiner* och *Romarer* / och de *Agyptier* wisse intet af honom i de älfsta tider / såsom läses i *Macrob.* l. 1. cap. 7. fol. 215. De *Agyptier* dee hade intet iufördt i sina heliga Tempel hwarken *Saduren* eller *Seraphim* / för än efter *Alexandri Magni* död / ty så worde dee twunugna af *Tyrannen* *Ptolemeo* att emottaga hans gudsienst. Ty emedan det war aldrig förligt hoos de *Agyptier* med *Wetkap* eller bød ofra / utan allena med böner och *Rätwerk* / men till dese twå fremmande *Gudar* (*Saturno* och *Serapi*) skulle ofras efter deras sedwana: så sätte dee deras tempel utom *Staden* / att deras offer motte der med blodblottande förrättas / och icke deras stadstempel och *Kyrkier* med sådant besmittas. deröre är intet *Saturnus* eller *Serapis* tempel inni för någon stad i *Agypten*. Wij hafwa och af *Gudz* ord at *Wetkap* waren spagelse för de *Agyptier*, och så mycket mera att den ofra til sina *Asgudar*.

§. III. Nu willia wij korteligen förklara de *Gåtor* / som våra sagor och segner *Hesiodi*, *Diod. Sicul.* och *Apollodori* skrifter hafwa / om våra första *Gudar* / nembligen att *Bore* (*Himmelen*) han blef giælder af sin son *Bore* eller *Sadur*, och ifrån honom hans regementet tagit. Och åter tog *Thor* regementet ifrån *Bore*, giædde honom och bant honom i ett diupe fångelse.

1. Här
mum carcerem detrusum. Quarum fabularum hic est sensus.

bio Saturn. lib. 1 c. 7. f. 217. Hic igitur, inquit, *Ianus* cum *Saturnum* classe peruectum excepisset hospitio, & ab eo edoctus peritiam ruris ferum illum & rudem ante fruges cognoscere victum in melius redigisset, regni eum societatem muneravit. Apparec gitor *Saturnum*, qui Edda teste, post suum in *Italiam* adventum nomen mutaverat seles *Njordan* appellans, id est, *Septentrionem*, alia nulla de causa id fecisse quam ut toti innotesceret orbi, eum ex *Septentrione* venisse. Etenim primum Regem nostrum, inter alia, *Njordi* quoque nomine insigniunt *historiæ nostræ* una cum Edda *historisque Islandicis*. Saltem ex his liquere potest *Saturnum* *Græcis* & *Romanis* Deum exterum atque peregrinum. *Agyptiis* vero antiquissimis illis temporibus plane ignotum fuisse; de qua re forte tamen audire præstiterit *Macrob.* *Saturn.* l. 1. c. 7. p. 215. Nam *Agyptii* neque *Saturnum* nec ipsum *Serapim* receperunt in arcana templorum, usque ad *Alexandri Macedonis* occasum, post quem tyrannide *Ptolemaeorum* pressi &c. nam quia nunquam fas fuit *Agyptiis* pecudibus aut sanguine, sed precibus & tunc solo placare deos; his autem *DVOBVS ADVENIS* hostia erant ex more mandanda: fana eorum extra portum locaverunt; ut & illi sacrificii solemnibus sibi errore colerentur, nec tamen *Urbana* templa morte pecudum polluerentur, nullum itaque *Agypti* oppidum intra muros suos aut *Saturni* aut *Serapis* sanum recepit. Quibus *Macrobi* verbis accedere potest alia & nova ratio ex sacris literis, quæ *Agyptios* armenta abominatos fuisse testantur; unde facile colligimus eos victimis talibus nomina sua placare noluisse.

§. III. Ad fabulas igitur quæ nostris historiis, Traditionibus, ut & *Hesiodi* *Diod. Siculi*, *Apollodori*q; scriptis continentur, quibusque de eorum nostrorum primæ origines explicantur, veniendum erit. Hæ autem fabulæ primum perhibent *Bureum* sive *Uranon* h. e. *Calum* à *Boreo* sive *Saturno* castratum fuisse regnoque exutum; deinde *Saturnum* eadem a *Thoro* sive *Fove* passum, insuper etiam vinculis constrictum & in profundissimum

1. Cæ-

1. Cælum Terræ matrimonio quasi iun-
ctum, suasque cum illius vires uniens, maio-
rum nostrorum sententiâ, omnes in uni-
versam animantes, plantas, hominemque
ipsum produxerat. Postmodum autem cum
hæc singula seminibus propriis accrescere
cepissent, neque originem suam Cælo
amplius debere viderentur, Cælum simi-
litudine haud ineptâ nec ineleganti, castra-
sse dicebantur. Quæ castratio in eo maxi-
me conspicua fuit, quod terra Cælumque,
post id tempus, nullas Fruges, bestias, aut
homines sua sponte proferrent, sed omnia
per cultum & semina propagarentur. Cum-
que ea vivendi ratio aliquamdiu in summa
pace & quiete, etiam in hac patria nostra,
servata fuisset, hominesque ita aucti fuif-
sent, ut regiones cives suos alere nequi-
rent, exortus est audacissimus *Torus* sive
Jupiter, qui arrepto fulmine, h. e. armatâ
manu vicinas gentes adortus est, easque ab
agrorû cultu ad vitæ militaris studia se con-
vertere coëgit. Adeoque tum bellum longe
maximum & acerrimum cum Titanibus
(*Tiodfungarne* id est Regibus inferioribus
& tributariis) gestum fuit, de quo suo loco
prolixius disputabimus. Fabulam unam de
Bureo & Boreo i. e. *Cælo & Saturno* ad eundem
fere modum *Macrobius Saturn. lib. 1. cap.*

9. explicuit: *ubi mundus omnibus suis partibus membris-
que perfectus est; certo jam tempore finis factus est procedendi
de cælo semina ad elementorum conceptionem, quippe quæ jam ple-
na fuerant procreata. Ad animalium vero æternam propagatio-
nem ad venerem generandi facultas ex humore translata est: ut
per coitum maris feminaque cuncta deinceps generentur.*
Alteram vero fabulam *Saturnum ac Iovem*
concernentem, nemo, quod sciamus ante
uos enodavit.

2. De Saturni vinculis clarissima *Plutar-
chi verba* in h. lib. c. 8. §. 2. p. 339. intro-
duximus, quibus ille *Saturnum in Sveoniæ insula quadam vinculum castratumque
jacere confessus est. Annon etiam publica & communis apud nos adhuc
fama viget de GILBOREO vinculis constricto, in quandam Visingsoniæ,*

1. Här är denna förklaringen.
Himmelen hade Jorden till hustru
och genom des beggi's krafft trod-
de wära Fäder Hedningarna/ att
alla dinn/ Jisslar och Foglar/ Dr-
ter och Gräs / så wäl som Mens-
nistian de blefwo först födde. När
nu alla dessa begynnte genom Sæ-
den föröfla sig/ då sadess att Sæden
gielde Himmelen / ty att de genom
sitt eget frö och säd / grodde och
föröflades så / att Himmelen och
Jorden intet vidare gafswo sielfs
frestandes från sig Mennistior och
diuur. Denna föröflning steddde en
lång tid i god frid och roo. Men
omfider när mennistiorerna i Swe-
rige/ med ta sig föröfste och födan
begynnte tryta: så kom den dristiga
Thor som gielde denna fredeliga
Sadurs tiden / och tog dunder och
Ljüngeld i handen (Krig och örlig)
och brukade mera werjan än Plo-
gen och Sæden/ då han förde då
stora kriget med alla Tiod-Rungar
och dem sig underlade. Hwilket
skäl i sit rum vidare wisas. Denna
första gåtan om Bure och Bore ut-
lägger *Macrobi. nestan lika c. 9. f.*

224. *sejandes: at sedan Himmelen hade
gisswit sin krafft till all säd och frö uti Ele-
menterna: och werlden war all upsyd och full-
kombnat: då war des tids fulbordat / och
sedan steddde föröflningen genom Sæden.
Men den andra gåtan om Thor
och Bore eller Sadur, kan iag
mig intet påminna någon hafwa
härtilz utlagt.*

2. Nu willia wij förklaradät
andrahandee som *Plutarchus* ut-
tryckeligen säger / indraget här
cap. 2. §. 3. f. 339. att Thore han
har bundit Sadur eller Bore här i
Swerige på en ö / och der honom
gielbt. Det är intet barn i Swe-
rige som icke weet tala om Gilbor
och hans band / som steddde på Wis-
singö med en Runstaf / den Kuntul

Kuntul

Kunste honom band med / hwil-
kens Skapnad afmålat med dees
Befristning fins uti Olao Mag.
l. 3. c. 2. f. 177. så och Messeni
Skådetoru cap. 24. och här uti
11. Toffa 42. Figuren der han
afmålas med 2. Kunstaswar; men
effter Oli Magni egna ord och
Messeni war den ellanast en / wid
hwilken munnen / föttern och hån-
dren fastnade; såsom der om honom
Låses kan / men widhöftigare för-
tellies om detta i Sagorna / med
allahanda omstendigheeters serdeles
huru han gjaldes / och at han ligger
på en Orhuud att uttryckia ett hår
för hwart år / och när de lyckta-
de äro / skulle han slippa. Först är
nu wißt hwad Bore är / sedan
är giella (snepa) dedan fikt och
R. Harald Gille i Norta detta
namnet bära / för det han låt gilla
sin broder R. Magnum , och ut-
stinga hans ögon / som Låses i
Snor. f. 428. Gilt är een Stids-
ra eller Sta Ulfil. Mar. 4. v. 29.
Galt / ett snept Smijn. Ar så Gilt
bor den Gielda Börden / Gåden
eller Fadren. Att han war bunden
med *Kunstas* betyder tiden / ty allas
wåras Allmactes fardom äro på
Kunstas war strefne / derföre utläg-
ger Macrobius rätteligen detta
bandet / senandes c. 8. folio. 225.
bandet betydår att med en wiß ordning
och lag hänger den ena tiden ihopa som
een Kied med den andra. Mon tro /
Macrobius, Plutarchus och flera
skulle icke bättre hafwa förståt det-
ta bandet / om de hafwa wetat att
det hafwer warit en *Kunstas* / och
att han skulle ett hår utpläcka för
hwart år! då skulle intet Verrius
Flaccus, som Macrobius näst för
i samma Capitel strefwer / sage sig
intet tunnare någon *Kunstas* be-
fowma om det band som är slagte om Sa-
turni been och händer. Ar så Plar-
ligen bewist af de Gräfers och
Latiners bekännelse Saturnum.

Här Græcorum Latinorumq; scriptorum confessionem certius aut verius, quam

h. e. *Regiæ insulæ specum coniecto & a Catillo Runi-
schio manibus, pedibus dentibusque ad scipionem Runi-
cum alligato castratoque cujus effigiem ex Ol. M.
L. 3. c. 2. ut & ex Messen. spec: c. 24 in
Tab. 11. Fig. 43. dedimus? Messe-
nius & Figur. Ol. Mag. duos quidem sci-
piones expreßit; sed de uno saltem scipione
Olaus M. scriplerat, rem autem totam per-
sequuntur multo latius diffusiusque ipsæ histo-
riæ, quippe quæ non tantum vinculorum,
insulæ & castrationis, sed etiam tergoris bovis me-
minerunt, cui incumbentem fingunt cum spe futura liberationis
quando uno pilo singulis annis evulso, tergo integrum omnibus su-
is pilis nudatum fuerit. Ad hujus fabulæ verum in-
tellectum facit primum nominis expositio,
Quid itaque Boreus sit ex antedictis patet.
Præterea giälla est castrare, unde cogno-
mentum suum nactus est Haraldus Gille R.
Norwegiæ, qua teste Snorrone p. 428. Ma-
gnum R. & fratrem suum castrandum ex-
cæcandumque curaverat. Hinc quoque Gilt
falx, apud Ulfil. Marc. 4. v. 29. Galt
verres, & denique hujus vincti nomen Gilt-
bor / castratus Boreus sive Saturnus. Deinde
vinculorum explanatio ad aperiendum fa-
bulæ hujus sensum interiorem conducit. Re-
ligatum vero audimus eum ad scipionem cui olim
Fasti nostri Runicis inscribi solui fuerunt; ac proin-
de nunc discimus eum tempore alligatum fuisse
quod etiam recte Macrobius viderat Saturn.
lib. 1. cap. 8. f. 225, Vinctum autem a Jove
Saturnum: quod certa lege naturæ conexa sint tempo-
ra. Sanè si subodorari potuissent Macrobius
& Plutarchus, hoc vinculorum genus, fa-
stos puta Runicos, aut illam spem libertatis
quam paulo ante commemoravimus, quid
non hi tanti talesque viri de Saturni vincu-
lis dicturi fuissent? Neque etiam Verrius
Flaccus apud Macrobiu eod: cap: con-
fessus fuisset, se ignorare causam, cur Saturnus
ipse in compedibus visatur. Nihil igitur post tot*

Saturnum hic natum, hic sceptrum gestasse, hic fedes suas habuisse, hic vinctum jacuisse, hic filium in regno successorem natum esse, hinc cultum Deorum moresque suos secum ad istos populos extulisse; in illius nomine contineri significatum boni patris familias aut seminatoris regnum suum frugibus, prole & fœtibus in alta pace quieteque augmentis & denique per illius regnum primam illam & pacificam aureamque hominum ætatem, in agricultura & pastoritiâ præsertim occupatam depingi. Frustra igitur sunt quicumque nominis huius originem in lingua Hebræâ vel Ægyptiaca inquirunt, cum non solum istæ gentes nomen cultumque ejus ignorarint, sed etiam ipsa verba, quæ ab Etymologis nonnullis adducuntur, ab officio munereque ejus prorsus recedant; uti certe recedunt tam *יהו* celavit, latuit, quam *Κρόνος* vocabulum, præsertim illorum mente qui hoc ab Hebr. *קרן* cornu, potestate, deducunt. Non igitur aliunde, quam ex Scythico vocabulo *Gro* / *germinare, pullulare*, duo illa Saturni nomina Græca *Κρονον* & *Χρονος* (utrumque enim invenitur) orta sunt. Etiam Vossius lubens agnoscit Saturni nomen in lingua Latina peregrinum esse, & a Tuscis primum in Italiam introductum. quam sententiam optimam & verissimam arbitramur: primi enim Sveonum in Italiam venerunt Tusci, quorum linguam, mores, leges & instituta alio in hujus scripti loco nostra esse probabimus.

3. Postremo loco notamus, magnum argumentum probæ derivationis ex lingua nostra videri, non solum quod utriusque nominis, *Saturni* atque *Cronii* radix sit monosyllaba, & certam actionem Numini convenientem denotet; nempe *Saa* / *seminare* & *Gro* / *germinare*: sed etiam quod *Sædh*, *semen* prioris derivatum & cum *Sadur* magnam affinitatem habens, pro genere humano, Gen: i. v. 13. capiatur. Quanto enim Latinorum *semen*, Germanorum

Här södder / här honom regerat / här hans Säte och haf / här honom bündin / här hans son efter honom regerat / hans afguddyrkani och seder til dem kommitte.

Hans namn serdeles betyda en Fader eller Sædesmån / som siet Rikke genom Såd och afwel i fred och roo föröfker; och igenom denna Konungen afmalat werldenes första rolige och fredliga tid / så och alla diurs och orters första genom Sæden förökning. Är så fæsenat at söfka hans namns ursprung i det Hebræiska och Ægyptiska språket der hans namn eller dyrkan ey brukades / icke heller kommo de Hebræiska orden öfverens med hans Embete som några af så skulle wara ursprungat ordet *Sater*, det är wara föröfald eller *Cronos* af *Keren* horn som skulle betyda *Styrke*, som sees aff *Woll*, och *Gviccardo*: utan *Cronos* som skrives hoos *Gråferna* både med *K* och *X* är af *Gro*, wera öftråas / som wist är. Elieft erkänner *Voil*. att hoos *Latinerne* war *Saturs* namn fremmande och alle näst först hoos *Tulcerna* i *Italien* bekant och det rätteligen. Ty de äro de första som kommo til *Italien* utur *Sverige* / som af deras språk / seder / *Lag* och *Ketter* skalt ett egenteligit *Capitel* wissas.

3. Til slut är det betenkeligit at begge denna *Gudens* namn *Sadur* och *Gro*, hafwa sitt ursprung af *Sa* och *Gro*, som äro *Monosyllaba* eller enfaldige ord / hvilka intet finnes i de andra språken / och betyda egenteligen den gjerning som denna *Guden* eller *Konungen* allågnas. Dersöre och det ordet *Sad* som betyder slæcht och afkomme / allestädes i vår *Bibel* brukas / wissandes den närmeste grunden til *Latinerne*s *Saturnum*, ey huru länge *Saturni* ord går ifrån de andra språkens ord / som nem-

nas i samma rum kan sees af 1. Mos. Book 3. cap. v. 15. hwar-
rest wäret Språk hafwer Sed, Ty-
skarne Samen, Latinerna Semen,
Grekerna Sperma, Hebrerna Sara.
Sedan wiser och dätta / att om
dessa ordet hade varit i de andra
språken infödt / hade det wisers-
ligen flera andra ord af sig födt /
och till ätskillige ting i sådan eller
annan måtto / Kunna lämpadh.
Hwarföre såsom Sadur hafwer
 varit freimande hoos dem effter de
Ägyptiers / Gräkers och Latiners
egen bekänneelse / så måste och
ordet dem varit obekant och med
honom sielf först utkommit. Detta
namnet Satur skrifwes på 322.
Kunsten Satar. Det Landspäpet
som ligger på östre sidan om born
i Sverige kallas Sata-gunda det
är aldeles som Plutarchus i wår
Ögzyem dem kallar / det Saturnis-
ke Folket (see c. 8, §. 2. f. 339)
Ty Gunni är Folk Menniskior.
Herv. S. c. 17. Gun-Fami, Göl-
ten Herre eller Kung. Herv. c. 19
flera sådanna ord sees uti Cl.
Vereli Ind. Scandico: och wari
så nogsampt sagt denna gång om
Bore, Gro eller Sadur.

norum Samen, Græcorum σπέρμα & He-
bræorum שרר à Saturni nomine remotio-
ra sint, quam est nostrum Sadur à Saa
seminando ortum, nemo non videt. Aut
saltem si Saturni vox ulli lingvarum istarum
domestica fuisset, pluribus utique rebus per
conjugata sive vocabula ab eadem radice
descendentia aptata fuisset: id quod in ling-
ua nostra unice fieri potuisse ante ostendi-
mus. Itaque cum Saturnus Egyptiis, Græ-
cis & Latinis secundum propriam confessio-
nem eorum sit advena, utique & ejus nomen
ipsis peregrinum erit, & cum ipso ad illo-
rum terras advectum. His nunc ex cipp.
Run: 26. 322. & 408. Sater addimus: ex quo
nomine omnis ille Sveonicæ terræ tractus
qui orientale ponti nostri litus efficit, voca-
tus est Satagunda / hoc est, uti quoque
Plutarchi verba cap. 8. §. 2. p. 339. sonant
Saturnius populus. Nam Gunni populum hominesq;
notat in H. Hervor. c. 17. & Gun-fami
populi est princeps, aut dominus, in H. Hervor.
c. 19. Plura hujus generis ex Clar: Vereli:
Indice Scandico peti poterunt. Nos interim
dissertationi de Boreo, Crono sive Saturno
finem imponimus.

CAP. XXIX.

Om Jo-fur Jo-mala /
eller Jo-pitter / som och
kallas Thoor / och Tyß.

§. I.

Såsom våra Fäder genom den
förste Konungens namn
Bore, wille beteckna Himme-
lens och Jordennes Skapelse / och
huru de ifrån sig gotswo allahan-
da diur / Jiffar / Foglar och örter.
Och sedan genom hans Son Bore
eller Satur, huru menniskian och
alla de andra sig genom Säden
föröfke / så wille de åter genom
Jofur

CAP. XXIX.

De Jo-furo, Jo-malâ sive Jove,
quem & nostri Thorum & Tiuffo-
nem appellavere.

§. I.

Sicuti primam mundi ut & animantium
plantarumque omnium productionem
Boreo Regi suo primo (Cælo) atque deinceps
rerum omnium creaturarum per semina pro-
pria multiplicationem Boreo Regi secundo (Sa-
turno) majores nostri attribuerunt; ita à
Jofuro sive Thoro (love) Rege ipsorum tertio
imperia, matrimonia, oeconomiam, jura
leges

leges & bella introducta fuisse statuerunt. Huius Dei 1. currum Edda Myth. 19. à duobus hircis trahi solitum esse ait, quorum uni **Tannogniofior** / alteri **Tanngrifner** nomina fuerunt. In eadem opinione & Hesiodus & Homerus fuerunt. qui adeo frequenter illum ἀγίοχου vocavere cui nomini insunt & αἶξ caper & ὄχρω veho, sive etiam ὄχ & currus, vehiculum. Quibus duobus postremis verbis Græcis cū **Ūta** / vehi ut & **oot** / āfetrgh juga quibus iumenta vehiculis junguntur, adprime respondeant, etiam Deumiplum **Ōlethoor** i. e. *vehentem Thorum* majores nostri vocaverunt. Si proinde in Scaldorum monumentis, ut par erat, versati fuissent, quicumque post Hesiodum de his rebus aliquid literis mandarunt, haud ita facie in tam diversos errores, circa Ἰ ἀγίοχου veram originem prolapsi fuissent, & vel lacte caprino nutritum, vel à capris lactatum, vel caprinis pellibus indutum, vel denique clypeum ejus caprina pelle indutum numquam somniascent: Harum enim rerum ne volam quidem aut vestigium in nummis ejus conspicere possumus; sed potius in nummo quodam apud du Choul, quem nos in Tabula 25. Figura 68. describendum curavimus, hirco insidentem habemus Thorum. Qua occasione non dubitamus denuo monere ad discutiendam ex Græcorum scriptis caliginem; verumque illorum sensum aperiendum, non modo utilem sed etiam valde necessariam esse fidam & diligentem monumentorum nostrorum veterum inspectionem. Tota igitur hæc fictio majorum nostrorum, ad representandum Regis intrepidi ac bellicosi animum, nulli rei quantumvis arduæ aut difficili cedentem comparata fuit. Bonos, enim milites & jaculatores, quibus nihil insuperabile erat, Scaldi capripedes vocaverunt ut ante in c. 10. §. 2. n. 16 p. 435, a nobis annotatum est. Itaque & Thorum (loven) capris imposuerunt, ut simul ostenderent eum in-

lofar eller Thoor wisa huru Regementen / Åktenflapen / Huushället / lag och rått / frig och örlig begyntes. Dersöre Edda i 19. Mythol. beskriver först hans wagn och hästar / som woro twå Gæbäckar / den ena heet Tannegniottur och den andra Tanngrifner: se detta bewitrar Hesiodus som åtfylliga städes kallar honom Agion ihopsat af dessa Gräftesta oden 1. x som är en Vock / och Okeo Ofa / och Okos Dof / Wagn / Åfetrgh / åfwen som på Swänsta; hwarsöre kallas Thoor heos och ån i dag Oke Thor. Hade de lärde Græker och Latiner som efter Hesiodum lefde / försåt och bättere låst våra gamblas Skalde / så hade de intet så farit will om detta Oke-Tors ordz ursprung / i det sombliga mena honom hafwa warit upfostrat med getemål / andra att han dide en Geet / andra att han hafwer burit Gæstindzfläder / andra att han skulle brukas sin sköld af Gæstkin / men han sin es intet således gntin på någon af de gamblas penningar utan såsom den 15. Tafl. 68. Sigur af du Choul utwisar / att han rider på een Bäck: Hwar af man seer hwad store Linnus åter de Gräftestas skrifter böra hafwa afwärd. Och är så gätan förståendes att Tor han sådes föra sit frig ofwer Berg och dalar: och si sin alla Skyttar och goda Soldater kallas i Skalderna hafwa Gæstföter / som intet äro rädda i Duffan / som wist är c. 10. f. 435. hwarsöre och Tor sådes åla med Bäckar / det är / at inga berg / klipper eller skog de woro så swåra / att han war rädd eller fruktade att den öfwer-

victim

Öfwerwinna eller öfwerfara. Sedan kallas begge båckarna af Tann, hwilket betyder både Tander i munnen hwar med båckarna de gnista / så och Tan, don, ett starkt dunder. Dedan hans friggslud kallas Torsdan, Torsdon, och Torsdunder. Detta Ton lempas och till Liungelden / när naturen dundrar.

2. Sedan bekräfter Edda i samma Myth. Toor af sina wapn / som äro först / hammaren eller flubban hwar med han alla Hrymtussar eller Jättar öfwerwan. Det andra hans giördil / hwarutinnan hans hela makt består. Det tredje hans stål-hansPa / med hwilken han fattar flubban. Om detta Jette krigeet läses och Appollod. l. 1. fol. 4. och 6. så och Hesiodus der han uti den 820. vers. Säger att Toor utkörde alla Etodekungar eller Dyssar / utur Riset.

3. Att Tor war högst domare är wist af wäras skrifter / de Gräkers och Latiners c. 22. §. 2. n. 2. fol. 553.

4. Tor han kallas i Edda genom sina kenningar / Wer Siffiar, det är Hustrurs förswar eller wård. Derföre sådes han wara Ehtensskapz-stichtare och förswar / hwilket och bekräffas genom Servium til 8. Virg. Eclog. lib. 2. cap. 1. seyndes: Varro säger att nötter kallas ut ibland Gestebsdöflet / emedan Jofur han skulle Ehtenskaper wälsignat att hustrun wotte wara som en erogen Jona.

5. Han seyes och i wäras wisor och sagor att förskaffa / som til ett Regemente eller huushold behöfwer. Derföre Theophilus til Autolycum l. 2. f. 86. således talar om honom / af Areto: af Gto willa wij begynna / och thut låta något förbigå att uttyda det hans förmågo angår. Alla gator och Torg är fulla med hans gåfwor. Allestädes ninta wij hans goda. Af honom äre wij födda. Allom är han god och from. Goltet upwäcker han til arbete / påminnandes dem hwad de äro. Han påminner när Jorden är beqwäm att plöjas och när risden är lysam. När Örtter stola planteras. Och när Säden skall såas. Hwar-

viatum esse triumphatorem, nihilque inveniri tam acclive & inaccessum, quod ipse non posset eniti. Nomina vero capris indiderunt ex Tann, quod dentem significat, quo hirci arbores rodunt. verum cum Tan & Don / ingentem quoque strepitum ac tonitru notent; inde forte commodius Hircorum istorum nomina petita esse videbuntur; præsertim cum Sveonia voces Torsdan / Torsdon & Torsdunder / h. e. tonitru quasi Thori tumultus, nihil aliud, quam belli & armorum strepitum, qui eo regnante exaudiri cæperat, indigebant.

2. Eiusdem Regis arma quoque recenset Edda nempe clavam, qua Hrym-Thursarne / h. e. gigantes domuit; & Baltheum cui omne illius robur inerat; & Chirothecam ferream qua clavam suam comprehendere solebat. omnem vero hanc Gigantomachiam Apollodorus lib. 1. p. 4. & 6. & Hesiodus Theog. v. 820. descriplerunt, Titanasque a Thoro regno ejectos fuisse testati sunt:

3. Quod supremam in judicando auctoritatem ejus concernit, de eâ in cap. 22. §. 2. n. 2. p. 553. actum est.

4. Inter alia Thori nomina, quæ in Edda leguntur, etiam Wer siffiar h. e. uxorum defensor custosque occurrit. Hoc præstitem matrimoniorum arguit, & a Servio confirmatur ad Virg. Eclog. 8. his verbis Varro hanc spargendarum nucum rationem esse dicit, ut Jovis omine matrimonium celebratur, ut nupta matrona sit sicut Juna.

5. Eum quoque imperiis & familijs præfuisse testantur cum Historiæ, tum cantilenæ nostræ. Unde Theophilus ad Autolycum 2. p. 86. de eo ita fatur ex Arato.

Ex Jove incipiamus, hunc nequaquam finamus, o viri,
Inexplicatum plena sunt Jovis omnes plateæ,
Omnia etiam hominum fora. Plenum est & mare,
Pleni sunt & portus. Ubique Jove fruimur omnes.
HVIVS ENIM GENVS SVMMVVS. Ipse benignus homi-
Dextera nunciat. Populos ad opus excitat. [nibus,
Faciens eos meminisse vite. dicit præterea quando gleba optima
Bubus & Ligonibus. Indicat quoque quando dextera sin heras
Ut planta virides flectantur & transplantentur: quando omnis
(sint spargenda semina,

Quibus verbis non tantum terræ totius, sed etiam boni principatus delineatio continetur.

6. *Thorum terra sive Iunone, ut & Atino sive Saturno natum esse Edda in Mythol. 19. & in Nomni: Thori Terræque perhibet. Eadem vero terra in Nom. 38. Frona vocatur, quod nomen ejusdem est notionis cum Freia (Rhea) & pingvem fecundamque humum denotat, quæ pingvedinis causa Saturni uxor dici meruit: aridum enim sterileque solum nihil producit. Hoc faciunt verba Servii in Æneid XI. Ops uxor est Saturni, quam Græci Rheam vocant. Adeoque ob summam fecunditatem suam terra & Patris & Matris nomen promeruit a Varrone, apud August. De Civ. Dei. c. 23. Una eadem terra habet geminam vim; & masculinam quod semina producat; & femininam, quod recipiat, atque nutriet.*

§. II. n. 1. Ad hæc diligentius attendenti haud difficile erit cernere, quid *Josur/Jomala/Jupitter/aut Dis/* significant. Græci nomen ejus variis extulerunt modis: leguntur enim promiscue Ζῶς, Σῶς, Δῶς, Δῖς, Ζῆς, & Ζας. Apud Latinos vero *Jovis, Iupiter & Dis-piter*. Quantum vero exercuerit ingenia eruditorum, explicatio nominum Latinis usitatorum, Vossius, Guiccardus aliique plenius docebunt. Certe *Iovem aut Iunonem a juvando deduci non posse censuit Vossius Idol. G. L. 2. c. 26. p. 219. vidit enim hoc à munere illorum peculiari & proprio nimis remotum esse, inque eo bonæ legitimæque derivationis leges neglectas. Par quoque infelicitas errorum fuit, quorum aliis, Ζῆν vivere, aliis Δῖς & metus, aliis Ζῆω ferreo, aliis Οἶαδῶ videre, aliis alius nominis istius fons arrisit. Atqui non potuerunt non tam incertis conjecturis hoc illuc dilabi, cum Thori nomen apud eos peregrinum esset. Veram igitur ejus originem nunc investi-*

Swarigenom heela jordenes natur afmålas / så och een Konung råta Regemente.

6. Thor han sades hafwa Jorden eller Gio till sin moder och Atin eller Sadur til Gader / som ses af 19. Mythol. så och i Thors och Jordens kenningar. Jorden hon kallas uti den 38. kenningen Froan hwilket är allt ett med Freia. det är / en seet och fructifam Jord / derföre sades hon wara Sadurs hustru. Sâden wârer intet i en torr oc ofructifam Jord eller moder. Detta bewittnar Servius till Æneid. xi. Eftan eller jorden är Sadurs hustru / den Grâterna kalla Freia. Derföre kallades och Jorden för sin fruchtsamheet både man och qwinna; såsom sees af Varrone hoos Augustin. de Civ. Dej. c. 23. den e a samma Jorden hafwer twenne naturer och krafter. Mans krafft i det hon gifwer Sâd / och qwinns i det hon emottager och Föder

§. II. Når man detta alle beaktar / så lærer intet wara one att igenfinna hwad *Josur, Jomala och Jupiter* hafwa att betyda / den och kallas hoos oss *Dys* hoos Grâterna *Steffs* hans namn och åtskillige / nembligen *Zeus, Zdeus, Deus, Dis, Zas,* och hoos Latinnerna kallades han *Jovis* och *Jupiter* så och *Dispiter*. Men huru dessa tu namn hafwa gjorde det Lârda omak / kan man see i Vossij Erymol. Griccardo och andra. Vossius de idol. l. 2. c. 26. f. 219. han ogillar *Jovis* namn komma af *juvando*, hielpa: âfwen så wâl som *Iunonis* namn. Sy han seer att ordet swarar hwarken mot *Jovis* och *Junonis* embete; icke heller att det är bögt oc hopsatt efter den Latinske arten. Det Grâfesta ordet / mena sombliga wara af *Zen* det är *Lefwa* / andra af *Deus* Fruchta / andra af *Zeo* brenna eller hetta. Andra af *Deastaj* sec, och mera sådant. Men det är intet undrandes att det så omwisa gifningar der om hade / emâdan Tor han war fremmande hos

R r r R dem/

dem / som nu offa wist är. Hwar-
före willia wistilsee hans namns
ursprung. Tacitus instämmer
med våra *Skalder* / *sejandes* :
wår första *Gader* *Tuistonem* wåra
Gödder af *Jorden*. Sombliga skrifa
wa detta ordet *Tuisconem*, andra
Teutonem, men rättast *Tiussonem*.
Tacitus med sina uttryckeliga ord
uttryder ordets ursprung: ty *Dy*, är
Jorden och *Son* är den som födes.
Dys ursprung är *Dia*, föda een
Deuter 14. 21. *Deggia*, uppföda en
Gen. 21. v. 7. *Deia*, *Dia*, en *Amo*
ma. *Re-deja* *Matmor* / *Rokersta* /
Skaffare. *Dis*, bröst. *Ditte*, warta.
Dedan kallades *Jorden*; *Disat* *Dita*
och *Deja*, och afmålades med män-
ga bröst och der hoos allehanda diur
och örter som hon föder / som sees af
Romanernas och wåras *beläte* E.
10. och 11. Fig. 30:35. *Dysur*, *Deior*
kallas *Gudinnor* / *Gudar* / *Ronun-*
gar / *Drottningar* / *Färstar* och
Präster / som alla föda och spissa /
(see Snorro f. 2.) såsom *Gud* den
högste sielfdem kallar hoos *Elai*.
c. 49. hwarföre och *R. Albrekt*
kalla *Drottning Margeta* i *Dano-*
mark *Munkedeia* / emedan hon
föstrade *Munkarna* wäl och gaf
dem *fridna* godz / se *Heldvader* f.
298. *Thyssar* och *Rhimtyssar* heta
de första menniskior som af jorden
föddes / som läses i *Edd. Myth.* 3.
är alltså effter wår *Edda* och
Taciti ord / *Tyson* en menniskia
af *Jorden* född. Och kallades
sedan alla *Menniskior* / särde-
les de som äro girige att sig
föda *Tyssar*, så och andra wil-
diur som af roof sig nära / *Thys-*
sar, see *Ulfvil. Marc.* 1. v. 13.
hwarföre kallades och *Tho* och an-
dra mechtiga *Ronungar* *Thiussar*,
Tiussar, *Thyssar*, *Deior*, *Diar*, emä-

vestigare conabimur. Corn. Tacitus Germ.
cap. 2. §. 3. idem plane quod Historiæ
nostræ protulisse videtur, *Tuistonem* *Deum*
Terræ editum affirmans. Hunc alii *Tuisconem*,
alii *Teutonem* appellant; rectissime tamen
omnium *Tiussonem* appellaveris. Vocis autem
originem ipse Tacitus, præter opinionem,
attulisse videtur. Namque *Dy* terra & *linus*
est & *Son* filius. *Dis* autem à Gothico *Dysa*
laclando, *alendo* descendit, Deut. 14. v. 21.
inde *Deggia* lac & *mammæ præbere* Genes. 21.
v. 7. *Dena* *Nutrix*, *Red-dena* *curatrix domus*
vel *Familiæ*. *Disse* *mamma*, *Ditte* *papilla*.
Hinc ipsa denique *Terra* vocata est *Disa* /
Dita & *Dena* / quam veteres cum *mammis*
plurimis pinxerunt, interque herbas & ani-
mantes, ad pastum præbendum, constitu-
erunt. Qualem nos in T. 10 & 11. Fig. 30.35.
ex antiquit. Roman. & nost. repræsentavi-
mus. Porro *Dysur* / *Deior* / *Dea* sunt *Dique*.
Item *Reges*, *Reginæ*, *Principes* & *Sacer-*
dotes ad alios alendos & sustentandos facti,
de quibus videatur Snorro f. 2. ut & *Elai* sc.
49. itaque & *Albertus R. Sveoniæ Regi-*
nam *Dan. Margaretam*, ob munificentiam
erga monachos *Munkedeia* / *Nutritiam*
Monachorum appellavit (*Helvader* f. 298)
sed *Tiussones* & *Rim-Tiussones* dicti sunt homi-
nes, teste *Edda* in *Mythol.* 3. qui omnium
primi ex terra enati fuerunt. Ac proinde,
tam Corn: Taciti quam *Eddæ* auctoritate,
Tiussones filii erunt Terræ. Id nominis postmodum
hominibus præsertim avaris, nec non bestiis
rapacioribus ab *Ulfil. Marc.* 1. v. 13. tributum
esse videmus. Patet igitur & *Thorum* & alios
Reges potentiores *Thiussones*, *Thiissones*, *Deos*,
Diosque vocatos olim fuisse, has maxime ob

causas, quod & ipsi terra nati essent, & terra alerentur, & alios homines ipsi vicissim
alerent. In hujus nominis scriptione retinetur litera Gothica þ, quæ sonat
Latinorum *Ths*, à Græcis autem, & quidem recte in literam *Z* conversa.
Hi porro diphthongum *Iu*, post consonantem in vocalem simplicem *E*,
aut

aut *I*, commutant, vel etiam *E*, litteræ *V*, præmittunt, & utramque secundum id quod in cap. 2. §. 7. p. 32. dictum & in aliis verbis ostensum est efferunt. Exteris enim omnibus adeo difficilis est pronuntiatio diphthongus *Iu*, in syllaba *Thiu*. Denique ab hoc Scythico sive Barbaro *Thius* vox Latinorum *Deus*, Græcorumque *Theos*, quæ **OMNIA ALENTEM & SUSTENTANTEM** significant, profecta est.

2. Etiam *Iovis* & *Iupiter* Gothica erunt, ejusdemque cum illo superiori nomine significationis. Nam *Giō* Terram notat. Ab hac voce Latini, facilioris pronuntiationis causa litteram primam *G* extruserunt, ita ut *Io* solum apud eos remanserit, utut plura sint vocabula a nostris per *I* scripta, quibus tamen inter pronuntiandum littera *G* antepositur. *Giō*, Terra a verbo *Giōda* *secundare, nutrire*, ortum habent. Unde & *Giōd* *saginat*, *pingvis*. Porro à *Giō* sive *Jo*, profecta sunt *Jord* etiam terra nomen: *Giō* / *Dex* nomen quam & *Disan* vocamus; *Giōmānat* *mensis Februarius* à *Giō* sive *Iunone*, uxore *Thori*, nomen nactus. His plura addi merebuntur ex *Hist. Olai* & *Clariss. Verel. Notis in Hist. Hervor.* Interim & inde descendit *Jonclagh* *conjuges*; *Jo* och *Juna* *maritus & uxor*; *Jon* *homo*, *Tiens* *steson* *famulus*, *Legesjon* / *mercenarius homo*. Hinc quoque Græcis *Io*, & Latinis *Iuno*, terræ nomina innotuerunt, ut & *Iovis*, quem terræ maritum fecerunt, in memoriam matrimonii, cujus primi auctores esse putabantur.

3. Quod ad *Thori* nomen attinet, *Iovi* à nostris impositum, ei originem præbuit *Thōras* / *audere*, quod in negotiis arduis & difficilibus locum plerumque habet, hocque sensu legitur in *Hist. Herv. c. 1.* Inde *þoran* *audacia* apud *Orm Snorres. 65.* De cetero videatur *Cl. Verel: ind: Scand.*

Scien-

dan *dee* *dro* af jorden *fōdde* / *dee* *fōda* sig af jorden / *dee* *moſte* och *sina* *nundersātare* *fōda*.

Detta ordet skrives med wår *h* hwilket uttalas såsom *Ths*, derför seer man de Gråter det skrivas måst med *z* som *h*aswer lika *liud* / *oz* *zu* efter en Consonant wenda de antingen uti en Vocal såsom *e* eller *i*, eller setria de *e* framföre *u* och utnemna både / som wist är *c. 1. f. 32.* uti andra lika ord: ty dem fremmans dom är meckta swårt uttala med ett *liud* *Thiu*. Af detta ordet *Thius* är nu hoos Latinerna *Deus* och hoos Græckarna *Theos* utkommit som betyder *Gud* den alla föder.

2. Det andra ordet *Jovis* och *Iupiter* haswer afwen af wåre språk sit ursprung och alt samma att betydja *Jy* *Giō* är jorden / i hwilket ord *dee* Latiner uttasta *G*. för des starka och swåra uttalande och behålla *io*. ehuru hoos ohskrives många ord med *I* allenast men uttalas som *Gi*. Ursprunget til *Giō* är *Giōda*, det är föda en / *Giōd*, seer och wål wåre. Wåf *Giō* eller *Jo*, är och jordens nomn / så och *Gudinna* *Giō* som elliest *Pallas* *Disa* *hwa* dan och den månan näst *Jorhmānat* kallas *Giōsemānat* efter hon war *Þors* hustru. Se *Ol. S.* och *Verel.* notas til *Herv.* Wåf *Jo* kallas de första fäder eller brud och *Brudgumme* *Jonclagh*, *Jo* och *Juna* och sedan alt folk *Jon*; som *Tiens* *steson* / *Legesjon* der af kallade de Gråter *Jorden* *Jo*, och de *Latiner* *Juno* och hennes man *Jovem*, betydandes *Jorden* och *dee* första som äkten *Paper* stickete.

3. *Iofur* han kallades hoos och *Thor*, del är dristig och mecktig / hwars ursprung är ordet *Tōras*, ddt är wåga och drista en swår saak at uträtta. *Herv. S. c. 1.* *Thor* an dristigheet / *Orm. Snorro 65:* se *Cl. Verel Index Scand.* Detta hans namn är och utkommit til de *Egyptier*, *Latiner* och *Græcer*.

Rrr R 2

fast

fast det intet så ofta brukades / såsom sees af Lucano l. 1. senandes på dees Snyters Gud Tors Altare blotas intet mindre än på Disas. Vossius ärkenner och Idol. l. 1. c. 35. f. 132. att denna Guden som Lucanus kallar *Taranis* eller *Tharans*, är den Adamus Brem. om de Swenska talandes / seyer dem kalla Thor: hwilken de hålla för regera lusten / dunder och Liungeld regn och storm / och gifwa god års-wert. Bti Rom finnes hans namn på en steen som är afritat uti Jano Grutero pag. 2 der han så nämnes Gudarnas och Gudiñornas Sader är *Swearites Thoor*. Denna inskrift sees af 31. Tafl. 116. Fig. uti Egypten skrefz hans namn på en sten som hoos of-nemblig Thor med θ (som är wårt dubla θ) som läses uti Eusebii Præp. Evan. l. 2. c. f. 1. 46. Bti Goltzii Siggelejärs gamla handlingar f. 292 beskrifwes een Stad / Bygd af Thore Neckens son / hwilken stad nemdes effter honom Toretuna och floden Toreä och at han sielt af dem med sitt dunder och blixster dyrkas. Här hjälper intet söka hwarken hans namn Tore, Stadsens namn Tuna, och strömens namn Å af Grefskä språket igen. At hans fader war Necken steimer in med wåra och Platonis skrifter som wißt är c. 7. §. 5. n. 55. fol. 210. dät är och merkelig att uppå Toretunas mynt på Eiggellz öd fundne / som aftryckte äro i Goltzio Tafla 32. n. 1. sitter Thor öfwer en hwalff / där han kallas Tor-as, dät är Tor högsta gud. Bti Å war altid Gudarnas stora tytel / som för är wißt. hwalffsen betyder att han war Neckens son / och at han hade usfört sin mact til stöds: som wißas skal i wåras första uttog / det här och där af Platonis och andras skrifter redan ofta är omödr. I wensler handten hafwer han 2. Pilar / betydandes att han war en stötte / och uti

hans

Sciendum quoque Thori nomen ad Aegyptios, Græcos & Latinos ewulgatum fuisse, utut rariuscule id usurpauerint. Quodenim Lucanus lib 1. v. cecinit:

Et Taranis Scythica non mitior ara Diana.

id Vossius de Idol. Gent. lib. 1. c. 35. p. 132. de Sveonum Thoro, ab Ad: Bremenfi descripto, accipiendum esse monet, quem isti pro aëris, fulminis, tempestatum & annone Domino habuerunt. Romæ quoque lapis extat, cum inscriptione & memoria Thori. Deum DEARUM SVEDIA DORI: quem vide in Tab 31. Fig. 116. ex Jano Grutero desumptum. In monumentis Aegyptiacis, nomen ejus Thoor per literam θ h. e. geminum φ nostrum scribi solitum fuisse testis est Euseb. de præp. Evang. l. 2. c. 1. p. 46. In Goltzii Antiquitatibus Siculis p. 292. urbs Tarentuna nominatur: Quod nomen à TARANTE Neptuni filio urbi & fluvio (Thore-ään) factum auctores testantur. Jupiter quoque natus ex ære a fulminis jaculo statim ac solemnibus sacrificiis a Tarentinis ea de causa colebatur.

Utrumque se gesserint Erymologi, numquam sane vel Thorum, nomen conditoris, vel Thunum nomen hujus Urbis, vel ad nomen fluminis ex lingua Græcâ eruent. Quam apposite vero & Neptuni filius dicatur id ex Platone & scriptis nostrorum in cap. 7. §. 5. n. 55. p. 210. declaratum est. Magnum vero operæ pretium videtur nummum Toretunensem in Goltzii T. S. Tab 32. n. 1. repertum aliquanto operosius explicare. Thorus igitur Balæne insidens Taurus, h. e. Thorus summus Deus dictus est. Inter Maximos Decorum titulos Ås fuit. Balæna live Delphinus, partim Neptuni filium, partim dominium ejus in mari, de quo nonnulla passim in superioribus, plura vero in capite de expeditione prima majorum nostrorum dicemus, arguit. Sagittæ due in sinistra Scytham hoc est jaculatorem fuisse ostendunt. Clypeus nomen ejus, Io, gestat, cujus ante nemini mus, quique illum non minus

nus agricolam. & patrem familias, ac militem bonum fuisse ostendit: horum enim postremum in Thori nomine latet. Iisdemque quoque rebus eum plurimum valuisse declarat nummus alius apud Goltzium, Tab. 33. Fig. 3. in quo signatus est Thorus supra balenam, altera manu clavam, altera uvam tenens. Id autem valde oportune accidit, quod in nummo 4. conspicitur, adjecto nomine *Thar* *as* ut & clava, insignibusque quæ olim apud Normannos nostros in uso fuerunt: nempe, cum arcu Scythico & clava. Certe Dalecarlorum insignia adhuc arcum referunt, non quidem clava ut illo Thori sed securi trajectory. Leo quoque in isto nummo, neci tradendus, aliquid ex veterum Gothorum insignibus habet. At observatione dignissimam ducimus literam Φ quæ Gothicum β . bis positum representat. Est autem Φ litera prima nominis Thori, & ab hoc Rege sive Deo nomen vicissim consecuta suum, nempe Thors, qua de re consulere juvabit Cl. Verel. Runograph. p. 26. & Vorm: antiquitates.

4. Eundem Thorum ad Cretenſes, a Creta Rege eorum primo sic dictos, Gigantum debellandorum causâ perrexisse, Diod: Siculus lib. 5. p. m. 230. perhibet. Alii eum teste eodem Siculo, metu patris, in insulam Cretam se contulisse credunt. Quæ opinio, sine dubio, occasionem præbuit fabulandi de ejus in Creta educatione. Quique ita censent, regni ejus tempus apud exteros in annos pueritiæ mutant. De toto autem hoc negotio quid sentiendum sit, in capite de expeditionibus clarius aperiemus, nunc contenti probasse illum etiam apud Cretenſes nomen suum retinuisse, vocatumque Thorum, Asthorum, Asurum & Asam. Etenim Diod. Siculus nuptias cum

hans Sköld står namnet hans *Jo*, betydandes att han och bar det namnet som nu är omtale / hwilket innebärer dät / att han så wäl kan bruka jorden och wara en hushållsman / så wäl som een god Krigzman / der som betydder Thor. Hwarföre han uti den 33. Tafl. 3. Fig. i Goltzio står afritat på een hwalffist / med Thors klubba i ena handen och een wijndruswa i den andra / och det som meckta merckeligt är / uti den fierde penningen / står han med samma namn *Tor as* hafwandes en klubba i handen och brede wid sig wära Nerlänningars gamla Wapn / nembligen en Skytteboga med een klubba igenom / der ifrån Dalekarlarnas ey långt skiljer / med een boga och yxa igenom / och ett lejon som han dräper / Götarnas wapen: men dät som aldraz merckeligast är / står vårt dubbla Φ kors bokstaf emellan hans been / äfwen såsom hoos of detta dubbla Φ Thors skrifwes och altid hans namn betydder / hwilken bokstaf och så efter honom nemmes / så som sees af Cl. Verel. Runogr. f. 26. och Vormii Antiq.

4. Till de Cretenſer, hwilka som Diod. Siculus skrifwer l. 5. f. 230. wara nembde af deras första Konung Creta, som och Thor / sörandes Krig på Jettarna och dem ödelagde. Somliga mena honom flyt dit undan sin fader / som der samastådes läses: hwarfore liknas hans regemens / begynneſe utom landz wid barndomen / såsom han der skulle hafwa upfostraz / hwarom vidare uti hans uttog af Sverige talas skal; men här willia wij allenast wiſa honom och hoos de Creter hurit namnet Thor, Astor, Assur och As. Ty uti Diodor. läses att han höll bröllop wid een flod Thorea, hwilken nemmes wid hans namn. Sedan wiſſar Vossius idol. l. 1. c. 14. f. 1. af Lactantio, at Thor på Creta kallades As-tor. såsom han Pallas af

Eddas 19. Mythol. och än i dag af gemene man: efter hwilken många meinnistur i alla tider och ännu nemnas. Efter hans namn *Assur* och *Affer* äro och många kallade. *Afer* fins på 125. *Runsten* och hos *Snorre* f. 243. *Assur*. *J. R. sagor*. f. 141. *Asur*. så och på den 71 *Run*. 207 och 376. *Run*. Så kallas och *Thor* eller *Jupiter* hos de *Romare* / som sees af *Kensar Augusti* penning uti *Goltzio* fol. 94. der sombliga mena dät ordet wara af *Gråfesta Anco* / *syru* dät är / utan *Rafeknis* / effter han hafwer aldrig rakat sitt skägga. Andra aff *Assyren* den som är skäggelös / men *Goltzium* fullslår det af myntes beläte / der *Thor* står med ett stort skägga. Men när man ser på wårt språk och penningen så står dät *Agthur* det är en förskräckelig och dristig *Gud*; eller om han skrifwes som andra willia med *Assur* och *Affir*. så är det *Gudarnas herre*. den *Gunstige Läsaren* kan nu se hwilket dera bättre treffar in med en *Ronung* eller *Guds* namn / som hos dem war fremmande / antingen en skäggelös man / eller den ingen rafeknis egde / eller den som war *Gudarnas herre*. Här af kan man och see / huru oläsmåligt och med *Studiernas* skade / sombliga giöra / i det / strax de höra ett fremmande ord / som hafwer nogon liffmetighet med ett *Grekest* / *Hebreist* eller *Latinsk* ord / allenast til studer och bokläsaren / willia de hafwa strax der des ursprung / lika såsom de andra språken woro inlett så wel språk som de / och det som wårre är att när de den mödan sig gjort hafwa / kommer icke ordet mer a öfwerens med sielfwa saken / en wafnwelling och *Goltzium*. Wi willia så åter komma til wårt förhafwande. uppå ödn *Creta* kallades han sielf som

eum celebrasse memorat, ad flumen *Tha-ream*, quod ab illo nomen habet. *Vossius* quoque *Idol*. L. 1 c. 14. p. 61. auctoritate *Lactantii*, *Thorum* in *Cretâ* *As-thori* nomen gessisse confirmat. Eodem nomine in *Eddâ* *Mythol.* 19, & adhuc in ore vulgi venire eum certum est. Deinceps *As-thori* exemplo, homines alii *Assures* & *Afferi* appellari voluerunt. Namque *Afer* in *cip. R.* 125. & apud *Snorr* p. 248, *Assur* in *Hist. Reg.* p. 141. *Asur* in *cip. Run.* 71. 207. 376. leguntur. *Thorum* *Romanis* innotuisse ex *Augusti* imp. nummo apud *Goltzium* p. 94. didicimus. Hoc præsertim loco expendemus obiter infelicitatem summam *Gramaticorum*, qui *Assurum* quasi ἀνδρ̄ς ἄγος sine novacula, & cultro tonsorio, vel etiam quod imberbis esset, dictum putaverunt. Atqui de barba, imple nummus apud *Goltzium* reclamationat, in eo enim satis barbarus conspicitur. Quanto rectius illi, qui nummum diligentius inspicientes *Ag-thur* h. e. metuendum & audacem Deum legunt; Aut si *Assur* vel *Affer* omnino retinendum fuerit, tamen lingvæ nostræ genium secuti *Deorum dominum* appellatum vident. Perpendat quæsumus *Lector* benevolus, utrum convenientius sit ignotum ac peregrinum Dei nomen pariter ignotum ac peregrinum ob qualemcumque syllabarum convenientiam ac similem sonum, ab eo quod imberbis esset aut novaculam non haberet ad manus, an vero à potentia, qua inter suos Deus iste claruit & alios omnes superare visus est, deductum putare. Adeo hoc ineptum & frivolum, ne dicamus cum magna pulcerrimi & utilissimi studii injuria conjunctum est, vocum origines nulla rerum inter se aut cum verbis comparatione instituta, nulloq; inter voces *Barbaras* & *Græcâs* sive *Latinâs* descrimini

facto, indagare; sed nomine audito, quodcumq; in *Græcâ*, *Latinâ* vel *Hebræâ* lingvâ sono similitimum primum occurrerit, pro istius fonte vel radice agnos-

agnoscere. Verum in viam nos revocat Stephanus de urbibus scribens, atque simul hunc Nostrum, inter Creteneses *Asium* & *Asathorum*, urbemque ejus *Axum* sive *Assum* vocatum fuisse testatus. Quam urbem Herod. L. 4. *Oaxum* appellat. *Thorus* sane in ea cultus, & *Asathoro* templum vetustate celeberrimum erectum fuerat.

5. Victis Titanibus *Thorus* titulum in se recepit novum, passusque est se vocari *Enwaldzking* i. e. Monarcham. Ab eo postmodum ad Reges omnes Upsalenses Monarcharum titulus delatus est. Memorabile sane est quod ad urbem Babelona accedens teste Josepho Antiquo: lib. 1. c. 5. dictus sit, *Evamís*. Cujus quidem nominis originem, qui ex lingua Græca, Latinâ vel Hebræa eruere studuerit, neminem adhuc invenire potuimus.

6. Thorum denique ut & Atinum, Nostrum *Har* / *Jafnhar* / & *Tridie* sive *Triveldigh* h. e. triplici potestate instructum vocaverunt. Huc Eddæ Mythologia in hoc lib. cap. 22. §. 2. pag. 542. adducta pertinet, in qua tres filii Borei, *Atinus*, *Vilius* & *Vejus* hominem creasse feruntur. Qua creatione delineatæ sunt tres præcipuæ principallium curarum partes sive genera:

α. Amor justitiæ & omnium artium operumque pacis, à quo solo regni commoda & ornamenta præcipue pendent.

β. Studium armorum cui regni securitas innititur.

γ. Cura Religionis, quâ hominum quoque defunctorum animabus recte consulitur. His artibus probe imbutum & addictum veteres *Tridie* aut *Triveldigh* appellarunt. Talem quoque Thorum exteris visum dictumque fuisse Lactantius docet, eo quod in regno suo his tribus dori-

som Stephan. de Urbibus *Striswer* / *Asius*, *Asator* och hans stad *Axus* eller *Assus*, eller *Oaxus* som Herodotus l. 4. talar / der Thor dyrkades och *Asators* älfsta Tempel var.

5. Sedan Thor hade underlag sig alla Tiodokungarna / så bleff han kallat *Enwaldz* Konung. Hvar af sedan alla Upsala Konungarna kallades *Enwaldz* Kungar / som offra är wißt. Således bleff han och kallat wid Babylon / nemoblig *Enwaldz* Thor / dijt han een frembling som såsom Josephus berättar. l. 1. Antiq. c. 5. detta ordet har tag ån ingen funnit / som det hafwer villat draga til Græskan / Latin / Hebreiskan eller annat språk.

6. Thor så wäl som Atin han kallades hoos oss *Har*, *Jafnhar* och *Tridie*, det är *Triveldig* / derföre / som wißt är c. 22. fol. 542. gic Eddas Mythol. gåta der ut på / som talar om Bore 3 söner / *Atin*, *Wilo* och *Vei* som skapade en Man / at genom detta berednades

i. Att en Konung skulle sitt rik genom Lag och Rätt / återbruka och alla de ting som lände ett land till uppkomst och nytta / och bäst i fredliga tider idlas kunde / styra.

ii. Genom Krig och örlig site land förswara.

iii. Hålla Gud: tjänsten wid mækt / och wara bekymrat om de dödas själar. Hwarföre bar en Konung detta namnet att han kallades *Tridie* och *Triveldig*. Således kallar oc Lactantius wår Tor som der ut kom och dyrkades *Triveldig*. Det är hafwandes dessa tre wälden öfwer sitt rike: hwilket om man will draga det til Græskan och Latiniska språket / skal det betydta en som hafwer 3 blad / såsom *Blåsippor* och

Hara

ginem

Marftra / hwilken fallas på Gråte-
fka och Latin Triphyllon. emedan
deras blad bestå af 3. blad ihopsatta
wid en stiel.

7. At Tors namn betydde (som
af vårt språk wist är) en dristig och
dierf man / sees och af Plutarchi
Theleo, der han f. 6. fallar honom
en Krigsansörare / och efter Mar-
sami uttolkning i Cron f. 278 en
dierf och dristig man. De Gråfer och
Latiner hafwa och skrifwit hans
namn med *ω*, *α*, *α* så och *au* äfwen
som hoos of *Ty au* uttalas hoos
of som *o*. Sedan hafwa de / som
Plutarchus af Euripide wissar / af-
målats honom med en Thiors horn
och menniskias ansikte / hwar af
han kallades Minnatyr, Mannat-
iur och Mannatoor, Veratyr som
ses af Plutarch. i samma rum /
af vår Edda i Atins fenning / så
och af Pignorio. Hwars skapnat
fins af 15. L. 66. Fig. af den orsak
är Thors kenne-teckn och wapn
en Thjur / och af honom siet han
namnet / derföre i hans wapn må-
lades en Thjurs hufwud / som och
ses af Slavernas afgud L. 10 §.
23. hwar som Den sitter ofwan på
hans hufwud / betydandes att han
war en Krigzman. Ty Den som
är een roos foael hafwer sit namn
af Delig och Krigz = Gudz namne
Aurman (see c. 9. n. 10. f. 406.)
Thjurs hufwet betydde / honom wara
ter til med en god Lushåldzman
och åkerman. Hade och gemenligen
diuren som ofrades / sina namn af
Gudarna. Såsom Groda af Gro
emedan hon meckra fröful är / och
war derföre Grodan Gros terna
fallas

ginem vocabuli Tremeldigh / in promptu
erit Triphyllon herbæ nomen, in qua tria fo-
lia uni canli adherent. Sed seria curare præ-
stat.

7. Quia Thorus, uti ante dictum, ab au-
dendo nomen habuerit, debere nos non
sinit Plutarchus in Theleo p. 6. Ducem belli
& ut interpretatus est hæc verba Marthanius
in Chron: Can. p. 278, audacem & animo-
sum virum appellans. Græci Latinique, in
nominis descriptione & *ω*, & *α*, & *α*, & di-
phthongo *au*, quam nostri homines ut *o* pro-
nuntiant, usi fuerunt. Etiam, ex verbis
Euripidis id confirmante Plutarcho, fa-
ciem illi humanam cum taurinis cornibus
assignarunt, vocaveruntque Manna-thor /
Manna-thiur / Manna-thyr / (Minotaurum),
& Vera-thyr Hæc enim Plut: L. cit:
Edda in Nomin: Atini & Pignorius affir-
mant; Nos vero effigiem in Tab. 15. Fig 66.
damus. Itaque & signum siue nota Thori
Thaurus fuerat & taurino sacrificio colebatur
Thorus, & nomen ab illo habebat, & deniq;
taurinam frontem in insignibus suis gestabat, per-
similem Idolo Slavonico in Tab. 10 Fig 28.
delineato, cujus vertici aquila insidet, ad
ostendendam vitam animumque ejus mili-
tarem. Aquila enim rapacissima est avis,
lingua nostra Den, ab örslig / bello, & aur-
man / marte cujus vocabuli plura conjugata
in cap. 9. §. 2. n. 10. p 406 videre licebit.
Præterea taurinâ fronte rei domesticæ ut &
agrorum cura, qua Thorus multum valuit
depingebatur. Nec insuetum fuit animan-
tium generibus, ex quibus victimæ desume-
bantur, nomina Deorum, quibus macta-
bantur, imponere. Itaque Groda Rana à Gro / obsummam fecundita-
tem dici cæpta est; quam a Dea tantopere amatam traditiones ferunt,
ut nihil nunc in ore vulgi frequentius sit quam Grodan wari. Gros Tår-
na i. e. ranam olim fuisse Terræ (Deæ) & Saturni ancillam. Tiur / taurus,
& Thordyswel Scarabæus à Thoro sic dicti videntur; unde hunc & aurigam
Thori vulgus facit & divinis honoribus Egyptii olim prosecuti sunt. Ico-
nom

nem qui desiderat ad Tab. 15. Fig. 75. respiciat. *Mar/Kampe/equus a Mader/Marst/man/Kampe / h. e. Marte*, viro bellicoso sortitus est nomen. Ejus enim ut erat equus præcipuum belli instrumentum, ita quoque una cum domini funere cremari tumulari-que solitus erat. A Sveonico vocabulo *Kampe/equo & Haaf mari*, per jocum conflatum est exigua paludis ante domum Clariss: Vereli in Upsala nova conspicua nomen *Kampehaaf/* in Tab. 34 Fig. 118. 4. Ea enim palus uti Stabulo regio vicina est, ita quoque equis mundandis olim inserviebat. Tanta denique fama fuit equi Atlantis Regis nostri, quem *Kampe* vocaverunt, ut ad Græcorum aures, & in eorum etiam scripta penetravit. Revertamur igitur ad *Mannathyr* (Minotaurum) sive *Mannathor* quem alii vocant *Thormunder/ & Thor-minner*; quæ nomina in veterum juramentis audiuntur. Quorum etiam alterum *Thorminder* In cippo Run: 189, alterum *Thaurmundur/in cipp. Run. 308.* occurrant.

8. Atqui inter omnia quæ de *Thoro* leguntur, hoc singulare est, quod Terra non solum mater, sed & uxor, & filia ejus audiat. Id quidem repugnante ratione cum dicatur fabulam esse apparere, sub qua, nostro quidem judicio, boni principis, & naturæ totius delineatio lateret. Rex enim Scaldis nostris, ut hoc primo loco notemus, *Jo-fur* patriæ pater dicitur. Etenim *Jo* sive *Gjo* terram, & *Fur/Sar/Sadur* patrem notat: *Jo-fur* igitur is erit qui pari tangitur curâ & amore patriæ suæ, quâ filiam pater bonus complecti solet. Huc etiam quadrat Latinorum *Jovis*. Cæterum & Upsalensibus Regibus titulum *Josur* (Jovis) tributum fuisse carmen Hist: Hervorianæ c. 5. p. 71. ostendit. Potant apud *Josur* (Jovem i. e. Terræ Regem) plurimi Magnates genioque indulgent Upsala. Cui addi merebitur carmen ali-

som höres i Segnera. Tiur och Jordynfel af Thoor; hvarföre kallades den Lørs Körswen och blef så högt ärat af Egyptierna att han dyrkades för en Asgud/hvars Skapnat står uti 15. Asfa 75 Fig. Af Mader, Marst, Man, och Kampe, som toges för en Krigshelte kallades Hesten den honom mest tånar och med deras list upofrades/ Mar och Kampe. Af Campe kallas det Träsket i nya Upsala in wed Cl. Vereli gård (see 34. F. 128. F. 2.) Kampehaaf/ det Konungarnas hästar sköldades/ liggande strax in wed Kungskollet. Om vår Kung Arden häst Kampe, hafwa de Greter och sät wettenskap/ som ses i des skriffter. Vi wilta åter komma til vår Mannathyr eller Mannathoor som dessförutan skrifwes Thormunder/Thor-minner/såsom än höres i de gamblas Eder/ så och ses af Runstenarna/ der som står på den 182. Runstenen/ Thormunder och på den 308 Thaur-minder.

8. Om Thor seer man/ att Jorden sades vara hans Moder/ hans Hustru/ och hans Dotter. Detta är fuller naturligen otroligt och ogiftligt; serdeles att vara ens moder och dotter: men då är en gåta/ under hwilken både en Konung/ så och naturen afmålas. En Konung kan kallas af Skalderna lo-fur, då är een Fader för sit land. Ty lo och Gjo är Jorden och landet/ och Far, Fur, Fadur är den som drager försorg för sitt Rike/såsom en fader för sin dotter; och dedan är Latinernas Jovis. Således kallades serdeles Uplala Rungen som ses i den merkelige gamle Skalden uti Cl. Vereli Herv. Saga c. 5. f. 71.

Dredur med JOSS	Driela hoes Rongen måns ga stora Her- rar och glöra sig glade i Dyp sala Stad.
Jarla meingt	
Öt gladeliga	
Ab Wppantum:	

lofur läses och i den förre indrag-

ne Skalden c. 8. så och på 30. 70. och 194. Runsten. På 20. 24. 25. 36. läses *Jufur*. På den 201. *Jufudur*. Til det andra kallades han *Juppis*, *Juppi*, *Jupiter*, *Jopiter*, uppa den 176. Runsten läses *Iuppi*, så och i misorna *Iuppi* och *Iuppe*, men en så offra. Detta betynder een Konung vara Jordennes Son / ty han är född af jorden och Jord den måste och honom föda. *Pitta*, *Pyttia*, *Pilt*, är en son och ung Karl / både på Swenska och Finska såsom sees i des Lexico. Sadant namn bar och Vitt-Gutz son aff Atins slekt / som läses i Stephanij notis til Saxonem f. 136. med detta ordet äro andra och i hopsatte / såsom *Asapitter*, Gudz son: *Agapitter*, Neckens son: *Dispitter* Jordens son / som och war Thors eller *Jofurs* kenning / som läses i Voss. Idol. lib. 2. fol. 365. Til det tredje wart han kallat *Iomala*, *Hamala* *Iormunder*, det är Jordennes man och herre / ty *Ha* är Jord / såsom ses af Cl. Vereli Ind. Scand. *Mal* hafwer hundrade betydelse som der kan lasas. Betyder och på gamla Swänskan en gift Man (såsom sees af Kiliani Lexicon,) den som talar för sin Hustru och barn. Dedar är Målsman / och Enskarnas gemal. Af *Hamala* reknade Stigotarne sin slekt / som läses i Jornand. Rer. Getic. cap. 14. fol. 630. der och *Iodriks* dotter *Kallas Amale* *Sventa*, det är Jordennes herres dotter. *Sven* är en Yngling och *Sventa* een dotter eller piga. *Iomala* behålla Sinnarna än i dag / som alla sina förnämsta Gudars namn / hafwa utur Sverige / och Kalla nu den rätta Guden *Iumala*. *Iormunder* dät är Jordennes herre eller Jord myndare. Så *Kallas Atin* i den 71. Kenningen På 129. Runstenen läses *Iormunder* och på 110 *Hamunder*. War alltså en Konungz rätta namn *Iomala*, *Hamala* och *Iormunder*, det är den som med sit rike

är

ud in cap. 8. aductum, cippique Runici 30, 70. 194, in quibus omnibus *Jofur* habetur sed in cipp. Run. 20. 24. 25. & 36. *Jufur* exrant. Deinde *Juppis* *Juppi* / *Jupiter* / *Jopiter* nomina quoque sunt Regis apud Scaldos: in cipp. R. 176. *Juppi* & in cantilenis *Juppis* & *Juppe* utut rarius occurrant. indicant vero Regem terræ filium esse, & ex terra alendum. Equidem lingua nostra, Finnicaque, *Pitta* *Pyttia* / *Pilt* *puerum, filium*, denotant. Tale nomen tette Stephanio in notis ad Saxon. p. 136. *Viturguzii* filius *Atini* stirpe oriundus habuit. Iungi quoque aliis hoc verbum aptum est, uti factum videmus in *Asapitter* Deorum filio, *Agapitter* Neptuni filio, *Dispitter* Terræ filio, quod nomen Thoro sive Iovi quoque tributum fuisse, Woss: Idol. L. 2, p. 365 affirmat. Tertius Regis titulus in Scaldorum monimentis erat *Jomala* / *Hamala* / h. e. *Terræ maritus aut Dominus*. Nam enim Terram notat, ex Cl. Vereli Ind. Scandico, sed *Mal* plurima significat: Inter alia vero & lingua veteri Sveonum, *maritum* designat, cujus est uxoris liberorumque parres tueri videatur Lexicon Kiliani. inde sane descendit *Mälzman* tutor, ut & Germanorum *Gemahl* conjux. *Hamalam* quoque suæ gentis conditorem Ostro-Gothi, apud Iornandem de R. Get. c. 14. p. 630, vocaverunt: Ubi simul Theodorigi Regis filia *Amala* / *venha* audit, h. e. *Terræ Dominæ filia*. Namque *Sven* adolescens est & *Sventha* filia vel *Adolescentula*. *Jomalam* Finni, qui olim Deorum suorum nomina a Sveonibus acceperunt, hodieque Deum verum appellant Ad hæc *Iormunder* *teræ Dominus* nomen est *Atini*, in Edda Nom: Incip. R. 129. conspicitur idem nomen. &, in cip. R. 110. *Hamunder*. Apparet igitur hæc tria nomina *Jomala* / *Hamala* / & *Iormundar* Regibus imposita fuisse, ad

archid.

arctissimam eorum cum regnis suis & amo i conjugali fere parem conjunctionem designandam. Quod si rursus inter se alia tria conferantur nomina; Jofur/ Jopitter & Jomala, jam minus difficultatis vel obscuritatis ante memoratum ænigmā, de Rege regni sui & patre & filio, & tuore sive marito; & vice versa, Regno Regis filia, matre & conjugē habiturum erit

9. Aliam vero & pæreruditam huius ænigmatis expositionem Cl. Verelius in notis ad Hist. Gothr. cap 7. p. 42. attulit, cujus hæc summa sunt capita: Terram pro fulminibus & tonitribus vapores emittere, ut matrem: fulgura vicissim vapores terrenos elicere, ut filias; & denique terram, imbribus fulgura & tonitrua sequentibus irrigatam, instar conjugis à marito imprægnatam videri. Ut audax in aliis multis rebus Claverius fuit, ita in tribus idolis septentrionalium Thoro, Odino & Frigga tres personas unius essentiæ divinæ, instar scintillæ ex tenebris densissimis emicantis, se vidisse affirmat. Cujus si audaciam imitari vellemus non minus opportune, præsentis ænigmatis occasione diceremus, paganos forte quoq; per tenebras vidisse aliquid in Mysterio incarnationis; ac præcipue Christum filium Dei hujus mundi patrem esse quia creationi interloquit: & filium, quia homo factus est: & maritum, quia tantopere eum dilexit ut pro eo mori non dubitavit. Sed malumus ea profiteri quæ sine periculo dicuntur. Hanc igitur fabulam Thorus in expeditione prima & maxima, una secum ad Aegyptios extulisse videtur. Namque Thebis Aegyptiacis (nobis Teppa civitas & campus est undique septrus) in Templo Micois de quo in cap. 22. §. 1. n. 1. p. 544. plura notavimus, Thori statua erecta fuerat, cum inscriptione, quæ apud Diod. Sicul. legitur L. 1 p. 31. *SVM OSIMANDVS REX REGVM.* Aliam insuper imaginem æmatis illius seorsum, cubitorum xx uno Saxo constans. In cuius

år bunden som en man med sin hustru att lesa i nöd och lust / och i döden. Af detta seer man en Rönungz tre namn Jofar, Jopiter och Jomala, och att han är Jordens och Jofur Rykes Son, des Fader och Mälz-man: Åter riket hans Moder / Hustru och Dotter.

9. Huru Naturen och Jorden är Thors moder, dotter, och hustru, utlägges wacker af Cl. Verelius i sina notis til Gottr. S. c. 7. f. 42. nembligen i ansende til dunsterna som upstå af Jorden oc förorsaka Thordon så kallas jorden des moder. I ansende at Jorsellen utaf sig föder dunsternas upståg, är Jorden dottern. I ansende til fructifullheten som på Jorden och regner föller / är Jorden Jordens hustru. Om man wille här giora liknelser / såsom Claverius gior, menandes at wåra fäder hafwa haft någon kunskap af den helga Trefaldigheet / uti wårt sygga hednisse möter / af det de / hade tre Gudar Thor, Oden och Frigga, så kunde man snarare så en liknelse om wår Trefaldige Christo aff Loris gata / ty at Christis hafwer skapat Jorden och altså är hon hans dotter / och i ansende at Christus tog på sig det Meniskeliga köttet / så war Jorden hans Moder / och i ansende han allskade så werlden at han döo för henne / så må hon wäl kallas hans hustru: men wi villia komma til wårt igen. Denna gata hafwa och de Egyptier så til sig genom wår Thors stora utlog / hwilken beläte hafwer stå uti staden Theba (Theppa och Tappe är på Swenska en instängd ort och stad) uti Minurs Tempel / om hwilken är talat c. 22. f. 544. och in med honom denna öfwerkrift / som läses hos Sicul. Antiq. l. 1. f. 31. tag är *OSIMANDVS REX REGVM.* Der in hos står hans moders beläte 20 armbogar höge / på hwilken hustru står tre små Drottning / i betändande / att hon war Kungens Moder / Dotter och Hustru.

Här får jag ingen uttolkare / hvarken i Hebræiskan Gräfskan / Latinskän eller andra språk! öfver Osmundz namn. Men, vår Thor som allestädes kallas Asmunder och Osmunder wiser / sig detta beteckna / som hela skriften innehåller. En Os och As war högsta Gudarnas ärenhet och Alunder, Man, Minnur alla Rungars. En Mand, Minur, Man och Mader läses här i det 22. c. f. 544. om As lases Cl. Verel. not. til Her. Götrikz och Bofe sagor. Derföre står hans Gräfskrift rät / Osmunder alla Rungars Gud eller högsta Kung: Bti Diod. Exemplar och des uttolkarers / skrifwes han Asmundis, Asimandous, Osmandis, Osmanduas; och i Græfskan både med d. och θ. På våra Runstenar skrifwes hans namn Osmunder see 1. R. Asmuntr på den 9. 399. Osmunder på 164. 178. 184 och på Gestricklands Steen 1. 2. 3. 12. Asmander på den 1824. Och bins des detta Rungenamne Munder med alla Gudars namn såsom Iormunder, Jordenes Kung 29. 115. Kunst Ismunder Jordenes och Hafwes Kung 120. Hamunder Jordenes Kung 130. Runstenen Armunder, Hrlig eller frigz Kung 133. Thormunder, dristig Kung 189. Runstenen.

10. Det är och merkeligt att såsom Jovis och Juno der räknades för man och hustru / äktenskaps instickare; så finnas bägge deras namn på en Runsteen bland de som af gamle Bureo i Koppar äro skulna / och af Cl. Verelio utgångna liggandes i Årentuna / des skrift sådan är. Jovur hit rita fann yftir sin sin Yring uk Jo festu Kunu sin dāt är / Jo fader lāt rita steen efter sin son Yring och Jo sin arelofwade qwtinna.

11. Runicos occurrit, conspicique alias poterit ipsum autographum in parochia Uplandiæ Årentuna, cujus hæc sunt verba Jovis (s. Ioviter) fecit describi saxum in memoriam filii sui Cæli & Io (sive Junonis) desponsæ sibi.

cujus capite tres Regina, quibus significatur, filiam, uxorem & matrem Regis fuisse. Hanc inscriptionem quæ ex Græca, Latina vel Hebræâ lingua interpretatus sit, in hanc usque diem frustra quæsimus: ipsi ergo eam aggrediemur. Osmunder & Osmunder Thori sunt nomina passim obvia origo nominis omnium optime ex additis inscriptionis verbis haberi poterit. Namque Os & As honorificentissimi Deorum tituli fuerunt, uti Munder. Man / Minnur / inret Regum titulos fuisse persepimus. De his, h. lib. cap. 22. § 2 n. 4. p. 544 de illis, Clar. Verelii Notæ ad Historias Hervoriam, Gothrici & Bosæ videantur. Rectissime proinde Epitaphio inscriptum est: Osmunder Regum Rex, h. e. summus Regum. In Diodori, interpretumque illius voluminibus, & Asmundis, & Asimandous, & Asymandis, & Osmanduas habetur: in Græco quoque codice modo d modo θ adest. at in cippo Runico 1. Asmunder in cipp. R. 9. 399 Osmunder, in cipp. R. 164. 178. 184. Osmunder & in Gestriciæ cippis 2. 3. 12. Osmunder, in cipp. 18. 24. Nec inolens fuit olim Deorum nominibus vocem Munder annectere. itaque in cipp. Run. 29. 15. Jormunder terræ marisque Rex, in cipp. R. 130. Hamunder / Terra Rex, in cipp. R. 133. Armunder, belli Rex, & in cipp. R. 189 Thormunder intrepidus Rex leguntur.

10. Nec prætereundum videtur, illustre monumentum Runicum, quod Iovem Junoni exemplo Deorum, qui & ipsi conjuges conjugique præsides sive numina esse putabantur, jungit. Editum ante multos annos est hoc monumentum a Bureo, nunc autem inter Clar: Verelii cippos

11. A quo tempore Cecropem Athenienses pro Deo colere ceperint, Eusebius de præp. Evang. L. 10 c. 9 p. 486. indicat, Cecrops, inquit, (hunc primum ex indigenis, Athenis regnasse memorat Appollodorus, cumque illo Græci reliqui faciunt) primus fuit qui Iovem Deum appellavit, & primam aram Athenis ipsi excitavit.

CAP. XXX. De Neptune.

§. I.

Regium munus & autoritatem in tribus potissimum consistere, in superiore capite, dicebamus: 1. ut pater sit subditorum suorum, h. e. ut pace, jure ac legibus ipsi fruantur; tum agricultura, commercii, & cæteris ad vitam bene ac feliciter agendam facultatibus ac commodis per ipsum instruantur; unde Iosur h. e. pater patriæ, *Ve*, hoc est sanctus, & *Veiosur*, hoc est pater Patriæ sanctus, à majoribus nostris dicebatur. 11. Alterum regii muneris attributum hoc capite considerabimus, quod Nominibus Necken, *Nikudur* & *Nestunur* innuitur, quibus civium defensio armata, terrâ marique comprehenditur.

1. Quam proprie Græci tertium Regem nostrum Necken vel Neptunum vocaverint, cap. 7. ostendimus; & quomodo ipse vel potius filii ejus post eum, potentiam suam, classem, & militem auxerint, vid. c. 7. § 8. n 88. p. 272. Ideoque Neptuno utrumque tribuitur, & *urbes manibusingere* & *classibus mariatenere* Ea de causa fateri cogitur Vossius ex antiquorum scriptis, lib. 2 cap. 16. fol. 64 *Neptunum cum Baldero* (Apolline:) *muror Troja condidisse*. Legantur etiam Servii notæ ad 2. *Aneid.* Virg. v. 616.

2. Nee

11. När nu vår Konung Zoot blef dyrkt först för en Gud / sees af Eus. præp. Evang. l. 10. cap. 9. f. 486. Jemandes: *Cecrops* (som var den första af de Grækers fader der infod / som sees af Apollodoro och de andra Grækers Skriffter) han kalla Jofus först Gud / och gjorde honom i Ares altare.

CAP. XXX. Om Necken.

§. I.

Såsom nu är wist i nestförgdens de Capitel / at en Konungslig myndighet och embete stog i de 2. förnämsta sysslor / 1. att wara en fader för sin rikke / hwilket egentligen bestod der ut / att hans Rike och Undersåtare i fred och roo genom Lag / Rätt / Åkerbruk / Handel och Wandel förötas motte / til des wålmogo; hwarföre han och bar det namnet *Jofus*, det är *Lanzens Fader*: *Wei* det är *Helig* och *Weiiosur*, det är *Heliga landens Fader*. Nu wilha wi komma til det andra hans embete / at han och genom Krig och Örlig til landz och waten borde förswara sin Rike: hwilket afmålas des genom hans andra namn / *Necken* / *Nicudur* eller *Nestunur*.

1. Wi hafwa uti 7. Capitlet wist huru egentligen de Græker hafwa kallat vår tredje Konung Necken och huru han / eller sinare hans Söner / som til regemente sego både til landz och waten hafwa förmerat sin flotta / och Krigsskolf. Som läses i 5. c. n. 88. f. 272. Ty tillägnades Necken beggie gerrindgar / så wäl til landz at upbyggas murar och fester, såsom til förs med Glep sig förswara. Derföre äro kenne Vossius l. 1. c. 16. f. 64. af de gamblas skrifter / att *Nicudur* med *Baldur* de upbyggde Trojas

S s s S s s mus

murar / såsom och af Servij Notis
til Virg. 2. Aeneid. v. 610. läses.

2. Honom tillagnades och til
landz at murarna fullasta / såsom
sees af sammarum der Virgilius
sätalar. Necken med sin trehorniga
gaff i han skadade murens grund / och
kastade staden af sitt rum och säte.

3. Han öfwade och skulte hel-
lehesten til land- och til sjöds / så
som sees af Diod. Sicul. l. 5. p. 233.
De Cretenser tillstå ibland annat att Necken
som war född af Bore (Atin, Sadur och Freja
han war den första som begynte segla til sjö
och bygde en Styrflotta / hwilket myndig-
heet han befont af Sadur. Hwarföre som sedan
genom ryktet att alt hwad som til sjöds drefs
det stog i hans wäld; ty offrade alla fömen til
honom; de legga och det til / att af honom äro
och bestarne tillredne och öfwade til frigg /
hwarföre han på Grekiska kallades Hippius
dett är Rytmeästare. I deska orden så wij
igen af hwad sleut Necken war; nem-
ligen Bores, Sadurs eller Atins son /
som wijst är / c. 7. fol. 196. til det
andra att Atin han gaf honom den
machten / hwilket instemmer med det
för wijst är / att Atin, Vili och We de
skapade en Ron / det är de gifwa en
Konung de 3 Konungliga myndiga
heter. Och i det Diodorus här intet
nemmer mera än den ena Brodern
Atin, som är egentligen Sadurs
namn / så wijser han sig intet
rätt fattat wära Skalder och
gätorss art / ty Sadur kunde in-
tet seias gifwa Necken denna mak-
ten / hwilken efter wäras och alla
Gräkers och Latiners bewitnande
och orden betydande stog der uti at
leswa i fred och roo; utan Bores
son som egentligen kallades Niri-
dar, men til äretytel bar sin faders
Atins namn / han sadet genom
Gata gifwa enom Konung som be-
stod i en man / den makten at wa-
ra Herre til sjöds och land. Ne-
kens häst framman deel målades
som en häst / och bakdel som en fisk /
hwar igenom betydtes honom regera
til sjöds och landz.

§. II. Nu hafwa wij sedt war
utinnan Neckens ämbete hafwer be-
stätt / wij willia nu rissa wadan han
kommit är / om hwilket är intet att
wissa

2. Nec minus ipsi urbium & murorum
eversiones adscribantur. Virgil: dicto loco

Neptunus muros, magnoque emota tridentii
Fundamenta quatit, totamque a sedibus urbem
Eruit.

3. Equum suum (Esiut) terra marique
etiam exercuit Neptunus. Diod. Sicul. lib. 5.
pag. 233. Inter alios porro Deos (aiunt Cretenses) Neptunus
maris negotia primus tractare cepit, classemque instituit,
praefecturam hanc a Saturno adeptus. Ideoque fama apud poste-
ros increbuit, quae in mari geruntur in huius potestate & arbi-
trio esse & propterea solemnibus cum sacris nauta honorant. Adje-
cunt & hoc equos a Neptuno primum domitos, & equestris rei
scientiam ab eo traditam. Unde Hippius, id est equestris nomi-
natur. Quo sanguine cretus fuerit Neptunus
ex hisce Diodori verbis discere est; Borei
nempe Saturni sive Atini satu editum; quod
supra etiam c. 7. n. 45 p. 196. probavimus. De-
inde potentiam omnem ipsi ab Atino con-
cessam, quod cum ante dictis convenit; Ai-
num nempe Vili & Vesum, Mannum creasse, i. e.
uni regni triplex munus, triplicem aucto-
ritatem tribuisse. Memoratur autem Dio-
doro Atinus solus, h. e. Saturnus, Unde adparce
Diodorum Skaldorum nostrorum & poëtos
ipsis usitatae rationem non tenuisse, A Saturno
quippe potestas ea concessa dici haud potu-
it aut debuit; cui nostrorum, Graecorum,
Latinorumque affirmatone, & ipso nomi-
nis significato pacis tranquillitatisque com-
moda accepta feruntur. Sed Neptuno, Borei
filio, qui parentis Atini nomen tituli loco usur-
pabat, hoc conveniebat ut viro vel regi eam
conferret potestatem, quae terra marique
dominium suum extenderet exerceretque.
Anterior pars equorum Neptuni equum,
posterior piscem referebat, haud ambiguo
argumento domini utriusque terrestris ma-
ritimique.

§. II. Cognito sic Neptuni (Neckens) offi-
cio, restat ut in natales ejas inquiramus,
qui obscuri esse non poterunt, cum à Graecis
Cretensisibus ad Saturnum referantur. Nota
interim singulari magis propria & evidenti
inde digdoscuntur, quod Servius ad Virgil.
I. Geo-

2. Georg. v. 12. Neptuni equum *Skinta* (Skytonem) dictum memoret. Cujus de vocabuli ortu & proprietate tacentibus interpretum omnium curiosis observationibus videamus quid hic documenta domestica in medium conferre possint. Edda in Epithet: navium. *Skep heite Heste/ Diur/ Skyd Säkunga*: navis vocatur, equus, animal, xylosolea piratarum. Navis item *Skuta* vocatur, nomine cuius notissimo. *Skutr & Skutstafn* puppis vel prora, pro navi, Grel. cap. 47. Bergvinsam. cap. 2. *Skut* equum & equam vocari ignorat nostratum nemo. *Skuta* gård Hells. LL. Kong. 11. fl. Suderm. LL. Röpman. 13. fl. *Skutzning/ Skutzfärd/ angariae vel angariarum praestatio. Skutzpoike, famulus equum vectarium servans.* Proinde ut terrestre iter equo, maritimum instrumento ligneo perficitur: ita Neptuni instrumentum Vectarium, terrâ marive *Skut* & *Skuta* dictum. si vernaculam nostram vel levite gustasset celeberrimus G. Vossius l. b. 2. Idol. cap. 80. fol. 357. ipsum non fugisset ratiocur Neptuni equus *Skut* diceretur obitamen hæsitans hanc profert orationem. *Facile hominibus assentio doctissimis qui etiam per equos intelligunt naves, cum Neptunus dicitur Hippius.* Reperta igitur origine *Skuta* i. e. equi Neptuni, reperiri origo etiam ipsius Neptuni facile poterit. Nam si equus origine Scandicus, haud procul inde quaerendus, auriga ejus.

§. III. Edda inter nomina balenarum recenset etiam *Widblindes Svinn* h. e. Neptuni sues. Nam ut balena beluarum marinarum maxima undas absorbtas eructat & revomit: ita & navis propulsas atque in altum sublata undarum vertices dissipat. Rostro suillo Terra evertitur; & undas carina secat dividitque. Proinde vetusta Neptuni numismata balenæ imagine exornata, ut & temp-lum ejus vid. Tab. 40. Fig. 154.

§. IV.

twiska emedan de Gråker så wäl som de Cretenser årkenna honom af Sadurs sleckt och affomme. Men desförutan / kennes hans Herkomst utaf ett serdelis kenne-merke / som geller ibland de förnemsia Skålen. Servius i sina notis til Virgil. Georg. 1. v. 12. der han talar om att Necken Skapade sig en fresande hest / seger Servius honom hetat Skute. När tuga alla lärda så mångas skrifter iag hafwer kommit ofwer Hwarföre wilia wij gå til wäras Sagor och se det Edda talar i Skeps kenningar Skep (seger Edd.) heter Hester, Diur, Skyd Säkunga, sedan uti Skeps kenningar kallas Skep Skuta, såsom det än i dag af wårt barn nemnes. Skute, är stammen som tages för hela Skeppe / Grel. c. 47. Skutstafn Bergvinsam: c. 2. Skut kallas och en mår eller hors så wäl som hesten / såsom Helsing. 11. Rungz 11. fl. wimar. Skutzgard Hells. 11. fl. Suderm. 11. Röp. 13. fl. Skutzning, Skutzfärd, Skutzpoike. Hwarföre såsom man til lands far med hest och til sjöds med wäredskap / ty kallades Neckens faring til sjö / så wäl som til landz Skuta, Skyta, Skuta. Hade derföre den 1 rda Wollus haft en smaal af wårt språk och Skalder / så hade han uti sin 2 book de idol. c. 80. f. 357. wissertigen strax råfat på / hwarföre Neckens hest heet Skut, som war rettelligen hans Skep. der han nu med twiskan säger. Iag tærs rettelligen alla til den mening som somst i a lårda hafwa at genom Neckens hest måtte förstås hans Skep. Hwarföre kan man nu igenfinna af hestens namn hwad för en Mann Neptunus eller Necken war War hâsten god Ewenst / så war fuller Ruffen af samma landskap burin

§. III. Det Edda, ibland walefiskens åfkilliga namn / ser man Walefiskten kallas Widblindes Svinn, det är Neckens Svinn. Ty så om Walefiskten är det största diur i haf

wer /

wer / fasta och sprutar waret framföre och öfwer sig; ale så är Skeppet det största fartyg i hafwet och drifwer wågan så att hon fastar sig fram och öfwer Skeppet. Och såsom Swinet greswer i jorden med tryne och fastar alt mulen för sig / så går och Skeppet gräfwandes i waret och hafwer wågen för sig som ett Swin. Dersöre ser man på de gamlas mynt att Walfishtar står på Neckens penningar / så och på hans mynna Saal see 41 Zäst 154 Sig.

S. IV. Neckens namn skrifwes på wårt mäl / Neiker, Nikur, Nikudur, Niftuner, Niptuner, Niftunger. Oggur såsom endelz wiist år c. 7. och 8. På Kunsten: läses Nifr 131. Nifr. 383 Naikain 335. Skepp kallas Nokua som ses af Edda i Skepskeiningar. Nicka är det som går up och neder / såsom Skeppet och wågen: dedan synnes detta namnet hafwa sit ursprung. En gör och Relenius det på Latin inconstans, det är den som ofstadig är som wågan. Detta hans namn är och til de fremmande kommit / som ses af L. Gyrالد. Hist. Deor. S. x. f. 270. sciandes: Acitani ett flags folk i Hispanien (såsom och Macrobius Satur l. i. cap. 19. f. 292. bewitnar.) De byrka Odens beläte kallandes honom Nocyn, eller Nicon, sannerlig de lärda hafwa merket af Empedocle att han hoos honom kallat Necken. Swad wil man klarligen begära än det wi i 7. Capitle hafwa wiist att Atia och Necken är alt en.

2. Latinerna skrifwa hans namn Neptunus, hwilken ordz ursprung några lärda / såsom Varro och af honom Arnob. mena betyda att han Jorden tecker / men detta ogillar Vossius sielf idol. l. 2. c. 77 f. 353. och menar att han skulle heta af Gräfska order Niptuin, det är twetta sig. Men då tiende hans namn better för alla Badare och Twerterstor; der til medbruka Greferna sielfwa inter

S. VI. n. 1. Neptuni nomen nostris Neckur, Nikur, Nikudur, Niftunur, Niptunur, Niftunur, Oggur exprimitur, ut c. 7. & 8. ostensum. In cippis Runicis Nifr 131. Nifr 383. & Naikain 335 leguntur. Nokua vocari naven Edda ait. Nicka est seorsum deorsumque jactari, navibus undisque satis conveniens; unde & vocabulo vera origo: quod Relenius etiam inconstans interpretatur. Exteris etiam hoc nomen innotuisse ex L. Gyrالد. Hist. Deor. S. X. p. 270 adparet. Acitani (inquit) quoque gens Hispana (ut Macrobius tradit lib. i. cap. 19. fol. 292.) Martis simulacrum radiis ornatum maxima religione celebrabant, Necyn vocantes: velut alii legunt, Neton, vel Nicon. Jane & Neïnov (Necken) Martem vocatum legimus, idque ex Empedocle docti quidam notant. Quid jam manifestius, quam quod cap. 7. docuimus, Atinum nempe & Neptunum unum eundemque esse?

2. Latini Neptunum vocant. Originem vocabuli istius docti, inter quos Varro, & eum secutus Arnobius, inde deducunt, quod terram tegat. sed improbat hæc Voss. lib. 2. cap. 77. f. 353. & à Græco *ἑλάνειν* lavari derivat. At sic balneatoribus & balneatricibus potius quam Deo conveniret; neque Neptunum sed Posidonum Græci ipsi vocant, Non temere ergo monuit Plato falli & errare eos, qui nomina Deorum barbara in sua lingua enucleare velint. *Nepsa* compescere, coercere in ordinem redigere, nostrâ lingvâ notat. *Ness* pref. LL. Upland. disciplina, coërcitio. *Tun* quod circumcingit, circummunit. vid. Cl. Verelii Ind. Scand. & Eddam. Mare etiam *Tun* Eddæ vocatur, quia circumdat, & circumcingit continentem. Luc. 8. & Marci.

si. 4. *Iesus nepse hafwet. Mare procellosum*
compescuit Iesus. Colligere hinc est, Ne-
 ptuner eum notare qui mare, continentem, muros,
 urbesque in ditione habet, regit & coercet, in
 quo muneris regii partes præcipuæ con-
 sistunt. iudicet proinde Lector incorruptus,
 vocabulorumne Scandicorum significa-
 ta, an aliorum de ablotione aut confectione con-
 jecturæ, muneri regio sint convenien-
 tiora.

3. Nec minus Neptuni nomen ποσει-
 δων eruditos suspensos habet, cum nullum
 vocabuli istius significatum, muneri ejus
 convenientem investigare queant. Gyrall.
 Hist. Deor. l. 5. f. 139. scribit quosdam
 illud a πῆς, pes, πῆς caleo, δῆν vel γῆν Terra,
 derivare, quod pedibus terram calcarit,
 Socrates in Cratylo, quasi ποσὶ δεσµόντε
 pedibus vinctum, dici existimat. Sed quid pla-
 toni de hoc negotio visum ex verbis ejus
 cap. 127 §. fol. 685. supra protulimus. Alii
 ποσὶ εἰδόντε multa videntem interpretan-
 tur. Nonnulli δὲ ποσειδὸς vel potu dedu-
 ctum volunt: non inconvenienter quidem si
 de Baccho instituta disquisitio fuisset. Nec
 desunt, qui ποσειδὸς εἰδὸς & cæterorum Etymo-
 logiis præferunt & imaginum pictorem egregium
 faciunt. At hoc nomen Apelles potius quam
 Rex aut Deus sibi vindicabit. Tantis se-
 tricis involvunt, qui peregrina nomina ver-
 naculæ suæ genio metiuntur. Revertamur
 itaque ad natale Neptuni solum, & inqui-
 ramus an materna ejus lingua quid suppe-
 dita-

att falla honom Neptunum utan
 Possidonum; hvarföre seer man
 af Platone dem fara vill som
 söfia de fremmande Gudars
 namn i deras språk. Nepsa i våre
 språk är Straffa Regera och
 Cyra. Nafst Cyrellse och Straf
 Bplandz & Pref. Tun, är en
 stengsel, mur/bærg och alt det som
 omgiordar en annan ting se Clar.
 Ver. ind. Scand. och Edda. Ders
 före Pallas Tun en mur, så och haf-
 wet, efter det omgiordar jorden, så
 som seer af Edda i hafzlemning. Af
 Luc. 8. och Marc. 4. står att Jes-
 sus nepse hafwet når det stormade.
 hvar af man ser at Neptunr. är det
 som styrer och regerar hafwet och
 landet / vatnet och murarna /
 hwilket ord uppfyller hans åmbete
 och med det meckta inflemmera.
 Hvar af åter den gunstiga läsa-
 ren kan see hwilka ord likare fömia
 til en Konungz styrelse och Reges-
 mente / antingen detta / eller de an-
 dras afstningar / att han skulle bada
 och tvätta sig / eller gista sig med
 jorden och henne öfverfættia.

3. Neckensnamn Possidonos så
 som det på Grekiska skrives / byr
 de Lärda en mera / e medän de intet
 ord igenfinna hans åmbete hñmes
 tigt / ty såsom af Gyreld. Hist.
 Deor. l. 5. f. 119. läses / så wilia
 somliga hafwa det af Pus foot / seio
 stampa / och de eller ge jorden /
 det är / at han stampade med fötten
 jorden. Socrates uti Platonis
 Cratylo menar honom heta af possi-
 desmon, det är / bundin om fötten.
 Men hwad Plato tycker sielf om
 detta är wist af hans egna ord in-
 dragne c. 27. §. 1. fol. 685. Andra
 wilia draga hans namn / af Polla-
 Eidon den som många ting seer: an-
 dra wilia hafwet af Possi det är /
 en drif / men detta tiēte sannerlig
 likare Baccho. Andra wilia hafse
 af Poson esden det är / den som gör
 Conterfei / hwilket namn Apelles
 snarare bära skulle. Siu / så inwe-
 fla de sig i stor wiðlystighet / som

Tee T

Pla

Plato seger / de som wilja draga de fremmandes namn och ord til sina språk. Hwarföre wilja wij åter komma til Neckens Fäders bygd moders-mål / och se om hans namn *Posse-donos* icke skal finnas igen med hans ämbetes betydelse. Bri 11. Cap. f. 447. är wist hwad *Basa* är / nembligen styr / regera / aga: och dedan *Basse*, *Biesse*, *Besse*, *Buse*, *Bose*, *Passe*, *Posse* der är en mäktig och hård Rung. *Don*, är ett stormande waten som och nyligen wist är: och ält således är *Posse-don* en Ronung som regerar det stormande haaf. Jag tror detta skall bättre instemma med Neckens ämbete / än han skulle wara en Ronterfejare.

4. Bri c. 8 §. 1. n. 11. f. 315. är wist hans namn *Oggur*, *Aggur* *Yggur*, och kallades han och *Agga-ty*, hwilket innehåller hans begge ämbetes namn: ty *Agga* är Neckens makt til sjöds och *Thyr* är Sjöens eller Sjögges til land. Af detta namnet äro *Siömenen* eller de som nest in til Österhafwet bodde och brukade sjö-öfweriet / kallade *Aggathyr*, som sees af Plinio l. 4. c. 12 f. 227. hwilken strax setter dem in wed de Kongliga Skitar / kallandes dem *Agathyr* som bära det blå håret. Förståendes der igenom våra Wäxmen och *Siömens* blå mössor och kläden / så wäl som hela rikets blå färg / som wist är af våra och Platonis skrifter c. 7 §. 5. n. 99. fol. 280. desasetter Jornandes emellan *Grænna* hundari och *Wexio* hund. i Sverige; kallandes dem *Aganzirios* och i andra exemplar *Aganzios*. Bäst detta Plinii rum / seer man uttryckeligen att *Aggur* war Neckens recca tilnamn / emedan han beskrifwes af sit blå hår. Virgilius 7. *Æneid.* kallar och honom wid begge Namnen v. 74. *Neptunum Ægeum*,

5. Neckens kallas och derföre af våra Blåfulle / som sees af Vormii Monum. Dan. l. 1. f. 18. det tagit af Joh. Vastovii præfa-

sion

ditare possit, quod *Posidonos* nomini & officio respondeat. Supra cap. 11. p. 447. monuimus *Basa* aliud non esse quam coercere, punire unde *Basse*, *Biesse*, *Besse*, *Buse*, *Basse*, *Passe*, *Posse*, princeps durus & severus. Et *Don* aquarum fluminumque inter abrupta decurrentium stridorem & fremitum. Ita *Posidon*, assuantis frementisque maris dominus fuerit. An cum Neptuni officio propius hoc congruat, an vero pictoris nomen, alii judicent.

4. *Oggur*, *Aggur*, *Yggur* Neptuni nomina cap. 8 §. 1. n. 11. pag. 315. exposita sunt. Dicitur item *Aggathyr*; quod duplex ejus potestas indigitatur. *Agga* rei navalis est potentia; *Tyr* vires Aitioi sive Martis sunt terrestres: Inde homines maritimi qui in sinu Codano piraticam exercuerunt, Plinio *Aggathyr* dicuntur lib. 4. cap. 12. fol. 227. ab eoque juxta Scythas Regios collocantur, Epitheto eis impertito *cæruleæ comæ*, quod nautarum ejusdem coloris tegumenta & sine dubio pilei notantur, Quo in pretio Scandiæ color iste fuerit, supra ex Platone. Cap. 7. §. 5. n. 99. fol. 280. ostendimus. Jornandes vero in Scandia eos collocat, inter territoria *Grænna* & *Wexio* vocatque *Aganzirios*, in aliis tamen exemplaribus *Aganzios* legimus. Arguit hic Plinii locus *Aggur*, Neptuni proprium epitheton esse, cum crinibus *cæruleis* insigniatur. Virgilius utroque eum nomine adpellat, & Neptuni & *Ægei* Lib. 7. *Æneid.* v. 74.

5. Eam ob causam à nostris etiam *Blåfulle* hoc est *cærulei* verticis vel *Dux cæruleis* crinibus dicitur, uti ex Vastovio

ut

citāt Vorm. Monum. Danic. Lib. 1. f. 18. Kulle, Kulle est caput, dux, præfectus. Vide Cl. Verel. Ind. Scand. Cæruleus, Glæucusque color Cœli pontique. Non absurde igitur Neptunus Plinio comis cæruleis describitur; Historico longe antiquiores Poëtæ, talem eundem depingunt. Homerus in Neptun. versu 6.

Salve Neptune terram habens, cæruleis crinibus decore.

& Orpheus Nep. suffim. v. 1.

Audi Neptune, terra concussor, cæruleas comas habens.

tion ad vit. Sanct. Ordes ursprung är kulle, kulle husmud, som allom tunnigt är. der om man ser t Cl. Vere Lex, blå är himmelens och hafvens färg. det anskallas Necken Blåkulle. Det är den som bär dåd blå färgade husmud eller mössan / Det Plinius lifnade wid blåe hår. Hwarföre och Homerus t sin wisa öfwer Neptunum, hållar honom såtandes: håll så du blåhårade Næcker. Esken så sjunger och Orpheus öfwer honom. Hör min goda Næcker du som hafwer de blå håren.

CAP. XXXI.

De Aidene, Oidino sive Plutone.

§. I.

DUabus muneris Regii partibus declaratis, superest tertia, de sacrorum cura nobis declaranda: Assiduos in hac fuisse Reges nostros quondam, abunde monstrant, Snorro, hist. Reg. Messenij; Chronicon; & Olao Safutsonung exprobatum, quod sacrorum pateras lingeret. Oidenum item insignem Blotman (Plutonem) h. e. sacrificum fuisse Snorro auctor est. Officio hoc etiam extra patriam sanctos Reges, ex Platone & Plutarcho monstrat Taubm. not. ad Virg. Æn: 3. f. 499. v. 80.

2. Singula temporibus istis consuetudine suspensionem puta vel suffocationem hostiarum, combustionem cadaverum, cinerum offitumque urnulis exceptorum, clausorumque intumulationem, aut incombustorum sepulturam, sacrificandi hic actus complectebatur: referuntur autem ista omnia ad Oidinum ut Auctorem primum. Snorr. fol. 6. 7. & Chron: Messenij. Et longe ante ipsos, Diod. Sicul. l. 5. p. 233. de

CAP. XXXI.

Om Auden / Oden eller Blot-mader.

§. I.

Twenne / en Konungz eller Regens myndigheter äro nisse / och den tridie står igen at förklara / nemligen att förskädfret eller Blotander. Detta sees i Snorro R. Sagorna / Messenij Cronica om alla våra Kungar: blef och Gloff Skotkorung så fast att hans fleeste offerdolierna. In blef derföre Oden Pallas in mehta Blotmand. Se Snorro f. 2. detta ämbete hade och Konungarne utomlandz / som sees af Taubm. notis til Virgil. Æn. 3. f. 499. och 80. vers. hwilken där af Plutarcho och Platone wisar.

2. Under detta Blotande, redades allt det som sådant wäsende angif / såsom war / antingen med brännande / dränkande / hängande / hönande / (där är at affan och benen upptoges efter branden och lades i Prukor / och sedan kastade föra högar öfwer dem) eller och lade hela in uti högarna. Detta allt tillagnades Auden att föst hafwa beannet / som synnes af Snorro f. 6. 7. så och Messen. Erön. detta bewitnar och hårligen om samma

T t t T 2 76

svär *Blotmader* eller *Auden* Diod. Sicul. l. 5. p. 233. *Blut-mader* den de Gräter falla *Auden* sade (*Atlingarna*) att han hade påfunnet den sedan / huru de döda skulle begravas och hvad mera det väsende angick / emedan teltörene ingen ordning var der med

3. *Auden* iades af *Snor*. f. 8. att han egnade sig alla döda men / som föllo i *Strid*: dem wille han herbergera efter döden / och sade sig dö uti *Gudheim* (*Styrtia*) och taga wel mötet sina wänner.

Detta bewittnar och *Liodo*. Sicul. l. 5. i samma rum sesandes. detta war orsaken at alla som dödde sades komma i hans wäld / och att han blei derföre en *Konung* och *Regent* ytterst wid nedersta werdens ända Om detta finge och de *Phænices* kunskap / så at han derföre kallades *Dölen* och *Blutmader*. som sees af *Euseb. de præp. Evangel. l. 1. f. 38.* men ingen kommer än då närmare till wäras *Skalder* och *Snorros* bewittnande att han särdeles tog mer dem och deras själar som fölle i strid / än *Homerus* som älsk är och talar i det *Troianiska krigets* *Skaldeqwed* årskilligstades / således *X. 3. versen*: *Auden* han stickete förut många starka heltars själar / nemligen genom pestilencia. *Widen 64. v. E.* säger *Tlepoletus* til *Sarpedon*, när jag dräper dig / så far du til *Oden*. *Äfwen / så* svarar *Sarpedon* i *den 654. versen* sig wila wäl så låga att han den äran mer hafwa att *Tlepoletus* själ skulle fara til *Oden*. Så talar och *Akthors* hus sin til sin *m.*: *versen 421. Z.* *Achilles* som drap minn sin bröder / de foro til *Oden* alla på en dag.

4. *Widen* dageligit ordspråk hafwe wis att *Oden* eller *Ode* är oundwikeligit / och kan på intet sätt blidkas; detta bewittnar och *Homerus* uti samma book i *157. v. sesandes*. *Oden* han kan på intet sätt blidkas eller underkufwas. *Ty Ode* eller *Döden* kan ingen undfly.

5. 2. *Wras* allt detta ser man nu at genom detta tridie *Konungens* wälde och namn / som bestod i dätt / att han förestod offren / och hade makt öfwer lif och dödd / at de / som aningen / genom skyldige straff / eller lott / eller af fångar til offers ärna

de *Odino* nostro vel *Plutone* eadem prodidit. *Plutoni* vero (quem *Aiden* Græci vocant) funerum & sepultura, ac parentationis ritus ostendisse ferunt: cum ante hac nulla horum accuratio fuisset.

3. In prælio cæsos *Odinum* sibi vindicasse, adserit *Snorro*, eosdemque in *Gudheim* (: *Skythia*) laute excepturum: nonne eadem apud *Diod. loco prædicto* legere est? quod in causa fuit, ut de fundi in potestate eius dicerentur, & inferorum ei principatum & curationem antiquitas delegarit.

Innotuit etiam *Phænices* hæc de *Odino* vel *Plutone*, fama (videatur *Euseb. præparat. Evang. lib. 2. fol. 38.*) qui eum hanc ob causam *Mortem* vel *Plutonem* appellant. De cæsurum autem in præliis receptione singulari, ad *Scaldorum* nostrorum carmina, *Snorronis*que adsertionem nemo propius accedit quam ipse *Homerus*, qui in diversis *Iliad.* locis ita canit: *A. v. 4.*

Multas autem fortes animas Plutoni præsistit Herorum — — (scilicet peltis)

E. v. 645. alloquitur *Tlepoletus* *Sarpedonem*. *Neque Te Troianis puto auxilio ferere.*

Sed a me interfectum ad portas inferi (Aidis) defensurum *Cui respondit Sarpedon, v. 654.*

Tibi autem ego hic edico eadem & mortem nigram

A me paratum iri mea vero ab hasta interfectum,

Gloriam mihi daturum. animam autem Plutoni inclutos (equos habenti.)

Sic uxor Hectoris maritum alloquitur 2. v. 421.

Qui autem mihi septem fratres erant in adibus

Hi quidem omnes uno iuerunt die Aiden (inferos)

4. Proverbiali consuetudine hodieque dicimus, *Auden* h. e. *fata inevitabilia* esse, nec placari unquam posse. Canit idem *Homerus Iliad. v. 157. i.*

Pluto (Aides) quidem implacabilis & indomitus

(Mortem enim nemo effugere potest)

Propterea etiam hominibus odiosissimus omnium

§. II. Liquidum iam ex hisce omnibus est, eos omnes qui vel pænæ loco, sorte aut captivitate sua in hoc damnati erant, ut *Diis* immolarentur, in *Regis* eas officii partes, quæ sacra concernebant obeuntis potestate fuisse; nec minus eos qui in acie cadebant, ipsi quasi immolatos. Ea de causa improlis *Rex* iste fingebatur; fati enim ab

absumentur omnia, producitur nihil. Proinde nec inconueniens hostia conjugij ejus lecta fuit vacca effoeta. Virgil 6. Æneid.

— Sterilemque tibi proserpina Vaccam

Veram itaque causam hujus sacrificij adhibet Voss. Idol. G. 1. 9. c. 29. f. 277. Proserpina, inquiens, mactabatur Vacca: sed sterilis quia præst mortuus, à quibus nulla prolis spes.

§. III. Prolato sic in lucem Odini munere obscura amplius non erit nominis ejus origo. Saturni filium eum agnoscunt Græci; in Scandia igitur natales suos habebit nomen ejus. Et cæterorum quidem Deorum nomina à Græcis satis corrupta sunt; hujus nihil fere variatum. Audn Eddæ, Homero cæterisque Græcis ubique Aiden dicitur, ab Auda vel Oda/ destruere, perdere, consummere, nomine factis ejus convenientissimo. Sic & mors ipsa Ode/ in ode quædam Ecclesiastica dicitur: Nu kommer Döden som allom är Ode: Mors omnia destruens jam adproperat. Odeby LL. Bygn. B. 41. cap. prædium desolatum. Odebohl Vestg. LL. Tjng. B. 10. Helsing. LL. fundus desertus. Odymala. Ostg. LL. Bygn. 9 & 28. Fl. portio agri inculta, ferendisque frugibus inepta. His consonat vulgare illud. Kriget öder och bloden flöder. Bellum sanguinem fundit; omniaque perdit & vastat. Accurate proinde distinguenda sunt, literis & sono adfinia nomina, Atin, Audin, Odin & Odain. Atin patrem notat; Odin opum & divitiarum datorem cap. 7. §. 5. n. 55. p. 210. Odain immortalem. cap. 23. n. 16. p. 572. sed Audin, vel Odin/ vastatorem, destructorem. Vocabula hæc nostros, Cræcosque sæpe confudisse, alio tempore monstrabimus. Audin autem Regi recte tribuitur, cum in puniendo, in homines immolando, in facinorosos neci dedendo occupatur; & pariter ipsi, etiam morti. Quam procul errarint Græci in vocis hujus derivatio-

ärnade woro / sådes då wara i Konungens wäld / och nåd: så och alla som föllo i krig / sådes wara såsom honom upofrade: hwarigenom och döden afmålades. Ty beskrefs och denna Konungen i anseende til detta hans Embete och namn / att han inga barn egde: ty döden förtärer och intet aflar. Hwarföre och Odens hustru ofrades een galko eller ofruchtsam / som ses af Virg. 6. Æneid. seyandes sig Proserpina ofras en ofructsam too. Hwilket Vossius resteltigen lib. 9. Idol Gent. c. 29 f. 277. utlägger. at detta offer henne stödde / emedan hork och förstod de döda / af hwilla inga barn wäntas.

§. III. Vtas Odens ämbete är nu intet swårer söfia igen hans namns ursprung. Och såsom de Gråter ärkienna honom wara wår, Sadurs Son / så måste wi i wäl här igen söka hans namn: här ha wa Gråterna nästan intet förwanskat hans namn til Boosfäwerna / utan såsom han skrifwes af Edda i sin 3. kenning / Auden, så skrifwes han och allestädes af Homero och de andra Aides. Ursprånghs ordet är Auda, öda / föröda / merckta herligen hans gerningar trefrandes. Sedan kallas döden ett Ode / såsom siunges i Psalmen öfwer Math. 20. Nu kommer döden / som allom är öden. Odeby, en Stad, By eller torp / der ingen bor Landz LL. Byg. 41. ca. Odebohl Westg. LL. Tjng. 10. fl. Odsmala, en del af åkern ödelagd Ostg. LL. bygn. 9. och 28. fl. sedan ordspråket / kriget öder och bloden flöder. Hwarföre skal man grant skilja emellan Atin, Audens, Odens och Odains namn: ty Atin betyder fader / och Odain den som gifwer godz och ågodes delar / som wiist är c. 7. f. 210. Odain den / som är öddelig / hwilket wiist är c. n. 16. 23. f. 572. Men Audin eller Oda, den som dödar och dräper. Hwika ord offra wåra / så wäl som Gråterna haf-

wa blandat / som widare en annan gångwissas skal. En tilägnas detta namnet *Auden* en Konung i ansens de til hans myndigheet / i straffande / Döfande / Döddande och sådant stifts sa och sielfwa döden. Huru långt Gråfverna fara wil om detta ordets ursprung / Kan man se af Platone sielf i hans *Cratyllo* fol. 403. der han såsom i ett samtal framförer äfistilliga meningar / antingen *Auden* skal wara af *Aeides*, det är / det / som innet synes / hwilket skulle kunnat wara såsom mörkret, eller af *Eidenai*, den som skulle kunnat och see / och således mentes han wara den / som skulle kunnat och se alt det wackeret är. Men hwarken skrifwer Plato ordet där / såsom det skrifwes af Homero, tåke heller kommer det öfwerens med hans ämbete / utan Plato håller i sit slut / som förwist är / att Gudarnas namn äro främmande / och böda af deras språk ordens grund och betydelse utletas.

2. Äfwen så mena de / at Pluton säjes af Pluto, som skal betyda rikedomar och att han dem gifwer: hwilket stämmer långt ifrån denna gärning att en döda: men på wårt språk är *blota*, såra en / dräpa / öfra: uti *Ulfyla* står Marc. 77. *Blota*, öfra / så och i Herv. Saga c. 13. uti Gautr. S. Olofs Sag. Olof. Trygg. sag. allestädes. *Blot*, ett offer / som skier genom mycken blod; utgjutande. Herv. *Blotbus*, Offerhuus Ol. S. c. 22. *Blotfagnat*, Öfers Gästebod Trojoman. S. p. 45. *Blotville*, den som är älsförtrågen at öfra Olof Tryg c. 16. *Blot koppa*, offerstället Ol. Tryg. c. 66. *Blot Scap*, offer / Troj. S. p. 34. *Blod*, wet hwart barn hwad det är. *Blodrefil*, Sward eller hwad hwast är / som stinger en at blodet rinner Herv. S. c. 5. *Blodras*, blodlop Vilkin Sag. p. 64. *Blodwite* Ostg. 11. Eds. 1. fl. *Blodtrie*, kallat Odens belåte Herv. S. c. 20. flera sådana ord af *Blota* ursprungne / som alla utgå på såra och döda / läses i Cl.

vatione, Platonis Cratylus nobis monstrat, quo in dialogo varias opiniones recentet; utrum ab *Aeidēs* inconspicabile, quo forsan designaretur tenebrosum & luctuosum mortis monumentum, aut potius dicatur *Διὸς ἑταῖρα τὰ καλὰ εἰδέναι* id est, quod omnia pulchra cognoscat atq; intelligat. Abit autem Plato hic ab orthographia Homero usurpata; nec convenit muneris Regio. Recte autem Plato concludit, ut sapius dictum, Deorum nomina peregrina esse; & istorum origines ac significationes ex lingua ipsorum materna erui debere.

2. Itidem Plutonem à Pluto divitiis & opibus deduci putant; atqui convenit hoc cum lactis ejus, perdere, destruere? In nostra vero lingua, *Blota* *Victimas* mactare, cedere, vulnerare, significat. Ulfil. Marc. 7. v. 7. Hervar. Saga c. 13. Gautrek Saga Olofs Saga & Olof Tryggvalons Saga passim. *Blot* / sacrificium multis victimis peractum. Her-vor. cap. 20. *Blot-hus* / aedes in quibus victimae mactantur, & Deus offeruntur. Olofs Saga cap. 22. *Blotfagnat* / commensationes sollemnes post sacra peracta. Troiomanna Saga pag. 45. *Blotvilla* / sacrificandi insania: Olof Trygg. Saga cap. 10. *Blotkoppa* / patere quibus victimarum sanguis excipiebatur, arisque inferebatur Olof Trygg. Saga pag. 66. *Blot-skap* / sacrificium Trojom. Saga pag. 34. quid *Blod* sit nemini non notum. *Blodrefil* / mucro sanguinem eliciens, gladius. Hervar. cap. 5. *Blodras* / sanguinis ex vulnere fluxus. Hwilkin. Saga c. p. 64. *Blodwite*. vulnus Ostg. LL. Edg. B. 1. fl. *Blottrie* Odini sive Platonis statua, humano sanguine imbuenda. Hervar. Saga cap. 20. Plura ejusmodi vocabula, à *Blota* descendunt, & mactationem necemq; notantia, in Ind. Scandico Verelii leguntur. Inde Reges in sanguinariis istis sacris

facris assidui, Blotar & Blotmän (Plu-
tones) dicti. Exemplo sit Sveno, qui In-
goni Regi à furente multitudine ejecto suc-
cessit & gentilia sacra, Idololatris restituit,
Blotswein ob id dictus Hervar. cap. 20.
fol. 182. Quas ergo ab eo opes expecta-
bis, qui cervicem tibi gulamque præscin-
di facit?

Verel, jød. Scandico. hwadann
alla Konungar kallades Blotar och
Blotmen som mætte trängna wo-
ro att offra. En blef och Sven, som
utfrorde wår K. Inge (se Herv.
S. c. 20. f. 182.) och uträttade
åter afguderij / offrandes mætte
frigt / kallat Blot Sven. Allja ser
man hwad rikedomar det gifwer
når Knifwen sättes i strupene

CAP. XXXII.

De Heimdalo, Hermodo, As &
Mercurio.

§. I.

De primo Rege Buro, ejus filio Bore
tribusque nepotibus, Atino, Vili &
Veio qui Mythologice, Neptuni, Oidini, &
Jofuri, nomine veniunt breviter egimus.
De nonnullis Atini vel Neptuni filiis eorum-
que officio pari brevitare jam agemus, ce-
teros quorum genealogiam cap. 7. reserui-
mus, Auctario nostro reservaturi.

1. Nonus Atini filius, Platoni *Aæes*
Eddæ *Ar* *Candidus* & *Heimdalur* vocatur, h.
e. *legatus* & *mandatorum secretorum aquid alios curan-*
dorum excecutor. Officium sane illustre. Regi
quoq; proximum fuisse hunc Mythologiæ,
Historiæ & Scaldorum carmina testantur:
Mandata quippe Regia domi forisque curabat; majo-
risq; dignitatis ergo Regium insigne præferebat. Unde
ipsi *Mercurii* nomen. Vide *Hirdsca* cap. 22.
Mercurium Skaldi sive Poætæ Græci & La-
tini Deorum Regumque Legatum ac nuncium vo-
cant: legatur Orphei hymnus de Mercurio
v. 3 & *Homeri* vers. 392. *Diodorus Siculus*
lib. 5. p. 236 *Deorum Praconem & nuncium*
adpellat, qui quæ in mandatis acceperat dilucide &
clare enunciaturus erat.

2. *Monstrat item Hirdsca excercitus*
Ducem ipsum fuisse, signumque ante frontem in ter-
restri, in navali prælio in prora collocasse. Recte
pro-

CAP. XXXII.

Om Heimtaler / Hermoder
As och Merkurs-Mæ-
dur.

§. I.

Wij hafwom forteligen
talt om wår första
Kung Bure, och hans
son Bore, så och dee tre hans sö-
ner Atin, Vili och Voi, hvilka til
en gätas anseende kallats *Necken*.
Den, och Jofur som skulle hafwa
skapat en Man / det är en Konung
hvilkens mætte och wælde i trenne
förnemme ämbeten bestodo. I
samma fortelset willa wij nu na-
gra af Atins eller *Neckens* söners
namn och ämbeten företaga och de
andra spara til tilläggningen off
wårket / hvilka med sina fäder och
förfäder äro c. 7. fol. upfätte.

1. Den 9. af Atins Söner han
kallades af Platone *Ar*, och af Edda
Hwite Ar, och *Heimdalur* där är /
den som bör uttala det hemliga konom
anförrode til den han sände warder.
Genom denna Konungens son / oc
hans namn warder uti Mythol.
Sagorna och *Wisorna* afmålat /
den förnämsta man i Wiket näst Ko-
nungen som alt det Konungen hade
att befälla både når och fierran, och den
Konungens högsta bodskap uträttade /
och bar derföre hans merke til större
myndighet och wyrdnæt. Derföre
han och kallades *Mercursmadur* och
Meris-mader som ses i Norste
Hirdaskrå / och der widlofftelig-
gen kan läsas cap. 22. Hwar off
de

dee Gråfsta Scaldar falla honom Gudarnas och Konungarnas bodskap och sanningebod. Sål som Orpheus uti Mercursmadurs wissa 3. versen siunger / så och Homerus uti sitt Skaldeqwåd öfwer honom i den 392. versen. Di-Sicul. l. 5. p. 236. säger: att han war Gudarnas tols och bodskap och alt hwad han i besalning hade / skulle han klarligen uttala.

2. Af Hirdsprå seer man och at han moſte föra hären ann / och ställa sitt merke fram föra heela hären / och war slachningen til Sids / skulle han sätta där i framstammen. Ty kallat Arvid hwiſtfäldt / cap. 51.) honom rätteligen Fälsförare. Af Tacito, som i sin Germ. cap. 9. f. 812. säger: wära Germani de dyrkade högst Mercuri mannen och det med menniskio blottande / kan man uttryckeligen see att han war en af de förnämsta Gudarna / ty Mennteskan war altid det högsta offret / Ty sådes och Mercursmannen wara den som anstickerade seckte och Kempe Sclar. såsom sees af Di. Siculo i samma rum.

3. Han skulle och åtskillta alla tråtor / Slagmål / uprör och sådant eller dem afböma / och när det icke skedde med goda / så skulle han wissa fram Konungens merke / som sees af Cl. Resenii: anteckningar til samma 22. Capitel af Hirdsprå. Detta bekräfter och Diodorus Siculus såisandes: Mercursmannen tillägna de detta att han hafwer upfunnit Merke / att det bära för sig när han förer bodskap / i krig och uprör / så och att göra fred och fördrag: ty är han säker och trygg i framfärd och bakfärd när han det med sig hafwer. Hwar förre säger och rätteligen Gyraldus af Phurnuto S. D. 9. f. 263. att han icke allenast hade makt at befälla hwad som göras skulle / utan och förbluda hwad som olofligt war.

4. Aff alt detta fallades han Gudarnas eller Konungarnas wechrare och des Slog och fästens förswar / ty han moſte uti all ting wara wakaude såsom ses af Edd. Mythol. 22.

proinde Hvittfeldius exercitus ducem vocat. (vid. notas in cap. 51. Hirdsra) & quia Tacitus German. cap. 9. f. 612. Mercurium à nostris Germanis maxime coli, & certis diebus humanis quoque hostiis placari scribit satis adparet eum inter eminentissimos Deorum fuisse. Eandem ob causam etiam Diodoro siculo scribitur Ludorum palæstricorum & Certaminum Auctor.

3. Litium, Dissensionum, pugnarumque Directorum & judicem etiam fuisse constat. Et si ei mos non gestus, prolato Regis insigni non defuit imperii auctoritas. Vide notas Resenii in cap. 22 Hirdsra. Et confirmat hoc Diodorus Siculus: Mercurii inventioni attribuunt Caduceatorum (Fecialium) legationes in bellis, pacificationes, item & faderam libamenta; horumque insigne Caduceum, quod verba ad hostem facturi præferunt, eoque tuti accedunt & recedunt. Recte proinde Gyraldus, Deo. Synt. 9. fol. 263. ex Phurnuto ait, Mercurium non solum imperare quæ in hominum societate facienda sunt, sed etiam interdicare quæ non facienda sunt.

4. Horum intuitu Vigil & Custos Deorum vel Regum habitus est & Urbium, castellorumque Defensor. Summa enim in illo vigilantia requirebatur. Eddæ Mythol. 22. Ingruentibus periculis binos esse oportuit, ut absente uno alter Regi præsto esset, vide notas in Hirdsra. Indignant hoc Græci, Hermines vocantes (teste Gyraldo ex Phurnuto aliisque) & portarum atque domorum, robustum & potentem servatorem atque Custodem.

§. Ob prudentiam & in mandatis Regiis Secretioribus, Sigillo Regio munitis, Regnique commodis sedulo perspicendis obeundisque singularem industriam ejus, equus ipsius Gultoppur (*aureus Gallus*) Eddæ fingitur. De sapientiæ rerumque graviorum studio commentum istud interpretantur docti. Fuit enim antiquitus & Cancellarius, & militiæ Dux, & Classis præfectus, & Thessaurarius. Bina quippe prisca temporibus tantum officia illustria, viris virtute & meritis insignibus à Rege committentur. *Druisotus* (*Druida*) prætoris instar in urbibus & provinciis jus dicebat, & sacra curabat. *Marskus* vel *Mercurius* litteris regis & legationibus præfuit, exercitum terra marique duxit, & redituum publicorum curam gessit. vide *Hirdsæra* & notata ad ejusdem cap. 20. & 21. item acta publica cum *Erico Rege Pommerano*, ad finem *Chronic. Rythm.* impressa fol. 94. 104. 120. Elucet hinc triplex auctoritas Regis, quæ excercebatur a Rege ipso *Iove*, a *Marsco Neptuno*, à *Drotzeto Plutone*, sed ab his ut ministris. *Mercurium* item fuisse Cancellarium & Notarium *Osiridis* adserit *Diod. Sicul.* l. 1. p. 10. cum quo *Osiris* omnia communicabat, & ejus maxime consilio utebatur. Tria hæc auctoritatis summæ documenta in antiquitatibus patriæ, & imaginibus trium Deorum ad Calcem Eddæ expressis, & in notis *Cl. Verelii* ad *Gottrici Historiam* pag. 42. Tabulaque nostra 10. fig. 29. omnium oculis exposita adumbrantur. Nec aliud volunt tres Regni

dersöre när stor fara war på färde / woro de twå / at när den ena en war för handen / morre Konungen haf waden andra tillstådes / som sees af Hirdstæns anteckningar. Detta peska de gamla Gråfers skrifter ups på i det de kallade honom huius / byars och dörens försvarare / som läses i *Gyrardo af Phurnuro* och andra autdragit.

§. Hwarföre i anseende til hans klofheet och frällheet / at han moste hafwa Konungens befallningar om händer / de som med bref och bodskap utgingo / och med Konungens Merke bekräftade / och at hafwa ett wakande öga öfwer hecla riket / ty siger Edda att hans häst war en Gultopp / det som hoos de lärda betyder en wakenheet i Dofliga konstler och alla andra wiktiga ärenden: derföre hade han fördom en Cancellers ämbete / så wäl som Gåldsherres och Admirals och Skattmästares / emådan i första tyder inter mera än twänne stora ämbeten woro näst Konungen / nembligen / Drogen som uti Konungens ställe atgiorde alla domsaker på landet och i Städerna / och förstod offren; och Mariken eller merkursman / en som alla Konungens bref och bod fattade / förde Krigshären til förs och land / och upbar Konungens ränta. såsom man sees af Hirdstæ och des anteckningar til det 20 och 21 Capitel / så och af wäras handlingar med *R. Erick af Pomeren Anno: 1435* som läses i *Ryksens bref i Rim. Krönik.* 2. deel. f. 94. 104. 120. hwarigenom nogsampt sees de 3. Konungens myndigheeter / som bekläddes här genom Konungen / *Marseen* och *Dröten*. Att *Mercurmadr* war högsta Cancellar eller Skrifware / betygar och *Diodor Sicul.* l. 1. p. 10. seyandes / *Mercurmader* han är *Asirs* (högsta Konungens) Skrifware / med hwilken *AS* rådgiorde i alla saker och handlingar. Dessa tree ämbeten eller myndigheeter afmålas häriligen i wäras gamla handlingar genom

de tree Gudarna som stå målade i Edda och införda af Cl. Verelio uti Got. Sagas not: f. 47. och här uti 10. Tab. 29. Figuren. Och besynda intet annat de 3. Sveriges Croner fundna på ett gammalt trä skurne och Tab. 7. §. 16. D. affristade med dessa 3. bokstäfwer & Har. 1 Jafnar, 1 Tridi, då dessa Konungens och Gudarnas 3. Cronor och myndigheter som äro i den 22 Fig. målade: (om hwilket wi mera en annan gång tala skole) hwilket och i den 32 Figuren betecknas / tagen af Stephani notis till Saxonem och den 81. Fig. 17. T. af de Romares Antiq. utur de Choul fol. 21. afriktad / ther Konungen Jofur eller Thor med sin Jana (hustru) sitter på en stool och fram för honom de 3. ämbetsberna / Atin eller Necken med sin trehöfde gaffel / Vei eller Mercursmader med sit merke / och Oden, Vili eller Blotmader, med sin blodfoppe i handen.

6. Med Tuppen / som Edda säger honom brukat til häst / besyndandes hans walsamheet / och snabhet i uträttande / att som een Tupp springa och flyga / finnes han afmålade / hos de Romare uti Ian. Grutter f. 51. och här Tab. 15. f. 60. så och med tuphuswud af Pignorii Mensa Iliac. fol. 92. och här Tab. 14. f. 53. Tupwingar målas och wid hans öron och fötter som sees af T. 17. Fig. 81.

7. Edda säger och att han hade icke allenast Gultupp / utan och Gultand / där är / att all hans taal och gierningar skulle wara utsmuktade / rena och obesmittrade / som Guld. Der af de Gräfer kallade hans merke det gyllende merke / see Homerum uti den 527 versen honom til åra skrifwin: och hans ansigte och Sja af guld som sees af Gyrardo f. 258. der uttager aff Athenæo och Pindaro. Så och hans skoor af Gull / som sees af Virgilio Æneid. 4.

Sveoniae coronæ ligno cuidam olim insculptæ, & Tab. 7. Fig. 16. D. exhibitæ cum tribus hisce Runis & Har, 1 Jafnar, 1 Tridi; quæ plane conveniunt cum tribus istis coronis Deorum Regumq; quas Fig. 29. expressimus & alio tempore copiosius exponemus. Facit & huc fig. 32 ex Stephani notis in Saxonem & de Chouls ex Roman. antiq. de sumpta Tab. 17. Fig. 81. ubi Rex Iofur (Jovis sive Thor) cum Iunone uxore sua in Throno conspicitur, & ante eum tres hi officarii Atinus s. Neptunus cum tridente, Mercurius (Vei) cum suo insigni; Odinus (Vili sive Pluto sacrificus) cum patera.

6. Cum Gallo (de quo Edda superius citata) etiam à Latinis pingitur. Ian Grut. pag. 51. Pignorius Mensa Iliaca fol. 92. & nostræ Tab. 15. Fig. 60. Tab. 14. Fig. 53. ubi & alæ auribus pedibusque ejus adpictæ cernuntur. Inque Tab. 17. Fig. 81. Gallinaceum caput. Quibus omnibus ejus vigilantia & velocitas in rebus expediendis indigitatur.

7. Aureos dentes cum aureo Gallo ipsi tribuit Edda, quibus eloquentia ejus in persuadendo aurea denotatur. Signum aureum Homerus v. 527. vultum & oculos aureos ex Athenæo & Pindaro Gyrardus f. 258. & talaria aurea Virgil. 4. Æneid. ipsi adsignat.

8. Cornu insuper Giallarhorn quod inflatum totum personuit orbem, ipsi attribuit Edda, quo mandatorum ejus per totum Regnum circumlatio citissima significatur. Consentit Homerus verl. 509.

Fistularum vocem fecit procul audibilem.

9. As Candidus Eddæ vocatur; itidem

& Pausaniæ lib. Bæotic. qui color idem in recessu quod aureus color habet.

10. Unum adhuc superaddit Edda, tam acris eum fuisse auditus ut velleris ovini, herbarumque crescentium sonum perciperet; & subtilior adhuc sonus eum non falleret; umbræ forsitan. Summa his attentio ejus & eorum quæ intra vel extra Regnum, secunda tristia eveniunt, notitia indigitatur: quam fabulam Græci Mythologi non attigerunt.

11. Tandem & Orco animas demittere & reducere, Eddæ 44. Myth. dicitur, cui Græcorum Latinorumque Skaldorum carmina consonant: Videantur Gyraldi f. 26. a Laertio & Ambrosio excerpta. Et nos fabulam hanc ut prolixioris operis nostri auctario reservamus.

§. II. n. 1. Qua stirpe ortus fuit Mercurius ex nostrorum Platonisque scriptis cap. 7. §. 5. n. 52. f. 200. ostendimus & Virgilius 8. Aeneid. v. 138, prolixius memorat.

Vobis Mercurius pater est, quem candida M A I A.

Cyllenes gelido conceptum vertice fudit.

A I M A I A M [auditis si quisquam credimus] A T L A S

Idem Atlas generas, Cæli qui sidera tollit.

Ex Atlantico hoc sanguine, bini prognati sunt Mercurii cognominis: quorum unus Scandia nunquam excessit, alter primæ emigrationis tempore in Ægyptum pervnisse putatur, de quo nobis alibi dicendi erit locus. Inspiciatur interim Tabula nostra Chronologica.

2. Missis cæteris præcipua tantum in præsentia attingemus, quæ Mercurii natales munera & nomen Scandiæ vindicant; Orpheumque Hesiodum & Homerum, quam-

vis

8. Til att utvisahans stora fligt i åmbete / att alt hwad han besalte och bebodade / skulle strax allom vara fring heela landet kunnigt / säger Edda att han hade ett horn wid namn Giallar-horn / uti hwilket når han blåste / hördes det fring hela werlden och alla Riksen. Detta betygar och Homerus uti den 509. versen seyandes: han lagade så att hans pipor de hördes mehra långt.

9. Af Edda kallades han den hwita AS. Detta ses och af Pausania l. Bæotic. hwilken sårg samman betydning hade som Gullet.

10. Ett lägger Edda war till som betydde hans höga förstånd och Skarpsinnigheet / nembligen: att han kunde höra / når gräset på jorden och ullen på fåren weyre / och hwad som än högre ljud hade åndesa ting. Hwilket wist moste warit skuggan. Hwarigenom förstod; att intet mörte hända och icke uti riket utom eller tanom Land; / som det till förderf eller gagn kunde lända / då han icke borde wetta. Denna gåtan har iag ey kunnat finna hos de Gråker.

11. Han förde Siälarna till och från Helvete. som ses af Eddæ 44. Mythologie, når han for efter Baldur: hwilket allestedes de Lättners och Grefers Skalde stadfäst / och kan ses af Gyraldo f. 26 som sitt af Laertio och Ambrosio tagit hafwer. Hvilken merkelige gåta wij uti detta werke; uti legning för des widlöfstegeet skull willia förklara.

§. II. Af hwad Slekt denna Mercursmadur war är wist af waras skrifter och Platon. c. 7. f. 200. men ses widare af Vir. 8. Aeneid der han säger. Eder Fäders ursprung är Mercursmader, den som den hwite Moen fødte uppå den lissaga Hellen. denna möd fødte Atle (ta hören detta om i någon ting willia tro samt wara) den samma Atle. som boor in wed norre wändepunkten och hafwer Stjernorna fring hufwude

V v v V 2 utaf

utaf denna Arles släkte äro twänne
Mercuri mán födde wed det nam-
net; den ena som aldrig kom ut/ och
den andra som förmenas reest till
Egypten i det första uttog. Om
hvilken en annan gång windare för-
målas skall/ allenast forteligen kan
detta ses af den Cronologiske tafla.

2. Men här willa wij frändra-
ga det som märckeligast är/ och ut-
tryckeligen wiisar / att Mercuri-
man han war här i Sverige både
til släkte / namn / och embete först
födder: så och at Orpheus, He-
siodus och Homerus, fast de ha-
de utlöft som Pythagoras förmeler/
at den kunskap / som de kunde be-
komma här ifrån / om Gudarna
och deras hemligheter, och worde
derföre här straffade för det de så-
dant uppenbarade; hafwa likwäl
dessa höglärda männen / intet ut-
supit grundsoipan af våra förfä-
ders lärdom/ och icke håller wäl läst
öfwer vår Swenskas Gramma-
tica, icke håller wäl förståt våra
Skalder. Så talar Edda af en gå-
mal vår Skald om Mercuri man

Eg em Modra

4 8
Mogur nnu

6 7
Det Systre Sonne

Jag är nto
Modrarnas son
och nto Systers
Son.

Detta kom underligt för Gråfer-
na. Ty gemenligen plågar man
såya att det finnes stundom barn
som förmenas hafwa många farar
men intet mera än en moder; och
här synes twert om / en hafwa haft
9. modrar och intet mera än en fa-
der. Hwar af wiles at de Greker in-
tet förskogo gatan. Först förskogo
de intet språket / ty Homerus,
Hesiodus, Virgilius och Orpheus
som kalla Mercurii moder Maja är
här Pluralis numeri, talandes om
många / men i Singulari, der som
talas om en person / kallas de
Mar; och hafwer ingen af alla
Gråfer rålat dat rät. Friswa /
mera än den endesta Pausanius l. 8
f. 476. der han kallar henne Mar
Atlas dotter, men han wet åter

intet

vis omnem de Diis eorumque arcanis no-
titiam ab Hyperboreis exquisiverint, ob
eamque in vulgus prolatam pœnas hic dede-
rint, sapientiam tamen majorum nostro-
rum plene non percepisse, nec lingvæ nostræ
genium aut Scaldorum carmina intellexisse
monstrant. De Mercurio carmen hoc ex
vetusto Skaldo citat Edda:

Matrum proles

Sum novem

Sororumque filius novem.

Absurdum hoc Græcis visum, cum unica
semper matre quilibet, utut plures interdum
habeat patres, censeatur; hic contra, u-
nius genitoris filius novem habuisse matres
diceretur. Itaque Mercurii genetricem
singulari numero, *Majam* fabulæ & lingvæ
nostræ penitus ignari Homerus, Hesiodus
Virgilius & Orpheus dixere; *Maja* enim
gignendi casus est numeri pluralis, hoc
est *Virginum*, quod vocabulum in casu
recto singulari *Mar* effertur, soli Pau-
sanix lib. 8. fol. 476. rectè scriptum: ubi
Atlantis filiam *Mar* adpellat; Sed ille hi-
storix quod Mercurii Mater esset, igna-
rus fuit. Mythologiam etiam illi ipsi non
intellexerunt. Cum enim nostrorum,
Græcorum Latinorumque censu *Maja* vi-
gines seu Musæ habeantur novem, artium
literarum & poeëos, secundum Virgilii
encomium inventrices; harum omnium
filium Skaldi nostri *Mercurium* dixere.
Omni enim liberali disciplinâ eum instru-
tissimum esse oportet, h. e. Musarum fili-
um qui Regis consiliarium agere debet.
Unde evenit, ut in antiquorum fabulis
explicandis infelicitè versentur illi, qui lin-
gvæ, artis Skaldicæ & Mythologiæ Scan-
dicæ vetusta notitia penitus destituuntur.

§. III. Nec Græcis tantum sed & Ægyptiis peregrinum habitum fuisse Mercurium Plato adserit; eumque Regum nostrorum epitheto *Tiudan* & *Thor* adpellat. cuius vocabuli diversam scriptionem ex doctorum monumentis collegit Vossius *Idol. lib. 1. cap. 37. fol. 140. Thot, Thoyt, Thout, Theuth, Thein, Thor* quibus *Thiudan* i. e. Rex; deinde *Thear* & *Their* h. e. *Thor* vel *Rex audax* exprimitur. De quo Plato in Ægypto institutus, sic in *Phædro* suo fol. 274. loquitur *Anaxivi* equidem circa *Naucratis* [*Neckertun*] Ægypti priscorum quendam indigentum Deorum extitisse, cui dicata sit avis quam ibi invocant: *Demoni* autem ipsi *Nomen* esse *THEUTH*. Hunc primum & numerum & numeri computationem invenisse & *Geometriam* & *Astronomiam*: talorum rursus & *aleæ Ludos* & *Literas*. Erat tunc totius Ægypti Rex *Thamus*, & in amplissima Civitate quam Græci vocant Ægyptias *Thabas*, habitasse: Deumque Urbis illius Custodem, *Ammonem*. Ad hunc Regem *Theut* profectus, artes suas demonstravit, dixitque oportere illas deinceps Ægyptiis cæteris distribui. Quo tempore hoc acciderat, in chronologia demonstraturi sumus.

§. IV. Mercurii partibus officii tam lucide expositis, nulla difficultas erit nominis ejus originem investigare. Ex *Gyraldi* l. cit. & *Vossii Erymol.* Doctorum quorundam conjecturæ de nomine à *Mercimoniorum* cura imposito, alibi videri possunt. Sed quotam hæc officii ejus partem implebit, præsertim si ad literarum principatum, qui ipsi attribuitur respicias? *Festus* & *Arnobius*

intet nemna denna gäta att hon hade Mercursmader til son. Sedan hade dessa Lärda män inter råka på gatan. Aff väras och de & resers Skalde är allom kunnige att Majorna woro nyo stycken / hvilka hade tillagnade att hafwa upfunnit alla böliga konstler / som af waras sagor läses / så och af deras äres skrift af *Virgilio* gjord. En jader våra Skalde att Mercurman som war Konungens högsta och förre nemsta Rådgifware i Riket / och borde hafwa alla konstlers kunskap han war dessa nio Majors son. Hvar af man ser att alla både gamla och yngre Lärda behöfwa lära wære språk / våra Skalde / och wære gamla Regemens Skeppelle / om de stollarat förstå de Lärdas gamla skriffter och gätor.

§. III. Förutan att Mercur, madur war af Gråfarna erkände för frestjande och af Adles släkt / så betygar och Plato, att han war frestjande hoos de Egyptier / och nemner honom med de andra wära Konungars äretytel som war *Tiudan* och *Thor* hwilkens tytlars äffstliga skrifning Vossius *Idol. l. 1. c. 37. f. 140.* af Lård & skriffter har utdragte / som är *Thoyt, Thout, Theuth, Thein, Thor* det är *Tiudan* en Konung / och sedan *Thear, Their* det är *Thor*, en dristig Konung / om hwilken Plato wår rårdes sielf i Egypten in sin *Phæd.* f. 274. så talar: jag hörde (säger Plato) wid den Egyptiska Staden *Neckertuna* att der war en gud som dyrkades och honom war den fogelen wis helig: Nigdens namn war *Thiudan* denna hafwer påfunnit *Neckertonsien* / *Landmåteri* och *Sifernekonsien* / så wi leka med tärning och tåfel / så och de böliga konstler / Wed den tiden war då en konung öfwer hela Egypten som hette *Thamus* och bodde i den mehta stora staden som *Gråfarna* kalla *Teppan* / och war stadens gumare och *Nigud* / *Asmon*. Ell denna konung som *Thiudan* resandes och wiste honom sinna konstler / och besallte att de meddelas skulle tring hela Egypten. Nwad tid detta steddde skall wisas i *Chronologien*.

§. IV. När nu hans Embete såklart och är beskifwit så är intet ondt igenfinna des namns ut-

sprung. Af Gyrardo, Loc. cit. och Vohj Etymol. seer man at det gifas om hans namn skal wara af det han drog bekymmer för köpslängingen/emedan den kallas på Latin Mercimonia. Men detta war intet hans endeste embete / icke håller uppfyller detta köpmans wäsende hans mångahanda embeten / serdeles det att han war den som war uti alla böfliga konstler förfaren. Festus och Arnobius williadet hafwa af twenne latinske ord Medio currendo. Emådan talar som emellan twänne talas / löper af och an. Men hwar man ser hwad för lifmätighet detta är: icke heller uppfyller detta alla hans embets sysslor. Hwarföre willia wij komma till hans sådernes bygd och tilsee om icke hans namns ursprungz ord / skal uppfylla alla embeten och konstler / som honom nongin tilågnades: så och at samma hans ursprungz ord af sig födt hafwer alla ordsäte / hwilka i alla hans embeten och konstler (öfwer hwilka han sätter war) äro brukade / och ännu öfwas.

1. Är ursprungz-ordet *Mer-
kia*, hwilket är uchugga i steen och ståra i trä / bokstäfwer och andra merkien / så och skrifwa / anteckna / höra uppå / taga i akt / förkunna / uträkna / utmåta / utwäga &c.

2. Här af sådes Christi Apostlar / som wiserligen äro de glada bodskapen och *Merkusmennan*, aff honom öf til tröst sände / *Merkia Evangelium* / det är förkunna och Predika / som läses i Ulfil. Math. 11. v. 1. Marc. 5. 20. 1. 4. 19. *vaila merkiam*, goda tiender Luc. 1. v. 19. 4. 43. *Merida*, ryfte / *nymere* / *nymere* Marc. 4. 26. 4. 14. Hwarföre hade *Mercurismader* retteligen sit namn af *Merkia*, emedan han på sin Konungz wägna i landet alt skulle beboda det som ställe / och andra Konungar såsom wänner eller fiender / frid eller frig förkunna.

3. *Merkie* kallas Konungens
wäpn

nobius à medio currendo derivant; quod inter duos ultro citroque volvatur sermo. Sed ineptias has refellere nihil attinet. Potius natale ejus solum respiciamus, & an hic quod nomini & officio ejus officiique omnibus partibus & artibus conveniens & proprium sit inquiramus.

1. Radix vocabuli est *Merkia*, cujus varia significatio. nam *Merkia* est ligno lapidique literas vel notas incidere. item scribere, annotare, attendere, enunciare, designare, numerum inire, metiri, expendere & alia his adfinia.

2. Hinc apud Ulfilam legitur Math. 10: 27. 11. v. 1. Marc. 5: 20. Luc. 4. 19 Christi Apostolos Æterni Regis nuncios nobis in solatium missos, *Merkia Evangelium* (id est *prædicare Evangelium*. *Vaila Merkia* / *Evangelizare*, *nunciare* Luc. 1. v: 19. 4: 43. *Merida Rumor*, *fama*. Marc. cap. 9: 26. Luc. 4. 14. *Nymerkie* / *nymere* / *Bona nova*, *volgo usitatum*. Hoc significato ab *Merkia* enunciare non inconvenienter *Mercurio* nomen inditum, qui Regis sui Mandata per totum Regnam circumferre debebat aliisque principibus, si amici, pacem & fædera, inimicis vero hostilia denunciare.

3. *Merkie* Sigillum Regium, aliaque signa militaria, Regis nomine, imagine, armis aliave nota conspicua dicuntur Herv. S. c. 9. 11. Gautr. c. 31. Ol. Saga c. 195. Unde militum imperator *Merkismadur* (*Mercurius*) quod antea nobis observatum. Inter Slavorum Idola imago ejus convenientissime Tab. 10. fig. 28 expressa est: ubi pingitur caput Corona redimitus, quia Regi proximus 2. sinistra militare signum, quo exercitum ducebat. 3. Auribus insuper asinis, quæ

quæ ipsi pernecessariæ quia velleris ovini herbarumq; crescentium sonum audire debebat. 4. Dextra scutum oculis variis distinctum; Deorum quippe Vigil & Custos.

4. Regiæ auctoritatis est pecuniam cudere & signare imaginē Regia aliove signo publico, quod per Signatorem nobis **Merchisman** dictum, fiebat, ideo & valor vel prætium monetæ secundum **Mercur** (Marcas) oras & Ortugas æstimatum. continet autem *marca* octo oras, ora vero tres *Ortugas*. Voces hæ in legibus nostris ubique obviæ: in gratiam tamen exterorum particulam *Westrog tit. de homicidiis cap. 9. exscribam. si quis intra Regnum, Sveonem vel Smalandum, non Vestrogothum interficiat, multam solvat tredecim Marcarum & octo Ortugarum; si vero Danum vel Norv. gum occidat novem marcis mulctetur.* Hac de causa Græci & Latini *Mercurium pecuniarum Deum* constitunt, crumenam manu tenentem. Tab. 15. Fig. 60. & Cæsar de bello Gallico. *Marfa* in plurali numero scribitur **Merfur**. vid. Bos. Sag. fol. 56. & Gautr. S.

5. De ponderum rationibus leges ferre Regiæ itidem auctoritatis est. Pondera omnia per *Markas* dividuntur & nota (*Kronans Merke*) publica confirmantur. Ideo & libra vel statera, qua res venales ponderantur *Bysmark* h. e. signum civitatis vel statera ejus adpellatur; licet corrupto jam efferatur vocabulum *Besmark* / *Besman* & *Bisman* pro *Bysmark* / Continet autē libra vel statera talis viginti, quadraginta vel sexaginta marcas ad summū Et cum antea tales libræ & stateræ publica Regni nota signarentur, singulis postea municipiis lege concessum propria in his

nota

wapn Signet och Fana, emedan der uppå stod hans namn / wapn / eller annat tecken utmerkt / som säses i Herv. Sag. c. 9. 11. Gautr. Saga cap. 31. Dlofz Saga. cap. 195. der af Lallas Jaldherre och så Mercisman som wist är. Ty är och wäl nog träffat hans beläte ibland Slavernas afgudar, der han står T. 10. f. 28. med en Krona / betydandes att han war näst Konungen. 2. i wenster handen Märker (Fanan) ty han förde Håren 3. sedan stora åfæd om / hwilka han wäl behöfde / om han skulle böra gräset på marken ochullen på fären wäxa. 4. och Stölden i högra handen full med & om / ty han war Gudarnas wächtare och försvar.

4. Att Konungens wälde står att låta slå mynt och penningar i Riket och des pris sämia / ty slogz altid hans Märke der uppå / och detta uträttades genom Mercurismaders flit; ty är alt myntwerde räknat genom marker och örtiger / som fins allestädes i alla våra lagar / och wil allenast erum för de Gräfer / Latiner och Hebrer indraga af westgot: Manh Wall 9. Flock. Dräper Mader Swenstamman eller Smålenstamman Konungst / men ty Westgotstam: böra fir itta örtiger och trettan marker. Dräper Mader Danstamman eller Norran man / böra nyu martum. Af detta sade de Gräfer och Latiner att Mercurismannen n ar myntens Gud och målades med een pung i handen / såsom sees af 15. Taf. 60. Fig. och Cæsaris l. 6. Bel. Gal. uti Gæristz och Bolefa. f. 59. och i de andra / skrifwes Markar i Plurali altid Merkur.

5. Att Konungens mact slog och at all wick i landet råtta och henne utmerka / derföre än i dag al wick i med marker udelas och med Kronans merke erkienes för rät. Ty kallas och den gemena wickten som i all handel brukas *Bys-marke* / det är stadens merke och wick / men nu är förderfa

waf

wat till ordet *Besmark* och *Biseman*/ hwilket är skiftat i 20 / 40 / och högst 60 marker. Sedan hafwer Konungen genom lagen låtit *Gräderna* sit egte *Merkie* hafwa som låses *Stadyl. R. Vall. 16 c.* Twå goda män skola te wälla som all stadens *Merkie* skola hafwa och med ihem skullo *merkia*/ *Såsom* *Span* / *Pundara* / *Skål* *Nam* och *Bishman* / och till hwarlo te torstige dro häst i mått eller wikt. Och hwar *Stade* hafwe sit *Merkie*. Att hwar deel i pundet *kallas* *mark* / sees af *uplandzlag. Kung Balken 11. Flocken. Om Roda rör.* Att *marker* *Smörs* / hwar ten sit egte bröd äter. Här af *fommo* *Gräferna* att seya som sees af *Diculo 1. s. p. 236.* att *Mercusmannen* hade funnit på mått och wikt. Att troos dee hafwa wettat aff wårt *Swästa Merkie* / *marker* och *Bismark* / hwar stoer *uplysning* skulle de då hafwa bekommit. Derföre *seger* och *Pollux 1. 9. f. 257* uti *Gyrald* att *tiötte* *skiftades* och *delades* i *wisla* *stucken* / hwar af *Merkursmader* ten deel tillom. *In*ter *så* *staendes* at *alla* *delar* *när* *flöt* *utwages* *reknas* *effter* *marktas* *let*.

6. Att Konungens *makt* *stod* och at *gifwa* *et* *wikt* *måt* *på* *aln* och *stäng* / *som* *brukades* *till* *at* *utmäta* *jorden* och *annat* / *in* *år* och *den* *med* *Eronans Merke* *merkter* *Hwilken* *wid* *hwar* *Rådflugdör* *hänges* / *att* *hwar* och *en* *får* *dise* *gå* / *att* *sit* *merke* *rätta* / *hwilket* *än* *i* *dag* *är* *hoos* *of* *i* *bruuk*. Och *är* *all* *jorden* *i* *heela* *Swertige* *utdelat* *genom* *markland* *som* *wist* *är* *af* *wåra* *lagar* och *Platone* *här* *c. 7. §. 5. n. 85. f. 216.* och *för* *hundrade* *rum* *man* *kunde* *af* *wåra* *lagar* *framdraga* / *will* *iag* *för* *de* *fremmandes* *skul* *allenast* *ett* *indraga* *af* *Upl. LL. Kun. B. 10. §1.* *hwar* *som* *hwar* *markland* *af* *hela* *Upland* *skulle* *uti* *Skep* *wist* *utgå* / *der* *lagen* *så* *sluter*. *Teså* *Skep* *wistte* *skulu* *iwil* *at* *thry* *sultland* *at* *gå* / *slit* *af* *Markland* *jordur*. *Der* *af* *sades*. *Merkursmannen* *hafwa* *funnit* *på* *att* *måta* *jorden* / *såsom* *läses* *af* *Platone* *af* *näst* *för* *indrag-*
te *rum*.

notå uti, juxta LL. Municip. Tit. de Iur. Reg. cap. 16. *Bini* *cives* *honesti* *pro* *bique* *civitatis* *Merkie* (*signum*) *penes* *se* *habent*, *eoque* *modios*, *libras*, *stateras* & *liquidorum* *mensuras* *notent*. *Habeat* *autem* *civitas* *quæque* *suum* *signum*. *Partes* *autem* *libræ* *vel* *stateræ* *Markas* *vocari*, *cuilibet* *notum*, & *Upland. LL. Titul. de* *Iure* *Regio* *c. 11. Olo* *Mar-*
cas *Butyri*, *qui* *propria* *vivit* *quadra*. *Ea* *de* *causa* *Mercurius* *Græcis* *ponderum* & *mensurarum* *inventor* *dicitur*. *Diod. Sic. l. v p. 236.* *Si* *Mar-*
curum *nostrarum* *in* *ponderibus* & *mensuris* *rationem* *cognitam* *Græci* *habuissent*, *liquidius* *multo* *in* *pluribus* *pronuntiaissent*. *Pollux* *apud* *Gyrald. l. 9. p. 256* *in* *carnibus* *distribuendis* *ac* *dividendis*, *prima* *pars* *Mercurii* *sors* *ignorans* *expensæ* *carnis* *partes* *secundum* *marcas* *computari*.

6. *Mensurandi* *regula* *Merkie* *etiam* *à* *Regia* *potestate* *dependet*. *Ideo* *que* *ulna* & *perticæ* *in* *fundorum* *partibus* *aliisque* *rebus* *metiendis* *usurpatæ* *Regio* *signo* (*Kron* *Merkie*) *notatæ* *ad* *curiarum* *postes* *pendebant*, *hodie* *que* *pendent*, *ut* *cuilibet* *inde* *mensuram* *non* *fallentem* *capere* *possit*. *Omnes* *autem* *fundos* *totius* *regni* *per* *Markland* *olim* *divisos* *ex* *legibus* *nostris* & *Platone* *hujus* *lib. c. 7. §. 5. n. 85.* *ostendimus*. *Monstrari* *hic* *possent* *vel* *centena* & *amplius* *loca* *ex* *legibus* *nostris*. *sed* *in* *peregrinorum* *gratiam*, *unicum* *tantum* *ex* *LL. Upl. Tit. de* *Iure* *Regio* *c. 10.* *hic* *adscribemus*. *Hi* *commeatus* *nautici* *ab* *omnibus* *tribus* *Fulkalandis* *exigantur* : *à* *singulis* *terra* *Mar-*
cus (*Markaland*) *pro* *rata* *parte*. *Eam* *que* *ob* *causam* *Mercurius* *Inventor* *Geometriæ* *apud* *Platonem* *audit*.

7. *Ad* *Regem* *quoque* *viarum* *publicarum* *perrinuit* *cura* : *hæ* *namque* *in* *gratiam* *viatorum*, *a* *femitis* & *tromitibus* *angustioribus* *peculiaribus* *quibusdam* *signis* (*Wegh* *merken*) *secerni* *merentur*. *Etiam* *viz*, *qui-*
ba

bus territoria & parochiæ aliæ ab aliis nunquam separantur **Markwägar**, & & pontes, qui idem præstant **Markbroar** appellantur in LL. Westrog. tit. de jure ædif. c. 3. Quam ob rem Græci & Latini, teste Vossio de Idol. L. 2. c. 32. p. 239. *Mercurios in compitis*, ad semitas monstrandas erexerunt; & Helychius *Mercurium* Odlov appellavit.

8. Etiam bona pars officiorum Regis in designatione limitum consistit, sine quibus perpetuæ erant civium lites. Unde in LL. provinc. tit. de jure ædit. c. 26. §. 2. *si de limitibus (Råmerke) Inter se litigarint &c. limites rati sunt quos inspectores probarint*. Numerum saxorum ad limitem constituendum indicat tit. idem c. 26. *Verum limitem saxa quinque constituunt, quorum unum a quatuor reliquis ambitur. Quatuor autem vel tria saxa limitem non efficiunt*. Inde **Markos limes**. Ulf. Math. 8. v. 34. Marc. 5. v. 17. c. 7. v. 24. 31. c. 10. v. 1. LL. Westrog. tit. de jure ædit. c. 3. & **Marke skidl** / limes. Certe exteris per expeditionem a majoribus nostris susceptam innotuisse vocem **Marke**, pro limite usurpatam, testis est Isidorus, inter alia de rebus Gothorum referens quod *Mercurii, sunt lapidum congeries in cacumine collum*. Testes etiam Scriptores Hebræorum, qui teste Vossio de Idol. L. 10. c. 7. p. 240, inter se de vera hujus vocis Scriptione disceptant, aliis *Merkolis*, aliis *Marcolis*, & denique *Margemah* scribentibus aliis. Verum litem hanc lingua nostra facile dirimet, quæ **Merkol** scribendum esse svadet, eo quod in locis editoribus, limites rectissime ponantur; eaque loca nostri **Rollar** vocent. Quam vocem legibus Westrogothicis annexus judicum index habet. Præterea in Transactione quadam iisdem legibus addita limites Regni Sveciæ & Daniæ (**Risjrådmerken**) qui

7. **Bei Konungens mækt stod** och / at almenne wägar utmerkias / så och merken låta utställa / hwilka allmenne woro eller ey / på det den resande ey will skulle fara. Hwilkas kallas wågmerken. Wägarna som skilla land och Sofnar at kallas **Markwägar** / och broar **Markbroar** / som läses i Westgötelagen Bygn. B. 3. §. 1. Dersöre och de Gråter och Latiner sette hans beläte som Vossius bekänner Idol. 2. c. 32. f. 239. på en stolpa uti wågskilnan / at utwisja wägarna och kallades dersöre **Markursman** af Helychio *Hodios* det är / den wägarna förstår.

8. **Bei Konungens mækt stod** och / att efter lag / när åboerna råda om jord / den rät uidela och Rådmerken låta lägga / eller döma hwilka råta åro: såsom läses i Landzlag. B. 2. §. 2. **Nu dela män om Rådmerke &c.** warte Råmerke li guld som synamån gilda. Huru många stenar uti hwart Råmerke skulle wara förmeler 26. Capitel Råd är det som sam stenar åra / syra utan och en innan: syra eller tre stenar mågo en Råd beta. Dedan **Markos Landzskilna** / som läses i Ulf. Mat. 8. 34. Marc. 5: 17. 7: 24. och 31. 10: 1. och i Westg. lagen Bygn. B. 3. §. 1. **Mark / skil** Landzskilnat. **Bei denna ena salen** hafwa och dee fremmande genom wåra faders utiog / såt kunskap att sådana stenar kallades **Merken** / såsom seer af Isidoro som de Götters handlingar och skrifwit hafwer. seyandes: **Merken**, kallas stenar som sättas till soman uppå högar. Så och hoos de Hebræer, såsom seer af Voss. 10. c. cit f. 240. hwilka dock twisja om des ordz rätta skrifte / anningen det skal betä **Mercolis** eller **Margemah**, hwilken twisja wårt språk skal siya af döma / emedan de säga dem sättas på högar / såsom gementligen seer / på det man må bättre see / om det ena rådet pekar på

det andra. Ty Hrifwes det råtteeligen *Merkol*, emådan Kollen är en backa på hwilken merket står. Kollen läses i W. Lagens Lagmens antecknasse. Huru Rådmerken lades af Konungarnas utskickade emillars *Wesigödeland* och *Danmark* / läses af des handling tryckt effter i *Wesigödelagen*.

9. Af dät att mestadeles al ting som till Köpstad söres / dät utmätas med *Merk aln* eller med *Marker* till wickt / eller med *Marker* i penningar / såsom wißt är af Lagarna. Ty kallas och deña handeln *Marknader* / hwilken huru ofta och på hwad orter den stå skal / Konungen serdeles / eller efter Lagen förkunnas de; der om iag allenast ett Exempel af *Stadslagen Köpm. Balk 22. Capituel*. Om marknadat *Helsingalande* och hwar marknada skulle hållas i landena. Här af sade de *Grefser* / som läses hoos *Diod. Sic. lib. 5. p. 236.* Att *Mercur* man hade påsummit *Konsten* af *Köpslaga*. och här af hafwa de *Latiner* fät det endesta ordet effter wår *Marcus* man, att de kalla *Köpmans-godset* *Merces* och *Köpmän* *Mercatorem*. Men ursprungz ordet *Merkia* / och der af flytande *Merkis-stock* / *Merkur* i *Penningar* och *Mark* i *wickt* / genom hwilket *godset* och *Köpmän* hafwer namnet fät / wetta de intet af.

10. Ingen i *Sverige* är som icke wetter hwad *Merksticka* är / hwilken gemene man bruka när de föra någon stor myckenheet af *Säd* / *Rät* och andra waror: då han som lefwerekar och han som mottager skåra ett streck på en *sticka* för hwar tunna han emottager / hwilken *sticka* sedan i tu *stickas* och hwar behåller sin del / så att om någondera wille räkningen försälska kan det intet *stie* / ty när *stickorna* *Jämsföras* och tilhopa så tias då swara intet *merkien*. Elliest när bördren föra något til *Cronans* behof / taga de ut *merkien* på

qui *Vestrogotiam* a *Dania* sejungunt, à *Regum* deputatis positi esse dicuntur

9. Cumque merces certis mensuris, quas nostri, *Merkte alnar* vocant, & ponderibus, quæ nobis *Marker* dicuntur, & nummorum summis, quas nos itidem *Merkstuck* in legibus & usu quotidiano appellamus, vendi solitæ sint, ipsæ quoque *Nundinæ Marknader* dicuntur, quarum & loca & tempora definire, inter *Regis* officia olim computatum fuerat. In cujus rei fidem majorem, unum tantum ex *LL. Municipit. de Emption. c. 22.* testimonium nunc adducere libet, nempe capitis titulum: *De nundinis [Marknader] Helsingicis, deque locis in quibus Nundinas (Marknaden) celebrare oporteat.* Unde *Græci*, apud *Diod: Sic: L. 5. p. 236.* *Mercurium* mercaturæ præfecerunt. Etiam *Latini* *Mercium* & *Mercandi* vocabula ab hoc nostro *Merkstuckman* (*Mercurio*) habent, unde primam horum omnem originem *Merkia* à quâ descendant *Merkstuck bacillus mensorius*, *Mark* certa nummorum summa in majorum nostrorum legibus & rationibus usitatissima; & *Mark libera Sveonica*, quæ omnia in negotiationibus peculiarem locum habent, penitus nescisse videantur.

10. Hoc pertinet *Merkstucka bacillus rationum*, res vulgo nostro longe notissima. Singulos enim sive frumenti modios, sive carbonum plaustra, sive res alias, emptor in bacillo, incisione facta, notat, bacillumque in duas partes findens, harum alteram venditori servandam exhibet, qui eam quoties aliquid denuo signandum obvenit, alteri parti applicat, unaque incisione utramque signari curat; adeo ut ubi dies rationum advenerit, summam rei totius, ex sibi invicem respondentibus ambarum partium incisionibus, uterque commercantium colligere valeat. Alium rationum modum cum vulgo ineant illi, qui *redituum publicorum*

rum vecturam ab uno loco ad alium procurant, notas corticibus imprimentes, quas nostri itidem *Merkin* vocant, quarum multa millia in arcis Upsalensis instauratione ipsi aliquando adhibuimus: hæc enim ut simplicissima ita tutissima est inter vulgus computandi ratio, de qua signanter scripsisse videtur Plato in *Phædro* p. 274. *Hunc (Theutonem sive Mercurium) primum & numerum & numeri computationem invenisse tradunt.*

11. Nec prætereunda videtur ejusdem vocis in negotiis aliis usurpatio. Etenim fabros qui ferreas Laminas ducunt, operi suocertas notas imprimere (*Merka*) jubent LL. Municipales tit. de Emption. c. 21. *Ferrum signetur (Merkes) civitatis nota (medh Stadzens mercke) cum ponderatum fuerit*

12. Idem facere jubentur doliarii tit. eod. c. 4. §. *unusquisque Doliarius signum (Merke) habeat.*

13. Sartoribus filum menlorium *Merfetrå* / & ipsa corporis humani mensuratio *Merfning* dicuntur.

14. Sutores instrumentum quo mensuram pedum explorant, *Merfestock*, & mensurandi actum *merfia* vocant.

15. Eodem utuntur vocabulo Fabri lignarii, quoties ædes ligneas, mox restituendas, diruere aggrediuntur. Singulas enim trabes, & tabulata singula certis quibusdam notis aut numeris eo quo dissolvuntur ordine notant & distinguunt, ut postmodum facilius inter se denuo compingi possint. Et hanc domus destructionem isti *merka* neder *Bygningen* appellant. Quis demum singulas vocis tam eximie, tamque frequenter occurrentis significationes excutere valeat?

16. Literas denique & notas quascumque, quibus aliquid ostenditur & declaratur, nostri olim *Merkie* vocarunt. Plurimos item ex infima plebe adhuc quid scribere vel scriptio sint, nescire videmus. Hæc enim vocabula post religionem Christianam &

på nåswerlappar slagna som några 1000. här wid Slottet äro utgifne: detta är den wissaste och ena saldtigaste räkning för Bonden / som mercken kallas. En säger Plato retteligen i sin *Phædro* p. 274. att vår Merkursman, han fan up mercken och huru de skola räknas til samman.

11. Wij willta nu komma och wissa huru detta ordet brukas i alla andra handlingar / såsom hos Smiderna / hwilka måste låta sit Jern merckia, såsom läses i Stadz. lag Köp. Balken 21. Capitel om det Jern som genom Westerarsse förs: köper nackor järn fatal &c. merckes det med Stadzens mercke / så thet wägn är.

12. Tunnebindare måste och bruka / som läses i samma Capitel. 4. §. hwar Tunnebindare skal hafwa eet mercke.

13. Hos Skreddaren kallas merckiejnöret det han mercker Kläden med.

14. Hos Skomakaren kallas en merckia skor / när han sin merckefasta brukar.

15. Hos Timberkarärna säges merckia neder en bygning när han hugger 1. 2. 3. 4. 5. 6. &c. merckien på hwar stäckt i ordning. och woro alltförlängt att indraga detta wärd edla ordz bruk i alla konstler.

16. Merckie kallas en bokstaf och allt hwad en annan ting betyda skall; ty wetta än många af gemena man inter hwad det ordet *Skrifwa* är / hwilket först med Christendomen och de Latinske bokstafwerne inkom: utan när han wil att man skall något för honom upskrifwa / säger han / mercken eller tecknen för mig in uti hatten. hwilken är mångers Bondes skrifstafla. Ingen Bonde finnes häller / som icke kallar sit namn

namn/antingen det ihopbundet är
 e ler elliest skrifvit/ åri denna dag
 Bomerkie. Af Runienarnalåses
 och på den 58. Runst. Olmund
 Markadi stein, det är/ Olmund
 han högg ut Bockstafwerna på
 steen. På den 137. Olmunder glas
 di Merkad. På den 162. Frysten
 hi Merka steen. Uppå den 230.
 Ybbir ristt Runar. Uppå den 231
 Gialmsten latrista Merka. På den
 andra Gestritzland Runsten Os-
 munder kera sun Merkad Runor.
 Dedan fallas Skaldernas Bock-
 stliga Runst Merkskildum, see
 Edda loc. cit. och Merksmadur
 en Klet och söckstendig man/ Olofs
 S. c. 18. 62. 136. och åri i denna
 dag alla Lärda män Merkeliga
 män. Här af hade nu Gråterna
 och Latinererna att de sade Merkurs-
 manen hafwa funnit på Bockstaf-
 werna/ som D. Siculus l. i. p. 10.
 och Platon i sin Phædro f. 274. ta-
 lar. Men likwål hafwa hwarken
 de Gråter/ Latiner eller Hebrer
 brukat detta ordet/ att falla
 bockstafwen Merke eller den dem
 brukar Merksman. Hwar af
 uttryckeligen sees att han war hoos
 dem fremmande.

17. Merka betydder att Lära och
 Höra till/ hwilket är bockstaf-
 Konstens rätta bestaffenheet. der-
 före står Merkeltigen i Sprach. 39
 Capit. att den som wil Lära wis-
 dom/ han måste merka upå mer-
 keliga mäns bedref/ och achta på
 them hwad de betyda och Lära. Ut
 alla de andra språcken som detta
 Sprach rum utolckat/ finnes intet
 detta ordet likmerighet/ hwilket
 likwel der borde finnas om de wil-
 draaga Merks mannen namn i an-
 sende til Bockstafiga Konst af sina
 Språk.

18.

Adeoque quod Syracides c. 39. v. 2. de celebrium virorum disputationibus ob-
 servandis habet id interpres Sveonicus sic extulit; Han måste Merka oppå
 Merkelige mäns bedrifter. In lingvis reliquis nullum verbum occurrerit,
 quod nomini Mercurii hoc sensu originem præbeat; quod tamen factum
 oportuit, si alicui istarum domesticum fuisset.

literas Latinas demum innotuerunt gen-
 ti nostræ. Plebi quoque vix alia scribendi
 ratio hoc tempore cognita, quam quæ no-
 tis creta in pilei concavo ductis peragitur.
 Rusticis enim nostris uti pileus plerumque
 pro abaco est, ita quoque pro nominibus
 certæ notæ, quas illi Bomerken appellant,
 in usu sunt. Clare hoc testantur & evin-
 cent cippi Runici, in quibus hæ leguntur
 inscriptiones: in Cip. Run. 58. Osmundus
 merkadi h. e. literas incidit saxo. in C. R. 137
 Osmundus merkefi h. e. literas sculpsit, in C. R.
 162. Frystanus fecit merka, h. e. insculpi literas
 saxo. in C. R. 230. Ybbirus ristt h. e. sculpsit Ru-
 nas. In C. R. 231. Hielsstanus curavit ristt
 merka h. e. sculpi literas. In C. Gestr. 2. Os-
 mundus merkefi h. e. sculpsit Runas. Eam-
 que ob causam Scaldorum ars poetica Mer-
 kiskaldur Eddæ loc. cit. & vir literatus
 Merksimadur in hist: Ol. c. 18. 62. 136.
 dicuntur, non secus ac hodieque viri docti
 & clari, merkelige apud nos audiunt. Quam
 quam autem Græci Latinique, testimonio
 cum Diod: Sicul. Lib. 1. p. 10. tum Pla-
 tonis in Phædro p. 274. Mercurium pro
 literarum inventore habuerint, tamen cum
 neutri horum, ac ne quidem ipsi Hebræi ul-
 lum possideant vocabulum cum his nostris
 Merke & Merksimán/ sono vel scriptio-
 ne conveniens, quo quidem litera aut literati
 aut aliquid ad rem literariam spectans designe-
 tur, & nihominus Inventor literarum Mercurius
 à literis vocetur, utique apud eos omnes
 id nominis peregrinum esse oportebit.

17. Etiam nobis merka est aliorum ser-
 monibus disputationibusque diligenter attendere: id
 quod omnino eorum est qui literas tractant

18. Nos denique & signa Cœlestia mercurien & dies intercalares singulis bissextis recurrentes *Mertedagar* appellamus. Hoc posteriori nomine veniunt quoque dies XII. solstitium brumale proximè excipientes, ex quorum constitutione certa agricolæ de mensibus totius anni, deque semente & messe divinare aliquid solent. Nihil igitur mirum si & pro *Astronomo* habitus olim fuerat *Mercurius*, uti *Plato* in *Phædro* p. 274. vi nominis in lingua nostra minime repugnantet testatur. Quicquid itaque ab annis quater mille eruditorum in toto Orbe exstitit hominum, si nunc reviviscere posset haud equidem diffidimus sua nobiscum & gaudia & gratulationes sociaturum *de inventis in Syonita, litterarum Inventoris & novem Matribus, & natali solo, & genuino nomine, quippe vi lingua nostra, mirum dictu! in omnibus artibus, quas usquam ingenium excogitare valuit humanum, locum habente: cujus generis nihil omnino in præsentem usque diem gentes linguaque reliquæ proferre potuerunt.*

CAP. XXXIII.

De Hercule.

§. I.

Regem aut belli Ducem quemcumque præ reliquis magnanimum, strenuum & rebus gestis insignem Historici skaldique nostri veteres *Herkfuller / Hertuger / Herakledh / Hereker / Heriker / Hermader / Hersfader* & aliis id genus nominibus appellarunt. Ex omnibus autem hæc tantum duo, *Herkfuller & Herakled* / ad Græcos Latinosque pervenerunt. Prius habet *Diod.* Sic. Lib. I. p. 10. Imperatorem vero toti suæ ditioni reliquit *Ostris Herculem*, genere propinquum, cuiusque ob fortunam & corporis Robur suspiciendum. & lib. 4. p. 158. Ceterum *Hercules Iberiæ Regno* viris inter populares optimis tradito, cum exercitu in *Celticam* perrexisset, totamque peragrans asitum morum improbitatem & advenarum mactationes abrogavit. & Lib. 5. p. 236. Hic vero (*Hercules Iovis filius*) qua Matre natus fuerit compertum non est: hoc solum modo certum est, quod robore corporis universis mortalibus præstantior totum

18. Öppå himmelen / kallas de åtskilliga *Stjernornas* tillsammans stämmande merken och uti årstidernas uträckande / *merkedagar*, de dagar som infästas hwart *Ekotår*: så och de 12 dagar som falla efter Solens omvändning om vinteren / efter hvilka de kallas ma de 12 Månars väderlek / och flera andra / hvar efter de seen när rättat tiden är att så / skära eller annat göra; som en deel nyss är cap. c. f. 91. här af sadet och / att denna vår *Merkursmannen* hade funnit på *Stjernkonsten* som sees af *Plat. Phæd.* f. 274. Nu hade vi alla Lärda orsak att glädjas som i dessa 4000. år hafva lefwat / och nu ligga och sofwat / der de alla lefde / efter de willia wara *Merkursmannens barn* / i Lärdom och förstånd / att de hafva här i *Sweri* e igenfunnit *Merkursmannens* niso *Madrar* / hans försäder / hans *Gäderne* / och huru hans ord brukas i alla Konster / som nongit nämnas eller finnas kunna / der alla andra Golt och Språk i hela werlden / innet kunna berömma sig af.

CAP. XXXIII.

Om Herkulle.

§. I.

En Konung eller Hertug den manhaftig war och Starch / och hafwer anfördt någori Krigz / år / och stora saker bedrifwit / han kallades af våra *Gäder* / som allestädes låses i *Agorn* och *Skolderna Herkulle, Hertuger, Herakled, Hereker, Heriker, Hermadr, Hersfader* &c. Detta bewittna och de Græcer och Latiner, som allenast de twänne och älsta namnen til sig hafwa bekommit / nemligen *Herculr* och *Herakled*, seyndes af *Diod. Sicul.* l. I. p. 10. Af *AS* blef *Hercul* sat til en regent öfwer alla lander / det att icke swara / för sin starkheet och manligheet skall. l. 4. p. 148. Her uti när han hade satt öfwer *Spanien* Götstar / för han in i *Frankrike* med hela sin Krigzhär / och ödelade Goltet grofhet och tyranni / som de brukade emot strennande. l. 5.

P. 236. Hercules som war Thors son/ men modren Obefant / öfwer gict alla menniskior på Jorden uti styrka och mandom; han när berlade sig alla Land och Riksen. Ders före han hoos oss så wäl som hos de Græcer måtades Herklädder med en Klubba / Werja / eller Boga / Pist och Skjut / som och seer på många gamla mynt / och stoder / som låses i Voss. de orig. idoll. 9 c. 33. f. 280.

S. 2. Af hwad sechre den ald Draälsta Herculer war / bewitnar war Edda, kallandes honom Thors son / det och Homerus betygar i sin Skald honom til ära giord / seyndes. Jag will dictra en wissa Herkul Thors son til beröm / som war den starkste för alla menniskior på Jorden / södd af Almena i de sköna länder och des Stad Teppa der Satur boor / under det mörke landet; hwilken gjorde uttog fring hela werlden effter Oerustu (Krigsgudens) besatning mycket ondt bedref han då / mycket godt uträttade han och. Nu boor han åter i de sköna landet wid de altid med Snös beliggande bergen. Här nemner Homerus både hans Fader och Farfader / beskrifwandes och Landet af twenne tecken / des stora mörker om winteren / och stadigt öfweräckt te fiellar med snö; som alt widlöfteligen wist är i förrum. Dersöre säger Tacitus mehta herligen om våra försfaders Hercul uti sin Germania c. 2. f. 593. de bekända at Hercul hafwer warit hoos dem / hwilken de för andra Krigsbeltar slunga wisör til ära när de stiga till Slagz.

2. Draf alla gamla Skalder så Græcksa som våra / så willa wisän widare betyga honom både til ærninaarna och namnen warit utaf Sverige först kommen / så wäl som det af hans Fäderne och Fädernealandz serdeles kenne tecken är reda wist. Pomponius Mela c. 5. l. 2. f. 38 seger / At han förde frig mot Rens Söner Alf och Berg / och när Hercules fattades Stott och Pilar / ropade han til Tor sin Fader att han wille honom bielpa / då lät han regna stenar af Himmelen nu kan en lätteligen utan alafördon döma / utaf hwad landskap detta Krigzfolk / des wapa och werjor / och des anförare woro / när man seer til namnen: ty de Lär-

totum pervaseris orbem. Posterius Herculem clavâ, ense, arcu, sagittis & hasta instructum notat, qualem eum non minus nostri majores quam Græci, in picturis formaverunt, & veteres nummi statuzque exhibent; uti Vossius de Idol. Cent. Lib. 9. c. 33. p. 280 annotavit.

S. 11. Ex qua stirpe primus & antiquissimus Hercules descenderit;

1. Edda notum fecit, Thori vocans filium. Idem Homerus in Herculis hymno cecinit.

*Herculem Iovis filium canam, quem fortissimum
Genuit terrestrium Theba in pulchris Regionibus
Almena, mixta cum nigri nube Saturnio.
Qui antea quidem per Terram indicibilem, ac mare
Errans jus sibus Euristhei Regis,
Multa quidem ipse fecit iniusta, & multa sustulit.
Nunc autem in pulchro solo nivosi Olympi
Habitat — — —*

In his & patrem & avum ejus, adeoque duo primaria patriæ nostræ signa, hibernas tenebras & monimum juga nivibus constrata, de quibus fuse in superioribus legimus, Homerus nobis aperuit. Optime igitur & appositissimè de Hercule majoribus nostris noto scripserat Tacitus Germ. c. 2. S. & fuisse apud eos & Herculem memorant primumque omnium virorum fortium ituri in prælia canunt.

2. Ultra hæc ipsa tam stirpis quam patriæ ejus signa, jam quoque non solum veterum Poëtarum testimoniis, sed etiam rebus illius gestis nomineq; ipso, ex Sveoniâ provenisse eum demonstrabimus. Memorabilia sane sunt pomponii Melæ verba lib. 2. cap. 5. *Herculem contra Albionem & Bergiona, Neptuni liberos dimicantem cum tela defecissent, ab invocato Iove adjutum imbre lapidum ferunt. Nemone præsto est qui se horum sive militum sive ducum popularem fateatur, qui virorum vel telorum nomina saltem agnoscat vel intelligat, ut vel ex ea re de istorum vera patria conjectura fieri possit. Equidem hic & Græci & Latini & Hebræi, & Cal-*

Chaldaei & quicquid forte in toto orbe est gentium aut populorum, exceptis Sveonibus frast a aderunt, nec meliori successu verbis non intellectis, intimiorem fabulæ hujus sensum rimabuntur. Satis igitur ingenuam & probam judicamus fuisse doctissimi Volli confessionem de Idol. G. lib. 1. cap. 35. p. 136. Nam Bergion est a Berg quod montem notat. Albion ab Alb, unde Alpes: quo significabantur Celtica lingua montes alti: ut tradunt Serv. in 3. Georg. & X. Æneid. & exinde Isidor. l. 14. Orig. c. 8. Hæc tamen ejus significationis nullum superesse vestigium arbitror in Celtica lingua. Utinam vero hæc postrema vir doctissimus aliquanto restrictius protulisset. Nostros enim si usquam audisset cæmentarios, nullum eis vocabulum tritius aut notius deprehendisset his duobus *Alff* & *Klapur* h. e. saxis mediocribus & una manu facile pro jciendis, quibus furnos substernere solent. Sed & in ore Rusticorum omnium est *Alff* pro monticulis, ipsisque montibus. Nemini igitur mirum vel absonum videatur, veterum fabulas, quod ante monuimus, patriæ nostræ debere; unde Dii quoque veterum, primique Reges olim exierunt. Ac proinde ab eruditis, sed Gothicæ lingvæ ignaris, nulla adhuc, quantum scimus, haberi potuit fabulæ hujus explanatio; quam nos historiarum nostrarum ope & auxilio primi tentabimus: Inter Neptunum & Harvulem lis aliquando de principatu, deque marimarum & terrestrium virum præstantia oborta fuerat. De die igitur & loco certaminis inter eos conventum, quo parem utrimque telorum numerum, (tres decades majores, quot leges etiam Hell. Tit. de Hered. c. 14. volunt) allaturi erant. Insuper autem & saxi montibusque quos nostri *Alff* & *Berg* / Plato vero & historiæ nostræ Neptuni liberos, in h. l. c. 7. n. 37. p. 18, n. 88. p. 272. à nobis ante annotatum est, vocant, naves suas Neptunus onerarat. Famq. certamen ad Maris litus aderat, telaque utrimque magno impetu torquebantur. Quibus deficientibus, Neptunus liberos suos *Alff* & *Bærg* h. e. saxa commodè allata pro jicere capit. Cumque nihil tale Hercules exorcitusq. ejus, ob itinerum terrestrium dist. altates maximas secum attulissent, terga vertere coacti fuerunt. Hercules igitur nihil præsidii in humanis viribus aut virtute amplius cernens divinam implorat opem, & a Jove parente suo imbrem saxorum h. e. eodem armorum genere utendi facultatem ubicumque occasio ita tulisset, impetrat. Hac fabula majores nostri, dominium maris, quod reliqua

omni-

da moste här cirkenna att de äro hvarken Grefskä / Hebreiska / Eadsiska / Latinska / eller något annat / icke heller förstå de gatan / emedan orden äro freimande. En moste den Lärda Volthus befrånna idol l. 1. c. 35. f. 116. At Bergion är Bærg och klipper. Alff moste och vara berg, det är Bergen liggandes emellan Italien och Grantrike äro kallade Alpes: dock motte det vara ett gammalt Celtesk ord, såsom spåes af Serv. til Virg. 3. Georg. och X. Æneid. Isidor. l. xiv Origin. c. 8. men i denna dagert (seger Wostus) är ingen som weet des betydelse / eller det ordet brutat. Jo: hade den Lärda Volthus varit här i Sverige så skulle han höra / hvar Munmästare kalla *Alff* och *Klapur* den gråstende kasta uppå Pörrer och basflugnen / så och / att Bøndren alla Berg och Berazskrefsvor kalla *Alff*. Här utas kan åter gunstige L. saren merta / hvar han alla gamla gätor och Mytholog. moste igen hempta: embligen här i Sverige hvaran de med selswa Gudarna och Sonung rna äro utkomna. En är och ingen Lärde man än funnin / der iag weet, som denna gatan harsäver kunnat förklara / hwilket intet är undraudes / emadan alla personers namn äro Gudsiska. Hvar förre willa wij den förklara af wåras sagor. Necken och Hercul de hade en spilst sin emellan / hwilken förre förmon skulle hafwa för hwar annan / och emellan till nyttigare wöro att sira sin warn til Land / eller Guds: ty satte de dag och rum hwar de med lifsa mycket jolt och lifsa många Skott och Pilar (embligen 3 tolster Skott) (se Hells l. 1. Arb. Ball. 14. Capi. I på hwar person) skulle komma till samman. Necken han kastade alla sin Skott till med Alff och Berg: sicut hwilka kallades hans barn / såsom ses af Plato c. och wåras Sagor c. 7. f. 5. n. 87. f. 183. n. 88. f. 272. De möttes at wid en strand och begynte Hercul med sin skinta af Landet in på Skoppet / och Necken svarade som en man. När nu Kollwarne för dem beggie bleswo alla för skinta / nappade Necken til sin barn alfwen och Bergen / hwilka Hercul med sitt Arigfolk innet kunde til land / med sig föra / för des Öwarheit. En moste han wista / och ropade så Thor sin Gader om hjelp / att han wille låta regna stenar af Hemmelen: det är att han seet och bruta samina Wapner lät genbeet så sans. är så gatan rätta försänd att den som blifwer Herre til förs / hant är och Herre til land; det

det våra förfäder sordö hafwa tagit i gran akt / som ofta wist är; och Græcerna moste of sedan bewinna.

3. Åfwen så funna Græcerna och alla de andre Lärde intet förstå den Gåtan / som Græfsta Scalderna hafwa om Lejonen och Swinen / som sloges; utan de icke förstå våre Skalder: ty Lejon är Herculs merckie och Swijn Neekens / effter hans Stieps Pallas Widblinde Swijn / som wist är i cap. 30. §. 3. fol. 721.

4. Stafwares Skallder kan man nu of förstå / hwarföre Odder, det är en Krigzman / nemder af Od swerdzeg / och Sla dräpa den Græci kalla Adrastum, see Idol. Vossli. l. 9. f. 280. intet wettandes ordets ursprung / gaffin ena dotter åt en Lejon och den andra en Wildswijn. Swilket betyder / att alt Krig utföres til Landz och siös.

5. Græcerna hafwa och kallat Herculem Thors son trenattig. det är / den som war en mera än tre nätter gammal / som sees af Gyrald. S. X. f. 285. men han hafwer hwarken gårans tillfammahengning / icke heller des uttydning. Hwarföre wil iag allenast summan indraga af Edda 52. Mytholog. emedan hon widlyftig är. Oden han red up til Jotunheim och råfode der Jätten Hrungner / der de wäddes båda om / hwilken bättre häst stulle hafwa. Rede så båda til Kamp / til des de båda kommo till Asgard, der de andra gudarna woro: hwarest de satte hwarannan en Kamp före på en Steenplag (der alf och Berg war) och gjorde Jätten Hrungner en man nio alnar hög och tre bred / och hade Hrungner sielf ett trefantigt hierta af Steen / så och hufwud och Stibld af Steen. När Thor kom / såndandes förut dunder och liungeld slogh han til med Klubban / och Hrungner satte före med Stenbrynian / hwilken sprang sönder i tusend stycken af Klubbas slag / der af alla Stipsteneberg uti werlden blefwo / men en deel föl i hufwudet på Thor / hwar af han föl omföll, men af det hans klubba råfode Hrungners hufwud / föl han och stalp öfwer Thor / så att soten fastnade på Thors axel hwilken hwarfen Tialfe eller alla gudarna tillsummans / kunde af hielpa / utan allena Hercol Magne Thors Son / hwilken då war tre nätter gammal. Hwar af hans fader sig gläde / seendes att han stulle wäl med tiden blifwa stark och mechtigb.

Dens

omnia facile sequerentur, adumbrarunt, & rem ita habere ipso opere rerumque usa docuerunt.

3. Pari modo fugiet eruditos omnes verus fabulæ de Leonum suumque pugna sensus, donec ad nostrorum Scaldorum scripta respicere in animum induxerint. Etenim Leo Herculem & Sus Neptunum, cujus naves Wido blinde Swijn hoc est Neptuni Sves in cap 30. §. 3. p. 721. appellari ostendimus, denotant.

4. Nostra quoque poesis aperiet cur Adrastus, sive Odder / h. e. miles, mars, ab od mucrone & oða occidendo ita dictus. & Vossio Idol. Lib. 9. p. 280 memoratus alteram filiarum Leoni, & Apro alteram in uxores dederit. Nempe ut intelligi posset Bella non minus Mari quam Terra geri.

5. Græci Herculem Jovis filium & Trivesperum, h. e. ut Gyrald. S. X. p. 285. explicat, tres noctes natum appellant. Atqui fabulæ contextum vel genuinum sensum nemo enodavit. Nos rei summam ex Edd. Mythol. 52 apponemus. Odinus Iothunheimium veniens in Hrungnerum gigantem incidit. Hi mox certo pignore certare interque se contendere ceperunt, uter illorum praestantiorum egrum possideret. Itaque incepto cursu Asgardium, ubi reliqui aderant Dii, certatim advolarunt. Ibi locus pugna in campo lapideo h. e. saxi Alf & Berg oppleto delectus, ubi Hrungnerus vitum altum pedes octodecim, latum pedes sex condidit. At Hrungnero cor trigonum lapideumve, itemque caput & Scutum lapidea fuerunt. Ad hunc accedens Jupiter primum fulmina cum tonitribus ejaculabatur, deinde gravem in eum ictum clava destinabat, quem dum ense saxeo excipere nitabatur Hrungnerus, ensis in mille dissiliit partes, quas per orbem terrarum desiccitas nunc pro montibus, ex quibus Cortes extrahuntur, habemus. Alia tamen illarum fronti Jovis insilientes humi cum prostraverunt, supra quem mox ipse Hrungnerus cecidit ictu clava conslernatus. Dumque pedem ejus Jovis humero incumbentem frustra inde revellere nititur Tialfe, Diiq. reliqui, Hercules Magnus (Magusanus) Jovis filius trium Neekium puer eum inde amolitur. Quod facinus conficatus pater ejus, latibundus pradixit magnitudinem & potentiam insignem Hereulis, eo portendi. Quid hæc fabula in recessu habeat ex Scaldis nostris, nedum ex Græcis vel Latinis Poëtis, erbere non dum potuimus. In quibusdam cum fabulâ supeai-

periori eam convenire videmus, quia & cordis, & capitis, & scuti, imo & campi lapidei, quæ omnia nobis *Alff* & *Berg* dicuntur, meminit. Ista vero planè singularia sunt quod *trium nostrum puer*, ante opem parari laram, ut & *Magnus* h. e. *fortis*, potens dicatur. Posterioris vocabuli fons est *Ma valere, posse*, unde *Måge* / *Förmåge* / *vis*, potestas, de quibus *Cl. Verel. Ind. Scand.* & in *h. L. C. 22. §. 2. n. 5. p. 554.* Quæ si doctissimo *Vossio* peræquè cognita fuissent, haud equidem hæsisset in explicatione inscriptionis in *Zelandiâ* inventæ; *HERCVLI MAGUSANO*, quod nomen *Goropium* perperam in *Markusanum* mutasse, *Idol. Lib. 9. c. 32. p. 280.* recte vidit: quid enim *Mark* h. e. *limiti* cum virtute *Herculis*?

6. *Althæam* sive *malvam* herbam nostri *Rattof* & *Sigmars* ört appellat, nomine imposito a *Sigge* *Herculis* & *Odini* cognomine, quod in *Edda* legitur. *Sigge* autem a *Segra* vincere deductum est. Unde *Seger* *Victoria* apud *Cl. Verel. Ind. Scand.* sed *Siggemar* *Victoriosum Regem* notat. Herbam verò modo nominatam, teste *Voss.* *Idol. L. 5. c. p. 95* *Græci* *ASÆ* (*Osinidi*) consecrarunt, non quidem quacumque de causa, sed quoad *Hercules* & *vir fortis* in bello haberetur.

§. III. Et *Herculem* natione *Sveonem* cognomina arguunt. Namque 1. *Rekare* i. e. *Rex* vocabatur, de qua voce in *h. L. Cap. 14. §. 2. p. 465.* egimus. Idem epiteton *Vossius* *Idol. lib. 1. c. 12. p. 46.* agnoscit, sed ipsam vocem valde peregrinam fatetur. Atqui nobis illa valde domestica & familiaris est. Inprimis enim *Sveonæ tractus* circa *Lacum Lygium* sive *Merlim* id nomen adhuc retinet, inque *RECARIAM* orientalem, occidentalem, Septentrionalem & Meridianam dividitur, quas olim Reges

Denna gåtans förstånd hafwer iag ännu intet kunnat af våras *Skald* der / och *Sagor* igenfinna / in fet mindre af de *Gråfers* och *Låstners* / utan det att hon stiffer i ågot in med den förra / i ty att *Hruggners* hertia / hufvud och sköld var af *Berg* och *Alf* giord / och slachningen stod på *Grytuna* gård, det är, der *Alf* och *Berg* äro. Men desse 2. ting äro här merkelige / att man igenfinner / hvarföre *Hercul* sades vara allenast 3. nåtter gammal / när han hielpte sin fader, och at han heet *Magne*, det är *Stark* och *Mechtig*, urdsprunget af ordet *Ma*, dedan *Mågen*, *Förmåga* etc som sees i *Cl. Ver. L. Scand.* och här c. 22. f. 544. hade den *Låda* *Vossius* här omhafft *kundskap* / så skulle han strax råfat uppå / hvarföre hans namn / uppå een steen uthuggin / funnin uti *Holsland* uppå *Zeland* skrifwes *HERCVLI MAGUSANO*. som läses i hans *idol. l. 9. c. 32. f. 280* där han retteltigen kullastar *Goropij* gisningar / hwilken hafwer menst att ordet *Markusan* skulle skrivas *Markusan* och betyda *Mark*, det är *Landz skilna*. Men hwad hafwer *Mark* med *Herculs* styrkia att beställa?

6. Den örten som wexer i trädgårdar och på gårdarna benemd *Rattof* och *Sigmars* ört, hon hafwer sitt namn af *Sigge*, som war *Herculs* och *Odens* tilnamn / som sees i *Edda*: ty *Sigge* är af *Segra*, det är *vinna*, dedan *Seger*, *Winning*, se *Verel. Ind. Scand.* är så *Siggemar*, en *Sigerkonung*. Denna örten hafwa de *Gråfer* sedan tillägnat *As* (se *Vossius* *idol. l. 5. f. 95.*) men en egenteligen; utan så wida han war och *Hercul*, och wiste sig man ligen i strid.

§. III. *Hercul* han fiennes och af sina wedernamn igen / att han war af *Svearnas* blod / i det han fallas *Rekare*, det är en *Konung* om hwilket ordz ursprung är tilfö-

X x x X

reo.

rende tale c. 14. §. 2. f. 465. hwilket och Vossius beyngar l. 1. c. 12. f. 46. men erkienner detta ordet wara mechts fremmande. Men oss är det helt och hållit intet fremmande. Ty hela Svearnas land runtkring *Langen* eller *Mälaren* / *Pallas Rekarehygden*, skiffat i wäst / *Norre Ödne* och *Östre Rekarna*, emedan *Rungarna* och alla des förnemste *Elechtingar* / hade der sit säte: och ligger *Hercelberga* i norre *Rekarne* / under 59; h. gr. 39; mid. l. 42. T. 149. Sig. detta ordet brukade och *Störtarna* utomland; / som ses af *Ulfvil. Mat. 9. 18. l. 12. 31. 17. 11. Reikz*, *Förste Joh. 7. 26. tee Reiks*, *te Förstarna. Reike* och *Rife* / en *Ronungz* och *förstes Land*; så och af *Joh. Abbate* en *Hispanior*, talandes i sin bok f. 14 *Levegild* *Svearnas* *Ronung* / sedan han hade öfverwunnit alla tyranner och mördare uti *Hispanien* / bygde han en stad der i landet / kallandes den *Recare-bole*. *Sonen* hans hetat *Recare Lases* fol. 15. hwilken *Fadren* öfwerlät *Regementet*.

2. *Han Pallas* och uti *Phænicia*, som ses *Euseb. Chron. n. ccccxc. Desanaus*, hwilket af andra skrifwes *Desanas*, *Desnaas*, *Desines*, *Desinas*, *Dasnaus*, som ses af *Vossi. l. 1. c. 22. f. 87.* hwilken menar at det är ordt skrifwet / och bör effter *Helychy* anledning skrifwas *Hercul Torson* som for ut *Indien*. Men det behöfwes intet ändras / ty dee äro både ge rätt / fast dee intet wetta hwad de af dessa orden gifra skola / och de effter *Latinernas* art äro något förderfwade. Af wäras skrifter *Pallas* han *Thorsson* så och *Tiaßeson* *Tiaßear*, *Thyßear* ty *Tys* är och *Thors* ärotyttell / som wist är.

3. *Vossius l. 1. c. 35. f. 135.* säger att te *Kaller* nemna honom med tilnamnet *Ogmii*, men wet intet hwad detta skal betyda. Noos oss *Pallas* alla *Stofoningar* *Oggur* som wist är c. 8. f. 315. och när en

Ros

Reges & quicumque de regia stirpe descendissent, præcipue tenuerunt: uti quoque in Recaria Septentrionali Herculisberga ad lat. gr. 59; & long. gr. 39; in Tab. 43. Fig. 149. sita est. Deinde Gothis extra patriam constitutis in usu fuisse Ulphilas ostendit Math. 9. v. 18. c. 12. v. 31. c. 17. v. 11. ubi Reiks, princeps occurrit, & Joh. 7. v. 26. The Reiks principes. Nobis Reike & Rife Regnum adhuc longe est usitatissimum. Ita vero loh. Abbas Hispanus in Cron. p. 14. Leovegildus Rex Gothorum extinctis undique Tyrannis, & peruasoribus Hispania superatis sortitus requiem propria cum plebe resedit & civitatem in Celtiberia ex nomine filii condidit, que Recopolis nuncupatur & pag. 15. Hoc anno filius Leovigildi RECAREDVS Regni ejus sumit sceptrum.

2. Inter Phænices, fide *Eusebii Chron. n. ccccxc. Desanaus*, aliis *Desanas*, *Desinaas*, *Desines*, *Desinas*, & *Dasinaus*. Hæc *Vossius l. 1. c. 22. p. 87.* perperam scripta esse arbitratur & secundum *Helychium Δογσάνης ὁ Ηεχλάνης παρ Ἰνδοῖς*, legi oportere judicat. Nobis mutatio nulla placet, & quamvis uterque illorum veram verborum vim ignorarit, tamen neutrum prorsus male scripsisse sentimus. Verba Gothica Latini leviter tantum mutarunt aut corruerunt. Id certum manet; cum primis *Historiarum* nostrarum fide, esse *Herculem* filium *Jovis* sive *Thori*, ac proinde filium *Thiussonis* vel *Tbiassonis*, imo & *Tiaß-as* & *Tusse-as* dici, cum inter honoratiora *Jovis* sive *Thori* nomina *Tiussonem* numerari ante ostenderimus.

3. *A. Gallis Ogmium* dictum *Vossius l. 1. c. 35. p. 135.* testatur nominis tamen originem vel significatum penitus ignorat. Nobis autem *Oggur* Rex erat mari potens, uti cap. 8. §. 1. n. 11. p. 315. ostensum. Si quis igitur & terra & mari simul potens esset, is *Aggathyr* / cui & *Herculis* & *Ogmii* significationes insunt, dicebatur, quasi & terra & mari metuendus.

§. IV. Vilo Herculis officio, quippe quod in exercitiis ducendis præcipuè consistebat, via ad inveniendam nominis originem non poterit non & planissima & expeditissima videri. Valde tamen dubitamus utrum ulla vox Etymologos magis fatigabit. Græci, ut habet Plato in Cratilo & Voss Lib. 2. cap. 15. pag. 194. *ὅτι τῆς Ἥρας Ἰου-
none & Ἰουλιᾶς laude, celebritate, derivan-
dam iudicaverunt. Rursus Ἥρα per litera-
rum metathesin ab aëre deducere tenta-
runt. Sic sanè desperabundi solent, quibus nihil amplius superest quod tentent vel ag-
grediantur. Imprimis enim de Iunone ipsi sibi in scriptis suis reclamant, per illam non aë-
rem, sed terram intelligentes, quod in cap. de Deabus latius exponemus. Deinceps quam Iuno vel laudem vel celebritatem ab Hercule in dedecus suum genito ob eamque rem sibi maxime in viso affectarit, ne fin-
gendo quidem aut omnia comminiscendo assequi possumus. Saltem amari à Iunone, aut si hoc nimium est, non ei exosus esse debuisset, ex quo illa laudes suas gloriamve ampliare veller. Temporarius aliam & longe diversissimam ingreditur viam in Chronol. p. 24. Gothicum esse Herculis no-
men ostendens, & ejusdem cum Saturno significatus, quasi in eo magnæ fecunditatis notio lateat. Hujus arbitrato Herculis natales erunt *Her. i. e. commune, publicum & Kul i. e. testiculus*, quasi hanc corporis partem Hercules publicè utendam dedisset. Ineptæ hæc non minus quam fædæ sunt. Quanto verò & cautius & securius Cl. Vossius loquitur l. 1. c. 37. p. 139. *Nec tamen existimo Herculem Germanicum etiam Herculis nomine vocatum, Cluveriusque in Germ. l. 1. c. 28. p. 244. Ceterum Herculi, quem primum omnium virorum fortium, ituri in prælia, canebant, quod fuerat apud Germanos nomen, plane ignoro. Atqui nisi grave duxissent viri docti ad ling-
vam**

Ronung war man für sig / både til
sids och Landz / kallades han
Aggaty, hwilket är all ett med
Hercul och Ogminuar, det är
en försträcktig Rung til land och sids

§. IV. Nu är noggsamt wist
hwad Herculs egenteliga ämbete
war / nembligen at en Krigzhår ans-
föra: of altså lærer intet wara onde
igenfima hans namns ursprung.
Men iag fru hear detta ordet har
flera grå hår så i hufwuden på
sombliga Lärda / än alla de andra
namnen. Græckerna gifva som ses af
Platonis Cratilo och Voss l. 2. c.
15. p. 194. att han skulle kallas
Heracles, af Hera som war Juno
Jofurs eller Tors hustru / och Kleos,
det är / Beröm och Heder; lika så
som Iunonis åra. Iunonis namn
Hera mena de wara förwänd af Aer
det är Wäder; lika som Juno betydde
Wäder: men det skäfwär mot alla
deras skrifter; ty hennes namn
betydde jorden / som wisas skal när
iag kommer til Gudinnorna: följer
så den ena fäsegheten af den an-
dra. Dessförutan wittna alla Græ-
ckerna seyndes att Juno war alltid
Herculs första wädn. Nade han
warit en Courtsan / så hade detta
ordet rient til hans ämbetes namns
ursprung. Temporarius i sin
Cronolog. f. 24 wil entelig at det
skal wara ett Gudske ord / och haf-
wa samma att betydä som Sadurs
namn / det är / den som är fruchte-
sam / och Rik på såd; seyndes:
Her, betyder det som allom kom-
mer til / och Kul, är en knöp / (med
förlof) och skal ordet betydä at han
hade knöpar dem allom stöd til att
bruka. Men detta är icke allenast
Junoni ingen åhra / uthan och
samligt och orimligt. Vossius
Lib. 1. cap. 37. fol. 139. säger
således: iag kan intet täncka så
Hercul war en Krigsman hos Ger-
mennen, att hans namn på wåre
språk war Herculi: åfwen så talar
Cluver. i sin Germ. l. 1. c. 28. f.
244 hwad Herculs namn war på Ty-
ska / kan ta helt och hållit intet förstå-
X x x X 2 Jo

Jo wille de Lärda kommatil wårt Swänska språk / och följa Platonis råd och Dodonej oraculi swar / att det alla Gudars namn sola igenfölja i wårt Borebarns språk / som är grunden til Tysskan så och många ord uni de Græcers språk / som Plato uttryckeligen bekänner / så skall man finnat / icke allenast desse tu ord *Hercul* och *Herakleds*, som allenast de Gråter och Latiner singo ut til sig / utan och oroliga andra af dem ursprungne. Hade *Herculs* ordet varit hoos dem in-född och modernmåls ord / hade det wisserliken det brukat til allahanda ord som tråa i frig / men nu kan man uttryckeligen se detta ordet hoos dem fremmande, emådan dät intet hafwer af någon friggjerring sit ursprung / icke håller åro andra ord i deras språk / Krigggjerringar angående / ursprungne effter den reglan som wist är här c. 2. §. 7. f. 27. Hoos oss är.

Heria, förstöra land och Riste. Olof. S. c. 21. *Herv*. S. c. 3.

Herska, regera.

Her / kar, den hårt och swårt regerar. Trojöm. S. p. 36.

Her, Krigshår låses allestädes. Besman LL. Manh. B. 70. fl.

Hargis Himinagundis, Den himmelffa Håren Ulfvil. Luc. 2. 13. §. 30.

Her-raur, Godlasta som kallar en til frigg Ol. S. c. 91. 112. 121. 151.

Herbod, Krigsförmanande / *Herv*. S. c. 19 Ol. c. 111. Vilh. 104.

Herdibrog, Krigspus Ol. S. c. 6.

Herblæste, Trumpete läsning til frigg eller med lurr som fördom stedd Ol. Saga c. 44. 152.

Herbudir, Krigstale Gauc. S. c. 24 *Herv*. c. 29.

Herbudad, Krigstöld och wapn. Vilkin S. p. 66.

Herdvergur, Krigstyggsmeder *Herv*. S. c. 2.

Hergangur, Krigsansal. Ol. S. c. 201.

Her-far, Begyem til Krig. *Herv*. c. 18.

Her-

vam quoque nostram Scythicam respicere, uti omnino respiciendum esse I lato monuit & ante eum Oraculum Dodonxum scelerat, quando Deorum omnium nomina barbarica religiose servanda & retinenda esse respondit, non solum hæc duo nomina *Herkul* & *Herrakled* / quæ sola ex tanto *Herculis* nominum numero ad Græcos & Latinos pervenerunt, sed etiam alia complura his affinia & ab eadem radice surgentia rite percepissent. Lingva enim Scythica sive Sveonica, ut & istud obiter indicemus, non tantum Germanicæ hodiernæ, sed etiam plurimarum in lingva Græcâ occurrentium vocum, fatente Platone, origo atque fundamentum merito salutatur. Si proinde *Hercules*, vox Græca fuisset vel Latina, quis dubitet alias voces plures ei affines, & ab eodem fonte provenientes, in istâ lingvâ, ad rem vel actum aliquem militarem designandum, adhibitas & usurpatas fuisse? Cum verò *Herculis* nomen, neque ipsum per se, in istis lingvis, militare sit, neque voces alias ad militiam pertinentes pepererit, facile apparet juxta regulam in h. L. c. 2 §. 7. p. 27. propositam, in istis lingvis non esse domesticum sed peregrinum. In lingva vero nostrâ omnia sese contrario modo habent. Namque *Heria* / *vastare*, *populari*, *prædas agere* Olof. Saga cap. 21. *Hervar*. Saga c. 3. *Herska* / *imperare* vulgo notum. *Herrfar* / *severus*, *savus imperator*. Trojoman. S. p. 36. *Her* / *Exercitus*, ubique apud auctores. Velman. LL. manh. cap. 70. *Hergis Himinagundis* / *Militia Cælestis multitudo*. Ulfvil. Luc. 2. 13. §. 30. *Her-raur* / *thessera ad bellum evocans* Olof. Saga cap. 91. 112. 121. 151. *Her-bod* / *indictio belli* *Herv*. Saga cap. 19. Olof. Saga cap. 191 Vilkin. p. 104. *Herdibrog* / *Stratagemata militaria* Olof. cap. 6. *Her-blæster* / *tubarum bellicarum consentus*. Olof. Saga cap. 44. 153.

Hers

Her-budir / *tentoria Castrenſia* Gautr. Saga cap. 24
 Hervor cap. 19.
 Her-bunad / *arma & omnis apparatus militaris*. Vilkin. Saga pag. 66.
 Her-dbergar , *pygmei armorum fabri*, Herv. c. 2.
 Her-gangur / *assultus in Hostem*, Dloff. Sa. c. 201
 Her-sär / *prælio aptus* Herv. cap. 13.
 Her-fang / *manubia, præda* Herv. c. 13. Gautr. c. 4. Oloff. cap. 135
 Her-saur / *expeditio militaris* Ol. c. 75. 189.
 Her-särd / *idem* Heli. LL. Tit. de Reg. Iur. c. 20.
 Her-soder / *Pater exercituum*, epitheton Odini Voluspä.
 Her-s-höfdingi / *Dux belli* Genes. 21.
 Hera-slede / *arma, militaria indumenta, Lorica, galea, Thorax ferreus &c.* Herv. Saga c. 2. Gautr. c. 7.
 Her-sledas / *militariter indui, armari* Gautr. S. c. 26. Ol. c. 112.
 Hera-sledder (Heraklides) *militariter armatus*. Edda.
 Her-konger / *Rex piraticam agens* Gautr. S. Ol. S. cap. 21. 155.
 Her-kumbel / *teſſera militaris pugnam inituroꝝum*. Ol. cap. 193.
 Her-blaupt / *invasio hostilis*. Orm Snor. p. 84.
 Her-leding / *captivitas* Ol. Tryg. c. 4.
 Her-leid / *helo captum* Elri. 5.
 Her-madur / *belli dux, miles strenuus* Herv. c. 1. Ol. cap. 13. 102. 106. 156. 189.
 Her-synd / *copia militares, milites*, Herv. c. 18. Gen. c. 21.
 Her-manligus / *in prælia promptus* Herv. c. 5.
 Her-manliga / *militari more vastando, populandoque* Gautr. Sag. c. 31.
 Her-madur, *pyratice* Ol. cap. 28 Gautr. c. 7. Herv. cap. 1.
 Her-num / *præda*, Spec. Reg. cap. 84.
 Her-nummit lid / *helo capti, mancipia*, Ol. cap. 159
 Her-nessia / *Lorica solida*, Thom. S. Vil. S. p. 27.
 Her-saga / *indictio vel denunciatio belli*, Vilkin. p. 102. Hirdsk. c. 28.
 Her-soglis visor / *carmina de rebus bellicis* Dloff. c. 221.
 Her-sät / *bella & direptionibus obnoxium* Regnum Gautr. c. 4. Ol. c. 95. 102. 101.
 Her-rop / *excubitorum exclamatio classem hostilem advertentem, indicantium, ut & clamor prælio concurrentium* Upl. LL. T. Reg. c. 12.
 Her-skip / *navis pyratice* Ol. c. 21. Her. c. 5.
 Her-skioldur / *Clypeus militaris* Ol. c. 133. 151.
 Her-skiðisara / *vassare, deripere* Ol. S. cap. 133.
 Her-skrud / *armaindumenta militaria* Ol. Tryg. c. 7
 Her-sporar / *militares erici* Kong. S. p. 162.

Herfang. Krigsros Herv. S. c. 3 13
 Gautr. S. c. 4. Hernuds. c. 7.
 Her-saur, Krigs uttog Ol. c. 75. 189.
 Her-särd, Krig-särd. Heli. 22.
 Rungsbatten 20. stocken.
 Her-sader, Krigsförste / Edda i Odens kenning. Voluspä.
 Her-s-höfding. Krigsörwerste eller huf-wur Genes. 21.
 Her-sleda, Kallas wapn / och merfor / Stålhatt harnist och alla frigsars ut hvißla en sig släder
 Her-sledas, Sleda sig frigsars wapn. Gautr. c. 26 Ol. c. 112.
 Her-sledder, Krigsleder. Edda.
 Her-konger, Krigslung Ol. S. c. 6. 155.
 Her-kumbel, Krigsreken Ol. S. 193.
 Her-blaupt, Krigslust Ol. S. p. 84.
 Her-leding, I frigs fangen / Ol. Tryg. c. 4.
 Her-leide, Krigsfang Elai. 5.
 Her-lid, Krigsfol Ol. c. 18
 Her-madur, Kallas både en frigs an-sörare / såsom och en gemen frigsman som sig wäl håller Herv. S. c. 1 Ol. c. 13. 102. 106. 156. 189.
 Her-manligur, Denna sig manligt frigs förhåller Herv. S. c. 5.
 Her-manliga, Det som på frigsmaner sät Gautr. c. 21.
 Her-madur, Stör frigs och störöswerke Herv. c. 1. Ol. c. 28. Gautr. c. 7.
 Her-num, Krigsros Spec. Reg. c. 84
 Her-nummit lid, Trålar frigs ragne /
 Her-nessia, Harnist, Krigsläden Thom. S. Vilkin. S. p. 27
 Her-saga, Krigsförkunnting Vil. S. p. 104.
 Her-soglis visor, Krigs och tempwisor Ol. S. c. 221.
 Her-sket, Rike som är underkastat genom frigs at göra stätt.
 Her-rop, Krigsrop / när fienden kommer / eller när Heren faller an / Dpl. H. Kong. S. 12. fl.
 Her-skip, Störöswareskip Ol. S. c. 21. Herv. c. 5.
 Her-skioldur, Krigsskiold / Ol. S. c. 133. 151.
 Her-skiðisara, Röstwa och hårtare Land. Ol. S. c. 9. 133.
 Her-skrud, Her-slede Ol. Tryg. c. 7.
 Her-sporar, Krigsforanglar R. S. p. 167.
 Her-siorn, Den som styrer frigs-hären Knut. S.
 Her-sviter, Krigsfölje / frigsföle Plal. 103.

Her-tekín, Fångnen i trüg/ Ol. S. c. 83

Upl. LL. art. 16. fl.

Her-törn, Krigztörn/ Slot och Fästén

Ol. Tryg. c. 69. (p. 47.

Her-vikingur, Sjökröswaret/ Trojom.

Her-virki, Landz förödning/ Gaur.

S. c. 4. Ulf. ugg. c. 2. Ol. S. c. 14

Her-vörn, Krigzväpn/ Herv. c. 14.

Her-culle, Krigzhufwud och anförare.

Herculs wisa.

Flera Runna ännu säsas i Cl. Verel.

Indic. Scandico der dessa ära ut-

dragna. Ellstet ära dessa effter söls-

jande och bekante säsom/

Her-pukor, De pukor som i trüg brutas

Her-Hold, Den som trüg förkunnar.

Her-merke, Sana/ Grandart.

Her-tog, Hering, Krigsförste

Her-ställe, Der trügshären sig lärar/

Kulle och Kolle, är hufwud/ med

hwilket namn en Konung och härz

anförare behörras/ säsom sees af

Eric. Ol. c. 2. l. 3. f. 53. att

Kon Knut S. Ericz son thielhog

Konungarna Kol och Burislet och är

wist uti c. 30 § 4. f. 724. att Nec-

ken kallades Blåkulle, det är/ Ko-

nung öfwer hafwet. War Frälssare

Christus kallas i en gammal Jui-

lewissa Friakulle, Fridförste. Ut

Conf. D. Locc. Hist. Sv. l. 2. f.

74. Läses att Drottning Margeta

nemmes Friakulle, emådan hon war

hufwudorsaken til freden emellan

Sverige och Norge: och kalla

Dallarerna ännu dag Sweriges

Drottningar Kullor, så och sina

Hustrur/ säsom HUSEZ

Förständerskor. Fakkulla kallas

en Heerde och Herdavinna som

större Woskapen. Är således

af Her och Kulle, Hercul och Her-

kolihopsatt/ som är en anförare och

hufwud för en Krigzhär/ säsom

funget i hans wisa/ den wti ett

annat rum indraga skole. Är så-

ledes derta hans namn til Latiner-

na utkommit/ och alt således han

värteligen af Tacito betygat/

warit wåra försäders Krigzanfö-

rare/

Her-stiorn. Dux militum/ Kniel. Saga

Her-swietter/ cohortes, turmae/ Plalm. 103.

Her-tekín/ bello captus, a piratis abreptus. Ol. c. 83.

Upl. LL. Tit. de Hered. c. 16.

Her-törn/ turres, castella/ Ol. Tryg. c. 69.

Her-wikingur/ pirata, Troj. p. 47.

Her-wirki/ depastatio, depopulatio, cades, strages. Ol.

c. 14. 148. 194.

Her-wapn/ arma militaria/ Herv. c. 12.

Her-kulle/ (Hercules) caput militum sive Dux. Hym.

Hercul.

Plura Cl. Verel. in Ind. Scand. recenset,

unde hæc desumpta sunt, quibus addi po-

terunt omnibus notissima

Her-pukor/ Cymbala.

Her-höld/ Facialis.

Her-merke/ Vexillum militare.

Her-tog/ Dux belli.

Her-ställe/ Locus castrorum.

Kulle vero & Kolle caput denotat, quo ti-

tulo Reges quoque bellicque Duces ornantur,

Itaque & Ericus Ol. Chr: L. 3. p. 53. Ca-

nutum R. S. Erici filiam occidisse memo-

rat Reges Collem & Burislebium. Præterea a

nobis in cap. 30. § 4. pag. 724. Neptuno

tributum est cognomen Blåkulle h. e.

Maris Dominus. Eodem spectat Servatoris

Christi titulus, Fridkulle/ h. e. pacis prin-

ceps, quem hymnus in memoriam nativita-

tis ejus concinnatus habet. In Conf: Loc-

cenii Hist. Sveog. L. 2. p. 74. Margareta

Regina ob pacem inter Sveonas & Norwa-

gos conciliatam Fridkulla h. e. pacis Domina

vocatur. Quin & Dalecarli hoc ipso tempo-

re Reginas Kullor vocant, uxoresque suas

propterera quod domibus & familiis præsent

eodem titulo dignantur. Nec reticen-

dum erit Säkulle/ pastor vel etiam Mulier

pastoris munere fungens, & gregis sui curam agens.

Nihil igitur verius aut cum ipla re conve-

nientius quam ex vocabulis Gothicis Her,

exercitu & Kulle capite vel principe conflatum

esse Herculis nomen, exercitusque aut belli

Ducem notare. Idque ita esse, præter alia, ode quædam in laudes ejus conscripta, & alio in loco a nobis recitanda comprobat. A Scythis igitur

ad

ad Latinos *Herculis* nomen transit, quem Tacitus majorum nostrorum belli Ducem rectissime appellat, columnas ejus in finibus Sveoniæ collocans, ad quas investigandas, Drusus, uti in h. Lib. cap. 7. §. 5. n. 59. p. 227. vidimus, profectus erat, Græcis aliter visum *Ἡρακλῆς* à Scythico *Herakled* vocantibus. Ita vero nobis dicitur is qui non solum scuto, lorica & armis instructus, sed etiam exercitu justo stipatus adest. Unde Edda Scaldorum verbis hæc omnia optime sic extolit: *Et bellum, & Odinus, & Amazon, & belli Dux nomine veniunt Herakled*. Lingvam, igitur, nostram si calluisset Hesiodus, in fronte opusculi sui non constituisset, τὴν αἰωνίδα *Ἡρακλῆς* cum Hercules Græcorum una cum armis suis omnibus, officiique partibus præcipuis, uni & soli Scythico vocabulo *Herakled* insit. At sexto demum aut septimo post natum Christum seculo, exteris innotescere cepit aliud Herculis nomen, *Hermader* / cujus tamen usurpatio apud Latinos nusquam invaluit. Ita enim Lazius de migr. Gent. Lib. 16. p. 716. scripsit: *Synodum celebravit ARIOMYRUS Rex Gothorum, quem Gothi lingua gentilitia HERMADR (Hermair), hoc est, dominum belli cognominare solebant. Quæ verba tanto majoris nunc facimus, quod per ea non parum roboris accedat ad nostras de Arimannis, Arimasps & Arimasps, in h. L. c. 9. §. 2. p. 405. observationes. Inter magis solennes belli Ducis titulos etiam Hereker & Eoreker apud nostros numerantur. His originem dant Her exercitus, sive Eor bellum, & Reka regere, ducere, administrare, expedire. Aliquem sane hujus lucis radium ad Cluverium penetrasse oportuit, utut tenebras omnes ex animo ejus dispellere non valuerit. Namque in Germ. lib. 1. c. 28. p. 242. hæc apud eum claris verbis comprehensa leguntur: Unde*

etiam

rare / och hans råttad och älska Herculs stabbar wid Sveriges begge ändar satte. de Drusus wille uplösa / som och Tacitus bewittnar indragit c. 7. §. 5. n. 59. f. 227. Gräskerna åter som skrifwa hans namn Heracleem hafwa tagit det af wärd andra ord Herakleder, det är / den som står klädder icke allenast med sin stöld / Harniss och Krigswapen / utan och med hela sin Krigshår / den han anförer / pryd och uestofferar / dersöre tallar Edda meechta wackert af våra gamla Skalder Sängandes. Hertlede skal tenna til orustu / Odins / walmela och alla Hertunga / det är / alt örlog / Didin / Sköldmör eller Amazor, Hertungar och Hertugar de nemnas med det namnet Herkleder. Hade Hesiodus wäl förstått wärd språk / så hade han intet behöfft uti Tyttelen för den bbooken han skrifver om HERAKLES SKJÖLD nemdet HERAKLES SKJÖLD / ty uti det ordet HERAKLED / indbegripes Sköld och alla hans wapen med hans Embete Offier Christi tid på ån 600. eller 700. år hafwa och de fremmande fåt kunskap af Hertungz namnet Hermader, men det är intet kommit uti Latinste Språkets bruk. Säsom sees af Lazio L. X. Migr. G. f. 716. Ialandes om Götarna i Hispanien. Ett möte hölt och Ariomarus (andra Ariomirus) Götarnas Kung den de och på sitt språk kalla Hermader det är en Krigsförste och Hers anförare. Detta rum är mer feligt / ty här finnes och igen det gamla namnet som Gräskerna brukat att kalla våra Skyttar / Arimenn, Armader, Arimaspos och Arimastes see c. 9. §. 2. n. 10. f. 405. Hereker, och Eoreker, är och ett Krigsförstes namn. Thopsat af ordet Her, som är Krigsfolket / eller ordet Eör, det är Örig och Krig, och ordet Reka det är / anförare, Regera / Styra och Drifwa som wist är. Om hwilket Cluverius l. 1. Germ. c. 28. f. 242. har fåt liten uplysning / men icke fullwist, Sängandes: det är ingen säsens

gifs

gissning att våra förfäder h. swa kallat
Martem den som anförer Kriget Eric.
Vår Kung. s. Erik. som skrifves
i Crönika utan H, han står
med H, på den gamla Tapetens
Skriften / så och mest allesteds kalla-
las Erik af Adamo Bremens
Henker. Och här af så wij lius /
hvar för Adamus Bremensis sä-
jer i sin Hist. Eccl. l. 4. c. 15.
i Sverige blef Stenkil den Christna Konun-
gen död och sedan sloges två Herker om rik-
tet / i hwilket Krig alla de förnämste i Riket
fello / så och sedan bägge Konungarna. Och
blef den Kungelige släkten då al / och Riket
stat ombört / så och Christendomen wendte
Åguder. Swer dessa ord säger
S. veribus, att inga Konungar i
Sverige woro den tiden wid
namn Erik, hwilket nog sampt de
Isländas / Norskas och wäras
Sagor bekräfta; utan K. Inge
och Blotswen de toges om Riket /
och Inge blef först utdört efter han
ej wille ofra och Blotswen uprät-
tade Afgudsöfret / hwilken K.
Inge omsider med sin frigår be-
rende och upbrände tillika med
Kungsgården och Templet, som
ses af Herv. S. 20. f. 182. Och
Carol. Episc. skrifte / hwilka
mechta instemma här med Adam-
Bremensis så och Crantzij Hist.
Suec. l. 5. c. 13. 308. och blef uti
den tiden Ynglinge ätten all / som ses
af Hervara. In Stenkil war al-
lenast K. Emundz måg / och blef
denma K. Inge åter dräpen om
en nat på sin säng i Skåne: se Mess.
Cron. c. 35. f. 58. Af detta ser
man nu / att begge dessa Kungar
bore til äretyttel detta namnet
Herker efter de förde swära frig-
sin emellan. Hertog är ursprungel
af Her och Toga, det är anförar / de-
dan

etiam conjectura haud perinde vana, priscos Germa-
nos sua lingua Martem vocasse Eric, sive Erich.
Iuxta vero observandum Erici R. nomen
in libris sine H, in aulæis vero templi Cathe-
dralis Uplandensis, H præfixo, scriptum
cerni: ac præterea apud Adamum Bremen-
sem Erici nomen in Hericum perpetuo fere
conversum legi. Speramus quoque per has
ipsas in Herici nomen commentationes no-
stras locum diu desideratam acceptura esse
verba Ad: Brem: Hist. Eccles. lib 4 c. 15.
In Suetia per idem tempus Christianissimus Rex Stenkil de-
functus est, post quem certantibus de Regno duobus Ericis, omnes
Svedorum potentes, occubuisse feruntur in bello. Nam & Reges
ambo perierunt; ita prorsus deficiente omni regali prosapia, &
status Regni mutatus, & Christianitas ibi turbata est valde.
Ad quæ verba Severinus annoravit, nemi-
nem eo tempore in Sveonia regnasse, cui
nomen esset Ericus, idque omnium & Is-
landorum, & Norvagorum, & nostrorum
Historicorum fide & consensu ratum fir-
mumque evadere; sed potius Ingonem R. &
Svenonem inter se de Regni solio contem-
disse, ac primum quidem Regno ejectum
fuisse Ingonem propterea quod Idolis Sacra
facere nollit, quibus Svenno addictissimus
fuerat. Sed tempore aliquo interjecto rever-
sum cum exercitu Ingonem, Regiæ tem-
ploque ignes subjecisse cumque his Regem
ipsum Svenonem exussisse, quam exaltio-
nem Hist: Hervor. c. 20: p 182, ut & ex-
cerpta Carolina latius confirmant exponunt-
que: quorum hic cum Adamo Bremensi &
cum Crantzij Hist. Suec. L. 5. c. 13. 308.
admirandus est consensus. Idem tempus, te-
ste Hist. Hervor: Stirpi Ingævonum fatale
fuit. Stenkilus enim Emundi R. gener tan-
tum fuerat; sed & Ingo R. nocte quadam in cubiculo suo in Scania oc-
cidebatur, cujus cædis meminit Messen. in Chron. Cap. 35. pag. 58.
In verbis igitur Adami Brem: modo allatis, Hericorum nomina, non
tam Regibus propria, quam honorificos Regum titulos fuisse,
propterea quod fortissimi bellorum Duces extitissent, censendum
erit. Hertogh ab Her exercitu & Toga ducendo conflatum est.

est. Nobis enim draga på Togh / est, in militiam abire, ac proinde Hertogh / Ducem belli nuncupamus. Secundum igitur linguam nostram genium, Herkol, Herhöfding / Hertog / Hereker / Coreker / quorum duos postremos nunc Herich & Erich vocamus itemque Hermader / Hermimur / Hermunder & Herman rem eandem denotant. Deum conferant in unum vires opesque suas linguarum reliquarum omnes, vix tamen ad huius nominis genuinum & cum Herculis officio convenientem significatum allaturæ erunt aliquid Herculis vestigio, nedum ipso Hercule dignum. Verborum autem in hoc genere tanta apud majores nostros copia, quibus studiis illi potissimum incubuerint, declarat, cum quibus si negotia pietatis contulerimus, in magna ipsos verborum inopia versatos fuisse deprehendimus.

CAP. XXXIV.

De Apolline.

§. I.

In hujus libri cap. 7. §. 5. n. 52. p. 200. Iuxta Platone & Historiis nostris, filium tertium Atini sive Neptuni Baldur (Apollinem) vocatum fuisse docuimus, cujus primariam virtutem Edda deprædicat dicendo sententias ab illo tanta æquitate ferri solitas, ut rescindi nusquam possent: ac præterea domum ejus tam mundam esse, ut ne quidem in illa pulvisculus inveniretur. Qua fabulâ summam illius Iustitiam & potentiam antiquitas celebrandas suscepit. Hanc si quis ex Regum numero æmulari instituisse, eum Sveones pari modo Baldur appellavere. Qui ritus toti denique Sveoniæ nomen Baldurs ôð h. e. Baltiæ, de qua in cap. 12 actum est, imposuit. Liceat nobis ejusdem vocabuli usurpationem de judicium justissimo & potentissimo

ga på tog / det är draga till Krig. Och således Hertog en Krigsansförare. Är således Herkol, Herhöfding, Hertog, Hereker, Coreker den wij kalla nu Herik och Erik, Hermadr, Hermimur, Hermunder, Herman, allt ett til att betydja. Om alla de andra språken i hela världen / villemu ni sammanfoga / så kunna de intet frambara så många namn angående de Herculz betydande / at de der af kunde skapa en foot at honom / mycket mindre en heel Herculle. Synes och af detta hvad våra förfäder måst hafva lagt sig upå och sig mest öfwat uti / ty så många ord skall man intet gerna igenfinna angående deras Gudzienst.

CAP. XXXIV.

Om Bal eller Toldur.

§. I.

Vthi 7. cap. §. 5. n. 52. p. 200. är af Platone och våra ras Sagor wißt / att Baldur war den 3. Atins eller Nekens Son / hwilken Edda uti 20. Myr. tillågnar den förnemsta dygden / att ingen kunde brita hans domar emedan de så rättfärdiga woro / ty så des hans Sagl så rean wara at der icke en gång sans flött / beteckna des hans mækt och rätts ißheet som obefäktat war. Ty således ders före alla rättfärdiga Konungar i Sverige Bol och Baldur, de som honom i domar efterföljde. Och dedan fick Sverige heta Baldurs Dö som wißt är Cap. 12. Rätteligen är ders före Kristus som den rättfärdigaste domaren är / således kallat i war

Julpsalm. Wij lofswom Christ
en Konung Bold. Der af hase
na delärda giordt honom såsom en
Högste Domare ibland Gudarna.

2. Såsom nu en Konungzdom
hör rättfärdig wara och intet
brutas / ty målades han i blå klä-
den sittandes på en Tresfoot / dät
är / Tresotat stool / såsom sees
af wara gamla Lagböcker på
Pergament skrifna / af hwilken en
mig / af min Swäger P. Lundio
Läntes / derl utur den afmålning
Zast. 25. Fig. 92. k k är tagin.
Genom denna Tresfoot betefnas
des Konungens 3. stora ämbeten /
och hwad han dömd på honom
sittandes / skulle aldrig brutas.
Dedan de Latiner och Gräker
hafwa fattat det ordspråket:
Ex Tripode dictum, hwilket
ursprung iag intet kan mig på-
minna någon hafwa utlagt. Ty
ostrades och denna Guden allena til
ära en Tresfoot / som sees af Gy-
raldo och Vossio.

3. Såsom detta war nu een
Konungz högsta namn ibland alla
Gudarna / så blef och Solen med
samma namn behedrat / såsom
den förnämsta ibland Stjernorna.
Hwilket wij spara til annat rum.

4. Att genom hans namn för-
stod den höga Konungen af Gu-
darna / och alla de högsta embetens
rättigheter / wises af de offren
som honom til ära stödde. Ty
Virg. 3. Aeneid. säger v.

Dig aldradenligtaste Baldur ofras en
Dre. Hwilket war Thors offer /
hwarigenom Åkerbruket förstogs.
Hwista Boctar war och hans
offer / som ses af Liv. l. 25. hwilka
och Thor tillkom / som sees af cap.
29. Wtas Pausan. l. 5 Eliac. pr.
wisas at en Tupp ofstrades honom
hwilket kom Merkursmanen till.
see cap. 32. n. 6. pag. 732.

2f

& Iovis fuerunt victimæ. Pausan. Iliac: in princ. meminit Galli gallinacei,
quo Mercurium in Cap. 32. num. 6. pag. 732. coli diximus. In Historia

mo Jesu Christo ex quodam hymno Sacro
repetere, ubi & ipse Konung bold / h. e. Rex
justus & potens appellatur. Verum ad Baldur
i. e. Apollinem ut revertamur, huic eru-
diti ob summam justitiam suam, jodicandi
potestatem præcipue commiserunt, atque
præsidentem Deorum appellarunt.

2. Ac veluti sententiam Regis justam
esse & nulla parte vacillare decet, ita majores
nostri eam in picturis suis Tripodi impo-
suerant *caruleatorâ* indutum. Cujus generis
picturas nonnulli Codices Legum membra-
nei adhuc præferunt, & nos unam in Tab.
25. Fig. 92. k k a Dn. Carolo Lundio Prof.
Iuris & affine meo dilectissimo suppeditatam
exhibemus. Per hunc Tripodem, tria pri-
maria Regis officia designabuntur, quo-
rum memor si quid ex Tripode suo protu-
lisset, id ratum putabatur & a nemine con-
vellendum. Unde manavit formula: Ex
Tripode dictum, cujus hanc originem veram
& a nemine, quantum scimus, adhuc indi-
catam putamus. Donarium itaque huic Deo
convenientissimum, semper habitum fuisse
Tripodem ex Gyrardo & Vossio discimus.

3. Porro sicuti hic titulus Regibus longe
honoratissimus visus fuerat, ita eodem & Sol-
astrorum omnium Rex & princeps excipie-
batur, de quo negotio alias plura dicemus.

4. Ne autem de præstantia nominis hu-
jus dubitari possit, quippe quod & inter
laudatissimos Regum atque Deorum titulos
habitum & primarias Regiæ dignitatis par-
tes complexum fuisse diximus, en quælu-
mus sacrificia Appollini exhiberi solita. De
quibus ita virg. Aeneid. lib. 3. v.

— Taurum tibi pulcher Appollo.

Taurum vero & Jovi immolatum, ob fa-
cunditatem agrorum, quis nescit? Livius
lib. 25. capros candidos nominat, qui

Her.

Hervar Saga cap. 15. pag. 152. sub accipitris specie conspectus sit, avis hæc rapacissima, quæque alias Ducum & virorum militarium insigne habetur, Apollini in sacrificium oblata fuit. De Apolline in accipitrem converso hæc quoque Homerus Iliad. O. v. 236. cecinit

Appollo

Descendit vero ab Ideis montibus, accipitri similis.

Inter regionum Sveonicarum insignia olim usurpata, frequentissime occurrunt Grippi quales in T. 7. F. 16. C. 17. 18. delineavimus & Sudermannia in insignibus suis adhuc retinet. Ut jam nihil dicamus de veteri Arce Regiæ, Grippholmi / h. e. Gripporum insula, quæ in eadem regione adhuc superest. Hæc equidem omnia in memoriam Gripporum ut Græci appellant, Hyperboreorum de quibus in h. L. cap. 9. §. 2. n. 11. p. 407. excogitata sunt, & præterea Grippus Hyperboreus Apollini sacer habitus. Nihil his veræ Apollinis patriæ signis clarius aut certius. Vossius Balanæ, Idol. L. 9. c. 19. p. 252 Apollini sacrum perhibet. Ea vero navem Neptuni designabat, ac proinde ad vires Apollinis maritimas cohonestandas adhibita fuisse videtur. Signa plura alio tempore enumerabimus, his nunc ad præcipuarum officii ejus partium explicationem, recensitis contenti.

§. Quint Apollo Atini sive Neptuni filius fuerit, dubitare nos non sinit Apollodorus. L. 2. p. 76. sed huic, una cum pluribus ex eadem stirpe descendantibus & Apollinis nomine gavisis, in Chronologia fufius.

§. II. Præter Eddæ & historiarum nostrarum testimonia de Apollinis patria, deque exitu ejus ex his locis in Græciam, ubi non minus quam apud gentiles reliquos, semper in honore summo, ob responsorum sive oraculorum celebritatem Numen illius habitum est, nunc audiendi erunt scriptores exteri, apud quos fama & nomine Apollinis Hyperborei nihil est notius aut magis decantarum.

At Hervare Saga c. 15 f. 152. ser man honom upflugit i en Høf hamn / derföre och Høf / hvilka åro roffeglar / beivdandes Mars Hens eller Krigsmännens åmbete / honom offerades. I samma Høf hamn asmalas honom Homer. Iliad. O. v. 236. Sägandes, Baldur han för nederi Høf hamn aff Jora fiellar. Vi alla våra gamla landzmerkten hafwer Sverige fört i en Gripp / såsom sees af 7. T. 16 §. C. 17. 18. Och är sendeles Södermanlandz wapnet / der det gamla Kungeliga Slotet ligger Gripps Holm. Derföre hoos alla Gråker Grippen altid kallas den Norsta Fogelen / see c. 9. n. 11. f. 407. och Baldur til åra gifwun. Hwar af rogsamt igenkennas kan hans råttæ Jadermesland Af Voss. l. 9. idol c. 19. 252 ser man och att honom tillagnades. N N A I J J E K E N / hvilket war Neckens Gifw. Hwarigenom asmalas Baldurs mækt til siðs. Flera fædernecken spar tag till annat rum. Och åro de þa sö benåmbe fennæ rectin nog til hans anställiga åmbetes syflor att beivga.

§. Ut Baldur war Atin eller Neckens son / bewittnar och Apoll. l. 2 f. 76 som widare wissas skall i Chronologien / förutan flera af det namnet / som woro af samma stam.

§. II. Förutan nu at vår Edd. och Sagor wita. At denna Baldur war här födder / här ifrån utgången til de Gråker / den som de / se alla andra hedningar högst dyrskade af alla Gudar. At hwilken de förmenter så de wissaste swår på sina frågor / så beivga och alla de frammande frister det sammæ hwarföre de och falla honom alla sampteligen den Norsta Baldur.

1. När

Yyy

Y 2

i. Cum

1. När Æneas för fring wera den at söka af Baldur biffed / hwart hans lycka skulle sig wända och hwat hans barn skulle blifwa Regenter / af hwilken Ænea de första Romerska Konungar och Kaysarer rekna sin släkt / som ses af Cronolog. (om hwilkens resa wihi werkes tillegning skolla förstålla) så säger Servius til Virg. l. 3. Æneid. 98. vers. att Virgilius denna versen (som innehåller Baldurs Svar / hwarer tagit af Homero. Homerus utaf Orpheo och Orpheus utaf den Norstas Ysner borne Baldur.

2. Baldurs moder kallade Gresserna Latonam, der de Gresser utryda / genom det mörka och fördolda landet / Klarligen der med betygandes Sveriges beliggande under Norstjernan med des mörka winternätter: derföre säger Diodorus Sicul. Kätteligen om våra Fäder i sin lib. 2. fol. 91. de Norsta betlenna at på deras dö är Latona Baldurs moder födder / och derföre dyrka de honom näst för alla Gudar.

3. Cicero uti sin 3. bock om Gudarna säger at den Norsta Baldur som föddes af Latona han är den som kom ut til Delphos.

4. Han är icke allenast til Delphos utan och aldrasförst til Delios som bodde på ön Delos, Kommen: som uttryckeligen Herodotus säger l. 4. melp. fol. 203. de twänne Norsta Jungfruer Argis och Opis der worde de första som kommo ut med sielfwe Gudarna. Och näst ofwan före säger han hwad wägd de reste: De berättar förtälsat att Baldurs helgedomar fördes utten hwerehalmsternswainswepat ifrån de Norsta Ysnerborne / in til Skytarna: och sedan ifrån dem genom det ena Landskapet / til det andra alt uti wäster / och sedan dedan i söder til Staden Dodona, sedan til Melien ses, dedan til ön Eubeam, och sedan til Carystum hwilka förde den til Tenum och således til Delum. Nu kan man see att efter han först kom til Dodona, så är intet undrandes hwarföre Dodonæ Afgud war den älfsta hoos Gråferna / och hwarföre han swarade Gråferna / att alla Gudars namn skulle

1. Cum Æneas per orbem terrarum habendi ab Apolline, de sua suorumque fortuna, responsi causa discurrisset (ab illo autem imperatores Regesque Romani genus suum deducunt) idque tale retulisset, quale Virg. Æneid. lib. 3. v. 98. promulgavit, non dubitavit Servius affirmare Virgilium carmen illud ab Homero, Homerum ab Orpheo, Orpheum denique ab Apolline Hyperboreo sustulisse.

2. Matrem Apollinis Latonam Græci vocare, quasi obscuram & abditam, eoque nomine patriæ ejus situm sub tenebricoso polo adumbrarunt. Verè proinde Diod. Sic. L. 2. p. 91. scripserat: apud Hyperboreos Latonam (matrem Apollinis & Diana) natam, ideoque Apollini præ Diis aliis cultum deferri, & quotidie illum Deum perpetua laudum decantatione celebrari.

3. Etiam Cicero de Nat. Deor. Lib. 3. Apollinem Hyperboreum Latonæ filium Delphos exisse memorat.

4. Atqui non solum Delphos, sed etiam priusquam eo tenderet, in Delum insulam delatum fuisse claris verbis Herodotus Melpom. p. 103. significat. Ajunt Argis & Opin virgines ex Hyperboreis una cum ipsis Deis [prioribus Hyperochæ & Laodice] Delum advenisse. quamq; viam tenuerit, paulo antè ista verba indicant: Delii memorant, sacra Apollinis alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas: à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimque per singulos ad occasum usque: atque illinc Meridiem versus dimissa à primis Græcorum Dodonæis esse accepta & ab his descendisse ad Meliensem sinum pervasisseque in Eubeam, & oppidatim usque ad Carystum: ab hoc vero reliquisse Andrum (Carystios enim esse qui in Tenum pertatant) Tenios vero in Delum: atque ita hæc sacra in Delum atque pervenisse. Cumque Dodonam, quod ab his Herodoti verbis discimus, primum pervenerit, mirari amplius non poterimus, qui Dodonæum Numen Græcis dictum sit antiquissimum, cur item Græcis interrogantibus responderit, Deorum nomina Barbarica (Svæonica) omnino esse retinenda, & nullo modo Græcis vel Ægyptiacis nominibus mutanda, quâ de re in cap. 27. §. 1. p. 684. fustius a nobis actum est.

5. Dictus item est *Hecaergus*, teste Gyraldo qui sua ab Homero aliisque desumpsit. Idque nominis illi sacerdos ejus imposuerat, origine Græcum & ad denotandam imperii ejus amplitudinem excogitatum. Idem Voss. lib. 2. cap. 98. ex Macrobi. Saturn. lib. 5. cap. 22. confirmat: quidam dicunt, *Opim*, & *Hecaërgon*, primos ex Hyperboreis sacra in insulam Delon occultata in fascibus pertulisse.

6. Regem quoque Scytharum Arnobius & Gyraldus vocatum fuisse testantur, insulamque ipsam Scytharum sive jaculatorum insulam, ut & Delum h. e. Regum insulam, quorum alterum teste Ortelio proferimus, alterum auctoritate Historiæ Herv. c. 15. p. 146. 147. 148 ubi Apollo sive Atinus ipse interrogat: *Quale hoc est animal, quod ego in Delingz-dyrum id est Regia domo conspexi.*

7. Inter Apollinis Hyperborei Cultores ipsos quoque Athenienses recenset Pausanias in Atticis p. m. 32. Et confirmat id ipsum Diod: Sic: lib. 2. p. 92. Hyperborei singulari Græcis benevolentia ex antiquis inde temporibus confirmata, adducti sunt, imprimis Atheniensibus & Delis. Quia Græcorum nonnullos ad Hyperboreos trajecisse & donatæ (Apollini Hyperboreo ejusque Templo) reliquisse.

8. De pluribus populis idem perhibet Vossius Idol. Lib. 1. c. 33. pag. 130. Nam. inquiens, ut de Rhodiis taceam, quibus in summa veneratione Sol (Apollo) erat Emporienses cultum Apollinis hausere à Massiliensibus, Massilienses à Phocæensibus, Phocæenses à Focæensibus & Atheniensibus Athenienses autem zelare Apollinem Delphicum.

9. Etsi vero Apollines diversi fuerint, tamen antiquitate & fama inter omnes Hyperboreum Apollinem sic eminuisse testatur Euseb. Chron. lib. 1. p. 14. & 17, ut cum eo reliqui conferri non potuerint.

10. In Italia & regionibus illi proximis modo Belemum, modo Apollinem vocatum fuisse refert Herodianus lib. 8. Belem vocant indigenæ, magna que cum religione colant, Apollinem

skulle kallas wid deras Borbarns (Swenskas) namn / och ingå Gråfsta eller Ägyptiska / som wist är c.

5: Baldur han blef derföre kallat Hecaergus. (som sees af Gyraldo, der utdragit af Homero och andra) af den Gudinnan som hans Spådomar utöfde / hwilket namn är Gråfsta och betydare den som meckta wida regerar i were den. Detta betydgar och Voss. l. 2. c. 98. af Macrobi Sat. l. 5. c. 22. Sånandes art Opis och Hecaerga (Herodoto Argis) hafwa först fört til Delinge och denna Baldurs helgedom är inswepa i Hålmterfwar.

6. Derföre kallades den Guden SKYTHARUM KÖNUNGEN som sees af Arnobio och Gyraldo f. 209 och blef sielfwa och kallat effier wåre Språk SKYTHARNAS och / som sees af Ortelio. Så och Delos, det är en Konung och eller Rungstjäre. Som sees af Herv. S. c. 15 folio 146 der Baldur eller Atin sielf frågar Heidreker.

Hwad är det för din / jag såg uti RÖNNEN GÄRD. Hwad er kad dyrka eg uti sa fyrst D E JUNG dyrum.

Detta läses och f. 147 och 148

7. Denna samma Norrsta Baldur dyrkade och de Ateniensier som sees af Pausanii Atticis f. 3. 2. der fört säger ratteligen Diod. Siculus l. 2. p. 92. Att alla Gråter men ferdels de Ateniensier och Deier hade af ursprungens tidens wänstap med de Norrsta och förde stora gåfwer til de Norrsta Baldur. Tem el som der uphænges Tempeltil prydnad.

8. Vossius l. 1. c. 33. f. 130. wisser och flere som samma wåras Norrsta Baldur dyrkade: sådana des jag wil förtiga om de Rhodier hwilka i högsta wördnadt hade Solen (som war Baldurs kennecken) Tyke Emporienser hade Baldurs afguder af de Massilienser, de Massilienser af de Phocenser, de Phocenser af de Atheniensier, de Atheniensier dyrka den Delphiske Baldur, hwilken war kommen Norrstrån.

9. Denna war Norrsta Baldur wäner och Eusebii sin 1. Cronos Boet f. 24. och 17. att han war Yyy Y 3 den

den älfra / och att de andre 2 eller 3
som och fingo det namnet / woro
i. e. att tändes eller en gång nemt
de moor honom.

10. Han kallades och utti Ita-
lien och de Omliiggande orter både
Baldur och Habaldur. Det är /
den högsta Ronung / som ses af
Herodiano så laudes: sit asaub
falla de som der boo / Balen honom
mechra högde dyrkades / senandes
honom wara Habolden Appollinem)
Dih är hans älfra namn Bolder
som ses af Paulan. Bæst. f. 555.
Dessa ser man och af gamla
Stenar och mynt / hwar som står.
APOLINI BELENO AUG. IN
HONOREM APOLINI BELENO
C. AQVILENSIS FELIX.

11. Han dyrkades och af de
Babylonier och Assyrier såsom ses
af Cron. Alex. f. 89. hwilken ho-
nom kallar både Tyr / och Baldur
äwen såsom han af oss kallades /
och Erkiennet honom wara född af
Freja hwilken war Saturs hustru /
men kallar Saturnen Sames, hwil-
ket ord Vossius wet intet hwad han
skall gifra af: men om man söker
det iag c. 24. §. 3. n. 11. f. 599.
har wiß / så är Saturs och alla
Kungars äretnel / Samn-as, Semi-
as, det är / Högsta Gud och Ro-
nung / som Satur af våra kallades.

12. Han dyrkades och af de
Egyptier som ses af Macrobio l.
1 Satur c. 21. och kallades Dren
den de honom ofrade Nötte. Ders
ta ordet metta de 2 årda intet hwad
de der af andra skola / dersöre me-
nar Vossius l. 2. f. 182. at det skal
wara gahit skrifwit och böra skrif-
was för Nötte / Macvin. Ney?
wi behöwa intet detta ordet
förderfwa / En Nötte är en Dre
på god Swenska. Såsom står
Genes. c. 41. v. 18. Och Pha-
ra-säg upstiga af Elfwene /
sinu Nötte seet och Skion
Kallar och Edda Naut en Dre.
Älså wiser detta Nötteofret nog-
samt honom warit en Swensk.

linem interpretantes. Antiquissimū ejus nomen
Polion fuisse ostendit Pausanias. Bæst. p. 555.
Idē comprobant tam nummi quam lapides
antiqui in quibus Apollinis Beleni facta est
mentio. APOLLINI BELINO AUG. IN HONOREM.
APOLLINI BELENO C. AQVILENSIS FELIX.

11. A Babelonis & Assyriis cultum fu-
isse memorat Chron. Alex: p. 89. cui æquē
ac nobis promiscua est usurpatio nominum
Martis & Beli. Etiam Freja Saturni uxore
natum agnoscit. Ac licet quid sit Sames,
quo nomine Chronici scriptor pro Saturno
usus est, nescire se fateatur Vossius, audebi-
mus tamen benevolū Lectorem ablegare
ad ea quæ a nobis in c. 24 §. 3. n. 11. p. 599.
consignata sunt, ex quibus facile intelliget
Samnas & Semnas hoc est Deorum vel
Regum supremū inter præcipuos Regum
titulos olim occurrisse, maxime vero Satur-
no à majoribus nostris impositum fuisse.

12. Egyptiis quoque Apollinem in ho-
nore fuisse, testis est Macrob. Saturn: lib.
1. c. 21. taurumque illi consecratum quem
Neiton cognominarunt. Quid hoc verbi sit
omnes eruditi pariter ignorant, itaque
Vossius Idol lib. 2. p. 182. perperam scrip-
tum, esse ejusque loco Macvin restituendum
censet. Verum nihil ardet verba proba
quia à nobis non intelliguntur, corrumpere.
Etenim Nöt lingua nostra bovem de-
notat, id quod præter vulgarem & receptissi-
mum loquendi usum, interpret Sveonicus
nos docet Gen: 41. v. 18. Et ascendebant de flu-
mine septem Nöte i. e. boves pingves carne & pulvere
sunt. Edia quoque Taurum Naut appellat.
Vel hoc igitur solo sacrificio Neronis, quod
nostris Nöteoffer dicitur, Sveonem fuisse
apparet, non fecit ac Neptuni patriam pro-
didit equus Skuta i. e. navis, qua per
oceanum & maria omnia vehi solitus erat.
Pluribus argumentis supersedendum judi-
camus, præsertim, cum ad manus sit priori-

bus longe firmitus certiusque ab ipsis sacris literis petitur.

13. Exod. 14. v. 1. Locutus est autem Jehovah ad Moysen dicendo: v. 2. Loquere ad filios Israel ut revertantur & castrametentur ante Pi-habiroth inter Migdol & mare e regione B A A L S E P H O N (B E L I S E P T E N T R I O N A L I S sive A P O L L I N I S H Y P E R B O R E I). In conspectu ejus castrametabimini juxta Mare. Quin Sephon Septentrionem denotet, nullum nobis dubium superesse potest post tam manifesta Prophetarum, præsertim Esaiæ c. 49 v. 12 & Jeremiæ c. 1. v. 15. c. 4. 6. testimonia & verba de maximorum exercituum adventu ex Septentrione; ac etiam post doctissimas curas & annotationes R. D. Kimkii, Buxtorphii, aliorumque Lexicographorum. Nec inficiari quisquam cum ratione potest per Baal Sephon hoc in loco intelligendum esse Belum Septentrionalem sive Hyperboreum. Cumque aliquanto ante exitum Israelitarum ex Aegypto, Monarcha septentrionis expeditionem suam primam fecisset, potentiamque per universum fere orbem, id quod partim ex rationibus allatis, partim ex capite de expeditione prima haberi poterit, extendisset, placuit omnino Deo æterno & immortalis, singulari quodam & mirando specimine ostendere opes humanas, cum virtute divinâ collatas nauci esse; ac proinde sine morâ & quidem invito Belo Septentrionali cujus Numen vulgo credebatur potentissimum, ex præsentissimo periculo, etiam per maris undas, evadendi viam inventuros esse Israelitas, inq; eo loco ubi isti salutem invenissent suam, periturum esse una cum immâni exercitu suo Aegypti Regem. Certe quod in hoc ipso scripturarum sacrarum loco primum fiat Beli Septentrionalis mentio, non parum utique nostras juvat & confirmat observationes de expeditione prima majorum nostrorum quam postmodum suo loco, ut & in Chronologia nostra fusius expediemus.

Esom hans fader Neften Igen kendes af sin hâst Skutan den kan far till siôs med. Jag kunde ån den deliga skål framdraga / de iag spar till annat rum. Men hvad behöfwer iag det glöda / emådan det som den helga skrift talar gäller mera ån allas.

13. Du Mose Boek Exod. c. 14 står så / och Gud talade till Moysen och sade. Sälå med Israels barn / och iag att te slåttas Läger twärt emot den dalen Hyet, emellan Migdol och hawet: Emot B A A L Z E P H O N (den Norska B A L) Och ter twärt öfver på Lägeret wid basisset. Att det ordet Z E P H O N är på twärt mål N O R R / kan seers afsestades i Propheterna af den Hebreiska Bibel / Elai. c. 49: v. 12: Jeremi. c. 1: 15. c. 4: 6. der Gud talar om den stora Krigshår som skulle kom ma Nordan från. Så och af David Kimchis Lex. Buxtorphii och andras. Dersöre och de Lärda erkienma Baal här kallas den Norska Bal. Och såsom han nu hade något för den tiden Israels Barn utgånge utur Egypten gjort det stora uttoget aff Sverige och underlagt sig hela nästan werlden / såsom wi så skal i det första uttoget / och endelz nu är wi af deka indragne Skålen / dersöre synes Gud den Aldrat Bäste willia wi så / att hans stora mäch och wälde / som han hade i wården utagit / war skarn och trect / emot Guds mäch / som wille nu in för hans nåsar / låta gå Israels barn torfodda åfwer röda hafwet / och han Baldur skulle innet kunna hiel pa Pharas en gång der utur. Det är och märkeltigt at ingen Norsk Bal nemmes i den helga skrift / si ån i detta rummet / hwilket öfwer måttan instämmer med wåra så ders första uttog / som wi så skal i des Capitel och uti Cronologien.

§. III.

§. III.

§. III. När af så klara oemotsä-
 senliga skal uti år / att Baldur är
 här ifrån kommit / så är säfengt
 att söla efter hans namns ur-
 sprung hos de Greker / Latiner
 och andra / hwilket huru när de träfe
 sat / kan sees af deras skrifter / så
 som Vossio och Gyrardo. och hålla
 wi oss wid Baldurs egit Swar gif
 wit i Dodona, och Platonis ord.
 Hos oss är ursprungzordet, *Bella*
 det Dalecarlarna än i dag bruka /
 och betyder förma och vara mechtig.
Bala, är förstöra land och Rtte.
 R. S. p. 122 *Bol*, *Bold*, *Baal*, *Bal*
dur. den som är mechtig och stark.
Bal, *Baldur* en Konung. *Enebal-*
dur, *Enevaldur*, en Monark / som
 wist är c. 7. §. 5. n. 54. f. 207.
Balder, Odens den 2 Son Snor.
 f. 55. *Boldwertur* kallades Atin eller
 Baldur för de skreckliga stora ut-
 tog och friggwäsende han gjorde / se
 Edda i Atins fisting. *Baldur* och
 hugstor stolt och högmödig kallades
 Rung *Rangwaldur*, som sees af
 Wessg. & L. Rungtalet kallas der-
 föred Gud den högsta i ätfilliga wä-
 ra Psalmer *Bold*. En säger Tertul-
 retteltigen i sin Apol. c. 24. och
 adv. Gent. c. 8 at den Norstas Gud
 kallas *Beldur*. Så och Spelman-
 nus i sin Lexico säger att detta or-
 det är fremmande hos Engelen-
 derna kommit ifrån de Norstas.
 På wära Runstenar 10. 48. 63.
 94. 82. Läses *Bali*. På den 26.
Bel 99. *Belu*, 144 219 *Ingi Baldur*
 uti Vossio Idol. l. 2. f. 198. skrif-
 wes hans namn *Apollo*, *Abellio*,
Abelios, *Apello*, *Bahl*, *Bal*, *Belus*
Balles, *Belatucader*, *Belenus*. I wil-
 la han af ätfilliga gamlas skrifter
 har uidt agit. Och menar at *A* som
 settes fram för *Bolder*, *Pollo*, eller
Belo har intet att betyda / utan
 att endel af Gräkerna hade alle-
 nast

mus, & quidem ex cip. Run: 10. 48. 63. 64. 82. *Bali* ex cip. R. 26. *Bel* 99:
Belu ex cip. R. 144. 219. *Ingi Baldur*. Apud Vossium Idol. lib. 2.
 pag. 198. Inscriptiones diversæ nominis hujus occurrunt *Apollo*, *Abellio*,
Abelios, *Apello*, *Bal*, *Baal*, *Belus*, *Balles*, *Belatucader*, *Belenus*, quas ille ex veterum
 scri-

§. III. Ostenfå & quidem satis, ut arbi-
 tramur, certis clarisque rationibus producta
 vera *Beli* sive *Apollinis* patriâ, sua sponte ruit ac
 evanescit fructus studii illorum, qui nominis
 originem apud Græcos, Latinos, aut gen-
 tes alias extra hunc septentrionem nostrum
 inventuros sese credunt. Quorum quam
 frivolæ & ab ipsa realienæ sint conjecturæ,
 apud Vossium & Gyrardum videri poterit.
 Nos istis longè præferimus cum Apollinis
 ipsius, si fas est credere, responsum Dodo-
 næ editum de barbaricis Deorum nominibus religiosè
 servandis & retinendis, tum apertam & ingenuam do-
 ctissimi Platonis confessionem. Dabimus & nomini
 huic suos natales, in verbo Sveonico & Da-
 lecarlis nostris adhuc usitato *Bella* / *valere*,
 potentem esse; aut *Båla* / *regna evertere*, quod
 in hist. Reg. pag. 122 occurrit. Inde *Bol* /
Bold / *Baal* & *Baldur* / *potens*, *validus*.
 Item *Bal* / *Baldur* Rex. *Enebaldur* / *Ene-*
waldur / *Monarcha*, de quo in c. 7. §. 5. n. 54.
 pag. 207. Plura attulimus. *Balder* Odini se-
 cundi filius. apud Snorr. pag. 5. Hinc et-
 iam Atini cognomenta *Boldwertur* &
Baldur ob immania bella & expeditiones ab eo susce-
 ptas; de quibus cognomentis Edda in Nom.
 Atini consulatur. *Baldur* & *Hugstor* i. e.
potens & *animosus*, tituli fuerunt Ragvaldi R.
 in Regum indice ad leges Vestrogothorum.
 Nec denique refugiant hæc tempora nostra
 in hymnis Sacris Deum verum *Bold* h. e.
 potentem vocare. Rectissime igitur omnium
 senserat Tertullianus in apol. c. 24. & adv.
 Gen. c. 8. *Belenum*, inquit, appellari Nori-
 cum Deum. Nec sine ratione Spelmanus in
 Lexico, nomen hoc Britannis peregrinum & à se-
 ptentrionalibus ad eos allatum affirmat. His ex
 monumentis nostris domesticis adjunge-

scriptis ac monumentis congeſſerat, exiſti-
mans primam literam A plane inutilem eſ-
ſe & ſine certa ratione appoſitam, non
ſecus ac in his vocibus Græcis: *ῥῶπης*,
ῥῶπης ἐπέεα, *ῥεπέεα*, *ἄελιος*, *Βαβέλιος*
quidam eveniſſe judicant. Atqui nobis lite-
ra iſta non modo non vana, ſed ſummi mo-
menti eſt, quam Græci utinam rectè & de-
bità ratione extuliſſent. Equidem in more
poſitum ſemper fuit majoribus noſtris Re-
gum & Deorum nomina, aliquo vel in prin-
cipio vel in fine appoſito vocabulo augere,
quoties facta illorum ſupra communem mo-
dom extollenda venerant. Itaque & *Thyr*
Martis nomen apud eos accepto in prin-
cipio aut fine vocabulo *As*, in *Aſthyr* & *Ty-
rezas*; & *Thor Iovis* nomen, in *Aſthor* &
Thorezas; & *Bal* in *Aſ-bal* & *Balesas*; &
Munder in *Aſ-munder* tranſmutata fuerunt
Pari modo vocula *Ha celſus*, *eximius* inſdem
nominibus præfixa peperit *Ha-thor* / *Ha-
thyr* / *Ha-mund* / *Ha-bold* / *Ha-fadur*.
Græci vero, Latini & Egyptii, ignorato
vero ſignificatu, facile in ſcriptione talium
vorum labi potuerunt, noſtrum *Haboldur*
ſive *Aſholdur* in *Apollinem*; *Aſmund* vel
Hamund in *Ammonem*; *Aſthyr* vel *Hathyr*
in *Atyr*; *Aſtargaut* in *Atergat* & alia nomina
aliis modis mutando. Sunt qui malint *Baal*
ſive *Baldur* origine Hebraicum dicere;
eo quod *בַּעַל* (*Baal*) inter alia, *dominari*,
poſſidere notet. Ex huius autem libri cap.
3. §. 4. p. 41. liquet, per confuſionem Ba-
belonicam non ita prorsus conturbata om-
nia fuiſſe, ut non remanſerint voces nonul-
læ, pluribus lingvis communes: enque fa-
ctum eſſe, quod Scythicum *Balla* cum
Hebræorum *Baal*, aliqua ratione congru-
ere videatur. Iuxta vero notandum erit
Regem, Regnum, & his affinia vocabula Hebræis plerumque a verbo
מַלַּךְ (*Malak*) derivari. Neque inficiari poſſunt eruditi, multa urbium,
hominum, Idolorum, aliarumque rerum nomina propria & peregrina,

naſt den wanan på ſomliga orter a te
läggia någon Doo ſtaf framförel/
ſåsom uti orden *Ropes*, *Brotes*;
Eſpera, *Beſpera*; *aelios*, *Babelios*;
Men uti vårt ſpråk har den Dof-
ſtafwen mycket betydta / den Græci
inter hafwa rätt utfört. En uti
Gudarnas namn lades åſkilliga
tilnamn för eller efter / när de wille
en Konung; eller Gudz namn ån-
widare uphöja / ſåsom *Tyr*, det
är Krig; gudens namn / till hvil-
ket lades för eller efter *Aſ*. ſåsom
As-tyr, eller *Tyre-as* åſwén ſa t
Thors namn *As-tor*, *Tore as*.
Bal, *Aſ-bal* eller *Bale-as*, *Munder*,
Aſ-munder. Åſwén ſa *Ha*, hvil-
ket betyder hög och förnam brukas
och att läggia framföre. Såsom
Ha-thor, *Ha-tyr*, *Ha-mund*, *Ha-bol*,
Ha-fadur. Deſa ord hafwa de
Græker / Egyptier och Latiner
en rätt uttalt och ſkrifwit; derför
hafwa de af vår *Ha-bolaur* eller *Aſ-
boldur* gjort *A-pollo*, af *Aſ-mund*
eller *Ha-mund*, *A-mmon*. Af *Aſtyr*
eller *Ha-tyr*, *Atyr*. Af *Aſter-gaut*,
Ater-gat. &c. Några mena at detta
ordet *Bal* eller *Baldur* ſkulle hafwa
ſit urſprung uti Hebreiſka ſpråket
hwar ſom Herſka och regera nå-
gorſtådes kallas (*Baal*) och haf-
wer ſamma att betydta ſom i
vårt ſpråk / och alſå kunde detta
ordet både i Hebreiſkan och i vårt
wara behållit / efter förbiſtringen.
Men det synes i Hebreiſkan wara
fremmande: emedan merendels i
Gudz ord kallas en Konung eller
Regent hoos Hebreerna *Melek*,
och en *Baldur*: hwilket ordz affö-
den / ſom betydta regera / Rege-
mente / och mera ſådant / och ſå i
Hebreiſkan ſtåde brukas. En håll
ler är någon af de Lärde ſom nekar
att icke många Eråders / Per-
ſoners / Aſgudars och andra ting
namn / nemnas i det Hebreiſka
ſprå-

spåket / hvilka äro fremmande
hoos dem. Och denna min mening
stadfästas detta / att Moles kallar
denna Norska Konungen och Gu-
den intet Melek utan Baal Zebhon,
och sedan offra uti Bibelen kallas
han Bel och Bal. Sedan kallas han
och uti den helga Skrifft Bal-
segur; hvilket är ett så fremman-
de ord hoos de Lärda / att de intet
wetta hwad de der af giora skola /
utan hafwa äfskilliga gissningar /
som intet instemma med Baldurs
ämberet / eller Skeppelst. Hade
de Lärda läst våra Skulder och
Edda, hade de strax funnit näm-
net / der icke står i Mythol.

BALDUR han är bestur / och han löfwa
aller / han er så SE.
SE han är SE.
SE han talar
SE taladur.
Ordes ursprung är fega och feia.
Der är att giora en ting. Finande.
Dedan / Feger, Fegur, Skinande.
Feger och Feierdag Helligdag. Feger
Mer, detelig Jungfru. Och såsom
Solen och en Konung hade all en
ärenhet / in Pallades och Solen i
Skalderna och i Edda Feger, Fe-
gur, Fegra Hvil eller Hvil. Och
förstås så genom Bal Fegur, en
Fager Konung och den Fagra So-
len. Der af kallade Gråferna
honom på sit språk Calos och Neos
Formosus, Pulcher och Juvenis.
Hvilket är på vårt mål Feger.
Som ses af Calimacho uti Bal-
durs wisa. 36. v. och Virg. l. cit.
At Bal Fegur, (som nu är wißt af
Herodoto och de andra Gråfers
och Latiners skrifter vara kom-
min från Sverige till Gråkeland
och de andra orter som lågo fring
Hellepontum) är sedan kom men
derifrån till de Moabiterland / som
gränsade med de Hebreers, hwar
af Gudz ord kallar honom deras af-
gud / wisar uttryckligen Isidorus
Orig. lib. 8. cap. 11. fol. 194.
Belphegor dyrkades i Staden Lamp-
saco mid Hellepontum och blef de an-
dris witt och kom till de Moabiter. Bal

Betyg

Hebræx lingvæ inesse. Quamquam igitur
nomini Baal, sensu Hebræorum, ali-
qua etiam dominatus vel possessionis in-
sit notio, tamen non dubitamus profi-
teri verosimilius esse, una cum ipsa re,
Nomen etiam ex septentrione ad Hebræos
allatum, qui eam ob causam proprium illi-
us nomen Baal quam suum Melek, addita vo-
ce Saphon, ad ostendendum locum unde ve-
nisset, retinere maluerunt. Porro nihil fre-
quentius in sacris literis nomine Baal, quoties
hoc gentium Numen nominandum venit,
quod & Beelphegor (Balsegor) appellatum cer-
nimus: de quo nomine traditi plurimas,
sed à Numinis cum officio tum etiam di-
gnitate alienas conjecturas attulerunt; adeo
ut hæc vox eos plane fugisse videatur. Ad
Scaldos vero nostros, Eddæque Mythol:
si respexissent, nomen illud confestim, una
cum explicatione invenissent: Baal omnium
est præstantissimus, quippe quem omnes celebrant. Is
adeo est Segur h, e. pulcer; is loquitur Segurst i. e.
optime. Vocabuli fons est Fega / Fega / polire.
Feger & Feierdag dies festus. Säger mår /
pulcra virgo. Ac veluti antiquis Rex bonus in
pari plerumque fuit honore cum ipso Sole
ita à Scaldis & in Edda Solem feger / segur /
fegra Hvil live Hvil dictum reperimus. Ba-
alphégor itaq; Rex pulcer & Sol pulcher erit quod
nomen Græci in lingvæ suæ translaturi,
mutarunt in καλός, νέος i. e. pulcrum, juvenem,
cujusmodi hominem nostri Sager / Segur
vocant. videatur modo Ode Apollinis apud
Callimach. v. 36. & Virgil. l. cit. Quem
igitur Herodoti aliorumque testimoniis, ex
Sveoniâ in Græciam, ut & reliquas Helle-
sponto adjacentes regiones pervenisse mon-
stravimus Deum, nomine Beelphegor, eun-
dem postmodum ad Moabitas, gentem He-
bræis conterminam penetrasse, & Deum
Moabitarum dictum fuisse clare docet Isid.
Orig. lib. 8. c. 11. p. 194. Fuit enim Beelphegor de Lampsa-
ci civitate Helleponti de qua pulsus est & pervenit ad Moabitas.

Tacemus hic, quod præter Regem ac Solem, etiam virilia, quæ divinis honoribus affecta fuisse in cap. de Sole monstrabimus, isto nomine appellemus. Post Apollinem merito daturi essemus Deos plures, verum ob causas fonticas à nobis minime dissimulatas, reliquorum Deorum nomina & stirpes in auctarium hujus libri referemus. Ex his autem quæ prolata sunt, nostrorum ut & aliorum profanorum scriptorum cum divinâ veritate consensus intelligi poterit, de mansionibus Japheti in tabernaculis *semi*, de servitute Canaan, de Japheti posteris eorumque ex hac insulâ Atlanticâ sive Sveonia exitu, & denique de divinis honoribus Atlantidis omnium regiarum stirpium primis conditoribus, per totum ferè terrarum orbem exhibitis. In breve igitur compendium hic plurima mittenda, & ad majorem omnium ante dictorum lucem, vetustissimorum quorundam verba in acervum congerenda, cumque rebus nonnullis ad Reipub: nostræ rationem spectantibus conferenda erunt. Diod: Sic. Lib. 3. p. 136 Ideo, inquit, non modo inter BARBAROS QUOSDAM SED ETIAM GRÆCOS PLURIMI VETUSTORVM HEROVM GENERIS SVI INCUNABVLA AD HAS REFERVNT. Insigni etiam vitæ integritate ac prudentia fuerunt. Qued effecit ut immortalem defunctis honorem mortales impertirent. Hunc Atlantem Japeti filium vocavit Hesiodus à nobis in h. Lib. c. 8. §. 4. n. 2. p. 354. explicatus. Quibus verbis addi merebitur versus 505.

Filiam porro Japetus pulchros talos habentem Oceanidem duxit Clymenem, & eundem lectum conscendit.

Ipsa vero ei ATLANTEM magnanimum peperit filium

Præter Hesiodum, qui non uno in loco, Japheti Atlantisque domos ad mundi fines, sub polo, & in septentrione constitutas memoravit, idem & clarissimis verbis Homerus Iliad Θ. ubi Junonis iratæ minas, ob negatum sibi belli Trojani arbitrium, confutaturus introducit Iupiter v. 479.

— — — Te ego vero non curo

IRATA M, neque si VLTIMOS PINES adires (QVE TERRÆ & MARIS, ubi IAPETVSQVE SATVRNVS. Sedentes, NEQVE SPLENDORE supra gradientis SOLIS Fruuntur, neque ventis, ubi PROFVNDVS etiam TARVS circum Neque

betyder icke allenast en Konung utan och Solen / så och Mansens hantiga. Hvilket och för Afgudh dyrkades om hvilka skall talas när wij om Solen komma. I r. sales des nog sampt talat om Baldur och skulle nu flera Konungars namn söla / men det måste nu sparas til werkes tillägnung / för förbenåmbede orsaker. Dock kan den gunstige Läsaren af det hårtillz är skrifs wit / see huru Hedningarnas och wäras skrifter / bewitna Gudz ordz sanning / att Japhet han moste bo i Sems Hyddor / och Chanaan skulle wota hans träl / och att Japhetz högsta och förnemsta afkomne / är utur wänt Atlantiske Sverige först komne / och wäddades effter deras dödt i hela werlden såsom Gudar / och af dem alla stora Kysertliga och Konungas slechter öfwer hela werlden springade / hwar före wil iag til slut af dessa Capitlen några wiktiga ord af de älska Gräker indraga / så och Sveriges Regemens form som skola all detta widare fullkombligen bekräfta. Nembligen den gamla Gräfers Diodori Siculi ord som så lyda lib. 3. pag. 136. Ty hafwa icke allenast många af de Barbarer, utan och större delen af de Gräker räknat sina Konungars och Herars slechter af denna Atles ätt. Hwar af kom att dem effter deras dödt gjordes en Gudomelig ära. Att denna Atle war Japhets son / sees af Hesiod. för indragne c. 8. f. 355. Så och af hans 505. v. sehandes / Japhet tog Clymene til hustru och söddes de Atle. Förutan det Hesiodus offta utropar att Japhet och Atle bodde wid yttersta werldens ända Nere ut / der Storre Wendepunkten eller Nörstjärnan är / så bewis är och Homerus det mächta herligen / så wäl som om Satur alla Gudarnas fader / uti sin Iliad. & der han talar om huru Juno willew föra sin ätt och Stemplingar om det Trojanske Kriget / och hon hotade sig wilja draga hilt Nore / til sit Faders nesland ifrån Thor, som då war utomlandz stadder. Effter det

intet a't fidi gå som hon wille / då
 säger Tortill henne uti den 479. v.
 Jag achtar din wrede best och bållet intet /
 fast du wille draga till Jordenes och bassens
 yttersta ända / der Japhet och Sadur de
 bo / hwilka intet så ofta se Solstine. Der
 det diupa haswalget är. och om tu far nu
 genom willa wägar tist / så achtar jag än så
 intet tin wrede. Ty uti ingen ting är tu
 framlösare än i detta. När insattar
 Homerus Forteligen dee härliga
 kennerecken / som Sverige af alla
 bestrifwes; med hwilka widlöfste-
 gen i Cap. 8. 21. och 22. äro
 förklarade / nembligenwerdenes
 ända. 2. der Solen i många dygn är om
 vinteren borta. 3. der der Werfeliga
 Hasswalget är. 4. der Satur och Ja-
 phet bo / af hwilka alla Konungar äro
 komne. Dersöre instämmer detta
 Herligen med våra gamla Erö-
 niska som enhälligen erkänna
 war förste Fader Japhet. Där och
 Isländarnas Långsegde talbeja-
 far / som klarare förklaras skal af
 Cronolog. Så och Cl. Langehor.
 skriffer om Skottland. Ty kallat
 och räteligen Vossius l. i. c. 15.
 war Konung Necken eller Atin
 Japhet. När afkan man nu förstå
 hwarföre att Orpheus allestädes i
 de Argonauters resas bestrifning /
 Kallar alla Konungarna och her-
 rarna som hijt Norr reste Minner
 emedan de word af war Minurs för-
 sta Konung stecte / som af Diod.
 Sicul. rätt nu beständes och wi-
 dare i Cronolog. wisas skal / och
 war detta ordet Man och Minnur en
 förnam städse Konung tyttell som
 wist är Cap. 22. fol. 504. Af
 samma Minnur ärkiende Afrika-
 nerna och Egyptierna sinä Konun-
 gars steds register / hwar om och i
 Cronolog. wisas skal widare. Ty
 är intet undrandes hwarföre Plat.
 i sin Cratylo erkänner / att våra
 Borsbarn de wore äldre än Gräterne /
 och at Egypterne och Skytarna
 när de trätte om förmännen och äl-
 deren / moste Egyptierne gifwa
 tapt; som Lases af Justin. l. 2. c. 1.
 hwilket intet måtte förstås att de
 icke word lifa äldriga i anseende
 til Noach / utan derutinnan att
 våra

*Neque si illuc perveneris errabunda, non te equidem
 Iratam Curo: quoniam non te impudentius aliud.*

Huic Iovis cum Iunone expostulationi cla-
 rissima illa & prorsus indubitata Sveoniæ
 Signa a nobis in Cap. 8. 21. & 22. am-
 plius exposita, 1. *Mundi fines.* 2. *multorum
 dierum noctiumque, per Solis absentiam, caligo.* 3.
Charybdis. 4. *Saturni & Japheti*, a quibus Re-
 ges genus suum habuerunt; *sedes insunt.*
 Nihil item cum Chronicis nostris, regias
 stirpes inde a Iapeto repetentibus convenien-
 tius. Eodem collimat Islandorum Långsegda
 taal. Reliqua expediet Chronologia nostra,
 Interim videri poterit & Långhornij Scotia.
 Adeo igitur probum est Vossii Iudicium
 qui Idol. l. i. c. 15. per Neptunum vel Atinum,
 Iapetum intelligendum esse dixerat. Ergo
 nunc Clarissimè liquet, cur Orpheus in Ar-
 gonauticis heroas suos in Septentrionem
 proficiscentes, tam sepe Minyas appellet.
 Nempe quoniam a Minoe Septentrionali,
 id quod Diodori verba modo recitata, &
 Chronologia nostra uberius aperiet, orien-
 dos noverat. Interque præcipuos Regum ti-
 tulos Minoem fuisse in cap. 22. §. 2. p. 544.
 probavimus. Neque Minoem auctorem stir-
 pis Regum suorum repudiant Afri & Ægyp-
 tii, quâ de re in Chronologiâ luculentius
 agendum venit. Neminem igitur com-
 moveat, vel ingenua Platonis confessio in
 Cratylo, quâ Barbaros Græcis antiquio-
 res agnoscit, vel victoria Scytharum de
 Ægyptiis reportata in certamine de ve-
 rustate, cujus Iustinus Lib. 2. Cap. 1.
 meminerat. Quæ horum populorum
 ætates minime quidem ad Noachum
 amborum parentem & conditorem, sed
 potius ad prima inter reliquos mortales in-
 clarescendi initia referendæ erunt. Quo
 pacto nullum esse dubium, quin majores
 nostri primi Regna condiderint, alios suæ
 potestati subjecerint, ex suis stirpibus Regiis;
 Re-

Reges ac dominos gentibus reliquis largiti fuerint, & una cum his leges, jura, instituta, idololatriam, literas, scientias, bel- li gerendi artes & omnia quæ ad Reip: salutem tuendam vel augendam faciunt, ad eas intulerint, partim in hoc opere, sed multo magis in hujus operis auctario de- monstrabimus. Hæc autem omnia qui pa- ulò accuratius secum expendere sustinuerit, facile cernet non sine peculiari consilio & ipsius Numinis imperiorum curam maxi- me agentis instinctu, Reges Sveonum inde ab antiquissimis temporibus tres Coronas, quarum tertia reliquis duabus juxta se po- sitis subest, insignibus suis inseruisse. Quo genere insignium nemo præterea Regum aut Principum in toto orbe, exceptis iis, qui Sveonici sunt sanguinis, illaque post- modum aliquo secum extulerunt, utitur. Nobis vero tres hæ Coronæ, non tantum tres illas præcipuas Regiæ potestatis partes, aut tria sive Regna, sive Idola, sed etiam Semi Japhetique pares potentie gradus, Chami vero reliquis duobus subjecti servi- tute adumbrant. Neque hic prætereun- da videtur Regnorum reliquorum orbis totius, in quibus utique aliquis civium or- do, ac plerumque sæminæ servitutis jugum experiuntur, cum Sveoniæ comparatio, ubi ordinum omnium sine paupertatis vel opum discrimine, homines ad deliberatio- nes de Reip: negotiis semper admissi fue- runt, ipsisque sæminis olim bellis in- teresse licuit. Quæ res omnes externos ac præcipue Conringium Thes. R.R.p. pag. 2. t. 16. fol. 219. in admirationem dedit, & sola declarat veram hic liberorum & ad alios regendos unice natorum hominum patriam fuisse, quam Græci non sine gravissimis causis rationibusque Deorum, Regum, Hyperbore- orum atque beatorum insulam appellaverunt.

våra Fæders Regemente wår det första på Jorden / och woro de som infrechtade sig allas Land / och seta te sina barn til des Regenter och Rungar / införandes med sig Lag / Råttor / ordningar / Afgudadyr- kan / bostliga Konstler / Frigjofsning- gar / och alt annat som tjänste til ett Regementis wålstånd / som widare wisas skall endelz här och störrre de- len i werkes tilöfning. När man alr detta betänker / så lär man wål grunda / att det intet utan Gudz serdeles försyn / som altid sin hand / serdeles wid de stora Regementis stånd / hafwer / hwarsföre Sverige enfannerligen förer Tre Cronor / i wå lika högt wid hwar andra ståra de / och den tredje under / hwilket merke ingen Potentat i heela werl- den förer / utan stundom några Konungar och Furstar till en tid för / som hafwa warit af Swånske blod. Hwilla 3 Cronor icke alla näst beröda Konungens trehne wården / 3. Afgudar / utan att Sem och Japhet äro lifsa i werde och wålsignelse / men Cham som bår den 3. Cronan som understår / är trålen. Sedan är det och be- tänkeligit / och intet utan Gudz försyn / att i hela werlden så äro mestedelen Dwinsfolken såsom trå- lar: sedan stå alla Regementer an- tingen hos Konungen allena / eller hos Furstar / eller wißa personer. Men uti Sverige är lofligit ifrån alla tider / att alla stånd den fattis- gaste som den rikeste så komma til Riksdag / och rådgjöra det Rikets til nyta ländar. Och qwinborna fri / som fördom i Rik sig öfwades hwilket alla frestande förundta / som sees af Conring. Svec. f. 219. hwilket allena nogsampt wiser att i Sverige äro de upfödda / som in- tet äro födde til trålar / utan att alla andra i werlden styrå och regera. Dersföre hafwa de gamla Gråker intet uti orsål witnat / at Sweri- ge der Pallas Gudarnas / Konungar- nas / Hwerbornes / och Hwefallgas ö.

Om Gudarnas första ut-
togh af Sverige.

§. I.

Här tilz är wist Gudarnas
eller Konungarnas första
sädernes-land Swearife/
som fordom ärfilliga namn burit
hafwer. Nu willia wij genom
Gudz nåd tilse när deras stora ut-
tog äro skeddä / och huru offta sä-
darna äro företagne. Men kanta
skee de fremmande / intet allenast
Troo wäras skriffter härutinnan /
utan wij icke här effier som här tilz
kunna dot wisa af fremmandes.
Hwarföre såsom ärfilliga Riksen
och des folk hafwa intet lifka råck-
nat sina års-tal alla tider / utan
fallat stundom en dag / stundom
en Måna / år / år / helt år /
6. år och 9. år ett år. Hwarföre
mofte iag sådant först framdraga /
om man skall kunna wisa en sams-
mans stembning af alla de gamblas
skriffter. Först hafwa de Ägyp-
tier och Chalder råknat tidernas
omlopp allenast genom dagar / Pal-
landes dem är : såsom sees af Palæ-
phathi Fragment. f. 78. uti Syn-
cell. Cron. f. 17. 18. 32. 33. 38.
39. och serdeles f. 34. Cronic.
Alexand. fol. 105.

2. Sedan hafwa de Ägyptier
råknat genom månar / kallandes
dem är / som låses i Sync. f. 41
Diod. Sicul. l. 1. f. 15. räknan-
des 30. dagar på en månadz år och
Vossi. idol. l. 1. f. 106. hwilken
art att räcka året för månar /
några Americaner än bruka / som
sees af Blaus Americ. f. 16.

3. Dee hafwa och räknat 3.
månar för ett år / såsom sees af
Syncel. fol. 40. och Vossi. idol.
l. 9. f. 272.

4. Se-
plicuisse docent cum Syncell.

*De primâ Deorum sive Regum Ex-
peditione.*

§. I.

Viso Deorum sive Regum primorum
solo natali ejusque diversis nomini-
bus, operæ nunc pretium fuerit ma-
ximè insignes illorum migrationes in ter-
ras alienas, ut & migrationum tempora in-
dagare. In quo negotio hominibus exteris
forte minus satisfacies scriptorum domesti-
corum auctoritas, nisi fide & suffragiis ex-
ternorum fulciatur; Itaque hic primum di-
versæ diversorum populorum anni compu-
tandi rationes examinandæ venient. Nam
cum aliis dies unus, aliis mensis unus, aliis
trimestre vel semestre temporis spatium,
aliis annus integer, aliis sexennium, &
denique novem annorum circuitus aliis,
annus unus vocentur, horum utique omni-
um instituta curatius excutienda erunt, an-
tequam scriptorum veterum inter se consen-
sus haberi aut perspicui queat.

1. Ægyptiorum & Chaldæorum verustis-
simum fuerat institutum tempora diurnis
spatiis metiri, quæ isti annos appellarunt
juxta Palæph. Fragm: p. 78. & Syncell.
Chron. p. 17. 18. 32. 33. 38. 39. præci-
pue tamen p. 34. & Chron: Alex. p. 105.

2. His proxima censerit poterit Ægyp-
tiorum ratio, tempora & annos censentium
spatiis menstruis, uti Sync: annotavit p.
41. & Diod. Sic: L. 1. p. 15. Lunarem
annum diebus xxx definiens: Quibus etiam
Vossius Idol. L. 1. p. 106. assensum præ-
bet. Eundem morem apud nonnullas Ame-
ricæ gentes adhuc vigere testis est Blavius
in Amer. p. 16.

3. Neque annos mensium trium eis dis-
p. 40. tum Voss. Idol. lib. 9. p. 272.

4. Suc-

4. Successit his annus dierum 360 aut 365. ad motum Solis exacti, de quo Voss. Lib. 1. pag. 106. 109. Marsham. p. 610. & alii.

5. In usu quoque fuerunt majoribus nostris quinque aut novem annorum solarium periodi, quas illi annos majores & Joviales vocarunt, quibus elapsis renebantur Reges tributarii non solum domestici sed & externi ac remotiores, in conventibus Regni universalibus, juxta ea quæ a nobis sæpe dicta sunt, & apud Marsham. p. 612. & 613. Occurrunt, adesse.

6. Periodum aliam annorum XIX. rursus vocavere Belgundæ år h. e. periodicum Apollineæ quietis annum, quem fastis Runicis incisum pro signo Solis ac Lunæ ad idem motus initium redeuntium habuerunt.

§. II. Nec nunc ea repetere gravabimur, quæ in Cap. i. §. 2. p. 3. usque ad 8. tractavimus, dicendo scriptorum veterum dissensum, pro certissimo veritatis argumento habendum esse. Nam si isti locorum nominibus rebusque aliis nobiscum convenissent (id autem nisi ad hæc quoque tempora vitam produxissent, vix fieri potuisse videretur) hoc veritatis ex profundissimis tenebris eruendæ, & Scriptorum aliorum ex aliis illustrandorum labore, facile & nos & alii complures, quibus hæc talia incumbunt, supersedere potuissemus. Ac licet quod eo in loco de diluvio apud gentes diversas, modo sub Noë, modo sub Xixulbri, Deucalonis, Ogygis, Saturni, Berghielmeri vel alterius nomine publicato attulimus, excusationem forte inveniat a temporis, annorum puta mille aut plurium intervallo, quod inter rem gestam, & hunc illumve scriptorem intercesserat; tamen non dubitamus affirmare consimilem dissensum quandoque deprehensum fuisse etiam inter eos qui literis & artibus in maximo flore

4. Sedan räknades 360 / så och 365. dagar för ett år / effter Solens gång såsom ses af Voss. l. 1. f. 106. 109. Marsh. f. 610. och af andra.

5. Sedan kallades hvar 5 års omgång / och hvar 9. års omgång de stora Thoors åren / när alla statte Konungarna utan och innan Landz / måste komma til Allheries tinget / som offra är omfält och ses af Marl. f. 612. 613.

6. Annuncen Afskræftning hade våra som kallades belgundæ året / som år hvar 19. som ses på runstenen / när Solen och månen stemma å nys i sina lop tillsammans.

§. 2. Til det andra måste jag påminna den ginstiga Läsaren, då jag uti 1. c. §. 2. f. 3. til 8. har vist / att den ömhet som finnes i de gamla Sribenters Sagor / är den wiseste ömhet. Ty hade de så klarligen skrifvit och nembe brtterna i verlden vid des namn / som de nu kallas och den beskrifvte af alla de omständigheter som nu finnas / (då som ogörligt är / utan de icke skulle hafwa lefwat 3 Matulalems åldrar) så woro såa fer ge det sag / och andra nu görå att med swårhet och store arbete kunna uelera samntigen / och den enas skriffter genom den andras uplysa. Sasom jag då i förbenemde Capitel wiste at manga Landskap hafwa werrat af Noeflod / men kallandes sombliga Noack Xixutrum, andra Deucalionem, andra Scyram, andra Ogygem, andra Saturnum, andra Berg-hielmer, hwilke den ginstige Läsaren kanste nu tycke inter undertligit wara / när han besinnar at det skedde i de åldraåsta nder / då ingen strax fattade i pennan det som då hände / utan moot 1000. år och mera först effter den tiden. Men jag vill framdraga det som är skedd i de tider / som de Lärde mena at Wotliga konster stogo i sin högsta floor / nembligen moe

Chris

Christi tid / då ingen af dem som
då skrefwo formentes skulle så
wile kunna fara / såsom de der 1000
år tillförende lefde. Jo; det är allom
bekant att de Romare reda för
Christi tid / som sees af Macabers
Böcker / hade stora förbund med
Judarna / och sedan blefwo dem
aldeles underlagda och på si-
stone af Tito Vespasiano för-
störde / då den mycket Lärda man-
nen Corn. Tacitus lefde / hwilken
de Romares och Judars handlin-
gar beskref. Men hwem skulle nu
willia troo / emedan Romarne så
lång tid sitt Krigswäsende icke för-
de och Judarne innehade / at Ta-
citus skulle fara så vill om Ju-
darnas handlingar: i ty han i sin
Hist. 5. Book seger först / att Ju-
darnas första fäder och ursprung
är ifrån Creta och des berg Ida,
utaf hwilket namn han menar dem
kallas Judar. Innet bewisandes
det af deras egnas skrifter eller
den helga skrift / icke håller af an-
dra gamla Gräkers / Latiners /
Chalders eller Ägyptiers skrifter /
en heller af några wiktiga stäl /
eller segner / eller af ordets betydelse
och ursprung; utan blott allenast
af ordets Ida liknelse med Juda.
Hwem skulle nu kunna neka mig /
eller en annan / och så bara utaf
ett löst ord kunna samma gissning
gar om våra Fäders namn fram-
föra. Men iag tror / att den detta
mit ringa werk läser / han skal an-
nat spöria. Widare kallar Taci-
tus Mosen Hierusalem och Aron
Judam / och mera sådant / hwar
igenom han går långt ifrån den
helga skrift. Äfwen ser Justinus
wil i sin 36. book upreknandes
Israeliternas första fäder / Arel,
Ador, Abraham och Irahel, doch
nem-

positis viguerunt, quique res præsentis
scripserunt. Certè eam omnino bonarum
artium ac literarum lucem possederunt ho-
mines qui sub adventum Servatoris Christi
vixerunt, ut non facile labi potuisse, sal-
tem se antiquioribus & veriora & magis
elaborata proferre debuisse videantur. At
quam sæpè spes ista nos fallat! Ut testes ali-
os fileamus, ex Macchabæorum certe li-
bris constat, istis temporibus, non solum
fædera inter Iudæos & Romanos intercessis-
se, sed etiam his illos succubuisse, ac de-
mum a T. Vespasiano penitus subjugatos
fuisse, ita ut Corn. Tacito scriptori alias
eruditissimo ad res Iudæorum scribendas
sele conferenti, pòb istam Iudæorum cum
Romani, tam arctam unionem, deesse neu-
tiquam potuerit argumenti penitus riman-
di & excutiendi occasio. Quis igitur ab il-
lo errorem tam crassum expectasset ac est
qui Hist: lib. 5. c. 2. cernitur. *Judæos
Cretâ insula profugos. Argumentum e nomine peti
inclinum in Cretâ Idam montem, accolæ Idæos, in-
de Iudæos vocitari.* Nos hic argumentum nul-
lum, neque ex Iudæorum libris, neque ex
codice sacro, neque ex veterum Græcorum,
Latinorum, Chaldæorum vel Ægyptio-
rum scriptis, neque à re ipsa, neque ex tradi-
tionibus, neque ex nominis significatu vi-
demus, sed nudam vocabulorum sonum,
& qualemcumque *Idæ* cum *Judæ* conveni-
entiam audimus. Quid si tam levibus con-
jecturis, in explicatione nominum patris
majorumque nostrorum uti saltem voluis-
semus, numquid tanti viri auctoritas insti-
tuto nostro patrociniū parere potuisset?
At & veriora & certiora nos protulisse,
deque lectoribus benevolis aliquanto pro-
lixius meritos esse confidimus. Porro quales hi sunt apud eundem Corn.
Tacit: l. c: Iudæorum duces, *Hierosolymus & Iudas*, pro quibus sacræ li-
teræ *Mosen & Aronem* produnt? Tacemus reliqua, conferimusque nos ad
Iustinum in Iudæorum primis patribus recensendis, Tacito nihilo feliciorē
dum

dum nobis lib. 36. c. 2. *Azelum* & *Adorem* una cum *Abrahamo*, & *Urahele* obtrudit, juxtaque *Mosen*, pro *Aarone* *Arvam* subornat & quidem *Mosis* filium facit. In rebus igitur maximè obviis & vilissimo cuique ex gente *Iudæorum* notissimis, ac propterea ab aliis, quibus præsertim in istam gentem juserat, facile ad unguem discendis, si tanta esse potuit, horum *Scriptorum* cæcitas vel securitas, quid rebus gentis nostræ, tam ab eis remotæ, & imperio *Romanorum* semper exemptæ factum arbitrari- mur? Idq. nunc eam ob causam tam operose inculcamus, ut qui hæc legere dignabun- tur, simul intelligant ac perpendant quam profunde veritas sepulta jaceat, quantæque molis sit latentem in hoc profundo verita- tem eruere.

§. III. Nihilominus promittimus in hoc capite *Lectori* benevolo, majorum nostrorum ex hac patriâ nostrâ migratio- nem primam & maximè solennem, migra- tionisque hujus & tempus, & *Auctorem* & causam, & viam, & denique migratione peracta sedes extra patriam occuparas, gen- tesque novas ab hac nostra, hinc illinc con- ditas dispositasque. Equidem *Mesenius* in *Chron. Rythmi*: expeditionem primam majorum nostrorum ad *Erici* 1. sive *Saru- ki*, qui *Abrahami* proavus fuerat tempora h. e. annum A. M. 1900. retulit.

1. *Lyscander* *Hist. Dan.* p. 29. ad an- num M. 2264. sub *Abrahamo* respexit, *Rodericus Zantius* *Hist. Hisp. l. 1. c. 9.* ex- peditionem *Gothorum* *Gideone* *Iudæorū* judice priorem & antiquiorem fecit. *Isido- rus* qui Anno Christi 630. vixerat, *Orig. L. 5. p. 117.* imperium *Scytharum* omni-

um in toto orbe imperiorum antiquissimum fuisse testatus est, idque ad tempora *Saruchi* rejecit. Horum testimoniis majores nostros inter *Sa- ruchi* & *Abrahami* tempora sese movisse & expeditiones aliquas tentasse facile apparet, quas nos pro levioribus & sequentium quasi rudimentis

nemner han *Molentret* vidt sirt naist/men *Aron* säger han vara *Mos- les* son/*Kallandes* hönö *Arvas*. *Spas- wa* de *Latiner* och *Romarer* nu så farit ibland vil om de orter och des folks kunskap som de sielf innehade och herskade/hwad skola wij tänka at de skola gåra i sina skifter/ som tala om våra fäder/ öfwer hvilka de aldrig herskade. Hvarföre ser den gunstige *Läsaren* hwad omå det vill vara/ att jämföra de gamla skifter att sanningen urleta.

§. III. Wij vilha så komma til våra fäders första uttog / och see hwad tid det skedde / hwilka det anstichtade / af hwad orsak / hwad väg de fero / hvar de sig först sat- te / och hwilka folk utom landt af dem sirt ursprung hafwa. *Wtas* *Messenigambla Rinkronika* seer man att under *Erich* den 1. skulle och det förste utoget skiet ut *Sa- ruch* *Abrahami* fader *Jarfaders* tid / hwilket år wid pas 1900. år från *werldenes* skapelse.

1. *Lyscander* säger det för- sta uttog i sin *Daniskas* *Historia* fol. 29. Anno 2264. wid pas under *Abrahami* tid. *Spanstörns* *Rodericus Zantius* han menar i sin *Spaniska* *Hist. l. 2. c. 9.* Capi- att långt för *Gideons* *Judarnas* domars tid skulle *Gidarna* gåte utaf *Sverige*. *Isidorus* *Orig. l. 5. f. 117* som lefde effter *Christum* Anno 630. wiser att det ältia regementet på *Jorden* är våra *Eskytars* som be- ynte wid *Sarukz* tid. *Altia* synes wäl att emillan *Zaruk* och *Abrahami* tid hafwa wätabegynt att widga sitt *Rege- mentet* och kausse sin uttog giort/ men at något stort uttog til de widt belagne orter såsom *Egypten*, *Gracien*, *Indien* eller de andra orter

örre de stet för än efter Abrahams tid finna vi intet hvarken af wä-
ras eller de Gräkers och Latiners
Skiffter. I hvilka vi komma til
det andra uttoget / det Joh. Mag.
i sin Hist. l. 1. c. 14. och 15. säger
skulle hafwa stett under Berik från
Werdenes Skapelse år 2571 /
1430 är för Christi födelse / un-
der Othoniel Judarnas Domare
som lefde näst efter Josua.

2. Cranzius säger Lib. 1.
Svec. Historia cap. 2. fol. 305.
tag hafneren som säkert och fullwist tillstår /
att under Judarnas domare Othoniel haf-
wa Götharna gått af Sverige år 3790 /
1460 för Christi födelse. När kom-
mer Cranzius öfwerens medh
Joh. Magno på 30. år när / för
Christi tid / men intet uti räkning-
gen från Werdenes begynnelse /
hvilket hafwer intet at betyda / ty
Cranzius följer deras tidräkning
som göra werlden mycket äldre för
Syndafloden / än Hebreiska bibe-
len. Ar alltså en lika tillfams-
ma's hemning / nembligen wid
Othoniels tid som är efter min
Cron. Zafra wid på den 2500.
ålderen.

3. Plato som af alla Grä-
ker merkeligast beskrifwit hafwer
Sverige efter Solonis berättelse
som det hade af de Egyptier,
han säger i sin Crie. l. 108. att det
war 9000. år förflutne ifrån den
tiden som att Atlingarna gjorde
uttoget och förde Kriget med de
Gräker. Intagandes Europam
och Africam in til Egypten. So-
lon han lefde under Cress tid wid
den tiden Israelz barn woro i det
Babyloniska fångellet / och efter
de Lårdas uträkning wid på
från werdenes Skapelse år 3300.
De Egyptier, som detta Solon
berättade räknade sordom sitt år
efter Månaderna / 30 dagar i
hwar månad berättat. Gior såle-
des 9000 Månear / 739 wid på

So-

rigisse tradant. Egyptii vero, à quibus Solon hæc didicerat, annos
luos mensibus, quorum singulis 30. dies inerant, definierunt, & ex men-
sibus

tantum habemus. Nam insigniorem aliquam
expeditionem, quàm in Egyptum, Græciam
Indiam, vel alium aliquem locum valde re-
motum tetenderunt, ante Abrahami tem-
pora susceptam fuisse vix Historia Græca,
Latina aut nostra admitte. Ad eam igitur
expeditionem veniemus, quàm Joh. M.
Hist: L. 1. c. 14 & 15. sub Berico conti-
gisse memorat, circa annum M. 2571, &
quidem ante Christum natum annis 1430,
judicante Israelitas Othomele successore Josue,

2. Cranzii vero hæc sunt verba Hist.
Svec. L. 1. c. 2. p. 205. Habeo restem, qui
confidenter astruat, sub Othomele judice Hebræorum, ante Re-
gum tempora [nam is statim successerat Josua Mosi successori]
facta sit gentis hujus (Gothica) migratio h. e. A. M. 3790.
ante Nat. Christum 1460. Ubi notandus est Cran-
zii cum Joh. M. consensus de annis à
Christi nativitate retro numeratis, in quo-
rum supputatione, annis tantum 30 ab in-
vicem abeunt. Quod autem de anno M. mi-
nime inter se consentiant, præsentis institu-
to officere non potest, quia Cranzius eos
secutus est, qui Mundum ante diluvium
multo diutius durasse arbitrati sunt, quam
veritas Hebraica admittit. Uterque igitur
in Othomeelis tempora expeditionem retulit,
h. e. secundum Chronologiam nostram,
ad annum M. circiter 2500.

3. Ipse Plato, qui nobis descriptionem
Sveoniæ, secundum narrationem Solo-
nis sua ab Egyptiis haurientis dedit longe
accuratiorem quam Græcorum reliqui,
in Crit: pag. 108. novem annorum millia ab
Atlanticorum expeditione & bello cum Græcis
numerat, atque simul Europam Africam
que usque ad Egyptum ab eis occupa-
tas fatetur. Solonis ætas in Cressi tempo-
ra incidit, quibus etiam Israelitæ in ca-
pivitate detinebantur Babelonica, quam
eruditi circa annum Mundi 3300. con-

fibus 9000, annos Solares 739 fermè confluaverunt, quibus ab ætate Solonis, hoc est ab annis Mundi 3300. detractis, remanebunt anni Mund. 2561. quorum postremos viderat Othoniell.

4. Herodotus in Melpom, pag. m. 99. *Scythæ gentem suam, inquit, omniam novissimam ajunt hoc modo exisse. Virum quendam in hac terra (Thracia ad Borystenem) quum deserta esset, nomine Targitaum Jovis filium pervenisse. & quo usque ad Darii adversus ipsos transiit annos omnino mille, non amplius fuisse. Darius apertem & Herodotus Anno Mund. 3400. vixerunt, id quod nobis Eusebius in Chronolog. Vossius in de Script. Græcis, & Vidichindi in Chronolog. confirmant. Porro annis 1000 ab hoc numero demptis, remanebunt Anni Mund. 2400, quibus elapsis Israëlita adhuc in Ægypto remanserunt. Valde vero notabile Regis Gothorum verum & domesticum nomen Thorgaut i.e. Thorum Deum, (Iovem) apud Herodotum clarè scriptum. Cum quo majoris lucis causa nunc conferimus ex cip. Run. 66. Tor-gut/ ex cip. Run. 82. Tur-gute/ ex cip. Run. 149. Tair-gaiter/ ex cip. Run. 133. Thar-sir/ h. e. Thorus Dominus, ex cipp. Run. 175. Thar-fan/ h. e. Thorum Superbum, ex cip. Run. 184. Thar-ger/ Thorus militem, & ex Marc. 3. v. 17. Thor-don. Iovem fulminatorem. Hesychius Hercule Thoræ filium, Lucanus Taranem, Siculi Tarantem, ut in h. l. c. 29. §. 2. n. 3 p. 710. ostensum est appellant*

5. Diodorus Siculus l. 1. c. 2. p. 10 ab *As* sive *Osiride Saturni vel Atini filio*, usque ad Alex. M. Ægyptiorum nonnullos computasse scripsit annos 23000 nempe Lunares, sive totidem menses, qui ad annos Solares redacti, annos conficiunt circiter 1900. Vixerat autem Alex. M. anno M. 3600, teste Eusebio Chronologisque aliis, ac proinde annis 1900 ab annis 3600 detractis, supererit ætas mundi annorum 1700, cui exactè respondet *As* sive *Wite As* (*Osiris*) genuinus Saturni vel Atini filius, quem Sveoniæ limites numquam egres-

Solens år / hvilka når man drager af Solonis ålder 2200. så stannar man vid 2561. efter Skapelsen och faller så på Oroniels tid.

4. Herodotus säger i sin 4. Boog Melpom. folio 99. att Skytarna, som i det senaste uttog kommit til de ödemärker vid Thracen, med sin Konung Torégö. & Ders son betänna sig själva ifrån den tiden de sig der råder sette, in till Eari tid / med hvilken de trög öfver / hafva förflutit 1000. år och ingalunda mera Darius o. h. Herodot. de lesde begi den 3400. ålderen från weradenes begynnelse / (såsom ses aff Euseb. Cronik. Vossij Vit. Græ. Script. och Vidichindi Cronolog. När man nu afdrager 1000 blifwer dat 2400 år igen / som falla på den tiden när Israel barn wore i Ægypten. Och nämner här meckra ställen Herodotus deras Konung Tore-Gaute (Tore Gud) med samma namn som han 9000 of fallas. Hvilken på den 66. Runsten skrives Tor-gut, 82. Thur gute 49. Thair gaiter. på den 133. Thar-sir det år / Thor herren) 175 Tharkan. Thore stoler. 184. Thar-ger. Thor Krigzman. Tordon Marc. 3. v. 17. Hesychius säger Hercule Torfan. Lucanus fallar honom Taranis, de Sicilienter Taras. Som wiß år c. 29. §. 2. n. 3. 710.

5. Diod. Sicul. l. 1. c. 2. f. 10. säger att ifrån *As* eller *Affir Sators* eller *Atins Son* / in till Alexandri Magni tid resna sombliga Ægyptier 23000 år / hvilka åro månars år / och gifra 1900 år / efter Solens gång. Alex. Magnus lesde år efter Skapelsen 3600. som ses af Eusebio och andras Cron. När man så afdrager af 3600 / 1900. så blifwa 1700. hvilken tid faller iust på den *As* eller *Wite As* som war Sators Son eller Atins rätt son / den aldrig af Swerigt utkom. Ty hafwer Diod. Sicul. i sam-

if samma rumen annan utdräk-
ning / som Egyptierna och till-
stå / som är 10000 Månar /
hvilka göra 821. Solens år /
hvilka 1 år man drager af Alex.
Magn. 300 år / faller Afirs tid
på 1700 in mot Jesse Kung Da-
widz Faders tid / då Troja förstör-
des och är 200 år efter den största
nåra Faders uttog. Och faller
sa denna tiden på den tredje Asir
eller Astor, som war Minnurs den
fjerdes eller efter sombligas me-
ning den tredje son / hvilken kom
tilbaka in i Sverige / och Priami
dotterson. Ännu en uträkning
hafner Diod. l. 1. c. 2. f. 11. efter
Solens år som han sielf bekän-
ner / doch uträknadt efter måne-
ären / såvandes. De Egyptiske Prest-
räddna ifrån Baldurs (eller 30 ens) Re-
gemente in til det Alexand. Magn. 1000
in i Åren 1020. år. De såva väl att deras
gambla Gudar ha wa regerat mera än 200
år / och de senare på 300 år / men såsom
alla hålla otroligt / dem så länge lefwat /
så räddna andra ären efter månars
gång och år / efter såsom i de första tider
Solens gång dem intet war rätt bekant.
20 såsom då ett Månadz år innet eller 20
dagar / så är det mödeligt att en har wet
1200. år. Hvilket gör wid
pås 100 Solens år Deßa 1020 år
emellan Baldurs tid och Alexand.
finnes i de Basilenske tryckte
Exemplar A. Ch. 1548. och swa-
ra de mot allas Cröniker / men i
Rhodomanni Hanoviske tryckte
Exemplar A. C. 1604 står 2300
år / hvilket förstås om den förra
uträkningen som är emellan den
Baldurs och Alexand. Magni tid /
som en kom utur Sverige. När
man nu afdrager / af Alex. Magni
3600. År 1020. så blifwer 2580 /
under Judarnas Domares tid.

6 Herodotus uti sin 2. Book.
43 Cap. bekänner att ifrån
Hercule Alemanz son in til sin
tidz

no referendus erit His demum annis 1020. ab annis M. 3600, qui
in Alex. M. desinunt ablati, erunt residui anni 2580. ad iudicium Isra-
eliticorum tempora sese extendentes.

6. Herodotus lib. 2. cap. 3. ab Hercule Alemanz filio ad tempora
sua,

sum fuisse constar. Aliam igitur temporis
rationem, Egyptiis pariter usitatam iniiit
Diodor. loc. cit: quæ annos lunares
sive menses 10000 complectitur, ex qui-
bus anni Solares 821. confunt. His de-
nuo demptis de ætate mundi circa tem-
pus Alex. M. hoc est, de annis 3600, re-
sidui erunt anni 2700, qui *Osim* cum *Ias*
Davidis parente cumque excidio Trojano
conjungunt, & expeditione prima mayo-
rum nostrorum, annis 200. posteriorem
fuisse declarant. Adeoque congruet hoc
tempus cum *Asa* tertio, sive *Asa Thoro* Mi-
nois IV. vel secundum alios *Minois* III. fi-
lio & Priami ex filia Nepote, qui in Sve-
oniam demum reversus est. Verum terti-
am quoque temporis computandi ratio-
nem idem Diodorus lib. 1. c. 2. p. 11.
affert, quam annis Solaribus subnixam ip-
se quidem fatetur, attamen hos ipsos annos
in menses sive annos Lunares resolutos fui-
sse simul inculcat his verbis: *Ægyptii sacerdotes*
à Solis Regno usque ad Alexandri tempus quo in Asiam trans-
cendit, annos computant fere mille & viginti. Fabulantur
quoque priscos illos Deos regnasse amplius mille & ducentis,
posteriores vero non minus trecentis. Et cum annorum numerus
fide carere uideatur, conantur quidam, cum apud antiquiores
nondum Solis motus notus esset, ad Luna cursus annum metiri
Ita cum annus triginta debet confieret, haud impossibile es-
se, quosdam annos mille ducentos vixisse, quoniam hi
saltem annos solares 100 conficiunt. At-
que annos 1020 inter Apollinis & Alexan.
M. tempora Basileensis editio A. C. 1548.
publicata numerat, cumque Chronicis re-
liquis optime congruit: Sed editio Hano-
vienfis Rhodomanni quæ A. C. 1604. lu-
cem aspexit, annos 23000 exhibet, quian-
norum numerus una cum intervallo tem-
poris inter Apollinem eum, qui ex Sveonia
numquam exierat, ipsumq; Alex. M. omni-

sua, annos 900. elapsos agnoscit. Is autem circa annum Mund. 3400. vixerat, a quo tempore si quis subduxerit annos 900, residui erunt 2500, qui ad iudices Israeliticos omnino pertingent.

7. Vossius Idol. L. 1. c. 7. p. 101. usus testimoniis Diod. Sic: Herod. & Josephi Ant. L. 8. c. 6. regnum Ægyptiacum inde a Mantho Regni conditore quem Herod. in Euterpe Menen, sed Josephus lib. 8. c. 3. Minomem vocat, usque ad irruptionem Assyriorum & Græcorum, per annos 1300 sterisse narrat. Atqui cum finem hujus regni in annum M. 3700, Eusebius, Joh. Vidichindi, alique optime referant, ab annis 3400 demendi erunt 1300, annorumque residuum, puta 2100, ad Iacobum Patriarcham pertinebit.

8. Georg. Syncellus ex Manethone Chaldaeorum scriptore vetustissimo, Chronolog. suæ p. 256 inseruit hæc verba: *Ad Ochum & Neftaneho* (hi ultimifuerunt Regem Ægypti captivitatis Babelonicæ tempore superstites) principes unius & triginta Dynastiarum descriptionem Manetho Volumine suo tertio per annos 1050 delineavit. Hos 1050 annos, ab annis M. 3300, qui ad captivitatem quoque Babelonicam pertigerunt, si quis subduxerit, supererunt anni 2250, qui Mannum vel Minomæ conditorem Regni Ægyptiaci, ratione temporis & ætatis Iacobo Patriarchæ adjungent.

9. Justinus lib. 1. cap. 2. Regno Assyriorum, quod durante captivitate Babelonica in Sardanapalo Rege ultimo defuit, annos 1300 assignat. Alius vero non fuerat Sardanapalus, quam Belzazar Danieli c. 5. memoratus, & ab illo ob ingluviem libidinemque graviter taxatus, cujus necem & de Regio folio deturbationem, Regni per Medos occupatio mox insecure fuit. Et hæc vera esseprehenderet, cui grave vel mole-

stusd vero 900. år förlupne. Herodotus som sagi år / lesde i den 3400 Alderen / når man så aso drager 900 / blifwa 2500. igen under Judarnas Domarestid.

7. Vossius, l. 1. idol. c. 27 f. 101. säger af Diod. Siculo och Herodoto och Joseph. l. ant. 8. c. 6. att de Ægyptiers Konungars Regemente in til de Kommo under de Assyries och Græker / stod i 1300. år / alt ifrån den första Konung Mannen, den Herod. i sin Euterp. kallar Menen, men Josephus, Minnur l. 6. 8. c. 3. De Ægyptiers Konungarife lyctade helt och hållit wid den 3400 ålderen / som sees af Euseb. loh. Vidich. och andra. Når man så drager af 3400 / 1300 så blifwa 2100. qwar / som faller in på Patriarchens Jacobz tid.

8. Georgius Syncellus indraget af den älsta de Chalders Scribent Manetone i sin Cronog. f. 256. detta / förändres. In til Ochum och Neftabelum (sommdro de ytterste Konungar i Egypten n id Judarnas fångelses tid) baswer Maneton i sin 3. bok beskrifwitatt Ægyptiska Landkonungar / som befodd i 31. Landhördingedömen / under 105. ars regemte. Når man drager dessa 1050 af Israelternas fångelses tid 3300 så blifwa 2250 qwar / och stiger så första Ægyptiernas Konungz Mannens eller Minnurs tid in på Patriarchens Jacobz tid.

9. Justinus l. 1. c. 2. f. 10. seger at de Assyries Regemente som lyctades wid Judarnas fångelses tid i Sardanapalo den yttersta af des Konungar / stod i 1300 de wid pas. Denna Sardanapalus de ingen arriah än den Propheten Daniel. i sit c. 5. Capitel kallar Belzazer som lesde i si drachtigheet och i dsachtigheet och war heel qutusp. Och blef de pen och störrer från tictet / det då intogz af de Meder hwilket man kan see / når man jämförer / Justin. l. 1. c. 3. och Didori Siculi l. 3. c. 7. der Da-

Diels Prophetia om Belzazer tem-
ligen flaar finnes / och fallas der
Daniel Belfesus, såsom han af Ne-
bucadnezar blef och kallat Belfazer.
Daniel Prophetens tyd war in
moot 3400 Aldren / när man nu
afdrager 1300 / der af / så faller
Assyriernas Regemens begynnel-
se wid 2100. moot Patriarchens
Hachs tyd.

10. Cephalion en gammal
Oräl den Syncell. Cron f 168 /
in drager / serandes honom rättna
ifran Baldorsom inog de Chal-
deers land / och stichtade de Assyri-
ers Regemente / in till Tautum
1000 år / som war den 23 Assyriers
Konung / näst för Sardanapalum,
då det Assyriske Regemente lyck-
tade Tautus ledde ut den 3300
Aldren och när man afdrager
1000 blifwer 2300 igen / som
faller moot Patriarchens Iosephz
tyd.

11. Velleius Paterculus fremst
i sin Hist. book / säger Assyriernas
Regementet stått in till Sardan-
apalum 1070 år och förtier den när-
mest in till Cephalionis rättning.
Af alla dessa äldsta Scribeaters
Gagor / kan man nu se / att de
Egyptiers och Assyriers regemens
tyd / när Gudarne till dem komnte
och instichtade Regementen / in-
stiga längre tillbaka än i samtid
som våra desse länder sig infrech-
tade / efter Platonis, Diodori,
Siculi, waras och andras skrif-
ters ord. Ty millia wi så forteligen
upfattat i en rasla detta / ar man kan
se / att alla Regemens Aldren st-
ga emellan den första våra Fäders
uttogz tyd / som war under Saruf
An-

stum non fuerit debita ratione inter se con-
ferre verba Iustini Lib. 1. cap. 3. & Diod.
Sic. L. 3. c. 7. in quibus verum comple-
mentum vaticinii Danielis de Belzazaro
continetur. Addimus & in hoc scriptore pro
Daniele Belfesum legi, quem Nebucodonosor
Belzaforem appellare sustinuit. Vixit autem
Daniel anno M. 3400, quibus si remove-
antur anni 1300 à tempus Durationis Reg-
ni Assyriaci, remanebunt anni M. 2100.
quorum novissimos Ilacus Patriarcha ad-
spexerat.

10. Cephalionem scriptorem Græcum,
satis etiam antiquum, Syncellus in Chron.
p. 168, allegavit, dicendo eum ab (Appolline)
Balo domitore Chaldaeorum regnique Asy-
riorum conditore usque ad Reg. Tautum
XXIII. qui successorem habuit, Sardanapalum
Regni everforem, annos 1000 numerasse;
Tauti verò ætas ad annum M. 3300 refer-
tur, a quo si dempteris annos 1000 supe-
rerunt adhuc anni 2300, quorum postre-
mis vita Iosephi Patriarchæ respondebit.

11. Vellejus Paterculus in initio Historiæ
suz, Regni Assyriaci durationem usque ad
Sardanapalum, annorum facit 1070. & ad cal-
culum Cephalionis quam proxime accedit.
Tot igitur & Antiquorum & fide dignorum
scriptorum testimoniis saltem constare po-
terit initia Regnorum in Egypto & Asy-
ria, vel potius, Deorum & primorum Reg-
ni Conditorum ad has gentes adventum
non esse antiquiorē expeditione primā ma-
jorum nostrorum, per quam hi, testimonio
Platonis, Diod. Siculi, nostrorum & multo-
rum aliorum Historicorum, gentes istas sub

suam potestatem misisse perhibentur. Nihilominus majoris cum lucis
rum certitudinis causa, omnium a nobis jam modo enumeratorum
scriptorum suffragia sub unum conspectum revocabimus, & apparebit luce
meridiana clarius Regni Assyriaci initia, inter majorum nostrorum ex-
peditionem primam, quæ tempore Saruchi, & circa annum M. 1900.
contigerat, & expeditionem secundam, quam Hercules innumerabilom
penè

pene hominū multitudinem secum ducens, anno M. 2500 suscepit, versari. Namque

Anno 1700 pas 1900. då Hereker eller Herculer den stora Krigshelte med en obörlig Frigymact utdrog.

1. Johannes Magnus
2. Crantzius
3. Plato.
4. Herodotus
5. Diodorus Siculus
6. Herodotus
7. Josephus
8. Manethon
9. Justinus
10. Cephaleon
11. Vellejus Paterculus.

Initium Regni Assyriaci,
reputat in Annum Mundi

Etter ädberen efter Ska-
pelen.

2500.
2500.
2500.
2500.
2500.
2200.
2100.
2100.
2100.
2300.
2400.

In rationibus temporum tam à memoria nostra remotorum pro dissensu aliquo vel hallucinationibus haberi nullo modo merebuntur discrepantiæ exiguæ: cujus generis vocamus disceptationes scriptorum de annis 10. in singulis annorum centuriis, de annis 100. in singulis annorum Chiliadibus, de annis 1000. in singulis annorum Myriadibus. In rerum enim antiquissimarum investigatione hæcenus qui progreditur, is nobis omnia perfecisse videtur. Nec est, quod quisquam hæc nos in scriptorum modo enumeratorum gratiam, præter rationem postulare existimet, quoniam suspicionem de dissensu aut insigni aliqua sententiarum discrepantiâ facile minuet proba & æqua rei ponderatio. Quamquam enim ab anno M. 1900, intervallo satis magno distet annus M. 2500, tamen juxta sciendum erit, inter duas illas expeditiones celebriores, complures alias minores ad continuationem operis, sed sub auspiciis primi maximique Ducis, intervenisse. Quas qui ex Tabulis nostris Chronologicis, & ex hujus libri capitibus de expeditione prima & secunda, nec non ex iis quæ in auctario fusius de his rebus addenda venient, eruere & inter se confetre dignabuntur, admirandos utique & multis ex eruditorum numero antehac inextricabiles vi- sos Synchronismos, non adeo infeliciter tractatos & explanatos inventuri erunt: quorum ope Reges plurimos, qui una vixerunt, horumque inter se bella, aut affinitatum nexus, ex densissimis tenebris, in apertam lucem & quidem ordine legitimo prodituros esse spondemus.

Det så gamla tyders Räkningar så måste ingen tveka / att någon Fälskmeja är: utan / när man uträknar 100. års räkning står en 20 öfver eller under / och i 1000 213 räkning 100 år öfver eller under / och i 10000 års räkning 1000 öfver eller under / så måste man då måtet hoos de gamla för seel räkna / utan är mycket vunnit när man så när kan komma. Des förutan skal man se / att eh så stor felmat skal vara / när man öfverlägger att ifrån 1900 til 2500 / år utroget af åttillige Personer stedd / hvilka när man dem effter min Cronologiske Taffla anser / så och det som de ha twenne uttog / och sedan i de andra / som iag i verket tillägnit gfulfölja vil / öfverlägger skal man sinna otroliga tillfällans stemningar af tiderna / Konungarna / och des krig / och gisfemål / såsom här till dagz hafver legat i mörker.

§. IV.

§. V.

§. IV. En tid måste wij ån-
 igen söka / nämligen när det Tro-
 janiske Kriget stod / hvilket in-
 gen bättre gör än Diod. Sicul.
 Eñj. ndes l. 1. p. 4. att hans 40.
 böcker som innehålla Historien istån
 Troja förstöring / in til det kriget
 som Julius Cæsar förde i Frankes
 Rike åro 1138 år. Detta Krig stog
 wid pås i den 103. ålder för wår
 Frelserens Christt födelse / 3900.
 år effter Werldennes Skapelse.
 När man så afdrager 1138. år
 af 3900 / så blifwer 2762. år
 hwilka fallat den 2700. åldren
 effter Skapelsen wid K. Dawids
 tid.

2. Theophilus talar således til
 Autolicum af en gammal Gråk
 Thallo, l. 3. f. 128. Thallus ihug-
 kommer de Assyriens Konung Baldur, så
 och Cronus, hwilken Baldur förde krig
 med Tiodetungarna / och höll med Thoor / och
 de andra Gudarna / som stodo på Toors sida.
 Erax der hoos säger han.
 Det Thalli Saga Låses och att samma Baldur
 han år 322. år äldre / än det Trojaniske kriget.
 hwilket såsom det stog i den 2700.
 års Alderen från Skapelsen. Och
 man afdrager 322 så faller Bal-
 durs tid in på 2400 års åldren.

3. Plinius i sin 30. Book
 c. 1. f. 294. säger: Hermippus,
 som för alla andra / alla Toros konst-
 hafwer stitigast biffritswit / och förmåler att
 Azonas hans Färesader lefde 5000 år för
 Trojaniske Kriget. Detsamma 5000, Men
 nadz år / görda 410. wid pås år /
 hwilka 400 när man drager af
 Troja tid 2700. blifwer 2300.
 igen som stammer in med Israels
 barns tid i Egypten.

4. Tatianus Assyrius i sin
 Oration moot de Græker f. 171.
 säger att Salomons tid war när
 in wid det Trojaniske kriget / och
 att Moses och Inachus de lefde
 alt en tid / 400 år wid pås / för
 Troja krigstid. Salomon han
 lefde den 2800 åldren / och Tro-
 janiske kriget stod i 2700. när man
 så afdrager af 2800, 400, så faller
 Moses och Inachi tid rätt på
 2400. f. 172. säger Tatianus att
 wid Inachi och Moses tid / lefde
 och

§. IV. Unum adhuc in Ratione Tem-
 porum investigandum superest, bellum nem-
 pe Trojanum, quod nobis nemo clarius pa-
 refecit Diod Siculo, qui Lib. 1. p. 4. se li-
 bris XL. historiam scripturum pollice-
 tur a bello Trojano, usque ad bellum Cæsa-
 ris in Gallia gestum, atque simul res com-
 prehensurum annorum 1138. Bellum vero
 Gallicum Cæsaris cum integro seculo na-
 tivitatem Christi anticipaverit, in annum
 M. 3900 incidisse planum est. Ab annis
 igitur 3900, annos 1138. detrahamus, &
 residui erunt anni M. 2762 quo seculo
 Davidem Regem Israël is vixisse novimus.

2. Theophili ad Autolycum hæc sunt ex
 quodam Thallo scriptore Græco verba L. 3.
 p. 138. Memini Thallus Beli Assyriorum Regis & Crono-
 us dicent, Belum bellum gessisse Titanis, adjunctum cum Jove
 & cum reliquis Diis qui steterunt a Jovis partibus. Et mox: Thal-
 li Historia edocet Belum antiquiorem esse Trojano bello annis
 322. Bellum vero Troianum ad annum M.
 2700 cum referendum sit, annos 322 ab
 eis subducere conveniet, & quadrabit an-
 nus M. 2400, ætati Apollinæ.

3. Plinius lib. 30. cap. 1 pag. 294.
 Hermippus, qui de tota Zoroastri arte diligentissime scripsit,
 præceptorem, a quo institutum diceret, tradidit Azonatem,
 ipsum vero quinq; millibus annorum ante Trojanum bellum fuisse.
 Ex his 5000 annis Lunaribus sive mensi-
 bus, anni Solares circiter 410 constanter.
 Quid si annos 400 quis ab annis 2700,
 vera belli Trojani ætate detraxerit, residui
 erunt anni M. 2300, qui usque ad mansio-
 nes Israelitarum in Ægypto extenduntur.

4. Tatianus Assyrius in orat. adversus
 Græcos p. 171. tempora Salomonis cum bello
 Trojano ferme conjunxit, Moysen vero & Ina-
 chum annis ante hoc bellum 400 una vixisse tradi-
 dit. Ad ætatem vero Salomonis annus M.
 2800, uti ad bellum Trojanum annus M.
 2700 pertinet. Ab annis 2800, annos 400
 si demserimus in annum M. 2400 Moyses &
 Inachus plane incident. Atqui ejusdem
 Ta-

Tatiani suffragio p. 172. una com Mose & Jnacho vixerunt Oggyges diluvio nobilis, Atlas, Cecrops, Jo, & paulo serius Danaus atque Thordon (Dardanus)

§. In Marmore Arundeliano omnium veterum monumentorum facile princeps, & auctoritatis inconcussa, cujus ætatem veram in annum ante Christum natum 250, retulit Humpridus Prideux, utur anno demum Christi 1676 in lucem prodierit, bellum Trojanum ab Alex. M. removeretur annis 800. Vixerat autem Alex. M. anno M. 3600, unde detracti anni 800, relinquent annos 2800, veram excidii Trojani ætatem. Ante Excidium vero Troje annis 400 ponitur ætas Cecropis plane ad mentem ipsius quoque Tatiani. Ex subjecto schemate omnia fi-ent clariora:

Diodorus Siculus	} Excid. Troje retulit in	Annus M.	} Ætatem Deorum	} Ann. M.
Theophilus		2700.		
Plinius	} Sätter Troje stad	} 2700.	} Ætatem Deorum	} 2400.
Tatianus				
Marm. Arund.	} förstöring på	} 2800.	} sive Regum in	} 2300.
			} Och dessa Gudars	} 2400.
			} och Konungars ålder	} 2500.

Certum igitur manet Deorum sive Regum primorum tempora & expeditiones intervallo temporis inter annos Mund. 2200, & 2500 annecti.

§. V. De Expeditionum maximarum tempore amplius cum ratione ambigere non possumus; videamus auctores. In Eddâ quidem, Myth. 68. Atinum (Neptunum) Lokum (Saturnum) & Heimerum (Apollinem sive Martem) iter per universum orbem terrarum suscepisse & multa alia patrassse legimus: ast hæc omnia alii & loco & tempori servabimus. Nihil autem in Eddâ elegantius cernitur Myth. 58. Sed & hanc fere differre cogimur in tempus aliud, commodius eam in hujus operis auctario pertractaturi. Fabula vero ita habet. Eggierus i. e. Neptunus sive Oceanus cum sua Theti ad convivium trimestre invitat Deos sex, Odi-

och Ogger, under hwilken en stor flod flödde. Eä och Ate, Cecrops. Jo och strax in ned samma tid Don-as och Thardön

§. Marmor Arundelianum som är wißerligen utaf alla gamla effter/efwor / det wißaste och mera feligaste / och är i steen utfuggle wid pas 250 år för wår Trälsares Christi tid / som sees af Humprido Prideux, utgångit först i Tryck An. Cr. 1676. det setter Troje förstöring ifrån Alexandri Mag. tid 800 år. Alex. Mag. lefde 3600 när man der af drager 800 / blifwer Troje-förstöring wid 2800. der ä ifrån sätter han Cecropis tid 400, hwilket instemmer med Tatiano. Ser man således att

När af man åter ser att Gudarnas eller Konungarnas tid / och deras frigg uttog / falla all in på tiden emot 2200. och 2500 effter Verdenes Skapelse.

§. V. Är nu således wiß tiden när dessa stora uttog flödde: nu wißta wißse hwilka dem stichtade. Vid Edda 28 is af den 68 gätan / are Atin. (Necken) Loke (Sador) och Heiner (Baldur eller Ty) de togo sig en resa före att heela Werlden besöka / och hwad som gätan mera innehåller spares til annan lägenhet. Vid den 58. Mythol. är en mecha artig gäta den n:te och mo- ste spara fullkommeligen att förfläsa til Verfess tillägnina / hwilken förmåter huru Eggier det är Necken med sitt haf / biuder på tre månaders tid att plåga dessa sex Gudar / Oden, Niord, Frei, Tyr Brage, Vidar, och dessa sex Guds- inor / Frigga, Freia, Gefiona, Bbb Bb Ska.

Skade, Iduna, Sifa. Hvilka han plågade med allahanda kost / utan betänning / så att ingen wiste huru de det finge / och i stället för lius / war der bara gull. Oggers hustru heet Rān. Och blef Gullet kallat Rāns dotter. Af alla våra Lagar är klart hwad Rāna är / nembligen friðsua och rōsua. Och allia war denna gāra / de första sex gudars uttog som stödde till sids / hwilken ärligen stödde på 3 månars tid / effter våra gamla Lagar / och Skapordning: och så som all stödde genom Rīg och rō / så är intet in drandes / at de finge wälplegningar utan penningar / och att den bästa och fridnaste kōsten war det klara Gullet / hwilket må wäl kallas RĀNS Dotter / och RĀN / **SYDORDENS NEFENS HVERK.** Edda säger att Loke war budin med de andra sex Gudarna. Men våra Segner neka det: ty Loke som är Sadurs ärenhetel / han war altid mot de andra Rīgsgudarnas råd / ty hans ämbete och namn / betydde att fördrö Land och Riken genom fred och roo / och allahanda konst och illuga pūs / derföre införer wäl Edda rätt derutinnan / att Loke eller Sadur han trätte med alla Gudarna och Guddinnorna och ihälfog Oggers eller Nefens dräng Sinna feingur / det är den som rōsuar Guld och Penningar / men han for intet med att rōsua of Frig föra. Wit 38 Mythologien Lases huru Thoor med Loke, Tialfe och Rostwa begynte med sina Wäcker sitt första uttog / öfver i Iotunheim, det som altid kallas Norre och öfwerdelen af Sverige see c. 24. f. 625. hwilket Edda och beskriswer strax af des möder unger dei Norstieruan och sedan huru han

num, Niordum, Frejum, Tyrum, Bragum, & Vidarum, totidemque Deas Friggam, Frejam, Gefionam, Skadam, Idunam & Sifam. Hos omnes liberalissimè & quidem gratis excipit Oceanus sive Neptunus nemine sciente unde tantæ dapes venissent. Pro luminibus & facibus aurum fullerat. *Ægieri Coniunx Rana dicebatur, Ranaque filia aurum fuerat.* Ex legibus autem nostris nihil notius, quam Rāna h. e. *prædari, rapere.* Hæc igitur fabula sex primorum Deorum expeditiones Maritimas in recessu habuit, singulis annis, trium mensium spatio, secundum leges nostras antiquas ut & jura navalia reperi solitas. Cumque vi & præliis omnia peragerentur, quid miramur lautitiarum usum gratis obtentum, inque dapibus præcipuis aurum purissimum habitum, quod illi non immerito Rāns / h. e. *Rapina filiam* vocaverunt, uti alias Rān / h. e. *Rapina* pro Neptuni conjugē habita fuerat. Ac ceteris quidem sex Diis Edda Lokum addit, verum repugnantibus historiis nostris, quoniam Lokus i. e. *Saturnus* ceterorum Deorum consiliis bellicis semper adversabatur, nomini & officio suo potius, per regnorum incrementa in negotiis pacis, in omni genere artium, in astu & calliditate fundata satisfacere studens. Quod autē Diis & Deabus reliquis infensum atque repugnantem Saturnum Edda quoque memorat, & Aggeri sive Neptuni servum Sinna feingur h. e. *raptorem auri & nummorum* ab illo occisum narrat, hactenus verum proponit atque interfuisse illum piraticæ & præliis, falsissimum est. In Mythol. 38 Jovis, Loki, Tialfonis & Rostvæ expeditionem primam hircorum beneficio susceptam in partem orientalem Jotunheimii legimus. Iotunheimium vero dictæ fuerunt partes Sveo-

nix in septentrionem & orientem vergentes de quibus in h. l. c. 24. §. 3. n. 42 p. 62. actum est, & in Edda plura leguntur istorum locorum tenebras situmque sub polo concernetia. In eadem & sequentibus Mythologiis eorundem expeditio in

in Vithgardar Loka / h. e. Regem Indię ut & ad montem Aornum (Aorna petrā) proponitur. Quæ omnia nunc intacta transmittere cogimur. In Mythol. 57. indaiffe dicitur Lokus sive Saturnus, animi causa, / speciem accipitris, & in Geiorodur garden / h. e. Geryonis Regnum tetendisse, ubi nomen suum nemini aperuerat, priusquam trimestrem famem in eā regione perpeffus esset. Inde vero Iovi ad Geryonis Regnum armis invadendum & occupandum viam stravit, qui per Winiam Moscoviæ flumen, versus orientem usque ad Indiam penetraverat. Hujus quoque Fabulæ non nisi summa capita nunc attingere licet. Ex ante dictis satis superque patet omnium Græcorum Latinorum & Egyptiorum scriptorum consensu Deos gentiliū ex stirpe Taperiorios esse, ipsumque Iapsum una cum Saturno, Atlante & Iove ceterisque Diis aliquando Atlanticam insulam inhabitasse quam nos invictis argumentis & signis Sveconiam esse ostendimus; nec non Deos hosce in Græciam, Italiam & Ægyptum peregre advenisse & pro Diis peregrinis habitos, & denique de tempore adventus singulorum nullum amplius dubium superesse. Præterea ex Edda ostensum est, quoniam exierint Dii, nempe juxta Myth. 68. Dii tres, ex quorum numero Saturnus erat, uno cum reliquis totum orbem peragraturus. Hanc ipsam Saturni profectionem confirmat Euseb. præp. Evan. lib. 1. p. 58 ex Sanchoniate, quem ille ante bellum Troiarum sua scripsisse arbitrat. Idem Euseb. l. cit. p. 39. Saturnum versus meridiem profectum & Teutanium Ægypti regno præfecisse memorat. Certe quia versus meridiem tetendisse dicitur, utique ex Septentrione profectum esse oportuit; idque non sine Homeri & omnium Græcorum suffragiis. His accedit Diod. Siculi testimonium l. 1. c. 2. f. 12. ubi expeditionem Osiridis, saxis in Ægypto incisam narrat, cujus inscriptionis inter reliqua quæ legi nequeant, hæc sunt verba: *Mihi pater Saturnus Deorum omnium Iunior. Sum vero Osiris Rex, qui universum peragravi orbem usque ad desertos Indorum fines. Ad eos quoque profectus sum qui Arcto subjacent, usque ad Histri fons*

han kom til Vithgardar Loka det är Konungen i Indien, och til den stora flippan Aorn. Hvilket allt läses i de näsfoljande gåtor eller Mytologier, hvilkas hela förstånd ni måste spara til en annan gång. Vi 57. Gatan sö måles huru Loke eller Sadur för lust fullt klädde sig höfshambn och drog först ut til Geiorodur Garden (det är Gerionis Rike) der han ei wille bekenna sit namn / för än han fick swälta i 3 månader och huru han lagade att Thoor med sin Wapn för ut och intog Geriodur Garden, dragandes öfwer Winia i Ryssland öfver ut och kom allt in til Indien. Hvilken gåtas hela förstånd iag nödgas och här af flåra / och alla näst Summan och det sörnämsta förklara. Dät är nu tilförenne i alla rum nogsampt wißt att de Gråker / Latiner och Egyptier erkenna alla Gudarnas ursprung af Japhes stam, och att han med Satur, Ate, Thoor och alla de andra hafwer haft sitt säte här i Sverige på den Atlantiske ö / som med orörlig afmættelighet är beströfwen / och att de alla äro fremmande til dem utkomne / är och så wißt eriden. Nu hafwer iag af Edda wißt hvilka Gudar utginge / nemligen ut den 68. Mythol. äro nämde 3 hwaribland Satur och wat / hvilka toge sig en resa förre kring hela werlden. Detta beträffar Euseb. Præp. Evan. l. 1. f. 58. berättandes af Sanchoniate den han förmener hafwa skrifwit för Troja tid / att Satur han gjorde en resa kring hela werlden; och f. 39. berättar huru han kom til söder / och satte Tiusdan til Konung öfwer Egypten. Kom han til söder / så war hans begynnelse af resan från Noe / så som alla de gamla Gråker med Homero bevitna. Detta beträffar och Diod. Sic. l. 1. c. 2. f. 12. om Ate Saturs son / hvilken resas beströfwelse är funnin uthuggin på stenar i Egypten / men förre delen oläs

ligit / der så står. Min fader är Saturn
den yngste af Gudarna. Och iag är Allre
Konungen / hwilken hafwer reest genom hela
världen allt in till Indiens ödemarker / iag war
och allralängst nor / så och till donaus källor.
Så och till många andra land su åt stora haf
wen. Jag är den älska Saturns son / utaf en
ädel släkte / hwilken förra upkomst war
utan fader. Jte bälter är rågonort i werden /
elst iag icke kom / Lärandes dem alla mina
konster. Här är attigt Thors resa af
Pristen / fast hon rågor balt fram
är ståt / ty han for förrst långst nor t
Totunheim der mökret war / som
Edda förmåler / och så öfver öfwer
Vinaan, och så moor Græcien,
Persien och Indien, och sedan kom
han söder til Egypten, som Euseb
af Sanchoniare förmåler / hwil
ket och instemmer med Iornand. de
R. Get. c. 4. fast han der blander
älskliga Konungars uttog til
landz och sjö / hwilket wi skola
ä sitt rum älskika. Sånandes
All de komme ifrån Sverige öfver til
Ovim (floden Obium) och så sedan
ell inndre Skytens nedersta gränfor
wid Eurymiste Pom. Detta kom
mer och öfwerens med Justino,
som säger l. 2. c. 1. f. 32. Att våra
Sytter de instickeade de förra Rege
menten i värden / och sedan de Parters
och Bactrianers, hwilka ligga wid det
Caspiske hafwet. Hwar af kom
ett Thoreas sades wara de Bactri
aners Konung / hwilket Rike lig
ger mot Indien och den Klippan
Aorn, in wid floden Ganges be
gynnelse. See 1. Täst. 1. Fig.
Hwilen klippa Thor bestridde
men cy in bekom. Att sin 1. Boof
l. 1. cap. 1. f. 5. Säger han att de
Stytters uttog och Regemente är det älska /
och för Nini de Assyriens Konungz tid /
de Danaus (hwilken är vår Baldurs son / som
wises af Apollod. och Diodoro) och infört i
Cronol. Tassan) hwilken for in i Egypten.
Här afförklar nu den gunstige Läs
saren hwarsföre at Thor som war
den förra Herculle, sades hafwa
öfwerunnit Gerions Gard, som
hade 3. hufwuden / och bortfört
hans oxar / som alle städes läses hos
Gräkerna. Hwilen gåta intet
kan uplösas utan våra Sagor.
Hela werden hon lallas aff våra
Stalder Gard, det är hela Jor
dens

fontes. & iterum alias quoque orbis adii usque ad mare
anum partes. Sum Saturni filius antiquior, germen ex patris
& generoso ortum: cui non semen genus fuit. Neque ullus est in
orbe ad quem non accesserim locus, docens omnes ea quorum in
venitor sui. Elegans sane, utut in ordinem re
rum minus digesta, hæc est itineris delineat
io: Iupiter enim ad ultimum septentrionem
sive tenebricosum Iothunheimium, Edda re
stante, primum perrexerat: Iode per Vma
am fluvium, orientem versus, in Graciam,
Persiam & Indiam: & denique ad Meridiem
conversus, teste Sanchoniare apud Euse
bium, Ægyptum visitaverat. Idque Ior
nandes, sed diversas diversorum Regum
expeditiones confundendo, quas suo loco
discernemus, confirmat de R. Get. L. 1
c. 4. Ex Scanzia insula quasi officina gentium
pervenerunt ad Ovum, exindeque jam velut victores ad
extremam Schythie partem quæ Pontico mari vicina est.
Nec parum roboris hæc accipiunt à verbis
Justini L. 2. c. 1. Scytharum gens antiquissi
ma semper habita, Parthos Bactrianosque (habitan
tes ad mare Caspium) condiderunt. Unde factum est,
quod Izoreaster Rex saluteretur Bactrianorum
prope Indiam & petram Aornam, ad Gangis
fontes sitam in Tab. 1. Fig. 1. Ac licet pe
tram Thorus oppugnaret, re tamem insecta
inde discedere coactus fuit. Iustinus porro
L. 1. c. 1. expeditionem, regnumque Scy
tharum antiquissima, & Nini Assyriorum
Regis temporibus priora fuisse agnoscit,
quia Scythie Rex Tanaus, (Apollinis sive Bel
secundum Apollodorum, Diodorum, &
nostram Chronologiam filius) in Ægyptum
excesserat. Ergo neminem nunc fugiet, qui
Iupiter sive primus Hercules Gerions gard h. e.
regnum Geryonis tricipitis expugnasse, & boves
illius abegisse in Græcorum fabulis dicatur. In
felix tamē fabulæ solutio sine historiari no
strarum ope. Etenim Gard scaldis nostris totum
denotat terrarum orbem, quem serpens Mid
ungard i. e. mare ambit tria habens capita
Europam, Asiam, & Africam, quas Iupiter oc
cupa

cupavit, bovesque h. e. auream Saturni aetatem agricultura & pace perpetuâ nobilem abegit belloque & cadibus sanguinolentis mutavit, quæ postmodum hominibus in lucro atque inter vitæ sustentandæ artes esse ceperunt. Ab eodem fundamento pendet Saturni per Iovem castratio, ut & vincula, in quibus sola ei annos & tempora computandi facultas, huiusque generis alia relicta fuerunt. Equidem nihil certius aut verius, quam Mythologiam, rerum & historiarum Scythicarum cognitione destitutam, meram esse infantiam; & eos qui illa destituuntur, nihil minus quam fabularum poetarum interiora nosse. Quis enim Poetas inter se, de Deorum hinc exeuntium numero dissidentes, quorum alii XI, alii XII, alii VI Deos totidemque Deas computant, sine historiis nostris reconciliaverit? omnes illi in errore versantur. At Skaldis Historicisque nostris observatum in negotiis Regni gravioribus a Iove, Apolline vel Saturno sex tantum Reges inferioris ordinis sive consiliarios emitti solutos, reliquos autem sex in Asgardia sive Regis aula fuisse retentos. Quem morem ex iis quæ de expeditionibus supra diximus, & ex Eddæ Mythol. § 8. intelligere licebit. Idem Historiæ Regum & Snorro observatum fuisse tradunt tempore Olai Skoutkonung; hunc enim dum cives de Regni solio deijcere, filiumque in patris locum sufficere moliantur, sex ad agendum cum plebe huc illuc emissi fuerunt, reliquis sex apud Regem remanentibus. Pari modo transactioni de limitibus inter Sveoniam & Daniam, quæ loco appendicis legibus Westrogothorû annexa cernitur, viri omnino sex interfuisse leguntur. At si iudicia à viris XI. vel XII. excepto præside peracta fuisse alio loco uberius declarabimus. Optime igitur Ennius sex tantum enumeravit Deos, totidemque Deas expeditionis primæ participes, quorum omnium hæc sunt nomina

Hæc

dens Rike / om stengd med ormen Midiumgard, det är / hafvet / hwilket hafwer tre hufwuden / det är Europa, Asia, och Africa, hwilka Thor han med sina eskerkommande inrog och borkorde des orar / det är / wände den gyllende Sadurs tid / som war älderbruk / i fred och roo / uti Krig och delig / att der igenom sig föda. Nwar tes nom Thor asmalades / shepa sitt Jader / honom binda / och att sitia och uträfna tider / och mera sadane som förklarar är. Bran wära Sator och Sator funna de Gräslar och Latiner meet försås / icke heller kan den tratan förklaras som de hafwa sin emillan om Gudarna som utkomme / i ty sombliga mena att de skulle wara 11, Andra 12. Andra / att ibland de 12, skulle räknas halsparten Quinsfolk / och halsparten Mansfolk. Ne de fara all wil. Deas n åra gamblas Skalder och Sator hafwar det allid warit sed / att vår stora höga wiktiga ärenden hades för händes sendes af Konungen. Iofur, Baldur eller Sadur, aldrig mera än 6. af hans underkonungar eller Räs / och 6. behölls allid hettia wid Alagard eller Hofwet. Eå som uti dessa uttogen är wist / af Eddas Myth. § 8. Lissa så skedde / och uti Oluf Skott-Konungz tid / som sees af Kongz sagorna och Snorro. att 6. reste ut och tingta med land det / och 6. wore åwar höos honom / när Landet wille settia hans son til Konung / och honom från Rikets. Alwen sees och af den Kungliga förlikning som skedde emillan R. i Sverige och Danmark om gränsskillnan / som tryckt är efterst i Westgötalagen / att de wore en mera än 6. Men i domsaker wore 11, och 12. förutan serman / som annorslades förklarar skall. Dersföre Ennius rätteligen införar allenaast de 6. Gudar med 6. Gudinnor / som utom landz i första utatoget foro / icke na verlen.

Bbb Bb 3 Naf

Cefiona/ Cif/ Iduna/ Freya/ Skade/
Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana,
Frigga/ Tyr:
Venus, Mars:

Brage/ Njord/ Asin/ Vidar/
Mercurius, Jovis, Neptunus, Vulcanus,
Gri.
Apollo.

Vi af denna Gåta om Oger, som
är hafwets och Neckens namn/
förstås nu hwarföre Homerus Ili-
ad. E. v. 200. 300. 310. och af ho-
nom Diodorus Siculus fallar Og-
ger hafwet (Oceanum) alla guds-
dars fäder /som indragit är c. 27.
f. 685. emedan som wißt är af c. 7.
och alla de andra? att Lapbet
bär Neckens, Mannens, Atins, och
Oggers namn til ärenstlar / och
wäras största uttog är skiet til fids
genom det stora hafwet som strax
wisas skall.

§. VI. Nu är forteligen wißt
en deel af Gudarnas uttog / och
hwad wäg de foro / och flera stola
endelz här / och endelz i tillöfnin-
gen af werket följa / wi wilja så
höra orsaken till Uttoget. Wåra
gambla Sagor förmåla / huru
Gro, eller Sadur, fick en omätelig
hunger / hwilket och Edda pekar
på / i det han säger honom i 3 må-
nar motte iwälta / men hon skiljer
nå got ifrån wåras Sagor hwilken
gåta är der ut på att Sweriges
inbyggare genom den gyllende fre-
den / fördrötes til en skräckelig myk-
tenhet / och der på följande dnr
tid / såsom och läses af Lylchand.
Danst. Hist. fol. 28. och wåras
Sagor. Hwarföre Konungen
(Minnur) genom sitt wisa råd
slöt / att ett uttog skie moste.
Det är Cap. 22. fol. 539. af
Tacito, Homero, Edda och
wåras Sagor wißt / att Minnur
eller Mannen war wåra första fa-
der och sedan de andra wåra faders
och

Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars:
Cefiona/ Cif/ Iduna/ Freya/ Skade/ Frigga/ Tyr:
Mercurius, Jovis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.
Brage/ Njord/ Asin/ Vidar/ Gri.

Hæc quoq; fabula de Ogyge, s. Ægeoh. e. Neptu-
no s. Oceano, lucem affert carminibus Homeri
Iliad. E. v. 200. 300. 310. quorum auctoritate
Diod. Sicul. Ogygem i. e. Oceanum omnium
Deorum patrem, id quoda nobis ante in
cap. 27. §. 1. p. 685 indicatum est appellat.
Nempe quia Iapetus, secundum ea quæ
a nobis in cap. 7. & sequentibus allata
sunt, & Neptuni & Minois & Atini, & Ogy-
gis nomina, titulorum honorificorum loco
gesserat, maximaque majorum nostrorum
expeditio per late patentem Oceanum,
quod mox uberius declarandum veniet, in-
stituta fuerat.

§. VI. Quota Deorum pars expeditio-
nem susceperit, quave via tetenderit, bre-
viter indicatum est, ea tamen lege ut ma-
jorem in sequentibus, maximam tamen &
plenissimam hujus rei in auctario daturi
simus expositionem. Nunc qua de causa ex-
ierint, videamus. Historiæ nostræ nos igno-
rare non solum Groi (Croni) h. e. Saturni tem-
pore intolerabilem exortam fuisse famem,
ipsi quoque Eddæ non obscuris, ut ut ali-
quantulum ab Historia reliqua discrepan-
tibus verbis memoratam. Fabulæ tamen
hæ nihil aliud volunt, quam aureæ istius
& altæ pacis beneficio incolæ Sveonix in
tantam multitudinem excrevisse, ut ho-
minibus alendis patria non sufficeret. Idque
Lysander Hist. Dan. p. 28. præter Histo-
ricos nostros testatur. Itaque a Minoë (Man-
no) in hujus mali remedium inventum fuis-
se expeditionis suscipiendæ consilium. In
hujus vero libri cap. 22. §. 2. p. 539. ex
Tacito, Homero, Eddâ & Historiis patriæ

nostræ ostensum est Minoæ primum gentis nostræ conditorem fuisse, de-
inceps honoris causa Successores ejus ita vocatos fuisse, non secus ac
Poetas nostros Bericum, Ericum & Fylkmarum expeditionum maximarum
Duces

Duces, honoris eorum amplificandi gratia, dignatos fuisse videmus nominibus *Herculis*, *Hermannii*, *Thori*, *Asæ*, *Atini* & aliorum complurium. Ad confusionem vero evitandam aliqua semper aut patriæ aut rerum gestarum, aut stirpis, aut rei alterius significatio, uti ex Eddâ jam sæpe ostensum est, adjecta fuit. Itaque & ut toti orbi innotesceret verus expeditionis auctor, locusque unde facta esset, non solum Regi titulus *Manni* tribuebatur, sed etiam expeditionis causa *Fames* indicata fuerat. Quæ omnia ad Græcorum Latinorumque aures penetrasse testatur Dion: Halicarn: Antiquit. Rom. L. 1. p. 16. *Ab Herodoto autem, inquit, dictum est Atis Masvei* (secundum alias Herodoti editiones ut & Marshamum, *Manni*, *Manna*, aut *Mannei*,) *filium fuisse Tyrrenum, migrationemque Maonum in Italiam minime voluntariam. At enim regnante Atys penuriam frugum fuisse in agro Maonum, homines autem primum regionis affectione devinctos, contra eam calamitatem multa excogitasse remedia, die altera modice edentes, altera jejunantes. Cum vero malum illud diu-
vius extraheretur, diviso bisariam populo, sortis paribus injecerunt, alteram exitus ex regione, alteram possessionis. Atque ex Atys filiis duobus cum hac unum, cum illa alterum esse voluerunt. An cuiquam nunc difficile erit rationem reddere cur sex Diis expeditionem, reliquis sex Diis domi remanentibus suscepisse perhibeantur. Dionysius certe tam accurate, ac si Disæ reliquasque historias nostras penitus perlegisset, hæc omnia persequitur, quæ tamen inviti sane in aliud tempus differre nunc cogimur. Ut jam taceamus nomina Regum nostrorum apud Dionysium plane integra & incorrupta h. e. totidem literis, ac lingua Scythica exigit, scripta legi: adeo ut non necesse sit Masvei in Mannum transformare cum Masvei Rex & vir sanctus Scythicè dicatur. Etiam Platonis verborum in cap. 7. p. 146. & 238. a nobis allegatorum verus aperitur sensus, quibus Atlantici usque ad Etruriam, alias Tyrreniam & Tusciam vocatam, expeditionem fecis-*

och Konungars förnämsta äretytel / ryfallades både Besik, Erik Fylkmader, och de andra af Scalderna som de stora uttogen gjorde med allahanda äretytel / som var Hercul, Hermader, Thor, As, Atin och flera sådanna. Dersföre måste man igenkenna dem serdeles med deras Fädernesland / serdeles bedrufft och serdeles släkt / som offta wist är af Edda. Såsom uti detta faller / på det hela werden skulle kunnigt vara hwadan det Uttaget skedde / så nemnes Konungen med denna äretytel *Man*, och des orsak Hungeren. Hvilken och de Gråter / och Latiner sänge kunnkap om / som ses aff Dionys. Halicar. Konerskas gamla gändlingar / såhandes L. 1. § 16. Af Herodoto är skrifwit att Atin Masvei (andra tryck hawta Manni, Manna, Manei. Som ses af Herodoto och Marshamum) son / war Tyr / och att det stora Menne- nas uttog / som skedde in uti Italien (int Tyrrenan, eller Herra sam) war intet friviligt. Ty de säga att när Atin regerade / både waret en stor Hunger uti Manheim / och att inbyggjarna i landet som älskade höge sit Fädernes land / uptråk- te allahanda råd mot denna hungien / åtandes de i ena dagen / och fastandes den andra. Men när de intet längre kunde uthärda / så stiftes alt folket i twädelar / och fastades lät / hwilka skulle hemma blifwa och hwilka skulle göra uttog. Nu synnes wel hwarföre 6. Gud- dar droge ut och 6. blefwe hemma. Dionysius beskriver detta så ut såsom han hade läst Disas och wä- ras Historier och gåtar / hwilka wij alt tvingas most när wilja / nu att en frändraga och förklara. Här nämner och Dionysius allas våra Konungars namn / med sina rätta Bockstäfwer. Och behöfwar intet ändras ordet *Masvei* til *Man*. Ty *Masvei* är en helig Konung / och *Man* / och war hans namn sådant hoos oss. See här får man nu förklaringen på Platonis ord Cap. 7. f. 146. och 238. Indragne der han uttryckeligen säger att våra Athingar togo in Hertrurien, som af alla kallas Tyrrenia, och Tuscia, i der förs- ta Uttog. Men wij wilia wis-
dar

Dare serdeles i wårkes tillågning/
 gifwa hwart Landskap / såsom och
 denna Tyrrenia, sitt Capitel at
 wisa af des lag / ordningar / språk /
 Afgudar &c. dem wara Götter. In
 erkenna allä Lärda utan twilkan
 Tyrrenos eller Tuscios freman-
 de i Italien och af annat språk /
 som de Latiner ey förstodo. Hår af
 fader nu at Minnur eller Mannen.
 Såsom wißt är Capit. 22. f. 539.
 af Homero och alla Gråker / fals-
 kedes den ytersta wårdenes Landz-
 ändas Konung der mörkret war /
 och war den första som intog med
 sin flotta hafwet / som sees af Thu-
 cyd. Bel. Pell, 1. f. 4. såhandes.
 Minnur är den aldradste wi hafwa
 höre Nånkin nemnas / hwilken ut-
 stade först en flotta / och intog större
 delen af hafwet. Hwilket Diodo.
 Siculus tillegnar Necken som är
 wißt c. 30. f. 720. men han har
 intet förstått / att Minnur och
 Necken äro alt en persons Runge-
 lige tyttell. Och såsom Mannen
 eller Minnur, är den älska och
 förnemsta / och brukeliga ån hoos
 oss i dag / Kongeliga och höga Her-
 rars tyttell / och både hoos Skal-
 derne och Historierne merendelz
 want är / att nemna ett Land och
 des folk / wid des första föder / så
 brukar och den helga Skrift / fals-
 landes Israelz folk alt Israel och
 Jude folk Juda / och Egypten
 Misraim af Chams sons namn /
 som läses i den Hebreiska Bi-
 belen. In nemner och meckta herli-
 gen Gudz ord genom Jeremiam
 uti det 51. Capitel 27. v. Wåra
 första Fadders namn Minnur och
 Ascenas, når Propheten moste
 spå Babylons regienhs förstör-
 ning genom de Meder och Parter.
 Hwilka woro våra Fadders afkom-
 me / som endeelz wißt är af Iustino
 och läsas kan Jornand. cap. 6. f.
 618. och widare skal wisas i deras
 lers

Iustino & Jornande, Scythicæ stirpis homines sunt, militantis verba, in quibus
 antiquissimorum Regum nostrorum Minos & Aschenazi nomina occurrunt,

cisse dicuntur. De qua Plura nunc non di-
 cemus, cum animus sit in hujus libri au-
 ctario, singulis populis certa capita largiri,
 & ex singulorum populorum legibus, in-
 stitutis, lingvis, religione, Idolis aliisque
 signis & rationibus, verè Gothicos pro-
 nunciare. De Tyrrhenis autem sive *Tusci*
 id nunc obiter monemus, neminem esse
 eruditorum, qui eos pro gente inter Itali-
 cos peregrina non habeat, aut lingua re-
 liquis Italis minimè intellecta usos fuisse.
 neget. Adeoque eandem ob causam Mi-
 nos sive *Mannus*, uti ex Homero & Græcis
 aliis in cap. 22. §. 2. p. 539. monuimus *Rex*
finium mundi sive inferorum ubi regnarent tenebrae,
dictus est. Et primum Oceani domitorem
vocat Thucyd. Bell. Pellop. L. 1. p. 4.
Nam Minos eorum quos auditu cognovimus
antiquissimus, classem comparavit, maximamque
partem maris, quod Græcum nunc dicitur, tenuit.
Id factum Diodorus Siculus in hoc libro
Cap. 30 §. 1. pag. 720. Neptuno tribuit.
Atqui novisse eum oportuit Minorem &
Neptunum, regios esse unius ejusdemque
hominis titulos. Ac veluti Minos sive
Mannus Regum maximus & antiquissi-
mus fuerat, ita nomen illius magnatibus
& Regibus posteriorum ac etiam horum
ipsorum temporum familiare esse videmus,
imo, ad Scaldos & Historicos ista quoque
consuetudo insigniendi populos & Regio-
nes integras, nominibus primorum suo-
rum conditorum manavit, non secus ac
Sacris literis usu venire cernimus, ubi ab
uno Israele aut Iuda populus integer, ipsa-
que patria nomina sua accepisse leguntur,
totaque Egyptus Misraim à Cham filio vo-
caricæpta est. Huc quoque referri mere-
buntur Jeremie Babelonico imperio roi-
nam per Medos & Parthos, qui testibus Iu-

cap. 51. v. 27. *levate signum in terra, clangite buccina in gentibus: preparate adversus eam gentes, congregare contra illam Regna Ararat, MINI (Mem) & ASCHENATS. De nomine Aschenats videri poterit h. L. cap. 22. s. 2. p. 543. Ad hæc omnia qui diligentius attenderint, mirari desinent, quod alias mirantur eruditi omnes, qui nempe Spiritus Sanctus mala & afflictiones Judæis intermineretur ab Aquilone & ab exercitibus aquilonaribus Ierem. c. 1. v. 13. 14. 15. c. 4. v. 6. 7. c. 46. v. 20. 24. c. 47. v. 2. c. 50. v. 3. 9. 41. c. 51. v. 11. 27. 41. cum interim Iudæos Chaldæi ab oriente & meridie, rursusque hos una cum Iudæis, Medi Parthique ab oriente respiciant: nempe quia tota stirps Regia Assyriorum Apollini sive Belo Hyperboreo, Manni sive Minois aut Neptuni filio originem suam debebat. Appollini inquam, Ægyptum ad mare rubrum tenenti, & a Mose, uti monstratum est, vocato Hyperboreo, deinde vero juxta Diod. Sic. L. 1. c. 2. p. 12. cum magna hominum multitudine Babelona profecto & stirpem Regum Babeloniorum in istis locis condente, qua de re in Tabula nostra Chronologica ex antiquissimorum scriptis eruta, ut & in auctario fusius agemus. Mannum quoque Regni sui, post Deos reliquos à Misraim Chami filio descendentes occupatorem Ægyptii apud Diod. L. 2. c. 1. p. 20. agnoscunt, eoque pacto vaticinio divino de Cham propheta servofuturo fidem faciunt. Maximè vero memorabilia sunt quæ Marsham, Chron: p. 401. de nomine Minois & quidem more Platonis peregrina Deorum nomina tractantis consignavit, nempe diversam istius nominis scriptionem apud Ægyptios occurrere, & valde reconditam abstrusamque ejus esse in lingua Ægyptiaca originem. Certe vera proficitur. Minos enim Sveo fuerat, origine Hyperboreus.*

Idem

serdeles uttog. Så talar Propheeten i 27 versen. Reser up Vaner i Landena / Blåser med Basun ibland Hedingarna Ruster Hedingarna mot honom. Faller emooet honom te Konungariken Ararat, Meni (Mini) och Aschenas. Om Alcenas namn är talt c. 22. s. 543. Här afkan nu sefås / det de Lärda undra öfver / hvarföre den helga Skrift / hotar Judarna allt med det onda ifrån Nordan och des Krigzfolk / som serdeles sees af Jerem. c. 1. v. 13. 14. 15. c. 4. v. 6. 7. c. 46. v. 20. 24. c. 47. v. 2. c. 50. v. 3. 9. 41. c. 51. 11. 27. 41. och likväl låg både de Chaldeerz rike öster och något in på söder nioe Jerusalem / så och de Meder och Parter, både i anseende til de Chaldeer / så väl som Judarna i öster. af ingen annan orsak / än at heela den Assyriska Sungetiga Slechten hvar af den Norska Baldur, som war Mannens eller Neckens son / som sate söst i Ægypten wid röda hafvet der han af Mose fallas den Norska Baal som wist är / hwilken effter Diodori Siculi ord l. 1. c. 2. s. 12. sedan förde en stoor hop folk til Babel, af hwilken Baldur sedan alla des Konungar komo / som ses af Cronologiska Talsan undragen af de ältas skrifter / som wisa skal fullkombligen i werkes til öfning / der af sade och de Ægyptier at Mannen war den första som intog Regementet i Ægypten effter de andra Gudarna / see Diod. l. 2. c. 1. s. 20. nembligen / som word aff Misraim Chams Elächte / effter Gudz ordz lofwat genom Noach at Cham skulle wara Japhes träl. Öfver Minnurs namn talar och Marsham meckta wacker i sin Chronolog. s. 401. äfwen såsom Plato om Gudarnas fremmande namn / att det skrifes äffillige hoos de Ægyptier, och bekänner att det är mycket mörkt i gensölia detta orden Minnurs betydelse och ursprung hoos de Ægyptier. Hwt

Ccc Cc tte

icke! ty Minnur war en Swånsf
 D: idan från Kommin: och f. 403.
 der han säger af Diod. Siculo,
 som då hafwer af Hecateo at wid
 Almundz i Egypten beläte stod
 Minnur Sygnis beläte. Hwilket
 ord Sygne han bekänner hwarken
 sig eller Tolken kunnat förstå. Här
 far man det igen. Ty Minnurs för-
 nämsta ryttel war Siggne, och Sig-
 ge, det är den som hafwer Segrat
 och wunnit hela werlden / såsom
 om honom skrives af alla Lärda.
 Af samma Mans slächte räclna
 de Trojaner, Phryger, och Lyder
 sitt affomme / som sees af Ori-
 gine och Herod. l. 4. Melp. f. 105
 och såsom wij later hinna nu allas
 folkz utkomst af Swerria här för-
 klara / willia wij alenast öf föres-
 taga de Trojaners, hwilka alla
 Lärda Gråfer och Lärner weta
 måst tala om i de aldraälsta tider.

CAP. XXXVI.

Om de Trojaners eller
Phrygers ursprung.

§. I.

Vri de första tidens uttog er-
 kånna våra Sagor att
 våra fäder hafwa upbyggt
 de Trojaners Stad / och Reges-
 mente / hwarföre och våra försä-
 der inkom hafwa fattat de Tro-
 janers bedrifter på vårt gamla
 moderamål skrifwin / kallat Tro-
 jemannas Saga / hwilken woro
 öfstandes / att hon i huset kommo-
 der de elliest inga andra fremman-
 de Rikeus handlingar hafwa på sit
 mål fattat. Men såsom tag weet
 de fremmande tro heller andras
 skrifter / och Segner än våra.
 Ty wil iag allenast Summan in-
 draga af våra / och alt genom
 de fremmande. fö. klara. Mathias
 Monasteriens som lefde för 400
 år sedan / och den Engelska Grö-
 nika skrifwin hafwer / der han
 fol.

Idem Marsh: p. 403. ex Diodoro, qui
 sua ab Hecateo hauserat, *Minoem Sygnem*
 juxta *Asmundi* statuam in *Ægypto* erectam
 fuisse memorat, atque simul quid *Sygnis*
 vocabulum denotet se juxta Diodori inter-
 pretem nescire fatetur. Nobis origo vocis
 in promptu est. Scimus enim inter prima-
 rios *Minois* titulos olim *Eiggur* & *Eigge*
 h. e. *victoriosum*, & *totius orbis adiutorem*, qua-
 lem eum omnes eruditi celebrant, neme-
 ratos fuisse. Denique a *Minoe Troiani*, *Phry-*
ges & *Lydi* genus ducunt, testibus *Origine*
 & *Herod.* in *Melpom.* p. 105: Cumque
 gentium omnium ab hac nostra descen-
 dentium origines nunc explicare temporis
 angustia prohibeat, præ reliquis *Trojanos*
Græcis *Latinisque* scriptoribus celebratissi-
 mos, quantum licet, attingemus.

CAP. XXXVI.

De Trojanorum sive Phrygum Ori-
gine.

§. I.

Inter ea quæ nostrarum historiarum su-
 fragiis potissimum nituntur, urbis Reg-
 nique Trojani initia & fundamenta à Ma-
 joribus nostris primarum expeditionum
 temporibus jacta, merito numeramus.
 Neque sine causâ neglectis omnium alio-
 rum populorum externorum rebus, solam
 Trojanorum Historiam (*Trojomanna Sa-*
ga) lingua veteri Scythica a nostris majori-
 bus conscriptam esse arbitramur, opta-
 musque uti lucem quamprimum aspicere
 possit. Verum quoniam exteris forte vide-
 bitur aliquanto languidior illa testium do-
 mesticorum auctoritas, nos hic primum
 ex nostris summa proponemus rerum capi-
 ta, deinde ex scriptoribus exteris eadem
 illustrare & confirmare aggrediemur. Sunt

autem hæc Mathiæ Monasteriensis, qui ante secula IV vixerat & Gothorum sub Beriko R. (Boreo sive Saturno) ex Sveonia migrationem descripsérat verba in Chron. p. 113 *Istant etiam GOTHI TROIANOS EX SVA STIRPE PROCESSISSE, Antenoremque ab urbis exidio exsugisse, ob prodicionem ab eo perpetratam, & in Germaniam applicuisse. His quoque de causis, ex Gothis originem habere noscuntur Dani.* Unde recte quoque Claudianus qui anno Christi 500. superstes fuerat, in lib. 2. in Eutrop. v. 153. cecinit

— OSTROGOTHIS colitur mistisque GOTHVNIS
PHRYX ager. —

Sed præstat consilium nostrum exequi & ex Historicis nostris rerum summas elicere, ex quibus veram Trojanorum originem haberi posse confidimus.

2. Ad Iaphetum & Atlantem Regum nostrorum Trojanorumque originem referendam esse non solum Langfegdataal à Cl. Verel. ad Histor. Gothrici pag. 47. allegata, sed etiam Diod. Sic. L. 6. c. 12. p. 127. Apollod. Lib. 3. p. 220. & Homerus Iliad. Y. v. 212. testantur, quibus & Tabula nostra Chronologica addi merebitur.

3. Herculem Taranî, (Torsani sive Thorigauti filium maximæ expeditionis Docem (Glitra) Electram Atlantis Patruî sui filiam in uxorem duxisse traditiones nostræ ferunt, & quidem consentiente Apollodoro L. 3. p. 220. Atqui secundum Diod. Siculum Batim Teucris filiam duxisse eum oportuit, quam Apollodorus filio ejus Dardano tribuit. Verum ambobus scriptores Patris filique nomina Taranus & Dardanus fere inter se convenientia deceperunt. Interim Homerus, Diodorus & Apollodorus una cum Historiis nostris affirmant Dardanum Taranî filium esse. Idem Dardanus Thorigauti filius dicitur, quem Thorigautum Edda & Herodotus Thraciam ad fluvium Borysthenem occupasse narrant, & nos Regionē a se occupatā a filii nomine Dardaniam vocasse affirmamus.

3. Hic

f. 183. talar om våra Götters utgång af Sverige/ under den första Berik (Bore, Sadur) således. Götterna de beridna sig höge. ligen der af / att Troianeina hafwa sitt ursprung af Götterna / och att Antenor som flydde utifrån Troia för sitt förädeliga stycke kom till Germanheim i Tyskland tillbaka. De Danse ättens och vara bömma af dessa Götter. Nvarjore Snunger Lucanus som lefde An. C. 600. röttes ligen i Eutrop. v. 153. att det Phrygiske landet är upfyllt med Götter blandade med Götter. Men vi vill tilldraga korteligen Saman af våra ras Sagor på det att må blifva klarare om de Trojan. ursprung.

2. Af Langfegde tal som sees i Verel. Gotr. Sag. f. 47. så och Diodor. Siculo, l. 6. c. 12. f. 127. Apol. l. 3. f. 220 of Homero Iliad. Y. v. 212. Så finner man klarligen att af vår Iaphet och Atle är våra Konungar och de Trojaners ursprung (see Cron. Talsam).

3. Tors eller Torgötes son / som gjorde det stora uttoget / den elliest kallas Hercule till äretytel han hade effter våra segner Glitra sin farbroders Atlas dotter till hustru / som och Apollod. l. 3. f. 220. bevitnar : men effter Diod. Siculi ord skulle han hafwa tagit Teucris dotter Bat till hustru. Den Appollodorus säger hans Son Tordon tog till hustru. Villka bega ge hafwa sig på Thors namn i en sonen och sadren bore nestan ett namn. Men med Homero och Diodoro, och Appollodoro som må våra dock öfverens / at Tordon var Thors son. Denna Thordon är nu den samma som var Torgötes son / den Edda och Herodotus uti indragne rum kalla Torgöte som först intog Traciam vid floden Borysthenem, och kallade hela Landet effter sin son Tordonau (Dardaniam)

4. Denna hade nu en son benämnd Eriker (eller Hereker) hvilken ett meckra stort uttog gjorde till sig / och är effter min mening / denna den samma / och första vid

Ecce Ce 2

dee

der namnet / som Joh. Magnus Hist. 1. 1. c. 8. beskriver / hvilken skulle hafva först såndt soth ut til Danmark / och andra orter / at de låta bebbygga. An. M. 2012. wid Abrahamis tid / men han blaus der hans gemingar med ena annars Erik / som wi skola annorstädes förklara. Denna Erik menar åter Ericus Olai. Hist. 1. 1. f. 10. hafwa lefwat wid wår Frälsares Christi tid / bedragen af Saxone. Under hwilken Rung han beskriver 12 stycken mechtige Siölungar som honom skulle hafwant. Saxo uci Danst. Hist. 5. Boof beskriver en wår Konung Erik. den han kallar den wise och en Danst Konung Fro, hwilken han säger i sin Ungdom hafte 12 förmyndare / och om en stor otalig flotte som Olmar af Nyse land / bestående af 30000, Skep / den 6. Rungar regerade / hwilken flotta Erik och Fro bestrode. Ja han skriver en heel boof auentur om denna Fro / och tilläggar honom oendeliga saker. Men när wi willia ransaka denna hans boof / så går det som med Ælopi Kråka / hwilken til att smyga sig / lånte fådrar af alla foglar / och när de sågo henne högfärdas / och togo hwar sitt igen / så hade hon ingen städer qwar att styla sig med. Alltså lærer gå med Saxonis 5 bof när Kongz sagorna / Vilkins Saga / Olufs Saga / Snor. Sturleson. Hervara Saga / Gidrikz och flera andra så sitt der igen / utaf hwilka han har tagit många Konungars bedrifter och denna ena Fro tillägnat / äfwen såsom de Lärda tillstå Gräferna gjorde / den senesta Hercule, honom tillägnandes alt hwad de förra hafwa gjort. Detta Saxonis feel både i detta och flera mål / skola wi

mox comperiet. A Saxone vero deceptos esse Ericum Olai & Joh. M. non adeo miramur. Quamquam autem hic posterior Hist. L. 4. Saxo-

4. Hic filium habuit *Ericum* sive *Hericum* expeditione maritima valde celebrem & opinione nostra, hujus nominis primum, cui Joh. M. Hist. lib. 1. c. 8. Danorum & nonnullarum aliarum gentium origines, circa annum M. 2012. i. e. ætatem Abrahami assignat. In eo tamen falsus est Joh. M. quod res gestas hujus, cum alterius *Erici* confundat, quas nos suo loco ab invicem separare constituimus. At Ericus Olai Hist. L. 1. p. 10. secutus Saxonem, hunc *Ericum* temporibus Christi adscribit, eique XII. *Reges navales longè potentissimos* & operam illi suam navantes adjungit. Saxo quidem *Ericum* cognomento *sapientem* Regem Sveoniæ & *Froum* Regem Daniæ sub XII tutoribus educatum recenset, & ab his *Olimari Moscoviæ principis classem navium 30000, Sex Regum fidei commissarum oppugnatam* memorat; imo, librum integrum de innumeris pene hujus Froi facinoribus edidit: atqui inquirentibus aliquanto diligentius in candorem & fidem Saxonis, facile apparebit librum de *Froo*, communem cum Ælopica cornice fortunam subiturum esse. Nam & Regum, & Vilkins, & Olavi, & Snorronis, & Hervara, & Gothrici, & aliorum historiis sua reperentibus, & actiones singulas ad veros auctores suos referentibus mox nuedabitur *Frouis* habitu peregrino, quo illum Saxo induerat, more veterum nonnullorum qui *Herculi* postremo quidquid priores laudabiliter gesserant, largiti sunt. Quod autem Saxonis concernit imposturam, eam minime simplicem esse alia occasione demonstrabimus: interim historias à nobis modo recensitas & Saxonis scriptis omnino vetustiores, si cui otiosa fuerit cum Saxone conferre, hanc insimulationem ratione non esse delectatam

nis de *Erico & Froo* narrationem merito suspectam esse fateatur, tamen fontem non aperit, nunc a nobis aperiendum: Id certum est ex hoc libro Cap. 28. §. 3. pag. 701. post exortos inter homines bellatores, titulum aut nomen *Frodi* apud Reges in usu esse desisse, quippe quod solis aureæ & pacificæ ætatis Regibus, præsertim veto Upsalensibus conveniebat. Huc accedit quod *Frodi* pax & molendinum aureum signa essent temporis summe pacifici. Audeat tamen Saxo lib. 2. p. 28. *Frodum* (sive *Saturnum*) alium in Dania excogitare, cui moris esset aurum in pulverem redactum cibis adspargere in remedium veneni. Atqui hæc nota cum verum *Frodum* aperit nobis, tum etiam Saxonis in nostra arte poetica ignorantiam satis manifeste prodit. Nec parum officit Saxoni, quod lib. 1. p. 16. *Frodum* 1. Regem *Sveonie & victimarum humanarum inventorem* fecerit, quem *Saturni*, *Borei*, *Groi*, *Atini* & nomina plura gestasse in c. 24. f. 690. ostendimus. Nisi enim hoc telo semetipsum confodisset, forte difficiliorem ad verum *Frodum* nobis fecisset accessum. Et quis *Frodum* a Saxone in lib. 5. descriptum negaverit primum ac verum fuisse *Frodum*, omnium cum nostrorum Scaldorum tum Græcorum Poëtarum testimonio, totius orbis dominorem, & Regum Regem? Certe agnoscendum Saxo præbet, vel hoc solo, quod illum Reges 170. sibi obnoxios habuisse dicat. Cumque Saxo non vereatur hanc ei, ut Daniæ Regi potentiam & auctoritatem tribuere, mallems sane alicujus alterius sive Græci, sive Latini, sive Norvagi, sive Danici, sive Islandici, sive Sveonici scriptoris Saxone antiquioris suffragio id factum esse, ex quo intelligi saltem posset ullo tempore tantam & tam latè potentem auditam fuisse Danorum dominationē, & victas ei lubentes porrigeremus manus. De sex Regibus clas-

med giswin lägenheet bette uprätte
 Pia / allenast den lust ha / mer / Eam
 förbenemde Sagor taga som gam-
 blare äro an Saxo, och dem Jämta
 föra / så skall han sinnart. Hvara
 före undrar tag inter / att Ericus
 Olai och Joh. Magnus äro af hos
 nom bedragne / fast Joh. Magnus
 i sin Hist. 4. boof / öfwer samma
 Konung Erick och Frode / erkens-
 ner att Saxo der / far mycket vil /
 och att han skrifwer det falskt är.
 men Joh. Magnus wiser inter
 mycket / hwarut d. ha feel alt stå.
 Hwar före willia wij der för ämsta
 indraga. Ingen Konung bar
 Frodes namn til äretitel sedan
 frig och örlig begynnes / utan alla
 förriga som lefde i gyllenne tiden /
 det wiss är c. 28. §. 3. f. 701. Och
 war dett namnet serdeles då Wba
 sala Konungars äretitel. För-
 utan och det att genom Frodes
 frid / och hans gyllenne qwarn / as-
 målades den gyllenne fridliga ti-
 den. Sedan så gibr och Saxo af
 Fro (Sadur) en annan Kung l. 2.
 f. 28. i Danmark / som lät Wala
 Guld och strö på maten mot för-
 gift. I willet kenne teckn / skry-
 wisar hwem han war. See så wäl
 förstod Saxo wära gamla Skal-
 der och Gåtor. Men det är skada
 att Saxo gibr l. 1. en längre tid
 tilbaka f. 16. den första Fro till
 Konung i Swertige / som begyn-
 te menniskio ofret / hwilken kallas
 des och så Satur, Bore, Gro, Ater
 &c. se cap. 28. fol. 690. Hade han
 om denna regat / skulle man swä-
 rare haft att wisa / hwem den rätta
 Fro war. Widare att denna Fro,
 som han i sin fempte boof beskri-
 wer / war den rätta wår Sacus
 eller Fro, wiser nog det / att såsom
 han af wåras Skalder / så och Grea-
 lernas / sades innehaftwa nästan
 heela werlden / som skall wisa i
 ett serdeles Capitel / och alla Ko-
 nungar på Jorden tience honom /
 med sin Mennisko- Offer. Der af
 gibr Saxo sig en Historia / at den

na Danska Fro hade 170. Konungar under sig. Sannerlig der Saxo kan af en Grätz eller Latinitet / Norst / Danst / istensst eller wära / som för honom hafwa lefwat / wisa att Danmark så stort wäldet hafwer haft i werlden / så kallat gifwa honom allt effter. Sedan de 6. Kungar han talar om som skullet icke Olimar af Rykland / hwilken med dem skulle hafwa haft en flotta om 30000 Skiep / der är äfwen osanning / ty aldrig af någons Historia eller Saga kan wissas att Rykarna hafwa varit herrar til Siös / eller någont in till denna dag / fört någon flotta / utan twärt om skall i werkes tillägning / både af de Norstas / wäras / och deras egnas / så och de Gråters och Latiners Historier / wissas at Rykland hafwer legat under Sverige / och haft sina Kungar af wär Kungeliga stam / allt in til An. Christ. 1200. wid påß. Ty är detta Saxonis tagit af Eddas Mythol. 58. som talar om de 6. Gudar som ursore wid Herakers tid / som siunges i en gammal wisa / hwilken strax der effter utfor med en flotta af 3000. Skiep / det som troligt och bewisligt är. Jornandes han säger att wära fäder foro första gången ut med 3 Skiep / som sees af hans book R. Get. c. 17. Men hwad skulle 3. skiep göra den tiden / som wore ty större än wära Skutor eller snarare Jachter / som kunna föra än 100. man / och dessa skulle röra hela werlden. Hwar utaf man ser / att han inter har förstått Skalden. Joh. Magnus Hist. Sv. l. 1. c. 15. säger att det war en stoor flotta / hwar af 3. Skiep drogo allenast förut på kunnkap / men detta gör Joh. Magnus allenast at fria Jornandem från sit seel / ty han såg hwad 3. skiep skulle kunna uträtta. Ut wisan och segnen står 4. þors Skiut. Af Cl. Verelii Runograph. c. 7. f. 24. seer

man

sem Olimari ducentibus quidquid attulit, prorsus falsum & absurdum merito putamus. Quis enim Moscovitas maris dominos ulquam audivit? Quis classem illorum hoc tempore usquam adspexit? Ex adverso autem in hujus operis auctario ex Norvagorum, Danorum, Græcorum, Latinorum & nostris historiis sufficientissime monstrabimus Moscovitas olim Sveonibus paruisse, & usque ad annum Christi 1200 ex Regum Sveonicorum stirpe dominos ac Rectores accepisse. Hæc igitur ab Eddæ Myth. 58. hausta esse liquet, ubi Sex dū tempore Herculis expeditionem fecisse, & mox Hercules ipse, prout in Ode quadam habetur, cum classe navium 3000, numero fidem non superante, exiisse legitur. Quid Iornandi expeditionem cum navibus tribus factam memoranti de R. Get. c. 17. in mentem venerit, satis assequi non possumus. Tam Paucis enim, & pro temporum illorum conditione valde parvis navigiis, quippe magnitudine suā nostras celoces haud ita multum vincentibus, quis credat totum terrarum orbem concuti consternarique potuisse? Scaldorum itaq; mentem & eum fugisse certum est. Ac licet Joh. M. Hist. Svec. lib. 1. c. 15. ingentem classem fuisse, naves autem tres explorandi causa præmissas affirmer, tamen id solum, ad Iornandis in re tam absurda excusationem, factum esse credimus. In Ode vero & Historiā, quod notandum, hæc habentur verba: fyra þors Skiut h. e. quatuor Thori naves aut quater þ naves. Cumque ex Clar. Verelii Runog. c. 7. p. 24. constet literam þ (þors) in ratione numerorum, Tria significare, utique quatuor þ, sive þ þ þ þ. numerum 3333, aut potius rotundum illum 3000 exhibebunt, quem numerum majores nostri, trium Deorum memoria & veneratione, sacrum

judi

judicarunt. Quaternario vero numero indicare voluerunt id quod singuli centum-pagi vi LL. Upl. ad classem conficiendam quotannis conferre tenebantur, naves puta quatuor, quarum in c. 7. §. 5. n. 88 p. 272. meminimus. De expeditionis tempore quam minimum à vero recessisse videtur Ioh. M. ad annum M. 2430. respiciens: Sed in designatione Ducis, ille & Iornandes gravissimè labuntur, Bericum qui domo nunquā exierat, sed potius Ericum emiserat, nominantes. Ergo in nos recipimus horum omnium, Iornandis puta, Saxonis, Erici Olai & Iohannis M. reconciliationem, inter se dissidentium 1. De Erico. 2. de XII. Regibus piraticam per totum orbem exercentibus. 3. De Berico sive Frodo. 4. De navium numero utrum 3, 3000 an vero 30000. fuerint. 5. De expeditionis tempore anno M. 2430. à Ioh. M. assignato.

5. Ex omni vero Poëtarum numero, cum ad Scaldorum & Historiarum nostrarum fidem, nemo propius accedat eximio Homero ad ea tempora proximè accedente, carmina illius quibus Aeneas responsum Achilli redditum de sua Troianorumque omnium stirpe, primaque illorum sub Boreo sive Berico Rege septentrionis expeditione, per Ericum tamen suscepta, Iliad. Y v. 213. complexus est, exponemus

*Quod si autem vis & hae intelligere, ut bene scias
Nostrum genus (multi sane ipsum viri norunt)
DARDANVM primum genuit nubicoqus TYPITER:
Condiditque Dardaniam, quoniam nondum Ilium sacrum
In campo conditum erat opidum diuersilinguorum hominum
Sed adhuc submontana habitabant fomosa IDÆ
Dardanus rursus genuit filium ERICHTHONIVM Regem
Qui tum ditissimus erat mortalium hominum:
Huius ter mille equa paludem circa pascebantur
Femina, pullis exultantes teneris:
Has autem BOREAS amavit pascentes;
Equoque assimilatus condormiuit caruleas lubas habentibus
Ha vero gravida facta pepererunt duodecim pullos:
Ista autem quando saltarent in fertile aruo,
Per summum spicarum fructum currebant, neq. frangebant
At quum jam saltarent super lata dorsa maris,
In summitate litore maris albensis currebant.*

TRO.

man att i reekningen berönder 3.
Nu om 3 stå för hvarannan fyra
gångar således 3 3 3. så mosse det
vara 3333 eller 3000 / En det
war det första och heligaste tal / ef-
ter de tre Gudarna / och 4. berö-
der / det den gämbla Upplandslagen
och Plato talar / af hwar 4. Hundert
skulle utgå 4. Skép. See c. 7. n.
88. f. 272. Men uti räkningen
treffar Joh. Magnus mechtanär /
ställandes honom Anno M. 2430
Men deruti far Iornandes och
Joh. Magnus vil / att det ställa
den i flotta under Berich, såsom
han hade varit utom land / hwilken
war hemma stadder / och sende ut
Erich Nu willia wij tillsee och för-
lita alt det / både Iornand. Saxo,
Ericus Olai och Joh. Magnus
hafwa. Nembligen 1. om Erik.
2. om det 12. Si lungar som röf
wade allestädes i werlden. 3. hwil-
ken war Berik eller Fro. 4. om
Skuppen word 3 / eller 3000. eller
30000. 5. om Johan. Magni
2430 ålders tid / treffar för detta
uttoge.

5. Såsom nu ingen af alla Grä-
fers och Latiners eller andras frem-
mande Scribenters hela skara haf-
wer närmare treffat wåras egna
Sågor och wisor ånden treffelig-
ga Skalden Homerus, som när-
mast in til den tiden lefde / altså
willia wij hans ärtiga gäta fram-
draga / i Skaldeart af honom sä-
tatt i sin Iliad. Y v. 213. der han
införer Aeneas swär til Achillem,
angående sitt och Tröjanernes fä-
derne och deras faders första uttog
ifrån wår Nordeste Konung Bore
eller Berik, utretrat genom Erik
senandes. Om nu (Achilles) vill och
dessa förstå / och wetta hwadani min första
Herkomst är / så weet hwar menniska i werlden
att TOR han födde THORODD som
upprettade THORODDS Rike / då ännu
intet HELIUM byggd war / den staden
som hade många slagz folk / af ättlingar
fräl / uthan de bodde ännu under IDÆ
berg som är fullt med springande Qillor
THORODD han födde sedan ERICTHON
som war af alla Menneistor den mechtig-
ste. Han hade 3000. Skut som gingo i
bete

beet in web det stora träffet / Glädjandes
 sig af sina små Golar / dessa älskade och
 upfödde den Nordiske Konungin **ODNE** /
 hwilken i en Häft skapadt beaf dessa blå-
 härade Skur och Märrar / hwilka när de
 wero hafwande födde de 12. sköna sönnar-
 gar. Hwiska 3000 blåhärade Skur när
 de sprungit öfwer de fruchtbärande åfrar /
 så wero de så lättstötade / att icke ett halmt
 strå eller ax sprang af: men sedan sprungit
 de öfwer hafsens streckeliga stora ryggar /
 och kommo in til hafwets hwita stränder.
 Denna **ERKTHVN** födde **TROS** den
 första **TROIANERS** Konung / af hwilken
 tre sönnar föddes / **HILLUR**, **ASSARÄ-
 GER** och **Guncnader**, hwilken då war be-
 hageliga af alla meniskior den de andia
 Gudarne råfwade / och sette honom till Tors
 stenkeswen / för hans deifselighet / att tina-
 de öddeliga Gudarna. **HILLUR** han
 födde sedan **LAOMEDON**, hwilken födde
TIODAN och **FREL**. Men **ASSARÄGER**
 födde **KAPPIN**: denna födde Anchis och
ANCHIS födde mig (Anē-As) **FREL**
 födde **AKETHOR**. Af detta slechte är jag
 här kommit.

I. Säger Homerus i dessa öf-
 wermåton merkelige orden / att
Thor födde **Thordon** / som först
 beböggde Landet **Tordonö** / of det gaf
 namn. Hwilket ligger under h. gr.
 45. Mid. 17. 2. Fig. Af Herodo-
 ti indragne rum / som tillsammans
 skämmer med Iornandis och **Tracia**
Joh. Magn. c. 35 §. 3. n. 4. f. 773.
 Så bekende **Skytarne** för Hero-
 doto at **Tracia** war öde / när **Tor-
 göte** först dikt kom / och kallat så
Tordons Landet hela den mindre
Tracien emellan **Donaustromen**
 och **Gräkeland** / så och **Myfia**
 och **Illyria** som sees af **Ortelio**.
 Nu föruttan detta bewitnar och
 alla de städers namn / som på de
 orter finnas / hwilka nämnas af
Prolemeo och **Strabone**, och
 äro ideliga **Götska** och **Swän-
 ska** / som de Lärda intet biuda til
 att giöra til **Gräfska**. Sålom
Apsala hwilken finnes på 2. Taf.
 och i **Prolemeo** finnes dessa **Byzia**
Vala, **Berghem**, **Nes**, **Berta**
Berga, **Sala**, **Salinge**, **Sigge-
 tunum**, hwilka måst äro hela be-
 håldne / uthan att den **Gräfska**
 och **latinska** arten / att lyckta sina
 ord på **as** eller **us**, är tillagd. Och at
 ingen må tänka dessa orter äro af
Göterna byggde i det stora uttoget

som

TROEM autem **Erichonius** genuit **Trojanis** Regem
 Ex **Troe** autem rursus tres filii inculpati geniti sunt,
ILVSQVE ASSARACVSQVE & **divinus Ganymedes**;
 Qui tum pulcherrimus fuit mortalium hominum,
 Quem etiam rapuerunt dei, Jovi ut pocillator esset.
 Pulchritudinem ob suam, ut immortalibus interesset,
 Ihu autem rursus genuit filium praeclarum **Laomedona**:
Laomedem autem **TITHONVM** genuit **PRIAMVMQVE**,
Lampumque Clytiūque, **Hicetaonemque iamum Mariti**.
Assaracus autem **CAPTVM** hic autem **ANCHI-
 SEM** genuit filium:

Sed **ME** **Anchises**: **Priamus** autem genuit **HECTOREM**
 Ex hoc sine genere & sanguine gloriōr esse. (divinum.

His verbis Poëta I. **Dardanium** conditorem
Dardaniae Jove genitum indicat. **Dardanium**
 vero ad lat: gr. 45. & long. gr. 27. in
 Tab. 2. cernere licet. Etiam ex **Herodoti**
Iornandis, **Ioh. M.** & reliquorum **Histori-
 corum** nostrorum consentientibus suffragiis
 in c. 35 §. 3. n. 4. p. 773. apparet **Scytharū** ipso-
 rum confessione **Thraciam** regionem fuisse de-
 sertam, inque eam **Iovem** primum omnium
 advenisse. **Dardania** igitur nomine omnem
Thraciam minorem **Danubio** & **Gracia**
 comprehensam, una cum **Myfia** & **Illyri-
 co** rectè complexus est **Ortelius**. Addi-
 mus his ferè omnia in istis locis urbium no-
 mina apud **Prolemæum** & **Strabonē** occur-
 rentia planeque **Gothica**, ita ut ex lingua
Græca hæc eruere eruditorum adhuc nemo
 tentarit. Suntque **Apsala** (*Apsalus*) in Tab.
 2. & apud **Prolem.** **Enfia** **Wala** / **Berg-
 hem** / **Näß** / (*Nesus*) **Berta** / **Berga** / **Sala** /
Salinge / **Siggetunum** / Quæ ne termi-
 natione quidem facta sunt **Græca** vel **lati-
 na**. Ne autem quis arbitretur hæc nomina
 eo invicta esse cum **Gothis** per maximam
 illam expeditionem post **Christi** tempora
 irrupentibus, meminerit quæsumus scrip-
 tores qui harum urbium mentionem fece-
 runt **Christo** vel **coævos** vel antiquiores fu-
 isse, ac proinde integris quatuor seculis
 ante **Gothorum** irruptionem in **Italiam**,
 plerosque illorum scripta sua composu-
 isse.

II. Iovis progeniem, cum nondam illum conditum esset in fontoso Ida monte habitasse significat. Id genus montium triplex occurrit: primum in Sveonia, alterum ad Trojam, tertium in Cretâ insula. Atqui Idam, cum nostrorum rum Græcorum Poëtarum suffragiis, Deorum sedem, a reliquis certæ quædam notæ distinguunt, occurrentes primum quidem apud Diod. Sic. Bibl. lib. 16. p. m. 565. *Ida Mons altitudine ceteros ad Hellepontum sitos exsuperans in medio sui specum Diis aptum habet, Idæos quoque Dactylos in eo natos fama est. Qui principes a Deorum matre artem adocti, ferrum eudere caperunt. Res singularis & admiranda loco huius accidit. Nam circa ortum Canicula in summo montis vertice tanta aeris circumfusi est tranquillitas, ut iuga illa ventorum flatus supereminereant: & Sol profundæ ætiam nocte ita oriri videtur, ut radios non in circuli figuram converfos habeas, sed flammam per multos hinc illinc tractus dispergat, unde fit, ut finitiorem terra ignes plurimi contingere videantur. Qui paulo post in unum coarctantur magnitudinem, donec plethri vergemini spacium existat. Tunc semum, lucem appetente solis corpus veluti jam completum sese exhibens, usitatam diu lucem reddit. Deinde apud Pomp. Mel. lib. 1. c. 18. Ipse mons vetere Divarum certamine, & iudicio Paridis memoratus, orientem Solem aliter quam in aliis terris solet aspici, ostendit. Namque ex summo vertice ejus speculantisibus, pene media nocte spargi ignes passimque micare, & ut lux appropinquat, ita coire ac se conjungere videntur, donec magis magisque collecti, pauciores subinde & una ad pallentium flamma ardeant. Eadem diu clara & incendio similibus effulsi, cogit se ac rotundat, & fit ingens globus, Diu is quoque grandis & terris adnexus apparet: deinde paulatim decrescens, & quanto decrevit, eo clarior fugat novissime noctem, & cum diejam Sol factus attollitur. Stephanus quoque summum ejus verticem Phalacras (fiållar) appellat & Horatius ob fluminum lacuumque frequentiam aquosum montem vocat. Unde Ortelius veteres in isto monte quindecim flumina majora observasse docet. Nolendum sane est montem tam celebrem & Deorum Dearumque choris adeo inclitum, Trojæ aut potius æstui Solis meridiano tam quoque vicinum fuisse, ut quindecim fluminibus majoribus, ætate Plinii, in eo arefactis, una cum his famam quoque suam antiquioribus temporibus adeo illustrem & late patentem amittere necesse habuerit, quæ omnia de illo Plinius*

som svedde effier Christi tjd / så kan man see der af / att Peolomeus, Strabo och flera som dem nemna / lesde alla för / och in wid Christi tjd / 400 år för Gudarnas uttog till Italien.

II. Sedan talar Homerus om / att de som af Thores afkomne woro och bygde Helium (Ilium) de bodde för ån Staden blef anlagt / under Ida Berg / som fullt med Strömmar och springande flålor war. Ida Berg äro förnembhigen tree / ett i Sverige / det andra in wid Troia, och det tredje på Creta, det som Gudarn bebodde / som wåra och de Gråfers Elala der tala / det hade några mera kelliga kennecken / de endel Odorus Sicular Biblioth. lib. 16. p. 565. förmåler / sånandes. Ida Berg det öfvergår alla andra Berg wid Hellepontum med des Skrefliga högd omhvelwandes mitt uti en höllig Plan / der Gudarna beqwemligan bo. Det är och rykte / att des bergi Idas smeder hafwa der först funnit Jern att smida. Men det är en serdeles underlig och sällsam bestaffenhet med detta berget. I den sommars tjd mot hunddagarna / så är öfverst upå Bergsklinterna en sådan Lustig stillhet / att Bergsklinternas synas wara sånga öfwer lusten. Och synes Solen minnare tid stiga up / intet så / att hon synes hafwa strömmor kring sig / lika såsom när hon är mitt på Himmelen / uti han ser ut / såsom en eld och uplyser himmelen / så att kring hela Horizonten står röda och strömmor på Himmelen. hwilken när hon stiger högre up / synes hon alt mindre och mindre / till des hon kommer en 300 fötter högt upå Himmelen. Då synes hon fulla kombtig klar / och giffwer ett rätta sken och full dag. Pomponius Melal. 1. c. 13. f. 20. talar således: Ida Berg wissar Solen helt och hållet annorledes / än något berg annestades på Jorden. De som stiga up på högsta berget / se soles midnattid giffwa strömmor ut å Himmelen / som lysa nog klart / hwilka alt mera och mera draga sig tilhopa / till des at so len kommer lika som i en eldskiffels. Och när man en god stund baswer således ser såsom strömmor och ronna / då får man see henne bliffwa rund / och såsom en mehta stor bol. Sådan ser hon en lång stund ut / och så ser lika såsom Jorden å ett långt stycke. Sedan synes hon bliffwa mindre och mindre / och in mindre hon bliffwer ju stödre bliffwer dagen / och då stiger hon alt högre / när hon så klar bliffwer / att ingen kan see på henne nemed ögonen. Stephanus han säger / att des högsta klinter fallas sållar.

Ddd Dd Och

Och Horatius nemner det ett
 watenachtigt berg / för des många
 strömar / och insjöar. Ty säger
 Ortelius at de gamla hafwa
 merckt 15 stora floder
 kommit derifrån. Det är stor
 skada / att detta så öfvermåtan
 namkunniga Gudarnas och Gus
 dinnornas berg / skulle hafwa så
 länge legat söder / in wid Troja.
 så att des 15. stora floder reda
 wid Plinii tid / skulle hafwa / så
 torlas ut / att man då reda
 intet hafwer funnit dem igen / så
 som man ser af Plin. 1. 5. c. 30. och
 Ortelio, och att desse floder med
 Berget / woro uti större richte /
 än det fans warat naturen. Till
 öfwenrörds moste och Berget haf-
 wa snält och försvunnit / th om
 det in wid Troja som ligger un-
 der 42. högz grad / skulle hafwa wa-
 rit så högd att solen / strax effter
 midnat skulle hafwa syns / up på
 berget; så moste det warit så högd
 att des rupp eller kulle hafwer och
 kunnat syns hist til Sverige på
 300. myl / och moste effter den tid
 den temmeligen bortsmelt / emedan
 alla som wid denna tiden lefwa /
 så wäl de som wid Plin tid lefde /
 hafwa ännu funnit där något berg
 wid namn Ida af den högd / som
 de gamle hafwa skrifuit. Hwar-
 föremener Vossius rätteligen i si-
 na notis öfwer P. Mel. f. 90 att
 om en Ida Berg wid Troja woro
 högre än alla andra berg / så kunn-
 de man der än då intet se ren-
 nan af Solen för floctan 2. om
 naten. Och alltså mycket mindre
 midnat tid / här seer man åter hus-
 ru lät Plinius och andra den
 den hafwa warit att tro där råtra
 Ida Berg skulle hafwa warit wid
 Troja, och att den meningen för-
 swara / updiktat att stora ström-
 marne skulle hafwa warit uttöra
 fäde och att de med berget intet så
 stora och höga wore / såsom de gam-
 bla hafwa dem beskriuit och utro-
 pat. Hwarföre willa wij åter
 lära

us lib. 5. c. 30. & Ortelius nobis persvade-
 re non erubescunt. Nos insuper illius sive
 casum sive oppressionem non mediocriter
 lugemus, namque si ea quæ de hoc mon-
 te traduntur, nempe quod ex summo ver-
 tice ejus speculantibus, pene a media nocte
 Sol lucem suam spargere videatur, de Ida
 ad Trojam sub lat. gr. 42. capiendæ e-
 runt, omnino verticem suum prisca tem-
 poribus tam alte extulisse dicendus erit, ut
 a majoribus nostris, in hæc patria sua con-
 stitutis, propemodum conspici potuerit.
 Quis autem hoc ipsum, vel etiam tantam
 post ea tempora, montis hujus attritionem
 æquo animo feret, præsertim cum Idæ
 monticulum, quia ad Trojam est, non so-
 lum hæc nostra, sed etiam Plinii ætas ob
 parvitatem suam, prorsus contemnendū
 duxeris, & a veterum descriptionibus prorsus
 alienum. Unde rectissime Vossius in
 notis ad hæc Melæ verba p. 90. conclu-
 dit nullas nubes Lumine solari perfusas
 conspici posse e monte Ida (licet celsitu-
 do ejus multo major statuatur, quam
 revera sit) ante horam secundam noctur-
 nam, nedum media nocte. Quam pronus
 igitur in errorem fuerit Plinius & cum
 illo alii complures, post amissam semel Ida
 veræ memoriam, vel ex eo liquet quod in
 defensionem sententiæ erroneæ flumina
 maxima exsiccare & montem altissimum
 in exiguum collem mutare maluerint, quā
 Idam ex mente & descriptione veterum
 investigare. Aded igitur certum fixumque
 nobis manet Scriptores antiquissimos in
 Geographicis doctiores fuisse recentiori-
 bus, & Idam montem in nullo alio
 orbis loco, præter Sveoniam solam, qua-
 rendum esse. Nam.

a. Ida nobis Solis, non autem Græcis
 vel Latinis montem denotat, & Idum
 Sax.

Saxum est, cui olim Epitaphium Runicum inscribatur. Unde cippus R. in Tab. 31. Fig. 105. *Jupiter & Iuno sculpserrunt Idun* hoc est Saxum; & cip. R. 178. *Iuf Idun hæc est sculpsit Saxum.* Idæ quoque latebras montanas quas homines priscis temporibus occuparunt, designat.

β. Ida mons est Idræ parochiæ Sveonice in montibus Riphæis Ptolemæi, appellaturque hoc tempore Idra stigen hoc est *Idæa via.*

γ. Quod de Solis Lumine Diodorus & Mela referunt, id utique ad rem tam prope accedit, ut nihil eo sit clarius vel certius, nihil item à montibus meridiei quam est hic noster propioribus magis alienum. At jugis Idæis nostris, Sol æstivis noctibus per horulam tantum abest, & interrim aurora semper adest. Neque montes solum sed & campos lucidis noctibus; illustrari in c. 9. §. 2. n. 15. p. 411. diximus septentrionalioribus vero locis ipse Sol continuus noctibus affulget. Etiam notandum ducimus, quod Sveoniæ Sol adeo oblique oriatur, ita ut Horizontem in ortu sequi difficulterque ab illo quasi removeri videatur, cujus rei causam ignorare nequeunt, qui primis saltem labiis Astronomiam degustarunt. Hæc autem postrema ipsi Diodoro & Melæ notata, quis ad Idæum collem Trojæ vicinum, nisi rerum omnium rudis & imperitus retulerit? Præterea oriente vel occidente Sole, Lumen ejus hic spargi cum rutilo quodam & ad igneum proxime accedente colore, omnibus est notissimum. Idemque Lunæ evenire in cap. 9. §. 2. n. 13. p. 410. monstravimus.

δ. Ida nostra inque vero & genuino suo significatu apud Sveonas, quo montem notat, accepta veterum descriptioni plane satisfacit, quia ambitu suo campum sive sedes Deorum concludere deprehenditur. Quid

låta see huru de ållsta gamla / beitre hafwa hafti Runskap om for den och des Berg / ån de yngre / och att det råta Ida Berg är uti Sverige / och inter hwårken wid Troja, Creta. eller någon annan ort i verden:

i. År Ida ett Berg på wårt språk / och turet på Gråfsta / eller Lann. Idun kallas stora hållar / der på våra Fäder hafwa huggit sina runor / såsom synes af Runsten E. 31. §. 105. *Fubernuk Junoritt Idun.* 178. Runsten / *Juk Idun.* Idæ kallas de bergzskrefwor och boningar / som menniskjorna sordom hade int i Bergen / som allom beskant är.

ii. Sedan kallas Ida Berg egenteligen det som ligger i Idræ Soehn wid Ptolemæi Riphæiska berg och kallas Idra stigen.

iii. Tildet 3. det som Diodorus och Pomponius Mela förmåla om det egenteliga kenne-teckn af Solen / är så wål träffat / att man där turet kan / utan med förundran låsa. Hwilket kenne-teckn intet berg som ligger i söder kan på något sätt tillägnas / ty först är hon på dessa våra Ida hållar / om sommaren allenast en liten stund under / och så när under Horizonten att strimorne synas altid stå uppmoot Himmelen. Ja hela lar det här hufa nåtter / mycket mera bergen som wist är c. 9. §. 411. och det som långer Norr åro hafwa och solen stadigt uppe på många nåtter. Sedan / emedan Sverige ligger långt Nor / så weel hwar och en som den ringesta små hafwer af Matheli eller wårt här i Sverige / att Solen hon går of meckta snett upp / så att hon synes som Diod. och Pomp. förmåla lika som solia skogen är ett långt stycke in wed Horizonten. Hvilka begge kenne-teckn / ingalunda kunna lämpas til Ida wid Troja, det alla lärda / ja oförståndiga moste eftergiffwa. Elliest att Solen här synes

D d d D d 2 om

om sommaren in wid uppegången och nedergången såsom en Eld/ och meckra stoor / år allom bekant / hwilket och de gamla hafwa merkt om månans sképelse här i Smeria ges såsom wißt är c. 9. §. 2. f. 410.

vi. Wänt *Ida*, så wida som hela våra stället och kallas *Ida*, fullgödrer merkeligen det Penetren som de gamle hafwa skrifvit / att det omhulswet en iholig plan der Gudarna bodde. Se detta i stemmer med Platonis, Plinij och Maximi Thyri skrifter / in dragne cap. 8. §. 2. f. 348. Der emot är *Ida* wid Troja, så litet att det en på Landforten kan insöras utan de icke äro des större/ och sag fruchtar att de ända göra den större än de äre: Ty på de nyesta och reteste Landfort finnas det ut en gång. Ptolomeus som har giord de ällsta Landforten de wij hafwa / hafwer på alla sina ställen inter mindre berg i hela werlden afmålat. Ja / allenast i en lites kuller eller Backas liknelse / der han alla andra berg / gör till 10 20 / 30 / 100. och flera ihopahängande stora kullar. Blais Asia minoris kosta / som likwäl uti större form utkast t är / hafwer icke en gång en backa / der som *Ida* förskrickliga höge berg skulle stå. Du Val gör det till sin längd i Sverns myl.

Men Laurenbergius som gerne will hjälpa Antiquiteterna, på det detta berget motte någon liknelse hafwa moor den förskrekliga stoorlekt och högd / de gamla hafwa det beskrifwit / gör det 5 myl i l.

Men hwem af de ällsta hafwer willat reknadt ett 5. mylberg / ta / icke 10 mylberg / för sådant det wert woro ihugkommas / mycket mindre det som war allenast 1. eller 1; myl långt. Här afkan den något förstånd hafwer / utryckeligen se / att detta *Ida* Berg wid Troja, inter är det / de gamla

bla

Quid enim hac figura, in verbis Platonis Plinii & Max-Tyrii a nobis in cap. 8. §. 3. p. 348. allegatis, conspectius? *Ida* uero ad Trojam tam exiguus est collis, ut nisi in mappis Geographicis maioribus & accuratioribus comparere nequeat. verendum quoque uidetur ne illum justo maiorem Geographi nonnulli nobis dederint, cum à recentissimis penitus sit neglectus. Ptolemaeus in Tabulis suis, quæ Solæ ex veterum tabulis supersunt, pro *Ida*, *colliculum* cum montibus reliquis minime comparandum dedit. Alios enim montes ex 10, 20, 100 aut Pluribus collibus maioribus passim in Tabulis suis contexuit. Blavii Asia minor utcumque dilatata, ne colliculi quidem vestigium habet eo in loco, ubi mons tam immanis extruendus venerat. Dui Vallius illi in longitudinem sesqui milliare tribuit. At Laurenbergius antiquitati uelificaturus molem ejus ita auxit ut 5. mille Sveonic. in longitudinem habere uideatur, ne cum antiquorum descriptionibus collatus prorsus ridiculus evaderet. Verum & ipse hoc adjumento luo parum profecisse uidetur; ceterum enim montium, ut & eorum qui omnino 10 milliaria in longitudinem habent, rationem nullam Scriptores vetustissimos iniisse ac ne quidem memoria dignos iudicasse cernimus. Quid igitur colliculo tantillo factum putabimus, cui nihil inest quod cum veterum tam magnificis descriptionibus, & luculentis laudibus conveniat? Ac si uel maxime ad Laurenbergii liberalitatem accedere, eique præter omne meritum, 5. Milliaria largiri uellemus, an fidem inventura erit major illius quam milliarium duorum & dimidiati acclivitas? Ad latit. uero gradum 42. cum situs sit *Ida* monticulus prope Trojam & *Alpes* Italicæ, quæ omnibus Germaniæ Galliæ, Italiæ, Hispaniæque montibus excelli-

celli-

celliores creduntur, ad lat grad. 45. inveni-
antur, atque etiam a radicibus imis ad sum-
mos vertices scandere volentes integro bi-
duo vel triduo fatigant, nec tamen astivo
tempore Solem media nocte vel etiam sta-
tim à mediâ nocte deregant, quis hoc ab
Idâ Trojæ colliculo speraverit? Converta-
mus igitur nos ad Idam Sveoniæ montem in-
ter latit: grad: 62 & 63, cujus nos altitudi-
nem veram inde a maris Balthici litore usq;
ad summa juga, Dn. Samuelis Otto aliorum-
que ante a nobis enumeratorum Invenum
ope & dexteritate, secundum Dal-albim flu-
vium ab hoc monte decidentem dimetien-
dam curavimus deprehendimusque a Jugo
Sylensi (Syla fjäll) usque ad rupem Salicam
[Sala fjäll] uln. Sveon. 500, h. e. pe-
des 1000. Inde ad lacum Riphæum (Riphel-
sjön) uln. Sveon. 200. inde ad lac. Riphæum
minorem, uln: Sveon 1660. Inde ad la-
cum Idæum [Ida Ejön] uln Sveon. 640.
inde ad Sarnam (Särna) uln. Sveon: 50.
Inde Elfdaliam, uln. Su: 1020. Inde Siliam
quæ Moræ adjacet, uln Sveon 790. Inde
Runam uln. Sveon. 256. inde per Câtara-
tam Elskarbyensem usque ad mare Balthicum
uln: Sveon: 2285. adeo ut Idæ vertex ad
perpendicularum a suprema maris superficie
exaltatus sit uln: Sveon: 9135. Inter edi-
tissimos igitur totius orbis montes, quis Idam
nostram esse negaverit? Atqui non urge-
mus solam ejus altitudinem utut vetustissi-
mi Scriptores eam inter signa præcipua Idæ
reposuerint: adest enim & vera illius latitu-
do, quæ Solis adspectum aut saltem radi-
os illius nocturno tempore admittit, & obliquum
illum Solis ascensum supra Horizontem omnino
exigit.

1. Tantum quoque abest ut flumina insigni-
ora XV, à veteribus notata, juxta Plinii
& aliorum mentem exaruerint, ut potius
cum maximo fragore & strepitu adhuc

in-

bla hafwa bestäfwit ty man vill
giffwa det 5. mplylengd som aldrig
är / så töder hafwa 2: mply-
wäggs slutning. Nu ligger dee
under 42. högdz gr. der de stora
Alpes som reknas för de högsta och
största af alla berg i Tyskland /
Frankrike / Italien och Span-
nien / faras på 2 eller 3. dagar
uppföre / för än man kommer öf-
werst uppå dem / som alla resan-
dom bekant är / och liggia under
45. högdz gr. liwål kan man der
intet se Solen midnattid eller
strax effter upgå.

Vårt Ida fjäl egenteligen så
kallat / liggandes emellan 62 och
63. högdz gr. hafwer iag igenom
H. Samuel Otto, och de andra
förbenämde personer / låtit afwä-
gå alt in til Österhafwer / söljana
des alt den stora Daleälswen är /
att finna des rätta högd / så är
ifrån högsta ryggen / Sylfjell /
til Sala fjäll 500. aln. från Sala
til Riphelsjön 200. aln / derifrån
til mindre Riphelsjön 1660. der-
ifrån til Yda sjon 640. derifrån til
Särna 50. til Elfdal 1020. der-
ifrån til Silian wid Mora 790. der-
ifrån til Run 256. Sedan är Run
öfwer Elkaby der Elswen löper i
Östersjön 2285. aln. så att hela Idæ
bergzhögd är 9135 öfwer hafwer
i en loretteme. Hvilket nogsampt
wisar det wara ibland de högsta
berg i wärden / och hafwer sulkom-
bligen alla de kennecken / som dee
gambla der beskriswit med / icke
allenast för högden skull. utan för
des så långt Nor ut mot Norstie-
nan liggande / hwilket gifwer /
att Solen strax effter midnatten
upgår och hela natten ut ät des
Strålar synas / och sedan des
sneda upgång.

2. De 15. stora floder / som de
älssta hafwa skrifwit af Ida Berg
flyta / de äro än i dag här behållne
och intet utorkade / utan til sam-
ma tal behållne. Såsom wij wilja
begynna dem ifrån Eöder til

Ddd Dd 3 Nore

Norr uprefna / och är först Miors
flod emellan 59. och 62. h. grad.
32. mid. 6. 3. 14. Fig.

II. den andra är Glammen emel-
lan 59. och 63. h. gr. 33. mid.

III. den Tredie Gautalsfwen emellan
58. och 63. h. gr. 33. och 36. m.

IV. den Fierde Dale-alfwen emel-
lan 60. och 63. h. gr. 33. och
40. mid. lin.

V. den Fempte Lyds å emellan 61.
och 63. h. gr. 34. och 40 mid. l.

VI. är Indal fl. emellan 62. och
64. h. gr. 34. och 40. mid. lin.

VII. är Rymne fl. emellan 63. och
64. h. gr. 36. och 40. mid. lin.

VIII. är Yma eller Vinila flod emel-
lan 63. och 65. h. gr. 35. och
41. mid. lin.

IX. Sedan är Bore-flod emellan
64. och 66. h. gr. 35. och 41.
mid. lin.

X. Stende är Paisto eller Gerra
flod emellan 65. och 66. högdz
gr. 35. och 42. mid. lin.

XI. den älfoste är Lauleflod emel-
lan 65. och 68. h. gr. 36. och
42. mid. lin.

XII. är Kall flod emellan 65. och
70. h. gr. 36. och 42. mid. lin.

XIII. är Torne flod emellan 65.
och 70. h. gr. 37. och 43.
mid. lin.

XIV. är Kimmi flod emellan 65.
och 69. h. gr. och 43. och 44.
mid. lin.

XV. den femptonde är Quena flod
emellan 64. och 65. h. gr. och
43. och 50. mid. lin.

Deßa alla hafwa sitt ursprung af
den stora Ida som inhjwelfwer
Swerigelika som en hellig Daal
efter Gråfernas bewittnande /
och tillder ringesta löpa på 40 / 50.
och 60. Swenska myl / med män-
ga skreckeliga fal / och må råtte-
ligen kallas Floder. Der som in-
wed Trojanernas förmente och
up-

inde labentia exaudiantur, quorum hæc
sunt nomina eo potissimum ordine quo
ipsa sese flumina a meridie septentrio-
nem versus excipiunt, à nobis recitanda:

I. Miorus fl. (Miors flod) Inter lat: gr. 59.
& 62. & ad long: gr: 32. in Tabula 6.
Fig. 14.

II. Glaminus fl. (Glamen) Inter lat. gr. 59.
& 63. & ad long. gr. 33.

III. Gutallus fl. (Gautalsfwen) inrer lat. gr.
58 & 63. long. inter 33. & 36.

IV. Dal albis fl (Dalefswen) inter lat. gr.
60 & 63. & long. gr. 33. & 40.

V. Lydius amnis (Lydesåå) inter lat. gr.
61. & 63. & long. gr. 34. & 40.

VI. Indalus fl. (Indaal) inter lat: gr. 62.
& 64, & long. gr. 34. & 40.

VII. Rhymnicus fl. (Rymmedls) inter lat. gr.
63. & 64. & long. gr. 36. & 40.

VIII. Imaus five Vinilus fl. (Yma aut Vi-
nila flod) inter lat. gr. 63. & 65.
& long. gr. 35 & 41.

IX. Boreus fl. (Boreflod) inter lat. grad 64.
& 66. & long. gr. 35. & 41.

X. Paisto five Gerra fl. (Paisto aut Ger-
rasflodh) inter lat. gr. 65. & 66. & long
gr. 36. & 42.

XI. Leulius fl. (Lauleflod) inter lat. gr 65.
& 68. & long. gr. 36. & 42.

XII Gallus fl. (Kallisflod) inter lat: 65 &
70. & long. gr. 36. & 42.

XIII. Taranus l. Turuntus fl. (Torneflod) inter
lat: gr. 65. & 70. & long: gr. 37 & 43

XIV. Cummerius five (Kimmisflod) inter lat:
gr. 65. & 69. & long. gr. 43 & 44.

XV. Quena fl. Amazonum fluius (Quenasflod)
inter lat. gr. 64. & 65. & long: gr.
43 & 50. Hæc omnia in Idæis scaturi-
unt Jugis, & per hanc Idam nostram, quæ

Græcorum verbis, totam complectitur Regionem
in ejus medio convallem efficit, a 40. 50 & 60. milliaribus cum maximo Ca-
taractarum strepitu descendunt, adeo ut vera flumina nemo cum ratione
nega-

negaverit. Quid ad hæc collis *Idæus* in Phrygiâ, nempe secundum Ptolemæi tabulas torrentes quatuor in longitudinem tria aut summum quatuor milliaria habentes, *Simion*, *Scamandrum*, *Gronin* & *Asipum*, juxta Laurenbergium torrentes tres; in tabulis Peutingerianis nullum; sed in tabulis Asiaticis *Blavii*, rivulos duos emittet.

§. Aquosum & fontosum montem *Homerus* & *Horatius* appellant. Nihil hoc testimonio verius esse Tab 6 & 43 ostendunt: præter enim flumina illa majora innumeris in his montibus lacus fluviolosque invenire est, de quibus alia forte orietur scribendi occasio.

¶. Quin *Idæ* Sveonum in maxima copia ferrum suppeditet, nemini nisi rerum imperitissimo dubitare licet. Toti enim orbi ferrum *Idæum Sveonicum* prodest. At venas metallicas *Idæ* Trojanorum, frustra, uti arbitramur, in hanc usque diem quæsierit quisquam.

III. Inter omnia vero quæ sub examen revocari merentur, facile eminent ipsius *Homeri* verba: Nempe submontana fontosæ *Idæ* habitata fuisse, antequam ter mille navibus, ad illum condendum homines isti sese contulissent. Ex Ptolemæo autem *Blavio*, *Laurenbergio* & omnibus in universum Geographis liquet illum sive *Trojam* quatuor milliariis ab mari abfuisse, ad terminum *Idæ occidentalem* positam. Quid igitur ineptius quam tantam classem in hoc monte extruere, cumque illa per nemora montis ad occidentalem illius terminum condendæ urbis causa perrepere? omnino enim eundo multo & citius & commodius ad destinatum locum pervenire potuissent? Cum præterea Trojanæ urbis partem orientalem *Idæ* contingeret, qui potuit *Homerus* ex plaga mundi Boreali conditores Urbis una cum classe accessere? Hæc res quoddam veterum ad aliam viam, ex *Thraciâ* per *Hellepontum* ingentia quem flumina latitudine suâ sæpè vincunt, excogitandam impulit.

Acqui

uprichtade jda 4 små bäcker allenaft flumnas effter Ptolemæi rafter / som äro allenaft 3. och högst 4 myl långa. Som är *Simios*, *Scamander*, *Gronis*, *Asipus*. Men *Laurenbergius* hafver 3. Tab. *Peutingerianæ* inga. Men *Blavus* Asia 2 små becker.

vi. Det *Homerus* och *Horatius* kalla jda ett waternärligt och strömsult berg / det kan man se af den 6. och 43. Taffla / ty här i Sverige är intet hundratals högar emellan bergen / utan 100000 tal / såsom vi ännu stedes wi se stole.

vij. Att *Idæ* Berg hoos of är fult med Jern malm / är nu intet barn i verden obekant / från alla tider / hwilket söderhela verden med Jern / men *Idæ* Järn wid *Troia* finner iag ingen än berömt ha sig af.

III. Sedan är öfvermåttan mer skändes alla *Homeri* ord / i det han säger / att de bodde för under *Idæ* Berg / de som med sin stora flott beständes af 3000. styck / kommo att bygga *Helium* eller *Troja*. Du såsom af alla Geographis bekant är / både af *Ptolemeo*, *Blavio* och *Laurenbergio*, att *Troja* låg 4. Svenska myl wid pås ifrån *Eiden* / wid ändan på *Idæ* berg / som låg *Östansöre* / så behöfde de intet bygga Sten uppå berget / af segla up i *Ekogen* emellan *Skatorna* af irån / är västre ändan af *berget* / och bygga Staden / utan de skulle wäl kunna gått ohwilde dit. Sedan låg Berget öfre före / och *Homerus* säger dem kommit *Nordan* från. Ty mena sombliga af de gamla / att de foro ifrån *Thracien*, öfver *Hellisponten* Sund / som är intet bredare öfver än en lag

laelig flod / hwar til icke håller be-
höfdes 3000 Skepp / emedan emil-
lan Tracien och Troja intet öf-
wer 8 myl äro. Der til med bekrif-
wer Homerus dem seglat öfwer
det stora hafwets wägar / som in-
gen Menistia någin hafwer kal-
lat Hellsiponti Sund. Hwar af
nu utryffeligen seer / att Ida berg
som Homerus talar om / är wårt
Ida Berg / emellan hwilket och Tro-
ia det stora hafwet ligger / nemligen
Wester hafwet / och sedan Medi-
terraneum; hwilka till öfwerföra
med en stor frigz makt / behöfdes
wål 3000 Skepp / att dem öfwerföra
som Troja byggia skulle. Wi
willia så komma öfver til Homeri
äntiga gåta.

IV. Homerus säger *Erieton* war
den meckrigaste Konung / sådan som
wi bekrifwa när första *Erick*. Ed-
da kallar honom *Erikun*, men wi
behålla Homeri ord / *in Erikun*
är den som förer och regerar en stor
Frigz makt til sjö. *Thun* är hafwet
som låses c. 30. f. 722. of *Herek* den
som regerar hären / see c. 33. f. 753.

V. Homerus säger honom haf-
te 3000 *Eliut*. Att *Eliut* är *Nes-*
tens Skepp / är wist c. 30. f. 721. och
synes här att Homerus än bättre
har förfäret wårt språk än andra af
Örskerna. In hoos of tages al-
tid / skat hoos gemene man / ge-
menligare för stoo och intet hästen.
Der 3000. *Eliut* säger han haf-
tagit in wed det stora Träsket.
De gamla hafwa äntige kallat
Östersjön Träsk / för de ousäjeliga
många Klippor / skär och wisar /
som wist är. In säger *Adamus*
Bremenensis rätteligen de *Sit. Dan.*
f. 16. att de gamle Romare hafwa
kallat östersjön det *Schytiska* Trä-
sket. Derföre *Pomponius Mela*
säger det wara likare åar / än haf /
och *Aristoteles* med *Herodoto*
en flod / den glys fins ut / hwil-
ken de hafwa kallat *Eoridon* / det
är ett haf fullt med Klippor.

D e

Atqui cum Thraciam ab Illo Hellsipontus
octo tantum milliaria in longitudinē habens
dirimat, quid attinuit classem navium 3000
instruere? quī etiam Homerus Hellsipon-
tum, *lata dorfa maris*, contra rationem &
omnium hominum consuetudinem voca-
ret? Omnino igitur Homerus per *Idam*, mon-
tem *Sveonix* intellexit, quem inter & Tro-
jam oceanus una cum mari Mediterraneo
interjacet, quibus feliciter superandis, ur-
bis conditores, tot navium classe egere po-
tuerunt. Sed ad Homeri ænigmata reverti
lubet.

IV. In eodem loco Homerus *Erichthonium*
celebrat, non secus ac Historiæ nostræ *Eri-*
cum. Sane Edda *Erikun* appellat; Nos tamen
Homerum sequi malumus, retinentes ve-
rum illius & antiquam nomen *Erichthon*
h. e. *exercitum per mare ducentem* namque
Thun mare, ut est in c. 30. §. 4. p. 722. &
Herek Ducem exercitus ut est in cap. 33. §. 4
p. 753. a nobis annotatum, designant.

V. Hic ter mille equas (*Eliut*) Home-
rus assignat. Atqui *Neptuni* navem *Eliut* vo-
catam fuisse in cap. 30. §. 2. p. 721. planum
fecimus. Profecto notiozem Homero quam
reliquis Græcis hujus vocabuli sensum fuis-
se, ex eo colligimus, quod *Eliut* / altero suo
significatu in lingua nostra læpius equam
quam equum notet. Has porro circa paludem
in *pastum* emissas fuisse, non sine judicio tra-
didit singulari: veteres enim *Mare Balticum*
Paludem, ob innumeros in eo scopulos, in-
fulas & Sinus, appellare non dubitarunt,
Itaque & *Ad. Brem: de Sit. Dan.* p. 16.
mare Balibicum à Romanis Scytharum paludem olim
vocatam fuisse agnoscit, Pomp. Mela anni quam
mari similis judicat: sed *Aristoteles* & *He-*
rodotus disertis verbis flumen vocant ele-
ctri ferax, & nomen illi imponunt *Eridanum*
(*Deredon*) h. e. scopulosum mare. Porro
quos equarum pullos Homerus memorat, hi

Edda

Lembi sunt & scaphæ omnisque generis navigiola classi adjuncta.

V. *Has equas, inquit Homerus, Boreas amavit pascentes. Nempe istorum temporum Regi, Scaldorum more, Regis primi titulum imposuit & Boream vocavit: uti quoque eum Edda Historiæque nostræ Boreum Buri filium nominant, de quo plura in c. 9. §. 2. n. 3. p. 365. allata sunt. Hujusque imitatione & exemplo, Regibus sequentibus teste Diod. Siculo, Borei Boreæque imposita fuerunt nomina.*

VII. *His ter mille equabus cæruleas quoque comas assignat Poeta, h. e. aplustria cærulea Sveonibus omni tempore usurpata, quæ in Odis veterum Blå hästmaan/ i. e. Cæruleæ equorum jubæ appellantur. Etiam Neptunum una cum navi descripturus Euripides in Andromache v. 1010. Neptune inquit, Qui verberis cæruleis equis per marinum pelagus. Eundem Neptunum una cum Agathyrhis suis cæruleam comam gestasse scripsit Plinius, ad cærulea capitum tegumenta respiciens, de quo negotio videndum erit cap. 30. §. 4. p. 724. ut & de magnatum togis cæruleis cap. 7. §. 5. n. 99. p. 280.*

VIII. *Quod autem ter mille equas amasse, imprægnasse, & ex eis pullos XII suscepisse dicatur Boreas Rex Septentrionis, Id utique ad curam & sollicitudinem, qua in armandis & instruendis navibus usus fuerat, spectat. Inter armorum vero genera, quibus naves onerabantur & quasi gravidæ factæ fuerant præcipuo loco tum fuerunt Alf & Berg/ h. e. lapides & Saxa, quæ in fabulis, Neptuni liberorum nomine veniunt. Per pullos XII intelligendi erunt totidem maris præfecti sive Reges navales. Et ex his verbis clarus evadit sensus verborum Erici Olai, de XII piratis longe celebratissimis & Erico Regi operam suam navantibus. Verum non tantum in hac fabula XII maris præfecturæ latent, sed etiam tota Regni Trojani forma sive modus, quem ex Eddæ*

De Skiutens små solar/ äro Julor och mindre fartyg.

VI. *Skiuten/ säger han/ den Norste Konungen Bore hafwa upföt: här nemmer han vår Konung som då lefde/ effter Skaldernas ord/ med en egentligit Pennetekt af namn/ effter den första vår Konungz namn och ärenhetel. Så som alla våra Sagor med Edda kalla honom Bore Burborisson som wist är c. 9. f. 365. Och det D. Sic. bewittnar att effter honom singo alla konungarna heta Bore eller Bore-ar.*

VII. *Homerus säger att deßå 3000 Skiut de woro blåhårade/ det är/ de hade blå flaggor/ som Sverige altid dragit hafwer/ ty i wisorna kallas flaggorna Blå hästmaan. Der före säger Euripides rätteligen om vår Necker och hans skepp i sin Andromache v. 1010. och du Necker som åker med de blå Skiuten och hästarna/ ges nom det stormande haaf: och alltså rätteligen af Plinio vår Necker/ och hans folk Aggatyrrar kallade blåhårige af sina blå mösor se c. 30 f. 724. och af Placone hela Nilfens förnämste hertar afmålade med blå Riortlar lås c. 7. n. 99. f. 280.*

VIII. *Homerus säger at vår Norste Kung Bore han besöt 3000 Mårar at de worde hafwande och södde 12. sköna Sjöfångars der är han lastade deßå Slep med allahanda Krigztyg/ serdeles med Neckens söner som woro Alf och Berg/ och sätte 12. söfångar dem til at styra. Här hafwa wisigen Erici Olai 12. widnamfunnige södröfware som stante Kung Eric. Och afmålas teke allenast deßå 12 Ammiraler här igenom/ utan och den Regemens Skepelse som war stälte uti Troja och des lanskap/ som teke allenast sees af Eddæ i Præf. Som säger att i Troja berg thar woro 12. Kongdomar och en Yfer Konung/ utan och Homerus pe-*

far och der på uti sin Iliad 2. ver. 248. der han talar om Priami Söner och Döttrar / seyndes der wore 12 stidna sängiar af huggen steen. Det är 12 Kungasäten och Domstolar så och af den 175 vers. 4. Sändes: de ofrade af de Troianers Kungeliga barn 12. starka och fjelmodiga söner.

IX. Homerus säger at de ha 3000. mätar wore så låtsforade att när de sprungit öfwer den fruchtebärande åtären, så gick icke et halmti af. De fruchtebärande åttar är Österiges Träst och Östersjöns såwuga wilar / der risten drefseligen triftes och sig ölar / om hwilken östersjöns fiskefisker mot andra haf / endelz är talte c. 4. f. 82. Söfwen och hwäpen / är den halmen som intet går af när man genom honom seglar eller roor / utan han bätar sig undan och åter reser sig up hwilken man och i halmstäl-le brukar att täckia taken / såsom är och wist af Herodo. c. 10. f. 429.

X. Sedan beskriwer Homerus wår Erikz resa, at när han kom utur detta Trästet / for han öfwer hafwets stora ryggar med sina mättrar eller Skut / det är Västers hafwets böljor / och kom til de hwisla strandder / det är / westerhafwets och des Medelastse hafwets strandder / hwilka äro hwitaf hafwets wågars fragga / effter storm och öweder.

XI. Boreas som utsände Erikten effter Homeri ord / är den samina som Iornandes med wåra kalla Bore, Borek, Berik, Fro, Man &c. hwilken utsände Erik med 3000 skep / de Iornandes gick til 3. och Gato till 30000. År således wist en otrolig tilsammansstemning emellan wåras / Engelandarnas och de Gråters Sagor / huru wåsa såder hafwa först bebyggt Troja.

14.

præfatione potissimum haurire licebit: In urbe Trojanorum XII fuerunt Regia tribunalia, & unus monarcha. Eodem collimat sine dubio Homerus Iliad v. 248. Duodecim erant excelsi thalami ex polo Lapide h. e. XII Throni atque tribunalia & Iliad v. 175.

Duodecim etiam Trojanorum magnanimorum filios fortis Ferro mactans: ———

IX. Tamque leves Homerus equas fuisse cecinit, ut saltantes in fertili arvo per summum spicarum fructum currerent, neque frangerent. Pro arvis fertilibus hic quidem loci habendæ erunt Sveonicæ paludes marisque Balthici sinus multo Junco & arundine multa oppleri, in quibus pisces ova secure pariunt & per incredibilia lobolis incrementa Sveoniam supra reliquas totius orbis Regiones efferunt, de qua re h. L. cap. 4. §. 6. p. 82 consilere juvabit. Juncus & arundines spica erunt, navigantibus sine ruptura cedentes veteremque locum suum repetentes. His etiam pro culmo in tegendis ædibus uti solemus: id quod ex Herod: in h. l. cap. 10 §. 2. n. 11. p. 429. uberius declaratum est.

X. Etiam super lata dorsa maris, hæc equas saltasse, inque summitate litoris maris albensis cucurisse Homerus tradit, atque simul Erici nostri per oceanum & mare Mediterraneum, quorum litora æstus marini spuma, maxime post tempestates, dealbat, navigationem perstringit.

XI. Boreas, qui apud Homerum emississe dicitur Ericthonium, haud equidem alius est a Iornandis & reliquorum Boreo Boreco, Berico, Frodo aut Manno, qui Ericum in expeditionem iturum navibus 3000, aut secundum Iornandem 3, aut juxta Saxonem 30000. instruxerat. Nihil omnino impedit, quo minus in hoc ipso tot Græcorum, Britannorum & nostrorum

Scriptorum de rebus levioribus dissensu, admirari liceat maximum quendam & nullis artibus subvertendum omnium eorum, de Trojanorum ex majoribus nostris origine consensum.

6. Expeditionis tempus Johannes M. ad Ericum I. quem nos Homeri testimoni-
o usi, primum quoque Regiæ stirpis aucto-
rem facimus, retulit, nempe ad annum M.
2430. Concidit autem Troja anno M.
2700, a cujus excidio sex generationibus
retro numeratis absuit Ericus: Itaque se-
cundum fundamenta Chronologiæ nostræ
alio in loco explicanda, Ericus in annum
M. 2500 incidit. Quo nomine Iohannes
M. Calculo suo, annis tantum 50 à Græ-
corum Chronologia recedit.

§. III. Unde igitur Trojani venerint,
quoque in loco sedes fixerint, ex iis quæ de
stirpe eorum Regia, de majorum nostrorū
expeditione, de imperandi forma, deque
locorum situ diximus, satis superque intelli-
gi posse putamus: Cum vero & in his rebus
apud eruditos vel præcipuè valere soleat ra-
tio a lingvis petita, nostrum quoque erit
in eo aliquid conari & ostendere Trojano-
rum ex gente nostra originem, non minus
lingvâ ipsorum quam rebus ceteris confir-
mari. De verbis duobus aut tribus nobis-
cum consentientes habemus eruditos, qui
se in Trojanorum aut Phrygum lingvâ
hæc pro Gothicis agnoscere, in reliquis
autem omnibus exequi proficiuntur. Inter
voces cognitæ numerantur

1. Becca quod lingua Phrygum panem teste
Herod. l. 2. p. m. 40. denotat. Atqui
nos *Bata* pinsere *Beatare* & *Bactare* pi-
sorem & *Bakebulla* panem vocamus.

2. Pergamus. arx Trojana apud Homer.
Iliad. A. v. 505. Nostri similia loca *Borg*/
Burg / *Berg* & *Berghem* appellant. Vo-
ces autem eruditæ ignotæ, hæc sunt:

3. *Pyr*, quam plerique Græcæ esse
opinantur, sed Plato Græcorum facile do-
ctissimus in Cratyl. p. m. 410 ex Græcarum
vorum numero explosit, Phrygiam vocans. Nos illam agnoscimus, quia
fyra urere, & *fyrr* / *furr* ignem Edda in Nomin: ignis appellat. Unde *Syrus*

6. Tiden som Joh. Magnus
sätter för denna vår första *Erik*,
hvilken och är den första *Erik* af
hela den *Kungeliga* släkten efter
Homeri *egnavord* war An. 2430.
Troja blef förstördt uti 2700. års
ålder / som wi si år och *Erik* war
uti 6 leden från *Paridis* och *Troje*
tids förstöring: altså efter *Crono-*
log. *Tafslans* anledning / hvars
grund skal i sit *Capitel* visas /
itreför *Eriks* tid mot A. M. 2500
och således på 50. år stemmer Joh.
Magnus med *Grækerne* tidräk-
ning tillamman.

§. III. Såsom nu är wi si af
Konunge släkten / och af våra
utog / deras *Regemens* form / &
et sielfwe orterne / hwadande *Tro-*
janes ärekomne / och hwarest de haf-
wa sig sät: altså wil man nu af
Språket / dem widare wi si wara
Gödter / emedan de lärde med ta-
högd si stå uppå det kunnat hvet
som tages af *Språket*. Tu eller
try ord som de lärde hafwe funnit
igen af de *Trojaners* och *Frygiers*
språk / erkennade för *Gödtelse* / men
de andre witta de intet hwar de skos-
le tage igen. Dese erkende de för
Gödtelse / såsom är föst / *Becka*,
som *Trojanerna* kallade bröd (se
Herod. l. 2. f. 40.) det wi si i dag
kalla *baka*, och brödet *Bakebulla*,
och den som det bakar *Bagare*, och
Bekare.

2. *Stadsens Borg* kallar Ho-
merus Iliad. A. v. 505 *Bergamum*
såsom det än hoos oss kallas / *Berg*,
Burg, *Borg*, *Berghem*. Men efter-
följande orden funna de lärde in-
tet igenfinna / såsom.

3. ordet *Pyr*, hvilket alla *Græ-*
ker än i dag hålla för *Grefest* /
men *Plato* som war sielf en *Gref*
och den lärdesta ibland dem /
han erkänner sig i sin *Cratyl* f. 410
intet funna finna des ursprung i
sit språk / utan säger det wara de
Phry-

Phrygers Fyra är på vårt språk brenna / fyr, fur, är eld &c. see Ed. i Eldskeningor. Sådan fyru och furtra, effter den är seet och gerna brinner. Och här skall man merka det som för är talt c. 2. f. 33 att de Gråter wända gerna wår f. och v. nti p. och b. såsom fan, pafader, pater, for, pos. Såsom och strax skall wisas i flera ord.

4. Ordet Phryges det säger Herodotus l. 7. f. 178. skrifwas Bryges. Hwilket namn Trojanerna bore af Gudinnan Friggia som Edda i förtälet wiser.

5. Solinus Polyh. c. 2. säger at Trojanerna Kärleksgudinnan Venades kallades och Frutis. Detta wetta de Lärde inter hwär de skole göras af / som ses af Salmasij Notis til samma rum; serdeles efter hon af Augustino och andra kallas Frutiseia. När skole de Lärde strax finna wår Fru Disa. Zy Fru Freia, är både Gudinnornas, Jungfrurnas och Hustrurnas tytel / som Edd. och Snor. f. 10. tala. Och Tus, Disa. Deia är en Moder som alla föder som endelz wist är c. 29. f. 708. men alt detta skal klarare göras i capitlet om Gudinnorne.

6. Äfwen så wetta de inter hwär de skole göras af ordet Frutin-al, som Festus seger Trojanerna hafwa kallat henes Tempel. Al och Hal är Tempel som wist är af Ulfvila. Edda och wåras Sägor. Och war så Frutinsal, Fru Disas Tempel. se c. 7. f. 244.

7. Stephanus seger att Sifs piga som henne Tiente kallades Ma hos Trojanerna. Ma är en piga och Jungfru som wist är tilförrenne cap. 32. f. 733.

8. Trojanerna kallade det Tre Gudarna Kappir och Kappar som ses

& Furu pinus ob pinguedinem flammæ facile concipiens. Quamque frequenter Græci voces peregrinas in linguam suam recepturi, literam T. in P. & V. in B. mutarint, cum a nobis ante in cap. 2. §. 7. p. 33. declaratum sit, moxque ulterius declarandum veniet, jam monitione vix egebit.

4. Bryges, quam vocem Herodotus L. 7. p. m. 178 in Phryges mutaram ait. Atqui nomen hoc Trojani ex Friggâ Deâ veterum Sveonum, teste Eddâ in præfatione, retulerunt.

5. Frutis, quo nomine Venerem Deam a Trojanis insignitam fuisse Solinus c. 2. agnovit, atque simul eruditis omnibus ipsique Salmasio crucem fixit, tum maximè funestam & exitialem visam, cum ab Augustino & aliis nonnullis Frutiseiam dictam audirent. Verum si ad nostram Fru Disa / h. e. dominam matrem, quia Fru / Freia / titulum esse Deabus, Virginibus & mulieribus nostris communem, Ed. & Snor. f. 10. restantur & nos Tiff / Disa / Deia Matrem suos fetus bene nutriendem, in c. 29. §. 2. p. 708. monstravimus, respexerint, sine multo negotio Frutis ac Frutiseia originem atque significatum habituri erunt. Qui plura de his rebus volet ad caput de Deabus se conferat.

6. Frutin al, quod nomen Festus Veneris templo à Trojanis impositum fuisse scripsit. Nos autem & Ulfilæ, & Eddæ & Historiarum nostrarum testimoniis usi, in superioribus ostendimus Al & Hal in lingua Gothica veteri templum denotasse. Unde Frutinsal / Domine Disæ h. e. Veneris templum erit. vid. c. 7. §. 5. n. 73. p. 244.

7. Ma quam Stephanus ancillam Cybelis, & a Trojanis ita dictam fuisse memorat. Atqui Ma, puellam & Virginem nobis denotare ex h. lib. cap. 32. §. 2. p. 733. liquet.

8. Kabires (Kappir & Kappar) quibus nominibus tres Trojanorum Deos venisse Strabo lib. 10 p. 314. testatur, agnoscens in horum nominum recessu

cessu potentiam & vires quibus Dii polluerunt, latere. Iisdem planè nominibus & Deos, & Reges & quoscumque alios viros fortes insignitos fuisse, originemque appellationi isti præbuisse verbum *Keppas*, *Rippas* h. e. certare, in cap. 21. p. 531. ostensum est.

9. *Gleros* & *Gliros*, quæ pro auro apud Phryges, teste Hesychio, accipiuntur. Nobis *Glisa* fulgeret, juxta id quod in cap. 14. §. 2. p. 466. astulimus. unde *Glis* / *Glås* / & *Barglås* inter auri nomina in Edda leguntur.

10. *Lytversas* h. e. Ode vel hymnus apud Trojanos teste Bocharto in *Aneâ* p. 42. Nobis *Liuda* sonare, canere dicitur. Unde *Liud* / *Lydcantus*. *Liud Rhythmi*, *Canilene* in *Histor. Island.* p. 1002. *Liudabok* liber sive volumen *Canilenarum* in *Cl. Verel. Ind. Scand.*

11. *Arman*, h. e. bellum apud Phryges uti Boschartus annotavit. Etiam nobis *Arman* militem, *Aur* / *telum*, *Aurusu* belli apparatus dici, in cap. 9. §. 2. p. 406. planum fecimus.

12. *Sigginnes* quam vocem pro Phrygia plurimi habent, sed intelligit nemo. Nos eam inter Regum & belli Ducum titulos numeramus, quoniam a *Segra* h. e. vincendo descendit, interque voces affines *Sigge* / h. e. victorem habet. De his videantur plura in cap. 33. §. 2. p. 747.

13. *Bedu* apud Clementem Alexandrinum, testimonio Bocharti occurrens, & in Phrygum lingua, pro aqua acceptum. Nos *Bada* abluere se, *wata* humectare, *Bad* *Lotionem*, *wät* humidum, *watn* aquam vocamus, & denique *wätter* inter lacuum nomina adhuc retinemus, uti quoque Britanni maris sinum *Bai* vocant.

14. *Selgia*, in lingua Phrygum pro herba, & olere ab Hesychio acceptum. Nos inter Frutices *Selg*, i. e. *Salicem* numeramus, & ferculum ex *Lactucis* aliisque herbis confici solitum *Salat* appellamus. Ut jam nihil dicamus de *Sawa* / *Philyris arborum*, & *Cess* *lunco*.

sees af Strabo l. x. f. 324. hwilket ord skulle betyda starka och mechtiga / således kallades wåre Gudar och Konunger och andre som stridde om re wöre af ordet *Keppas* och *Rippas* se cap. 21. p. 531.

9. Af Hesychioser man att Trojanerna kallade Gullet *Gler* och *Glyr*. *Glisa* är stina som wist är c. 14 f. 466. derföre kallades hos oss Gullet *Glys*, *Gles* och *Bar Glases* som sees af Edda i *Gulz* kenningar.

10. Phrygerna kallade sina wisor *Lytversus* som ses af Boscardi *Aneâ* f. 42. *Liuda* är siunga *Liud*, *Lyd*, *Sång*, *Liud*, rim och wisor. *Ilendare* S. p. 1002. *Liudabok* wist. se *Cl. Ver. Ind. Scand.*

11. *Arman* säger Boscard att det hoos Phrygerna betydde Krig / *Arman* är hoos oss Krigzman / *Aur* pisl / och *Aurusu* Krigzrustning se cap. 9. f. 406

12. De Troianers namn *Siggin* wetta de intet hwad det skal betyda / hwilket hoos oss är *Kungars* och *Hertogars* namn af *Segra*, *winna* / *Sigge*, en *Segerwinnare* se cap. 33. f. 747.

13. Clem. Alexandrinus som Boscard bewittnar / seger att *Bea* skulle betyda wät eller något sådant hoos Phrygerna. Hoos oss är *Bada* wätta sig / *Wata* gödra wät / dedän *watn*. *Bad*, *Wät*, *Wetter* siögars namn / och kalla Engländerna hafz wifar *Bai*.

14. *Selg* af Helyckio är örter och gräs / äfwen så hoos oss är *Selg* *Salat*, *Sawa*, *Sev*.

15. *Azanu* är en Stad i Phrygia der Gudarna ofrade. *As* är i wåre språk *Gud* / och *Asaner*, *Afe* *Gudar* / *Asynior* *Gudinor* / som sees

sees af Edda, och c. 14. f. 464, och *Asan-ur* Gudarnas sätte och rum.

06. En Konung seger Helych. Fallas hoos de Phrygier Baldur äfwen som hoos ossom wist är c. 34

17. Plutarchus i sin *Iside* f. 360. seger att det som manhaftelig gen bedrifwes uti Krig och andra ting / Fallas af Phrygerna manliga bedriffier / detta sätt att tala brukas hoos oss än i dag. Ordes ursprung se c. 13. f. 457 och c. 22. f. 539.

18. Af Vallerio Flacc. Argon. l. 1. v. 9. Fallas de Phrygiens båtar lullor, så fallas hwaret barn dem än i Sverige.

19. *Soccor* hoos Phrygerna war det som fladdes på benen och föttern. Än i dag fallas hoos oss *långsoccor*, *Dalkins-soccor*, *Footsockor*, det som täcker benen och föttern.

20. Homer. *Iliad*. A. v. 725 säger att Phrygi hade en ström som de kalla *Alfen*. Så fallas än hoos oss alla stora strömar.

21. Ortelius af *Diety Creten* si säger att Phrygerna kallade *holmen* som låg uti sion mot Troja *Den* / så fallas alla holmar diar än i dag i Sverige *eD, Ej, Eis, Oen* see Edda.

22. *Tros* heet han som war Erikz son / som bygde Troia. *Tros* war hoos oss *Atins* äretytel som ses af hans 124. Penning i Edda. Det är den som är *Trosast* / beständig. *Truin*, *Trogen* see *LL*. första tal. *Dedan Drotte*, *Drutte*, herre och således fallas och Gud den högsta i en war *Psalmen* Du äst *Tros* som strifsten säger.

23. *Troja* kallades Phrygernas bästa Stad som utstog 10. års Krig och belägring. *Treggia*, är ett rum wäl bewarat. *Wps. LL*. wi

Truin fidus in leg. provinc: præf: & *Drotte* / *Drutte* / dominus. Item *Tros* / *fidus*, quod Deo immortalis in hymno quodam sacro tributū videmus.

23. *Troja*, nomen metropoleos totius Phrygiæ, quæ annorum 10 obsidionem fortiter pertulit. In lingvâ nostrâ habetur *Traggia* / locus bene munitus L. Upl. tit. de Jur. ædif. c. 13. *Trata* sepes, mace-

15. *Azanu*, nomen urbis in Phrygiâ, ubi Dii sacrificia obtulerunt. *As* nobis Deum significat, & in numero plurali *Asiner* / vel *Asir Deos* / atque etiam *Asyntor Deas* quæ omnia ex Edda & h. L. cap. 14 §. 1. p. 464. cognosci amplius poterunt. Unde *Asan-au* *Deorum sedem* sive mansiones nostri majores appellaverunt.

16. *Baldur* sive *Ballen* nomen Regis apud Phrygēs, Helyctio teste. Idem nobis usu venire in cap. 34 probavimus,

17. *Manliga*, *Mannicca* Phrygibus pro re fortiter gestâ, teste Plut. in *Isid.* p. 360. Id nos hodieque retinemus, cujus originem in Cap. 13. §. 1. p. 453. & c. 22. p. 539. dedimus.

11. *Zulla* naviculæ nomen apud Phryges, teste val. Flacc. Argon. l. 1. v. 9. Id pueris nostris hoc tempore notissimum.

19. *Socci*, genus ocrearum apud Phryges. Etiam nobis *Soccor* / *Långsoccor* / *Footsoccor* / *Dalekarlsoccor* genus est caligarum / setacearum, quibus una cum pedibus bona pars crurum contegitur.

20. *Alfens* *Alf* nomen Fluminis in Phrygiâ cujus Homerus *Iliad* A. v. 725. meminit. Id nominis omnibus in universum fluminibus apud nos commune est.

21. *Oen*, nomen insulæ e Regione urbis Trojanz in mari sitæ, quod nobis ex *Diety Cret*: detexit Ortelius. Id autem omnibus insulis in lingvâ nostrâ commune esse, præter usum quotidianum, Edda docet.

22. *Tros* nomen Regis, Erici filii, qui Trojam condidit. Eundem Atini titulum Edda usurpavit in Atini Nomin. 124. Et *fidum* atque *constantem* notat. Unde

ria in Hist. Reg. p. 228. Trygger iutus & a periculis injuriisque immunis. Trojini & Trojenborg / arx bene munita. Tröja thorax, vestimenti genus quo pectus cingitur. Harnisstroja lorica ferrea, inter corporis munimenta. Quidvis potius nos deficeret quam plurium vocum his similiarum enumeratio, præsertim si ad Regum quoque nomina explicanda, quorum maxima pars lingvam lapit Gothicam, nos conferre vellemus. In capite tamen de Idolis non gravabimur hunc laborem continuare, atque simul ostendere hæc tria Idola Thorum, Atinum & Friggam, nobis cum Phrygiis communia fuisse, quorum nomen a Frigge nomine desumptum est. Hæc de Trojanis dicta sunt, uti quidem omnino rectè ante nos Monasteriensis dixerat: Trojano ex Gothorum stirpe processisse.

CAP. XXXVII.

De Expeditione majorum nostrorum secunda quæ Gallorum dicitur.

§. I.

Quin Sveonia, præsertim vero pars ejus septentrionalis Gallie nomen olim obtinuerit, post illa quæ ex Solino, Diodoro & historiis nostris, in h. lib. cap. 18 recensuimus, dubitari amplius non potest: In maiorem tamen hujus rei & fidem & confirmationem, plura nunc & ex Situ loci, & e Gallorum migrationibus petenda erunt argumenta.

1. Plutarchi adeo insignia sunt verba in Camill. p. 134. Galli ex Celtis oriundi patria, quum alere pręgravante multitudine omnes non valerent, ad novas querendas sedes feruntur profecti. Multa millia juvenum bellicosorum erant, quos longè major sequebatur puerorum & mulierum caterua. Horum pars oceanis septentrionalis Riphæis superatis montibus oras inuasit, atque ultima infedit Europa, pars inter Pyrenæos montes (ad lat. gr. 42. T. 2. & longit. gr. 20.) & Alpes (ad lat. gr. 45. & long. gr. 30.) sedi-

widerb. 11. fl. 13. fl. Tröja är statet / hækfelwerke / R. E. c. 228. Trygger den som sitter fri för skote och annan fara. Troja, och Treienborg, ett fast och beständig faste / slot eller berg. Troja är kläden som omgiorda lifvet / Pantzer Troja Harnist. Det word förlängt at igen söka flere ord / så och alla deras Konungars namn förklara / hwilka större delen äro Göteska. Doch skola en deel komma fram när wij komma att tala om asgudarna / hwilka samma de Troianer dyrkade som våra Jäder / nemligen Thor, Atin, och Frigga. af hwilken Frigga de Pallades Phrygier. Är således nogsampt talas om de Troianers ursprung / och rätteligen sagt af Vestmonasteriensis at Göternas berömma sig der af att de äro de Troianers Jäder.

CAP. XXXVII.

Om det andra stora uttoget som de Kaller gjorde.

§. I.

Wij hafwa fuller utt det 18. Capitel wist att Swertge sordom kallat Kallab / (serdeles des Norre deel /) af Solino, Diodoro och våra Segner / nu willia wij företaga oss wij dare det bewissa både af ortens lägenheet / och des Folk, uttog.

1. Plutarchus i sin Camillo talar således t. 134. Galli som äro komne ifrån Celtia. när deras Gädernesland luttet dem finde alla söda / för deras skrekeliga myckenheet af folk / så sökte de at göra nitog att sig annat land förskaffa. Det word många 1000 Stridzbara Ynglingar / fört utan Quinmor och Polkar som än flera word till taler. En deel af dessa när de hade varit öfwer de Alpheiske Bergen satte de sig ytterst i Europa den andra delen satte sig Graueriske emellan de Pyreniske Bergen (liggiandes wid 42. h. gr. 20. mid Taff. 2. Figura 1.) och Alpes (45. h. grad. 30. midagstli.) och hadde en längan tid för wed Scannones Cel

Celtiberios. Men när de fingo smaken på det Ljufliga och söta vinet som fördes sedan till Celtiam (Frankrike) ifrån Italien, blefwo de der af så betagne och galne / att de alla toge til wapn och werjor / dragandes sina gambli Gäder med sig / och fore up till Alp's, wiliandes updräa det sköna landet som så en skön frucht baar / mot det ofruchtsamma som de bebodde. Plutarchus säger att Kallerna hafwa kommit ifrån de Celter, hwarest han förstår genom Celtiam hela Europæ väster del / så som de gambli herne kallade / intill des de finge bättre kunnskap och ärfvilna på de folk i hwar sitt land / så som Strabo bekänner libro 1. fol. 33. Geriandes alla dessa Folk som bodde Nor & kallades Skyter / och de som Wester åt bodde när de bekante blefwo / nemdes de Celter, Iberar och Celtiberar och Celtofyter hwilka fordom alla tillsammans bore ett namn emedan de ingen wils kunnat om dem hade. Och libro 4. folio 189. säger han: jag menar att af de Caller som bo wid Narbona, och fordom kallades Celter hafwa Greterna kallat alla Kaller, Celter. Ut Ryssland / Fra Kiste och Spanis en ire fordom kallat Celtia är wist cap. 3. §. 11. f. 57. Och egenteligen blefwo de kallade som bodde i Frankrike emellan Ligurim och Matronam. Af hwilka Celter eller Celtia deel / dessa Kaller kommo / wyser Plutarchus med efterföljande ord / i det han säger / att de fore öfwer Riphel'ske bergen. Hwar Riphel'ske Bergen äro / och hwar råta wägen öfwer dem är ut och in i Sverige / är wist cap. 2. nems ligen wid Riphella som der Argonauta foro öfwer / och där de geligen öfwerfarten är. Orsaken war til uttoget att söla andra Land för folkes myckenhet skul och födan / hwarföre så som de den tiden som war wid Roms förste begunnelse och strax efter Alex. Magni tid / förnumno af Söderlänningarnes rikedomar och deras fruktbara Land / altså foro de intet in i Sverige öfwer Riphel'sbergen / utan utöfwer och utom dem, och så te sig en deel som Plutarchus säger ytterst i Europa, nembligen i Ryssland och Ryssland / som sees af Liv Dec. 1. §. f. 138. som talar om

bus passus juxta Senones & Celtiberios diu habitasse. Post viro, quod tum allatum primum ex Italia fuit, gustato na fuisse potus nova voluptate captos & insanisse omnes, ut arreptis armis, parentes secum trahentes, ilico contenderent versus Alpes, Regionem illam, qua tam praestantem fructum gigneret, quam flumi, pra qua sterilem aliam immittemque ducebant, A Celtis igitur Gallos exiisse affirmat Plutarchus. Atqui Celtia nomine hic loci apud Plutarchum venit omnis Europa occidentalis; quam quoque Celtiae acceptionem apud omnes antiquos, donec discrimina populorum accuratiora innotescerent, agnoscit Strabo libro 1. p. 33. Nam de prisorum, inquit, Graecorum sententia hoc dico, quod sicut nota versus septentrionem gentes uno prius nomine omnes vel Scythae vel Nomades (ut ab Homero) appellabantur, ac postea temporis cognitis Regionibus occiduis, Celta, Iberi aut mixto nomine Celtiberi ac Celto Scythae dici ceperunt, cum prius ob ignorantem singula gentes uno nomine afficerentur. Et lib. 4. p. 189. arbitror ab his Gallis Norbonensem provinciam incolentes qui quondam Celta appellabantur) esse à Graecis nomen Celtarum uniuersis Galatis seu Gallis inditum. Veram alias, & proprie ita dictam Celtiam per totam Germaniam, Galliam & Hispaniam, sese extendisse in cap. 3. §. 11. p. 57. idoneis rationibus asseruimus. Nec nunc disitemur norione omnium strictissima Celtas appellari, quicumque Ligerim inter & Matronam Galliae flumina habitant. Quorsum autem Plutarchus respexerit, cum e Celtis Gallos exiisse memorabat, non erit difficile iudicatu, ei praesertim qui ad transitum eorum per Riphæos montes attenderit. Hos enim in Sveonia reperiri, una cum transitu sive faucibus, per quas ut olim Argonautis, ita hodie viatoribus omnibus iter patet, quæque lingua nostra Riphellstigen appellantur, in cap. 25. probatum iuimus. Expeditionis hujus causæ, præcipue fuerunt, hominum multitudo & inopia ciborum. Cum itaque illo tempore, quippe quod & obitum Alexandri M. & initia urbis Romæ propemodum contigerat, ad ipsos quoque Gallos famam opum & deliciarum populorum australium pervenisset, relictis sedibus suis, haud equidem per Riphæos montes Sveoniam

penetrarunt, sed circum eosdem ambitu facto, partim teste Plutarcho, ad Europæ ultima h. e. in Moscoviam & Germaniam, partim vero in Galliam retenderunt, quorum hi deinceps in Italiam, teste eodem Plutarcho, sese contulerunt. Utriusq; partis itinera claris quoque verbis Livius Lib. 5. c. 34. designat, tum, inquit, Sigoveso (Siggeas) Sortibus dati Herculis saltus, quos per Moscoviam & Germaniam extendi in c. 24. §. 2. n. 6. p. 581. monstravimus: Belloveso (Balleas) haud paulo latiore in Italiam viam dii dabant. Saltem hoc in confesso est, Gallos a Rhipæis montibus, ac proinde ex Sveonia in latiores illas terras advenisse, maxime quoniam & in Mario p. m. 410. Plutarchus d. fiteri non sustinet quin Gallia longitudine & latitudine ab oceano & septentrionalibus plagis ad orientem versus lacum Mæotim vergat. Quibus verbis hæc mox adduntur: Cælum (Galli) sortiti qua polus septentrionalis, ex parvorum inclinatione sublimis, parum distare videtur ab imminente incolarum vertici puncto, ubi dies brevitatem & proximitate pares noctibus in duas partes secant anni tempus. Unde argumentum suppeditasse Homero fabula de inferis scribente, a quorum verborum suapte lumine radiantium uberiori expositione consulto nunc abstinemus.

2. Nec minoris facienda sunt Heraclidis Pontici, qui hujus ipsius expeditionis tempore vixerat, verba in Plutarchi Camillo.

p. 139, a nobis lecta: Hæc tamen capta urbis calamitas obscuro rumore statim perlata in Græciam est. Ponticus enim Heraclides, affinis his temporibus, in libro de anima, annunciatum ex occidente refert exercitum alienigenarum ex Hyperboreis progressum, Græciam urbem cepisse Romam illo in tractu prope oceanum sitam. Equidem non miror, portentosum hominem & vanum Heraclidem, veritati captae urbis iactantia causa adpersisse Hyperboreos & Oceanum: Profecto in

his verbis Plutarchus utitur rarissime aliquid sine ratione ac fundamento proferens, nunc tamen Claverii omniumque illorum, quo-

rum oculi in popolorum septentrionalium justis laudibus turpiter livent, causam strenue agit, manifestissimeque declarat, vel ab istis temporibus cepisse homines malevolos claritate nominis & virtutis Hyperboreorum offendi cruciarique, & si quid præclari a septentrione ad eos allatum

semma utrog. Sånandes at Siggeas med den ena delen sette sig i den Hercy iske skogen / hvilken isst år cap. 24. §. 2. n. 6. f. 581. srestta sig genom hela Ryssland och Ryssland uppföre. Den andra delen sette sig i Frankerijte / hvilken for sedant i Italien efter Plutarchi ord / hvilken Livius och bekræftar. Sånandes Balleas for med den andra hopen in i Italien. Altså voro de utur Sverige komne öfver Riphæibårgen / hvilken Plutarchus och i sin Mario bekennen f. 410 sånandes att de kallers Land / begynnes lå gåt under Nordan och lychar in mot det Norrste Trester. och strax der efter säger han. hvilken inbyggare bo i emor Norrstiernan / hvilken dem synes så nestan intet öfver hufvud. Hvar af Homerus hafwer satt orsak så deras merka land skuld / strifva om verdennes yttersta anda. Dessa merkelige ord betyda ingen vidare utläggning.

2. Heraclides Ponticus en Græsk / som lefde in wed samma tid / när detta uttoget skedde han inskådes uti Camillo af Plutarcho f. 102. således Staden Roms stora undergång genom de kaller som den intogs blef berättat strax in i Græskland. Heraclides Ponticus som in nåd den tiden lefde / berättar att en främmande frigsmacht ifrån de Öfverborne Norste / hafwa intagit Rom / som komne långst ifrån stora västerhafwet. Men iag undrar intet att Heraclides sådan fåseng skrymning framförer / att de Öfverborne Norste och de som bo långt bort in wed västerhafwet skulle denna manliga gerning bedrifwit / på det att skal synnas hafwa stort anseende. Plutarchus gör reda den tiden / såsom Claverius och andre göra denne tiden / att de afvundas wid våre Norstes stora åra / och kunnat intet med gott hierta höra att så många store manlige bedriffter äro i verden skedde af våre Öfverborne Norste Jäder. Men iag vill

frå
Fff Ff
eslet

fråga hwem man härutinnan skall
mera troo / Heraclide som lefde
wed samme tid när det skedde / och
war en opartist man / ty in-
terwar han en Romare / icke hälla-
ler en Norst / utan en Græk. Men
Plutarchus war en god Romersk
man. Sedan undrar iag på Plut-
archum, hwil han här synes nekä
der han för hafwer i andre rum be-
fatat / att de woro Romne
öfwer Riphelzbergen i o / iag
merker hwarutinnan Plutarchus
stöder sig: Såsom han lefde 300 år
efter Heraclidem, i de sennore ti-
der / så far han wil med de sen-
re Lärde / som iag a tid wist hafwer /
hafwaringare kunnat hafst om de
gambles handlingar; ty han me-
nar de Hyperborne skulle hafwa
legat antingen på andra sidan om
No. stjernan / eller mitt under /
eller aldri warit til / stödandes sig
på ordet Hyperbor / som wist är
C. 9. f. 366. 367. Hwarföre blif-
wa wij mid Heraclidem, som lef-
de i hwar tid o h bättré kunnat
hade / enådan hans ord instemna
med Plutarchi sö. record och Livij.

3. Nicephorus Gregoras, som
lefde för 900. år sedan / han skrif-
ter således i sin Romer. Histor.
andre Boof fol. 14. hwar
Summa wij i draga willia.
Eterni äro mehta Solsträboendes långst
Norr af alla de orrer som sinuas i hela wer-
den. Och fast dei äro äro rätt under No-
stjernan / så äro de dock enne nermast i ö-
alla andra: Hwilket i se allenast alla gam-
bla och älska s. ribene bewittna / utan och
wi seltwa genom en lång förtärenhet haf-
na detta erfarit. Dessa äro de Homerus
förmäler äta midskmat / och inga Rikedomar
adta / och wara för alla Menistör de
Rikardigaste. De gamla hwarra gifwit dem
älskliga namn. Homerus kallat dem och
Klempar; Herodotus Skotar. Plutarchus
Klempar och Tioda. De som gifwa
dem Gräkiska namn / de nämna dem med
älskliga namn / hwar och en effter sitt behag:
dessa

esset, impatienter ferre. Verum quis Hera-
clidis, acta temporum suorum exponentis;
& a Romanorum Hyperboreorumq; parti-
bus, (Græcus enim erat) æquè remoti fi-
dem & auctoritatem, Plutarchi Romanis
multiplici nomine obnoxii sugillat. Onib;
postposuerit? Præsertim cum non tantum
sine omni ratione & Idoneis aliorum testi-
moniis hæc scripserit, sed etiam insigni
memoriæ lapsu, non minus invidis quam
mendacibus facili & familiari, convitium
suum ipse prodiderit. Qui potuit enim Pla-
tarchus montium *Riphaorum*, unde *Gallos*
modò eduxerat, tam cito oblivisci? Certe
videmur nobis istius oblivionis causam ve-
ram nunc pervidere. Quippe Plutarchus
Heraclide recentior est annis 300. Quam
vero in rerum antiquissimarum expositione
præ vetustissimis Scriptoribus, læcuti erint
omni tempore recentiores, id equidem à
nobis antehac experimento non uno aut
simplici comprobaturum est. Ergo & Plutar-
chum communis ille posteriorum tempo-
rum, de *Hyperboreis* aut sub polo, aut su-
pra eundem sive ad alteram poli partem,
aut nusquam locorum constituendis, sed
potius inter fabellas aniles reponendis, er-
ror involvit subnixus fallâ expositione no-
minis *Hyperboreorum* ex lingua Græca, de
quâ in cap. 9. §. 2. p. 366. 367. prolixius
commentati sumus. Invita igitur invidia
Plutarchi reliquorumque omnium, quo-
rum præcordia tam infautum viras urit,
tutius æquiusque omnino fuerit Heraclidi,
& res suo tempore gestas narranti, & om-
nia melius edocto, & denique non solum
Livii sed etiam Plutarchi ipsius suffragiis
suffulto, fidem habere.

3. Niceph. Gregoras qui ante annos 900. vixerat, de eodem argu-
mento, in Hist. Rom. lib. 2 pag. 14. hæc in compendium missa narrat;
*Scytharum gens est copulosissima, magis versus septentrionem habitans, quam ulla alia nostri orbis: & quam-
vis non prorsus Arcto polo subiecta, in eo tamen sita parallelo, qui maxime uersus septentrionem porrigit.*

cur: ut & veteres historie i nobis tradiderunt, & nos quantum
sunt diuturna experientia comperimus. Hos Lactiuos & ino-
pes, & mortalium iustissimos appellauit Homerus. Nam Hom-
erus Cimmericos eos vocat: Merodotus vero, Persica historia autor,
Scythas diversos: Plutharehus Charroneos, Cimbro & Teutho-
nes: Qui vero Græcis nominibus eos appellant, alias aliter, suo
quique arb itratu, illos vocant: qui torrentis instar in nostras
provincias irruentes, alias alia loca occupant. Vi enim terro-
res de Cælo saepe hominibus a Deo incutuntur, ut subitina, in-
cendia, & crebri imbres: sepe ætæra, ut telluris hiatus &
quassationes: saepe ex ære, ut Typhones & nymbi: Ita hi a
Deo asseruantur Septentrionales & Hyrborei terrores, ut
pro alia pena, quando & quibus providentia visum fuerit,
immittant. Horum aliqui patriis sedibus relictis, multas
provincias vastarunt, plurimasque gentes iugo seruitutis subdi-
derunt: non secus ac magni maris sinus per declivia effusus, omnia
ad qua pertineret, inundaret ac postereretur. Sic in (Etones
& Finni) qui proxime veterem Scythiam [Sveciã] conseruerunt,
nomen pristinum inuolatum conseruant. nam & ipsi Scythæ
appellantur: & terra que eos alit, Scythia dicitur. Cuiusmodi
sunt qui cum ultra Tanais fontes [in Finlandia] & ad ipsum
Tanaim (in Russia s. Moscovia) olim habitassent, in Europam
effusi, Maoris paludis [in Tataria Cremet] latera ad occasum
spectantia occuparunt. Deinde multis seculis post alii, ut ex-
emplissima Regione prima Scythia auulsi in duas partes sunt divisi, qua-
rum una Sarmatis Asiatis (in Tataria & Moscovia magna)
aversis ad Caspium usque mare excurrit: qui patrii nominis
olim oblii, Sarmata, Massageta, & Melanchleni a nigro
vestitu, atque Amazones vocabantur: [hæ omnes Regiones
inter l. gr. 40. & 70. long. 70. & 120. Tab. 1. Sit.] que-
que singula ab eis domita gentes nomina sortita fuerant, eadem
& illi assumpserunt, propter illarum mores & ritus ætatis.
Alii vero versus Europam profecti, & omnem oceanum oram
per vagati, Sarmatarum [Polonorum] & Germanorum nomina
sibi vendicarunt. Demque in Galliam quoque impressione facta,
aque subacta, Celta & Galata sive Galli sunt appellati: ut
Cimbros & Teutones tacet, qui multo post Alpibus superatis,
cum innumerabili multitudine, uxoribus & liberis etiam adductis
Italiam ingressi, uix illi quidem, sed tamen cæsi sunt a Roma-
nes exercitibus, Cati Marci & Lucatii Catuli consulum ductu
atque auspiciis. Quid multa cum in ipsam Afriam sepe pene-
trant, & Herculeo freto trajecto, Hispanos subegerint.
Nam quibus arma inferunt, eos plerumque vincunt, & alienis
Regionibus dominantur. EORUM VERO PATRIAM SCY-
THIAM NEMO UNQVAM AB OMNI ÆVO DOMUIT.
In causa est, quod delicatam & Luxu disfluentem vitam ratio-
nem ab initio perassi, nec frumentum edunt, nec vinum bibunt.
Nihil his verbis enucleatius aut manifestius
dici potuit. Quæ enim pars orbis maxi-
me septentrionalis sit, & Scythiæ nomine
rectissime veniat, in cap. 10. & passim in hoc
opere à nobis declaratum est. Quod si cui
in mentem venerit omnes orbis partes enu-
merare, quas Scythæ secundum verba hu-
jus nostri occupaverunt, mox habiturus

dehæ Norrka Gollen hafwa som en stor flod
farit öfver våra land och andras. Och så
som Gud den högsta utaf Himmelen men-
niskan förkret med dunder, Liungeld och
stora floder / och af Jorden genom stora Jord
båningar / och genom wädrer med öfverliga
Wäderhwistlar och storm. Alltså äro deha
Norrka och Öfverborne inter annat gjorda
til / än att när Gud behagar straffa land och
riste / så nesänder han dem. All deha Öfver-
borne Seyur utoro en stor hoop af sitt
Fädernesland / och underfufwade sig måne-
ga Niten / och des Golt gjorde til sina
trålar och slafställege. Lika såsom ett
stort haaf det all Öfverslödar och borstlö-
ter. Och de som nemmast sig underfatto (i
Guland och Estland) in til deras Fäde-
res land den gambli Skypien Sverige de
behöfde deras Gambli namn / i det de
kallade sig Skypier och Landet S. hy ia.
Hwilka säro långt ofwan för Tanä
frömmens Kellor (Guland) och så sedan in
wed Tanaim (Nysland hwilka sedan spride
de sig wida kring i Europa och tego Land
det in alt till Nödriske Tråster (Tatarier)
Sedan många hundrade år der efter for
äter en annan mechtig hoop ut af den första
och älfra stora Skypia (Sverige) hwilka
delade sig i 2. delar den ena delen drog
äter till de Sarmatiste lianer (Nysland
och stora Tatarier) och fastade deras rige-
mente öfverända in till Caspiske hafwet
hwilka förgiftandes sitt Fädernes namn /
kallade sig Sarmader, Melagria, Sycina
gar (Melanchleni) och Amazioner (deha alla
ligga emellan 40. och 70. g. 70. och 120.
mid. i. T) och sådana namn som de Gollen
gafs hwilka de underfufwade / samma namn
behöfde de och sielf. Den andre delen aff deha
rätta Skypier som utoro / folge hela hase-
sens Stränder af / och litoge hela Påländ
(Sarmatiam) och Estland. Omfider forde
de in Frankertike / och den sig underläggande
des / kallades de Celcer och kaller andan
tagandes detta utroget / kommo och Kieue-
parna och Eodarna der istän hwilka en lång
tid der efter med en otalig hop Krigsfolk /
så och hufteur och barn / drogo in i Italien /
men de / dock knapt nog / blew
slagna af den Romerska Krigshären / under
Borgmästarens Cam Marij och Lucatij
Catuli anförande. Hwad skal iag säga
de drogo och offta in i Afrikan / dragandes
öfver Marsua Sund / och offtalade spani-
orena under sig. Ty öfver hwilka Romme
gärstiken de hafwa sina wapn fört / dem hase-
wa de och måst wunnt / och bestatde öfver
alla andras land. Men deras Land Scythia
(Gudi wari löf) hafwer in ingen frän wer-
dnes begynnelse sig underfufwat. Orsaken är
då att de wåla inter Fleming sina reuder på
Hmetekatan / icke håller lästia sin torst med
Wlin. Öfvermåten Postellige ord
hafwer den Gråfen talat om våra
Fäder / och är hans ord så klar
att de inter behöfwa utseffas / ty
hwilket land längst Norr är / och
hwilket egentligen kallas Schyria
är i c. 10. s. 424. och alla de andra

klarligen bewist / och när man es-
ter hans egna ord utdrager alla de
land som våra Skryter hafwa in-
tagit / som är Ryssland, Tatarit,
Alien, Pöland, Tyssland, Frankri-
ke, Hispanien, Italien, Africam, så
blifwer inter mera igen än vår rets-
ta Scytia som aldrig war af frems-
mande infrechtadt / för hwilket
wij aldrig kunna nogsampt loswa
och prissa den Ewiga Gudn.
Ibland alla dessa uttogen / seer
man honom och nemna vår våra
Kaller utdugo och intogo Frank-
rike / då och det först siot he-
ra aff Kallerna Kallia, som wijst
är cap. 16. f. 499. Ty för kallades
det altid Celtia som klarare skal
wisas när utogz iden framdra-
ges af Cronologien.

4. Diodorus Siculus wiser att
Kallerna och Kiemparna som lågo
långst mot werdenes ända / som
wijst är under 67. h. 8. 40. m. 2. I.
Der Kallis och Kimme landet än sin-
namn behålla / wore altiet Folf
som intogo Rom / såvandes såle-
des l. 6. c. f. 14. Nu wil iag
skrifwa det som mångom obekant är.
De som bod Nor om Mafilien
under 42. h. gr 24. m. 2. I. 2. §.
uti Frankrike emellen Bergen Alpes och
Pyreniske Bergen de fallas Celter. Men
desom bod längr bort in mot baswet och de
stora Hercyniska Bergen altitt til Scytiam
de fallas Kaller, hwilka alla tillsammans de
Siemare med ett namn falla Kaller. Deras
Qwilsfolk de äro icke allenast lista til storle-
ken med sina män / utan och lista starka.
Barnen äro alla hwitbårade / men när de
blifwa äldre / så få de sådan bårsfärg såsom
fäderna / nembliga litet mörkare. Här
tillz har nu Diodorus kallat Frans
Periske Celtiam, och Sveriges
Inwånare med Tyssland / Kallar,
men här effter talar han om de
Eweniskas Kaller allenast / som och
kallades Kimrar och Kimpas, de som
intogo Rom / senandes. De kaller
som bod nästan under Norrflernan och äro
nemast Skytarna de äro färdare än annast
Folf / at hwilka en del såwas äta Mennis-
skioföt: Såsom det och såwes om dem som
bod på Irland näst Engeland. Dessa ka-
ler gremsker och manligker / beryktas ale-
stades / ty desäwa dem fordom varit hela nä-
stan i sin igenom / och då kallades de Kim-
mar, men nu är det någor ombyt och fallas
Kallerna

erit Moschoviam, Tatariam, Asiam, Poloniam,
Germaniam, Galliam, Hispaniam, Italiam, &
Africam, nihilque a servitute liberum & im-
mune præter solam Scythiam proprie siue
dictam, quæ ceteris omnibus jugum
imposuerat: id quod maximis beneficiis
divinis merito annumerandum censemus.
Si porro cui libitum fuerit expeditiones om-
nes, quarum ipse meminit, percerere,
hanc quoque Gallorum expeditionem, in
eam Celtiæ partem quæ postmodum ab eis
Gallia nomen nacta est, inveniet. Qua de
re plura in observationibus nostris Chrono-
logicis afferemus.

4. Diodorus Siculus urbis Romæ occu-
pationem a Gallis descripturus, Cimbros eis
adjungit, & utrosque ab ultimo septentrione
finibusque terræ, quos antereculimus ad lat:
gr. 67. longit. gr. 40. T. 2. ubi Gallia
Cimbriæque nomina Regionibus ipsis adhuc
inhærent, advenisse narrat lib. 6. p. 141.
Nunc quod a multis ignoratur, scribetur. Ultra Mafiliam ad
lat: gr. 42. & longit. 24. in Tab. 2. Fig. 2.]
qui Mediterraneas Regionem, quique juxta Alpes & montes
Pyrenæos incolunt, Celtia appellantur. Ultra hos qui ad No-
rdum Oceanum versus pertinentes oras, & Hercyniam montem,
quique deinceps ad Scythiam usque habitant, dicuntur Gallata.
Quas omnes gentes communi nomine Romani Galatas appellant.
Eorum semina non tantum corporis magnitudine sunt viris simi-
les, sed etiam robore. Pueri ut plurimum cani sunt ætate pro-
vecti colorem patrum assumunt. Antehac Diodoro
Gallia hodierna, Celtia; Sveones autem & Ger-
mani, Galli dicti fuerunt: postmodum sermo
illi erit de solis Gallis Sveonum, qui quoque
Cimmerii & Cimbri audiunt Romamque occu-
parunt. Ita vero verba eius habent: Eorum
qui subius Arcton habitant, quique Scythia sunt propinqui, ut-
pote ceteris agrestiores nonnullos ajunt humanis carnibus vesci:
quemadmodum & ii qui eam Britannie partem, qua Iris
dicitur, habitant. Horum fortitudine feritateque divulgata,
tradunt eos qui præcis temporibus omnem ferme Asiam discurren-
tes, Cimmerii dicebantur, ipsos esse qui paulo post corrupto
nomine Cimbri sunt appellati. Iam præco more dant latrocinii
operam, rapientes aliena, ceteris omnibus contemptis. Hi sunt
qui Roma capta, sum Delphici Apollinis templum spoliassent,
magnam Europæ partem, non parvam Asiæ tributariam fecerunt:
agris eorum quos subegerant, possessis. Qui in Græciam transi-
runt, Gallo Græci sunt nominati: postremo plures magnosque Ro-
manorum exercitus attriverunt.

5. Neque Florus lib. 3. c. 3. Cimbros aliunde quam ex Galliâ quæ in hoc orbe septentrionali & ultimo est, educit. Cimbri inquiens, Teutoni & Tigurini ab **EXTREMIS GALLIÆ** profugi quum terras eorum inundasset Oceanus, novas sedes toto orbe quærebant.

6. Cumque his consentit Pausanias Græcarum rerum curiosissimus indagator, qui seculo post Christum natum secundo vixerat, & in Attic: p. m. 6. hæc verba protulit: Galli vero, de quibus nunc incidit mentio, 1. in extremis Europa oris ad vassum mare accolunt, 2. cuius fines adiri posse navibus negant, 3. est n. gurgitis astu, 4. scopulis & belluarum immunitate, 6. quam mare aliud omne, multo importunius, 7. Horum Regionem annis Eridanus perlabitur, cuius in ripis Phaetontis casum Solis filia illius Sorores, collacrymari creduntur. Verum ut Galli appellarentur, non nisi sero usus obtinuit. Ceteras n. cum ipsi se antiquitus tum alii eos nominarunt. Hi contractis undecumque copiis, ad Jonium mare conversi, omnes Illyrici populos, & quicquid gentium ad Macedonicum usque nomen patet, quin & ipsos Macedonas oppressere. pag. Vero 66. Gallorum qui 1. in extremis orbis terra partibus habitant, 2. finitimi desertis præ nimio frigore Regionibus, quos Cæsar **BARRENSES** nominant, nihil sum magnitudinem admiratus, neque enim apud eos cadavera videas maiora iis quæ ostendunt Egyptii. Ne autem quis hæc Pausaniæ verba ad Galliam hodiernam, quam nos quoque tempore Pausaniæ id nominis obtinuisse non diffitemur, restringat, obstant inprimis tot clarissima orbis maxime septentrionalis Signa, longâ serie enumerata. Deincept Gallia hodierna, annis 300 ante Pausaniam, Romanis Græcisque cognita, atque etiam à C. Jul. Cæsare subjugata. quæ, quia Cæsarem inde in Britanniam cum exercitu trajecisse, ex ejus Commentariis intelleximus, nemo pro ultimo orbis terrarum sine habuerit, neque ibi frigoris vehementiâ perimi exercitus potuit, neque Charybdis ei adest, nec denique scopulis aut monstribus marinis impediri navigatio potuit. Præterea Sveton. in Aug. cap. 21. Augustum Cæsarem cum exercitu usque ad Albim Germaniæ fl. penetrasse, inque Germaniâ & Tiberium, & Caligulam, & Drusum, & Neronem, & Vattellium, & Vespasianum bella gessisse

Ridmpar. De gödra öfter sin gamla wana at ströfwa alla Land / tagandes bort deras egodelar / och alt annat södrasta de. Deß äro de som intogo Rom / och när de had Sköfvar Baldurs tempel uti Delphis, så gjorde de de större delen af hela Asien och hela Europa sig Statsflyktiges Intagandes deras äfver och land. Och de som af dem foro in i Græcien kallades Græckiska kaller. På sistone slog de många och stora Romeriska Krigshärad och dem ödelade.

5. Florus l. 3. c. 3. kallar och Kallerna Kjempar, beskrifwandes deras Fädernes land och så af Sveriges yttre Landstaps ända mot Norr / Sägandes: Kjemparna, Tiodarna och Ligarna, som foro af yttre Kallernas Lands ändar / när hafwet öfverflödde deras land / så sökte de nya land i hela werlden att bebod.

6. Den Græken Pausanias förmäles i det andra hundra året efter vår Frelsare Christum / och för alla meckta sticig hafwer warit att sielf Grækeland igenom fara och upsökia allahanda gamla handlingar och dem efterfråga; han skrifwer således i sin Attic. f. 6. de Kaller om hwilka jag nu nu kommer att skrifa / de bö (1) wid Europæ yttre ända (2) Wid ett stort haf / till hwilket det förmäles / ingen funna med Sep komma (3) Ty der är ett stort hafswalg. (4) Stretstiga Klippor. (5) Och farliga många wilstidur. (6) Och för dessa orsaker är det hafwet swårare att besegla än alla andra. (7) Deras land om flyter Dredon (öfver hafwet) / wid hwilket Stränder det seyes att Phaetons dottrar de begråta Solens fall. Men att desse kallade sig Kaller är sielf i senare tider / ty fordom så hafwa de sig kallat Celter, så och andra dem det namnet gifwis. Dessa drog en meckta stor Krigshärad till samman och wände sig till det Græckiska hafwet / och intredde sig hela Asien och alla andra Golt / alt in till Græcien, ia och de Macedoner undertryckte de. Widare såger Pausanias f. 66. De kaller sig Celter som bö (1) Ytterst wid werdes ända. (2) Nemast till Norsternan eller de Land som för Röd och tjs Pilt / intet funna bebod / de kallas Kjempar. Hwarj krops storlet jag intet förundrar. Ty deras benägel äro intet större än hwilka de Egyptier wisa.

Att Pausanias nu intet förstor Frankertike / som uti hans tid wel kallades Kalland af wåra Kaller fordom dije komne / wisa nogsampt desse här äfverflöddiga öfvermåron klara benägel. Des Drusan war Frankertike reda uti Fff Ff 3 30.

300 år för honom allom Gråfom och Komarom bekant / ty såsom Kejsaren Julius, som af hans egena Böcker klart er / lade icke allenast hela Frankrike under sig / utan och för öfwer siön til Engeland / alltså war der intet werdenes ända: Intet war heller der någon Kiöld så stor at hans Krigsmacht til döds fröds: icke heller är der något hafswalg: icke heller Klippor och mildiur i hafwet att de icke kommo wäl öfret. Sedan war Octavius Augustus med sin Krigshär alre in til Elfwan i Tyskland som ses af Sveton l. 2. §. 21. f. 141. sedan förde och Kysse Tiberius, Caligula, Drusus, Nero, Vitellius, Vespasianus, Krig i Tyskland / som läses alre i Svetonio. Och om Antonino Pio säger Paulianus sielf l. 8. f. 526. Att han tog en stor del af Landet ifrån Engelanderna / efter det de stor stada hade gjordt på de Romares Krigshärer. Hvilken Antonius, som hade en Son / efter sig / som de gramma Tyskar och underkswade. Af alla dessa Kejsares resor och Kriguti 300. år wid pas förde / ser man klarare än Solen / att både Tyskland och Frankrike med des emligaande haaf / hwär allom den tiden bekant / och intet of alla de kenneckerna som Paulianus framställer / någondera off dessa rikken tilkom. Ty först kom dem intet Europæ och werdenes ända til / utan allena Sverige som ligger längre nor än de alla och war mycket mindre Frankrike de älsas Gallia, ty öster om det ligger Grækeland, wäster om Engeland öder om Spanien, Norr om Tyskland, och alltså war der intet werdenes ända. 2. Icke håller der det hafwet som för Klippor iss och mildiur intet beseglas kan / ty deras Kejsare seglade icke allenast offra till Engeland utan och all under Norr / der Tacitus sielf säger att hafwet stog Druso emot och alltså wro här i Sverige de

memeorat. Deque Antonino Pio ipse Pausanias libr. 8. p. m. 526. scripserat: *Bri-* *gantis vero qui in Britannia sunt, quod Genuinos P. Rom.* *focios armis lacefferant, magnam partem ademiss. Imperii reliquit* *successorem ejusdem nominis filium; is & ferocissimos Germania* *populos domuit. Hæc autem omnia clarissimè e-* *vincunt annis 300. ante Pausaniam, Ger-* *maniam Galliamque hodiernam una cum ad-* *iacentibus oceani parribus, Romanis Græ-* *cisque notissimas fuisse: adeo ut signa* *tam aliena tamque ab his Regionibus re-* *mota, eis per errorem aut cæcitatem ali-* *quam assignare Pausanias non potuerit.* Etenim 1. *Europæ aut Mundi fines, soli-* *us sunt Sveoniar, qua nulla regio habi-* *tabilis est septentrionalior, Galliam vero* *hodiernam cum ab ortu Græcia, ab oc-* *cidente Britannia, a meridie Hispania &* *a septentrione Germania claudat, qui po-* *terit illa pro terræ finibus haberi? 2. Quis* *item mare Gallicum scopulis, monstris &* *glacie, navigantibus tam infestum affirma-* *bit, ut navigationes suas in eo commode* *instituire nequeant, præsertim cum Cæ-* *sares exercitusque eorum illud tam læpè* *non solum usque ad Britanniam, sed etiam* *Norvegix litora sulcarint? ubi demum,* *Tacito fatente ab istis incommodis vexa-* *ri cepit Drusi classis, & monstra scopu-* *losque marinos obvios sibi habuit. Ad* *Sveoniam igitur omnino hæc pertine-* *bunt: nam quod ad scopulos attinet,* *h. lib. cap. 7. §. 5. n. 18. pg. 164. le-* *gendum cenlemus, cui nunc addimus sco-* *pulorum omnium insularumque circa to-* *tam Sveoniam numerum ex emendatissi-* *mis optimorum Geographorum mappis* *desumptum, nempe afreto Balthico usque* *ad novam Zemblam, insulas 1360. in mari* *vero Balthico insulas & scopulos 2821. De* *monstris marinis videri primum poterit* *testimonium Herodoti a nobis in cap. 10.* *§. 2. n. 31. p. 429. explanatum, deinceps*

legi merebuntur Batavorum navigationes ad novam Zemblam, periculorum plenissimæ, navigantibus ab *ursis marinis aliisque monstribus in ipsas narves non raro ascendere conantibus*, nec sine multorum hominum interitu depulsis intentatorum. 3. Falsissimum est ultra oceanum Gallicum, Britannicum & Germanicum navigationem nullam institui posse. Verum ad terminos & promontoria Sveoniæ maxime septentrionalia, hæc verba si retulerimus, nihil eis certius aut verius. Id autem nobis confirmabunt Britanni Batavique qui transitum per ea loca in Indiam orientalem, frigore, glacie & *monstribus impediti*, non semel iterumque, sed multis vicibus irritò eventu quæsi-verunt. 4. De Gallia quoque hodiernâ, Britannia vel Germania dici omnino nequit, quod ab aliis Regionibus ob frigus inhabitatis excipiantur. Atqui ultimas Sveoniæ Regiones Galliam & Cimbricam ab oceano glaciali, ultra quem nihil est habitabile, claudinotissimum est. Quamquam autem Batavi piscationis causa nonnumquam ad Spitzbergam insulam perexiguam magisque septentrionalem, æstate media navigent, tamen & incolis destitutam, & eos qui per hyemem in eâ manere tentarunt, frigore enectos fuisse constat. 5. Neque verò ad Galliæ hodiernæ, vel Germaniæ aut Britanniæ litora, illa tota orbe notissima *Charybdis* cernitur, sed eam potius juxta Norvegiæ litus, & quidem secundum Pausaniæ verba e regione Galliæ nostræ, ad lat. gr. 67. long. 31. investigare conveniet. 6. Præterquam quod a scopulis & obstaculis reliquis immunis sit oceanus Gallicus, inde quoque longissime abest Eridanus (*Oredon eller Østersøen*) h. e. mare Balthicum lacrymas lororum Phaëtonis i. e. succinum producens, & Germaniæ Sveoniæque litoribus comprehensum. Fa-

bulæ

flippor / och wildiur som Dru-
sum mötte: hwad flipporna an-
langar / så låas hwad som öfwer
Plato. ord är förklarad c. 7. f. 164
och hafwer lag af allas förnemstas
Sjöfört utdragit huru många
flippor och holinar äro fring
Sverige / nembligen ifrån Sun-
del och in til Nova Zembla äro
1360 och i Østersøen 2821 styk-
ken. Hwad wildiuren anlans
ga / så lås man dat Herodotus
hafwer skrifwit / och framdragit
är c. 10. §. 2. n. 11. f. 429. Och
vidare kan låsas de Hollenskas
resor til Novam Zemblam der en
får see huru offta de wiro i fara
för sjöbidrnar och andra hafswil-
diur / hwilka offta wille fliswa up
i Skeppen och Båtarna för dem /
och mången af deras Wägmän dö-
dade och sargade. Icke håller är
wid Frankrike / icke heller Enge-
land eller Tyskland något haf /
som icke vidare beseglas kan /
men wid Sveriges Norre ända
kan man inter vidare komma för
is / hwarken i wester / Nor / eller
Øster / såsom kan sees af Hollen-
dernas Engelandarnas och andras
reseböcker / som offta hafwa förs-
kört kunna komma till ostindien
en fortare wäg än neder om
Africam och des ud Caput Bonæ
Spei, men de moste hafwa wende
om för is och Ridd skuld / och
mist både folk och Skep mången
gång.

Icke heller gränssar Frankrike
te med något Land / icke heller
Tyskland och Engeland / det icke
för Ridd skuld kan beboos / men
Sveriges yttersta land Kalja och
Kimmimark, gränssar med isshaf-
wet / öfwer hwilket ingen mennis-
ka länger bort åt boor: ty fast
Hollenderna segla stundom om
Sommaren til Spisbergen / som
är allenast en liten ö / strax öf-
wan Sverige / at fånga hwalst-
skar / så bor der doch ingen mens-
kiska / utan några som hafwa

föra

sjöfört att vara qvar om vintertiden på Epißbergen / hafva dött af fröid. Icke heller är mid Frankerike / icke heller Tyskland eller Engeland / det i alla tider namfunniga hafswaiget Malsfrömen / utan det ligger strax moor detta Sweriges Kallia, som Pausanias säger under den 67 h. gr. 31. m. som utgår c. 8. f. 30. Icke heller är Frankerikes haf så svart att besegla som wort / för des många flippor. Icke heller är mid Frankerike Oredon, eller Esthryön som gifwer Phaetontis dötrars tårar / det är alis / som alla gamla Gråfer det kalla. Vran den Oredon ligger här emellan Swerige och Tyskland. Phaetons gåta skola uti annorstädes förklara. Ellerst af alla Gråfer är ingen som i fröwer nemare Kämparnas Namns ursprung af Keppas, än Pausanias, kallandes dem Kebares, sasom och deras yttersta Landzända kallas Kibarnes, under 71. h. gr. 50. m. L. 6. §. 41. Hvad kan talas em våra Jäders störelse att de intet hafwa varit fröre än de dödas benagel som äro wiste i Egypten, så är det sant / ty våra Jäder som kommo in i Canans Land / i Sicilien, Africam o h Egypten woro af Jeter att n som woro på 4. of 5. alnar o högst sex långa / som för är wist.

7. Polybii uti sin Hist. l. 4. f. 313. uter att Kallia, der dessa Kaller kommo från / är wårt vetersta Landz ända som och kallades Tul som wist är c. 19. så tyda hans ord. Sedan åter när kalerna kommo till sin förra wana att ströwa under deras Konung Gynnunder, så kommo de Byzantier (Constantinopel) i allabanda swärg heeter. Dessa kaller war en deel af dem / hwilka med sin Konung Brindt daogo utt af sitt Jäderne land. Hwiska när de hade afbrunt och röfwat Baldurs Tempel wid Delphos, och de kommo tillbaka till Hellsfontum, så drog de in i det stöna Landet / utan Lodade af det stöna Landet / en wid Byzantium sette desig der. Sedan lade de under sig sig hela Tysien, hafwande på Tulo sitt Kungeliga säte och råta rege-

bulæ vero de Phaëtonte explicationem ne quis a nobis frustra desideret, alio tempore curabim s. Interim largimur hoc Pausanix quod Cimbro, Kebares vocando, ipse ad veram nominis descriptionem & originem quam proxime accesserit. Nostrum enim vocabulum Kämpara radice Keppas, certando ortum, exteri in Cimbro mutarunt. Quæ in Pausania de mole corporum majorum nostrorum leguntur, nempe quod ex ossibus defunctorum colligi queat Egyptiacis cadaveribus non fuisse majora, id omnino verum est: quicumque enim ex his locis in Phæniciam, Siciliam, Egyptum & Africam olim exierunt, eos ad giganteam molem proximè accessisse, & 8, 10, aut summū 12 pedes in longitudinem habuisse, ante demonstravimus. 7. Ex Polybio Hist. L. 4 p. 313. Galliam veterem unde Galli primum exierunt, in ultimis orbis partibus, quas Thulen appellari in cap. 19. docuimus sitam fuisse didicimus: Postea vero (inquit) quam ad priora mala accessere Galli duce COMONTORIO afflictæ modis omnibus conditio eorum fuit. Hi Galli pars eorum erant, quicum BRENNO patria exceßerunt. verum isti periculo ad Delphos defuncti, ubi ad Hellsfontum venerunt, nequaquam in Asiam trajecerunt: sed bonitate agrorum circa Byzantium capti, sedes ibidem posuerunt. deinde Thracibus devictis, ac Regni sui sede Tula instituta, ultimum Byzantii periculum creaverunt. initio cum Rex eorum primus Comontorius incurfare eorum fines cepit, annui muneris specie pendebant Byzantii terna aut quina aurorum millia: interdum & denum in illum numeratione vastationem agrorum suorum redimentes tandem vero etiam LXXX annua talenta stipendii nomine a se exigere coacti fuerunt pati. Quo tempore hæc contigerint, in Chronologia expediemus. Ubi igitur Gallia primis & antiquissimis temporibus fuerit, ex quâ venerunt cum tempore Galli, qui suas in Gallia hodierna, inque Asia & locis aliis sedes sibi fixerunt, tot veterum & fide dignissimorum scriptorum testimoniis satis superque constare posse arbitramur.

§. II. Rem tamen eandem inspectis Gallorum maioribus, sacris, moribus & rebus aliis uberius confirmare nitemur.

1. C. Iul. Cæsar de bello Gall. l. 6. c. 18. Galli, inquit, se omnes ab Dite patre (Tysse) prognatos prædicant: Idque ab Druidibus prodium dicunt. Ditem Jovem esse in cap. 2. §. 29. p. 707. monstravimus, Mannique a quo Svedonia Manheimii nomen accepit, patrem fuisse, & ad hos duos, Iovem puta Mannumque omnes majores nostros ortum suum retulisse, jam penè in confesso est.

2. Apud eundem Cæs: L. 6. c. 21. Druidæ rebus divinis præfuisse & sacrificiis studuisse dicuntur. Idem nostri Druidæ [Drottar] fecisse leguntur in h. lib. cap. 4. §. 24. p. 624. ut & apud Snorr. pag. 2. Ac proinde in Legibus patriis Curatores templorum lingua nostra Kyrkiodrottar Templorum Druidas appellatos cernere licebit.

3. Etiam in cap. 18. Galli spatia omnis temporis non numero dierum sed nocturnum finisse & annorum initia sic observasse præhibentur, ut noctem dies subsequatur, Communi prorsus cum maioribus nostris instituto, quod in c. 5. & 24. pag. 93. & 642. declaratum est, illustratumque elegantissimâ quadam Eddæ Mythol. in hoc Lib. cap. 7. §. 5. n. 47. p. 198. in qua noctis equi equos diei post se reliquisse dicuntur.

4. Idem Loco citato Capit. 14. Druidas putare, ait, non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios atque hoc maxime ad virtutem excitari, metu mortis neglecto. Cui suffragatur Amm. Marcell. Libro 15. pag. m. 63. Druidæ despectantes humanâ pronunciarunt animas immortales. & Pompe Mela lib. 3. c. 2. Unum ex iis quæ præcipiunt Druidæ, in vulgus effluxit, videlicet ut forent ad bella meliores, æternas esse animas, vitamque alteram ad manes. Nec non Diod: Sic. lib. 6. p. 140. Increvit enim apud eos Pythagoræ sententia quæ dixit, animas hominum esse immortales, rursusque eas defunctis corporibus post certum tempus in alia corpora reversuras. Quamvero profundas ista opinio radices

regemente / men de Byzantier tillstundade dempeten swårhet. Ty i begynnelsen när deras Konung Gunnunder för och ströfwade in på deras Grådigor / så moste de örlitgen gifwa Skatt till de Kaller 3 eller 5000. Gollen: ja stundom 10000 gollen i Brandstat. Påsktione moste de gifwa arligen 80. Pund Guld.

Swad tid detta skedde skola wist trott nu wisa uti Cronologien. Ar således wist af så många förnembliga gambla och säkra Lärda män / hwar den rätta Gallia är som än i dag det namnet bår / och hwadan de Kaller int i Frankeris länd och i Asien och andra orter äro komne.

§. II. Nu willia wissa af deras första Fäder / Afguder / seder och annat att de äro här ifrån komne.

1. Cæsar bewisnar i sin 6. bok f. 56. att Kallerna sade sig wåra ursprungne af des första Fäder Tysse & hwar ta Drottarna dem hafwa föraltat. Tysse och Thor är alt ett som wist är cap. 29. fol. 707. och war Mannens fäder / dedan Swertge het Manhrim. Af hwilken Tysse och hans Søn Man alla wåra fäder äro ursprungne.

2. Cæsar säger på samma rum att Drottarna förefäst Osren och Gudztiensten hoos dem / Detta gjorde de och hoos nåra fäder som wist är cap. 24. f. 642. och af Snorro. f. 2. Hwadan i wåra Lagar Kyrkiowerderna kallas Kyrkiodrotter.

3. I samma rum säger Cæsar att de begynna åhrer af natten: detta gjorde och wåra fäder som wist är c. 5. och 24. f. 93. och 642. Och sees meckta wackert af den 8. Edda Mythologien i 4. dragen cap 7. §. 5. n. 47. f. 198. der som natten åsmålas rida för dagen med sin häst.

4. Det samma rum säger och Cæsar: att derro Stålnas Öddor deligheet / och att Stålen den åter kommer igen i en annan Krop som updyker: hwilket mycket glöde till upwäckia dem till Manligheet och Dygd / i det de förachtat Döden

Ggg Gg Am-

Ammianus Marcellinus l. 15. f. 36. Säger: att Drottarna in-
tilla dem alla att Stålarne äro ödo-
deliga, derföre fördräta de alltverdyg-
giti: Pom. Mel. l. 3. capite 2. f. 50. Ett är det / som Drottarna
Predika för gemene man / på det de
skola vara manliga i striden / nemli-
gen att deras Stålar äro ödödeliga /
och att de lemna effter döden i annas
huf. Diodorus Siculus libro 6. f.
140. den mening som Pythagoras
hade att Stålarne äro ödödeliga /
den hafva de och / menandes iustom-
bligen att Stålarne effter en wif tid
komme igen uti andra Kroppar.
Detta trodde wara Fäder heds-
nigarna fullkombligen / såsom ses
af wåra Segner / och det Ed. My-
thol. 35. petar på inndragen
ca. 22. §. 2. folio 54. der som ta-
las om huru Kemparna de sehta och
hwar annan dräpa / och stiga åter up-
igen. Men tiarligen af den 49.
Myt. der som talas om den Öden
som kom tillbaka inwid Alexandri
Magni / och / med de andra / Gud-
arna / att de geswo sig de ferra Gu-
dars namn / på det att gemene man
skulle fullkombligen tro dem wåra de
samma som för många 100. år uresset
i Krig. Hwiltet wij fleresiades i
werkens tillöf / ting wisa skola. Att
Stålarne skulle aldrig dö / Låses
och i 3. Psychologien. Wåsdenne
wåra förfäders stadige tankar om
deras egen ödödeligheet / så fölg-
de och det omi ömet om Thors
omgeng med Niobe den han uti
fremmande land besoff / att han
den förste utaf alla dödelige mens-
kior war / som af en ödödelig
Gud sådan wånskap ömde.

5. Pomp. Mela säger och att
Kallerna brende sina Dödar
see detta giorde wåra Fäder som
wist är cap. 24 folio 652. och
Låses i Edda Mythol.

6. Vallerius Maximus l. 2.
folio 75. seger / att det är en
gammall sed hos Kallerna att om
någon är skuldig den andra venni-
gar / hwilka om de inder blifwa be-
talte / så låra de blifwa betalt af ho-
nom i det andra lifwet. Detta trode

dices egerit apud maiores nostros non so-
lum historiae nostrae indicant, sed etiam
Eddæ Myth. 35. a nobis in h. L. cap. 22.
§. 2 p. 554. allegata, in qua herbes occisi a mortuis
illico resurgere dicti sunt: maxime tamen Myth. 49, in
qua Odinus una cum Diis reliquis, circa tempora Alex.
M. ex Asia in patriam nostram reversus, priscorum Deorum
nomina sibi suisque imposuisse dicitur, ut hac ratione vulgo
nostro facilius tutiusque faceret, persuadendo omnibus
Deos qui ante multa secula bellorum causa domo exissent, ad
suos jam reverti. De quo negotio auctarium o-
peris hujus plura exhibebit. Interim do-
ctrinam de animarum immortalitate Eddæ
quoque Myth. 3. confirmat. Et ab hac
tam firma majorum nostrorum persuasione
de suorum immortalitate, manavit tale de
Iovis Regis nostri cum Niobe muliere
peregrina concubitu iudicium, nempe
primam hanc mortalium fuisse, quam im-
mortalis consuetudine sua dignatus fuerat.

5. Quod in lib. 3. c. 2. Mela de Gal-
lis adhuc refert: Cum mortuis cremant ac defodi-
unt, apta viventibus olim, id plane moris olim
fuit nostri, juxta ea quæ a nobis in c. 24 §. 2.
n. 45 p. 652 & in Eddæ Myth. 3 scripta sunt.

6. Val. Max. L. 2. c. 6. §.
10. vetus inquit, ille mos Gallorum occurrit, quod
memoria proditum est, pecunias mutuas, quæ his
apud inferos redderentur, dare solitos: quia persua-
sum habuerunt, animas hominum immortales esse.
Eodem fundamento maiores nostros mul-
tas opes tumultis suis inferri curaverunt: id
quod Ingvoni Freio Regi, apud Snorr. in Chron.
p. 10. contigisse legimus, quem superstitem men-
titi fuerunt Druidæ, eamque ob causam quidquid tri-
butorum toto triennio a civibus collectum fuerat, tu-
mulo ejus intulerunt. Ejusdem consuetudinis
tenaces adhuc sunt Lappones qui sylvas
veteris Gallix incolunt, quidquid enim
nummorum, auri, vel argenti corraserint,
id ante obitum terræ cavernis credunt,
ita ut reperiri nequeat, ac præterea sarco-
phagis suis securim, silicem, fomitem, arcum

ſagittas una cum ipſo cadavere condunt, quoniam his rebus in altera vita ſe opus habituros opinantur, uti nos Cl. Scheff. in Lapp. c. 27. p. 315. 319. docuit, Fuitque illa de animarum immortalitate ſententia majorib9 noſtris, præ omni reliquo Gentilium numero, adeo pervulgata, quam auxerat firma de omnium rerum humanarum divinarumque cognitione ad ſe ſolos ſpectante perſuaſio. Itaque & his ſolis hæc Lucanus Bell. Civ. lib. 1. v. 444. cecirrat:

Et quibus immitis placatur ſanguine divo
Teutates, horrenſque feris altaribus Heſus;
Et Taranis Scythiæ non mitior ara Diana.

& v. 452.

Et vos barbaricos ritus, moremque ſiniſtrum
Sacrorum Druida poſitis repetiſtis ab armis,
Solis noſſe Deos, & Cali numina vobis,
Aut Solis neſcire datum:

& v. 458.

— Certe populi, quos deſpicit Arctos,
Felices errore ſuo, quos illi timorum
Maximus, haud urges leti merus, —

7. Valde vero inſignia verba ſunt Strabonis lib. 4. p. 197. Cum hi (Galli) tum alii animam interitus expertem ſtatuunt & mundum: tamen aliquando ignem & aquam ſuperatura. Præcipuas vero huius ſapientiæ partes, quas Galli ſecum ad externos attulerunt Edda quoque recenset Mythol. 48. ubi inter alia Svidurius, finitis Deorum bellis, ignem toti orbi omnibusq; Regiis ejus ſubjecturus memoratur. Et Myth. 49. ubi poſt eam cladem terra denuo ex mari emerſura, & herbis fructibusque ſua ſponte naſcentibus veſtienda proponitur.

8. Hunc pertinet Mercurii cultus Gallis nobiſcum communis. Etenim Cæſar. de Bel. Gall. lib. 6. cap. 17.

Deum, ait, maxime Mercurium colunt. Huius ſunt plurima ſimulacra: hunc omnium inventorem artium ferunt: hunc viarum atque itinerum Ducem: hunc ad queſtus pecunia, mercaturaſque habere vim maximam arbitrantur. Poſt hunc Apollinem, & Martem, & Jovem & Minervam. Hæc qui cum h. lib. 32. cap. 729, contulerit, expoſitio-

de våra Fäder / derſöre låt de mycket Silfver och Guld med ſina Döda i deras begravnings Högjar inläggas / ſåsom ſees af R. Ingve Frei uti Snor. Sturl. Eðniska f. 10. hvilken Drottarna inbillade gemene man leſwa och låto i 3 års tid föra all Statten aſtlandet i hans hög. Och detta bruk ån Lapparne ſom boo upi Skogarna af vårt ålſta Kalland, hvilka låta giömma för ån de döda alla ſina penningar / ſilfver och Guld / i jorden / ſå at ingen kan den finna / och låta lägga Gra / flinta / ſnöſte boga och pyll wid ſin döda tropp i Kiſtan / menandes ſig ſnart åter ſå bruka ſamma penningar ſå och bogan / Gra och Pyllen i etc annat luf / ſåsom endelz Läſes uti Cl. Skefferi Lappo. c. 27. f. 315. 319. hvarſöre / ſåsom våra Fäder / i allena ibland alla i verden / i gemeen trodde Stålarne Odödeligheet / och inbillade ſig och allena haſwa kunſkap om Gudarna och naturens ſkapnat och alla naturliga ting. Ty bewitnar Lucan. bell. Civili mehta ſtarligen att detta allenast om våra Fäder / libro 1. v. 444. I menniſtior ſom med menniſtioblod blidde Eder Gud Tiodan, och den grymma Guden As, ſå och edre Skriftſta Thor, och Dila, de ſom med mer mindre offer willa förſonast Och uti den 452 verſen: I Drottare ſom allena gifvot år att haſwa kunſkap om Gudarna och de Himmelska ting. Och uti den 458. v. Slutet Lucanus att detta med deſka orden. Sannerltz de Jöſten / ſom boo under Drottſtiernan / de äro lyckelige uti ſin willſarande tro / att de genom den / lucceruckta för döden / eller aldrastörſta fara:

7. Strabo libro 4. folio 197. ſäger: Deſka kaller. ſå och andra af dem tro att Stålarne / ſå och werden aldrig ſkola förås. Likväl mena de at werden ſkal en gång undergå eld och warn. Denna våra Fäders tro och Lära ſom Kallerna med ſig utförde Läſes merkeligen uti

Edda 48. Mychol. att effter det friger som Gudarna mid verdens nes ånda föra skulle / så lærer Surtur slänga eld öfver Jorden och upbrenna alla Riken. Och uti 49. Mychol. talar Edda om hwad sedan skulle ske. Nembli- gen / att Jorden skulle åter på nytt skjuta sig up utur hafwet / då hon skal grön och hårlig wa- ra och så fruchtsam / att ingen åter skall mera behöfwas att såas.

8. Kallerna dyrkade och Mer- kur/mannen som våra fäder gjorde som Cæsar l. 6. f. 56. bewitte- nar. Sånandes: Merkursman- nen dyrkade högst honom afmåla de på al- labanda sätt / och i ättilliga skapnader. Honom seia de halwa infunnit alla Kon- ster honom säga de wisa uti wägarna. Honom mena de halwa mynt och penningar om händer / och Råphandelen. De dyrka och Baldur / Marsten (eller Tyr) Thor och Utn. Den som nu detta jem- förer med cap. 32. fol. 729. kan behöfwer ingen utläggning.

9. De Kaller offrade och mena- nistior som seis af Cæl. l. 6. f. 56. detta gjorde och våra fäder. Som wist är c. 24. folio 603.

10. Ett af det Förmestastiaas- let som wisar att de Kaller woro här ifrån komne och deras Ende- waldz Konung här i Sverige ha- de sitt säte / och att de en stadse- myrdnat sitt Fädernesland skoldis- ge woro är det / att de som alla andra Konungar utomlandz motte komma til det hwar femte års Al- herjars tinget och offret som Plato talar om här cap. 7. §. 5. n. 80. f. 262. och Herodotus betygade at Scyterna in mid Pontum Euxi- num motte och hwar femte år ge- göra/se här c. 12. f. 272. hwilket D. Sic. l. 5. bewittnar. Sånandes: De kaller förwara de bresliga i 5. år (i fängelße) då de dem upofra antingen hengiandes dem eller kastan- des dem på törne och stakar / eller brän- na de dem. Flera kenne tecken att de Kaller äro här ifrån komne behöf- wes intet indraga / ty de öfrige som af mindre wårde äro spara- wy till en annan gång.

sitionem singulorum satis amplam inueniet.

9. Gallos pro victimis homines immolasse testatur Cæs. lib. 6. cap. 16 idemque maiores nostros factitasse in cap. 24. §. 3. n. 15. p. 602 ostendimus.

10. Inter rationes autem quæ pro Gallorum ex hac patria nostra exitu mi- litant, palmam facile tenet, quod Mo- narchæ in Sveonia sedenti subjectionem, veterique patrio solo pristinam reverentiam aliquamdiu post exitum ex illo debuerint. Ad uniuersales enim & singu- lis quinquenniis repeti solitos conventus, sacrificiaque pro more gentis tum institu- enda, quorum Plato in h. lib. cap. 7. §. 5. n. 80. p. 262. explanatus meminerat quibusq; Scythas Euxinios adesse debuisse memora- uit Herodotus, c. 12. f. 272. proficisci & quidquid victimarum toto illo tempore collegissent, secum adferre debuisse refert Diod. Sic. lib. 5. p. Noxios quinquen- nio servatos, iudibus affixos, Diis sacrificant, cumque aliis primitiis super ingentes pyras immolant. Hujus generis plura adferri quidem pos- sent argumenta, sed uisus præcipuis, ea quæ minoris sunt ponderis succedente o- tio fusius persequemur.

§. III. Ad linguam igitur Gallorum ve- terum properandum erit, quæ quoque claris- sima nobis datura erit veræ illorum patriæ signa. Hic ante alios audiendus erit Cæs. de B. Gall. lib. 3. c. 22. Devotos habent, quo- rum illi SOLDVRIOS appellant: Quorum hæc est conditio, ut omnib; in vita commodis una cum his fruantur, quorum se amicitia dederint. si quid in per vim accidat, aut eundem casum una fe- rant, aut sibi mortem consenscant. Quanquam autem Cæsar linguam ignorarit nostram, ac pro- inde nihil minus quam vim nominis Sol- duriorum intellexerit, tamen re benè per- ceptâ, sic eandem explicuit nobis, ac si Sveonicè doctissimus fuisset. Namque Cælia / vendere in Legibus nostris frequen- tiss-

iffime occurrit. Unde *Sold / Venditus*, & *Soldat miles pecunia conductus*. Nec refugiunt hanc vocem literæ sacræ apud interpretem Sveon. Math. 27. v. 10. ubi generis humani Redemptor, 30. minimis argenteis solder, i. e. *VENDITVS* dicitur, quem quoque fidem suis usque ad mortem servasse novimus.

2. Deinceps Cæsar lib. 6. cap. 15. Atque equitum, ait ut quisque est genere copiosusque amplissimus, ita plurimos circum se ambactos clientesque habet. Festus ex Ennio Ambactos lingua Gallorum, servos appellat. Nos nostra ambat & ambot servum vocari ex Hist. Ol. c. 6. & LL. & LL. Westrog. tit. de matrim. c. 6. affirmamus, & *Andbakt / vel Ambakt servum ex Ulphila*.

3. Plutarchus in Marcell. p. m. 299. anud Gallos certum militum genus agnoscit, quod illi *Gesatos* vocant, Hesychius in Lexico ait *Gesum* (*Kesia*) iaculum totum ferro constans. quidam vero mercedem sive stipendium interpretantur, aut telum propulsatorium, & Pollux Lib. 7. cap. 33. *Hasta tota ferrea, vocatur autem Gesus & est Lybia*. Sane non miramur hanc exterorum fluctuationem circa vocem prorsus peregrinam. Cluverius German. Lib. 1. cap. 44. pag. 354. pro *Lybia Celtiam* substituendam censet. Frustra. Nec hoc miramur: *Lybi* enim veram & antiquissimam juxta alios innumeros nusquam invenerat Cluverius, quam nos tamen in cap. 8. §. 3 p. 342. deteximus, & quidem in confinio antiquissimæ *Gallia*, ubi hodieque in usu est vocabulum *Kesia / Gesum*, a verbo *Kasta / proijciendo, faculando* derivatum: ut proinde *Gælum*, (*Kesia*) iaculum notet, quod in Hist. Ol. c. 198. & in Hist. Ol. Trygg. c. 46. habetur, nec non in Hist. Troj. p. 15. *Skjotten han Kesiari at Ajaxe* i. e. *Scythia faculabatur, sive Gesum projecit in Ajaxem*.

Ex

III. Nu villia vii komma til
Språket som de med sig utförde
och der af visa dem vara vara
Fäders afkomne.

1. Cæsar lib. 3. f. 28. säger:
Att de hafwa ett slagz tidnare hwilka de
på sitt språk kalla Solcer eller Soldater /
hwilka äre så högt förbundne / att de /
så länge de lewa nitta samma göda med
sina herrar. Men går och något olycksampt
så är ingen af dem som icke wägar sitt Lif
och dör för dem / eller tenker att lewa efter
dem. Fast Kæisar Julius intet haf-
wer förstått wårt språk / så uttry-
cker han sielf ordet så klart / så
som han hade warit en Swenskt
född. *Salia* är hoos oss borthand-
la / som lises allestädes i LL. Sol-
der, bortselgd. *Soldat*, en werks-
wad Knecht / och kallas merkeligen
wår Gressare Christus Solder
uti Mathei 27. 10. och te haf-
wa tagit 30. Silspennin-
gar / ter ten Solde med be-
talat war. Ty han wiste
rätteligen att han i döden war sin
trogen.

2. Cæsar. l 6. f. 56. Säger:
att de af Ridderskapet / såsom de äro
mechtiga till / så hafwa de många tid-
nare och Ambekmän. Festus Pomp.
f. Seger af Ennio, att på Kæ-
lernas språk är Ambakt en Tidnare.
Ambat, Ambot är Tidnarinna
på wårdt mål / Ol. G. c. 6.
Westg. LL. Gifr. 6. fl. och And-
bakt eller Ambakt Tidnare / se
Ulfrila.

3. Plutarchus i sin Marcell.
f. 299. skrifwer: att de Kæller ha-
de ett slagz Krigsmän som de kallade
Kesäter. Hesychius seger att *Kesia*
uttrycka sombliga vara ett spjut af järn /
andra seya det i enda såld och andra ett
kastspjut. Pollux l. 7. c. 33.
säger / att *Kasia* är en heel jerns-
spes / och är ett i bist ord. *Skä-
tewehogse* äro Gräferna och Lätt-
nerna om detta fremmände ordet.
Dch wil Cluv. i sin Germ. l. 1.
c. 44. f. 354. att för *Lybi* skal
man läsa *Celtas*. Men detta be-
höfwer intet / ty Cluverius weet
intet hwar det rätta *Lybia* är /
Ggg Gg 3 neme

nembligen wårt som wist är cap. 8. f. 342. som ligger strax in med wår *Kallia*, der de dunu werra hwad *Kesia* är / och är ursprungss ordet *kasta*, hwari barnbekant och *Kesia* är ett *kastepiut* som läses i Ol. S. c. 193. Ol. Trvg. c. 46. Och i Troiomanna Saga står p. 15. Skryter han *Kesiani* at *Aiace*. Det är / Skryten han stide eller kastade til *Aiacem* med *Kesia*. I denna gamla Trojomanna Saga har man igen både *Syntharnas* rätta ursprungss ord så wäl som *Kiesatarnas* och *Kesia* ans.

4. Pausanias, in Phoc. Der han talar om wår *Atins* sonson *K.* Bronder som utförde *Kallerna* seger att dee kallade hästen *Maran*. Således *Kallas* hesten af oss än i dag och sees han af c. 7. n. 85. f. 270. der den gamla Skalden i *Herva* säger 12. Hundra *Márar*.

5. Virgil, l. xi. *Aeneid*, f. 995. och *Festus Pompeius* f. 233. Kallar ett slaggs wapn / som de kallar brukta *Sparrar*. *Sparre* är hoos oss de långa och smala träen som uppehålla taken / så och den långa stängen som *Riddare* ridja til *Spers* med. Edda i *Spiums* kunningar hafwer *Spior*, *Spara*, *Kesia*, *Fraka* &c.

6. *Isidor* Orig. l. 19. f. 471. de *Kaller* hafwa ett slaggs fyrdubbeli kläde som de kalla *Sockor*. Om *Sockor* är wist i nestfölgande Cap.

7. *Isidorus* l. 19. c. 23. f. 470. seger at *Xenpelsar* äro aff skin och söga längre än att de nå ifrån oxlarna och nedan buken. Och af *Warrone* l. 4. seer man at det war de *Kallers* *Riortlar*. Men *Isidorus* menar att de skulle heta *Rhenpälshar* af floden *Xenstromen* / och att de som der bodde skulle dem brukat. Om de hafwa funnat giordt dem af *Xenstodens* wotr / så hade det warit likt att de hade kallat dem *rena Wampelshar*. Men se här / om

thé et

Ex quibus verbis, & *Scythæ*, & *Gasi*, & *Gasati* veræ haberi queunt origines.

4. Pausanias in Phoc: Brenni Gallorum Ducis Atini nepotis expeditionem descripturus, simul equi ejus n. eminit, appellavitque *Maran*, nomine nobis hoc tempore usitatissimo, ut & poetæ Hervor. a nobis in c. 7. §. 5. n. 85 p. 270. memorato, cujus hæc sunt verba, duodecies centum *Márar* i. e. equi.

5. Virgil: *Aeneid*, Lib. 11. v. & *Festus Pomp.* *Sparos*, teli Gallici genus n. om. Nobis *Eparre* & tignum est, & *Lancea* qua in decursionibus equestribus viri militares uti solent. Edda in Nomin; *Lanceæ*, enumerat *Spior* / *Spara* / *Kesia* / *Fraka*.

6. *Isidorus Orig.* L. 19. f. 471. *Sagum Gallicum* nomen est: dictum autem *sagum* quadrum eo quod apud eos primum quadrum vel quadruple esset. quid nostri *Sockor* appellent, in capite superiori explicavimus.

7. Idem *Isid.* Orig. l. 19. c. 23. *Renones* velamina vocat humerorum & pectoris usque ad umbilicum. Hos Verro de ling. Latin. L. 4. c. inter Gallorum vestimenta recenset. Atqui *Isidorus Renones* dictos arbitratur à *Rhen* Germania fl. quod ibi his frequenter utantur. Quæ hæc est supinitas vel audaciâ? Ex *Rheni* undis si confici potuissent *Isidori* valeret auctoritas. Profecto Gallos veteres cum patria nostra nullum signum arctius conjungit. Tantique sane nobis videtur hæc una ratio, quanti reliquæ omnes. Gallix enim *Sveonicæ* notissimum est genus animantium, quod nostri *Xenar* / & Latine vertentes *Rangiferos* vocant, quib9 pelles detractæ, *Rhenonibus* (*Xhenpelsar*) conficiendis inserviunt. Hujusque vestimenti & quidem ad veterum dimensionem consuti ingens adhuc in patria nostra usus est. Placet denique *Cluverii* in Germ. lib. 1. c. 16. p. 135. libera con-

sessio

sessio qua *Rhenones a Rangiferis nostris (Rhenar)* nomen accepisse agnoscit.

8. Isidorus lib. 19. c. 23. *propriā Gallis vestē esse scribit, quam Linnas vocant.* Plautus a Gallis hanc vestem confici affirmat. Cluverius Germ. lib. 1. c. 16. p. 136. *quid hoc sit nominis se penitus nescire fatetur.* Sveonibus *Linna & Linda fasciis involvere*, vel hoc ipso tempore usitatissimum est. Itaque & ab interprete Luc. 2. v. 12. adhibitum: *Et invenietis puerum i linnafläder h. e. in fasciis.*

9. Strabo lib. 4. p. 196. in vestimentis Gallicis *Lenas* recenset ex *Lana* factas. Nostri quidquid in vestimentis molle est, *Seent* vocant, præcipue vero vestes laneas & *holosericas* sic appellant. Unde apud interpretem Sveon. Math. 11. v. 8. *i lenafläder i. e. in mollibus vestimentis bis legitur.*

10. Polybius lib. 2. *Gallorum torques & armillas, Maniacas (Men)* dici affirmavit. Hic Vossius & Cluverius hærent. At rem expediet lingua nostra vetus, quæ torques aureos *Menior* & *Manior* appellant. Itaque & in Hist: Her-
raud. c. 7. p. 33. inter alia quæ Iomala Deo, prædæ loco detraxerat Bosa, etiam *Men* h. e. *torquem aureum* marcarum trecentarum recenset; & in Hist: Hervor c. 17. p. 163. *Men ad Halsse aurei torquis circa collum fit mentio.*

11. Ex Strab. lib. 4. ut & his ipsis Polybii verbis liquet Gallis *armillas* dici torques eos quibus brachia cinguntur. Originem vocis nesciunt eruditi. Lingva nostra *Armeltior* usurpat pro *armillis* Latinorum. Estque nobis *Arm* / *Brachium*, & *Melia* torques. Nos item annullos, quos sæminæ thoracibus lineis aut subuculis assuunt, ut commodius connecti queant, *Meltior* appellamus.

intet annat skulle finnas / at visa de Kallers första Gåder-*esland* / så voro detta nog / ty i vårt Kalland finnas Renarna många tusendtal; och der uppe än i dag gödras Renpelsarna til den storleken som de gamla Latiner dem här beskriwa. Och måste Cluverius i sin Germ. l. 1. c. 16. f. 135. årkenna att Renpelsarna hafwa sitt namn af våra Renar.

8. Isidor. l. 19. c. 23. f. 470. Säger att Kallerna nemna ett slag; kläder *Linna* och de äro miska. Plautus säger att de Kaller bruka dessa *Lindar* att gödra Cl. l. 1. c. 16. f. 136. bekänner sig intet veta hwad han skall gödra af detta ordet. Noos of är al-
lom bekant att *linna*, *linda* är om-
wella och en ring bekläda Lucr. c. 2. v. 12. står: i skolen *linna* *Barnet* svept i *Linna*-
kläder,

9. Strabo l. 4. f. 196. säger att de Kaller hade och ett slag; kläden af ull som de kallade *lenas*. Hwar och en af våra är bekant hwad *lent* är / nembligen miukt. Der af kallas de miuktare kläden af ull och Silke *Lenakläder* som står Match. capit. 11. vers. 8. *willien i see en Menissia & Lena kläder.*

10. Polyb. l. 2. *Men* (*maniacas*) äro Guldadar som de Kaller bruka att bära kring halsen och armarna. Om detta ordet hafwer hwarcken Vossius eller Cluverius någor att skriva: men på vårt språk kallas Guldadar *Menior* och *Maliar* såsom sees af Her-
rauds S. c. 7. f. 33. der Bosa
röfwade af Afguden *Jomala*
ett *Men* had som kostadt ett hundrud
merkur Gul. Herv. Sag. c. 17.
folio. 163.

Men spenne es
Mani ad Halsse

11. Af Strabone l. 4. och Polybii sammarum / seer man och att Kallerna nemna sina armband
(Ar

(armillas) armelior. Hvars
ursprung de Lärda cy håller sin-
na. Arm är hoos Latinerna
Brachium och Melia är bander
eller ringen öfver armen. Melior
kallas och de stora Silfverringarna
nesom de gamblar ägra än bruka
i sina Snörlif.

12. Festus Pompeius f. 26.
Säger att Kallerna kalla Belgen
de skitar som benata wid skjortan.
Nonnius Marcellus seger Belgi
kallas en Possa eller Säk som
henger wid Armen. Belg på wårt
mål är sielfwa lucken / sa och skin-
net / såsom sees af Herrauds Sag.
c. 7. f. 31. Herrauddur ledde es-
tir hier Mosa Belgm. Dedan
Mat balg, Matsäck som Götter-
na utom land och brukade see Ul-
fwila. Luc. 9. v. 3. Balg flaska.
Luc. 5. 37. Math. 9. 17. Bel-
gen kallas de stora armarna som
wora såder brukade aldeles som
Festus och Nonnius som wid
Christi tid ledde dem här beskris-
na / och stå i våra gamla lagar
afmålade: see T. 26. F. 93. N N.
M M. och må wäl kallas belgar
in tag tror mången smed ingen
större Smedbelg eger.

13. Diodorus Siculus l. 5. p.
213. Säger att Kallerna kalla sina byr-
or brackor, det är i gen i Sverige
som de wet hvad brackor är.

14. Quintilianus l. 1. cap. 9.
Säger att hoos Kallerna herer en
waan Rheda. Det war Edda
kallas Fru Disas eller Freias
waan således: Freia talar tottum
weimre och situr i Reid. Det är
Fru Disa hon spe mer två Rattor
för sin waan och åker så t. l. wegz.
Se Gornitz S. c. 29. f. 169.
Sä och Herv. Sag. c. 7.

Med Stahnt och Brinnu
Dch hwesti inwerdt
Krad och Reida.

Flera ord indraga behöfues intet
utan des i synn s. wara nog att
wisa Kallerna som i dag beta Fran-
soser / wara här i sin tomne de som
wid

12. Festus Pomp. *Bulgas*, inquit, Galli
Sacculos Scorteos appellant. Nonius Marc.
Bulgam Sacculum ad Brachium pendentem vocant.
Lingvâ nostra Belg *Stomachum*, ut & *Pel-
liteum Saccum* designat. In Hist: Herraud.
Cap. 7. pag. 31. *Mosa-belgurin* hoc est
saccus musco impletus nominatur. Inde
Maatbelg / Maatsäck *Saccus pelliceus* pro
asservandis opionis, nostris viatoribus
in usu, cujus quoque mentio fit apud
Ulphilam Luc. 9. v. 3 *Balg / Lagen*
Luc. 5. v. 37. Math. 2. v. 17. Etiam *Belga
manicae sunt laxissimae* in usu apud majores no-
stros, quarum etiam Festus & Nonius, cir-
ca tempora Christi Servatoris nostri memi-
nerunt, in Codicibus verò antiquis Legum
nostrarum, ac etiam in Tab. 26. Fig 93 N N.
M M. delineatae sunt. Nobis appellatio
valde probatur & arridet. Follibus enim
qui nobis *Belgar* dicuntur, nihil istis mani-
cis ob laxitatem similis.

13. Diodorus Siculus l. 5. p. 213.
calligas, ait, Gallorum ab ipsis *Braccas* (*Brackor*)
nominari. quis nostrum est qui hanc vo-
cem ignoret.

14. Quintilianus lib. 1. c. 9. *currum
Gallis RHEDAM* vocari annotavit. In
Edda Myth: idem nomen occurrit. *Ve-
nus* duos feles accipit, eosque suo *Reidi*. e. *currus*
jungit. Huic addi poterit Hist: Goth. c. 29.
p. 169. ut & Hist. Herv. c. 7. p. 91.
ubi *Raudoch Reida* h. e. *cum scuto & curru*
leguntur. Plurimum vocum supersedeat
expositione, nulli dubitantes quin ab his
quæ allatae sunt, facile percipi queat Gallos
ex hac patria nostra primum exisse, circaque urbis Roma
initia Celtas subjugasse, & denique Regno Gallico in istis
locis ubi nunc Franci habitant, condito ad occupandam &
delendam urbem profectos fuisse.

§. IV. Superest Tempus expeditionis
huius una cum ipso Duce expendendum.
Consentiunt autem inter se Islandorum,
Danorum, Norvagorum & nostræ Histo-

ria, id quod jam non semel monuimus, cumque his omnino faciunt Snorro & Edda, fusè narrantes Atinum Regem Gothorum a palude Mæotide una cum ingenti Gothorum liberorumque Regionum numero reducem, in Daniâ, Germaniâ, Moscovia & Poloniâ Reges constituisse, ipsam autem in Sveoniam concessisse & sedibus haud ita procul ab Upsala veteri metropoli delectis, novam urbem Siggedunum ædificasse. Rem hanc inter alios prodidit Snorro pag. 4. & Edda. Hunc Atinum inter & Vanos Danubii accolâs bellum exortum fuerat. Vanaheimi vero Plinius l. 4 c. 12. p. 223. claris verbis meminit, constituitque ad ripas Danubii, quem Ortelius omnique eruditi Istrum vocare amant. Ejusdem Atini sive Athæasi Strabo quoque mentionem fecit lib. 7. p. 307. ubi sermo illi de Gothis maxime fuerat: *ATHÆAS*, is qui contra Philippum Amynta filium bellum gessit, videtur plurimis istorum locorum barbaris imperasse. & Justinus lib. 9. c. 2. his verbis: *Erat eo tempore Rex Scytharum ATHÆAS*, qui cum bello Istrianorum premeretur, auxilium a Philippo petiit, in successionem eum Regni Scythia adoptaturus. Cum interim Istrianorum Rex decedens, & metu belli & auxiliorum necessitate Scythas solvit. Itaque Athæas remissis Macedonibus renunciarî Philippo jubet, neque auxilium ejus se petisse, neque adoptionem mandasse. Nam neque vindicta Macedonum egere Scythas, quibus meliores forent: neque heredem sibi, incolum filio, deesse. Quibus derisus Philippus Scythica bella aggreditur. Et utrimque irritatis animis prælium committitur. Cum virtute & numero præstarent Scythæ, assu Philippi vincuntur. Viginti milia puerorum ac faminarum capti: Iornand. de Reb. Get. cap. Antirregirum, inquit, Regem Gothorum (rectius Atin Rectum) Joh. Magn. Atinum dicitur) bellum gessisse cum Dario Hystaspis filio, & ejus filio Xerxe. & postmodum Gothilam Regem Gothorum filiam suam Medoppam Philippo Alexandri Magni patri in uxorem dedisse. Plutarchus l. Apophteg. t. 174. Atinam ait, Philippo scripsisse eum Macedonibus imperare, hominibus bellis pergitis, se vero Scythiis, qui etiam adversus famem sitimque pugnare norant. Dissensus equidem aliquis hic est eruditorum, quem nos hac ratione tolli vel sedari posse arbitramur. In Audeni stemmate neminem reperire licet Gotum aut Gothilam, præter illum sive Gætum sive Gothum, sive Gothilam, & ejus filium Go-

tho Roms begynnelse utdrogo och manligen undertuswade sig de Celter, som för Trai kerkte bebodde och sedan utrogo Rom.

IV. Nu villia vi tillse tiden när Kallerna foro utaf Sverige de hn ad raskunderas anförare hade. Utas Jlandernas / de Danstas / Norstas / och wäros Sagor är offra påmint / såtom serdeles aff Herv. Saga Snor. Sturle son och Edda, att en mechtig wår Konung benembd Atin (Auden) som tilb. i isrå Måotissa trefset med en stor hoop af de Konunga barn och Gudne som hade farit utom land; med honom / hwilken sätte sin a öner til Konningar efver Danmark / Tyssland / Ryssland och Palarnd. Men sult sette han sig neder i Sverige si langt från Upsala och bygde en Stad den han kallade Siggetuna / som seer af Snorro Sturle son fol. 4. De na förde Fria med de Waner som bodde hwid floden Donau, uti Riset Wanaheim hwilket Plin. nemner Klarstigen l. 4. c. 23. f. 223. liggia wid floden Donau som och Pallas jster. Com seer af Ortelio och alla Lärda. Denna Auden eller Ate-as är den samma som Strabo i sin 7. book f. 307. der han talar om Giderna / säer. Ate-as som förde Krig med Philippo Amynta son (andra Alexandri son som war Alexand. Magni farfader) han war Konung efver många land. Justinus l. 9. cap. 2. han förmoder om samma Krig som Auden hade med de Waner, huru han begärade hielp aff Philippo och löswade bouen ace så effwa Riset efter sig. Men när Wanernas Konung doo så bleff iniet aff Krig och Auden stude de macedoner tilbaka och lät säia Philippo att han hade ingen hielp begäart / och iniet behöde han någon arwinge / så länge han någon son hade. Der aff bleff Philippus förtörnät och förde Krig på war Konung Auden. Hwilten han warr säger Justinus mera genom såfret an mact och krafft. Och blefwo 20000 Qwinse och barn fångade. Iornandes säger L. R. Get. att Götarnas Konung Atin Reker (Antirregir) den Joh. Magn. Kallar Antio) förde Krig med Dario Hystaspi son och Xerxe. Och Gorilas Götarnas

Ronnig han hade en Dotter Medopa benämnd / den som Philippus Alexandri Magni Fader set till hustru. Plutarchus L. Apophteg. f. 174. Skrifwer om samma Auden att han skreff breff til Philippum och berättade hans macedoner för det de kunde wäl strida / men sade sina syer kunnat ändå mera / nembligen strida med Hunger och Döds. Såsom nu Island de på Lärda någon demigheet finnes / så villia wij tillse dem förtylka. Utas Audens slects register / i Cronol. Tafl. seer man ingen Gaute eller Gothilas hustru varit in wed Audens tid utan af hans försäder ifrån honom tilbafä räknade i femte leden / war en benämnd Gaute, Gaute och Gaudul och hans son Gotulf, hwilken treffar in wed Darius Hystaspis tid / och wid samma tid war wert om ingen som het Auden: ty förmenar iag / att s. som Plutarchus, Iustinus, Langsegdetalen och andra alla wära instemma / att han heet Aten, Auden, Atin och Metatin den som med Philippo hade att göra. En tror iag Jorrandem namnen förwexlat / emedan när man dem i sina rätta rum förer blifwer här strax twenne merkeliga tidens tillhimmans stanningar. Nembligen Gotil med Dario och Atin med Philippo, och efter Iustinus förmåler att Atin lofwade honom så erswa Riket / så hawer han varit Medoppe Fader den Jorrandes säger Philippus hawra tagit til Hustru. En att Philippus skulle hawra lefwat under Atin och sedan Gothila hans Söns tid / och under Gotile Dotters tid Medoppas / den han skulle tagit til Hustru; år innet liff / emedan han allenast lefde 47. år (se Iustia. c. 8 f. 167.) hwilken kunde innet räknas nantalig för än han hwar 15. år / och altså mehta örmiligt att de ressterande 32. åren skulle swara mot 3. leder / som widare wisas skal i annat rum. Sedan är nu här at achta orsaken / hwi Atin drog tilbaka i Sverige: det Suorro menar

Gothylum qui generationibus 5, Odinum præcesserat & majoribus ejus accensetur, planeque vixerat tempore Darii Hystaspis. Ex adverso, neminem tum temporis invenire possumus Audenum. Porro cum Plutarchus, Iustinus, Langsegda taal, & omnes historiar nostræ Altheam, Atinum, Odinum, aut Metatinum, uno quasi ore vocent eum, cui cum Philippo bellum fuerat, non sine ratione Jorrandem putamus Gothilæ & Odini nomina inter se permutasse: Præsertim cum si locis suis hæc duo nomina reponantur, mox duos insignes Synchronismos Gothilæ & Darii, itemque Philippi & Atini, sponte sua enasci videamus. Huc accedit pactum Altheæ cum Philippo de Regni successione, à Iustino commemoratum. Sane pacti hujus fundamentum esse debebat affinitas, inter Altheam socerum (namque Medoppam filiam ejus Philippus in Matrimonio habuit) & Philippum generum contracta. Nullo vero modo fidem mereri poterit extensio ætatis Philippi a Regno Atini, usque ad Gothilam filium ejus, indeque ad Medoppam Gothilæ ut vult Jorrandes filiam, ita ut eam matrimonio sibi junxerit: Annos enim tantum 47. teste Iustino, vixerat Philippus, quibus si annos 15. pueritiæ ejus dempserimus, annos 32. residuos, tribus generationibus sufficere non posse planissimum est, & alio in loco a nobis amplius demonstrandum veniet. Ad causam igitur quæ Odinum ex oriente in patriam nostram reduxerat, veniendam erit. Suorro putat metu potentia Romanorum Asiam invadentium id factum fuisse: atqui integro demum seculo post Alex. M. elapso Romanos in Macedoniam & Græciam impetum fecisse, constanti omnium Historicorum asseveratione certum est. Verior itaque reditus in septentrionem & vererem patriam causa fuerit, infelix cum Philippo bel-

bellum, quippe astu hujus superatum fuisse novimus. Nihilominus hanc sive cladem sive injuriam a Philippo illatam fortiter ul- ti fuerunt. *Beldegus & Siggo* (*Sigurlami*) *Atini* filii, & denique *Brennus Beldegi* Fil. *Atini* Nepos, quorum temporibus vixerat & *Gudmundus* priscus (*Komontorius*) dictus, qui ad annum ætatis 300 venerat, cujus Histor. Hervor. pluresque aliæ, nec sine victoriarum ejus celebratione maximâ me- minerunt, atque simul multorum Regum filios apud eum militiæ suæ Tyrocinia de- posuisse narrant. Quod Regiæ hujus stirpis seriem concernit, eam Chronologiæ no- stræ Tab. 2. ob oculos ponet. In hunc ipsum *Atinum* Saxo lib. 1. p. 12. 13. digi- tum intendit, utut res ejus gestas cum *Ati- ni* prisci sive *Odini* aut *Methodini* factis memo- rabilibus confundat: quæ omnia nostrum jam erit ab invicem separare & singulorum facta seorsim tradere. Interim observan- dum *Odinum* Philippi R. hostem & *Matheo- tinum*, & apud Joh. M. *Methodinum*, & Saxo- ni *Muthotinum*, & aliis nonnullis *Matatinum* & *Justini* Commentatoribus & *Metheam* & *Matheam* vocatum fuisse, quem nos proin- de lingua ejus patria *Metatini* & *Madheras* dictum affirmamus, eo quod *Ulf* inter maximos & honorificentissimos *Atini* titu- los olim fuerit. Huc facit Græcorum Lati- norumque scriptorum consensus de *Atini* expeditione Byzantina & Hellepontiacâ adversus Vanos Istri accolæ: ad quem tamen minime pertinebit statua aurea By- zantium missa, & a Saxone descripta, quippe quæ *Atini* Prisci potius fuerat, cu- jus & expeditio bello Trojano est anti- quior, & uxor *Frigga* Phrygibus nomen dederat. In eo tamen sanus est Saxo, quod hunc reversum fuisse scripserit; at- qui mox peccat adjungendo illi socium, nomine *Methodinum*, cum potius ipse *Ati-*

nus

nar vara att *Atin* fruchtade för Romarnas mechtigheet / men man seer af alla 5 historier att Romarna begynte först 100. åhr hwid pas efter Alex. Magni tid föra Krig in i Macedonien eller Græcien; utan här gifwes nog flarligen tillenna / att Auden haf- wer tappat en stor slachting ge- nom Philippi Krigzpus / hwilket hafwer förorsakat honom at draga sig tilbacta. Hwilket *Audins* Söns- ner och Sonesdæter hemnade mera feligen. En *Audins* Son war *Beldeg*, den andra *Sigge* (*Sigur- lami*.) *Beldegs* Son war *Brandur*, och uti de þas tid lefde *Gudmunder* *Hin gamle* den til 300 års ålder kom / som *Hervara* talar om / och flera våra Sagor / hwilken war en mechtig och stridbar Konung / så att många Konungsbarn tie te honom att öfwa sig i Krig. De þa Konungars fäder och Dand; ses i den 2. Cronl. Tællan. Denna Auden är den Saxo beskriwer l. 1. f. 12. 13. blandandes hans ges- ningar med den ällsta *Othens* eller *Atins*, och *Methodins*; de wij här willia skilia. Denna Auden som lef- de wid Philippi tid han fallos *Madrotin*, den Johan Magnus kallar *Methodin* men Saxo *Mito- tin*. andra *Matatin* och såsom ses af de Lärdas notis til Justinum så är han och af de Latiner och Græker / så worden kallade / nem- bligen *Metæas* och *Matheas*, dees wij utnemna *Metatin* och *Matheras*, ty *As* är *Atins* största ärenytel. Sedan stemmer och det in med de Grækers och Latiners indragna- rum / att denna *Atin* han for ut och förde sina Krig wid Byzanti- um och Hellepontum med de Vaner som bodde wid Istrum, men är intet den samma hwars beläte som Saxo säger giordes af Guld och sendes til Byzantium, ty det war den förstas *Atins*, som utfor för Troia tid / af hwilkens Hustru *Frigga* de Phrygger sine

H h h H h 2

90

go sitt namn. Til det tidie tref-
 far och Saxo råte der uti att den-
 na kom til boka / men intet med
 en annan som heet Metocin,
 ty han war jels den samma som
 bar detta namnet Metocin. Bras
 Liv. Dec. 1. l. 5. f. 138. ser man
 att *Sigge* (*Siggovesus*) sette sig
 med sin Krigsmacht uti *Stogen*
Hercinia den som går genom
Ryssländ och *Ryssländ* / och *Bel-*
deg eller *Beldas* (*Bellovesus*) drog
 in i *Italien*. Men *Justinus* l. 24. c.
 5. fol. 333. wil att *Beldeg* slog de
Macedonier och drog in i *Gracien*.
Diod. Siculus af indragne rum
 nemner intet dessas anförars
 namn / utan tillstår att de intogo
Gracien och sedan kallades *Kalle-*
Græcer. *Pausanias* som ses af hans
 indragne ord / nemner icke håller
 anförarnas namn / utan allenast
 att de underföruade de *Macedo-*
nier. Men *Jornandes* nemner
 en benämnd *Sitalcer* (*Siggejölker*)
 som strax efter *Alex. Magni* död
 hemnades på *Perdiccam*, det som
Gid harna eller *Kallerne* lede af
Philippo. Se / när man jämsförer
 dessa alla tillsammans så ser man
 en treflig tidens tillsammans stem-
 ning. Ty *Perdiccas* lefde ännu
 efter *Alex. Magnum*, som *Jor-*
nandes med andra förmäler. Och
Ptolomeus den *Justinus* nemner /
 war i samma hundrade års ålde-
 ren de *Macedoniers* Konung /
 och intog *Rom* af de *Kaller* i sam-
 ma tid / som ses af *Eusebio*, *Joh.*
Vidichindi och de andra *Græ-*
fers och *Latiners* Historiers
 Hwar af klarligen ses att den
Jornandes kallar *Sitalcer*, är den
Livius nemner *Siggovesus*, och
 wara *Siggurlami*, *Sigge*, *Siggejöl-*
ker: Och den som *Justinus* kallar
Belgion, är den *Livius* kallar
Bellovesus men wara *Bellegs*,
Beldweg, *Baldur* o. h. *Boldeas*,
 hvars son *Brenner* eller *Brondur*,
 den *Justinus* cap. 6. l. 24. säger /
 påföra farit sedan in i *Macedo-*

nien

nus Methodini nomen quandoque gestarit.
 Ex liv. L. 5. c. 34. *Siggovesus* intelligimus
Hercinium occupasse Ialtum, qui per om-
 nem Germaniam & Moscoviam excurrit, *Bello-*
vesus autem (*Beldeg*) in *Italiam* concessisse.
 Sed *Justinus* lib. 24. c. 5. *Gallos* Duce *Bel-*
gio Macedoniam & *Graciam* bello tentasse
 memorat. *Diod. Siculus* l. ante cit. nomine
 Ducis celato *Graciam* eos invasisse & *Gallo-*
Gracos appellatos narrat. *Pausanias* loc. cit.
 nomine Ducis pariter omisso, *Macedonas*
 subjugasse tradit. At *Jornandes* cujusdam
Sitalcis (*Siggejölker*) mentionem fecit, qui
 post mortem *Alex. M.* ultionem sumple-
 rat de *Perdicca*, memor cladis olim à *Phi-*
lippo Gothis sive *Gallis* illatæ. Hæc omnia
 inter se collata miram quandam in tempo-
 rum ratione concordiam producunt. Nam
 & *Perdiccas*, teste *Jornande* aliisque, post
Alexandrum M. vixerat, & eodem tempore,
 secundum *Justinum*, *Macedonibus* *Ptole-*
maus imperarat, & juxta *Eusebii*, *Vidi-*
chindi aliorumque calculos *Roma* à *Gallis*
 capta est. Unde luce meridiana clarius
 evadit *Jornandi* *Sitalcen* alium non esse
 quam *Livii* *Siggovesus*, & nostrum *Sig-*
gurlami / *Sigge* / *Siggetölker*: itemque
Iustini *Belgion*, *Livii* esse *Bellovesus*, no-
 strum *Beldeg* / *Beldweg* / *Baldur* &
Boldeas, cujus filius *Brennus* fuerat quem
Justinus lib. 24. c. 6. in *Macedoniam* &
Asiam ad templum *Apollinis* expilandum
 terendisse scripserat. Etiam *Gummundus*
 (*Commentorius*) eodem tempore superstes in
Graciam commigravit eamque depopula-
 tus est, quem *Polybius* ad *Olymp.* 140.
 & *Annibalis* tempora retulit: id quod
 cum *Eusebii* reliquorumq; *Chronologorum*
 observationibus admodum probe congruit.
 Et certe non minus memorabilis quam
 acceptus nobis esse debet hic quinque
 diversissimorum Regum Synchronismus,
 qui

qui priscos Reges nostros cum Græcorum & Romanorum Regibus ac ducibus qui partim Romæ, partim in Græciâ & Asia cladem à nostris illatam perpessi fuerunt, ratione temporis optimè conjungit: nempe *Cetam* sive *Gothulam* cum *Dario Hystaspi*, Anno M. 3500, & *Odinum* cum *Philippo*, filios inde ejus *Siggovesum*, & *Bellovesum*, ut & *Brennum* nepotem illius, *Gudmundumque* cum hostibus eorum intra An. M. 3600. & 3700. De rebus autem gestis horum omnium non jam est nobis multa memorandi occasio. In summa, ante *Alexandrum* M. nullam omnino expeditionem Gallorum factam vel auditam fuisse partim ex c. 3. §. 11. partim ex his quæ nunc allata sunt, constare posse arbitramur. Non autem ita multo post mortem ejus capisse eos totam Europam peragrarè, nec ante destitisse certum est quam jugum ferrent & *Moschovia* & *Germania*, & *Gallia* hodierna, & *Græcia*, & *Italia*, & bona pars *Asiæ*. Quæ res magnum exitium *Celtis* attulit, quorum nomen in *Gallia* hodierna tum maximè oppressum fuerat, recepto in ejus locum *GALLORVM* nomine, ut jam nihil de eo dicamus, quod illo tempore omnis & *Sveonia*, & *Germania* & *Moscovia* pariter celebratæ fuerint nomine *Gallatiæ*, id quod ex *Diodoro* liquet, licet ad extremum soli *Galliæ* hodiernæ penitus hæserit. Ab hac quoque tam vasta & latè patente fortissimorum Gallorum dominatione nomina quoque sua traxerunt *Gallatiæ*, *Asia minoris Regio* & *B. Pauli Apostoli Epistola* nobilitata, & *Gallo Græcia* pars *Græciæ*, & denique *Gallia Cisalpina* amænissima propemodum *Italiæ* Regio, de quibus alius erit plura dicendi locus.

V. Denique & in ipsam nominis notionem inquirere lubet. Qui hanc ex *Cluver. Germ. L. 1. c. 9. p. 77.* & ex *Vossii Etymologico* discere avert, illis quædam quasi deliberandi aut decernendi necessitas incumbet, utrum gentem bellicosissimam & in ultimo septentrione primum enatam *Gallios*

nien och så i *Asien*, *Stoflandes* *Apollinis Tempel*. *Runnunder* som lefde samma tider / han för och in til *Græciam* och der stöfades / hwilken *Polybius* säger lefwat wid *Hannibals* tid *Olymp. 140.* hwilket instemmer drestig med alla dehas tider som sees af *Eusebio* och de andra *Cronologis*. Åro således här 5 hårliga tiders tillsammans stämningar / emellan våra Fäders Konungar och de Græker och Romares / då de in iogo *Röm* och underlade sig *Græcien* och *Asien*. Nembtigen *Gæates*, eller *Gothilas* uti 1. *Cronol. Taflan* Anno Mund. 3500, som hade att beställa med *Dario Hystaspi*. Sedan *Auden* och hans söner *Sigge* och *Beldeg*, och sonson *Brenner*, så npt *Gudmund* som alla lefde in wed 3600. och 3700. års ålderen. Hwilkas bekrifter wij här förteligen allenast hafwa fattat. Hafwer så ingen för *Alexandri Magni* tid hört deha folk *Kaller* utom landz / som wißt är både cap. 3. §. 11. så och nu här / hwilkadå föröfwer hela Europam *Rysland*, *Tyskland*, *Frankerijke*, *Græcien*, *Italien* och in i *Asiam*, och woro de samma som då underkufwade sig de *Celter*, hwar aficke allenast hela *Swerige* med *Rysland*, *Tyskland* och *Frankerijke* blef kallat *Gallatiæ* som wißt är af *Diodoro*, utan flera deles *Frankerijke* blef sedan kallat *Gallia*, så och *Gallatiæ* i *Asia* de *Paulus Apostelen* stelte sin *Epistola* til; sedan i *Grekeland* *Gallogrecia* så och *Gallia Cis Alpina*, om hwilka widare en annan gång tas las skal.

c. De *Kaller* namns ursprung mena de *Lärda* som sees af *Cluv. Germ.*

Germ. l. 1. c. 9. f. 77. och Vossi. Etym. fol. 230. och 231. vara antingen af en Flod / som kallas *Gallus*, eller af *Wanderen* / förbytt uti *Wandelen* och sedan i *Walten* / och sist i *Kallen*. Eller af det att *Atins* deras Gudz Präster woto *Galda*, hvilka och kallades *Kaller*, eller af det *Prickeska* ordet *Gala*, det är midel / menandes dem vara hwhita som midel; ser så fara de willa. *Kalle* är på wårt språk en *Manhastig man* / och tages offrare för *Yttar* och *Krioz nån* / såsom wist är c. 18. En boro de rätteligen det namnet / emedan de så *Manhastigen* måga *Länder* sig underkufwade / tanan de sig nes derfette i *Frankrike* / såsom och allsedan in i denna dag sig wist hafwa någon blod äga quar af sina försäfsader / fast de äro blandade med de *Celter*, hvilka de sig underkufwade / och hwars språk de måst hafwa insupt / doch mechts många *Gidistka* ord äro utides språk behållne / de wij flera en annan gång skola införa. Hafwa wij således fortelgen uti de 2. förnemsta uttog af *Sverige* / som är de *Trojaners* och *Kallers*, hvilka wij midelstugare skola försära i werkes illegring / der wij och alla de andras uttog skola framdraga / som äro de *senare Gidter* / *Germanners* / *Tussars* / *Kiempars* / *Meders* och *Parters* / *Lybiers* / *Maurers* / *Barbarns* / *Massagieters* / *Herulers* / *Longobarders*. &c. Och här med flynda wij of til de *Boofliga konstens* uttog.

CAP.

ponimus expeditionibus duabus majoribus, ipsorum puta *Trojanorum* & *Gallorum*, plura de his in operis auctario addituri, atque simul minores illas *Gothorum*, *Germanorum*, *Tuscorum*, *Cimbrorum*, *Medorum*, *Parthorum*, *Lybium*, *Maurorum*, *Barbarorum*, *Massagetarum*, *Herulorum*, *Longobardorum* & multorum aliorum populorum migrationes exposituri. Interim ad bonarum artium & Literarum ex septentrione in orbem reliquum migrationes animum nostrum convertimus.

dictam malint à Gallo flumine, an verò a Germanico *Wanderen* / eundo, mutato in *Wandelen* / inde in *Walten* & postremò in *Gallen* / unde *Galli*; an vero a *castratis Atini Sacerdotibus*, quos vulgus *Gallos* vocabat, an denique a Græco Vocabulo *Γαλαν* / lacte, quod lactei vel potius lacteo essent colore hi homines. Quis, quæsumus, de rebus tam frivolis deliberandi aut modus, aut finis futurus erit? Quis item doctos, ad linguam Græcam vel Latinam omnia referre volentes, nonnunquam etiam nugari neget? Certè *Gallino* men suum secum domo extulerunt, minime idipsum à rebus ineptissimis eorum, quos subjugaverunt, populorum mutuari. Domi verò se nomine solenni & proprio *Kallar* vocaverunt, quod sermone illorum patrio *VIROS* denotat, præcipue vero militares & gigantes, de quo in Cap 18 fufius a nobis actum est, patriamque suam *Kalland GALLIAM*, seu *VIRORVM* terram quod nomen nondum exolevit, appellaverunt. Nec immeritò; namque viriles eorum animos tota Europa tum experta fuerat, & quamquam cum exteris, præcipue autem *Celtis*, non modò sanguinem sed etiam sermonem suum confunderent miscerentque, tamen avitam fortitudinem, etiam inimicorum confessione, omni tempore retinuerunt, & adhuc tventur. De lingua verò, quam *Celtico Gothicam* haud injurià appellaverimus, alio tempore commodius agemus. Finem denique nunc im-

CAP. XXXVIII.

De Runis, [Gothorum veterum literis] earumque antiquitate & ad Græcos transitu.

§. I.

Quam diversas eruditi foverint opiniones de literarum antiquitate, quamque acriter de prima literarum inventionem populi varii inter se contenderint, multorum in hoc genere scripta declarant. Eaque occasione multa de *Hebreorum, Chaldeorum, Syrorum, Pænorum, Agyptiorum, Sinesium, Græcorum, Latinorum* atque etiam *Gothorum* sed extra patriam suam & prope Græciam inque Alia constitutorum literis in lucem protracta sunt. De literis autem vere *Gothicis* h. e. *Gothorum* nostrorum, parum aut nihil scripserunt viri docti ante Clar: Verelium, qui hoc argumentum in *Runographia* sua omnium accuratissime tractavit & Ol. Vormium Danum, qui nonnulla de his rebus *Monimentis* suis *Danicis* inseruit, cui tamen Dn. Joh. Bureus Regni nostri *Antiquarius* primum eruditionis huius gustum instillaratus. Quod ad literas, quibus hodieque utimur, attinet, nemo sane est qui eas post introductam ad nos Religionem Christianorum, h. e. ante secula summum quatuor a nobis receptas neget, a quo tempore clerici Monachique res memoriam dignas posteritati per literas librosque mandare instituerunt. His igitur neglectis de solis *Runis* quædam hic annotare in animum induximus.

II. Incap. 6. novo quodam & majoris certitudinis gratia, duodecies millies à nobis repetito experimento, investigationem veræ ætatis collium nostrorum sepulcralium aggressi sumus. Nempe *humum atram*, quæ locis arenosis, sabulosis aut alterius

CAP. XXXVIII.

Om våra Runabookstäfvers ålder och huru Græci hafwa dem bekommit från oss.

§. I.

Huru såsom de Lärda i världen hafwa haft åtskilliga meningar om bokstäfvernas ålder / och huru det ena slagz folket har förment sig för andra dem upfunnit / och de ifrån den ena til den andra åro förde / dat kan man hoos åtskilliga läsa. Serdeles om de Hebrers, Calders, Arabers, Syers, Phæniciers, Agyptiers, Sinesers, Græcers och Latiners, så och de Götters bokstäfver / som woro utom landz och bodde in mid Græcien. Men om våras / hafwa de intet heller mechtat litet talt; utan hwad nu Herz. Verelius uti sin Runographia om dem merckeligen talar / och D. Vormius uti Danmark / densom första lärespån de om befom af Herz Bureo Sveriges Antiquario, i sin monument. Danicis omrörer. Hwad våra bokstäfver anlanga / som wis nu bruka / så är ingen som icke erkennet dem wara de Latiners / inkomna för en 3. eller 400. år sedan / när såsom Christendomen med alfwär antogz i Sverige / då Prästeskäpet och munkarna begynte något att skrifa / hwad som tånlwärdigast war. Ty tensker jag om dem intet att röra. Men hwad Runabookstäfvernas ålder anlangar / der om har jag tenkt något att framdraga.

2. Uti det 6. Capitlet seer den Gunstige Läsaren / huru iag alla grassäckars ålder / hafwer genom en ny förfarenheet igenfunnit / och om des wisheet genom mera än 12000 proffwer gjort mig försäkrat. Nembligen

af

af den swarta myllan / som årlis-
gen sätter sig uppå sanden eller
annan Jord / som omrörder är /
försakat af damb / snidens och
vatnens orolighet / Gräs och
Löfs förrutnande. Hvilken
swartmylla hwar Bonde wet
omtala / och den kallar Matior-
den, effter hon är seet och fruct-
sam att så uti. Denna jurtiockare
honn är / iu längre tid dominer
man hafwa förlupit / sedan ior-
den / som under Swartmyllan
ligger / rörder är. Hurumcket
honn sig sätter på hwart hundrade
åhr wid pås / seer man af samma
Capitel.

Wid dessa Be-
grafsningz platser / firner man och
stundom Runestenar sätte. Hwila
ka de gamla våra Jäder hafwa
på sådant sätt nederfatt. Först
hafwa de upgrawit en grop och
stundom först i gropen lagt andra
stora stenar / och der ofwan uppå
rest up Runstenen / på det han en
stulle stunka / men stundom haf-
wa de det förgrävt. Dersöre och
många Runestenar hafwa sig sånt.
Men der hård klappur jord / eller
All hafwer varit / hafwa de stun-
dom intet nogon sten underlagdt.
Sedan når Runstenen är worden
uprest / hafwa derunt om honom
lagt små Steen / att han intet skul-
le lata. Och med sådan steen fylt
gropen lämp med jorden / såsom
man kan see af Burej Runsten den
134. der han en hafwer länt med
sådana små stenar afrita. Stun-
dom hafwa de och fylt jord eller
sand emellan dessa stenar.

Nu sedan stenen är således ne-
dersätt / hafwer uppå dessa små
stenar och sandrunde omkringrun-
stenen lagde / sett sig en swartmylla
på samma sätt / som det seer uppå
all annor jord / och återbäcker om-
rörde: hwilken jurtiockare hon är /
iu längre tid tillbaka är stenen sätter.
Och är hon mechtig flar till att seer
där Åtebackarna äro upfastade af
bara hwita sand / eller annor grof
sand /

rius generis, procedente tempore accrescit
& pulveri partim a ventis allato, partim
post nives & pluvias residuo, partim ex
frondibus & herbis compurefactis orto
originem suam debet, & denique agrico-
lis nostris qui *humum cibantem* ob pinguedi-
nem vocant, notissima est, pro certissimo
vetustatis indicio habendam esse ducimus,
& quo crassior vel tenuior ea arenis aut
labulo incubuerit, eo pluribus vel paucio-
ribus seculis immotam quiesuisse arenam
atque humo subjectam statuimus. Quantum
vero seculis singulis aucta fuerit, in eo-
dem capite, rationibus haud incertis de-
monstrari posse docuimus. His tumulis
sepulcralibus maiores nostri nonnumquam
cippos saxeos adjunxerunt, ad hunc feri-
modum erigi solitos. Egesta terrâ foveam
fecerunt, ejusque fundum saxis straverunt,
quæ cippis pro fundamento essent, ne
tempore procedente subsidere possent. Ta-
lis cippi iconem n. 134. Bureus dedit.
Id autem ubi neglectum esset, cippos sub-
sedisse comperimus, exceptis locis sabulo-
sis & saxeis quæ suapte indole fundamenta
saxeis substructionibus æquanda præberent.
Deinceps cippum erectum saxis minori-
bus, quæ ruinam ad inclinationem in ali-
quam partem impedirent, undique muni-
erant, foveam usque ad terræ superficiem
saxis, saxorumque intervalla arenulis aut
alio aliquo terræ genere nonnumquam im-
plentes. Denique in superficie horum cip-
pi fundamentorum *atram* quandam *humum*
cernere licet, non secus ac in aliis locis
omnibus per multa secula immotis colle-
ctam, quæ pro diversis crassitie gradibus
majorem minoremve temporis longinqui-
tatem inde ab erecto cippo denotat. Ubi
vero ex arenis candidioribus aut argilla
congestus fuerit tumulus sepulcralis, vel
etiam in alteruto horum terræ generum
ere.

erectum cippum invenerimus, nullo negotio *atram humum* a subjectis arenis vel argilla distingvemus. Nec dubitamus q in hujus experimenti securus evadere possit is, quem non piguerit in ætate tenerâ in colliculo ex arenis vel argillâ congesto cippum erigere & post annos 80, aut seculum integrum *atram* in eo humum observare, quippe quam ligone vel alio instrumento perforatam valde adhuc tenuem, neque tamen nullam deprehendet. Qui plura de his volet, h: L. Caput 6. adeat. Interim in majorem hujus reilucein, cippum veterem una cum tumulo, *atram humo*, arenis & saxis circum positis delineandum curavimus in Tab. 31. Fig. 110. Ubi p p arenam & herbas, intervallum inter p. & p. saxa in orbem ad cippi radices posita, n. n. *atram humi* superficiem, intervallum inter n. n. & ii, *atram humum* a tempore Noachi collectam, nn, oo *atram humum* a tempore erecti supra arenam & saxa cippi concretam designant. Porro *atram humo* oo, ii, ab altitudine *atram humi* nn, ii detractâ, veræ cippi ætatis indicium residuum erit. In quam vero altitudinem *atram humus* a diluvii tempore creverit, in cap. 6. §. p. 125. declaratum est. Qui oculos ad Fig. 108. convertere sustinuerit, clarius omnia perspiciet, quoniam cippus in eâ, priori cippo recentior est, & utriusque humi discrimen majus manifestiusque evadit. Adeoque hoc ipso experimento, quod multo minoribus quam scripta aliorum monumenta, erroribus aut suspicionibus obnoxium est, ex cippis nostris Runicis plurimos ad Seculum à Noacho quintum quartumve referendos esse liquet.

§. III. Numerum literarum Gothicarum veterum, sive Runarum nemo exactius iniit Cl. Verelio, cujus Runographiam ex cippis & aliis monumentis collectam,

sand / eller och skarpa Leran / och der stenarna äro uti åfven samma slagz jord nedsatte / ty hon skilles som Dag och Nat ifrån d u swarta matjorden / som sedan der ofwan på hafwer sig sått. Ja den som vill profwa detta upfundna sätt om stens äldes alder / kan det lätteligen göra. Nemligen / om en sin barns dom vill låta upställa en stat sands hö / serdeles af hviit sand / eller hviit och blå lera / och der uti upresa en steen / och den låta stå orörd / så skall en see / om Gud spar en lifswet till 70 / 80 / 90 eller 100 åhr huru mycket den svartmylla dått ofwan på sedan sig hafwer sått / när man med en spada står tvärt igenom den swarta Myllan / med Sanden eller leran. Vidare här om läs c. 6. f. 125. Allt detta må klarare wara för ei s ågon / hafwer jag latit afrita en steen af gammal ålder med des åtrebacka / swarta mylla / sand / och fring lagde steen nar / såsom hela backen war då tvärt nedergräfwen på en sida Taf. 31. Fig. 110. p. p. är sand och gräs / emellan p. och p. är stenrelagda fring Runsten n. n. är öfwersta svartmyllans ståta plan / emellan n. n. och ii. är svartmyllan / som hafwer sig sått ifrån Noachs flodz tid. n. n. oo. är svartmyllan / som hafwer sått sig sedan stenen är rörd ofwan på Sanden / och de små stenar som äro lagda fring Runsten. När man nu afdrager Swartmyllans högd o. o. i. i. af Swartmyllans högd n. n. ii så finner man Runstens ålder. Nu huru mycket svartmyllan hafwer sig sått sedan Nox flod är wiist Cap. 6. Af den 108. Figuren seer man klarare afskillnan / emedan den stenen är mycket yngre. Genom detta ofelbartiga profwet som wi skäre är än allas historier och skriffter hafwer jag funnit att våra Runstenar äro så åldriga att de stå till en 400. eller 500 åhr efter Noachs tid eller Syndefloden.

3. Huru många våra Runar bokstafver hafwa varit wijer för alla bäst Her. Verelius uti sin Runographia, utdragna af fast många sjenar/ så och af andra gamla Documenter. Der om bäst Läsas kan hans Skriffter/ hwar utinnan han klarligen bewiser dem en flera vara än 16. bokstafver.

Her. Conring den som tentre våra Göteska bokstafver vara komne af de Götter som woro utom land/ wederslägger Herr Verelius meckta wackert; Serdeles med desse ord capite 3. folio 11. Skulle nu våra Runor vara tagne af den Springkellan (nemligen Ulfa Götarnas Biskops bokstafver) som D. Conring menar/ Skulle wi icke allenast hafst ett fullkomligt Runa ABCD utan och lita Skapat med Ulfa Runor, till Ratsförsamlingen/ Taler/ Mynderna/ Diktelsen och Statuenamnen. Af dessa H. Wereli ord seer man alla kennercken som böra acktas/ när man wil döna hwilka Folt hafwa tagit sin Skrift och konst af andra. Serdeles i det att ingen utdrager och g. d. sig en ofullkomlig Skrift/ af en fullkomlig; utan den som tagger en ofullkomlig/ han lägger mera til att henne fullkomma/ utaf andra eller sin egen updichtan. Dersåres wises twert om att Götterne som alorde utto, till Traciam effier Christid wid pås 400 år/ hafwa tillöft wære Runor som woro en mera än 16 med de Greckers och Latiners/ så att de blefwo 25. hwilket man kan see aff Junij Alphabeto Runico in Ulphil. så och Her Verelii Run. C. xiii. f. 69. När man jämför Ulfa bokstafver moot våra Runstenar/ finner man att icke allenast Ulfa äro fullkomligare/ utan och/ att han har behållit till sin Skapnad desse itto som finnas uti 27. T. 99. Figuren hwilka nu skrifwes a, b, d, e, f, i, k, t, ths, u. och de andra öfriga in till 25. tagit af de Greckers och Latiners, der våra en hade mer än 16. den öfriga raden i den

Sam, in hoc argumento, aliorum omnium scriptis merito præferimus. Is autem Runas omnino sedecim, nec plures olim in usu fuisse clarissime docet, atque simul ad rationes a doctiss: Conringio qui literas Gothicas à Gothis extra patriam constitutis petendas censuit, allatas solidissime respondet Runogr. Cap. 3. p. 11. Jam si ex hoc finit (Runis Ulphilanis) hausta sint nostra Runa, ut vult Conringius, non absolutissimum modo Alphabetum Runicum habemus, sed etiam eodem ordine, numero, figura, potestate & nominibus elementorum digestum, quibus Ulphilanum. Certe in his verbis omnia signa notaque comparent, ad quas animum advertere oportet omnes eos, quibus decernendi necessitas incumbit quamam ex gente literarum vel artes, ad gentes alias pervenerint. Nemini enim, cui vel tantillum sanæ mentis inest, persuaderi potest gentem ullam tam fuisse ineptam, ut literarum numerum integrum ac plenum, semipleno mutare studuerit, cum potius ex adverso artes & literas, ubi in manus curiosorum inciderint, excoli & novis accessionibus amplificari videamus. Ac proinde nihil verius aut certius quam Gothos expeditionem in Thraciam seculo post Christum natum quarto facientes, Runas quoque nostras quæ XVI fuerunt, pluribus literis Græcis atque Latinis auxisse, donec XXV fierent, quas Cl. Junius in suo ad Ulphilam alphabeto Runico, & Cl. Verel. Runogr. c. 13. p. 69. instituta Runarum nostrarum cum Ulphilanis collatione recensent. Unde e quidem manifestum evadit, Alphabetum Ulphilanum non solum nostro plenius perfectiusque esse, sed etiam in id receptas esse Runas nostras 16, in Tab. 27 Fig. 99 expressas & litteris hodiernis a/b/d/e/f/i/t/th/s/u/ respondentes, quibus postmodum alie ex Græcis atque Latinis accesserunt, donec 25 fierent, cum nostræ intra veterem numerum adhuc con-

tinerentur, essentque sedecim. Id obiter notandum in Fig. 99. seriem literarum superiorem, ex Ulphilanis esse, quæ in usu fuerunt apud Gothos extra patriam constitutos, inferiorem vero ex literis mere Gothicis & in cippis Runicis adhuc conspiciendis compositam esse.

§. IV. Hæc quidem dissimulare non possumus, quid nobis in numero lingvarum Europæarum definiendo occupatis acciderit: Nempe post aliquam operam vocibus ejusdem descriptionis aut soni corradendis insumptam, in Priscianum incidimus de literarum mutatione quædam tradentem, & inter alia, hæc quoque Gramat. lib. 1. c. 2. f. 5. proferentem verba: *Apud antiquissimos Græcorum non plus quam sedecim erant literæ.* His verbis utrum aliquid apud scriptores alios haberi posset consentaneum, mox mirari cepimus, & Plinium consolentes forte hæc invenimus in Hist. L. 7. c. 56. p. m. 475. *Literas semper arbitror Assyrias fuisse: sed alii apud Aegyptios à Mercurio, ut Gellius: alii apud Syros repperas volunt. Vtique in Græciam intulisse è Phœnicæ Cadmum SEDECIM numero. Quibus Trojani bello Palamedem adiecisse quatuor hæc figura Θ, Ε, Φ, Χ. Totidem post eum Simonidem Melicum, Ζ, Η, Υ, Ω. quarum omnium vis in nostris recognoscitur. Obvenerant quoque nobis apud Pluarch. in Sympol. L. 9. p. m. 733. Primum autem in mentis XVI literas quæ Punica propter Cadmum dicuntur quaternio quater sumptus exhiberi. & de his quæ postmodo addita sunt, quatuor Palamedes, quatuor alias Simonides reperit. Idem quoque affirmat Irenæus à Scaligero in notis ad Euseb. Chron. p. 121. citatus, ut & Marinus Victorinus, cujus hæc apud eundem Scaligerum sunt verba: *scripseram autem vobis, quantum repeto, & alia plura, inter quæ nostros antea, sicuti & Græcos quoque XVI literis usos: ex quibus fuisse vocales apud utrosque: his postea quasdam à Palamede, & alias à Simonide adjectas implese numerum XXIV: ex adjectis autem nostros solam X recepissem. F. vero G. & Q. in Græcietiam literis fuisse & nunc esse: sed Q. numero servira atque uonaginta significare: P. autem Aelius duntaxat idem valere, quod apud nos V, quum pro consonante scribitur, vocari βὰν & digamma & significaveram priusquam Græcis vocales reperta sunt Η & Ω viem earum tam apud illos, quam apud nos explesse Ε & Ο & Ο etiam scribi pro syllaba ΟΥ. Ε autem pro ΗΥ & ΙΩ. Etiam Harpocration apud Scalig. p. m. 111. ita scripsit-**

99. Figguren är Ulfla eller våra eller våra Öfvers utemlandz. Men den undre raden innehåller de som finnas på våra runstenar.

IV. När jag uti mitt wärkz strifvande / om alla de Foltz målsom bodde i Europa, effter öfste de ord som nestan woro hirarunnat hyska / uti åtskilliga Tungomål / och jag sag uti Prisciano hwad Bostfäwer hoos de Latiner mes sedelen plåga förbytas / så kom mig fere hans ord lib. 1. c. 2. f. 5. der han säger / att Græci hafwa eh hesser i alla tider mera haft än 16. Bostfäwer. Dwarföre jag sökte strax andra af de Gamle Scribenter, om de der om något skulde tala. Joh så först Plinius fere mig den Natur. Hist. libro 7. capite 56. f. 47. således talar. Jag menar att de Assyrier hafwa funnit på Bostfäwerna. Men andra såtem Gellius menar att Melikmannen hatwer deit påfunnit hoos de Aegyptier. Andra menar dem vara hoos de Syer upfundne / eh at dee äro från Phœnicia förde med Cadmo 16. til talet. Och sedan wid det Eresians ste Kriget lade Palamedes deha språ till Θ, Ε, Φ, Χ. och effter honom Simonides Melicus Ζ, Η, Υ, Ω. hvilka alla till sin skapnads och lind igentennas i våras Bostfäwer. Nembligen de Latiner och Romar. Sedan fan jag hoos andra det samma / såsom Plutarchus Sympos libro 9. folio 738. talar. Först äro 16. Bostfäwer påfundne / hwilka kallas de Phœniet effter Cadmum. Der effter lade Palamedes 4. til och Simonides 4. Dett misst och Irenæus; in dragen af Scaligero til Eusebii Cron. folio 120. Mary Victorini ord hoos Scaligerum i samma rum lunda sålunda: Jag hafwer efer till strifwit att våra hafwa ferdom / såsom de Græter / allenast brukat 16. Bostfäwer. Och hwilka af dem / hafwa varit felfundande Bostfäwer. Och att de Bostfäwer som sedan lades til af Palamede och Simonides, gjorde talet syllest till 24. Af de som tillades hade våra allenast mottagit X. men F, G och Z. de äro i det Græfsta ånnu betaldne. Men Z brukade allenast för ett tal i restande beräpnades 99. Men F. hoos Aelos är som wårt V när det strifwes i ställe för en medlindande bostfä / och vara så om dubbel BB. Jag hafwer och gifwit tillfenna att för ån Græferna funno α (a) och οο (o) så hafwer i deras ställe både hoos dem och oss

brufas E och O och för O hafwa de och
OI, Men & för æta och loota.

Harpacration i Scaligero folio

211. f. ær / att Demosthenes brukade
de Attiska Bokstäfwer / emedan de woro de
älfsta Men 24. bokstäfwer woro sedan
upfundne af de Ioner. Men Theopompus i
sin Philipp. 24. Book / säger att det förbund
som gjordes med de Barbarer woro skrifte
på Joniska och en Attiska Tzerzes

halar således i sin Hist. Chil. 5.
f. 352. V. 804. Palamedes Nauplii och
Clymenæ son / seges hoos de Græker hafwa
upfunnit de 6. bokstäfwer. Och sedan
äro andra upfundne af Simonide, Eta nem-
bligen och Omega: Hvilka kallades de lange
liudande. Af Epicharmo äro de dubbla
fundne så som Zeta, Chi och Psi af Cadmo
äro de tre som med bläsande uttallas / nem-
bligen Theta, Phi och Chi. Och hafwa
sannerlig 3 Personer dessa åtta bokstäfwer
påfunnit. Men iag skall innet förordla
Att de 16 bokstäfwer hafwer hwar en Pa-
lamedes, eller Phoenix eller Cadmus, icke
håller den Mercksmän som som utur Arcadia.
Hvilka lesde alt en tid / utan de woro
som Tzerzes tig wisar för Cadmi tid.

Af alla dessa hafwer ingen klarare
skrifte än Plinius, ty han låter
see huru många Bokstäfwer äro
tilkomne / och wed hwad tid / och
hvilka de woro / När man nu af-
drager dessa 8. Palamedis och Si-
monidis af de 24. Græfsta / blif-
wa dessa 16. igen. Eller om man
effter Tzerzem afdrager Simon-
idis och ω. Epicharm 2 3 4 och
Cadmi φ & x som äro de sanna ötta
som Plin. nemner wara sedan up-
fundna / så blifwa de sanna 16. igen
Α Β Γ Δ Ε Ι Κ Λ Μ Ν Ο Π Ρ Σ Τ Υ
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16
Plinius sade att när Trojanernas
Friggtid woro reda de Grækers bok-
stäfwer 24. dåt klarligen bewises
af Herodoto libro 5. folio. 309.
Iag säg / seger han / hells wid Teppa
Staden i Beotia uti Baldnes finans tem-
pel de Cadmi icke Bokstäfwer inskurna på
en trisor / hvilka woro större delen lika de
Joniske Bokstäfwer och stog på den ena
triforten detta.

Wiz hafwer

Amphitryon utaf Tellebo-
arna hiet till templet i Fänt.

Detta stede wid Laii / som war Lab-
daci son / Polydori Cousen / Cadmi Son-
sons Son. Cadmus han igenfin-
nes uti 2580. års ålder en uti Ina-
chi stekt under Bokstafwen Ff. i
den 1. Cronol. Läst. war så Am-
phi.

plisse ferur. Atticis literis Demosthenes de Neara, propterea
quod veteres essent, usus est, viginti a. quatuor elementorum
literaturam tandem auid Iones inventum. Theopompus vero in
vigesima quinta Philippi orum agi dicit, de federibus cum bar-
baro, que non Atticis literis sed Jonum sunt incripta. Qui-
bus addatur Tzerzes in Palam. Hist. Chil. 5. v. 804.

Palamedes filius Nauplii atque Clymenes.

Dicitur passim apud Græcos inventor literarum.

Literarum a sexdecim. octo a. Alia

Postea inventa sunt a Simonide

Eta dico, atque Omega, quas etiam longas vocamus

Ab Epicharmo duplices: Zeta, Xi & Psi

A Milesio Cadmo tres aspirata

Theta dico, & Phi, simulque & Chi vero.

Et octo quidem vere ab his tribus inventa sunt.

Alia a. sexdecim non celabo te & Tzerzem

Non Palamedes invenit, non sane igitur neque Phenix

Non Cadmus, neque Mercurius qui erat ex Arcadia,

Coetanei existentes utrique tempore:

Sed erant ut Tzerzes tibi ostendit etiam ante Cadmum.

Horum omnium nemo rem clarius expe-
divit Plinio, qui literarum primis illis ad-
ditarum & numerum, & ætatem, & no-
mina potestatemque indicavit. Itaque de
24. literis Græcorum, si quis octo a Pala-
mede & Simonide inventas detraxerit,
reliquæ erunt 16 literæ. Aut si quis jux-
ta Tzerzem, Simonidis & ω, Epichar-
mi ζ & ψ, nec non Cadmi θ φ & χ, quas
omnes Plinius enumerat & postmodum
inventas scribit Alphabeto Græco demp-
serit, rursum hæ literæ 16. residuæ erunt:
A B Γ Δ Ε Ι Κ Λ Μ Ν Ο Π Ρ Σ Τ Υ

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16
Atqui notavit Plinius Græcos literas 24.
circa Trojani belli tempora usos fuisse.
Id quod Clarissimis verbis ante illum asser-
tum iuit Herod. lib. 5. p. m. 309. Qui
ipse vidi apud Thabas Beotias in Ismeni Apollinis Templo,
literas Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex
parte consimiles Jonicis. quorum tripodum unus hoc habet epi-
gramma.

Αμ Φιτρυων μ' ἀνέθηκεν ὅδ' ἀπὸ τηλεβοῶν.

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Hæ fuere circa ætatem Laii, qui fuit Filius Labdaci, nepos
Polydori, pronæpos Cadmi.

Cadmum autem circa annum M. 2580.
vixisse, & ex Inacho descendisse, in Tab.
Chronol. 1. ad lit: Ff. demonstravi-
mus. Ab hoc Amphitruonem generatione
quar-

quarta retro numerata abfuisse docebimus in Tabula Chronologica pleniori, quam auctario hujus operis refervamus, ex qua generationem illam Bello Trojano respondisse simul constabit. Ita vero porro pergit Herodotus:

Alter tripus hexametro carmine ait,

Σκαίος πυγμαχέων με ἐκινέσσω Ἀπολλών

Νικήσας ἀνὰ θῆκε τὴν δεξιὰν ἀγᾶλμα

Scæus in aspero pugillum certamine victor

Me tibi sacravit speciosum manus Apollo.

Scæus a. hic Hippocontis filius fuit: si quidem hic est qui tripodem dicavit, & non alius idem Hippocontis filii nomen habens circa ætatem Oedipodis Laio geniti. Tertius tripus & his Hexametro carmine ait:

Λαοδάμας τέτροδ' αὐτὸν εὐσκήπω δαίμων

Μοναρχέων ἀνέθηκε τὴν δεξιὰν ἀγᾶλμα

Laodamas ipsum tripodem sua in urbe monarchæ

Hoc insigne decus tibi magno dicavit Apollo.

Sub hoc Loadamante Eteoclis filio qui monarcha fuit, id est, solus principatu est potius, ejecti sunt Cadmei ab Argivis & se ad Eubœleas contulerunt. In his inscriptionibus inveniuntur φ ω θ η χ: quarum duæ θ & η phœnticæ, reliquæ tres φ ω & χ a Græcis adinventæ fuerunt. Adhæc ejusdem, secundum Tzetzem, ætatis fuerunt, qui octo literas prioribus addidisse feruntur: id quod plane coincidit cum Tab. Chronol. 1. quæ eos annis 2460, & 2540. includit, Mercurium quidem ad lit. V. Cadmum ad lit. Ff. cujus frater Phœnix erat, & Palamedem ad lit. Kk. De Simonidis stemmate nihil adhuc eruere valuimus. Insuper observandum erit Cadmum literas a Phœnicibus ad Græcos nullo modo afferre potuisse, cum hi omnium consensu ante bellum Trojanum 16 tantum literas haberint, illos autem 22 possedisse restetur Scaliger in notis ad Eusebium, ut & Boschartus in Geogr. sacra lib. 1. c. 20. p. m. 591. Quid? quod ex Herodoto clarissime constet Græcos ante Cadmum literas novisse: Absque eo enim, qui posset Herodotus Cadmi literas cum literis Ionum conferre, & convenientiam aliquam inter

phitryon i fierde leden frän honom / som skall wisas i des Fulkombliä gare steks iassa i werkes tillägä ning / emedan omöjeligen alla funna infattas på denna. Och deri leden faller på de Trojaners friggä tid.

På den andra Erfaren stog detta: S C A U S som i sekrande altid war han ständer till Baldur denna herliga Gåstwa. Denna Scæus han war hippocontis son. Emedan han är den / som gaf denna triseten / och ingen annan war Hippocontis son wed det namnet den tid / som Oedipus Lai son leide. Den tridie triset hade detta Scaldeqvæd.

Laodamas som är Diverd kung i sin Stad / han ständer til Baldur denna gåstwa.

Under den Laodamante Eteoclis son som war en allena regerande Herre / bleswe de Cadmer udräfsne af Argivis och drogo til de Eubchelet. Nu ser man af dessa Inscriptioner eller skrifter at uti dem finnas φ, ω, θ, η, χ: θ och η, hade de Phænicer, merck φ, ω, och χ, war af Grækernas eget upfund. Eedan så lesde dessa så alla / som sådes hafwa de 8 bokstäfwer funnit / alt en tid / såsom Tretzes förmålet / hwilka meckta instämmer med min utdragne Cronol. Eleckstams i Tassa / hwar de finnas igen uti älderen emellan 2460. och 2540. Merck smannen under Bockstafwen V. Och Cadmus under Bockstafwen Ff. Hwars bror Phenix war. Och Palamedes under Bockstafwen Kk. Simonidis Eleck har tag en ån funnit. Om nu Grækerna somt alde med en nytt bekenna / sig hafwa för Trojanernas tid hafte 16 / så kan Cadmus intet hafwa fört tem ifrån de Phænicer, ty de Phænicers woro 22 / som man kan see af Scaligeri annot. in Eusebium. Och Boscard. Geogr. Sacr. l. 1. capite. 20. folio 491. Ja / af Herodoti ord kan man uttyckeligen see att Græci hafwa hafte bokstäfwerne för ån Cadmus dem införde. Ty han säger

af indragne rum att Cadmi Bof-
 stäfwär de äro till större delen lifa
 med de Joners; alltså woro de Jo-
 ners Bofstäfwär annorledes än
 de Phænicers. Sedan säger han
 i några ord till, Örende / således /
 om de Joner. Att de Bofstäfwär de
 fingo ifrån de Phænicer, dem sade de till
 sina så Bofstäfwär de tillförende hade och så
 bruktade dem. Hwar af är klart att
 Jonerna hade Bofstäfwär för än
 de fingo de Phænicerz. Hwar-
 före kunde mycket mindre Palame-
 des hafwa infört 16. huru skall
 man då kunna förlifa alla de
 gamla Lärda som här om Skrif-
 wa / emedan större delen såga at
 de Græker hafwa först hafte 16.
 och sedan 4. af Palamede tillagde
 och sedan 4 af Simonide. An-
 dra att Cadmus har infört de
 Phænicers som woro 22. och de
 andra 2. sedan tillkomme. Jag
 kan intet annat see än effter såsom
 Herodotus uttryckeligen talar att
 Iones hafwa hafte andra Bof-
 stäfwär än de Phænicer, motte de
 haft dessa Plinij 16. Litteras med
 några andra Græfiska folk /
 hwilka 16. hoos en del i Græcia
 sedan tillföres genom Palamedem
 och Simonidem, men Cadmus
 som kom af Phænicia hafwer al-
 lenast till Beotiam och Argivos
 först fört sina Phæniciska bostäfs-
 wär / dedan hans slechte blef se-
 dan utfört som Herodotus säger.
 Och blef så de Grækers gamla
 bostäfwär sedan uttalte effter de
 Phænicers sätt, och art / och i
 samma ordning förde / hwilken
 ordning och utal omsider upgog
 ihela Græcia, som och Diod. S.
 l. 6. f. 56. berättar / såjandes
 Maiforna tillfrådde Thor deras fader att de
 motte upflåta bostäfwärna och Skaldeqwäb
 So de som sepa att Phænicerz hade de bost-
 stäfwär / som de fingo af Maiforna, fört till
 de

inter eas notare, ita tamen ut aliquam
 etiam discrepantiam inter eas intercessisse
 agnoscat: Præterea paulò ante ista verba
 scripserat Herodotus: *qui litteras à Phænicibus
 discendo acceperant, eas illi cum suis pauculis collo-
 cantes in usu habuerunt.* Habuerunt igitur Iones
 litteras saltem nonnullas, antequam acces-
 sione litterarum Phæniciarum numerus il-
 larum cresceret. Tantum igitur abest ut
 Palamedes litteras 16. ad eos afferre quive-
 rit. Verum enimvero tentandum hic esse
 arbitramur aliquem scriptores veteres tam
 diversa tradentes reconciliandi modum,
 præsertim cum videamus partem eorum
 maximam Græcis primum largiri litteras
 16, quibus deinceps Palamedes 4, tunc
 demque Simonides addiderint: alios affir-
 mare a Cadmo eas primum allatas esse ex
 Phænicia, quas tum quidem 22. esse oport-
 uit, post autem duas accessisse reliquas.
 Nobis hæc unica ad paciscendum via pa-
 tere videtur. Cum Herodoti testimonio
 planum indubitatumque sit Iones ante ad-
 ventum litterarum Phæniciarum, litteras
 possedisse suas, partim illis similes par-
 tim etiam dissimiles, de literis Ionum sine
 omni dubio capiendus erit Plinius qui pri-
 mas Græcorum litteras 16. facit, quas nos
 Ionibus cum nonnullis Græciæ populis
 communes facimus, & per Palamedem atq;
 Simonidem plurimum accessione auctas fu-
 isse credimus. Deinde Cadmum litteras
 Phænicias secum in Beotiam & Argos
 primum attulisse putamus, maxime cum
 ab Herodoto audiamus in his Regionibus
 Cadmi posteros vixisse, indeque ejectos fu-
 isse. Denique procedente tempore cape-
 runt literæ veteres Græcorum more Phæ-

niciarum legi, nominari, numerarique, quæ ratio demum per omnem invaluit
 Græciam. Hanc sententiam suffragio suo pulcerrime firmat Diod. Siculus
 Lib. 6. p. m. 156. *Musis à patre (Iove) concessa est litterarum inventio & Carminum quæ Poesis appella-
 tur ratio: Nam qui dicunt, Phænicer a Musis perceptas litteras tradidisse postmodum Græcis, si sunt
 qui cum Cadmo in Europam navigarunt: ex quo a Græcis litera Phænicia appellata sunt, Verum Phæni-*

ges a primordio, non literas invenisse voluit, sed earum tantum formam immutasse: eaque luerunt forma cum plurimi homines uterentur, hoc cognomine vocatas. Ex quibus facile nunc intelligimus Græcorū literis aliquid saltem aliunde accessisse, quoad numerum, ordinem & potestatem; id quod & Græcos ipsos agnovisse testis est Boschart. Geogr. Sac: lib. I. c. 22. p. m. 491. Cum enim Crates Philosophus questionem Grammaticam in Græcia agitaret, cur non diceretur alpha alphatos, ut grammata grammatos, responderunt alii Græci; hæc non sunt vocabula nostra, sed barbara, id est Phœnicia. Si cui porro volupe fuerit apud eundem Boschartum literarum Græcarum Phœniciarumque ordines intueri eosque inter se conferre, haud utique eos ab invicem discrepantes inveniet, utut literæ figuræ nonnihil diversæ sint, de qua re plura dicemus. Firnum igitur & inconcussum manet Græcos ante bellum Trojanum sive Cadmi ætatem, literas tantum 16. possedisse, post illa vero tempora literas usurpasse 24. A Græcis itaque si majores nostri literas suas petissent post bellum Trojanum, omnino & ipsi literas 24, eodem ordine dispositas, ejusdemque potestatis habituri fuissent. At nihil horum literis majorum nostrorum adfuisse certum est. Cumque apud nostros majores & Græcos, parem omnino literarum numerum olim in usu fuisse cerneremus, mox cepit nos desiderium videndi utrum ejusdem potestatis aut soni literæ utrobique occurrerent. Obtulerunt autem sese sine omni morâ literæ 13, sono potestateque persimiles, à nobis in Tab. 27. Fig. 98. enumeratæ, quarum quæ serie suprema continentur Runæ; quæ intermedia Græcæ; quæ infimâ, Latina sunt literæ. Tres autem literæ reliquæ plus nobis successerunt negotii. Nihilominus post susceptum a nobis vocum Sveonicarum & Græcarum, ejusdem & scriptionis & significatus, inter se conferendarum consilium quidquid ei negotio difficultatis inerat, facile super-

de Græker / de æro / de som Cadmus skilde
luden hænicia til Europam. at hviilen de
Grækers bokstæver blevso kaldede i hænicia
sta. Men de villia att de Phœnicier, hige
bokstæver hade upfunnit / utan de gambles
något embytt til sin skapadt. Och efter
många slags telt dem sedan begynte att bruka
ta / ty kallades de sedan de Phœnicier.
Af detta edle run ser man uttyls
keligen att Græferna allenast hafva
må någon tillökning til sina bokstæ
stæfver bekommit / serdeles til
radsætningen och uttalande. Dæ
Græferna sigt erkennat / som man
ser af Bolc. Geg Sac. l. i. c. 22
f. 494. Sæiandes. Når den vilke
Læreren Crates stelte den Grammatiska
frågan fram / hvarstede de Græferna för al
pha uttalade alpha os, och grammata, gram
tos. Då svarade de andra Græferna /
att dessa Bokstæver och ord uttal æro
hænicia / det är Phœnicier. Sedan
når man af samma Boscharts run
jæmfører de Grækers och Phœnicier
sers ordning / så ser man dem ligg
wara / men hwad skapnan på de
Phœniciers och Grækers bokstæ
ver anlangår så är der någon åd
skilnad / hwar om iag bære front
strax omrøra skal. Seer man
altså / att för Trojaniska Kriget
eller Cadmi tid / hafva Græci
haft 16. Bokstæver allenast / och
effter samma tid 24. Skulle iu
wåra försæder hafte sina bokstæ
ver af de Græker effter det Tro
janiske Kriget / så skulle de ås
ken haft till taler 24 / till ord
ningen de samma / och til uttal
let. Men här finnes det intet.
Hvarstede når iag såg att wåra
hafva varit 16. de Grækers och
sa 16. öfwerlade iag först om de
wero samma Bokstæver till sit
liud eller en. Kan så först dessa 13
lika / som finnes på den 27. Tafl.
98. Sta. hwars öfwersta rad ære
wåra Runor / den andra de Græ
kers och den tredje de Latins.
Men de 3. bokstæver som ligg
igen af de sexton gjorde mig mer
Vryeris ån alt annat. Och ges
nem tråget arbete / att jæmføra de
Svenska ord som betyde samma
ting med de ord som finnes i Græ-

Besta språket / gjorde det mig ders
ta Bryerjet qvitt. $\text{E}\theta$ h som
wij uttala $\text{ou. ay. oo. ey. fan}$ iag
wara Gråfernas E , Ei af deßa ord.

Gautz.	Geta.	Γέτα.
Lauli.	Leli.	Λέλι.
Scandau.	Scandeju.	Σκανδεία.

Eedan wårt t som wij i gamla
tiden hafwa uttalat ge. em. g. gh.
eller kh. war Gråfernas x som
sees af Verel. Runogr. Cap. vii.
fol. 18.

Rahnvaldr	Ragnvalder.
Vihmunde	Vigmundr.
Vihnildr.	Vignildr.

Det och Gidiarna utomland;
h swa giordi som sees af Ulfila.
Joh. 19. v. 4.

Marc. 15. 22.	Attuba.	Αττούβα.
Math. 5. 30.	Auhn.	Υγν.

Hwilket och wisar wåra Swenska
ord mot Gråfesta jämnförde/hwils
En betyda samma ting / såsom.

cum Græcis idem significantibus & eodem fere modo scriptis collato-
rum cujusmodi sunt:

Hollug	Koelos.	Κοίλος.
Hora/ Hure	Kora.	Κόρη. κέρη.
Hund/ Hunda	Kynidion	Κυνίδιον.

Htterst san iag och wårt v swara
moot Gråfernas π af deßa ord.

San.	Pan.	Πάν.
Sader.	Pater.	Πατήρ.
Fyr.	Pyr.	Πύρ.
Risella.	Ripaja.	ΡΙΠΑΙΩ.
Hfer.	Hyper.	ΥΠΕΡ.
Glara.	Plates.	ΠΛΑΤΗΣ.

Ja att wårt h som uttalades kh.
eller gh. war lika moot Gråfernas
 K och wårt F mot deras P . wises
mecha wackert af Mario Viderino
sehandes (see Scalig. in Euseb. f.
121) deßa bokstäfwer O. P. X. för
än de woro upfundne af Simoni-
de. så uttalade de Gråfer wid T
och wid P och wid K bokstafwen
 H . Gattas så intet att icke wåras
och Gråfernas 16. bokstäfwer äro
alle

superavimus. Nam nostrum h (au ay /
 oo. ei) Græcorum E & Ei compensari so-
litum fuisse, ab his vocibus intelleximus:

Euling	Enlix.	Εἰλίξ. εἰλίξ.
Bauk.	Bekæ.	Βήκη.
Eitkia	Eidos	Εἶδος.

& nostrum t (g. gh. / Kh) à Græcis in K
& x conversum, ex observatione Cl: Ve-
reli in Runogr. c. 7. p. 18. cui nunc ad-
dimus:

Sihnildr.	Signildr.	Illuhi.	Illugi.
Sihbiarn.	Sigbiarn.	Tiehu.	Tieku.
Sihdirf.	Sigdirf.	Fuluhi.	Fuluki.

Idemque a Gothis extra patriam constitutis
factitatum fuisse, clare monstrat Ulphi-
las Joh. 19. v. 4. Marc. 15. v. 22.

Math. 9. 23.	Aubgen.	Auggia. eggia.
Math. 10. 25.	Ganab.	Genog.

Multa quoque in hujus rei majorem fidem
& confirmationem afferri possunt ex col-
latione aliorum vocabulorum Sveoniconi,

collato-

Häär.	Kura.	Κερά.
Herska.	Kerknein.	Κερκνεῖν.
Harta.	Kardia.	Καρδια.

Postremo loco à nobis deprehen sam fuerat
nostro P (f) Græcorum π respondere; idq;
ex vocibus sequentibus:

Flöda.	Pladen.	Πλάδον.
Fut.	Pus.	Πῦς.
Fempte.	Pemptos.	Πέμπτος.
Trisoot.	Tripot.	Τρίπτος.
Uf.	Apo.	Ἀπό.

Atque etiam rectissime à nobis cum nostro
 t (th. gh. /) Græcorum x cumque nostro
 P (f) Græcorum π collata fuisse adprime
confirmat Marius victorinus, cujus hæc
apud Scalig. in notis ad Euseb. p. 121.
sunt verba: O P X priusquam à Simone de in-
venirentur, expresserunt juxta T , G juxta H , G
juxta K , aspirationis notam H ponendo. Extra igitur

tur

tur omnem est dubitationem, quod 16. illæ priscorum Gothorum literæ, Græcorum literis antiquissimis, qui illum numerum non excedebant, vi & potestate penitus responderint: superest ergo adhuc demonstrandum, uter horum duorum populorum literas suas alteri debeat. Hic sane diffiteri non possumus nos, cum primum ista Diodori Siculi de rebus ante bellum Trojanum gestis verba legeremus, Antiquit. lib. 3. cap. 11. pag. m. 61. Etenim Græcos quosdam dicunt cum ad Hyperboreos transissent, dona sumptuosa in templo apposuisse, Græcis literis inscripta, facile tum in eam sententiam ituros fuisse, quæ antiquiores nostris, literas Græcorum censet, nostrosque majores literas suas ab Græcis mutuatos fuisse statuit. Verum oportune tum in mentem nobis venit:

1. Omnibus in universum artibus & scientiis commune esse, ab initiis rudioribus ad maiorem maioremque cultum perducere. Quam ob rem nunc quoque licebit suspicari aliquid de literarum rudiorum antiquitate, præ politioribus illis, itaque & nostrum Γ (a) vetustatem redolebit maiorem quam Græcorum α , non secus ac inter Græcos ipsos α rudius est quam A, quippe quod ad regulam & circinum, testibus omnibus cæmentariis, construendum venit.

2. Juniores videri literas eas quæ majori cum operæ & temporis compendio scribi aptæ sunt. Eamque regulam ad literas nostras Græcorumque nunc applicare constituimus. Plus autem laboris temporisque poscunt illæ, quæ calamus, stylum aut penicillum, pro ducendis lineolis sapius elevari jubent: id quod nostro Γ (ggh) - - 5. 6. evenire cernimus, quod stylum ab 1. ad 2, deinde a 3 ad 4, & denique a 5 ad 6 pergere facit, & sex omnino terminos aut cuspides habet.

allesamman ett slag / allenast stæ tge / hwilken dera skal hafwa hafst skriften af hwarannan. När iag kommer ihog hwad Diodorus Siculus lib. 3. - Antiquit. c. 11. f. 61. skrifwer för Trojanernas tid wara Passerat och seger dessa ord. Der hafwa många Græker rest til de Yfwerborne / och hängt up i deras tempel dyrbare gåfwor med Græfska bokstäfwer ristade. Så war intet ringa som bewekte mig att tenka på hafwa dessa 16. bokstäfwer af Græcerna. Men så kunde iag intet dæ lätteligen tro / för än iag öfwerwågade hwad som i alla Konster är til att bestima / nemligen först är med alla Konster / ia Naturen self så bestaffat / att alla (som ordpræket lyder) äro Barn i Börlande. Och äfwil så är med Bokstäfwerne / att de enfalldigast se / äro för de Bokstäfwer upfundne / hwilka med Sirlighet skrifwas. Såsom til exempel wårt 1 och der Græfska lilla α är en så steltigt som det stora A, hwilket är effter quadraturen Cirkelen och winkelen gjort som alla Lärda / ja Stenbyggarna wetta.

2. Sedan äro och de Bokstäfwer senare i bruk som hafwa en större wärdhet med sig att skrifwa eller rita / på det att man må winna tiden. Hwilket wi willia off Bokstäfwerne Skapnat wisa / och dem här sätta emellan Latinen och Swenskan på det en bokstaf kan dem begge til pas komma. Såsom til exempel. de äro swårare uti hwilka man skall uplyffra Pennan / Pensilen, eller griffelen flera gånger / såsom i wårt 1 der iag först begynnar wid e-datt 1 och lycktar wid endan 2. Äter begynnar wid 3. lycktar wid 4. begynnar åter wed 5. lycktar wid 6. så att man der hafwer 6 ändar eller terminos.

Der

Der man uti det zkratliga Breff-
sta K allenast har 4. begynner
wid 1. lycktar wid 2, begynner wid 3
fröskandes sedan pennan lycktar
wid 4.

Och i det lilla Gråfvernas
har allenast 2 endar wid 1 of 4. be-
gynnandes wid 1 of 4. der pennan
til 2, far fort til 3 och fröskandes pen-
nan lycktar wid 4. Duru såsom
pennan / pensilen eller griffelen
af de Gambla är öfver til denna
wigheten / kan man grant mer-
ka af Botstadsfvernas Skapnadt /
hvilka fast de äro fundna i steen
urhugna / eller nu gurna till
tryck / så äro de dock alla tillfö-
rende gjorda af Skrifwaren med
Griffel / knif eller pen / i trä
eller bark / blj eller annat / eller
med pensel och penna på skin /
Pergament &c.

motum d. lineatae fuerint ; ad quarum exemplum aliae postmodum saxi, æri,
vel orichalco incisæ, aut fuso metallo expressæ.

och der efter i steen huggna / eller
koppär och mesing stukna / eller
gurna ; såsom M begynnes af 1.
och såsom man för Pennan
balkenges upföre in til 2. eller
Pensilen / då stiger handen mes-
sa från Vapperet / och låttar sig.
En blifwer och linien från 1. till
2. smal / men när man drager pen-
nan / pensilen eller prenen från 2.
til 3. tryckes han mera och mer /
och blifwer så bredare / hwarföre
blifwer och bredare stretch. från 3.
til 4. går hon åter balkenges up-
före / derföre är linien åter
smal: från 4. til 5. går man neder /
blj derföre är stretchet bredt. Nu
willa wir gå till och ransaka hwar
och en Botst af af de Gråfver och
wåra / och tillse hvilka äro enfal-
digare och swårare / eller zirligare
och wigare.

ores, quas item cultiores & magis expeditas appellare conveniat :

Wårt 1 (a) är beghnt af en staf
från 1. til 2. och sedan från 3. 3
till 4. hafwandes fyra endar.

Græcerna til att wigare det gjöra /
hafv

At Græcorum k nostro non paulo elegan-
tius & commodius stilum ab 1 ad 2, inde
a 3 arcuato itinere ad 4 mittit, & terminos
tantum 4 accipit.

Aut si mavis id equidem uno quasi & con-
tinuo stili ductu, ab 1 ad 2, & mox profili-
endo ad 3 atque in 4 subsistendo absolvetur,
ita ut terminos saltem 2 in hac litera obser-
vare liceat ab 1 ad 4. Quam vero agilitatem
in pingendis literis suis veteres sectati sint,
velex ipsarū literarum figuris deprehende-
mus. Quamquam enim aut in saxi excava-
tas, aut in typis exsculptas nunc habeamus
omnes istas Græcorum literas, tamen
nullum est dubium quin calamis, stilis aut
cuspidibus, ope scribarum, in ligno, corti-
cē, plumbo, vel etiam penicillis aut avium
pennis, in pellibus aut membranis pri-

Porto ut plenius intelligatur id quod
de majori in scribendo agilitate modo
a nobis allatum fuerat, perpendere oportebit
literam M uno calami ab 1. ad 2, inde ad
3 inde ad 4, inde ad 5 ductu absolvi, nec ta-
men omnium istius literæ partium æqua-
lem esse posse crassitiem, cum manus ab 1
ad 2 pergens se quoque paululum a charta
subjecta sublevet & attollat, eaque de cau-
sa tenuiorem lineam ducat, a 2 vero ad 3.
conversa, chartæ gravior incumbat, & ea-
propter lineam crassiorē post se relin-
quat, rursum priori modo ad 4, posteriori
vero ad 5. tendat, lineolarumque alteram
tenuiorem alteram vero crassiorē denuo
formet. Denique & literas Græcorum
cum nostris conferre lubet, ut sciri omnino
queat, quasnam earum rudiores ac difficili-

1 (a Goth:) lineolas habet duas, alteram
ab 1 ad 2, alteram a 3 ad 4 ductam, termi-
nos 4. Græci vero suum 3X^o uno & sim-
pli-

phici stili ductu a 4 ad 3 inde continuo tramite versus 2 & denique ad 1. perfecerunt, adeo ut extremitates tantum duas in eo liquerint. Ita vero scribere solitos fuisse Græcos ex diphtongo α facile liquet.

¶ (α Goth: longum dictum) lenas habens extremitates, Græci multo fecerunt compendiosius & in α_2 ad extremitates redegerunt 4.

1 (α Goth: simplex) extremitatum 4, Græci majoris ornatus causa, iusta partium proportionē servata, & stilo, angulo tamen interveniente, ab 1. ad 2 promoti mutantur in Λ , verum cernentes nullam illius a Λ discrepantiam fore, transversam ei lineolam necessitate compulsi inscripserunt a 3 ad 4.

His addi merebitur ex monumentis antiquis a Grutero collectis p. 345. Λ (α quadratum) a nostro α (α) desumptum. Hic vero juxta Græcorum, literas quoque Phænicum cum Runis conferre juvabit. Cumque apud majores nostros in usu olim fuerint trium generum *Runa*, *Recta*, *Inversa* & *Prona*, jam Phænicum literas plerasque nihil aliud, quam *Runas inversas* esse monstrabimus. Quas autem isti literas, ultra numerum Runis respondentem, aut etiam Runis dissimiles habent, eas ab Hebræis, vel Caldæis hæstas vel ab ipsis Phænicibus excogitatas esse liquet.

Ac proinde. & (α Phænicum) idem omnino erit cum α [α longiore Goth:] sed scriptione compendiosius & extremitatibus tantum 4 gaudens. Itemque N [α majus Phæn:] Runa erit prona cum exiguo additamento.

2. β (β Goth:) ductis ab 1. ad 2, atque etiam a 3. ad 4 lineis perficitur, & extremitates 4 accipit. Id vero Græci uno tractu ab 1 ad 2, & quidem multo promptius peragunt

hæstas begynt sit α_2 mid 4 och strax når de hæstas kommit til 3. frökt med ett omak pennan til 1. och lyctat mid 4. hæstas endar.

¶ Ut de hæstas begynt mid 4. Pan man see af α i hopbundit med andra böckstäfver / såsom α .

¶ Wårt långa eller dubla α som hæstas 6. endar / hæstas de strax gjort till föra α_2 .

¶ Af vårt enfalliga α med 4 endar hæstas de och gjort ett Birligit efter quadraturen och Cirkelen med 2 ändar / begynnandes mid 1. fort, gårandes med pennan til 2. menså som detta sol lika i quadraturen med Λ med Λ hvarföre till ät skillnadt ö. h. en regular skapnat lade de ett skel twert öfver från 3. till 4.

¶ Ellest finnes höos de Romerska Gambla Monumenter höos Gruter: fol. 345. ett quadrat som svarar mot vårt dubla α .

¶ Effter wij nu jemföra de Grækers med våra / wilia wij och jemföra de Phænicers, emedan såsom våra hæstas hæstas 3. slagz art til skrifwainembligen med Rata-runor / med Wendrunor / och Guprunor. Och här wij till see de Phænicers, äro de måst alla intet annat än våre Wendrunor. Och hwad öfriga böckstäfver de mer hæstas än våre sexton hæstas de af de Chalder eller Hebrer tagit / så och dem som ey lifa äro med våra til skapnan / eller sialf dem updichtadt.

¶ Phænicers & (α) Är intet annat än vårt α (α) långa / men wigare skrifwit / emedan de ey mera hæstas än 4 ändar.

¶ Det Strackrige deras N (α) Är stupat och ett streck tillagt.

2. Wårt β hæstas wij gjort med 4 ändar. beynnandes från 1. till 2. och åter från 3. til 4. hwilse ett Græci sedan uppenhandes wigare att andra / hæstas antingen

Kkk Kk a begynt

begynt nedan för 1. Och lychtede
wid 2. = = = = =

eller ofwan från 1. och lychted
nedan wid 2. = = = = =

och i det Jirliga begynt öfwerst wid
1. så och der lychtar med en fortfa-

rande pennä til 2. Phænicernas

1. 9^z (B) är wårt wendrunna

ä allenast deras wigare skrifwit

begynnand 8 från 1. til 2.

3. Wårt g P = = = = =

som hafwer 4 endar hafwa Greci

med en wighet begynt wid 1. och

lychted wid 2. med 2 ändar; och än

wigare i det andra deras Gamma

1. och i det Jirliga effter quadra-

turen från 1 til 2. = = = = =

de Phænicers är åter effter wår

wendrunna = = = = =

och för wigheten skulle hafwa de

gjorde med ett streck från 1 til 2.

4. Wårt p = = = = =

hafwa Græci för wigheet gjort

med 2. ändar frå 1. til 2. effter

wårt wendrunna ä men deras

Jirliga hafwe de gjort med ett om-

lop dz ena widpypt Δ, det andra rät

D. Phænicerna hafwa gjort effter

wendrunan med 2. ändar frå 1 til 2

5. Wårt Å ej eller au. = = = = =

med fyra ändar hafwa Græci

gjort med 2 Ʒ. Men det

Jirligare således = = = = =

de Phænicer hafwa gjort en

wändruna. = = = = =

6. Wårt I, såsom det en me-

ra hafwer än 2 ändar / kundeder-

uttinnan ingen större wighet fin-

nas ty behöfvs hans skapnat hoos

de Græker i det lilla i, så wäl som

store I, men de Phænicers i är

sadant = = = = =

Drillet långt går från wårt och

de Græcers, så att och Scaliger in

Eusebium f. 113. intet kan see att

Græcerna hafwa effter ölgde de

Phænicer i denna bokstafwen / eller

hwar Phænicerna hafwa henne

sätt emedan hon med andres språk

bokstafwer ingen liknelse hafwer.

β agunt in Ʒ, vel etiam in hunc mo-
dum Ʒ

β b. vero majus, facto ab i. initio & ad
idem punctum 2 revertendo formant.

9^z (b Phænic:) Runam inversam re-

fert, facilima ratione ab 1 ad 2 ductam.

3. P (g. Goth:) extremitates 4. ha-

bent: idque Græci extremitatibus tantum

duabus, unoque ab 1 ad 2 ductu confi-

ciunt, in Ʒ

omnium vero facillime in Ʒ.

At g majus ad angulum rectum Ʒ

faciunt

Verum Ʒ (g Phænic:) Runam Ʒ inversam

esse apparet. Hanc tamen majori operæ

compendio nonnumquam ab 1 ad 2,

in hunc fere modum Ʒ ducunt.

4. Ʒ (d Goth:) Græci magno laboris

compendio duarum fecerunt extremita-

tum & Runam invertentes transforma-

runt in d. d vero majus uno quasi ambitu

vel lupinum Δ, vel D rectum finxerunt.

Ast Ʒ (d. Phænic:) inversam Runam

repræsentat extremitatum duarum,

ab 1. ad 2. ductam.

5. Ʒ (ej vel au Goth:) extremitati 4,

Græci ad literam extremitatum dua-

rum Ʒ redegerunt: e vero majus for-

maverunt E. Ʒ (e Phænic.)

nihil nisi Runa inversa est.

6. I (i Goth:) extremitatum est duarum,

& nullum in scribendo operæ compen-

dium admittit, itaque & a Græcis omnino

retinendum fuit sine mutatione ulla, forma

ut minori i, ita majori I.

At Ʒ (i Phænic:) & a Gothico & a

Græco plurimū recedit: adeo ut Scalig:

in Euseb: p. 113. neget quoq; Græcos hanc

literam a Phænicibus hausisse, fateatur

que se literæ ab omnium aliorum populo-

rum literis tam longe recedentis originem

ignorare.

7. I [*b* five *gh* Goth:] extremitates habet 6. Id autem Græci terministantum duobus 1 & 2 comprehendunt --

& si majus sit, terminis 4 absolvent -- I (*k* Phænic:) nihil habet compendii, sed plus forte laboris: nam cuspides 1. 2. in arcum mediis partibus erectæ sine multa molestia describi nequeunt. Hanc quoq; ob causam, Græcorum & a Phænicibus desumptum esse vix nobis persuaderi patiemur.

8. I [*l* Gothic:] a Græcis paricum difficultate descriptum invenimus, sive minus fuerit λ , sive majus Λ . Σ (*l* Phænic:) parum aut nihil cum superioribus illis commune habet.

9. Ψ (*m* Goth.) quatuor habet extremitates 1. 2. 3. 4. Hanc literam Græci magno scriptionis compendio perfecerunt, Stilum a 2 I ad 3. inde ad 4. unâ quasi & eadem operâ promoventes.

At M majus Runæ inversæ I demptâ primum caudâ 3 similimum fecerunt, sed atque in eo videntur magnum operæ compendium ab 1 ad 2 M continuo stili motu properantes.

W (*m* Phænic:) Runa est inversa, cuius delineandæ adeo expedita inventa est ratio.

10. I (*n* Goth.) quatuor habet extremitates, quas Græci ad duas uno calami ductu ab 1 ad 2. I pergentes redegerunt, quod Runæ prone I similimum est. N vero majus, cum lineolâ in fine sursum tendente usque ad 2 pinxerunt quale est N in quo confusionem cum Λ & cum V simul evitare voluisse videntur, quod non contigisset si aut primam 1 omisissent, aut ultimam 2. non apposuissent lineolam,

V (*n* Phænic:) Runa est inversa.

11. I (*o* vel *aa* Goth) extremitatibus est senum. Id Græci uno calami ductu quadrilaterum fecerunt quale in veterum

7. Vårt I eller *gh* seer man hafwa 6 åndar. Dersöre Græci det hafwa giort til en wigare med således I från 1. till 2. och 1 de store quadrat med fyra åndar.

Nå: går åter Phænicernas I (*k*) mycket från och kan tag inter see någon wigheet utan största omwigheet uti. Zy de 2. uddar 1. 2. mit på bogarna funna inlæt giöras / utan serdeles ontak och besvär. Zy seer tag inter huru här åter Græci skole hafwa af Phænicernas deras λ .

8. Vårt I hafwa Græci giort med lika swårheet allenast deras öfra krost är längre / således λ , men i deras quadrat äro de lika Λ . de Phænicers är Σ ante dera mycket lika.

9. Vårt Ψ *m* som består af fyra åndar 1. till 2. och 3 till 4. Hafwa Græci strax giort til wigare således I i det de hafwa af den långa stietten 2 strax begynt att skrifa och fogat honom til 3. och således fortfarit med en stadigt gående pen na til 4. Men deras quadrat M hafwa de giort af nå I siupruna forttagandes stietten 2 och mid en större wigheet fortfarit från 1. til 2. De Phænic. är en wendruna W med wigheet giord.

10. Vårt I med 4 endar hafwa de Græcer giort wigare med en gående penna således I från 1. till 2. och är lifare wår stupruna i den i de 4 quadrat. N hafwa de tillagt ett streck up å 2 / på det att han icke skulle blifwa lifte lamda Λ . icke håller hafwa de runa nati forttagit förste strecket 1. på det bokstafwen skulle icke lif blifwa V Ypsilon. De Phænicers är en wendruna V .

11. Vårt I *o* eller dubla *aa*. som hafwer hafte 6. åndar / hafwa Græci wendt för wigheeten full med en stadig gående penna / först til en fyrkantig Kapnadt från. till.

occur-

Kkk Kk 3 som

som man seer af de gamle Inscripti-
onier, (see Scalig. in Euseb.
fol. 111. och Gruterum) men
sedermera med större wigheet gjort
den heel rund O. Den stafwen
från 1 til 2 somuti wårt Φ oär /
behöfdes inter sedan / emedan in-
gen bokstaf i hela a b c d. hade en
syrkantig eller rund skapnat.

De Phænicers är semkantigt ϕ .
Om den hwarfe udden som neder
är stiger skulle bemerka stafwen 1.
2. som hoos of står twert igenom/
må hwar och en tyckta som han
behagar. Man kan och af andre
bokstäfwer hwilka hafwa warit med
många ändar eller syrkantige gjort
de / see / huru Græci hafwe wendt
dem för wigheten skall til runda / så
som af den Marmorsteen wid Apu-
liam upgräfwit; see Gruterum
f. 145. der taxa således finnes. . .
som sedan är gjort til rund O, afwen
så sees af Scalig. Inscripti-
onier som han indrager ofwer Euseb.
folio 119. Der som . . .
äro gjorde till O. o. o.

12. Wårt Ψ (f) eller (ph)
som har åter 6 ändar / hafwa
Græci gjort til 4. således . . .

Eller och til en sådan . . .

Men det store med 2. ändar . . .
De Phænicer hafwa gjort til en
wändrune med lika wigheet och
2. allenast ändar . . .

13. Wårt κ (r) hafwe de gamle
Græcer skrifwit lika / således
mende senare för en större wigheet
skul effter ingen sådan bokstaf i a b
c d mera sans / ritat således ρ , ρ ,
Phænicerna åter / gjorde der af
en wändruna. . .

14. Wårt χ (s) . . .
hafwe och de Gamble Græcer så
lukt behållit effter den hade en me-
ra än 2. ändar och skrefz med en
stadig gående penna från 1. till 2.
som man kan see af de Gambla
Columner i Rom i Via Appia
vid.

occurrit inscriptionibus, teste Scalig. in
Euseb. p. 111. ut & Grutero. Postmodum
autem ex eo orbe non fecerunt integrum O.
Nec diffiteri possumus lineam ab 1 ad 2,
in Runâ Φ ferme supervacuam esse, cum
reliquarum Runarum nulla, quadrata vel
rotunda inveniatur.

ϕ (o Phænic:) angulos habet 5. utrum vero
angulus infimus repræsentare debeat Ru-
næ lineam 1 2 aliorum esto iudicium.
Plures equidem literæ sunt quadratæ &
extrematarum multarum, quas Græci ex-
peditioris scripti-
onis causâ in rotundas
mutarunt. Etenim marmor in Apulia es-
fossam dedit nobis Gruterus p. 145. in quo
litera occurrit.

quàm Græci postmodum in O transfor-
marunt. Inscripti-
ones quoque Scalig. in
Euseb. pag. 119. has habent literas ex qui-

\square \square Φ bus factæ sunt Θ O Φ

12. Ψ (f five ph. Goth.) sex habet ex-
tremities: Græci illud ad 4 redegerunt
 π vel in hunc modum π .

ρ verò majus duabus tantum

1. 2. extremitatibus pictum cernitur.

π (p Phænic.) Runa erit inversa
extremities tantum duas nacta.

13. κ (r Goth:) Græci veteres ferme
integrum servarunt sed recentioribus
commodior illa scribendi ratio magis pro-
bata per ρ , ρ .

χ (r Phænic:) Runam inversam nobis
exhibet.

14. χ (s Gothic:) a Græcis veteribus re-
tentum fuerat, quoniam nulla haberi po-
tuit compendiosior via, quam ductus ille ca-
lami continuus ab 1 ad 2. Hujusque literæ
vestigium adhuc servant columnæ ad viam
Appiam, a Grutero exscriptæ p. 27, in
qui-

quibus habetur 5. Idem in forma minori ¹/₂ magis incurvatum cernitur σ 5: in forma vero majori ornatus causa uncinulo Σ autum est v (s. Phanic:) supinum jacet.

15. 1 (1 Goth:) quatuor extremitati ³/₄ bus delineatum cernitur. Nomen illi Tyr est, cum Marte commune, cujus quoq; sagittam repræsentat. Græci aliquanto faciliorem scribendi rationem sectari ex eo fecerunt τ, i vero majus T. Ast 1. [Gothic:] duobus tantum extremitatib; compræhensum Græci sine mutatione ulla retinuerunt. N (t. Phanic:) prorsus superioribus illis dissimile, ex qua re nova nobis occasio dubitandi de Græcarum, literarum origine ex literis Phanicum suboritur.

16. N (u. sive y Goth:) extremitatum ¹/₂ quatuor est. Hujus vicem quandoq; obit Runa inversa V, quam Græci arripientes mutarunt in v cum facilioris scripturæ causa, tum ne cum A confunderetur. Hac litera Phænices prorsus destituebantur, eoque difficilior nobis quisquam nunc persvaserit Græcos literas suas à Phænicipibus petiisse. Præterquam enim quod ex sedecim literis primis, una in Alphabeto Phanicum desideretur, plures autem figura prorsus a Græcis recedant, etiam septem reperiuntur literæ Phanicum, quas Græci ulque ad Cadmi tempora penitus ignorarunt. Integram igitur nunc facimus omnibus livore carentibus judicandi facultatem, utrum verosimilius sit nostros majores à Græcis, an verò hos ab illis, aut à Phænicipibus, literas suas mutuatos esse. Interim sub unum quasi aspectum, & Runas sedecim Gothorum tam domesticorum quam externorum & literas Græcorum tam veterum quam recentiorum, & denique Phanicum literas coniiciendas duximus in Tab. 27. Fig. 97. ubi quidem ad sinistram manum literæ Phanicum, his proxima

see Grot. p. 27. de samme Græker hafve sittelie σ 5 giort runder. Men i det store før zirater skul tillagt en krook således 2. De Phænices är widtyppen W.

15. Wårt 1 (1) med 4. ändrar ritat och som är merkiandes Pallas Tyr hwilken är Mars. Asmalat efter hans Skifta / det hafwa Græci lika giort allenast litet wigare således τ. och det stora i quadrat T. vårt andre 1 med 2. ändrar ritat för des wigheer hafwa Græci just lika i behållit. Men de Phænices är likare Græcernas N. ty kan iagen ses åter här huru Græci skulle hafwa folgd deras skapna.

16. Wårt N u som hafwer 4. ändrar. Och uttalas såsom Latinernas u och y, det hafwa Græcerna giort af vår slyrtuna således V / med en wigare ark att det hade allenast 2. ändrar / och blefwo Græcerna håller wid suporunna / på det hon uti hastige strifn ande / icke måtte blifwa lijk A lända. Phænicens hade intet V dersöre undrar iag huru Græci hafwa haft sina bokstäfwer af dem / när ibland de försä 16. en är borta och många helt olika och der till med Phænicens hafst 7 andra / som en wore ibland de Græcers för än effter Cadmi tid. Dersöre / den nu utan illwillia wil döma antingen uti hafwa haft af de Græcer bokstäfwer eller Græci af oss / eller af de Phænices, kan kan det göras lätteligen utan möda. Hwarföre till at jämföra alle desse 16. bokstäfwer / både våres innom landz / de Götters utomlandz / de Gamble Gräfers / de nyares / och de Phænices mot hwar andra / så hafwer iag alle sått dem uti den 27 F. 97. Figur. der Phænicens är på wenske handen / der näst Græcernas Gamble och nyare / der näst

wäre Runor / och ytterst Gids-
ternes utomland; som kalles Ulphila
Är således wist att effter wäre i
bokstäfwer äro enfaldiga och ewige
til att komma fort med uti Skrif-
wande / altsi äro de moderentil
de Græcers i 6. hwilla hafwe dem
förbättrat både til wigheten och
beqwämligheten / så och till des
zinning i de större. Om man och wil
rätt Collationera och jemföra de
Gamble Græcers bokstäfwer moot
wäre / skall man bese Columnam
Appianam i Grutero och en los.
Scaligeri Skrift / den nog är at-
skillig från originalet.

2. Sedan wisar sig och detta
att våra Runor äro Grunden til
de Græcers och Phænicers, när
man grant merker och i acht tager
att alle våre Runor de äro på en
bokstaf grundade som är I, och ut-
talas IS hwilken kallades derföre
stafwen / och alle Prokarna kallas
KNE / som äro böjde till denne
stafwen I, til att skapa de andre
bokstäfwer / och deras betydelse.
Hwilen staf Græcerna hafwa för-
glömt / och sedan för wigheten skul-
l honom utlatit eller förbytt; ty
fruchtar iag och emådan Phæni-
cerna helt och hållit uti I Staf-
wens ställe / hafwa sett ett tre-
dubbelt III lita såsom hopbundit
att de hafwa derigenom wiliat för-
willa de effterkommande / på det
de intet skulle synas hafwa haft
Runerne eller Bokstäfwerne ifrån
wärt Fädernesland / derföre och
brukat alt wendrunnor / hwilke
en så ofta hoos våre Fäder i
bruuk hafwe warit / och såsom
wendrunerne skrifwes och tilbaka
effter Hebreiske arten / hafwe de
dem litet ombyt / och gifwit dem
de Hebrers uttal.

4 Wi

narum inversarum apud nostros indoles ut more literarum Hebraica-
rum, a dextris ad sinistram describi ament, unicuique illarum leviter
tantum immutatæ, hebraicarum literarum nomina, ad omnem de ve-
ra illarum origine suspicionem amoliendam, imposuerunt.

mæ Græcorum tam veterum quam recentio-
rum, inde Runæ nostræ, & denique ad dex-
tram Runæ Gothorum externorum sive Ulphilanæ
depictæ delineatæque cernuntur. Nec re-
petere nunc gravabimur Runas sedecim, ob
scriptionem rudem, difficilem, tardamque merito ma-
tres censendas esse sedecim illarum literarum Græco-
rum, quæ & multo scribuntur expeditius, & non pa-
ulo quoque sunt ornatiores, præsertim illæ quas Ma-
juseulas appellamus. Ut autem sincerum de
vera veteram Græcarum literarum scriptio-
ne iudicium ferri queat, adeunda omni-
no erit columna Appiana Gruteri, non au-
tem illa Scaligeri, quippe quæ in multis ab
autographo aberrat.

2. Pro Runarum antiquitate militat,
easque Græcarum Phænicarumque litera-
rum matres esse arguit unum illud & per-
petuum omnium Runarum fulcrum I. (i
Gothicum) quod maiores nostri *Isin* voca-
verunt. Ideo autem hanc literam reliqua-
rum fulcrum vocamus, quoniam illud ex-
tremitate alterutra vel ambabus contin-
gunt omnes uncinuli lineæque transversæ;
ex quarum varia & diversâ positione omni-
um literarum discrimina sunt enata, Easque
lineas vel uncinulos *Kne* (genu) veteribus
dictos fuisse percepimus. Sed fulcrum illud à
Græcis aut per incuriam omissum, aut fa-
cilioris scriptiois causa exterminatum vel
mutatum fuisse credimus. Phænicas au-
tem non immerito suspicamur, data opera,
I, literam omnium simplicissimam, in tripli-
cem π mutasse, ne posterì Runarum imi-
tatione literas eorum exortas esse crede-
rent. Eodem consilio eos Runas inversas,
utpote infrequentiores & rarius in usu posi-
tas affectasse credimus. Cumque ea sit Ru-

4. At Græcos consulere iuvabit. Ex Di-
odoro paulo ante percepimus Græcos Apollini
*Hyperboreorum donaria misisse titulis & inscriptioni-
bus exornata.* Id omnino factum oportuit
postquam eis *Apollo noster* innotuerat: Idol-
li enim ignoti nulla poterat esse recordatio
aut reverentia. Atqui Apollinis oraculum,
Græcorum omnium confessione, pro anti-
quissimo semper habitum fuerat, coleba-
turque Delphis. Delphos Delii illud trans-
tulerant: Delios id ab Hyperboreis acce-
pisse, in h. l. c. 34. §. 2. p. 758 759. ad oculo-
rum demonstratum est. Porro, templum
Apollini Eusebio teste, apud Græcos circa
annum M. 2500 extructum fuerat: Unde
facile apparet, spatium temporis inter hunc
annum mundi & bellum Trojanum, quod
anno M. 2700. adscribitur, donaria illa a
Græcis ad Apollinem Hyperboreorum, in
signum animi grati erga natale illius solum,
missa fuisse. Cum his conferendam cense-
mus cipporum nostrorum antiquissimorum
ætatem per aëram humum deprehensam;
quippe quos anno M. 2000 & forte ante
id tempus literis signatos esse constat, ob-
servatione autem dignissimum iudicamus,
quod Plato Græcorum sapientissimus fide-
que dignissimus in Axioch. Tom 3. p. 371
habet ex Gobriæ narratione profectum:
*Is [Gobrias] avum suum & cognominem dicebat, in Xerxis
memorabili illa in Græciam expeditione in Delum missum ut
insulam tueretur: quæ quidem insula, duorum Deorum na-
talibus celebris est. ibi ex æneis quibusdam Tabulis, quas ex
HYPERBOREIS montibus Opis & Hecaërgus detulissent,
hac se intellexisse commemorabat: Quid avus Gobriæ
in tabulis æneis ab Hyperboreorum patria
ad Delios delatis legerit in c. 22. §. 1. p. 536.
deteximus. Tabulas vero ab Opi & He-
cæergo Delum allatas fuisse Plato indicat.
Interim nos docet Hesiodus atque etiam
Apollodorus Jovem (Thorum) ex Latonâ
Apollinem (Baldur) & Dianam (Disam
Dejam) suscepisse. Jovem præterea nonnulli*

Atlan-

4. Vidare villia við föla de
Græfers egna skriffr har om
Diodorus, som rätt nu lades /
han säger att Græci, de oftrade
Apollini til åra hoos wære Jäder
de Hwerborne Norste / hulkas
skänk med deras skrift stoffrat
war. I wilket mätte wara stedd
effter den tiden de fingo Apollinem
eller Baldur ifrån och till sig: Jöro-
ty / förhade de ingen kunskap om
den Afguden. Deras Apollo
war det älska Oraculum som de
befende och dyrkade hoos Del-
phos, Delphici fingo ho: om ifrån
Delios, Deli ifrån och / som
Græci sielfwa bekenna / som wißt är
cap. 34. f. 758. 759. hans tempel
bygdes hoos dem / mot Anno
Mundi 2500 som sees af Eusebio.
Synes så klarligen att de effter den
tiden / emellan 2500 och det
Trojanske Kriget som slog 2700
sende sine offer hift till wære Hs-
werborne såsom till ett tacksamhets-
tecken / erkännandes Apollinem
här ifrån komme. Nu hafwer jag
tilförende wißt af den settande
swartmyllan att wære älske Run-
stenar äro wid på Anno Mundi
2000 ritade / och des förman /
det som aldremerkeligast är / att
Plato den alla erkenne för den san-
neste och wisseste Grät / bekänner
således i sin Axiocho T. 3. f. 371.
om Gobria den Lärde mannen
hwad han för honom sielf har talat
Sånandes: Demia Gobrias sade att
hans Farfader wid samma Namn / som
war med i det merkelige uttog Xerxes gjorde
till Grekland / han blef sand til döen Delum
att han den skulle i acht taga / hwilken dö
är berömd af de twenne Gudar (Diana och
Apollo) der sade han sig hafwa Läst en
Koppartafsa som war förd ifrån de Norste
Hwerborne med Opi och Hecaergo &c.
hwad Gobrie Farfader hafwer
Läst på dese Koppartastor / för-
de här Nor ifrån / är wißt cap.
22. fol. 536. nu säger Plato att
Opis och Hecaerge de förde dese
astor ut. Af Hesiodo och Apol-
lodoro kan man see att Tor eller
Jupiter han aflade med Latona

LII LI

Bal-

Baldur och Disa (Apollo och Diana), hvilken Thor somblige villja skall wåra Atles son/ som ses af Cron. 1. Fast. under Wolsstafwen R. Andra/ att Belus som är Baldur och Apollo skulle wåra Neckens Atins eller Oceani son (see under Wolsstafwen Dd. Ll.) hwilket in- ter är så mycket emot hwart annat/ utan kan wål wåra likt att Atin, Atle, Neptunus och Oceanus är alt en/ fast här göres trenne/ emedan som wißt är at Gudarna hade många äretyttlar/ och tid. ene blifwe här life ense. Ty som wißt är c. 32. f. 77. 779. war Apollo eller Baldur s. Belus uti förste uttoget; Men det är lika antingen Atle och Necken eller Oceanus är alt en eller ey/ medan det stråfwer in- ter mot Baldurs tid och uttog: se- dan förmåler Apollodorus lib. 1. fol. 15. Att Orion war Neckens son af Eurinte född/ see Wolsstaf- wen Bb. hwilken wille belågra den Norrle Ywerbornes Jungfrun Opin, men Diana Baldurs systre stöt honom til dödz. Sedan trätte Latona och Opis. hwilken dera skulle wåra frucht Hammare. Be- wittnar och Herodotus som wißt är cap. 34. fol. 758. mechta klars- ligen at Opis kom ut til Delos med sielwe Gudarna; altså hafwe dese alle lefwat alt en tid/ nembligen emilla 2340 och 2460. Då deras uttog här ifrån stödde ti. lka med Opin som den Koppartafan som Plato omittalar med wåra Runor skrifwin/ då utfört.

§. 3. Samma ålder 2460 for och Merkesman ut/ som war Atles dotter son/ såsom Apollo war Atles Sonson. Hwar af Grå- lerna singo orsak att såja honom hafwa Merkena eller Wolsstaf- werna upfunnit och med sig utfört först til Arcadien, och sedan till Egypten. Hwilken war den an- dre Merkesman, en den förste som rätteligen hade först hoos wåre Fäder brukat Wolsstafwerne eller Mer-

Atlantis filium, ut est in Tab. Chronol. t. Lit: R vocant. Inde alii Apollinem sive Be- lum (Baldur) Neptuni, sive Atini aut Oceani filium appellant, de quare Tab. Chronol: 1. lit: Dd videatur. Quidquid sit, nolla inter hæc verba tam diversum sonan- tia pugna erit, quoniam *Atinus*, *Atlas*, *Nep- tunus* & *Oceanus*, utut diversi esse videantur, tamen nil nisi var. i onjus ejusdemque Dei tituli sunt. Sane temporum ratio sibi æquæ constabit, quoniam ut in c. 35. p. 777 779. ostensum est, *Belus*, h. e. *Apollo* sive *Baldur* primæ majorum nostrorum expeditioni interfuerat. Sique ostenci possunt, uti om- nino possunt hæc quæ paulo ante memora- ta sunt, in Apollinis tempora incidisse, parvi utique referet, utrum *Neptunus* & *Oce- anus* trium diversorum, an vero unius nomina sint. Audiamus igitur Apollo- dorum lib. 1. p. 15. *Is Orionem Neptuni filium ab Eurinte vocat, quem in Tab. Cronol. 1. ad ad lit. Bb. videre licebit. Hic Opin Virginem Hy- perboream violare studuit, sed ulta ipsum fuerat Dia- na soror Apollinis. Addit quoque nonnulla Opis atque Latona litem de fecunditate majore concernentia. Nec dissimulat Herodotus in h. lib. cap. 34. §. 2. p. 758. Opin ad Delos una cum Diis reliquis exisse. Eodem igitur tempore nempe intra annos M. 2340. & 2460, hos omnes vixisse necesse est. Quo tempore expeditio quoque ex his locis fa- cta fuerat, cui interfuerat Opis quæ tabulis æne- as Platoni memoratas & Runis inscriptas hinc ad Delos secum extulerat.*

§. Sub idem tempus, nempe annum M. 2460. exiit quoque ex his locis *Mercurius* Atlantis ex filia Nepos (Apollinem verum Atlantis ex filio nepotem ante monstravi- mus) quem Græci literas (*Merken*) inve- nisse secumque primum quidem in Arca- diam deinceps in Ægyptum extulisse arbi- trantur. Sciendum vero juxta erit hunc Mer-

Mercurium 11. dictum fuisse, nam *Mercurius* 1. cui literarum apud majores nostros inventio prima adscribitur, domo exierat numquam. Post hunc vixerunt *Palamedes* *Apollinis* *Abnepos*, itemque *Cadmus* & *Phanix* *Neptuni* *Trinepotes*, ut & *Simonides*, quorum opera & industriâ vetus ille literarum 16. numerus auctus fuerat. De singulis consuli merebitur *Tab. Chronol.* 1. ad lit. *Ff. Kk.* Quæ omnia si diligentius inter se conferantur, patebit literas nostras 16. tabulis nostris æneis inscriptas fuisse, & per *Opim* ad Græcos elatas, longe ante tempora horum omniumâ nobis jam enumeratorum, jmo, seculo integro antequam Græci donaria cum inscriptionibus *Apollini* *Hyperboreo* mittere cæpissent. Plura de his ut & de *Persei*, *Herculis*, *Thesei*, *Ulyssis* aliorumque tam Græcorum quam Trojanorum in septentrionem profectionibus, in operis auctario afferemus.

6. Neque parum ad rem facit, quod tametsi majores nostri ad Græcos, Chaldaeos, Phœnices, Italos, Agyptios, Indos aliosque populos perrexerint, qui literas suas aut mutarunt aut auxerunt, cujus rei fidem tam liberi quam saxa diversis temporibus publicata fidem faciunt, ac præterea Græci donaria una cum inscriptionibus Græca lingua exaratis teste *Diod.* Sic. ad eos miserint, & denique inter nostros, Gothosque Threycios, quos literarum numerum, ultra Græcorum literas auxisse testis est *Ulphilas*, adeo frequentia negotia intercesserint, numquam tamen ad Runas suas mutandas adigi potuerint, antequam Religio Christianorum apud eos invalescere cæpisset, i. e. ante Seculum ab hoc nostro quartum aut quintum. A quo tempore has tres literas, B. I. & G. puncto quodam signatas, vel ut nostri amant loqui transfossas invenimus. Nos harum literarum sedecim per

Merkiana, som aldrig ut / om hvilken strax talas skal.

Palamedes som var *Baldurs* *Sønsons* *Sønson* / och *Cadmus* och *Phanix* som voro *Neckens* *Sønsoners* *Sønsons* *Sønner*, och *Simonides*, hvilka alla öfren nämra 16. *Böfstafrer* / de lesde i senare tider som sees af *Cronol.* 1. *Tafel* under *Böckstaven* *Ff. Kk.*

Var altsåledes våra 16. *böfstafrer* på *Kopparskifflor* *Stukne* och genom *Opim* til de Græker utförd / för ån alla dessa förbenämde lesde / och 100 åhr tilforende / ån någon Grækliff gäfwad war insänd til våra *Norska* *Wærbornemed* deras *Böfstafrer* *Skifflorna* / som wiles skal i werkes tillägning / der som talas skal om *Persei*, *Herculis*, *Thesei*, *Ulyssis* och andre Grækers och Trojaners resor hit nor åt.

6. Dät är och merktandes att fast våra Fäder reste / och forðring hela werden / både til Græcien, Chaldeen, Phœnicien, Italien, Agypten, Indien och flera städer / hwilke alle sölle altid hafwa sinä *Böfstafrer* endeles ombryt / endelz öft / som synes när man jämförre alle deras gamblate och yngre skrifter / och i steen hugna *böfstafrer* / moett de äldre. Och fast Grækerne sânt hafwa gäfwet hit til våre *Norske* med deras *böfstafrer* hugne / såsom *Diod. Sic.* bewittnat / så och sedermera *Göternas* wid *Ulfvike* tid hafte handel med de Græker som då lito wore i *Thracia*, hvilka reda flera *böfstafrer* hade til talit ån de Grækers *skifflor* hafwa våra intet ändrat si ne Runor / för ån *Christendomen* begyntes med *alfwæret* / för 400. eller 500. år. Effter hwilken tid på några stennar finnes några *böfstafrer* med en punct igenom stungne. B. I. och G. hwilket intet gifwer ringa orsak att tänka om icke detta är en serdeles Gudz förs

syn/att det som dessa 16. bokstäfwer
äro först fundna / der Skulle och
blifwa oombytte / i så många 1000
åhr. Ty elliest hade wåra Gäder
wål orsak och tillfälle ofta att dem
ombyta och fullkombligare göra
till sitt uttal och till sådanna såsom
wij nu dem hafwa.

7. Det är och merkeligt / och
kan göra allenast tillfyllest til att
bewijsa bokstäfwerne här ifrån
komne / emedan Bokstäfwerne
Pallas hods öf Merkie och han som
fandem Merkursman, som nist är
32. Capitlet effter de Egyptiers
Gräfers och Latiners enhällige
bekännelse / och att han war frem-
mande kommin til de Egyptier och
Gräfer / och war wår Kung Ac-
les dotterson. Der twert om de He-
breer Palla merkten Sepher, Græ-
cerna Gramma, Latinerna Literas,
Spaniorerna Letre, Fränkos. Let-
tres. Italianerne Lettere. Inspara
na Bukstab. Holle darna Letter.
Bngtar / Bortw. Engelandet Let-
ter. Polackar Littera. Och alltså
hwarcken Merkia (det är skrifwa)
eller Merkie (det är bokstäfwen)
eller Merksman (det är den som
skrifwer och allting utmerker)
någon af alla dessa upreknade sol-
ken til betydelsen bekant / fast de
frågo funskap att Merkursmannen
war Merckernas upfinnare. Tro
alltsåledes de Gräfers 16. bokstäf-
wer aff wåra utprungne men aff
Simonide och Palamede föröfke
til 24. och aff Cadmo något för-
bytte och effter den Hebraiske ar-
ten til ordningen sätte och til ord
och ljudet uttalade och sedan af de
Greker med tiden Girateligare ef-
ter Cirkelen och winklens ruade.

8. Nu millia tris komma til den
som Skulle hafwa upfunnit bok-
stäfwerne. En stor deel af de Lärde
erkänna / som sagt är / den Mer-
ksman som war Acles dotterson
och for härifrån med de andra
Gudarna till Arcadien eller Græ-
cien, och från Arcadia til Egy-
pten

tot annorum millia conservationem pecu-
liari Nummis supremi consilio tribuendam
censemus, ac si convenientissimum esset
eas in natali solo, ab omni mutatione quā
diutissime liberas & immunes seruari, utut
gravissimæ semper præsto fuerint causæ, ob
quas non solum pronuntiatione sed etiam
figura mutari in melius debuerint.

7. Instar omnium uero est una hæc ra-
tio, quod nostris ut literæ ipsæ, Merkitia
literarum inventor Merkurzman i. e.
Mercurius, uti cap. 32. docuimus, appel-
letur. Quem licet Deum pariter agno-
scant & Egyptii, & Græci, & Latini, ta-
men uno ore peregrinum fuisse fatentur,
quippe ad Egyptios & Græcos aliunde
accedentem: insuper etiam Atlantis Regis
Hyperboreorum ex filia nepotem salutant: Ex ad-
verso autem etsi literas, Hebræi סֵפֶר
(Sepharim) Græci τὰ γράμματα, Galli
ex Latino, Lettres, Germani Buch-
staben / Ungari Bou, alii aliter appellent,
eoque nomine fateantur omnes se vim vo-
cabulorum Merkia / & Merkie i. e. scribendi
& literarum, unde Merkurzman i. e. litera-
rum Scriptor & auctor derivator, nescire: ple-
riq; tamen literarum inventorem primum
Mercurium nominant. Ac proinde sedecim literæ Græ-
corum à Nostris descenderunt sed auxerunt postmodum eas Simo-
nides & Palamedes donec 24. fierent. Superuenit deinceps Cad-
mus, quæ eas ordine, & sono reddidit Hebræicis similimas,
tandem Græci de illarum ornatu solliciti, ad regulam quæ
& circinum conformandas curauerunt.

§. Quis igitur ill primus earum inventor?
Quidam ad Mercurium Atlantis ex filia nepo-
tem respiciunt, quem una cum reliquis Diis
hinc ad Arcadas, sive Græcos, & ab Ar-
cadibus ad Egyptios profectum fuisse in
cap. 33. p. 733. & 735. scripsimus. Hacten-
us equidem hi verè recteque sentiunt, quod
primus eas Arcadibus detexerit, unde in
Egyptum devenerunt. Atqui cum eas in
usu apud nostros aliquamdiu fuisse oportu-
erit,

erit, antequam ad externos deferrentur, certe non poterit hic *Mercurius* primus earum inventor salutari. Huc accedit quod *Opis Mercurio* fuerit prior. At *Opis*, si lubet, & *Mercurium* faciamus nunc ætate pares, nihilominus literas domi in usu aliquo tempore fuisse oportebit, antequam fierent illarum participes populi reliqui, quoniam pro sacrosanctis habitas fuisse docet *Plutarchus* in h. l. c. 8. p. 339. Rectissime igitur *Tzetzes* negavit literarum inventorem primum fuisse vel *Mercurium Arcadicum*, vel *Cadmus* vel *Phenicem*, vel *Palamedem*, vel *Simonidem*, sed ante hos omnes viguisse literarum usum. *Plinius L.* cit. ex *Anticlide Manen* 15. annis (*Marshamus* totidem secula numerat) ante *Phoroneum* eas in *Agypto* invenisse refert. *Phoroneus* Anno M. 2480. vixerat, uti *Tab. nost.* *Chronol.* i. lit. dd. declarat, & *Manes* live *Mamius* qui majorum nostrorum expeditioni primæ interfuerat atque in *Agyptum* venerat, Anno M. 2260. secundum *Tab. Chronol.* i. lit. r. vixit, ita ut a tempore verbis *Plinii* indicato non multum recedere videatur. At si *Marshami* de 15. Seculis ante *Phoroneum* valere debet auctoritas, fere *Manes* ille cum *Minæ* live *Mammothro* primo coincideret, cujus ætas in annum M. 1800. referenda venit, quemq; nostri *Frejum* vocarunt, & nullo suffocatum dixerunt. At fabulam de isto mortis genere, & tempus in quo vixerat, uberius in libri auctario pertractabimus. Eoque pacto annis 200. ante cippos antiquissimos & quidem ætate *Mercurii* primi, quem nostri *Heimdallur* vocavere, hunc *Manem* vixisse apparet. Utrum vero hæc duo nomina uni competant, an vero duobus, alius erit disputandi locus: interim elegantissima illa *Sanconiatis* scriptoris antiquissimi verba apud *Euseb. de præp. Evang. L. 1. c. 10. p. 39.* audiamus, quibus ille

pten som år och wist c. 33. f. - 33. of 735. skulle dem upfunne. Hvilket år wäl sant/så wida at han förde dem först in i Arcadiam och sedan til Ægypten. Men såsom de wöro här för i bruk så kunde den *Merkesmannen* eh dem först upfunnit / emedan såsom *Opis* tid/ är något äldre än *Merkesmans*, och om de än wöro aff lika ålder/ så måste de ändå hafwa varit en runo tid i bruk / för än de sådant hade drag med andra sold i världen meddelat. emedan de då hölles för helige: så som *Plut.* här c. 8. f. 339. förnämmer. Iy säger *Tzetzes* rätteligen att hwarken *Merkesman* aff Arcadien, *Cadmus*, *Phenix*, *Palamedes* eller *Simonides* äro des första dihtarar / utan de wöro för dem. *Plinius* i samma rum talat att *Anticleides* säger att *Mannen* i 50 år (*Marsham* wil hafwa i 5 tusen åldrar) för *Phoronei* tid skulle dem upfunnit i Ægypten. *Phoroneus* lefde A. M. wid pås 2480. see *Crondl. Tab.* *Bokstafwen* B 1 och *Manen* den som uti första wärdra uttog font til Ægypten lefde wid pås Anno Mundi 2260 see *Bokstafwen* r. hwilken tid kan något sånt i instämmta moot *Plinij* ord. Men om *Marshami* tillsäring att han war i 5. tusen åldrar för *Phoronei* tid/ så lät han komma in på wår förste *Minuro* tid/ som lefde wid pås 1800. hwilken några af wåra kalla *Frei* den som dru utnåde i *Widdkaret* / hwars tid och gata wi spara til werkes tillägning. Och altså lefde han 200. år wid pås för än den äldren som iag merkt hafwer aff de ällsta *Kunstenarnas* swartmål/ och wid den tiden som wår första *Merkesman* *Heimdalet* war i lifwet / hwilka twänne personer om de wöro alt en eller eh wllia wi till det rumet spara. Och komma til de öfwermåttion merkelige ord *Euseb.* indrager af den äldra ällste Lärde mannen *Sanconiate* i sin

Evang. ppt. l. i. c. 10. f. 39. der han talar om huru Satur kom Nordan ifrån / och soor Söder ått i Egypten och ibland hans följere war en som heet Is (Isiris) som hade påfunnit tre bokstäfwer och hans broder het Cax. hwilken en tid der efter bleff kallat Phenix. Hwad Lius stulle Sanchuniaton gifwit hela werlden / om han hade bättre föstått war runekunst. Is heiter merket eller stafwen I, som är grunden til alla bokstäfwer / och Kna kallas stafwens böjelse och til sättning och således rätt broder / ty af Kna som ihopbinder sig med stafwen blifwa alla bokstäfwer gjorde / som reda wist är. De 3. bokstäfwer som Ihs fan / äro de 3 / som först på stafwen stapas och äro åter grunden til de andra: efter hwilka 2 / de tre återna äro uprindna / P Freis att, K Hagelzett och T Tyrs att, som Läsas i Cl. Veret. Runogr. c. 7. och Vormij. Eller och äro dessa de 3 bokstäfwerne som bemerkiade 3 Gudarna I, I, I, som sees af 7 Taff. 17 §. D. och til sommansätte / Papa Merkismans staf / der om strax skal talas: hwilka för de 13 äro upfundne. Ty I, som betyder Isfnhar, är Frei, som wissas skal i hans Cap. Hwarföre nu våra Fäder hafwa kallat stafwen I is, är intet ondt att att efterfråga. Ty våra Fäder hafwa ment att isen eller watten är rätta elementet / ännu eller ursprunget til meniskorna / diuren / örter och gräset / som läsas kan uti Edda 4. Mychol. Huru såsom isen war nordan til och från sunnan kom en werma som smelte isen / att han kom til att drupa; hwar af en man wäxte som heet Ymer. Hwarföre och af Edda alla de första menniskior kallas Rimeyffar, det är / Is-eyffar. Aff hwad orsak våra Fäder toge så wats

tutam fuisse, & a meridie advenisse calorem, quæ glaciem funderet, ita ut, guttæ ab illâ deciderent, ex quibus vir quidam nomine Ymerus enatus est. Ab hoc Ymero Edda homines omnium primos & antiquissimos Rimeyffar / (Ismyffar) id est

Saturni ex Septentrione in Egyptum & Australes mundi plagas adventum describit, comitibusque ejus annumerat Isirum trium literarum inventorem, & fratrem illius Chna, postea Phenicem vocitum. Quantam, quæsumus, lucem orbi literato allaturus fuisset doctissimus Sanchoniates, si Runas calluisset. Inter has enim omnium literarum fulcrum I, ISIS appellatur. Isidis (Isiridis) autem hujus sive flexus aliquis sive etiam additamentum KNE, i. e. genu vocatur, Isidisque frater, quoniam una cum Iside ad omnes literas constituendas concurrit: id quod ante a nobis demonstratum est. Tres autem, quas Isiris invenisse fertur, literæ primæ sunt omnium, & quidem ex primâ genium (Kne) h. e. linearam transversarum ad fulcrum sive Isin applicatione enatæ, reliquarumque literarum origines, ac præterea signa sive notæ trium maximè illustrium familiarum Freij, Jovis, & Martis, sive Freis att / Hagels att & Tyrs att / quorum nominum hæc sunt literæ initiales P, (f) K, (h) & T, (i) ut est in Cl. Veret. Runogr. c. 7. aut forte trium Deorum signa sive notæ in Tab. 7. Fig. 16 D occurrentes quæ inter se conjunctæ caduceum Mercurii repræsentant, de quo mox plura afferemus. Ante reliquas autem 13 literas, hæc tres inventæ, fuerunt. I denique, quam notam esse diximus vocis Isfnhar / etiam Freium denotat, de quo in capite peculiari agendum veniet. Car autem majores nostri literam I Ism sive Isin appellarint, absque ullo negotio intelligi poterit. Etenim hominum, animalium, & herbarum omnium primam materiam, majores nostri glaciem (Isen) sive aquam esse putarunt. Quæ rem Edda in Myth. 4. proponit fufius, dicendo Isen i. e. glaciem in septentrione consti-

glaciales gigantes appellavit. Causa vero huius sententiæ de omnium rerum origine hæc fuerat, quod nullam rem facilius apti citius in magnam molem excrecere, aut dissolvi & in priorem massam abire posse cernerent ipsæ glacie. Deinceps & hoc in glacie observatum, quod crescendi initium à *linea recta* duceret: Id quod non tantum in aquæ concrescientis superficie, sed etiam in floccis nivalibus tenuissimis observare pronum est. Nivis autem striatæ flocci singuli litteram \mathfrak{h} , h, exacte referunt. Etiam ubi in aquarum superficie glacies per lineam rectam primum excurrit, mox illi tanquam fulcro hinc inde *genua* (\mathfrak{Knd}) hoc est lineæ transversæ accedunt, ex quarum concursu vario diversæ figuræ oriuntur. Quod caduceum aut *virgam Mercurii* concernit, in ea *Dracones duo*, eruditorum plerorumque opinione, signa erunt prudentiæ nuncio Deorum summè necessariæ: Atqui non minori egebit prudentia is, qui nuncium emittit, & forte multo majori prudentiæ opus erit ei, ad quem nuncius responsi ferendi causa ablegatus fuerit: ut omnino maioris sit industriæ & perspicaciæ rite ad quæsitum respondere, quam quæstionem proponere, cum hoc sine prævia deliberatione ferme adgrediatur nemo, illud autem inopinato & sine morâ temporis fieri plerumque debeat. Nobis *Mercurii virga* longe aliud in recessu habere videtur. Quemadmodum enim *Mercurium* utrumque in Septentrione nostro natos supra docuimus, ita fas erit *virgam* ejus pro Septentrionalium populorum egregio invento agnoscere, maximè cum ei omnes *Runas* inesse videamus. In primis autem *Virgam Mercurii* duo *Dracones* cingunt. Hos item in plerisque cippis *Runicis* reperiemus, eorumque pellibus inscriptas *Runarum* notas. Ante alios vero huc adducendus videbitur cippus apud Cl. Verelium in *Runogr. cap. 5. p. 19. descriptus*:

watnet eller lisen til æmne / wædet / æt af al ting i hela wården jågo de ingen ting som i sådan høst wæte / såsom lisen / och den som så snart smelta kan: och når han wæte gifwer han først ett rætte streek som en staf / hwilket man kan see uppå watnet / så och i den grønneste s i som faller / men i den store siern smøt er altid hofstafwen i den just fiins m; sex endar. Sedan når på watnet sig udflyt høst i den rætte stafwen l. setna sig *Knen* til stafwen, hwar af han ætflillige skap nader far. Hwad *Mertskmans* staf anlangar / så høst de Lårda gifat æt genom de 2 drakarna som slængte sig fring stafwen / skulle først hans forsigtigheet / effier han war Gudarnes senningebud / men sannerlig der behøfres wål så stor forsigtigheet i den som honom hadsænder / och åu siørre i den s m. Fal taga moor senningebudet / til æt kunna swara rætte på ens ære der. In siørre Konst er æt strax forsigtigheligen swara på ens frågan / emeddan han maent tid har der på sig æt bereda / såsom den som frågan eler talet først framsfører. Wij wille ia hær annæt wisa. Eåsom nu ofselbarligen wiist er æt *Merkesman* hæde den siørre och senare til *Elecht* och ætfolge war hær nordan i *Swetige* fodd / så er och hans staf hær i *Swetige* updrachtet / hwila ten heela war *Runskrift* och des *Bokstæwer* innehæller. Først så målas han med 2 ormar eller drakkar / in så æro måst alla wåra *Runstenar* hugna / innom hwilla drakars sidor eller krop står alla runnorna. Derföre er merkelig til æt Låsa det som som står på den Stenen aff Cl. Ver. *Runogr. c. 5. f. 19. indragen*.

Lissas

i.e.

PIPIIII. RIII. RIII. IPPI.
PIRPI. III. PIII. PIRPI.

Lifstain ritt Runt Ifi Jafraa tua
g: Pa Krata.

Jag skall öfwer 100 stenar med
sådanna 2 drakar ritade wissa uti
Werkes tillägning / men här kan
man se en sten infört Tab. 33. F.
127. der man seer 2 drakar bita i
hvars annars stiert. Sedan ät-
tar man uti Merkesmans Merke
(hvilket jag här nu inför, urdelat
genom siffror / på det man kan se
huru alla våra Runor derutinnan
finnas) at först äro de 3 bokstafs-
wer som Ihs föder aff sig / som är först
I hellska Stafwen från 1 til 2.

Den Merkesmannen
altid fattar med han-
den / hvilken betyder
Iafnhars namn /
den andra Cronan /
oc Konungens myn-
digheet. Andra bok-
stafwen är 3 från 1
til 7 / 11 til 6 och 4
til 8 hvilka betyda
Hars namn den för-
sta Cronan / högsta
och första Kongen
myndigheet. Den
tredie är 1 från 2 til
5 och 9 til 10 bety-
dandes den tredie
Cronan som under-
står / och tredie Gu-
den och den tredie
myndigheten / som alt
för wist är. Sedan
aff dessa tre bokstafs-
wers delande / utlös-

ma alla de andra / såsom P aff 1.
3. 3. 11. 5. 8. N aff 7. 3. 8. P aff
3. 2. 3. 8. 5. F aff 1. 2. 4. 8. 6. 9.
R. af 3. 2. 3. 8. 5. 9. P af 1. 7. 3. 11.
F aff 7. 2. 5. 9. I aff 7. 2. 5. 10. 1 är
aff två halfwa stafwar giort / ty
de Gambas eller de Wisas mer-
ke 1 / hafwer allenast warit en
half Staff såsom ses aff Vormio.
och är allenast från 1 til 7. F är aff
1. 2. 11. och 9. hopbundit mot hwar

ano

PIPIIII. RIII. RIII. IPPI. PIRPI.
III. PIII. PIRPI.

i. e. Lifstains in memoriam patris filique Runas &
binos pulcros Dracones incidit. In operis hujus au-
ctario ingentem talium inscriptionum datu-
rierimus numerum: interim inspiciatur
Tab. 33. Fig. 123. ubi quidem duos cerne-
nere licebit *Dracones*, ita inter se contortos
ut al. er alterius caudam ore comprehendat.
Denique in Mercurii caduceo, juxta de-
signationem numerorum beneficio â no-
bis peractam, observandæ veniunt omnes
Runæ, inprimis autem tres illæ primariæ,
quas *Ihs* peperisse paulo ante monuimus:

nempe I, hoc est *Ihs* ipsa sive ful-
crum commune literarum om-
nium ab 1. ad 2. manu Mercu-
rii comprehendendum & nota
sive litera initialis vocabuli *Jafna*
har / quo Corona & Regis vir-
tus secunda designatur. Item que
3 ab 1. ad 7. ab 11. ad 6. â. 4.
ad 8, quæ litera est initialis sive
nota vocis *Hari*. e. Coronæ aut
virtutis primæ. Et denique 1 a 2.
ad 5. â 9. ad 10 coronæ, Numi-
nis, aut virtutis tertix nota, de
quibus rebus omnibus plura in
superioribus a nobis allata sunt.

Præter has tres literas, reliquas
item omnes facile eruemus.
Nempe P. 1. 2. 3. 11. 5. 8. N.
7. 3. 8. P. 1. 2. 3. 8. 5. F. 1. 2.

4 8. 6. 9. R. 3. 2 3. 8. 5 9. P. 1. 7. 3. 11.
F. 7. 2. 5. 9. I. 7. 2. 5. 10. 1 duotantum *Isidis*
sive fulcri communis frustra complectitur:
nam veterum notam magicam S, nihil aliud
quã *Isidis* dimidiũ ab 1. ad 7 fuisse, ex Vor-
mio liquet. B 1. 2, 11 & 9. inter se extrema-
tibus connexa, ut & 3 8. 5. I 2. 5. 9. P 1. 7.
4. 3. 11. A 1. 7. 6. 3. 8. Haud igitur hoc

vul-

vulgare ducimus quod præ aliarum gentium omnium literis, sola Runæ ex Mercurii caduceo isthoc pacto elici queant. In reliquis enim lingvis literarum aut figura aut ornatus obstat. Nulla item in toto orbe gens est, præter hanc nostram cui olim in more positum fuerit monumenta sua caduceo, id est, anguibus duobus signare, eorumque pellibus literas inscribere. Quisquis igitur ille fuerat, qui Mercurium una cum caduceo & anguibus duobus in saxo Romano, juxta Tab. 15. Fig. 60. exprimendum lampierat, eum nos adeo rudem sive æmulum sive imitorem majorum nostrorum merito vocamus, propterea quod lineolis quibusdam pelles Draconum signasse contentus, se nescisse declaret ad *Isin* sive *fulcrum*, adijciendas fuisse in Draconum pellibus Runas. Adeoque vel hæc una ratio sufficere posset nobis monstrare volentibus & **MERCURIUM, & CADUCEUM, & ISIN** sive *fulcrum* cum fratre suo **CHNÆ** sive *luerarum* genibus, & **DRACONES** caduceo insertos, & denique **RUNAS** sive **LITERAS** ipsas, quippe draconum pellibus inscribi solitas majoribus nostris deberi, & ab his ad omnes alias gentes, quoiquot demum tali genere literarum usa fuerunt, derivatas. Nam non ignoramus Ægyptiis familiares fuisse literas Hieroglyphicas animantium figuris persimiles, quibus isti & religionis arcana omnemque Theologiam suam rudi plebeculæ subtrahere studuerunt. Atqui de his in hujus operis *Auctario* nonnulla adferre animus est.

andra och 3. 8. 5. 1. aff 2. 5. 10. 4. af 1. 2. 11. 3. 4. A. af 1. 7. 8. 3. 6. Om man nu vil gå til alla språks bokstäfver i hela Werlden, så kan man intet ut ösa deras bokstäfver aff Merkesmannes siast, så flert som wära Runor, emådan de äro alla antingen förderfwade eller zirligare gjorde. Sedan om man wil fara kring hela Werlden, til de Ægyptier och Chaldeer, til de Græcer och Araber, til Romarer och Indianer, til de Parter och Meder, så hela Werlden omkring, så får man intet på några deras Monument och Stenar igen / denna Merkesmans Merke med sina ormar och der ut insattade Merken och bokstäfver. Erföre den som utt Rom Merkesmans beläte i Stenar uthuggit / hafwer wäl den med 2. Drakar och siastwar gjort som finnes på 15. Taf. 60. Fig. och något hemat wår Merkesmans siast runor och stenar / i det han gjorde en hoop med strick i Ormarna / men han hafwer intet försätt hwad dess siasteken hade att betyda. Nembligen Stafwen *Ijs* och dess påbyggde Runor. Alltså om wij intet hade mera än detta ena Stället / så wöre det nog att wisa Merkesman med sitt Merke, *Ijs* eller Stafwen (med sin broder *Kna* och dess Drakar, sampe insattade Merken eller bokstäfver först i Swertge updruckade och sedan til andra Land utförde / nembligen til de Land som före sagde bokstäfver bruka / ty Ægyptierna hade en nu ere slag bokstäfver / som hade Skapnat af allahanda diur / de som allena brukades af de wisa och utt deras Gudstienst, och fördolda furstap om Afgudarna / om hwila så wijt Werkes tillägnung nogot itala skola.

CAP. XXXIX.

Om de gyllende Äpplen.

§. I.

A f Apollodoro så och vår Edda är wißt c. 8. f. 34. huru såsom de Gyllende Äpplen här i Sverige woro förvarade af Iduna, och att de af Hercul från henne röfwades / hware förre han för det stycke skull / blef kallat *Loke* och *Iduns Eppe Typh.* Dessa Äpplen hafwa sått många Lård man att göra / menandes at de antingen skulle wara ett slag gula får: andra inente Stiernorna på Himmelen: andra mena dem warit Pomeranger / som sees af Varone l. 2. de R. R. c. 1. Vol. idol. l. 2. c. 17. fol. 195. Salmal. notis til Solin. fol. 955. och andra. Jag må bektenna att för Hercul som rednades för den kaskaste Krigzman som på Jorden lefwat hafwer / att han icke ringa ära inlade i det han skulle 3. stycken får / eller 3 Pomeranger hafwa röfwat. Hade han kunat nedertagit 3 stiernor af himmelen så hade då warit en sak. Se i sadant mörker moße alla Lårda Græcer, Latiner, Egypter och Chalder fara när de intet hafwa sått den rätta kunskapen om våra Norska ywerbornes dypsinnige Lårdom / förstånd och gåtor. Hwarföre willia wij tilse om wij kunna här af våra Sagor och skrifter afwa dem det rätta luset / och tilsee först hwad både Grækerna och våra om dem förmåla / o. h sedan hwad som för Grækerna om dem har warit fördelt. Der i äro wij ense at 1. de Gyllende Äpplen woro här nor. 2. att de woro tre. 3. att Iduna eller Minerva skulle dem förwara. 4. att Iduna eller Minerva blef wänd i en Smala. Men när / och af hwad orsak / förmåla intet Grækerna. Men det som alldrasörnest är / nembligen 1. deras nytta / wiße Grækerna

CAP. XXXIX.

De malis Aureis.

§. I.

Ex Apollodoro & Edda h. l. c. 8. p. 346. monstravimus Idunam, in patria nostra, malorum aureorum custodem fuisse, Herculemq; postmodum mala ei suffuratum, ac propterea Lokum sive Typhonem dictum. Nulla vero res, his malis aureis, eruditorum ingenia vehementius exercuit aliis per ea flavi velleris oves, aliis stellas quasdam in Cælo, aliis mali aurantiæ fructus intelligi debere contendentibus, quorum omnium sententias Varro de R. R. lib. 2. c. 1. Voss. Idol. lib. 2. c. 15. p. 195. & Salmasius in notis ad Solinum p. 955. enumerant. Non ducimus necessarium multis verbis ostendere infra Herculis & virtutem & facinora esse tres oviculas, aut poma tria rapere. At si totidem stellas de Cælo detraxisset, is utique raptus, Herculei laboris pars multo potior futura fuisset. Sed præstat has res doctorum virorum hallucinationibus, quam Herculis fortibus factis annumerare. Ita vero isti non poterunt non hallucinari per ignorantiam secretioris sapientiæ & ænigmatum quibus Schola vetus Hyperboreorum inclaruit. Ad veram igitur & solidam hujus negotii explicationem, lucem ex historiis & monumentis nostris ad id afferre oportebit. Unde protinus manifestum evadet, quid Græcis pariter ac nostris cognitum perspectumque fuerit, quid item Græci soli de tota hac re ignorarint. Patentur autem utrique 1. Mala aurea in septentrione asservata. 2. numero fuisse tria. 3. Idunæ sive Minervæ fidei custodiæque commissa. 4. Idunam sive Minervam in hirundinem fuisse commutatam, utut mutationis causam Græci reticuerint. At ignorarunt Græci 1. Malorum aureorum usum, rem scilicet omnium præstan-

tissi.

tissimam & scitu summe necessariam, quam Edda in Mythol. § 2. aperuit dicendo, Deos senio confectos his malis vesci solitos, eorumque ope factos fuisse immortales. 2. malum aureum hirundinis pectori, affixum esse. Quid igitur erit, quod homines in his terris (vitam cælestem aut immortalitatem animæ nunc non perpendimus) immortalitate donet? Virtus, æternam hominis memoriam post se relinquens. Porro virtuti unius pareat aut succumbat totus terrarum orbis, & orbis plures, quos desiderasse fertur Alexander Rex Macedonum, profecto nisi literarum beneficio vivere ei contingerit, nulla eum fortitudo, nullum facinus à mortalitate vindicabit. Detur Aristoteli tantum sapere quantum ante eum Philosophi sapuerunt omnes, aut scitari videntur, quotquot adhuc venturi erunt, sane nisi literis suis vel alienis immortalem se reddidisset, non magis ille, quam quem nunc maxime ignoramus, inter nos hoc tempore victurus esset. Sed unis literis horum uterq; suam & vitam & immortalitatem debet. Traditiones nostræ mala tria recensent, memoriam **Minne** / sermonem **Målet** & literas **Merkien**. Ad immortalitatem enim omnino & memoria rerum gestarum, & nominis celebratio per sermonem requiruntur; atqui cum & memoria labilis sit, & sermo per læpè errori obnoxius deprehendatur facillimeq; in ore tertii famam veram vel augeat, vel minuat, vel mutet, consilio prorsus salutari istis duobus additæ sunt Literæ. Hæc tria veteres, aurea vocare amaverunt mala, præcipue respicientes ad literas tres primarias, ex quibus reliquæ omnes pendent. Quod autem custodire ea debuerit Iduna, id de saxis cippisque, uti in cap. 36. §. 1. p. 797. amplius docuimus, capiendum erit. His enim incisa virorum celebrium nomina, una cum rebus illorum gestis, jam plurimorum seculorum memoriam, h. e. vitam, seu potius im-

terna tæter att ta'a om; utan vår Edda uti § 2. My. fol. hon misar att när Gudora tleswo åldriga så finge de mytist / när de af dessa Ävlen äro / och stasade dem Dödeligheten. 2. Att äpplet sitter under Svalans bål. Hvad är som Menustian gör Dödelig här på jorden (vi tala här tæter om Svalens dödelighet) utan en dygd Dödelighet. Om en Koning aldrig så mechtig hafwer varit / att han hade hela Jordennes tris sig underkufvat / och om det än voro flere jordar til / såsom det säges att Alexander Magnus hade önskat / hvilla han mente sig och skulle hafva underkufvat; och tæter bokstafven eller merkten / varit upfundne; så hade Alex. Magnus Dödt så obekant / såsom den aldrig hade varit föd. Om Aristoteles som var Alexandri Magni Lärrefader hade insupit allas Lärdom / som för och efter sig hade lefvat / och icke bokstafven hade varit / så hade han dödt / med sin visdom så obekant som den aldrig sig Lufte. Men nu lefver Alexandri Magni Hietes med / och Aristotelis visheet / så länge werden ståar. Vår Sator förmåla må att de Gyllene äpplen äro tree / Nemligen Minne / Målet / och Merkie: en den som skal ens annars dygd dödelig göra / han måste minnas hvad han bedrifvit hafvers han skal genom Målet det förkunna. Men såsom begge dessa äro meckta wanskielige och omöjteliga / så att intan det kommer til den man / så lägges något til eller förminskas / eller aldeles bortglömmes. Hvarföre bleswo dessa twenne äpplen bundne till älsman med det tridie / och i de 3. äpplen (det är de 3. bokstafwer hvarigenom alla förstås) förbytte / och Iduna öfwerantwardade / det är / uti stenar hugne / (see Cap. 36. fol. 797.) nemligen

ens mans namn / Hefkomst och dygdige Lefwarne / hwilka til måns ga 1000 år enom odödeligheten förskaffa. Hwarföre och Siemarna sielfwa / som Runorna äro på hugna / Pallas äpplen. Som sees af Edda i Steens-kenningar. Och Draken som af Apollodoro, våra och andra såres dem förwara / hwilka de Gräker doch intet förstodo hwad de woro eller betydde / äro de 2 drakar som huggas på alla Runstenarna innom hwilka kas stin eller huud alla bokstäfwer huggas. Hwarföre han och af Apollodoro kallas odödlig. Derföre Hercul, när han hade de 10 stora och ohörliga swära rog och bedriffer wistade / ut 8 års tid och 1 måna / som Appollod. l. 2. f. 126. förmåler / så stog twenne igen / om han wille förskaffa sig odödeligheten; nembligen att så smaka dessa Äpplen / så och så Gudarnas ömdöme om sin förtienst och alla ondas förtal winna. Hwarföre lade Orustu, där är Krigsguden / honom på att han skulle tillsee att winna dessa äpplen / och säger Apollodorus att han drap draken. Dräpa draken (som likwäl intet kan dö) där är / om man wil låsa Merkierna eller bokstäfwerne / och komma genom dem til wisdom och bokliga konst / moste han stilla draken från bokstafwen / ty våra Runor hängia heelt och hållit ihop på med drakeffinner / och om han intet det wet åtskillta från bokstafwen / kan han ingen ting låsa. När nu Hercul hade wunnit sina bedriffer i skriffter fattade / Lefwererade han dem först til Orustus ömdöme / ty Konungarna står det an att döma om sina Marsfers och Krigzheltars förtienst / hwilken Orustu dem lefwererade Minerva. Hwar af nogsampt allena kan förstås hwad de gyllende äpplen betyd / nemligen intet annat än boklige konst. Ty hoos Krigzbusarna kan intet gierna bokstafwen

han-

immortalitatem habent. Neque idipsum Edda abnuit, quippe quæ cippos Runis inscriptos, in saxi Nomin. Mala vocat. De Draconibus aurea Mala custodientibus, quod in Apollodoro, Hist. nostris a iorumq; legitur, Græci non intellexerunt: in nostris autem cippis dracones passim conspiciuntur, cum Runis pellibus eorum incisus quos proinde Apollodorus immortales appellavit. Idcirco Herculi laboribus X, intra annos 8 & mensem unum, juxta Apoll: lib. 2. p. 126. defuncto, hæc duo ad parandam immortalitatem adhuc necessaria fuerunt: *Malorum aureorum gustatio, & Deorum de virtute ejus, retundenda malevolorum invidiæ causâ, judicium.* Unde Euristei (Orustu) sive Martis iussu ad aurea mala comparanda profectus, Draconem illorum custodem interfecit. Certe Draconem ante immortalem dictum alia ratione necare non potuit Hercules, quam literas in eo scriptas legendo, harumque beneficio scientiam rerum omnium sibi comparando. Draconum enim pellibus cum inhæreant literæ, omnes quoque gyros Draconum corporibus formatos sequi eas necesse est: adeo ut nemo illas nisi exploratos habeat omnes Draconis utriusque flexus legere queat. Ista vero omnia indagare & notas Draconibus impressas, ab eis separare, quicumque norat, is Dracones interficere dicebatur. Quo labore cum pariter defunctus esset Hercules, jamque etiam literarum peritus, res fortiter à se gestas, istarum monumentis comprehenditur curasset, tradidit eas demum Marti censendas: nec immerito; cum ad Reges potissimum spectet virtutis & meritorum, in reliquis belli ducibus æstimatio. At Mars sua demum sponte eas Minervæ judicio submisisse fertur. Hæc res clarissimè omnium evincit per veterum mala aurea nihil aliud quam literas & bonas artes intelligi debere. Videntur enim non Martis esse de literis sententiam

tiam ferre, sed potius *Minervæ quæ Dea literarum & artium omnium* audit. Ab hac quoque Deâ provenit trita illa, & cum aliqua modestiæ significatione conjuncta excusatio, qua utuntur omnes illi qui de scriptis suis modicè sentiunt, dicentes ea *Rudi Minervæ composita esse*. De origine vocabuli *Minervæ*, quam anxie omni tempore laborarint sollicitique fuerint viri docti, abunde ex Vossio cognoscere licebit. Nobis expedita satis atque plana ejus inveniendæ ratio videtur. Namque *Minnas* est meminisse, memoria tenere. *Minningh* res memorabilis, & in historicis memorata, apud Ol. Trygg. c. 45. *Minnugur* ingenio & memoria valens. Hist. Ol. c. 177. *Minnit* ingenium sapientia. Edda in scientia Nomin. *Minnit* pocula in memoriam & honorem Deorum exsiccari solita. Hist. Ol. c. 107. Hist. Herraud. c. 11. Quid genus plura vocabula desiderat, ex Cl. Verel. Ind. Scand. petat, atque simul caput Auctarii nostri de *Minervâ* intueatur. *Idunæ sive Minervæ transmutationem in Hirundinem*. Apollodorus juxta Græcos omnes reliquos ignorat, excepto Agatharchide, cujus meminerat Photius in Biblioth. apud Voss. Idol. L. 9. c. 24. p. 262. Verum causam transmutationis istius aliam non assignavit Agatharchides, quam *metum ingentem & insitatum*, quo correpta fuerat, *Deorum cum Typhone prælia & conflictus cernens*. Nempe fabulæ totius sensum verum quasi per somnium aut nebulas adspexerat Agatharchides, nec penitus a trimiti poterat is, quem & vera vocabuli Typhonis significatio, & reigestæ series fugiebant. De nomine autem Typhonis nemo eroditorum adhuc satis bene senserat. Etenim *Tys*, *Tius*, lingvâ nostrâ *furem* notat. Estque omnino in Legibus nostris titulus de furibus, *Tius* = *swabalter* dictus. *Hercules* igitur & *Typhon* hoc in loco ab invicem secernendi non erunt, sed Typhonis nomen *Hercules* accepit, quoniam mala aurea *Idunæ* suffuratus erat: *Idunam sive Minervam in hirundinem* dixerunt *mutatam*, has præcipue ob causas: I.

handteras / utan haos Minervæ; hwilken egenteligen kallas de bofliga konstens Gudinna; det af some mer det ordspråket / att den för höflighet skul intet wil freppa af sin wijsdom och skrifter / han säger sig det hafwa gjort eller skrifwit rudi Minervæ det är med ett moiteliget minne och förstånd. Huru de Lärda igensöfka Minervæ ordz ursprung / och tyckia sig ändå intet der finna / kan man se af Voss. Idol. Gent. Men wijs behöfwa intet om hennes ursprungz ordwda söfka: En *MINNAS* / är alting satta och behålla. *MINNUGUR* / gambla Konungars handlingar som ihuiz tommas uti historier / Ol. Tryev. c. 45. *MINNIT* / förständig och wis man Ol. Sag. c. 177. *MINNIT* wettenskap och förstånd / Edda i wettenskaps kening. *MINNIT* kallas och skälarna som druckes Gudarna till åminnelse Ol. S. c. 107. Heraud S. c. 11. flera kan läsas i Cl. Verel. ind. Scan. och skal klarare göras när wijs komma til att egenteligen tala om Minervæ uti werkes tillägning. Att *Iduna* eller *Minervæ* war wend i en swala / hafwer intet Apollodorus, icke håller andra / mera än Agatharchides i Phot. Biblioth. som sees af Voss. Idol. l. 9. c. 24. f. 262. men han wet intet denna orsaken och tillfälle / utan att hon skulle lifwa af råddhoga wend i en swala när Gudarna förde krig med Thyphone. Agatharchides hade allenast genom en dröm fått werta af hela gatan / hwarföre oc han intet förstår hwad Typhons namn är / eller har betyda / ey heller huru hela saken hängde tilhopa: hwarföre och de Lärda om hans namns ursprung fara will. *Typh.* Kallas den ån i warre Jäderneflod som stäl. Ty är och en Balck både i Stadz och Landzlagen som kallas *Typha* Balcker / hwarföre war intet *Typho* och *Hercul* twänne åtskillige personer utan alt en / men han sit betag

M m m M m 3 Adue

Idunas äpple Tyf, för det han
staal och röfwade dem af henne.
Hwarföre att Idun eller Minerua
nu säges wara wendt i en Swa-
la betyder detta / att Bockliga
Konster de fara såsom en fogel
kring hela werlden; ty bår och Mer-
kesman som sagt är c. 32. f. 732.
wringar på hufwudet och föttern.
Sedan af alla Foglar i hela wer-
den / är ingen som stelskråfiandes
bygger sitt bo in uti menniskior-
nas huus der hon slipper in / och
fenstren stå öppne / mera än denna
Swalan / som hafwer den långa
saxen / och röda äplet under hal-
sen / och så mycket hafwer att
sqwatra och språka. Ty de an-
dra byggja utom husen / under
taafen / hwarföre afmålas här i-
genom att wißdom / förstånd /
och bockliga konster böra bo hos
menniskior. Den röda fläcken
hon under halsen hafwer / betyder
det gyllenne äpplet / hwarigenom
förstås att fast de Bockliga Kon-
ster bäst förwaras genom bokstäf-
werna namn den odödeliga dra-
kan / på den hårda oförwansfeliga
stenen / så är dock det såfengt /
emådan han intet tala kan / der icke
rungan genom strupans tilhielp
som målet gör / alla ens dygder
för werlden utropar. Såsom för
de Lärda Græker och Latiner he-
la denna gåtan hafwer warit för-
dold / så hafwer och det ordet
Mååle obekant warit / hwilket
kommer af Mæla, dät är utropa /
förmåla och förkunna. Och al-
så ment det wara deras Grækska
Mæle, som på deras språk betyder
både äpplen och får. Af detta
Liuset / om våra 3 gyllende äp-
plen / kan nu förstås det Homerus
om vår Merkesman sjunger i sin
Dicht honom til Åra skrifwen v.
526 der Baldur införas så tala til
Merkesman, der han förmåler om
Odödeligheten: Jag skal gifwa
dig en rikedom och lyfsalighets blomstran-
de gyllende qwist / med 3 herlige och gröna
flande blad / hwilken skal dig frändödelige
heten

1. Quia literæ & artes, instar volucrum,
celerrimè sese per orbem terrarum diffun-
dunt. Ideoque & *Mercurium* finxerunt ca-
pite pedibusque alarum.

2. Quoniam inter aviculas omnes feras,
sola hirundo sponte sua hominum domos
intrat, inque eis nidos exstruit & pullos
excludit. Præterea in caudâ forcipem, &
ante guttur maculam poma rubicundo non
absimilem gestat. Vocem denique emittit
hominum sermoni quam cantui magis con-
venientem. Hæc, inquam, omnia veteres
ad hanc fabulam comminiscendam facile
impulerunt, quæ literarum & artium assi-
duam cum hominibus cohabitationem in
recessu continet. Ideo vero *rubicundam* illam
in hirundinis pectore maculam *aureum malum*
vocarunt, quoniam licet *Draco* immorta-
lis saxo durissimo insculptus, literas à mor-
talitate immunes servare videatur, usus ta-
men earum perexiguus erit, nisi lingvæ,
gutturis, vocisque beneficio quas con-
tinent virorum fortium laudes, aliorum etiâ
auribus ingerant. At vero sicuti fabula pe-
nè tota Græcos & Latinos scriptores latuit,
ita quoque vocabulum Gothicum *Mål* i. e.
vox eos fugisse videtur. Id nostra verbo
Måla / i. e. denunciando, deprædicando de-
duxerunt. Græci vero, ac si omnia Græca
forent, vocum simili sono se facile passi sunt
decipi, & vocabulum nostrum cum ipsorum
μῆλός i. e. *pomis*, aut *ovibus*, sine ulla ratione
vel urgente necessitate confuderunt. His
equidem omnibus rite perceptis, non puta-
mus difficile futuram explicationem car-
minum Homeri in laudes *Mercurii* scriptoris,
v. 526. quibus Apollo *Mercurium* im-
mortalitatis admonet:

— — — *Verum postea*
Felicitatis & divitiarum dabo præclaram VIRGAM,
AVREAM, TRIVM FOLIORVM Synteram, quæ te SERVABIT,
OMNES PERFICIENS DEOS, verborumque & operum
Bonorum, — — —

Tre

Tres enim omnino literas omni auro præstantiores intelligit Mercurii caduceo, veluti ramo aureo insertas & literarum omnium reliquarum, bonarumque artium fontes, de quibus in capite superiori prolixiorē instituius disputationem. Denique & hoc nobis perpendendum reliquit Apollodorus, quod Minerva, AVREA MALA HYPERBOREIS per Herculem erepta, atque ad se delata, SEPTENTRIONALIBUS LOCIS SINE CUNCTATIONE RESTITVENDA duxerit: Idque Deorum omnium voluntate, quibus nefas visum & cum magna rei sacerrima profanatione conjunctum, aurea hac mala aliorum quam HYPERBOREORVM & Septentrionalium fidei custodiaque credere. Eaque res effecit ut literas Septentrionalium SACRAS quoque Plutarchus appellaret. O verba aurea, & si prælam fortunæque nostræ id ferrent, aureis quoque literis, in hoc opere designanda. His enim literarum & inventio & custodia patriæ nostræ vindicantur: atque adeo inter rationes omnes quæ literarum inventionem Sveoniæ & septentrioni adscribunt, unum hoc suffragium ita agmen ducit, ut sine reliquis rem per se conficere posse videatur. Liceat igitur nobis amore hujus Apollodori, verba ejus tam eximia in vaticinium longe verissimum convertere. Quamquam enim per expeditionem majorum nostrorum primam, viam quoque ab his locis ad externos invenerunt literæ, tamen ad nos jampridem & quasi postliminio reversas esse non immerito nobis gratulamur. Utinam vero fati tam benignis ad nos nuncrediissent, nihil ut adversus eas possent male feriatorum hominum livor aut contemptus, in illis qua vi qua dolo expellendis unice occupati; quos nisi singularis aliqua Deorum virtus sine mora retuderit, verendum sane erit ne Minerva denuo in hirundinem mutata, & ingratorum animorum frigus exosa, hinc sese una cum donis suis, quam celerrimo per aera lapsu proripiat.

beten bewara. Dessa äro de som gldra alla Gudar iulftomliga / både til råd och råd. Se här äro de 3 gyllende bokstäfver som wist ärt förra Capitel stå på Merkesmannen staf / såsom trenne blad på en quist / hwarika ursprunget äro til alla de andra bokstäfver och bokliga konstier. Ytterst säger Appollodorus att Minerva när hon fick dessa gyllende äpplen som Hercul hoos våra yfwerborne Norrke röfwat hade / så förde hon dem hise tillbaka / emädan det war mot Gudarnas willia olofligit och oheligt att de annorstädes skulle förwaras än hoos de Norrke. Hwarföre och Plutarcus kallar dem de Norrskas heliga bokstäfver se c. 8. f. 339. O hwilka kostelige ord / som wäl wärde äro i Guld fattas. Och om de nu kunde tilla med Guld bokstäfver tryckias skulle tag sannerligen dåt gldra lära. Dessa ädla ord wissa nogsampt att der bokstäfverna äro först upfunne / der böra de och med råttä ädnas. Om iag inga stäl hade i det förra Capitel framfört / om bokstäfvernas ursprung att de här i Sweris ge hafwa sitt råttä Fädernesland / så woro detta nog och gldre mera än tillfyllest. Och ärt sannerlig dessa Appollodori ord / såsom en liten spådom: ty med våra fäders första uttog / så foro bokliga konstier och ut med dem / och hafwa de och wiserligen kommit tillbaka med Minerva, men iag fructar att om wij icke des bettere hålla dem med knepte händer fast / ty de komma temmelig iföracht / så rådz iag / att hon wänder sig åter i en swala och med andra höstfoglar drager af.

CAP.

CAP.

CAP. XL.

Om tideräkningen och om
våra Konungars / med
de Hebrers Chalders /
Egyptiers / Latiners och
andras Regenters tillsam-
mans stemning i tiderna.

§. I.

Hvar och en Scribent han
må hafwa så gambla han-
dningar och skrifter som
man wil i verden / angående ett
Land; Konungars tal / och be-
drifter / och dem framsöra / och
så samna som de kunna begäras /
likväl tro andra dem intet gerna /
med mindre de icke kunna bewi-
deras Konungar antingen genom
gifftermål och Gläcks band / el-
ler genom Krig och örlig / eller nå-
gra andra besynnerliga gerringar /
haffe någon beställning eller tid;
tillsammansstemning med andra
Land; Konungar. Fast ingen kan
wåhare och klarare och i län-
gre tid tillbaka Skrifter finna /
än den helga Skrifte / likväl hafwa
de Lärda männen högeligen beslitat
sig att kunna af de Gräkers / La-
tiners / Egyptiers och Chalders
skrifter bewisa Konungars till-
sammansstemningar med den hel-
ga Skrifte / att derigenom wisa
Judarnas skrifter älder för
Hedningarnas / så och dem genom
deras egna skrifter wisa. Huru
af de gambla Eusebius, Syn-
cellus, Africanus, Chronici Alex.
ex. hafwa derutinnan arbetat tan-
sees af deras skrifter; serdeles
Eusebij; men huru många til-
sammansstemningar han wunnit
hafwer / kan man see af hans
merceliga ord / de han införer uti
Cron. f. 125. der han kommer att
tala om Judarnas Konung Josia
Anno Mundi 3420. settandes:
då det är ett mehra under huru såsom af
dessa wänne Konungars tider / Josia

Ju-

CAP. XL.

*De ratione temporum & nostros,
cum Hebræorum, Chaldæorum,
Ægyptiorum aliorumque populo-
rum Regibus, conferendi modo.*

§. I.

Vicumque antiqua aut memorabilia
sint, quæ de Regibus virisque forti-
bus apud scriptorem hunc vel illum
leguntur, vix tamen fidem ante invenient,
quam eorum ostendi queat cum Regum
aliorum negotiis aut factis quadam quasi
consociatio. Namque eos, quibus aut con-
jugia, aut fœdera, aut affinitates, aut bella, aut
res aliæ communes fuisse perhibentur, si quo-
que temporum ratio debito modo inita, &
evidentibus fundamentis subnixa inter se
conjunxerit, tum demum in talia scribentis
fide & auctoritate acquiescere solemus.
Quamquam autem nihil certius, nihil illu-
strius, nihil item antiquius rebus sacro codi-
ce contentis sit, tamen omnibus temporibus
operam summam viri docti dederunt, ut
quidquid isti ex Græcorum, Latinorum,
Ægyptiorum & Chaldæorum libris erui-
sent, id cum sacris literis, ratione tempo-
ris conjungi conciliarique posset: Cujus
consilii fructum experti sunt geminum:
Namque tam certo & immoto fulcro sua
applicantes, de horum quoque certitudine
vel antiquitate minorem dubitandi ansam
reliquerunt, atque simul res sacras pro nor-
mâ reliquarum rerum omnium agnoscentes,
divinis oraculis fidem & auctoritatem sum-
mam deberi, vel ipsos docere studuerunt
paganos. Quid in hoc genere Eusebius,
Syncellus, Africanus, Chronici Alex:
script. alii præsiterint, id ex singu-
lorum scriptis, maxime tamen Euseb:
Cron.

Chron. pag: 125. disci poterit: eo enim in loco Eusebius de Josiâ R. Judæorum qui circa annum M. 3420. vixerat, quædam narraturus, simul inventos à se peculiare quosdam Synchronismos indicat his verbis: *Josias Rex Idaorum cum Nechaone Rege Egyptiorum congressus occiditur. At mihi Miraculo est, quomodo ad unum tempus uterque convenerit, quum scriptura Divina hunc Pharaonem Nechaonem apellet.* Itaque nullum a se inveniri potuisse Synchronismum his antiquiorem, hac confessione sua propria testatus est Eusebius. Eodem modo Svaningius in Chronologia suâ res Danorum & Sveonum explicaturus, initioque à temporibus diluvio proximis facto, tandem circa annum Ch. 500. i. e. an. M. 4500, in hæc erumpit verba: *Hic summus est consensus Chronologie Danorum & Svecorum; in præcedentibus, quod miror, nullus.* Nos Synchronismos tam paucos ab eis inventos esse minime miramur, quoties ad fundamenta quibus innixi fuerunt respicimus. Non solum enim a veteribus scriptoribus neglectos esse deprehendimus annorum, quibus Reges singuli regnarunt certos numeros; sed etiam Epochas ipsas: Unde factum est, quod scriptores temporum sequentium ad ineundam qualemcumque temporum rationem Regibus singulis Regnorum aut vitæ spatia pro arbitrato largiti sint. Cui rei alia mox labe adhæsit, eo quod non raro fratribus pluribus, tamquam successoribus, nimis longa temporum spatia assignentur, unique generationi, integra secula, quod plane absonum, tribuantur. Deinceps Reges tributarios uni Monarchæ subjectos atque simul viventes, nonnulli ordine longo tamquam successores recensuerunt, & pro numero personarum tempora inter eos partientes, id demum effecerunt, ut Mundi ætas aliquot annorum millibus supra justum modum excrevisse videatur. Hac præsertim ratione apud Egyptios, qui Dynastias suas diversis in locis & eodem tempore florentes, ac si alia aliam ordine exce-

Judarnas / och Nechaos Egyptier nas / hvilten den Helia skriftt talar Pharao Ne hao, tillsammansstemma. Af hvilka ord Eusebius flartigen visar sig för ingen tidz tillsammansstemning hafwa funnit 2500 år så bekiänner Svaningius si sin Cronologia den han gjort hafwer öfver Danmark och Sverige / begynnandes ey långt från Noæ flod / när han kommer in mot 500 år effter Christi tid A. M. 4500. säger han: här är en mehra tillsammansstemning i edereäcningen emellan de Swenske och Danste / och ingen tillbrenne det iag mehra undrar. Men sannerlig iag undrar innee stort / när iag väl öfverlägger dat / på hwilket deras tidsräkning gar åro grundade. Ty först hafwa de aldraälsta Sagor sellan eller aldrig antecknat någon wiß tid / huru länge de första fäder och Konungar i Rissen Regerat hafwa / och mycket mindre tagit nogon wiß tid an / att rekna ifrån derföre de som sennare skrefwo satade det rådet och gafwo hwar Konung si många år regemente / som de tyckte möhelligit wara / att der igenom winna någon wiß Risses ålder. Och altså / om en Konung hafwer haft 10. söner / hafwa de fått dem alla regerat / och gifwit hwardera en 20 eller 30 års regemente / ty faller på en led 300 år som är moot al sanning. Sedan hafwa och i många Land / många Konungar tilliffa regerat under en öfwerkung / eller och utan / hwilkas Rungetal sombliga hafwa så det ena effter det andra. Hwarigenom är händt att effter des regering är werden några 1000 år gamblare worden / än hon är. Såsom sees af de Egyptiers Dynastier, eller årskilliga Landz Rungetal / hwilkas alla föras hwar effter annan; som sees i

Sca-

Nan Na

pif.

Scal. Can. Jlah. l. 2. f. 128 så och Syncello. Hwar af Ægyptiernas tidräkning stiger några 1000. år mera än de Hebrers, och utan någon tillsammansstemning med deras/ eller andras Konungars eller personers gemtingar och tider. Skulle och wij åsken det samma göra och sätta alla våra underfångars tal tillsammans / så skulle wij icke allenast komma lifa med de Ægyptiers, utan widt öfwer. Hwarföre/såsom jag hafwer set mig intet kunna uträtta på detta sättet / emådan de älssta Sagor intet hafwa utmerkt våra Konungars Regemens tider / och åsken så är skett i de älssta Græcers, Chalders och Ægyptiers, ehuru wäl sombligas Konungars tider äro hoos dem antecknade / doch hafwer den ena Scribenten gifwit den eller den Konungen flera år / den mindre: den sät flera Konungar i talet / den mindre: görandes hwar och en efter sitt behag / at wiina någon likheet med Historierna, och doch likwäl intet wunnit (sam wist är af Eusebio) några wissa tillsammansstemningar med andra Roms Konungar och des tider. Sombliga hafwa när de såge detta stora felet / gjort ett nytt Kungerali Ægypten, och tagit några Konungar utur den ena Dynastien, och lappat tilhopa med en annan. Hwilket alt här art uprättat / nu intet tiden tillåter / utan spares til werkes tillägning. Hwarföre / såsom jag på detta sättet / såg ogifrligt wara / att någon wisheet finna. Så gick jag åstad / och sökte allenast att igenfinna några wissa Konungars och Herars slechter / om hwilkas Fäder ingen tid står antecknad / huru

temporum ratio assignata fuerat. Namq; has stirpes à corruptelis maxime immunes esse putauimus, eo quod pro Chronologiæ fulcro vel fundamento à nemine adhuc arreptæ fuissent, nec cujusquam libidini vel arbitrio

pisset, teste Scalig: in Can: Isag. Lib. 2. pag. 129. ut & Syncello, recensuerunt, ætas mundi verum Hebræorum calculum, multis annorum millibus superare necessum habuit, utut factis, temporibus, aut negotiis nullis, cum Hebræis vel cum aliis populis conjungi queant. Quid si uiam eandem & nos ingredi uellemus, certè Regum tributariorum, quorum plurimi simul vixerunt, tam longam contexere possemus seriem, ut Ægyptiorum more enamerati, Regum Ægyptiacorum tempora antevertere uiderentur. Atqui cum minus nobis hoc institutum probaretur, atque simul certam temporum designationem à uetustissimis historiis nostris abesse cerneremus, uti quoque hac parte in plerorumque Regum vitis mutila sunt uetustissimorum Græcorum, Chaldæorum & Ægyptiorum monumenta, tandem diligentius attendere cœpimus ad aliorum consilia, quos tum uni Regi plures, alii pauciores annos assignasse, uel etiam Regum numerum pro arbitrato mutasse comperimus. Ac licet omnes eos, hac ratione, aliquem inter diversorum populorum historias consensum, Regumque variis in locis regnantium Synchronismos quæsisse certum sit, frustra tamen, teste Eusebio, id ab eis in plerisque rebus tentatum fuisse discimus, Nonnulli uisibilibus erroribus, ad alias dilapsi sunt artes, & Regibus uni Ægyptiorum Dynastiæ exemptis, Dynastiam aliam interpolare instituerunt: quam rem in auctario hujus libri fusius exponemus. Interim de uera uia inueniendâ solliciti, primum nonnullorum Regum atque Heroum stirpes percensendas esse iudicauimus, præsertim uero eorum, quorum Regnis vitisque nulla

servissent. Deinde expendere cœpimus certa quædam inter populorum diversorum Reges vincula, matrimonia puta, bella aut fœdera: quarum rerum inveniendarum causa generationibus singulis, ab *Audeno* sive *Atino*, qui anno Mund. 3700 & quidem ætate Alexandri M. vixerat, usque ad ætatem nostram, annos assignavimus 30. reliquarum autem generationum, quæ hunc *Atinum* præcesserant, singulis annos 40 tribuimus; & has quidem Tabulæ Chronologicæ primæ, illas secundæ inseruimus. Denique de certa quadam stirpe, cujus series nos non falleret, & ad quæ omnia tamquam ad normam referri possent, cogitare instituimus. Nihil autem certius esse potuit lacris literis, nihil item antiquius aut magis integrum stemmate servatoris nostri *Iesu Christi*. His ita deliberatis, periculum visum fuerat faciendum. Ergo tum omisâ annorum supputatione ex sacro codice erutâ, temporis intervallum inter Noachum & annum M. 3700, ita inter generationes hominum distribuimus, ut singulæ annos 40. consequerentur; quæ post annum M. 3700 exortæ fuissent annos acciperent singulæ 30: idque eo tantum fine, ut sciri posset utrum hujus calculi nostri nuper excogitati cum calculo vero ex sacris literis desumpto, aliquis saltem sperandus foret consensus. Certe quibus in locis hi duo calculi inter consentiant, vel ab invicem discrepent, literæ B. & C. in Chronologicis tabulis nostris ostendent. Etenim idem utriusque initium est in *Semo* & *Japheto*, anno M. 1600. Eadem quoque temporis ratio in generationibus sequentibus usque ad *Abrahamum* anno Mundi 2020. Postmodum diversitas observatur usque ad *Zorobabelem* anno Mund. 3420. Post hunc, annos vitæ singulorum hominum ipsa quoque oracula divina celant. Interim observa-

huru länge de hwarfen leswat eller regerat hofwa / eller faste intet settat i Neementet / hwar iag mere trodde vara sanna till telet / emedan ingen hafwer brgt på dem någor tider åfring och dersföre intet deras slectstam försols skade effter hwar och ens sinne / sedan ti iag iag och om de hade någre band sin emellan / antingen genom gifftermål / eller krig och sadant / och gaf således hwar och en i de sennare tijder / ifrån Audens tid Anno M. 3700. som ses de wid Alexand. Magni tid / in till denna dag 30 år / som ses af den 2. Cronol. Tafl. och i de förra tider tilbaka från Auden, gaf iag hwar led 40. år / som ses af den 1. Cronol. Taflan. Hwilken är ale utskiffat i 40 och den andra i 30. Iag försökte och strax om detta skulle gifwa någon tillsammans stemning med någon wis Histories tidereckning. Och såsom tugen misfare och längre släts släkt fans i den Helga Skrifft / än vår Frälsares Jesu Christi / ty tog iag den före och gaf således hwar och en led ifrån Noach in till Anno M. 3700 som faller wid Alex. Magni tid 40. år och sedan hwardera 30. På det en må nu see / huru när detta settet treffar de Hebrers wana lica tidräkning / utdragen af den Helga Skrifft / ty står min tidräkning i den första raden under Volstafwen 2. Och deras under c. der man kan see huru de gå ifrån hwar andra / och åter komma tilhopa. Först begynnes de både wid Anno M. 1600. af Sem och Japhet och stemma alt tillsammans in till Abraham, Anno M. 2020. sedan stillas de något från hwarandra och komma åter ihop Anno Mundi 3420 i Zorobabel. Om de personer som följia effier Zorobabel in till Christum nemmes intet af någon huru länge de leswat hafwa i den Helga Skrifft / doch effter de andra Lærdas uträkning

stämmer heeta Stammen An: M. 4000. tillsammans i Christo. Till hwilken min och lyftrar. Nu såsom våra Konungars tal och Slektstam uti första tiderna har någon ovisshet / emellan An. M. 1820 och 2180. så att man ser i taflan at der några fattas: och om man än kunde uppfylla talet / som wisas skall i werkes tilläggning / genom åtskilligas våras Ml. och Yslandarnas / och Angeländarnas skrifter / som dock ej aldeles säker äro / så är der dock intet mera än bara namnen de ingen tillfästans stämning med andra land. Konungar / emedan de lefde den gyllende tiden / som werden sig föröfste / inga Orlog och Krig wro. Hwarföre war alt såsom dödt. Ly gic iag til och upjöfste ifrån dessa rader tillbaka våra öfwerkungars Slechte stam / alt ifrån wår nu Aldranädigaste Negerande Konung E A R L alt in til An: M. 2140. hwilkas rätta grund och wisshet iag skall wissa i werkes tilläggning / allenast den gunstige Läsaren må nu wetta af hwilkas skrifter hon är tagin / nembligen af Edda, Langfegdetalen Ysländarnas och våras / Erico Olai, Joh. Magno, Messenio och aff Engländernas skrifter som är Beda, Mathia Vestmonasteriens. Langhornio och andra flera / de i sinarum skola ihugkommas. Men det är merkelig at ifrån denna wår Acte, af hwilken hela det Trojaniske Slechte afkom / som finnes i första Taflan under Wolsstaf. R. An M. 2380. och in til den Acte som lesde An. Christi 110. af hwilken och hela Engelska Konungas stammerna / och de Götarna som effter Christum foro ut til Rom / hafwa sit ursprung / äro 46. ledet / hwilket och den Gräfska Skalden Tzetzes uti sin Hist. Chil. v. om Acte v. 275. bewittnar. Hwars ord / såsom de ibland något mörka äro / ty har iag efter

Apol-

tionem dignissimum putamus quod cum eruditissimi quique *Servatorem Christum* ad annum M. 4000. referant, noster etiam calculus suâ sponte eodem collimet, cumque calculo sacro coincadat. Ac licet ea, quæ Regum nostrorum tam numero quam stirpibus inter annos M. 1820. & 2180. occurrentibus desunt, forte ex Islandorum, Britannorum & nostrorum hominum scriptis, ut in *Auctario* planum faciemus, suppleri possint; tamen neque ab omni parte satis tuta aut firma videbuntur, neque quidquam præter sola Regum nomina erunt: *in aureo enim tum vixerunt seculo, humani generis propagationi destinato, & bellorum omnium experti, ac proinde somno profundo similis.* Quid igitur hic consilii? Certe ordine inverso repetere constituimus Regum nostrorum seriem à Serenissimo ac Potentissimo Rege ac Domino nostro CAROLO XI, cujus sciento nunc regimur, usque ad annum M. 2140. Hujus vero consilii rationem in *Auctario* exponemus, contenti nunc scriptorum, quos lecuti sumus, nomina indicasse, nempe Eddæ, *Langfeldatal* / *Erici Olai*, *Joh M. Messenii*, ex nostris; itemque ex Britannis, *Bedæ*, *Mathiæ Vestmonasteriensis*, *Langhornii* & aliorum, locis suis amplius commemorandorum. Inter alia vero illud observatione dignissimum ducimus, quod cum ab *Atlante* qui Anno M. 2380 vixerat & Trojanis originem dederat, usque ad *Atlantem* à quo anno Christi 110. superstite Reges Anglorum, ut & Gothi post Christi tempora Romanam vastantes descenderunt, generationes omnino 46. inveniuntur, eundem quoque numerum olim tenuerit *Tzetzes* poeta Græcus & satis antiquus Chil. 5. v. 275. cujus verbis paulo obscurioribus si quis ex *Apollodoro* & aliis lucem aliquam affundere conetur, hinc inde sensum facile eruet: *Atlantem Japheti filium generationibus 4. Pelopem præcessisse. Et hunc ipsum Atlantem generationibus 46. ante Atlantem posteriorem, duabus vero aut*

aut tribus generationibus ante Herculem vixisse. Videatur modo idem Tzetzes Chil. 12. v. 175.

Veteri quidem Atlante, ante Atlantem posteriorem

Sex & quadraginta generationibus existente primo,

Atlante autem priore primo, ad Herculem

Integris tribus generationibus,

Ex istam illustribus verbis colligimus:

1. Atlantem priorem à posteriori generationibus 46. abfuisse.

2. Pelopem Tantali filium rapuisse Ganymedem. Ganymedes autem Ili cum esset frater generatione quintà ab Atlante distans omnino Atlantem generationibus quatuor antevertisse Pelopem.

3. Atlantem generationibus tribus prævenisse Herculem (*Herikum sive Erikthonium*) qui cum classe 3000 navium exierat, & Homero fortissimus omnium hominum dictus fuerat. Nec officit nobis quod Tzetzes Atlantem Japheti filium appellet, vero illo & antiquissimo Atlante multo recentiore. In his enim Tzetis verbis valere poterit loquendi modus sacris doctoribus familiaris qui Iesum à Davide multis generationibus remotum nihilominus Davidis filium vocant. In condenda igitur Chronologica serie Regum nostrarum, singulis à CAROLO XI, usq; ad Odinum qui An. M. 3700. vixerat generationibus annos 30, prioribus vero generationibus usque ad Japhetum annos 40. assignavimus. His fundamentis subnixæ Chronologia nostra stabit.

3. Cum etiam omnium Græcorum scriptorum confessione, consensuque cum Historiis nostris, ex septentrione, Regum Deorumve genus primum exierit, nos quoque Eusebii, Syncelli & Africani auctoritatem secuti in præcipuas Ægyptiorum dynastias paulo sollicitius inquirendum esse duximus. Harum autem bonam partem cum ad Mannum, qui ad Ægyptios exierat, tamquàm primum illarum conditorē referri sciamus; nec inficiari possint, Voss. Idol. l. 1. c. 28. lib.

Apollodori och andra Gråker och våras Sagor dem något Liusare giordt / och således Inda. Atlæ Japhetz son / som var 4 leder för Pelopis tid och var denna Aile för den sennare 46 leder och 2 eller 3. för Hercul. Således talar han och Chil. l. 12. v. 175. den gamla Aile var för den sennare Aile 46 leder. Och 3. leder för Hercul. (nemligen den första Hercul.) Aff dessa hans Merkelige ord ser man

1. Att emellan Aile den äldre och yngre äro 46. leder.

2. Sedan var Pelops Tantalus son som röfswade Ganymedem. Ganymedes var Ili broder och den 5. från Aile; altså var Aile 4. leder för Pelopis tid. Aile var och 3 leder för Hercul. hwilken är den som kallas Heric eller Ericton som for ut med de 3000 skeppen och Homerus kallar den Wechtiaaste Konung på Jorden. Fast Tzetzes nu kallar denna Aile Japhetz son / som dock intet är den älska utan den andra / är dock rätt / ty han talar som vanligt är / såsom Christus kallas Davidis Son / fast många fäder i stamnen deremellan wore. Alla dessa våra Konungar ifrån nu war Allernädigge Regerande K. CARL in til Auden som lefde A. M. 3700. hafwer iag och gifwit 30. åhr / och de äldre in til Japhet 40 åhr. Här uppå är nu hela tideräkningen grundat.

3. Sedan såsom nu är wist att alla Gråker med en mun instemma med våras Sagor / att af Japhes slächte här nordan ifrån är Konungarnas och Gudarnas slächte komne / så hafwer iag och af Eusebio, Syncello, och Africano utdragit de Ægyptiers förnemsta Dynastier, och effter de årkenas hafwa endelz warit af Mannens slächte som utkom til de Ægyptier och både Voss. Idol. 1. c. 28. så Scalig. sielf Can. Ifag. 3. f. 319. och serdeles Marsham, moste befienna at enteligen flera Dynastier

N n n N o 3 h a s o

hafwa regerat tilljula / altså hafwer iag dem förde til An. M. 2300. efter de förnämsta hufwuden til deras Kongelige Släcfter erkensas wara af Manni afkomme och alla de andra Konungars Elechters hufwuden / såsom Aile, finnes under Boofst. R. hwadan de Trojaners och Romares Konungar hade sitt ursprung. Enachim under Ee. hwars barn måst komme til Phenicien, och des Janteart hade sin Herfombst. Baldur under bofst. li. hwars afkommo foro in i Egypten, Assyrien och Chalden, dedan Alexandri Magni slecht / och Ptolomeorum i Egypten, så och de Chalders Konungar. Dessa äro alla utdragna af Hesiodo, Apollodoro, Homero, Herodoto, Syncello, Dyon. Halicarnas. Josepho och andra Gräker och Latiner. Hwar om iag en grundelig underrättelse skal gindra uti werkes tillägning / och der wisa öfwer några och hundrade tillsammans-stemningar i tiderna / men här de förnämsta. Allenast skall den gunstige Läsaren här achta och see hwad iag på dessa 2 grunder wunnit hafwer / som äro.

1. Denna art af min tideräkning.
2. Och af der iag hafwer alla Konungar af war Japhes stam ursprungne / och i det stora utroget utgångne / bewist: som skedde under Patriarchernas tid emellan Anno M. 2100. och Anno M. 2300. see cap. 35. f. 777.

II. Nu för än wij här tillkomma skal iag 2. ting påminna. Först effter som denna tideräkningen gifwer alla lika ålder / så måste den gunstige Läsaren tänkia att det är stort wunnit när man finner den ena Konungen som hafwer at med den andra att gindra / antingen til Åttenskap / Krig eller annat / at fast de beggite finnas på en rad och

Scalig Can. Isag. 3. p. 319. aut ipse Marshamus dynastias complures simul viguisse, has utiq; ad annum M. 2300. sine cunctatione retulimus, maxime cum dynastiarum primariarum Mannus sine omni dubitatione diceretur auctor. Reliquarum stirpium regiarum capita sunt est Atlas, qui sub lit. R. continetur, & a quo Trojanorum Romanorumque Reges orti sunt. Inachus sub lit. Ee. a quo Phænices & Gigantes provenerunt. Apollo sub lit. li. cujus posterii in Egyptum, Assyriam, & Chaldaeam tetenderunt, & procedente tempore Alexandrum Magnum, Ptolemæos Egyptiorum, Regesque plurimos Chaldaeorum genuerunt. Horum omnium Hesiodus, Apollodorus, Homerus, Herodotus, Syncellus, Dion: Halic. Iosephus & alii, quorum opera nos usi sumus, meminerunt. Quid autem singuli præstiterint, in Austario accuratius expendemus & ingentem Synchronismorum numerum in lucem producemus; præcipuos tamen speciminis loco hic adducere lubet, ut velex istis solis perspicui queat, quantum emolumenti nobis attulerint:

I. Nova hæc temporum ratio à nobis nunc primum excogitata.

2. Omnium stirpium Regiarum ex stemmate Iapheti, per expeditionem illam maximam, quæ temporibus Patriarcharum inter annos Mundi 2100. & 2500. contigit, deducta origo, de qua HL. cap. 35. p. 777. videndum erit.

II. Antequam vero pedem ulterius promoverimus hæc tria monenda videntur.

I. Siquidem paribus temporum spatiis in hac Chronologia nostrâ definitæ sunt generationes singulæ; hominum vero aliis brevior, aliis magis diuturnam vitam transigere datum est, non utique expectandam esse in diversis stemmatibus generationum singularum in ratione temporis

exactissimam convenientiâ, sed sufficere, imo cum applausu excipiendum esse si conjugia, bella, fædera vel alia negotia pluribus & diversis populis

aut Regibus communia, eandem annorum centuriam aut quod excedit, incidant: fieri enim potuit, jmo sapissime factum est, ut avus nepotes, & proavus pronepotes suos viderit comque illis una vixerit, quæ res omnino efficiet, ut etiam in tanto temporis spatio, generationes singulæ singulis quadrent.

2. Regibus Ægyptiorum annos imperii tantum assignatos esse, nulla habitâ ratione stemmatis, cum Syncellus Regna tantum eorum & numerum, non autem cognationis gradus observavit. In Regibus populorum reliquorum habitam esse stemmatum rationem

3. Verba Tatiani in orat. p. 173. fideliter memoriæ mandanda esse & ob oculos ponenda: *Multa namque Græcorum sophista, curiositate quadam induciti, quacumque à Mose & similibus eisenientibus viris didicerunt, depravare & secus offerre conantur: partim ut ipsi proprium aliquid promere videantur, partim ut ea qua non intelligunt ficta quadam sermonis compositione velantes, veritatem suis commentis vitient. Hos igitur Synchronismos beneficio Chronologiæ nostræ nunc affereamus:*

III. 1. In h. lib. c. 7. p. 146. & 193. ex Platone didicimus, sed sub fabulæ involucro Atlanticam insulam diluvio submersam fuisse: *Atlanticos cum Græcis, quorum principes tum fuerant Athenienses, insigne bellum gessisse, atque etiam Asiam, Europam & Africam usque ad Ægyptum occupasse. Certe Florus & Strabo Cimbrorum nostrorum expeditionem posteriorem cum inundationibus aquarum pari modo conferre amaverunt. Illa vero expeditio Platonica planè convenit cum Neptuni sive Manni aut Ogygis diluvio, primaque merito audit, propterea quod auream illam & longe decantissimam pacem, quâ homines ante fruebantur ruperit omniaque incursionibus & vastationibus obnoxia reddiderit. Huc adprime faciunt Apollodori bellum Atlanticorum cum Græcis describentis verba L. 3. p. 236*

veram hujus Diluvii indolem sensumque aperientia: Sub eo (Cecrope) quoque Diis fuisse decreto concessam ajunt urbium occupandarum potestatem, sane in quibus potissimum privatos honores unusquisque adipisci posse videretur. Primus igitur NEPTUNVS in ATTICAM venit, ac percussa

est æreal/ allenast de komma thronon 120. åhris tid. Sy det är alt möteliget att en fader han seer sin barnabarn / ja och barnbarns barn Och när den era lefver i ågor långre / så har den andra enfortare lifstid / och lifvål komma deras leder moor andras leder till samman som viist är.

2. Åfter Ægyptiernas Konungar / åre antecknade huru länge de hafva regerat / men intet just om de åro son effter son. Sy har jag behållit des tal och regementis ålder / som fins i Syncello: men alla de andra åro satte effter slechte stam / son effter son / och effter min gifna tideräkning.

3. Det är och merkeligit som Tacianus Ållyr. talar i sin Oration f. 173: mot Gråferna: Att många ting som boos Judarna och andra drabbarva häut / hafva de genom Gatos befristwir och Personerna mid andra namn nempt och mången gång sinas förstar eller folk tillågnat. Wi villia så nu komma till tidernas tillsammans stemningar.

III. 1. Att 7. c. f. 146. 193. är af Platone viist att han genom en gata säger vår Atlantiske Ö / hafva varit af en stor vattenslod såsom dränkt och des Golt fört ett stort krig med de Græker / hwars hufvud var staden Athen / som det måsta der utmanan gjorde / och att dessa Åtlingar intogo Asiam, Europam och Africam in till Ægypten. Ålwen såsom Florus och Strabo befristwa våre Kiämpars sennare uttog genom vattens loddande öfver deras Land. Detta stora uttoget är det som kallos Neckens, Mannens eller Ogygers vattenslod / hwilket är det första och för hwilket tid alt var fredeligt / som in stämmer meckta herligen med Apollodori ord l. 3. f. 236 hwilka nogsampt: utthda vattenslodes förstånd / och våre Åtlingars frig med staden Aten, seissandes: Att Cecrops ist wart aldrast först slutt af Gudarna / att den som hade lust att försöka sin lycka och vinna stort

Port namn och veder / han skulle så begynna
 drig och krig / och intaga Slot och Gåsten.
 Ty kom Necken aldrast först in i Gracien
 (Atricum) och stötte med sin trehörniga
 gaffel in på Slottet Atens murar / och rö-
 de hela stranden. Det rumet blef kalladt
 Erichtons dunder. Och strax der effter
 säger han: Necken han war öfwer
 måttan end och sticken / och derföre deente
 med en flod hela Gracien. Detta
 heddde effter Eusebij, och Tati-
 ani och andras uträkning med
 Cecropis tid / hwilken effter min
 1. T. är Anno Mundi 2200. och
 2300. och Cecropis 2380 hwilket
 swarar moost Eusebii ord Cron.
 1. 2. f. 67 som sätter Cecropis tid
 wid Patriarchens Joseps tid / 260
 år effter Abraham, så att still-
 nan på min och hans räkning är
 juft 20. år.

2. Mannens Sonson war *Atin*
 Necken eller *Ogger* hwilken effter
 min tasta faller A. Mundi 2340
 under Boof. R. Dd. Den gamla
 Gr älfiska urhugna Marmorstaf-
 lan setter Neckens tid 1168 år
 för Alex. Magni tid / som är 100
 år wid pås för den tid som denna
 st. lan är urhuggen / och faller så på
 Anno Mundi 2390. år så alienast
 30. års stillnat.

3. *Baldur* hans son faller på
 A. M. 2380. *Moses* nemner war
 Norska *Baldur* som wist är c. 3.
 fol. 761. wid pås 2460 år så 80.
 års stillnat; hwilket för intet ach-
 tas som sagt är i så många 1000
 års Räkning.

4. War *Atles* dotterson *Mer-
 cesman*, hade *Herse* *Cecrops* So-
 nedotter tilhustru / som sees un-
 der Boofst. R. X. A. M. 2460.
 tesde altså *Cecrops* Anno Mun-
 2380. Marm. Arund. setter 2382

5. Erif den 7. från *Mannen*
 som remdes i förra capitle och ut-
 för A. M. 2500. han sättes af
 Marm. Arundel. 2453.

6. *Memnon* eller *Minnur* den
 11 från *Mannen* hafwande *Priami*
 dot-
 36. p. 739. fecisse dictus est anno M. 2500. Eundem marmor Arundelia-
 num anno M. 2453 tribuit.

ridente ad mediam artem terra, fretum repente excivis: id
 loci Eretheidem vocant. Rursus At Neptunus mirum in modum
 iratus, Thriassum campum pessime afflixit; Atque universam
 Atticam pelago inundavit. Acciderunt autem hæc
 omnia, secundum Eusebium, Tatianum,
 aliosque sub Cecropis tempora, nempe juxta
 Tab. Chron. 1. anno M. 2260. & 2300.
 cum Cecropis ætas incidat in annum 2380.
 Id clarius expediet Eusebius Cron. l. 2. p. 67.
 qui Cecropem cum Josepho Patriarchâ conjun-
 git, & annis 260 posteriorem facit Abrahamo.
 Unde ab Eusebii calculo hanc Chronologiã
 nostram 20. tantum annis abire constat.

2. *Atinus* (Neptunus, Ogyges) *Manni* fue-
 rat nepos, vixitque secundum calculum
 nostrum in Tab. 1. lit. R. Dd. anno M. 2340.
 Etiam Neptunum marmora Græca annis
 1168. ante Alex. M. qui annis 100 mar-
 morea hæc monimenta præcesserat, vixisse
 referunt, quo nomine incidet Neptunus in
 annum M. 2390. nostraque hæc Chrono-
 logia ab Arundeliana annis tantum 60. di-
 stabit

3. *Appollo* *Neptuni* filius à nobis ad annum
 M. 2310. relatus est. Etiam *Moses*, ut à
 nobis in cap. 34. §. 2: pag: 161, annota-
 tum est, circa annum M. 2460 *Apollinis*
 meminerat *Hyperborei*; hujusque differen-
 tiæ, quæ 80. tantum est annorum, haud
 difficile fuerit rationem reddere, si quis id
 intot annorum millibus tanti duxerit.

4. Cumque *Mercurius* *Atlantis* *Hyperboræi*
 ex filia nepos in Matrimonio habuerit *Her-
 sen* *Cecropis* ex filio neptim, cui in Tab.
 Chron. ad lit. R. X. & quidem ad an-
 num M. 2460. locum fecimus, utique *Ce-
 cropis* ætas erit annus M. 2380. quæ in mar-
 more Arundeliano ad annum M. 2392. re-
 fertur.

5. *Ericus* à *Manno* septimo generationis
 gradu positus expeditionem in h. lib. cap.
 36. p. 739. fecisse dictus est anno M. 2500. Eundem marmor Arundelia-

6. *Memnon* sive *Minos* a *Manno* undecimus ex *Priami* filia *Thorun* suscepit qui secundum *Eddam* in *Scandiam* reversus fuerat, & quidem tempore excidii *Trojani*, h. e. anno M. 2740. Excidium *Trojanorum* in marmore *Arund.* ad annum M. 2746. relatum cernes.

7. *Maderus* sive *Fylmaderus* a *Manno* septimus decimus bello conflixisse legitur cum *Sesacho* Rege *Ægypti*. Hunc autem *Ægypti* Regem *Eusebius* *Susachim*, & *Africanus* *Sesostirim* vocant. Adeum quoque *Feroboomus* iram *Salomonis* patris metuens profugit 3. Reg. 11. v. 40. Idem templum *Solymitanum* expilavit 3. Reg. 14. v. 25. quod *Hebræorum* calculo anno M. 2975. juxta vero *Chronologiam* nostram anno M. 2940. contigisse videmus. His itaque trium maxime insignium populorum *Hebræorum*, *Ægyptiorum* & *Scandianorum* *Synchronismis* tam certis & illustribus, quid quæsumus, in hoc genere haberi poterit acceptius, aut ad inventum nostrum confirmandum accommodatius.

8. *Mader* sive *Hermader* a *Manno* sextus & vigesimus qui *Cimbros* ad *Maotim* habitantes debellavit, *Asiam* invasit & cum *Cyaxare* ut habet *Herod.* L. 1. p. 44. grave bellum gessit, indeque juxta *Eusebium* in *Iudæam* perrexit, a nobis anno M. 3300. ab *Eusebio* A. M. 3400 & a *Vidichindi* anno M. 3310. adscriptus est.

9. *Geata* una cum filio suo *Gothulfo* (*Gothila*) qui a *Manno* generationis gradibus 32. abest, simul cum *Dario* *Hystaspis* vixerat, & in an. M. 3500. juxta *Chronologiam* nostram inq; ann. 3428. secundū M. *Ar.* referendus venit.

10. *Atinus* a nobis in c. 37. p. 825 memoratus, & a *Manno* gradibus 37. remotus, invento nostro, in annum M. 3700. incidit. Is autem cum *Philippo* bellum gessisse legitur M. 3607. retulit.

11. *Thor* sive *Jupiter* quem vide in *Tab. Chron.* sub lit. L expeditione suscepta exteris primus bellum movit. Primaque omnium virginum pe-

dotter som var *Thors* fader / hwilken *Thor* kom tillbaka i *Sverige* / (See *Edda*) faller på *Troja* tidz förstöring. A. M. 2740. Marmor *Arund.* setter A. M. 2746.

7. *Mader* eller *Fylmader* den 17 från *Mannen* den som slog med *Sesach* Konung i *Ægypten*; denna faller *Euseb.* *Susachim* och *Africanus.* *Sesostirim*, hwilken *Jeroboa* am flydde till undan *Salomon*, (3. Reg. c. xi.) den sedan förstörde *Jerusalem* (3. Reg. c. 14) hwilket efter *Hebreiska* räkningen faller in på 2975 och efter min 2940. Se här äro 3 slagz folkz och Konungars merkelige tillsammans stemming. *Judarnas* / *Egyptiernas* och *wäras*.

8. Den 26. ifrån *Mannen* så är *Mader* eller *Hermader* den som slog *Kämparna* / som hade såt sig wid *Meotiske* träffet och intog *Asiam* och stridde med *Cyaxare* som läses i *Herodoto* l. 1. f. 44. och för in i *Judeam*, som *Eusebius* förmåler / han lefde efter min Räkning 3300. efter. *Eusebii* 3400. efter *Vidichind.* 3310.

9. *Geata*, och hans son *Gotylfer* den 32 ifrån *Mannen* som lefde i *Darij* *Hystaspis* tid / han faller efter min räkning på An. M. 3500 efter *Marm.* *Arund.* 3428.

10. *Auden* den som wij c. 37. fol. 825. talte om / den 37. från *Mannen* han faller An. M. 3700 / som slog med *Philippo* den *Mar.* *Arund.* setter A. M. 3607.

11. *Thor* som utfor (see under bockst. L) och sades af *Gräternas* af *Niobe* war den första qwinnan som han utomlandz besås / af hwilken *Pelasgus* föddes / som *Apollodo.* förmåler / faller efter min räkning på An. M. 2300. och efter *Euse-*

quem marmor *Arund.* in an.

Eusebij Cr. l. 2. f. 65. An. M. 2230. med hwilken Niobe han stulle och aflat Apin efter Eusebii och andra Grefers mening / så och Argum, hwilket faller på 2460. ett hundrade år lengre ut / se bost. Dd.

12. Teleph som war Auges son den nionde ifrån Tboor efter Apollodori mening (under bost. K.) men Jornandes R. G c. 9. segr wara Auges son Priami systers son son (bost. R.) men wara / Baldurs son Børes sonson (see bost. R.) hwilken den flechten man tager / är lifa / ty han erkennes af alla lesa wat i Trojaniske Kriget och faller efter min Räkning af Thors ått på An. Mundi 2620. och af Atles ått på 2700.

13. Deucalion Promethei son / som war Atles broder (see bost. N.) under honom sadet den andra floden stiet i Græcien, hwilket war det andra stora Krigstoget under Erichon eller Erik, och efter min räkning 2420. Erich lesde A. M. 2500. Marmor Arund: setter Deucal. 2435. och Erik. 2453.

14. Phaeton som war Merkesmans sonsons son / och den femte från Atle (under Bost. V.) han faller efter min räkning 2580 / hwilken tilskrifwes hafwa så galit regerat Solen / att hon kom utur sit lopp / detta infaller den tiden som Solen och Månen stogo stilla för Josua, hwilken faller efter Hebreernas räkning An. M. 2500.

15. Helena Tyndarei dotter (under Bost. Aa.) hwilken war den 8 från Taigete Atles dotter och af des slecht / som war orsaken til det Trojaniske Kriget / hennes tid faller just in led efter led till An. M. 2700.

16. Phæ-

regrinarum Niobe amoribus ejus, Græcorum ipsorum confessione, digna habita fuerat, ex qua ille tum Apollodoro teste Pelasgum suscepit. Nos hæc ad annum M. 2300 Eusebius autem Chron. L. 2. p. 65. ad annum 2230. referenda duxit. Si quoque juxta Eusebium & alios, ex Niobe Apim Argumq; suscepisse dicendus erit (ad lit. Dd) ad annum M. 2460 spectabit, & integro seculo ad hæc tempora nostra propius accedet.

12. Thelephum Augii filium Apollodorus à Jove nono gradu removit, sub lit. L. Jornandes de R. Get. c. 9. Augis filium Priami sororis nepotem vocat, sub lit. R., Et nostri Apollinis filium, Bori nepotem appellant sub lit. R. verum undecumque descendere rit Thelephus, perinde fuerit: omnes enim Trojano bello, eam interfuisse affirmant. Certe ab Iovis stirpe deductus, in annum M. 2620, Atlante vero natus in annum 2700, calculo nostro incidet.

13. Sub Deucalione Promethei filio, & Atlantis fratre, de quo Tab. 1. sub lit. N. videatur, alterum in Græciâ diluvium contigisse memorant, quo nihil aliud quam expeditio altera, ab Erico sive Erichonio anno M. 2420 suscepta adumbratur. vixerat autem juxta nos, Ericus anno M. 2500. Et Marmor Arundelianum Deucalionem An. M. 2435, Ericumque anno M. 2453. astringit.

14. Phaeton Mercurii pronepos, & gradu generationis quinto ab Atlante remotus, in Tab. Chron. 1. lit. V. calculo nostro anno M. 2580. vixerat. Is porro currum solis male rexisse perhibetur, & mirum dictu! Iosux fit æqualis, cujus tempore Sol & Luna in Cælo per multas horas steterunt immoti, idque

juxta Hebræorum Chronologiam, anno M. 2500.

15. Helena Tyndarei filia & a Taigete Atlantis filia in Tab. Chronol. sub lit. Aa. octavo generationis gradu distans, Trojani belli causa fuit, & anno M. 2700. secundum fundamenta Chronologiæ nostræ exacte responder.

16. Penelope Icarjonis filia & Ulixis uxor, singulis generationum gradibus

eadem modo pensitatis, plane in eundem annum incidet.

17. *Epaphus* Rex Ægypti *Ius* sive *Isidis* filius a *Neptuno* quartus anno M. 2460 vixit. Sub hoc Rege *Eusebius Chron.* p. 2. p. 76. *Mosen* vixisse tradit, & eundem *Syncellus Apophim* appellat. *Hebræorū* a. calculo ætas *Mosis* omnino inter an. M. 2460 & 2580. intercedet.

18. *Epaphus* filiam habuit nomine *Lybiam*, quæ *Neptuno* nostro peperit *Agenor* (*Ogygem*, *Oghum*) *Palæstinæ* inhærentem juxta nostram *Chron.* anno M. 2540. Etiam *Oghum* ab *Israelitis* & *Mose* *Numer. c. 21.* cæsum fuisse novimus, quam cædem *Hebræi* ad annum M. 2580. referunt.

19. *Agenor* filios habuit duos, *Cadmum* & *Phenicem*. Ab hoc nomen accepit *Phenicia* Uterque vero ubi *Runas* nostras inverfas addidicisset, eas *Hebræorum* & literis augendas, & sono mutandas, & denique secundum eas in ordinem alium redigendas suscepit. Quibus rebus peractis, ad *Græcos* eas demum attulerunt, & literarum inventores, juxta id quod ante in c. 38. §. p. latius exposuimus, salutari caperunt. *Horum* ætas in annum M. 2580. incidit, quæ omnia optime cum temporibus *Mosis*, qui res gestas *Israelitarum* primus in literas referre adgressus est, conveniunt.

20. *Iphigenia* *Agamemnonis* filia, gradu septimo ab *Ogyge*, duodecimo vero gradu a *Neptuno*, qui primus hinc exierat, distat. Hanc virginem *Homerus* a patre, in sacrificio, uti noster quidem fert calculus *Chronologicus*, anno M. 2780. mactandam cecinit. *Vossius* autem L. 1. c. 23. p. 91. eruditissime monstrat *Græcis* aliquid de voto *Iephtæ*, *Judic. c. 11. v. 39. 40.* immotuisse, eaque occasione istam de *Iphigenia* fabulam enatam esse. Sane non parum hanc *Vossii* sententiam confirmat calculi *Chronologici* suffragium, quippe quod nulla fere parte abest ab *Hebræorum* calculo, anno M. 2760.

21. *Cranæus* *Manni* nostri gener, *Pediadem* *Manni* filiam in Matrimo-

16. *Pelonepes* *Iearions* datter af samma slecht / led effter led som *Ulysses* fick till husfru lefde samma tid.

17. *Epaphus* Konung i *Ægypten* jos eller jss son / den 4 upå Necken han faller An. M. 2460. under hwilken *Moses* lefde / som ses af *Eusebio Chr.* L. 2. f. 76. den *Syncellus* fallar *Apophim*. *Moses* lefde effter *Hebreernas* räkning emellan 2460 och 2580.

18. Hans datter *Lybia* aflade med vår Necker *Agenor* eller *Ogger*, som sette sig i *Canaans* land de / hwars tid faller in effter min räkning A. M. 2540. Og blef slagen af *Israeliterne* och *Mose* (se 4. *Mos. Book. c. 21.*) efter *Hebræers* räkning wid pås 2580.

19. *Agenors* sönnar wro *Cadmus* och *Phenix*, af hwilken *Phenix*, landet *Canaan* blef kallat *Phenicia*, hwilka wäro wendru or brukade / och genom de *Hebreers* bokstafwer föröftr och efter deras sår i ordning stelte och till liudet uttalte / förändes dem til *Græciæ* som wist år c. 38. desålesde A. M. 2510. detta stämmer och in med *Mosis* tid / som först *Judarnas* handlingar i bokstafwen fattat hade.

20. *Iphigenia* *Agamemnonis* datter / den stunde ifrån *Ogger* och den 12 ifrån vår Necker som först utfor / hwilken *Homerus* skrifer skulle ofras af sin fader / och insfaller effter min Räkning 2780. hwilken *Saga Vossius* L. 1. c. 23. f. 91. wackert wisar *Græcerna* hafwa dragit til sig / och der igenom afmålat *Iephtas* Historia, som såses *Jud. 11. 39. 40.* och så mycket sannare synnes detta wara / som detta åter lust insfaller med de *Hebreers* räkning A. M. 2760.

21. *Craæ*

21. *Cranaus* som hade vår Konnings Mannens dotter *Pedia-* dem til hustru (under bockstafven / K.) han lefde efter min Räkning Anno M. 2340 / efter *Marmor Arund.* 2332.

22. *Eriktonius Cranai* Sons sons son Regent i Athen lefde efter min Räkning A. M. 2460 effter *Marmor Arundelian* 2453.

23. *Pandion* hans Son lefde 2500 effter. Mar. Arund: 2532.

24. *Erechtheus Eriktonij* sonson lefde Regent i Athen A. M. 2540 effter *Marm.* Arund. 2555.

25. *Pandion Cecropis* den andras son och *Erechthei* sonson / han lefde Regent i Athen effter min räkning 2620. effter *Marm.* Arundelianum 2638.

26. *Theseus Pandionis* Sonson den 10. ifrån *Cranao* och 12 ifrån vår Fung Manner han lefde An. M. 2700. effter *Marmor Arundelianum* 2705. Af dessa ständens Athens tio Regenter som hafwa regerat son effter son / mot 400 åhr / från An. Mundi 2300. til 2700. hwilka iag led från led hafwa giffwit 40. år / kan nu den gunstige Läsaren see en öfvermottan trefning / mot det aldraälsta och endeeste Grekiske vittnesbörd i *Marmor* huggit 90 åhr effter *Alexand.* Magni tisd och huru när iag träffat hafwet / genom det iag 40. åhr til hwar led tagit hafwet. Der *Herodotus* och de andra Gråker i sina skrifter / när de någon slækt hafwa bekommit att räkna af / hafwa stundom gjort förslag / men en högre hwardera leden än 33. åhr. så att 3 leder hafwa gjort 100 åhr. Ja *Herod.* l. 1. c. 7. f. 4. har altemast giffwit hwar 23 år / så att 22. leder gör 505 åhr. Hwillet om iag hade effterfolgt / hade inga tillammans-stemningar uti hela min

monio habens in Tab. Chron. sub lit. K juxta nostram, an. M. 2340. juxta Chronologiam Arundelianam an. M. 2332. vixerat.

22. *Erichonius Cranai* pronepos Rex Athenarum juxta nos, anno M. 2460. & in marmore Arundeliano anno M. 2453. vixit.

23. *Pandion Erichonij* filius nobis anno M. 2500, & marmori Arund. anno M. 2532. superstes fuit.

24. *Erechtheus Erichthonij* nepos regnavit Athenis, calculo nostro, anno M. 2540. juxta vero marmor Arundel. an. M. 2555.

25. *Pandion Cecropis* 11. filius *Erichthei* nepos, regnavit Athenis, ut quidem nostra fert Chronologia, anno M. 2620. ut vult marmor Arundelianum anno M. 2638.

26. *Theseus Pandionis* nepos a *Cranao* decimus a *Manno* duodecimus, nobis anno M. 2700, marmori vero Arundeliano anno M. 2705. vixit. Hi decem Athenarum principes per annos 400 nempe ab anno M. 2300. usque ad annum 2700, perpetua successione regnarunt, quorum singulis in Chronologia nostra annos 40 tribuimus. Nullique nunc dubitamus Lectori benevolo eam sedulo commendare, præsertim cum super fundamento a nobis posito, ad monumenti Græci, ob suam antiquitatem commendatissimi, quippe anno post Alex. M 90. in marmore extulpti fidem tam prope accedat. Neque nescimus *Herodotum* reliquosque scriptores Græcos hanc viam aliquando tentasse, & ad inveniendam veram stirpis alicujus nobilioris ætatem, singulis generationibus annos 33. assignasse, adeo ut tribus seculum responderit integrum. Solum vero *Herodotum* invenire potuimus qui L. 1. c. 7. p. 4. generationibus singulis annos 23. attribuerit, quo pacto generationibus 22. anni 505. responderunt. Atqui si horum instituta sequi in animum induxissemus, nullos omnino habituri fuissetus Synchronismos, neque tum Reges nostri aut eorum stirpes, stirpibus Græcorum vel Ægy-

Ægyptiorum, neque horum duorum posterorum stirpes ad se invicem ullo pacto accommodari potuissent. Juxta vero satendum erit spatium aliud 40 annorum singulis generationibus tribuendorum forte fortuna nobis obvenisse, cum laboris in numerando tantum facilitandi causa a nobis assumptum esset. Neque enim ante annum 1678. usquam a nobis conspectum est Marmor Arundelianum, anno 1676. typis divulgatum, cum interim certo affirmare valeamus Tabulam nostram Chronologicam anno 1673. in ordinem justum redactam fuisse: ut jam nihil de eo dicamus, quod illud solos Athenarum principes ac Rectores, hæc omnium præcipuorum populorum Reges Regumque stirpes, miris quibusdam & antehac nemini credilibus Synchronismis inter se cohærentes contineat.

27. Eriam fidem Chronologiæ nostræ auget & roborat multorum ex diversis diversarum familiarum capitibus ortorum, & vel paucioribus vel pluribus generationis gradibus ab eis distantium concursus. Namque *Zethes* & *Calaes Orythæ* ex *Cranæ* stirpe descendentes, ut & *Bori Atlantico* genere oriundi filii, sub lit. K. R. *Cepheus* cum *Alceo* filio, *Pelasgi* posterii, sub lit. L. *Iason*, *Admetus*, *Argus*, *Adrastes*, *Melisteus* *Promethei*, qui *Atlantis* frater fuerat, posteritas, sub lit. N. *Telamon*, *Peleus*, *Acastus* *Asopi* genus, sub lit. Q. *Lyncæus* & *Idas*, *Castor* & *Pollux* *Atlantidæ* sub lit. R. Y. Bb. *Phanus*, *Staphylus* *Meleager*, *Tydeus*, *Iphiclus* ab *Enachim* *Ogygis* filio descendentes, sub lit. Dd. Gg. Ll. *Hercules* *Apollinea* stirpe natus, sub lit. K. hi, inquam, omnes *Argonautæ* fuerunt & ab *Orpheo*, *Apollodoro* aliisque in septentrionem profecti dicuntur, atque etiam in Tab. nostra Chronologica annis Mund. 2600. & 2700. comprehenduntur

28. Etiam *venatores apri Caledonii*, quorum *Apol-*

min rideräktning stett / hvarken
Ibland våra Konungar / och slech-
ter / mer de Gråfers och Eyp-
tier / eller väras och Egyptiers
eller någras andra Konungar och
deras bedriffter. Och undrar iag
ändå merader öfwer / att iag hade
räkat det 40 åhrs talet / bara af
en händelse / hwilket iag tog derfö-
re an / att det gick iempe och wigt at
räkna. In Marmor Arunde-
lianum seck iag först Anno 1678
til Eids / som är först i Tryck ut-
gångit 1676. der min taffla reda
war giord Anno 1673. der til med
hafwer hon allenast endesta des-
Athenæ Konungar effter hwar annars
der iag nu alla förnämsta landz
Konungaslechter / på alt en grund
bygdte hafwer / och sedan må-
ga och otroliga tillaminansstems-
ningar funnit.

27. E såsom här finnas skal
emellan många personer tillta aff
ätskilliga första hufvuden i den 10
och 12 leden födda / såsom *Zetes* och
Kalaes af *Orythæ* som är af *Cranæ*
slecht aflade med vår *Bore* som är
af *Atles* ätt (under bokst. K. R.)
hwilken lefde 2670. *Cepheus* och
hans son *Alceus* af *Pelasgi* slecht
(under bokst. L.) *Iason*, *Admetus*
Argus, *Adrastus*, *Melisteus* af *Promethei*
slecht war *Atles* broder.
(under bokst. N.) *Telamon*, *Peleus*
Acastus af *Asopi* slecht (under
bokst. Q.) *Lyncæus* och *Idas*, *Castor*
och *Pollux* af vår *Atles* slecht (under
bokst. R. och Y. Bb.) *Phanus*, *Staphylus*,
Meleager, *Tydeus*, *Iphiclus*
af *Enachim* *Oghers* sons slecht (un-
der bokst. Dd. Gg. Ll.) *Hercules*
utaf *Baldurs* slecht (under bokst. K)
hwilka alla wro de *Argonautæ*
som hist Norr foro som läses af
Orpheo cap. 26. fol. 665. och
Apollodoro och andra / och falla
alla in i *Zastan* emellan 2600 och
2700.

28. De som iagade det *Caledoni-*
ste wildswinet som *Apollodor* l. 1.
f. 32. förmåler / stemma och in en
Ooo Oo 3 119

tid såsom *Theseus* af *Cranai* slekt. *Anceus* af *Pelasgi*, *Eurition* och *Admetus* af *Promethei*, *Telamon* och *Peleus* af *Asops*. *Lynceus*, *Idas* of *Pollux* af vår *Atles*, *Meleager* af *Inachi*, *Iphicles* af *Baldurs*; allatno nom Anno Mundi 2600. och 2700.

29. De som bestridde Staden *Teppan* som *Apollodorus* talar / nembligen *Tyrius* och *Diomedes* af *Inachi* slekt / *Adrastes*, *Hypomedes*, *Lycurgus*, *Mesisteus* och *Euripilus* af *Promethei*, falla och allt en tid emellan 2600 och 2700.

30. *Helena* som var af vår *Atles* slekt / och hennes friare som var *Agapenor* af *Pelasgi* slekt / *Theseus* af *Cranai*, *Talpius* och *Antilochus* af *Promethei*. *Teucher* och *Ajax* af *Asops*, *Diomedes* och *Protesilaus* af *Inachi*. De swara allt en tid / emellan A. M. 2600 och 2700.

31. *Amynome* *Danai* dotter *Baldurs* sonedotter som fick vår *Necker* til man (under bokst. Kk.) hon lefde Anno. M. 2420. den *Marmor. Arund.* setter 1453. Hvar af man åter seer en stor tillammans stemning emellan detta *Gråfiska Marmor* bewittnande / *Mosis* ord och våra om denna vår *Norfska Baldurs* tid; nembligen emellan Anno M 2340. och 2380.

32. Af denna vår *Baldur* äro de *Grakeffe* hielst afkomne såsom *Leutychedes* den 30 ifrån *Baldur*, hvars fäder *Apollodorus* och *Herod.* l. 8. f. 506. upräkna / hwilka / som en seer / hwardera äro allte 40 år så att *Leutychedes* ålder som i logg med *Xerxe* til förs faller Anno 3500. *Marmor. Arund.*

Leutychedes ab *Apolline* trigessimus, cujus majores *Apollodorus*, ut & *Herodotus* L. 8. p. 506. recensent. Horum autem singulis si annos 40. largiamur, ipse *Leutychedes* qui mari cum *Xerxe* conflixerat in annum M. 3500. incidet & secundum *marmor Arund.* in annum M. 3475. Quis talem hinc *Chronologiae nostrae*, cum veteri illo & maximæ aucto-rita-

Apollodorus L. 1. p. 32. meminit, sua quasi sponte congregatos cernimus, nempe *Theseum* *Cranai* sanguine oriundum, *Anceum* *Pelasgo* natum *Euritionem* & *Admetum* *Promethei* posteros, *Telamonem* & *Peleum* *Asopi* genus, *Lynceum*, *Idam* & *Pollucem* *Atlantidas*, *Meleagrum* *Inacho*, & *Iphiclem* *Apolline* satum, quorum nemo est, non intra annos M. 2600. & 2700 inventus.

29. Pari modo omnes *Thebarum* oppugnatores, quos *Apollodorus* recensuit ejusdem sunt seculi homines. Namque & *Tyrius* atque *Diomedes* *Inachidae*, & *Adrastes*, *Hypomedes*, *Lycurgus*, *Mesisteus* atque *Euripilus* *Prometheo* nati, intra annos M. 2600 & 2700 vixerunt.

30. *Helena* quodq; *Atlantico* genere oriunda omnes procos suos, eodem tempore in hac *Chronologia* nostrâ quasi sponte confluentes inveniet *Agapenorem* *Pelasgi*, *Theseum* *Cranai*, *Talpium* & *Antilochum* *Promethei*, *Teucrum* & *Ajacem* *Asopi*, *Diomedem* & *Protesilaum* *Inachi* posteros, annis M. 2600. & 2700 conclusos.

31. *Amynomen* *Danai* filiam, *Apollinis* ex filio nepotem, *Neptunique* nostri uxorem, sub lit. Kk, *Chronologia* nostra retulit ad annum M. 2420, *Marmor* vero *Arundelianum* ad annum 2453. Ad eo ut hoc tam constanti *marmorei* monimenti consensu cum scriptis *Mosis* historiisque nostris, de vera *Apollinis* *Hyperborei* ætate, in temporis spatium inter annos M. 2340 & 2380 relatâ nihil esse queat evidentius vel in hoc genere studiorum acceptius.

32. *Apollo* *Hyperboreus* multos dedit *Heroas* *Græcis* celebratissimos, quos inter erat

ritatis monumento consensus, post generationes 30 & annos 1200. elapsos expectasset?

33. *Leonides Apollinea* stirpe ortus, & classis Spartanæ præfectus in bello contra *Xerxem*, gradibus 30 i. e. æque ac *Leutychides* ab *Apolline* distabat, utut inter majores suos sedecim homines a *Leutychidis* majoribus diversos numeret. Saltem ambos eodem tempore vixisse clare patet.

34. *Alexander M.* ab *Apolline Hyperb.* gradibus 34. distans calculo nostro, ad annum A. 3660. spectat. Etiam natum perhibet Alexandrum, marmor illud Arund. anno. M. 3609.

35. *Ptolomæus Philadelphus* Rex Ægypti xxv. ab *Apolline* descendit, & nos majores ejus ab *Amynta* usq; ad *Cleodotē* in duas stirpes divisos recensuimus sub lit. L. Nn. nempe ut videri queant, vel apud ipsos Græcos, non solum diversæ horum nominum scriptiones, sed etiam graduum series numerusque paululum diversus. Hic, inquam, *Ptolomæus* juxta temporis rationem à nobis initam annó M. 3700, juxta verò Euseb. Chron. L. 2. p. 140. anno M. 3750. vixit.

36. Ab *Apolline* usque ad *Attadam* generationes sunt 13. quarum postremam nos ad annum M. 2700. referimus. Certè apud Hebræos David anno M. 2800. vixisse, cumque *Hadad-Eser* (*Adar-Eserem*) qui noster est *Attadas* gravi bello (2 Reg 8) conflixisse legitur.

37. Sub *Alyate* ab *Appolline* gradibus 25. remoto, Herodotus diem repente in noctem conversum memorat. Hujus prodigii causam nonnulli Solis adeo insignem Eclipsin fuisse autumant. Sed frustra: quamquam enim totum solis discum Luna obscurum facere posset, tenebræ tamen neque repentinè ingruent, neque noctis caliginem æquaturæ videntur. Ad diei igitur tam repentinam cum nocte commutationem, Solem oriri & aliquousque progredi inde verò subito repelli & sub horizontem vicissim agi oportebit.

Nobis

Arund. setter 3475. Hven skulle nenhu tro at min räkning i 30 leder på 1200. år skulle så iust träffa.

33. *Leonides* som af samma Baldurs slecht kommen är / och förde de Lacedemoniers flotta an mot *Xerxem*, faller och i 30 leden / iust mot *Leutychidem*, fast han i 16 leder hafwer andra såder än *Leutychides*, och lefde så uti samma tid.

34. *Alexander Magnus* som i 34 leden hafwer sitt ursprung af vår *Baldur*, han faller i An. M. 3660 der Marmor Arundel setter 3609. när han blef födder.

35. *Ptolom. Philadelphus* den 35 Egyptiske Koning utaf samma Baldurs slecht / hwars Fäder iag ifrån *Amynta* in til *Cleodatem* hafwer sett dubbelt (under bokst. Kk of Nn) på dei den gynnige Läsaren kan see emellan Gr. kerna sielfwa ätskillnan i ordens skrifwande / så och liten ombytning i talet. Denna *Ptolomæus Philad.* faller in A. M. 3700. den Euseb. Cron. l. 2. fol. 140. setter 3750.

36. Ifrån *Baldur* in til *Attadas* (*Altede*) äro 13. leder hwilken infaller A. M. 2700 David. lefde effter Hebreernas räkning 2800 hwilken slogs med denna Koning / den sombliga kalla *Hadad Eser*, andra *Adar-Ezerem* (2. Reg. 8.)

37. Under *Alyate* som war den 25. ifrån *Baldur*, skrifwer Herodotus att af dagen hafwer hastigt blifwit natt / hwilket sombliga mena skulle hafwa hane af Solens förmörkelse, men der är omöjeligt / att fast än hela Solen förmörktes naturligen af Månan / blifwer ändå hwarken hastigt

stige mörkt; mycket mindre någon natt / utan då sejes blifwa natt om Solen hade upstigit på Himmelen om Morgonen ett stycke / och hon hastigt stego åter tillbaka under Horizonten. Detta faller in Anno. M. 3340. Hiscia lefde effter Hebreernas räkning A. M. 3250. då solen hastigt steg tillbaka genom Gud's stora krafft / 10. strel. Alltså om hon då stog mit på Himmelen / hafwer hon stigit åter under Jorden.

38. *Crasus* war *Alyatis* son och af honom tog *Cyrus* riket / hwilken lefde Anno M. 3420 / och *Crasus* 3381. *Cyrus* den och *Kores* *Pallas* / lefde under Propheten *Daniel* effter Hebrers räkning 3435. effter Marm. Arund. 3422.

39. *Sardanapalus* som är af samma släkt / doch i sunde leden skilder från *Lampride* (som sees under bokstafwen Z z) han faller uti 3340. Denna är *Belzazar* som wist är c. 35 och faller in i *Daniel* Prophetens tid och Hebreiske räkningen 3430.

40. *At* war *Atles* ätt är och de *Romares* *Rungars* och *Reysarers* upkomst (under bokst. R. X.) *Aneas* den 10 ifrån *Acle* han faller A. M. 2700. hwilken war med i det *Trojaniske* friget. Hwilket Marm. Arund. setter 2746.

42. *Romulus* som bygde *Rom* han är den 23 ifrån *Acle*, lefde A. M. 3220 *Eusebius* setter An. M. 3280.

41. *Tarquinius Superbus* den 28 från *Acle* lefde effter min räkning A. M. 3420. effter *Euseb.* 3420.

43. Nu willia wij komma til de *Egyptiers* *Ronungar* af war *Ronung* *Manno* utsprungna / der man först acktar / att *Eratostenis* *Ronungetaal* öfwer *Theppans* (*Thebarum*) *Dynasti* under bokst. H. är det sammaset och enahanda *Ronungar* som *Maneton* och *Africanus* hafwer under bokst G. fast nam-

Nobis quidem *Alyates* anno M. 3340. vixit; & Hebræis tale prodigium sub *Hiscia* Rege A. M. 3250, virtute divina contigit. Sol enim per lineas 10. retrogradus si vel maxime in meridiano constitutus fuisset, tamen longe infra horizontem concessurus fuerat.

38. *Crasus Alyatis* filius Regnum *Cyro* relinquere coactus fuit, quorum hic anno M. 3420, ille anno M. 3381. secundum Chronologiam nostram vixerat. In sacris literis idem *Cyrus* (*Cores*) *Danieli* Prophetæ fit coævus & secundum Hebræorum calculum Chronol. anno M. 3435, adscribitur Marmor vero *Arundelianum* eundem ad annum M. 3422. refert.

39. *Sardanapalus* stirpis ejusdem Rex, à *Lampride* tamen septimo generationis gradu remotus, sub lit. 22. ad Annum M. 3340. pertinet. Hunc nos in cap. 35. pag. 775. *Belzazerem* esse & una cum *Daniele* Prophetâ vixisse ostendimus; itaque & secundum Hebræos ad annum M. 3430. referendus erit

40. Ab *Atlante* nostro genus quoque ducunt *Reges Romanorum*, quos in Tab. Chron. sub lit. R. X. retulimus. Etenim *Aneas* ab *Atlante* decimus, nostro calculo, ad annum M. 2700. pertinebit; Etiam bello *Trojano* interfuisse illum ab historiâ discimus, marmor denique *Arundel.* anno M. 2746. designat.

41. *Romulus* ab *Atlante* gradibus 23. remotus, annum M. 3220 in Chronologia nostra invenit. Eundem *Euseb.* anno 3280. transcripsit.

42. *Tarquinius Superbus* *Atlantem* secutus gradibus 28. à nobis ad annum M. 3420. relatus est.

43. *Reges Egyptiorum* à *Manno* Septentrionis Domino originem trahunt. De quorum serie hæc tantum monenda ducimus, 1. *Reges Thebanorum* ab *Eratosthene* recensitos, sub

sub lit. H, eosdem cum Regibus *Manethonis* & *Africani*, utut nominibus discrepent sub. lit. G. Namque *Eratosthenes*, fatente *Syncello* p. 147. eorum nomina ex sacris literis *Diospoli desumpta ex Ægyptia in linguam Græcam transtulit*: eodem modo quo *Plato* fatetur pleraque nostrorum *Atlanticorum Regum* nomina in *Ægyptiacam linguam translata*, *Solonem* postea *Græca* reddidisse.

II. Idque ex eo maxime deprehendi quod *Atinum Gothi* filium, *Manni* nepotem *Herodotus*, *Dion*: *Halic*: & nostratium nonnulli agnoscant: eundemque *Ægyptii Atheum*, *Athotem Athotis* (*Gothi*) filium, *Mennis* (*Minois*, sive *Manni*) nepotem fateantur. Hunc præterea nostri ut in cap. 7. fuisse declaratum est *Necfur* i. e. *Neptunum* vocavere; & *Manethon Nekerophen* linguâ ipsorum appellatum testatur.

III. Usque ad *Nitocris* Reges 21, ab *Eratostene*, *Manethone* autem Reges 23 parvo sane discrimine, enumerari.

IV. Regem cui *Nitocris* successerat, *Eratostheni Acheseum* dictum; regnassequæ annum unum; *Manethoni* vero *Mentesuphim*, itidem unius anni Regem.

V. *Achesei* patrem ab *Eratosthene*, *Agapum* appellari, qui annos 100. regnavit; sed à *Manethone Phiope*, totidem annorum Regem.

44. *Necerophes* igitur supputatione nostrâ ad annum M. 2340. spectabit cujus ætate *Luna* cursum suum mutasse perhibetur. Et certe annus M. 2500, *Iosux* erit, in quo vivente *Sol* & *Luna* in Cælo steterunt.

45. *Mencheres* à *Necerophe* gradibus 13. remotum *Ægyptii*, uti *Græci* *Agamemnonem* filiam suam immolasse ferunt, idque juxta *Chronologiam* nostram, anno M. 2660. Idem a *Jephthe* factum scimus An. M. 2740.

46. *Nitocris* *Necerophen* gradu 23. contingens, *Iosepho* Antiq. Lib. 8. pag. 213. *Nicaulis* vocatur, & ad annum Mand. 2940. supputatione nostra spectat. Hunc quoque *Iosephus*

nammen åro åissilliga ty *Eratostenes*, som *Syncellus* f. 147 be-
kenner: hafwer wende deras namn
som de i *Ægypten* bero in på *Gråt-
stan* / åfwen som *Plato* bewittnar om
wåras första *Konungars* namn / wara
störe delen wend på *Ægyptiske* namn
och sedan in på *Gråtiska*.

II. Hwilken man och kan se der
af / at effter *Herodoti*, *Dionysii*
Halic. och några wåras / så war
Atin Gautes son *Manni* sonson / den
Ægyptierna kalla *Atheum* och
sombilige *Athotem Athotis* (*Gautis*)
son och *Mennis* (*Minis* eller *Manni*)
sonson. Samma *Atin*, som widlöf-
religen wißt är Cap. 7. kallades
af wåra *Necker*, kallar och *Mane-
thon Nekerophes* efter deras uttal.

III. Zalet på *Rungarna* in til
Nitocris åro uti *Eratostene* 21.
uti *Manethone* 23. som ty gide
stor åissillnat.

IV. Den *Eratostenes* kallar näst
för *Nitocris Acheseum* of skulle hafa
wa regerat i år / den kallar *Mane-
ton Mentesuphin*, och säger honom
ty håller mera än 1. år regerat.

V. Dennas fader kallas af *Era-
tostene Agapus* och skulle regerat
100. år / den kallat *Manethon*
Phiope och tillegnar honom 100 år.

44. *Necerophes* faller in A. M.
2340. och in wid hans tid säges
Månan hafwa ombryt sitt lopp.
Iosux tid faller in effter *Hebreiska*
räkningen moot 2500 / då *Solen*
och *Månen* stodo stilla.

45. *Mencheres* den 13 från *Ne-
cerophes* honom tillågna *Ægyptier-
na* ofrat sin dotter / som *Gråfarna*
Agamemnoni. Han lefde 2660.
Jephthe som ofrade sin dotter lefde
2740.

46. *Nitocris* den 23 ifrån *Ne-
cerophes*, den *Iosephus* l. 8. sol.
213. kallar *Nicaulis*, den infaller
A. M. 2940. denna säger *Iose-
phus* farit til *Salomon* l. d. *Konung*
Sala.

Salomon lefde efter Hebrer: refening 2900.

47. Effter henne fætter iag den 8 Dynastien, hwar som de inga Konungars namn nemna/ utan at hon skulle hafwa stat 146 år under 17 Kungar. Och sedan sefter iag den 7. Dynastien, om hwilken inter mera skrives än att 70. Konungar hafwa allenast på en dag regerat. Och faller effter min räkning A. M. 3140. Ut 4. Reg. c. 10. för måles att Iehu dray 70. Kungasöner på en dag. Och faller effter de Hebreers räkning 3060. de 3 eler 4 tillfästansstemningar ser man äfki nån wara emellan min och de Hebreers räkning på 40 åhr och högst 160 år. Om man nu wil allenast af Eratostene de två Kungar som han meer i sitt taal hafwer in til Nitocrin än Maneton infettia/ så lærer de 4 Tider falla nämmare.

48. Amosis den första af de Despolitaners Regemäte under bokst. E. och Mispbragmutosis den 6. hwilken faller på 2460: hafwa med de 5 som emellan de 2. upräknas/ regerat effter hwarannan/ doch alla tillsammans en längre än i 107 åhr. Moses war 120 åhr gammal. Hwar förre ma de Lärda nu särsklas som tråta om/ under hwilken af de 6. han lefde/ emädan han är födder under Amosi och död under Mispbragmutosi eller Tutmosi som näst fölgde. Moses död effter Hebreernas räkning 2493.

49. Amenophis den 8 faller in 2500/ under hwilken Egyptierna skrifa at stenar hafwa talat; Moses Stentaflor de talade under samma tid emellan A. M. 2400 och 2500 och gafs oss lagen. 2380. Drog Opus ut med våra kopparsflor som talte. Merkesman som utfor lefde 2460. A. 2540 lefde Cadmus, och

annos M. 2400 & 2500 Tabula lapidea Mosi, sonum emisit satis gravem & perceptibilem? An cogitare præstabit Opim, quæ aneas tabulas cum literis, quæ vocis instar erant hinc extulerat, anno. M. 2380 An Mercurium qui literas exteris fecit com-

ad Salomonem R. Israelitarum profectum memorat, quod omnino circa annum M. 2900. factum oportuit.

47. His Dynastiam 8 subungere visum est, cujus nulli recensentur Reges, ætas autem sola, annorum puta 146. indicatur, cui Reges 17. respondent. Inde ad Dynastiam 7. pergitur, cujus nihil jam superest præter 70. Regum simul regnantium uno die finitum regnum. Id equidem juxta calculum nostrum in annum M. 3140. incidet. Et ex sacris literis 4. Reg. 14. Regum filios 70 uno die a Iehu necatos fuisse discimus, atque ut Hebræi volunt anno M. 3060. Equidem diffiteri non possumus in his 4. Synchronismis postremo loco recensitis, abire calculum nostrum ab illo Hebræorum annis 40, aut summum annis 160: verum si cui Reges duos Eratosthenis catalogo ante Nitocrin insertos & Manethoni ignotos, reliquis addere libuerit jam inter calculum utrumque discrepantia multo minor futura erit.

48. Amosis primus Rex Despolitanorum sub lit: E fuit. Hunc sextæ gradu sequebatur Mispbragmutosis, cujus ætas cum anno M. 2460 congruit. Hi duo una cum reliquis intermediis Regibus haud ultra annos 107 regnarunt Porro Mosen annos 120 vixisse novimus. Dimicent igitur inter se viri docti, cuivam horum sex Regum Cœvus dici mereatur Moses quem Amosi regnante natum, & durante regno sive Mispbragmutosis, sive Tutmosis successoris ejus diem obiisse certum est. Obiit autem Moses, calculo Hebræorum anno M. 2493

49. Amenophis Rex octavus experimento nostro Chronologico in annum Mundi 2500 conferendus erit, cujus ætate Egyptii saxa voces emisisse tradunt. Numquid etiam inter

communes circa annum M. 2460. An. Cadmum vel Pheniceum, qui vixerunt anno M. 2540? An denique Palamedem cujus ætas A M 2500 responderet? *Volupe sane est tot cernere, intra annos 150, literarum partim inventarum partim adexteros propagatarum Synchronismos.*

50. Ab Amosi gradibus 22 Thuoris distat, quo vivente Syncellus Trojam excisam fuisse tradit, Thuoris autem juxta Chronologiam nostram ad annum M. 2780. referendus venit, & Trojæ excidium anno M. 2700. contigit.

51. Sesostris quem bello cum Rehabeamo Rege judæorum cumque Fylmadero sive Madero Rege nostro conflixisse ferunt, anno M. 2940. uti quidem noster admittit calculus, & Rehabeamus, juxta Chronologos Hebræos anno M. 2975. vixit.

53. Attini nostri filius alter & Manni Regni Ægyptiaci conditoris nepos, sub lit. I. dictus est Venephes; quo regnante inaudita quædam fames in Ægypto grassata fuisse legitur, cumque ætas illius calculo nostro, anno Mund. 2380 respondeat, etiam ex sacris literis observare licet famem illam septem annorum, cui remedium attulerat Josephus, in Ægypto exortam anno Mund. secundum Hebræos 2300.

53. Semempsis Atinum sexto generationis gradu secutus, inusitata prodigia & pestem atrocissimam vidit, inciditque in annum M. 2460. Huic juxta Chronologiam Hebræorum anno M. 2453. & sequentibus prodigia & pestis per Moysen in Ægypto procurata respondent.

54. Octavus Regum Bochus erat, cujus vitam terra hiatus & multorum exitium anno M. 2540 nobilitasse dicuntur. Quod sacræ literæ de interitu Choram, Datam, & Abiram tradunt, ad annum M. 2470. aut 2480. Hebræorum supputatione pertinet.

55. Ceachi Regis noni tempore h.e. juxta Chronologiam nostram an-

och Phenix. Palamedes 2500. See här hvad för en merkelig tillsammans-stemning är tinnan 150 åhrs omgång/ angående Mertienas eller bockslävernäs upkomst och utgång.

50. Ifrån Amosis år Thuoris den 22. under hwilkens tid Syncellus säger Troja varit förstörd. Thuoris faller in 2780 under 2700. år Troja förstörd som wist år.

51. Sesostris den som slog med Rehabeam Judarnas Konung/ och wår Konung Fylmader, lefde 2940. Rehabeam effter Hebr: rekning lefde 2975.

53. Den andra wår Atins som och Manni (som inst. stade Reges mente i Ægypten) Sonson / heet Venephes (see bockstaf: I) under hwilken så måles en ohörlig dyrtid varit i Ægypten: han infaller 2380. Under Joseph war den sju åhrs dyra tiden som effter de Hebreers räkning seities 2310.

53. Under Semempsis den 6 ifrån Achin, så skrifwes sig hafwa utdragit skreckeliga stora under och en ohörlig Pestilensia. Han infaller An: 2460. Effter Hebreernas räkning begyntes wid An. M. 2453 och effter följande år alla de stora Mirakel och den stora Pestilensia/ som Mose med Gudz finger förrättade i Ægypten.

54. Den 8 i ordningen är Bochus wid hwilken tid skrifwes att Jorden här sig uppat och många upswelgt. Och infaller Anno M. 2540. Choram, Datam och Abiram upswelgdes af jorden wid pås effter Hebrer: räkning 2470, eller 2480.

55. Den 9 år Ceachos, då Dyren eller kalfwen Apis sättes hafwa dyrkadt; och infaller 2580 efter Hebr:

Hebrernas räkning dyrfades falsk
wen som Aron gjorde 2480 wid
pas.

§ 6. Den 10. år Benochris
wid hwilken tid sähes att en qwin-
na regerat och i faller A. M. 2620.
qwinnan Debora (Iudic. 4) rege-
rade Judarna Anno M. effter
Hebr. Räkning. 2632.

§ 7. Den 14 år Nephercheres
da floden Nilus seges hafwer flödat
af idellig honung. Nilus den största
floden af alla de i werlden finnas/
hen asmalas genom ett Lejon/
emedan hon röfwar med sig årlig-
gen en skrecklig jord / hwilken
hon förer in i hafwet / och af des
sättande Egyptiske landet måst
består Nepherceres infaller Anno
M. 2780. Simson som slog Lepo-
net / hwilket effter sin död gaf
Homing / lesde effter de Hebreers
räkning 2800.

§ 8. Den 21 år Sulennes den
några men i skal wara Sesostris
eller Seti K, som for in i Judalans
det mot Rehabeam. Hwilen fal-
ler in 2930 och Rehabeam 2940.

§ 9. Den 25 i ordningen år Zet
som fellor under A. M. 3180.
den Herod. l. 2. c. 141. f. 144.
fallor Zeton och säger hafwa haft
besälla med Zenacherib de Arabers
och Asyriers Konuna. Denna
Zenacherib hade och giftra med
Hischia Judarnas Konung effter
Hebr. Räkning 3240 (4 Reg
19.) och nemnes Zoe Egyptiernas
Konung wid samma tid (Reg. 4.
c. 17.) den sombliga Gråker Pal-
la Sua, Araber Saü, Syrierna
Sau, och effter Hebrernas räkning
lesde 3232.

§ 10. Bonchoris som insticade
Saitarum dynasti (under bokst. F)
att hans tid eller i åst efter seges ett
Lamb hafwa talt. Infaller Anno
M. 2340. Påskelambet som war
asmaning til det rätta Lambet
som lofwade på sig taga alla men-
niskors synd / hwilket år det lufs-
ligaste och trösteligaste taal för alla
bedröf-

no M. 2590. cultus Apis viguisse perhibetur.
etiam juxta Hebræos, anno M. 2480.
vitulus Aronis pro eo cultus fuerat.

§ 6. Benochris Regum decimus erat, cu-
jus ætate h. e. anno M. 2620 mulier sceptrā
gessit. Etiam Iudæos anno M. juxta He-
bræorum Chronologiam 2632, Debora,
(Iudic. 4.) rexerat.

§ 7. Nephercheres Regum quartus deci-
mus fuit, & Nilum Melle fluentem vidit. Ni-
lus autem fluviorum maximus, vel ideò
cum Leone comparatur, quod limum agris
Egyptiacis fecundandis destinatum mag-
no impetu in mare devehat. Hunc ipsum
Nephercherem Chronologia nostra anno M.
2780 transcribit, & Simsonem qui leonem jugu-
laverat, cujus ex cadavere mel profluxit, Hebræi
in annum M. 2800. rejiciunt.

§ 8. Susennes Regum 21. audit, vulgoque
Sesostris aut Sesakus dicitur. Hunc in Iudæam ex-
peditionem fecisse & cum Rehabeamo, juxta no-
strum calculum anno M. 2980. conflixisse tra-
dunt. Certum autem est Rehabeamum, jux-
ta Hebræos anno M. 2940. in vivis fuisse.

§ 9. Zethes Regum 25. ad annum M. 3180.
à nobis refertur. Hunc ipsum Herod: L. 2.
c. 141, p. 144 Zethonem appellat & cum Sen-
nacherib Rege Arabum & Assyriorum bellum gessi-
sse memorat. Rursus Sennacherib & Hischias
Rex Iudeorum inter se collisi an. M. Hebr. 3240.
quorum fit mentio 4. Reg. 19: Eodemque
tempore occurrit Zoes Rex Egypti, 4
Reg 17 (Herodoto Zethes) quorum Græco-
rum nonnulli Suam, Arabes Saum, Syri Saum
vöcant, & Hebræi ad annum M. 3232. refe-
runt.

§ 10. Bonchoris, qui Saitarum condidit Dyna-
stiam, sub lit. F. famam invenit in agno, quod verba
fecisse perhibetur, anno Mundi, uti quidem no-
ster fert calculus, 2340. Hebræi certe ad an.
M. 2454. agnum paschalem referunt, Servatoris
typum, cujus sermone ac promissionibus
de

de abolendâ delictorum nostrorum memoria nihil svavius aut dulcius audiri usquam potuit.

61. Post *Bouchorim* altissimum est de Regibus eorumque rebus gestis silentium per annos 990, usque ad *Stephmatem*, cui in Regno quatuor tamen gradibus ab illo remotus successerat *Psammiticus* de quo Herod. L. 1. p. 134 hæc scripsit: *Ingens Scytharum exercitus Duce Scytharum Rege Madye Prothothys filio, qui Cimmericis ex Europa ejectione in Asiam eruperunt, & dum illos fugientes persequuntur, in Mediam penetrarunt. Porro Scythæ universa Asia potiti, hinc recta in Egyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palestinam ingressis Psammiticus occurrens Egypti Rex, muneribus precibusque effecit ne ulterius progredirentur. Scythæ ad urbem Ascalonem Palestina retrocesserunt. Psammitici ætas anno M. 3340. tribuenda venit Madyesque (Madur) noster anno M. 3300. vixit. Accedit suffragium Eusebii qui p. 122 Scythas in Judæam venisse memorat anno M. 3400, h. e. vivente Tarquinio Prisco Rege Romanorum: adeo ut rectissime dixerit Livius, illo tempore Scythas Gallosque expeditionem fecisse, utut Romam ante ætatem Alexandri M. ducibus Atini filio ac nepote non occuparint.*

62. *Psammiticus* successorem habuit in Regno *Nechaonem*, de cujus cum literis sacris Synchronismo tam vehementer sibi gratulatus est Eusebius. Nobis talem sive gaudii sive gratulationis materiam multo ampliore obtigisse omnes, ut arbitramur, vident. *Nechaonis* hujus ætas anno M. 3380. competit. Eundem Hebræi *Necho* vocant & adversus Iosiam Regem Iudeorum bellum suscepisse memorant anno M. 3344. Bellum vero ipsum 4. Reg. 23. & Jerem. cap. 46. videri poterit

63. Ab *Nechaone* tertius in ordine Regum erat *Vaphris* (*Vaphra*, *Haphra*, *Apries*) ad annum M. 3420. calculo nostro referendus. Ad hunc Iudæi profugi sese receperunt. Ieremias c. 44. 30. & *Nechaonis* & *Vaphris* sub quibus ipse vixit

bedröfwade och spr. fulla memorior: detta instichtades effter 2. c. 3. brer. *Rechnung* 2454.

61. Effter denna *Bouchoris* så upräknas inga Konungar til namnen / eller några mer kända händelser: utan seyes des effterkommandes Regimente stårt i 990 år / då *Stephmaten* tog med / och den fierde från honom heet *Psammiticus* uti hwilken tid som Herod. l. 1. cap. 104. fol. 44. talar / *Mader* eller *Herimader* *Oddermans* eller *Attermans* son / den Herodotus kallar *Madur* *Prothobers* Son / hwilken med een obdlig Prigz macht dref utt först *Kiemparna* som bodde wid *Meotiske* träster och *Pontum*, och för sedan in i *Alia* och de *Meders* land / intagandes hela *Alia* och för så in i *Judeam* och så in til *Egypten*. hwilken denna *Psammiticus* mötte med gäfwor / bediandes att han ej wille längre fara / och stannade så *Styctina* wid *Ascalon*. *Psammiticus* infaller 3340. när Konung *Mader* infaller 3300. Eusebius f. 122 erkänner att våra *Skryter* komma in i *Judeen* A. M. 3400 och wid samma tid som *Tarquinus Priscus* lefde / och det instemmer med *Livii* ord att våra *Skryter* och *Kaller* då uisfore: men då tog; intet Rom in / utan wid *Alex. Magni* tid af *Audens* son och *Soneson* som wist är.

62. *Strax* effter denna *Psammiticum* kom *Necho* til *Regementet*. Den är som Eusebius undrar öfwer att han genom honom hafwer fått en tillammansstemning med den *Helga* skrift. Huru många sag nu wist hafwer känd den gunstige *Läsaren* sielf upräkna. Denna tid infaller A. M. 3380. då han drog moor *Josia* *Judar*. K. see 4 R. c. 23. Jerem. c. 46 / och kallas *Necho*; efter Hebr: räkning 3344.

63. Den 3. effter honom heet *Vaphris* eller *Vaphra* (*Haphra*, *Apries*) hwilken infaller A. M. 3420. Til denna flydde *Iudarna* och han remades af *Jeremia* Propheten c. 44. 30. och såsom *Ieremias* nemmer både *Necho* och *Vaphris* under hwilka han lefde / så stämmer och

Hebrernas räkning mecht wä-
fert in mot 3461.

Jag hafwer således wist 63 mer-
teliga tillsammans-stämningar / förus-
tan öfwer tushundra / som jag spar-
rer til werkes tillägning / emellan
så många slagz folck / och allenast
grundade uppå de hwa stöder / at
alla Konungar öfwer hela werden
de äro utkomne af våra Konun-
gar som utfore wid Patriarche-
nas tid / det som nu bewist är af alla
Chaldeers, Egyptiers, Græcers,
Latiners och våras skrifter / och
altså merkeligen sagt af Diodoro
Siculo at af det Atlantiske släktet
räkna icke allenast de Gräfske Ko-
nungar och Dieltar utan och måns-
ga andra folckz Konungar sin
Härkombst. Sedan af det iag alles-
na har upsocht des alla stammar och
gisswit hwardera 40. år / undantas
gandes de Egyptiers effter de haf-
wa sitt åhrtal anteknat. Och ser
den gunstige Läsaren att om detta
icke hade varit grundat enkaner-
ligen på våras skrifter / och på
våra Konungars uttog / så hade
man här icke fått en tillsamman-
stämning. Nu ser han att Egypti-
ernas Konungar af hwilka de Läs-
da föra en deel tillbaka för än wer-
den war Skapat / och en del för Nox
flod / de äro nu så rätt inkomna i
sina rum / at icke ett ord / ja icke
en bokstaf deras gerningar / eller
andra händelser wid deras Rege-
menten skedde / angående / och af
de gambla beskrefne / hwilka nu icke
här så en merkelig tillsammans stäm-
ning med Judarnas Sagor de
Grefers / Latiners och våras. Det
är nu fullkombligen wist / att Ja-
phet skulle bo i Semis hyddor of
Chanans skulle wara hans träl.
Hwilket mecht herligen afmålas
genom vår Atle, som bär hela
Himelen och Jorden på sina Ax-
lar / det är / hela werldens Rikens
regemente genom sina Kongelige
barn; så of de 3. Croner som Swe-
rige förer.

Jag

vixerat, meminit. Hebræorū calculus Chro-
nologicus eisdem ad annum M. 3461. refert.

His itaque 63. Synchronismis in lu-
cem prolatis, abruptenda veniet scriptio-
nis series: promittimus tamen in operis au-
ctario Synchronismos alios, minimum du-
centos, quibus fundamenti loco has duas
observationes pari modo substernemus:

1. *Præcis Regibus Hyperboreis originem suam debere, omnia
fere Regna Regiæque stirpes totius orbis; eique rei occasionem
præbuisse majorum nostrorum expeditionem temporibus patriar-
charum susceptam.* & Chaldæorum, Egyptiorum
Græcorum, Latinorum, nostrorumque
Historicorum testimoniis abunde declara-
tam confirmatamque: adeo ut recte vereque
scripserit Diodorus ab Atlanticis non solum Græ-
corum Principes & Heroes, sed etiam plerorumque ali-
orum populorum Reges ortum ducere.

2. *Singulis generationum gradibus annos tantum 40.
tribuendos esse, exceptis Egyptiacis: namque
años singulorū Regum Egyptii scriptis suis
inserere sustinuerunt. Neq; obscurum esse
potest quantum in hoc genere scriptoribus
debeatur nostris: nisi enim ad illam tam sæpe à no-
bis memoratam majorum nostrorum expeditionem hæc
omnia referantur, irritus omnino futurus erit omnis in
Synchronismis inveniendis labor.* Ex adverso au-
tem & æque patet, absurdam illam Egypti-
orum Chronologiam, quæ non tantum dilu-
vii tempus, sed etiam ipsam originem mun-
di longe antevertit ad has duas à nobis fun-
damenti loco positas relatam, non solum
quoad Regum nomina & res gestas, sed
etiam prodigia, bella & alia negotia, cum
historiâ Iudaicâ, Græcâ, Latinâ & Scandi-
câ adprime cohærere. Adeo igitur hæc
quæ à nobis allata sunt, vaticinium de Semi ta-
bernaculis à Iapheto occupandis, deque servitute Cham
illustrant. Tale aliquid majoribus nostris in
mentem venisse putamus, cum emblemate
satis ingenioso Atlantem Celi Terræque orbem
humeris gestantem fingerent, & illi uni posterisque ejus
omnia orbis imperia, Regiæque potestatis insignia
TRI-

TRIBUS CORONIS adumbrata tribuerent. Ergo nunc huius operi finē imponimus, alia & cum vitæ genere nostro, studiorumque à pueritiâ à nobis tractatorum ratione magis convenientia, in usum & ornamentum patriæ nostræ, præsertim cum ad ea in lucem edenda virorum celeberrimorum ex Gallia, Britannia, Germania & Belgio literæ, nos neque raro neque perfunctorie invitarint, libentissime prolaturi, nisi temporum invidiæ, inhumanitati & arrogantia plus quam bonorum desideriiis nonnumquã tribuendum esse, à multis annis didicissemus.

§. IV. Id vero quod nunc raptim excitavimus opus tribus fere partibus absolvitur. **FUNDAMENTIS PARIETIBUS & ORNATU.** Hunc postremum non æquè omnibus probari vel arridere facile novimus, aliis hunc, aliis alium colorem præferentibus, & his Doricum illis Ionicum columnarum ordinem eligentibus. scimus autem verba stilumque quæ nobis hic pro ornatu sunt, non æquè omnibus placitura esse; ac proinde si cui adhuc fixum sederit in Neptuni nomine Balneatoris aut Pictoris potius quam Domini maris significatum latere, vel etiam in nomine Herculis, laudem Iuponis (aeris) vel quid vis aliud quam belli Ducem contineri, ejus utique voluntati vim nullam, præter eam quam rationes suapte indole & natura afferent, illaturi erimus. Quod Parietes & tecta concernit, haud equidem aliud quam scriptorum antiquissimorum testimonia, ex quibus totus liber coagmentatus est, id nominis merebitur. Horum igitur & fide & auctoritate salvis vel ruentibus, hæc quæque nostra aut valitura aut casura erunt: non enim a nobis visa, sed lecta vel audita in medium a nobis prolata esse lubentes fatemur. Fundamenta operis vocamus Regionem ipsam, lacus, montes, flumina, & id genus alia patria nostra signa a scriptoribus vetustissimis recensita, imo, fixa & immota futura donec lapis illo Danieliticus, ejus virtute omnia producta sunt, ea concussere dirueritque. Interim

1. *Vrsæ pedes in Cælo, nemo ad hanc usque diem in oceano lavit, illotos autem Sveonia adhuc cernit cernitque; perpetuo, quales quidem eos Homerus in hoc l. cap. 8. §. 1. pag. 303. depinxerat.*

2. *Neque cujusquam ferro aliquid veteri Sveoniæ adimi potuit, cum adhuc in longitudinem juxta dimensionem Platonis in h. lib. cap. 7. §. 5. p. 152. quinque millia stadiorum servet.*

3. *Nemi-*

gången detta miti ringa verk / och hade väl förmodat att kunna tiens miti Fädernesland och de Lärda / hvilka mig ofta behedrat hafwa med sina bref både ifrån Frankrike / Engeland / Tyskland och Holland / och ventat andra skrifter af mig / de saker angående som jag af ungdomen handteradt hafwer / men tag moste / efter gemenliga sätet att tala / stylla på tiden / som ibland är ofvundzful.

IV. Denna Bygningen som jag då nu framförer / hon består af 3. delar / 1. **GRUNDEN.** 2. **WEGG.** 3. **ÖFVERSTÄN.** 4. **ÖFVERSTÄN.** 5. **ÖFVERSTÄN.** 6. **ÖFVERSTÄN.** 7. **ÖFVERSTÄN.** 8. **ÖFVERSTÄN.** 9. **ÖFVERSTÄN.** 10. **ÖFVERSTÄN.** 11. **ÖFVERSTÄN.** 12. **ÖFVERSTÄN.** 13. **ÖFVERSTÄN.** 14. **ÖFVERSTÄN.** 15. **ÖFVERSTÄN.** 16. **ÖFVERSTÄN.** 17. **ÖFVERSTÄN.** 18. **ÖFVERSTÄN.** 19. **ÖFVERSTÄN.** 20. **ÖFVERSTÄN.** 21. **ÖFVERSTÄN.** 22. **ÖFVERSTÄN.** 23. **ÖFVERSTÄN.** 24. **ÖFVERSTÄN.** 25. **ÖFVERSTÄN.** 26. **ÖFVERSTÄN.** 27. **ÖFVERSTÄN.** 28. **ÖFVERSTÄN.** 29. **ÖFVERSTÄN.** 30. **ÖFVERSTÄN.** 31. **ÖFVERSTÄN.** 32. **ÖFVERSTÄN.** 33. **ÖFVERSTÄN.** 34. **ÖFVERSTÄN.** 35. **ÖFVERSTÄN.** 36. **ÖFVERSTÄN.** 37. **ÖFVERSTÄN.** 38. **ÖFVERSTÄN.** 39. **ÖFVERSTÄN.** 40. **ÖFVERSTÄN.** 41. **ÖFVERSTÄN.** 42. **ÖFVERSTÄN.** 43. **ÖFVERSTÄN.** 44. **ÖFVERSTÄN.** 45. **ÖFVERSTÄN.** 46. **ÖFVERSTÄN.** 47. **ÖFVERSTÄN.** 48. **ÖFVERSTÄN.** 49. **ÖFVERSTÄN.** 50. **ÖFVERSTÄN.** 51. **ÖFVERSTÄN.** 52. **ÖFVERSTÄN.** 53. **ÖFVERSTÄN.** 54. **ÖFVERSTÄN.** 55. **ÖFVERSTÄN.** 56. **ÖFVERSTÄN.** 57. **ÖFVERSTÄN.** 58. **ÖFVERSTÄN.** 59. **ÖFVERSTÄN.** 60. **ÖFVERSTÄN.** 61. **ÖFVERSTÄN.** 62. **ÖFVERSTÄN.** 63. **ÖFVERSTÄN.** 64. **ÖFVERSTÄN.** 65. **ÖFVERSTÄN.** 66. **ÖFVERSTÄN.** 67. **ÖFVERSTÄN.** 68. **ÖFVERSTÄN.** 69. **ÖFVERSTÄN.** 70. **ÖFVERSTÄN.** 71. **ÖFVERSTÄN.** 72. **ÖFVERSTÄN.** 73. **ÖFVERSTÄN.** 74. **ÖFVERSTÄN.** 75. **ÖFVERSTÄN.** 76. **ÖFVERSTÄN.** 77. **ÖFVERSTÄN.** 78. **ÖFVERSTÄN.** 79. **ÖFVERSTÄN.** 80. **ÖFVERSTÄN.** 81. **ÖFVERSTÄN.** 82. **ÖFVERSTÄN.** 83. **ÖFVERSTÄN.** 84. **ÖFVERSTÄN.** 85. **ÖFVERSTÄN.** 86. **ÖFVERSTÄN.** 87. **ÖFVERSTÄN.** 88. **ÖFVERSTÄN.** 89. **ÖFVERSTÄN.** 90. **ÖFVERSTÄN.** 91. **ÖFVERSTÄN.** 92. **ÖFVERSTÄN.** 93. **ÖFVERSTÄN.** 94. **ÖFVERSTÄN.** 95. **ÖFVERSTÄN.** 96. **ÖFVERSTÄN.** 97. **ÖFVERSTÄN.** 98. **ÖFVERSTÄN.** 99. **ÖFVERSTÄN.** 100. **ÖFVERSTÄN.** 101. **ÖFVERSTÄN.** 102. **ÖFVERSTÄN.** 103. **ÖFVERSTÄN.** 104. **ÖFVERSTÄN.** 105. **ÖFVERSTÄN.** 106. **ÖFVERSTÄN.** 107. **ÖFVERSTÄN.** 108. **ÖFVERSTÄN.** 109. **ÖFVERSTÄN.** 110. **ÖFVERSTÄN.** 111. **ÖFVERSTÄN.** 112. **ÖFVERSTÄN.** 113. **ÖFVERSTÄN.** 114. **ÖFVERSTÄN.** 115. **ÖFVERSTÄN.** 116. **ÖFVERSTÄN.** 117. **ÖFVERSTÄN.** 118. **ÖFVERSTÄN.** 119. **ÖFVERSTÄN.** 120. **ÖFVERSTÄN.** 121. **ÖFVERSTÄN.** 122. **ÖFVERSTÄN.** 123. **ÖFVERSTÄN.** 124. **ÖFVERSTÄN.** 125. **ÖFVERSTÄN.** 126. **ÖFVERSTÄN.** 127. **ÖFVERSTÄN.** 128. **ÖFVERSTÄN.** 129. **ÖFVERSTÄN.** 130. **ÖFVERSTÄN.** 131. **ÖFVERSTÄN.** 132. **ÖFVERSTÄN.** 133. **ÖFVERSTÄN.** 134. **ÖFVERSTÄN.** 135. **ÖFVERSTÄN.** 136. **ÖFVERSTÄN.** 137. **ÖFVERSTÄN.** 138. **ÖFVERSTÄN.** 139. **ÖFVERSTÄN.** 140. **ÖFVERSTÄN.** 141. **ÖFVERSTÄN.** 142. **ÖFVERSTÄN.** 143. **ÖFVERSTÄN.** 144. **ÖFVERSTÄN.** 145. **ÖFVERSTÄN.** 146. **ÖFVERSTÄN.** 147. **ÖFVERSTÄN.** 148. **ÖFVERSTÄN.** 149. **ÖFVERSTÄN.** 150. **ÖFVERSTÄN.** 151. **ÖFVERSTÄN.** 152. **ÖFVERSTÄN.** 153. **ÖFVERSTÄN.** 154. **ÖFVERSTÄN.** 155. **ÖFVERSTÄN.** 156. **ÖFVERSTÄN.** 157. **ÖFVERSTÄN.** 158. **ÖFVERSTÄN.** 159. **ÖFVERSTÄN.** 160. **ÖFVERSTÄN.** 161. **ÖFVERSTÄN.** 162. **ÖFVERSTÄN.** 163. **ÖFVERSTÄN.** 164. **ÖFVERSTÄN.** 165. **ÖFVERSTÄN.** 166. **ÖFVERSTÄN.** 167. **ÖFVERSTÄN.** 168. **ÖFVERSTÄN.** 169. **ÖFVERSTÄN.** 170. **ÖFVERSTÄN.** 171. **ÖFVERSTÄN.** 172. **ÖFVERSTÄN.** 173. **ÖFVERSTÄN.** 174. **ÖFVERSTÄN.** 175. **ÖFVERSTÄN.** 176. **ÖFVERSTÄN.** 177. **ÖFVERSTÄN.** 178. **ÖFVERSTÄN.** 179. **ÖFVERSTÄN.** 180. **ÖFVERSTÄN.** 181. **ÖFVERSTÄN.** 182. **ÖFVERSTÄN.** 183. **ÖFVERSTÄN.** 184. **ÖFVERSTÄN.** 185. **ÖFVERSTÄN.** 186. **ÖFVERSTÄN.** 187. **ÖFVERSTÄN.** 188. **ÖFVERSTÄN.** 189. **ÖFVERSTÄN.** 190. **ÖFVERSTÄN.** 191. **ÖFVERSTÄN.** 192. **ÖFVERSTÄN.** 193. **ÖFVERSTÄN.** 194. **ÖFVERSTÄN.** 195. **ÖFVERSTÄN.** 196. **ÖFVERSTÄN.** 197. **ÖFVERSTÄN.** 198. **ÖFVERSTÄN.** 199. **ÖFVERSTÄN.** 200. **ÖFVERSTÄN.** 201. **ÖFVERSTÄN.** 202. **ÖFVERSTÄN.** 203. **ÖFVERSTÄN.** 204. **ÖFVERSTÄN.** 205. **ÖFVERSTÄN.** 206. **ÖFVERSTÄN.** 207. **ÖFVERSTÄN.** 208. **ÖFVERSTÄN.** 209. **ÖFVERSTÄN.** 210. **ÖFVERSTÄN.** 211. **ÖFVERSTÄN.** 212. **ÖFVERSTÄN.** 213. **ÖFVERSTÄN.** 214. **ÖFVERSTÄN.** 215. **ÖFVERSTÄN.** 216. **ÖFVERSTÄN.** 217. **ÖFVERSTÄN.** 218. **ÖFVERSTÄN.** 219. **ÖFVERSTÄN.** 220. **ÖFVERSTÄN.** 221. **ÖFVERSTÄN.** 222. **ÖFVERSTÄN.** 223. **ÖFVERSTÄN.** 224. **ÖFVERSTÄN.** 225. **ÖFVERSTÄN.** 226. **ÖFVERSTÄN.** 227. **ÖFVERSTÄN.** 228. **ÖFVERSTÄN.** 229. **ÖFVERSTÄN.** 230. **ÖFVERSTÄN.** 231. **ÖFVERSTÄN.** 232. **ÖFVERSTÄN.** 233. **ÖFVERSTÄN.** 234. **ÖFVERSTÄN.** 235. **ÖFVERSTÄN.** 236. **ÖFVERSTÄN.** 237. **ÖFVERSTÄN.** 238. **ÖFVERSTÄN.** 239. **ÖFVERSTÄN.** 240. **ÖFVERSTÄN.** 241. **ÖFVERSTÄN.** 242. **ÖFVERSTÄN.** 243. **ÖFVERSTÄN.** 244. **ÖFVERSTÄN.** 245. **ÖFVERSTÄN.** 246. **ÖFVERSTÄN.** 247. **ÖFVERSTÄN.** 248. **ÖFVERSTÄN.** 249. **ÖFVERSTÄN.** 250. **ÖFVERSTÄN.** 251. **ÖFVERSTÄN.** 252. **ÖFVERSTÄN.** 253. **ÖFVERSTÄN.** 254. **ÖFVERSTÄN.** 255. **ÖFVERSTÄN.** 256. **ÖFVERSTÄN.** 257. **ÖFVERSTÄN.** 258. **ÖFVERSTÄN.** 259. **ÖFVERSTÄN.** 260. **ÖFVERSTÄN.** 261. **ÖFVERSTÄN.** 262. **ÖFVERSTÄN.** 263. **ÖFVERSTÄN.** 264. **ÖFVERSTÄN.** 265. **ÖFVERSTÄN.** 266. **ÖFVERSTÄN.** 267. **ÖFVERSTÄN.** 268. **ÖFVERSTÄN.** 269. **ÖFVERSTÄN.** 270. **ÖFVERSTÄN.** 271. **ÖFVERSTÄN.** 272. **ÖFVERSTÄN.** 273. **ÖFVERSTÄN.** 274. **ÖFVERSTÄN.** 275. **ÖFVERSTÄN.** 276. **ÖFVERSTÄN.** 277. **ÖFVERSTÄN.** 278. **ÖFVERSTÄN.** 279. **ÖFVERSTÄN.** 280. **ÖFVERSTÄN.** 281. **ÖFVERSTÄN.** 282. **ÖFVERSTÄN.** 283. **ÖFVERSTÄN.** 284. **ÖFVERSTÄN.** 285. **ÖFVERSTÄN.** 286. **ÖFVERSTÄN.** 287. **ÖFVERSTÄN.** 288. **ÖFVERSTÄN.** 289. **ÖFVERSTÄN.** 290. **ÖFVERSTÄN.** 291. **ÖFVERSTÄN.** 292. **ÖFVERSTÄN.** 293. **ÖFVERSTÄN.** 294. **ÖFVERSTÄN.** 295. **ÖFVERSTÄN.** 296. **ÖFVERSTÄN.** 297. **ÖFVERSTÄN.** 298. **ÖFVERSTÄN.** 299. **ÖFVERSTÄN.** 300. **ÖFVERSTÄN.** 301. **ÖFVERSTÄN.** 302. **ÖFVERSTÄN.** 303. **ÖFVERSTÄN.** 304. **ÖFVERSTÄN.** 305. **ÖFVERSTÄN.** 306. **ÖFVERSTÄN.** 307. **ÖFVERSTÄN.** 308. **ÖFVERSTÄN.** 309. **ÖFVERSTÄN.** 310. **ÖFVERSTÄN.** 311. **ÖFVERSTÄN.** 312. **ÖFVERSTÄN.** 313. **ÖFVERSTÄN.** 314. **ÖFVERSTÄN.** 315. **ÖFVERSTÄN.** 316. **ÖFVERSTÄN.** 317. **ÖFVERSTÄN.** 318. **ÖFVERSTÄN.** 319. **ÖFVERSTÄN.** 320. **ÖFVERSTÄN.** 321. **ÖFVERSTÄN.** 322. **ÖFVERSTÄN.** 323. **ÖFVERSTÄN.** 324. **ÖFVERSTÄN.** 325. **ÖFVERSTÄN.** 326. **ÖFVERSTÄN.** 327. **ÖFVERSTÄN.** 328. **ÖFVERSTÄN.** 329. **ÖFVERSTÄN.** 330. **ÖFVERSTÄN.** 331. **ÖFVERSTÄN.** 332. **ÖFVERSTÄN.** 333. **ÖFVERSTÄN.** 334. **ÖFVERSTÄN.** 335. **ÖFVERSTÄN.** 336. **ÖFVERSTÄN.** 337. **ÖFVERSTÄN.** 338. **ÖFVERSTÄN.** 339. **ÖFVERSTÄN.** 340. **ÖFVERSTÄN.** 341. **ÖFVERSTÄN.** 342. **ÖFVERSTÄN.** 343. **ÖFVERSTÄN.** 344. **ÖFVERSTÄN.** 345. **ÖFVERSTÄN.** 346. **ÖFVERSTÄN.** 347. **ÖFVERSTÄN.** 348. **ÖFVERSTÄN.** 349. **ÖFVERSTÄN.** 350. **ÖFVERSTÄN.** 351. **ÖFVERSTÄN.** 352. **ÖFVERSTÄN.** 353. **ÖFVERSTÄN.** 354. **ÖFVERSTÄN.** 355. **ÖFVERSTÄN.** 356. **ÖFVERSTÄN.** 357. **ÖFVERSTÄN.** 358. **ÖFVERSTÄN.** 359. **ÖFVERSTÄN.** 360. **ÖFVERSTÄN.** 361. **ÖFVERSTÄN.** 362. **ÖFVERSTÄN.** 363. **ÖFVERSTÄN.** 364. **ÖFVERSTÄN.** 365. **ÖFVERSTÄN.** 366. **ÖFVERSTÄN.** 367. **ÖFVERSTÄN.** 368. **ÖFVERSTÄN.** 369. **ÖFVERSTÄN.** 370. **ÖFVERSTÄN.** 371. **ÖFVERSTÄN.** 372. **ÖFVERSTÄN.** 373. **ÖFVERSTÄN.** 374. **ÖFVERSTÄN.** 375. **ÖFVERSTÄN.** 376. **ÖFVERSTÄN.** 377. **ÖFVERSTÄN.** 378. **ÖFVERSTÄN.** 379. **ÖFVERSTÄN.** 380. **ÖFVERSTÄN.** 381. **ÖFVERSTÄN.** 382. **ÖFVERSTÄN.** 383. **ÖFVERSTÄN.** 384. **ÖFVERSTÄN.** 385. **ÖFVERSTÄN.** 386. **ÖFVERSTÄN.** 387. **ÖFVERSTÄN.** 388. **ÖFVERSTÄN.** 389. **ÖFVERSTÄN.** 390. **ÖFVERSTÄN.** 391. **ÖFVERSTÄN.** 392. **ÖFVERSTÄN.** 393. **ÖFVERSTÄN.** 394. **ÖFVERSTÄN.** 395. **ÖFVERSTÄN.** 396. **ÖFVERSTÄN.** 397. **ÖFVERSTÄN.** 398. **ÖFVERSTÄN.** 399. **ÖFVERSTÄN.** 400. **ÖFVERSTÄN.** 401. **ÖFVERSTÄN.** 402. **ÖFVERSTÄN.** 403. **ÖFVERSTÄN.** 404. **ÖFVERSTÄN.** 405. **ÖFVERSTÄN.** 406. **ÖFVERSTÄN.** 407. **ÖFVERSTÄN.** 408. **ÖFVERSTÄN.** 409. **ÖFVERSTÄN.** 410. **ÖFVERSTÄN.** 411. **ÖFVERSTÄN.** 412. **ÖFVERSTÄN.** 413. **ÖFVERSTÄN.** 414. **ÖFVERSTÄN.** 415. **ÖFVERSTÄN.** 416. **ÖFVERSTÄN.** 417. **ÖFVERSTÄN.** 418. **ÖFVERSTÄN.** 419. **ÖFVERSTÄN.** 420. **ÖFVERSTÄN.** 421. **ÖFVERSTÄN.** 422. **ÖFVERSTÄN.** 423. **ÖFVERSTÄN.** 424. **ÖFVERSTÄN.** 425. **ÖFVERSTÄN.** 426. **ÖFVERSTÄN.** 427. **ÖFVERSTÄN.** 428. **ÖFVERSTÄN.** 429. **ÖFVERSTÄN.** 430. **ÖFVERSTÄN.** 431. **ÖFVERSTÄN.** 432. **ÖFVERSTÄN.** 433. **ÖFVERSTÄN.** 434. **ÖFVERSTÄN.** 435. **ÖFVERSTÄN.** 436. **ÖFVERSTÄN.** 437. **ÖFVERSTÄN.** 438. **ÖFVERSTÄN.** 439. **ÖFVERSTÄN.** 440. **ÖFVERSTÄN.** 441. **ÖFVERSTÄN.** 442. **ÖFVERSTÄN.** 443. **ÖFVERSTÄN.** 444. **ÖFVERSTÄN.** 445. **ÖFVERSTÄN.** 446. **ÖFVERSTÄN.** 447. **ÖFVERSTÄN.** 448. **ÖFVERSTÄN.** 449. **ÖFVERSTÄN.** 450. **ÖFVERSTÄN.** 451. **ÖFVERSTÄN.** 452. **ÖFVERSTÄN.** 453. **ÖFVERSTÄN.** 454. **ÖFVERSTÄN.** 455. **ÖFVERSTÄN.** 456. **ÖFVERSTÄN.** 457. **ÖFVERSTÄN.** 458. **ÖFVERSTÄN.** 459. **ÖFVERSTÄN.** 460. **ÖFVERSTÄN.** 461. **ÖFVERSTÄN.** 462. **ÖFVERSTÄN.** 463. **ÖFVERSTÄN.** 464. **ÖFVERSTÄN.** 465. **ÖFVERSTÄN.** 466. **ÖFVERSTÄN.** 467. **ÖFVERSTÄN.** 468. **ÖFVERSTÄN.** 469. **ÖFVERSTÄN.** 470. **ÖFVERSTÄN.** 471. **ÖFVERSTÄN.** 472. **ÖFVERSTÄN.** 473. **ÖFVERSTÄN.** 474. **ÖFVERSTÄN.** 475. **ÖFVERSTÄN.** 476. **ÖFVERSTÄN.** 477. **ÖFVERSTÄN.** 478. **ÖFVERSTÄN.** 479. **ÖFVERSTÄN.** 480. **ÖFVERSTÄN.** 481. **ÖFVERSTÄN.** 482. **ÖFVERSTÄN.** 483. **ÖFVERSTÄN.** 484. **ÖFVERSTÄN.** 485. **ÖFVERSTÄN.** 486. **ÖFVERSTÄN.** 487. **ÖFVERSTÄN.** 488. **ÖFVERSTÄN.** 489. **ÖFVERSTÄN.** 490. **ÖFVERSTÄN.** 491. **ÖFVERSTÄN.** 492. **ÖFVERSTÄN.** 493. **ÖFVERSTÄN.** 494. **ÖFVERSTÄN.** 495. **ÖFVERSTÄN.** 496. **ÖFVERSTÄN.** 497. **ÖFVERSTÄN.** 498. **ÖFVERSTÄN.** 499. **ÖFVERSTÄN.** 500. **ÖFVERSTÄN.** 501. **ÖFVERSTÄN.** 502. **ÖFVERSTÄN.** 503. **ÖFVERSTÄN.** 504. **ÖFVERSTÄN.** 505. **ÖFVERSTÄN.** 506. **ÖFVERSTÄN.** 507. **ÖFVERSTÄN.** 508. **ÖFVERSTÄN.** 509. **ÖFVERSTÄN.** 510. **ÖFVERSTÄN.** 511. **ÖFVERSTÄN.** 512. **ÖFVERSTÄN.** 513. **ÖFVERSTÄN.** 514. **ÖFVERSTÄN.** 515. **ÖFVERSTÄN.** 516. **ÖFVERSTÄN.** 517. **ÖFVERSTÄN.** 518. **ÖFVERSTÄN.** 519. **ÖFVERSTÄN.** 520. **ÖFVERSTÄN.** 521. **ÖFVERSTÄN.** 522. **ÖFVERSTÄN.** 523. **ÖFVERSTÄN.** 524. **ÖFVERSTÄN.** 525. **ÖFVERSTÄN.** 526. **ÖFVERSTÄN.** 527. **ÖFVERSTÄN.** 528. **ÖFVERSTÄN.** 529. **ÖFVERSTÄN.** 530. **ÖFVERSTÄN.** 531. **ÖFVERSTÄN.** 532. **ÖFVERSTÄN.** 533. **ÖFVERSTÄN.** 534. **ÖFVERSTÄN.** 535. **ÖFVERSTÄN.** 536. **ÖFVERSTÄN.** 537. **ÖFVERSTÄN.** 538. **ÖFVERSTÄN.** 539. **ÖFVERSTÄN.** 540. **ÖFVERSTÄN.** 541. **ÖFVERSTÄN.** 542. **ÖFVERSTÄN.** 543. **ÖFVERSTÄN.** 544. **ÖFVERSTÄN.** 545. **ÖFVERSTÄN.** 546. **ÖFVERSTÄN.** 547. **ÖFVERSTÄN.** 548. **ÖFVERSTÄN.** 549. **ÖFVERSTÄN.** 550. **ÖFVERSTÄN.** 551. **ÖFVERSTÄN.** 552. **ÖFVERSTÄN.** 553. **ÖFVERSTÄN.** 554. **ÖFVERSTÄN.** 555. **ÖFVERSTÄN.** 556. **ÖFVERSTÄN.** 557. **ÖFVERSTÄN.** 558. **ÖFVERSTÄN.** 559. **ÖFVERSTÄN.** 560. **ÖFVERSTÄN.** 561. **ÖFVERSTÄN.** 562. **ÖFVERSTÄN.** 563. **ÖFVERSTÄN.** 564. **ÖFVERSTÄN.** 565. **ÖFVERSTÄN.** 566. **ÖFVERSTÄN.** 567. **ÖFVERSTÄN.** 568. **ÖFVERSTÄN.** 569. **ÖFVERSTÄN.** 570. **ÖFVERSTÄN.** 571. **ÖFVERSTÄN.** 572. **ÖFVERSTÄN.** 573. **ÖFVERSTÄN.** 574. **ÖFVERSTÄN.** 575. **ÖFVERSTÄN.** 576. **ÖFVERSTÄN.** 577. **ÖFVERSTÄN.** 578. **ÖFVERSTÄN.** 579. **ÖFVERSTÄN.** 580. **ÖFVERSTÄN.** 581. **ÖFVERSTÄN.** 582. **ÖFVERSTÄN.** 583. **ÖFVERSTÄN.** 584. **ÖFVERSTÄN.** 585. **ÖFVERSTÄN.** 586. **ÖFVERSTÄN.** 587. **ÖFVERSTÄN.** 588. **ÖFVERSTÄN.** 589. **ÖFVERSTÄN.** 590. **ÖFVERSTÄN.** 591. **ÖFVERSTÄN.** 592. **ÖFVERSTÄN.** 593. **ÖFVERSTÄN.** 594. **ÖFVERSTÄN.** 595. **ÖFVERSTÄN.** 596. **ÖFVERSTÄN.** 597. **ÖFVERSTÄN.** 598. **ÖFVERSTÄN.** 599. **ÖFVERSTÄN.** 600. **ÖFVERSTÄN.** 601. **ÖFVERSTÄN.** 602. **ÖFVERSTÄN.** 603. **ÖFVERSTÄN.** 604. **ÖFVERSTÄN.** 605. **ÖFVERSTÄN.** 606. **ÖFVERSTÄN.** 607. **ÖFVERSTÄN.** 608. **ÖFVERSTÄN.** 609. **ÖFVERSTÄN.** 610. **ÖFVERSTÄN.** 611. **ÖFVERSTÄN.** 612. **ÖFVERSTÄN.** 613. **ÖFVERSTÄN.** 614. **ÖFVERSTÄN.** 615. **ÖFVERSTÄN.** 616. **ÖFVERSTÄN.** 617. **ÖFVERSTÄN.** 618. **ÖFVERSTÄN.** 619. **ÖFVERSTÄN.** 620. **ÖFVERSTÄN.** 621. **ÖFVERSTÄN.** 622. **ÖFVERSTÄN.** 623. **ÖFVERSTÄN.** 624. **ÖFVERSTÄN.** 625. **ÖFVERSTÄN.** 626. **ÖFVERSTÄN.** 627. **ÖFVERSTÄN.** 628. **ÖFVERSTÄN.** 629. **ÖFVERSTÄN.** 630. **ÖFVERSTÄN.** 631. **ÖFVERSTÄN.** 632. **ÖFVERSTÄN.** 633. **ÖFVERSTÄN.** 634. **ÖFVERSTÄN.** 635. **ÖFVERSTÄN.** 636. **ÖFVERSTÄN.** 637. **ÖFVERSTÄN.** 638. **ÖFVERSTÄN.** 639. **ÖFVERSTÄN.** 640. **ÖFVERSTÄN.** 641. **ÖFVERSTÄN.** 642. **ÖFVERSTÄN.** 643. **ÖFVERSTÄN.** 644. **ÖFVERSTÄN.** 645. **ÖFVERSTÄN.** 646. **ÖFVERSTÄN.** 647. **ÖFVERSTÄN.** 648. **ÖFVERSTÄN.** 649. **ÖFVERSTÄN.** 650. **ÖFVERSTÄN.** 651. **ÖFVERSTÄN.** 652. **ÖFVERSTÄN.** 653. **ÖFVERSTÄN.** 654. **ÖFVERSTÄN.** 655. **ÖFVERSTÄN.** 656. **ÖFVERSTÄN.** 657. **ÖFVERSTÄN.** 658. **ÖFVERSTÄN.** 659. **ÖFVERSTÄN.** 660. **ÖFVERSTÄN.** 661. **ÖFVERSTÄN.** 662. **ÖFVERSTÄN.** 663. **ÖFVERSTÄN.** 664. **ÖFVERST**

3. An nu hafwer ingen Renung i Swerige behagat flytta gamla Upsala från sitt läte / och giwit någon Stad gamla Upsalas namn / utan såsom det war 2000 stadier från Torne och 3000 stadier från Sundet / 1000 åhr för Platonis tid / så är det än i dag (se cap. 7. fol. 155)

4. Ingen hafwer än haft så wälstodda Styr / att han ännu har kunnat seå öfwer åndra våra oendeliga Klippor och holmar / som glöra vårt haaf lifare åar / ålwar och drakar / än haaf utan så är det än fatt / som Plato, Pomponius Mela, Solinus och Aristoteles det beskrifwa. c. 7. fol. 1. 161.

5. Fast gytta öfvermåttan flöder hwart åhr utföre med vår Fyres åd til sijn / likwäl har hon än iniet kunnat fylt bonom: utan såsom utaf Platonis ord 50. Stadier wore från Gambla Upsalas kris in til Stön / så är än i dag. f. 167.

6. Fast många utwäder och stora Regensturar i 4000 åhr åro salne / doch hafwa de iniet kunnat affö åt den Backen på hwilen gamle Upsalas Nedriska templ med Rungigården stå åt kan år ståföre worden / än Plato hons beskrifwer / nembligen 7 stadier. f. 167.

7. Icke heller hafwer des Rännarban af regn och storm kunnat förderfwas utan en Stadie bredt / som Plato det förmåler / behåller det än i dag f. 180

8. Ida Berg gifwer ännu öfverlig myckenheet af Jern c. 36. f. 301.

9. Salu oendelg Köppar / som Plato. Diodor. Siculus och Pomponius Mela skrifwa (c. 7. f. 189.

10. Ingen hafwer kunnat genom Archimedis sneetia / strufwa Solen utur sin gång / att hon icke blifwer 23 timmar uppe om Sommarens wid Torne / som Plutarchus förmåler c. 8. f. 304.

11. Ingen hafwer än funnit så stor stoff / att han hafwer kunnat tilstoppa Malströmen / den Homerus, Socrates, Plato, Aristoteles, P Diaconus, Heberstenius hafwa beskrifwit brusa wid Sweriges Norrsta haaf. c. 8. f. 306. 357.

12. Det hielper iniet / fast wi nu beannna glöra Pommeranshus i Swerige / att öfwer winteren förwara träna för tiöld / så hinna de ändå iniet til att tåcta våra Fururån och Granar / att icke deras bar och stegg / stå fulla med Snö och tis om winteren som Virgilius förmåler c. 8. f. 359.

3. Nemini quoque Regum nostrorum in mentem adhuc venit Uplalam veterem aut loco movere aut saltem nomine ita corrumpere vel immutare, ut eam Torna 2000 stadiis, & à freto Baltico 3000 stadiis distantem hoc ipso tempore invenire nequeamus. Hunc enim Plato in h. L. c. 7. §. 5. n. 5. p. 155. annis mille ante sua tempora situm ilius fuisse memorat.

4. Totidem quoque scopuli circa insule hujus litora adhuc conspiciuntur, carinis infesti, quot olim inuentos fuisse perhibent Plato, Pomp. Mela, Solinus & Aristoteles, qui hoc mare nostrum & scopulosum, & fluminibus in Gyros, more anguium vel Draconum labentibus similitum appellarunt. cap. 7. p. 161.

5. Fluminis (Fyricån) alveus Upsala veteri in maris sinum excurrens in longitudinem, stadia 50, juxta dimensionem Platonis, adhuc servat, neque limo quotannis affluente obstrui uel in alia loca reisi aut torqueri ad hanc usque diem potuit. p. 167.

6. Quantiscumque ædum imbris per 4000 annos verberati fuerent colles Uplalenses, qui templum paganicum Regique veteris & nomen & vestigia adhuc gestant, nondum tamen solo campisque circumjacentibus æuari, aut prisca longitudine sua nempe stadiorum 5, exui potuerunt. p. 167.

7. Pari modo adversus vim tempestatum cælique injurias veterem latitudinem suam, stadium unum Platoni notatum, adhuc Hippodromus tuetur f. 180.

8. Ida montis inexhaustis adhuc ferrei venis abundat c. 36. p. 301.

9. Fahluna in montibus Hyperboreis æs supeditat, verum Platonis, Diodor. Siculi & Mela orichalcum, de quo in cap. 7. §. 5. p. 189. actum est.

10. Neque Sol tramitem suum veterem adhuc deseruit, nec quantalibet novi alicujus Archimedis industria aut virtute deserturus erit, sed Tornensibus, æstate supra Horizontem, horis 23, versabitur, totidemque horarum diem, juxta Plutarchi observationem perpetuo efficiet. c. 8. f. 304

11. Charybdin in oceano septentrionali, ad Scandiæ litora ab Homero, Socrate, Platone, Aristotele, P. Diacono & Hebersteinio observatam, nemo adhuc obturare aut sistere valuit. c. 8. p. 306. 357

12. Etsi malum arantium Citreamve in his locis alere & subtectis, adversus vim brumæ tueri nonnulli talium rerum studiosi conentur, veterem tamen Regionis naturam & indolem novo hoc & insueto cultu namquam sic mutaturi videntur, ut de pinetis nostris Virgilius hæc falso cecinisse putetur hoc Lib. c. 8. p. 359.

— & glacie riget horrida barba.

13. *Fines mundi, quos ultra, testibus Euripide, Tacito vel Hesiodo, nemini tendere licet, nemo quoque ex septentrione facile removerit, & converso rerum ordine, ad alia orbis loca transfulerit.* p. 357 p. 361.

14. *Quis item Solem exemplo Fosue aut sistet, aut ad alia loca avertet, cumque illo noctes lucidas diebus clarissimis continuatas campisque Elysiis æstivo tempore affulgentes, & ex adverso, media bruma Cimmerias tenebras, a nobis ad gentes alias ablegabit?* p. 358. 521.

15. *Nullus item adhuc à litore sive Britannico sive Belgico tam audax aut avidus Palinurus soloit, qui obsacula a Neptune ultra promontorium nostrum Cimmerium in oceano glaciali posita & Euripidi decantata porrumperere valuit.* p. 357.

16. *Sinus quoque Codanus arcuato flexu per stadia 6000 Pythea numerata excurrrens, veterem longitudinem adhuc retinet.* c. 12 p. 449.

17. *Nulla quoque piscatorum undecumque ad ea loca missorum retia omnes ursos, canes, aut Lupos marinos, ceteraque in oceano septentrionali natantia monstra, Pausania, Herodoto & Festo memorata undis adhuc extrahere valuerunt, sed his omnibus infestum adhuc cornere licet oceanum nostrum Hyperboreum.* c. 15. p. 477. c. 27. p. 815.

18. *Etiam immane illud montium iugum, theatri infans, uti voluerunt Plato, Maximus Tyrius, Tacitus & Adamus Bremensis, Sueoniam nostram adhuc ambit.* c. 7. p. 158. c. 8. p. 349.

19. *Semperque à Rheno, juxta dimensionem C. Jul. Caesaris, 600000. passibus Suevia vetus sive patria hæc nostra distabit.* c. 24. p. 595.

20. *Vaccas, boves, equos, pecudes ex Belgio Britannia, Frisia, Persia & undecumque volent, curiosi illi verum exoticarum præ suis & domesticis æstimatores advehant; nullius tamen bubulei, agasonis aut pastoris obevelcura, a natura hujus loci constantem & perpetuam istorum sive armentorum sive pecudum conservationem imperabunt, sed post tertiam aut quartam generationem ea omnia ad consuetum in his locis modum, formam staturamque, uti Caesar voluit, reverti videbant.* p. 596.

21. *Montesque, tam Hyperboreos quam Rhiphaeos nemo adhuc ex terra evulsi, & hos ad occidentalem, illos in orientalem Sueonie partem, contra Orphei Poeta vastissimum montem projecit: ambos enim locis suis hæ-*
ren.

13. Viß kunna inter mända om
werden / så att de hennes ända lif
wer ännu norr / der ingentän lä
somma att 600. Som Euripides,
Tacitus, Hesiodus, och de andra för
måla f. 357. 361.

14. Ingen har med Josue hän
förmått Solen ett annat sätt så
utan hon går om sommaren gylles må
där är / stadigt lifsande nämer. Och
om vinteren Rim och vädret genom
90 dygn bortemärande längst i Sve
rige / som Homerus talar f. 358. 521.

15. Fast Hollendarerna / Hambur
garna / Engelandarna och andra segla
Norr ur den Sveriges udd 2. a 200
steg och jarlostar / så nefar ännu
Necten dem med sitt lifsbaas segla län
ger / som Euripides talar. f. 357.

16. Stöta Sferens krefuga längd
ell 6000 stadier / som Pytheas talar
har ingen tunnare förminskat c. 12. f. 449.

17. Interhåller hafva de Ängel
ska / Hamburiska / Nersta / mära och
Hollenska sistare än tunnare stoffat på
så många när och så starka tillsam
mans / att de hafva tunnare utfäst de
många Stöbiörnar / Stöbiöstar /
Stödlar / Virar och flera wildtar som
Paulanias Herodotus och Festos för
måla. c. 15 f. 477. c. 25. f. 815.

18. Stållarna stå ännu ofsmelta och
om hverswa ännu Sverige som en
mur och ett Theater, efter Platonis
Maxim. Tyrijs, Taciti och Adami B.
ord. c. 7. f. 158 c. 8 f. 349.

19. Ännu behåller Sverige 600000
steg i från Renskrömmen / som den
stora Rensaren Julius förmålar c. 24
p. 595.

20. Fast tusende gånger här dro
införda / de första loer / Triska
Hästar / Engelska och Persiska
fåår / så är ännu ingen sintermedtare
eller får Deys funnit / som kan låta
att de blifva vid sin art / utan befä
la Sveriges natur åt och blifva i och
fierde leden små / som Rensaren Julius
förmålar. f. 596.

21. Ingen håller hafvet någon fin
nar upprättade Rhiphiska och Phver
bernes Berg / och kastat de Därlig
sse i vädret om Sverige och de Ph
werbernes stödlar i Öster: utan de stå
ännu kvar som Orpheus dem bestäm
mer. Jag tror att flera tider i
Sveriges ofelbarliga lägenheter
strifva / uprätta / de den glänsande
Rensaren warder allest des i vädret för
nandes: bidandes allenast att de ha

några feel finner i mitt verk / som an-
ringen i hastighet eller eliest öro för-
falne / att han aningen sielf dem an-
drar / eller der iag om dem blifwer
pänint / gterna andra stäl; in att utan
feel wara / eller iniet kennas wid dem /
är en stor swagheet hoos en mennistial
och iag wil iniet gterna så der omdöme
i mig / såsom Hipocrates säger i
sin Aphor. 6. §. 2. Att den Mēnistia
hwillens lem hafwer öndt och hon der
int erkänner / henne är reda att sinne och
förstånd borta eller meckra siukt. ut an
iag wil håller önska med den Bonden /
som siet en farlig siukdom af inbilning
(som stundom hender) i der han tycke
sig hafwa så stor nåsa / att låde han
mötte / stötte han öfwer ånda och til
döds. Lättarena hade meckra glöra
med honom för ånde glenom tånlige
medel kunde heuom derifrån hielpa /
omfider när han blef god / och han för-
nam att i Berett / stulle en Mēnistia
upstättas / så bad han Medicos
att de wille med det samma wiisa ut
den dödas Kropp / hwar hans fort-
williga siukdom hade stått. När han
kom upp / framträdde Anatomicus
alla handa nya saker / newbligen huru
bloden lopp ringi kroppen / och huru
saffren af Maten glet ap genom hwita
miltkådrar / och mera sådant i hwilket
alla menniskior som der woro / med
förundran klarkigen sägo / och moße
bejaka sant wara / undanragandes nå-
gra Gambla Doct. Medicinæ, hwil-
ka iniet wille tro dessa unga Docto-
rers wiisa försärenheet / fast de redd
dem under ögenen / att bloden han
stannande i ådrarna under bander
från Hjerat; då sade de det siet af
werk / lika såsom ådren iniet werke
så wäl nedan som öfwan bande: Åf-
wen hade de sådanna inwenningar mor
att annat / som hela werlden nu er-
känner för sanning. När Bonden glet
ut tackade han Gud / att han hade iniet
blifwit Språnglård / eliest sade han /
hade iag farit wäl med dessa gambla /
nu förstår iag hwad iag seer / hör
känner och smakar. Alltså säger iag
mig önska med den Bonden / att iag in-
iet morte nonsin så den siukan att inbil-
la mig wara sprenglård / utan alltid
ih uskomma / hwad som den Hollenska
Trädgårdsmästaren / stref främst ut i sin
oof. Hwillet således tilkom.

Edan så som hela Europa begynne
att se i Ost och Westindien och der-
ifrån

rentes facile invenire est. Plura in hoc opere passim obvia
repetere piget. Id tantum sedulo & obnixè Te oramus, Le-
ctor benevole, errores per festinationem nimis, aut alio mo-
do admissos, aquâ ratione corrigere, & admonitione
tempestivâ emendare velis. Quo nomine nos ad morem
voluntati tue gerendum promptissimos paratissi-
mosque habiturus eris. Neque enim ii sumus, qui
Hippocratis adversus nos dirigi velimus Aphorismum
6. §. 2. Qui aliqua Corporis parte dolentes fere
dolorem non sentiunt, us mens ægrotat. Ergo nunc
meminisse juvabit hominis, cui per atram bilem suspicio
de inusitata nâs magnitudine & mole crevisset, & reme-
dium morbi a medicis allatum fuisset, tandem etiam in
mentem venit a medicis Doctoribus ultrajectinis tum
temporis in humano cadavere aperiendo occupatis, ejus
assuetudinis copiam impetrare. Quare concessâ, cum ille
morbi tam ridiculi causam in alieno corpore intueri vellet,
alia repente suborta est inter rei medicos peritos cōtentio, de
circulatione sanguinis, de Clyli meatu per venas lacteas,
& id genus rebus aliis. Quas res ubi medici recentiores
spectatorum oculis ita subiecissent, & vcnarum inter
cor vulnusq; inflatum ligatura tam probe demonstraſſent,
nulla ut amplius cuiquam sana mente utenti, superesse
posset de eis dubitandi ansa vel occasio, & nihilominus
rebus tam manifestis usque ipso comprobatis repugna-
rent, quibus ætate ingravescente errores a multis annis
nimis familiares factos exuere, atque a veritate vinci tur-
pe videbatur, tum demum hic noster per lætitiâ admira-
tione seu potius indignatione mistam sic exclamat: O me
stupore meo ter felicem, ter beatum? Nimum sapere, aut
videri velle, nâ istuc insipientia summa est. An mihi nunc
& visa, & audita, & tacta, & gustu, olfactuque percepta
præ istorum in veteribus erroribus pertinacia, Chimæra
erunt atque deliramenta mera? O, inquâ, me simplici hac
credulitate mea terque quaterque fortunatum Ita credu-
los, ita fortunatos nos velit Nuxen quoque a fastu remotis
semper propitium, semper benignum. Interim & memores
erimus hortulani, qui multorum de rebus Indicis cum le-
gisset libros, satis prolixa & eleganti oratione conscriptos,
tandem & ipse rerum quas ceteri ex aliorum ore & narra-
tionibus pendentes in literas redegebant, videndarum de-
siderio captus, in Indias perrexit, singula probe observa-
vit, a se observata tandem etiam scripto comprehendere
ausus est. id facinus eruditus & nimis audax & fere eum
scelere conjunctum videbatur, auctorque facinoris ad
Apollinem & Deorum omnium concessum satis frequentem
defertur; sunt accusationes, criminationes, querelæ,
& denique assiduis omnes obtestationibus Apollinem De-
osque reliquos urgent, hominem cum falce in aliena messe
versantem ut corripiant, jugulent, pessimeque multent:
fatam pro abortu ut habeant vel etiam ut infelix, horren-

Dum & immane monstrum sine mora exstinguant. At Apollo iudicium æquissimum (olertissimusque omni tempore habitus, probeque sciens omnes eos ad pœnitendum properare, ut fert communis sententia, cito qui iudicant, reum fisci, litem intendi, & infelicem illum ingenti nimis, ut ferebatur, proteroi partum proferri omniumque ante oculos constitui jubet. Quas tum, bone Deus! turbas Momus dedit? quos animorum motus, Momus ministrantes Socii, passim discurrentes, & de libro nondum viso aut perlecto, apud Deos, quibus suppar asitari solebant, adeo prolixis & pro seculi more exquisitis calumniis disputantes concitauerunt? Parum certe absuit quin horum arbitrati, per tumultuariam iudicium ante irritatorum sententiam, Vulcanus, namque is forte tum adstabat, commendarentur viri de novo orbe minime male meriti labores; quos tum Apollo quia ceteris æquior, aspectu paulo propiore dignandos atque simul libri frontem saltem evolvendam censuit in quâ hæc præter spem invenit verba:

ET NOS HOMINES. *Quibus ille obstupefactus non mediocriter, circumstantes adspicere, alloqui & serio monere capit suorum & ipsorum ut meminissent dispicerentque sedulo utrum monito tam salutari locum & ipsi facere tenerentur. Hortatus insuper iudices in ista tam lœnginqua loca protinus ut concederent visuri, quâ fide, quâ diligentia, quâ integritate res vulgo tam ignotæ singuli prodidissent. Inde Reduces facti plerisque scriptorum magna verborum pompa & apparatu magno, plurima de rebus a se numquam visis falso protulisse, hunc vero in scribendo ieiunum omniumque calcalo ineptum iudicatum, fide optima negotium suum tractasse renunciarunt. sententiam igitur suam Apollo confestim in admonitionem mutavit, omniumque qui tum aderant, & de cetero in talibus iudiciis affuturi essent, & volis & pugnis, ut tanto conspectiora magisque obvia forent, hæc tria inscribi verba voluit:*

*ifrån fördes allahanda wållachtande frödder / Dtur och Foglar / och de som der ifrån kommo berättade som gemenskapen stier / om flera och underligare ting än som der funnos. Månaa Lårda hwilkom detta berättades / smuckade det herligen ut med sin wå talande tunga. En ensaldig Trågårdsmästare seendes dessa frödder / hade lust att resa och bese det landet som sådant gaf. Weste ut. Kom igen. Strefh sielf en bock uti sin ensaldighet / såsom han sielf försarit hade. När de Lårda som för hade dessa land beskrifwit / det förnummo / förtröhandes att en gemen Trågårdsmästares arbete skulle i huset komma; klagade så för Apolline och de andra Gudarna / och bode han wille des arbete inhjempta och en utsprid. låta. Apollo kallade trågårdsmästaren up / och bad han wille sielf werket ifrån sig lewerera: när de andra Gudarna togo mot werket och wille det förbränna / ropade Apollo med hast / En! låter mig se ett Exemplar der af. När Apollo det fick och upkastade första bladet / stog der uppå. **ET NOS HOMINES.** Apollo häpnade der wid och sade / Trågårdsmästaren rör menå / att wij och kunna fara wiß. Hwar föresade Apollo til Gudarna / wij willia för lust skull resa till Indien och se hwem sanningen träffare hafwer. Apollo med de andra fore åstad. Kommo igen. Funno Trågårdsmästaren med sin egen försarenheet och ensaldiga strefh i / bättre träffat sanningen / än de som på en annars berättelse något utsmectia / en sade han til Gudarna och de Lårda som klagade / att alla effter den dagen skulle strefwa på sina naglar / det de stad eligen kunde för ögonen bära / och sig påminna:*

ET VOS HOMINES

OLF RUDBEKS

ATLAND

Eller

MANHEIM

Dedan

Japhes affkomne/ de förnämste Kayserslige och Kungelige
Slechter ut till hela werlden/ henne att syna/ utgångne äro/
så och desse efterföljande Folck utogade/ nembligen

Skyttar/ Borbarn/ Usar/ Zettar/ Stotar/ Phryger/ Trojaner/
Amazor/ Trafer/ Lyber/ Maurer/ Lussar/ Kaller/ Kiempar/
Kinnrar/ Saxer/ German/ Swear/ Longobarder/ Wandaler/
Herular/ Gepar/ Lydsfar/ Anglar/ Paitar/ Danar/
Sidskampar/ och flera de som i werket wisas skola.

OLAVI RUDBECKII

ATLANTICA

Sive

MANHEIM

Vera JAPHETI posterorum sedes ac patria, ex qua
non tantum Monarchæ & Reges ad totum fere orbem reliquum
regendum ac domandum, Stirpesque suas in eo condendas, sed etiam

Scythæ, Barbari, Asæ, Gigantes, Gothi, Phryges, Trojani, Amazones,
Thrates, Libyes, Mauri, Tusci, Galli, Cimbri, Cimmerii, Saxones,
Germani, Svedi, Longobardi, Vandali, Heruli, Gepidæ,
Teutones, Angli, Pictones, Dani, Sicambri,

aliique virtute clari & celebres populi olim exierunt.

UPSALÆ

Excudit HENRICUS CURIO S. R. M. & Academiæ Upsal. Bibliopola.

CLARISSIME
VERELI,
in paucis dilecte,

Ärlige och Redelige
Herr VERELI
Synnerlige gode wänn.

Quod Tibi nunc inscribere aggredimur opus, id uni Tibi acceptum ferendum esse lubentes profitemur. Manus enim ei ut admoveremus, Tu nobis primus auctor fuisti: Tu nos ad ultimam manum operi imponendam assiduo & vehementer compulisti. Alii forte mirabantur unde nobis aliena a presenti instituto per omnem vitam professis, hic de Rebus inter vetustissima ultimæ antiquitatis rudera sepulcris tam libere & copiose disputandi animus aut facultas. Tu, Vereli, rursus aderis & nodum solves. Meministi enim cum Historiam Hervorianam, quâ nihil in hoc genere inque patria nostra nobilius & limatius, cum ob res inde ab Atini (Odini) secundi, qui vivente Alexandro M. in patriam revertebatur temporibus in eâ repetitas, tum ob diversos & clarissimos nostrorum cum Græcis Latinisque Synchronismos, maxime vero ob lingvæ veteris genuinum cultum, & Scaldorum veterum non infrequentia carmina, a Te doctissimis commentationibus illustrata exiit: meministi, inquam, cum Historiam Hervorianam in publicam lucem emittere velles, tuo potissimum arbitratu, mappam Geographicam Sveoniæ, ad majorem Historiæ istius lucem a nobis confici cæptam. In eo autem negotio ut & in Hervorianis istis cum Græcorum Latinorumque rebus conferendis occupati, ac subinde nonnulla hominum, gentium, & locorum nomina huc pertinentia & a nobis apud alios scriptores ante lecta, memoria reperiens latius aliquanto quam initio constitueramus cogitationes nostras fundere capimus. Quæ res effecit ut neque nos Tabulam promissam tam brevi temporis spatio conficere, neque tu eventum consilii nostri aut operis incæpti finem præstolari posses. Historiam igitur Hervorianam adeo eruditè &

Detta mitteringa werck til-
Triswer iag Eder / i Ty
att j åre både försia orsak
til des begynnelse / så och att det
år kommit så hastigt i huset. Och
såsom andra låra undra / huru
tag kommer til att tenckia på så
danna gamla handlingar / som
andra syster handterar / så kunna
j sielf detta bäst bewitna : att när
såsom j låte i huset komma Herva-
ra Saga / som samwerligt utaf alla
de wårck nongin åro här i wårt
Jädernestand utgåne / år det
edlesta / både för Sagans eller Hi-
storiens ålder / i det hon begynner
af den tiden Auden (Oden) kom
tilbaka wid was Alexandri Magni
tid / och wisar många tiffammans
stemningar med de Grækers och
Latiners Historie : sedan för språ-
kes Ålder och de gamla Skalde-
der ist nas ; så och för de merckliga
anteckningar som j til den stort haf-
wen. Då / säger tag / begårte i
af mig att tag en Landastla öfwer
hela Sverige gådra wille / som
måna skulle til denna Eder Herva-
ra Saga. Hwilken när iag tog
på att utarbete / och hwad tag i
Hervara låste / Jämförde med de
Grækers och Latiners Historier,
ran mig i huswut / att tag något i
min ungdom / hade i dem låst som
kom öfwerens med rum / ställen /
Personers och folkz namn / nu
fundne i Hervara. Ty fattade
tag

iag i pernan mina ringa tankar /
och I hute så intet förbida min
Basta utan låre Eder t wark gå fort
ut i Lufet. När iag då hade den
första tankan om wåras gambas
handlingar fattat / och sådan som
hon wår / ännu en en gång ren
skrifwim eller af mig sielf igenom
läsen / låt Eder se / och låsa; så fattas
de I der om goda tankar / och bode
att iag wille och det Do. A. Locce-
nio wiſſa / hwilken intet skred från
Eder goda omdöme / utan begge
dreswo att det motte i Lufet kom-
ma / såsom stycken af edra breef
til H. Hög Grefl. Excellens
Kfz Cansel. MAGNUM GABRI-
ELEM DE LA GARDIE det utwiſa /
och äro deſa Cl. D. Loccenii ord.

Prof. Rudbeckius hafwer sammanstrifwit
ett wark om Sweriges första upfömbst och
ålder / med sådan flit och förstånd / at Swe-
rige uti sådana handlingar aldrig hafwer
seet här tilldag; des lile. d. 28. Dec.
1673. Edra ord lyda sålunda. Medan
Prof. Ol. Rudbeck hafwer haft sitt wark
uti Sweriges gamla handlingar under
händerna att fultörda / hafwer iag det styck-
et igenomläst; och betygar det i samning
att iag aldrig förmodat han skulle så wida
kemma der med som han gjort hafwer; i det
han icke allena af de ringa grunder som
de små sater gifwa kunnat / som reda i
Lufet framkomme äro / många förnämbliga
flit och fultörbliga flit (deductioner) in-
fört hafwer / utan och af sin egen flit /
många stycke stycken påfunnit / och uti
wåra sater / och sater / sater / sater /
em hwilka här till; har varit aldrig at för-
hoppas någon wiſſhet / har han af en sater
grund wiſt en sådan sammanställning emel-
lan wåra gamla och de älska Gräfernas
Sagor / samhäl och en wis och stadigt til-
sammanhängande ordning af wåras han-
lingar / bedrefter / tider / Rönningetaal och
des Släktstammar / att man sig ther
öfwer hafwer att förundra: upseendandes
der brede wid många seel och willor som
Saxo Grammaticus och flere hans lifar /
till wårt Gårdenes-land; försång wettandes
och willandes uti sina strifter infört haf-
wa. hwilket alt mig så mycket tärare
 varit hafwer / som ter tärar til en sater
stadfästelse och beträffning på det ringa iag
tillförende hafwer kunnat komma tillwaga
med. Twiſlar och intet att Eder Hög
Grefl. Excellens skall hafwa sitt största nöje
der af. Och emådan alt detta merkelig-
tita

cem ante prodierant, multas & illustres deductiones protulit; sed etiam singulari sua industria, plurima alios
in hunc diem fallentia, ex tenebris eruit. In Chronologia vero rerum patria, re omnibus desperatissima,
ex certa & vix fallente hypothesi, eum inter historias patria nostra priscas, & Græcorum monumenta an-
tiquissima consensum; Tum & certam & continuam seriem rerum temporumque in historia & genealogia
Regum veterum monstravit, ut nemo non admirari possit industriam ejus & laborem indefessum. In aperto etiam
ponit haud pauca quæ Saxo Grammaticus consimilesque alii, in præjudicium patriæ nostræ, præter fas & ve-
ram, monumentis suis studio inseruere. Quæ omnia eo mihi fuere chariora, quod exigua illa, quæ per me lu-

accurate à Te expositam & illustratam
sine destinato Tabulæ nostræ adjumento
publici fecisti juris, Teque mox ad nos, qui
tum primum nostram de his rebus mentem
aperueramus, urgendos contulisti, nec an-
te destitisti quam tibi copia facta fuisset eo-
rum, quæ a nobis ruditer & ut temporum
istorum occasio tulerat, literis consignata
fuerunt. Quorum pleraque Tibi, partim
communium studiorum amore, partim nos
ad majora excitandi proposito, confestim
ita probabantur & arridebant, ut simul eo-
rum, virum consultiſſimum & in hoc studio-
rum genere facile principem, atque ut ita
loquamur, veteranum Dn. Johannem Loc-
cenium fieri cuperes participem, cujus ac-
cessione nos instigatorum nostrorum nume-
rum illico crevisse lenseramus. Interim vos
ad artes novas dilapsi, ac forte veriti ne Nos
plura de hoc argumento scribendi consilium
quacumque de causa abiiceremus in par-
tes vocandum esse censuistis, qui non solum
auctoritate, sed etiam suo erga bonas artes
amore, deque nobis, & omnium ordinum
literatis hominibus meritis amplissimis,
nos non paulo vehementius cogere ac coër-
cere posset. Celsissimum Comitem, & magnum
Regni Sveonia ut & Academiæ Upsalensis Cancellarium
MAGNUM GABRIELEM
DE LA GARDIE, ad quem has ille
de nobis literas die 28. mensis Decembris
A. M. DC. LXXIII. dederat:

Elaboravit Professor Dn. Olaus Rudbeckius opus de, Regni
Svecia origine & antiquitate tant à cura & industria, ut ei par
in isto argumento Svecia hactenus non viderit; nempe post-
quam Tu tuas die 20 mensis & anni eorundem exarasti:
Dum in adversariis suis condita, & ad res patriæ priscas per-
tinentia excutere, & in ordinem redigere ac elaborare satage-
bat Clariss. Dn. Professor Olaus Rudbeck, eorum perlegendo-
rum potestatem mihi fecit. Fateor autem ingenue, incredibile
mihi visum, in impeditisimo hoc itinere eo usque eum progredi
potuisse. Non tantum enim paucis istis, quæ aliorum labore in lu-

sem publicam adspexere, robur inde & stabilimentum accipant. Nec dubito, Illustriss. Excellentia Tua, ut merentur placitura. Atq; ut honori patriæ hæc consecrata sunt, voto publico satis fieret, si Typographi opera quamprimum publicari possent. Videt autem Illustrissima Excell. Tua majorem rem impensæ esse, quam ut facultates Clariss. Dn. Radv. eam sine damno sustinere queant: Pollicemur interim nobis omnes, Illustriss. Excell. Tuam pro suo erga patriam amore, rem istam ad optatum finem provecturam.

Quantivero ab hoc communi Mæcenate nostro, post tam prolixas commendationes vestras, maxime vero post illius de plerisq; hujus libri argumentis, quæ oculos ejus subierant judicium proprium, hæc nostra facta sint, non tantum verbis multis, sed etiam ipso opere & singulari quadam munificentia ipse erga nos testatus est. Quod autem hujus scripti cultum & concinnationem concernit, multa sane in his rebus à nobismetipsis desiderantur. Utinam vero singula scripto primum & quidem ordine debito comprehendere & comprehensa, ante prælum iterum iterumque perlegendo polire licuisset. Nihil autem horum Tu ipse, mi Vereli nunc passus es, sed partim de mortis, partim de calamitatis alterius interventu sollicitus, qualiacumque demum essent, quæ primo quovis tempore à nobis corradi possent, ea Tu publicæ luci sine omni mora potius donanda, quam prætextu quovis, incertis casibus servanda esse censuisti. Constituimus etiam in sermone patrio solo acquiescere, maxime cum idem hoc tempore, a plerarumque aliarum gentium scriptoribus, in talibus argumentis satis religiose observatum videremus. Spes quoque fuit, si modo res ipsæ album mereri possent calculum, non defuturos qui eas latine, gallice aut alio modo interpretarentur. Sed audiendum potius fuerat, etiam hoc in negotio consilium tuum, & quorundam aliorum, qui visis nonnullis scripti hujus capitibus, interpretationem Latinam confestim a nobis exigere ceperunt. Vires in eo genere nostras neque nunc extollimus, neque etiam ultra modum deprimimus; certe majoris a nobis omni tempore factam esse solidam rerum notitiam, quam verborum apparatus & anxias illas Grammaticorum curas diffiteri non possumus. Huc accesserunt cum temporis angustia, tum etiam Tuæ mi Vereli, multorumque aliorum sa-

tidanar till Södernes Landets heder och beröm woro önskeligt at det ju för ju håller komme på trycket. Men E. O. Excellens kan det wäl tänktia / att det wil falla Proffess. förswärt sådant med sine egne medel utföra. Doch är iag uti den wise tillförsicht / af det nist E. O. Excellens drager om Söderneslans heder / att E. O. Excellens warder det till en god fortgång befordrandes, d. 20. Dec. 1673.

Hwad Öndöme som H. Gref. Excellens hafwer både på Cl. D. Loccenii och eder tänckt / så och af det H. G. Excellens sielf styckets hafwer der af låst / hafwer H. G. Excellens både med ord och gerningar merkeligen wist. Jag hade wäl önskat att så först werket så fullkombligen fullborda / att för än det hade kommit på tryck / iag det några gångor sielf hade fått igenomläst och låtit wäl renskrifwa. Men min gode H. Vereli J hafwa der uppå drifwit / at det såsom i första utkastet fattat war / måtte i Lusei komma / ty J hafwa intet trodt att iag skulle så länge lefwa / att det skulle komma till en rät fullkommenheet som sig borde. Sedan / hafwer iag och tänckt det allenast låta utgå på wårt Mödersmål / såsom många andra Lärda gjort hafwa i de saker som deras Södernesland hafwer angådt / och om det word af något warde skulle wäl sedan finnas de / som det på Latin / Fransyska / eller annat språk skulle tolka / så som det är skedd med andra måns böcker. Men såsom både E. goda öndöme / så och andras som des stycken hafwa genomläst / åntes liden stätt der på / och det werderat / at en Latinist tolkning der jempre strax skulle följia / den iag och gärna hade sielf gjort / fast det någon lång tid hade utdragit / eme-

dan

dan iag nu många ähr det språket
 så wäl som andra ringa cultiverat
 hafwer / alltid högre werderandes
 att befoma om många saker
 en uoga och wis Kunskap / än
 länge bry sitt hufwud med de
 Grammaticiske curiositetet. In
 hafwer tag på Eder och andras
 inrådande wunnit en god wän der
 utinnan som förste omakert i tolk-
 ningen på sig tagit hafwer. Och
 till det tredje / hade ändå alt richti-
 gare funnat gädt / der som det
 hade blifwit wid det första utkastet;
 men såsom i medler tid många
 merkelige wittnesbörder wärt så-
 dernes-land angående / mig dageli-
 gen af de gamblas skrifter för-
 ögonen komne äre / måste iag alt
 både i annan form och ordning för-
 ra / än första utkastet war /
 och större delen som skrifwit
 är lemna till werckes til-
 lägning / eller snarare sagt andra
 deel: så att som i sielt och andra
 wetta / och trycktarens skola bewit-
 na / hafwa de allenast sat ark effter
 ark och mången gång hafwer iag
 intet hint att dem leswerera rena
 Copier. Detta lägger iag något
 widlöffteligare ut / än iag behöfde
 gjörat / på det att om alt icke är så
 wäl och rent i tryckit / så pryds
 sampt och Zirligen ralt / eller alles
 sådes i den form och ordning som
 iag gerna hade önskat det sket wa-
 rit / så måste i min goda H. Vere-
 li draga halfwa lasten / som der
 på drifwit hafwer. Doch förmo-
 dar iag hwad sieltwa hufwudsaken
 angår / at det skall wara Eder och
 den gunstige Läsaren til godt nöje.
 Alltså / som iag först sade / är
 det orsaken hwij iag Eder min goda
 H. Verelij detta min ringa
 werck tillskrifwer / effter i ären
 den som först mig hafwer kommit
 åstad minna tankar om sådanna
 gamla handlingar låta utgå.
 Sedan hafwer iag detta mitt ringa
 wärck ingen mechtig / hög och för-
 näm

meritas penas somat. Vincat sane nos in his evioribus, quisquis volet, deque nobis
 quantum & quamdiu volet, triumphet, causa equidem & argumento, Tibi quo-
 niam

tis frequentes & assiduæ, de hoc libro in lu-
 cem quantocius emittendo admonitiones,
 quibus per versionē Latinam a nobismet-
 ipsis adornandam, votis & expectatione
 vestra multo lerijs tardiusque satisfacturi
 videbamus. Ergo tum consultissimum, eti-
 am hortatu vestro visum hos labores cum
 amico quodam nostro communes facere.
 Denique si nobis integrum fuisset eas, quas
 primum vidistis, schedas nostras, sine
 prolixioribus curis, chalcographiæ com-
 mittere, nullum est dubium quin omnia
 multo & promptius & expeditius lucem
 visura fuissent: atqui in istis componendis
 & ordinandis occupati primum quidem
 testimoniorum ex omni scriptorum genere,
 deinde quoque rerum ad hujus argumenti
 illustrationem pertinentium numerum sic
 crescere deprehendimus, ut nova operis
 forma omnino opus haberemus.
 Eaque omnia quoniam uno volumine
 a nobis comode comprehendere non posse
 videbantur, de operis auctario vel potius
 parte illius secunda, in quam reliqua confer-
 ri possent, cogitare cœpimus.

Qua vero festinatione in his quæ nunc publicata
 sunt, utendum nobis fuerit, præter Te & alios.
 ipsi quoque, qui nobis præsto fuerunt, Typogra-
 phi sciunt. Nullamenim scripti hujus partem, an-
 tequam prælo subijceretur, ad finem perducere
 aut perlegendum ulla ratione limare licuit, sed ca-
 lamum prælo in singulis quaternionibus continua-
 re coacti fuimus: adeo ut sine fūco confirmare que-
 amus scriptionem nostram & Typographorum
 operas uno eodemque die finem sortitas. Alia vero
 nulla de causa hæc nunc tam fūse repetenda duxi-
 mus, quam ut navi sive nostri, sive Typographo-
 rum in stylo & verbis, in periodorum dispositione
 & ordine, in vocum scriptionibus, aut ad versuum
 finem sectionibus, & id genus aliis, aliquam apud
 Te & omnes bonos, quos vel in levissimis rebus in-
 viti offendimus, invenire possent excusationem;
 sin autem quis tam inhumanus foret ut hæc levicu-
 la & minuta nullo modo nobis indulgenda aut con-
 donanda putet, uti tum non minus de Te, mi Ve-
 reli, cui nulla festinatio visa est nimia, ac de nobis

niam jam pridem probata sunt, æquo facile non cedemus. Et quoniam ad scribendum Tu nobis primus auctor fuisti, jam quoque voluntatis tuæ fructum, qualiscumque is demum fuerit, tibi habeas soli. Defensorem potentiâ vel opibus insignem non hic quærimus, ne quis ea quæ de patriæ nostræ dignitate, jure & meritoâ nobis tenenda fuerunt, metu, gratiâ aut munerum affectione nos scripsisse arbitretur. Ac ne quidem hujus scripti vindicem vel assertorem ullum postulare audemus, ne vel erroris nostri apud alios, contra omne fas & decorum, quæsisse patrocini-um, vel si, ut confidimus, vera sunt, in auctoritate aliorum quam in ratione plus præsidii posuisse videamur. Quidquid igitur sub hoc clypeo latere nequit, conculcationi pateat omnium, omnisque defensionis expers esto. Tu vero, mi Vereli, in amore ac benevolentia tuâ veteri perita & perdura, æternumque Vale.

ndant man / ey håller Rist och frifostig welat tillskrifwa / på det iag icke skulle synas wånta gåfwor och skenker / eller den som skulle sic Gådernæsland nogot med flatering och skrymtande tillskrifwa / eller den som skulle söka ynnest och gunst / eller söka den / som mite ringa werck motte försvara; och kanstie seel öfwerstyla. Hwilket alt iag intet söker.

Iy kan intet sanningen det försvara / wil iag ingen bokstaf skal försvaras. Iy förmodar iag at I detta mitt ringa werck / i bästa måttan / för den hastigheet som skedd är / uptagen.

T. T.

OLAUS RUDBECK.

Gunstige Läsare.

Här förebbringar jag honom något Gammalt nytt / eller Nytt gammalt; bediandes honom der han intet hafwer tid / att detta werket en gång igenomläsa / han och intet blad der af läser / och der han intet hafwer tid det tijo gånger igenomläsa / intet håller läser en gång / serdeles / der han om det sina goda tankar sanningen til styrktis gifwa wil / hwilket mig mycket kiärkommet wara skall. En hela werket är som en käd / på hwilken om en länk är förglömd / så binder hon intet / fast hon aldrig så stark wore. Hoppandes och / at den gunstige Läsaren / han går sacht igenom werket / ty såsom jag hafwer tilbudit at upröja den wägen som för 3 eller 4000 år sedan är igengrod / med skrekfeliga stora och höga trån / som Pindarus i sin Pyt. Od 10 pekar på / och jag nu har knapt fått hugga mig igenom / men stå å wäl en deel stubbar qwar / och wägen än ojäm / för än han blifwer wäl nött ofbrukat / hwilket jag hoppas alt med tiden genom Gudz dens högsts hielp / skal sig låta göras. Orsaken att jag detta swära wärket hafwer mig företagit / kan den gunstige Läsaren inhämta af min Dedication eller Skrifft til Cl. Prof. Verel. så och werkets slut uti det 40. Capitlet. Här med önskar jag honom mycken wälsignelse.

Lectori Benevolo S.

Utrum Vetera sint, an verò potius rebus recentibus annumeranda hæc quæ Tibi legenda censendaque committimus, ipsi sanè multum ambigimus. Interim oramus sedulo, ut nisi Tibi satis otij fuerit ad hæc omnia à capite ad Calcem pervolvenda, à Singulis quoque hujus operis partibus pagellisque, & manus tuas & oculos prorsus cobibeas; atque etiam, nisi ea semel, iterumque aut sæpius relegendo altius imbibere sustinueris, ne quidem semel perlegendo degustes. Quod si te omnino ea semel tantum perlegendi desiderium tenuerit, uti tum calculo tuo, atro an albo, plane parcas abstineasque, etiam atque etiam contendimus. Sunt enim omnia inter se sic connexa & concatenata, ut si memoriâ tua unum exciderit, in partes diversas reliqua facile dilabantur, non secus ac catenam ferream quantumvis fortem, uno annulo soluto, omnem stringendi vim amittere cernimus. His autem conditionibus, & quidem solius veritatis inveniendæ causa, si Te ad huius libri censuram paraveris, nihil nobis gratius acceptiusque feceris. Sed lentis passibus in eonegotio ut progrediaris, ipsi de tuâ quoque famâ solliciti, sine fraude aut fuco monemus. Viam enim primi quasi aperuimus, à tribus aut quatuor annorum millibus desertam, ac proinde Pindaro in Pyth. Ode 10, non immeritò admirandam dictam, certe sylvis, dumis, spinisque ita obsitam, nihil ut illâ difficilior obvenire nobis potuerit. Nec Te, Lector Benevole, iter hoc novum & nullius vestigijs a tot annorum millibus tritum vel calcatum, quin etiam stipitibus, te suis & lacunis residuis satis adhuc invium asperumque moveat, vel a proposito avertat: quantum enim & animi, & virium, & instrumentorum nobis antehac, ei aperiundo fuerat, tantundem earum rerum omnium, ad reliqua quæ te terrent vel offendant, æquanda & complananda nobis adhuc superesse progressu temporis videbis. Causas denique quæ nos ad hæc audenda sive invitarent, sive compulerunt, ex Epistolâ nuncupatoria ad Clarissimum Verellium, in operis fronte, ut & ex Scripti hujus Epilogo ad calcem Capitis XL. abunde cognosces. Vale.

